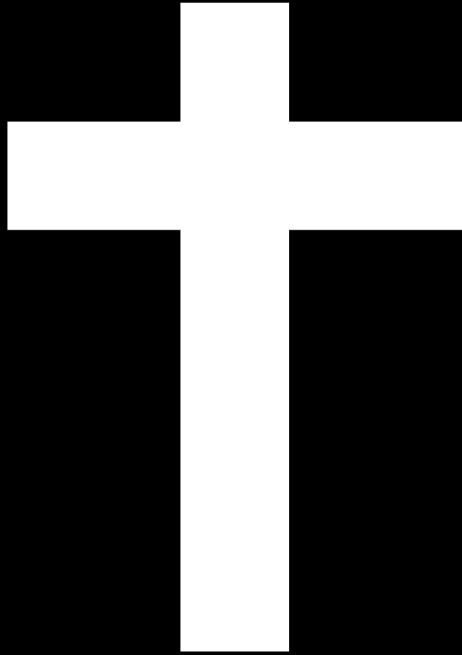

BIBOLO DABUŃ

The Holy Bible in the Yabem language of Papua New Guinea

BIBOLO DABUN
The Holy Bible in the Yabem language of Papua New Guinea
Buk Baibel long tokples Yabem long Niugini

Copyright © 1980 Bible Society of Papua New Guinea

Language: Jabem (Yabem)

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2015-01-03

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files dated 9 Oct 2020
447e01c5-a375-5452-ae54-b3f890293eeb

Contents

Bibolo Dabuŋ	1
Biŋ Tasam Êmunŋa	3
GENESIS	12
EKSODUS	68
LEWITIKUS	94
NAMBA	100
DAITERONOMI	113
JOSUA	136
GÔLIŊWAGA	146
RUT	161
SAMUELNÊ 1	165
SAMUELNÊ 2	193
KIŊNÊŋ 1	213
KIŊNÊŋ 2	236
MIŊ	251
ESRA	253
JOB	258
PESALEM	275
ŊACMÊTÊ TAU	409
JESAIA	412
JEREMIA	457
TANĪBOA	485
ESEKIEL	488
DANIEL	498
HOSEA	511
JOEL	516
AMOS	523
JONA	535
MIKA	538
HABAKUK	547
HAGAI	551
SAKARIA	553
MALEAKI	555
MATAI	559
MARKA	602
LUKA	628
JOAN	671
APOSTOLO	702
ROM	740
KORINTI 1	759
KORINTI 2	776
GALATA	788
EPESE	795
PILIPI	801
KOLOSO	806
TESALONIKI 1	811
TESALONIKI 2	815

TIMOTE 1	818
TIMOTE 2	824
TITI	828
PILEMON	831
JAKOBO	833
PETERE 1	838
PETERE 2	844
JOAN 1	848
JOAN 2	853
JOAN 3	854
JUDA	855
GEOC LASÊ	857
NAÊ TO NALÔ NAM	878

Bibolo Dabun

The Holy Bible in the Yabem language of Papua New Guinea

Buk Baibel long tokples Yabem long Niugini

Bibolo Dabun

The Holy Bible in the Yabem language of Papua New Guinea

© 1980, The Bible Society of Papua New Guinea

Print publication, 1980 by The Bible Society of Papua New Guinea

Web version
2015, Wycliffe Bible Translators, Inc.
www.Wycliffe.org

<http://pngscriptures.org>

www.ScriptureEarth.org

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons license (Attribution-Noncommercial-No Derivative Works).
<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0>

Your are free to share — to copy, distribute and transmit the text under the following conditions:

- **Attribution.** You must attribute the work to *The Bible Society of Papua New Guinea* (but not in any way that suggests that they endorse you or your use of the work).
- **Noncommercial.** You may not use this work for commercial purposes.
- **No Derivative Works.** You may not alter, transform, or build upon this work.
- **In addition,** you have permission to port the text to different file formats, as long as you don't change any of the text or punctuation of the Bible.

Notice — For any reuse or distribution, you must make clear to others the license terms of this work.

Tok Orait

Dispela Buk Baibel i kam wantaim tok orait na lo bilong Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivative Works license. Em i tok olsem **yu ken givim kopi long narepela manmeri**. Yu ken wokim kopi na givim long husat i laikim. Tasol, yu mas tok klia dispela samting i kam long <http://tokplesbaibel.org>. Yu no ken kisim mani na salim dispela. **Yu mas givim nating**. Na tu, **yu no ken senisim Tok**.

Ol piksa i kam wantim ol Baibel na narapela buk i stap long dispela sait i gat tok orait long usim wantaim dispela samting tasol. Sapos yu laik narapela tok orait, yu mas askim husat i papa bilong copyright long dispela ol piksa.

Sapos yu laik stretim samting i no orait long dispela tok orait, stretim tok, salim Buk Baibel, o tainim Tok bilong God long nupela tok ples, yu ken **askim mipela**.

Olgeta tok orait na lo long tok ples English i stap long <http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/legalcode>.

Sapos yu gat askim long dispela, **plis askim mipela.**

Table of Contents

page

Biñ Tasam Êmuñña

Sêpuc Bibolo tonec ñalêñ teñ kêtôm, tañ sêpuc aêacnêñ Biñlênsêm Wakuc nañ atom. Aêac tec tasam ñapuc ñagec tonec gebe epen nêñ kauc lasê e tajala katô kwananğenmañ.

Sêjam Biñlênsêm Lanğwa ñabuku samob ôkwi tomalagen ma sêpuc gêc Bibolo tonec atom. Ñam amboac tonec gebe Lau Israel lanğwa nêñ biñsu to nêñ om ma nêñ da to ñasakin ñagôlin gwalêkin kepen aêac lau galocña amboac lau Juda tau nê atom. Anôtô kêkêñ biñ tonañ ñai gêdêñ lau têm tônêñagen gebe sejop. Biñ amboac tonañ tec lau-sêjaliñ-biñwaga sêwi siñ gêcña. Dedec gêcña ñapucmêgen atom. Sêpuc biñ dambê kêtü ñapeleñ gêjô baliñ, tê sêgeli gêcña nê su. Lau teñ embe taêñ ênam sebe sêsam to sêjala biñ, tê sêgeli gêcña nê, nañ sêkac Bibolo English me Tok Pisin me awenña teñ ma sêsam.

Bibolo ñamêtê ñajamanô teñ gebe sêwa buku samob ñam sa dambêgen ma sêpuc gêmunñ buku tau gêdêñ-gêdêñgen. Go ñadênan teñ gêc gêwiñ Biñlênsêm Wakucña, tañ tédênan biñ ñatênagen gêc awê solop.

Ñalôtêna kêkô miñ to biñ ñagêdô samob ñaô. Buku ñagêdô ñaê ma ñamôkêlatu to ñamadiñ ñanamba embe ênêc ñalôtêna teñ ñalabu, nañ êkêñ puc aêac gebe sêpuc biñ tau gêc buku tonañ ñai gêwiñ.

Sêpuc môkêlatu ñanamba ec kapôêngen kêkô gêdêñ gasêña, tañ sêjac m biñ tau nañ. Ñamadiñ ñanamba gêc ñataliña amboac gêmunña kêtiam atom. Sêwi siñ ma sêpuc ñanamba ec sauñ gêjô ñatalô madiñña / su. Ñanambagen tec gen ñamadiñ samob gêngic-gêngic. Embe talic namba luagêc êkô ñamadiñ ñagêdô ñasawa, nañ epen nêñ kauc lasê gebe biñ samuc tagen, tec sêjac gêngic atom, sêpuc ñamadiñ luagêc me têlêac kêpi tagen.

Biñ ñagêdô, tañ aposolo to lau teto e kêkwa tau gêc nêñ buku gêdêñ-gêdêñgen nañ, tasam gebe paralel gebe biñ tau ñam me kêkwa tau. Anğa aêacnêñ Biñlênsêm Wakuc ñamataña samob sêpuc paralel tau ñabuku ñaê dambê ma môkêlatu to ñamadiñ ñanamba gêc ñatali kêkanôñ biñ tau solop. Ñamêtê ñajam tonañ sêwi siñ anğa Bibolo tonec ma sêsa lêñ teñ. Sêpuc paralel gêc saite tau ñatali ñalabuñagen. Ñapuc teñ gêwiñ atom. Aêac taun taêñ ênam ma tasala namba, tê sêpuc gêc ñalabuña nê. Sêpuc paralel ñamôkêlatu ñanamba ec kapôên, tec kêkô awê ñajam.

Ñatalô teñ amboac utitalata embe sêpuc ênêc êkwa biñ ñalô teñ, nañ êkêñ puc aêac gebe sêwa ñalô tonañ ñam sa sêpuc gêc saite tonañ ñalabu me tatap ñalô tonañ sa anğa buku ñatêku gêc ñaê to Ñalô ñam.

Ñamadiñ ñagêdô kêsêp gandon (...) ñalêlôm. Ñam amboac tonec gebe Lau-tetowaga lanğwa ñagêdô samob teto ñamadiñ togandon tonañ gêc nêñ papia gêwiñ atom, lau ñagêdôgen teñ gêc nêñ buku gêwiñ. Aêac embe tasam Mêtê, tañ tasam biñ me ñalô, tê gandon kêkapiñ tônia nê êwiñmañ, gebe gêwa biñ tau ñam sa gêwiñ.

Embe atap ñatalô amboac tonec sa "...", go ajala gebe galoc kêsôm-biñwaga nê awa tau tonec, sêjac miñ ênê miñ ñaômagen atom.

Anğa buku tonec ñatêku oc atap biñ ñagêdô sa. Teñ Ñaê to Ñalô Ñam, tañ gêwa biñ to ñalô ñagêdô ñam sa. Môkêlatu to ñamadiñ Ñam, tañ tédênan gebe tatap lau to gên ñagêdô-gêdô nêñ biñ to ñam sa anğa ñamala, tê takac Bibolo tonec ñalêlôm ondoc-ondoc. Miñanô Ñatêm tédênan ñatênagen. Tonañ gêwa aêacnêñ kauc sa gebe gên to miñ ñajala samob, tañ kêsâ-kêsâ kêpi kin to propete nêñ biñ ñagêdô-gêdô nañ, kêdaguc tau amboac ondoc.

Nom ñakatu Biñlênsêm Lanğwa to Wakucña oc tatap sa amboac tonanğen.

Aêac tandôn taun e tajala Buku dabun tonec êtu tônia ma takac nêñ Biñlênsêm Lanğwa to Wakucña todanğe ma totêntac wapigen êtôm bêcgenmañ. Apômtau Jesu gêlêñ biñ aêac gebe "Mêtê tañ teto gêc nañ, amac apuc atu dôbgen amoa abe anğôn matem jali tenğen ñam jakêsêp biñ tonañ, ma biñ tonañ ñai gêwa aê ñam sagoc" (Joan 5:39). Lau tolau ñagêdô sêjam koleñ ñanô gebe Bibolo aêac taun awenña êsêp aêac lemen. Tec tanam danğe Anôtô

gebe “Aômnêm binj kêtû ockainj ñadawen, ma ja tenj kêpô ñoc intêna” (Pes 119:105). Lanem to lambinj êndênj Apômtau Jesu Kilisi endenj tôngen. Binjanô.

Nalôandanj

BUKU 70 KÊTU BUKU SAMUC TAGEN

NAÊ BIBOLO NAM

Naê Bibolo kêsêp Grik aweng. Êsêac sêsam buku tagen gebe biblos ma biblia buku ñagêdô me taêsam. Sejonj buku 66 sa ma sêsi kêpi tagenj gêc Bibolo ñalêlôm, tec sê ñaê biblia kêpi. Go lau Rom to lau ñamuña toê-toê sêsap ñaê tonanj tonj tec gelom-gelom lau kêtôm nom ñagamêngej gêja. Englis sêsam ña taunj aweng gebe Bible (Baibel) ma Jabêm aweng Bibolo. Naê tau tonanj kepej buku tagen, tanj sêjac buku taêsam sa gêc ñalêlôm nanj.

PAPIA NAMATAANÔ SAMOB GÊJANA

BINJ NALÔ TAU (TEXT)

Lau andanjenja teto Bibolo ñabuku ñagêdô samob ña Hebolai aweng ma luagêcgej ña Aramai aweng. Go teto Binjênsêm Wakuc ña Grik awenggej. Papia tobôc ñaôlic (parchment), nanj tetowaga ñamataña taunj lemenj teto binj kêsêp nanj, ñatenj mêngejom aêac atom, sêjaña samob. Nam gebe papia lanjwa kêtû manê, tec lau têm tenja, tanj jasêsi tetowaga ñamataña nêj têmña nanj, teto binj tau gelom papia wakuc. Papia tanj teto Mêtê tau ñakôninja kêtiam-kêtiam nanjenj ñagêdô tec gêc ñapanj. Binjênsêm Wakuc ñapapia lanjwa tonanj tomalagenj tec sêc. Papia teto ña lemenjenja tonanj têtap ñagêdô sa anja monasteri, ñagêdô anja gamênj sawa ñaganjac ñalêlôm, ma ñagêdô anja pocgêsuj. Pocgêsuj tenj, tanj ñawae kêtôm gamênj samob gêja nanj, gêdênj 1947 ñapalê Arabianja tenj gejob noninj gêmoa Qumran (Kumran) ñalôc kêsî Gwêc Matêña. Enj gesom noninj gêbôm tenj e jagêdô lasê pocgêsuj tenj, tanj tetoc ku ñagêdô kêtû nanj. Papia toluj lanjwaanô taêsam gêc ku tau ñalêlôm. Lau teto Binjênsêm Lanjwa ñabuku ñagêdô kêsêp papia ñaluj tonanj gêja, go sêpoanec kêsêp ku gêja ma sêbaob auc, gocgo sêsinj ôkwi tokugenj kêtû pocgêsuj tonanj. Kêtû ñajala amboac 2,000 me, go têtap sa. Sêkênj jalau kwalam lanjwa sê dônj binj Hebolai awenja kêpi binj, tec sêpuc gêc aêacnênj Binjênsêm Lanjwa nec, tec sêlic gebe lulu kêtû tau ñajamgej. Nabajugenj tec têtap ñagêdô sa todim-todim, mago Bibolo samuc, me Binjênsêm samuc tec têtap sa tosawa-tosawa. Papia ñapocgej to ñagêngic, ñagêdô ec kapôênj, ñagêdô saunanj amboac lemenj ñaja taêsam gelom aêac. Mago dedec gênj lenu-lenu tonanj ñatenj gêcña atomanô, sejonj samob sa tomalagenj, gebe gêjam kwalam lanjwa, têt kôm tau gêjac êsêac ñawae nê, sa gêdênj sêwaka Bibolo ñabinj ñalô tau sa e sêlic jakêtôm, têt ñatetowaga ñamataña teto nê. Lau tau sêjam kôm tonanj sêsinj sugenj tec sêmoa. Mêtê têt teto gêdênj andanjenj su nê, galoc gêc aêacña amboac tomalagenj kêtiam. Têtap papia teto ña lemenjenja lanjwaanô tonanj 1,000 to 1,000 sa, tec sêwaka Mêtê ñalo tau sa kêtû tôngac. Lau sêjam Bibolo ôkwi ña lau têm galocña awenj nec sêsap papia lanjwa ñabinj ñalô tau tonanj tôngenj.

BIBOLO GÊJAC LAU TAÊSAM LEMENJ NAWAE

BINJ TAU GELOM-GELOM

Ñamalac têtap sêpuc papia ña masine ñamêtê sa sebenj atom. Mêngejdênj jala

1 to 1500 lau teto papia kêtû taêsam ñamêtê tagenj gebe teto ña lemenjenj. Teto binj samob ñakôninja jagelom papia wakuc kêtiam-kêtiam, tec kêtû taêsam. Namêtê tenj gêc atom, tonanjenj, tec kêtû kôm kapôênjanô gêdênj lau-tetowaga. Ma gênj, têt teto binj tau kêsêp nê, keso-keso tau. Lau gamênj oc kêpiña sepej nêj binj ñalô kêsêp poc, me sêkôc ka dambê-dambê kêtû kêtêpê jateto ñatalô kêsêp nomku palê-palê. Lau gamênj ñagêdô sêmasanj nêj

kêlêpê tokainj-tokainj ma teto binj kêpi bôc ñaôlicgen me sêmasanj sinj ñasêbê kêtû nêj papia, nanj teto nêj binj kêsêp.

Lau gêmunja tônê teto binj ñamêtê amboac tec. Teto binj tomôkê-tomôkê kêsî taugenj kêpi papia ñalaunj ec kapôênj tenj e gêlôc. Daê dôj êpi sêpuc aêacnêj nuspaper ñamêtê, gebe tajala katôgenj. Go selom ñalaunj wakuc tenj teto e gêlôc. Sêgôm kêtôm tônêgenj. Teto-teto e sêjac dabinj, go sêsi ñalaunj tau samob gêdênj ñataligenj, sêjac têku-sêjac têku e kêtôm papia samuc tagenj balinj amboac meta tenj me luagêc. Papia balinj tonanj tec sêluj sa amboac lac tenj ma sêpoanec kêsêp gasuc me ku tenj gêja gebe ênêc langwa-langwa. Embe taênj ênam sebe sêsam, nanj têtainj lunj tau sa mênjsêjac lêtênj ma sêsam binj tau gêc êsêac lanjônêm ñajamgenj. Bibolo ñabuku samob nec gêmunjenj tolunj amboac tonanj.

Lau langwa gamênj ñagêdôña teto nêj binj gelom papia kêtôm aêacnêj buku galocña ñamêtê. Sêsam buku tau gebe Kodeks, ñam gebe papia me buku langwa teto ña lemenjenja. Sêkênj ñalaunj gêsac tau ñaô ma sêsi kêpi tagenj amboac buku galocña. Mêtê kêlainj tau, tec buku kainj tonanjenj kêlainj tau gêwinj-gêwinj. Judanênj lau mêtê tokauc, nanj kêtôm têm langwa samobgenj (B.C. kêtôm Before Christ ñam gebe gêdênj tanj Apômtau Jesu têna kêkôc enj gêmênj nom atomgenj nanj) teto-teto Binjênsêm Langwa kêsêp papia tolunj mênjgelom aêac nanj, ma moniki to lau, tanj têtôm têm ñasawa ñamuja tenj (Middle Ages, jala

500-1500) teto Bibolo samuc ñakônijnja kêtiam-kêtiam nanj, sêlic nêj kolenj tonanj kêtôm nêj sakinj gêdênj Anôtô tau, tec teto binj samob ñapepsawa to jagêdênjenj.

BIBOLO ÑABUKU TO BUKU SAMUC TAU ÑABINJ

BIBOLO ÑAMATA TÊLÊAC

Sêwa Bibolo ñabuku gêja mata têtêac kêtôm binj kainj têtêac, tanj kêjalinj tau sa gêc awê anja Binjênsêm agêc ñalêlôm nanj (1) Minj, (2) Têdônj to sêlênj binjja, ma (3) Seoc binj lasêja.

Lau Hebolai langwa sêjac Binjênsêm Langwa gêngic ma têtênanj ñabuku kêtôm binj mata têtêac tonanj su. Sêkênj Binjsu (Tora), tanj tasam gebe Mosenê Buku Lemenjenj me Pentatoik (Buku tolunj 5) nanj, gêc ñamata. Êsêac sêsam Josua e jagêdênj Kinênj Buku sebe Propete Ñamataja nêj. Sêjac propete ñagêdô nêj minj gêjam buku tonanj ñai auc, tec sêsam amboac tonanj ma sêkênj kêsî Mosenê. Go Propete Ñamuja Jesaia e Maleaki nêj buku kêdaguc ñatonj tonanj. Jeremianê Tanj to Danielnê buku ac sêsam sêwinj tonj tonanj atom. Ma buku ñagêdô samob kêtû tonj tenj tauja, nanj sêkênj gêc ñamuja. Ac têtênanj amboac tanj kêtôm lau Juda tauj tetoc buku tau gêdênj-gêdênjenj sa nanj.

Dr. M. Luther gêsunj buku kainj tenj ñatonj gêc Binjênsêm Langwa to Wakuc ñasawa kêtû tonj tenj tauja. Enj kêsam buku tonanj gebe Apokripi. Ñaê tonanj Grik awenj, tanam ôkwi gebe Ñam kêsînj tau. Enj gêwa buku tau sa gebe “Buku nanj tatoc sa êtôm Bibolo ñabuku tau nanj atom, mago embe tasam, oc êmoasinj aêac ñajam êwinj”.

Apokripi tonanj gêc Bibolo Hebolai awenja atom. Mago sêkênj gêc Bibolo Grik to Rom awenja. Êsêac sêgalunj buku tonanj kêsêp buku ñagêdô ñalêlôm. Apokripi masi anja Hebolainênj Bibolo, tec Luther gêjac sa kêtû tonj tenj tauja. Bibolo Englis to awenj ñagêdô sêpuc gêc Binjênsêm agêc ñasawa ma ñagêdô masi.

BIBOLO ÑASÊBU SAUNJ TO SAUNANÔ ÑABINJ

Sêwa Bibolo kêkôc kêtôm ñamata kapôênjenj atom, sêjac gêngic-gêngic kêtôm ñasêbu saunj to saunanô nec gêwinj. Aêac tasam ñasêbu tonanj gebe Môkêlatu to Madinj. Tetowaga langwa tauj sêjac gêngic amboac galoc talic gêc nec kwananjenj atom. Lau gêmunja teto binj ñamêtê tenj. Ac teto binj ñalô to ñatalô kêsî-kêsî taugenj gêja, e ñalô me ñaê tenj kêkô awê amboac galoc nec atomanô. Englisnênj bisop tenj gêjac binj to minj samuc-samuc sa kêtû môkêlatu tenj tauja (1350) su. Go ñac Fransja tenj gêjac m ñamadinj kêtû ñamata gêdênj 1551. Enj gêgôm kêpi Binjênsêm Wakuc tenj, nanj enj kêpuc Grik to Rom awenj e kêkanônj tau nanj.

Gêjac biñ gêngic-gêngic kêtôm ñamadiñgen ma keto ñanamba gêja. Lau sêlic ñajam, tec malô acgom, go samob sêpuc nêñ Bibolo tomôkêlatu ma toñamadiñ kêtôm tônêgen.

Ñalôtêna kapôên to saun, tañ kêkô biñ ñagêdô ñaô ma genj gêngic nan, lau langwa teto kwanan atom, lau galocña sêkên gebe sênam lau-sêsamwaga sa.

ANÔTÔ GÊWIÑ NÊ LAU ÑAMIN

BIÑLÊNSÊM LANGWA ÑAM

Teto Biñlênsêm Langwa ñabuku ñamataña sa seben atom. Lau sêjac ñamiñ samob tulu jagelom nêñ wakuc sêsôm gêc awenjen ñasawa baliñ e ñênjen sêmoa acgom. Teto papia (toluñ) ñamataña gêdên kiñ Dawidi agêc Salomo nêñ têmgen. Mago aêac embe taên ênam dabe tandênanj Biñlênsêm Langwa ñabuku êtôm têm, tê teto-teto buku tau nê, oc danjôm ñawapac.

Lau Juda nêñ lau mêtê tokauc to nêñ biñsutau sejon papia dabun sa-sa sêjac m gêdên jala 300 to 400 B.C. ñasawa, go sêkên kêpi tagen amboac sêgôm Mosenê Buku Lemenjên nan. Sêjac Biñlênsêm Langwa tau ñabuku sa nec gêbacnê gêdên jala 200 A.D. (Anno Domini tonan kêtôm têm, tañ Apômtau Jesu gêmên nom su nan, me Apômtaunê jala). Aêac tec talic gebe sêkôc kôm tau sa e sêjac dabiñ nec, ñajala amboac 1,000 gêjaña acgom, go sêjac dabiñ.

Lau tau ñagêdô nêñ ñalêlôm gêja lu kêtû ñabuku ñagêdôña, tec biñsutau ñagêdô sêkac taun sa gêdên jala 100 A.D. gebe sêsêm biñ tau êtu katô gebe Buku ondoc mênêsêp Bibolo Hebolai awenja ñalêlôm êwiñ ma ondoc êsêp êwiñ atom. Samob sêlôc kêtû tôn gebe Apokripi êsêp Bibolo ñalêlôm atom. Go sêsôm biñ ñalô tau ñabiñ e tomalagenj gêwiñ. Biñ tañ êsêac sêsôm kêtû tôn nan, Gôlôac Dabun kêsô ñalabu. Amboac tonan ñalô Hebolai awenja, tañ êsêac sêwaka sa gêc nan, kêtû Biñlênsêm Langwa ñanomban e mênjêdên oc tonec. Lau teñ embe sênam Biñlênsêm ôkwi, oc têtênan biñ tau tonanjen.

BIÑLÊNSÊM LANGWA ÑABUKU TAU

Ñaê Biñlênsêm ñam kêsêp lau Rom awen (Testament). Englis sêsam sebe Testament amboac tañ. Ñaê tau ñam gebe poac. Ñaê Biñlênsêm Langwa kepen aêacnên kauc lasê gebe Biñlênsêm Wakuc teñ gêc amboac tonan. Poac langwa ñam kêsêp poac, tañ Anôtô kêmoatiñ gêdên lau Israel anja lôc Sinai nan. Poac tonan kêtû anô kêpi lau tau gêdên tañ sêlôc kêtû tôn gebe tañen wamu êndên Anôtônê Biñ, tec sêkên bôc kêtû da gêdên en kêtû ñakamaclauñ (Biñsu ñapoac, Eks 24:7,8). Poac wakuc ñam kêsêp Anôtô gêjac mata nê moasiñ gêjac ñamalac tapaônjen ñawae. Sêngôn maten jali ñam kêsêp Jesu kêkên tau kêtû da gêdên Tama gêjô samob su. Lau tañ sêkên gêwiñ en nan, Anôtô gêlic êsêac têtû lau gêdên. (Moasiñ ñapoac.)

Ñaê Buku Miñña nê kêkwa buku samob, tañ sêjac Anôtô kêkalem Israel langwa nêñ abenji to gêwê ma kêwaka êsêac sa ñamiñ gêjam auc nan. Ac sê Mosenê ñaê kêpi buku ñamataña 5 nê, ñam kêsêp ñac tau nê koleñ gêwê lau tauña ñamiñ gêjam sêga anja buku tau tônê. Sêjac m buku tau kêpi Anôtô kêkên undambê to nom ma ñamalac ñamiñ. Ac sêjac Israelnên biñ gêmunja ñamiñ baliñjen ma teto Anôtô gêjam êsêac kêsi ma gêwê êsêac sêwi Aiguptu siñ ñamiñ e tomalagenj. Miñ tonan ñai kêgi poac, tañ Anôtô to nê lau sêmoatiñ gêdên taun nan, to Biñsu Lemenlu, tañ toñam kêlêlêc su nan. Lau têtôm nom ñagamênjenj sêñô Biñsu 10 tonan ñawaegac. Go sêjac mata Mosenê Buku Lemenjenj teto Mose jakêkô lôc Nebo gêlic gamên, nan Anôtô gêjac mata gêdên nê lau nasêmoa êtu têtê nan, mago gêjac jao Mose tec jagêô lasê gamên tau gêwiñ atom.

Josua to Gôlinwaga teto lau Israel nêñ miñ gêdên tañ lau tau sêbiñ taun tôn têtû lau-m kapôên su atom nan. Israelnên siñsêlêc to nêñ laumata ma gôlinwaga towae sêjam gôlinj êsêac gêdên ñasawa tônê, tec ñamiñ gêjam buku tonan ñai auc. Sêwaka Israelnên gôlinj kiñña sa ñamiñ e Dawidi agêc Salomo sêboa gamên tau sa kêtû kapôên ma Israel kêpô lêtên gêdên ñac, tañ gêjô Salomo su nan, gêwa gamên tau kêkôc gêja luagêc kêtû Juda to Israel nêñ gamên. Sêjac miñ biñ tonan ñai e jagêdên lau Asiriaña sêku Israel tulu ma lau

Babilonja sêku Juda tulu nan. Lau-tetowaga sêpuc gêṅwapac tonan ṅai kêtap lau tau sa nan kêsêp êsêac tanenpêc gêdêṅ Anôtônê Biṅsuṅa. Esra agêc Nehemia teto lau Juda anḡa gamêṅ kapoacwalôṅa sêmu sêmêṅ mênșêkwê lôm dabuṅ sa anḡa Jerusalem ma sêjac m to sêboa Judanêṅ gamêṅ teṅ tauṅa sa kêtiam ṅaminṅ.

Buku Têdôn Biṅṅa to Sêga Wêṅa nê kêkwa tau atom, gebe biṅ, taṅ teto gêc buku tonan ṅai ṅalêlôm nan, kêtôm tau amboac onan teto gêc buku miṅṅa to seoc lasêṅa nan atom. Anḡa buku Job sêpuc Anôtônê biṅgêdêṅ ṅam. Anôtô eṅ ṅac gêdêṅ, ma amboac ondoc lau mansan ṅajam taêsam sêôc ṅandanṅ to gêmac ma gêṅwapac kêkôninṅ êsêac tōṅgeṅ. Biṅ tonan kêlênsônṅ lau kêtôm têm to nom ṅagamêṅgeṅ ṅapanṅ. Pesalem nec buku wêṅa teṅ. Mec 150 tonan ṅagêdô baliṅ ma ṅagêdô dambê. Lau mansan gêdêṅ-gêdêṅgeṅ teteṅ sêmoa nêṅ tauṅa me gôlôac sêjam kêtû nêṅ wê gêdêṅ sêlic nêṅ omṅa. Go Biṅgôlinṅ to ṅacmêtê Tau nê sejoṅ biṅ ṅalô to lêṅ ṅagôlinṅ ṅajam-ṅajam sa, taṅ sê kiṅ tokauc Salomo nê ṅaê kêpi. Wêmoakê nan ṅapalêo to ṅac têtac gêwiṅ tauṅṅa nêṅ wê. Sêlic wê tau kêtôm Anôtô têtac gêwiṅ ṅamalacṅa ṅadôndônṅ, tec sêkêṅ kêtû Bibolo ṅabuku teṅ gêwiṅ.

Aêac tatap Propetenêṅ Buku 16 sa gêc aêacnêṅ Bibolo. Sêwa buku tau kêkôc ma sêsam gebe propete kapôêṅ to sauṅ nêṅ. Propete Kapôêṅ nêṅ tonec gebe Jesaia agêc Jeremia ma Esekiel agêc Daniel nêṅ buku, ma Propete Sauṅ nêṅ tonec gebe Hosea e jagêdêṅ Maleaki. Sêsam buku tonan sebe Propete 12 nêṅ Buku gêwiṅ. Buku ṅadani tec sêsam sebe kapôêṅ, ma wapi sêsam sebe sauṅ. Propete tonan ṅai sêjam dôṅ nêṅ lau, tê sêmoa êsêac ṅalêlôm gêdêṅ tauṅ nêṅ têm nê, nêṅ lêṅ kêpi Anôtônê Biṅsu. Go êsêacnêṅ kôm teṅ tonec gêwiṅ gebe seoc biṅ lasê kêtôm Anôtô gêôc êsêac awenṅ sa ma gêgôm katunṅ kaiṅ teṅ kêsâ e sêlic gêṅ ṅakatu to dôṅ nan, tec sêsôm to teto. Propetenêṅ biṅ gelom aêac nec ṅalêṅ tonec gebe ac tauṅ me nêṅ kêpuctônṅwaga teto ṅalô, tê kêsâ-kêsâ êsêac awenṅsuṅ nê sa. Propete sêsôm lau ṅaôma to laumata nêṅ geo lasê gêdêṅ êsêac solopgeṅ ma sêjô êsêac gebe Anôtô ocgo êmêtôc to ênac êsêac ṅagêjô. Mago sêsôm biṅ tonanṅgeṅ atom, ac sêsôm Anôtô taê labu to taê walô nê lauṅa ṅajaenṅ lasê gêdêṅ êsêac gêc awê amboac tonanṅgeṅ gebe gêjac mata nê moasiṅ gêdêṅ samob, taṅ sêsap ênê poac, taṅ kêmoatiṅ gêdêṅ Israel tōṅ ma gebe lau tau sênaṅa atom nan. Sêsôm ṅajaenṅ tonec lasê gêdêṅ samob sêṅô gebe Anôtô oc ênam Israel to lau nomṅa pebenṅ kêsî êṅgôm ṅanô êsa amboac tonec gebe Eṅ êkêṅ Dawid wakuc teṅ mêṅêtu moasiṅ ṅakiṅ. Têm ṅamuṅa teṅ acgom, go Gôlôac Dabuṅ sêwa propetenêṅ biṅ ṅalô tonanṅ ṅam sa gebe kepeṅ Jesu Kilisi tau, gebe Mesia Dawidinê Latu eṅ.

JESU KILISI KÊTU LAU PEBENṅ SÊKÊṅ MATENṅ ENṅ ṅANṅANÔ

BIṅLÊNSÊM WAKUC ṅAM

Aposolo Paulu nê papia kêtû Biṅlênsêm Wakuc ṅabuku, taṅ eṅ keto gêmunṅ buku ṅagêdô samob su. Biṅ taṅ Apômtau kêsôm to gêṅ, taṅ eṅ gêgôm-gêgôm nan, lau sêjac ṅaminṅ gêc awenṅgeṅ gelom kêtôm malacgeṅ gêja. Sêsôm sêmoa ṅasawa baliṅ e ṅêṅgeṅ acgom, go lau ṅagêdô nêṅ ṅalêlôm kêkac êsêac ma teto miṅ tonanṅ ṅai sa. Kêtû tonanṅa tec teto Jesunê ṅawae ṅajam kêsêp papia gêja.

Teto Biṅlênsêm Wakuc ṅabuku ṅagêdô samob gêdêṅ jala 50 to 100 ṅasawa. Gêdêṅ têm tônê lau ṅagêdô teto buku gwalêkiṅ, nan sêkêṅ ṅalôtêna gêwa buku tau sa gebe ṅawae ṅajam me aposolonêṅ miṅ ma sêsakiṅ gêdêṅ gôlôac gêwiṅ, mago teto Jesu Kilisi nê ṅawae ṅajam to biṅ, taṅ aposolo têdônṅ nan, keso miṅ ṅanô tau, gebe sêgalunṅ kauc jaba kêsêp ṅalêlôm gêjam auc. Amboac taṅ tec kêtû kôm gêdêṅ Gôlôac Dabuṅ gebe sêpuc papia tonanṅ ṅai ṅam e sêmasuc buku dansanṅ ma sêjaliṅ Mêtê ṅawa ṅabuku taugenṅ sa ma sêkêṅ kêsêp Biṅlênsêm Wakuc. Kôm tonanṅ gêbacnê gêdêṅ jala 400. Laumata sêkac tauṅ sa ma sêsôm buku, taṅ êsêp Biṅlênsêm Wakuc nan, ṅabinṅ kêtû tōṅ. Sêsôm biṅ tau kêtû tōṅ tec gêc ṅapanṅ.

BIṅLÊNSÊM WAKUC ṅABUKU

Jesu Kilisi gêjam lau gêdên-gêdêngeŋ to ŋamalac gamêŋ-gamêŋ tapaôngeŋ kêsi, tec sêwaka biŋ tau sa gêc awêgeŋ anŋa Biŋlênsêŋ Wakuc ŋabuku 27 ŋalêlôm.

Ŋawae Ŋajam aclê to Gêŋ Taŋ Aposolo Sêgôm Naŋ kêtû Biŋlênsêŋ Wakuc ŋabuku miŋŋa. Ŋawae Ŋajam ŋamataŋa têlêac, taŋ sê Matai agêc Marka ma Luka nêŋ ŋaê kêpi naŋ, ŋam kêsêp papia lau andanŋeŋ teto ŋa lemeŋŋa ŋatoŋ tagenŋ. Embe tasam Ŋawae Ŋajam tonanŋ ma tapuc ŋam ŋapepgeŋ, oc tajala biŋ, naŋ tetowaga sebe sêwaka sa ênêc awê êndên nêŋ lau-sêsamwaga. Go Ŋawae ŋajam kêtû aclêŋa gêjac têku biŋ, taŋ teto gêc ŋamataŋa têlêac naŋ. Joaŋ kêwaka biŋ tonec sa gebe Biŋ tajala Anôtô ŋamŋa ma gêŋ, taŋ taên kêka anŋa ênêŋa naŋ, samob ŋanô kêsa kêpi Jesu Kilisi sugac.

Luka keto Ŋawae Ŋajam kêtû têlêacŋa su, go gêjac êsêac, taŋ sêwaka Gôlôac Dabuŋ sa ma sêsôm Ŋawae Ŋajam kêlainŋ tau kêtôm Romnêŋ gamêŋ samobgeŋ gêja naŋ, ŋamiŋ gêc Gêŋ Taŋ Aposolo Sêgôm Naŋ.

Biŋlênsêŋ Ŋabuku Têndôn To Sêlêŋ Biŋŋa nec aposolonêŋ papia, taŋ teto gêdên gôlôac to lau tagenŋ-tagenŋ naŋ. Papia tonanŋ ŋatoŋ luagêc kêjaliniŋ tau sa amboac tonec gebe Paulunê papia, taŋ gêjac gôlôac ŋagêdô ŋawae solopgeŋ naŋ, ma papia, taŋ gêjac gôlôac samob tapaôngeŋ ŋawae naŋ, tec sêsam sebe Papia Gôlôac Tapaôngeŋŋa.

Paulu keto nê papia gêjac gôlôac ŋawae solop ma gêwa takên gêwiŋ Jesu Kilisi ŋam sa gêdên êsêac tomalagenŋ gêc papia tau ŋalêlôm. Lau buŋa sêsa nêŋ lêŋ jadêdac gêŋ, taŋ kêlênsôn nêŋ kauc ma kêkêŋ wapac êsêac naŋ, tec sêjam kênac biŋ tau ŋam gêdên eŋ. Go eŋ gêjô êsêac awenŋ keto kêsêp nê papia ma kêsakiŋ gêdên êsêac sêja. Gôlôac ŋamataŋa sêjam kôm Misionŋa jasêsôm Ŋawae Ŋajam kêtû tapa e biŋ jaba tokaiŋ-tokaiŋ kêpoa lasê ma gebe êmbôc Mêtê ŋalêŋ auc. Paulu tec gêjac siŋ ŋajaŋa gebe êkôniniŋ mêtê-geo tokaiŋ-tokaiŋ tôŋ. Eŋ gêjam talaŋ Jesu Kilisi nê Ŋawae Ŋajam ŋawa-tau gêdên biŋ geo to lau geo samob nê, ŋalô dabuŋ teŋ anŋa ênê papia gêdên lau Galataŋa kêtôc gêc awê gebe “Anô acgom, aêac me anela undambêŋa teŋ embe asôm ŋawae ŋajam teŋ lasê êndên amac eso Ŋawae Ŋajam, taŋ aêac asôm lasê sugac naŋ, Anôtô oc êpuc boa eŋ” (Gal 1:8).

Petere agêc Joaŋ ma Jakobo agêc Juda to lau ŋagêdô teto Papia Gôlôac Tapaôngeŋŋa, taŋ gêjac gôlôac malac-malac samob ŋawae naŋ. Biŋ amboac tec gêc papia tonanŋ ŋai gebe tawaka takên gêwiŋ ŋawa tau sagenŋ to tajop taunŋ êndên mêtê geo ma tatiŋ su to tasa lêŋ buŋa mansanŋeŋ ma tanam nêŋ sakiŋ êndên gôlôac buŋa to êndên taunŋ nêŋ gôlôac êpi kôm, tec gêjac aêac ŋawae nec, ma êndên nêŋ lau, taŋ tamo a êsêac ŋalêlôm anŋa nêŋ malacmôkê ma anŋa taunŋ nêŋ gamêŋ amboac tonanŋeŋ naŋ.

Biŋlênsêŋ Wakuc ŋabuku Propeteŋa tagenŋ tec gêc. Buku tau ŋaê gebe Biŋ Kilisi Geoc Lasê Gêdên Joaŋŋa. Embe tanam dôŋ êpi propete Biŋlênsêŋ Lanŋwaŋa nêŋ buku oc naêtôm tau atomanô. Sêjac m Geoc Lasê ŋa biŋ 7 gêdên gôlôac Asia Saunŋa, taŋ ketowaga kêkêli to gêlêŋ biŋ êsêac ma gêjac êsêac têntac tôŋ naŋ. Gêŋ naŋ eŋ katu kaiŋ teŋ kêsa jagêlic ŋakatu ma keto gêjam môkêlatu ŋamuŋa ŋagêdô auc naŋ, samob ŋam tagenŋ tonec gebe Gôlinŋwaga nomŋa sêgôm gêŋlêlôm gebe sêkôniniŋ Gôlôac Dabuŋ tôŋ, mago kêtû ŋamu Anôtô gêjam sa e kêku ŋacjo samob tulu. Joaŋ oc keto nê buku Geoc Biŋ Lasêŋa gêdên ŋasawa teŋ kêdabiŋ jala 100. Biŋ tau gêjac gôlôac Asia Saunŋa ŋawae gêdên têm, taŋ sêjanda to sêlêsu êsêac naŋ.

ANÔTÔNÊ BIŋŋA AÊAC TAUN AWEN

SÊJAM MÊTÊ ÔKWI

Kêtôm têm, taŋ Bibolo gêc naŋ, lau sêjam Anôtônê Biŋ Hebolai to Grik awenŋa ôkwi ŋa lau gamêŋ ŋagêdô awenŋ. Gêdên jala 250-130 B.C. sêjam Biŋlênsêŋ Lanŋwa ôkwi ŋa Grik awenŋ. Biŋlênsêŋ Lanŋwa tonanŋ gêjac lau Juda gamêŋ Aiguptuŋa ŋawae, gebe sêsôm Grik awenŋeŋ kêtû tôŋ êsêac. Lau mêtê tokauc 72 sêjam kôm tonanŋ, tec sêsam Biŋlênsêŋ Lanŋwa tonanŋ gebe Septuagint. Ŋaê tau ŋam gebe 70 sêjam ôkwi. Biŋlênsêŋ Lanŋwa Grik awenŋa tonanŋ kêtû lau buŋa ŋamataŋa nêŋ Bibolo. Mêtê wakuc kêlainŋ tau kêtôm Romnêŋ gamêŋ

gêja e jagêô lasê êsêacnêḡ gamêḡbôm gêwiḡ, tec sêjam Bibolo samuc me ḡabuku ḡagêdô ôkwi ḡa lau-m towae ḡagêdô awenḡ gêwiḡ. Go gêdêḡ jala 400 A.D. Hieronimus gêjam Bibolo samuc ôkwi ḡa Rom tau awenḡ Latin. Bibolo tonanḡ ḡaê Vulgata (ḡam gebe kêtḡ tapa gêja). Katolik sêsap tōḡ e mēḡgêdêḡ galoc.

Wulfila kêtḡ lau Goten nêḡ bisop. Enḡ gêjam Bibolo ôkwi ḡa lau Serman awenḡ tenḡ kêtḡ ḡamata. Enḡ kêwaka alpapet (binḡ ḡatalô) wakuc sa acgom, go gêgôm. Mago ḡac tau gêjam Bibolo samucḡen ôkwi ma kêkêḡ kêsêp nê lau Goten lemenḡ atom. ḡam gebe lau tau sesegenḡ sebe sênac taunḡa. Amboac tonanḡ enḡ kêkêli sinḡ ḡaminḡ anḡa Binḡlênsêḡ Langwaḡa gebe êkêli êsêac êtu sênac sinḡa atom.

Sêjam Bibolo ôkwi ḡa lau-m wakuc awenḡ ḡakôm kapôêḡ nec, sêjac dabinḡ su atom tagenḡ. Sêgôm kôm tau sêmoa e mēḡgêdêḡ 1975 sêjam ḡabuku ḡagêdô ôkwi ḡa lau 1577 awenḡ, ma Bibolo samuc tau nec ḡa lau-m 261 ḡenḡ awenḡ. Binḡlênsêḡ Wakuc tec sêjam ôkwi ḡa lau-m 645 awenḡ su. Anḡa nom samuc nec lau gamêḡ-gamêḡ 3,000 sêsôm taunḡ awenḡ gêdêḡ-gêdêḡḡenḡ tec sêmoa.

SÊJAM BIBOLO ÔKWI ḡA BINḡ JABÊM

Binḡsu ḡamataḡa mēḡsêô lasê aêac gêdêḡ 1886. Anôtônê lau jaenḡ êsêac, tec taêḡ gêjam kêtḡ tōḡ gebe sêkalem lau Niuginiḡa sa têtḡ Anôtônê lau sêwiḡ. Sêboalec binḡ Jabêm sêmoagenḡ, mago sejonḡ ḡapalê sa sêsô lôm papia anḡa Simbanḡ ma têdôḡ êsêac. Binḡsu sêsôm binḡ Jabêm kêtḡ tōḡ êsêac ḡagec su acgom, go sêsôm Mêtê (Minḡ Dabunḡ) lasê kêtôm omḡenḡ ma têdôḡ lau lêḡa e êsêac ḡagêdô sêliḡ sanḡu. Lau bunḡa têtḡ taêsam ma gôlôac bunḡa sêwaka taunḡ sa kêtôm malacḡenḡ gêja. Go sêkwê lôm papia sa kêtḡ têndôḡ gôlôac saunḡa. Sêsam papia kêtḡ tōḡ êsêac, tec binḡsu sêjam Binḡlênsêḡ Langwa to Binḡlênsêḡ Wakuc ḡaminḡ ḡanôḡenḡ ôkwi kêtḡ Minḡ Dabunḡ. Malôḡenḡ acgom, go sêjam ḡawae ḡajam ḡagêdô ôkwi amboac taḡ ma sêpuc kêsêp Jaenḡḡam jalau sêsam-sêsam kêtôm nêḡ andugenḡ. Sêjam Mêtê ôkwi sêjam kôm tau sêsiḡ sugenḡ sêmoa e gêdêḡ 1924 sêpuc Binḡlênsêḡ Jabêm awenḡa ḡamataḡa anḡa London. Sêbêḡnôc sêmoa e 1935 sêpuc kêtiam (Stuttgart, Sermani). Sinḡ Kapôêḡ Ilḡa gêbacnê, go sêpuc Binḡlênsêḡ Wakuc tonanḡenḡ kêtiam gebe masi anḡa lau taêsam nêḡ. Gêdêḡ jala 1965 sêsuḡ kôm bêḡnôcḡa gêdêḡ lau tonḡ tenḡ. Ac sêjac dabinḡ kôm tau, tec sêpuc Binḡlênsêḡ Wakuc anḡa Hong Kong e gêbacnê gêdêḡ 1973.

Lau tonḡ tonanḡenḡ selom Binḡlênsêḡ Langwa ma sêjam Genesis ôkwi. Kristen Press Madang sêpuc Gêḡ Samob ḡam ḡabuku, Mosenê buku ḡamataḡa gêdêḡ 1970. Su go lau tonanḡenḡ selom Binḡlênsêḡ ḡabuku ḡagêdô gêwiḡ. Binḡsu ḡagêdô sêjam buku tagenḡ-tagenḡ ôkwi gêdêḡ ḡasawa tenḡ su, tec sebe sênac dabinḡ kôm tau. Lau tonḡ tagenḡ têtôm kôm kapôêḡanô tonanḡ atom, tec sêkalem lau tonḡ tenḡ sêkôc nêḡ kôm sa amboac tonanḡ. Sêjam kôm tau sêmoa e 1979 sêjac dabinḡ. Sêpuc Binḡlênsêḡ Langwa to Binḡlênsêḡ Wakuc anḡa Sydney, Australia ma sêsi lulu kêpi tagenḡ, tec Bibolo samuc kêsêp aêac lemenḡ gêdêḡ jala 1980.

BIBOLO ḡAKÔM ḡAKÔNIḡA

TANAM BIBOLO ÔKWI ḡAKÔNIḡA ḡAM

Embe sênam Bibolo ôkwi ḡa lau tenḡ awenḡ su, nanḡ dendec gacḡenḡ ênêcḡa atom. Sêkêḡ êtu kôm êndêḡ lau tenḡ sênam ôkwi êsêp ḡasawa êtiam-êtiam. ḡam gebe lau tenḡ awenḡ amboac binḡ Jabêm nec gêḡmatê tenḡ atom, gêḡ mata jali tenḡoc. Lau wakuc sêsôm binḡ tau têtôm lau langwa gêḡmunḡa sêsôm nanḡ ḡapanḡ atom. Sêwi binḡ ḡalô langwa ḡagêdô sinḡ ma sêsôm wakuc gêjô langwa su. Kêtḡ tonanḡa tec tanam Bibolo ôkwi êtôm binḡ, tê lau wakucḡenḡ sêsôm-sêsôm sêmoa nê. Embe danḡôm atom, lau wakuc oc sêpô lêna taunḡ e sêjala Mêtê naeo ma sebe sêḡô atom. Mêtê ḡanô tau nec, lau tenḡ sebe sêpô ôkwi atom, binḡ ḡalôḡenḡ tec tasôm êtu wakuc-êtu wakuc êjô langwa, tê tajala kwalec nê su. Go ḡam tenḡ gêwiḡ. Bibolo ḡakwalam langwa sêpuc ḡapapia andanḡenḡa ḡam sêmoa, tec têtap ḡalô wakuc ḡagêdô sa, tê sêkêḡ gêjô ḡakeso langwa su. Kêtḡ tonanḡa tec sêkêḡ ḡapuc amboac tonec gebe Bibolo tenḡ embe ênêc

êtom jala 30 me 50 su, nan taên ênam gebe tanam ôkwi ñakôniñña ten êtiam. Embe masi, lau ñagêdô oc sêjala sapu. Biñsu sêgôm kôm tonan kêpi Biñlênsêm Wakuc Jabêm awenña dim ñagêdô su, tec galoc ajala ñamgac.

ANDU TEN EMBE BIBOLO ÊNÊC ATOM, LAU TAU OC SÊMOA ÑAJAM ATOM. (Dr. M. Luther)

BIBOLO KÊLAIN TAU GÊMOA

Bibolo gêjac ñamalac peben ñawae, tec Gôlôac Dabuñ to lau buña kêtôm nom ñagamêngeñ sêbiñ taun tônia gebe sêmansañ Bibolo êlain tau ñalên. Lên tonan gêjac kôm têlêac ñawae. Tec gebe sêkên lau sênam Bibolo ôkwi ña lau gamêngeñ awen. Ten gebe sêmbaliñ nên mone êna gebe sêpuc Bibolo tau e ñaôli saunânôgeñ. Go ten gebe sêkên Bibolo naêo lasê lau tau. Baibel Sosaiti gejob kôm tonan. Sêjam kôm tau anña gamên amboac 100 tec sêmoa. Sêbiñ taun tônia, tec têtôm kôm kapôên tonan. Gôlôac Dabuñ to lau buña gamên ñagêdôña taun têtôm Bibolo ñakoleñ sênam ôkwi ma sêpuc to sênac sam êtu tapanña tonan atom, ñam gebe gêjac mone taêsam ñawae. Kêtu tonanña Baibel Sosaiti gamên tolêlômña sêjam Baibel Sosaiti gamên ñalêlôm sawanña sa, tec kôm tau kêsêlên ñajam. Baibel Sosaiti sêjam gôliñ kôm tau, tec sêjam Bibolo ôkwi to sêkên kêtu tapa sêgôm sêlêsucgêdôgeñ. Ñanamba ñagêdô tonec kêtôc gêc awê gêdên aêc

Sêjam Bibolo samuc me ñabuku ñagêdôgeñ ôkwi:

jala 1800 1860 1920 1976

awen jala 71 1900 299 1950 830 1960 1577 1975

Sêjac sam Bibolo samuc me ñabuku ñagêdôgeñ:

ñanamba 8 000 000 22 000 000 35 000 000 44 000 000

BIBOLO NEC BUKU TEN TAUN SAMUCGEN

ÑAMALAC AWEN KÊTU ANÔTÔNÊ BIN ÑASABAN

Bibolo nec buku ten, nan lau sêpuc to sêjam ôli ma sêsam-sêsam amboac buku ñagêdô nan. Mago buku ñagêdô samob kêtôm Bibolo nec atomanô. Bibolo nec buku taujala ten, tec sêsam sebe Buku Tau. Ñam amboac ondoc, tec sêsam Bibolo sebe Buku Tau, tañ ñamalac kêtôm nên têm to nên gamêngeñ sêsam-sêsam e nên ñalêlôm gêwiñ bin tau. Ma ñam amboac ondoc, tec Gôlôac Dabuñ toê-toê samobgeñ sêsô Bibolo ñalabu ma sêkên kêtu nên ñagôliñ. Embe takac Bibolo paliñpaliñgeñ, oc talic amboac buku ñagêdôña ten. Sêjac Anôtô kêkên undambê to nom ma gên, tê lau tentenlatu dêdac-dêdac nê ñamin. Miñ tau kêpi lau, nan sêngôn gêdên gêmun andanênña. Sejon lau langwa gamên tenña nên biñsu to ñagôliñ sêmoa sêwiñ taunña sa-sa. Aêc tasam bin tonan ñai e ñagêdô kêlênsôn aêacnên kauc to tapô lêna taungeñ. Bin tonan kêtu Bibolo ñabin taujala tau nec atom. Bin taujala nê asagen.

Bibolo ñabin taujala tau tonec gebe Ñatetowaga sêjac ñamalac ma gên, tañ ac dêdac-dêdac nan, ñamin kêtôm sêlic Anôtô tau gêwê to gêjam gôliñ êsêac nangeñ. Lau-teto-Bibolowaga tônia lau, tañ Anôtô kêkam êsêac tônia nan. Ac sêlic Anôtô gêjam gôliñ nom to ñagên samob ma ñamalac to nên lên gêwiñ. Ênê bin kêtu tônia. En gêgôm samob ñanô kêsâ. Ac sêlic gêc awê gêdên êsêac, tec teto nên bin têtôm lau sêkên gêwiñ en to ôliñ andan enña. Ac sêjala Anôtô kêtu tônia amboac tonan, tec taên gêjam kêtu tônia gebe sêwê lau ñagêdô sêkên êwiñ en amboac tañ, me sebe sêpuc êsêacnên sêkên gêwiñ enña tônia. Êsêac sebe ñamalac samob sêjala bin tonec êtu katô gebe Sêmoa maten jali me sêmac êndu nê, ñam kêsêp Anôtônagen, tañ gedec bin geo samob ma têtac têwiñ to gê bin tônia ñamadin masigen nan. Lau tañ teto Biñlênsêm Wakuc ñabuku nan, sêjala kêtu tônia gac gebe Anôtô têtac gêwiñ ñamalacña mênkêtu awê kêpi Jesu Kilisi. Ñam gebe ac sêlic en kêsâ nê lên kêtôm ñac ten, tañ kêkên tau kêsô Anôtô ñalabu kêtu nê bin samobña samucgen nan. En gêmac êndu ma gêdi sa anña ñacmatênên, tec sêjala Anôtô kêtôm gebe êsuc ñamalacnên tañenpêc to nên tônia ôkwi,

ma kêtôm gebe êkêli êsêac sêsa nêñ lêñ totêntac êpa sugen êtiam, ma kêtôm gebe êtôc sêngôn maten jali tengeñ êtu nêñ lêñ ñatêpôê naênêc awêgeñ êndêñ êsêac.

Lau taêsam sê tanen jaen, tan lau-teto-Bibolowaga sêsôm lasê gêdêñ êsêac nan, ma sêmêtoç nêñ lêñ kêtôm Mêtê tau sêjac ñawae. Ac sêñô to sêsam lau tonan nêñ bin to nêñ min kêtôm Anôtô kêsôm bin gêdêñ êsêac solopgeñ. Lau taêsam sêsae sêmoa gebe amboac tonan e mêngeñ galoc ñapan. Lau sêñô Mêtê e atên gêmô êsêac ma nêñ ñalêlôm kêtû malô to têtac kêpa su, ma kêkêli êsêac e sêjala gacgeñ gebe sêngôn nom nec ñaômagen atom.

Bibolo tau gêwa tau sa gebe Anôtônê Bin nec, aêac ñamalac nêñ kauc kêtôm gebe tapuc tôñ me dansen su nec atom. Propete sêsôm nêñ jaen lasê todim-todim sêjac m bin tau gebe “Apômtau awa tau tonec”, tec lau têm tônêña ñagêdô sêñô tonên ñalêlôm gêja lu-gêja lu kwanangen su. Aêac têtac lulu atomman. Apômtau Jesu kêsôm gêc Joañoê ñawae ñajam gebe “Aênoc mêtê kêtû tauc ñoc gên atom, ñac tan kêsakin aê gamên nan, nê gên. Ten embe taê ênam gebe êngôm Anôtônê Bin êtu tôñ, oc êjala ñoc mêtê ñam gebe anga Anôtônê me aê kasôm tauc ñoc bin” (7:16-17). Anôtô kêsôm bin anga Bibolo ñalêlôm nec, aêac tajala kêtû katô atom, tasô bin tau ñalabu ma dangôm ñanô êsa êpi tauñ nêñ lêñ acgom. Embe tanô Bibolo ñakalem e takên êwiñ Mêtê ma ôlin andan Anôtô tonên ñalêlôm taên êka en samucgeñ, oc tatap ñanô sa e daê taên todim-todim. Lau tê sêmoa sêmuñ aêac to onec sêmoa sêwiñ aêac nec, nêñ taêsam ñanô lasê sêjalagac gebe Bibolo buku taujala ten, ma aêac tauñ ocgo tajala amboac tonangen. Oc tajala Bibolo gebe Buku Tau, tan dangôn maten jali ñam kêsêp nan, tec kêlêlêc buku ñagêdô samob su binñanôgeñ.

Gêñ Samob Nam Njabuku

Naê Genesis nam gebe Nam me Namôkê. Buku tau gêjac undambê to nom nam namini ma gêwa namalacnêñ nam sa amboac tonanğen. Go kêpuc namalac sêgôm sec to sêoc gêñwapac anğa nom nec nam sa ma kêwaka Anôtô gêjam gôlin namalac tapaonğen nalên sa gêwiñ.

Aêac tawa buku namôkêlatu kêkôc gêja nasêbu kapôên luagêc gebe

1. Môkêlatu 1-11 gêwa undambê to nom nam sa ma gêjac miñ namalacnêñ lên andanğenja. Aêac tatap Adam agêc Ewa ma Kain agêc Abel to Noa nêñ miñ sa ma tanô bu kêsun natêna to andu natêpôê soso baliñ anğa Babel namini amboac tonanğen.
2. Môkêlatu 12-50 gêjac miñ lau Israel nêñ mimi nêñ lên andanğenja namini. Nêñ mimi namataja tau Abraham. Eñ nac towae kêkên gêwiñ to taja wamu Anôtôña. Eñ latu Isak to dêbu Jakob nêñ miñ kédaguc. Jakob, tan nê ñaê ten gebe Israel nan, nê latui 12 têtû lau Israel nêñ gôlôac 12 nêñ namôkê. Êsêacnêñ ten Josep. Buku tau gêjac miñ ênê lên kêgêlucgen ma gêwa Jakob tonê gôlôac sênğon gamên Aiguptuña nam sa amboac tonanğen.

Biñnanô, buku tonec gêjac miñ biñ namalacña, mago buku tau namanô tau tonec gebe kêwaka kôm, tan Anôtô tau gêgôm nan, sa gêc awêgen. Gêjac m miñ tau gebe Anôtô kêkên undambê to nom, tan buku tau kêpuc miñ tau tôn nan. Ma gêjac dabiñ namini Anôtô gêjac mata biñ gebe ênam jaom nê lau Israel enden tônğenja.

Anôtô kêtû buku tonec ñagôlințêna. Eñ kêmetôc namalac to gêjac êsêac kêtû nêñ secña, eñ gêwê nê lau to gêjam êsêac sa ma eñ gêjam gôlin nê lau sêsa nêñ lên sêmoa nom nec.

Êsêac teto buku lanğwaanô tonec nam gebe sênac lau-m ten nêñ sêkên gêwiñ Anôtôña namini gebe elom lau namuña ma êpuc êsêac tôn e sêkên gêwiñ tau tonan mata jaligen ênêc êtôm tônêgen ñapan.

Anôtô kêkên undambê to nom

¹ Gêdên namatanô Anôtô kêkên undambê to nom.

² Nom tau sawa to ñagêlên ma ñakesec kêkôm gwêc ñamsêga auc ma Anôtônê Njalau kêlao gêmoa bu ñaô. ³ Ma Anôtô kêsôm gebe “Ñawê êsa”, e ñawê kêsa. ⁴ Anôtô gêlic ñawê gebe ñajam. Ma Anôtô gêwa ñawê to ñakesec kêkôc. ⁵ Anôtô kêsam ñawê gebe “Gelenja” ma ñakesec gebe “Gêbêcauc.” Tec gêbêcauc to gelenja tonan kêtû bêc namataja.

⁶ Go Anôtô kêsôm gebe “Lênsan ten êniñ bu êngic ma êwa bu êkôc.” ⁷ Ma Anôtô kêmasan lênsan ma gêwa bu kêkôc, ñagêdô kêpoac lênsan ñalabu ma ñagêdô kêpoac ñaô. ⁸ Ma Anôtô kêsam lênsan tau gebe “Umboñ.” Gêbêcauc to gelenja tonan kêtû bêc kêtû luagêcña.

⁹ Go Anôtô kêsôm gebe “Bu, tan kêpoac umboñ ñalabu nan, êlêc sa naêpoac tauña e gamên ñakelen êsa.” Ma ñanô kêsa. ¹⁰ Ma Anôtô kêsam gamên ñakelen gebe “Nom” ma bu ñaton gebe “Gwêc.” Ma Anôtô gêlic gebe ñajam. ¹¹ Go Anôtô kêsôm gebe “Gên êlêc ñamatac anğa nom, gên tolaun tan êkên ñawê êtôm ñakaiñgen nan, ma ka tan sênam ñanô êtôm ñakaiñgen nan.” Ma ñanô kêsa. ¹² Tec gên gêlêc ñamatac anğa nom, gên tolaun, tan kêkên ñawê kêtôm ñakaiñgen nan ma ka tan sêjam ñanô kêtôm ñakaiñgen nan. Ma Anôtô gêlic gebe ñajam. ¹³ Gêbêcauc to gelenja tonan kêtû bêc kêtû têlêacña.

¹⁴ Go Anôtô kêsôm gebe “Ja ñanô sêkô umboñ ñalênsan e sêwa gelenja to gêbêcauc êkôc ma têtû têm to bêc ma jala ñabelo. ¹⁵ Ma ja ñanô sêkô umboñ ñalênsan gebe sêpô nom ñawê êsa.” Ma ñanô kêsa. ¹⁶ Tec Anôtô kêkên ja kapôên luagêc, ja kapôênșêga ten gêjam gôlin gelenja ma ec saun ten gêjam gôlin gêbêcauc ma utitalata sêwiñ. ¹⁷ Ma Anôtô kêkên gên tau sêkô umboñ ñalênsan gebe sêpô nom ñawê êsa, ¹⁸ gebe sênam gôlin gelenja to gêbêcauc to sêwa ñawê to ñakesec êkôc. Ma Anôtô gêlic gebe ñajam. ¹⁹ Gêbêcauc to gelenja tonan kêtû bêc kêtû aclêña.

²⁰ Go Anôtô kêsôm gebe “Bu to gwêc sêkôc gêñ maten jaliña palac-palacgen to moc sêlôp sêmoa nom to umbonj ñasawa,” e ñanô kêsa. ²¹ Tec Anôtô kékênj gêñsêga gwêcña to gêñ maten jali samob, tañ sêmoa bu to gwêc palac-palacgen ma kékênj moc tomagê tokaiñ-tokaiñ. Ma Anôtô gêlic gebe ñajam. ²² Go Anôtô gêjam mec êsêac ma kêsôm gebe “Asu ñalatu ma atu taêsam e anam bu to gwêc auc ma moc têtü taêsam sêmoa nom.” ²³ Gêbêcauc to gelenja tonañ kêtü bêc kêtü lemenj tenja.

²⁴ Go Anôtô kêsôm gebe “Nom êkôc gêñ maten jali tokaiñ-tokaiñ, gêñ masiñ ma gêñ, tañ sêgalab to sêlêgenj nanj ma bôc salenja tokaiñ-tokaiñ.” Ma ñanô kêsa. ²⁵ Tec Anôtô kékênj bôc nomja tokaiñ-tokaiñ, gêñ masiñ tokaiñ-tokaiñ to gêñ, tañ sêgalab to sêlê nanj, tokaiñ-tokaiñ. Ma Anôtô gêlic gebe ñajam.

²⁶ Go Anôtô kêsôm gebe “Takênj ñamalac têtôm aêac taunj katuñ, têtôm aêac. Êsêac têtü i gwêcña to moc umbonj ñalabuña ma gêñ masiñ to bôc salenja samob ma gêñ, tañ sêgalab to sêlêgenj samob, tañ sêmoa nom nanj ñatau.” ²⁷ Ma Anôtô kékênj ñamalac kêtôm enj tau katu, kékênj enj kêtôm Anôtô katu solop. Enj kékênj êsêagêc ñac to awê. ²⁸ Ma Anôtô gêjam mec êsêagêc ma kêsôm gêdênj êsêagêc gebe “Aka gôlôac lasê e atu taêsam ma anam nom auc. Nom êsô amac ñalabu. Ma atu i gwêcña to moc umbonj ñalabuña ma gêñ maten jali samob, tañ sêmoa nom nanj, ñatau.” ²⁹ Ma Anôtô kêsôm gebe “Alicgac, aê kakênj gêñ tolaunj samob tañ kékênj ñawê kêtôm ñakaiñgenj nanj to ka samob, tañ sêjam ñanô kêtôm ñakaiñgenj nanj, tec kêtü amacnêm gêñ aniñja. ³⁰ Mago gêgwanj to gêñ matac ñagêdô samob aê jakênj êndênj bôc nomja samob to êndênj moc umbonj ñalabuña samob ma gêñ maten jali samob, tañ sêgalab to sêlê sêmoa nom nanj.” Ma ñanô kêsa. ³¹ Ma Anôtô kêsala gêñ samob, tañ enj kékênj nanj, ma gêlic gebe ñajamanô. Ma gêbêcauc to gelenja.

2

¹ Amboac tonañ undambê to nom ñagênj maten jali totau-totau samob ñanô kêsa. ² Ma Anôtô gêjac dabiñ nê kolenj, tañ gêjam su nanj, gêdênj bêc lemenj tenj ñanô luagêcña ma kêlêwanj tau gêdênj bêc kêtü ñanô luagêcña kêtü kolenj samob, tañ gêgôm nanja. ³ Ma Anôtô gêjam mec bêc kêtü ñanô luagêcña to gêjam dabunj, gebe gêdênj bêc tonañ Anôtô kêlêwanj tau anja nê kolenj, tañ gêjam e gêjac dabiñ nanj. ⁴ Anôtô kékênj undambê to nom ñanô kêsa ñamiñ tau tonec.

Bij Paradisja

Gêdênj tañ Apômtau Anôtô kékênj nom to undambê ⁵ gêñ tolaunj tenj kêpi atom to gêngaga tenj kékô kôm atom tagenj gebe Apômtau Anôtô kékênj kom kêsêp nom atom tagenj. Ma ñamalac tenj gebe êngaluñ nom popocña gêmôa atom. ⁶ Ma bu nom ñalêlômja kêlêni mênjkêpi ma kêmalôm nom ñawambuc kêsa. ⁷ Gêdênj tonañ Apômtau Anôtô kékôc nom anja kôm ma kêlêsob ñamalac to gêju awajaô mata jaliña kêsô enj lurusunj, tec ñamalac kêtü gêñ mata jali.

⁸ Go Apômtau Anôtô kêsê kôm anja Eden, tañ gêc gêmu kêsa gamênj oc kêpiña nanj, ma ketoc ñamalac, tañ kêlêsob nanj, gêmôa kôm tau. ⁹ Ma Apômtau Anôtô kékênj ka kêpi anja nom, ñakatu gêjac mataanô ñajam ma ñanô tau kêmoasiñ awasunj. Ma ka dangônj maten jaliña kêpi anja kôm ñaluñ to ka tajala ñajam to secña amboac tonanjenj.

¹⁰ Bu tenj ñamôkê gêc Eden gebe êmalôm kôm tau. Anja kôm ñalêlôm bu tonañ gêwa tau kékôc gêja ñasêli aclê. ¹¹ Ñasêli ñamata ñaê gebe Pison. Bu tonañ kêgi gamênj Hawila, tañ gold gêc nanj, ¹² ma gamênj tonañ ñagold ñajamanô. Katêkwi toñamalu ñajam ñaê gebe bedelium to pocawa kokoc ñaê gebe soham gêc gamênj tonañ amboac tonanjenj. ¹³ Bu ñasêli kêtü luagêcña ñaê gebe Gihon. Bu tonañ kêgi gamênj Kus. ¹⁴ Bu ñasêli kêtü têlêcña ñaê gebe Hidekel, nanj kêpoac Asuria ñagamênj oc kêpiña. Ma bu ñasêli kêtü aclêña ñaê gebe Euprat.

¹⁵ Apômtau Anôtô kékôc ñamalac ma ketoc eñ gêmôa kôm Eden gebe ênam kôm êpi nom ma ejop kôm tau. ¹⁶ Ma Apômtau Anôtô kējatu ñamalac ma kêsôm gebe “Kañanô peben, tañ kékô kôm nañ, ôniñmañ. ¹⁷ Mago kañanô tajala ñajam to secña ôniñ atom. Embe ôniñ kañanô tau, oc ômac êndu êndên bęc tonañ.”

¹⁸ Go Apômtau Anôtô kêsôm gebe “Ñamalac taugen êmoa oc ñajam atom. Aê gabe jakênj kêpuctôño tej êndên eñ, tañ êtôm eñ nañ.” ¹⁹ Tec Apômtau Anôtô kékôc nom ma kêmasaan bôc saleñña samob to moc umbonj ñalabuña totau-totau ma kékênj gênj tau gêdênj ñamalac ma gebe êñô ñaê, tañ ñamalac ê êpi gênj totau-totau tonañ. Ma ñaê, tañ ñamalac gé kêpi gênj totau-totau samob kêtômgenj nañ, tec kêtú êsêacnênj ñaê. ²⁰ Ñamalac gé bôc malacña samob nêñ ñaê to kêsam moc umbonj ñalabuña nêñ ñaê ma bôc saleñña amboac tonañ, mago kêtap ñamalacnê kêpuctôño tej gebe êtôm eñña sa atom. ²¹ Tec Apômtau Anôtô gêgôm ñamalac tau gęc bęc e kêliñ tau siñ ma kékôc ênê ñabi tej sa ma ñamêsôm gêôc ñamala auc. ²² Ñabi tañ Apômtau Anôtô kékôc aña ñamalacnê nañ, eñ kêmasaan kêtú awê ma kékênj gêdênj ñamalac. ²³ Go ñamalac kêsôm gebe

“Kecgoc, galoc katap ñatêkwa aña aêñoc sa ma ñamêsôm aña aêñoc amboac tonañ. Aê gabe jaê ênê ñaê gebe ‘Ñamalaco’ gebe sêkôc aña ñamalacnê.”

²⁴ Kêtú tonañña ñamalac êwi tama agęc têna siñ ma êsap nê awê tônj ma êsêagęc têtú ôli tagenj. ²⁵ Ma ñaclagêco sêmôa ôliñ ñaôma ma majenj gêdênj taunj atom.

3

Ñamalac sêkac taunj su aña Anôtônê

¹ Ma moacnê kauc ñagaô kêlêlêc bôc saleñña ñagêdô samob, tañ Apômtau Anôtô kékênj nañ nêñ su. Ma eñ kêsôm gêdênj awê gebe “Anôtô oc kêsôm gebe ‘Aniñ kôm ñakaanô tej atom’ me.” ² Go awê kêsôm gêdênj moac gebe “Aêac aniñ kôm ñakaanô, ³ tagenj ka, tañ kékô kôm ñaluñ nañ ñanô, tec Anôtô kêsôm gebe ‘Aniñ atom. Amosac atom amboac tonañ gebe amac êndu atom.” ⁴ Tec moac kêsôm gêdênj awê gebe “Op, agęc oc amac êndu atomgoc. ⁵ Mago Anôtô kējala gebe amagęc embe aniñ, go matemanô êpoa lasê ma atôm eñ tau ma ajala ñajam to sec.” ⁶ Ma awê gêlic kañanô ma taê gêjam gebe ñalêwê ñajam e gêjac mataanô ñajam amboac tonanjenj. Tec têtac gêboañ gebe êwa nê kauc sa ma kékôc kañanô tau mênjenj, go kékênj ñagêdô gêdênj nê akwenj amboac tonañ, ma genj. ⁷ Tec agęc matenjanô kêpoa lasê ma sêjala taunj gebe ôliñ ñaôma, tec sêginj kalaunj mênjsêkic kêtú nêñ ladôm.

⁸ Oc kêtú luc acgom, go Apômtau Anôtô kêsêlêñ gêmôa kômlelôm. Agęc sêñô eñ ma ñamalac agęc nê awê sêsiñ taunj sêsô ka, tañ sêkô kôm nañ, ñalabu gebe Apômtau Anôtô êlic êsêagęc atom. ⁹ Go Apômtau Anôtô gêmôêc ñamalac ma kêsôm gêdênj eñ gebe “Gômôa ondoc.” ¹⁰ Eñ kêsôm gebe “Aê ganô aôm gômôa kôm ñakicsêa e katêc tauc gebe aê ôlic ñaôma tec kasiñ tauc.” ¹¹ Go Anôtô kêsôm gebe “Asa kêsôm gêdênj aôm gebe ôlim ñaôma. Aôm goenj kañanô, tañ gajac jao gêdênj aôm gebe ôniñ atom nañ, me masi.” ¹² Ñamalac kêsôm gebe “Awê, tañ kôkênj gebe êwiñ aê nañ, kékênj kañanô tau gêdênj aê, tec gaenj.” ¹³ Go Apômtau Anôtô kêsôm gêdênj awê gebe “Aôm gôgôm asagenj tonañ.” Awê gêjô eñ awa gebe “Moac kêtú aê, tec gaenj.”

¹⁴ Ma Apômtau Anôtô kêsôm gêdênj moac gebe
“Aôm gôgôm tonañ,
tec japuc boa aôm êlêlêc bôc malacña
to bôc saleñña samob su.

Aôm ôkênj ña têtac walôgenj
ma ôniñ kekop e ômac êndu.

¹⁵ Ma aê gabe jakênj amagęc awê
to nêñ wakuc akênj kisa êndênj taôm.
Eñ êka aôm môkêmapac popoc

ma aôm ôñac eñ êsêp agêbi.”

¹⁶ Eñ kêsôm gêdêñ awê gebe
 “Aê jakêñ ñandan taêsam êndêñ aôm êndêñ noc ôkêkam ñapalêña.
 Ôkôc ñapalê tonandanğen.
 Aôm matam katu nêñ akwen,
 mago eñ êtu nêñ ñatau.”

¹⁷ Ma eñ kêsôm gêdêñ Adam gebe
 “Aôm kôkêñ tañam nêñ awênê biñ
 ma goeñ ka ñanô,
 tañ gajac jao gêdêñ aôm
 gebe ôniñ atom nañ.
 Kêtu tonanña aê japuc boa nom êtu aômña.
 Ônam kôm ôim taôm sugen êtôm bêc samob,
 tañ ômoa nañ, go nom êlôm aôm.

¹⁸ Gêñ têkwa-têkwa to waôñ êtu nêñ kôm ñanô
 ma ôniñ ñagêñgaga.

¹⁹ Ônam kôm towaenğen,
 go ôtap mo sa
 e ôtu nom êtiam
 gebe aômñem ñam gêc nom.
 Aôm nom,
 tec ômu ôndêñ nom ôna êtiam.

²⁰ Ma ñamalac gê nê awênê ñaê gebe Ewa gebe eñ kêtü lau maten jali samob tenenji.

²¹ Ma Apômtau Anôtô kêmasañ bôc ñaôlic kêtü ñakwê ma kêkêñ gêdêñ ñamalac agêc nê awê sêsô.

²² Ma Apômtau Anôtô kêsôm gebe “Alic acgom, ñamalac kêtôm aêac ma kêjala ñajam to sec. Galoc tec tajop eñ gebe êmêtôc lêma naêpip kañanô anğa ka danğôn maten jaliña ma êniñ e êmoa tenğen nec atom.” ²³ Kêtu tonanña Apômtau Anôtô kêtin eñ su anğa kôm Eden gebe êkaliñ nom, tañ kêtü ênê ñam nañ. ²⁴ Ma eñ kêmasuc ñamalac ma kêkêñ kerub tosiñ ñaôsic-ôsic sêkô kôm Eden ñagamêñ oc kêpiña gebe sejoñ ka danğôn maten jaliña ñaintêna.
 *

4

Kain agêc Abel

¹ Adam gêmoa gêwiñ nê awê Ewa e taê ma kêkôc Kain. Ma eñ kêsôm gebe” Apômtau gêjam aê sa, tec kakôc latuc teñ.” ² Ma kêkôc ñapalê teñ kêtiam, lasi Abel. Abel kêtü gejobwaga bôcña ma Kain gêjam kôm moña. ³ Têm ñagêdô gêjaña, tec Kain kêkôc nê kôm ñanô kêkêñ kêtü da gêdêñ Apômtau. ⁴ Ma Abel kêkôc bôc teñ anğa nê bôc tau ñamêcğen, gêjac endu ma kêkêñ ñalêsi kêtü da. Ma Apômtau gêlic Abel to nê da ñajam. ⁵ Mago gêlic Kain to nê da atom. Tec Kain têtac ñandan kêsä to lañôanô kêbêlê. ⁶ Apômtau kêsôm gêdêñ Kain gebe “Aôm têtac ñandan to lañômanô kêbêlê kêtü asagenña. ⁷ Biñ tau amboac tonec me masi gebe Aôm embe ôngôm êndêñ, go ôsa lañômanô sa. Embe ôngôm eso, go sec êndib aôm ênêc katamdêmôê. Sec mata katu aôm, mago aôm ôku sec tulumañ.”

⁸ Go Kain kêsôm gêdêñ lasi Abel gebe “Tana kôm.” Agêc sêô lasê kôm su, go Kainnê ñalêlôm gêli sa ma gêjac lasi Abel êndu. ⁹ Go Apômtau kêsôm gêdêñ Kain gebe “Lasim Abel gêmoa ondoci.” Eñ kêsôm gebe “Aê gajam kauc. Aê katu lasicnê gejobwaga me.”

¹⁰ Ma Apômtau kêsôm gebe “Aôm gôgôm asagen. Lasimnê dec awa gêmôc anğa nom kêpi gêdêñ aê gêmên. ¹¹ Ma galoc aê japuc boa aôm anğa nom, tañ gêña awasun ma gênôm lasimnê dec anğa aôm lêmam nañ. ¹² Aôm embe ônam kôm, go êngamiñ ñanô êndêñ aôm.

* **3:24:** Adam ñam gebe ñamalac.

Matam kanôn ôsêlêñ ôñôngeñ ônac laoc gamêñgeñ.”¹³ Ma Kain kêsôm gêdêñ Apômtau gebe “Noc keso ñagêjô kapôên kêlêlêc ôlicwalô su.”¹⁴ Gôlicgac me, galoc aôm kôtiñ aê su ança nom ma jasiñ tauc ôkwi ança lanômñmña. Matoc kanôn jasêlêñ ôñôngeñ janac laoc gamêñgeñ ma lau, tañ têtap aê sa nañ, sênac aê êndu.”¹⁵ Mago Apômtau kêsôm gêdêñ eñ gebe “Amboac tonañ atom. Teñ embe ênac Kain êndu, nañ êtap ñagêjô êtôm dim 7ña sa.” Ma Apômtau kêkêñ ñabelo teñ gêdêñ Kain gebe ñac teñ embe êtap eñ sa, nañ ênac eñ êndu atom.¹⁶ Amboac tonañ Kain kêtaiñ tau su ança Apômtau lanômñmña gêmoa gamêñ Nod, tañ gêc Eden ñagamêñ oc kêpiña nañ.

Kainnê wakuc

¹⁷ Kain gêmoa gêwiñ nê awê e taê ma kêkôc Enok. Ma Kain kêkwê malac teñ sa ma eñ gê latu Enoknê ñaê kêpi malac tau.¹⁸ Enok latu Irad, Irad kêka Mehujael lasê, Mehujael kêka Metusael lasê ma Metusael kêka Lamek lasê.¹⁹ Ma Lamek gêjam awê luagêc, teñ nê ñaê gebe Ada ma teñ nê ñaê gebe Sila.²⁰ Ada kêkôc Jabal. Eñ kêtû lau, tañ sêngôñ becobo to sêmoa sêwiñ nêñ bôc nañ, nêñ mimi.²¹ Lasi ñaê gebe Jubal. Eñ kêtû lau, tañ sêjac gêñ wêña to lau-sêju-gasucwaga nêñ mimi.²² Ma Sila kêkôc gôlôac amboac tonañ, ênê ñaê gebe Tubal-Kain. Eñ kêtû lau-sêpac-kiwaga, tañ sêmasañ gêñ ña ki kokoc to jejec nañ, nêñ mimi. Tubal-Kain luô Nama.

²³ Ma Lamek kêsôm gêdêñ nê awê luagêc gebe
“Ada agêc Sila, anô aê aoc.

Lameknê awêlagêc, akêñ tañem ñoc biñ.
Biññanô, aê gajac ñac teñ êndu gêjô ñoc kamoc
ma ñapalê teñ gêjô ñoc sêmmala.

²⁴ Teñ embe ênac Kain êndu,
oc sêkêñ ñagêjô êtôm dim 7ña.
Mago teñ embe ênac aê, Lamek, nec êndu,
oc sêkêñ ñagêjô êtôm dim 77ña.”

Setnê wakuc

²⁵ Ma Adam gêmoa gêwiñ nê awê kêtiam ma eñ kêkôc latu teñ, tañ kêsam eñ gebe Set, ñam gebe “Anôtô kêkêñ latuc teñ gêdêñ aê gêjô Abel, tañ Kain gêjac eñ êndu nañ su.”²⁶ Ma Set kêka latu teñ lasê ma gê eñ gebe Enos. Gêdêñ têm tonañ lau awen gêjac Apômtau kêtû ñamata. * †

5

Ñamalac ñamatarña nêñ dênan

¹ Adamnê wakucnêñ ñadênanñ tau tonec. Gêdêñ tañ Anôtô kêkêñ Adam nañ, kêkêñ eñ kêtôm eñ tau.² Eñ kêkêñ êsêagêc ñac to awê ma gêjam mec êsêagêc. Ma gêdêñ eñ kêkêñ êsêagêc nañ kêsam êsêagêc gebe “Ñamalac.”³ Gêdêñ tañ Adamnê jala kêtû 130 nañ, kêka latu teñ lasê kêtôm eñ ma kêtôm eñ tau katu ma gê ênê ñaê gebe Set.⁴ Ma Adam kêka Set lasê su acgom, go gêmoa nom jala 800 gêwiñ ma kêka latuio to ñac ñagêdô lasê.⁵ Adamnê jala kêtû 930, go gêmac êndu.⁶ Gêdêñ tañ Setnê jala kêtû 105 nañ, kêka latu Enos lasê.⁷ Eñ kêka Enos lasê su acgom, go gêmoa nom jala 807 gêwiñ ma kêka latuio to ñac ñagêdô lasê.⁸ Amboac tonañ Setnê jala kêtû 912, go gêmac êndu.

⁹ Gêdêñ tañ Enosnê jala kêtû 90 nañ, kêka Kenan lasê.¹⁰ Eñ kêka Kenan lasê su acgom, go gêmoa nom jala 815 gêwiñ ma kêka latuio to ñac ñagêdô lasê.¹¹ Amboac tonañ Enosnê jala kêtû 905, go gêmac êndu.

* 4:26: Ewa ñam gebe Gêñ maten jali samob ñamôkê. † 4:26: Kerub têtû Anôtônê anjela tonñ teñ.

¹² Gêdêñ tañ Kenannê jala kêtú 70 nañ, kêka Mahalalel lasê. ¹³ Enj kêka Mahalalel lasê su acgom, go gêmóa nom jala 840 gêwiñ ma kêka latuio to ñac ñagêdô lasê. ¹⁴ Amboac tonañ Kenannê jala kêtú 910, go gêmác êndu.

¹⁵ Gêdêñ tañ Mahalalelnê jala kêtú 65 nañ, kêka Jared lasê. ¹⁶ Enj kêka Jared lasê su acgom, go gêmóa nom jala 830 gêwiñ ma kêka latuio to ñac ñagêdô lasê. ¹⁷ Amboac tonañ Mahalalelnê jala kêtú 895, go gêmác êndu.

¹⁸ Gêdêñ tañ Jarednê jala kêtú 162 nañ, kêka Enok lasê. ¹⁹ Jared kêka Enok lasê su acgom, go gêmóa nom jala 800 gêwiñ ma kêka latuio to ñac ñagêdô lasê. ²⁰ Amboac tonañ Jarednê jala kêtú 962, go gêmác êndu.

²¹ Gêdêñ tañ Enoknê jala kêtú 65 nañ, kêka Metusala lasê. ²² Enok kêsa nê lêt to Anôtôgeñ ma kêka Metusala lasê su acgom, go gêmóa nom jala 300 gêwiñ ma kêka latuio to ñac ñagêdô lasê. ²³ Amboac tonañ Enoknê jala kêtú 365. ²⁴ Enok kêsa nê lêt to Anôtôgeñ e lanômê gebe Anôtô kêtúc eñ su.

²⁵ Gêdêñ tañ Metusalanê jala kêtú 187 nañ, kêka Lamek lasê. ²⁶ Metusala kêka Lamek lasê su acgom, go gêmóa nom jala 782 gêwiñ ma kêka latuio to ñac ñagêdô lasê. ²⁷ Amboac tonañ Metusalanê jala kêtú 969, go gêmác êndu.

²⁸ Gêdêñ tañ Lameknê jala kêtú 182 nañ, kêka latu teñ lasê. ²⁹ Enj gê ênê ñaê gebe Noa ma kêsôm gebe “Ñac tonec ênam aêac kêsi anga nêñ koleñ to gêñwapac, tañ kêtáp aêac lemeñ sa kêtú kôm, tañ Apômtau kêtúc boa nañña.” ³⁰ Lamek kêka Noa lasê su acgom, go gêmóa nom jala 595 gêwiñ ma kêka latuio to ñac ñagêdô lasê. ³¹ Amboac tonañ Lameknê jala kêtú 777, go gêmác êndu.

³² Gêdêñ tañ Noanê jala kêtú 500 nañ, kêka Sem agêc Ham ma Japet lasê.

6

Ñamalacnêñ sec gêjam sêga

¹ Gêdêñ tañ ñamalac sêjac m gebe têtú taêsam anga nom nañ, sêka latuñio lasê, ² ma lau undambêña sêlic ñamalac latuñio gebe ñajam, tec sêjaliñ nêñ lauo sa anga êsêacnêñ ma sêjam. ³ Go Apômtau kêsôm gebe “Aêñoc Ñalau êmóa êwiñ ñamalac endeñ têtgeñ atom gebe eñ toôli nomña tec ênê jala êtôm 120geñ.” ⁴ Gêdêñ têm, tañ lau undambêña sêjam ñamalac latuñio e êsêac sêkôt ñapalê nañ, lau waso-waso kain teñ sêmóa nom. Ma gêdêñ têm, tañ kêdaguc nañ, amboac tonañgeñ. Lau ñaclai towae têm andañgeñanôña tau tonec.

⁵ Apômtau gêlic gebe ñamalacnêñ sec gêjam sêga anga nom ma êsêac sêlao kêtú biñ secña ñapan. ⁶ Ma Apômtau geñ oliñ gebe kêtúc ñamalac sêmóa nom wagen e nê ñalêlôm ñawapacgosu. ⁷ Tec Apômtau kêsôm gebe “Aê gabe jansen ñamalac, tañ kakêñ nañ, su anga nom, ñamalac to bôt ma gêñ, tañ sêgalabgeñ nañ, to moc umboñ ñalabuña gebe aêñoc ñalêlôm ñawapac kêtú gaim tauc su ñaômageñ kêtú êsêacña.” ⁸ Mago Noa gêjac Apômtau mataanô ñajam.

Noa gêsô wañ

⁹ Noanê miñ tau tonec gebe Noa eñ ñac gêdêñ, biñ teñ kêtáp eñ sa anga nê lau ñalêlôm atom. Enj kêsa nê lêt to Anôtôgeñ. ¹⁰ Ma Noa kêka ñapan têtêac lasê, Sem agêc Ham ma Japet. ¹¹ Mago Anôtô gêlic nom kêtú sec sugac ma biñ alôb-alôb gêjam nom auc. ¹² Ma Anôtô kêtúc kêniñ nom ma gêlic gebe sec gêjam aucgeñ gebe gêñ mateñ jali samob anga nom sêsa lêt secgeñ.

¹³ Ma Anôtô kêsôm gêdêñ Noa gebe “Aê taêc gêjam kêtú têt gebe janac gêñ mateñ jali samob nêñ lêt pep tagen gebe ñamalacnêñ biñ alôb-alôb gêjam nom samucgeñ auc. Kêtú tonañña aê gabe jansen êsêac tonomgeñ su sênaña. ¹⁴ Ônsô wañ kapôtêñ teñ ña ka balan. Ômansañ tobalêm-tobalêm ma open sip anga dêmôtêña to lêtômña. ¹⁵ Ônsô wañ tau amboac tonec gebe ñalêsiñ baliñ amboac saka 60, takôtña amboac saka 10 ma ñaô amboac saka 6. ¹⁶ Ômansañ wañ tau ñasalôm ma katam kapôtêñ ênêc lêtisñña. Ôwa ñalêlôm êkôt êna den

têlêac, den ñalabuña to den êtu luagêcña ma den êtu têlêacña. ¹⁷ Gôlicgac me, galoc aê jakêñ bu êsun ñatêna êpoac nom gebe jansen gêñ maten jali samob, tañ sêwê kain awajaô mata jali anga umbon ñalabu nañ, su sênaña, gêñ nomña samob sêmac êndu. ¹⁸ Mago aê gabe jamoatin ñoc poac êndên aôm. Amboac tonan ôsô wañ ñalêlôm ôna, aôm taôm to latômi ma nêwê to lawamio wakuc sêwiñ aôm. ¹⁹ Ma bôc samob to gêñ maten jali tokain-tokain nañ, ôkêñ luagêc-luagêc sêsô wañ sêna gebe sêmoa maten jali sêwiñ aôm, ôkêñ kapoac teñ ma têna teñ. ²⁰ Moc tokain-tokain ma gêñ, tañ sêgalabgen nañ, tokain-tokain ñaluagêc-luagêc sêsô wañ sêna sêwiñ aôm gebe sêmoa maten jali. ²¹ Ma aôm ônac gêñ taniñña tokain-tokain sa, gebe êpuc aôm to êsêac samob tôñ. ²² Ma Noa gêgôm gêñ samob. En gêgôm kêtôm Anôtô kêjatu en nañ solopgen. * gebe “Ênam sa,” ma

7

Bu kêsun ñatêna

¹ Go Apômtau kêsôm gêdên Noa gebe “Ôsô wañ ôna, aôm to nêwê gôlôac samob gebe aê galic aôm amboac ñac gêdên gômoa aê lanôcnêm anga lau tonan ñalêlôm. ² Ôkôc bôc 7-7 anga bôc selec samob nêñ, kapoac to têna. Mago ôkôc bôc luagêc-luagêc anga bôc, tañ selec atom nañ, kapoac teñ ma têna teñ. ³ Moc umbon ñalabuña amboac tonan. Ôkôc 7-7 êtômgen, kapoac to têna gebe sênac ñawê tôñ anga nom. ⁴ Gebe bêc 7 ênaña acgom, go jakêñ kom ênac êtôm elenña 40 to êmbêcauc 40 ma gabe jansen gêñ maten jali samob, tañ kakêñ nañ, su anga nom.” ⁵ Ma Noa gêgôm gêñ samob ñanô kêsa kêtôm Apômtau kêjatu en.

⁶ Noanê jala kêtû 600, go bu kêsun ñatêna kêtap nom sa. ⁷ Ma Noa to latui ma nê awê to lawaio wakuc sêsô wañ sêja gebe sêc bu su. ⁸ Bôc selec to bôc selec atom ma moc to gêñ, tañ sêgalabgen nañ, anga nom samob, ⁹ kapoac teñ to têna teñ sêsô wañ sêwiñ Noa kêtôm Anôtô kêjatu nañ.

¹⁰ Bêc 7 gêjaña, go bu kêsun ñatêna kêtap nom sa. ¹¹ Gêdên tañ Noanê jala kêtû 600 naajôn luagêc ma ñabêc 17 nañ, bumata nom ñalêlômña samob kêpulu kêpi ma katam umbonña gêlêc su ¹² ma kom kêsêwa kêsêp nom gelenña 40 to gêbêcauc 40. ¹³ Gêdên bêc tonan Noa to latui Sem agêc Ham ma Japet ma nê awê to lawaio wakuc têlêac sêwiñ êsêac sêsô wañ sêja. ¹⁴ Êsêac ma bôc salenña tokain-tokain to bôc malacña tokain-tokain ma gêñ, tañ sêgalabgen anga nom samob tokain-tokain to moc tokain-tokain, moc to gêñ tomagê samob, ¹⁵ gêñ samob tonan ñai sêsô wañ sêwiñ Noa, gêñ maten jaliña luagêc-luagêc. ¹⁶ Gêñ maten jaliña samob, kapoac teñ to têna teñ sêsô wañ kêtôm Anôtô kêjatu en. Ma Apômtau kêlai en auc.

¹⁷ Bu kêsun ñatêna kêpoac nom gê tôñgen kêtôm bêc 40 ma bu kêsun kapôên ma kêsun wañ sa kêpigen jakêpoac. ¹⁸ Ma bu kêsun kêpi-kêpi e gêjam sêga anga nom ma wañ kêpoac bu ñaô. ¹⁹ Bu kêsun ñatêna e gênôm lôc baliñ, tañ kêkô umbon ñalabu nañ auc samucgen. ²⁰ Bu tañ gênôm lôc ñatêpôê auc nañ e amboac saka samuc têlêac. ²¹ Tec gêñ maten jali, tañ sêmoa nom nañ, samob sêjaña, moc ma bôc malacña to bôc salenña ma gêñ samob, tañ sêgalab to sêlêgen sêjam nom auc nañ, ma ñamalac amboac tonanjen. ²² Gêñ samob, tañ sêsê awen sêmoa masanjen nañ, sêmac êndu. ²³ Amboac tonan gesen gêñ maten jali, tañ sêmoa nom nañ su samob, ñamalac to bôc ma gêñ, tañ sêgalab to sêlêgen nañ to moc anga umbon ñalabu samobgen sêjaña anga nom. Noa taugen gêmoa to êsêac, tañ sêwiñ en sêmoa wañ ñalêlôm. ²⁴ Ma bu kêsun ñatêna kêpoac nom kêtôm bêc 150. * luagêc. Ton teñ tec sêsam gebe Bôc selec, ma teñ sesam gebe Bôc ñatêmui. Bôc selec nêñ ñagêdô gebe domba to bulimakao. Bôc tonan êsêac sêkên têtû da, ma bôc selec tonanjen êsêac sen kêtû nêñ gwada. Bôc ñatêmui amboac bôc susu êsêac sên atom ma sêkên têtû da atom.

* **6:22:** Noa ñam gêc awê samucgen atom. Lau ñagêdô sêwa sa gêja ton

* **7:24:** Lau Israel sêwa bôc toê-toê samob kêkôc

8

Bu kêtaiñ su

¹ Ma Anôtô taê gêjam Noa ma bôc saleñña to malacña, tañ sêmoa sêwiñ eñ sêmoa wañ ñalêlôm nañ. Ma Anôtô kêkêñ mu kêsêlêñ anğa nom ma bu tau kêtaiñ su. ² Ma bumata nom ñalêlômña to katam umbonña ñajaña kêsa. Kom gêjac kêtiam atom ³ ma bu kêtaiñ su anğa nom. Bu kêpoac bêc 150, go kêtaiñ su ⁴ ma gêdêñ ajôn kêtü 7ña ñabêc 17 wañ jagêlôc lôc Ararat. ⁵ Bu kêtaiñ-kêtaiñ e gêdêñ ajôn kêtü 10ña. Gêdêñ ajôn tonañ ñabêc ñamataña lôc ñagêdô ñatêpôê mênkêpi.

⁶ Bêc 40 gêjaña, go Noa gêlêc wañ ñakatam saun, tañ eñ kêmasañ nañ, su ⁷ ma kêkêñ aoco teñ gêlôb kêsa gêja. Moc tonañ gêlôb gêja-gêmu, gêja-gêmu e bu kêpa anğa nom. ⁸ Ma Noa kêsâê e bêc 7, go kêkêñ balôsi teñ gêlôb kêsa gêja gebe êlic bu oc kêtaiñ su anğa nom me masi. ⁹ Mago balôsi kêtap ñamala êlêwan taunja teñ sa atom, tec gêlôb gêmu gêdêñ eñ gêja kêtiam, gebe bu gacgeñ kêpoac gêjam nom samucgeñ auc. Tec eñ kêmetôc lêma kêsa jakêkôc moc kêsô wañ ñalêlôm gêja gêwiñ eñ. ¹⁰ Go kêsâê bêc 7 kêtiam, go kêkêñ balôsi tau gêlôb kêsa gêja kêtiam. ¹¹ Gêdêñ kêtulala moc gêmu gêdêñ eñ gêmêñ ma keseneñ katêkwi ñalauñ matac teñ. Gêdêñ tonañ Noa kêjala gebe bu kêtaiñ su anğa nom. ¹² Eñ kêsâê bêc 7 kêtiam ma kêkêñ balôsi gêlôb kêsa gêja, mago gêmu gêdêñ eñ gêmêñ kêtiam atom.

¹³ Gêdêñ tañ Noanê jala kêtü 601 ñaajôn ñamataña ñabêc ñamataña nañ, bu kêpa anğa nom. Tec Noa kêkac wañ ñasalôm su e gêlic nom ñakeleñ kêsa. ¹⁴ Gêdêñ ajôn kêtü luagêcña ñabêc 27 nom ñakeleñ kêsa samucgeñ. ¹⁵ Go Anôtô kêsôm gêdêñ Noa gebe ¹⁶ “Ôwi wañ siñ ôsa ôna, amagêc nêma awê ma latômi to lawamio wakuc sêwiñ aôm, ¹⁷ ma bôc samob, tañ sêwiñ aôm nañ, gêñ mateñ jaliña samob, moc to bôc ma gêñ, tañ sêgalabgeñ sêmoa nom nañ, samob, ôwi êsêac siñ sêwiñ aôm asa ana gebe seola nom auc ma sêsu ñalatu e têtü taêsam anğa nom.” ¹⁸ Ma Noa gêwiñ nê latui to nê awê ma lawaio wakuc sêsa sêja ¹⁹ ma bôc saleñña to malacña samob, moc samob to gêñ, tañ sêgalabgeñ sêmoa nom nañ, samob tokaiñ-tokaiñ sêsa anğa wañ sêja.

²⁰ Ma Noa gêboa Apômtaunê altar teñ sa ma kêkôc bôc selec ñagêdô to moc selec ñagêdô ma kêkêñ kêtü daja gêsac altar ñaô. ²¹ Ma Apômtau gêñu ñamalu ñajam ma kêsôm gêdêñ tau gebe “Aê gabe japuc boa nom êtu ñamalacña êtiam atomanô gebe ñamalacnêñ geo ñapalêgeñña tec gêc. Aê gabe jansen gêñ mateñ jali êtiam amboac gagôm su nê atom. ²² Êtôm nom ñatêm samob sêsê ñawê ma sejon ñanô, malô to ñandan, ocêsa to komô, eleñ to êmbêc êjô tau êjô tau.”

9

Anôtô kêmoatiñ poac gêdêñ Noa

¹ Ma Anôtô gêjam mec Noa to nê latui ma kêsôm gêdêñ êsêac gebe “Aka gôlôac lasê e atu taêsam ma anam nom auc. ² Mago bôc nomña samob to moc umbon ñalabuña samob ma gêñ mateñ jali, tañ sêgalabgeñ sêmoa nom nañ, samob to i samob, tañ sêmoa gwêc nañ, têtêc amac to mateñ golec êsa. Ma aê kakêñ êsêac sêsêp amac lememe. ³ Gêñ mateñ jaliña samob, tañ sêmoa nañ, têtü amacnêma gêñ anijña. Aê kakêñ gêñ tolaun gêdêñ amac su, tec gêñ ñagêdô samob amboac tonanğen. ⁴ Tagen anij bôc ñamêsôm tonê katugen atom. Bôcnê katu tau gebe dec. ⁵ Êtu amac taôm nêma decña aê jaê bin ñagêjônja tôn. Aê jaê bin ñagêjônja tôn êpi bôc samob ma êpi ñamalac. Aê jaê ñamalacnêñ katuñ ñabin ñagêjônja tôn êpi lau samob nêñ lasitêwai amboac tonanğen. ⁶ Teñ embe êkêc ñamalacnêñ dec siñ, nañ ñamalac sêkêc ênê dec siñ êjô, gebe Anôtô kêkêñ ñamalac kêtôm tau katu. ⁷ Amac tec aka gôlôac lasê to atu taêsam anam nom auc to atu nom ñatau.”

⁸ Go Anôtô kêsôm gêdêñ Noa to nê latui, tañ sêwiñ eñ nañ, gebe ⁹ “Alic acgom, aê tec jamoatiñ poac êndêñ amac to nêma wakuc, tañ sêndanğuc nañ, ¹⁰ ma êndêñ gêñ mateñ jali samob, tañ sêmoa sêwiñ amac nañ, êndêñ moc to bôc malacña to saleñña samob, tañ sêmoa

sêwiņ amac naņ, êndêņ gêņ samob, taņ sêsa aņga waņ sêmêņ naņ. ¹¹ Aê gabe jamoatiņ poac êndêņ amac gebe Bu êsuņ ŋatêna teņ enseņ gêņ mateņ jali su êtiam atomanô ma bu êsuņ ŋatêna teņ enseņ nom su êtiam atom amboac tonañ.”

¹² Ma Anôtô kêsôm gebe “Poac, taņ jamoatiņ êndêņ amac to gêņ mateņ jali, taņ sêmoa sêwiņ amac naņ, ŋabelo tonec ênêc teņgeņ ma teņgeņ gebe ¹³ Jakêņ ŋoc kasômbuc êkô tao ŋasawa êtu poac, taņ kamoatiņ gêdêņ nom naņ, ŋabelo. ¹⁴ Aê embe jakêņ tao êkô nom ŋaô ma jalic kasômbuc ênsac tao ŋaô, ¹⁵ go taêc ênam poac, taņ kamoatiņ gêdêņ amac to gêņ mateņ jali samob naņ, ma bu êsa e êsuņ ŋatêna enseņ gêņ mateņ jali samob su êtiam atom. ¹⁶ Kasômbuc embe ênsac tao ŋaô, go jasala gêņ tau ma taêc ênam poac teņgeņna, taņ kamoatiņ gêdêņ gêņ mateņ jali samob, taņ sêmoa nom naņ.” ¹⁷ Ma Anôtô kêsôm gêdêņ Noa gebe “Poac, taņ kamoatiņ gêdêņ gêņ mateņ jali samob, taņ sêmoa nom naņ, ŋabelo tau tonec.”

¹⁸ Noa latui, taņ sêsa aņga waņ sêmêņ naņ, nêņ ŋaê tonec gebe Sem agêc Ham ma Japet. Kanaan tama Ham. ¹⁹ Noa latui têlêac tonañ. Ma êsêac têtû lau nom samucgeņna nêņ ŋamôkê. ²⁰ Noa gêjam kôm kêpi nom kêtû ŋamata. Eņ kêsê kôm wainna teņ. ²¹ Eņ gênôm wain e kêjaņiņ eņ ma gêc nê becobo toôli ŋaôma. ²² Ma Kanaan tama Ham gêlic tama ôli ŋaôma ma kêsâ jakêsôm biņ tau gêdêņ têwai. ²³ Go Sem agêc Japet sêkôc ŋakwê teņ sêkêņ gêsac magiņm ma sêsêlêņ sênu taungeņ jasêsaņ tamenji ôli ŋaôma auc. Agêc sêkac laņôņanô ôkwi sebe sêlic tamenji ôli ŋaôma atom. ²⁴ Gêdêņ taņ wain ŋaņaclai gêbacnê ma Noa gêdi sa naņ, eņ gêņô biņ, taņ ŋac sauņ gêgôm gêdêņ eņ naņ, ²⁵ tec kêsôm gebe

“Aê japuc boa Kanaan,
eņ êtu lasitêwainêņ sakiņwaganêņ gêņôma.”

²⁶ Eņ kêsôm teņ gêwiņ gebe

“Apômtau, aêŋoc Anôtô, ênam mec Sem
ma êņgôm Kanaan êtu ênê gêņôma.

²⁷ Anôtô êkêņ ŋasawa êndêņ Japet
gebe êmoa êwiņ Sem aņga nê becobo.

Mago Kanaan êtu ênê gêņôma.”

²⁸ Bu kêsuņ ŋatêna kêpa ma Noa gêmoa nom jala 350 gêwiņ. ²⁹ Noanê jala samob kêtû 950, go gêmac êndu.

10

Noanê wakuc nêņ dênaņ

¹ Lau tonec têtû Noa latui Sem agêc Ham ma Japet nêņ wakuc. Êsêac saka gôlôac lasê gêdêņ taņ bu kêsuņ ŋatêna gêbacnê. ² Japet latui tonec Gomer, Magog, Madai, Jawan, Tubal, Mesek ma Tiras. ³ Gomer latui tonec Askenas, Ripat ma Togarma. ⁴ Jawan latui tonec Elisa, Tarsis, Kitim ma Dodanim. ⁵ Lau gwêcņa sêsa aņga lau tonañ nêņ. Lau tonec têtû Japetnê wakuc têtôm nêņ gamêņ to awen gêdêņ-gêdêņgeņ ma têtôm nêņ gôlôac to gôlôacmôkê gêdêņ-gêdêņgeņ.

⁶ Ham latui tonec Kus, Aiguptu, Put ma Kanaan. ⁷ Kus latui tonec Seba, Hawila, Sabta, Rama ma Sabteka. Rama latui tonec Seba agêc Dedan. ⁸ Kus kêka Nimrod lasê, taņ kêtû nom ŋaapômtau toņaclai ŋamataņa. ⁹ Eņ kêtû ŋac lêma gwadaņa towae gêmoa Apômtau laņônêmņa. Kêtû tonañna biņdêm laņgwa gêc gebe “Kêtôm Nimrod, taņ kêtû ŋac lêma gwadaņa towae gêmoa Apômtau laņônêmņa.” ¹⁰ Eņ gêjac m nê gôliņ kiņna aņga Babel to Ereka ma Akad, taņ gêc gamêņ Sinar. ¹¹ Eņ gêwi gamêņ tonañ siņ ma gêja Asuria ma kêkwê malac Niniwe to Rehobot-Ir ma Kala ¹² ma malac teņ gêc Niniwe to Kala ŋasawa ŋaê gebe Resen, taņ kêtû malac kapôêņ. ¹³ Aiguptu kêka Ludim, Anamim, Lehabim, Naptuhim, ¹⁴ Patrusim, Kasluhim, taņ kêtû Pilistinêņ mimi naņ, ma Kaptorim lasê.

¹⁵ Kanaan kêka nê ñacsêga Sidon agêc lasi Het lasê. ¹⁶ Eñ kêtú lau gamêñ Jebus, Amor, Girgas, ¹⁷ Hib, Ark, Sin, ¹⁸ Arwad, Semar ma Hamatña tamenji. Kêtu ñamu gôlôac, tañ sêsa anga Kanaannê nañ sesewec. ¹⁹ Lau Kanaan nêñ gamêñ gêc Sidon gêmu kêsô gêdêñ Gerar ma Gasa to gêmu kêsô gêdêñ Sodom to Gomora ma Adma to Seboim e gêdêñ Lasa. ²⁰ Lau tonec têtú Hamnê wakuc têtôm nêñ gamêñ to awen gêdêñ-gêdêñgen ma têtôm nêñ gôlôac to gôlôacmôkê gêdêñ-gêdêñgen.

²¹ Japet têwa Sem, tañ kêtú Ebernê gôlôac abenji nañ, kêka gôlôac lasê amboac tonanjen. ²² Sem latui tonec Elam, Asur, Arpaksad, Lud ma Aram. ²³ Aram latui tonec Us, Hul, Geter ma Mas. ²⁴ Arpaksad kêka Sela lasê, ma Sela kêka Eber lasê. ²⁵ Eber kêka latui luagêc lasê, ñac ten nê ñaê gebe Peleg, ñam gebe gêdêñ ênê têm lau nomña sêwa tauñ kêkôc, agêc lasi Joktan. ²⁶ Joktan kêka Almodad, Selep, Harsarmawet, Jera, ²⁷ Hadoram, Usal, Dikla, ²⁸ Obal, Abimael, Seba, ²⁹ Opir, Hawila ma Jobab lasê. Lau samob tonec Joktan latui êsêac. ³⁰ Êsêacnêñ gamêñ sêñgônña gêc Mesa ma gêmu kêsô gêdêñ Separ to gêdêñ lôc dênañ, tañ kêkô gamêñ oc kêpiña. ³¹ Lau tonec têtú Semnê wakuc têtôm nêñ gamêñ to awen gêdêñ-gêdêñgen ma têtôm nêñ gôlôac to gôlôacmôkê gêdêñ-gêdêñgen.

³² Noanê wakuc nêñ gôlôac têtôm nêñ ñam to gôlôacmôkê êsêac. Bu kêsun ñatêna kêpa, tec êsêac têtú lau nomña samob nêñ ñamôkê.

11

Ñamalac sêkwê andu baliñ ten

¹ Lau nomña samob sêsôm biñ awen tagen to ñalô tagen. ² Gêdêñ tañ êsêac dêdi anga gamêñ oc kêpiña nañ, sêsêlêñ e têtap gaboan ten sa gêc gamêñ Sinar ma sêñgôn tonanjen. ³ Ma êsêac sêoc tauñ gebe “Ajôc, tamansañ nomku têkê-têkê ma tapac e ñajaña êsa.” Ma êsêac sêkôc poc nomkuña gêjô poc anô ma sêkôc kolda kêtú sêsap poc tôñña. ⁴ Go sêsôm gebe “Ajôc, takwê nêñ malac ten sa to andu baliñ ten e ñatêpôê soso êpi undambê gebe tamboa nêñ ñaê sa, gebe têta aêac salin-salin tanam nom samuc auc atom.” ⁵ Go Apômtau kêsêp gêmêñ gebe êlic malac to andu soso, tañ ñamalac latunji sêkwê sa nañ. ⁶ Ma Apômtau kêsôm gebe “Kec, êsêac lau m tagen ma samob sêsôm awen tagen. Ma kôm, tañ sêjac m nañ, oc sênac têku ma gêñ samob, tañ êsêac taên ênam gebe sêñgômña nañ, ñateñ oc êkên wapac êsêac atom. ⁷ Ajôc, tasêp tana ma tanjalun êsêac awen gebe sêñô tauñ nêñ biñ sapu.” ⁸ Ma Apômtau kêta êsêac salin-salin e jasêjam nom samucgen auc ma êsêac sêpô kôm sêkwê malac saña sin. ⁹ Kêtú tonanña sê malac tau ñaê gebe Babel, ñam gebe Apômtau kêgalun lau nomña samob awen anga ônê ma kêta êsêac salin-salin e sêjam nom samucgen auc.

Semnê wakuc

¹⁰ Semnê wakuc tau tonec. Bu kêsun ñatêna kêpa ma jala luagêc gêbacnê, go Semnê jala kêtú 100, ma kêka Arpaksad lasê. ¹¹ Arpaksad têna kêkôc en su ma Sem gêmôa nom jala 500 gêwiñ, go kêka latuio to ñac ñagêdô lasê. ¹² Arpaksadnê jala kêtú 35 ma kêka Sela lasê. ¹³ Sela têna kêkôc en su ma Arpaksad gêmôa nom jala 403 gêwiñ, go kêka latuio to ñac ñagêdô lasê. ¹⁴ Selanê jala kêtú 30 ma kêka Eber lasê. ¹⁵ Eber têna kêkôc en su ma Sela gêmôa nom jala 403 gêwiñ, go kêka latuio to ñac ñagêdô lasê. ¹⁶ Ebernê jala kêtú 34 ma kêka Peleg lasê. ¹⁷ Peleg têna kêkôc en su ma Eber gêmôa nom jala 430 gêwiñ, go kêka latuio to ñac ñagêdô lasê. ¹⁸ Pelegnê jala kêtú 30 ma kêka Reu lasê. ¹⁹ Reu têna kêkôc en su ma Peleg gêmôa nom jala 209 gêwiñ, go kêka latuio to ñac ñagêdô lasê. ²⁰ Reunê jala kêtú 32 ma kêka Serug lasê. ²¹ Serug têna kêkôc en su ma Reu gêmôa nom jala 207 gêwiñ, go kêka latuio to ñac ñagêdô lasê. ²² Serugnê jala kêtú 30 ma kêka Nahor lasê. ²³ Nahor têna kêkôc en su ma Serug gêmôa nom jala 200 gêwiñ, go kêka latuio to ñac ñagêdô lasê. ²⁴ Nahornê jala kêtú 29 ma kêka Tara lasê. ²⁵ Tara têna kêkôc en su ma Nahor gêmôa nom

jala 119 gêwiñ, go kêka latuio to ñac ñagêdô lasê. ²⁶ Taranê jala kêtú 70 ma kêka Abram agêc Nahor ma Haran lasê.

Taranê wakuc

²⁷ Taranê wakuc tau tonéc. Tara kêka Abram agêc Nahor ma Haran lasê. Ma Haran kêka Lot lasê. ²⁸ Haran gêmác êndú gêmúñ tama Tara anğa nê malacmôkê Ur anğa Kaldea. ²⁹ Ma Abram agêc Nahor sêjam awê sa. Abramnê awênê ñaê gebe Sarai, Nahornê awênê ñaê gebe Milka, eñ Haran latuo, Haran, tañ kêka Milka agêc Iska lasê nañ. ³⁰ Ma Sarai eñ awê kapoac, eñ kékôc ñapalê tenj atom.

³¹ Tara kékôc latu Abram agêc dêbu Lot, nañ Haran latu ma lawao Sarai, latu Abram nê awê, ma êsêac sêwi Ur anğa Kaldea siñ gebe sêna gamêñ Kanaan. Mago gêdêñ tañ êsêac sêo lasê Haran nañ sêngôn tônê. ³² Taranê jala kêtú 205 ma Tara gêmác êndú anğa Haran.

12

Anôtô kékalem Abram

¹ Ma Apômtau kêsôm gêdêñ Abram gebe “Ondec nêñ gamêñ to nêñ lau sêmoa ma tamamnê andu êkônja ma ôna gamêñ, nañ aê gabe jatôc êndêñ aôm. ² Aê gabe jañgôm aôm ôtu laum kapôên ma gabe janam mec aôm ma jañgôm nêñ ñaê êtu kapôên gebe ôtu moasiñ ñamôkê. ³ Aê gabe janam mec êsêac, tañ sênam mec aôm ma êsêac, tañ sêpuc boa aôm nañ, aê gabe japuc boa. Gôlôac nomña samob têtáp mec ñamoasiñ sa êtu aômña.”

⁴ Amboac tonañ Abram gêdi kêtôm Apômtau kêjatu eñ, ma Lot gêdi gêwiñ eñ. Gêdêñ tañ Abram gêwi Haran siñ nañ, nê jala kêtú 75. ⁵ Ma Abram kékôc nê awê Sarai to lasinê latu Lot ma nêñ waba samob, tañ têtáp sa nañ, ma lau, tañ têtú nêñ sakiñwaga anğa Haran nañ, ma dêdi gebe sêsêlêñ sêna gamêñ Kanaan. Ma gêdêñ tañ sêo lasê gamêñ Kanaan tau nañ, ⁶ Abram kêsêlêñ-kêsêlêñ e jagêô lasê malac Sikem to kamem, tañ kékô More nañ. Gêdêñ têm tonañ lau gamêñ Kanaan ña sêngôn gamêñ tau. ⁷ Go Apômtau geoc tau lasê gêdêñ Abram ma kêsôm gebe “Aê gabe jakêñ nom tonéc êndêñ nêñ wakuc.” Tec eñ gêboa altar tenj sa gêdêñ Apômtau, tañ geoc tau lasê gêdêñ eñ nañ. ⁸ Go eñ gêdi kêpi lôc anğa Betel ñagamêñ oc kêpiña ma gê becobo kékô Betel, tañ gêc gamêñ oc kêsêpña ma Ai, tañ gêc gamêñ oc kêpi ña nañ ñasawa. Ma anğa tônê eñ gêboa Apômtaunê altar tenj sa ma awa gêjac Apômtaunê ñaê. ⁹ Ma Abram gêdi kêsêlêñ lanjô gêlac Negebgeñ gêja.

Abram gêmoa Aiguptu

¹⁰ Ma tóbôm kêsá gamêñ tonañ. Tec Abram kêsêp Aiguptu gêja gebe êsêlêñ-êsêlêñ êmoa tônê gebe tóbôm kapôên gêc gamêñ tau. ¹¹ Gêdêñ tañ kédabiñ gebe êo lasê Aiguptu nañ, eñ kêsôm gêdêñ nê awê Sarai gebe “Aê kajala gebe aôm awê êjam. ¹² Lau Aiguptu embe sêlic aôm, go sêsôm gebe ‘Ênê awê tonéc,’ go sênac aê êndú, ma oc sendec aôm ômoa. ¹³ Ôsôm gebe aêñoc luco aôm e sêlêwan aê êtu aômña.” ¹⁴ Gêdêñ tañ Abram gêo lasê Aiguptu nañ, Aiguptuwaga sêlic awê tau gebe awê êjam. ¹⁵ Paraonê laumata sêlic eñ ma sêlambiñ eñ ñanô gêdêñ Parao. Ma sêkôc awê tau sêsô Paraonê andu sêja. ¹⁶ Ma kêtú eñña Parao kêmoasiñ Abram ma kékêñ domba to bulimakao ma donki kapoac ma sakiñwagao to ñac ma donki têna to kamele gêdêñ eñ.

¹⁷ Mago Apômtau gejonj Parao to nê andu ña gêñwapac ñanôgeñ kêtú Abramnê awê Saraiña. ¹⁸ Tec Parao kékalem Abram ma kêsôm gebe “Aôm gôgôm aê amboac ondóc. Kêtú agenña kôsôm lasê gêdêñ aê gebe nêñ awê eñ nec atom. ¹⁹ Kêtú agenña aôm kôsôm gebe ‘Aê luco eñ,’ tec kakôc eñ kêtú ñoc awê. Amboac tonañ nêñ awê tau tonéc, ôkôc eñ ma ôêc ôna.” ²⁰ Ma Parao kêjatu lau kêtú eñña gebe sêsêlêñ sêwiñ êsêagêc nê awê to ênê waba samob.

13

Abram agêc Lot nêñ biñ

¹ Ma Abram agêc nê awê tonêj waba samob sêwi Aiguptu siñ sêmu sêja Negeb. Ma Lot gêwiñ êsêac. ² Abram kêtú ñac tolêlôm bôc ma silber to goldña. ³ Ma enj kêsêlêj-kêsêlêj gêmôa Negeb e gêo lasê Betel e gêdêj gamêj, tañ gêmunjenj gê becobo kêsêp, gêc Betel ma Ai ñasawa nañ, ⁴ gêdêj gamêj, tañ gêboa altar sa. Go Abram awa gêjac Apômtaunê ñaê anja tône. anja tône. ⁵ Ma Lot, tañ gêwiñ Abram nañ, nê domba to bulimakao sêmoa ma nê becobo sêkô amboac tonanjenj. ⁶ Ma gamêj kêtôm gebe êsêagêc lulugenj sêngônj sêwiñ taunja atom, gebe êsêagêcnêj waba to bôc taêsam ñanô gebe sêngônj sêwiñ taunj tec kêtôm atom. ⁷ Ma Abram nê bôc ñagejobwaga to Lot nê bôc ñagejobwaga awensunj gêoc ka tau. Gêdêj têm tonaj lau gamêj Kanaan to Perisja sêngônj gamêj tonaj.

⁸ Go Abram kêsôm gêdêj Lot gebe “Biñ awensunj êoc ka taunja ênêc aêagêc ñasawa to agêcnêj gejobwaga ñasawa atom gebe aêagêc ñam tagenj. ⁹ Gamêj samuc tonec gôlic atom me. Ôsu taôm su anja aê. Embe ôkôc gamêj gasêja, go aê jana anôña. Embe ôkôc gamêj anôja, go aê jana gasêña.” ¹⁰ Ma Lot gêoc mataanô sa ma gêlic bu Jordan ñagaboanj gebe nom ñalêsi ñajam kêtôm Apômtaunê kôm tau, kêtôm gamêj Aiguptu e gêdêj Soar. Gêdêj tonaj Apômtau gesenj Sodom to Gomora su atom tagenj. ¹¹ Tec Lot kêjalinj bu Jordan ñagaboanj sa kêtú nê gamêj ma Lot kêsêlêj gêmu gêdêj oc kêpiña gêja. Gêdêj tonaj êsêagêc sêwa taunj kêkôc. ¹² Abram gêngônj gamêj Kanaan ma Lot gêngônj malac gaboanja ñasawa ma gêjam bebec e gêdêj Sodom. ¹³ Mago lau Sodomña lau secanô ma sêgôm gêj alôb-alôb gêdêj Apômtau.

¹⁴ Lot kêsú tau su anja Abram nê, go Apômtau kêsôm gêdêj Abram gebe “Ôc matamanô sa ma ôlic gamêj samob, tañ kêgi aôm auc nañ, gêmu kêpi go gêmu kêsêp ma gêmu kêsô to gêmu kêsaña ¹⁵ gebe gamêj samob tonaj, tañ gôlic nañ, aê gabe jakêj êndêj aôm to nêm wakuc êtu amacnêm êndêj tønjenj. ¹⁶ Aê gabe janjôm nêm wakuc têtú taêsam amboac ganac gwêcña. Lau embe têtôm gebe sêsa ganac gwêcña ñanamba sa, go têtôm gebe sêsa nêm wakucnêj namba sa amboac tonanjenj. ¹⁷ Ôndi ôsêlêj e naôndêj gamêj ñamadinj makenj-makenj, gebe aê gabe jakêj êndêj aôm.” ¹⁸ Tec Abram gêbuc nê bec sa ma jagêo lasê kamem anja Mamre, tañ kêkô Hebron ñagala nañ, ma gê nê bec, go gêboa Apômtaunê altar teñ sa anja tône.

14

Abram gêjam Lot sa

¹ Gêdêj tañ Amrapel kêtú kinj Sinarña ma Ariok kêtú kinj Elasarña ma Kedorlaomer kêtú kinj Elamña ma Tidal kêtú kinj Goiimña nañ, ² êsêac sêjac siñ gêdêj Bera, tañ kêtú kinj Sodomña ma Birsa, tañ kêtú kinj Gomoraña ma Sinab, tañ kêtú kinj Admaña ma Semeber, tañ kêtú kinj Seboimña ma gêdêj kinj Belaña (ñaê teñ gebe Soar). ³ Êsêac samob sêpi tagenj sêsêlêj sêwê Sidim ñagaboanj (ñaê teñ gebe Gwêc Natonj). ⁴ Êsêac sêsô Kedorlaomer ñalabu to sêjam sakinj enj jala 12 ma jala kêtú 13ña êsêac sêkac taunj su. ⁵ Jala kêtú 14ña Kedorlaomer to kinj, tañ sêwiñ enj nañ, sêmêj ma sêkôninj Repaim anja Asterot-Karnaim to Susim anja Ham ma Emim anja Sawe-Kiriataim ⁶ to lau gamêj Horna anja nêj lôc Seir e gêdêj El-Paran, tañ gêc kêsi gamêj sawa nañ. ⁷ Go sêkac taunj ôkwi sêmu sêja En-Mispat (ñaê teñ gebe Kades) ma sêkôninj lau Amalek nêj gamêj samob ma lau gamêj Amorna, tañ sêngônj Hasason-Tamar nañ, amboac tonanjenj. ⁸ Go kinj Sodomña to kinj Gomoraña ma kinj Admaña to kinj Seboimña ma kinj Belaña (ñaê teñ gebe Soar) sêja ma sêdênanj taunj anja gaboanj Sidimña gebe sênac siñ. ⁹ Sênac siñ êndêj Kedorlaomer, tañ kêtú kinj Elamña to Tidal, tañ kêtú kinj Goiimña ma Amrapel, tañ kêtú kinj Sinarña to Ariok, tañ kêtú kinj Elasarña. Kinj aclê sêjac siñ gêdêj kinj lemenj teñ. ¹⁰ Ma kolda ñagêsunj gêjam gaboanj Sidimña auc. Ma gêdêj tañ kinj Sodom to Gomoraña sêc siñ nañ, nêj ñagêdô sêu taunj sêsêp gêsunj tonaj ma lau ñagêdô sêc sêpi lôc sêja. ¹¹ Tec ñacjo sêjanjo Sodom to Gomora nêj waba to nêj gêj taniña samob su ma sêc sêmu sêja nêj gamêj. ¹² Abram nê lasi latu

Lot gêngôñ Sodom, tec êsêac sêkôc en tonê waba amboac tonañ ma sêc sêja. samob, tañ sêkôc su ma latu Lot to nê waba ma lauo to lau samob gemu gêja amboac tonañen.

¹³ Ma ñac teñ kêsêp sin sawa jagêjac miñ gêdên ñac Ebolai Abram, tañ gêngôñ ñac gamên Amornja Mamre nê kamem ñagala. Mamre lasiagêc Eskol agêc Aner. Lau tonañ sêmoatiñ poac sêwiñ Abram gebe sênam taun sa. ¹⁴ Abram gêngô sêkôc latu tôn ñawae, go kêdên nê sinwaga 318, tañ tenenji sêkôc êsêac têtù ênê sakinwaga nan, ma sêjanda êsêac e gêdên Dan. ¹⁵ Ma gêdên gêbêc en gêwa nê sinwaga kêkôc ma en to nê lau sêjac êsêac ma sêjanda êsêac e gêdên Hoba, tañ gêc Damaskus gêmu kêpiña nan. ¹⁶ En kêjanjo waba samob, tañ sêkôc su nan su ma latu Lot to nê waba ma lauo to lau samob gêmu gêja amboac tonañen.

Melkisedek gêjam mec Abram

¹⁷ Abram kêku Kedorlaomer to kin, tañ sêwiñ en nan, tulu ma gêmu gêja. Go kin Sodomña kêpuc en tôntôn anja gaboan Sawenja (ñaê teñ gebe Kinê Gaboan). ¹⁸ Ma kin Salemña, Melkisedek, kêkôc polom to wain gêja. En kêtù Lôlôc Natau Anôtô nê dabunwaga.

¹⁹ Ma en gêjam mec en to kêsôm gebe

“Lôlôc Natau Anôtô, tañ kêkên undambê to nom nan, ênam mec Abram.

²⁰ Awen êoc Lôlôc Natau Anôtô,

tañ kêkên nê ñacjo sêsô aôm lêmam ñalabu.”

Ma Abram kêkôc gên lemen lu-lemen lu ñatagen-tagen sa kêkên gêdên en. ²¹ Ma kin Sodomña kêsôm gêdên Abram gebe” Ôkên ñamalacgen sêndên aê ma ôkôc waba êtu nê gên.” ²² Mago Abram kêsôm gêdên kin Sodomña gebe “Aê katôc lemoc gêdên Lôlôc Natau Apômtau Anôtô, tañ kêkên undambê to nom nan, ²³ gebe jakôc aômnêm nia me lêkôn me aômnêm gên ñaten atomanô. Moae aôm ôsôm gebe ‘Aê kakên Abram kêtù ñac tolêlôm.’

²⁴ Aê gabe jakôc gên teñ atom, mago gên tagen tañ lau matak sen nan to gên Aner agêc Eskol ma Mamre, tañ sêwiñ aê nan, sêwê kain, tec sêkôc nêñ gênman.” *

15

Anôtô kêmoatiñ poac gêdên Abram

¹ sin tonañ gêbacnê, go Abram katu gêlic Apômtau ma awa gêjac en gebe “Abram, ôtêc taôm atom. Aê katu aômnêm lautuc. Moasiñ kapôên êtap aôm sa.” ² Mago Abram kêsôm gebe “O Apômtau Anôtô, aôm gobe ôkên asagen êndên aê. Aênoc gôlôac masianô ma Elieser anja Damaskus êtu ñac oc êwê kain aênoc gêñlênsêm.” ³ Ma Abram kêsôm gebe “Ôlic acgom, aôm kôkên gôlôac gêdên aê atom ma gêñôma teñ, tañ têna kêkôc en anja ñoc andu nan, oc êtu ñac êwê kain aênoc gêñlênsêm.” ⁴ Mago Apômtaunê bin gêdên en gebe “Ñac tonec êwê kain nêñ gêñlênsêm atom, aôm latôm solop êtu ñac êwê kain nêñ gêñlênsêm.” ⁵ Go gêwê en kêsa awê gêja ma kêsôm gebe “Matam endec umbon ma embe ôtôm gebe ôsa utitalata sa, go ôsa saman.” Go kêsôm gêdên en gebe “Nêñ wakuc oc têtôm tonañ.” ⁶ Ma en kêkên gêwiñ Apômtau, tec gêlic en ñac gêdên.

⁷ Ma Apômtau kêsôm gêdên en gebe “Aê Apômtau, tañ kakôc aôm anja Ur Kaldeanja gebe jakên gamên tonec êndên aôm ôwê kain.” ⁸ Mago Abram kêsôm gebe “O Apômtau Anôtô, aê jajala amboac ondoc gebe jawê kain gamên tau.” ⁹ En kêsôm gêdên en gebe “Ôkôc bulimakao têna ñajala kêtù têtêac to noniñ têna ñajala kêtù têtêac ma domba kapoac ñajala kêtù têtêac ma balôsi teñ to monjom ñalatu teñ, go omôên.” ¹⁰ Ma en kêkôc gên samob tonañ ma kêsêlê kêkôc gêja luagêc-luagêc ma kêdên makeñ-makeñ kêkanôn tau, mago moc, tec kêsêlê atom. ¹¹ Ma moc, tañ sen gên todec nan, sêpôp sêsêp sebe sêniñ gwada, tec Abram gesoc.

* **14:24:** Melkisedek ñam gebe Bin gêdên ñakin.

¹² Oc jakêsêp ma Abram gêc bêc e kêlin tau sin ma nê ñalêlôm ôluñ-ôluñgeñ to ñakesec kêkôm eñ auc. ¹³ Go Apômtau kêsôm gêdêñ Abram gebe “Ôñô, ma ôjala êtu tôn gebe nêw wakuc oc têtû lau jaba ança gamêñ, tañ êsêac tañ sêwê kain atom nañ, ma têtû gêñôma ma sêkônin êsêac êtôm jala 400. ¹⁴ Mago aê jamêtôc lau, tê sênâm sakin êndêñ êsêac nê, go êsêac sêwi gamêñ tau sin towaba taêsam ñanô lasê. ¹⁵ Mago aôm taôm tec ôndêñ tamami ôna tobinmalôgeñ ma nêw jala êtu taêsam acgom, go sênsuñ aôm. ¹⁶ Ma nêw gôlôac ñaton têtû aclêña oc sêmu sêmêñ gamêñ tonec êtiam, gebe lau gamêñ Amorña nêñ alôb-alôb gêjac pep atom tagen.”

¹⁷ Oc jakêsêp ma gamêñ ñakesec kêsa, go ku tojadauñ teñ ma dawen teñ gelom lasê gêmoa bôc tau ñasawa. ¹⁸ Gêdêñ bêc tonañ Apômtau kêmoatin poac gêdêñ Abram ma kêsôm gebe “Aê kakêñ gamêñ tonec gêdêñ nêw wakuc su ança bu Aiguptuña e gêdêñ bu kapôêñ Euprat, ¹⁹ gamêñ tañ lau Ken to Kenis ma Kadmon ²⁰ to Het ma Peris to Repaim ²¹ ma Amor to Kanaan ma Girgas to Jebus sêwê kain.”

16

Hagar agêc Ismael

¹ Ma Abramnê awê Sarai kêkôc ñapalê teñ atom. Ma ênê sakinwagao Aiguptuña teñ gêmoa, nê ñaê gebe Hagar. ² Ma Sarai kêsôm gêdêñ Abram gebe “Aôm gôlicgac gebe Apômtau kêgamin ñapalê gêdêñ aê gebe jakôc atom. Tec naômoea ôwin sakinwagao, moae jatap ñoc ñapalê sa ança ênê.” Ma Abram kêkêñ taña Sarai awa. ³ Abram gêmoea Kanaan jala 10 su, go Sarai kêkôc nê sakinwagao Aiguptuña Hagar ma kêkêñ gêdêñ nê akwen Abram gebe ênam êtu ênê awê. ⁴ Ma eñ gêmoea gêwin Hagar e kêkêkam ñapalê. Gêdêñ tañ eñ kêsaê tau gebe taê nañ, gêlic nê ñatauo ña matapanagen. ⁵ Ma Sarai kêsôm gêdêñ Abram gebe “Keso tec sêgôm gêdêñ aêma nec êpi aôm. Aê tauc kakêñ ñoc sakinwagao kêsêp aôm lêmam. Ma galoc kêsaê tau gebe taê, tec gêlic aê ña matapanagen. Apômtau êmêtôc aêagêcnêñ bin ñasawaña.” ⁶ Mago Abram kêsôm gêdêñ Sarai gebe “Ôlic acgom, nêw sakinwagao kêtû aômnêw gêñgac. Ôngôm gêñ, tañ taêm ênam nañ, êndêñ eñ.” Ma Sarai kêkônin eñ, tec gêbôm gêja.

⁷ Apômtaunê anela kêtap eñ sa gêñgôn bumata, tañ kêpoac gamêñ sawa nañ, bumata tau kêpoac intêna Surnã. ⁸ Ma eñ kêsôm gebe “Sarainê sakinwagao Hagar, aôm gômôêñ ança ondoc ma gobe ôna ondoc.” Eñ gêjô eñ awa gebe “Aê gabôm ança ñoc ñataunê tec gamêñ.” ⁹ Go Apômtaunê anela kêsôm gêdêñ eñ gebe “Ômu ôndêñ nêw ñatauo ôna êtiam naôsô eñ ñalabu.” ¹⁰ Apômtaunê anela kêsôm gêdêñ eñ gêwin gebe “Aê gabe jançôm nêw wakuc têtû taêsam e sêsa êsêac sa naeo.” ¹¹ Ma Apômtaunê anela kêsôm gêdêñ eñ gebe “Aôm taêm ma ôkôc ñapalê ñac. Ôê ênê ñaê gebe Ismael gebe Apômtau kêkêñ taña nêw gêñwapac. ¹² Eñ êtu ñac teñ, tañ êtôm bôclai teñ ma eñ lêma ejoñ lau samob ma lau samob lemeñ ejoñ eñ. Eñ oc êñgôn êwin tawan atom.” ¹³ Hagar kêtû kênac tau gebe “Amboac ondoc, aê galic Anôtô, tañ gêlic aê nañ, binñanô ança tonec me masi.” Tec kêsam Apômtaunê ñaê gebe “Aôm Anôtô tomatamanô kain teñ.” ¹⁴ Kêtû tonanña lau sêsam bumata tonañ gebe Ber-Lahai-Roi. Bumata tau kêpoac Kades to Bered ñasawa. ¹⁵ Ma Hagar kêkôc Abramnê latu teñ ma Abram gê latu, tañ Hagar kêkôc nañ, nê ñaê gebe Ismael. ¹⁶ Gêdêñ tañ Hagar kêkôc Ismael nañ, Abramnê jala kêtû 86. * nañ.”

17

Anôtônê poac ñabelo

¹ Gêdêñ tañ Abramnê jala kêtû 99 nañ, Apômtau geoc tau lasê gêdêñ eñ ma kêsôm gêdêñ eñ gebe “Ñajanja ñatauo Anôtô aê, ôsa ñoc lêñ ômansañ taôm ñapep. ² Ma aê gabe jamoatin

* **16:16:** Ber-Lahai-Roi ñam gebe “Ñac mata jali, tañ gêlic aê

poac tenj êndênj aôm ma gabe jakênj aômnm wakuc têtû taêsam nâsec.”³ Go Abram gêu tau lanjôanô jagêdênj nom ma Anôtô kêsôm gêdênj enj gebe⁴ “Gôlicgac, njoc poac tau tonec gebe jakênj aôm ôtu gôlôacmôkê taêsam tamenj. ⁵ Sêsam aômnm njaê Abram êtiam atom, sêsam aôm gebe Abraham gebe aê kakênj aôm kôtu gôlôacmôkê taêsam tamenj. ⁶ Aê gabe jakênj aômnm wakuc têtû taêsam nâsec ma nênm wakuc têtû gôlôacmôkê taêsam ma kinj sêsa anja aômnm. ⁷ Aê jamoatinj poac êndênj aôm to nênm wakuc, tanj sêndanjguc aôm nanj, nênj gôlôac to gôlôac ma poac tau ênêc tenjenj ma tenjenj gebe aê jatu amac to nênm wakuc, tanj sêndanjguc aôm nanj, nênm Anôtô. ⁸ Ma aê jakênj gamênj Kanaan, tanj aôm gômoa amboac njac jaba nanj, samucgenj êndênj aôm to nênm wakuc, tanj sêndanjguc aôm nanj, gebe êtu amacnênm endenj tônjenj ma aê jatu êsêacnênj Anôtô.”⁹ Ma Anôtô kêsôm gêdênj Abraham gebe “Aôm to nênm wakuc, tanj sêndanjguc aôm nanj, ma êsêacnênj gôlôac to gôlôac ajop njoc poac. ¹⁰ Aênjoc poac tau tonec gebe sêsa njapalê njac samob. Binj tonanj kamoatinj gêdênj aôm to nênm wakuc, tanj sêndanjguc aôm nanj, gebe ajopnja. ¹¹ Sêsa amacnênm utimôlic. Poac, tanj kamoatinj gêdênj aôm nanj, njabelo tau tonanj. ¹² Njapalê njac tenj anja aômnm, tanj nê bêc êtu 8 nanj, sêsa enj êtôm nênm gôlôacmôkêgenj. Lau, tanj tenenji sêkôc anja taôm nênm andu me ajam ôli nja mone anja lau jaba nênj, tanj sêsa anja aômnm njawê atom nanj, ¹³ sêsa êsêagêc lulugenj, njac tanj têna kêkôc enj anja taôm nênm andu nanj, to njac, tanj gôjam ôli nja mone nanj. Tec njoc poac ênêc amac ôlim êtu poac tenjenjja. ¹⁴ Mago njac samuc tenj, tanj sêsa utiôlic atom nanj, sensenj enj su anja ênê launênj gebe enj gêgôm njoc poac popoc.”

¹⁵ Ma Anôtô kêsôm gêdênj Abraham gebe “Aômnm awê Sarai, nanj ôsam enj gebe Sarai êtiam atom, ênê njaê gebe Sara. ¹⁶ Aê gabe janam mec enj e aôm ôtap latôm sa anja ênê êwinj. Aê gabe janam mec enj e enj êtu gôlôacmôkê tenenji ma lau to-m-to-m nênj kinj sêsa anja ênênja.”¹⁷ Ma Abraham gêu tau lanjôanô jagêdênj nom ma kêômac ma taê gêjam gêc taunja gebe “Aê njamalacanô, tanj njoc jala kêtû 100 sugac nanj, oc jaka njapalê lasê me. Ma Sara, tanj nê jala kêtû 90 nanj, êkôc gôlôac me.”¹⁸ Ma Abraham kêsôm gêdênj Anôtô gebe “Ojae, Ismael êsa nê lênj êmoa aôm lanjômnênjmananj.”¹⁹ Mago Anôtô kêsôm gebe “Masi, nênm awê Sara oc êkôc nênm latôm tenj. Ôê ênê njaê gebe Isak. Ma aê gabe jamoatinj njoc poac êndênj enj êtu poac ênêc tenjenjja êndênj ênê wakuc, tanj sêndanjguc enj nanj. ²⁰ Ismaelnê binj, tec ganjô sugac. Gôlicgac me, aê janam mec enj ma jakênj gôlôac to gôlôac êndênj enj e têtû taêsam njanô. Enj êka kasêga 12 lasê ma aê gabe jakênj enj êtu laum kapôênj. ²¹ Mago njoc poac, tec gabe jamoatinj êndênj Isakgenj. Sara êkôc enj êndênj jala ônê njatêm amboac tonec.”²² Anôtô kêsôm binj gêdênj Abraham su, go gêwi enj sinj ma gêc kêpi gêja.

²³ Go Abraham kêkôc latu Ismael to nê gênjôma samob, tanj tenenji sêkôc êsêac anja ênê andu ma êsêac samob, tanj gêjam ôli nja mone nanj. Enj kêkôc njacwaga samob, tanj sêmoa sêwinj enj anja nê andu ma kêsâ nênj utinjôlic gêdênj bêc tônêgenj kêtôm Anôtô kêjatu enj. ²⁴ Abrahamnê jala kêtû 99 ma sêsa enj. ²⁵ Latu Ismael nê jala kêtû 13 tec sêsa enj. ²⁶ Gêdênj bêc tônêgenj êsêac sêsa Abraham agêc latu Ismael, ²⁷ ma njacwaga samob, tanj sêmoa ênê andu, lau, tanj tenenji sêkôc êsêac anja andu tau to êsêac, tanj enj gêjam ôli nja mone anja lau jaba nênj nanj, sêsa êsêac sêwinj enj.*

18

Anôtô gêjac mata Isak

¹ Ma Apômtau gêoc tau lasê gêdênj Abraham anja kamem Mamrenja. Abraham gênjgônj becobo njasacgêdô gêdênj oc kêkô njaluj. ² Enj gêoc mataanô sa e gêlic lau têlêac sêkô enj lanjônênjja. Enj gêlic êsêac ma kêlêti anja becobo njasacgêdô gêdênj êsêac gêja. Enj gewec gêdênj êsêac³ ma kêsôm gebe “Njoc apômtau, embe ôlic aê njajam, go ôc lêlêc nênm sakinjwaga atom. ⁴ Êsêac sêkôc bu sêmênj gebe akwasinj emkainj êsêpnja, go alêwanj taôm anjgônj ajuntêna, ⁵ go aê jakôc gênj njagec mênjaninj tekwenj êsa. Aninj su acgom, go asêlênj nênm

* 17:27: Isak njam gebe Enj kêômac.

lêñ étiam gebe mênjaô lasê nêñ sakinwaga sugac.” Ma êsêac sêsôm gebe “Ôngôm amboac kôsôm.” ⁶ Ma Abraham kêlêti kêsô becobo ñalêlôm gêdên Sara gêja ma kêsôm gebe “Ôkôc polom laclu têlêac ôngamuc ma ôpac ñagaôgenj.” ⁷ Ma Abraham kêlêti gêdên bulimakao gêja, kêkôc bulimakao ñalatu ñajam tonjalêsi tenj ma kêkênj gêdên sakinwaga, tanj kêkacgen gebe eno matajajagenj. ⁸ Go kêkôc su gêjac anô to su ñakana ñajam ma bulimakao, tanj enj kêmasanj nanj, ma kêkênj gêdên êsêac. Êsêac senj genj ma enj tau gêjam sakinj êsêac gêmoa ajuntêna. ⁹ Go êsêac sêsôm gêdên enj gebe” Nêñ awê Sara gêmoa ondoc.” Ma enj kêsôm gebe “Tec gêmoa becobo ñalêlôm.” ¹⁰ Apômtau kêsôm gebe “Êndên ocêsa aê oc jamu jandên aôm jamênj étiam ma Sara oc êkôc latu tenj êndênj têm tonanj.” Ma Sara kêkô becobo ñakatam lêlômgenj ma tanjasuj gêjac. ¹¹ Mago Abraham agêc Sara têtû lauo ñanô to ñac sugac, nêñ jala têtû taêsam ma lauonênj mêtê sêjam ôli ajônña gêwi Sara sinj su. ¹² Kêtu tonanjña Sara kêômac kêêngimgenj ma kêsôm gêdênj tau gebe “Aê kamêlinj sugac ma ñoc apômtau kêtu ñamalacanô su amboac tonanjenj, tec aêagêc atu samuc tauñ amboac ondoc.” ¹³ Tec Apômtau kêsôm gêdênj Abraham gebe “Kêtu agenña Sara kêômac ma kêsôm gêdênj tau gebe ‘Katu awêanô sugac, tec jakôc ñapalê amboac ondoc.’” ¹⁴ Gêñwapac tenj gêc, tanj kêlêlêc Apômtau su me. Êndênj ocêsa aê jamu jandênj aôm jamênj étiam ma Sara oc êkôc latu êndênj têm tonanj.” ¹⁵ Sara kêpa tau ma kêsôm gebe “Aê kaômac atom,” gebe kêtêc tau. Mago Apômtau kêsôm gebe “Magobe, kôômacgac.”

Abraham ketenj kêtu Sodomña

¹⁶ Go lau tau dêdi ma sêc sêja. Ma êsêac matenj gê Sodom. Ma Abraham kêsêlênj gêwinj êsêac gebe êkênj êsêac anja intêna. ¹⁷ Ma Apômtau kêsôm gebe “Aê jansanj gênj, tanj gabe janngôm nanj, auc êndênj Abraham oc êtôm me. ¹⁸ Kajalagac gebe Abraham êtu laum kapôênj to ñajanja, ma lau tom-tom samob têtap mec ñamoasinj sa anja ênê, ¹⁹ gebe aê kajalinj enj sa gebe êjatu nê latui to nê lau samob, tanj sêndanjuc enj nanj, gebe sejop aêñoc intêna ma sêngôm ñoc binj ñanô êsa to sêmêtôc lau naêndênjenj gebe aê jakênj gênj, tanj gajac mata gêdênj Abraham nanj, êndênj enj.” ²⁰ Go Apômtau kêsôm gebe “Ñaonda kêpi Sodom to Gomora kêtu kapôênj ma êsêacnênj sec gêjam sêga. ²¹ Tec aê gabe jasêp jana jalic acgom, êsêac samob sêgôm kêtôm ñaonda, tanj ganjô nanj, me masi. Embe masi, mago gabe jajala.”

²² Ma lau tau sêsêlênj sepenj Sodom, mago Apômtau gacgenj kêkô gêwinj Abraham. ²³ Go Abraham kêtu gasuc ma kêsôm gebe “Aôm gobe onsenj lau gêdênj to lau sec su êtômgenj binjanô me. ²⁴ Embe lau gêdênj 50 sêngônj malac tau, oc gobe onsenj malac su amboac tonanjenj me ôsuc malac ñasec ôkwi êtu lau 50, tanj sêngônj malac nanña. ²⁵ Ônac jaê binj amboac tonanj, aôm ôngôm gênj amboac tonec gebe onsenj lau gêdênj sêwinj lau sec nanj atom. Embe ôngôm, ñacgêdênj oc êndac êtôm ñac sec. Ônac jaê binj amboac tonanj. Ñac-kêmêtôc-nomwaga êmêtôc naêndênjenj-geñmanj.” ²⁶ Ma Apômtau kêsôm gebe “Aê embe jatap lau gêdênj 50 sa sêngônj malac Sodom, oc jasuc malac samucgenj ñabinj ôkwi êtu êsêacña.” ²⁷ Abraham gêjô enj awa gebe “Aêma katôm kekop to wao, mago katoc tauc sa gebe janam binjalôm jawinj Apômtau. ²⁸ Moae lau gêdênj 50 solop atom, moae lemenj tenj masi. Aôm gobe onsenj êsêac su êtu lemenj tenj masinja me.” Ma enj kêsôm gebe “Aê embe jatap 45genj sa, oc jansenj êsêac su atom.” ²⁹ Abraham awa gêjac enj kêtiam ma kêsôm gebe “Moae ôtap 40genj sa anja ônê.” Enj gêjô enj awa gebe “Êtu 40ña aê gabe janngôm gênj tau ñanô êsa atom.” ³⁰ Go Abraham kêsôm gebe “Apômtau, ôlic aê sec atom, aê jasôm binj tenj êwinj. Moae ôtap 30genj sa anja ônê.” Enj gêjô enj awa gebe “Aê embe jatap 30genj sa, oc janngôm gênj tau ñanô êsa atom.” ³¹ Abraham kêsôm gebe “Op, aê katoc tauc sa gebe janam binjalôm jawinj Apômtau, moae ôtap 20genj sa anja ônê.” Enj gêjô enj awa gebe “Aê jansenj êsêac su atom êtu 20genjña.” ³² Go Abraham kêsôm gebe “O Apômtau, ôlic aê sec atom, aê jasôm binj tagenj tonec êwinj. Moae ôtap 10genj sa anja ônê.” Enj gêjô enj awa gebe “Aê jansenj êsêac su atom

étu 10genṇa.” ³³ Apômtau gêjam biṅgalôm gêwiṅ Abraham e su ma gêc gêja. Ma Abraham tau gêmu gêja nê gamêṅ.

19

Sodom to Gomora gêjaṅa

¹ Ma aṅela luagêc sêô lasê Sodom gêdêṅ kêtulala. Lot gêṅgônṅ malac ṅasacgêdô. Eṅ gêlic êsêagêc ma gêdi sa gebe êpuc êsêagêc tôṅtônṅ ma gewec laṅôanô jagêdêṅ nom ² ma kêsôm gebe “O apômtauagêc, aê jatenṅ amagêc gebe anam nêṅ lêṅ ôkwi api nêṅ sakinṅwaganê andu. Akwasinṅ emkainṅ to anêc bêc. Êndêṅ bêbêc kanucgeṅ, go andi ma asêlêṅ nêṅ intêna.” Mago êsêagêc sêsôm gebe” Masi, aêagêc anêc malaclunṅ tonec.” ³ Mago eṅ kêkac êsêagêc ṅapaṅ, tec agêc sêjam nêṅ lêṅ ôkwi sêwiṅ eṅ sêpi ênê andu. Ma Lot kêmasaṅ moasinṅ gêdêṅ êsêagêc to kêpac polom ṅaluc ma agêc seṅ. ⁴ Êsêagêc sêc bêc atom tagenṅ ma ṅacwaga malacm, ṅacwaga aṅga Sodom tau, wakuc to laṅgwa sêwiṅ tauṅ. Lau samob tomalagenṅ sêgi andu tau auc. ⁵ Ma êsêac sêmôêc Lot ma sêsôm gebe “Ṅacwaga, taṅ sêô lasê aôm gêdêṅ gêbêc naṅ, sêmoa ondoc. Ôkôc êsêagêc sêsa sêndêṅ aêac sêmêṅmaṅ gebe ajala êsêagêc.” ⁶ Go Lot kêsa gêdêṅ êsêac gêja gê katam gêc muṅa ⁷ ma kêsôm gebe “O lasitêwaiac, aṅgôm sec amboac tonanṅ atom. ⁸ Alicgac me, latucoagêc sêmoa, taṅ sêjam kauc ṅacwaga. Aê gabe jakêṅ êsêagêc sêndêṅ amac. Aṅgôm êsêagêc amboac têtmac gêwiṅ. Mago aṅgôm ṅaclagêc tonanṅ sec atom, gebe êsêagêc sêsô ṅoc salôm ṅalabu sugac.” ⁹ Mago êsêac sêsôm gebe “Aôm ôêc su.” Ma sêsôm gebe “Ṅac tonec gêô lasê amboac ṅac jaba ma galoc ketoc tau sa gebe étu ṅac-êmêtôc-biṅwaga. Amboac tonanṅ, aêac aṅgôm aôm sec êlêlêc êsêagêc su.” Ma êsêac guluc-gulucgeṅ sebe sêkôc Lot tôṅ ma sebe têtuc katam popoc. ¹⁰ Mago ṅaclagêc sêmêtôc lemeṅ ma sê Lot kêsô andu gêdêṅ êsêagêc gêja ma sêsaṅ katam auc. ¹¹ Ma sêgôm ṅacwaga saunṅ to kapôṅ, taṅ sêmoa katam dêmôêṅa naṅ, matenṅpec kêsa e seso katam elêmê. ¹² Go ṅaclu sêsôm gêdêṅ Lot gebe “Aôm nêṅ lau ṅagêdô sêmoa tonec me masi. Aôm nêṅ lawami to latômio ma nêṅ lau, ṅagêdô, taṅ sêmoa malac naṅ, ôwê êsêac awi malac tonec Siṅ. ¹³ Gebe aêagêc abe anseṅ malac tonec su gebe Apômtau gêṅô êsêacnêṅ biṅ gêjam sêga ma kêsakinṅ aêagêc gebe anseṅ êsêac su.” ¹⁴ Ma Lot kêsa gêja ma kêsôm gêdêṅ lawai, taṅ sebe sênam latuoagêc gebe “Ajôc, awi malac tonec siṅ gebe Apômtau oc enseṅ su.” Mago lawai sêlic eṅ amboac ṅac kêsôm biṅ makic teṅ.

¹⁵ Gêu bônṅ ma aṅela sêkac Lot ma sêsôm gebe “Ôndi, ôkôc nêṅ awê to latômioagêc, taṅ sêmoa tonec naṅ, gebe ṅagêjô, taṅ êtap malac sa naṅ, enseṅ aôm su ôwiṅ atom.” ¹⁶ Lot kêlênagenṅ, tec ṅaclu sêkam êsêagêc nê awê to latuoagêc lemeṅ gebe Apômtau gebe ênam êsêac sa ma sêwê eṅ gêwi malac siṅ ma sêkêṅ eṅ kêlêwaṅ tau gêṅgônṅ malac ṅamagê. ¹⁷ Êsêagêc sêkêṅ êsêac sêmoa awê ma sêsôm gebe “Ôêc ônam katôm kêsi, ôkac taôm ôkwi atom to ôkô ôniṅ awam aṅga gaboanṅ tonec atom. Ôêc ôpi lôc ôna gebe ônaṅa atom.” ¹⁸ Mago Lot kêsôm gêdêṅ êsêagêc gebe “O apômtauagêc, masianô. ¹⁹ Amagêc amoasinṅ nêṅ sakinṅwaga ma taêm walô aê tec aṅga aê kêsi gebe janaṅa atom. Mago aê katôm gebe jaêc japi lôc atom. Gêṅwapac oc êtap aê sa ma jamac êndu. ²⁰ Alic acgom, malac tôṅê gêc ṅagala kêtôm gebe jaêc jana tôṅê, ma malac tau saunṅanô. Ôlôc sa gebe jaêc jana tôṅê. Malac tau saunṅanô atom me. Jaêc jana tôṅê, go jamoa matoc jali.” ²¹ Apômtau kêsôm gêdêṅ eṅ gebe “Amboac tonanṅ, aê gabe jalôc sa ma jansenṅ malac, taṅ kôsôm ṅabinṅ naṅ, su atom. ²² bêc ôna tôṅê ṅagaôgeṅmaṅ. Aê jaṅgôm gêṅ teṅ ṅagaô atom e ô lasê malac tôṅê su acgom.” Kêtu tonanṅa sêsam malac ṅaê gebe Soar. ²³ Oc kêpi kêpô nom ma Lot gêô lasê Soar.

²⁴ Go Apômtau kêkêṅ talao to ja aṅga undambê gêjac Sodom to Gomora aṅga Apômtaunê. ²⁵ Ma eṅ geseṅ malac tonanṅ to gamêṅ gaboanṅ ma malac to ṅalau pebeṅ to gêṅ, taṅ kêpi aṅga nom naṅ. ²⁶ Mago Lotnê awê, taṅ kêdaguc eṅ naṅ, kêkac tau ôkwi, tec kêtu pocgwêc. ²⁷ Ma bêbêc kanucgeṅ Abraham gêdi ma jakêsa gamêṅ, taṅ eṅ kêkô Apômtau laṅônêṅmaṅ

nañ, ²⁸ ma mata gê Sodom to Gomora ma gamêñ gaboañña samob ma gêlic jadaun kêpi amboac ja geñ kôm.

²⁹ Gêdêñ tañ Anôtô gesen malac gaboañña su nañ, eñ taê gêjam Abraham ma gêwê Lot gêc gamêñ, tañ gêjaña nañ su. Biñ tau kêsâ gêdêñ Anôtô gesen malac, tañ Lot gêngôn nañ su.

Lau Moab to Amon ñam

³⁰ Ma Lot gêwi Soar siñ jakêpi lôc gêwiñ latuoagêc gebe eñ kêtêc tau, tec gêwi Soar siñ. Ma eñ gêwiñ latuoagêc jasêngôn pocgêsun ten. ³¹ Ma awêsêga kêsôm gêdêñ awê saun gebe “Tamenji kêtû ñamalacanô sugac ma ñac ten gêmoa nom tonec atom gebe êmoa êwiñ aêagêc amboac sêgôm-sêgôm kêtôm gamêñgen. ³² Ajôc, aêagêc takêñ wain êndêñ tamenji ênôm e êjañiñ eñ, go tanêc dawin eñ gebe nêñ wakuc sêsa anga tamenjinê.” ³³ Tec gêdêñ gêbêc sêkêñ wain gêdêñ tamenji gênôm e kêjañiñ eñ. Ma awêsêga kêsô gêja gêc gêwiñ tama. Gêc gêwiñ eñ ma gêdi sa, mago tama kêsâê atom. ³⁴ Ñagelen awêsêga kêsôm gêdêñ awê saun gebe “Gêdêñ gêbêc aê gaêc gawin tamoc ma êndêñ êmbêc takêñ wain êndêñ eñ ênôm êtiam. Su, go aôm ôsô naônêc ôwiñ eñ gebe tatap nêñ wakuc sa anga tamenjinê.” ³⁵ Tec gêdêñ gêbêc sêkêñ wain gêdêñ tamenji e kêjañiñ eñ kêtiam. Ma awê saun gêdi jagêc gêwiñ eñ. Gêc gêwiñ eñ ma gêdi sa, mago tama kêsâê atom. ³⁶ Tec Lot latuoagêc lulugen taên anga tamenjinê. ³⁷ Ma awêsêga kêkôc ñapalê ñac ma gê ênê ñaê gebe Moab. Eñ kêtû lau Moab têm galocña nêñ abeni. ³⁸ Ma awê saun kêkôc ñapalê ñac amboac tonañgen ma gê ênê ñaê gebe Ben-Ami. Eñ kêtû lau gamêñ Amonña têm galocña nêñ abeni. * † ‡

20

Abraham agêc Abimelek nêñ biñ

¹ Abraham gêdi anga ônê kêsêlêñ kepen gamêñ Negebgen ma jagêngôn Kades to Sur ñasawa. Eñ gêmoa gamêñ Gerar amboac ñac jaba. ² Ma Abraham kêsôm kêpi nê awê Sara gebe “Aê luco eñ.” Ma kiñ Gerarña, Abimelek, kêsakiñ lau gebe sêkôc Sara. ³ Mago gêdêñ gêbêc Anôtô gêsun mê gêdêñ Abimelek ma kêsôm gêdêñ eñ gebe “Ôlic taôm, aôm ômac êndu êtu awê, tañ aôm kôkôc nañña, gebe ñac ten nê awê engoc.” ⁴ Mago Abimelek kêdabiñ eñ atom tagen, tec kêsôm gebe “Apômtau, aôm gobe onsen lau tobiñmê su me. ⁵ Abraham tau kêsôm gêdêñ aê gebe ‘Aênoc luco eñ.’ Ma awê tau kêsôm gebe ‘Ñoc lucña eñ.’ Aê gagôm gêñ tau tonoc ñalêlôm ñañên ma tolemoc selecgen.” ⁶ Go Anôtô kêsôm gêdêñ eñ gêdêñ tañ gêc mê nañ, gebe “Aec, aê kajala gebe gôgôm gêñ tau tonêm ñalêlôm ñañêngeñ tec aê tauc gabôc aôm auc gebe ôngôm sec êndêñ aê atom. Kêtû tonañña gajac jao aôm gebe ômoasac eñ atom. ⁷ Amboac tonañ ôkêñ Abrahamnê awê êmu êna gebe eñ propete ten. Ma eñ eten êtu aômña gebe ômoa matam jaligen. Mago aôm embe ôkêñ eñ êmu êna atom, go ôjala gebe ômac êndu biññanôgen, aôm to nêm lau samob.”

⁸ Gêdêñ bêbêc kanucgen Abimelek gêdi sa ma gêmôêc nê sakiñwaga samob ma gêjac miñ biñ samob tonañ ñai gêdêñ êsêac e têtêc taun ñanô. ⁹ Go Abimelek kêkalem Abraham ma kêsôm gêdêñ eñ gebe “Aôm gôgôm asagen gêdêñ aê. Aê gagôm aôm sec amboac ondoc, tec kôsabi sec kapôên kêpi aê to ñoc gamêñ kiñña. Gêñ, tañ sêjac jao gebe dangôm atom nañ, aôm gôgôm gêdêñ aê.” ¹⁰ Ma Abimelek kêsôm gêdêñ Abraham gebe “Aôm taêm gêjam biñ amboac ondoc, tec gôgôm gêñ amboac tonañ.” ¹¹ Ma Abraham kêsôm gebe “Aê gajam kauc gebe lau gamêñ tonecña têtêc Anôtô atom, tec êsêac sênac aê êndu êtu ñoc awêña, tec gagôm gêñ tau. ¹² Ma eñ aênoc luco biññanôgen, gebe eñ tamocnê latuo, mago tinocnê latuo atom. Ma eñ kêtû ñoc awê. ¹³ Gêdêñ tañ Anôtô kêkalem aê ma gawi tamocnê andu siñ nañ, kasôm gêdêñ eñ gebe Aôm embe têmtac êwiñ aê, go ôwa aê ñam sa ma ôsôm êndêñ lau gamêñ samobña gebe ‘Ñoc lucña eñ.’ ” ¹⁴ Go Abimelek kêkôc domba to

* **19:38:** Soar ñam gebe Gêñ saun. † **19:38:** Moab ñam gebe Anga tamocnê. ‡ **19:38:** Ben-Ami ñam gebe Ñoc tawan latu.

bulimakao ma sakin wagao to nac ma kékên gédên Abraham ma kékên Sara gému gédên en gêja. ¹⁵ Ma Abimelek kêsôm gebe “Gôlicgac, noc gamên géc lanômnmêna, ôngôn gamên, tañ gêjac matamanô najam nan.” ¹⁶ Ma kêsôm gédên Sara gebe “Gôlicgac, aê kakên silber 1,000 gédên lômnac gebe êwaka aôm waem sa êndên lau samob, tañ sêwiñ aôm nan, ma sêlic aôm awê gédên.” ¹⁷ Go Abraham keten mec gédên Anôtô ma Anôtô gégôm Abimelek ôli najam kêsma ma gégôm ênê awê to sakin wagao ôlin najam kêsma amboac tonanjen gebe sêkôc gôlôac êtiam, ¹⁸ gebe Apômtau gêbôc lauo, tañ sêmoa Abimeleknê andu nan, tênglêlôm auc kêtû Abrahamnê awê Saraña.

21

Sara kékôc Isak

¹ Apômtau kêtû naclen Sara amboac kêsôm su, ma gégôm bin, tañ gêjac mata nan, nanô kêsma kêpi Sara. ² Abraham kêtû namalacanô su, go Sara taê ma kékôc Abrahamnê latu-ten gédên noc, tañ Anôtô kêsam gédên en nan. ³ Abraham gê latu, tañ kêka lasê ma Sara kékôc en nan, nê naê gebe Isak. ⁴ Isaknê bêc kêtû 8 ma Abraham kêsma latu amboac Anôtô kêjatu en nan. ⁵ Abrahamnê jala kêtû 100 ma Isak mênkêsma. ⁶ Ma Sara kêsôm gebe “Anôtô gégôm aê kaômac. Lau, tañ sênô bin tau nawae, oc sêômac sêwiñ aê.” ⁷ Ma en kêsôm gebe “Asa oc kêjala kêtû tôñ ma êsôm êndên Abraham gebe Sara oc êkên su êndên napalê dedec sênôm. Mago aê kakôc ênê latu gédên tañ en kêtû namalacanô sugac.”

Têtiñ Hagar agêc Ismael su

⁸ Ma napalê kêtû kapôên e gêwi tênganê su sin. Ma gédên bêc Isak gêwi tênganê su sin nan, Abraham geno moasin kapôên. ⁹ Ma Sara gêlic awê Aiguptuña Hagar, nê latu, tañ Abraham kêka lasê nan, gêjam dôa-dôa gêwiñ latu Isak. ¹⁰ Tec kêsôm gédên Abraham gebe “Ôtiñ sakin wagao tonec nê latu su gebe sakin wagao tonec nê latu êwê kain gênjlênsêm êwiñ latuc Isak atom.” ¹¹ Mago Abrahamnê nalêlôm nawapac kêtû latuña. ¹² Mago Anôtô kêsôm gédên Abraham gebe “Nêm nalêlôm nawapac êtu napalê tau to nêm sakin wagaonja atom. Ôngôm bin samob, tañ Sara kêsôm nan, nanô êsa gebe sêsam nêm wakucnên naê sêndan guc Isaknê naêgen. ¹³ Ma aê jan gôm sakin wagaonê latunê wakuc têtû laum kapôên ten amboac tonan, gebe en kêsma anja aômnmê.”

¹⁴ Tec Abraham gêdi gédên bêbêc kanucgen ma kékôc polom to bu kêsêp bôc naôlic ma kékên gédên Hagar gêoc gêwiñ napalê ma kêsakin en gêja. Ma en jakêlêsa gêmôa gamên sawa anja Ber-Seba.

¹⁵ Gédên tañ bu kêpa anja bôc naôlic nan, en gêwi napalê sin géc gamên dani. ¹⁶ Ma en jagên gôn sic anja nasawa kêtôm nac talamna êpê nê sôb naêsênna ma taê gêjam gebe “Aê jalic napalê êmac êndu êndên aê matocanô atom.” En gên gôn kêkanôn en ma napalê awa kêpi ma kêtan. ¹⁷ Anôtô gênô napalê kêtan ma Anôtônê anjela awa gêjac Hagar anja undambê ma kêsôm gédên en gebe “Asagen gégôm aôm, Hagar. Ôtêc taôm atom gebe Anôtô gênô napalê awa anja gamên nan. ¹⁸ Ôndi sa, ôsip en sa ma ôkôc en najana gebe aê gabe jakên en êtu laum kapôên ten.” ¹⁹ Go Anôtô gégôm en mata gêlac e gêlic bumata ten ma en jakêkati bu kêsêp bôc naôlic ma kékên gédên napalê gênôm. ²⁰ Ma Anôtô gêwiñ napalê ma en kêtû kapôên. En gêmôa gamên sawa ma kêpê talam lêma kata sec. ²¹ En gêmôa gamên sawa Paran ma tênga kékôc ênê awê ten anja gamên Aiguptu.

Abraham agêc Abimelek sêmoatin poac gédên tauñ

²² Gédên nasawa tonan Abimelek agêc nê sin waganên nac namatana Pikol sêsôm gédên Abraham gebe “Anôtô gêwiñ aôm to nêm kôm samob. ²³ Kêtû tonanja tec galoc ôtôc lêmam êndên Anôtô matocanô jalic gebe ôngôm aê to noc wakuc me wakucnên wakuc sec atom. Aê kamoasin aôm, amboac tonan ôjô moasin tonan êndên aê to êndên gamên, tañ mên gômôa nac jabanagen nan.” ²⁴ Ma Abraham kêsôm gebe “Aê gabe jatôc lemoc.”

²⁵ Ma Abraham kêtôc biñ Abimelek kêtü bumata teñ, tañ Abimeleknê sakinwaga sêjañgo su nanña. ²⁶ Ma Abimelek kêsôm gebe “Aê gajam kauc lau, tañ sêgôm gêñ tonañ. Aôm kôsôm biñ teñ gêdêñ aê atom, ma aê ganô biñ teñ atom e mênghêdêñ galoc.” ²⁷ Tec Abraham kêkôc domba to bulimakao ma kêkêñ gêdêñ Abimelek ma ñac lu sêmoatiñ poac teñ gêdêñ tauñ. ²⁸ Go Abraham kêkêñ domba ñalatu 7 sêkô tauñña ²⁹ tec Abimelek kêtü kênac Abraham gebe “Domba ñalatu 7, tañ kôkêñ sêkô tauñña nan, ñam amboac ondoc.” ³⁰ Eñ kêsôm gebe “Ôkôc domba ñalatu 7 tonañ su anga lemoc ec têtü ñabelo êndêñ aôm ôjala gebe aê tauc tec kakwê bumata tau.” ³¹ Kêtü tonañña sêsam gamêñ tonañ gebe Ber-Seba gebe êsêagêc lulu têtôc lemeñ. ³² Êsêagêc sêmoatiñ poac anga Ber-Seba su, go Abimelek agêc Pikol, ênê sinwaganêñ ñac ñamataña, dêdi ma sêmu sêja Pilistinêñ gamêñ kêtiam. ³³ Mago Abraham kêsê ka gamêñ sawaña teñ ñaê gebe tamarisk anga Ber-Seba ma awa gêjac Apômtau Anôtô teñgeñ nê ñaê. ³⁴ Ma Abraham gêmoa Pilistinêñ gamêñ ñasawa ec ñêngeñ. * †

22

Anôtô kêjatu Abraham gebe êkêñ Isak êtu da

¹ Gêñ samob tonañ su acgom, go Anôtô kêsâê Abraham ma awa gêjac eñ gebe “Abraham.” Ma eñ kêsôm gebe “Aê tec gamoa.” ² Ma Anôtô kêsôm gebe “Ôkôc nêñ latôm tagen Isak, tañ têmtac gêwiñ eñ nan, ma ôna gamêñ Moria. Anga ônê ôkêñ eñ êtu daja anga lôc teñ ñatêpôê tañ gabe jatôc êndêñ aôm nan.” ³ Tec Abraham gêdi gêdêñ bêbêc kanucgen kêkôc nê donki mênghêpô ômbin kap kêsêp. Eñ kêkôc sakinwaga wakuc luagêc sêwiñ êsêagêc latu Isak. Eñ gêga ka kêtü dajaña ma gêdi gêja gamêñ, tañ Anôtô kêsôm ñabin gêdêñ eñ nan. ⁴ Gêdêñ bêc kêtü têtêacña Abraham gêôc mataanô sa ma gêlic gamêñ tau gêc jaêcgen. ⁵ Go Abraham kêsôm gêdêñ nê sakinwagaagêc gebe “Amoa tonec awiñ donki. Aêagêc ñapalê ana ônê. Ateñ mec su acgom, go amu amêñ êtiam.” ⁶ Ma Abraham kêkêñ ka dajaña gêdêñ latu Isak gêôc. Ma eñ tau gegen ja ma kêmêgôm bôjañ. Ma agêc sêsêlêñ sêwiñ tauñ sêja. ⁷ Ma Isak awa gêjac tama Abraham gebe “Tamoc.” Ma eñ kêsôm gebe “Latucenec, aê tec gamoa.” Ma eñ kêsôm gebe “Ja to ka tec gêc, mago domba dajaña gêmoa ondoc.” ⁸ Ma Abraham kêsôm gebe “Latucenec, Anôtô tau oc ênsuñ domba dajaña.” Ma agêc sêsêlêñ sêwiñ tauñ sêja.

⁹ Agêc sêô lasê gamêñ, tañ Anôtô kêsôm ñabin gêdêñ eñ nan, ma Abraham gêboa altar sa ma gêjac pac ka. Go gêsô latu Isak tôñ ma ketoc eñ gêsac altar topac ñaô. ¹⁰ Go Abraham kêmêtôc lêma gebe êkôc bôjañ ma êmbuc latu. ¹¹ Mago Apômtaunê anela gêmôêc eñ anga undambê ma kêsôm gebe “Abraham, Abraham.” Ma eñ gêtêc gebe “Aê tec gamoa.” ¹² Ma eñ kêsôm gebe “Lêmam êndêñ ñapalê atom ma ôngôm gêñ teñ êndêñ eñ atom, gebe aê galic aôm kôtêc Anôtô ma kôgamiñ nêñ latôm tagen gêdêñ aê atom.” ¹³ Ma Abraham gêôc mataanô sa e gêlic domba kapoac teñ kêkô eñ dêmôêmu ñajabo gêjac kêsô odani. Tec Abraham gêja ma kêkôc domba kapoac jakêkêñ kêtü daja gêjô latu su. ¹⁴ Abraham kêsam gamêñ tonañ ñaê gebe “Apômtau gebe ênam sa êndêñ ñanoc,” amboac sêsôm-sêsôm e mênghêdêñ galoc gebe “Anga lôc Apômtau gebe ênam sa êndêñ ñanocña.”

¹⁵ Go Apômtaunê anela gêmôêc Abraham anga undambê kêtü dim luagêcña ¹⁶ ma kêsôm gebe “Apômtau kêsôm gebe ‘Aôm gôgôm tonañ ma kôgamiñ nêñ latôm nan atom, tec katôc lemoc kêpi tauc gebe ¹⁷ janam mec aôm biññanôgen, ma nêñ wakuc têtü taêsam têtôm utitalata umbon ñalabuña to têtôm ganac gwêcña. Ma nêñ ñacjonêñ malac ñasacgêdô êtu nêñ wakucnêñ. ¹⁸ Ma êtu nêñ wakucña laum nomña samob têtap moasiñ sa kêtü tañam wamu aêña.’ ” ¹⁹ Amboac tonañ Abraham gêmu gêdêñ nê sakinwagaagêc gêja ma ac dêdi sêwiñ tauñ sêja Ber-Seba. Ma Abraham gêñgôn Ber-Seba kêtü têtê.

* **21:34:** Alic 17:19; Isak ñam gebe Eñ kêômac. † **21:34:** Ber-Seba ñam gebe Bumata têtôc lemeñña.

Nahornê wakuc

²⁰ Gêñ samob tonañ su acgom, go biñ gêdêñ Abraham gebe “Gôlicgac, Milka kêkôc gôlôac amboac tonañ kêtú lasim Nahorna.” ²¹ Nacsêga Us agêc lasi Bus ma Kemuel, tañ kêtú Aram tama ²² ma Kesed, Haso, Pildas, Jidlap to Betuel ²³ Betuel kêtú Rebeka tama. Lau 8 tonañ Milka kêkôc gêdêñ Abraham lasi Nahor. ²⁴ Ma Milka anao, nê ñaê gebe Reuma, kêkôc Teba, Gaham, Tahas to Maka.

23*Sara gêmac êndu. Abraham gêjam ôli sêô*

¹ Sara gêmoe e nê jala kêtú 127. Saranê jala tau tonañ. ² Ma Sara gêmac êndu anga Kiriati-Arba (ñaê teñ gebe Hebron) anga gamêñ Kanaan. Ma Abraham kêsô gebe êpuc tañiboa sa ma êtañ êtu Saraña. ³ Su, go Abraham gêdi gêwi nê ñacmatê siñ ma kêsôm gêdêñ lau gamêñ Hetña gebe ⁴ “Aê ñac jaba to ñac ñasawaña mênğanğôñ gawiñ amac. Akêñ nêñ gamêñ teñ êndêñ aê jawê kainj êtu gamêñ sêôña gebe jansuñ ñoc ñacmatê ênêc.” ⁵ Lau gamêñ Hetña sêjô Abraham awa gebe ⁶ “O apômtau, ôkêñ tañam ma biñ. Aôm gômoea gôwiñ aêac amboac kasêga towae teñ. Ônsuñ nêñ ñacmatê êsêp ma sêô ñajamanô tau. Aêacma ñac teñ êñgamiñ nê sêô êndêñ aôm me êkô aôm auc êtu ônsuñ nêñ ñacmatê êsêpña atom.” ⁷ Abraham gêdi ma gewec gêdêñ lau gamêñ Hetña, tañ têtú gamêñ ñatau nañ. ⁸ Ma eñ kêsôm gêdêñ êsêac gebe “Amac embe alic êtôm gebe jansuñ ñoc ñacmatê ênêc, go akêñ tañem ñoc biñ ma atenj Sohar latu Epron ajô aê su ⁹ gebe êkêñ pocgêsunj Mak-Pela, tañ kêtú ênê gêñ nañ, êndêñ aê. Gêsunj tau gêc kêsî ênê kôm ñamadiñ. Aê jakêñ ñaôli samucgenj êndêñ eñ jakô amac lañômñemña ma eñ êkêñ êtu aêñoc gêñ êtu jansuñ ñacmatê sêsêpña.”

¹⁰ Mago Epron tau gêñğôñ gêwiñ lau gamêñ Hetña ma ñac Hetña Epron gêjô Abraham awa e lau Hetña tañ sêmêñ sêñğôñ malac ñasacgêdô nañ samob sêñô ma kêsôm gebe ¹¹ “O apômtau, masianô. Ôñô ñoc biñ. Aê jakêñ kôm to jakêñ ñapocgêsunj, tañ gêc kôm tau nañ, ñaômagenj êndêñ aôm. Aê kakô ñoc lau lañôñnêmña, tec jakêñ gêñ tau ñaômagenj êndêñ aôm. Ônsuñ nêñ ñacmatêmanj.” ¹² Go Abraham gewec gêdêñ gamêñ ñatau. ¹³ Ma eñ kêsôm gêdêñ Epron e gamêñ ñatau sêñô sêwiñ gebe “Aê jatenj aôm gebe ôkêñ tañam aê. Aê jakêñ kôm ñaôli êndêñ aôm. Ôkôc ñaôli anga aê lemoc gebe jansuñ ñoc ñacmatê anga tonañ.” ¹⁴ Epron gêjô Abraham awa gebe ¹⁵ “O apômtau, ôñô ñoc biñ. Aêagêc tasôm biñ taêsam êpi gamêñ, tañ ñaôli amboac dônj silberña 400genj nañ, êtu agenña. Ônsuñ nêñ ñacmatêmanj.” ¹⁶ Abraham gêlôc gêdêñ Epron. Ma Abraham gêjam dônj silber gêdêñ Epron, tañ eñ kêsam lau gamêñ Hetña sêñô nañ, dônj silberña 400. Eñ gêjam dônj kêtôm lau-têtulu-gêñwaga sêjam dônj gêdêñ tañ.

¹⁷ Amboac tonañ Epronê kôm Mak-Pela, tañ gêc Mamre ñagamêñ gêmu oc kêpiña nañ, kôm to ñapocgêsunj ma gêñkainj, tañ kêkô kôm ñagamêñ samucgenj auc nañ, ¹⁸ kêtú Abrahamnê. Lau gamêñ Hetña samob, tañ sêô lasê ênê malac ñasacgêdô nañ, sêlic. ¹⁹ Su, go Abraham kêsunj nê awê Sara kêsêp pocgêsunj, tañ gêc kôm Mak-Pela nañ, gêc Mamre (ñaê teñ gebe Hebron) ñagamêñ oc kêpiña anga gamêñ Kanaan. ²⁰ Lau gamêñ Hetña sêkêñ kôm to ñapocgêsunj tonañ kêtú Abrahamnê gêñ gebe ênsuñ ñacmatê sêsêpña. * sacgêdô gêc intênagêsunj. Gamêñ tonañ kêtú êsêacnêñ malenj sêkac saña.

24*Isaknê miñ gêjam awêña*

¹ Abraham kêtú ñamalacanô sugac ma nê jala kêtú taêsam. Ma Apômtau gêjam mec Abrahamnê gêñ samob. ² Ma Abraham kêsôm gêdêñ nê sakiñwaga ñamataña, tañ gejob ênê gêñ samob nañ, gebe “Ôkêñ lêmam êsô lambic ³ ma ôtôc lêmam êndêñ Apômtau, tañ

* 23:20: Lau ñanô sêboa tunjbôm kêgi nêñ malac auc. Sêmasañ

kêtu undambê to nom ñaAnôtô nan, gebe ôkên awê tenj êndên latuc anja lau gamên Kanaanja, tanj gamoa êsêac ñalun nan, nêñ ñapalêonên atom. ⁴ Aôm ôna ñoc malacmôkê ôndên ñoc lau naôkôc latuc Isak nê awê tenj anja ônê.” ⁵ Ma sakinwaga kêsôm gêdên enj gebe “Amboac ondoc, awê tau embe endec ma êndanjuc aê êmên gamên tonec atom, go jakôc latôm êmu êna gamên, tanj aôm gôwi sinj nan, me.” ⁶ Abraham kêsôm gêdên enj gebe “Ôlic taôm, ôkên latuc êna ônê atom. ⁷ Apômtau, Anôtô undambêja, tanj gêwê aê anja tamocnê andu ma anja ñoc gôlôacnên gamên nan, gêjam binjalôm gêwiñ aê ma kêtôc lêma gebe Aê gabe jakên gamên tonec êndên nêñ wakuc. Enj oc êsakin nê anjela êmuñ aôm ma aôm ôkôc latucnê awê tenj anja ônê. ⁸ Mago awê tau embe endec ma êndanjuc aôm atom, go binj, tanj ôtôc lêmam nanj ênêcña. Mago ôkên latuc êmu êna ônê êtiam atom.” ⁹ Go sakinwaga kêkên lêma kêsô nê ñatau Abraham lambi ma kêtôc lêma gebe êngôm ênê binj ñanô êsa.

¹⁰ Go sakinwaga kêkôc nê ñataunê kamele 10 to nê ñataunê gêlôn ma awa tokainj-tokainj ma gêdi gêja. Enj kêsêlên gêja Mesopotamia e gêo lasê Nahornê malac. ¹¹ Enj kêkên kamele sêlêwanj tauñ anja bumanj, tanj kêpoac malac ñagala nanj, gêdên kêtula, gêdên têm, tanj lauo sêsa gebe têtê buña. ¹² Ma enj kêsôm gebe “O Apômtau, ñoc ñatau Abraham nê Anôtô, aê jatenj aôm gebe ôlôc gebe jatap kôm ñanô sa ma ôwaka nêñ têmtac gêwiñ ñoc ñatau Abrahamja sa. ¹³ Ôlic acgom, aê mênjakô bumata ñatali ma malacm latunjo oc sêsa mênjtêtê. ¹⁴ Ñapalêo, tanj jasôm binj êndên enj gebe ‘Ôlêwanj ku gebe mênjanôm bu’ nanj, embe êsôm gebe ‘Wacônôm ma jakên bu êndên nêñ kamele sênôm amboac tonanjen,’ nanj jajala gebe tecenec aôm kôjalij sa kêtù nêñ ñacsakinj Isakña. Binj tonanj êtu ñabelo êndên aê e jajala gebe kôwaka têmtac gêwiñ ñoc ñatauñ sa.”

¹⁵ Enj kêsôm binj gêmoa, tec Rebeka kêsa gêoc nê ku buña. Enj Betuel, tanj Abraham lasi Nahor nê awê Milka kêkôc nanj, latuo enj. ¹⁶ Ñapalêo tau lanj ñajamanô, enj awêtakinj tenj, nanj kêtap ñac tenj sa atom tagenj. Enj kêsêp bumata jakêtê bu su ma kêpi gêmên. ¹⁷ Go sakinwaga kêlêti gebe êpuc enj tontôn ma kêsôm gebe “Aê gabe jatenj aôm ôkên bu ñagec mênjanôm anja nêñ ku.” ¹⁸ Enj kêsôm gebe “Ñoc ñatau, ônommanj.” Ma sebenj kêlêwanj ku kêsêp lêma ma kêkên bu gêdên enj gênôm. ¹⁹ Kêkên bu gêdên enj gênôm, go kêsôm gebe “Aê jatê bu mênjakên êndên nêñ kamele sênôm e êoc êsêac tônj êwiñ.” ²⁰ Amboac tonanj enj kêkêc bu kêsêp bôcnên suc kêtê-kêtê bu gêja gêmu mênkêkên gêdên kamele samob sênôm. ²¹ Ma ñac tau kêsala enj ñabinmêgenj gebe êjala Apômtau oc gêjam gôlij ênê lênj me masi. ²² Kamele sênôm bu e kêtôm, go ñac kêkôc gêlôn goldña tenj, gold tau ñawapac kêtôm gold ñadôn ñamakenj ma joc luagêc, tanj ñawapac kêtôm gold ñadôn 10ña ²³ ma kêsôm gebe “Asanê latuo aôm. Ôsôm acgom, ñasawa gêc tamamnê andu êtôm aêac anêcña me masi.” ²⁴ Enj gêjô enj awa gebe “Milka agêc Nahor latunji Betuel latuo aê.” ²⁵ Ma kêsôm binj ñagêdô gêdên enj gêwiñ gebe “Oba to gêgwanj taêsam tê gêc to gamên kêtôm gebe anêcña tê gêc.” ²⁶ Ñac tau gewec ma awa gêoc Apômtau ²⁷ e kêsôm gebe “Aê jalambinj Apômtau, ñoc ñatau Abraham nê Anôtô, tanj kêgaminj nê têtac gêwiñ to binj ñanênj gêdên ñoc ñatau atom. Ma Apômtau gêwê aê katôgenj gadên ñoc ñataunê lasitêwainênj andu.”

²⁸ Ma ñapalêo kêlêti jagêjac minj binj tonanj gêdên tênanê lau. ²⁹ Rebekanê lunjac tenj gêmoa, ênê ñaê gebe Laban. Ma Laban kêlêti gêja bumata gêdên ñac tau. ³⁰ Enj gêlic gêlôn to joc, tanj luo kêka nanj, ma gênjô binj, luo kêsôm gebe Ñac tau kêsôm binj amboac tonec gêdên aê. Tec enj kêlêti gêdên ñac tau gêja ma kêtap enj sa kêkô bumata gêwiñ nê kamele. ³¹ Ma enj kêsôm gebe “O ñatau, tanj Apômtau gêjam mec nanj, kôkô awê kêtù asagenja. Ôsô ômôênmanj, aê kamasanj andu su to gamên kêtù kamelenja.” ³² Amboac tonanj ñac tau kêsô andu gêja ma Laban kêkôc kamelenênj waba su ma kêkên oba to gêgwanj gêdên kamele. Go kêkôc bu gebe Abrahamnê sakinwaga to nê lau sêkwasiñ enkainj êsêpña, ³³ go sêkên gên taniñja gêdên sakinwaga gebe êniñ. Mago kêsôm gebe” Aê janiñ gên tenj atom, aê jawa ñoc binj sa êmuñ acgom.” Laban kêsôm gebe “Amboac tonanj ôsômmanj.”

³⁴ Tec enj gêwa tau sa gebe “Abrahamnê sakinwaga aê. ³⁵ Apômtau gêjam mec ñoc ñatau ñanôgeñ e kêtû kapôên. Enj kêkêñ domba to bulimakao ma silber to gold ma sakinwagao to ñac ma kamele to donki gêdêñ enj. ³⁶ Ma ñoc ñataunê awê Sara nê jala kêtû taêsam su ma kêkôc latu teñ ma ñoc ñatau kêkêñ gêñlênsêm samob gêdêñ enj gêwê kainj. ³⁷ Ma enj kêsôm gêdêñ aê gebe jatôc lemoc ma kêsôm gebe ‘Aôm ôkôc latucnê awê teñ anja lau Kanaanja, tañ aê gamoa nêñ gamêñ nanj, latuñionêñ atom, ³⁸ aôm ôndêñ tamocnê andu to ñoc lasitêwai ôna ma ôkôc latucnê awê teñ anja ônê.’ ³⁹ Aê kasôm gêdêñ ñoc ñatau gebe ‘Awê embe êndanğuc aê atom, go amboac ondoc.’ ⁴⁰ Tec enj kêsôm gêdêñ aê gebe ‘Apômtau, tañ kasêlêñ gamoa enj lañônêm nanj, êsakinj nê anjela êwiñ aôm to ênam gôliñ nêm lêñ e aôm ôkôc latucnê awê anja ñoc launêñ to anja tamocnê andu. ⁴¹ Embe ô lasê ñoc lasitêwai ma êsêac sêkêñ awê êndêñ aôm atom, go binj, tañ kôtôc lêmam nanj ênêcña.’

⁴² “Ocsalô aê gaô lasê bumata ma kasôm gebe ‘O Apômtau, ñoc ñatau Abraham nê Anôtô aôm, galoc ônam gôliñ ñoc lêñ, tec kasa nec. ⁴³ Ôlic aê, galoc kakô bumata. Ñapalêo, nanj êsa êmêñ gebe êtê bu ma jasôm binj êndêñ enj gebe “Aê jateñ aôm ôkêñ bu ñagec anja nêm ku mênjanôm,” ⁴⁴ ma embe êsôm êndêñ aê gebe “Ônômmanj, ma aê gabe jatê êndêñ nêm kamele amboac tonanj,” nanj awê tecenanj êtu awê tañ Apômtau kêjaliñ enj sa kêtû ñoc ñataunê latuñja.’

⁴⁵ “Aê taêc gêjam binj tonanj gêbacnê su atomgeñ, tec Rebeka kêsa gêmêñ gêôc nê ku jakêsêp bumata ma kêtê bu. Ma aê kasôm gêdêñ enj gebe ‘Ôkêñ bu mênjanôm.’ ⁴⁶ Enj sebenj kêlêwanj ku su ma kêsôm gebe ‘Ônômmanj, ma aê gabe jakêñ bu êndêñ nêm kamele sênôm amboac tonanğen.’ Tec aê ganôm ma enj kêkêñ bu gêdêñ kamele sênôm amboac tonanj. ⁴⁷ Go aê katu kênac enj gebe’ Aôm asanê latuo.’ Enj kêsôm gebe ‘Nahor latu Betuel, tañ Milka kêkôc enj nanj, latuo aê.’ Tec aê kakêñ gêlôñ geñ kalenj enj lususuj ma kakêñ joc enj kêka. ⁴⁸ Go aê gawec ma aoc gêôc Apômtau ma kalambinj Apômtau, ñoc ñatau Abraham nê Anôtô, tañ gêwê aê kasa intêna solop e katap ñoc ñataunê lasinê latuo sa kêtû ênê latuñja. ⁴⁹ Ma galoc amac embe têmtac êwiñ ñoc ñatau ma atoc enj sa, go asôm ñawae êndêñ aê. Embe masi, go asôm amboac tonanğenj, ec jajala gebe anô ê aê me gasê ê aê.”

⁵⁰ Go Laban agêc Betuel sêjô enj awa gebe “Binj tonanj gêmêñ anja Apômtaunê. Aêac atôm gebe asôm binj ñajam me sec teñ êndêñ aôm atom. ⁵¹ Gôlicgac, Rebeka kêkô aôm lañômnmêm, ôkôc enj ôna ma ôkêñ enj êtu nêm ñataunê latunê awê êtôm Apômtau kêsôm.” ⁵² Gêdêñ tañ Abrahamnê sakinwaga gêñô binj tonanj nanj, enj gêu tau gêdêñ Apômtau. ⁵³ Ma sakinwaga kêkôc gêlôñ silber to gold ma ñakwê jakêkêñ gêdêñ Rebeka. Ma kêkêñ gêñ mata êjamgeñ gêdêñ luñac to têna amboac tonanğenj. ⁵⁴ Ma enj to nê lau, tañ sêwiñ enj nanj, señ to sênôm gêñ ma gêdêñ gêbêc tonanj sêc sêwiñ êsêac. Ñagelenj êsêac dêdi sa ma enj kêsôm gebe “Asakinj aê jamu jandêñ ñoc ñatau jana.” ⁵⁵ Mago têna agêc lu sêsôm gebe “Ôlôc gebe ñapalêo êmoa êwiñ aêac bêc ñagêdô amboac bêc 10 su, go aêc ana.” ⁵⁶ Tagenj enj kêsôm gebe “Akôc aê tônia atom gebe Apômtau gêjam gôliñ ñoc lêñ. Asakinj aê, gebe jaêc jamu jandêñ ñoc ñatau jana.” ⁵⁷ Êsêac sêsôm gebe “Aêac amôêc ñapalêo to atu kênac enj tau.” ⁵⁸ Ma êsêac sêmôêc Rebeka ma sêsôm gêdêñ enj gebe “Aôm gobe ôwiñ ñac tonec me masi.” Enj kêsôm gebe “Aê gabe jawiñ.” ⁵⁹ Tec êsêac sêkêñ luñio agêc ênê jaomwagao to Abrahamnê sakinwaga to nê lau sêja. ⁶⁰ Ma êsêac sêjam mec Rebeka ma sêsôm gêdêñ enj gebe “O awêenec, ôtu lau taêsam tenenji ma lau, tañ sêkêñ kisa nêm wakuc nanj, nêñ malac êtu nêm wakucnêñ.” ⁶¹ Go Rebeka to nê sakinwagao dêdi ma sêpi kamele ma tédaguc ñac tau sêja. Amboac tonanj sakinwaga kêkôc Rebeka ma gêc gêja.

⁶² Ma Isak gêja gamêñ, tañ bumata Ber-Lahai-Roi kêpoac nanj, jagênğônğamêñ Negeb. ⁶³ Gêdêñ kêtula teñ Isak kêsêlêñ gêmoa kôm ñalêlôm gebe taê ênam nê binj ñagêdô e gêôc mataanô sa ma gêlic kamele sêmêñ. ⁶⁴ Ma Rebeka gêôc mataanô sa ma gêlic Isak. Tec kêsêp anja kamele ⁶⁵ ma kêsôm gêdêñ sakinwaga gebe “Asa tê kêpuc aêac tônia tônia nê.” Sakinwaga gêjô enj awa gebe “Ñoc ñatau tau tônia.” Tec enj kêkôc nê obo ma kêgêduc tau.

⁶⁶ Ma sakinwaga gêjac minj binj samob, taŋ gêgôm nanj, gêdêŋ Isak. ⁶⁷ Go Isak gêwê Rebeka kêsô têna Sara nê becobo gêja ma kêkôc eŋ kêtû ênê awê ma têtac gêwiŋ eŋ. Isak têna gêmâc êndu, mago binj tonan gêjam malô ênê ŋalêlôm. * tonan.

25

Abrahamnê wakuc, taŋ Ketura kêkôc

¹ Abraham gêjam awê teŋ, ênê ŋaê gebe Ketura. ² Eŋ kêkôc Simran, Joksan, Medan, Midian, Isbak to Sua. ³ Joksan kêka Seba agêc Dedan lasê. Dedan latui lau Asurim to Letusim ma Leumim. ⁴ Midian latui tonec Epa, Eper, Hanok, Abida to Elda. Lau samob tonan ŋai têtû Keturanê gôlôac. ⁵ Ma Abraham gêwi nê gêŋ samob sinj gêdêŋ Isak. ⁶ Mago Abraham kêkêŋ awamata gêdêŋ nê lauo ŋagêdô nêŋ gôlôac ma kêsakinj êsêac sêja gamêŋ oc kêpiŋa sêmoa jaêc latu Isak. Binj tonan eŋ gêgôm gêdêŋ gêmôa mata jaligenj.

Abraham gêmâc êndu to sêsuj eŋ

⁷ Abrahamnê bêc to jala gêmôaŋa kêtôm jala 175. ⁸ Ma katu gêwi Abraham sinj ma gêmâc êndu. Abraham gêmôa nê jala sa têtû taêsam ma kêtû ŋamalac su e kêsâe gebe kêtôm eŋgac. Tec Apômtau kêkalem eŋ jagêwiŋ nê lau, taŋ sêmac sêmuŋ eŋ nanj. ⁹ Latuagêc Isak agêc Ismael sêsuj eŋ kêsêp pocgêsuj Mak-Pela, taŋ gêc ŋac gamêŋ Hetŋa Sohar latu Epronê kôm gêc Mamre ŋagamêŋ oc kêpiŋa nanj. ¹⁰ Kôm tonan Abraham gêjam ôli su anjga lau gamêŋ Hetŋa nêŋ. Anjga ônê sêsuj Abraham gêc gêwiŋ nê awê Sara. ¹¹ Abraham gêmâc êndu ma Anôtô gêjam mec latu Isak. Isak tec gêmôa bumata Ber-Lahai-Roi ŋagala.

Ismaelnê wakuc

¹² Saranê sakinwagao Aiguptuo Hagar latu Ismael, taŋ Abraham kêka eŋ lasê nanj, nê wakuc tonec. ¹³ Ismael latu i nêŋ ŋaê tonec. Ac têtênanj ŋaê kêtôm tenenji kêkôc êsêacŋa. Ismaelnê ŋacsêga Nebajot ma Kedar, Adbel, Mibsam, ¹⁴ Misma, Duma, Masa, ¹⁵ Hadad, Tema, Jetur, Napis to Kedema. ¹⁶ Ismael latui tau tonan ma êsêacnêŋ ŋaê tau kêtôm nêŋ malac to gamêŋ sêŋgônŋa. Kasêga 12 têtôm nêŋ gôlôacmôkê. ¹⁷ Ismaelnê jala gêmôa nomŋa tonec gebe 137. Katu gêwi eŋ sinj ma gêmâc êndu jagêwiŋ nê lau. ¹⁸ Nê wakuc sêŋgônŋ gamêŋ Hawila to Sur, taŋ gêc kêkanônŋ Aiguptu gêmu kêsô Asurianj nanj ŋasawa. Ac sêŋgônŋ sêwiŋ tawanj atom.

Esau agêc Jakob nêŋ binj

¹⁹ Abraham latu Isak nê wakuc tau tonec. Isak tama Abraham. ²⁰ Isaknê jala kêtû 40, go gêjam Rebeka kêtû ênê awê. Rebeka eŋ ŋac Aram ŋa anjga Mesopotamia Betuel latuo, ŋac Aramŋa Laban nê luu. ²¹ Ma Isak keteŋ mec gêdêŋ Apômtau kêtû nê awêŋa gebe eŋ awê kapoac teŋ. Apômtau kêkêŋ taŋa ênê mec e ênê awê Rebeka taê. ²² Ôliŋbôm sêmônâŋ taŋ sêmoa eŋ têtac lêlôm ma eŋ kêsôm gebe “Embe amboac tonan, nanj jamoa êtu asagenj.” Tec gêja gebe êtu kênac Apômtau. ²³ Ma Apômtau kêsôm gêdêŋ eŋ gebe “Gôlôacmôkê luagêc sêmoa aôm têtac lêlôm

ma aôm ôkôc laum luagêc,
mago sêwa taŋj êkôc.

Teŋ toôliwalô êlêlêc teŋ su
ma ŋacsêga ênam sakinj ŋacsauŋ.”

²⁴ Gêdêŋ ŋanoc êkôc ŋapalêŋa, tec kêkôc ôliŋbôm. ²⁵ ŋac ŋamata, taŋ kêsa nanj, kokoc ma ôlilu amuc-amuc, tec sê ênê ŋaê gebe Esau. ²⁶ Go lasi kêsa ma lêma kêkôc Esau agêbi tônj, tec sêsam eŋ gebe Jakob. Isaknê jala kêtû 60, tec tenenji kêkôc êsêagêc.

²⁷ ŋapalê têtû kapônŋ ma Esau kêtû ŋac lêma gwadaŋa, taŋ kêpê talam lêma kata gêjac laoc gamêŋgenj. Ma Jakob kêtû ŋac wapac to ŋanêŋ, taŋ gêŋgônŋ becobo. ²⁸ Isak têtac gêwiŋ Esau gebe eŋ geŋ gwada gêjac ŋawae. Mago Rebeka têtac gêwiŋ Jakob.

* **24:67:** Lau ŋanô nêŋ mêtê sêsôm binj êtu tônjga teŋ

²⁹ Gêdêñ ñasawa teñ Jakob geno gabab ma Esau ança kôm gêmêñ totêkwa gêbacgeñ ³⁰ ma Esau kêsôm gêdêñ Jakob gebe “Ôkêñ gêñ kokoc tonañ seben êndêñ aê mênjanin gebe aê tekoc gêbac.” Kêtu tonañña sêsam eñ gebe Edom. ³¹ Mago Jakob kêsôm gebe “Ôkêñ nê gêñlênsêm ñacsêgaña êndêñ aê jawê kain acgom.” ³² Esau kêsôm gebe “Gôlicgac me, aê oc jamac êndu. Gêñlênsêm ñacsêgaña ênam aê sa amboac ondoc.” ³³ Jakob kêsôm gebe “Ôtôc lêmam êmuñ acgom.” Ma eñ kêtôc lêma ma kêkêñ nê gêñlênsêm ñacsêgaña gêdêñ Jakob gêwê kain. ³⁴ Go Jakob kêkêñ polom to gabab gêdêñ eñ. Ma eñ geñ to gênôm gêñ su, go gêdi ma gêc gêja. Tec Esau gêlic gêñlênsêm ñacsêgaña amboac gêñ ñaôma.*

26

Isak gêmôa gamêñ Gerar to Ber-Seba

¹ Ma tóbôm teñ kêsa ança gamêñ tonañ. Tóbôm, tañ kêsa gêdêñ Abrahamnê têm nan, teñ. Ma Isak gêdêñ Pilistinêñ kin Abimelek gêja Gerar. ² Ma Apômtau geoc tau lasê gêdêñ eñ ma kêsôm gebe “Ôsêp Aiguptu ôna atom. Ômoa gamêñ, tañ jasôm ñabin êndêñ aôm nangeñ. ³ amoa gamêñ tau amboac ñac jaba ma aê gabe jawin aôm to janam mec aôm. Aê gabe jakêñ gamêñ tonañ samob êndêñ aôm to nêñ wakuc ma gabe janğôm bin, tañ katôc lemoc gêdêñ tamam Abraham nan ñanô êsa. ⁴ Aê gabe janğôm nêñ wakuc têtù taêsam ñanô lasê têtôm utitalata umbonña ma gabe jakêñ gamêñ samob tonañ ñai êndêñ nêñ wakuc ma laum nomña samob têtap nêñ wakucnêñ mec ñamoasin sa, ⁵ gebe Abraham taña wamu aê aoc ma kêmasañ ñoc ñagôlin to ñoc bin su ma ñoc bin to ñoc jatu.” ⁶ Tec Isak gêmôa Gerar.

⁷ Gêdêñ tañ lau malac tonañña têtù kênac eñ kêtù nê awêña nan, eñ kêsôm gebe “Aê luco eñ,” gebe eñ kêtêc tau, tec kêsôm gebe “Aêñoc awê eñ” atom. Eñ taê gêjam gebe Moae lau gamêñ tonecña sêñac aê êndu êtu Rebekaña, gebe eñ awê ñajam. ⁸ Eñ gêmôa gamêñ tau ñasawa ec baliñ su, tec bêc teñ Pilistinêñ kin Abimelek kêtuc kêniñ kêsa katam sauñ ma gêlic Isak kêtù samuc Rebeka. ⁹ Tec Abimelek gêmôêc Isak ma kêsôm gebe “Amboac ondoc, eñ aôm nêñ awêgoc. Aôm kôsôm gebe aôm lômo eñ nan amboac ondoc.” Isak kêsôm gêdêñ eñ gebe “Aê gaboc moae jamac êndu êtu eñña.” ¹⁰ Abimelek kêsôm gebe “Aôm gôgôm aêac amboac ondoc. Aêñoc launêñ teñ embe êmoa êwiñ nêñ awê, go aôm nêñ keso ñagêjô êtap aêac sa.” ¹¹ Tec Abimelek gêjac bin su lau samob gebe “Lau, tañ sêmoasac ñac tonec me nê awê nan, sêñac êsêac êndu.”

¹² Ma Isak kêsê gêñ kêsêp gamêñ tonañ ma gêjam ñanô kêlêlêc ñêngeñ su. Apômtau gêjam mec eñ, ¹³ tec ñac tau kêtù ñac tolêlôm ma nê awa kêtù kapôên e kêsâlê eñ auc. ¹⁴ Ênê domba to bulimakao taêsam sêmoa ma sakinwaga gwalêkin. Pilisti sêlic e têtac sec. ¹⁵ Bumata samob, tañ tamanê sakinwaga sêkwê gêdêñ tama Abraham nê têm nan, Pilisti sêsun auc ma sêkêñ nom kêsêp. ¹⁶ Ma Abimelek kêsôm gêdêñ Isak gebe “Ôêc ôna gebe aôm kôtu ñaclai ñatau kôlêlêc aêac su.”

¹⁷ Amboac tonañ Isak gêwl gamêñ ônê sin jagêjam bec ança gaboan Gerar ma gênğôn tônê. ¹⁸ Ma Isak kêgawê bumata, tañ sêkwê gêdêñ tama Abraham nê têm nan sa kêtiam. Abraham gêmâc êndu, tec Pilisti sêsun bumata tonañ auc. Ma eñ gê ñaê, tañ tama Abraham gê su nan sa kêtiam. ¹⁹ Mago gêdêñ tañ Isaknê sakinwaga sêkwê bumata ança gaboan e têtap bu sa nan, ²⁰ gejobwaga bôcña ança Gerar sêsôm Isaknê gejobwaga bôcña gebe “Bu tonec aêacma.” Tec eñ kêsam bumata tau gebe “Esek,” gebe êsêac sêsôm eñ. ²¹ Ma êsêac sêkwê bumata teñ kêtiam ma sêsôm tauñ kêtù bu tonañña amboac tonanğeñ. Tec eñ kêsam bumata tau gebe “Sitna.” ²² Ma eñ gêwi gamêñ tônê sin ma kêkwê bumata wakuc teñ. Êsêac sêsôm tauñ kêtù bu tonañña atom, tec kêsam ñaê gebe “Rehobot,” + ma kêsôm gebe “Galoc Apômtau kêkêñ ñasawa gêdêñ aêac gebe tatu taêsam ança gamêñ tau.”

* 25:34: Edom ñam gebe Kokoc.

²³ Anğa ônê Isak jakêpi Ber-Seba. ²⁴ Ma Apômtau geoc tau lasê gêdên enj gêdên gêbêc tonan ma kêsôm gebe “Tamam Abraham nê Anôtô aê. Ôtêc taôm atom gebe aê jawiñ aôm ma gabe janam mec aôm to jakêñ nêw wakuc têtû taêsam kêtû ñoc sakiñwaga Abrahamña.” ²⁵ Ma Isak gêboa altar teñ sa ma awa gêjac Apômtaunê ñaê, go gê becobo. Ma Isaknê sakiñwaga sêkwê bumata teñ.

Isak agêc Abimelek sêmoatiñ poac

²⁶ Go Abimelek anğa Gerar gêdên enj gêja. Nê ñac Ausat to nê siñwaganên ñac ñamataña Pikol sêwiñ enj. ²⁷ Isak kêsôm gêdên êsêac gebe “Amac têtmac gedec aê, tec ajanda aê anğa nêw gamên ma galoc amên kêtû agenña.” ²⁸ Êsêac sêsôm gebe “Aêac alic gêc awêgenj gebe Apômtau gêwiñ aôm, tec taênj gêjam gebe awiñ aôm ma tatôc lemenj ma tamoatiñ poac êndên taun, ²⁹ gebe aôm ôngôm aêac sec atom êtôm aêac amoasac aôm atom ma agôm aôm ñajamgenj e asakiñ aôm tobiñmalôgenj gôêc gômôênj. Apômtaunê mec kêpi aôm sugac.” ³⁰ Tec Isak geno moasiñ gêdên êsêac senj to sênôm. ³¹ Gêdên bêbêc kanucgenj ac dêdi ma têtôc lemenj gêdên taun ma Isak kejonj êsêac ma êsêac sebonj taun tobiñmalôgenj.

³² Gêdên bêc tonan Isaknê sakiñwaga dêdên enj sêja ma sêkênj ñawae gêdên enj kêtû bumata, tañ sêkwê nanña, ma sêsôm gêdên enj gebe “Aêac atap bu sa.” ³³ Enj kêsam bumata tau gebe “Siba,” ñam gebe Tatôc lemenj. Kêtû tonanña malac ñaê gebe Ber-Seba e mênjgêdên galoc.

³⁴ Esaunê jala kêtû 40 ma enj gêjam ñac gamênj Hetña Beri nê latuo Judit to ñac Hetña Elon nê latuo Basemat têtû ênê awê agêc. ³⁵ Ma êsêagêc sêgôm Isak agêc Rebeka nêñ ñalêlôm ñawapac sec. * † ‡ §

27

Jakob gêjam genjenj tamanê mec

¹ Isak kêtû ñamalacanô ma mataanô kêtû waô e gêlic gamênj kêtôm atom. Gêdên tonan enj gêmôêc nê ñacsêga Esau ma kêsôm gêdên enj gebe “Latucenec.” Ma enj gêjô enj awa gebe “Aê tec gamoa.” ² Ma enj kêsôm gebe “Gôlicgac me, aê katu ñamalacanô sugac ma gajam kauc ñoc bêc jamac ênduña. ³ Tec ôkôc nêw waba gwadaña, nêw talam to sôb naôtap gwada sa anğa salenj êtu aênja ⁴ ma ômansañ gênj tau êtôm aê têtac êwiñ, go ôkôc mênjjanij gebe janam mec aôm su acgom, go jamac êndu.”

⁵ Ma Rebeka tanjasunj gêjac biñ, tañ Isak kêsôm gêdên latu Esau nanj. Esau gêja salenj kêtû êkôc gwadaña su acgom, ⁶ go Rebeka kêsôm gêdên latu Jakob gebe “Aê ganjô tamam kêsôm biñ gêdên têtam Esau gebe ⁷ ‘Ôkôc gwada êtu aênja, mênjômansañ gênj tau gebe janij ma janam mec aôm êmunj jakô Apômtau lanjônênña, go jamac êndu.’ ⁸ Kêtû tonanña, latucenec, tanjam wamu ñoc biñ, tec jajatu aôm nec. ⁹ Ôna ôkôc nonij ñalatu kapoac luagêc anğa ñatonj mênjamansañ tamamnê gênj êtôm têtac êwiñ ¹⁰ ma ôkênj êndênj tamam ênij gebe ênam mec aôm êmunj, go êmac êndu.” ¹¹ Mago Jakob kêsôm gêdên têtana Rebeka gebe “Aôm gôlic gebe teoc Esau enj ñac ôlilu amuc-amuc, mago aê ôlic selec. ¹² Moae tamoc êmoasac aê e ênsaê gebe kasau enj ma êpuc boa aê êjô mec su.” ¹³ Têtana kêsôm gêdên enj gebe “Latucenec, biñ êpuc boa aômña êpi aê. Aôm tanjam wamu ñoc biñ naôkôc gênj tau ômôênj.” ¹⁴ Tec enj gêja ma kêkôc gênj luagêc jakêkênj gêdên têtana. Ma têtana kêmasañ gênj kêtôm tama têtac gêwiñ. ¹⁵ Go Rebeka kêkôc ñacsêga Esau nê ñakwê omña, tañ gêc têtananê andu nanj, ma kêkênj gêdên ñac saunj Jakob kêsô. ¹⁶ Ma kêkwa Jakob lêma to gêsutêkwa auc ña nonij ñaôlic. ¹⁷ Go kêkênj gwada to polom, tañ enj kêmasañ nanj, kêsêp latu Jakob lêma.

¹⁸ Ma enj kêsô gêdênj tama jakêsôm gebe “Tamoc.” Ma enj kêsôm gebe “Aê tec gamoa. Latucenec, aôm asa.” ¹⁹ Jakob kêsôm gêdênj tama gebe “Nêw ñacsêga Esau aê. Aê gagôm

* 26:35: Esek ñam gebe Kisa. † 26:35: Sitna ñam gebe Siñ. ‡ 26:35: + Rehobot ñam gebe Ñasawa. § 26:35: Ber-Seba ñam gebe Bumata têtôc lemenja. Alic 21:31.

biñ, tañ kôsôm gêdêñ aê nan, ñanô kêsa. Galoc ôndi sa ma ôniñ ñoc gwada gebe ônam mec aê.” ²⁰ Mago Isak kêsôm gêdêñ latu gebe “Latucenec, amboac ondoc, tec kôtap gwada sa seben.” Enj gêjô enj awa gebe “Ñam gebe Apômtau, aômnêm Anôtô tau, kêkêñ gêdêñ aê.” Go Isak kêsôm gêdêñ Jakob gebe ²¹ “Latucenec, ômôêñman, gebe jamoasac aôm e jajala gebe latuc Esau aôm biññanô me masi.” ²² Tec Jakob jakêsa tama Isak ñagala. Enj kêmoasac enj ma kêsôm gebe “Awam kêtôm Jakob awa, mago lêmam kêtôm Esau lêma.” ²³ Ma enj kêjala enj atom gebe lêma amuc-amuc kêtôm têwa Esau lêma, tec gêjam mec enj. ²⁴ Enj kêsôm gebe “Aôm latuc Esau biññanô me masi.” Enj gêjô enj awa gebe “Aê tau tonec.” ²⁵ Go enj kêsôm gebe “Ôkêñ gêñ êndêñ aê mênjanin latucnê gwada ma janam mec aôm.” Tec enj kêkêñ gêñ gêdêñ enj geñ ma kêkêñ wain gêdêñ enj gênôm. ²⁶ Go tama Isak kêsôm gêdêñ enj gebe “Latucenec, mênôtu gasuc ma ôlêsoñ aê.” ²⁷ Ma enj kêtû gasuc to kêlêsoñ enj. Ma Isak gêñu ênê ñakwê ñamalu ma gêjam mec enj to kêsôm gebe

“Gôlicgac me, latucnê ñamalu
kêtôm kôm, tañ Apômtau gêjam mec nan,
ñamalu gêjam sañin.

²⁸ Anôtô êkêñ manin umbonña êsêlô êpi aôm
to nom ñalêsi ma polom to wain ñanô lasê.

²⁹ Enj êkêñ tentenlatu sênam sakin aôm
to laum sewec êndêñ aôm.

Ôtu lasiminêñ ñatau
to tênam latui sewec êndêñ aôm.

Aê japuc boa lau, tañ sêpuc boa aôm
to janam mec êsêac, tañ sênam mec aôm.”

³⁰ Isak gêjam mec Jakob su ma Jakob gêwi tama Isak sinj dambêgen, ma têwa Esau anja salenj gêmên. ³¹ Enj kêmasan nê gwada amboac tonan ma kêkêñ gêdêñ tama. Ma enj kêsôm gêdêñ tama gebe “O tamoc, ôndi sa ma ôniñ latômnê gwada gebe ônam mec aê.” ³² Tama Isak kêsôm gêdêñ enj gebe “Aôm asa.” Enj gêjô enj awa gebe “Aôm latôm ñacsêga aê, Esau.” ³³ Go Isak kêtakê ñanôgen ma kêsôm gebe “Amboac ondoc, aôm gômôêñ atomgen ma asa kêtap gwada sa to kêkêñ gêdêñ aê gaen ma gajam mec enj su. Biññanô, mec kêpi enj sugac, oc êwê kain.” ³⁴ Esau gêñô tamanê biñ tonan ma kêtakic to kêtan lasê ma kêsôm gêdêñ tama gebe “O tamoc, ônam mec aê amboac tonanjenman.” ³⁵ Mago enj kêsôm gebe “Lasim gêmên kêbôli tau kêpi aôm ma kêjanjo aômnêm mec su.” ³⁶ Ma Esau kêsôm gebe “Ac sê ênê ñaê gebe Jakob jagêdêñgen gebe enj kêsau aê kêtû dim luagêc sugac. Enj kêjanjo ñoc gêñlênsêm ñacsêgaña ma galoc enj kêjanjo ñoc mec su gêwin.” Go enj kêsôm gebe “Aôm kôgaminj mec tenj kêtû aêña me masi.” ³⁷ Isak gêjô Esau awa gebe “Ôlic acgom, aê kakêñ enj kêtû nêm ñatau ma kakêñ lasii samob gêdêñ enj gebe têtû ênê sakinwaga ma kakêñ polom to wain gêdêñ enj gêwê kain. O latucenec, aê janam aôm sa ña gêñ amboac ondoc.” ³⁸ Esau kêsôm gêdêñ tama gebe “O tamoc, aômnêm mec tagenjenj gêc me masi. O tamoc, ônam mec aê amboac tonanjenman.” Ma Esau gêôc awa sa ma kêtan lasê.

³⁹ Go tama Isak gêjô enj awa gebe
“Malam ôngônña ênêc jaêc kôm tonalêsi
to gamên manin umbonña êsêlô êsêpña.

⁴⁰ Nêm sinj êlôm aôm
ma ônam sakin lasim.

Mago embe ôngôm ôtu wakac,
go bêc tenj ônsaic ênê sakin su
êkônin aôm tônj êtiam atom.

Isak kêsakin Jakob gêja Haran

⁴¹ Galoc Esau têtac gedec Jakob kêtû mec, tañ kêtap sa anğa tamanê nanğa. Ma Esau kêsôm gêdêñ tau gebe “Bêc tatan tañjiboa êtu tamocña kêdabin. Su, go janac lasic Jakob êndu.” ⁴² Rebeka gêñô latusêga Esau nê biñ tonañ naboña, tec kêsakin biñ gêdêñ ñac saun Jakob ma kêkalem en ma kêsôm gêdêñ en gebe “Ôlic acgom, têwam Esau gebe êkac kamocgôc. En gebe ênac aôm êndu, tec kêkic aômnêm biñ. ⁴³ Kêtû tonañña, latucenec, tañam wamu aê aoc. Ôndi ôêc ôndêñ lucñac Laban ôna Haran. ⁴⁴ Ômoa ôwiñ en têm ñagêdô e têwamnê ñalêlôm êtu malô ⁴⁵ e têtac ñandan êôn su ma êliñ biñ, tañ gôgôm gêdêñ en nan siñ, ocgo jasakin biñ êwac gebe ômu ômôêñ. Êtu asagenña amagêc lulugen ananğa awi aê siñ êndêñ bêc tagen.”

⁴⁶ Ma Rebeka kêsôm gêdêñ Isak gebe “Aê ôlic ñakam kêtû lau gamêñ Hetña nêñ lauonğa. Jakob embe ênam lau Hetña nêñ awê tenj êwiñ êtôm laocoagêc, awê tenj anğa lau gamêñ tonecña nêñ, go aê jamoa nom êtu agenña.”

28

Jakob gêdi gêja gamêñbôm

¹ Go Isak gêmôêc Jakob ma gêjam mec en, go kêjatu en ma kêsôm gebe “Ônam awê gamêñ Kanaanğa tenj êtu nêm awê atomanô. ² Ôndi ôêc ôna Mesopotamia ôndêñ tênam tama Betuel nê andu ma ônam awê tenj anğa tênamnê luñac Laban nê latuionêñ. ³ Njanğa ñatau Anôtô ênam mec aôm gebe ôtap gôlôac wakuc sa e ôtu taêsam ma ôtu lau tom-tom. ⁴ Enj êkêñ Abrahamnê mec ñanô êndêñ aôm to nêm wakuc, gebe nom, tañ Anôtô kêkêñ gêdêñ Abraham ma aôm gômoa amboac ñac jaba nan, êtu aômnêm gêñ.” ⁵ Amboac tonañ Isak kêsakin Jakob gêja Mesopotamia gêdêñ ñac Aramña Betuel latu Laban, Esau agêc Jakob tenenji Rebeka nê luñac.

Esau gêjam awê tenj

⁶ Esau gêlic gebe Isak gêjam mec Jakob ma kêsakin en gêja Mesopotamia gebe ênam awê anğa ônê ma gêdêñ tañ gêjam mec en nan, kêjatu en gebe “Ônam awê gamêñ Kanaanğa tenj êtu nêm awê atomanô,” ⁷ ma Jakob taña wamu tama agêc têna ma gêc gêja Mesopotamia. ⁸ Tec Esau kêjala gebe tama Isak gêlic lauo gamêñ Kanaanğa ñajam atom ⁹ ma Esau gêdêñ Ismael gêja ma gêjam Abraham latu Ismael latuo, Nebajot lu Mahalat kêtû ênê awê gêwiñ awêlu, tañ en gêjam su nan.

Jakob gêc mê anğa Betel

¹⁰ Jakob gêdi anğa Ber-Seba kêsêlêñ kepen Haran gêja ¹¹ e kêsa ñasawa tenj jagêc gebe oc kêsêp su. Enj kêkôc poc, tañ sêc gamêñ tonañ nan, ñatenj gedenj kêtû nê kwalim ma kêsa tau sic gebe ênêc bêc. ¹² Ma gêc mê gebe têcwale tenj kêkô nom ma ñatêpôê jadinjen undambê. Ma Anôtônê anjela sêpi-sêsêp sêmoa têc. ¹³ Ma gêlic Apômtau kêkô têcônğa ma kêsôm gebe “Apômtau, tamamagêc Abraham agêc Isak nêñ Anôtô aê. Nom, tañ gôêc nan, aê gabe jakêñ êndêñ aôm to nêm wakuc. ¹⁴ Ma aômnêm wakuc oc ñanô lasê têtôm ganjac gwêcña ma sêlainj taun sêmu gamêñ oc kêsêp to oc kêpi ma gamêñ gêmu kêsêp to gêmu kêpiña sêna ma aôm to nêm wakuc nêm mec ñamoasiñ êmoasiñ gôlôac to gôlôac êtôm nom ñagamênjenj êna. ¹⁵ Gôlicgac me, aê gawin aôm ma gabe jajop aôm êtôm nêm lêñ ôsanğa samobgenj ma gabe jawê aôm e ômu ômôêñ gamêñ tonec êtiam, gebe aê jawi aôm siñ atom e jangôm biñ, tañ gajac mata gêdêñ aôm nan ñanô êsa acgom.” ¹⁶ Jakob gêc bêc e mata gêlac ma kêsôm gebe “Biññanôgenj, Apômtau gêmoa gamêñ tonecgoc ma aê gajam kauc.” ¹⁷ Ma enj kêtêc tau ma kêsôm gebe “Gamêñ tonec gamêñ dabunçoc. Anôtô tau nê andu ma undambê ñasacgêdô tonec.”

¹⁸ Gêdêñ bêbêc kanucgenj Jakob gêdi sa ma gêjac poc, tañ gedenj kêtû nê kwalim nan, sa kêkô kêtû ñabelo ma kêkêc niptêkwi kêpi poc tau. ¹⁹ Enj kêsam gamêñ tau ñaê gebe Betel. Gêmunjenj sêsam malac tonañ ñaê gebe Lus. ²⁰ Ma Jakob gêjac mata biñ amboac tonec

gebe “Anôtô embe êwiñ aê ma ejop aê anğa intêna, tec jasa nec, ma êkên mo aê janiñ to ñakwê aê jasôña êndên aê ²¹ e jaô lasê tamocnê andu tobiñmalôgen êtiam, go Apômtau êtu ñoc Anôtô. ²² Poc tonec gajac sa kêkô kêtú ñabelo êtu Anôtônê andu. Ma gên samob, tañ aôm ôkên êndên aê nañ, aê jakên gên 10-10 ñateñ ñanô-teñ ñanô êtômgen êmu êndên aôm êwac.” *

29

Jakob gêjam sakin Laban gêjô Rahel agêc Lea

¹ Go Jakob gêdi ma kêsêlên e gêô lasê lau oc kêpiña nêñ gamên. ² Mata geso gamên, tec gêlic bumata teñ kêpoac kôm ma domba toñ têlêac sêc ñagala gebe domba têtap nêñ bu sa anğa bumata tau. Poc kapôên kêgadê bumata tau. ³ Domba ñaton samob embe sêpi tagen su, go ñagejobwaga sêôc poc su anğa bumata ma sêkên bu êndên domba sênôm. Su, go sêkên poc êmu ñamala naêngandê bu auc êtiam.

⁴ Ma Jakob kêsôm gêdên êsêac gebe “O ñoc lasitêwaiac, amac anğa ondoc.” Êsêac sêsôm gebe “Aêac anğa Haran.” ⁵ En kêsôm gêdên êsêac gebe “Amac ajala Nahor latu Laban me masi.” Êsêac sêsôm gebe “Aêac ajala enğac.” ⁶ En kêsôm gêdên êsêac gebe “En gêmoa ñajam me masi.” Êsêac sêsôm gebe “Gêmoa ñajam. Ôlic en latuo Rahel gêmên gêwiñ domba.” ⁷ En kêsôm gebe “Amboac ondoc, oc kêkô ñaluñ, tec bôc sêsô sapa sêna atomgen, akên bu êndên êsêac, go aêc ana gebe sêniñ gêgwanmañ.” ⁸ Mago êsêac sêsôm gebe “Aêac atôm atom tagen. Domba ñaton samob sêpi tagen acgom, go aôc poc su anğa bumata ma akên bu êndên domba sênôm.”

⁹ En gêjam biñgalôm gêwiñ êsêac gêmoa, ma Rahel gêô lasê gêwiñ tamanê domba gebe en gejob êsêac. ¹⁰ Jakob gêlic sa lanğwa Laban nê latuo Rahel to nê domba, go gêja gêôc poc su anğa bumata ma kêkên bu gêdên sa lanğwa Laban nê domba sênôm. ¹¹ Go Jakob kêsôp Rahel ma kêtañ lasê. ¹² Go Jakob gêwa tau sa gêdên Rahel gebe “Tamamnê gôlôacnên teñ aê, gebe tinoc Rebeka.” Tec Rahel kêlêti jakêsôm ñawae gêdên tama.

¹³ Laban gênô luu latu Jakob ñawae ma kêlêti gebe êkôc en sa. En kêmbôên to kêsôp en, go gêwê en kêsô nê andu. Jakob gêjac nê lên samob ñamiñ gêdên Laban ¹⁴ ma Laban kêsôm gêdên en gebe “Biññanô, aênoc ñatê ñagêdô aôm.” Ma Jakob gêmoa gêwiñ en ajôn teñ.

¹⁵ Go Laban kêsôm gêdên Jakob gebe “Aôm anğa ñoc gôlôacnên, tec ônam sakin aê ñaôma me. Ôsômman, jakên ñagêjô amboac ondoc êndên aôm êjô nêñ kôm.” ¹⁶ Ma Labannê latuoagêc sêmoa, awêsêganê ñaê gebe Lea ma awê sauñ nê gebe Rahel. ¹⁷ Lea lanđanô tutuc, mago Rahel ôli to lanđanô latu-latu. ¹⁸ Ma Jakob têtac gêwiñ Rahel, tec en kêsôm gebe “Aê gabe janam sakin aôm jala 7 êjô latômo sauñ Rahel su.” ¹⁹ Laban kêsôm gebe “Jakên en êndên aôm oc ñajam êlêlêc jakên en êndên ñac jaba teñ su. Amboac tonan ômoa ôwiñ aê.” ²⁰ Tec Jakob gêjam sakin jala 7 kêtú Rahelña. En têtac gêwiñ en ñanô, tec gêlic ñasawa tonan kêtôm bêc luagêcgen.

²¹ Go Jakob kêsôm gêdên Laban gebe “Ôkên ñoc awê êndên aê gebe jamoa jawiñ en gebe ñoc têm gêbacnê.” ²² Ma Laban kêkalem lau malacña samob sêpi tagen ma geno moasiñ teñ. ²³ Mago gêdên kêtulala en kêkôc latuo Lea ma gêwê en gêdên Jakob gebe êmoa êwiñ en. ²⁴ (Laban kêkên nê sakinwagao Silpa gêdên latuo Lea gebe ênam sakin en.) ²⁵ Ma gêdên bêbêcgen Jakob gêlic gebe Lea. Ma en kêsôm gêdên Laban gebe “Aôm gôgôm aê amboac ondoc. Aê gajam sakin aôm kêtú Rahel ña atom me. Aôm kôsau aê kêtú asagenña.” ²⁶ Laban gêjô en awa gebe “Aêacma mêtê gebe awê sauñ ênam ñac êmuñ awêsêga nec gêc atom. ²⁷ Agêc amoa awiñ taôm e woke tonec êmbacnê, go aêac akên awê teñ êndên aôm êwiñ. Ma aôm ônam sakin aê jala 7 êtiam êjô awê tau.” ²⁸ Jakob gêlic ñajam ma agêc sêmoa sêwiñ taun e woke tau gêbacnê, go Laban kêkên latuo Rahel gêdên en gêjam. ²⁹ (Laban

* 28:22: Betel ñam gebe Anôtônê andu.

kêkêñ nê sakinwagao Bilha gêdêñ latuo Rahel gebe ênam sakin en.) ³⁰ Ma Jakob gêmôa gêwiñ Rahel amboac tonanğen ma têtac gêwiñ Rahel kêlêlêc Lea su. Ma en gêjam sakin Laban jala 7 gêwiñ.

Jakobnê wakuc

³¹ Apômtau gêlic gebe Jakob têtac gedec Lea, tec kêkêñ en kêkêkam ñapalê. Mago Rahel en awê kapoac. ³² Ma Lea taê ma kêkôc ñapalê ñac ma gê ênê ñaê gebe Ruben gebe en kêsôm gebe” Apômtau mata gê ñoc gêñ wapac ma galoc ñoc akwen oc têtac êwiñ aê.” ³³ En taê kêtiam ma kêkôc ñapalê ñac ten ma kêsôm gebe “Apômtau gêñô su gebe têtac gedec aê, tec kêkêñ latuc tonec gêwiñ.” Ma gê ênê ñaê gebe Simeon. ³⁴ En taê-kêtiam ma kêkôc ñapalê ñac ten ma kêsôm gebe “Galoc ñoc akwen êsap aê tøn gebe aê kakôc ênê latui têtêac.” Kêtu tonanğa en gê ênê ñaê gebe Lewi. ³⁵ Ma en taê kêtiam ma kêkôc ñapalê ñac ten ma kêsôm gebe “Galoc aê gabe jalambin Apômtau.” Kêtu tonanğa en gê ênê ñaê gebe Juda. Go kêkôc gôlôac kêtiam atom. *

30

¹ Rahel kêsaê gebe en oc êkôc ñapalê êjô Jakob atom, tec gêjam lêmunj têwao ma kêsôm gêdêñ Jakob gebe “Ôka ñoc gôlôac lasê. Embe masi, oc jamac êndu.” ² Jakob têtac ñandan kêsa gêdêñ Rahel ma kêsôm gêdêñ en gebe “Aê gajô Anôtô su me. En kégaminj têtac lêtôm ñañanô gêdêñ aôm.” ³ Go en kêsôm gebe “Ñoc sakinwagao Bilha tonec. Ômoa ôwiñ en gebe êkôc ñapalê êngôn aê labucm gebe jatap latuc ten sa anğa ênê.” ⁴ Tec kêkêñ nê sakinwagao Bilha gêdêñ Jakob kêtu ênê awê ma Jakob gêmôa gêwiñ en. ⁵ Ma Bilha taê e kêkôc ñapalê ñac gêjô Jakob. ⁶ Go Rahel kêsôm gebe “Anôtô kêmetôc aê ma kêkêñ taña aê aoc, tec kêkêñ latuc gêdêñ aê.” Kêtu tonanğa en gê ênê ñaê gebe Dan. ⁷ Ma Rahelnê sakinwagao Bilha taê kêtiam ma kêkôc latu kêtu luagêcña gêjô Jakob. ⁸ Ma Rahel kêsôm gebe “Aêagêc teoco amônaj taunj ñajanğen e kaku en tulu.” Tec gê ñapalênê ñaê gebe Naptali.

⁹ Lea kêsaê gebe oc êkôc gôlôac êtiam atom, tec kêkôc nê sakinwagao Silpa ma kêkêñ en gêdêñ Jakob kêtu ênê awê. ¹⁰ Ma Leanê sakinwagao Silpa kêkôc latu ten gêjô Jakob. ¹¹ Ma Lea kêsôm gebe “Aê katap ñoc ñajam sa.” Ma gê ênê ñaê gebe Gad. ¹² Go Leanê sakinwagao Silpa kêkôc latu kêtu luagêcña gêjô Jakob. ¹³ Ma Lea kêsôm gebe “Aê gamoa totêtac wapigen. Binğanô, lauo sêlambin aê.” Tec gê ênê ñaê gebe Aser.

¹⁴ Gêdêñ têtêm sejonj kôm ñanô sanja nanj, Ruben gêja kôm ma kêtap kananô ñagêdô sa, tanj lauo kapoac sêkôc êtu sêkêkam ñapalêña. En kêkêñ gêdêñ têtêna Lea. Ma Rahel kêsôm gêdêñ Lea gebe “Ôkêñ latômnê kananô êndên aêmanj.” ¹⁵ Ma Lea kêsôm gebe “Amboac ondoc, aôm kôjanğo ñoc akwen su, nec gôlic amboac gêñ ñaôma me. Ma galoc gobe ôkôc latucnê ka ñanô su amboac tonanğen me.” Ma Rahel kêsôm gebe “Amboac tonaj êmbêc tonec êmoa êwiñ aôm êjô latômnê ka ñanô.” ¹⁶ Gêdêñ kêtula Jakob gêmu gêmênj anğa kôm ma Lea kêpuc en tønğôn ma kêsôm gebe “Ôndên aê ômôênmanj gebe aê gajam ôli aôm ña latucnê ka ñanô.” Tec gêmôa gêwiñ en gêdêñ gêbêc tonaj. ¹⁷ Ma Anôtô kêkêñ taña Lea e taê ma kêkôc latu kêtu lemenj tenja gêjô Jakob. ¹⁸ Ma Lea kêsôm gebe “Anôtô kêkêñ latuc tenj gêdêñ aê gêjô aê kakêñ ñoc sakinwagao gêdêñ ñoc akwenj.” Ma gê ênê ñaê gebe Isakar. ¹⁹ Go Lea taê kêtiam ma kêkôc latu kêtu 6ña gêjô Jakob. ²⁰ Ma Lea kêsôm gebe “Anôtô kêkêñ gêñ ñajam gêdêñ aê. Galoc ñoc akwenj etoc aê sa gebe aê kakôc latuci 6 gêjô enj.” Ma en gê ênê ñaê gebe Sebulon. ²¹ Tonaj su, go en kêkôc latuo tenj ma gê ênê ñaê gebe Dina.

²² Go Anôtô taê gêjam Rahel ma kêkêñ taña en ma gêlôc sa gebe êkôc ñapalê. ²³ En taê ma kêkôc ñapalê ma kêsôm gebe “Anôtô gesenj ñoc binj majocña su,” ²⁴ ma gê ênê ñaê gebe Josep ma kêsôm gebe “Apômtau êkêñ latuc tenj mênğewinj.”

Jakob kêmasan binj gêdêñ Laban

* **29:35:** Lau tonaj sêlic nêñ om awê to ñacña woke samuc tenj.

²⁵ Rahel kékôc Josep su, go Jakob kêsôm gédênj Laban gebe “Ôsakinj aê jamu jana ñoc malac to ñoc gamênj. ²⁶ Ôkênj ñoc lauo to ñoc gôlôac êndênj aê gebe aê gajam sakinj aôm kêtú êsêacña. Ôlôc, go jaêc jana. Aôm kôjala sakinj, tañ gajam gédênj aôm nanjac.” ²⁷ Ma Laban kêsôm gédênj enj gebe “Ôlic aê ñajammañ. Aê kapuc kapoac ma katap sa gebe Apômtau gêjam mec aê kêtú aômña. ²⁸ Ôsam nêmj ñaôli ma aê gabe jakênj êndênj aôm.” ²⁹ Ma Jakob kêsôm gédênj enj gebe “Taôm kôjala sakinj, tañ gajam nanj, ma gôlic nêmj bulimakao to bôc ñagêdô sêmoa ñalênj gédênj aê gajob êsêacña, ³⁰ gebe luagêcgenj sêmoa gédênj aê gamênj atomgenj ma galoc têtú taêsam, ma Apômtau gêjam mec aôm gédênj ñasawa, tañ aê gamoa gawinj aôm nanj. Mago galoc amboac ondóc. Aê janam kôm janam tauc ñoc gôlôac sa êndênj ondócgenj.” ³¹ Ma Laban kêsôm gebe “Amboac tonanj aê jakênj asagenj êndênj aôm.” Ma Jakob gêjô enj awa gebe “Ôkênj gênj tenj êndênj aê atom. Aôm embe ôlôc êndênj ñoc binj tonec, go aê jatu gejobwaga ma jajop nêmj bôc êtiam. ³² Galoc aê janac nêmj bôc pebenj kêsi ma jajalinj bôc ôlinj komokom to tictêla-tictêla samob sa ma domba jejec to noninj komokom to tictêla-tictêla amboac tonangenj ma gênj tonanj têtú ñoc ñaôli. ³³ Êtú ñamu binj tonec êwaka aê sa gebe aê ñac gédênj gebe Aôm embe ômôênj gebe ônac ñoc ñaôli kêsi ma ôlic noninj, tañ ôlinj komokom to tictêla-tictêla atom to domba, tañ jejec atom nanj ñatenj, go ôlic aê amboac ñac genjenj.” ³⁴ Laban kêsôm gebe “Ñajam, amboac tonanj nêmj binj êtú tôñ.” ³⁵ Mago gédênj bêc tecenañ Laban kékôc noninj kapoac talô-talô to tictêla-tictêla ma noninj têna ôlinj komokom to tictêla-tictêla samob su, samob, tañ ôlinj sêpsêp ñagec gêc nanj, to domba jejec samob amboac tonanj ma kékênj gédênj latui sejop. ³⁶ Ma gêc gêja e intêna ñasawa kêtôm bêc têlêac genj êsêagêc Jakob kêsi ma Jakob gejob Labannê bôc ñagêdôgenj.

³⁷ Go Jakob kékôc kalatu anja kalelonj to otic ma kaopo ma gebenj ñaôlic ñatalô tictêla-tictêla. ³⁸ Enj kékôc kalatu, tañ kêmasañ su nanj, jaketoc kékô busawa, kékô suc, tañ bôc sêmjênj sênôm bu kêsêpña nanj, kékô bôc lanjônjênj solop. Go gédênj ñoc sênôm buña bôc sêgêli taunj sêmoa. ³⁹ Bôc sêgêli taunj sêmoa sêkanônj gamênj, tañ kalatu sêkô nanj, tec sêsu ñalatu ôlinj talô-talô to komokom ma tictêla-tictêla. ⁴⁰ Domba tonanj sêmoa taunja ma Jakob kékênj bôc ñagêdô lanjônj gédênj bôc ôlinj komokom to tictêla-tictêla, tañ sêmoa Labannê bôc ñatonj ñalêlôm nanj. Ma enj kêjalinj tau nê bôc ñatonj ñagêdô sa ma kékênj nê gênj sêwiñ Labannê atom. ⁴¹ Embe bôc toôlinjwalô sênjêli taunj, go Jakob naetoc kalatu ênêc bôc lanjônjênj êsêp suc ñalêlôm gebe sêlic kalatu ma sênjêli taunj. ⁴² Mago embe bôc toôlinj secsec, go naetoc kalatu êkô atom. Kêtú tonanja bôc toôlinj secsec têtú Labannê ma bôc toôlinjwalô têtú Jakobnê. ⁴³ Tec ñac tau kêtú ñac tolêlôm ma kêtap nê bôc ma sakinjwagao to ñac ma kamele to donjki taêsam sa.

31

Jakob gêwi Laban sinj

¹ Ma Jakob gênjô Laban latui sêsôm-sêsôm gédênj taunj gebe “Jakob kêjanjo tamenjinê gênj samob su. Anja tamenjinê gênj enj kêtap waba taêsam sa e kêtú ñac tolêlôm.” ² Ma Jakob kêsaê Laban lanjônj e gêlic kêtôm gêmunjenj kêtiam atom. ³ Tec Apômtau kêsôm gédênj Jakob gebe” Ômu tamami to nêmj tawanj nêmj gamênj ôna ma aê oc jawinj aôm.” ⁴ Ma Jakob kêsakinj binj gêja ma gêmôêc Rahel agêc Lea sêmjênj kôm, tañ nê bôc sêmoa nanj, ⁵ ma kêsôm gédênj êsêagêc gebe “Aê galic tamemi lanjônj amboac tenj, enj gêlic aê ñajam amboac gêmunja kêtiam atom. Mago tamocnê Anôtô gêmoa gêwiñ aê. ⁶ Amagêc ajala gebe gajam sakinj tamemi tonoc ñaclai samucgenj. ⁷ Mago tamemi kêsau aê ma gêjam ñoc ñaôli ôkwi kêtú dim 10. Mago Anôtô kékô enj auc gebe êngôm aê sec atom. ⁸ Gédênj tañ enj kêsôm gebe ‘Bôc toôlinj komokom têtú nêmj ñaôli’ nanj, bôc samob sêsu ñalatu toôlinj komokom. Ma gédênj tañ enj kêsôm gebe ‘Bôc toôlinj tictêla-tictêla têtú nêmj ñaôli’ nanj, bôc samob sêsu

nalatu toôlin tictêla-tictêlagen. ⁹ Amboac tonan Anôtô kêkôc bôc su anga tameminê ma kêkên gêdên aê.

¹⁰ “Gêdên tēm tañ bôc sêgêli tauñña nan, aê gaôc matocanô sa ma gaêc mê teñ ma galic noniñ kapoac, tañ sêgêli noniñ têna nan, ôlin komokom to tictêla-tictêla ma talô-talô. ¹¹ Go Anôtônê anjela awa gêjac aê gêdên tañ gaêc mê gaêc nan, gebe ‘Jakob.’ Ma aê kasôm gebe ‘Aê tec gamoa.’ ¹² Ma enj kêsôm gebe ‘Ôc matamanô sa ma ôlic. Noniñ kapoac samob, tañ sêgêli noniñ têna nan, ôlin komokom to tictêla-tictêla ma talô-talô gebe aê galic gên samob, tañ Laban gêgôm gêdên aôm nan. ¹³ Aê Anôtô, tec gaoc tauc lasê gêdên aôm anga Betel nan, gêdên tañ aôm goenj oso poc ma gôjac mata binj gêdên aê nan. Galoc ôndi ôwi gamên tonec sinj ma ômu ôna gamên, tañ tênam kêkôc aômña nan.’ ”

¹⁴ Ma Rahel agêc Lea sêjô enj awa gebe” Aêagêc awê kainj gên ñagêdô to gênlênsêm ñagêdô gêc tamemainê andu me. ¹⁵ Enj gêlic aêagêc amboac lauo jaba. Enj kêtulu aêagêc ma kêjainj awa, tañ gêjô aêagêc nan, su. ¹⁶ Waba samob, tañ Anôtô kêkôc su anga tamemainê nan, kêtû aêagêc to ma gôlôac ma gên. Kêtû tonanña ôngôm binj samob, tañ Anôtô kêsôm gêdên aôm nan, ñanô êsamanj.”

¹⁷ Tec Jakob gêdi ma kêkên latui to nê lauo sêngônj kamele ñaô. ¹⁸ Ma enj gêwê nê bôc to gênj matenj jali samob, tañ kêtap sa nan, bôc samob, tañ têtû ênê gên gêdên enj gêmoa Mesopotamia nan, gebe êndênj tama Isak êna gamênj Kanaan.

¹⁹ Laban gêja gebe êkapiñ domba ñaôlilu. Ma Rahel gêjam genjenj tamanê anôtô gwam. ²⁰ Ma Jakob gêwê ñac Aramña Laban auc gebe kêkênj tau êc êna nec ñawae teñ gêdên enj atom. ²¹ Enj gêc tonê waba samobgenj gêja, go gêdi jagelom bu Euprat ma kêsêlênj lanjô gêlac gamênj lôcña Gilead.

Laban kêjanda Jakob

²² Bêc têlêac gêjaña, go sêsôm gêdên Laban gebe Jakob gêc gêja. ²³ Tec enj kejonj nê tawanj sêwinj enj ma kêjanda Jakob bêc 7 e gê enj tônj anga gamênj lôcña Gilead. ²⁴ Mago gêdênj gêbêc Anôtô jagêsunj mê gêdênj ñac Aramña Laban ma kêsôm gêdênj enj gebe “Ôlic taôm, ôsôm binj ñajam me sec êndênj Jakob atom.”

²⁵ Ma Laban kêka lêlêc Jakob. Jakob gê nê becobo kêkô lôc ma Laban to nê tawanj jasêlêwanj tauñ sêmoa gamênj lôcña Gilead. ²⁶ Ma Laban kêsôm gêdênj Jakob gebe “Aôm gôgôm asagenj, tec gôwê aê auc ma kôjanjo latucoagêc su amboac sinjwaga sêjanjo ñacjo, tañ sêku êsêac tulu nanj su. ²⁷ Kêtû asagenjña aôm gôwê aê auc ma gôêc kelecgenj gômôênj. Aê gabe jambonj aôm ña wê to onj ma dauc, mago aôm kôsôm binj teñ gêdênj aê atom. ²⁸ Ma kêtû asagenjña aôm godec gebe jalêsôp latucoagêc to dêbuci alinanô atom. Aôm gôgôm gênj meloc. ²⁹ Aê katôm gebe janjôm aôm sec. Mago tamamnê Anôtô kêsôm binj gêdênj aê gêdênj gêbêc tonanj gebe ‘Ôlic taôm, ôsôm binj ñajam me sec teñ êndênj Jakob atom.’ ³⁰ Ma galoc aôm gôêc gômôênj gebe gôjam awam su tamamnê andunja. Mago kêtû asagenjña aôm gôjam genjenj aênoc anôtôi gwam.” ³¹ Jakob gêjô Laban awa gebe “Aê katêc tauc gaboc aôm ôjanjo latômio su anga aênoc. ³² Aôm embe ôtap nêmanôtôi gwam sa anga ñac teñ nê, nanj oc êmoa mata jali atom. Aêacnênj tawanj sêmoa, tec ômbêlêm ñoc waba e ôtap nêmanj sa ma ôkôc êsêac sêlic.” Jakob gênjô Rahel gêjam genjenj gênj tau ñawae atom.

³³ Amboac tonanj Laban kêsô Jakobnê bec gêja ma kêsô Leanê bec ma kêsô sakinjwagao luagêc nênj bec amboac tonanjenj, mago kêtap gênj tau sa atom. Go kêsa anga Leanê bec jakêsô Rahelnê. ³⁴ Ma Rahel kêkôc anôtôi gwam tau jakêsinj ôkwi gêc kamelenênj waba lau sêngônj ñaôña ñalêlôm ma enj tau gênjônj ñaô. Ma Laban kêbêlêm bec ñagênjêlôm samob ma kêtap gênj tau sa atom. ³⁵ Ma Rahel kêsôm gêdênj tama gebe “O ñoc ñatau, aê gadi sa kakô aôm lanjômnmê jakatôm atom, tec têtmac ñandanj êndênj aê atom, gebe kakôc ajônj.” Tec gesom-gesom, mago kêtap anôtôi gwam tau sa atom.

³⁶ Go Jakob têtac ñandanj kêsa ma kêsôm Laban. Ma Jakob kêsôm gêdênj Laban gebe “Aê gagôm sec amboac ondoc. Aê gagôm keso ondoc tec kôjanda aê gômôênj nec. ³⁷ Aôm

kôbêlêm ñoc waba samob. Aôm kôtap nêw waba ondoc sa. Otoc gêñ tau ênêc awêgeñ êndên aênoc tawan to aômnêm tawan lanônêm gebe sêlic ma sêmêtôc aêagêcnên biñ. ³⁸ Aê gamoa gawiñ aôm jala 20. Nêm domba têna to noniñ têna sêjam ñalatu su atom ma aê gaen domba kapoac ten anga nêm domba ñaton atom. ³⁹ Gêñ, tañ kêam sec sêkac gêngic nañ, aê kakên gêdên aôm gebe ôlic nañ atom, aê tauc gajô anga aênoc. Aôm kôkac aê gebe jajô gêñ samob, tañ sêjam geñgeñ gêdên ocsalô ma ônê, tañ sêjam geñgeñ gêdên gêbêc nañ amboac tonanjen. ⁴⁰ Aê gamoa amboac tonan. Gêdên ocsalô oc kêpac aê êndu ma gêdên gêbêc malo gêjam aê. Ma bêc gedec matocanô. ⁴¹ Jala 20 aê gamoa gawiñ aôm anga nêm andu. Aê gajam sakiñ aôm jala 14 gêjô latômoagêc. Ma jala 6 gêjô nêm bôc. Mago aôm gôjam ñoc ñaôli ôkwi kêtú dim 10. ⁴² Tamocnê Anôtô, Abrahamnê Anôtô ma Isaknê kêtêc tau ñamôkê embe êmoa êwiñ aê atom, go aôm ôsakiñ aê tolemoc sawageñ jana. Anôtô gêlic ñoc gêñwapac to lemoc ñakôm ma kêmêtôc nêm biñ gêdên gêbêc tonec.”

Jakob agêc Laban sêmoatiñ poac

⁴³ Go Laban gêjô en awa ma kêsôm gêdên Jakob gebe “Lauo tonec aênoc latucio, gôlôac tau aênoc gôlôac, bôc ñaton aênoc bôc ñaton ma gêñ samob, tañ aôm gôlic nañ, aênoc gêngoc. Mago ocsalô tonec aê janğôm asageñ êndên latucio me êndên nêñ gôlôac, tañ êsêac sêkôc nañ. ⁴⁴ Ajôc, aêagêc tamoatiñ poac ten. Poac tau êtu ñabelo êwa aêagêc saña ten.” ⁴⁵ Tec Jakob kêkôc poc ten jagêjac sa kêkô kêtú ñabelo. ⁴⁶ Ma Jakob kêsôm gêdên nê tawan gebe “Ajon poc sa.” Ma êsêac sêkôc poc ma sêboa sa kêtú ton ten. Ma êsêac sen gêñ sêngôn poc tau ñaô. ⁴⁷ Laban kêsam ton tau gebe Jegar-Sahaduta, mago Jakob kêsam gêñ tau gebe Galed. ⁴⁸ Laban kêsôm gebe “Ton tonan kêtú ñabelo êwa aêagêc saña êkô ñasawa.” Kêtú tonanña en kêsam gêñ tau gebe Galed, ⁴⁹ ma alê poc gebe Mispa gebe en kêsôm gebe “Aêagêc embe tamoa jaêc taun, go Apômtau ejop aêagêc. ⁵⁰ Aôm embe ôtu kasec aê latucio me ônam lauo ñagêdô mênşewiñ latucio, nañ ôlic katôman gebe ñamalac ten tec mênğewiñ aêagêc atom nec, mago Anôtô oc êjala gebe gejob aêagêc.”

⁵¹ Go Laban kêsôm gêdên Jakob gebe “Ôlic ton to alê poc tonec, tañ aê gajac sa kêkô aêagêc ñasawa nañ. ⁵² Ton tau to alê poc tonec êtu ñabelo gebe aê janğeli ton tonec wacjalom nêm gamên atom, ma aôm ôngeli ton to alê poc tonec mênjolom aênoc gamên êtu ôngôm aê secña atom. ⁵³ Abrahamnê Anôtô to Nahornê Anôtô ma agêc tameninê Anôtô êtu ñac-mêtôcwaga êkô aêagêc ñasawa.” Ma Jakob kêtôc lêma gêdên tama Isak nê kêtêc tau ñamôkê. ⁵⁴ Ma Jakob kêkên da ten anga lôc tonan ma kêkalem nê tawan gebe sênin polom. Ma êsêac sen polom ma sêmoa lôc tau gêdên gêbêc samuc tonan.

⁵⁵ Gêdên bêbêc kanucgeñ Laban gêdi ma kêlêşôp dêbui to latuio aliñanô to gêjam mec êsêac. Go gêwi êsêac siñ ma gêmu gêja nê gamên. * †

32

Jakob kêmasañ tau gebe êndac Esau

¹ Ma Jakob kêkôc nê lên sa amboac tonan. Ma Anôtônê anela dêdac en. ² Jakob gêlic êsêac ma kêsôm gebe “Anôtônê siñwaga êsêac.” Tec kêsam gamên tau ñaê gebe Mahanaim.

³ Go Jakob kêsakiñ nê lau jaen sêmuñ dêdên têwa Esau sêja, tañ gêngôn Edomnê gamên Seir. ⁴ Ma en kêtatu êsêac gebe “Asôm êndên ñoc ñatau Esau amboac tonec gebe Aômnêm sakiñwaga Jakob kêsôm biñ tonec gebe Aê gamoa gawiñ Laban e mênğêdên galoc. ⁵ Ma aê katap bulimakao to donki ma bôc ñaton ma sakiñwagao to ñac sa. Ma galoc kakên jaen gêdên ñoc ñatau gebe ôlic aê ñajamña.”

⁶ Lau jaenña sêmu dêdên Jakob sêja ma sêsôm gebe “Aêac aô lasê têwam Esau. En gêdi gebe êpuc aôm tontôn to lau 400 sêwiñ en.” ⁷ Tec Jakob kêtakê ñanô ma gêmoa tonalêlôm ñatutucgeñ ma gêwa lau, tañ sêwiñ en nañ, ma bôc ñaton to bulimakao ma kamele kêkôc

* **31:55:** Jegar-Sahaduta ñam gebe Ton tañ kêtú ñabelo. † **31:55:** Galed tonec Eholai awen ñam gebe Ton tañ kêtú ñabelo.

gêja ton luagêc. ⁸ En taê gêjam gêc tauja gebe “Esau embe êndac ton ten ma ensen su, go ton ten gacgen sêc sêna.”

⁹ Ma Jakob kêsôm gebe “O tamoc Abraham nê Anôtô ma tamoc Isak nê Anôtô, o Apômtau, aôm kôsôm gêdên aê gebe ‘Ômu ôna nê gamên to nê gamêac ma aê gabe jamoasin aôm.’ ¹⁰ Aê gên ñaôma nec katôm nê moasin to nê bin ñanên, tañ kôkên gêdên nê sakinwaga aê nan atom. Aê galom bu Jordan tonec tec kamêgôm ñoc tôcgen ma galoc katu ton luagêc. ¹¹ Aê jaten aôm gebe ônam aê kêsî êndên teoc Esau lêma, gebe aê katêc en. Moae êmên e ênac aêac samob êndu, ensen tenenji to nê gamêac êtômgen. ¹² Mago aôm kôsôm gebe ‘Aê gabe jamoasin aôm to jakên nê wakuc têtôm ganac gwêcña, tañ lau ten sêsa sa têtôm atom.’ ”

¹³ Ma en gêmôa ônê gêdên gêbêc tonan ma kêkôc nê gên samob, tañ kêtap sa nan, ñagêdô su gebe êwi sin êndên têwa Esau ñaôma. ¹⁴ En kêkôc nonin têna 200 to kapoac 20 ma domba 200 to kapoac 20, ¹⁵ ma kamela 30 tonên ñalutugen, tañ sênôm su nan, bulimakao tana 40 to kapoac 10, donki têna 20 to kapoac 10. ¹⁶ Bôc toton-toton tonan en kakên sêsêp sakinwaga lemen gêdên-gêdêngeñ ma kêsôm gêdên nê sakinwaga gebe “Amac amun aê ma akên ñasawa êsi tau êniñ ton êndên-êndên-geñña êngic êtômgen.” ¹⁷ En kêjatu ñac ñamataña gebe “Teoc Esau embe êndac aôm ma êtu kênac aôm gebe ‘Aôm nê ñatau asa. Aôm ôna ondoc. Gên, tañ gêmun aôm nan asanê,’ ¹⁸ go ôsôm gebe ‘Êsêac têtû nê sakinwaga Jakobnê gên. En gebe êkên gên tau êndên ñoc ñatau Esau ñaômagen. En tau kêdaguc aêac.’ ” ¹⁹ En kêjatu bin tonan gêdên ñac kêtû luagêcña to têtêacña ma êsêac samob, tañ têtêdaguc bôc ñaton gêdên-gêdêngeñ nan. “Amac embe andac Esau, go asôm bin tagen tonan êndên en ²⁰ ma asôm ten tonec êwiñ gebe ‘Nê sakinwaga Jakob kêdaguc aêac.’ ” Jakob taê gêjam gebe “Aê jaê wama en ña gên, tañ gabe jakên ñaômagen êndên en nan, êmun acgom, go jalic en lanôanô êtu ñamu. Moae êkôc aê sa.” ²¹ Tec gên, tañ gebe êkên ñaômagen êndên Esau nan, kêsêlên gêmun en ma en tau gêmôa bec ñamala gêdên gêbêc tonan.

Jakob agêc ñac ten sêmônân taun anga Peniel

²² Gêdên gêbêc tonan gêdi ma kêkôc nê awêagêc to nê sakinwagoagêc ma nê gamêac 11 gebe selom buselen Jabok. ²³ En kêkôc êsêac ma kêsakin êsêac selom bu tonê gên ñagêdô amboac tonan. ²⁴ Ma en taugen gêmôa ñamaken. Ma ñac ten jaagêc sêmônân taun e gêu bôn. ²⁵ Gêdên tañ ñac tau gêlic gebe oc êku Jakob tulu êtôm atom nan, kêtap Jakob kêsêp magi e magi kêsû gêdên agêc sêmônân taun sêmôa nan. ²⁶ Ma en kêsôm gebe “Ôwi aê sin gebe gêu bôn gac.” Mago Jakob kêsôm gebe “Aê jawi aôm sin atom e ônam mec aê êmun acgom.” ²⁷ Ma ñac tau kêsôm gêdên en gebe “Nê ñaê amboac ondoc.” Ma en kêsôm gebe “Jakob.” ²⁸ Go en kêsôm gebe “Sêsam aôm gebe Jakob êtiam atom, sêsam aôm gebe Israel, gebe aôm gôjac sin gêdên Anôtô to ñamalac ma kôku êsêac tulu.” ²⁹ Ma Jakob kêtû kênac en gebe “Ôsam nê ñaê êndên aê.” Mago en kêsôm gebe “Aôm kêtû kênac ñoc ñaê kêtû asagenña.” Ma en gêjam mec Jakob anga tônê. ³⁰ Go Jakob kêsam gamên tau ñaê gebe Peniel ma kêsôm gebe “Aê lanôcanô gêdên Anôtô lanôcanô ma gacgen gamoa tomatoc jaligen.” ³¹ Gêdên tañ kêka lêtêc Peniel nan, oc kêpi. Ma en kêka gwecgen gêja kêtû magiña. ³² Kêtû tonanña lau Israel sen bôc ñalabu atom e mên gêdên galoc gebe ñac tau kêtap Jakob kêsêp magi.

33

Jakob agêc Esau sê wama taun

¹ Ma Jakob gêoc mataanô sa e gêlic Esau to lau 400 sêwiñ en sêmên. Tec en gêjac sam nê gamêac gêdên Lea agêc Rahel to sakinwago luagêc. ² Ma en kêkên sakinwagoagêc to nê gamêac sêkô ñamata. Lea to nê gamêac têtêdaguc, ma Rahel agêc Josep sêkô êsêac samob ñamu.

³ Enj tau gêwê êsêac ac têtû oloŋ-oloŋ sêja. Enj gewec e jakêtap labôc kêtû dim 7 e jagêjac têwa sa.

⁴ Mago Esau kêlêti gêdêŋ enj jagêlô enj tôŋ to kêmbôêŋ enj kêsêp gêsutêkwa, ma kêlêsoŋ enj alianô. Ma agêc têtaj. ⁵ Gêdêŋ taj Esau gêôc mataanô sa e gêlic lauo to gôlôac naŋ, enj kêsôm gebe “Asa lau, tec sêwiŋ aôm.” Ma Jakob kêsôm gebe “Gôlôac, taj Anôtô kêkêŋ êsêac kêtû êmoasiŋ nêŋ sakiŋwagaŋa naŋ.” ⁶ Ma sakiŋwagaoagêc to nêŋ gôlôac mêtêdabiŋ ma sewec. ⁷ Go Lea to nê gôlôac mêtêdabiŋ ma sewec amboac tonanŋen. Gocgo Josep agêc Rahel mêtêdabiŋ ma sewec têtû ŋamu. ⁸ Ma Esau kêsôm gebe “Aôm taêm gêjam biŋ amboac ondoc kêpi tonŋ kapôêŋ, taj gadac naŋ.” Jakob gêjô enj awa gebe “Aê gabe ŋoc ŋatau êlic aê ŋajamŋa.” ⁹ Mago Esau kêsôm gebe “O lasicenec, aêŋoc gêŋ kêtôm aê. Ôkôc nêŋ gêŋmaŋ.” ¹⁰ Jakob kêsôm gebe “O masi. Aôm embe ôlic aê ŋajam, go ôkôc gêŋ tonanŋ anŋa aêŋoc gebe aê galic laŋômanô e kêtôm galic Anôtô tau laŋôanô gebe aôm kôkôc aê sa ŋajamŋen. ¹¹ Aê jateŋ aôm gebe ôkôc gêŋ, taj kakêŋ gêdêŋ aôm gêwac naŋ, gebe Anôtô kêmoasiŋ aê ŋanôŋen ma kakoc ŋoc gêŋ kêtôm aê su.” Enj kêpiŋkap Esau amboac tonanŋ e kêkôc gêŋ tau su.

¹² Go Esau kêsôm gebe “Ajôc, dandimaŋ ma tasêlêŋ. Aê jasêlêŋ jamuŋ aôm.” ¹³ Ma Jakob kêsôm gebe “O ŋoc ŋatau, aôm gôlicgac gebe gôlôac têtû kapôêŋ su atom ma aê gaê go domba to bulimakao tonjalatu naŋ. Embe sensoc êsêac sêsêlêŋ ec baliŋ sêŋgôm bêc tagen, ŋatonŋ samucŋen oc sênaŋa. ¹⁴ Amboac tonanŋ, ŋoc ŋatau, ôsêlêŋ ômuŋ aêac. Aê jawê bulimakao malô-malôŋen jandaŋguc êtôm bôc to gôlôac ŋasec-ŋasec sêkêŋ aê e wacjao lasê ŋoc ŋataunê gamêŋ Seir.”

¹⁵ Tec Esau kasôm gebe “Aê jawi lau, taj sêwiŋ aê naŋ, ŋagêdô siŋ sêwiŋ aôm.” Mago enj kasôm gebe “Sêwiŋ aêac êtu agenŋa. Ŋoc ŋatau, embe ôlic aê ŋajam, go êtôm.” ¹⁶ Tec Esau kêkac tau ôkwi gêdêŋ bêc tonanŋen gêmu gêja Seir kêtiam. ¹⁷ Ma Jakob kêsêlêŋ jagêô lasê Sukot ma kêkwê nê andu teŋ, ma gêjam bec kêtû nê bôcŋa. Kêtû tonanŋa enj kêsam gamêŋ tau gebe Sukot.

¹⁸ Go Jakob toôli samucŋen gêô lasê malac Sikem, taj gêc gamêŋ Kanaan naŋ. Enj kêsêlêŋ anŋa Mesopotamia gêmêŋ ma gêjam nê bec kêkô malac ŋamagê. ¹⁹ Ma enj gêjam ôli nom, taj nê bec kakô naŋ, anŋa Sikem tama Hamor latuinêŋ. Enj gêjam ôli ŋa mone 100. ²⁰ Anŋa tonanŋ enj gêboa altar teŋ sa ma kêsam altar tau gebe Anôtô, Israelnêŋ Anôtô enj. *

34

Siŋ kêsa Sikem

¹ Bêc teŋ Lea latuo Dina, taj Jakob kêka lasê naŋ, kêsêlêŋ gebe êlic lauo gamêŋ tonanŋa. ² Ma ŋac gamêŋ Hibŋa teŋ, taj kêtû gamêŋ ŋatau naŋ, Hamor latu Sikem, gêlic enj ma gêlô enj tôŋ ma gêmoa gêwiŋ enj e gêgôm enj kêtû sec. ³ Mago nê ŋalêlôm kêsap Jakob latuo Dina tôŋ. Enj têtac gêwiŋ ŋapalêo tau ma kêsôm biŋ ŋajamŋen gêdêŋ enj. ⁴ Tec Sikem kêsôm gêdêŋ tama Hamor gebe “Ômansaŋ biŋ gebe ŋapalêo tonanŋ êtu ŋoc awê.” ⁵ Ma Jakob gêŋô gebe enj gêgôm latuo Dina kêtû sec. Tagen latui sejop bôc sêmoa kôm, tec Jakob gêjam tau tôŋ e êsêac sêmu sêmêŋ acgom. ⁶ Ma Sikem tama Hamor gêdêŋ Jakob gêja gebe ênam biŋgalôm êwiŋ enj. ⁷ Jakob latui anŋa kôm sêmêŋ ma sêŋô biŋ tau ŋawae e gegen êsêac sa ma têtac ŋandaŋ ŋanô gebe Sikem gêgôm sec gêdêŋ Israel ma gêmoa gêwiŋ Jakob latuo, gebe lau teŋ sêŋgôm gêŋ amboac tonanŋ atomanô.

⁸ Mago Hamor gêjam biŋgalôm gêwiŋ êsêac ma kêsôm gebe “Latucnê ŋalêlôm gêwiŋ latômo samucŋen, tec gabe jateŋ aôm ôkêŋ enj êndêŋ enj êtu êna awê. ⁹ Tanam tauŋmaŋ. Amac akêŋ latômio êndêŋ aêac ma akôc aêac latuŋio êjô. ¹⁰ Amoa awiŋ aêac atu têlê. Ma gamêŋ êtu amacnêŋ gamêŋ. Amoa gamêŋ tau ma atulu gêŋ e atu lau tolêlôm.” ¹¹ Ma

* **33:20:** Sukot ŋam gebe Bec.

Sikem kêsôm biñ gêdêñ awê tama to lui gebe “Alic aê ênac matemanô ñajammañ. Ma gêñ samob, tañ atenñ anğa aêñoc nañ, aê gabe jakêñ êndêñ amac. ¹² Amac embe ajatu ñaôli kapôêñ sec to awalauñ, oc jakêñ êtôm tê ajatu nêgenñ. Tagenñ akêñ ñapalêo tau êtu ñoc awê.”

¹³ Jakob latui sêjô Sikem agêc tama Hamor awenñ sêbanac biñgenñ gebe enñ gêgôm luñio Dina kêtü sec. ¹⁴ Êsêac sêsôm gêdêñ êsêagêc gebe “Aêac atôm atom gebe akêñ luñio êndêñ ñac samuc tenñ, tañ sêsa enñ atom nañ. Biñ amboac tonanñ êngôm aêac majenñ. ¹⁵ Anğôm biñ tonec êtu tônia êmuñ acgom, gebe asa nêñ ñacwaga samob e amac mênjatôm aêac acgom, go aêac alóc êndêñ nêñ biñ ¹⁶ ma akêñ latuñio êndêñ amac ma aêac akôc amac latômio to amoa awiñ e tatu laum tagenñ. ¹⁷ Mago amac embe akêñ tañem ma biñ ma asa taôm atom, go aêac akôc latuñio su ma aêc ana.”

¹⁸ Êsêacnêñ biñ tonanñ kêmoasiñ Hamor agêc Hamor latu Sikem. ¹⁹ Ma ñac wakuc tau gêgôm gêñ tau ñanô kêsa sebenñ gebe enñ têtac gêwiñ Jakob latuo. Ñac tau nê gôlôac tetoc enñ sa kêlêlêc nêñ lau ñagêdô su. ²⁰ Ma Hamor agêc latu Sikem sêo lasê nêñ malac ñasacgêdô ma sêjam biñgalôm sêwiñ ñacwaga malacña ma sêsôm gebe ²¹ “Lau tonanñ sê sêlêb gêdêñ aêac, Amboac tonanñ alóc gebe sêmoa aêacnêñ gamênñ ma têtulu gêñmañ. Alic acgom, gamênñ tau kapôêñ kêtôm êsêac sêñgônña. Aêac tanam êsêac latuñio ma takêñ nêñ latuñio êndêñ êsêac sênam. ²² Tagenñ êsêac oc sêmoa aêac ñaluñ tatu laum tagenñ atom, aêac talóc sa gebe êsêacnêñ biñ tecenec êtu tônia acgom gebe Tasa nêñ ñacwaga samob êtôm êsêac sêsa taunñ nañ. ²³ Ma êsêacnêñ bulimakao to waba ma bôc samob oc têtü aêacnêñ atom me. Tagenñ tecenec gebe talóc êndêñ êsêacnêñ biñ, go êsêac sêmoa sêwiñ aêac.” ²⁴ Ma êsêac samob, tañ sêsô-sêsa ênê malac ñasacgêdô sêmoa nañ, sêkêñ tañenñ Hamor agêc latu Sikem nêñ biñ. Ma sêsa ñacwaga samob, tañ sêsô-sêsa ênê malac ñasacgêdô sêmoa nañ.

²⁵ Gêdêñ ñabêc kêtü têlêac kamoc kêtunñ êsêac. Tec Jakob latuagêc Simeon agêc Lewi, Dinanê luñacagêc, sêkôc nêñ siñ ma kelecgenñ sêja malac jasêjac ñacwaga samob êndü. ²⁶ Êsêac sêjac Hamor agêc latu Sikem ña siñ amboac tonanñenñ, ma sêkôc Dina su anğa Sikemnê andu ma sêc sêja. ²⁷ Ma Jakob latui sêjac lau gêmac ma sêjanço waba malac tonanña su gebe êsêac sêgôm luñio kêtü sec. ²⁸ Êsêac sêjanço nêñ domba to bulimakao ma donki ma gêñ, tañ sêmoa malaclêlôm to kôm nañ su. ²⁹ Êsêac sêkôc waba samob ma nêñ gôlôac ñasac-ñasac samob to nêñ lauo ma sêwê êsêac sêc sêja ma sêjam genñenñ gêñ samob, tañ gêc nêñ andu nañ. ³⁰ Ma Jakob kêsôm gêdêñ Simeon agêc Lewi gebe “Amagêc akalem gêñ togêjô kêpi aê, gebe êngôm lau gamênñ tonanña, lau Kanaan to Perisña, têtac sec êndêñ aê êtu amacña. Aêñoc lau luagêcgençoc. Êsêac embe sêmbiñ taunñ tônia êtu sênac siñ êndêñ aêña, oc sensenñ aê tauc to ñoc gôlôac samucgenñ su tanaña.” ³¹ Mago êsêagêc sêjô enñ awa gebe “Enñ êngôm luñio amboac mockaiño tenñ me.”

35

Anôtô géjam mec Jakob anğa Betel

¹ Anôtô kêsôm gêdêñ Jakob gebe “Ajôc, ôndi ôpi Betel ôna naôngônñ ônê ma ômboa altar tenñ sa êndêñ Anôtô, tañ geoc tau lasê gêdêñ aôm gêdêñ tañ gôêc têtam Esau su nañ.” ² Tec Jakob kêsôm gêdêñ nê gôlôac to lau samob, tañ sêmoa sêwiñ enñ nañ, gebe “Awi anôtôi gwam, tañ sêc amacña nañ, siñ to akwasinñ nêñ ñatêmui samob su ma asô nêñ ñakwê wakuc. ³ Su, go aêac dandi tapi Betel tana. Ma aê jamboa altar sa êndêñ Anôtô, tañ kêkêñ taña aê gêdêñ bêc, tañ gamoa tonçoc ñalêlôm ñatutucgenñ ma mênğewiñ aê anğa intêna samob, tañ aê kasa nañ.” ⁴ Go êsêac sêkêñ anôtôi gwam samob, tañ sêc êsêacña nañ, gêdêñ Jakob to salasa, tañ genñ kalenñ tañenñlauñ nañ, ma Jakob kêsunñ gêñ tau auc gêc kamem, tañ kêkô Sikem ñagala nañ ñalabu.

⁵ Go êsêac dêdi. Ma Anôtô gêgôm lau malac ñamagê-magêña samob têtêc taunñ e sêjanda Jakob latui atom. ⁶ Ma Jakob to nê lau samob sêo lasê Lus (Betel tau tonanñ), tañ gêc

gamêñ Kanaanja. ⁷ Ma anja tônê enj gêboa altar tenj sa ma kêsam gamêñ tau gebe “El-Betel,” gebe Anôtô geoc tau lasê gêdêñ enj anja tônê gêdêñ tanj enj gêc têwa su nanj. ⁸ Ma Rebekanê jaomwagao Debora gêmác êndu ma sêsunj enj gêc kamem, tanj kêkô Betel ñalabu nanj, ñaajunj. Ma êsêac sêsam ka tau gebe “Kamem Tanjiboa.”

⁹ Ma Anôtô geoc tau lasê gêdêñ Jakob kêtiam gêdêñ tanj enj anja Mesopotamia gêmêñ nanj gêjam mec enj. ¹⁰ Ma Anôtô kêsôm gêdêñ enj gebe “Aômnêm ñaê Jakob, mago sêsam aôm gebe Jakob êtiam atom, sêsam aômnêm ñaê gebe Israel.” Tec sêsam enj gebe Israel. ¹¹ Ma Anôtô kêsôm gêdêñ enj gebe “Ñajana ñatau Anôtô aê. Ôka gôlôac lasê e têtú lau taêsam. Laum kapôên tenj ma lau toê-toê sêsa anja aômnêm. Ma kinj sêsa anja aômnêm amboac tonanjenj. ¹² Nom, tanj kakêñ gêdêñ Abraham agêc Isak nanj, aê gabe jakêñ êndêñ aôm to gabe jakêñ nom tau êndêñ nêñ wakuc, tanj sêsa sêndanjuc aôm nanj.” ¹³ Go Anôtô gêwi gamêñ, tanj gêjam binjalôm gêdêñ enj nanj, sinj kêpi lolôc gêja. ¹⁴ Ma Jakob kêsunj alê tenj sa kêtú ñabelo kêkô gamêñ, tanj Anôtô gêjam binjalôm gêdêñ enj nanj. Alê poc tau enj kêkêc wain kêpi kêtú da ma kêkêc niptêkwi kêpi. ¹⁵ Ma Jakob kêsam gamêñ Anôtô gêjam binjalôm gêwiñ enja tau gebe Betel.

Rahel gêmác êndu

¹⁶ Go êsêac dêdi anja Betel. Ac sêsêlêñ têdabinj Eprat ma ñapalê kêtunj Rahel secanô. ¹⁷ Gêdêñ tanj ñandanj kêtunj enj ñanô nanj, ênê jaomwagao kêsôm gêdêñ enj gebe “Ôtêc taôm atom. Aôm ôkôc ñapalê ñac tenj êtiam.” ¹⁸ Mago gêdêñ tanj kêdabinj gebe awa êtu dambê ma êmac êndu nanj, enj gê ênê ñaê gebe Benoni. Mago nê tama kêsam enj gebe Benjamin. ¹⁹ Ma Rahel gêmác êndu. Ac sêsunj enj gêc intêna Epratña (ñaê tenj gebe Betlehem) ñatali. ²⁰ Ma Jakob kêsunj alê poc tenj kêkô sêo ñaô. Alê tau kêtú Rahelnê sêo ñabelo, tanj kêkô e gêdêñ galoc. ²¹ Go Israel gêdi ma gêjam nê bec kêkô andu soso Ederña ñamakenj.

Jakobnê wakuc

²² Gêdêñ tanj Jakob gêñgônj gamêñ ônê nanj, Ruben gêja gêmóa gêwiñ tênanê anao Bilha. Ma Jakob gêñô binj tau ñawae.

Jakob latui 12. ²³ Lea latui gebe Ruben (Jakobnê ñacsêga), Simeon, Lewi, Juda, Isakar ma Sebulon. ²⁴ Rahel latu gebe Josep agêc Benjamin. ²⁵ Rahelnê sakinjwagao Bilha latui gebe Dan agêc Naptali. ²⁶ Leanê sakinjwagao Silpa latui gebe Gad agêc Aser. Jakob latui tau tonanj, tenenji sêkôc êsêac anja Mesopotamia.

Isak gêmác êndu

²⁷ Ma Jakob gêo lasê tama Isak anja Mamre (me Kiriati-Arba, ñaê tenj gebe Hebron) Abraham agêc Isak nêñ gamêñ sêmoaña. ²⁸ Isaknê jala kêtú 180. ²⁹ Ma katu gêwi enj sinj e gêmác êndu, go sêkêñ enj gêc gêwiñ nê lau. Enj kêtú ñamalacanô su ma ênê jala gêbacnê tomalagenj. Ma latuagêc Esau agêc Jakob sêsunj enj. * † ‡

36

Esaunê wakuc

¹ Esau (nê ñaê tenj gebe Edom) nê wakuc tau tonec. ² Esau gêjam lauo anja lau gamêñ Kanaanja latunjo nêñ. Ñac gamêñ Hetña Elon latuo Ada ma Ana latuo Oholibama. Ana enj ñac gamêñ Hibña Sibeon latu. ³ Ma Ismael latuo Basemat, Nebajot luo enj. ⁴ Ma Ada kêkôc Esau latu Elipas ma-Basemat kêkôc Reuel. ⁵ Ma Oholibama kêkôc Jeus, Jalam ma Kora. Esau latui tau tonanj, tanj tenenji sêkôc êsêac anja gamêñ Kanaan.

⁶ Go Esau kejonj nê lauo ma latuio to ñac ma nê lau samob, nê bulimakao to nê bôc samob ma nê waba, tanj kêtap sa gêdêñ tanj enj gêmóa gamêñ Kanaan nanj, ma gêc lasi Jakob su gêja gamêñ jaêc. ⁷ Gebe êsêagêcnêñ waba taêsam ñasec, tec êsêagêc têtôm gebe

* **35:29:** El-Betel ñam gebe Anôtô tanj gêmóa Betel. † **35:29:** Benoni ñam gebe Ñoc ñandanj latu. ‡ **35:29:** Benjamin ñam gebe Moasinj latu.

sêmoa sêwiņ tauņ atom ma gamêņ, taņ êsêagêc sêmoa naņ, kêtôm gebe êlôm nêņ bôc atom.
⁸ Kêtu tonanņa Esau jagêņgôn gamêņ lôcņa Seir. (Esaunê ñaê teņ gebe Edom.)

⁹ Lau Edom tamenji Esau, taņ gêņgôn gamêņ lôcņa Seir naņ, nê wakuc tau tonec. ¹⁰ Esau latui nêņ ñaê tau tonec gebe Esaunê awê Ada latu Elipas, Esaunê awê Basemat latu Reuel. ¹¹ Elipas latui Teman, Omar, Sepo, Gatam ma Kenas. ¹² (Esau latu Elipas nê awê teņ gebe Timna. Eņ kêkôc Elipas latu Amalek.) Esaunê awê Ada latui tau tonanņ. ¹³ Reuel latui tau tonec gebe Nahat, Sera, Sama ma Misa. Esaunê awê Basemat latui tau tonanņ. ¹⁴ Esaunê awê Sibeon latu Ana latuo Oholibama nê latui tonec. Eņ kêkôc Esau latui Jeus, Jalam ma Kora.

¹⁵ Esau latuinêņ kasêga tonec. Esaunê ñacsêga Elipas latui tonec gebe kasêga Teman, Omar, Sepo, Kenas, ¹⁶ Kora, Gatam ma Amalek. Elipasnê kasêga êsêac, taņ sêņgôn gamêņ Edom. Ada latui êsêac. ¹⁷ Esau latu Reuel latui tonec gebe kasêga Nahat, Sera, Sama ma Misa. Reuelnê kasêga êsêac, taņ sêņgôn gamêņ Edom. Esaunê awê Basemat latui êsêac. ¹⁸ Esaunê awê Oholibama latui tonec gebe Jeus, Jalam ma Kora. Esaunê awê Ana latuo Oholibama kêkôc kasêga tonanņ. ¹⁹ Esau (nê ñaê teņ gebe Edom) latui to nêņ kasêga tonanņ.

Seirné wakuc

²⁰ Ñac gamêņ Hornņa Seir latui, taņ sêņgôn gamêņ tonanņ naņ, tonec gebe Lotan, Sobal, Sibeon, Ana, ²¹ Dison, Eser ma Disan. Seir latui êsêac, taņ têtú lau gamêņ Hornņa nêņ kasêga anğa gamêņ Edom. ²² Lotan latui tau tonec gebe Hori agêc Heman. Lotan luo Timna. ²³ Sobal latui tau tonec gebe Alwan, Manahat, Ebal, Sepo ma Onam. ²⁴ Sibeon latui tau tonec gebe Aia agêc Ana. Eņ Ana, taņ katap bumata ñandan sa gêdêņ taņ gejob tama Sibeon nê donki anğa gamêņ sawa. ²⁵ Ananê gôlôac tonec gebe Dison agêc Oholibama, Ana latuo. ²⁶ Dison latui tonec gebe Hemdan, Esban, Itran ma Keran. ²⁷ Eser latui tonec gebe Bilan, Sawan ma Akan. ²⁸ Disan latui tonec gebe Us agêc Aran. ²⁹ Lau gamêņ Hornņa nêņ kasêga tau tonec gebe Lotan, Sobal, Sibeon, Ana, ³⁰ Dison, Eser ma Disan. Lau gamêņ Hornņa nêņ kasêga tonanņ têtôm êsêacnêņ gôlôac anğa gamêņ Seir.

Kiņ Edomņa

³¹ Kiņ, taņ sêjam gôliņ gamêņ Edom gêdêņ têm, taņ kiņ teņ gêjam gôliņ lau Israel atom tagen naņ, tau tonec. ³² Beor latu Bela gêjam gôliņ Edom. Ênê malac ñaê gebe Dinhaba. ³³ Bela gêmác êndu ma Sera anğa Bosra latu Jobab gêjam gôliņ gêjô eņ su. ³⁴ Jobab gêmác êndu ma Husam anğa lau Teman nêņ gamêņ gêjam gôliņ gêjô eņ su. ³⁵ Husam gêmác êndu ma Bedad, taņ kêku Midian tulu anğa Moabnêņ gamêņ naņ, latu Hadad gêjam gôliņ gêjô eņ su. Ênê malac ñaê gebe Awit. ³⁶ Hadad gêmác andu ma Samla anğa Masreka gêjam gôliņ gêjô eņ su. ³⁷ Samla gêmác êndu ma Saul anğa Rehobot, taņ gêc bu Euprat ñatali naņ, gêjam gôliņ gêjô eņ su. ³⁸ Saul gêmác êndu ma Akbor latu Bal-Hanan gêjam gôliņ gêjô eņ su. ³⁹ Akbor latu Bal-Hanan gêmác êndu ma Hadar gêjam gôliņ gêjô eņ su. Ênê malac ñaê Pau. Ênê awênê ñaê Mehetabel. Eņ Mesahab latuo Matred nê latuo.

⁴⁰ Esaunê kasêganêņ ñaê tau tonec têtôm nêņ gôlôac to nêņ gamêņ sêņgônņa. Kasêga Timna, Alwa, Jetet, ⁴¹ Oholibama, Ela, Pinon, ⁴² Kenas, Teman, Mibsar, ⁴³ Magdiel, Iram. Edom (ñaê teņ gebe Esau, taņ kêtú Edom tama) nê kasêga tonanņ kêtôm nêņ gamêņ sêņgônņa anğa tauņ nêņ nom.

37

Josep to têtúwai

¹ Jakob gêņgôn gamêņ Kanaan, gamêņ, taņ tama gêņgôn amboac ñac jaba naņ. ² Jakobnê gôlôacnêņ miņ tau tonec.

Josepnê jala kêtú 17. Eņ gejob bôc gamoa gêwiņ têtúwai. Eņ ñapalê matacgen gêmóa gêwiņ tamanê lauo Bilha agêc Silpa nêņ latuņi. Ma Josep kêdôn êsêacnêņ biņ keso gêdêņ tamenji.

³ Ma Jakob têtac gêwiñ Josep kélêlêc nê gôlôac ñagêdô su, gebe eñ gêlic eñ amboac latu, tañ kêka eñ lasê gêdêñ kêtù ñamalacanô su. Ma eñ kêsi êna ñakwê baliñ teñ toñjalêma. ⁴ Mago gêdêñ tañ têtai sêlic gebe tamenji têtac gêwiñ eñ kélêlêc latui ñagêdô samob su nañ, êsêac têtac sec gêdêñ eñ ma sêsôm biñ malô teñ gêdêñ eñ atom.

⁵ Gêdêñ ñasawa teñ Josep gêc mê teñ. Eñ gajac miñ biñ tau gêdêñ têtai ma êsêac têtac sec ñanôgeñ gêdêñ eñ. ⁶ Eñ kêsôm gêdêñ êsêac gebe “Akêñ tañem mê, tañ aê gaêc nañ. ⁷ Aêac tajak lagic polom toñakainj tamoã kôm, tec aêñoc lagic gêjac sa jakêkô ma amacnêm mênşegi aêñoc auc ma sewec gêdêñ ñoc lagic.” ⁸ Têtai sêsôm gêdêñ eñ gebe “Aôm gobe ônam gôliñ aêac ma ôtu aêacma kiñ me.” Ma êsêac têtac sec samucgeñ gêdêñ eñ kêtù ênê ma to biñña. ⁹ Go eñ gêc mê teñ kêtiam ma jagêjac miñ gêdêñ têtai ma kêsôm gebe “Alic acgom, aê gaêc mê teñ kêtiam. Oc to alôn ma utitalata 11 sewec gêdêñ aê.” ¹⁰ Biñ tonañ eñ gêjac miñ gêdêñ tama to têtai. Tec tama gec biñ eñ ma kêsôm gêdêñ eñ gebe “Mê, tañ aôm gôêc nañ, ñam amboac ondoci. Aêagêc têtam to têtami wacapôn aenduc êndêñ aôm biññanôgeñ me.” ¹¹ Ma têtai sêjam lêmuñ eñ, mago tama taê gêjam biñ tau gêc nê ñalêlôm.

Lau Aiguptu sêjam ôli Josep

¹² Ma têtai jasejop tamenjinê bôc sêmoã Sikem ñagala. ¹³ Ma Israel kêsôm gêdêñ Josep gebe “Aôm gôlicgac me, têtami sejop bôc sêmoã Sikem. Ômôên acgom, aê gabe jasakiñ aôm ôndêñ êsêac ôna.” Ma Josep kêsôm gêdêñ eñ gebe “Aê tec gamoã.” ¹⁴ Tec eñ kêsôm gêdêñ eñ gebe “Galoc ôna ma ônac têtami to bôc kêsi ma ômu ômôên ôkêñ ñawae êndêñ aê.” Tec kêsakiñ eñ ança gaboañ Hebronña e jagêdô lasê Sikem. ¹⁵ Ma ñac teñ kêtap eñ sa geo gêmoo kôm ñalêlôm. Ma ñac tau kêtù kênac eñ gebe “Aôm gosom asagenj.” ¹⁶ Eñ kêsôm gebe “Aê gasom teoci. Ôsôm êndêñ aêmanj, êsêac sejop bôc sêmoã ondoci.” ¹⁷ Ma ñac tau kêsôm gebe “Êsêac sêc sêja gebe aê ganô êsêac sêsôm gebe ‘Taêc tana Dotanmanj.’ ” Tec Josep kêdaguc têtai e jakêtap êsêac sa sêmoã Dotan. ¹⁸ Êsêac sêlic eñ kêsa jaêcgeñ, mênkêdabiñ êsêac atom tagenj, ma ac sêkic ênê biñ gebe sênac eñ êndu. ¹⁹ Êsêac sêsôm gêdêñ taunj gebe “Op, mê ñatau gêmênşac. ²⁰ Ajôc, tanac eñ êndumanj ma tambaliñ eñ êsêp sê teñ, go tasôm gebe bôc sec teñ geñ eñ su ma talic ênê mê ñanô acgom.” ²¹ Mago Ruben gêñô biñ tau ma gebe ênam eñ kêsi ança êsêac lemenj, tec kêsôm gebe “Dansenj eñ su atom.” ²² Ma Ruben kêsôm gêdêñ êsêac gebe “Akêc dec sinj atom, naambaliñ eñ êsêp sê tônê êmoã gamên sawa, mago lemem êpi eñ atom.” Eñ gebe ênam eñ sa ança êsêac lemenj e êsakiñ eñ êmu êndêñ tama êna êtiam, tec kêsôm biñ tonañ. ²³ Gêdêñ tañ Josep mênşegêdô lasê têtai nañ, êsêac sêkwalec ênê ñakwê baliñ su, ñakwê baliñ tau, tañ eñ kêsô nañ toñjalêma, ²⁴ ma sêkôc eñ tônj jasêbaliñ eñ kêsêp sê teñ gêja. Sê tau ñakelenj, bu kêpoac ñalêlôm atom.

²⁵ Go êsêac sênşôn sic gebe sêninj gêñ. Ac sêoc matenjanô sa e sêlic lau Ismael pom teñ ança Gilead tonênj kamele sêmênj, tañ sejonj katêkwi to gêñmalu ma niptêkwi sebe sêsêp Aiguptu sêna. ²⁶ Go Juda kêsôm gêdêñ nê lasitêtai gebe “Aêac embe tanac lasinji êndu to tasinj ênê dec ôkwi, oc tatap ñanô amboac ondoci sa. ²⁷ Ajôc, takênj eñ êndêñ lau Ismael sênam ôli eñ ma aêac lemenj êpi eñ atom gebe eñ kêtù aêac lasinji. Aêacnênj dec tagenj.” Ma ênê lasitêtai sêkênj tañenj eñ. ²⁸ Ma têtulu-gênşwaga ança Midian sêsêlênj sêoc lêlêc êsêac. Go Josep têtai sê eñ sa ança sêlêlôm ma sêkênj eñ gêdêñ lau Ismael sêjam ôli eñ ña silber ñadôn 20. Ma êsêac sêkôc Josep sêja Aiguptu.

²⁹ Ma Ruben gêmû gêja sê e gêlic Josep jaôb tagenj, tec kêkac nê ñakwê gêñşic ³⁰ ma gêmû gêdêñ lasii jakêsôm gebe “Ñapalê malamê. Ma aê, aê oc jaêc jasa ondoci jana.” ³¹ Go êsêac sêkôc Josepnê ñakwê jasêjac noninj teñ êndu ma sêsac ñakwê tau tônj kêsêp ñadeci. ³² Ma êsêac sêsakiñ ñakwê baliñ toñjalêma ma sêkênj gêdêñ tamenji ma sêsôm gebe “Aêac atap gêñ toneci sa. Ôlic acgom, latômnê ñakwê me masi.” ³³ Ma eñ kêjala gêñ tau ma kêsôm gebe “Latucnê ñakwêşoc. Bôc sec teñ kêkac Josep popoci ma geñ eñ biññanôgeñ.” ³⁴ Go Jakob kêkac nê ñakwê gêñşic ma kêsô talu kêtù nê ñakwê ma kêtanj latu ñatanjiboo gêmoo

bêc taêsam. ³⁵ Latuio to ñac samob dêdi sebe sênâmalô-malô en, mago en gedec gebe sênâmalô en ma kêsôm gebe “Masi, aê totañiboagen jasêp lamboam jawiñ latuc jana.” Tama kêtañ-kêtañ en amboac tonañ. ³⁶ Kêtañ gêmôa ma lau Midianña sêkên Josep gêdên Potipar anga Aiguptu gêjam ôli en. En Paraonê gejobwagasêga ten, tañ kêtû lau sinwaga nêñ laumata. * sêsô ñakwê lanğwa me talu.

38

Juda agêc Tamar nêñ biñ

¹ Gêdên ñasawa tonañ Juda gêwi nê lasitêwai sin-ma jakêsap ñac gamên Adulamña ten tôn, nê ñaê gebe Hira. ² Anğa onê Juda gêlic ñac gamên Kanaanña Sua latuo. En gêjam en kêtû ênê awê ma gêmôa gêwiñ en. ³ Ma en kêkêkam ñapalê e kêkôc latu ten. Ma en gê ênê ñaê gebe Er. ⁴ Go en kêkêkam ñapalê ten kêtiam e kêkôc latu ten ma gê ênê ñaê gebe Onan. ⁵ Ma kêkôc latu ten kêtiam ma gê ênê ñaê gebe Sela. Gêdên tañ kêkôc Sela nañ, en gêmôa Kesib. ⁶ Ma Juda kêjaliñ awê ten sa ma kêkên gêdên ñacsêga Er. Ênê ñaê gebe Tamar. ⁷ Mago Juda latu ñacsêga Er gêjac Apômtau mataanô ñajam atom, tec Apômtau gesen en su. ⁸ Go Juda kêsôm gêdên Onan gebe “Ôndên têtwanê awê ôna ma ônam en ôjô têtwan ma ôkên ñawê ajô têtwan su.” ⁹ Mago Onan kêjala gebe ñapalê oc têtû ênê atom, tec gêdên tañ en gêmôa gêwiñ têtwanê awê nañ, kêkêc sulu kêsêp nom gebe têtwa êtap wakuc sa atom. ¹⁰ Mago Apômtau gêlic gên, tañ en gêgôm nañ, ñajam atom ma gesen en su amboac tonañ. ¹¹ Go Juda kêsôm gêdên lawao Tamar gebe “Ôngôn tamamnê andu amboac awêtuc ten e latuc Sela êtu kapôên acgom.” Gebe en kêtêc tau gebe moae Sela êmac êndu amboac tonañ êtôm têtwaagêc. Amboac tonañ Tamar gêja gêngôn tamanê andu.

¹² Jala ñagêdô gêjaña acgom, go Sua latuo, tañ Juda gêjam nañ, gêmac êndu. Gêdên tañ Juda kêkac kaukac su nañ, êsêagêc nê ñac Hira anğa Adulam sêpi Timna dêdên nê lau sêkapiñ-domba-ñaôliluwaga sêja. ¹³ Ma êsêac sêsôm gêdên Tamar gebe “Lawam kêpi Timna gêja gebe êkapiñ nê domba ñaôlilu.” ¹⁴ Tec en kêkac nê abec su ma gi tau auc ña obo lala ma gêngôn Enaim ñasacgêdô, tañ gêc intêna Timnaña nañ. En gêlic Sela kêtû kapôên su, mago sêkên en kêtû ênê awê su atom tagen. ¹⁵ Gêdên tañ Juda gêlic en nañ, gêjam kauc gebe awê mockaiño ten, gebe gêsañ lanğanô auc. ¹⁶ En gelom gêdên en gêja intêna ñamaken jakêsôm gebe “Ômôên, aê gabe jamoa jawiñ aôm.” Gebe en kêjala atom gebe lawao. Ma awê tau kêsôm gebe “Aôm embe ômoa ôwiñ aê, go ôkên asagen êndên aê êjô.” ¹⁷ En kêsôm gebe “Aê gabe jasakiñ noniñ kapoac ñalatu anğa bôc ñaton êndên aôm.” Ma en kêsôm gebe “Aôm gobe ôkên kamaclaun ten êndên aê e êndên ñanoc ôsakiñ gên tauña me masi.” ¹⁸ En kêsôm gebe “Aê jakên asagen êtu kamaclaun êndên aôm.” En gêjô en awa gebe “Ôkên nêm ñatalô êwa aôm saña, tañ sepen kêsêp ki nañ, tonalêkôngeñ ma nêm tôc, tañ kômêgôm nañ, êndên aê.” Tec en kêkên gên tau gêdên en ma gêmôa gêwiñ en e taê. ¹⁹ Go awê tau gêdi ma gêc gêja. Ma en kêkac nê obo lala su ma gêjam abec kêtiam.

²⁰ Ma Juda kêsakiñ nê ñac anğa Adulam kêkôc noniñ ñalatu gêja gebe êkôc kamaclaun anğa awênê êmu êmên, mago kêtap en sa atom. ²¹ Tec en kêtû kênac lau malacña gebe “Awê mockaiño, tañ gêngôn intêna Enaimña ñatali nañ, gêmôa ondoc.” Ma êsêac sêsôm gebe “Awê mockaiño ten gêmôa tonec atom.” ²² Tec en gêmu gêdên Juda jakêsôm gebe “Aê katap en sa atom ma lau malacña sêsôm gebe awê mockaiño ten gêmôa tonec atom.” ²³ Ma Juda gêjô en awa gebe “Amboac tonañ êkôc gên tau êtu ênê gêngman, gebe lau sêômac aê atom. Aôm gôlicgac gebe aê kasakiñ noniñ ñalatu gêja su, mago aôm kôtap en sa atom.”

²⁴ Ñasawa amboac ajôn têtêac gêjaña, tec sêjac miñ gêdên Juda gebe “Lawamo Tamar gêgôm gên mockaiñoña e galoc kêkêkam ñapalê gêmôa.” Ma Juda kêsôm gebe “Akôc en êsa êna ma akên ja êniñ en.” ²⁵ Ma êsêac sêwê en kêsâ gêja, tec en kêsakiñ biñ gêdên lawa gebe

* **37:36:** Lau ñanô embe têtap gêngwapac sa, go têtap tanjiboa ma

“Nac, tañ kêtü gêñ tonañ natau nan, kêtü ñapalê tama.” Ma enj kêsôm gebe “Ôsala gêñ tau ñapepgeñ. Natalô êwa natau sana, tañ sepeñ kêsêp ki nan tonjalêkôn ma tôtec nec natau asa.”
²⁶ Ma Juda kêjala gêñ tau ma kêsôm lasê gebe “Enj awê gêdêñ kêlêlêc aê su gebe aê kakêñ latuc Sela gêdêñ enj atom.” Ma enj gêmôa gêwiñ enj kêtiam atom.

²⁷ Gêdêñ enj êkôc ñapalê ñanoc nan kêkôc ôliñbôm. ²⁸ Gêdêñ tañ ñapalê kêtüñ enj gêmôa nan, ñapalê teñ kêkêñ lêma kêsa gêmêñ. Ma jaomwagao kêkôc lêkôn kokoc ma kêkic tön kêpi ñapalê lêma ma kêsôm gebe “Tonec gêô lasê kêtü ñamata.” ²⁹ Mago enj kêtaiñ lêma su ma ñac teñ kêsa gêmêñ ma jaomwagao kêsôm gebe “Aôm gôc nêñ intêna gêñgicgac.” Tec sê ênê ñaê gebe Peres. ³⁰ Go lasi kêdaguc tolêkôn kokoc gêc lêma, ma sê ênê ñaê gebe Sera.

39

Josep gêjam sakinj Potipar

¹ Ma êsêac sêkôc Josep sêsêp Aiguptu sêja ma Paraonê kasêga teñ, ñac Aiguptuñ Potipar, tañ gejob sinwaga ton teñ nan, gêjam ôli enj anja lau Ismael, tañ sêkôc enj gêja ôñê nan nêñ.
² Apômtau gêwiñ Josep, tec gêjam kôm samob tonanôgeñ gamoa nê natau, ñac Aiguptuñ, nê andu. ³ Ma ênê natau gêlic gebe Apômtau gêwiñ enj ma kêmoasiñ enj, tec gêgôm gêñ samob ñapep sawa. ⁴ Kêtü tonanña enj gêlic enj ñajam ma kêkêñ enj kêtü tau nê sakinwaga ma enj gêgôm enj kêtü ênê andu ñagejobwagasêga ma kêkêñ enj gejob ênê waba samob. ⁵ Gêdêñ têm tañ enj kêkêñ enj kêtü andu to êna waba samob ñagejobwagasêga nan, Apômtau gêjam mec ñac Aiguptuñ nê andu kêtü Josepña. Apômtau gêjam mec ênê waba samob anja andu to kôm kêtômgeñ. ⁶ Kêtü tonanña enj kêkêñ gêñ samob kêsêp Josep lêma ma taê kêka engeñ, gê go tau kêtü nê gêñ ñagêdônja atomanô, nê gêñ êniñña tagen, tec tau gejob.

Josep enj ñac ñajam ma ñac tolanô. ⁷ Têm ñagêdô gêjana, tec ênê ñataunê awa mata ola Josep ma kêsôm gebe “Mênônêc ôwiñ aê.” ⁸ Mago enj gedec ma kêsôm gêdêñ nê ñataunê awê gebe “Ôlic acgom, ñoc natau taê kêka aêgeñ ma gê go tau nê andu ñagêñlêlôm teñña atom ma enj kêkêñ gêñ samob kêsêp aê lemoc. ⁹ Enj ñac kapôêñ kêlêlêc aê anja andu tonec atom ma kêgamiñ gêñ teñ gêdêñ aê atom, aôm taômgeñ gebe aôm kôtu ênê awê. Tec aê janngôm gêñ alôb-alôb kapôêñ tonec ma janngôm sec êndêñ Anôtô êtu asageñña.” ¹⁰ Enj kêsôm binj gêdêñ Josep katôm bêcgeñ, mago enj kêkêñ taña awê atom ma gêc to gêmôa gêwiñ enj atom. ¹¹ Bêc teñ Josep jakêsô andu gebe ênam nê kôm ma ñac teñ gêmôa andu ñalêlôm gêwiñ atom. ¹² Tec awê gê ênê ñakwê tön ma kêsôm gebe “Ônêc ôwiñ aê.” Mago enj gêwi nê ñakwê sinj kêsêp enj lêma ma gêc kasa anja andu gêja. ¹³ Ma gêdêñ tañ awê gêlic enj gawi nê ñakwê sinj kêsêp enj lêma ma gêc kêsa anja andu gêja nan, ¹⁴ enj gêmôêc nê sakinwaga ma kêsôm gêdêñ êsêac gebe” Alic acgom, ñoc natau kêkêñ ñac Ebolainja teñ gêmôa gêwiñ aêac gebe êngôm aêac majen êsa. Enj kêsô gêdêñ aê gamêñ gebe ênêc êwiñ aê. Mago aê gamôêc aoc kapôêñ. ¹⁵ Enj gêñô aê kawakic to gamôêc, tec gedec nê ñakwê gêcña ma gêc kêsa anja andu gêja.” ¹⁶ Go awê ketoc Josepnê ñakwê gêc gêwiñ enj e nê natau gêmü gamêñ. ¹⁷ Ma enj gajac minj binj tonangeñ gêdêñ enj ma kêsôm gebe “Sakinwaga Ebolainja, tañ kôkêñ enj gêmôa gêwiñ aêac nan, kêsô gamêñ gebe anngôm aê majoc êsa. ¹⁸ Mago gêdêñ tañ aê kawakic to gamôêc nan, enj gedec nê ñakwê gêcña ma gêc kêsa anja andu gêja.”

¹⁹ Ênê natau gêñô binj, tañ nê awê kasôm gêdêñ enj nan, gebe “Aômnêñ sakinwaga gêgôm aê amboac tonan,” tec enj têtac ñandan kêsa. ²⁰ Ma enj kêkôc Josep gêja ma kêbaliñ enj kêsêp kapoacwalô, gamêñ, tañ kinê lau kapoacwalôwaga sêngôn nan. Ma enj gêngôn kapoacwalô tonan. ²¹ Mago Apômtau gêwiñ Josep e lau têtac gêwiñ enj ma kapoacwalô ñagejobwaga gêlic enj ñajam. ²² Ma kapoacwalô ñagejobwaga kêkêñ lau kapoacwalônja samob, tañ sêngôn kapoacwalô nan, sêsêp Josep lêma. Ma kôm samob, tañ sêgôm nan, enj kêtü natau. ²³ Kapoacwalô ñagejobwaga gê go tau kêtü kôm, tañ kêsêp Josep lêma nanña, atomanô, gebe Apômtau gêwiñ Josep ma kêmoasiñ ênê kôm samob e ñapep sawa.

40

Josep gêwa lau kapoacwalôña nêñ mê ñam sa

¹ Tonan su, ma têm ñagêdô gêjaña acgom, go kin Aiguptuña nê ñac kêpip wain ñanôña to nê ñac kêpac polomña sêgôm keso ten gêdên nêñ ñatau, kin Aiguptuña tau. ² Ma Parao têtac ñandan gêdên nê laumata luagêc tonec, gêdên laumata wainña to laumata polomña ³ ma en kêkên êsêagêc sêsô sinwaganên kapitainê andu gebe sejonña. Andu kapoacwalôña tau, nan Josep gêngôn nan. ⁴ Ma sinwaganên kapitai kêkên Josep gêjam sakin êsêagêc. Ma êsêagêc sêngôn kapoacwalô ñasawa ec ten.

⁵ Ma gêdên gêbêc tagen êsêagêc lulugen sêc ma ten-kin Aiguptuña nê ñac kêpip wain ñanôña agêc ñac kêpac polomña, tan sêngôn kapoacwalô nan — agêc sêc nêñ mê keso tau ma agêc lulugen nêñ ma ñam keso tau amboac tonanjen. ⁶ Gêdên bêbêcgen Josep gêdên êsêagêc gêja ma gêlic êsêagêc semoa tonên ñalêlôm ñawapacgen. ⁷ Ma en kêtû kênac Paraonê laumata, tan sêngôn ênê ñataunê andu sêwin en gebe sejon êsêacña nan, gebe “Agêc lanômanô bêlê-bêlê kêtû asagenña.” ⁸ Agêc sêsôm gêdên en gebe “Aêagêc aêc mê ma ñac êwa mê ñam saña ten gêmôa atom.” Ma Josep kêsôm gêdên êsêagêc gebe “Kôm dawa ma saña gêjac Anôtô ñawae. Anac miñ mê tau êndên aêman.”

⁹ Go laumata wainña gêjac miñ nê mê gêdên Josep ma kêsôm gêdên en gebe “Aê gaêc mê ma galic wain ñamôkê ten kêkô. ¹⁰ Wain ñamôkê tau ñalaka têtêac kêkô. Ma gêñ tau kêpô katôm e ñaola kêsâ seben ma gêjam ñanô. ¹¹ Aê kakôc Paraonê laclu. Go kakôc wain ñanô ma kapip ma katêwin ñatêkwi kêsap Paraonê laclu ma kakên laclu tau kêsêp Parao lêma.” ¹² Ma Josep kêsôm gêdên en gebe “Mê tonan ñam amboac tonec gebe ñalaka têtêac kêtôm bêc têtêac. ¹³ Bêc têtêac ênaña acgom, go Parao êsa aôm têmbêlam sa ma êkên aôm ônam sakin en êtiam. Aôm ôkên laclu êsêp Parao lêma êtiam êtôm gôgôm gêdên têm, tan kêtû ênê ñac kêpip wain ñanôña nan. ¹⁴ Mago aôm embe ômoa ñajam, go taêm ênam aê. Taêm walô aê ma ôkên aê ñawae andan Parao ma ônam aê sa gebe jawi andu tonec sin. ¹⁵ Gebe êsêac sêjam genjen aê anga Ebolainên gamên, ma aê gagôm gêñ sec ten anga gamên tonec kêtôm gebe sêmbalin aê jasêp gêsunña atom.”

¹⁶ Laumata polomña gêñô gebe gêwa mê ñam sa ñajamgen, tec kêsôm gêdên Josep gebe “Aê gaêc ma ten amboac tonanjen. Aê kakuc gadob polomña têtêac. ¹⁷ Ma gêñ tokain-tokain, tan sêpac kêtû Paraonña nan, kêsêp gadob ñaôña. Mago moc mênjen gêñ anga gadob, tan aê kakuc nan.” ¹⁸ Ma Josep gêjô en awa gebe “Ñam amboac tonec gebe Gadob têtêac kêtôm bêc têtêac. ¹⁹ Bêc têtêac ênaña acgom, go Parao êsa aôm têmbêlam sa gebe êkên aôm ônkalen ka ten ma moc sêkac nêm ñamêsôm.

²⁰ Bêc kêtû têtêacña kêtû Paraonê bêc têna kêkôc enña, tec geno moasin gêdên nê sakinwaga samob ma kêsâ ñac kêpip wain ñanôña agêc ñac kêpac polomña tenbeben sa gêdên nê sakinwaga. ²¹ En kêkên sakin wainña gêdên ñac kêpip wain ñanôña gêwê kain kêtiam, tec kêkên laclu kêsêp Parao lêma. ²² Mago en kêkên ñac kêpac polomña genkalen ka kêtôm Josep gêwa sa gêdên êsêagêc su nan. ²³ Tagen ñac kêpip wain ñanôña taê gêjam Josep atom, kêlin en sin gacgen.

41

Josep gêwa Paraonê mê ñam sa

¹ Jala samuc luagêc gêjaña ma Parao gêc mê gebe kêkô bu Nil ñatali ² ma gêlic bulimakao ñajam to têtôp ñajam 7 sêpi anga bu Nil mênjen sin ñalauñ sêmoa. ³ Gocgo bulimakao sec toôlin ñasan kain ten 7 sêpi anga bu Nil têtaduc êsêac mênjêkô sêwin bulimakao ñagêdô sêmoa bu Nil ñatali. ⁴ Ma bulimakao sec toôlin ñasan têtangôn bulimakao ñajam to têtôp ñajam tau su e Parao mata gêlac. ⁵ Ma en kêlin tau sin kêtiam e gêc mê kêtû luagêcña gebe Mopolom ten ñakain tagen gêjam ñanô ñajam to kesewec kapôên 7. ⁶ Su, go gêlic ñanô sec to ñapaôma 7 mênkêpi, tan mu anga oc kêpinña kêlêsan nan. ⁷ Go ñanô sec kêdangôn ñanô ñajam

to kapôên 7 tau su e Parao mata gêlac ma kêsaê gebe gêc mê. ⁸ Gêdên bêbêc enj gamoa tonê ñalêlôm ñawapacgen. Kêtu tonanña enj kêsakinj binj gêdên lau seoc binj lasêwaga to gêdên lau tokauc samob, tanj sêmoa Aiguptu nanj, gebe sêmênj ma gêjac minj nê mê gêdên êsêac. Mago êsêacnênj ñac tenj kêtôm gebe êwa mê ñam sa êndênj Parao atom.

⁹ Gêdên tonan go ñac kêpip wain ñanônja kêsôm gêdên Parao gebe “Ocsalô tonec aê taêc gêjam ñoc keso. ¹⁰ Gêdên tanj Parao têtac ñandanj gêdên nê sakinjwaga ma kêkênj aêagêc ñac polomña anjônj sinjwaganênj kapitainê andu gebe sejop aêagêcña nanj, ¹¹ aêagêc aêc ma gêdên gêbêc tagenj ma aêagêcma ma keso tau to ñam keso tau amboac tonanjenj. ¹² Ñacsenjom Ebolainja tenj gêngônj gêwinj aêagêc. Enj kêtû sinjwaganênj kapitainê sakinjwaga tenj. Aêagêc ajac minj ma ma gêdên enj ma enj gêwa mê ñam sa gêdên aêagêc. Enj gêwa sa gêdên aêagêc gêdên-gêdênjenj katôm ma ma tau. ¹³ Ma binj tau, tanj gêwa sa gêdên aêagêc nanj, ñanô kêsa. Sêsunj ñoc sakinj gêdên aê kêtiam ma sêkênj ñac kêpac polomña genjkalenj ka.”

¹⁴ Tec Parao kêsakinj lau gebe sêmôêc Josep. Êsêac sêkôc enj sebenj sa anja gêsunj. Enj kêkalinj tau ma kêsô ñakwê wakuc sa su acgom, go kêsô jakêkô Parao lanjônêm. ¹⁵ Tec Parao kêsôm gêdên Josep gebe “Aê gaêc ma tenj ma ñamalac tenj kêtôm gebe êwa ma tau ñam sanja gamoa atom. Mago aê ganô aôm ñawae gebe aôm embe ônjô ma tenj, go ôtôm gebe ôwa ñam sa solop.” ¹⁶ Josep gêjô Parao awa gebe “Binj amboac tonanj gêc aênja atom. Anôtô tau êjô aôm awam ma awa nêma sa ñajamgenj.” ¹⁷ Go Parao kasôm gêdên Josep gebe “Aê gaêc ma gebe kakô bu Nil ñatali ¹⁸ ma bulimakao ñajam to têtôp ñajam 7 sêpi anja bu Nil mênjenj sinj ñalauj sêkô. ¹⁹ Ma bulimakao 7 kêtiam sêpi têtadaguc êsêac. Êsêac ôlinj ñasanj to sec ma ñatêkwa ñaôma. Aê galic gêj tenj amboac tonanj sêmoa Aiguptunênj gamênj atomanô. ²⁰ Ma bulimakao ôlinj ñasanj to sec gacgenj têtanjônj bulimakao ñamataja 7, tanj têtôp ñajam nanj su. ²¹ Mago gêdên tanj têtanjônj êsêac su nanj, talic êsêac amboac têtanjônj gêj tenj atom, ôlinj ñasanj ñaômagenj sêmoa katôm gêmunja. E matoc gêlac. ²² Ma aê gaêc ma tenj kêtiam nanj galic mopolom ñakainj tagenj gêjam ñanô 7. Ñanô tau ñajam to kapôên. ²³ Ma galic ñanô 7 gêuc mênjkêpi kêtadaguc. Gêj tau kêmêlinj ma ñapaôma to mu anja oc kêpinja kêtêsânj. ²⁴ Ma ñanô ñapaôma kêtanjônj ñanô ñajam 7. Aê gajac minj binj tonanj gêdên lau-seoc-binj-lasêwaga, mago êsêacnênj ñac tenj kêtôm gebe awa ma tau ñam sa atom.”

²⁵ Ma Josep kêsôm gêdên Parao gebe “O Parao, nêma mê luagêc tau ñam tagenj. Anôtô geoc binj, tanj enj gebe ênjgôm nanj, lasê gêdên aôm. ²⁶ Bulimakao ñajam 7 to polom ñanô ñajam 7 têtôm jala 7. Ma lulu tau ñam tagenj. ²⁷ Ma bulimakao ñatêkwa ñaôma to sec 7, tanj mênjsêpi têtadaguc êsêac nanj, têtôm jala 7. Ñanô 7 ñapaôma to mu anja oc kêpinja kêtêsânj atôm jala 7 totôbôm amboac tonanj. ²⁸ Amboac kasôm gêdên aôm su gebe Anôtô kêtôc gêj, tanj gebe ênjgôm nanj, gêdên aôm. ²⁹ alic acgom, galoc jala 7 tomoasu ênêc Aiguptu ñagamênj samucgenj. ³⁰ Mago tonanj su, go jala totôbôm 7 mênjêsa ma êsêac salinj têtam moasunja sinj samucgenj anja Aiguptu. Tôbôm enjenj gamênj su. ³¹ Ma êsêac sênac kauc moasu anja gamênj tau atu tôbôm, tanj mênjêsa êndanjuc nanj, ma tôbôm tau oc anam sêga. ³² Aôm gôêc mê kêtû dim luagêc ñam gebe Anôtô taê gêjam binj tau kêtû têtam sugac, ma saunjenj, go Anôtô ênjgôm gêj tau ñanô êsa. ³³ Amboac tonanj galoc aôm ôjalinj ñac wapac ma ñac tokauc tenj sa ma ôkênj enj ênam gôlinj gamênj Aiguptu. ³⁴ Aôm ôkênj gejobwaga êtôm gamênj samobgenj. Êndênj jala tomoasu 7 tonanj lau embe têtap polom talu lemenj tenj-lemenj tenj sa, go sêkôc talu tagenj-tagenj su anja êsêacnênj atôm gamênj Aiguptunja samob. ³⁵ Ôjatu gebe sênac polom sasa êndênj jala ñajam, tanj mênjêsa nanj, ma sênac polom tau têtam sênac aôm lanjôm. Sejonj polom ñanô samob sêpi malacsêgagenj êna ma sejop têtam. ³⁶ Gêj masê tonanj ênêc e êlôm lau gamênj tonanja êndênj jala totôbôm 7, tanj mênjêsa anja Aiguptu nanj, gebe tôbôm enjenj gamênj tau popoc atom.”

Josep kêtû gôlinjwaga Aiguptunja

³⁷ Parao to nê sakinwaga samob sêjô biñ tonañ njam. ³⁸ Ma Parao kêsôm gêdên nê sakinwaga gebe “Aêac oc tatap ñac, tañ Anôtônê Njalau gêjam enj auc kêtôm ñac tonec nan, teñ sa me masi.” ³⁹ Tec Parao kasôm gêdên Josep gebe “Anôtô kêtôc gên samob tonañ gêdên aôm, kêtû tonañña ñac wapac ma ñac tokauc teñ kêtôm aôm gamoa atom. ⁴⁰ Aôm ôtu ñoc andu ñatau ma ñoc lau samob tañen wamu aômnêm biñ. Lêpôn kinña tagen êkên aê jalêlêc aôm su.” ⁴¹ Go Parao kêsôm gêdên Josep gebe “Ôlic acgom, aê kakên aôm kôtu gamên Aiguptuña samucgen ñatau.” ⁴² Ma Parao kêkôc nê riñ tonatalô êwa en saña mênkêkên gêdên Josep kêka. En kakên ñakwê njam-njam gêdên enj kêsô ma kêkên kapoacwalô gold enj gênôn. ⁴³ Go kêkên enj gêngôn nê kareta kêtû luagêcña ma êsêac sêmôêc sêsêlên sêmuñ gebe “Apôn aemduc.” Amboac tonañ Parao kêkên enj kêtû gamên Aiguptuña samucgen ñatau. ⁴⁴ Ma Parao kêsôm gêdên Josep gebe “Aê Parao, mago ñac teñ anga gamên Aiguptuña ênam kôm teñ me êngôm gên teñ êôc lêlêc aôm atom.” ⁴⁵ Ma Parao kêsam Josepnê ñaê gebe Sapenat-Panea. Ma enj kêkên dabunwaga anga On Potipera latuo Asenat gêdên enj gêjam kêtû ênê awê. Su, go Josep gêwi Parao siñ ma gêjac gamên Aiguptuña kêsî.

⁴⁶ Gêdên tañ Josepnê jala kêtû 30 nan, enj kêkôc kôm anam sakin kin Aiguptuña Parao sa. Ma Josep gêwi Parao siñ ma gêjac laoc gamên Aiguptuña. ⁴⁷ Gêdên jala tomoasu 7 nan kôm gêjam ñanô taêsam. ⁴⁸ Ma enj kejon jala tomoasu 7 ñapolom samob sa anga gamên Aiguptuña to gêjac gên tau sa kêkô kêtôm malacsêgagen. Enj gêjac kôm, tañ kêgi malac auc kêtômgen nan, ñañanô sa kêkô malac gêdên-gêdêngeñ. ⁴⁹ Tec Josep gêjac polom taêsam sa kêtôm ganjac gwêcña. Enj gedec gebe ênam dôñ to êsa gên tau sa atom gebe ñamalac teñ kêtôm gebe ênam dôñ to êsa gên amboac tonañ ñai sa nec atomanô.

⁵⁰ Jala tôbômña gêô lasê atom tagen ma Josep kêka ñapalê luagêc lasê. Dabunwaga Onña Potipera latuo Asenat kêkôc êsêagêc. ⁵¹ Josep gê ñacsêganê ñaê gebe Manase ma kêsôm gebe “Gaê ênê ñaê Manase gebe Anôtô gêgôm aê kaliñ ñoc gênwapac to tamocnê andu ñagôlôac samob siñ.” ⁵² Gê ñac kêtû luagêcña nê ñaê gebe Epraim gebe “Anôtô kêkên gôlôac gêdên aê anga gamên ñoc gênwapacña.” ⁵³ Jala tomoasu 7, tañ gêc gamên Aiguptuña nan, mêngêjac pep ⁵⁴ ma jala totôbôm 7 mênkêsa kêtôm Josep kêsôm nan. Ma tôbôm gêjam gamên ñagêdô samob auc, anga gamên Aiguptuña tagen, tec têtap nêñ polom sa. ⁵⁵ Gêdên tañ lau Aiguptuña sêôc tôbôm nan, lau têtap polom gêdên Parao. Ma Parao kêsôm gêdên lau Aiguptuña samob gebe “Andên Josep ana ma biñ samob, tañ enj êsôm nan anjom.” ⁵⁶ Ma gêdên tañ tôbôm gêjam gamên samucgen auc nan, Josep gêlêc katam su andu gên ñanônna ma kêkên gên gêdên lau Aiguptuña sêjam ôli gebe tôbôm kapôên gêc gamên Aiguptuña amboac tonanjen. ⁵⁷ Tôbôm gêjam sêga, tec lau gamên pebenña sêja Aiguptu sebe sênam ôli polom anga Josepnê, gebe tôbôm kapôên gêjam nom ñagamên samob auc. * jali. † tetoc oc sa kêtû nêñ anôtô jaba.

42

Josep têwai sêsêp Aiguptu sebe sênam ôli polom

¹ Gêdên tañ Jakob gênô polom gêc Aiguptu ñawae nan, enj kêsôm gêdên latui gebe “Matemanô gêdên-gêdên taôm kêtû asagenña.” ² Ma kêsôm gebe “Alic acgom, aê ganô ñawae gebe polom gêc Aiguptu. Asêp ana ma anam ôli nêñ polom anga tônê gebe tamoa maten jali ma tamac êndu atom.” ³ Amboac tonañ Josep têwai 10 sêsêp sêja sebe sênam ôli polom anga Aiguptu. ⁴ Mago Jakob kêsakin Josep lasi Benjamin gêwiñ atom gebe enj kêtêc gebe gênwapac êtap enj sa. ⁵ Amboac tonañ Israel latui sêô lasê sebe sênam ôli polom, sêmoa lau ñagêdô, tañ sêmên nan, ñalêlôm gebe tôbôm gêjam gamên Kanaanna auc samucgen.

* **41:57:** Sapenat-Panea ñam gebe Anôtô kêsôm gebe enj gêmôa mata † **41:57:** On kêtû lau Aiguptu nêñ malac dabun towae. Êsêac

⁶ Ma Josep kêtü ñacgôlinjsêga gamêñ tonañña. Enj tau kékêñ polom gédêñ lau gamêñ samobña sêjam ôli. Ma Josep têwai sêô lasê jatêtap labôc sêc enj lanjônêmña. ⁷ Josep gêlic têwai e kêjala êsêac, mago enj gêgôm êsêac amboac lau jaba ma kêsaic biñ êsêac. Enj kêsôm gebe “Amac anga ondoc amêñ.” Êsêac sêsôm gebe “Anga gamêñ Kanaanña, abe anam ôli mo.” ⁸ Josep kêjala têwai, mago êsêac sêjam kauc enj. ⁹ Ma Josep taê gêjam mê, tañ enj gêc kêpi êsêac nanj, ma kêsôm gédêñ êsêac gebe “Kêmsecwaga amac, tec amêñ abe alic gamêñ kwananjen.” ¹⁰ Êsêac sêsôm gédêñ enj gebe “O apômtau, masianô, nêñ sakinwaga aêac tec amêñ abe anam ôli mo. ¹¹ Ñac tagenj latui aêac samob. Aêac lau mansañ. Aômnêm sakinwaga atu kêmsecwaga atom.” ¹² Enj kêsôm gédêñ êsêac gebe “Masianô, amac amêñ abe alic gamêñ kwananjen.” ¹³ Ma êsêac sêsôm gebe “Aômnêm sakinwaga aêac lasitêwai 12, ñac Kanaanña tenj latui aêac. Ñac saunj gacgenj gêmoa gêwiñ tamemai ma tenj gêjaña.” ¹⁴ Tec Josep kêsôm gédêñ êsêac gebe “Amboac tê kasôm gédêñ amac su nê gebe Amac kêmsecwaga. ¹⁵ Aê gabe jansaê amac êpi biñ tonec ma jasôm biññanô êtu Parao gêmoaña gebe amac oc awi gamêñ tonec sinj atom e amacnêm lasimi saunj êô lasê tonec êwiñ acgom. ¹⁶ Asakinj amacnêm tenj gebe êkôc lasimi êmêñ ma amac ñagêdô anjônj kapoacwalô acgom. Aê gabe jansaê amacnêm biñ e jajala gebe amac lau biññanôña me masi. Embe masi, go aê jasôm êtu Parao gêmoaña gebe kêmsecwaga amacgoc.” ¹⁷ Go kékêñ êsêac samob sêñgônj kapoacwalô bêc télêac.

¹⁸ Ñabêc kêtü télêacña go Josep kêsôm gédêñ êsêac gebe “Anjôm tonec, go amoa matem jali gebe aê katêc Anôtô. ¹⁹ Amac embe lau mansañ, go awi nêñ tenj sinj êñgônj kapoacwalô êjô amac ma amac ñagêdô akôc polom andênj nêñ gôlôac ana gebe mo êjô êsêac êndu atom. ²⁰ Ma akôc lasimi saunj andênj aê amêñ, go amacnêm biñ êwaka tau sa gebe biññanô ec amac êndu atom.” Ma êsêac sêgôm amboac tonañ. ²¹ Go êsêac sêsôm gédêñ taunj gebe “Biññanôgoc, gênj tañ dagôm gédêñ lasinji nanj ñagêjô tonec. Aêac talic enj gêmoa tonjalêlôm ôluñ-ôluñjenj ma ketenj aêac, mago takênj tañenj enj atom. Kêtü tonañña gênjwapac tonec kêtap aêac sa jagêdênjenj.” ²² Ma Ruben gêjô êsêac awenj gebe “Aê tec kasôm gédêñ amac gebe anjôm ñapalê sec atom. Nec kasôm me masi. Mago amac abe akênj tañem atom. Kêtü tonañña ênê dec ñagêjô kêpi aêac galoc.” ²³ Êsêac sêjam kauc gebe Josep gênjô êsêac awenj atom gebe ñac ênam biñ ôkwiña tenj kékô êsêac ñasawa. ²⁴ Ma enj gêbuc dêmôê êsêac ma kêtanj. Kêtanj su ma gêmu jagêjam biñgalôm gédêñ êsêac kêtiam. Ma enj kékôc Simeon anga êsêacnênj ma gêsô enj tôñ ma ac sêlic.

Josep têwai sêmu sêja Kanaan

²⁵ Go kêjatu gebe polom êsêp êsêacnênj talu e mênêc êtômgenj to nêñ ñaôli êmu êna êtiam ma sêkênj gênj êpuc êsêac tôñ anga intênaña êndênj êsêac êwiñ. Ma sêgôm amboac tonañ.

²⁶ Go êsêac sêpô nêñ polom gêsac donji ñaô ma sêc sêja.

²⁷ Ma gédêñ tañ êsêacnênj tenj gêjac nê talu lêtênj gebe êkênj gênj êndênj nê donji êniñ anga gamêñ sênêcña nanj, gêlic nê bôlênj gêc taluawa ²⁸ ma kêsôm gédêñ nê lasitêwai gebe “Sêkênj bôlênj gêmu gêmênj, onec gêc ñoc taluawa.” Sêlic e katunj gêjaña, ma têtênêp ma sêsôm gebe “Ojae, Anôtô gêgôm asagenj gédêñ aêac.”

²⁹ Gédêñ tañ sêô lasê dêdênj tamenji Jakob anga gamêñ Kanaan ña nanj, ac sêjac minj biñ samob, tañ kêtap êsêac sa nanj, gédêñ enj ma sêsôm gebe ³⁰ “Ñac, tañ kêtü gamêñ tônê ñatau nanj, kêsaic biñ aêac ma geboc aêac atu gamêñ tau ñakêmsecwaga. ³¹ Mago aêac asôm gédêñ enj gebe ‘Aêac kêmsecwaga atom, aêac lau mansañ. ³² Aêac lasitêwai 12, tamemai latui. Ñac tenj gêjaña ma ñac saunj gacgenj gênjônj gêwiñ tamemai gêmoa Kanaan.’ ³³ Mago ñac, tê kêtü gamêñ ñatau nê, kêsôm gédêñ aêac gebe ‘Aê jajala amac lau mansañ êndênj tonec gebe awi nêñ tenj sinj êmoa êwiñ aê ma akôc polom andênj nêñ gôlôac ana, gebe tóbôm gêc. ³⁴ Akôc lasimi saunj andênj aê amêñ, go jajala amac gebe lau mansañ ma kêmsecwaga amac atom. Su, go jakênj nêñ lasitêwa êmu êndênj amac êtiam ma amac atôm gebe atulu gênj amoa gamêñ tonec.’” ³⁵ Gédêñ tañ êsêac sêjac nêñ talu lêtênj nanj, samob sêlic nêñ bôlênj

tosaban-tosaban kêsêp nêñ talu gêdên-gêdêngeñ. Êsêac to tamenji sêlic nêñ bôlên tosaban-tosaban ma têtêc taun. ³⁶ Ma tamenji Jakob kêsôm gêdên êsêac gebe “Amac ajanjo ñoc gôlôac su. Josep gêjaña, Simeon gêjaña, ma galoc abe akôc Benjamin su êwiñ. Biñ samob tonan kêpi aêgeñ.” ³⁷ Tec Ruben kêsôm gêdên tama gebe “Ôkên enj êsêp aê lemoc, aê jakôc enj jamu jandên aôm jamên. Aê embe jakôc enj jamu jamên atom, go ônac ñoc latucagêc êndu.” ³⁸ Mago enj kêsôm gebe “Latuc êsêp êwiñ amac atom gebe têwa gêmac êndu su ma enj taugenj tec gêmoa. Gên wapac embe êtap enj sa anja intêna, tañ abe asêlên nan, go amac akênj aê tomôdêgeñ jasêp lamboam tonoc ñalêlôm ñawapacgeñ jana.”

43

Josepnê lasitêwai sêsêp Aiguptu kêtû luagêcña

¹ Tôbôm kapôênj kêkônij gamênj tônj ñanôgeñ. ² Êsêac senj polom, tañ sêkôc anja Aiguptu nan, e gêbacnê su, go tamenji kêsôm gêdên êsêac gebe “Amu ana êtiam gebe anam ôli aêacnênj mo ñagêdô.” ³ Tec Juda kêsôm gêdên enj gebe “Ñac tonanj kêjatu aêac ñajana ma kêsôm gebe ‘Amac alic aê lanjôc atom, e lasimi êwiñ amac acgom.’” ⁴ Aôm embe ôsakinj lasinj êwiñ aêac, go asêp naanam ôli nêmo. ⁵ Embe ôsakinj enj êwiñ atom, go aêac asêp atom gebe ñac tau kêsôm gêgênj aêac gebe ‘Amac alic aê lanjôc atom, e lasimi êwiñ amac acgom.’” ⁶ Israel kêsôm gebe “Amac agôm aê sec ma asôm lasimi ñawae gêdênj ñac tau kêtû asagenja.” ⁷ Êsêac sêjô enj awa gebe “Ñac tau kêkip aêac to ma gôlôac ñam sa ñapep ma kêsôm gebe ‘Tamemi gacgeñ gêngônj mata jali me masi. Amacnêm lasitêwai tenj gêngônj me masi.’” Biñ, tañ aêac ajac minj gêdênj enj nan, gêjô kênac tonanjenj. Aêac ajala biñ, tê enj kêsôm kêdaguc gebe ‘Akôc lasimi andênj aê amênj’ nê, kwananjenj amboac ondocgeñ.” ⁸ Ma Juda kêsôm gêdênj tama Israel gebe “Ôsakinj ñapalê tau êwiñ aê, go andi ma asêlênj gebe tamoa matenj jali ma aôm to aêac ma nêñ gôlôac ñasec-ñasec amboac tonanjenj, tamac êndu atom. ⁹ Aê jatu lautuc enj, ma enj ê lamu aê. Ôtu kênac enj êndênj aê lemoc. Aê embe jakôc enj jamu jawac to jakênj enj êkô aôm lanjômnêm atom, go jawê biñ tonanj ñakainj endenj tônjenj. ¹⁰ Biñjanô, aêac embe tajainj têm atom, oc aêac amu amênj wanêcgeñ su.”

¹¹ Go tamenji Israel kêsôm gêdênj êsêac gebe “Embe amboac tonan, nan anjôm amboac tec gebe Akôc gamênj tonecña ñagênj mata êjamgenj êsêp nêmo talu ma ajonj êndênj ñac tônê awi sinj êndênj enj ñaômagenj, amboac gênmalu ñagec, to lêp ñagec, ma ka ñagêdô ñatêkwi, ma kaña to lanip. ¹² Ma akôc bôlênj luagêc êwiñ tau. Bôlênj, tañ sêkênj gêc nêmo taluawa nan, akôc amu ana amboac tonanjenj. Oc moae sêgôm kêgôlinj. ¹³ Akôc lasimi amboac tonan ma andi amu andênj ñac tau ana. ¹⁴ Embe akô ñac tau lanjônêm, go ñajana ñatau Anôtô taê walô amac gebe êsakinj nêmo lasitêwai tenj agêc Benjamin sêwiñ amac sêmu sêmênj. Ma aêma nec embe jamoa togôlôacmêgeñ, go jamoa amboac tonan.” ¹⁵ Kêsôm su, go lau tau sêkôc gênj sêkênj ñaômagenja to sêkôc bôlênj luagêc gêwiñ tau ma Benjamin gêwiñ. Ac dêdi ma sêsêp Aiguptu sêja ma sêkô Josep lanjônêm.

¹⁶ Josep gêlic Benjamin gêwiñ êsêac, tec kêsôm gêdênj gejobwaga andunja gebe “Ôwê lau tonec sêsô andu sêna. Ôngunj bôc tenj ma ono gebe lau tonec sêniñ gênj sêwiñ aê êndênj ocsalô tonec.” ¹⁷ Ñac tau gêgôm kêtôm Josep kêjatu nan ma gêwê lau sêsô Josepnê andu sêja. ¹⁸ Ac sêkênj lau tau sêsô Josepnê andu, tec têtêc taun ma sêsôm gebe “Êsêac sêkôc aêac tasô tonec kêtû ñaôli, tañ sêkênj kêsêp aêacnênj talu gêdênj tamênj kêtû ñamata nanja. Êsêac sebe sênac sinj êndênj aêac e sêku aêac tulu ma sêkônij aêac tatu gênjôma to sêjanjo aêacnênj donki su.” ¹⁹ Ma êsêac têtû gasuc dêdênj ñac, tañ gejob Josepnê andu nan, ma sêjam bingalôm sêwiñ enj sêkô andu ñasacgêdô ²⁰ ma sêsôm gebe “O ma apômtau, aêac asêp amênj têm tenj sugac gebe anam ôli mo. ²¹ Gêdênj tañ aêac aô lasê gamênj anij awenja ma ajac ma talu lêtênj nan, atap ma bôlênj sa tomalagenj gêc taluawa gêdênj-gêdênjenj. Tec aêac akôc gênj tau amu amênj kêtiam. ²² Ma aêac akôc bôlênj ñagêdô gêwiñ amboac tonan abe

anam ôli mo. Aêac ajam kauc ñac, tañ kékêñ ma bôlêñ kêsêp ma talu.” ²³ Enj gêjô êsêac awen gebe “Atêc taôm atom. Nêm Anôtô to tameminê Anôtô oc kékêñ awa kêsêp nêm talu. Aê tec katap nêm bôlêñ sa sugac.” Ma enj kékêc Simeon gêdêñ êsêac gêja. ²⁴ Go enj gêwê lau tau sêsô Josepnê andu sêja ma kékêñ bu gêdêñ êsêac gebe sêkwasiñ enjkañ ma kékêñ gêñ gêdêñ nêñ donki senj. ²⁵ Êsêac sêñô ñawae gebe sêniñ gêñ anja tônê, tec sêmasañ gêñ, tañ sebe sêkêñ ñaômagenj nanj, ma sêsaê Josep gebe êô lasê êndêñ ocsalô.

²⁶ Gêdêñ tañ Josep gêô lasê nê andu nanj, êsêac sêkêc gêñ, tañ sêmasañ nanj, jasêsô dêdêñ enj ma têtap labôc sêc enj akainja. ²⁷ Mago enj awa gêjac êsêac ma kêsôm gebe “Tamemi lanjwa, tañ ajac ênê miñ gêdêñ aê nanj, gêmoa ñajam me masi. Enj gêmoa mata jali me masi.” ²⁸ Êsêac sêjô enj awa gebe “Aôm nê sakijwaga, aêac tamemai gêmoa ñajam. Enj gêngôn mata jaligenj.” Ma êsêac sewec to têtap labôc. ²⁹ Enj mata gedec ma gêlic lasi Benjamin, enj tau ténanê latu tenj ma kêsôm gebe “Lasimi saun, tañ ajac ênê miñ gêdêñ aê nanj, tau tonec me.” Go kêsôm gêdêñ enj gebe “Latucenec, Anôtô êmoasiñ aôm.” ³⁰ Go Josep kékacgenj gebe êwi êsêac siñ gebe nê ñalêlôm gêjam awa su lasi ma kêdabiñ gebe êtañ lasê. Enj jakêsô nê balêm tenj ma kêtañ gêmoa tônê. ³¹ Enj kêkwasiñ lanjôanô su, go kêsa gêja. Enj kêpuc tau tôn ma kêsôm gebe “Akêc gêñ taniñja amênmanj.” ³² Êsêac sêjam sakij enj tañja to êsêac tañja ma lau Aiguptu, tañ senj gêñ sêwiñ enj nanj, tañja amboac tonanjenj, gebe lau Aiguptu nêñ jao kêkô gebe sêniñ gêñ sêwiñ lau Ebolai atom. Gêñ tonan lau Aiguptu sêlic amboac gêñ alôb-alôb. ³³ Ma Josep têtai to lasi sêngôn enj nêmja. Nacsêga gêngôn mala, tañ gêjac enj ñawae nanj, ma ñac saun gêngôn mala, tañ gêjac enj ñawae. Ma lau tau sêsala tañ e sêñac lemenj. ³⁴ Sêkêñ gêñ taniñja gêdêñ êsêac anja Josepnê tebo, mago sêkêñ gêñ taniñja gêdêñ Benjamin kêlêlêc êsêac ñagêdô nêñ su. Êsêac ñagêdô têtap laclu tagen sa ma Benjamin kêtañ nê laclu lemenj tenj sa. Ma êsêac sênôm sêwiñ enj e têtac ñajam kêsa.

44

Josep kêsaê nê têtai to lasi

¹ Go Josep kêjatu nê andu ñagejobwaga gebe “Ôkêñ polom êsêp lau tau nêñ talu e mênêc êtôm sêmbalanja ma ôkêñ êsêacnêñ bôlêñ ênêc taluawa. ² Mago ñoc laclu silber nanj ôkêñ ênêc ñac saun nê taluawa êwiñ ênê bôlêñ polomja.” Ma enj gêgôm kêtôm Josep kêsôm gêdêñ enj nanj. ³ Gêu bôn acgom, go sêkêñ êsêac to nêñ donki sêja. ⁴ Êsêac sêwi malac siñ saunjenj ma ñasawa kêtû baliñ atom tagenj, tec Josep kêsôm gêdêñ nê andu ñagejobwaga gebe “Ajêc, ôjanda lau tau. Embe ôê êsêac tôn, go ôsôm êndêñ êsêac gebe ‘Amac akêñ sec gêjô ñajam kêtû agenja. Amac ajam genjenj aênoc laclu silber nec kêtû agenja. ⁵ Ñoc ñatau gênôm gêñ kêsêp gêñ tau tonan to kêpuc kapoac ña gêñ tonan. Amac agôm gêñ tonan, tec agôm keso ñanô.’ ”

⁶ Enj gêôc lêlêc êsêac ma jakêsôm biñ tonanjenj gêdêñ êsêac. ⁷ Êsêac sêjô enj awa gebe “Aêacma apômtau kêsôm biñ amboac tonan kêtû asagenja. Biñ amboac tonan ênac jaê nêm sakijwaga aêac. Biñ amboac tonan aêac oc anjôm atom. ⁸ Ôlic acgom, bôlêñ, tañ aêac atap sa gêc ma taluawa nanj, aêac akêc amu amên anja gamên Kanaan akêñ gêdêñ aôm, tec aêac anam genjenj silber me gold anja nêm ñataunê andu amboac ondoc. ⁹ Aôm embe ôtap gêñ tau sa anja nêm sakijwaganênj tenj nê, nanj êmac êndu ma aêac ñagêdô atu ma apômtaunê sakijwaga amboac tonanjenj.” ¹⁰ Ma enj kêsôm gebe “Amboac tonan, biñ, tañ asôm su nanj, êtu tôn. Nac, nanj jatap gêñ tau sa anja ênê nanj, êtu ñoc gêñôma, ma amac ñagêdô aêc ana tobiñmêgenj.” ¹¹ Go gaôgenj êsêac samob sêlêwanj nêñ talu ma sêjac nêñ talu lêtênj. ¹² Ma enj kêbêlêm talu gêjac m anja ñacsêganê e gêdêñ ñac saun nê. Ma kêtañ laclu tau sa gêc Benjammînê talu. ¹³ Ma êsêac sêkac nêñ ñakwê gêngic e sêkêñ talu gêsac nêñ donki ñaô kêtiam ma sêmu sêja malac.

¹⁴ Juda to nê lasitêwai sêô lasê Josepnê andu ma ñac tau gacgen gêmôa. Ma êsêac têtap labôc sêc enj akainja. ¹⁵ Josep kêsôm gêdênj êsêac gebe “Amac agôm gênj amboac ondoc. Amac ajam kauc gebe ñac amboac aê oc Japuc gênj ñam jatôm atom me.” ¹⁶ Ma Juda kêsôm gebe “Aêac asôm binj ondoc êndênj ñoc apômtau. Aim awenjsun su êtu agenja. Aêac awaka tauj sa amboac ondoc. Anôtô kêkip nê sakijnwaga aêac ma keso sa sugac. Gôlicgac, aêac atu ñoc apômtaunê gênjôma, aêac to enj, tanj têtap laclu sa gêc enja nanj, amboac tonanj.” ¹⁷ Mago Josep kêsôm gebe “Binj amboac tonanj ênac jaê aê. Ñac tagenj, tanj têtap laclu sa gêc enja nanjenj êtu ñoc gênjôma. Mago amac ñagêdô, amac aêc tobinjalôgenj andênj tamemi ana.”

Juda gebe ênam Benjamin kêsî

¹⁸ Tec Juda gêdênj enj gêja ma kêsôm gebe “O apômtau, aê gabe jatenj aôm gebe nê sakijnwaga aê jasôm binj tenj êsô ñoc ñatau tanjasun ma têtac ñandanj êndênj nê sakijnwaga atom, gebe aôm kôtôm Parao tau. ¹⁹ Ñoc apômtau kêtû kênac nê sakijnwaga gebe ‘Amac tamemi me lasimi tenj gêmôa me masi.’ ²⁰ Ma aêac asôm gêdênj ñoc ñatau gebe ‘Tamemai gêmôa, enj kêtû ñamalacanô sugac, ma lasinji saunj tenj gêmôa, tanj enj kêka lasê gêdênj kêtû ñamalacanô su nanj. Ñac tau têwa gêmac êndu su, tec enj taugenj gêmôa, tênanê gôlôac ñagêdô masi. Ma tama têtac gêwinj enj.’ ²¹ Go aôm kôsôm gêdênj nê sakijnwaga gebe ‘Akôc enj asêp amênj gebe matocanô êpi enj.’ ²² Aêac asôm gêdênj ñoc apômtau gebe ‘Ñapalê tau kêtôm gebe êwi tama sinj atom. Embe êwi tama sinj, oc tama êmac êndu.’ ²³ Go aôm kôsôm gêdênj nê sakijnwaga gebe ‘Lasimi saunj embe êwinj amac êsêp êmênj atom, oc alic aê lanjôc êtiam atom.’ ²⁴ Gêdênj tanj adênj nê sakijnwaga, tamoc tau, amu aja nanj, ajac minj ñoc apômtaunê binj gêdênj enj gênjô. ²⁵ Ma gêdênj tanj tamemai kêsôm gebe ‘Ana êtiam, gebe anam ôli aêacnênj gênj ñagec’ nanj, ²⁶ aêac asôm gebe ‘Aêac asêp ana atôm atom. Embe lasinji saunj êsêlênj êwinj aêac, go asêp ana, gebe aêac oc alic ñac tau lanjôanô atôm atom, e lasinji saunj êwinj aêac acgom.’ ²⁷ Go nê sakijnwaga, aê tamoc, kêsôm gêdênj aêac gebe ‘Taôm ajalagac gebe ñoc awê kêkôc ñoc ñapalê luagêcgenj. ²⁸ Tenj gêwi aê sinj e kasôm gebe Binjanô, gênj tenj kêkac enj popocgenj ma aê galic enj kêtiam atom e mênjgêdênj galoc. ²⁹ Amac embe akôc ñac tonec su anja aênjoc amboac tonanjenj ma gênjwapac êtap enj sa, go akênj aê tomôdêgenj jasêp lamboam jana tonjoc ñalêlôm ñawapacgenj.’ ³⁰ Kêtû tonanjan aê embe jaô lasê nê sakijnwaga, aê tamoc, ma ñapalê, tanj kêtû enj gênjgônj mata jali ñamôkê nanj, êwinj aêac atom, ³¹ enj embe êlic ñapalê mênjêwinj aêac atom, oc êmac êndu. Ma nê sakijnwaga aêac akênj nê sakijnwaga, aêac tamemai, tomôdêgenj êsêp lamboam êna tonjalêlôm ñawapacgenj. ³² Gebe nê sakijnwaga aê kasôm gêdênj tamoc gebe jatu ñapalê tonec nê lautuc ma enj ê lamu aê. Ma kasôm gebe Aê embe jakôc enj jamu jandênj aôm jawac atom, go jawê binj tonanj ñakainj endenj tônjenj. ³³ Kêtû tonanjan tec galoc jatenj aôm gebe nê sakijnwaga aê jatu ñoc apômtaunê gênjôma jamoa tonec jajô ñapalê tau su. Ma ondec ñapalê tau êwinj têwai êmu ênamanj. ³⁴ Gebe ñapalê tau embe êwinj aê atom nec, oc jamu jandênj tamoc jana amboac ondoc. Aê katêc tauc gabe jalic gênjwapac, nanj êtap tamoc sa nanj jawinj atom.”

45

Josep gêwa tau sa

¹ Ma Josep kêkô lau samob lanjônênj e kêpuc tau tônj jageo. Tec enj gêmôêc gebe “Lau samob sêwi aê sinj sêsa sêna.” Amboac tonanj gêdênj tanj Josep gêwa tau sa gêdênj lasitêwai nanj, lau tenj sêmoa sêwinj êsêac atom. ² Ma enj kêtanj lasê e lau Aiguptu sênjô ma Paraonê lau sênjô ñawae amboac tonanjenj. ³ Ma Josep kêsôm gêdênj nê lasitêwai gebe “Aê Josep. Tamoc gênjgônj mata jali me masi.” Mago lasitêwai sêjô enj awa kêtôm atom, gebe enj kêtakê êsêac ñanôgenj.

⁴ Tec Josep kêsôm gêdênj nê lasitêwai gebe “Atu gasuc aêmanj.” Ma êsêac dêdênj enj sêja. Ma enj kêsôm gebe “Lasimi aê Josep, tanj akênj aê gadênj lau Aiguptu sêjam ôli aê. ⁵ Mago

galoc têtmac ñawapac atom to amoa tonêm ñalêlôm ñatutuc êtu akêñ aê gadêñ lau tonec sêjam ôli aêña atom, gebe Anôtô kêsakiñ aê gamuñ amac gebe ênam amac kési anğôn matem jali. ⁶ Tôbôm gêc gamêñ tau jala luagêc su. Ma jala lemeñ teñ gacgeñ gêc tañ lau sêsap nom ma sejoñ kôm ñanô sa atom. ⁷ Ma Anôtô kêsakiñ aê gamuñ amac gebe janam amacnêm ñagêdô kési anğa nom ma jajop lau taêsam sêngôn matem jali êtu amacña. ⁸ Kêtu tonanña amac asakiñ aê gamêñ tonec atom, Anôtô taugen. En kêkêñ aê katu Parao tama to êné andu ñatau ma gamêñ Aiguptuña samob ñagôliñwaga. ⁹ Andi ñagaôgeñ. Andêñ tamoc api ana ma asôm êndêñ en gebe ‘Latôm Josep kêsôm bin amboac tonec gebe Anôtô kêkêñ aê katu gamêñ Aiguptuña samob ñatau. Ôsêp ôndêñ aê ômôêñ ma ônam gamêñ tøn atom. ¹⁰ Aôm ôngôn gamêñ Gosen ma ômoa aê ñagala, aôm to nêm gôlôac ma nêm gôlôacnêñ gôlôac ma nêm ðomba to bulimakao ma gêñ samob, tañ kêtü aômñêm nañ. ¹¹ Aê gabe janam aôm sa anğa tonec e aôm to nêm lau ma gêñ samob, tañ kêtü aômñêm nañ, apô lêna taôm êtu gêñ teñña atom, gebe tôbôm ênêc jala lemeñ teñ êwiñ.’ ¹² Ma galoc amac matemanô alic to lasic Benjamin mataanô gêlic amboac tonanğen gebe aê tauc aocsuñ kasôm bin gêdêñ amac. ¹³ Anac miñ ñoc ñawasi anğa gamêñ Aiguptuña to gêñ, tañ alic nañ, ñawae êndêñ tamoc. Andi ñagaôgeñ ma akôc tamoc êsêp gamêñ tonec êmêñ.” ¹⁴ Ma agêc lasi Benjamin sêmbôêñ tauñ ma têtan kêpi tauñ. ¹⁵ Ma en kêlêsoñ têtai samob ma kêmbôêñ êsêac to kêtan. Su, go lasitêtai sêjam binğalôm sêwiñ en.

¹⁶ Gêdêñ tañ sêñô ñawae anğa Paraonê andu gebe Josepnê lasitêtai sêmêñ nañ, Parao to nê sakiñwaga sêñô ñajamgeñ. ¹⁷ Ma Parao kêsôm gêdêñ Josep gebe “Ôsôm êndêñ nêm lasitêtai gebe Anğôm amboac tonec gebe akêñ nêm waba ênsac nêm bôc ñaô ma amu ana gamêñ Kanaan. ¹⁸ Ma akôc tamemi to nêm gôlôac samob andêñ aê amêñ ma aê gabe jakêñ Aiguptu ñagamêñ ñajamanô tau êndêñ amac gebe aniñ nom tonan ñanâlêsi. ¹⁹ Ôjatu êsêac amboac tonec êwiñ gebe Anğôm tonec gebe Akôc kareta anğa gamêñ Aiguptuña êtu nêm ñasec-ñasec to nêm lauonça ma akôc tamemi amêñman. ²⁰ Ma taêm walô nêm waba anduñ atom, gebe Aiguptu ñagamêñ ñajamanô tau êtu amacnêm.”

²¹ Ma Israel latui sêgôm kêtôm tonan, go Josep kêkêñ kareta gêdêñ êsêac kêtôm Paraonê jatu ma kêkêñ mo gebe êpuc êsêac tøn anğa intênaña. ²² En kêkêñ ñakwê omña tagen-tagen gêdêñ êsêac samob kêtômgeñ, Benjamin taugen tec kêkêñ silber ñadôn 300 to ñakwê omña lemeñ teñ gêdêñ en. ²³ En kêsakiñ gêñ amboac tonec gêdêñ tama gêja gebe donki kapoac 10 togêñ mata êjam Aiguptuña ma donki têna 10 topolom ma mo to gêñ taniñña êtu êpuc tama tøn anğa intênaña. ²⁴ Go kêsakiñ lasitêtai sêja ma gêdêñ tañ kêkam êsêac lemeñ nañ, kêsôm gêdêñ êsêac gebe “Asôm taôm anğa intêna atom.” ²⁵ Tec êsêac sêwi Aiguptu siñ sêpi gamêñ Kanaan jasêo lasê dêdêñ tamenñ Jakob. ²⁶ Ma êsêac sêjac miñ gêdêñ en gebe “Josep gêngôn mata jali ma en kêtü gamêñ Aiguptuña samob ñagôliñwaga.” Mago têtac kêkac en atom, gebe en kêkêñ gêwiñ êsêac atom. ²⁷ Mago gêdêñ tañ sêjac miñ Josepnê bin samob, tañ kêsôm gêdêñ êsêac nañ, gêdêñ en ma gêdêñ tañ en gêlic kareta, tañ Josep kêsakiñ gebe êkôc enña nañ, tec tamenñ Jakob têtac kêpô su ma nê ñalêlôm gêdi sa kêtiam. ²⁸ Ma Israel kêsôm gebe “Kêtômğac. Latuc Josep gêngôn mata jali. Aê gabe najalic en acgom, go jamac êndu.”

46

Jakob lanğwa kêsêp Aiguptu gêja

¹ Amboac tonan Israel gêdi ma kêkôc nê gêñ samob gêwiñ gêja. En gêo lasê Ber-Seba ma kêkêñ da gêdêñ tama Isak nê Anôtô. ² Ma gêdêñ gêbêc Anôtô geoc tau lasê gêdêñ Israel ma gêjam binğalôm gêdêñ en ma kêsôm gebe “Jakob, Jakob.” Ma en kêsôm gebe “Aê tec gamoa.” ³ Go en kêsôm gebe “Aê Anôtô, tamamnê Anôtô aê. Ôsêp Aiguptu ôna tonêm ñalêlôm ñatutuc atom, gebe aê gabe janğôm aôm ôtu laum kapôêñ teñ anğa ôné. ⁴ Aê gabe jasêp Aiguptu jawiñ aôm. Ma aê gabe jakêñ aôm ômu ôpi ômôêñ êtiam ma Josep lêma

êmbaob aôm matamgasi.” ⁵ Go Jakob gêdi anğa Ber-Seba. Ma Israel latui sêkên tamenj Jakob to nê nasec-nasec ma nêñ lauo sêpi kareta, tañ Parao kêsakinj kêtû êkôc enğa. ⁶ Êsêac sêkôc nêñ bôc to waba, tañ têtap sa anğa Kanaan nañ, ma sêo lasê Aiguptu, Jakob to nê gôlôac samucgenj sêwiñ enj. ⁷ Enj kêkôc latui to latuio sêwiñ enj ma dêbui to dêbuio to nêñ wakuc samob sêwiñ enj sêja Aiguptu.

⁸ Israelnê wakuc, tañ sêo lasê Aiguptu nañ, nêñ nê tau tonec gebe Jakob to nê latui. Jakobnê nacsêga Ruben ⁹ to Ruben latui Hanok, Palu, Hesron ma Karmi. ¹⁰ Simeon latui Jemuel, Jamin, Ohad, Jakin, Sohar ma Saul, awê Kanaanña tenj latu enj. ¹¹ Lewi latui Gerson, Kohat ma Merari. ¹² Juda latui Er, Onan, Sela, Peres ma Sera (mago Er agêc Onan sêmac êndu anğa gamênj Kanaan). Ma Peres latui Hesron agêc Hamul. ¹³ Isakar latui Tola, Puwa, lob ma Simron. ¹⁴ Sebulon latui Sered, Elon ma Jalel. ¹⁵ (Lea latui tau tonan, tañ Jakob kêka lasê anğa Mesopotamia sêwiñ latuo Dina. Êsêac latunjo to nãc samob sêpi tagenj têtôm 33.) ¹⁶ Gad latui Sipion, Hagi, Suni, Esbon, Eri, Arodi ma Areli. ¹⁷ Aser latui Imna, Iswa, Iswi, Beria ma lunjo Sera. Ma Beria latui Heber agêc Malkiel. ¹⁸ (Silpa latui tau tonan. Laban kêkênj enj gêdênj latuo Lea. Ma Jakob kêka êsêac lasê, lau 16 sêpi tagenj.) ¹⁹ Jakobnê awê Rahel latui Josep agêc Benjamin. ²⁰ Ma anğa gamênj Aiguptu Josep kêka Manase agêc Epraim lasê, tañ dabunwaga Onğa Potipera latuo Asenat kêkôc nañ. ²¹ Ma Benjamin latui Bela, Beker, Asbel, Gera, Naman, Ehi, Ros, Mupim, Hupim ma Ard. ²² (Rahel latui tau tonan, tañ Jakob kêka lasê, lau 14 sêpi tagenj.) ²³ Dan latu Husim. ²⁴ Naptali latui Jasel, Guni, Jeser ma Silem. ²⁵ (Bilha, tañ Laban kêkênj gêdênj latuo Rahel nañ, latui tonan, tañ Jakob kêka lasê, lau 7 sêpi tagenj.) ²⁶ Jakobnê lau samob, tañ sêo lasê Aiguptu nañ, ma sêsa anğa enj tau nê sêpi tagenj 66, mago Jakob latuinênj lauo sêwiñ namba tonan atom. ²⁷ Ma Josep latui tañ kêka lasê anğa Aiguptu nañ, luagêc, tec lau samob anğa Jakobnê gôlôac, tañ sêo lasê Aiguptu nañ, sêpi tagenj 70.

²⁸ Jakob kêsakinj Juda gêdênj Josep gêmunj enj gebe etenj Josep êo lasê Gosen êmunj. Ma êsêac sêo lasê gamênj Gosen. ²⁹ Go Josep kêmasan nê kareta ma kêpi gêja gebe êpuc tama Israel tontôn anğa gamênj Gosen. Ma gêdênj tañ enj gêlic tama nañ, kêmbôênj enj kêsêp gêsutêkwa ma kêtanj nãsawa baliñ gêsac enj gêsutêkwa. ³⁰ Israel kêsôm gêdênj Josep gebe “Galoc gabe jamac êndu gebe aê galic lanômanô ma kajala gebe gôngôn matam jali.” ³¹ Josep kêsôm gêdênj lasitêwai to gêdênj tamanê lau gebe “Aê gabe japi jakênj amac nãwae êndênj Parao ma jasôm êndênj enj gebe ‘Noc lasitêwai to tamocnê lau, tañ sêmoa gamênj Kanaan nañ, dêdênj aê sêmênj su. ³² Lau tau gejobwaga bôcña gebe êsêac senjenj bulimakao ma sêkôc nêñ domba to bulimakao ma nêñ gênj nãgêdô samob sêmênj.’ ³³ Parao embe êkalem amac ma êtu kênac amac gebe ‘Amacnêm kôm amboac ondóc,’ ³⁴ go asôm gebe ‘Aôm nêm sakinwaga aêac angenj bulimakao gêdênj aêac nãpalêgenj e mênjgêdênj galoc, atôm tamemai.’ Asôm binj tonan ec êlôc gebe amoa gamênj Gosen gebe lau Aiguptunã sêlic gejobwaga bôcña samob amboac gênj alôb-alôb.”

47

Jakob langwa kêtôc tau gêdênj Parao

¹ Amboac tonan Josep kêsô jakêkênj nãwae gêdênj Parao ma kêsôm gebe “Tamoc to noc lasitêwai ma nêñ domba to bulimakao ma nêñ gênj samob sêmênj anğa gamênj Kanaan jasênjôn gamênj Gosen.” ² Enj kêkôc têtai lemenj tenj sêwiñ enj ma kêtôc êsêac gêdênj Parao. ³ Parao kêsôm gêdênj enj têtai gebe “Amac ajam kôm amboac ondóc.” Ma êsêac sêsôm gêdênj Parao gebe “Nêm sakinwaga aêac ajop dombagenj atôm tamemai.” ⁴ Go êsêac sêsôm gêdênj Parao gebe “Aêac amênj gebe amoa gamênj tonec amboac lau jaba gebe nêm sakinwaga aêac ma gamênj alôm ma dombaña tenj gêc gamênj Kanaan atom gebe tóbôm gêjam gamênj auc samucgenj. Tec aêac atenj aôm gebe ôlôc gebe nêm sakinwaga aêac anjôn gamênj Gosenmanj.” ⁵ Go Parao kêsôm gêdênj Josep gebe “Tamam to nêm lasitêwai dêdênj

aôm sêwac. ⁶ Gamêñ Aiguptuñja kêtú aômñêm gêñ. Ôjalíñ gamêñ ñajamanô teñ sa ma ôkêñ êndêñ tamam to nêñ lasitêwai sêñgôn. Ôkêñ êsêac sêñgôn gamêñ Gosenmañ. Ma aôm embe ôlic lau tokauc ança êsêacnêñ, go ôkêñ êsêac sejob ñoc bulimakao sêwiñ.”

⁷ Josep gêwê tama jakêôtôc gêdêñ Parao ma Jakob gêjam mec Parao. ⁸ Ma Parao kêtú kênac Jakob gebe “Aômñêm jala tendocgen.” ⁹ Jakob gêjô Parao awa gebe “Jala, tañ gamoa nom amboac ñac jaba teñ nañ 130. Jala, tañ gamoa nom ñatêm tau dambê to ñawapac ma taêsam kêtôm tamocinêñ jala sêmoa nom amboac lau jabaña nañ atom.” ¹⁰ Ma Jakob gêjam mec Parao ma gêwi eñ sinj kêsá gêja.

¹¹ Go Josep kêkêñ gamêñ gêdêñ tama to nêñ lasitêwai gebe sêñgônña ma kêkêñ nom gêdêñ êsêac kêtú êsêacnêñ gêñ ança gamêñ Aiguptuñja, kêkêñ nom ñajamanô tau gêdêñ êsêac ança gamêñ Rameses kêtôm Parao kêjatu. ¹² Ma Josep gêlôm tama to nêñ lasitêwai ma tamanê lau samob kêtôm êsêacnêñ gôlôacnêñ nambagen.

Josep gêjam gôliñ Aiguptu

¹³ Mo teñ gêc gamêñ samuc tonañ atom, gebe tóbôm kapôêñ sec e mo gêjô lau gamêñ Aiguptu to Kanaanña êndu. ¹⁴ Ma Josep kejoñ awa, tañ gêc gamêñ Aiguptu to Kanaanña nañ, samob sa gêjô polom, tañ lau sêjam ôli nañ. Ma Josep kêkêñ ñaawa kêsô Paraonê andu.

¹⁵ Ma gêdêñ tañ awa samob gêbacnê ança gamêñ Aiguptu to gamêñ Kanaan nañ, lau Aiguptu samob dêdêñ Josep sêja ma sêsôm gebe “Ôkêñ mo êndêñ aêac. Aêac amac êndu anêc aôm lañômñêmña êtu agenña, gebe ma awa gêbacnê.” ¹⁶ Ma Josep kêsôm gebe “Amacnêñ awa embe êmbacnê, go akêñ nêñ bôc ma aê gabe jakêñ mo êndêñ amac êjô nêñ bôc.” ¹⁷ Tec êsêac sêkêñ nêñ bôc gêdêñ Josep ma eñ kêkêñ mo gêjô hos to bulimakao ma domba to donki. Tec gêdêñ jala tonañ eñ gêlôm êsêac ña mo gêjô nêñ bôc samob.

¹⁸ Jala tonañ gêbacnê, tec gêdêñ jala kêtú luagêcña êsêac sêmu dêdêñ eñ jasêsôm gêdêñ eñ gebe “Aêac asinñ binñ tonec ôkwi êndêñ ma ñatau atôm atom gebe awa gêbacnê ma bôc ñatonñ kêtú ma ñataunê gêñ sugac. Amboac tonañ ma gêñ akêñ êndêñ ma ñatauña teñ gêc atom, aêac ôliñ to ma nom tagenñ. ¹⁹ Aêac to ma nom anaña anêc aôm lañômñêmña êtu agenña. Ônam ôli aêac to ma nom ma ôkêñ mo êjô, go aêac to ma nom anam sakinñ êndêñ Parao. Ôkêñ polom ñawê êndêñ aêac gebe ançônñ matenñ jali ma amac êndu atom ma aêacma nom êtu gasañ atom.”

²⁰ Amboac tonañ Josep gêjam ôli nom samob ança Aiguptu kêtú Paraonê gêñ, gebe lau Aiguptuñja samob sêkêñ nêñ nom gêdêñ eñ gêjam ôli gebe tóbôm kapôêñ sec gêc, tec nom tau kêtú Paraonê gêñ. ²¹ Mago lau tau tec kêkêñ êsêac têtú gêñôma ança Aiguptu ñamadinñ ñamakenñ e gêdêñ ñamakenñ. ²² Dabuñwaga taunçenñ nêñ nom tec gêjam ôli atom, gebe dabuñwaga têtap nêñ ñaôli sa ança Paraonê, tec ñaôli tau, tañ Parao kêkêñ gêdêñ êsêac nañ, gêlôm êsêac. Kêtú tonañña êsêac sêkêñ nêñ nom gêdêñ eñ gêjam ôli atom.

²³ Ma Josep kêsôm gêdêñ lau gebe “Amboac tonañ, ocsalô tonec aê gajam ôli amac to nêñ nom atu Paraonê gêñgac. Galoc akôc polom ñawê tonec ma asê êsêp kômmanñ. ²⁴ Mago kôm ñanô tau awa êkôc êna toñ lemeñ teñ ma akêñ toñ teñ êndêñ Parao. Toñ aclê êtu amacnêñ gebe asê êsêp kôm wakuc ma aninñ êtu amac to nêñ gôlôac ma nêñ ñasec-ñasec nêñ mo.” ²⁵ Êsêac sêsôm gebe “Aôm gôjam aêac sa ançônñ matenñ jali. Ma ñatau, embe ôlic aêac ñajam, go anam sakinñ Parao anêc ñawaegenñ.” ²⁶ Tec Josep kêkêñ binñ tonañ kêtú ñagôliñ teñ gêc e mênçgêdêñ galoc gêjam gôliñ lau Aiguptuñja nêñ nom gebe sêwa kôm ñanô êkôc êna toñ lemeñ teñ ma sêkêñ ñatenñ êndêñ Parao. Dabuñwaga taunçenñ nêñ nom kêtú Paraonê gêñ atom.

Jakob lançwa kêmasanñ binñ kêtú taunja

²⁷ Amboac tonañ Israel sêñgônñ gamêñ Aiguptu ñagamêñ Gosen. Ac sêñgônñ têtú têtê ma sêka gôlôac lasê e têtú taêsam ñanô lasê. ²⁸ Ma Jakob gêñgônñ gamêñ Aiguptu jala 17 e ênê

jala kêtû 147. ²⁹ Israelnê noc êmac ênduᶇa kêdabiᶇ naᶇ eᶇ kêkalem latu Josep ma kêsôm gêdêᶇ eᶇ gebe “Aôm embe ôlic aê ᶇajam, go ôkêᶇ lêmam êsô lambic ma ôsôm êtu tōᶇ gebe ômansaᶇ aê ᶇapep ma totêmtac êwiᶇgeᶇ gebe ônsuᶇ aê aᶇga Aiguptu atom. ³⁰ Mago ôkêᶇ aê janêc jawiᶇ tamoci. Ômbalaᶇ aê aᶇga Aiguptu naônsuᶇ aê aᶇga nêᶇ sêô.” Eᶇ gêjô eᶇ awa gebe “Aê gabe jaᶇgôm êtôm biᶇ, taᶇ kôsôm naᶇgeᶇ.” ³¹ Ma Israel kêsôm gebe “Ôtôc lêmam.” Ma Josep kêtôc lêma. Go Israel gewec gêdêᶇ nê mê ᶇagêdô môkêapacᶇa.

48

Jakob laᶇgwa gêjam mec Josep latuagêc

¹ Tonaᶇ su acgom, go sêkêᶇ ᶇawae gêdêᶇ Josep gebe “Ôlic acgom, tamam gêmac gêc.” Tec eᶇ kêkôc latuagêc Manase agêc Epraim sêwiᶇ eᶇ jasêô lasê Jakob. ² Ma sêkêᶇ ᶇawae gêdêᶇ Jakob gebe “Latôm Josep gêdêᶇ aôm gêwac.” Go Israel kêpuc tau tōᶇ ma gêdi gêᶇgōᶇ nê mê. ³ Ma Jakob kêsôm gêdêᶇ Josep gebe “ᶇajaᶇa ᶇatau Anôtô geoc tau lasê gêdêᶇ aê aᶇga Lus, taᶇ gêc gamêᶇ Kanaan naᶇ, to gêjam mec aê ⁴ ma kêsôm gêdêᶇ aê gebe ‘Ôlic acgom, aê gabe jakêᶇ aôm ôka gôlôac lasê e têtû lau taêsam. Aê gabe jaᶇgôm aôm ôtu laum kapôêᶇ ma jakêᶇ gamêᶇ tonec êndêᶇ nêᶇ wakuc êtu nêᶇ gêᶇ endeᶇ tōᶇgeᶇ.’ ⁵ Ma galoc latômagêc, taᶇ kôka êsêagêc lasê aᶇga Aiguptu gêdêᶇ taᶇ aê gamêᶇ Aiguptu atomgeᶇ naᶇ, têtû aêᶇoc. Epraim agêc Manase têtû aêᶇoc kêtôm Ruben agêc Simeon. ⁶ Gôlôac, taᶇ kôka lasê têdaguc êsêagêc naᶇ, têtû aômnmêᶇ, ma êsêac sêwê kainaᶇ gêᶇlênsêᶇ sêwiᶇ teweᶇiaᶇgêc. ⁷ Gêdêᶇ aê gawi Mesopotamia siᶇ gaô lasê Kanaan naᶇ Rahel gêmac êndu aᶇga intêna, taᶇ kêdabiᶇ Eprat ma aê kasuᶇ eᶇ aᶇga intêna Epratᶇa ᶇatali,” ᶇaê teᶇ gebe Betlehem.

⁸ Israel gêlic Josep latuagêc ma kêsôm gebe “Asaagêc tonec.” ⁹ Josep gêjô tama awa gebe “Aê latucagêc, taᶇ Anôtô kêkêᶇ gêdêᶇ aê aᶇga tonec.” Go Israel kêsôm gebe “Ôkôc êsêagêc têtû gasuc sêmêᶇmaᶇ gebe janam mec êsêagêc.” ¹⁰ Israel kêtû ᶇamalacanô su tec mataanô kêtû waô e gêlic gamêᶇ amboac gêmuᶇᶇa atom. Ma Josep gêwê êsêagêc dêdêᶇ eᶇ sêja, ma eᶇ kêlêsoᶇ êsêagêc aliᶇanô ma kêmbôêᶇ êsêagêc. ¹¹ Go Israel kêsôm gêdêᶇ Josep gebe “Aê gaboc oc jalic aôm laᶇômanô êtiam atom, mago galoc Anôtô kêkêᶇ aê galic aômnmêᶇ gôlôac amboac tonaᶇgeᶇ.” ¹² Go Josep kêkam êsêagêc sa aᶇga ênê labum ma gewec e laᶇôanô jagêdêᶇ nom.

¹³ Ma Josep kêkam êsêagêc, kêkam Epraim ᶇa lêma anôᶇa, taᶇ kêkanôᶇ Israel lêma gasêᶇa to Manase ᶇa lêma gasêᶇa, taᶇ kêkanôᶇ Israel lêma anôᶇa ma gêwê êsêagêc têtû gasuc eᶇ. ¹⁴ Mago Israel gêjac lêma keso tau ma kêmetôc lêma anôᶇa jagêu gêsac ᶇac saᶇuᶇ Epraim môkêapac ma lêma gasêᶇa gêsac Manase môkêapac. Manase eᶇ ᶇacsêga. ¹⁵ Ma eᶇ gêjam mec Josep ma kêsôm gebe “Anôtô, taᶇ tamocagêc Abraham agêc Isak sêsa nêᶇ lêᶇ sêmoa eᶇ laᶇônêᶇma, Anôtô, taᶇ kêtû ᶇoc ᶇacgeᶇob gêdêᶇ ᶇoc bêc samob e mêᶇgêdêᶇ galoc, ¹⁶ aᶇjela, taᶇ gêjam aê kêsi gêdêᶇ gêᶇwapac samob naᶇ, ênam mec ᶇapalêagêc gebe ᶇoc ᶇaê to tamocagêc Abraham agêc Isak nêᶇ ᶇaê elom-elom aᶇga êsêagêcnêᶇ e têtû taêsam ma seola nom ᶇagamêᶇ auc.”

¹⁷ Josep gêlic gebe tama gêu lêma anôᶇa gêsac Epraim môkêapac e keso ênê ᶇalêlôm, tec kêkôc tama lêma aᶇga Epraim môkêapac gebe naênsac Manase môkêapac. ¹⁸ Ma Josep kêsôm gêdêᶇ tama gebe “O tamoc, amboac tonaᶇ atom. ᶇac tonec ᶇacsêga, tec u lêmam anôᶇa ênsac eᶇ môkêapac.” ¹⁹ Mago tama gedec ma kêsôm gebe “Aê kajala, latucenec, aê kajalagac. ᶇac tonec oc êtu laum amboac tonaᶇ ma êtu kapôêᶇ, mago lasi êtu kapôêᶇ êlêlêc eᶇ ma ênê wakuc têtû laum taêsam.” ²⁰ Tec gêjam mec êsêagêc gêdêᶇ bêc tonaᶇ ma kêsôm gebe” Lau Israel sêsam amagêcnêᶇ ᶇaê gebe sênam mec taᶇuᶇ ma sêsoᶇ gebe’ Anôtô êᶇgôm aôm ôtôm Epraim agêc Manase.’ ” Kêsôm amboac tonaᶇ tec ketoc Epraim sa kêlêlêc Manase. ²¹ Go Israel kêsôm gêdêᶇ Josep gebe “Ôlic acgom, galoc jamac êndu, mago Anôtô êwiᶇ amac ma êkêᶇ amac aô lasê tameminêᶇ gamêᶇ êtiam. ²² Ma aê jatoc aôm sa

êlêlêc nêma lasitêwai su ma jakêŋ gamêŋ ŋabau, taŋ kajaŋgo su aŋga lau gamêŋ Amorna nêŋ ŋa ŋoc siŋ to talam naŋ êndêŋ aôm.”

49

Jakob langwa geoc biŋ lasê kêpi nê gôlôac

¹ Go Jakob kêkalem latui ma kêsôm gebe “Akac taôm sa api tagen gebe jasôm biŋ, taŋ êtap amac sa êndêŋ têm, taŋ gêc nêma ŋa naŋ, lasê êndêŋ amac.

² “Jakob latuiac, akac taôm sa ma akêŋ taŋem tamemi Israel awa.

³ “Ruben, aôm kôtu ŋoc ŋacsêga, ŋoc ŋac lai to ŋoc ôlicwalô ŋamêc. Ŋac ŋamata waenja to ŋac ŋamata ŋac laiŋa.

⁴ Aôm nêma lêŋ êtôm bu, taŋ gêc ŋasamac naŋ, tec ôtu ŋac ŋamata atom gebe aôm kôpi tamamnê mê ma gôgôm mê, taŋ aôm kôpi naŋ, kêtu sec.

⁵ “Simon agêc Lewi êsêagêc lasitêwai. Êsêagêcnêŋ siŋ kêtu ŋac lai sec ŋawaba.

⁶ O ŋoc katuc, naô lasê êsêacnêŋ sêkac sa atom. O ŋoc ŋalêlôm, ôwiŋ êsêacnêŋ lau atom gebe êsêac embe têtac ŋandaŋ, go sênac ŋamalac êndu.

⁷ Aê japuc boa nêŋ têtac ŋandaŋ, gebe têtac ŋandaŋ ŋawaôboa to nêŋ ŋalêlôm kêmoatiŋ ŋajaŋa. Aê gabe jawa êsêac êkôc aŋga Jakobnê gamêŋ ma jata êsêac salin-salin aŋga Israel.

⁸ “O Juda, lasitêwai oc sêlambiŋ aôm. Aôm lêmam êkam ŋacjo êndêŋ gêsutêkwa. Tamam latui oc sewec êndêŋ aôm.

⁹ Juda kêtôm lewe ŋalatu. O latucenec, aôm kôjaŋgo gêŋ, tec gêlôm aôm kôtu kapôêŋ. Eŋ kêluŋ tau jakêlêwan tau amboac lewe, kêtôm lewe têna teŋ. Asa gebe ensoc eŋ êndi sa.

¹⁰ Kiŋnê gêbôm oc endec Juda atom ma tôc gôliŋŋa endec asawa atom e elom ŋac, taŋ gêjac gêŋ tau ŋawae naŋ, ma tentenlatu oc taŋeŋ wamu êndêŋ eŋ.

¹¹ Eŋ kêkô nê donki tôŋ kêpi wain ŋamôkê to nê donki ŋalatu kêpi wain ŋalaka. Eŋ kêkwasiŋ nê obo kêsêp wain to nê ŋakwê kêsêp wain ŋanô ŋatekwi.

¹² Wain gêgôm mataanô ŋawasi kêsa ma su gêgôm lulun kêtu sêp.

¹³ “Sebulon êŋgôn gwêctali.

Enj êtu wanj ñasêclunj to ênê ñamadinj
ênêc e naêndêj Sidon.

14 “Isakar enj ñatêkwa kêtôm donki,
tanj jakêlêwanj tau gêmoa domba ñalêlôm.

15 Enj gêlic gebe mala lêwanjña ñajam
to gamêj tau têtac kêsa lanjwagej,
tec enj gewec gebe êôc gêj wapac
ma kêtû gêjôma gêjam kôm e kêkônij enj.

16 “Dan êmêtôc nê lau
amboac Israelnêj gôlôacnêj tonj tenj.

17 Dan êtu moac tenj, tanj gêc intêna,
êtu moacwêm, tanj kêkêj gêjac intêna ñataligenj nanj,
ma êñac hos êsêp agêsu e ñac,
tanj gêjgôj hos ñaô nanj, embenj êsêp muña êna.

18 O Apômtau, aê gaôj aôm gebe ônam aê kêsi.

19 “Sêjanjgowaga sêjanda Gad,
mago enj êjanda êsêac êjô.

20 “Asernê mo tonjalêsi ñajam
ma êmansanj gêj êtôm kinj sênij.

21 “Naptali kêtôm mojawawa, tanj kêlêti ñagaôgenj nanj.
Binj ñajam kêsa enj awasuj.

22 “Josep kêtôm ka wakuc, tanj gêjam ñanô,
ka wakuc, tanj gêjam ñanô ma kêkô bumata nanj,
ênê ñalaka jagê gêsac tunjbôm.

23 Sinjwaga totalam sêlênsônj enj
to sêpê nêj sôb ma sêjac sinj gêdêj enj.

24 Mago ênê talam ñajana
ma enj lêma kata
gebe Jakobnê ñajana ñatau gêjam enj sa
to ñacgejob, lau Israel nêj poclabu, kêpuc enj tôj.

25 Tamamnê Anôtô ênam aôm sa
to ñajana ñatau Anôtô ênam mec aôm
êkêj mec ñamoasij anjga undambê ôña
to mec ñamoasij anjga ñagêdimbob, tanj kêpoac ñalabuña nanj,
ma mec ñamoasij, tanj kêsa su to têtacclêlôm nanj.

26 Tamamnê mec ñamoasij tolêlôm-tolêlôm
kêlêlêc lôc tenjenjña ñamec ñamoasij su,
kêlêlêc gamêj ñabau lanjgwa sec ñamoasij.
Gêj tonanj ñai ênsac Josep môkêapac ñaô,
ênsac ñac, tanj gêmoa jaêc lasitêwai nanj ñaô.

27 “Benjamin kêtôm kêam sec, tanj kêkac gêj gêjgic-gêjgic nanj.
Êndêj bêbêcgenj enj êndanjgôj nê gwada
ma êndêj êtula ênac sam gêj, tanj kêjanjo nanj.”

²⁸ Israelnêḡ gôlôac 12 tau tonañ. Ma biḡ, taḡ tamenḡi kêsôm gêdêḡ êsêac naḡ tonañ. Ma eḡ gêjam mec êsêac, eḡ gêjam mec êsêac gêdêḡ-gêdêḡgeḡ ḡa mec gêdêḡ-gêdêḡgeḡ.

Jakob lanḡwa gêmac êndu ma sêsuḡ eḡ

²⁹ Ma eḡ kêjatu êsêac to kêsôm gêdêḡ êsêac gebe “Anôtô embe êkalem aê najawiḡ ḡoc lau, go ansuḡ aê jawiḡ tamoci aḡa pocgêsuḡ, taḡ gêc ḡac gamêḡ Hetḡa Epron nê kôm, ³⁰ aḡa pocgêsuḡ, taḡ gêc kôm Mak-Pela gêmu kêsô Mamreḡa aḡa gamêḡ Kanaan, kôm, taḡ Abraham gêjam ôli aḡa ḡac gamêḡ Hetḡa Epron nê gebe êtu gamêḡ sêôḡa. ³¹ Aḡa ônê êsêac sêsuḡ Abraham agêc nê awê Sara. Aḡa ônê êsêac sêsuḡ Isak agêc nê awê Rebeka. Aḡa ônê aê kasuḡ Lea. ³² Kôm to pocgêsuḡ, taḡ gêc ḡalêlôm naḡ, êsêac sêjam ôli aḡa lau gamêḡ Hetḡa nêḡ.” ³³ Jakob kêjatu biḡ tonañ ḡai gêdêḡ latui e gêbacnê, go Anôtô kêkalem eḡ jagêwiḡ nê lau. Eḡ gê akaiḡ kêpi mê ma gêwi katu siḡ.

50

¹ Go Josep gêu tau gêsac tama lanḡanô ḡaô ma kêtaḡ kêpi eḡ to kêlêsoḡ eḡ. ² Ma Josep kêjatu dokta, taḡ têtû ênê sakiḡwaga naḡ, gebe sêmansaḡ tama. Tec dokta seḡ oso Israelnê ḡawêlêlaḡ. ³ Ac sêjam bêc 40, gebe kôm taniḡ oso ḡawêlêlaḡḡa kêtôm ḡasawa amboac tonañ. Ma lau Aiguptu têtai taḡiḡboa kêtôm bêc 70 kêtû eḡḡa.

⁴ Têm taḡiḡboaḡa gêbacnê, go Josep kêsôm biḡ gêdêḡ Paraonê gôlôac gebe “Amac embe alic aê ḡajam, go jateḡ amac gebe amansaḡ biḡ êndêḡ Parao ma asôm gebe ⁵ ‘Tamoc kêsôm gebe Kêdabiḡ gebe jamac êndu, tec ônsuḡ aê jasêḡ ḡoc sêô, taḡ kasap kêsêḡ poc aḡa gamêḡ Kanaanḡa. Tec katôc lemoc gêdêḡ tamoc gebe jaḡgôm ḡanô êsa. Kêtu tonañḡa aê jateḡ aôm gebe ôlôc gebe japi najansuḡ tamoc, go jamu jamêḡ êtiam.’ ” ⁶ Ma Parao gêjô eḡ awa gebe “Ôpi ôna, ônsuḡ tamam amboac kôtôc lêmam gêdêḡ eḡ.” ⁷ Tec Josep kêpi gêja gebe ênsuḡ tama, ma Paraonê sakiḡwaga samob to ênê gejobwaga anduḡa ma gamêḡ Aiguptu ḡagejobwaga samob sêpi sêwiḡ eḡ sêja. ⁸ Ma Josepnê andu ḡagôlôac to nê lasitêwai ma tamanê andu ḡagôlôac sêwiḡ amboac tonañ, tageḡ nêḡ gôlôac ḡasec-ḡasec ma nêḡ bulimakao to domba tec gacgeḡ sêwi siḡ sêmoa gamêḡ Gosen. ⁹ Kareta to lau tohos sêpi sêwiḡ eḡ sêja amboac tonañgeḡ. Lau tau tônê nêḡ toḡ kapôêḡanô. ¹⁰ Gêdêḡ taḡ sêô lasê polom ḡamala Atadḡa, taḡ gêc bu Jordan ḡamakeḡ ônêḡa naḡ, êsêac sêpuc taḡiḡboa sa ma têtai ḡanô tonêḡ ḡalêlôm ḡawapacgeḡ. Josep kêmasaḡ biḡ gebe lau têtai taḡiḡboa êtôm bêc 7 êtu tamaḡa. ¹¹ Ma malacm tau, lau gamêḡ Kanaanḡa, sêḡô taḡiḡboa kêpi aḡa polom ḡamala Atadḡa ma sêsôm gebe “Lau Aiguptu têtai taḡiḡboa kapôêḡ aḡa ônê.” Tec sê gamêḡ tau ḡaê gebe Abel-Misraim. Gamêḡ tau gêc bu Jordan ḡamakeḡ ônêḡa. ¹² Tec Jakob latui sêgôm biḡ, taḡ eḡ kêjatu êsêac naḡ, kêtû anô ¹³ gebe latui sêbalaḡ eḡ sêja gamêḡ Kanaan ma sêsuḡ eḡ kêsêḡ pocgêsuḡ, taḡ gêc kôm Mak-Pela ḡalêlôm, taḡ gêc gêmu kêsô Mamreḡa. Abraham gêjam ôli pocgêsuḡ tau tokômgeḡ aḡa ḡac gamêḡ Hetḡa Epron nê gebe êtu ênê gamêḡ sêôḡa. ¹⁴ Josep kêsuḡ tama su, go eḡ to nê lasitêwai ma lau samob, taḡ sêpi sêwiḡ eḡ sêja gebe sênsuḡ tamaḡa naḡ, sêmu sêja Aiguptu kêtiam.

Josep kêsuc têwainêḡ biḡ ôkwi

¹⁵ Josepnê lasitêwai sêlic gebe tamenḡi gêmac êndu su, tec sêsôm gebe “Moae Josep êkêḡ kisa aêac ma êkêḡ ḡagêjô êjô sec samob, taḡ dagôm gêdêḡ eḡ naḡ.” ¹⁶ Amboac tonañ êsêac sêsakiḡ biḡ gêdêḡ Josep gêja ma sêsôm gebe “Kêdabiḡ gebe tamam êmac êndu, tec kêkêḡ jatu tonec gebe ¹⁷ Asôm êndêḡ Josep gebe ‘Aê jateḡ aôm êtu têwamiḡa gebe êsêac sêgôm aôm sec. Mago ôsuc êsêacnêḡ keso to sec ôkwimaḡ.’ Ma galoc aêac ateaḡ aôm gebe ôsuc tamamnê Anôtônê sakiḡwaga aêac ma keso ôkwi.” Gêdêḡ taḡ sêsôm biḡ gêdêḡ eḡ sêmoa naḡ, Josep tau kêtaḡ. ¹⁸ Têwai samob dêdêḡ eḡ sêja jasêu taḡ sêc eḡ lanḡônemḡa ma sêsôm gebe “Gôlicgac me, aêac atu nêḡ sakiḡwaga.” ¹⁹ Mago Josep kêsôm gêdêḡ êsêac gebe “Atêc taôm atom. Aê jajô Anôtô su me. ²⁰ Amac abe aḡgôm aê sec, mago Anôtô gêjam keso tau ôkwi kêtû moasiḡ. Eḡ gebe êḡgôm gêḡ tônê gebe lau taêsam sêḡḡônḡ materḡ jali amboac talic

gêdêḡ galoc. ²¹ Amboac taḡ, atêc taôm atom, aê gabe janam amac to nêḡ ḡasec-ḡasec sa.” Eḡ gêjam malô êsêac amboac tonanḡ ma gêjac êsêac têtac tôḡ.

Josep gêmac êndu

²² Amboac tonanḡ Josep to tamanê gôlôac sêḡḡḡ Aiguptu ma Josepnê jala kêtḡ 110. ²³ Ma Josep gêlic Epraim latui to dêbui, ma Manase latu Makir nê gôlôac, teneḡi sêkôc êsêac sêḡḡḡ Josepnê labum. ²⁴ Ma Josep kêsôm gêdêḡ nê lasitêwai gebe “Kêdabiḡ gebe jamac êndu. Mago Anôtô ênam amac kêsi ma êwê amac awi gamêḡ tonec siḡ e aô lasê gamêḡ, taḡ Anôtô gêôc lêma sa ma kêsôm kêtḡ tôḡ gebe êtu Abraham agêc Isak ma Jakob nêḡ naḡ.” ²⁵ Go Josep awa gêjac Israel latui gebe têtôc lemeḡ ma kêsôm gebe “Anôtô embe ênam amac kêsi, go ambalanḡ ḡoc ḡatêkwa aḡga tonec api ana.” ²⁶ Tec Josep gêmac êndu, nê jala kêtḡ 110, ma êsêac seḡ oso ênê ḡawêlêlanḡ ma sêkêḡ eḡ kêsêp waḡ aḡga Aiguptu. *

---

* **50:26:** Abel-Misraim ḡam gebe Aiguptunêḡ taḡjboa.

Eksodus

LAU ISRAEL SÊWI AIGUPTU SIŃ NAMIŃ NABUKU

Ńaê Eksodus Ńam gebe Sêwi siŃ. SêjaliŃ Ńaê tau sa gebe ŃamiŃ samob kepeŃ IsraelnêŃ miŃ towae kapôêŃanô tageŃ gebe sêwi gamêŃ AiguptuŃa siŃ, taŃ kêkôniiŃ êsêac tõi têtú lau gêŃôma sêŃgõiŃ naŃ.

Buku tau ŃamiŃ gêwa tau kêkôc gêja Ńasêbu têtêac.

1. Môkêlatu 1-18 Anôtô kêgaboac lau Ebolai su aŃga kolen gêŃômaŃa ma gêwê êsêac jasêô lasê Lôc Sinai.
2. Môkêlatu 19-24 Anôtô kêmooatiŃ nê poac gêdêŃ lau Israel kêkêŃ biŃsu to ŃagôliŃ gêdêŃ êsêac gebe sêsa nêŃ lêŃ to sênam gôliŃ tauŃ ma sêlic nêŃ-om sêsô biŃ tau ŃalabugeŃ.
3. Môkêlatu 25-40 Lau Israel sêkwê nêŃ gamêŃ sênam sakiŃ AnôtôŃa teŃ sa ma sêjac Lômbec ŃagêŃlêlôm sakiŃŃa sa, go biŃsu Ńagêdô gêdêŃ dabuŃwaga sejob ma gêdêŃ lau Israel sêlic Anôtônê om êtôm sakiŃ dabuŃ.

Mago miŃ Ńanô tau, taŃ buku tonec gêwa sa naŃ, tonec gebe Anôtô kêgaboac nê lau su aŃga sakiŃ gêŃômaŃa ma gêbiŃ êsêac tõi têtú lau-m teŃ, taŃ sêkêŃ mateŃ têm to lêŃ nêmaŃa totêntac kêpa sugeŃ naŃ.

Ńamalac taŃ nê miŃ gêjam sêga aŃga buku tau naŃ Mose. Ńac tau taŃ Anôtô kêjaliŃ eŃ sa gebe êwê nê lau sêwi Aiguptu siŃ naŃ. Mose kêtú Ńamalac tapaõiŃgeŃ nêŃ Ńac towae kapôêŃ teŃ.

Buku tau ŃabiŃ, taŃ lau gamêŃ-gamêŃ samob sêŃô Ńawae su naŃ, BiŃsu Lemenlu, taŃ sêpuc gêc môkêlatu 20 naŃ.

GêŃwapac, taŃ kêtap lau Israel sa aŃga Aiguptu naŃ

¹ Israel latui, taŃ sêja Aiguptu sêwiŃ Jakob naŃ, nêŃ Ńaê tonec. Êsêac samob sêja tonêŃ gôlôacgeŃ. ² Ruben agêc Simeon ma Lewi agêc Juda, ³ ma Isakar agêc Sebulon ma Benjamin, ⁴ ac to Dan agêc Naptali ma Gad agêc Aser. ⁵ (Jakobnê gôlôac samob sêpi tageŃ lau 70.) Josep tau gêmooa Aiguptu kwananŃeŃ. ⁶ Sêmoa acgom, go Josep tau to nê lasitêwai ma nêŃ gôlôac samob sêmac êndu. ⁷ Mago lau Israel nêŃ wakuc sêka gôlôac lasê e têtú taêsam Ńanô. Êsêac Ńalêlêma atom, sesewec toŃaclaigeŃ e sêjam gamêŃ tau auc.

⁸ GêdêŃ tonanŃ kiŃ wakuc mênkêsa aŃga Aiguptu. Ńac tau gêjam kauc Josep. ⁹ EŃ kêsôm gêdêŃ nê lau gebe “Alic acgom, lau Israel têtú taêsam Ńanô ma sesewec toŃaclai sêlêlêc aêac sugoc. ¹⁰ Ajôc, daŃgôm nêŃ gêŃ tokaucgeŃ gebe têtú taêsam sêlêlêc aêac atom. Embe siŃ êsa, oc moae sêwiŃ aêacnêŃ Ńacjo ma sênac siŃ êndêŃ aêac e sêwi aêacnêŃ gamêŃ siŃ ma sêc sêna.” ¹¹ Kêtú tonanŃa êsêac sêkêŃ gejobwaga kômŃa gebe sêkôniiŃ lau Israel Ńa kôm Ńawapac. Tec lau Israel sêkwê malac Piton to Rameses sa. Malac luagêc tonanŃ kêtú Paraonê malac ênac kôm Ńanô saŃa. ¹² Lau Aiguptu sêkôniiŃ lau Israel tõi ŃanôgeŃ, mago êsêac têtú taêsam Ńanô e sêjam gamêŃ auc. Tec lau Aiguptu têtêc lau Israel ŃanôgeŃ. ¹³ Amboac tonanŃ lau Aiguptu sêkac lau Israel gebe sênam kôm kapoacwalôŃa. ¹⁴ Êsêac sejob lau Israel Ńa kôm Ńawapacgosu. Lau Israel sêkwê andu Ńa poc, taŃ sêmasanŃ Ńa nomku naŃ, to kolda ma sêjam kôm tokôm. Lau Aiguptu sêkac êsêac gebe sênam kôm samob tonanŃ Ńai toŃaôli masigeŃ.

¹⁵ Go kiŃ AiguptuŃa kêsôm biŃ gêdêŃ lau Ebolai nêŃ jaomwagao. Awê teŃ nê Ńaê gebe Sipra ma teŃ nê Ńaê Pua. ¹⁶ EŃ kêsôm gebe “Amagêc embe anam EbolainêŃ lau sa êndêŃ têm sêkôc ŃapalêŃa, go ajop Ńapep. Awê teŃ embe êkôc Ńapalê Ńac, naŃ anac êndu. Embe êkôc awê, go andec êmoa.” ¹⁷ Mago jaomwagaoagêc têtêc Anôtô, tec sêgôm kiŃ AiguptuŃa nê biŃ Ńanô kêsa atom, agêc dedec Ńapalê Ńac sêmoa mateŃ jali amboac tonanŃeŃ. ¹⁸ Tec kiŃ AiguptuŃa kêkalem jaomwagaoagêc ma kêsôm gêdêŃ êsêagêc gebe “Amagêc adec

ņapalê ñac sêmoa maten jali kêtú asagenņa.”¹⁹ Jaomwagaoagêc sêsôm gêdêņ Parao gebe “Ebolainêņ lauo têtôm lauo Aiguptuņa atom. Êsêac ôliņwalô kaiņ ten. Jaomwagao sêô lasê dêdêņ êsêac atomgen ma sêkôc ñapalê su.”²⁰ Anôtô kêmoasiņ jaomwagao ma lau Israel têtú taêsam ma sesewec tonclaigen. ²¹ Jaomwagao têtêc Anôtô, tec Anôtô kêkêņ gôlôac gêdêņ êsêac. ²² Go Parao kêjatu nê lau samob gebe “Ñapalê ñac samob, taņ Ebolainêņ lauo sêkôc naņ, ambaliņ samob siņ sêsêp bu Nil sêna, ma ñapalêogen tec andec sêmoa.”

2

Mose têna kêkôc en

¹ Ñac ten aņga Lewinê gôlôac gêjam awê ten. Awê tau aņga Lewinê gôlôac amboac tonan. ² Awê tau taê ma kêkôc ñapalê ñac ten. En gêlic gebe ñapalê tau ñajam, tec kêsiņ en ôkwi kêtôm ajôņ têlêac. ³ Gêdêņ taņ têna kêtôm gebe êsiņ en ôkwi êtiam atom naņ, en kêkôc katapa, taņ sêmasaņ ña talu naņ, ma kepeņ sib, go kêkêņ ñapalê tau kêsêp ma ketoc katapa tau kêkô bu Nil ñatali ñasiņ ñalêlôm. ⁴ Ñapalê luo kêkô ec jaêc saungen, gebe êlic gêņ ondoc oc êtap ñapalê tau sa.

⁵ Gêdêņ tonan Parao latuo mêngeô lasê gebe êliņ bu. Ênê sakiņwagao sêsêlêņ sêmoa butali. Awê tau gêlic katapa kêkô siņ ñalêlôm, go kêsakiņ nê sakiņwagao ten gebe êkôc gêņ tau. ⁶ Parao latuo kêkac baob sa e gêlic ñapalê ten. Ñapalê tau ketaņ, tec taê walô en ma kêsôm gebe “Ebolainêņ ñapalê ten tonec.” ⁷ Tec ñapalê luo jakesôm gêdêņ Parao latuo gebe “Amboac ondoc, aê najamôêc Ebolainêņ lasulawê ten gebe êkêņ su ñapalê tau ênôm êtu aômņa me masi.” ⁸ Parao latuo kêsôm gêdêņ en gebe “Ônamaņ.” Tec ñapalê luo gêja jagêmoêc ñapalê tau têna. ⁹ Go Parao latuo kêsôm gêdêņ en gebe “Ôkôc ñapalê tonec ma ôkêņ su êndêņ en êtu aêņa. Aê oc jakêņ ñaôli êndêņ aôm êjô nêkôm.” Tec awê tau kêkôc ñapalê ma gêlôm en. ¹⁰ Gêdêņ taņ ñapalê tau kêtú kapôêņ su naņ, têna kejoņ en gêdêņ Parao latuo gêja. Ma en kêkôc ñapalê tau su kêtú ênê latu ma kêsôm gebe “Aê gaê en sa aņga bu,” tec gê ênê ñaê gebe Mose.

Mose gêc gêja Midian

¹¹ Mose kêtú kapôêņ su ma bêc ten en gêja gebe êlic nê lau ma gêlic kôm ñawapac, taņ kêkôniņ êsêac tôņ naņ. Ma gêlic ñac Aiguptuņa ten gêjac Ebolai ten. En Mosenê launêņ ten. ¹² Mose mata geso gamêņ e gêlic ten gêmoa atom, tec gêjac ñac Aiguptuņa tau êndu ma kêgawê gaņac ma kêsuņ en. ¹³ Ñabêbêc Mose kêsa gêdêņ nê lau gêja kêtiam ma gêlic Ebolai luagêc sêjac tauņ. Ma en kêsôm gêdêņ ñac, taņ gêgôm keso naņ, gebe “Gôjac nêkôm ñac kêtú asagenņa.” ¹⁴ Mago ñac tau gêjô en awa gebe “Asa kêkêņ aôm kôtu aêacma gôliņwaga to mêtôcwaga. Oc gobe ônac aê êndu amboac gôjac Aiguptu tau naņ me.” Go Mose kêtakê ma taê gêjam gebe “Binņanô, biņ tau ñapuc kêsa sugac.” ¹⁵ Gêdêņ taņ Parao gêņô ñawae naņ, en gêgôm gêņlêlôm gebe ênac Mose êndu.

Mago Mose gêc Parao su jagêmoa gamêņ Midianna. Ma en jagêņgôņ bumata ten. ¹⁶ Ma dabuņwaga Midianņa nê latuio 7 sêmoa. Êsêac sêsa jasêkati bu jasêsêwa kêsêp suc, gebe tameninê domba sênôm. ¹⁷ Mago gejobwaga bôcņa sêmêņ ma têtin êsêac su. Tec Mose gêdi jagêjam êsêac sa ma kêkêņ bu gêdêņ nêņ domba sênôm. ¹⁸ Su, go êsêac dêdêņ tamenji Reuel sêja, ma en kêsôm gebe “Amboac ondoc, tec ocsalô tonec amu amêņ ñagaôgen nec.” ¹⁹ Êsêac sêsôm gebe “Ñac Aiguptuņa ten gêjam aêac sa aņga gejobwaga bôcņa ma kêkati bu gêjô aêac su jakêkêņ gêdêņ domba sênôm.” ²⁰ Go tamenji kêsôm gêdêņ latuio gebe “En gêmoa ondoc. Adec ñac tau kêkô tônê kêtú asagenņa. Amôêc en gebe êniņ gêņ êwiņ aêacmaņ.” ²¹ Mose gêlic kêtôm gebe êmoa êwiņ Reuel, tec ñac tau kêkêņ latuo Sipora gêdêņ Mose gêjam. ²² Awê tau kêkôc ñapalê ten, ma Mose kêsôm gebe “Aê katu ñaclen gamoa gamêņ jaba.” Tec gê ênê ñaê gebe Gerson.

²³ Nāsawa baliŋ tonanġ gêbacnê ma kiŋ Aiguptuŋa gêmac êndu. Mago lau Israel senġ olinġ tauŋ kêtū nêŋ kôm ŋawapacŋa ma sêmôêc gebe Anôtô ênam êsêac sa. Ma êsêacnêŋ tanġiboa kêtū kôm ŋawapacŋa kêpi gêdêŋ Anôtô gêja. ²⁴ Ma Anôtô kêkêŋ taŋa nêŋ olinġ tau ma taê gêjam poac, taŋ kêmooatiŋ gêdêŋ Abraham agêc Isak ma Jakob. ²⁵ Ma Anôtô gêlic lau Israel ma kêwaka tau sa gêdêŋ êsêac.

3

Anôtô kêkalem Mose

¹ Ma Mose gejob lawa dabuŋwaga Midianŋa Jetro nê domba. Eŋ gêwê domba kêsa gamêŋ sawa kêsêlêŋ ec ŋêŋgeŋ e gêô lasê Anôtônê lôc Horeb. ² Ma Anôtônê anġela geoc tau lasê gêdêŋ eŋ ŋa jawaô. Ja ŋawaô tau kêsa gamêŋdani ŋalêlôm. Mose gêlic ja kêsa gamêŋdani, mago ja geŋ gamêŋdani tau su atom. ³ Ma Mose kêsôm gebe “Aê gabe jana najalic gêŋsêga tonec. Ja geŋ gamêŋdani su atom ŋam amboac ondoc.” ⁴ Apômtau gêlic eŋ kêdabiŋ gamêŋdani gebe êlic ŋam, tec Anôtô gêmôêc gêdêŋ eŋ anġa gamêŋdani gebe “Mose, Mose.” Ma eŋ gêjô eŋ awa gebe “Aê tec gamoa.” ⁵ Go Anôtô kêsôm gebe “Ôtu gasuc ômôêŋ atom. Ônu nêŋ atapa su anġa amtapa gebe gamêŋ, taŋ aôm kôkô nanġ, nom dabuŋ.” ⁶ Ma kêsôm teŋ gêwiŋ gebe “Tamamnê Anôtô aê, ma Abrahamnê Anôtô ma Isaknê Anôtô ma Jakobnê Anôtô aêgoc.” Mose gêsaiŋ laŋôanô auc gebe kêtêc tau, gebe êlic Anôtô atom.

⁷ Go Apômtau kêsôm gebe “Aê galic ŋoc lau sêmoa jageo ŋanô anġa Aiguptu. Aê ganô êsêac sêmôêc kêtū nêŋ gejobwaga kapoacwalôŋa sêlêsu êsêacŋa. Biŋŋanô, aê kajala êsêacnêŋ ŋandaŋ. ⁸ Aê kasêp gamêŋ gebe janam êsêac kêsi anġa lau Aiguptu lemeŋ ma jawê êsêac sêwi gamêŋ tonanġ siŋ nasêpi gamêŋ ŋajam to kapôêŋ teŋ. Anġa gamêŋ tau tône su to lêp keselenġ. Galoc lau Kanaan to Het ma Amor to Peres ma Hib to Jebus sêŋgôn gamêŋ tau. ⁹ Aê ganô lau Israel nêŋ taŋi maŋkêsô aê taŋocsuŋ ma galic lau Aiguptu sejoŋ êsêac ŋanô. ¹⁰ Amboac tonanġ aê gabe jasakiŋ aôm ôndêŋ Parao ôna gebe ôwê ŋoc lau Israel sêwi Aiguptu siŋ.”

¹¹ Mago Mose kêsôm gêdêŋ Anôtô gebe “Aê asa, tec jandêŋ Parao jana ma jawê lau Israel sêwi Aiguptu siŋ nec.” ¹² Anôtô gêjô eŋ awa gebe “Aê oc jawiŋ aôm. Ma gabe jakêŋ ŋabelo tonec êndêŋ aôm gebe ôjala, gebe aê tauc tec kasakiŋ aôm. Ŋabelo tau tonec gebe Êndêŋ taŋ ôwê lau sêwi Aiguptu siŋ su nanġ, oc anam sakiŋ Anôtô anġa lôc tonec.”

¹³ Go Mose kêsôm gêdêŋ Anôtô gebe “Embe jandêŋ lau Israel jana ma jasôm êndêŋ êsêac gebe ‘Tameminêŋ Anôtô kêsakiŋ aê tec gamêŋ,’ ma êsêac embe têtū kênac aê gebe ‘Ênê ŋaê amboac ondoc,’ oc jasôm amboac ondoc êndêŋ êsêac.” ¹⁴ Go Anôtô kêsôm gêdêŋ Mose gebe “Aêŋoc ŋaê gebe Aê-Gamoa-Amboac-Gamoa.” Ma Anôtô kêsôm teŋ gêwiŋ gebe “Ôsôm biŋ tonec êndêŋ lau Israel gebe ‘Aê-Gamoa kêsakiŋ aê’ tec gadêŋ amac gamêŋ.” ¹⁵ Ma Anôtô kêsôm gêdêŋ Mose gêwiŋ gebe “Ôsôm êndêŋ lau Israel gebe ‘Apômtau, amac tameminêŋ Anôtô, Abrahamnê Anôtô ma Isaknê Anôtô ma Jakobnê Anôtô kêsakiŋ aê gadêŋ amac gamêŋ.’ Ŋaê tonec kêtū ŋoc ŋaê teŋgeŋ ma teŋgeŋŋa ma gôlôac to gôlôac wakuc samob awenġ ênac aê ŋa ŋaê tonecgeŋ. ¹⁶ Ôna ma ôkalem lau Israel nêŋ laumata sa sêpi tagenġ, go ôsôm êndêŋ êsêac gebe ‘Apômtau, amac tameminêŋ Anôtô, geoc tau lasê gêdêŋ aê. Eŋ Abraham agêc Isak ma Jakob nêŋ Anôtô. Ma eŋ kêsôm gêdêŋ aê gebe “Aê gajac amac kêsi ma galic gêŋ samob, taŋ lau Aiguptu sêgôm gêdêŋ amac nanġ. ¹⁷ Tec aê taêc gêjam kêtū tôŋ gebe jawê amac awi gêŋwapac Aiguptuŋa siŋ ma aô lasê lau Kanaan to lau Het ma Amor to Peres ma Hib to Jebus nêŋ gamêŋ. Anġa gamêŋ tône su to lêp keselenġ.” ¹⁸ Lau Israel nêŋ laumata oc sêkêŋ taŋeŋ nêŋ biŋ ma sêwiŋ aôm andêŋ kiŋ Aiguptuŋa ana ma asôm êndêŋ eŋ gebe ‘Apômtau, Ebolainêŋ Anôtô, mênġgêjam biŋgalôm gêwiŋ aêac, tec galoc atenġ aôm gebe ôwi aêac siŋ gebe asêlêŋ bêc têlêac asa gamêŋ sawa ana ma akêŋ da êndêŋ aêacma Apômtau Anôtô.’ ¹⁹ Aê kajalagac gebe kiŋ Aiguptuŋa oc êwi amac siŋ atom e ŋaclai teŋ êkac eŋ acgom. ²⁰ Amboac tonanġ aê oc jamêtôc lemoc to janac Aiguptu ŋa gêŋtalô

tokainj-tokainj anġa gamêj tau. Gêntalô tau êmbacnê acgom, go êwi amac sinj ana. ²¹ Aê janġôm lau Aiguptu sêlic lau Israel nġam ma embe ana, go ana tolemem sawagenj atom. ²² Amacnêmu lau samob êndêj-êndêjgenj teten nêj lauo sackapoac gêdêj taunġa to lauo, tañ sêjgôn andu tagenj sêwiñ taun nã, gebe sêkêj gêlôn silber to goldġa ma nġkwê êndêj êsêac. Ma amac akêj nêmu latômio to nġc sêsô to sênôn gêj tau. Amboac tonã ajanġo gêj su anġa lau Aiguptuġa.”

4

¹ Go Mose gêjô enj awa gebe “Mago lau Israel embe sêkêj êwiñ aê atom to sêkêj tañen ħoc binj atom ma sêsôm êndêj aê gebe ‘Apômtau geoc tau lasê gêdêj aôm atom,’ go janġôm amboac ondoc.” ² Apômtau kêtû kênac enj gebe “Aôm lêmam kômêgôm asagenj.” Ma Mose gêjô enj awa gebe “Kamêgôm tôc.” ³ Go Apômtau kêsôm gebe “Ômbalinj naênêc nom.” Ma Mose kêbalinj tôc jagêc nom e kêtû moac. Ma kêtakê e gênu tau su. ⁴ Mago Apômtau kêsôm gêdêj Mose gebe “Ômêtôt lêmam ma ômêjgôm moac nġlêjuc.” Tec enj kêmetôt lêma ma kêmêgôm moac tôj jakêtu tôc kêtiam kêsêp enj lêma. ⁵ Ma Apômtau kêsôm gebe “Ôjgôm amboac tonã e sêkêj êwiñ gebe Apômtau enj êsêac tamenjinêj Anôtô. Enj Abrahamnê Anôtô ma Isaknê Anôtô ma Jakobnê Anôtô geoc tau lasê gêdêj aôm.”

⁶ Go Apômtau kêsôm binj nġgêdô gêdêj enj gebe “Ônsêmuñ lêmam êsô nêmu nġkwê.” Enj kêsêmuñ lêma kêsô ma gêdêj tañ kêtainj sa kêtiam nã, gêlic gebe kamocbôm gêjac têc lêma auc e kêtû sêp kêtôm labi. ⁷ Go Apômtau kêsôm gebe “Ônsêmuñ lêmam êmu êsô nêmu nġkwê êtiam.” Tec Mose kêsêmuñ lêma gêmu kêsô nê nġkwê kêtiam, Ma gêdêj tañ kêtainj sa kêtiam nã, gêlic gebe nġam kêsa kêtôm ôli nġgêdô. ⁸ Ma Anôtô kêsôm gebe “Êsêac embe sêkêj êwiñ aôm atom ma gêntalô nġmatã embe ênam êsêac ôkwi atom, go sêkêj êwiñ gêntalô êtu luagêcġa. ⁹ Ma êsêac embe sêkêj êwiñ gêntalô luagêc tonã to sêkêj tañen nêmu binj atom, go ôkati bu anġa bu Nil ma mênôkêc êsêp nom, go bu, tañ ôkati anġa bu Nil nã, oc êtu dec ênêc nom.”

¹⁰ Mago Mose kêsôm gêdêj Apômtau gebe “Oe, ħoc Apômtau, aê aoc sob atom. Gêmunġen aê gamoa amboac tonã ma galoc kôsôm binj gêdêj aê, tañ katu nêmu sakinjwaga nã, mago aoc sob kêsa atom amboac tonãġen. Aê kasôm binj malô-malô to imbeloc nġawapac sec.”

¹¹ Go Apômtau kêsôm gêdêj enj gebe “Asa kêkêj nġamalac awasuñ. Asa kêkêj enj awamê me tañasuñbic me gêlic gamêj me matapec. Aê Apômtau kakêj atom me. ¹² Amboac tonã ôna ma aê jawiñ aôm to janam aôm awam sa ma jandôn binj ôsômġa êndêj aôm.” ¹³ Mago Mose kêsôm gebe “O Apômtau, aê jatenj aôm gebe ôsakinj lau tenj.”

¹⁴ Go Apômtau têtac nġandanj kêsa gêdêj Mose ma kêsôm gebe “Têwam Aron anġa Lewinê gôlôac gêmoa atom me. Aê kajala enj awa sob. Ôlic acgom, enj gêdi kêpuc aôm tôjntôn gêmêj. Enj embe êlic aôm, oc têtac nġam êsa nã. ¹⁵ Amboac tonã ônam binjalôm êndêj enj ma ôwa nêmu binj sa êndêj enj gebe êsôm lasê. Ma aê gabe jawiñ amagêc to janam amagêc awen sa ma jandôn gêj ôjgômġa êndêj aôm. ¹⁶ Enj êjô aôm su êsôm binj êndêj lau ma êtu aôm awam. Ma enj êlic aôm amboac Anôtô. ¹⁷ Ma aôm ômêjgôm tôc tonêc gebe ôjgôm gêntalôġa.”

Mose gêmu gêja Aiguptu

¹⁸ Ma Mose gêmu gêdêj lawa Jetro gêja jakêsôm gêdêj enj gebe “Aê jatenj aôm gebe ôlôc sa ma aê jamu jandêj ħoc lau jana Aiguptu najalic êsêac sêmoa matenj jali me masi.” Ma Jetro kêsôm gêdêj Mose gebe “Ôêc tobinjalôġen ôna.” ¹⁹ Ma Apômtau kêsôm gêdêj Mose anġa Midian gebe “Ômu ôna Aiguptu gebe lau samob, tañ sebe senseñ aôm nã, sêmac êndu su.” ²⁰ Amboac tonã Mose kêkêc nê awê to latu ma kêkêj êsêagêc sêjgôn donki tenj nã ma gêja gamêj Aiguptuġa. Ma enj kêmêgôm Anôtônê tôc.

²¹ Ma Apômtau kêsôm gédên Mose gebe “Ôlic acgom, aôm embe ô lasê Aiguptu, go ôngôm gêntalô samob, tañ kakên ñaclai gédên aôm gebe ôngômña nan, ôkô Parao lanônêmña. Mago aê oc jañgôm êné ñalêlôm ñadani êsa, gebe êwi lau siñ atom. ²² Go aôm ôsôm êndên Parao gebe ‘Apômtaunê biñ tau tonec gebe Ñoc latuc ñacsêga tau Israel, ²³ ma aê jasôm êndên aôm gebe “Ôwi latuc siñ gebe naênam sakiñ aê.” Ôlic acgom, embe ondec ma ôwi enj siñ atom, go jansenj aôm latôm ñacsêga su.’ ”

²⁴ Êsêac sêsêlênj sêmoa intêna e sêo lasê gamênj sênêc bêcña tenj. Ma Apômtau gédac Mose anja tônê ma kêsâê gebe ênac enj êndu. ²⁵ Go Sipora kêkôc bôjanj poc ñagaôgenj ma kêsâê latu utiôlic jakêmoasac Mosenê lambi ña ñaôlic tau tonanj ma kêsôm gebe “Biñjanô, aôm kôtu ñoc ñac-gebe-ênam-awêwaga todec.” ²⁶ Go Apômtau gêwi enj siñ gêmoa mata jali. Gédên tonanj awê tau kêlêwiñ biñ sêsa launja gebe “Ñac-gebe-ênam-awêwaga todec.”

²⁷ Apômtau kêsôm gédên Aron gebe “Ôpuc Mose tôntônj ôsa gamênj sawa ôna.” Tec enj gêja ma gédac Mose anja Anôtônê lôc ma kêlêsoj enj alianô. ²⁸ Go Mose gêjac minj biñ samob, tañ Apômtau kêsôm gédên tañ kêsakiñ enj nan, to gêntalô samob, tañ Apômtau kêjatu enj gebe êngômña. ²⁹ Go Mose agêc Aron sêja ma sêkalem lau Israel nêñ laumata samob sa sêpi tagenj. ³⁰ Ma Aron kêsôm biñ samob, tañ Apômtau kêsôm gédên Mose nan, ma gêgôm gêntalô lau sêlic. ³¹ Ma lau tau sêkênj gêwiñ. Gédên tañ sêñô ñawae gebe Apômtau kêtû ñacleñ lau Israel ma gêlic êsêacnênj gêñwapac nan, êsêac sewec ma tetenj mec.

5

Mose agêc Aron sêkô Parao lanônêmña

¹ Tônê su, go Mose agêc Aron dêdênj Parao sêja ma sêsôm gebe “Apômtau, Israelnênj Anôtô, nê biñ tonec gebe ‘Ôwi ñoc lau siñ gebe sêlic nêñ om tenj anja gamênj sawa êtu tetoc aê saña.’ ” ² Mago Parao gêjô êsêagêc awenj gebe “Apômtau tau asa, tec jakênj tanoc enj ma jawi Israel siñ. Aê gajam kauc Apômtau tonanj, ma aê gadec gebe jawi Israel siñ.” ³ Go êsêagêc sêsôm gebe “Ebolainênj Anôtô gêjam biñgalôm gêwiñ aêagêc, tec atenj aôm gebe ôwi aêac siñ. Aêac asa gamênj sawa ana asêlênj bêc têlêacgenj ma akênj da êndênj Apômtau, aêacma Anôtô. Embe masi, oc êsêp êndênj aêac êmênj ña kole to siñ.” ⁴ Mago Parao kêsôm gédênj êsêagêc gebe “Mose agêc Aron, amagêc abe akôc lau su anja nêñ kôm kêtû asagenja. Aec su andênj nêñ kolenj ana.” ⁵ Ma Parao kêsôm tenj gebe “Agêc alic acgom, galoc lau tau têtû taêsam su, ma amagêc abe akô êsêac auc anja nêñ kôm ma akênj êsêac sêlêwanj tauñ.” ⁶ Gédênj bêc tonanjenj Parao kêjatu lausêlêsuwaga to gejobwaga gebe ⁷ “Akênj oba êndênj lau amboac agôm nan, êtiam atom. Êsêac tauñ nasejonj oba gebe sêmansanj nomku têkê-têkê. ⁸ Mago nomku têkê-têkê ñanamba, tañ sêmasanj kêtôm bêcgenj nan, êkôgenj, êtu saunj atom, gebe êsêac ojomtêna, tec sêmôêc gebe ‘Ôwi aêac siñ gebe akênj da êndênj aêacma Anôtô.’ ⁹ Akênj kôm ñawapac êkônij lau tonanj e ênam êsêac auc ma têtap nêñ ñasawa sêkênj tanenj biñ agwa-agwanja sa atom.”

¹⁰ Amboac tonanj lau-sêlêsuwaga to launênj gejobwaga sêsa sêja ma sêjac minj gédênj lau gebe “Parao kêsôm biñ tonec gebe ‘Aê jakênj oba êndênj amac êtiam atom. ¹¹ Galoc amac taôm naajonj oba anja gamênj, tañ atap oba saña nan. Mago nomku têkê-têkê, tañ amac oc amansanj nan, ñanamba êtu saunj atom, êtôm namba lanjwa.’ ” ¹² Amboac tonanj lau sêsêlênj sêjam gamênj Aiguptu samucgenj auc, gebe sejonj oba êtu sêmansanj nomku têkê-têkêña. ¹³ Lausêlêsuwaga sêkac êsêac ma sêsôm gebe “Anam nêñ kôm êtôm bêcgenj e atap nomku têkê-têkê ñanamba sa êtôm namba, tañ atap sa gédênj têm sêkênj oba gédênj amacña nan.” ¹⁴ Paronê lausêlêsuwaga sêjac launênj gejobwaga, tañ êsêac sêjalij sa gebe sejonj tauñ nêñ lau nan, ma têtû kênac êsêac gebe “Gédênj ocsalô tonec amac atap kôm ñanô sa kêtôm gêmunja atom, nec ñam amboac ondoc.”

¹⁵ Go lau Israel nêj gejobwaga dêdêj Parao sêja ma têtaj gebe “Amboac ondoc aôm gôgôm aêac, taj atu nêj sakinwaga nan, amboac tonaj. ¹⁶ Êsêac sêkêj oba tej gêdêj nêj sakinwaga atom, mago sêjatu gebe ‘Amansaj nomku têtê-têtê.’ Ma galoc ôlic, êsêac sêjac nêj sakinwaga gêwiñ. Nakeso gêc aôm taôm nêj lauñagenj.” ¹⁷ Mago enj kêsôm gebe “Amac ojomtêna, amac ojomtêna. Kêtu tonajja amac asôm gebe ‘Ôwi aêac sinj gebe akêj da êndêj Apômtau.’ ¹⁸ Aêc su, anam nêj kôm. Ac sêkêj oba êndêj amac atom, mago amac amansaj nomku têtê-têtê ñanamba êtôm gêmunja.” ¹⁹ Lau Israel nêj gejobwaga sêmoa jageo ñanô kêtuj jatu tonecja gebe “Ajop taôm, gebe nomku têtê-têtê ñanamba êtôm bêcgenja êtu saunj atom.” ²⁰ Gejobwaga sêsa anja Paraonê andu sêja ma têtaj Mose agêc Aron sa. Êsêagêc sêoj êsêac sêmoa. ²¹ Ma gejobwaga sêsôm gêdêj êsêagêc gebe “Apômtau mata ê amagêc e êmêtôc amagêc, gebe amagêc agôm Parao to nê lau têtac gedec aêac ma akêj sinj kêsêp êsêac lemenj, gebe sênac aêac êndu.”

Mosenê mec

²² Go Mose kêtac tau ôkwi kêtiam gêmu gêdêj Apômtau gêja ma kêsôm gebe “O Apômtau, amboac ondoc tec gôgôm lau tonec sec. Aôm kôsakinj aê gamêj kêtuj asagenja. ²³ Aê kasô gadêj Parao gaja ma kasôm binj gajam aôm lanôm, mago enj gêjô e gêgôm lau tonec sec, ma aôm tec gôjam nêj lau kêsî atomanô.”

6

¹ Mago Apômtau kêsôm gêdêj Mose gebe “Galoc aôm oc ôlic gêj, taj aê gabe jangôm êndêj Parao nan. Enj oc êkac êsêac tonajclagenj gebe sêwi gamêj sinj, ma êjanda êsêac tonajclagenj gebe sêwi ênê gamêj sinj.”

Anôtô kêtalem Mose ñakônijja

² Ma Anôtô kêsôm gêdêj Mose gebe “Aê Apômtau. ³ Aê gaoc tauc lasê gêdêj Abraham agêc Isak ma Jakob gebe ñaninij ñatau aê, mago aê kawaka tauc sa gêdêj êsêac ña ñoc ñaê Aê-Gamoa-Amboac-Gamoa nec atom. ⁴ Aê kamoatinj poac gêdêj êsêac gebe jakêj gamêj Kanaan êndêj êsêac. Gamêj tau, taj êsêac sêmoa têtôm lau jabagenj nan. ⁵ Ma aê ganô lau Israel, taj lau Aiguptu sêlêsu êsêac ña kôm ñawapac nan, nêj tanjboa ma taêc gêjam ñoc poac. ⁶ Kêtu tonajja ôsôm êndêj lau Israel gebe ‘Aê Apômtau tau. Aê gabe jaê amac sa anja Aiguptunêj kôm ñawapac, taj kêtônij amac nan, to jangamboac amac su anja êsêacnêj sakinj gêjômanja ma jamêtôc lemoc gebe janam amac sa to jangôm gêjsêga gebe jamêtôc êsêac. ⁷ Aê gabe jakôc amac sa atu ñoc lau ma gabe jatu nêj Anôtô. Amac ajalamanj gebe aê Apômtau, amacnêj Anôtô, taj gaê amac sa anja Aiguptunêj kôm ñawapac. ⁸ Aê gabe jawê amac aê lasê gamêj, taj katôc lemoc gebe jakêj êndêj Abraham agêc Isak ma Jakob. Aê gabe jakêj gamêj tau êndêj amac êtu amacnêj nom. Aê Apômtau oc jangôm.’ ” ⁹ Mose kêsôm binj tonaj gêdêj lau Israel, mago êsêac sêkêj tanenj Mosenê binj atom, gebe nêj ñalêlôm popoc ma kôm tau ñawapacgosu.

¹⁰ Ma Apômtau kêsôm gêdêj Mose gebe ¹¹ “Ôsô naôsôm êndêj Aiguptunêj kinj Parao gebe êlôc ma lau Israel sêwi ênê gamêj sinj.” ¹² Mago Mose kêsôm gêdêj Apômtau gebe “Ôlic acgom, lau Israel sêkêj tanenj ñoc binj atom, ma Parao oc êkêj tanja aê, taj aocsunj ñawapac nan, amboac ondoc.” ¹³ Go Apômtau gêjam binjalôm gêwiñ Mose agêc Aron ma kêtuj êsêagêc gebe sêsôm êndêj lau Israel to êndêj Aiguptunêj kinj Parao gebe agêc awê lau Israel sêwi gamêj Aiguptunja sinj.

6:14-27 Ñamadinj tonec kêtij Mose agêc Aron nêj ñam sa. Êsêagêc sêsa anja Lewinê gôlôac. Aronnê wakuc ñagêdô nêj ñaê kêsêp ñamadinj tonec gêwiñ.

Anôtônê Jatu gêdêj Mose agêc Aron

²⁸ Gêdêj bêc, taj Apômtau kêsôm binj gêdêj Mose anja gamêj Aiguptunja nan, ²⁹ Apômtau kêsôm gêdêj Mose gebe “Aê Apômtau tau. Ôsôm binj samob, taj aê jasôm êndêj

aôm nanj êndênj Aiguptunênj kinj Parao.” ³⁰ Mago Mose kêsôm gêdênj Apômtau gebe “Ôlic acgom, aê aocsunj n̄awapac, tec Parao oc êkênj taña aê amboac ondoc.”

7

¹ Ma Apômtau kêsôm gêdênj Mose gebe “Ôlic acgom, aê jakênj aôm ôtu Paraonê anôtô ma têwam Aron êtu nêm propete. ² Aôm ôsôm binj samob, tañ aê jajatu nanj, êndênj Aron, ma enj êsôm êndênj Parao, gebe êlôc gebe lau Israel sêwi ênê gamênj sinj sêc sêna. ³ Mago aê gabe jañgôm Paraonê n̄alêlôm n̄adani êsa. Aê oc jañgôm gênjalô to gênjsêga taêsam an̄ga gamênj Aiguptunja, ⁴ tagenj Parao oc êkênj taña amagêcnêm binj atom. Go aê lemoc êpi Aiguptu ma n̄oc tonj, n̄oc lau Israel tau tonanj, sêwi gamênj Aiguptunja sinj, ma jañgôm gênjsêga gebe jamêtôc lau Aiguptu. ⁵ Aê embe jamêtôc lemoc gebe janac Aiguptu ma jawê lau Israel sa an̄ga êsêac n̄alêlôm, go lau Aiguptu sêjala gebe aê Apômtau.” ⁶ Ma Mose agêc Aron tanenj wamu ma sêgôm binj kêtôm Apômtau kêjatu êsêagêc. ⁷ Gêdênj tañ sêsôm binj gêdênj Parao nanj, Mosenê jala kêtû 80 ma Aronnê kêtû 83.

Aronnê tôc

⁸ Ma Apômtau kêsôm gêdênj Mose agêc Aron gebe ⁹ “Parao embe êsôm êndênj amagêc gebe ‘Awaka taôm sa n̄a gênjalô tenj,’ go ôsôm êndênj Aron gebe ‘Ôkôc nêm tôc ma ômbalinj naênêc Parao lañônêmja gebe êtu moac.’ ” ¹⁰ Amboac tonanj Mose agêc Aron dêdênj Parao sêja ma sêgôm kêtôm Apômtau kêjatu êsêagêc. Aron kêbalinj nê tôc jagêc Parao to nê sakinjwaga lañônêmja e tôc tau kêtû moac. ¹¹ Go Parao kêkalem lau tokauc ma lau mectomanja, ma Aiguptunênj lau mectomanja tonanj nênj n̄aclai kainj tenj, tec sêgôm gênjalô tônê amboac tonanjenj. ¹² Êsêac samob gêdênj-gêdênjenj sêbalinj nênj tôc jagêc nom e kêtû moac. Mago Aronnê tôc kêdanjônj êsêacnênj tôc samob su. ¹³ Mago Paraonê n̄alêlôm n̄adani n̄apanj, tec kêkênj taña êsêagêcnênj binj atom, kêtôm Apômtau kêsôm lasê kwananjenj.

Bu kêtû dec n̄agênwapac

¹⁴ Go Apômtau kêsôm gêdênj Mose gebe “Paraonê n̄alêlôm n̄adani kêsagac, enj gedec gebe êwi lau sinj. ¹⁵ Bêbêcgenj Parao êsa bu êna, go aôm ôndênj enj ôna ma ônsaê enj ôkô butali. Ômênjgôm tôc, tañ gêjam tau ôkwi kêtû moac nanj. ¹⁶ Go ôsôm êndênj enj gebe ‘Apômtau, Ebolainênj Anôtô, kêsakinj aê gadênj aôm gamênj. Enj kêsôm gebe “Ôwi n̄oc lau sinj sêna, gebe sênam sakinj aê an̄ga gamênj sawa, mago ôlic acgom, aôm tanjam wamu atom tagenj.” ¹⁷ Apômtau kêsôm tenj amboac tonec gebe “Ôlic acgom, aê janac bu, tañ kêpoac bu Nil nanj, n̄a tôc, tañ kamêgôm nanj, ma bu ênam tau ôkwi êtu dec. Binj tau êwaka aê sa e ôjala gebe aê Apômtau. ¹⁸ Ma i an̄ga Nil oc sêmac êndu ma bu Nil tau n̄abu n̄asu êsa ma lau Aiguptu oc sendec bu ma sênôm atom.” ’ ” ¹⁹ Ma Apômtau kêsôm gêdênj Mose gebe “Ôsôm êndênj Aron gebe ‘Ôkôc nêm tôc ma ômêtôc lêmam êndênj bu Aiguptunja samob, êndênj bu, tañ keselenj nanj, to êndênj busawa ma bu n̄atonj to bu saboac, gebe bu samob ênam tau ôkwi êtu dec an̄ga gamênj Aiguptunja samucgenj. Bu êtu dec an̄ga suc to kupoc amboac tonanjenj.’ ”

²⁰ Mose agêc Aron sêgôm kêtôm Apômtau kêjatu. Aron gêoc tôc sa ma gi bu, tañ kêpoac bu Nil nanj, Parao to nê sakinjwaga samob sêlic. Ma bu samob, tañ kêpoac bu Nil nanj, gêjam tau ôkwi kêtû dec. ²¹ Ma i, tañ sêmoa bu Nil nanj, sêmac êndu, ma bu Nil n̄asu kêsa e lau Aiguptu têtôm gebe sênôm bu an̄ga bu Nil êtiam atom. Dec gêjam gamênj Aiguptunja samucgenj auc. ²² Mago lau mectomanj Aiguptunja sêgôm gênj tônê amboac tonanjenj n̄a nênj n̄aclai kainj tenj. Amboac tonanj Paraonê n̄alêlôm n̄adani gedenj tônjenj ma enj kêkênj taña êsêagêcnênj binj atom kêtôm Apômtau kêsôm kwananjenj. ²³ Parao kêkac tau ôkwi kêsô nê andu gêja ma binj tonanj gêgôm nê n̄alêlôm n̄awapac kêsa atom. ²⁴ Ma lau Aiguptu samob sêgawê bu sênômja sêmoa bu Nil n̄atali, gebe êsêac têtôm gebe sênôm bu Nil atom. ²⁵ Apômtau gi bu Nil ma gênwapac tau gêc bêc 7.

8

Ôpoac ñagêñwapac

¹ Go Apômtau kêsôm gêdêñ Mose gebe “Ôsô ôndêñ Parao ôna ma ôsôm êndêñ eñ gebe ‘Apômtaunê biñ tau tonec gebe “Ôwi ñoc lau siñ, gebe nasênam sakiñ aê. ² Mago embe ondec ma ôwi êsêac siñ atom, go jakêñ ôpoac sêlênsôñ nêñ gamêñ samucgeñ. ³ Ôpoac sênam bu Nil auc. Êsêac sêpi nêñ andu ma sêsô nêñ balêñ bêcña ma sênêc nêñ mê. Êsêac sêpi nêñ sakiñwaga to nêñ lau samob nêñ andu. Êsêac sêsô nêñ ki apac polomña ñalêlôm to sênêc nêñ suc añgaluñ polomña. ⁴ Ôpoac oc sêñgalab sêpi aôm to sêpi nêñ lau ma nêñ sakiñwaga samob.” ’ ” ⁵ Ma Apômtau kêsôm gêdêñ Mose gebe “Ôsôm êndêñ Aron gebe ‘Ômêtôc lêmam to nêñ tôc êndêñ bu to busawa ma bu ñatorñ ma ôkêñ ôpoac sênam gamêñ Aiguptuña auc.’ ” ⁶ Amboac tonañ Aron kêmêtôc lêma gêdêñ Aiguptu ñabu samob ma ôpoac sêpi e sêjam gamêñ Aiguptuña auc. ⁷ Mago lau mectomañña sêgôm gêñ tônê ña nêñ ñaclai kaiñ teñ ma sêkêñ ôpoac sêpi gamêñ Aiguptuña sêmêñ amboac tonañgeñ.

⁸ Go Parao kêkalem Mose agêc Aron ma kêsôm gebe “Ateñ Apômtau gebe êkôc ôpoac su aña aê to ñoc lau ma jawi lau siñ nasêkêñ da êndêñ Apômtau.” ⁹ Mose kêsôm gêdêñ Parao gebe “Aê jateñ aôm gebe taôm ôsam bêc ôpoac sêwi aôm to nêñ andu samob siñña, go jateñ êtu aôm to nêñ sakiñwaga ma nêñ lauña. Ma ôpoac oc sêmoa bu Nil tageñ.” ¹⁰ Ma Parao kêsôm gebe “Elenña.” Mose kêsôm gebe “Biñ, tañ aôm kôsôm nañ, oc ñanô êsa, ec ôjala gebe ñac teñ kêtôm Apômtau, aêacma Anôtô, gêmoa atomanô. ¹¹ Ôpoac oc sêwi aôm to nêñ andu ma nêñ sakiñwaga to nêñ lau samob siñ. Êsêac oc sêmoa bu Nil tageñ.” ¹² Go Mose agêc Aron sêwi Parao siñ, ma Mose awa gêjac Apômtau kêtù ôpoacña, kêtôm tañ eñ kêmasañ biñ gêwiñ Parao nañ. ¹³ Ma Apômtau gêgôm kêtôm Mosenê biñ. Ôpoac sêmac êndu aña andu to malacluñ ma kôm. ¹⁴ Ma êsêac sêboa ôpoac sa toton-toton e ñasu kêpônñ popoc gêjam gamêñ samucgeñ auc. ¹⁵ Mago gêdêñ tañ Parao kêsaê gebe gêñwapac kêlêwanñ eñ nañ, eñ gêgôm nê ñalêlôm ñadani kêsa e kêkêñ taña êsêagêcnêñ biñ atom kêtôm Apômtau kêsôm kwanañgeñ.

Kawanñ ñagêñwapac

¹⁶ Go Apômtau kêsôm gêdêñ Mose gebe “Ôsôm êndêñ Aron gebe ‘Ômêtôc nêñ tôc ma ôi nom ñakekop e êtu kawanñ ênam gamêñ Aiguptuña samucgeñ auc.’ ” ¹⁷ Ma êsêagêc sêgôm amboac tonañ. Aron kêmêtôc lêma tonê tôc ma gi nom ñakekop, ma kawanñ kêpi e gêñac ñamalac to bôc. Nom ñakekop samucgeñ kêtù kawanñ gêjam gamêñ Aiguptuña auc samucgeñ. ¹⁸ Lau mectomañña sêsaê gebe sêkêñ kawanñ amboac tonañ ña nêñ ñaclai kaiñ teñ, mago sêgôm têtôm atom. Amboac tonañ kawanñ gêjac têc ñamalac to bôc auc. ¹⁹ Ma lau mectomañña sêsôm gêdêñ Parao gebe “Anôtônê lêma ñakôm tonec.” Mago Paronê ñalêlôm ñadani kêsa e kêkêñ taña êsêagêcnêñ biñ atom kêtôm Apômtau kêsôm kwanañgeñ.

Danğuc ñagêñwapac

²⁰ Go Apômtau kêsôm gêdêñ Mose gebe “Ôndi sa êndêñ bêbêc kanucgeñ ma ônsaê Parao êsa bu êna, go êsôm êndêñ eñ gebe ‘Apômtaunê biñ tau tonec gebe “Ôwi ñoc lau siñ, gebe nasênam sakiñ aê. ²¹ Ôlic acgom, embe ôwi ñoc lau siñ atom, go jasakiñ danğuc êpi aôm to nêñ sakiñwaga ma nêñ lau ma êsô nêñ andu amboac tonañ. Ma danğuc tolêsôb-tolêsôb ênam lau Aiguptu nêñ andu auc ma ênac têc nom, tañ ñamalac sêmoa nañ, auc amboac tonañgeñ. ²² Êndêñ bêc tonañ aê jañgôm gamêñ Gosen amboac teñ. Ñoc lau sêmoa gamêñ tonañ, tec danğuc teñ êmoa atom e ôjala gebe aê Apômtau gamoa gamêñ tau ñalêlôm. ²³ Amboac tonañ aê jawa ñoc lau to nêñ lau êkôc. Biñ tonañ êsa êndêñ elenña.” ’ ” ²⁴ Ma Apômtau gêgôm biñ tonañ ñanô kêsa. Danğuc tolêsôb-tolêsôb kêsô Parao to nêñ sakiñwaga nêñ andu. Ma gamêñ Aiguptuña samucgeñ kêtap danğuc ñagêñwapac sa.

²⁵ Go Parao kêkalem Mose agêc Aron ma kêsôm gebe “Ajôc, akêj da êndênj nê m Anôtô anja gamêj tonec.” ²⁶ Mago Mose kêsôm gebe “Biñ amboac tonan oc êtôm atom, gebe gêj, tañ aêac oc akêj êtu da êndênj Apômtau, aêacma Anôtô, nañ, lau Aiguptu sêlic amboac gêj alôb-alôb. Ma aêac embe akêj gêj, tañ lau Aiguptu sêlic amboac gêj alôb-alôb nañ, êtu da êsêac sêlic, oc têtuc aêac ña poc êndu atom me. ²⁷ Aêac asêlêj êtôm bêc têlêac asa gamêj sawa ana, go akêj da êndênj Apômtau, aêacma Anôtô, êtôm enj tau kêjatu aêac nañ.” ²⁸ Tec Parao kêsôm gebe “Aê jawi amac siñ naakêj da êndênj Apômtau, amacnê m Anôtô, anja gamêj sawa. Tagenj amac ana jaêcgenj atom. Awem ênac Apômtau êtu aêja.” ²⁹ Go Mose kêsôm gebe “Ôlic acgom, aê jawi aôm siñ jasa najatenj mec êndênj Apômtau gebe eleñja danjuc tolêsôb-tolêsôb êwi Parao to nê sakiñwaga ma nê lau siñ. Tagenj aôm ônsau aêac êtiam atom ma ôñgaminj lau gebe sêkêj da êndênj Apômtau nec atom.” ³⁰ Ma Mose kêsa anja Paraonê jaketenj mec gêdênj Apômtau. ³¹ Ma Apômtau gêgôm biñ, tañ Mose ketenj nañ, ñanô kêsa ma kêkôc danjuc tolêsôb-tolêsôb su anja Parao to nê sakiñwaga ma nê lau nêj. Danjuc tenj gêmoa kêtiam atom. ³² Mago Parao gêgôm nê ñalêlôm ñadani kêsa kêtiam ma gêwi lau siñ atom.

9

Bôc têtap gêjwapac sa

¹ Go Apômtau kêsôm gêdênj Mose gebe “Ôsô ôndênj Parao ôna ma ôsôm êndênj enj gebe ‘Apômtau, Ebolainêj Anôtô, nê biñ tau tonec gebe “Ôwi ñoc lau siñ, gebe nasênam sakiñ aê. ² Ôlic acgom aôm embe ondec gebe ôwi êsêac siñ ma ôkôc êsêac tôñ ñapanj, ³ go Apômtau lêma ênac aôm nê m bôc, tañ sêmoa kôm nañ, hos to donki ma kamele to bulimakao ma domba. Samob têtap gêmacc sec kainj tenj sa. ⁴ Ma Apômtau êwa lau Israel to Aiguptu nêj bôc êkêc, ma lau Israel nêj bôc tenj êmac êndu atom.” ’ ’ ⁵ Ma Apômtau kêkêj noc ma kêsôm gebe “Elenja Apômtau gebe êñgôm biñ tau ñanô êsa anja gamêj tonec.” ⁶ Ma gelenja Apômtau gêgôm gêj tau. Lau Aiguptu nêj bôc samob sêmac êndu, mago lau Israel nêj bôc tenj gêmacc êndu atom. ⁷ Ma Parao kêsakiñ lau gebe sênac lau Israel nêj bôc kêsi ma êsêac sêlic gebe nêj bôc tenj gêmacc êndu atom. Mago Paraonê ñalêlôm ñadani kêsa ma gêwi lau siñ atom.

Kamocmatu ñagêjwapac

⁸ Ma Apômtau kêsôm gêdênj Mose agêc Aron gebe “Akôc ñagasi anja ki ano gêjja êsêp amagêc lemema ma Mose êpalip gêj tau êpi umbonj ma Parao êlic. ⁹ ñagasi tau oc ênam tau ôkwi êtu kekop ênam gamêj Aiguptuñja samucgenj auc e êñgôm kamocmatu ênam ñamalac to bôc nêj ôlinj auc anja gamêj Aiguptuñja samucgenj, ma kamocmatu tau êu lasê e êtu kamoc.” ¹⁰ Amboac tonan êsêagêc sêkôc ñagasi tau ma sêkô Parao lanônêmña. Ma Mose kêpalip kêpi umbonj e ñamalac to bôc têtap kamocmatu sa, tec kamocmatu tau gêu lasê e kêtû kamoc. ¹¹ Lau mectomanja têtôm gebe sêkô Mose lanônêmña atom, gebe kamocmatu gêjam êsêac auc kêtôm gêjam lau Aiguptu ñagêdô samob auc. ¹² Mago Apômtau gêgôm Paraonê ñalêlôm ñadani kêsa e kêkêj tanja êsêagêcnêj biñ atom kêtôm Apômtau kêsôm gêdênj Mose kwananjenj.

Kompoc ñagêjwapac

¹³ Go Apômtau kêsôm gêdênj Mose gebe “Ôndi êndênj elenj bêbêc kanucgenj ma ôkô Parao lanônêmña ma ôsôm êndênj enj gebe ‘Apômtau, Ebolainêj Anôtô, nê biñ tau tonec gebe “Ôwi ñoc lau siñ gebe nasênam sakiñ aê. ¹⁴ Gebe galoc aê oc jasakiñ ñoc gêjwapac samob êkôninj nê m ñalêlôm to nê m sakiñwaga ma nê m lau e ôjala, gebe ñac tenj kêtôm aê gêmoa nom atomanô. ¹⁵ Wanêcgenj aê embe jaôc lemoc sa ma janac aôm to nê m lau ña gêmacc sec, oc galoc amac ananja anja nom su. ¹⁶ Mago aê gasenj aôm su atom, gebe jatôc ñoc ñaclai êndênj aôm ma janjôm ñoc ñaê ñawae êsa êtu tapa anja nom samucgenj. ¹⁷ Aôm kotoc taôm

sa gêdên ñoc lau ñapan ma gôwi êsêac siñ atom. ¹⁸ Ôlic acgom, elenja ñaockatu amboac tonec aê jakên kompoc ênac kapôênanô. Gêdên têm, tañ Aiguptu kêsâ e mênghêdên galoc kompoc amboac tonan gêjac kêsêp Aiguptu atomanô. ¹⁹ Amboac tonan ôsakin ñawae gebe nêm bôc samob to gên samob, tañ gêmoa kôm nan, sêlamu gadê ten, gebe kompoc oc ênac ñamalac to bôc samob, tañ sêmoa kôm ma nêñ gadê masi nan, sêmac êndu.” ’ ’ ²⁰ Go Paraonê sakinwaga ñagêdô, tañ têtêc Apômtaunê bin nan, sêkên nêñ gênôma to nêñ bôc sêc jasêlamu nêñ andu. ²¹ Mago êsêac, tañ Apômtaunê bin kepen nêñ ñalêlôm atom nan, dedec nêñ gênôma to nêñ bôc gacgen sêmoa kôm.

²² Ma Apômtau kêsôm gêdên Mose gebe “Ômêtôc lêmam êndên undambê gebe kompoc ênac êpi ñamalac to bôc ma gên kômña anga gamên Aiguptuña samucgen.” ²³ Go Mose kêmêtôc lêma totôc gêdên undambê, ma Apômtau kêkên wapap to kompoc gêjac ma ôsic kêkac kêsêp nom gêmên. Ma Apômtau kêkên kompoc gêjac gamên Aiguptuña. ²⁴ Kompoc gêjac ma ôsic kêkac gê têngen kêsêp kompoc ñalêlôm. Gêdên têm samob, tañ ñamalac Aiguptuña sêbin tauñ têng têtû lau-m kapôên nan, kompoc kapôênanô amboac tonan gêjac atomanô. ²⁵ Kompoc kêtuc gên samob, tañ gêmoa kôm nan, anga gamên Aiguptuña samucgen. Gêjac ñamalac to bôc kêtômgen ma gêjac gên kômña samob to kêtuc ka samob, tañ kêkô kôm nan, tulu. ²⁶ Gamên Gosen tagen, tañ lau Israel sêngôn nan, tec kompoc kêsêp atom.

²⁷ Go Parao kêsakin bin gêdên Mose agêc Aron gebe sêmên ma kêsôm gêdên êsêagêc gebe “Aê gagôm sec gêdên ñasawa tonec. Apômtau en ñac gêdên ma aê to ñoc lau agôm gên keso. ²⁸ Aten Apômtau gebe wapap to kompoc êmbacnê, gêjac kêtômgaç. Aê gabe jawi amac siñ ana, amac oc amoa tonec baliñanô atom.” ²⁹ Mose kêsôm gêdên en gebe “Êndên tañ jawi malac siñ su, go jalam lemoc êndên Apômtau, ma wapap êmbacnê ma kompoc ênac êtiam atom, ec ôjala gebe Apômtau kêtû nom ñatau. ³⁰ Mago aê kajala gebe aôm to nêm sakinwaga atêc Apômtau Anôtô atom tagen.”

³¹ (Kompoc gesen gên kômña, tañ kêtû gagwen nan su, ³² gên kômña ñagêdô, tañ kêpoa atom tagen nan, gêjaña atom.)

³³ Amboac tonan Mose kêsâ anga Paraonê jagêwi malac siñ ma gêlam lêma gêdên Apômtau, tec wapap to kompoc gêbacnê, ma kom kêsêwa kêsêp nom kêtiam atom. ³⁴ Gêdên tañ Parao gêlic gebe kom to kompoc ma wapap gêbacnê nan, en gêgôm sec kêtiam ma en tau to nê sakinwaga sêgôm nêñ ñalêlôm ñadani kêsâ. ³⁵ Amboac tonan Paraonê ñalêlôm ñadani ma gêwi lau Israel siñ atom kêtôm Mose kêsôm kwananjen gêjam Apômtau awa.

10

Wagô ñagênwapac

¹ Su, go Apômtau kêsôm gêdên Mose gebe “Ôsô ôndên Parao ôna gebe aê gagôm en to nê sakinwaga nêñ ñalêlôm ñadani kêsâ gebe jatôc ñoc gênjalô tonec ñai êndên êsêac ² ma gagôm gên tau gebe aôm ônac min êndên latômi ma dêbômi sênô aê gagôm lau Aiguptu têtû meloc to gagôm gênsêga kain ten anga êsêacnên gebe amac ajala gebe aê Apômtau tau.”

³ Amboac tonan Mose agêc Aron sêsô dêdên Parao sêja ma sêsôm gêdên en gebe “Apômtau, Ebolainên Anôtô, nê bin tau tonec gebe ‘Aôm gobe ônac jao taôm e êndên ondogen, go ômbu taôm êndên aê. Ôwi ñoc lau siñ gebe nasênam sakin aê. ⁴ Ôlic acgom, aôm embe ondec ma ôwi ñoc lau siñ atom, go elenja aê jakên wagô êsa nêm gamên. ⁵ Gên tau ênac têt nom auc e talic nom sapu. Wagô êniñ gên, tañ kompoc gesen su atom nan, to êniñ nêm ka samob, tañ kêkô kôm nan. ⁶ Gên tau êpi aôm to nêm sakinwaga ma lau Aiguptu samob nêñ andu e êlôc. Gêdên têm, tañ tamamî to dêbômi sêngôn gamên tonec e mênghêdên galoc êsêac sêlic gên amboac tonan ten atomanô.’ ” Go Mose kêkac tau ôkwi ma kêsâ gêja.

⁷ Ma Paraonê sakin waga sêsôm gêdêñ enj gebe “Ñac tonec êtu aêac tamoa jageo ñamôkê e endenj ondogenj. Ôwi lau tau sinjan nasênam sakin Apômtau, êsêacnêñ Anôtô. Aiguptu gêjaña nec aômnmê kauc kêsa atom me.” ⁸ Amboac tonan êsêac sêkôc Mose agêc Aron sêmu dêdêñ Parao sêja, ma Parao kêsôm gêdêñ êsêagêc gebe “Ana anam sakin Apômtau, amacnêñ Anôtômanj. Mago asa lau oc sêna.” ⁹ Ma Mose kêsôm gebe “Aêac oc ana toma lau wakuc ma lau ñanô, toma latunjo to ñac ma toma bulimakao to domba, gebe aêac alic Apômtaunê om.” ¹⁰ Parao kêsôm gêdêñ êsêagêc gebe “Apômtau êwiñ amacmanj, mago aê jawi amac tonêñ lauo ma nêñ gôlôac ñasec-ñasec sinj atom. Binj tonec gêc awê, gebe amac taêm gêjam binj sec gêc nêñ ñalêlôm. ¹¹ Masianô. Amac ñacwaga taômgenj ana ma anam sakin Apômtau, gebe binj tonec tec abe anjôm.” Ma sesoc êsêagêc sêsa anja Parao sêja.

¹² Go Apômtau kêsôm gêdêñ Mose gebe “Ômêtôc lêmam êpi gamêñ Aiguptuña gebe wagô êsa gamêñ Aiguptuña êmêñ ma êniñ gêñ tolaun samob, tanj kompoc gesenj su atom nanj.” ¹³ Amboac tonan Mose kêmêtôc nê tôtec kêpi gamêñ Aiguptuña ma Apômtau kêkêñ mu kêsêlêñ anja gamêñ oc kêpiña kêsa gamêñ tau gêdêñ oc samuc tonan ma gêbêc samuc tonan. Ma ñageleñ mu tau kejonj wagô gêmêñ. ¹⁴ Ma wagô gêjam nom Aiguptuña auc samucgenj ma gêjac têc gamêñ Aiguptuña auc samucgenj. Lau tenj sêlic wagô totonj-totonj amboac tonan su atomanô me oc sêlic tenj êtiam atom amboac tonanjenj. ¹⁵ Gêñ tau gêjac têc nom auc samucgenj e jecôma ma genj gamêñ ñagêñ matac samob to kanjanô, tanj kompoc gesenj su atom nanj, e gêbacnê Ka to gêñ kômña anja gamêñ Aiguptuña ñalaun gêjaña samucgenj. ¹⁶ Go Parao kêkalem Mose agêc Aron kêkacgenj ma kêsôm gebe “Aê gagôm sec gêdêñ Apômtau, amacnêñ Anôtô, ma gêdêñ amagêc. ¹⁷ Tec galoc gabe jatenj amagêc gebe asuc ñoc sec ôkwi tagenj tecenec êwiñ, gebe atenj Apômtau, amacnêñ Anôtô, ma êkôc gêñwapac tonec su anja aê, gebe janaña atom.” ¹⁸ Go Mose kêsa anja Paraonê jaketenj Apômtau. ¹⁹ Ma Apômtau gêjam mu ôkwi e kêsêlêñ kapôêñ kêsa anja gamêñ oc kêsêpña. Mu tonan kejonj wagô sa ma kêbaliñ kêsêp Gwêckoc gêja e wagô tenj gêmôa gamêñ Aiguptuña kêtiam atom. ²⁰ Mago Apômtau gêgôm Paraonê ñalêlôm ñadani kêsa ma enj gêwi lau Israel sinj atom.

Gêsunjbôm ñagêñwapac

²¹ Go Apômtau kêsôm gêdêñ Mose gebe” Ômêtôc lêmam êpi umbonj gebe gêsunjbôm êkôm gamêñ Aiguptuña auc e lau têtôm gebe sêmoasac gêsunjbôm tau.” ²² Ma Mose kêmêtôc lêma kêpi umbonj e gêsunjbôm ñadani sec kêkôm gamêñ Aiguptuña samucgenj auc kêtôm bêc têlêac. ²³ Lau Aiguptu sêlic taunj sapu ma dêdi anja malenj atom kêtôm bêc têlêac. Mago lau Israel samob têtap ñawê sa anja nêñ gamêñ. ²⁴ Go Parao kêkalem Mose ma kêsôm gebe “Anam sakin Apômtau. Nêñ ñapalêo to ñac sêwiñ amac, tagenj nêñ bulimakao to domba gacgenj sêmoa tonec.” ²⁵ Mago Mose kêsôm gebe “Amboac tonan aôm taôm ôkêñ bôc gebe akêñ êtu da to daja êndêñ Apômtau, aêacma Anôtô. ²⁶ Aêacma bulimakao samob sêwiñ aêacmanj, ñatenj êmoa tonec atom, gebe aêac ajaliñ ñagêdô sa êtu anam sakin Apômtau, aêacma Anôtôña. Aêac ajam kauc anam sakin Apômtau ña gêñ ondoc. Aêac aô lasê gamêñ tau su acgom, go ajala.” ²⁷ Ma Apômtau gêgôm Paraonê ñalêlôm ñadani kêsa ma enj gêwi êsêac sinj atom. ²⁸ Go Parao kêsôm gêdêñ Mose gebe “Ôêc su. Ôlic taôm gebe ôlic aê lanjôcanô êtiam atom. Êndêñ bêc ôlic aê lanjôcanô êtiamña, aôm oc ômac êndu.” ²⁹ Mose kêsôm gebe” Aôm kôsôm gac. Aê oc jalic aôm lanjômanô êtiam atom.”

11

Namêc samob sêmac êndu ñapuc

¹ Go Apômtau kêsôm gêdêñ Mose gebe “Aê gabe jakêñ gêñwapac tagenjenj êwiñ êkôninj Parao to Aiguptu. Tonec êmbacnê, go êwi amac sinj. Embe êwi amac sinj, go êjanda amac aêc gacgenj ana. ² Galoc ôsôm êndêñ nêñ lau gebe ñacwaga samob tetenj nêñ lau sacgêdô

gêdêñ taunña to lauo samob teten nêñ lauo sacgêdô gêdêñ taunña gebe sêkêñ gêlôn silber to gold êndên êsêac.”³ Ma Apômtau gêgôm lau Aiguptu sêlic lau Israel ñjam. Ma Mose tau amboac tonan. Paraonê sakinwaga to lau tau sêlic en amboac ñac towae kapôên anga gamên Aiguptuña.

⁴ Ma Mose kêsôm gebe “Apômtaunê bin tau tonec gebe Êndên êmbêc êna lugen, go aê jasêlên janac laoc gamên Aiguptuña. ⁵ Ma gamên Aiguptuña ñagên ñamêc samob sêmac êndu. Janac m anga Paraonê ñacsêga, tañ oc êngôn Paraonê lêpôn kinña nan, e êndên sakinwagao, tañ kêlêsa polom popoc nan, nê ñacsêga. Ma bôc ñamêc samob sêmac êndu amboac tonanjen. ⁶ Lau oc têtañ tañiboa kapôênanô amboac têtañ gêmurña atom ma oc têtañ êtiam amboac tonec atomanô. ⁷ Mago lau Israel amboac ten. Kêam ten oc êkên Iêsu ñamalac to bôc atom, gebe ajala Apômtau gêwa lau Aiguptu to lau Israel kêkôc. ⁸ Go nêm sakinwaga samob tonan sêsêp sêndên aê sêmên ma sewec êndên aê ma sêsôm gebe ‘Ôkôc taôm sa ma nêm lau samob sêndanuc aôm.’ Su, go jawi gamên sin.” Ma Mose kêsa anga Paraonê totêtac ñandan kapôênjen gêja. ⁹ Go Apômtau kêsôm gêdên Mose gebe “Parao oc êkên taña aômên bin atom e aênoc gêñtalô êtu taêsam anga gamên Aiguptu acgom.”

¹⁰ Mose agêc Aron sêgôm gêñtalô samob tonan ñai sêkô Parao lanônênña. Ma Apômtau gêgôm Paraonê ñalêlôm ñadani kêsa ma gêwi lau Israel sin anga nê gamên atom.

12

Bin Pasaña

¹ Ma Apômtau kêsôm gêdên Mose agêc Aron anga gamên Aiguptuña gebe ² “Ajôn tonec êtu nêm ajôn samob ñamata. Amac anac m nêm Jala ña ajôn ñamata tonan. ³ Asôm êndên Israelnên gôlôac gebe Êndên ajôn tonec ñabêc 10 ñacwaga samob sêkôc domba ñalatu tagen-tagen êtôm nêñ gôlôacmôkêjen, sêkôc domba tagen-tagen êtôm andujen. ⁴ Ma lau andu tenña embe nêñ ton sauñ, nan têtôm gebe sêniñ domba ñalatu ten e êmbacnê atom, go êsêac to lau, tañ sêngôn mênban taun nan, sêpi tagen, ec têtôm gebe sêniñ domba ñalatu tau. Lau tau nêñ namba êtôm gebe sêniñ domba ñalatu ten e êmbacnê. ⁵ Aômên domba ñalatu tau ñageo ten ênêc atomanô. Ôkôc kapoac ten ñajala tagen. Ôkôc domba me noniñ ñalatu ten. ⁶ Ajop bôc ñalatu tau e êndên ajôn tonec ñabêc 14. Êndên ñabêc tonan ñaétula Israelnên gôlôac samob sêmbuc nêñ domba ñalatu êtômjen. ⁷ Go sêkôc ñadec ñagêdô nasênsê êpi andu, tañ sêngôn ma sêniñ gên nan, ñasaginêkwa sacgêdônña to kagêbôc. ⁸ Êsêac sêpac domba ma sêniñ êndên êmbêc tonan êwiñ polom ñaluc to gêngaga ñamakic. ⁹ Anin bôc tau matak atom ma ano êsêp ku, go anin atom amboac tonanjen. Apacjen ma anin. Apac samucjen, ñamôkê to ñaakain ma ñatê. ¹⁰ Ma andec ñapopoc ênêc e elenña lasê atom. ñagêdô embe ênêc, go akên ja êniñ su. ¹¹ Anin gên tau ñalên amboac tonec gebe Ajandiñ nêm ômbin kap to asô atapa ma amêngôm tôc ma anin gên ñagaôjen. Moasin tonan kêtû Apômtaunê Pasa. ¹² Êndên êmbêc tonan aê jasêlên janac laoc gamên Aiguptuña ma janac gên ñamêc samob êndu, ñamalac ma bôc. Ma aê jamêtôc Aiguptunên anôtôi samob. Aê Apômtau. ¹³ Dec, tañ ansê êpi nêm andu nan, êtu amacnêm ñabelo. Embe jalic, oc jaôc lêlêc amac. Êndên tañ janac Aiguptu nan, gênwapac ten êpi amac to ensen amac su atom.

¹⁴ “Bêc tonan êtu amacnêm bêc taêm ênamña ma amac alic bêc tau amboac Apômtaunê om ten. Bin tonan êtu amacnêm gôlôac to nêñ gôlôac nêñ ñagôlin ten ênêc enden tônjen. ¹⁵ Amac anin polom ñaluc êtôm bêc 7. Êndên bêc ñamataña amac akôc jist su anga nêm andu, gebe ñac ten embe êniñ polom tojist êndên bêc ñamataña to bêc êtu 7ña ñasawa, nan têtin en su anga Israelnên. ¹⁶ Êndên bêc ñamataña gôlôac dabun sêkac sa. Ma êndên bêc êtu 7ña gôlôac dabun sêkac sa êtiam. Êndên bêc tonan lau ten sênam kôm atom, kôm amansan gên aninña tagen, tec êtôm gebe anam. ¹⁷ Ma amac matem êndin Om Polom

Njalucña napep, gebe êndên bêc tonanjen aê jawê amacnêm ton samob sêwi Aiguptu sin, tec amacnêm gôlôac to nêñ gôlôac maten êndin bêc tonan êtu nêñ om. Bin tonan êtu ñagôlin tenjenña ten. ¹⁸ Êndên ajôn ñamataña ñabêc 14 ñaêtula amac anin polom ñaluc ñapan e êndên ajôn tonan ñabêc 21 ñaêtula. ¹⁹ Êndên bêc 7 tonan jist ñagec ênêc amacnêm andu atom. Ñac jaba ten me Israel taun nêñ ñac ten embe ênin polom tojist, nan têtin en su anga Israelnên gôlôac. ²⁰ Anin gên tojist ten atom, anin polom ñalucgen anga nêñ andu samob.”

²¹ Go Mose kêkalem Israelnên laumata samob ma kêsôm gêdên êsêac gebe “Ajalin domba ñalatu sa êtôm nêñ gôlôacgen ma ambuc domba Pasaña. ²² Akôc sôbolec ôndôc ten ma asac tôn êsêp dec, tan êpoac laclu nan, go ansê ñadec êpi kagêbôc to sagintêkwa sacgêdôña. Amacnêm ten êsa nê andu ñasacgêdô êna atom e elenña lasê. ²³ Gebe Apômtau êsêlên ênac laoc gamên gebe ênac Aiguptu. Embe êlic dec anga kagêbôc to sagintêkwa sacgêdôña, go êoc lêlêc sacgêdô tonan ma êkô anela sinña auc gebe êsô nêñ andu êna ma ênac amac atom. ²⁴ Sakiñ tonan amac matem êndin êtu ñagôlin tenjenña ten êndên amac to nêñ gôlôac wakuc. ²⁵ Ma amac embe aô lasê gamên, tan Apômtau gebe êkên êndên amac amboac gêjac mata su nan, go ajop sakiñ dabun tonan. ²⁶ Ma amacnêm gôlôac embe têtû kênac amac gebe ‘Sakiñ dabun tau ñam amboac ondoc,’ ²⁷ go asôm êndên êsêac gebe ‘Pasa ñada, tan akên êndên Apômtau nan tonec. Da tau ñam gebe En gêoc lêlêc lau Israel nêñ andu anga Aiguptu. Gêdên tan gêjac Aiguptu nan, en gêjam aêacnên andu kêsi.’ ” Ma lau sewec to tetên mec gêdên Apômtau.

²⁸ Go lau Israel sêja ma sêgôm bin, tan Apômtau kêjatu gêdên Mose agêc Aron nan, ñanô kêsa.

Gênwapac ñamuña. Ñamêc sêmac êndu

²⁹ Gêdên gêbêcauc gêja lu Apômtau gêjac launên ñacsêga samob êndu anga gamên Aiguptuña. En gêjac Paraonê ñacsêga, tan êwê kain ênê lêpôn kinña to ñac kapoacwalôña, tan gêngôn gêsun kapoacwalôña nan, nê ñacsêga ma bôc ñamêc samob. ³⁰ Ma Parao to nê sakiñwaga ma lau Aiguptu samob dêdi sa gêdên gêbêc ma tanjiboa kapôên kêpi anga Aiguptu gebe ñacmatê sêc kêtôm andu samobgen. ³¹ Ma gêdên gêbêc tonanjen Parao kêkalem Mose agêc Aron ma kêsôm gêdên êsêagêc gebe “Andi ma aêc ana. Amagêc to lau Israel awi ñoc lau sin. Aêc su naanam sakiñ Apômtau amboac asôm. ³² Akôc nêñ domba to bulimakao sêwiñ amac êtôm asôm ma ana. Ma atên Apômtau gebe ênam mec aê amboac tonanjen.”

³³ Lau Aiguptu sêkac lau Israel gebe sêwi gamên sin ñagaôgen gebe sêsôm gebe “Êsêac embe sêwi aêac sin atom, go aêac samob tamac êndu.” ³⁴ Amboac tonan lau Israel sêsaban nêñ suc topolom ñaluc matac kêsêp nêñ ñakwê ma sêbic sa sebe sêsêlên. ³⁵ Lau Israel sêgôm kêtôm Mose kêsôm gêdên êsêac ma tetên Aiguptu, tec sêkên gêlôn silber to gold ma ñakwê gêdên êsêac. ³⁶ Ma Apômtau gêgôm lau Aiguptu sêlic lau Israel ñajam e sêkên gên, tan Israel tetên nan, gêdên êsêac. Tec lau Israel sêjanjo gên su anga lau Aiguptu nêñ.

Lau Israel sêwi Aiguptu sin

³⁷ Ma lau Israel dêdi anga Rameses sêsêlên sêja Sukot. Êsêacnên namba amboac 600,000, mago sêsa lauo to nêñ gôlôac sa sêwiñ atom. ³⁸ Ma lau jaba taêsam sêwiñ êsêac, ma domba to bulimakao toton-toton sêwiñ amboac tonanjen. ³⁹ Ma lau Israel sêkôc polom matac, tan sêmasan anga Aiguptu nan, anga nêñ suc ma sêpac polom ñaluc. Polom tau ñaluc gebe lau Aiguptu sesoc êsêac, tec nêñ ñasawa sêkên jist êsêpña masi. Êsêac sêmasan gên sênin anga intênana gêwiñ atom amboac tonanjen.

⁴⁰ Lau Israel sêngôn Aiguptu kêtôm jala 430. ⁴¹ Ma gêdên bêc jala 430 gêbacnên solopgen Apômtaunê lau samob sêwi gamên Aiguptuña sin. ⁴² Gêdên gêbêc tonan Apômtau

gêjam jali ma gêwê êsêac sêsa anğa Aiguptu sêja. Kêtu tonanğa lau Israel nêj gôlôac to nêj gôlôac samob sênam jali êndênj êmbêc tonan ma taênj ênam Apômtau.

12:43–13:16 Anğa nşêbu tonec binşu sêlic om Pasa to om Polom Nşalucğa nşapeğğa gêc. Binşu nşagêdô kêkanônj lau Israel nêj nşapalê nşamêc to nêj bôc kapoac nşamêc Anôtô gêwa sa gêdênj êsêac gebe nşamêc tau têtû ênê gênj.

13

Tao majan to tao ja

¹⁷ Gêdênj tanj Parao gêwi lau Israel sinj nanj, Anôtô gêwê êsêac sêsa lau Pilisti nêj gamênj nşaintêna atom. Intêna tau tonanj dambê, mago Anôtô taê gêjam gebe lau embe sêndac sinj, oc moae sêkac taunj ôkwi sêmu sêna Aiguptu êtiam. ¹⁸ Tec Anôtô gêwê lau sêsa intêna gamênj sawanğa sepeğj Gwêckoc sêja. Lau Israel dêdi anğa Aiguptu tonênj laukasapgeğj. ¹⁹ Ma Mose kêkôc Josepnê nşatêkwa gêwiğj kêtôm Josep kêtôc lêma ma kêmasanğj binğj gêdênj lau Israel gebe “Anôtô oc ênam amac kêsi. Êndênj tonanğj amac akôc nşoc nşatêkwa anğa tonec êwiğj.” ²⁰ Ma êsêac sêwi Sukot sinj jasê bec anğa Etam, tanğj gêc gamênj sawa nşamagê nanğj. ²¹ Ma Apômtau kêsêlêğj gêmunğj êsêac gêmoa tao majanğj nşalêlôm gêdênj ocsalô gebe êwê êsêac ma gêdênj gêbêc gêmoa tao ja nşalêlôm gebe êpô êsêac e têtôm gebe sêselêğj êndênj ocsalô ma êndênj êmbêc. ²² Tao majanğj kêsêlêğj gêmunğj gêdênj ocsalô ma tao ja gêdênj gêbêc nşapanğj.

14

Lau Israel selom Gwêckoc

¹ Go Apômtau kêsôm gêdênj Mose gebe ² “Ôsôm êndênj lau Israel gebe sêkac taunğj ôkwi sêmu sêna Pihahiroğj nasê bec anğa gamênj, tanğj gêc Migdol to gwêc nşasawa êkanônğj Balsepo nanğj. Aê bec êkanônğj malac tonanğj anğônğj gwêctaligeğj. ³ Parao oc taê ênam gebe lau Israel sêlêsa sêmoa ma gamênj sawa oc kêlênsônğj êsêac. ⁴ Go aê janğôm Paraonê nşalêlôm nşadani êsa e êjanda êsêac. Go jaku Parao to nê sinğwaga samob tulu e nşoc nşawasi êsa. Ma lau Aiguptu oc sêjala gebe aê Apômtau.” Ma êsêac sêgôm amboac tonanğj.

⁵ Gêdênj tanğj sêjac miğj gêdênj kiğj Aiguptunğa gebe lau Israel sêc sêja nanğj, Parao to nê sinğwaga nêj nşalêlôm gêjam tau ôkwi ma taênj gêjam binğj teğj kêpi Israel. Ma êsêac sêsôm gebe “Aêac dagôm asageğj tonec, tec dawî Israel sinğj e sêjam sakiğj aêac kêtiam atom.”

⁶ Amboac tonanğj Parao kêjatu gebe sêmansanğj kareta sinğğa ma kejoğj nê sinğwaga sa sêwiğj eğj. ⁷ Eğj kêkôc kareta sinğğa 600, tanğj tau kêjaliğj sa nanğj, to kareta nşagêdô samob, tanğj kêtap sa anğa Aiguptu nanğj, ma kêkêğj sinğwaganêğj laumata sêpi kareta tonanğj kêtômgeğj. ⁸ Ma Apômtau gêgôm kiğj Aiguptunğa Parao nê nşalêlôm nşadani kêsa e kêjanda lau Israel, tanğj sêsa anğa Aiguptu sêja toôliğj kêpiğj. ⁹ Lau Aiguptu sêjanda êsêac ma Aiguptunêğj hos to kareta ma lau, tanğj sêngônğj hos nşao nanğj, to sinğwaga samob jasêoc lêlêc lau Israel, tanğj sê nêj bec sêngônğj gwêctaligeğj anğa Pihahiroğj kêkanônğj Balsepo.

¹⁰ Gêdênj tanğj Parao kêdabiğj êsêac nanğj, lau Israel sêoc matenğanô sa ma sêlic lau Aiguptu sêselêğj sepeğj êsêacgeğj, ma êsêac têtêc taunğj nşanô. Ma lau Israel têtanğj gêdênj Apômtau. ¹¹ Ma êsêac sêsôm gêdênj Mose gebe “Amboac ondoc, sêo masi anğa gamênj Aiguptunğa, tec gôwê aêac asa amêğj gebe amac êndu anğa gamênj sawa nec me. Aôm gôgôm aêac amboac ondoc, tec gôwê aêac awi Aiguptu sinğj nec. ¹² Aêac amoa Aiguptugeğj, tec asôm binğj tonec gêdênj aôm gebe ‘Ondec aêac, aêac abe anam sakiğj lau Aiguptu.’ Anam sakiğj Aiguptu tec nşajam kêlêlêc amac êndu anğa gamênj sawanğa su. Aêac asôm binğj tonanğj atom me.” ¹³ Ma Mose kêsôm gêdênj lau gebe “Atêc taôm atom, akô nşajana, go alic Apômtau ênam amac kêsi nşakôm, tanğj gebe ênam êndênj ocsalô tonec êtu amacğa nanğj. Lau Aiguptu, tanğj ocsalô tonec alic êsêac nanğj, oc alic êsêac êtiam atom. ¹⁴ Apômtau oc ênac sinğj êjô amac su ma amac taôm amoa gamênj êmacgeğj.”

¹⁵ Go Apômtau kêsôm gêdêñ Mose gebe “Aôm gômôêc aê kêtú asageñña. Ôsôm êndêñ lau Israel gebe sêndi sêsêlêñ. ¹⁶ Ôc nêñ tôc sa to ômêtôc lêmam êsa gwêc ma ôwa êkôc gebe lau Israel sêsêp ma sêsêlêñ gamêñ kelengeñ. ¹⁷ Ma aê jañgôm lau Aiguptu nêñ ñalêlôm ñadani êsa e sêsêp sêndañguc êsêac, go jañgôm ñoc ñawasi êsa jaku Parao to nê siñwaga samob ma nê kareta to lau, tañ sêñgônñ hos ñaô nañ tulu. ¹⁸ Aê embe jañgôm ñoc ñawasi êsa jaku Parao to nê kareta ma nê lau, tañ sêñgônñ hos ñaô nañ, tulu su, go lau Aiguptu sêjala gebe aê Apômtau.”

¹⁹ Go Anôtônê añela, tañ kêsêlêñ gêmuy lau Israel nêñ toñ nañ, gêwi mala siñ jakêdaguc êsêac. Ma tao majañ gêwi nêñña siñ jakêkô êsêac dêmôêñmuña, ²⁰ ma geñ lau Aiguptu nêñ toñ to Israelnêñ toñ gêñgic. Ma tao majañ tau kêkêñ gêsunbôm ma toñ luagêc têtap taun sa atom gêdêñ gêbêcauc samuc tonañ.

²¹ Go Mose kêmêtôc lêma kêsa gwêc ma Apômtau kêkêñ mu gêbuc aña gamêñ oc kêpiña gêdêñ gêbêc samuc tonañ ma gêgôm gwêc ñakelen kêsa. Eñ gêwa gwêc kêkôc, ²² ma lau Israel sêsêp gwêc ñalêlôm jasêsêlêñ sêmoa gamêñ ñakelen. Ma gwêc tau gêlêc sa kêtôm tunbôm kêkô maken-makeñ. ²³ Lau Aiguptu sêjanda êsêac ma Paraonê hos samob to nê kareta siñña ma nê lau, tañ sêñgônñ hos ñaô nañ, têdaguc êsêac sêsêp gwêc ñalêlôm sêja. ²⁴ Gêu bôn kêsa ma Apômtau, tañ gêmoa tao majañ to tao ja ñalêlôm nañ, kêtuc kêniñ kêsêp lau Aiguptu nêñ toñ ma kêlênsônñ êsêac. ²⁵ Eñ gêbôc nêñ kareta auc e kareta kêsêlêñ ñawapac sec. Tec lau Aiguptu sêsôm gebe “Taêc lau Israel sumañ, gebe Apômtau tau gêjac siñ gêdêñ aêac gêjô êsêac.”

²⁶ Go Apômtau kêsôm gêdêñ Mose gebe “Ômêtôc lêmam êsa gwêc gebe gwêc êjô tau mala ma ênsalê lau Aiguptu to nêñ kareta siñña ma nêñ lau sêñgônñ hos ñaôña auc.” ²⁷ Amboac tonañ Mose kêmêtôc lêma kêsa gwêc, tec gêdêñ geleñ mata gwêc gêjô tau mala kêtiam. Lau Aiguptu, tañ sêc su nañ, sêlêti sêsêp gwêc ñalêlôm ma Apômtau kêkêñ gwêc kêsâlê lau Aiguptu auc. ²⁸ Gwêc gêjô tau mala ma kêmakop Paraonê kareta to lau sêñgônñ hos ñaôña ma nê toñ samob, tañ têdaguc lau Israel sêsêp gwêc sêja nañ. Êsêacnêñ teñ gêmoa kêtiam atom. ²⁹ Mago lau Israel sêsêp gwêc jasêsêlêñ sêmoa gamêñ ñakelen. Gwêc tau gêlêc sa kêtôm tunbôm kêkô maken-makeñ.

³⁰ Gêdêñ bêc tonañ Apômtau gêjam lau Israel kêsi aña lau Aiguptu lemeñ ñalêñ tonañ. Ma lau Israel sêlic lau Aiguptu nêñ ñacmatê sêc ambêô. ³¹ Ma lau Israel sêlic kôm kapôêñ, tañ Apômtau gêjam gêdêñ tañ gesen lau Aiguptu su nañ, e têtêc Apômtau. Ma êsêac sêkêñ gêwiñ Apômtau to nê sakiñwaga Mose.

15

¹ Go Mose to lau Israel sêjam wê tonec gêdêñ Apômtau gebe

“Aê gabe janam wê êndêñ Apômtau, gebe eñ kêwaka nê ñawasi sa. Eñ kêbaliñ hos to lau sêñgônñ ñaôña sêsêp gwêc sêja.

² Apômtau kêtú ñoc ñaclaimôkê to ñoc wê ñam. Eñ kêtú moasiñ ênam aê kêsina.

Aêñoc Anôtô eñgoc, tec gabe jalambiñ eñ.

Eñ kêtú tamocnê Anôtô, tec gabe jatoc eñ sa.

³ Apômtau eñ siñsêlêc lañgwa.

Ênê ñaê gebe Apômtau.

⁴ “Eñ kêbaliñ Paraonê kareta to nê siñwaga sêsêp gwêc sêja.

Ma siñwaga, tañ Parao kêjaliñ sa nañ, sêñôm Gwêckoc su sêjaña.

⁵ Gwêc ñadembom kêmakop êsêac auc.

Êsêac sêñê sêsêp gêdimbob amboac poc.

6 O Apômtau, aôm lêmam anôña kêwaka ñaclai sa,
 O Apômtau, aôm lêmam anôña kêtuc ñacjo popoc.
 7 Aôm ñaniniñ to ñawasi ñatau kôku nê m soño-soño tulu.
 Aôm têtmtac ñandañ kêsa, tec geñ êsêac amboac ja geñ oba.
 8 Aôm gôju awamjaô kêsa ma gwêc gêlêc tau sa
 e kêkô kêtôm tunbôm
 ma gwêc ñadimdani tau ñajaña kêsa kêkô.
 9 Ñacjo kêsôm gebe 'Aê jajanda e jaôc lêlêc êsêac.
 Aê janac sam waba, tañ jajango anga êsêacnêñ nañ,
 ma matoc katu gêñ tenj êtiam atom.
 Aê jambuc ñoc sinj sa ma lemoc enseq êsêac su.'
 10 Aômnêm mu gêbuc e gwêc kêmakop êsêac auc.
 Êsêac sênê sêsêp gwêc kapôênj sêja têtôm ki gênê.

11 "O Apômtau, anôtôinêñ asa kêtôm aôm.
 Asa ñaniniñ to dabuñ ma gêgôm gêñsêga tonjaclai
 to gêgôm gêñtalô kaiñ tenj kêtôm aôm.
 12 Aôm kômêtôc lêmam anôña
 ma nom kêdanğôñ êsêac.

13 "Aôm gôwê lau, tañ kôjaliñ sa nañ, totêmtac gêwiñ tenğenja,
 Aôm gôwê êsêac ña nê m ñaclai sêô lasê nê m gamêñ dabuñ.
 14 Lau tomôkê-tomôkê sêñô ñawae e têtênêp.
 Lau, tañ sêngônj Pilistinêñ gamêñ nañ, sêmoa tonêñ ñalêlôm ôluñ-ôluñğenj.
 15 Gêdêñ têm tonañ lau Edom nêñ kasêga têtakê,
 lau Moab nêñ laumata têtênêp,
 ma lau samob, tañ sêngônj Kanaan nañ, nêñ ñalêlôm kêtü palê.
 16 Êsêac têtakê ma têtêc tauñ ñanô.
 O Apômtau, aôm lêmam ña ñaclai gêgôm êsêac awenjmê kêsa têtôm poc
 e aômnêm lau sêôc lêlêc êsêac,
 e lau, tañ aôm gôjam gôliñ nañ, sêôc lêlêc êsêac.
 17 Aôm gobe ôwê êsêac e ôsa êsêac sêsêp aôm taôm nê m lôc.
 O Apômtau, aôm ôsa êsêac sêsêp nom, tañ kêtü nê m gamêñ nañ.
 O Apômtau, gamêñ tonañ êtu nê m lôm dabuñ, tañ lêmam kêmasañ nañ.
 18 Apômtau êtu kiñ tenğenj ma tenğenj."

19 Paronê hos to nê kareta ma lau sêngônj hos ñaôña sêsêp gwêc sêja, mago Apômtau
 kêkêñ gwêc gêjô tau mala jakêmakop êsêac auc. Ma lau Israel sêsêlêñ sêmoa gamêñ ñakelenj
 sêmoa gwêc lêlômğenj sêja.

20 Go Aron luo, Miriam, tañ kêtü tenj nañ, kêkôc onj saunj tenj ma lauo samob têtadaguc enj
 toonğenj ma têtê wê. 21 Ma Miriam gêjam wê gêdêñ êsêac gebe
 Anam wê êndêñ Apômtau, gebe enj kêwaka nê ñawasi sa,
 Enj kêbaliñ hos to lau sêngônj ñaôña sêsêp gwêc sêja.

Mara ñabu ñamakic

22 Go Mose kêjatu lau Israel gebe sêndi anğa Gwêckoc ma gêwê êsêac sepenj gamêñ sawa
 Surnja. Êsêac sêsêlêñ bêc têtêac sêmoa gamêñ sawa ma têtap bu tenj sa atom. 23 Gêdêñ tañ
 sêô lasê Mara nañ, êsêac têtôm gebe sênôm bu Maraña atom, gebe bu tau ñamakic. Gamêñ
 tau ñaê Mara ñam gebe Bu ñamakic. 24 Ma lau sêli awenj sa gêdêñ Mose ma sêsôm gebe
 "Aêac anôm asagenj." 25 Ma enj gêmôêc gêdêñ Apômtau. Ma Apômtau kêtôc ka tenj gêdêñ enj.
 Mose kêbaliñ ka tau kêsêp bu ma bu tau ñaluc kêsa.

Anğa tònê Apômtau kékêñ ñagôliñ to jatu gêdêñ êsêac ma kêsaê êsêac. ²⁶ Eñ kêsôm gebe “Aôm embe tañam wamu Apômtau, aômnêm Anôtô, nê awa ma ôñgôm êné ñagôliñ êtu tòn, go jakêñ gêmác, tañ kakêñ gêdêñ lau Aiguptu nañ, ñateñ êñgôm aôm atom, gebe aê Apômtau, tañ gagôm aôm ôlim ñajam kêsa nañ.”

²⁷ Go êsêac jasêô lasê Elim. Bumata 12 kêpoac gamêñ tonañ ma nip 70 kêkô. Ma êsêac sê nêñ bec sêmoa bu ñagala.

16

Anôtô kékêñ mana

¹ Êsêac dêdi anğa Elim ma Israelnêñ gôlôac samob sêô lasê gamêñ sawa Sin, tañ gêc Elim to Sinai ñasawa. Êsêac sêwi Aiguptu sin ma sêmoa gamêñ sawa e têtap ajôn kêtú luagêcña ñabêc 15 sa, ma sêô lasê gamêñ tonañ. ² Ma Israelnêñ gôlôac samob sêli awen sa gêdêñ Mose agêc Aron anğa gamêñ sawa ³ ma sêsôm gêdêñ êsêagêc gebe “Aêac abe Apômtau lêma enen aêac su anğa gamêñ Aiguptuñamañ. Gêdêñ tonañ aêacma ku togwada kêkô to anğôn moasu ñaô. Amagêc awê aêac asa gamêñ sawa amên gebe mo êjô aêac samob êndú.”

⁴ Go Apômtau kêsôm gêdêñ Mose gebe “Ôlic acgom, aê gabe jakêñ polom êndên amac anğa undambê amboac kom. Ma lau sêsa sêna to sejon polom êtôm bêcgeñña êndên bêc samob, gebe jansaê êsêac gebe sêmoa ñoc biñsu ñalabu me masi. ⁵ Êndên bêc êtu 6ña embe sêmansañ polom, tañ sejon sa nañ, oc polom bêc tagenña tau êtu taêsam êtôm bêc luagêcña.” ⁶ Go Mose agêc Aron sêsôm gêdêñ lau Israel samob gebe “Êndên êtula amac oc ajala gebe Apômtau gêwê amac asa anğa gamêñ Aiguptuñamañ. ⁷ Ma êndên elen bêbêc amac oc alic Apômtaunê ñawasi, gebe en gênô amac ali awem sa gêdêñ en tau, gebe aêagêc asa, tec ali awem sa gêdêñ aêagêc.” ⁸ Ma Mose kêsôm gebe “Êndên êtula Apômtau êkên gwada êndên amac anin, ma êndên elen bêbêc êkên amac anğôn moasu ñaô. Gebe Apômtau tau gênô amac ali awem sa gêdêñ en. Aêagêc asa. Amac ali awem sa gêdêñ aêagêc atom, ali awem sa gêdêñ Apômtau.”

⁹ Go Mose kêsôm gêdêñ Aron gebe “Ôsôm êndên lau Israel nêñ gôlôac samob gebe ‘Amên atu gasuc andên Apômtau amên, gebe en gênô amac ali awem sa sugac.’ ” ¹⁰ Ma gêdêñ tañ Aron kêsôm biñ gêdêñ lau Israel nêñ gôlôac nañ, êsêac sêkac tauñ ôkwi gêdêñ gamêñ sawa ma sêlic Apômtaunê ñawasi geoc tau lasê ña tao ten. ¹¹ Ma Apômtau kêsôm gêdêñ Mose gebe ¹² “Aê ganô lau Israel sêli awen sa. Ôsôm êndên êsêac gebe ‘Êndên êtula amac oc anin gwada ma êndên elen bêbêc anğôn moasu ñaô. Gocgo ajala gebe Apômtau, amacnêm Anôtô, aê.’ ”

¹³ Gêdêñ kêtula kêmbico mênşêsa e sêjam gamêñ, tañ bec kêkô nañ, auc. Ma gêdêñ bêbêcgeñ manin gêjam gamêñ tau auc. ¹⁴ Manin gê su acgom, go gên ñasec-ñasec to kuku kêtôm mêcgauc gêc nom. ¹⁵ Lau Israel sêlic gên tau ma sêsôm gêdêñ tauñ gebe “Tonec asagen.” Gebe êsêac sêjam kauc gên tau. Ma Mose kêsôm gêdêñ êsêac gebe “Polom, tañ Apômtau kékêñ gêdêñ amac gebe anin nañ, tonec. ¹⁶ Ma Apômtau tau kêtatu biñ amboac tonec gebe ‘Amac samob êndên-êndêngeñ ajon gên sa êtôm amac aninña. Ajon lita luagêc sa êtôm ñacanôgeñ. Amboac tonañ asa lau, tañ sênğôn amacnêm bec sêwiñ amac nañ sa, go ajon sa êtôm namba tau tonanğen.’ ” ¹⁷ Ma lau Israel sêgôm kêtôm tonañ. Lau ñagêdô sejon ec kapôên, ñagêdô sejon ec ñagec. ¹⁸ Mago gêdêñ tañ sêjam dôn gên tau ña dôn laclu nañ, ñac tañ kejon ec kapôên nañ, kêkôc kêlêlêc laclu ten su atom, ma ñac, tañ kejon ec ñagec nañ, kêpô lêna atom. Êsêac samob sejon sa kêtôm êsêac sêninña solopgeñ. ¹⁹ Ma Mose kêsôm gêdêñ êsêac gebe “Ñac ten êkên ñagêdô ênêc e elenña atom.” ²⁰ Mago êsêac sêkên tañen en atom. Lau ñagêdô tetoc ñapopoc gêc e geleñña, tec gên tau kêtú sec ma têmoa gêjam auc ma ñasu kêsa. Ma Mose têtac ñandan kêsa gêdêñ êsêac. ²¹ Kêtôm bêbêcgeñ

samob êsêac sejon gêj tau sa e kêtôm êsêac gebe sêninŋagenj. Mago gêdêj taŋ oc ŋandan kêsa nanj, gêj tau gêwê.

²² Gêdêj ŋabêc kêtû 6ŋa êsêac sejon polom kêtôm bêc luagêcŋa. Êsêac sejon laclu luagêc-luagêc kêtôm ŋacanôgenj. Ma gôlôacnêj laumata dêdêj Mose jasêjac ŋaminj gêdêj eŋ. ²³ Ma eŋ kêsôm gêdêj êsêac gebe “Binj tonec Apômtau kêjatu gebe ‘Elenŋa bêc talêwanj taunŋa teŋ. Bêc tau kêtû Apômtaunê sabat dabuŋ. Gêj taŋ amac abe apac nanj, apacmanj. Ma gêj, taŋ amac abe ano nanj, anomanj. Ma gêj ŋagêdô, taŋ gacgenj gêc nanj, ênêc e elenŋa acgom.’ ” ²⁴ Amboac tonanj êsêac dedenj gêj ŋagêdô gêc e gelenŋa, kêtôm Mose kêjatu êsêac. Ma gêj tau kêtû sec atom ma têmoa kêsêp atom. ²⁵ Mose kêsôm gebe “Ocsalô aninj gêj tau gebe ocsalô kêtû Apômtaunê sabat. Ocsalô amac oc atap gêj teŋ sa anŋa kôm atom. ²⁶ Ajonj gêj tau sa êtôm bêc 6, mago êndêj bêc êtû 7ŋa, taŋ êtû sabat nanj, oc atap gêj teŋ sa atom.” ²⁷ Gêdêj bêc kêtû 7ŋa lau ŋagêdô sêsa sêja sebe sejon gêj tau, mago têtap gêj teŋ sa atom. ²⁸ Ma Apômtau kêsôm gêdêj Mose gebe “Amac adec ŋoc jatu to biŋsu ma asô ŋalabu atom e êndêj ondogenj. ²⁹ Ôlic acgom, aê Apômtau kakêj sabat gêdêj amac. Kêtû tonanŋa kakêj polom kêtôm bêc luagêc gêdêj bêc kêtû 6ŋa. Êndêj bêc êtû 7ŋa amacnêj lau samob sêŋgôj nêj malenŋenj. Ŋac teŋ êwi nê mala siŋ atom.” ³⁰ Amboac tonanj lau sêlêwanj taunj gêdêj bêc kêtû 7ŋa.

³¹ Ma lau Israel sêsam gêj tau gebe Mana. Gêj tau sêpsêp kêtôm mêcgauc ma ŋasaê kêtôm polom tolêp. ³² Ma Mose kêsôm gebe “Apômtau kêjatu binj tonec gebe ‘Akôc gêj tau laclu teŋ ma amansanj ênêc gebe nêj gôlôac ŋamuŋa sêlic polom, taŋ kakêj gêdêj amac aenj anŋa gamêj sawa gêdêj taŋ gawê amac asa anŋa gamêj Aiguptuŋa amêj nanj.’ ” ³³ Ma Mose kêsôm gêdêj Aron gebe “Ôkôc ku teŋ ma ôkêj mana laclu teŋ êsêp ma otoc ku tau êkô Apômtau laŋônêj gebe ênêc e nêj gôlôac ŋamuŋa sêlic amboac tonanŋenj.” ³⁴ Amboac tonanj Aron ketoc ku tau kêkô katapa poacŋa ŋanêj gebe ênêc kêtôm taŋ Apômtau kêjatu gêdêj Mose nanj. ³⁵ Ma lau Israel seŋ mana tau kêtôm jala 40 e sêô lasê gamêj, taŋ ŋamalac sêŋgôj nanj. Êsêac seŋ mana e sêô lasê gamêj Kanaan ŋamadinj. ³⁶ (Dôj sêjam dôj gêj ŋakelenŋa gêdêj têj tonanj kêkôc kêtôm 20 lita.)

17

Bu kêsa poc

¹ Lau Israel nêj gôlôacmôkê samob dêdi anŋa gamêj sawa Sin. Êsêac sêselêj ma sêlêwanj taunj tosawa-tosawa kêtôm Apômtaunê jatu e sê nêj bec anŋa Repidim. Mago bu gebe lau sênômŋa masi. ² Kêtû tonanŋa êsêac sêli awenj sa gêdêj Mose ma sêsôm gebe “Ôkêj bu êndêj aêac anôm.” Ma Mose kêsôm gêdêj êsêac gebe “Amac ali awem sa gêdêj aê kêtû asagenŋa. Amac asaê Apômtau kêtû asagenŋa.” ³ Ma bu gêjô lau anŋa tônê, tec sêli awenj sa gêdêj Mose ma sêsôm gebe “Aôm gôwê aêac asa anŋa Aiguptu mênasa tonec gebe bu êjô aêac to ma gôlôac ma bulimakao samob êndu kêtû asagenŋa.” ⁴ Amboac tonanj Mose gêmôc gêdêj Apômtau gebe “Aê jaŋgôm lau tonec amboac ondoci. Saunŋenj, go têtuc aê ŋa poc êndu.” ⁵ Ma Apômtau kêsôm gêdêj Mose gebe “Ôkôc lau Israel nêj laumata ŋagêdô ma asêlêj aôc lêlêc’ lau naamunj. Ômênŋôm tôc, taŋ kôkôc gêdêj gôjac bu Nil nanj, ma ôselêj. ⁶ Ôlic acgom, aê jakô aôm ŋamata anŋa poc kapôj Horebŋa ma aôm ônac poc tau, go bu êsa gebe lau sênôm.” Mose gêgôm amboac tonanj, ma lau Israel nêj laumata sêlic. ⁷ Eŋ gê gamêj tonanj ŋaê gebe Masa to Meriba, ŋam gebe sêli awenj sa gêdêj Mose to sêsaê Apômtau ŋa binj, taŋ sêsôm gebe “Apômtau gêmôa gêwiŋ aêac me masi.

Lau Israel sêjac siŋ gêdêj lau Amelek

⁸ Go lau Amelek sêô lasê ma sêjac siŋ gêdêj lau Israel anŋa Repidim. ⁹ Ma Mose kêsôm gêdêj Josua gebe “Ôjalinj lau sa ma elenj bêbêc asêlêj naanac siŋ êndêj lau Amelek. Aê

tauc jamêngôm Anôtônê tôc najakô gamêñ ñabau.” ¹⁰ Amboac tonañ Josua gêgôm biñ, tañ Mose kêsôm gêdêñ en nañ, ñanô kêsâ ma gêjac siñ gêdêñ lau Amelek. Ma Mose agêc Aron ma Hur jasêpi gamêñ ñabau tau sêja. ¹¹ Gêdêñ tañ Mose gêôc lêma sa nañ, lau Israel sêjac lau Amelek ñapañ. Mago gêdêñ tañ Mose kêlêwanj lêma ñasawa ñagêdô nañ, lau Amelek sêjac lau Israel. ¹² Mago Mose lêma gêmâc. Amboac tonañ tec Aron agêc Hur sêkôc poc teñ mênjsêkêñ Mose gêngôñ ñaô, go êsêagêc sêsip enj lêma sa. Ñac teñ kêkô ñamakenj ma teñ kêkô ñamakenj. Tec sêôc Mose lêma tôñ ñañêñgenj e oc jakêsêp. ¹³ Ma Josua gesenj Amelek to nê lau su ña siñ ñamata.

¹⁴ Ma Apômtau kêsôm gêdêñ Mose gebe “Oto biñ tonec êsêp buku teñ, gebe lau taênj ênam ma ôndônj êndênj Josua e êtu tôñ enj, gebe aê jansenj lau Amelek nêñ waenj anja umbonj ñalabu su ênaña samucgenj.” ¹⁵ Ma Mose gêboa altar teñ sa ma kêsam ñaê gebe “Apômtau kêtû ñoc gêbôm,” ¹⁶ ma kêsôm gebe” Lemenj êndênj Apômtaunê gêbôm. Apômtaunê siñ oc ênêc gôlôac togôlôacgenj êtu lau Amalekña.”

18

Mosenê lawa Jetro gêwa lêñ teñ sa gêdêñ enj, tec Mose kêjalinj lau ñañêñ ñagêdô sa têtû mêtôcwaga gebe sêmansanj to sêmêtôc launêñ biñ ñasawaña.

19

Lau Israel sêmoa Lôc Sinai ñalabu

¹ Lau Israel sêwi gamêñ Aiguptuña siñ e ñaajônj kêtû têlêac, go sêô lasê gamêñ sawa Sinainja. ² Êsêac dêdi anja Repidim ma sêsêlêñ e sêô lasê gamêñ sawa Sinainja ma sê nêñ bec anja gamêñ sawa tonañ sêngônj sêkanônj lôc tau. ³ Ma Mose kêpi lôc gêdêñ Anôtô gêja. Ma Apômtau awa gêjac enj anja lôc ma kêsôm gebe “Ôsôm biñ amboac tonec êndênj Jakobnê gôlôac to ôkêñ ñawae êndênj lau Israel gebe” ⁴ Amac taôm alic gêñ, tañ gagôm gêdêñ lau Aiguptu. Amac alic, gebe aê kabalanj amac amboac momboanj kêbalanj ñalatu sêngônj nê magê ñaô, ma kajonj amac adênj aê amênj. ⁵ Amboac tonañ amac embe tañem wamu aê aoc ma ajop ñoc poac, go atu aê tauc ñoc gêñ anja lau nomña samob nêñ, gebe nom samucgenj ñatau aê. ⁶ Amac oc atu ñoc gamêñ kinña ñadabuñwaga to atu ñoc lau dabuñ m teñ. Biñ tau tonañ aôm ôsôm êndênj lau Israel.”

⁷ Amboac tonañ Mose gêdêñ lau gêja ma gêmôêc êsêacnêñ laumata ma kêkêñ biñ samob, tañ Apômtau kêjatu enj nañ, ñawae gêdêñ êsêac. ⁸ Go lau samob sêlôc selenjenj ma sêsôm gebe “Biñ samob, tañ Apômtau kêsôm nañ, aêac abe anjôm ñanô êsa.” Ma Mose gêjac miñ launêñ biñ tonañ gêdêñ Apômtau. ⁹ Ma Apômtau kêsôm gêdêñ Mose gebe “Ôlic acgom, aê jandênj aôm jawac jamoa tao majanj ñalêlôm. Ma embe jasôm biñ êndênj aôm, go lau sêñô ma sêkêñ êwiñ aôm endenj tôñgenj.”

Ma Mose gêjac miñ launêñ biñ gêdêñ Apômtau. ¹⁰ Ma Apômtau kêsôm gêdêñ Mose gebe “Ôndênj lau ôna ma ôsôm êndênj êsêac gebe sênam dabuñ taunj êndênj galoc ma elenja. Êsêac sêkwasiñ nêñ ñakwê, ¹¹ ma êndênj bêc êtu têlêacña êsêac sêmansanj taunj e êmbacnê, gebe êndênj bêc êtu têlêacña tonañ aê Apômtau jasêp lôc Sinai jawac ma lau samob sêlic. ¹² Ônac belo êñgi lôc auc êtu madiñ ma ôsôm êndênj lau gebe ‘Ajop taôm gebe api lôc tau atom ma amoasac ñamadiñ tau atom. Ñac, tañ êmoasac lôc nañ, senseñ enj su ênaña. ¹³ Lau teñ lemenj sêmoasac enj atom. Êsêac oc têtuc enj ña poc me sêpê enj êndu. Bôc me ñamalac, tañ sêmoasac lôc nañ, sêmoa atom, sênaña.’ Êndênj tañ dauc êtañ ê tôñ balingenj nañ, êsêac sêpi lôc sêmênj.”

¹⁴ Amboac tonañ Mose kêsêp anja lôc gêdêñ lau gêja ma kêsôm gêdêñ êsêac, gebe sênam dabuñ taunj. Ma êsêac sêkwasiñ nêñ ñakwê. ¹⁵ Ma enj kêsôm gêdêñ lau gebe “Amansanj taôm e êmbacnê êndênj bêc êtu têlêacña ma andambinj lauo atom.”

16 Gêdêñ bêc kêtú têlêacña ñabêbêcgeñ nan, wapap gêjac to ôsic kêkac ma tao majañ ten kêkôm lôc auc. Ma dauc kêtañ kapôêñ e lau samob, tañ sêngôn gamêñ becña nan têtênêp. 17 Go Mose gêwê lau sêsa anga gamêñ becña sêja gebe sêpuc Anôtô tônia. Ma êsêac sêkô lôc tau ñalabu. 18 Jadaun kêkôm lôc Sinai auc gebe Apômtau kêsêp lôc gêmêñ gêmôa ja ñalêlôm. Ma jadaun kêpi kêtôm ja geñ oba ma lôc kêwiwic tau ñasec. 19 Dauc kêtañ kêtú kapôêñ-kêtú kapôêñ e ñadiñdin sec. Ma Mose kêsôm biñ, go Anôtô gêjô eñ awa ña wapap. 20 Ma Apômtau kêsêp lôc Sinai ñatêpôê gêmêñ. Ma Apômtau gêmôêc Mose gebe êpi lôc ñatêpôê êna, ma Mose kêpi gêja. 21 Ma Apômtau kêsôm gêdêñ Mose gebe “Ôsêp ôndêñ lau naôkên puc êsêac gebe sêngêli ñamadiñ êtu sêlic aêña nec atom. Embe sêngôm, oc taêsam sênaña. 22 Ma ôsôm êndêñ dabunwaga, tañ sêndambiñ aê nan, gebe sênam dabun tauñ amboac tonanjen. Embe masi, go aê janac êsêac êwiñ.” 23 Ma Mose kêsôm gêdêñ Apômtau gebe” Lau tau têtôm gebe sêpi lôc Sinai atom, gebe aôm kôjatu gebe ‘Anac belo angi lôc auc êtu madiñ ma anam dabun lôc tau.’ ” 24 Ma Apômtau kêsôm gêdêñ eñ gebe “Ôsêp ôna ma ôkôc Aron agêc api amêñ êtiam. Mago dabunwaga to lau sêngêli ñamadiñ êtu sêpi sêndêñ aê sêmêñña nec atom. Embe sêngôm, go janac êsêac.” 25 Amboac tonañ Mose kêsêp gêdêñ lau jakêkêñ ñawae gêdêñ êsêac.

20

Biñsu lemeñ lu

1 Ma Apômtau kêsôm biñ samob tonec ñai gebe 2 “Apômtau, aômnêm Anôtô, aê. Aê gawê aôm kôsa anga gamêñ Aiguptuña gômôêñ, kôsa anga andu gêñômaña.

3 “Ônam sakiñ anôtô jaba êwiñ atom, ônam sakiñ aê taucgeñ.

4 “Ôngôm gêñ, tañ gêmôa undambê me gêmôa nom me gêmôa bu, tañ kêpoac nom ñalêlôm nan, ñateñ ñakatu ênam gêñ tau lanô atom. 5 Owec êndêñ gwam tonañ to ônam sakiñ gêñ tau atom, gebe aê Apômtau, aômnêm Anôtô, gajob ñoc lau gebe têtac êwiñ aê taucgeñ nec. Aê jakêñ lau, tañ têtac gedec aê nan, nêñ geo ñagêjô êpi êsêac latuñi to dêbuñi ma abenji. 6 Mago aê jakêñ moasiñ êndêñ lau, tañ têtac gêwiñ aê to sêmasañ aêñoc biñsu nan, nêñ gôlôac to gôlôac ñêngeñ êna.

7 “Ôjaiñ Apômtau, aômnêm Anôtô, nê ñaê atom gebe Apômtau oc êmêtôc ñac, tañ êjaiñ ênê ñaê nan.

8 “Taêm ênam sabat gebe dabun ma ômansañ ñapep. 9 Êndêñ bêc 6 aôm ônam kôm to ôngôm nêñ gêñ samob. 10 Mago bêc êtu 7ña êtu Apômtau, aômnêm Anôtô, nê sabat. Êndêñ bêc tonañ aôm ônam kôm ten atomanô. Aôm to nêñ latômio to ñac ma nêñ sakiñwagao to ñac ma nêñ bulimakao to lau jaba, tañ sêngôn sêwiñ aôm nan, anam kôm ten atom amboac tonanjen. 11 Gebe gêdêñ bêc 6 Apômtau kêkêñ undambê to nom ma gwêc to ñagêñ samob, tañ sêmoa mateñ jali nan. Ma gêdêñ bêc kêtú 7ña nan, eñ kêlêwan tau. Kêtú tonañña Apômtau gêjam mec sabat tau ma gêjam dabun.

12 “Otoc tamam agêc tênam sa, gebe ômoa ñasawa baliñ anga gamêñ, tañ Apômtau, aômnêm Anôtô, êkêñ êndêñ aôm nan.

13 “Ônac ñamalac êndu atom.

14 “Ôngôm gêñ mockaiño to mockaiñña atom.

15 “Ônam geñgeñ atom.

16 “Ônga biñ êpi lau wacbañ aôm atom.

17 “Matam katu lau wacbañ aôm nêñ andu atom. Matam katu lau wacbañ aôm nêñ awê to sakiñwagao to ñac ma bulimakao to donki ma gêñ ñagêdô ten atom.”

Lau têtêc tauñ

18 Lau samob sêsaê wapap gêjac to ôsic kêkac ma dauc kêtañ ñakicsêa to jadaun kêsa lôc tau ma têtêc tauñ e têtênêp ma sêkô jaêcgeñ. 19 Ma êsêac sêsôm gêdêñ Mose gebe “Aôm

taôm ôsôm biñ êndên aêac ma aêac akên tañeñ. Anôtô embe êsôm biñ êndên aêac, oc amac êndu.”²⁰ Ma Mose kêsôm gêdên lau gebe “Atêc taôm atom, gebe Anôtô gêmên gebe ênsaê amac, ec taêm ênam biñ atêc enña napañ gebe aŋgôm sec atom.”

²¹ Gêdên tañ Mose kêtû gasuc tao majañ, tañ Anôtô gêmoa ñalêlôm nañ, lau sêkô jaêcgeñ.

20:22–23:33 Biñsu to ñagôlin ñagêdô kêsêp ñasêbu tonec. Biñsu ñagêdô kêmasañ launên lên sêmoasiñ nên lau jabañ êsêacña napep. Biñsu ñagêdô gêwa lên tamêtôc lau, tañ sêgôm sec tokain–tokain nañ, jagêdêngeñña sa. Ñagôlin ñagêdô kêkanôn lau–sêmêtôc–biñwaganên kôm. Ñagêdô kêmasañ lên tajô launên gên, tañ dagôm kêtû sec nañña. Ma ñagêdô kêjatu om ñasakin to sakin om toê–toê, tañ lau Israel sêlic kêtôm jalagen nañña.

24

Sêmoatin poac kêtû tôñ

¹ Ma Apômtau kêsôm gêdên Mose gebe “Amagêc Aron ma Nadab agêc Abihu ma Israelnên laumata 70 api andên aê amên ma aten mec akô jaêcgeñ. ² Mose taugen êtu gasuc aê. Lau ñagêdô têtû gasuc atom ma lau sêpi sêwiñ en sêmên atom.”

³ Go Mose gêdên lau gêja ma kêkên Apômtaunê biñsu to ñagôlin samob ñawae gêdên êsêac. Ma lau samob sêlôc sa awen tagen gebe “Biñ samob, tañ Apômtau kêsôm nañ, aêac abe aŋgôm ñanô êsa.” ⁴ Ma Mose keto Apômtaunê biñ samob sa. Ma gêdên bêbêc kanucgeñ en gêdi sa ma gêboa altar teñ sa kêkô lôc ñalabu ma gêjac alê poc 12 sa kêtôm lau Israel nên gôlôacmôkê 12. ⁵ Go en kêjatu lau Israel nên lau wakuc ñagêdô gebe sêkên daja ma sêmbuc bulimakao kapoac wakuc ma sêkên têtû dawama êndên Apômtau. ⁶ Ñadec ñamaken Mose kêkên kêsêp laclu teñ. Ñadec ñamaken en kêpalip kêpi altar. ⁷ Go kêkôc poac ñabuku ma kêsam lasê gêdên lau sênô. Ma êsêac sêsôm gebe” Biñ samob, tañ Apômtau kêjatu nañ, aêac abe aŋgôm ñanô êsa ma tañeñ wamu biñ tau.” ⁸ Go Mose kêkôc dec, tañ kêpoac laclu nañ, jakêpalip kêpi lau ma kêsôm gebe “Alic acgom, poac, tañ Apômtau kêmoatin gêdên amac kêdaguc biñ samob tonañ ñai nañ, ñadec tau tonec.”

⁹ Go Mose agêc Aron ma Nadab agêc Abihu to Israelnên laumata 70 sêpi lôc sêja, ¹⁰ ma êsêac sêlic Israelnên Anôtô. Ma gamên, tañ en kêkô nañ, amboac masac pocawa ma ñakênkên gosu kêtôm undambê tau. ¹¹ Ma Apômtau lêma gêjac lau Israel nên kasêga tonañ atom. Êsêac sêlic Anôtô ma señ to sênôm gên.

Mose gêmoa lôc Sinai

¹² Ma Apômtau kêsôm gêdên Mose gebe “Ôpi lôc ôndên aê mênôôn ômoa tonec acgom. Aê gabe jakên poc tapa tau êndên aôm. Aê kato biñsu to jatu kêsêp gebe lau sêjala.” ¹³ Amboac tonañ Mose gêdi tonê sakinwaga Josua ma sêpi Anôtônê lôc sêja. ¹⁴ Ma Mose kêsôm gêdên laumata gebe “Amoa tonec e aêagêc amu amên êtiam. Aron agêc Hur sêmoa sêwiñ amac. Ñac teñ nê biñ teñ embe êlênsôn, go êndên êsêagêc êna.”

¹⁵ Go Mose kêpi lôc gêja ma tao kêkôm lôc tau auc. ¹⁶ Apômtaunê ñawasi kêsêp lôc gêmên, ma tao kêkôm lôc tau auc kêtôm bêc 6. Gêdên bêc kêtû 7ña Apômtau awa gêjac Mose kêsa aŋga tao ñalêlôm. ¹⁷ Gêdên tonañ lau Israel sêlic Apômtaunê ñawasi kêtôm ja ñawaô gêlañ–gêlañ aŋga lôc ñatêpôê. ¹⁸ Ma Mose kêsô tao ñalêlôm jakêpi lôc. Ma en gêmoa lôc kêtôm gelenña 40 ma gêbêcauc 40.

25

25:1–31:17 Ñasêbu tonec gêwa Lômbec ñadôn to ñakôm ma ñagênlêlôm samob sa. Gêwa sakin dabuñ ñawaba ma dabuñwaganên ñakwê to gêlôn sa. Ñagôlin sênam mec dabuñwagaña kêsêp ñasawa tonañ amboac tonanğen. Biñ tonañ kêjatu da to takis tokain–tokain. Gên samob tonañ ñai gebe ênam lau Israel sa gebe sêkwê nên Lômbec to sênac Lôm tau ñagênlêlôm sa ma sêlic nên om êtôm ñagôlinğen.

31

Bulimakao ŋakatu

¹⁸ Apômtau gêjac dabiŋ nê biŋ gêdêŋ Mose anġa lôc su, go kêkêŋ biŋsu ŋatabele luagêc, poc tapa luagêc, taŋ Anôtô tau lêma keto biŋ kêsêp naŋ.

32

¹ Gêdêŋ taŋ lau sêlic gebe Mose kêsêp anġa lôc gêmêŋ atom e ŋêŋgeŋ naŋ, êsêac sêkac tauŋ sa sêgi Aron auc ma sêsôm gêdêŋ eŋ gebe “Ajôc, ômansaŋ ma anôtô teŋ, gebe êsêlêŋ êmuŋ aêac. Aêac ajam kauc asageŋ gêgôm Mose, ŋac tau, taŋ gêwê aêac anġa Aiguptu amêŋ naŋ.” ² Ma Aron kêsôm gêdêŋ êsêac gebe “Akôc nêŋ lauo ma latômio to ŋac nêŋ salasa gold su ma ajoŋ andêŋ aê amêŋ.” ³ Amboac tonaŋ lau samob sêkôc salasa gold su ma sejoŋ dêdêŋ Aron sêja. ⁴ Ma eŋ kêkôc gold tau su anġa êsêac lemeŋ ma kêpac kêsêp ku e gêwê ma gêgôm bulimakao ŋalatu ŋakatu teŋ. Go êsêac sêsôm gebe “O Israel, nêŋ anôtô, taŋ gêwê aôm anġa gamêŋ Aiguptuŋa gômôêŋ naŋ, tau tonec.” ⁵ Aron gêlic gêŋ tonaŋ, go gêboa altar teŋ kêkô ŋakatu tau laŋônêŋna ma kêsôm gebe “Elenġa aêac talic om tatoc Apômtau saŋa teŋ.” ⁶ Ma êsêac dêdi gêdêŋ bêbêc kanucgeŋ ma sêkêŋ daja to dawama. Ma lau sêŋgôŋ sic seŋ to sênôm gêŋ ma dêdi sa sebe sêŋgôm dôa-dôa.

⁷ Go Apômtau kêsôm gêdêŋ Mose gebe “Ôsêp ôna, gebe nêŋ lau, taŋ gôwê anġa Aiguptu sêmêŋ naŋ, sêgôm tauŋ têtú sec. ⁸ Êsêac sêkac tauŋ su sebeŋ anġa intêna, taŋ kajatu êsêac gebe sêsaŋa naŋ. Êsêac sêmasaŋ bulimakao ŋalatu ŋakatu teŋ ŋa gold, taŋ gêwê naŋ, ma teteŋ mec to sêkêŋ da gêdêŋ gêŋ tau ma sêsôm gebe ‘O Israel, aôm nêŋ anôtô, taŋ gêwê aôm anġa Aiguptu gômôêŋ naŋ, tau tonec.’ ” ⁹ Ma Apômtau kêsôm gêdêŋ Mose gebe “Aê galic lau tonaŋ ma kajala êsêac gebe lau gêsunġêkwa ŋatoŋ sec. ¹⁰ Amboac tonaŋ ôwi aê siŋ jamoa ŋoc tauŋa, gebe aê têtac ŋandaŋ ŋaja êkwanam êsêac. Tageŋ aôm, tec jakêŋ aôm ôtu lau-m kapôêŋ.”

¹¹ Mago Mose keteŋ nê Apômtau Anôtô gebe “O Apômtau, êtu agenġa aôm têtac ŋandaŋ ŋaja enseŋ nêŋ lau, taŋ gôwê êsêac toŋaclai kapôêŋ ma lêmam ŋajaŋa sêsa anġa gamêŋ Aiguptuŋa sêmêŋ naŋ su. ¹² Amboac ondóc lau Aiguptu oc sêsôm gebe ‘Kec, eŋ kêsau êsêacgoc. Eŋ gêwê êsêac sêsa sêja, gebe ênac êsêac êndú anġa lôc to enseŋ êsêac su anġa nom ŋagamêŋ samob.’ Tec ôwi aôm têtac ŋandaŋ kapôêŋ siŋ ma ônam nêŋ ŋalêlôm ôkwi ma ôŋgôm sec, taŋ gobe ôŋgôm êndêŋ nêŋ lau naŋ atom. ¹³ Taêm ênam nêŋ sakiŋwaga Abraham agêc Isak ma Jakob. Aôm kôtôc lêmam kêpi aôm taôm ma kôsôm gêdêŋ êsêac gebe ‘Aê gabe jakêŋ nêŋ wakuc têtú taêsam têtôm utitalata umbonġ ŋalabuŋa, ma gamêŋ samob, taŋ gajac mata gêdêŋ amac naŋ, aê gabe jakêŋ êndêŋ nêŋ wakuc êtu êsêacnêŋ nomlênsêm endeŋ tôngeŋ.’ ” ¹⁴ Amboac tonaŋ tec Apômtau gêjam nêŋ ŋalêlôm ôkwi ma gêgôm sec, taŋ gebe êŋgôm êndêŋ nêŋ lau naŋ atom.

¹⁵ Go Mose kêkac tau ôkwi ma kêsêp anġa lôc gêja. Eŋ kêkôc biŋsu ŋapoc tapa luagêc. Apômtau keto biŋ kêsêp poc tapa makeŋ-makeŋ, keto kêsêp ŋamakeŋ nêŋna to muŋa kêtôm taugenġ. ¹⁶ Anôtô tau gêjam poc tapa tonaŋ ŋakôm, ma biŋ tau Anôtô keto. Eŋ tau kepeŋ ŋatalô kêsêp poc tapa. ¹⁷ Gêdêŋ taŋ Josua gêŋô lau sêjam lasê ŋakicsêa naŋ, eŋ kêsôm gêdêŋ Mose gebe “Siŋ ŋakicsêa kêpi anġa gamêŋ becġa.” ¹⁸ Mago Mose kêsôm gebe “Tonec wê siŋ atom, ma ŋacjo sêku êsêac tulu ŋataŋjiboa atom amboac tonaŋgeŋ. Têtê wê ŋaonda tec gaŋô.” ¹⁹ Eŋ kêdabiŋ gamêŋ becġa ma gêlic bulimakao ŋakatu to lau têtê wê, tec sep tageŋ Mose têtac ŋandaŋ kêsa ma kêbaliŋ poc tapa siŋ e popoc anġa lôc ŋalabu. ²⁰ Ma eŋ kêkôc bulimakao ŋakatu, taŋ êsêac sêmasaŋ naŋ, ma kêkêŋ ja geŋ to kêlêsim popoc, go kêpalip ŋataê kêsêp bu ma kêkêŋ gêdêŋ lau Israel sênôm.

²¹ Go Mose kêsôm gêdêŋ Aron gebe “Lau tonaŋ sêgôm asageŋ gêdêŋ aôm, tec gôgôm êsêac sêwê kaiŋ sec kapôêŋ amboac tonaŋ.” ²² Aron kêsôm gebe “O ŋatau, têtac ŋandaŋ êsa atom. Aôm taôm kôjala gebe lau tonaŋ taêŋ gêjam secgeŋ. ²³ Êsêac sêsôm gêdêŋ aê gebe

‘Ajôc, ômansañ ma anôtô ten, gebe êsêlêñ êmun aêac nañ. Aêac ajam kauc asageñ gêgôm Mose, ñac tau, tañ gêwê aêac anga Aiguptu amêñ nañ.’ ²⁴ Ma aê kasôm gêdêñ êsêac gebe ‘Lau samob, tañ nêñ gold gêc nañ, sêkôc su.’ Tec êsêac sêkêñ gêdêñ aê, ma aê kabalinj kêpi ja gêja ma bulimakao ñakatu tonañ mênkêsa.”

²⁵ Mose gêlic gebe lau têtû meloc ma sesen ñagôlinj su, gebe Aron gêlôc sa, gebe sêsa lêñ amboac tonañ e nêñ ñacjo sêmajec êsêac, ²⁶ tec en jakêkô gamêñ becña ñasacgêdô ma gêmôêc gebe “Asa lau sêsap Apômtau tôn. Asa andêñ aê amêñ.” Ma Lewinê wakuc samob sêkac sa dêdêñ Mose sêja. ²⁷ Ma en kêsôm gêdêñ êsêac gebe “Apômtau, Israelnêñ Anôtô, nê binj tau tonec gebe Amac samob ajandinj ômbinjak tosinj, go asêlêñ ana-amêñ-ana-amêñ anga gamêñ becña ñasacgêdô ñasawa ma anac nêñ lasitêwai to nêñ lau ôlim andañ ma lau wacbañ amacña êndu.” ²⁸ Lewinê wakuc sêgôm kêtôm Mosenê binj kêjatu êsêac. Ma gêdêñ bêc tonañ lau amboac 3,000 sêjaña. ²⁹ Ma Mose kêsôm gebe” Ocsalô tonec amac akêñ latômi to nêñ lasitêwai sêjô mec dabunwagaña gebe anam sakinj Apômtau, gebe en ênam mec amac êndêñ bêc tonec.”

³⁰ Ñageleñ Mose kêsôm gêdêñ lau gebe “Amac agôm sec kapôêñ. Galoc aê gabe japi jandêñ Apômtau jana. Moae jatôm gebe jaê wama en, gebe êsuc nêñ sec ôkwi.”

³¹ Amboac tonañ Mose gêmu gêdêñ Apômtau gêja ma kêsôm gebe “Ojae, lau tonañ sêgôm sec kapôêñanô. Êsêac sêmasañ nêñ anôtô jaba ña gold. ³² Mago galoc aê jatenj aôm, gebe ôsuc êsêacnêñ sec ôkwi. Embe masi, go jatenj aôm, gebe onsenj ñoc ñaê anga nêñ buku, tañ koto nañ, su.” ³³ Apômtau gêjô Mose awa gebe” Lau samob, tañ sêgôm sec gêdêñ aê nañ, oc jansenj êsêacnêñ ñaê anga ñoc buku su. ³⁴ Galoc ôna ma ôwê lau sêna gamêñ, tañ kasôm ñabinj gêdêñ aôm nañ. Ôlic acgom, ñoc anjela êsêlêñ êmunj aôm. Mago êndêñ ñanoc janac êsêac kêsina, oc jakêñ ñagêjô êjô nêñ sec.”

³⁵ Ma Apômtau kêkêñ gêmec sec tenj gêdêñ lau kêtû tetenj mec gêdêñ bulimakao ñalatu, tañ Aron kêmasañ nañ.

33

Jatu sêwi gamêñ sinja

¹ Go Apômtau kêsôm gêdêñ Mose gebe” Ôndi, ôwi gamêñ tonec sinj, aôm to lau, tañ gôwê êsêac sêsa anga gamêñ Aiguptuña sêmêñ nañ. Asêlêñ e aô lasê gamêñ, tañ katôc lemoc gêdêñ Abraham agêc Isak ma Jakob ma kasôm gebe ‘Aê gabe jakêñ nom tonec êndêñ nêñ wakuc.’ ² Aê gabe jasakiñ ñoc anjela tenj êsêlêñ êmunj aôm ma jajanda lau Kanaan to Amor ma lau Het to Peres ma lau Hib to Jebus gebe sêwi gamêñ tau sinj. ³ Api gamêñ, tañ su to lêp keselenj nañ. Mago aê tauc japi jawinj amac atom. Embe jawinj amac, oc moae jansenj amac su anga intêna anaña, gebe amac lau gêsômtêkwa ñatorj.”

⁴ Gêdêñ tañ lau sêñô binj ñawapac tonañ nañ, êsêac têtatj lasê ma ñac tenj gêjam gêlônj tau atom, ⁵ gebe Apômtau kêsôm gêdêñ Mose gebe “Ôsôm êndêñ lau Israel gebe ‘Amac lau gêsômtêkwa ñatorj. Aê embe japi jawinj amac êndêñ ñasawa dambêgenj oc janac amac eb tagenj anaña. Amboac tonañ akôc nêñ gêlônj su, ec jajala gebe aê jangôm amac amboac ondoc.’ ” ⁶ Amboac tonañ lau Israel sêkôc nêñ gêlônj su anga lôc Horeb ma sêselêñ ñaômagenj.

Becobo sêkac saña

⁷ Ma Mose kêkôc becobo elêmê ma gê bec tau kêkô jaêc gamêñ, tañ bec ñagêdô kêkô nañ. Enj kêsam becobo tau gebe Becobo takac saña. Lau tenj embe sensom Apômtau, go sêsa sêna becobo sêkac tañ saña, tañ kêkô jaêc gamêñ, tañ bec ñagêdô kêkô nañ. ⁸ Elêmê embe Mose êsa êndêñ becobo tau êna, go lau samob sêndi sa sêkô nêñ bec ñakatam ma matenj êndinj Mose ñapanj e êsô becobo ñalêlôm êna. ⁹ Mose embe êsô becobo ñalêlôm êna su, go tao majañ êsêp êmêñ êkô becobo tau ñasacgêdô. Ma Apômtau ênam binjalôm êwinj

Mose. ¹⁰ Lau embe sêlic tao majan êsêp êmêj êkô becobo tau ñasacgêdô, go samob sêndi ma teten mec êndên Apômtau anja nêj bec ñasacgêdô êndên-êndêngej. ¹¹ Amboac tonan Apômtau gêjam binjalôm gêwiñ Mose agêc lanjonanô gêdên taun amboac ñac ten, tañ gêjam binjalôm gêwiñ nê ñac ôli andan enja. Ma gêdên tañ Mose gêmu gêja gamên, tañ becobo ñagêdô kêkô nan, nê sakinwaga gêwi becobo tau sin atom. Ñac wakuc tau Nun latu Josua.

Apômtau gêjac mata gebe êmoa êwiñ lau

¹² Go Mose kêsôm gêdên Apômtau gebe “Ôlic acgom, aôm taôm kôsôm gêdên aê gebe ‘Ôwê lau tonec sêpi sêna.’ Mago aôm kôsam ñac, tañ gobe ôsakin êwiñ aê nan, nê ñaê lasê gêdên aê atom. Mago aôm kôsôm gebe ‘Aê kajala aômnêm ñaê ma aôm gôjac matocanô ñajam. ¹³ Amboac tonan galoc aê jaten aôm gebe aê embe janac matamanô ñajam, go ôtôc nêm intêna êndên aê e jajala aôm êtu tôn ma janac matamanô ñajam. Ma taêm ênam tonec êwiñ gebe lau-m tonec têtû aômnêm laugac.” ¹⁴ Ma Apômtau kêsôm gebe “Aê tauc oc jasêlên jawiñ aôm ma jakên aôm ôlêwan taôm.” ¹⁵ Ma Mose kêsôm gêdên enj gebe “Aôm taôm embe ôsêlên ôwiñ aêac atom, go ôsakin aêac awi gamên tonec sin ma api ana atom. ¹⁶ Aôm embe ôsêlên ôwiñ aêac atom, go ajala amboac ondoc gebe aê to ñoc lau ajac aôm matamanô ñajam. Aôm embe ôsêlên ôwiñ aêac, go êwaka aê to nêm lau sa êndên lau nomña ñagêdô samob.”

¹⁷ Ma Apômtau kêsôm gêdên Mose gebe “Bin tecenan, tañ aôm kôsôm nan, aê oc jangôm ñanô êsa, gebe aôm gôjac aê matocanô ñajam ma aê kajala aômnêm ñaê sugac.” ¹⁸ Mose kêsôm gebe “Aê jaten aôm gebe oc nêm ñawasi lasê êndên aê.” ¹⁹ Ma Apômtau kêsôm gebe “Aê gabe jakên ñoc ñawasi êô lasê aôm lanjômnêmña ma jasôm ñoc ñaê lasê êndên aôm ôñô. Ñoc ñaê gebe Apômtau. Ma oc jamoasin ñac, tañ gabe jamoasin enj nan, to taêc walô ñac, tañ gabe taêc walô enj nan.” ²⁰ Ma kêsôm tenj gebe “Mago aôm ôtôm gebe ôlic aê lanjôcanô atom, gebe ñac, tañ êlic aê nan, oc êmoa mata jali atom.” ²¹ Ma Apômtau kêsôm gebe “Ôlic acgom, ñasawa tenj tec gêc kêdabin aê. Ôpi mênjôkô poc kapôên ñaô. ²² Ma êndên aôm ôkô poc ñasawa ma jangandê aôm auc ña lemoc e jaôc lêlêc aôm su acgom, ²³ go jakôc lemoc su e ôlic dêmôêctêkwa, mago ôlic lanjôcanô atom.”

34

Poc tapa kêtû luagêcña

¹ Go Apômtau kêsôm gêdên Mose gebe “Ôpa poc tapa luagêc êtôm ñamataña, go jato bin, tañ kato kêsêp poc tapa ñamataña, tê kôtuc popoc nê, êsêp poc tapa tonec amboac tonanjen. ² Ômansan taôm êndên elenj bêbêcgenj. Ma elenj bêbêcgenj ôpi lôc Sinai ômôên ma ôtôc taôm êndên aê anja lôc tau ñatêpôê. ³ Ñac tenj êpi êwiñ aôm atom ma tenj êmoa lôc ñagala atom. Domba to bulimakao sêniñ gêgwanj sêmoa lôc ñagala atom amboac tonanjen.” ⁴ Amboac tonan Mose kêpa poc tapa luagêc kêtôm poc tapa ñamataña. Ma gêdên bêbêc kanucgenj enj gêdi jakêpi lôc Sinai kêtôm Apômtau kêjatu enj, ma kêkôc poc tapa luagêc gêwiñ. ⁵ Ma Apômtau kêsêp gêmênj gêmôa tao ñalêlôm e kêkô jabanj Mose. Ma Mose awa gêjac Apômtaunê ñaê. ⁶ Go Apômtau jakêlêlêc enj gêja ma gêmôêc gebe “Apômtau, Apômtau, enj Anôtô, moasinj to taê walô ñatau, enj têtac ñandanj sebenj atom. Enj ñac tolêlôm têtac gêwiñ ñamalacña to ñac binjanôña. ⁷ Enj têtac gêwiñ lau 1,000 to 1,000 to kêsuc êsêacnênj geo to sêgêli binña ma sec ôkwi. Mago enj kêmêtôc lau geo amboac tonanjenj ma kêkênj tamenj sêgêli binj ñagêjô kêpi latunji to dêbunji ma abenji to nêj gôlôac.” ⁸ Go Mose gewec sebenj to ketenj mec gêdên Apômtau ⁹ ma kêsôm gebe “O Apômtau, aê embe janac aôm matamanô ñajam, go jatenj ñoc Apômtau aôm, gebe ôsêlên ômoa aêac ñalêlôm ôwiñ. Binjanô, êsêac lau gêsuntêkwa ñatonj, mago ôsuc aêac agêli binj to ma sec ôkwi ma ôkôc aêac sa atu nêm gênj.”

Poac ñakônirña

¹⁰ Ma Apômtau kêsôm gebe “Ôlic acgom, aê jamoatiņ poac teņ. Aê oc jaņgôm gêntalô nêmu lau samob sêlic. Gêntalô amboac tonec kêsa aņga nom ņagamêņ to aņga lau-m teņ atomanô. Ma lau samob, taņ sêwiņ aôm naņ, oc sêlic gêņ, taņ Apômtau êņgôm naņ. Ma gêņ, taņ gabe jaņgôm êndêņ aôm naņ, gêņsêga kaiņ teņ.

¹¹ “Ojop biņ, tec galoc jajatu aôm nec. Ôlic acgom, aê jajanda lau Amor to Kanaan ma lau Het to Peres ma lau Hib to Jebus sêc sêna. ¹² Ôlic taôm gebe ômoatiņ poac ôwiņ lau, taņ sêņgôņ gamêņ aôm ô lasêņa naņ atom. Embe ôņgôm, go êtu nêmu lakô. ¹³ Ônsêlô êsêacnêņ altar su to ôsap nêņ alê poc tulu ma ôtuc nêņ anôtônê ņakatu popoc. ¹⁴ Aôm oteņ mec êndêņ anôtô jaba teņ atom, gebe Apômtau eņ Anôtô, taņ gêjam lêmuņ nê lau gebe têtac êwiņ eņ taugen naņ. Ênê ņaê gebe Aê gajob ņoc lau têtac gêwiņ aêņa. ¹⁵ Ôlic taôm, gebe ômoatiņ poac ôwiņ lau gamêņ tônêņa atom. Êsêac embe sêņgôm mockaiņņa êndêņ nêņ anôtô to sêkêņ da êndêņ nêņ anôtô, oc moae sêkalem aôm gebe ôniņ da ôwiņ êsêac, ¹⁶ ma aôm oc moae ôjaliņ nêņ latuņio sa gebe sênam latômi. Ma êsêac latuņio embe sêņgôm mockaiņo êndêņ nêņ anôtô, oc sêlêtôm aôm latômi gebe sêņgôm mockaiņ êndêņ êsêacnêņ anôtô amboac tonanņeņ.

¹⁷ “Ôpac ki êwê ma ômansaņ anôtô jaba atom.

¹⁸ “Ôlic Om Polom ņalucņa ņapep. Êndêņ bêc 7 aôm ôniņ polom ņaluc êtôm kajatu aôm naņ. Ôniņ êndêņ ņanoc. taņ kakêņ gêdêņ aôm naņ, êndêņ ajôņ Abib, gebe gêdêņ ajôņ Abib tau tonan aôm gôwi Aiguptu siņ. ¹⁹ ņamêc samob têtû aêņoc gêņ, aôm nêmu bôc kapoac ņamêc samob, nêmu bulimakao to domba kapoac ņamêc. ²⁰ Donki ņamêc, naņ ônac da ņa domba ņalatu. Embe ondec gebe ônac da gêņ tau atom, go ôpôņ gêsutêkwa tulu. Ma ônac da nêmu latômi ņamêc samob. Ma ņac teņ êo lasê aê tolêma sawa atom.

²¹ “Ônam kôm êndêņ bêc 6, mago êndêņ bêc êtu 7ņa ôlêwan taôm. Ôlêwan taôm êndêņ bêc tonan êndêņ têmu ôkac nom ôkwiņa ma êndêņ têmu ojon kômņanô saņa amboac tonanņeņ. ²² Aôm ôlic Om Wokenja êndêņ noc ôniņ gêņ lasêņa. Ma êndêņ jala ņabêc ņamuņa aôm ôlic Om Ojon Kômņanô saņa. ²³ Nêmu ņacwaga samob sêo lasê sêkô aê Apômtau Anôtô, taņ katu Israelnêņ Anôtô naņ, laņôcnêmuņa êtu dim têlêac êtôm jalagen. ²⁴ Aê oc jajanda lau tomôkê-tomôkê sêc su ma aê jaņgôm nêmu gamêņ esewec êtu kapôeņ. Ma êndêņ taņ ôpi ôna ô lasê ôkô aê Apômtau, aôm nêmu Anôtô, laņôcnêmuņa êtu dim têlêac êtôm jalagen naņ, ņac teņ oc êjaņgo nêmu gamêņ su atom.

²⁵ “Ôkêņ polom tojist êwiņ daja ņadec atom. Ma Om Pasa ņada ņagêdô ênêc e eleņņa atom. ²⁶ Ôkôc nêmu kôm ņamêc ņajamanô tau ôndêņ aê Apômtau, aôm nêmu Anôtô, ņoc andu ôna. Ono domba ņalatu ņa tênanê su atom.” ²⁷ Ma Apômtau kêsôm gêdêņ Mose gebe “Oto biņ tonan sa gebe biņ tonan kêtû poac, taņ kamoatiņ gêdêņ aôm to Israel naņ, ņagôliņ.” ²⁸ Ma Mose gêmua gêwiņ Apômtau geleņņa 40 ma gêbêcauc 40. Eņ geņ mo atom to gênom bu atom. Ma eņ keto poac ņabiņ kêsêp poc tapa, eņ keto biņsu lemeņ lu.

Mose kêsêp aņga lôc gêmêņ

²⁹ Gêdêņ taņ Mose kêsêp aņga lôc Sinai gêmêņ naņ, eņ kêkôc biņsu ņapoc tapa luagêc. Ma gêdêņ taņ eņ kêsêp aņga lôc gêmêņ naņ, kêjala tau gebe laņôanô ņawasi kaiņ teņ nec atom. Eņ laņôanô ņawasi kaiņ teņ tonan ņam gebe eņ gêjam biņgalôm gêwiņ Apômtau. ³⁰ Gêdêņ taņ Aron to lau Israel samob sêlic Mose naņ, tec sêlic laņôanô ņawasi kaiņ teņ ma têtêc gebe nasêndambiņ eņ atom. ³¹ Mago Mose kêkalem êsêac, tec Aron to gôlôacnêņ laumata samob sêmu dêdêņ eņ sêja, ma Mose gêjam biņgalôm gêwiņ êsêac. ³² Tonan su, go lau Israel samob têtû gasuc eņ ma eņ kêkêņ biņsu samob, taņ Apômtau kêsôm gêdêņ eņ aņga lôc Sinai naņ, gêdêņ êsêac. ³³ Mose kêsôm biņ gêdêņ êsêac su, go kêkêņ obo lala teņ gêsar laņôanô auc ³⁴ Kêtôm têmu samob, taņ Mose kêsô bec gêdêņ Apômtau gêja gebe ênam biņgalôm êwiņ eņ naņ, eņ kêkac obo lala su e gêmu kêsa kêtiam. Ma gêdêņ taņ kêsa gêmêņ naņ, eņ gêjac miņ biņ, taņ Apômtau kêjatu naņ, gêdêņ lau Israel. ³⁵ Ma lau Israel sêlic Mose laņôanô gebe

ñawasi kain ten. Go Mose gêsan lanñanô auc ña obo lala ñapan e gêmu kêsô gêja kêtiam gebe ênam binjalôm êwiñ Apômtau.

35

35:1–40:16 Lau Israel sêkên nêñ da gebe sêkwê Lômbec sa ma sêmansan Lômbec ñagênñlêlôm. Kôm tau kêsêlên kêtôm Anôtô kêjatu gêdên Mose gebe sêkwê Lômbec tau sa ma sênac kawi.

40

Sêkwê lômbec sa

¹⁷ Gêdên jala kêtû luagêcña ñaajôn ñamataña ñabêc ñamataña êsêac sêkwê lômbec tau sa. ¹⁸ Mose kêkwê lômbec sa. En kêkên nomban to kêmasan sagiñtékwa ma kêkên buden gêsac ñaô ma kêkwê alê ñalêlômña. ¹⁹ Go gê obo kêpi lômbec tau ma kêmasan obo ten gêsac ñaô kêtû salôm, kêtôm Apômtau kêjatu en. ²⁰ Go Mose kêkôc poc tapa ma kêkên kêsêp katapa poacña. Su, go kêmasan katapa ñata ma kêkên ñagadê gêsac katapa tau ñaô. ²¹ Ma en kêkôc katapa kêsô lômbec gêja ma kêkên obo baliñ genkalen gêsan katapa poacña auc, kêtôm Apômtau kêjatu en.

²² Go ketoc tebo kêkô bec sêkac taun saña. Tebo tau kêkô obo baliñ nêmnja kêkanôn gamên gêmu kêpiña, ²³ ma kêdênan polom, tañ sêkên gêdên Apômtau kêtû da nan, gêsac tebo ñaô, kêtôm Apômtau kêjatu en. ²⁴ Ma en ketoc jakain kêkô bec sêkac taun saña ñalêlôm, kêkô tebo ñamaken kêkanôn lômbec ñagamên gêmu kêsêpña, ²⁵ go kêkên ja ñalêsi kêkô Apômtau lanñônênña, kêtôm Apômtau kêjatu en. ²⁶ Go ketoc altar gold kêkô obo baliñ ñalêlôm anja bec sêkac taun saña tau. ²⁷ Go kêkên ja gen gêñ ñamalu, tañ gêsac altar ñaô nan, kêtôm Apômtau kêjatu en. ²⁸ Go kêkên obo baliñ genkalen lômbec ñasacgêdô. ²⁹ Ma ketoc altar dajana kêkô bec sêkac taun saña tau ñakatam nêmnja ma kêkên daja to da gêñ kêpuc ñamalac ôliñ tônña gêsac ñaô, kêtôm Apômtau kêjatu en. ³⁰ Go ketoc laclu kapôên kêkô bec sêkac taun saña to altar ñasawa ma kêkên bu kêsêp êtu sêkwasiñ lemen to enkain ña bu tau tonan. ³¹ Mose ma Aron to latui sêkwasiñ lemen to enkain ña bu tau tonan. ³² Kêtôm têm samob, tañ êsêac sêsô bec sêkac taun saña to sêndambiñ altarnja nan, sêkwasiñ taun, kêtôm Apômtau kêjatu Mose. ³³ Ma en gêjac balan malacluñ to lômbec ma altar auc ma kêkên obo genkalen malacluñ ñasacgêdô amboac tonan. Tec Mose gêjac dabiñ nê kôm tau.

Tao gêsan lômbec auc

³⁴ Go tao gêsan bec sêkac taun saña auc ma Apômtaunê ñawasi gêjam lômbec ñalêlôm auc. ³⁵ Ma Mose kêtôm gebe êsô bec sêkac taun saña êna atom, gebe tao kêkôm auc ma Apômtaunê ñawasi gêjam lômbec ñalêlôm auc. ³⁶ Kêtôm têm samob, tañ lau Israel sêsêlên sêmoa intêna nan, tao embe êôn sa anja lômbec, go êsêac sêndi ma sêsêlên. ³⁷ Mago tao embe êôn sa atom, go sêndi sêsêlên atom, sêôn e tao êôn sa acgom. ³⁸ Kêtôm têm samob, tañ lau Israel sêsêlên sêmoa intêna nan, Apômtaunê tao kêkôm lômbec auc gêdên gelenja, ma ja gêjam tao auc gêdên gêbêc. Israelnên gôlôac samob sêlic.

Lewitikus SÊJAM SAKIN ANÔTÔ NANAGÔLIN

Lewitikus nec dabunwaga, tañ sêsa anga Lewinê gôlôac nan, taun nêñ buku. Nabin ñagêdô tec kepen dabunwaga tau solop, go nabin ñagêdô kêpi nêñ sakin tokain-tokain nan. Kôm tonec gêjac dabunwaga tonan ñawae gebe sêlic lau Israel langwa tônê nêñ om ma têndôñ Anôtônê bin êndên lau tau gebe sêsa nêñ lêt to awen êoc Anôtô sêsô bin tau ñalabugen.

Bin Anôtô dabunña kêtû ñalôtênasêga gêjam gôlin buku tau gêjam aucgen. Amboac tonan ñagôlin tonec gêdên Anôtônê lau Israel gebe sêlic nêñ om to sêsa nêñ lêt ñanên, ec sêmbin taun tôn tamin Israelnên Anôtô Dabun tau enden tôngeñ.

Buku tau ñasêbu lemen teñ gebe

1. Mòkêlatu 1–7 Binjsu da to dajaña.
2. Mòkêlatu 8–10 Sêjam mec Aron to latui gebe sênam kôm dabunwagaña ñamin.
3. Mòkêlatu 11–15 ñagôlin lau sêngôn selecña to sênam dabun taunña.
4. Mòkêlatu 16 Omsêga Wama ñagôlin.
5. Mòkêlatu 17–27 ñagôlin gêdên lau gebe sêsa nêñ lêt to sêlic nêñ om sênam dabun taun ñapep.

Ñalô towae, tañ kêsêp buku tonec ñalêlôm nan, teto gêc 19:18. Apômtau Jesu kêsam ñalô tau gebe Binjsu kêtû luagêcña, tañ kêtôm binjsu kapôên ñamataña. Binjsu tau gebe “Têmtac êwiñ lau wacban aôm amboac têmtac gêwiñ taôm.”

1:1–15:33 Binjsu, tañ gêjam gôlin lau Israel nêñ sakin omña ma nêñ lêt sêkên da to dajaña nan, kêsêp mòkêlatu 1–7. Êsêac sêjam mec Aron to latuagêc ñamin kêsêp mòkêlatu 8–10. Mòkêlatu 11–14 gêwa bin tatu selec to bin ñatêmuiña sa. Bôc, tañ lau Israel têtôm gebe sêniñ to bôc, tañ sêjac jao gebe sêniñ atom nan, nêñ ñaê kêsêp mòkêlatu tonan amboac tonan geñ. Bin ñagêdô gêwa lau, tañ sêkôc ñapalê nan, nêñ lêt têtû selecña sa. Ma binjsu ñagêdô kêkanôn lau tokamocbôm ma gêwa êsêacnên lêt têtôc taun êndên dabunwaga ma dabunwaganên kôm sêwaka lau tonan saña sa.

16

Omsêga Pasaña

¹ Gêdên Aronnê latuagêc sêmac êndu kêtû sêkên daja dabun atomña gêdên Apômtau, en kêsôm gêdên Mose gebe ² “Ôsôm êndên têtam Aron gebe en êsô gamên dabunânô, tañ obo balin gêsan auc nan, êna palin-palin geñ atom gebe gamên tonan aê maloc, tañ gaoc tauc lasê ña tao gêsac poac ñakatapa, lêpôn taê labuña, ñaô, gebe êmac êndu atom. ³ En êsô gamên dabunânô tau ñalên tagen tonec gebe êkôc bulimakao kapoac wakuc teñ êtu dawamaña to domba kapoac teñ êtu dajaña êna. ⁴ En êlin bu su acgom, go êsô ñakwê kwalam-kwalam balin ma ñakwê akainña kwalam-kwalam dambê. En êjandin ômbin kap kwalam-kwalam ma embec obo gasuc. Gêñ samob tonan tec kêtû ñakwê dabun tau. ⁵ Ma en êkôc nonin kapoac luagêc anga lau Israel nêñ êtu dawama ma domba kapoac teñ êtu daja.

⁶ “Ma Aron êkên bulimakao kapoac tau êtu dawama êtu en taunña ma ê wama tau to nê gôlôac su acgom. ⁷ Go en êkôc nonin luagêc tonan naetoc lulugen êkô Apômtau lanônêmña anga becobo ñakatam dêmôênña. ⁸ Anga tonan en êpuc kapoac êpi nonin luagêc tau, teñ êtu Apômtauña ma teñ êtu Asaselña. ⁹ Go Aron êkên nonin tañ kêpuc kapoac kêtû Apômtauña nan êtu dawama. ¹⁰ Mago nonin, tañ kêpuc kapoac jakêsêp Asaselña nan, en êkôc tomata jaligen ma etoc êkô Apômtau lanônêmña, go êsa sakin asuc sec ôkwiña êpi en ma êjanda nonin tau êsa gamên sawa êndên Asasel êna.

11 “Aron êkên bulimakao kapoac tau êtu dawama êtu enj tau to nê gôlôacna nêh secna, enj ênac bulimakao tonan êtu dawama êtu enj tauna. 12 Go êkôc ja njalana anja Apômtaunê altar naêkên êsêp laclu tenj ma êngainj gênmalu, tanj sêlênsim popoc nanj, lêma luagêc êkôc êmênj gamênj dabujanô tau. 13 Anja Apômtaunê lanjônêmna enj êkênj gênmalu tau êpi ja ma gênmalu njadaunj ênam lêpônj taê labunja auc gebe êmac êndu atom. 14 Ma enj êkôc bulimakao kapoac njadec njagêdô ma êpalip êpi lêpônj njagadê to katapa poacna nêmnja nj nê lêma latu êtu dim 7.

15 “Tonanj su acgom, go êmbuc noninj, tanj êtu da ensenj launênj secna nanj, ma êkôc njadec êsô gamênj dabujanô tau êna ma êpalip êpi katapa poacna njagadê to nêmnja êtôm tê enj gêgôm nj bulimakao kapoac njadec su nê. 16 Enj êngôm amboac tonanj tec enj ê wama êtu gamênj dabunj ma lau Israel nêh njatêmui to nêh sêgêli binjsu ma nêh sec samobnja. Ma êngôm amboac tonanjenj êtu becobo poacna, tanj gacgenj kêkô êsêacnênj môm njalêlôm nanj. 17 Nac tenj êmoa becobo njalêlôm êndênj tanj enj êsô gamênj dabujanô e êsa êmênj ma ênac da tau to nê gôlôac ma lau Israel samob nanj, atom. 18 Go enj êsa êndênj altar, tanj kêkô Apômtau lanjônêmna nanj, êna ma ênac da êtu altar tauna ma enj êkôc dec njagêdô anja bulimakao to noninj nêh ma ênsê êpi altar njajabo ênam aucgenj. 19 Ma êpalip dec njagêdô êpi altar tau êtu dim 7 nj nê lêma latu gebe êngôm gênj tau êtu selec to dabunj ma ensenj lau Israel nêh njatêmui su.

Noninj kapoac gêôc sec sa

20 “Êndênj tanj enj ênac da gamênj dabunj to becobo poacna ma altar êmbacnê nanj, go enj êkôc noninj mata jali tau êmênj. 21 Go Aron êkênj nê lêma lulugenj ênsac noninj mata jali tau môkêapac njô ma êsôm keso samob, tanj lau Israel sêgôm to sêgêlinja ma nêh sec samob nanj, lasê ma êkênj êpi noninj môkêapac. Go njac, tanj kêmasanj tau su kwananjenj nanj, êwê noninj tau êc êsa gamênj sawa êna. 22 Noninj tau êôc êsêacnênj sec samob êpi tau êna gamênj gasanj tenj ma (njac tau) esoc noninj tau anja gamênj sawa.

23 “Go Aron êsô becobo poacna njalêlôm êna ma êkôc njakwê kwalam-kwalam, tanj enj kêsô sa gêdênj tanj kêsô gamênj dabujanô gêja nanj, su ma êkênj ênêc tonanj. 24 Ma enj êlinj bu anja gamênj dabunj njabalêm tenj ma êsô taunê njakwê ma êsa êmênj, go êkênj daja êtu enj tau to launja ma ê wama tau to lau samob. 25 Ma njalêsi da êjô launênj secna enj êkênj ja êninj anja altar tau. 26 Ma njac, tanj êwê noninj êndênj Asasel êna nanj, êkwasiñ nê njakwê ma êlinj bu su acgom, go êmu êsô malac êmênj êtiam. 27 Ma bulimakao to noninj, tanj êtu da êjô secna nanj, nêh dec, tanj sêkôc sêsô gamênj dabujanô tau sêna gebe ê wama nanj, nêh njalêc to njamêsôm ma njatêkwa sêmbalinj êsa malac njamagê êna ma sêkênj ja êninj su. 28 Ma njac, tanj êkênj ja êninj gênj tau nanj, êkwasiñ nê njakwê ma êlinj bu su acgom, go êmu êsô malac êmênj êtiam.

Sêlic om sê wama êsêacna njalênj

29 “Ma tonec êtu njagôlinj ênêc endenj tôngênja tenj êndênj amac gebe êndênj ajônj êtu 7 njabêc 10 amac taôm to lau jaba, tanj sêmoa sêwiñ amac nanj, anam dabunj taôm ma anam kôm tenj atom. 30 Gebe êndênj bêc tonanj oc sê wama amac gebe atu selec. Nêmn sec ênana ma atu selec samucgenj akô Apômtau lanjônêm. 31 Om tonanj êtu amacnêmnj Omsêga anam dabunj taômna tenj. Tonanj êtu njagôlinj ênêc endenj tôngênja tenj. 32 Ma sakinj daê wamaña gêjac dabunjwaga, tanj senj oso to sêjam mec enj gebe êjô tama su nanj, njawae. Enj êsô njakwê kwalam-kwalam, tanj kêtû njakwê dabunj nanj. 33 Ma ê wama êtu gamênj dabunj to becobo ma altarnja ma êngôm êtu dabunjwaga to gôlôac njalau samobnja êwiñ amboac tonanjenj. 34 Lênj tonanj êtu amacnêmnj njagôlinj ênêc endenj tôngênja tenj gebe asa sakinj wamaña êtu lau Israel nêh sec samobnja êtu dim tagenj êtôm jalagenj.”

Ma Mose gêgôm kêtôm Apômtau kêjatu enj.

17:1–18:30 Binjsu tanj kêsêp môkêlatu tonanj nanj, kêjatu lau gebe sêkênj nêh da anja lôm dabunj taugenj. Binjsu njagêdô gêjac jao gebe lau sênôm dec to sêninj bôc njamêsôm todecgenj.

Biñsu tañ kêsêp môkêlatu 18 nañ, gêwa lauo to ñac nêñ lêñ sêmoa sêwiñ taunña sa ma gêjac jao nêñ lêñ mockainña ñagêdô.

19

Biñsu dabuñ to gêdêñña

¹ Ma Apômtau kêsôm gêdêñ Mose gebe ² “Ôsôm êndêñ gôlôac Israel ñalau samob gebe amac atu lau dabuñ gebe Apômtau, amacnêm Anôtô, aê tauc dabuñ. ³ Amac samob êtôm ñacanôgeñ atoc tenemi to tamemi sa ma taêm ênam om gebe dabuñ ma amansañ ñapep, gebe Apômtau, nêm Anôtô aê. ⁴ Amac akac taôm ôkwi andêñ anôtô gwam ana atom. Ma apac kî êwê ma amansañ anôtô jaba teñ atom, gebe Apômtau, nêm Anôtô aê.

⁵ “Embe akêñ da dançe êndêñ Apômtau, go akêñ ñalêñ gebe ênac Apômtau mataanô ñajamgeñ. ⁶ Êndêñ bêc, tañ akêñ da tau nañ, to bêc, tañ êndançuc nañ, aniñ da tau e êmbacnê. Gêñ ñagêdô-gêdô, tañ ênêc e êndêñ bêc êtu têlêac nañ, ja êniñ su. ⁷ Ma embe aniñ êndêñ bêc êtu têlêac, nañ oc êtu gêñ genen ma oc ênac aê matocanô ñajam atom. ⁸ Ma teñ embe êniñ, oc êtu tôp êndêñ en gebe en gêgôm Apômtaunê gêñ dabuñ teñ kêtú sec, ma senseñ en su ança nê lau nêñ.

⁹ “Ma êndêñ tañ amacnêm gamêñ ñakôm ñanô êsa nañ, go anac sa e êndêñ kôm ñamadiñ samucgeñ atom, ma ajon gêñ ñasaliñ-saliñ sa êtu ñamu atom. ¹⁰ Ança nêm kôm wainña amboac tonançen ajon gêñ ñasaliñsaliñ ma akôc ñanô, tañ kêsêlô kêsêp nom nañ, sa atom. Awi siñ êndêñ lau ñalêlôm sawa to lau jaba gebe Apômtau, amacnêm Anôtô aê.

¹¹ “Anam genen atom, ma anam launêñ bôlêñ auc atom to ansau auc lau atom. ¹² Atôc lememe ansau anam aê lançoc ma ançôm amacnêm Anôtônê ñaê êtu sec ña lêñ amboac tonançen atom gebe Apômtau aê.

¹³ “Akôniñ nêm lau wacbañ amacña ma ajañgo nêñ gêñ su atom. Ançamiñ nêm sakiñwaga nê ñaôli kômña e êndêñ ñaeleñ atom. ¹⁴ Apuc boa ñac tañasunçic to akêñ gêñ teñ êmbôc ñac matapec nê intêna auc atom. Atêc nêm Anôtô, gebe Apômtau aê.

¹⁵ “Amêtôc biñ eso atom. Ma ambu lau ñalêlôm sawa ma atoc lau tolêlôm sa êlêlêc atom, mago amêtôc nêm lau wacbañ amac ña biñgêdêñgeñ. ¹⁶ Ôñga biñ êpi nêm lau atom. Ma embe ôkô mêtôcwaga lançônêm nañ ôkic nêm ñac wacbañ aôm nê biñ ôwiñ atom gebe Apômtau aê.

¹⁷ “Têmtac endec lasitêwa atom, awa biñ sa êndêñ ñac wacbañ amac gebe awê kaiñ sec êtu enña atom. ¹⁸ Ôkêñ ñagêjô ma ôê têmtac ñandançê êndêñ taômnmêm lau teñ tôñ atom, mago têmtac êwiñ lau wacbañ aôm amboac têmtac gêwiñ taôm, gebe Apômtau aê.

¹⁹ “Ajop aêñoc ñagôliñ tonec gebe akêñ bôc kaiñ luagêc sêñgêli taunçen atom. Ma apaliñ ñawê kaiñ luagêc êsêp kôm tagençen atom, ma asô ñakwê, tañ sêwa ña gam kaiñ luagêc kêsêp taulêlôm nañ atom.

²⁰ “Embe ñac teñ ênêc êwiñ awê teñ, tañ sê ençê gêdêñ ñac teñ gebe ênam ôli êtu ênê gêñômao, mago gêjam ôli su me sêwi ençê siñ su atom tagençen nañ, go akêñ ñagêjô, mago êsêagêc sêmac êndu lulugençen atom, gebe sêwi awê siñ kêtú taunê ñatauo su atom tagençen. ²¹ Mago ñac tau êkôc domba kapoac teñ êna becobo ñakatam gebe êkêñ êtu datôp êndêñ Apômtau êtu ençê taunça. ²² Ma dabuñwaga ê wama ñac tau ña domba kapoac datôpña tonançen êkô Apômtau lançônêm êtu sec, tañ ençê gêgôm nanña. Ma Anôtô oc êsuc sec, tañ ñac tau gêgôm nañ, ôkwi.

²³ “Êndêñ tañ asô gamêñ tau ma asê ka ñanô aniñña tokaiñ-tokaiñ nañ, go alic ñanô tau amboac gêñ selec êtôm aniñña atom e jala têlêac êmbacnê acgom. ²⁴ Ma êndêñ jala êtu aclê ñanô samob êtu gêñ dabuñ ma êtu da lambiñña êndêñ Apômtau. ²⁵ Mago êndêñ jala êtu lemençençen aniñ kançanô tau gebe ênam ñanô taêsam êndêñ jala samob, tañ êndançuc nañ. Apômtau, amacnêm Anôtô aê.

²⁶ “Aniñ gêñ todec teñ atomanô. Aoc biñ lasê to anğôm mectomañ atom. ²⁷ Akapiñ nê mômêmlaun su anğa mômêmapac atom ma êm ñasaô êtu dambê atom. ²⁸ Asa nê môm ôlim êtu ñacmatêña me anac bô teñ êpi taôm ôlim atom gebe Apômtau aê.

²⁹ “Ôkêñ latômo êtu awê mockainço gebe mockainñ ênam gamêñ auc e sec ênam sêga anğa gamêñ tau atom. ³⁰ Taêm ênam ñoc om gebe dabuñ ma ômansañ ñapep ma otoc ñoc andu dabuñ sa gebe Apômtau aê.

³¹ “Naandêñ lau, tañ sêkalem lau katuñ nañ, to lau mectomañña ana atom. Embe anğôm oc anğôm amac selec ñapaliñ gebe Apômtau, amacnê môm Anôtô aê.

³² “Ôndi sa êtu ñac tomôdêña to otoc ñamalacanô sa ma ôtêc aôm nê môm Anôtô gebe Apômtau aê.

³³ “Embe ñac jaba teñ êmoa êwiñ aôm anğa nê môm gamêñ, go ôtu kasec eñ atom. ³⁴ Ñac jaba êmoa êwiñ aôm êtôm nê môm lasitêwa teñ ma aôm têtmac êwiñ eñ amboac têtmac gêwiñ taôm, gebe amac taôm atu lau jaba gêmunña anğa gamêñ Aiguptu, gebe Apômtau, amacnê môm Anôtô aê.

³⁵ “Amêtôc lau eso atom. Anam dôn gêñ baliñ to ñawapac ma taêsamña ôkwi gebe ansau lau atom. ³⁶ Nê môm dôn gêdêñ ênêc êtu gêñ ñawapacña ma gadob to laclu anam dôn gêñ êsêpña nañ, solop amboac tonanğen gebe Apômtau, amacnê môm Anôtô, tañ gawê amac anğa gamêñ Aiguptu amêñ nañ, aê. ³⁷ Ma ajop ñoc ñagôliñ to ñoc jatu samob ma anğôm ñanô êsa gebe Apômtau aê.”

20:1–22:33 Mômêlatu tonanñ ñabiñsu gebe ênam lau to dabuñwaga sa e têt lau dabuñ ñanô.

23

Om ñagôliñ

¹ Apômtau kêsôm gêdêñ Mose gebe ² “Ôsôm êndêñ lau Israel gebe Apômtaunê om toê-toê, tañ amac asam gebe dabuñ ma akac taôm sa nañ, tonec. ³ Anam nê môm kôm êtôm bêc 6, mago êndêñ bêc êtu 7 êtu bêc lêwanña ñanô akac saña dabuñ teñ. Anam kôm teñ atom. Bêc tonanñ êtu Apômtau tau nê om anğa nê môm gamêñ samob. ⁴ Bêc tonec kêt u Apômtaunê om toê-toê, tañ eñ kêkêñ nañ. Akalem lau sa êndêñ ñanoc gebe akac taôm sa ma alic om dabuñ tau.

Omsêga Pasa

⁵ “Êndêñ ajôn ñamataña ñabêc 14 ñaêtulala nañ alic Apômtaunê Om Pasa. ⁶ Ma êndêñ ajôn tonanğen ñabêc 15 alic Apômtaunê om Polom Ñalucña. Êndêñ bêc 7 aniñ polom ñaluc. ⁷ Êndêñ bêc ñamataña tonanñ akac sa to alic om dabuñ. Anam kôm teñ atom. ⁸ Mago akêñ daja êndêñ Apômtau êtôm bêc 7 tonanñ ma êndêñ bêc êtu 7 oc alic om dabuñ teñ êtiam ma anam kôm atom.”

⁹ Ma Apômtau kêsôm gêdêñ Mose gebe ¹⁰ “Ôsôm êndêñ lau Israel gebe êndêñ tañ aô lasê gamêñ tau, tañ aê jakêñ êndêñ amac ma aniñ gêñ lasê nañ, go amac akêñ kôm ñanô ñamêc êndêñ dabuñwaga ¹¹ ma eñ ênsuñ nê môm gêñ tonanñ êndêñ Apômtau êna gebe eñ êlic amac ñajam. Sabat su ma ñaeleñ dabuñwaga êngôm gêñ tau. ¹² Ma êndêñ bêc, tañ ansuñ nê môm gêñ tonanñ nañ, akêñ domba ñalatu kapoac ñajam teñ ñajala tagenña êtu daja êndêñ Apômtau êwiñ. ¹³ Ma akêñ da kelen tonec êwiñ gebe polom matac êtôm gêñ 10 ñaluagêc sêngaluñ êwiñ katêkwi êtu daja êndêñ Apômtau gebe êñu ñamalu ñajam ma akêñ wain ñatêkwi kekec teñ êwiñ êtu da. ¹⁴ Aniñ polom matac ma sigob me kêsôcña teñ anğa kôm wakuc atomanô e êndêñ bêc, tañ amac akêñ nê môm da êndêñ nê môm Anôtô su acgom. Biñ tonanñ êtu ñagôliñ ênêc enden tônğenña teñ êndêñ gôlôac to gôlôac êtôm nê môm gamêñgeñ.”

Om Tajon Kôm Ñanô Saña

¹⁵ “Sabat, tañ amac akêñ da onañ su nañ, ñaelen go asa woke sa e êtôm woke samuc 7. ¹⁶ Asa bêc 50 sa e etap bêc, tañ êndanğuc Sabat êtu 7 nañ sa, go akêñ da polom wakucña teñ êndên Apômtau. ¹⁷ Akôc polom sigob luagêc anğa nêm andu amên gebe êtu da. Sêmansañ polom tonañ ña polom matac ñajam ma sêpac ña jist êtu kôm ñanô ñamêc êndên Apômtau.

¹⁸ “Ma akêñ domba ñalatu ñajam 7 ñajala tagen ma bulimakao kapoac wakuc teñ ma domba kapoac luagêc êwiñ polom tonañ êtu daja êndên Apômtau. Êwiñ da gên kômña to da gên têkwiña oc êtu daja, tañ ñamalu ênac Apômtau mataanô ñajam nañ. ¹⁹ Ma akêñ noniñ kapoac teñ êtu da êjô secña to domba ñalatu kapoac luagêc, tañ ñajala tagen nañ, êtu dawamaña teñ. ²⁰ Ma dabuñwaga ênsuñ gên tonañ êwiñ polom ñamêc êtu da daiñdaiñ êndên Apômtau êwiñ domba ñalatu luagêc. Gên tau êtu Apômtaunê gên ma dabuñwaga êwê kain. ²¹ Êndên bêc tau amac akac taôm sa gebe êtu om dabuñ ma anam kôm kapôên atom. Tonañ êtu ñagôliñ ênêc enden tònğenña teñ êtu nêm wakucña êtôm amacnêm gamên samob.

²² “Ma êndên tañ amac anac nêm kôm ñanô sa nañ, go anac sa e êndên kôm ñamadiñ samucgen atom, ma ajon gên ñasaliñ-saliñ sa êtu ñamu atom. Awi siñ êndên lau ñalêlôm sawa to lau jaba gebe Apômtau, amacnêm Anôtô aê.”

Om Jala Wakucña

²³ Ma Apômtau kêsôm gêdên Mose gebe ²⁴ “Ôsôm êndên lau Israel gebe ajôn êtu 7 ñabêc ñamataña êtu bêc lêwanña ñanô teñ êndên amac. Akac sa ma alic om dabuñ tau toôndugen. ²⁵ Anam kôm teñ atom, mago akêñ da kelen teñ êndên Apômtau.”

Omsêga Wama

²⁶ Ma Apômtau kêsôm gêdên Mose gebe ²⁷ “Ajôn êtu 7 tonañ ñabêc 10 êtu bêc Omsêga Wamaña. Êtu bêc dabuñ, tañ amac akac taôm sa ma anam dabuñ mo to akêñ daja êndên Apômtau nañ. ²⁸ Ma anam kôm êndên bêc tonañ atom gebe bêc Omsêga Wamaña, ma sê wama amac êndên Apômtau, amacnêm Anôtô. ²⁹ Gebe teñ embe ênam dabuñ mo êndên bêc tonañ atom, oc senseñ eñ su anğa nê lau nêñ. ³⁰ Ma teñ embe ênam kôm êndên bêc tonañ, aê oc janseñ eñ su anğa nê lau nêñ amboac tonanğen. ³¹ Anam kôm teñ atom. Tonañ êtu ñagôliñ ênêc enden tònğenña teñ êndên amacnêm wakuc samob êtôm gamênğen. ³² Bêc tonañ êtu bêc lêwanña ñanô teñ êndên amac ma anam dabuñ mo. Alic om tau anac m êndên ajôn tonañ ñabêc 9 ñaêtulala, ma amansañ nêm sabat e naêndên ñabêc 10 ñaêtulala.”

Om Bec

³³ Ma Apômtau kêsôm gêdên Mose gebe ³⁴ “Ôsôm êndên lau Israel gebe Êndên ajôn tonanğen ñabêc 15 êtu Apômtaunê om sêsam gebe Om Bec. Alic om tonañ êtôm bêc 7. ³⁵ Êndên bêc ñamataña akac taôm sa gebe alic om dabuñ teñ. Anam kôm teñ atom. ³⁶ Êndên bêc 7 tonañ akêñ daja êndên Apômtau. Ma êndên bêc êtu 8 amac akac taôm sa gebe alic om dabuñ teñ êtiam ma akêñ daja teñ êndên Apômtau. Bêc tonañ êtu bêc dabuñ akac saña, tec anam kôm teñ atom.

³⁷ “Apômtaunê om toê-toê tau tonañ, tañ amac asôm lasê gebe akac sa ma anam sakiñ Apômtau gebe akêñ daja to da kelen ma da têkwi. Da samob tonañ akêñ êndên Apômtau êtôm ñanoc solopgen. ³⁸ Alic om tonañ naêwiñ Apômtaunê sabat to êwiñ nêm gên ñagêdô, tañ ajac mata ma akêñ kêtü nêm ñalêlôm kêkac amacña gebe akêñ êndên Apômtau nañ.”

Biñ Om Becña ñagêdô kêtiam

³⁹ “Êndên ajôn 7 ñabêc 15 embe anac nêm kôm ñanô samob sa êmbacnê nañ, alic Apômtaunê om êtôm bêc 7. Bêc ñamataña êtu bêc lêwanña ñanô teñ ma bêc êtu 8 amboac tonanğen. ⁴⁰ Êndên bêc ñamataña amac ajon ka ñanô ñajam-ñajam to tômtôm ñalauñ ma lêsô ma atu samuc amoa Apômtau, amacnêm Anôtô, lanğônêm êtôm bêc 7. ⁴¹ Alic Apômtaunê

om êtôm bêc 7 êtôm jalagen. Tonañ êtu ñagôlinj ênêc endenj tôngengenja tenj êndênj nêw wakuc samob. Alic om tau êndênj ajôñ êtu 7ña. ⁴² Anjônj bec êtôm bêc 7 tonan. Lau Israel ñanô samob sênjônj becgenj. ⁴³ Gebe nêw wakuc to nêñ wakuc sêjala gebe aê kakênj lau Israel sênjônj bec gêdênj tañ aê kakôc êsêac sêsa anja gamênj Aiguptunja sêmênj nan. Apômtau, amacnêw Anôtô aê.”

⁴⁴ Amboac tonan Mose kêkênj om, tañ Apômtau kêjatu nan, ñawae gêdênj lau Israel.

24:1–27:34 Biñsu tokainj-tokainj kêsêp môkêlatu tonan. Biñsu ñagêdô kêmasan sakinj omña, ñagêdô kêmetôc lau, tañ sêsôm binj alôb-alôb, ñagêdô kêjatu lau gebe sêsa nêñ lênj bisnis to kômña ñapep ma sênjônj sêwinj tañ tomêtêgenj, ñagêdô kêmetôc lau, tañ tañenpêc gêdênj Anôtônê biñsu nan ma ñagêdô kêmasan lênj tatôc lemenj ma tanac mata gênj êndênj Anôtônja.

Namba

LAU ISRAEL SÊMOA GAMÊŋ SAWA NAMIŋ

Buku Namba tonec gêjac miŋ lau Israel nêŋ lêŋ, taŋ sêsêlêŋ gêdêŋ taŋ sêwi lôc Sinai siŋ e jasêo lasê gamêŋ té Anôtô gêjac mata gebe êkêŋ êndêŋ êsêac nê, ŋamadiŋ gêmu oc kêpiŋa naŋ. Têm ŋasawa tau kêdabiŋ jala 40. Buku tonec ŋaê kêkanôŋ miŋ towae, taŋ kêsêp buku tau naŋ. Mose kêsa lau Israel sa aŋga lôc Sinai gêmuŋ êsêac dêdi aŋga tônê. Ma eŋ kêsa êsêac sa kêtiam aŋga Moabnêŋ gamêŋ, taŋ gêc bu Jordan ŋamakeŋ gêmu oc kêpiŋa naŋ. Êsêac sêwi lôc Sinai siŋ ma sêsêlêŋ sepeŋ Moab sebeŋ atom. Êsêac sêo lasê gamêŋ Kades-Barnea, taŋ gêc Kanaan ŋamadiŋ gêmu kêsêpŋa naŋ. Êsêac sebe selom ŋamadiŋ tau e nasêsa Kanaan, mago têtôm atom, tec sêmoa gamêŋ tônê jala taêsam. Kêtu ŋamu êsêac sêwi Kades Barnea siŋ jasêo lasê bu Jordan ŋagamêŋ gêmu oc kêpiŋa ma lau ŋamakeŋ sêŋgôŋ tonan têtû wakac ma ŋagêdô sêmasaŋ tauŋ gebe selom bu nasêsa gamêŋ Kanaan gebe sêŋgôŋŋa.

Buku Nambaŋa tau gêjac miŋ lau, taŋ gêŋwapac gêgôm êsêac ma sêmoa tonêŋ ŋalêlôm ŋagogo to ŋatutucgeŋ kêsêp ŋasawa elêmê naŋ, nêŋ miŋ. Êsêac sêli awen sa gêdêŋ Anôtô to gêdêŋ Mose, taŋ Anôtô tau kêjaliŋ eŋ sa gebe êwê êsêac naŋ, amboac tonanŋeŋ. Miŋ tau gêwa sa gebe Anôtônê lau têtû palê to taŋeŋpêc, mago Anôtô gejob êsêac ŋapep to ŋaŋêŋgeŋ ma gêwa Mose sa gebe eŋ kêtu môsi kêsêp ŋasawa, mago gêjam sakiŋ Anôtô to nê lau ŋaŋêŋgeŋ.

1:1–6:21 Miŋ taŋ kêsêp môkêlatu tonec naŋ, tau tonec: Mose kêsa lau Israel sa aŋga lôc Sinai. Biŋsu ŋagêdô gêwa lau Lewi nêŋ kôm, taŋ gêjac êsêac ŋawae naŋ, sa tomalagenŋ. Biŋsu ŋagêdô kêtôc Anôtônê lau nêŋ lêŋ têtû dabuŋŋa.

6

Mec dabuŋsêga ênam mec gôlôacŋa

²² Apômtau kêsôm gêdêŋ Mose gebe ²³ “Ôsôm biŋ êndêŋ Aron to latui gebe Anam mec lau Israel ma asôm amboac tonec gebe

²⁴ ‘Apômtau ênam mec aôm ma ejop aôm.

²⁵ Apômtau êkêŋ laŋôanô êpô aôm ma taê labu aôm.

²⁶ Apômtau êsa laŋôanô sa êndêŋ aôm ma êkêŋ têtmac êtu malô.’

²⁷ “Êsêac sêkêŋ ŋoc ŋaê ênsac lau Israel ŋaô, go aê gabe janam mec êsêac.”

7:1–9:14 ŋasêbu tonec kêkêŋ da, taŋ lau sêkêŋ gebe sênam sakiŋ omŋa sa aŋga Lômbec naŋ, ŋawae gêdêŋ êsêac. Lêŋ sênam mec lau Lewi êtu sakiŋ dabuŋŋa ma miŋ lau seŋ Pasa aŋga lôc Sinaiŋa kêsêp môkêlatu tonec amboac tonanŋeŋ.

9

Tao kêkô lômbec ŋaô

¹⁵ Gêdêŋ bêc, taŋ sêkwê lômbec tau sa naŋ, tao majan mênkêgadê Anôtônê biŋsu ŋabec tau. Ma gêdêŋ kêtula tao mênkêkô andu ŋaô amboac ja e geleŋŋa. ¹⁶ Tao majan kêgadê andu gêdêŋ ocsalô ma tao ja kêkô ŋaô gêdêŋ gêbêc gêjô tau-gêjô tau ŋapan. ¹⁷ Tao embe êôŋ sa aŋga lômbec, go lau Israel sêndi. Ma embe naêsêp gamêŋ teŋ, go lau Israel sê nêŋ bec aŋga tonan. ¹⁸ Apômtaunê biŋ kêjatu lau Israel, gebe sêndi ma Apômtaunê biŋ kêjatu êsêac, gebe sê nêŋ bec. Êsêac sêmoa gamêŋ tau êtôm bêc, taŋ tao êŋgandê lômbec auc naŋ. ¹⁹ Tao embe êŋgandê lômbec auc bêc taêsam, go lau Israel sêsô Apômtaunê biŋ ŋalabu ma sêndi atom. ²⁰ ŋasawa ŋagêdô tao kêgadê lômbec auc bêc gwalêkiŋ atom, tec êsêac sêmoa

gamêñ tau kêtôm Apômtaunê biñ kêjatu ma dêdi kêtôm Apômtaunê jatu. ²¹ Njasawa ñagêdô tao kêkô gêdêñ kêtula e gêdêñ bêbêcgeñ ma gêdêñ tañ gêôñ sa gêdêñ bêbêcgeñ nañ, êsêac dêdi. Me tao embe gacgeñ êkô êndêñ ocsalô teñ ma êmbêc teñ, ma embe êôñ sa êndêñ tonañ, go sêndi amboac tonañgeñ. ²² Tao embe êngandê lômbec auc bêc luagêc me ajôn samuc teñ me ñasawa baliñ ec, go lau Israel sêmoa gamêñ tau ma sêndi atom. Mago tao embe êôñ sa, nañ êsêac sêndi amboac tonañgeñ. ²³ Êsêac sê nêñ bec kêtôm Apômtaunê jatu ma dêdi kêtôm Apômtaunê jatu. Êsêac sêsô Apômtaunê biñ ñalabu kêtôm Apômtaunê jatu, tañ Mose kêsôm lasê nañ.

10:1-32 Lau Israel dêdi anğa lôc Sinai ma sêwi gamêñ sawa siñ ma sepeñ gamêñ, tañ Anôtô gêjac mata gebe êkêñ êndêñ êsêac ñamiñ kêsêp ñasawa tonec.

10

Lau Israel sêli awen sa anğa gamêñ sawa

³³ Amboac tonañ êsêac dêdi anğa Apômtaunê lôc ma sêsêlêñ bêc têtêac ma Apômtaunê katapa poacña kêsêlêñ bêc têtêac gêmun êsêac gebe têtap gamêñ sêlêwan taunña teñ sa.

³⁴ Kêtôm têm samob, tañ êsêac dêdi nañ, Apômtaunê tao kêkô êsêac ñaô gêdêñ ocsalô.

³⁵ Gêdêñ tañ sêbalañ katapa poacña sa nañ, Mose kêsôm gebe “O Apômtau, ôndiman, ma nêñ ñacjo sêc êliñ-êliñ ma êsêac, tañ têtac gedec aôm nañ, sêc su anğa lañômñênña.” ³⁶ Ma gêdêñ tañ sêlêwan katapa kêkô nañ, Mose kêsôm gebe “O Apômtau, ômu ôndêñ lau Israel nêñ ton 1,000 to 1,000 ômôên.”

11

¹ Ma lau sêli awen sa kêtû gêñ masiña jakêsô Apômtau tanasun. Apômtau gêñô biñ tau e têtac ñandañ kêsa. Ma Apômtaunê ja gelom anğa êsêac ñalêlôm e geñ gamêñ, tañ sê bec kêsêpna nañ, ñamagê su. ² Go lau têtan gêdêñ Mose ma Mose keten Apômtau, tec ja gêmec.

³ Êsêac sêsam gamêñ tonañ gebe Tabera gebe Apômtaunê ja gelom anğa êsêac ñalêlôm.

⁴ Lau jaba, tañ sêwiñ lau Israel nañ, têtû meloc gwada ma lau Israel têtan kêtiam amboac tonañgeñ ma sêsôm gebe “Ojae, asa êkêñ gwada êndêñ aêac taniñ. ⁵ Aêac taên gêjam i, tañ taen ñaômagen anğa gamêñ Aiguptunña nañ, ma katim to melen ma laki to anian ma lomboc. ⁶ Mago galoc nêñ ôliñwalô gêbacnê. Gêñ ñajam teñ gêc atom. Mater gê mana tagen.”

⁷ Mana tau kêtôm mêtçgauc ma ñalanô kêtôm uc ñatêkwi, tañ ñajana kêsa nañ. ⁸ Lau sêsêlêñ-sêsêlêñ ma sejon gêñ tau sa jasêlêsa popoc me sepeñ kêsêp tonñon. Go seno kêsêp ku ma sêpac polom tapa-tapa. Gêñ tau ñasaê kêtôm polom tapa-tapa, tañ sêpac ña ñalêsi nañ. ⁹ Gêdêñ gêbêc maniñ kêsêp nêñ gamêñ becña ma mana kêsêp gêwiñ.

¹⁰ Mose gêñô launêñ gôlôac têtan gêdêñ-gêdêñgeñ sêngôn nêñ bec ñasacgêdô, tec Apômtau têtac ñandañ kêsa ñanô ma Mose gêlic sec amboac tonañgeñ. ¹¹ Go Mose kêsôm gêdêñ Apômtau gebe “Aôm gôgôm nêñ sakiñwaga sec kêtû asagenña. Ma aê gajac matamanô ñajam atom kêtû asagenña, tec kôkêñ lau samob tonec nêñ gêñwapac kêkônin aê. ¹² Aê kakêkam lau samob tonañ e kakôc êsêac me, tec aôm kôsôm gêdêñ aê gebe ‘Ôsip êsêac sa êtôm jaomwagao kêsip ñapalê dedec, tañ gênôm su nañ, ma ôkêñ êsêac sêna gamêñ, tañ aê katôc lemoc, gebe jakêñ êndêñ tamenj nañ.’ Amboac tonañ me. ¹³ Aê jakôc gwada anğa ondoc, gebe jakêñ êndêñ lau tonec sêniñ. Êsêac têtan gêdêñ aê ma sêsôm gebe ‘Ôkêñ gwada êndêñ aêac aninman.’ ¹⁴ Aê taucgeñ jaôc lau samob tonañ nêñ gêñwapac jatôm atom, gebe ñawapac sec. ¹⁵ Mago aôm embe taêm ênam gebe ôngôm aê amboac tonañ, nañgo ônac aê êndu, go jajala gebe gajac matamanô ñajam ma jalic gêñwapac, tañ êtap aê sa nañ, atom.”

¹⁶ Ma Apômtau kêsôm gêdêñ Mose gebe “Ôjaliñ ñoc lau 70 sa anğa lau Israel nêñ laumata, tañ kôjala êsêac têtû launêñ laumata to gejobwaga. Ôwê êsêac sêna lômbec ma ôndênan

êsêac sêkô tônê sêwiñ aôm. ¹⁷ Su, go aê jasêp jawac ma janam biñgalôm jawiñ aôm. Go jakôc ñalau, tañ kêpi aôm nan, ñagêdo su ma jakêñ elom êsêac ma êsêac sêoc launêñ gêñwapac sêwiñ aôm, gebe aôm taômgeñ ôc gêñwapac tau êtiam atom.

¹⁸ “Go ôsôm êndêñ lau gebe ‘Anam dabuñ taôm êtu elenña, go atap gwada sa, gebe amac atanê kêsô Apômtau tañasuñ gebe “Asa oc êkêñ gwada êndêñ aêac aniñ. Anğa Aiguptu tec amoa ñajamgen.” Kêtu tonanña Apômtau êkêñ gwada êndêñ amac aniñ. ¹⁹ En êkêñ gwada bêc tagen me luagêc me lemen teñ me 10 me 20 atom, ²⁰ amac aniñ gwada ajôn samuc teñ e ôlim ñakam êsa ma nêñ ñalêlôm êli amac. Biñ tonanê etap amac sa gebe atiñ Apômtau, tec gêmôa gêwiñ amac nec, su ma atan to asôm gêdêñ en gebe “Aêac awi Aiguptu siñ kêtü asagenña.” ’ ’ ²¹ Ma Mose kêsôm gebe “Aê gamoa gawiñ siñwaga 600,000 ma aôm kôsôm gebe ‘Aê oc jakêñ gwada êndêñ amac aniñ êtôm ajôn samuc teñ.’ ²² Êsêac sêmbuc domba to bulimakao e êtôm êsêac me. Me i gwêcña samob sêpi tagen, go êtôm êsêac me.” ²³ Mago Apômtau kêsôm gêdêñ Mose gebe “Amboac ondod, Apômtau lêma kêtü dambê me. Galoc aôm oc ôlic gebe ñoc biñ, tañ gajac mata gêdêñ aôm nan, oc ñanô me masi.”

Sêkêñ laumata 70 sêjam Mose sa

²⁴ Go Mose kêsô gêja ma kêsôm Apômtaunê biñ gêdêñ lau, ma kêjaliñ lau 70 sa anğa lau Israel nêñ laumata ma kêdêñanê êsêac sêkô sêgi lômbec auc. ²⁵ Su, go Apômtau kêsêp gêmên totaogen mênkêsôm biñ gêdêñ Mose ma kêkôc ñalau, tañ kêpi Mose nan, ñagêdô su, ma kêkêñ gelom laumata 70. Ñalau gelom êsêac e sep tagen seoc biñ lasê ñapan.

²⁶ Ma ñac luagêc gacgen sêmoa gamên becña. Ñac teñ nê ñaê Eldad, ma teñ nê Medad. Ma ñalau gelom êsêagêc gêwiñ. Êsêagêcnêñ ñaê kêsêp laumatanêñ ñaêmôkê gêwiñ, tagen êsêagêc sêsa lômbec sêja sêwiñ atom. Mago êsêagêc seoc biñ lasê sêmoa gamên becña. ²⁷ Ma ñapalê teñ kêlêti gêdêñ Mose gêja ma kêsôm gêdêñ en gebe “Eldad agêc Medad seoc biñ lasê sêmoa gamên becña.” ²⁸ Go Mosenê sakiñwaga Nun latu Josua, tañ Mose kêjaliñ en sa gêwiñ laumata nan, kêsôm gebe “O ñoc ñatau Mose, ônac jao biñ tau êndêñ êsêagêc.” ²⁹ Mago Mose kêsôm gêdêñ en gebe “Aôm gobe ômêtôc êsêagêc ôjô aê su me. Aê gabe Apômtau êkêñ nê Ñalau êpi nê lau samob e samob seoc biñ lasê.” ³⁰ Su, go Mose to lau Israel nêñ laumata sêmu sêja gamên kêtiam.

Kêmbico

³¹ Go Apômtau kêkêñ mu kêsêlêñ ma kejonê kêmbico anğa gwêc gêmên. Mu tau kêpalip kêmbico kêsêp gamên becña e gêjam gamên, tañ kêgi gamên becña nan, auc samucgen. Lau embe sêselêñ oc samuc teñ sêmu sêsa me oc samuc teñ sêmu sêso, oc têtap kêmbico sa ñapan. Kêmbico sêngôn tauñ ñaô-ñaô e ñadani kêtôm kêdabiñ meta samuc teñ luagêc. ³² Tec lau dêdi gêdêñ bêc tonan ma sejonê kêmbico oc samuc ma gêbêc samuc ma ñagelen oc samucgen kêtiam. Lau, tañ sejonê sêjac ñawae atom nan, têtap gadob 10 sa. Êsêac têta gên tau e gêjam nan gamên becña auc gebe ñakelenê êsa. ³³ Êsêac sêsac gwada tau e têtangôn su atom, ma Apômtau têtac ñandanê kêsô gêdêñ lau tau, tec gêjac êsêac ña gêmâc kapôn teñ. ³⁴ Kêtu tonanña sêsam gamên tonan gebe Kibrot-Hatawa, gebe sêsuñ lau maten katu gwadanña anğa tonan. ³⁵ Êsêac dêdi anğa Kibrot-Hatawa ma sêlêlêñ sêja Hasarot. Ma êsêac sêmoa Hasarot tau.

12

¹ Miriam agêc Aron sêli awen sa gêdêñ Mose kêtü awê Kusña, tañ en gêjam kêtü nê awê nan, gebe en gêjam awê Kusña teñ. ² Ma êsêagêc sêsôm gebe “Apômtau kêsôm biñ gêdêñ Mose taugen biñnanô me masi. En kêsôm gêdêñ aêagêc gêwiñ atom me.” Ma Apômtau gênô biñ tau. ³ Mose en ñac malô kêlêlêc lau samob, tañ sêmoa nom ñagamên nan, su. ⁴ Ma ñagaôgen Apômtau kêsôm gêdêñ Mose agêc Aron ma Miriam gebe “Amac lau têlêac asa andêñ becobo takac saña ana.” Ma êsêac têlêac sêsa awê sêja. ⁵ Ma Apômtau kêsêp totaogen mênkêkô becobo ñakatam ma gêmôêc Aron agêc Miriam, go êsêagêc sêsa jatêtu

gasuc enj. ⁶ Go enj kêsôm gebe “Anjô aênoc binj. Embe propete tej êmoa amac njalêlôm, go aê Apômtau jaoc tauc lasê êndên enj nja gên njakatu ma janam binjalôm jawinj enj nja mê. ⁷ Mago lên jaoc tauc lasê êndên njoc sakinwaga Mose êtôm tonanj atom. Aê kakên enj gebe ejop aênoc andu njagênlêlôm samob. ⁸ Aêagêc ajam binjalôm aôc taunma awenjkasi. Aê kasôm binj gêc awêgenj ma kasiñ binj tej ôkwi atom. Enj gêlic Apômtau kêpi njanô. Kêtu asagenja amagêc atêc taôm atom ma asôm binj kêpi njoc sakinwaga Mose.”

12:9-16 Miriam gêli awa sa gêdênj Mose ma njagêjô kêtap enj sa njaminj.

13

Mose kêsakinj kelenwaga 12 sêja Kanaan

¹ Ma Apômtau kêsôm gêdênj Mose gebe ² “Osakinj lau gebe sêkênj kelenj gamênj Kanaan, taj gabe jakênj êndênj lau Israel nanj. Ôsakinj nênj laumata tagen-tagenj êtôm tamenjinênj gôlôacmôkêgenj.” ³ Amboac tonanj Mose kêdaguc Apômtaunê jatu ma kêsakinj lau, taj têtû lau Israel nênj laumata nanj, dêdi anja gamênj sawa Paran sêja.

13:4-24 Kelenwaga, taj sêja Kanaan nanj, nênj njâê kêsêp njamadinj tonec. Ma Mose kêjatu kôm gêdênj êsêac.

Kelenwaga sêmu sêmênj

²⁵ Êsêac sêkênj kelenj gamênj tau kêtôm bêc 40 su, go sêmu sêja kêtiam. ²⁶ Êsêac sêsêlênj e sêo lasê dêdênj Mose agêc Aron ma lau Israel nênj gôlôac samob anja Kades, taj gêc gamênj sawa Taran nanj. Êsêac sêjac minj nênj binj gêdênj êsêac to gôlôac samob ma têtôc gamênj tau njakananô gêdênj êsêac.

²⁷ Ma êsêac sêjac minj gêdênj Mose ma sêsôm gebe “Aêac jaaô lasê gamênj tau kêtôm aôm kôsakinj aêac. Gamênj tau gamênj, taj su to lêp keselenj nanj. Ma gamênj tau njakananô tonec. ²⁸ Mago lau, taj sêngônj gamênj tau nanj, lau njajanja ma tunjôm kêgi nênj malac kapôênj auc. Ma tej, aêac alic Anaknê wakuc. ²⁹ Lau Amalek sêngônj gamênj Negeb, lau Het to Jebus ma Amor sêngônj lôc ma lau Kanaan sêngônj gwêclêndanj to bu Jordan njatali.”

³⁰ Mago Kaleb gêjam malô launênj njalêlôm kêkô Mose lanjônêmja ma kêsôm gebe “Aêac tapi gamênj tau sebenj tana ma tajanjo gamênj su, gebe aêac tatôm gebe taku gamênj tau tulu.” ³¹ Go lau, taj sêpi gamênj tau sêwinj enj sêja nanj, sêsôm gebe “Aêac tatôm gebe tapi dandênj lau tônê tana atom, gebe êsêac lau njajanja sec sêlêlêc aêac su.” ³² Êsêac sêgôlinj binj kêpi gamênj, taj jasekelenj nanj, ma sêsôm gêdênj lau Israel gebe “Gamênj, taj aêac ajac laoc to akelenj nanj, gamênj kainj tej, taj gesenj lau gamênj taunja su. Ma lau samob, taj alic anja gamênj nanj, lau waso-waso sec. ³³ Ma aêac alic lau njadambê kapôênj sec anja tônê. Lau tau Anaknê lau. Ma aêac asaê taunj gebe sauñanô atôm wagô, ma êsêac sêlic aêac sauñanô atôm wagô amboac tonanjenj.”

14

Lau sêli awenja sa gêdênj Apômtau

¹ Go lau samob sêpuc tanjiboa sa ma têtanj gêdênj gêbêc samuc tonanj. ² Ma lau Israel samob sêli awenja sa gêdênj Mose agêc Aron ma samob sêsôm gêdênj êsêagêc gebe “Ojae, aêac tamac êndu anja Aiguptumanj me tamac êndu anja gamênj sawa tonecmanj. ³ Apômtau gebe êwê aêac natasa gamênj tônê êtu agenja. Enj gebe sinj ensenj aêac su to njacjo sêjanjo aêacnênj lauo to gôlôac njasec-njasec me. Aêac embe tamu tana Aiguptu, oc êmoasinj aêac êlêlêc su atom me.”

⁴ Go sêsôm gêdênj taunj gebe “Aêac tajalinj nênj laumata tej sa ma tamu tana Aiguptu.” ⁵ Go Mose agêc Aron sêu taunj e lanjônjanô jagêdênj nom lau Israel nênj gôlôac samob sêlic. ⁶ Ma Nun latu Josua agêc Jepune latu Kaleb, njaclagêc, taj sekelenj gamênj tau sêwinj lau njagêdô nanj, sêkac nênj njakwê gêngic ⁷ ma sêsôm gêdênj lau Israel nênj gôlôac samob gebe

“Gamên, tañ aêac ajac laoc ma akelen nan, gamên ñajamanô. ⁸ Apômtau embe êlic aêac ñajam, go êwê aêac tasa gamên tau tana ma êkên êndên aêac. Su to lêp keselen ñamala tônê. ⁹ Tagnê ali awem sa êndên Apômtau atom, ma atêc lau gamên tônêna atom, gebe êsêac oc têtû aêacnên mo ma nên lamu gêc su ança êsêacnên. Ma Apômtau gêmoa gêwin aêac. Atêc êsêac atom.” ¹⁰ Ma gôlôac samob sêsôm sebe têtuc êsêagêc ña poc êndu.

Go Apômtaunê ñawasi geoc tau lasê gêdên lau Israel samob ança lômbec. ¹¹ Ma Apômtau kêsôm gêdên Mose gebe “Aê gagôm gêntalô ança êsêacnên, mago lau tau lanôn gelo aê ñapan to sêkên gêwin aê atom nec, sebe sêngôm e êndên ondocgen. ¹² Aê gabe jakônin êsêac ña kole to jansenê êsêac su ma jakên aôm ôtu lau-m kapôn to ñaclai ôlêlêc êsêac su.” ¹³ Mago Mose kêsôm gêdên Apômtau gebe “Lau Aiguptu oc sênô ñawae gebe aôm gôwê lau tonec tonçaclaigen sêsa ança êsêacnên sêmên. ¹⁴ Êsêac oc sêsôm bin tau ñawae êndên lau, tañ sêngôn gamên tônê nan. O Apômtau, êsêac sênô ñawae gebe aôm taôm gômoa lau tonec ñalêlôm ma goc taôm lasê gêdên êsêac sêlic ña matenânô. Êsêac sênô gebe nê m tao kêkô lau Israel ñaô ma nê m tao majan kêsêlên gêwin êsêac gêdên ocsalô to tao ja gêdên gêbêc. ¹⁵ Embe onsen lau tonec su wen tagnê étôm ñac tagnê, go lau tomôkê-tomôkê, tañ sênô aôm ñawae nan, oc sêsôm gebe ¹⁶ ‘Kec, Apômtau gêjac mata gamên gêdên lau Israel ma kêtôc lêma gebe êkên gamên tau êndên êsêac, mago en kêtôm atom, gebe êwê êsêac nasêsa gamên tau, tec gesenê êsêac su ança gamên sawa.’ ¹⁷ O Apômtau, galoc aê jaten aôm gebe ôwa nê m ñaclai sa étôm bin, tañ taôm kôsôm nan gebe ¹⁸ ‘Apômtau en gê bin tôn ma nê têtac gêwin tenjenña ñatêku masi. En kêsuc launên sec to sêgêli binña ôkwi. Mago en oc êlic bin ñagêjôn sin samucgen atom. En oc êkên tameninên sec ñagêjô êndên latun to dêbun ma abenji.’ ¹⁹ Aê jaten aôm, ôsuc lau tonec nên sec ôkwi êtu nê m têtac gêwin tenjen kapônênña ma êtu kôsuc lau tonec nên bin ôkwi gêdên tañ sêwi Aiguptu sin e mên gêdên galoc nanña.”

Apômtau kêmêtoç lau Israel

²⁰ Apômtau kêsôm gebe “Aê oc kasuc êsêacnên bin ôkwi kêtôm nê m bin. ²¹ Mago aê gamoa matoc jali ma aênoc ñawasi oc ênam nom ñagamên samob auc, tec jasôm binñanôgen gebe ²² Lau samob, tañ sêlic ñoc ñawasi to ñoc gêntalô, tê gagôm ança Aiguptu to gamên sawa nê, ma sêsaê aê kêtû dim 10 su to sênô aê aoc atom nan, ²³ oc sêlic gamên, tañ gajac mata gêdên tamenji to katôc lemoc gebe têtap sa nan, atom. Ma lau samob, tañ lanôn gelo aê nan, oc nasêo lasê gamên tau atom. ²⁴ Mago ñoc sakinwaga Kaleb gêwê kain ñalau kain ten ma en taña wamu aê ñapep sawa. Kêtû tonanña aê gabe jawê en êsô gamên, tañ en jakêsa su nan êna, ma gamên tau êtu ênê wakuc nên gamên. ²⁵ Galoc lau Amalek to Kanaan sêngôn gaboan, tec elenña andi ma akac taôm ôkwi amu asa gamên sawa asêlên asa intêna Gwêckocña ana.”

²⁶ Ma Apômtau kêsôm bin gêdên Mose agêc Aron gebe ²⁷ “Gôlôac sec tonec sêli awen sa êndên aê e êndên ondocgen. Aê ganô lau Israel nên bin sêli awen saña, tañ sêgôm gêdên aê nan. ²⁸ Ôsôm êndên êsêac gebe Apômtau kêsôm gebe ‘Aê gamoa matoc jali, tec jasôm binñanô. Aê gabe janôm amacnê m bin, tañ ganô amac asôm kêsô aê tanocsun nan, ñanô êsa. ²⁹ Amac samob, tañ nê m jala kêtû 20 su ma ali awem sa gêdên aê nan, nê m ôlim ê su ança gamên sawa. ³⁰ Binñanô, amac asa gamên, tañ katôc lemoc gebe anôn nan, atom. Jepune latu Kaleb agêc Nun latu Josua taunjen nasêo lasê. ³¹ Ma nê m gôlôac ñasec-ñasec, tañ asôm gebe ñacjo oc sêjanço êsêac su nan, tec jawê êsêac nasêsa gamên tau e sêlic gamên, tañ amac adec nan. ³² Amac taôm nê m ñawêlêlan oc ênanña ança gamên sawa tonec. ³³ Ma amac latômi sejop bôc sêmoa gamên sawa étôm jala 40 ma sêo amacnê m tanempêc ñagêjô e amac samob aê su ança gamên sawa. ³⁴ Amac akelen gamên tau kêtôm bêc 40, tec aôc nê m keso ñagêjô étôm jala 40. Jala ten êjô bêc ten e nê m kauc êsa êpi gênwapac, tañ ñam kêsêp gawi amac sinña nan.’ ³⁵ Aê Apômtau kasôm bin tonec. Binñanô, bin tonec oc janôm ñanô êsa êndên gôlôac sec, tañ sêboa taun sa gêdên aê. Ança gamên sawa tonec êsêac samob oc sênanña ma samob oc sêmac êndu ança tonec.”

Kelenwaga 10, tañ sêkêñ gêwiñ atom nan, sêmac êndu

³⁶ Mago lau, tañ Mose kêsakiñ êsêac gebe sekelen gamêñ ma sêmu sêmêñ e sêgôliñ biñ sec kêpi gamêñ tau ma sêli gôlôac samob nêñ ñalêlôm sa gêdêñ Mose nan, ³⁷ lau tau, tañ sêgôliñ biñ sec kêpi gamêñ tau nan, sêmac êndu sep tagen, gebe Apômtau gêjac êsêac. ³⁸ Lau, tañ sêja gebe sekelen gamêñ nan, samob sêmac êndu, Nun latu Josua agêc Jepune latu Kaleb taunjen tec sêmoa maten jali.

Ñacjo sêku lau Israel tulu anga Horma

³⁹ Mose gêjac miñ biñ tonan gêdêñ lau Israel samob, go êsêac têtan tanjiboa kapôên. ⁴⁰ Ma gêdêñ gelen mata êsêac dêdi jasêpi lôc ñatêpôê ma sêsôm gebe “Ôlic acgom, aêac tec amoa ma abe api gamêñ, tañ Apômtau gêjac mata gêdêñ aêac nan, gebe aêac agôm sec.” ⁴¹ Mago Mose kêsôm gebe “Amac abe anjêli Apômtaunê biñ êtu asagenña. Amac oc atôm atom. ⁴² Api ana atom, nêñ ñacjo oc sênac amac, gebe Apômtau gêmoa gêwiñ amac atom. ⁴³ Oc andac lau Amalek to Kanaan ma nêñ sin ensen amac su, gebe amac akac taôm su anga Apômtaunê, tec Apômtau êmoa êwiñ amac atom.” ⁴⁴ Mago êsêac tetoc taun sa ñanôgen, tec sêpi lôc ñatêpôê sêja, tagen Apômtaunê katapa poacña ma Mose sêwi gamêñ becña sin atom. ⁴⁵ Go lau Amalek to Kanaan, tañ sêngôn gamêñ lôcña nan, sêsêp mênjsêku êsêac tulu ma sêjanda êsêac êliñ-êliñ e jagêdêñ Horma.

15:1–19:22 Da to daja ñabiñsu ñagêdô gêc môkêlatu tonec ñalêlôm. Biñsu ñagêdô gêwa dabunwaga to lau Lewi nêñ kôm sa ma kêjatu lau gebe sêpuc êsêac tôñ. Biñsu ñagêdô kêmasañ lau, tañ sêmoasac ñacmatê ten e têtôm gebe sêlic om sêwiñ gôlôac atom nan, nêñ lêt têt selec êtiamña. Ma miñ ten kêsêp môkêlatu tonec gêwiñ gebe Kora gêli awa sa gêdêñ Mose agêc Aron ma kêtap ñagêjô sa.

20

Bu kêsa anga poc

¹ Gêdêñ ajôn ñamataña lau Israel nêñ gôlôac samob sêo lasê gamêñ sawa Sin ma lau sêlêwan taun sêngôn Kades. Ma Miriam gêmac êndu ma sêsun en anga tônê.

² Ma gôlôacnêñ bu masi, tec sêkac sa jasêli awen sa gêdêñ Mose agêc Aron. ³ Ma lau sêoc gêdô Mose ma sêsôm gebe “Ojae, aêac anaña awiñ ma lasitêwai, tañ Apômtau gêjac êsêac nanman. ⁴ Amagêc awê Apômtaunê gôlôac mênjaô lasê gamêñ sawa tonec gebe aêac amac êndu toma bulimakaogen êtu asagenña. ⁵ Amagêc awê aêac awi Aiguptu sin e aô lasê gamêñ sec tonec kêtû asagenña. Aêac atôm gebe asê gên ten atom. Jambô to wain ma aiñ masi. ma bu anômña masi amboac tonanjen.” ⁶ Go Mose agêc Aron sêwi gôlôac sin sêja lômbec ñasacgêdô ma sêu taun lanôñanô jagêdêñ nom. Go Apômtaunê ñawasi geoc tau lasê gêdêñ êsêagêc. ⁷ Ma Apômtau kêsôm gêdêñ Mose gebe ⁸ “Ôkôc nêñ tôc ma amagêc têtam Aron akac gôlôac sa sêpi tagen. Go ôsôm biñ êndên poc ôkô êsêac lanôñnêñ gebe poc êkên bu. Amboac tonan ôngôm bu êsa anga poc êtu êsêacña ma ôkên êndên gôlôac to nêñ bulimakao sênôm.” ⁹ Ma Mose kêkôc tôc, tañ gêc Apômtaunê gamêñ nan, kêtôm Apômtau kêjatu en.

¹⁰ Go Mose agêc Aron sêkac gôlôac sa sêpi tagen sêkô sêwiñ poc ma kêsôm gêdêñ êsêac gebe “Amac gêsôm têtewa-ñatonwaga, anô acgom. Aêac oc atôm gebe anjôm bu êsa anga poc ma akên êndên amac me masi.” ¹¹ Go Mose gêoc lêma sa ma gêjac poc ña nê tôc kêtû dim luagêc, ma bu kapôên kêsa, ma gôlôac to nêñ bulimakao sênôm e kêtôm. ¹² Ma Apômtau kêsôm gêdêñ Mose agêc Aron gebe “Amagêc akên gêwiñ aê atom to awa aê sa e lau Israel sêlic aê amboac ñac dabun atom, tec amagêc awê gôlôac tonec e nasêsa gamêñ, tañ kakên gêdêñ êsêac nan, atom.” ¹³ Bu tonec bu Meriba, gebe lau Israel sêli awen sa gêdêñ Apômtau, ma en gêwa tau sa gebe en ñac dabun.

Lau Edom sêjac jao nêñ gamêñ gêdêñ lau Israel

¹⁴ Go Mose kêsakinj lau jaenja anja Kades dêdêj kin Edomja sêja, ma sêsôm gebe “Aôm lasim Israel gebe êsôm êndên aôm gebe Aôm kôjala gêjwapac samob, tañ kêtap aêac sa nanjac. ¹⁵ Aêac tamemai sêsêp Aiguptu sêja ma anjôn Aiguptu nasawa baliñ. Mago lau Aiguptu sêgôm aêac toma tamemai sec. ¹⁶ Tec aêac awen gêjac Apômtau ma enj kêkên taña aêac awen to kêsakinj anjela tenj. Anjela tau gêwê aêac asa anja Aiguptu amênj. Ma galoc aêac anjôn malac Kades, tañ gêc nê gamênj namadiñ nanj. ¹⁷ Ma galoc aêac atenj, gebe ôlôc ma aêac asô nê gamênj awac. Aêac oc asa nê kôm moña to kôm wainja atom ma anôm bu anja bumata atom. Aêac oc asêlênj amoa intênasêgagenj. Aêac oc awi intêna sinj amu anônja me gasênja atom e aô lasê nê gamênj namadiñ ônênja.” ¹⁸ Mago Edom kêsôm gêdênj enj gebe “Ôsa njoc gamênj ômôênj atom. Embe ôsa ômôênj, oc ôndac aênjoc sinj.” ¹⁹ Ma lau Israel sêsôm gêdênj enj gebe “Aêac asêlênj amoa intênasêgagenj. Ma aêac to ma bulimakao embe anôm nê bu, oc anam ôli bu tau. Aêac abe atenj tagenj tonec, gebe asêlênj amoa intênasêgagenj e aô lasê namadiñ ônênja.” ²⁰ Mago enj kêsôm gebe “Aôm ôsa tonec ômôênj atom.” Ma Edomnê lau taêsam sêsa dêdênj êsêac sêja tonjajanagenj. ²¹ Amboac tonanj Edom gedec ma gêlôc, gebe lau Israel sêsa nê gamênjagenj sêna atom, tec lau Israel sêjac jaê enj.

Aron gêmac êndu anja lôc Horeb

²² Lau Israel to nêj gôlôac samobgenj sêsêlênj e sêo lasê lôc Horeb. ²³ Anja lôc Horeb, tañ kêkô lau Edom nêj gamênj namadiñ nanj, Apômtau kêsôm gêdênj Mose agêc Aron gebe ²⁴ “Aron naêwiñ nê lau, gebe enj êsa gamênj, tañ kakênj gêdênj lau Israel nanj, atom. Enj êsa atom gebe amagêc ali awem sa to tañempêc gêdênj njoc jatu anja bu Meriba. ²⁵ Amboac tonanj ôkôc Aron agêc latu Eleasar ma ôwê êsêagêc sêpi lôc Horeb sêna. ²⁶ Go ôkwalec Aronnê njakwê su ma ôkênj êndênj latu Eleasar êsô sa. Ma Aron êmac êndu anja tônê naêwiñ nê lau.” ²⁷ Mose gêgôm Apômtaunê jatu njanô kêsma ma êsêac sêpi lôc Horeb sêja ma gôlôac samob sêlic. ²⁸ Ma Mose kêkwalec Aronnê njakwê su ma kêkênj gêdênj ênê latu Eleasar kêsô sa. Go Aron gêmac êndu anja lôc ônê. Ma Mose agêc Eleasar sêsêp anja lôc sêmênj. ²⁹ Gêdênj tañ gôlôac samob sêlic gebe Aron gêmac êndu nanj, lau Israel nêj gôlôac samob têtanj tañiboa kêtuj enja kêtôm bêc 30.

21

Lau Kanaan sêjac sinj gêdênj lau Israel

¹ Gêdênj tonanj njac Kanaanja tenj kêtuj kinj Aradja. Enj gêngônj gamênj Negeb. Enj gêjônj, gebe lau Israel sêsêlênj sêsa intêna anja Atarimja sêmênj, tec gêjac sinj gêdênj Israel, ma kêkôc lau Israel njagêdô tônj jakêkênj êsêac sêngônj kapoacwalô. ² Go lau Israel têtôc lemenj gêdênj Apômtau ma sêsôm gebe “Aôm embe ôkênj lau tônê sêsêp aêac lemenj, oc anseñj êsêacnênj malac samob su samucgenj.” ³ Apômtau kêkênj taña lau Israel awenj ma gêwi lau Kanaan sinj sêsêp êsêac lemenj. Tec lau Israel sesenj êsêac tonênj malac samob su ma sêsam gamênj tau gebe Horma.

Moac Njyclai

⁴ Lau Israel dêdi anja lôc Horeb ma sêsêlênj sepenj Gwêckoc sebe sênac jaê gamênj Edom. Êsêac sêsêlênj sêmoa intêna e lau ôlinj njakam kêsma. ⁵ Êsêac sêli awenj sa gêdênj Apômtau agêc Mose gebe “Amagêc awê aêac awi Aiguptu sinj gebe amac êndu anja gamênj sawa kêtuj agenja. Gebe mo to bu masi anja tonec ma aêac ôlinj njakam gêj njasêpam, tañ aenj amoa nanj.” ⁶ Go Apômtau kêsakinj moac njyclai gêdênj lau. Moac tau sênjac lau Israel e taêsam sêmac êndu. ⁷ Ma êsêac dêdênj Mose jasêsôm gebe “Aêac agôm sec gebe ali awenj sa gêdênj amagêc Apômtau. Otenj Apômtau, gebe êkôc moac su anja aêacma.” Amboac tonanj Mose ketenj Apômtau kêtuj launja. ⁸ Go Apômtau kêsôm gêdênj Mose gebe “Ômansanj moac njyclai tenj njakatu ma ôjac sa naêkô. Ma lau samob, tañ moac gênjac êsêac nanj, embe materj ê

moacki tau, nanj sêmoa materj jali.”⁹ Amboac tonanj Mose kêmasanj moacki tenj ma gêjac sa jakêkô. Ma moac embe ênjac njac tenj, go njac tau mata ê moacki tau ma êmoa mata jali.

21:10-35 njamadinj tonec kêsa gamênj to malac samob, tanj lau Israel sêo lasê gêdênj tanj sêsêlênj sêmoa gamênj sawa nanj sa.*

22

Balak kêkalem Bileam

¹ Go lau Israel dêdi jasê nênj becobo kêkô Moabnênj gaboanj anja Jordan njamakenj ônênj kêkanônj malac Jeriko. ² Ma Sipor latu Balak gêlic gênj samob, tanj lau Israel sêgôm gêdênj lau Amor nanj. ³ Ma lau Moab têtêc lau Israel gebe lau taêsam njasec ma êsêac sêmoa tonênj njalêlôm njatutuc kêlêlêc su kêtû lau Israelnja. ⁴ Ma êsêac sêsôm gêdênj lau Midian nênj laumata gebe “Ojae, galoc lau Israel nênj tonj kapôênj oc sêniñ gênj samob, tanj gêc aêacnja nanj, su amboac bulimakao senj gégwanj anja kôm.” Ma Sipor latu Balak kêtû lau Moab nênj kinj gêdênj njasawa tonanj. ⁵ Ma enj kêsakinj lau jaenja gêdênj Beor latu Bileam, tanj gêngônj malac Petor, tanj gêc gamênj Amaunja anja bu Euprat njatali. Lau jaenja sebe sêkalem enj ma sêsôm gêdênj enj gebe “Ôlic acgom, lau-m tenj sêwi Aiguptu sinj sêmênj sêjam gamênj auc samucgenj mênjsênjônj sêkanônj aêac. ⁶ Amboac tonanj ômôênj sebenj mênjôpuc boa lau tônê êtu aênja, gebe lau tau njajanja sêlêlêc aê su. Embe ôpuc boa êsêac, oc moae jatôm, gebe jaku êsêac tulu ma jajanda êsêac e sêwi gamênj sinj, gebe aê kajalagac aôm embe ônam mec njac tenj, oc êtap mec njanô sa, ma embe ôpuc boa njac tenj, oc êtap kôpuc boa njanjanô sa amboac tonanj.”

⁷ Ma lau Moab to lau Midian nênj laumata dêdi ma sêkôc njôli Bileam eoc binj lasênja gêwinj. Êsêac jasêo lasê dêdênj Bileam ma sêsôm Balaknê binj gêdênj enj. ⁸ Ma enj kêsôm gêdênj êsêac gebe “Anêc awinj aê êndênj êmbêc tonec, go jasôm binj êndênj amac êtôm Apômtau êsôm êndênj aê.” Tec lau Moab nênj kasêga sêmoa sêwinj Bileam. ⁹ Ma Anôtô gêdênj Bileam jakêsôm gebe “Asa lau sêmoa sêwinj aôm.” ¹⁰ Bileam kêsôm gêdênj Anôtô gebe “Sipor latu Balak, lau Moab nênj kinj, kêsakinj binj tenj gêdênj aê gebe ¹¹ ‘Ôlic acgom lau-m tenj sêwi Aiguptu sinj sêmênj sêjam gamênj auc samucgenj. Amboac tonanj ômôênj mênjôpuc boa êsêac, moae jatôm, gebe janac sinj êndênj êsêac ma jajanda êsêac e sêwi gamênj sinj.’ ” ¹² Mago Anôtô kêsôm gêdênj Bileam gebe “Ôsêlênj ôwinj êsêac atom ma ôpuc boa lau tau atom amboac tonanj, gebe aê gajam mec êsêac su.” ¹³ Gêdênj bêbêcgenj Bileam gêdi sa ma kêsôm gêdênj Balaknê kasêga gebe “Aêc amu ana nênj gamênj êtiam, gebe Apômtau gedec gebe aê jasêlênj jawinj amac.” ¹⁴ Go lau Moab nênj kasêga dêdi jasêo lasê gêdênj Balak ma sêsôm gebe “Bileam gedec gebe êsêlênj êwinj aêac êmênj.”

¹⁵ Tec Balak kêsakinj kasêga njagêdô kêtiam. Êsêac lau taêsam to lau towae sêlêlêc lau njamataja su. ¹⁶ Êsêac sêo lasê dêdênj Bileam ma sêsôm gêdênj enj gebe “Sipor latu Balak kêsôm binj tonec gebe ‘Ôndênj aê ômôênjmanj, gênj tenj êkô aôm auc atom. ¹⁷ Aê gabe jatoc aôm sa njanôgenj ma janjôm binj samob, tanj aôm ôsôm êndênj aê nanj, njanô êsa. Amboac tonanj ômôênj mênjôpuc boa lau tônê.’ ” ¹⁸ Mago Bileam gêjô Balaknê sakinjwaga awenj gebe “Silber to gold êsô Balaknê andu e mênjêc gebe êkênj êndênj aê, mago jatôm gebe janjêli aênjoc Apômtau Anôtô nê binj njagec atomanô. ¹⁹ Tagnj anêc awinj aê êndênj êmbêc tonec, gebe jajala binj njagêdô, tanj Apômtau oc êsôm êndênj aê nanj.” ²⁰ Ma gêdênj gêbêc Anôtô gêdênj Bileam jakêsôm gêdênj enj gebe “Lau tonanj sêmênj gebe sêkôc aôm me. Amboac tonanj ôndi ma ôsêlênj ôwinj êsêac. Mago ônjôm binj, tanj aê jajatu aôm nanjenj, njanô êsa.”

Anjela ma Bileamnê donjki

²¹ Amboac tonanj Bileam gêdi gêdênj bêbêc kanucgenj. Enj kêpô ômbinjak kêsêp nê donjki ma kêsêlênj gêwinj lau Moab nênj kasêga. ²² Mago Apômtau têtac njandanj kêsa gêdênj enj

* 21:9: Horma njam gebe sesenj sêjaña.

gebe enj gëdi gëja. Ma Apômtaunê anjela kékô intêna auc enj, tanj gëngôn donki njaô ma nê sakinwaga luagêc sêsêlêj sêwiñ enj nanj. ²³ Donki gêlic Apômtaunê anjela kékô intêna auc ma anjela kêmêgôm sinj namata tenj. Tec donki gëwi intêna sinj ma kêsêlêj kêsêp kômîlêlôm. Tec Bileam gëjac enj gebe êmu êsa intêna êna êtiam. ²⁴ Go Apômtaunê anjela jakêkô intêna gasuc-gasuc, tanj kêsâ kôm wainja njalêlôm nanj, gebe tunjbôm kékô intêna maken-maken. ²⁵ Donki gêlic Apômtaunê anjela, tec jagêjac tunjbôm namakenj e kékapiñ Bileam akainj tøn taminj tunjbôm, tec Bileam gëjac enj kêtiam. ²⁶ Go Apômtaunê anjela gëmunj gëja kékô gamêj, tanj intêna nasawa kêtû sauñ nanj, ma nasawa tenj gebe donki êmônij êsa anô me gasêja gêc atom. ²⁷ Donki gêlic Apômtaunê anjela, go gëu tau kêsêp jagêc. Ma Bileam têtac njandanj kêsâ ma gëjac donki nja nê tôc. ²⁸ Go Apômtaunê gëja donki awasunj ma kêsôm gêdêj Bileam gebe “Aê gagôm asagenj gêdêj aôm, tec gôjac aê kêtû dim têlêac nec.” ²⁹ Bileam kêsôm gêdêj donki gebe “Aê gajac aôm gebe gôjam ôwê gêdêj aê. Aê gabe embe jakôc sinj tenj êsêp lemoc, oc janac aôm tomatêgenj.” ³⁰ Go donki kêsôm gêdêj Bileam gebe “Aê katu nêj donki, tanj gëngôn njaô gedenj tønjenj e mênjgêdêj galoc me masi. Aênoc mêtê gebe janjgôm aôm kwalec amboac tonec me.” Ma enj kêsôm gebe “Masi.”

³¹ Go Apômtaunê gëgôm Bileam mataanô kêpoa lasê e gêlic Apômtaunê anjela kékô intêna to lêma kêmêgôm sinj namata. Ma enj gewec to gëu tau jagêc lanjônô gêdêj nom. ³² Go Apômtaunê anjela kêsôm gêdêj enj gebe “Aôm gôjac nêj donki kêtû dim têlêac kêtû agenja. Ôlic acgom, aê tec gamêj gebe jakô aôm auc, gebe aê galic aôm kôsâ intêna keso. ³³ Donki gêlic aê ma gëjac jaê aê kêtû dim têlêac. Embe ênac jaê aê atom, oc janac aôm êndu binjanôgenj, ma donki tau oc êmoa mata jali.” ³⁴ Go Bileam kêsôm gêdêj Apômtaunê anjela gebe “Aê gagôm sec. Aê gajam kauc gebe kékô intêna auc aê atom, Amboac tonanj embe ôlic sec, nanjo jamu jana êtiam.” ³⁵ Go Apômtaunê anjela kêsôm gêdêj enj gebe “Ôsêlêj ôwiñ lau tau. Mago ôsôm binj tagenj, tanj aê oc jajatu aôm nanjenj.” Amboac tonanj Bileam kêsêlêj gëwiñ Balaknê kasêga.

Bileam agêc Balak

³⁶ Balak gëjô Bileam gëmêj njawae, tec gëdi kêpuc enj tønôn gëja Moabnê malac, tanj gêc bu Amon njatali anja gamêj tau namadinj jaêcgenj nanj. ³⁷ Balak kêsôm gêdêj Bileam gebe “Aôm gôdêj aê gômôj atom kêtû asagenja. Aê kakêj jaen to kakalem aôm atom me. Aôm gobe aê oc katôm gebe jatoc aôm sa atom me.” ³⁸ Bileam gëjô enj awa gebe “Ôlic acgom, aê tec gadêj aôm gamênjac. Mago aê oc katôm gebe jasôm binj me masi. Aê oc jasôm binj tagenj, tanj Anôtô êkêj êsêp aocsunj nanjenj, lasê.” ³⁹ Go Bileam kêsêlêj gëwiñ Balak e sêo lasê Kiriati-Husot. ⁴⁰ Ma Balak kékêj bulimakao to domba kêtû da ma kêsakinj njagêdô gêdêj Bileam to kasêga, tanj sêmoa sêwiñ enj nanj. ⁴¹ Ma gêdêj bêtêcgenj Balak kékôc Bileam jakêpi Bamot-Bal. Anja ônê enj gêlic lau Israel nêj gamêj becja njagêdôgenj.

23

¹ Ma Bileam kêsôm gêdêj Balak gebe “Ômboa altar 7 sa êtu aêja, go ôkêj-bulimakao kapoac 7 to domba kapoac 7 êndêj aê.” ² Balak gëgôm kêtôm Bileam kêsôm ma agêc sêkêj bulimakao kapoac tenj ma domba kapoac tenj kêtû daja gêsac altar 7 tau njaô kêtômgenj. ³ Ma Bileam kêsôm gêdêj Balak gebe “Ôkô ôwiñ nêj daja, ma aê gabe jana. Moae Apômtaunê oc mênjêlic aê. Ma binj, tanj enj êtôc êndêj aê nanj, oc janac minj êndêj aôm.” Go enj kêpi lôc sawa tenj gëja.

Bileam gëjam mec lau Israel

⁴ Ma Anôtô mênjêlic Bileam ma Bileam kêsôm gêdêj enj gebe “Aê gaboja altar 7 sa ma kakêj bulimakao kapoac tenj ma domba kapoac tenj kêtû daja gêsac altar 7 njaô kêtômgenj.” ⁵ Ma Apômtaunê kékêj binj kêsêp Bileam awasunj su, go kêsôm gêdêj enj gebe “Ômu ôndêj

Balak ôna ma ôsôm biñ tonec êndên en.” ⁶ Go Bileam gêmu gêdên Balak gêja ma Balak to lau Moab nêñ kasêga samob sêkô sêwiñ ênê daja. ⁷ Go Bileam gêôc awa sa ma kêsôm gebe “Lau Moab nêñ kiñ Balak kêkôc aê anga lôc oc kêpiña Aram gamên ma kêsôm gebe

‘Ômôên ôpuc boa Jakob êtu aêña.

Ômôên ônac jatu Israel.’

⁸ Mago aê japuc boa ñac, tañ Anôtô kêpuc boa en atom nañ, amboac ondocgen.

⁹ Gebe aê kakô lôc ñatêpôê ma galic en,

kakô gamên ñabau ma matoc gê en.

Lau-m ten, tê sêngôn nêñ ñasawa ten taunña nê,

sedec gebe sêngôn sêwiñ lau samuc.

¹⁰ Asa kêtôm gebe êsa Jakobnê kekop sa.

Asa kêtôm gebe êsa Israelnê lau ñator sa.

Aê jamac êndu jatôm lau gêdên

ma janac dabiñ ñoc lêñ êtôm êsêac sêjac dabiñ nêñman.”

¹¹ Go Balak kêsôm gêdên Bileam gebe “Aôm gôgôm aê amboac ondoc. Ôlic acgom, aê kakên biñ aôm gebe ôpuc boa ñoc ñacjo, mago galoc aôm gôjam mec êsêac.” ¹² Bileam gêjô en awa gebe “Amboac ondoc, aê tañoc wamu ma jasôm biñ, tañ Apômtau kêkên kêsêp aê aocsuñ nañ, atom me.”

¹³ Balak kêsôm gêdên en gebe “Mênôwiñ aê ma aêagêc tana gamên ten. Anga ônê aôm oc ôlic Israel, mago ôlic samucgen atom, ôlic ñagêdô, tañ mênkêsi aêacña nanen. Ma anga tônê ôpuc boa êsêac êtu aêña.” ¹⁴ Ma en gêwê Bileam kêpi dibwaganên kôm, tañ gêc lôc Pisga ñatêpôê nañ, gêja. Go en gêboa altar 7 sa ma kêkên bulimakao kapoac ten ma domba kapoac ten kêtû daja gêsac altar 7 tau ñaô kêtômgen. ¹⁵ Go Bileam kêsôm gêdên Balak gebe “Ôkô ôwiñ nêñ daja, ma aê najalic Apômtau anga lôc ñamaken ônêña.” ¹⁶ Ma Apômtau mênghêlic Bileam ma kêkên biñ kêsêp en awasuñ ma kêsôm gebe “Ômu ôndên Balak ôna ma ôsôm biñ tonec.” ¹⁷ Go Bileam gêmu gêdên Balak gêja ma Balak to lau Moab nêñ kasêga samob sêkô sêwiñ ênê daja. Ma Balak kêsôm gêdên en gebe “Apômtau kêsôm biñ amboac ondoc.” ¹⁸ Go Bileam gêôc awa sa ma kêsôm nê biñ tau gebe

“O Balak, ôndi ma ôñô biñ.

O Sipor latu, ôkên tañam aê.

¹⁹ Anôtô en ñamalac atom, gebe ênsau biñdansañ.

En ñamalac ten latu atom, gebe ênam nê biñ ôkwi.

Biñ, tañ en kêsôm nañ, gêgôm kêtû anô atom me.

Biñ, tañ en gêjac mata nañ, gêgôm ñanô kêsa atom me.

²⁰ Ôlic acgom, en kêjatu aê gebe janam mec.

En gêjam mec su, tec katôm, gebe janam mec tau ôkwi atom.

²¹ Gêñwapac ten gêc Jakob ñalêlôm atom,

ma ñakeso ten gêc Israel ñalêlôm atom amboac tonanen.

Nê Anôtô gêmôa gêwiñ en

ma lasê kêtañ kêtû ênê kiñña.

²² Anôtô, tañ gêwê en gêwi Aiguptu siñ nañ,

kêkên ñaclai gêdên en kêtôm bôcgabuñ ñajabo.

²³ Biñ beñña ten kêtôm gebe ensen Jakob atom,

ma biñ sêpuc boaña ten ensen Israel atom.

Galoc sêsôm kêpi Jakob to Israel gebe

‘Anôtô gêgôm gêñsêga kaiñ ten.’

²⁴ Alic lau tau acgom. Êsêac têtôm lewe têna gêdi sa.

Êsêac têtôm lewe kêpuc tau gêdi kêkô.

En êlêwan tau atom e êniñ gwada su

ma ênom gwada, tañ gêjac nañ, ñadec.”

²⁵ Go Balak kêsôm gêdên Bileam gebe “Aôm kôpuc boa êsêac atom, tec ônam mec êsêac atom amboac tonanjen.” ²⁶ Bileam gêjô en awa ma kêsôm gêdên Balak gebe “Bin samob, tañ Anôtô kêjatu nañ, aê oc jangôm ñanô êsa. Aê kasôm bin tonec gêdên aôm me masi.”

²⁷ Balak kêsôm gêdên Bileam gebe “Ômôên acgom, aê gabe jawê aôm ôna gamên ten. Moae Anôtô oc êlic ñajam gebe aôm ôpuc boa êsêac êtu aêña anga ônê.” ²⁸ Go Balak gêwê Bileam kêpi lôc Peor ñatêpôê gêja. Anga ônê en gêlic gamên sawa. ²⁹ Ma Bileam kêsôm gêdên Balak gebe “Ômboa altar 7 sa êndên aê anga tonec ma ôkôc bulimakao kapoac 7 to domba kapoac 7.” ³⁰ Balak gêgôm kêtôm Bileam kêsôm ma kêtên bulimakao kapoac ten to domba kapoac ten kêtû daja gêsac altar 7 tau ñaô kêtômgen.

24

¹ Bileam gêlic gebe Apômtau gêlic ñajam, gebe ênam mec Israel, tec gêja kêtôm têm ñagêdô gebe êtap puc saña atom. En lañôanô gêdên gamên sawagen. ² En gêoc mataanô sa ma gêlic Israel sêngôn toton-toton têtôm nên gôlôacmôkêgen. Ma Anôtônê Ñalau mênkêpi en,

³ go gêoc awa sa ma kêsôm nê bin tau gebe

“Beor latu Bileam, ñac, tañ mata gêlac nañ, nê bin tonec.

⁴ Ñac, tañ gênô Anôtônê bin to gêlic gên, tañ Ñaniniñ Ñatau geoc lasê ma gêu tau jagêc tomata gêmôbgen atom nañ, nê bin tonec.

⁵ O Jakob, nêm becobo e ñajamanô.

O Israel, nêm gamên gônğônña e ñajam êndu,

⁶ kêtôm gaboan tapa baliñ,

kêtôm kôm, tañ gêc bugala nañ,

kêtôm môsê, tañ Apômtau kêsê nañ,

kêtôm kaseda anga bu ñatali.

⁷ Êsêacnên kôm moña êpô lêna bu atom,

gebe bu oc êpoac kôm ñalêlôm.

Êsêacnên kin kapôên kêlêlêc Agag su

ma tetoc ênê gôlin kinña ñawae sa êlêlêc su.

⁸ Anôtô, tañ gêwê en gêwi Aiguptu sin nañ,

kêkên ñaclai gêdên en kêtôm bôcgabuñ tojabo.

En oc êndanğôn lau tomôkê-tomôkê, tañ têtû ênê ñacjo nañ,

ma oc êtuc nên ñatêkwa e popoc-popocgen,

ma nê sôb oc esenjen nên ñacjo.

⁹ En kêluñ tau gêc kêtôm lewe,

kêtôm lewe têna. Asa gebe êkalom e êndi sa.

Ma ñac, tañ êpuc boa aôm nañ, êtap êpuc boa aôm ñagêjô sa.”

¹⁰ Go Balak têtac ñandan kêsâ gêdên Bileam, tec kêtuc lêma kêpi tau ma kêsôm gêdên Bileam gebe “Aê kakalem aôm, gebe ôpuc boa ñoc ñacjo, mago aôm gôjam mec êsêac kêtû dim têlêac. ¹¹ Ôêc su, ômu ôna nêm gamên. Aê gabe jatoc aôm sa, mago Apômtau tau kégamiñ aôm waem.” ¹² Bileam gêjô en awa gebe “Aê kasôm gêdên nêm lau jaenña, tañ kôsakinj dêdên aê sêmên nañ, su gebe ¹³ ‘Silber to gold embe êsô Balaknê andu e mênêc,

gebe êkên êndên aê, mago jatôm gebe jangêli Apômtaunê bin atom. Aê oc jangôm sec to ñajam êtôm ñoc ñalêlôm êkac aêña jatôm atom amboac tonanjen. Aê jasôm bin tagen, tañ Apômtau kêsôm nanjen.’ ¹⁴ Ma galoc jamu jandên ñoc lau jana êtiam. Amboac tonan ômôên gebe jasôm bin, tañ lau tônê sêngôm êndên nêm lau êtu ñamu nañ, lasê êndên aôm.”

¹⁵ Ma Bileam gêoc awa sa ma kêsôm nê bin tau gebe

“Beor latu Bileam, ñac, tañ mata gêlac nañ, nê bin tonec.

¹⁶ Ñac, tañ gênô Anôtônê bin to kêjala Lôlôc Ñatau nê kauc ma gêlic gên,

tañ Njaniniñ Njatau geoc lasê nan,
e gêu tau jagêc tomata gêmôbgeñ atom nan, nê biñ tonec.

¹⁷ Aê galic ñac tau, mago gêmôa galoc atom.

Matoc gê eñ, mago gêmôa ñagala atom.

Utitalata teñ oc mênêpi anga Jakobnê,
ma tôc gôlinña teñ mênêsa anga Israelnê.

Ma tôc tau êtuc lau Moab teñbelen
to êku Set latui samob tulu.

¹⁸ Gamên Edom oc êtu ênê gêñ,
ma eñ êjanjo nê ñacjo Seir nêñ gamên su,
ma Israelnê ñaclai êsa.

¹⁹ Jakob ênam gôlin nê ñacjo ma enseñ lau,
tañ sêsêp siñ sawa nan su.”

²⁰ Gêdên tañ Bileam gêlic lau Amalek nan, gêoc awa sa ma kêsôm nê biñ tonec gebe
“Amalek kêtû lau tomôkê-tomôkê samob nêñ ñamata,
mago êtu ñamu eñ oc ênaña.”

²¹ Gêdên tañ eñ gêlic lau Kain nan, eñ gêoc awa sa ma kêsôm nê biñ tonec gebe
“O Kain, nêñ gamên, tañ gôñgôñ nan, ñajajña.

Aôm gôjac nêñ sac gêsac poc kapôên ñaô.

²² Mago ñacjo oc senseñ Kain su.

Têm kédabiñ, go lau Asur sêwê aôm naôñgôñ kapoacwalô.”

²³ Bileam gêoc awa sa kêtiam ma kêsôm nê biñ tonec gebe
“Ojae, Anôtô embe êñgôm biñ tonec ñanô êsa,
asa oc êmôa mata jali.

²⁴ Wañ oc êmên anga Kitim, ma êsêac oc sêkônin Asur to Eber tôn.

Ma êsêac oc sênaña amboac tonanjen.”

²⁵ Go Bileam gêdi ma gêc gêmû gêja nê gamên. Ma Balak gêc kêsa nê intênaña gêja
amboac tonanjen.

25:1–27:11 Njêbu tonec ñamin amboac tonec gebe Anôtô kêpuc boa sakin Balña ma
kêkên ñagêjô gêdên lau, tañ sêjam sakin anôtô jaba tonan. Mose kêsa lau Israel nêñ
ñacwaga toôlin walôña sa ma gêjac sam nom, tañ Anôtô gêjac mata gêdên lau Israel nan,
gêdên gôlôacmôkê kêtôm ñacwaga tonan nêñ nambagen.*

27

Mose kêjalin Josua sa gebe êjô eñ su

¹² Ma Apômtau kêsôm gêdên Mose gebe “Ôpi lôc Abarim ônamañ ma ôsala gamên, tañ
kakên gêdên lau Israel nan. ¹³ Embe ôlic gamên tau su, go naôwiñ nêñ lau amboac têwam
Aron jagêwiñ êsêac. ¹⁴ Biñ tonec êtap amagêc sa gebe tañempêc anga gamên sawa Sin.
Gôlôac sêli awen sa gêdên aê, ma amagêc akô êsêac lanôñnêmña ma awa aê sa anga bu
gebe aê ñac dabuñ nec atom.” Bu tau bu Meriba anga gamên sawa Sin ñamalac Kades.

¹⁵ Ma Mose kêsôm gêdên Apômtau gebe ¹⁶ “Aê jateñ Apômtau, gêñ mateñ jali samob
nêñ awenjaô ñaAnôtô, gebe êjalin ñac teñ sa gebe ênam gôlin gôlôac. ¹⁷ Nac tau êsô-êsa
êmuñ êsêac ma êwê êsêac sêsô-sêsa, gebe Apômtaunê gôlôac tau têtôm toñ dombaña, tañ
ñacgejob masi nan, atom.” ¹⁸ Apômtau kêsôm gêdên Mose gebe “Ôkôc Nun latu Josua. Eñ
ñac toÑalau ma u lêmam ênsac eñ. ¹⁹ Ôwê eñ naêkô dabuñwaga Eleasar to gôlôac samob
lanôñnêm ma ôsakin eñ lau samob sêlic. ²⁰ Ôkên nêñ ñaclai ñagêdô elom eñ, gebe lau
Israel nêñ gôlôac samob tañeñ wamu eñ. ²¹ Eñ naêkô dabuñwaga Eleasar lanôñnêm gebe
êtu kênac Urim gebe êtap Apômtaunê taê gêjam sa. Josua êjatu ma Israel nêñ gôlôac samob

* 24:25: Agag, ôlic Sam 1. 15:8-33.

sêsô-sêsa sêwiŋ eŋ.”²² Mose gêgôm biŋ, taŋ Apômtau kêjatu naŋ, ŋanô kêsa ma kêkôc Josua to gêwê eŋ jakêkô dabuŋwaga Eleasar to gôlôac samob laŋôŋnêm²³ ma gêu lêma gêsac eŋ to kêsakiŋ eŋ kêtôm Apômtau kêsôm gêjam Mose awa.

28:1–36:13 Biŋ tokaiŋ-tokaiŋ kêsêp môkêlatu tonec. Biŋ teŋ gebe da to daja, taŋ gêjac om to têm toê-toê ŋawae naŋ. Biŋ teŋ kêkanôŋ lauonêŋ lêŋ têtôc lemeŋŋa. Môkêlatu teŋ gêjac miŋ kêpi Israel sêjac siŋ gêdêŋ lau Midian ma sêku êsêac tuluŋa. Ruben agêc Gad nêŋ gôlôac ma Manasenê gôlôac ŋamakeŋ têtû wakac aŋga bu Jordan ŋagamêŋ gêmu oc kêpiŋa ŋamiŋ kêsêp môkêlatu teŋ. Môkêlatu teŋ kêsa gamêŋ to malac, taŋ lau Israel sêo lasê to sêlêwaŋ taŋ gêdêŋ sêwi Aiguptu siŋ e sêo lasê gamêŋ Kanaan naŋ, sa tomalageŋ. Môkêlatu ŋagêdô gêwa gamêŋ Kanaan ŋamadiŋ sa ma kêmasaŋ lêŋ sênac sam nom êndêŋ gôlôacmôkê ŋagêdôŋa. Biŋ ŋamuŋa kêmasaŋ biŋ sêmêtôc lauŋa to biŋ nomlênsêmŋa.*

---

* 27:23: Urim kêtû lau Israel nêŋ kapoac.

Daiteronomi

BINJSU NAKÛNINNA NABUKU

Gêdêñ tañ lau Israel nêñ intêna gamêñ sawaña kêdabinj gebe ênac pep nañ, êsêac sêô lasê lau Moab nêñ gamêñ ma sêmoa tonañ. Êsêac sêsaê gebe selom bu Jordan ma nasêsa gamêñ Kanaan ma sêjañgo su. Gêdêñ ñasawa tonañ Mose gêjac biñsu to gêjam mêtê nê lau ma ênê biñ tonañ kêsêp buku Daiteronomi tonec.

Buku tau ñasêbu aclê gêc awê gebe

1. Môkêlatu 1-4 Mose gêjac miñ kêpi gêñsêga, tañ lau Israel sêsaê gêdêñ tañ sêwi Aiguptu siñ e mênşêsa Moabnêñ gamêñ nañ. Eñ gêjac biñsu nê lau gebe taêñ ênam Anôtô gêwê êsêac anga gamêñ sawa tec tañeñ wamu eñ to sêsô eñ ñalabu.
2. Môkêlatu 5-28 Mose gêwa biñsu lemeñlu ñakôninña sa. Eñ gêlêñ biñ lau kêtü biñsu ñamataña ma gêjac biñsu lau gebe sênam sakinj Apômtau taugenj. Eñ taê gêjam biñsu toê-toê ñagêdô, tañ ênam gôlinj lau Israel nêñ lêñ anga gamên. tañ Anôtô gêjac mata gêdêñ êsêac nañ, amboac tonanjenj.
3. Môkêlatu 29-30 Mose gêlêñ biñ lau gebe taêñ ênam poac, tañ Anôtô kêmoatinj gêdêñ êsêac nañ, ñam ma kêjatu êsêac gebe sêlôc êtu tönj gebe sêñgôm biñ tau ñanô êsa.
4. Môkêlatu 31-34 Mose gêjam mec Josua gebe êjô eñ su ma êtu Anôtônê lau nêñ kasêga. Mose gêjam wê teñ ma kêlambinj Anôtô gebe eñ ñac ñañêñgosu. Su, go gêjam mec Israelnêñ gôlôacmôkê ma gêmac êndu anga Moabnêñ gamêñ, tañ gêc bu Jordan ñagamêñ gêmu oc kêpiña.

Buku tau ñalôtêna towae tonec gebe Anôtô têtac gêwiñ nê lau, tañ kêjalinj êsêac sa nañ, ma gêjam êsêac sa to gêjam mec êsêac. Nê lau taêñ ênam biñ tonañ ma têtac êwiñ to tañeñ wamu eñ gebe sêmoa matenj jali ma têtap Anôtônê moasinj sa ñapañ.

Ñamadinj towae tau gêc 6:4-6. Apômtau Jesu kêsam ñalô dabunj tonec gebe Biñsu kapôênj kêlêlêc ñagêdô su. Biñsu tau gebe “Têmtac êwiñ Apômtau, aômñem Anôtô, tonem ñalêlôm samuc ma nêñ katôm samuc ma nêñ ñaclai samuc êwiñ enjenj (Mat 22:37).”

Mose kêsôm Apômtaunê biñ, tañ gêjac mata anga Horeb nañ, lasê kêtiam

¹ Biñ tonec Mose kêsôm gêdêñ lau Israel samob anga Jordan ñamakenj ônêña gêdêñ tañ sêmoa gamêñ sawa Araba, tañ gêc gamêñ Paran to Topel ma Laban to Hesarot ma Disahab ñasawa kêkanônj gamêñ Sup nañ. ² Tasêlêñ anga lôc Horeb tasa intêna lôc Seirña e taô lasê malac Kades-Barnea ñasawa kêtôm bêc 11. ³ Ma gêdêñ jala kêtü 40 ñaajônj 11 ñabêc ñamataña Mose kêsôm biñ samob, tañ Apômtau kêjatu eñ nañ, lasê gêdêñ lau Israel. ⁴ Gêdêñ tañ Apômtau kêku kinj Amorña Sihon, tañ gêñgônj Hesbon ma kinj Basanna Og, tañ gêñgônj Astarot to Edriña nañ, tulu. ⁵ Anga gamêñ Moabña, tañ gêc Jordan ñamakenj ônêña nañ, Mose gêjac m gebe êwa biñsu tonec sa gebe ⁶ “Apômtau, aêacnêñ Anôtô, kêsôm gêdêñ aêac anga lôc Horeb gebe ‘Amac amoa lôc tonec kêtômgaç. ⁷ Andi ma anac têku nêñ lêñ êtiam ma asêlêñ ana lau Amor nêñ gamêñ ñabau to êndêñ êsêacnêñ lau jabañña, tañ sêñgônj Araba ma gamêñ ñabau to gaboañ ma Negeb to gwêctali ma gamêñ Kanaan to Lebanon e êndêñ bu kapôênj Euprat nañ. ⁸ Alic acgom, aê kakêñ nom tonañ gêdêñ amac sugac. Asô ana ma akôc ma awê kainj nom, tañ Apômtau kêtôc lêma ma gêjac mata gêdêñ amac tamemi, gêdêñ Abraham agêc Isak ma Jakob gebe êkêñ êndêñ êsêac to nêñ wakuc, tañ têtanduguc êsêac nañ.’”

1:9–3:39 Mose taê gêjam gêñsêga ñagêdô, tañ kêsa gêdêñ tañ lau Israel sêwi lôc Sinai siñ jasêwê sêmoa gamêñ sawa nañ.

4

Mose gêjac biñsu lau Israel gebe tañeñ wamu Anôtônê biñ

¹ Go Mose kêsôm kêtiam gebe “O Israel, galoc akêñ tañem ñagôliñ to biñsu, tañ jandôn êndên amac nañ, ma anğôm ñanô êsa gebe amoa matem jali ma asa gamêñ, tañ Apômtau, amac tameminêñ Anôtô gebe êkêñ êndên amac nañ, ana ma awê kain gamêñ tau êtu nêñ gamêñ. ² Anac têku biñ, tañ aê kajatu amac nañ ñateñ atom to akôc ñalô teñ su atom amboac tonanğen. Anğôm Apômtau, amacnêñ Anôtô, nê biñsu, tañ kajatu amac nañ, ñanô êsa. ³ Amac taôm alic gêñ, tañ Apômtau gêgôm anğa Bal-Peor nanğac. Lau samob, tañ sêsap Bal anğa Peorña tôn nañ, Apômtau, amacnêñ Anôtô gesen êsêac su anğa amac ñalêlôm. ⁴ Mago amac, tañ asap Apômtau, amacnêñ Anôtô, tôn ñajana nañ, tec amoa matem jali e mênğedên galoc. ⁵ Alic acgom, aê kadôn ñagôliñ to biñsu gêdên amac kêtôm Apômtau, aênoc Anôtô, kêjatu aê, gebe amac anğôm ñanô êsa anğa gamêñ, tañ oc asa gebe awê kain êtu amacnêñ gamêñ nañ. ⁶ Amboac tonan ajop biñsu tau ñapep ma anğôm ñanô êsa, gebe biñsu tonan êwaka amacnêñ kauc to nêñ ajala mêtêña sa êndên tentenlatu sêlic. Êsêac embe sênô ñagôliñ samob tonan ñai, oc sêsôm gebe ‘Lau-m kapôên tonan êsêac lau tokauc ma lau sêjala mêtêña biññanôgoc.’ ⁷ Biññanô, lau-m kapôên ondoc oc nêñ anôtô gêmoa êsêac ñagala kêtôm Apômtau, aêacnêñ Anôtô, gêmoa aêac ñagala gêdên têm samob, tañ awen gêjac en nañ. ⁸ Ma lau-m kapôên ondoc oc têtap ñagôliñ to biñsu gêdên sa, kêtôm biñsu samob, tañ ocsalô tonec kakêñ gêdên amac nañ.

Israel taên ênam biñ samob, tañ kêsa anğa lôc Horeb nañ

⁹ “Mago ôlic taôm to ojop katôm ñapep. Ôliñ biñ, tañ gôlic ña matamanô nañ, siñ atom, ma taêm ênam biñ tonan êtôm bêc ômoa matam jaliña samob. Ônac miñ biñ tau êndên nêñ gôlôac to nêñ gôlôacnêñ gôlôac. ¹⁰ Gêdên bêc, tañ kôkô Apômtau, aômñem Anôtô, lanônemña anğa Horeb nañ, Apômtau kêsôm gêdên aê gebe ‘Ôkac lau sa dêndên aê sêmên gebe jakêñ êsêac sênô ñoc biñ ma jandôn êsêac gebe têtêc aê êtôm bêc samob, tañ sêmoa mateñ jali anğa nom nañ, ma têndôn biñ tau êndên nêñ gôlôac amboac tonanğen.’ ¹¹ Ma amac tec atu gasuc jaakô lôc ñalabu. Ma ja gelom anğa lôc tau e jagêdên undambê, tañ ñakesec to tao ma gêsunbôm kêkôm auc nañ. ¹² Go Apômtau awa kêsa gêdên amac anğa ja ñalêlôm. Amac anô biñ ñakicsêa, mago alic ñanô atom, anô awagen. ¹³ Ma en geoc nê poac lasê gêdên amac ma kêjatu amac, gebe ajop. Poac tau biñsu 10, tañ en keto kêsêp poc tapa luagêc. ¹⁴ Ma Apômtau kêjatu aê gêdên bêc tonan gebe jandôn ñagôliñ to biñsu êndên amac, gebe anğôm biñ tau ñanô êsa anğa gamêñ, tañ oc asa ana nañ, gebe awê kain êtu amacnêñ gamêñ.

Lau Israel sejop taun êndên anôtôi jaba

¹⁵ “Amboac tonan ajop taôm ñapep. Gêdên bêc, tañ Apômtau awa kêsa gêdên amac anğa ja ñalêlôm anğa Horeb nañ, amac alic ñanô teñ atom. ¹⁶ Amboac tonan alic taôm gebe anğôm biñ alôb-alôb ma asap gêñ tokain-tokain ñakatu êtu taômña atom. Asap gwam ñac me awê ñakatu atom. ¹⁷ Asap bôc nomña to moc, tañ gêlôb gêmoa umbon ñalabu nañ, ñateñ ñakatu atom. ¹⁸ Asap gêñ, tañ kêgalab gêmoa nom nañ, to i, tañ gêmoa bu nom ñalêlômña nañ, ñateñ ñakatu atom. ¹⁹ Ma embe ôc matamanô sa e ôlic oc to ajôn ma utitalata ma undambê ñagêlôn samob, go êlêtôm aôm e oteñ mec to ônam sakin gêñ tau atom. Apômtau, aômñem Anôtô, kêkêñ gêñ tau gêdên lau samob, tañ sêmoa umbon ñalabu nañ, sêwê kain. ²⁰ Mago Apômtau kêkôc amac ma gêwê amac asa anğa Aiguptu, tañ kêtun amac kêtôm ja gen ki gêwê nañ, amên, gebe atu en taugen nê lau, kêtôm tañ amoa e gêdên galoc. ²¹ Ma Apômtau têtac ñandan gêdên aê kêtun amacña. En kêtôc lêma ma kêsôm kêtun tôn gebe aê jalom bu Jordan atom ma jasa gamêñ ñajam, tañ Apômtau, amacnêñ Anôtô, gebe êkêñ êndên amac êtu nêñ nomlênsêm nañ atom. ²² Tec aê jamac êndu anğa gamêñ tonec, jalom Jordan atom. Amac taômgen alom e awê kain gamêñ ñajam tau êtu amacnêñ gamêñ.

²³ Amboac tonan ajop taôm ma alij poac, tañ Apômtau, amacnêm Anôtô, kêmoatinj gêdên amac nan, sij atom. Asap gêñ tokainj-tokainj ñakatu atom, Apômtau, amacnêm Anôtô, gêjac jao gebe anjom atom. ²⁴ Gebe Apômtau, aômnnêm Anôtô, en ja êndanjac gêñña, en Anôtô, tañ gêjam lêmuj nê gêñ, gebe têtac êwiñ en taugenj.

²⁵ “Amac embe akac gôlôac to gôlôacnênj gôlôac lasê to atu wakac anja gamênj tônê ma embe asap gêñ tokainj-tokainj ñakatu êtu gwam to anjom gêñ, tañ Apômtau, amacnêm Anôtô, êlic amboac gêñ alôb-alôb nan, e êngôm en têtac ñandanj êsa, ²⁶ go ocsalô tonec jakalem lau undambê to nom sênô gebe amac malemmê wenj tagen anja gamênj, tañ êtu amacnêm gamênj êndênj tañ alom bu Jordan nan. Amac oc amoa gamênj tau ñasawa baliñ atom, oc ananja samucgenj. ²⁷ Ma Apômtau êsa amac êlij-êlij asêp lau tomôkê-tomôkê ñalêlôm. Ma amac, tañ Apômtau kêpalip amac asêp lau tomôkê-tomôkê ñalêlôm nan, nêm lau ñapopocgenj oc gacgenj sêmoa lau tomôkê-tomôkê ñasawa. ²⁸ Ma anja tônê oc anam sakinj anôtôi, tañ ñamalac lemenj sêsap kêsêp ka to poc nan. Anôtôi tonanj sêlic gamênj atom, sênô binj atom, senj gêñ atom, sênju gêñ ñamalu atom. ²⁹ Mago anja lau tomôkê-tomôkê ñalêlôm aôm oc onsom Apômtau, aômnnêm Anôtô. Ma aôm embe onsom en tonêm ñalêlôm samuc ma nêm katôm samuc, oc ôtap en sa. ³⁰ Êndênj bêc ñamu embe gêñwapac samob êpi aôm e ôpô lêna ñanô, go ômu ôndênj Apômtau, aômnnêm Anôtô, ôna ma tañam wamu en awa. ³¹ Gebe Apômtau, aômnnêm Anôtô, en Anôtô taê walôña. En oc êwi aôm sij to ensenj aôm su ma êlij poac, tañ kêmoatinj gêdênj tamemi to kêtôc lêma nan, sij atom.

³² “Ôkip têm, tañ gêjaña su to gêmuj aôm nan, ñabinj sa acgom. Ônac m êndênj bêc Anôtô kêkênj ñamalac sêmoa nom nan ma ôtu kênac lau, tañ sênjônj umbonj ñalabu ñamakenj tonecña e êndênj ñamakenj tônênja nan, gebe gêñsêga amboac tonec oc kêsa ma lau sênô binj tenj amboac tonec ñawae su me masi. ³³ Lau-m tenj sênô Anôtô awa kêsa anja ja ñalêlôm gêmênj kêtôm aôm gônô, ma sêmoa matenj jali me. ³⁴ Me anôtô tenj gêmoa, tañ kêsaê gebe naêjanjo lau-m tenj su anja lau-m tenj ñalêlôm êtu en taña ma kêsaê êsêac to gêgôm gêñtalô ma gêñsêga to gêjac sij ña lêma ñajaña, tañ kêmetôc nan, ma kêtakê êsêac ña gêñwapac kainj tenj kêtôm Apômtau, amacnêm Anôtô, gêgôm kêtû amacña anja Aiguptu, amac taôm matemanô alic nan, me. ³⁵ Enj kêtôc binj samob tonanj gêdênj aôm, gebe ôjala gebe Apômtau en Anôtô binjnanôgenj, ma anôtô tenj gêmoa gêwiñ atomanô. ³⁶ Enj kêkênj aôm gônô en awa kêsa anja undambê gebe êndônj aôm ma kêkênj aôm gôlic ênê ja kapôênj anja nom to gônô ênê binj kêsa anja ja ñalêlôm. ³⁷ Enj têtac gêwiñ aôm tamami to kêjalij êsêacnênj wakuc sa, ma gêwê aôm kôsa anja Aiguptu gômôênj. Enj tau gêmoa gêwiñ aôm ma gêgôm gêñ tonanj ña nê ñaclai kapôênj. ³⁸ Enj kêjanda lau-m kapôênj-kapôênj to ñajaña sêlêlêc aôm su gêmuj aôm, gebe êwê aôm ôsa êsêacnênj gamênj ôna ma êkênj gamênj tau êtu nêm nomlênsêm, kêtôm tec gêc galoc nec. ³⁹ Amboac tonanj ocsalô tonec ôjala ma taêm ênam binj tau ênêc nêm ñalêlômgenj gebe Apômtau taugenj en undambê to nom ñaAnôtô. Anôtô tenj gêmoa atom. ⁴⁰ Kêtû tonanña aôm ôngôm ênê ñagôlij to biñsu, tañ ocsalô tonec kajatu aôm nan, ñanô êsa gebe aôm to nêm gôlôac, tañ sêndanjac aôm nan, amoa ñajam to anjônj ñasawa ñênjenj anja gamênj, tañ Apômtau, aômnnêm Anôtô, êkênj êndênj aôm endenj tônjenj nan.”

4:41–5:33 *Ñasêbu tonec teto malac, nanj sêsam têtû malac sê lamunja anja Jordan ñamakenj oc kêpiña nan, ñaê, go têdênanj Biñsu Lemenju ñakônijnja kêtiam (alic Eksodus 20).*

6

Biñsu towae

¹ Go Mose kêsôm gebe “Biñsu to ñagôlij ma jatu tau, tañ Apômtau, amacnêm Anôtô kêjatu aê, gebe jandônj êndênj amac gebe anjom ñanô êsa anja gamênj, tañ alom ana gebe awê kainj êtu amacnêm gamênj nan, tonec. ² Gebe aôm ma latômi to dêbômi atêc Apômtau, aômnnêm Anôtô, ma anjom biñsu to ñagôlij samob, tañ kajatu amac nan, ñanô êsa êndênj

nêm têm amoa matem jaliņa, gebe anğôñ ñasawa ñêngeñ anğa nom. ³ Amboac tonañ amac lau Israel, anğô biñsu tau to anğôm ñanô êsa ñapep, gebe amoa ñajamgeñ ma atu taêsam anğa gamêñ, tañ su to lêp keselen nañ, êtôm tañ amac tameminêñ Anôtô gêjac mata gêdêñ amac nañ.

⁴ “O Israel, ôkêñ tañammañ. Apômtau, aêacnêñ Anôtô, eñ Apômtau tageñ. ⁵ Têmtac êwiñ Apômtau, aômnêm Anôtô, tonêm ñalêlôm samuc ma nêm katôm samuc ma nêm ñaclai samuc. ⁶ Ma oto biñ, tec galoc jajatu aôm nec, êsêp nêm ñalêlôm. ⁷ Ôndôn biñ tau êndêñ nêm gôlôac ma embe ôlêwan taôm ôngôn nêm andu me ôsêlêñ ômoa intêna me êndêñ noc ônêc bêc to ôndi saña nañ, ôsôm biñ tau ñakôninña amboac tonanğeñ. ⁸ Ôkic biñ tau tôn êpi lêmam êtu ñabelo to ombec biñ tau êtôm ñatalô. ⁹ Oto biñ tau êpi nêm andu ñasagințêkwa sacgêdôña to êpi nêm katam tau.

¹⁰ “Êndêñ tañ Apômtau, aômnêm Anôtô, êwê aôm naô lasê gamêñ, tañ eñ kêtôc lêma gêdêñ tamami Abraham agêc Isak ma Jakob gebe êkêñ êndêñ aôm nañ, ma êkêñ malac kapôêñ to ñajam, tañ aôm kôkwê atom nañ, ¹¹ ma êkêñ andu toawa tokaiñ-tokaiñ, tañ aôm kotoc gêc andu tau atom nañ, ma êkêñ kôm wain to katêkwiña, tañ aôm kôsê atom nañ, ma êndêñ tañ ôniñ gêñ tau e êôc aôm tôn nañ, ¹² Ojop taôm gebe ôliñ Apômtau siñ atom, gebe eñ tec gêwê aôm kôsa anğa gamêñ Aiguptuña, tañ kêtôm andu kapoacwalôña nañ, gômôêñ. ¹³ Ôtêc Apômtau, aômnêm Anôtô, to ônam sakiñ eñ ma ôtôc lêmam ña ênê ñaê. ¹⁴ Andanğuc lau tomôkê-tomôkê, tañ sêgi amac auc nañ, nêñ anôtôi jaba atom, ¹⁵ gebe Apômtau, amacnêm Anôtô, tañ gêmoa amac ñalêlôm nañ, gêjam lêmuñ nê lau, gebe têtac êwiñ eñ taugen. Embe andanğuc anôtôi jaba, oc Apômtau, amacnêm Anôtô, têtac ñandan êsa êndêñ amac e enseñ amac su anaña anğa nom.

¹⁶ “Ansaê Apômtau, amacnêm Anôtô, amboac asaê eñ anğa Masa nec atom. ¹⁷ Anğôm Apômtau, amacnêm Anôtô, nê biñsu to ñagôliñ ma jatu, tañ kêjatu amac nañ, ñanô êsa. ¹⁸ Ma ôngôm gêñ gêdêñ to ñajam ênac Apômtau mataanôgeñ ômoa ñajamgeñ ma ôsa gamêñ ñajam ôna gebe ôwê kaiñ êtu aômnêm gamêñ êtôm Apômtau kêtôc lêma, gebe êkêñ êndêñ tamami. ¹⁹ Eñ êjanda nêm ñacjo êmuñ aôm êtôm eñ tau gêjac mata.

²⁰ “Embe latôm êtu kênac aôm êtu ñamu gebe ‘Biñsu to ñagôliñ ma jatu, tañ Apômtau, aêacnêñ Anôtô, kêjatu amac nañ, ñam amboac ondoc,’ ²¹ go ôsôm êndêñ latôm gebe ‘Aêac atu Paraonê sakiñwaga, ma Apômtau gêwê aêac ña lêma ñajana asa anğa Aiguptu amêñ. ²² Ma Apômtau kêtôc gêñtalô to gêñsêga kapôêñ, tañ kêtakê lau Aiguptu ma Parao to nê gôlôac samob gêdêñ aêac matenjanô alic. ²³ Mago eñ gêwê aêac asa anğa ônê amêñ, gebe êkêñ aêac naaô lasê gamêñ, tañ kêtôc lêma gêdêñ tamenji, gebe êkêñ êndêñ aêac nañ. ²⁴ Ma Apômtau kêjatu aêac gebe danğôm ênê biñsu samob tonec ñai ñanô êsa to tatêc Apômtau, aêacnêñ Anôtô, gebe tamoa ñajam ñapan ma eñ ejop aêac tamoa maten jali êtôm tec galoc tamoa nec. ²⁵ Ma aêac embe danğôm biñsu samob tonañ ñanô êsa e ñapepgeñ takô Apômtau, aêacnêñ Anôtô, lanğônêmña êtôm tec kêjatu aêac nec, go tatu lau gêdêñ.’

7

Anôtônê lau dabuñ

¹ “Êndêñ tañ Apômtau, aômnêm Anôtô, êwê aôm ô lasê gamêñ, tañ galoc kopen gômoa nañ, gebe ôwê kaiñ êtu aômnêm gamêñ nañ, eñ oc êjanda lau tomôkê-tomôkê êmuñ aôm. Eñ êjanda lau-m 7, tañ nêñ namba to ñaclai kêlêlêc aômnêm su nañ, lau Het to Girgas ma Amor to Kanaan ma Peres to Hib ma Jebus. ² Ma êndêñ tañ Apômtau, aômnêm Anôtô, êkêñ êsêac sêsêp aôm lêmam ma aôm ôku êsêac tulu nañ, onseñ êsêac su samucgeñ sênaña. Ômoatiñ poac ôwiñ êsêac to taêm walô êsêac atomanô. ³ Ômansañ biñ awê to ñac sênam taunña ôwiñ êsêac atom. Ôkêñ latômio sênam êsêac latunji atom to ôkôc êsêac latunjo sênam aôm latômi atom. ⁴ Gebe êsêac oc sênam latômi ôkwi e sêndanğuc aê êtiam atom ma sênam sakiñ anôtôi jaba. Embe amboac tonañ, go Apômtau têtac ñandan êsa êndêñ amac e enseñ

amac su anaja seben. ⁵ Anjom êsêac amboac tonec gebe ansej nêj altar su to atuc nêj alêpoc popoc ma asap nêj gwam tulu to akêj nêj anôtôi jaba nêj jakatu êsa ja êni su.

⁶ “Gebe amac atu Apômtau, amacnêm Anôtô, nê lau dabuj. Apômtau, amacnêm Anôtô, kêjaliñ amac sa anja lau tomôkê-tomôkê nomja samob, gebe atu en taugen nê lau. ⁷ Apômtau têtac gêwiñ amac to kêjaliñ amac sa kêtû nêm namba kapôênj kêlêlêc lau-m ngêdô nêj suja nec atom. Masi, amacnêm namba saujanô kêlêlêc lau tomôkê-tomôkê samob nêj su. ⁸ Apômtau gêwê amac ja lêma njajaja asa amêj ma kêgaboac amac su anja andu kapoacwalôja to anja kin Aiguptuja Parao lêma, gebe en têtac gêwiñ amac ma gêgôm biñ, tañ kêtôc lêma gêdêj amac tamemi nañ, njanô kêsa. ⁹ Amboac tonaj ajala gebe Apômtau, amacnêm Anôtô, en Anôtô njanô. En Anôtô njanêj, tañ kêsap nê poac tôj ma têtac gêwiñ êsêac, tañ têtac gêwiñ en ma sêmansaj ênê biñsu nañ, oc êmoasiñ êsêac gôlôac to gôlôac njêngeñ êna. ¹⁰ Mago Anôtô êkêj ngêjô êndêj êsêac, tañ têtac gedec en nañ, êpi êsêac tauñ ôliñ ma ensej êsêac su. En ê lau, tañ têtac gedec en nañ, nêj biñ tôj atom. Masigoc, êkêj ngêjô êpi êsêac tauñ ôliñ solopgeñ. ¹¹ Amboac tonaj ôngôm biñsu to ngôliñ ma jatu, tañ galoc kajatu aôm nañ, njanô êsamañ.

Anôtô ênam mec lau tañej wamuja

¹² “Anjô to anjom ngôliñ tonaj njanô êsa, ma Apômtau, amacnêm Anôtô, êsap poac tau tôj to têtac êwiñ amac êtôm kêtôc lêma gêdêj tamemi. ¹³ En oc têtac êwiñ aôm ma ênam mec aôm to êngôm aôm ôtu taêsam. En ênam mec aôm ôlim njanjanô to nêm nom njanô amboac polom to wain ma katêkwi. En ênam mec nêm bulimakao têtû taêsam to domba njalatu amboac tonaj. En êngôm gêj tau anja gamêj, tañ kêtôc lêma gêdêj tamami, gebe êkêj êndêj aôm nañ. ¹⁴ En ênam mec aôm êlêlêc lau-m ngêdô samob su. Nêm njacwaga samob sêka gôlôac lasê to nêm lauo kapoac teñ sêmoa atom. Ma nêm bulimakao samob sêsu njalatu amboac tonajen. ¹⁵ Apômtau gebe êmbalaj gêmac tokaiñ-tokaiñ auc êndêj aôm ma lau Aiguptu nêj gêmac, tañ ajala kêtû tôj nañ, njateñ êtap aôm sa atom. Ma Apômtau ênac lau samob, tañ têtac gedec aôm nañ, ja gêmac tau tonaj. ¹⁶ Aôm onseñ lau-m samob, tañ Apômtau, aômnêm Anôtô, êkêj êsêp aôm lêmam nañ, su. Taêm walô êsêac atom to ônam sakiñ nêj anôtôi atom amboac tonajen, gebe oc êtu lakô ênac aômja.

¹⁷ “Aôm moae ôsôm êndêj taôm gebe ‘Lau-m tonec nêj namba kêlêlêc aênoc su, oc jajanda êsêac amboac ondocgeñ.’ ¹⁸ Ôtêc êsêac atom. Taêm ênam gêj, tañ Apômtau, aômnêm Anôtô, gêgôm gêdêj Parao to gamêj Aiguptuja samucgeñ nañ. ¹⁹ Taêm ênam gêjwapac to gêjsêga ma gêjtalô, tañ matamanô gôlic nañ, ma taêm ênam Apômtau, aômnêm Anôtô, lêma njajaja, tañ kêmetôc ma gêwê aôm kôsa gômôênj nañ. Apômtau, aômnêm Anôtô, oc êngôm lau-m samob, tañ aôm kêtêc êsêac nañ, êtôm tonaj. ²⁰ Ma en êngôm gêj teñ êlêlêc su êwiñ, en êsakiñ banic kapôênj-kapôênj êndêj êsêac e enseñ lau njapopoc, tañ gacgeñ sêmoa to sêsiñ tauñ êndêj aôm nañ, su amboac tonajen. ²¹ Ôtêc êsêac atom, gebe Apômtau, aômnêm Anôtô, gêmôa aôm njalêlôm. En Anôtô kapôênj ma kaiñ teñ. ²² Ma Apômtau, aômnêm Anôtô, oc êtiñ lau-m tonaj su malô-malô êmuñ aôm. Aôm oc ôtôm gebe onseñ êsêac su sep tageñ atom. Embe ôngôm, oc bôc saleñja têtû taêsam ma sêkêj wapac aôm. ²³ Mago Apômtau, aômnêm Anôtô, oc êkêj êsêac sêsêp aôm lêmam ma êlênsôj êsêac e nêj meloco êsa ma sênaja. ²⁴ En oc êkêj êsêacnêj kin sêsêp aôm lêmam ma aôm onseñ êsêacnêj njê su anja nom. Nac teñ êtôm gebe êkô aôm auc atom e onseñ êsêac samob su. ²⁵ Ôkêj êsêacnêj anôtôi gwam ja êni su. Matam katu silber to gold, tañ kêtû jakatu tau ngêlôj nañ, ma ôkôc su atom, gebe oc êtu lakô ênac aômja, gebe Apômtau, aômnêm Anôtô, gêlic gêj tonaj amboac gêj alôb-alôb. ²⁶ Ôkêj gêj alôb-alôb êsô nêm andu êna atom. Apômtau kêpuc boa gêj tau ma en oc êpuc boa aôm amboac tonajen. Ôlic gêj tau amboac gêj njatêmui to alôb-alôb, gebe Apômtau kêpuc boa gêj tau su.

8

Lau Israel têtap nêḡ gamêḡ ḡajam sa

¹ “Aḡop ḡapeḡ gebe aḡḡôm biḡsu samob, taḡ galoc kajatu amac naḡ, ḡanô êsa, gebe amoa matem jali to atu taêsam ma asa gamêḡ, taḡ Apômtau, amacnêḡ Anôtô, kêtôc lêma gebe êkêḡ êndêḡ tamemi naḡ, e awê kainḡ gamêḡ tau êtu amacnêḡ gamêḡ. ² Ma taêm ênam intêna samob, taḡ Apômtau, aômḡnêḡ Anôtô, ḡêwê aôm ḡêdêḡ taḡ ḡômoa gamêḡ sawa kêtôm jala 40 naḡ, gebe êkôninḡ aôm to ênsaê aôm e êjala biḡ, taḡ ḡêc nêḡ ḡalêlôm naḡ, ma êjala aôm oc ôḡḡôm ênê biḡsu ḡanô êsa me masi. ³ Eḡ kêkôninḡ aôm to kêkêḡ mo ḡêḡô aôm, go kêkêḡ mana, taḡ aôm ḡôjam kauc naḡ, ḡêdêḡ aôm goeḡ. Aôm tamami sêjam kauc mana amboac tonanḡeḡ. Eḡ ḡêḡôm ḡêḡ tonanḡ, gebe ôjala gebe mo tageḡ ḡêôc ḡamalac tôḡ atom. Biḡ samob, taḡ kêsas aḡḡa Apômtau awa nanḡeḡ, tec ḡêôc ḡamalac tôḡ. ⁴ ḡêdêḡ jala 40 tonanḡ aômḡnêḡ ḡakwê, taḡ kôsô naḡ, kêtû manê atom ma amkainḡ kêtinḡ atom amboac tonanḡeḡ. ⁵ Amboac tonanḡ ôjala ênêc nêḡ ḡalêlômḡeḡ, gebe Apômtau, aômḡnêḡ Anôtô, kêmêtôc aôm kêtôm ḡac teḡ kêmêtôc latu. ⁶ Tec ôḡḡôm Apômtau, aômḡnêḡ Anôtô, nê biḡsu ḡanô êsa ma ôsas ênê lêḡ to ôtêc eḡeḡ. ⁷ Biḡḡanô, Apômtau, aômḡnêḡ Anôtô, ḡêwê aôm, gebe naô lasê gamêḡ ḡajam teḡ. Bu to bumata kêpoac gamêḡ tau, ma bu kêpulu aḡḡa ḡaboanḡ to lôc. ⁸ ḡêḡ tokainḡ-tokainḡ ḡêjam ḡanô ḡajam aḡḡa nom tau. Polom to jaḡḡom ma wain to jambô ma ainḡ to katêkwi ma lêp. ⁹ Aḡḡa gamêḡ tonanḡ aôm ôninḡ polom e êôc aôm tôḡ ma ôpô lêna ḡêḡ teḡ atom. Gamêḡ tau ḡapoc ḡêdêḡ ki jejec ma aôm oc ôkwê ki kokoc aḡḡa gamêḡ tau ḡalôc. ¹⁰ Aôm ôninḡ ḡêḡ e êôc aôm tôḡ ma ôlambinḡ Apômtau, aômḡnêḡ Anôtô, gebe kêkêḡ gamêḡ ḡajam ḡêdêḡ aôm.

Lau Israel seḡop taunḡ gebe sêlinḡ nêḡ Anôtô sinḡ atom

¹¹ “Oḡop taôm gebe ôlinḡ Apômtau, aômḡnêḡ Anôtô, sinḡ atom. Amboac tonanḡ ôḡḡôm ênê biḡsu to ḡaḡôlinḡ ma jatu, taḡ galoc kajatu aôm naḡ, ḡanô êsa. ¹² Aôm embe ôninḡ ḡêḡ e êôc aôm tôḡ to ôḡḡôn andu ḡajam, taḡ kôkwê naḡ, ¹³ ma embe nêḡ bulimakao to domba ḡatonḡ têtû taêsam ma nêḡ silber to gold êtu kapôêḡ to nêḡ ḡêḡ samob êtu taêsam, ¹⁴ go nêḡ ḡalêlôm etoc tau sa e ôlinḡ Apômtau, aômḡnêḡ Anôtô, sinḡ atom, gebe eḡ tec ḡêwê aôm kôsas aḡḡa Aiguptu, taḡ kêtû andu kapoacwalôḡa naḡ, ḡômôêḡ. ¹⁵ Eḡ ḡêwê aôm golom-golom gamêḡ sawa kapôêḡ to kainḡ teḡ. Moac ḡaclai to alidêbu sêmoa gamêḡ tau ma bu masi e nom ḡêôc kêkôc-kêkôc. Mago eḡ kêkêḡ bu kêsas poctêmui aôm ḡônôm. ¹⁶ Eḡ ḡêlôm aôm aḡḡa gamêḡ sawa ḡa mana, taḡ tamami sêjam kauc naḡ, gebe êkôninḡ to ênsaê aôm, ma êmoasinḡ aôm êtu ḡamu. ¹⁷ Ôlic taôm gebe ôsôm biḡ tonec ênêc nêḡ ḡalêlôm gebe Aêḡoc ḡaclai to lemoc ḡajana kêkêḡ aê katu ḡac tolêlôm, nec atom. ¹⁸ Taêm ênam Apômtau, aômḡnêḡ Anôtô, gebe eḡ tec kêkêḡ ḡaclai ḡêdêḡ aôm, tec kôtû ḡac tolêlôm. Eḡ ḡêḡôm ḡêḡ tau gebe êḡḡôm poac, taḡ kêmoatinḡ ḡêdêḡ tamami naḡ, ḡanô êsa amboac asaê galoc. ¹⁹ Galoc aê jakêḡ puc aôm, gebe aôm embe ôlinḡ Apômtau, aômḡnêḡ Anôtô, sinḡ to ôndanḡuc anôtôi jaba ma ônam sakinḡ êsêac to oteḡ mec êndêḡ êsêac, go ônaḡa biḡḡanôḡeḡ. ²⁰ Aôm embe taḡam wamu Apômtau, aômḡnêḡ Anôtô, awa atom, oc ônaḡa ôtôm lau tomôkê-tomôkê, taḡ Apômtau kêsêlêḡ ḡêmuḡ aôm ma gesêḡ êsêac su naḡ.

9

Apômtau oc enseḡ bu-m Kanaanḡa su

¹ “O Israel, ôḡô acgom, galoc aôm ḡobe olom bu Jordan gebe naôsas gamêḡ tau ma ôjanda lau tomôkê-tomôkê kapôêḡ to ḡajana sêlêlêc aôm su ma ôku malac kapôêḡ totunḡbôm balinḡ, taḡ ḡatêpôê jadinḡeḡ undambê naḡ, tulu. ² Oc ôjanda lau Anakim. Aôm kôjala êsêac gebe lau-m kapôêḡ to lau waso-waso. Aôm ḡônô lau sêsôm biḡ kêpi êsêac gebe ‘Asa oc êtôm gebe êkô ḡajana êtu Anak latuinḡa.’ ³ Amboac tonanḡ galoc ôjala, gebe Apômtau, aômḡnêḡ Anôtô, elom êmuḡ aôm. Eḡ kêtôm ja, taḡ kêdanḡac ḡêḡ naḡ. Eḡ êsêlêḡ êmuḡ aôm ma enseḡ êsêac

su to êku êsêac tulu, tec aôm ôjanda êsêac to onsenj êsêac su sebenj êtôm Apômtau, aômnnêm Anôtô, gêjac mata gêdênj aôm.

⁴ “Êndênj tanj Apômtau, aômnnêm Anôtô, êsêlênj êmuñ aôm ma êjanda êsêac su nanj, ôsôm binj tonec ênêc nêm ñalêlôm gebe Apômtau kêkênj gamênj tonec kêtû aêacnênj gamênj gêjô aêacnênj ñajam nec atom. Apômtau êsêlênj êmuñ aôm to êjanda lau-m tonanj su êtu êsêacnênj secña. ⁵ Aôm ôsa gamênj tonec e êtu aômnnêm gamênj êtu nêm binj gêdênjña me êtu nêm ñalêlôm ñakênkênjña atom, masianô. Apômtau, aômnnêm Anôtô, êsêlênj êmuñ aôm ma êjanda lau-m tonanj êtu êsêacnênj secña. Ma tenj, enj gebe êngôm binj, tanj kêtôc lêma gêdênj tamamî Abraham agêc Isak ma Jakob nanj, ñanô êsa.

Lau Israel sêli awen sa anga lôc Horeb

⁶ “Amboac tonanj ôjala gebe Apômtau, aômnnêm Anôtô, êkênj gamênj ñajam tonec êtu aômnnêm gamênj êtu nêm binj gêdênjña atom, gebe aôm ñac gêsômtekwa ñatonj. ⁷ Taêm ênam ma ôlinj sinj atom, gebe gôgôm Apômtau, aômnnêm Anôtô, têtac ñandanj kêsâ anga gamênj sawaña. Gêdênj tanj awi Aiguptu sinj e mênjaô lasê gamênj tonec nanj, ali awem sa gêdênj Apômtau ñapanj. ⁸ Amac agôm Apômtau têtac ñandanj kêsâ anga lôc Horeb e têtac ñandanj ñanô ma gebe ensenj amac su. ⁹ Aê kapi lôc gaja gebe jakôc poc tapa. Poc tapa tau poac, tanj Apômtau kêmoatinj gêdênj amac nanj, ñapoc tapa. Aê gamoa lôc gelenja 40 to gêbêcauc 40 ma gaenj to ganôm gênj tenj atom. ¹⁰ Ma Apômtau kêkênj poc tapa luagêc tonanj gêdênj aê. Anôtô tau lêma keto binj kêsêp. Enj keto binj samob, tanj kêsôm gêdênj amac kêsâ anga ja ñalêlôm gêmênj gêdênj bêc, tanj akac sa amoa lôc nanj. ¹¹ Gelenja 40 to gêbêcauc 40 gêbacnê, go Apômtau kêkênj poc tapa luagêc, tanj kêtû poac tau ñapoc tapa nanj, gêdênj aê. ¹² Go Apômtau kêsôm gêdênj aê gebe ‘Ajôc, ôndi, ôsêp sebenj ôna, gebe nêm lau, tanj gôwê êsêac anga Aiguptu sêmênj nanj, sêgôm sec. Êsêac sêwi intêna, tanj aê kajatu êsêac gebe sêsa nanj, sinj sebenj. Êsêac sêpac ki gêwê ma sêmasanj nêñ ñakatu tenj.’

¹³ “Ma Apômtau kêsôm binj tenj gêwiñ gêdênj aê gebe ‘Aê galic lau tônê ma kajala êsêac gebe lau gêsuntêkwa ñatonj sec. ¹⁴ Ôwi aê sinj gebe jansenj êsêac tonênj ñaêgenj su anga umbonj ñalabu. Go jakênj aôm ôtu lau-m kapôênj to ñajaña ôlêlêc êsêac su.’ ¹⁵ Amboac tonanj aê kasêp anga lôc gamênj, ma ja kêsâ lôc tau. Ma aê kakôc poc ñapoc tapa luagêc ña lemoc lulugenj. ¹⁶ Go galic gênj tau. Amac agôm sec gêdênj Apômtau, amacnêm Anôtô. Amac apac ki gêwê ma amasanj nêm bulimakao ñalatu ñakatu to awi intêna, tanj Apômtau kêjatu amac gebe asaña nanj, sinj sebenj. ¹⁷ Tec aê kakôc poc tapa luagêc tau ña lemoc lulugenj ma kabalinj gênj tau sinj e gêjac popoc gêc amac lanjômnnêmña. ¹⁸ Go aê gau tau gaêc Apômtau lanjônêmña gelenj 40 to gêbêcauc 40 kêtôm gagôm gêdênj ñasawa tenj su. Aê gaenj to ganôm gênj tenj atom kêtû amacnêm sec samob, tanj agôm nanjña. Amac asa lênj, tanj gêjac Apômtau mataanô ñajam atomanô nanj, e agôm enj têtac ñandanj kêsâ. ¹⁹ Gebe aê katêc Apômtaunê têtac ñandanj to têtac kêbôli auc gêdênj amacña, tanj kêkac enj gebe ensenj amac su nanj. Mago Apômtau kêkênj tanja aê gêdênj ñasawa tonanj kêtiam. ²⁰ Ma Apômtau têtac ñandanj gêdênj Aron gêwiñ ma gebe ensenj enj su amboac tonanjenj. Tec gêdênj ñasawa tonanj katenj enj kêtû Aronja gêwiñ. ²¹ Go aê kakôc bulimakao ñalatu, amac lemec ñakôm sec tonanj ma kakênj ja genj, go katuc popoc ma kalêsim e kêtôm kekop, ma kapalip ñakekop tau kêsêp bu, tanj keselenj anga lôc kêsêp gêmênj nanj.

²² “Anja Tabera to Masa ma Kibrot-Hatawa amac agôm Apômtau têtac ñandanj kêsâ amboac tonanjenj. ²³ Ma gêdênj tanj Apômtau kêsakinj amac anga Kades-Barnea nanj, kêsôm gebe ‘Api ana ma akôc gamênj, tanj kakênj gêdênj amac, gebe êtu amacnêm gamênj nanj,’ amac ali awem sa gêdênj Apômtau, amacnêm Anôtô, nê binjsu ma akênj gêwiñ enj to tanjem wamu enj awa atom. ²⁴ Aê kajala amac ali awem sa gêdênj Apômtau wanêcgenj e mênjgêdênj galoc. ²⁵ Amboac tonanj aê gau tauc gaêc Apômtau lanjônêmña kêtôm gelenja 40 to gêbêcauc 40, gebe Apômtau kêsôm, gebe oc ensenj amac su. ²⁶ Ma aê katenj mec gêdênj Apômtau gebe ‘O Apômtau Anôtô, onsenj nêm lau to nêm gênjlênsêm su atom. Aôm gôjam

êsêac kêsi ña nêma ñaclai kapôên to gôwê êsêac ña lêmam ñajaña sêsa anja Aiguptu sêmên.
 27 Taêm ênam nêma sakinwaga Abraham agêc Isak ma Jakob. Matam ê lau tonan nên gêsuntêkwa ñaton to nên geo ma nên sec atom, 28 gebe lau anja gamên, tan aôm gôwê aêac asa amên nan, oc sêsôm gebe “Êsêacnên Anôtô kêtôm, gebe êwê êsêac nasêo lasê gamên, tan gêjac mata gêdên êsêac nan, atom. En têtac gedec êsêac, tec gêwê êsêac sêsa gamên sawa sêja, gebe ênac êsêac êndu anja tônê.” 29 Mago êsêac têtû nêma lau to nêma gênlênsêm sugac. Aôm kômêtoc lêmam ma gôwê êsêac ña nêma ñaclai kapôên sêsa sêmên.’

10

Apômtau kêmasan poc tapa kêtû luagêcña

1 “Gêdên ñasawa tonan Apômtau kêsôm gêdên aê gebe ‘Ôpa poc tapa luagêc êtôm ñamataña, go ôpi lôc ôndên aê ômôn ma ômansan katapa ten ña ka. 2 Ma aê gabe jato bin, tan kato kêsêp poc tapa ñamataña, tê gôjac popoc nê, êsêp poc tapa tau su, go ôkên êsêp katapa tau.’ 3 Tec aê kamasan katapa ña kalelon ma kapa poc tapa luagêc kêtôm ñamataña, go kakoc poc tapa luagêc tau ña lemoc ma kapi lôc gaja. 4 Ma en keto bin kêsêp poc tapa tonan kêtôm keto kêsêp poc tapa ñamataña. Apômtau keto binsu 10, tan kêsôm gêdên amac kêsa anja ja ñalêlôm gêmên gêdên tan akac sa amoa lôc nan. Keto su, go kêkên gêdên aê. 5 Go kakac tauc ôkwi ma kasêp anja lôc gamên e kakên poc tapa luagêc kêsêp katapa, tan kamasan nan. Poc tapa gêc katapa gêc, kêtôm Apômtau kêjatu aê.”

6 (Lau Israel dêdi anja Berot-Bene-Jakan sêsêlên sêja jasêsa Mosera. Anja tônê Aron gêmac êndu. 7 Anja tônê êsêac dêdi jasêsa Gudgoda. Anja Gudgoda êsêac dêdi jasêsa Jotbata, anja gamên tonan bu ñagêdô kêpoac. 8 Gêdên ñasawa tonan Apômtau kêjalij Lewinê gôlôacmôkê sa, gebe sêmbalan Apômtaunê katapa poacña ma sêkô Apômtau lanônênña to sênam sakin en ma sênam mec lau ña ênê ñaê. Kôm tonan êsêac sêjam e mênghêdên galoc. 9 Kêtû tonanña Lewi gêwê kain nom to gênlênsêm gêwin nê lasitêwai atom. Apômtau tau kêtû nê gênlênsêm kêtôm Apômtau, aômên Anôtô, tau kêsôm gêdên en.)

10 “Aê gamoa lôc geleña 40 to gêbêcauc 40 kêtôm ñamataña ma Apômtau kêkên tana aê gêdên ñasawa tonan kêtiam. Apômtau gebe enen aôm su atom. 11 Ma Apômtau kêsôm gêdên aê gebe ‘Ôndi, ôsêlên ômun lau tonac gebe sêsa gamên, tan katoc lemoc gêdên êsêac tamenj, gebe jakên êndên êsêac nan, ma gamên tau êtu êsêacnên gamên.’

Gên, tan Anôtô taê kêka gebe Israel sênghôm nan

12 “O Israel, galoc Apômtau, aômên Anôtô, taê kêka gên ondoc anja aômên. En taê kêka tagen tonac gebe ôtêc Apômtau, aômên Anôtô, ma ôsa ênê lêj samob, têmtac êwin en ma ônam sakin Apômtau, aômên Anôtô, tonên ñalêlôm samuc ma nêma katôm samuc 13 ma ômansan Apômtaunê binsu to ñagôlin, tan galoc kajatu aôm nan, êtu tôn gebe ômoa ñajamgen. 14 Ôlic acgom, Apômtau, aômên Anôtô, kêtû undambê to undambê ñaundambê ma nom to gên nomña samob ñatau. 15 Mago Apômtau kêkên nê ñalêlôm gêdên tamamigen to têtac gêwin êsêacgen. Ma en kêjalij êsêacnên wakuc, amac taômgen, sa anja lau tomôkê-tomôkê samob nên e mênghêdên galoc. 16 Amboac tonan anam taôm ôkwi e nêma ñalêlôm êtu selec ma awi gêsômtekwa ñaton sinman. 17 Gebe Apômtau, amacnên Anôtô, en anôtôinên Anôtô to apômtaunên Apômtau. En Anôtô kapôên ma ñajaña kain ten. En kêpuc open lau atom to gedec lau sêjac papac en ña nên awa. 18 En kêmetoc mosêbu to awêtuc nên bin solopgen. En têtac gêwin ñac jaba ma kêkên mo to ñakwê gêdên en. 19 Amboac tonan têmtac êwin lau jaba amboac tonanjen, gebe amac amoa amboac lau jaba gêdên tan anghôn gamên Aiguptuña nan. 20 Ôtêc Apômtau, aômên Anôtô, ma ônam sakin en to ôsap en tôn ma otoc lêmam ôsam en taugen nê ñaê. 21 En kêtû aômên lambin ñam. En kêtû aômên Anôtô, tan gêghôm gênsga kain ten nan, matamanô gôlic. 22 Aôm tamami sêsêp

Aiguptu sêja, êsêac lau 70geņ. Ma galoc Apômtau, aômnêm Anôtô, kêkêņ aôm kôtu taêsam amboac utitalata undambêņa.”

11: 1-32 Mose gêlêņ biņ lau Israel gebe sêliņ Anôtônê gêņsêga ņamoasiņ siņ atom. Ma eņ gêwa sa gêdêņ êsêac gebe êsêac embe taņeņ wamu Anôtô oc têtap ênê moasiņ toê-toê sa.

12

Sênam sakiņ Anôtô anġa ņamala tagenġeņ

¹ Go Mose kêsôm gebe “Biņsu to ņagôliņ gebe anġôm ņanô êsa anġa gamêņ, taņ Apômtau, amac tamemi nêņ Anôtô, kêkêņ gêdêņ amac awê kaiņ naņ, tau tonec. Ajop biņ tau êndêņ bêc samob, taņ amac amoa matem jali anġa nom naņ. ² Anseņ tentenġlatui, taņ amac oc aku tulu naņ, nêņ gamêņ sêjam sakiņ nêņ anôtôi jabaņa anġa lôc ņatêpôê to ņabau ma ajuņtêna su samucgeņ biņņanô. ³ Akac nêņ altar su ma atuc nêņ alê popoc to akêņ ja êniņ nêņ ņakatu Aseraņa ma amakiņ nêņ anôtôi nêņ ņakatu to anseņ êsêacnêņ ņaê su anġa gamêņ tonanġ. ⁴ Amac anġôm êndêņ Apômtau, nêm Anôtô kêtôm êsêac sêgôm naņ, atom. ⁵ Mago amac oc andêņ gamêņ, taņ Apômtau, êjaliņ sa êtu amacnêm gôlôacmôkê samob nêņ naņ, gebe êtu ênê ņaê ņamala. ⁶ Andêņ gamêņ tonanġeņ ajoņ nêm daja to da ņagêdô ma nêm gêņ lemeņlu-lemeņlu ņatageņ-tageņ ņada to nêm da samob, taņ abe akêņ naņ, ma da danġe to da tôpņa ma da bôc ņamêc samobņa ana. ⁷ Ma anġa tonanġ amac aniņ gêņ amoa Apômtau, nêm Anôtô laņônêmņa to atu samuc to nêm gôlôacņa êtu gêņ samobņa, taņ agôm ma Apômtau gêjam mec amac naņ. ⁸ Anġôm gêņ tau êtôm aêac dagôm gêdêņ ocsalô tonec nec atom, gebe amac samob agôm nêm gêņ kêtôm taôm taêm gêjam to alic ņajam naņ. ⁹ Gebe amac jaalêwan taôm to atap nêm nomlênsêm, taņ Apômtau, nêm Anôtô gebe êkêņ êndêņ amac naņ, sa su atom tageņ. ¹⁰ Mago embe alom bu Jordan ma anġônġ gamêņ, taņ Apômtau, nêm Anôtô êkêņ êndêņ amac awê kaiņ naņ, ma enseņ amacnêm ņacjo samob, taņ sêņgi amac auc naņ, su gebe alêwan taôm e amoa towamagenġ. ¹¹ Go akôc nêm gêņ samob, taņ kajatu amac naņ, amêņ gamêņ tau, taņ Apômtau, nêm Anôtô, êjaliņ sa gebe êtu ênê ņaê ņamala naņ. Akôc nêm daja to da ņagêdô ma nêm gêņ lemeņlu-lemeņlu ņatageņ-tageņ ņada to nêm da, taņ ņalêlôm êkac amac gebe akêņ naņ, to da, taņ akêņ êtu danġe to tôp anac mata êndêņ Apômtau naņ. ¹² Ma amac to nêm latômio to ņac ma nêm sakiņwagao to ņac ma lau Lewi, taņ sêņgônġ nêm malac, mago sêwê kaiņ nomlênsêm sêwiņ amac atom naņ atu samuc Apômtau, amacnêm Anôtô. ¹³ Ojop taôm gebe ôkêņ nêm daja anġa gamêņ, taņ ôlic naņ paliņ-paliņeņ atom. ¹⁴ Ôkêņ nêm daja anġa gamêņ tageņ, taņ Apômtau oc êjaliņ sa anġa nêm gôlôacmôkê nêņ teņ. Anġa tonanġ amac akêņ nêm daja ma anġôm gêņ samob, taņ kajatu amac naņ, ņanô êsa.

¹⁵ “Mago aôm ôtôm gebe ômbuc to ôniņ ņamêsôm anġa nêm malac samob êndêņ-êndêņeņeņ êtôm nêm ņalêlôm êkac aômņa ma êtôm moasiņ, taņ Apômtau, nêm Anôtô kêkêņ gêdêņ aôm. Lau selec to selec atom naņ lulugeņ têtôm gebe sêniņ tonanġ amboac noniņ saleņņa to mojava. ¹⁶ Tageņ dec tec ôniņ atom, ôkêc siņ êsêp nom amboac kôkêc bu siņ. ¹⁷ Aôm ôniņ polom ma ônôm wain to katêkwi lemeņlu-lemeņlu ņatageņ-tageņ anġa nêm malac atom. Ma ôniņ bulimakao to domba ņamêc ma da danġe to da, taņ nêm ņalêlôm êkac aômņa gebe ôkêņ naņ, ma gêņ ņagêdô, taņ gobe ôkêņ êtu da naņ, anġa nêm malac atom amboac tonanġeņ. ¹⁸ Mago aôm to nêm latômio to ņac ma nêm sakiņwagao to ņac ma ņac Lewi, taņ êņgônġ nêm malac êwiņ aôm naņ, aniņ amoa Apômtau, nêm Anôtô laņônêm anġa gamêņ, taņ Apômtau, nêm Anôtô êjaliņ sa ma amac atu samuc amoa Apômtau, nêm Anôtô laņônêmņa êtu lememeņ ņakôm ņanôņa. ¹⁹ Ajop taôm gebe aliņ nêm ņac Lewi siņ êndêņ ņasawa samucgeņ, taņ amoa nêm gamêņ naņ atom.

²⁰ “Apômtau, nêm Anôtô embe êkêņ gamêņ esewec êtu kapôeņ êtôm eņ gêjac mata gêdêņ aôm ma bôc êjô aôm e ôsôm gebe ‘Aê gabe janiņ bôc,’ naņ ôniņ êtôm ņalêlôm êkac aômņa.

²¹ Mago gamêņ, taņ Apômtau, nêm Anôtô êjaliņ sa gebe ênê ņaê ênêc anġa tonanġ naņ, ênêc

jaécgeŋ êlêlêc aôm, go aôm taôm ôtôm gebe ômbuc nêmbôc ten, taŋ Apômtau êkêŋ êndêŋ aôm êtôm aê kajatu aôm naŋ. Ma aôm ôtôm gebe ôniŋ aŋga taômnêm malac êtôm nêmbôc ŋalêlôm êkac aômŋa. ²² Ôniŋ amboac sêniŋ noniŋ saleŋŋa to moŋawa. Lau selec me selec atom lulugeŋ têtôm gebe sêniŋ. ²³ Mago ojop gebe ôniŋ dec êwiŋ atom gebe tamoa materŋ jali ŋam kêsêp dec ŋalêlôm, tec ôniŋ materŋ jali ŋam êwiŋ ŋamêsôm atom. ²⁴ Ôniŋ atom, ôkêc siŋ amboac tasêwa bu siŋ êsêp nom. ²⁵ Ôniŋ atom. Embe ôŋgôm gêŋ, taŋ ênac Apômtau mataanô ŋajam, go aôm to nêmbôc wakuc amoa ŋajam. ²⁶ Mago gêŋ, taŋ aôm gôjac mata ma gôjam dabuŋ gêdêŋ Apômtau naŋ, aôm ôkêc ôna gamêŋ, taŋ Apômtau êjaliŋ sa naŋ. ²⁷ Ma ôkêŋ nêmbôc daja ŋamêsôm to dec ênsac Apômtau, nêmbôc Anôtô nê altar ŋaô. Dec tau oc sêkêc êpi Apômtau, nêmbôc Anôtô nê altar, mago ŋamêsôm tau aôm ôtôm gebe ôniŋ. ²⁸ Mago ojop taôm to ôkêŋ taŋam biŋ samob, taŋ kajatu aôm naŋ ŋapep. Embe ôŋgôm gêŋ samob, taŋ Apômtau, nêmbôc Anôtô êlic to ênac eŋ mataanô ŋajam naŋ, go aôm to nêmbôc wakuc amoa ŋajam ŋapaŋgeŋ.”

Jao kêtû lau samuc nêŋ sakiŋ anôtôi jabaŋa

²⁹ “Êndêŋ taŋ Apômtau, nêmbôc Anôtô, enseŋ tentenlatui êmuŋ aôm aŋga gamêŋ, taŋ aôm ôsêlêŋ ôsa gebe ôku êsêac tulu naŋ, ma êndêŋ taŋ aôm ôku êsêac tulu ma ôŋgôm nêŋ gamêŋ naŋ, ³⁰ go ojop taôm gebe lakô, taŋ gêjac êsêac naŋ, ênac aôm atom. Apômtau êku êsêac tulu êmuŋ aôm, tec ôtêku êsêac ma ôkip êsêacnêŋ anôtôi jaba ŋam sa atom. Mago asôm biŋ tonec gebe ‘Lau tonan sêjam sakiŋ nêŋ anôtôi amboac ondoc. Aê gabe jaŋgôm êtôm êsêac sêgôm nê atom.’ ³¹ Ôŋgôm tonan êndêŋ Apômtau, nêmbôc Anôtô atom. Êsêac sêgôm gebe gêŋ samob, taŋ Apômtau, nêmbôc Anôtô têtac gedec ma gêlic amboac gêŋ alôb-alôb naŋ, gêdêŋ nêŋ anôtôi jabaŋa. Êsêac sêkêŋ nêŋ latuŋio to ŋac ja geŋ kêtû tetoc nêŋ anôtôi jaba saŋa su. ³² Gêŋ samob, taŋ aê kajatu aôm gebe ôŋgôm naŋ, ôŋgôm ŋanô êsa ŋapepeŋ. Ônac têku biŋ ten ma onseŋ biŋ ten su atomanô.

13

¹ “Embe propete ten êndi sa aŋga amac ŋalêlôm me ŋac ten, taŋ gêc mê naŋ, êtôc gêŋsêga me gêŋtalô ten êndêŋ aôm ² ma gêŋsêga to gêŋtalô, taŋ eŋ kêtôc gêdêŋ aôm naŋ ŋanô êsa ma eŋ embe êsôm gebe ‘Tandanŋuc anôtôi jaba ŋagêdô ma tanam sakiŋ êsêac’, taŋ ajam kauc êsêac gêmuŋ naŋ, ³ go ôkêŋ taŋam propete me ŋac taŋ gêc mê tonan nê biŋ atomanô, gebe Apômtau, amacnêmbôc Anôtô kêsaê amac e ajala gebe têtac gêwiŋ Apômtau, nêmbôc Anôtô tonêmbôc ŋalêlôm samuc ma nêmbôc katôm samuc me masi. ⁴ Andanŋuc Apômtau, nêmbôc Anôtô ma atêc eŋ to ajop ênê biŋsu ma taŋem wamu ênê awa to anam sakiŋ eŋ ma asap eŋ tôŋ. ⁵ Mago propete me ŋac, taŋ gêc mê tonan êmac êndu gebe eŋ gêli nêmbôc ŋalêlôm sa gêdêŋ Apômtau, amacnêmbôc Anôtô, taŋ kêtôc amac su aŋga gamêŋ Aiguptuŋa ma gêjam aôm kêsi aŋga andu kapoacwalôŋa naŋ, ma eŋ kêtôc aôm gebe ôwi lêŋ tau, taŋ Apômtau, nêmbôc Anôtô kêtatu aôm gebe ôsa naŋ siŋ. Amboac tonan aôm onseŋ sec, taŋ gêc amac ŋalêlôm naŋ su.

⁶ “Lasim, tênam latu me nêmbôc latômto to ŋac me nêmbôc awê, taŋ têtac gêwiŋ eŋ naŋ, me nêmbôc ŋac ten, taŋ gôlic eŋ amboac taômnêmbôc ŋatê ŋagêdô naŋ embe êlêtôm aôm kelecgeŋ ma êsôm gebe ‘Tana ma tanam sakiŋ anôtôi jaba maŋ’ ⁷ lau taŋ sêŋgôm sêgi aôm auc sêŋgôm dambê me jaéc me sêmoa nom ŋamakeŋ tonec me ônê naŋ, nêŋ anôtôi ŋagêdô, taŋ aôm me nêmbôc tamami sêjam kauc naŋ, ⁸ go ôkêŋ êwiŋ eŋ me ôkêŋ taŋam eŋ me taêm walô eŋ me ônam eŋ kêsi me ônsa eŋ auc atom, ⁹ mago ônac eŋ ênduman. Aôm lêmam êpi eŋ êtu ŋamata gebe eŋ êmac êndu ma lau samob sênac eŋ sêwiŋ. ¹⁰ Ôtuc eŋ êndu ŋa poc gebe eŋ kêsaê gebe êkac aôm su aŋga Apômtau, nêmbôc Anôtô, taŋ kêtôc aôm kôsa aŋga gamêŋ Aiguptuŋa, aŋga andu kapoacwalôŋa naŋ. ¹¹ Go lau Israel samob sêŋô biŋ tonan e têtêc taŋ gebe sêŋgôm gêŋ ten amboac tonan aŋga amac ŋalêlôm êtiam atomanô.”

13:12–18:13 Biñsu to ñagôlin, tañ ênam gôlin lau Israel nêñ lêñ nomña to nêñ sakin omña nan, ñakôninña kêsêp môkêlatu tonec.

18

Anôtô géjac mata propete teñ amboac Mose. Propete ñanô to propete dansañ

¹⁴ “Go Mose kêsôm gebe “Lau tañ aôm ôkôc nêñ gamêñ su nan, samob sêkêñ tañen gêdên lau-seoc-biñ-lasêwaga to mectoman, mago Apômtau, nêñ Anôtô, kékêñ gêwiñ gebe ôngôm gêñ amboac tonan atom. ¹⁵ Apômtau, nêñ Anôtô, oc êñu nêñ propete teñ sa anga nêñ lasitêwai nêñ êtôm aê. Akêñ tañem enman. ¹⁶ Biñ tonan aôm taôm koten anga Apômtau, aôm nêñ Anôtô nê gêdên noc akac saña anga lôc Horeb. Aôm kôsôm gebe ‘Aê gabe janô Apômtau, aêñoc Anôtô, nê awa êtiam atom to jalic ja kapôêñ tonec êtiam atom, gebe jamac êndu atom.’ ¹⁷ Ma Apômtau kêsôm gêdên aê gebe ‘Biñ samob, tañ êsêac sêsôm nan, sêsôm jagêdêngeñ. ¹⁸ Aê oc janu êsêacnêñ propete teñ sa anga nêñ lasitêwai nêñ êtôm aôm, ma jakêñ ñoc biñ êsêp en awasun ma êsôm biñ samob, tañ jajatu en nan, êndên êsêac sêñô. ¹⁹ Ma lau samob, tañ sêkêñ tañen aêñoc biñ, tañ en oc êsôm ênam aê aoc nan atom, aê tauc oc jajatu êsêac gebe sêwa nêñ biñ sa. ²⁰ Mago propete teñ embe êsôm biñ, tañ kajatu nan atom ênam aê aoc, me êsôm biñ ênam anôtô jaba awen nan, propete tonan en êmac êndu ênan.’ ²¹ Aôm embe taêm ênam ênêc nêñ ñalêlômgeñ gebe ‘Aêac tajala biñ, tañ Apômtau kêsôm atom nan, êpi asagen’, ²² go anô acgom, propete teñ embe êsôm biñ ênam Apômtau awa, mago biñ tau êtu anô me êtu tôñ atom, go ajala gebe biñ tonan Apômtau kêsôm atom. Propete amboac tonan ketoc tau sa, tec ôtêc en atom.”

19:1-14 Mose kêjatu nê lau gebe sêjalij malac ñagêdô sa anga Kanaan êtu malac lamunja. Lau tañ sêjac ñamalac teñ êndu, mago sêgôm amboac lêlêgeñ nan têtôm gebe sê lamu malac tonan ma lau-sêkac-kamocgôcwaga têtôm gebe sênac êsêac êjô atom.

19

Lau-sêwa-biñ-sawaga nêñ ñagôlin

¹⁵ Go Mose kêsôm gebe “Ñac teñ embe êngôm sec teñ ma êtap ñakeso to geo teñ sa, go ñac-gêwa-biñ-sawaga tagenjen êtôm atom gebe en taugen êwa biñ tonan sa. Ñac luagêc me têtêac, tañ sêñô to sêlic gêñ tau sêwiñ nan, sêpuc biñ tau tôñ amboac tonanjen acgom. ¹⁶ Embe ñac-êwa-biñ-sawaga alôb-alôb teñ êndi sa ma ênga biñ teñ êpi ñac teñ gebe kégêli biñsu, ¹⁷ go ñac tobiñ lulugen mênșêkô Apômtau lanônêñ ma dabunwaga agêc mêtôcwaga, tañ sênam kôm êndên bêc tonan nan, sêwiñ êsêagêc. ¹⁸ Lau mêtôcwaga sêkip biñ sa ñapepgeñ ma ñac-gêwa-biñ-sawaga embe ñac dansañ teñ ma ênga biñ eso, ¹⁹ go amac angom gêñ, tañ en taê gêjam gebe êngôm êndên nê lasitêwa nan, êpi en taugen ma onsen gêñ sec, tañ gêc amac ñalêlôm nan, su amboac tonanjen. ²⁰ Ma lau ñagêdô sêñô ma têtêc taun gebe sêngôm gêñ sec teñ amboac tonan ênêc amac ñalêlôm êtiam atom. ²¹ Têmtac êtu lêsi atom. Ñamalac êjô ñamalac. Mataanô êjô mataanô. Ma lulun êjô lulun to lêma êjô lêma ma akain êjô akain.”

20:1–23:20 Biñsu ñagêdô ñakôninña kêsêp môkêlatu tonec. Biñsu ñagêdô kêkanôn biñ sinña, ñagêdô kêmasañ biñ gêñlênsêmña, ñagêdô gêwa lauo to ñac nêñ lêñ sêmoa sêwiñ taun tonên ñalêlôm ñawagenña sa.

24

Lauo to ñac nêñ biñ sêwi taun sinña

¹ “Ñac teñ embe ênam awê sa ma êmoa êwiñ en e awê tau ênac ñac mataanô ñajam atom, gebe kêtap awênê keso kain teñ sa, nan eto papia sêwi taun sinña teñ ma êkêñ êsêp awê tau lêma to êsakin en êwi ênê andu sin. ² Ma awê tau embe êwi ñacnê andu sin ma ênam ñac wakuc teñ, ³ ma ñac wakuc tau embe endec en to eto papia sêwi taun sinña ma êkêñ

êsêp awê tau lêma to êsakinj enj êwi ênê andu sinj amboac tonan, me ñac wakuc, tanj gêjam enj kêtû nê awê nan, embe êmac êndu, ⁴ go awênê akwenj ñamataña, tanj kêsakinj enj gêc gêja nan, ênam awê tau êtu nê awê êtiam atom, gebe awê kêtû sec su. Apômtau gêlic gênj amboac tonanj kêtôm gênj alôb-alôb. Anjôm gamênj, tanj Apômtau, amacnêm Anôtô, kêkênj gêdênj amac kêtû nêm nomlênsêm nan, êtu sec atom.

⁵ “Ñac, tanj gêjam awê wakucgenj nan, ênac sinj êwiñ sinjwaga to êwê kainj kôm gôlôacña tenj atom. Enj êmoa ñaôma jala samuc tenj, gebe êsêagêc nê awê, tanj gêjam nan, têtû samuc tauñ.

⁶ “Aôm embe ôkênj gênj tenj êndênj ñac tenj êtu ênê tôp, nanj ôkôc ênê poc êlai polomña êtu kamaclauñ atom. Embe ôngôm amboac tonan, oc ôkôc ênê gênj, tanj êpuc enj tônj gebe êmoa mata jali nanj su.

⁷ “Ñac tenj embe êjanjo ñac Israelña tenj su ma êkênj enj êtu gêñôma me êkênj lau sênam ôli enj, nanj enj êmac êndu. Ôngôm amboac tonanj gebe onsenj lêñ sec tonanj su anja nêm ñalêlôm.

⁸ “Embe kamocbôm êngôm aôm, nanj ojop taôm gebe ôndanjuc binj samob, tanj dabunwaga sêsôm êndênj aôm nanj. Ôngôm êsêacnênj binj ñanô êsa tomalagenj êtôm ñagôlinj, tanj aê kakênj gêdênj êsêac nanj. ⁹ Taêm ênam gênj, tanj Apômtau, nêm Anôtô, gêgôm gêdênj Miriam gêdênj tanj amac asa anja Aiguptu amênj nanj.

Binjsu ñagêdô

¹⁰ “Aômnêm ñac wacbanj aômña embe êpô lêna gênj tenj ma etenj aôm, gebe ônam enj sa e tau êtap gênj sa gebe êkênj êjô gênj, tanj kêkôc anja aômnêm nanj, go ôpi ênê andu ôna ma ôkôc tôp ñakamaclauñ atom. ¹¹ Ôkô olonjenj, ma ñac, tanj ketenj gênj anja aômnêm nanj, êkôc kamaclauñ êndênj aôm êwac. ¹² Enj embe ñac ñalêlôm sawa ma êkênj nê ñakwê êtu kamaclauñ, go ônêc bêc tonakwê tau atom. ¹³ Êndênj tanj oc naêsêp nanj, ôkênj ênê kamaclauñ êmu êndênj enj êna, gebe ênêc bêc tonê ñakwêgenj ma ênam mec aôm. Embe ôngôm amboac tonan, go Apômtau, aômnêm Anôtô, êlic aôm amboac ñac gêdênj.

¹⁴ “Ôkônij sakinjwaga ñalêlôm sawa, tanj kêpô lêna gênj ma gêjam kôm kêtû ñaôlinja nanj, atom. Sakinjwaga tau embe nêm lasitêwa tenj, me ñac jaba tenj, tanj gêngônj nêm malac nanj, ôkônij enj atom. ¹⁵ Oc êsêp atomgenj, ma ôkênj ñaôli êndênj enj êjô ênê kôm bêc tonanña su. Gebe enj ñac ñalêlôm sawa, tec kêkênj mata ñaôli tau. Embe ôngôm atom, oc enj awa ênac Apômtau êtu aômña e aôm ôwê kainj sec.

¹⁶ “Lau sênac tamenj êndu sêjô latunj nêñ geo atom ma sênac latunj êndu sêjô tamenjinênj geo atom. Lau sênac lau êndu êtu tauñ nêñ secñagenj.

¹⁷ “Ônam ñagôlinj mêtôcña ôkwi êndênj tanj ômêtôc ñac jaba to mosêbu nanj atom ma ôkôc awêtucnê ñakwê êtu kamaclauñ atom. ¹⁸ Taêm ênam acgom, anja gamênj Aiguptunja aôm kêtû gêñôma e Apômtau, aômnêm Anôtô, gêjam aôm kêsî anja tônê. Kêtû tonanña aê kajatu aôm, gebe ôngôm binj tonec ñanô êsa.

¹⁹ “Aôm embe ônac kôm ñanô sa ma ôlinj polom logic tenj sinj êkô kôm, go ômu ôna gebe ôkôc gênj tau atom. Gênj tau êtu lau jaba to mosêbu ma awêtuc nêñ gênj, gebe Apômtau, aômnêm Anôtô, ênam mec aôm to lêmam ñakôm samob. ²⁰ Ma embe okolonj katêkwi ñalêwê su, go okolonj ñakônijnja êtiam atom. Kanjanô ñagêdô tonanj êtu lau jaba to mosêbu ma awêtuc nêñ gênj. ²¹ Ma embe ojonj wainj ñalêwê anja kôm wainja sa, go amboac tonanjenj, ojonj ñakônijnja êtiam atom. Ñanô ñagêdô tonanj êtu lau jaba to mosêbu ma awêtuc nêñ gênj. ²² Taêm ênam acgom, anja Aiguptu aôm kôtû gêñôma, kêtû tonanña aê kajatu aôm, gebe ôngôm binj tonec ñanô êsa.

25

¹ “Embe ñac luagêc nêñ binj tenj êlênsônj, go sêna sêmêtôc binj ñamala, ma mêtôcwaga sêmêtôc êsêagêc. Êsêac sêwi ñac tobinj masî sinj ma sêkênj ñagêjô êndênj ñac tobinj.

² Mêtôcwaga embe êlic êtôm gebe ñac tobiñ êtap ñandan sa, go êsôm êndên ñac tau, gebe êtap labôc ênêc eñ lanônêmña ma si eñ ña sêm êtôm ênê keso. ³ Mêtôcwaga êlôc sa gebe si eñ êtu dim 40, si eñ êlêlêc dim 40 su atom. Embe si eñ êlêlêc dim 40 su, go sêngôm aôm lasim tonan maja êsa.

⁴ “Akic bulimakao kapoac, tan kêka polom ñanô gêmoea nan, awasun auc atom.

Lasi ênam têwanê awêruc ñabiñsu

⁵ “Lasitêwai ñagêdô embe sêngôn andu tagen ma ten embe latu masi ma êmac êndu, go ñac gêmec nê awêruc ênam ñac jaba gamên tenña atom. Nê akwen lasi êmoa êwiñ eñ e ênam eñ êtu nê awê êjô têwa su. ⁶ Awê tau embe êkôc latu ñacsêga, go ñapalê tau êwê kain awênê akwen ñamataña, tan gêmec êndu nan, nê ñaê, gebe ênê ñaê êmbacnê anga lau Israel nên atom. ⁷ Ma lasi embe endec ma ênam têwanê awêruc atom, go têwanê awêruc êna malacgêdô sêmêtoç biñña ma êsôm êndên laumata gebe ‘Ñoc akwen lasi gedec, gebe têwanê ñaê ênêc tengeñ anga lau Israel nên. Eñ gedec gebe ênam aê êjô têwa su.’ ⁸ Go laumata malacña sêmôêc ñac tau to sêlên biñ eñ, ma eñ embe êkô ñajaña ma êsôm gebe ‘Aê gadec gebe janam awê tonec,’ ⁹ go têwanê awêruc êndên eñ êna anga laumata lanônêmña ma ênu atapa su anga ñac tau akain to êkasôp êpi eñ lanôanô ma êsôm gebe ‘Biñ amboac tonan dançôm êndên lau samob, tan sendec gebe sêkwê tewenine andu sa nan.’ ¹⁰ Lau Israel sê ñac amboac tonan nê gôlôacnên ñaê gebe ‘Ñac, tan sênu atapa su nan, nê gôlôac.’

Biñsu ñagêdô

¹¹ “Embe ñac luagêc sênac tauñ sêmoa ma ñac ten nê awê ênsaê gebe ênam nê akwen kêsi anga nê soño-soño nê ma êkôc ñac tau utianô tôn, ¹² go taêm walô eñ atom, ôndim ênê lêma êngic beb tagen.

¹³ “Kidêbu kain luagêc, ñawapac to ñagaô, ênêc nêni atali ñalêlôm atom. ¹⁴ Ôkên don tanam don gêñña kain luagêc sauñ to kapôên ênêc nêni andu atom. ¹⁵ Ôkôc kidêbu ñanô to jagêdên ma don ñanô to jagêdên gebe aôm ômoa matam jali balingen anga gamên, tan Apômtau, nêni Anôtô, kêkên gêdên aôm nan. ¹⁶ Apômtau têtac gedec lau samob, tan sêgôm gên dansen ma sêsau lau nan.

Jatu gebe sêkên ñagêjô êndên lau Amalek

¹⁷ “Taêm ênam gên, tan lau Amalek sêgôm gêdên aôm gêdên tan kôsa anga Aiguptu gômôn nan. ¹⁸ Êsêac têtêc Anôtô atom ma sêjac sin gêdên aôm gêdên tan aôm têkwam gêbac ma ôlim walô masi nan, ma sêjac nêni lau samob, tan sênu tauñ su-su sêmoa ñamu nan êndu. ¹⁹ Amboac tonan êndên tan Apômtau, nêni Anôtô, êlêwan aôm anga nêni ñacjo, tan sêngôn sênçi aôm nan ma êkên aôm ôngôn nom êtu têlê, tan eñ gêjac mata gêdên aôm gebe êtu nêni lênsên nan, go onsen Amalek su e ñamôkê êmakop gebe ñamalac ten taê ênam êsêac êtiam atomanô. Ôlin biñ tonan sin atomanô. * ñawapacña.

26

Sênin mo lasê to sêkên kôm ñanô ten ñanô-ten ñanô ñagôlin

¹ “Êndên tan ô lasê gamên tau, tan Apômtau, aômni Anôtô, gebe êkên êndên aôm êtu nêni nomlênsên nan, ma êndên tan gamên tau êtu aômni gamên su e ôngôn ôtu wakac nan, ² ôkôc kôm ñanô samob ñamêc ñagêdô, tan ojon sa anga nêni gamên, tan Apômtau, aômni Anôtô, êkên êndên aôm nan, ma ôkên êsêp gadob ten. Go ôna gamên, tan Apômtau, aômni Anôtô, oc êjalin sa, gebe êtu ênê ñaê ñamala nan, ³ ma ôndên dabunwaga, tan sakin bêc tonanña ênac eñ ñawae nan, ôna ma ôsôm êndên eñ gebe ‘Aê mênçao lasê gamên, tan Apômtau kêtoç lêma gêdên aêac tamençi gebe êkên êndên aêac nan.’ ⁴ Go dabunwaga êkôc gadob su anga lêmam ma etoc ênêc Apômtau, aômni Anôtô, nê altar ñanêmña.

* 25:19: Kidêbu lau ñanô nên ñaê kêtú don tanam don gên

⁵ “Go ôc awam sa ma ôsôm ôkô Apômtau, aômnêm Anôtô, lajônêmña gebe ‘Aê tamoc enj ñac Aramña, tañ kêsêlênj gêjac laoc gamênjenj. Enj kêsêp Aiguptu jagêmoa gamênj tau amboac ñac jaba tenj, nê lau luagêcgenj. Ma anja tônê enj kêtû lau-m kapôênj to ñajaña ma nê lau têtû taêsam. ⁶ Mago lau Aiguptu sêgôm aêac kwalec to sêkôninj aêac tônj ma sejonj aêac ña kolenj ñawapac ñanô. ⁷ Go tamôêc gêdênj Apômtau, aêac tamenjinênj Anôtô, ma Apômtau kêkênj taña aêac awenj. Enj gêlic aêac tamoa jageo to tajam kolenj ñawapac ma sêkôninj aêac. ⁸ Go Apômtau kêmêtôc lêma ñajaña to gêwê aêac dawî Aiguptu sinj. Enj gêgôm gênj kainj tenj kêtakê lau ma gêgôm gênjalô to gênjsêga. ⁹ Ma enj gêwê aêac taô lasê gamênj tonec ma kêkênj gamênj tau, tañ su to lêp keselenj nanj, gêdênj aêac. ¹⁰ Ma galoc, o Apômtau, aê kakôc nom, tañ aôm kôkênj gêdênj aê nanj, ñakôm ñanô ñamêc gamênj.’ Go otoc gênj tau ênêc Apômtau, aômnêm Anôtô, lajônêmña ma otenj mec êndênj Apômtau, aômnêm Anôtô. ¹¹ Ma aôm to Lewinê gôlôac ma lau jaba, tañ sêmoa sêwinj aôm nanj, atu samuc gênj ñajam samob, tañ Apômtau, amacnêm Anôtô, kêkênj gêdênj amac to nêm gôlôac samob nanj.

¹² “Êtôm jala têlêac-têlêacgenj aôm ôkôc gênj 10-10 ñatagenj-tagenj sa ma ôkênj êtu da. Embe ôkênj da tonanj su êndênj Lewinê gôlôac to lau jaba ma mosêbu to awêtuc, tañ sênjgônj nêm malac nanj, sêninj e êôc êsêac tônj, ¹³ go ôsôm ôkô Apômtau, aômnêm Anôtô lajônêmña gebe ‘Aê kakôc gênj dabuj samob su anja ñoc andu ma kakênj gêdênj Lewinê gôlôac to lau jaba ma mosêbu to awêtuc kêtôm nêm biñsu samob, tañ kôjatu aê nanj. Aê kagêli nêm biñsu tenj atom to kaliñ ñatenj sinj atom amboac tonanjenj. ¹⁴ Gêdênj tañ gaôc wapac kêtû ñacmatêña nanj, gaenj gênj tau ñatenj atom. Gêdênj tañ gamoa selec atom nanj, kakôc gênj tenj su atom. Ma kakênj gênj tau ñatenj kêtû da gêdênj lau ñanô katuj atom amboac tonanjenj. Aê tanjoc wamu Apômtau, aênjoc Anôtô, awa ma gagôm gênj samob, kêtôm tañ aôm kôjatu aê nanjenj. ¹⁵ Ôtuc kêninj anja nêm andu dabuj undambêña ma matam ê aêac ma ônam mec nêm lau Israel to nom, tañ kôkênj gêdênj aêac nanj, kêtôm kôtôc lêmam gêdênj aêac tamemai. Kôkênj gamênj, tañ su to lêp keselenj nanj.’

Apômtaunê lau dabuj

¹⁶ “Ocsalô tonec Apômtau, aômnêm Anôtô, kêtatu aôm gebe ôngôm biñsu to ñagôlij tonec ñanô êsa, tec ojop taôm gebe ôngôm biñj tau ñanô êsa tonêm ñalêlôm samuc ma nêm katôm samuc. ¹⁷ Ocsalô tonec aôm kôsôm kêtû tônj, gebe Apômtau kêtû aômnêm Anôtô ma aôm gobe ôsa ênê lênj to ôngôm ênê biñsu to ñagôlij ma jatu ñanô êsa ma tañam wamu enj awa. ¹⁸ Ma ocsalô tonec Apômtau kêsôm kêtû tônj, gebe amac atu lau, ênê laugac kêtôm gêjac mata gêdênj amac, ma anjôm ênê biñsu samob ñanô êsa. ¹⁹ Enj oc etoc amac sa alêlêc lau tomôkê-tomôkê samob, tañ enj kêkênj nanj, su e sêlambinj amac to sêsôm amac waem lasê ma tetoc amac sa. Ma amac atu Apômtau, amacnêm Anôtô, nê lau dabuj êtôm enj kêsôm su.”

27:1–29:29 Biñj kêpuc boaña ñagêdô kêsêp ñasêbu tonec. Biñsu kêpuc boa lau, tañ tañenpêc gêdênj Apômtaunê biñj nanj. Lau amboac tonanj têtap nêñ ñagêjô sa. Mago lau tañenj wamuña têtap moasinj sa anja Apômtaunê. Môkêlatu 29 gêjac minj poac, tañ Anôtô kêmôatinj gêdênj nê lau anja Moabnênj gamênj kêtiam nanj.

30

Lênj, tañ lau Israel sêsa e Apômtau ênam mec êsêac nanj

¹ Go Mose kêsôm kêtiam gebe “Êndênj tañ biñj Anôtô ênam mec to êpuc boa amacña, tañ kakênj gêc amac lajônêmña nanj, ñanô êsa êpi amac, ma amac embe taêm ênam biñj tau anja gamênj, tañ Apômtau, aômnêm Anôtô, êjanda amac nanj, amoa lau tomôkê-tomôkê ñalêlôm, ² ma amac to nêm gôlôac amu andênj Apômtau ana to tañem wamu enj awa ma anjôm biñj samob, tañ ocsalô tonec kajatu amac nanj, ñanô êsa tonêm ñalêlôm samuc ma nêm katôm samuc, ³ go Apômtau, amacnêm Anôtô, ênam nêm kapoacwalô ôkwi to taê walô amac. Enj êsa amac êlij-êlij amoa lau tomôkê-tomôkê ñalêlôm ma oc ênac amac sa

anğa lau tomôkê-tomôkê ñalêlôm e api tagerj êtiam. ⁴ Apômtau, amacnêm Anôtô, embe êsa amac êliñ-êliñ e naêndênj umbonj ñamadiñ, oc ênac amac sa ma êkôc amac anğa ônê êtiam. ⁵ Go Apômtau, amacnêm Anôtô, êwê amac e aô lasê gamênj, tañ tamemi sêwê kaiñ nañ, gebe êtu amacnêm gamênj êtiam. Ma eñ oc êmoasiñ amac êlêlêc su to êngôm amac atu taêsam alêlêc tamemi su. ⁶ Ma Apômtau, aômnêm Anôtô, oc ênam nêm ñalêlôm to nêm wakucnêj ñalêlôm ôkwi êtu selec e têtac êwiñ Apômtau, aômnêm Anôtô, tonêm ñalêlôm samuc ma nêm katôm samuc, gebe ômoa matam jali. ⁷ Ma Apômtau, aômnêm Anôtô, oc êsôm biñ êpuc boaña tonañ êpi nêm ñacjo to nêm soño-soño, tañ sêjanda aôm nañ. ⁸ Ma aôm oc tañam wamu Apômtau awa êtiam ma ôngôm ênê biñsu samob, tañ ocsalô kajatu aôm nañ, ñanô êsa. ⁹⁻¹⁰ Aôm embe tañam wamu Apômtau, aômnêm Anôtô, awa to ôngôm ênê biñsu to ñagôliñ, tañ teto gêc biñsu ñabuku tonec nañ, ñanô êsa, ma embe ônam taôm ôkwi êndênj Apômtau, aômnêm Anôtô, tonêm ñalêlôm samuc ma nêm katôm samuc, go Apômtau, aômnêm Anôtô, êmoasiñ lêmam ñakôm êlêlêc ñêñgeñ su. Eñ êmoasiñ nêm wakuc to êmoasiñ nêm bulimakao e têtû taêsam. Ma nêm nom ênam ñanô êlêlêc su. Gebe Apômtau êtu samuc aôm êtiam, tec ênsêwa moasiñ êpi aôm êtôm kêtû samuc tamami.

¹¹ “Gebe biñsu, tañ ocsalô tonec kajatu aôm nañ, ñawapac ñanô kêlêlêc aôm su atom me gêc jaêc aôm atom. ¹² Gêc undambê atom, gebe aôm ôsôm gebe’ Asa êpi undambê êna êjô aêac su naêkôc biñ tau êndênj aêac êmênj, gebe añô to añgôm ñanô êsa.’ ¹³ Me gêc gwêc ñamakerj ônêña atom, gebe aôm ôsôm gebe ‘Asa elom gwêc êjô aêac su naêkôc biñ tau êndênj aêac êmênj, gebe añô to añgôm ñanô êsa.’ ¹⁴ Masianô, biñ tau gêc aôm ñagala, gêc aôm awamsuñ ma nêm ñalêlôm, tec kôtôm gebe ôngôm ñanô êsa.

¹⁵ “Ôlic acgom, ocsalô tonec aê katoc ôngônj matam jali to moasiñ ma ômac êndu to gêñ sec gêc aôm lañômnêmña. ¹⁶ Aôm embe têtac êwiñ Apômtau, aômnêm Anôtô, to ôsa ênê lêñ ma ôngôm ênê biñsu to ñagôliñ ma jatu ñanô êsa, oc êwa aôm sa gebe tañam wamu Apômtau, aômnêm Anôtô, nê biñsu, tañ ocsalô aê kajatu aôm nañ. Embe amboac tonañ, go ômoa matam jali to ôtu taêsam ma Apômtau, aômnêm Anôtô, oc ênam mec aôm anğa gamênj, tañ ôsa ôna, gebe ôwê kaiñ êtu aômnêm gamênj nañ. ¹⁷ Mago aômnêm ñalêlôm embe eo gala ma embe ôkêñ tañam eñ atom, ôwi eñ siñ ma oteñ mec to ônam sakiñ êndênj anôtôi jaba, ¹⁸ oc ocsalô tonec aê jasôm êndênj aôm, gebe oc ônaña. Aôm oc ômoa matam jali to ôngônj gamênj, tañ olom Jordan ma ôsa ôna, gebe êtu aômnêm gamênj nañ, ñêñgeñ atom. ¹⁹ Ocsalô tonec aê jakalem undambê to nom gebe sêlic to sêñô biñ sêwiñ, gebe sêwa aê sa. Aê katoc ômoa matam jali to ômac êndu ma biñ janam mec to japuc boa aômña gêc aôm lañômnêmña. Amboac tonañ ôjaliñ ômoa matam jaliña sa, gebe aôm to nêm wakuc amoa matem jali, ²⁰ ma têtac êwiñ Apômtau, aômnêm Anôtô, to tañam wamu eñ awa ma ôsap eñ tôñ. Biñ tonañ kêtû ômoa matam jali to ôngônj ñêñgeñ anğa gamênj, tañ Apômtau kêtôc lêma gêdênj tamami Abraham agêc Isak ma Jakob, gebe êkêñ êndênj êsêac nañ, ñam.”

31

Josua êjô Mose su

¹ Mose kêsôm biñ tonañ gêdênj lau Israel samob su, ² go kêsôm biñ tonec gêwiñ gebe “Ocsalô tonec aêñoc jala kêtôm 120. Aêñoc lêñ galoc gêbacnê ma katôm gebe jasô-jasa êtiam atom. Apômtau kêsôm gêdênj aê gebe ‘Aôm oc olom bu Jordan ôna atom.’ ³ Apômtau, aômnêm Anôtô, tau oc elom êmuñ aôm. Eñ êsêlêñ êmuñ aôm ma enseñ lau tomôkê-tomôkê tonec su, gebe ôjanço êsêacnêñ gamênj su. Ma Josua oc elom êtu nêm ñamata kêtôm Apômtau kêsôm su. ⁴ Ma Apômtau êngôm êsêac êtôm gêgôm lau Amor nêñ kiñ Sihon agêc Og to nêñ gamênj gêdênj tañ gesenj êsêac su nañ. ⁵ Apômtau êkêñ êsêac sêsêp amac lemema ma amac añgôm gêñ êtôm biñsu samob, tañ kajatu amac nañ, êndênj êsêac. ⁶ Akô ñajaña totêtac êpa sugenj. Atêc taôm atom ma matem golec êtu êsêacña atom, gebe Apômtau,

amacnê m Anôtô, oc êwiñ amac. Enj êwi amac siñ atom ma êtaiñ tau su anja amacnê m atom.”

⁷ Go Mose kêkalem Josua mênkêsôm gêdên enj kêkô lau Israel samob lanjônêmña gebe “Ôkô njaja totêmtac êpa sugen, gebe aôm ôwiñ lau tonec asa gamên, tañ Apômtau kêtôc lêma gêdên êsêac tamenj, gebe êkênj êndênj êsêac nan ana. Ma aôm ôkênj êsêac têtû gamênj njatau. ⁸ Apômtau tau êsêlênj êmunj aôm. En oc êmoa êwiñ aôm. Enj oc êwi aôm siñ atom ma êtaiñ tau su anja aôm atom. Ôtêc taôm atom ma ôtakê atom.”

⁹ Ma Mose keto biñsu tonec sa ma kêkênj biñ tau gêdên Lewi latui, tañ têtû dabunwaga ma sêbalañ Apômtaunê katapa poacña nan, to gêdên lau Israel nêñ laumata samob. ¹⁰⁻¹¹ Ma Mose kêjatu êsêac gebe “Êtôm jala êtu 7ña samob, êndênj jala, tañ amac anjamboac gênjôma su nan, asam biñsu tonec lasê êndênj lau Israel samob sênjô. Asam lasê êndênj Om Lômbecña, êndênj tañ lau Israel samob sêkac sa sêkô Apômtau lanjônêmña anja gamên, tañ enj oc êjaliñ sa nan. ¹² Ôkac lau samob sa, lauo to njacwaga ma gôlôac saun to lau jaba, tañ sênjônj nê m malac nan, gebe sênjô biñ tau êtu tônj êsêac e têtêc Apômtau, amacnê m Anôtô, ma sejop taunj gebe sênjôm biñsu tonec njabiñ samob njanô êsa. ¹³ Êsêacnênj gôlôac saun, tañ oc sênam kauc biñsu nan, sênjô amboac tonan ma êndônj êsêac gebe têtêc Apômtau, amacnê m Anôtô, êtu tônj êtôm tê m samob, tañ anjônj gamên, tañ oc alom Jordan ma naasa, gebe êtu nê m gamên nan.”

Apômtau kêdônj biñ njamuña gêdên Mose

¹⁴ Ma Apômtau kêsôm gêdên Mose gebe “Ôlic acgom, nê m bêc ômac êndunja kêdabiñjac. Ômôc Josua ma agêc naakô bec akac saña njalêlôm, gebe jakênj kôm êndênj enj.” ¹⁵ Tec Mose agêc Josua jasêkô bec sêkac saña njalêlôm ma Apômtau, geoc tau lasê anja bec gêmoa tao njalêlôm. Tao tau kêkô bec tau njasacgêdô.

¹⁶ Ma Apômtau kêsôm gêdên Mose gebe “Ôlic acgom, noc kêdabiñ gebe ônêc ôwiñ tamami. Ma lau tonec oc sêndi to sênjôm mockaiñ êndênj anôtôi jaba anja gamên, tañ oc sêsa sêna nan. Êsêac sêwi aê siñ ma sênac njoc poac, tañ kamoatiñ gêdênj êsêac nan, popoc. ¹⁷ Êndênj bêc tônê aê têtac njandanj êsa êndênj êsêac. Aê oc jawi êsêac siñ to jansañ lanjôcanô auc êndênj êsêac e sênaña. Sec to gênwapac tokaiñ-tokaiñ êtap êsêac sa ma êndênj bêc tônê êsêac sêsôm gebe ‘Apômtau, aêacnênj Anôtô, gêmoa gêwiñ aêac atom, tec gênwapac samob tonec kêpi aêac.’ ¹⁸ Biñnanôgenj, êndênj bêc tônê aê jansañ lanjôcanô auc êtu sec samob, tañ êsêac sênjôm nanña, gebe êsêac oc sênam taunj ôkwi dêndênj anôtôi jaba sêna. ¹⁹ Amboac tonan galoc oto wê tonec sa ma ôndônj wê tau êndênj lau Israel. Ôkênj êsêp êsêac awensun ma wê tau êwa aê sa êndênj lau Israel. ²⁰ Aê oc jakênj êsêac sêo lasê gamên, tañ katôc lemoc gebe jakênj êndênj êsêac tamenj, gamên, tañ su to lêp keselenj nan. Êsêac oc sêniñ gên e êoc êsêac tônj ma têtôp e nêñ njadambê kapôênj-kapôênj acgom, go sênam taunj ôkwi dêndênj anôtôi jaba sêna ma sênam sakiñ êsêac. Ma têtinj aê su to sênac aênjoc poac popoc. ²¹ Êndênj tañ sec to gênwapac êpi êsêac nan, wê tonec ênam malô êsêac ma êwa aê sa. Wê tau ênêc nêñ wakuc awenjen ma sêliñ siñ atom. Biñnanô, aê kakênj êsêac jasêo lasê gamên, tañ katôc lemoc, gebe jakênj êndênj êsêac nan atomgenj, ma kajala biñ, tañ êsêac taênj gêjam gêc nêñ njalêlôm nan.” ²² Amboac tonan gêdênj bêc tonanjenj Mose keto wê tau sa ma kêdônj gêdênj lau Israel.

²³ Ma Apômtau kêsakiñ Nun latu Josua ma kêsôm gebe “Ôkô njaja to têtac êpa sugen, gebe aôm oc ôwê Israel latui nasêo lasê gamên, tañ katôc lemoc gebe jakênj êndênj êsêac nan. Aê oc jawiñ aôm.”

²⁴ Gêdênj tañ Mose keto biñsu tonec njabiñ kêsêp buku tenj e gêjac dabiñ su nan, ²⁵ enj kêjatu lau Lewi, tañ sêbalañ Apômtaunê katapa poacña nan, gebe ²⁶ “Akôc biñsu njabuku tonec ma atoc ênêc êsi Apômtaunê katapa poacña, gebe êwa aê sa êndênj amac. ²⁷ Gebe aê kajala amacnê m ali awem sa to gêsôm têtêkwa njatonj. Alic acgom, galoc aê gamoa matoc jali

gawin amac, mago ali awem sa gédên Apômtau. Ma embe jamac êndu, oc anôm taêsam êlêlêc. ²⁸ Akalem nê m gôlôacmôkê nalaumata to nê m kasêga, gebe jasôm bin tonec êsô êsêac tanensun ma jakalem undambê to nom gebe sênô sêwin, ec sêwa aê sa. ²⁹ Aê kajalagac, gebe aê jamac êndu su ma amac oc anôm sec anac nawaegen to awi lên, tan kajatu amac, gebe asa nan sin. Go êtu namu gênwapac êtap amac sa, gebe anôm gên, tan ênac Apômtau mataanô njam atom nan. Amac lememe njakôm oc êngôm en têtac nandanêsa.”

Mosenê wê

³⁰ Go Mose kêsôm wê tonec nabin kêsô lau Israel samob, tan sêkac sa nan, tanensun e gêbacnê.

32

¹ “O undambêac, akên tanem, aê gabe jasôm bin, ma nom ênô aê aoc.

² Noc mêtê, tan kadôn nan, êsêp amboac kom, noc bin êsêp êmên amboac manin, êtôm kom, tan kêmalmom nom to kêsêli gégwan.

³ Gebe aê oc jasôm Apômtaunê naê lasê. Atoc aêacnên Anôtô saman.

⁴ “En poctêna. En gêjam nê kôm njam êndugen, gebe nê lên samob jagêdên. En Anôtô nanên ma nê keso masi, en nac gêdên to njakênkên.

⁵ Êsêac, tan têtê ênê gôlôac nan, sêgôm en sec nanô.

Êsêac lau sec to geo.

⁶ O amac lau meloc to kaucmêac, amac ajam danje Apômtau na lên amboac tonan me. Amac tamemi en, tan kêkên amac nan, atom me. En kêlêsob to kêmasan amac atom me.

⁷ Taêm ênam têm andanjenja, asala jala, tan gôlôac to gôlôac sêmoa nan.

Ôtu kênac tamam ma en oc êwa sa êndên aôm.

Ôtu kênac nê m lau nanô, go sênac min êndên aôm.

⁸ Gêdên tan Lôlôc Natau kêkên nomlênsê m gêdên lau tomôkê-tomôkê samob, gêdên tan en gêwa namalac latunji kêkôc nan, en kêmasan lau nomna samob nê gamên namadin kêtôm Anôtônê anela nê namba.

⁹ Mago Apômtau tau tec gêwê kain lau ton ten tauna, Jakob kêtê ênê gênlênsê m.

¹⁰ “En kêtap Jakob sa anga gamên sawa gêngôn gamênbôm njakicsêa njalêlôm, tec kêkwa en auc to gêlôm en ma gejob en kêtôm tau nê matalakôp.

¹¹ En kelelo amboac momboan gejob njalatu kêkô êsêac naô.

En gêlam nê magê gebe êpuc Jakob tôn, ma kêsip en sa na nê magê.

12 Apômtau taugen gêwê en,
anôtô jaba ten gêwin en atom.

13 En gêwê en kêpi nom ñagamên ñabau
ma kêkên kôm ñanô gédên en gen.
En kêkên lêp kês aña poc en kêlib
to kêkên ñalêsi kês aña poctêmui.

14 En kêkên su gêjac anô aña bulimakao
ma su ñakana aña domba ma ñalêsi aña domba ñalatu to domba kapoacña.
En kêkên bulimakao gamên Basanña to nonin
ma polom ñajam êndu.
Ma kêkên wain ñanô ñatêkwi kêt u wain aôm gônôm.

15 “Amboac tonan Jakob gen gên e gêoc en tôn.
Mago Jesurun kêtôp ma kêt u kapôên to ôli kêpi.
Aôm kôtôp ma kôt u kapôên ma ôlim ñawasi.
Go gêwi Anôtô, tañ kêkên en nan, sin
to kês u nê poctêna, tañ gêjam en kês i nan, susu.

16 Êsêac sêsap anôtô i jaba tôn, tec bin tonec gêli ênê ñalêlôm sa e gêjam lêmuñ êsêac.
Êsêac sêgôm gên alôb-alôb tonan, tec sêlakoc en.

17 Êsêac sêkên da gédên ñalau sec, sêkên gédên Anôtô tau atom,
sêkên gédên anôtô jaba, tañ êsêac sêjala atom nan,
sêkên gédên anôtô i wakuc, tañ galocgen dêdi sa nan.
Amac tamemi têtêc êsêac atomanô.

18 Aôm taêm gêjam poc, tañ kêka aôm lasê nan, atom.
Aôm kôlin Anôtô, tañ kêt u aôm tamam nan sin.

19 “Apômtau gêlic bin tonec tec kêt in êsêac su,
gebe en latuio to ñac sêgôm en têtac ñandan kês a.

20 Ma en kêsôm gebe ‘Aê gabe jansañ lanôcanô auc êndên êsêac,
ma jansaê gên amboac ondoc oc êtap êsêac sa êtu ñamu.
Gebe êsêac lau geo,

êsêac têtôm ñapalê, tañ sêmoa ñañên atom nan.

21 Êsêac sêli ñoc ñalêlôm sa, tec gajam lêmuñ êsêac
kêt u gên, tañ anôtô atom nanña.

Êsêac sêlakoc aê ña nên gwam.

Amboac tonan aê oc jali nên ñalêlôm sa e sênam lêmuñ aê
êtu lau, tañ têt u ñoc lau atom nanña.

Aê oc jalakoc êsêac ña lau-m meloc ten.

22 Gebe aênoc têtac ñandan kêt uñ ja ten gelom,
ma ja tau gelom e gédên lamboam ñalêlôm
ma kêkwanam nom to nom ñagên samob
to kêt uñ lôc ñamôkê gelom.

23 “ ‘Aê oc jamboac gênwapac êpi êsêac ênsac gênwapac ñaô
ma japê ñoc sôb samob êpi êsêac.

24 Mo êjô êsêac êndu

ma gêmac ôlin ñandanña to gêmac sec gelom-gelomña ensen êsêac su.

Aê oc jakin bôc salenña tolunluñ kain ten êndên êsêac,
to gên, tañ kêgalab gêmoa nom nan, ñamalic.

25 Sin oc ensen lau, tañ sêmoa awê nan, su

Ma lau, tañ semoa balêm ñalêlôm nañ, têtakê e sêmac êndu.
Awêtakiñ to ñacsenjom ma ñapalê dedec to lau tomôdê samob oc sênaña.

²⁶ Aê gabe jasôm gebe “Aê gabe japa êsêac êliñ-êliñ,
ma lau nomña taên ênam êsêac êtiam atom.”

²⁷ Mago aê katêc ñacjonêñ tetoc taun saña,
gebe moae êsêacnêñ ñacjonêñ kauc êsa atom.
ma taên ênam gebe “Aêac lemen aku êsêac tulu,
Apômtau gêgôm tonañ atom.” ’

²⁸ “Gebe êsêac lau teñ, tañ nêñ jala masi nañ,
ma sêjala gêñ teñ atomanô.

²⁹ Embe nêñ kauc ênêc, oc sêjala biñ tonec ñam
ma nêñ kauc êsa êpi gêñ, tañ oc êtap êsêac sa êtu ñamu nañ.

³⁰ Lau tau nêñ poctêna embe êkêñ êsêac dêndêñ lau sênam ôli atom,
ma Apômtau embe êwi êsêac siñ atom,
oc ñac tagen êjanda êsêacnêñ lau 1,000 amboac ondoc,
ma ñac luagêc têtakê nêñ lau 10,000 e sêc su amboac ondoc.

³¹ Gebe êsêacnêñ poctêna kêtôm aêacnêñ Poctêna atom,
aêacnêñ ñacjo taun sêwa biñ tonec sa.

³² Gebe êsêacnêñ wainmôkê ñam kêsêp wainmôkê Sodomña,
gêmên anga kôm Gomoraña.

Êsêacnêñ wain ñanô ñamalic sec,
ma ñanô tau ñamakic ñanô.

³³ Êsêacnêñ wain kêtôm moac ñamalic,
kêtôm moacwêm ñaawasulu sec.

³⁴ “Biñ amboac tonañ kêsiniñ tau gêc aêña
ma kalai auc gêc ñoc balêm awamataña atom me.

³⁵ Êndêñ tañ êsêac sêka selelec nañ,
aê taucgen oc jakac kamocgôc to jakêñ ñagêjô êndêñ êsêac,
gebe bêc êsêac sênañaña kêdabiñgac,
gêñ ensen êsêac suña kêlêti gêmên

³⁶ Biññanô, Apômtau oc êmêtôc nê lau naêndêñgen
ma eñ taê walô nê sakiñwaga.

Eñ gêlic gebe nêñ ñaclai samob gêbacnê
ma nêñ lau kapôêñ to saun samob gêbacnê.

³⁷ Go eñ oc êsôm gebe ‘Êsêacnêñ anôtôi sêmoa ondoc,
poctêna, tañ êsêac sêlamu nañ, kêkô ondoc.

³⁸ Asa gen êsêacnêñ da ñañalêsi
to gênôm êsêacnêñ da, tañ sêkêc siñ nañ, ñawain.

Êsêac sêndi sa to sênam amac samañ,
êsêac têtû amacnêm lamumañ.

³⁹ “ ‘Galoc alicgac, gebe aê, aê tauc tonec tec Apômtau,
ma anôtô teñ gêmoea gêwiñ aê atomanô.

Aê tec janac lau êndu ma aê janu lau sa sêmoa maten jali.
Aê janac lau e kamoc êsa ma aê janğôm kamoc emo.

Ñac teñ oc êtôm, gebe ênam lau sa anga lemoc gêmoea atom.

⁴⁰ Biññanô, aê jatôc lemoc êpi undambê
ma jasôm gebe Aê tec jamoa teñgen,

⁴¹ embe jauc ñoc siñ ñaôsic-ôsic ñamata êsa
ma embe jakôc kôm mêtôcña sa,
go jakac kamocgôc êndên ñoc ñacjo
ma jakên ñagêjô êndên lau têtac gedec aêña.

⁴² Aê jakên dec êjañij ñoc sôb
ma ñoc siñ êndañgôn gwada.

Dec tau êmên aña lau, tañ sêjac êsêac êndu to lau kapoacwalôña nên,
oc êmên aña ñacjonên siñsêlêc môkênñapac.’

⁴³ “O amac lau tomôkê-tomôkê samob, alambij ênê lau,
gebe eñ êkên ñagêjô êjô nê sakiñwaganên dec
to êkac nê ñacjonên kamocgôc
ma eñ êngôm nê launên gamên êtu selec.”

⁴⁴ Mose agêc Nun latu Josua sêo lasê ma sêsôm wê tonec ñabij samob lasê gêdên lau sênô. ⁴⁵ Ma gêdên tañ Mose gêjac mata nê bij tonañ gêdên lau Israel nañ, ⁴⁶ kêsôm gêdên êsêac gebe “Bij samob, tañ galoc gawa sa gêdên amac nañ, ênêc nêñ ñalêlôm, ma ajatu nêñ gôlôac, gebe sêngôm biñsu tonec ñabij samob ñanô êsa ñapepgeñ, ⁴⁷ gebe bij tau êtu bij ñaôma atom, bij tau kêtú amac amoa matem jali ñamôké. Ma bij tonec êngôm amac añañgôn ñêngeñ aña gamên, tañ êtu amacnêñ gamên êndên tañ alom bu Jordan su nañ.”

Apômtau kêtôc gamên Kanaan gêdên Mose

⁴⁸ Gêdên bêc tonañgeñ Apômtau kêsôm gêdên Mose gebe ⁴⁹ “Ôpi gamên lôcña Abarim ñalôc Nebo, tañ kêtô lau Moab nên gamên kêtanôn malac Jeriko ôna ma ôsala gamên Kanaan, tañ jakên êndên lau Israel gebe êtu nên gamên nañ. ⁵⁰ Su, go ômac êndu aña lôc, tañ ôpi ôna nañ, naôwiñ nêñ lau ôtôm têwam Aron gêmac êndu aña lôc Horeb jagêwiñ nê lau. ⁵¹ Bij tonañ kêtap amagêc sa gebe akên gêwiñ aê kwalec amoa lau Israel ñalêlôm aña gamên sawa Sin gêdên tañ añañgôn bu Meribat-Kades nañ, ma awaka aê sa gêdên lau Israel, gebe aê ñac dabuñ nec atom. ⁵² Ômoa jaêcgeñ ma ôlic gamên tau, mago naôsa gamên, tañ jakên êndên lau Israel nañ atom.” * lau nomña tomôkê-tomôkê samob nên gejobwaga gêdên-gêdêngeñ. †

33

Mose gêjam mec Israelnên gôlôac

¹ Mec, tañ Anôtônê ñac Mose gêjam mec lau Israel nañ, tonec. Mec tau kêtú ênê awamu.

² Eñ kêsôm gebe

“Apômtau gêmên aña Sinai.

Eñ kêpi mênkêpô aêac aña Seir.

Ênê ñawê kêsa aña lôc Paran.

Eñ mêngeô lasê aña Meribat-Kades

to ja ñawaô kesi eñ lêma anôña.

³ Biññanô, eñ têtac gêwiñ nê lau,

nê lau dabuñ samob sêsêp eñ lêma.

Êsêac sêpuc aôm wañam

to sêsêlên têdaguc nêñ bij.

⁴ Mose kêtên biñsu gêdên aêac.

Biñsu tau kêtú gôlôac Jakobña nên biñlênsêm.

⁵ Gêdên tañ launên laumata sêkac

to Israelnên gôlôac samob sêpi tagen nañ,

* 32:52: Lau ñanô sêkên gêwiñ gebe aña tagen-tagen têtú † 32:52: Jesurun-Jakobnê ñaê tenj.

Apômtau kêtû kin aŋga Jesurun.

⁶ “Ruben êmoa mata jali, eŋ êmac êndu atom, ma nê siŋwaganêŋ namba êtu sauŋ atom.”

⁷ Biŋ tonec Mose kêsôm kêpi Juda gebe
“O Apômtau, ôkêŋ taŋam Juda awa
ma ôwê eŋ naêô lasê êndêŋ nê lau.
Aôm lêmam ênac siŋ êjô eŋ
to ônam eŋ sa aŋga nê ŋacjonêŋ.”

⁸ Ma eŋ kêsôm biŋ tonec kêpi Lewi gebe
“Ôkêŋ nêŋ Tumim to nêŋ Urim êndêŋ Lewi.
Eŋ ŋac, taŋ gêjac matamanô ŋajam naŋ.
Aôm kôsaê eŋ aŋga Masa
to gôjac siŋ gôwiŋ eŋ aŋga bu Meribaŋa.

⁹ Ŋac tau kêsôm kêpi têna agêc tama gebe
‘Aê kajala êsêagêc atom’.
Eŋ gêlic nê lasitêwai atom
ma gêjam kauc nê latuio to ŋac.
Biŋŋanô, êsêac mateŋ gêdiŋ nêŋ biŋ
to sejop nêŋ poac.

¹⁰ Êsêac oc sêndôŋ nêŋ ŋagôliŋ êndêŋ Jakob
ma nêŋ biŋsu êndêŋ Israel.

Êsêac sêkêŋ gêŋ ŋamalu êndêŋ aôm ôŋu
to tetoc daja ênsac nêŋ altar ŋaô.

¹¹ O Apômtau, ônam mec ênê waba samob
ma ôkôc eŋ lêma ŋakôm sa.

Ôtuc ênê ŋacjo to lau, taŋ sêkêŋ kisa eŋ naŋ, magiŋ êsu,
gebe sêndi sa êtiam atom.”

¹² Ma kêsôm biŋ tonec kêpi Benjamin gebe
“Ŋac Apômtau têtac gêwiŋ eŋŋa,
eŋ gêŋgôŋ tomalô.

Lôlôc Ŋatau ejop eŋ êtôm bêcgeŋ,
go êŋgôŋ ênê lôc ŋadenj êwiŋ eŋ.”

¹³ Ma kêsôm biŋ tonec kêpi Josep gebe
“Apômtau ênam mec ênê nom
ŋa ŋanô ŋajam, taŋ êsêp aŋga undambê
ma êpi aŋga nom ŋalêlôm naŋ.

¹⁴ Oc êpô kôm e ênam ŋanô ŋajamanô,
ma ŋanô esewec ŋajam êtôm ajôŋgeŋ.

¹⁵ Lôc laŋgwa sec êkêŋ kôm ŋanô ŋajam êndu
to gamêŋ ŋabau teŋgeŋŋa ênam ŋanô êlêlêc su.

¹⁶ Nom to ŋagêŋ samob êkêŋ ŋanô ŋajam-ŋajam,
ma ŋac, taŋ gêmoa gamêŋ dani naŋ, êlic Josep ŋajam.

Biŋ samob tonanŋ ŋai ŋanô êsa êpi Josep,
êpi ŋac, taŋ kêtû nê lasitêwainêŋ kasêga naŋ, nê sunsuŋ ŋaô.

¹⁷ Nê bulimakao kapoac ŋamêc kêtap ŋawasi sa
ma ênê jabo kêtôm bulimakao saleŋŋa nê.
Eŋ êsuc lau tomôkê-tomôkê ŋa jabo tonanŋ
e naêndêŋ nom ŋamadiŋ.

Epraimnê lau 10,000 to 10,000 tau tonan,
ma Manasenê lau 1,000 to 1,000 tau tonan.”

¹⁸ Ma kêsôm binj tonec kêpi Sebulon gebe
“O Sebulon, têmtac njam êsa êtu nêmlên lagajana
Ma aôm Isakar, têmtac njam êsa êtu nêmlên becoboņa.

¹⁹ Êsêac sêkalem lau tomôkê-tomôkê sêpi êsêacnêlôc sêna.
Anğa tônê oc sêkên da gêdên,
gebe êsêac sejon gwêc ngênlêlôm totau-totau njaawamata,
to ganac njaawamata, tan kêsin tau nan sa.”

²⁰ Ma kêsôm binj tonec kêpi Gad gebe
“Aê aoc êoc nac, tan kêkên njasawa gêdên Gad.
Gad kêluņ tau kêtôm lewe,
en kêkac gên nalêma to namôkêapac gêngic.

²¹ En kêjalij gamên njamanô sa kêtû tauņa.
En gêlic kasêganê nomlênsêmlêc kêtû enņa.
En jagêwiņ launên laumata
ma gejob, gebe Apômtaunê mêtôc êtu anô
to ênê binj êtu tônê pi Israel.”

²² Ma kêsôm binj tonec kêpi Dan gebe
“Dan kêtôm lewe nalatu,
tan gêboan kêsâ anğa Basan gêmên nan.”

²³ Ma kêsôm binj tonec kêpi Naptali gebe
“O Naptali, moasin gêjam sêga anğa aômnmê
to Apômtaunê mec gêjam aôm auc.
Aôm ôwê kain bugêjacton to gamên gêmu kêsêpņa.”

²⁴ Ma kêsôm binj tonec kêpi Aser gebe
“Aser kêtû Israel latuinên nac, tan kêtap mec sa kêlêlêc nan.
Nê lasitêwai têmtac êwiņ en njanôman,
ma en êsac akain tônê êsêp nalêsi.

²⁵ Sênsô tun aôm auc na ki jejec to kokoc,
ma nêmlên njalai ênanja atom e ômac êndu.

²⁶ “O Jesurun, nac ten kêtôm Anôtô, tan gêngôn tao nâ tonê njawasi
me kêlêti gêmoa undambê gebe ênam aôm sanja nan, gêmoa atom.

²⁷ Anôtô taugen kêtû nêmlên lamuanô,
en kêsip aôm sa na lêma tengeņņa.
En kêtin nacjo su gêmuņ aôm
ma kêsôm gebe Onsen suman.

²⁸ Tec Israel gêngôn tomalô,
Jakobnê bumata êpoac tauņa
anğa gamên, tan gêjam nanô polom to wain.
Binjanô, ênê undambê kêpalip manij kêsêp gêmên.

²⁹ O Israel, aê aoc êoc aôm. Asa kêtôm aôm.
Apômtau tau gêjam aôm sa.

En kêtû lautuc gêjam aôm kêsinja
to sin êku nêmlên nacjo tulunja,
Nêmlên nacjo sêlê aôm to sênac papac aôm,
ma aôm ôsêlêlên ômoa êsêacnêlôc nâ.” * † ‡ tan sêlac wan kêtû têtulu gêngņa.

* 33:29: Israelnên nâ ten. † 33:29: Tumim to Urim Israelnên kapoac nâ. ‡ 33:29: Sebulon nac êlac wanņa.
Nalô “lagaja” kêpi lau,

34

Mose gêmac êndu

¹ Ma Mose gêdi anġa gaboan Moabġa jakêpi lôc Nebo ŋatêpôê Pisga, taŋ kêkô kêkanônġ Jeriko naŋ. Ma Apômtau kêtôc gamêŋ samob gêdêŋ eŋ anġa Gilead e jagêdêŋ Dan, ² kêtôc Naptalinê gamêŋ samob to Epraim agêc Manase nêŋ gamêŋ ma Judanê gamêŋ samob e gêdêŋ gwêc oc kêsêpġa, ³ ma kêtôc gamêŋ Negeb to gaboan Jerikonġa e jagêdêŋ Soar gêdêŋ eŋ. Jeriko tau kêtû malac nipġa. ⁴ Ma Apômtau kêsôm gêdêŋ eŋ gebe “Gamêŋ tonec tec katôc lemoc ma kasôm gêdêŋ Abraham agêc Isak ma Jakob gebe ‘Aê oc jakêŋ gamêŋ tau tonec êndêŋ nêŋ wakuc,’ naŋ gamêŋ tau tonec. Aê kakêŋ matamanô gôlic gamêŋ tau su, mago aôm taôm oc naôsa tônê atom.” ⁵ Amboac tonanġ Apômtaunê sakinġwaga Mose tau gêmac êndu anġa gamêŋ Moabġa kêtôm Apômtaunê biŋ. ⁶ Ma Apômtau kêsunġ eŋ gêc gaboan, taŋ gêc gamêŋ Moabġa naŋ, kêkanônġ Bet-Peor, mago ŋac teŋ kêjala ênê sêô atom e mênġgêdêŋ galoc. ⁷ Mosenê jala 120, go gêmac êndu. Eŋ mataanô kêtû waô atom, ma ôliwalô gêjaŋa atom. ⁸ Ma lau Israel têtanġ taŋjiboa kêtû Mosenġa sêmoa gaboan Moabġa kêtôm bêc 30, go bêc têtanġ taŋjiboa kêtû Mosenġa gêbacnê.

⁹ Ma ŋalau tokauc tatu mêtê tauŋġa gêjam Nun latu Josua auc, gebe Mose gêu lêma gêsac eŋ. Amboac tonanġ lau Israel taŋeŋ wamu eŋ ma sêgôm biŋ, taŋ Apômtau kêjatu Mose naŋ, ŋanô kêsa. ¹⁰ Ma propete teŋ gêdi sa anġa Israel kêtôm Mose, taŋ êsêagêc Apômtau laŋônġanô gêdêŋ tauŋ naŋ, atom e mênġgêdêŋ galoc. ¹¹ Teŋ gêgôm gêŋsêga to gêŋtalô kêtôm Mose, taŋ Apômtau kêsakinġ eŋ gebe êŋgôm anġa gamêŋ Aiguptuŋa êndêŋ Parao ma ênê sakinġwaga to ênê gamêŋ samob naŋ atom. ¹² Ma ŋac teŋ gêwê kainġ Mosenê ŋaclai to ŋajaŋa ma nê gêŋsêga kainġ teŋ, taŋ Mose gêgôm anġa lau Israel samob laŋônġnêŋna naŋ atom.

Josua

Josua gêwê lau Israel gêjô Mose su jasêku lau Kanaan tulu ma sêjanjo gamêj tau su naminj gêc buku, tec sê Josuanê njaê kêpi nec njalêlôm.

Buku tau njasêbu kapôêj têlêac gebe

1. Môkêlatu 1-12 Lau Israel selom bu Jordan jasêsa Kanaan ma sêkôc nom tau su anja malacm nêj.
2. Môkêlatu 13-22 Lau Israel sêpuc kapoac gebe gôlôacmôkê njaêdô 9 to Manasenê gôlôac njamakenj têtap nêj nom sa anja gamêj, taj gêc bu Jordan njamakenj gêmu oc kêsêpna nanj.
3. Môkêlatu 23-24 Josua kêsaê gebe nê noc êwi nom sinja kêdabinj, tec kêkalem lau Israel sêkac sa ma gêlêj binj êsêac kêtum dim luagêc. Lau Israel sêsôm kêtum tôj kêtiam gebe sejop Anôtônê poac ma sênam sakinj enj taugenj endenj tôjgenj.

Lau Israel sêmasanj tauj gebe sêsa gamêj Kanaan sêna

¹ Apômtaunê sakinwaga Mose gêmacc êndu su, go Apômtau kêsôm binj gêdêj Mosenê sakinwaga Nun latu Josua gebe ² “Noc sakinwaga Mose gêmacc êndu, amboac tonanj ôndi olom bu Jordan tonec. Lau samob sêwiñ aôm, ma naaô lasê gamêj, taj galoc jakêj êndêj lau Israel nanj. ³ Gamêj samob, taj emtapa aka nanj, aê jakêj êndêj amacc êtôm gajac mata gêdêj Mose. ⁴ Gamêj samob, taj gêc gamêj sawa to lôc Lebanon ma bu kapôêj Euprat, taj kêtum lau Het nêj gamêj nanj, e gêdêj gwêc kapôêj, taj kêpoac gêmu oc kêsêpna nanj njasawa, gamêj samob tonanj êtu amaccnêmm nom. ⁵ Êtôm têm ômoa matam jalinja nanj, njac tej êtôm gebe êkô aôm aucc atom. Aê jamoa jawiñ aôm êtôm gamoa gawiñ Mose. Aê oc jangaminj tauc êndêj aôm to jawi aôm sinj atom. ⁶ Ôkô njajana totêmtacc êpa sugenj, gebe aôm taômgenj ôkêj lau tonec sêwê kainj gamêj, taj katôc lemoc gêdêj êsêac tamenj gebe jakêj êndêj êsêacnja nanj. ⁷ Amboac tonanj ôkô njajana totêmtacc êpa sugenj ma ojop taôm gebe ôngôm binjsu samob, taj njoc sakinwaga Mose kêjatu aôm nanj, njanô êsa. Ôwi binjsu tau sinj ma o sic ômu anô me gasêja atom, ec ôtap nêmm lêj njanô njajam sa. ⁸ Binjsu njabuku njabinj ênêc aôm awamsunj njapanjenj. Taêm ênam binj tau ênêc nêmm njalêlôm êtôm elenj to êmbêc, ec ôngôm binj samob, taj teto gêc buku tau nanj, njanô êsa tomalagenj. Embe ôngôm amboac tonanj, go ôsa nêmm lêj e ônac dabinj njapep ma ôtap nêmm lêj njanô njajam sa. ⁹ Aê kajatu aôm gebe ôkô njajana totêmtacc êpa sugenj. Ôtêc taôm atom ma katôm ôluñ-ôluñ atom, gebe Apômtau, aômnm Anôtô, oc êmoa êwiñ aôm êtôm lêj samob, taj ôsa ôna nanj.”

¹⁰ Go Josua kêjatu launêj kasêga gebe ¹¹ “Asa gamêj becja ana ma ajatu lau gebe ‘Amansanj nêmm gêj aninja gebe êpuc amacc tôj anja intêna. Bêc têlêac ênaja accgom, go alom bu Jordan tonec naakôc nom, taj Apômtau, amaccnêmm Anôtô, gebe êkêj êndêj amacc nanj su, gebe êtu amaccnêmm gamêj.’ ”

¹² Go Josua kêsôm gêdêj lau Ruben to Gad ma lau Manase njamakenj gebe ¹³ “Taêm ênam binj, taj Apômtaunê sakinwaga Mose kêjatu amacc nanj, gebe ‘Apômtau, amaccnêmm Anôtô, oc êkêj gamêj alêwanj taômja êndêj amacc, ma gebe êkêj nom tonec êndêj amacc.’ ¹⁴ Amaccnêmm lauo to nêmm gôlôac njasec-njasec ma nêmm bulimakao sêmoa gamêj, taj Mose kêkêj gêdêj amacc gêc bu Jordan njamakenj tonecnja nanj. Mago amaccnêmm lau njac lai sêja laukasap sa naselom bu sêmunj nêmm lasitêwai ma sênam êsêac sa ¹⁵ e Apômtau êkêj nêmm lasitêwai sêlêwanj tauj têtôm amacc ma sêngôj têtum wakac anja gamêj, taj Apômtau êkêj êndêj êsêac nanj. Su, go amacc amum amêj nom, taj kêtum amaccnêmm gamêj nanj. Apômtaunê sakinwaga Mose kêkêj gamêj, taj gêc bu Jordan njamakenj gêmu oc kêpinja nanj, gêdêj amacc.” ¹⁶ Ma êsêac sêjô Josua awa gebe” Binj samob, taj kôjatu aêc nanj, aêc abe anjôm njanô êsa, ma asa gamêj samob, taj ôsakinj aêc nanj ana. ¹⁷ Aêc tanej wamum aôm êtôm

tañeñ wamu Mosenê biñ samob. Biñ tagenñ tonec gebe Apômtau, aômnêm Anôtô êmoa êwiñ aôm êtôm gêmoa gêwiñ Mose. ¹⁸ Lau samob, tañ sêli awenñ sa êndênñ aômnêm jatu to tañeñpêc aômnêm biñ, tañ ôjatu êsêac nañ, oc sênac êsêac êndu. Biñ tagenñ tonec gebe ôkô ñajaña ma têmtac êpa su.”

2

Josua kêsakinñ kelenwaga sêja Jeriko

¹ Go Nun latu Josua kêsakinñ ñac luagêc kelecgenñ anga gamênñ Sitim, gebe sêkênñ kelenñ gamênñ. Enñ kêsôm gêdênñ êsêagêc gebe “Ajôc, amagêc akênñ kelenñ gamênñ to malac Jeriko amboac tonañgenñ.” Ma êsêagêc sêja jasêô lasê mockainño tenñ nê andu ma sêngônñ tônê. Awê tau nê ñaê gebe Rahab. ² Ma lau sêkênñ ñawae gêdênñ kinñ Jerikonña ma sêsôm gebe “Ôlic acgom, gêdênñ gêbêc lau Israel nênñ lau ñagêdô sêô lasê tonec gebe sêlic gamênñ.” ³ Go kinñ Jerikonña kêsakinñ lau dêdênñ Rahab jasêsôm gebe “Ôkênñ lau, tañ sêpi nêm andu dêdênñ aôm sêwac nañ, sêsa sêmênñ. Êsêac sêmênñ gebe sêkênñ kelenñ gamênñ.” ⁴ Mago awê kêkôc ñaclagêc sa jakêsiniñ êsêagêc ôkwi ma kêsôm gebe “Biññanô, lau dêdênñ aê sêmênñ, mago aê gajam kauc êsêac sêmênñ anga ondoc. ⁵ Gêdênñ tañ gamênñ ñakesec kêsas ma kêdabinñ gebe sênsañ malac ñakatam auc nañ, lau tau sêc sêja. Gamênñ tañ êsêac sêja nañ, aê gajam kauc. Andañguc êsêac ñagaôgenñ, oc aê êsêac tônñ.” ⁶ Mago awê tau gêwê êsêagêc sêpi salôm ñaô jakêsiniñ êsêagêc sêc mê ñalaunñ, tañ enñ kêta gêc salôm ñaô nañ ñalêlôm. ⁷ Amboac tonañ lau tau têdaguc êsêagêc sêsa intêna Jordannña sêja e jadêdênñ buselenñ. Lau tonañ sêwi malac sinñ, ma sêsanñ katam auc.

⁸ Ñaclagêc tau sêc bêc atom tagenñ ma awê kêpi salôm gêdênñ êsêagêc gêja ⁹ ma kêsôm gêdênñ êsêagêc gebe “Aê kajalagac gebe Apômtau kêkênñ gamênñ tonec gêdênñ amac, ma aêac samob atêc amac, ma lau gamênñ tonecña nênñ ñalêlôm kêtû palê sugac. ¹⁰ Gebe aêac anô ñawae, gebe Apômtau kêkênñ Gwêckoc kêtû kelenñ kêtû amacña gêdênñ tañ awi Aiguptu sinñ nañ. Ma anô gênñ, tañ agôm gêdênñ lau Amor nênñ kinñ luagêc Sihon agêc Og anga Jordan ñamakenñ ônênña. Amac asenñ êsêagêc su samucgenñ. ¹¹ Gêdênñ ñasawa, tañ aêac anô biñ tonañ nañ, aêacma ñalêlôm kêtû palê kêtû amacña, ma ñajaña tenñ gêc lau tenñ kêtiam atom, gebe Apômtau, amacnêm Anôtô, enñ undambê lólôcña ma nom elonña ñaAnôtô. ¹² Amboac tonañ atôc lememe êndênñ Apômtau ma asôm êndênñ aê gebe taêm walô tamocnê gôlôac êtôm aê tauc taêc walô amagêc. Ma akênñ ñabelo ñanô tenñ êndênñ aê. ¹³ Aôc lememe tônñ êndênñ tinoc agêc tamoc ma lasicio to ñac ma êsêacnênñ lau samob, ma anam aêac sa gebe amac êndu atom.” ¹⁴ Ma ñaclagêc sêsôm gêdênñ enñ gebe “Amac embe aoc aêagêcma biñ tonec lasê atom, go aêagêc anac da amac. Êndênñ tañ Apômtau êkênñ gamênñ tau êndênñ aêac nañ, taênñ walô amac to amoasinñ amac.”

¹⁵ Go awê tau kêlêwanñ êsêagêc ña lêpoa sêsêp katam saunñ, gebe nê andu kêtû tunjbôm malacña gêwiñ, tec tunjbôm kêtû ênê andu. ¹⁶ Ma enñ kêsôm gêdênñ êsêagêc gebe “Api lôc ana, gebe sêjandawaga têtap amagêc sa atom. Asinñ taôm amoa tônê êtôm bêc têlêac e sêjandawaga sêmu sêmênñ su acgom, go amagêc asa nêm intêna ana.” ¹⁷⁻¹⁸ Go ñaclagêc sêsôm gêdênñ enñ gebe “Ôlic acgom, êndênñ tañ aêac asa gamênñ tonec amênñ nañ, ômoatiñ gam kokoc tonec enñkalenñ katam saunñ, tañ kôlêwanñ aêagêc asêp amênñ nañ. Ma tênam agêc tamam to lômi ma tamamnê gôlôac samob sêpi tagenñ anga nêm andu. Embe ôngôm tonec atom, go biñ, tañ aôm kôsôm gebe atôc lemenñ êpi nañ, ênsêlô. ¹⁹ Ñac tenñ embe êwi nêm andu sinñ êsa intêna êna, nañ enñ tau êwê nê dec ñakainñ, aêac atom. Mago ñac tenñ, tañ êmoa andu ñalêlôm êwiñ aôm nañ, embe êtap gênwapac sa, go aêac awê ênê dec ñakainñ. ²⁰ Ma aôm embe ôsôm aêagêcma biñ tonañ lasê, go biñ, tañ aôm kôsôm gebe aêagêc atôc lemenñ êpi nañ ênsêlô.” ²¹ Ma awê tau kêsôm gebe “Biñ tañ asôm su nañ, ñanô êsa.” Go kêsakinñ êsêagêc gebe sêc sêna, tec êsêagêc sêwi enñ sinñ ma sêja. Ma enñ tau kêmoatiñ gam kokoc genñkalenñ katam saunñ tau.

²² Êsêagêc sêwi awê tau sin jasêpi lôc ma sêmoa tônê kêtôm bêc têtêac e sêjandawaga sêmu sêja. Sêjandawaga sesom gamêñ, tañ gêc intêna maken-maken nan, mago têtap lau teñ sa atom. ²³ Go ñaclagêc sêsêp anga lôc sêmên kêtiam jaselom bu ma sêo lasê dêdên Nun latu Josua, go sêjac miñ biñ samob, tañ kêtap êsêagêc sa nan, gêdên en. ²⁴ Ma sêsôm gêdên Josua gebe “Apômtau kêtên gamên samob kêsêp aêac lemen biññanôgen. Ma biñ teñ, lau gamên tauña samob sêmoa tonên ñalêlôm ñatutucgen kêtú aêacña.”

3

Lau Israel selom bu Jordan

¹ Gêdên bêbêc kanucgen Josua gêdi ma gêwi Sitim sin ma lau Israel samob sêwiñ en. Êsêac sêo lasê bu Jordan ma sê becobo anga tônê, selom seben atom. ² Bêc têtêac gêbacnê, go sinwaganên laumata sêsêlên sêmoa gamên becña ñalêlôm ³ ma sêjatu lau gebe “Amac embe alic Apômtau, amacnêm Anôtô, nê katapa poacña, tañ lau Lewi nên dabuñwaga sêmbalañ nan, go andi ma andanguc katapa tau, ⁴ ec ajala intêna, tañ asa nan, gebe amac asa intêna tonec kwanangen atom. Mago ñasawa êniñ katapa to amac êngic. Ñasawa tau amboac saka 500. Andambiñ katapa tau atom.” ⁵ Ma Josua kêsôm gêdên lau gebe “Anam dabuñ taôm, gebe elenña Apômtau gebe êngôm gêñtalô anga amac ñalêlôm.” ⁶ Ma Josua kêsôm gêdên dabuñwaga gebe “Aôc katapa poacña sa ma asêlên amuñ.” Tec êsêac sêoc katapa poacña tau sa ma sêsêlên sêmuñ lau.

⁷ Ma Apômtau kêsôm gêdên Josua gebe “Ocsalô aê gabe jatoc aôm sa lau Israel samob sêlic e sêjala gebe aê oc jamoa jawiñ aôm êtôm gamoa gawiñ Mose. ⁸ Ma aôm ôjatu dabuñwaga, tañ sêmbalañ katapa poacña nan, gebe ‘Êndên tañ aô lasê Jordan ñatali nan, akô ñañêngeñ anga bu ñalêlôm.’”

⁹ Go Josua kêsôm gêdên lau Israel gebe “Ajôc, atu gasuc amên, ma akên tañem Apômtau, amacnêm Anôtô, nê biñ.” ¹⁰ Ma Josua kêsôm gebe “Biñ tonec êwa sa êndên amac gebe Anôtô mata jali gêmoa gêwiñ amac ma en êsêlên êmuñ amac ma êjanda lau Kanaan to Het ma lau Hiw to Peris ma lau Girgas to Amor ma Jebus biññanôgen. ¹¹ Alic acgom, Apômtau, tañ kêtú nom samucgen ñatau nan, nê katapa poacña elom bu Jordan êmuñ amac. ¹² Ma galoc ajaliñ lau 12 sa anga Israelnên gôlôacmôkênên, ñac tagen-tagen êtôm gôlôacmôkêgen. ¹³ Ma êndên tañ lau dabuñ, tañ sêmbalañ Apômtau, nom samucgen ñatau, nê katapa nan, sêu enñapa êsêp bu Jordan, go bu tau enselen êtiam atom êpoac ma bumôkê êlêc sa naêkô amboac lênsañ teñ.”

¹⁴ Amboac tonañ gêdên tañ lau dêdi anga nên becobo sebe selom bu Jordan nan, dabuñwaga sêbalañ katapa poacña sêmuñ lau. ¹⁵ Ma gêdên tañ dabuñwaga, tañ sêbalañ katapa nan, sêo lasê Jordan ma gêdên tañ lau-sabalañ-katapawaga tau sêu enñain kêsêp bu, tañ kêsâlê Jordan ñatali auc gêdên têm sêjac kôm ñanô saña nan, ¹⁶ bumôkê gêlêc sa jakêsuñ tôñ kêtô Jaêcgen amboac lênsañ kêtanôn malac Adam, tañ gêc Sareta ñagala nan. Ma bu aênja, tañ kêsá gwêc Arabaña, tañ sêsam teñ gebe Gwêcmatê nan, kêpa samucgen. Ma lau selom sêsêp gamên, tañ kêtanôn Jeriko nan. ¹⁷ Ma gêdên tañ lau Israel samob sêsêlên sêmoa gamên kelengeñ jasêpi bumaken nan, dabuñwaga, tañ sêbalañ katapa poacña nan, sêkô gamên ñakelen anga bu Jordan ñaluñ e lau samob selom bu Jordan gêbacnê.

4

Poc 12, nan sêkôc anga Jordan

¹ Lau samob selom bu Jordan jasêpi su acgom, go Apômtau kêsôm gêdên Josua gebe ² “Ôjaliñ lau 12 sa anga launên, ñac tagen-tagen êtôm gôlôacmôkêgen, ³ ma ôjatu êsêac gebe ‘Akôc poc 12 anga Jordan ñaluñ tonec, akôc anga gamên, tañ dabuñwaga enñapa sêka nan, ma akôc poc tau amên bumaken ma atoc poc tau êkô gamên, tañ êmbêc anêc nan.’” ⁴ Go Josua kêtalem lau 12 tau anga lau Israel nên, tañ kêtaliñ sa nan, ñac tagen-tagen

kêtom gôlôacmôkêgen. ⁵ Ma Josua kêsôm gêdên êsêac gebe “Asêlên naamun Apômtau, amacnêm Anôtô, nê katapa êsêp bu Jordan naluŋgen ma aoc poc tagen-tagen êtômgen ma poc tau nambamba êtôm Israelnên gôlôacmôkê. ⁶ Poc tonan êtu nabelo êkô amac nâlêlôm. Ma embe nêp nêpalêo to nac têtû kênac amac êtu namu gebe ‘Poc tonec gebe êwa asagen sa êndên amac,’ ⁷ go anac min êndên êsêac gebe Bu Jordan gêlêc sa ma kêkên nasa gêdên Apômtaunê katapa poacna. Gêdên tan katapa tau gelom Jordan nan, naba gêlêc sa. Tec poc tonec êtu nabelo tengeŋa êndên lau Israel.”

⁸ Ma lau tau sêgôm bin, tan Josua kêjatu nan, nanô kêsa ma sêkôc poc 12 anga Jordan naluŋgen kêtôm lau Israel nêp gôlôacmôkênên ton, kêtôm tan Apômtau kêsôm gêdên Josua nan. Ma êsêac sêoc poc tau selom jasêpi gamên, tan sebe sênc nan, ma tetoc poc tau sêngôn tonan. ⁹ Ma Josua gêboa poc 12 sa kêkô Jordan naluŋgen anga gamên, tan dabuwaga sêbalan Apômtaunê katapa ma entapa sêka nan, ma poc tau kêkô tônê e mêngêdên galoc. ¹⁰ Ma Apômtau kêjatu Josua gebe êsôm bin, tan Mose kêjatu Josua nan, êndên lau Israel. Ma dabuwaga, tan sêbalan katapa nan, gacgen sêkô Jordan naluŋgen e bin samob, tan Apômtau kêjatu Josua nan, nanô kêsa.

Ma lau selom sêkac taunŋen sêja bumaken. ¹¹ Ma gêdên tan lau samob selom jasêpi namaken su nan, Apômtaunê katapa to dabuwaga selom amboac tonanŋen sêmun lau. ¹² Rubennê wakuc ma Gadnê wakuc to Manasenê gôlôac namaken selom tolaukasapŋen sêmun lau Israel kêtôm Mose kêjatu êsêac. ¹³ Sinwaga tolaukasap amboac 40,000 selom jasêpi Jeriko naganên gaboanŋa sêja. Êsêac sêmasan taun gebe sênac sin sêmoa Apômtau lanônêmŋa. ¹⁴ Gêdên bêc tonan Apômtau ketoc Josua sa anga lau Israel lanônêm nê ma êsêac têtêc en kêtôm têm, tan gêmoa mata jali nan, kêtôm têtêc Mose.

¹⁵ Ma Apômtau kêsôm gêdên Josua gebe ¹⁶ “Ôjatu dabuwaga, tan sêbalan katapa poacna nan, gebe sêpi anga Jordan sêmên.” ¹⁷ Amboac tonan Josua kêjatu dabuwaga gebe “Api anga Jordan amên.” ¹⁸ Ma gêdên tan dabuwaga, tan sêbalan Apômtaunê katapa poacna nan, sêpi anga Jordan nalu su ma êsêac entapa sêka gamên nakelen nan, bu Jordan gêjô tau mala e kêsalê butali auc kêtiam kêtôm gêmunŋa.

¹⁹ Lau mênspêpi anga Jordan gêdên ajôn namatanŋa nabêc kêtû 10 ma sê nêp bec sêngôn Gilgal, tan gêc malac Jeriko naganên oc kêpiŋa nan. ²⁰ Ma Josua gêboa poc 12, tan êsêac sêkôc anga Jordan nan, sa anga Gilgal. ²¹ Ma en kêsôm gêdên lau Israel gebe “Amacnêm nêpalêo to nac embe têtû kênac tamenjê êtu namu gebe ‘Poc tonec nam amboac ondoc,’ ²² go awa sa êndên êsêac ma asôm gebe ‘Lau Israel selom bu Jordan tonec sêmoa gamên kelenŋen,’ ²³ gebe Apômtau, amacnêm Anôtô, gêgôm bu Jordan kêpa kêtû amacna e alom mênjapi namaken kêtôm gêgôm gêdên Gwêckoc, tan gêgôm kêpa kêtû aêcna e alom mênjapi namaken. ²⁴ En gêgôm gên tonan, gebe lau tomôkê-tomôkê nomŋa sêjala, gebe Apômtau lêma najaŋa ma gebe amac atêc Apômtau, amacnêm Anôtô, enden tônŋen.”

5

¹ Lau Amor nêp kin samob, tan sêmoa bu Jordan namaken kêsi gamên oc kêsêpŋa nan, ma lau Kanaan nêp kin samob, tan sêngôn gwêctali nan, sêjô nawae gebe Apômtau gêgôm bu Jordan kêpa kêtû lau Israelŋa e selom bu su, tec nêp nâlêlôm kêtû palê ma nêp nêclai gêbacnê kêtû lau Israelŋa.

Josua kêsa lau ma êsêac sêlic om Pasa anga Gilgal

² Gêdên nasa tonan Apômtau kêsôm gêdên Josua gebe “Ômansan bôjan poc ma ôsa lau Israel êtiam êtu luagêcna.” ³ Amboac tonan Josua kêmasan bôjan poc ma kêsa lau Israel anga Gibeat-Haralot. ⁴ Josua kêsa êsêac kêtû nam amboac tonecna gebe lau to sinwaga samob, tan sêwi Aiguptu sin nan, sêmac êndu anga intêna gamên sawanŋa gêdên tan sêwi Aiguptu sin su nan. ⁵ Êsêac sêsa lau samob, tan sêmên nan, mago lau samob, tan tenenŋ sêkôc êsêac gêdên tan sêwi Aiguptu sin su ma sêmoa intêna gamên sawanŋa nan, tec sêsa

êsêac atom. ⁶ Gebe lau Israel sêsêlêñ sêmoa gamêñ sawa kêtôm jala 40 e lau samob to siñwaga samob, tañ sêwi Aiguptu siñ nañ, sêjaña anğa gamêñ sawa kêtü êsêac sêkêñ tañeñ Apômtau awa atomña, tec Apômtau kêtôc lêma gebe êsêac sêlic gamêñ, tañ Apômtau gêjac mata gêdêñ aêac tamenji gebe êkêñ gamêñ, tañ su to lêp keselenj êndêñ aêac nañ atom. ⁷ Amboac tonañ Josua kêsa êsêac gebe êsêac sêsa lau tonañ anğa intêna atom.

⁸ Gêdêñ tañ sêsa lau samob su nañ, sêngôn nêñ gamêñ becoboñagenj e kamoc gemo. ⁹ Ma Apômtau kêsôm gêdêñ Josua gebe “Ocsalô tonec aê kakac binj majenj Aiguptuña su anğa amacnêm.” Tec sê gamêñ tau ñaê gebe Gilgal e mênğêdêñ galoc.

¹⁰ Lau Israel sê nêñ becobo sêngôn Gilgal ma gêdêñ ajôn tonañ ñabêc kêtü 14 ñagêbêc êsêac sêlic om Pasa. Êsêac sêmoa malac Jeriko ñagamêñ gaboanña. ¹¹ Senj Pasa su ma ñagelenj êsêac senj gamêñ tau ñakôm ñanô, senj polom ñaluc to polom ñanô, tañ sêpac nañ, gêdêñ bêc tonanjenj. ¹² Ma mana tau gêbacnê gêdêñ bêbêcgenj tonañ, gêdêñ tañ senj gamêñ tau ñakôm ñanô nañ. Ma lau Israel têtap mana sa kêtiam atom, senj gamêñ Kanaan ñakôm ñanô gêdêñ jala tonañ.

Josua agêc ñac tosinj

¹³ Gêdêñ tañ Josua gêmoa Jeriko ñamalac gala nañ, enj gêoc mataanô sa ma gêlic ñac tenj kêkô enj lanônêmña. Ñac tau gê nê siñ sa ma kêmêgôm siñ tau ña lêma. Josua gêdêñ enj gêja ma kêsôm gêdêñ enj gebe “Aêacma ñac aôm me ma ñacjonêñ ñac aôm.” ¹⁴ Ma enj kêsôm gebe “Masi, aê Apômtaunê siñwaganêñ laumata. Galocgenj tec gamêñ.” Go Josua gêu tau jagêc lanôanô gêdêñ nom ma ketenj mec to kêsôm gêdêñ enj gebe “Ñoc apômtau êjatu binj ondoc êndêñ nê sakinwaga.” ¹⁵ Ma Apômtaunê siñwaganêñ laumata kêsôm gêdêñ Josua gebe “Ônu atapa su anğa amtapa, gebe gamêñ, tañ kôkô nañ, gamêñ dabunj.” Ma Josua gêgôm kêtôm tonañ.*

6

Lau Israel sêku malac Jeriko tulu

¹ Ma lau Jeriko sêbalañ nêñ malac auc ñapep kêtü lau Israelña. Lau tenj sêsô-sêsa atom. ² Ma Apômtau kêsôm gêdêñ Josua gebe “Ôlic acgom, aê kakêñ Jeriko to ñakinj ma siñwaga tonaçlai sêsêp aôm lêmam. ³ Amboac tonañ amac siñwaga samob asêlêñ anği malac tau auc êtu dim tagenj. Ma anğôm amboac tonañ êtôm bêc 6. ⁴ Ma dabunwaga 7 sêkôc dauc 7 sêsêlêñ sêmunj katapa poacña. Ma êndêñ bêc êtu 7ña amac asêlêñ anği malac auc êtu dim 7 ma dabunwaga sênac dauc êtañ. ⁵ Ma êsêac embe sênac dauc êtañ ê tônj balingenj, ma amac embe anjô dauc êtañ amboac tonañ, go lau samob sênam lasê toaligenj ma malac ñatunbôm êku sa ma lau samob gacgenj sembo sêsa malaclêlôm sêna.” ⁶ Amboac tonañ Nun latu Josua kêkalem dabunwaga ma kêsôm gêdêñ êsêac gebe “Aôc katapa poacña sa ma dabunwaga 7 sêkôc dauc 7 ma sêsêlêñ sêmunj Apômtaunê katapa poacña.” ⁷ Ma enj kêsôm gêdêñ lau gebe “Ajôc, asêlêñ anği malac auc ma siñwaga tolaukasap sêsêlêñ sêmunj Apômtaunê katapa.”

⁸ Ma lau sêgôm binj, tañ Josua kêjatu nañ, ñanô kêsa. Dabunwaga 7 sêkôc dauc 7 ma sêsêlêñ sêmunj sêmoa Apômtau lanônêmña. Êsêac sêjac dauc kêtañ ma Apômtaunê katapa poacña kêsêlêñ kêdaguc êsêac. ⁹ Ma siñwaga tolaukasap sêsêlêñ sêmunj dabunwaga, tañ sêjac dauc kêtañ ñapanj. ¹⁰ Ma Josua kêjatu lau gebe “Anam lasê atom, anam taôm tônjenj, asôm binj tenj êsa awemsunj atom e êndêñ bêc aê jasôm êndêñ amac gebe Anam lasê, go anam lasê.” ¹¹ Amboac tonañ enj kêsakinj Apômtaunê katapa kêgi malac tau auc kêtü dim tagenj. Su, go sêô lasê gamêñ becoboña kêtiam ma sêc bêc anğa tonañ.

¹² Gêdêñ bêbêc kanucgenj Josua gêdi sa ma dabunwaga sêbalañ Apômtaunê katapa. ¹³ Ma dabunwaga 7 sêkôc dauc 7 sêsêlêñ sêmunj Apômtaunê katapa ma sêjac dauc ñapanj. Ma

* 5:15: Gilgal ñam gebe Takac su.

sinwaga tolaukasap sêsêlêñ sêmuñ êsêac ma lau ñagêdô têdaguc Apômtaunê katapa, ma dauc kêtañ ñapañ. ¹⁴ Ma gêdêñ bêc kêtû luagêcña êsêac sêsêlêñ sêgi malac auc kêtû dim tagen amboac tonanğen ma sêmu sêja gamêñ becoboña. Sêgôm amboac tonanğ kêtôm bêc 6.

¹⁵ Gêdêñ bêc kêtû 7ña êsêac dêdi gêdêñ gelen mata ma sêsêlêñ sêgi malac auc amboac sêgôm-sêgôm kêtû dim 7. Gêdêñ bêc tagen tonanğen tec êsêac sêsêlêñ sêgi malac auc kêtû dim 7. ¹⁶ Ma gêdêñ tañ sêgi malac auc kêtû dim 7ña ma dabuñwaga sêjac dauc kêtañ nañ, Josua kêsôm gêdêñ lau gebe “Anam lasêmañ, gebe Apômtau kêkêñ malac tau gêdêñ amac. ¹⁷ Ma malac to ñagêñ samob êtu Apômtaunê gêñ ensen suña. Mockaiño Rahab to nê lau samob, tañ sêmoa sêwiñ en anğa ênê andu nañ, taunğen go sêmoa maten jali, gebe en gêsa lau jaenğa, tañ aêac tasakiñ êsêac nañ auc. ¹⁸ Ma amac ajop taôm êndêñ gêñ, tañ gêjac ansen suña ñawae. Matem katu gêñ tau e akôc ñagêdô, tañ kêtû Apômtaunê nañ, su atom. Embe anğôm, go lau Israel nêñ gamêñ becoboña êwê kaiñ biñ, tañ êtap malac Jeriko sa nañ, êwiñ ma êtap gêñwapac ñanô sa. ¹⁹ Ma silber to gold samob ma laclu, tañ sêmasañ ña ki kokoc to jejec nañ, êtu Apômtaunê gêñ dabuñ naêsêp Apômtaunê kanom.” ²⁰ Amboac tonanğ lau sêjam lasê ma sêjac dauc kêtañ. Gêdêñ tañ lau sênô dauc kêtañ nañ, sêjam lasê ma tunbôm kêku sa, ma lau sêpi malac sêja. Lau samob gacgen sebo sêsa malac sêja ma sêku malac tau tulu. ²¹ Go sesen malac samucgen su. Êsêac sesen ñac to awê ma lau matac to lau ñanô, sesen bulimakao to domba ma donki. Êsêac sesen gêñ samob su ña sinğ ñamata.

²² Ma Josua kêsôm gêdêñ ñaclagêc, tañ sêkêñ kelen gamêñ nañ, gebe “Asô awê mockaiño nê andu ana ma akôc awê tau to nê lau samob, tañ sêmoa sêwiñ en nañ, sêsa sêmên amboac atôc lememe gêdêñ en nañ.” ²³ Amboac tonanğ ñac wakuc luagêc tau, tañ sêkêñ kelen gamêñ nañ, sêsô andu sêja ma sêkôc Rahel to têna agêc tama ma lui to nê lau samob, tañ sênğôn sêwiñ en nañ, sêsa sêmên. Êsêac sêkôc ênê lau samob ma sêkêñ êsêac sênğôn lau Israel nêñ gamêñ becoboña ñamagê. ²⁴ Ma êsêac sêkêc malac to ñagêñ samob ja gen. Tagen silber to gold ma ku, tañ sêmasañ ña ki kokoc to jejec nañ, sêkêñ jakêsêp kanom, tañ kêkô Apômtaunê andu nañ. ²⁵ Josua gêjam awê mockaiño Rahab to tamanê gôlôac ma nê lau samob, tañ sêwiñ en nañ sa. En gênğôn lau Israel ñalêlôm e mênğêdêñ galoc, gebe en gêsa lau jaen, tañ Josua kêsakiñ gebe sêkêñ kelen malac Jeriko nañ auc.

²⁶ Gêdêñ têm tonanğ Josua kêjatu lau gebe têtôc lemen sêkô Apômtau lanğônemña ma kêsôm gebe “Aêac tapuc boa ñac, tañ êndi mênğêkwê malac Jeriko tonec sa êtiam nañ. En ênac da alê ñamataña ña nê ñacsêga. Ma ênac da malac ñakatam ña nê ñac saunğ.”

²⁷ Amboac tonanğ Apômtau gêwiñ Josua ma ênê wae gêjam gamêñ samucgen auc.

7

1-26 *

8

1-35 *

9

1-27 *

10

Lau Israel sêku lau gamêñ gêmu kêsêpña tulu

* **7:1-26:** 7:1–9:27 Josua gêwê lau Israel nêñ sinwaga sêpi Kanaan ñagamêñ lôcña ma sêku malac Ai tulu. Êsêac sêmoatin poac tenğ sêwiñ lau Gibeon ñaminğ gêc tonec. * **8:1-35:** 7:1–9:27 Josua gêwê lau Israel nêñ sinwaga sêpi Kanaan ñagamêñ lôcña ma sêku malac Ai tulu. Êsêac sêmoatin poac tenğ sêwiñ lau Gibeon ñaminğ gêc tonec. * **9:1-27:** 7:1–9:27 Josua gêwê lau Israel nêñ sinwaga sêpi Kanaan ñagamêñ lôcña ma sêku malac Ai tulu. Êsêac sêmoatin poac tenğ sêwiñ lau Gibeon ñaminğ gêc tonec.

¹ Kin Jerusalemna Adonisedek gêñô Josua kêku malac Ai tulu to gesen malac tau samucgen su ñawae. Josua gêgôm malac Ai to ñakin kêtôm gêgôm gêdên malac Jeriko to ñakin. Kin tau gêñô bin ten gêwin gebe Lau Gibeonna sê wama gêdên lau Israel ma sêmoa sêwin êsêac. ² En gêñô bin tonan ma kêtêc tau gebe Gibeon malac kapôên kêtôm kinên malac ñagêdô, ma malac tau kapôên kêlêlêc Ai su ma nêñ lau samob lau tonac lai. ³ Kêtu tonan kin Jerusalemna Adonisedek kêsakin bin gêdên kin Hebronna Hoham to gêdên kin Jarmutna Piram ma gêdên kin Lakisna Japia to gêdên kin Eglonna Debir ma kêsôm gebe ⁴ “Api andên aê amênman ma anam aê sa. Aêac tanac Gibeon gebe êsêac sê wama gêdên Josua to lau Israel.” ⁵ Go lau Amor nêñ kin lemen ten tonec, kin Jerusalemna to kin Hebronna ma kin Jarmutna to kin Lakisna ma kin Eglonna sêkac nêñ sinwaga sa ma êsêac tonên sinwaganên ton samob sêpi jasêgi malac Gibeon auc ma sêjac sin gêdên malac tau.

⁶ Ma lau Gibeonna sêkên bin gêdên Josua gêja Gilgal ma sêsôm gebe “Ôngamin taôm êndên nêñ sakinwaga atom. Ôpi ôndên aêac ômôên seben ma ônam aêac kêsî to ônam aêac sa. Gebe lau Amor nêñ kin samob, tan sêngôn gamên lôcna nan, sêkac sa sêmên gebe sênac sin êndên aêac.” ⁷ Ma Josua gêdi anga Gilgal ma kêpi gêja. Sinwaga to lau tonac lai samob sêsêlên sêwin en. ⁸ Ma Apômtau kêsôm gêdên Josua gebe “Ôtêc êsêac atom, gebe aê kakên êsêac sêsêp aôm lêmam sugac. Êsêacnên ñac ten oc êkô aôm auc atom.” ⁹ Josua gêdi anga Gilgal ma kêsêlên gêdên gêbêc samuc tonan ma gêo lasê gêdên êsêac e têtakê. ¹⁰ Ma Apômtau gêgôm êsêacnên meloco kêsâ e sêc lau Israel, tan sêjac êsêac ñanô anga Gibeon nan su. Lau Israel sêjanda êsêac sêsêp intêna Bet-Horonna, ma sêjac êsêac e jadêdên Aseka to Makeda. ¹¹ Gêdên tan êsêac sêc lau Israel su sêsêp intêna Bet-Horonna sêja nan, Apômtau tau kêbalin poc kapôên anga undambê jakêruc êsêac e jasêo lasê Aseka, ma êsêac sêmac êndu. Lau tan sêmac êndu kêtû kom pocna nan, taêsam sêlêlêc lau, tan lau Israel sêjac ña sin êndu nan su.

¹² Gêdên bêc, tan Apômtau kêkên lau Amor sêsêp lau Israel lemen nan, Josua kêkô lau Israel lanônên ma kêsôm gêdên Apômtau gebe “Aôm oc, ôkô ñanên anga Gibeon ma aôm ajôn, anga gaboan Aijalon.”

¹³ Ma oc kêkô ñanên ma ajôn kêkô amboac tonan en e lau sêkac kamocgoc gêbacnê.

Bin tonan teto gêc Jasarnê buku gebe Oc tau kêkô umbon ñaluñ ma kêkac tau gebe naêsêp atom, kêkôgen kêtôm bêc samuc ten. ¹⁴ Bêc ten kêtôm tonan gêc gêmun atom ma gêc atom e mênghêdên galoc. Gêdên bêc tonan Apômtau kêkên tan ñac ten awa ñam gebe Apômtau gêjac sin gêjô Israel.

¹⁵ Go Josua ma lau Israel samob sêc sêmu sêja nêñ gamên Gilgal kêtiam. ¹⁶⁻⁴³ *

11

1-23 *

12

1-24 *

13

1-33 *

* **10:16-43:** 10:16–23:16 Lau Israel sêku gamên Kanaan samucgen tulu. Êsêac sêpuc kapoac e nêñ gôlôacmôkê têtap nêñ nom ñasawa sa kêtômgen. * **11:1-23:** 10:16–23:16 Lau Israel sêku gamên Kanaan samucgen tulu. Êsêac sêpuc kapoac e nêñ gôlôacmôkê têtap nêñ nom ñasawa sa kêtômgen. * **12:1-24:** 10:16–23:16 Lau Israel sêku gamên Kanaan samucgen tulu. Êsêac sêpuc kapoac e nêñ gôlôacmôkê têtap nêñ nom ñasawa sa kêtômgen. * **13:1-33:** 10:16–23:16 Lau Israel sêku gamên Kanaan samucgen tulu. Êsêac sêpuc kapoac e nêñ gôlôacmôkê têtap nêñ nom ñasawa sa kêtômgen.

1-15 *

14

1-63 *

15

1-10 *

16

1-18 *

17

1-28 *

18

1-51 *

19

1-9 *

20

1-45 *

21

1-34 *

22

1-16 *

23**24***Josuanê awamu*

¹ Go Josua kêkac lau Israel nêḡ gôlôacmôkê samob sa anḡa Sikem. Eḡ kêkalem lau Israel nêḡ lau ḡanô to laumata ma nêḡ gôliḡwaga to kasêḡa samob sa jasêkô Anôto laḡônêḡ.

² Go Josua kêsôm gêdêḡ lau samob gebe “Apômtau, lau Israel nêḡ Anôto, kêsôm biḡ tonec gebe ‘Gêdêḡ andanḡen amac tamemi Abraham agêc Nahor tamenḡi Tara sêḡḡôḡ bu Euprat ḡamakenḡ ôḡêḡa, ma sêḡam sakinḡ gêdêḡ anôtoḡi jaba. ³ Go aê kakôc amac tamemi Abraham su anḡa bu ḡamakenḡ ôḡêḡa ma gawê eḡ kêsêlêḡ kêtôm gamêḡ Kanaanḡa samob. Aê kakêḡ êḡê wakuc têtḡ taêsam. Aê kakêḡ Isak gêdêḡ eḡ. ⁴ Ma kakêḡ Jakob agêc Esau gêdêḡ Isak. Aê kakêḡ gamêḡ lôcḡa Seir gêdêḡ Esau gêwê kainḡ, mago Jakob to nê latui sêsêḡ Aiguptu sêḡa. ⁵ Go kasakinḡ Mose agêc Aron ma kakôḡniḡ Aiguptu ḡa ḡêḡwapac, taḡ ḡagôm anḡa gamêḡ

* **14:1-15:** 10:16–23:16 Lau Israel sêku gamêḡ Kanaan samucḡen tulu. Êsêac sêpuc kapoac e nêḡ gôlôacmôkê têtap nêḡ nom ḡasawa sa kêtômḡen. * **15:1-63:** 10:16–23:16 Lau Israel sêku gamêḡ Kanaan samucḡen tulu. Êsêac sêpuc kapoac e nêḡ gôlôacmôkê têtap nêḡ nom ḡasawa sa kêtômḡen. * **16:1-10:** 10:16–23:16 Lau Israel sêku gamêḡ Kanaan samucḡen tulu. Êsêac sêpuc kapoac e nêḡ gôlôacmôkê têtap nêḡ nom ḡasawa sa kêtômḡen. * **17:1-18:** 10:16–23:16 Lau Israel sêku gamêḡ Kanaan samucḡen tulu. Êsêac sêpuc kapoac e nêḡ gôlôacmôkê têtap nêḡ nom ḡasawa sa kêtômḡen. * **18:1-28:** 10:16–23:16 Lau Israel sêku gamêḡ Kanaan samucḡen tulu. Êsêac sêpuc kapoac e nêḡ gôlôacmôkê têtap nêḡ nom ḡasawa sa kêtômḡen. * **19:1-51:** 10:16–23:16 Lau Israel sêku gamêḡ Kanaan samucḡen tulu. Êsêac sêpuc kapoac e nêḡ gôlôacmôkê têtap nêḡ nom ḡasawa sa kêtômḡen. * **20:1-9:** 10:16–23:16 Lau Israel sêku gamêḡ Kanaan samucḡen tulu. Êsêac sêpuc kapoac e nêḡ gôlôacmôkê têtap nêḡ nom ḡasawa sa kêtômḡen. * **21:1-45:** 10:16–23:16 Lau Israel sêku gamêḡ Kanaan samucḡen tulu. Êsêac sêpuc kapoac e nêḡ gôlôacmôkê têtap nêḡ nom ḡasawa sa kêtômḡen. * **22:1-34:** 10:16–23:16 Lau Israel sêku gamêḡ Kanaan samucḡen tulu. Êsêac sêpuc kapoac e nêḡ gôlôacmôkê têtap nêḡ nom ḡasawa sa kêtômḡen. * **23:1-16:** 10:16–23:16 Lau Israel sêku gamêḡ Kanaan samucḡen tulu. Êsêac sêpuc kapoac e nêḡ gôlôacmôkê têtap nêḡ nom ḡasawa sa kêtômḡen.

* **22:1-34:** 10:16–23:16 Lau Israel sêku gamêḡ Kanaan samucḡen tulu. Êsêac sêpuc kapoac e nêḡ gôlôacmôkê têtap nêḡ nom ḡasawa sa kêtômḡen. * **23:1-16:** 10:16–23:16 Lau Israel sêku gamêḡ Kanaan samucḡen tulu. Êsêac sêpuc kapoac e nêḡ gôlôacmôkê têtap nêḡ nom ḡasawa sa kêtômḡen.

tau nan. Su, go gawê amac asa amên. ⁶ Aê gawê amac tamemi sêsa anğa Aiguptu sêmên e aô lasê gwêc. Ma lau Aiguptu sêjanda amac tamemi na kareta to hos e jadêdên Gwêckoc. ⁷ Ma êsêac awen gêjac Apômtau ma en kékên gêsunbôm gen amac to lau Aiguptu kêsî to gégôm gwêc kêmakop e kêsâlê êsêac auc. Amac matemanô alic gên, tañ aê gagôm gêdên Aiguptu nan su. Amac amoa gamên sawa nasawa baliñ. ⁸ Go aê gawê amac aô lasê lau Amor, tañ sêngôn Jordan namaken ônêña nan, nêñ gamên. Gêdên tañ kakên êsêac sêsêp amac lemema ma amac akôc êsêacnên gamên su nan, aê gasen êsêac gamun amac. ⁹ Go kin Moabna Sipor latu Balak gêdi ma gêjac sin gêdên Israel. En kêsakin bin gêdên Beor latu Bileam gebe êmên ma êpuc boa amac. ¹⁰ Mago aê kakên tañoc Bileam atom, tec en gêjam mec amac. Gagôm amboac tonan, tec gajam amac kêsî anğa Balak lêma. ¹¹ Go amac alom bu Jordan e aô lasê malac Jeriko. Ma lau Jerikona sêjac sin gêdên amac. Mago lau Jeriko taunjen atom, lau Amor to Peres ma Kanaan to Het ma Girgas to Hiw ma Jebus amboac tonanjen. Mago aê kakên êsêac sêsêp amac lemema. ¹² Aê kasakin banic gêmun ma kêjanda lau Amor nêñ kin luagêc gêmun amac. Amacnêm sin to talam gégôm atom. ¹³ Aê kakên gamên ten, tañ ajam kôm kêpi atom nan, gêdên amac ma kakên malac, tañ amac akwê sa atom nan, gêdên amac anğôn. Amac aen kôm wainna to katêkwi, tañ asê atomanô nan nanô.’

¹⁴ “Amboac tonan galoc atêc Apômtau to anam sakin en têtmac maken ma tonêm nalêlôm nanênjen. Atin anôtôi jaba, tañ tamemi sêjam sakin anğa bu namaken ônêña to anğa Aiguptu nan su, ma anam sakin Apômtau. ¹⁵ Mago amac embe andec gebe anam sakin Apômtau, go ocsalô tonac ajalîn anôtôi, tañ abe anam sakin nan sa. Abe anam sakin anôtôi, tañ tamemi sêjam sakin anğa bu namaken ônêña nan, me lau Amor, tec anğôn êsêacnên gamên nec, nêñ anôtôi me. Mago aê to noc gôlôac abe anam sakin Apômtaugen.”

¹⁶ Go lau tau sêjô en awa gebe “Bin tonec gebe awi Apômtau sin ma anam sakin anôtôi jaba nec ênac jaê aêac, ¹⁷ gebe Apômtau, aêacnên Anôtô, gêwê aêac to tamenî tapi anğa Aiguptu tamên ma gêwê aêac dawî andu kapoacwalôña sin. En gégôm gênsêga kain ten aêac talic ma gejob aêac anğa intêna samob, tañ tasa nan, ma gejob aêac gêdên tañ tasêlên tasêp lau tomôkê-tomôkê nalêlôm nan. ¹⁸ Ma Apômtau kêjanda lau tomôkê-tomôkê gêmun aêac, en kêjanda lau Amor, tañ sêngôn gamên tonec nan, amboac tonanjen. Kêtu tonanña aêac abe anam sakin Apômtau amboac tonanjen, gebe en kêtu aêacnên Anôtô.”

¹⁹ Mago Josua kêsôm gêdên lau tau gebe “Amac atôm gebe anam sakin Apômtau atom, gebe en Anôtô dabun. En gêjam lêmun lau gebe têtmac êwin en taugen. En oc êsuc amacnêm bin agêli binşu to nêm sec ôkwi atom. ²⁰ En kêmoasin amac su, mago amac embe awi en sin ma anam sakin anôtôi jaba, go ênam dêmôê amac ma êngôm amac sec to enşen amac su.” ²¹ Ma lau sêsôm gêdên Josua gebe “Masi, aêac abe anam sakin Apômtau.” ²² Ma Josua kêsôm gêdên lau gebe “Amac taôm awa taôm sa gebe ajalîn Apômtau sa gebe anam sakin en.” Ma êsêac sêsôm gebe “Aêac awa tauñ sa sugac.” ²³ En kêsôm gebe “Amboac tonan, go atin anôtôi jaba, tañ sêc amac nalêlôm nan su, ma akên nêm nalêlôm êndên Apômtau, Israelnên Anôtô.” ²⁴ Ma lau sêsôm gêdên Josua gebe “Aêac anam sakin Apômtau, aêacnên Anôtô, to tañen wamu ênê awa.” ²⁵ Tec gêdên bêc tonan Josua kêmoatin poac gêwin’ lau ma kêmasan binşu to nagôlin kêtu êsêacna anğa Sikem. ²⁶ Ma Josua keto bin tonan kêsêp Anôtônê binşu nabuku. Ma en kékôc poc kapôên ten jagêjac sa anğa kamem, tañ kékô Apômtaunê gamên dabun nan nalabu. ²⁷ Ma Josua kêsôm gêdên lau samob gebe “Alic acgom, poc tonec êtu nabelo êwa aêac saña, gebe gênô Apômtaunê bin samob, tañ en kêsôm gêdên aêac nan gêwin. Kêtu tonanña amac embe ansa nêm Anôtô auc, go poc tau êtu nabelo êwa amac saña.” ²⁸ Go Josua kêsakin lau sêc sêja nêñ nomlênsêm gêdên-gêdênjen.

²⁹ Bin tonan gêbacnê, go Apômtau nê sakin waga Nun latu Josua gêmac êndu. Ênê jala kêtû 110. ³⁰ Ma êsêac sêsun en anga tau nê nomlênsêm ñamalac Timnat-Serat, tañ gêc lôc Gas ñagamên gêmu kêpiña anga Epraim ñagamên lôcña.

³¹ Ma lau Israel sêjam sakin Apômtau gêdên bêc Josua gêmoa mata jaliña samob. En gêmac êndu su ma laumata ñagêdô, tañ sêlic kôm, tañ Anôtô gêjam kêpi lau Israel nañ, gacgen sêmoa. Tec lau Israel sêjam sakin Apômtau gêdên laumata tonan nêñ bêc sêmoa maten jaliña samob amboac tonanjen.

³² Josepnê ñatêkwa, tañ lau Israel sêkôc anga Aiguptu sêmên nañ, sêsun anga Sikem kêsêp nom, tañ Jakob gêjam ôli ña mone silber 100 gêdên Sikem tama Hamor latui nañ, ñasawa ten. Gamên tau kêtû Josepnê wakuc nêñ nomlênsêm ten.

³³ Ma Aron latu Eleasar gêmac êndu ma sêsun en anga latu Pinehas nê malac Gibeaa. Êsêac sêkên malac, tañ gêc Epraim ñagamên lôcña nañ, gêdên en.

Gôliŋwaga

Lau Israel sêku Kanaan tulu e sêwaka sakin kinŋa sa ŋaminŋ gêjam lau Gôliŋwaga nêŋ buku tonec auc. Miŋ tau ŋai kêpi Israelnêŋ sinŋsêlêc, taŋ sêsam êsêac sebe Gôliŋwaga naŋ, nêŋ gêŋ sinŋsêlêcŋa. Lau tonanŋ ŋagêdô samob gôliŋwaga ŋanô êsêac atom, laumata êsêac sêwê nêŋ lau sêjac sinŋa to kêsiwaga, taŋ sêjam nêŋ lau sa-sa gêdêŋ ŋacjo sêkôninŋ êsêac tôŋ naŋŋa. Gôliŋwaga ŋac towae kêlêlêc ŋagêdô samob su naŋ Simson, taŋ sêjac ênê gêŋsêga ŋaminŋ gêc môkêlatu 13-16.

Biŋ kapôêŋ tec buku tau kêdônŋ nec tonec gebe Lau Israel sêsap Anôtô tôŋ ŋaŋêŋ, tec gêjam êsêac sa sêŋgônŋ nêŋ ŋajam Ma sêsap tauŋ su aŋga Anôtônê, tec gedec êsêac dêdac gêŋwapac e sêŋgônŋ jageo.

Mago biŋ ŋanô teŋ kêsinŋ tau gêc lêlôm gêwiŋ gebe Lau tau embe sêsap tauŋ su aŋga Anôtônê e dêndac gêŋwapac, mago eŋ embe êlic êsêac sêmbu tauŋ to sêkac tauŋ ôkwi êtiam, eŋ taê labu nê lau to gêjam êsêac kêsi gêjac ŋawaegenŋ.

1:1-36. Josua gêmac êndu su acgom, go lau Israel nêŋ gôlôacmôkê ŋagêdô sêjac sinŋ jasêku Kanaannêŋ malac ŋagêdô tulu ŋaminŋ.

2

Apômtaunê aŋela geoc tau lasê aŋga Bokim

¹ Apômtaunê aŋela gêwi Gilgal sinŋ gêja Bokim ma kêsôm gêdêŋ lau Israel gebe “Aê kakôc amac aŋga Aiguptu ma gawê amac mêŋaô lasê gamêŋ, taŋ katôc lemoc gebe jakêŋ êndêŋ tamemi naŋ. Aê kasôm gebe ‘Aê janac poac, taŋ kamoatinŋ gêdêŋ amac naŋ, popoc atomanô. ² Ma amac amoatinŋ poac teŋ êndêŋ lau, taŋ sêŋgônŋ gamêŋ tonec naŋ atom. Atuc êsêacnêŋ altar popoc.’ Mago amac taŋem wamu aêŋoc jatu tonanŋ atom. Amac agôm asagenŋ. ³ Amboac tonanŋ aê jasôm êndêŋ amac gebe Aê jajanda lau tomôkê-tomôkê jamuŋ amac atom. Êsêac oc têtû nêŋ ŋacjo ma nêŋ anôtôi jaba têtû amacnêŋ lakô.” ⁴ Apômtaunê aŋela kêsôm biŋ tonanŋ gêdêŋ lau Israel samob su, go lau tau sêpuc taŋjiboa sa ma têtanŋ. ⁵ Ma sê gamêŋ tonanŋ ŋaê gebe Bokim ma sêkêŋ da gêdêŋ Apômtau aŋga tônê.

Josua gêmac êndu

⁶ Josua kêlêwanŋ lau Israel sêmu dêdêŋ nêŋ nomlênsêŋ gêdêŋ-gêdêŋgeŋ sêja, gebe sêŋgônŋ têtû wakac. ⁷ Ma lau Israel sêjam sakinŋ Apômtau kêtôm têm Josua gêmoa nomŋa. Josua gêmac êndu su, go êsêac sêjam sakinŋ Apômtau sêmoa kêtôm têm, taŋ laumata, taŋ sêjala gêŋ samob, taŋ Apômtau gêgôm gêdêŋ lau Israel naŋ, sêmoa materŋ jali naŋ. ⁸ Ma Nun latu Josua, taŋ Apômtaunê sakinŋwaga naŋ, nê jala kêtû 110 ma gêmac êndu. ⁹ Êsêac sêsuŋ eŋ aŋga tau nê nomlênsêŋ ŋamalac Tinat-Heres, taŋ gêc lôc Gas ŋagamêŋ gêmu kêpiŋa aŋga Epraim ŋagamêŋ lôcŋa. ¹⁰ Lau taŋ sêmoa sêwiŋ Josua naŋ, sêmac êndu amboac tonanŋ, ma lau wakuc mêŋsêsa, naŋ êsêac sêjam kauc Apômtau to nê kôm, taŋ gêjam kêtû lau Israelŋa naŋ.

Lau Israel sêwi Apômtau sinŋ ma gôliŋwaga sêkôc kôm sa

¹¹ Go lau Israel sêgôm gêŋ, taŋ Apômtau gêlic sec naŋ, gebe sêjam sakinŋ Bal. ¹² Êsêac sêwi Apômtau, tameninêŋ Anôtô, taŋ kêkôc êsêac su aŋga Aiguptu naŋ, sinŋ ma sêsap lau, taŋ sêgi êsêac auc naŋ, nêŋ anôtôi jaba tôŋ. Êsêac sêpônŋ eŋduc gêdêŋ anôtôi tonanŋ ma sêgôm Apômtau têtac ŋandanŋ kêsa. ¹³ Êsêac sêwi Apômtau sinŋ ma sêjam sakinŋ Bal agêc Astarte. ¹⁴ Apômtau têtac ŋandanŋ ŋanô gêdêŋ lau Israel, tec kêkêŋ êsêac sêsêp kêjaŋgowaga lemeŋ, gebe sêjaŋgo êsêacnêŋ gêŋ su. Eŋ kêkêŋ nêŋ ŋacjo, taŋ sêgi êsêac auc naŋ, gebe sêkôninŋ êsêac e lau Israel têtôm gebe sênam tauŋ sa êtiam atom. ¹⁵ Kêtôm têm samob, taŋ êsêac

dêdi sebe sênac siŋ nan, Apômtau gêjam dêmôê êsêac kêtôm enj kêsôm ma kêtôc lêma gebe êngôm nan. Ma êsêac sêpô lêna tauŋ ŋanôgeŋ.

¹⁶ Go Apômtau kêkêŋ gôliŋwaga, taŋ sêjam lau Israel sa anġa kêjaŋgowaga lemeŋ. ¹⁷ Mago êsêac sêkêŋ taŋeŋ nêŋ gôliŋwaga atom. Êsêac sêkêŋ tauŋ dêdêŋ anôtôi jaba to sêpôn aenduc gêdêŋ êsêac. Êsêac tamenj taŋeŋ wamu Apômtaunê biŋsu, mago êsêac tauŋ sêwi tamenjinêŋ lêŋ tonan siŋ sebeŋ ma sêsa kêtiam atom. ¹⁸ Kêtôm têm samob, taŋ Apômtau kêkêŋ gôliŋwaga gêdêŋ êsêac nan, enj gêmoa gêwiŋ gôliŋwaga tau ma enj gêjam lau tau sa anġa nêŋ ŋacjo lemeŋ kêtôm têm samob, taŋ gôliŋwaga gêmoa gêwiŋ êsêac nan. Apômtau taê walô êsêac kêtû nêŋ taŋibo, taŋ têtan kêtû nêŋ ŋacjo sêlêsu to sêkônij êsêac nanġa. ¹⁹ Mago gêdêŋ taŋ gôliŋwaga gêmac êndu nan, lau sêmu sêja nêŋ intêna lanġwa kêtiam e sêgôm sec kêlêlêc lau gêmuŋġa su. Êsêac têdaguc anôtôi jaba ma sêjam sakiŋ êsêac to sêpôn aenduc gêdêŋ êsêac ma sêwi nêŋ lêŋ tonan siŋ atom, sêsa togêsunġêkwa ŋatonġeŋ sêmoa. ²⁰ Apômtau têtac ŋandan sec gêdêŋ lau Israel ma kêsôm gebe “Lau tonec seseŋ poac, taŋ kajatu gêdêŋ êsêac tamenj gebe sêsap tôn nan, su ma taŋeŋ wamu aê atom, ²¹ tec aê jajanda lau tomôkê-tomôkê, taŋ Josua kêku tulu atom ma gêmac êndu nan, nêŋ teŋ êtiam atom. ²² Aê jaŋgôm gêŋ tonec gebe jansaê lau Israel e jajala êsêac sêsa ŋoc lêŋ têtôm tamenj sêsa nêŋ me masi.” ²³ Amboac tonan Apômtau gêlôc gebe lau tomôkê-tomôkê, taŋ sêsô Josua lêma ŋalabu atom nan, sêŋgônġeŋ. Enj kêjanda êsêac sebeŋ atom.

3:1-31 Lau Israel sêwi Apômtau siŋ kêtû dim têlêac, tec Apômtau kêkêŋ êsêac sêsô nêŋ ŋacjo ŋalabu. Gêdêŋ taŋ êsêac teteŋ enj nan, enj kêsakiŋ gêjamsawaga teŋ. * † ‡

4

Debora agêc Barak sêku Sisera tulu

¹ Gôliŋwaga Ehud gêmac êndu su, go lau Israel sêgôm gêŋ, taŋ Apômtau gêlic sec nan kêtiam. ² Amboac tonan Apômtau kêkêŋ êsêac sêsêp Jabin lêma. Enj lau Kanaan nêŋ kiŋ, taŋ gêjam gôliŋ êsêac gêŋgôn malac Hasor nan. Ênê siŋwaganêŋ laumata Sisera, taŋ gêŋgôn lau samuc nêŋ malac Haroset. ³ Jabinnê kareta ki 900 ma enj gejoŋ lau Israel secanô kêtôm jala 20. Tec lau Israel awenġeŋ gêjac Apômtau gebe ênam êsêac sa.

⁴ Lapidotnê awê Debora enj propeteo teŋ kêtû lau Israel nêŋ gôliŋwagao gêdêŋ ŋasawa tonan. ⁵ Enj gêŋgôn nê nip, taŋ kêkô Rama to Betel ŋasawa anġa gamêŋ lôcġa Epraim nan, ŋalabu ma lau Israel sêja tônê gebe enj êmêtôc êsêacnêŋ biŋ. ⁶ Debora kêsakiŋ biŋ gêdêŋ Abinoam latu Barak anġa Naptalinê gamêŋ ŋamalac Kedes gebe êmêŋ ma kêsôm gêdêŋ enj gebe “Apômtau, lau Israel nêŋ Anôtô, kêjatu aôm gebe ‘Ôna ma ôwê nêŋ lau sêpi lôc Tabor sêna. Ôkôc lau 10,000 anġa Naptali agêc Sebulon nêŋ gôlôac. ⁷ Aê gabe jalêtôm Jabinnê siŋwaganêŋ laumata Sisera gebe ênac siŋ êndêŋ aôm anġa bu Kison. Enj êmêŋ tonê kareta ki ma nê siŋwaga, mago aê gabe jakêŋ enj êsêp aôm lêmam.’ ” ⁸ Barak kêsôm gêdêŋ Debora gebe “Aôm embe ôwiŋ aê, go jana, mago aôm embe ôwiŋ aê atom, oc jana atom amboac tonanġeŋ.” ⁹ Debora gêjô enj awa gebe “Amboac tonan aê jawiŋ aôm, mago intêna, taŋ aôm ôsa nan, êwaka aôm waem sa atom, gebe Apômtau êkêŋ Sisera êsêp awê teŋ lêma.” Go Debora gêdi jagêwiŋ Barak sêja Kedes. ¹⁰ Barak kêkalem Sebulon agêc Naptali nêŋ gôlôac sêpi tagenġ anġa Kedes, go lau 10,000 têdaguc enj, ma Debora jagêwiŋ enj amboac tonanġeŋ.

¹¹ Kennê wakuc teŋ, Heber, kêkac tau su anġa lau Ken nêŋ ma gê nê becobo kêkô kamem Sananimġa, taŋ kêkô Kedes ŋagala nan ŋalabu. Lau Ken tonan Mosenê lawa Hobab nê’ wakuc.

¹² Êsêac sêsôm ŋawae gêdêŋ Sisera gebe Abinoam latu Barak kêpi lôc Tabor gêja. ¹³ Tec Sisera kêkalem nê kareta ki 900 to nê lau samob ma kêjatu êsêac gebe sêwi lau samuc nêŋ malac Haroset siŋ sêna bu Kison. ¹⁴ Go Debora kêsôm gêdêŋ Barak gebe “Ajôc, ôndi gebe

* 2:23: Bokim ŋam gebe Lau-têtanwaga. † 2:23: Bal kêtû lau Kanaan nêŋ anôtô jaba towae teŋ. ‡ 2:23: Astarte kêtû nêŋ anôtô towae teŋ.

bêc tonec Apômtau êkêŋ Sisera êsêp aôm lêmam. Apômtau êwê aôm.” Tec Barak gêdi anġa Tabor kêsêp gêja ma nê lau 10,000 têdaguc eŋ. ¹⁵ Gêdêŋ taŋ Barak tonê siŋwaga sêô lasê naŋ, Apômtau kêlênsôŋ Sisera to nê kareta samob ma nê lau. Sisera gêboanġ kêsêp anġa nê kareta e gacgeŋ gêc su gêja. ¹⁶ Barak kêjanda kareta to siŋwaga e jagêdêŋ lau samuc nêŋ malac Haroset ma siŋ gesenġ siŋwaga samob su, ŋac teŋ gêwê sa atom.

¹⁷ Sisera kêlêti gêja Kennê wakuc Heber nê awê Jael nê becobo, gebe kiŋ Hasornġa Jabin to Hebernê gôlôac sêmoa sêwiŋ tauŋ towamagenġ. ¹⁸ Jael kêsa gêja gebe êpuc Sisera tôniaŋ ma kêsôm gêdêŋ eŋ gebe “O apômtau, ôsô ômôêŋ, ôsô ŋoc becobo ômôêŋmaŋ. Ôtêc taôm atom.” Amboac tonanġ eŋ kêsô gêja ma awê tau kêgaduc eŋ ŋa belanġke. ¹⁹ Ma ŋac tau kêsôm gêdêŋ awê gebe “Aê jateŋ aôm gebe ôkêŋ bu ŋagec êndêŋ aê janôm gebe bu gêjô aê.” Awê tau kêkac bulakôp bôcôlic, taŋ su kêpoac ŋalêlôm naŋ, ŋasunġ su jakêkêŋ su gêdêŋ eŋ gênôm ma kêgaduc eŋ auc kêtiam. ²⁰ Go ŋac tau kêsôm gêdêŋ eŋ gebe “Ôkô becobo ŋasacgêdô ma ŋac teŋ embe êô lasê ma êtu kênac aôm gebe ‘Ŋac teŋ gêmoa tonec me masi’, go ôsôm gebe ‘Masi.’”

²¹ Sisera têkwa gêbac ŋanô, tec gêc bêc e kêliŋ tau siŋ gêc. Ma Hebernê awê Jael kêkôc hama to biakim becoboŋa teŋ ma kêsô kelecgeŋ gêdêŋ eŋ gêja ma gêjac biakim tau kêsêp Siseranê mom palalap e jagêjam nom ma gêmac êndu tomatêgeŋ. ²² Gêdêŋ tonanġ Barak gêô lasê. Eŋ gesom Sisera. Ma Jael kêpuc eŋ tôniaŋ jakêsôm gêdêŋ eŋ gebe “Ômôêŋ tonec, aê gabe jatôc ŋac, taŋ aôm gosom eŋ naŋ, êndêŋ aôm.” Amboac tonanġ Barak kêsô becobo gêwiŋ eŋ ma gêlic Sisera tomatêgeŋ gêc ma biakim kêkô nê mom.

²³ Gêdêŋ bêc tonanġ Anôtô kêku lau Kanaan nêŋ kiŋ Jabin tulu gêjô lau Israel su. ²⁴ Ma lau Israel sêkôniaŋ lau Kanaan nêŋ kiŋ Jabin ŋajanġa sec e sesenġ eŋ su samucgeŋ.

5

Debora agêc Barak nêŋ wê

¹ Gêdêŋ bêc tonanġ Debora agêc Abinoam latu Barak sêjam wê tonec gebe

² “Alambiŋ Apômtau,
gebe lau Israel sêmasanġ biŋ kêtü tôniaŋ gebe sênac siŋ,
ma lau sêlôc sa tonanġ ŋalêlômgeŋ.

³ Amac kiŋac, anô biŋ tau,
amac kasêgaac, akêŋ taŋem.

Aê janam wê to janac gêŋ wêŋa
êndêŋ Apômtau, lau Israel nêŋ Anôtô.

⁴ O Apômtau, gêdêŋ taŋ kôsêp anġa Seir ŋalôc gômôêŋ,
ma gêdêŋ taŋ kôsa anġa gamêŋ Edomġa gômôêŋ naŋ,
nom kêtênêp ma undambê kêsêwa,
biŋŋanô, bu kêsêwa anġa tao gêmêŋ.

⁵ Lôc kêtênêp kakô Sinai ŋaApômtau laŋônêmġa,
kêkô Apômtau, lau Israel nêŋ Anôtô, laŋônêmġa.

⁶ “Gêdêŋ Anat latu Samgar nê têm gêdêŋ Jaelnê têm,
lau sêwê sêmoa intênasêga kêtiam atom,
ma lau, taŋ sêsêlêŋ naŋ, sêjac jaê intênasêga.

⁷ O Debora, lau Israel nêŋ malac kêtü gasanġ
e mênġgêdêŋ aôm gôdi.

Aôm gôdi amboac lau Israel teneŋi.

⁸ Anôtônê siŋwaga awenġmê kêsa
ma siŋ jakêpi gamêŋ.

Lau 40,000, taŋ sêmoa Israel naŋ,
nêŋ teŋ gêjac lautuc ma gêôc kêm atom.

⁹ Nɔc ɲalêlôm gêwiŋ lau Israel nêŋ laumata,
gêwiŋ lau, taŋ sêlôc sa tonêŋ ɲalêlômgeŋ.
Alambiŋ Apômtau.

¹⁰ “Amac laumata, taŋ api donki kwalam-kwalam
ma aŋgôŋ ɲabelan̄ke ɲaô,
ma amac siŋwaga, taŋ asêlêŋgeŋ amoa intêna naŋ,
anac miŋ biŋ tau.

¹¹ Anô acgom, lau taŋ sêjam biŋgalôm sêmoa bumata naŋ,
sêsôm Apômtau kêku nê ɲacjo tulu ɲawae,
sêsôm lau Israel sêku nêŋ ɲacjo tulu ɲawae.
Go Apômtaunê lau sêwê sêsêp aŋga nêŋ malac sêmêŋ.

¹² “O Debora, ajôc, ajôc.
Ajôc, ôpuc wê teŋ samaŋ.
O Barak, ôndimaŋ,
o Abinoam latu,
ôwê lau kapoacwalôŋa ma aêc ana.

¹³ Go lau ɲaŋêŋ sêsêp dêdêŋ nêŋ laumata sêja,
Apômtaunê lau dêdêŋ eŋ sêja sebe sênac siŋ.

¹⁴ Êsêac sêsêp gaboan̄ sêmêŋ aŋga Epraim
têdaguc Benjaminnê gôlôac to nêŋ lau.
Kasêga sêsêp aŋga Makir sêmêŋ
to laumata sêmêŋ aŋga Sebulon.

¹⁵ Isakarnê gôlôac nêŋ laumata sêwiŋ Debora sêmêŋ,
biŋŋanô, Isakarnê gôlôac sêwiŋ Barak sêmêŋ.
Êsêac têdaguc eŋ sêsêp gaboan̄ sêja.
Tagen̄ Rubennê gôlôac sêwa taun̄ kêkôc,
êsêac têtôm gebe sêsôm biŋ katô taun̄ atom.

¹⁶ Kêtu asagen̄ŋa êsêac sêmoa sêwiŋ nêŋ domba ɲaton̄geŋ.
Sêmoa gebe sêŋô laugejob têtêlam nêŋ domba ɲaton̄ me.
Biŋŋanô, Rubennê gôlôac sêwa taun̄ kêkôc,
êsêac têtôm gebe sêsôm biŋ katô taun̄ atom.

¹⁷ Gadnê gôlôac sêmoa Jordan ɲamaken̄ oc kêpiŋa,
ma kêtu asagen̄ŋa Dannê gôlôac sêjam kôm wan̄ŋa.
Asernê gôlôac sêŋgôŋ gwêctali,
sêŋgôŋ nêŋ sêcluŋgeŋ.

¹⁸ Mago lau Sebulon to Naptali sêjac kapoac taun̄
totaêŋ kêpa taun̄ sugen̄ sêmoa siŋ mala.

¹⁹ “Kiŋ sêmêŋ ma sêjac siŋ
aŋga Tanak, taŋ gêc bu Megidoŋa naŋ.
Lau Kanaan nêŋ kiŋ sêjac siŋ,
mago sêjaŋgo silber teŋ atom.

²⁰ Utitalata undambêŋa sêjac siŋ.
Êsêac sêsa nêŋ lêŋ ma sêjac siŋ gêdêŋ Sisera.

²¹ Bu Kison gêc ɲasamac kapôêŋ e gêc êsêac su.
Bu Kison gêc, gêc ɲasamac kapôêŋ.
O katuc tau, ajôc, ôndi ton̄claigen̄.

²² Go hos en̄kain̄ kêka nom

ma sêboarj-sêboarj.

²³ “Apômtaunê aŋela kêsôm gebe ‘Apuc boa malac Meros, apuc boa êsêac, taŋ sêŋgôŋ malac tau naŋ ŋanôgeŋ, gebe êsêac sêmêŋ kêtû sênam Apômtau saŋa atom, ma sêmêŋ gebe sêwiŋ Apômtaunê siŋwaga atom.’

²⁴ “Anôtô ênam mec Kennê wakuc Hebernê awê Jael, ênam mec eŋ êlêlêc lauo samob, taŋ sêŋgôŋ becobo naŋ su.

²⁵ Sisera keten bu, mago eŋ kêkêŋ su gêdêŋ eŋ, kêkêŋ su ŋakana kêsêp laclu ŋajamanô ten gêdêŋ eŋ.

²⁶ Awê tau kêmêgôm biakim kêsêp lêma ŋamaken ma kêmêgôm kamundanê hama kêsêp lêma anôŋa.

Eŋ gêjac Sisera e gêjac môkêapac popoc.

Eŋ gêgunj ênê mom palalap ma gêjac popoc.

²⁷ Sisera gebeŋ e gêu tau gêc awê tau akaiŋŋa.

Eŋ gêu tau jagêc awê tau akaiŋŋa.

Eŋ gebeŋ kêsêp nom tomatêgeŋ jagêc.

²⁸ “Sisera têna gewec kêsa katam saun, eŋ gêjam tuc kêsa lala.

‘Kêtû asageŋŋa ênê kareta gêmêŋ sebeŋ atom nec.

Kêtû asageŋŋa ênê hos sêsêlêŋ malô-malô sec’.

²⁹ Sisera têna nê sakiŋwagao tokauc kêlêlêc gêjô eŋ awa, ma eŋ tau kêsôm biŋ tonec ŋakôninŋa ŋapaŋ gebe

³⁰ ‘Êsêac oc têtap awa sa ma sêjac sam gêdêŋ taun sêmoa.

Sêjac sam ŋapalêo tageŋ me luagêc gêdêŋ siŋwaga gêdêŋ-gêdêŋgeŋ.

Sisera tau oc kêtap ŋakwê ŋajam sa

ma obo, taŋ sêsi ŋa gam talô-talô naŋ,

gebe êkêŋ êndêŋ ŋatauo ênôŋ’.

³¹ “O Apômtau, aômnêm ŋacjo samob sênaŋamaŋ, mago nêŋ lau têtôm oc kêpi toŋaclai.”

Amboac tonaŋ wama gêjam gamêŋ auc kêtôm jala 40.

6

Anôtô kêkalem Gideon

¹ Lau Israel sêgôm gêŋ, taŋ Apômtau gêlic sec naŋ, tec Apômtau kêkêŋ êsêac sêsêp lau Midian lemeŋ kêtôm jala 7. ² Lau Midian lemeŋ kêkôninŋ lau Israel, tec lau Israel sêsini taun kêtû êsêacŋa sêŋgôŋ pocgêsuŋ to poclabu aŋga gamêŋ lôcŋa. ³ Kêtôm têm lau Israel sêsê gêŋŋa samob lau Midian ma lau Amalek to lau gamêŋ sawaŋa sêô lasê sebe sênac êsêac. ⁴ Êsêac sê nêŋ-becobo kêsêp Israelnêŋ gamêŋ ma sesen êsêacnêŋ kôm samob su e jagêdêŋ gamêŋ ŋalabuŋa kêkanôŋ malac Gasa. Êsêac sêwi gêŋ taniŋŋa ten siŋ kêtû lau Israel sêniŋŋa atom, sêkôc domba to bulimakao ma donki samob. ⁵ Êsêac sêô lasê tonêŋ bulimakao ma nêŋ becobogeŋ sêwê têtôm lêsêc. Lau ten sêsa êsêac to nêŋ kamele sa têtôm atom. Êsêac sêô lasê ma sesen gamêŋ tau ŋagêŋ samob su. ⁶ Tec lau Israel sêpô lêna taun ŋanô kêtû êsêacŋa ma lau Israel awen gêjac Apômtau gebe ênam êsêac sa.

⁷ Gêdêŋ taŋ lau Israel awen gêjac Apômtau kêtû lau Midiannaŋ naŋ, ⁸ Apômtau kêsakin propete ten gêdêŋ êsêac ma kêsôm gêdêŋ êsêac gebe “Apômtau, lau Israel nêŋ Anôtô, kêsôm biŋ tonec gebe Aê kakôc amac asa aŋga Aiguptu amêŋ to gawê amac awi andu gêŋômaŋa

siņ. ⁹ Aê gajam amac sa anġa lau Aiguptu lemeņ to anġa lau samob, taņ sêkôninġ amac naņ, lemeņ amboac tonanġeņ ma kajanda êsêac gamuņ amac ma kakêņ lau tau nêņ gamêņ gêdêņ amac. ¹⁰ Aê kasôm gêdêņ amac gebe ‘Aê Apômtau, amacnêm Anôtô. Amac anġônġ lau Amor nêņ gamêņ, mago anam sakinġ lau Amor nêņ anôtôi jaba atom.’ Mago amac akêņ taņem ŋoc biņ atom.”

¹¹ Go Apômtaunê aņela mênġêô lasê ma gênġônġ kamem, taņ kêkô malac Opar ŋagala naņ ŋalabu. Joas anġa Abiesernê gôlôac kêtû ka tau ŋatau. Joas latu Gideon kêka polom kelecġeņ ġêmoa sêka wain ŋamala, gebe êsiņ polom ôkwi kêtû lau Midianna. ¹² Ma Apômtaunê aņela ġêô lasê gêdêņ eņ ma kêsôm gêdêņ eņ gebe “O siņsêlêc, Apômtau ġewiņ aôm.” ¹³ Ma Gideon kêsôm gêdêņ eņ gebe “O ŋatau, Apômtau embe êwiņ aêac, go ġênwapac samob êtap aêac sa êtu asagenġa. Ma ġênșêga samob, taņ tamenġi sêjac miņ ġêdêņ aêac naņ ma sêsôm gebe ‘Apômtau kêkôc aêac asa anġa Aiguptu amêņ atom me, ġênșêga tonanġ ŋanô ondoc.’ Galoc Apômtau kêtinġ aêac su to kêkêņ aêac asêp Midian lemeņ.” ¹⁴ Go Apômtau kêjatu eņ gebe “Aê tauc jasakiņ aôm ôna tonêm ŋajaņa, taņ ġêc aômņa naņ, gebe ônam lau Israel sa anġa lau Midian lemeņ.” ¹⁵ Gideon ġêjô eņ awa gebe “O Apômtau, aê oc janam lau Israel sa amboac ondoc. Ôlic acġom, aêņoc lau têtû Manasenê gôlôacnêņ lau ômbôên-ômbôên ma aê tauc katu ŋoc launêņ ŋac ŋamuņa tau.” ¹⁶ Ma Apômtau kêsôm gêdêņ eņ gebe “Aôm kôtôm gebe ôņġôm ġên tau gebe aê oc janam aôm sa. Aôm oc ôku lau Midian tulu amboac kôku ŋac tagenġ tulu.” ¹⁷ Gideon ġêjô eņ awa gebe “Aê embe janac aôm matamanô ŋajam, naņġo ôwaka taôm sa ŋa ġênġalô tenġ, gebe aôm taôm tec kôsôm biņ ġêdêņ aê. ¹⁸ Aê jateņ aôm gebe ôwi gamêņ tonec siņ atom e jamu jandêņ aôm jamêņ êtiam acġom. Aê gabe jakêņ moasiņ tenġ êtu da êndêņ aôm.” Ma eņ kêsôm gebe “Aê oc jamoa e ômu ômôênġ.”

¹⁹ Amboac tonanġ Gideon kêsô nê andu ġêja ma geno noninġ ŋalatu tenġ ma kêkôc polom matak laclu kapôênġ tenġ gebe êpac polom, mago kêkêņ jist kêsêp atom. Eņ kêkêņ ġwada kêsêp gadob ma sulu kêsêp ku, kêkôc ġên tau ġêdêņ Apômtaunê aņela ġêja kamem ŋalabu. ²⁰ Go Apômtaunê aņela kêsôm gêdêņ eņ gebe “Otoc ġwada to polom ŋaluc ênsac poc tonec ŋaô ma ôkêc sulu êpi.” Ma Gideon ġêġôm amboac tonanġ. ²¹ Ma Apômtaunê aņela kêmêtôc lêma ma kêmoasac ġwada to polom ŋaluc ŋa tôc, taņ eņ kêmêġôm naņ ŋatêpôê. Ma ja kêsa anġa poc mênġeņġ ġwada to polom ŋaluc tau su. Go Apômtaunê aņela malamê.

²² Go Gideonnê kauc kêsa, gebe ġêlic Apômtaunê aņela ma eņ kêtakê ma kêsôm gebe “Op, Apômtau Anôtô, aêagêc aņela laņônġanô ġêdêņ taunġoc.” ²³ Mago Apômtau kêsôm gêdêņ eņ gebe “Ôtêc taôm atom, ômoa tobiņmalôġeņ, aôm oc ômac êndu atom.” ²⁴ Gideon ġêboa altar tenġ sa ġêdêņ Apômtau anġa tônê ma kêsam altar tau gebe Apômtau eņ biņmalô ŋam. Altar tau kêkô Opra, taņ kêtû Abiesernê gôlôacnêņ malac naņ, e ġêdêņ galoc.

²⁵ ġêdêņ ġêbêc tonanġ Apômtau kêsôm gêdêņ Gideon gebe “Ôkôc tamam nê bulimakao kapoac êwiņ bulimakao kapoac tenġ, taņ nê jala kêtôm 7 ma onsenġ tamamnê altar Balņa su ôsap alê ġwam, taņ kêkô altar ŋagala naņ tulu. ²⁶ Su, go ômboa altar tenġ sa êndêņ Apômtau, aôm nêm Anôtô, êkô poc tau ŋaô. Ômboa altar tau sa êtôm ŋagôliņġeņ. Go ôkôc bulimakao kêtû luagêc ŋa ma ôkêņ êtu daja êwiņ alê ġwam, taņ ôsap tulu naņ.” ²⁷ Amboac tonanġ tec Gideon kêkôc nê sakinġwaga 10 ma ġêġôm biņ, taņ Apômtau kêsôm gêdêņ eņ naņ, ŋanô kêsa. Mago eņ kêtêc tau nê gôlôac to lau malac tonecņa, tec ġêġôm ġên tau ġêdêņ ocsalô atom, ġêġôm ġêdêņ ġêbêcġeņġ.

²⁸ ġêdêņ taņ lau malacņa dêdi sa ġêdêņ bêbêc kanucġeņ naņ, êsêac sêlic gebe Balnê altar to alê ġwam tau ġêjaņa ma ja ġeņ bulimakao kêtû luagêcņa ġêsac altar tenġ, taņ sêboa sa naņ ŋaô. ²⁹ Êsêac sêsôm ġêdêņ taunġ gebe “Asa ġêġôm ġên tonec.” Êsêac sêkip biņ tau sa e têtap sa gebe “Joas latu Gideon ġêġôm.” ³⁰ Go lau malacņa sêsôm ġêdêņ Joas gebe “Ôkôc latôm ômôênġ tonec gebe anac eņ êndu. Eņ ġesenġ Balnê altar su ma kêsap alê ġwam, taņ kêkô altar ŋagala naņ tulu.” ³¹ Mago Joas kêsôm ġêdêņ lau samob, taņ sêġi eņ auc naņ, gebe “Amac abe anac siņ êjô Bal ma abe anam eņ sa me. Elenġa atomġeņ ma ŋac, taņ

ênac siñ êjô Bal nañ, oc ênaña. Gebe Bal embe anôtô ten, go ênam tau kêsi ma ênac siñ êndên ñac, tañ gesen ênê altar su nañ.” ³² Gêdên ñasawa tonan sêsam Gideon gebe Jerubal gebe Joas kêsôm gebe “Bal ênam tau kêsi ma ênac siñ êndên ñac, tañ gesen ênê altar su nañ.”

³³ Go Midian to Amelek ma lau gamên sawaña mênșêpi tagen ma selom bu Jordan jasê nêñ becobo kêkô gaboan Jesrelña. ³⁴ Ma Apômtaunê Nalau gêjam Gideon auc. Ma enj gêjac dauc e kêkalem Abiesernê gôlôac gebe sêndañguc enj. ³⁵ Enj kêsakiñ lau jaenña sêjac laoc Manasenê gôlôacnên gamên samob, gebe sêkalem êsêac mênșendañguc enj ma enj kêsakiñ lau jaenña gêdên Aser to Sebulon ma Naptali nêñ gôlôac e êsêac mênșewiñ amboac tonanjen.

³⁶ Go Gideon kêsôm gêdên Anôtô gebe “Aôm embe taêm ênam gebe ônam lau Israel kêsi ña aê lemoc amboac tê kôsôm nê, ³⁷ nañ ôlic acgom, aê gaja domba ñaôlilu gêc gamên aka polom ña. Êndên elen ña embe manij ênêc domba ñaôlilugen ñaô ma nom ñakelen, go jajala êndên tonan gebe aôm taêm kêka aê ñanôgen, gebe ônam lau Israel kêsi ña aê lemoc, amboac tê kôsôm su nê.” ³⁸ Biñ tau ñanô kêsa. Gêdên tañ Gideon gêdi sa gêdên bêbêc kanucgen nañ, enj kêpip ñaôlilu tau ma kêmôginj kêsêp laclu ten e mênșgêc. ³⁹ Go Gideon kêsôm gêdên Anôtô gebe “Têmtac ñandanj êndên aê atommanj, aê jasôm biñ tagen tonec êwiñ. Aê jatenj aôm gebe jansaê domba ñaôlilu ñalên tagen êtiam. Ôngôm ñaôlilu ñakelenj ênêc ma manij êsêp nomgenj.” ⁴⁰ Ma gêdên gêbêc Anôtô gêgôm amboac tonan. Ñaôlilu ñakelenj ma manij kêsêlô e gêjam nom auc.

7

Gideonnê lau sêku lau Midian tulu

¹ Go Jerubal, Gideonnê ñaê ten tonec, to nê lau samob dêdi gêdên bêbêc kanucgen ma sê nêñ becobo kêkô bumata Harod ñagala. Lau Midian sê nêñ becobo kêkô gaboanj gêmu kêpiña anja lôc More ñalabu.

² Ma Apômtau kêsôm gêdên Gideon gebe” Lau, tañ sêwiñ aôm nañ, taêsam kêlêlêc, tec katôm gebe jakênj lau Midian sêsêp êsêac lemenj atom. Moae lau Israel oc tetoc taun sa êndên aê ma sêsôm gebe ‘Aê tauc ñoc lemoc gêjam aê kêsi.’ ³ Amboac tonanj ôkênj ñawae êndên lau gebe’ Ñac ten embe êtêc tau to nê ñalêlôm ñatutuc, nañ êmu êna nê malac.’” Ma Gideon kêsaê êsêac ma lau 22,000 sêmu sêja, ma lau 10,000genj sêmoa sêwiñ enj.

⁴ Apômtau kêsôm gêdên Gideon gebe “Lau tau taêsam kêlêlêc gacgenj sêkô ñapanj. Ôwê êsêac sêsêp bu sêna ma aê gabe jawa êsêac êkôc jajô aôm. Embe jasôm êndên aôm gebe ‘Ñac tonec êwiñ aôm’, nañ enj êwiñ. Embe jasôm êndên aôm gebe’ Ñac tonec êwiñ aôm atom’, nañ enj êwiñ atom.” ⁵ Tec Gideon gêwê êsêac sêsêp bu sêja, ma Apômtau kêsôm gêdên enj gebe “Lau, tañ imbelenj gêjac bu amboac kêam nañ, sêmoa nêñ taunja, ma êsêac, tañ sêpônj aenduc ma sênôm nañ, sêmoa nêñ taunja amboac tonanjenj.” ⁶ Lau 300 sêmoa, tañ imbelenj gêjac bu nañ, lau ñagêdô samob sêpônj aenduc ma sênôm. ⁷ Go Apômtau kêsôm gêdên Gideon gebe “Aê gabe janam amac kêsi ña lau 300, tañ imbelenj gêjac bu nañ, ma jakênj lau Midian sêsêp aôm lêmam. Lau ñagêdô samob sêmu sêna nêñ malac.” ⁸ Gideon kêmasanj biñ gêdên lau gebe sêkênj gên taniñja to nêñ dauc êndên enj ma kêsakiñ lau samob sêmu sêja nêñ malac, lau 300 tônêgenj tê sêmoa sêwiñ enj. Lau Midian nêñ becobo kêkô lau Israelnênj bec ñalabu anja gaboanj.

⁹ Gêdên gêbêc tonanjenj Apômtau kêsôm gêdên Gideon gebe “Ajôc, ôndi ma ôsêp gamênj becña ôna. Aê jakênj gamênj tau êsêp aôm lêmam. ¹⁰ Mago embe ôtêc taôm gebe ônac siñ, nanjo ôsêp lau Midian nêñ gamênj becña ma nêñ sakiñwaga Pura êwiñ aôm. ¹¹ Aôm oc ôñô biñ, tañ êsêac sêsôm nañ, e têmtac êpa su ma ônac siñ êndên êsêac.” Amboac tonanj Gideon agêc nê sakiñwaga Pura sêsêp sêja e sêô lasê gamênj becña ñamagê. ¹² Lau Midian to Amelek ma lau, tañ sêmoa gamênj sawa nañ, sêjam gaboanj auc amboac lêlêc, ma nêñ

kamele taêsam ñasec têtôm ganjac gwêcña. ¹³ Gêdên tañ Gideon gêô lasê malac ñamagê nan, gêñô ñac teñ gêjac miñ nê mê, tañ gêc nan, gêdên nê ñac teñ, ma kêsôm gebe “Aê gaêc mê teñ. Aê galic êsêac sêkôc polom matak ma sêpac polom kuku. Polom kuku tau kêsabi kêsêp lau Midian nêñ gamên becoboña. Polom tau mênkêtuc becobo e becobo tau kêku sa jakêsô gedec ma kêtû tapa gêc nom.” ¹⁴ Nê ñac gêjô eñ awa gebe “Mê tonan ñam tagen tonec gebe ñac Israelña Joas latu Gideon nê siñ. Anôtô kêkên eñ gebe êku lau Midian to nêñ siñwaga samob tulu.”

¹⁵ Gêdên tañ Gideon gêñô mê ñam ñawae nan, kêpôn aduc gêdên Anôtô. Go gêmu gêja lau Israel nêñ gamên becoboña ma kêsôm gebe “Ajôc, andiman, Apômtau kêkên lau Midian nêñ siñwaga sêsêp amac lememe sugac.” ¹⁶ Eñ gêwa lau 300 kêkôc gêja mata têlêac ma kêkên dauc to ku sawa gêdên êsêac gêdên-gêdêngeñ ma kêkên dawen kêsêp ku tau ñalêlôm. ¹⁷ Eñ kêsôm gêdên êsêac gebe “Matemanô êndên aêgeñ, ma añgôm gêñ, tañ aê jañgôm nangeñ. Êndên tañ daô lasê êsêacnên gamên becoboña ñamagê nan, go añgôm gêñ samob êtôm aê jañgôm. ¹⁸ Aê to ñoc lau embe anac ma dauc, go amac, tañ añgi gamên becoboña auc nan, anac nê amboac tonan geñ ma anac mu gebe ‘Apômtau ma Gideon nêñ siñ.’ ”

¹⁹ Gideon to nê lau 100 sêô lasê malac ñamagê gêdên om-m kêsa atomgeñ, ma lau-sejop-malacwaga sêjô tauñ su ma ñasawa dambêgeñ. Go Gideon to nê lau sêjac dauc to têtuc ku, tañ sêkôc nan popoc. ²⁰ Siñwaga mata têlêac samob sêjac dauc to têtuc ku popoc. Êsêac sêkôc dawen kêsêp êsêac lemeñ gasêña ma dauc kêsêp lemeñ anôña gebe sênac ma sêjac mu gebe “Apômtau ma Gideon nêñ siñ.” ²¹ Lau samob sêkô malengeñ sêgi gamên becoboña auc. Ma Midiannên siñwaga samob sêlêti to sêwakic ma sêc sêja. ²² Lau 300 sêjac nêñ dauc kêtan gê têngen sêmoa, ma Apômtau gêgôm lau aña gamên becoboña nêñ kauc kêlênsôn e sêjac tauñ. Ma siñwaga samob sêc e jagêdên Betsita sêkanôn Serera ma sêô lasê malac Abel-Mehola, tañ gec Tabat ñagala.

²³ Ma êsêac sêkalem lau Israel aña Naptali to Aser nêñ gôlôac ma lau Manase samob sa ma sêjanda lau Midian. ²⁴ Gideon kêsakiñ lau jaenña sêjac laoc gamên Epraim, tañ gêc gamên lôcña nan, ma sêsôm gebe “Asêp amên, anac siñ êndên lau Midian. Akô lau Midian auc gebe selom bu Jordan to bu ñagêdô e naêndên Bet-Bara atom.” Amboac tonan lau Epraim samob sêpi tagen ma sejop bu Jordan to bu ñagêdô e jagêdên Bet-Bara. ²⁵ Êsêac sêkôc lau Midian nêñ kasêga luagêc Oreb agêc Seb tôn, ma sêjac Oreb êndu aña Orebnê poc ma Seb aña Sebnê sêka wain ñamala. Êsêac sêjanda lau Midian sêmoa ma sêkôc Oreb agêc Seb môkênjapac dêdên Gideon, tañ gêmoa Jordan ñamakeñ oc kêpiña nan sêja.

8

¹ Ma lau Epraim sêsôm gêdên Gideon gebe “Amboac ondoc, aôm gôjac siñ gêdên Midian, mago kôkalem aêac atom kêtû asagenña. Kêtû asagenña aôm gôgôm aêac amboac tonan.” Ma êsêac sêlic eñ sec ñanô. ² Mago eñ kêsôm gêdên êsêac gebe “Embe janam dôñ gêñ, tañ aê gagôm nan, êpi gêñ, tañ amac agôm nan, go jalic ñoc gêñ ñanô masi. Gêñ saun, tañ amac lau Epraim agôm nan, ñanô kêlêlêc gêñ, tañ aê to ñoc gôlôac agôm nan. ³ Anôtô kêkên lau Midian nêñ kasêga Oreb agêc Seb gêdên amac. Aê gagôm asagen kêlêlêc su gebe janam dôñ êpi gêñ tau.” Eñ kêsôm biñ tonec, go nêñ têtac ñandan gêbacnê.

Gideon kêkôc lau Midian nêñ kiñ tôn

⁴ Gideon to nê lau 300 sêô lasê bu Jordan ma selom bu tau. Êsêac tekwen gêbac, mago sêjanda ñacjo sêmoa. ⁵ Tec kêsôm gêdên lau aña malac Sukot gebe “Aê jaten amac gebe akên polom ñagêdô êndên ñoc lau. Êsêac tekwen gêbac ma aê kajanda lau Midian nêñ kiñ Seba agêc Salmuna tec gamoa.” ⁶ Mago malac Sukot ñalaumata sêsôm gebe “Aêac akên mo êndên nê siñwaga êtu asagenña. Aôm kôkôc Seba agêc Salmuna tôn atom tagen.” ⁷ Ma Gideon kêsôm gebe “Amboac tonan. Apômtau êkên Seba agêc Salmuna sêsêp aê lemoc su acgom, go jai amac ôlim ña gêñ têtwa-têtwa to okêm gamên sawaña.” ⁸ Gideon gêwi

malac tonañ siñ gêja malac Penuel ma kêsôm biñ tonañgenj gêdêñ lau anğa ôñê. Mago lau Penuelña sêjô enj awa kêtôm lau Sukotña. ⁹ Tec enj kêsôm gêdêñ êsêac gebe “Aê embe janam samuc ma jamu jamêñ, go jansenj andu soso tonec su.”

¹⁰ Seba agêc Salmuna to nêñ siñwaga sêñgônj Karkor. Lau gamêñ sawaña nêñ siñwaga 120,000 sêjaña, ma siñwaga amboac 15,000 genj tec sêmoa. ¹¹ Êsêac sêlêwanj taunj e sêliñ taunj siñ ma Gideon kêsâ intêna, tañ gêc Noba to Jogbeha gêmu oc kêpiña nanj, gêmoa gamêñ sawa ñataligenj gêja jagêjac siñ gêdêñ êsêac. ¹² Lau Midian nêñ kinj luagêc, Seba agêc Salmuna sêc sêja, mago enj kêjanda êsêagêc e kêkôc êsêagêc tônj ma kêsâ siñwaga samob êliñ-êliñ.

¹³ Go Joas latu Gideon gêmu anğa siñña kêsêlêñ kêsêp intêna Heresña gêja. ¹⁴ Enj kêkôc ñapalê matac Sukotña tenj tônj ma kêtû kênac enj ma ñac tau keto Sukot ñakasêga to ñalaumata 77 nêñ ñaê sa ma kêkêñ gêdêñ Gideon. ¹⁵ Go Gideon gêdêñ lau Sukot gêja ma kêsôm gebe “Alic acgom, Seba agêc Salmuna tau tonec. Amac asu aê susu kêtû êsêagêcña ma asôm gebe ‘Seba agêc Salmuna sêsêp aôm lêmam sugac, tec aêac akêñ polom êndêñ nêñ lau, tañ tekwenj gêbac nanj me.’ ” ¹⁶ Go enj kêkôc gêñ têkwa-têkwa to okêm gamêñ sawaña ma kêmetôc Sukot ñalaumata. ¹⁷ Ma enj gesenj andu soso anğa Penuel su ma gêjac malac tau ñalau êndu.

¹⁸ Go Gideon kêtû kênac Seba agêc Salmuna gebe “Lau, tañ ajac êndu anğa Tabor nanj, lanjônânô amboac ondoc.” Êsêagêc sêjô enj awa gebe “Êsêac têtôm aôm. Êsêac samob lanjônânô amboac kinj tenj latui.” ¹⁹ Gideon kêsôm gebe “Ñoc teoci to lasici êsêac, aê tinoc latui solop. Aê jatôc lemoc ma jasôm gebe Amagêc embe anam êsêac kêsî sêmoa matenj jali, oc janac amagêc êndu atom.” ²⁰ Go kêsôm gêdêñ latu ñacsêga Jeter gebe “Ôndi ônac êsêagêc êndumanj.” Mago ñapalê tau gê nê siñ sa atom. Enj kêtêc tau gebe enj ñapalê wakuc. ²¹ Ma Seba agêc Salmuna sêsôm gebe “Ajôc, aôm taôm ôndi ma ônac aêagêc êndumanj. Ñacwaganêñ kôm gêjac ñacwaga ñawae.” Amboac tonañ Gideon gêjac Seba agêc Salmuna êndu ma kêkôc gêlônj, tañ agêcnêñ kamele sênônj nanj su.

Gideonnê lêñ ñagêdô ñamiñ

²² Go lau Israel sêsôm gêdêñ Gideon gebe “Onam gôliñ aêac, aôm to latômi ma dêbômi, tañ sêndanjuc aôm nanj, amboac tonañgenj, gebe aôm gôjam aêac kêsî anğa lau Midian nêñ.”

²³ Gideon gêjô êsêac awenj gebe “Aê oc janam gôliñ amac atom, ma latuci oc sênam gôliñ amac atom amboac tonañgenj. Apômtau oc ênam gôliñ amac.” ²⁴ Ma kêsôm biñ ñagêdô gebe “Aê gabe jatenj biñ tenj êndêñ amac. Amac samob akêñ salasa, tañ amac ajañgo su nanj, êndêñ aê. Lau Midian nêñ salasa goldgenj gebe êsêac lau gamêñ sawaña.” ²⁵ Lau sêjô enj awa gebe “Aêac oc akêñ gêñ tau êndêñ aôm totêntac ñajamgenj.” Êsêac sêja obo tenj ma êsêac samob, sêbaliñ salasa, tañ êsêac sêjañgo su nanj, kêsêp obo tau. ²⁶ Salasa gold, tañ Gideon keteñ nanj, ñawapac kêtôm kilo 30. Gêlônj, tañ lau Midian nêñ kinj sêkôc to sênônj nanj, ma ñakwê asôsamuc gêwiñ atomgenj, ma kamelenêñ gêlônj, tañ sênônj nanj, gêwiñ atom amboac tonañgenj. ²⁷ Gideon kêmasañ gwam tenj ña gold tonañ ma kêkêñ gwam tau kêkô nê malac Opra. Ma lau Israel samob sêwi Anôtô siñ jatetenj mec gêdêñ gwam tonañ. Gwam tau kêtû lakô, tañ gêjac Gideon to nê gôlôac nanj.

²⁸ Lau Israel sêku lau Midian tulu ma lau Midian ôliñ kêpi kêtiam atom. Wama gêjam gamêñ auc kêtôm jala 40, kêtôm têm, tañ Gideon gêmoa mata jali nanj.

Gideon gêmac êndu

²⁹ Joas latu Gideon jagêñgônj tau nê andu. ³⁰ Êñê latui 70 gebe enj gêjam lauo taêsam. ³¹ Ma nê awê tenj anğa Sikem kêkôc ñapalê tenj amboac tonañ, ma Gideon gê êñê ñaê gebe Abimelek. ³² Gideon kêtû ñamalacanô ma gêmac êndu. Êsêac sêsunj enj gêc tama Joas nê sêô anğa Abiesernê gôlôacnêñ malac Opra.

³³ Gideon gêmác êndu su acgom, go lau Israel sêwi Anôtô siŋ kêtiam ma sêjam sakin Bal. Êsêac sêgôm Bal-Berit kêtú nêŋ anôtô. ³⁴ Lau Israel taêŋ gêjam nêŋ Apômtau Anôtô, taŋ gêjam êsêac sa aŋga nêŋ ŋacjo, tê sêgi êsêac auc nê, kêtiam atom. ³⁵ Ma êsêac sêjam dange Gideonnê gôlôac gêjô kolenŋ ŋajam, taŋ eŋ gêjam gêdêŋ lau Israel naŋ, su atom. *

9

Abimelek gêjam gôliŋ gamêŋ

¹ Jerubal latu Abimelek gêdêŋ sai gêja Sikem ma kêsôm gêdêŋ êsêac to tēnanê lau samob gebe ² “Atu kēnac lau Sikemŋa samob gebe ‘Amac oc tēmtac êwiŋ biŋ ondóc êlêlêc su, Jerubal latui 70 sēnam gôliŋ amac me ŋac tagenŋ ênam gôliŋ amac.’ Taēm ênam gebe amacnēm ŋatê ŋagêdô aê.” ³ Tēnanê lau sêjam biŋgalôm kēpi biŋ tonanŋ kêtú enŋa sēwiŋ lau Sikemŋa. Ma nêŋ ŋalêlôm gēwiŋ Abimelek gebe êsêac sēsôm gebe “Eŋ aêac lasiŋ teŋ.” ⁴ Êsêac sêkôc mone silber 70 aŋga Bal-Berit nê lôm dabuŋ ma sêkêŋ gêdêŋ eŋ. Eŋ kêkôc mone tau ma gêjam ôli lau bôja-bôja to wauc-wauctêna ŋagêdô gebe sēndanŋguc eŋ. ⁵ Go eŋ gêja tamanê andu aŋga Opra ma gêjac tama Jerubal latui 70 êndu aŋga poc teŋ ŋaô. Jerubalnê latu ŋamu Jotam taugenŋ tec gēmoa, gebe eŋ kēsiniŋ tau. ⁶ Go lau Sikem to Betmilonŋa samob jasêkac taunŋ sa sēmoa kamem dabuŋ, taŋ kêkô Sikem naŋ, ma sêkêŋ Abimelek kêtú kiŋ.

⁷ Gêdêŋ taŋ Jotam gēŋô biŋ tonanŋ ŋawae naŋ, gêja ma kêkô lôc Garisim ŋaô to gēmôêc gêdêŋ êsêac gebe “O amac lau Sikemŋa, akêŋ taŋem aê acgom, gebe Anôtô êkêŋ taŋa amac. ⁸ Gêdêŋ bêc teŋ ka sêsa sêja sebe sêjaliŋ nêŋ kiŋ teŋ sa, ma êsêac sēsôm gêdêŋ katêkwi gebe ‘Ôtu ma kiŋ.’ ⁹ Katêkwi gêjô êsêac awenŋ gebe ‘Amboac ondóc, oc jawi ŋoc ŋatêkwi tonalêsi, taŋ lau sêkôc kêtú tetoc anôtô to ŋamalac saŋa naŋ, siŋ ma janam gôliŋ amac me.’ ¹⁰ Ma ka sēsôm gêdêŋ jambô gebe ‘Ômôêŋ mēŋôtu ma kiŋ.’ ¹¹ Mago jambô gêjô êsêac awenŋ gebe ‘Amboac ondóc, oc jawi ŋoc ŋanô ŋajam to ŋakana siŋ ma janam gôliŋ amac me.’ ¹² Tec ka sēsôm gêdêŋ wain gebe ‘Ômôêŋ mēŋôtu ma kiŋ.’ ¹³ Mago wain gêjô êsêac awenŋ gebe ‘Amboac ondóc, oc jawi ŋoc wain, taŋ gêgôm anôtô to ŋamalac tēmtac ŋajam kêsa naŋ, siŋ ma janam gôliŋ amac me.’ ¹⁴ Go ka samob sēsôm gedēŋ okēm gebe ‘Ômôêŋ mēŋôtu ma kiŋ.’ ¹⁵ Go okēm gêjô êsêac awenŋ gebe ‘Amac embe tēmtac êwiŋ ŋanôgenŋ gebe jatu amacnēm kiŋ, go amêŋ aê lamu aêŋoc ajuŋ. Embe amêŋ atom, ja êsa aŋga okēm ma êniŋ kaseda aŋga lôc Lebanon.’ ”

¹⁶ Jotam gêjac têku nê biŋ gebe “Amboac tonanŋ amac akêŋ Abimelek kêtú amacnēm kiŋ tonēm ŋalêlôm samuc ma tonanôgenŋ me masi. Amac amoasiŋ Jerubal to nê gôlôac ŋapēp ma akêŋ ŋagêjô gêdêŋ eŋ kêtôm kolenŋ, taŋ eŋ gêjam naŋ, me masi. ¹⁷ Taēm ênam acgom, tamoc gêjac siŋ gêjô amac ma gim tau su gebe ênam amac sa aŋga lau Midian lemeŋ. ¹⁸ Mago galoc akêŋ kisa gêdêŋ tamocnê gôlôac. Amac ajac latui 70 êndu aŋga poc ŋaô ma akêŋ sakinŋagao latu Abimelek kêtú kiŋ Sikemŋa gebe amacnēm lasitêwa teŋ eŋ. ¹⁹ Amboac tonanŋ, gēŋ taŋ amac agôm galoc gêdêŋ Jerubal to nê gôlôac naŋ, embe aŋgôm tonēm ŋalêlôm samuc ma tonanôgenŋ, go amoa totēmtac ŋajamgenŋ awiŋ Abimelek, ma eŋ êmoa totêmtac ŋajamgenŋ êwiŋ amac. ²⁰ Mago embe masi, go ja êsa aŋga Abimeleknê e êniŋ lau Sikem to Betmilonŋa su. Ma ja êsa aŋga lau Sikem to Betmilonŋa e êniŋ Abimelek su.” ²¹ Go Jotam gêc gêja jagêŋgôŋ Ber, gebe kêtêc têwa Abimelek. ²² Abimelek gêjam gôliŋ Israel jala têlêac.

9:23–12:15 Abimelek gêmác êndu su, go gôliŋwaga ŋagêdô sêjô taunŋ-sêjô taunŋ ma sêjam gôliŋ Israel amboac jala 75.

* **8:35:** Salasa gold kêtú lau gamêŋ sawaŋa nêŋ gêbôm.

13

Simson têna kêkôc eŋ

¹ Lau Israel sêgôm gêŋ, taŋ Apômtau gêlic sec naŋ kêtiam, ma eŋ kêkêŋ lau Pilisti sêjam gôliŋ êsêac kêtôm jala 40.

² Ma ŋac teŋ gêŋgôn malac Sora. Eŋ aŋga Dannê gôlôacnêŋ, ênê ŋaê gebe Manoa. Nê awê eŋ awê kapoac ma kêkôc gôlôac atom. ³ Ma Apômtaunê aŋela geoc tau lasê gêdêŋ awê tau ma kêsôm gêdêŋ eŋ gebe “Ôlic acgom, aôm awê kapoac ma kôkôc gôlôac atom. Mago aôm oc taêm ma ôkôc latôm teŋ. ⁴ Amboac tonanŋ ojop taôm ma ônôm wain to bu ŋajaŋa teŋ atom to ôniŋ gêŋ, taŋ sêjac jao naŋ, atom amboac tonanŋeŋ. ⁵ Gebe aôm oc taêm ma ôkôc latôm teŋ. Ôkapiŋ eŋ môkêlauŋ atom, gebe êndêŋ bêc aôm ôkôc eŋŋa ŋapalê tau oc êtu Anôtônê ŋac dabuŋ teŋ. Eŋ ênac m kôm ênam lau Israel kêsî aŋga lau Pilistinêŋŋa.” ⁶ Go awê tau jagêjac miŋ gêdêŋ nê akweŋ ma kêsôm gebe “Anôtônê ŋac teŋ gêdêŋ aê gêmêŋ ma laŋôanô kêtakê aê amboac Anôtônê aŋela teŋ laŋôanô. Aê katu kênac eŋ gebe eŋ gêmêŋ aŋga ondoc nec atom, ma eŋ kêsam nê ŋaê atom amboac tonanŋeŋ. ⁷ Mago eŋ kêsôm gêdêŋ aê gebe ‘Ôlic acgom, aôm oc taêm ma ôkôc latôm teŋ. Amboac tonanŋ galoc ônôm wain to bu ŋajaŋa atom ma ôniŋ gêŋ, taŋ sêjac jao naŋ, atom amboac tonanŋeŋ, gebe ŋapalê tau êtu Anôtônê ŋac dabuŋ êtôm têm êmoa nomŋa.’ ”

⁸ Go Manoa keteŋ mec gêdêŋ Apômtau gebe “O Apômtau, aê jateŋ aôm, gebe ôsakiŋ Anôtônê ŋac êmu êndêŋ aêac êmêŋ êtiam, gebe êndôn kôm anam jaom ŋapalê tau êndêŋ noc têna êkôc eŋŋa êndêŋ aêagêc.” ⁹ Anôtô gêgôm biŋ, taŋ Manoa keteŋ naŋ, ŋanô kêsî ma ênê aŋela gêô lasê gêdêŋ awê tau kêtiam gêdêŋ taŋ eŋ gêŋgôn kôm naŋ. Ênê akweŋ gêwiŋ eŋ atom. ¹⁰ Tec awê tau kêlêti sebeŋ jakêsôm gêdêŋ nê akweŋ gebe “Ôlic acgom, ŋac taŋ gêdêŋ aê gêmêŋ gêdêŋ bêc ônê naŋ, mêngeô lasê gêdêŋ aê kêtiam.” ¹¹ Manoa gêdi kêdaguc nê awê e gêô lasê gêdêŋ ŋac tau ma kêtû kênac eŋ gebe “Aôm ŋac, taŋ kôsôm biŋ gêdêŋ ŋoc awê naŋ me.” Eŋ gêjô eŋ awa gebe “Aêc.” ¹² Go Manoa kêsôm gebe “Amboac tonanŋ, biŋ taŋ aôm kôsôm naŋ, embe ŋanô êsa, go ŋapalê tau êsa lêŋ amboac ondoc. Eŋ êŋgôm asageŋ.” ¹³ Apômtaunê aŋela gêjô Manoa awa gebe “Aôm nê awê êŋgamiŋ tau êndêŋ gêŋ samob, taŋ gajac jao gêdêŋ eŋ naŋ. ¹⁴ Eŋ êniŋ gêŋ, taŋ gêmêŋ aŋga wain ŋakaiŋ naŋ, ŋateŋ atom. Eŋ ênôm wain to bu ŋajaŋa ma êniŋ gêŋ, taŋ sêjac jao naŋ, atom amboac tonanŋeŋ. Eŋ êŋgôm gêŋ samob, taŋ kajatu eŋ naŋ, ŋanô êsa.”

¹⁵⁻¹⁶ Manoa gêjam kauc Apômtaunê aŋela. tec kêsôm gêdêŋ eŋ gebe “Aê jateŋ aôm ôêc ôna atom, aêagêc ano noniŋ ŋalatu teŋ gebe ôniŋ.” Mago aŋela kêsôm gêdêŋ eŋ gebe “Aê embe jamoa, oc janiŋ nêmiŋ gêŋ atom. Mago embe taêm ênam gebe ôkêŋ da teŋ, naŋgo ôkêŋ gêŋ tau êsa ja êniŋ êtu da êndêŋ Apômtau.” ¹⁷ Manoa kêsôm gêdêŋ Apômtaunê aŋela gebe “Aôm nê awê amboac ondoc, gebe atoc aôm sa êndêŋ têm aôm nêmiŋ biŋ ŋanô êsaŋa.” ¹⁸ Aŋela kêtû kênac eŋ gebe “Aôm kêtû kênac ŋoc ŋaê kêtû asageŋŋa. ŋaê tau geŋ, taŋ kêsîŋ tau gêc lêlômgeŋŋa naŋ ŋateŋ.” ¹⁹ Amboac tonanŋ Manoa kêkôc noniŋ ŋalatu to polom ŋagêdô ma kêkêŋ gêŋ tau kêtû da gêsac altar poc gêdêŋ gêŋ, taŋ kêsîŋ tau gêc lêlômgeŋŋa naŋ, ŋaApômtau. ²⁰ Ma gêdêŋ taŋ jawaô kêpi aŋga altar naŋ, Manoa agêc nê awê sêlic Apômtaunê aŋela kêpi undambê gêja gêwiŋ jawaô. Ma êsêagêc sêu tauŋ jasêc laŋôŋanô gêdêŋ nom. ²¹ Manoa agêc nê awê sêlic Apômtaunê aŋela kêtiam atomanô. Tec Manoa nê kauc kêsî gebe Apômtaunê aŋela eŋgoc.

²² Ma Manoa kêsôm gêdêŋ nê awê gebe “Aêagêc oc tamac êndu, gebe talic Anôtô.” ²³ Mago nê awê gêjô eŋ awa gebe “Apômtau embe taê ênam gebe ênac aêagêc êndu, go êkôc aêagêcnêŋ da sa atom ma êtôc gêŋ samob tonanŋ ŋai to êsôm biŋ kaiŋ teŋ tonanŋ êndêŋ aêagêc atom.”

²⁴Ma awê tau kêkôc ñapalê ñac ma gê ênê ñaê gebe Simson. Ñapalê tau kêtû kapôên ma Apômtau gêjam mec enj. ²⁵Apômtaunê Ñalau gêjac m nê kôm êkac Simsonña gêdênj tanj enj gêmoa Dannê gamênj becoboña, tanj gêc Sora to Estaol ñasawa nanj.

14

Simson agêc awê Timnaña

¹Simson kêsêp malac Timna gêja ma gêlic lau Pilisti nêj ñapalêo tenj anja tônê. ²Enj gêmu gêja nê malac kêtiam ma kêsôm gêdênj têna agêc tama gebe “Aê galic lau Pilisti nêj ñapalêo tenj. Amansañ binj êtu enja, gebe janam enj êtu ñoc awê.” ³Mago têna agêc tama sêsôm gêdênj enj gebe “Aôm gosom awê anja lau samuc Pilisti nêj kêtû asagenja. Aôm oc ôtap ñapalêo tenj sa anja tauñ nêj tawanj me tauñ nêj lau nêj atom me.” Mago Simson kêsôm gêdênj tama gebe “Aê têtac gêwiñ awê tonanjenj, tec ôkôc enj ômôênj, gebe janam enj.”

⁴Têna agêc tama sêjala gebe Apômtau tau gêjam gôlinj binj tonec, tec Simson gêgôm nec atom, gebe gêdênj têt tonan lau Pilisti sêjam gôlinj lau Israel, tec Apômtau gesom intêna ênac sinj êndênj êsêacña.

⁵Simson kasêp Timna gêja ma têna agêc tama sêwiñ enj. Êsêac sêo lasê lau Timna nêj kôm wainja ma Simson gêjô lewe wakuc kêlêjêc luluj gebe êñac enj. ⁶Mago Apômtaunê Ñalau gêjam enj auc, tec enj kêkac lewe kêkôc kêtôm ñac tenj kêkac noninj ñalatu kêkôc. Enj kêkôc gêj tenj kêsêp lêma atom. Mago enj gêjac minj binj, tanj enj gêgôm nanj, gêdênj têna agêc tama atom.

⁷Go Simson gêja ma gêjam binjalôm gêwiñ ñapalêo ma têtac gêwiñ enj. ⁸Bêc ñagêdô gêjana, go Simson gêmu gêja kêtiam gebe ênam enj êtu nê awê. Enj gêwi intêna sinj ma kêsô gebe naênac lewe, tanj enj gêjac êndu nanj, kêsi e gêlic gêj kainj tenj, gebe kêtap lêp tonabu sa gêc lewe ñawêlêlanj. ⁹Enj kêgainj lêp tau kêsêp lêma, go kêsêlêj ma genj gêj tau gêmoa intêna. Enj gêdênj têna agêc tama gêja jakêkênj lêp ñagêdô gêdênj êsêagêc senj amboac tonanjenj. Êsêagêc senj lêp tau, mago Simson gêjac minj kêkôc lêp anja lewe ñawêlêlanj ñabinj gêdênj êsêagêc atom.

¹⁰Go tama kêsêp awê tau nê andu gêja, ma Simson geno moasinj tenj anja tonan, kêtôm lau wakuc sêgôm sêmoa. ¹¹Gêdênj tanj lau Pilisti sêlic enj nanj, êsêac sêkôc lau wakuc 30 gebe sêmoa sêwiñ enj. ¹²Ma Simson kêsôm gêdênj êsêac gebe “Aê gabe jasôm binjgôlinj tenj êndênj amac. Amac embe atap binj tau ñam sa êndênj moasinj tau ñabêc 7 êmbacnê, go jakênj obo ñajam 30 to ñakwê omña 30 êndênj amac. ¹³Embe atap sa atom, go amac akênj obo ñajam 30 to ñakwê omña 30 êndênj aê.” Ma êsêac sêsôm gêdênj enj gebe “Ôsôm nêmb binjgôlinj taumanj gebe aêac anjô. ¹⁴Ma enj kêsôm gêdênj êsêac gebe

“Gênj taniñña kêsa anja ñac-awa-genjwaganja.

Gênj ñakana kêsa anja ñactêkwanê.”

Bêc têtac gêjana ma êsêac têtac binj tonan ñam sa atom.

¹⁵Gêdênj bêc kêtû aclêña êsêac sêsôm gêdênj Simsonnê awê gebe “Ôsôm binj banac-banac êndênj nêmb akwenj e êwa nê binjgôlinj ñam sa êndênj aêac. Embe masi, oc akênj ja êniñ tamamnê andu ma akênj aôm ôsa ja amboac tonanjenj. Amagêc akênj jaenj aêac gebe ajanjo aêacma gêj me.” ¹⁶Amboac tonan Simsonnê awê gêdênj enj gêja tomatasulugenj ma kêsôm gebe “Aôm têtac gêwiñ aê atom, aôm têtac gedec aê. Aôm kôsôm binjgôlinj gêdênj ñoc lau, mago gôwa ñam sa gêdênj aê atom.” Enj kêsôm gêdênj awê tau gebe “Ôlic acgom, aê kasôm binj tenj gêdênj tinoc agêc tamoc atom. Ma jawa ñam sa êndênj aôm êtu asagenja.” ¹⁷Enj kêtanj kêli enj kêtôm bêc samuc 7 e noc moasinjña gêbacnê. Ma gêdênj bêc kêtû 7ña Simson gêwa binj tau ñam sa gêdênj enj, gebe awê tau kêkac enj ñapanj. Go awê tau jagêjac minj binj tau gêdênj nê lau. ¹⁸Tec gêdênj bêc kêtû 7ña gêdênj tanj Simson gebe êsô nê balêm bêcña êna nanj, lau malacña jasêsôm gêdênj enj gebe

“Gênj ondoc ñakana ñajam kêlêlêc lêp.

Gêŋ ondoc ŋatêkwa kélêlêc lewe.”

Simson gêjô êsêac awen gebe

“Amac embe akac nom ôkwi ŋa ŋoc bulimakao atom,
oc ajala biŋ tau ŋam atom.”

¹⁹ Go Apômtaunê Ŋalau mêngêjam en auc e ôliwalô kêsma ma en kêsêp gêja malac Askalon ma gêjac lau 30 êndu ma kêjanŋo nêŋ ŋakwê omŋa jakêkêŋ gêdêŋ lau, taŋ sêwa ênê biŋgôlin ŋam sa naŋ. Go gêmu gêja tau nê malacmôkê totêtac ŋandanŋ secanô kêtú biŋ, taŋ kêtap en sa naŋŋa. ²⁰ Go sêkêŋ nê awê gêdêŋ ŋac, taŋ Simson tau kêjalin sa gebe êtu ênê ŋac êwa en saŋa naŋ. * saŋa kêpi bulimakaonê kom kêkac nom ôkwiŋa.

15

¹ Têm ŋagêdô gêjaŋa ma lau sêjac polom sa sêmoa, tec Simson gêja gebe êtu ŋaclen nê awê ma en kêkôc noninŋ ŋalatu tenŋ gêwiŋ. Go en kêsôm gêdêŋ awê tama gebe “Aê gabe jasô ŋoc awênê balêm jana.” Mago en tama gêlôc gebe en êsô êna atom. ² Ênê tama kêsôm gêdêŋ Simson gebe “Aê gajam kauc gebe aôm têmtac gedec en, tec kakêŋ en gêdêŋ nêŋ ŋac. Mago lasio tec ŋajam kélêlêc en su, ônam en êjômaŋ.” ³ Simson kêsôm gêdêŋ êsêac gebe “Galoc embe janŋôm lau Pilisti sec, oc aêŋoc keso atom.” ⁴ Tec gêja ma gêlô kêam saleŋŋa 300. En kêkôc luagêc-luagêc ma kêkic ŋalêŋuc tôŋ kêpi tagenŋ ma kêsêmunŋ dawenŋ kêsêp ŋasawa. ⁵ Go en kêtunŋ dawenŋ ma gesoc kêam saleŋŋa sêlêti sêsêp lau Pilisti nêŋ kôm polomŋa sêja. Tec en kêkêŋ polom, taŋ sêjac sa naŋ, to polom, taŋ gacgenŋ kêkô kôm naŋ, ja genŋ su gêwiŋ katêkwi to kôm wainŋa amboac tonanŋen. ⁶ Go lau Pilisti têtú kênac gebe “Asa gêgôm gêŋ tonanŋ.” Êsêac sêjô êsêac awen gebe “Ŋac anŋa Timna nê lawa Simson. En gêgôm gêŋ tau gebe lawa lanŋwa kêkêŋ latuo gêdêŋ ênê ŋac.” Tec lau Pilisti sêkêŋ ja genŋ awê tau agêc tama to nêŋ lau su. ⁷ Simson kêsôm gêdêŋ êsêac gebe “Aê jatôc lemoc gebe Amac embe anŋôm gêŋ amboac tonanŋ, go jakac kamocgôc su acgom, go biŋ êmbacnê.” ⁸ En gêjac êsêac secanô e nêŋ ŋatêkwa popocgenŋ su, go kêsêp jagêŋgônŋ pocgêsunŋ anŋa Etam.

Simson kêku lau Pilisti tulu

⁹ Lau Pilisti sêô lasê gamêŋ Juda to sê nêŋ becobo anŋa tônê ma sêjac sinŋ gêdêŋ malac Lehi. ¹⁰ Lau anŋa Juda têtú kênac êsêac gebe “Amac ajac sinŋ gêdêŋ aêac kêtú asagenŋa.” Êsêac sêjô êsêac awen gebe “Aêac amêŋ gebe ansô Simson tôŋ ma anŋôm gêŋ, taŋ en gêgôm gêdêŋ aêac naŋ, êndêŋ en.” ¹¹ Go lau 3,000 anŋa Juda sêsêp pocgêsunŋ anŋa Etam jasêsôm gêdêŋ Simson gebe” Aôm kôjala lau Pilisti sêjam gôlinŋ aêac nec, me masi. Aôm gôgôm aêac amboac ondoc.” En gêjô êsêac awen gebe “Gêŋ taŋ sêgôm gêdêŋ aê naŋenŋ, tec gagôm gêdêŋ êsêac.” ¹² Êsêac sêsôm gêdêŋ en gebe “Aêac amêŋ tonec gebe ansô aôm tôŋ ma akêŋ aôm ôsêp lau Pilisti lemenŋ.” Simson kêsôm gêdêŋ êsêac gebe “Atôc lemem êndêŋ aê acgom gebe amac taôm anac aê êndu atom.” ¹³ Êsêac sêsôm gêdêŋ en gebe “Masi, aêac ansô aôm tôŋenŋ ma akêŋ aôm ôsêp lau Pilisti lemenŋ. Aêac anac aôm êndu atom.” Amboac tonanŋ êsêac sêsô en tôŋ ŋa lêpoa wakuc luagêc, go sêwê en anŋa pocgêsunŋ sêpi sêja.

¹⁴ Gêdêŋ taŋ gêô lasê Lehi naŋ, lau Pilisti sêlêti dêdêŋ en sêja tolasêgenŋ. Ma Apômtaunê Ŋalau gêjam Simson auc, ma lêpoa, taŋ sêsô en tôŋ naŋ, gêŋgic amboac ja genŋ gam. ¹⁵ Ma en kêtap donki ŋasê wakuc tenŋ sa, tec kêmetôc lêma jakêkôc gêŋ tau sa ma gêjac lau 1,000 êndu ŋa gêŋ tau. ¹⁶ Go Simson kêsôm gebe “Aê gaboac êsêac sa totonŋ-totonŋ ŋa donki ŋasê. Aê gajac lau 1,000 êndu ŋa donki ŋasê.”

¹⁷ Kêsôm biŋ tau su, go kêbalinŋ ŋasê tau sinŋ, tec sêsam gamêŋ tau gebe Ramat-Lehi.

¹⁸ Ma bu gêjô Simson ŋasec, tec awa gêjac Apômtau ma kêsôm gebe “Aôm kôkêŋ nêŋ sakinŋwaga aê kaku ŋacjo tulu ma galoc bu êjô aê êndu e jasêp lau samuc lemenŋ me.” ¹⁹ Go Anôtô kêkêŋ gêsunŋ tenŋ anŋa Lehi ma bu kêpulu kêpi anŋa nom mênŋ Simson gênôm e têkwa

* **14:20:** Simson gêjam dôŋ nê awênê kom kêkip biŋgôlinŋ ŋam

saki kêsá kêtiam. Ma sêsam bumata tau gebe Hakore. Bumata tau kêpoac Lehi e mênghêdên galoc.

²⁰ Ma Simson gêjam gôliŃ lau Israel kêtôm jala 20 geden lau Pilisti nêŃ têm. *

16

Simson gêja Gasa

¹ Simson gêdi anŃa ônê ma gêja Gasa. En gêlic mockaino ten anŃa tônê ma kêsô ênê andu gêja. ² Lau Gasana sênô Simson gêmoa nêŃ malac Ńawae, tec sêgi gamên tau auc ma sêwa en anŃa malac Ńasacgêdô gêdên gêbêc samuc tonan. Êsêac sêmoa gamên gêmacgen gêdên gêbêc samuc ma sêsôm gêdên tauŃ gebe “Aêac tansaê e êu bôn acgom, go tanac en êndu.” ³ Mago Simson gêc e gêjac ulugen, go gêdi gêja e lêma kêsêp malac Ńakatam, go gêbuc katam to Ńaalê luagêc ma balan to Ńagênlêlôm samob sa. En gêôc gên tau kêsá magim ma kêbalan kêpi lôc, tan kêkanôn Hebron nan, Ńatêpôê gêja.

Simson agêc Delila

⁴ Tonan su, go têtac gêwiŃ awê ten anŃa gaboan Sorekna, ênê Ńaê gebe Delila. ⁵ Lau Pilisti nêŃ laumata dêdên awê tau sêja ma sêsôm gêdên en gebe “Ôsôm biŃ banac-banac êndên en e ôtap ênê Ńaclai Ńam sa, go ajala lêŃ êkônin en tônŃa ma ansô en tôn e aku en tulu. Aêac samob oc akên mone silber 1,100 êndên aôm êtôm aêacgen.”

⁶ Go Delila kêsôm gêdên Simson gebe “Aê jaten aôm, ôwa nêŃ Ńaclai Ńam sa êndên aêman. Lau ten embe taên ênam gebe sênsô aôm tôn to sêku aôm tulu, oc sênghôm amboac ondoc.”

⁷ Simson gêjô en awa gebe “Êsêac embe sênsô aê tôn Ńa talam Ńatikoc 7, tan Ńakelen kêsá atom nan, go Ńoc Ńaclai ênaŃa ma jatôm lau Ńagêdô.” ⁸ Amboac tonan lau Pilisti nêŃ laumata sêkên talam Ńatikoc 7, tan Ńakelen kêsá atom nan, gêdên Delila ma en gêsô Simson tôn. ⁹ Awê tau kêsŃ lau sêmoa balêm ten ma gêmôêc gebe “O Simson, lau Pilisti sêmên.” Mago en kêmônan tikoc gênŃic amboac ja gen lêpoa. Amboac tonan tec ênê Ńaclai Ńam kêsŃ tau gêdên êsêac Ńapan.

¹⁰ Ma Delila kêsôm gêdên Simson gebe “Ôlic acgom, aôm kôsu aê susu to kêsôm biŃdansan gêdên aê. Aê jaten aôm gebe ôsôm êndên aê acgom, lau sêkôc asagen, go sênsô aôm tôn.” ¹¹ En kêsôm gêdên awê tau gebe “Embe sênsô aê tôn Ńa lêpoa matac, tan sênsô gên ten atom nan, go Ńoc Ńaclai ênaŃa ma jatôm lau Ńagêdô.” ¹² Tec Delila kêkôc lêpoa wakuc Ńagêdô ma gêsô en tôn. Su, go gêmôêc gebe “O Simson, lau Pilisti sêmên.” Lau sêsaê sêmoa balêm ten. Mago en kêmônan lêpoa gênŃic anŃa lêma amboac gam.

¹³ Delila kêsôm gêdên Simson gebe “Aôm kôsu aê susu to kêsôm biŃdansan gêdên aê e mênghêdên galoc. Ôsôm êndên aê acgom, lau sêkôc asagen ma sênsô aôm tôn.” En kêsôm gêdên awê tau gebe “Aôm embe ônam Ńoc môkêclauŃ gêmôê 7 êwiŃ gam Ńagêdô ma wê tôn e Ńagêgêb ma ôkic tôn êpi bêlêm ka, go Ńoc Ńaclai ênaŃa ma jatôm lau Ńagêdô.” ¹⁴ Gêdên tan Simson gêc bêc nan, Delila gêjam môkêclauŃ gêmôê 7 gêwiŃ gam Ńagêdô ma gê e Ńagêgêb to kêkic tôn kêpi bêlêm ka ma gêmôêc gebe “Simson, lau Pilisti sêmên.” Ma Simson gêdi to gê bêlêm to môkêclauŃ su.

¹⁵ Tec awê tau kêsôm gêdên en gebe “Amboac ondoc tec kêsôm gebe ‘Aê têtac gêwiŃ aôm’, mago nêŃ Ńalêlôm gêwiŃ aê atom. Aôm kôsu aê susu kêtú dim têlêac ma gôwa nêŃ Ńaclai Ńam sa gêdên aê atom tagen.” ¹⁶ Awê tau kêtú Iêsu en Ńapan tobêc-tobêc. En kêkac en e Simson ôli Ńakam ênê biŃ ma gebe êmac êndu. ¹⁷ Ma kêtú Ńamu en kêsôm nê Ńalêlôm lasê gêdên awê tau gebe “KapiŃ ten kêsac aê môkêcapac atomanô. Gêdên tan tinoc kêkôc aê nan, aê katu Anôtônê Ńac dabuŃ ten. Embe sêkapiŃ aê môkêclauŃ, go Ńoc Ńaclai endec aê to Ńoc Ńajana ênaŃa ma aê jatôm lau Ńagêdô samob.”

* 15:20: Ramat-Lehi Ńam gebe Lôc ŃasêŃa.

¹⁸ Delila kêsaê gebe Simson kêsom nê ñalêlôm lasê gêdên en, tec kêkên jaen gêdên lau Pilisti nêñ laumata ma kêsom gebe “Amu amên dim tagen tonec êwiñman. En kêsom nê ñalêlôm lasê gêdên aê.” Go lau Pilisti nêñ laumata sêpi dêdên en sêja tomonegen. ¹⁹ Delila gêoc Simson e gêc bêc gêsac ênê labum ma awê tau gêmôéc ñac ten, gebe ênsêmbuñ Simsonnê môkêlauñ gêmôê 7 su. Ma Simson kêtü palê ma nê ñaclai gêwi en siñ. ²⁰ Delila gêmôéc gebe “Simson, lau Pilisti sêmên.” Tec en gêdi sa ma taê gêjam gebe “Aê jamônaj tauc su, go jaêc jana êtôm têm ñagêdô.” En gêjam kauc gebe Apômtau gêwi en siñ atom. ²¹ Lau Pilisti sêkôc en tôn ma sêkip en matalakôp sa. Êsêac sejon en sêsêp Gasa sêja ma sêsô en tôn ña kapoacwalô ki. Go sêkên en gêjam kôm kêlêsa polom popocña anja andu kapoacwalôña. ²² Mago môkêlauñ, tañ sêsêbuñ su nañ, kêpuc kêtiam.

Simson gêmac endu

²³ Lau Pilisti nêñ laumata sêkac tauñ sa sebe sêkên da êndên nêñ anôtô Dagon to sêlic nêñ om têtac ñajamña ten, gebe êsêac sêsôm gebe “Aêacnên anôtô kêkên nêñ ñacjo Simson kêsêp aêac lemen.” ²⁴ Gêdên tañ lau sêlic nêñ anôtô nañ, êsêac sêlambin en ma sêsôm gebe “Aêacnên anôtô kêkên nêñ ñacjo, tañ gesen aêac, nêñ gamên su to gêjac nêñ lau taêsam êndu nañ, kêsêp aêac lemen.” ²⁵ Êsêac têtü samuc, tec sêsôm gebe “Amôéc Simson gebe êngôm bin makic êndên aêac.” Amboac tonaj êsêac sêmôéc Simson anja kapoacwalô gêmên, ma en gêgôm bin makic gêdên êsêac ma sêkên en kêkô andu ñaalê poc ñasawa. ²⁶ Ma Simson kêsom gêdên ñapalê, tañ kêkam en lêma nañ, gebe “Ôwê aê najamoasac alê, tañ kêpuc andu tôn nañ, gabe jajac alê tau.” ²⁷ Lauo to ñacwaga taêsam ñasac sêsô e andu tau gêlôc. Lau Pilisti nêñ laumata sêmoa amboac tonanjen ma lau amboac 3,000 sêkô salôm ñaô sebe sêlic Simson gêgôm bin makic.

²⁸ Go Simson awa gêjac Apômtau ma kêsom gebe “O Apômtau Anôtô, aê jaten aôm gebe taêm ênam aê. O Anôtô, aê jaten aôm gebe ôkên ñaclai êndên aê dim tagen êtiam, gebe jakên ñagêjô êndên lau Pilisti guluj tagen êjô matocanô luagêc su.” ²⁹ Simson kêmbôên alêsêga luagêc, tañ kêpuc andu tau tôn nañ tôn, lêma anôña kêmbôên alê ten ma gasêña kêmbôên ten to kêsuc alê tau tonajajagen ³⁰ ma kêsom gebe “Ôkên aê jamac êndu jawin Pilisti.” Go gewec ma kêsuc tonajajagen e andu kêku sa ma kêkônin laumata to lau ñagêdô samob, tañ sêmoa ñalêlôm nañ. Lau tañ en gesen êsêac su gêdên têm gêmac ênduña nañ, nêñ namba kêlêlêc lau, tañ en gêjac êndu gêdên têm gêmôa mata jalinja nañ, ñênjen su.

³¹ Ênê lasitêwai to gôlôac samob sêsêp sêja sebe sêkôc ênê ñawêlêlan. Êsêac sêkôc ñawêlêlan tau sêpi sêja ma sêsun en anja Sora to Estaol ñasawa kêsêp tama Manoa nê sêô. En gêjam gôlinj lau Israel kêtôm jala 20. *

17:1–21:25 Môkêlatu ñamuña tonec gêjac minj bin ñagêdô kêpi lau Israel nêñ lên e jagêdên nêñ kin ñamataña nê têm.

* **16:31:** Hakore ñam gebe Ñac, tañ gêmôéc nañ, nê bumata.

Rut

Rutnê minj njam to malô kêsâ gédênj tanj Gôlinjwaga sêjam gôlinj Israel nanj. Awê Moabnja Rut gêjam nac Israelnja tenj. Gédênj tanj nê akwenj gêmâc êndu nanj, Rut kêsap lawao lanjgwa tônj nanjêngej ma gêjam sakinj lau Israel nênj Anôtô tonê njalêlôm samucgej. Kêtu njamu enj gêjam nê akwenj lanjgwa nê lasitêwai tenj ma kêtu lau Israel nênj kinj towae Dawid nê mimio.

Gôlinjwaganênj minj gêwa sa gebe Anôtônê lau embe sêkac tauj su anja Anôtônê, nanj têtâp gêjwapac sa ma sec êôc êsêac sa. Rutnê minj gêwa sa gebe Lau jaba, tanj sêkênj gêwinj lau Israel nênj Anôtô nanj, têtâp moasinj sa e têtâ Anôtônê lau nanjênj nênj njagêdô.

Rut agêc Naomi

¹ Gédênj têm, tanj gôlinjwaga sêjam gôlinj gamênj nanj, tôbôm tenj kêsâ. Ma nac tenj anja Betlehem Judaianja gêdi gebe naêngônj gamênj Moabnja amboac nac jaba. Ênê awê to latuagêc sêwinj enj. ² Nac tau nê njâe gebe Elimelek, nê awênê njâe Naomi ma latuagêcnênj njâe Malon agêc Kilion. Êsêac lau Epraim anja malac Betlehem Judaianja. Êsêac jasêô lasê gamênj Moabnja ma sêngônj tônê. ³ Ma Naominê akwenj Elimelek gêmâc êndu, ma awê tau to latuagêc gacgej sêmoa. ⁴ Êsêagêc sêjam lau Moab nênj awê, tenj nê njâe gebe Orpa ma tenj nê njâe Rut. Êsêac sêngônj gamênj tau amboac jala 10. ⁵ Malon agêc Kilion sêmac êndu lulugenj amboac tonanjenj, tec awê tau latuagêc ma nê akwenj sêwi enj sinj su ma taugenj gêmôa.

⁶ Tec Naomi ma lawaoagêc dêdi sebe sêwi gamênj Moabnja sinj sêmu sêna ênê gamênj, gebe enj gêjô njawae anja gamênj Moab, gebe Apômtau taê walô nê lau ma kêkênj mo gédênj êsêac. ⁷ Amboac tonanjenj gêdi anja malac, tanj gêngônj nanj, ma lawaoagêc sêwinj enj. Êsêac sêselênj sêsa intêna gamênj Judaianja sêja. ⁸ Ma Naomi kêsôm gédênj lawaoagêc gebe “Ajôc, agêc aêc amu andênj tenemiagêcnênj andu ana. Apômtau êmoasinj amagêc êtôm amagêc amoasinj aê to njoc njacmatê. ⁹ Apômtau êkênj amagêc atap nênj njaciagêc sa ma alêwanj taôm anja êsêagêcnênj andu.” Go enj kêlêsoj êsêagêc alijanô. Êsêagêc têtânj lasê ¹⁰ ma sêsoj gédênj enj gebe “Masi, aêagêc abe awinj aôm tamu dandênj nênj lau tana.” ¹¹ Mago Naomi kêsôm gebe “O latucoagêc, amu anamanj. Amagêc abe awinj aê êtu asagenja. Njapalê njagêdô sêc aê têtâclêlôm gebe jakôc têtâ amagêcnênj njaciagêc me. ¹² O latucoagêc, amu anamanj. Asa nênj lênj, gebe aê katu awêanô sugac, oc janam nac tenj êtiam atom. Aê embe jasôm gebe aê taêc kêka njapalê ma aê embe jatap njoc akwenj sa êndênj êmbêc tonec ma jakêkam njapalê, ¹³ amagêc oc aônj e êsêagêc têtâ kapônj me. Oc anjgaminj taôm êndênj lênj sênam taujja me. O latucoagêc, masianô. Apômtau lêma mênjkêtap aê sa, tec kêkênj wapac aê njanôgej kêtu amagêcna.” ¹⁴ Go êsêagêc têtânj lasê kêtiam ma Orpa kêlêsoj lawao lanjgwa alianô, mago Rut kêmboênj enj tônj.

¹⁵ Ma Naomi kêsôm gédênj enj gebe “Ôlic acgom, nênj boaluo gêmô gédênj nê lau to nê anôtôi gêja. Ôndanjguc nênj boaluo ômu ôna amboac tonanjenj.” ¹⁶ Mago Rut kêsôm gebe “Ôkac aê, gebe jawi aôm sinj to jandanjguc aôm êtiam atom nec atom.

Gamênj tanj aôm ôna nanj, aê gabe jana.

Gamênj tanj aôm ôngônj nanj, aê gabe janjônj.

Aômnênj lau têtâ aênjoc lau

ma aômnênj Anôtô êtu aênjoc Anôtô.

¹⁷ Gamênj tanj aôm ômac êndu nanj, aê gabe jamac êndu, ma sênsuj aê anja tonanjenj.

Apômtau êwê aê êtôm enj taê gêjam,

tagenj gêmâcanô taugenj tec êkac aê su anja aômnênj.”

¹⁸ Gêdêñ tañ Naomi gêlic gebe awê tau taê gêjam kêtù tòn gebe êwiñ eñ, tec kêsôm biñ ten kêtiam atom.

¹⁹ Amboac tonañ tec agêc lulugen sêsêlêñ e jasêo lasê Betlehem. Sêo lasê Betlehem e malacm samob têtakê kêtù êsêagêcña ma lauo sêsôm gebe “Naomi tau tonec me.” ²⁰ Awê tau kêsôm gêdêñ êsêac gebe “Naomi atom, asam aê gebe Mara, gebe Njaniniñ Njatau kêkêñ ñamakic taêsam kêpi aê. ²¹ Aê gawi ñoc gamêñ siñ toawê tolêlôm, ma Apômtau gêwê aê gamu gamêñ tonjalêlôm sawagen. Apômtau gêwa aê sa gebe gawê kain biñ ma Njaniniñ Njatau kêlêsu aê, tec asam aê Naomi kêtù asagenña.” ²² Naomi agêc lawao Moabo Rut sêmu sêmêñ anga gamêñ Moabña ñamiñ tau tonañ. Êsêagêc jasêo lasê Betlehem gêdêñ tañ lau sêkôc kôm sêjac polomña sa. * †

2

Rut kejon polom ñasaliñ-saliñ sa anga Boasnê kôm

¹ Ma Naominê akweñnê lasitêwa ten gêmoa. Eñ ñac tolêlôm anga Elimeleknê gôlôacnêñ. Ênê ñaê Boas. ² Ma Moabo Rut kêsôm gêdêñ Naomi gebe “Ôlôc ma jana kôm najajon polom ñasaliñ-saliñ sa jandanguc lau, tañ sêlic aê ñajam ma têtin aê atom nañ.” Ma Naomi kêsôm gêdêñ eñ gebe “Latucoenec, ônamañ.” ³ Tec gêdi jakejon polom ñasaliñ-saliñ anga kôm ten kêdaguc lau-sêsapwaga. Ma kôm tau tonañ Boasnê. Eñ Elimeleknê gôlôacnêñ ñac ten. ⁴ Gêdêñ tonanjen Boas mêngeô lasê kôm. Eñ awa gêjac lau-sêsapwaga gebe “Apômtau êwiñ amac.” Ma êsêac sêjô eñ awa gebe “Apômtau ênam mec aôm.” ⁵ Go Boas kêsôm gêdêñ nê sakinwaga, tañ gejob lau-sêsapwaga nañ, gebe “Asanê ñapalêo tônê.” ⁶ Ma sakinwaga, tañ gejob lau-sêsapwaga nañ, gêjô eñ awa gebe “Eñ Moab ñapalêo, tañ gêwiñ Naomi anga gamêñ Moabña gêmêñ nañ. ⁷ Awê tau kêsôm gebe ‘Aê jaten gebe alôc gebe jajon polom ñasaliñ-saliñ jamoa lagic ñasawa jandanguc lau-sêsapwaga.’ Amboac tonañ tec gêmêñ ma gêjam kôm ñapan gêdêñ bêbêc kanucgen e mêngeôdêñ galoc ma kêlêwan tau ñagec atom.”

⁸ Go Boas kêsôm gêdêñ Rut gebe “Latucoenec, ôkêñ tañam aê acgom. Ojon polom anga kôm ten ma ôwi tonec siñ atom. Ôwiñ aênoc sakinwagao banbanjen. ⁹ Ma matam êsap kôm, tañ êsêac sêsap sêmoa nañ, ma ôndanguc êsêacgen. Aê gajac biñsu sakinwaga gebe sêlênsôn aôm atom. Bu embe êjô aôm, go ôndên ku naônôm bu, tañ sakinwaga têtê nañ.” ¹⁰ Go Rut gêu tau lanôanô jagêdêñ nom ma kêsôm gêdêñ Boas gebe Aê awê jabao nec gajac matamanô ñajam ma matam gêdin aêgen kêtù asagenña.” ¹¹ Boas gêjô eñ awa gebe “Gên samob, tañ aôm gôgôm gêdêñ lawamo langwa gêdêñ tañ nêam akweñ gêmec êndu e mêngeôdêñ galoc nañ, sêjac min gêdêñ aê tomalagen. Aôm gôwi tênam agêc tamam to nêam malacmôkê siñ mêngeô lasê gamêñ ten, tañ gêmunjen gôjam kauc nañ. ¹² Apômtau êmoasin aôm êjô gên, tañ gôgôm nañ, ma Apômtau Israelnêñ Anôtô, tañ gôê lamu ênê magê gômôên tonec nañ, êkêñ moasin totau-totau êndên aôm êjô. ¹³ Go awê tau kêsôm gebe “O ñoc apômtau, aôm kômoin aê ñanô to gôjac aê têtac tôn. Aômnêm sakinwagao ñanô ten aê atom, mago kôsôm biñ ñajamgen gêdêñ nêam sakinwagao aê.”

¹⁴ Gêdêñ noc sêniñ gêñña Boas kêsôm gêdêñ awê tau gebe “Ômôên mênônin polom ma ôsac nêam polom ñagêdô tôn êsêp wain.” Amboac tonañ Rut gêngôn gêwiñ lau-sêsapwaga ma Boas kêkêñ polom sigob gêdêñ eñ gen. Ma awê tau gen e gêoc eñ tøn ma ñagêdô gacgen kêkô. ¹⁵ Gêdêñ tañ awê tau gêdi gebe ejon polom ñasaliñ-saliñ nañ, Boas gêlêñ biñ nê sakinwaga gebe Andec eñ ejon polom êmoa lagic ñasawa ma anac jao êndên eñ atom. ¹⁶ Ma atain ñakain ñagêdô su anga lagic ma awi siñ ênêc, gebe eñ ejon sa ma aec biñ eñ atom.”

¹⁷ Amboac tonañ tec kejon gêmoa e kêtula, go kêsêlô polom, tañ kejon sa nañ, e ñadôn amboac talu tagen. ¹⁸ Ma eñ kêkôc ñanô tau sa gêja malac jakêtoç gên, tañ kejon sa nañ, gêdêñ lawao langwa ma kêkôc gên, tañ gen e gêoc eñ tøn nañ, ñagêdô jakêkêñ gêdêñ eñ.

* **1:22:** Naomi ñam gebe Mataêjamo. † **1:22:** Mara ñam gebe ñamakico.

¹⁹ Ma lawao langwa kêsôm gêdêñ enj gebe “Ocsalô tonec aôm kojorj polom ñasaliñ-saliñ sa anja ondoc ma gôjam kôm gômoa ondoc. Anôtô ênam mec ñac, tañ mata gêdiñ aôm nañ.” Tec Rut gêjac ñac, tañ gêjam ênê kôm nañ, nê miñ gêdêñ lawao langwa ma kêsôm gebe “Ñac tañ gajam kôm gawin enj gêdêñ ocsalô tonec nañ, nê ñaê Boas.” ²⁰ Go Naomi kêsôm gêdêñ lawao gebe “Apômtau tañ kêgamiñ nê moasiñ gêdêñ lau maten jali to ñacmatê atom nañ, anam mec enj.” Naomi kêsôm biñ tonec gêdêñ enj gêwiñ gebe “Ñac tau aêagêcnêñ lasitêwainêñ ten enj kêtú aêacnêñ nomlênsêm ñakêsiwaga ten gêwiñ.” ²¹ Ma Moabo Rut kêsôm gebe “Enj kêsôm biñ ten gêdêñ aê gêwiñ gebe ‘Ôsap ñoc sakiñwagao tôñ ñapan e sênac ñoc kôm ñanô samob sa êmbacnê.’ ” ²² Ma Naomi kêsôm gêdêñ lawao Rut gebe “O latucoenec, ñajam gebe ôsêlêñ ôwiñ ênê sakiñwagao, gebe tenj êlênsônj aôm anja kôm ñagêdô atom.” Amboac tonañ Rut kejoj polom ñasaliñsaliñ sa kêsap Boasnê sakiñwagao tôñ ñapan e sêjac polom to polom sa gêbacnê. Ma enj gêngônj gêwiñ lawao langwa. * lasitêwainêñ nomlênsêm, gebe lau jaba sêjanjo su atom.

3

Rut agêc Boas sêmoa gamêñ sêka polomña

¹ Go Rut lawao langwa Naomi kêsôm gêdêñ enj gebe “Latucoenec, amboac ondoc aê oc jansom nêñ malam ôngônj ñajamña tenj, gebe ômoa ñajamgenj me. ² Boas tañ gôwiñ ênê sakiñwagao nañ, aêacnêñ lasitêwainêñ tenj enj. Ôlic acgom, êmbêc tonec enj oc ekolorj polom ñapa anja gamêñ sêka polomña. ³ Amboac tonañ ôlinj bu to ôniñ oso taôm ma ôsô nêñ ñakwê ñajam tau, go ôsêp ôna gamêñ sêka polomña. Mago ôtôc taôm ôndêñ ñac tau atom e êniñ to ênôm gêñ êmbacnê acgom. ⁴ Ma êndêñ tañ enj êsa tau sic naênêc nañ, matam êndiñ gamêñ, tañ enj gêc nañ, naôkac belanke akaiñña sa ma ôsa taôm sic. Go enj êsôm gêñ, tañ enj gebe êngôm nañ, êndêñ aôm.” ⁵ Ma awê tau gêjô Naomi awa gebe “Biñ samob, tañ kêsôm nañ, oc jangôm.”

⁶ Amboac tonañ enj kêsêp gamêñ sêka polomña gêja ma gêgôm kêtôm biñ, tañ lawao langwa kêsôm gêdêñ enj nañgenj. ⁷ Boas genj to gênôm gêñ su, go gêmoa totêtac ñajamgenj jakêsa tau sic gêc polom totonj ñamagê. Go awê tau kêsêlêñ sacgenj-sacgenj gêdêñ enj gêja ma kêkac belanke akaiñña sa, go kêsá tau sic gêc. ⁸ Gêdêñ gêbêcauc ñaluñ, go ñac tau kêtakê ma kêkac tau ôkwi e gêlic awê tenj gêc enj akaiñña. ⁹ Enj kêtú kênac gebe “Aôm asa.” Ma awê tau gêjô enj awa gebe “Nêñ sakiñwagao aê Rut. Ôlam nêñ obo mênênsañ nêñ sakiñwagao, gebe aôm kôtú aêacma nom lênsêm ñakêsiwaga.” ¹⁰ Ma enj kêsôm gebe “O latucoenec, Apômtau ênam mec aôm, gebe aôm gôgôm gêñlêlôm gêdêñ lau tolêlôm me lau ñalêlôm sawa nêñ ñapalê wakuc atom. Biñ tonec kêtú aôm têmtac gêwiñ ñanô ñabelo kapôênj kêlêlêc belo ñamataña su. ¹¹ Latucoenec, amboac tonañ tec ôtêc taôm atom. Aê oc jangôm gêñ samob, tañ otenj nañ, gebe aêñoc lau Betlehemña samob sêlicgac, gebe aôm awê mansañ tenj. ¹² Ma galoc, biññanô, nêñ nomlênsêm ñakêsiwaga tenj aê, mago nom lênsêm ñakêsiwaga ñanô tenj gêmoa. ¹³ Ômoa êmbêc tonec ma êndêñ bêbêcgenj enj embe ênam kôm, tañ gêjac nom lênsêm ñakêsiwaga ñawae nañ, oc ñajam, êngômmanj. Mago enj embe endec ma ênam kôm tau atom, nanjo aê janam kôm, tañ gêjac nom lênsêm ñakêsiwaga ñawae nañ. Aê jasôm biñ êtu tôñ êtôm Apômtau gêmoa mata jali. Ônêc bêc e elenña acgom.”

¹⁴ Go Rut gêc bêc gêc Boas akaiñña e gelenj mata, go enj gêdi gêdêñ tañ lau sêlic taunj sapu-sapu nañ. Boas taê gêjam gebe awê tau gêc sêka polom ñamala nec ñapuc êsa atommanj, ¹⁵ tec kêsôm gebe “Ôkôc obo, tañ kôgadê nañ, mênôlam.” Ma Rut gêlam obo, go enj gêjam dôñ polom laclu 6 jakêsêwa kêsêp obo tau ma kêkêñ gêdêñ awê tau gêc sa ma gêc gêja malac. ¹⁶ Enj jagêô lasê andu ma lawao gêjam kênac enj gebe “Latucoenec, biñ amboac ondoc.” Go Rut gêjac miñ biñ samob, tañ ñac tau gêgôm gêdêñ enj nañ, ¹⁷ ma kêsôm gebe

* **2:22:** Nomlênsêm ñakêsiwaga êsêac lau, tañ sejoj

“Polom laclu 6 tonec enj k  k  n g  d  n a   ma k  s  m gebe ‘  ec tol  mam sawagenj   nd  n lawamo   na atom.’ ” ¹⁸ Rut lawao g  j   enj awa gebe “Latucoenec,   nsa   mal  genj e   jala binj tau   tu kat   acgom, gebe   ac tonan   c   wi binj tau sinj atom, ocsalô oc   mansan   n tau   tu solop.” * lasitêwainên awêtuc.

4

Boas g  jam Rut sa

¹ Ma Boas kêpi malac   sacg  d   g  ja jagêngôn tonan. G  ng  n ma g  lic nom   k  siwaga, tan Boas k  s  m   n   binj nan, kêsêlên g  m  n. Tec Boas k  s  m gebe “O   oc   ac,   m   nman, m  n  ng  n sic   ng  n tonec.” Ma enj jagêngôn sic g  win Boas. ² Go enj k  kalem lau mata 10 an   a malac ma k  s  m gebe “M  nan   ng  n tonec.” Ma   s  ac jasêngôn sic. ³ Go Boas k  s  m g  d  n nom   k  siwaga tau gebe “Naomi tan   n   a Moabn  n gam  n g  mu g  m  n nan, k  k  n a  g  cn  n   c Elimelek n   nom   maken gebe lau s  nam   li. ⁴ Amboac tonan tec ta  c g  jam gebe jak  n   awae   nd  n a  m ma jas  m gebe ‘  nam   li nom tau ma lau, tec s  ng  n nec, to   oc laun  n laumata s  lic. A  m embe   si nom tau su, go   si su. Mago embe masi, go   s  m binj kat   a   gebe jajala, gebe nom   k  siwaga tenj g  moa atom, a  m ta  mgen, ma a   kadaguc a  m.’ ” Ma   ac tau k  s  m gebe “A   gabe jasi nom tau su.” ⁵ Go Boas k  s  m gebe “  nd  n b  c, tan   nam   li nom su   n   a Naomi l  ma nan,   nam   li   c g  mac n   awêtuc Moabo Rut   win, gebe da  n   c g  mac n     a   sa   pi   n   nomlênsêm   tiam.” ⁶ Go nom   k  siwaga k  s  m gebe “Embe amboac tonan, go a   oc jat  m gebe jasi nom su   tu   oc g  n atom. Embe jasi su, go jajainj tauc   oc nomlênsêm. A  m ta  m   si nom tau su   j   a  , gebe a   kat  m gebe jasi su atom.”

⁷ G  d  n andan   n lau Israel n  n m  t   lan   wa tenj amboac tonec g  c, gebe   c tenj embe   si nom su me   k  n g  n   j   g  n tenj, go   nu atapa tenj su ma   k  n and  n n     c tenj. M  t   tonan g  wa sa gebe genj, tan s  g  m nan, k  tu t  ngac. ⁸ Amboac tonan g  d  n tan nom   k  siwaga k  s  m geden Boas gebe “A  m ta  m   nam   li nom tau nan,” enj g  nu atapa tenj su. ⁹ Ma Boas k  s  m g  d  n laumata to lau samob gebe “Ocsal   tonec amac samob alic su, gebe a   gajam   li Elimeleknê g  n samob ma Kilion ag  c Malon n  n g  n samob su   n   a Naomi l  ma. ¹⁰ Ma gajam   li Malonn   awêtuc Moabo Rut amboac tonan, gebe   tu   oc aw  , gebe ja  n   c g  mac tau n     a   sa   pi   n   nomlênsêm, gebe s  nac   c g  mac n     a     ngic   n    lasitêwainên to   n    malacm  k     sacg  d   atom. Ma amac atu a  noc lau-awa-binj-sawaga.” ¹¹ Go lau samob, tan sêngôn sacgêdô nan, to laumata s  s  m gebe “A  ac alic g  n tau sugac. Apômtau   k  n aw   tau, tan   pi n  m andu nan,   t  m Rahel ag  c Lea, tan s  boa gôlôac Israel sa s  win tan nan.   tu   c tolêlôm   n   a Eprata ma n  m waem   sa   n   a Betlehem. ¹² Ma n  m wakuc, tan An  t     k  n aw   matak tau   k  c nan, s  k  n n  m gôlôac t  t  m Peresn  , tan Tamar k  k  c k  tu Juda latu nan.”

¹³ Amboac tonan tec Boas g  jam Rut k  tu n   aw  . Enj g  moa g  win enj e Apômtau k  k  n enj ta   ma k  k  c latu tenj. ¹⁴ Go lauo s  s  m g  d  n Naomi gebe “Talambin Apômtau, tan k  gaminj nom   k  siwaga g  d  n a  m atom nan. Lau Israel sêngôm   n     a     awae   sa. ¹⁵ Enj oc   lau a  m têkwam saki   sa ma   nd  n tan   tu awêanô nan, enj   l  m a  m, gebe lawamo, tan t  tac g  win a  m to g  jac matamanô   jam k  l  l  c latômi 7 su nan, k  k  c enj.” ¹⁶ Go Naomi k  sip   pal   tau sa mênketoc enj g  sac labum ma k  tu   n   jaomwagao. ¹⁷ Ma n   lauo jaban en   n s     n     a   tenj gebe “Naomi k  tap latu tenj sa.” Ma s  sam enj gebe Obed. Enj Dawid tama Isai n   tama.

¹⁸ Peresn   wakuc tau tonec. Peres k  ka Hesron las  . ¹⁹ Hesron k  ka Ram las  , Ram k  ka Aminadab las  . ²⁰ Aminadab k  ka Nason las  , Nason k  ka Salmon las  , ²¹ Salmon k  ka Boas las  , Boas k  ka Obed las  , ²² Obed k  ka Isai las  , ma Isai k  ka Dawid las  .

* **3:18:** Nomlênsêm   k  siwaga n   k  m tenj, gebe   nam n  

Samuelnê Buku Namataña

Binj tañ kêsêp buku tonec nañ, gêjac miñ lau Israel nêñ lêñ sêwi têm gôlinwagaña sinj jaselom têm kinja. Lau têlêac sêjam gôlin lêñ, tañ gêjam lau Israel ôkwi nañ. Êsêacnêñ ñaé gebe Samuel, tañ enj êsêacnêñ gôlinwaga ñamuña nañ, agêc Saul, tañ kêtû lau Israel nêñ kinj ñamataña nañ, ma Dawid. Dawidnê binj kêsêp Samuel agêc Saul nêñ miñ ñalêlôm. Dawid kêtû kinj atomgeñ, mago teto ênê lêñ kainj tenj ñagêdô to ênê gêñsêga ñaminj kêsêp Samuelnê buku ñamataña gêwiñ.

Buku tau ñalôtêna kêtôm Binj lênsêm Langwa ñabuku miñña ñagêdô ñalôtêna gebe Lau tañ sêsap Anôtô tônia nañ, têtap moasinj sa, mago sec êôc êsêac, tañ tañenpêc nañ sa. Apômtaunê binj gêdênj dabunwaga Eli gêwa ñalôtêna tonañ sa gebe “Aê jatoc êsêac, tañ tetoc aê sa nañ sa ma êsêac, tañ lañônj gelo aê nañ, oc jalic êsêac amboac lau meloc” (2:30).

Lau sêlic Apômtau Anôtô kêtû lau Israel nêñ kinj ñanô (8:7), tec ñac-keto-bukuwaga gê go gebe Israel embe sêjalij nêñ kinj tenj sa, oc sêwi Anôtô sinj me masi. Mago gêdênj tañ têtap nêñ kinj sa nañ, êsêac sêmasañ ñagôlinj towae tonec gebe kinj to lau samob sêsô Anôtônê gôlinj to mêtôc ñalabu (2:7-10). Ñagôlinj tonañ ejop gebe êmoasinj lau saunj to kapôênj ma lau towae to lau ñaôma êtôm taugenj.

Elkana to nê gôlôac semoa Silo

¹ Ñac tenj gêmoa malac Ramataim. Enj ñac Supña anga Epraim ñagamênj lôcña, nê ñaé Elkana. Enj Jeroham latu, nañ Elihu latu, nañ Tohu latu, nañ Sup latu, êsêacnêñ ñam gêc Epraimña. ² Enj gêjam awê luagêc, tenj nê ñaé Hana ma tenj nê ñaé Penina. Penina kêkôc gôlôac ma Hana enj awê kapoac.

³ Ñac tonañ anga nê malac kêpi gêja Silo kêtôm jalagenj gebe etenj mec to êkênj da êndênj lau sinj undambêña nêñ Apômtau. Eli latuagêc Hopni agêc Pinehas têtû Anôtônê dabunwaga anga tonañ. ⁴ Gêdênj bêc, tañ Elkana kêkênj da nañ, enj kêkênj da ñagêdô-gêdô gêdênj Penina ma latuio to ñac. ⁵ Enj têtac gêwiñ Hana, mago kêkênj ñamêsôm ñagêdô tagenjenj gêdênj enj ñam gebe Apômtau gêbôc têtac lêlôm auc gebe êkôc gôlôac atom. ⁶ Tec anao kêkôc binjalom gebe êngôm enj maja êsaña gebe Apômtau gêbôc enj auc. ⁷ Kêtôm jalagenj gêñ tonañ kêtap Hana sa. Kêtôm têm samob êsêac sêpi Apômtaunê lôm dabunj sêja nañ, anao kêkôc binjalom enj ñapanj. Tec Hana kêtanj ñanô ma gedec gebe êniñ gêñ. ⁸ Go nê akweñ Elkana kêsôm gêdênj enj gebe “Hana, aôm kôtanj ma goenj gêñ atom nec ñam amboac ondoc. Nêm ñalêlôm ñawapac kêtû asagenjña. Aôm gôlic aê ñajam kalêlêc latômi 10 su atom me.”

Hana agêc Eli

⁹⁻¹⁰ Gêdênj tañ senj to sênôm gêñ su acgom, go Hana gêdi tonê ñalêlôm ñawapacgosu jakêkô Apômtau lañônêmña ma ketenj mec gêdênj enj to kêtanj ñanô. Gêdênj tonañ dabunwaga Eli gêngônj nê lêpônj kêsî Apômtaunê lôm ñakatam. ¹¹ Ma Hana gêjac mata binj tenj ma kêsôm gebe “Lau sinj undambêña nêñ Apômtau, aôm embe taêm walô nêm sakinwagao aê to taêm ênam aê ma ôlinj aê sinj atom, ma ôkênj ñapalê ñac tenj êndênj nêm sakinwagao aê, go jansunj ñapalê tau samucgenj êndênj Apômtau wacêmoa êtu ênê gêñ e êmac êndu, ma kekec tenj oc êsac môkêlauñ atomanô.”

¹² Enj ketenj mec ñasawa ec baliñ gêmoa Apômtau lañônêmña. Gêdênj tonañ Eli mata gê enj gêdôôlic. ¹³ Hana ketenj mec gêc lêlômgenj, ma gêdôôlic kêboa-kêboa, mago sênjô awa atom. Tec Eli gêjam kauc gebe gêñ kêjanij awê tau. ¹⁴ Ma kêsôm gêdênj Hana gebe “Êndênj ondoc nêm meloc gêñ kêjanij aômña êmbacnê. Ôwi wain meloc tonañ sinjmanj.” ¹⁵ Hana gêjô enj awa gebe “O ñoc apômtau, amboac tonañ atom. Aê awê gêñwapac kêkônij aê tônia. Aê ganôm wain to gêñ kêjanijña tenj atom. Aê kasêwa ñoc ñalêlôm sa gêdênj Apômtau

tau. ¹⁶ Ôlic nê m sakin wagao aê amboac awê sec atom. Gêdêñ ñasawa tonec aê kasôm ñoc ñalêlôm ñawapac to kêbuli aucña lasê tec gamoa.” ¹⁷ Go Eli gêjô eñ awa gebe “Ôna totêmtac malôgeñ ma Israelnêñ Anôtô oc êngôm biñ, tañ koteñ nan, ñanô êsa.” ¹⁸ Hana kêsôm gebe “Ôlic nê m sakin wagao aê ñajamman.” Go eñ gêc gêja ma geñ gêñ totêtac kêpa sugen.

Hana kêkôc Samuel tau

¹⁹ Bêbêc kanucgeñ êsêac dêdi ma teteñ mec gêdêñ Apômtau. Su acgom, go sêmu sêja malac Rama kêtiam. Elkana gêmoa gêwiñ nê awê Hana ma Apômtau taê gêjam eñ. ²⁰ Tec Hana kêkêkam ñapalê ma gêdêñ ñanoc eñ kêkôc ñapalê ñac teñ ma gê ênê ñaê Samuel. Samuel ñam gebe “Aê kateñ eñ anga Apômtaunê.”

²¹ Gêdêñ tañ Elkana to nê gôlôac samob sêpi sêja kêtiam gebe êkêñ da jalana êndêñ Apômtau to êngôm nê biñ gêjac mataña ñanô êsa nan, ²² Hana gêwiñ atom. Eñ kêsôm gêdêñ nê akweñ gebe “Ñapalê êwi su siñ acgom, go aê japi ma jakôc eñ êwiñ gebe eñ êkô Apômtau lanônêmña ma êmoa êwiñ eñ endeñ tôneñ.” ²³ Ma ênê akweñ Elkana gêjô eñ awa gebe “Ôngôm êtôm biñ, tañ aôm taêm gêjam gebe ñajam nan. Ômoa e ñapalê êwi su siñ acgom. Tageñ Apômtau êngôm nê biñ ñanô êsa.” Amboac tonan awê tau gêmoa nê andu ma kêkêñ su gêdêñ ñapalê e gêwi siñ. ²⁴ Ñapalê gêwi su siñ, go Hana kêkôc eñ agêc sêpi sêja. Ma kêkôc bulimakao kapoac, tañ ñajala têlêac nan teñ ma polom matak suc teñ ma bôc ñaôlic teñ towain. Ñapalê tau saungeñ ma têna kêkôc eñ gêja Apômtaunê lôm dabun anga Silo. ²⁵ Sêjac bulimakao tonan êndu ma sêkôc ñapalê tau gêdêñ Eli. ²⁶ Hana kêsôm gêdêñ eñ gebe “O ñoc ñatau, aê jasôm biññanôgeñ êndêñ aôm gebe aê awê tau, tañ kakô aôm lanônêm ma kateñ mec gêdêñ Apômtau nan tonec. ²⁷ Aê kateñ kêtü ñapalê teceneçña ma Apômtau kêkêñ taña aê ma gêgôm ñoc mec ñanô kêsa. ²⁸ Kêtü tonanña aê gasun eñ gêdêñ Apômtau. Eñ êtu ênê gêñ e êmac êndu.”

Go êsêac teteñ mec gêdêñ Apômtau.

2

Hananê wê

¹ Go Hana keteñ nê mec amboac tonec gebe “Ñoc ñalêlôm kêtü samuc Apômtau aê têtac kêpa su kêtü Apômtaunã. Aê aocsun kêsü ñoc soño-soño susu gebe aê katu samuc kêtü aôm gôjam aê saña.

² “Ñac dabun teñ kêtôm Apômtau gêmoa atom. Apômtau teñ gêmoa atom, aôm taômgeñ. Lamuanô teñ kêtôm aêacma Anôtô gêmoa atom.

³ Asôm biñ tembelem angeñ teñ êtiam atom.

Biñ atoc taôm saña êsa awemsun atom, gebe Apômtau eñ Anôtô kêjala gêñña ma eñ gêjam dôñ ñamalac nêñ kôm.

⁴ Lau ñactêkwa nêñ talam tulu, mago lau palê-palê sêjandin ñaclai sa.

⁵ Êsêac tañ sêngôn nêñ masê ñaô su nan, sesom kôm gebe têtap gêñ sêniñña ñagec-ñagec sa. Ma êsêac, tañ gêñ gêjô êsêac su nan, galoc gêñ gêoc êsêac tône.

Awê kapoac kêkôc ñapalê 7, mago awê, tañ kêkôc gôlôac taêsam nan, nê ôli kêmêlin.

⁶ Apômtau gêjac êndu to gêñu mata jali kêsa.

Eñ gêwê lau sêsêp lamboam sêja ma gêwê êsêac sêpi sêmêñ kêtiam.

⁷ Apômtau kêkêñ lau ñagêdô têtü lau ñalêlôm sawa ma ñagêdô lau tolêlôm.

Enj kêkônij ma ketoc sa.

⁸ Enj kêsip lau ñalêlôm sawa sa anja kekop ma gêoc lau sêpô lénawaga sa anja waomôkê, gebe kêkênj êsêac sêngônj sêwiñ gôliñwaga towae ma sêwê kainj lêpônj tetoc lau saña. Gebe Apômtau kêtú nom ñaalê ñatau ma kêkwê nom kêkô alê tau ñaô.

⁹ “Enj oc ejop nê lau dabunj enkainj, mago lau alôb-alôb oc sênaña sêmoa ñakesec ñalêlôm gebe ñac tenj etoc tau sa êtu tau nê ñaclaiña atom.

¹⁰ Apômtau oc êtuc nê ñacjo popoc ma Lôlôc Ñatau êkênj wapap ênac anja undambê. Apômtau oc êmêtôc nom e naêndênj ñamadiñ.

Enj oc êkênj ñajaña êndênj nê kinj ma oc etoc nê ñac-geñ-oso-enjwaga nê ñaclai sa.”

¹¹ Go Elkana gêmú gêja nê malac Rama kêtiam gêwiñ nê gôlôac samucgenj, ma ñapalê tau gêjam sakinj Apômtau gêmóa dabunjwaga Eli lanjônêmña.

Elinê latui

¹² Eli latuagêc sêgôm gênj wauc-waucboa, êsêagêc sêwi Apômtau auc. ¹³ Ma sêgêli ñagôliñ dabunjwagaña amboac tonanjenj. Gêdênj tanj ñac tenj kêkênj da gêmóa nanj, dabunjwaga nê sakinjwaga mênjgêô lasê tosala ñamata têlêac. ¹⁴ Bôc tau eletoc êmoa, go êsêli sala êsêp ku me pane me laclu me kuki. Gênj samob, tanj sala kêsêp nanj, êtu dabunjwaganê gênj. Êsêac sêgôm amboac tonanj gêdênj lau Israel samob, tanj sêkênj da anja Silo nanj. ¹⁵ Mago gêdênj Eli latuagêc nêñ têm, gêdênj tanj ja genj ñalêsi atomgenj nanj, dabunjwaganê sakinjwaga mênjgêô lasê ma kêsôm gêdênj ñac, tanj kêkênj da gêmóa nanj, gebe “Ôkênj dabunjwaganê bôc êndênj aê gebe japac sigobgenj. Enj gebe êkôc bôc senonja tenj anja aômnêm atom, gebe êkôc bôc matacgenj.” ¹⁶ Ma ñac tau embe êsôm êndênj enj gebe “Ja êniñ ñalêsi su acgom, go ôkôc êtôm têtac êwiñ”, go sakinjwaga asôm gebe “Masianô, galocgenj ôkênj, ma embe masi, go Jajango su.” ¹⁷ Apômtau gêlic lau wakuc nanj mêtê sec samucgenj gebe sêsu Apômtaunê da susu.

¹⁸ Ñapalê Samuel gêjam sakinj Apômtau gêmóa. Enj kêjandiñ obo sakinjña tenj. ¹⁹ Katôm jalagenj Samuel têna kêsî ñakwê ôliña saunj tenj kêtú enjña. Ma gêdênj tanj êsêagêc nê akwenj sêpi sêja gebe sêkênj da nanj, enj kêkênj ñakwê tau gêdênj Samuel. ²⁰ Go Eli gêjam mec Elkana agêc nê awê ma kêsôm gebe “Apômtau êkênj awê tonec êkôc nêm ñapalê sêjô ñac, tanj kêkênj gêdênj Apômtau nanj su.” Go agêc sêmu sêja nêñ gamênj kêtiam.

²¹ Ma Apômtau taê gêjam Hana ma enj kêkôc ñapalê ñac têlêac ma awê luagêc. Ma ñapalê Samuel kêtú kapôênj gêmóa-Apômtau lanjônêmña.

²² Eli kêtú ñamalacanô su ma gênjô latuagêc nêñ binj samob, tanj sêgôm gêdênj lau Israel nanj, to sêgôm mockainj gêdênj lauo, tanj sêjam sakinj anja katam lôm becña nanj. ²³ Ma kêsôm gêdênj êsêagêc gebe “Amagêc agôm gênj amboac-tonanj kêtú asagenjña. Gebe aê ganjô lau samob sêsôm amagêc nêm gênj alôb-alôb ñawaegac. ²⁴ O latucagêc, awi sinjmanj gebe aê ganjô Apômtaunê lau sêsôm amagêcnêm lênj ñawae ñajam tenj atom. ²⁵ Ñac tenj embe êngôm ñac tenj sec, Anôtô oc êmêtôc gênj tonanj. Mago ñac tenj embe êngôm sec êndênj Apômtau, asa oc êtôm gebe etenj êtu ñac tonanjña.” Tagenj êsêagêc sêkênj tanjenj tamenj awa atom, gebe Apômtau taê gêjam kêtú tônj gebe ênac êsêagêc.

²⁶ Samuel kêtôp kêtú kapôênj gamoa ma Apômtau to ñamalac têtac gêwiñ enj.

Apômtau geoc Elinê gôlôac nêñ binj lasê

²⁷ Go Anôtônê ñac tenj gêdênj Eli gêmênj ma kêsôm gêdênj enj gebe “Apômtaunê binj tonec gebe ‘Aê gaoc tauc lasê gêdênj nêm miminê gôlôac gêdênj tanj sêmoa Aiguptu sêsô Parao

to nê gôlôac ñalabu nañ. ²⁸ Aê kajaliñ eñ sa aña Israel samob nêñ gôlôacmôkê gebe êtu ñoc dabuñwaga. Eñ êpi êndên ñoc altar êna gebe ênsôb jadauñ ma êsô ñakwê dabuñ êkô aê lañôcnêmña. Ma aê kakên lau Israel nêñ daja samob gêdên miminê gôlôac. ²⁹ Kêtu asageñña aôm matam katu ñoc daja ma da samob, tañ kajatu sa nañ. Kêtu asageñña aôm kotoc latômagêc sa kêlêlêc aê su nañ, e alôm taôm ña da, tañ ñoc lau Israel sêkên nañ, ñagên mataêjamgen.’ ³⁰ Kêtu tonanña Apômtau, Israelnêñ Anôtô, kêsôm gebe ‘Aê gajac mata su gebe nêñ gôlôac to tamamnê gôlôac sêsô-sêsa aê lañôcnêm enden tôngeñ.’ Mago galoc Apômtau kêsôm gebe ‘Biñ tonan ênêcña. Lau tañ tetoc aê sa nañ, aê oc jatoc êsêac sa ma êsêac, tañ sêpêc gêdô aê nañ, oc jalic êsêac amboac gêñ ñaôma. ³¹ Ôlic acgom, bêc oc mêñêô lasê, nañ jasap aômñêm ñaclai to tamamnê gôlôac nêñ ñaclai su e ñamalacanô teñ êmoa nêñ gôlôac ñalêlôm êtiam atom. ³² Êndên onan oc ôsala moasiñ, tañ jansêwa êpi lau Israel nañ, tomatam katugeñ, ma ñamalacanô teñ oc êmoa nêñ gôlôac ñalêlôm êtiam atom enden tôngeñ. ³³ Aômñêm ñac tagen aê jatiñ eñ su aña ñoc altar atom, eñ êmoa gebe êtañ tomatasulugeñ e têkwa êmbac-êmbac to nê ñalêlôm ôluñ-ôluñgeñ. Mago ñamalacnêñ siñ oc enseñ nêñ gôlôac nêñ lau wakuc su. ³⁴ Gêñ tañ êtap latômagêc Hopni agêc Pinehas sa nañ, êkên puc aôm gebe êsêagêc lulugeñ oc sêmac êndu bêc tagen. ³⁵ Ma aê oc jakên taucñoc dabuñwaga ñañên teñ. Eñ oc êngôm geñ êtôm aêñoc taêc gêjam to ñoc ñalêlôm. Aê oc jakwê ênê andu teñgeñña teñ sa ma eñ êsêlêñ êsô-êsa êmoa ñoc ñac, tañ gaen oso eñ nañ, lañônêmña enden tôngeñ. ³⁶ Ma nêñ gôlôac ñapopoc samob oc sêndên eñ sêna ma teten eñ êtu moni me polom teñña ma oc sêsôm gebe “Aê jaten aôm gebe ôkên kôm sakiñ dabuñña teñ êndên aê gebe janiñ polom ñapopoc ñagecman.” ’ ”

3

Apômtaunê kalem gêdên Samuel

¹ Amboac tonan ñapalê Samuel gêjam sakiñ Apômtau ma Eli gêjam jaom eñ. Gêdên ñasawa tonan Apômtau kêgamiñ nê biñ ma geoc tau lasê ña ñakatu atom. ² Gêdên têm tonan Eli, tañ mataanô kêtú waô ma gêlic gêñ ñapep atom nañ, gê nê balêm. ³ Anôtônê lam gêmac atomgeñ ma Samuel gêc Apômtaunê lôm dabuñ ñalêlôm, tañ Anôtô nê poac ñakatapa kêkô nañ. ⁴ Gêdên tonan Apômtau gêmôêc gebe “Samuel, Samuel”, ma Samuel gêjô eñ awa gebe “Aê tec gamoa.” ⁵ Go kêlêti gêdên Eli gêja ma kêsôm gebe “Gômôêc aê, tec gamên.” Eli kêsôm gebe “Masi, aê gamôêc aôm atom, ômu naônêc bêc êtiam.” Amboac tonan eñ gêmu jakêsa tau sic kêtiam. ⁶ Ma Apômtau gêmôêc kêtiam gebe “Samuel.” Tec eñ gêdi gêdên Eli gêja ma kêsôm gebe “Gômôêc aê, tec gamên.” Mago Eli gêjô eñ awa gebe “O latucenec, aê gamôêc aôm atom, ômu naônêc bêc êtiam.” ⁷ Gêdên tonan Samuel kêjala Apômtau su atom tagen. Ma Apômtaunê biñ geoc tau lasê gêdên eñ su atom tagen. ⁸ Ma Apômtau gêmôêc Samuel kêtiam kêtú dim têlêacña. Go eñ gêdi ma gêdên Eli gêja jakêsôm gebe “Gômôêc aê, tec gamên.” Gêdên tonan Elinê kauc kêsa gebe Apômtau gêmôêc ñapalê. ⁹ Tec kêsôm gêdên Samuel gebe “Ômu naênêc bêc ma eñ embe êmôêc aôm êtiam, go ôsôm gebe ‘Apômtau, ôsôm biñ mêñnêm sakiñwaga êñô.’ ” Amboac tonan Samuel gêmu jakêsa tau sic gêc nê mala.

¹⁰ Apômtau jakêkô kêdabiñ eñ ma gêmôêc kêtiam tê gêmôêc nê, gebe “Samuel, Samuel.” Ma Samuel gêjô eñ awa gebe “Ôsôm biñ mêñnêm sakiñwaga êñô.” ¹¹ Go Apômtau kêsôm gêdên Samuel gebe “Ôñô acgom, aê gabe jañgôm gêñ teñ aña Israel lau samob sêñô e tañeñsuñ êtañ. ¹² Êndên bêc ônê aê oc jañgôm biñ samob, tañ kasôm kêpi Elinê gôlôac nañ, ñanô êsa êpi eñ tomalagen. ¹³ Ma aê jasôm êndên eñ gebe Aê jakên ñagêjô êndên ênê gôlôac enden tôngeñ gebe eñ kêjala latuagêc sêgôm sec to sêsôm biñ alôb-alôb kêpi Anôtô nañ, mago eñ kêmêtôc êsêagêc ñajaña atom. ¹⁴ Kêtu tonanña aê katôc lemoc kêpi Elinê gôlôac gebe daja to da ñagêdô oc enseñ nêñ sec su atomanô.”

¹⁵ Samuel gëc e gелеŋŋa lasê, go jagêlêc Apômtaunê lôm ŋakatam su. Eŋ kêtêc tau gebe ênac miŋ Apômtau geoc tau lasê gêdêŋ eŋŋa ŋamiŋ êndêŋ Eli atom. ¹⁶ Mago Eli gêmôêc Samuel gebe “Latucenec Samuel.” Ma Samuel gêjô eŋ awa gebe “Aê tec gamoa.” ¹⁷ Ma Eli kêtû kênac eŋ gebe Apômtau kêsôm biŋ amboac ondoc gêdêŋ aôm. Ônsa ŋalô teŋ auc êndêŋ aê atom. Aôm embe ônsa biŋ, taŋ Apômtau kêsôm gêdêŋ aôm naŋ, ŋateŋ auc, go ôndac êtôm tonaŋ ma êlêlêc su.” ¹⁸ Amboac tonaŋ Samuel gêjac miŋ biŋ samob tomalageŋ gêdêŋ Eli ma gêsa ŋalô teŋ auc atom. Ma Eli kêsôm gebe “Eŋ Apômtau, eŋ êŋgôm êtôm êlic ŋajamŋa.”

¹⁹ Samuel kêtôp kêtû kapôêŋ ma Apômtau gêmoa gêwiŋ eŋ ma gêgôm nê biŋ samob, taŋ geoc lasê naŋ, ŋanô kêsa. ²⁰ Ma lau Israel aŋga Dan e gêdêŋ Berseba sêjala gebe Apômtau kêkêŋ Samuel kêtû ênê propete. ²¹ Amboac tonaŋ Apômtau gêô lasê aŋga Silo kêtiam, gebe eŋ geoc tau lasê gêdêŋ Samuel aŋga tonaŋ ma kêsôm biŋ gêdêŋ eŋ.

4

¹ Ma lau Israel samob sêŋô Samuelnê biŋ.

Lau Pilisti sêjaŋgo Apômtaunê poac ŋakatapa su

Gêdêŋ ŋasawa tonaŋ lau Israel dêdi sêja gebe sênac siŋ êndêŋ lau Pilisti. Êsêac sê nêŋ becobo sêŋgôn Ebeneser, ma lau Pilisti sê nêŋ becobo sêŋgôn malac Apek ŋagala. ² Go lau Pilisti têdênaŋ tau su ma sebo sêsa gêdêŋ lau Israel. Siŋ kapôêŋ kêsa e lau Pilisti sêku lau Israel tulu ma sêjac lau amboac 4,000 êndu sêc siŋ ŋamala.

³ Ma gêdêŋ taŋ lau Israel nêŋ siŋwaga sêmu sêmêŋ maleŋ su naŋ, Israel nêŋ laumata sêsôm gebe “Kêtû asageŋŋa Apômtau kêkêŋ lau Pilisti sêku aêac tulu gêdêŋ ocsalô tonec. Ajôc, takôc Apômtaunê poac ŋakatapa aŋga Silo êmêŋ gebe mênêmoa aêac ŋaluŋ ma ênam aêac kêsi aŋga nêŋ ŋacjo lemeŋ.” ⁴ Amboac tonaŋ sêsakiŋ lau sêja Silo ma sêkôc Apômtau, lau siŋ undambêŋa nêŋ ŋatau, taŋ gêŋgôn kerubim ŋaô naŋ, nê poac ŋakatapa sêmêŋ. Ma Eli latuagêc Hopni agêc Pinehas sêwiŋ poac ŋakatapa.

⁵ Gêdêŋ taŋ poac ŋakatapa jagêô lasê lau Israel nêŋ malac becoboŋa naŋ, lau Israel samob sêjam lasê to ŋaclaigeŋ e nom kêwiwic. ⁶ Lau Pilisti sêŋô ŋaôndu tonaŋ ma têtû kênac taŋ gebe “Sêjam lasê tonaclaigeŋ aŋga Ebolainêŋ gamêŋ tonaŋ ŋam amboac ondoc.” Sêŋô gebe Apômtaunê poac ŋakatapa mêngeô lasê ⁷ tec têtêc taŋ ŋanô gebe êsêac sêsôm gebe “Anôtô mêngeô lasê êsêacnêŋ malac. Ojae aêacmêŋ. Gêŋ amboac tonaŋ talic teŋ su gêmuŋ atomanô. ⁸ Ojae aêacmêŋ. Asa ênam aêac kêsi aŋga Anôtô ŋaclai tonaŋ lêma. Anôtô tonaŋ kêku lau Aiguptu tulu ŋa gêŋwapac tokaiŋ-tokaiŋ aŋga gamêŋ sawa. ⁹ O Pilisti, ajôc, apuc taôm tôŋ. Anac siŋ amboac ŋacgeŋ. Embe masi, go atu lau Ebolai nêŋ gêŋôma, êtôm êsêac têtû amacnêŋ gêŋôma. Akô amboac ŋac ma anac siŋ.”

¹⁰ Amboac tonaŋ lau Pilisti sêjac siŋ ma sêku lau Israel tulu e sêc siŋ su sêlêti sêja nêŋ andu gêdêŋ-gêdêŋgeŋ. Siŋ tau kapôêŋ ma lau Israel nêŋ siŋwaga 30,000 sêjaŋa bêc tageŋ.

¹¹ Ma sêjaŋgo Apômtaunê poac ŋakatapa su ma sêjac Eli latuagêc Hopni agêc Pinehas êndu.

Eli gêmac endu

¹² Ŋac Benjaminŋa teŋ kêsu aŋga siŋ ŋamala ma kêlêti e mêngeô lasê malac Silo gêdêŋ oc tageŋ tonaŋ. Nê ŋakwê gêŋgic ma nom gê eŋ môkêapac. ¹³ Gêdêŋ taŋ ŋac tau gêô lasê naŋ, Eli gêŋgôn nê lêpôn, mataanô gêdêŋ intêna gêsungeŋ gebe nê ŋalêlôm ŋatutuc kêtû Apômtaunê poac ŋakatapaŋa. Gêdêŋ taŋ ŋac tau kêsa malac ma gêjac miŋ biŋ naŋ, lau malacŋa samob tetaŋ lasê. ¹⁴ Eli gêŋô taŋiboŋa ma gêjam kênac gebe “Gamêŋ ŋadiŋdiŋ tonaŋ ŋam amboac ondoc.” Go ŋac tau kêlêti gêdêŋ Eli ma kêsôm biŋ tau lasê gêdêŋ eŋ. ¹⁵ Elinê jala kêtû 98 ma mataanô kêtû waô e gêlic gamêŋ atom. ¹⁶ Go ŋac tau kêsôm gêdêŋ Eli gebe “Aê ŋac, taŋ gamêŋ aŋga siŋ ŋamala. Aê gaêc siŋ gêdêŋ ocsalô tonec.” Ma Eli kêtû kênac gebe “Latucenec, biŋ amboac ondoc.” ¹⁷ Ŋac jaŋŋa gêjô eŋ awa gebe “Lau Israel sêc lau Pilisti ma siŋ gesen lau taêsam su. Aôm latômagêc Hopni agêc Pinehas sêmac êndu ma

sêjanjo Apômtaunê poac ñakatapa su amboac tonanjen.”¹⁸ Gêdênj tanj enj kêsam Apômtaunê poac ñakatapa nanj, Eli gêu tau kêsô gedecgenj anja lèpônj, tanj kèkô kèsi malac ñasacgêdô nanj, ñamuña e kèpônj gèsu tulu ma gêmac êndu, gebe enj kètu ñamalacanô ma ñawapac kèsa. Enj gajam gôlinj Israel jala 40.

¹⁹ Eli lawao, Pinehasnê awê, taê e kèdabinj gebe akôc ñapalê. Enj gêñô ñawae gebe sêjanjo Apômtaunê poac ñakataña su to lawa agêc nê akwenj sêmac êndu nanj, ma enj gewec gebe ñapalê kètuñ enj e kèkôc ñapalê su.²⁰ Gêc e kèdabinj gebe êmac êndu ma lau, tanj sêjam jaom enj nanj, sêsôm gebe “Ôtêc taôm atom. Aôm kôkôc ñapalê ñac tenj.” Mago enj gêjô binj atom ma kèkênj taña binj, tanj êsêac sêsôm nanj atom.²¹ Enj gê ñapalênê ñaê gebe Ikabod, ñam gebe” Ñawasi kèkac tau su anja lau Israelnêj”, gebe sêjanjo Anôtônê poac ñakatapa ma kètu lawa to nê akwenja.²² Ma enj kêsôm gebe “Ñawasi kèkac tau su anja Israelnêj gebe sêjanjo Anôtônê poac ñakatapa su.”

5

Poac ñakatapa kèkô gamênj Pilistianja

¹ Gêdênj tanj lau Pilisti sêjanjo Anôtônê poac ñakatapa su nanj, êsêac sêbalañ gêñ tau anja malac Ebeneser jasêo lasê malac Asdod.² Mago sêbalañ katapa tau sêsô anôtô Dagon nê lôm e tetoc kèkô kèsi Dagon tau.³ Ñagelenj gêdênj tanj lau Asdod dêdi sa gêdênj bêbêcgenj nanj, êsêac sêlic gebe Dagon gêu tau gêc masac gêc Apômtaunê poac ñakatapa ñanêmña gêc nom. Amboac tonanj sêkôc enj ma tetoc enj gèmu jakêkô ñamala kêtiam.⁴ Mago ñagelenj êsêac dêdi e sêlic gebe Dagon gebeñ kêtiam gêc Apômtaunê poac ñakatapa ñanêmña, lanjôanô gêdênj nom ma môkéapac to lêma makenj-makenj tulu gêc tauña kèsa taonj ñaô ma ñadambê ñaômagenj gêc.⁵ Tonanj ñam gebe Dagonnê dabunwaga to lau samob embe sêsô Dagonnê lôm oc sejop tauñ gebe sêka Dagon anja Asdod nê andu ñataonj atomanô e mênjgêdênj galoc.

⁶ Apômtaunê lêma gejonj lau Asdod ña gêñwapac. Enj kêtakê to kèkôninj malac to ñagamênj samucgenj ña kamocmatu.⁷ Lau Asdod sêlic gêñ tonanj ma sêsôm gebe “Israelnêj Anôtônê poac ñakatapa êkô êwiñ aêac atom, gebe enj lêma kèkôninj aêac to aêacnêñ anôtô Dagon tônj.”⁸ Amboac tonanj êsêac sêsakinj binj sêkac lau Pilisti nêñ gôlinjwaga sêpi tagenj ma sêsôm gebe “Aêac dangôm asagenj êtu Israelnêj Anôtônê poac ñakatapaña.” Lau gôlinjwaga sêjô êsêac awenj gebe “Akênj Israelnêj Anôtônê poac ñakatapa naêkô Gat.” Tec sêkôc katapa tau jakêkô tonanj.⁹ Gêo lasê su, go Apômtau nê lêma kèkênj gêñwapac kèkôninj malac tonanj. Enj kêtakê lau Gat kapônj to saunj samob ma gêjac êsêac ña kamocmatu.¹⁰ Tec sêsakinj Anôtônê poac ñakatapa gêja malac Ekron. Gêdênj tanj Anôtônê poac ñakatapa gêo lasê Ekron nanj, lau Ekron sêjac wali gebe “Êsêac sêkôc Israelnêj Anôtônê poac ñakatapa sêmênj gêdênj aêac gebe ênac aêac to ma gôlôac êndu.”¹¹ Amboac tonanj sêkalem lau Pilisti nêñ gôlinjwaga sêkac sa sêpi tagenj ma sêsôm gebe “Asakinj Israelnêj Anôtônê poac ñakatapa êmu êndênj taunê gamênj êna gebe ênac aêac to nêñ lau samob êndu atom.” Malac tau ñalau têtakê taunj êndu-êndu gebe Anôtônê lêma kèkôninj êsêac ñanônjenj.¹² Lau tanj sêmac êndu atom nanj, têtap kamocmatu sa. Amboac tonanj lau malac tonec nêñ wali kêpi e gêdênj undambê.

6

Sêsakinj poac ñakatapa gèmu gêja Israel kêtiam

¹ Apômtaunê poac ñakatapa kèkô gamênj Pilistianja ajônj 7 su acgom,² go lau Pilisti sêkalem nêñ dabunwaga to lau sêpuc kapoacwaga sêkac sa ma sêsôm gebe “Aêac dangôm asagenj êtu Apômtaunê poac ñakatapaña. Asôm êndênj aêac acgom, aêac tasakinj gêñ tau êmu êna ñamala êtiam ñalênj ondoc.”³ Go êsêac sêjô êsêac awenj gebe “Embe asakinj Israelnêj Anôtônê poac ñakatapa êmu êna, go asakinj ñaômagenj atom. Anac da taôm êwiñ acgom,

go amac ôlim njam êsa ma amac ajala Apômtau Anôtô lêma kékônij amac gêwi siñ atom njam.” ⁴ Êsêac têtû kênac kêtiam gebe” Aêac anac da taun nja asagenj.” Tec êsêac sêjô êsêac awenj gebe “Kamocmatu nkatu gold lemenj to moadec nkatu lemenj êtôm lau Pilisti nêj gôlijwaga nêj namba gebe gêjwapac tonanj kêtap amac to nêj gôlijwaga sa kêtôm taugenj. ⁵ Amansanj nêj kamocmatu to moadec, tañ gesenj gamêj samob nanj nkatu ma atoc Israelnêj Anôtô sa, oc moae enj êkôc nê lêma njawapac su anja amacnêj to anja nêj anôtô nêj ma anja nêj gamêj. ⁶ Amac abe nêj njalêlôm njadani êsa êtôm Parao to nê lau Aiguptu nêj êtu asagenja. Taêm ênam biñ, tañ Anôtô tonanj gêgôm êsêac têtû meloc e sêwi lau Israel siñ sac sêja nanj. ⁷ Galoc amansanj kareta wakuc tej ma akôc bulimakao têna luagêc, tañ sêkêj su gêdêj njalatu sêmoa ma sêjala sê kareta tej su atom tagenj nanj. Ma akêj bulimakao tonanj sê kareta, mago akêj njalatu sêmu sêna sapa. ⁸ Ma akêj Apômtaunê poac nkatapa êkô kareta njaô ma akêj nkatu gold, tañ êtu da nanj, êsêp gadob tej êkô êwiñ katapa, gocgo awi êsêac siñ taunjenj sêna. ⁹ Ma alic acgom, embe sêsa intêna malac Betsemesja, oc ajala gebe Anôtô tau kakônij amac nja gêjwapac. Embe masi oc ajala gebe gêj tonanj ênê lêma gêjac aêac atom, kêtap aêac sa njômagenj.”

¹⁰ Tec lau sêgôm amboac tonanj. Êsêac sêkôc bulimakao luagêc, tañ sêkêj su gêdêj njalatu sêmoa nanj, ma sêkêj sa kareta ma sêkôc njalatu tau su sêmoa sapa. ¹¹ Go sêkêj Apômtaunê poac nkatapa kékô kareta ma gadob tomoadec gold ma tokamocmatu nkatu gold gêwiñ. ¹² Bulimakao têna sêsêlêj gacgenj sepeñ malac Betsemes. Sêsêlêj tatanj-têtanj ma sêwi intêna siñ sêmu anô me gasêja sêja atomanô. Gôlijwaga Pilistiña têdaguc êsêac e dêdêj lau Betsemes nêj madiñ. ¹³ Gêdêj tonanj lau Betsemesja sejon mopolom njanô sêmoa gamêj gaboanj. Sêôc materanj sa ma sêlic poac nkatapa tec tatu samuc ma sêpuc kareta têt-têt sêja. ¹⁴ Bulimakao sê kareta tau jagêô lasê Josua anja Betsemes nê kôm ma kékô. Poc kapôênj tej kékô njagala. Amboac tonanj êsêac sêga kareta nja popoc ma sêkêj bulimakao têna luagêc tonanj katu daja gêdêj Apômtau. ¹⁵ Lau Lewit sêkôc Apômtaunê poac nkatapa to gadob, tañ da goldja kêsêp njalêlôm nanj, su ma tetoc kékô poc kapôênj tonanj njaô. Nacwaga Betsemesja sêkêj daja to da sêniñ sêwiñja gêdêj Apômtau gêdêj bêc tonanj. ¹⁶ Lau Pilistiña nêj gôlijwaga lemenj sêsala gêj samob tonanj su, go sêmu sêja Ekron gêdêj bêc tonanj.

¹⁷ Kamocmatu nkatu gold, tañ lau Pilisti sêsakiñ kêtû sêjac da taunja gêdêj Apômtau nanj, malac Asdod to Gat ma Askalon to Gasa ma Ekron. Tagenj-tagenj kêtom êsêacnêj malacgenj. ¹⁸ Moadec gold gêjô lau Pilisti nêj malac samob, tañ gôlijwaga lemenj tonanj sêjam gôlij nanj, malac tunbôm ma tunbôm masi. Poc tau kapôênj, tañ êsêac tetoc Apômtaunê poac nkatapa kékô njaô nanj, gêngônj Josua Betsemesja nê kôm njagala. Poc tonanj kêtû njabelo gêngônj gêdêj tonê e gêdêj galoc.

¹⁹ Ma Apômtau gêjac lau Betsemesja njagêdô gebe êsêac têtû kênij kêsêp Apômtaunê poac nkatapa njalêlôm. Enj gêjac êsêacnêj nacwaga 70 êndu. Ma lau têtanj tanjiboa gebe Apômtau gêjac êsêac secanô.

Poac nkatapa mênkêkô Kiriati-jearim

²⁰ Go êsêac nacwaga Betsemesja sêsôm gebe “Asa êtôm gebe êkô Apômtau, Anôtô dabun tonanj lanjônêj. Aêac tasakiñ gêj tau êndêj asa lau gebe êmoa êwiñ aêac atom.” ²¹ Go êsêac sêsakiñ biñ gêdêj lau Kiriati-jearim gebe “Lau Pilistiña sêkêj Apômtaunê poac nkatapa gemu gêmêj. Asêp amêj ma akôc êpi êndêj amac êwac.”

7

¹ Go lau Kiriati-jearim sêja sêkôc Apômtaunê poac nkatapa su. Sêkôc jasêkêj gêdêj Abinadabnê andu, tañ kékô gamêj njabau ma sêjam mec ênê latu Eleasar gebe ejop Apômtaunê poac nkatapa. ² Nasawa baliñanj amboac jala 20 poac nkatapa kékô malac Kiriati-jearim, ma lau Israel samob têtanj Apômtau.

Samuel kêtù gôliŋwaga

³ Amboac tonañ Samuel kêsôm biŋ gêdêŋ gôlôac Israeŋa samob gebe “Embe amu andêŋ Apômtau ana tonêm ŋalêlôm samucgeŋ, go awi anôtôi jaba, taŋ ajam sakiŋ amoa naŋ, to alê gwam siŋ ma nêŋ ŋalêlôm epeŋ Apômtaugeŋ ma anam sakiŋ eŋ taugeŋ. Go eŋ oc ênam amac kêsi aŋga lau Pilisti lemeŋ.” ⁴ Amboac tonañ lau Israel sêwi anôtôi Bal to alê gwam siŋ ma sêjam sakiŋ Apômtau taugeŋ.

⁵ Go Samuel kêsôm gebe “Akac lau Israel samobgeŋ sa aŋga Mispa gebe jateŋ mec êndêŋ Apômtau êtu amacŋa.” ⁶ Amboac tonañ êsêac sêkac taun sa aŋga Mispa, sêkati bu, go sêsêwa kêsêp nom sêkô Apômtau laŋônêmŋa ma sêjam dabuŋ mo gêdêŋ oc samuc tonañ. Ma sêsôm lasê gebe “Aêac dagôm sec gêdêŋ Apômtaugoc.” Samuel kêmetôc lau Israel aŋga Mispa. ⁷ Gêdêŋ taŋ lau Pilisti sêŋô gebe lau Israel sêkac taun sa aŋga malac Mispa naŋ, êsêacnêŋ gôliŋwaga sêpi dêdêŋ êsêac sêja. Lau Israel sêŋô biŋ tonañ ma têtêc taun kêtù lau Pilistiŋa. ⁸ Ma lau Israel sêsôm gêdêŋ Samuel gebe “Awam ênac Apômtau enden tôngeŋ êtu aêacŋa gebe Apômtau ênam aêac kêsi aŋga lau Pilisti lemeŋ.” ⁹ Amboac tonañ Samuel kêkôc domba ŋalatu teŋ, taŋ gênôm su gêmoa naŋ, ma kêkêŋ samucgeŋ kêtù daja gêdêŋ Apômtau. Ma eŋ kêtaŋ gêdêŋ Apômtau gêjô lau Israel su ma Apômtau kêkêŋ taŋa ênê mec. ¹⁰ Gêdêŋ taŋ Samuel kêkêŋ daja tau gêmoa naŋ, ma lau Pilisti jatêdabiŋ Israel gebe sênac siŋ êndêŋ êsêac. Mago Apômtau nê wapap gêjac kapôêŋ gê tôngeŋ gêsac lau Pilisti ŋaô e gêjam êsêac salin-salingeŋ, tec lau Israel sêku êsêac tulu. ¹¹ Go lau Israel sêwi Mispa siŋ jasêjanda lau Pilisti to sêjac êsêac e jakêsêp gêdêŋ malac Bet-Kar ŋalabuŋa.

¹² Go Samuel kêkôc poc teŋ jagêjac sa kêkô Mispa to Jesana ŋasawa ma gê poc tau ŋaê gebe Eben-Eser, ma kêsôm gebe “Apômtau gêjam aêac sa e mêngeêdêŋ tonec.” ¹³ Apômtau kêkônin lau Pilisti amboac tonañ, tec êsêac sêmu sêmêŋ Israel nêŋ gamêŋ kêtiam atom. Ma Apômtau lêma gejon êsêac gêdêŋ têt samob, taŋ Samuel gêmoa mata jali naŋ. ¹⁴ Malac taŋ lau Pilisti sêjanŋo su aŋga Israel naŋ, kêtù lau Israel nêŋ gêŋ kêtiam aŋga Eskron e jagêdêŋ Gat. Ma lau Israel sêjam nêŋ gamêŋ kêsi aŋga lau Pilisti lemeŋ. Ma wama gêc Israel ma lau Amor ŋasawa amboac tonangeŋ.

¹⁵ Ma Samuel kêtù lau Israel nêŋ gôliŋwaga kêtôm têt samob, taŋ eŋ gêmoa mata jali naŋ. ¹⁶ Kêtôm jalageŋ eŋ kêsêlêŋ gêjac laoc malac Betel to Gilgal ma Mispa ma kêmetôc lau Israel nêŋ biŋ kêtôm malac tonañ ŋai. ¹⁷ Go gêmu jagêŋgôn Rama kêtiam gebe ênê andu kêkô malac tônê. Aŋga tônê eŋ gêjam gôliŋ lau Israel amboac tonangeŋ. Ma eŋ gêboa Apômtaunê altar teŋ sa kêkô tônê.

8

Lau Israel teten kin teŋ

¹ Gêdêŋ taŋ Samuel kêtù ŋamalacanô su naŋ, eŋ kêkêŋ latui têtù gôliŋwaga Israeŋa. ² Latu ŋacsêga nê ŋaê Joel ma ŋac kêtù luagêcŋa nê ŋaê Abija. Êsêagêc têtù gôliŋwaga sêŋgôn malac Berseba. ³ Mago eŋ latuagêc sêpuc tamenŋi waŋa atom. Êsêagêc maten katu mone. Sêkôc awa ŋalêsina ma sêjam mêtoç gêdêŋ ôkwi.

⁴ Go lau Israelnêŋ laumata samob sêkac sa dêdêŋ Samuel sêja Rama. ⁵⁻⁶ Ma sêsôm gêdêŋ eŋ gebe “Aôm kôtu ŋamalacanô su ma latômagêc sêpuc aôm waŋam atom. Amboac tonañ ôkêŋ kin teŋ êndêŋ aêac gebe ênam gôliŋ aêac êtôm tentenlatu samob nêŋ kin sêgôm.” Êsêacnêŋ biŋ gebe” Ôkêŋ kin teŋ êndêŋ aêac gebe ênam gôliŋ aêac” naŋ, kêmoasiŋ Samuel atomanô, ma eŋ keteŋ mec gêdêŋ Apômtau. ⁷ Ma Apômtau gêjô Samuel awa gebe “Ôkêŋ taŋam launêŋ biŋ, taŋ sêsôm naŋ, gebe êsêac têtin aôm atom, têtin aê ma sedec gebe jatu êsêacnêŋ kin. ⁸ Êsêac sêwi aê siŋ ma sêjam sakiŋ anôtôi jaba. Gêŋ samob, taŋ sêgôm gêdêŋ aê gêdêŋ taŋ kakôc êsêac su aŋga Aiguptu e mêngeêdêŋ ocsalô tonec naŋ, sêgôm gêdêŋ aôm amboac tonangeŋ. ⁹ Ôkêŋ taŋam êsêacnêŋ awen, tagen ôlêŋ biŋ êsêac ŋajaŋa ma ôndôn kin, taŋ ênam gôliŋ êsêac naŋ, nê ŋagôliŋ êndêŋ êsêac.”

¹⁰ Go Samuel kasôm Apômtaunê biñ samob gêdên lau, tañ tetên kiñ tenj gêdên en nanj. ¹¹ Ma kêsôm gebe “Kiñ tau oc ênam gôlinj amac ñalênj amboac tonec gebe Enj oc êkôc amac latômi ma êkênj êsêac sênam gôlinj êna kareta sinja to sênjônj hos ñaô ma êkênj êsêac sêlêti sêmuñ ênê kareta sinja. ¹² Ñagêdô enj oc êkênj êsêac tatu sinjwaga 1,000 nêñ kapitai ma ñagêdô têtû sinjwaga 50 nêñ kapitai. Ñagêdô sêkac ênê nom ôkwi to sejonj ênê kôm ñanô sa. Ñagêdô oc sêmansanj laukasap sinja ma ênê kareta sinja ñagênjêlêlôm. ¹³ Enj oc êkôc amac latômio gebe sêmansanj gênmalu to seno ma sêpac gênj. ¹⁴ Enj oc ejonj nêñ kôm to wain ma katêkwiña ñañanô mataêjam samob su ma ênac sam gênj tau êndênj nê sakinjwaga. ¹⁵ Enj oc êkôc gênj lemenju-lemenju ñatagenj-tagenj su anja nêñ kôm polom to wainja gebe êkênj êndênj nê gejobwaga to sakinjwaga. ¹⁶ Enj oc êkôc nêñ sakinjwagao to ñac ma nêñ bulimakao to donji ñajamanô su anja amacnêñ ma êkênj sênam ênê kôm. ¹⁷ Enj oc êkôc nêñ domba lemenju-lemenju ñatagenj-tagenj ma amac taôm oc atu ênê gênjôma. ¹⁸ Ma êndênj bêc tonanj amac oc atanj lasê êtu nêñ kiñ, tañ taôm ajalinj sa nanja, mago Apômtau oc êkênj tanja amac êndênj bêc tonanj atom.”

¹⁹ Mago lau dedec gebe sênjô Samuelnê biñ. Êsêac sêsôm gebe “Masianô, aêac abe akôc kiñ tenj ênam gôlinj aêac. ²⁰ Go aêac atôm lau tentenlatu samob. Aêacma kiñ ênam gôlinj aêac to êwê aêac ma ênac aêacma sinj.” ²¹ Biñ samob, tañ êsêac sêsôm nanj, Samuel gênjô ma kêsôm lasê kêtiam gêdênj Apômtau. ²² Ma Apômtau kêsôm gêdênj Samuel gebe “Ôkênj tanjam êsêacnênj biñ ma ôkênj kiñ tenj êndênj êsêac.” Go Samuel kêsôm gêdênj lau Israel nêñ ñacwaga gebe “Amu andênj nêñ malacmôkê êndênj-êndênjenj ana.”

9

Sêjalinj Saul sa kêtû kiñ

¹ Ñac tenj anja Benjaminnê gôlôac gêmoa nê ñaê Kis. Enj Abiel latu, nanj Seroro latu, nanj Bekorat latu, nanj Apia latu anja tonj Benjaminja. Enj ñac tolêlôm. ² Enj latu tenj gêmoa ñaê Saul. Enj ñac matac ñajam. Ñac Israelja tenj lanjônô ñajam kêtôm enj gêmoa atom. Môkêapac kelenj gamênj su.

³ Bêc tenj Saul tama Kis nê donji têna ñagêdô sêbôm. Amboac tonanj Kis kêsôm gêdênj latu Saul gebe “Ôkôc sakinjwaga tenj êwiñ aôm ma andi naansom donji têna tau.” ⁴ Êsêagêc sêsêlênj jasêsa gamênj lôcña Epraim, go sêsêlênj jasêsa gamênj Salisaja, mago têtap bôc tau sa atom. Sêsêlênj jasêsa gamênj Salimja, mago sêmoa tonanj atom. Go agêc sêsêlênj jasêsa gamênj Benjaminja, mago sesom elêmê amboac tonanjenj.

⁵ Gêdênj tanj jasêsa gamênj Supja nanj, Saul kêsôm gêdênj sakinjwaga, tañ gêwiñ enj nanj, gebe “Ajôc, aêagêc tamu tana. Tamoc oc êwi donji têna ñabinj sinj ma ê go tau êtu aêagêcña.”

⁶ Ma sakinjwaga tonanj gêjô enj awa gebe “Anôtônê ñac tenj gênjônj malac tonec. Enj ñac, tañ lau tetoc enj sa nanj. Biñ samob, tañ enj kêsôm nanj, ñanô kêsa. Aêagêc dandênj enj tana. Oc moae enj êsôm biñ katô aêagêc êtu lênj tec tasêlênj tamoa necña.” ⁷ Go Saul kêsôm gêdênj nê sakinjwaga gebe “Aêagêc embe tana, go takênj asagenj êndênj ñac tau. Polom tañ gêc nêñ talu nanj, gêbacnê. Ma gênj ñagêdô gebe takênj êndênj Anôtônê ñac tauja gêc atom. Aêagêc nêñ asagenj gêc.” ⁸ Sakinjwaga tau gêjô enj awa gebe “Ôlic acgom, aê kakôc silber 50 toea, aê oc jakênj tonanj êndênj Anôtônê ñac gebe êwa aêagêcnênj lênj sa.” ⁹ (Anja Israel andanjenj embe ñac tenj taê ênam gebe êtu kênac Anôtô êtu gênj tenja, nanj êsôm gebe “Dandênj ñac-gêlic-gênjwaga tana.” Gebe ñac tañ sêsam enj galoc gebe Propete nanj, andanjenj sêsam enj gebe Ñacgêlic-gênjwaga.) ¹⁰ Saul kêsôm gebe “ñajam, dandênj enj tana.” Amboac tonanj tec agêc sêsa malac, tañ Anôtônê ñac gêmoa nanj sêja.

¹¹ Gêdênj tanj êsêagêc sêpi malac, tañ gêc gamênj ñabau sêja nanj, êsêagêc dêdac ñapalêo ñagêdô sêsa sêmênj sebe sêkati bu, tec têtû kênac êsêac gebe “Gêlic-gênjwaga gêmoa me masi.”

¹² Êsêac sêjô êsêagêc awenj gebe “Aec, enj kêsêlênj gêmuj amagêc. Galocgenj enj mênjgêo lasê malac gebe ocsalô tonec lau sêkênj da tenj anja gamênj ñabau. ¹³ Êndênj tanj asa malac nanj,

oc atap enj sa. Enj gebe êpi gamêj ñabau naêninj gêj. Gebe lau oc sêninj gêj atomgenj e enj êo lasê ma ênam mec da su acgom, go lau, tanj sêkalem êsêac nanj, sêninj gêj. Api anamanj, oc atap enj sa solopgenj.” ¹⁴ Amboac tonanj êsêagêc sêpi malac sêja ma gêdêj tanj êsêagêc sêsa malac nanj, sêlic Samuel kêsêlêj kêsâ gêdêj êsêagêc gêmêj gebe êpi gamêj ñabau êna.

¹⁵ Bêc tanj gêmuj bêc Saul gêo lasêja nanj, Apômtau geoc binj lasê gêdêj Samuel ma kêsôm gebe ¹⁶ “Elenja êndêj tanj oc êkô amboac kêkô galoc nanj, aê oc jasakinj ñac tenj anja gamêj Benjaminja êndêj aôm êwac. Ôniñ oso enj êtu ñoc lau Israel nêj kinj. Enj oc ênam ñoc lau kêsî anja lau Pilisti lemenj. Aê galic gêjwapac, tanj ñoc lau sêoc nanj, gebe nêj tanjiboa kêsô aê tanjocsuj sugac.” ¹⁷ Gêdêj tanj Samuel gêlic Saul nanj, Apômtau kêsôm gêdêj enj gebe “Ñac tau, tanj kasôm ênê binj gêdêj aôm nanj tonec. Enj ñac, tanj oc ênam gôlinj ñoc lau.” ¹⁸ Go Saul kêtuj gasuc Samuel anja malac ñasacgêdô ma kêsôm gêdêj enj gebe “Aê jatenj aôm gebe ôtôc Gêlic-gêjwaga nê andu êndêj aê.” ¹⁹ Samuel gêjô enj awa gebe “Ñac-gêlic-gêjwaga tau aê. Ômunj aê ôpi ôndêj gamêj ñabau ôna gebe ocsalô tec oc ôniñ gêj ôwinj aê. Ma êndêj bêbêcgenj oc jakêj aôm ôna ma jasôm binj tau, tanj gobe ôtu kênac êndêj aê nanj, lasê êndêj aôm. ²⁰ Ôpô sim taôm êtu donki têna, tanj sêbôm gêdêj ñabêc kêtuj têlêac gêjana su nanj atom gebe têtap êsêac sa su. Mago lau Israel nêj awamata samob gêjac asa ñawae. Gêjac aôm to tamam nê gôlôac samob ñawae atom me.” ²¹ Saul gêjô enj awa gebe “Aê ñac Benjaminja, lau Israel nêj gôlôacmôkê saunânô tau, ma aêñoc gôlôac kêtuj Benjamin nê gôlôacmôkê nêj gôlôac ñamuanô tau. Aôm kôsôm binj tonanj gêdêj aê kêtuj agenja.”

²² Go Samuel gêwê Saul agêc nê sakinjwaga sêsô andu sêninj gêjja sêja ma kêkêj êsêagêc sêjgônj lau, tanj sêkalem êsêac nanj ñamata. Lau tau nanj namba amboac 30. ²³ Go Samuel kêsôm gêdêj-ñac-geno-gêjja gebe “Ôkôc gêj, tanj kakêj gêdêj aôm ma kasôm gebe otoc ênêc tau ña nanj ômôêj.” ²⁴ Tec geno-gêjwaga kêkôc akainj samuc to ñailênô ma ketoc kêkô Saul lajônêmja ma Samuel kêsôm gebe “Ôlic gêj ñagec tonec, tec tetoc kêkô aôm lajônêmja nec ôniñ. Gêj tonec sêmasanj kêtuj aômja gebe ênêc e êndêj ñanoc gebe ôniñ ôwinj ñaclenj.”

Amboac tonanj Saul genj gêj gêwinj Samuel gêdêj bêc tonanj. ²⁵ Gêdêj tanj êsêac sêsêp anja gamêj ñabau jasêo lasê malac nanj, êsêac sêja mê tenj gêc andu ñasalôm tapa-tapa ñaô kêtuj Saulja ma enj gêc bêc gêc tonanj.

Samuel genj oso Saul kêtuj kinj

²⁶ Gêdêj tanj gêu bônj nanj, Samuel gêmôêc kêpi gêdêj Saul gebe “Ôndi sa, aê gabe jakêj aôm ôna.” Saul gêdi ma êsêagêc Samuel lulugenj sêsa intêna sêja.

²⁷ Sêsa malac ñamadinj, go Samuel kêsôm gêdêj Saul gebe “Ôsôm êndêj nêj sakinjwaga gebe êsêlêj êmunj aêagêc. Enj êoc lêlêc aêagêc su, go aôm taôm ômoa saunjenj acgom, gebe jasôm Anôtô nê binj êndêj aôm ôjô.”

10

¹ Go Samuel kêkôc ñoplakôp toniptêkwi ma kêkêc kêpi Saul môkêapac ma kêlêsoj enj alianô ma kêsôm gebe “Apômtau genj oso aôm gebe ôtu ênê lau Israel nêj kinj. Aôm oc ônam gôlinj Apômtaunê lau to ônam êsêac kêsî anja nêj ñacjo, tanj sêgî êsêac auc nanj. Gêntalô tonec êwa sa êndêj aôm gebe Apômtau genj oso aôm gebe ôtu ênê gêjhlênsêm ñakinj. ² Galoc embe ôwi aê sinj, oc ôndac ñac luagêc anja Rahelnê sêo, tanj gêc gamêj Benjamin ñamalac Selsa nanj. Êsêagêc oc sêsôm êndêj aôm gebe “Têtap donki têna, tanj gosom nanj, sa su. Ma galoc tamam taê gajam donki têna kêtiam atom, mago gê go tau kêtuj aômja gêmôa ma kêsôm gebe “Aê janjom asagenj êtu ñoc latucja.” ³ Anja tonanj aôm gacgenj ôna e ô lasê kamem Tabornja, go lau têlêac oc dêndac aôm. Êsêac oc sêpi malac Betel sêna gebe sêkêj da êndêj Anôtô. Tenj êkôc noninj ñalatu kapoac têlêac. Tenj êkôc mopolom têlêac ma tenj êkôc bôc ñaôlic towain. ⁴ Êsêac oc sê moalêc aôm ma sêkêj mopolom luagêc êndêj aôm.

Aôm oc ôkôc su anġa êsêac lemen. ⁵ Go aôm ô lasê malac Gibea Elohim, tañ lau Pilisti nêñ malac ġêc nañ. Aôm oc ôndac propete ñatonñ teñ anġa malac ñasacġêdô. Êsêac anġa gamêñ ñabau sêsêp sêmêñ. Ġêñ wêña togam to gegob ma onñ to gasuc ñakicsêa êwê êsêac ma nêñ katunñ kainñ teñ amboac propete nêñ ġêgôm êsêac. ⁶ Ma Apômtaunê Ñalau oc ênam aôm auc êlêlêc su ma nêñ katôm kainñ teñ êsa êtôm propete taunñ nêñ, go aôm ôtu ñac wakuc teñ samucgenñ. ⁷ Êndênñ tañ ġêñtalô tonanñ samob êtap aôm sa su nañ, ôñgôm êtôm nêñ ñalêlôm êkac aôm gebe Apômtau tau oc êwiñ aôm. ⁸ Ôsêp malac Gilgal ôna ômuñ aê, go aê jandênñ aôm jawac gebe jakênñ daja to dawama. Ônsaê aê bêc 7 acgom, go jandênñ aôm jawac ma jasôm ġêñ, tañ ôñgômña nañ, êndênñ aôm.”

⁹ Ġêdênñ tañ Saul kêkac tau ôkwi gebe êwi Samuel sinñ nañ, go Anôtô kêkênñ ñalêlôm wakuc ġêdênñ eñ ma ġêñtalô samob tonanñ ñanô kêsa ġêdênñ bêc tagenñ tonanñ. ¹⁰ Ma ġêdênñ tañ êsêagêc sêo lasê malac Gilgal nañ, propete nêñ tonñ teñ kêpuc eñ tôn-tôn. Ma Anôtônê ñalau ġêjam eñ auc kêlêlêc su e katu kainñ teñ kêsa ma jakêsêp êsêac ñalêlôm. ¹¹ Lau samob, tañ sêjala eñ gamunñ ma sêlic ênê katu kainñ teñ kêsa amboac propete nêñ nañ, sêsôm ġêdênñ taunñ gebe” Asagenñ ġêgôm Kis latu Saul. Eñ kêtunñ propete nêñ teñ amboac tonanñ me.” ¹² Ma ñac teñ anġa gamêñ tonanñ kêsôm gebe “Êsêacnêñ tamerñi asa.” Tec sêsôm tonec gebe “Saul kêtunñ propetenêñ teñ amboac tonanñ me.” ¹³ Ġêdênñ tañ katu kainñ teñ kêsa su nañ, eñ ġêja nê malac Gibea.

¹⁴ Go Saul sa lanġwa kêsôm ġêdênñ eñ to nê sakinñwaga gebe “Amagêc aja ondoc.” Tec eñ ġêjô eñ awa gebe “Aêagêc asom donki têna ma ġêdênñ tañ atap sa atom nañ, adênñ Samuel aja.” ¹⁵ Sa lanġwa kêsôm gebe “Ôsôm acgom, Samuel kêsôm asagenñ.” ¹⁶ Saul ġêjô eo awa gebe “Eñ kêsôm ġêdênñ aêagêc gebe têtap donki têna sa su.” Mago binñ kinña, tañ Samuel kêsôm nañ, eñ ġêjac minñ ġêwiñ atom.

Lau tetoc nêñ kinñ Saul sa

¹⁷ Ġêdênñ ñasawa tonanñ Samuel kêkalem lau Israel sêpi tagenñ dêdênñ Apômtau anġa malac Mispâ. ¹⁸ Ma kêsôm ġêdênñ lau Israel gebe “Apômtau, Israel nêñ Anôtô nê binñ amboac tonec gebe ‘Aê gawê Israel sêpi anġa Aiguptu sêmêñ. Aê ġajam amac kêsi anġa lau Aiguptunña ma anġa gamêñ kinña samob, tañ sêkôninñ amac nañ.’” ¹⁹ Mago amac atinñ nêñ Anôtô, tañ ġêjam amac sa anġa nêñ ġêñwapac to ġêñ lênsônña samob nañ, su ġêdênñ ocsalô tonec ma asôm gebe ‘Masi, ôkênñ kinñ teñ ênam ġôlinñ aêac.’ Amboac tonanñ andênanñ taôm akô Apômtau lanônênña êtôm nêñ ġôlôacmôkê to nêñ sackapoacġêdôġêñ.” ²⁰ Samuel kêkênñ Israelnêñ ġôlôacmôkê samob sêsa sêmêñ ma kêpuc kapoac e jakêsêp Benjaminña. ²¹ Go kêkênñ ġôlôacmôkê Benjamin nêñ sackapoacġêdô ġêdênñ-ġêdênñgenñ sêsa sêmêñ. Eñ kêpuc kapoac e jakêsêp sackapoacġêdô Matri. Go kêkênñ sackapoacġêdô Matri nêñ ñac tagenñ-tagenñ sêsa sêmêñ ma kêpuc kapoac e jakêsêp Kis latu Saul. Mago ġêdênñ tañ sesom eñ nañ, eñ ġêmoa atom. ²² Tec têtunñ kênac Apômtau kêtiam gebe “Ñac tau ġêmêñ tonec me masi.” Ma Apômtau ġêjô êsêac awenñ gebe “Aec, eñ kêsinñ tau ġêmoa waba ñalêlôm.” ²³ Amboac tonanñ sêlêti sêja ma sêkôc eñ anġa tonanñ. Ma ġêdênñ tañ eñ kêkô lau ñalêlôm nañ, eñ ñac waso-waso kêlêlêc êsêac samob su. ²⁴ Go Samuel kêsôm ġêdênñ lau samob gebe “Alic ñac tau, tañ Apômtau kêjalinñ sa nañ me masi. Ñac teñ kêtôm eñ ġêmoa lau samob ñalêlôm atom.” Go lau samob sêjam lasê ma sêmôc gebe “Kinñ tau êmoa ñajamônñ.”

²⁵ Ma Samuel ġêwa mêtê to ñagôlinñ kinña sa ġêdênñ lau ma keto binñ samob kêsêp buku teñ ma ketoc ġêc Apômtau lanônênña. Tonanñ su, go Samuel kêsakinñ lau samob sêmu sêja nêñ andu ġêdênñ-ġêdênñgenñ. ²⁶ Saul tau ġêmu ġêja malac Gibea amboac tonanñgenñ ma sinñwaga, tañ Anôtô kêkac nêñ ñalêlôm nañ, jasêwiñ eñ. ²⁷ Mago lau sec ñagêdô sêmoa nañ sêsôm gebe “Ñac tonanñ oc ênam aêac sa amboac ondoc.” Êsêac sêpêc ġêdô eñ ma sêkênñ ġêñ teñ ġêdênñ eñ atom. Tagenñ Saul ġêgôm amboac ġêlic atom.

11

Saul kêku lau Amon tulu

¹ Lau Amon nêj kiñ Nahas kêpi gêmên ma kêgi malac Jabes-Gilead auc. Go lau Jabes sêsakiñ biñ gêdên Nahas gebe “Ômoatiñ poac teñ ôwiñ aêac, go anam sakiñ aôm.” ² Mago ñac Amon Nahas gêjô êsêac awen gebe “Aê jamoatiñ poac tagen tonec jawiñ amac gebe jakip amac matemlakôp anôña sa ma jañgôm Israel samob majen êsa.” ³ Go lau Jabes-Gilead nêj kasêga sêsôm gêdên en gebe “Ôkên ñasawa êtôm bêc 7 êndên aêac gebe asakiñ lau jaenña êtôm malac-malac Israelña samob sêna ma embe lau teñ sênac aêac sa atom, go akên tauñ andên amac.”

⁴ Gêdên tañ lau jaenña jasêo lasê malac Gibeá, tañ Saul gêngôn ma sêkên ñawae tau nañ, lau samob sêpuc tanjiboa sa ma têtã. ⁵ Gêdên tonã Saul gêwê bulimakao gêmua anãa kôm gêmên ma kêtua kênac gebe “Lau têtã tanjiboa tônê ñam amboac ondoc.” Go êsêac sêjac miñ lau Jabes nêj biñ gêdên en. ⁶ Gêdên tañ Saul gêjô biñ tau nañ, Anôtônê Ñalau gêjam en auc ma en têtãc ñandañ sec. ⁷ Ma en kêkôc bulimakao luagêc ma kêsa gêngic-gêngic, go kêsakiñ lau jaenña gebe sênac sam êtôm gamên Israelña samobgen ma sêsôm biñ tonec gebe “Lau tañ sêndi nasêndañguc Saul agêc Samuel atom nañ, nêj bulimakao oc têtãp biñ tonãñen sa.” Go Apômtau gêgôm êsêac têtakê ñanô, tec êsêac dêdi tomalagen sêja. ⁸ Go Saul kêkac êsêac sa anãa malac Besek. Lau Israel nêj ñacwaga 300,000 to lau Juda nêj 30,000. ⁹ Ma en kêsôm geden lau, tañ sêkôc jaen sêmên nañ, gebe “Asôm êndên lau Jabes-Gilead gebe ‘Elen oc ñandañ êsa, go nêma gêñwapac ñagaô êsa.’ ” Gêdên tañ lau jaenña sêo lasê malac nañ, lau Jabes sêjô biñ tau e êsêac têtãc kêpô su. ¹⁰ Go lau Jabes sêkên biñ gêdên Nahas gebe “Elenña aêac oc ansuñ tauñ awac, go amac anãgôm aêac atôm taêm ênam.” ¹¹ Gêdên gelenmata Saul gêwa nê lau kêkôc sêja ton têtãc ma geden bebec kanucgen êsêac sêo lasê ñacjonên becobo ma sêjac lau Amon e oc ñandañ kêsa. Ma lau ñapopoc sêc êliñ-êliñ e ñac luagêc sêmoa sêwiñ tauñ atom.

¹² Go lau sêsôm gêdên Samuel gebe “Lau ondoc sêsôm gebe ‘Saul ênam gôliñ aêac atom.’ Ôkên êsêac dandên aêac gebe tanac êsêac êndu.” ¹³ Mago Saul kêsôm gebe “Êndên ocsalô tonec ñac teñ êmac êndu atom, gebe galoc Apômtau gêjam nê lau Israel kêsi.” ¹⁴ Go Samuel kêsôm gêdên lau gebe “Ajôc, aêac tapi malac Gilgal ma tawaka mêtê kiñña sa.” ¹⁵ Lau samob sêpi jasêo lasê Gilgal ma sêkên Saul kêtua kiñ sêkô Apômtau lanônênña. Ma sêkên da moasiñña gêdên Apômtau ma Saul to lau Israel samob têtãc ñajam kêtãc.

12

Samuel kêsôm biñ gêdên lau samob

¹ Go Samuel kêsôm biñ gêdên lau Israel samucgen gebe “Aê kakên tañoc amacnêma biñ atenña samob ma kakên kiñ teñ gêdên amac gebe ênam gôliñ amac. ² Ma galoc kiñ tau oc êwê amac. Aê katu ñamalacanô su ma môdê kêpi aê ma aê latuci sêmoa sêwiñ amac. Aê gawê amac gêdên aê ñapalêgen e mênãgêdên galoc. ³ Aê tec gamoa. Aênoc biñ teñ embe ênêc amacña, nañ asôm lasê galoc tamoa Apômtau to ñac, tañ gen oso en nañ, lanônênña. Aê kãjanãgo asanê bulimakao su. Aê kakôc asanê donki su. Aê gagôm keso gêdên ñac ondoc ma kakônin asa. Ñac ondoc kêkên awa ñalêsina gêdên aê gebe ênac aê matoc su. Asôm lasê gebe jakên gêñ tau ñagêjô.” ⁴ Êsêac sêjô ênê biñ gebe “Aôm gôgôm keso teñ gêdên aêac atom to kôkônin aêac atom ma kôkôc awa ñalêsina teñ anãa lau teñ nêj atom.” ⁵ Go en kêsôm gêdên êsêac gebe “Apômtau tau kêjala ma ênê ñac gen osoña gêlic gêdên ocsalô tonec amboac tonãñen gebe amac atap gêñ teñ sa gêc aê lemoc atom.” Ma êsêac sêjô en awa gebe “Aec, Apômtau kêjala.”

⁶ Go Samuel kêsôm gêdên lau gebe “Apômtau tañ kêkên Mose agêc Aron ma sêwê nêma tamemi sêpi anãa Aiguptu sêmên nañ kêjala. ⁷ Amboac tonãñ andi mênãkô gebe dawa nêj biñ sa takô Apômtau lanônên ña ma aê jawa Apômtaunê moasiñ samob, tañ kêkên gêdên

amac to nê tamemi nan sa. ⁸ Gêdên tañ Jakob kêsêp Aiguptu gêja ma lau Aiguptu sêkônin en ña gêñwapac nan, amac tamemi sêmôéc gêdên Apômtau. Go en kêsakin Mose agêc Aron, tañ sêkôc tamemi su anğa Aiguptu ma sêkên êsêac sêngôn gamên tonec. ⁹ Mago êsêac sêlin Apômtau, nêñ Anôtô sin, tec Anôtô gêwi êsêac sin sêsêp kin Hasor anğa Jabin nê sinjêlêc Sisera ma lau Pilisti to lau Moab nêñ kin, tañ sêjac sin gêdên êsêac nan lemen. ¹⁰ Gêdên tonan êsêac têtan gêdên Apômtau ma sêsôm gebe ‘Aêac agôm sec, aêac awi Apômtau sin ma ajam sakin Bal agêc Astarot. Mago galoc ônam aêac kêsî anğa ma ñacjo nêñ ma aêac anam sakin aômgen.’ ¹¹ Amboac tonan Apômtau kêkên Jerubal agêc Balak ma Jepta agêc Samuel sêjam amac kêsî anğa nêñ ñacjo, tañ sêgî amac auc nan, lemen ma amac amoa ñajam.

¹² “Ma gêdên tañ alic lau Amon nêñ kin Nahas gêmên gebe ênac sin êndên amac nan, amac alin nêñ kin ñanô Apômtau, amacnêñ Anôtô, sin ma asôm gadên aê gebe ‘Masi, kin ten anam gôlin aêac.’ ¹³ Amboac tonan kin, tañ ajalîn sa to atên en nan, Apômtau kêkên en gebe ênam gôlin amac. ¹⁴ Embe atoc Apômtau sa ma anam sakin en akên tanem ênê bin ma ali awem sa êndên Apômtaunê bin su atom, embe amac to nêñ kin tau, tec gêjam gôlin amac nec andanğuc Apômtau, nêñ Anôtô, go amoa ñajam. ¹⁵ Mago amac embe akên tanem Apômtaunê bin atom, ma embe ali awem sa êndên ênê bin su, go Apômtaunê lêma oc enen amac êtôm gêgôm gêdên tamemi. ¹⁶ Amboac tonan atu gasuc amên ma alic gêntalô kapôên nan, Apômtau oc êngôm êndên amac matemanôgen. ¹⁷ Galoc noc tanac mopolom ñanô sanja me. Aê oc jaten Apômtau ma en êkên wapap to kom ênac, go alic to ajala gebe Apômtau gêlic nêñ bin atên kêtû kinğa sec.” ¹⁸ Go Samuel ketên Apômtau, ma Apômtau kêkên wapap to kom gêjac gêdên oc tonan. Ma lau samob têtêc Apômtau agêc Samuel ñanôgen. ¹⁹ Ma sêsôm gêdên Samuel gebe “Oten Apômtau, aôm nêñ Anôtô, ôjô nêñ sakin waga aêac su, gebe ênam aêac sa ec amac êndû atom. Gebe ma sec gêc kwananğen ma agôm keso tonan jagêwin gebe atên kin ten.” ²⁰ Samuel kêsôm gêdên lau gebe “Atêc taôm atom. Amac agôm sec samob tonan bin ñanôgen, tagen andanğuc Apômtau awi sin atom, anam sakin Apômtau ña nêñ ñalêlôm samucgen. ²¹ Akac taôm su anğa ênê atom gebe anam sakin gwam, tañ sênâm lau sa to sênâm lau kêsî sêngôm êtôm atom nan, gebe ñanô masi. ²² Apômtau oc êtin amac su atom kêtû ênê ñaê kapôênğa. En kêsôm kêtû tôn gebe êkên amac atu ênê lau. ²³ Aê tauc amboac tonan. Aê janac jaê bin tonec gebe janğôm sec êndên Apômtau ma jawi mec êtu amacğa sin atom. Masianô, aê oc jandên intêna ñajam to solop êndên amac jamoa. ²⁴ Tagen atêc Apômtau to anam sakin en ñanên to nêñ ñalêlôm samucgen. Asala gêñsêga samob, tañ en gêgôm kêtû amacğa nan. ²⁵ Mago embe anğôm sec amoa, go amac anağa to nêñ kinğen.”

13

Saul gêjac sin gêdên lau Pilisti

¹ Saulnê jala kêtû ... ma en kêtû kin, ma en gêjam gôlin Israel jala ... ² En kêjalîn ñacwaga 3,000 sa anğa Israel. 2,000 sêmoa sêwin en sêngôn malac Mikmas to gamên lôc Betelğa. Ma 1,000 sêmoa sêwin Jonatan sêngôn malac Gibe Benjaminğa. Lau sin ñagêdô samob Saul gêwi sin sêmu sêja nêñ malac.

³ Go Jonatan gêjac lau Pilisti nêñ gejobwaga, tañ gêngôn Gibe nan êndû. Lau Pilisti sêñô bin tonan ñawae. Go Saul kêjatu lau sêjac dauc kêtan kêtôm gamênğen ma kêjatu gebe “Lau Hebrai sêkên tanenman.” ⁴ Lau Israel samob sêñô Saul gêjac Pilisti nêñ gejobwaga êndû ñawae ma sêñô gebe nêñ waen kêtû sec anğa lau Pilisti nêñ. Ma Saul kêkalem lau samob gebe sêndanğuc en sêna malac Gilgal.

⁵ Lau Pilisti sêkac taun sa sebe sênac sin êndên Israel. Êsêacnên kareta sinğa 3,000 to lau sêngôn hos ñaôğa 6,000 ma lau sin ñagêdô taêsam ñanô lasê kêtôm ganac gwêcğa. Êsêac sêpi jasê nêñ becobo anğa malac Mikmas, tañ gec Bet Awen ñamaker oc kêpinğa nan. ⁶ Gêdên

taņ lau Israel sêlic gebe lau Pilisti oc sêoc êsêac popoc gebe sêkapiņ êsêac sa ņanôgeņ naņ, êsêac sêsij taņ ōkwi semoa poclabu to nom gêsuj ma poc kapôêņ-kapôêņ ņasawa to sê tuc ma sê buņa. ⁷ Ma ņagêdô selom bu Jordan jasêmoa Gad to Gilead ņagamêņ. Saul gacgeņ gêmoa malac Gilgal ma lau samob, taņ têdaguc eņ naņ, têtêc taņ ņasec.

⁸ Saul kêsaê bêc 7, kêtôm taņ Samuel kêsam gêdêņ eņ gebe naêndac eņ naņ, mago Samuel jagêo lasê Gilgal atom. Amboac tonañ lau sêwi Saul siņ-siņ sêja. ⁹ Tec Saul kêsôm gebe “Akôc daja to dawama andêņ aê amêņ.” Ma eņ tau kakêņ daja tonañ. ¹⁰ Saul kêkêņ da tau gêbacnê su, go Samuel mêngêo lasê. Saul kêpuc eņ tôn-tôn gebe ê moalêc eņ. ¹¹ Mago Samuel kêsôm gebe “Aôm gôgôm asageņ.” Ma Saul gêjô eņ awa gebe “Aê galic lau sêwi aê siņ ma aôm gômôêņ kêtôm gôjac noc naņ atom ma lau Pilisti sêkac taņ sa aņga Mikmas, ¹² tec taêc gêjam gebe lau Pilisti oc sêsêp Gilgal mênșenac aê êmuņ noc jamansaņ biņ êndêņ Apômtau êtu êlic aê ņajamņa. Amboac tonañ ņoc ņalêlôm kêkac aê ma kakêņ daja tau.” ¹³ Go Samuel kêsôm gêdêņ Saul gebe “Aôm gôgôm gêņ meloc, gôgôm Apômtau, aômnêm Anôtô, nê biņsu, taņ kêjatu aôm naņ, ņanô kêsa atom. Embe ôņgôm ņanô êsa oc Apômtau ênac dabiņ aôm gebe ôtu Israelnêņ kiņ endeņ tôngeņ. ¹⁴ Mago galoc nêm gôliņ kiņņa oc ênêc endeņ tôngeņ atom. Apômtau kêjaliņ nê ņac teņ sa kêtôm ênê ņalêlôm ma kêkêņ eņ kêtû ênê launêņ gôliņwaga gebe aôm gôgôm biņ, taņ Anôtô kêjatu aôm naņ, ņanô kêsa atom.” ¹⁵ Ma Samuel gêdi aņga Gilgal jakêpi malac Gibeā Benjaminņa.

Saul kêsa lau, taņ sêmoa sêwiņ eņ naņ sa. Lau tau amboac 600 geņ. ¹⁶ Saul agêc latu Jonatan ma lau, taņ sêmoa sêwiņ eņ naņ, jasêņgôn malac Gibeā Benjaminņa ma lau Pilisti sêņgôn nêņ becobo aņga malac Mikmas. ¹⁷ Aņga tonañ lau Pilisti sêsakiņ siņwaga gebe sêjaņgo launêņ gêņ. Êsêac sêwa taņ kêkôc gêja mata têlêac. Mata teņ gêja malac Opra, taņ gêc gamêņ Sualņa. Mata teņ gêja malac Bet Horon ¹⁸ ma teņ kepeņ gamêņ ņabau, taņ sêkô ma sêlic gaboañ Seboim to gamêņ sawa naņ.

¹⁹ Aņga gamêņ Israel samucgeņ ņackêpac-kiwaga teņ gêmoa atom gebe lau Pilisti sêsôm gebe” O moae lau Ebolai sêmansaņ siņ to kêmi ki”. ²⁰ Tec lau Israel samob dêdêņ lau Pilisti sêja gebe sêuc êsêacnêņ sakweņ ki to kinom ma ki to bôjaņ jalô. ²¹ Lau Pilisti embe sêuc sakweņ ki me kinom, go lau Israel sênam ôli ņa mone têlêac, ma embe sêuc ki me bôjaņ jalô, go sênam ôli ņa mone tageņ. ²² Amboac tonañ gêdêņ siņ kêsa lau samob, taņ sêmoa sêwiņ Saul agêc Jonatan naņ, nêņ teņ kêkôc siņ me kêmi ki atom, Saul agêc Jonatan taņgeņ tec sêkôc. ²³ Lau Pilisti sêsakiņ siņwaga toņ teņ gebe sejop intêna ņamaņgi Mikmasņa. *

14

Jonatan kêkili siņwaga Pilistiņa

¹ Bêc teņ Saul latu Jonatan kêsôm gêdêņ ņac, taņ gêoc ênê laukasap naņ gebe “Ajôc, dandêņ Pilistinêņ siņwaga, taņ sêņgôn ņamakeņ ônêņa naņ tana.” Mago kêsôm ņawae gêdêņ tama atom. ² Gêdêņ tonañ Saul kêkô ka ņanô teņ ņalabu aņga malac Migron, taņ gêc Gibeā naņ, ma lau 600 sêmoa sêwiņ eņ. ³ Ma Ahija, Iskiabod nê lasi Ahitub latu eņ kêsô ņakwê dabuņ. Ahitub eņ Apômtaunê dabuņwaga Eli, taņ gêņgôn Silo naņ, nê latu Pinehas latu eņ. Lau teņ sêjô Jonatan gêja ņawae atom. ⁴ Aņga intêna ņamaņgi, taņ Jonatan kêsa gebe naêo lasê lau Pilisti nêņ siņwaga naņ, poc soso baliņ luagêc kêkô makeņ-makeņ, sêsam teņ gebe Beses ma teņ gebe Sene. ⁵ Teņ kêkô gêmu kêsô Mikmasņa ma teņ kêkô gêmu kêsa Gebaņa.

⁶ Jonatan kêsôm gêdêņ ņac, taņ gêoc ênê laukasap naņ, gebe “Ajôc, talom dandêņ lau samuc naņ siņwaga tana. Oc moae Apômtau ênam kôm êtu aêagêcņa. Eņ kêtôm gebe êkêņ aêagêc taku ņacjo tulu ma ņacjo taêsam me luagêcgeņ têtôm gebe sêkô eņ auc atom.” ⁷ Ma ênê ņac, taņ gêoc ênê laukasap naņ, gêjô eņ awa gebe “Ôņgôm êtôm aôm taêm gêjam. Ônamaņ. Aê oc jawiņ aôm. Biņ taņ aôm taêm gêjam naņ, aê taêc gêjam amboac tonangeņ.”

* **13:23:** Aņga Hebolai aweņ namba jalaņa gêc awê atom.

⁸ Jonatan kasôm gebe “Njam, talom natatôc tauņ êndêņ êsêac sêlic aêagêc. ⁹ Êsêac embe sêsôm êndêņ aêagêc gebe ‘Akô tonañ e aêac awac’, go aêagêc takô maleņ ma dandêņ êsêac tana atom. ¹⁰ Mago embe sêsôm gebe ‘Api andêņ aêac amêņ’, go aêagêc tapi tana gebe biņ tonañ oc êkêņ puc aêagêc gebe Apômtau kêkêņ lau Pilisti sêsêp aêagêc lemeņ.” ¹¹ Amboac tonañ êsêagêc têtôc tauņ gêdêņ Pilisti nêņ siņwaga sêlic êsêagêc. Ma lau Pilisti sêsôm gebe “Alic acgom, Ebolai sêsa aņga gêsun, taņ sêsini tauņ sêmoa naņ sêmêņ.” ¹² Go sêmôêc gêdêņ Jonatan agêc nê ñac, taņ gêôc ênê laukasap naņ, gebe “Api andêņ aêac amêņ. Aêac abe atôc gêņ teņ êndêņ amagêc.” Jonatan kêsôm gêdêņ nê ñac gebe “Ajôc, ôndaņguc aê. Apômtau kêkêņ êsêac sêsêp Israel lemeņ sugac.” ¹³ Jonatan kêgalap kêpi ña akaiņ to lêma gêmui ma nê ñac kêdaguc eņ. Jonatan kêsôlô lau Pilisti jagwac-jagwac jasêc ma nê ñac gêjac êsêac êndu kêdaguc-kêdaguc. ¹⁴ Jonatan agêc nê ñac sêjac siņ kwapuc ma sêjac lau amboac 20 êndu aņga nom ñasawa saui teņ. ¹⁵ Pilisti nêņ siņwaga selendec ñanô ma lau Pilisti samob amboac tonañ. Siņwaga to sêjaņgowaga katui uņ tagen. Ôjô gêjam ma Anôtô kêtakê êsêac ñanôgeņ.

Sêku lau Pilisti tulu

¹⁶ Saulnê dibwaga aņga malac Gibe Benjaminña sêlic Pilisti sêwê sêlêsağen. ¹⁷ Amboac tonañ Saul kêsôm gêdêņ lau, taņ sêwiņ eņ naņ gebe “Asa lau sa ma alic asa gêwi aêac siņ.” Sêsa lau sa e sêlic gebe Jonatan agêc ñac, taņ gêôc ênê laukasap naņ, sêmoa atom. ¹⁸ Tec kêsôm gadêņ Ahija gebe “Ôkôc Anôtônê poac ñakatapa ômôêņ.” Gêdêņ ñasawa tonañ êsêac sêbalaņ Anôtônê poac ñakatapa gêwiņ lau Israel. ¹⁹ Saul kêsôm biņ gêdêņ dabuiwaga gêmua ma ñaonda aņga Pilisti nêņ gamêņ becobaņa kêtui kapôêņ. Tec Saul kêsôm gêdêņ dabuiwaga gebe “Ôpuc kapoac dabui atom.” ²⁰ Go Saul gêwiņ lau samob, taņ sêmoa sêwiņ naņ, têdênaņ tauņ sebe sênac siņ. Êsêac sêlic gebe lau Pilisti sêjac tauņ sejogen ma ñalênsôn kêtui kapôêņ. ²¹ Ma lau Ebolai, taņ sêmoa sêwiņ Pilisti kwananğen ma sêwiņ êsêac jasêngôn gamêņ becobaņa naņ, sêwi êsêac siņ ma sêkac tauņ ôkwi jasêwiņ Saul agêc Jonatan. ²² Ma lau Israel samob, taņ sêsini tauņ sêmoa lôc Epraim naņ, sêjô ñawae gebe lau Pilisti sêc siņ su sêja, tec êsêac jasêwiņ ma sêjanda lau Pilisti amboac tonanğen. ²³ Amboac tonañ Apômtau gêjam Israel kêsi gêdêņ bêc tonañ ma sêjac siņ e jasêlêlêc malac Bet Awen su.

Siņ gêbacnê ma biņ kêsa

²⁴ Lau Israel sêjac siņ e tekwen gêbac samucgen, gebe gêdêņ bêc tonañ Saul kêtôc lêma ma kêjatu nê lau gebe “Aê japuc boa ñac, taņ êniņ gêņ e oc naêsêp ma aê jakac ñoc kamocgôc êpi ñoc ñacjo.” Amboac tonañ lau teņ awenșui kêsac gêņ taniņña teņ atomanô. ²⁵ Ma lau samob jasêô lasê maleņ ma têtap lêp sa gêc nom. ²⁶ Mago lau, taņ têtap sa ma sêlic lêp tau gêwê naņ, nêņ teņ kêmetôc lêma jakêkôc mênğen ñagec atom gebe têtêc Saul nê biņ kêpuc boaña. ²⁷ Mago Jonatan gêjô tama kêsôm biņ êpuc boa laui tonañ atom. Tec eņ kêmetôc nê tôc, taņ kêmêgôm naņ, jakêcac ñatêpôê kêsêp lêp, go kêkêņ kêsô awasui ma gêņ tau kêlau eņ. ²⁸ Go lau tau nêņ ñac teņ kêsôm gêdêņ eņ gebe “Tamam gêjac jao gêņ tonañ to kêtôc lêma gêwiņ ma kêsôm gebe ‘Aê japuc boa ñac, taņ êniņ gêņ êndêņ ocsalô tonec.’ Tec lau samob tekwen gêbac.” ²⁹ Go Jonatan kêsôm gebe “Aê tamoc gêgôm keso gêdêņ aêacnêņ lau, Alic acgom, aê matocanô ñawa kêsa gebe gaen lêp tonec ñagecgen. ³⁰ Ocsalô tonec lau embe sêniņ gêņ, taņ sêjaņgo su aņga ñacjo nêņ naņ, oc ñajam êlêlêc, oc sênac lau Pilisti popoc samucgen.”

³¹ Gêdêņ bêc tonañ lau Israel sêku lau Pilisti tulu to sêjanda êsêac aņga Mikmas e gêdêņ Aijalon. Mago lau tekwen gêbac ñanô. ³² Tec êsêac jasêkac domba to bulimakao ñalatu, taņ sêjaņgo su naņ ñagaôğen, ma sêjac êndu gêc nom ñaôma paliņ-paliņgen ma seņ ñamêsôm todecgen. ³³ Go êsêac sêsôm gêdêņ Saul gebe “Ôjô acgom, lau sêgôm sec gêdêņ Apômtau ma seņ gêņ todec.” Eņ kêsôm gebe “Amac agôm secgoc. Ansambi poc kapôêņ teņ êmêņ tonec.” ³⁴ Go Saul gêjac têku nê biņ gebe “Andêņ lau naasôm êndêņ êsêac gebe ‘Lau

samobgen sêkôc nêñ bulimakao to domba dëndên aê sêmên gebe sêmbuc anğa tonec ma sênin. Mago anğôm sec êndên Apômtau gebe anin gên todecgen atom.’” Amboac tonan gêdên gêbêc lau samob sêkôc nêñ bulimakao gêdên-gêdêngeñ sêmên ma sêbuc anğa tonan. ³⁵ Ma Saul gêboa Apômtaunê altar teñ sa ma altar tau kêtü Saulnê altar ñamataña, tañ gêboa gêdên Apômtau nan.

³⁶ Go Saul kêsôm gebe “Ajôc, tasêp tandanğuc lau Pilisti tana êndên êmbêc ma tajanğo êsêacnêñ gên su e oc êpi, ma êsêacnêñ ñac teñ êwê aêac sa atom.” Lau samob sêjô en awa gebe “Ôngôm gên, tañ taêm gêjam gebe ñajam nan.” Mago dabunwaga kêsôm gebe “Tatu gasuc dandên Apômtau tana acgom.”

³⁷ Amboac tonan Saul kêtü kênac Anôtô gebe “Aê jasêp najanda lau Pilisti me masi. Aôm oc ôkên êsêac sêsêp Israel lemeñ me masi.” Mago Anôtô gêjô en awa gêdên bêc tonan atom. ³⁸ Tec Saul kêsôm gebe “Amac lau nêñ kasêga samob, amên ma akip biñ sa e ajala gebe asa gêgôm keso geden ocsalô tonec biñnanôgeñ. ³⁹ Aê jasôm êtu tôn êtu Apômtau, Israelnêñ kêsiwaga, tañ gêmoa mata jali nanña, gebe biñ tau embe anêc aê latuc Jonatanña en oc êmac êndü biñnanô.” Mago lau nêñ teñ gêjô en awa atom. ⁴⁰ Go Saul kêsôm gêdên lau Israel samob gebe “Amac lau samob akô ñamaken ma aêagêc latuc Jonatan akô ñamaken.” Ma lau samob sêjô en awa gebe “Ôngôm gên, tañ gôlic gebe oc ñajam nan.” ⁴¹ Tec Saul kêsôm gebe “O Apômtau, Israelnêñ Anôtô, amboac ondoc tec gôjô nêñ sakinwaga awa gêdên ocsalô tonec atom. O Apômtau, Israelnêñ Anôtô, töp tau embe ênêc aê me latuc Jonatan, go ôkên Urim, mago embe töp tau ênêc nêñ lau Israelña, go ôkên Tumim.” Ma Jonatan agêc Saul sêwê kain töp ma lau Israel sêmoa. ⁴² Go Saul kêsôm kêtiam gebe “Apuc kapoac êtu aêagêc latuc Jonatanña.” Ma kêtap Jonatan sa.

⁴³ Go Saul kêsôm gêdên Jonatan gebe “Ôsôm êndên aê gebe gôgôm asagen.” Tec Jonatan kêsôm lasê gêdên en gebe “Biñnanô, aê gaen lêp ñagec, tañ kêsap tóc, tañ kamêgôm nan tôn. Aê tec kakô aê jamac ênduman.” ⁴⁴ Ma Saul kêsôm gêdên en gebe “Aôm embe ômac êndü atom, go Anôtô enseñ aê suman.” ⁴⁵ Go lau sêsôm gêdên Saul gebe” Jonatan tañ kêtü ñacjo tulu toñaclaigen anğa Israel ñalêlôm nan, oc êmac êndü me. Masianô. Aêac asôm êtu tôn êtu Apômtau, tañ gêmoa mata jali nanña gebe ênê mômêlauñ tagen êu tau êsêp nom atom.” Amboac tonan lau sêjam Jonatan kêsî gebe êmac êndü atom. ⁴⁶ Go Saul kêtiam lau Pilisti kêtiam atom ma gêc gêja. Ma lau Pilisti sêc sêmu sêja nêñ gamên.

Saulnê gôlin to gôlôac

⁴⁷ Gêdên tañ Saul kêtü kin Israelña su nan, en gêjac sin gêdên nê ñacjo anğa gamên samob. En gêjac sin gêdên lau Moab to Amon ma Edom, gêjac sin gêdên kin Sobaña ma gêdên lau Pilisti. Anğa gamên samob, tañ en gêjac sin kêsî nan, en kêtü êsêac tulu. ⁴⁸ En kêtôc nê ñaclai ma kêtü lau Amalek tulu, ma gêjam Israel kêsî anğa lau sêjanğowaga nêñ.

⁴⁹ Saul latui nêñ ñaê tonec gebe Jonatan agêc Iswi ma Malkisua. Ma latuio nêñ ñaê tonec gebe awêsêga nê ñaê Merab, ma awê sauñ nê Mikal. ⁵⁰ Saul tau nê awê nê ñaê gebe Ahinoam, en Ahimas latuo. Ênê sinwaganêñ ñac sinşêlêc nê ñaê Abner. En Saul tama sauñ Ner latu. ⁵¹ Saul tama Kis ma Abner tama Ner êsêagêc nêñ tamenji Abiel.

⁵² Gêdên têm samob, tañ Saul gêmoa nom nan, en gêjac sin ñajanañ sec gêdên lau Pilisti ñapan. Ma en embe êlic ñactêkwa to ñaclai teñ, nan en êkên en naêwiñ ênê sinwaga. * †

15

Sin gêdên lau Amalek

¹ Samuel kêsôm gadên Saul gebe “Apômtau kêsakin aê gebe janiñ oso aôm ôtu ênê lau Israel nêñ kin. Amboac tonan galoc ôkên tañam Apômtau awa acgom. ² Lau sin undambêña nêñ Apômtau kêsôm biñ tonec gebe ‘Aê gabe jakên ñagêjô êndên Amalek êjô

* **14:52:** Ñakwê tau Ebolai sêsam gebe Epod. † **14:52:** Tumim to Urim Israelnêñ kapoac ñaê.

gên, tañ êsêac sêgôm gêdên Israel. Êsêac sêkô intêna auc êsêac gêdên tañ sêpi anğa Aiguptu saman nañ. ³ Galoc ôna ma ônac Amalek ma onsenj êsêac to nañ gên samob su. Taêm walô êsêac atom. Ônac samob êndu, ñacwaga to lauo ma ñapalêo to ñac ma ñapalê dedec, bulimakao to domba ma kamel to donki.’ ”

⁴ Tec Saul kakalem lau sêpi tagen anğa Telaim. Êsêac sinwaga Israelña 200,000 ma Judawaga 10,000. ⁵ Saul mêngeô lasê Amaleknên malacsêga ma gêwa êsêac gêc nêñ gamênña gaboan. ⁶ Go Saul kêsakinj binj gadên lau Ken gebe “Andi, awi Amalek sinj, aêc asêp ana gebe jansenj amac su awinj êsêac atom, gebe amac amoasinj lau Israel gadên tañ sêpi anğa Aiguptu sêmên nañ.” Amboac tonan lau Ken sêwi lau Amalek sinj. ⁷ Go Saul kêku lau Amalek tulu anğa malac Hawila e gêdên Sur, tañ gêc kêkanôn Aiguptu ñagamên oc kêpiña nañ. ⁸ Enj kakôc lau Amalek nañ kinj Agag tôn tomata jaligenj ma gesen lau samob su ña sinj. ⁹ Mago Saul to nê lau taên walô Agag ma domba to bulimakao ñalatu ñajam-ñajam to domba ñalatu ma gên ñagêdô samob, tañ sêlic ñajam nañ, tec sebe sensen su sênaña atom. Mago êsêac sesenj gênj sec-sec to ñatêkê samobgenj su.

Saul tañapêc ma Anôtô kêtinj enj su

¹⁰ Tec Apômtau nê binj gêdên Samuel gebe ¹¹ “Aê gaen olinj gebe kakên Saul kêtü kin owagenj gebe enj gêbuc dêmôê aê ma gêgôm aênoc jatu ñanô kêsa atom.” Samuel nê ñalêlôm ñawapac ma kêtanj gêdên Apômtau gêdên gêbêc samuc tonan. ¹² Ñabêbêc kanucgenj Samuel gêdi gebe êpuc Saul tôn-tôn gêja. Go binj tonec gêdên Samuel gebe “Saul kêpi lôc Karmel ma jagêboa ñabelo tenj sa kêtü enj taunja anğa tonan, go kêkac tau ôkwi kêsêp malac Gilgal gêja.” ¹³ Samuel jakêtap Saul sa ma Saul gê moalêc enj gebe “Apômtau ênam mec aôm. Aê gagôm Apômtaunê jatu ñanô kêsagac.” ¹⁴ Mago Samuel kêsôm gebe “Ñam amboac ondoc, tec ganô domba kêtanj kêsô tañocsunj ma bulimakao kêtanj mênğanô.” ¹⁵ Saul gêjô enj awa gebe “Lau sêkôc gênj tau anğa Amaleknên. Êsêac taên walô domba to bulimakao ñajam-ñajam tonec gebe sêkênj êtu da êndên Apômtau, aômnmê Anôtô. Gênj ñagêdô aêc asenj su samucgenj.” ¹⁶ Ma Samuel kêsôm gêdên Saul gebe “Kêtôm gac. Aê gabe jasôm binj, tañ Apômtau kêsôm gêdên aê gêdên gêbêc nañ, êndên aôm.” Ma enj gêjô enj awa gebe “Ôsôm acgom.”

¹⁷ Ma Samuel kêsôm gebe “Aôm gôlic taôm amboac ñac ñaôma, mago kôtu gôlôacmôkê Israelña nêñ laumata ma Apômtau genj oso aôm kôtu Israelnên kinj. ¹⁸ Ma Apômtau kêsakinj aôm gebe naonsenj lau alôb-alôb Amalek su ma ônac sinj êndên êsêac e sênaña samucgenj. ¹⁹ Kêtu asagenña aôm tañam wamu Apômtau awa atom. Kêtu agenña nêñ ñalêlôm kêboanj kêtu êsêacnên awamataña ma gôgôm gênj, tañ Apômtau gêlic sec nañ.” ²⁰ Saul gêjô Samuel awa gebe “Aê tañoc wamu Apômtau. Aê gaja kêtôm Apômtau kêsakinj aê. Ma aê kakôc lau Amalek nêñ kinj Agag gamênj ma gasenj Amalek ñagêdô samob su sêjaña. ²¹ Mago lau sêkôc domba to bulimakao anğa awa sinjña ñajamanô tau, tañ Apômtau kêjatu gebe sênaña nañ, gebe sêkênj êtu da êndên Apômtau, aômnmê Anôtô anğa malac Gilgal.”

²² Go Samuel kêsôm gebe “Apômtau mataanô gêlic daja to da ñagêdô ñawa kêtôm takênj tañenj Apômtau awa me. Ôlic acgom, tañenj wamu kêlêlêc da su ma takênj tañenj nañ kêlêlêc domba kapoac ñalêsi su amboac tonan. ²³ Tañenjpêc tau gênj sec kêtôm benj ma gêsunj têkwa ñatonj kêtôm sakinj gwamña. Aôm kôtinj Apômtaunê binj su, tec Apômtau kêtinj aôm su. Kôtu kinj kêtôm gac.”

²⁴ Go Saul kêsôm gêdên Samuel gebe “Aê gagôm secgoc gebe kagêli Apômtaunê jatu to aômnmê binj. Aê katêc lau ma kakênj tañoc êsêac awenj. ²⁵ Mago galoc jatenj aôm gebe ôsuc ñoc sec ôkwi ma ôwinj aê, agêc tamu tana gebe janam sakinj êndên Apômtau.” ²⁶ Mago Samuel gêjô enj awa gebe “Oc jawinj aôm atom, gebe aôm kôtinj Apômtaunê binj su, tec Apômtau kêtinj aôm su gebe ôtu Israelnên kinj êtiam atom.” ²⁷ Go Samuel kêkac tau ôkwi gebe êc êna ma Saul gê enj tônj kêsêp nê ñakwê ñalêsu e gênjic. ²⁸ Tec Samuel kêsôm gêdên enj

gebe “Ocsalô tonec Apômtau kêkao sakin kinja su anja aômnêm amboac tonan ma kêkên gédên nac wacban aôm na ten, tan najam kélêlêc aôm su nan. ²⁹ Israelnên Anôtô nawasi kêsau bin to gêjam tau ôkwi atom. En jamalac gebe ênam tau ôkwi-ôkwi nec atom.” ³⁰ Go Saul kêsôm gebe “Aê kajala gebe gagôm secgoc. Mago otoc aê sa noc launên laumata to lau Israel sêlic ma ôwiñ aê, agêc tamu tana gebe janam sakin Apômtau, aômnêm Anôtô.”

³¹ Go Samuel kêkac tau ôkwi kêdaguc Saul. Ma Saul gêjam sakin gédên Apômtau.

³² Su, go Samuel kêsôm gebe “Akôc Amaleknên kin Agag andên aê amên.” Agag kêsêlên gédên en tonjalêlôm natutucgen ma kêsôm gêc tau gebe “Tamac êndu kêtû gên jamakigoc.”

³³ Ma Samuel kêsôm gebe “Kêtôm aômnêm sin gesen lauonên napalê su, tec aôm tênam nê napalê masi amboac tonanjen.” Ma Samuel gêjac Agag popoc-popocgen kêkô Apômtau lanjônênja anja Gilgal.

³⁴ Go Samuel gêja Rama ma Saul kêpi gêja nê andu anja Gibeaa. ³⁵ Samuel gêlic Saul kêtiam atom e gêmâc êndu, mago Samuelnê nalêlôm nawapac kêtû Saulja. Ma Apômtaunê nalêlôm gêbuc dêmôê gebe kêkên Saul kêtû Israelnên kin wagen.

16

Samuel gen oso Dawid kêtû kin

¹ Apômtau kêsôm gédên Samuel gebe “Nêm nalêlôm nawapac êtu Saulja e êndên ondocgen. Aê katin en su gebe êtu Israelnên kin êtiam atom. Ôkêc niptêkwi êsêp nêm noplakôp ma ôsêlên. Aê jasakiñ aôm ôndên nac Betlehemja Isai ôna gebe kajalin latuinên ten sa gebe êtu kin.” ² Mago Samuel kêtû kênac gebe “Aê oc jana amboac ondoc. Saul embe ênô nawae, oc ênac aê êndu.” Go Apômtau gêjô en awa gebe “Ôkôc bulimakao têna wakuc ten êwiñ ma ôsôm gebe ‘Aê gamên gabe jakên da êndên Apômtau.’” ³ Go ôkalem Isai êniñ da namoasiñ êwiñ. Aê oc jaoc bin, tan ôngômja nan, lasê êndên aôm. Ma aôm ôniñ oso nac, tan aê oc jasad êndên aôm nan.” ⁴ Samuel gêgôm kêtôm Apômtau kêsôm gédên en ma gêja malac Betlehem. Malac tau nagejobwaga sêpuc en tôn-tôn tonên nalêlôm natutucgen ma sêsôm gebe “Kôsêlên bin najamja me.” ⁵ En gêjô êsêac awen gebe “Aec, aê gamên kêtû bin najamja. Aê gamên gabe jakên da êndên Apômtau. Anam dabun taôm gebe mênêwiñ aê ma takên da tau.” Go en tau gêjam mec Isai to latui ma keten êsêac gebe mênêsêkên da sêwiñ.

⁶ Êsêac sêô lasê ma Samuel gêlic Eliab, tec geboc Apômtaunê nac êniñ oso enja tau.

⁷ Mago Apômtau kêsôm gédên Samuel gebe “Ôê taêm en ôlin nawasi to waso-waso atom. Aê katin en su, gebe aê galic gên kêtôm jamalac sêlic nan atom. Jamalac sêlic gên, tan gêc dêmôênja nan ma Apômtau gêbi nalêlôm lêtên.” ⁸ Isai gêmôêc Abinadab ma kêkôc en gédên Samuel gêja. Mago en kêsôm gebe “Apômtau kêjalin en sa atom amboac tonanjen.”

⁹ Go Isai kêkên Sama gêja, mago Samuel kêsôm gebe “Apômtau kêjalin en sa atom amboac tonanjen.” ¹⁰ Isai kêkên latui 7 dêdên Samuel sêja. Ma Samuel kêsôm gédên Isai gebe “Apômtau kêjalin êsêac tonec nai nên ten sa atom.” ¹¹ Go Samuel kêtû kênac Isai gebe

“Latômi tecanjen me.” Ma Isai gêjô en awa gebe “Nac saun gacgen gêmôa, en gejob domba gêmôa.” Samuel kêsôm gédên Isai gebe “Ôkên lau nasêkôc en sêmên. Aêac oc danjôn sic atom e en êmên acgom.” ¹² Amboac tonan kêkên lau jasêkôc en sêmên. En lanjônô najamanô to mataanô nakênkên ma ôli e nawasi langwagen. Ma Apômtau kêsôm gédên Samuel gebe “Ajôc, ôniñ oso en, nac tau tonec.” ¹³ Samuel kêkôc niptêkwi nanoplakôp ma gen oso Dawid anja têwai nalêlôm. Go Apômtaunê Nalau kêsêp Dawid nalêlôm jagêjam en auc gédên bêc tonan ma gê tongen gêja. Samuel gêdi ma gêc gêja Rama.

Dawid gêjac gên wênja kêtû Saulja

¹⁴ Apômtaunê Nalau gêwi Saul sin ma nalau sec ten anja Apômtaunê kêlêsu en. ¹⁵ Go Saulnê sakinwaga sêsôm gédên en gebe “Aôm kôjala gebe nalau sec anja Anôtônê kêlêsu

aôm gêmooa. ¹⁶ Amboac tonañ ma ñatau, ôjatu nê sakinjwaga aêac gebe ansom ñac gêjac gêñ wêñawaga teñ. Ma embe ñalau sec anga Anôtônê mênêlêsu aôm eñ oc ênac gêñ wêña ma nêñ ñalêlôm êtu malô êtiam.” ¹⁷ Saul kêsôm gêdêñ nê sakinjwaga gebe “Ñajam, ansom ñac-gêjac-gêñ-wêñawaga teñ ma akôc eñ andêñ aê amêñ.” ¹⁸ Sakinjwaganêñ teñ kêsôm gebe “Aê galic Isai anga Betlehem nê latu teñ gêjac gêñ wêña ñajamanô. Eñ ñactêkwa to ñac lai ma kêsôm biñ tokauc to lañôanô ñajam ma Apômtau gêmooa gêwiñ eñ.” ¹⁹ Amboac tonañ Saul kêsakinj lau dêdêñ Isai sêja ma kêsôm gebe “Ôsakinj latôm Dawid, tañ gejob domba gêmooa nañ, êndêñ aê êmêñ.” ²⁰ Tec Isai kêkôc donki teñ jakêkêñ polom gêsac ñaô to wain kêsêp ñaôlic teñ ma noniñ ñalatu kapoac teñ ma kêsakinj latu Dawid gebe êkêñ gêñ tau êndêñ Saul. ²¹ Amboac tonañ Dawid gêdêñ Saul gêja ma gêjam sakinj eñ. Ma Saul têtac gêwiñ Dawid ñanôgeñ ma kêkêñ eñ kêtù ñac, tañ gêôc ênê laukasap nañ. ²² Ma Saul kêsakinj biñ gêdêñ Isai ma kêsôm gebe “Ôkêñ latôm Dawid ênam sakinj aê êmoa gebe aê galic eñ ñajam.” ²³ Ma kêtôm têm samob, tañ Anôtônê ñalau sec kêlêsu Saul nañ, Dawid kêkôc nê geñ wêña ma gêjac e kêmooasiñ Saul ma ôli ñajam kêsaa ma ñalau sec gêwi eñ siñ.

17

Goliat kékili lau Israel

¹ Lau Pilisti sêkac nêñ lau siñña sa sêpi tagen anga malac Judaña teñ ñaê Soho. Êsêac sê becobo kêsêp Soho ma Aseka ñasawa anga Epes-Damim. ² Saul to lau Israel sêkac sa sêpi tagen amboac tonanjen ma sê becobo anga gamêñ Ela. Go êsêac tédênañ taun sebe sênac siñ enden lau Pilisti. ³ Lau Pilisti sêkô lôc ñamaken ma Israel sêkô lôc ñamaken ma gaboan gêc ñalun. ⁴ Go lau Pilistinêñ ñac siñsêlêc kêsaa anga êsêacnêñ ton gêmêñ, ênê ñaê Goliat anga malac Gat. Eñ ñac waso-waso baliñ sec kêtôm saka samuc teñ ma ñasêku. ⁵ Eñ kêkuc kululun ki ma kêsô ñakwê ki. Ñakwê ki tau ñawapac kêtôm 75 kilo. ⁶ Eñ kêkwa atêkwa auc ña ki ma gêôc kêm ki. ⁷ Kêm ñadambê kêtôm sap ma kêm ñamata ki ñawapac kêtôm 10 kilo. Ma ênê ñac teñ gêja ênê lautuc kêsêlêñ gêmun eñ. ⁸ Eñ kêsaa mênkêkô ma gêmôêc gêdêñ lau Israel gebe “Kêtù asagenña amac amêñ abe anac siñ. Aê Pilisti teñ ma Saulnê sakinjwaga amac atom me. Ajaliñ nêñ ñac teñ sa êsêp êndêñ aê êmêñ. ⁹ Eñ embe êtôm gebe ênac aê êndu, nanjo atu amacnêñ sakinjwaga. Mago aê embe jaku eñ tulu ma janac eñ êndu, nanjo amac atu aêacma sakinjwaga ma anam sakinj aêac.” ¹⁰ Ma Pilisti tau kêsôm gebe “Ocsalô tonec aê kasu lau Israel susu gebe akêñ ñac teñ mênêagêc anac taun.” ¹¹ Saul to Israel samob sêñô Pilisti nê biñ tonañ e nêñ ñalêlôm ñagogo ma têtêc taun ñanô.

Dawid gêô lasê siñmala

¹² Dawid eñ ñac Epra anga Betlehem Judaña latu. Ñac tau nê ñaê Isai. Isai latui 8. Ma gêdêñ Saulnê têm ñac tau kêtù ñamalacanô su. ¹³ Nê latui ñamataña têlêac tédaguc Saul kêtù siñña. Lau têlêac tau nêñ ñaê tonec ñacsêga Eliab ma ñac kêtù luagêcña nê ñaê Abinadab ma ñac kêtù têlêacña Sama. ¹⁴ Dawid eñ ñac ñamuña. Tagen lau ñamataña têlêac tonañ tédaguc Saul sêja. ¹⁵ Ma Dawid gêwi Saul siñ kêsêp ñasawa ñagêdô ma gêmooa gêja Betlehem gebe ejop tamanê domba. ¹⁶ Kêtôm bêc 40 ñabêbêc to ñakêtula samob Pilisti Goliat tonañ kêsaa jakêkô nê mala.

¹⁷ Gêdêñ bêc teñ Isai kêsôm gêdêñ latu Dawid gebe “Ôkôc gadob topolom sigob ma polom 10 tonec ôndêñ têwami ôna gamêñ becoboña, ¹⁸ ma ôkêñ su-gêjac-anô 10 tonec êndêñ êsêacnêñ gôliñwaga. Ma ôlic têwami oc sêmoa amboac ondoc, go ôkôc gêñ teñ, tañ êwa sa gebe sêmoa ñajam nañ, ômu ômôêñ.”

¹⁹ Saul to êsêac ma lau Israel samob sêjac siñ gêdêñ lau Pilisti sêmoa gaboan Ela. ²⁰ Dawid gêdi gêdêñ bêbêc kanucgen ma gêwi domba siñ gêdêñ ñac teñ gejob ma kejon gêñ gêja kêtôm tama Isai kêtatu eñ. Eñ jagêô lasê siñ ñamala tau ma lau siñ tédênañ taun gebe sêsa êtu siñña ma sêjam lasê. ²¹ Israel to Pilisti tédênañ taun towalan-towalan. ²² Dawid kêlêwan nê waba su kêsêp ñac gejob wabaña lêma ma kêlêti gêdêñ lau towalan ma kêtù

kēnac tēwai gebe sēmoa amboac ondoc. ²³ Êsēac sējam biŋgalôm gēdēŋ tauŋ sēmoa ma ŋac waso-waso Goliat tau kēsa jagēmôêc biŋ, taŋ gēmuŋŋa gēmôêc gēdēŋ êsēac naŋ, kētiam ma Dawid gēŋô biŋ tau.

²⁴ Gēdēŋ taŋ lau Israel sêlic ŋac tau naŋ, êsēac têtêc tauŋ ma sêc. ²⁵ Êsēac sēsôm gebe “Amac alic ŋac, taŋ kēsa gēmēŋ naŋ, me masi. Eŋ kēsa gēmēŋ kētu êsu Israel susuŋa. Ŋac taŋ ênac eŋ êndu naŋ, kiŋ oc êkēŋ waba taêsam êndēŋ eŋ êtu ŋac tolêlôm to êkēŋ latuo êndēŋ eŋ ênam ma ênac tamanê gôlôac êŋgic gebe sêkēŋ takis êtiam atom.” ²⁶ Go Dawid kētu kēnac lau, taŋ sêkô tēdabiŋ eŋ naŋ, gebe “ŋac samuc Pilisti tē mērŋkēsu Anôtô mata jali nê siŋwaga susu nê asa. Teŋ embe ênac eŋ êndu ma enserŋ biŋ susuŋa su aŋga Israel oc sēmoasiŋ eŋ ŋa asageŋ.” ²⁷ Tec lau tau sêjô eŋ awa ma sēsôm biŋ ŋakôniŋŋa gebe ŋac, taŋ ênac eŋ êndu naŋ, oc sēmoasiŋ eŋ ŋa gēŋ amboac tonan.

²⁸ Tēwa ŋacsēga Eliab gēŋô Dawid gējam biŋgalôm gēwiŋ lau ma têtac ŋandan kēsa ma kēsôm eŋ gebe “Aôm kôsêp gômôêŋ tonec kētu agenŋa. Ma gôwi domba ŋapopoc aŋga oba ônê siŋ gēdēŋ asa gebe ejop. Aê kajala gebe aôm kotoc taôm sa ma nēm ŋalêlôm sec tau tonec gebe gômôêŋ gobe ôlic siŋ tonec.” ²⁹ Dawid gējô biŋ tonan gebe “Aê gagôm asageŋ keso. Aê gajam kēnac ŋaômageŋ.” ³⁰ Go eŋ kēkac tau ôkwi aŋga ênê gēdēŋ ŋac teŋ ma kētu kēnac biŋ tageŋ tonan kētiam. Ma lau sêjô awa kêtôm ŋamataŋa.

³¹ Biŋ taŋ Dawid kēsôm naŋ, lau sēŋô ma tēdôŋ gēdēŋ Saul. Ma eŋ kēsakiŋ biŋ gēdēŋ Dawid gebe “Ôndēŋ aê ômôêŋ.” ³² Ma Dawid kēsôm gēdēŋ Saul gebe “Ŋoc ŋatau, lau sēnam golec sa êtu ŋac ônēŋa amboac secgeŋmaŋ. Nēm sakiŋwaga aê gabe naaêagêc Pilisti tônê anac tauŋ.” ³³ Tageŋ Saul kēsôm gēdēŋ Dawid gebe “Masi, aôm naônac siŋ êndēŋ Pilisti tonan atom. Aôm kôtôm Pilisti tau atom, gebe aôm ŋac wakuc ma eŋ ŋac siŋsêlêc lanŋwa.” ³⁴ Mago Dawid kēsôm gēdēŋ Saul gebe “Nēm sakiŋwaga aê gajob tamocnê domba. Gēdēŋ taŋ lewe me bôclai ber gēmēŋ ma gējam geŋgeŋ domba teŋ naŋ, ³⁵ aê kajanda kadaguc eŋ e kajaŋgo domba su aŋga eŋ awasuŋ. Ma embe êsa tau sa êndēŋ aê, go aê jakôc ênê êm tôŋ ma jamakiŋ eŋ êndu. ³⁶ Nēm sakiŋwaga aê gajac lewe to ber ŋagêdô êndu su ma ŋacsamuc Pilisti tônê oc êtap gēŋ tageŋ tônê sa amboac tonan gebe kēsu Anôtônê lau siŋ susu.” ³⁷ Ma Dawid kēsôm biŋ teŋ gēwiŋ gebe “Apômtau taŋ gējam aê kēsi aŋga lewe to bôclai ber nēŋ ŋaclai naŋ, oc ênam aê kēsi aŋga Pilisti tau nê ŋaclai êwiŋ.” Go Saul kēsôm gēdēŋ Dawid gebe “Amboac tonan ôna, ma Apômtau êmoa êwiŋ aôm.” ³⁸ Go Saul kēkēŋ tau nê ŋakwê siŋŋa gēdēŋ Dawid. Kēkēŋ kululuŋ ki Dawid kēkuc ma kēkēŋ eŋ kēsô ŋakwê ki ŋagala. ³⁹ Ma Dawid kêjandiŋ Saulnê siŋ gêsac ŋakwê ŋaô ma kēsêlêŋ gebe ênsaê e gēgôm elêmê, gebe eŋ kêtôm gēŋ tau atom. Tec Dawid kēsôm gēdēŋ Saul gebe “Aê katôm gebe jasêlêŋ tolaukasap samucgeŋ tonec atom, gebe katôm gēŋ tau atom.” Amboac tonan Dawid kēsêlô gēŋ samob tonan su kētiam. ⁴⁰ Go kēmêgôm nê tôc kēsêp lêma ma kêjaliŋ daban matu ŋawasi lemenŋeŋ aŋga bumaŋ sa ma kēkēŋ kēsêp atali. Lêma kēmêgôm nê daban tôŋ ma gēdēŋ Pilisti tau gēja.

Dawid gējac Goliat endu

⁴¹ Ŋac Pilisti kētu oloŋ-oloŋ gēdēŋ Dawid gēmēŋ ma ênê ŋac gēja lautuc gēmuŋ eŋ. ⁴² Ŋac tau gêlic Dawid ma kēpuc mata tôŋ eŋ e kēsu eŋ susu gebe eŋ ŋac matac tolaŋôanô ŋajamanô. ⁴³ Ma Pilisti tau kēsôm gēdēŋ Dawid gebe “Aê kêam me, tec kôkôc tôcgeŋ gôdēŋ aê gômôêŋ.” Ma kēpuc boa Dawid kēsam nê anôtôinêŋ ŋaê. ⁴⁴ Ma Pilisti tau kēsôm gēdēŋ Dawid gebe “Ômôêŋmaŋ, aê, oc jakēŋ aôm ôtu moc to bôclai nēŋ gwada.” ⁴⁵ Dawid gējô eŋ awa gebe “Aôm gôc siŋ to kēm ma gôja lautuc gôdēŋ aê gômôêŋ ma aê nec gadēŋ aôm gajam lausiŋ undambēŋa nēŋ Apômtau to lau Israel nēŋ siŋwaga nēŋ Anôtô, taŋ kôsu eŋ susu naŋ lanô. ⁴⁶ Ocsalô tonec Apômtau oc êkēŋ aôm ôsêp aê lemoc ma aê oc janac aôm êndu ma jandim aôm gêsômtêkwa êŋgic. Ma jakēŋ lau Pilisti nēŋ ŋawêlêlaŋ êtu moc umbonŋ ŋalabuŋa to bôclai nomŋa nēŋ gwada. Go lau nomŋa samob sêjala gebe Israelnêŋ Anôtô gēmoa. ⁴⁷ Ma lau samob, tec sêkac sa aŋga tonec nec sêlic gebe Apômtau kēpô lêna tubac

to kêm ênam lau saña atom, gebe siñ tonec kêtú Apômtaunê siñ ma enj oc êkênj amac asêp aêac lemenj.”

⁴⁸ Gêdênj tañ Pilisti tau kêtú gasuc Dawid nañ, Dawid kêlêti ñagaôgenj gêdênj enj gêja. ⁴⁹ Enj kêkênj lêma kêsêp nê atali ma gic dabanmatu tenj sa ma kêdaiñ e jagêjac Pilisti têbêla palap tagenj. Poc tau kêtuc enj môkêapac popoc ma gêu tau lanjônô jagêdênj nom.

⁵⁰ Amboac tonañ Dawid kêku Pilisti tulu ña dabanj topoc. Enj gêjac Goliat e gêu tau ma gêmác êndu ma siñ tenj kêsêp Dawid lêma atom. ⁵¹ Go Dawid kêlêti gêdênj enj jakêsô palap enj ma gêbuc ênê siñ sa gêjac enj êndu go gêdim enj gêsutêkwa gêngic. Lau Pilisti sêlic gebe nêñ siñsêlêc gêmác êndu su, tec sêc. ⁵² Ma lau Israel to Juda dêdi sêjam lasê ma sêjanda lau Pilisti e gêdênj Gat to Ekron nêñ tunjôm ñakatam. Ma lau Pilisti, tañ siñ gêjac êsêac ôlinj lasê nañ, sêc intêna-intêna anja Saraim e gêdênj Gat to Ekron. ⁵³ Go lau Israel sêkac tañj ôkwi sêmu sêmênj ma sêjanjo lau Pilisti nêñ waba, tañ gêc nêñ gamênj becoboña nañ, samob su. ⁵⁴ Ma Dawid kêkôc Goliat nê môkêapac ma kêkôc gêja Jerusalem ma kêkênj ênê laukasap gêc taunê becobo.

⁵⁵ Gêdênj tañ Saul gêlic Dawid kêsa gêja gebe ênac Pilisti tau nañ, enj kêtú kênac nê ñac siñsêlêc Abner gebe “Abner, ñac matac tônê asanê latu enj.” Ma Abner gêjô enj awa gebe “O kinj, aê gajam kauc enj binjanôgenj.” ⁵⁶ Ma kinj kêsôm gebe “Ôkip ñac matac tau nê ñam sa. Asanê latu enj.” ⁵⁷ Amboac tonañ gêdênj tañ Dawid gêjac Pilisti êndu ma gêmu gêmênj nañ, Abner kêkôc enj gêdênj Saul gêja. Dawid gegenj Pilisti nê môkêapac têtônjenj. ⁵⁸ Ma Saul kêtú kênac enj gebe “Ñacnec, asa latu aôm.” Ma Dawid gêjô enj awa gebe “Nêm sakinjwaga Isai anja Betlehem nê latu aê.”

18

Jonatan kêmoatiñ poac gêwiñ Dawid

¹ Dawid gêjam binjalôm gêdênj Saul su acgom, go Jonatan agêc Dawid sê sêlêb gêdênj tañ ma Jonatan têtac gêwiñ enj kêtôm têtac gêwiñ tau. ² Ma Saul kêkôc Dawid têtônjenj gêmóa gêwiñ enj gedenj têtônjenj ma gêwi enj siñ gêmu gêja tamanê andu kêtiam atom. ³ Go Jonatan kêmoatiñ poac gêdênj Dawid gebe enj têtac gêwiñ Dawid amboac têtac gêwiñ tau. ⁴ Jonatan kêkwalec ñakwê, tañ enj tau kêsô nañ, su kêkênj gêdênj Dawid ma kêkênj nê laukasap to nê siñ ma talam to ômbinjakap gêwiñ. ⁵ Kêtôm têtam samob, tañ Saul kêsakinj kêtú kôm tokaiñ-tokaiñña nañ, Dawid gêjam kôm tau tonjanôgenj. Kêtú tonañña Saul kêkênj enj kêtú nê lau siñña nêñ siñsêlêc. Binj tonañ gêjac lau samob matenjanô ñajam ma Saulnê sakinjwaga sêlic ñajam amboac tonanjenj.

Saul gêjam lêmuñ Dawid

⁶ Gêdênj tañ Dawid gêjac Pilisti tau êndu ma lau siñ sêmu sêja nêñ gamênj nañ, lauo anja malac Israel ña samob sêsa sêja sebe sêpuc Saul têtônjenj-têtônjenj. Êsêac sêjam wê têtac ñajam ña toonj ma gegob ma têtê wê. ⁷ Lauo têtú samuc ma sêjam wê sêjô-sêjô tañj gebe “Saul gêjac nê ñacjo 1,000 ma Dawid gêjac nê 10,000.”

⁸ Saul gêñô binj tonañ ñajam atom ma têtac ñandanj secanô. Enj kêsôm gebe “Êsêac sêkênj 10,000 gêdênj Dawid ma 1,000 genj gêdênj aê. Tec galoc kêtap gênj samob sa su, gênj tagenj nañ masi enj nañ, tonec gebe êtu kinj.” ⁹ Gêdênj bêc tonañ Saul gêlic Dawid sec ma gê têtônjenj gêja. ¹⁰ Ñagelenj Anôtônê ñalau sec tenj kêlêsu Saul ma kêlêti gêmóa nê andu ñalêlôm amboac meloc kêtê enj. Dawid gêjac gênj wêña gêmóa kêtôm enj gêgôm-gêgôm ma Saul kêmêgôm nê kêm. ¹¹ Saul kêkôtênj nê kêm ma kêsôm gebe “Aê jandinj Dawid têtônjenj taminj saginj.” Mago Dawid kêtêc kêm su kêtú dim luagêc.

¹² Ma Saul kêtêc Dawid gebe Apômtau gêwiñ enj ma gêwi Saul siñ su. ¹³ Saul gêwi Dawid siñj gebe êmóa lanjônêmña êtiam atom ma kêkênj enj kêtú tonj lausinj 1,000ña nêñ kasêga. Amboac tonañ enj gêwê nê lau kêsô kêsa. ¹⁴ Gêñ samob, tañ Dawid gêgôm nañ, ñanô kêsa

gebe Apômtau gêmôa gêwiñ enj. ¹⁵ Saul gêlic Dawidnê kôm samob ñanô kêsa, tec kêtêc enj kêlêlêc. ¹⁶ Mago Israel to Juda samucgenj têtac gêwiñ Dawid gebe enj gêwê êsêac kêsô kêsa.

Dawid gêjam Saul latuo kêtû nê awê

¹⁷ Go Saul kêsôm gêdênj Dawid gebe “Aê latuco awêsêga Merab tec gêmôa. Aê oc jakênj enj êndênj aôm ônam êtu nê awê. Ma aôm ônam sakiñ aê totêmtac êpa sugenj to ônac Apômtaunê sinj.” Gebe Saul taê gêjam gêc taugenj gebe “Aê lemoc êpi enj atom. Lau Pilisti lemenj êpi enjmanj.” ¹⁸ Dawid kêsôm gêdênj Saul gebe “Aê asa, ma aênoc lasitêwai to tamocnê gôlôac lau towae amboac ondoc anja Israel, tec aê jatu kiñ lawa nec.” ¹⁹ Mago gêdênj têm, tañ sebe sêkênj Saul latuo Merab êndênj Dawid nanj, Saul kêkênj enj gêdênj Adriel anja Meholaña gêjam enj kêtû nê awê.

²⁰ Mago Saul latuo Mikal têtac gêwiñ Dawid. Êsêac têdônj biñ tonanj gêdênj Saul ma enj gêlic ñajam. ²¹ Saul taê gêjam gêc taunja gebe “Aê jakênj latuco êndênj Dawid gebe êtu ênê lakô tenj ma lau Pilisti sensenj enj su.” Ma Saul kêsôm gêdênj Dawid kêtû dim luagêcña gebe “Aôm oc ôtu aê laoc.” ²² Ma Saul kêjatu nê sakiñwaga gebe.” Anam biñgalôm awiñ Dawid kelecgenj ma asôm gebe ‘Gôlicgac me, kiñ gêlic aôm ñajam ma ênê sakiñwaga samob têtac gêwiñ aôm amboac tonanj galoc ôtu kiñ lawa.’ ” ²³ Ma Saulnê sakiñwaga têdônj biñ tau gêdênj Dawid. Mago Dawid kêsôm gebe “Amac alic amboac ondoc, jatu kiñ lawa nec gêñ saunj tenj me. Aê ñac ñalêlôm sawa to ñac ñaôma.” ²⁴ Saulnê sakiñwaga jasêjac miñ biñ, tañ Dawid kêsôm nanj, gêdênj Saul. ²⁵ Tec Saul kêsôm gebe “Asôm biñ tonec êndênj Dawid gebe ‘Kiñ taê kêka awê ñaôli atom. Enj ketenj lau Pilisti 100 nêñ utiñôlic gebe aôm ôkac kiñnê kamocgôc êndênj ênê ñacjonênj.’ ” Gebe Saul taê gêjam gêc taunja gebe lau Pilisti sensenj Dawid su. ²⁶ Saulnê sakiñwaga têdônj biñ tonanj gêdênj Dawid ma Dawid gêlic ñajam gebe êtu kiñ lawa. Noc ênam awêña gêcgenj ²⁷ ma Dawid gêdi gêwiñ nê lau gêja ma gêjac lau Pilisti 200 êndu. Go Dawid kêkôc utiñôlic mênketoc tomalagenj gêc kiñ lanônêmña. Amboac tonanj enj kêtû kiñ lawa ma Saul kêkênj latuo Mikal gêdênj enj gêjam kêtû nê awê.

²⁸ Saul gêlic ma kêjala gebe Apômtau gêmôa gêwiñ Dawid ma lau Israel samob têtac gêwiñ enj. ²⁹ Tec kêtêc Dawid kêlêlêc ma kêtû ênê soño-soño gedenj tônjenj. ³⁰ Kêtôm têm samob nanj lau Pilisti nêñ gôliñwaga sêsa sêmênj kêtû sênac sinja nanj, Dawid gêjac sinj tonjanô kêlêlêc Saulnê sakiñwaga samob su. Amboac tonanj Dawidnê wae kêsa e gêjam sêga.

19

Saul gebe ênac Dawid endu

¹ Saul gêjam biñgalôm gêwiñ latu Jonatan to nê sakiñwaga samob gebe sensenj Dawid su. Mago Saul latu Jonatan têtac gêwiñ Dawid kêlêlêc. ² Tec gêjac miñ biñ tau gêdênj Dawid ma kêsôm gebe “Tamoc Saul gêgôm gênjêlêlôm gebe ensenj aôm su. Ojop taôm êndênj elenj bêbêcgenj ma ôsinj taôm ôkwi ñapep anja gamênj ñakêsiniñ tenj ma ômoa tonanj. ³ Aê oc jasa jawiñ tamoc jawac gamênj, tañ aôm ômoa nanj, ñagala ma janam biñgalôm êndênj tamoc êtu aômña. Ma embe janô biñ tenj oc jakênj ñawae êndênj aôm.” ⁴ Ma Jonatan kêlanem Dawid gêdênj tama Saul ma kêsôm gêdênj enj gebe “O kiñ, ôngôm sec êndênj nêñ sakiñwaga Dawid atom gebe enj gêgôm sec tenj gêdênj aôm atom ma gêjam sakiñ aôm ñajamanô. ⁵ Enj gêjac môkê tau ma gêjac Pilisti Goliat êndu ma Apômtau kêku Israelnênj ñacjo tulu. Aôm gôlic ma kôtu samuc ma amboac ondoc gobe ôngôm sec êndênj ñac lanônêm sawa ma ônac Dawid êndu ñaômagenj.” ⁶ Saul kêkênj taña Jonatan awa ma kêtôc lêma ma kêsôm gebe “Apômtau gêmôa mata jali biññanôgenj, tec Dawid êmac êndu atom.” ⁷ Amboac tonanj Jonatan gêmôêc Dawid ma gêjac miñ biñ samob tonanj gêdênj enj. Go gêwê Dawid gêdênj Saul ma Dawid gêjam nê sakiñ kiñ kêtôm gêmunja kêtiam.

⁸ Sinj tenj kêsa kêtiam ma Dawid gêdi gêwiñ jagêjac sinj gêdênj lau Pilisti. Ma enj gêjac êsêac ñanôgenj, tec sêwi sinj sinj ma sêc enj su sêja.

⁹ Go Apômtaunê ñalau sec tenj gêjam Saul auc gêdênj tanj enj gêngônj nê andu ma kêmêgôm kêm tenj. Dawid gêjac gêj wêña gêmoa. ¹⁰ Ma Saul kêsâê gebe êndinj Dawid taminj saginj ña kêm, mago Dawid kêtêc su e kêm jakêpi saginj. Dawid gêc gêja ma gêjam samuc.

¹¹ Gêdênj gêbêc tonanjenj Saul kêsakinj lau sêja Dawidnê andu gebe dêndib enj ma taê gêjam gebe ênac enj êndu êndênj bêbêcgenj. Mago Dawidnê awê Mikal kêkênj puc enj gebe “Embe ôêc êndênj êmbêc tonec atom oc sênac aôm êndu êndênj bêbêc.” ¹² Ma Mikal kêlêwanj Dawid kêsêp katam saunj ma enj gêc gêja, tec gêjam samuc. ¹³ Go Mikal kêkôc gwam tenj ma ketoc gêc mê go kêkênj noninj ñaôlilu gêsac gwam môkêapac ñaô ma kêgadê auc ña obo. ¹⁴ Ma gêdênj tanj Saul kêsakinj lau gebe nasêkôc Dawid nanj, Mikal kêsôm gebe “Gêmac gêgôm enj.” ¹⁵ Go Saul kêsakinj lau gebe sêlic Dawid ma kêtatu êsêac gebe” Ambalanj enj to mêgenj andênj aê amênj gebe janac enj êndu.” ¹⁶ Lau tonanj sêsô andu sêja e sêlic gwam tau gêc mê ma noninj ñaôlilu gêsac môkêapac ñaô. ¹⁷ Saul kêsôm gêdênj Mikal gebe “Kêtu asagenja kôsau aê ma gôwi ñoc soño-soño sinj jagêmoa toôli samuc.” Mago Mikal kêsôm gêdênj Saul gebe” Enj kêsôm gêdênj aê gebe ‘Ôkênj aê jaêc jana. Embe masi, oc janac aôm êndu.’”

¹⁸ Dawid gêc gêmoa toôli samuc jagêô lasê gêdênj Samuel anja Rama, go gêjac minj binj samob, tanj Saul gêgôm gêdênj enj nanj. Go êsêagêc Samuel sêja Naiot ma sêmoa tonanj. ¹⁹ Ñawae kêtap Saul sa gebe “Dawid gêmoa Naiot Ramaña.” ²⁰ Tec enj kêsakinj lau gebe nasêkôc Dawid sêmênj. Ma gêdênj tanj êsêac sêlic tonj propetenja, tanj katunj kainj tenj kêsâ ma Samuel jagêjam gôlinj êsêac nanj, Anôtônê Ñalau gêjam Saulnê lau auc ma katunj kainj tenj kêsâ gêwinj amboac tonanjenj. ²¹ Binj tonanj ñawae gêdênj Saul gêja, tec kêsakinj lau tonj tenj, mago êsêac katunj kainj tenj kêsâ amboac tonanjenj. Ma Saul kêsakinj lau kêtiam kêtû dim têlêac ma êsêac katunj kainj tenj kêsâ gêwinj amboac tonanjenj. ²² Go enj tau gêja Rama jagêô lasê bumata kapôênj, tanj gêc Seku nanj, ma kêtû kênac gebe “Samuel agêc Dawid sêmoa ondoc.” Ñac tenj kêsôm gêdênj enj gebe “Êsêagêc sêmoa Naiot Ramaña.” ²³ Gêdênj tanj Saul kêsêlênj gebe êna Naiot Ramaña nanj, Anôtônê Ñalau gêjam enj auc amboac tonanjenj ma enj kêsêlênj ma geoc binj lasê e jagêô lasê Naiot Ramaña. ²⁴ Go enj kêkwalec nê ñakwê su ma gêmoa Samuel lanjônêmña ma geoc binj lasê amboac tonanj ma gêc ôli ñaôma oc samuc ma gêbêc samuc tonanj. Tec binj tonec kêtû binjalôm gebe “Saul gêmoa gêwinj propete amboac tonanj me.”

20

Jonatan gêjam Dawid sa

¹ Dawid gêc anja Naiot Ramaña gêmu gêmênj ma kêsôm gêdênj Jonatan gebe “Aê gagôm asagenj. Aêñoc keso ondoc. Aê gagôm sec ondoc gêdênj tamam, tec gebe ensenj aê su nec.” ² Jonatan gêjô enj awa gebe “Masianô. Aôm oc ômac êndu atom. Ôlic acgom, tamoc kêsinj gêj kapôênj me saunj, tanj gebe êngôm ña nanj, ñatenj ôkwi gêdênj aê atom. Tamoc ênam binj amboac tonanj auc êndênj aê êtu asagenja. Binj amboac tonanj tenj gêc atom.” ³ Mago Dawid gêjô enj awa gebe “Aôm tamam kêtala kêtû tôj su gebe aôm gôlic aê ñajam, tec taê gêjam gêc taunagenj gebe ‘Jonatan êñô binj tonanj atom, oc êngôm ênê ñalêlôm ñawapac êsa.’ Aê jasôm binjanô êtu Apômtau gêmoa mata jali to aôm gômoe matam jalinja gebe aê kasa panj sêawa.” ⁴ Go Jonatan kêsôm gêdênj Dawid gebe “Binj samob, tanj ôsôm nanj, aê janjôm ñanô êsa êtu aômña.” ⁵ Dawid gêjô enj awa gebe “Elenja ajôn mênjgêô lasê ma aêñoc noc janiñ gêj jawinj kinj taunja. Mago jatenj aôm gebe ôwi aê sinj najasinj jamoa kôm e bêc êtu têlêac ñaêtula. ⁶ Tamam embe êlic aê malocmê go ôsôm gebe ‘Dawid ketenj aê ñanôgenj gebe êlic nê malacmôkê Betlehem gebe nê lau sêkênj da jalaña êtu nêj gôlôacña.’ ⁷ Ma tamam embe êsôm gebe ‘Ñajam’, go nêj sakinjwaga aê jamoa ñajam. Mago embe enj têtac ñandanj, go ôjala gebe ênê binj sec tônê oc êtu tôj. ⁸ Ômoasinj nêj sakinjwaga aê amboac tonanj gebe aôm kômoeatinj poac gêdênj nêj sakinjwaga kôkô Apômtau lanjônêmña. Mago

keso ten embe ênêc aêña, go aôm taôm ônac aê êndu. Gobe ôkên aê jandên tamam êtu asagenña.” ⁹ Jonatan kêsôm gebe “Bin amboac tonan êtap aôm sa atom. Aê embe jajala gebe tamoc êsôm bin êtu tøn gebe enen aôm su, oc aê jakên nawae êndên aôm atom me.” ¹⁰ Go Dawid kêsôm gêdên Jonatan gebe” Tamam embe ênsaic bin aôm, asa oc êkên nawae êndên aê.” ¹¹ Tec Jonatan kêsôm gêdên Dawid gebe “Tana kôm acgom.” Tec êsêagêc sêwiñ tauñ sêja kôm.

¹² Ma Jonatan kêsôm gêdên Dawid gebe “Aê jasôm bin tonac jakô Apômtau, Israelnên Anôtô lanônêmña gebe elenña me nalen ten nacoatu amboac tonac embe jajala tamocnê nalêlôm gebe êlic Dawid najam, go jasakiñ bin êndên aôm êwac. ¹³ Mago en embe taê ênam êtu tøn gebe enen aôm su, ma aê embe jakên puc aôm ma jasakiñ aôm ôec toôlim samucgen atom, go Anôtô enen aê su amboac tonanên. Apômtau êwiñ aôm êtôm gêwiñ tamoc. ¹⁴ Embe jamoa matoc jali êndên tonan, go taem walô aê êtu Apômtauña gebe jamac êndu atom. ¹⁵ Ma ôkoc nêmoasiñ su anga noc gôlôacnên atomanô. Apômtau embe enen Dawidnê najo samob tomalagen su anga nom, ¹⁶ go Jonatannê naê êkac tau su anga Dawidnê gôlôacnên atom. Ma Apômtau êkên najêjô êndên Dawidnê najo.” ¹⁷ Go Jonatan keten Dawid gebe êtôc lêma êtiam êtu nê têtac gêwiñ en nanôña gebe en têtac gêwiñ Dawid amboac têtac gêwiñ tau.

¹⁸ Go Jonatan kêsôm gêdên en gebe “Elen ajôn oc mênêô lasê. Oc sensom aôm gebe malac sawa. ¹⁹ Ma elen nalen oc sensom aôm nanôgen. Êndên tonan aôm ôna gamên, tan kôsiñ taôm gêdên bêc ten su nan, ma ôsiñ taôm ômoa poc toton namuña. ²⁰ Ma aê oc japê sôb têlêac êsêp poc toton namaken janôm amboac japê sokoc. ²¹ Ôkên tanam napep. Aê oc jasakiñ napalê tau ma jasôm gebe ‘Nasom sôb.’ Aê embe jasôm êndên napalê gebe ‘Ôlic sôb kêsêp aômnêm namaken tonacña, ôkoc saman, go ômôên.’ Aê jasôm binnanô êtu Apômtau, tan gêmoa mata jali nanña gebe oc ômoa najam ma gênwapac ten êtap aôm sa atom. ²² Mago embe jasôm êndên napalê tau gebe ‘Ôlic sôb gêc namaken ônê’ nan ôec ôna gebe Apômtau kêsakiñ aôm gebe ôna. ²³ Ma Apômtau oc êmbiñ aêagêc tøn enden tønên êtu bin, tan aêagêc tamasan gêdên tauñ nan.”

²⁴ Amboac tonan Dawid kêsên tau ôkwi gêmoa kom. Ma gêdên tan ajôn mênêô lasê nan, kin gênên sic gebe êniñ gên. ²⁵ Kin gênên nê mala, gênên kêdabiñ sagiñ kêtôm gêgôm-gêgôm. Jonatan gênên kêkanôn en ma Abner gênên kêsi Saulña. Tagen Dawid mala sawa.

²⁶ Mago gêdên bêc tonan Saul kêsôm bin ten atom. En taê gêjam gebe “Bin ten kêtap Dawid sa, tec en kêtú selec atom.” ²⁷ Mago ajôn mênêô lasê nabêc kêtú luagêcña nan Dawid mala sawa kêtiam. Tec Saul kêsôm gêdên latu Jonatan gebe “Kêtú asagenña Isai latu mênên gên gêdên nôgen to galoc atom.” ²⁸ Go Jonatan gêjô Saul awa gebe “Dawid keten aê nanôgen gebe jawi en siñ êna Betlehem ²⁹ ma kêsôm gebe ‘Aê jaten gebe jana gebe aêacma gôlôac sêkên da anga malac. Ma teoc kêjatu aê gebe jawiñ. Amboac tonan embe ôlic aê najam, go ôkên aê jana gebe jalic teoci.’ Kêtú bin tonanña tec en gêmên gênên kinê tebo atom.”

³⁰ Go Saul têtac nandan sec gêdên Jonatan ma kêsôm gêdên en gebe “Awê sec to mockaino nalatu aôm. Aê kajala gebe amagêc Isai latu abiñ taôm tøn, tec gêgôm aôm taôm majam kêsa to kômajec tênam amboac tonanên. ³¹ Êtôm têm samob, tan Isai latu êmoa mata jali anga nom nan, aôm ômoa atom ma nêmoasiñ kinña oc ênêc nanên atom amboac tonanên. Tec ôsakiñ lau gebe sêkoc en dêndên aê sêmên. En êmac êndu.” ³² Go Jonatan gêjô tama Saul awa ma kêsôm gêdên en gebe “En êmac êndu êtu asagenña. En gêgôm asagen keso.” ³³ Tec Saul kêkôtên kêmoasiñ gebe êngun en. Tec Jonatan kêjala gebe tamanê bin kêtú tøn gebe ênac Dawid êndu. ³⁴ Ma Jonatan têtac nandan sec ma gêdi sa anga tebo ma gen gên ten gêdên ajôn mênêô lasê nabêc kêtú luagêcña atom, gebe ênê nalêlôm nawapac kêtú Dawidña gebe tama gêbu en.

³⁵ Gêdênj bêbêcgeŋ Jonatan kêsa kôm gêja kêtôm kêmasaŋ biŋ gêdênj Dawid su ma kêkôc ŋapalê saun teŋ gêwiŋ eŋ. ³⁶ Eŋ kêsôm gêdênj ŋapalê tau gebe “Ôlêti ma onsom sôb, taŋ galoc japê naŋ.” Ŋapalê kêlêti ma eŋ kêpê sôb teŋ kêka lêlêc ŋapalê tau gêja. ³⁷ Ŋapalê jagêô lasê gamêŋ, taŋ Jonatan nê sôb kêsêp naŋ, go Jonatan gêmôêc biŋ kêdaguc ŋapalê tau gebe “Sôb tonan kêka lêlêc aôm gêja ônê.” ³⁸ Jonatan kêkac ŋapalê tau gebe “Ôlêti ŋagaôgeŋ, ônam gamêŋ tôŋ atom.” Amboac tonan ŋapalê kejon sôb sa ma gêmu gêdênj nê ŋatau gêmêŋ. ³⁹ Mago ŋapalê kêjala biŋ samob tonan ŋam atom. Jonatan agêc Dawid taungeŋ sêjala. ⁴⁰ Go Jonatan kêkêŋ nê laukasap gêdênj nê ŋapalê ma kêsôm gêdênj eŋ gebe “Ôkôc ôna malac.” ⁴¹ Gêdênj taŋ ŋapalê gêja naŋ, go Dawid gêdi anga poc toton muŋa mêngeu tau laŋôanô gêdênj nom ma gewec gêdênj eŋ kêtû dim têlêac. Go agêc sêlêsoŋp taun aliŋanô ma têtat taun, ma Dawid kêtaŋ kêlêlêc. ⁴² Go Jonatan kêsôm gêdênj Dawid gebe “Ôêc tobiŋmalôgeŋ ôna. Biŋ taŋ tamoatiŋ tajaŋ Apômtau laŋô naŋ, êtu tôŋ. Apômtau êkô aêagêc ŋasawa ma êkô aêŋoc wakuc to aômnmê wakuc ŋasawa amboac tonanŋeŋ endenj tôŋgeŋ.” Dawid gêdi gêc gêja ma Jonatan gêmu gêja malac.

21

Dawid gêc Saul

¹ Go Dawid jagêô lasê Nob gêdênj Anôtônê dabuŋwaga Ahimelek anga malac Nob. Ahimelek kêpuc Dawid tôŋ-tôŋ to nê ŋalêlôm ŋatutuc ma kêsôm gêdênj eŋ gebe “Aôm taômgeŋ gômôêŋ ma teŋ gêwiŋ aôm atom kêtû agenŋa.” ² Ma Dawid kêsôm gêdênj dabuŋwaga Ahimelek gebe “Kiŋ kêjatu aê biŋ teŋŋa ma kêsôm gêdênj aê gebe ‘Aê jasakiŋ aôm êtu jaen teŋŋa ma jajatu aôm biŋ teŋŋa, mago ŋac teŋ êŋô biŋ tonan ŋawae teŋ atom.’ Amboac tonan gajac noc ŋoc lau gebe sêmêŋ gamêŋ teŋ. ³ Galoc gêŋ teŋ embe ênêc aômŋa amboac polom 5 me gêŋ taniŋŋa ŋagêdô naŋ, ôkêŋ êndênj aê.” ⁴ Mago dabuŋwaga gêjô Dawid awa gebe “Polom ŋaôma teŋ gêc aêŋa atomanô. Polom dênaŋ dabuŋŋageŋ tec gêc. Nêm lau wakuc embe têtû mêtê lauonŋa, go sêniŋ polom tau.” ⁵ Dawid gêjô dabuŋwaga awa gebe “Biŋŋanô, sêjac jao lauo gêdênj aêac bêc ŋagêdô su. Gêdênj taŋ aê gadi naŋ, lau sêjam dabuŋ taun. Ocsalô kôm kain teŋ gêjac aê ŋawae, tec sêjam dabuŋ taun ŋapep sawageŋ.” ⁶ Amboac tonan dabuŋwaga kêkêŋ polom dabuŋ gêdênj eŋ.

21:7–23:29 Saul kêjanda Dawid gêmôa mago Dawid kêbuli Saul auc ma kejon siŋwaga ton teŋ sa. Êsêac sêsap Dawid tôŋ ma sêjac siŋ geŋgeŋ.

24

Dawid taê walô Saul

¹ Saul kêjanda lau Pilisti su ma gêdênj taŋ gêmu gêja nê malac naŋ, êsêac sêjac miŋ gêdênj eŋ gebe Dawid gêmôa gamêŋ sawa Engedi. ² Amboac tonan Saul kêkôc lau siŋ 3,000, taŋ kêjaliŋ êsêac sa anga lau Israel samob nêŋ naŋ, ma jagesom Dawid to nê lau anga pocdênaŋ Noniŋ gêbôm ŋagamêŋ kêsi oc kêpiŋa. ³ Saul jagêô lasê pocgêsuŋ teŋ, taŋ gêc dombanêŋ sapa ŋaintêna ŋamagê naŋ. Eŋ kêsô gêja gebe ênam tau ôkwi. Dawid to nê lau sêsiŋ taun sêŋgôn pocgêsuŋ tonan ŋalêlôm. ⁴ Go Dawidnê lau sêsôm gêdênj eŋ gebe “Galoc bêc tau, taŋ Apômtau kêsôm ŋabiŋ gêdênj aôm naŋ, gebe ‘Ôlic acgom, aê gabe jakêŋ nêm ŋacjo êsêp aôm lêmam gebe ôŋgôm êtôm aôm taêm ênam.’ ” Ma Dawid gêdi jakêsbuŋ Saul nê ŋakwê baliŋ ŋalêsu su kelecgeŋ. ⁵ Su, go Dawidnê ŋalêlôm kepen eŋ kêtû kêsêbuŋ Saulnê ŋakwê baliŋ ŋalêsu gêŋgic. ⁶ Ma eŋ kêsôm gêdênj nê lau gebe “Apômtau ênac jao aê gebe jaŋgôm ŋoc ŋatau, taŋ Apômtau geŋ oso eŋ naŋ, sec ma jakêŋ lemoc êpi eŋ, taŋ kêtû Apômtaunê ŋac geŋ oso eŋŋa.” ⁷ Ma Dawid gêjam saic nê lau ŋa biŋ tonan ma gêlôc gebe êsêac sênac Saul êndu atom. Ma Saul gêdi sa ma gêwi pocgêsuŋ tau siŋ kêsa gêja.

⁸ Ŋasawa saunŋeŋ, go Dawid kêdaguc eŋ kêsa awê gêja amboac tonanŋeŋ ma gêmôêc kêdaguc Saul ma kêsôm gebe “O ŋoc ŋatau kiŋ.” Saul kêkac tau ôkwi ma Dawid gewec

lanjôanô gêdêñ nom ma ketoc Saul sa. ⁹ Ma Dawid kêsôm gêdêñ Saul gebe “Aôm kôkêñ tanjam lau, tanj sêsôm gebe ‘Dawid gebe ensey aôm su’ nanj, nêñ binj kêtû agenña. ¹⁰ Bêc tonec aôm taôm gôlic ña matamanô gebe Apômtau kêkêñ aôm kôsêp aê lemoc anja pocgêsunj. Ma lau ñagêdô sêsôm gêdêñ aê gebe janac aôm êndu. Mago aê gagôm atom. Aê kasôm gebe aê oc jakêñ lemoc êpi ñoc ñatau atom gebe Apômtau genj oso enj. ¹¹ O tamoc, ôlic nêñ ñakwê baliñ ñalêsu, tec gêc aê lemoc nec. Aê kasêbuñ ñakwê baliñ ñalêsu tonec su, mago gajac aôm êndu atom. Tonañ êkêñ puc aôm ma aôm ôjala gebe aê taêc gêjam binj sec tenj atom ma binj jali tauc sa êndêñ aômña gêc ñoc ñalêlôm atom. Aê gagôm sec gêdêñ aôm atom, mago aôm kôjanda aê gebe ônac aê êndu. ¹² Apômtau êmêtôc aêagêcnêñ binj. Apômtau êkêñ ñagêjô êndêñ aôm êjô aê su. Mago aê lemoc êmoasac aôm atom. ¹³ Êtôm binjgôlinj lanjgwa kêsôm gebe ‘Ñac alôb-alôb êngôm gêñ alôb-alôb’, mago aêñoc lemoc êmoasac aôm atom. ¹⁴ Israelnêñ kinj gêmêñ kêtû asaña. Kôjanda asa. Kôjanda kêam ñamatê tenj me. Me kôjanda tec tenj me. ¹⁵ Amboac tonañ Apômtau êtu ñacmêtôc ma êmêtôc binj, tanj gêc aêagêc ñasawa. Enj êtuc kêninj aêñoc ñam ma ênam aê kêsi anja aôm lêmam.”

¹⁶ Dawid kêsôm binj tonañ gêdêñ Saul su, go Saul kasôm gebe “O latuc Dawid, aôm awam tonañ me.” Ma Saul gêu tanjiboa lasê ma kêtanj. ¹⁷ Ma kasôm gêdêñ Dawid gebe” Aôm gôgôm jagêdêñ kêlêlêc aê. Gebe aê kakêñ sec gêdêñ aôm, mago aôm kôkêñ moasinj gêjô su. ¹⁸ Ocsalô tonec Apômtau kêkêñ aê kasêp aôm lêmam, mago gôjac aê êndu atom. Tec gêwa aôm sa gebe kômoasinj aê ñanô. ¹⁹ Ñac tenj embe êtap nê ñacjo sa oc awi enj sinj êc toôli samucgenj ana me. Amboac tonañ Apômtau êmoasinj aôm êjô gêñ, tanj ocsalô tonec gôgôm gêdêñ aê nanj. ²⁰ Ma galoc ôlic acgom, aê kajala gebe aôm oc ôtu kinj ma Israelnêñ gôlinj kinj tonañ êsêp aôm lêmam ñalêlôm. ²¹ Amboac tonañ ôtôc lêmam ôkô Apômtau lanjônêñ gebe embe jamac êndu su, go onsenj ñoc wakuc su atom ma ômbunj ñoc ñaê su anja tamocnê gôlôac nêñ atom. ²² Ma Dawid kêtôc lêma gêdêñ Saul. Go Saul gêmu gêja nê malac ma Dawid to nê lau sêpi malac ñajanja sêja.

25

Samuel gêmac êndu

¹ Gêdêñ tonañ Samuel gêmac êndu. Ma lau Israel samob sêkac tauñ sa ma têtanj tanjiboa kêtû enña, go sêsunj enj anja taunê andu anja Rama.

25:1b–27:12 Dawid gêjam Abigail. Enj awê lanjôêjam ma awê tokauc ñagaô. Saul kêjanda Dawid gêmoa. Dawid kêkêñ sec gêjô sec atom, enj taê walô Saul kêtiam. Su, go gêja lau Pilisti nêñ gamêñ ma gêjam sakinj êsêacnêñ kinj tenj.

28

Saul agêc awê, tanj kêtû kênac lau katuñ

¹ Gêdêñ ñasawa tonañ lau Pilisti sêkalem nêñ sinjwaga samob sêpi tagenj sebe sênac sinj êndêñ lau Israel. Ma nêñ kinj Akis kêsôm gêdêñ Dawid gebe “Aôm kôjala gebe aôm to nêñ lau oc anac sinj awinj aê.” ² Dawid kêsôm gêdêñ Akis gebe “Ñajam, aôm oc ôlic gêñ, tanj nêñ sakinjwaga ocgo êngôm nanj.” Ma Akis kêsôm gêdêñ Dawid gebe “Ñajam, aê gabe jakêñ aôm ôtu aê taucñoc sinjwaga ejop aê endenj tôngênña.”

³ Gêdêñ ñasawa tonañ Samuel gêmac êndu su ma lau Israel samob têtanj tanjiboa kêtû enña ma sêsunj enj anja taunê malac Rama. Ma Saul kêtinj lau, tanj sêkalem ñacmatê katuñ to lau mectomanña nanj, su anja lau Israelnêñ gamêñ. ⁴ Lau Pilisti sêkac tauñ sa mênjê nêñ becobo kêkô Sunem, ma Saul kêkac lau Israel samob sa sê nêñ becobo kêkô gamêñ ñabau Gilboa. ⁵ Gêdêñ tanj Saul gêlic lau Pilisti nêñ sinjwaga taêsam nanj, enj kêtêc tau ñasec ma nê ñalêlôm ñatutuc ñanô. ⁶ Go Saul kêtû kênac Apômtau, mago Apômtau gêjô enj awa ña mê me kapoac me propete awenj atom. ⁷ Amboac tonañ Saul kêsôm gêdêñ nê sakinjwaga gebe “Ansom awê tenj, tanj êtôm gebe êtu kênac ñacmatê katuñ nanj. Aê gabe najatu kênac

en.” Ma nê sakinwaga sêjô en awa gebe “Awê tenj gêmoa Endor, tanj kêtôm gebe êtu kênac ñacmatê katun nanj.”

⁸ Tec Saul kêsô ñakwê ñaôma tenj gêjam lau ñaôma lanjôn ma nê ñac luagêc sêwiñ en sêja. Êsêac jasêô lasê dêdên awê tau gêdên gêbêc ma Saul kêsôm gebe “Ôkalem ñacmatê katun êtu aêña. Ma ômôêc ñac, tanj aê jasad êndên aôm nanj, nê katu êmên.” ⁹ Mago awê tau gêjô en awa gebe “Aôm taôm kôjala gên, tanj Saul gêgôm nanj. Enj kêtin lau, tanj sêkalem ñacmatê katun to lau mectomanj su anja gamên tonec. Aôm gobe ôwa lakô aê gebe onsenj aê su kêtû asagenja.” ¹⁰ Mago Saul kêtôc lêma ma kêsôm gebe “Aê jasôm binjanôgenj jakô Apômtau mata jali lanjônêmña gebe aôm ôwê binj tonanj ñakainj atom.” ¹¹ Go awê tau kêtû kênac gebe “Jakalem asa êmên êtu aôm ña.” Ma Saul gêjô en awa gebe “Ôkalem Samuel êmên.” ¹² Gêdên tanj awê tau gêlic Samuel nanj, enj kêwakic ma kêsôm gêdên Saul gebe “Aôm Saul tau. Kôsau aê kêtû asagenja.” ¹³ Tec kinj kêsôm gêdên enj gebe “Ôtêc taôm atom. Gôlic asagenj.” Awê tau gêjô Saul awa gebe “Aê galic ñalau tenj kêpi anja nom ñalêlôm gêmên.” ¹⁴ Saul kêtû kênac gebe “Ñalanjô kêtôm asagenj.” Awê gêjô en awa gebe “Ñamalacanô tenj tec kêpi gêmên ma ñakwê baliñ kêkwa enj auc.” Go Saul kêjala gebe Samuel tau tônê, tec gewec lanjônê gêdên nom ma ketoc enj sa.

¹⁵ Go Samuel kêsôm gêdên Saul gebe “Aôm kôlêsôn aê ma gômôêc aê gamu kapi gamên kêtû asagenja.” Saul gêjô en awa gebe “Aê kêpô lêna tau ñanôgenj. Lau Pilisti sêjac sinj gêdên aê ma Anôtô gêbuc dêmôê aê ma gêjô aê aoc kêtiam atom. Enj kêkênj propete seoc binj lasê me gêsuj mê tenj gêdên aê atom. Tec aê kakalem aôm gebe ôsôm gên, tanj janjôm nanj, êndên aê.” ¹⁶ Samuel kêsôm gebe “Apômtau kêgaminj tau gêdên aôm to kêtû nêm ñacjo su ma aôm kôtu kênac aê kêtû asagenja. ¹⁷ Apômtau gêgôm binj, tanj kasôm lasê kêsa aê aoc nanj, ñanô kêsa kêpi aôm. Enj kêkac gôlinj kinja su anja aôm lêmam ma kêkênj kêpi ñac wacbanj aômña Dawid. ¹⁸ Aôm tanjam wamu gêdên Apômtau awa atom ma gôgôm ênê têtac ñandanj gêdên lau Amalek ñanô kêsa atom, tec galoc Apômtau gêgôm gên tonanj gêdên aôm. ¹⁹ Ma Apômtau êkênj aôm taômgenj ôsêp lau Pilisti lemenj atom, êkênj lau Israel samob sêwiñ. Ma êndên elenja aôm to latômi oc mênjamo awiñ aê ma Apômtau oc êkênj Israelnênj sinjwaga sêsêp lau Pilisti lemenj amboac tonanjenj.”

²⁰ Saul gênjô Samuelnê binj tonanj e nê katu kelendec ma enj gêu tau gêc nom. Enj ôliwalô gêjana gebe genj genj atom bêc samuc tenj to gêbêc samuc tenj. ²¹ Go awê tau gêdên Saul gêja e gêlic enj kêsabigenj gêc, tec kêsôm gêdên enj gebe “Nêm sakinwagao aê kakênj tanjoc aôm nêm binj. Ma gajac môkêc tauc gebe janaña, tec kasô nêm binj ñalabu. ²² Galoc ôkênj tanjam nêm sakinwagao aê. Ôlôc go jakênj gên taniñña ñagec êndên aôm ôniñ têkwam saki êsa gebe ôsêlênj.” ²³ Mago enj gedec ma kêsôm gebe “Masi, aê janiñ gên atom.” Tec ênê sakinwaga jasêwiñ awê tau ma sêkac enj e kêkênj tanja nênj binj, go gêdi anja nom mênjênjôn mê. ²⁴ Awê tau kêkôc bulimakao ñalatu tanjenj tenj, tanj kêkô nê andu nanj, ma gêjac êndu ma kêsa. Go kêkôc polom matac mênjêgamuc ma kêpac polom ñalucgenj ²⁵ mênjêkêkênj gêdên Saul to nê sakinwaga. Senj gên su, go ac sêdi ma jasêc sêja gêdên gêbêc tonanj.

29:1–30:31 Lau Pilisti nêj laumata sinjwaganja sedec gebe Dawid tonê lau sênac sinj êndên lau Israel sêwiñ êsêac. Tec Dawid gêmu gêja malac Siklag ma kêtap sa gebe lau Amalek sêjac sinj gêdên malac tau su. Kêtû tonanña enj kêjanda êsêac e kêku êsêac tulu.

31

Saul to latui sêmac êndu

¹ Lau Pilisti sêjac sinj gêdên lau Israel ma sêjam lau Israel êlinj-êlinj to sêjac taêsam êndu sêc lôc Gilboa. ² Lau Pilisti sêjanda Saul to nê latui e sêjac Saul latui Jonatan agêc Abinadab ma Malkisua êndu. ³ Ma ñacjo sêgi Saul auc e lau talamña sêpê enj ña sôb. ⁴ Amboac tonanj enj kêsôm gêdên ñac wakuc, tanj gêôc ênê laukasap nanj, gebe “Ômbuc nêm sinj sa ma ôñgunj aê êndu gebe lau samuc tonanj mênjênac aê êndu ma sêsu aê susu atom.” Mago ñac tau gedec

gebe enj kêtêc tau ñanô. Go Saul kêtêc tau nê sinj ma gêu tau kêsêp. ⁵ Gêdên tañ nê ñac-gêôc-ênê-laukasapwaga gêlic Saul gêmac êndu nañ, enj tau jagêgunj tau ma gêmac êndu gêwinj Saul. ⁶ Amboac tonañ Saul gêmac êndu to nê latui têtêac ma nê ñac-gêôc-ênê-laukasapwaga to nê lau samob sêmac êndu gêdên bêc tagenj tonañ. ⁷ Lau Israel, tañ sêngônj gaboanj Jesrel ñamakenj to bu Jordan ñagamênj oc kêpiña nañ, sêlic Israelnênj sinjwaga sêc êlinj-êlinj ma sêjac Saul to latui êndu, tec êsêac sêwi nêj malac sinj ma sêc su amboac tonanjenj. Ma lau Pilisti mênjsêngônj êsêacnênj malac tau.

⁸ Ñagelenj lau Pilisti sebe sêjanjo ñacmatê nêj gênj sinja su ma têtap Saul to nê latui têtêac nêj ñawêlêlanj sa sêc lôc Gilboa. ⁹ Êsêac dêdim Saul gêsutêkwa gêngic ma sêjanjo ênê laukasap su, go sêsakiñ lau jaenj sêjac laoc Pilisti nêj gamênj samucgenj gebe sêsôm ñawae ñajam tonañ lasê êndênj nêj anôtôi to lau sênô. ¹⁰ Êsêac tetoc Saulnê laukasap gêc anôtôo jaba Astarot nê lôm dabunj ma sêjac ênê ñawêlêlanj tôj genkalenj malac Betsan ñatunbôm. ¹¹ Ma gêdên lau Jabes-Gilead sênô biñ, tañ lau Pilisti sêgôm gêdên Saul nañ ñawae ¹² êsêacnênj lau ñaclai samob dêdi ma sêsêlênj gêdênj gêbêc jasêkôc Saul to nê latui nêj ñawêlêlanj su anja Betsan ñatunbôm ma sêkôc sêmênj malac Jabes, go sêkênj ja genj. ¹³ Ma sêkôc êsêacnênj ñatêkwa jasêsunj enj gêc ka kamem anja Jabes ñalabu ma sêjam dabunj mo bêc 7.

Samuelnê Buku Kêtu Luagêcña

Samuelnê Buku Kêtu Luagêcña gêjac têku min, tañ kêsêp buku namataña. Dawid kêtu kiñ ma gêjam gôlin gamên Judana gêmuñ (môkêlatu 1-4) e kêtu lau Israel samob nêñ kiñ (môkêlatu 5-24). Dawid gêjac siñ gêdên nê ñacjo gebe êngôm nê gamên kiñña esewec. Ênê ñacjo ñamaken sêmoa lau Israel ñalêlôm, ñamaken sêmoa gamên ñamagêña. Buku tonec gêjac min Dawidnê siñ tonan ñabiñ, mago buku tau gêwa Dawidnê biñ ñagêdô sa gêwiñ. En ñac gêdên, tañ kêkên gêwiñ Anôtô ma gêjam sakiñ en tonê ñalêlôm samucgen. Nê lau têtac gêwiñ en ma tetoc en sa. Mago buku tonec gêsan Dawidnê biñ, tañ kêlênsôn to kêkên wapac en nan, auc atom amboac tonanjen Kêsêp ñasawa en têtac ñandan to têtac ñakalac ma ketoc tau sa. Tagen gêdên tañ Anôtônê propete Natan kêtôc ênê sec gêdên en nan, en geoc nê keso lasê ma kêsô Apômtaunê mêtôc ñalabu.

Lau Israel sê taên ênê lên to kôm ñanô e kêtu ñamu gêdên tañ gêñwapac kêkônin êsêac nan, êsêac sêkên maten kiñ ten, tañ êsa anga Dawidnê gôlôacnên ma êtôm en tau. Êsêac taên kêka Dawidnê latu ten.

Dawid gêjô Saul gêmac êndu ñawae

¹ Saul gêmac êndu su ma Dawid kêku lau Amalek tulu. En gêmu gêmên mênngêmoa Siklag bêc luagêc. ² Ma gêdên bêc kêtu têtêacña ñac ten mênngêo lasê anga Saulnê siñwaga nêñ tonê ñakwê gêngic ma kekop gi en môkêapac. Gêdên tañ en gêo lasê gêdên Dawid nan, ñac tau gêu tau gêc nom ma ketoc en sa. ³ Dawid kêtu kênac en gebe “Gômôên anga ondoc.” Tec en gêjô ênê biñ gebe “Aê gaêc anga Israelnên siñwaga nêñ, tec gamên.” ⁴ Ma Dawid kêsôm gêdên en gebe “Biñ amboac ondoc. Ôsômman.” Ma en kêsôm gêdên Dawid gebe “Siñwaga sêc su anga siñmala ma ñacjo sêjac taêsam êndu. Saul agêc latu Jonatan sêmac êndu amboac tonanjen.” ⁵ Go Dawid kêtu kênac ñac matac tau, tañ kêkôc ñawae gêmên nan gebe “Saul agêc Jonatan sêmac êndu ñawae kêtap aôm sa ñalên amboac ondoc.” ⁶ Ñac matac gêjô ênê biñ gebe “Aê tauc gamoa lôc Gilboa gamoa ma galic Saul gesen gun tau tôn ña nê kêm kêkô ma ñacjonên kareta to lau, tañ sênngôn hos ñaô nan, sêkapiñ en sa. ⁷ Gêdên tañ en kêkac tau ôkwi nan, gêlic aê ma gêmôêc aê. Aê gajô en awa gebe ‘Aê tec gamoa.’ ⁸ En kêtu kênac aê gebe ‘Aôm asa.’ Ma aê gajô en awa gebe ‘Aê ñac Amalek ten.’ ⁹ Go en kêsôm gêdên aê gebe ‘Ômôên ma ônac aê êndu. Matocanô kêtu talô su, tagen matoc jali gamoa.’ ¹⁰ Amboac tonan aê katu gasuc en jagajac en tomatêgen gebe aê kajala gebe en oc êmoa atom. Go aê kakôc sunsun kiñña su anga môkêapac ma joc anga lêmadambê tec kajon gadên aôm, ñoc apômtau gamên.”

¹¹ Go Dawid lêma kêsêp nê ñakwê ma kêkac gêngic ma lau samob, tañ sêmoa sêwiñ en nan, sêgôm amboac tonanjen. ¹² Ma sêpuc tanjiboa sa ma têtan to sêjam dabun mo e oc jakêsêp kêtu Saul agêc nê latu Jonatan ma Apômtaunê lau Israel, tañ siñ gesen êsêac su nanña. ¹³ Ma Dawid kêsôm gêdên ñac matac, tañ kêkôc ñawae gêmên nan gebe “Aôm anga ondoc.” Ma en gêjô en awa gebe “Ñac jaba Amalek ten latu aê, mago gamoa nêm gamên.” ¹⁴ Go Dawid kêsôm gêdên en gebe “Amboac ondoc tec kôtêc taôm atom ma lêmam kêpi Apômtaunê ñac, tañ gen oso en nan, ma gôjac en êndu.” ¹⁵ Go Dawid gêmôêc lau matac nêñ ñac ten gêmên ma kêsôm gebe “Ôna, ônac en êndu.” Amboac tonan en jagêjac ñac Amalekña tonan e gêmac êndu. ¹⁶ Dawid kêsôm gêdên en gebe “Nêm dec êpi aôm taôm gebe aôm taôm kôkic nêm biñ ña taôm awamsun gêdên tañ kôsôm gebe ‘Aê gajac Apômtaunê ñac, tañ gen oso en nan êndu nan.’ ”

Dawid kêtan tanjiboa kêtu Saul agêc Jonatanña

17 Go Dawid gêga wê tanjiboan̄a tonec kêpi Saul agêc latu Jonatan 18 ma kêjatu gebe têndôn̄ wê tau êndên̄ lau Juda ma teto kêsêp̄ Jasarnê buku.

19 “Ojae Israel, sêjac nê m waem êndu gêc nê m lôc n̄aô.
Ojae, nê m sin̄sêlêc n̄actêkwa sêjan̄agoc.

20 Asôm lasê an̄ga Gat atom
ma anac min̄ an̄ga Askalon n̄amalac̄lun̄ atom
gebe lauo Pïlisti têt̄u samuc atom
ma lau samuc latun̄io sênam lasê atom.

21 “Amac lôc Gilboa, manin̄ to kom
êpi amac atom, atu gamên̄ gasan̄.
Gebe sesen̄ sin̄sêlêcnê lautuc n̄adabuñ su
ma sen̄ oso Saulnê lautuc n̄a niptêkwi kêtiam atom.

22 “Jonatannê sôb keso n̄acjo atomanô
ma Saulnê sin̄ gêjam kôm n̄aôma atom.
Gêjac lau sin̄sêlêc popoc
ma gesen̄ n̄acjo su.

23 “Saul agêc Jonatan têt̄tac gêwin̄ taun̄ to sêlic taun̄ n̄ajam
sêmoa maten̄ jali sêwin̄ taun̄ ma sêmac êndu sêwin̄ taun̄ amboac tonan̄gen̄.
Sêlêti n̄agaô kêlêlêc momboan̄ gêlôb
ma nê n̄ n̄aclai kêlêlêc lewe nê n̄ su.

24 “O amac Israel latun̄io, atan̄ êtu Sauln̄a
gebe en̄ kêkên̄ n̄akwê asôsamuc n̄ajam-n̄ajam gêdên̄ amac ma kêkên̄ gêlôn̄ gold gen̄ kalen̄
nê m n̄akwê.

25 “Ojae, lau n̄actêkwa sêjan̄a an̄ga sin̄ n̄alêlôm.
Sêjac Jonatan êndu tomatêgen̄ gêc lôc n̄aô.

26 “O teocenec Jonatan, atêc gêmô aê kêt̄u aôm̄n̄a.
Ojae, n̄oc gênenec.
Nê m têt̄tac gêwin̄ aên̄a kêmoasin̄ aê n̄anôgen̄
kêlêlêc lauo têt̄tac gêwin̄ aên̄a su.

27 “Ojae, sin̄ gesen̄ lau n̄actêkwa su ma nê n̄ laukasap gêjan̄a.”

2

Dawid kêt̄u kin̄ Judan̄a

1 Tonañ su, go Dawid kêt̄u kênac Apôm̄tau gebe “Aê oc Japi najan̄gôn̄ malac Judan̄a ten̄ me masi.” Apôm̄tau gêjô ênê bin̄ gebe “Ôna.” Dawid kêt̄u kênac kêtiam gebe “Jana malac ondoc.” Ma Apôm̄tau gêjô en̄ awa gebe “Ôna Hebron.” 2 Amboac tonañ Dawid gêwin̄ nê awêlagêc Ahinoam an̄ga Jesrel agêc Nabalnê awêtuc Abigail an̄ga Karmel jakêpi Hebron. 3 Dawid kêkôc lau, tan̄ sêmoa sêwin̄ en̄ nan̄, to nê n̄ gôlôac sêwin̄ jasên̄gôn̄ malac Hebron n̄agamên̄ n̄agêdô. 4 Go n̄acwaga Judan̄a sêmên̄ ma sen̄ oso Dawid kêt̄u gôlôac Judan̄a nê n̄ kin̄ an̄ga tonañ.

Nawae gêdên̄ Dawid gêmên̄ gebe lau Jabes-Gilead sêsun̄ Saul su. 5 Tec Dawid kêsakin̄ bin̄ tonec gêdên̄ êsêac gebe “Apôm̄tau ênam mec amac gebe têt̄tac gêwin̄ nê m n̄atau Saul amboac tonañ ma asun̄ en̄. 6 Apôm̄tau êtôc nê têt̄tac gêwin̄ ten̄gen̄n̄a êndên̄ amac to taê

walô amac ma aê gabe jamoasiñ amac amboac tonanğen êjô gêñ, tañ amac agôm nañ. ⁷ Ma galoc têmtac êpa su ma awa taôm sa amboac ñacgen. Gebe nêñ natau Saul gêmác êndu su ma lau Juda señ oso aê gebe jatu êsêacnêñ kiñ.”

2:8–4:12 Saulnê siñwaganêñ kasêga Abner kêkêñ Saul latu Isboset kêtú kiñ anğa gamêñ gêmu kêpiña. Siñ kêsa ma lau Israel nêñ gôlôacmôkê, tañ sêñgôn gamêñ gêmu kêpiña to êsêac, tañ sêñgôn gamêñ gêmu kêsêpña nañ, sêjac tauñ. Siñ gesen Abner agêc Isboset su, tec Dawid kêtú gamêñ samucgen ñakiñ En gêbiñ gamêñ Israelña to gamêñ Judaña tôn sêpi tagen.

5

Sêkêñ Dawid kêtú Israel samob nêñ kiñ

¹ Go Israelnêñ gôlôacmôkê samob sêô lasê gadêñ Dawid anğa Hebron ma sêsôm gêdêñ en gebe “Aêacma ñatê ñagêdô aôm. ² Gêmuñña gêdêñ tañ Saul kêtú kiñ nañ, aôm gôwê lau Israel kêtú siñña sêja ma kôkôc êsêac sêmu sêmêñ kêtiam. Ma Apômtau kêsôm gêdêñ aôm gebe ‘Aôm oc ôtu aêñoc lau Israelnêñ gejobwaga ma ôtu êsêacnêñ gôliñwaga.’” ³ Go lau Israelnêñ kasêga samob sêô lasê gêdêñ kiñ anğa Hebron ma kiñ Dawid kêmoatiñ poac gêwiñ êsêac anğa Hebron semoa Apômtau lañônem, go señ oso Dawid kêtú kiñ Israelña gêwiñ. ⁴ Dawidnê jala kêtú 30 ma kêtú kiñ. Ma en gêjam gôliñ êsêac jala 40. ⁵ En kêtú kiñ Judaña anğa Hebron kêtôm jala 7 ma ajôn 6 ma anğa Jerusalem en kêtú Israel to Juda samobnêñ kiñ kêtôm jala 33.

Dawid kêku Jerusalem tulu

⁶ Kiñ to nê lausiñ sêja Jerusalem gebe sêñac lau Jebus, tañ têtú malac natau nañ. Êsêac sêsôm geden Dawid gebe “Aôm ôsô tonec ômôêñ atomanô, lau matenpec to puliñ oc sêkô aôm auc.” Biñ tonanğam gebe Dawid oc êku malac tulu atomanô. ⁷ Mago Dawid kêku malac totuñbôm ñajaña tulu, tec sêsam malac tau gebe Dawidnê malac. ⁸ Gêdêñ bêc tonanğ Dawid kêsôm gebe “Ñac tañ êsêli êsô gasuc buña naênac lau Jebus ma ensen lau puliñ to matenpec Dawid gedec ñanôgen nañ su, go êtu ñac ñamataña.” Kêtú tonanğña sêsôm biñ tonec sêmoa gebe “Matenpec to puliñ oc sêsô Apômtaunê andu atom.” ⁹ Dawid gêñgôn malac totuñbôm ñajaña tau ma kêsam gamêñ tau gebe Dawidnê malac. En kêkwê malac tau kêgigen gêjam m anğa Milo ma kêsô gêja. ¹⁰ Amboac tonanğ Dawidnê ñaclai kêpi ec-kêpi ec gebe Apômtau lausiñ undambêña nêñ Anôtô gêmoa gêwiñ en.

Kiñ Hiram ketoc Dawid sa

¹¹ Lau Tirus nêñ kiñ Hiram kêsakiñ lau jaenğña gêdêñ Dawid. En kêsakiñ kaseda to kamunda ma sêsap-pocwaga ma sêkwê Dawidnê andu. ¹² Tec Dawid kêjala gebe Apômtau kêkêñ en kêtú kiñ Israelña biññanôgen-ma ketoc ênê gôliñ kiñña sa kêtú ênê lau Israelña.

Dawidnê latuio to ñac, tañ tenenji sêkôc êsêac anğa Jerusalem nañ

¹³ Gêdêñ tañ Dawid gêwi Hebron siñ jagêñgôn Jerusalem nañ, en gêjam lauo ñagêdô mênşewiñ, tec sêkôc ênê latuio to ñac ñagêdô. ¹⁴ Latui tañ tenenji sêkôc anğa Jerusalem nañ, nêñ ñaê tonec Samua agêc Soba ma Natan agêc Salomo ¹⁵ ma Ibkar agêc Elisua ma Nepeg agêc Japia ¹⁶ ma Elisama agêc Eliada ma Elipelet.

Dawid kêku lau Pilisti tulu

¹⁷ Gêdêñ tañ lau Pilisti sêñô gebe señ oso Dawid kêtú kiñ Israelña nañ, lau Pilisti samob sêwê sêpi sêja gebe sêkôc Dawid tôn. Mago Dawid gêñô biñ tau ñawae ma kêsêp jagêñgôn malac totuñbôm ñajaña tau. ¹⁸ Lau Pilisti sêô lasê gaboanğ Repaim ma sêñgôn gamêñ aucgen. ¹⁹ Go Dawid kêtú kêñac Apômtau ma kêsôm gebe “Aê oc japi jandêñ lau Pilisti jana ma aôm ôkêñ êsêac sêsêp aê lemoc me masi.” Ma Apômtau gêjô en awa gebe “Aec, ôpi ôna, gebe aê oc jakêñ lau Pilisti sêsêp aôm lêmam biññanôgen.” ²⁰ Amboac tonanğ Dawid gêô lasê Bal-Perasim ma kêku êsêac tulu anğa tonanğ. Go en kêsôm gebe “Apômtau gêjac

ņoc ņacjo gẽmuņ aẽ amboac bu kẽsap lẽndaņ.” Kẽtu tonanņa sẽsam gamẽņ tonanņ gebe Bal-Perasim (Apõmtau kẽku tulu). ²¹ Lau Pilisti sẽwi nẽņ anõtõi gwam siņ sẽc tonanņ ma Dawid to nẽ lau sẽkõc sa ma sẽc sẽja.

²² Go lau Pilisti sẽpi jasẽo lasẽ gaboanņ Repaim kẽtiam ma sẽņgõņ sẽjam gamẽņ aucgeņ. ²³ Gẽdẽņ taņ Dawid kẽtu kẽnac Apõmtau kẽtiam naņ, Apõmtau gẽjõ eņ awa gebe “Õpi õna atom. Õmbuc õmoa ẽsẽac dẽmõẽņmuņagenņ ma õnac ẽsẽac anņa gamẽņ, taņ kẽkanõņ ka mõsẽ kẽkõ naņ. ²⁴ Ma embe õņõ lau sẽsẽlẽņ ņakicsẽa anņa ka lõlõcņa, go õlẽti gebe ẽndẽņ tonanņ Apõmtau ẽsẽlẽņ ẽmuņ aõm gebe ẽnac Pilisti nẽņ lausiņ.” ²⁵ Dawid gẽgõm kẽtõm Apõmtau kẽjatu eņ ma gẽjac lau Pilisti anņa Geba e gẽdẽņ Geser.

6

Dawid kẽkõc poac ņakatapa gẽmẽņ Jerusalem

¹ Tonanņ su, go Dawid kẽkac Israelnẽņ laumata siņņa 30,000 sa kẽtiam. ² Dawid gẽdi gawiņ lau samob tonanņ gẽja malac Bal-Juda gebe ẽkõc Anõtõnẽ poac ņakatapa, taņ sẽsam lausiņ undambẽņa nẽņ Apõmtau, taņ gẽņgõņ kerub ņaõ naņ, nẽ ņaẽ kẽpi naņ. ³ Ẽsẽac tetoc Anõtõnẽ poac ņakatapa kẽkõ kareta wakuc teņ ņaõ ma sẽkõc sẽsa anņa Abinadabnẽ andu, taņ kẽkõ gamẽņ ņabau naņ, ma Abinadab latuagẽc Usa agẽc Ahio sẽjam gõliņ kareta tau. ⁴ Usa kẽsẽlẽņ gẽwiņ poac ņakatapa ma Ahio kẽsẽlẽņ gẽmuņ. ⁵ Dawid to lau Israel samob tẽtẽ wẽ toõliņ walõgeņ sẽmuņ Apõmtau ma sẽjam wẽ ma sẽjac gẽņ wẽņa togam ma sekolonņ gegob ma sẽjac dauc ma õņ.

⁶ Gẽdẽņ taņ ẽsẽac jasẽo lasẽ Nakonnẽ sẽka polom ņamala naņ, bulimakao sẽka selelec, tec Usa kẽmẽtõc lẽma jakẽpuc Anõtõnẽ poac ņakatapa tõņ. ⁷ Go Apõmtau tẽtac ņandaņ gẽdẽņ Usa ma gẽjac eņ gebe kẽmẽtõc lẽma gẽdẽņ Apõmtaunẽ poac ņakatapa. ⁸ Dawid tẽtac ņandaņ kẽtu Apõmtau kẽkac Usa su amboac tonanņeņ, tec sẽsam gamẽņ tau gebe Peres-Usa e mẽņgẽdẽņ galoc. ⁹ Gẽdẽņ bẽc tonanņ Dawid kẽtẽc Apõmtau ma kẽsõm gebe “Apõmtaunẽ poac ņakatapa ẽndẽņ aẽ ẽmẽņ amboac ondoc.” ¹⁰ Tec Dawid gedec gebe Apõmtaunẽ poac ņakatapa ẽna ẽnẽ malac, ma kẽkõc katapa tau kẽsõ Obed-Edom anņa malac Gat nẽ andu gẽja. ¹¹ Amboac tonanņ Apõmtaunẽ poac ņakatapa kẽkõ Obed-Edom nẽ andu anņa malac Gat kẽtõm alõņ tẽlẽac. Ma Apõmtau gẽjam mec Obed-Edom to nẽ gõlõac samucgeņ.

¹² Ma ẽsẽac sẽsõm ņawae gẽdẽņ kiņ Dawid ma sẽsõm gebe “Apõmtau gẽjam mec Obed-Edom nẽ gõlõac to nẽ gẽņ samob kẽtu Anõtõnẽ poac ņakatapaņa”, tec Dawid gẽja jakẽkõc Anõtõnẽ poac ņakatapa totẽtac ņajamgeņ anņa Obed-Edom nẽ andu gẽmẽņ taunẽ malac. ¹³ Gẽdẽņ taņ lau sẽbalaņ katapa sa ma sẽu eņkain sẽsẽlẽņ kẽtu dim 6 naņ, Dawid kẽkẽņ bulimakao kapoac teņ ma domba toņalẽsi teņ kẽtu da. ¹⁴ Ma Dawid kẽtẽ wẽ to nẽ ņalẽlõm samucgeņ gẽmuņ Apõmtau. Eņ kẽjandiņ obo dabuņgeņ. ¹⁵ Dawid to lau Israel samob sẽkõc Apõmtaunẽ poac ņakatapa sẽmẽņ ņalẽņ amboac tonanņ sẽjam lasẽ to sẽjac dauc kẽtaņ toõndugeņ.

¹⁶ Gẽdẽņ taņ Apõmtaunẽ poac ņakatapa mẽņgẽo lasẽ Dawidnẽ malac naņ, Saul latuo Mikal gẽjam tuc kẽsa katam sauņ ma gẽlic kiņ Dawid kẽtẽ wẽ gẽboanņ-gẽboanņ gẽmuņ Apõmtau, tec eņ kẽpẽc gẽdõ eņ gẽc lẽlõmgeņ. ¹⁷ Sẽkõc Apõmtau nẽ poac ņakatapa mẽņsẽsõ becobo, taņ Dawid gẽ naņ, ma tetoc kakõ ņamala. Ma Dawid kẽkẽņ daja to dawama gẽdẽņ Apõmtau. ¹⁸ Kẽkẽņ daja to dawama tonanņ su acgom, go gẽjam mec lau gẽjam Apõmtau, lausiņ undambẽņa nẽņ Anõtõ laņõ, ¹⁹ gocgo kẽsõm ņabiņ ma sẽjac sam polom teņ ma bõc ņagẽdõ teņ ma polom ņakana teņ gẽdẽņ lau Israel nẽņ lauo to ņac kẽtõmgeņ. Su, go lau samob sec ẽliņ-ẽliņ sẽmu sẽja nẽņ gamẽņ kẽtiam.

²⁰ Dawid gẽmu gẽja nẽ andu amboac tonanņeņ gebe ẽnam mec nẽ gõlõac. Go Saul latuo Mikal kapuc eņ tõņ-tõņ ma kẽsõm gebe “Ocsalõ tonec Israelnẽņ kiņ kẽwaka tau sa ņajamanõ. Eņ kẽsẽlẽņ toõli ņaõmageņ gẽmoa nẽ sakiņwaganẽņ sakiņwagao ņalẽlõm tomaja gẽbacgeņ kẽtõm ņac ņaõma teņ.” ²¹ Dawid gẽjõ Mikal awa gebe “Aẽ katẽ wẽ gebe jatoc

Apômtau sa. Enj kêjalij aê sa gajô aôm tamam ma gajô ênê gôlôac samob. Enj kêkêñ aê katu ênê lau Israel nêñ kinj. Aê oc jatê wê to jatoc Apômtau sa jamoa. ²² Ma aê oc jakônij tauc êlêlêc galocña e jalic tauc amboac geñ ñaôma. Mago ñapalêo, tañ aôm kôsôm binj kêpi êsêac nañ, oc tetoc aê sa.” ²³ Ma Saul latuo Mikal kêkôc ñapalê tenj atom e gêmâc êndu. *

7

Anôtô kêmoatij poac gêdêñ Dawid

¹ Gêdêñ tañ Apômtau kêkêñ kinjê ñacjo sêsô enj ñalabu nañ, kinj tau kêlêwanj tau gêñgôn nê andu. ² Ma kinj kêsôm gêdêñ propete Natan gebe “Ôlic acgom, galoc aê gangôn andu kaseda tonec, mago Anôtônê poac ñakatapa kêkô becobogenj.” ³ Ma Natan kêsôm gêdêñ kinj gebe “Ñajam, ôna ma ôñgôm gêñ samob, tañ gêc nêñ ñalêlôm nañ, ñanô êsa gebe Apômtau gêwiñ aôm.”

⁴ Mago gêdêñ gêbêc tonanjenj Apômtau gêsuj binj gêdêñ Natan ma kêsôm gebe ⁵ “Ôna ma ôsôm êndêñ ñoc sakinwaga Dawid gebe ‘Apômtau kêsôm amboac tonec gebe Aôm gobe ôkwê andu tenj êtu aê janğônña me. ⁶ Gêdêñ tañ aê gawê lau Israel anğa Aiguptu sêpi sêmên e mênğêdêñ galoc nañ, aê gangôn andu tenj ñalêlôm atomanô. Aê gajac laoc gamênjenj ma gangôn becobogenj kêtû ñoc andu. ⁷ Amboac ondoc gêdêñ ñasawa samob, tañ gajac laoc gamênj gawij lau Israel nañ, aê kasôm binj tenj gêdêñ Israelnênj gôlinwaga, tañ kajatu êsêac gebe sejop ñoc lau Israel nañ, nêñ tenj gebe Amac akwê andu kasedanña tenj êtu aênja atom, kasôm me masi.’ ⁸ Ma galoc aôm ôsôm êndêñ ñoc sakinwaga Dawid gebe Lausij undambênja nêñ Apômtau kêsôm gebe ‘Aôm gojob domba gômoa gamênj wale-wale, tec aê kakôc aôm su gebe ôtu ñoc lau Israel nêñ gôlinwaga. ⁹ Ma aê gamoa gawij aôm anğa gamênj samob, tañ kôsêlênj kôsa nañ, ma gasenj nêñ ñacjo samob su gamuj aôm ma gabe jakênj aôm nêñ ñaê êtu kapôênj êtôm lau kapôênj nomña nêñ. ¹⁰ Ma aê jajalinj gamênj tenj sa êtu ñoc lau Israelña ma oc jasê êsêac sêsêp gebe êtu êsêacnênj gamênj sênğônña ma ñacjo sêlênsônj êsêac êtiam atom, ma lau ñaclai sec sêkônij êsêac êtôm sêgôm gêdêñ gêmujña êtiam atom. ¹¹ Sêgôm gêdêñ tañ aê kakênj gôlinwaga sêjam gôlinj ñoc lau Israel nañ. Aê oc jakênj nêñ ñacjo sêsô aôm ñalabu ma ôñgônj tomalô. Apômtau gêjac mata gêdêñ aôm gebe enj tau oc êmboa nêñ gôlôac sa. ¹² Nêñ têm embe êmbacnê ma ônêc nêñ bêc ôwiñ tamami, nañ oc jakênj latôm, tañ mênğesa anğa aôm nañ, êjô aôm su, ma oc janac dabinj ênê gamênj kinjña. ¹³ Enj oc êkwê andu tenj êtu ñoc ñaênja ma jakênj ênê lêpônj kinjña êkô endenj tônjenj. ¹⁴ Aê oc jatu enj tama ma enj êtu aê latuc. Enj embe êñgôm sec aê oc jamêtôc enj êtôm tama tenj kêmetôc latu. ¹⁵ Mago aê oc jakôc ñoc moasinj su anğa ênê êtôm kakôc su anğa Saul, tañ katu kinj gêmuj aôm nañ atom. ¹⁶ Tagenj aôm nêñ gôlôac to nêñ gôlinj kinjña êmoa aê lanğcnênj tañjenj ma tenjenj. Ma nêñ lêpônj kinjña êkô endenj tônjenj.’ ” ¹⁷ Natan kêsôm binj samob, tañ Anôtô geoc lasê gêdêñ enj nañ gêdêñ Dawid.

Dawidnê mec danğenja

¹⁸ Go kinj Dawid kêsô lômbec jagênğônj Apômtau lanğnênj ma ketenj mec gebe “O Apômtau Anôtô, aê asa ma ñoc gôlôac asa tec gôwê aê e mênğêdêñ tonec. ¹⁹ Mago moasinj tonan, aôm Apômtau Anôtô, gôlic amboac kêtôm su atom, tec kôsôm binj, tañ oc mênğesa êtu ñamu nañ, kêpi nêñ sakinwaganê gôlôac gêwiñ. O Apômtau Anôtô, aôm kôtôc gôlôac to gôlôac, tañ ocgo mênğsêsa nañ gêdêñ aê. ²⁰ O Apômtau Anôtô, aê oc jasôm asagenj êwiñ. Aôm taôm kôjala nêñ sakinwaga. ²¹ Aôm gôgôm gênğsêga samob tonan ñai kêtû binj, tañ gôjac mata nañ, ma katu nêñ ñalêlôm kêkac aômña gebe ôsôm gêñ tau lasê êndêñ nêñ sakinwaga aê jajala. ²² O Apômtau Anôtô, aôm ñac kapôênjanô ma tenj kêtôm aôm gêmoa atom. Anôtô tenj gêmoa atom, aôm taômgenj, kêtôm binj samob, tañ aêac anğ kêsô aêac tañenjsuj nañ. ²³ Ma lau nomña ondoc têtôm aôm nêñ lau Israel, tañ anôtô tenj gêjam êsêac kêsi gebe têtû ênê lau nañ, ma êwaka taunê ñaê sa to êñgôm gênğsêga to gênğtalô êtu êsêacña. Ma êtijn lau to

* 6:23: Peres-Usa ñam “kêkac su”.

nêj anôtôi jaba su êmuñ nê lau. ²⁴ Mago aôm kôkêñ lau Israel têtù nê lau geden tòngeñ ma aôm, Apômtau, kôtu êsêacnêñ Anôtô.

²⁵ “O Apômtau Anôtô, galoc ôkêñ biñ, tañ gôjac mata kêpi nê sakijwaga to nê gôlôac nañ, êtu tòn enden tòngeñ, ma ôngôm gêñ, tañ kôsôm nañ ñanô êsa. ²⁶ Go aôm nêñ ñaê oc êtu kapôêñ enden tòngeñ ma sêsôm gebe ‘Lausij undambêña nêñ Apômtau katu Israel nêñ Anôtô.’ Ma nêñ sakijwaga Dawid nê gôlôac sêmoa aôm lañôm nêñ nageñ. ²⁷ Gebe aôm, lausij undambêña nêñ Apômtau, Israel nêñ Anôtô, goc biñ lasê gêdêñ nêñ sakijwaga ma kôsôm gebe ‘Aê oc jamboa nêñ gôlôac sa’, tec nêñ sakijwaga aê têtac kêpa su e katen mec tonec gêdêñ aôm.

²⁸ “Ma galoc, o Apômtau Anôtô, aôm taômgeñ Anôtô ma nêñ biñ kêtù biññanô. Aôm gôjac mata biñ ñajamanô tonec gêdêñ nêñ sakijwaga. ²⁹ Amboac tonañ ôlic ñajam ma ônam mec nêñ sakijwaga nê gôlôac gebe sêmoa aôm lañôm nêñ nageñ enden tòngeñ, gebe aôm Apômtau Anôtô kôsôm biñ tau ma nêñ mec êpi nêñ sakijwaga nê gôlôac enden tòngeñ.”

8:1-18 Dawid kêku lau-m ñagêdô, tañ semoa Israel ñamagê nañ, tulu ma kêtù lau Israel samob nêñ kiñ.

9

Dawid kêmoasiñ Mepiboset

¹ Ma Dawid kêtù kêñac gebe “Saulnê gôlôac nêñ ten gêmoa gebe jamoasiñ en êtu Jonatanna me masi.” ² Saulnê gôlôac ñasakijwaga ten gêmoa, nê ñaê Siba. Êsêac sêmôêc en gêdêñ Dawid gêmêñ. Ma kiñ tau kêtù kêñac en gebe “Aôm Siba me.” Ma en gêjô kiñ awa gebe “Nêñ sakijwaga tec gamoa.” ³ Ma kiñ kêsôm gebe “Saulnê gôlôac nêñ ten gêmoa gebe jatôc Anôtônê moasiñ êndêñ en me masi.” Go Siba gêjô kiñ awa gebe “Jonatannê latu ten tec gêmoa. En akaiñ lulugeñ kêtù palê gêngôn.” ⁴ Kiñ kêsôm gêdêñ en gebe “En gêmoa ondoc.” Ma Siba gajô kiñ awa gebe “En gêngôn Amiel latu Makir nê andu ança malac Lodabar.” ⁵ Go kiñ Dawid kêsakiñ lau jasêkôc en ança Amiel latu Makir nê andu ança Lodabar sêmêñ. ⁶ Ma Saul latu Jonatan nê latu Mepiboset gêdêñ Dawid gêmêñ ma gêtu jagêc en lañônêñ ma ketoc en sa. Ma Dawid kêsôm gebe “Mepiboset”. Ma en gêjô awa gebe “Aec, nêñ sakijwaga aê tec gamoa.” ⁷ Dawid kêsôm gêdêñ en gebe “Ôtêc taôm atom gebe aê gabe jamoasiñ aôm êtu tamam Jonatanna. Ma aê oc jakêñ dêbôm Saulnê nom samob enden aôm êtiam. Ma aôm oc ôniñ gêñ ança aêñoc tebo ñapan.” ⁸ Ma Mepiboset kêpôn aduc ma kêsôm gebe “Nêñ sakijwaga aê asa tec gobe ônam jaom aê, tañ katôm kêam ñamatê ten nañ.”

⁹ Go kiñ gêmôêc sakijwaga Siba ma kêsôm gêdêñ en gebe “Saulnê gêñ samob to nê gôlôacnêñ gêñlênsêm samob aê kakêñ gêdêñ nêñ ñatau latu. ¹⁰ Aôm to nêñ latômi ma nêñ sakijwaga anam kôm êtu enña ma akôc ñanô amêñ gebe nêñ ñatau nê gôlôac têtap nêñ gêñ sêniñña sa, mago nêñ ñatau latu Mepiboset oc êniñ gêñ ança aêñoc tebo ñapan.” Siba latui 15 ma nêñ sakijwaga 20 sêmoa. ¹¹ Go Siba kêsôm gêdêñ kiñ gebe “Nêñ sakijwaga oc êngôm gêñ samob, tañ ñoc apômtau kiñ kêjatu nañ.” Amboac tonañ Mepiboset geñ gêñ ança Dawidnê tebo kêtôm kiñnê latui nêñ ten. ¹² Mepiboset latu saun ten gêmoa, ênê ñaê Mika. Ma samob, tañ sêngôn Sibanê andu nañ, têtù Mepibosetnê sakijwaga. ¹³ Amboac tonañ Mepiboset gêngôn Jerusalem gebe en geñ gêñ ança kiñnê tebo ñapan. Ma en akaiñ lulugeñ kêtù palê.

10:1-19 Dawidnê siñwaga toton-toton sêku lau Amon to lau Suria tulu.

11

Dawid agêc Batseba

¹ Ockêsa kédabinj, kiñnêj tèm sênac siñja mênkêsa. Tec Dawid kêsakinj Joab to nê sakinwaga ma lau Israel samob jasesen lau Amon nêj nom su ma sêgi malac Raba auc. Mago Dawid gacgenj gêmoa Jerusalem.

² Njakêtula tenj Dawid gadi anja nê mê ma kêsêlêj gêmoa nê andu njasalôm tapa-tapa ñaô. Gêdêj tonanj Dawid gêlic awê tenj gêlij bu. Ma awê tau njajamanô. ³ Tec Dawid kêsakinj lau gebe têtû kênac awê tonanj nê ñam. Ma ñac tenj gêwa sa gêdêj enj gebe “Enj Eliam latuo Batseba, ñac Hetña Uria nê awê.” ⁴ Go Dawid kêsakinj lau gebe sêkôc enj sêmêj. Tec sêkôc enj dêdêj Dawid sêja ma enj gêc gêwiñ enj. Gêdêj tonanj awê tau gêlij busenjom su ma kêtû selesc. Go gêmu gêja nê andu kêtiam. ⁵ Awê tau taê, tec kêsakinj binj ma kêsôm gêdêj Dawid gebe “Aê taêc tec gamoa.”

⁶ Amboac tonanj Dawid kêsakinj binj gêdêj Joab gebe “Ôsakinj ñac Hetña Uria êndêj aê êmêj.” Ma Joab kêsakinj enj gêja. ⁷ Gêdêj tanj Uria mênjgêo lasê gedenj Dawid nanj, Dawid tau kêtû kênac enj gebe “Joab gêgôm asagenj ma lau samob sêmoa njajam me masi. Ma siñ njabinj amboac ondoc.” ⁸ Su, go Dawid kêsôm gêdêj Uria gebe “Ôna nê andu ma ôkwasiñ amkainj.” Uria kêsa anja kiñnê andu gêja, go kiñ kêsakinj moasiñ tenj kêdaguc enj. ⁹ Mago Uria gêja nê andu atom. Enj gêwiñ nê ñataunê sakinwaga ñagêdô gêc bêc gêc kiñnê andu njasacgêdô. ¹⁰ Êsêac sêjac miñ binj tau gêdêj Dawid ma sêsôm gebe “Uria gêja nê andu atom.” Tec Dawid kêtû kênac Uria gebe “Aôm kôsêlêj intêna baliñ. Kêtû asagenj gôja nê andu atom.” ¹¹ Tagenj Uria gêjô Dawidnê binj gebe “Poac ñakatapa ma lau Israel to Juda sênjgôn becobo ma ñoc ñatau Joab to ñoc ñataunê sakinwaga samob sêsa jasêc awêgenj ma aê najanjôn ñoc andu, janiñ to janôm gêñ ma janêc jawiñ ñoc awê me. Aê jatôc lemoc ma jasôm êtu tônj gebe aê oc jangôm gêñ amboac tonanj atomanô.” ¹² Go Dawid kêsôm gêdêj Uria gebe “Amboac tonanj ômoa ocsalô tonec êwiñ ma elenj oc jawi aôm siñ ômu ôna.” Amboac tonanj Uria gêmoa Jerusalem bêc tonanj ma ñagelenj gêwiñ. ¹³ Dawid keteñ enj gebe êniñ to ênôm gêñ êwiñ enj ma gêgôm e gêñ kêjanj enj. Mago gêdêj gêbêc enj gêja nê andu atom, enj gêc bêc gêc nê mê gêwiñ nê ñataunê sakinwaga anja andu njasacgêdô.

¹⁴ Gêdêj bêbêcgenj Dawid keto papia tenj gêdêj Joab ma Uria kêkôc papia tau gêja. ¹⁵ Ma enj keto binj tonec gêc papia tau gebe “Ôkêj Uria êkô siñmata, go atainj taôm su gebe ñacjo sênac enj êndu.” ¹⁶ Tec gêdêj tanj Joab kêgi malac tau auc nanj, enj kêkêj Uria kêkô ñasawa, tanj enj kêjala gebe lau ñactêkwa ñanô sêkô nanj. ¹⁷ Ma lau malacña sêsa jasêjac siñ gêdêj Joab. Gêdêj tonanj sêjac Dawidnê sakinwaga ñagêdô êndu. Ma ñac Hetña Uria gêmac êndu amboac tonanj enj. ¹⁸ Go Joab kêsakinj binj ma gêjac miñ siñ njabinj gêdêj Dawid. ¹⁹ Ma enj gêjac binjsu ñac jaenja gebe “Êndêj tanj ônac miñ binj siñja êndêj kiñ su nanj, ²⁰ kiñ embe têtac ñandanj êsa ma êsôm êndêj aôm gebe ‘Kêtû asagenj amac atu gasuc jaadabinj malac gebe anac siñ. Amac ajala gebe sêkô tunjôm ñaô ma oc sêpê amac nec atom me. ²¹ Asa gêjac. Jerubeset latu Abimelek êndu. Awê tenj kêkôc poc sêlêsa polomña tenj ma kêkô tunjôm ñaô, go kêbaliñ jakêtuc enj êndu anja Tebes. Kêtû asagenj amac atu gasuc jaadabinj tunjôm amboac tonanj.’ Kiñ embe êtu kênac binj amboac tonanj, go ôsôm êndêj enj gebe ‘Nê sakinwaga ñac Hetña Uria gêmac êndu amboac tonanj.’”

²² Amboac tonanj ñac jaenja jagêjac miñ binj samob, tanj Joab kasakinj enj gebe êsôm nanj, êndêj Dawid. ²³ Nac jaenja kêsôm gêdêj Dawid gebe “Lau tônê sêlêlêc aêac ma sêsa anja malac sêmêj gebe sênac aêac anja awêña. Go aêac ajac êsêac ma alêsuc êsêac dêdêj malac njasacgêdô sêja. ²⁴ Go lau talamña sêkô tunjôm ñaô ma sêpê nê sakinwaga ñagêdô êndu. Nê sakinwaga ñac Hetña Uria gêmac êndu amboac tonanj enj.” ²⁵ Go Dawid kêsôm gêdêj ñac jaenja gebe “Ônac Joab têtac tônj ña binj tonec gebe ‘Binj tonanj êkêj wapac aôm êlêlêc su atom, gebe siñ gesenj ñac tenj galoc ma tenj oc êndêj ñasawa tenj. Ônac siñ njanja êndêj malac tau e ôku tulu su.’”

²⁶ Gêdêj tanj Urianê awê gêñô ñawae gebe nê akwenj Uria gêmac êndu nanj, enj kêtanj tanjboia kêtû nê akwenja. ²⁷ Gêdêj tanj kêkac abec su nanj, Dawid kêsakinj ñac tenj jakêkôc

Batseba gêmêñ ênê andu ma gêjam enj kêtû nê awê ma awê tau kêkôc ênê latu tenj. Mago gêñ, tañ Dawid gêgôm nanj, gêjac Apômtau mataanô ñajam atom.

12

Natan gêbu Dawid

¹ Ma Apômtau kêsakiñ propete Natan gêdêñ Dawid gêja. Enj gêo lasê ma kêsôm gêdêñ Dawid gebe “Ñac luagêc sêmoa malac tenj. Tenj ñac tolêlôm ma tenj ñac ñalêlôm sawa. ² Ñac tolêlôm nê domba to bulimakao taêsam ñasec. ³ Mago ñac ñalêlôm sawa nê gêñ masi, domba ñalatu têna tagenjen, tañ enj gêjam ôli. Ma enj gêlôm nê gêñ e kêtû kapôênj gêwiñ enj to nê ñapalêo to ñac. Agêc senj to sênôm gaenj kêsêp tagenj ma gêc bêc gêsac enj labum ma ñatau gêlic enj kêtôm latuo tenj. ⁴ Bêc tenj ñaclenj tenj mênjgêo lasê gêdêñ ñac tolêlôm. Ma ñac tau gedec gebe êkôc taunê domba me bulimakao nêñ tenj gebe êmansañ êtu ñaclenj, tañ jagêo lasê gêdêñ enj nanja. Mago enj kêkôc ñac ñalêlôm sawa nê domba tagenjen su ma kêmasañ kêtû ñaclenj, tañ gêmêñ gêdêñ enj nanja.” ⁵ Go Dawid têtac ñandanj ñanô gêdêñ ñac tonanj ma kêsôm gêdêñ Natan gebe “Aê jatôc lemoc êndêñ Apômtau mata jali gebe ñac, tañ gêgôm gêñ amboac tonanj nanj ênanja. ⁶ Ma enj oc êjô domba tonanj êtu dim aclê, gebe gêgôm gêñ amboac tonanj ma taê walô ñagec gêc enja atom.”

⁷ Natan kêsôm gêdêñ Dawid gebe “Ñac tau aôm taômogoc. Apômtau, lau Israel nêñ Anôtô, kêsôm amboac tonec gebe ‘Aê gaenj oso aôm kôtu lau Israel nêñ kinj ma gajam aôm sa anja Saul lêma. ⁸ Ma kakêñ nêñ ñataunê andu gêdêñ aôm gôwê kainj ma ênê lauo toônjenj wacsênjgônj aôm labômm ñaô to kakêñ gôlôac Israel to Juda dêdêñ aôm. Ma embe tonanj êtôm atom nanjo jakêñ gêñ ñagêdô wacênsac ñaô. ⁹ Aôm lanjôm gelo Apômtaunê binj ma gôgôm gêñ sec, tañ gêjac matocanô ñajam atom nanj, kêtû asagenja. Aôm gôjac ñac Hetña Uria ña sinj êndu ma gôjam ênê awê kêtû nêñ awê. Aôm gôjac enj ña lau Amon nêñ sinj êndu. ¹⁰ Amboac tonanj sinj tau oc êwê nêñ wakuc sinj atomanô gebe lanjôm gelo aê ma kôkôc ñac Hetña Uria nê awê su gebe êtu aôm nêñ awê.’ ¹¹ Tec Apômtau kêsôm gebe ‘Ôlic acgom, aê oc jakalem gêñwapac êpi aôm anja aôm taôm nêñ gôlôac nêñ. Ma oc jakôc aôm nêñ lauo su ma jakêñ êndêñ nêñ ñac wacbañ aôm ma enj oc ênêc êwiñ nêñ lauo ênêc awêgenj êndêñ oc êkôgenj. ¹² Gebe aôm gôgôm gêñ tau kelecgenj, mago aê oc janjôm gêñ tonanj êndêñ lau Israel samob sêlic êndêñ ocsalô.’” ¹³ Go Dawid kêsôm gêdêñ Natan gebe “Aê gagôm sec gêdêñ Apômtau.” Natan gêjô Dawid awa gebe “Amboac tonanj Apômtau kêsuc nêñ sec ôkwi, aôm oc ômac êndu atom. ¹⁴ Mago kôsu Apômtau susu ña binj tonanj, tec nêñ ñapalê, tañ têna êkôc enj nanj, oc êmac êndu.” ¹⁵ Go Natan gêmu gêja nê andu.

Dawidnê latu gêmac êndu

Ma Apômtau gêjac Dawidnê ñapalê, tañ Urianê awê kêkôc nanj, e gêmac gêgôm enj. ¹⁶ Amboac tonanj Dawid ketenj Apômtau kêtû ñapalêña ma gajam dabunj mo ma kasô nê balêm gaja jagêc nom kêtôm gêbêc samob. ¹⁷ Ma ana laumata sêkô sêwiñ enj sebe sêsunj enj sa, mago enj gedec ma genj gêñ gawinj êsêac atom amboac tonanjenj. ¹⁸ Gêdêñ bêc kêtû 7ña ñapalê tau gêmac andu. Ma Dawidnê sakiñwaga têtêc gebe sêsôm ñapalê gêmac endu ñawae êndêñ enj. Êsêac taenj gêjam gebe “Gêdêñ tañ ñapalê gêmoa mata jaligenj nanj, aêac tasôm binj gêdêñ enj, mago kêkêñ taña aêac atom. Aêac tasôm ñapalê gêmac êndu su ñawae lasê êndêñ enj amboac ondoc. Oc moae enj êngôm tau palinj.” ¹⁹ Mago gêdêñ tañ Dawid gêlic êsêac sêjac binj kesec-kesec gêdêñ taunj nanj, enj kêjala gebe ñapalê gêmac êndu su ma kêtû kêñac nê sakiñwaga gebe “Ñapalê gêmac êndu me.” Êsêac sêjô enj awa gebe “Aec, gêmac êndu.” ²⁰ Go Dawid gêdi sa anja nom ma gêlinj bu to genj oso ôli ma kêsô ñakwê tenj. Go kêsô Apômtaunê lômbec jaketenj mec. Su, go gêmu gêja taunê andu ma ketenj gêñ taniñja. Tec sêkôc gêñ dêdêñ enj jagenj. ²¹ Ma ênê sakiñwaga sêsôm gêdêñ enj gebe “Gôgôm amboac tonanj ñam amboac ondoc. Ñapalê mata jali gêmoa ma gôjam dabunj mo to kôtanj ñanô kêtû enja. Ma gêdêñ tañ ñapalê gêmac êndu su nanj, gôdi sa ma goenj gêñ.” ²² Ma enj gêjô êsêac

awen gebe “Gêdên tan n̄apalê mata jali gêmoa nan, aê gajam dabun mo to katan tanjiboa gebe taêc gêjam amboac tonec gebe ‘Asa kêjala Apômtau, oc moae taê walô aê ma êkên n̄apalê êmoa mata jali.’”²³ Galoc gêmâc êndu su, tec janam dabun mo êtu agen̄a. Oc jakôc en̄ êmu êmên êtiam me. Aê oc jandên en̄ jana, mago en̄ oc êmu êndên aê êtiam atomanô.”

²⁴ Go Dawid gêjam malô nê awê Batseba ma kêsô jagêc gêwin en̄. Ma en̄ kêkôc n̄apalê nac ten̄ ma gê ênê n̄aê gebe Salomo. Ma Apômtau têtac gêwin en̄²⁵ ma kêsakin̄ propete Natan gebe ê ênê n̄aê gebe Jedidia (n̄am gebe Anôtô têtac gêwin) kêtû Apômtauja.

12:26–14:20 Dawid kêku lau Amon nên malacsêga tulu. Mago Dawidnê gôlôacnên bin̄ kêlênsôn̄. Dawid latu Absalom gêjac lasi têna ten̄a êndu kêtû gêgôm sec gêdên Absalom lasio Tamarn̄a. Absalom gêc su jagêmoa gamên Gesur jala têlêac. Joab kêkac Dawid gebe êkalem Absalom êmu êmên.

14

Dawid agêc Absalom sê sêlêb tauj kêtiam

²¹ Go kin̄ kêsôm gêdên Joab gebe “Gôlicgac, aê jakên êwin nêm bin̄, tan̄ koten̄ nan̄. Naôkôc nac wakuc Absalom êmu êmên êtiam.”²² Ma Joab gêu tau lan̄ânô gêdên nom ma ketoc kin̄ sa to gêjam mec en̄. Ma Joab kêsôm gebe “Ocsalô nêm sakin̄waga aê kajala gebe nac n̄atau kin̄ gêlic aê gajac mataanô n̄ajam ma kin̄ tau gêlôc kêtû bin̄, tan̄ katen̄ nan̄a.”²³ Amboac tonan̄ Joab gêdi gêja Gesur ma kêkôc Absalom gêmu gêmên Jerusalem kêtiam.²⁴ Ma kin̄ tau kêsôm gebe “En̄ êngôn̄ taunê andu ma êmoa tauja. En̄ êmên êkô aê lan̄ôcnêm̄a atom.” Tec Absalom gêmoa nê tauja gêngôn̄ ênê andu ma jakêkô kin̄ lan̄ônêm̄a atom.

²⁵ Nac lan̄ôêjam ten̄ kêtôm Absalom gêmoa Israel n̄alêlôm atom. Lan̄ânô latu-latu ma ôli n̄ageo gêc atomanô.²⁶ Gêdên tan̄ jala gêjac pep nan̄, en̄ kêkapij nê môkêlauj gebe môkêlauj n̄awapac kêsa. Ma kêkên môkêlauj kêpi dôn̄ ma gêlic n̄awapac kêtôm kin̄nê dôn̄ kilo 2.²⁷ Ma Absalomnê latui têlêac ma latuo tagen̄, n̄aê Tamar. Awê tonan̄ awê êjam n̄anô.

²⁸ Amboac tonan̄ Absalom gêmoa Jerusalem jala samuc luagêc ma kêsa kin̄ lan̄ônêm̄ n̄agec atomanô.²⁹ Go Absalom kêsakin̄ bin̄ gêdên Joab gebe êmên ma Absalom êsakin̄ en̄ êndên kin̄ êna. Mago Joab gedec ma gêja atom. Ma en̄ kasakin̄ bin̄ kêtiam kêtû luagêcja, mago Joab gêja atom.³⁰ Tec en̄ kêsôm gêdên nê sakin̄waga gebe “Alic acgom, Joabnê kôm gêc kêsi aên̄oc kôm ma en̄ kêsê polom kêkô tonan̄. Ana ma akên ja êniñ kôm tau.” Amboac tonan̄ Absalomnê sakin̄waga sêkên ja gen̄ kôm tau.³¹ Go Joab gêdi gêdên Absalom nê andu gêja ma kêsôm gêdên en̄ gebe “Aôm̄nêm sakin̄waga sêkên ja gen̄ aên̄oc kôm kêtû agen̄a.”

³² Absalom gêjô Joab awa gebe “Gôlicgac me, aê kasakin̄ bin̄ gêdên aôm gebe Ômôên gebe jasakin̄ aôm ôndên kin̄ ôna ma ôtu kênac en̄ gebe ‘Aê gamu gamên an̄ga Gesur kêtû agen̄a. Aê gacgen̄ jamoa tônêman̄ oc n̄ajam êlêlêc. Amboac tonan̄ ôlôc gebe najakô kin̄ lan̄ônêm̄a ma embe jawê kain̄ bin̄ ten̄, go en̄ ênac aê ênduman̄.’”³³ Go Joab gêdên kin̄ gêja ma gêjac min̄ bin̄ gêdên en̄. Ma kin̄ gêmôêc Absalom. Amboac tonan̄ en̄ gêdên kin̄ tau gêja ma gewec lan̄ânô kêsêp nom gêc kin̄ lan̄ônêm̄a. Ma kin̄ kêlêsoj Absalom alianô.

15

Absalom gêli tau sa gêdên Dawid

¹ Tonan̄ su, go Absalom gêjam ôli kareta to hos ma kêkôc lau 50 gebe sêlêti sêmun en̄.
² Kêtôm têm samob Absalom gêdi gêdên bêbêcgen̄ jakêkô intêna kêsi malac n̄asacgêdôn̄a. Ma elêmê nac ten̄ embe êmên gebe êlic kin̄ êtu êmêtôc ênê bin̄ n̄asawan̄a, nan̄ Absalom oc êmôêc en̄ ma êtu kênac gebe “Aôm an̄ga malac ondod.” Ma en̄ embe êjô en̄ awa gebe “Nêm sakin̄waga aê an̄ga Israelnên ton̄ ten̄”,³ go Absalom oc êsôm êndên en̄ gebe “Ôlic acgom, nêm bin̄ n̄ajam to gêdên, mago kin̄nê nac gebe ên̄ô aôm̄nêm bin̄ja gêmoa atom.”
⁴ Ma Absalom kêsôm gêwin gebe “Oe, sêkên aê jatu n̄acmêtôc an̄ga gamên tonecman̄, go

lau samob, tañ nêñ biñ ênêc nañ, dëndêñ aê sêmêñ ma jamêtoç nêñ biñ naêndêñgeñ.” ⁵ Ma ñac teñ embe êndambiñ gebe êpôn aduc êndêñ eñ, go Absalom êmêtoç lêma ma êkam eñ sa to êlêsoç eñ alianô. ⁶ Absalom gêgôm amboac tonañ gêdêñ lau Israel samob, tañ sêmêñ gebe kiñ êmêtoç êsêacnêñ biñ nañ, ma gêjam lau Israel nêñ ñalêlôm ôkwi gêdêñ eñ tau.

⁷ Jala aclê gêjaña, go Absalom kêsôm gêdêñ kiñ gebe “Aê jateñ aôm gebe ôlôc gebe jana Hebron ma jañgôm biñ, tañ gajac mata gêdêñ Apômtau nañ, ñanô êsa. ⁸ Gêdêñ tañ ganğôn Gesur Aram nañ, nêñ sakiñwaga gêjac mata biñ ma kasôm gebe ‘Embe Apômtau êkêñ aê jamu jana Jerusalem biññanôgeñ, go janam sakiñ eñ aña Hebron.’” ⁹ Ma kiñ tau kêsôm gêdêñ eñ gebe “Ôna tobiñmalôgeñ.” Amboac tonañ Absalom gêdi ma gêja Hebron. ¹⁰ Mago Absalom kêsakiñ lau jaenña kelecgeñ kêtôm Israelnêñ gôlôacmôkê samob sêja ma sêsôm gebe “Amac embe añô dauc êtañ, go anam lasê to asôm gebe ‘Absalom kêtü kiñ aña Hebron.’” ¹¹ Absalom keteñ lau 200 aña Jerusalem gebe têtü ñaclêñ eñ, tec sêsêlêñ sêwiñ eñ. Êsêac sêjam kauc biñ samob tonañ ñai ma sêwiñ eñ tonêñ ñalêlôm sawa biññageñ sêja. ¹² Gêdêñ tañ Absalom kêkêñ da gêmoa nañ, eñ kêsakiñ biñ gêja malac Gilo gebe Dawidnê ñac gêwa biñ saña Ahitopel êndêñ eñ êmêñ. Ma biñ sêli tauñ saña kêtü kapôêñ ma lau toton-toton sêwiñ Absalom.

Dawid gêwi Jerusalem siñ

¹³ Ma ñac jaenña teñ mênğêô lasê gêdêñ Dawid ma kêsôm gebe “Lau Israel nêñ ñalêlôm gêjam tau ôkwi jakêsap Absalom tôn.” ¹⁴ Go Dawid kêsôm gêdêñ nê sakiñwaga samob, tañ sêmoa sêwiñ eñ aña Jerusalem nañ, gebe “Ajôc, taêc. Embe taêc atom, oc tawê Absalom sa atom. Anğôm ñagaô. Embe masi, oc Absalom mênğêô lasê tonec sebeñ ma êkônin aêac to ênac lau malacm tau ña siñ êndü.” ¹⁵ Ma kiñnê sakiñwaga sêjô eñ awa gebe “O ma ñatau kiñ, nêñ sakiñwaga aêac, tec anğôm nêñ biñ ñanô êsa.” ¹⁶ Amboac tonañ kiñ gêdi gêja ma nê gôlôac sêwiñ eñ. Ma kiñ gêwi nê lauo 10 siñ gacgeñ sêmoa gebe sejop andu. ¹⁷ Ma kiñ gêdi gaja ma lau samob têdaguc eñ ma aña andu ñamuña êsêac sêka tôn sêkô sêlêwan tañ. ¹⁸ Go nê sakiñwaga samob sêoc lêlêc eñ sêja. Ma siñwaga Keret to Peletña, tañ sejop eñ ñapañ nañ, to lau Git 600, tañ têdaguc eñ aña Gat nañ, jasêoc lêlêc kiñ.

¹⁹ Go kiñ tau kêsôm gêdêñ ñac Gitña Itai gebe “Aôm gobe ôwiñ aêac êtu asagenña. Ômu ôna ma ômoa ôwiñ kiñ wakuc gebe aôm ñacjaba ma têtin aôm su aña nêñ malacmôkê mênğônğôn gamêñ jaba. ²⁰ Nôgeñ tec gômôêñ ma ocsalô tonec oc jakac aôm gebe ônac laoc gamêñ ôwiñ aêac me. Aê jana, tagen gajam kauc jana ondoc. Ôkac taôm ôkwi to nêñ lasitêwaigen amu ana. Apômtau têtac gêwiñ aôm ma êmoa êwiñ aôm ñanêñgeñ.” ²¹ Go Itai gêjô kiñ awa ma kêsôm gebe “O ñoc kiñ, aê jasôm êtu tôn jakô Apômtau mata jali lanônêñ ña gebe gamêñ, tañ aôm ôna nañ, aê jawiñ ma embe jamac êndü oc jamac êndü.” ²² Tec kiñ kêsôm gêdêñ Itai gebe “Amboac tonañ ôsêlêñ ômuñ aê.” Tec ñac Gitña Itai to nê lau samob ma nêñ gôlôac sañ samob, tañ sêmoa sêwiñ eñ nañ, sêsêlêñ sêmuñ Dawid sêja. ²³ Ma gêdêñ tañ lau samob sêoc lêlêc Dawid sêja nañ, lau samob tetañ ñanô ma kiñ gelom bu Kidron ma lau samob sêmuñ eñ sepeñ gamêñ sawageñ sêja.

²⁴ Ma Abiatar agêc Sadok sêwiñ lau Lewit samob, tañ sêbalañ Anôtônê poac ñakatapa nañ, sêo lasê amboac tonañ. Ma êsêac tetoc Anôtônê poac ñakatapa kêkô e lau samob aña malac sêsa sêmêñ. ²⁵ Go kiñ tau kêsôm gêdêñ Sadok gebe “Ôkôc Anôtônê poac ñakatapa êmu êsô malac kapôêñ êna êtiam. Embe Apômtau êlic aê ênac mataanô ñajam, go êkêñ aê jamu jamêñ ma jalic katapa tau to ênê gamêñ êtiam. ²⁶ Mago embe êsôm gebe ‘Aê matocanô galic aôm ñajam atom’, go êngôm aê êtôm eñ taê ênam. Aê tec gamoa.” ²⁷ Go kiñ kêsôm biñ teñ gêdêñ dabuñwaga Sadok gêwiñ gebe “Ôlic acgom, ômu ôna malac tobiñmalôgeñ, amagêc Abiatar awiñ nêñ latômiagêc, nêñ latôm Ahimas agêc Abiatar latu Jonatan. ²⁸ Ôlic acgom, aê oc jansaê aña buselen, tañ gêc gamêñ sawa nañ, e jatap ñawae teñ sa

anğa amacnêm.” ²⁹ Amboac tonan Sadok agêc Abiatar sêbalan Anôtônê poac njakatapa sêmu sêja Jerusalem ma gacgenj sêmoa tonan.

³⁰ Mago Dawid jakêpi lôc Katêkwi totaniboagenj. Enj kêsêlênj na atapa naômagenj to gêsaj lanjônô auc. Ma lau samob, tanj sêwiñ enj nanj, sêsaj lanjônjanô auc ma sêsêlênj sêpi sêja totaniboagenj amboac tonanjenj. ³¹ Ma njawae gêdênj Dawid gebe “Ahitopel gêwiñ lau sêli taun saña gêmôa gêwiñ Absalom.” Go Dawid gêmôêc gebe “O Apômtau, aê jatenj aôm, ônam Ahitopelnê biñ ôkwi êtu biñ meloc.”

³² Gêdênj tanj Dawid gêo lasê gamênj, tanj sêjam sakinj Anôtô sêmoa anğa lôc njatêpôê nanj, nê njac Ark Husai gêdac enj. Enj kêkac nê njakwê gêngic ma nom gi enj mômêapac. ³³ Ma Dawid kêsôm gêdênj enj gebe “Aôm embe ôwiñ aê oc ônam aê sa êtôm atom. ³⁴ Mago aôm embe ôna malac ma ôsôm êndênj Absalom gebe ‘O kiñ, aê gabe jatu nêm sakinjwaga amboac gêmunjenj katu tamamnê.’ Embe ôngôm amboac tonan, go ônam aê sa ma onsenj Ahitopelnê biñ su. ³⁵ Dabuñwaga Sadok agêc Abiatar sêmoa sêwiñ aôm. Amboac tonan biñ samob, tanj ôñô anğa kiñnê andu nanj, ôndônj êndênj dabuñwaga Sadok agêc Abiatar. ³⁶ Êsêagêcnênj latunjiagêc Sadok latu Ahimas agêc Abiatar latu Jonatan sêmoa sêwiñ êsêagêc ma aôm ôsakinj êsêagêc tobiñ samob, tanj aôm ôñô nanj, dêndênj aê sêmênj.”

³⁷ Tec gêdênj têm, tanj Absalom jakêsô Jerusalem nanj, Dawidnê njac Husai jagêo lasê amboac tonanjenj.

16

Dawid agêc Siba

¹ Gêdênj tanj Dawid jakêlêlêc lôctêpôê njagec su nanj, Mepibosetnê sakinjwaga Siba kêpuc enj tôn-tôn todonki luagêc ma waba. Polom 200 ma wain kwalim 100 ma kañanô 100 ma bôc njôlic towain tenj gêsac donki njô. ² Ma kiñ kêtû kênac Siba gebe “Gênj tonan njam amboac ondoc.” Go Siba gêjô enj awa gebe “Donki sênâ kiñnê gôlôac sa gebe sêngônj njô. Ma lau wakuc sênij polom to kañanô ma êsêac, tanj tekwenj gêbac anğa gamênj sawa nanj, sênôm wain.” ³ Go kiñ kêtû kênac gebe “Ma nêm njataunê latu gêmôa ondoc.” Tec Siba gêjô kiñ awa gebe “Enj gêngônj Jerusalem gebe enj kêsôm gebe ‘Ocsalô tonec gôlôac Israel oc sêkênj tamocnê gamênj kiñña êmu êndênj aê.’ ” ⁴ Tec kiñ kêsôm gêdênj Siba gebe “Amboac tonan gênj samob, tanj kêtû Mepibosetnê nanj, êtu aôm nêm.” Ma Siba kêsôm gebe “Njoc njatau kiñ, aê jasô aôm njalabu, matamanô êlic aê njajamnanj.”

Dawid agêc Simei

⁵ Gêdênj tanj kiñ Dawid mêngêo lasê malac Bahurim nanj, njac tenj anğa Saulnê gôlôac, Gera latu Simei kêsa anğa tonan gêmênj gebe êpuc enj tôn-tôn. Enj kêsêlênj tonê njalêlôm secgenj gêmôa ma kêpuc boa Dawid gêmôa intêna. ⁶ Dawidnê lau samob to sinjêlêc sêgi enj auc, mago Simei kêtuc Dawid to nê sakinjwaga njac poc. ⁷ Ma Simei kêpuc boa enj ma gêmôêc gebe “Ônaña, ônaña, dec kêsap aôm lêmam tônj, aôm njac alôb-alôb. ⁸ Aôm kôjanjo Saulnê gôlij kiñña su ma kôkêc Saulnê gôlôac nêj dec taêsam sinj. Tec Apômtau kêkênj njagêjô kêpi aôm ma kêkênj nêm gamênj kiñña kêsêp latôm Absalom lêma. Kec, njagêjô kêtap aôm, tanj lêmam sinjdec nanj sa sugac.” ⁹ Go Seruia latu Abisai kêsôm gêdênj kiñ gebe “Kêam njamatê tonan oc êpuc boa êoc njatau kiñ êtu agenja. Ôsôm ma najandim enj gêsutêkwa êngic.” ¹⁰ Mago kiñ gêjô enj awa gebe “Seruia latui amac, aêacnênj asagenj njagêdô gêdênj taun. Enj embe êpuc boa aê gebe Apômtau kêsôm gêdênj enj gebe ‘Ôpuc boa Dawid,’ go asa êtôm gebe êsôm gebe ‘Gôgôm tonan kêtû asagenja.’ ” ¹¹ Ma Dawid kêsôm gêdênj Abisai to nê sakinjwaga samob gebe “Alicgac me, aê tauc latuc kêkic njoc biñ ma njac Benjaminja tonan oc êngôm atom me. Andec enj êpuc boa aêmanj gebe Apômtau kêjatu enj. ¹² Oc moae Apômtau êlic aênjoc gênjwapac ma êkênj moasinj êjô biñ kêpuc boa ocsalô tonecna su.” ¹³ Amboac tonan Dawid to nê lau sêsêlênj sêmoa intêna ma Simei kêsêlênj gêwiñ gêmôa

lôcdênañ, tañ kêkanônñ kiñ nañ, ma kêpuc boa eñ to kêtuc eñ ña poc ma kêpalip kekop kêpi gêgôm gedenñ tòngeñ gêja. ¹⁴ Ma kiñ tau to lau samob, tañ sêwiñ eñ nañ, sêo lasê Jordan totekweñ gêbacgeñ ma anğa tonañ eñ kêlêwanñ tau.

Absalom gêmoo Jerusalem

¹⁵ Absalom to lau Israelnêñ ñacwaga samob sêo lasê Jerusalem ma Ahitopel gêmoo gêwiñ eñ. ¹⁶ Ma gêdêñ tañ Dawidnê ñac Ark Husai jagêo lasê gêdêñ Absalom nañ, eñ awa gêoc Absalom gebe “Kiñ êmoa tengeñ, kiñ êmoa tengeñ.” ¹⁷ Ma Absalom kêsôm gêdêñ Husai gebe “Aôm têtac gêwiñ nêñ ñac amboac tonañ me. Kêtu asageñña aôm gôwiñ nêñ ñac gôja atom.” ¹⁸ Ma Husai kêsôm gêdêñ Absalom gebe “Masi, aê jatu ñac, tañ Apômtau to lau tonec ma ñacwaga Israel pebenñ sêjalij eñ sa nañ, nê gêñ ma aê jamoo jawij eñgeñ. ¹⁹ Ma teñ êwiñ, aê janam sakinñ asa. Oc janam sakinñ ñoc ñatau latu atom me. Janam sakinñ aôm êtôm gajam sakinñ tamam.”

²⁰ Go Absalom kêsôm gêdêñ Ahitopel gebe “Ôwa sa acgom, galoc aêac dangôm asageñ.” ²¹ Ahitopel gêjô Absalom awa gebe “Aôm ôsô ôndêñ tamamnê awênê anaio, tañ gêwi êsêac siñ gebe sejop andu tau nañ ôna. Go Israel samucgeñ sêñô ñawae gebe kôkêñ taôm kôtu tamamnê ñacjo, go samob, tañ sêsap aôm tònñ nañ, tekweñ saki êsa.” ²² Amboac tonañ êsêac sê becobo teñ kêtù Absalomña kêkô andu ñasalôm tapa-tapa ñaô. Ma Absalom kêsô gêdêñ tamanê awênê anaio ma Israel samob sêlic. ²³ Gêdêñ ñasawa tonañ Ahitopel embe êwa biñ teñ sa, nañ tetoc biñ tau sa ma sêlic amboac anğa Anôtô taunê. Dawid agêc Absalom lulugeñ tetoc Ahitopel nê biñ sa kêtôm tonañ.

17

Husai gesenñ Ahitopelnê biñ

¹ Go Ahitopel kêsôm gêdêñ Absalom gebe “Tajalij lau 12,000 sa ma aê jandi ma jandaguc Dawid êndêñ êmbac tonec. ² Aê oc jandac eñ êndêñ tañ eñ têtac êmbac ma têtac ñatutuc ma jatakê eñ to lau samob, tañ sêwiñ eñ nañ sêc sêna. Aê oc janac kiñ taugenñ ³ ma jakôc lau samob sêmu dêdêñ aôm sêmênñ amboac awê teñ gêmu gêdêñ nê akweñ gêmênñ. Aôm gobe ônac ñac tagenñgeñ ma lau samob sêmoa tobiñmalôgeñ.” ⁴ Ma biñ tau kêmoasiñ Absalom to Israel nêñ lauñanô samob.

⁵ Go Absalom kêsôm gebe “Amôêc ñac Ark Husai amboac tonanğenñ ma tañô biñ, tañ eñ taê gêjam nañ.” ⁶ Ma gêdêñ tañ Husai mênğêo lasê gêdêñ Absalom nañ, Absalom kêsôm gêdêñ eñ gebe “Ahitopel kêsôm amboac tonañ. Aêac dangôm êtôm eñ kêsôm me masi. Embe masi, go ôwa biñ tau sa.” ⁷ Go Husai kêsôm gêdêñ Absalom gebe “Biñ tañ Ahitopel kêsôm gêdêñ aôm gebe dangômña nañ, ñajam atom.” ⁸ Ma Husai kêsôm gêwiñ gebe “Aôm kôjala gebe tamam to ñacwaga, tañ sêwiñ eñ nañ, lau ñactêkwa ma êsêac têtac ñandanñ sec amboac bôclai têna teñ, tañ gêmoo salenñ ma sêjanğo ñalatu su anğa ênê nañ. Ma biñ teñ Aôm tamam eñ siñsêlêc lanğwa ma kêjala siñ ñagôlinñ. Eñ oc êkêñ nê lau sêlêwanñ taunñ êndêñ êmbêc atom. ⁹ Taêm ênam, Dawid galocgeñ oc kêsiñ tau ôkwi anğa pocgêsunñ me gamênñ teñ. Ma embe siñ êsa ma sênac nêñ lau ñagêdô êndu, go lau tañ sêñô ñawae nañ, oc sêsôm gebe ‘Lau taêsam tañ têtac Absalom nañ sêjana.’ ¹⁰ Go ñac têtac kêpa sunña, tañ nê ñalêlôm amboac lewe nê nañ, oc êtu palê ma êtêc tau ñanôgeñ. Gebe Israel samucgeñ sêjala gebe aôm tamam eñ ñac siñsêlêc to êsêac, tañ sêwiñ eñ nañ, lau tonac laigenñ. ¹¹ Mago biñ tañ aê taê gajam gebe dangôm nañ, tonec gebe Israel samucgeñ anğa Dan e êndêñ Berseba sêkac taunñ sa sêpi tagenñ dêndêñ aôm. Êsêac lau taêsam ñanô lasê amboac ganac gwêcña ma aôm taômgeñ ôwê êsêac sênac siñ. ¹² Aêac embe tatap Dawid sa anğa nê ñasawa teñ, go aêac takôm eñ auc amboac manij kêsêlô kêsêp nom ma eñ tonê lau, tañ sêmoa sêwiñ eñ nañ, nêñ teñ oc êwê sa atom. ¹³ Eñ embe êtaiñ tau su naêlamu malac totunğôm teñ, go Israel samucgeñ sêkôc lêpoa sêna malac tonañ ma sê malac tau êsêp gaboanñ to sensenñ su ênaña e têtap ñapoc tagenñgeñ sa êtiam atom.” ¹⁴ Ma Absalom to Israelnêñ ñacwaga samob sêsôm

gebe “Nac Ark Husai nê biñ njam këlêlêc Ahitopelnê su.” Apômtau gebe ensey Absalom su, tec kêkênj êsêac sêwi Ahitopelnê biñ njam siñ gêcña.

¹⁵ Go Husai gêjac miñ biñ, tañ Ahitopel kêsôm gêdênj Absalom to lau Israelnênj kasêga ma biñ, tañ enj tau kasôm gêdênj êsêac nanj, gedenj dabunwagaagêc Sadok agêc Abiatar.

¹⁶ Ma kêsôm biñ tonec gêwiñ gebe “Asakiñ biñ njagaôgenj êna ma asôm endenj Dawid gebe êmoa buselenj gamênj sawanja êndênj êmbêc atom. Selom bu sêna njamakenj gebe gênwapac êtap kiñ to lau samob, tañ semoa sêwiñ enj nanj sa atom.”

¹⁷ Jonatan agêc Ahimas sêsaê sêmoa bumata Enrogel. Sakiñwagao tenj gêja ma kêsôm biñ gêdênj êsêagêc gebe êsêagêc nasêsôm njawae êndênj kiñ Dawid. Êsêagêc tauñ têtôm gebe sêsa malac tau sêna e lau sêlic êsêagêc nec atom. ¹⁸ Mago njapalê tenj gêlic êsêagêc, tec jagêjac miñ gêdênj Absalom. Amboac tonanj agêc sêwi gamênj tonanj siñ njagaôgenj ma jasêo lasê njac tenj anja malac Bahurim nê andu. Ênê sê bunja tenj gêc nê malaclunj, tec êsêagêc sêsêp sê tau njalêlôm sêja. ¹⁹ Ma nac tau nê awê jakêgadê sê awa auc ma keta mopolom njanô gêsac gadê njo e gênj tenj gêc awê atom. ²⁰ Gêdênj tañ Absalom nê sakiñwaga jasêo lasê dêdênj awê tau anja andu tonanj nanj, êsêac têtû kênac gebe “Ahimas agêc Jonatan semoa ondoc.” Awê tau gêjô êsêac awenj gebe “Êsêagêc selom bu sêja.” Ma êsêac sesom elêmê, mago têtap êsêagêc sa atom. Tec sêmu sêja Jerusalem kêtiam.

²¹ Sêc sêja su acgom, go êsêagêc sêpi anja sê sêmênj kêtiam ma sêja sêkênj njawae gêdênj kiñ Dawid tau. Êsêagêc sêsôm gêdênj Dawid gebe “Ôndi ma sebenj olom bu njamakenj ôna.” Go sêjac miñ biñ, tañ Ahitopel kêsôm kêtû enja nanj. ²² Tec Dawid to lau samob, tañ sêmoa sêwiñ enj nanj, dêdi selom bu Jordan su sêwi nênj njac tenj siñ gêmooa njamakenj ônênja atom.

²³ Ahitopel gêlic gebe sêgôm ênê biñ samob njanô kêsaa atom, tec kêmasanj nê donki ma gêc gêja taunê malacmôkê. Enj kêmasanj nê biñ to gênj samob gêbacnê ma jagêbic tau êndu ma sêsunj enj anja tamanê sêo.

Dawid gêmooa malac Mahanaim

²⁴ Go Dawid jagêo lasê Mahanaim ma Absalom to lau Israel nênj njacwaga samob selom bu Jordan sêja. ²⁵ Absalom kêkênj Amasa kêtû siñwaganênj njamata gêjô Joab su. Amasa tonanj enj nac Ismael Itra latu. Itra tau gêjam Nahas latuo Abigail. Enj Joab têna Seruia lasio. ²⁶ Absalom to lau Israel sê nênj becoo sêmoa gamênj Gilead.

²⁷ Gêdênj tañ Dawid gêo lasê Mahanaim nanj, Nahas latu Sobi anja Amon nênj malac Raba agêc Amiel latu Makir anja Lodebar ma nac Gileadnja Barsilai anja Rogelim, ²⁸ sêkôc mê to laclu ma ku to mopolom tokaiñ-tokaiñ ma polom sigob to gabab ma gênjgaga njagêdô.

²⁹ Êsêac sêkôc lêp to njalêsi ma su gêjac anô sêmênj gebe Dawid to lau siñja, tañ sêmoa sêwiñ enj nanj sêninj. Êsêac sêsôm gebe “Lau sêmoa gamênj sawa e mo to bu gêjô êsêac ma tekwenj gêbac.”

18

Absalom gêmacc êndu

¹ Go Dawid gêjac nê lau, tañ sêmoa sêwiñ enj nanj, kêsi ma kêkênj êsêacnênj laumata siñja njagêdô sêjam gôlinj lau 1,000 ma njagêdô sêjam gôlinj lau 100. ² Go Dawid gêwa lau siñja kêkôc gêja tonj têlêac. Tonj njamataña Joab gêjam gôlinj. Tonj tenj Seruia latu Joab lasi Abisai gêjam gôlinj. Ma tonj tenj nac Gitnja Itai gêjam gôlinj. Ma kiñ kêsôm gêdênj lau gebe “Aê tauc oc jawiñ amac amboac tonanjenj.” ³ Mago êsêac sêsôm gebe “Aôm ôwiñ aêac atom. Aêac embe aêc njacjo su oc lau taênj ênam biñ taêsam atom. Embe aêacma njamakenj sêmac êndu oc lau taênj ênam biñ taêsam atom amboac tonanjenj. Mago aôm tec kôlêlêc ma lau 10,000 su. Amboac tonanj aôm embe ômoa malac ma ôpuc aêac tonj oc njam êlêlêc.” ⁴ Tec kiñ kêsôm gêdênj êsêac gebe “Gênj tañ amac alic njam nanj, aê gabe jasô njalabu.” Amboac tonanj kiñ kêkô kêsi malac njasacgêdô ma siñwaga samob sêsêlênj sêsa sêja totonj-totonj. Tonj njagêdô

nalau têtôm 100 ma tonj ñagêdô ñalau têtôm 1,000. ⁵ Ma kinj kêjatu Joab agêc Abisai ma Itai gebe “Anğôm ñac wakuc Absalom saic-saicgenj atom êtu aêña.” Ma lau samob sêñô jatu tonanj, tanj kinj kêkêñj gêdêñj êsêac laumata sinjña samob kêtú Absalomña nanj.

⁶ Amboac tonanj Dawidnê sinjwaga sêsa awê gebe nasêndac lau Israel. Ma sêjac sinj tau kêsa anja saleñj Epraimña. ⁷ Ma Dawid nê sinjwaga sêku Israel tulu anja tonanj. Sêjac sinj kapôênanô gêdêñj bêc tonanj. Lau 20,000 sêmac êndú. ⁸ Sinj tonanj gelom gêjam gamêñj tonanj auc ma gêdêñj bêc tonanj saleñj kêdañgônj lau taêsam kêlêlêc lau, tanj sinj gesenj nanj su.

⁹ Ma Absalom kêtap Dawidnê sakinjwaga sa. Absalom gêñgônj nê donki ñaô ma donki tau jagêboanj kêsô kamem kapôênj ñalaka ñalêlôm gêja. Ma Absalom nê môkêlauñj gêjac kêsô ñalaka ma enj gacgenj genj kalenj ma donki tau, tanj Absalom gêñgônj ñaô nanj, gêboanj su gêc gêja. ¹⁰ Ñac tenj gêlic gêñj tau ma kêsôm gêdêñj Joab gebe “Ôlic acgom, aê galic Absalom genj kalenj kamem ñalaka.” ¹¹ Joab kêsôm gêdêñj ñac, tanj kêsôm binj tau nanj gebe “Aôm gôlic enj me. Kêtu asagenjña gôjac enj kêsêp nom gêmêñj atom. Aê oc jakêñj silber 10 êndêñj aôm ma ômbinjak tenj êwiñj.” ¹² Mago ñac tau kêsôm gêdêñj Joab gebe “Aê embe jatap silber 1,000 sa êsêp aê lemoc, mago oc jakêñj lemoc êpi kinj latu atom. Gebe aêac anô kinj gêjac binjsu amagêc Abisai ma Itai gebe ‘Anğôm ñac wakuc Absalom saic-saicgenj atom êtu aêña.’” ¹³ Ma aê embe janğôm gêñj tenj kelecgenj êndêñj enj katu oc êsinj tau êndêñj kinj atom ma aôm taôm oc ônam aê kêsi atom.” ¹⁴ Joab kêsôm gebe” Aê gabe jajainj têm jawiñj aôm atom.” Go enj kêkôc kêm têlêac jagêgunj Absalom kêsô bôdagi gêdêñj tanj enj mata jaligenj genj kalenj kamem ñalaka nanj. ¹⁵ Ma lau matak 10, tanj sêôc Joabnê laukasap nanj, sêgi Absalom auc ma sêjac enj êndú.

¹⁶ Go Joab gêjac dauc kêtanj ma lau sinjña, tanj sêjanda Israel nanj, sêwi sinj ma sêmu sêmêñj gebe Joab kêkô êsêac auc. ¹⁷ Ma êsêac sêkôc Absalomnê ñawêlêlanj ma sêbaliñj kêsêp sê kapôênj tenj anja saleñj ma sêboa poc tonj kapôênj tenj sa kêkô sê tau ñaô. Ma lau Israel samob sêc sêja nêñj andu gêdêñj-gêdêñgenj.

¹⁸ Gêdêñj tanj Absalom gêmoa mata jali nanj, enj kêkôc alê poc tenj jagêjac sa kêtú enj taunja kêkô kinj nê gaboanj gebe enj kêsôm gebe “Aê latuc masi gebe lau taênj ênam aê.” Enj gê taunê ñaê kêpi alê poc tonanj ma sêsam gêñj tau gebe Absalomnê ñabelo e gêdêñj ocsalô tonec.

Sêsôm Absalom gêmac êndú ñawae gêdêñj Dawid

¹⁹ Go Sadok latu Ahimas kêsôm gêdêñj Joab gebe “Ôkêñj aê jalêti najakêñj ñawae êndêñj kinj tau gebe Apômtau gêjam enj kêsi anja nê ñacjo nêñj ñaclai.” ²⁰ Ma Joab kêsôm gêdêñj enj gebe “Aôm ôkôc ñawae ôna êndêñj ocsalô tonec atom. Moae oc ôkôc ñawae ôna êndêñj bêc tenj, mago galoc aôm ôna atom gebe kinj latu gêmac êndú.” ²¹ Go Joab kêsôm gêdêñj nê sakinjwaga ñac Kusña gebe “Ôna ôkêñj ñawae êndêñj kinj êtu gêñj, tanj gôlic nanjña.” Ñac Kusña gewec gêdêñj Joab ma kêlêti gêja. ²² Go Sadok latu Ahimas kêsôm gêdêñj Joab kêtiam gebe “Gêñwapac tenj embe êtap aê sa, go êtap saman. Mago ôkêñj aê jalêti jandañguc ñac Kusña jana.” Ma Joab gêjô enj awa gebe” Ñoc latucenec, ôlêti êtu asagenjña. Aôm oc ôtap ñagêjô ñajam tenj sa êtu ôkêñj ñawaenja atom.” ²³ Enj kêsôm kêtiam gebe “Gêñwapac tenj embe êtap aê sa, go etap sa, mago gabe jalêti jana.” Tec Joab kêsôm gêdêñj enj gebe “Ôlêtimañj.” Go Ahimas kêlêti kêdaguc intêna gaboanjña jagêôc lêlêc ñac Kusña su.

²⁴ Dawid jagêñgônj tunjôm ñasacgêdô. Ma dibwaga tau kêpi tunjôm jakêkô sacgêdô ñasalôm ñaô. Enj gêôc mataanô sa e gêlic ñac tenj taugenj kêlêti gêmêñj. ²⁵ Ma gêmôêc to kêsôm ñawae gêdêñj kinj. Ma kinj kêsôm gebe “Embe enj taugenj oc moae kêkôc ñawae ñajam gêmêñj.” Ñacjaenj tau kêlêti mênkêdabinj. ²⁶ Go dibwaga gêlic ñac tenj kêlêti gêmêñj kêtiam. Tec enj gêmôêc binj gêdêñj gejobwaga sacgêdôña gebe “Ôlic acgom, ñac tenj taugenj kêlêti gêmêñj kêtiam.” Kinj kêsôm gebe “Enj kêkôc ñawae ñajam tenj amboac tonanjgenj.” ²⁷ Ma dibwaga kêsôm gebe “Aê galic ñac, tê kêlêti kêtú ñamata nê, amboac Sadok latu Ahimas.” Ma kinj kêsôm gebe “Enj ñac ñajam ma oc kêkôc ñawae ñajam.”

²⁸ Go Ahimas gêmôêc gêdên kin gebe “Gên samob njajamgen.” Go en gewec gêdên kin lanjônô gêdên nom ma kêsôm gebe “Awen êc Apômtau, aôm nê Anôtô, tañ kékên lau, tê sêc lemen sa gêdên noc njatau kin nê, sêsô aôm njalabu nan.” ²⁹ Ma kin kêtû kênac gebe “Nac wakuc Absalom gêmôa njajam me masi.” Ahimas gêjô en awa gebe “Gêdên tañ nê laumata Joab kêsakin nê sakinjwaga aê nan, aê galic lau taêsam sêjac seso taun, mago gajam kauc nam.” ³⁰ Ma kin kêsôm gebe “Mênjôkô tonec.” Amboac tonan en kékac tau ôkwi ma kékô nanjên.

³¹ Go nac Kusna mênjêgê lasê ma kêsôm gebe “Nawae njajam kêtû noc njatau kinja. Ocsalô tonec Apômtau kakên lau, tañ sêli taun sa gêdên aôm nan, sêsô aôm njalabu.” ³² Kin tau kêsôm gêdên nac Kusna gebe “Nac wakuc Absalom gêmôa njajam me masi.” Ma nac Kusna gêjô en awa gebe “O noc njatau kin, aê gabe nê nacjo samob to lau samob, tañ sêli taun sa gêdên aôm nan, oc tatôm nac wakuc tonanjen.” ³³ Kin tau atê gêmô en ma kêpi balêm, tañ gêc malac nasacgêdô naô nan, gêja ma kêtaj gebe “O noc latuc Absalom, latucenec Absalom. Jamac jajô aômman. O noc latuc Absalom, noc gêjenec.”

19

Joab kêsôm Dawid

¹ Go sêkên nawae gêdên Joab gebe “Ôlic acgom, kin kêtaj tanjiboa kêtû Absalomja.” ² Amboac tonan gêdên bêc tonan bin sêku nacjo tuluna tau gêjam tau ôkwi kêtû tanjiboa gêdên lau samob gebe lau sênjô nawae gebe kin kêtaj tanjiboa kêtû latuna. ³ Gêdên bêc tonan lau sinja sêsa malac sêmên kelecgen sêgôm amboac lau, tañ majen kêtû têtaj taun su anja sinja nan. ⁴ Kin gêsaj lanjônô auc ma kêtaj toawa-toawa gebe “O latuc Absalom, o Absalom latucenec, o gêjenec.”

⁵ Go Joab kêsô andu gêdên kin gêja ma kêsôm gebe “Ocsalô tonec aôm gôgôm nê sakinjwaga samob, tañ sêjam aôm to nê latômio to nac ma nê lau to anenjo kêsi amoa matem jali nan, majen kêsa. ⁶ Aôm têtac gêwin êsêac, tañ têtac sec gêdên aôm nan, ma têtac gedec êsêac, tañ têtac gêwin aôm nan. Ocsalô tonec aôm gôwa taôm sa gebe gôlic lau sinjêlêc to nê sakinjwaga samob amboac gên naôma. Galoc aê kajala gebe Absalom embe êmoa mata jali ma aêac samob amac êndu, go ôlic njajam. ⁷ Amboac tonan galoc ôndi sa naôsôm bin njajam ten êndên nê sakinjwaga. Embe masi, go aê jatôc lemoc jakô Apômtau lanjônê gebe êndên êmbêc tonec nac ten oc êmoa êwin aôm atomanô. Bin tonan oc êtu bin sec êlêlêc bin samob, tañ kêtaj aôm sa gêdên aôm njalêgen e mênjêdên galoc nan su.” ⁸ Go kin gêdi sa jagênjôn malac nasacgêdô. Ma nawae gêdên lau samob gebe “Alic acgom, kin gênjôn malac nasacgêdô” ma lau samob sêsa dêdên en.

Dawid gêmu gêja Jerusalem

Gêdên nasawa tonan Israelnên lau samob sêc dêdên taunên andu gêdên-gêdênjen sêja. ⁹ Ma lau samob sêc gêdô taun gêdên-gêdênjen kêtôm Israelnên gôlôacmôkêgen ma sêsôm gebe “Kin gêjam aêac kêsi anja aêacnên nacjo lemen ma gêjam aêac sa anja lau Pilisti lemen. Ma galoc en gêwi gamên sin ma gêc gêja kêtû Absalomja. ¹⁰ Ma Absalom, tañ aêac taen oso en nan, sin gesen en su. Ma amboac ondoc amac ajam taôm tôj ma asôm bin ten gebe akôc kin tau êmu êmênja atom.”

¹¹ Kin Dawid gênjô lau Israel sêmasaj bin kêtû enja nawae, tec kêsakin bin gêdên dabunjwagaagêc Sadok agêc Abiatar gebe “Asôm êndên lau Juda nê laumata gebe ‘Amboac ondoc, tec amac amasaj bin kêtû akôc kin êmu êwac nê anduna kêtû namu nec. ¹² Aênoc lasitêwai amac, noc natêkwa to noc namêsôm amac. Amboac ondoc tec abe akôc kin êmu êwac êtu namugen nec.’ ¹³ Ma asôm êndên Amasa gebe ‘Noc natêkwa to noc namêsôm aôm atom me. Aê embe jakên aôm ôtu noc sinjwaga nê laumata ôjô Joab su atom oc Anôtô ensen aê su janaña.’” ¹⁴ Ma en gêjam lau Juda samob nê njalêlôm ôkwi e têtac tagen ma sêsakin bin gêdên kin gebe “Aôm to nê sakinjwaga samob amu amên.”

¹⁵ Amboac tonañ kiñ tau gêmu gêmêñ bu Jordan ma lau Juda sêpuc kiñ tòn-tôn sêmêñ Gilgal sebe sêkôc kiñ tau elom bu Jordan ñamakenj êmêñ.

¹⁶ Ma ñac Benjaminña Gera latu Simei anja Bahurim kêsêp ñagaôgenj gêmêñ gêwiñ lau Judaña gebe êpuc kiñ Dawid tòn-tôn amboac tonanjenj. ¹⁷ Ma lau Benjaminña 1,000 sêwiñ enj. Ma Saulnê gôlôacnêñ sakinwaga Siba to latui 15 ma nê sakinwaga 20 sêlêti sêsêp jasêô lasê bu Jordan sêmuñ kiñ. ¹⁸ Ma êsêac selom buselenj tau sebe sêkôc kiñnê gôlôac sêmêñ ñamakenj ma sebe sêngôm gên, tañ kiñ êlic êmoasiñ enj nanj. Ma gêdêñ tañ kiñ gebe elom bu Jordan tau nanj, Gera latu Simei gêu tau gec enj lanônêmña ¹⁹ ma kêsôm gêdêñ enj gebe “O ñoc ñatau, taêm ênam binj, tañ nêñ sakinwaga aê gagôm keso gêdêñ bêc, tañ gôwi Jerusalem siñ nanj, ma ôlic aê sec atom. O kiñ, ôê binj tau tòn ênêc nêñ ñalêlôm atom. ²⁰ Nêñ sakinwaga aê kajala gebe gagôm keso. Mago galoc ôlic acgom, aê tec kasêp gamênj katu Josepnê gôlôac nêñ ñac ñamataña gebe japuc ñoc ñatau kiñ aôm tòn-tôn.” ²¹ Go Seruia latu Abisai gêôc awa sa ma kêsôm gebe “Simei êmac êndu êtu kêpuc boa ñac, tañ Apômtau genj oso enj nanja atom me.” ²² Mago Dawid kêsôm gebe “Seruia latui amac, aêacnêñ asagenj ñagêdô gêdêñ taunj, tec ocsalô tonec amac alêtôm aê. Ñac tenj oc êmac êndu anja Israel ocsalô tonec me. Aê kajala gebe katu kiñ Israelña gêdêñ ocsalô tonec.” ²³ Ma kiñ kêtôc lêma ma kêsôm gêdêñ Simei gebe “Aôm oc ômac êndu atom.”

²⁴ Ma Saul dêbu Mepiboset kêsêp gêmêñ gebe êndac kiñ tau. Enj kêkwasiñ akaiñ to kêkapiñ nê êm ma kêkwasiñ nê ñakwê atomanô gêdêñ tañ kiñ gêwi gamênj siñ nanj, e gêmu gêmêñ toôli samucgenj kêtiam. ²⁵ Gêdêñ tañ Mepiboset anja Jerusalem mêngeô lasê gebe êndac kiñ nanj, kiñ tau kêsôm gêdêñ enj gebe “Mepiboset, kêtû asagenja aôm gôwiñ aê gôja atom.” ²⁶ Enj gêjô enj awa gebe” O ñoc ñatau ma ñoc kiñ, aê ñac puliñ. Aê kasôm gêdêñ ñoc sakinwaga gebe êmansañ donki tenj êtu aêña gebe janğônñ ñaô ma jawiñ kiñ jana. Mago ñoc sakinwaga kêsau aê. ²⁷ Enj kêgôliñ binj kêpi nêñ sakinwaga aê gêdêñ ñoc ñatau kiñ. Mago ñoc ñatau kiñ kêtôm Anôtônê anjela. Amboac tonañ ôngôm gên, tañ aôm gôlic ñajam nanj. ²⁸ Gebe ñoc ñatau kiñ gêlic tamocnê gôlôac samucgenj amboac lau gêbac jagêdêñ, mago aôm kôkêñ nêñ sakinwaga aê ganğônñ êsêac, tañ senj gên anja nêñ tebo nanj ñalêlôm. Aênoc binj ñajam ondoc gêc gebe jatenj êndêñ kiñ.” ²⁹ Ma kiñ kêsôm gêdêñ enj gebe “Ôsôm binj taêsam êwiñ êtu asagenja. Aê kasôm binj kêtû tòn gebe Amagêc Siba awa nomlênsêm êkôc.” ³⁰ Ma Mepiboset kêsôm gêdêñ kiñ gebe “Ñoc ñatau kiñ gêmu gêmêñ toôli samucgenj, tec Siba êkôc gên taumanj.”

³¹ Ñac Gileadña Basilai kêsêp anja Rogelim gêmêñ ma kêsêlêñ gawiñ kiñ e jasêô lasê bu Jordan gebe êkêñ enj elom êna ñamakenj. ³² Basilai kêtû ñamalacanô su, ênê jala kêtû 80. Enj gêjam kiñ tau sa ña genj taniñña gêdêñ ñasawa, tañ enj gêmôa Mahanaim gebe enj ñac tolêlôm ñanô tenj. ³³ Ma kiñ kêsôm gedenj Basilai gebe “Ômôênj ôngônñ Jerusalem ôwiñ aê ma aê jamoasiñ aôm anja tônê.” ³⁴ Mago Basilai kêsôm gedenj kiñ gebe “Aênoc jala jamoa matoc jaliña tendocgenj gêc, tec jawiñ kiñ japi Jerusalem jana. ³⁵ Ocsalô tonec aênoc jala kêtû 80. Aê katôm gebe jansaê ñajam to sec me. Aê katôm gebe jansaê gên, tañ janiñ me janôm nanj me. Aê katôm gebe janô lau awenj sênam wêña me. Êtu asagenja nêñ sakinwaga wacêtu gênwapac tenj êndêñ ñoc ñatau kiñ êwiñ. ³⁶ Nêñ sakinwaga gebe êsêlêñ êwiñ kiñ dambêgenj e êndêñ Jordan ñamakenj. Kiñ êmoasiñ aê amboac tonañ êtu asagenja. ³⁷ Aê jatenj aôm gebe ôkêñ nêñ sakinwaga êmu êna gebe jamac êndu anja taucñoc malacmôkê ma anja tamoc agêc tinoc nêñ sêô ñagala. Nêñ sakinwaga Kimham tec gêmôa. Ôkêñ enj êsêlêñ êwiñ ñoc ñatau kiñ tau ma ôngôm gên, tañ gôlic ñajamgenj nanj, êndêñ enj.” ³⁸ Ma kiñ gêjô enj awa gebe “Kimham êwiñ aê êna ma aê oc janğôm gên, tañ aôm ôlic ñajam nanj, êndêñ enj ma janğôm gên samob, tañ aôm otenj nanj, amboac tonanjenj.” ³⁹ Go lau samob selom bu Jordan ma kiñ gelom amboac tonanjenj. Ma kiñ kêlêsoñ Basilai alianô ma gêjam mec enj ma Basilai gêmu gêja taunê malac. ⁴⁰ Kiñ tau gêja Gilgal ma Kimham gêwiñ enj. Ma lau Juda samob to lau Israel ñamakenj amboac tonanjenj sejonj kiñ sêmôa intêna.

⁴¹ Go lau Israel samob dëdëñ kiñ sêja ma sêsôm gëdëñ eñ gebe “O kiñ, këtü asagenña aëacnëñ lasitëwai Judaña sêjam gengeñ aôm ma sêkôc aôm to nëm gôlôac ma nëm lau samob amëñ Jordan ñamakeñ tonecña.” ⁴² Lau Judaña sêjô lau Israel awen gebe “Kiñ këtü aëacma ñagëdô teñ. Këtü asagenña amac tëm tac ñandan këtü biñ tonanña. Aëac aen kiñnë gëñ teñ me. Me eñ këkëñ gëñ teñ ñaômagen gëdëñ aëac me.” ⁴³ Ma lau Israel sêjô lau Juda nêñ biñ gebe “Aëac awê kain kiñ Dawid alêlêc amac su gebe aëac lau Israel ma gôlôacmôkê 10. Këtü asagenña amac alic aëac sec. Aëac asôm biñ gebe akôc aëacnëñ kiñ amu amëñña këtü ñamata atom me.” Mago lau Juda awen ñajana këlêlêc lau Israel nêñ su.

20:1–21:22 Dawid kêtap gëñwapac tokain-tokain sa. Lau Israel ñagëdô sêli taun sa, nê wakuc sêlênsôn taun, tóbôm kësä ma nê ñacjo sêjac sin gëdëñ eñ. Mago gëñwapac samob tonan ñai këtü Dawid tulu atom.

22

Dawidnê wê danjenja

¹ Dawid gëga wê tonec gëdëñ Apômtau, gëdëñ bëc, tañ Apômtau gëjam eñ sa anga nê ñacjo samob lemeñ to anga Saul lêma nañ. ² Eñ kêsôm gebe

“Apômtau këtü ñoc lamuanô to ñoc tuntëna ma ñoc gëjam-sawaga.

³ Aëñoc Anôtô këtü ñoc lôm, tañ gaê lamu nañ. Eñ këtü ñoc lautuc ma ñoc moasin ñabulakôp. Eñ këtü ñoc lêmôp to ñoc lômlabu ma ñoc kësiwaga, tañ gëjam aê sa anga gëñ saic-saic nañ.

⁴ Aê aoc gëjac Apômtau, tañ talanem eñ nañ, ma eñ gëjam aê kësi anga ñoc ñacjonêñ.

⁵ “Gebe gëmăcanô ñadembom gënôm aê auc to gëñ gebe enseñ aëña ñasamac kêtakê aê.

⁶ Lamboam ñalêpoa gësô aê tôn gëmăcanô gëwa lakô aê.

⁷ Gamoa e katuc uñ tageñ ma aoc gëjac Apômtau ma gamôêc gëdëñ ñoc Anôtô gebe ênam aê sa. Eñ gëñgôn nê gamëñ dabuñ ma gëñô ñoc môêc ma gë taña aëñoc tañiboa, tañ katan gëdëñ eñ nañ.

⁸ “Go nom wiwic to kôtêñ-kôtêñgen, undambê ñataon kêtênêp e kôjô-kôjôgen gebe eñ têtac ñandan kësä ñanô.

⁹ Jadauñ kësä eñ lususuñ to ja ñawaô kësä eñ awasuñ ma ñalana ñamôsi kêpêlan anga ênê kësä gëja-gëja.

¹⁰ Eñ këwê undambê sêlilib kësêp gëmêñ. Tao ñamajan gëc eñ akain ñalabu.

¹¹ Eñ gëlôb gëñgôn kerub ñaô. Eñ gëñgôn mu ñamagê ñaô ma gëlôb wip tageñ.

¹² Eñ këkëñ gësuñbôm këtü nê becobo.

Kom ñamajan to tao tokatap-tokatap këkôm eñ auc.

¹³⁻¹⁴ Ñalana ñamôsi kêpêlan kësä anga ñawasi, tañ gëmuñ eñ nañ.

“Apômtau këkëñ nê wapap gëjac anga undambê. Ma Lôlôc Ñatau këkëñ nê awa kësä.

¹⁵ Eñ kêpê nê sôb ma kêpalip nê ñacjo êlin-êlin.

Ôsic kêtakê êsêac sêc gôlin-gôlingeñ.

16 Gwêc ñagêdimbob gêoc tau sa kêtú awê
ma nom ñataonj kêwaka tau sa.
Gebe Apômtau gêjam wamban
ma ñawajaô kêsa enj lususunj.

17 “Enj kêmêtôc lêma anja lólôc mênkêkam aê tôñ
ma gê aê sa anja ñasamac kapôênj ñalêlôm.

18 Enj kêjanjo aê su anja ñoc ñacjo ñaclai nê
to anja ñoc gobi, tanj nêñ ñaclai kêkôm aê auc nanj nêñ.

19 Êsêac sebo sêsa dêdênj aê gêdênj ñoc bêc ñawapacña,
mago Apômtau kêpuc aê tôñ.

20 Enj kêkam aê sa jakakô gamênj kwalam.

Enj kêsaic aê sa kasa gaja gebe enj têtac gêwiñ aêgac.

21 “Apômtau kêmoasinj aê kêtôm lanjôcnêm sawaña.
Enj gêjam aê sa kêtôm lemoc selecña.

22 Gebe aê kasa Apômtaunê lêñ ñapep
ma kakac tauc su anja ñoc Anôtônê ñaucñagenj atom.

23 Ênê binjgêdênj samob kêkô aê lanjôcnêm
ma gajam dêmôêc ênê binjsu atom.

24 Aê kasa ñoc lêñ ñapep e enj gêlic aê ñajam.

Ma gajob tauc ñapep gêdênj gênj sec.

25 Amboac tonanj Apômtau kêmoasinj aê kêtú gamoa ñañênña,
kêtú ñoc ñalêlôm selec gamoa enj lanjônêmña.

26 “Aôm gôwa taôm sa gêdênj ñac ñajam gebe aôm ñac gabêjam,
gêdênj ñac lanjônêm sawaña gebe aôm taôm ñac lanjônêm sawa.

27 Aôm gôwa taôm sa gadênj ñac mansanj gebe aôm taôm mansanj
mago gêdênj keso-keso, tec kôtôc taôm amboac kainj tenj.

28 Aôm gôjam lau, tanj sêkônij taunjan sa
ma kôkônij lau, tanj tetoc taunjan sa nanj.

29 Binjanô, o Apômtau, aôm kôtu ñoc ja.

Ñoc Anôtô kêpô ñoc ñakesec ñawê kêsa.

30 Binjanô, aôm embe ôwiñ aê oc janac lausinj popoc
ma ñoc Anôtô embe êwiñ aê oc jamboanj janjêli nêñ tunjbôm.

31 Anôtô tonanj tec gêjam gôlij gênj samob tomalagenj.

Binj tanj Apômtau gêjac mata nanj, kêtú anô.

Enj kêtú lau samob, tanj sê lamu enj nanj, nêñ lautuc.

32 “Apômtau taugenj enj Anôtô.

Ma aêacnêñ Anôtô taugenj enj lamu ñanô.

33 Anôtô tau tonanj kêtú ñoc lamu ñajanja tau
to kêmasanj ñoc intêna gebe jasa toôlic samucgenj.

34 Enj gêgôm ñoc ockainj kêtôm mojawana nê.

Enj ketoc aê kakô lôc ñamoatêc ñaô toôlic samucgenj.

35 Enj kêdônj lemoc sinja

tec lemoc jakêkam talam ñamadi.

36 Aôm kôkênj lautuc ênam aê kêsinja.

Aômnêm moasinj ketoc aê sa.

37 Aôm kômasanj intêna ñasawa kapôênj gebe jasa

ma japô ocgêsu ôkwi atom.

³⁸ Aê kajanda ñoc ñacjo e gasen êsêac su ma kakac tauc ôkwi atom e êsêac sêjaña.

³⁹ Aê gajac êsêac piñpañ ma sebe sêndi e sêgôm jageo. Ac sêc ockaiñ ñalabu.

⁴⁰ Aôm kôjandinj aê ña ñaclai gebe janac sinj ñanô. Aôm kôkôninj ñoc ñacjo sêmoa aê ñalabu.

⁴¹ Aôm kôpuc ñoc ñacjo sa tec sêc aê e gasen êsêac samob, tanj têtac sec gêdênj aê nanj su.

⁴² Êsêac sesom nêñ gêjam sa tenj, mago tenj gajam sa atom.

Êsêac sêmôêc gêdênj Apômtau, mago enj gêjô êsêac awenj atom.

⁴³ Aê kalêsa êsêac e têtôm nom ñakekop.

Aê kaka êsêac tônj kêtôm kaka lêsap anja intêna.

⁴⁴ “Aôm gôjam aê sa anja sinj tomôkê-tomôkê e kôkênj aê katu lausamucnênj gôlinjwaga. Lau tanj kajala êsêac atom nanj, sêjam sakinj aê.

⁴⁵ Lau jaba sewec dêdênj aê.

Aê embe jakac aocsunj sa jamoa ma oc tanjenj wamu êndênj aê.

⁴⁶ Lau jaba latunj katunj gêjaña ma sêsunj taunj têtênêp-têtênêpgeñ sêsa anja nêñ tunjbôm sêmênj.

⁴⁷ “Apômtau gêmoa mata jali. Aê aoc êôc ñoc lamu.

Aê jatoc ñoc ñacmoasinj Anôtô sa.

⁴⁸ Anôtô tau tec kêpuc aê tônj e kakac ñoc kamocgôc.

Enj kêkôninj malac-malac tônj sêsô aê ñalabu.

⁴⁹ Ma enj gêjam aê kêsi gêdênj ñoc ñacjo. Aôm kotoc aê sa kêlêlêc ñoc sonjo-sonjo, ma gôjam aê sa anja lau ñaclai nêñ.

⁵⁰ “O Apômtau, kêtú tonañña aê gabe jalambinj aôm jamoa lausamuc ñalêlôm ma janam wê lanemña êpi nêñ ñaê.

⁵¹ Aôm tonañ kotoc nêñ kinj sa ñanô ma kôtôc nêñ têtac gêwinj tenjenjña gêdênj ñac, tanj senj oso enj nanj,

gêdênj Dawid to nê wakuc gedenj tônjenj.”

23

Dawidnê awamu

¹ Binj tonec kêtú Dawidnê awamu

“Isai latu Dawid kêsôm binj.

Ñac tanj tetoc enj sa nanj, kêsôm binj.

Jakobnê Anôtô nê ñac senj oso enjña.

Ñac gêga Israelnê wê ñajamwaga.

² “Apômtaunê Ñalau kêsôm binj kêsa aê aoc, ma ênê binj gêc aê imbeloc.

³ Israelnêñ Anôtô kêsôm binj.

Israelnêñ lamu kêsôm binj gêdênj aê.

Ñac tanj kêtêc Anôtô

ma gêjam gôlinj ñamalac ñañênjenj nanj,

⁴ kêpô êsêac kêtôm ñawê bêbêcgeñña,

kêtôm oc, tanj kêpi tonagêlôm masi nanj, ma gêgôm gêgwanj, tanj kom gêjac nanj kêpuc.

⁵ Aênjoc gôlôac sêmoa sêwinj Anôtô

gebe enj kêmoatinj poac tenjenja tenj gêwinj aê ma kêmasanj gêj samob njapep ma ênêc tenjenj,

gebe enj oc êkêj aê gebe jamoa njajam

ma gêj tanj njoc njalêlôm têtac gêwinj nanj, enj êngôm esewec.

⁶ Mago lau, tanj sêmoa jaêc Anôtô nanj, têtôm gêj têkwa-têkwa,

tanj tambalinj sinj nanj, gebe tatôm gebe takôc nj lemenj atom.

⁷ Mago njac tanj gebe ejonj gêj tau sa nanj,

êkôc sinj to kê m njadambê ma ja êninj gêj tau êmbacnê samucgenj.”

23:8–24:25 Dawidnê sijsêlêc langwa towae nêj njâê kêsêp njasêbu tonec. Dawid kêsa nê lau sa, mago Anôtô gêlic njajam atom, tec kêkêj gêmâc sec kêtap lau Israel sa. Kêtu njamu Anôtô taê walô nê lau kêtiam ma kêkôc gêmâc sec tau su.

Kiŋnêŋ Buku Ŋamataŋa

Kiŋnêŋ Buku Ŋamataŋa tonec gêjac têku lau Israel nêŋ kiŋ nêŋ miŋ, taŋ kêsêp Samuelnê buku luagêc naŋ. Buku tau gêwa tau kêkôc gêja ŋasêbu têlêac gebe

1. Mòkêlatu 1-2 Salomo kêtú lau Israel to Juda nêŋ kiŋ gêjô Dawid su. Dawid gêmac êndu ŋamiŋ.
2. Mòkêlatu 3-11 Salomo gêjam gôliŋ lau Israel to ênê kôm ŋanô ŋamiŋ. Ênê kôm towae gebe kêkwê lôm dabuŋ aŋga Jerusalem.
3. Mòkêlatu 12-22 Gamêŋ Israel gêwa tau kêkôc gêja gamêŋ luagêc, sêsam teŋ gebe Israel ma teŋ gebe Juda. Kiŋ taŋ sêjam gôliŋ gamêŋ luagêc tonan naŋ, nêŋ miŋ kêsêp mòkêlatu tonan e jagêdêŋ têm Jehosapat kêtú kiŋ aŋga Juda ma Ahasia gêjam gôliŋ Israel.

Kiŋnêŋ buku luagêc kêkip kiŋ samob nêŋ lêŋ taŋeŋ wamu gêdêŋ Anôtôŋa sa. Kiŋ, taŋ taŋeŋ wamu Anôtô naŋ, sêjam gôliŋ lau jagêdêŋ ma têtáp kôm ŋanô ŋajam sa. Mago êsêac, taŋ sêjam sakiŋ gwam to sêbuc dêmôêŋ Anôtô naŋ, nêŋ gôliŋ gêôc sec sa. Kiŋ samob, taŋ sêjam gôliŋ gamêŋ gêmu kêpiŋa naŋ, seso Anôtônê jatu. Gamêŋ Juda ŋakiŋ ŋagêdô sêsô Anôtônê ŋagôliŋ ŋalabu, ŋagêdô sêkac taŋ su aŋga Anôtônê.

Lau ŋatêkwa teŋ teŋ nêŋ miŋ kêsêp buku tau amboac tonanŋeŋ. Êsêac têtú Apômtaunê jaenwaga. Aêac tasam êsêac gebe Propete. Êsêac sêkêŋ puc gêdêŋ lau samob ma sêjac jao sakiŋ gwamŋa to taŋeŋpêc. Êsêacnêŋ ŋac towae teŋ Elia. Ênê miŋ towae kêsêp mòkêlatu 18. Eŋ to Balnê dabuŋwaga awenŋsuŋ gêôc ka taŋ aŋga lôc Karmel gebe Anôtô ondôc ŋanô.

Abisag gêjam sakiŋ Dawid

¹ Gêdêŋ taŋ kiŋ Dawid kêtú ŋamalacanô teŋ ma nê jala kêtú taêsam naŋ, êsêac sêkwa eŋ auc ŋa belanŋke, mago malo gêgôm eŋ ŋapaŋ. ² Amboac tonan ênê sakiŋwaga sêsôm gêdêŋ eŋ gebe “O kiŋ, sensom ŋapalêo teŋ êtu aômŋa gebe ênam sakiŋ aôm ma êtu aôm nêŋ jaomwagao. Eŋ ênêc awiŋ aôm oc êjandaŋ aôm.” ³ Tec sesom awêtakiŋ ŋajamanô teŋ aŋga gamêŋ Israelŋa samucgeŋ e têtáp awê Sunemŋa Abisag sa ma sêkôc eŋ dêdêŋ kiŋ sêja. ⁴ Ma awêtakiŋ tonan eŋ ŋajamanô ma kêtú kiŋ nê jaomwagao ma gêjam sakiŋ eŋ, mago kiŋ gêjam eŋ atom.

Adonia gebe êjaŋgo lêpôŋ kiŋŋa su

⁵ Dawid agêc Hagit nêŋ latuŋi Adonia ketoc tau sa ma kêsôm gebe “Aê gabe jatu kiŋ.” Ma eŋ kêkôc kareta to lau, taŋ sêŋgôn hos ŋaôŋa naŋ, to lau 50 gebe sêlêti sêmuŋ eŋ. ⁶ Ma eŋ tama gêjac jao ma kêtú kênac eŋ gebe “Kêtú asageŋŋa aôm gôgôm gêŋ amboac tonan” naŋ atom. Eŋ ŋac tolanôanô ŋajam teŋ amboac tonan ma têna kêkôc eŋ kêdaguc Absalom. ⁷ Adonia gêjam biŋgalôm gêwiŋ Seruia latu Joab agêc dabuŋwaga Abiatar ma êsêagêc têtáguc Adonia ma sêjam eŋ sa. ⁸ Mago dabuŋwaga Sadok agêc Jehoiada latu Benaia ma propete Natan to Simei agêc Rei ma Dawid nê siŋsêlêc samob, taŋ sejob eŋ naŋ, sêwiŋ Adonia atom.

⁹ Adonia kêkêŋ domba to bulimakao kapoac ma bulimakao ŋalatu, taŋ segeŋ e kêtôp ŋajam naŋ, kêtú da aŋga Poc moacŋa, taŋ gêc kêsi Enrogel naŋ, ma kêkêŋ jaen gêdêŋ nê lasitêwai, kiŋ latui, samob ma kiŋ nê lau kapôêŋ aŋga Juda gebe têtú ŋaclen eŋ. ¹⁰ Mago eŋ kêkêŋ jaen gêdêŋ propete Natan agêc Benaia ma siŋsêlêc me lasi Salomo atom.

¹¹ Go Natan kêsôm gêdêŋ Salomo têna Batseba gebe “Aôm gônô su gebe Hagit latu Adonia kêtú kiŋ ma aêacnêŋ ŋatau Dawid gêjam kauc biŋ tau me masi. ¹² Amboac tonan ômôêŋ ma aê gabe jawa lêŋ teŋ sa êndêŋ aôm gebe ônam taôm to latôm Salomo katômi kêsi.

¹³ Aôm ŋagaôgeŋ ôsô ôndêŋ kiŋ Dawid ôna ma ôsôm êndêŋ eŋ gebe ‘O ŋoc ŋatau kiŋ, aôm

kôtôc lêmam gêdêŋ nêŋ sakinwagao aê ma kôsôm gebe “Aômnêŋ latôm Salomo êtu kiŋ êjô aê su ma êŋgôn aêŋoc lêpôn” aôm kôsôm me masi. Kêtu asageŋŋa Adonia kêtu kiŋ.’ ¹⁴ Aôm ôsôm biŋ êndêŋ kiŋ ômoa, go aê oc jasô jandanguc aôm ma japuc nêŋ biŋ tôŋ.”

¹⁵ Amboac tonan Batseba kêsô kiŋnê balêŋ gêja (kiŋ tau kêtu ŋamalacanô su ma Abisag anŋa Sunem gêjam sakin eŋ). ¹⁶ Batseba gewec ma gêu tau gêc kiŋ akaiŋŋa. Ma kiŋ kêtu kênac gebe “Ŋalêlôm kêkac aôm kêtu asageŋŋa.” ¹⁷ Eŋ gêjô eŋ awa gebe “Ŋoc ŋatau, aôm kôtôc lêmam gêdêŋ nêŋ sakinwagao aê kôkô Apômtau, aôm nêŋ Anôtô, laŋônêŋ ma kôsôm gebe ‘Nêŋ latôm Salomo oc ênam gôliŋ êjô aê su ma eŋ oc êŋgôn ŋoc lêpôn.’” ¹⁸ Ma galoc, ôlic acgom, Adonia kêtu kiŋ, ma aôm kiŋ gôjam kauc gêŋ tau. ¹⁹ Eŋ kêkêŋ bulimakao to ŋalatu, taŋ segeŋ e kêtôp ŋajam nan, ma domba taêsam ŋasec kêtu da ma kêkêŋ jaen kiŋ latui samob to dabuŋwaga Abiatar ma siŋwaga nêŋ ŋac ŋamataŋa Joab, mago latôm Salomo tec keteŋ eŋ gêwiŋ atom. ²⁰ O ŋoc ŋatau kiŋ, galoc lau Israel samob sêkêŋ mateŋ aôm gebe ôsôm êndêŋ êsêac gebe asa êŋgôn aêŋoc ŋatau kiŋ nê lêpôn êjô aôm su. ²¹ Embe masi oc êndêŋ taŋ ŋoc ŋatau kiŋ ênêc nê bêc êwiŋ tamai nan aêagêc latuc Salomo oc atap ŋagêjô sa.”

²² Gêdêŋ taŋ eŋ gêjam biŋgalôm gêdêŋ kiŋ gêmoa nan, propete Natan gêô lasê. ²³ Ma êsêac sêkêŋ ŋawae gêdêŋ kiŋ tau gebe “Propete Natan tec gêmoa tonec.” Ma gêdêŋ Natan kêsô gêdêŋ kiŋ gêja nan, eŋ gewec gêdêŋ kiŋ, laŋônêŋ gêdêŋ nom. ²⁴ Ma Natan kêsôm gebe “Ŋoc ŋatau kiŋ, aôm oc kôsôm gebe Adonia êtu kiŋ êjô aê su ma êŋgôn aêŋoc lêpôn me masi. ²⁵ Gebe eŋ kêsêp gêja gêdêŋ ocsalô tonec ma kêkêŋ bulimakao kapoac to ŋalatu, taŋ segeŋ e kêtôp ŋajam nan ma domba taêsam ŋasec kêtu da ma kêkêŋ jaen kiŋ latui ma siŋwaga nêŋ ŋac ŋamataŋa Joab ma dabuŋwaga Abiatar. Ma ôlic acgom, êsêac seŋ to sênôm sêwiŋ eŋ ma sêsôm gebe ‘Kiŋ Adonia êmoaôn. ²⁶ Mago eŋ kêkêŋ jaen gêdêŋ nêŋ sakinwaga aê to gêdêŋ dabuŋwaga Sadok ma Jehoiada latu Benaia agêc latôm Salomo atom. ²⁷ O ŋoc ŋatau kiŋ, aôm kômasan biŋ amboac tonan ma kôkêŋ ŋac, taŋ êŋgôn ŋoc ŋatau nê lêpôn êjô aôm su nan, ŋawae gêdêŋ nêŋ sakinwaga aêac atom me.”

Sêkêŋ Salomo kêtu kiŋ

²⁸ Go kiŋ Dawid gêjô Natan nê biŋ gebe “Ômôêc Batseba êndêŋ aê êmêŋ.” Amboac tonan eŋ kêsô gêdêŋ kiŋ jakêkô eŋ laŋônêŋ. ²⁹ Ma kiŋ kêtôc lêma to kêsôm gebe “Kêtu Apômtau gêŋgôn mata jali ma gêjam aê katuc kêsi gêdêŋ gêŋwapac samobŋa, ³⁰ tec jaŋgôm biŋ, taŋ katôc lemoc gêdêŋ aôm gajam Apômtau, Israel nêŋ Anôtô laŋô to kasôm gebe ‘Nêŋ latôm Salomo ênam gôliŋ êjô aê su êŋgôn ŋoc lêpôn êjô aê’ nan oc ŋanô êsa êndêŋ ocsalô tonec.” ³¹ Go Batseba gewec laŋônêŋ gêdêŋ nom ma ketoc kiŋ tau sa ma kêsôm gebe “Ŋoc ŋatau kiŋ Dawid êmoa teŋgeŋ.”

³² Kiŋ Dawid kêsôm gebe “Ômôêc dabuŋwaga Sadok agêc propete Natan ma Jehoiada latu Benaia dêndêŋ aê sêmêŋ.” Amboac tonan êsêac dêdêŋ kiŋ tau sêja. ³³ Ma kiŋ tau kêsôm gêdêŋ êsêac gebe “Akôc nêŋ ŋatau nê sakinwaga sêwiŋ amac ma akêŋ latuc Salomo êŋgôn aê taucŋoc donki ŋac akôc eŋ asêp andêŋ bumata Gihon ana. ³⁴ Ma dabuŋwaga Sadok agêc propete Natan sêniŋ oso eŋ anŋa tonan êtu Israelnêŋ kiŋ. Go anac dauc êtaŋ ma amôêc gebe ‘Kiŋ Salomo êmoa teŋgeŋ. ³⁵ Go amac api andanguc eŋ ma eŋ mênêŋgôn ŋoc lêpôn ŋaô gebe eŋ oc êtu kiŋ êjô aê su. Gebe aê kakêŋ eŋ kêtu lau Israel to Juda nêŋ gôliŋwaga.” ³⁶ Ma Jehoiada latu Benaia gêjô kiŋ awa gebe” Biŋŋanô, Apômtau, ŋoc ŋatau kiŋ nê Anôtô kêsôm amboac tonan. ³⁷ Apômtau êmoa êwiŋ Salomo êtôm gêmoa gêwiŋ ŋoc ŋatau kiŋ tau ma êŋgôm ênê gôliŋ êtu kapôêŋ alêlêc ŋoc ŋatau kiŋ Dawid nê su.”

³⁸ Amboac tonan dabuŋwaga Sadok agêc propete Natan ma Jehoiada latu Benaia ma lau Keret to Pelet sêsêp sêja ma sêkêŋ Salomo gêŋgôn kiŋ Dawid nê donki ma sêkôc eŋ dêdêŋ bumata Gihon sêja. ³⁹ Anŋa tonan dabuŋwaga Sadok kakôc ŋoplakôp katêkwiŋa anŋa becobo ma geŋ oso Salomo. Go sêjac dauc kêtaŋ ma lau samob sêsôm gebe “Kiŋ Salomo

êmoa tengeņ.” ⁴⁰ Ma lau samob, taņ tēdaguc eņ naņ, sēju gasuc to sējac oņ ma tētu samuc toņabêlêc kapôeņ, e nom gêoc kêkôc kētu êsêacnêņ ņaônduņa.

⁴¹ Adonia to nê ņacleņ samob, taņ sêmoa sêwiņ eņ naņ, sêņô biņ tau gêdêņ taņ seņ moasiņ tau gêbacnê. Ma gêdêņ taņ Joab gêņô dauc kêtaiņ naņ, eņ kētu kênac gebe “Ņaonda aņga malac nec ņam amboac ondoc.” ⁴² Gêdêņ taņ eņ kêsôm biņ gêmoa naņ, dabuņwaga Abiatar latu Jonatan gêmêņ ma Adonia kêsôm gebe “Ôsô ômôeņ gebe aôm ņac mansaņ tec kôkôc ņawae ņajam gômôeņ.” ⁴³ Jonatan gêjô Adonia awa gebe “Aec, gebe ņoc ņatau kiņ Dawid kêkêņ Salomo kētu kiņ. ⁴⁴ Ma kiņ tau kêsakiņ dabuņwaga Sadok agêc propete Natan ma Jehoiada latu Benaia sêwiņ lau Keret to Pelet ma êsêac sêkêņ eņ gêņgôņ kiņnê donki ņaô ⁴⁵ ma dabuņwaga Sadok agêc propete Natan seņ oso eņ kētu kiņ aņga bumata Gihon ma êsêac sêmu sêpi aņga tonaiņ tolasêgeņ e malac samucgeņ ņadindiņ kêsâ. Ņakicsêa taņ amac aņô naņ, ņam tau tonaiņ. ⁴⁶ Salomo jagêņgôņ lêpôņ kiņņa. ⁴⁷ Ma kiņ nê sakiņwaga sêja sêsôm biņ êmoa ņajamņa geden aêacnêņ ņatau kiņ Dawid ma sêsôm gebe ‘Nem Anôtô êwaka Salomo nê ņaê sa êlêlêc aômnêm ma êņgôm ênê gôliņ êtu kapôeņ êlêlêc aômnêm su.’ Ma kiņ tau gêņgôņ nê mê ma gewec. ⁴⁸ Ma kêsôm amboac tonec gebe ‘Aê aoc êoc Apômtau, lau Israel nêņ Anôtô, taņ galoc kêkêņ aê galic ņa tauc matocanô gebe ņoc wakuc nêņ teņ gebe êņgôņ ņoc lêpôņ naņ.’ ”

⁴⁹ Go Adonia nê ņacleņ samob têtakê ma dêdi e sêc êliņ-êliņ sêja. ⁵⁰ Ma Adonia kêtêc Salomo. Tec eņ gêdi jakêkam jabo altariņa tôņ. ⁵¹ ņawae gêdêņ Salomo gebe “Ôlic acgom, Adonia katêc kiņ Salomo ma eņ jakêkam jabo altariņa tôņ ma kêsôm gebe ‘Kiņ Salomo êtôc lêma sa êndêņ aê gebe ênac aê ņa siņ atom.’ ” ⁵² Tec Salomo kêsôm gebe “Eņ embe êwaka tau sa gebe eņ ņac ņaņêņ, go teņ êmoasac eņ môkêlauņ teņ atom. Mago embe têtap ênê sec sa, go eņ êmac êndu.” ⁵³ Amboac tonaiņ kiņ Salomo kêsakiņ lau ma sêkôc eņ su aņga altar. Ma êsêac sêmêņ, go eņ gêu tau gêdêņ kiņ Salomo. Ma Salomo kêsôm geden eņ gebe “Ôêc ôndêņ nêm andu ôna.”

2

Dawid kêjatu Salomo kētu gêņ ņagêdôņa

¹ Gêdêņ taņ Dawid nê noc êmac ênduņa kētu dambê naņ, eņ kêjatu latu Salomo ma kêsôm gebe ² “Aê oc jasa intêna, naņ gêņ nomņa samob sêja-sêja naņ jana. Ôkô ņajaņa ôtôm ņacgeņ. ³ Ôņgôm nêm kôm ņaņêņgeņ êtu Apômtau, aômnêm Anôtôņa. Ôsa ênê lêņ ma ôņgôm ênê jatu to biņsu ma gôliņ ņanô êsa êtôm teto gêc Mosenê biņsu gebe ômoa ņajamgeņ gebe ôtap nêm kôm to lêņ samob ņaņanô sa. ⁴ Gebe Apômtau êņgôm biņ, taņ gêjac mata gêdêņ aê naņ ņanô êsa. Eņ gêjac mata biņ gebe ‘Nêm latômi embe sejop nêņ lêņ e sêsêlêņ semoa aê laņôcnêmņa ņaņêņgeņ toņalêlôm samucgeņ ma tokatuņ samucgeņ, go aôm ôpô lêna nêm wakuc teņ gebe êņgôņ Israel nêņ lêpôņ êjô aôm nec atom.’

⁵ “Aôm taôm kôjala gêņ, taņ Seruia latu Joab gêgôm gêdêņ aê ma gêņ, taņ eņ gêgôm gêdêņ Israelnêņ siņwaga nêņ siņsêlêc laņgwa luagêc, Ner latu Abner agêc Jeter latu Amasa. Eņ gêjac êsêagêc êndu gêdêņ têm wamaņa gêjô dec, taņ êsêagêc sêkêc siņ gêdêņ têm siņņa naņ. Ma kêtaiņ lau laņôņnêm sawa nêņ dec gi aêņoc ômbiņkap to ņoc atapa. ⁶ Ôņgôm êtôm nêm kauc, mago ôkêņ êwiņ gebe eņ êsêp lamboam êna towamagen atom. ⁷ Mago ômoasiņ ņac Gileadņa Barsilai latui. Êsêac sêniņ nêņ gêņ sêņgôņ nêm tebo gebe êsêac sêmoasiņ aê amboac tonaiņgeņ gêdêņ têm, taņ aê gaêc têwam Absalom su naņ. ⁸ Ma Gera latu Simei, ņac Benjaminņa aņga Bahurim gêmoa gêwiņ aôm. ņac tonaiņ kêpuc boa aê secanôtêna gêdêņ bêc, taņ aê gaja Mahanaim naņ. Mago gêdêņ taņ eņ kêsêp jagêdac aê aņga bu Jordan naņ, aê katôc lemoc eņ kakô Apômtau laņônêm ma kasôm gebe ‘Aê oc janac aôm êndu ņa siņ atom.’ ⁹ Mago aôm ôlic eņ amboac ņac tobiņmê atom. Aôm ņac tokauc, aôm kôjala gebe oc ôņgôm asagen êndêņ eņņa gebe ôkêņ eņ êsêp lamboam êna todecgeņ.”

Dawid gêmac êndu

¹⁰ Go Dawid gęc nê bęc gëwiŃ tamai ma sêsuŃ eŃ aŃga Dawidnê malac. ¹¹ Ma têm, taŃ Dawid gëjam gôliŃ Israel naŃ, kêtôm jala 40. EŃ gëjam gôliŃ jala 7 aŃga Hebron ma jala 33 aŃga Jerusalem. ¹² Amboac tonañ Salomo gëŃgôŃ tama Dawid nê lëpôŃ ma nê gôliŃ kiŃŃa ŃajaŃa kêsa.

Salomonê gôliŃ kiŃŃa kêtü tôn

¹³ Ma Hagit latu Adonia gëdêŃ Salomo têna Batseba gëja. Ma awê tau kêsôm gebe “Aôm gômôêŃ towamagenj me masi.” Ma Adonia kêsôm gebe “Aê gamêŃ towama.” ¹⁴ Go Ńac tau kêsôm gebe “Aê gabe jasôm biŃ teŃ êndêŃ aôm.” Ma Batseba kêsôm gebe “Ôsômmanj.” ¹⁵ EŃ kêsôm gebe “Aôm kôjala gebe gôliŃ kiŃŃa kêtü aêŃoc ma lau Israel samob sêsaê gebe aê jatu kiŃ tau. Mago galoc gëŃ tonañ gëjam tau ôkwi ma gôliŃ kiŃŃa kêtü Ńoc lasicnê, gebe Apômtau gëgôm amboac tonañ. ¹⁶ Ma galoc aêŃoc biŃ tagenjenj gęc gebe jatenj êndêŃ aôm gebe onsenj Ńoc biŃ atom.” Batseba kêsôm gëdêŃ eŃ gebe “Ôsôm acgom.” ¹⁷ EŃ kêsôm gebe “Ônam biŃgalôm êndêŃ kiŃ Salomo, eŃ oc ensenj aômnmêm biŃ atom, gebe eŃ êkêŃ Abisag aŃga Sunem êndêŃ aê janam eŃ êtu Ńoc awê.” ¹⁸ Batseba kêsôm gebe “Ńajam, aê gabe janam biŃgalôm êndêŃ kiŃ êtu aômŃa.”

¹⁹ Tec Batseba kêsô gëdêŃ kiŃ Salomo gëja gebe ênam biŃgalôm êndêŃ eŃ êtu Adoniaja. Ma kiŃ tau gëdi sa ma kêpuc eŃ tôn-tôn ma gewec gëdêŃ eŃ, go gëŃgôŃ nê lëpôŃ ma sêkêŃ lëpôŃ teŃ kêtü kiŃ tênaja gëwiŃ ma gëŃgôŃ sic gëŃgôŃ kiŃ nê anôŃa. ²⁰ Go eŃ kêsôm gebe “Aê kakôc biŃ sauŃ teŃ gebe jatenj êndêŃ aôm. Onsenj aê atom.” KiŃ tau gëjô eŃ awa gebe “O tinoc, otenj acgom. Aê oc jansenj aôm atom.” ²¹ Go eŃ kêsôm gebe “TakêŃ Abisag aŃga Sunem êndêŃ aôm têwam Adonia ênam êtu nê awê.” ²² Go kiŃ Salomo gëjô têna awa ma kêsôm gebe “Kêtü asagenja aôm kotenj Abisag aŃga SunemŃagenj kêtü Adoniaja. Otenj gôliŃ kiŃŃa êtu enja êwiŃmanj. EŃ kêtü aê teocgoc ma dabuŃwaga Abiatar agêc Seruia latu Joab sêkô jabanj eŃ.” ²³ Ma kiŃ Salomo kêtôc lêma gëdêŃ Apômtau ma kêsôm gebe “Anôtô êŃgôm gëŃ, taŃ taê gëjam naŃ, êndêŃ aê, mago Adonia êmac êndu êjô nê biŃ tonañ. ²⁴ Apômtau kêkêŃ aê gaŃgôŃ tamocnê lëpôŃ ma gëjac m aêŃoc gôlôac kêtôm eŃ gëjac mata naŃ. Kêtü Apômtau gëmoa mata jaliŃa, tec ocsalô tonecgenj Adonia êmac êndu.” ²⁵ Amboac tonañ kiŃ Salomo kêsakiŃ Jehoiada latu Benaia ma eŃ jagëjac Adonia êndu.

DabuŃwaga Abiatar agêc Joab têtap nêŃ Ńagêjô sa

²⁶ Ma kiŃ tau kêsôm gëdêŃ dabuŃwaga Abiatar gebe “Ôna Anatot ôndêŃ nêm andu gebe gôjac Ńawae gebe aôm ômac êndu, mago aê gabe janac aôm êndu galoc atom gebe aôm kôbalaŃ Apômtau Anôtô nê poac Ńakatapa kôsêlêŃ gômunj aê tamoc Dawid ma gôc gëŃwapac samob gôwiŃ tamoc.” ²⁷ Amboac tonañ Salomo kêtij Abiatar gebe êtu Apômtaunê dabuŃwaga êtiam atom, gebe Apômtaunê biŃ Ńanô êsa, taŃ kêsôm kêtü Elinê gôlôac aŃga Silo naŃ.

²⁸ GëdêŃ taŃ Ńawae kêtap Joab sa naŃ, (gebe Joab kêpuc Adonia tôn, mago kêpuc Absalom tôn atom) eŃ gęc gëdêŃ Apômtaunê becobo jakêkam jabo altarnja tôn. ²⁹ Ma êsêac sêsôm Ńawae gëdêŃ kiŃ Salomo gebe “Joab gęc gëdêŃ Apômtaunê becobo gëja ma ôlic acgom, eŃ kêkô kési altar.” Tec Salomo kêsakiŃ Ńacjaenj teŃ gëdêŃ Joab ma kêtü kênac eŃ gebe “Gôêc gôdêŃ altar gôja katu asagenja.” Joab gëjô eŃ awa gebe gęc gadêŃ Apômtau gebe kêtêc Salomo. Amboac tonañ Salomo kasakiŃ Jehoiada latu Benaia ma kêsôm gebe “Ôna ma ônac eŃ êndu.” ³⁰ Amboac tonañ Benaia jagêô lasê Apômtaunê becobo ma kasôm gadêŃ Joab gebe “KiŃ tau kêtü gebe ‘Ôsa ômôêŃ.’” Mago eŃ kêsôm gebe “Masi, aê gabe jamac êndu aŃga tonec.” Go Benaia jakêsôm biŃ tau gëdêŃ kiŃ kêtiam ma kêsôm gebe Joab kêsôm amboac tonañ ma eŃ gëjô aê aoc amboac tonec. ³¹ KiŃ tau gëjô eŃ awa gebe “ÔŃgôm êtôm eŃ kêsôm. Ônac eŃ êndu ma ônsuŃ eŃ. Ma gëŃ tonañ êkac töp su aŃga aê to tamoc nê gôlôac êtu dec, taŃ Joab kêkêc siŃ Ńam masiŃa naŃ. ³² Apômtau êkêŃ eŃ taunê dec êpi eŃ tau gebe

tamoc Dawid gējam kauc ma eŋ gējac ŋac gēdēŋ to ŋajam luagēc, taŋ sêlêlêc eŋ tau naŋ, ŋa siŋ êndu, siŋwaga Israelŋa nêŋ laumata Ner latu Abner agēc Jeter latu Amasa. ³³ Amboac tonan êsêagēc nêŋ dec êmu naêpi Joab to nê wakuc. Mago Apômtau êkêŋ wama êndêŋ Dawid to nê wakuc ma nê gôlôac to nê lêpôŋ kiŋŋa enden tōŋgeŋ.” ³⁴ Go Jehoiada latu Benaia kêpi gēja ma gējac Joab êndu. Ma sêsuŋ eŋ aŋga eŋ tau nê andu, taŋ kêkô gamêŋ sawa naŋ. ³⁵ Kiŋ tau kêkêŋ Jehoiada latu Benaia kêtû siŋwaga nêŋ ŋac ŋamataŋa gêjô Joab su ma kêkêŋ dabuŋwaga Sadok gêjô Abiatar su.

³⁶ Go kiŋ tau kêsakiŋ biŋ gēdêŋ Simei to gêmôêc eŋ ma kêsôm gēdêŋ eŋ gebe “Ôkwê nêŋ andu teŋ êkô Jerusalem ma ômoa tonec ma aŋga tonec aôm ôwi gamêŋ tonec siŋ naôsa gamêŋ teŋ atomanô. ³⁷ Taêm ênam ŋapep, êndêŋ bêc taŋ aôm ôsa naolom bu Kidron naŋ, aôm ômac êndu. Ma dec êpi aôm taôm.” ³⁸ Ma Simei kêsôm gēdêŋ kiŋ gebe “Biŋ taŋ kôsôm naŋ, ŋajam. Nêŋ sakiŋwaga êŋgôm êtôm ŋoc ŋatau kiŋ kêsôm.” Amboac tonan Simei gēŋgôŋ Jerusalem ŋasawa ŋêŋgeŋ.

³⁹ Mago gēdêŋ taŋ jala têlêac gējaŋa naŋ, Simeinê gēŋôma luagēc sêbôm dēdêŋ kiŋ Gatŋa Maka latu Akis sēja. Ma Simei gēŋô ŋawae gebe “Gôlicgac me, nêŋ gēŋôma luagēc jasêmoa malac Gat.” ⁴⁰ Tec Simei gēdi kêmasaŋ nê donki ma gēdêŋ Akis aŋga Gat gēja gebe ensom nê gēŋôma. Simei gēja ma kêkôc nê gēŋôma aŋga Gat gēmu gēmêŋ. ⁴¹ Salomo gēŋô ŋawae gebe Simei aŋga Jerusalem gēja Gat ma gēmu gēmêŋ. ⁴² Tec kiŋ tau kêsakiŋ biŋ gēdêŋ Simei ma gêmôêc eŋ ma kêsôm gēdêŋ eŋ gebe “Aê kakêŋ aôm kôtôc lêmam gēdêŋ Apômtau ma gajac biŋsu aôm atom me. Aê kasôm gēdêŋ aôm gebe taêm ênam ŋapep, êndêŋ bêc tau, taŋ aôm ôsa gamêŋ teŋ ôna naŋ, aôm ômac êndu. Ma aôm gajô aê aoc gebe ŋajam, aê gaŋôgac. ⁴³ Kêtu asageŋŋa aôm gôgôm biŋ, taŋ kôtôc lêmam gēdêŋ Apômtau naŋ, to biŋsu taŋ kakêŋ gēdêŋ aôm naŋ, ŋanô kêsa atom.” ⁴⁴ Ma kiŋ kêsôm gēdêŋ Simei gebe “Aôm taôm kôjala gēŋ sec samob, taŋ aôm gôgôm gēdêŋ aê tamoc Dawid. Galoc Apômtau êkêŋ aôm nêŋ sec êpi aôm taôm môkêmapac. ⁴⁵ Mago eŋ oc ênam mec kiŋ Salomo ma Dawidnê lêpôŋ êkô ŋajaŋa ma êkô Apômtau laŋônêŋna enden tōŋgeŋ.” ⁴⁶ Ma kiŋ tau kêjatu Jehoiada latu Benaia, taŋ kêsa gēja ma gējac Simei êndu.

Gēdêŋ tonan gôliŋ kiŋŋa gēc Salomo lêma kêtû tōŋ.

3

Salomo gējam Parao latuo kêtû nê awê

¹ Go Salomo kêmoatiŋ poac gēwiŋ lau Aiguptunêŋ kiŋ Parao ma gējam Parao latuo kêtû nê awê ma kêkôc eŋ jagêŋgôŋ Dawidnê malac acgom, e eŋ gējac dabiŋ tau nê andu kapôêŋ to Apômtaunê lôm dabuŋ ma tuŋbôm, taŋ kêgi Jerusalem auc naŋ, ŋakôm. ² Mago lau sêkêŋ da aŋga gamêŋ ŋabau ŋapaŋ gebe gēdêŋ ŋasawa tonan sêkwê andu teŋ kêtû Apômtaunê ŋaêŋa su atom tagen. ³ Mago Salomo têtac gēwiŋ Apômtau ma kêsêlêŋ kêtôm tama Dawid nê ŋagôliŋ, tagen eŋ kêkêŋ da to gêsôb jadauŋ aŋga gamêŋ ŋabau gēwiŋ.

Salomo nê da to mec aŋga Gibeon

⁴ Gēdêŋ ŋasawa teŋ kiŋ gēja Gibeon gebe êkêŋ da aŋga tonan, gebe gamêŋ tonan kêtû gamêŋ ŋabau towae kapôêŋ kêlêlêc. Salomo kêkêŋ daja 1,000 aŋga altar tonan. ⁵ Aŋga Gibeon Apômtau geoc tau lasê gēdêŋ Salomo ŋa mê gēdêŋ gēbêc ma Anôtô kêsôm gebe “Oteŋ gēŋ teŋ, taŋ jakêŋ êndêŋ aôm naŋ.” ⁶ Salomo kêsôm gebe “Aôm kômosiŋ nêŋ sakiŋwaga aê tamoc Dawid ŋanôgeŋ gebe eŋ kêsêlêŋ gēmoa aôm laŋômnêŋ tobŋgēdêŋ ma laŋônêŋ sawagen. Ma aôm gôjac tēku nêŋ moasiŋ tonan ma kôkêŋ latu, taŋ galoc gēŋgôŋ ênê lêpôŋ naŋ, gēdêŋ eŋ. ⁷ O Apômtau, ŋoc Anôtô, galoc aôm kôkêŋ nêŋ sakiŋwaga kêtû kiŋ gêjô aê tamoc Dawid su, mago aê amboac ŋapalê sauŋ teŋ tec gamoa. Aê kapô lêna lêŋ jasa to jasô janaŋa. ⁸ Ma nêŋ sakiŋwaga aê kakô nêŋ lau, taŋ aôm kôjaliŋ sa naŋ, ŋalêlôm. Êsêac lau-m kapôêŋanô e ŋac teŋ êtôm êsa êsêac sa to êsam nêŋ ŋanamba lasê êŋgôm êtôm atom. ⁹ Amboac tonan ôkêŋ ŋalêlôm tokauc êndêŋ nêŋ sakiŋwaga aê gebe janam gôliŋ

nêm lau napep to jajala njam to sec gebe asa êtôm gebe ênam gôlinj nêm lau-m kapôên tonec.”

¹⁰ Apômtau gêŋô binj, taŋ Salomo keten nan njam. ¹¹ Ma Anôtô kêsôm gêdên en gebe “Aôm kotenj gêŋ tonan ma kotenj kêtû ômoa nom e nêngenj me ôtap awa taêsam sa me ôku nêm njacjo tulunja nec atom. Mago kotenj mêtê tokaucja gebe ôjala gêŋ njam to gêdênja. ¹² Tec ôlic acgom, galoc aê janjôm binj, taŋ kotenj nan, njanô êsa. Ôlic acgom, aê oc jakênj njalêlôm tokauc, taŋ êjala binj naêndênjenj êndênj aôm. Nac tenj kêtap njalêlôm amboac tonan sa gêmunj aôm atom ma tenj oc êndanjuc aôm atom amboac tonanjenj. ¹³ Ma gêŋ taŋ kotenj atom nan, aê gabe jakênj êndênj aôm amboac tonan. Aê oc jakênj awamata to waem, taŋ kinj tenj kêtap sa atom tagenj nan. ¹⁴ Ma aôm embe ôsa aêŋoc lêŋ ma ojop ŋoc njagôlinj to binjsu êtôm tamam Dawid kêmasan nan, go aê gabe janac têku nêm têm ômoa matam jalinja nêngenj êwiŋj.”

¹⁵ Ma Salomo mata gêlac ma gêlic gebe gêc mê tenj. Go enj gêmu gêja Jerusalem ma jakêkô Apômtaunê poac njakatapa njanêmja ma kêkênj daja to dawama ma geno moasinj kapôên tenj kêtû nê sakinjwaga samobja.

Salomo kêmetôc binj njawapac tenj

¹⁶ Gêdênj tonan mockainjo luagêc dêdênj kinj sêja ma sêkô enj lanjônêm. ¹⁷ Ma awê tenj kêsôm gebe “O ŋoc njatau, ôŋô acgom. Aêagêc awê tonec anjônj andu tagenj. Enj gêmoa ma aê kakôc njapalê tenj. ¹⁸ Bec têlêac gêjaŋa, gocgo enj kêkôc tenj kêdaguc. Aêagêc anjônj awinj taunj ma tenj gêmoa andu tau gêwiŋj atom. Aêagêc taunjenj tec amoa. ¹⁹ Gêdênj gêbêc tenj awê tonec nê njapalê gêmac êndu gebe enj gêsac enj êndu. ²⁰ Ma enj gêdi gêdênj gêbêcauc ma kêkôc ŋoc njapalê su anja aê gêdênj taŋ nêm sakinjwagao gêc su nan, ma kêkênj gêlô tau nê su ma ketoc nê njapalê njamatê gêc gêwiŋj aê. ²¹ Gêdênj bêbêc gadi sa gebe jakênj su ŋoc njapalê e galic gebe enj gêmac êndu su. Mago gêdênj bêbêc, gêdênj taŋ kasala enj napep nan, aê kajala gebe ŋoc latuc, taŋ kakôc nan atom.” ²² Mago awê tenj kêsôm gebe “Masi, aêŋoc njapalê mata jali ma aômnmêm njapalê njamatê.” Ma awê njamataŋa kêsôm gebe “Masi, aômnmêm njapalê gêmac êndu ma mata jali aêŋoc.” Êsêagêc sêsôm amboac tonanj sêmoa kinj lanjônêmja.

²³ Go kinj tau kêsôm gebe “Awê tenj kêsôm njapalê, taŋ gêmoa mata jali tonec nan, aêŋoc ma aôm latôm gêmac êndu matêgenj. Ma awê tenj kêsôm gebe Masi, aômnmêm njapalê gêmac êndu ma aê latuc tec mata jali gêmoa.” ²⁴ Ma kinj kasôm gebe “Akôc sinj tenj êndênj aê.” Amboac tonanj sêkôc sinj tenj dêdênj kinj sêja. ²⁵ Ma kinj tau kêsôm gebe “Asêlê njapalê mata jali êkôc êna luagêc ma akênj njamakenj êndênj awê tenj ma njamakenj êndênj tenj.” ²⁶ Go awê, taŋ nê latu mata jali gêmoa nan, taê walô nê njapalê ma kêsôm gêdênj kinj gebe “O ŋoc njatau, ônac njapalê êndu atom, enj mata jaligenj êndênj awê tonanj.” Ma awê tenj kêsôm gebe “Njapalê êtu aêŋoc to ênê atom, asêlêmanj.” ²⁷ Go kinj tau gêjô êsêagêc awenj ma kêsôm gebe “Anac njapalê êndu atom, akênj enj tomata jaligenj êndênj awê njamataŋa gebe enj njapalê têna.” ²⁸ Israel samob sêŋô mêtôc tonanj, taŋ kinj tau kêmetôc nan, njawae ma êsêac têtêc nêŋ kinj gebe êsêac sêjala gebe Anôtônê kauc gêwiŋj enj ma kêmetôc binj jagêdênjenj.

4:1-34 Môkêlatu tonec kêsa Salomonê laumata towae sa, taŋ sêjam sakinj sêmoa Salomo njalabu nan. Sêwa Salomo nê awa sa ma kêsôm binj kêtû Salomonê kauc towae kapôênja.

5

Salomo kêmasan tau gebe êkwê lôm dabun

¹ Gêdênj taŋ kinj Tirusja Hiram gêŋô gebe senj oso Salomo kêtû kinj gêjô tama su nan, enj kêsakinj nê sakinjwaga gêdênj Salomo gebe Hiram têtac gêwiŋj Dawid njapanj. ² Ma Salomo kêsakinj binj gêdênj Hiram gebe ³ “Aôm kôjala gebe aê tamoc Dawid kêtôm gebe êkwê nê Apômtau Anôtô nê njê njandu tenj atom gebe sinj to njacjo kêgi enj auc e Apômtau kêkênj êsêac sêsô enj akainj njalabu. ⁴ Mago galoc Apômtau, ŋoc Anôtô, kêkênj wama gêdênj aê anja gamênj makenj-makenj ma njacjo me gêŋwapac tenj sêmoa atom. ⁵ Amboac tonanj aê gabe jakwê

andu Apômtau, aênoc Anôtô nê ñaê ênêcña tenj kêtôm Apômtau kêsôm gêdênj aê tamoc Dawid gebe ‘Aôm latôm, tanj aê gabe jakênj êngônj nêmlêpônj kinjña êjô aôm su nanj, enj êkwê andu tenj êtu aênoc ñaêña.’ ⁶ Tec ôjatu gebe sêsap kaseda anjga Lebanon êtu aêña. Aênoc sakinjwaga sênamlôm sakinjwaga sa. Ma aê oc janam ôli aôm êtu nêmlsakinjwagaña êtôm aôm ôsam êndênj aê. Gebe aôm kôjala gebe ñac tenj gêmoa aêac ñalêlôm, tanj kêjala kôm sêsap kaña kêtôm lau Sidonña nanj atom.”

⁷ Gêdênj tanj Hiram gênô Salomonê binj nanj, enj kêtû samuc ñanôgenj ma kêsôm gebe “Ocsalô tonec aoc êoc Apômtau gebe kêkênj latu tokauc tenj gêdênj Dawid gebe ênam gôlinj lau towae tonanj.” ⁸ Ma Hiram kêsakinj binj gêdênj Salomo ma kêsôm gebe “Aê ganjô binj, tanj kôsakinj gêdênj aê nanj. Aê katôm gebe janjgôm gênj samob, tanj ñalêlôm kêkac aôm kêtû kaseda to katênjña nanj, ñanô êsa. ⁹ Aênoc sakinjwaga oc sêkôc ka tau anjga Lebanon sêsêp gwêc sêna. Go jambec kwambônj gebe êpoac ma sênamlôm sêmoa gwêcgenj sêna gamênj, tanj aôm ôsôm nanj, ma aê jajatu lau gebe sêndim ñao su anjga tonanj ma aôm ôtap ka tau sa. Go aôm ôngôm binj, tanj taêc gêjam nanj, ñanô êsa ma ôkênj gênj taniñña êndênj aênoc gôlôac to lau.” ¹⁰ Amboac tonanj Hiram kêkênj kaseda to katênj samob gêdênj Salomo kêtôm enj ketenj, ¹¹ ma Salomo kêkênj polom ñanô talu 20,000 kêtû gênj taniñña gêdênj Hiram nê gôlôac to nê lau ma niptêkwî gasuc kêtôm 20,000. Salomo kêkênj gênj tonanj gêdênj Hiram kêtôm jalagenj. ¹² Apômtau kêkênj kauc gêdênj Salomo kêtôm enj gêjac mata. Ma wama gêc Hiram agêc Salomo ñasawa, ma êsêagêc sêmoatinj poac tenj sêwinj tauñ.

¹³ Kinj Salomo kêkac lau Israel gebe sêkênj ñacwaga kêtû kômña. Ma lau tau nêñ namba tau kêtôm 30,000. ¹⁴ Ma enj kêsakinj êsêac sêja Lebanon, 10,000 sêjô tauñ-sêjô tauñ kêtôm ajônjenj. Sêmoa ajônj tenj anjga Lebanon ma ajônj luagêc anjga nêñ malacmôkê. Adoniram gêjam gôlinj lau kômña tonanj. ¹⁵ Salomo kêkôc lau 70,000 amboac tonanj kêtû sêbalañ wabaña ma 80,000 kêtû sêsap poc anjga gamênj lôcña. ¹⁶ Ma Salomo kêkênj lau 3,300 têtû gejobwaga kômña, tanj sêjatu lau kômña. ¹⁷ Salomo kêjatu ma êsêac sêkôc poc ñajamanô kapôênj-kapôênj sêmênj gebe êtu nombañ lôml dabuñña. ¹⁸ Amboac tonanj Salomo agêc Hiram nêñ lau sêkwêwaga sêwinj lau Gebalña sêsap to sêpa ka to poc gebe sêkwê andu tau.

6

Salomo kêkwê Apômtaunê lôml

¹ Jala 480 gêjaña su gêdênj tanj lau Israel sêwi gamênj Aiguptuñña sinj sêsa sêmênj nanj, ma Salomo gêjam gôlinj Israel jala aclê su. Gêdênj jala tonanj ñaajônj kêtû luagêcña, tanj sêsamlôm gebe Siw nanj, Salomo gêjac m gebe êkwê Apômtaunê lômlña. ² Lôml tau, tanj kinj Salomo kêkwê kêtû Apômtaunja nanj, ñadônj amboac tonec gebe ñalêsiniñña kêtôm saka samuc 15, ñatakôcña kêtôm saka 5 ma ñaatêkwa kêtôm saka 8. ³ Ma andu seleb, tanj gêc anduanô tau ñanêmlña nanj, ñadônj saka 5, kêtôm lôml tau ñakalopawa ma kêdaguc saginj baliñ anduanônja kêtôm ñadônj saka samuc 2 ma ñasêku. ⁴ Anjga lôml tau ñasaginj êsêac sêkênj kataml saunj ñagêdô gêc talic saunj anjga awêña, mago kêsô gedec anjga lêlômña. ⁵ Enj gêjac têtû lômlanô tau ñasaginj baliñ makenj-makeñ ma ñakalopawa ñamuña amboac tonanjenj. Ma kêkwê ñadenj têtêac tobalêml-tobalêml.

⁶ Ñadênj ñalabuña ñakalopawa kêtôm ñadônj saka samuc tagenj. Denj kêtû luagêcña kêtôm ñadônj saka samuc tenj to ñasêku lêmatuc tenj, ma denj kêtû têtêacña ñadônj saka tenj ma ñamakenj. Enj kêkênj dembonjêdô kêtû baliñ gêc kwananjenj gebe sênac têtû gênj sêmoa dêmlôênjenj.

⁷ Gêdênj tanj sêkwê lôml nanj, êsêac sêkôc poc, tanj sêpa sêmoa gamênj sêkôc pocña kwananjenj su nanj. Tec gêdênj tanj sêkwê lôml dabuñ sêmoa nanj, lau sênjô hama me ki me waba kômña ñakicsêa tenj atom.

⁸ Lôml tau ñadenj ñamataña ñakatlaml gêc lôml dabuñ ñamakenj gêmû kêsêpña. Anjga tônl têtêwale tenj kêpi denj kêtû luagêcña ma têtêwale tenj kêpi anjga tônlê jagêdênj denj kêtû têtêacña.

⁹ Amboac tonañ Salomo kêkwê lôm tau e gêbacnê ma enj kêmasañ masac jaba ñaôña ña gamêntêkwa to katapa kaseda. ¹⁰ Enj kêkwê ñatêku kêgi lôm auc. Ñatêku tau gêmu kêpiña amboac saka samuc tagen ma gamênj têkwa kaseda kêtû ñawalô tenj jagêdinj ñatêku tau tîn tamin anduanô tau.

¹¹ Ma Apômtaunê binj gêdênj Salomo gebe ¹² “Aôm embe ôsêlênj êtôm ñoc jatu to ômansañ ñoc ñagôlinj samob ma tañam wamu ñoc binjsu to ôsa lênj êtôm tonañ, go janğôm ñoc binj, tañ gajac mata gêdênj tamam Dawid nanj, ñanô êsa êpi aôm. ¹³ Aê wacjanğônj lau Israel ñalêlôm anğa lôm, tec kôkwê gômoa nec, ma jawi ñoc lau Israel sinj atomanô.” ¹⁴ Go Salomo kêkwê lôm e gêjac dabinj.

Sêmasañ lôm dabunj ñalêlômña

¹⁵ Enj kêkwa saginj ñalêlômña auc ña katapa kaseda anğa masac ñalabuña e gêdinj kêsô ñagadê ñaôña. Enj kêkwa masac ñalabuña tau ña katapa katênj. ¹⁶ Anğa lôm ñalêlômña enj gêjam dônj saka samuc lemenj tenj anğa saginj ñamuña ma kêpiñj ñasawa tonañ auc anğa masac ñalabuña e jagêdênj masac jaba ñaôña ña katapa kaseda. Balêm tonañ kêtû Gamênj Dabuñanô tau. ¹⁷ Gamênj Dabuñ, tañ gêc Gamênj Dabuñanô tau ñanêmña nanj, balinj amboac ñadônj saka 10. ¹⁸ Anğa lôm ñalêlôm talic poc tenj atomanô, sêkwa saginj auc ña kasedagenj. Ma sêsap walô to ñaola gêjac lêtênj ñakatu gêjam katapa tau auc. ¹⁹ Enj kêmasañ gamênj Dabuñanô tau gêc andu ñalêlôm tau gebe etoc Apômtaunê poac ñakatapa êkô tonañ. ²⁰ Gamênj Dabuñanô tau ñasaginj balinj kêtôm saka samuc 5, ñakalopawa kêtôm saka samuc 5 ma ñasawa, tañ genj masac ñalabu to ñaôña gêngic nanj, kêtôm saka samuc 5 amboac tonanğenj. Ñalêlôm tau Salomo kêkwa auc samucgenj ña gold ma kêmasañ altar tenj ña kaseda. ²¹ Ma Salomo kêkwa andu ñalêlôm auc ña gold. Ma gêjac balanj Gamênj Dabuñanô tau ña kapoacwalô gold. ²² Ma Salomo kêkwa andu ñalêlôm samucgenj auc ña gold e gêbacnê, ma altar, tañ kêkô Gamênj Dabuñanô tau ñalêlôm nanj, amboac tonanğenj.

²³ Anğa Gamênj Dabuñanô tau ñalêlôm enj kêkôc ka katêkwi ñadambê luagêc ma kêsap kêtû anjela kerub ñakatu luagêc. Ñakatu tau balinj kêtôm saka luagêc ma ñasêku lulugenj. ²⁴ Kerub tau nê magê tañ kêtôm saka samuc tenj ma ñasêku ma magê ñamakenj kêtôm tonanğenj. Ma ñasawa, tañ genj anjela tenj nê magê luagêc gêngic nanj, kêtôm saka luagêc ma ñasêku. ²⁵ Kerub tenj balinj kêtôm saka luagêc amboac tonanğenj. Kerub ñakatu lulugenj ñadônj to ñalanô kêtôm tau. ²⁶ Ñakatu lulugenj balinj kêtôm saka luagêc ma ñasêku kêtôm taugenj. ²⁷ Enj ketoc kerub tonañ sêkô Gamênj Dabuñanô tau. Kerub nêñj ñamagê gêlam e tenj nê ñamagê gêdinj saginj ñamakenj. Ma tenj nê gêdinj saginj ñamakenj ônêña. Êsêagêc nêñj ñamagê ñamakenj gêdinj tau anğa andu tau ñalunğenj. ²⁸ Ma enj kêkwa anjela kerub tau auc samucgenj ña gold.

²⁹ Enj kêsap kerub to nip ma ñaola ñakatu e gêjam andu ñasakinj samob auc ³⁰ ma kêkwa masac balêm luagêcña tonañ auc ña gold.

³¹ Enj kêmasañ katam Gamênj Dabuñanôña ña katapa katêkwiña. Katam tau ñakêclêsu lementenj. ³² Enj kepenj kerub to nip ma ñaola gêjac lêtênj ñakatu gêjam katam lulugenj auc ña gold. Ma gold kêpi kerub ma nip ñakatu amboac tonanğenj.

³³ Enj kêmasañ Gamênj Dabuñña ñasacgêdô ñakatam têkê-têkê ña katapa katêkwiña aclê. ³⁴ Enj kêmasañ katam luagêc ña katênj. Katam luagêc tonañ talêc su dandibgenj. ³⁵ Ma enj kêsap kerub to nip ma ñaola gêjac lêtênj ñakatu gêjam katam auc ma kêkwa ñakatu samob auc ña gold e ñapep. ³⁶ Ma enj kêboa tunğôm kêgi malaclunj ñalêlômña auc. Enj kêkênj poc dênanj têlêac-têlêac, tañ sêpa ñatip kêsa nanj, gêsac tau ñaô ma kêkênj kaseda kêtû tunj tau ñakanô.

³⁷ Gêdênj jala katu aclê ñaajônj Siw êsêac sêkênj Apômtaunê andu tau ñanombanğ. ³⁸ Ma gêdênj jala kêtû 11ña ñaajônj Bul, tañ kêtû jala ñaajônğ 8ña nanj, êsêac sêjac dabinj gênj samob,

taŋ gêjac andu tau ŋawae naŋ, kêtôm sêmasaŋ kwananŋen. Amboac tonanŋ Salomo kêkwê lôm dabuŋ kêtôm jala 7, go gêjac dabiŋ ŋakôm. * †

7:1-51 Mòkêlatu tonec gêwa Salomonê andu, taŋ kêkwê kêtû en taunŋa naŋ sa to gên ŋagêdô, taŋ sêmasaŋ ŋa kopa kêtû lôm dabuŋna naŋ. (Enlis sêsam gebe Silinŋ).

8

Salomo kêkôc poac ŋakatapa gêmêŋ lôm dabuŋ

¹ Go Salomo kêkalem gejobwaga Israelŋa to lau Israel nêŋ gôlôacmôkê nêŋ laumata samob sêpi tagenŋ sêmêŋ gêdêŋ en anŋa Jerusalem gebe sêkôc Apômtaunê poac ŋakatapa anŋa Dawidnê malac, taŋ sêsam gebe Sion naŋ, sêpi lôm dabuŋ sêna. ² Gêdêŋ ajôn kêtû 7ŋa ŋaê Etanim ŋacwaga Israelŋa samob sêkac taunŋ sa dêdêŋ kiŋ Salomo jasêlic ombec. ³ Gêdêŋ taŋ gejobwaga Israelŋa samob sêô lasê su naŋ, dabuŋwaga sêôc poac ŋakatapa sa. ⁴ Dabuŋwaga to lau Lewi sêbalaŋ Apômtaunê poac ŋakatapa to becobo takac saŋa ma laclu samob, taŋ gêc becobo ŋalêlôm naŋ, sêpi sêja. ⁵ Ma kiŋ Salomo to gôlôac Israelŋa samob, taŋ sêkac taunŋ sa dêdêŋ en naŋ, sêkô poac ŋakatapa nêŋna ma sêkêŋ bulimakao to domba kêtû da. Teŋ kêtôm gebe êsa bulimakao to domba nêŋ namba sa atom. ⁶ Go dabuŋwaga sêkôc Apômtaunê poac ŋakatapa sêja lôm dabuŋ ŋaGamêŋ Dabuŋanô tau ma tetoc kakô kerubnêŋ magê ŋalabu. ⁷ Kerub sêlam nêŋ magê kêpi poac ŋakatapa ŋamala kêtôm sêjam ajuŋ poac ŋakatapa to ta. ⁸ Ma ta tau kêsa baliŋ sêlic ŋatêpôê anŋa Gamêŋ Dabuŋ, taŋ gêc Gamêŋ Dabuŋanô tau ŋanêŋna naŋ, mago sêlic anŋa awêŋa atom. Ma ta tau sêc tonanŋ e gêdêŋ galoc. ⁹ Gêŋ teŋ kêsêp poac ŋakatapa ŋalêlôm atom, poc tapa luagêcŋen, taŋ Mose kêkêŋ kêsêp anŋa lôc Horeb naŋ. Anŋa tônê Apômtau kêmoatiŋ poac gêwiŋ lau Israel gêdêŋ taŋ êsêac sêsa anŋa gamêŋ Aiguptu sêmêŋ naŋ. ¹⁰ Ma gêdêŋ taŋ dabuŋwaga sêsa anŋa Gamêŋ Dabuŋ sêmêŋ naŋ, tao teŋ gêjam Apômtaunê lôm dabuŋ auc. ¹¹ Tec dabuŋwaga têtôm gebe sêkô ma sênam sakiŋ kêtû tao tonanŋa atom, gebe Apômtaunê ŋawasi gêjam lôm dabuŋ auc.

Salomo kêsôm biŋ gêdêŋ lau

¹² Go Salomo kêsôm gebe
 “Apômtau kêkêŋ oc kêkô umbonŋ,
 mago kêsôm gebe en tau êŋgônŋ gamêŋ ŋakesec.
¹³ Aê kakwê nêŋ andu dabuŋ teŋ,
 nêŋ malam teŋ gebe ômoa endenŋ tônŋen.”
¹⁴ Go kiŋ tau kêkac tau ôkwi gêdêŋ lau Israel samob, taŋ sêkô naŋ, ma gêjam moc êsêac
¹⁵ ma en kêsôm gebe “Aê aoc êôc Apômtau, lau Israel nêŋ Anôtô, taŋ lêma gêgôm biŋ, taŋ gêjac mata gadêŋ aê tamoc Dawid ŋa awasuŋ naŋ, ŋanô kêsa. En kêsôm gebe ¹⁶ ‘Gêdêŋ bec, taŋ aê kakôc ŋoc lau Israel sêsa anŋa Aiguptu sêmêŋ naŋ, aê kajaliŋ malac teŋ anŋa Israel nêŋ toŋ samob sa gebe sêkwê andu teŋ ŋoc ŋaê ênêcŋa atom, mago aê kajaliŋ Dawid sa gebe ênam gôliŋ ŋoc lau Israel.’ ¹⁷ Ma aê tamoc Dawid taê gêjam gebe êkwê Apômtau, Israelnêŋ Anôtô, nê ŋaê ŋaandu teŋ. ¹⁸ Mago Apômtau tau kêsôm gêdêŋ aê tamoc Dawid gebe ‘Aôm taêm gêjam gebe ôkwê andu teŋ êtu aêŋoc ŋaêŋa naŋ, ŋajam gebe taêm gêjam ŋabiŋ tau gêc nêŋ ŋalêlôm, ¹⁹ mago aôm oc ôkwê andu tau atom, tagenŋ nêŋ latôm, taŋ têna êkôc en naŋ, en êkwê andu êtu aêŋoc ŋaêŋa.’ ²⁰ Galoc Apômtau gêgôm nê biŋ, taŋ gêjac mata naŋ, ŋanô kêsa gebe aê gadi gajô tamoc Dawid su ma ganŋônŋ lêpônŋ Israelŋa katôm biŋ, taŋ Apômtau gajac mata naŋ, ma kakwê andu tau kêtû Apômtau, Israelnêŋ Anôtô nê ŋaêŋa. ²¹ Ma kakêŋ ŋamala teŋ katu katapa, taŋ Apômtaunê poac, taŋ en kamoatiŋ gêwiŋ aêacnêŋ tamenŋi gêdêŋ en kêkôc êsêac sasa anŋa gamêŋ Aiguptu sêmêŋ naŋ kêsêp.”

Salomo ketenŋ mec

* **6:38:** Saka tagenŋ kêtôm 1.8 meta. † **6:38:** Masac jaba sêsabaŋ dembonŋ to lêlôm, me lêsa to salôm

²² Go Salomo jakêkô Apômtaunê altar nêmn̄a lau Israel samob sêlic ma eŋ gêlam lêma gêdêŋ undambê ²³ ma keteŋ mec gebe “O Apômtau, Israelnêŋ Anôtô, anôtô teŋ kêtôm aôm gêm̄oa undambê n̄aôŋa me nom n̄alabu n̄a atom. Aôm gojob poac ma kôtôc nêmn̄a têtac gêwiŋ teŋgeŋn̄a gêdêŋ nêmn̄a sakiŋwaga, taŋ sêsa nêŋ lêŋ sêm̄oa aôm laŋômnêmn̄a tonêŋ n̄alêlôm samucgeŋ naŋ. ²⁴ Aôm taêm gêjam biŋ, taŋ kôsôm gêdêŋ aê tamoc, nêmn̄a sakiŋwaga Dawid naŋ n̄apan. Biŋn̄anô, aôm kôsôm n̄abiŋ n̄a awamsuŋ ma gôgôm n̄anô kêsa n̄a lêmam gêdêŋ ocsalô tonec. ²⁵ O Apômtau, Israelnêŋ Anôtô, ôŋgôm biŋ, taŋ gôjac mata gêdêŋ nêmn̄a sakiŋwaga aê tamoc Dawid naŋ n̄anô êsa. Aôm kôsôm gebe ‘Aôm latôm embe ejop tageŋ tonec gebe êsa nê lêŋ êmoa aê laŋôcnêmn̄a êtôm aôm taŋam wamu gôm̄oa aê laŋôcnêmn̄a, go aôm ôpô lêna nêmn̄a n̄ac teŋ êmoa aê laŋôcnêmn̄a gebe êŋgôŋ lêpôŋ Israeln̄a atom.’ ²⁶ O Israelnêŋ Anôtô, amboac tonar n̄anô dabiŋ nêmn̄a biŋ, taŋ kôsôm gêdêŋ nêmn̄a sakiŋwaga aê tamoc Dawid naŋ.

²⁷ “Mago Anôtô oc êŋgôŋ nom biŋn̄anôgeŋ me masi. Alic acgom, undambê to undambê n̄aôŋa samucgeŋ kêtôm aôm atom, ma andu tecenec kakwê su naŋ, oc êtôm atom amboac tonarŋeŋ. ²⁸ Mago o Apômtau, ŋoc Anôtô, mênôkêŋ taŋam nêmn̄a sakiŋwaga aê ŋoc mec to ŋoc biŋ, taŋ aê kateŋ naŋ. Ôŋô môêc to mec, taŋ nêmn̄a sakiŋwaga aê kateŋ gêdêŋ aôm gêdêŋ galoc. ²⁹ Ma nêmn̄a matam ê andu tonec êndêŋ êmbêc to eleŋ, malac tau, taŋ kôsôm biŋ kêpi gebe ‘Aêŋoc n̄aê oc ênêc tonec’ naŋ, gebe aôm ôkêŋ taŋam mec, taŋ nêmn̄a sakiŋwaga aê kateŋ aŋga gamêŋ tonec naŋ. ³⁰ Ma ôkêŋ taŋam biŋ, taŋ nêmn̄a sakiŋwaga to nêmn̄a lau Israel asuŋ êndêŋ aôm aŋga gamêŋ tonec êndêŋ taŋ ateŋ mec êndêŋ aôm naŋ. Ôkêŋ taŋam aŋga undambê, gamêŋ taŋ gôŋgôŋn̄a ma embe ôŋô, go ôsuc ôkwi.

³¹ “Embe n̄ac teŋ êŋgôm sec êndêŋ nê n̄ac jabaŋ eŋn̄a ma têtô kênac eŋ gebe êtôc lêma ma eŋ mênêtôc lêma êkô nêmn̄a altar nêmn̄a aŋga andu tonec, ³² go ôŋô aŋga undambê ma ômêtôc nêmn̄a sakiŋwaga. Ôkêŋ n̄ac tobiŋ nê sec êpi eŋ tau môkêapac ma ônam n̄ac gêdêŋ sa ma ôpuc nê biŋ tôŋ ma ôkêŋ n̄agêjô êtôm nê biŋgêdêŋ.

³³ “Embe n̄acjo sêku nêmn̄a lau Israel tulu êtu sêgôm sec gêdêŋ aôm̄na naŋ, ma êsêac sênam taŋ ôkwi êndêŋ aôm êtiam to tetoc nêmn̄a n̄aê sa ma teteŋ mec to sêsuŋ nêŋ biŋ êndêŋ aôm aŋga andu tonec, ³⁴ go ôkêŋ taŋam aŋga undambê ma ôsuc nêmn̄a lau Israel nêŋ sec ôkwi ma ôkôc êsêac sêmu sêmêŋ gamêŋ, taŋ aôm kôkêŋ gêdêŋ nêŋ tamen̄i naŋ êtiam.

³⁵ “Embe ôkêŋ gêŋwapac êndêŋ êsêac ma ôlai undambê auc to kom ênac atom kêtô êsêac sêgôm sec gêdêŋ aôm̄na naŋ, ma êsêac teteŋ mec sêkanôŋ gamêŋ tonec to tetoc nêmn̄a n̄aê sa ma sêwi nêŋ sec siŋ, ³⁶ go ôkêŋ taŋam nêŋ mec aŋga undambê ma ôsuc nêmn̄a sakiŋwaga Israel nêŋ sec ôkwi. Ôndôŋ lêŋ n̄ajam êndêŋ êsêac gebe sêsaŋa naŋ ma ôkêŋ kom ênac aŋga nêmn̄a gamêŋ, taŋ kôkêŋ gêdêŋ nêmn̄a lau gebe êtu nêŋ gêŋlênsêmn̄a naŋ.

³⁷ “Embe tóbôm êsa aŋga gamêŋ tau me gêm̄ac sec êtap lau sa me mo gwa ênac me mo n̄akan me wagô me moac tamoac enseŋ nêŋ gêŋ taniŋn̄a me nêŋ n̄acjo sêŋgi êsêac auc aŋga nêŋ malac naŋ, gêŋwapac me gêm̄ac tokaiŋ-tokaiŋ êtap êsêac sa ³⁸ ma teteŋ mec me n̄ac tageŋ me nêmn̄a lau Israel tapaôŋgeŋ embe sêsuŋ nêŋ biŋ teŋ gebe sêjala nêŋ gêŋwapac n̄alêlôm̄na ma sêlam lemeŋ êndêŋ andu tonec, ³⁹ go ôkêŋ taŋam aŋga undambê, aŋga gamêŋ, taŋ gôŋgôŋ naŋ, ma ôsuc nêŋ sec ôkwi to ônam êsêac sa ma ôkêŋ n̄agêjô êndêŋ êsêac, taŋ sêjala nêŋ n̄alêlôm naŋ, êtôm nêŋ lêŋ êndêŋ-êndêŋgeŋ gebe aôm, aôm taômgeŋ kôjala n̄amalac latuŋi samob nêŋ n̄alêlôm, ⁴⁰ gebe êsêac têtêc aôm êtôm bêc samob, taŋ sêŋgôŋ mateŋ jali aŋga nom, taŋ kôkêŋ gêdêŋ aêac tamen̄i naŋ.

⁴¹ “Ma n̄acjaba, taŋ aŋga lau Israel nêŋ atom naŋ, embe mênêô lasê aŋga gamêŋ jaêcsêga êtu gêŋô nêmn̄a n̄aê n̄awaen̄a ⁴² gebe lau oc sêŋô aôm̄nêmn̄a n̄aê to lêmam n̄ajana, taŋ kômêtôc naŋ n̄awae, eŋ embe amêŋ ma eteŋ mec aŋga andu tonec, ⁴³ go ôkêŋ taŋam aŋga undambê, aŋga gamêŋ, taŋ gôŋgôŋn̄a naŋ, ma ôŋgôm gêŋ samob, taŋ n̄ac jaba eteŋ êndêŋ aôm naŋ, n̄anô êsa gebe lau nom̄na sêjala aôm̄nêmn̄a n̄aê to têtêc aôm, êtôm taŋ nêmn̄a lau Israel sêgôm naŋ. Ma êsêac oc sêjala gebe andu tonec taŋ aê kakwê naŋ, sêsam aôm̄nêmn̄a n̄aê kêpi.

⁴⁴ “Aôm embe ôjatu nêma lau gebe nasênac siŃ êndên nêŃ Ńacjo ma embe teten mec êndên aôm laŃôŃanô êndên malac kapôên, taŃ aôm kôjaliŃ sa to andu, taŃ aê kakwê kêtú nêma ŃaêŃa naŃ, ⁴⁵ go ôkên taŃam êsêacnêŃ mec to biŃ, taŃ sêsuŃ êndên aôm naŃ, aŃga undambê ma ônam êsêac kêsi.

⁴⁶ “Embe êsêac sêŃgôm sec êndên aôm, gebe Ńac ten gêmoa atom, taŃ gêgôm sec atom naŃ, ma aôm têmtac ŃandaŃ êndên êsêac ma ôkên êsêac êndên Ńacjo, taŃ sêkên êsêac sêŃgôn kapoacwalô aŃga nêŃ gamêŃ jaêc me gamêŃ dambê ⁴⁷ ma êsêac embe taêŃ ênam tauŃ aŃga gamêŃ kapoacwalôŃa ma sênam tauŃ ôkwi to têttaŃ êndên aôm aŃga nêŃ Ńacjo nêŃ gamêŃ ma sêsom gebe ‘Aêac agôm sec to geo ma awi Anôtô siŃ.’ ⁴⁸ Ma êsêac embe sênam tauŃ ôkwi êndên aôm to nêŃ Ńalêlôm makeŃgen ma tokatuŃ samucgen aŃga nêŃ Ńacjo, taŃ sêkên êsêac sêŃgôn kapoacwalô naŃ, ma teten êndên aôm laŃôŃanô êndên gamêŃ, taŃ aôm kôkên gêdên êsêacnêŃ tamenji naŃ, to êndên malac kapôên tau, taŃ aôm kôjaliŃ sa naŃ, ma êndên andu tau, taŃ aê kakwê kêtú nêma ŃaêŃa naŃ, ⁴⁹ go ôkên taŃam êsêacnêŃ mec to taŃ aŃga undambê, taŃ gôŃgôn naŃ, to ônam êsêac sa. ⁵⁰ Ma ôsuc nêma lau, taŃ sêgôm sec gêdên aôm naŃ, nêŃ geo to sêgêli nêma biŃŃa ôkwi. Ma taêm walô êsêac gebe lau, taŃ sêkên êsêac sêŃgôn kapoacwalô naŃ, sêlic ma taêŃ walô êsêac amboac tonanŃen. ⁵¹ Gebe êsêac têtú nêma lau to nêma gêŃlênsêm, taŃ kôkôc êsêac aŃga ja Ńalakoc sec AiguptuŃa sêmêŃ naŃ. ⁵² O Apômtau Anôtô matam ê nêma sakiŃwaga aê Ńoc mec to nêma lau Israel nêŃ mec to ôkên taŃam aêac êndên noc amôêc êndên aômŃa. ⁵³ Gebe aôm kôjaliŃ aêac sa aŃga lau nomŃa samob nêŃ gebe atu nêma gêŃlênsêm, kêtôm kôkên nêma sakiŃwaga Mose kêsom lasê gêdên taŃ aôm kôkôc aêacma tamenji sêsa aŃga Aiguptu sêmêŃ naŃ.”

Salomo keten mec ŃakônŃŃa

⁵⁴ Gêdên taŃ Salomo keten mec to gêsuŃ biŃ samob tonec gêdên Apômtau su naŃ, en gêdi sa aŃga Apômtaunê altar nêma Ńa, taŃ en kêpôn aduc ma kêmetôc lêma gadên undambê naŃ. ⁵⁵ Go en kêkô ma gêjam mec lau Israel, taŃ sêkac sa sêkô naŃ, Ńa awa kapôên ma kêsom gebe ⁵⁶ “Aê aoc êoc Apômtau, taŃ kêkên nê lau Israel sen awen kêtôm biŃ samob, taŃ en gêjac mata ma biŃ ten geben aŃga nê biŃ, taŃ gêjac mata gêdên nê sakiŃwaga Mose naŃ atom. ⁵⁷ Apômtau, aêacnêŃ Anôtô êmoa êwiŃ aêac êtôm en gêmoa gêwiŃ aêac tamenji. En êwi aêac siŃ to êkac tau su aŃga aêacmêŃ atom. ⁵⁸ En ê aêacnêŃ Ńalêlôm êndên en gebe tasa ênê lêŃ samob ma tamansaŃ ênê biŃsu ma ênê jatu to ênê ŃagôliŃ, taŃ en kêjatu gêdên aêac tamenji naŃ. ⁵⁹ Apômtau, aêacnêŃ Anôtô taê ênam mec to biŃ, taŃ katen gêdên en naŃ, enden tônŃen ma ênam nê sakiŃwaga to nê lau Israel sa êtôm bêcgen ⁶⁰ e lau nomŃa samob sêjala gebe Apômtau taugen kêtú Anôtô ma ten gêwiŃ en gêmoa atom. ⁶¹ Amboac tonan nêma Ńalêlôm ŃaŃêŃ êsa êndên Apômtau, aêacnêŃ Anôtô, ma asêlêŃ êtôm ênê ŃagôliŃ to amansaŃ ênê biŃsu êtôm agôm gêdên ocsalô tonec.”

Sêjac kawi lôm dabuŃ tau

⁶² Go kiŃ to lau Israel samob sêwiŃ tauŃ sêkên da gêdên Apômtau. ⁶³ Salomo kêkên bulimakao kapoac 22,000 to domba 120,000 gêdên Apômtau kêtú dawama. Amboac tonan kiŃ to lau Israel samob sêjac kawi Apômtaunê lôm dabuŃ. ⁶⁴ Gêdên bêc tonanŃen kiŃ gêjam mec lôm ŃamalacluŃ ŃaluŃ, taŃ gêc Apômtaunê lôm ŃanêmŃa naŃ. AŃga tonan en kêkên daja ma da kôm ŃanôŃa to Ńalêsi dawamaŃa gebe altar kopa, taŃ kêkô Apômtau laŃônêmŃa naŃ, kêtôm da samob tonan atom.

⁶⁵ Tec gêdên Ńasawa tonan Salomo gêlic om ma Israel samob sêwiŃ en. ÊsêacnêŃ ton kapôênanô. Êsêac sêmêŃ aŃga Hamat ŃamadiŃ e gêdên bu AiguptuŃa ma sêmoa Apômtau, aêacnêŃ Anôtô laŃônêmŃa kêtôm bêc 7. ⁶⁶ Gêdên bêc kêtú 8 Salomo kêkên lau sêc êliŃ-êliŃ. Ma êsêac sêjam mec kiŃ ma sêja nêŃ malac totêtac ŃajamŃen ma têtú samuc kêtú moasiŃ samob, taŃ Apômtau kêtôc gêdên nê sakiŃwaga Dawid to nê lau Israel naŃ.

9

Apômtau geoc tau lasê gêdêŅ Salomo kêtû dim luagêcŅa

¹ Salomo gêjac dabij lôm dabuŅ to kinjê andu kapôêŅ ma gêŅ samob, taŅ taê gêjam gebe êŅgômŅa naŅ, gêbacnê su, ² go Apômtau geoc tau lasê gêdêŅ eŅ kêtû dim luagêcŅa kêtôm taŅ eŅ geoc tau lasê gêdêŅ eŅ aŅga malac Gibeon naŅ. ³ Ma Apômtau kêsôm gêdêŅ eŅ gebe “Aê gaŅô nêŅ mec to taŅi, taŅ koteŅ gêdêŅ aê naŅ. Aê kakêŅ andu, taŅ kôkwê sa naŅ, kêtû Ņoc andu dabuŅ gebe Ņoc Ņaê ênêc tonan ender tôngeŅ ma matocanô to Ņoc Ņalêlôm êmoa êwiŅ andu tau. ⁴ Embe aôm ôsa Ņoc lêŅ êtôm tamam Dawid kêsa to laŅômŅem sawagen ma tonalêlôm ŅaŅêŅgeŅ gebe ôŅgôm gêŅ samob, taŅ kajatu aôm naŅ, ma taŅam wamu êndêŅ Ņoc ŅagôliŅ to jatu, ⁵ go jakêŅ nêŅ lêpônŅ gôliŅ IsraelŅa êkô ender tôngeŅ êtôm gajac mata gêdêŅ tamam Dawid ma kasôm gebe ‘Aôm oc ôpô lêna Ņac teŅ gebe êŅgônŅ nêŅ lêpônŅ naŅ atom.’ ⁶ Mago aôm to nêŅ wakuc embe akac taôm su aŅga aê ma amansaŅ aêŅoc biŅsu to ŅagôliŅ, taŅ kakêŅ gêdêŅ amac naŅ atom ma andêŅ anôtôi jaba ana ma anam sakiŅ to atenŅ mec êndêŅ êsêac, ⁷ go aê oc jansaŅ Israel su aŅga gamêŅ, taŅ kakêŅ gêdêŅ êsêac naŅ, ma jatiŅ andu tau, taŅ gajam mec gebe Ņoc Ņaê ênêcŅa naŅ, su aŅga laŅôcnêŅa. Ma lau-m samob sêsu Israel susu ma sêpêlê êsêac. ⁸ Ma andu tonec êtu gêŅ Ņapopoc ma lau samob, taŅ mêŅsêlêlêc gamêŅ tau naŅ, nêŅ Ņalêlôm elendec ma sêpêlê biŅ. Ma embe têtû kênac gebe ‘Kêtû asagenŅa Apômtau gêgôm gêŅ amboac tonan gêdêŅ gamêŅ to andu tau,’ ⁹ go sêjô biŅ amboac tonan gebe ‘Êsêac sêwi Apômtau nêŅ Anôtô, taŅ gêwê êsêac aŅga gamêŅ AiguptuŅa sêsa sêmêŅ naŅ, siŅ ma sêsap anôtôi jaba tôŅ to tetenŅ mec ma sêjam sakiŅ gêdêŅ êsêac, tec Apômtau kêkêŅ gêŅwapac samob tonan êsêac sêoc sa.’”

9:10-28 Salomo agêc kinj TirusŅa Hiram sê sêlêb gêdêŅ taunŅ. Salomo kêkac lau jaba gebe sênam ênê kôm tonjaôli masigenŅ.

10

Kwin aŅga Seba kêtû ŅacleŅ gêdêŅ Salomo

¹ GêdêŅ taŅ kwin aŅga Seba gêŅô Salomonê wae kêpi Apômtaunê ŅaêŅa naŅ, eŅ gêja gebe ênsaê eŅ Ņa kênac Ņawapac Ņagêdô. ² EŅ gêô lasê Jerusalem tonê lau taêsam, kamel sêbalaŅ gêŅmalu to gold taêsam Ņanô lasê to pocawa gwalêkiŅ. Ma gêdêŅ taŅ eŅ gêô lasê gêdêŅ Salomo naŅ, eŅ gêjac kênac biŅ samob, taŅ eŅ taê gêjam naŅ. ³ Ma Salomo gêjô ênê kênac samob, gêŅ teŅ kêsiŅ tau gêdêŅ Salomo atom. EŅ gêwa gêŅ samob sa tomalagenŅ gêdêŅ eŅ. ⁴ Ma gêdêŅ taŅ kwin aŅga Seba gêlic Salomonê kauc samob to andu, taŅ eŅ kêkwê naŅ ⁵ ma gêŅ taniŅŅa aŅga nê tebo to nê laumata nêŅ ŅadênaŅ ma nê kômwaga nêŅ sakiŅ to nêŅ Ņakwê ma nê lau-sejop-lacluwwaga to nê daja, taŅ kêkêŅ kêtû da aŅga Apômtaunê lôm naŅ, eŅ gêjac lêma ŅanôgeŅ.

⁶ Ma eŅ kêsôm gêdêŅ kinj tau gebe “Ņawae taŅ gaŅô aŅga taucŅoc gamêŅ kêtû aômŅem gêŅ to nêŅ kaucŅa naŅ, biŅŅanô. ⁷ Mago aê kakêŅ gêwiŅ Ņawae tonan atom e tauc gamêŅ tec taucŅoc matocanô galic. Ôlic acgom, biŅ ŅamakeŅgeŅ tec sêjac miŅ gêdêŅ aê. Mago nêŅ kauc to awa kêlêlêc Ņawae, taŅ aê gaŅô naŅ su. ⁸ Aê aoc êoc nêŅ lau. Aê aoc êoc nêŅ sakiŅwaga, taŅ sêkô aôm laŅômŅemŅa to sêŅô nêŅ kauc ŅapaŅ naŅ. ⁹ Aê aoc êoc Apômtau, nêŅ Anôtô, taŅ gêlic aôm Ņajam to kêkêŅ aôm gôngônŅ lau Israel nêŅ lêpônŅ kinjŅa. Gebe Apômtau têtac gêwiŅ Israel gêdêŅ tôngeŅ, eŅ kêkêŅ aôm kôtu kinj gebe aôm ômêtôc biŅ êndêŅgeŅ.” ¹⁰ Go eŅ kêkêŅ gold ŅadônŅ kêtôm 120 gêdêŅ kinj to gêŅ Ņamalu taêsam Ņasec ma pocawa. GêŅmalu taêsam amboac kwin SebaŅa kêkêŅ gêdêŅ kinj Salomo naŅ, sêlic amboac tonan kêtiam atom.

¹¹ Ma Hiram nê waŅ taêsam, taŅ sejonŅ gold aŅga Ofir sêmêŅ naŅ, tetolonŅ ka môsê taêsam Ņanô lasê to pocawa gêmêŅ aŅga Ofir. ¹² Ma kinj kêmasaŅ ka balaŅ katu Apômtaunê lôm to kinjê anduŅa Ņa ka môsê tonanŅ ma gêŅ wêŅa togam kêtû lau-sêjam-wêwagaŅa amboac

tonanġen. Ka mōsē taēsam amboac tonanġ gēmēnġ gamēnġ tonec teŋ kētiam atom to sēlic teŋ kētiam atom e mēnġgēdēnġ galoc.

¹³ Ma kinġ Salomo kēkēnġ gēnġ samob, taŋ kwin Sebaŋa tētac gēwinġ naŋ, gēdēnġ eŋ. Kēkēnġ gēnġ aŋga kinġ Salomo nē waba taēsamŋa kētōm sēgōm-sēgōm jagēwinġ geŋ samob, taŋ eŋ keteŋ naŋ. Go kwin to nē sakinġwaga sēc sēmu dēdēnġ taunġ nēnġ gamēnġ sēja.

Salomonē awa to wae

¹⁴ Gold taŋ Salomo kētap sa gedenġ Jala teŋ naŋ, ŋawapac kētōm ŋadōnġ goldŋa 666 ¹⁵ ma gold tonanġ ŋagēdō gēmēnġ aŋga lau tētulu gēnġwaga to lau bōlēnġna, taŋ sēkēnġ takis naŋ, ma ŋagēdō aŋga kinġ Arabianġa samob to gōlinġwaga gamēnġ ŋagēdōnġa. ¹⁶ Kinġ Salomo kēmasanġ lautuc kapōēnġ-kapōēnġ 200 ŋa gold, taŋ sēsac naŋ. Gold taŋ eŋ kēmasanġ lautuc tageŋ naŋ, ŋadōnġ amboac 7 kilo. ¹⁷ Go eŋ kēsap lautuc saunġ 300 ŋa gold, taŋ sēsac naŋ, tageŋ ŋa ŋadōnġ amboac 2 kilo. Ma kinġ kakēnġ gēnġ samob tonanġ kēsō andu, taŋ sēsam gebe Andu Saleŋ Lebanonġa. ¹⁸ Ma kinġ kēmasanġ lēpōnġ kapōēnġ teŋ ŋa jabo ma kēkwa auc ŋa gold ŋakēnġkēnġ amboac tonanġenġ. ¹⁹ Lēpōnġ tonanġ ŋatēcboŋ 6 ma bulimakao mōkēapac ŋakatu kēkō lēpōnġ tau ŋamu. Ma aŋga lēpōnġ makenġ-makenġ sēmasanġ lēma ŋaadenġ to lewe ŋakatu luagēc kēkō kēsi lēma ŋaadenġ tonanġ. ²⁰ Ma lewe ŋakatu 12 sēkō tēcboŋ 6 tonanġ, sēkō tēcboŋ makenġ-makenġ kētōmgeŋ. Sēmasanġ gēnġ kainġteŋ amboac tonanġ teŋ aŋga kinġ teŋ nē gamēnġ gēmunġ su atomanō. ²¹ Kinġ Salomo nē laclu ēnōm gēnġ ēsēpŋa samob tonanġ gold ma waba kōmŋa samob aŋga Andu Saleŋ Lebanonġa gold ŋakēnġkēnġ. Sēmasanġ teŋ ŋa silber atom. Sēlic silber amboac gēnġ ŋaōma gēdēnġ Salomonē tēm. ²² Ma kinġnē waŋ ōmbala Tarsisŋa sēpoac gwēc sēwiŋ Hiramnē. Katōm jala tēlēcgeŋ waŋ Tarsisŋa tonanġ mēnġsejoŋ gold to silber ma bōc ŋajabo to moŋki ma moc kainġteŋ ŋaē pikok.

²³ Amboac tonanġ kinġ Salomo nē awamata to kauc kēlēlēc kinġ nomŋa samob nēnġ su. ²⁴ Ma nom ŋalau samob sēlic Salomo gebe sēnō ēnē kauc, taŋ Anōtō kēkēnġ gēdēnġ eŋ naŋ. ²⁵ Êsēac samob, taŋ sēmēnġ naŋ, sēkōc gēnġ tokainġ-tokainġ gebe sēkēnġ ēndēnġ Salomo. Êsēac sēkēnġ gēnġ silber to gold ma obo to gēnġmalu ma laukasap to hos ma doŋki. Tonanġ sēgōm kētōm jalagenġ.

²⁶ Ma Salomo gējac kareta sinġa 1,400 to lau sēnġōnġ hos ŋaōnġa 12,000 sa, eŋ kēkēnġ êsēac sēnġōnġ malac karetaŋa ma ŋagēdō sēmoa sēwiŋ eŋ aŋga Jerusalem. ²⁷ Ma kinġ kēkēnġ silber taēsam gēc Jerusalem amboac poclō ma kaseda kētu taēsam amboac jambō, taŋ sēkō gaboanġ naŋ. ²⁸ Ma Salomo kēkōc hos gēmēnġ aŋga Aiguptu to Koa. Ênē lau tētulu gēnġwaga sējam ōli hos aŋga Koa ŋa moni solopgeŋ. ²⁹ Kareta teŋ, taŋ sēkōc aŋga Aiguptu naŋ, ŋaōli kētōm silber ŋadōnġ 600 ma hos teŋ kētōm silber ŋadōnġ 150. Ma Salomo nē lau-tētulu-gēnġwaga sēkēnġ ŋagēdō kinġ Hetŋa to kinġ Surianġa sējam ōli amboac tonanġenġ.

11:1-25 Salomo gējam lauo jaba taēsam. Êsēac sēlētōm eŋ e kēkac tau su aŋga Anōtōnē. Tec Anōtō kēsōm gēdēnġ eŋ gebe êkac gamēnġ kinġna su aŋga eŋ latunē ma ēwi gōlōacmōkē tageŋgeŋ sinġ ēndēnġ eŋ.

11

Anōtō gējac mata binġ gēdēnġ Jerobeam

²⁶ ŋac Epraimŋa teŋ aŋga malac Sereda Nebat latu Jerobeam kētu Salomonē sakinġwaga teŋ, mago gēli tau sa gēdēnġ kinġ. Ênē tēna awētuc teŋ nē ŋaē Seruat. ²⁷ Ma gēli tau sa gēdēnġ kinġ ŋam amboac tonec gebe Salomo kēkwē andu ŋajaŋa Milo kēsēp ŋasawa, taŋ gēc tama Dawid nē malac naŋ. ²⁸ Jerobeam tonanġ eŋ ŋac ōlipalē ŋanō. Ma gēdēnġ taŋ Salomo gēlic gebe ŋac wakuc tonanġ gējam kōm kētu dōbgeŋ naŋ, eŋ kēkēnġ eŋ kētu lau aŋga Josepnē gōlōacmōkē, taŋ sēpiŋkap êsēac gebe sēnam kōm ŋaōli masigenġ naŋ, nēnġ gejobwaga. ²⁹ Ma gēdēnġ tēm, taŋ Jerobeam gēwi Jerusalem sinġ naŋ, propete ŋac Silonġa Ahija kētap eŋ sa aŋga intēna. Ahija kēsō ŋakwē wakuc teŋ ma êsēagēc taunġgeŋ sēmoa gamēnġ tonanġ. ³⁰ Go Ahija kēkēnġ lēma kapi ŋakwē wakuc, taŋ eŋ kēsō naŋ, ma kēkac gēnġic

gêja ñagêngic 12. ³¹ Ma kêsôm gêdêñ Jerobeam gebe “Ôkôc ñagêngic 10 su êtu aômnêm gebe Apômtau, Israelnêñ Anôtô kêsôm amboac tonec gebe ‘Ôlic acgom, aê gabe jakac gamêñ kinña su anña Salomonê ma gabe jakêñ gôlôacmôkê 10 êndêñ aôm. ³² Mago Salomo oc êkôc gôlôacmôkê tagen êtu ñoc sakinwaga Dawidña to êtu malac Jerusalemña, tañ kajalin sa anña Israelnêñ gôlôacmôkê samobña nan, ³³ gebe en gêwi aê sin ma gêjam sakin lau Sidon nêñ anôtôo Astart ma lau Moab nêñ anôtô Kemos to lau Amon nêñ anôtô Milkom ma kêsâ aênoc lêñ atom. Gêgôm gêñ gêjac aê matocanô ñjam atom to kêmasañ ñoc ñagôlin to jatu kêtôm ênê tama Dawid gêgôm nan atom. ³⁴ Mago aê gabe jakôc gamêñ kinña samucgen su anña ênê lêma atom, en ênam gôlin gamêñ êmoa êtôm nê têm êngôn mata jalinê êtu ñoc sakinwaga Dawid, tañ kajalin en sa ma en kêmasañ ñoc binñsu to ñoc ñagôlinña nanña. ³⁵ Mago aê oc jakôc gamêñ kinña su anña Salomonê latu lêma ma jakêñ gôlôacmôkê 10 gen êndêñ aôm. ³⁶ Tagen aê oc jakêñ gôlôacmôkê tagen êndêñ Salomo latu gebe ñoc sakinwaga Dawid nê ja ten elom ênêc aê lanôcnêm anña Jerusalem, anña malac, tañ kajalin sa gebe ñoc ñaê ênêcña nan. ³⁷ Ma aê gabe jakôc aôm sa ôtu kin Israelña ma aôm oc ônam gôlin gamêñ samob, tañ têtac gêwin nan. ³⁸ Ma embe ôkêñ tañam bin samob, tañ jajatu aôm nan, ma ôsa ñoc lêñ to ôngôm gêñ, tañ ênac matocanô ñjam ma ômansañ ñoc ñaôlin to binñsu kêtôm ñoc sakinwaga Dawid gêgôm nan, go aê oc jawin aôm. Ma gabe jamboa nêm wakuc sa ñanôgen amboac aê gaboa Dawidnê sa ma jakêñ Israel êndêñ aôm. ³⁹ Ma aê gabe jakônin Dawidnê wakuc, mago janngôm enden têngen atom.’ ”

⁴⁰ Ma Salomo kêtû kêka-kêka gebe ênac Jerobeam êndû êtu bin tonanña. Mago Jerobeam gêdi ma gêc gêdêñ kin Aiguptuña Sisak jagêmoa tonan e Salomo gêmac êndû.

Salomo gêmac endu

⁴¹ Salomonê kôm to nê kauc ñamin ñagêdô êsêac teto gêc Salomo nê min ñabuku. ⁴² Salomo gêjam gôlin Israel samob gêngôn Jerusalem kêtôm jala 40. ⁴³ Go Salomo gêc nê bêc gêwin tamai ma sêsun en anña tama Dawidnê malac ma ênê latu Rehabeam kêtû kin gêjô en su.

12

Israel gêli tau sa

¹ Rehabeam gêja Sikem gebe lau Israel samob sêkac taun sa anña tonan gebe sêkêñ en êtu kin. ² Nebat latu-Jerobeam, tañ gêc kin Salomo su jagacgen gêmoa Aiguptu nan, gêñô ñawae ma gêmu anña Aiguptu gêmên. ³ Ma lau Israel sêsakin bin sêmôêc en gamên. Go sêwin taun jasêsôm gêdêñ Rehabeam gebe ⁴ “Aôm tamam kêkônin aêac ña ta gêñwapacña. Tec aôm ôlêwan tamamnê sakin ñaja to gêñwapac gêsac aêac têngña, go aêac oc anam sakin aôm.” ⁵ En gêjô êsêacnêñ bin gebe “Amoa bêc têlêac acgom, go amu andên aê amên êtiam.” Amboac tonan lau sêc sêja.

⁶ Go kin Rehabeam kêkac launânô, tañ sêpuc ênê tama Salomo têng gêdêñ tañ en gêmoa mata jaligen nan, sa ma katu kênac bin ma kêsôm gebe “Amac taêm gêjam gebe jajô lau tône nêñ bin amboac ondoc.” ⁷ Ma êsêac sêsôm gêdêñ en gebe “Embe aôm ôtu lau tonan nêñ sakinwaga êndên galoc ma ônam sakin to ôsôm bin malôgen êndên êsêac êndên noc, tañ ôjô êsêacnêñ bin nan, go êsêac oc sênam sakin aôm enden têngen.” ⁸ Mago Rehabeam gesen bin, tañ launânô sêkêñ gêdêñ en nan, ma kêtû kênac lau matak, tañ têtû kapôên sêwin en to sêpuc en têng nan, ⁹ ma kêsôm gebe “Ma amac taêm gêjam aê jajô lau tône nêñ bin amboac ondoc. Êsêac sêsôm gêdêñ aê gebe ‘Ôngôm gêñwapac, tañ tamam kêkên gêsac aêac nan, ñagaô êsa.’ ” ¹⁰ Ma lau matak, tañ têtû kapôên sêwin en nan, sêjô ênê bin gebe “Ôsôm bin tonec êndên lau, tañ sêsôm gêdêñ aôm gebe ‘Aôm tamam kêkônin aêac ña gêñwapac, mago aôm ôlêwan gêñwapac’ nan gebe ‘Lemoc sêlêkic ñaja êlêlêc tamoc magi su. ¹¹ Ma aê tamoc kêkônin amac ña gêñwapac, galoc aê gabe jakêñ ñagêdô wacêwin. Tamoc gi amac ña sêm, ma aê tec jai amac ña okêm.’ ”

¹² Amboac tonañ Jerobeam to lau samob dèdèŋ Rehabeam sêja gèdèŋ bêc kètu têtêacŋa kêtôm kiŋ kèsôm gebe “Bêc ètu têtêacŋa oc amu andèŋ aê amèŋ ètiam.” ¹³ Ma kiŋ gèjam saic lau ma gèwi kauc, taŋ launânô sèsôm gèdèŋ eŋ nanj siŋ. ¹⁴ Eŋ kèsôm biŋ gèdèŋ èsèac kêtôm lau matak sèkèŋ kauc eŋ ma kèsôm gebe “Tamoc kèkônij amac ŋa gèŋwapac, mago aê gabe jakèŋ ŋagèdô wacèwiŋ. Tamoc gi amac ŋa sêm, ma aê tec oc jai amac ŋa okêm.” ¹⁵ Amboac tonañ kiŋ kèkèŋ taŋa lau nêŋ biŋ atom gebe Apômtau kêmasanŋ ŋalèŋ amboac tonañ gebe nê biŋ, taŋ eŋ kèsôm kèsa ŋac Silonŋa Ahija nê awasuŋ gèdèŋ Nebat latu Jerobeam nanj, ŋanô èsa.

¹⁶ Ma Israel samob sèlic gebe kiŋ kèkèŋ taŋa èsèac atom, tec sèjô ènè biŋ gebe “Aèacnèŋ asagenŋ ŋagèdô gèdèŋ Dawid, nêŋ asagenŋ ŋagèdô gèdèŋ Isai latu.

Ajôc, lau Israel, amu ana nêm gamèŋ. O Dawid, galoc ojop taômgenŋ nêm gôlôac.” taunèŋ andu sêja. ¹⁷ Mago Rehabeam gèjam gôliŋ lau Israel, taŋ sèngôŋ malac Judaŋa nanj.

¹⁸ Go kiŋ Rehabeam kèsakiŋ Adoram. Eŋ kètu lau, taŋ sèkac èsèac gebe sènam kiŋnè kôm ŋaômagenŋ nanj, nêŋ gejobwaga. Ma lau Israel samob tètuc eŋ èndu ŋa poc. Kiŋ Rehabeam gacgenŋ kèpi nê kareta ma jagèc Jerusalem. ¹⁹ Amboac tonañ lau Israel sèli taun sa gèdèŋ Dawidnè gôlôac e mènghèdèŋ galoc. ²⁰ Ma gèdèŋ taŋ Israel samob sèŋô gebe Jerobeam gèmu gèmèŋ su nanj, èsèac sèsakiŋ biŋ to sèmôèc eŋ gèdèŋ nêŋ sèkac saŋa ma sèkèŋ eŋ kètu Israel samob nêŋ kiŋ. Teŋ kèdaguc Dawidnè gôlôac atom, gôlôacmôkè Juda taunŋenânô sèsap Dawid tôŋ.

²¹ Gèdèŋ taŋ Rehabeam mènghè lasè Jerusalem nanj, eŋ kèkalem gôlôac Juda to gôlôacmôkè Benjaminŋa sèpi tagenŋ ma kèjaliŋ siŋwaga 180,000 sa gebe ènac siŋ èndèŋ Israel nêŋ gôlôac. Eŋ gebe èmboa gamèŋ kiŋŋa sa atu Salomonè latu Rehabeam ètiam.

²² Mago Anôtônè biŋ gèdèŋ propete Semaia gebe ²³ “Ôsôm èndèŋ kiŋ Judaŋa Salomo latu Rehabeam ma èndèŋ gôlôacmôkè Juda ma Benjamin ma èndèŋ lau ŋagèdô gebe ²⁴ ‘Apômtau kèsôm amboac tonac gebe Api naanac siŋ èndèŋ nêm lasitèwai, lau Israel, atom. Amac samob aèc amu ana nêm malac gebe aê gagôm gèŋ tonañ ŋai.’ ” Amboac tonañ èsèac sèkèŋ taŋeŋ Apômtaunè biŋ ma sèmu sêja nêŋ malac kètiam.

Jerobeam gèwè lau Israel ma sègôm sec

²⁵ Go Jerobeam kèkwè malac Sikem anŋa gamèŋ lôc Epraimŋa kètu malac ŋajaŋa ma gèŋgôŋ tonañ. Ma anŋa tonañ eŋ kèkwè malac Penuel kêtôm tonanŋeŋ. ²⁶ Ma Jerobeam kèsôm anŋa taunè ŋalèlôm gebe “Gamèŋ kiŋŋa oc èmu èndèŋ Dawidnè gôlôac èna. ²⁷ Lau tonañ embe nasèpi gebe sèkèŋ da anŋa Apômtaunè andu anŋa Jerusalem, go nêŋ ŋalèlôm ènam tau ôkwi èndèŋ nêŋ ŋatau, kiŋ Judaŋa Rehabeam, ma èsèac oc sènac aê èndu ma sèmu dèndèŋ kiŋ Judaŋa Rehabeam sèna ètiam.” ²⁸ Kiŋ taè gèjam biŋ tonañ ma kêmasanŋ bulimakao ŋalatu luagèc ŋa gold. Ma eŋ kèsôm gèdèŋ lau gebe “O Israel, amac api Jerusalem aja kêtôm gac. Alic nêm anôtôi, taŋ sèkôc amac api anŋa gamèŋ Aiguptuŋa amèŋ nanj tonac.” ²⁹ Ma eŋ kèkèŋ ŋakatu teŋ kèkô Betel, ma teŋ kèkô Dan. ³⁰ Ma gèŋ tonañ kètu Israelnèŋ sec gebe lau dèdèŋ teŋ sêja Betel to dèdèŋ teŋ sêja Dan. ³¹ Eŋ kèkwè andu anŋa gamèŋ ŋabau amboac tonañ ma kèkèŋ dabunwaga anŋa Lewinè gôlôac atom, kèkôc èsèac anŋa lau ŋagèdô nêŋ. ³² Ma Jerobeam kèkèŋ om teŋ èsèac sèlic gèdèŋ ajôn 8 ŋabèc 15 kêtôm omsèga, taŋ sèlic anŋa Jerusalemŋa ma eŋ kèkèŋ da gèsac altar. Eŋ gègôm tonañ anŋa Betel, kèkèŋ da gèdèŋ bulimakao ŋalatu gold, taŋ tau lêma kêmasanŋ nanj. Eŋ kèkèŋ dabunwaga gamèŋ ŋabaunŋa sèmoa Betel, taŋ eŋ kèkwè sa nanj. ³³ Eŋ kèpi gèdèŋ altar, taŋ eŋ gèboa sa anŋa Betel nanj, gèja gèdèŋ ajôn 8 ŋabèc 15, taŋ eŋ tau kèjaliŋ sa gèc nê ŋalèlôm nanj, ma geno moasiŋ kapôèŋ gèdèŋ lau Israelŋa ma kèkèŋ da ŋamalu. * †

13:1–16:28 Apômtaunè propete sèlèŋ biŋ Israelnèŋ kiŋ Jerobeam gebe ejop tau èndèŋ sakiŋ gwamŋa. Mago eŋ gedec gebe ènam tau ôkwi. Gèdèŋ tonañ lau Juda nêŋ kiŋ

* **12:33:** Amboac tonañ èsèac sèmu dèdèŋ † **12:33:** Jos 6:26

Rehabeam gêmac êndu ma Abijam gêjô eŋ su. Abijam gêmac êndu amboac tonan ma Asa gêjô eŋ su. Jerobeam gêmac êndu amboac tonan ma kin ŋagêdô sêjô-sêjô taun sêjam gôlin gamêŋ gêmu kêpiŋa.

16

Ahab gêjam gôlin

²⁹ Gêdêŋ taŋ kin Judaŋa Asa gêjam gôlin gamêŋ jala 38 su nan, Omri latu Ahab kêtū Israelnêŋ kin. Eŋ gêŋgôŋ Samaria ma gêjam gôlin nê gamêŋ kêtôm jala 22. ³⁰ Ma Omri latu Ahab gêgôm sec gêmōa Apômtau lanônêŋm kêlêlêc êsêac samob, taŋ sêmun eŋ nan su. ³¹ Eŋ kêsa Nebat latu Jerobeam nê lêŋ sec. Mago eŋ gêgôm sec gêsac sec tonan ŋaô ma gêjam kin Sidonŋa Etbal nê latuo Jesebel kêtū nê awê ma jagêjam sakin anôtô dansan Bal ma keteŋ mec gêdêŋ eŋ gêwiŋ. ³² Eŋ gêboa altar teŋ sa anŋa Balnê andu, taŋ eŋ kêkwê anŋa malac Samaria nan. ³³ Ma Ahab kêmasan altar ŋakatu ma gêgôm gêŋ ŋagêdô, taŋ gêgôm Apômtau, lau Israel nêŋ Anôtô têtac ŋandan kêsa nan kêlêlêc Israelnêŋ kin samob, taŋ sêmun eŋ nan su. ³⁴ Gêdêŋ ênê têm Hiel anŋa Betel kêkwê Jeriko sa kêtiam. Gêdêŋ taŋ eŋ kêkôc kôm sa nan, nê latu ŋacsêga Abiram gêmac êndu ma gêdêŋ taŋ kêkêŋ katam gêja nan, nê latu saun Segub gêmac êndu kêtôm Apômtaunê biŋ, taŋ eŋ kêsôm gêdêŋ Nun latu Josua nan.

17

Elia kêsôm lasê gebe kom ênac atom

¹ Go propete Elia anŋa malac Tisbet Gileadŋa kêsôm gêdêŋ Ahab gebe “Apômtau, Israelnêŋ Anôtô, taŋ gajam sakin eŋ gamoa nan, gêŋgôŋ mata jali. Êndêŋ jala tonec ŋai manin to kom êsêp atomanô e aê jasôm acgom.” ² Ma Apômtaunê biŋ gêdêŋ eŋ gebe ³ “Wêc anŋa tonec ma ôna gamêŋ oc kêpiŋa naôsŋ taôm ômoa bu Kerit, taŋ kapoac bu Jordan ŋamaken oc kêpiŋa nan. ⁴ Aôm oc ônôm bu Kerit tau ma aê kajatu aoco gebe sêlôm aôm anŋa tônê.” ⁵ Amboac tonan Elia gêja ma gêgôm kêtôm Apômtaunê biŋ. Eŋ jagêŋgôŋ bu Kerit, taŋ kêpoac bu Jordan ŋamaken oc kêpiŋa nan. ⁶ Ma aoco sejon polom to gwada gêdêŋ bêbêc ma kêtula ma eŋ gênôm bu Kerit tau. ⁷ Ma gêdêŋ bêc teŋ bu tau kêpa gebe kom gêlac anŋa gamêŋ tau atom.

Elia agêc awêtuc Sareptaŋa

⁸ Go Apômtaunê biŋ gêdêŋ Elia gebe ⁹ “Ajôc, ôndi ma ôna Sarepta, taŋ gêc gamêŋ Sidon nan, ma ômoa ônê. Aê kajatu awêtuc teŋ anŋa ônê gebe êlôm aôm.” ¹⁰ Amboac tonan Elia gêdi gêja Sarepta. Ma gêdêŋ eŋ gêô lasê malac ŋasacgêdô eŋ gêlic awêtuc teŋ kejon ka gêmōa tonan ma Elia gêmôêc gêdêŋ eŋ gebe “Ôkêŋ bu ŋagec êsêp laclu mênjanôm.” ¹¹ Ma gêdêŋ taŋ awêtuc gêja gebe êkôc bu tau nan, Elia gêmôêc gêdêŋ eŋ ma kêsôm gebe “Ôkôc polom ŋapopoc ŋagec êsêp lêmam êwiŋ.” ¹² Ma awêtuc gêjô eŋ awa gebe “Apômtau, nêŋ Anôtô, gêmōa mata jali, polom teŋ gêc aêŋa atom. Mopolom matac ŋagec to niptêkwi ŋakeneŋ, tec kêpoac laclu. Aê galoc kajon ka luagêc gebe najamansan êtu aêagêc latuc anin su ma amac êndu.” ¹³ Tec Elia kêsôm gêdêŋ eŋ gebe “Ôtêc taôm atom, ôna ma ôŋgôm êtôm kôsôm-gac, mago ôpac mopolom saun teŋ êtu aêŋa êmun acgom, go ôkôc ômôêŋ. Go ôpac êtu amagêc latômŋa êndanŋuc. ¹⁴ Gebe Apômtau, Israelnêŋ Anôtô kêsôm amboac tonec gebe ‘Ku mopolomŋa oc sawa atom ma niptêkwi oc êpa anŋa ŋalakôp atom amboac tonanŋeŋ e êndêŋ bêc, taŋ Apômtau êsakin kom ênac êsêp nom êtiam.’ ” ¹⁵ Ma awêtuc gêja ma gêgôm kêtôm Elia kêsôm. Go Elia ma awêtuc agêc latu seŋ gêŋ bêc taêsam. ¹⁶ Ku mopolomŋa sawa atom ma niptêkwi kêpa anŋa ŋalakôp atom kêtôm Apômtaunê biŋ, taŋ kêsôm gêdêŋ Elia nan.

¹⁷ Tonaŋ su, go andu ŋatauo tau nê latu gêmâc kêtâp eŋ sa e ênê gêmâc kêtâ kapôên ma kêsi awa kêtôm atom, tec gêmâc êndu. ¹⁸ Ma awêtuc kêsôm gêdên Elia gebe “O Apômtaunê ŋac, aêagêc asageŋ ŋagêdô gêdên taun. Aôm gôdên aê gômôên gebe ŋoc sec êôn sa êtiam enseŋ aê latuc su.” ¹⁹ Ma Elia gêjô eŋ awa gebe “Ôkên nêm latôm êndên aê acgom.” Ma eŋ kêsip eŋ sa aŋga têna labum ma jakêpi balêm ŋaô, taŋ eŋ gêŋgôn naŋ, ma ketoc eŋ gêc taunê mê. ²⁰ Go eŋ gêmôêc gêdên Apômtau gebe “O Apômtau, ŋoc Anôtô, kêtâ asageŋŋa aôm taêm gêjam biŋwapac kêtâ awêtuc, taŋ gaŋgôn gawin eŋ naŋŋa, tec gôjac eŋ latu.” ²¹ Go eŋ kêmetôc tau ma jagêu tau gêsac ŋapalê kêtâ dim têlêac ma gêmôêc gêdên Apômtau gebe “O Apômtau, ŋoc Anôtô, ôkên ŋapalê tonec nê katu êmu êsô eŋ êna êtiam.” ²² Ma Apômtau kêkên taŋa Elia nê awa ma ŋapalênê katu gêmu kêsô eŋ gêja kêtiam ma mata jali kêsa kêtiam. ²³ Ma Elia kêkôc ŋapalê tau ma kêkên eŋ aŋga balêm ŋaôŋa kêsêp jakêsô andu ma kêkên eŋ gêdên têna gêja. Ma Elia kêsôm gebe “Ôlic acgom, latôm gêmôa mata jali.” ²⁴ Ma awê gêjô Elia awa gebe “Galoc tec kajala gebe Anôtônê ŋac teŋ aôm ma Apômtaunê biŋ, taŋ gêc awamsuŋ naŋ, biŋŋanô tau.”

18

Elia gêmu gêdên Ahab gêja

¹ Bêc taêsam gêjaŋa su acgom, go Apômtaunê biŋ gêdên Elia gêdên jala kêtâ têlêacŋa ma kêsôm gebe “Naôtôc taôm êndên Ahab. Ma aê gabe jakên kom ênac êsêp nom êtiam.”

² Amboac tonaŋ Elia gêja gebe êtôc tau êndên Ahab. Gêdên têm tonaŋ tôbôm kêsa kapôênanô aŋga Samaria. ³ Ma Ahab gêmôêc Obadia, taŋ gejob kiŋnê andu naŋ. Obadia ketoc Apômtau sa ŋanô. ⁴ Gêdên taŋ Jesebel gesen Apômtaunê propete su naŋ, Obadia kêkôc propete 100 ma kêsiŋ 50 ôkwi aŋga pocgêsun teŋ ma 50 aŋga pocgêsun teŋ ma gêlôm êsêac ŋa polom to bu. ⁵ Ahab kêsôm gêdên Obadia gebe “Agêc tanac laoc gamên ma bumata samob to bumaŋ samob kêsi, oc moae tatap gêgwaŋ sa gebe tanam hos to donki sa sêmoa mateŋ jali ec sêmac êndu atom.” ⁶ Amboac tonaŋ êsêagêc sêwa gamên kêkôc gêdên taun. Ahab ênac laoc ŋamakeŋ ma Obadia ênac laoc ŋamakeŋ.

⁷ Ma gêdên taŋ Obadia kêsêlên gêmôa naŋ, eŋ gêdac Elia. Obadia kêjala eŋ tec gêu tau gêc eŋ laŋônêm ma kêsôm gebe “O ŋoc ŋatau Elia, aôm tonaŋ me.” ⁸ Ma Elia gêjô eŋ awa gebe “Aê tauc tonec. Ôna ma ôsôm êndên nêm ŋatau gebe ‘Ôlic acgom, Elia tau tec gêmôa.’”

⁹ Ma eŋ gêjô Elia awa gebe “Aê gagôm sec ondoc, tec gobe ôkên nêm sakiŋwaga aê êsêp Ahab lêma gebe ênac aê êndu. ¹⁰ Apômtau, aôm nêm Anôtô gêmôa mata jali, tec lau-m teŋ sêmoa atom ma gamên kiŋŋa teŋ gêc atom naŋ ŋoc ŋatau kêsakiŋ lau sêja gebe nasensom aôm. ¹¹ Ma galoc aôm-kôsôm gebe Naôsôm êndên nêm ŋatau gebe ‘Ôlic acgom, Elia tau tec gêmôa’. ¹² Ma aê embe jawi aôm siŋ, naŋ sebeŋ Apômtaunê ŋalau oc êkôc aôm su ôna gamên, taŋ kajala atom naŋ. Amboac tonaŋ embe aê jaô lasê ma jasôm aôm ŋawae êndên Ahab ma eŋ embe êtap aôm sa atom oc ênac aê andu. Mago nêm sakiŋwaga aê ŋapalêgeŋ gajam sakiŋ Apômtau. ¹³ Sêjac miŋ gên, taŋ gagôm naŋ, gêdên ŋoc ŋatau aôm atom me. Gêdên taŋ Jesebel gêjac Apômtaunê propete êndu naŋ, aê kasiŋ Apômtaunê propete 100 ôkwi. 50 sêŋgôn pocgêsun teŋ ma 50 sêŋgôn teŋ ma galôm êsêac ŋa polom to bu. ¹⁴ Ma galoc kôsôm gebe Naôsôm êndên nêm ŋatau gebe ‘Ôlic acgom, Elia tau tec gêmôa’, go eŋ oc ênac aê êndu.” ¹⁵ Elia gêlô eŋ awa gebe “Lau undambêŋa nêŋ Apômtau, taŋ gajam sakiŋ eŋ naŋ, gêmôa mata jali tec aê gabe jatôc tauc êndên kiŋ êndên ocsalô tonec biŋŋanôgoc.” ¹⁶ Amboac tonaŋ Obadia gêja gebe êlic Ahab. Eŋ kêtâp eŋ sa ma kêsôm biŋ tau gêdên eŋ. Ma Ahab gêja gebe êndac Elia.

¹⁷ Gêdên taŋ Ahab gêlic Elia naŋ, eŋ kêsôm gêdên eŋ gebe “Aôm ŋac, taŋ kêlênsôn Israel elêmê naŋ tonaŋ me.” ¹⁸ Tec Elia gêjô eŋ awa gebe “Aê kêlênsôn Israel atom. Aôm to tamam nê gôlôac alênsôn êsêac kêtâ awi Apômtaunê biŋ siŋŋa ma adaguc anôtô dansaŋ Bal. ¹⁹ Amboac tonaŋ ôkên biŋ ma ôkac lau Israel samob sa dêndên aê sêmên lôc Karmel

ma Balnê propete 450 to anôtô Asera nê propete 400, taŋ sen ġeŋ sêŋġoŋ Jesebelnê tebo naŋ, sêmêŋ amboac tonanġeŋ.”

Sêjam dôŋ taun anġa lôc Karmel

²⁰ Amboac tonanġ Ahab kakalem biŋ gadêŋ lau Israel samob ma kêkac propete samob sa anġa lôc Karmel. ²¹ Ma Elia kêsa jakêkô lau samob lanġoŋnêmŋa ma kêsôm gebe “Amac abe aka gwecġeŋ amoa biŋ luagêc ŋasawa e êndêŋ ondocġeŋ. Apômtau embe Anôtô, go andanġuc eŋ. Ma embe Bal, naŋ andanġuc eŋ.” Mago lau sêjô ênê biŋ teŋ atom. ²² Ma Elia kêsôm gêdêŋ lau gebe “Apômtaunê propete teŋ ġemoa atom, aê, aê taucġeŋanô, mago Balnê propete 450. ²³ Sêkêŋ bulimakao kapoac luagêc êndêŋ aê sêmêŋ acgom. Ma êsêac sêjaliŋ bulimakao kapoac teŋ sa ma sêsa sêsêlê êkôc-êkôc ma sênac pac nasêkêŋ ênsac ŋaô ma sêuc ja êsô atom. Ma aê jamansaŋ bulimakao teŋ ma jakêŋ ênsac pac ŋaô ma jauc ja êsô atom. ²⁴ Ma amac awem ênac nêm anôtônê ê ma aê aoc ênac Apômtaunê ŋaê. Anôtô naŋ ajô biŋ ŋa ja naŋ, eŋ Anôtô ŋanô.” Ma lau samob sêjô eŋ awa gebe “Ŋajam, amboac tonanġeŋ.” ²⁵ Go Elia kêsôm gêdêŋ Balnê propete gebe “Ajaliŋ nêm bulimakao kapoac teŋ ma amansaŋ êtu ŋamata gebe amac lau taêsam. Ma awem ênac nêm anôtô, mago auc ja êsô atom.” ²⁶ Êsêac sêkôc bulimakao kapoac teŋ, taŋ sêkêŋ gêdêŋ êsêac naŋ, ma sêmasaŋ ġeŋ tau. Go awen ġeġac Balnê ŋaê sêjac m gêdêŋ bêbêcġeŋ e oc kêkô ŋaluŋ ma sêsôm gebe “O Bal, ôkêŋ taŋam aêacmaŋ.” Mago awa teŋ kêsa atom ma teŋ ġeġô biŋ atom. Ma êsêac sêka pelendec-pelendec sêgi altar, taŋ sêboa naŋ. ²⁷ Gêdêŋ taŋ oc kêkô ŋaluŋ naŋ, Elia kêsu êsêac susu ma kêsôm gebe “Amôêc apuc sagen. Eŋ anôtô tenġoc. Oc taê ġeġam biŋ teŋ ġemoa me ġeġam tau ôkwi, me oc kêtû ŋaclen me oc ġêc bêc ġêc, tec aŋu eŋ sa acgom.” ²⁸ Ma êsêac sêmôêc sêpuc sagen ma sêbuc taunġa ŋa bôjaŋ to sêġuŋ taunġa ŋa kêm kêtôm êsêacnêŋ mêtê e ôliŋ dec-decġeŋ. ²⁹ Êsêac sêġôm-sêġôm gêdêŋ taŋ oc kêkô ŋaluŋ e gêdêŋ oc gebeŋ kwalam, noc takêŋ da ġeŋ kelenġa, mago awa teŋ masianô, teŋ ġeġô biŋ atom, teŋ kêkêŋ taŋa atom.

³⁰ Go Elia kêsôm gêdêŋ lau samob gebe “Andêŋ aê amêŋ.” Ma lau samob dêdêŋ eŋ sêja. Ma eŋ kêbênôc Apômtaunê altar, taŋ têta salin-salin naŋ. ³¹ Elia kêkôc poc 12 kêtôm Jakobnê latuinêŋ namba. Jakob eŋ ŋac, taŋ Apômtau kêsôm biŋ gêdêŋ eŋ gebe “Galoc nêm ŋaê teŋ gebe Israel.” ³² Ma eŋ ġeġoa altar sa ŋa poc tau kêtû Apômtaunê ŋaêŋa. Go kêkwê busawa kêgi altar tau. Busawa gebe sêkêc bu ec kapôêŋ êsêp. ³³ Ma eŋ ġeġac pac su, go kêsêlê bulimakao kapoac kêkôc-kêkôc ma ketoc bôc tau jagêsac pac ŋaô. Ma eŋ kêsôm gebe “Akati bu ŋa bulakop 4 ma ansêwa êpi daja to êpi ka.” ³⁴ Ma eŋ kêsôm gebe “Anġôm êtu dim luagêc.” Tec êsêac sêġôm kêtû dim luagêc. Go eŋ kêsôm gebe “Anġôm êtu dim têlêac.” Tec êsêac sêġôm kêtû dim têlêac. ³⁵ Ma bu keselenġa kêgi altar tau ma kêpoac busawa tau ġeŋwiŋ.

³⁶ Ma gêdêŋ noc sêkêŋ daŋa propete Elia kêtû gasuc gêdêŋ altar ma keteŋ mec gebe “O Apômtau, Abraham aġêc Isak ma Jakob nêŋ Anôtô, mênôwa taôm sa êndêŋ ocsalô tonec gebe aôm kôtu Israelnêŋ Anôtô ma aê katu nêm sakinwaga, tec gagôm ġeŋ samob tonec ŋai kêtôm aôm nêm biŋ. ³⁷ O Apômtau, ôkêŋ taŋam aêma, gebe lau tonec ŋai sêjala aôm Apômtau gebe aôm Anôtô ŋanô ma ônam êsêacnêŋ ŋalêlôm ôkwi êndêŋ aôm êtiam.” ³⁸ Go Apômtaunê ja kêsêp mênġeŋ daja to ka ma poc to nom ma bu, taŋ kêpoac busawa naŋ su. ³⁹ Gêdêŋ taŋ lau samob sêlic ġeŋ tonanġeŋ naŋ, êsêac jatêtap labôc sêc nom ma sêmôêc gebe “Apômtau eŋ Anôtô ŋanô Apômtau eŋ Anôtô ŋanô.” ⁴⁰ Go Elia kêsôm gêdêŋ êsêac gebe “Akôc Balnê lau tôŋ, nêŋ teŋ êwê sa atom.” Ma lau sêkôc êsêac tôŋ ma Elia ġeŋwê êsêac dêdêŋ bu Kison ma jasêjac êsêac êndu anġa tonanġeŋ.

Elia keteŋ mec gebe kom ênac êtiam

⁴¹ Ma Elia kêsôm gêdêŋ Ahab gebe “Galoc naôninġa to ônom ġeŋ gebe aê ġanô kom ġeġac ŋakicsêa sugac.” ⁴² Amboac tonanġeŋ Ahab ġeġa gebe êniŋ to ênom ġeŋ. Ma Elia kêpi lôc Karmel ŋatêpôê ġeġa. Eŋ kêpônġa aduc ma kêkêŋ lanġoanô kêsô aduc ŋasawa. ⁴³ Go eŋ kêsôm

gêdêŇ nê sakiŇwaga gebe “Ôpi ôna galoc ma matamanô enso gwêc.” Enj kêpi jakêsala gwêc ma kêsôm gebe “Aê galic gêŇ tenj atom.” Ma Elia kêjatu enj gebe “Ôna ômu êtu dim 7 êtiam.” ⁴⁴ Go gêdêŇ dim kêtû 7Ňa tonaj sakiŇwaga kêsôm gebe “Ôlic acgom, tao tenj kapôêŇ amboac Ňac tenj lêma kêpi anja gwêc-m gêmêŇ.” Ma Elia kêsakiŇ nê sakiŇwaga gebe “NaôndêŇ Ahab ma ôsôm gebe ‘ÔmansaŇ nêŇ hos to kareta ma ôsêp ôna gebe kom êkô aôm auc atom.’” ⁴⁵ Ňasawa saunjenj ma kom to mu ŇamajaŇ kêkêŇ kanuc gamêŇ e kom gêjac Ňanô. Ma Ahab gêŇgônj kareta ma gêja malac Jesrel. ⁴⁶ Ma Apômtaunê lêma gêmoa gêwiŇ Elia ma enj gêlêc nê Ňakwê sa ma kêgambam tau ma kêlêti gêmuj Ahab e jagêô lasê malac Jesrel. *

19

Elia gec Jesebel gêja lôc Horeb

¹ Ahab kêdônj biŇ samob, taŇ Elia gêgôm to gêjac propete samob andu Ňa siŇ naŇ, gêdêŇ nê awê Jesebel. ² Tec Jesebel kêsakiŇ biŇ tenj gêdêŇ Elia ma kêsôm gebe “Elenja êndêŇ ockatu êtôm tonec aê embe jaŇgôm gêŇ, taŇ aôm gôgôm gêdêŇ êsêac naŇ, êndêŇ aôm atom, go anôtô sêŇgôm gêŇ, taŇ êsêac taêŇ gêjam naŇ, êlêlêc êpi aê.” ³ Go Elia kêtêc tau ma gêdi gêc gêjam katu kêsi e jagêô lasê malac Berseba JudaŇa ma gêwi nê sakiŇwaga siŇ gêmoa tonaj.

⁴ Tagenj enj tau kêsêlêŇ bêc samuc tenj kêsa gamêŇ sawa e jagêŇgônj ka puliŇ-puliŇ tenj Ňalabu. Go enj ketenj mec gebe êmac êndu ma kêsôm gebe “O Apômtau, kêtômgaç. Ôkôc katuc su êwao gebe aê Ňac Ňajam kalêlêc tamoci su atom.” ⁵ Kêsôm su ma kêsa tau sic ma gêc bêc gêc ka puliŇ-puliŇ tonaj Ňalabu. Ma aŇela tenj kêmoasac enj ma kêsôm gebe “Ôndi, ôniŇ gêŇ.” ⁶ Elia mata gêlac e gêlic polom sigob ma bu ku tenj kêkô enj môkêapacŇa. Enj genj to gênom gêŇ su ma gêc bêc kêtiam. ⁷ Ma Apômtaunê aŇela gêmêŇ kêtiam kêtû dim luagêcŇa, kêmoasac enj ma kêsôm gebe “Ôndi, ôniŇ gêŇ gebe intêna baliŇ tec gêc.” ⁸ Enj gêdi genj to gênom gêŇ e têkwa kêsa ma kêsêlêŇ gelenja 40 ma gêbêcauc 40, go gêô lasê Anôtônê lôc Horeb.

⁹ Anja tonaj enj kêtap poclabu tenj sa ma gêŇgônj tonaj. Go Apômtaunê biŇ gêdêŇ enj jakêsôm gebe “Elia, aôm gôgôm asagenj anja tonec.” ¹⁰ Enj gêjô Apômtau awa gebe “Aê gagôm Apômtau, lau undambêŇa nêŇ Anôtô nê biŇ topalêgenj gebe lau Israel sêwi aôm nêŇ poac siŇ to sesenj nêŇ altar su ma sêjac nêŇ propete Ňa siŇ êndu. Ma aê taucgenj tec gamoa, ma sêgôm gêŇlêlôm gebe sênac aê amboac tonajenj.” ¹¹ Ma Anôtô kêsôm gebe “Ôsa mênjôkô Apômtau laŇônêŇ anja lôc tonec.” Ma Apômtau gêôc lêlêc enj gêja. Go mu gêbuc Ňatêna tenj ma kêkac lôc gêŇgic-gêŇgic to gêjac poc têna popoc-popocgenj, mago Apômtau gêmoa mu Ňalêlôm atom. Mu gêônj sa ma ôjô gêjam, mago Apômtau gêmoa ôjô Ňalêlôm atom. ¹² Ôjô kêtû malô ma ja Ňawaô kêsa, mago Apômtau gêmoa ja Ňalêlôm atom. Ja gêmac ma mulêli kêsêlêŇ. ¹³ GêdêŇ taŇ Elia gêŇô mu tonaj naŇ, enj gêsaj laŇôanô auc Ňa nê Ňakwê ma kasa jakêkô poclabu Ňaawa. Ma awa tenj gêdêŇ enj anja tonaj ma kasôm gebe “Elia, aôm gôgôm asagenj anja tonec.” ¹⁴ Ma enj gêjô ŇabiŇ gebe “Aê gagôm Apômtau, lau undambêŇa nêŇ Anôtô nê biŇ topalêgenj gebe lau Israel sêwi aôm nêŇ poac siŇ to sesenj aôm nêŇ altar su ma sêjac nêŇ propete Ňa siŇ êndu. Ma aê, aê taucgenj tec gamoa ma sêgôm gêŇlêlôm sebe sênac aê amboac tonajenj.” ¹⁵ Apômtau kêsôm gêdêŇ enj gebe “ÔsêlêŇ ômu gamêŇ sawa DamaskusŇa ôna êtiam. Embe ô lasê, go naôniŇ oso Hasael êtu kiŇ SuriaŇa ¹⁶ to ôniŇ oso Nimsi latu Jehu êtu kiŇ IsraelŇa ma Sapat latu Elisa anja Abel-Mehola êtu propete êjô aôm su. ¹⁷ Tenj embe êwê Hasaelnê siŇ sa naŇ Jehu oc ênac enj. Ma tenj embe êwê Jehunê siŇ sa, naŇ Elisa oc ênac enj. ¹⁸ Ma aê oc jawaka Israel nêŇ lau 7,000, taŇ sêpônj enjduc gêdêŇ Bal to sêlêsôp enj atom naŇ sa.”

* **18:46:** Amboac 4 oklok.

Kalem gédêŃ Elisa

¹⁹ Amboac tonañ Elia gêwi gamêŃ tonañ siŃ ma kêtap Sapat latu Elisa sa kêkac nom ôkwi Ńa bulimakao kion 12 sêsêlêŃ sêmuŃ eŃ. Ma eŃ tau kêsêlêŃ gêwiŃ bôc kêtú 12Ńa. GêdêŃ taŃ Elia gebe êôc lêlêc Elisa naŃ, eŃ gau nê Ńakwê baliŃ gêsac eŃ. ²⁰ Ma eŃ gêwi bulimakao siŃ ma kêlêti kêdaguc Elia ma kêsôm gebe “ÔkêŃ aê najalêsôp tamoc agêc tinoc aliŃanô, go jandan ƣuc aôm.” Ma Elia kêsôm gêdêŃ eŃ gebe “Ômu ôna êtiam, mago taêm ênam gêŃ, taŃ ƣagôm gêdêŃ aôm naŃ.” ²¹ EŃ gêwi eŃ siŃ gêmu gêja ma kêkôc bulimakao kion teŃ ma gêjac lulugeŃ êndú ma geno nêŃ Ńamêsôm Ńa kion bulimakaon ƣa ma kêkêŃ gêdêŃ lau seŃ. Go eŃ gêdi kêdaguc Elia ma gêjam sakiŃ eŃ.*

20:1-43 KiŃ Suriana Benhadad kêgi gamêŃ Israel Ńamalacsêga Samaria auc ma gêjac siŃ gêdêŃ malac tau. Mago IsraelnêŃ kiŃ Ahab kêku lau Suria tulu kêtú dim luagêc. Go propete teŃ geoc lasê gêdêŃ Ahab gebe êmac êndú, gebe eŃ taê walô kiŃ Benhadad ma gêjac eŃ êndú atom.

21

Ahab kêjaŃgo Nabotnê kôm wain ƣa su

¹ Ńac Jesrel ƣa teŃ Ńaê Nabot nê kôm wain ƣa teŃ gêc Jesrel kêsi kiŃ Samarian ƣa Ahab nê andú. ² Ma Ahab kasôm gêdêŃ Nabot gebe “ÔkêŃ nêŃ kôm wain ƣa tonañ êndêŃ aê. Aê gabe jakôc êtu kôm gêŃ ƣa ƣa teŃ gebe gêc kêdabiŃ Ńoc andú. Aê oc jakêŃ kôm wain ƣa Ńajamanô êlêlêc teŃ êndêŃ aôm êjô me embe taêm ênam teŃ, go jakêŃ mone êjô.” ³ Mago Nabot kêsôm gêdêŃ Ahab gebe “Aê katêc Apômtau, tec oc jakêŃ tamoci nêŃ kôm lênsêŃ êndêŃ aôm atom.” ⁴ Ahab têtac Ńandan ma tolanôsigeŃ kêsô nê andú jagêc nê mê ma kêkac nê lanôanô ôkwi ma gebe êniŃ gêŃ atom kêtú biŃ, taŃ Ńac Jesrel ƣa Nabot kêsôm gêdêŃ eŃ gebe “Aê oc jakêŃ tamocinêŃ kôm lênsêŃ êndêŃ aôm atom” naŃŃa.

⁵ Mago nê awê Jesebel gêdêŃ eŃ jakêsôm gebe “Aôm têmtac Ńandan e godec gêŃ kêtú asageŃŃa.” ⁶ EŃ gêjô awê tau awa gebe “Aê ƣajam biŃgalôm ƣawiŃ Ńac Jesrel ƣa Nabot ma kasôm gebe ‘ÔkêŃ nêŃ kôm wain ƣa janam ôli Ńa mone me embe ôlic Ńajam oc jajô Ńa kôm wain ƣa teŃ.’ Ma eŃ gêjô aêŃoc biŃ gebe ‘Aê gabe jakêŃ Ńoc kôm wain ƣa êndêŃ aôm atom.’ ” ⁷ Go nê awê Jesebel kêsôm gêdêŃ eŃ gebe “Aôm IsraelnêŃ kiŃ me masi. Ôndi ôniŃ gêŃ ma têmtac Ńajam êsa. Aê gabe jakêŃ Nabotnê kôm wain ƣa êndêŃ aôm.”

⁸ Amboac tonañ eŃ keto papia gêjam Ahab awa ma kepeŃ Ahabnê Ńatalô kêpi ma kêsakiŃ papia dansaŃ gêdêŃ gejobwaga to gôliŃwaga, taŃ sêŃgôn Nabotnê malac naŃ. ⁹ Ma eŃ keto biŃ amboac tonec gêc papia tau gebe “AkêŃ noc anam dabuŃ moŃa teŃ ma atoc Nabotnê sa êŃgôn lau samob Ńamata. ¹⁰ Ma akêŃ kalomtêna luagêc sêŃgôn sêkanôn eŃ ma êsêagêc sêŃgôliŃ biŃ êpi Nabot gebe ‘Aôm kôpuc boa Anôtô to kiŃ.’ Go akôc eŃ asa awê ana ma atuc eŃ Ńa poc êndú.” ¹¹ Gejobwaga to gôliŃwaga sêgôm Jesebelnê biŃ Ńanô kêsa kêtôm biŃ gêc papia, taŃ eŃ kêsakiŃ gêdêŃ êsêac naŃ. ¹² Êsêac sêmasaŃ noc sênam dabuŃ moŃa teŃ ma sêkêŃ Nabot gêŃgôn lau samob Ńamata. ¹³ Ma kalomtêna luagêc sêsô jasêŃgôn sêkanôn eŃ. Ma êsêagêc sêgôliŃ biŃ kêpi Nabot sêmoa lau samob lanôn nêŃŃa ma sêsôm gebe “Nabot kêpuc boa Anôtô to kiŃ.” Amboac tonañ sê eŃ aŃga malac sêsa jatêtuc eŃ Ńa poc êndú. ¹⁴ Go êsêac sêsakiŃ biŃ gêdêŃ Jesebel gebe “Têtuc Nabot Ńa poc êndú ma gêmac êndú su.”

¹⁵ Jesebel gêŃô biŃ tau gebe têtuc Nabot Ńa poc êndú ma gêmac êndú su, go sebeŃ kêsôm gêdêŃ Ahab gebe “Ôndi sa, ôkôc Ńac Jesrel ƣa Nabot nê kôm wain ƣa, taŃ eŃ gedec aôm ônam ôli naŃ, gebe Nabot gêmoa mata jaliŃa kêtiam atom, eŃ gêmac êndú sugac.” ¹⁶ Ahab gêŃô Nabot gêmac êndú Ńawae, tec sebeŃ gêdi sa jakêsêp gêdêŃ Nabotnê kôm wain ƣa gebe êkôc êtu ênê gêŃ.

* **19:21:** Kion Ńam gebe ka gêbiŃ bulimakao luagêc-luagêc tôŃ.

¹⁷ Go Apômtaunê binj gêdêŋ ŋac Tisbetŋa Elia amboac tonec gebe ¹⁸ “Ôndi naôsêp ôndac kinj Israelŋa Ahab, taŋ gêŋgôn Samaria naŋ. Ma ôlic acgom, eŋ jagêmoa Nabotnê kôm wainŋa. Eŋ gêja gebe êkôc kôm tau su êtu ênê gêŋ. ¹⁹ Ma aôm oc ôsôm êndêŋ eŋ gebe ‘Apômtau kêsôm amboac tonec gebe Aôm gôjac ŋamalac êndu ma kôjaŋgo launêŋ gêŋ su kêtû aômnmê me.’ Ma aôm oc ôsôm êndêŋ eŋ gebe ‘Apômtau kêsôm amboac tonec gebe Anŋa gamêŋ, naŋ kêam têdamôê Nabotnê dec naŋ, oc têdamôê aôm taômnmê dec amboac tonanŋeŋ.’ ”

²⁰ Ahab kêsôm gêdêŋ Elia gebe “Ŋoc o aôm, kôtap aê sa me.” Elia gêjô ênê binj gebe “Aê katap aôm sa. Aôm kôkêŋ taôm gêdêŋ gêŋ, taŋ gêjac Apômtaunê mataanô sec samucgeŋ naŋ. ²¹ Ôlic acgom, aê oc jakêŋ gêŋwapac êpi aôm. Aê gabe jansenj aômnmê gôlôac ŋac samucgeŋ ma oc jandim nêŋ lau wakuc to lanŋwa êŋgic tomalagenj anŋa Israel. ²² Ma aê oc jansenj aômnmê gôlôac êtôm gagôm gêdêŋ Nebat latu Jerobeam ma Ahija latu Basa nêŋ gôlôac naŋ, gebe aôm gôgôm aê têtac ŋandanj kêsa ma kôlêtôm lau Israel e sêgôm sec.’ ²³ Ma Apômtau kêsôm binj kêpi Jesebel gebe ‘Kêam oc sêniŋ eŋ anŋa gamêŋ Jesrel ŋalêlôm.’ ²⁴ Ahabnê teŋ embe êmac andu anŋa malac ŋalêlôm, naŋ kêam oc sêniŋ, ma teŋ embe êmac êndu anŋa awêŋa, naŋ moc umbonj ŋalabuŋa oc sêniŋ.”

²⁵ Ŋac sec teŋ kêtôm Ahab gêmoa atom. Nê awê Jesebel kêkêli eŋ e kêkêŋ tau-êŋgôm gêŋ, taŋ Apômtau gêlic sec naŋ, ²⁶ Eŋ gêgôm gêŋ alôb-alôb gebe kadaguc anôtôi gwam kêtôm lau Amor, taŋ Apômtau gesenj êsêac su anŋa Israel lanônêmŋa naŋ.

²⁷ Gêdêŋ taŋ Ahab gêjô binj tonanj naŋ, eŋ kêkac nê ŋakwê gêŋgic ma kêsô talu ŋagonen ma gêbu tau ŋanôgeŋ, gêjam dabuŋ mo ma gêc bêc totalugenj ma gêmoa tonê ŋalêlôm ŋatutucgeŋ. ²⁸ Ma Apômtaunê binj gêdêŋ ŋac Tisbetŋa Elia gebe ²⁹ “Aôm gôlic Ahab kêpônj tau tulu-tulu gêmoa aê lanônêmŋa nec me masi. Kêtû eŋ gêbu tau gêmoa aê lanôcnêm ŋa aê jakêŋ gêŋwapac êndêŋ ŋasawa eŋ êmoa mata jalinj naŋ atom. Jakêŋ gêŋwapac êndêŋ eŋ latui nêŋ têm.”

22

Propete Mikaia geoc Ahab nê binj lasê

¹ Wama gêc Suria to Israel ŋasawa kêtôm jala têtêac. ² Ma gêdêŋ jala kêtû têtêacŋa tonan kinj Judaŋa Jehosapat gêdêŋ kinj Israelŋa Ahab gêja. ³ Ma kinj Israelŋa kêsôm gêdêŋ nê laumata gebe “Amac ajala gebe Ramot-Gilead kêtû aêacnêŋ malac, mago aêac jamanŋen danŋôn ma takôc malac tau su anŋa kinj Surianj lêmata atom kêtû asagenŋa.” ⁴ Ma eŋ kêsôm gêdêŋ Jehosapat gebe “Aôm oc ôwiŋ aê natanac siŋ anŋa Ramot-Gilead me masi.” Ma Jehosapat gêjô eŋ awa gebe “Aê katôm aôm, ŋoc lau têtôm aômnmê lau, ŋoc hos têtôm aômnmê hos.”

⁵ Ma Jehosapat ketenj kinj Israelŋa gebe “Ôtu kênac Apômtau êmuŋ acgom.” ⁶ Go Ahab kêkalem propete amboac 400 sêpi tagenj ma kêsôm gêdêŋ êsêac gebe “Aê najanac siŋ êndêŋ Ramot-Gilead me ênêcŋa.” Ma êsêac sêmôêc gebe “Ôpi ôna, gebe Apômtau oc êkêŋ malac tau êsêp lêmam.” ⁷ Mago Jehosapat kêtû kênac gebe “Apômtaunê propete teŋ gêmoa tonec gebe aêac tatu kênac eŋ me masi.” ⁸ Ma Ahab gêjô eŋ awa gebe “Ŋac teŋ gêmoa gebe aêac tatu kênac eŋ êtu Apômtaunj. Imla latu Mikaia tec gêmoa, mago aê gadec eŋ gebe eŋ geoc binj ŋajam teŋ lasê kêtû aêŋa atom, kêsôm gêŋwapac ŋaômagenj.” Ma Jehosapat gêjô ênê binj gebe “Ôsôm amboac tonan atom.” ⁹ Go Ahab gêmôêc laumata teŋ ma kêsôm gebe “Naôkôc Imla latu Mikaia êmêŋ sebenj.” ¹⁰ Kinj Ahab agêc Jehosapat tonêŋ gêlôn kinj sêŋgôn nêŋ lêpôn, taŋ kêkô gamêŋ sêsac mopolomŋa anŋa malac Samaria ŋasacgêdô naŋ, ma propete samob seoc binj lasê sêmoa êsêagêc lanônêmŋa. ¹¹ Ma Kenan latu Sedekia kêmasan jabo ki luagêc kêtû taunj ma geoc binj lasê gebe “Apômtau kêsôm amboac tonec gebe ‘Aôm oc ôsuc lau Surianj pinŋan ŋa jabo tonan e sênaŋa.’ ” ¹² Ma propete samob têdaguc ênê binjenj

ma sêsôm gebe “Ôpi Ramot-Gilead ôna ma ôku malac tau tulu. Apômtau oc êkêŅ malac tau êsêp aôm lêmam.”

¹³ Ma űacjaeŅ, taŅ gêja gebe êmôêc Mikaia naŅ, kêsôm gêdêŅ eŅ gebe “ÔŅô acgom, propete samob tomalagen seoc biŅ űajam lasê gêdêŅ kiŅ. Amboac tonaŅ aôm ôsôm êtôm êsêac sêsôm ma ôsôm biŅ űajamgeŅ.” ¹⁴ Mago Mikaia kêsôm gebe “Apômtau gêmoa mata jali, tec biŅ, taŅ Apômtau êsôm êndêŅ aê naŅ, aê oc jasôm lasê.” ¹⁵ GêdêŅ taŅ gêô lasê gêdêŅ kiŅ naŅ, kiŅ tau kêsôm gêdêŅ eŅ gebe “Mikaia aêac oc ana Ramot-Gilead gebe anac siŅ me ênêcŅa.” Ma eŅ gêjô ênê biŅ gebe “Ôpi ôna ma ôku tulu. Apômtau oc êkêŅ malac tau êsêp aôm lêmam.” ¹⁶ Mago kiŅ gêjô ênê biŅ gebe “Aê janac biŅsu aôm êtu dim tendocgeŅ gebe aôm ôsôm biŅűanôgeŅ êndêŅ aê ônam Apômtau laŅô.” ¹⁷ Ma Mikaia gêjô eŅ awa gebe “Aê galic lau Israel sêc êliŅ-êliŅ aŅga lôc amboac domba, taŅ űacgejobmê naŅ, ma Apômtau kêsôm gebe ‘ÊsêacnêŅ űatau masi, samob sêmu sêna nêŅ andu towamageŅ.’” ¹⁸ Go Ahab kêsôm gêdêŅ Jehosapat gebe “Kec, aê kasôm gêdêŅ aôm su gebe eŅ oc êsôm biŅ űajam teŅ êtu aêŅa atom. Oc êsôm biŅwapacgeŅ.” ¹⁹ Ma Mikaia kêsôm gebe “Amboac tonaŅ ôŅô Apômtaunê biŅ. Aê galic Apômtau gêŅgôŅ nê lêpôŅ ma lau undambêŅa samob sêkô ênê anô to gasêŅa.” ²⁰ Ma Apômtau kêsôm gebe ‘Asa oc êlêtôm Ahab gebe êpi êna ma êmac êndu aŅga Ramot-Gilead.’ Ma aŅela teŅ kêsôm biŅ teŅ ma teŅ kêsôm teŅ. ²¹ Go űalau teŅ kêsa jakêkô Apômtau laŅônêŅma ma kêsôm gebe ‘Aê gabe jalêtôm eŅ.’ ²² Ma Apômtau kêtû kênac eŅ gebe ‘Gobe ôŅgôm amboac ondoc.’ Ma eŅ gêjô ênê biŅ gebe ‘Aê gabe jana ma jatu űalau dansaŅŅa teŅ jamoa ênê propete samob aweŅsuŅ.’ Ma Apômtau kêsôm gebe ‘Aôm ôlêtôm eŅ ma eŅ oc e 50 aôm űalabu. Ôna ma ôŅgôm amboac tonaŅ.’ ²³ Amboac tonaŅ gôlicgac me, Apômtau kêkêŅ űalau dansaŅŅa teŅ gêc aômŅêŅ propete tonec űai nêŅ aweŅsuŅ. Apômtau kêkic aômŅêŅ biŅ.”

²⁴ Go Sedekia jakêtu gasuc Mikaia ma kêtap eŅ kêsêp alianô ma kêsôm gebe” Apômtaunê űalau gêwi aê siŅ ma kêsôm biŅ gêdêŅ aôm amboac ondoc.” ²⁵ Ma Mikaia gêjô eŅ awa gebe “BiŅűanô, aôm oc ôjala biŅ tonaŅ êndêŅ bêc, taŅ ôsô balêm űalêlômŅa gebe ôsiŅ taôm ôkwiŅa naŅ.” ²⁶ Ma Ahab kêjatu gebe “Akôc Mikaia tôŅ ma akôc eŅ andêŅ gôliŅwaga malacŅa Amon agêc kiŅ latu Joas ana ²⁷ ma asôm gebe ‘KiŅ kêjatu amboac tonec gebe “AkêŅ űac tonec êŅgôŅ kapoacwalô ma alôm eŅ űa polom to bu űagec-űagec e aê jamu jamêŅ towamageŅ.’” ²⁸ Ma Mikaia kêsôm gebe “Aôm embe ômu ômôêŅ towamageŅ, go Apômtau kêsôm biŅ űa aê aoc atom.” Ma eŅ gêjac têku nê biŅ gebe “Amac lau samob aŅô biŅ tau.”

Ahab gêmac êndu

²⁹ Amboac tonaŅ Ahab agêc Jehosapat sêwê sêpi Ramot-Gilead sêja. ³⁰ Ma Ahab kêsôm gêdêŅ Jehosapat gebe “Aê gabe jasô siŅwaga űaôma nêŅ űakwê, go janac siŅ. Mago aôm ônac siŅ tonêŅ gêlôŅ kiŅŅa.” Ma kiŅ Ahab gêgôm kêtôm taê gêjam ma gêjac siŅ. ³¹ KiŅ SuriaŅa kêjatu nê laumata karetaŅa gebe “Anac siŅ êndêŅ lau űaôma to laumata atom êndêŅ kiŅ Israel űa taugen.” ³² Ma gêdêŅ taŅ laumata karetaŅa sêlic Jehosapat naŅ, êsêac sêsôm gebe “TonaŅ kiŅ IsraelŅa biŅűanôgeŅ.” Tec samob sêkac taŅŅ ôkwi sebe sênac siŅ êndêŅ eŅ. Go Jehosapat kêwakic lasê. ³³ GêdêŅ taŅ laumata karetaŅa sêlic gebe kiŅ IsraelŅa tonaŅ atom naŅ, êsêac sêkac taŅŅ ôkwi ma sêjanda eŅ kêtiam atom. ³⁴ Mago siŅwaga SuriaŅa teŅ kêkêkam nê talam jakêpê paliŅpaliŅgeŅ e kêtap kiŅ IsraelŅa Ahab sa kêsêp űakwê ki űagala. Tec kiŅ kêsôm gêdêŅ űac, taŅ gêjam gôliŅ kareta naŅ, gebe “Aê katap kamoc sa sugac, tec ôkac ôkwi ma daêc siŅ su.” ³⁵ SiŅ űandaŅ kêsa gêdêŅ bêc tonaŅ ma lau sêpuc kiŅ tôŅ kêkô kareta űaô laŅôanô gêdêŅ lau SuriaŅa e gêdêŅ kêtula eŅ gêmac êndu. Ma ênê kamoc űadec keselenê kêsêp jakêpoac kareta űalêlôm. ³⁶ Ma gêdêŅ oc jakêsêp wali teŅ kêtap siŅwaga samob sêŅô gebe “Lau samob dêndêŅ nêŅ malac ma nêŅ gamêŅ êndêŅ-êndêŅgeŅ sêna.” ³⁷ Amboac tonaŅ Ahab gêmac êndu ma sêkôc eŅ sêmêŅ Samaria ma sêsuŅ

en anga tonan. ³⁸ Êsêac sêkwasiŋ kareta sêmoa bu-gêjac-ton Samariaŋa ma kêam têdamôê ênê dec ma lauo mockaiŋoŋa sêliŋ bu tau kêtôm biŋ, taŋ Apômtau kêsôm lasê nan. ³⁹ Gêŋ ŋagêdô samob, taŋ Ahab gêgôm ma andu, taŋ en kêkwê ŋa jabo nan, to malac samob, taŋ en kêkwê nan, êsêac teto ŋabiŋ gêc kiŋ Israelŋa nêŋ miŋ ŋabuku. ⁴⁰ Amboac tonan Ahab gêc nê bêc gêc gêwiŋ nê tamai ma en latu Ahasia gêjam gôliŋ gêjô en su.

22:41-53 Jehosapat gêjô Asa su ma kêtû Judanêŋ kiŋ, ma Ahasia gêjô Ahab ma gêjam gôliŋ Israel.

KiynêŃ 2

KiynêŃ Buku Kêtu LuagêcŃa tonec gêjac têku KiynêŃ Buku Namatanã ma gêjac miŃ lau Israel nêŃ gamêŃ luagêc ŃabinŃ Ńagêdô.

Buku tau Ńasêbu luagêc gebe

1. Môkêlatu 1-17 GamêŃ IsraelŃa ŃamiŃ e gêdêŃ Ńaço sesen malacsêga Samaria su ma sêku gamêŃ tulu gêdêŃ jala 721 gêmunŃ Kilisi gêmêŃ nomŃa kêsêp Ńasêbu Ńamatanã tonec.
2. Môkêlatu 18-25 GamêŃ JudaŃa ŃamiŃ Ńagêdô kêsêp Ńasêbu kêtu luagêcŃa tonec. GamêŃ IsraelŃa gêbacnê, mago Ńaço sêku gamêŃ JudaŃa tulu sebenŃ atom. Mago gêdêŃ jala 586 gêmunŃ Kilisi gêmêŃ nomŃa kiŃ BabelŃa Nebukadnesar gesenŃ malac Jerusalem su ma kêkêŃ Gedalia kêtu gôliŃwaga JudaŃa. JudanêŃ kiŃ ŃamuŃa Jojakim nê miŃ kêsêp môkêlatu ŃamuŃa amboac tonanŃenŃ.

KiynêŃ Buku Namatanã kêsôm lasê su gebe gêŃwapac êtap gamêŃ Israel to Juda sa êtu kiŃ to lau sêwi Anôtô siŃŃa. Ńaço sesenŃ malacsêga Jerusalem su to sêwê Judawaga taêsam jasêŃgôŃ kapoacwalô anŃa Babel. BiŃ tonanŃ gêjam lau Israel nêŃ lêŃ ôkwi samucŃenŃ.

Propete Elisa, taŃ gêjô propete Elia su nanŃ, nê miŃ gêjam sêga gêc KiynêŃ Buku Kêtu LuagêcŃa.

1:1-18 Elia geoc biŃ lasê gebe IsraelnêŃ kiŃ Ahasia êmac êndu. EnŃ gêmác êndu su, go Jehoram gêjô enŃ su.

2

Elia kêpi undambê gêja

¹ GêdêŃ Ńasawa, taŃ Apômtau gebe êkôc Elia Ńa mu ilai êpi undambê êna nanŃ, Elia agêc Elisa dêdi anŃa Gilgal ma sêsêlêŃ sêja. ² Elia kêsôm gêdêŃ Elisa gebe “Aê jatenŃ aôm gebe ômoa Gilgal tonec gebe Apômtau kêsakiŃ aê gebe jana Betel.” Mago Elisa gêjô enŃ awa gebe “Apômtau gêŃgôŃ mata jali ma aôm gômoo matam jali, tec aê oc jawi aôm siŃ atomanô.” Amboac tonanŃ êsêagêc sêwiŃ taŃŃ sêsêp Betel sêja. ³ Ma propete tonŃ tenŃ, taŃ sêmoa Betel nanŃ, sêsa dêdêŃ Elisa sêmêŃ ma sêsôm gêdêŃ enŃ gebe “Aôm oc kôjala gebe ocsalô tonec Apômtau gebe êkôc nêŃ Ńatau su anŃa aôm nêŃ nec me masi.” Tec enŃ kêsôm gebe “Aec, aê kajalagac, asôm atom.”

⁴ Elia kêsôm gêdêŃ enŃ gebe “Elisa, aê jatenŃ aôm gebe ômoa tonec gebe Apômtau kêsakiŃ aê gebe jana Jeriko.” Mago enŃ kêsôm gebe “Apômtau gêŃgôŃ mata jali ma aôm gômoo matam jali, tec aê oc jawi aôm siŃ atom.” Amboac tonanŃ êsêagêc jasêô lasê Jeriko. ⁵ Propete tonŃ tenŃ, taŃ sêmoa Jeriko nanŃ, têtú gasuc dêdêŃ Elisa ma sêsôm gêdêŃ enŃ gebe” Aôm oc kôjala gebe ocsalô tonec Apômtau gebe êkôc nêŃ Ńatau su anŃa aôm nêŃ nec me masi.” Tec enŃ gêjô êsêac awenŃ gebe “Aec, kajalagac, asôm atom.”

⁶ Go Elia kêsôm gêdêŃ enŃ gebe “Aê jatenŃ aôm gebe ômoa tonec gebe Apômtau kêsakiŃ aê gebe jana bu Jordan.” Mago enŃ kêsôm gebe “Apômtau gêŃgôŃ mata jali ma aôm gômoo matam jali, tec aê oc jawi aôm siŃ atomanô.” Amboac tonanŃ agêc sêsêlêŃ sêja. ⁷ Propete 50 sêja amboac tonanŃenŃ ma êsêac sêkô Ńasawa jaêcŃenŃ gêdêŃ taŃ êsêagêc sêkô bu Jordan Ńatali nanŃ. ⁸ Go Elia kêkôc nêŃ Ńakwê baliŃ jakêluŃ sa ma gi kêsêp bu e bu gêlêc sa makenŃ- makenŃ ma agêc selom gamêŃ kelenŃenŃ sêja ônêŃa.

⁹ GêdêŃ taŃ selom jasêpi ônêŃa su nanŃ, go Elia kêsôm gêdêŃ Elisa gebe “Apômtau gebe êkôc aê su anŃa aôm nêŃ ma gobe janŃgôm asagenŃ êtu aômŃa.” Ma Elisa kêsôm gebe “Aê jatenŃ aôm gebe jawê kaiŃ nêŃ Ńalau mêŃelom aê êtu dim luagêc.” ¹⁰ Ma enŃ kêsôm gebe “Aôm kotenŃ gêŃwapac tenŃ, mago aôm embe ôlic sêkôc aê su anŃa aôm nêŃ Ńa matamanô oc

biņ tau ņanô êsa. Mago embe ôlic aê atom, go biņ tau ņanô êsa atom.” ¹¹ SêsêlêĶ ma sêjam biņgalôm sêmoa ma sep tagenĶ kareta ja tohos ja mênĶġewa êsêagêc kêkôc. Ma Elia ņa mu ilai kêpi undambê ġêja. ¹² Elisa ġêlic e ġêmôêc ġebe “O tamoc, tamoc, IsraelnêĶ laukasap to lautucġoc.” Ma ġêlic enĶ jaôb tagenĶ.

Elisa ġêjô Elia su

Go enĶ kêkac nê ņakwê ġênĶic ġêja luagêc. ¹³ Go kêkôc Elia nê ņakwê baliĶ, taĶ ġebenĶ anĶa ênê naĶ, sa ġêmu jakêkô bu Jordan ņatali. ¹⁴ EnĶ kêkôc Elianê ņakwê baliĶ, taĶ ġebenĶ naĶ, Ķagi kêsêp bu ma kêsôm ġebe “Apômtau, Elianê Anôtô ġêmoa ondoc.” Ma ġêdêĶ taĶ enĶ Ķi ņakwê kêsêp bu tau naĶ, bu ġêlêc sa makenĶ-makenĶ ma Elisa ġelom ġêmêĶ ņamakenĶ.

¹⁵ ġêdêĶ taĶ propete toĶ tenĶ, taĶ sêmoa Jeriko naĶ, sêlic enĶ ġêmu ġêdêĶ êsêac ġêmêĶ naĶ, êsêac sêsôm ġebe “Elianê ņalau ġêsac Elisa ņaô.” Ma êsêac sêpuc enĶ tônia-tônia mênĶsewec laĶôņanô kêsêp nom. ¹⁶ Go êsêac sêsôm ġêdêĶ enĶ ġebe “Ġôlicġac me, lau ņaclai 50 tec sêmoa sêwiĶ nêĶ sakiĶwaga aêac. Aêac atenĶ aôm, ġebe ôkêĶ êsêac nasensom nêĶ ņatau. Oc moae Apômtaunê ņalau ġêôc enĶ sa e Ķagêwi enĶ siĶ ġêmoa lôcdênaĶ ņaô me ġêmoa busawa tenĶ.” Ma enĶ kêsôm ġebe “AsakiĶ lau atom.” ¹⁷ Mago êsêac sêkac enĶ ņapaĶ e enĶ maja kêsâ, tec kêsôm ġebe “AsakiĶ êsêac sêna.” Tec êsêac sêsakiĶ lau 50. Ma êsêac sesom enĶ bêc têlêac e têtap enĶ sa atomanô. ¹⁸ Elisa ġacġenĶ ġêmoa Jeriko ma êsêac sêmu dêdêĶ enĶ sêja ma enĶ kêsôm ġêdêĶ êsêac ġebe “Aê kasôm ġêdêĶ amac ġebe ‘Ana atom’ me masi.”

¹⁹ Lau malacĶa sêsôm ġêdêĶ Elisa ġebe “Ôlic acġom, malac tonec ņagêĶ samob ņajamanô, kêtôm ņoc ņatau tau ġêlic, mago bu tau ņajam atom ma ġêjam lauonêĶ ņapalê su.” ²⁰ EnĶ kêsôm ġebe “AkêĶ ġwêc êsêp laclu wakuc tenĶ ma akêĶ êndêĶ aê êmêĶ.” Amboac tonanĶ êsêac sêkôc ġênĶ tau ġêdêĶ enĶ sêja. ²¹ Go enĶ ġêja ma kêpalip ġwêc kêsêp bumata tau ma kêsôm ġebe “Apômtau kêsôm amboac tonec ġebe ‘Aê ġagôm bu tonec ņajam kêsâ. Ġêmacanô me sênam ņapalê suĶa êsa tonec atomanô.’ ” ²² Amboac tonanĶ bu tau ņajam kêsâ e mênĶġêdêĶ ocsalô tonec kêtôm biĶ, taĶ Elisa kêsôm naĶ.

²³ EnĶ anĶa tonanĶ kêpi Betel ġêja ma ġêdêĶ taĶ enĶ kêsêlêĶ kêpi ġêmoa naĶ, ņapalê ņasec-ņasec ņagêdô sêsa anĶa malac mênĶsêsu enĶ susu sêmôêc ġedenĶ enĶ ġebe “MôkêĶkaĶ, ôpi ômôêĶ. MôkêĶkaĶ, ôpi ômôêĶ.” ²⁴ Tec enĶ kêkac tau ôkwi ma ġêdêĶ taĶ enĶ ġêlic êsêac naĶ, enĶ kêpuc boa êsêac ġêjam Apômtau laĶô. Ma bôc saleĶņa ber têna luagêc sêsa anĶa saleĶ sêmêĶ ma sêkac ņapalê 42 tonanĶ popoc. ²⁵ EnĶ anĶa tonanĶ ġacġenĶ kêpi lôc Karmel ġêja ma anĶa tonanĶ ġêmu ġêja malac Samaria.

3:1–4:7 Israel to Juda ma Edom nêĶ kiĶ sêjac siĶ ġêdêĶ Moab, mago sêku enĶ tulu atom.

4

Elisa agêc awê SunemĶa

⁸ ġêdêĶ bêc tenĶ Elisa ġêja Sunem. Awê tolêlôm tenĶ ġêmoa tonanĶ. EnĶ kêkac enĶ ġebe êniĶ ġênĶ anĶa ênê. Amboac tonanĶ ġêdêĶ têm samob, taĶ enĶ kêsâ intêna tonanĶ naĶ, kêsô ġêdêĶ enĶ ġêja ġebe êniĶ ġênĶ. ⁹ Ma awê tau kêsôm ġêdêĶ nê akwenĶ ġebe “Ôlic acġom, aê kajala ġebe ņac tônia enĶ Anôtônê ņac dabuĶ tenĶ, taĶ kêsâ aêacnêĶ intêna ņapaĶĶenĶ naĶ. ¹⁰ amansaĶ balêm sauĶ tenĶ tosagiĶ anĶa ņadenĶ ņaôĶa ma takêĶ mê to tebo ma lêpônia to lamp tenĶ êkô êtu enĶa. Ma enĶ embe êndêĶ aêac êmêĶ, go êĶĶônia tonanĶ.”

¹¹ ġêdêĶ bêc tenĶ enĶ ġêô lasê tonanĶ ma kêsô nê balêm ġêja ma kêlêwanĶ tau. ¹² Ma enĶ kêsôm ġêdêĶ nê sakiĶwaga Gehasi ġebe “Ômôêc awê SunemĶa tonanĶ.” EnĶ ġêmôêc awê tau mênĶkêkô enĶ laĶônêmĶa. ¹³ Ma Elisa kêsôm ġêdêĶ Gehasi ġebe “Ġaloc ôsôm êndêĶ awê tau ġebe ‘Ġôlicġac me, aôm ġôĶôm ġênĶlêlôm taêsam tonec kêtu aêagêcĶa, tec aê ĶakêĶ asagenĶ êndêĶ aôm êjô. Aê ĶamansaĶ biĶ tenĶ endenĶ kiĶ êtu aômĶa me êndêĶ ņac siĶsêlêc me masi.’ ” Awê tau ġêjô enĶ awa ġebe “Aê Ķamoa ġawiĶ ņoc lau.” ¹⁴ Ma Elisa kêtu kênac Gehasi ġebe “ĶanĶôm ġênĶ asagenĶ êtu enĶa.” EnĶ ġêjô ênê biĶ ġebe “Êne latu masi, ma nê

akweŋ kêtû ñamalacanô sugac.” ¹⁵ Go Elisa kêsôm gebe “Ômôêc en.” Gêdêŋ taŋ en ġêmôêc en naŋ, awê tau kêkô sacġêdô. ¹⁶ Ma Elisa kêsôm gebe “Êndêŋ jala teŋ, ñasawa amboac galoc aôm oc ôsip latôm teŋ.” Ma awê tau kêsôm gebe “O ñoc ñatau, kôtu Anôtônê ñac. Ônsau nêŋm sakiŋwagao aê atôm.” ¹⁷ Mago awê tau taê e kêkôc latu teŋ ġêdêŋ têŋ komô ġêbacnê, kêtôm têŋ, taŋ Elisa kêsôm ġêdêŋ en naŋ.

¹⁸ Ñapalê tau kêtû kapôêŋ ma ġêdêŋ bêc teŋ en ġêwiŋ tama kêsa ġêdêŋ lau sêjac kôm ñanô saŋa ġêja. ¹⁹ Ma en kêttaŋ ġêdêŋ tama gebe “Joe, ñoc môkêcapac, ñoc môkêcapac.” Tec tama kêsôm ġêdêŋ nê sakiŋwaga gebe “Ôkôc en ôndêŋ têna êna.” ²⁰ Go en kêsip ñapalê sa jakêkêŋ en ġêdêŋ têna. Ñapalê ġêŋġôn en labum e ġêdêŋ oc kêkô ñaluŋ ma ġêmac êndu. ²¹ Awê tau kêpi jaketoc ñapalê ġêc Anôtônê ñac nê mê, go ġêsaŋ katam auc ma kêsa ġêja. ²² Go ġêmôêc nê akweŋ ma kêsôm gebe “Ôsakiŋ sakiŋwaga teŋ êndêŋ aê êmêŋ ma donki teŋ êwiŋ gebe aê ñagaôgeŋ jandêŋ Anôtônê ñac jana ma jamu jamêŋ êtiam.” ²³ En kêtû kênac gebe “Aôm galoc ôndêŋ en ôna êtu asageŋña. Galoc bêc ajôn mênġêô lasê me sabat kêsa atom nec.” Awê ġêjô en awa gebe. “Kêtôm, ôsôm taêsam atom.” ²⁴ Go en kêkêŋ waba ġêsac donki ma kêsôm ġêdêŋ nê sakiŋwaga gebe “Ôkac donki gebe êsêlêŋ ñagaôgeŋ, êtu malô êtu aêŋa atom e jasôm êndêŋ aôm acgom.” ²⁵ Amboac tonan en ġêdi ma jagêô lasê ġêdêŋ Anôtônê ñac aŋga lôc Karmel.

ġêdêŋ taŋ Anôtônê ñac ġêlic awê tau ġêmêŋ naŋ, en kêsôm ġêdêŋ nê sakiŋwaga Gehasi gebe “Ôlic acgom, awê Sunemña ġêmêŋ. ²⁶ Ôlêti naôpuc en tôn-tôn ma ôtu kênac en gebe ‘Aôm ġômoa ñajam me. Ma nêŋm akweŋ ġêmoa ñajam me. Nêŋm ñapalê ġêmoa ñajam me.’ ” Ma en ġêjô ênê biŋ gebe “Samob sêmoa ñajam.” ²⁷ Ma ġêdêŋ taŋ en ġêô lasê ġêdêŋ Anôtônê ñac aŋga lôc tau naŋ, en ġêlô en akaiŋ tôn. Ma Gehasi ġêmêŋ gebe êkac en su, mago Anôtônê ñac kêsôm gebe “Ôndec en gebe galic en katu ôluŋ-ôluŋgeŋ. Apômtau kêsip biŋ tau ma kêsôm lasê ġêdêŋ aê atom.” ²⁸ Go awê tau kêsôm gebe “Aê kateŋ ñapalê teŋ ġêdêŋ ñoc ñatau aôm me masi. Aê kasôm gebe ‘Aôm ônsau aê ñaômageŋ naŋ atom me.’ ” ²⁹ Go Elisa kêtatu Gehasi ma kêsôm gebe “Ôjandiŋ nêŋm ômbiŋkap tôn ma ômênġôm ñoc tôc êsêp lêmam ma ôsêlêŋ. Embe ñac teŋ êndac aôm naŋ, awam ênac en atom. Ma embe teŋ ê moalêc aôm, naŋ ôjô en awa atom. Ôkêŋ ñoc tôc ênsac ñapalê laŋôanô ñaô.” ³⁰ Go ñapalê têna kêsôm gebe “Apômtau ġêmoa mata jali ma aôm taôm ġômoa matam jali, tec aê oc jawi aôm siŋ atom.” Amboac tonan ñac tau ġêdi ma ġêwiŋ awê tau ġêja. ³¹ Gehasi ġêmuŋ ma kêkêŋ tôc tau ġêsac ñapalê laŋôanô ñaô, mago ġêŋô ñapalê nê awa teŋ me kêsaê ñapalê mata jali êsa ñapuc teŋ atom. Tec en ġêmu ġêja gebe êtap Elisa sa ma êsôm êndêŋ en gebe ñapalê mata jali kêsa atom.

³² ġêdêŋ taŋ Elisa mênġêô lasê andu naŋ, en ġêlic ñapalê tomatêgeŋ ġêc ênê mê. ³³ Amboac tonan en kêsô jagêsaŋ katam auc ma keten mec ġêdêŋ Apômtau. ³⁴ Go en kêpi mê jakêmetôc tau ġêsac ñapalê tau ñaô, kêkêŋ awasuŋ ġêdêŋ en awasuŋ, mataanô ġêdêŋ ênê mataanô ma lêma ġêsac ênê lêma ma ġêdêŋ taŋ en jagêsaŋ ñapalê ñaô naŋ, ñapalê tau ôli ñandanô kêsa. ³⁵ Go en ġêdi sa kêtiam ma kêsêlêŋ ġêja ma ġêmêŋ aŋga andu lêlôm kêtû dim tageŋ, go jakêmetôc tau ġêsac ñapalê tau kêtiam. Ñapalê kêsamuc kêtû dim 7 ma mata ġêlac. ³⁶ Go en ġêmôêc Gehasi ma kêsôm ġêdêŋ en gebe “Ômôêc awê Sunemña.” Amboac tonan en ġêmôêc en. Ma awê tau ġêdêŋ Elisa ġêmêŋ, tec en kêsôm gebe “Ôkôc latôm sa.” ³⁷ En kêtû ġasuc jagêu tau ġêc Elisa akaiŋña laŋôanô ġêdêŋ nom. Go kêkôc latu sa ma kêsa awê ġêja.

4:38-44 Propete Elisa nê miŋ luagêc kêsêp ñamadiŋ tonec.

5

¹ Kinj Suriana nê sinwaga nêŋ ŋac sinşêlêc teŋ gêmoa ŋaê Naeman. Enj ŋac towae ma nê ŋatau ketoc enj sa gebe Apômtau kêkêŋ enj kêku lau Suriana nêŋ ŋacjo tulu. Ma kole gêjac têc enj auc. ² Gêmungeŋ gêdêŋ taŋ lau Suria sêjac sinj naŋ, êsêac sêjaŋgo ŋapalêo teŋ aŋga gamêŋ Israelŋa sêja. ŋapalêo tonan jasêkêŋ gêjam sakinj gêdêŋ Naemannê awê. ³ Enj kêsôm gêdêŋ nê ŋatau gebe “Ŋoc ŋatau êndêŋ propete, taŋ gêŋgôŋ Samaria naŋ, ênanaŋ oc êŋgôm ênê kole ênsêlô.” ⁴ Amboac tonan Naeman jakêsôm gêdêŋ nê ŋatau gebe “ŋapalêo Israelŋa kêsôm binj amboac tonan.” ⁵ Tec kinj Suriana gêjô enj awa gebe “Ônanaŋ, ma aê gabe jasakiŋ papia teŋ êndêŋ kinj Israelŋa.”

Amboac tonan enj gêja. Enj kêkôc silber 3,000 to gold 6,000 ma ŋakwê moasiŋŋa 10 gêwiŋ. ⁶ Ma enj kêkêŋ papia tau gêdêŋ kinj Israelŋa. Binj tonec gêc papia tau gebe “Embe papia tonec êtap aôm sa, go ôjala gebe aê kasakinj ŋoc sakinjwaga Naeman gêdêŋ aôm gebe aôm ôŋgôm ênê kole ŋajam êsa.” ⁷ Gêdêŋ kinj Israelŋa kêsam papia tau su naŋ enj kêkac nê ŋakwê gêŋgic ma kêsôm gebe “Aê Anôtô me, tec janac êndu to jaŋgôm sêŋgôŋ materj jaliŋa nec. Ŋac tonan kêsakinj binj gêdêŋ aê gebe jaŋgôm ŋac kole tonan ôli ŋajam êsa. Alic to ajala acgom, enj gebe êkalom sinj.”

⁸ Gêdêŋ taŋ Anôtônê ŋac gêŋô gebe kinj Israelŋa kêkac nê ŋakwê gêŋgic naŋ, enj kêsakinj binj gêdêŋ enj ma kêsôm gebe “Kêtu asageŋŋa kôkac nêŋ ŋakwê gêŋgic. Ôkêŋ enj êndêŋ aê êmêŋ, go êjala gebe propete teŋ gêŋgôŋ Israel.” ⁹ Amboac tonan Naeman to nê hos ma kareta gêdêŋ Elisa gêja ma kêka kareta tôŋ kêkô Elisanê andu ŋasacgêdô. ¹⁰ Go Elisa kêsakinj ŋacjaenj teŋ gêdêŋ enj ma kêsôm gebe “Naôliŋ bu êtu dim 7 aŋga bu Jordan, go ôlim êtu selec êtiam.” ¹¹ Mago Naeman têtac ŋandanj kêsa ma gêc gêja ma kêsôm gebe “Aê taêc gêjam gebe enj tau êsa êndêŋ aê êmêŋ ma awa ênac Apômtau, nê Anôtônê ŋaê to êkêŋ lêma ênsac kole ŋamala ma êŋgôm ôlic tau ŋajam êsa. ¹² Bu Damaskusŋa Abana to Parpar ŋajam kêlêlêc bu Israelŋa atom me. Aê katôm gebe jaliŋ bu tône ma ôlic ŋajam êsa atom me.” Amboac tonan enj kêkac tau ôkwi gêc gêja totêtac secgeŋ. ¹³ Mago ênê sakinjwaga têtatu gasuc enj ma sêmac binj enj gebe “O tamoc, propete embe êjatu aôm gebe ôŋgôm gêŋ kapôêŋ teŋ oc aôm ôŋgôm atom me. Tec ôŋgôm binj, taŋ enj kêsôm gêdêŋ aôm gebe ‘Ôliŋ bu, go ôlim êtu selec’ naŋ maŋ.” ¹⁴ Amboac tonan enj gim kêsêp bu Jordan kêtatu dim 7 kêtôm Anôtônê ŋac nê binj ma nê ôli kêtatu selec kêtôm ŋapalê wakuc teŋ nê ôli.

¹⁵ Go enj to nê lau samob, taŋ sêwiŋ enj naŋ, sêmu dêdêŋ Anôtônê ŋac tau sêja. Enj gêô lasê to kêkô enj laŋônêŋ ma enj kêsôm gebe “Gôlicgac me, aê kajala aŋga nom ŋagamêŋ samob Anôtô ŋanô teŋ gêmoa atomanô, lau Israel nêŋ tageŋ. Amboac tonan ôkôc gêŋ ŋaômageŋŋa aŋga nêŋ sakinjwaganê acgom.” ¹⁶ Mago Elisa kêsôm gebe “Apômtau taŋ aê gajam sakinj enj naŋ, gêmoa mata jali, tec aê gabe jakôc gêŋ teŋ atomanô.” Ma Naeman kêkac enj gebe êkôc, mago enj gêjac jao tau samucgeŋ. ¹⁷ Go Naeman kêsôm gebe “Embe masi, go ôlôc gebe sêkêŋ nom êndêŋ nêŋ sakinjwaga êtôm donki luagêc sêmbalaŋ gebe êndêŋ ŋamu nêŋ sakinjwaga gebe êkêŋ daja me da ŋagêdô êndêŋ anôtô teŋ atomanô, Apômtau tageŋ. ¹⁸ Tageŋ Apômtau êsuc nêŋ sakinjwaga nê binj tonecgeŋ ôkwi gebe êndêŋ taŋ aê jawiŋ aêŋoc ŋatau êsô Rimonnê andu gebe ênam sakinj Rimon ma aê japô janduc jamoa Rimonnê andu naŋ, Apômtau êsuc aêŋoc binj tonan ôkwi.” ¹⁹ Elisa kêsôm gêdêŋ enj gebe “Ôna tobiŋmalôgeŋ.”

Mago gêdêŋ taŋ Naeman gêwi enj sinj ma kêsêlêŋ intêna ŋasawa dambêgeŋ naŋ, ²⁰ Anôtônê ŋac Elisa nê sakinjwaga Gehasi taê gêjam gêc tau gebe “Gôlicgac me, ŋoc ŋatau kêgamiŋ lêma kêtatu ŋac Suriana Naeman nê gêŋ, taŋ kêkôc gêmêŋ naŋŋa. Apômtau gêmoa mata jali, aê gabe jalêti jandaguc enj ma jatap gêŋ ŋagêdô sa aŋga ênê.” ²¹ Amboac tonan Gehasi kêdaguc Naeman. Ma gêdêŋ taŋ Naeman gêlic ŋac teŋ kêlêti kêdaguc enj naŋ, enj kêsêp aŋga kareta gebe êpuc enj tôŋ-tôŋ ma kêtatu kênac gebe “Gêŋ samob gêc ŋajam me masi.” ²² Ma enj gêjô enj awa gebe “Geŋ samob ŋajam. Ŋoc ŋatau kêsakinj aê gebe jasôm amboac tonec gebe ‘Lau propete aŋga gamêŋ lôc Epraimŋa nêŋ ŋac wakuc luagêc dêdêŋ

aê sêmêŃ galocgeŃ, tec jateŃ gebe ôkêŃ awa silber Ńamatu teŃ ma Ńakwê omŃa luagêc êndêŃ êsêagêc.” ²³ Ma Naeman kêsôm gebe “JateŃ aôm gebe ôkôc awa Ńamatu luagêc.” Ma eŃ kêkac eŃ ma kêmasaŃ awa Ńamatu silber kêsêp talu luagêc to Ńakwê omŃa luagêc gêwiŃ ma kêkêŃ gêdêŃ nê sakiŃwaga luagêc sêbalaŃ sêmuŃ ma Gehasi kêdaguc. ²⁴ Ma gêdêŃ taŃ eŃ jakêpi gamêŃ Ńabau naŃ, eŃ kêkôc gêŃ tau su aŃga êsêagêc lemeŃ ma kêkêŃ kêsô andu gêja. Go kêsakiŃ Ńaclagêc tau sêmu sêja. ²⁵ Go eŃ kêsô jakêkô nê Ńatau laŃônêm. Ma Elisa kêsôm gêdêŃ eŃ gebe “Gehasi, aôm gôja ondoc.” Ma eŃ gêjô biŃ gebe “Nêm sakiŃwaga aê gaja gamêŃ teŃ atom.” ²⁶ Mago Elisa kêsôm gêdêŃ eŃ gebe” AêŃoc Ńalau kêsêlêŃ gêwiŃ aôm gêdêŃ taŃ Ńac tau gêwi nê kareta siŃ gebe êpuc aôm tôŃ-tôŃ naŃ atom me. TonaŃ Ńasawa Ńajam gebe takôc mone to Ńakwê ma kôm kaŃanôŃa to kôm wainŃa ma domba to bulimakao ma sakiŃwagao to Ńac me. ²⁷ Amboac tonaŃ Naeman nê kole wacêsap aôm to nêm wakuc tôŃ endeŃ tôŃgeŃ.” Amboac tonaŃ Gehasi kêsa aŃga eŃ laŃônêmŃa ma kole gêjac têc eŃ e boboma amboac labi.

6

Elisa gêgôm ki nakabasi gêdam

¹ Go propete nêŃ toŃ teŃ sêsôm gêdêŃ Elisa gebe “Ôlic acgom, gamêŃ taŃ aêac aŃgôŃ aôm Ńalabu naŃ, saunânô, kêtôm aêac atom. ² ÔkêŃ aêac ana bu Jordan ma akôc ka Ńadambê tageŃ-tageŃ kêtôm ŃacanôgeŃ ma akwê gamêŃ teŃ sa êtôm aêac samob aŃgôŃ.” Ma eŃ gêjô êsêacnêŃ biŃ gebe “Aec, ana.” ³ Go êsêacnêŃ teŃ kêsôm gebe” Aôm ôlic aêac Ńajam ma ôwiŃ nêm sakiŃwaga.” EŃ gêjô biŃ tau gebe “Aec, oc jawiŃ.” ⁴ Ma eŃ kêsêlêŃ gêwiŃ êsêac. GêdêŃ taŃ êsêac sêô lasê bu Jordan tau naŃ, êsêac sêsap ka. ⁵ Ńac teŃ kêsap ka Ńadambê teŃ gêmoa e nê ki nakabasi kêsu ma gebeŃ kêsêp bu ma Ńac tau gêmôêc gebe “Ojae, apômtau, aê kakôc Ńac teŃ nê ki gebe janam kôm.” ⁶ Ma Anôtônê Ńac kêtu kênac gebe “GebeŃ kêsêp ondoc gêja.” Ma gêdêŃ taŃ eŃ kêtôc gamêŃ tau naŃ, Elisa kêsap ka Ńagêdô saun teŃ me kêbaliŃ jakêpoac gamêŃ, taŃ ki kêsêp naŃ, ma ki nakabasi tau gêôŃ sa mêŃgêdam kêpoac. ⁷ Go eŃ kêsôm gebe “Ôkôc gêŃ tau sa.” Go Ńac tau kêmetôc lêma ma kêkôc ki nakabasi tau sa.

Elisa to lau Suriana

⁸ GêdêŃ Ńasawa teŃ kiŃ Suriana ma kiŃ IsraelŃa sêjac siŃ gêdêŃ taun. Ma kiŃ Suriana kêmasaŃ biŃ gêdêŃ nê siŃsêlêc ma kêsôm gebe “AsiŃ taôm ma andib Ńacjo aŃga gamêŃ tonec, taŃ tasôm ŃabiŃ su naŃ.” ⁹ Mago Anôtônê Ńac kêsakiŃ biŃ gêdêŃ kiŃ IsraelŃa ma kêsôm gebe “Ojop taôm gebe ôsa gamêŃ tonaŃ atom gebe lau Suriana dêdib aôm sêmoa tonaŃ.” ¹⁰ Tec kiŃ IsraelŃa kêsakiŃ nê lau sêja gamêŃ tau, taŃ Anôtônê Ńac kêsôm lasê gêdêŃ eŃ naŃ. Amboac tonaŃ Elisa kêkêŃ puc eŃ gêmoa gebe ejop tau, gêgôm kêtu dim tageŃ me luagêcgeŃ atom, gêgôm ŃapaŃgeŃ.

¹¹ Kêtu tonaŃŃa kiŃ Suriana gesom mala ôkwi tec gêmôêc nê siŃsêlêc kêpi tageŃ ma kêtu kênac êsêac gebe “Amac atôm gebe asôm biŃ tonec êndêŃ aê me masi gebe Asa geoc aêac lasê gêdêŃ kiŃ ÍsraelŃa.” ¹² Ênê sakiŃwaga nêŃ teŃ gêjô ênê biŃ gebe “O Ńoc Ńatau to kiŃ, masianô. Mago propete Elisa, taŃ gêmoa Israel naŃ, kêsôm biŃ, taŃ aôm kôsôm aŃga nêm balêm bêcŃa naŃ, lasê gêdêŃ kiŃ IsraelŃa.” ¹³ Go eŃ kêsôm gebe “Ana ma alic eŃ gêmoa ondoc gebe jasakiŃ lau nasêkôc eŃ tôŃ.” Ma êsêac sêsôm gêdêŃ eŃ gebe “EŃ gêmoa Dotan.” ¹⁴ Amboac tonaŃ eŃ kêsakiŃ hos to kareta ma siŃwaga taêsam sêja malac tau. Êsêac sêô lasê gêdêŃ gêbêc ma sêgi malac tau auc.

¹⁵ GêdêŃ taŃ Anôtônê Ńac nê sakiŃwaga gadi sa gêdêŃ bêbêc kanucgeŃ ma kêsa gêja naŃ, gêlic siŃwaga toŃ kapôêŃ to hos ma kareta sêwa malac auc e kêsô tau. Ma sakiŃwaga jakêsôm gebe “Ojae, Ńoc Ńatau, aêac oc dangôm asageŃ.” ¹⁶ EŃ gêjô ênê biŃ gebe “Ôtêc taôm atom, lau taŃ sêmoa sêwiŃ aêac naŃ, sêlêlêc lau, taŃ sêwiŃ êsêac naŃ.” ¹⁷ Go Elisa keteŃ mec ma kêsôm gebe “O Apômtau, aê jateŃ aôm gebe ôŃgôm eŃ mataanô êpoa lasê

gebe êlic gêŋ.” Amboac tonan Apômtau gêgôm ñac wakuc tonan mataanô kêpoa lasê ma enj gêlic. Ma gêlic hos to kareta toja sêgi Elisa auc sêkô lôc tonan. ¹⁸ Gêdênj tanj lau Suriana mênjtêdabinj Elisa nan, enj ketenj mec gêdênj Apômtau gebe “Aê jatenj aôm gebe ôngôm lau tonan matenpec êsa.” Ma enj gêgôm êsêac matenpec kêsa kêtôm Elisanê binj. ¹⁹ Mago Elisa kêsôm gêdênj êsêac gebe “Intêna tau tonec jagêdênj atom ma malac tau atom. Andanguc aê. Aê gabe jawê amac êndênj ñac, tanj asom enj amoa nan ana.” Ma enj gêwê êsêac sêja Samaria.

²⁰ Gêdênj tanj êsêac sêo lasê Samaria nan, Elisa kêsôm gebe “O Apômtau, ôngôm lau tonec matenj êlac gebe sêlic gamênj.” Ma Apômtau gêgôm êsêac matenj gêlac e sêlic gebe sêmoa malac Samaria ñalêlôm. ²¹ Gêdênj tanj kinj Israelña gêlic êsêac nan, enj kêtû kênac Elisa gebe “Tamoc, aê janac êsêac me masi.” ²² Ma enj gêjô enj awa gebe “Ônac êsêac atom. Aôm oc gôjac lau, tanj kôkôc tôŋ sênngônj kapoacwalô nan, ña sinj to kôpê êsêac ña talam me masi. Ôkênj gêŋ êndênj êsêac gebe sêninj to sênôm, go ôkênj êsêac sêmu dêndênj nêŋ ñatau sêna êtiam.” ²³ Amboac tonan enj kêsôm gebe seno moasinj kapôênj êtu êsêacña. Ma gêdênj tanj êsêac senj to sênôm gêŋ su nan, enj gêwi êsêac sinj ma êsêac sêc sêmu gêdênj nêŋ ñatau sêja. Gêdênj tonan lau Suriana nêŋ kelenjwaga sêmênj gamênj Israelña kêtiam atom.

Ñacjo sêgi Samaria auc

²⁴ Tonan su, go kinj Suriana Benhadad kêsala nê sinjwaga samob ma kêpi gêja gebe anji Samaria auc. ²⁵ Gêdênj tanj sêgi malac tau auc ma tôbôm kapôênj gêc anja Samaria nan, e lau sêjam ôli donki ñamôkê tenj ña silber ñamatu 80 ma sêjam ôli balôsi ñatac ñagec ña silber ñamatu 5. ²⁶ Gêdênj bêc tenj, tanj kinj Israelña tau kêsêlênj gêmoa tunbôm ñaô nan awê tenj kêtanj ma gêmôêc gêdênj enj gebe “O ñoc ñatau kinj, ônam aê sa.” ²⁷ Ma enj gêjô enj awa gebe “Embe Apômtau ênam aôm sa atom, go aê janam aôm sa amboac ondoc. Jakênj gêŋ anja andu tanac kôm ñanô saña ma anja gamênj tapip wainja me.” ²⁸ Ma kinj kêtû kênac enj gebe “Aôm gobe otenj asagenj.” Ma enj gêjô ênê binj gebe “Awê tonec kêsôm gêdênj aê gebe ‘Ôkênj nêŋ latôm êmênj gebe aêagêc taniŋ enj êndênj ocsalô tonec ma elenja aêagêc oc taniŋ aênoc latuc.’” ²⁹ Amboac tonan aêagêc ano aênoc latuc ma aenj su. Mago gêdênj nôgenj aê kasôm gêdênj enj gebe ‘akênj nêŋ latôm êmênj gebe taniŋ enj.’ Mago enj kêsinj latu ôkwi.” ³⁰ Gêdênj tanj kinj gêŋô awênê binj tonan nan, enj kêkac nê ñakwê gêŋgic. Gêdênj tonan enj kêsêlênj gêmoa tunbôm ñaô. Ma lau samob sêlic gebe kinj kêsô talu gêsanj ôli. ³¹ Ma enj kêsôm gebe “Embe sêndim Sapat latu Elisa nê môkêapac su êndênj ocsalô tonec atom, go Anôtô ênac aê êndu.”

³² Elisa gêŋgônj nê andu ma launênj gejobwaga sênngônj sêwiŋ enj. Go kinj kêsakinj ñac tenj anja êsêac, tanj sêmoa sêwiŋ enj nan. Mago ñacjaenj gêo lasê atomgenj ma Elisa kêsôm gêdênj gejobwaga gebe “Amac alic ñac lêma dec tonan kêsakinj lau gebe sêndim aê môkêapac êŋgic. Alic acgom, ñacjaenj embe êmênj, go ansanj katam auc ma apuc tôŋ ñajajagenj, oc tanjô ênê ñatau nê akainj ñakicsêa kêdaguc enj me masi.” ³³ Enj kêsôm binj gêdênj êsêac gêmoa ma kinj gêo lasê ma kêsôm gebe “Gênjwapac tonan anja Apômtaunê. Aê jaônj Apômtau jamoa ñasawa êwiŋ êtu asagenja.” *

7

¹ Mago Elisa gêjô ênê binj gebe “Ôŋô Apômtaunê binj. Apômtau kêsôm amboac tonec gebe ‘Êndênj elenj ñaockatu amboac galoc, go sêkênj lau sênam ôli polom sêpsêp ñadônj tagenj ña silber ñamatu tagenj ma sêkênj polom jejec ñadônj luagêc ña silber tagenj anja Samaria ñasacgêdô.’” ² Go ñac tanj gêwiŋ kinj nan, gêjô Anôtônê ñac awa gebe “Apômtau embe êlêc undambê ñakatam su, tagenj binj tonan oc ñanô êsa atom.” Mago Elisa kêsôm gebe “Aôm oc ôlic gêŋ tau ña taôm matamanô, mago aôm oc ôniŋ gêŋ tonan tenj atomanô.”

* **6:33:** Balôsi ñatac, oc moae sêsam kêpi lakibôm tenj ñae.

Sinjwaga Samarianja sêc su

³ Lau 4 taŋ kole gêjac têc êsêac auc naŋ, sêmoa sacgêdô awêŋa. Êsêac sêsôm gadêŋ taun gebe “Aêac tamo a tonec e tamac êndu êtu asagenŋa. ⁴ Aêac embe taêŋ ênam gebe tasa malac tana oc tatap tóbôm sa ma oc tamac êndu. Embe tamo a tonec oc tamac êndu amboac tonanŋen. Ajôc, dandêŋ lau Suriana nêŋ malac becoboŋa tana. Embe êsêac sendec aêac tamo a, go tamo a maten jali. Embe sênac aêac êndu, go tamac êndu.” ⁵ Tec êsêac dêdi gêdêŋ dala-dala kêsa gebe sêna lau Suriana nêŋ malac becoboŋa. Mago gêdêŋ taŋ êsêac sêo lasê lau Suriana nêŋ malac becobo ŋamagê naŋ, lau teŋ sêmo a tonan atom. ⁶ Gebe Apômtau gêgôm lau Suriana nêŋ sinwaga sêŋô kareta to hos ŋakicsêa to sinwaga ŋatonŋ kapôêŋanô ŋaôndu. Tec sêsôm gêdêŋ taun gebe “Alicgac me, kiŋ Israelŋa gêjam ôli kiŋ Hetŋa agêc kiŋ Aiguptuŋa gebe mênŋsênac aêac.” ⁷ Amboac tonan êsêac sec gêdêŋ gamêŋ dala-dala kêsa sêja ma sêwi nêŋ becobo to nêŋ hos ma nêŋ donki sin sêmo a ma dedec nêŋ becobo to gêŋ samob kêkô ma sêc sin su gebe sêmo a maten jali. ⁸ Ma gêdêŋ taŋ lau tokole tonan sêo lasê becobo ŋamagê naŋ, êsêac sêsô becobo teŋ ŋalêlôm sêja ma seŋ to sênôm gêŋ ma sêkôc silber to gold ma ŋakwê ŋagêdô su ma jasêsin ôkwi. Go sêmu sêmêŋ ma sêsô becobo teŋ ma sêkôc gêŋ anŋa tonan su jasêsin ôkwi amboac tonanŋen.

⁹ Go êsêac sêsôm gêdêŋ taun gebe “Aêac dagôm gêŋ gêdêŋ atom. Bêc tonec katu bêc ŋawae ŋajam ŋa teŋ. Embe aêac jamanŋen tamo a tansaê e oc êpi oc ŋagêjô êtap aêac sa. Amboac tonan galoc tana ma tasôm ŋawae tau êndêŋ kiŋ nê lau.” ¹⁰ Amboac tonan êsêac mênŋsêmôêc biŋ gêdêŋ lau sejob sacgêdô malacŋa ma sêjac miŋ biŋ tau gêdêŋ êsêac gebe “Aêac jaaô lasê lau Suriana nêŋ becobo, mago alic gêŋ teŋ ma anô biŋ teŋ atomanô. Aêac alic sêkô hos to donki tôŋ ma becobo kakô ŋaômagenŋ.”

¹¹ Go gejobwaga sacgêdôŋa sêmôêc biŋ ma sêsôm biŋ tau ŋawae gadêŋ lau, taŋ sêŋgôn kiŋnê andu ŋalêlôm naŋ. ¹² Kiŋ tau gêdi sa gêdêŋ gêbêc ma kêsôm gêdêŋ nê sakiŋwaga gebe “Aê gabe jasôm andan amac gebe lau Suriana sêmasan taun gebe sênac aêac. Êsêac sêjala gebe gêŋ gêjô aêac. Tec sêwi nêŋ becobo sin gebe sêsin taun sêmo a gamêŋ ŋamagêŋen. Êsêac taêŋ gêjam gebe êndêŋ êsêac sêsa anŋa malac sêmêŋ, go aêac takôc êsêac tôŋ tomaten jaligêŋ ma tasa nêŋ malac tana.” ¹³ Tec ênê sakiŋwaga nêŋ teŋ kêsôm gebe” Tasakiŋ lau ŋagêdô sêkôc hos 5, taŋ gacŋen sêmo a maten jali naŋ, nêŋ ŋagêdô sêna sêlic acgom gebe embe sêmo a malac oc sênaŋa têtôm ŋagêdô, taŋ sêjaŋa su naŋ.” ¹⁴ Amboac tonan êsêac sêjaliŋ lau ŋagêdô sa ma kiŋ kêsakiŋ kareta luagêc ma kêjatu êsêac gebe sêndanŋuc Surianêŋ sinwaga ma kêsôm gebe “Ana ma alic acgom.” ¹⁵ Tec êsêac têdaguc lau Suriana sêja e dêdêŋ bu Jordan ma sêlic gebe ŋakwê to waba sinŋa ŋagêdô-gêdô gajam intêna auc samucŋen. Lau Suriana sêbaliŋ gêŋ tonan sin gêdêŋ taŋ sêc sêkacŋen naŋ. Ma kelenwaga sêmu sêmêŋ jasêjac miŋ biŋ tau gêdêŋ kiŋ.

¹⁶ Go lau samob sêsa sêja ma sêjaŋgo waba anŋa lau Suriana nêŋ becobo su. Amboac tonan polom sêpsêp matic ŋadônŋ tagen sêjam ôli ŋa mone silber ŋamatu tagen ma polom jejec ŋadônŋ luagêc ŋa mone silber ŋamatu tagen amboac tonan kêtôm Apômtaunê biŋ. ¹⁷ Kiŋ kêiatu ŋac, taŋ gawiŋ en gêmun naŋ gebe en ejop sacgêdô. Ma lau sêka en anŋa sacgêdô tonan e en gêmac êndu kêtôm Apômtaunê ŋac kêsôm lasê gêdêŋ taŋ kiŋ kêsêp gêdêŋ en gêja naŋ. ¹⁸ Gebe gêdêŋ tonan Anôtônê ŋac kêsôm gêdêŋ kiŋ gebe “Êndêŋ elen ŋaockatu amboac tonec lau sênam ôli polom matic sêpsêpŋa ŋadônŋ tagen ŋa mone silber ŋamatu tagen ma polom jejec ŋadônŋ luagêc ŋa mone silber ŋamatu tagen anŋa malac ŋasacgêdô.” ¹⁹ Ma lau mata sinŋa tau gêjô Anôtônê ŋac nê biŋ gebe “Embe Apômtau tau êlêc undambê ŋakatam su gêŋ amboac tonan oc ŋanô êsa atom.” Ma Elisa gêjô en awa gebe “Aôm oc ôlic gêŋ tau ŋa taôm matamanô, mago aôm oc ôniŋ gêŋ tau atomanô.” ²⁰ Amboac tonan biŋ tau ŋanô kêsa kêpi en gebe lau sêka en anŋa malac ŋasacgêdô e gêmac êndu.

8:1–13:13 Miŋ ŋagêdô, taŋ kêsa anŋa gamêŋ Juda to Israelŋa gêdêŋ kiŋ ŋagêdô sêjam gôliŋ gamêŋ tonan naŋ, kêsêp môkêlatu tonec.

13

Elisa geoc biñ lasê kētu ŋamu

¹⁴ Gêdêñ tañ Elisa kêtap gêmac, tañ gebe ensey en suña sa nan, kiñ Israelña Joas kêsêp gêdêñ en gêja ma kêtan e gêliñ matasulugen gêmoa en lañônêmña ma kêsôm gebe “O tamoc. tamoc, aôm kôtu launêñ laukasap to lautucgoc.” ¹⁵ Ma Elisa kêsôm gêdêñ en gebe “Ôkôc talam teñ to sôb ñagêdô.” Amboac en kêkôc talam to sôb ñagêdô. ¹⁶ Go en kêsôm gadêñ kiñ Israelña gebe “Ôkêkam talam.” Tec en kêkêkam talam tau. Ma Elisa kêkêñ lêma gêsac kiñ lêma ñaô. ¹⁷ Go kêsôm gebe “Ôlêc katam saun gêmu oc kêpiña su.” Ma en gêlêc su. Go Elisa kêsôm gebe “Ôpê.” Ma en kêpê. Ma Elisa kêsôm gebe “Apômtaunê sôb kêku ñacjo tulunja tau tonan. Sôb kêku lau Suriaña tulu. Gebe aôm oc ônac siñ êndêñ lau Suriaña anja malac Apek e aôm onsey êsêac su.” ¹⁸ Ma en kêsôm gebe “Ôkôc sôb ñagêdô.” Tec en kêkôc. Go en kêsôm gêdêñ kiñ Israelña gebe “Ônac nom tau ña sôb.” Tec en gêjac kētu dim têtêac ma gêwi siñ. ¹⁹ Go Anôtônê ñac têtac ñandan gêdêñ en ma kêsôm gebe “Aôm ôna êtu 5 me 6 acgom, go ônac Suria e onsey su samucgen, mago galoc oc ônac Suria êtu dim têtêacgen.”

²⁰ Amboac tonan Elisa gêmac êndu ma êsêac sêsun en. Kêtôm jalagen gêdêñ tañ komô kêdabin gebe êmbacnê nan, lau Moab nêñ sêjanowaga ñagêdô mênşêlêson gamên Israelña. ²¹ Ma gêdêñ tañ sêsun ñac teñ nan, êsêac sêlic ton sec teñ amboac tonan ma sêbaliñ ñacmatê tonan kêsêp Elisanê sê. Ma gêdêñ tañ ñacmatê jagêjac Elisanê ñatêkwa ñaô nan, sep tagen ñac tau mata jali kêsa ma gêdi sa kêkô.

13:22–18:8 Kiñ gamên luagêcña nêñ miñ ñagêdô kêsêp ñasawa tonec. Lau Asuria sêo lasê gamên Israelña ma ñacjo tonan sêku malac Samaria tulu ma sêwê lau Israel taêsam jasêngôn kapoacwalô anja Asuria.

18

Sesey Samaria su

⁹ Gêdêñ tañ kiñ Hesekia nê jala kiñña kētu aclê nan, ma kiñ Israelña Ela latu Hosea nê jala kiñña kētu 7 nan, kiñ Asuriaña Salmanaser gêmên Samaria ma kêgi malac tau auc, ¹⁰ e jala têtêac gêbacnê su acgom, kêku malac tau tulu. Biñ tonan kêsa gêdêñ tañ Hesekia nê jala kētu 6 ma kiñ Israelña Hosea nê jala kētu 9 nan. ¹¹ Kiñ Asuriaña kêkôc lau Israel su sêja Asuria ma kêkêñ êsêac sêngôn malac Hala to bu Gosanna Habor natali ma lau Meder nêñ malac kapônêñ ñagêdô, ¹² gebe êsêac tañen wamu Apômtau, nêñ Anôtô nê awa atom ma sêgôm ênê poac popoc to sêgêli Apômtaunê sakiñwaga Mose nê biñsu samob. Êsêac sêkên tañen ma tañen wamu atomanô.

Lau Asuria sejon malac Jerusalem

¹³ Gêdêñ tañ kiñ Hesekia nê jala kiñña kētu 14 nan, kiñ Asuriaña Senakerib kêpi malac Judaña ñajana samob gêmên ma kêku tulu. ¹⁴ Ma Judanêñ kiñ Hesekia kêsakiñ biñ gêdêñ kiñ Asuriaña gêja malac Lakis ma kêsôm gebe “Aê gagôm keso. Ôwê aê siñ. Biñ samob, tañ aôm embe ôsôm gebe janğômña nan, oc janğôm. “Ma kiñ Asuriaña kêsôm gebe êkôc silber ñadôn 300 ma gold ñadôn 30 anja kiñ Judaña Hesekia nê. ¹⁵ Ma Hesekia kêkêñ silber samob, tañ gêc Apômtaunê lôm dabun to kiñnê andu ñakanom nan gêdêñ en. ¹⁶ Gêdêñ ñasawa tonan Hesekia kêkac gold, tañ en tau gêjac kêkwa Apômtaunê lôm dabun ñakatam to sagiñtêkwa katam ña auc nan su ma kêkêñ gêdêñ kiñ Asuriaña. ¹⁷ Ma kiñ Asuriaña kêsakiñ siñwaga ton kapônêñ teñ anja Lakis gebe ênac siñ êndêñ Hesekia anja Jerusalem. Ênê siñsêlêc têtêac tonec Tartan agêc Rabsaris ma Rabsake sêjam gôliñ lau tau. Gêdêñ tañ êsêac sêo lasê Jerusalem nan, êsêac sêkô intêna, tañ lau sêmasan ñakwêwaga sêjam kôm sêmoa nan, to busawa, tañ bu keselen anja bugêjacton ñaônja kêsa gêmên nan. ¹⁸ Go êsêac sêmôc kiñ Hesekia gebe êmên. Tec kiñnê lau têtêac tonec Hilikia latu Eliakim, tañ gejob

kiñnê andu nan, agêc kêlêpêwaga Sebna ma Asap latu Joa, tañ gejob andu papianja nan, dêdêŋ êsêac sêja.

¹⁹ Ma Rabsake kêsôm gêdêŋ êsêac gebe “Asôm êndêŋ Hesehia gebe kiñ kapôêŋ Asuriaña kêsôm amboac tonec gebe ‘Aôm taêm kêka asa tec gômoa. ²⁰ Aôm oc taêm gêjam gebe biñ agwaagwageŋ oc kêtôm gebe êkêŋ kauc to ŋaclai siñña me. Aôm taêm kêka asa tec gôli taôm sa gêdêŋ aê. ²¹ Ôlic acgom, aôm kôkêŋ matam Aiguptu, tañ kêtôm siñ, tañ tulu ma gêgun lau samob, tañ sêpuc kêtû tôc nan, lemeŋ lasê nan. ²² Kiñ Aiguptuña Parao gêgôm tonan gêdêŋ lau samob, tañ taêŋ kêka eŋ nan. Ma abe asôm êndêŋ aê gebe “Aêac taêŋ kêka ma Apômtau Anôtô.” Amboac ondoc Hesehia gesen Anôtô tau nê gamêŋ ŋabau to altar su ma kêjatu lau Juda to Jerusalem gebe “Amac anam sakiñ anga altar Jerusalemŋageŋ”. ²³ Ŋajam, alic acgom, aôm embe ôtôm gebe ôtap lau sa têtôm gebe sêŋgôŋ hos ŋaô êtu tôŋ, go ŋoc ŋatau, kiñ Asuriaña, oc êkêŋ hos 2,000 êndêŋ aôm. ²⁴ Aôm taêm kêka lau Aiguptu nêŋ kareta to lau, tañ sêŋgôŋ hos ŋaô nan ma gobe ôjanda ŋoc ŋatau nê sakiñwaga ŋasec tagenŋeŋ amboac ondoc. ²⁵ Ma teŋ gêwiŋ. Aê kapi gamêŋ tonec gebe jansen malac tonec su ma Apômtau gêlôc atom me. Apômtau kêsôm gêdêŋ aê gebe “Ôpi gamêŋ tonan naonsen su.” ’ ’ ”

²⁶ Go Hilkia latu Eliakim agêc Sebna ma Joa sêsôm gêdêŋ Rabsake gebe ac aten aôm gebe ôsôm biñ ŋa awen Aramai êndêŋ nêŋ sakiñwaga aêac gebe aêac anô awen tonan kêtû tôŋ. Ôsôm biñ ŋa awen Ebolai êndêŋ aêac atom gebe oc lau, tañ sêmoa tunbôm ŋaô nan sêŋô.” ²⁷ Mago Rabsake kêsôm gêdêŋ êsêac gebe “Aêŋoc ŋatau kêsakiñ aê gebe jasôm biñ samob tonan êndêŋ aôm to nêŋ ŋataugeŋ me. Aê kasôm biñ gêdêŋ lau, tañ sêŋgôŋ tunbôm ŋaô ma oc sêniŋ tauŋnêŋ tac to sênom tauŋnêŋ mêp têtôm amac oc anôm nan, amboac tonanŋeŋ.”

²⁸ Go Rabsake kêkô ma gêmôêc biñ kapôêŋ ŋa awen Ebolainja gebe “Anô lau Asuriaña nêŋ kiñ kapôêŋ nê biñ. ²⁹ Kiñ kêsôm amboac tonec gebe ‘Akêŋ êwiŋ Hesehia atom gebe eŋ kêsau gêoc amac gebe eŋ oc êtôm atom gebe ênam amac kêsi anga aê lemoc. ³⁰ Hesehia embe êkac amac gebe taêm êka Apômtau ma êsôm gebe “Apômtau oc ênam aêac kêsi biñŋanôgeŋ ma oc êkêŋ malac tonec êsêp kiñ Asuriaña lêma atom” nan, akêŋ êwiŋ atom.’ ³¹ Akêŋ tañem Hesehia atom. Gebe kiñ Asuriaña kêsôm amboac tonec gebe ‘Asa amêŋ anga nêŋ malac ma akêŋ taôm êndêŋ aê, go amac samob oc aniŋ taômnêŋ wain ŋanô to ka ŋanô ma anôm bu anga taômnêŋ bu mata ³² e aê jawac ma jakôc amac ana gamêŋ, tañ kêtôm amac taômnêŋ gamêŋ nan. Polom to wain ma mo to kôm wainja ma ka katêkwi to lêp gêc gamêŋ tonan gebe amac oc amoa matem jali ma amac êndu atom. Hesehia embe ênsau amac ma êsôm gebe “Apômtau oc ênam aêac kêsi,” nan akêŋ tañem atom. ³³ Lau tentenlatu ŋagêdô nêŋ anôtôi oc sêjam nêŋ gamêŋ kêsi anga kiñ Asuriaña nê lêma me masi. ³⁴ Hamat ma Argad nêŋ anôtôi sêmoa ondoc. Sepawaim to Hena ma Iwa nêŋ anôtôi sêmoa ondoc. Êsêac sêjam Samaria kêsi anga aê lemoc atom. ³⁵ Gamêŋ samob tonan nêŋ anôtôi nêŋ teŋ gêjam nê gamêŋ kêsi anga aê lemoc me masi, tec abe Apômtau oc ênam Jerusalem kêsi anga lemoc nec.’ ”

³⁶ Mago lau tau sêjam tauŋ tôŋ ma sêjô ênê biñ teŋ atom gebe kiñ gêjac jaô êsêac gebe “Ajô ênê biñ atom.” ³⁷ Go Hilkia latu Eliakim, tañ gejob kiñnê andu nan, agêc kêlêpêwaga Sebna ma Asap latu Joa, tañ gejob andu papianja nan, tonêŋ ŋakwê gêŋgicña dêdêŋ Hesehia sêja ma sêsôm Rabsake nê biñ gêdêŋ eŋ.

19

Kiñ kêtû kênac Jesaia kêtû biñ tonanŋa

¹ Gêdêŋ tañ kiñ Hesehia gêŋô biñ tau nan, eŋ kêkac nê ŋakwê gêŋgic to kêsô talu ma gêdêŋ Apômtaunê andu gêja. ² Ma eŋ kêsakiñ Eliakim, tañ gejob kiñnê andu nan, agêc kêlêpêwaga Sebna ma dabuŋwagasêga, tañ sêsô talu amboac tonanŋeŋ nan, dêdêŋ Amos

latu propete Jesaia sêja. ³ Êsêac sêsôm gêdêŋ eŋ gebe “Hesekia kêsôm amboac tonec gebe ‘Bêc tonec kêtû bêc gêŋwapac ma ŋagêjô to majenŋa. Aêac tatôm awê, taŋ ŋapalê kêtun eŋ naŋ, mago nê ôliwalô masi gebe êkôcŋa. ⁴ Oc moae Apômtau, aômnêm Anôtô, gêŋô Rabsake, taŋ nê ŋatau kiŋ Asuriaŋa kêsakiŋ gebe êsu Anôtô mata jaliŋa susu naŋ, nê biŋ ma êkêŋ ŋagêjô êtu biŋ, taŋ Apômtau, aômnêm Anôtô, gêŋô naŋ. Amboac tonan oten mec êndêŋ Anôtô êtu aêacnêŋ lau ŋapopoc, taŋ gacgen sêmoa naŋna.’ ” ⁵ Gêdêŋ taŋ kiŋ Hesekia nê sakiŋwaga sêô lasê dêdêŋ Jesaia naŋ ⁶ eŋ kêsôm amboac tonec gêdêŋ êsêac gebe “Asôm êndêŋ nêm ŋatau gebe Apômtau tau kêsôm amboac tonec gebe ‘Ôtêc taôm êtu biŋ alôb-alôb, taŋ kiŋ Asuriaŋa nê sakiŋwaga sêsôm kêpi aê ma aôm gôŋô naŋ atom. ⁷ Ôlic acgom, aê gabe jakêŋ ŋalau ten êsêp ênê ŋalêlôm e êŋô biŋ jaô-jaô ma êc êmu taunê gamêŋ êna aŋga tonan ma aê jakêŋ sênac eŋ êndu ŋa siŋ.’ ”

⁸ Rabsake gêmu gêja ma gêŋô gebe kiŋ Asuriaŋa gêwi Lakis siŋ ma gêjac siŋ gêdêŋ malac Libna gêmoa. ⁹ Gêdêŋ taŋ kiŋ gêŋô ŋawae gebe kiŋ Aitiopiaŋa Tirhaka gêdi gebe ênac siŋ êndêŋ eŋ naŋ, eŋ kêsakiŋ laujaen gêdêŋ kiŋ Judaŋa Hesekia ma kêsôm gebe ¹⁰ “Asôm êndêŋ kiŋ Judaŋa Hesekia gebe Anôtô, taŋ aôm taêm kêka eŋ naŋ, kêsôm gêdêŋ aôm gebe Jerusalem oc êsêp kiŋ Asuriaŋa lêma atom. Nêm Anôtô ênsau aôm atom. ¹¹ Aôm gôŋô gêŋ, taŋ kiŋ Asuriaŋa sêgôm naŋ ŋawae. Êsêac sesen gamêŋ samob su sêjaŋa. Ma aôm taômgen gobe ônam samuc me. ¹² Aê tamoci sesen malac Gosen to Haran ma Resep to lau Beteden, taŋ sêmoa Telasar naŋ. Ma êsêacnêŋ anôtôi têtôm gebe sênam êsêac kêsi atom. ¹³ Ma kiŋ aŋga Hamat to Arpad ma Separwaim to Hena ma Iwa sêmoa ondodoc.”

¹⁴ Kiŋ Hesekia kêkôc papia tau sa aŋga laujaen lemeŋ ma kêsam. Go Hesekia kêpi Apômtaunê andu gêja ma kêlain papia tau gêc Apômtau lanônêm, ¹⁵ ma keteŋ mec gêdêŋ Apômtau ma kêsôm gebe “O Apômtau, lau Israel nêŋ Anôtô, taŋ gôŋgôŋ lêpôŋ kêkô kerub ŋaô naŋ. Aôm taômgen kôtu nom ŋagamêŋ kiŋŋa samob ŋaAnôtô. Aôm kôkêŋ undambê to nom. ¹⁶ O Apômtau, ôkêŋ taŋam ma ôŋô. O Apômtau, matam êlac ma ôlic. Ôŋô biŋ, taŋ Senakerib kêsôm gebe êsu aôm Anôtô matam jali susu naŋ. ¹⁷ O Apômtau, kiŋ Asuriaŋa sêjac lau-m taêsam êndu ma sesen sesen nêŋ gamêŋ biŋŋanôgoc, ¹⁸ ma sêbaliŋ nêŋ anôtôi kêsa ja gebe nêŋ anôtôi anôtôi ŋanô atom, ŋamalac lemeŋ ŋakômgen, ŋamalac sêmasaŋ ŋa ka to poc. Tec sesen samob su sêjaŋa. ¹⁹ O Apômtau aêacma Anôtô, ônam aêac kêsi aŋga eŋ lêma gebe lau nomŋa samob sêjala gebe aôm Apômtau taômgen kôtu Anôtô.”

Jesaiânê biŋ gêdêŋ kiŋ

²⁰ Go Amos latu Jesaia kêsakiŋ biŋ ten gêdêŋ kiŋ Hesekia ma kêsôm gebe “Apômtau, lau Israel nêŋ Anôtô, kêsôm amboac tonec gebe Aê gaŋô nêm mec, taŋ koteŋ gêdêŋ aê kêtû kiŋ Asuria Senakeribŋa naŋ. ²¹ Ma biŋ tonec Apômtau kêsôm kêkanôŋ eŋ gebe ‘Sion latuo, awêtakiŋ tau, gêbu aôm ma kêsu aôm susu, Jerusalem latuo kêdaiŋ gêsu kêtû aômŋa. ²² Aôm kôsu asa susu ma kôsôm biŋ alôb-alôb kêpi asa. Aôm kôsaic biŋ asa ma matampaŋa gêjac asa. Gêŋ samob tonan ŋai gôgôm gêdêŋ Israelnêŋ ŋac dabuŋ aê. ²³ Aôm kôsakiŋ nêm laujaen gebe ôsu Apômtau susu ma kôsôm gebe “Aê kapi lôc baliŋ gaja tonoc kareta siŋŋa taêsam, kapi Lebanon ŋatêpôê gaja gêwiŋ. Aê kasap Lebanon ŋakaseda baliŋanô to ŋakêmêsic ŋajamanô. Aê kabêlêm saleŋ ŋagamêŋ jaêcsêga to ŋadani. ²⁴ Aê kakwê sê buŋa ma ganôm bu gamêŋ jabaŋa ma octapa kêka bu Aiguptuŋa samob e kêpa.”

²⁵ “Aôm gôŋô gebe gêdêŋ andanŋen kamasan gêŋ samob tonan su atom me. Ma galoc aê gagôm ŋanô kêsa ma kakêŋ aôm gebe onseŋ malac totunbôm popoc. ²⁶ Lau taŋ sêmoa tonan naŋ, nêŋ ôliŋwalô masi. Êsêac têtêc tauŋ ma katuŋ gêjaŋa. Êsêac têtôm gêgwan, taŋ kêkô kôm naŋ, ma waôŋ, taŋ kêpi kêkô salôm naŋ. Oc kêpac gêŋ tau ma kêmeliŋ ma kêtû kapôŋeŋ atom.

²⁷⁻²⁸ “Aôm embe ôndi sa me ôŋgôŋ sic, embe ôsa ôna me ôsô ômôŋeŋ me embe têtmtac êmbuli auc êndêŋ aê naŋ kajalagac. Aôm têtmtac kêbuli auc gêdêŋ aê ma kotoc taôm sa

ñawae mênkêsô aê tañocsun, tec gabe jakêñ kawañgon êsêp lusumsun to ñoc gôlin ñamôkê êsêp awamsun ma jawê aôm ômu ôsa intêna, tañ kôsa gômôên nan ôna.’

²⁹ “Ma gêñ tonec êtu ñabelo êndên aôm Hesehia gebe Jala tonec to jala teñ aôm oc ôniñ gêñ, tañ tau êpi, mago êndên jala êtu têlêacña amac oc asê gêñ ma ajon ñanô sa, amac asê wain ma anin ñanô tau. ³⁰ Lau Juda ñapopoc, tañ gacgen sêmoa nan, oc sêkên nêñ ñawakac êsêp nom êtiam ma ñanô amboac gêñ kômña teñ, ³¹ gebe lau ñapopoc sêsa anga Jerusalem sêna ma lau ton teñ, tañ gacgen sêmoa maten jali nan, sêsêp anga lôc Sion sêna. Apômtaunê ñalêlôm oc êkac en gebe êngôm gêñ tonan.

³² “Bin tonec Apômtau kêsôm kêkanôn kin Asuriaña gebe ‘Sinwaga oc sêsa malac kapôên tonec ma sêpô sôb tagen êsô malac tau atom. Sinwaga tolautuc oc sêndambin malac ma êsêac sêmboa nom sa êngi malac tau auc atom. ³³ Intêna tañ en kêsâ gêmên nan, en oc êsa êmu êna amboac tonanjen ma êsô malac ñalêlôm êna atom’ Apômtau kêsôm bin tonan. ³⁴ Gebe aê oc janac sin janam malac tonec sa êtu aê taucñoc waec ma êtu ñoc sakinwaga Dawidña.”

³⁵ Gêdên gêbêc tonanjen Apômtaunê anela gêja malac, sinwaga Asuriaña sêngôn nan, ma gêjac sinwaga 185,000 endu. Ma gêdên oc kêpi êsêac samob tomatêgen sêc. ³⁶ Go kin Asuriaña Senakerib gêc gêja nê gamên jagêngôn malac Niniwe. ³⁷ Ma gêdên tañ en gêjam sakin gêmoa nê anôtô Nisrok nê andu nan, ênê latuagêc Adramelek agêc Sareser sêjac en êndu ña sin ma sêc sêja gamên Ararat. Ma ênê latu teñ ñaê Esarhadon kêtû kin gêjô en su.

20:1–21:26 Judanên kin Hiskia kêtap gêmâc kapôên sa, mago ôli ñajam kêsâ kêtiam ñamin kêsêp môkêlatu 20. Môkêlatu 21 gêjac min bin, tañ kêsâ gêdên tañ Judanên kin Manase agêc Amon sêjam gôlin gamên tau nan.

22

Kin Josia anga Juda

¹ Josianê jala kêtû 8 gêdên tañ en kêtû kin ma gêjam gôlin gamên jala 31 anga Jerusalem. Ênê têna nê ñaê Jedida, en Adaja anga Boskat nê latuo. ² Josia gêgôm gêñ, tañ Apômtau gêlic ñajam nan. En kêdaguc nê mimi kin Dawid nê lên ma taña wamu gêdên Anôtônê bin su ñapep sawa.

Têtap bin su ñabuku sa

³ Gêdên tañ kin Josia nê jala katu 18 nan, en kêsakin ñac kêlêpêña Asalia latu ma Mesulam dêbu Sapan gêja lôm dabun ma kêsôm gêdên en gebe ⁴ “Ôndên dabunwagasêga Hilkaia ôna ma en êmansan mone samob, tañ lau sêkên anga Apômtaunê lôm dabun to lau sejop ñasacgêdôña sejon anga launên nan. ⁵ Ôsôm êndên en gebe êkên mone tonan êndên lau, tañ sejop kôm sêbênôc lôm dabunna nan. Ma êsêac sênam ôli kolenwaga, tañ sêjam Apômtaunê lôm ñakôm nan. ⁶ Êsêac sêkên êndên kamunda to êndên lau sêkwê anduwaga ma êndên lau sêpa pocña ma sênam ôli ka to poc êtu sêmbênôc andunã. ⁷ Gejobwaga kômña êsêac lau mansan, tec sêwa mone, tañ kêsêp êsêac lemen nan, ñam sa atom.”

⁸ Sapan kêkên kinê awa gêdên Hilkaia. Ma Hilkaia kêsôm gêdên en gebe “Aê katap Bin su ñabuku sa anga Apômtaunê lôm.” Hilkaia kêkên buku tau gêdên Sapan gebe êsam. ⁹ Go gêmu gêdên kin gêja ma kêkên ñawae gêdên en gebe “Nêm sakinwaga sêkôc mone, tañ gêc lôm dabun nan, ma sêkên gêdên lau, tañ sejop kôm lôm dabunna nan.” ¹⁰ Go kêlêpêwaga Sapan kêsôm gêdên kin gebe “Dabunwaga Hilkaia kêkên buku teñ gêdên aê.” Ma Sapan kêsam buku tau lasê gêdên kin.

¹¹ Gêdên tañ kin gêñô ñalô, tañ gêc bin su ñabuku tau nan, en kêkac nê ñakwê gêngic. ¹² Ma kin gêmôêc dabunwaga Hilkaia agêc Sapan latu Ahikam ma Mikaiã latu Akbor agêc kêlêpêwaga Sapan ma kinê sakinwaga Asaiã ma kêsôm gebe ¹³ “Ana ma atu kênac Apômtau ajô aê to ñoc lau ma Juda samucgen êtu ñalô, tañ gêc buku tonec, tañ têtap sa

naŋŋa. Gebe Apômtau têtac ŋandaŋ gêdêŋ aêac gebe aêac tamenŋi taŋeŋ wamu buku tonan ŋabinŋ ma sêgôm biŋ samob, taŋ teto gêc naŋ, ŋanô kêsa atom.”

¹⁴ Amboac tonan dabuŋwaga Hilkia agêc Ahikam ma Akbor agêc Sapan ma Asaia dêdêŋ propeteo Hulda sêja. Hulda eŋ Tikwa latuo ma Harhas dêbuo Salumnê awê. Salum tau gejob ŋakwê dabuŋ aŋga lôm dabuŋ. Ma awê tau gêŋgôn Jerusalem ŋamalacgêdô wakuc. Ma êsêac sêjam biŋgalôm sêwiŋ eŋ. ¹⁵ Ma eŋ kêsôm gêdêŋ êsêac gebe sêmu dêdêŋ kiŋ sêna ma sêkêŋ ¹⁶ Apômtaunê biŋ tonec gebe “Ôlic acgom, aê oc jakêŋ ŋagêjô êndêŋ Jerusalem to ŋalau samob êtôm buku ŋabinŋ tau, taŋ sêsam lasê gêdêŋ kiŋ gêŋô naŋ. ¹⁷ Gebe êsêac têtin aê su ma sêkêŋ da gêdêŋ anôtôi jaba gebe nêŋ lemeŋ ŋakôm gêgôm aê têtac ŋandaŋ kêsa. Aê têtac ŋandaŋ êlakoc gamêŋ tonec ma gêŋ teŋ êsi aê têtac ŋandaŋ êndu atom. ¹⁸ Tazeŋ asôm biŋ tonec êndêŋ kiŋ Judaŋa, taŋ kêsakiŋ amac gebe atu kênac Apômtau naŋ, gebe Apômtau, Israelnêŋ Anôtô, nê biŋ tonec gebe Aôm gônô biŋ, taŋ aê kasôm naŋ. ¹⁹ Ma gêdêŋ taŋ aôm gônô biŋ, taŋ aê kasôm kêkanôn malac tonec to ŋalau gebe lau embe têtakê ma embe sêpuc boa lau, go sêsam malac tonan ŋaê naŋ. Gêdêŋ taŋ aôm gônô biŋ tonan naŋ, aôm gônô taôm ôkwi ma gôbu taôm. Ma aôm kôkac nêŋ ŋakwê gêŋgic to kôtaŋ taŋiboa, tec gaŋô aôm. ²⁰ Tec ôlic acgom, aê gabe jajeŋ aôm ôwiŋ tamami ma ôsêp nêŋ sa tobiŋmalôgeŋ ma matamanô êlic gêŋwapac sec samob, taŋ jakêŋ gebe êkôninŋ malac tonan naŋ atom.” Ma êsêac jasêkôc biŋ tonan sêmu dêdêŋ kiŋ sêja.

23

Josia gesenŋ sakiŋ anôtôi Jabaŋa su

¹ Go kiŋ kêkalem lau Juda to Jerusalem nêŋ laumata gebe sêkac sa sêwiŋ eŋ. ² Ma kiŋ kêpi Apômtaunê lôm dabuŋ gêja gêwiŋ lau Juda to Jerusalemŋa samob ma dabuŋwaga to propete ma lau ŋagêdô samob, lau kapôêŋ to lau saunŋ kêtômgeŋ. Ma kiŋ tau kêsam Biŋsu ŋabuku, taŋ têtac sa aŋga lôm dabuŋ naŋ lasê. ³ Ma kiŋ kêkô kêsi alê ma kêmoatiŋ poac teŋ gêwiŋ Apômtau gebe taŋa wamu eŋ ma êmansaŋ ênê biŋsu to jatu ma ŋagôlinŋ tonê ŋalêlôm samuc ma tonê katu samuc ma êŋgôm poac ŋabinŋ samob, taŋ teto gêc buku tau naŋ, ŋanô asa. Ma lau samob sêmoatiŋ poac tonan sêwiŋ.

⁴ Go kiŋ Josia kajatu dabuŋwagasêga Hilkia to nê dabuŋwaga ŋagêdô ma lau-sejop-lôm-dabuŋ-ŋasacgêdôwaga gebe sêkôc gêŋ samob, taŋ gêjac sakiŋ Bal to anôtôo Asera ma utitalata ŋawae naŋ êsa aŋga lôm dabuŋ êna. Kiŋ tau kêkêŋ ja geŋ gêŋ samob tonan aŋga malac Jerusalem ŋamagê, aŋga gaboanŋ Kidronŋa. Go kêsôm gebe sêkôc ŋataê sêna Betel. ⁵ Ma eŋ kêkôc anôtôi jaba ŋadabuŋwaga, taŋ kiŋ Judaŋa sêjatu gebe sêkêŋ da êndêŋ anôtôi jaba aŋga lau Juda nêŋ malac to gamêŋ kêdabinŋ Jerusalem naŋ, ma dabuŋwaga, taŋ sêkêŋ da gêdêŋ Bal to oc ma ajeŋ to utitalata naŋ samob su. ⁶ Go eŋ kêkôc Aseranê ŋakatu su aŋga Apômtaunê lôm dabuŋ jakêsa Jerusalem ŋamagê gêdêŋ gaboanŋ Kidronŋa gêja ma kêkêŋ ja geŋ su, go kêsac ŋagasi popoc kêtû kekop ma kêpalip kêpi gamêŋ sêôŋa. ⁷ Eŋ kêtuc lau mockaiŋo to mockaiŋa nêŋ andu, taŋ gêjac têtû Apômtaunê lôm dabuŋ naŋ popoc. Aŋga tonan lauo sêwa obo, taŋ geŋ kalenŋ gêsanŋ anôtôo Asera nê ŋakatu auc. ⁸ Ma eŋ kakôc dabuŋwaga samob, taŋ sêmoa malac kapôêŋ Judaŋa naŋ, su sêmêŋ Jerusalem ma eŋ gêsêŋ altar, taŋ êsêac sêkêŋ da naŋ, su aŋga Geba e gêdêŋ Berseba. Eŋ gesenŋ ŋalau sec nêŋ altar su amboac tonanŋeŋ. Altar tau kêkô kêsi gôlinŋwaga malacŋa Josua nê sacgêdô ŋagasêŋa. ⁹ Gamêŋ ŋabau ŋadabuŋwaga tonan têtôm gebe sênam sakiŋ aŋga Apômtaunê lôm dabuŋ aŋga Jerusalem atom, mago êsêac têtôm gebe sêniŋ polom ŋaluc sêwiŋ nêŋ lau dabuŋwaga ŋagêdô. ¹⁰ Kiŋ Josia gesenŋ gamêŋ Topet aŋga gaboanŋ Hinonŋa ŋadabuŋ su gebe teŋ êkêŋ nê latu me latuo êtu daja êndêŋ anôtô Molok êtiam atom. ¹¹ Eŋ kêkôc hos samob, taŋ kiŋ Judaŋa sêkêŋ kêkô lôm dabuŋ ŋasacgêdô to laumata Natan Melek nê andu ŋagala gebe tetoc oc sa naŋ su ma kêkêŋ ja geŋ kareta, taŋ gêjac sakiŋ ocŋa ŋawae naŋ. ¹² Kiŋ Judaŋa sêboa altar ŋagêdô sa aŋga balêm, taŋ kêkô Ahasnê andu ŋasalôm ŋaô naŋ, ma

Manase gêboa altar ñagêdô sa anġa Apômtaunê andu ñamalacuj luagêc. Kiñ Josia kêtuc altar samob tonañ popoc ma kêbaliñ altar ñapopoc kêsêp bu Kidron. ¹³ Ma Josia gesen gamêñ ñabau ñaaltar, tañ kiñ Salomo kêkwê kêkô Jerusalem ñaoc kêpi ña ma lôc Katêkwi gêmu kêsaña ñadabuñ su. Gamêñ ñabau tonañ gêjac lau Sidon nêñ anôtôo alôb-alôb Astarte ma lau Moab nêñ anôtô alôb-alôb Kemos ma lau Amon nêñ anôtô alôb-alôb Milkom ñawae. ¹⁴ Kiñ Josia kêtuc alê gwam popoc ma kêsap anôtôo Asera nê ñakatu tulu go kêkêñ ñamalac nêñ ñatêkwa gêjam gêñ alôb-alôb tonañ ñamala aucgenj.

¹⁵ Nebat latu Jerobeam, tañ gêwê lau Israel sêgôm sec nañ gêboa gamêñ ñabau to altar teñ sa anġa Betel. Gamêñ ñabau to altar tonañ Josia gesen su ma kêtuc altar ñapoc tau popoc e lêsîm-lêsîmgenj. Ma kêkêñ Aseranê ñakatu ja genj su. ¹⁶ Ma gêdêñ tañ Josia kêkac tau ôkwi nañ, enj gêlic sêo ñagêdô gêc gamêñ ñabau. Tec kêsakiñ lau gebe sêkôc ñatêkwa su ma sêkêñ ñatêkwa tau kêsa ja anġa altar ñaô. Kêtu tonañ enj gesen altar tau ñadabuñ su kêtôm Apômtaunê biñ, tañ propete kêsôm lasê gêdêñ tañ Jerobeam gêlic om ma kêkô kêsi altar tau nañ. Kiñ Josia kêsala gamêñ e gêlic propete tau, tañ geoc biñ tau lasê nañ, nê sêo gêc. ¹⁷ Enj kêtû kênac gebe “Asanê sêo tonañ.” Ma lau malacña sêjô enj awa gebe “Anôtônê ñac, tañ gêmêñ anġa Juda ma geoc gêñ tau lasê, tañ aôm gôgôm gêdêñ altar Betelña nañ, nê sêo tonañ.” ¹⁸ Josia kêsôm gebe “Enj ênêcña, ñac teñ êmoasac ênê ñatêkwa atom.” Amboac tonañ sêjam ênê ñatêkwa ôkwi atom. Ma sêkôc propete, tañ gêmêñ anġa Samaria nañ, nê atom amboac tonañgenj. ¹⁹ Josia gesen gamêñ sakiñ jabaña, tañ kiñ Israelña sêmasañ e sêgôm Apômtau têtac ñandanj kêsa ña gêñ tonañ nañ, su anġa Israel nêñ malac kapôênj samob tomalagenj. Enj gêgôm gêñ, tañ gêgôm anġa Betel nañ, gêdêñ altar samob. ²⁰ Enj gêjac gamêñ ñabau ñadabuñwaga, tañ sêmoa nañ, êndu sêsac altar ñaô ma kêkêñ ñamalac ñatêkwa ja genj gêsac altar tau ñaô amboac tonañgenj. Go enj gêmu gêja Jerusalem kêtiam.

Josia kêmasañ Pasa

²¹ Ma kiñ kêjatu lau gebe “Atoc Apômtau, amacnêñ Anôtô, sa ma alic om Pasa êtôm teto gêc Poac ñabuku.” ²² Gebe sêlic om Pasa gêdêñ lau gôliñ waga, tañ sêjam gôliñ Israel nañ, nêñ têm e gêdêñ kiñ Israel me Judaña nêñ têm atom amboac tonañgenj. ²³ Mago gêdêñ tañ Josia gêjam gôliñ gamêñ jala 18 su nañ, êsêac tetoc Apômtau sa ma sêlic om Pasa anġa Jerusalem.

²⁴ Ma teñ gêwiñ. Josia gesen lau-seoc-biñ-lasêña to mectomanj ma ñakatu to anôtôi jaba ma gêñ alôb-alôb samob, tañ kêtap sa anġa gamêñ Judaña to Jerusalem nañ su. Enj gêgôm gêñ tonañ gebe êngôm biñ, tañ teto gec Poac ñabuku, tañ dabuñwaga Hilkiã kêtap sa anġa Apômtaunê andu nañ, ñanô êsa. ²⁵ Kiñ teñ gêjam sakiñ Apômtau tonê ñalêlôm samuc, tonê katu samuc ma tonê ñaclai samuc ma taña wamu Mosenê ñalô kêtôm enj gêmoa gêmuj enj ma teñ kêdaguc enj atom amboac tonañgenj.

²⁶ Mago Apômtau gêwi nê têtac ñandanj sec, tañ kêlakoc lau Juda nañ, siñ atom gebe Manasenê lêñ geo gêgôm enj têtac ñandanj kêsa ñanôgenj. ²⁷ Ma Apômtau kêsôm gebe “Aê jatiñ lau Juda su anġa lañôcnêñ amboac katiñ Israel su ma jambaliñ malac Jerusalem, tañ kajaliñ sa nañ, to andu, tañ kasôm gebe ñoc ñaê anêc ñalêlôm nañ siñ.”

²⁸ Gêñ ñagêdô samob, tañ kiñ Josia gêgôm nañ, teto gêc kiñ Judaña nêñ miñ ñabuku. ²⁹ Gêdêñ tañ Josia kêtû kiñ nañ, kiñ Aiguptuña Neko gêwê nê siñwaga sêja bu Euprat gebe ênac siñ êndêñ kiñ Asuriaña. Kiñ Josia gebe naêndac enj, tec Parao Neko gêlic enj ma gêjac enj êndu anġa Megido. ³⁰ Ma Josianê sakiñwaga sêkêñ ênê ñawêlêlanj gêsac kareta anġa Megido ma sêkôc enj sêja Jerusalem ma sêsuj enj anġa taunê sêo. Ma lau Juda sêjaliñ Josianê latu Joahas sa ma señ oso enj kêtû kiñ gêjô tama su.

23:31–24:7 Ñamadiñ tonec gêjac miñ biñ tañ kêsa gêdêñ tañ Judanêñ kiñ Joahas to Joiakim, tañ gêjô enj su nañ, sêjam gôliñ gamêñ Judaña.

24

Kinj Judaña Jehoiakin

⁸ Jehoiakinê jala kêtû 18 ma enj kêtû kinj ma gêjam gôlinj gamêñ ajonj têlêacgenj gêngôn Jerusalem. Ênê tēnanê ñaê Nehusta, enj Elnatan anja Jerusalem latuo. ⁹ Jehoiakin kēdaguc tamanê lēñ ma gēgôm gēñ, tañ Apômtau gēlic sec nañ.

¹⁰ Gêdêñ ñasawa tonañ kinj Babilonña Nebukadnesar nê sinwaga sēpi Jerusalem jasēgi malac tau auc. ¹¹ Gêdêñ tañ sinwaga sēgi Jerusalem auc nañ kinj Babilonña Nebukadnesar mēñgêô lasê Jerusalem amboac tonanjen, ¹² ma kinj Judaña Jehoiakin agêc tēna to nê sakinwaga ma laumata to gejobwaga andu kapôêñña sêkēñ taunj dēdēñ kinj Babilonña. Nebukadnesar gējam gôlinj gamêñ jala 8 gēmoa, tec kēkôc Jehoiakin kêtû ñac kapoacwalôña. ¹³ Ma enj kejonj awamata samob, tañ gēc lôm dabuñ to kinjê andu nañ, ma sēga laclu gold, tañ kinj Israelña Salomo kēmasañ anja Apômtaunê lôm dabuñ nañ, popoc-popoc kêtôm Apômtau kēsôm lasê gamuñ su. ¹⁴ Ma Nebukadnesar gēwê lau Jerusalemña samob to kasēga ma sinjêlêc amboac lau 10,000 têtû lau kapoacwalô, ma lau lemenj mêtēña to lau sēpac kiwaga sēwiñ. Lau ñalêlôm sawa taunjenj tec sēmoa nēñ gamêñ. ¹⁵ Nebukadnesar kēkôc Jehoiakin gēja malac Babilon gēwiñ ênê tēna to nê lauo ma nê gejobwaga to gamêñ ñalaumata têtû lau kapoacwalôña. ¹⁶ Nebukadnesar kēkôc lau towae 7,000 ma lau lemenj mêtēña to lau sēpac kinja 1,000 sēngônj kapoacwalô anja Babilon. Êsêac samob tonañ lau ñajaña, tañ têtôm gebe sēnac sinj nañ. ¹⁷ Go kinj Nebukadnesar kēkēñ Jehoiakin tama sauñ Matania kêtû kinj Judaña ma gējam ênê ñaê ôkwi kēsam enj gebe Sedekia.

¹⁸ Sedekia nê jala kêtû 21 gēdêñ enj kêtû kinj Judaña ma gējam gôlinj gamêñ jala 11 anja Jerusalem. Ênê tēna nê ñaê Hamutal, enj Jeremia anja malac Libna latuo. ¹⁹ Enj kēdaguc Jehoiakin nê lēñ ma gēgôm gēñ, tañ Apômtau gēlic sec nañ. ²⁰ Apômtau têtac ñandanj kēsa gēdêñ lau Jerusalem to Judaña, tec kētiñj êsêac su anja lañônēmña.

Jerusalem gebenj

Sedekia gēli tau sa gēdêñ binj Babilon Nebukadnesar.

25

¹ Sedekia gējam gôlinj gamêñ jala 9 ma ajônj 10 ma bēc 10, go kinj Babilonña gēwiñ nê sinwaga samob gēmēñj gebe sēnac sinj êndēñ Jerusalem ma sēgi malac tau auc. Êsêac sē nēñ becobo kēkô malac ñamagê ma sēboa nom sa ma sēgi malac tau auc. ² Ma êsêac sēgi malac auc e gēdêñ Sedekia nê gôlinj ñajala kêtû 11. ³ Gêdêñ jala tonañ ñaajônj 4 ñabêc 9 tōbôm gējam sēga ma launēñj gēñ taniñña masianô samucgenj. ⁴ Gêdêñ bēc tonañ ñacjo têtuc tunbôm popoc. Lau Kaldea sēgi malac auc, mago kinj Judaña to nê sinwaga samob sêc sēja gēdêñj gēbêc. Êsêac sêsa sacgêdô, tañ gēc tunbôm luagêc ñasawa kēsi kinjê kôm sauñ nañ, ma sepenj gaboan Arabagenj sēja. ⁵ Mago Kaldeanēñj sinwaga sējanda kinj ma sê êsêac tōñ anja gaboan Jerikonja ma ênê sinwaga samob sêc êlinj-êlinj. ⁶ Go êsêac sêkôc Sedekia tōñ ma sêkēñ enj gēdêñ kinj Babilonña anja malac Ribla ma enj kēmêtôc Sedekia. ⁷ Êsêac sējac ênê latui êndu anja enj tau lañônēmña, go sêkip Sedekia mataanô sa to sêsô enj tōñ ña kapoacwalô ma sêkôc enj gēja Babilon.

Sesenj lôm dabuñ su

⁸ Gêdêñ tañ kinj Nebukadnesar nê gôlinj ñajala kêtû 19 ñaajônj 5 ma ñabêc 7 nañ kinj Babilonña nê sakinwaga tenj Nebusaradan tañ kêtû sinwaga sejop kinja nēñ kasēga nañ, kēsô Jerusalem gēja. ⁹ Enj kēkēñ ja genj lôm dabuñ to kinjê andu ma andu Jerusalemña samob su. ¹⁰ Ma Kaldeanēñj sinwaga, tañ sēwiñ sinwaga sejop kinja nēñ kasēga nañ, sesen Jerusalem ñatunbôm su samucgenj. ¹¹ Go kasēga Nebusaradan kēkôc lau ñapopoc, tañ gacgenj sēmoa malac nañ samob, lau lemenj mêtê ñagêdô, tañ gacgenj sēmoa nañ ma êsêac,

tañ sêsuñ taunġ gêmunġ gêdêñ êsêac lau Babilon su nañ, sêja Babilon. ¹² Mago enġ gêwi lau ñalêlôm sawa ñagêdô sinġ gacgenġ sêmoa, gebe sejop kôm wainġa to sênam kôm moñja.

¹³ Ma lau Kaldea sêjac Apômtaunê andu ñaalê kopa ma laclu kapôênġ bunġa, tañ sêmasañ ña kopagenġ nañ, popoc ma sêkôc kopa samob sêja Babilon. ¹⁴ Ma êsêac sêjanġo ku to siac ma bôjanġ to laclu ma waba kopañja samob, tañ gêjac sakinġ lôm dabunġa ñawae nañ su. ¹⁵ Ma kasêga kêkôc gêmalu ñabulakôp to suc ma ñagêñlêlôm samob, tañ sêmasañ ña gold to silber nañ, su amboac tonañ. ¹⁶ Alê luagêc ma bukom to sac, tañ Salomo kêmasañ kêtu lôm dabunġa nañ, ñakopa ñawapac sec, tec sêjam dônġ kêtôm atom. ¹⁷ Alê tau baliñ kêtôm saka 5 ma sêmasañ alê ñatêpôê ña kopa baliñ amboac saka samuc tagenġ. Ma sêzac kopa kêtu o to walô ma kañanô ñakatu gêjam ñamôkê tau auc ma alê kêtu luagêcña kêtôm tonañ.

Sêkôc lau Juda sêja Babilon

¹⁸ Go sinġwaganêñ kasêga Nebusaradan kêkôc ñac dabunġsêga Seraia agêc dabunġwaga, tañ kêsô enġ ñalabu nañ, Sepania ma gejobwaga sacgêdônġa têlêac tônġ. ¹⁹ Anġa malac enġ kêkôc gejobsêga, tañ gêjam gôlinġ sinġwaga nañ, to lau lemeñ teñ tañ ôlinġ andañ kinġ ma gacgenġ sêmoa malac nañ, tônġ ma sinġsêlêc lanġwa nê kêlêpêwaga, tañ gejob sinġwaganêñ ñaêmôkê nañ, to lau towae 60 gamêñ ñagêdônġa, tañ enġ kêtap sa anġa Jerusalem tau. ²⁰ Kasêga Nebusaradan kêkôc êsêac gêdêñ kinġ Babilonġa, tañ gêmoa malac Ribla. ²¹ Ma anġa malac Ribla, tañ gêc gamêñ Hamat nañ, kinġ Babilonġa kêjatu lau gebe sênac êsêac êndu. Amboac tonañ êsêac sêwê lau sêwi nêñ gamêñ sinġ jasêñgônġ gamêñ Babilon.

Gôlinġwaga Judañja Gedalia

²² Kinġ Babilonġa Nebukadnesar kêkêñ Ahikam latu ma Sapan dêbu Gedalia kêtu lau ñagêdô, tañ Nebukadnesar gêwi sinġ gacgenġ sêmoa gamêñ Judañja nañ, nêñ gôlinġwaga. ²³ Gêdêñ tañ lau Juda nêñ laumata to nêñ sinġwaga samob sêñô gebe kinġ Babilonġa kêkêñ Gedalia kêtu gôlinġwaga nañ, êsêac dêdêñ Gedalia sêja Mispa. Lau tau tonañ nêñ ñaê tonec gebe Netania latu Ismael agêc Karea latu Johanan ma Tanhumet latu Seraia anġa malac Netopat, agêc Jasia anġa Maka. ²⁴ Ma Gedalia kêtôc lêma gêdêñ êsêac to nêñ lau ma kêsôm gebe “Atêc taôm êtu lau Babilon nêñ laumatañja atom. Anġônġ gamêñ tonec ma anam sakinġ kinġ Babilonġa, go amoa ñajam.” ²⁵ Mago gêdêñ jala tonanġenġ ñaajônġ 7 Netania latu ma Elisama dêbu Ismael anġa kinġnê gôlôac ñam gêmêñ Mispa gêwiñ lau 10 ma sêjac Gedalia to lau Juda ma lau Kaldea, tañ sêmoa sêwiñ enġ nañ, êndu anġa Mispa. ²⁶ Go lau samob, lau tolêlôm to lau ñalêlôm sawa kêtômgenġ, sêwiñ sinġwaganêñ laumata sêwi gamêñ sinġ ma sêsêp Aiguptu sêja gebe êsêac têtêc Kaldeawaga.

Sêwi Jehoiakin sinġ anġa kapoacwalô

²⁷ Gêdêñ tañ kinġ Judañja Jehoiakin nê jala gêñgônġ kapoacwalônġa kêtu 37 ñaajônġ kêtu 12 ma ñabêc 27 nañ, Ewilmerodok kêkôc nê gôlinġ kinġna sa, tec enġ kêmoasinġ kinġ Judañja Jehoiakin ma kêgaboac enġ su anġa kapoacwalô. ²⁸ Enġ kêmoasinġ enġ ma gêmac-gêmac binġ gêdêñ enġ ma kêkêñ enġ gêñgônġ lêpônġ teñ ñaô ma ketoc enġ sa kêlêlêc kinġ ñagêdô, tañ sêmoa Babilon sêwiñ enġ nañ su. ²⁹ Jehoiakin kêkwalec ñakwê kapoacwalônġa su ma genġ gêñ gêñgônġ kinġnê tebo kêtôm têm samob e gêmac êndu. ³⁰ Gêdêñ têm samob, tañ enġ gêmoa mata jaliñja nañ, enġ kêtap nê gêñ, tañ kêpô lêna nañ sa kêtôm bêcgenġ anġa kinġnê.

Minj

Minj njabuku Luagêc gêjac minj binj, tanj kêsêp Samuelnê buku luagêc to Kinjênj buku luagêc nanj, njakôninjna, mago njac-keto-bukuwaga gêjac minj binj amboac tenj. Enj keto lau Israel nêj kinjênj minj kêtû njam luagêcna.

Njam tenj gebe êwa sa gebe gêjwapac, tanj kêtap gamêj kinjna Israel to Judaña sa nanj, kêtôm gebe ensej Anôtônê binj gêjac mataña su atom. Lau njapopoc, tanj sêngôn gamêj Juda nanj, sênaña atom, Anôtô êpuc êsêac tônj e sêngôm ênê binj njanô êsa. Njac-keto-binjwaga taê gêjam Dawid agêc Salomo nêj gêjnsêga ma Jehosapat agêc Heskia ma Josia sêwaka sakinj Anôtônja sa kêtiam to lau, tanj sêsap Anôtô tônj njajênj, tec kêkêj gêwiñ njajña gebe Anôtô taê walô nê lau, tanj sêngôn gamêj Judaña nanj to êngôm nê binj samob njanô êsa.

Njam tenj gebe enj gebe êkip sakinj lôm dabunja njam sa ma gebe êwaka dabunwaga to lau Lewi nêj kôm njagôlinj to kôm njalênj sa amboac tonanjenj gebe lau tau tonanj sêwê kainj sakinj omnja. Njac-keto-binjwaga gêlic Dawid amboac njac, tanj kêtû lôm dabunj to sakinj dabunj toê-toê njamôkê, tagenj enj tau kêkwê lôm dabunj sa atom. Kôm tonanj latu Salomo gêjam kêtôm Kinjênj buku gêjac minj.

33

Kinj Manase anja Juda

¹ Manasenê jala kêtû 12 gêdênj enj kêtû kinj Judaña ma gêjam gôlinj jala 55 gêngônj Jerusalem. ² Enj gêgôm gêj, tanj Apômtau gêlic gêjac mataanô njajam atom. Enj kêdaguc lau tentenlatu, tanj Apômtau kêtinj êsêac su gêmunj lau Israel nanj, nêj mêtê alôb-alôb. ³ Gebe enj kêkwê gamêj njabau, tanj enj tama Heskia gesenj su nanj, sa kêtiam ma kêkwê anôtô jaba Bal nê altar sa ma kêmasanj anôtôo Asera nê njakatu to gêjam sakinj gêdênj utitalata undambêña samob. ⁴ Enj kêkwê altar jaba anja Anôtônê lôm njalêlôm, anja gamêj, tanj Apômtau kêsôm gebe “Anja Jerusalem aênoc njâe oc ênêc endenj tônjenj” nanj. ⁵ Anja Apômtaunê lôm dabunj njamalacluj lulugenj enj gêboa altar sa gebe lau sênam sakinj utitalata undambêña. ⁶ Ma enj kêkêj nê latui têtû daja anja Gaboanj Hinomnja ma gêgôm mectomanj to kêsôm mec jaba tokainj-tokainj ma kêtû kênac lau sêmôêc njacmatê katuñja. Enj gêgôm gêj secsêga gêmoa Apômtau lanjônêmja e gêli Apômtaunê têtac njandanj sa. ⁷ Ma kêsôm gebe sêmansanj njakatu tenj ma kêkêj gêj tau kêkô Apômtaunê lôm dabunj, kêkô anja gamêj, tanj Apômtau kêsôm binj kêpi gêdênj Dawid agêc latu Salomo nanj, gebe “Anja andu tonec to Jerusalem, tanj aê kajalinj sa anja Israelnêj gôlôacmôkê samob nêj nanj, aê gabe jakênj njoc njâe ênêc endenj tônjenj. ⁸ Ma lau Israel embe tanjenj wamu aênoc jatu to sêmansanj binjsu samob, tanj aênoc sakinjwaga Mose kêkêj gêdênj êsêac nanj, go aê jalôc gebe sêjanda njoc lau anja gamêj, tanj aê kakênj gêdênj nêj tamenj nanj, êtiam atom.” ⁹ Manase kêtiam lau Juda to lau Jerusalem e sêgôm sec sêlêlêc lau tentenlatu, tanj Apômtau gesenj êsêac su ma lau Israel sêlic nanj.

Manase gêjam tau ôkwi

¹⁰ Apômtau gêlênj binj Manase to nê lau kêsa propete awenjsun, mago êsêac sêkênj tanjenj atom. ¹¹ Kêtû tonanña Apômtau kêkêj kinj Asurianja nê sinjwaga nêj laumata mênjsêgauc Manase njalêngêc to sêsô enj tônj njakapoacwalô ma sêkôc enj sêja Babilon. ¹² Enj kêtap njandanj sa, go awa gêjac Apômtau, nê Anôtô gebe taê walô enj êtiam ma kêkôninj tau njanôgenj gêdênj tamainênj Anôtô. ¹³ Ketenj mec gêdênj enj, go Anôtô kêkôc ênê mec sa ma kêkêj tana ênê taji e kêkêj enj kêtû kinj anja Jerusalem kêtiam. Tec Manase kêjala gebe Apômtau tau enj Anôtô njanô.

¹⁴ Njasawa tenj acgom, go kêkwê tunjbôm tenj sa kêkô Dawidnê malacsêga njamagê gêdênj njamakenj oc kêsêpnja kepenj Gihonja, kêdaguc gabonjenj e jagêdinj kêsô “Katam Inja”, tec kêgi Opel ma sêboa kêpi e njênjenj gêja. Go kêkêj sinjwaganênj laumata jasêngônj têtôm malac

natunbôm gamêḡ Judaiana samobgen. ¹⁵ Ma en kékôc anôtôḡ jaba to nêḡ ḡakatu su anḡa Apômḡtaunê andu to altar, taḡ en gêboa sa anḡa lôc, tê Apômḡtaunê andu kékô nê, ma anḡa Jerusalem tau naḡ, en gêḡac samob sa ma sêbaliḡ siḡ kêsêḡ malac ḡamagê gêḡa. ¹⁶ En kêbênôc Apômḡtaunê altar kêtiam ma jakêkêḡ da wama to da danḡe ma en kêḡatu Judawaga gebe sênam sakiḡ êndêḡ Apômḡtau, Israel nêḡ Anôtôḡgen. ¹⁷ Lau sêkêḡ da anḡa gamêḡ ḡabau ḡagêdô gêwiḡ, mago sêkêḡ gêdêḡ Apômḡtau, nêḡ Anôtô taugen.

Manasenê gôliḡ gêḡac pep

¹⁸ Gêḡ ḡagêdô samob, taḡ Manase gêgôm mec taḡ en keteḡ gêdêḡ nê Anôtô ma biḡ, taḡ propete sêsôm gêdêḡ en sêḡam Apômḡtau, lau Israel nêḡ Anôtô lanô naḡ, teto sa samob gêc “Kiḡ Israelḡa nêḡ miḡ” ḡalêlôm. ¹⁹ Manase nê mec to Anôtônê ḡagêḡô, nê sec ḡalêḡ, taḡ en gêgôm gêmuḡ gêḡam tau ôkwiḡa naḡ, ma gamêḡ sakiḡḡa to anôtôo Asera nê ḡakatu, taḡ en kêmasaḡ to anôtôḡ jaba samob, taḡ en gêḡam sakiḡ naḡ, samob teto sa gêc “Propetenêḡ Miḡ”. ²⁰ Manase gêc nê bêc gêc gêwiḡ tamai ma sêsuḡ en anḡa nê andu kapôêḡ ma nê latu Amon kêtḡ kiḡ gêḡô en su.

* kêtiam atom.

---

* **33:20:** Buku luagêc tonan taḡô ḡaêḡen, ḡanô tau gêc

Esra

Esranê buku tonec gêjac têku Min̄tau n̄abuku luagêc. Lau Juda, tañ sêngôn̄ kapoacwalô an̄ga Babel nañ, nêñ n̄agêdô sêmu sêja nêñ malacmôkê ma sêkwê nêñ malac Jerusalem sa to sêwaka sakin̄ om̄ña sa kêtiam.

Êsêac têdênañ min̄ tau kêsêp n̄asêbu têlêac gebe

1. Môkêlatu 1-2 Lau Persia nêñ kin̄sêga Kirus kêjatu lau Juda nêñ toñ n̄amataña gebe sêmu sêna nêñ gamêñ.
2. Môkêlatu 3-6 Êsêac sêkwê lôm dabuñ sa kêtiam ma sêjac kawi lôm tau. Su, go sêwaka Anôtônê sakin̄ om̄ña sa kêtiam.
3. Môkêlatu 7-10 Jala n̄agêdô gêjaña acgom, go Esra gêwê lau Juda nêñ toñ teñ sêô lasê Jerusalem amboac tonañ. Esra kêjala Anôtônê bin̄su kêtû tôn̄ eñ, tec kêmasañ lêñ teñ gebe lau Juda sêwi nêñ lauo jaba, tañ sêjam nañ, sin̄ gebe sejop lau Israel nêñ bin̄lênsêm, tañ gêjam gôlin̄ nêñ sakin̄ dabuñ n̄alêñ nañ.

Kin̄ Kirus nê jatu

¹ Gêdêñ jala n̄amataña, tañ Kirus kêtû kin̄ Persiaña nañ, Apôm̄tau kêkac kin̄ Persiaña Kirus nê n̄alêlôm gebe êngôm bin̄, tañ Apôm̄tau kêkêñ gêdêñ propete Jeremia geoc lasê nañ, n̄anô êsa. Kirus kêkêñ bin̄ n̄a awasun̄ ma keto papia gêwiñ kêtôm nê gamêñ gôlin̄ña gêja gebe

² “Kin̄ Persiaña Kirus kêsôm bin̄ amboac tonec gebe Apôm̄tau, Anôtô undambêña, kêkêñ nom n̄agamêñ samob kêsô aê n̄alabu. Ma eñ kêjatu aê gebe jakwê ênê andu teñ sa an̄ga Jerusalem, tañ gêc gamêñ Judaña nañ. ³ Anôtô êwiñ nê lau, tañ sêmoa sêwiñ amac nañ, ma sêndi ma sêpi Jerusalem, tañ gêc gamêñ Judaña nañ, sêna gebe sêkwê Apôm̄tau, Israelnêñ Anôtô nê andu sa êtiam. Eñ Anôtô tañ gêngôn̄ Jerusalem nañ. ⁴ Ma nê lau n̄apopoc, tañ sêmoa malac gêdêñ-gêdêñgeñ amboac lau jaba nañ, têtap moasin̄ sa an̄ga lau malac taun̄a. Lau sêkêñ silber to gold ma waba to bôc êndêñ êsêac ma sêkêñ da êtôm nêñ n̄alêlôm êkac êsêacña êtu Anôtônê andu an̄ga Jerusalemña.”

Lau kapoacwalôña sêmu sêja Jerusalem

⁵ Go gôlôacmôkê Juda to Benjamin nêñ laumata dêdi sêwiñ dabuñwaga to lau Lewi. Êsêac lau tañ Anôtô kêkac êsêac gebe sêpi sêna ma sêkwê Apôm̄taunê andu sa an̄ga Jerusalem nañ. ⁶ Ma lau malacm samob sêjam êsêac sa ma sêkêñ silber to gold ma waba to bôc ma awamata êjamgeñ gêwiñ gêñ, tañ êsêac sêkêñ kêtû n̄alêlôm kêkac êsêacña nañ. ⁷ Kin̄ Kirus kêkôc Apôm̄taunê andu n̄alacu, tañ Nebukadnesar kêjan̄go su an̄ga Jerusalem ma kêkêñ kêsô ênê anôtônê andu gêja nañ, kêsa gêmêñ amboac tonan̄geñ. ⁸ Kin̄ Persiaña Kirus kêkêñ lacu tau gêdêñ kanomwaga Mitradat ma eñ kêsa sa gêdêñ gôlin̄waga Judaña Sesbasar. ⁹ Ma waba tau n̄anamba amboac tonec gebe suc gold 1,000 ma suc silber 1,000 ma lacu da jadaun̄ña 29. ¹⁰ Lacu gold 30 ma silber 2,410 ma lacu n̄agêdô 1,000. ¹¹ Lacu gold to silber samob kêpi tagen̄ kêtôm 5,469. Gêdêñ tañ sêwê lau kapoacwalôña an̄ga Babilon sêpi sêja Jerusalem sêja nañ, Sesbasar kêkôc gêñ samob tonañ n̄ai gêwiñ.

2:1-70 Lau tañ sêwi kapoacwalô an̄ga Babel sin̄ ma sêmu sêja Juda nañ, nêñ gôlôacmôkêñ n̄aê to nêñ namba kêsêp môkêlatu tonec.

3

Sêmasañ sakin̄ n̄agôlin̄

¹ Lau Israel sêngôn̄ nêñ malac gêdêñ-gêdêñgeñ su acgom, go gêdêñ ajôn̄ kêtû 7 mên̄gêô lasê êsêac samob sêkac taun̄ sa an̄ga Jerusalem. ² Go Josadak latu Jesua to nê dabuñwaga ma Sealtiel latu Serubabel to nê lasitêwai dêdi ma sêboa Israelnêñ Anôtô nê altar sa gebe

sêkên daja ênsac ñaô kêtôm teto gêc Anôtônê ñac Mose nê biñsu. ³ Êsêac sêboa altar tau kêkô ñamala lanğwa gebe têtêc taun kêtû lau gamêñ tonanña. Ma sêkên daja gêsac altar gêdên Apômtau tau kêtôm bêbêc to kêtulagen. ⁴ Êsêac sêlic Om Bec kêtôm teto gêc, go sêkên daja kêtôm bêcgen kêtôm jatu ñadênan. ⁵ Tonañ su, go êsêac sêkên daja kêtôm bêcgenña sêmoa to sêkên daja ajôn mênğêô lasêña ma gêdên Apômtaunê om samob kêtôm ñajatu gêc nañ, ma da tañ ñac teñ êkên êndên Apômtau êtôm nê ñalêlôm êkac en nañ. ⁶ Gêdên ajôn kêtû ⁷ ñabêc ñamataña êsêac sêjac m gebe sêkên daja gêdên Apômtau. Mago sêkên nomban kêtû Apômtaunê lôm dabuñña su atom tagen. ⁷ Amboac tonan êsêac sêkên mone gêdên sêpapocwaga to kamunda ma gên sêniñ to sênômña ma katêkwi gêdên lau Sidon to Turu gebe sembon kaseda anğa lôc Lebanon sêsêp gwêc sêna Jope êtôm tañ kiñ Persiaña Kirus gêlôc sa nañ.

Sêjac m kôm sêkwê lômdabuñña

⁸ Gêdên jala kêtû luagêcña, tañ êsêac sêô lasê Anôtônê andu ñamala anğa Jerusalem su nañ, ñaajôn kêtû luagêcña Sealtiel latu Serubabel agêc Josadak latu Jesua sêjac m kôm tau sêwiñ nêñ lasitêwai ñagêdô ma dabuñwaga to lau Lewi ma êsêac samob, tañ anğa kapoacwalô sêmu sêmên Jerusalem nañ. Êsêac sêkên lau Lewi, tañ nêñ jala kêtû 20 ma kêlêlêc nañ, gebe sejob kômwaga, tañ sêkwê Apômtaunê andu nañ. ⁹ Ma Jesua gêwiñ latui to nê tawanñ ma Juda latu Kadmiel to nê latui sejob Anôtônê andu ñakômwaga sêwiñ Henadad latui to lau Lewi nêñ latuñ to nêñ tawanñ.

¹⁰ Ma gêdên tañ sêkwêwaga sêu nomban Apômtaunê lôm dabuñña nañ, dabuñwaga sêso nêñ ñakwê dabuñ ma sêwê todauc ma Asap latui, lau Lewi, toonğen gebe sêlambin Apômtau kêtôm ñagôlin, tañ kiñ Israelña Dawid kêkên nañ. ¹¹ Ma êsêac sêjam wê sêjô taun awen, sêlambin to sêjam danğe gêdên Apômtau

“Gebe en ñac gabêjam

ênê têtac gêwiñ Israelña ênêc enden tônğen.”

Gêdên tañ êsêac sêlambin Apômtau nañ, lau samob sêjam lasê sêpuc awen sagen gebe sêu Apômtaunê andu ñanomban sugac. ¹² Mago dabuñwaga to lau Lewi ma laumata gôlôacmôkêña nêñ lau ñanô taêsam, tañ sêlic lôm dabuñ ñamataña su nañ, sêlic andu wakuc tonec ñanomban ma têtan tañiboa kapôênanô. Mago nêñ ñagêdô taêsam sêjam lasê kapôên kêtû têtû samucña. ¹³ Amboac tonan lau têtôm atom gebe sêwa sêjam lasê ñabêlêc to launên tañiboa êkôc gebe lau sêjam lasê ña awen kapôên ma sênô ñaôndu gêja nêñgen.

4:1–5:17 Lau Juda sêkôc kôm sêkwê lôm dabuñña sa, mago nêñ ñacjo sebe sensen êsêac. Tagen propete Hagai agêc Sakaria sêpuc êsêac tôn. Gêdên tañ ñacjo sêlênsôn êsêac ñapan nañ, lau Persia nêñ gôlinwaga, tañ sejob gamên Judan nañ, teto papia gêdên nêñ kiñ Darius, tañ gêjô Kirus su nañ ma teten en gebe êmbêlêlêm kiñ Kirus nê minkaton, oc êtap Kirusnê jatu sa gebe lau Juda sêkwê nêñ lôm dabuñ sa êtiam me masi.

6

Sêkwê lôm dabuñ sa. Lôm dabuñ ñakôm

¹ Go kiñ Darius kêjatu biñ gebe sensom andu papianña ôkwi gebe sêjac minkaton samob sa gêc andu tonan. ² Ma anğa Media ñamalacsêga Ekbatana êsêac têtap papia luñ teñ sa. Biñ tañ teto kêsêp papia tau nañ gebe “Minkaton. ³ Gêdên kiñ Kirus nê gôlin ñajala ñamataña kiñ Kirus tau kêjatu biñ tonec gebe Biñ tonec kêkanôn Anôtônê andu anğa Jerusalem. Êsêac sêkwê andu tau sa êtu gamên sêkên da to dajanña êtiam. Lôm ñasagin êmu êpi amboac saka 15 to ñagêbôcña amboac saka 15 amboac tonanğen. ⁴ Êsêac sêkên poc dênan têtêac ênsac tau ñaô ma sênsac ka palan êtu sagin ñakanô. Kôm ñaôli samob êsa anğa kiñnê kanom. ⁵ Ma akên Anôtônê andu ñaclu gold to silber, tañ Nebukadnesar kêjanğo su anğa lôm dabuñ Jerusalemña ma kejon gêmên Babilon nañ, êmu êna lôm dabuñ, tañ êkô Jerusalem nañ êtiam. Akên samob êkô ñamala anğa Anôtônê andu.”

Kiņ Darius kêjatu gebe sêkôc kôm sa êtiam

⁶ Go kiņ Darius kêsakiņ biņ tau ñagêjô amboac tonec gebe “Êndên gôliņwaga gamên, taņ gêc bu ñamakeņ ônêņa naņ, Tatenai agêc Sedarbosenai to nê lau ñagêdô, taņ anğôn gamên ñamakeņ ônêņa naņ. Amoa jaêc gamên tonañ. ⁷ Aliņ Anôtônê andu ñakôm su êndên lau Juda nêņ gôliņwaga to kasêga taunğeņ. Êsêac sêkwê Anôtônê andu sa êtiam êkô ñamala lanğwa. ⁸ Aê kajatu biņ ñagêdô, taņ kêkanôn amacnêm lêņ anam lau Juda nêņ kasêga saņa gebe sêkwê Anôtônê andu sa êtiam. Akêņ ñaôli samucgeņ êndên lau tonañ ma anam ñagêdô tôn atom. Akôc mone, taņ lau anğa bu ñamakeņ ônêņa sêkêņ êtu takis naņ, sa anğa kiņnê kanom ma anam ôli lau tonañ solop ma êtôm ñanocgeņ. ⁹ Ma gêņ samob, taņ êsêac sêpô lêna gebe sêkêņ êtu dajaņa sêkêņ êndên Anôtô undambêņa amboac bulimakao ñalatu kapoac ma domba kapoac to ñalatu akêņ êndên êsêac. Ma akêņ polom ñanô to gwêc ma wain to niptêkwi êtôm taņ dabuņwaga Jerusalemņa sêsôm naņ, akêņ êndên êsêac topalêgeņ êtôm bêcgeņ. ¹⁰ Gebe êsêac sêkêņ da ñajamanô êndên Anôtô undambêņa ma teten mec êtu kiņ to latuiņa gebe sêmoa maten jali. ¹¹ Aêņoc jatu teņ gêc gebe Ñac teņ embe ênam biņ tonec ôkwi, go sêkip ka gêbôc teņ sa anğa ênê andu ma sênac eņ êpi ka tau ma nê andu êtu lênduc teņ êtu ênê kesonğa. ¹² Ma Anôtô, taņ kêkêņ nê ñaê gêc andu tonañ naņ, êku kiņ to lau samob, taņ sêmêtôc lemeņ gebe sêņgêli jatu tonec ma senseņ Anôtônê andu, taņ kêkô Jerusalem naņ, tulu sênaņa tomalageņ. Aê Darius kajatu biņ tonec. Sêņgôm ñanô êsa toôliņ palêgeņ.”

Sêjac kawi lôm dabuņ tau

¹³ Go gôliņwaga bu ñamakeņ ônêņa Tatenai agêc Sedarbosenai ma êsêagêcnêņ laumata, taņ sêwiņ êsêac naņ, sêgôm gêņ samob, taņ kiņ Darius kêjatu sa naņ, ñanô kêsa toôliņ palêgeņ. ¹⁴ Ma lau Judanêņ laumata sêkwê andu tau têtü wakac kêtü propete Hagai agêc Ido latu Sakaria nêņ biņ seoc lasêņa. Êsêac sêjac dabiņ andu tau kêtôm Israelnêņ Anôtô nê jatu to kiņ Persiaņa Kirus agêc Darius ma Artakerkes sêjatu. ¹⁵ Ma êsêac sêjac dabiņ andu tau gêdên ajôn Adar ñabêc kêtü têlêacņa. Gêdên tonañ kiņ Darius nê gôliņ ñajala kêtü 6.

¹⁶ Ma lau Israel to dabuņwaga ma lau Lewi to êsêac ñagêdô, taņ sêmu sêmêņ anğa kapoacwalô naņ, sêlic nêņ om sêjac kawi Anôtônê lôm dabuņņa totêntac ñajamgeņ. ¹⁷ Gêdên taņ êsêac sêjac kawi Anôtônê andu tonañ naņ, êsêac sêkêņ bulimakao kapoac 100 to domba kapoac 200 ma domba ñalatu 400 kêtü daja, kêtü da enseņ lau Israel samob nêņ sec suņa. Ma êsêac sêkêņ noniņ kapoac 12 kêtôm Israel nêņ gôlôacmôkê ñanamba. ¹⁸ Ma êsêac tédênaņ dabuņwaga to lau Lewi nêņ toņ kêtü sênam sakiņ Anôtô anğa Jerusalemņa kêtôm teto gêc Mosenê buku naņ.

Seņ Pasa

¹⁹ Gêdên ajôn ñamata ñabêc 14 êsêac, taņ sêmu sêmêņ anğa kapoacwalô naņ, sêlic om Pasa. ²⁰ Gebe dabuņwaga to lau Lewi sêjam dabuņ taun kêtü têtü selecņa. Êsêac samob têtü selec su, amboac tonañ sêjac domba Pasaņa kêtü lau kapoacwalô samob, taņ sêmu sêmêņ naņ, kêtü nêņ dabuņwaga ñagêdô ma êsêac taunğa gêwiņ. ²¹ Ma lau Israel samob, taņ sêmu anğa kapoacwalô sêmêņ naņ, to êsêac samob, taņ sêbiņ taun tôn sêwiņ êsêac ma sêkac taun su anğa lau gamên tonañņa nêņ ñatêmui gebe sênam sakiņ Apômtau, Israelnêņ Anôtô naņ, samob seņ Pasa tau. ²² Ma êsêac sêlic om polom ñalucņa tonañ kêtôm bêc 7 totêntac ñajamgeņ gebe Apômtau gêgôm êsêac têntac ñajam kêsa to gêjam kiņ Asuriaņa nê ñalêlôm ôkwi gêdên êsêac. Amboac tonañ kiņ tau gêjam êsêac sa kêtü kôm Anôtô, Israelnêņ Anôtô nê lôm dabuņņa. * March ñasawa.

* **6:22:** Adar katu lau Juda nêņ ajôn ñamuņa naņ February to

7

Esra to lau sê mêj Jerusalem

¹ Gêj tonañ su acgom, go Esra kêpi anğa Babilon gêmêj gêdêj tañ kiñ Persiaña Artakerkes gêjam gôliñ gamêj nañ. Esra eñ Asaria latu, nañ Kilkia latu, ² nañ Salum latu, nañ Sadok latu, nañ Ahitub latu, ³ nañ Amaria latu, nañ Asaria latu, nañ Meraiot latu, ⁴ nañ Serajah latu, nañ Usi latu, nañ Buki latu, ⁵ nañ Abisua latu, nañ Pinahas latu, nañ Eleasar latu, nañ dabuñwaga Aron latu. ⁶ Esra tau tonañ anğa malac Babilon kêpi Jerusalem gêja. Eñ kêtü biñsutau teñ, tañ kêjala Mosenê biñsu, tañ Apômtau, Israelnêj Anôtô kêkêj nañ, tomalagen, Ma kiñ kêkêj gêj samob, tañ eñ keteñ nañ, gebe Apômtau, ênê Anôtônê lêma gejob eñ.

⁷ Gêdêj tañ kiñ Artakerkes nê jala gôliñña kêtü 7 nañ, lau Israel nêj ñagêdô sêpi Jerusalem sêja amboac tonanğen ma dabuñwaga to lau Lewi ma lau wêña to gejobwaga sacgêdôña ma sakiñwaga lôm dabuñña sêwiñ. ⁸ Ma Esra gêo lasê Jerusalem gêdêj kiñnê jala gôliñña kêtü 7 ñaajôn kêtü lemeñteñña. ⁹ Gêdêj ajôn ñamata ñabêc ñamataña eñ gêdi anğa Babilon ma gêdêj ajôn kêtü lemeñteñ ñabêc ñamataña eñ gêo lasê Jerusalem gebe ênê Anôtônê lêma ñajam kêkêj ajuñ eñ. ¹⁰ Esra nê ñalêlôm kêkac eñ gebe êndôn tau e êjala Apômtaunê biñsu to êngôm ñanô êsa ma êndôn ñagôliñ to jatu anğa Israel.

Papia tañ kiñ Artakerkes kêkêj gêdêj Esra nañ

¹¹ Biñ tonec kêsêp papia, tañ kiñ Artakerkes kêkêj gêdêj dabuñwaga to biñsutau Esra, tañ kêjala Apômtaunê biñsu to ñagôliñ, tañ Anôtô kêkêj gêdêj Israel nañ kêtü tonj. ¹² “Kiñ samob nêj kiñ Artakerkes nê papia êndêj dabuñwaga Esra, Anôtô undambêña nê biñsu ñabiñsutêna. ¹³ Aê kajatu biñ tonec gebe lau Israel nêj teñ me nêj dabuñwaga to ñac Lewi teñ, tañ gêmoa ñoc gamêj kiñña ma nê ñalêlôm êkac eñ gebe êna Jerusalem nañ, êtôm gebe êwiñ aôm êna. ¹⁴ Aê kiñ to ñoc lau señeñ 7 asakiñ aôm gebe ônac gamêj Juda to Jerusalemña kêsî ma ônam dôñ ñabiñ êpi aômñêm Anôtônê biñsu, tañ kêsêp aôm lêmam nañ. ¹⁵ Ôkôc silber to gold, tañ aê kiñ ma ñoc lau señeñña akêj toma ñalêlôm samucgeñ gêdêj Israelnêj Anôtô, tañ gêngôj Jerusalem nañ, ôna amboac tonanğen. ¹⁶ Ôkôc silber to gold samob, tañ aôm oc ôtap sa anğa gamêj Babilonña samucgeñ nañ ma da, tañ lau Israel to nêj dabuñwaga sêkêj tonêj ñalêlôm samucgeñ êtu nêj Anôtônê andu anğa Jerusalem nañ. ¹⁷ Mone tonañ aôm ôkôc ma ônam ôli bulimakao kapoac to domba kapoac ma domba ñalatu êwiñ da kelen to wain, tañ sêkêc êtu da nañ. Ôkêj gêj tau êtu da ênsac aômñêm Anôtônê andu ñaaltar, tañ kêkô Jerusalem nañ. ¹⁸ Ma aôm to nêm lasitêwai anğôm silber to gold, tañ gacgeñ gêc nañ, êtôm amac alic ñajam ma êtôm amacnêm Anôtônê biñ nañ. ¹⁹ Laclu tañ sêkêj gêdêj aôm kêtü Anôtônê andu ñasakiñ nañ, aôm oc ôkêj tomalagen ênêc Anôtô lanônêmña anğa Jerusalem. ²⁰ Gêj ñagêdô samob, tañ embe ôpô lêna êtu Anôtônê anduñ nañ, ma gêj tañ gêjac aôm ñawae gebe ônam ôliña nañ, ôkôc ñamone sa anğa kiñnê kanom.

²¹ “Ma aê, kiñ Artakerkes, ñoc jatu gêdêj kanomwaga samob, tañ sêmoa bu ñamakeñ ônêña nañ, gebe akêj gêj samob, tañ dabuñwaga Esra, Anôtô undambêña nê biñsu ñabiñsutêna eteñ êndêj amac nañ topalêgeñ. ²² Akêj silber e naêtôm talu 10 to polom ñanô ñadôn 100 ma wain ñagasuc 100 to niptêkwi ñagasuc 100 ma gwêc akêjgeñ. ²³ Gêj samob, tañ Anôtô undambêña kêjatu sa nañ, anğôm ñanô êsa toôlim palêgeñ êtu Anôtô undambêña nê anduñ gebe ênê têtac ñandan êsa êtu kiñnê gamêj to nê latuiña atom. ²⁴ Ma aêc akêj ñawae êndêj amac amboac tonanğen gebe ajac jao gebe amac akôc takis tokaiñ-tokaiñ anğa êsêc dabuñwaga to lau Lewi ma lau wêña to gejobwaga katamña ma sakiñwaga lôm dabuñña to sakiñwaga Anôtônê anduñ samob nêj teñ atom.

²⁵ “Ma aôm Esra ôjaliñ gôliñwaga to mêtôcwaga sa êtôm nêm Anôtônê kauc, tañ gôwê kaiñ nañ gebe sêmêtôc lau samob, tañ sêngôj bu ñamakeñ ônêña nañ. Êsêc sêmêtôc lau samob,

tañ sêjala Anôtônê biñsu su nañ to êsêac, tañ sêjala biñsu su atom tagen nañ, ôndôñ êsêac acgom. ²⁶ Ma êsêac tañ tañen wamu nê Anôtônê biñsu to kiñnê jatu atom nañ, sêmêtôc êsêac solopgen, êsêac sêmac êndu me sêmasuc êsêac me sênam ôli nêñ keso ña nêñ waba me sêngôn kapoacwalô.”

Esra kêlanem Anôtô

²⁷ Esra kêsôm gebe “Aweñ gêôc Apômtau, aêac tamenjinêñ Anôtô, tañ kêkêñ kauc amboac tonañ kêsêp kiñnê ñalêlôm gebe êngôm Apômtaunê andu, tañ kêkô Jerusalem nañ, ñawae êsa. ²⁸ Ma kêmoasin aê e kiñ to nê lau señen ma nê lau ñactêkwa sêlic aê ñajam. Aê têtac kêpa su gebe Apômtau, ñoc Anôtô nê lêma gêwiñ aê ma gajac laumata Israelña sa gebe sêpi sêwiñ aê sêna.”

8:1–10:44 Esra gêwê lau Juda sêmu sêja Jerusalem ma kêmasañ biñsu gebe Judawaga sênam lauo jaba êtiam atom ñamin kêsêp ñasêbu tonec.

Job

Sadañ kêsâê Jobnê kêkêñ gêwiñ

¹ Nac tenj gêmoa gamêñ Usña, ênê ñaê gebe Job. Nac tau kêsâ nê lêtñ tolañônêm sawagenj ma enj ñac gêdêñ. Enj ketoc Anôtô sa to gejob tau gêdêñ sec. ² Ênê latui 7 to latuio têtêac. ³ Ênê domba 7,000 to kamele 3,000 ma bulimakao 1,000 to donki 500 sêmoa. Ma sakinwaga taêsam sêmoa, tec enj kêtû ñac tolêlôm kêlêlêc lau ñagêdô, tañ sêñgônj gamêñ oc kêpi ña nañ, su ñêñgenj.

⁴ Enj latui seno moasiñ gêjô tau-gêjô tau anja nêñ andu kêtôm ñanocgenj ma sêkalem lunjo têtêac mênseñ moasiñ sêwiñ taunj. ⁵ Ma gêdêñ bêc samob, tañ moasiñ tonanj gêbacnê nañ, Job gêdi sa gêdêñ bêbêc kanucgenj ma kêkêñ daja kêtôm êsêacnêñ namba, kêtû nê gôlôac têtû selecña. Enj gêgôm gêñ tonanj ñapanj, gebe enj taê gêjam gebe “Moae latuci sêgôm sec ma sêsêm binj alôb-alôb kêpi Anôtô anja nêñ ñalêlôm.”

⁶ Gêdêñ bêc tenj lau undambêña jasêpi tagenj gebe sêkô Apômtau lañônêmña. Ma Sadañ gêô lasê gêwiñ êsêac amboac tonanj. ⁷ Apômtau kêtû kênac enj gebe “Ma aôm gômôênj anja ondoc.” Sadañ sêjô enj awa gebe “Aê gaja ônê ma gamêñ onec to gajac laoc nom ñagamêngeñ.” ⁸ Go Apômtau kêsôm gêdêñ Sadañ gebe “Aôm gôlic ñoc sakinwaga Job me masi. Nac tenj kêtôm enj gêmoa nom atom. Enj kêsâ nê lêtñ lañônêm sawagenj ma enj ñac gêdêñ. Enj ketoc aê sa ma gejob tau gêdêñ sec.” ⁹ Sadañ gêjô Apômtau awa gebe “Job tau ketoc aôm sa ñaômagenj me. ¹⁰ Aôm lêmam kôpiñ enj to nê gôlôac ma nê gêñ samob auc. Aôm gôjam mec kôm samob, tañ enj gêjam nañ, ma nê bulimakao to domba seola gamêñ auc. ¹¹ Mago galoc ômêtôc lêmam ma ômoasac ênê gêñ samob acgom, go enj êpuc boa aôm êpi têtêlamgenj.” ¹² Tec Apômtau kêsôm gêdêñ Sadañ gebe “Amboac tonanj ênê gêñ samob kêsêp aôm lêmam, mago enj tau ôli tagenj, tec ômoasac atom.” Tec Sadañ gêwi Apômtau lañônêmña sinj.

Jobnê latuñio to ñac ma awa samob gêjaña

¹³ Gêdêñ bêc tenj Job latuio to ñac senj moasiñ sêñgônj ñacsêganê andu, ¹⁴ ma ñac tenj kêlêti jagaô lasê gêdêñ Job ma kêkêñ ñawae tonec gebe “Bulimakao sêkac nom ôkwi ma donki têna senj gêgwanj sêmoa êsêac ñagala, ¹⁵ go lau Saba mênseñjanjo bôc samob su ma sêjac nêm sakinwaga samob ña sinj êndu. Aê taucgenj, kasêp sinj sawa, tec gamêñ gebe jakêñ ñawae êndêñ aôm.” ¹⁶ Enj kêsôm binj gêmoa ma ñac tenj mêngeô lasê ma kêsôm gebe “Ôsic kêkac e genj domba to ñagejobwaga samob su. Aê taucgenj gawê sa, tec gamêñ gebe jakêñ ñawae êndêñ aôm.” ¹⁷ Enj kêsôm binj gêmoa ma ñac tenj mêngeô lasê ma kêsôm gebe “Lau Kaldea nêñ sêjanjowaga tonj têtêac sêjac sinj gêdêñ aêac ma sêkôc kamele samob su to sêjac nêm sakinwaga samob endu, aê taucgenj kasêp sinj sawa, tec gamêñ gebe jakêñ ñawae êndêñ aôm.” ¹⁸ Enj kêsôm binj gêmoa ma ñac tenj mêngeô lasê ma kêsôm gebe “Aôm latômio to ñac senj moasiñ sêñgônj ñacsêganê andu, ¹⁹ go mu ilai kêsâ anja gamêñ sawa. Mu ilai jakêpi andu ñakêclêsu aclê ma andu kêtû sa jakêkôninj lau wakuc tau e samob sêmac êndu. Aê taucgenj gawê sa, tec gamêñ gebe jakêñ ñawae êndêñ aôm.”

²⁰ Go Job gêdi e kakac nê ñakwê gêñgic to kêkaliñ môkêlauñ su ma gêu tau gêc nom ma ketenj mec. ²¹ Enj kêsôm gebe “Tinoc kêkôc aê toôlic ñaôma ma jawi nom sinj toôlic ñaômagenj amboac tonanj. Apômtau kêkêñ ma Apômtau kêkôc su. Aê jalambinj Apômtaunê ñaê.”

²² Gêñwapac samob tonanj ñai kêtap Job sa, mago enj gêgôm sec tenj atom me kêtinj binj kêpi Anôtô atom.

2

Sadañ kêsaê Job kêtiam

¹ Gêdêñ béc teñ lau undambêña jasêpi tagen kêtiam gebe sêkô Apômtau lanônêmña. Ma Sadañ gêô lasê gêwiñ êsêac amboac tonanğen. ² Apômtau katu kênac Sadañ gebe “Ma aôm gômôên anğa ondoc.” Sadañ gêjô Apômtau awa gebe “Aê gaja ônê ma gamên onec to gajac laoc nom ñagamênğen.” ³ Go Apômtau kêsôm gêdêñ Sadañ gebe “Aôm gôlic ñoc sakinğwaga Job me masi. Ñac teñ kêtôm en gêmoa nom atom. En kêsa nê lêtñ tolanônêm sawagen ma en ñac gêdêñ. En ketoc aê sa ma gejob tau gêdêñ sec. Aôm kôkac aê e galôc sa gêdêñ aôm, gebe onsen en su ñabinmêgen. Mago en kêsap nê kêkên gêwiñ tôn ñapan.” ⁴ Sadañ gêjô Apômtau awa gebe “Ñaôlic êjô ñaôlic. Ñamalac ênac da tau ña gên samob, tañ gêc enğa nañ, gebe êmoa mata jali. ⁵ Galoc ômêtôc lêmam ma ômoasac Job ôli to nê ñatêkwa acgom, go en êpuc boa aôm êpi têmbêlamgen.” ⁶ Tec Apômtau kêsôm gêdêñ Sadañ gebe “Amboac tonanğ, en kêsêp aôm lêmam, tagen onsen en su ênaña atom.”

⁷ Go Sadañ gêwi Apômtau lanônêmña sinğ ma kêkên kamoc gêjac têc Job ôli auc. ⁸ Ma Job kêkôc ku ñapopoc teñ ma kêgabe nê kamoc ñatêkwi gêngônğ wao ñaô. ⁹ Ma nê awê kêsôm gêdêñ en gebe “Aôm kôsap nê kêkên gêwiñ tôn ñapan me. Ôpuc boa Anôtô ma ômac êndumañ.”

¹⁰ Job gêjô en awa gebe “Aôm kôsôm binğ kêtôm awê meloc teñ. Aêac takôc moasinğ anğa Anôtônêgenğ, ma takôc gêngwapac atom me.” Gêngwapac samob tonanğ ñai kêtap Job sa, mago en kêsôm binğ sec teñ kêsa awasunğ atom.

Jobnê ñac têtêac têtù ñaclen en

¹¹ Ma Jobnê lau têtêac sêmoa, Elipas anğa malac Teman agêc Bildad anğa gamênğ Sua ma Sopar anğa gamênğ Nama. Êsêac sênğ gêngwapac kêtap Job sa ñawae, tec sêmasanğ binğ sêwiñ taunğ ma dêdi sebe sênac en kêsi to sênac en têtac tônğ. ¹² Êsêac sêsa jaécgenğ ma sêlic Job, mago sêjala en atom. Gêdêñ tañ sêjala en nañ, êsêac sêpuc tañjiboa sa ma têtanğ ñanô. Êsêac sêkac nañ ñakwê gêngic ma sêpalip kekop kêpi gêja ma kêsêp mêngêsac êsêac mômênğapac. ¹³ Go sêngônğ sic sêngônğ nom sêwiñ en kêtôm béc 7 to gêbêcauc 7, ma lau tau nênğ teñ kêsôm binğ gêdêñ en atom, gebe êsêac sêlic gebe ênê ñandanğ kapôênğanô.

3

Job kêtanğ tañjiboa kêtù têna kêkôc enğa

¹ Ñasawa tonanğ gêbacnê, go Job gêoc awa sa ma kêpuc boa béc têna kêkôc enğa ² ma en kêsôm gebe

³ “O Apômtau, ôpuc boa béc tinoc kêkôc aênğ ma ôpuc boa gêbêc tamoc kêka aê lasênğ.

⁴ O Anôtô, ônam béc tau ôkwi e ñakesec êsa ma ñawê êpô béc tau to taêm ênam béc tau êtiam atom.

⁵ Gêmac ñakanuc to gêsunğbôm êkôm béc tau auc, ma tao ñakesec ênsanğ auc.

Oc ênam kanuc êtakê béc tonanğ.

⁶ Ôkênğ gêsunğbôm êndanğônğ gêbêc tonanğ su, gebe sêsa gêbêc tonanğ sa êwiñ jala ñabêc ñagêdô atom, ma sêndênanğ béc tau êsêp ajônğ ñabêc atom amboac tonanğenğ.

⁷ Gêbêcauc tonanğ ênam ñanô teñ atom, ma lau têtù samuc to sênam lasê êtu gêbêc tonanğna atom.

⁸ Lau-sêpuc-boawaga sêpuc boa béc tonanğ, êsêac têtôm gebe sêkalem gêngsêga toñaclai.

⁹ Ônsanğ gêbêc tonanğ ñautitalata gelenğ matanğa auc

ma êkêñ mata gebe êu bôn elêmê
to êlic gamêñ elendeñ gêlôm atomanô.

¹⁰ Ôpuc boa gêbêcauc tonañ, gebe gêbôc tinoc têtacêlôm auc atom,
ma gêsañ gêñwapac auc gêdêñ matocanô atom.

¹¹ Aê gamac êndu gêdêñ tinoc kêkôc aê nan
ma kasa gamêñ tomatêgeñ atom kêtú agenña.

¹² Tinoc kêkêñ aê gaêc eñ labum ñaô
ma kêkêñ su gêdêñ aê ganôm kêtú agenña.

¹³ Gêñ amboac tonañ embe masi,
go galoc jamangeñ tec janêc ma jalêwan tauc.

¹⁴ Aê oc janêc jawiñ kiñ to gôliñwaga nomña,
tañ sêboa nêñ sêo sa nan.

¹⁵ Aê oc janêc jawiñ kasêga tolêlôm goldña,
tañ sêboa silber sa kêpi nêñ andu e mêngec nan.

¹⁶ Aê jatôm ñapalê, tañ têna gêjam eñ su ma sêsun kelecgeñ nanman,
jatôm ñapalê dedec, tañ sêlic ñawê atomanô nan.

¹⁷ Anğa gamêñ tônê lau sec sêngôm sec êtiam atom,
ma lau, tañ sim taun su e tekweñ gêbac nan, sêlêwan taun.

¹⁸ Lau kapoacwalôña sêmoa tobiñmalôgeñ anğa gamêñ tônê,
ma nêñ gejobwaga kapoacwalôña sêkac êsêac êtiam atom.

¹⁹ Lau saun to kapôñ sêmoa tônê têtôm taungeñ
ma sakiñwaga êsô nê ñatau ñalabu êtiam atom.

²⁰ “Anôtô kêkêñ ñawê kêpô ñac, tañ gêoc gêñwapac nan,
ma mata jali gêdêñ ñac, tañ gêmoa tonjalêlôm ñamakic nan, kêtú agenña.

²¹ Êsêac sêjam awen su gêmacanô, gebe êmêñ, mago gêmêñ atomanô.

²² Êsêac sesom gêmacanô kêlêlêc lau sesom awamata su.

Êsêac embe têtap sêlêlôm sa, go têtú samuc ñanôgeñ.

²³ Ñawê kêpô ñac, tañ Anôtô kêsiñ ênê lêñ ôkwi to kêbalan ênê intêna auc nan, kêtú agenña.

²⁴ Aê gajam de kêtú ñoc mo
ma aêñoc tañihoa kêsa gê töngeñ kêtôm bu keselen.

²⁵ Gêñ samob, tañ katêc nan, mênkêtap aê sa.

Gêñ tañ gêgôm aê katakê nan, mênkêkônin aê tön.

²⁶ Ñoc biñmalô masi to kalêwan tauc ma gamoa ñañêñ atom,
gêñwapac gêjô tau-gêjô tau ñapan.”

4

Elipas gêlêñ biñ Job

¹ Go Elipas anğa malac Teman gêjô eñ awa gebe

² “Ñac ten embe êsôm biñ êndêñ aôm, oc êli aômñêm ñalêlôm sa me masi.
Mago asa kêtôm, gebe ênam tau töngeñ.

³ Ôlic acgom, aôm kôdôn lau taêsam
ma kôpuc lau-lemen-palê-palêwaga tön.

⁴ Aômñêm biñ kêkam ñac, tañ kêka keso nan sa
ma gêgôm aduc kêsu ñajana kêsa.

⁵ Mago galoc gêñwapac tau mêngeô lasê aôm,
tec têkwam gêbac.

Gêñ tau mênkêtap aôm taôm sa, tec kôtakê.

⁶ Aôm kotoc Anôtô sa kêtû nê m taêm kêka ñam me masi.
Aôm kôsa nê m lêng tolañôm nê m sawagen kêtû nê m kôkêñ matam ñam me masi.

⁷ “Galoc taêm ênam acgom, ñac tobiñmê teñ gêjaña su me masi.
Me sesen lau gêdêñ su ñaômagen aña ondoc.

⁸ Aê galic lau sêsap sec ñakôm
ma sêsê biñ alôb-alôb kêtû ñawê,
tec êsêac têtap biñ alôb-alôb to sec ñanô sa.

⁹ Anôtô awajaô enesen êsêac
ma ênê têtac ñandañ oc êndañgac êsêac su.

¹⁰ Lau alôb-alôb têtap e awen têtôm lewe.
Mago Anôtô gêgôm êsêac awenmê kêsa ma kêtuc nêñ luñluñ popoc.

¹¹ Êsêac sêmac êndu têtôm lewe, tañ têtap gwada sa atom nañ,
ma teta nêñ wakuc salin-salingen.

¹² “Galoc biñ teñ kêtap aê tañocsuñ sa kelecgen,
gañô kêsô tañocsuñ amboac mugen.

¹³ Biñ tau kêtôm mê, tañ gaêc gêdêñ gêbêc e kêtakê aê
gêdêñ tañ gaêc bêc e kaliñ tauc sin nañ.

¹⁴ Aê katakê to katênêp
e ñoc ñatêkwa wiwicgen.

¹⁵ Mu ñajaôjaô gêju aê kêpi lañôcanô
ma ôliclu gêli.

¹⁶ Aê galic gên teñ kêtô aê lañôcnêmña,
mago kajala ñalañô atom.
Gên amboac ñamalac kêtô aê lañôcnêmña.
Gamên ñañên kêsa, go gañô awa teñ gebe

¹⁷ ‘Anôtô gêlic ñac dalamatê kêtôm ñac gêdêñ me masi.
Ñac teñ kêtôm gebe êwaka tau sa êndên ñac-kêkêñ-eñwaga,
gebe ênê ñalêlôm ñakênkên me masi.

¹⁸ Ôlic acgom, Anôtô kêtên gêwiñ nê sakinwaga atom,
ma en kêtap nê añelanên ñakeso sa.

¹⁹ Embe amboac tonañ, go en êkên êwiñ êsêac,
tañ sêngôn andu nom nañ, amboac ondoc.
Êsêacnên ñam kêsêp kekop, ma sêpip êsêac êndu têtôm moclêlêp.

²⁰ Êsêac sêmoa maten jali êndên bêbêcgen,
êtula atomgen ma sênaña.

Êsêac malenmê enden têngen, mago ñac teñ taê ênam êsêac êtiam atom.

²¹ Embe sêndim êsêacnên becobo ñalêpoa êngic,
oc sêmac êndu ñamêtê tokauc masigen.’

5

¹ “Ômôêcman. Ñac teñ oc êjô aôm awam me masi.
Oc nawê lamu ñac dabuñ ondoc.

² Ñac meloc nê têtac sec enesen en su
ma kauc gêbôc nê lêmun ênac en êndu.

³ Aê galic ñac meloc gêmoa gamên teñ e ñawakac jagêjam,
mago aê kapuc boa ênê andu sep tagen.

⁴ Ênê latui têtap gamên sêmoa ñañênña teñ sa atom.

Lau sêkônij êsêac tôj anja sêmêtôc binj ñamala
ma ñac teñ gêjam êsêac sa atom.

⁵ Ñac tañ mo gêjô eñ nan, oc ênij ñac meloc nê kôm ñanô.
Eñ oc êkôc ñanô tau sa anja gamênjani amboac tonanjen.
Ma ñac, tañ bu gêjô eñ nan, mata katu ênê awamata.

⁶ Gebe gênwapac gêmênj anja kekop atom,
ma ñalêlôm ñawapac gêlac anja nom atom.

⁷ Masi, ñamalac tau kêka gênwapac lasê,
kêtôm ja ñamôsi gêlôb kêpi anja ja.

⁸ “Aê embe jatôm aôm, oc jaê lamu Anôtô,
ma jansuñ ñoc binj samob êndênj enjen êna.

⁹ Eñ gêgôm gênsêga, tañ takip ñam sa naeo.
Eñ gêgôm gêntalô, tañ tasa sa tatôm atom nan.

¹⁰ Eñ kêkênj kom gêjac kêsêp nom
ma kêkênj bu kêmalôm kôm.

¹¹ Eñ kêsip lau sawa sa
ma gêgôm lau tonênj ñalêlôm ñawapac têtac ñajam kêsa.

¹² Eñ kêlênsônj lau, tañ sêsau sêôc lau nan, nêj kôm ñalênj, tañ sêmasañ nan,
e êsêac lemenj ñakôm ñanô masi.

¹³ Eñ gêwa laumêtênênj kauc kêtû tauñ nêj lakô,
gebe binj, tañ êsêac sêmasañ tokaucjen nan, ênaña sep tagenj.

¹⁴ Êsêac têtac gamênj ñakesec sa êndênj ocsalô
ma sêlênsagenj êndênj oc êkô ñaluñ amboac sêlêsa gêdênj gêbêc.

¹⁵ Mago Anôtô gêjam mosêbu sa anja lau awenjsuñ
ma gêjam lau-sêpô-lêna-tauñwaga sa anja lau tonjaclai lemenj.

¹⁶ Amboac tonañ tec lau ñalêlôm sawa sêkênj matenj
ma lau alôb-alôb sêkopic awenjsuñ.

¹⁷ “Aê aoc êôc ñac, tañ Anôtô kêmetôc eñ nan,
tec ôlic ñaniniñ Natau nê mêtôc sec atom.

¹⁸ Gebe eñ kêkênj kamoc, mago kêsabañ.
Eñ gêjac aôm, mago eñ lêma gêgôm ôlim ñajam kêsa kêtiam.

¹⁹ Eñ ênam aôm sa anja gênwapac taêsam ñalêlôm
ma ejop aôm gebe gênj sec teñ êmoasac aôm atom.

²⁰ Êndênj noc tôbômña eñ oc ênam aôm sa gebe ômac êndu atom
ma êndênj noc sinja eñ oc ejop aôm êndênj sinj ñanjaclai.

²¹ Eñ êkwa aôm auc êtu lau imbelenj ñamalicña
ma êndênj tañ sensenj gênj waucwauçjen nan, aôm ôtêc taôm atom.

²² Êndênj tañ sensenj gênj su waucwauçjen ma sêôc tôbôm nan, aôm oc ôjômac.
Ma aôm ôtêc bôc saleñña atom.

²³ Waônj anja nêmetôm oc êkênj wapac aôm atom
ma bôc saleñña oc sê wama aôm.

²⁴ Aôm oc ôngônj nêmetôm bec tobinjalôgenj
ma nêmetôm ñatonj sêmoa tomalagenj.

²⁵ Aôm oc ôlic nêmetôm wakuc têtû taêsam,
êsêac oc sêpuc amboac gêgwanj.

²⁶ Nêmetôm nomña ênac pep acgom, go ôsêp nêmetôm sê ôna,
ôtôm kôm ñanô, tañ sejonj sa gêdênj ñanoc nan.

²⁷ Ôlic acgom, binj tonañ aêac atap sa gebe binjñanô,

amboac tonañ ôkêñ tañam ma taêm ênam e êmoasiñ aôm.” *

6:1–13:28 Job gêjô Elipas awa. Go Bildad agêc Sopar sêsôm nêñ biñ gêdêñ Job gêdêñ-gêdêñgeñ, ma Job gêjô êsêagêc awen amboac tonanjen. Êsêacnêñ biñgalôm ñamataña gêjac pep kêsêp môkêlatu 14.

14

Job kêsala ñamalacnê bêc gebe dambê

¹ Ñamalac tañ awê kêkôc enj su
nañ, nê bêc nomña jauc atom
ma êmoa naeo tec kêlêlêc.

² Enj kêpi amboac ñaola ma êmbêlê e ênsêlô.
Enj êmoa dendenj atom, ê su wenj tagenj.

³ Aôm Anôtô oc matam êsap ñac amboac tonañ
me ôkêñ enj êkô aôm lañômnêm gebe ômêtôc enj me masi.

⁴ Asa oc êtôm enj êkô aôm lañômnêm gebe ômêtôc enj me.
Ñac amboac tonañ gêmôa atom,

⁵ gebe nê bêc aôm kôsa sa su ma nê ajôn ñanamba gêc aômña.
Ma aôm kôkêñ ênê noc, tañ enj êngêli atom nañ.

⁶ Ôwi enj siñ ma enj êmoa nê gêñ
gebe enj têtac ñajam êsa êtu nê bêc lêwanña amboac kômwaga sêgôm-sêgôm sêmôa nañ.

⁷ “Embe sêsap ka teñ su, oc ka tau êmac samucgenj atom
gebe ênê mata jali oc êmbacnê atom, ñasêli oc êpuc êtiam.

⁸ Embe nê ñawakac êtu namu aña nomlêlôm
ma nê ñakatuc êtu palê ênaña,

⁹ mago embe êlib bu oc êpuc
ma oc êkêñ ñalaka amboac ka wakuc teñ.

¹⁰ Mago ñamalac êmac êndu ma oc ênaña.
Enj êwi nom siñ ma êmoa ondoc.

¹¹ “Amboac bu êpa aña bu-gêjactonj
ma bu e su e êtu gamêñ ñakelenj.

¹² Ñamalac êmac êndu ma êndi sa êtiam atom.
Enj oc mata êlac êtiam atom e undambê ênaña
ma sêñu enj sa aña nê bêc atom.

¹³ Ojae, ôsiñ aê ôkwi jamoa lamboam, tañ kêtù katunj nêñ malenj nañmanj.
Ônac lênsônj aê e nêm têtac ñandanj êmbacnê acgom,
go ôkêñ noc teñ êndêñ aê ma taêm ênam aê êtiam.

¹⁴ Embe ñamalac teñ êmac êndu, oc mata jali êsa êtiam me masi.

Ñoc bêc samob, tañ jamoa nañ, aê oc jansaê e noc ênam aê saña mênjêô lasê.

¹⁵ Go aôm ômôêc ma aê jajô awam.

Aôm oc ônam awam su êtu nêm gêñ, tañ lêmam kêkêñ nañ.

¹⁶ Gebe aôm oc ojop ñoc lêñ
ma oc ôsala ñoc sec, tañ gagôm nañ atom.

¹⁷ Aôm oc ôkic ñoc geo tôñ êsêp talu ma aôm oc ômbunj ñoc sec samob su.

¹⁸ “Mago lôc oc êndib-êndib e êku
ma poc kapôêñ-kapôêñ sêwi malenj siñ.

¹⁹ Bu oc êlêsa poc ma ñasamac êmbunj nom su ênaña

* 5:27: Enj kêlêwiñ añela kêpi ñac dabunj.

ma aôm onsej biñ, tañ ñamalac sêkêñ materñ nan, su amboac tonanjen.

²⁰ Aôm ôku enj tulu e ênaña.

Aôm ônam ênê lanðanô ôkwi ma ôsakin enj êc êna.

²¹ Nê latui têtú lau towae, mago enj ênam kauc biñ tau.

Êsêac sembenj ma enj êjala atom.

²² Enj ênsaê enj tau nê ñandan ôliña
ma enj têtac ñawapac êtu enj taunñagenj.”

15:1–18:21 Biñgalôm kêtú luagêcña ñagêdô kêsêp ñasawa tonec. Elipas agêc Job ma Bildad sêsôm nêñ biñ. Job kêtan gebe êsêac samob sêkac biñ sa kêpi enjenj e ñac tagenjenj, tañ gêñgônñ undambé nan masi.

19

Job kêkêñ gêwiñ gebe Anôtô oc ewaka enj sa

¹ Go Job gêjô êsêacnêñ biñ gebe

² “Amac abe alêsu aê to alêsa aê popoc ña nêñ biñ
e êndêñ ondocgenj.

³ Amac amajec aê todim-todim.

Amac majem masi, tec agôm aê sec nec.

⁴ Ma aê embe janğôm sec biññanôgenj,
go aê taucgenj jawê ñoc sec ñakainj.

⁵ Amac atoc taôm sa
ma abe akip ñoc keso sa me.

⁶ Ajalagac, gebe Anôtô gêgôm aê sec,
enj kêgi aê auc ña nê uc.

⁷ Aê gamôêc gebe ‘Êsêac sêlêsu aê,’
mago ñac tenj gêjô aê aoc atom.

Aê gamôêc gebe ‘Anam aê saman,’
mago biñgêdêñ tenj gêc atom.

⁸ Enj kêbalanñ ñoc intêna auc,
amboac tonanñ tec katôm, gebe janğêli balanñ tau atom.

Enj kêkêñ ñakesec gêsanñ ñoc lêñ auc.

⁹ Enj kêjanğo aê waec ñajam su
ma kêkac sunsunñ su anğa mômêcapac.

¹⁰ Enj kêpônñ aê tulu-tulugenj e gajaña.
Enj gêbuc ñoc biñ kakêñ matocña sa amboac ka tenj.

¹¹ Anôtô têtac ñandanñ gêdêñ aê
ma kêsam aê gawinñ ênê ñacjo.

¹² Ênê sinwaga sêmêñ tonñaclaigenj
sebe sênac sinj êndêñ aê mênşêgi ñoc bec auc.

¹³ “Enj kêkêñ ñoc lasitêwai sêmoa jaêc aê
ma lau, tañ sêjala aê kêtú tônñ nan, sêlic aê amboac ñac jaba samuc tenj.

¹⁴ Ñoc tawanñ to ñoc lau ôlinñ andanñ taunña sêc sêja.

¹⁵ Ñaclenñ tañ sêñgônñ ñoc andu nan, sêlinñ aê sinj.

Ñoc sakinwagao sêlic aê amboac ñac jaba,
êsêac sêlic aê amboac ñac lanğô matak tenj.

¹⁶ Aê gamôêc ñoc sakinwaga, mago enj gêlôc gêjô aê aoc atom,
enj kêsaê gebe aê jatenñ enj acgom.

¹⁷ Aê aoc-u katinñ ñoc awê su,

ma ñoc lasitêwai sêlic aê katôm gêñ sec.

¹⁸ Ñapalê matenpaña gêñjac aê.

Embe jandi sa, go sêsu aê susu.

¹⁹ Ñoc lau ôlin andan taunña sê kanôn aê,
ma êsêac, tan aê têtac gêwin êsêac nan, sêkên kisa aê.

²⁰ Ñoc ñaôlic gedec ñatêkwa, ma gêmacanô kêku aê tulu su, mago gawê sa.

²¹ O ñoc lauac, taêm walô aê, taêm walô aê, taêm walô aêman
gebe Anôtô lêma kêtap aê sa.

²² Amac ajanda aê kêtôm Anôtô kêjanda aê nec kêtû agenña.

Amac akên ñandan gêdên aê ôlic ñapan kêtû agenña.

²³ “Ojae, ñac ten eto ñoc bin saman,
eto ñoc bin samob êsêp buku ten.

²⁴ Ojae, sepen ñoc bin ña kêlêpê ki êsêp pocman,
gebe ênêc enden tôngeñ.

²⁵ Mago aê kajalagac, gebe ñoc kêsiwaga tê gêmoa mata jali
ma en êsêp êmên êtu ñamu ma ênam aê sa.

²⁶ Ma gêmac embe enen aênoc ñaôlic su,
ma ôlic embe ê su, oc jalic Anôtô.

²⁷ Aê oc jalic en êkô êwin aê,
ma tauc matocanô êpi en, ñac ten êlic en atom.
Ñoc ñalêlôm gêjam awa su noc tonan.

²⁸ Amac embe asôm gebe ‘Tajanda enman,
ma takip bin tau ñam sa anga ênêman’,

²⁹ go atêc taôm êtu sinña
gebe sin kêtû Anôtônê têtac ñandanña ñagêjô,
ec ajala gebe mêtôc tec gêc.”

20:1–30:31 Job to nê sêlêb nêñ binjalôm kêtû têlêacña kêsêlên e gêbacnê. Môkêlatu 28 kêtôm wê ten, tan sêga kêpi mêtê tokauc nan. Job gêwa nê bin sa kêtû ñamu kêsêp môkêlatu 29 to 30 ma gêñjac mata nê bin kêsêp môkêlatu 31.

31

Job kêwaka nê lêñ gêdên sa

¹ “Aê kamoatin poac gêdên matocanô,
gebe matoc katu awêtakin ten atomanô.

² Embe janôm, go Anôtô êkên asagen êndên aê,
ma jawê kain Lôlôc Ñatau nê gêñlênsêm amboac ondoc.

³ Ñac-alôb-alôbwaga oc ênaña
ma kêjanngowaga oc êtap gêñwapac sa atom me.

⁴ Anôtô gêlic ñoc intêna samob
ma kêsa ñoc lêñ samob sa atom me.

⁵ “Aê kasêlên kasa lêñ keso
ma ockain kasêlên kepen bindansan me.

⁶ Anôtô ênam dôñ aê naêndêngeñ
e êtap sa, gebe aênoc bin ten gêc atom.

⁷ Aê embe jao sic ma ñoc ñalêlôm embe êkên êwin matocanô
to sec ñajec ten embe êsap lemoc tôn,

⁸ go ñac ten êniñ gêñ ñanô, tan aê kasê nan,
ma êmbuc ñoc gêñ, tan kêpi nan sa.

9 “Noc njalêlôm embe êtu palê êndên awê ten
 ma aê embe jandib jamoa noc nac sackapoagêdô gêdên taunja nê katam,
 10 go noc awê eno nac ten nê gên
 ma lau ten sênac sêwiñ enj.

11 Gebe biñ amboac tonan oc êtu sec alôb-alôb,
 ma mêtôcwaga oc sêmêtôc sec kapôên tonan.

12 Biñ amboac tonan oc êtôm ja, tan êniñ gên e naêndên lamboam nan,
 ma êdanğac noc kôm nanô samob su.

13 “Gêdên tan noc sakiñwagao to nac sêmên, gebe sêsôm noc keso êpi aê
 ma aê embe jatiñ êsêac su,

14 go jañgôm asagenj êndên noc Anôtô êndi saña
 ma jajô enj awa amboac ondoc êndên noc êtu kênac aêña.

15 Nac tan kêmasan aê anğa tinoc têtacêlêlôm nan,
 kêmasan noc sakiñwaga gêwiñ atom me.

Nac tagen tonan kêmasan aêagêc lulu atom me.

16 “Aê kagamiñ gên, tan lau njalêlôm sawa teten nan,
 ma gagôm awêtuc mata kêlic-kêlic me.

17 Aê taucgen gaen noc mo napanoc
 ma kakên gêdên mosêbu gen gêwiñ atom me.

18 Enj napanêgen, tec gajob enj amboac tama
 ma aê gawê awêtuc amboac luñac.

19-20 Aê galic nac ten malo gêjam enj, gebe nê ñakwê masi,
 tec kakên ñakwê ma ênê njalêlôm kêlambiñ aê atom me.

Aê galic nac njalêlôm sawa tonê gadê masigenj,
 tec noc domba ñaôlilu kêjandan enj atom me.

21 Aê gaôc lemoc sa, gebe jatap mosêbu
 ma taêc kêka, gebe mêtôcwaga sênam aê sa anğa mêtôc ñamala me.

22 Aê embe jañgôm gên tonan, go magiclaunj êsa ma lemoc tulu e ênsêlô.

23 Gebe aê katêc Anôtônê têtac nandan,
 ma aê oc jakô ênê ñawasi lanônêm amboac ondoc.

24 “Aê embe taêc êka gold ma jaê lamu awa goldña,

25 aê embe têtac ñajam êsa êtu noc awamata taêsamña
 me êtu lemoc ñakôm nanô taêsamña,

26 aê embe matoc ê oc êndên ocsalô
 me ajôn, tan kêsa nê lên tonawasi nan,

27 ma noc njalêlôm embe êkac aê
 e jawec êndên gên samob tonan ñai,

28 go jawê kainj biñ alôb-alôb amboac tonan
 ma mêtôcwaga oc sêmêtôc aê,
 gebe oc jansa Anôtô Lôlôcña auc.

29 “Aê têtac ñajam kêsa gêdên tan nac têtac gedec aêña gêjaña nan
 ma katu samuc gêdên tan gênwapac kêtap enj sa nan, me masi.

30 Aê gajob aocsunj, gebe êngôm sec atom
 ma apuc boa nac tau gebe ênaña atom amboac tonanjenj.

31 Lau tan sêngônj noc bec sêwiñ aê nan, sêsôm biñ tonec me masi gebe
 ‘Asa gêmoa, tan ênê gwada gêoc enj tôn atom nan.’

³² Lau jaba sêc intêna atom,
aê galêc ñoc andu ñakatam su gêdêñ êsêac.

³³ “Aê gasañ ñoc sec auc gêdêñ lau sêlic atom
ma kasin ñoc keso ôkwi gêc ñoc ñalêlôm me.

³⁴ Aê katêc lau, tec gagôm gêñ tonañ me.
Aê katêc tauc gebe ñoc tawan sêlic aê sec,
tec gajam tauc tôñ ma kasa anga ñoc andu gaja atom me.

³⁵ “Ojae, ñoc ñac tagen êmoa, gebe êñô aêman.
Aê gawa ñoc bin samob sa tomalagen sugac.
Galoc Ñaninin Ñatau êjô aê aocman.
Ojae, aê jatap papia tobin, tan ñoc ñacjo sêgôlin kêpi aê nan saman.

³⁶ Aê oc jaôc papia tau ênsac aê magicm,
aê oc jambec êtôm naneney.

³⁷ Aê oc jawa ñoc lêñ samob sa êndêñ en
ma jandambin en amboac aê kasêga ten.

³⁸ “Ñoc kôm embe êtan êtu gagôm kesonja,
ma kôm ñalôcawa embe êtan tanjiboa,

³⁹ aê embe janiñ kôm ñanô, mago jakêñ ñaôli atom
ma jalênsu kômwaga,

⁴⁰ go gêñ têkwa-têkwa êpi êjô polom
ma waôn sec êpoa êjô Jangom.”

Jobnê bin tau gêbacnê gêdêñ tonec.

32:1–37:24 Jobnê sêlêb lanğwa sêjam taun tôn ma sêjô Job awa kêtiam atom. Tec ñac wakuc ten, nê ñaê gebe Elihu, gêwa nê taê gêjam sa. En kêsôm bin wakuc ten atom, kêsôm lau lanğwa têlêac nêñ bin ñakôninñagen ma gêwa Anôtônê ñaclai kapôên sa. Bin tonañ kêtü pelen gebe lau-sêsamwaga sêjandêb nasêo lasê bin, tan Anôtô kêsôm gêc môkêlatu 38:1–42:6 nan. * Ñagôlin ten gebe sêsê gêñ êsêp kôm ten atom jala 6 ma jala êtu 7ña sêsê gêñ atom. Job gejob ñagôlin kômña samob ñapep.

38

Anôtô gêwa sa gebe Job gêjam kauc bin

¹ Go Anôtô gêjô Job awa ma kêsôm bin kêsä anga mu ilai ñalêlôm gebe

² “Asa tê gêsañ ñoc bin, tan kamasañ nan, auc
ña kauc masi nê.

³ Ôngambam taôm amboac ñac,
go aê jatu kênac aôm, ma aôm ôwa sa êndêñ aê.

⁴ “Gêdêñ tan kasun nom ñaalê nan, aôm gômoa ondoc.
Embe ôjala, nan ôsôm êndêñ aêman.

⁵ Asa kêmasañ nom tau ñadôn. Aôm kôjala me.
Ma asa gê dôñ nom tau.

⁶ Nom ñaalê kêsêp asagen,
ma asa kêsun ñaalê kêclêsunja,

⁷ gêdêñ tan utitêna sêjam wê lambinña
ma lau undambêña sêjam lasê totêntac ñajamgen nan.

* **31:40:** Anôtô kêmasañ ñagôlin tokain-tokain kêtü kômña.

8 “Me asa gêsarj gwêc ñakatam auc
 gêdêj tarj kêpulu mênkêpi anja ñamôkê narj,
 9 gêdêj tarj kakêj tao kêtû ñanjakwê
 ma gamêj ñamajarj kêtû ñaobo.
 10 Aê kakêj ñamadij gêdêj gwêc
 ma gajac balan auc ña katam ñajarja,
 11 ma kasôm gebe ‘Ômôêj e mênôndêj tonecgen
 ma nêj ñadembom mênêndêj tonec.’

12 “Gêdêj tarj tênam kêkôc aômja e mênêgêdêj galoc narj,
 aôm kôjatu gebe êu bôn
 ma kôtôc kelendêj gêlôm mala me masi.
 13 Aôm kôsôm gêdêj en gebe êkôc nom ñakêclêsu tôj
 ma ekolonj lau alôb-alôb sêsa sêna,
 14 gebe ênam nom ôkwi e nom ñagêjêlêlôm samob ênêc awêgenj
 ma ñatalô êsa êtôm tamôêc lêkônj.
 15 Ñawê kêgamij tau gêdêj lau alôb-alôb
 ma kêtuc êsêac lemenj, tarj sêmêtôc narj tulu.

16 “Aôm kôsêlêj e gô lasê gwêc ñamôkê
 ma kôsêlêj gômoe ñagêdimbob ñalêlôm me masi.
 17 Têtôc gêmacanô ñakatam gêdêj aôm,
 ma gôlic lamboam sec ñasacgêdô me masi.
 18 Aôm kôjala nom ñamadij samob su me.
 Aôm embe ôjala gêj samob tonarj ñai, go ôwa samarj.

19 “Ñawê ñamalacmôkê ñaintêna gêc ondoc,
 ma ñakesec ñamala gêc ondoc.
 20 Aôm kôtôm gebe ôwê ñawê to ñakesec nasêô lasê malenj,
 ôkêj lulugenj sêsa intêna nêj malacja me masi.
 21 Aôm kôjala biñ samob tonarj ñai,
 gebe tênam kêkôc aôm gêdêj têm ñawê to ñakesec ñamatarja
 ma nêj bêc ñanamba ñalêlêma atom.

22 “Aôm kôpi andu sêjac sno sarja gôja
 ma gôlic andu sêjac kompoc sarja me masi.
 23 Aê gajac gêj tonarj sa kêtû bêc gêjwapac to bêc sinja.
 24 Gamêj mu gêwa tau kêkôcja ñaintêna gêc ondoc.
 Ma musalô, tarj gêjam nom auc narj, ñamôkê gêc ondoc.
 25 Asa kêkwê kom gêjac kêsêwagej ñabusawa
 ma asa gêjam wapap gêjac ñaintêna,
 26 gebe kom ênac êsêp gamêj, tarj ñamalac tenj gêmoe atom
 ma ênac êsêp gamêj sawa, tarj ñac tenj gêjgônj atom narj,
 27 gebe êmoasij gamêj sawa to ñakelenj tau
 ma êkêj gêgwanj êpuc anja nom.

28 “Kom ñatama gêmoe me masi.
 Asa kêka manij ñatetep lasê.
 29 Ais kêsa anja asa têtacêlêlôm.
 Ma awê ondoc kêkôc umbonj ñaômbiñtêtac.

³⁰ Bu tau njajaña kêsâ kêtôm poc
ma gwêc njâolic gêjac anô.

³¹ “Aôm kêtôm, gebe ôkic dam njawalô tôn
ma ôngamboac i totili su me masi.

³² Aôm kêtôm, gebe ôwê jalêo êpi êmên
ma ôkênj momboan tolalui sêsa nêj lênj me masi.

³³ Aôm kôjala njagôlinj undambêña
ma kêtôm, gebe ôkênj njagôlinj tau ênam gôlinj nom me masi.

³⁴ “Aôm awam kêtôm, gebe êpi tao êna
e tao taña wamu aôm ma ênsêwa kom mênjêpi aôm me masi.

³⁵ Aôm kêtôm, gebe ôsakinj ôsic gebe êkac
ma êsôm êndênj aôm gebe ‘Aê tau tonec,’ me masi.

³⁶ Asa kêkênj kauc gêdênj kwendec
ma kêdônj talec kapoac gebe êkênj puc aêac.

³⁷ Asa kêtôm, gebe êsa tao sa tokaucgenj
ma êndac bulakôp undambêña sa, gebe ênsêwa,

³⁸ ma êmalôm kekop e njalêsap êsa
ma nom êlêsob tau tônj.

³⁹⁻⁴⁰ “Aôm kêtôm, gebe ôjanda lewenênj gwada
ma ôkênj êndênj lewe njalatu,
tañ sêc nêj gêsuj to dêdib gwada sêmoa êcdani nanj,
sêniñ e êoc êsêac tônj me masi.

⁴¹ Asa êkênj gênj êndênj aoco êndênj tañ njalatu êtañ mo êndênj Anôtô
ma ensom elêmê gebe êtap gênj taniñña sa nanj. * auc nanj.

39

¹ “Aôm kôjala noniñ lôcña kêsû njalatu njanoc
ma gôlic noniñ salenña kêsû njalatu me masi.

² Aôm kôsa ajônj, tañ bôc tonan taê nanj, sa
ma kôjala noc êsu njalatuña me masi.

³ Bôc tau kêgasuj tau e kêsû njalatu su
ma njandanj tau gêbacnê.

⁴ Njalatu tau embe êtôp êtu kapôênj e njajaña êsa,
go êc êna ma êmu êndênj têna êna êtiam atom.

⁵ “Asa kêgaboac donki gamênj sawanja su
ma asa gêdim o, tañ gêsô donki tônj nanj su.

⁶ Aê kakênj gamênj sawa kêtû ênê gamênj
ma kakênj nom, tañ gwêcpoc gêc nanj, kêtû ênê gamênj êmoanja.

⁷ Enj gêjac jaê malac njakicsêa.

Nac-êwê-ênjwaga tenj gêmoea gebe ênjô enj awanja atom.

⁸ Enj gêjac laoc gamênj lôcña, tañ kêtû ênê gamênj êniñ gêñña nanj,
ma gesom gênj matac-matac samob.

⁹ “Bulimakao salenña gebe ênam sakinj aôm me masi.
Enj oc êniñ gênj anja nêniñ sac êndênj êmbêc me masi.

* **38:41:** Momboan tolalui kêkanônj utitalata, tañ sêgi momboan

- 10 Aôm embe ôkô enj tøj ña lêpoa,
oc ê sakwenj ki ma ênac nom popoc êndanğuc aôm me masi.
- 11 Aôm kôtôm, gebe ôkêñ êwiñ enj êtu ênê ôliwalô kapôêñña
ma ôwi nêm kôm sinj êndêñ enj taugenj ênam me masi.
- 12 Aôm kôtôm gebe ôkêñ êwiñ enj gebe êmu êndêñ aôm êwac
ma ejoj nêm polom êna nêm sêka polom ñamala me masi.
- 13 “Kêcsêwa kêtêlinj nê waô gegenj taugenj,
tagenj nê ñawaô tau kêtü magê to ñamaic palê têtac gêwiñña me masi.
- 14 Gebe enj kêsü ñakêcsulu ma gêwi sinj gêc nom,
ma nom taugenj kêjandanj gêñ tau.
- 15 Enj taê gêjam tonec, gebe ñamalac tenj êka ñakêcsulu popoc
me bôc salenñña tenj êngôm êtu secña nec atom.
- 16 Enj gejob nê ñalatu ñapep atom, gêlic êsêac amboac gêñ jaba.
Enj gim tau su ñaômagenj, mago taê gêjam binj tenj kêpi atom,
- 17 gebe Anôtô kêkêñ enj ñagêbôcñagenj,
gebe êjala gêñ atom.
- 18 Mago enj embe êndi gebe êc,
enj oc êômac hos to ñac gêngônj hos ñaônña.
- 19 “Aôm kôkêñ hos ôliwalô me.
Aôm kôkêñ ênê mom kêtü ênê gêlônj gêsutêkwañña me.
- 20 Aôm kôkêñ enj, tec gêboañ amboac wagô me.
Enj kêtanj ñakanñan, tec kêtakê lau.
- 21 Enj apoap kêkip nom gaboañña sa totêtac ñajamgenj,
ma kêsä tonjaclaigenj, gebe êna êsêp sinj ñalêlôm.
- 22 Enj kêômac gêñ têtêc tauñña ma kêtêc gêñ tenj atom
ma kêkac tau ôkwi anğa sinj atom.
- 23 Sôb kêtanj ma oc kêpô kêm e ñaôsic-ôsic.
- 24 Enj gêjac tênêp ma kêlêti gêjam gamêñ kêtü dambê-kêtü dambê.
Enj embe êñô dauc êtanj, oc êkô atom.
- 25 Dauc embe êtanj, go êsôm gebe ‘Aa.’
Enj gêmoa jaêcgenj, mago kêlib sinj
ma gêñô laumatanêñ jatu ñaonda to ñakicsêa.
- 26 “Aômnêm kauc gêjam gôlinj kikic,
tec gêlam magê ma gêlôb gêja gamêñ ñandanj me.
- 27 Aôm kôjatu momboañ, gebe êlôp sa
naênam nê sac ênêc lôlôc me.
- 28 Enj gêngônj poc ma gêjam sac gêc lôc ñatêpôê.
- 29 Anğa ônê enj gêdib nê gwada,
enj mataanô gêu laenj su gêja ma mata kata sec.
- 30 Ênê ñalatu sênôm dec,
ma enj gêmoa gamêñ, tanj ñacmatê gêc nanj.” * tonanj kêkanônj kêcsêwa tonanj.

40

- 1 Ma Apômtau kêsôm gêdêñ Job gebe
2 “Ñac tanj gebe êmêtôc Ñanininj Ñatau nanj, gebe ênam tau tøj me.
Enj êjô Apômtau awamanj.”

* 39:30: Kêcsêwa kainj tenj gêmoa gamêñ sawa Aprikanja, tec binj

³ Tec Job gêjô Apômtau awa gebe
⁴ “Ôlic acgom, aê ñac ñaôma,
 aê jajô aôm awam amboac ondoc.
 Aê jambôc aocsuñ auc ña lemoc.
⁵ Aê kasô ñoc biñ ten su, oc jasôm ten êtiam atom, ma janac têku biñ tau atom.”

Anôtô kêwaka nê ñaclai sa

⁶ Go Anôtô gêjô Job awa ma kêsôm biñ kêsa anğa mu ilai ñalêlôm gebe
⁷ “Ôndi, ôngambam taôm amboac ñac.
 Galoc aê gabe jatu kênac aôm, ma aôm ôwa biñ tau sa êndên aêman.
⁸ Aôm gobe ôtiñ biñ êpi aê me.
 Aôm gobe ômêtôc aê eogen ma
 gobe ôwaka taôm sa gebe aôm ñac gêdên me.
⁹ Aôm lêmam ñajaña kêtôm Anôtônê me.
 Ma aôm awam kêtan amboac wapap gêjac kêtôm aê me.

¹⁰ “Embe amboac tonan, go ôndi totêmbêlam anğen amboac kin
 ma ônam gêlôn taôm ñapep tonjawi.
¹¹ Matam ê êsêac, tan tetoc tan sa nan,
 ma ônsêwa nêmtac ñandan êpi êsêac to ôkônin êsêac.
¹² Biñjanô, matam ê êsêac ma ôkônin êsêac
 to ôka lau alôb-alôb tôn anğa malen, tan sêkô nan.
¹³ Ônsuñ êsêac sêsêp nom sêna
 ma ônsô êsêac tôn sêmoa lamboam.
¹⁴ Go aê jalambin aôm
 ma jajala gebe kôku ñacjo tulugac.

¹⁵ “Ôlic gênsêga Behemot. Aê kakên amagêc lulugen.
 En gen gêgwan kêtôm bulimakao.
¹⁶ Mago aôm ôlic ñaclai, tan gêc ênê ñadambê nan,
 ma ôlic ñajaña, tan gêc ênê ‘ñawalô nan acgom.
¹⁷ Ênê ñalêñuc kêpi amboac kaseda,
 ma akalô ñajaña ma ñagegeb sec.
¹⁸ Ênê ñatêkwa kêtôm gasuc ki jonjon
 ma akain ñajaña kêtôm balan ki.

¹⁹ “En kêtû gên towae ñamataña, tan aê kakên nan.
 Ñac tan kêkên en nan, taugen kêtôm gebe êku en tulu.
²⁰ Lôc tan kêtû bôc salenña nêñ gamên dôa-dôanja nan,
 kêkên gên êniñña gêdên en.
²¹ En gêc ka têkwa-têkwa ñalabu
 ma kêsin tau gêc wandob anğa sinlêlôm.
²² En gec ka têkwa-têkwa ñaajuñlabu
 ma gê lamu ka, tan kêkô buman nan.
²³ En kêtêc bu ñasamac atom.
 Bu embe ênsalê en auc, mago en oc êmoa totêtac êpa sugen.
²⁴ Asa êtôm, gebe êngun en êsêp mataanô ma êkôc en tôn.
 Ma asa êtôm, gebe êkim lususun lasê. * bôc tau ñam sa ma sêjam dôñ kêpi bôc buña, tan
 sêmoa Aprika nan. Lau ñagêdô sêsôm gebe Behemot kêtôm elefant.

* **40:24:** Behemot en bôcsêga kain ten. Lau ñagêdô sebe sêkip

41

- 1 “Aôm kôtôm gebe ônac Lewiatan ña êñpañ
ma ôkic enj imbêla tônia ña lêpoa me masi.
- 2 Aôm kôtôm gebe ôkim lususunj lasê ma ôkênj lêpoa êsêp
ma ôñgauc enj ña êñpañ asap nê ñasê me masi.
- 3 Enj oc etenj aôm gebe taêm walô enj
ma asôm binj ñajam-ñajam êndênj aôm me.
- 4 Enj oc êmoatiñ poac êndênj aôm,
gebe ênam sakiñ aôm endenj tônia enj me.
- 5 Aôm oc ôlic enj amboac moc, tañ kêtú gênj masiñ nañ,
ma ôtu dôa-dôa ôwiñ enj
ma ôkô enj tônia gebe sakiñwagao têtú samuc enj me.
- 6 Lau iña têtulu enj
ma lau-têtulu-gênwaga sêmoata enj su, gebe lau sênám ôli enj me.
- 7 Aôm kôtôm gebe ôñgunj enj ña sao e ênam enj ôli auc
ma ôñgunj enj ña bêlêm êsêp môkêapac me.
- 8 Aôm embe ômoasac enj, oc êtu siñ, ma ômoasac enj êtiam atom.
- 9 “Lau tañ taênj kêka gebe sêkôc Lewiatan tônia nañ,
embe sêlic enj, go têtakê e sêu taunj sênêc nom.
- 10 Embe sêli ênê ñalêlôm sa, go mataanô êtu koc
ma ñac tenj êtôm gebe êkô enj lanjônêmña atom.
- 11 Asa êtôm gebe ênac siñ êndênj enj ma êmoa toôli samuc.
Lau tañ sêmoa nom ñagamênj samob nañ, nêñ ñac tenj oc êngôm êtôm atom.
- 12 “Aê gabe jawa enj akaiñ sa
ma jasôm ênê ñaclai to ñajaña lasê êndênj aôm.
- 13 Asa kêtôm gebe êkwalec ênê ñakwê su
ma êñgunj ênê ñakwê siñña lasê.
- 14 Asa kêtôm gebe êña enj awasunj.
Ênê lulunj oc êtakê lau ñanô.
- 15 Lautuc ñadênañ-dênañ gêsañ enj dêmôêtêkwa auc,
kêsap tau tônia-tônia e ñajaña kêsa.
- 16 Lautuc tau ñasawa masianô,
ma mu ñalaulau êtôm gebe êsô ñasawa tenj atom.
- 17 Lautuc tau kêsap tau tônia ñajaña
e gênj tenj kêtôm gebe êkac gênj tau sunj atomanô.
- 18 Enj embe êsamuc, go ja ñamôsi êsa
ma mataanô ñawê amboac gêlôm kelendenj.
- 19 Jawaô gêlanj-gêlanj kêsa enj awasunj
ma ja tomôsi-tomôsi gêlôb kêsa gêmênj.
- 20 Jadaunj kêsa enj lusuawa
kêtôm ñawajaô kêpi anja bu, tañ keletoc nañ.
- 21 Ênê awajaô ñandanj kêtôm jalana,
ma ja ñawaô gêboañ kêsa anja enj awasunj.
- 22 Enj gêsutêkwa ñaôliwalô kaiñ tenj.
Lau tañ dêdac enj nañ, sêc totêtêc taunjenj.
- 23 Ênê ñadambê e gêoc taunj tônia-tônia,
ma ñaôlic kêtôm ki, tañ sêpac gêwê jakêsap ôli tônia nañ.
- 24 Ênê nipkalop ñajaña kêtôm poc,

amboac poc, tañ sêlêsa polom kêpi nañ.
²⁵ Eñ embe êndi, go ñaclai samob têtakê
 ma têtêc tañ e nêñ meloco êsa.
²⁶ Siñ teñ êtôm gebe ênac eñ atom,
 ma kê m to sôb ma bêlêm kêtôm gebe êngun eñ lasê atom.
²⁷ Eñ kêsaê bêlêm ki kêtôm sôbolec,
 ma ki jonjon kêtôm ka ñanamuc.
²⁸ Sôb teñ kêtôm gebe êngôm eñ êc atom,
 ma kêsaê dabanmatu amboac obalaun ñapopoc.
²⁹ Embe sênac eñ ña olopoac, oc ênsaê amboac oba sôb.
 Ma embe sêmbalin kê m êpi eñ, go êômac.
³⁰ Eñ akêku ñamata kêtôm kekec
 ma kêkip nom palê-palê sa amboac sakweñ ki.
³¹ Eñ gêgôm gwêc keletoc kêtôm ku
 ma kêjali e ñaboab-boab kêtôm ñalêsi keletoc.
³² Eñ embe êkêkôc, oc ñagwêc ñasênêc êwê kô
 ma ñaôpic ênam gwêc auc.
³³ Gêñ nomña teñ kêtôm eñ gêmoa atom,
 Anôtô kêkêñ eñ nê kêtêc masi.
³⁴ Eñ matapaña gêjac bôc samob, tañ tetoc tañ sa nañ,
 eñ kêt u bôc towae samob nêñ kin.” *

42

Job geoc nê biñ lasê ma Anôtô kêkôc eñ sa kêtiam

¹ Go Job gêjô Apômtau awa gebe
² “Aê kajalagac gebe aôm Ñaniniñ Natau,
 gêñ tañ taêm gêjam gebe ôngômña nañ, aôm kôtôm gebe ôngôm.
³ Asa tê gêsañ nê m biñ, tañ kômasañ nañ, auc ña kauc gêbôcgeñ.
 Aê kasôm biñ kêpi gêñ, tañ ñoc kauc kêsa atom nañ,
 kêpi gêñsêga, tañ kêlêlêc aêñoc kauc su nañ.
⁴ Aôm kôjatu aê gebe ‘Ôkêñ tañam ñoc biñ
 ma ôwa ñoc kênac, tañ katu kênac aôm nañ, sa êndên aê.’
⁵ Aê ganô aôm nê m ñawae kêsô tañocsun amboac lau sêjac mingeñ,
 mago galoc galic aôm ña matocanô.
⁶ Tec majoc kêt u biñ samob, tañ kasôm nañña.
 Aê jambu tauc ma janac tauc auc.”

Anôtô kêkêñ waba gêdên Job kêtiam

⁷ Apômtau kêsôm biñ samob tonañ gêdên Job su, go kêsôm gêdên Elipas anga Teman
 gebe “Aê têtac ñandan gêdên aôm to nê m ñac luagêc gebe amac awa aê sa tonanôgeñ kêtôm
 ñoc sakinwaga Job gêwa aê sa nañ atom. ⁸ Galoc akôc bulimakao kapoac 7 to domba
 kapoac 7 andên ñoc sakinwaga Job ana ma akêñ bôc tau têt u da êtu amacña. Job eteñ mec
 êtu amacña, ma aê jakêñ tañoc ênê mec ma jakêñ ñagêjô êndên amac êtôm nê m keso atom.
 Amac awa aê sa tonanôgeñ kêtôm ñoc sakinwaga Job gêwa aê sa nañ atom.” ⁹ Amboac
 tonañ Elipas anga Teman agêc Bildad anga Sua ma Sopar anga Nama sêja ma sêgôm kêtôm
 Apômtau kêjatu êsêac. Ma Apômtau kêkôc Jobnê mec sa.

¹⁰ Job keteñ mec kêt u nê lauña su acgom, go Apômtau kêmoasiñ Job kêtiam ma kêkêñ
 waba, tañ gêmungeñ eñ gêwê kain nañ, kêt u dim luagêc. ¹¹ Go Job lasiio to ñac samob
 ma lau samob, tañ gêmungeñ sêjala eñ nañ, dêdên eñ sêja ma sêngôn ênê andu ma señ

* **41:34:** Lewiatan oc bôc kain teñ amboac iwa.

gêñ sêwiñ enj. Êsêac taêñ walô enj ma sêjac enj têtac tôñ kêtú gêñwapac samob, tañ Apômtau kêkêñ gêdêñ enj nanña. Êsêac samob sêkêñ mone to joc gold tagen-tagen kêtôm lemengen gêdêñ enj.

¹² Ma Apômtau gêjam mec Jobnê jala ñamuña kêlêlêc nê jala ñamataña su. Enj kêtap domba 14,000, kamele 6,000, bulimakao 2,000 ma donki 1,000 sa. ¹³ Enj kêka latui 7 to latuio têtêac lasê. ¹⁴ Enj gê awêsêganê ñaê gebe Jemima, awê kêtú luagêcña gebe Kesia, ma awê kêtú têtêacña gebe Keren-Hapuk. ¹⁵ Anña nom ñagamêñ ñagêdô samob lauo tolanôñ amboac Job latuio sêmoa atom. Tameñi kêkêñ êsêac sêwê kainj gêñlênsêm sêwiñ luñi.

¹⁶ Tonañ su, go Job gêmoe nom jala 140 gêwiñ ma gêlic dêbui to abai. ¹⁷ Enj kêtú ñamalacanô su ma nê jala gêjac pep, tec gêmec êndu. sênam gêlôn taunña kêsêp nañ. * † Hapuk ñam gebe Katapa saun, tao sêkêñ nêñ gêñ

---

* **42:17:** Alic ñamadinj 12 gêwa binj tonañ sa. † **42:17:** Jemima ñam gebe Balôsi, Kesia ñam gebe Môsê, Keren

Pesalem Njabuku

Pesalem njabuku kêtû Bibolo njabuku mecņa to njawê dabuņ. Lau sêga-wêwaga sêga wê tau gêdêņ njasawa baliņanô. Lau sejoņ wê to mec tau sa ma lau Israel sêjam wê to teteņ mec tau gêdêņ taņ sêlic nêņ om naņ. Gêdêņ njasawa teņ lau sêkêņ Pesalem njabuku kêsêp Bibolo gêwiņ Bibolo njabuku nğagêdô.

Lau sêga wê tonec kêpi biņ tokaiņ-tokaiņ. Wê nğagêdô wê lambiņņa, nğagêdô wê tanam sakiņ Anôtôņa, nğagêdô wê mecņa. Lau teteņ Anôtô gebe ênam êsêac sa to taê walô êsêac ma ênam êsêac kêsi. Lau nğagêdô teteņ eņ gebe êsuc nêņ sec ôkwi. Wê nğagêdô gêjam danđe Anôtô gebe gêjam mec nê lau. Nğagêdô teteņ eņ gebe êmêtôc nê launêņ nğacjo. Mec tonañ nğagêdô gêjac lau tageņ-tageņ nğawae ma nğagêdô gêjac lau tapaôngeņ nğawae. Wê nğagêdô geoc nğac tageņ nê nğalêlôm lasê ma nğagêdô kêtôc gêņwapac to biņ, taņ Anôtônê lau samob sêôc to sêsaê sêmoa naņ.

Apômtau Jesu keteņ Pesalem kêtû nê mec amboac tonanđe. Lau teto-Biņlênsêm-Wakucwaga sêkôc nğalô dabuņ sa anğa Pesalem ma teto kêsêp nêņ papia. Lau Buņa nğamataņa e mênğêdêņ galocņa tetoc buku tonec sa kêtû nêņ buku mecņa to nêņ lêņ nğagôliņ.

Pesalem 150 tonañ sêwa kêkôc kêtû nğasêbu lemeņteņ me buku lemeņteņ amboac tonec gebe

Buku kêtû nğamataņa Pesalem 1–41

Buku kêtû luagêcņa Pesalem 42–72

Buku kêtû têlêacņa Pesalem 73–89

Buku kêtû aclêņa Pesalem 90–106

Buku kêtû lemeņteņņa Pesalem 107–150

1

BUKU KÊTU NĀMATANĀ

Lau gêdêņ to lau sec

- ¹ Aweņ êôc nğac, taņ êsa nê lêņ êtôm lau,
taņ sêkac tauņ su anğa Anôtônê naņ, nêņ mêtê atom,
ma êsa lau sec nêņ lêņ
to êņgôn lau-susuwaga nğalêlôm atom.
- ² Nğac amboac tonañ têtac gêwiņ Apômtaunê biņsu
ma taê gêjam ênê biņsu nğam kêtôm bêc to gelenđe.
- ³ Eņ kêtôm ka sêsê kêkô butali, taņ gêjam nğanô kêtôm nğanocđe naņ.
Nğalauņ oc êmêliņ atom, ma gêņ samob, taņ eņ gêgôm naņ, oc êtap nğanô sa.
- ⁴ Lau taņ sêkac tauņ su anğa Anôtônê naņ, amboac tonañ atom.
Êsêac têtôm nğapaôma, taņ mu kelelo sa.
- ⁵ Amboac tonañ lau-sêkac-tauņ-suwaga oc sêkô nğajaņa êndêņ noc mêtôcņa atom,
ma lau sec sêkô gôlôac nğalêlôm atom amboac tonañ,
- ⁶ gebe Apômtau kêjala lau gêdêņ nêņ lêņ.
mago lau-sêkac-tauņ-suwaga nêņ lêņ oc ênaņa.

2

Anôtô agêc nğac, taņ geņ oso eņ naņ

- ¹ Lau samuc sêli aweņ sa kêtû asageņņa,
ma tentenlatui sêkic biņ nğaôma-nğaôma nec nğam amboac ondoc.
- ² Kiņ nomņa sêkac tauņ sa,

- ma gôliŋwaga sêkic biŋ sêwiŋ tauŋ sebe senseŋ Anôtô agêc nê ŋac, taŋ geŋ oso eŋ naŋ.
- ³ Êsêac sêsôm gebe “Tamô êsêacnêŋ lakô êŋgic
ma tambaliŋ êsêacnêŋ lêpoa, taŋ kêgi aêac auc, naŋ siŋ.”
- ⁴ Apômtau, taŋ gêŋgôŋ lêpôŋ aŋga undambê naŋ, kaômac
ma kêsu êsêac susu.
- ⁵ Go kêsôm biŋ gêdêŋ êsêac totêtac ŋandanŋeŋ
ma eŋ têtac kêmoatiŋ tôŋ kêtakê êsêac gebe
- ⁶ “Aê tauc kakêŋ ŋoc kiŋ gêŋgôŋ ŋoc lôc dabuŋ Sion.”
- ⁷ “Aê gabe jasôm biŋ, taŋ Apômtau taê gêjam naŋ, lasê acgom.
Eŋ kêsôm gêdêŋ aê gebe ‘Aêŋoc latuc aôm, ocsalô tonec aê katu aôm tamam.
- ⁸ Oteŋ aê, go jakêŋ lau samuc têtû nêŋ gêŋlênsêŋ
ma jakêŋ nom samucgeŋ êtu nêŋ gamêŋ.
- ⁹ Aôm oc ônam gôliŋ êsêac ŋa tôcki
to olo êsêac êtôm selo kunom.’ ”
- ¹⁰ Amboac tonanŋ amac kiŋ nêŋ kauc êsamanŋ
ma amac nom ŋagôliŋwaga taêm ênam biŋ, taŋ galêŋ biŋ amac naŋ.
- ¹¹ Anam sakiŋ Apômtau toatêc eŋgeŋ,
au taôm anêc eŋ akaiŋŋa toatêŋêpgeŋ.
- ¹² Embe masi, oc têtac ŋandanŋ êsa
ma amac anaŋa aŋga intêna,
gebe eŋ ŋac têtac dambê.
Aweŋ êôc lau samob, taŋ sê lamu eŋgeŋ naŋ.

3

Mec bêbêcŋa gebe Anôtô ênam sa

- ¹ Ojae, o Apômtau, lau taŋ sêlêsu aê naŋ, taêsam ŋasecgoc,
taêsam dêdi sêkô sebe senseŋ aê.
- ² Lau taêsam sêsôm kêpi aê gebe
“Anôtô oc anam eŋ sa teŋ atom.”
- ³ O Apômtau, aôm kôtu lautuc gômôê aê aucgoc.
Aôm kôtu aê waec to kôsa môkêcapac sa.
- ⁴ Gamôêc Apômtau ŋa aoc kapôêŋ,
e kêkêŋ taŋa ŋoc taŋi aŋga nê lôc dabuŋ.
- ⁵ Aê kasa tauc sic ma gaêc bêc e kaliŋ tauc siŋ.
Gaêc e matoc jali kêsa gebe Apômtau gêjam aê sa.
- ⁶ Lausiŋ taŋ topom-topom sêgi aê auc naŋ,
mago katêc êsêac atom.
- ⁷ O Apômtau, ôndi. O ŋoc Anôtô, ônam aê sa.
Aôm tonanŋ tec kôtap ŋoc ŋacjo samob kêsêp alianô, ma kôtuc lau, taŋ sêkac taunŋ su
aŋga aôm nêŋ naŋ, luŋluŋ kêsêlô.
- ⁸ Apômtau kêtû ênam aêac sa ŋamôkê.
Ônam mec nêŋ laumanŋ.
Dawidnê pesalem teŋ. Gêc latu Absalom gêja su, go gêga.

4

Mec êtulara ten gebe Anôtô ênam sa

- ¹ O Anôtô, tañ kômasañ ñoc biñ jagêdên,
aê embe jamôêc, nan ôkên tañam aê.
Aê gamoa togênwapac, go aôm kôgaboac aê su.
Taêm labu aê ma ôkên tañam ñoc mec.
- ² O amac lau tembelem angen,
abe anôm aê waec êtu meloc e êndên ondoc acgom.
Amac abe taêm ênam biñ dansañ,
tec abe asap gên ñaôma tôñ e êndên ondocgen.
- ³ Ajalaman gebe Apômtau kêjalij nê ñac mansañ aê sa.
Embe jamôêc êndên Apômtau, oc êkên taña aê.
- ⁴ Embe têmtac ñandan, nan anôm taôm sec atom.
Taêm ênam biñ tonañ ênêc lêlômgen, amoa nêma gamên ma anam taôm tôñ. ⁵ Ansun
da gêdên
ma akên matem Apômtau.
- ⁶ Lau taêsam sêsôm gebe
“Asa oc êmoasiñ aêac.
O Apômtau, ôc lañômanô ñaja sa
mênêpô aêac.”
- ⁷ Aôm kôkên têtac ñajam kêsêp aênoc ñalêlôm,
kômoasiñ aê kêlêlêc êsêac, tañ sênghôn gênmasê ñaôgen nan su.
- ⁸ Aê jasa tauc sic to janêc bêc tobiñ malôgen
gebe aôm taômgen, o Apômtau, kôkên aê gamoa ñoc ñajam.
Dawidnê pesalem ten.

5

Mec ten kêtû Anôtô ejop aêacña

- ¹ O Apômtau, ôñô ñoc biñ.
Wê tañam ñoc olin.
- ² Ojae aênoc kin to ñoc Anôtô, ôñô ñoc tañiboa kapôênman,
gebe aênoc mec êndên aôm êwac.
- ³ O Apômtau, ôñô aê aoc êndên bêbêc kanucgen.
Kamasañ ñoc da gêdên aôm gêdên bêbêc kanucgen, ma tec matoc ten-tenjen aômña
gamo.
- ⁴ Aôm kôtôm Anôtô, tañ têtac gêwiñ biñ paliñ-paliñ nan atom.
Ñac sec ten êtu nêma ñacleñ atom.
- ⁵ Lanemtêna sêkô lañômnêm atom.
Aôm kôkên kisa gêdên lau-sêgôm-secwaga samob.
- ⁶ Aôm gosen dansañwaga samob su.
Apômtau gêjam lañôanô ôkwi anga lau, tañ sêwê kain dec to biñ-dansañwaga nan nên.
- ⁷ Aôm gôlôc kêtû nêma têmtac gêwiñ tenjenña
gebe aê jasô nêma andu jana.
Aê jaten mec anga nêma lôm dabun

ma jau tauc janêc gebe jatoc aôm sa.

- ⁸ O Apômtau, ônam gôlinj aê êtôm nêmbiŋgêdêŋ.
 Ômansaŋ nêmbintêna ênêc aê laŋôcnêmbiŋgêdêŋ êtu ŋoc ŋaçoŋa,
⁹ gebe biŋŋanô gêc êsêac awenŋsuŋ atom.
 Ac taêŋ gêjam biŋ sesenj gêŋ suŋagenj.
 Êsêacnêŋ koclabenj kêtôm sêawa gêŋa.
 Imbelenj geno biŋ e ŋawasi laŋgwagenj.
¹⁰ O Anôtô, ôkêŋ ŋagêjô êndêŋ êsêac
 gebe nêŋ dib êtu lakô êndêŋ taunj.
 Ôtiŋ êsêac su aŋga laŋômnêmbiŋgêdêŋ êtu nêŋ biŋ alôb-alôb taêsamŋa
 gebe sêli taunj sa gêdêŋ aôm.
¹¹ Mago lau samob, taŋ sê lamu aôm naŋ, têtac ŋajam êsa.
 Ôtu lautuc êsêac,
 taŋ têtac gêwiŋ aôm naŋ,
 gebe sêmoa toôlinj êpigenj.
¹² O Apômtau, aôm gôjam mec ŋac gêdêŋ,
 ma nêmbiŋgêdêŋ eŋ auc amboac lautuc.
 Dawidnê pesalem tenj.

6

Mec gebe Anôtô ênam sa êndêŋ têmbiŋgêdêŋ

- ¹ O Apômtau, têtac ŋandaŋ ênac aê atom.
 Têtac êmoatiŋ tôŋ ma ôsôm aê atom.
² O Apômtau, taêm labu aê gebe aoc kêtudambê.
 O Apômtau, ômoasiŋ aê gebe katakê e katuc uŋ tagenj.
³ Aê katuc ŋatutuc ŋasec.
 O Apômtau, aôm gobe ônac jaê aê e êndêŋ ondocgenj.
⁴ O Apômtau, ôkac taôm ôkwi ômu ômôêŋ ma ônam aê sa.
 Ônam aê sa êtu nêmbiŋgêdêŋ,
⁵ gebe lau, taŋ sêmac êndu su sêja naŋ, taêŋ gêjam aôm atom.
 Asa oc êŋgôm waem êsa aŋga lamboam.
⁶ Aê kasê aoc jamêc-jamêc e tekoc gêbac,
 ma gaêc bêc gajac matocsulu sasa gêdêŋ gêbêc baliŋ gebe matocsulu kêsunj laplap
 laŋgwagenj.
⁷ Aê kataŋ ŋanô e matocdêbu kêtinj ma galic gamêŋ sapu
 kêtudambê ŋoc ŋaço sêlêsu aêŋa.
⁸ Amac secwaga samob aêc su aŋga aêŋoc,
 gebe Apômtau kêkêŋ taŋa ŋoc taŋiboa kapôêŋ.
⁹ Aê kataŋ e Apômtau kêkêŋ taŋagoc.
 Apômtau kêkêc ŋoc mec sagac.
¹⁰ Aêŋoc ŋaço samob oc selendec sec e nêŋ meloco êsa,
 go têtaiŋ taunj su sebenj e sêc tomajenjenj sêna.
 Dawidnê pesalem tenj. Pesalem dambu taunŋa kêtudambê.

7

Apômtau kêmêtôc lau jagêdêñ ηawê

- ¹ O Apômtau, ηoc Anôtô, aê gaê lamu aômgen.
 Ôjanngo aê su anga lau samob, tañ sêjanda aê nañ nêñ, ma ônam aê sa.
- ² Embe masi, go ηacjo sêmônij aê êngic to sênsaic aê amboac lewe
 gebe ηoc ηac-ênam-aê-sawaga masi.
- ³ O Apômtau, ηoc Anôtô, aê embe janngôm gêñ keso ten
 êndêñ ηac ten,
- ⁴ ma embe jatu kasec ηac, tañ jagêc amoa tobiñmalôgen taun nañ,
 ma embe janam êsêac, tañ sêkêñ kisa aê ηaôma nañ, sa atom,
- ⁵ go ηacjo êjanda aê e naê aê tôñ ma êka aê tôñ tamiñ nom
 to êngôm aê waec êtu meloc.
- ⁶ O Apômtau, ôndi totêmtac ηandanjen ma ôndi sa mêñonserη lau, tañ sêlêsu aê nañ, nêñ
 ηaôndu su.
 Aôm tañ kômêtôc biñ nañ, matam jali êsa gebe ômoasiñ aê.
- ⁷ Ôkac tenterlatu samob sa wactetoc aôm sa acgom,
 gocgo wêc ômu ôpi ôwac nêñ lólôc êtiam.
- ⁸ Apômtau kêmêtôc lau samob nêñ biñ.
 O Apômtau, ômêtôc ηoc biñ êtôm nêñ biñgêdêñ ma ômoasiñ aê êtu ηoc biñ masiña.
- ⁹ Ôkêñ lau, tañ sêkac taun su anga aôm nêñ nañ, nêñ biñ alôb-alôb ênac pep,
 ma ôpuc ηac gêdêñ tôñ êkô ηajaña.
 O Anôtô gêdêñ,
 aôm kôjala ηoc ηalêlôm e gôbi lêtêñ.
- ¹⁰ Anôtô kêkam aêñoc lautuc ηagabiñ.
 Eñ gêjam lau, tañ taêñ gêjam biñgêdêñ nañ sa.
- ¹¹ Anôtô kêmêtôc biñ jagêdêñ
 ma Anôtô tonan kêkêñ ηagêjô kêtôm bêcgen.
- ¹² ηac ten embe ênam tau ôkwi atom, oc Apômtau êuc nê siñ ηamata êsa êtu eñña.
 Eñ êkêkam nê sôb êkanôñ eñ.
- ¹³ Eñ êkêñ nê sôb-enserη-lauña nadiñgen eñ
 to ênam jalana tamiñ nê sôb.
- ¹⁴ Alicgac me, biñ alôb-alôb gêjam ηac sec auc. Eñ taê gêñ wapacña.
 Ma embe êkôc, oc talic gêñ tau gebe biñdansañ.
- ¹⁵ Eñ kêkwê sê e ηalêlôm gêjac tau Jaê,
 mago tau oc nau tau êsêp nê gêñ, tañ kêkwê nañ.
- ¹⁶ Gêñwapac tañ taê gêjam nañ, oc êngôndiñ eñ tau,
 ma nê gêñ alôb-alôb oc êtap eñ tau môkêdangam sa.
- ¹⁷ Aê aoc êoc Apômtau êtu nê biñ gêdêñña,
 ma jannga wê êpi Lólôc ηatau Apômtaunê ηaê.
 Dawidné wê ten, gêjam gêdêñ Apômtau kêtú ηac Benjaminña Kus nê biñña.

8

Tatoc Anôtô sa gebe gêgôm aêac waen kêsa

- ¹ O Apômtau, aêacma ηatau, nêñ ηaê ηawae kêsa gêjam nom aucgoc.
 Êsêac sêlambiñ aôm nêñ ηawasi e jagêdêñ undambê.

- ² Njapalê to njapalêo dedec awen sêlambin aôm sêwin.
Aôm gôboa gamên njaja sa
êpuc nêma njaco su
ma nêma sonjo-sonjo to lau-sêli-awen-sawaga sênam tauj ôkwi.
- ³ Aê embe jalic undambê, tanj lêmamlatu kêkên,
ma embe jalic ajôn to utitalata, tanj kômasan nan,
⁴ (oc taêc ênam tauc gebe) Njomalac tau oc amboac asagen, tec taêm gêjam en,
ma njomalac latu oc amboac asagen, tec gôjam jaom en nec.
- ⁵ Aôm kôkên en kédabin gebe êtôm aôm,
ma gôjam gêlôn en na wae to njawasi.
- ⁶ Aôm kôkên en gêjam gôlin gên, tanj lêmam gôgôm nan,
ma kôkên gên samob kêsô en njalabu.
- ⁷ Kôkên domba to bulimakao
ma kôkên bôc salejja gêwin.
- ⁸ Aôm kôkên moc, tanj sêmoa umbon njalabu ma i, tanj sêmoa gwêclêlôm,
to gên maten jali gwêcna samob, tanj sêsa nêj lên gêdên-gêdênge nan.
- ⁹ O Apômtau, aêacma Njatau,
nêma njâe njawae kêsâ gêjam nom aucgoc.
Dawidnê pesalem tenj.

9

Tanam danje Anôtô gebe en kêmêtôc lau jagêdênge

- ¹ Aê gabe aoc êoc Apômtau tonoc njalêlôm samuc.
Aê gabe jasôm aômnêm gênsêga, tanj gôgôm nan samob njawae lasê.
- ² Aê gabe têtac njajam ma aoc êoc aôm toôndugen.
O Lôlôc Njatau, aê gabe janja wê êpi aômnêm njâe,
³ gebe aôm kôkên aênoc njaco sênu tauj su sêmu sêsô sêja.
Aôm kôtin êsêac e sêka enkainj ôkwi ma sêjana,
⁴ gebe aôm kômasan aênoc binj to kômêtôc jagêdên.
Aôm-kômêtêc-gêdênwaga gônghôn lêpôn tau njâo.
- ⁵ Aôm goec binj lau samuc to gosenj alôb-alôbwaga su.
Aôm gosenj êsêacnên njâe su gêjana samucgenj.
- ⁶ Aôm golo njaco popoc e gacgenj malenjmê balingenj sêja.
Aôm gosenj malac gêwinj e njâe samob gêjana.
- ⁷ Apômtau oc êngôn nê lêpôn endenj têngenj.
Enj ketoc lêpôn kêkô gebe êmêtôc binj.
- ⁸ Njâc tagenj tonan tec kêmêtôc lau nomja nêj binj jagêdên
ma kêkên njagêjô gêdênj tentenlatu gêjô gên, tanj sêgôm nanj.
- ⁹ Apômtau kêtû lau, tanj sêoc gênwapac nanj, nêj tunjtêna.
Enj kêtû tunjtêna gebe êsêac sêngôn njalêlôm êndênj tanj gênwapac êngôm êsêac nanj.
- ¹⁰ Amboac tonan êsêac, tanj sêjala aômnêm njâe nanj, sêkênj matenj aôm.
Aôm Apômtau tec gôwi êsêac, tanj sesom aôm nanj, sinj atom.
- ¹¹ Awem êoc Apômtau, tanj gêngôn nê lêpôn gêngôn Sion nanj,
asôm ênê gênsêga lasê êndênj tentenlatu sênô,

- 12 gebe en taê gêjam gebe êkac êsêacnêḡ kamocgôc.
Enj kéliḡ mômêc, taḡ lau ḡasec sêômêc gêdêḡ enj naḡ, siḡ atom.
- 13 O Apômtau, taḡ kôkô aê auc gêdêḡ jamac êndu ḡasacgêdô naḡ, taêm labu aê.
Ôlic aêmamaḡ gebe ḡoc ḡacjo sêgôm aê kwalecgoc.
- 14 Aê gabe jasôm aômḡnêḡ gêḡ towae lasê samob.
Jakô Sion latuo nê sacgêdô ma aoc êôc aôm toôndu, gebe gôjam aê sa.
- 15 Lau samuc nêḡ sê, taḡ sêkwê kêtú aêḡa naḡ, êsêac taḡḡ sêú taḡḡ sêsêp.
Tauḡ enjkaḡḡ gêwê uc, taḡ sêkic kelecgeḡ naḡ.
- 16 Apômtau kêmêtoç biḡ gêwa tau sagac.
ḡac alôb-alôb gêwê tau lêma ḡalakô.
- 17 Lau alôb-alôbwaga sêsêp lamboam sêja,
ma lau samuc samob, taḡ sêliḡ Anôtô siḡ naḡ, amboac tonanḡeḡ.
- 18 Anôtô oc êliḡ lau ḡalêlôm sawa siḡ ḡapaḡ atomanô,
ma lau ḡasec sênsaê gêḡ, taḡ sêkêḡ matenḡ naḡ, elêmé atomanô.
- 19 O Apômtau, ôndi sa. Ôkêḡ ḡamalac sêḡgôm gêḡ paliḡ atom.
Ôkêḡ lau samuc têtap nêḡ ḡagêjô sa aḡga aômḡnêḡ.
- 20 O Apômtau, ôḡgôm êsêac têtakê.
Ôkêḡ lau samuc sêjala taḡḡ gebe êsêac lau ḡaôma.
Dawidnê pesalem teḡ.

10

Mec Anôtô êmêtoç naêndêḡḡa

- 1 O Apômtau, amboac ondoc kôkac taôm su wackôkô jaêcgeḡ.
Amboac ondoc kôsiḡ taôm gêdêḡ têm gêḡwapacḡa.
- 2 Lau alôb-alôb tetoc taḡḡ sa ma sêjanda lau ḡasec.
Biḡ taḡ êsêac taêḡ gêjam naḡ, êtap êsêac taḡḡ sa acgommaḡ.
- 3 ḡac alôb-alôb kêkêli tau kêtú nê kauc secḡa
ma ḡac, taḡ gêjam bôlêḡ ḡaôli ôkwi naḡ, kêsôm biḡ meloc kêpi Anôtô e gêwi enj siḡ.
- 4 ḡac alôb-alôb nê biḡ gêjac kolec tau gebe Anôtô êkêḡ ḡagêjô atom.
Enj ketoc tau sa ma taê gêjam gebe Anôtô gêmôa atom.
- 5 Enj gêgôm nê gêḡ kêmôatiḡ enj e gêmôa ḡajam gedêḡ tônḡeḡ. Aômḡnêḡ lêḡ mêtôcḡa gêjac
jaê enj.
Enj kêtāḡ pêlê nê soḡo-soḡo samob.
- 6 Enj taê gêjam gêḡ tau gebe “Aê oc jambeḡ teḡ atomanô,
ma gêḡwapac oc êtap aê sa atomanô amboac tonanḡeḡ.”
- 7 Ênê awasuḡ kapuc boa ḡanô ma biḡdansaḡ to ḡaclai gêjam auc.
Gêḡwapac to gêḡ alôb-alôb gêsac imbêla ḡatêpôêḡeḡ.
- 8 Enj gêdib lau gêḡgônḡ gamêḡ gasaḡ e gêjac ḡac, taḡ tobiḡmê naḡ êndu.
Enj mata geso lau, taḡ sêpô lêna kêtú gêḡ ḡagêdôḡa naḡ.
- 9 Enj gê lamu gamêḡ ma gêdib lau amboac lewe gêdib gêḡ gêmôa gamêḡndani.
Enj gêdib gebe êkatôm ḡac ḡasec tônḡ.
Enj kêkatôm ḡac ḡasec
gebe ênsaic enj naêsêp nê uclêlôm.

- 10 En kêgalab gewec-gewec
e kêtap lau nasec sêpô lêna taunja sa.
- 11 En taê gêjam gêc nê nalêlôm gebe “Anôtô kêlinj sinj.
Anôtô gêsanj lanjôanô auc e gêlic sapu.”
- 12 O Apômtau, ôndi sa. O Anôtô, ôc lêmam sa.
Ôlinj lau nasec sinj atom.
- 13 Nac alôb-alôb oc êsôm binj meloc-meloc êpi Anôtô êtu asagenja.
Ma amboac ondoc taê ênam ênêc nê nalêlôm gebe “Aôm oc ôkênj njagêjô êndênj aê atom
nec.”
- 14 Mago aôm tec gôlic gêngac. Aôm gôlic gêngwapac to lau-sêpô-lênawagagac,
ma aôm lêmam ônam gôlinj.
Aôm taômgenj, tec njac kêpô lênanja mata kêsap aôm.
Aôm gôjam mosêbu sa.
- 15 Ônac njac alôb-alôb to njac, tanj kêkac tau su anja Anôtônê nanj, lêma tulu.
Ôkênj njagêjô êpi enj êjô nê gênj samob e tomalagenj.
- 16 Apômtau kêtuj kinj êngônj tenjenj ma tenjenj.
Lau samuc malejmê anja ênê gamênj sugac.
- 17 O Apômtau, aôm kôjala lau nasec têtac kêkac êsêac aômja.
Aôm gôê tanjam êsêac to kôpuc êsêacnênj nalêlôm tônj,
18 gebe ômêtôc mosêbu to lau sêngônj jageonja nênj binj êtu katô
e jamalac nomja têtakê lau tenj êtiam atom.

11

Lau gedênj nênj lamu

- 1 Apômtau kêtuj njoc lamu. Ma amboac ondoc asôm gêdênj aê gebe
“Ôêc ôpi lôc ôna amboac moc.
- 2 Gôlicgac me, dedec-Anôtôwaga sêkac tikoc talam ma sêjô sôb e jadinjenj,
sebe sêpô lau-nalêlôm-gêdênjwaga êndênj gamênj njakesec.
- 3 Embe sensenj mêtê njanombanj, nanj gedênj jamalac tônj nanj su
njac gêdênj oc êsôm njabinj amboac ondocgenj.”
- 4 Apômtau gêmoa nê lôm dabunj nalêlôm.
Ênê lêpônj kêkô undambê.
Enj mata geso lau gamênj samobnja
ma gêlic gênj, tanj êsêac sêgôm nanj.
- 5 Apômtau kêsaê njac gêdênj to njac, tanj gedec enj nanj kêtômgenj.
Ma nê nalêlôm kêmoatinj tônj kêtuj njac, tanj gêgôm nê gênj togôlinjmê nanja.
- 6 Enj kêkênj ja to talao gêjac lau sec amboac kom gêjac
ma kêsakinj mu njandanj kêtuj nênj gênj êlau êsêacnja.
- 7 Apômtau enj njac gêdênj ma têtac gêwinj binjgêdênj.
Lau tanj sêgôm njanô kêsa nanj, oc sêmoa enj lanjônêmja.
Dawidnê tenj.

12

Mec Apômtau ênam aêac saņa

- ¹ O Apômtau, ônam aêac sa gebe lau mansaņ têtaiņ su ma lau wapac maleņmê e gamêņ kêta êņ.
- ² Sêsôm biņ geo gelom-gelom tau.
Ac sêsôm nêņ biņ awenșuņ geno-genogen ma nêņ ņalêlôm gêja lulu.
- ³ Ojae, Apômtau enseņ gêdôņôlic samob, taņ seno-seno bingēņ, to awenșuņ, taņ sêboa taunĳboa naņ, acgommaņ.
- ⁴ Lau tonaņ tec sêsôm gebe “Tauņma imbelen kêpuc aêac têt to gêdôņôlic gêjac aêac sa. Asa gebe ênam gôliņ aêac.”
- ⁵ Apômtau kêsôm gebe “Aê gabe japuc tauc jandi êtu lau, taņ sêkôniņ êsêac sêņgôņ jageo to lau ņagêbôc seņ oliņ taunĳ elêmê naņņa.
Aê gabe janam lau, taņ sêkêņ mateņgeņ gebe janam êsêac saņa naņ sa.”
- ⁶ Apômtaunê biņ ņalô ņakêņkêņ
kêtôm labi naņ sêjam e ņakep masi amboac kwalamwaô.
- ⁷ O Apômtau, ônam jaom lau ņasec ma ôpuc aêac têt
êndêņ lau têtê êtôm têt samob,
- ⁸ gebe lau geo oc dêndi sêoņ to sêmboa taunĳ e sêsiņ aêac auc,
gebe sec gêjam sêga aņga ņamalacnêņ.
Dawidnê pesalem.

13

Mec Apômtau ênam aêac saņa

- ¹ O Apômtau, gobe ôliņ aê siņ samucgeņ e êndêņ ondoc acgom.
Ma gobe ôsiņ laņôm aê e êndêņ ondocgeņ.
- ² Aêņoc katuc oc êôc ņandaņ
ma ņoc ņalêlôm ņawapac êtôm elenĳ to êmbêc e êndêņ ondocgeņ ma ņoc ņaĳo etoc tau sa êndêņ aê e êndêņ ondocgeņ.
- ³ O Apômtau, ņoc Anôtô, ôlic aê ma ôkêņ taņam aêma.
Ôkêņ matocanô ņawa êsa gebe gêmac enseņ aê atom.
- ⁴ Ma ņoc ņaĳo etoc tau sa ma êsôm gebe “Aê kaku eņ tulu,”
ma ņoc soņo-soņo têt samuc êtu aê kaku saņa atom.
- ⁵ Mago aê taêc kêka aôm têtmac gêwiņ teņgeņņa.
ņoc ņalêlôm êtu samuc gebe gôjam aê kêsi.
- ⁶ Aê janam wê êndêņ Apômtau
gebe eņ kêmoasiņ aê ņanô.
Dawidnê pesalem.

14

ņamalacnêņ sec (Pes 53:1-6)

- ¹ Lau meloc tec nêņ ņalêlôm kêsôm gêdêņ taunĳ gebe “Anôtô teņ gêmoa atomanô.”
Êsêac sêgôm gêņ sec to alôb-alôb ma nêņ teņ gêgôm gêņ ņajam teņ atom.

- ² Apômtau kêtû kênîj ñamalac latuñi anğa undambê
gebe oc êtap ñac tokauc teñ, tañ kêtêc Anôtô nañ, sa gêmôa me masi.
- ³ Mago êsêac samob sêkac taun su. Samob têtû secñagen.
Êsêacnêñ teñ gêgôm gêñ ñajam teñ atom, masi samucgen.
- ⁴ “Lau secwaga samob nêñ kauc gêbôc me. Êsêac têdañgônñ ñoc lau amboac señ mo
ma êsêac awenñ gêjac Apômtau atom.”
- ⁵ Mago êsêac oc têtakê ñasec
gebe Anôtô gêmôa gêwiñ lau gêdêñ nêñ gôlôac.
- ⁶ Amac abe akô bin, tañ ñac ñalêlôm sawa kêkêñ mata nañ, auc.
Mago Apômtau tau kêtû ênê lamu.
- ⁷ Ojae, moasiñ ênam Israel saña mênjêsa anğa Sion ecmañ.
Êndêñ tañ Apômtau êmoasiñ nê lau êtiam nañ, Jakob oc êtu samuc ma Israel oc têtac
ñajam êsa.
Dawidnê pesalem.

15

Lau, tañ sêñgônñ Anôtônê lôc dabuñ nañ

- ¹ O Apômtau, asa oc êtu ñaclen aômnêm bec.
Ma asa oc êñgônñ aômnêm lôc dabuñ.
- ² Ñac tagen, tañ kêsâ nê lêñ tolanônêm sawagen ma gêgôm gêñ gêdêñ-gêdêngenñ nañ,
ma kêsôm binñanô tau, tañ gêc nê ñalêlôm nañ lasê.
- ³ Ñac tagen, tañ bin gêga kêsâ awasuñ atom nañ.
Ñac tañ gêgôm gwadê sec to kêsac nê ñac jabanñ enña atom nañ.
- ⁴ Ñac tagen, tañ gêlic lau alôb-alôb amboac gêñ ñaôma
ma etoc lau, tañ têtêc Anôtô nañ sa.
Ñac tagen, tañ êñgôm bin nañ kêtôc lêma kêpi nañ, ñanô êsa
ma bin tau embe êkêñ ñandanñ êndêñ en, oc ênam nê ñalêlôm ôkwi atom.
- ⁵ Ñac tagen, tañ kêkêñ nê mone gêdêñ lau ma taê kêka gebe mone êsu ñalatu kapôênña
atom nañ,
ma kêtû palê gêdêñ bin kana-kanaña ma kêgôlinñ bam ñac tobinmê atom.
- Ñac teñ embe nê lêñ amboac tonañ,
oc nê ñalêlôm ñawiwic atomanô.
Dawidnê pesalem.

16

Anôtô kêtû nê lau nêñ awamata

- ¹ O Anôtô, ojop aê
gebe aê gaê lamu aôm.
- ² Aê kasôm gêdêñ Apômtau gebe “Ñoc ñatau aôm.
Ñoc gêñ ñajam ñam aôm taômgenñ.”
- ³ Lau dabuñ nomña êsêac lau ñañêñ.
Êsêac sêjac aê matocanô ñajam.
- ⁴ Lau tañ sêjalîñ anôtôi jaba sa nañ, oc sêôc gêñwapac taêsam.
Aê jakêñ da decña êndêñ êsêac atom, ma êsêacnêñ ñaê êsa aocsuñ atom.

- ⁵ Apômtau kêtû ñoc gêñlênsêm ma ñoc gêñ, tañ gawê kain nan.
Aôm gojob ñoc lêñlênsêm ñapep.
- ⁶ Sêjac belo gamêñ e katap ñoc gamêñ ñajam sa.
Biññanô, aê galic ñoc gêñlênsêm e gêjac matocanô ñajam.
- ⁷ Aê aoc gêjac Apômtau, gebe kêtû ñoc gêjam-sawaga ñajam.
Gêdêñ gêbêc atêc kepeñ aê kêtû biñ tonanña gêwiñ.
- ⁸ Aê kakêñ Apômtau kêkô lanjôcnêm-ñagenñ gebe matocanô êpi en enden tôngeñ.
En kêkô ñoc anôña, tec aê oc jakô tengeñ.
- ⁹ Amboac tonanñ ñoc ñalêlôm ñajam to ñoc katuc kêtû samuc,
ma aê ôlic gêngôñ ñajam.
- ¹⁰ Gebe aôm oc ôwi ñoc katuc siñ êndêñ lamboam atom.
Aôm oc ôkêñ sê êngaminñ nêm ñac mansañ ôli tôñ atom.
- ¹¹ Aôm kôtôc intêna janğôñ matoc jaliña gêdêñ aê.
Aê jamoa aôm lanjômnêmña totêtac ñajam samucgeñ ma jatap lêmam anôña ñamoasiñ
sa enden tôngeñ.
Dawidnê mec teñ.

17

Ñac mansañ awa gêjac Apômtau

- ¹ O Apômtau, biñgêdêñ ñatau, ôkêñ tañam ñoc tañi.
Ôê tañam ñoc mec gebe kasôm kêsa gêdôcôlic dansañ atom.
- ² Aôm taôm oc ômêtôc aêñoc biñ,
gebe aôm tec matamanô gôlic gêñ gêdêñ.
- ³ Embe ônsaê ñoc ñalêlôm me embe ôtuc kêniñ êsêp ñoc ñalêlôm êndêñ êmbac me embe
ômbêlêm aê,
oc ôtap aê taêc gêjam biñ geo teñ sa atom ma aocsuñ kasôm biñ keso teñ atom.
- ⁴ Ñamalac embe sêngôm nêñ gêñ oc sêngôm, mago aê kasa ñaclainêñ lêñ atom
gebe aôm awamsuñ gêjac jao.
- ⁵ Ockaiñ kêpuc aôm wañam.
Aê kasêlêñ kaku-kaku atom.
- ⁶ O Anôtô, aê aoc gêjac aôm, gebe aôm kôkêñ tañam aê.
Ôê tañam aê ma ôñô ñoc biñmañ.
- ⁷ Oc nêm têmtac gêwiñ tengeñña lasê.
Aôm gôjam lau, tañ sêc nêñ ñacjo su wacsê lamu nêm anôña nan kêsi.
- ⁸ Ojop aê êtôm aôm taôm gojob nêm matamanô.
Ôngandê aê janğôñ nêm magêm ñaajuñlabu.
- ⁹ Ojop aê êndêñ lau sec, tañ têtû kasec aê nan,
to êndêñ ñoc ñacjo, tañ sêgi aê auc e tapi-tapiğeñ sebe senseñ aêña nan.
- ¹⁰ Êsêacnêñ ñalêlôm ñadani e taêñ walô aê atom
ma sêboa taun sa ña awenşunğeñ.
- ¹¹ Aê embe jamoa ñasawa teñ, oc sêwa aê auc.
Êsêacnêñ ñalêlôm taêñ gêjam tageñ tonec gebe sênac aê piñpañ e jansambi sa janêc.
- ¹² Êsêac têtôm lewe, tañ kesegeñ gwadaña gêmoa nan.

Ac têtôm lewe ñalatu, tañ sacgeñ-sacgeñ gêmôa gamêñdani ñalêlôm gêdib nê gwada gêmôa nañ.

- 13 O Apômtau, ôndi naôndac ñoc ñacjo ma ôku êsêac tulu.
 Ôc nê m sin sa ma ônam katuc kêsi anga lau secwaga nêñ.
 14 O Apômtau, taôm lêmam ônam aê sa anga ñamalacnêñ
 to lau nom tonecña, tañ taêñ kêka nêñ gêñ nomñageñ nañ nêñ.
 Gêñ tañ gôjac tônia gêc nañ, ôkêñ êndêñ êsêac e êpô êsêac ôkwi lanğwagen.
 Tauñ sêniñ e êtôm êsêac ma sêkêñ ñagêdô êndêñ nêñ latuñi.
 15 Mago aê oc jalic aôm lanğmanô gebe aê gagôm keso teñ atom.
 Embe matoc êpoa êtiam, nañ jalic aôm enden tôniañ e tekoc êsa lanğwagen.
 Dawidnê mec teñ.

18

Dawidnê wê kêku ñacjo tuluña

- 1 O Apômtau, aê têtac gêwiñ aôm,
 tañ kôtu ñoc ñaclai nañ.
 2 Apômtau kêtü ñoc lamuanô to kêtü ñoc tuntêna ma kêtü ñoc gêjamsawaga.
 Ñoc Anôtô kêtü ñoc lôm, tañ gaé lamu nañ, eñ kêtü ñoc lautuc to kêtü ñoc moasin
 ñabulakôp ma kêtü ñoc lê môm ñajana sec nañ.
 3 Aê aoc gêjac Apômtau ma eñ ênam aê kêsi anga ñoc ñacjonêñ.
 Talanem Apômtau.
 4 Gêmacanô ñadembom gênôm aê auc
 to gêñ gebe enseñ aêña kêtakê aê.
 5 Lamboam ña-uc kêkic aê auc.
 Gêmac ñalakô mênkêtap aê sa.
 6 Gamoa e katuc uñ tagen ma aoc gêjac Apômtau.
 Gamôêc gêdêñ ñoc Anôtô gebe ênam aê sa.
 Eñ gêngôn nê gamên dabuñ ñalêlôm e gêñô ñoc môêc.
 Ma gê taña aêñoc tañiboa, tañ katanğ gangôn eñ lanğnêmña nañ.
 7 Go ôjô gêjam to nom ñawiwic kêsa to kôtêñ-kôtêñgen ma lôc ñam kêtênêp e kôjô-kôjôgen,
 gebe eñ totêtac ñandanğ gêmôa.
 8 Jadauñ kêsa eñ lusuawa to ja ñawaô kêsa eñ awasuñ
 ma ñamôsi kêpêlanğ anga ênê kêsa gêja-gêja.
 9 Eñ kêwê undambê sêlilip kêsêp gêmên.
 Ma tao majanğ gêc eñ akainğ ñalabu.
 10 Eñ mênğêlôb gêngônğ kerub ñaô
 to mu ñamagê kêpuc eñ tônia mênğkelelo gêmôa.
 11 Eñ kêkwa tau auc ña gêsunğbôm.
 Kom ñamajanğ to tao tokatap-tokatap kêkôm ênê bec auc.
 12 Tao kêkôm ênê ñawasi auc,
 mago kompoc to jawaô mênğkêlêpañ kêsa.
 13 Go Apômtau kêkêñ nê wapap kêtanğ anga undambê.
 Ma Lôlôc Ñatau kêkêñ nê awa kompoc to jawaô kêsa.
 14 Eñ kêpê nê ñacjo ña sôb e sêc sêjam gamên aucgen sêja.

- En kêpalip ôsic e kêjanda êsêac êliņ-êliņ.
 15 Gêgôm e gwêc ñagêdimbob gêôc tau sa kêtû awê
 ma nom ñataoņ kêwaka tau sa.
 Gebe aôm Apômtau gôjam wambaņ
 e atêm bu gwec-gwecgeņ.
- 16 En kêmetôc lêma aņga lólôc mênkêkam aê tôņ,
 ma gê aê sa aņga ñasamac kapôêņ ñalêlôm.
 17 En kêjaņgo aê su aņga ñoc ñacjo ñaclai nê
 to aņga ñoc gobi, taņ nêņ ñaclai kêlêlêc aê su naņ nêņ.
 18 Êsêac sebo sêsa dêdêņ aê gêdêņ ñoc bêc wapacņa,
 mago Apômtau kêpuc aê tôņ.
 19 En kêkam aê sa jakakô gamêņ kwalam.
 En kêsaic aê sa kasa gaja gebe têtac gêwiņ aêgac.
- 20 Apômtau kêmoasiņ aê kêtû laņôcnêm sawaņa.
 En gêjam aê sa kêtû lemoc selecņa.
 21 Gebe aê kasa Apômtaunê lêņ ñapep
 ma kakac tauc su aņga ñoc Anôtônê ñaucņagen atom.
 22 Ênê ñagôliņ samob gesen ñoc intêna auc
 ma kamasuc ênê biņsu teņ atom.
 23 Aê kasa ñoc lêņ ñapep e en gêlic aê ñajam
 ma gajob tauc ñapep gêdêņ gêņensen aêņa samob.
 24 Amboac tonañ Apômtau kêmoasiņ aê kêtû gamoa ñaņêņņa,
 kêtû aê lemoc selecņa, tec en mataanô gêlic aê jagêdêņ.
- 25 Aôm oc ôwa taôm sa êndêņ ñac ñajam gebe aôm ñac gabêjam.
 Aôm oc ôwa taôm sa êndêņ ñac biņņanôņa gebe aôm ñac biņņanôņa.
 26 Aôm oc ôwa taôm sa êndêņ ñac mansañ gebe aôm ñac mansañ,
 mago ñac keso-keso, tec oc ôtôc taôm êndêņ en e êtakê.
 27 Aôm kotoc lau mateņ jali sa ñapep
 ma kôkôninļ lau mateņ waô tôņ.
- 28 Aôm kôtunļ ñoc ja kêpô gamêņ ñajam.
 Apômtau, ñoc Anôtô, gêgôm ñoc ñakesec ñawê kêsa.
 29 Biņņanô, aôm embe ôwiņ aê oc jalêti laņôc êlac ñoc ñacjogen jana.
 Ñoc Anôtô embe êwiņ aê oc jamboañ jaņgêli (ñoc ñacjonêņ) tunbôm.
- 30 Anôtô tonañ tec gêjam gôliņ gêņ samob tomalagenļ.
 Apômtaunê biņ ñakêņkêņ. En kêtû lau samob, taņ sê lamu en naņ, nêņ lautuc.
 31 Gebe anôtô teņ oc êmoa ondoc, Apômtau en taugenļoc.
 Ma lamuanô tau teņ oc êmoa ondoc, aêacnêņ Anôtô taugenļoc.
 32 Anôtô tau tonañ tec kêjandiņ aê tôņ ña ñaclai
 to gêjam ñoc intêna gebe ockainļ êndinļ gêņ teņ atom.
 33 Ñac tonañ kêkêņ aê kasêlêņ ñagaô katôm isom.
 En ketoc aê kakô ñoc lôc ñamoatêc ñaôgeņ.
 34 En kêdôņ lemoc siņņa,
 tec lemoc jakêka talam ñamadi ñajaņa.
- 35 Aôm gôsunļ nêm lautuc êpiņ aê aucņa to nêm anôņa kêpuc aê tôņ.

Aômnêm moasiņ ketoc aê sa.

³⁶ Aê kasêlêņ e aôm kômasaņ ockaiņ ņamala ņapep
gebe japô ocgêsu ôkwi atom.

³⁷ Aê kajanda ņoc ņacjo e gaê êsêac tônia
ma paņpaņ jagasaņ êsêac popoc.

³⁸ Aê kamakiņ êsêac e têtû motam su ma dêdi sa kêtiam atom.
Êsêac sêc ockaiņ ņalabu.

³⁹ Aôm kôjandiņ aê ņa ņaclai gebe janac siņ ņanô biņņanôgoc.
Aôm kôkôniaņ ņoc ņacjo tônia e ockaiņ kaka êsêac tônia.

⁴⁰ Aôm kôkêņ aêņoc ņacjo sêc aê sêja.
Aê gasaņ êsêac samob, taņ sêkêņ kisa gêdêņ aê naņ su.

⁴¹ Êsêac sêmôêc, mago nêņ ņac-ênam-êsêac-sawaga teņ gêmoa atom.
Sêmôêc gêdêņ Apômtau, mago eņ kêkêņ taņa êsêac atom.

⁴² Aê kadaba êsêac sa kêtôm mu kelelo kekop.
Aê kakip êsêac sa kêtôm sêpiņ bôc-kêpêc sa aņga malaclun ma sêbaliņ siņ.

⁴³ Aôm gôjam aê sa aņga siņ tomôkê-tomôkê e kôkêņ aê katu lau samuc nêņ gôliņwaga.
Lau taņ sêjam kauc aê naņ, tec sêjam sakiņ aê sêmoa.

⁴⁴ Lau jaba sêņô aê ņawaegaņ ma taņeņ wamu êndêņ aê.
Êsêac latuņi tetoc aê sa.

⁴⁵ Lau jaba latuņi katuņ gêjaņa
ma sêsuņ tauņ têņêp-têņêpgeņ sêsa aņga nêņ tunlêlôm sêmêņ.

⁴⁶ Apômtau gêmoa mata jali. Aoc êoc ņoc lamu.
Aê jatoc ņoc ņacmoasiņ Anôtô sa.

⁴⁷ Anôtô tau tec kêpuc aê tônia e kakac ņoc kamocgôc.
Eņ kêkôniaņ malac-malac tônia sêsô ņoc gôliņ ņalabu.

⁴⁸ ņac tonañ tec gêjam aê kêsi aņga ņoc ņacjo, taņ ņaclai sec naņ, nêņ to kêpuc aê sa jakatu
ņoc gobi nêņ ņatau.
ņac tonañ tec gêjam aê kêsi aņga ņaclai sec nê.

⁴⁹ O Apômtau, amboac tonañ jalambiņ aôm aņga lau samuc ņalêlôm
ma jaņa wê êpi aômnêm ņaê.

⁵⁰ Aôm tonañ tec kotoc nêm kiņ sa ņanô ma kôtôc nêm têtmtac gêwiņ teņgeņņa gêdêņ nêm
ņac goeņ oso eņņa
gêdêņ aê Dawid to ņoc gôlôac geden tôniaņeņ.
Apômtaunê sakiņwaga Dawid kêsôm biņ tonac gêdêņ Apômtau gêjam eņ kêsi aņga Saul
lêma ma ênê ņacjo ņagêdô nêņ.

19

Anôtônê koleņ to biņsu

¹ Undambê kêwaka Anôtônê wae sa
ma umbon gêjac eņ lêma ņakoleņ ņamiņ.

² Gelenņa teņ kêkêņ biņ tau ņawae gêdêņ gelenņa teņ.
Ma gêbêcauc teņ gêwa kauc sa gêdêņ gêbêcauc teņ.

³ Sêsôm biņ atom ma sêsam ņalô teņ lasê atom.
Lau sêņô êsêac awen atom.

⁴ Mago êsêac awen kêsa
gêjam nom ņagamêņ samob auc.

Ma nêh biñ kêsa e jagêdêh nom ñamadiñ.

En gê oc ñabec teñ anğa tônê.

⁵ Oc tau tonañ kêtôm sagu togêlôngeñ kêsa gêmêh anğa nê andu ma kêlêti kêsa nê lêh kêtôm ñaclai teñ totêtac ñajamgeñ.

⁶ Kêpi anğa umbon ñamadiñ teñ ma kêlêti e jakêsêp ñamadiñ teñ ma gêh teñ gêc ênê ñandan su atom.

⁷ Apômtaunê biñsu mansañ kêlau katun.

Apômtau gêwa nê biñ sa jagêdêh ma kêkêh lau meloc-meloc têtû lau tokauc.

⁸ Apômtaunê jatu e jakêtom ma gêgôm nêh ñalêlôm e ñajamanô.

Apômtaunê biñsu e ñakêh kêh lanğwageñ, tec kêpô aêac materjanô.

⁹ Tatêc Apômtau tonêh ñalêlôm ñawa ênêc endeñ tôngeñ.

Apômtaunê mêtôc tau ñanô ma jagêdêh samob.

¹⁰ Biñsu tau tonañ ñanô kêlêlêc gold, kêlêlêc gold, tañ sêpac e ñanôgeñ kêjaliñ tau sa nañ su.

Biñsu tonañ ñakana ñajam kêlêlêc lêp to ñatêkwi, tañ kêpoac ñaobo nañ su.

¹¹ Biñsu tonañ kêtû nêh sakiñwaga nê puc.

Lau tañ sêmansañ nañ, oc têtap ñamoasiñ taêsam sa.

¹² Ojae, asa oc taê ênam nê geo tomalageñ samob.

Amboac tonañ ôsuc ñoc keso, tañ tauc gajam kauc nañ okwi.

¹³ Ojop nêh sakiñwaga gebe etoc tau sa atom.

Biñ jatoc tauc saña ênam gôliñ aê atom.

Go jamoa lanôcnêh sawageñ.

Jawê kaiñ biñ kapôh teñ atom.

¹⁴ Ôñô aocsun ñabiñ ñajam ma biñ, tañ ñoc ñalêlôm taêc gêjam nañ, êndêh aôm êwac.

O Apômtau, ñoc lamu to kêsiwaga ñanô aôm.

Dawidnê pesalem teñ.

20

Mec taku ñacjo tuluña

¹ Apômtau êkêh taña aôm êndêh bêc gêhwapacña.

Jakobnê Anôtô nê ñaê êtu lautuc aôm.

² En ênam aôm sa anğa gamêh dabun

to êpuc aôm tônia anğa Sion.

³ En taê ênam aômnêh da samob.

Ma nêh daja ênac en mataanô ñajam.

⁴ En êkêh gêh, tañ nêh ñalêlôm taê kêka nañ, ñanô êsa.

En êkêh aôm ôngôm gêh samob, tañ taêm gajam nañ, e ônac dabiñ.

⁵ Embe ôku nêh ñacjo tulu, aêac oc ôliñ api toôndugeñ, oc andain obokêam asam aêacma

Anôtônê ñaê.

Apômtau êkêh gêh samob, tañ koteñ nañ, ñanô êsa.

⁶ Galoc tec kajala gebe Apômtau gêjam nê ñac, tañ señ oso en nañ sa.

En kêkêh taña en anğa nê undambê dabun. Nê anôña aku ñacjo tulu tonçlaigeñ.

⁷ Lau ônê ñai-ñai samob taên kêka nêh kareta siñña to hos,

mago aêac tec taên kêka aêacnêh Apômtau Anôtô nê ñaclai.

⁸ Êsêac tê sêku sa sêsêp jasêc,

mago aêac gacgeñ bônđagi anğeñ akô ñajaña.

⁹ O Apômtau, ôkên kinj tau êku nê ñacjo tulu.
 Ôkên tanjam aêacmênma môêc.
 Dawidnê pesalem tenj.

21

Awenj gêôc Anôtô kêtú kêtú ñacjo tuluja

- ¹ O Apômtau, kinj têtac ñajam kêtú kôpuc enj tônia
 ma ôli kêpi ñanô gebe aôm gôjam enj sa.
- ² Binj tanj nê ñalêlôm taê gêjam nanj, gôgôm ñanô kasa
 to binj, tanj gêdôlic kêsôm lasê nanj, gôgôm kêtú tônia.
- ³ Aôm gôdênj enj jakômoasinj enj ñanôgenj.
 Aôm kôkênj enj kêkuc sunsunj gold tenj.
- ⁴ Enj ketenj aôm gebe êmoa mata jali, tec gôgôm kêtú tônia,
 gebe gôjac têku ênê jala ma gêmoa e ñênjenj su.
- ⁵ Aôm gôjam enj sa, tec nê-wae kêtú kapôênj.
 Aôm kôgêlônj enj ña ñawasi to kôwaka enj sa.
- ⁶ Aôm kotoc enj sa kêtú moasinj ñamôkê ñanô.
 Aôm gômoa gôwinj enj, tec gêgôm enj têtac ñajam kêsa.
- ⁷ Kinj taê kêka Apômtau
 ma Lôlôc Njatau nê têtac gêwinj tenjenjña êpuc enj tônia ma êku atom.
- ⁸ O kinj, lêmam oc ôlô nê ñacjo samob tônia.
 Nê anônia oc êtap samob, tanj sêkênj kisa aôm nanj sa.
- ⁹ Aôm embe ojoc taôm lasê,-oc ôndamba êsêac êtôm ja genj oba.
 Apomtau têtac ñandanj oc êndanjônj êsêac ma ja oc êninj êsêac su.
- ¹⁰ Kinj oc enjenj êsêacnênj wakuc anja nom su
 ma oc enjenj nênj gôlôac anja ñamalac ñalêlôm su.
- ¹¹ Êsêac embe sêninj olinj sec êtu aômña me taênj ênam gebe sênsau sêôc aôm,
 oc sênjôm gênjêlôm elémê.
- ¹² Enj oc êpê êsêac ña nê sôb
 ma êôc êsêac ôkwi e sêc.
- ¹³ O Apômtau, ômôênj tonêm ñaclaigenj,
 ec aêac alanem to alambinj aôm nê ñaclai.
 Dawidnê pesalem tenj.

22

Tañiboa to wê lambinja tenj

- ¹ O ñoc Anôtô, o ñoc Anôtô, amboac ondóc gôwi aê sinj
 ma kôkô jaêc ñoc tanj ônam aê sanja.
- ² O ñoc Anôtô, aê aoc gêjac aôm gêdênj gelenjña, mago gôjô aê aoc atom.
 Ma gêdênj gêbêc, mago ñoc ñalêlôm kêtú malô atom.
- ³ Mago aôm ñac dabunj.
 Aôm gônjônj Israelnê wê lambinja ñaô kêtú nê ñêpônj.
- ⁴ Aôm tonanj tec aêac tamenjmai sêkênj materj.
 Sêkênj materj aôm, tec gôjam êsêac sa.
- ⁵ Êsêac sêmôêc gêdênj aôm ma gôjam êsêac kêsi.

Êsêac sêkêñ materñ aôm e gôgôm êsêac majerñ kêsa atom.

⁶ Aê katôm ñamalac atom, katôm moacêñgic.

Lau sêsu aê susu ma ñamalac lanjônñ gelo aê.

⁷ Lau samob, tanj sêlic aê nanj, têtanj pêlê aê.

Sêñala to têtaiñ gêsujñ aê gebe

⁸ “Ñac tau tonanj gêsujñ tau gêdêñ Apômtau, tec Apômtau akôc enj saman.

Apômtau têtac gêwiñ enj, tec ênam enj kêsimanj.”

⁹ Aôm tonanj tec kôkôc aê anja tinoc têtac lêlôm,

gojob aê ñapep ma gainj tinocnê su tôn.

¹⁰ Tinoc kêkôc aê su ma aôm gôjam jaom aê ñapanj.

Gêdêñ aê katu awê nanj, aôm kôtu aêñoc Anôtô.

¹¹ Ômoa jaêc aêma atom

gebe gêñwapac mênj kêdabinj ma gêjam-sawaga tenj gêmoa atom.

¹² Bulimakao kapoac taêsam sêkôm aê auc.

Bulimakao kapoac Basanña tonjaclai sêgi aê auc.

¹³ Gêñ tau sêña awenj gêdêñ aê

kêtôm lewe kêtanj gebe êkaku gêñ popoc.

¹⁴ Aê gawê amboac labi.

Aêñoc ñatêkwa samob kêsu.

Aêñoc ñalêlôm kêtôm lêp

ma gêwê gêc ñoc wanj lêlôm.

¹⁵ Aêñoc koclabenj ñakelenj kêsa amboac ku ñasaboac

ma imbeloc kêsap lôcboam tôn. Ma kôkônijn aê tôn gaêc gêmacanô ñakekop ñalêlôm.

¹⁶ Ojae, kêam sêgi aê aucgoc. Secwaga tonj tenj sêwa aê auc

ma sêkim lemoc to octapa lasê.

¹⁷ Ñoc ñatêkwa samob gêc awêgenj.

Êsêac materñ gê aê e gêjac materñanô ñajam.

¹⁸ Êsêac sêjac sam ñoc ñakwê gêdêñ taunj.

Ma sêpuc kapoac kêtú ñoc ñakwê baliñña.

¹⁹ O Apômtau, ômoa jaêc aêma atom.

O ñoc ñaclai, mênjônjam aê sa sebenj.

²⁰ Ônam aê kêsi anja sinj

ma ônam aê sa anja kêamnênj gebe jamoa matoc jali.

²¹ Ônam aê sa anja lewe awasujñ

ma ojop aê êndênj bôcgabunj ñajabo.

²² Aê jasôm nêma ñaê lasê êndênj ñoc lasitêwai

ma jalanem aôm jakô gôlôac ñalêlôm.

²³ Amac tanj atêc Apômtau nanj, alambijn enj.

Amac samob, tanj anja Jakobnê gôlôac nanj, atoc enj sa.

Amac samob, tanj nêma ñam kêsêp Israel nanj,

anac tênêp enj.

²⁴ Gebe enj mataanô geo gala to gêjam dêmôê

ñac ñalêlôm sawa, tanj kêpô lêna tau nanj atom.

Enj gêsanj lanjônô auc gêdênj enj atom.

Apômtau kékêñ taña enj gêdêñ tañ gêmôêc gêdêñ enj nanj.

- ²⁵ Aôm kôtu ñoc lambiñ, tañ kêsâ gôlôac kapôêñ ñalêlôm nanj ñamôkê.
 Ñoc biñ, tañ gajac mata nanj, gabe jañgôm êtu tôñ jakô lau, tañ têtêc enj nanj
 lañônêmña.
- ²⁶ Lau ñalêlôm sawa oc sêniñ gêñ e êôc êsêac tôñ.
 Êsêac tañ sesom Apômtau nanj, oc awenñ êôc enj.
 Nêm ñalêlôm êpi-êpi endenñ tôñgenñ.
- ²⁷ Nom ñamadiñ samob oc taêñ ênam biñ tonañ ma sênam taunñ okwi dendenñ Apômtau.
 Lau tomôkê-tomôkê samob oc sêu taunñ sênêc enj lañônêmña.
- ²⁸ Gebe Apômtau enj kiñ,
 enj tec gêjam gôliñ lau tomôkê-tomôkê samob.
- ²⁹ Lau towae samob anja nom oc sewec êndênñ enj.
 Samob tañ têtû kekop nanj, to êsêac tañ lêtñ tamac ênduña gêjac êsêac ñawae nanj, oc
 sewec êndênñ enj amboac tonanjenñ.
- ³⁰ Lau samob, tañ ocgo mênjsêsa nanj, oc sênam sakiñ enj.
 Ma lau oc têtêku Apômtaunê miñ êndênñ nêñ wakuc.
- ³¹ Êsêac oc sênac miñ êndênñ lau, tañ teneñi sêkôc êsêac atom tagenñ nanj,
 gebe Apômtau gêjam êsêac sa. *

23

Apômtau kêtû ñoc ñacgejob

- ¹ Apômtau kêtû ñoc ñacgejob,
 tec oc japô lêna gêñ tenñ atom.
- ² Enj kékêñ aê kasa tauc sic gaêc gamêñ wale-wale
 to gêwê aê jakalêwanñ tauc ganğôñ bumata.
- ³ Enj kêlau ñoc katuc
 to gêwê aê kasa lêtñ ñañênñ kêtû ênê ñaêña.
- ⁴ Ma embe jamoa ñakêlêndiñ sec ñalabu, oc jatêc gêñwapac tenñ atom,
 gebe aôm gôwiñ aê. Nêm guñ to tôc gêjac aê têtac tôñ.
- ⁵ Aôm gono moasiñ aê ma ñoc ñacjo sêlic.
 Aôm goenñ oso môkêcapac ña niptêkwi ma kôkêc aênoc gêñ janômña e mênğêc.
- ⁶ Biñjanô, malô to moasiñ êsap aê tôñ êndênñ bêc samob, tañ jamoa matoc jali nanj,
 ma jañgôñ Apômtaunê andu totêm-totêm. *

24

Kiñ tonawasi

- ¹ Apômtau kêtû nom to gêñ samob, tañ gêjam auc nanj ñatau.
 Lau tañ sênğôñ nom tau e jagêdênñ ñamadiñ nanj, têtû nê gêñ amboac tonañ.
- ² Enj kêsunñ nom tonañ sa kêkô gwêc ñaô
 ma kêkwê e ñajaña sec kêkô bu ñaô.
- ³ Asa oc êpi Anôtônê lôc naêtôm.
 Ma asa oc êtôm gebe êkô ênê gamêñ dabunñ.
- ⁴ Ñac tañ lêma ñawasi ma ñalêlôm ñakêñkêñ lañgwagenñ nanj.

* 22:31: Dawidnê pesalem tenj. * 23:6: Dawidnê pesalem tenj.

- Nac tañ gêoc tau sa gêdêñ gêñdansañ atom nañ, to ñac tañ kêtôc lêma kêtú geo tenña atom nañ.
- ⁵ Enj oc akôc mec aña Apômtaunê.
Ma Anôtô, tañ gêjam enj kési nañ, oc êwaka enj sa.
- ⁶ Lau tañ sesom enj nañ, nêñ lêñ amboac tonañ.
Êsêac tañ sesom Jakobnê Anôtô lañôanô.
- ⁷ O sacgêdôac, asa lañômanô sa ma katam lañgwaanôac, alêc taôm su gebe kiñ toñawasi êsô êwac.
- ⁸ Kiñ toñawasi tau asa.
Apômtau ñaclai to ñactêkwa, Apômtau ñactêkwa, tañ gêjac siñ nañ.
- ⁹ O sacgêdôac, asa lañômanô sa ma katam lañgwaanôac, alêc taôm su gebe kiñ toñawasi êsô êwac.
- ¹⁰ Kiñ toñawasi tau asa.
Lausiñ undambêña nêñ Apômtau, ñac tonañ kêtú kiñ toñawasigoc. *

25

Mec Anôtô ejop to êwê aêac ma êsuc nêñ sec ôkwiña

- ¹ O Apômtau, aê jansuñ ñoc katuc sa êndêñ aôm.
- ² O ñoc Anôtô, aê kakêñ gêwiñ aôm. Ôkêñ lau sêñgôm aê majoc êsa atom ma ôkêñ ñoc ñacjo sêoc ôndu aê atom.
- ³ Samob tañ sêkêñ maten aôm nañ, sêñgôm êsêac majen êsa atom.
Lau tagen, tañ sêkac taun su aña aômnm nañ, go majen êsa.
- ⁴ O Apômtau, ôwa nêñ lêñ sa êndêñ aê.
Ôkêñ aê jajala nêñ intênamañ.
- ⁵ Ôndôñ aê ma ôkêñ aê jasêlêñ jasa nêñ biñjanô ñaintêna, gebe aôm kôtu ñoc Anôtô gêjam aê saña.
Aê kakêñ matoc aôm kêtôm bêcgeñ.
- ⁶ O Apômtau, taêm ênam nêñ taêm walô to nêñ têtac gêwiñ tengeña, tañ gêc gêdêñ andanjen e mêngeñ galoc nañ.
- ⁷ Taêm ênam ñoc sec to geo ñapalêgeña atom.
O Apômtau, taêm ênam aê êtu têtac gêwiñ tengeña to nêñ moasiña.
- ⁸ Apômtau enj ñajam to gêdêñ.
Amboac tonañ tec kêdôñ lau sec sêsa lêñ gêdêñ.
- ⁹ Enj gêwê lau, tañ sêkôniñ taun nañ, sêsa nêñ lêñ gêdêñ ma kêdôñ nê lêñ gêdêñ lau, tañ sêkôniñ taun nañ.
- ¹⁰ Apômtau gêwê lau, tañ sêmasañ ênê poac to biñsu nañ.
Sêsa ênê lêñ têtac gêwiñ tengeña to biñjanôña.
- ¹¹ O Apômtau, ôsuc ñoc biñ kapôên nañ ôkwi êtu nêñ ñaêña.
- ¹² Nac tañ kêtêc Apômtau nañ, enj asa.
Apômtau oc êndôñ lêñ, tañ ñac tau êjaliñ sa nañ, êndêñ enj.
- ¹³ Enj tau oc êngôn tomoasiñ
ma nê wakuc oc sêwê kaiñ gamên tau.
- ¹⁴ Lau tañ têtêc Apômtau nañ, têtú ênê lau ôliñ andan enja.

* **24:10:** Dawidnê pesalem tenj.

Ma enj gêwa nê poac sa gêdênj êsêac.

- 15 Matoc kêsap Apômtau tøn
gebe enj oc ênu ockainj su anja lakô.
- 16 Ôkac taôm ôkwi êndênj aê ma taêm labu aê
gebe aê taucgenanô gangônj tonoc njalêlôm njawapacgenj.
- 17 Ôngôm njoc njalêlôm njawapac êtu gaô
ma ôngamboac aê su anja njoc njandanj.
- 18 Taêm ênam njoc njalêlôm njawapac to binj, tanj kêlênsônj aê
ma ôsuc aênjoc sec samob ôkwi.
- 19 Ôlic njoc njacjo samob, tanj sêjac aê njawae nanj.
Êsêacnênj njalêlôm kêmoatinj tøn aênja.
- 20 Ônam gôlinj katuc ma ônam aê sa.
Ôkênj lau sêngôm aê majoc êsa atom gebe aê gaê lamu aôm.
- 21 O Apômtau, binjgêdênj to gênj mansanj êkôm aê auc,
gebe aê kakênj matoc aôm njapanj.
- 22 O Anôtô, ônam Israel sa
anja nênj gênjwapac samob njalêlôm. *

26

Njac mansanj tenj nê mec

- 1 O Apômtau, nênj mêttôc êwaka aê sa gebe gawê binj njakainj tenj atom gebe aê kasa njoc lênj
lanjôcnêm sawagenj
to taéc kêka aôm njanjênjenj.
- 2 O Apômtau, ônsaê aê ma ôjala aê.
Ômbêlêm njoc njalêlôm e ômbi lêtênj.
- 3 Gebe nênj têtac gêwiñ tenjenjgêjac aê matoc su gedênj tønjenj
ma kasa nênj lênj njanjênj njapanj.
- 4 Aê gangônj gawiñ lau kesowaga atom.
Ma gajac binj ôkwi gêdênj kalomtêna atom.
- 5 Aê gadec secwaganênj sêkac tauñ saña
to gajac jaê lau geowaga.
- 6 O Apômtau, aê kakwasinj lemoc njabinj masigenj.
Ma kasêlênj kagi nênj altar amboac tonanjenj tec gamoa.
- 7 Gebe janam danje aôm nja aoc kapôênj
Ma jasôm aôm nênj gênjsêga samob njawae lasê.
- 8 O Apômtau, aê têtac gêwiñ nênj andu njamala,
gamênj tanj nênj njawasi gêjam auc nanj.
- 9 Ôtinj njoc katuc sinj êwiñ lau secwaga nênj atom.
Ma ôlic ênanja êwiñ lau-sêjac-njomalac-ênduwaga nênj atom.
- 10 Lau tonanj lemenj sinj-dec kêsap tøn.
Ma sêmêgôm awa njalêsinja kêsêp lemenj anônja e mênjgêc lanjwagenj.
- 11 Ma aê kasa njoc lênj tobij masigenj.

* 25:22: Dawidnê tenj.

- O Apômtau, ônam aê kêsi to taêm labu aê.
¹² Ockaiņ tec kaka gamêņ ņatapa ņajam tôņ.
 Lau embe sêkac taun sa, oc sêlambiņ Apômtau. *

27

Apômtau kêtû ņoc Ja to ņoc moasiņ

- ¹ Apômtau kêtû ņoc ja to ņoc moasiņ, amboac tonañ oc jatêc asa.
 Apômtau kêtû katucnê lamu, amboac tonañ oc jaê go asa.
- ² Lau sec embe sênac aê gebe senseņ aê su,
 go êsêac, taņ têtû ņoc soņo-soņo to ņoc ņacjo naņ, sêka selelec e sêu taun.
- ³ Siņwaga taêsam embe sêņgi aê auc, oc ņoc ņalêlôm ņatutuc atom.
 Ma êsêac embe sênac siņ êndêņ aê, oc têtac êpa sugen.
- ⁴ Aê katen gêņ tagen gêdêņ Apômtau ma ņoc ņalêlôm kêkac aê biņ tagen tonecņa
 gebe jaņgôn Apômtaunê andu êtôm ņoc bêc jamoa matoc jaliņa samob
 gebe jalic Apômtaunê ņajam
 ma jaten eņ gebe êwê aê.
- ⁵ Gebe êndêņ bêc ņawapacņa eņ oc êsiņ aê jaņgôn ênê bec ņalêlôm.
 Ênê bec ņagadê oc êsan aê auc. Eņ êsuņ aê sa najaka poc ņajaņa tôņ.
- ⁶ Amboac tonañ techeloc aņgen êndêņ ņoc ņacjo, taņ sêgi aê auc naņ.
 Aê gabe jakêņ da aņga ênê bec ma jakêņ toôndugen. Aê jaņa wê ma janam êndêņ
 Apômtau.
- ⁷ O Apômtau, ôkêņ taņam aê gebe aoc gêjac aôm kapôêņ.
 Taêm walô aê ma ôkêņ taņam aêmaņ.
- ⁸ Aôm kôsôm gebe “Ansom aê.”
 “O Apômtau, amboac tonañ tec gabe jansom aôm.”
- ⁹ Ôsiņ laņôm aê atom ma ôtiņ nêm sakiņwaga su totêmtac ņandaņņa atom.
 O ņoc kêsiwaga Anôtô, aôm kôtû ņoc gêjam-sa amboac tonañ ôtiņ aê su to ônac kapoac
 aê atom.
- ¹⁰ Tinoc agêc tamoc sêwi aê siņ su,
 mago Apômtau oc êkôc aê sa.
- ¹¹ O Apômtau, ôtôc nêm intêna êndêņ aê ma ôwê aê jasa gamêņ tapa ņajam.
 Ôņgôm êtu ņoc ņacjoņa.
- ¹² Ôwi aê siņ jandêņ biņ, taņ ņoc ņacjo sêkic naņ atom.
 Gebe biņ-gêgawaga dêdi sebe sênac aê ma sêjac tênep gebe senseņ aê su.
- ¹³ Aê kakêņ gêwiņ
 gebe jalic Apômtaunê ņajam aņga gamêņ sêņgôn maten jaliņa.
- ¹⁴ Ôkêņ matam Apômtau totêmtac êpa sugen ma tonêm ņalêlôm samucgen.
 Ôkêņ matam Apômtaugen. *

28

Mec Apômtau ênam aêac saņa

- ¹ O Apômtau, aê aoc gêjac aôm gebe ņoc lamu aôm.
 Laņôm elo ma ônam taôm tôņ aê atom,

* 26:12: Dawidnê ten. * 27:14: Dawid gêga.

- gebe aôm embe ênam taôm tôñ aê,
aê oc jatôm lau, tañ sêsêp sê sêja e lanjômê nañ.
- ² Embe jamôêc êndên aôm ma jaôc lemoc sa êndên nêlôm ñagamên dabuñsêga,
nañ ôkên tañam ñoc tañiboa.
- ³ Ôtiñ aê su jawiñ lau, tañ sêkac tauiñ su anğa Anôtônê nañ, to lau alôb-alôbwaga atom.
Gebe lau tonañ nêñ ñalêlôm keso ma sêbanac biñ gêdên nêñ lau jabañ êsêacña.
- ⁴ Ôkên ñagêjô êndên êsêac êtôm nêñ gên, tañ sêgôm to sêjac lau mateñanô aucña nañ.
Ôkên ñagêjô êndên êsêac êtôm gên, tañ lemeñ sêgôm nañ, ôkên gên tau ñagêjô êndên êsêac.
- ⁵ Gebe êsêac mateñ gêdiñ Apômtaunê gôliñ to gên, tañ lêma gêgôm nañ atom.
Amboac tonañ oc enseñ êsêac su e ênam êsêac sa êtiam atom.
- ⁶ Aoc êôc Apômtau
gebe eñ kêkên taña ñoc tañiboa kapôên.
- ⁷ Apômtau kêtú ñoc ñaclai to ñoc lautuc.
Ñoc ñalêlôm kêsap engeñ, tec gêjam aê sa.
Amboac tonañ ñoc ñalêlôm gegeñ aê sa samucgeñ
gebe janğa wê danğenja êpi eñ.
- ⁸ Apômtau kêtú nê lau nêñ ñaclai
to kêtú nê ñac, tañ señ oso eñ nañ, nê lautuc.
- ⁹ Ônam nêlôm lau sa to ônam mec nêlôm gêñlênsêmmañ
ma ojop to ôsip aêac sa enden tôngeñ. *

29

Ôsic to wapap kêwaka Apômtaunê wae sa

- ¹ O lau undambêña, awem êôc Apômtau
ma alanem ênê ñawasi to ñaclai.
- ² Awaka Apômtaunê ñaê ñawae sa.
Au taôm togêlôn dabuñ anêc Apômtau lanjônêm.
- ³ Êsêac sêñô Apômtau awa anğa gwêc.
Ma ênê awa kêdôn tau gêsac gwêc.
- ⁴ Apômtau awa kêtaiñ toñaclai.
Apômtau awa ñadindiñ kaiñ teñ.
- ⁵ Apômtau awa, wapap tau, gêjac kaseda.
Apômtau gêjac kaseda, tañ kêkô Lebanon nañ popocgoc.
- ⁶ Eñ gêgôm lôc Lebanon gêboañ amboac bôclatu.
Ma Hermon amboac bulimakao ñalatu.
- ⁷ Apômtau awa kêkên jawaô kêbêlan
sinsen-sinsen kêsá makeñ-makeñ.
- ⁸ Apômtau awa kêlêndiñ gamêñsawa e kêtênêp lasê.
Apômtau kêkôjôc gamêñsawa Kades.
- ⁹ Apômtau awa kêwiwic kamem to giñ kalaka walôña e kêsêlô su.
Ma samob, tañ sêñgôn nê andu nañ, sêôc lambiñ eñ gebe ñataugoc.
- ¹⁰ Apômtau gêjam gôliñ gwêc ñagêdimbob.

* 28:9: Dawidnê teñ.

- En gêngôn nê lêpôn kinja geden tōngen.
 11 Apômtau êpuc nê lau tōngman.
 Apômtau ênam mec nê lau ña biñmalô. *

30

Mec danjerja tenj

- 1 O Apômtau, aê gabe aoc êôc aôm gebe gôjam aê kêsi.
 Ma kôkên aêñoc ñacjo têtú samuc kêtú aê gajañña atom.
 2 O Apômtau ñoc Anôtô, aê gamôêc gêdên aôm gebe ônam aê sa.
 Ma aôm kômoasiñ aê, tec aê ñajam kêsagoc.
 3 Apômtau, aôm tec gôwê ñoc katuc aña lamboam kêpi gêmên.
 Aôm gômôêc aê tōng mênkôkên aê matoc jali kêsa kêtiam gebe jaêc su jasêp sêlêlôm jana atom.
 4 Amac lau mansañwaga, awem êôc Apômtau.
 Ma alanem ênê ñaê dabuñ.
 5 Gebe enj têtac ñandañ olañ-olañ atom.
 Ma nê moasiñ ênêc enden tōngen.
 Êmbêc tatan tañjboa
 ma elenj ôlinj êpi-êpigenj.
 6 Aê tec taêc gêjam e gwala kêpa su
 gebe “Oc jaku atomanô.”
 7 O ñacmoasiñ Apômtau, aôm kôwaka aê sa ganjgôn ñoc malac ñajaña.
 Ma gôsañ lañômanô auc gêdên aê e katakê.
 8 O Apômtau, gêdên tonañ aoc gêjac aôm
 ma katanj gêdên ñoc Anôtô.
 9 “Aê embe jamac êndu ma jasêp sê jana,
 oc êmoasiñ aôm amboac ondóc.
 Kekop oc etoc aôm sa
 ma êwaka nê m lênj to nê m biñ ñañênj sa êtôm me.
 10 O Apômtau, ôkênj tañjam aê to taêm walô aê.
 O Apômtau, ôtu ñoc ônam-aê-sawaga.”
 11 Aôm gôjam ñoc gênwapac ôkwi kêtú wê.
 Aôm kôkac ñoc abec su ma kôkênj têtac ñajam aê kajandinj.
 12 Amboac tonañ aê janam tauc tōng atom. Aê jalambinj aôm.
 O Apômtau, ñoc Anôtô, aê gabe janam danje aôm enden tōngen. * nanj.

31

Mec Anôtô ênam aêac sa êndênj noc gênwapacña

- 1 O Apômtau, aêñoc lam u aôm. Ôwi aê siñ amboac ñac gêbac atomanô.
 Ônam aê sa êtu aôm nê m biñgêdênñagenj.
 2 Ôê tañjam aê
 ma mênônam aê sa sebenj.
 Ôtu ñoc poclabu ôngandê aê
 ma ñoc tunjêna gebe ôpiñ aê auc.

* 29:11: Dawidnê pesalem tenj. * 30:12: Dawidnê pesalem, tañ gêga gêdênj sêjac kawi lôm dabuñ

- 3 Aôm tec kôtu ñoc poclabu to tunjtênagoc.
Aôm oc ôkam to ôwê aê êtu nêm ñaêña.
- 4 Aôm oc wê aê sa anğa uc, tañ êsêac sêkic kelecgen kêtú aêña nan, gebe aôm kôtu aênoc lamu.
- 5 Aê jasakinğ ñoc katuc êndên aôm lêmam êwac.
O Apomtau, aôm Anôtô ñañên, tec gôjam aê sa.
- 6 Aôm têmtac gedec êsêac, tañ sêsap gwam ñaôma tôn nan samucgen, mago aê matoc kêsap Apômtau tôn.
- 7 Aê oc têtac ñajam ma ôlic êpigen êtu nêm têmtac gêwiñ tenğenña gebe aôm matam gê aê gêdên ganğôn jageonğa ma kôjala ñoc katuc ôluğ-ôluğ ñam.
- 8 Aôm gôwi aê siğ kêsêp ñaçjonê lêma atom.
Aôm kôkên aê ockainğ kaka gamên ñatapa tôn.
- 9 O Apômtau, taêm walô aê gebe ganğôn jageo.
Gênwapac gêgôm aê matocanô natalô kêsas e katuc to ôlic kêlênim tau.
- 10 Ñoc têm gamoa matoc jalinğa samob kêtú gênwapacñagenğ gêja ma katanğ tañiboa kêtôm ñoc jala samob.
Aê tekoc gêbac kêtú gamoa jageonğa ma ñoc ñatêkwa kêtú golonğ su.
- 11 Ñoc ñaçjo samob têtanğ pêlê aê
ma ñoc lau, tañ sackapoagêdô gêdên taunğ nan, sêsu sam su aê.
Ñoc sêlêb embe sêlic aê, oc têtêc aê.
Lau tenğ embe têtap aê sa anğa intêna, oc sêc aê.
- 12 Êsêac sêlinğ aê siğ amboac ñac, tañ gêmac êndu su nan.
Aê katôm ku ñamoasagac.
- 13 Lau taêsam sêjac binğ kesec-kesec gêdên taunğ. Gên secsêga kêkôm aê auc.
Êsêac sêmasanğ binğ sêwiñ taunğ gebe senseñ aê su janaña.
- 14 O Apômtau, mago aê tec kasap aôm tônğenğ.
Aê kasôm gebe “Ñoc Anôtô aôm.”
- 15 Aôm lêmam gôjam gôlinğ ñoc lêng.
Amboac tonanğ ônam aê sa anğa ñoc ñaçjo to lau, tañ sêlêsu aê nanğ.
- 16 Ôkênğ lanğomanô êpô nêm sakinğwaga.
Onam aê sa êtu nêm têmtac gêwiñ tenğenña.
- 17 O Apômtau, ôwi aê siğ amboac gên gêbac atom gebe aoc gêjac aôm.
Ôkênğ lau alôb-alôbwaga têtú gên gêbacmanğ ma toawenğmêgenğ sêsêp lamboam sêna.
- 18 Ômbôc gêdônğolic dansanğ auc.
Êsêac tetoc taunğ sa ma sêsôm ñac gêdên nê bôlênğ palinğ e sêgôm enğ wae kêtú sec.
- 19 Aôm gôjac nêm moasinğ sa gêjam sêga kêtú lau, tañ têtêc aôm nanğna, ma kômoasinğ lau, tañ sê lamu aôm nanğ, ma lau samob sêlic gêdên matenjanô.
- 20 Aôm kôpinğ êsêac auc ña lanğomanô gêdên ñamalacnênğ poac.
Aôm kôsinğ êsêac ôkwi sênğônğ bec tenğ gebe imbelenğ ênac êsêac atom.
- 21 Aoc gêoc Apômtau,

gebe enj kêtôc nê têtac gêwiņ tengeņņa gêdêņ aê gêdêņ taņ sêgi aê auc sebe sêku aê tulu naņ.

²² Aê katêc tauc ŋanôgeņ ma taêc gêjam gebe
“Aôm tec kôtiņ aê su aņga laņômnêmņa.”

Mago aôm gôņô aêņoc taņiboa kapôêņ
gêdêņ taņ aoc gêjac aôm gebe ônam aê sa naņ.

²³ Amac akêņ-gêwiņwaga samob, têtac êwiņ Apômtau.

Apômtau gejob lau-ŋaņêņwaga ma êkêņ ŋagêjô êlêlêc su êndêņ lau-tetoc-taņ-sawaga.

²⁴ Amac samob, taņ asaê Apômtau amoa naņ,
akô ŋajaņa totêmtac êpa sugen. *

32

Tamoa totêmtac êpa sugen gebe Anôtô kêsuc nêņ sec okwi

¹ Aweņ êôc ŋac, taņ Anôtô kêsuc ênê sec ôkwi
to kêgadu ênê geo auc naņ.

² Aweņ êôc ŋac, taņ Anôtô taê gêjam ênê keso atom
ma biņdansaņ gêc ênê ŋalêlôm atom naņ.

³ Gêdêņ taņ gajam tauc tôņ naņ, ŋoc ôlicwalô gêbacnê
gebe katan taņiboa kêtom bêcgeņ.

⁴ Gebe lêmam gêsac aê ma kôkôniņ aê kêtôm bêc to gelengeņ.
Ŋoc ŋalêlôm ŋakelenj kêsa kêtôm oc kêpac mêckelep e ŋakelenj kêsa.

⁵ Amboac tonañ tec gaoc ŋoc biņ lasê gêdêņ aôm
ma gasañ ŋoc geo auc atom.

Aê kasôm gebe “Jaoc ŋoc biņ keso lasê êndêņ Apômtau,”
tec aôm kôsuc ŋoc geo ŋatôp ôkwi.

⁶ Amboac tonañ lau mansañ samob tetenj êndêņ aôm,
êndêņ têm sêpô lêna taunņa.

Ec embe ŋasamac sec ênsalê auc êmêņ,
naņ êtap êsêac sa atom.

⁷ Aôm kôtu ŋoc gamêņ jasiņ taucņa. Aôm gojob gêdêņ taņ gamoa jageo naņ.
Nêm moasiņ gôjam aê kêsiņa kêkôm aê auc.

⁸ “Aê gabe jandôņ to jatôc intêna ôsaņa êndêņ aôm.
Aê matoc êndiņ aôm ma jawa aôm.

⁹ Ôtôm hos me doņki kaucmê atom.
Embe gôliņ to gôliņ ŋamôkê êsêp awasuņ atom, oc taņa wamu aôm atom.” Apômtaunê
biņ tonañ.

¹⁰ Ŋac alôb-alôb kêtap gêņwapac taêsam sa.

Ma ŋac, taņ mata kêsap Apômtau tôņ naņ, Apômtaunê têtac gêwiņ tengeņņa êkwa enj
auc.

¹¹ O lau gêdêņjac, ôlim êpi totêmtac ŋajamgeņ êtu Apômtaunņa.

Ma amac samob, taņ nêm ŋalêlôm ŋaņêņ naņ, atu samuc toôndugeņ. *

* **31:24:** Dawidnê pesalem tenj. * **32:11:** Dawid gêga. Pesalem dambu taunņa kêtû luagêcņa.

33

Lambiņ êndêņ Anôtô, taņ kêkêņ to gejob gêņ samob naņ

- 1 O lau gêdêņac, atu samuc Apômtau toôndugeņ.
Lambiņ gajac lau mansaņ ņawae.
- 2 Anam danġe Apômtau ņa gêņ wêņa.
Aôc eņ sa ņa gêņ wêņa, taņ ņagam lemeņlu naņ.
- 3 Aņga wê wakuc teņ epi eņ.
Ansaic ņagam êtaņ toaligeņ.
- 4 Gebe Apômtaunê biņ biņņanô.
Ma gêgôm nê gêņ samob ņaņêņgosu.
- 5 Eņ têtac gêwiņ biņ gêdêņ to biņ ņaņêņ.
Apômtaunê têtac gêwiņ teņgeņņa gêġam nom samuc auc.
- 6 Undambê ņanô kêsa ņa Apômtaunê biņ.
Ma ņagêlôn samob tonaņ ņanô kêsa ņa ênê awajaô.
- 7 Eņ gêġac gwêc sa kêpi tageņ amboac kêsêp bulakôp.
Eņ kêkêņ gwec ņagêdimbob kêpoac ņalapsamboam.
- 8 Nom samuc têtêc Apômtau
ma ņamalac samob, taņ sêņgôn nom naņ, sêuc labu eņgeņ.
- 9 Gebe eņ kêsôm ma gêņ ņanô kêsa.
Eņ kêġatu ma gêņ tau ġakêkô.
- 10 Apômtau geseņ tentenġlatunêņ poac e ņanô masi.
Eņ kêkô biņ, taņ lau samuc sêmasaņ naņ auc.
- 11 Apômtaunê poac ênêc endeņ tônġeņ.
Biņ taņ eņ kêmasaņ gêc nê ņalêlôm naņ, oc elom gôlôac to gôlôac.
- 12 Aweņ êoc lau, taņ Apômtau kêtu nêņ Apômtau naņ,
lau tau, taņ eņ kêġaliņ sa gebe têtû ênê gêņġlênsê m naņ.
- 13 Apômtau kêtuc kêniņ aņga undambê kêsêp gêmêņ.
Eņ mataanô kêpi ņamalacnêņ latuņi samob.
- 14 ņac tau gêņgôn nê lêpôn ma mata gêdiņ ņamalac samob,
taņ sêņgôn nom naņ.
- 15 ņac tau tonaņ tec kêmasaņ samob nêņ ņalêlôm.
ņac tau tonaņ tec mata gêdiņ gêņ samob, taņ êsêac sêgôm naņ.
- 16 Siņwaga taêsam ņasec, mago oc sênam nêņ kiņ sa atom.
Ma siņsêlêc ņaclai oc êku ņacġo tulu atom.
- 17 Teņ embe taê êka nê hos siņņa gebe êku ņacġo tulu, oc ênsau tau,
gebe nê hosnê ņaclai tau oc ênam eņ sa atom.
- 18 Alic acġom, Apômtau mata gê êsêac, taņ têtêc eņ naņ,
to êsêac, taņ sêkêņ mateņ ênê têtac gêwiņ teņgeņņa naņ,
- 19 gebe ênam êsêac katuņ sa êtu sêmac êndu atomņa
to êoc êsêac, taņ sêmoa mateņ ġali naņ, tônġ êndêņ noc tôbômņa.
- 20 Aêacnêņ katuņ kêtû gwasae Apômtau,
aêanêņ gêġam-sawaga to aêacnêņ lautuc eņ.
- 21 Biņņanô, aêacnêņ ņalêlôm kêtû samuc eņgeņ,
gebe aêac takêņ gêwiņ ênê ņae dabuņ.

22 O Apômtau, aômnêm têtac gêwiņ tengeņja mênêpi aêac
êtôm aêac, tec akêņ mateņ aôm nec.

34

Anôtô gêjam nê lau, taņ sêpo lêna taņ nan sa

- 1 Aoc êoc Apômtau enden tôneņ.
Nabin lanem ênêc aocgeņ napaņ.
- 2 Nôc katuc etoc tau sa êtu Apômtau ŋa.
Êsêac, taņ sêoc gêņwapac nan, sêņô e têtac ŋajam êsa.
- 3 Anam Apômtaunê wae êsa awiņ aê.
Ma tatoc ênê ŋaê sa selengeņ.
- 4 Aê gamôêc Apômtau ma eņ kêkêņ taņa aê.
Ma kêjaņgo aê su aņga gêņ samob, taņ katêc nan.
- 5 Matam ê Apômtau, go têtac ŋajam êsa
ma asa tembelam sa napaņ.
- 6 Nac ŋalêlôm sawa tonec gêmôêc e Apômtau kêkêņ taņa eņ
ma gêjam eņ sa aņga nê gêņwapac samob.
- 7 Apômtaunê aņela kêpiņ êsêac, taņ têtêc eņ nan auc
ma gêjam êsêac sa.
- 8 Ansaê ênac awem to ajala gebe Apômtau eņ ŋac gabêjam ŋanô.
Aweņ êoc samob, taņ sê lamu eņ nan.
- 9 Amac taņ atu Apômtaunê lau dabuņ nan, atêc eņgeņ.
Gebe êsêac, taņ têtêc eņ nan, oc sêpô lêna gêņ teņ atom.
- 10 Lewe ŋalatu taņ oc sêpô lêna ma mo oc êjô êsêac,
mago êsêac, taņ sensom Apômtau nan, oc seso gêņ ŋajam teņ atom.
- 11 O ŋapalêac, amên akêņ taņem aêmaņ.
Aê gabe jandôn amac êtu atêc Apômtau ŋa.
- 12 Asa taê gêjam gebe êņgôn mata jali nêņgeņ
ma taê kêka gebe nê bêc ênac têku tau ma êtap ŋajam sa.
- 13 Ojop imbêlam êndên biņ sec
to gêdômôlic êndên biņdansaņ.
- 14 Ônac jaê sec ma ôņgôm gêņ ŋajam.
Onsom biņ malô ma ôlêtigeņ e naôê tôņ.
- 15 Apômtau mata kêsap lau gêdên
ma kêkêņ taņa nêņ taņiboa.
- 16 Apômtaunê laņôanô kêkô secwaga auc
gebe enseņ êsêac su e nêņ lau taêņ ênam êsêac êtiam atom.
- 17 Lau gêdên embe sêmôêc, go Apômtau oc êkêņ taņa
ma ênam êsêac sa aņga nêņ gêņwapac samob.
- 18 Apômtau gêjam tamiņ lau-ŋalêlôm-popocwaga.
Eņ gêjam êsêac, taņ nêņ katuņ ôluņ-ôluņgeņ nan sa.
- 19 Nac gêdên gêoc gêņwapac taêsam,
mago Apômtau gêjam eņ sa gêdên gêņ tonan ŋai samob.
- 20 Eņ gejob ênê ŋatêkwa samob
gebe ŋaten tulu atom.

- 21 Sec oc ênac ñac sec êndu.
Ma êsêac, tañ têtac sec êndên ñac gêdên nañ, oc têtap ñagêjô sa.
- 22 Apômtau gêjam nê sakinwaga nêñ katuñ sa.
Ma êsêac, tañ sê lamu eñ nañ, oc têtap ñagêjô sa êjô sec atom. * meloc kêtê eñ e ñac tau kêtin eñ su gêc gêja nañ.

35

Ñac gaôc gêñwapacña nê mec Anôtô ênam eñ saña

- 1 O Apômtau, ônac sin êndên êsêac, tañ sêjac aê semoa nañ.
Ôku êsêac, tañ sêku aê tulu sêmoa nañ tulu.
- 2 Ôja lautuc to maluku sa
ma ôndi mênônâ aê samañ.
- 3 Ôkôtên kêm to ôndain olo enden lau, tañ sebe sê aê tôñ nañ.
Ôsôm êndên ñoc katuc gebe “Aê tec gabe janam aôm sa.”
- 4 Ôkên lau, tañ sesom lên senseñ aê suna nañ,
têtu meloc ma sêmbac tauñ su.
Êsêac tañ sêkic aênoc bin nañ,
sênu tauñ su tomajenjen sêc sêmu sêna.
- 5 Ôkên êsêac têtôm jataê, tañ mu kelelo nañ,
ma Apômtaunê añela êtin êsêac su.
- 6 Êsêacnên intêna êtu kesec ma ñalênô êsa
ma Apômtaunê añela êjanda êsêac.
- 7 Êsêac sêwa lakô aê kelecgen
ma sêkwê sê gebe aê janac tauc êndu.
- 8 Gêñwapac êtap êsêac sa eb tagenman ma tauñ sêsêp nêñ lakô, tañ sêwa kelecgen nañ,
e gacgen sênaña.
- 9 Go ñoc ñalêlôm êtu samuc Apômtau
ma êoc eñ sa gebe gêjam aê kêsi.
- 10 Aê oc jasôm tonoc ñalêlôm samucgen gebe
“Apômtau, asa oc êtôm aôm,
tañ kôjanço ñac gêngôn jageoña su aña ñaclainê
to kôjanço ñalêlôm sawa, tañ gêoc gêñwapac nañ, su aña ñac, tañ kêkônin eñ tôñ nañ.”
- 11 Imbeleñ dansañ sêsa gebe mênssenseñ aê,
têtu kênac gêñ, tañ gajam kauc ñam nañ, gêdên aê.
- 12 Aê kamoasin êsêac, mago sêkên sec gêjô ñajam
e aê katuc gêbac su.
- 13 Mago gêdên tañ gêmâc kêtâp êsêac sa nañ, aê kasô talu kêtù ñoc ñakwê.
Aê gajam dabun mo ma kateñ ñoc mec gasañ-lañôcanô auc.
- 14 Gagôm tauc amboac gagôm kêtù ñoc ñac me lasic tenña.
Gañgôn kapô gaducgen katôm ñac ten ñalêlôm ñawapac kêtù tênaña.
- 15 Mago gêdên tañ aê katu sec nañ, êsêac sêkac sa toôlin kêpigen sebe sêsu aê susu.
Ma lau, tañ gajam kauc êsêac nañ, sêsôm bin alôb-alôb kêpi aê gedeñ tôñgen.

* 34:22: Dawid gêga gêdên tañ kepen tokauc gêdên Abimelek gebe

- 16 Êsêac têtôm sêsu-susuwaga sêjam aê katu ôwê to sêgôm aê katu meloc ma sêmôêj lunlun gêdêj aê.
- 17 O Apômtau, gobe ôlic gêj tonaj e êndêj ondocgen.
Ôjanda katuc su anja êsêanêj biñ alôb-alôb. Ônam aê kêsi anja lewe matac nêj.
- 18 Go janam danje aôm êsêp taêsam sêkac tauj sa ñalêlôm.
Aoc êoc aôm êsêp lau taêsam ñanô tanjensuj.
- 19 Ôkêj êsêac, taj sêkic aêjoc biñ sêsingej sêmoa nan, sêmajec aê atom.
Ôkêj êsêac, taj sêkêj kisa aê ñabiñ masigen nan, sêsênic matej êtu aêja atom.
- 20 Êsêac sêsôm biñ malô-malô atom.
Ma sêgôlij biñdansañ kêpi gamêj tau ñalau wapac.
- 21 Êsêac sêpa lawengej kêtú aêja ma sêmôêc gebe “Kec, kec tauj matej anô talic ñanôgac.”
- 22 O Apômtau, aôm gôlicgac, amboac tonaj ônam taôm tôj atom.
O Apômtau, ômoa jaêc aê atom.
- 23 Matam jali êsa to ôndi sa gebe ômansañ ñoc biñ êtu katô.
O ñoc Anôtô to ñoc Apômtau, ônam gôlij ñoc biñmanj.
- 24 O Apômtau ñoc Anôtô, aôm ñac gêdêj. Ômêtoc ñoc biñ êtu katô gebe êsêac ôlij êpi atu aêja atom.
- 25 Ôkêj êsêac sêômac aê êtu biñ, taj sêpuc boa gêc nêj ñalêlôm nanja atom gebe “Kec, gêj amboac tonaj tec aêac taêj gêjam.”
Ôkêj êsêac sêkêli tauj gebe “Aêac asen ej sugac” nan atom.
- 26 Ôkêj êsêac samob, taj ôlij kêpi kêtú ñoc gêjwapacña nan, majej to môkêjapac ñawapac êsa acgom.
Ôkêj êsêac, taj tetoc tauj sa gêdêj aê nan, têtú meloc ma majej êkôm êsêac auc.
- 27 Ôkêj êsêac, taj sêlic aê ñajam nan, tauj têtac ñajam to ôlij êpigenj.
Ma ôkêj êsêac sêsôm ênêc awêgenj gebe” Apômtau ej ñac kapôêj. Ej taê gêjam nê sakiñwaga gebe êmoa ñajamgenj.”
- 28 Imbeloc oc êwaka nêmbiñgêdêj sa,
êjgôm waem êtu tapa endej tôjgenj. *

36

Lau secwaga nêj biñ alôb-alôb to lau gêdêj

- ¹ Ñac alôb-alôb gêjô sec ñaawa anja tau nê ñalêlôm.
Ej gedec Anôtô, tec ketoc ej sa atom.
- ² Ej ketoc tau sa e taê gêjam kêtú tôj gebe
Anôtô oc êkip sa to atin ej su atom.
- ³ Biñ samob, taj ej kêsôm nan, biñ alôb-alôb to biñ dansañ.
Ej gêwi nê gêj, taj andanjenj gêgôm tokauc ma ñapep nan, sinj su.
- ⁴ Ej kêsa tau sic jagêc nê mê nan taê gêjam biñ alôb-alôb.
Ej kêsa sec ñalêj ma lanô gelo biñ keso tau atom.

Anôtônê moasinj

- ⁵ O Apômtau, nêmbiñ têtac gêwiñ tenjenja kapi e jagêdêj undambê

* 35:28: Dawidnê tenj.

ma nê m binj njanê kapi e jakê puc kêpi tao.

⁶ Aômnê m binjgêdê n kêtôm Anôtônê lôc sêkô njaja. Aômnê m mêtôc kêtôm gwêc njagêdimbob.

O Apômtau, aôm gôjam njamalac to bôc sa.

⁷ O Anôtô, nê m têtac gêwi n tenge nja njamanôgoc, tec njamalac latu nji sêlamu aôm magê m njaju nlabu.

⁸ Aômnê m andu njamoasi n taêsam gêjac êsêac maten su.

Aôm kôkê n êsêac sênôm aômnê m gê n lêwê njam njabu,

⁹ gebe aôm kôtu dangô n maten jali njamôkê.

Aômnê m njawê kêpô aêac, tec taun ajala njawê amboac tonan.

¹⁰ Nê m têtac gêwi n tenge nja êmoasi n êsêac, ta n sêjala aôm nan, to êmoasi n êsêac, ta n sêsa nê n lê n tolanô n nê m sawagen nan.

¹¹ Ôkê n lau tenbelen angen enkain êka aê tôn atom.

Ma êsêac, ta n sêkac taun su anja Anôtônê nan, sensoc aê atom.

¹² Secwaga seben jasêc

oc sêndi naeo.

*

37

Lau-secwaga nê n njam, nan gê n têlagenja

¹ Ôni n oli n êtu lau secwaga atom.

Ôlim taôm êtu lau-kesowagana atom.

² Êsêac oc têtac gegon seben amboac gêgwan

ma sêmêli n amboac gêgwan njamêdôb.

³ Ôkê n êwi n Apômtau, ec ôngôm gê n njamgen.

Ôngôn nê m gamê n ma ôngôm gê n êndê ngen.

⁴ Ôtu samuc Apômtau.

En oc êkê n gê n, ta n nê m njalêlôm taêm kêka nan.

⁵ Ôsaki n nê m lê n êndê n Apômtau

ma ôkê n êwi n en, en oc êngôm njam êsa.

⁶ En oc êkê n aômnê m binj gêdê n êpô gamê n amboac njawê.

Ma aômnê m binj njanê n njawê amboac oc kêkô njalu n.

⁷ Ônam taôm tôn ômoa Apômtau lanônê m ma ôkê n matam engen.

Ôni n oli n nac, ta n kêtap nê kôm nanô sa ma nac, ta n kêkic launê n binj ma gêgôm nanô kêsa nan atom.

⁸ Ojop taôm êndê n têtac njandan ma ôkac taôm su anja njalêlôm kêmoati n tôn.

Ôni n oli n taôm atom, oc êkalem sec.

⁹ Apômtau oc ense n lau-sêgôm-secwaga su.

Ma êsêac, ta n sêkê n maten Apômtau nan, oc sêwê kain gamê n tau.

¹⁰ Saungen acgom, go secwaga tau oc malamê

ma embe onsom anja en mala, oc ôtap en sa atom

* **36:12:** Apômtaunê saki n waga Dawid gêga.

- 11 Mago lau wapac oc têtù gamêñ n̄atau,
ma moasiñ oc ênam êsêac auc sêmoa nêñ n̄ajam.
- 12 Secwaga kêkic n̄ac gêdêñ nê bin
ma gêmôê luluñ kêtù en̄ña.
- 13 Mago Apôm̄tau kêômac en̄
gebe kêjala gebe sauñgen, go n̄ac tau ênañña.
- 14 Lau-secwaga sêkac nêñ siñ sa ma sêkêkam nêñ talam,
sebe sensen̄ n̄ac n̄asec to n̄alêlôm sawa ma sênac êsêac, tañ sêsa nêñ lêñ gêdêñgen nan̄
êndu.
- 15 Mago acnêñ siñ oc êmbuc êsêac taun̄ nêñ n̄alêlôm
ma nêñ talam oc tulu-tulugen̄ ênañña.
- 16 N̄ac-gêdêñ nê waba luagêcgen̄ embe ênêc,
oc êlêlêc secwaga taêsam nêñ waba n̄anô lasê su.
- 17 Lau tañ sêkac taun̄ su an̄ga Anôtônê nan̄, nêñ lemen̄ dambê oc tulu,
mago Apôm̄tau oc êpuc lau gêdêñ tôñ.
- 18 Apôm̄tau kêjala lau mansañ nêñ bêc
ma nêñ gêñlênsêm oc ênêc ten̄gen.
- 19 Êndêñ bêc gêñwapacña oc sêpô lêna taun̄ atom.
Êndêñ bêc tôbômña, nan̄ mo oc êoc êsêac tôñ.
- 20 Lau tañ sêkac taun̄ su an̄ga Anôtônê nan̄, oc sêmbac sênañña.
Ma Apôm̄taunê n̄acjo oc sênañña amboac n̄aola kêsêlô, ma sê su amboac jadaun̄.
- 21 N̄ac sec nê gêñ masi, tec oc ênac launêñ tôp êtôm atom.
Ma n̄ac gêdêñ oc êkêñ gêñ totêtac wapômgen.
- 22 Lau tañ Apôm̄tau gêjam mec êsêac nan̄, oc sêwê kain̄ gamêñ êtu nêñ gêñ.
Ma lau, tañ en̄ kêpuc boa êsêac nan̄, oc sênañña.
- 23 Apôm̄tau gêjam gôliñ launêñ lêñ
ma kêpuc n̄ac, tañ nê lêñ gêjac en̄ mataanô n̄ajam nan̄ tôñ.
- 24 En̄ embe emben̄, oc gacgen̄ êsêp naênêc atom
gebe Apôm̄tau kêkam en̄ gêdêñ lêma.
- 25 Aê n̄apalêgen̄ e katu n̄ac lan̄gwa,
mago galic Apôm̄tau gêwi n̄ac gêdêñ ten̄ siñ atomanô. Ma galic nê gôlôac têtan̄ gêñ ten̄
atomanô.
- 26 En̄ n̄ac têtac wapôm ma êkêñ gêñ êndêñ lau, tañ teten̄ en̄ nan̄.
Ma nê gôlôac oc têtù moasiñ laugen̄.
- 27 Ôñgamiñ taôm êndêñ sec ma ôñgôm gêñ n̄ajamgen̄,
go ômoa nêñ gamêñ ten̄gen
- 28 Gebe Apôm̄tau têtac gêwiñ bin̄ gêdêñ
ma oc êwi nê lau mansañ siñ atom.
En̄ oc ejop nê lau gêdêñ sêmoa ten̄gen,
mago lau alôb-alôb nêñ wakuc oc malen̄mê.
- 29 Lau gêdêñ oc têtù gamêñ n̄atau
ma oc sêñgôn̄ nêñ gamêñ tau enden̄ tôñgen.

- 30 Nac gêdêñ nê awasuñ kêsôm biñ tokauc lasê
ma imbêla kêsôm biñ jagêdêñ.
- 31 Nac tau nê Anôtônê biñsu gêc ênê ñalêlôm,
tec kêsêlêñ kêku kêpac atom.
- 32 Nac keso gêdib ñac gêdêñ
ma taê gêjam gebe enseñ eñ su ênaña.
- 33 Mago Apômtau kêkô ñac gêdêñ auc
ma embe êmêtôc ênê biñ, oc êkêñ eñ lêwan-lêwan atom.
- 34 Ôkêñ matam Apômtaugeñ to ôsap ênê lêñ têt, go etoc aôm sa ôtu gamêñ ñatau
ma aôm ôlic eñ enseñ lau sec su.
- 35 Aê galic ñac sec teñ, tañ ketoc tau sa ñanôgeñ
e kelen gamêñ su amboac kaseda Lebanonña.
- 36 Mago gêdêñ tañ kasêlêñ jagaô lasê eñ mala kêtiam nañ, galic eñ malamê
ma gasom e katap eñ sa atomanô.
- 37 Ômoa tobiñmêgeñ ma ôsa nêñ lêñ êndêngeñ
gebe Anôtô oc êmoasiñ lau amboac tonañ.
- 38 Lau-secwaga samob oc sênaña.
Ma lau, tañ sêkac tañ su ança Anôtônê nañ, nêñ wakuc oc malenmê.
- 39 Apômtau kêtú lau gêdêñ nêñ ênam êsêac sa ñamôkê
ma kêtú nêñ lamu ñanô gêdêñ noc sêpô lêna tañña.
- 40 Apômtau kêpuc êsêac têt to gêjam êsêac kêsi.
Eñ gêjam êsêac kêsi gêdêñ lau keso ma kêpuc êsêac têt gebe sê lamu engeñ.
- *

38

Ñac ñasec teñ nê mec

- 1 O Apômtau, aôm têtmac ñandan ma ônac aê atom.
Têtmac êmoatiñ têt ma ôim aê atom.
- 2 Gebe aômnêñ sôb keseneñ aêgac.
Ma lêmam kêkônin aê têt ñanô.
- 3 Aôm têtmac ñandan kêkêñ gêmác gêjam ôlic samucgeñ auc.
Aêñoc geo gêgôm aê ôlic ñagêñlêlôm kêtú masê sugac.
- 4 Aêñoc keso gênôm aê auc kêpi e kalêlêc môtêcapac su,
kêkônin aê têt amboac gêñ wapacsêga teñ.
- 5 Kêtú aê ñac melocña,
tec ñoc kamoc kêtú kapôeñ e gêmôb.
- 6 Aê kapô gaduc ganğon ducgeñ.
Aêñoc ñalêlôm ñawapac ma ganon kaukauc kêtôm bêc to gelen.
- 7-8 Lambic gêjac aê secanô.
Ma gêmác gêjam aê ôlic auc.
Kasê aoc jamêc-jamêc e tekoc gêbac.
Ñoc ñalêlôm kêjamuñ aê tec gamôêc.

* 37:40: Dawid gêga tonec.

- 9 O Apômtau, aôm kôjala gêñ samob, tañ gajam aoc su nañ,
ma gôñô ñoc gaen olin sapu atom.
- 10 Ñoc ñalêlôm ñatutuc ñasec. ñaclai kêtaiñ su anğa aêñoc
ma matocanô ñawê gêjaña amboac tonanğen.
- 11 Ñoc ñac to tawanğ sêkac taunğ su gêdêñ aêñoc gêñwapac
ma ñoc lasitêwai sêmoa jaêc aê.
- 12 Êsêac tañ sebe senseñ aê su nañ, sêwa lakô aê.
Êsêac tañ sebe aê jambac janaña nañ, sêjam kisa aêğen to sêkic ñoc biñ kêtôm bêc to
gelenğen.
- 13 Ma aê amboac ñac tañasunğbic, nañ gêñô biñ atom.
Ma amboac ñac awamê, nañ gêña awa atom.
- 14 Biññanô, aê katôm ñac teñ gêñô biñ atomanô
ma awasunğ kêpuc biñ su tau atomanô.
- 15 O Apômtau, aê matoc kêsap aôm.
O ñoc Apômtau Anôtô, aôm oc ôjô aê aoc.
- 16 Aê katanğ aôm gebe êsêac ôlinğ êpi êtu aêña atommanğ.
Embe ockaiñ êku êpac, nañ êsêac sêsu aê susu atommanğ.
- 17 Kêdabiñ gebe jambenğ
ma taêc gêjam ñoc ñandanğ gedenğ tônğenğ.
- 18 Ojae, aê jasôm ñoc biñ lasê acgom,
gebe ñoc ñalêlôm kêtunğ aê kêtü ñoc secña.
- 19 Êsêac tañ sêkênğ kisa aê ñaômagenğ nañ, nêñ lai kêpoa.
Ma êsêac, tañ nêñ ñalêlôm kêmoatiñ tônğ ñaômagenğ kêtü aêña nañ, lau taêsam ñasec.
- 20 Aê tec kasap biñ ñajam tônğ.
Ma êsêac sêkênğ sec gêjô ñajam ma sêkênğ kisa aêğenğ.
- 21 O Apômtau, ôwi aê sinğ atom.
Ñoc Anôtô, ômoa jaêc aê atom.
- 22 O ñoc ñacmoasiñ Apômtau,
mêñônam aê sa. * têlêacña.

39

Aêñoc ñac tañ gêmoa gêñwapac ñalêlôm nañ, gêbu tau

- 1 Aê taêc gêjam gabe jajop ñoc lêñ ñapep
ma imbeloc ênac biñ sec teñ atom.
Lau sec embe sêmoa aê ñagala,
oc jakênğ ñagôlinğ êsêp aocsunğ.
- 2 Amboac tonanğ gajam tauc tônğ ñanğenğ lanğwagenğ kakô.
Ma ñoc ñandanğ kêpônğ aê secanô gêc lêlômgenğ.
- 3 Ñoc ñalêlôm gêlanğ aê gêc bôcdagi ñalêlômgenğ ma taêc gêjam gamoa e kêlakoc aê amboac
ja kêpi gêmênğ,
go kapô imbeloc ñagôlinğ su.
- 4 “O Apômtau, aê oc janğônğ matoc jali e êndênğ ondoc. Oc jamac êndü êndênğ ondoc.
Oc jamac êndü êndênğ ondoc.

* 38:22: Dawidnê pesalem teñ. Pesalem dambu taunğna kêtü

Ôkêṅ aê jajala tauc gebe aê gêṅ dalamatê sec.”

- ⁵ Ojae, kôsaka ṅoc bêc kêtôm samuc tagen wagen, matamanô gôlic aêṅoc bêc ṅawalan ṅanô masi.
 ṅamalac samob gêṅ ṅajaô-jaô ṅaômagoc.
- ⁶ ṅamalac kêsa nê lêṅ kêtôm gêṅ ṅakatu ten. En gêṅ ṅaôma, mago gêgôm gêṅlêlôm kêtû taṅa elê mê.
 Gêjac gêṅ sasa geden tōṅgen ma asa oc êtu gêṅ tau ṅatau.
- ⁷ O Apômtau, aê oc jakêṅ matoc asa.
 Taêc kêka aôm taômgenṅoc.
- ⁸ Ônam aê sa aṅga ṅoc sec samobman.
 Ôkêṅ lau meloc sêsu aê susu atom,
- ⁹ Aê jaṅa aoc atom, janam tauc tōṅgen jamoa,
 gebe aôm gôjam gôliṅ ṅoc lêṅ tau.
- ¹⁰ Nêṅ gêṅwapac tec kêsac aê nec, ôkôc su aṅga aêṅoc,
 gebe lêmam kêkônin aê tōṅ ṅanô e oc janaja.
- ¹¹ Aôm embe ônac ṅamalac ten êtu nê sec ṅagêjôṅa, oc nê katu ṅajam ênaṅa êtôm abêlôṅ gen tau.
 Ojae, ṅamalac samob gêṅ ṅajaô-jaô ṅaômagoc.
- ¹² O Apômtau, ôṅô ṅoc mec ma ôkêṅ taṅam ṅoc taṅi.
 Aê galiṅ matocsulu, amboac tonan ônam taôm tōṅ atom.
 Gebe aê katu ṅacjaba katôm tamoci samob.
 Ma katu nêṅ ṅaclen ten.
- ¹³ Ôlêwan aê gebe jasi aoc su acgom,
 go jaêc su e malocmê samucgen. *

40

Wê lambiṅṅa *(Pes 70:1-5)*

- ¹ Aê gaôṅ Apômtau to gajam aoc su en,
 ma en gewec mênkêkêṅ taṅa ṅoc taṅi.
- ² En gê aê sa aṅga gêsun ṅakêlêndin
 to aṅga lemon ṅagôlub-gôlub.
 En kêkêṅ ockain kaka poc tōṅ
 ma kêpuc ockain tōṅ kasêlêṅ ṅajaṅa.
- ³ En kêkêṅ wê wakuc kêsêp aocsun.
 Kêdôn wê lambiṅṅa ten kêpi aêacnêṅ Anôtô.
 Lau taêsam sêlic e selendec
 e maten êsap Apômtaugen.
- ⁴ Aoc êoc ṅac, taṅ mata kêsap Apômtau nan,
 ma gêmoa gêwiṅ tenbelen aṅgenwaga atom to kêsa dansaṅtêna nêṅ lêṅ atom.
- ⁵ O ma Apômtau Anôtô, aôm gôgôm gêṅtalô taêsam kêtû aêacṅa.
 ṅac ten kêtôm aôm gêmoa atom.
 Aôm taêm gêjam lêṅ moasiṅṅa taêsam amboac tonan.
 Aê embe jawa sa to jasa sa, oc jatôm atom gebe taêsam ṅanô lasê.

* 39:13: Dawidnê pesalem ten.

- ⁶ Da sêbucña to da kelenj gêjac aôm matamanô njam atom, mago kômasañ tanjocsunj gobe janô binj.
Aôm kotenj daja to da wama atom.
- ⁷ Amboac tonañ jasôm gebe “Ôlic acgom, oc jawac sêwa aênoc binj sa gêc binjsu njabuku.
- ⁸ O njoc Anôtô, aê janngôm aômnêm binj êtu tônj janac njawae.
Nêm binjsu gêc njoc njalêlôm.”
- ⁹ Aê kasôm aôm gôjam aêac sa njawae lasê anja lau taêsam sêkac taun sa njalêlôm.
O Apômtau, aôm taôm gôlicgac gebe aê kagamiñ gêdôcôlic atom.
- ¹⁰ Aê gasañ nêm binj gôjam lau kêsiña njawae auc gêc njoc njalêlôm atom.
Kasôm lasêgenj gebe aôm njac njanênj to gôjam lau sa.
- ¹¹ O Apômtau, amboac tonañ ôngamiñ taêm walô êndênj aêma atom.
Nêm têmtac gêwiñ tenjenja to binj njanênj oc êkwa aê auc njapanj.

Mec ênam sanja

- ¹² Gêñwapac njalêlêma atom kêgi aê auc.
Njac sec kêtap aê sa gêjam aucgenj.
Taêsam njasec kêlêlêc mômêclauñ mômêcapacña su,
tec gajac kapoac tauc gacgenj gamoa.
- ¹³ O Apômtau, ôlic njam ma ônam aê sa.
O Apômtau, ônsaic taômgenj mênjôpuc aê tônj.
- ¹⁴ Êsêac tanj dêdib aê sebe sensenj aê su nanj, ôkênj êsêac samob majenj to tenbelenj njawapac êsa.
Ôkênj êsêac, tanj sêkênj matengenj sebe aê jatu sec nanj, sêc tomajengenj sêmu sêna.
- ¹⁵ Êsêac tanj sêgôm Kec, kec kêpi aê nanj,
ôkênj êsêac têtakê tomajengenj.
- ¹⁶ Ôkênj êsêac samob, tanj sesom aôm nanj,
ôlinj êpi to têntac njam êsa êtu aômña.
Ôkênj êsêac samob, tanj taênj kêka aômnêm moasiñ nanj,
sêsôm lasê endenj tôngenj gebe Apômtau njac towae.
- ¹⁷ O Apômtau, aê tec njac palê-palê to njac njalêlôm sawa jamoa naeo, mago aôm taêm gêjam aê.
O njoc Anôtô, ônam gamênj tônj atom gebe njoc ônam-aê-sa to ôpuc-aê-tôñwaga aômngoc.

*

41

Njac gêmac nê mec

- ¹ Aoc gêoc njac, tanj gêjam njac njasec sa nanj,
gebe êndênj gêñwapac njabec Apômtau oc ênam enj sa.
- ² Apômtau ejop enj ma êwaka ênê katu sa gebe awenj êoc enj anja nê gamênj.
Ma aôm oc ôpô enj njabênic su êndênj nê njacjo, tanj têtû kêka-kêka enj nanj atom.
- ³ Enj embe êmac jaonagenj ênêc, Apômtau oc ênam malô enj.
Aôm gôjam ênê gêñwapac samob ôkwi kêtû gaô.
- ⁴ Aê kasôm gebe “O Apômtau, taêm labu aêmanj.

* **40:17:** Dawidnê pesalem tenj.

Ômoasiņ ȳoc katuc gebe aê gagôm geo gêdêņ aôm.”

⁵ ȳoc soņo-soņo sêjac jatu aê gebe

“Êndêņ ondoc eņ oc êmac êndu ma nê ȳaê ênaȳa.

⁶ Teņ embe êtu ȳaclen aê êmêņ, oc êsôm biņ dansaņ. Nê ȳalêlôm ênac biņ sec-sec sa, gocgo êsa awê naêsôm lasê.

⁷ Êsêac samob, taņ nêņ ȳalêlôm kêmoatiņ tôņ kêt u aêņa naņ, sêjac biņ kesec-kesec kêt u aêņa. Êsêac taêņ gêjam biņkalom kêpi aêgeņ gebe

⁸ “Eņ ȳac tobiņ kalon-kalon sec, teņ embe ênêc amboac tonan, oc êndi sa êtiam atom.

⁹ ȳoc ȳac mênbaņ, taņ ôlic andaņ eņ ma geņ mo aņga aêņoc naņ, tec kêkac akaiņ sa gebe êka aê.

¹⁰ O Apômtau, taêm labu aê ma ônam aê sa êtiam, go jakêņ ȳagêjô êndêņ êsêac.

¹¹ ȳoc ȳacjo embe ôli êpi-êpi êtu aêņa atom, go aê jajala gebe aôm gôlic aê ȳajam.

¹² Aôm gôjam aê sa kêt u ȳoc biņ masigeņņa ma kôkêņ aê kakô aôm laņômnêmņa ged eņ tôņgeņ.

¹³ Lambiņ êndêņ Apômtau, Israelnêņ Anôtô êndêņ galoc to end eņ tôņgeņ.

Biņȳanô, biņȳanôgoc.

*

42

BUKU KÊTU LUAGÊCȳA

Tanam aweņ su Apômtauņa

¹ O Anôtô, aê aocsulu kapa aômņa amboac bôcgabuņ, taņ awa ececgeņ gebe ênôm bu naņ.

² ȳoc katuc ȳaawasulu kêpa Anôtôņa, kêpa kêt u Anôtô mata jaliņa. Êndêņ ondoc oc jasa najalic Anôtônê laņôanô.

³ Galiņ matocsulu kêt u ȳoc mo kêtôm bêc to geleņ, gebe sênac aêņoc Anôtô ôkwi kêtôm bêcgeņ gebe Nêm Anôtô gêmoa ondoc.”

⁴ Jakô ȳoc ȳalêlôm ȳawapac auc atom, taêc ênam biņ tonecgeņ gebe gêmuņgeņ gawiņ lau taêsam ma gawê êsêac gadêņ Anôtônê andu gaja. Aêac awê tolasê ma toôndugeņ aja abe akêņ Anôtônê om.

⁵ O katuc tau, amboac ondoc gômoa ȳoc ȳalêlôm tobiņ wapac ma ôluņ-ôluņgeņ. Ôkêņ matam Anôtô gebe aê oc janam danġe êndêņ eņ, taņ kêsa aê laņôc sa to kêt u ȳoc Anôtô naņ.

⁶ ȳoc katuc kêpô gêducgeņ gêmoa ȳoc ȳalêlôm. Amboac tonan tec taêc gêjam aôm gamoa Jordan to lôc Hermon ȳatêpôê ȳagamêņ tonec. Gaņgôn lôc Misar tonec.

⁷ Bu ȳasamac teņ gêmôc biņ gêdêņ ȳasamac teņ gêdêņ taņ kêpô kêsêp pocdambê naņ. Ojæ, aômnm dembom to koteņ samob gênôm aê aucgoc.

* **41:13:** Dawidnê pesalem teņ.

⁸ Gêdêñ gelenña gaen olin gebe Apômtau êkêñ nê moasin êsa ma gêdêñ gêbêc nê wê gêc
aocsuñ
to kateñ ñoc mec gêdêñ Anôtô, tañ kêkêñ aê ganğôn matoc jali.

⁹ Aê kasôm gêdêñ ñoc poclabu Anôtô gebe
“Amboac ondoc kôlin aê sin.
Amboac ondoc gamoa togêñwapacgen.
Ma ñacjo kêkônin aê tôñ.”

¹⁰ Lau tañ sêlêsua aêña nan, têtan pêlê aê
e sêjamuñ ñoc ñatêkwa popoc-popocgen.
Êsêac têtan pêlê aê gedên tôngên gebe
“Nêm Anôtô gêmua ondoc.”

¹¹ O katuc tau, amboac ondoc gômua ñoc ñalêlôm tobin wapac ma ôluñ-ôluñgen.
Ôkêñ matam Anôtô, gebe aê janam danğe êndên en, tañ kêsa aê lanğoc sa to kêtü ñoc
Anôtô nan.

*

43

(Gêjac têku pesalem 42)

Mec Anôtô ênam aêac saña

¹ O Anôtô, ôwaka ñoc gêdêñ sa ma ônam gôlin ñoc bin
êndên lau têtac gêwiñmê tônê ñai.

Ônam aê sa
anğa ñamalac dansan to secwaga nêñ.

² Aôm kêtü Anôtô, tañ gejob aê nan,
amboac ondoc kôtin aê su.

Amboac ondoc jamoa togêñwapacgen
ma soño-soño kêkônin aê tôñ.

³ Ôsakin nêm ñawê to nêm bin ñanên
gebe êwê aê.

Ma ôkêñ aê jandên nêm lôc dabuñ,
to nêm andu, tañ gôngôn nan jana.

⁴ Go jandên Anôtônê altar jana.
Jandên Anôtô, tañ ôlic kêpi-kêpi enña nan.

O ñoc Apômtau Anôtô,
aê jalambin aôm ña gên wênagen.

⁵ O katuc tau, amboac ondoc gômua ñoc ñalêlôm tobin wapac
ma ôluñ-ôluñgen.

Ôkêñ matam Anôtô gebe aê janam danğe êndên en,
tañ kêsa aê lanğoc sa to kêtü ñoc Anôtô nan.

44

Mec Anôtô ejop aêacña

¹ O Anôtô, aêac taun anô kêsô tañensuñ
ma tamenmai sêjac aômnêm min gêdên aêac
gebe gêdên êsêacnên bec, tañ sêmua nan, aôm gôgôm nêm gênşêga gêdên êsêac,
gôgôm gêdên béc andanğenña.

* **42:11:** Lau Kora nêñ wê teñ.

- 2 Aôm lêmam jagosen lau samuc su ma kôkêñ nêmau sêngôn sêjô êsêac malen.
Aôm gosen tentenlatu su, ma kôlain êsêacgen sêjam gamên auc.
- 3 Êsêac tauñ nêñ sin kêsi gamên ñatau su atom.
Ma êsêac tauñ nêñ ñaclai kêku ñacjo tulu atom.
Aôm taômgen nêmau anôña to lêmam ma lanômanô ñawê gêgôm
gebe aôm têmtac gêwiñ êsêac.
- 4 Aôm taômgen kôtu ñoc kin to Anôtô.
Aôm kôkêñ Jakob kêku nê ñacjo tulu.
- 5 Aôm ôwiñ aêac, go akônin ma ñacjo tôñ.
Aômnêm ñaê êpuc aêac tôñ, go aka ma ñacjo popoc.
- 6 Aê kakêñ gêwiñ ñoc talamgen atom.
Ma aênoc sin gêjam aê sa atom.
- 7 Aôm taômgen tec kôpuc aêac tôñ gêdên ma ñacjo.
Ma gôgôm êsêac, tañ nêñ ñalêlôm kêmoatin tôñ kêtû aêacña nan, nêñ meloco kêsa.
- 8 Aêac atoc Anôtô sa geden tôngen.
Ma awen gêôc nêmau ñaê ñapan.
- 9 Mago galoc kôtin aêac su to gôgôm aêac majen kêsa
ma gôwiñ aêacma sinwaga atom.
- 10 Aôm kôpuc aêac tôñ atom, tec aêac aêc kêtû ma ñacjoña.
Ma êsêac, tañ nêñ ñalêlôm kêmoatin tôñ kêtû aêacña nan, sê ma waba êlin-êlin.
- 11 Aôm gôwi aêac sin ñamelocñagen amboac domba, tañ sêwê gebe nasêmbuc nan.
Aôm kôpa aêac êlin-êlin asêp lau samuc ñalêlôm.
- 12 Aôm kôkêñ taôm nêmau dêdên lau sêjam ôli êsêac
ma sêkên ñaôli sauñanô amboac êsêac gêñ ñaôma ten.
- 13 Aôm kôkêñ lau, tañ ma sackapoagêdô gêdên tauñ nan, têtan pêlê aêac.
Lau samob, tañ sêgi aêac auc sêngôn nan, têtan pêlê to sêômac aêac.
- 14 Aôm kôkêñ aêac atu lau samuc nêñ bin makicña
ma tentenlatu têdaiñ gêsun kêtû aêacña.
- 15 Aê taêc gêjam ñoc majoc geden tôngen
ma majoc kêkôm lanôcanô auc.
- 16 Gebe ganô bin pêlêña to bin alôb-alôb
ma galic ñacjo sen anô-anô gebe sêkac nêñ kamocgôc.
- 17 Aêac atap gêñ tonan ñai samob sa,
mago alin aôm sin ma agôm aômnêm poac palin atom.
- 18 Aêacma ñalêlôm kêkac tau su anga aômnêm atom.
Ma aêac enkain geo gala aômnêm intêna atom.
- 19 Mago aôm kôkêñ kêam sec salenña sêñac aêac popoc
ma gêsunbôm gêjam aêac auc.
- 20 Aêac embe alin ma Anôtô sin
ma aoc lemen sa êndên anôtô jaba ten,
- 21 en oc êtap bin amboac tonan sa atom me.
Gebe en tec kêjala gêñ samob, tañ aêac ajala gêc ma ñalêlôm ñadim labusêga ten nan.
- 22 Masigoc, sêjaiñ aêac kêtôm bêcgen kêtû aômña.
Ma sêgôm aêac atôm bôc, tañ sebe sêmbuc nan.
- 23 O Apômtau, matam êpoaman. Gôc bêc kêtû asagenña.

- Matam êlac ma ômasuc aêac endenj tòngeŋ atom.
²⁴ Gôsaŋ laŋômanô auc, o wagenj.
 Ma kôlinj aêacma gêŋwapac to aŋgônj jageoŋa sinj.
²⁵ Ojae, ma katuŋ kêpô gêduc e genj kekop laŋwageŋ.
 Aêacma ôlinj kêtap labôc jagêc.
²⁶ Ôndi, mênônam aêac samaŋ.
 Ônam aêac sa êtu nêrn têtac gêwiŋ tengeŋŋa.
 *

45

Kiŋ gêjam awê ŋawê

- ¹ Biŋ êjam-êjam kêôlinj kêpi aŋga aêŋoc ŋalêlôm tec gebe ênsêwa êsa. Amboac tonan jansuŋ ŋoc wê êndênj kiŋ.
 Imbeloc kêtôm ŋac lêmagaôŋa keto kêlêpê.
² Aôm laŋômanô ŋajam kêlêlêc ŋamalac samob, taŋ sêŋgônj nom nanj, nêŋ su. Gêdômôlic e têtac kêsa laŋwageŋ.
 Amboac tonan tec Anôtô gêjam mec aôm gedênj tòngeŋ.
³ O ŋactêkwa, ôjandiŋ nêrn sinj êŋkaleŋ magim.
 Nêrn laukasap e ŋawasi laŋwageŋ.
⁴ Ajôc, ŋac tau, ônac sinj taumaŋ. Ôŋgôm êtu biŋŋanôŋa to ôpuc biŋgêdênj tônj.
 Ma lêmam anôŋa êwaka nêrn ŋaclai kapôênj sa.
⁵ Aômnêrn sôb ŋamatagosu kesenjen kiŋnê ŋacjo nêŋ nipkalop tônj
 ma tentenlatu samob sêu tauŋ jasêc amkaiŋ ŋalabu.
⁶ Aômnêrn lêpônj, taŋ Anôtô kêpuc tônj nanj, êkô tengeŋ to tengeŋ.
 Aôm gôjam gôlinj nêrn lau ŋa biŋgêdênj.
⁷ Aôm têtac gêwiŋ biŋgêdênj ma nêrn ŋalêlôm kêmoatiŋ tônj kêtu biŋ alôb-alôbŋa.
 Amboac tonan Anôtô, taŋ kêtu nêrn Anôtô nanj, genj oso aôm ŋa niptêkwi têtac ŋajamŋa e kôlêlêc samob su.
⁸ Lakisia to môsê ma samboa ŋamalu kêsa aŋga nêrn ŋakwê.
 Êsêac sêjam wê sêŋgônj andu, taŋ sêgêlônj ŋa bôc ŋajabo nanj, e gêgôm aôm têtac ŋajamanô.
⁹ Kiŋ latuŋio sêmoa sêwiŋ lauo ŋagêdô aŋga nêrn andu.
 Ma nêrn awê togêlônj gold Opirŋagenj kêkô aômnêrn anôŋa.
¹⁰ O latucoenec, matam ê aê ma ôkêŋ taŋam ŋoc biŋ.
 Ôlinj nêrn lau to tamamnê andu sinj.
¹¹ Ma embe kiŋ têtac êkac enj êtu aôm laŋômanô ŋajamŋa,
 nanj ôkêŋ êwiŋgenj gebe enj kêtu nêrn ŋatau.
¹² Lau Tirusŋa oc sênsuŋ awa êndênj aôm.
 Ma lau tolêlôm oc têtû kêka-kêka gebe aôm ôlic êsêac ŋajam.
¹³ Kiŋ latuo gêmoa andu kiŋŋa ŋalêlôm togêlônj ŋawasi laŋwageŋ.
 Ênê ŋakwê sêwa gam gold gêwiŋ.
¹⁴ Êsêac sêwê enj, taŋ kêsô ŋakwê talô-talô sa nanj, dêdênj kiŋ sêja.
 Ma sêwê ênê sakiŋwagao toôngeŋj dêdênj kiŋ sêja amboac tonanjenj.

* **44:26:** Lau Kora nêŋ wê tenj.

- 15 Sêjam lasê ma sêwê êsêac toôndugen
ma jasêsô kiñnê andu ñalêlôm sêja.
- 16 Aôm ôtap latômi taêsam sa, tañ sêjô tamami su nañ.
Aôm oc ôkêñ êsêac têtú kasêga anga gamêñ samob.
- 17 Aê oc jakêñ lau wakuc ñamuña samob taêñ ênam aôm ñapañ.
Amboac tonañ tentenlatu awenê êoc aôm tengeñ to tengeñ.
- *

46

Anôtô kêtú nêñ lamu to ñaclai

- 1 Anôtô kêtú nêñ lamu to ñaclai.
En gêjam aêac sa gêdêñ danğonñ jageonña gêjac ñawae.
- 2 Amboac tonañ embe nom ênaña ma lôc êu tau êsêp gwêc êna,
nañ aêac tatêc tauñ atom.
- 3 Embe gwêc ñadindiñ
ma êngasim e ê kâpic-kâpic naêpi lôc e êkôtêñ tau, nañ aêac tatêc tauñ atom.
Lau siñ undambêña nêñ Apômtau kêpuc aêac tônia
Jakobnê Anôtô kêtú aêacnêñ laimôkê.
- 4 Bu kapôên tec kêpoac ma ñasêli kêmalôm Anôtônê malac
to kêmoasiñ Lôlôc Natau nê andu dabuñ.
- 5 Anôtô tec gêmoea malac tau ñaluñgen, tec sensenñ su ênaña atom.
Anôtô gêjam malac tau sa gêdêñ bêbêc kanucgen.
- 6 Tentenlatunêñ lai kêpoa ma kiñnêñ gamêñ kêku,
en kêkêñ nê wapap gêjac e nom kêtênêp.
- 7 Lau siñ undambêña nêñ Apômtau kêpuc aêac tônia.
Jakobnê Anôtô kêtú aêacnêñ laimôkê.
- 8 Amêñ ma alic Apômtaunê gêñsêga.
Alic gêñ kaiñ ten, tañ gêgôm anga nom nañ.
- 9 Nac tonañ tec gêjam gôliñ siñ e gêdêñ nom ñamadiñ.
Nac tonañ tec gêjac talam ñatikoc gêñgic to kêmadôm kêmi tulu ma kêkêñ kareta siñña
ja genñ su.
- 10 “Gamêñ ñañêñ êsa ma ajala gebe Apômtau aê taugen.
Tentenlatu tetoc aê sa ma lau anga nom samob amboac tonañgen.”
- 11 Lau siñ undambêña nêñ Apômtau kêpuc aêac tônia.
Jakobnê Anôtô kêtú aêacnêñ lai môkê.
- *

47

Anôtô kêtú lau nomña samob nêñ kiñ

- 1 O tentenlatuac, amakop lememe,
anam lasê Anôtô toôndugen.
- 2 Lôlôc Natau Anôtô en ñacsinsêlêcsêga,
kiñ ñaclai tec gêjam gôliñ nom samucgen.
- 3 En kêkôninñ tentenlatu tônia sêsô aêac ñalabu.

* 45:17: Lau Kora nêñ wê têtac gêwiñ tauñña ten. * 46:11: Lau Kora nêñ wê ten.

- Ma kêkêñ aêac tajar gôlin lau to-m-to-m.
⁴En kêjalij aêacnêñ nomlênsêm sa,
 Jakob, tañ en têtac gêwin nañ, nê gêñ towae.
⁵Anôtô kêpi gêja toôndugeñ.
 Dauc gêwê Apômtau toaligen kêpi gêja.
⁶Awem êoc Anôtô, awem êocmañ.
 Awêm êoc aêacnêñ kiñ, awem êocmañ.
⁷Gebe Anôtô kêtú nom samucgeñ ñakiñ
 Amboac tonañ anam ênê wê totalô ñajam teñ.
⁸Anôtô kêtú lau samuc nêñ kiñ.
 Anôtô kêpôn tau sic gêñgôn nê lêpôn dabuñ.
⁹Tentenlatunêñ kasêga sêkac tauñ sa
 kêtôm Abrahamnê Anôtô nê lau,
 gebe nom tau ñagôlinwaga sêsô Anôtô ñalabu,
 gebe en kêtú ñatau towaegac. *

48

Anôtônê malac ñawê

- ¹Apômtau en ñac kapôêñ, amboac tonañ awen eoc en ñanô
 aña aêacnêñ Anôtônê malac.
²Ênê lôc dabuñ gêguñ sa lanwgagen
 kêtú ñamalac samob nêñ gêñ ênac matenânô ñajamña.
 Anôtônê lôc tau tec lôc Sion
 kiñ kapôêñ nê malac.
³Anôtô kêwaka tau sa aña êsêacnêñ andulêlôm
 gebe en laimôkê.
⁴Gôlicgac me, kiñ sêkac tauñ sa
 ma êsêac sêwêgeñ sêmêñ,
⁵e sêlic ma têtakê.
 Êsêac selendec e nêñ meloco kêsa ma sêc êlin-êlin
⁶ma têtênêp tauñ êndu-êndu
 to sêmoa jageo amboac awê, tañ ñapalê kêtun en nañ.
⁷Aôm kôkêñ musalô kapôêñ
 e gôjac lau Tarsis nêñ wañ popoc.
⁸Galoc talic gêñ tau kêtôm, tañ tañô nañ,
 aña lau siñ undambêña nêñ Apômtau nê malac,
 aña nêñ Anôtô nê malac,
 tañ en kêwaka sa gebe êkô enden tôngeñ.
⁹O Anôtô, aêac taên gêjam aômnmêm têmtac gêwin teñgeñña
 amoa nêñ lôm dabuñ ñalêlôm.
¹⁰O Anôtô, aôm waem kêsa e jagêdêñ nom ñamadiñ kêtôm nêñ ñaê.
 Biñgêdêñ kêsêp lêmam anôña e mêngeç poap tagen.
¹¹Lôc Sion êtu samuc êtu biñ tonañña.
 Juda latunjo sênám lasê toôndugeñ êtu aôm kômêtôc biñña.
¹²Asêlêñ awê aña lôc Sion auc

* 47:9: Lau Kora nêñ wê teñ.

ma asa ñaandulatu tunjbômña sa.

¹³ Asala tunjbôm tomalagen e êmbacnê ma asêlêñ amoa ñaandu towae ñalêlôm,
gebe anac minj êndên lau wakuc sênô,

¹⁴ gebe Anôtô tonanj kêtú aêacnêñ Anôtô êmoa tengeñ to tengeñ.
Enj oc êwê aêac endenj tôneñ.

*

49

Taen kêka awamata atom gebe geñ ñaôma

¹ Tenteñlatu samob, anô binj tonec.

Amac lau, tanj anjôn nom samob auc nanj, akêñ tanjemmanj.

² Amac lau ñaôma latunji to apômtau latunjac,
amac lau tolêlôm ma lau ñalêlôm sawa amboac tonanjenj.

³ Aocsunj êsôm mêtê lasê
ma ñoc ñalêlôm taê ênam binj tokauc acgom.

⁴ Aê jaê tanjoc êndên binjôlinj lanjwa
ma jawa ñam sa to janac gênj wêña êtanj.

⁵ Êndên bêc wapacña embe ñacjo nêñ binj alôb-alôb êkôm aê auc,
nanj jatêc tauc êtu agenña.

⁶ Lau sec taênj kêka nêñ awagenj
to tetoc tauñ sa kêtú nêñ waba taêsamña.

⁷ Ñamalac teñ êkênj gênj ênac da tau êngôm êtôm atom
ma enj êkênj ñaôli êsi tau sunja êndên Anôtô oc êngôm naeo amboac tonanjenj.

⁸ Gebe katunj ñaôli (gebe tamoa matenj jali ñaôli) kapôênj secsêga,
ñac teñ êtap sa êtôm atomanô.

⁹ Enj embe taê ênam gebe ênac da tau e êmoa mata jaligenj ma êsêp sê atom
oc êngôm êtôm atomanô.

¹⁰ Aêac talicgac gebe laumêtê sêmac êndu ma lau meloc to kaucmê sêjaña amboac
tonanjenj.

Ma êsêac oc sêwi nêñ waba sinj naelom lau teñ sêkôc.

¹¹ Lau tonanj sê nêñ ñaê kêpi nom ñagamênj ñagêdô,
mago nêñ sê kêtú nêñ malacmôkê, kêtú nêñ andu totêm-totêm.

¹² Binjñanô, ñamalac tonê gêlônjenj, tec êmoa nê teñjenj atom.
Enj kêtôm bôc, tanj ênaña nanj.

¹³ Lau tanj taênj kêpa tauñ su nanj,
ma êsêac, tanj sêkênj gêwinj êsêacnêñ binj ma oc têndanjuc êsêac nanj, nêñ lênj kêtôm
tonanjenj.

¹⁴ Êsêac têdênanj tauñ têtôm domba gebe lamboam gêwê kainj êsêac.
Gêmac anô kêtú nêñ ñacgejob.

¹⁵ Ma Anôtô oc ênam ñoc katuc kêsi anja lamboam ñañaclai
gebe enj oc ênam aê kêsi.

¹⁶ Amboac tonanjenj embe ôlic ñac teñ nê awa êtu taêsam
ma nê andu ñagênjêlêlôm ênsac tau ñaô-ñaô, nanj têtmac sec atom,

¹⁷ gebe enj embe êmac êndu, oc êkôc gênj samob tonanjenj ñai ñatenj êna atom.
Ênê gêlônj ñawasi oc êwinj enj êna atom.

* **48:14:** Lau Kora nêñ wê teñ.

- 18 Eñ embe êlambin tau gebe êmoa ñajam anğa nom
ma lau embe sêlambin eñ gebe kêtap nê kôm ñanô taêsam sa,
19 oc ênam eñ sa atom, eñ naëndên tamai to nêñ lau ñanô,
tañ sêlic oc ñawê kêtiam atom nañ.
20 Binñanô, ñamalac tonê gêlôn oc êmoa tengeñ atom.
Eñ kêtôm bôc, tañ ênaña nañ.
*

50

Anôtô eñ mêtôcwaga

- 1 Ñaniniñ Natau Apômtau Anôtô gêmôêc gêdên nom ma kêsôm nê bin
anğa oc kêpiña jagêdên oc kêsêpña.
2 Anôtônê ñawê kêpoac lasê anğa Sion,
tañ kêtü malac togêlônşêga nañ.
3 Aêacnên Anôtô gêmên togamên gêmacgeñ atom.
Ja kêdanğac-kêdanğac gêmuñ eñ kêsêp gamên kêlanğañ.
4 Eñ gêmôêc gêdên undambê ôña ma gêdên lau nomña,
gebe êmêtôc nê lau.
5 Eñ kêsôm gebe “Akac ñoc lau-mansañwaga,
tañ sêkên da sêmoatiñ poacña gêdên aê nañ, sa sêmên.”
6 Tec undambê êsôm ênê bin gêdên lasê
gebe Anôtô tau eñ mêtôcwaga.
7 “O ñoc lau, akên tañem aê gabe jasôm bin.
O Israel tau, aê gabe jawa nêk keso, tañ gôwê kain nañ lasê. Anôtô, aômñem Anôtô
aê.
8 Aê gabe jasôm aôm êtu nêk daña atom
gebe matocanô galic nêk daja geden tôngeñ.
9 Aê gabe jakôc bulimakao kapoac anğa nêk andu
to noniñ kapoac anğa nêk sapalêlôm atom,
10 gebe gwada saleñña samob
to bôc tokain-tokain, tañ sêmoa lôc tolôc nañ, ñatau aê.
11 Moc samob, tañ sêmoa lôlôc nañ, aê kajala kêtü tôn
ma gên, tañ sêmoa obalêlôm nañ, ñatau aê.
12 “Mo embe êjô aê, oc jasôm êndên aôm atom,
gebe nom samucgeñ to ñagêñlêlôm samob ñatau aê.
13 Aê oc gaen bulimakao ñamêsôm
me oc ganôm noniñ ñadec me.
14 Ôkên danğe êtu da êndên Apômtau,
ma ôngôm bin, tañ gôjac mata nañ, ñanô êsa êndên Lôlôc Natau.
15 Ma awam ênac aê êndên bêc ôpô lênaña,
go janam aôm sa ma awam êoc aê.”
16 Mago Apômtau kêsôm gêdên ñac-kêkac-tau-suwaga gebe
“Amboac ondoc aôm kôsa aênoc binşu sasa ma aênoc poac ñabinğêc awamgeñ.
17 Aôm tonañ tec godec ñoc mêtôc
ma kôtiñ ñoc binşu gêc dêmôêmmuña.

* 49:20: Lau Kora nêñ wê teñ.

- 18 Embe ôtap genjen têna ten sa, oc wê enj êtu nê m sêlêb
ma mockain têna êtu nê m nac ôlim andanja.
- 19 “Aôm kôlêwan awamsun gêdên bin sec
ma imbêlam geno-geno bin dansan napanjen.
- 20 Aôm gôngôngjen ma kôgôlin bin kêpi lasim
to gôga bin kêpi taôm tên am latu,
- 21 Aôm gôgôm gên tonan naj, mago aê gajam tauc tôn, tec taêm gêjam gebe aê katôm aôm.
Tagen galoc jaec bin aôm gebe jawa nê m kauc sa.
- 22 “Amac tan alin Anôtô sin nan, taêm ênam bin tonan acgom.
Embe masi, oc jansen amac su ana na ma nac tenj êtôm gebe ênam amac sa atomanô.
- 23 Nac tan êkên danje êtu da nan, etoc aê sa
ma nac, tan êsa nê lên lanônê m sawagen nan, oc jakên enj êlic Anôtônê moasinj.”
- *

51

Mec Anôtô êsuc sec ôkwi ja

- 1 O Anôtô, taêm walô aê gebe aôm nac moasinj.
Aôm taêm walô natau kapôên, onsen aênoc sec su.
- 2 Ôkwasinj noc tôp su
ma ômbunj noc geo su e jatu selec.
- 3 Gebe aê tauc kajala noc kesogac
ma matoc gê noc geo gedenj tônjen.
- 4 Aê gagôm sec gêdên aôm taôm goc
ma gagôm gên, tan aôm gôlic gebe sec nan.
Tec kômêtôc aê jagêdên
ma nê m mêtôc tau solop.
- 5 Ojae, tinoc kêkêkam aê tobinjen
ma kêkôc aê tosecjen.
- 6 Aôm gobe binjanô ênam namalacnên jalêlôm auc,
amboac tonan ôwa mêtê tokauc nabin jalêlômna sa êndên aê.
- 7 Ônsêlô noc geo su tomalagenj gebe jatu selec.
Ôkwasinj aê gebe nakênkên langwagenj.
- 8 Ôkên aê jatu samuc to têtac najam êsa
ma ôlic, tan gôjac popoc nan, ôli êpi-êpi êtiam.
- 9 Ônsanjan lanômanô auc êndên noc sec
ma ômbunj aênoc geo samob su.
- 10 O Anôtô, ôkên noc jalêlôm nawa êsa
ma ôkên nalau wakuc to nanjen tenj êngônj noc jalêlôm.
- 11 Ôtinj aê su anja lanômnê m atom
ma ôkôc nê m Nalau Dabun su anja aê atom.
- 12 Ôkên nê m moasinj êngôm aê têtac najam êsa êtiam
ma ôpuc aê tôn ja nalau tanoc wamuja.
- 13 Go aê jandôn aôm nê m binj êndên lau, tan sêgêli aôm nê m binj sêmoa nan,

* 50:23: Asapnê pesalem tenj.

ma lau sec sênam tauŋ ôkwi dëndêŋ aôm sêmu sêwac êtiam.

¹⁴ O Anôtô, ñoc moasiŋ ñaAnôtô, ônam aê sa gebe jamac êndu atom,
go imbeloc êoc aôm sa toôndugeŋ gebe aôm ñac gêdêŋ.

¹⁵ O Apômtau, ondelec gêdôcôlic
gebe aocsuŋ jasôm aôm waem lasê

¹⁶ gebe da gêjac matamanô ñajam atom
ma embe jansuŋ daja êwac, aôm oc ôlic ñajam atom.

¹⁷ Da taŋ gêjac Anôtô mataanô ñajam naŋ, katuŋ popoc.
O Anôtô, laŋôm eo ñalêlôm popoc to ôluŋ-ôluŋ atom.

¹⁸ Moasiŋ ñatau aôm, ômoasiŋ Siongeŋ.

Ômboa tuŋbôm Jerusalemña sa êtiam.

¹⁹ Go da ñanô to daja ma da samuc ênac matamanô ñajam,
go sêkêŋ bulimakao kapoac wacênsac nê m altar ñaô.

* propete Natan gêdêŋ eŋ gêja. Pesalem dambu tauŋña kêt u aclêŋa.

52

Anôtônê mêtôc to moasiŋ

¹ O ñaclaisêga aôm, kotoc taôm sa nê m secŋa kêt u agenña.
Anôtônê têtac gêwiŋ teŋgeŋña gêc geden tôneŋ.

² Aôm kalomtêna, taêm gêjam imbêlam ñabiŋgêga
e wai-waiôma.

³ Aôm têmtac gêwiŋ sec kêlêlêc ñajam su
ma têmtac gêwiŋ biŋ dansaŋ kêlêlêc biŋñanô su.

⁴ Aôm imbêlam dansaŋ.
Têmtac gêwiŋ biŋ alôb-alôb ñaôma.

⁵ Amboac tonan Anôtô oc enseŋ aôm su ônaŋa samucgeŋ. Eŋ oc êtiŋ to enseŋ aôm su anga
nê m beclêlôm
ma oc êkip aôm sa anga lau maten jali nêŋ gamêŋ.

⁶ Lau gêdêŋ oc sêlic e têtêc tauŋ
ma sêômac aôm gebe

⁷ “Kec, alic ñac tône kêkêŋ Anôtô kêt u nê lamu atom.
Kêkêŋ gêwiŋ nê awa taêsam ma gêjam kauc gebe sec êpuc eŋ tôneŋ.”

⁸ Ma aê tec katôm katêkwi ñawawa ñajam
kakô Anôtônê andu.

Aê taêc kêka Anôtônê têtac gêwiŋ teŋgeŋña
geden tôneŋ.

⁹ Aê oc janam danŋe aôm enden tôneŋ êtu nê m gêŋ, taŋ gôgôm naŋña
ma jatoc nê m ñaê sa êndêŋ lau mansaŋ sêŋô gebe aôm gabêjam.

* mênkêtêku biŋ gêdêŋ Saul gebe Dawid kêsô Abimeleknê andu gaja naŋ.

53

Ñamalacnêŋ sec (Pes 14:1-7)

¹ Lau meloc tec nêŋ ñalêlôm kêsôm gêdêŋ tauŋ gebe “Anôtô teŋ gêmoa atomanô.”

* **51:19:** Dawidnê pesalem gêga gêdêŋ eŋ gêmoa gêwiŋ Baseba ma * **52:9:** Dawidnê wê teŋ. Gêga gêdêŋ taê ñac Edomña Doeg

Êsêac sêgôm gêñ sec to alôb-alôb ma nêñ tej gêgôm gêñ ñajam tej atom.

² Apômtau katuc kêniñ ñamalac latuñi anğa undambê
gebe êtap ñac tokauc tej, tañ kêtêc Anôtô nan, sa gamoa me masi.

³ Mago samob sêkac taun su, samob têtú secñagen.
Êsêacnêñ tej gêgôm gêñ ñajam tej atom, masi samucgen.

⁴ Lau secwaga samob nêñ kauc gêbôc me. Êsêac têdañgôn ñoc lau amboac señ mo
ma êsêac aweñ gêjac Apômtau atom.

⁵ Mago êsêac têtakê ñasec kêtôm têtakê tej gêmun su atomanô
gebe Anôtô kêsa nêñ ñacjo nêñ ñatêkwa salin-salinjen.
En oc êku êsêac tulu samucgen
gebe en kêtin êsêac su.

⁶ Ojae, moasin ênam Israel saña mênêsa anğa Sion ecman.
Êndên tañ Apômtau êmoasin nê lau êtiam nan, Jakob oc êtu samuc, ma Israel oc têtac
ñajam êsa.

*

54

Anôtô ênam aêac sa êndên nêñ ñacjo ñamec

¹ O Anôtô, ôkên nêñ ñaê ênam aê sa
ma nêñ ñaclai êwaka ñoc binğêdên sa.

² O Anôtô, ôkên tañam ñoc mec.
Wê tañam êndên aocsun ñabin,

³ gebe lau jaba tetoc taun sa gêdên aê ma ñaclaikoc têtú kêka-kêka sebe senseñ katuc su.
Êsêac sêsa Anôtô lanô sa atom.

⁴ Aê galicgac, Anôtô kêtú ñoc gêjam-aê-sawaga.
Apômtau kêpuc katuc tôn ñajana.

⁵ Sec tañ aêñoc ñacjo sêgôm nan, naêpi êsêac taun.
Onsen êsêac su gebe aôm ñac ñañên.

⁶ Go aê jansun ñoc da êndên aôm totêtac ñajamgen.
O Apômtau, aê gabe aoc êôc nêñ ñaê gebe gabêjam ñanô,

⁷ gebe aôm kôjanço aê su anğa gêñwapac samob
ma matocanô galic ñoc ñacjo e têtac ñajam gebe sênañagac.

* Saul sêja ma sêsôm gebe Dawid kêsin tau gêmoa êsêacnêñ gamên.

55

Ñac tej keteñ nê mec kêtú nê ñac jaban kêkac tau su anğa êné

¹ O Anôtô, ôkên tañam ñoc mec
ma ôsin taôm êndên ñoc tañiboa atom.

² Ôñô aê ma ôjô aêñoc bin.
Aê gaen olin tauc ma gao toñoc gêñwapacgen,

³ kêtú ñacjonên ñaonda
ma kêtú lau, tañ sêkac taun su anğa Anôtônê nêñ ñaônđu,

* 53:6: Dawidnê pesalem tej. * 54:7: Dawidnê pesalem tej, gêga gêdên tañ lau Sipit dêdên

gebe êsêac sêgôlinj gêṅwapac kêpi aê
ma sêkêṅ kisa aê ṅawaôboa.

⁴ ṅoc ṅalêlôm ṅatutuc ṅasec gêc ṅoc wanjêlêlôm.
Gêmacanô gêgôm aê katakê e gêjac ṅoc lênô auc.

⁵ Katakê e katênêp
to ôliclu gêbuc.

⁶ Aê kasôm gebe “Ojae, balôsimagê ênêc aêmamanj
gebe jalôp sa jaêc gêṅ tonec su najalêwanj tauc jamoa ṅoc ṅasawa tenj.

⁷ Oc jaêc balingenj jana,
jalêwanj tauc janjgônj ṅoc gamêṅ sawa tau.

⁸ Oc jaêc jana ṅoc gamêṅ kêsinj tenj
gebe mu-gêbuc to gamêṅ-kêlanjanj ê aê tôṅ atom.”

⁹ O Apômtau, onsenj êsêac su ma ôwa êsêac nêṅ binj êṅgic
gebe galic sêgôm gêṅ ṅaclai to sêkac tauṅ kêkôc anjga malac.

¹⁰ Êsêac sêgi malac kêtôm bêc to gelenjenj sêsêlêṅ sêmoa ṅatunjbôm ṅaô
ma gêṅ keso to binjwapac gêjam malac auc.

¹¹ ṅaclai sec gêjam gamêṅ auc.
Ma sêkôninj lau to sêsau binjdansanj anjga malaclunj.

¹² ṅacjo embe êsu aê susu
oc jaôc gêṅwapac tonanj.

Embe ṅoc soṅo-soṅo êkianj tau sa êndêṅ aê
oc jasinj tauc ôkwi.

¹³ Mago aôm, tanj kôtôm aê nanj,
aôm ṅoc ṅac jabanj aê to ṅoc ṅac, ôlim andanj aêṅa gôgôm gêṅ tau.

¹⁴ Aêagêcnêṅ binj gelom tau e ṅapep
ma tawê toôndugenj dawinj tauṅ dadêṅ Anôtônê andu taja.

¹⁵ Ojae, ṅoc ṅacjo sêmac sênanjamanj ma sêsêp lamboam tomatenj jaligenj sênamanj
gebe binj alôb-alôb gêjam nêṅ andu to nêṅ ṅalêlôm auc.

¹⁶ Aê tec gamôêc gêdêṅ Apômtau
ma Apômtau oc ênam aê kêsi.

¹⁷ Aê gabe jatenj to janiṅ oliṅ tauc êndêṅ êtula ma elenja to ocsalô
ma oc êkêṅ tanja aê aoc.

¹⁸ Enj oc ênam katuc kêsi gebe êmoa tomalô ec êsêac mênjtêtu gasuc aê atom
gebe êsêac, tanj sebe sensenj aê nanj, taêsam ṅalêlêma atom.

¹⁹ Anôtô tanj gêṅgônj nê lêpônj gêdêṅ andanjenjanô nanj,
oc êkêṅ tanja aê ma êkôninj êsêac tôṅ.

Êsêac têtêc Anôtô atom
ma sênam tauṅ ôkwi atom amboac tonanjenj.

²⁰ Aêṅoc ṅac, tanj gêmunjenj ôli andanj aê nanj, lêma kêpi tau nê lau.
Enj gêjac nê poac popoc.

²¹ Awasunj genj oso binj e ṅawasi kêtôm bôc ṅalêsi,
mago binj tau ṅamata kêtôm sinj.

Enj kêbanac binj ṅajam-ṅajamgenj kêlêlêc niptêkwi su,
mago kêtôm têdaiṅ sinj gebe sênac.

- 22 Ôkac nê m gêŋwapac tolagic su êndên Apômtau, eŋ oc ênam aôm sa.
Eŋ oc êkên ŋac gêdên êku atomanô.
- 23 Biŋŋanô, o Anôtô, aôm oc ôku êsêac tulu
ma sêsêp sê ŋadimlabu sêna.
Lau taŋ sêwê kain dec to biŋdansan nan, oc sêmac êndu ŋatêkwa galigen.
Ma aê tec taêc kêka aômgen.
*

56

Mec maten êsap Anôtôŋa

- 1 O Anôtô, taêm labu aê gebe ŋamalac sêu lai aêŋa elêmê.
Lau sinwaga sêlêsu aê geden tŋgen.
2 Ŋoc ŋacjo sêu lai aê geden tŋgen
gebe êsêac, taŋ tetoc taŋ sa ma sêkên kisa aê nan, lau taêsam ŋasec.
3 Gêdên ŋasawa, taŋ ŋoc ŋalêlôm ŋagogo gamoa nan,
aê taêc kêka aômgen.
4 Aê taêc kêka Anôtô ma katêc tauc atom.
Aê kalambin Anôtô kêt u biŋ, taŋ eŋ gêjac mata nan. Ŋamalac oc sêŋgôm asagen êndên
aê.
- 5 Kêtôm bêc samobgen ŋoc ŋacjo sêlênsôn aê.
Êsêac taêŋ gêjam biŋ tagen tonec gebe sêkic aêŋoc biŋ.
6 Êsêac sêkac taŋ sa ma dêdib aêŋoc lêŋ semoa
gebe taêŋ kêka sebe sensen aê su.
7 O Anôtô, ôken ŋagêjô êndên êsêac êtu nêŋ secŋa.
Aôm têtac ŋandan ma ôku tentenlatu tulu.
- 8 Aôm kôsa aêŋoc noc ŋawapacŋa sa. Aôm kôkên aê matocsulu kêsêp nê m laclu jakêpoac.
Aôm koto ŋoc bêc ŋawapacŋa kêsêp nê m bukugoc.
9 Embe jamôêc êndên Apômtau oc ŋoc ŋacjo sêc su.
Aê kajala kêt u tŋ gebe Anôtô ênam aê sa.
10 Aê oc jalambin Anôtô êtu nê biŋŋa.
Aê kalambin Apômtau kêt u biŋ, taŋ gêjac mata nan.
11 Aê taêc kêka Apômtau, tec katêc tauc atom.
Ŋamalac têtôm gebe sêŋgôm asagen êndên aê.
12 O Anôtô, kôm tonec gêjac aê ŋawae gebe janŋôm biŋ, taŋ gajac mata gêdên aôm nan,
ŋanô êsa.
Aê oc jansuŋ da danŋeŋa êndên aôm êwac.
13 Gebe aôm gôjam aêŋoc katuc sa gebe jamac êndu atom
ma gôjam ockain sa gebe jaka bêlêlib atom.
Gebe jasêlêŋ jamoa Anôtô lanŋônêmŋa
ma jamoa ŋawê, taŋ kêpô lau maten jali nan, ŋalêlôm jawin.
* eŋ tŋ anŋa malac Gat nan.

57

Mec Anôtô ênam aêac saŋa (Pes 108:1-5)

- 1 O Anôtô, taêm labu aê, taêm labu aêman

* 55:23: Dawidné wê têt. * 56:13: Dawidné pesalem ten, gêga gêdên taŋ lau Pilisti sêkôc

gebe ɲoc katuc gê lamu aômgen.
 Aê gabe jaê lamu aôm magêmlabu
 e ɲaclai enseɲ aê suɲa ê su acgom.

² Aê gamôêc gêdêɲ Lôlôc ɲatau Anôtô.

Gamôêc gêdêɲ Anôtô, taɲ gêjam gôliɲ ɲoc biɲ gêmoa naɲ.

³ Eɲ kêkêɲ nê gêɲ ênam aê saɲa aɲga undambê mênêsa. Eɲ oc êɲgôm lau, taɲ sêjanda aê
 naɲ, majey êsa.

Anôtô oc êkêɲ nê têtac gêwiɲ tengeɲɲa to biɲ ɲaɲêɲɲa êmêɲ.

⁴ Aê gaêc lewe ɲalêlôm.

Êsêac gwadatêna sec.

Lunɲun kêtôm kêɲ to sôb
 ma imbelen kêtôm siɲ ɲamata.

⁵ O Anôtô, ôwaka taôm sa aɲga undambê
 ma nêɲ ɲawasi ênam nom samucgeɲ auc.

⁶ Êsêac sêkic uc aê gebe jawê
 ma sêkôniɲ aê katuc tôɲ.

Êsêac sêkwê sê teɲ gesey aê auc,
 mago êsêac taun sêu taun sêsêp.

⁷ O Anôtô, aê têtac kêpa su, têtac kêpa sugoc.

Aê janam wê to janac gêɲ wêɲa êtaɲ.

⁸ O ɲoc katuc, ôndi sa. O gêɲ wêɲaagêc, andi sa.

Aê gabe jaɲu gamêɲ êu bôɲ sa.

⁹ O Apômtau, aê gabe janam danɲe aôm jamoa lau taêsam ɲalêlôm.

Aê gabe jalambiɲ aôm jamoa tenterɲlatu ɲalêlôm.

¹⁰ Gebe aôm nêɲ têtac gêwiɲ tengeɲɲa kêpi e jagêdêɲ undambê

ma aôm nêɲ biɲ ɲaɲêɲ e gêdêɲ tao.

¹¹ O Anôtô, ôwaka taôm sa aɲga undambê
 ma nêɲ ɲawasi ênam nom samucgeɲ auc.

* pocgêsuɲ naɲ.

58

Mec Anôtô êmêtôc lau alôb-alôbɲa

¹ O amac gôliɲwagaac, amac amêtôc biɲ katôgeɲ me masi.

Amac amêtôc ɲamalac samob jagêdêɲ me masi.

² Masianô, amac taêm gêjam biɲ alôb-alôb gêc nêɲ ɲalêlôm.

Amac agôm gêɲgeo gêjam gamêɲ samob auc.

³ Lau taɲ sêkac taun su aɲga Anôtônê naɲ, sêgôm nêɲ gêɲ sêjac m gêdêɲ nêɲ têtac
 ɲapalêgeɲɲa kwananɲey.

Lau dansaɲwaga seo kwananɲey gêdêɲ taɲ teneyi sêkôc êsêac su naɲ.

⁴ ɲamalac gêjam êsêac auc kêtôm gêjam moac sec auc.

Ac têtôm moac, taɲ gêbôc taɲasuɲ auc gebe êɲô biɲ atom naɲ.

⁵ Têtôm moac, taɲ kêkêɲ taɲa nê gôliɲwaga awa
 to ɲac mectomaɲɲa, taɲ kêsôm ɲamec kêtô tôɲ naɲ atom.

* **57:11:** Dawidnê pesalem teɲ gêga gêdêɲ taɲ gêc Saul su aɲga

- 6 O Anôtô, ônac êsêacnêñ lunlun popoc anga awensun.
O Apômtau, ôkip lewe matac nêñ ñani sa.
- 7 Ôkeñ êsêac sê su êtôm bu kêtaiñ su.
Êsêac têtû masê amboac gêgwan intênaña.
- 8 Êsêac sênaña amboac i, tañ daôñ sa anga malen nañ.
Êsêac têtôm ñapalê, tañ têna kêkôc en ñamatê ma gêlic gamêñ ñawê sapu nañ.
- 9 Sêjala atomgen ma sebob êsêac amboac waôñ.
Sêmoa maten jaligen ma Anôtô têtac ñandan êju êsêac sa sênaña.
- 10 Ñac gêdêñ embe êlic sêkêñ ñagêjô êndêñ ñac, tañ gêgôm sec nañ, oc ôli êpi.
En oc êkwasiñ akain êsêp ñac alôb-alôb nê dec.
- 11 Ma lau oc sêsôm gebe Binñanô, lau gêdêñ têtap nêñ ñagêjô ñajam sa.
Binñanô, Anôtô tañ kêmêtôc bin anga nom nañ, tec gêmoa.”

*

59

Mec Anôtô ênam aêac saña

- 1 O ñoc Anôtô, ôjanço aê su anga ñoc ñacjonêñ.
Ôtu aêñoc lamu êndêñ ñoc soño-soño.
- 2 Ôjanço aê su anga secwaga nêñ.
Ma ônam aê sa anga lau, tañ sêkêc dec siñ nañ nêñ.
- 3 Gôlicgac me, êsêac têtû kêka-kêka sebe sensen katuc su. Ma ñactêkwa sêkac sa sebe sensen aê.
O Apômtau, aê gagôm gêñ geo ten atom.
- 4 Aêñoc bin masi, mago êsêac sêlêtigen mênjtêdênañ tañ sêkô sebe sênac aê.
Ôndi mênjônâ aê sa ma ônac êsêac.
- 5 O Apômtau, lau siñ undambêña nêñ Anôtô ma Israelnêñ Anôtô aômçoc, ôndi, ôkêñ ñagêjô êndêñ lau samuc samob.
Taêm labu êsêac, tañ sêgôm aômnmêm bin paliñ ña bin alôb-alôb nañ, nêñ ten atom.
- 6 Êsêac amboac kêamgen sêmu e mênseola malac auc kêtôm kêtulagen.
- 7 Ôlic êsêac awen ôpic kêsa. Imbelen kêtôm siñ gebe êsêac taên gêjam gebe “Asa oc êñô aêac.”
- 8 O Apômtau, aôm kôômac êsêac.
Aôm kôsu lau samuc susu.
- 9 Ñoc ñaclai aôm, gabe matoc êsap aômgen gebe aôm Anôtô, kôtu ñoc tuntêna.
- 10 Ñoc Anôtô oc êpuc aê tôtôtôn êmên tonê têtac gêwiñ aêña.
En oc êkêñ aê jalic en êku ñoc ñacjo tulu.
- 11 Ônac êsêac êndu atom ec ñoc lau materanô êpi êsêac ma sêliñ bin siñ atom. Aôm ñaclai, onsoc êsêac gebe seo êliñ-êliñ sêmoa.
O Apômtau, aêacma lamu aôm, nêm ñaclai êtiñ êsêac pinpañ nasênêc.
- 12 Êsêac awensun sec, ma bin, tañ kêsa gêdôñgolic nañ, amboac tonan.

* 58:11: Dawidnê pesalem ten.

- Ôkêñ êsêac sêwê nêñ tetoc tauñ sa êtu uc ma sêwê nêñ biñ alôb-alôb to biñdansañ, tañ sêsôm nañ, amboac tonañ.
- 13 Têmtac ñandañ ma onseñ êsêac su. Ônseñ êsêac su e maleñmê samucgeñ.
Ôkêñ êsêac sêjala gebe Anôtô ñacgôliñ tau tec gêjam gôliñ aña Jakob e gêdêñ nom ñamadiñ.
- 14 Aêñoc ñacjo amboac kêamgeñ sêmu e mênseola malac auc kêtôm kêtulageñ.
- 15 Êsêac sêoc jaañ-jaañ gebe têtap nêñ gwada sa ma embe têtap sa êtôm atom, oc sêkêñ Iêsu.
- 16 Mago aê gabe jañga wê êpi aômnêm ñaclai ma aoc êoc nêm têtmac gêwiñ tengeñña ña ôndu êpi êtôm bêc samob gebe aôm kôtu ñoc tuntêna
gêdêñ ñoc noc kapô lêna taucña, tec gaê lamu aômgeñ.
- 17 Ñoc ñaclai aôm, tec gabe jañga wê êpi aôm gebe Anôtô kêtû ñoc tuntêna, ñoc Anôtô, tañ têtac gêwiñ aê nañ.
* dêdib eñ aña nê andu gebe sênac eñ endu.

60

*Mec Anôtô ênam aêac sa êndêñ nêñ soño-soñoña
(Pes 108:6-13)*

- 1 O Anôtô, aôm kôtiñ aêac su ma gosen aêac êliñ-êliñ.
Aôm têtmac ñandañ su ma galoc ônam aêac sa êtiam.
- 2 Aôm kôwiwic gamêñ e kôkac nom kêkôc.
Ômakop ñasêawa auc êtiam gebe gamêñ ñakôjô-kôjô.
- 3 Aôm kôkêñ nêm lau sêoc gêñwapac ñasec.
Aôm kôkêñ gêñ aêac anôm e kêjañiñ aêac.
- 4 Aôm gôjac lau, tañ têtêc aôm nañ, nêñ gêbôm su
gebe sêkac tauñ sa ma sêc nêñ ñacjo nêñ talam su.
- 5 Ônam nêm lau, tañ têtmac gêwiñ êsêac nañ sa.
Nêm anôña ênam aêac sa ma ôkêñ tañam aêacmêñmañ.
- 6 Ñac dabuñ Anôtô kêsôm nê biñ lasêgac gebe
“Kaku ñacjo tulu, tec ôlic kêpigeñ. Aê gabe janac sam Sikem, gabe janam dôñ buman
Sukot.
- 7 Aê katu Gilead to Manase ñatau ma Epraim kêtû môkêcapac ñakululuñ.
Juda kêtû ñoc gôliñ.
- 8 Moab kêtû laclu jakwasin taucña. Aê janu ñoc atapa su ma jambalin naênsac Edom.
Aê oc janam lasê êtu Pilistiaña.”
- 9 Asa oc êwê aê jasa malac ñajaña jana.
Asa oc êwê aê jasa Edom jana.
- 10 O Anôtô, aôm oc kôtiñ aêac su me.
O Anôtô, aôm oc ôwê aêacma lau sinña atom me.
- 11 Ônam aêac sa êndêñ ñacjomañ
gebe ñamalac oc sênam aêac sa êtôm atom.
- 12 Anôtô êwiñ aêac, go taku nêñ ñacjo tulu

* 59:17: Dawidnê pesalem ten gêdêñ tañ Saul kêsakiñ lau gebe

gebe en oc êka aêacnêj njacjo popoc samob.

Dawidnê tenj gêdêj tanj gêjac sinj gêdêj lau Aramea anja Naharalm to Soba ma Joab kêkac tau ôkwi ma gêjac lau Edom 12,000 anja Gaboan Gwêcja.

61

Mec Anôtô ejop aêacja

¹ O Anôtô, ôjô njoc tanj kapôênj.

Ôkêj tanjam njoc mec.

² Ganjônj gêdêj nom njamadinj ma aoc gêjac aôm

gebe njoc njalêlôm njatutuc njasec.

Poc kapôênj tec kêkô, ma aê tauc oc japi jatôm atom.

Amboac tonanj aôm ôkam aê, go japi.

³ Gebe aê gaê lamu aômgenj.

Aôm kôtu njoc tunjtêna gêdêj njacjo.

⁴ Ojae, janjônj nê beclêlôm endenj tônjenmanj.

Janjônj nê magêj njalabugenmanj.

⁵ Gebe aôm Anôtô kôkêj tanjam binj, tanj gajac mata nanj.

Aôm kôkêj aê gawê kainj êsêac, tanj têtêc aômnêj njaê nanj, nêj gêjênsêj.

⁶ Ônac têku kinjê bêc wakuc-wakucgenj ênêc.

Ôkêj enj êmoa tojala-tojala njapanj.

⁷ Ôkêj enj êngônj nê lêpônj êngônj Anôtô lanjônêjnagenj.

Ôkêj nêj têtêc gêwinj tenjenja to binj njajêj êkwa enj auc.

⁸ Amboac tonanj aoc êôc nêj njaê endenj tônjenj

ma janjôm binj, tanj gajac mata nanj, njanô êsa êtôm bêcgenj.

*

62

Anôtô taugenj enj lamuanô

¹ Aênjoc katuc gêôj Anôtô njajêngenj

gebe enj oc ênam aê sa.

² Enj taugenj kêtuj njoc poclabu ma njoc gêjam-sawaga.

Enj kêtuj njoc laimôkê, tec oc jaku sa samucgenj atom.

³ Amac samob aboa taôm sa api njac tagenj abe aku enj tulu

amboac tunj, tanj kêôpac kwananjenj nanj, e êndêj ondocgenj.

⁴ Êsêac taênj gêjam binj tagenj tonêc gebe têtinj enj anja nê lêpônj.

Êsêac têtêc gêwinj binjdanjanj. Awenj sunj gêjam mec, mago nêj njalêlôm kêpuc boa.

⁵ O njoc katuc, ôôj Anôtô njajêngenj

gebe enj kêtuj aê kakêj matoc njamôkê.

⁶ Enj taugenj kêtuj njoc poclabu ma njoc gêjam-sawaga.

Enj kêtuj njoc laimôkê, tec oc jaku sa atom.

⁷ Anôtô kêtuj njoc moasinj to waec njamôkê.

Anôtô kêtuj njoc poctêna, tanj gaê lamu nanj.

* **61:8:** Dawidnê tenj.

- ⁸ O ɲoc lauac, taêm êka eɲ ɲapanɲ. Ansêwa nê̄m ɲalêlôm sa êndêɲ eɲ.
Anôtô kêtú aêacnêɲ lamu.
- ⁹ ɲamalac ɲaôma latuɲi têtôm gêɲ ɲajaô-jaô, kasêga latuɲi têtôm gêɲ ɲanômê.
Embe tanam dôn êsêac, oc dôn êmandi êsêac sa gebe samob ɲagaô kêlêlêc ɲajaô-jaô su.
- ¹⁰ Taêm êka ɲaclai êkôninɲ ɲamalac tônia atom ma akêɲ matenɲ gebe ajaɲgo gêɲna atom.
Embe nê̄m awa êtu taêsam, naɲ nê̄m ɲalêlôm êsap tônia atom.
- ¹¹ Anôtô kêsôm biɲ kêtú dim tagenɲ, mago aê gaɲô biɲ luagêc kêsêp tau lêlôm gebe
Anôtô eɲ ɲaclai.
- ¹² Ma aôm Apômtau, kêtú têtac gêwinɲ tenɲenɲa ɲatau
gebe aôm kôkêɲ ɲagêjô gêdêɲ ɲamalac kêtôm gêɲ samob, taɲ êsêac sêgôm naɲ.
*

63

Tanam awenɲ su Anôtô

- ¹ O Anôtô, aôm kêtú ɲoc Anôtô, aê gasom aôm.
Katuc gêjam awa su aôm.
Ôlic kêtú sawa aômɲa
amboac gamêɲ ɲakelenɲ, taɲ bu masi samucɲen ma kêtú sawa bu naɲ.
- ² Aê gabe matoc ê aôm aɲga nê̄m gamêɲ dabuɲ
ma jalic nê̄m ɲaclai to ɲawasi.
- ³ Gebe aôm têtac gêwinɲ tenɲenɲa ɲajam kêlêlêc jaɲgônia matoc jalinɲa su,
tec aoc êôc aôm.
- ⁴ Amboac tonanɲ aê jalambinɲ aôm êtôm ɲoc bec jaɲgônia matoc jalinɲa samob
ma jaôc lemoc sa to aoc ênac nê̄m ɲaê.
- ⁵ ɲoc katuc kêtap moasinɲ sa e gêôc eɲ tônia
ma aoc gêôc aôm toôndugenɲ.
- ⁶ Êndêɲ taɲ jasa tauc sic najanêc ɲoc mê naɲ, jasa aôm lanôm sa
ma taêc ênam aôm êndêɲ êmbêc samuc.
- ⁷ Gebe aôm gôjam aê sagac,
tec gajam wê totêtac ɲajam samucɲen gaɲgônia aôm magêm labu.
- ⁸ Aêɲoc katuc kêsap aôm tônia ɲajaɲa.
Lêmam anônia kêkam aê sa kakô ɲaɲêɲ.
- ⁹ Ma êsêac, taɲ têtú kêka-kêka sebe sensenɲ aê su naɲ,
oc sênaɲa sêsêp nom ɲakêlêndinɲ sec sêna.
- ¹⁰ Sinɲ ensenɲ êsêac su
ma têtú kêam sec saleɲna nêɲ gwada.
- ¹¹ Mago kinɲ oc têtac ɲajam Anôtônia. Êsêac samob, taɲ têtôc lemen
kêpi eɲ naɲ, oc têtú samuc gebe eɲ oc êmbôc dansantênanêɲ awenɲsuɲ auc.
* Judaɲa naɲ.

64

Mec Anôtô ejop aêac êndêɲ ɲacjo alôb-alôb

- ¹ O Anôtô, katanɲ nec, ôkêɲ taɲam aê aoc.
Ojop katuc êndêɲ ɲacjo, taɲ kêtakê aê naɲ.

* **62:12:** Dawidnê pesalem tenɲ. * **63:11:** Dawidnê pesalem gêga gêdêɲ taɲ gêmoa gamêɲ sawa

- 2 Ôkô aê auc êndên lau secwaga nêj biñ, tañ taên gêjam gêc nêj ñalêlôm sebe senseñ aê nañ.
Ma êndên lau geo, tañ sêkac taun sa toôndugen sêmoa nañ.
- 3 Sêuc imbeleñ kêtôm siñ.
Sêsôm biñ ñamalic kêtôm sêpê sôb.
- 4 Sêpê ñac mansañ ña siñ geñgeñgeñ.
Sêpê eñ paliñ-paliñgeñ ñamelocñageñ.
- 5 Sêjatu taun siñ geonja ma sêmoatiñ sebe sêkên lakô.
Êsêac taên gêjam gebe “Asa oc êlic aêac.”
- 6 Êsêac taên gêjam kêsêp biñ alôb-alôb. Taêngejam gebe “Ajac dabiñ tomalagen sugac,”
gebe ñamalac samob nêj ñalêlôm kêtôm gêsunjbôm seclêlôm.
- 7 Sêgôm taun amboac tonañ e Anôtônê sôb kêtap êsêac sa,
go sêjala taun gebe ôliñ lasê sep tagen.
- 8 Eñ oc enseñ êsêac êtu nêj imbeleñña.
Samob tañ sêlic êsêac nañ, tédain gêsun gêdên êsêac.
- 9 Go ñamalac samob têtêc taun sêsôm Anôtônê gêñsêga lasê
ma nêj kauc kêsã kêpi ênê gôliñ.
- 10 Ñac gêdên têtac ñajam kêtũ Apômtaunja ma gê lamu engeñ.
Ma ñalêlôm mansañ samob sêmoa ñajam to ôliñ kêpigen.
- *

65

Dange kêtũ Anôtônê moasiñ ñalêlômña

- 1 O Anôtô, lau awen êoc aôm anja Sionman.
- Ma sêngôm biñ, tañ sêjac mata gêdên aôm nañ, ñanô êsa.
- 2 Aôm kôkên tañam mec,
amboac tonañ ñamalac samob dêndên aôm sêwac
- 3 êtu nêj geo ñatonña. Aêacma geo embe êlêlêc aêac su,
go ôsuc ôkwi.
- 4 Aê aoc êoc ñac, tañ aôm kôjaliñ eñ sa gebe êtu gasuc aôm
wacêmoa nêñ malaclun nañ,
gebe aômnêñ andu to lôm ñagên ñajam,
tec oc êoc aêac tôñ.
- 5 O Anôtô, aêacma kêsiwaga, aôm kôkên tañam aêac
to gôjam aêac sa ña gêñtalô.
Lau anja nom ñamadiñ samob to êsêac, tañ sêngôn gwêcm anja jaêcsêga nañ,
sêkên mater aômgen.
- 6 Aôm ñactêkwa, tañ kôjandiñ ñaclai kêtũ nêñ ômbiñkap nañ,
tec kôkwê lôc tolôc sa kêkô.
- 7 Aôm gôê gwêc kêtũ malô to gôgôm ñadembom ñatip kêsã
ma gôgôm tentenlatu samob nêj wambañ kêtũ malô.
- 8 Gôgôm e lau, tañ sêngôn nom ñamadiñ jaêcsêga nañ,
têtêc taun kêtũ nêñ gêñtalôña.
Aôm gôgôm lau gamên oc kêpi to oc kêsêpña
sêjam lasê toôndugen.
- 9 Aôm kokelen nom ma kôsãnem ña bu.

* **64:10:** Dawidnê pesalem ten.

- Aôm kômoasiņ nom ɲanôgeņ.
 Aôm Anôtô kôkêņ nêmbu kêsun e ɲalap-lap lanğwagen.
 Aôm kômasaņ nom amboac tonañ, tec kôkêņ launêņ gêņ kômɲa kêpi ɲajamgeņ.
 10 Aôm kôsanem nom ɲawampôm e ɲapep sawa to kôlênsim nom e kêtupalê.
 Aôm kôkêņ kom kêmalôm nom ma gôjam mec gêņ e kêpi ɲajam.
 11 Aôm gôjac dabiņ jala ɲa nêmbu moasiņ totau-totau
 ma waɲam ɲalêsi gêñôm gamêņ gêjam auc.
 12 Bôcnêņ gamêņ sêniņ gêņɲa ɲamêdôb ɲajamgeņ ɲapaņ.
 Ma gamêņ ɲamatu gêbuc tau sa e têtac kêsa lanğwagen.
 13 Bôc sêjam oba auc amboac oba kêsô ɲakwê
 ma gaboañ kêkwa tau auc ɲa molaun.
 Êsêac sêjam lasê
 to sêjam wê sêwiņ taun totêntac ɲajamgeņ.
 *

66

Wê lambiņ to danğeņa teņ

- 1 Gamêņ samob awem êoc Anôtô toôndugeņ.
 2 Atoc ênê ɲaê ɲawae sa.
 Alambiņ eņ e ɲawasi lanğwagen.
 3 Asôm êndêņ Anôtô gebe “Aômnêmbu gôliņ e ɲajamanô kaiņ teņ.
 Aômnêmbu ɲacjo tetoc aôm sa kêtunêmbu ɲaclai gêjam sêgaņ.
 4 Lau gamêņ samobɲa sewec êndêņ aôm ma awenê oc aôm.
 Samob tetoc nêmbu ɲaê sa.”
 5 Amêņ ma alic gêņ, taņ Apômtau gêgôm naņ.
 Eņ gêjam gôliņ ɲamalacnêņ latuņi e têtac kêsa lanğwagen.
 6 Eņ gêjam gwêc ôkwi kêtunêmbu gamêņ ɲakelen, tec eņkaiņ sêsa ɲasamac ɲamala sêja.
 Ma aêac têtac ɲajam kêtunêmbu eņɲa.
 7 Eņ ɲagôliņ, nê gôliņ oc ênêc teņgeņ. Mata kêsap tentenlatugeņ, tec gêmoa.
 Lau-sêli-taun-sawaga oc tetoc taun sa êndêņ eņ atom.
 8 O tentenlatuac, alanem aêacma Anôtô.
 Anğôm ênê wae êtu tapa ɲanô.
 9 Eņ gêjam aêac katuņ sa, tec tamoamaten jali
 ma kêpuc eņkaiņ tôn, tec taku atom.
 10 O Anôtô, aôm kôsaê aêacgac.
 Aôm kôpac aêac e awê kêtombu sêpac silber gêwê.
 11 Aôm kôkêņ aêac awê uc.
 Aôm kôkêņ gêņwapac gêsac aêac dêmbôñtêkwa tôn.
 12 Aôm kôkêņ ma ɲacjo sêka aêac lênsôn. Aôm kôkêņ aêac asa ja to bu ɲasamac ɲalêlôm aja,
 mago galoc gôwê aêac sa jaakô gamêņ ɲajam.
 13 Aê todajageņ jasô nêmbu andu
 ma jañgôm biņ, taņ gajac mata su naņ, ɲanô êsa.
 14 Gêdêņ taņ kapô lêna naņ, kasôm lasê
 ma aocsun kasôm kêtunêmbu tôn gebe jañgôm gêņ tau tonañ.
 15 Aê gabe jansun domba ɲalêsi êtu daja to domba kapoac ɲada ɲamalu êsa êndêņ aôm.
 Aê gabe jamansaņ bulimakao to noniņ kapoac atu da êndêņ aôm.

* 65:13: Dawidnê pesalem teņ. Wê teņ.

- 16 Amac lau, tañ atêc Anôtô nan, samob amêñ añô.
 Aê gabe janac miñ biñ, tañ eñ kêmoasiñ ñoc katuc nan.
- 17 Aê aocsuñ gamôêc kapôêñ gêdêñ eñ
 ma wê lambiñña gêc imbeloc ñatêpôê.
- 18 Ñoc ñalêlôm embe taê êka biñ eso,
 oc Apômtau êkêñ taña aê atom.
- 19 Mago Apômtau kêkêñ taña aêgoc.
 Eñ gê taña aêñoc mec.
- 20 Aê aoc êoc Anôtô gebe gêjac kapoac ñoc tañiboa atom.
 Ma kêgamiñ nê têtac gêwiñ tengeñña gêdêñ aê atom.

*

67

Señ mo lasê ñawê dangeña

- 1 Anôtô taê labu to ênam mec aêac.
 Eñ oc êkêñ lañôanô êpô aêac.
- 2 Gebe lau nomña sêjala nêmlêñ
 to lau samuc samob sêjala ñaclai ônam lau saña.
- 3 O Anôtô, tentenlatu awenê êoc aôm.
 Tentenlatu awenê êoc aôm tomalagen.
- 4 Tentenlatu ôlinêpi ma sênam wê toôndugenê gebe aôm kômêtôc launêñ biñ jagêdêñ
 ma gôwê tentenlatu samob anga nom.
- 5 O Anôtô, tentenlatu awenê êoc aôm.
 Tentenlatu awenê êoc aôm tomalagen.
- 6 Nom gêjam ñanôgac.
 Anôtô, aêacnêñ Anôtô, gêjam mec aêac.
- 7 Anôtô gêjam mec aêac
 ma nom ñamadiñ samob têtêc eñ.

*

68

Anôtô kêku nê ñacjo lulu ñawê lambiñña

- 1 Anôtô êndi êkô gebe ensenê ñacjo êlinêlin
 ma êsêac, tañ nêñ ñalêlôm kêmoatiñ tôñ kêtú eñña nan, sêc su anga ênê lañônêmlêñ.
- 2 Anôtônê lañôanô ensenê lau, tañ sêkac taun su anga ênê nan,
 êtôm mu kêdaba jadaun to ja kêpac lêp gêwê.
- 3 Ma lau gêdêñ têtac ñajamgen to têtú samuc sêkô Anôtô lañônêmlêñ
 ma ôlinêpi toôndugenê.
- 4 Anam wê êpi Anôtô. Awem êoc ênê ñaê. Anam ñac, tañ kêsa gamêñ sawa nan, nê intêna.
 Ñac tau nê ñaê gebe Apômtau. Akô eñ lañônêmlêñ ma anam lasê toôndugenê.
- 5 Anôtô tañ gêmôa nê andu dabun nan,
 kêtú mosêbunêñ tamenê to awêtucnêñ gêjam-sawaga.
- 6 Anôtô gêjam lau sawa sa gebe têtap gôlôac sa ma kêgaboac lau kapoacwalôña su jasêmoa
 nêñ taunña.

* 66:20: Wê ten. * 67:7: Wê ten.

Ma kêmasê gêsuntêkwa ñatorɥwaga sa e nêñ gamêñ, tañ sêñgôñ nañ, kêtú kelen
lanɥwageñ.

⁷ O Anôtô, gêdêñ tañ gôdi gôwê lau sa ma kôtu êsêacnêñ ñamata
to gêdêñ tañ amkainj kôka gamêñ sawa tôñ nañ,

⁸ nom kêtênêp to umbonj kêsêwa kom
kêtú Anôtônê lanɥanô kêtú awêña.

Lôc Sinai kêtênêp kêtú Anôtô gêô lasê lôc tauña.
Israelnêñ Anôtô gêô lasêgac.

⁹ O Anôtô, aôm kôkêñ kom gêjac kêsêwageñ
ma kôlau nêñ nomlênsêñ, tañ gelo-gelo nañ.

¹⁰ Aômnêñ gôlôac têtáp nêñ gamêñ sêñgôñña sa.
O Anôtô, nêñ moasinj kêmasañ gamêñ tau kêtú lau ñalêlôm sawaña.

¹¹ Apômtau kêjatu sa
ma lauo taêsam ñasec sêjam wêsij e ñawae kêtú tapa.

¹² “Lausij totonj-totonj to nêñ kinj sêc, sêcgoc”
ma lauo sêjac sam ñawaba gêdêñ tauñ.

¹³ Talic êsêac amboac balôsi ñaôsic-ôsic amboac silber ma ñawaô jonjsamuc ma ñaôsic-ôsic
amboac gold.
Amacnêñ lauo ñagêdô sêmoa domba nêñ sapa ñalêlôm kêtú agenña.

¹⁴ Gêdêñ tañ ñajaña ñatau Anôtô kêpa kinj êlij-êlij nañ,
eñ kêkêñ sno gêjac aña lôc Salmon.

¹⁵ Aôm lôc Basanña kôtu lôc towae.
Aôm lôc Basanña ñatêpôê jabo-jabogoc.

¹⁶ Amac lôc ñagêdô, tañ jabo-jabo nañ, asagenj têtmac ñandanj gêdêñ lôc, tañ Anôtô gebe
êñgôñ êtu nê gamêñ nañ.
Binñanô, Apômtau oc êñgôñ tônê endenj tôñgeñ.

¹⁷ Anôtô gêmêñ aña Sion ña nê kareta sinjña taêsam ñalêlêma atom.
Apômtau gêmêñ aña Sinai mêngeô lasê nê gamêñ dabuñ.

¹⁸ Aôm kôpi lolôc jagôwê lau kapoacwalôña sêwiñ aôm. Ñamalac sêsuñ nêñ gêñ gêdêñ aôm
gêwac.
Gêsuntêkwa ñatorɥ oc sêñgôñ sêwiñ Apômtau Anôtô amboac tonañ.

¹⁹ Aweñ êoc Apômtau, eñ kêsip aêac sa bêc to bêc.
Eñ Anôtô, tañ gêjam aêac sa nañ.

²⁰ Anôtô tonañ tec kêtú aêacnêñ Anôtô, tañ gêjam aêac kêsi nañ,
ma Apômtau Anôtô eñ ñatau, tec oc ênam tasa pañ lêndanj ôkwi.

²¹ Binñanô, Anôtô oc elo nê ñacjo môkêñapac popoc,
oc ênac ñac, tañ kêsêlêñ tonê secgeñ nañ, môkêdanjam popoc amboac tonañ.

²² Apômtau kêsôm kêtú tôñ gebe “Aê oc jajonj êsêac aña Basan sêmu sêmêñ.
Binñanô, oc jajonj êsêac aña gwêc ñagêdimbob sa sêmu sêmêñ.

²³ Gebe ôkwasiñ amkainj êsêp nêñ declêlôm.
Nêñ kêam imbelenj têtáp nêñ gwada aña ñacjonêñ sa.”

²⁴ O Anôtô, lau sêlic nêñ gôlôac ñawalanj baliñ.
Sêlic ñoc kinj Anôtônê walanj baliñ omña sêmoa gamêñ dabuñ.

²⁵ Lau sênam wê ña aweñwaga têtú ñamata, go lau, tañ sêjac gêñ wêña kêtanj nañ, têtú ñamu

ma lauo takin sêmoa ñasawa togegobgen.

26 Awem êoc Apômtau Anôtô anğa gôlôacnêñ sêkac sa ñalêlôm.

Amac tañ Israel kêtú nêñ ñamôkê nañ, awem êoc Apômtau.

27 Lau Benjaminña toñ sauñ ec teñ sêwê sêmoa ônê, lau Judanêñ kasêga toñ kapôêñ teñ kêdaguc, go kasêga Sebulonña to kasêga Naptaliña amboac tonanğen têtú ñamu.

28 O Anôtô, ôñgôm nêñ lai êpoa.

O Anôtô, ondenğ gêñ, tañ gôjam aêac saña nañ tôñ.

29 Kin oc sejoñ awa sa dêndêñ aôm sêna Jerusalem êtu nêñ lôm dabuñña.

30 Ôlêñ bin bôcbôm Aiguptuña, tañ sêmoa bumanñ ñasinlêlôm nañ.

Ôlêñ bin tentenlatui, tañ têtôm bulimakao kapoac to ñalatu nañ, e samob sêmbu tauñ ma sêkêñ silber êndêñ aôm.

Onsen lau, tañ têtac gêwiñ siñ nañ, êliñ-êliñ.

31 Kasêga anğa Aiguptu sêmêñ.

Lau Aitiopiaña sêlêti ma sêmêtoç lemeñ gêdêñ Anôtô.

32 Amac kin nomña anam wê êpi Anôtô.

Awem êoc Apômtau,

33 tañ gêmuñ andanğenânô gêmoa nê undambê lólôcña nañ.

Anô eñ gêoc awa sa ma gêmoêc ña awa kapôêñ.

34 Aoc Anôtô ñaclai lasê. Eñ gêjam gôliñ Israel toñawasigen ma nê ñaclai gêc tao ñalêlôm.

35 Anôtô ñaclai kain teñ kêsana anğa nê gamêñ dabuñ gêmêñ.

Eñ Israelnêñ Anôtô. Eñ kêkêñ ôliñ walô gêdêñ nê lau.

Lambin êndêñ Anôtô.

*

69

Mec Anôtô ênam saña

1 O Anôtô, ônam aêma samañ

gebe bu gênôm aê auc e gabe janaña.

2 Aê malocmê kasêp lemoñ gôlub-gôlub gaja. Gamêñ teñ kêtôm gebe jaka tônia gêc atom.

Aê katap bugaboañ sec sa ma ñasamac kêkôm aê auc.

3 Katañ tauc e tekoc gêbac ma ñoc koclabeñ kêtú dambê-dambê lanğwageñ.

Aê gaôn to kakêñ matoc Anôtô e matocanô ñabob kêsana.

4 Lau tañ têtac gedec aê kêtú ñam teñña atom nañ, taêsam ñasec, sêlêlêc môkêclauñ môkêcapacña su.

Lau tañ sebe senseñ aê su nañ, ñaclai sec

ma êsêac sêgôliñ bin kêpi aê. Êsêac sêkac aê gebe jakêñ gêñ êjô gêñ, tañ gajam genğen atom nañ.

5 O Apômtau, aôm kôjala ñoc keso

ma ñoc geo kêsiñ tau gêdêñ aôm atom.

6 O Anôtô, tañ kôtu lausiñ undambêña nêñ ñatau nañ,

ôkêñ aê gebe janğôm lau, tañ mateñ gê aôm nañ, majen êsana atom.

O Israelnêñ Anôtô,

* 68:35: Dawidnê pesalem teñ. Wê teñ.

- ôkêñ aê gabe jañgôm lau, tañ sêsap aôm tôñ nañ, waen sec atom,
 7 gebe aê gaôc gêñwapac sec kêtú aôm ña.
 Majoc e techeloc ñawapac kêsa kêtú aômña.
 8 Ñoc lasitêwai sêlic aê amboac ñac jaba
 ma tinocnê lau sêlic aê amboac ñac gamêñbômña tenj.
- 9 Gebe gaim tauc su nêñ anduñña e katu meloc su.
 Ma lau, tañ sêmbu aômña nañ, nêñ biñ sêmbuñña mênkêpi aê gêwiñ.
 10 Aê katu kasec ôlic gebe katanj to gajam dabuñ mo,
 mago lau sêsu aê susu.
 11 Aê ganônj kaukauc kêtú ñoc ñakwê
 ma êsêac sêga wê susuña kêpi aê.
 12 Lau embe sêñgônj malacluñ nañ, oc sênam aêñoc biñ êtu biñgalôm
 ma lau, tañ bu kêjanjñ êsêac nañ, sêga wê sec kêpi aê.
- 13 O Apomtau, aê tec jansuñ ñoc mec êndênj aôm.
 O Anôtô, ôjô ñoc mec êndênj noc, tañ aôm gôlic ñajam nañ.
 Ôjô aê aoc êtu nêñ têmtac gêwiñ tenjenña,
 êtu ôñgôm nêñ biñ, tañ gôjac mata nañ, ñanô êsa.
 14 Ôkam aê sa anja lemonj gebe gôdubub jasêp e najanaña atom.
 Ônam aê sa anja ñoc ñacjo nêñ, ma anja bu ñagêdim êwiñ.
 15 Ôkêñ ñasamac ênsalê aê auc atom.
 Ma ôkêñ aê janôm bu su jasêp gêdimbob me janêc êsêp sê jana atom.
- 16 O Apômtau, ôkêñ tañam aê gebe nêñ têmtac gêwiñ tenjenña tau ñajam.
 Ôkac taôm ôkwi êndênj aê êtu nêñ taêm labu ñanônja.
 17 Ôsiñ lañôm ôkwi êndênj nêñ sakiñwaga atom.
 Aê gamoa jageo, ôjô aêñoc biñ galocgenj.
 18 Ôndênj aê ômôênj ma ônam aê kêsi.
 Ôsa aê lañôc sa êndênj ñoc ñacjo.
- 19 Aôm gôlic aêñoc biñ, tañ sêgôm aê êndu-êndugenj to gangônj jageo ma sêgôm aê katu meloc
 nañgac.
 Aôm kôjala ñoc soño-soño samobgac.
 20 Sêsu aê susu e katuc gêbac to popocgenj,
 tec gamoa jageo ñanô.
 Kasaê gebe sê malô aê elêmê
 ma kakêñ matoc gebe sênam aê sa e masi.
 21 Êsêac sêkêñ ñaikisi aê gaenj kêtú mo
 ma gêdênj tañ bu gêjô aê nañ, sêkêñ bu ñamakic gêdênj aê ganôm.
 22 Nêñ moasiñ êtu nêñ lakô
 ma nêñ moasiñ daña êtu nañ sê sêu taunj êsêpña.
 23 Ôkêñ êsêac matenânô êtu kanuc sêlic gamênj atom
 ma ôkêñ êsêac magiñ êsu.
 24 Ôkêc nêñ têmtac ñandanj êpi êsêac
 ma nêñ ñalêlôm ñamondec-mondec êtap êsêac sa.
 25 Nêñ malac oc êtu gasañ ênêc
 ma nêñ andulêlôm êtu tuc êkô.
 26 Gebe êsêac sêjanda ñac, tañ aôm taôm gôjac enj nañ,

- ma sêjam bingalôm kêpi lau, tañ aôm gôjac êsêac ôlin lasê nañ, nañ nandan.
- 27 Ônsalê nêñ keso ñagêjô ênsac nêñ keso ñagêdô ñaô.
Ma ôkêñ êsêac sêwê kainê nêñ moasinê ñam ñamalac kêsinê atom.
- 28 Nêñ ñaê ênêc êwiñ lau gêdêñ nêñ atom.
Sensenê êsêacnêñ ñaê su anga buku matenê jalinê ñalêlôm.
- 29 Aê tec gangôn jageo ma gaôc gêñwapac ñanô.
O Anôtô, ôsip aê sa ma ñnam aê kêsi.
- 30 Aê gabe janğa wê janğôm Anôtônê ñaê ñawae êsa.
Janam danğe to jatoc en sa ñanô.
- 31 Janğôm amboac tonanê ec Apômtau êlic ñajam êlêlêc bôc kapoac,
êlêlêc bulimakao kapoac to ñajabo ma bôc, tañ enkêku gêwa kêkôc nañ su.
- 32 Lau tañ sêoc gêñ wapac nañ, embe sêlic oc têtac ñajam êsa.
Amac tañ asom Anôtô amoa nañ, nêñ ñalêlôm enğenê amac sagenê.
- 33 Gebe Apômtau kêkêñ taña lau ñalêlôm sawa
ma kêlinê nê lau, tañ sêngôn kapoacwalô nañ, sinê atom.
- 34 Undambê to nom awenê êoc Anôtô.
Gwêc tau to ñagêñ matenê jali samob, tañ gêmoa ñalêlôm nañ, amboac tonanğenê.
- 35 Gebe Anôtô oc ênam Sion kêsi ma êkwê malac Judanê sa êtiam
ma nê lau nasêngôn tônê ma têtû gamênê ñatau.
- 36 Ênê sakinêwaga nêñ wakuc oc sêkôc sa êtu nêñ gêñlênsêñ
ma êsêac, tañ têtac gêwiñ en nañ, oc sêngôn tônê.

*

70

Mec Anôtô ênam sanğa (Pes 40:13-17)

- 1 O Anôtô, mênônem aê sa.
O Apômtau, ônsaic taômğenê mênôpuc aê tôn.
- 2 Êsêac tañ dêdib aê sebe sensenê aê su nañ,
ôkêñ êsêac majenê to tenbelenê ñawapac êsa.
Ôkêñ êsêac, tañ sêkêñ matenê sebe aê jatu sec nañ,
sêc tomajenğenê sêmu sêna.
- 3 Êsêac tañ sêgôm “Kec, kec” kêpi aê nañ,
ôkêñ êsêac têtakê tomajenğenê.
- 4 Ôkêñ êsêac samob, tañ sesom aôm nañ,
ôlin êpi to têtac ñajam êsa êtu aôm ña.
Ôkêñ êsêac samob, tañ taênê kêka aôm nêñ moasinê nañ,
sêsôm lasê endenê tônğenê gebe “Apômtau ñac towae.”
- 5 O Apômtau, aê tec ñac palê-palê to ñac ñalêlôm sawa.
O Anôtô, ôlêti sebenê ôndênê aê ômôênê.
O Apômtau, ñnam gamênê tônê atom
gebe ñoc ñnam-aê-sa to ôpuc-aê-tônêwaga aômğoc.

*

* 69:36: Dawidnê ten. * 70:5: Dawidnê pesalem ten. Tanjiboa ten.

71

Namalacanô teŋ nê mec

- ¹ O Apômtau, aê gaê lamu aômgeŋ.
Ôkêŋ aê jamoa tomajocgeŋ atom.
- ² Ôŋgamboac aê to ônam aê sa êtu nêmbiŋgêdêŋŋa.
Ôê taŋam aê ma ônam aê kêsi.
- ³ Ôtu ŋoc poclabu jaê lamuŋa to ŋoc laimôkê ônam aê saŋa.
Aôm tonanŋ kôtu ŋoc poclabu to ŋoc laimôkê.
- ⁴ O ŋoc Anôtô, ôjaŋgo aê su aŋga lau, taŋ sêkac taŋ su aŋga aôm nêmbiŋgêdêŋŋa.
Ôjaŋgo aê su aŋga lau alôb-alôb to lêsutêna nêŋ.
- ⁵ O Apômtau, aê kakêŋ matoc aômgeŋ.
O Apômtau, aê ŋapalêgeŋ ma taêc kêka aôm.
- ⁶ Gêdêŋ tinoc kêkôc aê su ma gasuŋ tauc gêdêŋ aôm, kasa aŋga tinocnê e aôm gôlôm aêgeŋ,
amboac tonanŋ oc jalambiŋ aôm endenŋ tôneŋŋ.
- ⁷ Lau samob sêlic aê amboac gêŋsêga teŋ,
mago aôm kôtu aêŋoc lamu ŋajaŋa.
- ⁸ Aocsuŋ kêsuŋ aôm nêmbiŋgêdêŋŋa lanem sa
ma gêgôm waem kêtû tapa kêtôm bêcgeŋ.
- ⁹ Aê katu ŋamalacanôgac, tec ôtiŋ aê su atom.
Ŋoc ŋaclai gêbacnê, tec ôwi aê siŋ atom.
- ¹⁰ Gebe ŋoc ŋaço sêsôm biŋ kêpi aê
ma êsêac, taŋ sêkic ŋoc biŋ nanŋ, sêjam biŋgalôm sêwiŋ taŋŋ
- ¹¹ ma sêsôm gebe “Anôtô gêwi eŋ siŋgac,
ajanda eŋ e naakam eŋ tôneŋ gebe ênê kêsiwaga masi.”
- ¹² O Anôtô, ômoa jaêc aê atom. O ŋoc Anôtô, ôlêtigenŋ mênônam aê sa.
- ¹³ Êsêac taŋ sêkêŋ kisa aê nanŋ, majenŋ êsa e sênaŋa
ma sêsu êsêac, taŋ sebe sêkêŋ aê jandac gêŋwapac nanŋ, susu e sêmoa totenbeŋ
ŋawapacgeŋ.
- ¹⁴ Aê gabe jakêŋ matoc aôm endenŋ tôneŋŋ
ma jaŋgôm waem êsa êlêlêc su.
- ¹⁵ Aocsuŋ êsôm nêmbiŋgêdêŋ to nêmbiŋgêdêŋŋa ŋaclai ônam ŋamalac saŋa lasê êtôm bêcgeŋ.
Aê oc jasa moasiŋ tonanŋ sa êtôm atom.
- ¹⁶ Aê gabe jasa Apômtau Anôtô nê gêŋ ŋaclai sa.
Aê gabe jalambiŋ aôm taômgeŋ nêmbiŋgêdêŋŋa.
- ¹⁷ O Anôtô, aê ŋapalêgeŋ ma aôm kôdôŋ aê,
tec gaoc nêmbiŋgêdêŋŋa lasê ŋapanŋ e gêdêŋ galoc.
- ¹⁸ O Anôtô, embe jatu ŋamalacanô e môdê ênam aê auc,
nanŋ ôwi aê siŋ atom.
Gebe jasôm nêmbiŋgêdêŋŋa ŋaclai êndêŋ lau wakuc,
taŋ mênêsa êtu ŋamu nanŋ.
- ¹⁹ O Anôtô, nêmbiŋgêdêŋŋa ŋaclai to biŋgêdêŋŋa kêsuŋ kwandanŋ kêpi e jagêdêŋ undambê.
O Anôtô, taŋ gôgôm gêŋ ŋaclaisêga nanŋ, asa oc êtôm aôm.
- ²⁰ Aôm kôkêŋ gêŋwapac to gêŋ ŋandanŋ gêjam aê auc elêmê.
Mago aôm oc ôkêŋ aê tekoc saki êsa êtiam ma ôwê aê sa aŋga nom ŋalêlôm sêga japi
jamêŋ êtiam.

- 21 Aôm oc otoc aê sa êlêlêc
ma ônac aê têtac tônia.
- 22 O ñoc Anôtô, amboac tonañ oc aoc êôc aôm ña gêñ wêña
kêtu aôm ñac ñañêñña.
O Israelnêñ ñac dabun,
aê gabe ñangôm gêñ wêña êtan êndên aôm.
- 23 Aê gêdôcôlic ênam lasê êtu têtac ñajamña
ma katuc, tan gôjam kêsi nan, amboac tonañgen.
- 24 Imbeloc oc êsôm nêmbingêdên gêjam aê sanja lasê êtôm bêcgen
gebe êsêac, tan sebe sêkên aê jandac gêñwapac nan, majen êsa e sêmoa totenbelen
ñawapacgen.

72

Mec kêtu kinña

- 1 O Anôtô, ôndônia kin gebe êmêtôc bin ña nêmbingêdênña
ma ôkên nêmbingêdên êndên kin latu.
- 2 Gebe ênam gôlin nêmlau ña binngêdêngeñ
ma êmêtôc lau ñasec nêñ bin katôgen.
- 3 Lôc sênam ñanô moasin êmoasin launja
ma gamên ñabau sênam ñanô binngêdên.
- 4 Kin êmêtôc lau ñalêlôm sawa nêñ bin naêndêngeñ, en ênam lau sêpô lênaña sa
ma êka êsêacnên lêsutêna popoc.
- 5 Gôlôac to gôlôac têtêc aôm
êtôm têm, tan oc ajônia êpô gamên nan.
- 6 Kin êtôm kom, tan gêjac kêsêp kôm
ma en oc êtôm kom, tan kêmalôm nom nan.
- 7 Êtôm kin tau nê têm binngêdên ênac tau lêtên amboac ñaola ñajam
ma wama ênam gamên auc kêtôm ajuñ ñawê kêpô gamên gêôc aucgen.
- 8 Ênê gamên gôlinña ênêc gwêc ñamadin ten e naêndên ñamadin ten
ma anja bu Euprat e naêndên nom ñamadin.
- 9 lau gamên sawa sêpônia aenduc êndên en
ma nê ñacjo sêu tauñ sênêc nom.
- 10 Kin Tarsis to lau, tan sêngônia nuc nan,
oc sejon nêñ awa nasênsun êndên en.
Lau Arabia to Aitiopia ñataui
oc sêkên nêñ awamata êndên en.
- 11 Binñanô, kin samob oc tetoc en sa.
Lau samuc samob oc sênam sakin êndên en.
- 12 Gebe en oc ênam ñac ñalêlôm sawa, tan awa gêjac en nan sa
ma ñac ñasec, tan gêjam-sawaga gêmoa atom nan, amboac tonañgen.
- 13 En oc taê labu ñac ñaôma to ñalêlôm sawa
ma ejop lau sawa nêñ katun.
- 14 En oc ênam êsêacnên katun kêsi anja lêsutêna to ñaclai-secwaga lemen.
En oc êlic lau tonañ ñai nêñ dec amboac gêñ ñanô.
- 15 Kin oc êngônia nêñgen ma sêkên gold Arabiaña êndên en.
Êsêac teten mec êtu enña enden tôniañen ma Anôtônê mec êpi en ñapan.

- 16 Mo êmôp lasê ênêc ênê gaboan
 ma êtu secña ênêc lôctêpôê.
 Mu êôc ênê gêñkainj ñatêpôê naêsêp-naêsêp amboac anja Lebanon
 ma ñamalac êlêc anja malac êtôm gêgwanj gêlêc anja nom.
- 17 Ênê ñaê oc ênêc endenj tôngenj.
 Ênê wae ênêc êtôm oc êpô gamênj.
 Lau nomña samob awenj êôc enj
 ma tetenj Anôtô gebe ênam mec enj to êkênj enj êmoa totêtac ñajamgenj.
- 18 Lambinj êndênj Apômtau, lau Israelnênj Anôtô.
 Enj taugenj tec gêgôm gêñsêga gêmoa.
- 19 Lambinj êndênj ênê ñaê towae endenj tôngenj.
 Ênê ñawasi ênam nom auc samucgenj.

Biññanô, biññanôgoc.

- 20 Isai latu Dawid nê mec gêbacnê gêdênj tonec.

Salomonê tenj.

73

BUKU KÊTU TÊLÊACÑA

Anôtô kémêtôc biñ jagêdênjenj

- 1 Biññanô, Anôtô kêmoasinj lau mansanj
 to kêmoasinj êsêac, tanj nêñ ñalêlôm ñawa nanj, amboac tonanj.
- 2 Mago aê kadabinj gebe japô ockainj ôkwi
 ma kadabinj gebe jaka bêlip tagenj
- 3 gebe matoc katu lanemtêna kêtû sêmoa ñajam-ñajamña
 ma galic lau alôb-alôb têtû lau tolêlôm.
- 4 Lau tonanj ñai sêjam kauc ñandanj
 ma sêmoa ôlinj ñajam to ôlinj samuc.
- 5 Êsêac sêôc gêñwapac têtôm lau ñagêdô atom.
 Ma sêlic ñandanj tenj têtôm lau ñagêdô atom.
- 6 Amboac tonanj tec tetoc tauñ sa kêtû nêñ gêlônj, tanj sênônj nanj,
 ma ñaclai kékwa êsêac auc amboac nêñ ñakwê.
- 7 Êsêac tonanj têtôp e matenjanô kololoc gêja
 ma sêsêwa biñ meloc, tanj taênj gêjam gêc nêñ ñalêlôm nanj, kêsawê.
- 8 Êsêac sêsu biñ susu tonênj ñalêlôm ñamalic.
 Êsêac tetoc tauñ sa ma sêpô biñ kêpi laugenj.
- 9 Awenjsunj kêsôm biñ gesenj undambê
 ma imbelenj kêsôm biñ gêjac laoc nomgenj.
- 10 Amboac tonanj tec lau dêdênj êsêac
 ma sêlib êsêacnênj biñ kêtôm sêlib bu.
- 11 Êsêac sêsôm gebe “Anôtô oc êjala biñ amboac ondoc
 ma Lôlôc Nñatau oc êñô biñ ñam amboac ondocgenj.”
- 12 Alic acgom, lau alôb-alôb nêñ biñ amboac tonanj
 sêmoa ñajam gedênj tôngenj sêjac nêñ awa sa-sa.

- 13 Ojae, kamasan̄ ɲoc ɲalêlôm e ɲatipsawa ɲaômagoc
ma kakwasin̄ lemoc e gawê geo ten̄ ɲakain̄ atom.
- 14 Mago gêɲwapac gêgôm aê kêtôm bêcgen̄
ma gêɲ kêlêsû aê kêtôm ɲagelen̄ samob.
- 15 Aê embe taêc ênam gebe aê jasôm bin̄ amboac tonan̄ jawin̄
oc jansau nêrn̄ launêɲ gôlôac.
- 16 Amboac tonan̄ katu kêka-kêka gebe jajala ɲam elêmê,
mago galic gebe ɲawapac.
- 17 E kasô Anôtônê gamêɲ dabun̄ gaja,
go ɲoc kauc kêsa kêpi lau alôb-alôb nêɲ lêɲtêpôê.
- 18 Bin̄ɲanô, aôm kotoc êsêac sêkô gamêɲ ɲalêɲô,
go gôgôm êsêac sêu taun̄ e popoc-popocgen̄ sêjaɲa.
- 19 Seseɲ êsêac su wen̄ tagen̄,
sêjaɲa tonêɲ ɲalêlôm ɲatutucgen̄.
- 20 Êsêac têtôm aêac taêc bêc e taêc mê.
Mateɲ gêlac ma talic gêɲ ɲakatu tau malamê.
- 21 Gêdêɲ tan̄ ɲoc ɲalêlôm ɲamakic kêsa
e kêtun̄ aê masi nan̄,
22 aê katu meloc e ɲoc kauc gêjaɲa,
katôm bôc gamoa aôm lan̄ômnêrn̄ja.
- 23 Mago kasap aôm tôɲ geden̄ tôɲgen̄.
Aôm kôkam aê tôɲ gêdêɲ lemoc anôɲa.
- 24 Aôm gôwê aê kêtôm, tan̄ taêm gêjam nan̄,
ma êtu ɲamu aôm oc ôkôc aê sa ton̄awasigen̄.
- 25 Aêɲoc asa ten̄ gêmoa undambê
ma ɲoc asagen̄ gêc nom gebe japô lêna. Aôm taômgen̄goc.
- 26 Ôlic to katuc oc êtu palê,
mago Anôtô kêtû ɲoc gêɲlênsêrn̄ ten̄gen̄ ma ten̄gen̄.
- 27 Bin̄ɲanôgoc, êsêac tan̄ sêmoa jaêc aôm nan̄ sênaɲa.
Aôm gosen̄ lau samob, tan̄ sêkac taun̄ su an̄ga aômnrn̄ nan̄ su.
- 28 Mago aêgoc tec galic ɲajam gebe jamoa Anôtô ɲagalagen̄.
Aê gaê lamu Apômtau Anôtô gebe jasôm aômnrn̄ gêɲ samob, tan̄ gôgôm nan̄ lasê.

*

74

Têtan̄ nêrn̄ lôm, dabun̄ kêtû ɲacjo seseɲ sun̄a

- 1 O Anôtô, amboac ondoc kôtiɲ aêac su ɲanôgen̄.
Ma têmtac ɲandan̄ sec gêdêɲ gêɲ, tan̄ gojob nan̄.
- 2 Taêm ênam nêrn̄ gôlôac, tan̄ gêmun̄gen̄ kôjaliniɲ ma kôwaka êsêac sa têtû taôm nêrn̄ lau nan̄.
Taêm ênam lôc Sion, tan̄ gôɲgôɲ kêtû nêrn̄ malac nan̄.
- 3 Ôsêlêɲ open̄ gamêɲ popoc tau, tan̄ gacgen̄ gêc-gêc nan̄.
Ojae, gêɲ samob, tan̄ kêkô gamêɲ dabun̄ ɲalêlôm nan̄, ɲacjo seseɲ sugoc.
- 4 Nêrn̄ ɲacjo sêjam wamban̄ ɲamelocɲagen̄ an̄ga nêrn̄ gamêɲ, tan̄ lau sêkac taun̄ sa sêmoa
nan̄.

* 73:28: Asapnê.

- Êsêac sêgun nêj bam kêkô gebe gamêj tonaj kêtû êsêacnêj.
- ⁵ Êsêac têtôm kômwaga salenja,
tañ sêsap ka tulu ña nêj ki nañ.
- ⁶ Êsêac sêga katapa tonatalô popoc
ña nêj ki to hama kapôêj.
- ⁷ Êsêac sêkêc nêj gamêj dabuj ja geñ su
ma sesen nêj ñaê ñaandu ñadabuj su e gêjaña samucgenj.
- ⁸ Êsêac taêj gêjam gêc taunjen gebe “Aêac dansen êsêac su e tomalagenj.”
Ma sêkêc Anôtônê sakin dabuj ñamala samob, tañ kêkô-kêkô nañ, ja geñ su.
- ⁹ Aêacma gêbôm dabuj samob malenmê.
Propete tenj gêmoa kêtiam atom, ma aêac samob ajam kauc ñanoc gêj tonaj oc
êmbacnê êndênj ondoc.
- ¹⁰ O Anôtô, kalomtêna oc sêsôm nêj binj susu e êndênj ondocgenj.
Ñacjo oc sêngôm aôm nêj ñaê oc êtu meloc endenj tøjgenj me.
- ¹¹ Amboac ondoc kôtaiñ lêmam su.
Amboac ondoc kôkapiñ lêmam tøj.
- ¹² Mago Anôtô kêtû aênoc kinj gêdênj andanjen tauanô.
Enj gêjam ñamalac sa kêtôm nom ñagamênjenj.
- ¹³ Aôm gôwa gwêc kakôc ña nêj ñaclai kapôêj
ma golo secsêga gwêcña mômêapac popoc.
- ¹⁴ Aôm gôga bôcsêga Lewiatan mômêapac kêkôc
ma kôkênj enj ôli kêtû bôc gamêj sawa nêj.
- ¹⁵ Aôm kôkênj bumata kêpulu to keselenj.
Aôm gôwa bu kapôêj-kapôêj gêngic-gêngic e ñakelenj kêsa samucgenj.
- ¹⁶ Aôm kôtu gelenja ñatau. Aôm kôtu gêbêcauc ñatau.
Aôm tec kotoc ajôj to oc sêkô malenj.
- ¹⁷ Aôm gôjac lôcawa nom e gêdênj ñamadiñ.
Aôm kôkênj oc kêsa to komôgoc.
- ¹⁸ O Apômtau, taêm ênam gebe nêj ñacjo sêômac aôm.
Êsêac sêkac tauñ su anja aôm nêj ma sêgôm nêj ñaê kêtû gêj meloc.
- ¹⁹ Ôwi nêj balôsinê katu sinj êndênj kikic atom.
Ôlinj aôm nêj lau ñasec nêj katuñ sinj samucgenj atom.
- ²⁰ Matam êndin nêj poac, tañ kômoinj gawin aêac nañ,
gebe ñaclai sec gêjam gamêj ñakesec nomña samob auc.
- ²¹ Ôkênj ñac, tañ gêoc gêjwapac nañ, maja êsa atom.
Lau ñalêlôm sawa to lau ñasec awenj êoc nêj ñaêmanj.
- ²² O Anôtô, ôndi sa ma ônam nêj gêj kêsimanj.
Taêm ênam binj meloc, tañ lau alôb-alôbwaga sêgôlinj kêpi aôm kêtôm bêc to gelenjenj.
- ²³ Olinj nêj ñacjo nêj ñaonda sinj atom.
Nêj sojo-sojo nêj wamban, tañ kêpi gedenj tøjgenj nañ, amboac tonaj.

*

* 74:23: Asapnê tenj.

75

Anôtô kêmêtôc ñamalacnêj biñ jagêdêj

- ¹ O Anôtô, aêac awenj gêoc aôm. O Anôtô, aêac alanem aôm.
Aêac asôm aôm waem lasê ma awa gêntalô samob, tañ aôm gôgôm nanj sa.
- ² Anôtô kêsôm gebe “Aê kakêj ñoc noc mêtôcña
ma oc jamêtôc biñ naêndêjgenj.
- ³ Embe nom êkôtinj tau ma ñamalac samob, tañ sêngônj nom nanj têtênêp,
go aê janderj nom ñanombarj têtj.
- ⁴ Aê aoc ênac tetoc tauj sawaga gebe ‘Atoc taôm-sa atom.’
Ma êndêj lau alôb-alôbwaga gebe ‘Asa mômêmapac sa amboac secgenjmanj.
- ⁵ Asa mômêmapac sa ñanôgenj
amboac tonanj atom. Amêtôc gêsômtêkwa êtu baliñ alanem taômgenj atom.’ ”
- ⁶ Mêtôcwaga oc mênêsa anja oc kêpiña ma anja oc kêsêpña atom
ma êmêj anja gamêj gêmu kêpi to gêmu kêsêpña atom amboac tonanjgenj.
- ⁷ Anôtô oc êmêtôc biñ êmoa.
Enj oc êkôninj lau tenj têtj me etoc lau tenj sa.
- ⁸ Apômtau lêma kêkam laclu tenj,
tañ ênê têtac ñandanj ñawain ñajanja kêpoac nanj.
Enj kêkêc kêsêp laclu
ma lau alôb-alôb sêlib ñatetep samob gêwinj.
- ⁹ Ma aê oc ôlic api toôndugenj ñapanj
gabe aoc aoc Jakobnê Anôtô.
- ¹⁰ Enj asap lau sec samob, tañ sêkac tauj su anja Anôtônê nanj, nanj ñaclai tulu.
Enj êkianj lau gêdêj nêj ñaclai sa êtu kapôêj.

*

76

Wê awenj êoc Anôtôña

- ¹ Anôtônê wae kêsa anja Juda.
Ênê ñaê kesewec anja Israel.
- ² Êsêac sê ênê bec anja Salem.
Ma nê andu kêkô Sion.
- ³ Anja tonanj tec enj gêjac talam ñasôb-ôsic popoc
ma gêgôm lautuc to sinj ma laukasap samob amboac tonanjgenj.
- ⁴ Lôc tenjenjña ñatau aôm ñac ñawasi.
Samob têtêc aômgenj.
- ⁵ Sêjanjo ñaclai ñasiñsêlêc nêj waba su.
Êsêac sêjac tuluc e sêlinj tauj sinj ma ñactêkwa samob lemenj kêtuj golonj.
- ⁶ O Jakobnê Anôtô, aôm gôjam wambanj
e kômônaj kareta to gôgôm hosnêj meloco kêsa.
- ⁷ Aôm embe têtmac ñandanj êsa ma asa oc êkô aôm lanjômnêm
gebe aôm ñaclai sec.
- ⁸ Aôm kôsôm biñ katô anja undambê gobe ômêtôc biñ,
tec lau nomña sêjê e gêjac êsêacnêj lênô auc sêngônj.
- ⁹ Gêdêj tonanj Anôtô gêdi gebe êmêtôc biñ

* 75:10: Asapnê wê tenj.

gebe êôc lau samob, tañ sêôc gêñwapac anja nom nan sa.

¹⁰ Namalacnêñ têtac ñandan oc êngôm aôm waem êtu tapa.
Ma êsêac, tañ sêwê siñ sa nan, oc sêlic nê m om.

¹¹ Anac mata biñ ma anjom ñanô êsa êndên Apômtau, amacnê m Anôtô.

Lau samob, tañ sêngôn sêgi en auc nan, sênsun nêñ gêñ êndên Anôtô, tañ têtêc en nan.

¹² Ñac tau kêkônin kasêga, tañ tetoc tauñ sa nan,
ma kêtakê kin kapôên-kapôên ñasec.

*

77

Gêñwapac embe êngôm aêac, nan Anôtô taê walô aêac

¹ Aê gamôêc gêdên Anôtô ña aoc kapôên. Biñnanô aê gabe jamôêc.
Gamôêc kapôên gêdên Anôtô gebe en êkên taña aê.

² Gêdên tañ gêñwapac gêgôm aê nan, aê katen mec gêdên Apômtau,
mago gêñ ten gêjam malô aê atom.

³ Aê embe taêc ênam Anôtô, oc janin olin tauc.
Embe taêc ênam biñ ñam, oc ñoc kauc ensom mala ôkwi.

⁴ En kêkên aê gajam jali gêbêcauc samuc.
ñoc ñalêlôm ñatutuc e kasôm biñ jageo.

⁵ Aê taêc gêjam kêsêp bêc gêmungenña
ma jala, tañ gêjaña wanêcgen su nan, amboac tonan.

⁶ Kêtôm gêbêcgen aê taêc gêjam biñ jakêsa-jakêsa.
Aê taêc gêjam biñ gêc ñoc ñalêlôm ma kakip sa e ganac matoc gebe

⁷ “Apômtau oc êtin aêac su samucgen
ma êmoasin aêac êtiam atomanô me masi.

⁸ Ênê têtac gêwin tengeñña gêbacnê me.
Ma biñ, tañ en gêjac mata nan, gêjac pep su me.

⁹ Anôtô oc kêlin êmoasin launja siñ me.
Ênê têtac ñandan gêbôc nê taê walô auc me.”

¹⁰ Tec kasôm gêdên tauc gebe “Aêñoc ñalêlôm ñawapac ñanô
gebe Apômtau gêjam nê gôlin ôkwi.”

¹¹ Aê gabe taêc ênam gêñ, tañ Apômtau gêgôm nan.
Biñnanô, gabe taêc ênam nê m gêñtalô, tañ gôgôm gêdên andanjen nan.

¹² Jakip gêñ samob, tañ aôm gôgôm nan, ñam sa
ma jasala aôm nê m gêñsêga samob.

¹³ O Anôtô, nê m intêna dabun.
Lau samuc nêñ anôtô ondoc kapôên kêtôm aôm.

¹⁴ Aôm taômgen Anôtô, tañ gôgôm gêñsêga nan.
Aôm kôwaka nê m ñaclai sa gêdên tentenlatu sêlic.

¹⁵ Lêmam ñajaña gôjam nê m lau,
Jakob agêc Josep latunji kêsi.

¹⁶ O Anôtô, gêdên tañ bu gêlic aôm nan, kêtêc aôm.
Ma gwêc ñagêdim kêtênêp lasê.

¹⁷ Tao sêsêwa kom ñasec to umbon ñatêtac kêkên wapap gêjac.
Ma aôm nê m sôbôsic gen gamên gêñgic-gêñgic.

* **76:12:** *Asapnê wê ten.*

- 18 Aômnêm wapap ñakicsêa ñadindiñ kainñ ten, ôsic kêpô gamênñ ñawê kêsa
e nom ñawiwic dendêngeñ to kôtênñ-kôtêngeñ.
19 Aômnêm intêna gêjac gwêc gênjic ma nêm lênñ gêwa ñasamac kapôênñ êlinñ-êlinñ,
mago sêlic wanjam atom.
20 Aôm gôwê nêm lau amboac ñacgejob gêwê nê domba.
Mose agêc Aron sêjam aôm lanôm.
*

78

Sêlên binñ Israel kêtu tanenñpêcña

- 1 Ao ñoc lauac, akênñ tanem ñoc mêtê.
Aê tanem aocsunñ ñabinñ.
2 Aê gabe jaña aoc êtu jasôm binngôlinñña.
Aê gabe jaônñ binngôlinñ têm ñamata tauanônña sa.
3 Binñ tanñ aêac anô to ajala
ma tamenñi sêjac minñ gêdênñ aêac nanñ.
4 Binñ tau aêac ansa auc êndênñ aêacnênñ ñapalê atom,
tanac minñ êndênñ lau wakuc, tanñ têndanñguc nanñ, gebe
Apômtau gêgôm nê gênñ towae ma ñaclai
to gênñsêgagenñ.
5 Enñ gêwa binñ sa anña Jakobnênñ
to kêwaka binñ sa anña Israelnênñ
ma kêsakinñ aêacnênñ mimi
gebe sêsôm lasê êndênñ nênñ wakuc.
6 Gebe lau wakuc, tanñ têndanñguc êsêac nanñ, sênñô ñawae
ma tauñ sênac ñaminñ elom nênñ wakuc.
7 Sênngôm amboac tonanñ, go sêkênñ materñ Anôtô to sêlinñ gênñ, tanñ enñ gêgôm nanñ, sinñ atom
ec sênngôm ênê binñsu êtu tôñ.
8 Gebe êsêac têtù gôlôac gêsunñtêkwa ñatonñboa
têtôm nênñ mimi.
Êsêacnênñ ñalêlôm geo gala
ma nênñ katunñ kêsap Anôtô tôñ ñanênñ atom.
9 Epraimnê gôlôac sêpê talam lemenñ kata,
mago gêdênñ sinñ ñabêc nanñ sêc ñamelocñagenñ.
10 Êsêac sêmasanñ Anôtônê poac atom
ma sebe sêsa nênñ lênñ êtôm ênê binñsu atom.
11 Êsêac sêlinñ ênê gênñsêga, tanñ gêgôm nanñ sinñ
ma gênñtalô, tanñ enñ gêgôm êsêac sêlic nanñ, amboac tonanñgeñ.
12 Enñ gêgôm gênñsêga êsêac tamenñi sêlic.
Gêgôm anña gamênñ Aiguptu ñagaboanñ Soan.
13 Enñ gêwa gwêc kêkôc ma kêkênñ êsêac sêwê sêsêp ñalunñgeñ sêja.
Enñ gêlêc dembom sa kêpi e amboac tunñbôm.
14 Enñ gêwê êsêac ña tao gêdênñ ocsalô
ma ña ja gêdênñ gêbêc.
15 Enñ gêga poc kêkôc anña gamênñ sawa
ma kêkênñ bu kapôênñ anña nom ñalêlôm gêmênñ mênñêsêac sênôm e gêôc êsêac tôñ.
16 Enñ kêkênñ bu kêpulu anña poc ñalêlôm

* 77:20: Asapnê tenñ.

- ma bu tau géc n̄samac lan̄gwagen̄ k̄sa ḡja.
- 17 Mago êsêac sêkên̄ sec ḡjô geden̄ t̄n̄gen̄
ma sêli taun̄ sa ḡdên̄ Lôlôc N̄atau an̄ga gamên̄ sawa.
- 18 Êsêac sêsaê Apôm̄taugen̄ sêjac n̄awae
ma sêkapiñ̄ en̄ gebe êkên̄ mo êndên̄ êsêac êtôm̄ êsêac taun̄ t̄ntac ḡwiñ̄.
- 19 Êsêac t̄etan̄ p̄lê Anôtô gebe
“Talic acgom, Anôtô oc êkên̄ mo êndên̄ aêac an̄ga gamên̄ sawa me masi.
- 20 En̄ ḡjac poc
e bu keselen̄ n̄samac lan̄gwagen̄ k̄sa ḡja,
ma oc êkên̄ mo to gwada
gebe nê lau sên̄iñ̄ amboac tonan̄gen̄ me masi.”
- 21 Apôm̄tau ḡên̄ô biñ̄ amboac tonan̄ e t̄êtac n̄andan̄ k̄sa.
Ênê ja k̄sa gebe en̄sen̄ Jakob, ma nê lai kêpoa gebe en̄sen̄ Israel
- 22 k̄etu êsêac sêkên̄ ḡwiñ̄ Anôtô atom̄na ma k̄etu êsêac t̄ntac kêpa sugen̄ gebe Anôtô ocgo
ên̄am êsêac sa nec atom̄na.
- 23 Mago en̄ kêjatu tao lôlôcna
ma ḡlêc undambê n̄akatam su
- 24 ma kêkên̄ mana kêsêlô k̄etôm̄ kom ḡjac gebe sên̄iñ̄.
Amboac tonan̄ en̄ kêkên̄ mo undambên̄a ḡdên̄ êsêac.
- 25 Amboac tonan̄ êsêac sen̄ an̄elanên̄ mo k̄etu nêñ̄ ḡên̄.
Ma Anôtô kêkên̄ ḡdên̄ êsêac k̄etôm̄ êsêac t̄ntac ḡwiñ̄.
- 26 En̄ kêkên̄ musalô k̄sa umbon̄
ma n̄aclai n̄atau kêkalem mula ḡêmên̄.
- 27 En̄ kêkên̄ gwada kêsêlô k̄etôm̄ kekop
ma moc tomagê k̄etôm̄ gan̄ac gwêcna.
- 28 En̄ kêkên̄ kêsêlô kêsêp nêñ̄ gamên̄, tan̄ sêc nan̄ n̄alun̄gen̄,
kêgi nêñ̄ bec, tan̄ sên̄gôn̄ nan̄ auc.
- 29 Sen̄ e ḡêoc êsêac t̄ôn̄ n̄anôgen̄.
Gên̄ tan̄ teten̄ nan̄, en̄ kêkên̄ kêlêlêc ḡdên̄ êsêac.
- 30 Nêñ̄ n̄alêlôm̄ kêkac êsêac ḡên̄ amboac tonan̄na n̄awaô
ma sen̄ ḡên̄ ḡêc awen̄gen̄
- 31 e Anôtô t̄êtac n̄andan̄ k̄sa ḡdên̄ êsêac
ma gesen̄ êsêacnên̄ lau n̄actêkwa n̄agêdô su ma ḡjac lau Israel nêñ̄ lau matak n̄agêdô
êndu.
- 32 Anôtô ḡêgôm̄ nê ḡên̄ amboac tonan̄, mago êsêac sêgôm̄ nêñ̄ sec sêsiñ̄ sugen̄,
ma sêkên̄ ḡwiñ̄ ênê ḡên̄talô atom.
- 33 K̄etu ḡên̄ tonan̄na tec Apôm̄tau kêkên̄ êsêacnên̄ bêc ḡêjan̄a amboac awen̄jaô
ma kêkên̄ ḡên̄ n̄aclai sec sep tagen̄na gesen̄ nan̄ jala sêmoa maten̄ jalin̄a su.
- 34 Ḡdên̄ tan̄ Anôtô gesen̄ êsêac nan̄, gocgo awen̄ ḡjac en̄ k̄etiam
ma sêjam taun̄ ôkwi to sesom en̄.
- 35 Ma taên̄ ḡêjam nêñ̄ lamu Anôtô
gebe Lôlôc N̄atau Anôtô k̄etu nêñ̄ kêsiwaga.
- 36 Mago awen̄sun̄ sêsôm̄ biñ̄ dansan̄
ma imbelen̄ sêsau
- 37 gebe nêñ̄ n̄alêlôm̄ kêsap en̄ t̄ôn̄ n̄ajan̄a atom
ma sêmasan̄ ênê poac k̄etu anô atom.
- 38 Mago en̄ taê walô êsêac ma kêsuc êsêacnên̄ sec ôkwi

- ma gesen êsêac tauṅ su sêjaṅa atom.
 Eṅ gêjam têtac ṅandaṅ tōṅ gêdêṅ êsêac
 ma kêkêṅ nê ṅaclai kêtū awê kêpi êsêac samucgeṅ atom.
- 39 Eṅ taê gêjam êsêac gebe gêṅ palê-palê,
 têtôm gêṅ ṅajaô-jaô, taṅ êna e êna-ênageṅ naṅ.
- 40 Sêli awen sa aṅga gamêṅ sawa gêdêṅ eṅ elêmê
 ma sêgôm êné ṅalêlôm ṅawapac kêsa.
- 41 Êsêac sêsaê Anôtô todim-todim kêtū gêṅ wakuc-wakucṅa elêmê
 ma sêgôm Israelnêṅ Anôtô dabuṅ têtac ṅandaṅ kêsa.
- 42 Êsêac taêṅ gêjam êné lêma ṅajaṅa atom,
 sêliṅ bêc, taṅ eṅ gêjam êsêac kêsi aṅga nêṅ ṅacjonêṅ naṅ siṅ.
- 43 Gêdêṅ taṅ gêgôm nê gêṅtalô aṅga Aiguptu
 to gêgôm nê gêṅsêga aṅga gamêṅ gaboṅ Soanna naṅ.
- 44 Eṅ gêjam nêṅ bu ôkwi kêtū dec
 e lau Aiguptu nêṅ bu sênômṅa masi.
- 45 Eṅ kêkêṅ leloṅ taêsam ṅasec gêṅac êsêac
 to ôpôac, taṅ sêgôm êsêac têtū meloc naṅ.
- 46 Eṅ kêkêṅ moac tamoac seṅ êsêacnêṅ gêṅ ṅanô aṅga kôm
 ma gêṅ, taṅ lemeṅ sêgôm ṅakoleṅ elêmê naṅ, wagô jaseseṅ su.
- 47 Eṅ kêkêṅ kompoc gêjac êsêacnêṅ wain ṅamôkê popoc
 ma kom ṅamatu kêtuc nêṅ gêṅlêwê êndu.
- 48 Eṅ kêkêṅ kompoc gêjac nêṅ bulimakao
 ma ôsic geṅ nêṅ bôc totoṅ su.
- 49 Eṅ kêbaliṅ nê têtac ṅandaṅ kêpi êsêac ṅawaô.
 Eṅ geṅ oliṅ sec e nê ṅalêlôm kêmoatiṅ tōṅ ma kêkêṅ gêṅwapac sec toṅaê-toṅaê samob.
- 50 Eṅ kêpô nê têtac ṅandaṅ ṅabênic sugenṅ gêdêṅ êsêac.
 Eṅ kêjaṅgo êsêac katunṅ su atom, gêsiṅ êsêac sugenṅ sêsêp gêmacc sec ṅalêlôm sêja.
- 51 Eṅ gêjac ṅapalê ṅamêc samob êndu aṅga Aiguptu,
 Lau matac samob nêṅ ṅamêc sêjaṅa aṅga Hamnê bec.
- 52 Go gêwê nê lau sêsa sêmêṅ têtôm ṅacgejob gêwê nê domba
 ma gêjam gôliṅ êsêac aṅga gamêṅ sawa kêtôm domba pom kapôêṅ teṅ.
- 53 Eṅ gêwê êsêac sêmoa ṅaṅêṅgeṅ e têtêc tauṅ atom,
 mago kêkêṅ gwêc kêmakop êsêacnêṅ ṅacjo auc.
- 54 Amboac tonanṅ gêwa êsêac e sêô lasê êné gamêṅ dabuṅ,
 sêô lasê lôc, taṅ eṅ lêma anôṅa kêkôc kêtū nê gêṅ naṅ.
- 55 Eṅ gesoc lau samuc sêmuṅ-sêmuṅ
 ma kêkêṅ Israelnêṅ gôlôacmôkê sêṅgôṅ lau tau nêṅ gamêṅ.
- 56 Mago êsêac sêsaê Lôlôc ṅatau Anôtô to sêli tauṅ sa ṅapanṅ
 ma sêsap êné biṅsu tōṅ atom.
- 57 Sêkac tauṅ su aṅga êné ma sêgôm êné biṅ paliṅ têtôm tamenṅi.
 Êsêacnêṅ lêṅ keso kêtôm talam, taṅ sêkêkam ṅasôb mata kôtêṅ-kôtêṅgeṅ naṅ.
- 58 Êsêacnêṅ sakiṅ gamêṅ ṅabaṅṅa gêgôm eṅ têtac ṅandaṅ
 ma nêṅ sakiṅ anôtôi jabaṅa kêbôli êné ṅalêlôm auc.
- 59 Anôtô gêlic e ṅalêlôm kêmoatiṅ tōṅ
 ma kêtiṅ Israel su samucgeṅ.
- 60 Eṅ gêwi nê bec aṅga Silo siṅ.
 Mala tau, taṅ eṅ jagêmoa ṅamalac ṅalêlôm naṅ.

- 61 En kêkêñ nê poac ñakatapa,
tañ kêtù ênê ñaclai to ñawasi ñabelo nan, ñacjo sêkôc sêja.
- 62 En gêwi nê lau siñ gêdêñ ñacjonêñ siñ
ma nê ñalêlôm kêbôli auc kêtù nê gêñlênsêmña.
- 63 Siñ gesen ênê lau matac su
ma nêñ lauo takin sêjam wê ñacña kêtiam atom.
- 64 Siñ gesen ênê dabuñwaga su
ma sêlôc gêdêñ êsêacnêñ awêtuc gebe têtañ tañiboa kêtù êsêacña atom.
- 65 Sêgôm sêmoa e Apômtau mata gêlac kêtôm ñac tenj gêc bêc e kêlinj tau siñ, go mata gêlac.
Kêtôm ñac siñsêlêc tenj gênôm gêñ e kêjaninj enj.
- 66 En gêjac nê ñacjo kêsêp dêmoêmunağen
ma gêgôm êsêac e majen taun êndu-êndu.
- 67 En kêtinj Josepnê bec su
ma kêjalij gôlôac Epraimña sa atom.
- 68 En kêjalij gôlôac Judaña sa.
Lôc Sion tau, tañ têtac gêwinj nan.
- 69 En kêsunj nê gamêñ dabuñ sa kêpi e jakêtôm undambê.
Gêgôm e gêjac malac su kêtôm nom, tañ êkô ñêñgenj nan.
- 70 Go kêjalij nê sakinjwaga Dawid sa,
kêkôc enj su aña gamêñ dombaña.
- 71 Kêkôc enj aña domba têna to ñalatu nêñ
gebe ejop ênê lau Jakob to ênê gêñlênsêm Israel.
- 72 Dawid gejob êsêac toñalêlôm ñañêñ
ma gajam gôlinj êsêac ña lêma kwalam langwa.
- *

79

Mec Anôtô ênam nê lau kêsiña

- 1 O Anôtô, lau samuc sêsô nêñ gamêñ sêja.
Êsêac sesen nêñ lôm dabuñ ñadabuñ ma sêjamu Jerusalem e popocgenj.
- 2 Êsêac sêkêñ nêñ sakinjwaga nêñ ñawêlêlanj kêtù moc, tañ sêmoa umbonj ñalabu nan, nêñ gwada.
Sêkêñ nêñ lau mansan nêñ ñawêlêlanj gêdêñ bôc ñaclai.
- 3 Êsêac sêkêc êsêacnêñ dec siñ kêtôm bu, sêgôm sêgi Jerusalem auc e kêsô tau
ma ñac tenj gêmoa gebe ênsunj ñacmatê nanj gêmoa atom.
- 4 Aêacma lau malac ñagêdô, tañ dêmoêñ gêjac taun nan, sêsu aêac susu
ma tentenlatu, tañ sêngôñ makenj-makenj nan, sêlic aêac amboac gêñ meloc ma têtañ pêlê aêac.
- 5 O Apômtau, oc gobe ôli nêñ ñalêlôm sa ñapanj e êndêñ ondoc acgom.
Nêñ têtac ñandanj êndanğac-êndanğac amboac jawaô e êndêñ ondoc, go êmbacnê.
- 6 Ôkêñ nêñ têtac ñandanj naêpi lau samuc, tañ sêjam kauc aôm nan,
to êpi tentenlatu, tañ awenj gêjac nêñ ñaê atom nanmanj.
- 7 Gebe êsêac sêjac aêacma lau êndu
ma sêgôm nêñ malac kêtù gasanj.
- 8 Ôkêñ tameninêñ sec ñagêjô êpi aêac atom. Taêm labu aêac sebenmanj

* 78:72: Asap gêga.

- gebe aêac awi atu gwasaê aôm̃na siŋ.
⁹ O Anôtô, taŋ kôtu aêacma kêsiwaga naŋ, ônam aêac samaŋ.
 Ôŋgôm nễm ɲaê ɲawae êsa.
 Ônam aêac sa to ôsuc aêacma biŋ ôkwimaŋ.
 Ôŋgôm êtu nễm waem̃na.
¹⁰ Amboac ondoc lau samuc sễnac aêac ôkwi gebe
 “Lau tône nễn Anôtô oc gễmoa ondoc.”
 Ôkac nễm sakiŋwaga, taŋ lau samuc sễkêc êsêacnễn dec siŋ naŋ,
 nễn kamocgôc êndễn aêac mateŋanô alicmaŋ.
¹¹ Ôkễn taŋam lau kapoacwalỗna nễn biŋ, taŋ seŋ oliŋ tauŋna naŋ.
 Lễmam ɲajaŋaboa, amboac tonan ônam lau, taŋ sễkic êsêacnễn biŋ gebe sễmac êndu
 naŋ sa.
¹² O Apôm̃tau, aôm ôkễn ɲagễjô êpi lau, taŋ têtan pễlê aôm sễngỗn aêacma gamễn ɲamadiŋ
 naŋ acgom.
 Ma ôkễn êsêacnễn biŋ ɲagễjô êtu dim 7.
¹³ Ma aêac tec atu nễm lau to toŋ, taŋ aôm gojob êsêac nec, abe anam dañge aôm enden
 tỗngen,
 ma gỗlôac to gỗlôac sễngôm aôm waem êsa êtôm tễmgen.
 *

80

Mec gebe Anôtô ênam Israel sa êtiam̃na

- ¹ O Israelnễn ɲacgejob, taŋ gojob Josep kễtôm domba ɲaton teŋ naŋ, ôkễn taŋam.
 Aôm taŋ gỗngỗn kerub ɲaô naŋ, oc taôm lasê
² êndễn Epraim agêc Benjamin ma Manase.
 Ôndi toŋacli mêñônam aêac sa.
³ O Anôtô, ônam aêac sa êtiam.
 Ôkễn laŋômanô mêñêpô aêac gebe ênam aêac sa.
⁴ O Apôm̃tau, lausiŋ undambễna nễn Anôtô,
 nễm lau teteŋ mec elễmê ma aôm gobe ôê tễmtac ɲandan tỗn e êndễn ondocgen.
⁵ Aôm kôkễn êsêac seŋ mateŋsulu kễtu nễn mo.
 Aôm kôkễn êsêac sễnôm mateŋsulu, taŋ kễsêp laclu e mêñgêc naŋ.
⁶ Aôm kôpô aêac siŋ e tentenlatu sễsu aêac susu
 ma aêacma ɲacjo sễômac aêac.
⁷ O Lausiŋ undambễna nễn Apôm̃tau, mêñônam aêac sa êtiam.
 Ôkễn laŋômanô mêñêpô aêac gebe ênam aêac sa.
⁸ Aôm kôkip wainmôkê teŋ sa aŋga Aigũptu
 ma kôjanda lau samuc sễsa gebe ôsê êsêp êsêac maleŋ.
⁹ Aôm kôwaka ɲagamễn sa ɲapep,
 tec ɲawakac keselen ɲajam ma gễjam gamễn auc.
¹⁰ Ka tau kễkễn ajuŋ lôc samob
 ma ɲalaka gễjam kaseda kapỗen auc.
¹¹ Ka tau ketoc laka kễsa e jagễdễn gwêc
 ma ɲasễli kễpi e jagễdễn bu Euprat.

* **79:13:** Asapnê teŋ.

- 12 Amboac ondoc tec gosenj ntaun su.
Lau samob, tañ sasa intêna tonañ nanj, oc sênâma genjenj nanô.
- 13 Bôcgabuñ kêsuc popoc
ma bôc saleñña ñagêdô senj katu nêñ mo.
- 14 O lausij undambêña nêñ Apômtau, ômu ômôênj êtiam.
Ôtuc kêniñ anja undambê ma matam e wainmôkê tau e taêm walô nêma genj êtiam.
- 15 Taêm walô nêma gêñ, tañ lêmam anôña kasê nanj.
ma ñasêli, tañ gôjac kolec nanj.
- 16 Ñacjo dêdim gêñgic e ja-genj su.
Lanômanô ñajaê êndênj êsêac ma onsenj êsêac su sênâña.
- 17 Ôkênj lêmam eo ñac, tañ kêkô nêma anôña nanj auc.
Eo ñamalac latu, tañ gôlôm enj e kêtû kapôênj nanj auc.
- 18 Go aêac akac taun su anja aômnmêm êtiam atom.
Ôkênj aêac anjônj materj jali ma awenj êôc aômnmêm ñaê.
- 19 O lausij undambê nanj Apomtau, mênônâma aêac sa êtiam.
Ôkênj lanômanô mênjêpô aêac gebe ênam aêac sa.
- *

81

Wê omña to biñ sênâma taun ôkwiña

- 1 Awem êôc Anôtô, tañ kêtû aêacnêñj gêjam-sawaga nanj toôndugenj.
Awem êôc Jakobnê Anôtô toôndugenj.
- 2 Apuc wê sa ma anac onj êtañ
ma anjôm gêñ wêña tokaiñ-tokaiñ êtañ.
- 3 Anac dauc êtañ êndênj ajônj mênjêô lasê
ma embe ajônj êtu samuc nanj, anac atañ êtu nêma om ñawaenja,
- 4 gebe Israelnêñj mêtê amboac tonañ.
Jakobnê Anôtô kêjatu nê biñ amboac tonañ.
- 5 Kêkênj kêtû biñsu gedenj Josep gêdênj tañ gebe ensenj Aiguptu nanj.
Aê ganô biñ samuc tenj, nanj tañocsunj gêjac kwananjenj atom nanj gebe
- 6 “Aê kajonj gêñwapac su anja aôm magim
ma kakênj aôm gôwi nêma gadob kômña sinj.
- 7 Gêdênj tañ kôtap gêñwapac sa nanj, awam gêjac aê ma gajam aôm sa.
Anja ñoc gamênj kêjanjanj, tañ kasiñ tau gamoa nanj, aê kakênj tañoc aôm. Anja bu sêli
awenj saña Meriba aê kasaê aôm.
- 8 Ñoc lauac, akênj tañem gabe jalênj biñ amac.
O Israel, tañam wamu aêmamanj.
- 9 Ônam sakiñ anôtô jaba tenj atomanô.
Ma aôm otenj mec êndênj tentenlatunênj anôtôi tenj atom.
- 10 Aê Apômtau, tec katu nêma Anôtô, tañ gawê aôm anja gamênj Aiguptu nanj.
Ôña awamsunj kacgenj gebe jalôm aôm.
- 11 “Mago ñoc lau sêkênj tañenj aê atom
ma Israel sêgôm aênoc biñ kêtû tôñ atom.
- 12 Tec gawi êsêac sinj kêtû gêsunjtêkwa ñatonña

* **80:19:** *Asap gêwa nê biñ sa.*

- sêsa nêj lêj kêtôm êsêac tauj nêj ñalêlôm.
 13 Ojae ñoc lau sêkêj tanêj aêman.
 Israel sêsa ñoc lêjman.
 14 Go jakôniñ êsêacnêj ñacjo tôj seben
 ma jaku êsêacnêj ñacjo samob tulu.
 15 Êsêac tanj têtac gedec aê nanj, oc sewec tonjalêlôm ñatutucgenj sêkô aê lanjôcnêm
 gebe nêj ñagêjô oc ênêc endenj tôngenj.
 16 Mago aê gabe jalôm aôm ña mo mataêjamgenj
 ma gabe jakêj lêp anja poclabu êsa wacêlau aôm.”
 *

82

Anôtô enj ñacgôliñsêga

- 1 Anôtô gêmoea nê lau sêkac tauj sa ñalunjenj.
 Enj kêmêtôc binj gêngônj gôliñwaga sêkac tauj sa ñalêlôm.
 2 “Awi amêtôc kesonja sinmanj
 ma akêj êwinj lau, tanj sêkac tauj su anja Anôtônê nanj, nêj binj atom.
 3 Amêtôc lau ñaôma to mosêbu nêj binj êtu katô
 ma anam lau ñasec to ñalêlôm sawa sa.
 4 Apuc ñac sawa to ñac, tanj kêpô lêna gêj nanj tôj.
 Ajanjo enj su anja lau, tanj sêkac tauj su anja Anôtônê nanj lemenj.
 5 “Êsêac lau meloc to nêj kauc masi.
 Amacnêm mêtê kêtû sec samucgenj ma binjêdêj malamê anja nom.
 6 Binjanô, aê tauc kasômgaç gebe ‘Amac atu anôtôigenj
 ma amac samob atu Lôlôc Njatau latuigenj.’
 7 Mago oc amac êndu atôm ñamalac
 ma aku e anaña atôm kasêga sêjanja.”
 8 O Anôtô, ômôênj ma ônam gôliñ nom samucgenj
 ma tentenlatu samob têtû aômênj gêj.
 *

83

Tapô lêna takô ñacjo ñalêlôm ñamec

- 1 O Anôtô, ôngaminj taôm atom.
 O Anôtô, ônam taôm tôj to awam mêgenj atom.
 2 Gôlicgac me, nêj ñacjo awenj alin-alonj kêsa sêmoa
 ma êsêac, tanj nêj ñalêlôm kêmoatinj tôj kêtû aômña nanj, sêsa lanjôjanô sagenj.
 3 Êsêac sêgôm gêjnlêlôm sebe sensej nêj lau su
 ma sêmoatinj poac sebe sensej lau, tanj sê lamu aôm nanj.
 4 Êsêac sêsom gebe “Amênj nadansenj êsêac su ec nêj tenj ênêc êtiam atom
 ma taênj ênam ñaê Israel êtiam atomanô.”
 5 Binjanôgoc, êsêacnêj ñalêlôm tagenj ma sêmoatinj nêj binj e gacgenj gêc-gêcgenj,
 sêmoatinj poac gebe sensej aôm su.
 6 Lau tanj sêngônj Edom to Ismaelwaga nêj bec
 lau Moab to lau Hagar amboac tonanj.
 7 Lau Gebal to Amon ma Amalek,

* 81:16: Asapnê tenj. * 82:8: Asapnê pesalem tenj.

- lau Pilisti to lau Tirusna amboac tonanjen.
⁸ Lau Asuriaña sêsap lau tônê naj tôn.
 Lau tonan naj sêpuc Lotné latui tôn.
- ⁹ Onsen êsêac êtôm gêmunjen gosen Midian
 ma êtôm gosen Sisera to Jabin anga bu Kison.
¹⁰ Lau tonan naj sêjaña anga Endor
 ma nêñ jawêlêlan gêmôb gêc nom.
¹¹ Onsen êsêacnên kasêga êtôm gosen Oreb ma Seb.
 Onsen êsêacnên lau towae samob êtôm Seba agêc Salmuna.
¹² Lau tonan naj tec sêjac awen gebe
 “Aêac tajaño Anôtônê gamên su.”
- ¹³ O ñoc Anôtô, onsen êsêac êtôm mu kêlai kekop jagêngôn gên êndu
 ma êtôm mu kelelo jataê.
¹⁴ Onsen êsêac êtôm ja gen oba
 ma êtôm jawaô kêdangac kêpi lôc.
¹⁵ Nêm gamên kêlangan êtakê êsêac
 ma nêm mu-gêbuc êpuc soc êsêac amboac tonan.
¹⁶ O Apômtau, ôkên majen êkwa êsêac lanôñanô auc,
 ec sensom gebe sênam sakinôm.
¹⁷ Ôkên êsêac majen to têtakê ñanô
 e nêñ meloco êsa ma sênañaman.
¹⁸ Ôngôm êsêac amboac tonan e sêjala gebe aôm taômgen tec kôtu Apômtau.
 Lau nomña samob tetoc aôm sa gebe Lôlôc Njatau aôm taômgen.
 *

84

Tanam awen su Anôtônê andu jawê

- ¹ O lausin undambêña nêñ Apômtau,
 nêm andu e têtac kêsa lanğwagengoc.
² Ñoc katuc gêjam awa su Apômtaunê lôm ñamalaclun
 e taê gêjac tau kêsi-kêsi.
 Ôlic to katuc kêpi-kêpigen ma gêjam wê
 kêtû Anôtô mata jalinã.
³ O lausin undambêña nêñ Apômtau,
 o ñoc kin to ñoc Anôtô,
 kêclêwam kêtap nê andu sa
 ma mocbibi gêjam nê ic gebe êsu ñalatuña gêc nêm altar ñagala.
⁴ Aoc gêôc lau, tañ sêngôn nêm andu ñalêlôm
 ma sêlambin aôm gedên tônjen nan.
⁵ Aê aoc gêôc lau, tañ lanôn gêlac nêm gamênjen sêja
 ma nêñ ñaclai ñam kêsêp aôm nan.
⁶ Embe nasêsa gaboan ñakelenña, oc sêngôm gaboan tau êtu gamên bumataña
 ma komô saun êkên bu ênam gamên tau auc.
⁷ Êsêac sêwê taên andanjen
 e sêlic Anôtô anga Sion.

* **83:18:** Asapnê pesalem wêña ten.

- 8 O lausij undambêña nêñ Apômtau Anôtô, ôñô ñoc mec.
O Jakobnê Anôtô, ôkêñ tanjam.
- 9 O Anôtô, matam ê aêacma kin
ma matamanô ôlic nêñ ñac, tanj señ oso eñ nanj lanjôanô.
- 10 Amoa nêñ-malaclunj bêc tagenjen
ñajam kêlêlêc amoa aêacma malac bêc tausen su.
Jajop ñoc Anôtônê andu ñakatam oc êmoasinj aê
êlêlêc janjônj lau kesowaga nêñ bec su ñênjen.
- 11 Gebe Apômtau Anôtô kêtû ñoc ñawasi to lautuc, eñ kêkêñ moasinj to wae.
Eñ oc êñgaminj gêñ ñajam tenj êndênj lau, tanj sêsa nêñ lênj lanjônjên sawa nanj atom.
- 12 Lausij undambêña nêñ Apômtau,
aê aoc êôc ñamalac, tanj taê kêka aôm nanj.
*

85

Israel tetenj gebe Anôtô taê walô êsêac

- 1 O Apômtau, aôm kômoasinj nêñ launênj gamênj.
Aôm gôjam gênwapac, tanj gêgôm Jakob nanj ôkwi.
- 2 Aôm kôsuc nêñ launênj binj ôkwi
ma gôsaj êsêacnênj geo samob auc.
- 3 Aôm kôpuc nêñ têtac ñandanj tônj
ma gôwi nêñ têtac ñalakoc sinj.
- 4 O Anôtô, aêacma kêsiwaga, mênjônjam aêac sa êtiam
ma ôwi ôlim ñakam aêacña sinj.
- 5 Aôm oc gobe têtac ñandanj êndênj aêac endenj tônjen me.
Aôm oc gobe ôê têtac ñandanj tônj elom-elom ma wakuc samob me.
- 6 Aôm oc ôkêñ aêac asê awenj su êtiam
gebe nêñ lau ôlinj êpi êtu aômña êtiam me masi.
- 7 O Apômtau, ôtôc nêñ têtac gêwinj tenjenña êndênj aêac
ma ôkenj aêac awê kainj nêñ moasinj.
- 8 Aê gabe janjô binj, tanj Apômtau Anôtô tau kêsôm kêsa awa nanj.
Eñ kêsôm binjmalô
gêdênj nêñ lau, gadênj nêñ lau dabunj,
tanj sêmu dêndênj nêñ lênj meloc êtiam atom nanj.
- 9 Kêdabinjgac gebe ênam lau, tanj têtac eñ nanj, sa binjnanôgenj
gebe ñawasi ênam aêacnênj gamênj auc.
- 10 Têtac gêwinj tenjenña to binj ñanênj oc sêwinj taunj.
Binjgêdênj to binjmalô oc sêmbôênj taunj.
- 11 Binj ñanênj oc êpoa anja nom êpi êmênj
ma binjgêdênj oc atuc kêniñ anja undambê asap êmênj.
- 12 Apômtau oc êkêñ gênj ñajam
ma nanj nom ñanô esewec êlêlêc su.
- 13 Binjgêdênj oc êmunj enjenj
ma binjmalô oc êpuc eñ wana. *

* 84:12: Kora latui nêñ pesalem tenj. * 85:13: Kora latui nêñ pesalem tenj.

86

Tapô lêna tauŋ danġôŋ ŋamec

- ¹ O Apômtau, mênwê taŋam to ôkêŋ taŋam aê
gebe aê ŋac sawa gaŋġôŋ jageo.
- ² Ojop aêŋoc katuc gebe aê ôlic andaŋ aôm tec gamoa.
O ŋoc Anôtô, ônam nêm sakiŋwaga, taŋ mata kêsap aôm naŋ sa.
- ³ O Apômtau, ŋoc Anôtô, taêm walô aê
gebe aoc gêjac aôm gedenj tîŋgenj.
- ⁴ Ôkêŋ nêm sakiŋwaganê ŋalêlôm êtu samuc.
O Apômtau, aê kasuŋ ŋoc ŋalêlôm sa gêdêŋ aôm.
- ⁵ Gebe aôm Apômtau, kôtu ŋac gabêjam ma kôsuc biŋ ôkwi kêlêlêc.
Aôm nêm têmtac gêwiŋ teŋgeŋŋa gêdêŋ lau samob, taŋ awenj gêjac aôm naŋ.
- ⁶ O Apômtau, ôŋô ŋoc mec.
Wê taŋam ŋoc taŋiboa kapôêŋ.
- ⁷ Embe japô lêna, oc aoc ênac aôm
gebe aôm oc ôjô aêŋoc mec.
- ⁸ O Apômtau, anôtôi nêŋ teŋ kêtôm aôm gêmoa atom.
Ma gêŋ ŋanô teŋ oc êtôm gêŋ, taŋ aôm gôgôm naŋ, atom amboac tonanġenj.
- ⁹ O Apômtau, lau samuc samob, taŋ kôkêŋ êsêac naŋ, oc mênŋsêpônj enġduc êndêŋ aôm.
Ma sênġôm nêm ŋaê ŋawae êsa.
- ¹⁰ Gebe aôm taômgeŋ ŋac kapôêŋ tec gôgôm gêŋsêga.
Biŋŋanô, aôm taômgeŋ tec kôtu Anôtô.
- ¹¹ O Apômtau, ôndônj nêm lêŋ êndêŋ aê,
go taŋoc wamu aôm ŋaŋêŋgeŋ.
Ôndônj aê gebe janam sakiŋ aôm
toŋoc ŋalêlôm samucgeŋ.
- ¹² O Apômtau ŋoc Anôtô, gabe aoc êôc aôm toŋoc ŋalêlôm samucgeŋ
ma jaŋġôm nêm ŋaê ŋawae êsa enderj tîŋgenj.
- ¹³ Gebe aôm têmtac gêwiŋ aê teŋgeŋ.
Aôm kôjaŋgo katuc su aŋga lamboam ŋakêlêndiŋ.
- ¹⁴ O Anôtô, lau teŋbelenj aŋgeŋ sêkêli tauŋ gêdêŋ aê ma ŋaclai totonġenj dêdib katuc sêmoa
ma êsêac sêsa aôm laŋôm sa elê mê atom.
- ¹⁵ O Apômtau, aôm Anôtô taêm labu to kômooasiŋ kêlêlêc.
Aôm ŋac gabêjam tec gôê biŋ tîŋ ma nêm têmtac gêwiŋ teŋgeŋŋa gêc gedenj tîŋgenj.
- ¹⁶ Ôkac taôm ôkwi ôndêŋ aê ma taêm labu aê.
Ŋajana ŋatau, ôpuc nêm sakiŋwaga tîŋ gebe aê gajam sakiŋ aôm kêtôm tinoc gêgôm.
- ¹⁷ Ôŋgôm gêŋtalô teŋ êpi aê gebe jajala nêm moasiŋ. Ôkêŋ ŋoc ŋacjo sêjala e majenj êsa
êndêŋ êsêac sêlic gebe aôm Apômtau tec gôjam aê sa to gôjam malô aê. *

87

Jerusalem ŋalambiŋ

- ¹ Apômtau kêkwê nê malac sa kêkô lôc dabuŋ.
- ² Apômtau têtac gêwiŋ Sion ŋasacġêdô
kêlêlêc gamêŋ ŋaġêdô, taŋ Jakobnê lau sênġônj naŋ su.

* **86:17:** Dawidnê mec teŋ.

- ³ O Anôtônê malac, ôkên tañam biñ tonec,
tañ enj kêsôm kêpi aôm nanj gebe
- ⁴ “Aê kasa Aiguptu to Babilon sa gêwiñ lau-tañeñ-wamu-aêwaga.
Ma lau Pilistia to Tirus ma Aitiopia nêñ malacmôkê Jerusalem.”
- ⁵ Ma sêsôm êpi Sion gebe lau tokainj-tokainj nêñ malacmôkê
gebe Lôlôc Njatau tau kêpuc tõe gebe êkô njajaan.
- ⁶ Apômtau eto tentenlatu nêñ njâmôkê ma êwa êsêac sa gebe
“Tenerji sêkôc êsêac anja Jerusalem, Jerusalem njatau êsêac.”
- ⁷ Êsêac sênam wê to têtê gebe
“Aôm kôtu ma moasinj samob njâmôkê.”
- *

88

Njac togêñwapac nê wê kêtañ tauña

- ¹ O Apômtau, tañ kôtu aênoc kêsiwaga to Anôtô nanj,
aê gamôêc gêdênj ocsalô ma aoc gêjac aôm gêdênj gêbêc.
- ² Ôñô ñoc mec
ma wê tañam ñoc tañiboa gebe ônam sa.
- ³ Gebe katuc gêôc gêñwapac e têkwa gêbac
ma kasa pañ lamboam njalêndañ.
- ⁴ Êsêac sêsam aê gawinj lau, tañ sê su sêsêp sêlêlôm sêja nanj.
Aê katôm ñac, tañ nê ôliwalô gêjaña su nanj.
- ⁵ Aênoc mê gêc njacmatê njalêlôm
katôm êsêac, tañ sêjac êsêac êndu sêc sêlêlôm nanj.
Lau tonañ njai aôm taêm gêjam êsêac kêtiam atom
gebe lêmam gêjam êsêac sapu sugac.
- ⁶ Aôm kôtiñ aê su kasêp lamboam njalabuanô gaja,
kasêp gêsunbôm njakêlêndiñ sec.
- ⁷ Aômnêm têtac njandañ kêsac aê êndu.
Ma nêm têtac njandañ njadembom samob kêkôninj aê tõe.
- ⁸ Aôm kôkênj ñoc lau mênbanj samob sêjac jaê aê gebe sêlic aê amboac gêñ njanô masi tenj.
Kôlai aê auc, tec gabe jasa e jatuc-jatuc.
- ⁹ Ganğônj jageo e matocanô kêtü wao.
O Apômtau, aê aoc gêjac aôm kêtôm bêcgeñ ma galam lemoc gêdênj aôm.
- ¹⁰ Aôm oc ôngôm gêñtalô êpi njacmatê me masi.
Êsêac oc dêndi mênjsêlanem aôm me masi.
- ¹¹ Êsêac oc sênac minj biñ êpi aômnêm têtac gêwiñ tengeñña anja sêlêlôm me masi.
Oc sêsôm biñ êpi aômnêm biñ njañeñ anja gêñ gêmôb njamala me masi.
- ¹² Êsêac oc sêsôm aômnêm gêñtalô njawae anja gêsunbôm me masi.
Oc sêsôm nêm biñgêdênj lasê anja gamêñ sêlinj tauñ sinjña me masi.
- ¹³ O Apômtau, amboac tonañ aoc gêjac aôm.
Ñoc mec gêdênj aôm gêwac kêtôm bêbêcgeñ samob.
- ¹⁴ O Apômtau, amboac ondoc kôtiñ aê su

* **87:7:** Kora latui nêñ pesalem wêña tenj.

- ma gôsaŋ laŋômanô auc gêdêŋ aê.
 15 Aê tekoc saki masi gêdêŋ ŋapalêgeŋ ma tec gamoa jageo ŋapaŋ.
 Aê tekoc gêbac kêtû nêŋ ŋagêjô ŋawapacŋa.
 16 Aôm têmtac ŋandaŋ ŋawaô kêku aê tulu.
 Aôm nêŋ gêŋwapac kêtakê aê e katuc uŋ tageŋ.
 17 Kêtôm bêc samob kêkôm aê auc amboac bu ŋasamac
 ma gêjam aê auc samucgeŋ.
 18 Aôm kêkêŋ ŋoc ŋac to tawaŋ sêjac taun gêŋgic aŋga aêŋoc
 ma galic gêsuŋbôm kêtû ŋoc tawaŋ.
 *

89

Sênac mateŋ biŋ, taŋ Anôtô gêjac mata naŋ

- 1 O Apômtau, aê gabe jaŋga wê êpi nêŋ têmtac gêwiŋ tengeŋŋa enden tôŋgeŋ.
 Gabe jasôm nêŋ biŋ ŋaŋêŋ lasê êndêŋ gôlôac e naêsu kwanangeŋ.
 2 Aôm tec gôjac mata gebe têmtac gêwiŋ tengeŋŋa tau oc ênêc enden tôŋgeŋ.
 Aôm kêwaka nêŋ biŋ ŋaŋêŋ sa ŋapep kêtôm, taŋ kêmasaŋ undambê naŋ.
 3 Aôm kêsôm gebe “Aê kamoatiŋ poac gêdêŋ ŋac, taŋ kajaliŋ eŋ sa naŋ,
 ma gajac mata gêdêŋ ŋoc sakiŋwaga Dawid gebe
 4 ‘Aê jakêŋ nêŋ gôliŋ kiŋŋa elom nêŋ wakuc ŋapaŋ
 ma jawaka nêŋ lêpôn sa êtôm gôlôac to gôlôac samob.’ ”
 5 O Apômtau, undambê sêlanem aôm nêŋ gêŋtalô
 ma lau dabuŋ, taŋ sêkac taun sa naŋ, awen gêôc aôm gebe aôm ŋac ŋaŋêŋ.
 6 Gebe asa oc êtôm Apômtau aŋga tao lôlôcŋa
 ma anôtôinêŋ latuŋi asa oc êtôm Apômtau.
 7 Anôtô ŋaclai gêŋgôn lau dabuŋ sêkac taun sa ŋalêlôm
 ma samob, taŋ sêmoa eŋ laŋôanôŋa naŋ, têtêc eŋ ŋanô.
 8 O Apômtau, lausiŋ undambêŋa nêŋ Anôtô, asa oc êtôm aôm.
 O Apômtau, aôm ŋaclai sec ma nêŋ biŋ ŋaŋêŋ kêkwa aôm auc.
 9 Aôm gôjam gôliŋ gwêc, taŋ kêgasim naŋ.
 ŋadembom embe êkuc-êkuc, aôm oc ôŋgôm ŋatip êsa.
 10 Aôm gôjac gêŋsêga Rahab popoc jamuŋ-jamuŋgeŋ.
 Lêmam ŋajaŋa gesen nêŋ ŋacjo êliŋ-êliŋ
 11 Aôm kêtu undambê to nom ŋatau.
 Aôm kêkêŋ nom samuc to gêŋ samob, taŋ gêjam nom tau auc naŋ.
 12 Aôm kêkêŋ gamêŋ musaŋgu-m to mula-mŋa.
 Lôc Tabor to Hermon ôliŋ kêpi kêtû aôm nêŋ ŋaêŋa.
 13 Lêmam dambê ŋactêkwa sec.
 Lêmam ŋajaŋa to kêsuŋ nêŋ anôŋa sa.
 14 Biŋgêdêŋ to biŋ ŋaŋêŋ kêtû nêŋ lêpôn ŋanombaŋ.
 Têmtac gêwiŋ tengeŋŋa to biŋ ŋaŋêŋ gêc aôm laŋômnêŋ.
 15 O Apômtau, aê aoc gêôc lau, taŋ laŋômanô ŋawê kêpô êsêac
 ma ôliŋ kêpi kêtû aômŋa naŋ.
 16 Êsêac tapi-tapigeŋ kêtû nêŋ ŋa ŋapaŋ.
 Ma sêjam lasê kêtû aôm nêŋ biŋgêdêŋŋa.
 17 Gebe aôm kêtu êsêac waen to ŋaclai ŋamôkê.

* **88:18:** Kora latui nêŋ pesalem wêŋa ten.

Aômnêm moasiñ kêwaka aêacma ñaê sa e ñapep.

18 Gebe Apômtau kêtú aêacnêñ lautuc ñatau
ma Israelnêñ ñac dabuñ kêtú aêacnêñ kin nê ñatau.

Anôtônê bin, tañ gêjac mata gêdêñ Dawid nan

19 Gêdêñ gêmunğen aôm gôwa nêñ bin sa gêdêñ nêñ sakinwaga ñañêñ ña ñakatu gebe
“Aê kakêñ sunsuñ kinña gêdêñ ñactêkwa teñ kêkuc ênam lau sa. Aa kakêñ lêpôn kinña
gêdêñ ñac, tañ kajalin sa anğa lau nêñ nan.

20 Aê katap ñoc sakinwaga Dawid sa,
gaen oso en ña ñoc niptêkwi dabuñ

21 gebe lemoc êpuc en tôn enden tônğen
ma lemoc êkêñ ñaclai êndên en.

22 Nê ñacjo ênsau êoc en êtôm atom
ma secwaga teñ êku en tulu atom.

23 Aê gabe jansen ênê ñacjo popoc sênêc en lanônêmña
ma janac êsêac, tañ sêkêñ kisa en nan êndu.

24 Aênoc bin ñañêñ to têtac gêwiñ tenğenña êpuc en tôn.
Aênoc ñaê oc êsun ênê wae sa.

25 Aê jakêñ ênê gôlin ñamadin
anğa gwêc ñaluñ e êndên bu kapôên Euprat.

26 En oc awa ênac aê gebe ‘Aênoc tamoc aôm,
aôm kôtu ñoc Anôtô to ñoc moasiñ ñamôkê.’

27 Aê gabe jakêñ en êtu latuc ñamêc.
En kêtú kin nomña nêñ ñatau.

28 Aê oc jamoasiñ en enden tônğen
ma matoc êsap ñoc poac tôn ñajana êtu enña.

29 Aê gabe jawaka ênê gôlôac nêñ teñ sa enden tônğen gebe êtu kin
ma ênê lêpôn êkô ñapan êtôm undambê.

30 “Ênê latui embe sêwi ñoc bin sin
ma nêñ lên eso aênoc bin, tañ kajatu nan,

31 ma embe sêngôm aênoc bin êtu meloc
ma sêkêñ tañen ñoc binñsu atom,

32 oc jai êsêac ña palip êtu sêkac tañ suna
ma oc janac êsêac êtu nêñ kwalecña.

33 Mago gabe janğamin ñoc moasiñ êndên Dawid atom
ma jansa ñoc bin ñañêñ auc êndên en atomanô.

34 Aê gabe janğôm ñoc poac êtu bin lêlêña atom
ma janam bin, tañ aocsun kasôm lasê nan, ôkwi atom.

35 “Aê ñac dabuñ, tec katôc lemoc sa kêpi tauc katu dim tagen
gebe jansau Dawid teñ atomanô.

36 Ênê gôlôac oc sêmoa enden tônğen.
Ênê lêpôn êtôm oc, tañ kêkô aê lanônên nan.

37 En oc êmoa enden tônğen êtôm ajôn,
tañ kêtôm gêwa-bin-tau-sawaga ñañêñ anğa tao lôlôcña nan.”

Tañi kêtú sêku kin tuluna

38 Mago galoc aôm kôtiñ to kômasuc ma têtmac ñandan

- gêdêñ nêñ ñac, tañ goeñ oso eñ nañ.
 39 Aôm kôsap poac, tañ kômoatiñ gêdêñ nêñ sakiñwaga nañ tulu
 ma gôgôm êñê sunsuñ kêtù meloc ma kôpalip kêsêp lêsap gêja.
 40 Aôm gosenj êñê tunjbôm samob êliñ-êliñ
 ma kôsiñ baliñ êñê malac totunjbôm e popoc jamuñ-jamuñgeñ.
 41 Lau samob, tañ sêsa tonañ sêja-sêmêñ nañ, sêjanjo gêñ anja êñê
 nê lau mênbañ eñ sêsu eñ susu.
 42 Aôm kôkêñ lau, tañ sêlêsu eñ nañ, sêku eñ tulu.
 Aôm kôkêñ êñê ñacjo samob e sêpi-sêpigenj kêtù eñña.
 43 Aôm kôkêñ eñ gêc tonê siñ ñamatagenj gêja
 ma gêdêñ siñ kêsà nañ, kôpuc eñ tôñ atom.
 44 Aôm gôgôm e êñê ñawasi gêjaña samob
 ma kôtiñ êñê lêpônj piñpañ jagêc nom.
 45 Aôm kôgasuñ êñê bêc ñapalê matacña kêtù dambê
 ma kôkêñ maja to ñawapac kêsâlê eñ auc.

Mec teñ kêtù Anôtô êjanjo eñ sunja

- 46 O Apômtau, gobe ônam taôm auc samucgeñ e êndêñ ondocgeñ acgom.
 Aômñêm têmtac ñandanj ñajawaô êndanjac e êndêñ ondocgeñ acgom.
 47 O Apômtau, taêm ênam aêac anjônj matenj jali ñam
 ma taêm ênam gebe kôkêñ ñamalac samob gebe oc sê su sebeñ.
 48 Ñamalac teñ gêmoa ondoc gebe ênam kauc gêmac ma êmoa endenj tôngeñ.
 Asa oc êjanjo tau nê katu su anja lamboam.
 49 O Apômtau, aômñêm têmtac gêwiñ, tañ gôjac mata gêdêñ andanjenj tauanô nañ,
 to biñ, tañ aôm ñac biñ ñañêñña gôjac mata kêpi Dawid nañ, gêc ondoc.
 50 O Apômtau, taêm ênam nêñ sakiñwaga nê gêñwapac
 gebe kajala gêc ñoc ñalêlôm amboac tonec gebe tentenlatu samob sêlic aê amboac
 gêñ lêlêña teñ.
 51 O Apômtau, nêñ ñacjo têtanj pêlê
 to sêsu nêñ ñac, tañ goeñ oso eñ nañ, susu kêtôm nê lêñ samobgeñ.
 52 Lambin êndêñ Anôtô enden tôngeñ
 Biññanô. Biññanôgoc.
 *

90

BUKU KÊTU ACLÊÑA

Anôtô gêmoa teñgeñ ma ñamalac gêmoa têlagenj

- 1 O Apômtau, aôm kôtù aêacma lamu.
 Gôlôac to gôlôac sê lamu aôm.
 2 Lôc gêboa tau sa atomgeñ ma aôm kôkêñ nom to ñagêñlêlôm samob atomgeñ,
 nañ aôm Anôtô gêmoa teñgeñ to teñgeñ.
 3 Aôm kôkêñ ñamalac têtù kekop kêtiam
 ma kôsôm gebe “O ñamalac latui, amu ana.”
 4 Aôm gôlic jala tausen kêtôm bêc nôgenña, tañ gêjaña nañ,

* 89:52: Ñac Esraña Etan nê wê teñ.

- ma kêtôm ajam jali dambêgen gêdên gêbêc.
- ⁵ Aôm kôtiñ aêac su amboac bu lau. Êsêac sêmoa dambêgen amboac taêc bêc ma taêc mê têlagen.
- Êsêac têtôm oba ñamêdôb, tañ kêpuc wakuc gêdên bêbêcgen nañ.
- ⁶ Bêbêcgen kêpuc ñajam-ñajamgen e kêtula ma kêmêlin e kêtula masê.
- ⁷ Aôm têtac ñandan kêdangac aêac su ma aômniem ñalêlôm kêmoatiñ tônia kêtakê aêac secanô.
- ⁸ Aôm kotoc aêacma geo kêkô aôm lañômniema. Aôm lañômanô ñawê kêpô aêacma sec, tañ gêc lêlômgen nañ.
- ⁹ Gebe aôm têtac ñandan gêjac aêacma bêc samob gêngic. Aêacma jala kêtôm atan awen kêtula dambê.
- ¹⁰ Aêac amoa maten jali ñajala jagêdên 70. Ma embe anğon ñengen, nañ oc naêndên 80. Mago jala tau ñanô gêñwapac to ñanômê ma gê su seben amboac moc gêlôb.
- ¹¹ Asa oc taê ênam aôm têtac ñandan ñañaclai ma asa kêtêc têtac kêbôli auc.
- ¹² Amboac tonan ôndôn aêac gebe asa ma bêc sa ñapep gebe ma ñalêlôm êjala mêtê tokauc.
- ¹³ O Apômtau, ômu ômôênmañ, gobe ômoa jaêc aêac e êndên ondocgen. Taem walô nem sakiñwagamañ.
- ¹⁴ Aôm têtac gêwin tengeña êoc aêac tônia êtôm bêcgen, ec ôlin êpi to têtac ñajam êtôm ma bêc samob.
- ¹⁵ Ôkên bêc aêacma ñalêlôm ñajam êsaña e naêtôm bêc, tañ kôkôniñ aêac tônia nañ, to êtôm jala, tañ gêñwapac kêkôm aêac auc nañ.
- ¹⁶ Ôwa nem koleñ ñam sa êndên nem sakiñwaga ma ôwa nem ñawasi sa êndên êsêacniñ ñapalê amboac tonan.
- ¹⁷ O Apômtau, aêacma Anôtô, nem moasiñ mênêpi aêac. Ônam mec aêacma lemen ñakolen, biñjanô, ônam mec ma lemen ñakolenmañ.

*

91

Tamoa Naniniñ Natau nê ajuñlabu

- ¹ Ñac tañ gê lamu Lôlôc Nataugen ma gêngôn Naniniñ Natau nê ajuñlabu nañ,
- ² oc êsôm êndên Apômtau gebe “O ñoc lamu to ñoc laimôkê. O ñoc Anôtô, tañ taêc kêka aôm nañ.”
- ³ Gebe en taugen oc êjanğo aôm su anğa ñac-gêdib-mocwaga nê lakô ma ênam aôm sa êndên gêmac sec.
- ⁴ En oc êngandê aôm auc ña nê magê ma aôm oc ôngôn ênê magêlabu ñajamgen. Ênê biñ ñanên kêtula lautuc to maluku.
- ⁵ Aôm oc ôtêc gênsêga gêbêcña atom ma ôtêc sôb, tañ gêlôb gêdên ocsalôña nañ, atom amboac tonan.
- ⁶ Aôm oc ôtêc gêmac sec, tañ kêmoasac tokesecgen

* **90:17:** Anôtônê ñac Mose nê mec.

ma ônanj gesen lau gêdêḡ ocsalô nanj, êtap aôm sa atom amboac tonanḡen.

- ⁷ Lau tausen, taḡ sêwiḡ aôm nanj, embe sênaḡa, ma tausen to tausen, taḡ sêmoa kêsi lêmam anôḡaḡa nanj, embe sênaḡa nanj, mago oc êjac aôm sa.
- ⁸ Aôm taôm matamanô êpi lau kesowaga ma ôlic ḡagêjô, taḡ oc êtap êsêac sa nanj.
- ⁹ Apômtau kêtû aôm nêḡ lamu.
Aôm kôjalij Lôlôc ḡatau sa gebe êtu nêḡ laimôkê,
- ¹⁰ tec oc ôndac ḡêḡwapac atom
ma ḡêḡ sec teḡ oc êsa nêḡ bec ḡagala atom.
- ¹¹ Gebe eḡ oc êsakiḡ nê aḡela êtu aômḡa
gebe seḡop aôm aḡga nêḡ lêḡ samob.
- ¹² Êsêac oc sêsip aôm sa ḡa lemeḡ
gebe amkaiḡ êndiḡ êpi poc atom.
- ¹³ Aôm oc ôsêlêḡ ôḡḡêli lewe to moac.
Aôm oc ôka lewe to moactêna popoc.
- ¹⁴ Anôtô kêsôm gebe “Aê oc janam lau, taḡ sêsap aê tôḡ totêntac ḡêwiḡenḡ nanj sa
ma japiḡ êsêac, taḡ sêjala ḡoc ḡaê nanj auc.
- ¹⁵ Êndêḡ taḡ aweḡ ênac aê, oc jakêḡ taḡoc êsêac. Êndêḡ taḡ sêḡḡôḡ naeo, oc jamoa jawiḡ
êsêac
ma janam êsêac kêsi to jatoc êsêac sa.
- ¹⁶ Aê oc jakêḡ êsêac sêmoa mateḡ jali ḡêḡenḡ
ma jatôc ḡoc moasiḡ êndêḡ êsêac sêlic.”

92

Wê lambiḡḡa

- ¹ Tanam danḡe Apômtau kêtû ḡêḡ ḡanô mataêjam.
O Lôlôc ḡatau, aêac alanem nêḡ ḡaê.
- ² Êndêḡ bêbêcḡenḡ samob aêac asôm nêḡ têḡntac ḡêwiḡ teḡenḡḡa lasê
ma êndêḡ êmbêc akêḡ nêḡ biḡ ḡaḡêḡ ḡawae.
- ³ Apip ḡêḡ wêḡa ḡagam lemelu ma anac kaliḡḡwaḡsêga êtaḡ
ma anac ḡêḡ wêḡa ḡagêdô amboac tonanḡenḡ.
- ⁴ Gebe aôm Apômtau ḡôḡôm nêḡ ḡêḡ ḡajam e kêmoasiḡ aêḡoc ḡalêlôm,
tec ḡajam wê ma katuc samuc nêḡ lêmam ḡakôm.
- ⁵ O Apômtau, aôm nêḡ kôm ḡanô kapôêḡanô.
Aôm taêm ḡêjam biḡ samob kêsêp lêlôm e jakôkip sa.
- ⁶ ḡac taḡ nê kauc masi nanj, oc êjala ḡêḡ tonanḡ ḡai atomanô.
Ma ḡac meloc oc êjala ḡam sapu.
- ⁷ Lau taḡ sêkac tauḡ su aḡga Anôtônê nanj, têtôm ḡêḡwaḡ ḡamêdôb wakuc ḡajam, ma lau
samob, taḡ sêḡôm sec nanj, têtôm ka ḡaola kêsa,
mago oc sêmoa atom, sênaḡa samucḡenḡ.
- ⁸ Ma aôm Apômtau oc ôḡḡôḡ nêḡ lêpôḡ, taḡ kêkô lôlôcḡa nanj,
endeḡ tôḡenḡ.
- ⁹ O Apômtau, aôm nêḡ ḡacjo oc sênaḡa biḡḡanô. Nêḡ ḡacjo oc sênaḡa biḡḡanôḡoc.
Aôm oc onseḡ lau samob, taḡ sêḡôm sec nanj, popoc êliḡ-êliḡ.

- 10 Aôm gôgôm aê ôlic walô kêsa amboac bôc bulimakao kapoac ñaclai tej.
Aôm goeñ oso aê ña gêñ têtac ñajamña.
- 11 Aê galic sêku ñoc ñacjo tulu
ma ganô lau sec sêwakic.
- 12 Lau gêdêñ sêpoa sêpi amboac nip
ma têtû baliñ kêtôm kaseda Lebanonña.
- 13 Êsêac têtôm ka, tañ sêsê kêsêp Apômtaunê andu nañ.
Êsêacnêñ ñaola gêjac lêtêñ anğa aêacnêñ Anôtônê malaclun.
- 14 Êsêac sêjam ñanô gêdêñ tañ môdê kêpi êsêac nañ.
Nêñ ñatêkwi taêsam ma ñalaun ñawawa lanğwageñ.
- 15 Biñ tonañ gêwa sa gebe Anôtô eñ ñac ñañêñ
ma biñ keso tej gêc ñoc lamu atom.
- *

93

Anôtô kêtû kin

- 1 Apômtau kêtû kin. Eñ kêsô ñawasi kinña kêtû nê ñakwê. Apômtau gêjam gêlôn sa ma
kajandiñ ñaclai kêtû nê ômbinğap.
Ñac tau gedeñ nom tôn ñajaña gebe wiwic atom.
- 2 Aômnêm lêpôn kêkô ñajaña kwananğeñ gêdêñ andanğeñ ma ñapañ.
Aôm gômoa gêdêñ têm kêsa atomğeñ.
- 3 O Apômtau, bu ñasamac kêsa, ñasamac kêsa e ñadindiñ ñanô.
Ñasamac kêsa e gamêñ gêôn-gêôn
- 4 Apômtau lólôcña kêtû ñatau ñajaña, eñ kêlêlêc bu ñasamac kapôêñ ñadindiñ.
Kêlêlêc gwêc, tañ kêgasim ñatêna nañ su.
- 5 Biñ tañ aôm gôwa sa nañ, ñañêñ to biññanô.
O Apômtau, ñamalac tetoc nêm andu sa gebe gamêñ dabun ma sêngôm endeñ tønğeñ
açgomman.

94

Anôtô kêtû lau samob nêñ mêtôcwaga

- 1 O Apômtau, aôm kôkac kamocğôc ñatau.
Kamocğôc ñaAnôtô mênô lasê.
- 2 Aôm tañ kômêtôc lau nomña nêñ biñ nañ, ôndi saman.
- 3 Ôkêñ ñagêjô êndêñ lau, tañ tetoc taun sa nañ.
- 3 Secwaga tetoc taun sa
ma ôliñ kêpi kêtû nêñ secña e êndêñ ondocğeñ.
- 4 Êsêac sêsôm biñ alôb-alôb e awenôpic mênğêbôc lanğwageñ.
Secwaga samob sêkêli taun ñanô.
- 5 O Apômtau, êsêac sêka nêm lau popoc.
Êsêac sêkônin nêm gênğlênsêm tôn.
- 6 Êsêac sêgin awêtuc to mosêbu êndu
ma sêjac lau jaba, tañ sêmoa aêacma gamêñ nañ êndu.
- 7 Êsêac sêsôm gebe “Anôtô oc êlic sapu.

* 92:15: Wê Sabatña.

Jakobnê Anôtô kêpuc mata tônia aêac atom.”

- ⁸ Amac lau meloc, tañ amoa lau ñalêlôm nañ, nê m kauc êsa acgomman.
Ma amac lau gêbôc oc êndên ondoc acgom, go ajala biñ ñam.
- ⁹ Ñac tau, tañ kêkên aêac tañesun kêsap tônia nañ, oc êñô biñ atom me.
Ma ñac tau, tañ kêkên aêac matenânô nañ, oc êlic gamên teñ sapu me.
- ¹⁰ Ñac tau, tañ gêwa ñamalacnên kauc sa to gêjam gôlin tenterlatu samob nañ,
oc êkên ñagêjô atom me.
- ¹¹ Apômtau tec kêjala biñ, tañ ñamalac taên gêjam gêc nên ñalêlôm nañ, e jakêkip sa,
mago êsêac tañ têtôm awenjaô ñaôma.
- ¹² O Apômtau, aê aoc êôc ñac, tañ aôm gôjam gôlin en nañ,
to aoc êôc ñac, tañ aôm gôwa nê m biñsu sa gêdên en nañ.
- ¹³ Aôm gobe ômbôc gênwapac auc êndên en,
ôngôm ômoa e êndên bêc, tañ sêkwê sê gebe ñac alôb-alôb êsêp êna nañ.
- ¹⁴ Apômtau oc êtiñ nê lau su atom
ma oc êwi nê gênlênsê m siñ atom.
- ¹⁵ Biñgêdên oc êwaka tau sa aña gamên mêtôcña êtiam
ma lau gêdên oc sêpuc biñgêdên tau tônia.
- ¹⁶ Asa oc êpuc aê tônia êndên lau secwaga.
Asa oc êkô êwiñ aê êndên lau alôb-alôb.
- ¹⁷ Apômtau embe ênam aê sa atom,
oc ñoc katuc wanêcgen naêmoa nê gamên ñañên su.
- ¹⁸ Gêdên tañ katêc tauc gebe janac tauc êndu nañ,
nê m têmtac gêwiñ teñgenña kêpuc aê tônia, o Apômtau.
- ¹⁹ Gêdên tañ gênwapac gêjam ñoc ñalêlôm auc nañ,
aôm gôjam malô aê e gôgôm aê têtac ñajam kêsa kêtiam.
- ²⁰ Lau sê mêtôc biñ kesowaga to êsêac, tañ sêjam biñsu ñamata ôkwi-ôkwi nañ,
oc sêwê kain aôm me.
- ²¹ Lau tonañ sêkac tañ sa gebe sêkic ñac gêdên nê biñ
ma sê mêtôc lau, tañ nên biñ masi samucgen nañ, gebe sêmac êndu.
- ²² Mago Apômtau tec kêtû ñoc tuñtêna ñajaña sec.
Ñoc Anôtô kêtû ñoc poc, tañ gaê lamu nañ.
- ²³ En oc êkên ñagêjô êndên êsêac êtôm nên biñ alôb-alôb ma enen êsêac tañ êtu nên secña.
Biññanô, Apômtau aêacnên Anôtô, oc enen êsêac su.

95

Talambij Anôtô to tanam sakin en ñawê

- ¹ Amên, talambij Apômtau.
Lasê êtañ to têtac ñajam êndên aêacnên moasiñmôkê.
- ² Aêac todangegen dandên en tawac takô en lañônê m.
Tanam wê lambiñña toaligen.
- ³ Gebe Apômtau en Anôtô kapôên.
En kêtû anôtôi samob nên kiñsêga.
- ⁴ En gêjam gôlin nom ñakêlêndin
to lôc ñatêpôê samob.
- ⁵ En kêtû-gwêc ñatau gebe en kêkên.
En kêtû masañm ñatau gebe en kêlêso b ña lêma.

- 6 Amêḡ, tawec ma tateḡ mec êndêḡ eḡ.
 Tapôḡ aenḡduc êndêḡ Apôḡmtau, taḡ kêkêḡ aêac naḡ,
 7 gebe eḡ kêtu aêacnêḡ Anôḡtô ma aêac tatu ênê lau, taḡ eḡ gejob naḡ, ma domba, taḡ eḡ
 gêjam gôliḡ naḡ.
 Ojae, êndêḡ ocsalô tonec akêḡ taḡnem eḡ awamaḡ.
 8 “Anḡôm nêḡ ḡalêlôm ḡadani asa êtôm sêgôm anḡa Meriba,
 ma êtôm sêgôm gêdêḡ bêc sêmoa gamêḡ sawa Masaḡa naḡ atom.
 9 Gêdêḡ tonanḡ Tamemi sêsaê aê.
 Aê gagôm ḡoc gêḡ ḡagêdô êsêac taunḡ sêlicgac, mago sêsaê aê.
 10 Gôlôac tonanḡ sêgôm aê têtac kêbôli auc kêtôm jala 40 ma aê kasôm gebe’ Êsêac lau tonanḡ
 nêḡ kauc kêlêsa ḡapaḡ
 ma êsêac sêkô taunḡ auc gêdêḡ aêḡoc lêḡ.’
 11 Amboac tonanḡ têtac ḡandaḡ ma katôc lemoc kêtu tôḡ gebe
 ‘Êsêac oc sêso aêḡoc gamêḡ sêniḡ awenḡa atomanô.’ ”

96

Wê lambiḡḡa

- 1 Anḡa wê wakuc êḡi Apomtau.
 Amac lau gamêḡ samobḡa, anḡa wê êḡi Apôḡmtau.
 2 Anḡa wê êḡi Apôḡmtau ma awem êoc ênê ḡaê.
 Asôm ênê moasiḡ ḡawae lasê êtôm bêc to elenḡeḡ.
 3 Asôm ênê ḡawasi lasê êndêḡ tentenḡlatu
 to ênê gêḡsêga êndêḡ lau nomḡa samob.
 4 Apôḡmtau eḡ ḡac kapôêḡ, amboac tonanḡ samob awenḡ êoc eḡ.
 Tatêc eḡ êlêlêc anôḡtôi samob su.
 5 Gebe tentenḡlatu nêḡ anôḡtôi samob gwamḡeḡ.
 Apomtau taugenḡ tec kêkêḡ undambê.
 6 Wae to ḡawasi kiḡḡa kêkôm eḡ auc.
 ḡaclai to ḡawasi gêjam ênê gamêḡ dabunḡ auc.
 7 O lau samuc nêḡ gôlôac, atoc Apôḡmtau sa.
 Atoc Apôḡmtaunê ḡawasi to ḡaclai sa.
 8 Atoc Apôḡmtaunê ḡaê towae sa.
 Asô ênê malacluḡ ana ma ansunḡ da êndêḡ eḡ.
 9 Au taôm anêc Apôḡmtau laḡônêḡ togêlôḡ dabunḡeḡ.
 Nom ḡagamêḡ samob, atênêḡ êtu eḡḡa.
 10 Asôm biḡ tonec lasê êndêḡ lau samuc gebe “Apôḡmtau katu kiḡ.
 Eḡ kêsunḡ nom ḡam tôḡ ḡajaḡa gebe kôjô-kôjô atom. Eḡ oc êmêtôc tentenḡlatunêḡ biḡ
 naêndêḡeḡeḡ.”
 11 Undambê atu samuc ma nom têtac wapi,
 gwêc tau to gêḡ mateḡ jali samob, taḡ sêmoa ḡalêlôm naḡ, ḡadindiḡ êsa.
 12 Kôm to gêḡ kômḡa samob sênam lasê.
 Ka salenḡtênaḡa samob sêmôêc toaligenḡ.
 13 Sêkô Apôḡmtau laḡônêḡḡa gebe eḡ oc êmêḡ.
 Biḡḡanô, eḡ oc amêḡ gebe êmêtôc nom.
 Eḡ oc amêtôc gamêḡ samob ḡa biḡgêdêḡ
 to tentenḡlatu ḡa nê biḡ ḡaḡêḡ.

97

Anôtô en gôlijsêga

- ¹ Apômtau kêtû kin. Nom tau ênam lasê toôndugen.
Nuc samob, atu samuc.
- ² Tao ñamajan kékwa en auc.
Binğédên to bin katô kêtû ênê lêpôn ñanomba.
- ³ Ja anğa ênê gêmun-gêmunğen.
Ja kêdağac ênê ñacjo su sêjana.
- ⁴ Ênê ôsic kêpô nom
ma lau, tañ sêğôn nom nañ, sêlic e têtakê.
- ⁵ Apômtau gêgôm lôc gêwê e kêtôm lêp
gebe en kêtû lau nomña samob nêñ Apômtau.
- ⁶ Undambê sêwaka ênê binğédên sa
ma tentenlatu samob sêlic ênê ñawasi.
- ⁷ Lau samob, tañ sêjam sakin gwam to tetoc tauñ sa kêtû nêñ gwamña nañ, oc sêkô
tomajenğen.
Anôtôi samob sêu tauñ sêc en lañônêmña.
- ⁸ Sion gênô e têtac ñajam ma Juda latunjo awenğêc toôndugen
kêtû aôm Apômtau, kômêtôc binña.
- ⁹ Gebe aôm, Apômtau, kôtu nom samuc ñatau towae.
Aôm kôlêlêc anôtôi samob ñênğen su.
- ¹⁰ Apômtau têtac gêwiñ lau, tañ sêkên kisa êndên sec nañ.
En tau gejob nê lau mansañ katun ma kêjanğo êsêac su anğa lau geo nêñ lemeñ.
- ¹¹ ñawê kêsa gebe êpô lau gédên
ma têtac ñajam kêpi êsêac, tañ nêñ ñalêlôm ñañên nañ.
- ¹² Amac lau gédên atu samuc Apômtaunja
ma anam danğe en.

98

Anôtô kêtû nom samucğen ñagôliñwaga

- ¹ Apuc wê wakuc teñ sa êndên Apômtau
gebe en gêgôm gêñsêga.
Ênê lêma anôña
to ñaclai dabun kêku nê ñacjo tulu.
- ² Apômtau kêsôm en kêku ñacjo tulu ñawae lasê.
En geoc nê binğédên lasê gédên tentenlatu samob.
- ³ En taê gêjam nê têtac gêwiñ tenğenña to bin ñañên,
tañ gêjac mata gédên gôlôac Israel nañ.
- ⁴ Lau gamên samobña awem êc Apômtau toôndugen.
Anam lasê to apuc wê lambiñña sa.
- ⁵ Anğôm gên wêña êtañ gebe êngôm Apômtaunê wae êsa.
Anğôm ña gên wêña ma apuc wê tau sa.
- ⁶ Anac dauc to posauno êtañ.
Awem êc kin Apômtau toôndugen.
- ⁷ Gwêc to ñagên samob, tañ gelec-gelecğen sêmoa ñalêlôm nañ, ñadindiñ êsa
ma lau samob, tañ sêğôn nom auc nañ, amboac tonanğen.

- ⁸ Bu kapôên ñasamac, amakop lemem.
Lôc samob sêkêli tauñ sêpi-sêpigen sêkô Anôtô lanjôgen.
⁹ Sêngôm êndên Apômtau gebe enj oc mênêmêtôc ñamalac nomña nêñ biñ.
Enj oc êmêtôc lau samob, tanj sêngôn nom auc nanj, ña biñgêdên ma biñkatô.

99

Anôtô enj kinj towae

- ¹ Apômtau kêtû kinj. Tenteñlatu têtênêp tauñ êndu-êndu.
Nê lêpônj kêkô kerub nêñ magê ñaô e nom kôjô-kôjôgenj.
² Apômtau kêtû ñac kapôên anja Sion.
Enj ñatau kêlêlêc tenteñlatu samob su.
³ Lau samob sêlambinj ênê ñaê towae to ñaclai kainj tenj
gebe enj ñac dabunj.
⁴ O kinj tonjaclai,
aôm têtmtac gêwinj biñgêdênj.
Aôm kôwaka ñagôlinj gêdênj sa
ma kômêtôc binj kêtû katô anja Jakobnê.
⁵ Atoc Apômtau, aêacnêñ Anôtô sa
ma au taôm naanêc taonj, tanj akainj kêka tôñ nanj, gebe enj ñac dabunj.
⁶ Mose agêc Aron têtû ênê dabunwaga, ma Samuel gêmoa gêwinj êsêac, tanj awenj gêôc ênê
ñâê nanj.
Êsêac awenj gêjac enj, tec enj kêkênj tanja êsêac.
⁷ Enj gêmoa tao ñalêlôm ma kêsôm binj gêdênj êsêac.
Êsêac sêmasanj ênê binjsu to binj, tanj enj kêjatu gêdênj êsêac nanj.
⁸ O Apômtau, aêacma Anôtô, aôm kôkênj tanjam êsêac.
Aôm Anôtô kôsuc êsêacnêñ binj ôkwi ma gôjac êsêac kêtû sêgôm kesonja.
⁹ Atoc aêacnêñ Apômtau Anôtô sa ma au taôm naanêc ênê lôc dabunj ñalabu
gebe aêacnêñ Apômtau Anôtô enj ñac dabunjoc.

100

Wê lambinña

- ¹ Amac lau gamênj samobña, lasê êtanj totêmtac ñajam êndênj
² Apômtau. Anam sakinj Apômtau toôlim êpigenj.
Mênjakô enj lanjônêm toôndugenj.
³ Ajala Apômtau gebe enj Anôtô.
Enj kêkênj aêac tec tatu ênê gênj. Aêac tatu ênê lau to tonj, tanj enj gejob nanj.
⁴ Awê asô ênê sacgêdô ana todange ma asô ênê lôm dabunj ñamalaclunj toôndugenj.
Anam danje enj to awem êôc ênê ñaê.
⁵ Gebe Apômtau enj ñac gabêjam, ênê moasinj oc ênêc tenjenj
ma ênê binj ñañênj ênêc tenjenj to tenjenj.
*

101

Kinj gêjac mata binj

* **100:5:** Pesalem danjenja tenj.

- 1 Aê gabe janğa wê api moasiņ to biņgêdêņ.
O Apômtau, aê gabe janam wê êndêņ aômgeņ.
- 2 Aê gabe jasa lau laņôņnêm sawa nêņ lêņ
Aôm oc ôndêņ aê ômôêņ êndêņ ondoc.
- Aê gabe janğôņ ȳoc andulêlôm
tonoc ȳalêlôm ȳawageņ.
- 3 Aê gabe matoc êndiņ
gêņ eso atom.
Aê jakêņ kisa êndêņ êsêac, taņ sêkac taui su aņga Anôtônê.
Biņ amboac tonai êtap aê sa atom.
- 4 ȳalêlôm keso ênac jaê aê.
Aê gabe janam kauc gêņ sec.
- 5 Aê gabe jansiņ lau,
taņ sêgôliņ biņ sacgeņ kêpi nêņ lau sackapoa gêdô gêdêņ taui naņ.
Lau tenbeleņ aņgeņ ma êsêac, taņ nêņ ȳalêlôm kêkiaņ tauboa naņ,
galic êsêac keso ȳoc ȳalêlôm.
- 6 Matoc gê lau, taņ sêgôm nêņ gêņ ȳaņêņgeņ naņ,
gebe sêmoa sêwiņ aê.
Lau tolaņôņnêm sawa
oc sênam sakiņ aê.
- 7 ȳac ten embe ênam biņ dansai ȳa lêmageņ
oc êņgôņ ȳoc andu atom.
Matoc geso lau,
taņ sêsôm biņ dansai sêmoa naņ.
- 8 Lau samob, taņ sêgôm biņ alôb-alôb naņ,
jansiņ êsêac su aņga gamêņ tonec êtôm bêcgeņ.
Ma lau samob, taņ sêgôm sec naņ,
oc jansiņ êliņ-êliņ aņga Apômtaunê malac.
*

102

ȳac matac tonê ȳalêlôm ȳawapac nê mec

- 1 O Apômtau, ôkêņ taņam ȳoc mec
ma ôkêņ ȳoc taņiboa e wacdiņgeņ aôm.
- 2 Êtôm ȳasawa, taņ ȳoc ȳalêlôm ȳatutuc naņ,
ônsai laņômanô auc êndêņ aê atom.
Wê taņam aê.
Êtôm ȳasawa, taņ jamôêc naņ, ôkêņ taņam aê ȳagaôgeņ.
- 3 Ojae, ȳoc bêc gêôņ sa katôm jadaui
ma ȳoc ȳatêkwa ȳandaņ kêtôm ja geņ gêmoa ȳalêlôm.
- 4 Aê ȳoc ȳalêlôm kêsêlic e kêtui masê amboac gêgwaņ
ma gêgôm aê e kaliņ tauc siņ ma gaeņ gêņ atom.
- 5 Kasê aoc jamêc-jamêc
e ȳoc ȳamêsôm gedec ȳatêkwa.
- 6 Aê katôm moc gwêcȳa, mago jagamoa gamêņ sawa.

* **101:8:** Dawidnê pesalem tenj.

Aê katôm mocki gêmôa gamêḡ gasaḡ.

⁷ Aê gabe janêc bêc e gagôm jageo ma katanḡ tauc.

Aê katôm moc ḡanô kêsû tagenḡ, taḡ ḡeḡḡōḡ nîp naḡ.

⁸ ḡoc ḡaḡjo sêsu aê susu kêtôm bêcḡenḡ.

Êsêac taḡ sêkêli taunḡ kêtû aêḡa naḡ, sêpuc boagenḡ gebe aê janaḡamaḡ.

⁹ Ojae, aê gaenḡ wao kêtû ḡoc mogoc

ma gabe janôm ḡeḡ, naḡ ganôm matocsulu toôḡ-toôḡ

¹⁰ kêtû aôm têtmac ḡandaḡ to nêḡ ḡalêlôm kêmoatiḡ tōḡḡa
gebe aôm ḡôc aê sa ma kôḡôndiḡ aê.

¹¹ Aêḡoc bêc kêtôm katuḡ kêtû baliḡ.

Ojae, aêḡa kamêliḡ amboac ḡêḡwaḡḡoc.

¹² Mago aôm Apômtau, tec kôtu kiḡ ḡōḡḡōḡ nêḡ lêpôḡ gedenḡ tōḡḡenḡ
ma ḡôlôac to ḡôlôac tetoc aôm nêḡ ḡaê sa.

¹³ Aôm oc ôndi ma taêm walô Sion gebe ḡanoc aôm taêm walôḡa kêdabiḡḡac.
ḡanoc tau mêḡkêsa su.

¹⁴ Aôm nêḡ sakiḡwaga têtmac ḡêwiḡ Sion tau ḡaalê

ma nêḡ ḡalêlôm kêmoatiḡ tōḡ kêtû gamêḡ tau ketocḡa.

¹⁵ Ec lau samuc oc têtêc Apômtaunê ḡaê

ma kiḡ nomḡa samob têtêc nêḡ ḡawasi.

¹⁶ Biḡḡanô, Apômtau oc êkwê Sion sa êtiam.

Eḡ oc eoc tau lasê tonê ḡawasi.

¹⁷ Eḡ oc êkac laḡôanô ôkwi êndêḡ lau, taḡ sêjac kapoac êsêac naḡ, nêḡ mec
ma êmbôc taḡasuḡ auc êndêḡ êsêacnêḡ taḡiḡboa atom.

¹⁸ Biḡ tonanḡ ḡai teto ênêc e lau wakuc sêlic

gebe lau, taḡ tenenḡi sêkôc êsêac su atomḡenḡ naḡ, awenḡ êôc Apômtau.

¹⁹ Gebe eḡ ḡêjam tuc aḡa nê lôlôc dabuḡ

gebe Apômtau kêtuc kêniḡ aḡa undambê kêsêp nom ḡêmêḡ

²⁰ gebe êkêḡ taḡa êndêḡ lau kapoacwalôḡa nêḡ olinḡ

ma êḡḡamboac lau, taḡ têtû lau ḡêbac naḡ, su sêḡmoa matenḡ jali.

²¹ Gebe sêsôm Apômtaunê ḡaê lasê aḡa Sion

ma nê wae aḡa Jerusalem.

²² Sêḡḡôm êndêḡ taḡ tentenḡlatu sêkac taunḡ sa naḡ,

ma kiḡnêḡ lau sebe sênam sakiḡ êndêḡ Apômtau amboac tonanḡ.

²³ Aê kasa ḡoc lêḡ gamoa e eḡ ḡêḡôm aêḡoc ḡaclai kêtû ḡolonḡ.

Eḡ ḡêjam aêḡoc bêc ḡaḡḡōḡ matoc jaliḡa su kêtû dambê,

²⁴ e galoc katanḡ gebe “ḡoc Anôtô, ôkaja aêḡa êndêḡ ḡoc bêc ḡaluḡḡenḡ atom
gebe aôm kôtu têt tenḡenḡ to tenḡenḡ ḡatau.”

²⁵ Andanḡenḡ tauanô ḡôjac m nom

ma undambê kêtû lêḡmam ḡakôm.

²⁶ ḡenḡ tonanḡ ḡai oc sênaḡa ma aôm oc ḡacḡenḡ ômoa.

ḡêḡ tonanḡ ḡai samob oc têtû manê amboac ḡakwê.

Aôm oc ôjô ḡêḡ tau êtôm tajô ḡakwê

ma aôm oc ônam ḡêḡ tau tonanḡ ôkwigenḡ.

²⁷ Mago aôm ômoa amboac ḡômoa endenḡ tōḡḡenḡ

ma nêḡ jala oc ḡatêku êsu atom.

- 28 Aômnêm sakiŋwaga nêŋ latuŋi oc tec sêmoa nêŋ ôliŋ ŋajamgeŋ
 ma nêŋ gôlôac oc sêmoa aôm laŋômnêmŋa ŋapaŋ.
 * lêna tau êndu-êndu naŋ, nê taŋiboa gêdêŋ Apômtau kêtû nê kwalecŋa.

103

Talambij Apômtaunê moasiŋ

- 1 O katuc tau, ôlanem Apômtau
 ma aêŋoc ŋalêlôm samucgeŋ, êlanem ênê ŋaê dabuŋ.
 2 O katuc tau, ôlanem Apômtau
 ma ôliŋ ênê moasiŋ samob, taŋ gêjam aôm sa naŋ, siŋ atom.
 3 Gebe eŋ tec kêsuc aômnêm biŋ samob ôkwi
 to gêgôm aômnêm gêmac samob ŋajam kêsa.
 4 Eŋ gêjam aôm kêsi aŋga sec
 ma kêkêŋ têtac gêwiŋ tengeŋŋa to taê walô kêtû sunsuŋ gêdêŋ aôm.
 5 Aôm gôŋgôŋ ênê moasiŋ ŋaô kêtôm têm gômoa nomŋa.
 Amboac tonanŋ tec gômoa ôlim matac kôtôm momboanŋ.
 6 Apômtau kêwaka biŋgêdêŋ sa
 to kêwaka lau samob, taŋ kêkônij êsêac tôŋ naŋ, sa amboac tonanŋeŋ.
 7 Eŋ gêwa nê lêŋ sa gêdêŋ Mose
 ma Israel latuŋi sêlic ênê gêŋsêga.
 8 Apômtau kêtû taê walô to moasiŋ ŋam.
 Eŋ têtac ŋandanŋ gaôgeŋ atom ma têtac gêwiŋ tengeŋŋa gêjam sêga.
 9 Eŋ oc êli biŋ laŋgwa sa elêmê atom
 ma ê têtac ŋandanŋ tôŋ ênêc ŋapaŋ atom.
 10 Eŋ gêjac aêac kêtôm nêŋ sec atom
 to kêkêŋ ŋagêjô gêdêŋ aêac kêtôm nêŋ geo atom.
 11 Ênê têtac gêwiŋ tengeŋŋa gêdêŋ lau, taŋ têtêc eŋ naŋ kapôêŋanô,
 kêtôm ŋasawa, taŋ geŋ umbonŋ to nom gêŋgic naŋ.
 12 Ŋasawa taŋ eŋ kêkêŋ geŋ aêac to nêŋ geo gêŋgic naŋ,
 kêtôm ŋasawa, taŋ geŋ oc kêpi to oc kêsêp gêŋgic naŋ.
 13 Apômtau taê walô nê lau, taŋ têtêc eŋ naŋ,
 kêtôm tama teŋ taê walô nê ŋapalê.
 14 Gebe eŋ kêjala aêac ôliŋ ŋam su
 eŋ kêjala gebe aêac kekop ŋaôma.
 15 Ŋamalacnê bêc kêtôm gêgwanŋ
 to kêtôm ŋaola, taŋ kêkô obalêlôm naŋ.
 16 Mu embe êsêlêŋ naêpi, oc malamê eb tagenŋ
 e talic êtiam atom.
 17 Mago Apômtaunê têtac gêwiŋ tengeŋŋa gêdêŋ lau, taŋ têtêc eŋ naŋ, gêc tengeŋ to tengeŋ
 ma ênê moasiŋ naelom gôlôac to gôlôac.
 18 Biŋ tonanŋ kêpi lau, taŋ sêmasanŋ ênê poac
 to taêŋ gêjam ênê biŋsu gebe sêŋgôm êtu tôŋŋa naŋ.
 19 Apômtau kêsa nê lêpônŋ sa kêkô undambê.
 Eŋ kiŋ gêjam gôliŋ gamêŋ samob.
 20 Amac ênê aŋela to ŋaclaisêga, taŋ akêŋ taŋem ênê biŋ to atu ênê jaenŋwaga naŋ,
 alanem Apômtau.

* **102:28:** Pesalem dambu tauŋŋa kêtû lemenŋtenŋa. Ŋac taŋ kêpô

- 21 Amac lausin undambêna samob to ênê sakinwaga, tañ agôm ênê binjsu kêtû tônia nan,
alanem Apômtau.
- 22 Amac ênê gên samob, tañ kékên géc gamên samob, tañ en gêjam gôlin nan, alanem
Apômtau.
O katuc tau, ôlanem Apômtau.

*

104

Apomtau gejob nê gêj, tañ en kékên nan

- 1 O katuc tau, ôlanem Apômtau. O ñoc Apômtau Anôtô, aôm ñac kapôêngoc.
Aôm kôsô ñawasi kinja to ñac lai kêtû nêm.ñakwê.
- 2 Aôm gôi taôm auc ña ñawê kêtû nêm gadê.
Aôm gôlam undambê kêtôm becobo.
- 3 Aôm gôjac nêm andu ñadembon tônia tamin bu.
Tao kêtû nêm kareta ma gôngôn mu ñamagê ñaô.
- 4 Aôm kôkên mu kêtû nêm jaeñwaga.
Aôm kôkên ôsic towaô kêtû nêm sakinwaga.
- 5 Aôm kôsuj nom ñaalê kêsêp ñêngeñ gêja, tec kékô ñajaña,
amboac tonañ oc wiwic atomanô.
- 6 Aôm kôkên gwêc kékwa nom tau auc kêtôm ñakwê
ma bu tau kêpoac e kélêlêc lôc su.
- 7 Aôm goec bin bu, tec gê su.
Aôm gôjac wapap kêtanj, tec kêtain tau su gêja.
- 8 Aôm kôkên lôc kêpi ma gaboañ gênê kêsêp gêja
e kêtôm ñamadin, tañ aôm kôtôc nan.
- 9 Aôm kôtôc bu tau ñamadin gebe êngêli atom
gebe bu tau ênam nom samucgeñ auc êtiam atom.
- 10 Aôm kôkên bumata kêpulu kêsa gaboañ
ma bu tau keselen kêsa lôc ñasawageñ gêja.
- 11 Gêj maten jali saleñña samob sênôm.
Bôcgabuñ sênôm e gêôc êsêac tônia.
- 12 Moc tañ sêmoa umbon ñalabu nan, sêjam sac sêngôn ñalêndan.
Sêjam nê wê kêtanj kêsa ñalaka ñasawa.
- 13 Aôm kôkên kom anga nêm andu lôlôcña mênkêmalôm lôc.
Aôm gôjam kôm ñamoasin gêôc tônia.
- 14 Aôm kôkên gégwan kêpi gebe bôc sênin
ma gêj tolaun gebe ñamalac sênam ñakôm
e têtap gêj sêninña sa anga nom
- 15 to wain gebe êngôm ñamalacnên ñalêlôm ñajam êsa ma niptêkwi gebe êngôm
ñamalacnên lanôñanô sênic-sênic êsa.
- 16 Kaseda Lebanonña sênôm bu e gêôc êsêac tônia.
Ka tau Apômtaunê ka, tañ tau kêsê nan.
- 17 Moc sêjam ic sêngôn ka tau
ma boaloc gêjam sac gêngôn kêmêsic.
- 18 Lôc balin kêtû nonin gêbôm nêñ gamên

* 103:22: Dawidnê tenj.

ma mojan têkam sê lamu ñapoclabu.

- 19 Aôm kôkêñ ajôn gebe êtôc têm ñanoc.
Oc tau kêjala ñanoc naêsêñña.
- 20 Aôm kôkêñ ñakesec, tec gêbêcauc,
go gêñ salenña samob oliñ palê êsa.
- 21 Lewe matac têtaiñ sebe sêniñ nêñ gwada,
sêjatu nêñ mo anğa Anôtônê.
- 22 Oc embe êpi, oc têtaiñ tauñ su
nasêsa tauñ sic sênêc nêñ gêsuiñ.
- 23 Go ñamalacgeñ êsa naênam nê kôm,
êngôm nê gêñ êmoa e êmbêcauc.
- 24 O Apômtau, aômniêm kôm taêsam ñanô lasê.
Aôm kômasañ gêñ tau samob tomêtêgeñ ma aômniêm gêñ, tañ kôkêñ nañ, gêjam nom
auc.
- 25 Gwêc tau kêpoac ñatapa kêsô gedec langwagen.
Gêñ maten jali sauiñ to kapôêñ e gelec-gelecgeñ.
- 26 Wan sêsêlêñ sêmoa
ma gasu-gasu, tañ kôkêñ nañ, gêjam nê ôwê gêmoa.
- 27 Gêñ tonañ ñai samob sêôn aômgeñ
gebe aôm oc ôkêñ nêñ mo êtôm ñanocgeñ.
- 28 Aôm embe ôkêñ, oc sejon sa.
Aôm embe ôlam lêmam, oc ñanô ñajam êoc êsêac tôn.
- 29 Aôm embe ônsañ lanômanô auc, oc têtakê.
Aôm embe ôkôc êsêac awenjaô su, oc sêmac êndu ma têtû kekop êtiam.
- 30 Aôm embe ôkêñ awamjaô, oc maten jali êsa.
Aôm gôjam nom lanô ôkwi kêtû wakuc.
- 31 Apômtaunê ñawasi oc ênêc tengeñ.
Apômtau oc êtû samuc nê geñ, tañ kêkêñ nañ.
- 32 Eñ mata gê nom, tec kêkôtêñ tau.
Eñ lêma kêmoasac lôc, tec ñajadauiñ kêsa.
- 33 Aê gabe janğa wê êpi Apômtau êtôm ñoc bêc janğôn matoc jali samob.
Aê janğa wê lambiñña êndêñ ñoc Anôtô êtôm ñoc têm, tañ jamoa nañ.
- 34 Eñ êñô aêñoc wê ñajammañ
gebe Apômtau gêgôm aê têtac ñajam kêsa.
- 35 Lau secwaga sênaña anğa nom ma lau, tañ sêkac tauñ su anğa Apômtaunê nañ malenmê.

O katuc tau, ôlanem Apômtau. Aleluja.

105

Anôtô kêmoasiñ Israel ñanô

- 1 Anam dançe êndêñ Apômtau, awem ênac ênê ñaê.
Anam ênê gêñ, tañ gêgôm nañ, ñawae êsa êndêñ tentenlatu.
- 2 Anam wê êpi eñ to anam wê lambiñña êndêñ eñ.
Anam ênê gêñsêga samob ñawae êsa.
- 3 Atoc taôm sa êtû ênê ñaê dabuñña.
Êsêac tañ sesom Apômtau nañ, ôliñ êpi e tapi-tapigen.

- 4 Apuc Apômtau to nê ñaclai ñam.
Ansom ênê lanðanô enden tòngeñ.
- 5 Taêm ênam ênê gêñsêga, tañ en gêgôm nañ.
Taêm ênam ênê gêñtalô to biñ, tañ awasun kêmêtôc nañ.
- 6 Ênê sakinwaga Abraham nê latui amac.
Jakobnê latui tec kêjaliñ amac sa.
- 7 En Apômtau, aêacnêñ Anôtô.
En nom samucgeñ ñatau.
- 8 En taê gêjam nê poac geden tòngeñ.
En taê gêjam nê biñ, tañ gêjac mata kêpi gôlôac to gôlôac ñêngeñ su nañ.
- 9 En taê gêjam poac, tañ kêmoatin gêdên Abraham nañ,
ma biñ, tañ kêtôc lêma gêdên Isak ma kêsôm kêtú tòngeñ nañ.
- 10 Biñ tonan en kêsôm kêtú tòngeñ gebe êtu Jakobnê biñsu
ma kêtú Israelnê poac ênêc tengeñña.
- 11 Gêdên tañ en kêsôm gebe “Aê gabe jakên gamên Kanaan êndên aôm,
nom tañ gajac sam kêtú aômñem gêñlênsêm nañ.”
- 12 Gêdên tañ êsêac lau luagêcgeñ sêmoa nañ,
amboac lau jaba anga gamên tau.
- 13 Êsêac anga lau ten jaselom lau ten
ma anga gamên ten jasêpi gamên ten.
- 14 Ma en gêlôc gebe lau ten sêkônin êsêac tòngeñ atom
ma gec biñ kin ñagêdô kêtú êsêacña.
- 15 En kêsôm gebe” Amosac ñoc lau, tañ gaen oso êsêac nañ atom
ma atu kasec aênoc propete atom.”
- 16 Gêdên tañ Apômtau kêsakin tóbôm kêsa nêñ gamên
ma gebe enen ñamalac ôlin ñasenen mo samob su nañ,
- 17 en kêsakin ñac ten nê ñaê Josep gêmun êsêac,
tañ lau ten sêjam ôli en amboac gêñôma ten nañ.
- 18 Sêkapiñ ênê akain tòngeñ ña ka
ma sêsô en gêsutêkwa tòngeñ ña kapoacwalô.
- 19 En gêmôa amboac tonan e biñ, tañ kêsôm lasê nañ ñanô kêsa,
go Anôtônê biñ kêwaka en sa.
- 20 Gocgo kin kêkên lau jasêgaboac en su.
Ñac tañ gêjam gôlin lau jaba taêsam nañ, kêlêwan en jagêmôa nê taunja.
- 21 Ñac tau kêkên en kêtú ênê andu ñatau
ma gêjam gôlin ênê waba samob.
- 22 Kêkên en gebe ênam gôlin ênê kasêga êtôm nê ñalêlôm taê gêjam
ma êndôn mêtê êndên ñac tau nê gôlinwaga towae.
- 23 Go Israel gêja Aiguptu.
Ma Jakob gêngôn gamên tonan kêtú wakac.
- 24 Gêdên tonan Apômtau kêsun nê lau sa e têtú taêsam.
Kêsun êsêac sa têtú dani sêlêlêc nêñ ñacjo, tañ sêlêsu êsêacña nañ.
- 25 Go gêjam lau Aiguptu nêñ ñalêlôm ôkwi e sêkên kisa gêdên nê lau
ma sêgôm Anôtônê sakinwaga kwalec.
- 26 Tec kêkên nê sakinwaga Mose

- agêc Aron, tañ kêjaliñ eñ sa nañ.
- 27 Nac ulu tonañ sêgôm ênê gêntalô anğa lau tau nêñ
ma sêgôm gênsêga anğa lau Aiguptu nêñ gamêñ.
- 28 Eñ kêkêñ gêsunbôm to gêgôm gamêñ ñakanuc kêsâ,
mago êsêac sêkêñ tañeñ ênê biñ atom.
- 29 Eñ gêjam êsêacnêñ bu ôkwi kêtû dec
ma kêkêñ êsêacnêñ i sêmac êndu.
- 30 Eñ kêkêñ ôpôac seola gamêñ auc
e sêsô nêñ kiñ nê balêm ñalêlôm sêja.
- 31 Eñ kêjatu ma danğuc topom-topom Aleluja. sêmêñ.
Kawañ sêjam êsêacnêñ gamêñ samob auc.
- 32 Eñ kêkêñ kompoc kêtuc êsêac
ma ôsic kêkac kêpô gamêñ gêjô kom su.
- 33 Kom tau gêjac êsêacnêñ aiñ to jambô
ma gêjac êsêacnêñ gamêñ ñaka popoc.
- 34 Eñ kêjatu ma wagô sêmêñ.
Wagô wakuc taêsam ñalêlêma atom.
- 35 Gêñ tonañ ñai señ gamêñ tonañ ñagêñ tolaun samob
ma señ êsêacnêñ kôm ñanô su.
- 36 Go gêjac lau nêñ ñacmêc samob êndu anğa nêñ gamêñ,
gêjac êsêacnêñ lau matac ñamêcgoc.
- 37 Ma kêkêñ nê lau sêwê tosilber ma goldgen sêja.
Ma ênê lau tau nêñ teñ kêsêlêñ gêbôc-gêbôc atom.
- 38 Aiguptu sêlic êsêac sêc sêja, gocgo nêñ ñalêlôm kêlêwan tau
gebe têtêc êsêac ñanô.
- 39 Eñ kêkêñ tao teñ kêgadê êsêac
ma jawaô gebe êpô êsêac êndêñ êmbêc.
- 40 Êsêac teten, go eñ kêkêñ kêmbico sêmêñ
ma kêpuc êsêac tôñ ña mo kêsêp anğa undambê.
- 41 Eñ gêga poc kêkôc ma bu kasa
e keselen kêsâ gamêñ sawa kêtôm bu kapôêñ
- 42 gebe eñ taê gêjam nê poac dabun.
Eñ taê gêjam nê sakiñwaga Abraham.
- 43 Amboac tonañ eñ gêwê nê lau sêsa sêja.
Ma êsêac sêjam wê totêntac ñajamgen.
- 44 Eñ kêkêñ lau samuc nêñ gamêñ gêdêñ êsêac
ma êsêac sêwê kaiñ lau tau nêñ awa to waba kêtû nêñ gêñ
- 45 gebe êsêac sêmansañ ênê biñsu
ma sêngôm biñ, tañ eñ kêjatu nañ, êtu tôñ.

Aleluja.

106

Anôtô kêmoasiñ nê lau

¹ Aleluja.

Anam danğe êndêñ Apômtau gebe eñ gabêjam.

Ênê moasiñ oc ênêc teñgen biññanôgoc.

² Asa kêtôm gebe êsôm Apômtaunê gêsêga lasê tomalagen

ma asa oc êngôm ênê wae êsa naêtôm.

³ Aê aoc êoc êsêac, tañ sêsap bingêdên tòn
ma sêmasañ bingêdên gedên tòngeñ nan.

⁴ O Apômtau, taêm ênam aê êtôm, tañ taêm walô nêmlau nan.

Mênônãma aê aoc sumañ

⁵ gebe jalic lau, tañ kôjalinj êsêac sa nan, sêmoa nêñ njam ma êmoasinj ñoc njalêlôm
gebe têtac njam êsa êtu nêmlau têtac njamña ma jamoa ôlic êpigeñ êtu nêml
gênlênsêmlña.

⁶ Aêac to ma mimi agôm secgoc.

Aêac agôm keso to geogoc.

⁷ Ma mimi sêmoa Aiguptu ma tetoc aômlnêml gênsgêga sa atom, ac taên gêjam nêml moasinj,
tañ gêjam êsêac auc nan atom.

Êsêac gêsuntêkwa ñatonj kêsa gêdênj Lôlôc Natau anga Gwêckoc,

⁸ mago enj gêjam êsêac sa kêtunê ñaênja
gebe êwaka nê ñaclai sa ñamalac sêlic.

⁹ Enj kêsaic binj kêpi Gwêckoc e ñakelenj kêsa.

Enj gêwê nêmlau sêsêlênj selom ñamakenj amboac sêmoa gamênj ñakelenj.

¹⁰ Enj gêgôm gên tonanj gêjam êsêac kêsi anga lau, tañ sêjanda êsêac nanj lemenj
ma kêjanjo êsêac su anga nêñ ñacjo nêñ ñaclai.

¹¹ Nãdembom kêsinj lau, tañ sêlêsu êsêac nanj auc
e ñanô kêsutênj kêsêp sinjsawa atom.

¹² Gêdênj tonanj sêkênj gêwinj ênê binj
ma sêjam wê lambinña kêpi enj.

¹³ Mago êsêac sêlinj ênê gênsgêga sinj sebenj
ma sesenj ênê gôlinj popoc.

¹⁴ Êsêac sêkênj gêwinj nêñ njalêlôm ñakalac anga gamênj sawa
ma sêsaê Anôtô anga gamênj ñagêlênj.

¹⁵ Tec enj kêkênj gên, tañ êsêac têtanj nanj,
mago kêkênj gêmac sec gesenj êsêac.

¹⁶ Anga gamênj becña êsêac sêjam lêmunj Mose
ma sêgôm Anôtônê dabunwaga Aron amboac tonanjenj.

¹⁷ Tec nom gêñac ma kêdanjgônj Datan
ma kêmakop tonj Abiramña auc.

¹⁸ Ja kêsa anga êsêacnênj tonj njalêlôm
e jawaô genj alôb-alôbwaga su.

¹⁹ Êsêac sêmasañ nêñ bulimakao ñakatu gold tenj anga Sinai
ma sêjam sakinj ñakatu gold tau.

²⁰ Ma sêkênj bôc, tañ senj gêgwanña nanj, nêñ tenj ñakatu
gêjônêñ Anôtônê ñawasi su.

²¹ Êsêac sêlinj nêñ gêjam-sawaga Anôtônê,
tañ gêgôm gênsgêga anga Aiguptu nanj sinj.

²² Nãc tau gêgôm gêñtalô anga gamênj tonanj,
gêgôm gên ñaclaisêga anga Gwêckoc.

²³ Amboac tonanj Anôtônê kêsôm gebe
ensenj nêmlau su.

Mago nê sakinwaga Mose, tañ Anôtô kējalin enj sa nan,
kêkô Anôtônê têtac nandanj auc gebe ensej êsêac su atom.

24 Go sêkêñ gêwiñ biñ, tañ enj gêjac mata nanj atom
ma sêbu gamêñ njam tau.

25 Êsêac têtû dindiñ biñ kêtôm nêñ beclêlômgenj
ma sêkêñ tanenj Apômtaunê awa atom.

26 Tec enj gêôc lêma sa ma kêsôm kêtû têtû gebe
ensej êsêac anja gamêñ sawa.

27 Go êta êsêacnêñ wakuc êliñ-êliñ sêsêp tentenlatu njalêlôm
e sêmac êndu anja gamêñ jaba.

28 Go êsêac sêsap Bal Peor têtû
ma senj gwam matê njada.

29 Êsêac sêgôm gêñ amboac tonanj e sêgôm Apômtau têtac kêbôli auc
ma gêmac sec tenj gêgôm êsêac.

30 Go Pinehas gêdi ma kêmêtôc êsêac
e gêmac sec gêôñ sa.

31 Nac tau gêgôm nê gêñ amboac tonanj tec lau sêlic enj amboac nac mansanj
ma gôlôac to gôlôac taên gêjam enj gedenj têtûgenj.

32 Go sêgôm Anôtô têtac nandanj kêsâ anja bu Meriba
e Mose kêtap njagêjô sa gêjô êsêac.

33 Êsêac sêgôm Mosenê njalêlôm gêôñ enj sa sec
e kêsôm biñ tokauc masi.

34 Israel sesenj lau samuc
kêtôm Apômtau kêsakinj êsêacnja atom.

35 Êsêac sêjam tauñ
e têtêku lau samuc nanj lêtñ jaba.

36 Ma sêjam sakinj êsêacnêñ gwam,
tec kêtû lakô gêdêñ êsêac.

37 Êsêac sêkêñ latunjo to nac têtû da
gêdêñ lau samuc nêñ njalau sec.

38 Êsêac sêkêc lau tobiñmê nêñ dec sinj gebe sêkêñ latunjo to nac kêtû da gêdêñ Kanaannêñ
gwam.
Sêgôm amboac tonanj tec sesenj nom njadabuñ su.

39 Êsêac sêjac môp tauñ tec sêkac tauñ su anja Anôtônê.
Êsêac sêgôm nêñ gêñ amboac tonanj tec sesenj poac popoc.

40 Go Apômtau têtac nandanj kêsâ gêdêñ nê lau
gebe nê njalêlôm kêmoatiñ tau têtû kêtû nê gêñlênsêmña.

41 Enj gêwi êsêac sinj sêsêp lau samuc lemenj,
tec lau, tañ sêkêñ kisa êsêac nanj, sêjam gôliñ êsêac.

42 Nêñ njacjo sêkôninj êsêac têtû
e sewec sêsô njacjo lemenj njalabu samucgenj.

43 Apômtau gêjam êsêac sa kêsêp njasawa njapanj,
mago êsêac gêsuntêkwa njatonj ma nêñ sec gêjam sêga e kêkôninj êsêac têtû.

44 Tagenj gêdêñ tañ têtanj tauñ gêdêñ enj nanj,
Apômtau kêkêñ tañja to taê walô êsêac kêtû nêñ gêñwapacña.

- 45 Eñ taê gêjam nê poac, tañ kêmoatiñ kêtú êsêacña nan,
ma taê walô êsêac kêtú nê têtac gêwiñ tengeñña.
- 46 Ma kêkêñ êsêac, tañ sêwê êsêac sêngôn kapoacwalô nan,
nêñ ñalêlôm taêñ walô êsêac.
- 47 O Apômtau, aêacma Anôtô, ônam aêacmêñ sa
ma ônac aêac sa anga lau samuc nêñ êtiam
gebe aêac anam danje êndêñ aômnêm ñaê dabun
ma têtac ñajam êsa êtu nêñ waemña.
- 48 Aweñ êôc Apômtau Israelnêñ Anôtô êndêñ galoc to enden tòngeñ,
ma lau samob sêlôc gebe “Binñanô.”

Aleluja.

107

BUKU KÊTU LEMENTENÑA

Apômtau gêjam aêac sa

- 1 “Anam danje êndêñ Apômtau gebe eñ ñac gabêjam,
ênê moasiñ ênêc tengeñ binñanô.”
- 2 Lau tañ Apômtau gêjam êsêac kêsi ma kêjanço êsêac su anga gêñwapac nan,
sêsôm amboac tonan.
- 3 Lau tañ eñ gêjac êsêac sa sêmêñ anga oc kêpi to oc kêsêp ma anga musançu-m to mula-m
nan,
sêsôm amboac tonan.
- 4 Nêñ lau ñagêdô seo sêmoa gamêñ sawa, tañ intêna masianô nan,
ma têtap malac sêngônña ten sa atomanô.
- 5 Mo to bu gêjô êsêac
e katun tekweñ gêbac.
- 6 Gêñwapac tonan gêgôm êsêac e aweñ gêjac Anôtô,
tec gêjam êsêac sa anga nêñ ñandan tau
- 7 ma gêwê êsêac katôgeñ
e sêô lasê malac ten ma sêngôn.
- 8 Êsêac sênam danje êndêñ Apômtau êtu ênê têtac gêwiñ tengeñña
ma êtu ênê gêñsêga, tañ gêgôm gêdêñ ñamalac latunji nanña,
- 9 gebe eñ kêlau êsêac, tañ bu gêjô êsêac nan,
ma kêkêñ gêñ ñajam gêôc êsêac, tañ mo gêjô nan tôn.
- 10 Nêñ lau ñagêdô sêngôn gêsunbôm to ñakesec,
sêlai êsêac tôn ña ki sêngôn jageo
- 11 gebe êsêac sêli aweñ sa gêdêñ binçu
ma sêbu Lólôc Natau nê bin.
- 12 Kolen ñajana kêkônin êsêac e tekweñ gêbac.
Êsêac sêu taun jasêc ma nêñ gêjam-sawaga masi.
- 13 Gêñwapac tonan gêgôm êsêac e aweñ gêjac Apômtau,
tec eñ gêjam êsêac sa anga nêñ ñandan tau.
- 14 Eñ gêwê êsêac sêsa anga gêsunbôm to ñakesec
ma kêsaic nêñ kapoacwalô gêngic.
- 15 Lau tonan aweñ êôc Apômtau êtu ênê têtac gêwiñ tengeñña

- ma êtu ênê gêñsêga, tañ gêgôm gêdêñ ñamalac latuñi nanña,
 16 gebe eñ kêtuc katam ki popoc
 ma kêtuc balan ki tulu.
- 17 Nêñ lau ñagêdô têtap gêmac sa kêtú nêñ secña
 ma sêôc ñandan kêtú nêñ geonja.
- 18 Lau tonan nêñ ñalêlôm gedec gêñ taniñña samob
 e sêsa pañ lêndan sêmac ênduñja.
- 19 Gêñwapac tonan gêgôm êsêac ma awen gêjac Apômtau,
 tec eñ gêjam êsêac sa anja nêñ ñandan tau.
- 20 Eñ kêsakiñ nê biñ gebe êngôm êsêac ñajam êsa
 ma kêjanjo êsêac su anja sê.
- 21 Lau tonan awen êôc Apômtau êtu ênê têtac gêwiñ tengeñña
 ma êtu ênê gêñsêga, tañ gêgôm gêdêñ ñamalac latuñi nanña.
- 22 Êsêac sêkêñ da danje
 ma sêsôm ênê gêñ, tañ gêgôm nan, lasê êsêp wê têtac ñajamña.
- 23 Nêñ lau ñagêdô sêlac sêsa gwêcô sêja
 sebe têtulu gêñ anja gwêc sawa.
- 24 Êsêac sêlic gêñ, tañ Apômtau gêgôm nan,
 to ênê gêñsêga gwêc sawanja.
- 25 Gebe eñ kêjatu e mu gêbuc
 ma gêli gwêc ñadembom kapôên sa.
- 26 Gwêc tau kêsun êsêac sa sêpi e jadêdêñ undambê, go gêu êsêac sêsêp e gacgeñ sêsêp
 gwêclêlôm sêja.
 Ma gêgôm êsêac e atêñ uc-ucgeñ.
- 27 Êsêac katun kêlau e sêku amboac bu kêjanin êsêac
 ma nêñ meloco kêsa samucgeñ.
- 28 Gêñwapac tonan gêgôm êsêac e awen gêjac Apômtau,
 tec eñ gêjam êsêac sa anja nêñ ñandan tau.
- 29 Eñ gêgôm mutêna kêtú malô
 ma kêkêñ bênôn kêsêp
- 30 e êsêac têtac ñajam kêsa gebe gwêc kêtú malô,
 go gêwê êsêac sêsô lêlôm, tañ sepeñ nan sêja.
- 31 Lau tonan awen êôc Apômtau êtu ênê têtac gêwiñ tengeñña
 ma êtu ênê gêñsêga, tañ gêgôm gêdêñ ñamalac latuñi nanña.
- 32 Êsêac tetoc eñ sa anja gôlôac ñalêlôm
 ma sêlanem eñ anja laumatanêñ sêkac sa ñalêlôm.
- 33 Eñ gêjam bu ôkwi kêtú gamêñ sawa
 ma bumata kêtú gamêñ kelenj.
- 34 Nom ñalêsi ñajam kêtú mêcgauc
 kêtú lau, tañ sêngôn nan, nêñ geonja.
- 35 Go gêjam gamêñ sawa ôkwi kêtú bugêjacton
 ma gamêñ kelenj kêtú bumata.
- 36 Ma eñ kêkêñ gamêñ tau gêdêñ lau, tañ mo gêjô êsêac nan sêngôn,
 go sêkwê nêñ malac sa gebe sêngônña.
- 37 Êsêac sêjam nêñ kôm to sêsê kôm wainña
 e gêjam ñanô géôc tau tôñ-tôn.
- 38 Eñ gêjam mec êsêac têtú lau taêsam
 ma kêkêñ nêñ bôc ñalêlêma atom.

- 39 Gêdêḡ taḡ gêḡwapac kêkônîḡ êsêac e sêpô lêna tauḡ êndu-êndu
ma nêḡ gêḡ ḡajam kêtainḡ su e têtû wapi naḡ,
40 eḡ kêsêwa majenḡ kêpi kasêga
ma kêkêḡ êsêac seo sêmoa gamêḡ sawa naḡ, intêna masi.
41 Mago eḡ gêôc ḡac ḡalêlôm sawa sa aḡga gêḡwapac ḡalêlôm
ma gêḡjac ênê gôlôac sa têtû kapôêḡ.
42 Lau mansaḡ sêlic e têtac ḡajam kêsa
ma gêḡjac lau secwaga samob nêḡ lônô auc.
43 Lau tokauc taêḡ ênam biḡ tonanḡ
ma sêjala Apômtaunê têtac gêwiḡ tenḡenḡa ḡanô.

108

*Mec Anôtô ênam aêac sa aḡga ḡacjo nêḡ
(Pes 57:7-11; 60:5-12)*

- 1 O Anôtô, ḡoc ḡalêlôm kêpa su gabe janam wê to jaḡḡôm gêḡ wêḡa êtaḡ.
O katuc tau, ôndimaḡ.
2 Gêḡ wêḡa totau-totau, andi.
Aê gabe jaḡu gamêḡ kelendenḡ sa.
3 O Apomtau, aê gabe jalanem aôm aḡga lau ḡalêlôm.
Aê gabe aoc êôc aôm aḡga tentenlatu ḡalêlôm.
4 Gebe aôm nêḡm têtac gêwiḡ tenḡenḡa kêpi-kêpi e jagêdêḡ undambê
ma aôm nêḡm biḡ ḡaḡêḡ kelendenḡ tau e jagêdêḡ tao.
5 O Anôtô, ôsuḡ taôm sa e êndêḡ undambê ḡaô
ma nêḡ ḡawasi ênam nom samuc auc.
6 Ôkêḡ taḡam aêac ma ônam nêḡm lau, taḡ têtac gêwiḡ êsêac naḡ sa.
Nêḡm anôḡa enḡenḡ aêac sa.
7 ḡac dabuḡ Anôtô kêsôm aḡga nê gamêḡ dabuḡ gebe
“Aê jawa Sikem êkôc-êkôc totêtac ḡajamḡenḡ ma janac sam gaboanḡ Sukot êndêḡ ḡoc
lau.
8 Gilead to Manase kêtu ḡoc gamêḡ.
Epraim kêtu môkêcapac ḡakululuḡ ki to Juda kêtu ḡoc tôc gôliḡa.
9 Moab kêtu ḡoc laclu jakwasinḡ taucuḡ.
Aê jambalinḡ ḡoc atapa êpi Edom ma ḡoc dimai êpi Pilistinêḡ gamêḡ.”
10 O Anôtô, asa oc êwê aê jandêḡ malac totuḡbôm ḡajaḡa jana.
Asa oc êwê aê najaô lasê Edom.
11 O Anôtô, aôm oc gôwi aêac sinḡ
ma kôtu aêacma lausinḡ nêḡ laumata atom me.
12 Ônam aêac sa êndêḡ ḡacjomaḡ
gebe ḡamalac oc sênam aêac sa êtôm atom.
13 Anôtô êwiḡ aêac, go dansenḡ ḡacjo aliḡ-êliḡ.
Enḡ taugenḡ tec oc êka aêacnêḡ ḡacjo popoc.
*

109

ḡac-gêmoa-gêḡwapac-ḡalêlôm nê taḡi

- 1 O Anôtô, aê aoc gêôc aôm,

* 108:13: Dawidnê pesalem tenḡ. Wê tenḡ.

- amboac tonan̄ ònam taòm tòn̄ aê atom,
 2 gebe lau alòb-alòb to lau dansan̄ sêṅa awen̄ gêdên̄ aê
 ma sêgòlin̄ bin̄ kêpi aê.
 3 Nêṅ bin̄ têtac ṅandan̄ secṅa kêkôm aê auc
 ma sêjac aê ṅam mêḡen̄.
 4 Aê katen̄ mec kêtú êsêacṅa.
 Aê têtac gêwin̄ êsêac, mago sêjam kisa aê.
 5 Aê kamoasin̄ êsêac, mago sêkên̄ sec gêjô
 Aê têtac gêwin̄ êsêac, mago sêkên̄ kisa aê.
 6 Ôkên̄ ṅac alòb-alòb ten̄ êmêtôc ṅoc ṅacjo
 ma nê ṅacjo ten̄ êṅgòlin̄ bin̄ êpi en̄.
 7 Êsêac sêmêtôc en̄ ma sêkip ênê keso sa
 ma ṅac tau nê mec êtu nê sec.
 8 Ênê bêc êṅgôn̄ mata jalin̄a êtu dambê
 ma nê sakin̄ elom ṅac ten̄man̄.
 9 Ênê ṅapalê têtú mosêbu
 ma nê awê êtu awêtuc.
 10 Ênê ṅapalê sêmoa nêṅ alê katuc ṅagala atom,
 sensom mo ma teten̄ sêôn̄-sêôn̄ḡen̄.
 11 ṅac sec tau, tan̄ launên̄ tòp gêc en̄ nan̄, nê waba samob êpêla tau su
 ma lau jaba sêjan̄go ênê kolên̄ ṅanô su.
 12 En̄ êtap nê ṅac taê walô en̄ṅa ten̄ sa atomanô
 ma lau ten̄ sênam jaom ênê mosêbu atom.
 13 Ênê wakuc samob sêmac êndu
 ma sênam kauc dêbuṅinên̄ ṅaê samucḡen̄man̄.
 14 Apômtau taê ênam ênê mimi nêṅ keso
 ma êsuc tênanê sec ôkwi atomanô.
 15 Apômtau taê ênam nêṅ sec enden̄ tòn̄ḡen̄
 ma en̄en̄ lau sec tonan̄ nêṅ ṅaê su samucḡen̄ e sêlin̄ sin̄ an̄ga nom.
 16 Gebe ṅac tau taê gêjam têtac gêwin̄ lauṅa atom.
 En̄ kêjanda lau sêṅgôn̄ jageon̄a to lau ṅalêlòmsawa ma lau sêpô lêna taun̄ṅa e sêmac
 êndu.
 17 En̄ têtac gêwin̄ gebe êpuc boa lau amboac tonan̄ sêpuc boa en̄ tau.
 En̄ têtac gedec moasin̄, tec moasin̄ ênac jaê en̄.
 18 Bin̄ kêpuc boan̄a kêkôm en̄ auc amboac kêsô ṅakwê.
 Gêṅ tau tonan̄ êsêli ênê ôlilêlôm popoc amboac bu ma êndan̄guc ênê ṅatêkwa amboac
 niptêkwiman̄.
 19 Bin̄ kêpuc boan̄a tonan̄ kêtôm obo, tan̄ en̄ gêjac nan̄,
 ma kêtôm ômbin̄kap, tan̄ kêjandin̄ gedên̄ en̄ tòn̄ nan̄.
 20 Apômtau oc êṅgôm aêṅoc soṅo-soṅo
 to êsêac, tan̄ sêsôm bin̄ sec kêpi aê nan̄, amboac tonan̄ḡen̄man̄.
 21 Ma aôm Apômtau, ṅoc Anôtô, mên̄ômoa ôwin̄ aê êtu nêṅ ṅaêṅa
 ma ònam aê sa êtu nêṅ têtac gêwin̄ ten̄ḡen̄ṅa.
 22 Gebe aê ṅac ṅalêlôm sawa kapô lêna
 ma aêṅoc ṅalêlôm popoc jamuṅ-jamuṅḡen̄.
 23 Aê ôlic kêtaiṅ e kêtôm katun̄ kêtú balin̄ su.
 Aê katôm siob, tan̄ mutêna kêdaba pin̄ṅan̄.

- 24 Aê gajam dabuñ mo e ocmatu kêtú golon
ma ôlic kêtú sec e ñatêkwa kêsa awê samob.
- 25 Êsêac sêkêñ aê katu êsêacnêñ gêñ lêlêña ten
ma têdain gêsun kêtú aêña.
- 26 O Apômtau, ñoc Anôtô, mênôpuc aê tôñ.
Ônam aê sa êtu nêmtac gêwiñ aê ñanôgenña.
- 27 Ôkêñ ñoc ñacjo sêjala gebe aôm lêmam gôjam aê sa.
Aôm Apômtau gêjam gôliñ amboac tonanğen.
- 28 Êsêac sêpuc boa aêman, mago aôm ônam mec aê.
Êsêac tañ sêjanda aê nan, sêkuman gebe aômnêm sakinwaga aê jamoa totêtac ñajamgen.
- 29 Majen êtu ñoc soño-soñonên ñakwê
ma êsêac sênac biñ majenña êtu nêñ obo.
- 30 Aocsun ênam danğe kapôên êndên Apômtau.
Aê jalambin en jamoa launên sêkac sa ñalêlôm,
31 gebe en kêkô ñac ñalêlôm sawa nê anôña
gebe ênam en sa êndên êsêac, tañ sebe sensen en su nan.
*

110

Apômtau agêc nê kin, tañ gen oso en nan

- 1 Apômtaunê bin gêdên ñoc Apômtau gebe
“Mênôngôñ aênoc anôña
e jakên nêmtac
sênc amkain ñalabu acgom.”
- 2 Apômtau êkên nêmtac gôliñ ñaclai esewec anğa Sion ma êsa êna êtu tapa.
Ônam gôliñ nêmtac ñacjo.
- 3 Êndên bêc, tañ aôm ônac nêmtac ñacjo nan,
nêmtac lau sêwiñ aôm sênac ñawaegen.
Êtôm nop êpoac bêbêc kanucgen
aômnêm lau mata sêwac êndên aômnêm lôc dabuñ.
- 4 Apômtau kêtôc lêma sa su
ma oc ensen nê bin atom gebe
“Aôm kôtu ñac dabuñsêga ômoa tenğenña
kôtôm Melkisedek tau.”
- 5 Apômtau kêkô aômnêm anôña.
Êndên ênê bêc têtac ñandanña oc êku kin samob tulu.
- 6 En oc êmêtôc tentenlatunên bin ma êkên nêñ ñacmatê sênam gamên auc.
En ênac lau môkên êkôc anğa gaboan tapa.
- 7 Kin oc ênôm bu, tañ kêpoac gêdên intêna ñatali nan,
amboac tonanğen tec êsa môkêpac sagen.
*

111

Awen êoc Anôtô êtu êmoasiñ ôliñ to katunña

- * 109:31: Dawidnê pesalem ten. * 110:7: Dawidnê pesalem ten.

¹ Aleluja.

Aê gabe janam danje Apômtau tonoc ñalêlôm samucgen.

Janğôm amboac tonan anğa lau mansan to gôlôac ñalêlôm.

² Apômtau gêgôm gênsêga kapôên.

Êsêac samob, tan têtac kêkac êsêac kêtü gêñ tonanña nan, sêpuc gêñ tau ñam.

³ Ñawasi to ñaclai gêjam samob, tan en gêgôm nan auc
ma ênê biñgêdên oc ênêc enden tôngeñ.

⁴ Apômtau kêkên nê gêñtalô taujala gebe taliñ siñ atom.

En ñacmoasiñ to ñac gabêjam.

⁵ En kêkên mo gêdên êsêac, tan têtêc en nan.

En taê gêjam nê poac geden tôngeñ.

⁶ En kêkên lau samuc nêñ gêñlênsêm gêdên nê lau,
tec gêwa nê ñaclai sa gêdên êsêac.

⁷ Gêñ tan lêma gêgôm nan, ñanên to gêdên.

Ênê biñsu samob kêtü katô.

⁸ En kêwaka biñsu tau sa gebe ênêc enden tôngeñ

ma kêkên biñsu tau tobiñ ñanên ma tobiñ ñanôgeñ.

⁹ En gêjam nê lau kêsi ma kêmoatiñ nê poac tengeñña gêdên êsêac.

Ênê ñaê dabuñ to ñaclai.

¹⁰ Tatêc Apômtau kêtü mêtê ñam êwa lau samob, tan sêñgôm ñanô êsa nan, nêñ kauc sa.

Talambiñ en enden tôngeñ.

112

Embe tatêc Anôtô oc ênam aêac sa

¹ Aleluja.

Aê aoc êôc ñac, tan kêtêc Apômtau

to gêgôm ênê biñsu ñanô kêsa totêtac ñajamgen nan.

² Ênê wakuc oc têtü gamên ñatau tonaclai.

Ma Apômtau ênam mec lau mansan nêñ gôlôac.

³ Gêñ masê to awa ênêc ênê andu

ma ênê biñgêdên oc ênêc enden tôngeñ.

⁴ En kêpô lau mansan kêtôm ñawê kêpô gamên ñakesec.

En ñac gêdên tec taê labu ma kêmoasiñ lau.

⁵ Aê aoc êôc ñac, tan taê walô lau to gêjam lau sawa sa nan,

ma êñgôm nê gêñ samob naêndêngeñ.

⁶ En oc êkô ñajaña êku atomanô

ma lau oc taên ênam en enden tôngeñ.

⁷⁻⁸ Gêñwapac ñawae oc êñgôm en êtêc tau atom.

Ênê ñalêlôm ñanên ma taê êka Apômtau!

En têtac kêpa su ma kêtêc tau atom.

Êndên ñamu en oc êku nê ñacjo tulugen.

⁹ En gêjac sam nê gêñ gêjac ñawaegen gêdên lau ñalêlôm sawa amboac tonanğen.

Ênê biñgêdên oc ênêc enden tôngeñ. En oc êtü apômtau towae.

¹⁰ Ñac tan kêkac tau su anğa Anôtônê nan, gêlic e kêtü môsi.

Enj gêmôênj luluj, mago ñanô masi. Lau secwaga embe taênj êka binj tenj oc ñanô ênsun
tau êndênj êsêac atom.

113

Awenj êôc moasinj ñatau Anôtô

¹ Aleluja.

Apômtaunê sakinjwaga amac,
alanem Apômtaunê ñaê

² Awenj êôc Apômtaunê ñaê
êndênj galoc ma ênêc endenj tôngenj.

³ Awenj êôc Apômtaunê ñaê
añga oc kêpi e êndênj oc kêsêp.

⁴ Apômtau kêlêlêc tentenjatui samob su.
Ênê ñawasi kelenj undambê su.

⁵ Asa oc êtôm Apomtau, aêacnênj Anôtô,
tanj gêngônj nê lêpônj añga lólôc nanj.

⁶ Ñac tau nanj gewec,
go katuc kêninj undambê to nom.

⁷ Enj kêkam ñalêlôm sawa añga kekop
ma gêôc ñac kapô lênanja sa añga wao.

⁸ Gebe etoc enj êngônj êwinj kasêga,
êngônj nabanj ênê launênj kasêga.

⁹ Enj kêkênj awê kapoac gêwê kainj andu
ma kêkênj enj kêkôc ñapalê e têtac ñajam kêsa langwagenj.

Aleluja.

114

Wê Pasaña tenj

¹ Alleluja.

Gêdênj tanj Israel gêdi añga Aiguptu,
gedenj tanj Jakobnê gôlôac dêdi añga lau awenj jaba nanj,

² Juda kêtû Apômtaunê gamênj dabun
ma Israel kêtû ênê gamênj gôlinja.

³ Gwêc tau gêlic e kêtainj su
ma bu Jordan gêlêc tau sa jakêkô.

⁴ Lôc sêboan têtôm domba kapoac
ma gamênj ñabau têtôm domba ñalatu.

⁵ O gwec, asagenj gêgôm aôm tec kêtainj su.
O Jordan, asagenj gêgôm aôm tec gôlêc taôm sa jakôkô.

⁶ O lôc, asagenj gêgôm amac tec aboan amboac domba kapoac.
O gamênj ñabau, asagenj gêgôm amac, tec aboan amboac domba ñalatu.

⁷ O nom, ôwiwic taôm gebe Apômtau gêmênj,
Jakobnê Anôtô mêngêmoa gêwinj aôm.

⁸ Njac tau gêjam poc ôkwi kêtû bu ñator
ma poclô kêtû bumata, tañ kêpulu kêpi gêmêñ nan.

115

Anôtô mata jali né wae êsa

¹ O Apômtau, oloc aêac sa atom, oloc aêacma ñaê sa atom, oloc taômnêm ñaê sa
êtu nêm têtac gêwiñ tengeñña to nêm biñ ñañêñña.

² Amboac ondoc lau samuc têtû kênac gebe
“Êsêacnêñ Anôtô gêmoa ondoc.”

³ Aêacnêñ Anôtô gêmoa undambêgoc,
eñ gégôm gêñ samob, tañ nê ñalêlôm taê gêjam nan.

⁴ Êsêacnêñ gwam silber to gold,
nan ñamalac lemeñ sêgôm.

⁵ Êsêacnêñ awensuñ gêc, mago sêsôm biñ atom.
Mateñanô gêc, mago sêlic gamêñ Aleluja. atom.

⁶ Êsêac tañensuñ gêc, mago sêñô biñ atom.
Lusuñsuñ gêc, mago sêñu gêñ atom.

⁷ Êsêac lemeñ gêc, mago sêmoasac gêñ atom. Enkainj gêc, mago sêsêlêñ atom
ma nêñ koclabenj kêtañ atom.

⁸ Lau sêmasañ-gêñ-tauwaga têtôm nêñ gêñ tau
ma lau samob, tañ taêñ kêka gwam nan, amboac tonanjenj.

⁹ O amac Israelwaga, taêm êka Apômtau.
Eñ kêtû amacnêm lautuc ma gêjam-sawaga.

¹⁰ O Aronnê gôlôac, taêm êka Apômtau.
Eñ kêtû amacnêm lautuc to gêjam-sawaga.

¹¹ O amac, tañ atêc Apômtau nan, taêm êka Apômtau.
Eñ kêtû amacnêm lautuc ma gêjam-sawaga.

¹² Apômtau taê gêjam aêac, eñ oc ênam mec aêac.
Eñ oc ênam mec Israelnêñ gôlôac ma oc ênam mec Aronnê gôlôac.

¹³ Eñ oc ênam mec êsêac, tañ têtêc Apômtau nan,
lau sauñ to lau kapôêñ.

¹⁴ Apômtau êkêñ amac atu taêsam.
Eñ êkêñ amac atu taêsam ma nêm gôlôac amboac tonanjenj.

¹⁵ Apômtau tañ kêkêñ undambê to nom nan,
ênam mec amac.

¹⁶ Undambê kêtû Apômtaunê undambê
ma nom tec eñ kêkêñ gêdêñ ñamalac.

¹⁷ Njacmatê to êsêac, tañ sêc sêsêp nêñ gamêñ ñañêñña sêja nan,
nêñ teñ oc êlanem Apômtau atom.

¹⁸ Mago aêac oc talanem Apômtau
galoc to oc endenj tônjenj.

Aleluja.

116

Anôtô gêjam ñac, tañ kêsa panj lêndan nan, sa ñawê danjena

- ¹ Aê têtac gêwiñ Apômtau gebe enj kêkêñ taña aê
ma gêñô ñoc tañiboa.
- ² Enj gê taña aê.
Amboac tonañ jamôêc êndên enj êtôm ñoc bêc samob.
- ³ Tamac êndu ñalêpoa gêsô aê tônia ma katêc tauc ñasec kêtû lamboamña.
Aê gaôc gêñwapac to kapô lêna
- ⁴ e aoc gêjac Apômtaunê ñaê gebe
“O Apômtau, aê jatenj aôm ônam aê kêsimanj.”
- ⁵ Apômtau enj ñacmoasiñ to gêdên.
Aêacnênj Anôtô kêtû taê labu ñamôkê.
- ⁶ Apômtau gejob lau meloc-meloc.
Aê katu palê, mago enj gêjam aê sa.
- ⁷ O katuc tau, naôlêwanj taôm êtiam
gebe Apômtau kêmoasiñ aôm gac.
- ⁸ Binjanô, aôm gôjam katuc kêsi anja tamac êndunja.
Aôm kôpuc matocgasi tônia gêdênj matocsulu ma godenj ockainj tônia gebe jaka selevelc
atom.
- ⁹ Aê jasa ñoc lènj jamoa Apômtau lanjônêm
anja gamênj sêngôñ matenj jalinja.
- ¹⁰ Gêdênj tañ aê kasôm gebe “Ñoc ñalêlôm popoc-popocgenj” nanj,
mago gawi kakênj gêwiñ Anôtônia siñ atom.
- ¹¹ Gêdênj tañ kapô lêna ñasec nanj, aê kasôm gebe
“Ñamalac samob dansañtêna.”
- ¹² Aê oc jakênj asagenj êndênj Apômtau
êjô nê moasiñ, tañ kêkêñ gêdênj aê nanj.
- ¹³ Aê gabe jaôc moasiñ ñalaclu sa êtu danje
ma gabe aoc ênac Apômtaunê ñaê.
- ¹⁴ Binj tañ gajac mata gêdênj Apômtau nanj, gabe janjôm êtu tônia.
Gabe janjôm êtu tônia anja ênê lau samob ñalêlôm.
- ¹⁵ Apômtaunê lau mansanj embe sêmac êndu,
oc êlic amboac gêñwapac tenj.
- ¹⁶ O Apômtau, nê m sakinjwaga aê, nê m sakinjwaga latu aê.
Aôm kôgaboac lêpoa, tañ gêsô aê tônia nanj su.
- ¹⁷ Aê jakênj da danjena êndênj aôm
ma aoc ênac Apômtaunê ñaê.
- ¹⁸ Binj tañ gajac mata gêdênj Apômtau nanj, gabe janjôm êtu tônia.
Gabe janjôm êtu tônia anja ênê lau samob ñalêlôm.
- ¹⁹ Aê gabe janjôm jakô Apômtaunê andu ñamalaclunj,
anja aôm, Jerusalem, ñaluñgenj.

117

Alambij Apômtau

- ¹ Amac lau nomña samob, awem êôc Apômtau.
Amac tentenjlatu samob, alanem enj.

² Gebe ênê têtac gêwiņ tengeņņa tau toņaclaigen
ma ênê biņ ņaņêņ oc ênêc enden tōņgen.
Aleluja.

118

Gôlôac sêlic om ņawê dangeņa

- ¹ Anam dange êndêņ Apômtau gebe eņ ņac gabêjam.
Biņņanô ênê moasiņ ênêc enden tōņgen.
- ² Israel sêsôm lasê amboac tonec gebe
“Biņņanô, ênê moasiņ ênêc enden tōņgen.”
- ³ Aronnê gôlôac sêsôm lasê amboac tonec gebe
“Biņņanô, ênê moasiņ ênêc enden tōņgen.”
- ⁴ Lau-têtêc-Anôtôwaga samob sêsôm lasê amboac tonec gebe
“Biņņanô, ênê moasiņ ênêc enden tōņgen.”
- ⁵ Aê kapô lêna ma aoc gêjac Apômtau,
tec Apômtau kêkêņ taņa aê ma gajam aê sa.
- ⁶ Aê katêc tauc atom gebe Apômtau gêwiņ aê
ņamalac oc sêņgôm asageņ êndêņ aê.
- ⁷ Apômtau gêwiņ aê, oc ênam aê sa
ma jaku ņoc ņacjo tulu.
- ⁸ Daê lamu Apômtau
ņajam kêlêlêc taêņ kêka ņamalac su.
- ⁹ Daê lamu Apômtau
ņajam kêlêlêc taêņ kêka ņamalacnêņ laumata su.
- ¹⁰ Tentenlatu samob sêgi aê auc,
mago aê gasen êsêac su gajam Apômtau laņô.
- ¹¹ Sêgi aê auc e kêsô tau,
mago aê gasen êsêac su gajam Apômtau laņô.
- ¹² Êsêac sêgi aê auc amboac banic, mago ja kêkwanam êsêac su amboac oba,
mago aê gasen êsêac su ņa Apômtaunê ņaclai.
- ¹³ Êsêac têtuc aê ņajaņa gebe jamben,
mago Apômtau gêjam aê sa.
- ¹⁴ Apômtau kêtû ņoc ņaclai to ņoc ņac kalanem-eņwaga.
Eņ kêtû ņoc kêsiwaga.
- ¹⁵ Wêsiņ toôndu kêpi aņga lau gêdêņ nêņ bec.
Apômtau lêma anôņa gêgôm gêņsêga ņaclai.
- ¹⁶ Apômtaunê lêma anôņa kêsip ņamalac sa.
Apômtaunê lêma anôņa gêgôm gêņsêga ņaclai.
- ¹⁷ Aê oc jamac êndu atom, jaņgôn matoc jali
ma jasôm Apômtaunê ņaê lasê.
- ¹⁸ Apômtau gêjac aê matocgasi aucgen,
mago gêlôc gebe jamac êndu atom.
- ¹⁹ Alêc lôm dabuņ tau ņakatam su êndêņ aê.
Aê gabe jasô najanam dange êndêņ Apômtau.
- ²⁰ Apômtaunê sacgêdô tonec

gêjac lau gêdêñ taunğen ñawae.

²¹ Aê gajam danğe aôm gebe kôkêñ tanğam aê
ma kôtu ñoc kêsiwaga.

²² Poc, tanğ sêkwêwaga sêbaliñ siñ nanğ,
tec kêtú poc kêclêsuña.

²³ Gêñ tonanğ Apômtau gêgôm,
tec matenânô talic amboac gêñsêga.

²⁴ Bêc tau tonanğ Apômtau kêkêñ.
Awenğ êôc toôndu ma ôliñ êpi-êpigenğmanğ.

²⁵ O Apômtau, ônam aêacmêñ sa.
O Apômtau, ôkêñ aêac atap koleñ ñanô sa.

²⁶ Awenğ êôc ñac, tanğ gêmêñ gêjam Apômtau lanğô.
Aêac anam mec amac anğa Apômtaunê andu.

²⁷ Apômtau enğ Anôtô, enğ kêkêñ ñawê gêdêñ aêac.
Atê wê tolêsôgenğ ma anam gêlônğ altar ñajabo.

²⁸ Ñoc Anôtô aôm, aê gabe janam danğe êndêñ aôm.
Ñoc Anôtô aôm, aê gabe jatoc aôm sa.

²⁹ Anam danğe êndêñ Apômtau gebe enğ ñac gabêjam.
Biñğanô, ênê moasiñ ênêc endenğ tônğenğ.

119

Anôtônê biñ wae

- ¹ Aoc êôc êsêac, tanğ sêsa nêñ lêñ lanğônêm sawa
ma sêselêñ kêtôm Apômtaunê biñsu nanğ.
- ² Aê aoc êôc êsêac, tanğ sêmasanğ ênê biñsu
ma tanğenğ wamu enğ tonêñ ñalêlôm samucgenğ nanğ.
- ³ Êsêac sêgôm keso tenğ atom.
Sêsa ênê lêñ katôgenğ.
- ⁴ Aôm kôjatu nêñ ñagôliñ
gebe ñamalac sêmansanğ tomalagenğ.
- ⁵ Ojae, ñoc lêñ ñanğênğenğ
ma jamansanğ aômñêm biñsu ñapepmanğ.
- ⁶ Aômñêm biñsu samob embe ênêc aê lanğôcnêmñagenğ
oc janğôm tauc majoc êsa atom.
- ⁷ Aê embe janğô nêñ biñsu gêdêñ êtu tônğ,
oc jalambinğ aôm tonğoc ñalêlôm makenğenğ.
- ⁸ Aê gabe jamansanğ aômñêm biñsu.
Ônam aê sapu samucgenğ atom.

Tanğenğ wamu êndêñ Apômtaunê biñsu

- ⁹ Ñacsêñjom tenğ oc êsa nê lêñ mata sawa amboac ondoc.
Enğ êsap aômñêm biñ tônğ acgom, go êsa êndêñ.
- ¹⁰ Aê gasom aôm tonğoc ñalêlôm samucgenğ.
Ôkêñ aê janac jaê aômñêm biñsu atom.
- ¹¹ Aê kamasanğ nêñ biñ gêc ñoc ñalêlôm

- gabe jaŋgôm sec êndêŋ aôm atom.
 12 O Apômtau, aoc gêôc aôm
 ôndôŋ nêŋ ŋagôliŋ êndêŋ aê.
 13 Aocsuŋ jasa biŋ, taŋ aôm awamsuŋ kôjatu naŋ,
 samob sa ŋapep.
 14 Aê têtac kêkac aê aôm nêŋ biŋsu ŋalêŋŋa
 kêlêlêc têtac kêkac aê awa nomŋa su.
 15 Aê japuc biŋ, taŋ aôm kôjatu naŋ ŋam
 ma matoc êndiŋ aôm nêŋ lêŋgeŋ.
 16 Aêŋoc ŋalêlôm kêkac aê aôm nêŋ biŋsuŋageŋ.
 Aê gabe jaliŋ aôm nêŋ biŋ siŋ atom.

Tatu samuc Apômtaunê biŋsu

- 17 Ômoasiŋ nêŋ sakiŋwaga aê gebe jamoa matoc jali
 ma jajop aôm nêŋ biŋ.
 18 Ôkêŋ matocanô êpoa lasê
 gebe jalic aôm nêŋ biŋsu ŋagêŋsêga.
 19 Aê katu ŋacleŋ ŋaôma gaŋgôŋ nom.
 Ônsaŋ nêŋ biŋsu auc êndêŋ aê atom.
 20 Ŋoc ŋalêlôm gêjam aoc su
 aôm nêŋ biŋ taŋ kôjatu naŋ e tekoc gêbac.
 21 Aôm goec biŋ lau kesowaga, taŋ teŋbeleŋ aŋgeŋ
 ma sêkac taŋ su aŋga nêŋ biŋsu naŋ.
 22 Aê kamasan aôm nêŋ biŋsu,
 amboac tonan ôŋgôm aê majoc êmbac ma lau sêsu aê susu atom.
 23 Kasêga sêkac taŋ sa sêkic aêŋoc biŋ sêmoa,
 mago nêŋ sakiŋwaga aê tec kapuc aôm nêŋ biŋsu ŋam.
 24 Aôm nêŋ biŋsu gêgôm aê têtac ŋajam kêsa
 gebe kêtû ŋoc gôliŋwaga.

Ŋalêlôm kêkac aê gebe taŋoc wamu Apômtaunê biŋsu

- 25 Aê kapô lêna tauc gaŋgôŋ wao ŋaô,
 amboac tonan mêŋônâŋ aê sa êtôm, taŋ gôjac mata naŋ.
 26 Gêdêŋ taŋ gajac miŋ ŋoc biŋ gêdêŋ aôm naŋ, aôm kôkêŋ taŋam aê.
 Ôndôŋ nêŋ ŋagôliŋ êndêŋ aê jaŋô.
 27 Ôkêŋ aêŋoc kauc êsa êpi intêna, taŋ nêŋ biŋsu kêjatu naŋ,
 oc japuc aôm nêŋ gêŋsêga ŋam.
 28 Aêŋoc ŋalêlôm ŋawapac gê tôneŋ ma galiŋ matocsulu elê mê.
 Ôkêŋ ôlicwalô êsa êtôm gôjac mata.
 29 Ôŋgamiŋ aê êndêŋ biŋ dansan ŋalêŋ
 ma ômoasiŋ aê ŋa aôm nêŋ biŋsu.
 30 Aê kajaliŋ lêŋ biŋŋanôŋa sa.
 Kakêŋ nêŋ biŋsu kêkô aê laŋôcnêŋŋa.
 31 Aê kasap aôm nêŋ biŋsu tôŋ.
 O Apômtau, ôkêŋ aê jaŋgôm tauc paliŋ atom.
 32 Aê gabe jalêti jasa aôm nêŋ biŋsu ŋalêŋ
 gebe ŋoc ŋalêlôm kêkac aê lêŋ tonanŋa.

Mec kauc êsaŋa

- 33 O Apômtau, ôndôn aê nêmbiñsu ñalêñ.
Aê gabe matoc êsap e wacjao lasê.
- 34 Ôkêñ ñoc kauc êsa gebe jamansañ aômnêmbiñsu
ma jamansañ toñoc ñalêlôm samucgeñ.
- 35 Ôwê aê jasa aômnêmbiñsu ñalêñ
gebe katu samuc aômnêmbiñ tonañ.
- 36 Ôkêñ ñoc ñalêlôm êsap awa tônia atom,
êsap nêmbiñsugeñ tônia.
- 37 Ônam matocanô ôkwi anga gêñ nomña.
Ôkêñ aê jasa nêmlêñ topalêgeñ.
- 38 Ôkêñ biñ, tañ gôjac mata gêdêñ lau-têtêc-aômwaga nañ,
ñanô êsa êpi nêmbiñsugêñ aê amboac tonangeñ.
- 39 Ôkac biñ susu, tañ katêc nañ su
gebe nêmbiñsugêñ ñajam.
- 40 Biñ ñanô, aê gajam aoc su nêmbiñsugêñ, tañ gôjac jatu nañña.
Ôkêñ nêmbiñsugêñ êpuc aê tônia.

Ôliñ andañ Apômtaunê biñsu

- 41 O Apômtau, ôkêñ nêmbiñsugêñ êmoasiñ aê.
Ônam aê sa êtôm, tañ gôjac mata nañ,
42 gebe jajô ñac, tañ kêsu aê susu nañ awa,
gebe aê kakêñ gêwiñ aômnêmbiñ.
- 43 Ma ôkêc biññanô ñamêtê su anga aê aocsuñ samucgeñ atom
gebe aê kakêñ matoc aômnêmbiñ.
- 44 Aê gabe jamansañ nêmbiñsu toñanôgeñ
ma gabe jañgôm enden tônia geñ ñapan.
- 45 Amboac tonañ jasa lañôcnêmbiñ sawageñ
gebe aê gasom aômnêmbiñ, tañ kôjatu nañ.
- 46 Aê gabe jasôm aômnêmbiñ ñagôliñ êndêñ kiñ
tomajoc êmbacgeñ.
- 47 Aê têtac ñajam kêtu nêmbiñsuña,
tañ aê têtac gêwiñ nañ.
- 48 Aê jatoc aômnêmbiñsu, tañ têtac gêwiñ nañ sa
ma taêc ênam japuc aômnêmbiñ ñam.

Aêac taêñ êka Apômtaunê biñsu

- 49 Taêm ênam biñ, tañ gôjac mata gêdêñ nêmbiñsugêñ aê nañ.
Biñ tau kêkêñ aê kakêñ matoc.
- 50 Aê gañgôn jageo ñasec, mago biñ, tañ aôm gôjac mata nañ,
tec kêpuc aê tônia ma gê malô aê.
- 51 Lau sêkêli taunña sêsu aê susu ñasec,
mago aê kakac tauc su anga aômnêmbiñsu atom.
- 52 O Apômtau, aê embe taêc ênam aômnêmbiñ ñagôliñ lañgwaanôña,
nañ oc ênac têtac tônia.
- 53 Aê têtac ñandan sec kêtu lau, tañ sêkac taun su anga Anôtônê nañ,
gebe lau tonañ sêwi nêmbiñsu siñ.
- 54 Aômnêmbiñsu kêtu ñoc wê lanemña
gêdêñ tañ kasa ñoc lêñ gamoa jaê ñoc malacmôkê ñanô nañ.

55 O Apômtau, aê taêc gêjam aômnêm ñaê gêdêñ gêbêc
ma kamasan aômnêm biñsu.

56 Moasin ñanô, tañ gawê kain nan, tonec
gebe kamasan aômnêm biñsu.

Anôtônê biñsu e ñañêñ lanwgawerñ

57 Apômtau kêtú ñoc gêñlênsêm.

Aê kasôm kêtú tônia gebe jamasan aômnêm biñsu.

58 Aê katen aôm toñoc ñalêlôm samucgen
gebe taêm walô aê êtu biñ, tañ gôjac mata nanña.

59 Aê taêc gêjam ñoc lêñ
ma gajam gôliñ ockain gêdêñ aômnêm ñagôliñ.

60 Aê gajam gamêñ tônia atom, kakac taucgen
gebe jamasan aômnêm biñsu.

61 Lau alôb-alôb nêñ lêpoa gêsô aê tônia,
mago kaliñ aômnêm biñsu sin atom.

62 Aê gadi sa gêden gêbêcauc gêja lu gabe janam danje aôm
êtu nêm gôliñ gêdêñña.

63 Lau tañ têtêc aôm
ma êsêac, tañ tañerñ wamu nêm jatu nan, nêñ ñac ten aê.

64 O Apômtau, aômnêm têtac gêwiñ tengeñña gêjam nom auc.
Ôndônia aômnêm biñsu êndêñ aê.

Apômtaunê biñsu ñañanô

65 O Apômtau, aôm kômoasin nêm sakinwaga ñanôgen,
kêtôm biñ, tañ gôjac mata nan.

66 Ôndônia mêtê tokauc ma mêtê jakip biñ sanja êndêñ aê
gebe aê taêc kêka aômnêm biñsu.

67 Gêdêñ tañ kôkôniñ aê atomgen nan, gao gamoa,
mago galoc kamasan aômnêm biñ kêtú tônia.

68 Aôm ñac gabêjam ma kômoasin lau.
Ôndônia aômnêm biñsu êndêñ aê.

69 Lau tenbeñ angen sêga biñ kêpi aê,
mago aê kamasan nêm jatu toñoc ñalêlôm samucgen.

70 Êsêacnêñ ñalêlôm ôliñ ñakam amboac ñalêsi kêkêkam lau,
mago aê tec ñoc ñalêlôm kêkac aê kêtú nêm biñsuña.

71 Aôm kôkôniñ aê, tec kêmoasin aê
gebe nêm mêtôc tau kêdônia nêm biñsu gêdêñ aê.

72 Awamsuñ ñabiñsu kêmoasin aê
kêlêlêc awamata totoñ-totoñ su.

Apômtaunê biñsu ñamêtôc gêdêñ

73 Aôm lêmam kôkêñ to kôlêsob aê.

Ôwa ñoc kauc sa gebe jajala aômnêm biñsu.

74 Êsêac tañ têtêc aôm nan, embe sêlic aê oc têtac ñajam êsa
gebe aê kakêñ matoc aômnêm biñ.

75 O Apômtau, aê kajala gebe aôm kômêtôc biñ jagêdêngen,
tec kôkôniñ aê kêtôm aômnêm biñ ñañêñ.

- 76 Ôkêñ nêñ têtac gêwiñ tengeñña ênam mañ aêmañ,
êtôm nêñ biñ, tañ gôjac mata gêdêñ nêñ sakiñwaga aê nañ.
- 77 Taêm walô aê gebe jañgôn matoc jali
gebe aê têtac gêwiñ aômnêñ biñsunageñ.
- 78 Tenbelen añgeñ, tañ sêgôm aê waec sec nañ, majenê esa
ma aê tec taêc gêjam aômnêñ biñ, tañ kôjatu nañ ñam.
- 79 Ôkêñ êsêac, tañ têtêc aôm to sêjala aômnêñ biñ, tañ gôwa sa nañ,
gebe sêkac taun ôkwi dêndêñ aê.
- 80 Ôkêñ aêñoc ñalêlôm êsap aômnêñ biñsu tôn
gebe jañgôm tauc paliñ atom.

Mec Apômtau ênam saña

- 81 Aôm nêñ moasiñ gêjô katuc
ma kakêñ matoc aômnêñ biñ.
- 82 Matocanô kêkac gebe jalic biñ, tañ aôm gôjac mata nañ,
ma katu kênac gebe “Êndêñ ondoc, go ônam malô aê.”
- 83 Aê katôm bêlabi, tañ deden e kêtú ton nañ,
mago kaliñ aômnêñ gôliñ siñ atom.
- 84 Aômnêñ sakiñwaga nê bêc tendocgeñ gêc.
Êndêñ ondocgeñ, go ômêtôc lau, tañ sêlêsu aê nañ, nêñ biñ.
- 85 Lau tañ sêkêli taun nañ, sêkwê sê aê.
Lau tañ seo gala aômnêñ biñ nañ, sêgôm biñ tonañ.
- 86 Aômnêñ biñsu samob tobiññanôgeñ.
Êsêac sêôc aê ôkwi ña biñ dansañ, amboac tonañ ônam aê sa.
- 87 Saungeñ oc senseñ aê su janaña aña nom,
mago aê tec gabe jawi biñ, tañ aôm kôjatu nañ, siñ atom.
- 88 Aôm ñacmoasiñ ônam aê sa êtu nêñ têtac gêwiñ tengeñña gebe jañgôn matoc jali
gebe jañgôm awamsun ñabiñ ñanô esa.

Takêñ êwiñ Apômtaunê biñsu

- 89 O Apômtau, aômnêñ biñ kêtú tôn kêsa aña undambê
ma ênêc enden tóngeñ.
- 90 Aômnêñ biñ ñañên ênêc êtôm gôlôac to gôlôac.
Aôm kôsun nom su, tec gacgeñ kêkô ñajaña kêsa.
- 91 Gêñ tañ kôkêñ nañ, kêkô e gêdêñ galoc
gebe gêñ samob têtú nêñ sakiñwaga.
- 92 Aômnêñ biñsu embe êtu aê têtac gêwiñ ñamôkê atom,
oc janaña êndêñ tañ gêñwapac kêkôm aê auc nañ.
- 93 Aê gabe jaliñ aômnêñ jatu siñ atomanô
gebe aôm kôkêñ, tec kêpuc aê tôn ganğôn matoc jali.
- 94 Aê katu aômnêñ gêñ, ônam aê sa
gebe aê kapuc aômnêñ gôliñ tec gamoa.
- 95 Lau alôb-alôb dêdib aê gebe senseñ aê su,
mago aê taêc gêjam aômnêñ biñ, tañ gôwa sa nañ.
- 96 Aê galic gêñ samob ñatêku gêc.
Aômnêñ biñsu tagen tec ñamadiñ masi.

Têtac gêwiñ Apômtaunê biñsu

- 97 Aê têtac gêwiñ nêñ biñsu kêlêlêc

- ma taêc gêjam kêtôm bêcgeŋ.
 98 Nêm biŋsu gêc aêŋa ŋapaŋ
 ma gêgôm ŋoc kauc kêsa kêlêlêc ŋoc ŋaçonêŋ su.
 99 Aêŋoc kauc kêlêlêc ŋoc kêdôŋwaga samob nêŋ su
 gebe aê taêc gêjam biŋ tagen, taŋ aôm gôwa sa nanŋen.
 100 Aêŋoc kauc kêsa kêlêlêc kwalam lanŋwa nêŋ su
 gebe aê kamasan aômniêm jatu.
 101 Aê kagamiŋ ockaiŋ gêdêŋ lêŋ geo samob
 gebe Jamansaŋ aômniêm biŋ ŋapep.
 102 Aê kakac tauc su aŋga nêŋ gôliŋ atom
 gebe aôm taôm kôdôŋ aê.
 103 Aê kasaê aômniêm biŋ gebe ŋakana ŋajamanô.
 Kasaê ŋakana kêlêlêc lêp su gêc aocsuŋ.
 104 Aômniêm jatu gêwa ŋoc kauc sa,
 tec kakêŋ kisa gêdêŋ biŋdansaŋ samob.

Apômtaunê biŋsu kêtu ockaiŋ ŋaja

- 105 Aômniêm biŋ kêtu ockaiŋ ŋadawen
 ma ja teŋ kêpô ŋoc intêna.
 106 Aê katôc lemoc ma jamansaŋ êtu tôŋ
 gebe taŋoc wamu aômniêm gôliŋ gêdêŋ.
 107 Gêŋwapac gêjac aê tôŋ kasêp ŋêŋgeŋ gaja.
 O Apômtau, ojop aê jamoa matoc jali êtôm nêŋ biŋ, taŋ gôjac mata nan.
 108 O Apômtau, ôkôc ŋoc da lambiŋŋa sa
 ma ôndôŋ nêŋ gôliŋ êndêŋ aê.
 109 Aê kasa paŋ lêndaŋ gebe jamac ênduŋa enden tôŋgeŋ,
 mago kaliŋ aômniêm biŋsu siŋ atom.
 110 Lau alôb-alôb sêwa lakô aê,
 mago aê gao gala aômniêm jatu teŋ atom.
 111 Biŋ taŋ aôm gôwa sa nan, kêtu ŋoc gêŋlênsêŋ tenŋeŋŋa
 kêtu aêŋoc ŋalêlôm kêtu samuc ŋam.
 112 Aêŋoc ŋalêlôm taê gêjam kêtu tôŋ gebe jaŋgôm aêniêm biŋsu ŋanô êsa,
 jaŋgôm enden tôŋgeŋ e jamac êndu.

Apômtaunê biŋsu kêtu lamu ŋajam

- 113 Aê kakêŋ kisa gêdêŋ lau, taŋ nêŋ ŋalêlôm gêja lu nan,
 mago aê têtac gêwiŋ aômniêm biŋsu.
 114 Aôm kôtu ŋoc lamu to lautuc.
 Aê kakêŋ matoc aômniêm biŋ.
 115 Amac lau secwaga, akac taôm sa naamoa jaêc.
 Aê gabe jamansaŋ ŋoc Anôtônê biŋsu.
 116 Ôpuc aê tôŋ êtôm biŋ, taŋ gôjac mata nan, gebe jamoa matoc jali.
 Aê kakêŋ matoc aôm, amboac tonan ôŋgôm aê majoc êsa atom.
 117 Ôpuc aê tôŋ gebe jamoa ŋajam
 ma jamansaŋ aômniêm biŋsu enden tôŋgeŋ.
 118 Aôm oc ôtiŋ lau samob, taŋ seo gala aômniêm biŋsu nan, siŋ
 gebe êsêac sêsau taun ŋamelocŋageŋ.
 119 Lau samob, taŋ sêkac taun su nan, aôm gôlic êsêac amboac gêŋ gambu.
 Ma aê tec têtac gêwiŋ biŋ, taŋ aôm kôdôŋ nan.

120 Aê katêc aôm e ôlilu gêli.
Aê katêc tauc kêtû nê mêtôcņa.

Tañeņ wamu Apômtaunê biņsu

121 Aê kamasañ biņ solop to biņgêdêņ kêtû tôņ.
Ôwi aê siņ êndêņ sêlêsutêna atom.
122 Ôjô nê m sakiņwaga awa gebe ômoasiņ eņ.
Ôkêņ teņbeleņ aņgeņ sêkônîņ aê tôņ atom.
123 Matocanô ņawapac kêsa gebe aê gaôņ nê m moasiņ,
gaôņ aôm gebe ônam aê sa êtôm gôjac mataņa.
124 Ônam nê m sakiņwaga sa êtôm nê m têtac gêwiņ teņgeņņa
ma ôndôņ nê m biņsu aê jajala.
125 Nê m sakiņwaga aê, ôwa ņoc kauc sa
gebe jajala biņ, taņ aôm ôwa sa naņ ņapep.
126 Apômtaunê noc gebe êwaka tau saņa kêdabiņ
gebe êsêac sêgôm aôm nê m biņsu popoc.
127 Kêtû tonañņa aê têtac gêwiņ nê m biņsu
kêlêlêc awamata totoņ-totoņ su.
128 Kêtû tonañņa nê m jatu gêjam gôliņ aê.
Aê gadec lêņ dansañ samob.

ņalêlôm kêkac gebe taņeņ wamu Apômtaunê biņsu

129 Biņ taņ aôm gôwa sa naņ, kaiņ teņ.
Kêtû tonañņa ņoc ņalêlôm kêsap biņ tau tôņ.
130 Aôm embe ônac nê m biņ lêtêņ, oc êpô gamêņ
ma êwa lau meloc-meloc nêņ kauc sa.
131 Aôm nê m biņsu gêjô aê
e aoc ec-ecgeņ.
132 Ôkac taôm ôkwi êndêņ aê ma taêm walô aê,
êtôm gôgôm gêdêņ lau, taņ têtac gêwiņ nê m ņaê naņ.
133 Ôkêņ nê m biņ êpuc ockaiņ tôņ
ma ôkêņ gêņ sec teņ ênam gôliņ aê atom.
134 Ônam aê kêsi êndêņ ņamalac, taņ sêkônîņ aê tôņ naņ,
go jamansaņ aôm nê m jatu êtu tôņ.
135 Ôkêņ laņômanô êpô nê m sakiņwaga
ma ôndôņ nê m biņsu êndêņ aê.
136 Matocsulu keseleņ amboac bu
kêtû lau sêmasañ aôm nê m biņsu atom ņa.

Apômtaunê biņsu ņamêtôc gêdêņ

137 O Apômtau, aôm ņac gêdêņ
ma aôm nê m gôliņ jagêdêņ samob.
138 Aôm kômasañ nê m biņsu tobiņgêdêņ
ma kômasañ tobiņ ņañêņ ņanô amboac tonañgeņ.
139 Aê têtac ņandaņ kêlakoc aê sec
kêtû ņoc soņo-soņo sêliņ aôm nê m biņ siņņa.
140 Aôm nê m biņ, taņ gôjac mata naņ, ņakêņkêņ laņgwageņ
ma nê m sakiņwaga têtac gêwiņ biņ tau.

- 141 Aê katu ñac sawa to sêbu aê,
mago kaliñ aômnêm jatu siñ atom.
- 142 Aômnêm biñgêdêñ kêtú biñgêdêñ tengeñña
ma aômnêm biñsu tau biññanô.
- 143 Aê kapô lêna to gêñwapac gêgôm aê,
mago nêm biñsu gêgôm aê têtac ñajam kêsa.
- 144 Biñ tañ aôm gôwa sa nañ, oc ênêc ñañêñ enden tôngeñ.
Ôwa ñoc kauc sa, go jañgôn matoc jali.

Mec Apômtau ênam saña

- 145 Aê gamôêc toñoc ñalêlôm samucgeñ gêdêñ aôm. O Apômtau, ôkêñ tañam aêmañ.
Aê gabe jamansañ aômnêm biñsu êtu tôn.
- 146 Aê aoc gêjac aôm gebe ônam aê sa,
go jañgôm biñ, tañ gôwa sa nañ, ñanô êsa.
- 147 Aê gadi gêdêñ bêbêc kanucgeñ ma katan tauc kapôêñ.
Aê matoc kêsap aômnêm biñ tec gamoa.
- 148 Matoc jali ñapañ gêdêñ gêbêc baliñ e geleñña
ma taêc gêjam biñ, tañ aôm gôjac mata nañ, gêc ñoc ñalêlôm.
- 149 Ôkêñ tañam aê êtu nêm têmtac gêwiñ tengeñña.
O Apômtau, ôkêñ aê jamansañ aômnêm gôliñ.
- 150 Lau tañ têtím aê, mago sêkac tauñ su aña aômnêm biñsu nañ,
têdabiñ aêgac.
- 151 Ma aôm Apômtau, tec gômoa aê ñagala
ma aômnêm biñsu samob kêtú biññanô.
- 152 Aê kajala biñ, tañ aôm kômasañ nañ, wanêcgeñ
gebe aôm kômasañ gebe ênêc tengeñña.

Mec Apômtau ênam kêsiña

- 153 Ôlic ñoc ñandañ ma ônam aê samañ
gebe aê kaliñ aômnêm biñsu siñ atom.
- 154 Ônam gôliñ ñoc biñ ma ônam aê kêsi.
Ojop aê jamoa matoc jali êtôm nêm biñ, tañ gôjac mata nañ.
- 155 Aôm oc ônam lau alôb-alôb kêsi atom
gebe êsêac sesom aômnêm biñsu atom.
- 156 O Apômtau, aôm taêm walô lau kêlêlêc.
Ojop aê jamoa matoc jali êtôm nêm biñgêdêñ.
- 157 Lau taêsam sêjanda aê to sêlêsu aê,
mago aê gawi aômnêm biñ, tañ gôwa sa nañ, siñ atom.
- 158 Ñoc ñalêlôm gêbu lau-sêkêñ-gêwiñ-atomwaga
gebe êsêac sêmasañ aômnêm biñsu atom.
- 159 Ôlic aê, tec têtac gêwiñ nêm jatu nec.
Ojop aê jamoa matoc jali êtôm nêm têmtac gêwiñ tengeñña.
- 160 Aômnêm biñ kêtú biññanô anô tau.
Aômnêm gôliñ gêdêñ samob oc ênêc enden tôngeñ.

Ñalêlôm samucgeñ êndêñ Apômtaunê biñsu

- 161 Aê gajam kauc tauc ma kasêga sêlêsu aê,
mago ñoc ñalêlôm kêtêc aômnêm biñ tagen.
- 162 Aê katu samuc biñ, tañ aôm gôjac mata nañ,

- kêtôm ñac teñ gêjac siñ e kêtap awa taêsam sa.
 163 Aê gadec to kakêñ kisa biñ dansañ
 ma têtac gêwiñ aômnêm biñsu tagen.
 164 Aê aoc gêoc aôm kêtôm bêcgeñ kêtú dim 7
 kêtú aômnêm gôliñ gêdêñña.
 165 Lau tañ têtac gêwiñ nêm biñsu nañ, sêmoa tobiñmalô ñanô
 gebe gêñ teñ êngôm êsêac semben atomanô.
 166 O Apômtau, aê kakêñ matoc aôm gebe ônam aê sa
 ma kamasañ aômnêm biñsugac.
 167 Aêñoc ñalêlôm kêmasañ biñ, tañ gôwa sa nañ, kêtú tôñ
 ma têtac gêwiñ kêlêlêc.
 168 Aê kamasañ nêm jatu to biñ, tañ gôwa sa nañ.
 Aôm kôjala aêñoc lêñ samob kêtú tôñ.

Mec Apômtau ênam saña

- 169 O Apômtau, ñoc tañi wacêsô aôm tañamsuñ.
 Ôwa ñoc kauc sa êtôm nêm biñ.
 170 Ñoc mec wacêsô aôm tañamsuñ
 ma ônam aê sa êtôm biñ, tañ gôjac mata nañ.
 171 Lanem oc êsêwa êsa aocsuñ
 gebe aôm kôdôñ nêm biñsu gêdêñ aê.
 172 Imbeloc oc ênam wê êpi nêm biñ
 gebe aômnêm biñsu samob jagêdêñ.
 173 Ômansañ lêmam gebe ônam aê sa
 gebe aê kajala aômnêm jatu.
 174 O Apômtau, aê gajam aoc su gebe ônam aê sa
 ma aômnêm biñsu gêgôm aê têtac ñajam kêsa.
 175 Ojop aê jamoa matoc jali gebe jalanem aôm
 ma nêm gôliñ ênam aê sa.
 176 Aê gao sic amboac domba gêbôm, onsom nêm sakiñwaga
 gebe aê kaliñ aômnêm biñsu siñ atom.

120

Apômtau ênam aê sa anga kalomtênanêñ

- 1 Aê kapô lêna ma aoc gêjac Apômtau,
 tec eñ kêkêñ taña aê.
 2 O Apômtau, ônam aê kêsi anga gêdôñôlic dansañ
 ma anga imbelen geo.
 3 Aôm imbêlam geo,
 Natau oc êkêñ asagen êndêñ aôm ma êngôm aôm amboac ondoc.
 4 Oc êkêñ siñwaganê sôb bôjañ-bôjañ
 ma sôb tojalana.
 5 Ijoc aêma, tec gañgôñ Mesek,
 tec gañgôñ Kedarnêñ becobo.
 6 Aê gañgôñ gawiñ lau,
 tañ sêkêñ kisa gêdêñ biñmalô nañ kêtômgac.
 7 Aê ñac biñmalôña, mago êndêñ tañ jasôm biñ wamaña nañ,
 êsêac sêndi êtu siñña.

121

Nac tañ gejob Israel ñañêñ nan

- 1 Aê gaôc matocanô sa kêpi lôc.
Ñoc ênam-aê-sawaga mênêsa anğa ondoc.
- 2 Apômtau tañ kékêñ undambê to nom nan,
oc ênam aê sa.
- 3 Eñ oc êkêñ amkainğ êka selelec atom.
Ñac tañ gejob aôm nan, ênac tuluc atom.
- 4 Biññanô, ñac-gejob-Israelwaga
gêjac tuluc to gęc bęc atom.
- 5 Apômtau kētu nêm gejobwaga. Apômtau kētu nêm ajuñ,
tañ lêmam anôña kêsô ñalabu nan,
- 6 gebe oc êpac aôm êndêñ ocsalô atom,
ma ajônğ êpô aôm êndêñ êmbęc atom.
- 7 Apômtau ejop aôm êndêñ gêñ sec samob,
eñ gejob aôm katôm.
- 8 Apômtau oc ejop aôm êndêñ tañ ôsa ôna ma ôsô ômôêñ nan,
galoc ma endenğ tônğeñ.

122

Biñmalô ênęc Jerusalem ñamec

- 1 Aê ganô lau sêsôm gêdêñ aê gebe “Tawê dandêñ Apômtaunê andu tana”
ma gęgôm aê têtac ñajamanô.
- 2 O Jerusalem,
galoc eñkainğ kêka aômnêm sacgêdô tônğac.
- 3 O Jerusalem, sêkwê aôm sa kêtiam
kêtôm malac, tañ tuñbôm kêpiñ auc e ñajana nan.
- 4 Gôlôac to gôlôac sêpi gamêñ tonanğ
Apômtau tau nê gôlôac sêpi-sêpi sêmoa
êtôm eñ kêjatu êsêac
gebe sêlanem Apômtaunê ñaê.
- 5 Anğa tonanğ tec tetoc lêpônğ sêmêtôc biñña kêkô,
tetoc Dawidnê gôlôacnêñ lêpônğ kêkô.
- 6 Ateñ mec êtu Jerusalem êtap biñmalô saña.
Êsêac tañ têtac gêwiñ aôm nan, sêmoa ñajamgenğ.
- 7 Wama ênęc nêm tuñbôm ñalêlôm
ma biñmalô ênęc nêm andu ñalêlôm.
- 8 Aê gabe jasôm gebe “Biñmalô êndêñ aôm”
êtu ñoc lasitêwai to ñoc ñacña.
- 9 Aê gabe jateñ moasinğ êtu aômña,
êtu Apômtau, aêacnêñ Anôtônê anduña.
*

123

Mec Apômtau taê walô aêacña

* 122:9: Dawidnê teñ.

- ¹ Aê jaôc matocanô sa wacêpi aôm.
Matocanô endec undambê, tañ gôjam gôlinj gôngôñ nanj.
- ² Aêac tatôm sakinwaga, tañ mataanô êndênj nê ñatau to sakinwagao, tañ mataanô gêdênj nê ñatau,
tec aêac matenjanô êndênj Apômtau, aêacnênj Anôtô, e taê walô aêac.
- ³ O Apômtau, taêm walô aêac, taêm walô aêacmênj.
Aêac anô lau sêbu aêac e kêmasê aêac sa.
- ⁴ Lau sêkêli taunj nênj pêlê to tenbelej anjenj nênj binj susu
kêmasê aêac katunj sa kêlêlêc.

124

Anôtô gêjam Israel sa, tec sêlambinj enj

- ¹ Israel galoc sêsôm acgom gebe
“Apômtau embe êmoa êwiñ aêac atom, oc amboac ondoc.
- ² Gêdênj tañ ñamalac dêdi sebe sênac aêac nanj,
Apômtau embe êmoa êwiñ aêac atom,
- ³ oc têtandjgônj aêac su tomaterj jaligenj
ma senseñ aêac su êtu nênj têtac ñandanj secanôña.
- ⁴ Bu ñasamac oc epenj aêac lênsônj
ma êc aêac su
- ⁵ e ñasamac ñakotonj-kotonj
ênsañ aêac auc.”
- ⁶ Aêac awenj êôc Apômtau gebe gêsunj aêac dadênj ñacjo lunlunj
jakêkaku aêac popoc atom.
- ⁷ Aêac katunj gêwê sa kêtôm moc gêwê dibwaganê lakô sa.
Lakô tau gêngic ma aêac tec tajam samuc.
- ⁸ Apômtau tañ kêkêñ undambê to nom nanj,
nê ñaê oc ênam aêac sa.
- *

125

Anôtô kêtû nê lau Israel nênj lamu

- ¹ Lau tañ ôlinj andanj Apômtau nanj, têtôm lôc Sion,
tañ oc kôjô-kôjô atom, êkô ñañênj endenj tônjenj nanj.
- ² Lôc kêgi Jerusalem auc ma Apômtau kêgi nê lau auc kêtôm tonanj.
Gagôm gêdênj galoc ma oc endenj tônjenj.
- ³ Lau alôb-alôb sênam gôlinj lau gêdênj nênj gamênj ñapanj atom.
Embe sêngôm, go lau gêdênj taunj oc sêngôm sec.
- ⁴ O Apômtau, ômoasiñ lau ñajam
to êsêac, tañ tañenj wamu aômnmê jatu nanj.
- ⁵ Ma êsêac, tañ seo sic nanj,
Apômtau ôtiñ êsêac su nasêwiñ lau geowaga.

O Israel, binjalô êndênj aômmanj.

126

Sêjam danje kêtû Anôtô gêjac êsêac sa kêtiamña

- ¹ Gêdênj tañ Apômtau gêjam Sionnê gêñwapac ôkwi nanj,

* 124:8: Dawidnê tenj.

- aêac asaê amboac aêc mêgeŋ.
² Gêdêŋ tonan aêac gêdôn ômac-ômacgeŋ
 ma imbelen toôndugeŋ.
³ Biŋŋanô, Apômtau gêgôm gêŋsêga kêtû aêacŋa.
 Aêac ôlin kêpi ŋanô.
⁴ O Apômtau, ônam aêacma gêŋwapac ôkwi,
 amboac kom kêkêŋ bu kêsa ŋaman kêtiam anga gamêŋ mula-mŋa.
⁵ Lau taŋ sêsê gêŋ tomaten sulu nan,
 oc sêkôc ŋanô sa toôndugeŋ.
⁶ Ŋac taŋ kêbic mowê tomatasulugeŋ gêja gebe êsê nan,
 oc êmu êmêŋ tomolêpoan ma totêtac ŋajamgeŋ.

127

Anôtônê mec tageŋ ênam aêac sa

- ¹ Apômtau embe êkwê andu atom,
 oc lau taŋ sênam ŋakolen elêmê.
 Apômtau embe ejop malac atom,
 oc kelenwaga sênam jali êtôm atom.
² Amac embe andi êndêŋ bêbêc kanucgeŋ
 ma anam kôm e êmbêcauc
 gebe atap gêŋ êôc amac tônŋa sa, oc anôm elêmê.
 Ŋam gebe Anôtônê lau têtac gêwiŋ êsêacŋa têtap nêŋ gêŋ sa êndêŋ taŋ sênêc bêc nan.
³ Latuŋi têtû Anôtônê moasiŋ gêdêŋ aêac
 ma eŋ gêjam mec aêac ŋa gôlôac tau.
⁴ Lau matac latuŋi
 têtôm sôb, taŋ kêsêp siŋwaga lêma nan.
⁵ Aê aoc êôc ŋac,
 taŋ kêbic nê sôb tolagic-tolagic nan.
 Ŋac tonan embe êmansan nê biŋ êndêŋ nê soŋo-soŋo anga malac ŋasacgêdô,
 oc sêŋgôm eŋ maja êsa atom.
 *

128

Taŋeŋ wamu Apômtau ŋagêjô

- ¹ Aê aoc êôc ŋac, taŋ kêtêc Apômtau,
 taŋ kêsa êné lêŋ gêmoa nan.
² Aôm oc ôtap lêmam ŋakolen ŋaŋanô sa.
 Ma aôm ôtu samuc ma ômoa ŋajamgeŋ.
³ Aômnêm awê êmoa nêm andu amboac m mamaloc,
 taŋ ŋalatu taêsam kêgi auc nan.
 Aômnêm ŋapalê têtôm nip kepeŋ
 kêgi nêm tebo auc.
⁴ Biŋŋanô, ŋac teŋ embe êtêc Apômtau,
 oc Apômtau ênam mec eŋ amboac tonanŋeŋ.
⁵ Apômtau ênam mec aôm anga Sion

* **127:5:** Salomonê teŋ.

gebe ôlic Jerusalem n̄amoasiñ ênac matamanô n̄ajam êtôm aômnêm têm ômoa matam
jaliña,

⁶ ma ôlic nêm n̄apalênêñ wakuc.
O Israel, biñmalô êndêñ aômman.

129

Israel sêoc gêñwapac ma Apômtau gêjam êsêac sa

¹ Israel embe êsôm nê biñ teñ, oc êsôm, nê biñ tonec lasê gebe

“Aê n̄apalêgeñ ma sêlêsu aê n̄asec.

² Biññanô, aê n̄apalêgeñ ma sêlêsu aê n̄asec,
mago sêkônij aê tônia atom.

³ Lau sakweñtêna sêsêlê aê dêmôêctêkwa
e popoc jamuñ-jamuñgeñ,

⁴ mago n̄ac gêdêñ Apômtau gêdim lakô,
tañ lau sec sêwa su nañ gêñgic.”

⁵ Lau samob, tañ têtac kêbôli auc kêtû Sionña nañ,
sênu taun su tomajengeñ.

⁶ Oc têtôm gêgwan, tañ kêkô salôm eñ, n̄aô nañ,
êtu kapôêñ atom tagen ma êmêlin seben.

⁷ N̄anô masi, tec n̄ac teñ ejoñ sa atom
ma teñ ênac logic gêñ tau atomanô.

⁸ Ma n̄ac teñ, tañ êsa intêna tonan mênêlic gêñ tau nañ, oc êmôêc gebe “Apômtaunê moasin
êpi amac.

Aêac ajam mec amac ajam Apômtau lanjô” nec atom.

130

Mec Apômtau ênam aêac saña

¹ O Apômtau, aê aoc gêjac aôm an̄ga n̄akêlêndin sec.

² Apômtau, ôkêñ tañam aê aoc.

Ôê tañam n̄oc tañjboa kapôêñ.

³ O Apômtau, aôm embe ôê sec tônia,
o Apômtau, asa oc êkô aôm lanjômnêm.

⁴ Mago aôm, tec kôsuc biñ ôkwi,
amboac tonan tec têtêc aôm.

⁵ Aê gaôn Apômtau. noc katuc gêôñ eñ,
tec kakêñ matoc nê biñ.

⁶ N̄oc katuc gêôñ Apômtau gêmoa,
gêgôm kêlêlêc n̄ac, tañ gêdib gamêñ gebe elenñaña nañ su. Gêgôm kêlêlêc dibwaga
tonan su biññanôgoc.

⁷ Israel, ôkêñ matam Apômtau
gebe Apômtau kêtû têtac gêwin teñgeñña n̄amôkê ma gêjam lau kêsi gêjac n̄awaegen.

⁸ Ma eñ oc ênam Israel kêsi
an̄ga nêñ sec samob.

*

* **130:8:** Pesalem dambu taunña kêtû 6ña.

131

Olinj andan Apômtauŋa

- ¹ O Apômtau, aêŋoc ŋalêlôm kêkian tau sa atom
ma matocanô ketoc tau sa atom.
Aêŋoc ŋalêlôm taê kêka gêŋ,
taŋ kapôêŋ kêlêlêc aê nan atom.
- ² Masianô, aê kakôniŋ ŋoc ŋalêlôm tôŋ ŋaŋêŋgeŋ.
Ŋoc ŋalêlôm ŋaŋêŋ kêtôm ŋapalê, taŋ jamaŋgeŋ gêsac têna lêma dambê nan.
- ³ O Israel, ôkêŋ matam Apômtau
êndêŋ galoc ma enden tôŋgeŋ.

Dawidnê teŋ.

132

Anôtô ênam mec gamêŋ dabuŋ

- ¹ O Apômtau, taêm ênam Dawid
to nê gêŋwapac samob.
- ² Taêm ênam gebe eŋ kêtôc lêma gêdêŋ Apômtau
ma gêjac mata biŋ gêdêŋ Jakobnê Anôtô ŋaclai gebe
- ³ “Aê gabe jasô ŋoc beclêlôm atom
ma jasa tauc sic janêc ŋoc mê atom,
- ⁴ aê gabe matocanô ênam kauc bêc
ma matoc êmôp êtu bêcŋa atom,
- ⁵ jamoa e jatap Apômtaunê mala teŋ sa
ma jatap Jakobnê Anôtô ŋaclai nê andu teŋ sa acgom.”
- ⁶ Biŋŋanô, aêac aŋgôŋ Eprata ma aŋô andu tau ŋawae,
go atap sa aŋga kôm Jarŋa.
- ⁷ Aêac asôm gebe “Ajôc, tasô ênê andu ŋalêlôm tana
nadau tauŋ ma tateŋ mec tanêc ênê akaiŋ ŋataoŋ.”
- ⁸ O Apômtau, ôndi tonêm poac ŋakatapa ŋaclaiŋa
ma ôna malam ôlêwaŋ taômŋa.
- ⁹ Aômnêm dabuŋwaga sêsô biŋgêdêŋ êtu nêŋ ŋakwê
ma aômnêm lau mansaŋ sênam lasê totêntac ŋajamgeŋ.
- ¹⁰ Ôtiŋ nêŋ ŋac, taŋ goeŋ oso eŋ nan, su atom
êtu nêŋ sakiŋwaga Dawidŋa.
- ¹¹ Apômtau kêtôc lêma ma kêsôm nê biŋ kêtôc tôŋ gêdêŋ Dawid.
Eŋ kêsôm tobiŋŋanôgeŋ ma oc ênam ôkwi atom gebe
“Aê gabe jakêŋ aôm taôm latôminêŋ teŋ
êŋgôŋ aômnêm lêpôŋ.
- ¹² Latômi embe sêmansaŋ aêŋoc poac
to ŋoc biŋsu, taŋ jandôŋ êsêac nan,
oc nêŋ wakuc sêŋgôŋ aômnêm lêpôŋ
enden tôŋgeŋ.”
- ¹³ Biŋŋanô, Apômtau kêjaliŋ Sion sa
ma taê gêjam gebe êtu ênê andu.
- ¹⁴ Ma eŋ kêsôm gebe “Aê maloc jalêwaŋ tauc enden tôŋgeŋŋa nan tonec.
Aê taêc gêjam kêtôc tôŋ tec jaŋgôŋ tonec.

- 15 Aê gabe janam mec êsêacnêḡ gêḡ êlêlêc su.
 Aê gabe jakêḡ mo êôc nêḡ lau ḡalêlôm sawa tôḡ.
 16 Aê gabe jakêḡ moasiḡ êtu nêḡ dabuḡwaganêḡ ḡakwê.
 Êsêacnêḡ lau mansaḡ oc sênam lasê totêntac ḡajamgeḡ.
 17 Aê gabe Dawidnê ḡaclai êpoa lasê aḡga tônê.
 Aê kamasanḡ aêḡoc ḡac, taḡ gaenḡ oso enḡ naḡ, nê jakaiḡ teḡ kêkô.
 18 Aê jakêḡ majenḡ êtu ênê ḡacjonêḡ ḡakwê,
 mago enḡ êkuc sunsuḡ ḡaôsic-ôsic êḡḡôḡ enḡ môkêapac.”

133

Lasitêwai semoa sêwiḡ taḡ ḡapeḡ ḡabiḡ

- 1 Alicgac me, lasitêwai embe sêḡḡôḡ sêwiḡ taḡ,
 oc talic ḡakatu têtac êsa lanḡwageḡ.
 2 Biḡ tonanḡ kêtôm niptêkwi ḡajamanô, taḡ sêkêc kêpi Aron môkêapac ma keselenḡ kêdaguc
 ênê êm,
 e jagêsac ênê ḡakwê gêsutêkwa.
 3 Kêtôm maniḡ aḡga lôc Hermon,
 taḡ kêsêlô mêḡkêpi Sion naḡ,
 gebe gamêḡ tonanḡ Apômtau gêjam mec su
 gebe sêmoa matenḡ jali endenḡ tôḡgeḡ.
 *

134

Anôtônê sakiḡ gêbêcḡa ḡawê

- 1 Ajôc, Apômtaunê sakiḡwaga samob, taḡ akô Apômtaunê andu gêdêḡ gêbêc naḡ,
 alanem Apômtau.
 2 Aôc lememe sa atenḡ mec akô gamêḡ dabuḡ
 ma alanem Apômtau.
 3 Apômtau, taḡ kêkêḡ undambê to nom naḡ,
 ênam mec aôm aḡga Sion.

135

Aweḡ êôc Apomtau

- 1 Aleluja.
 Aweme êôc Apômtaunê ḡaê.
 Amac taḡ ajame sakiḡ Apômtau naḡ, alanem enḡ.
 2 Amac taḡ akô Apômtaunê andulêlôm
 to akô aêacnêḡ Anôtônê andu ḡamalacluḡ naḡ,
 3 aweme êôc Apômtau, gebe Apômtau enḡ ḡac gabêjam.
 Aname wê êpi ênê ḡaê gebe enḡ têtac kêsa lanḡwageḡ.
 4 Gebe Apômtau kêjaliḡ Jakob sa
 ma Israel kêtú ênê gêḡlênsêḡ.
 5 Biḡḡanô, aê galicgac, Apômtau enḡ ḡac kapôêḡ
 ma aêacnêḡ Anôtô kêlêlêc anôtôi samob su.
 6 Gêḡ samob, taḡ Apômtau têtac gêwiḡ aḡga undambê to nom ma aḡga gwêc to
 gêdimbobsêga samob naḡ,
 oc êḡḡôm êtu tôḡ.

* 133:3: Dawidnê teḡ.

- 7 En tec gêwê tao anğa gwêcm kêpi gêmên
ma kékênj ôsic kêsêp kom ñalêlôm ma kékôc mu su anğa nom ñakêclêsu.
- 8 En tec gêjac Aiguptu nêj ñamêc êndu,
gêgôm gêdênj ñamalac to bôc.
- 9 Anğa tônê enj kêsakinj gênsêga to gêntalô
gebe êmêtôc Parao to nê sakinjwaga samob.
- 10 Enj tec gesenj lau tomôkê-tomôkê taêsam
ma gêjac nêj kinj tonjaclai êndu.
- 11 Amboac lau Amor nêj kinj Sihon ma Basan ñakinj Og
ma lau Kanaan nêj kinj toê-toê samob.
- 12 Ma enj kékênj êsêacnêj gamênj
gêdênj lau Israel sêwê kainj.
- 13 O Apômtau, aôm nêj ñaê oc ênêc tenjenj.
O Apômtau, nêj waem oc êsa êndênj gôlôac to gôlôac.
- 14 Gebe Apômtau kêwaka nê launênj binjêdênj sa
ma taê walô nê sakinjwaga.
- 15 Tentenlatunênj gwam ñamalac lemenj sêgômña.
Êsêac sêmasanj ña silber to gold.
- 16 Awenj sunj gêc, mago sêsôm binj atom.
Mateñanô gêc, mago sêlic gamênj atom.
- 17 Tanjenj sunj gêc, mago sênô binj atom
ma sêsi awenj atom amboac tonanjenj.
- 18 Lau tanj sêmasanj gênj tauwaga nanj, oc têtôm nêj gênj tonanj
ma lau samob, tanj ôlinj andanj nanj, amboac tonanjenj.
- 19 O Israelnê gôlôac, alanem Apômtau.
O Aronnê gôlôac, alanem Apômtau.
- 20 O Lewinê gôlôac, alanem Apômtau.
Amac tanj atêc Anôtô nanj, alanem Apômtau.
- 21 Awenj êôc Apômtau anğa Sion,
ñatau, tanj gêngônj Jerusalem nanj.

Aleluja.

136

Wê danjena tenj

- 1 Anam danje Apômtau gebe enj ñac gabêjam.
Binjanô, ênê moasinj ênêc endenj tônjenj.
- 2 Anam danje anôtôinênj Anôtô.
Binjanô, ênê moasinj ênêc endenj tônjenj.
- 3 Anam danje apômtauinênj Apômtau.
Binjanô, ênê moasinj ênêc endenj tônjenj.
- 4 Enj gêgôm gênsêga.
Binjanô, ênê moasinj ênêc endenj tônjenj.
- 5 Enj kékênj undambê tokaucgenj.
Binjanô, ênê moasinj ênêc endenj tônjenj.
- 6 Enj kêmasanj nom gêsac bu ñaô.

- Biññanô, ênê moasiñ ênêc enden tîngen.
 7 En kékêñ oc to ajôñ.
 Biññanô, ênê moasiñ ênêc enden tîngen.
 8 En kékêñ oc gebe êwê gamêñ êndên ocsalô.
 Biññanô, ênê moasiñ ênêc enden tîngen.
 9 En kékêñ ajôñ to utitalata gebe sêpô gamêñ êndên êmbêc.
 Biññanô, ênê moasiñ ênêc enden tîngen.
 10 En gêjac Aiguptunêñ ñamêc êndu.
 Biññanô, ênê moasiñ ênêc enden tîngen.
 11 En gêwê Israel sa aña Aiguptu.
 Biññanô, ênê moasiñ ênêc enden tîngen.
 12 En gêgôm ña lêma ñajaña ma gêôc lêmadambê sa.
 Biññanô, ênê moasiñ ênêc enden tîngen.
 13 En gêwa Gwêckoc kékôc gêja luagêc.
 Biññanô, ênê moasiñ ênêc enden tîngen.
 14 En gêwê Israel sêsêp ñalêlôm sêja.
 Biññanô, ênê moasiñ ênêc enden tîngen.
 15 En kêtin Parao to nê lausiñ sêsêp Gwêckoc ñalêlôm ma sênôm gwêc su.
 Biññanô, ênê moasiñ ênêc enden tîngen.
 16 En gêwê nê lau sêmoa gamêñ sawa.
 Biññanô, ênê moasiñ ênêc enden tîngen.
 17 En gêjac kiñ tonac lai êndu.
 Biññanô, ênê moasiñ ênêc enden tîngen.
 18 Ñac tau, tañ gêjac kiñ towae êndu nañ.
 Biññanô, ênê moasiñ ênêc enden tîngen.
 19 En gêjac lau Amor nêñ kiñ Sihon êndu.
 Biññanô, ênê moasiñ ênêc enden tîngen.
 20 En gêjac Basan ñakiñ Og êndu.
 Biññanô, ênê moasiñ ênêc enden tîngen.
 21 En kékêñ lau tonañ ñai nêñ gamêñ gêdên nê lau sêwê kain.
 Biññanô, ênê moasiñ ênêc enden tîngen.
 22 En kékêñ gamêñ tau gêdên nê sakiñwaga Israel.
 Biññanô, ênê moasiñ ênêc enden tîngen.
 23 En tec taê gêjam aêac gêdên tañ tapô lêna nañ.
 Biññanô, ênê moasiñ ênêc enden tîngen.
 24 Ma gêjam aêac kêsî aña lau, tañ sêlêsu aêac nañ.
 Biññanô, ênê moasiñ ênêc enden tîngen.
 25 En gêlôm gêñ taniñña gêdên gêñ mater jaliña samob.
 Biññanô, ênê moasiñ ênêc enden tîngen.
 26 Anam danje êndên undambê ñatau Anôtô.
 Biññanô, ênê moasiñ ênêc enden tîngen.

137

Lau tañ sêngôn kapoacwalô aña Babel nañ, nêñ tanjiboa

- 1 Gêdên tañ aêac añañ Babelnêñ bu nañ,
 aêac taên gêjam Sion ma atañ.

- ² Aêac akêñ ma gêñ wêña
geñ kalen ka siun, tañ kêkô tonan nan,
³ gebe lau, tañ sêkôc aêac tòn nan,
sêkac aêac gebe anam ma wê, ma lau, tañ sêlêsú aêac nan,
sêkac aêac gebe amoa toôndugeñ ma sêsôm gebe
“Anam nêñ wê Sionña ten aêac anô.”
- ⁴ Mago aêacmêñ oc anam Apômtaunê wê
anğa gamêñ jaba amboac ondocgeñ.
⁵ O Jerusalem, aê embe jalin aôm sin,
oc lemoc anôña êtu ton.
⁶ Aê embe taêc ênam aôm atom ma embe jatoc Jerusalem sa êlêlêc ñoc gêñ samob, tañ
gêgôm aê têtac ñajam nan atom,
oc imbeloc êsap lôcboam tòn.
- ⁷ O Apômtau, taêm ênam bêc, tañ lau Edom sêgôm gêñwapac
gêdêñ Jerusalem nan.
Êsêac sêmôêc geden tòngeñ gebe
“Ansen êlin-êlin êsêp e êndêñ nomban.”
- ⁸ O Babel, aôm kalomtênao.
Aêac awen êoc ñac, tañ êkêñ gêñ, tañ gôgôm gêdêñ aêac nan, êmu wacêpi aôm êtiam.
⁹ Aêac awen êoc ñac, tañ êoc nêñ ñapalê dedec sa
ma êmakin êsêac sêpi poc nan.

138

Wê danğeña kêtú Anôtônê bin ñañêñña

- ¹ O Apômtau, aê gabe janam danğe aôm tonoc ñalêlôm samucgeñ.
Aê gabe jalambin aôm êndêñ anôtôi sêlic.
² Aê gabe jaten mec êndêñ aôm jakô nêñ lôm dabun ñamagêña
ma jalanem aômñem ñaê êtu nêñ moasin to bin ñañêñña
gebe aôm kôwaka nêñ ñaê to bin, tañ gôjac mata nan sa
kêlêlêc ñêngeñ su.
³ Gêdêñ tañ aoc gêjac aôm nan, kôkêñ tañam aê.
Ma kôpuc ñoc ñalêlôm tòn ña nêñ ñaclai kain ten.
- ⁴ O Apômtau, kin samob anğa nom embe sênô awamsun ñabin
oc sêlambin aôm.
⁵ Êsêac oc sênğa wê êpi Apômtaunê gôlin
gebe Apômtaunê ñawasi gêjam gamêñ auc.
⁶ Apômtau kêtú ñac towaegoc ma gêjam ñac ñalêlôm sawa sa
ma kêjala lau-tetoc-taun-sawaga, tañ sêmoa jaêc en nan, amboac tonanğen.
- ⁷ Aê embe jamoa gêñwapac ñalêlôm,
aôm oc ôpuc aê tòn jañgôn matoc jali.
Aôm kôpuc ñoc ñacjo, tañ têtac ñandan sec gêdêñ aê nan sugen
ma nêñ anôña gêjam aê sa.
⁸ Apômtau oc êngôm gêñ, tañ gêjac mata gêdêñ aê nan ñanô êsa.
O Apômtau, nêñ moasin ênêc tengeñ. Ônac dabin kôm, tañ gôjac m nan.

*

139

Anôtô kējala gēn samob e gēdēn ηamadīn to gēmoa gamēn samob

- 1 O Apômtau, aôm gôbi ηoc ηalêlôm lêtēn e kôjala aê.
- 2 Aê embe janğōn me jandi sa, oc ôjala.
Aôm gômoa jaêc, mago kôjala biη, taη aê taêc gējam naη.
- 3 Aôm gôlic aê kasêlēn me gaêc
ma kôjala aēnoc lēn e tomalagen samob.
- 4 Njalô tenj ênsac imbeloc atom tagen
ma aôm Apômtau oc ôjala kwananğen.
- 5 Aôm kôpiη aê auc anğa muηa ma nēm ηa
ma gu lêmam gêsac mômêcapac.
- 6 Aê kasaê biη tonan kajen tenj ηanô
kêlêlêc aēnoc kauc su, tec kajala atom.
- 7 Nēm Njalau gēmoa ma aê oc jasa ondoc
ma aê oc jaêc jamu ondocna gebe ôlic aê atom.
- 8 Aê embe japi undambê jawac, oc jatap aôm sa.
Ma embe jaja ηoc mé ênêc lamboam, oc jatap aôm sa.
- 9 Aê embe jalôp jandēn gamēn oc kêpiηa
ma najalēwanj janğōn gamēn oc kêsêpna jana,
- 10 oc lêmam êwê aê anğa ônê
ma ôsip aê sa ηa nēm anôηa.
- 11 Ma aê embe jasôm gebe gêsunğbôm êkôm aê auc samucgen
ma ηawê, taη kêpô aê naη, ênam kesec,
- 12 mago aôm oc ôlic ηakesec amboac ηakesec atom.
Ôlic gêbêcauc amboac elenğa ma ηakesec amboac ηawê.
- 13 Aôm taômgenj tec kôkêñ aēnoc ηalêlôm
ma kôlêsob aê anğa tinoc têtacclêlôm.
- 14 Aê gajam danğe aôm gebe kôkêñ aê ηamêtê kainj tenj.
Aēnoc katuc kējala gebe aôm nēm gēn, taη gôgôm naη, kêtû gēnsêga kainj tenj.
- 15 Aôm kôjala ηoc ηatêkwa ηasec-ηasec samob
gêdēn taη kôkêñ aê kelec-kelec kôsingenj ma kôlêsob aê anğa tinoc têtacclêlôm.
- 16 Matamanô gôlic aê gêdēn taη aê ηanô kêsâ atomgenj ma koto ηoc bêc, taη taêm gējam
gebe janğōnna naη, gêc nēm buku kwananğen.
Gôgôm gēmuη kêsêp ηasawa, naη ηoc bêc tenj mēñkêsâ atomanô naη.
- 17 O Anôtô, biη taη aôm taêm gējam naη, ηawapac, oc jajala amboac ondoc.
Gēn tonan taêsam e ηalêlêma atom.
- 18 Aê embe jasa sa, oc jalic êlêlêc ganğac su.
Aê embe janêc e gulunj jandi, naη jatap aôm sa.
- 19 O Anôtô, ônac alôb-alôbwaga êndumanj
ma ôkêñ lau, taη sêwê kainj dec naη, sêc su anğa aēnoc.
- 20 Lau tonanj tec sêkianj taunj sa ma sêsôm biη alôb-alôb kêpi aôm
ma sêgôm aôm nēm ηaê kêtû meloc.
- 21 O Apômtau, aê oc jakêñ kisa êndēn lau, taη sêkêñ kisa gêdēn aôm naη, atom me.
Ma janam lanğocanô ôkwi êndēn lau, taη sêli taunj sa gêdēn aôm naη, atom me.

* 138:8: Dawidnê tenj.

22 Binjanô, aê kakêñ kisa gêdêñ êsêac ñajaña,
galic êsêac têtù ñoc ñacjo.

23 O Anôtô, ômbi aê létêñ e ôjala ñoc ñalêlôm.
Ônsaê aê to ôjala gêñ, tañ taêc gêjam nañ.

24 Ma embe ôlic aê jasa lêñ dansañ jamoa,
nañ ôwê aê jasa lêñ ñañêñña.

*

140

Mec êtu Anôtô ênam aêac saña

1 O Apômtau, ônam aê kêsi êndêñ lau sec
ma ojop aê êndêñ lau toñaclai.

2 Lau tonañ taêñ gêjam bin sec gêc nêñ ñalêlôm
ma sêkalom kisa kêtôm bêcgeñ.

3 Êsêacnêñ imbelen ñamata kêtôm moac wêmnê.
Moac ñamalic gêc kêsa pañ gêdôñôlicgeñ.

4 O Apômtau, ojop aê êndêñ lau alôb-alôb lemeñ.

Ônam jaom aê êndêñ lau toñaclai, tañ sêkic bin sebe senseñ aê nañ.

5 Tetoc-taun-sawaga sêwa lakô kêtù aêña.

Êsêac sêkic uc gêjac intênataligen ma sêwa lip kêtù aêña gebe ênac aê.

6 Aê kasôm gêdêñ Apômtau gebe “Ñoc Anôtô aôm.”
O Apômtau, ôkêñ tañam ñoc tañi kapôêñ

7 O Apômtau, ñoc Anôtô, ñoc ñac, tañ gôjam aê sa ñajaña nañ.

Aôm kôtu ñoc lamu gêdêñ noc siñña.

8 O Apômtau, ôkêñ bin, tañ lau alôb-alôb taêñ gêjam to kêkac êsêac nañ, ñanô êsa atom.
Onseñ bin, tañ sêkic kêtù aêña nañ su.

9 Ôkêñ ñoc ñacjo sêku aê tulu atom
ma bin, tañ sêkic kêtù aêña nañ, êpi êsêac taun.

10 Eñ êkêñ ñalana ênsêlô êpi êsêac taun.

Eñ êtiñ êsêac sêsêp sêlêlôm sêna e dêndi sa êtiam atom.

11 Ñac-gêga-binwaga oc êmoa naeo.

Ma gêñwapac oc epeñ ñac toñaclai sec nañ, piñpoap-piñpoap e ênaña.

12 Aê galicgac gebe Apômtau oc êmansañ lau sêngôñ jageo nêñ bin
to êmansañ lau ñalêlôm sawa nêñ bin.

13 Binjanô, lau gêdêñ oc sênam danje êtu aômnmêm ñaêña.

Lau gêdêñ oc sêngôñ sêwiñ aôm.

*

141

Mec kêtulaña ten

1 O Apômtau, aê aoc gêjac aôm ôkac taômgeñ ôndêñ aê ômôêñ.

Embe jamôêc aôm, nañ ôkêñ tañam ñoc aoc.

* 139:24: Dawidnê pesalem ten. * 140:13: Dawidnê pesalem ten.

- ² Ôlic ñoc mec êtôm gasôb jadaun gêdêñ aôm.
Ôlic jaôc lemoc sa êtu da êtulaña.
- ³ O Apômtau, ôkêñ aocsun ñadibwaga ten
ma ôkêñ gêdôcôlic ñakatam ñagejobwaga ten.
- ⁴ Ôkêñ ñoc ñalêlôm ewec êndêñ gêñ sec
gebe jañgôm gêñ alôb-alôb atom.
- ⁵ Ñac gêdêñ ten embe ênac aê me êlêñ bin aê, nañ jajala gebe oc têtac gêwiñ aê,
mago aê janac jao gebe lau sec nêñ ten êniñ oso môkêcapac atomanô gebe katen mec
geden tôngeñ gebe Apômtau epen êsêacnêñ kisa su.
- ⁶ Embe sêmbalin nêñ mêtôcwaga sêsêp pocsagin,
lau oc sêjala gebe Apômtaunê bin binñanô.
- ⁷ Eñ kêpalip êsêacnêñ ñatêkwa jatoton-toton sêc gêdêñ lamboam ñagêsunawa,
kêtôm poc, tañ têtuc kêkôc e popoc-popocgeñ gêc intêna nañ.
- ⁸ Matoc êndiñ aôm, Apômtau ñoc Anôtô. Aê gabe jaê lamu aôm.
Amboac tonan ôwi ñoc katuc siñ gebe janana atom.
- ⁹ Ojop aê êndêñ lakô, tañ sêwa kêtû aêña nañ,
ma êndêñ lau secwaga nêñ lip amboac tonan.
- ¹⁰ Ôkêñ lau, tañ sêkac taun su nañ, sêwê taun nêñ uc
ma aê jao gala jana.

*

142

Anôtô ênam aêac sa anga gêñwapac ñalêlôm ñamec

- ¹ Aê aoc gêjac Apômtau kapôêngeñ,
gamôêc kapôên gêdêñ Apômtau.
- ² Aê kasêwa ñoc tañi gêc eñ lanônêmña,
kasôm ñoc gêñwapac lasê gêdêñ eñ.
- ³ Gêdêñ tañ ñoc ñalêlôm ñagogo nañ,
mago aôm kôjala lêñ, tañ aê kasa nañ.
Sêwa lakô kelecgeñ
gêc ñoc intêna, tañ kasa nañ.
- ⁴ Aê matoc geso gêmu anôña,
mago katap ñac ten gebe ênam aê saña sa atom.
Aê gabe jaê lamu gêñ ten, mago katap sa atomanô
ma ñac ten gebe ênam aê saña gêmoa atomanô.
- ⁵ O Apômtau, aê aoc gêjac aôm.
Aê kasôm gebe ñoc lamu aôm to ñoc gêñlênsêm, tañ gawê kain anga lau maten jali nêñ
gamêñ nañ.
- ⁶ Ojae, ôñô ñoc tañiboaman gebe aê katuc gêbac su.
Ônam aê kêsi anga lau, tañ sêlêsû aê nañ, gebe nêñ ôliñ walô kêlêlêc aê su.
- ⁷ Wê aê sa anga kapoacwalô
gebe jalanem aômñêm ñaê.
Aôm embe ômoasiñ aê,
oc lau gêdêñ sêkac sa sêwiñ aê.

* **141:10:** Dawidnê pesalem ten.

gêngôḡ poclabu nanḡ. *

143

Embe ôliḡ to katunḡ êḡgôḡ naeo, nanḡ awenḡ ênac Anôḡô

- ¹ O Apômtau, ôḡô ḡoc mec ma ôê taḡam ḡoc taḡi.
Aôm ḡac tobiḡ ḡaḡêḡ, ôkêḡ taḡam aê êtu nêḡ biḡgêdêḡḡa.
- ² Ôkic nêḡ sakiḡwaga nê biḡ atom
gebe aôm ôlic ḡamalac mata jali tenḡ êtôm ḡac gêdêḡ atom.
- ³ Ojae, ḡacjo tau kêjanda katuc.
Enḡ kêku aê tulu jagaêc nom ma aê katôm êsêac, taḡ sêḡmac êndu su nanḡ.
- ⁴ Aêḡoc katuc ôluḡ-ôluḡḡen
e ḡoc ḡalêlôm kêtḡ tonḡ aḡga ḡoc waḡlêlôm.
- ⁵ Aê taêc gêjam têḡ gêḡḡḡ andanḡḡḡa ma taêc gêjam aômḡnêḡ lêmam ḡakôm samob, taḡ
gôgôm nanḡ.
Taêc gêjam jakêšêp aômḡnêḡ gôliḡ samob.
- ⁶ Aê galam lemoc ma katenḡ mec gêdêḡ aôm.
Aêḡoc katuc gêjam awa su aôm kêtôm nom ḡakelenḡ kêšê awa gebe kom ênac.
- ⁷ O Apômtau, ôkac taômḡḡen ḡêḡôkêḡ taḡam aê.
ḡoc ḡalêlôm kêtḡ dambê-dambê su gebe janaḡa.
Ônsaḡ laḡôḡanô auc êndêḡ aê atom
gebe jatôm êsêac, taḡ sê su sêšêp sêlêlôm sêja nanḡ atom.
- ⁸ Ôkêḡ aê jaḡô aômḡnêḡ têḡḡac gêwiḡ tenḡḡḡḡa ḡawae êndêḡ elenḡa
gebe aê taêc kêka aôm.
- Ôtôc intêna, taḡ gobe aê jasa nanḡ, êndêḡ aê
gebe jasaḡ ḡoc katuc sa êndêḡ aôm êwac.
- ⁹ O Apômtau, ônam aê kêsi êndêḡ ḡoc ḡacjo.
Aê jandêḡ aôm wacjaê lamu aôm.
- ¹⁰ Ôndôḡ aê jaḡgôm ḡoc gêḡ êtôm aôm gôlic ḡajam gebe aêḡoc Anôḡô aôm.
Aômḡnêḡ ḡalau ḡajam êwê aê jasa lêḡ ḡaḡêḡ.
- ¹¹ O Apômtau, ôpuc aê tôḡ jaḡgôḡ matoc jali êtu aômḡnêḡ ḡaêḡa.
Ônam aê sa aḡga gêḡwapac êtu aômḡnêḡ biḡgêdêḡḡa.
- ¹² Onsenḡ ḡoc ḡacjo su ma ôḡoasiḡ aê ma onsoc samob, taḡ sêlêsu aê nanḡ,
gebe nêḡ sakiḡwaga aê. *

144

Awenḡ gêôc Anôḡô ḡamec. Moasiḡ gêjam Israel auc

- ¹ Aê aoc gêôc Apômtau, taḡ kêtḡ ḡoc tuḡtêna nanḡ.
Enḡ tec kêdôḡ lemoc gebe janac siḡ ḡajaḡa ma lemoclatu gebe janac siḡ ḡajaḡa.
- ² Enḡ tec kêtḡ ḡoc balanḡ ma ḡoc tuḡtêna to ḡoc kêsiwaga. Enḡ tec kêtḡ ḡoc lautuc to ḡoc lamu.
Enḡ kêkêḡ tenterlatu sêšô aê ḡalabu.
- ³ O Apômtau, ḡamalac kêtôm asanḡ, tec aôm matam gêdiḡ enḡ
ma ḡamalac latu tonec kêtôm asanḡ, tec aôm taêḡ gêjam enḡ nec.

* **142:7:** Dawid gêga wê tonanḡ gêdêḡ taḡ * **143:12:** Dawidnê pesalem tenḡ.

- ⁴ Njama lac kêtôm awajaô
ma ênê bêc kêtôm gêñ ñajaô-jaô.
- ⁵ O Apômtau, ôwê nê m undambê sa ma ôsêp ômôên
ma ômoasac lôc gebe jadaunj êsa.
- ⁶ Ôpalip ôsic mêñensenj êsêac êlinj-êlinj.
Ôpê nê m sôb ma onsoc êsêac sêc sêna.
- ⁷ Ômêtôc lêmam anja lôlôc mêñôjanjo aê su
ma ônam aê sa anja ñasamac kapôên anja lau jaba lemenj.
- ⁸ Lau tonanj gêdôñôlic sêsôm binj dansanj
ma nêñ anôña kêtôc gêñ geo.
- ⁹ O Anôtô, aê gabe janja wê wakuc tenj êpi aôm
ma janjôm gêñ wêña tonagam lemelu êtanj ma janam wê êndênj aôm.
- ¹⁰ Aôm kôpuc kinj tôñ e sêku ñacjo tulu.
Aôm kôjanjo nê m sakinjwaga Dawid su anja sinj ñaclai.
- ¹¹ Ônam aê sa ma ôjanjo aê su anja lau jaba lemenj.
Anja lau, tanj gêdôñôlic sêsôm binj dansanj to nêñ anôña têtôc geo nanj.
- ¹² Aêac latunj lau matac têtôm ka balinj
ma aêac latunjio têtôm andu ñajam-ñajam ñaalê poc, tanj sepenj ñatalô nanj.
- ¹³ Aêacma andu moña gêlôc lanjwageñ
ma anjônj gêñmasê ñaô gedenj tôñgenj.
Aêacma domba sêsu ñalatu tausen to tausen
ma tentausen to tentausen senj gêñ sêmoa oba.
- ¹⁴ Aêacma bulimakao sêsu ñalatu taêsam ma gêñwapac kêtap sa to sêjam ñalatu su atom.
Lau sêñgônj sênam aucgenj, mago tanjiboa ênêc nêñ malaclunj atom.
- ¹⁵ Aê aoc êôc lau, tanj sêmoa kêtôm binj, tec tasôm su nec.
Aê aoc êôc lau, tanj Apômtau kêtû nêñ Anôtô nanj.

*

145

Talanem Apômtau êtu nê moasinj to ñaclainja

- ¹ O ñoc kinj Anôtô, aê gabe jatoc aôm sa
ma jalanem nê m ñaê endenj tôñgenj.
- ² Aê gabe jalanem aôm êtôm bêcgenj
ma aoc êôc nê m ñaê endenj tôñgenj.
- ³ Apômtau enj ñac kapôênj, tec talanem enj ñanômanj.
Aêac ñamalac oc tapuc ênê ñam natatôm atom.
- ⁴ Gôlôac tenj sêlanem aôm nê m kolenj êndênj gôlôac tenj sêñô
ma sêsôm aôm nê m ñaclai ñagêñsêga lasê.
- ⁵ Êsêac oc sêsôm aôm nê m ñawasi to waem kinjña lasê,
ma aê gabe janja wê êpi nê m gêñsêga.
- ⁶ Lau oc sêsôm aôm nê m gêñsêga ñañaclai lasê
ma aê gabe jawa aôm nê m waem kapôênj sa.
- ⁷ Lau oc sênac aôm nê m moasinj tenjgenjña ñaminj
to têtû samuc aôm nê m binjgêdênj toôndugenj.

* **144:15:** Dawidnê tenj.

- ⁸ Apômtau enj ñac moasinj to taê walô ñam.
Enj gêbinj tôñ ma têtac gêwinj tenjenña gêjam enj auc.
- ⁹ Apômtau enj ñajam gêdêñ ñamalac samob
ma enj taê labu gêñ samob, tañ kêkêñ nanj.
- ¹⁰ O Apômtau, gêñ samob, tañ kôkêñ nanj, sênam danje aôm.
Ma nêñ lau mansanj sêlanem aôm.
- ¹¹ Êsêac oc sêsôm aômñêm gamêñ kinña ñawae lasê
ma sênac aômñêm ñaclai ñaminj
- ¹² gebe ñamalacnêñ latunji sêñô aômñêm gêñsêga
to aômñêm gamêñ kinña ñawasi ñanô ñawae.
- ¹³ Aômñêm gamêñ kinña ênêc tenjenj
ma ônam gôlinj gôlôac to gôlôac ñêñgen êna.
- Apômtau gêgôm nê binj samob ñanô kêsa
ma nê kolenj samob gêwa ênê têtac gêwinj sa.
- ¹⁴ Apômtau kêpuc lau samob, tañ sebenj nanj tôñ
ma gêjac êsêac samob, tañ sêñgônj sêpô dêducgenj nanj sa.
- ¹⁵ Lau samob materj gêdinj aôm
ma aôm kôkêñ êsêacnêñ mo gêdêñ ñanoc.
- ¹⁶ Aôm kôlainj lêmamtapa ma gôlôm gêñ materj jali samob
e gêôc êsêac tôñ.
- ¹⁷ Apômtau gêgôm nê gêñ samob gêdêñgenj
ma gêgôm nê gêñ samob tomoasinjenj.
- ¹⁸ Apômtau gêmoa êsêac, tañ awenj gêjac enj nanj ñagala
ma gêwinj êsêac samob, tañ awenj gêjac enj tonjanôgenj nanj.
- ¹⁹ Enj gêjam êsêac, tañ têtêc enj nanj, nêñ sêpô lêna sa
to gêñô êsêacnêñ tanjiboa ma kêpuc êsêac tôñ.
- ²⁰ Apômtau gejob êsêac samob, tañ têtac gêwinj enj nanj,
ma oc enserj lau alôb-alôb samob su.
- ²¹ Aoc êôc Apômtaunê wae
ma lau nomña samob sêlanem ênê ñaê dabunj tenjenj ma tenjenj.

*

146

Talanem Apômtau êtu ênê kôm gêdêñña

- ¹ Aleluja.
O katuc tau, ôlanem Apômtau.
- ² Aê gabe jalanem Apômtau êtôm ñoc bêc samob, tañ gangônj matoc jali nanj,
ma gabe janam wê êndêñ ñoc Anôtô êtôm ñoc têm, tañ jamoa nom nanj.
- ³ Taêm êka laumata to ñamalac tenj
gebe êsêac têtôm gebe sênam lau sa atom.
- ⁴ Awenjaô embe ênac pep, oc têtû kekop êtiam
ma nêñ binj, tañ taênj gêjam nanj, oc ênac pep amboac tonanjenj.
- ⁵ Aê aoc êôc ñac, tañ Jakobnê Anôtô gêjam enj sa

* **145:21:** Dawidnê wê lanemña tenj.

- ma kékêñ mata Apômtau Anôtôgeñ nan.
- ⁶ Ñac tonañ tec kékêñ undambê to nom ma gwêc to ñagêñlêlôm samob.
En ñac ñañêñ enden tôneñ.
- ⁷ Ênê mêtôc gêdêñ gêjam êsêac, tañ lau sêkônin êsêac tôñ nan sa
ma gêlôm êsêac, tañ mo gêjô êsêac nan. Apômtau kégaboac lau kapoacwalôña su.
- ⁸ Apômtau kékêñ matenpec sêlic gamêñ kêtiam ma kêsa lau, tañ sêpô dêducgeñ nan sa.
Apômtau têtac gêwiñ lau gêdêñ.
- ⁹ Apômtau gejob lau jaba ma gêjam awêtuc to mosêbu sa.
Mago en gesen lau alôb-alôb nêñ intêna su.
- ¹⁰ Apômtau en kin tengeñña.
O Sion, aômnêm Anôtô ênam gôlin enden tôneñ.

*

147

Anôtô kêtú ñaclai to moasin ma mêtê ñatau ñamôké

¹ Aleluja.

Alanem Apômtau gebe tanam wê êndêñ aêacnêñ Apômtau tonec gêñ ñajam.

Lambin tonañ ñajam ma jagêdêñ.

² Apômtau kêkwê Jerusalem sa kêtiam.

En gêjac Israel latuñi, tañ sêmoa salin-salin nan sa.

³ En kêmoasin êsêac, tañ ñalêlôm popoc nan,
ma kêsaban êsêacnêñ kamoc ñandan.

⁴ En kékêñ utitalata kêtôm tau taê gêjam
ma kêsam êsêacnêñ ñaê samob tomalagen.

⁵ Aêacnêñ Apômtau en ñac kapôêñ to ñaclaisêga.
Ênê mêtê ñadôn gêc atomanô.

⁶ Apômtau gêjam lau ñasec sa
ma kêtin alôb-alôbwaga pinpan jasêc nom.

⁷ Apuc Apômtaunê wê dangeña sa.

Anghôm gêñ wêña êtan êndêñ aêacnêñ Anôtô.

⁸ En kékêñ tao gêsac umbon
ma kékêñ kom kêmalôm nom to kékêñ gêgwan kêpuc anga lôc.

⁹ En gêlôm bôc
ma kékêñ mo gêdêñ aoco ñalatu, tañ têtan gêdêñ en nan.

¹⁰ En têtac gêwiñ hos ñaclai atom
to gêlic ñamalac, tañ labum ñajana nan ñajam atom.

¹¹ Apômtau têtac gêwiñ lau, tañ têtêc en nan,
to têtac gêwiñ lau, tañ sêkêñ maten ênê têtac gêwiñ tengeñña nan.

¹² O Jerusalem, ôlanem Apômtau.

O Sion, ônam wê êndêñ nêm Anôtô.

¹³ Gebe en kêmasan nêm katam ñajana.

En gêjam mec nêm ñapalê, tañ sêmoa nêm ñalêlôm nan.

¹⁴ En kêbalan nêm gamêñ ñamadin auc ñapep
ma gêlôm aôm gônghôn moasu ñaôgeñ.

* **146:10:** Aleluja.

- 15 En kêsakinj nê jatu kêsêp nom gêmên
ma binj tau kêlêti gêjam nom aucgenj sep tagenj gêja.
- 16 En kêkênj sno kêtôm kapok
ma kêkênj nop kêtôm wao.
- 17 En kêpalip nê kompoc kêtôm poclô.
Asa oc êoc ênê malotêna têtj.
- 18 En kêkênj nê binj e gêj tau gêwê.
Enj kêkênj nê mu, tec nabu keselenj.
- 19 En gêwa nê binj sa gêdênj Jakob
ma kêsôm nê gôlinj to binjgêdênj lasê gêdênj Israel.
- 20 Enj kêmoasinj tentenlatu tenj amboac tonanj atom.
Êsêac sêjala ênê binjsu atom.

Aleluja.

148

Undambê to nom sêlanem Apomtau

¹ Aleluja.

Alanem Apômtau anja undambê.
Alanem enj anja lolôc.

² Ênê anjela samob, alanem enj.
Ênê lau totonj-totonj samob, alanem enj.

³ Oc to ajônj, alanem enj.
Amac utitalata samob, alanem enj.

⁴ Amac undambê to undambê, alanem enj.
Amac bu, tanj apoac umbonj nãô nanj, alanem enj.

⁵ Gêj samob tonanj naj, alanem Apômtaunê nãêmanj
gebe enj kêjatu, tec gêj tau nanô kêsa.

⁶ Gebe enj ketoc gêj tonanj naj kêkô gebe êkô endenj têtjenj
ma kêkênj njagôlinj, tanj sêngêli atom nanj, gêdênj êsêac.

⁷ Amac gêj nomnja, amac gêjsêga gwêcnja to gwêc njagêdimlabunja samob nanj,
alanem Apômtau.

⁸ Aôm ja to kompoc, aôm sno to ômbinj,
aôm mutêna, tanj gôgôm ênê binj kêtj têtj nanj, amboac tonanjenj.

⁹ Amac lôc to gamênj njabau samob,
amac gêjkainj to nij walanj samob,

¹⁰ amac bôc salenja ma malacnja samob,
amac gêj kêkênjja ma moc tomagê, alanem Apômtau.

¹¹ Amac kinj anja nom to tentenlatu samob,
amac kasêga to gôlinjwaga nomnja samob,

¹² amac njacsênjom to awêtakinj,
amac lau nanô to njapalê, alanem Apômtau.

¹³ Lau samob tonanj naj sêlanem Apômtaunê nãêmanj

gebe ênê ñaê tagen tec ñaê towae. Ênê ñawasi këlêlêc undambê to nomgen.

¹⁴Enj kêkêñ ñaclai gêdênj nê lau gebe ênê lau mansañ samob sêlanem enj sêwiñ lau Israel, tañ têtû ênê gêñ nanj.

Aleluja.

149

Wê lambiñña tenj

¹Aleluja.

Anam wê wakuc êndênj Apômtau.

Awenj êôc enj anga ênê lau mansañ ñalêlôm.

²Israel têtû samuc nêñ ñac, tañ kêkêñ êsêac nanj.

Sion latui awenj êôc nêñ kinj toôndugenj.

³Êsêac têtê wê sêlanem ênê ñaê

sênac onj to gêñ wêña êtañ.

⁴Apômtau têtac gêwiñ nê lau

ma kêkêñ lau palê-palê sêku nêñ ñacjo tulu.

⁵Anôtônê lau têtû samuc enj to sênam lasê to ôliñ êpi

sênêc nêñ mê ma awenj êôc enj toôndugenj.

⁶Êsêac sêlambiñ Anôtô to awenj êpigenj

ma sêmêngôm sinj ñamata makenj-makenj

⁷gebe sêkac nêñ kamocgôc anga lau samuc nêñ

ma sêkêñ ñagêjô êndênj tentenlatu.

⁸Sênsô êsêacnêñ kinj ña kapoacwalô tônj

ma sênsô nêñ lau mata tônj ña kapoacwalô ki

⁹gebe sêngôm biñ, tañ Anôtô kêkic wanêcgenj nanj, êtu tônj êpi êsêac.

Biñ tonanj ketoc Anôtônê lau samob sa.

Aleluja.

150

Alanem Apômtau

¹Aleluja.

Alanem Apômtau anga nê lôm dabunj.

Alanem enj anga undambê.

²Alanem enj êtu nê gêñsêganja

ma alanem enj êtu nê ñaclai kapôênja.

³Alanem enj ña dauc ñaôndu.

Alanem enj ña gêñ wêña to kalinjwanj.

⁴Alanem enj ña wê to onj.

Alanem enj ña gêñ wêña to gasuc.

⁵Alanem enj ña gegob êtañ.

Alanem enj ña gegob ñakicsêa galanj-galanjenj.

⁶Gêñ samob, tañ sêse awenj nanj, sêlanem Apômtau.

Aleluja.

Ŋacmê^{tê} tau

Ŋac tokauc teŋ keto buku Ŋacmê^{tê} Tau tonec. Eŋ kêkip ŋamalacnêŋ lêŋ nomŋa dambê to gejo-gêjac ŋam sa. Eŋ kêtap sa gebe lêŋ tonanŋ kêlênsônŋ ma biŋgêdêŋ masi. Eŋ kêsaê gebe ŋamalac sêjam nêŋ kôm tosê gogenŋ, tec gêlic gebe ŋamalacnêŋ lêŋ nomŋa ŋanô masi, gêŋ ŋaôma. Ênê kauc kêsa kêpi Anôtô, taŋ gêjam gôliŋ ŋamalacnêŋ têm nanŋ, nê lêŋ atom. Eŋ kêpô lêna kêtû biŋ tonanŋa, mago eŋ gêjam la lau gebe sênam kôm ŋajaŋa to têtû samuc moasiŋ, taŋ Anôtô kêkêŋ gêdêŋ êsêac nanŋ, êtôm têm, taŋ gêjac êsêac ŋawae nanŋ.

Ŋalô taŋ sêjaliŋ sa aŋga buku tau ŋamôkêlatu 12 nanŋ, kepeŋ biŋ tonanŋ, gebe Anôtô kêkêŋ gêŋ samob ŋanoc su. Ŋalô ŋagêdô gêlêŋ biŋ aêac gebe tasa nêŋ lêŋ nomŋa tokauc ma tatu samuc nêŋ lêŋ ŋaŋêŋ ŋajam êtôm têm, taŋ tamoa nom nanŋ.

Biŋ taêsam, taŋ ŋac tokauc taê gêjam nanŋ, kêsa aŋga nê ŋalêlôm ŋawapac to ŋatutuc. Mago lau andanŋenŋa sêkêŋ ênê buku tonec kêsêp Bibolo ŋalêlôm gêwiŋ. Tec gêwa sa gebe biŋ takêŋ gêwiŋŋa, taŋ gêc Bibolo ŋalêlôm nanŋ, kêkêŋ ŋasawa gêdêŋ lau tonêŋ ŋalêlôm ŋawapac to lau-sê-gowaga amboac tonanŋenŋ. Lau taêsam sêsaê buku tonec ŋabiŋ amboac tasalakatu teŋ ma sêlic taunŋ nêŋ ŋakatu kêsêp buku tonanŋ ŋabiŋ. Go êsêacnêŋ kauc kêsa gebe Bibolo, taŋ kêtôc gêŋwapac tokaiŋ-tokaiŋ gêdêŋ ŋamalac nanŋ, kêkêŋ ŋanô teŋ, taŋ ŋamalac sêkêŋ mateŋ e sêjala nêŋ lêŋ nomŋa ŋatêpôê ŋanô nanŋ.

3

Gêŋ samob tonanoc

¹ Gêŋ samob ŋanoc gêc gêdêŋ-gêdêŋenŋ. Ma kôm samob, taŋ sêjam sêmoa umbonŋ ŋalabu nanŋ, ŋanoc gêc amboac tonanŋenŋ.

² Teneŋi sêkôc aêac ŋanoc gêc, ma tamac êndu ŋanoc gêc.

Tasê gêŋ ŋatêm gêc ma tajonŋ ŋanô sa ŋatêm gêc.

³ Sêjac ŋamalac êndu ŋanoc gêc ma sêgôm lau ôliŋ ŋajam êsa ŋanoc gêc.

Dansenŋ gêŋ suŋa ŋanoc gêc ma takwê sa ŋanoc gêc.

⁴ Tatanŋ taŋi^{boa} ŋanoc gêc ma taômac ŋanoc gêc.

Tanam abec ŋanoc gêc ma tatê wê ŋanoc gêc.

⁵ Tasac poc êliŋ-êliŋ ŋanoc gêc ma tajonŋ poc sa ŋanoc gêc.

Tamoa dawinŋ taunŋ ŋanoc gêc ma tatu mêtê taunŋ ŋanoc gêc.

⁶ Dansom gêŋ ŋanoc gec ma tanam gêŋ sapu ŋanoc gêc.

Tanac gêŋ sa ŋanôc gêc ma tajaiŋ gêŋ ŋanoc gêc.

⁷ Takac gêŋ êŋgic ŋanoc gêc ma tasi gêŋ êpi tagenŋ ŋanoc gêc.

Tanam taunŋ tôŋ ŋanoc gêc ma tasôm biŋ ŋanoc gêc.

⁸ Têntac êwiŋ taunŋ ŋanoc gêc ma têtac endec taunŋ ŋanoc gêc.

Tanac siŋ ŋatêm gêc ma daê wama ŋatêm gêc.

⁹ Kolenŋwaga oc kêtap ŋanô ondoc sa gêjô nê kolenŋ. ¹⁰ Aê galic gêŋwapac, taŋ Anôtô gêu gêsac ŋamalac latuŋi gebe sim taunŋ suŋa. ¹¹ Eŋ kêkêŋ gêŋ samob ŋajamanô gêdêŋ nê noc.

Eŋ kêkêŋ kêsêp ŋamalac ŋalêlôm gebe sênam awenŋ su sêŋgônŋ mateŋ jaliŋa, mago ŋamalac kêtôm gebe êkip Anôtônê kôm, taŋ gêjam gêdêŋ taŋ gêjac m kôm tau e gêdêŋ gêŋ samob ŋatêku êsuŋa nanŋ, ŋam sa atom. ¹² Aê kajala gebe ŋamalac nêŋ gêŋ ŋajam kêlêlêc gebe sêmoa totêntac ŋajamŋenŋ ma têtû samuc moasiŋ tokaiŋ-tokaiŋ êtôm nêŋ bêc sêmoa nomŋa teŋ gêc atom. ¹³ Ma kajala teŋ gebe Ŋamalac sêniŋ gêŋ to sênomŋ gêŋ ma sêôc gêŋwapac totêntac ŋajamŋenŋ nanŋ kêtû Anôtônê moasiŋ teŋ amboac tonanŋenŋ. ¹⁴ Ma aê kajala gebe gêŋ samob, taŋ Anôtô gêgôm nanŋ, oc ênêc endenŋ tôŋŋenŋ. Ŋamalac têtôm gebe sênac têtû gêŋ teŋ atom ma têtôm gebe sêkôc gêŋ teŋ su atom amboac tonanŋenŋ. Anôtô kêmasanŋ gêŋ tau amboac tonanŋ kêtû ŋamalac têtêc enŋa. ¹⁵ Gêŋ taŋ kêsa galoc nanŋ, gêdêŋ andanŋenŋ

kêsa sugac. Ma gêŋ taŋ oc mênêsa naŋ, gêdêŋ andaŋgeŋ kêsa su amboac tonanŋeŋ. Ma Anôtô gesom gêŋ, taŋ gêjaŋa su naŋ kêtiam.

Gêŋ alôb-alôb gêc nom

¹⁶ Ma aê galic gêŋ teŋ aŋga oc ŋalabu amboac tonanŋeŋ gebe Gêŋ alôb-alôb gêc gamêŋ, taŋ gêjac biŋgêdêŋ ŋawae naŋ, ma gêŋ alôb-alôb gêc gamêŋ, taŋ gêjac mêtôc gêdêŋ ŋawae naŋ. ¹⁷ Tec aê kasôm gêc ŋoc ŋalêlôm gebe “Anôtô oc êmêtôc lau gêdêŋ to lau sec êtômgeŋ gebe gêŋ samob ŋanoc gêc ma kôm samob ŋanoc gêc amboac tonanŋeŋ.” ¹⁸ Aê kasôm gêc ŋoc ŋalêlôm gebe Anôtô gêgôm gêŋ tonanŋeŋ gebe ênsaê to êtôc êndêŋ ŋamalac e sêjala gebe êsêac têtôm bôc. ¹⁹ Gebe ŋamalacnê lêŋ kêtôm bôcnê. Lulugeŋ sêmac êndu kêtômgeŋ. Lulugeŋ sêwê kain awenjaô tageŋ. Ŋamalacnê gêŋ ŋajam kêlêlêc bôcnê teŋ gêc atom. Gêŋ samob gêŋ ŋaôma. ²⁰ Samob sepeŋ gamêŋ tageŋ. Samob ŋam kêsêp kekop. Ma samob têtû kekop êtiam. ²¹ Ŋamalac ondoc kêjala kêtû tônŋeŋ gebe ŋamalac katu oc êpi lôlôc ma bôc katu oc êsêp nomlêlôm êna. ²² Amboac tonanŋeŋ aê galic gebe gêŋ ŋajam kêlêlêc ŋamalac ênam nê kôm totêtac ŋajamgeŋ teŋ gêc atom gebe gêŋ tonanŋeŋ gêjac eŋ ŋawae. Asa oc êtôm gebe êndônŋeŋ e êjala gêŋ, taŋ mênêsa êtu ŋamu naŋ.

9

Lau sec to lau gêdêŋ

⁷ Amboac tonanŋeŋ ôna ma ôniŋ nêŋm gêŋ totêmtac ŋajamgeŋ to ônôm nêŋm wain tonalêlôm ŋajamgeŋ gebe Anôtô gêlôc gêdêŋ gêŋ, taŋ gôgôm naŋ sugac. ⁸ Ôsô nêŋm ŋakwê kwalam-kwalam ŋapaŋ ma ôniŋ oso môkêmapac. ⁹ Ôtu samuc ôwiŋ nêŋm awê, taŋ têmtac gawiŋ naŋ, êtôm nêŋm bêc samob, taŋ Anôtô kêkêŋ aôm gômoa oc ŋalabu naŋ. Bêc tonanŋeŋ ŋai, taŋ ê su ŋaômageŋ naŋ, êtu gêŋ, taŋ gêjac aôm ŋawae naŋ, ma êtu nêŋm gôêm taôm su gômoa oc ŋalabu ŋagêjônŋa. ¹⁰ Ônam kôm samob, taŋ êtôm aôm lêmam naŋ, ôtu dôbgeŋ gebe aŋga lamboam, taŋ aôm kopeŋ naŋ, aôm ônam kôm atom ma taêm ênam biŋ atom to ôjala biŋ atom ma ôtap kauc sa atom amboac tonanŋeŋ.

¹¹ Aê galic gêŋ teŋ kêtiam aŋga oc ŋalabu gebe Lau embe sêniŋ kwaŋ-kwaninoc, go êsêac, taŋ sêlêti ŋajaŋa naŋ, têtû ŋamata atom. Lau ŋactêkwa sêku nêŋ ŋacjo tulu atom. Lau mêtê têtap mo sa atom. Lau tokauc têtû lau tolêlôm atom. Lau lemeŋmêtêŋa têtû lau towae atom. Têŋm to gêŋwapac gêjam gôliŋ lau samob. ¹² Gebe ŋamalac gêjam kauc nê noc. Ŋamalac têtôm i, taŋ gêwê wasaŋ sec naŋ, ma têtôm moc, taŋ lip gêjac naŋ. Êndêŋ têŋm sec lakô oc ênac ŋamalac sep tageŋ.

11

Gêŋ taŋ ŋac tokauc gêgôm naŋ

¹ Ônac sam nêŋm mo êtu moasiŋ. Êndêŋ ŋasawa ec baliŋ, go ôtap sa êtiam. ² Ônac sam gêŋ tau êndêŋ lau taêsam gebe aôm gôjam kauc gêŋwapac, taŋ oc êtap aôm sa aŋga nom naŋ. ³ Tao embe ênac lênsônŋ, go êsêwa kom êsêp nom. Ma ka embe êku êsêp gamêŋ gêmu kêsêp me gêmu kêpiŋa, naŋ ênêc ŋamala, taŋ êku êsêp naŋ. ⁴ Ŋac taŋ kêsaê mu naŋ, oc êpalip ŋawê atomanô, ma ŋac teŋ, taŋ gejob tao naŋ, oc ejoŋ kôm ŋanô sa atom amboac tonanŋeŋ. ⁵ Aôm gôjam kauc mutêpôê to gôjam kauc ŋapalê dedec, taŋ gêc têna têtacclêlôm naŋ, nê ŋatêkwa ŋam, tec gôjam kauc Anôtô, taŋ kêkêŋ gêŋ samob naŋ, nê kôm amboac tonanŋeŋ. ⁶ Ôsê nêŋm gêŋ êndêŋ bêbêcgeŋ ma lêmam êlêwanŋ atom e êndêŋ êtula gebe aôm gôjam kauc ondoc oc êpoa, ŋawê taŋ kôsê gêdêŋ bêbêcgeŋ me ŋawê, taŋ kôsê gêdêŋ kêtula naŋ, me lulugeŋ oc êpi ŋajam êtôm taugenŋ.

12

Puc êndêŋ lau wakuc

¹ Amboac tonan taêm ênam Anôtô, tan kêkêj aôm nan, êndêj nêm bec napanêgenja gebe bêc sec to jala mênêô lasê, tan aôm oc ôsôm gebe “Bêc tonan kêmoasij aê atom.”

² Êndêj tonan oc to nawê ma ajôj to utitalata ênam kanuc ma namanjan êkô êndanjuc kom ênac. ³ Êndêj nasawa tonan gejobwaga anduja oc têtênêp (lemen) to lau njanja têtû golon (enkaïj). Lauo tan sêlêsa polom nan (lunlun), sêwi kôm sij gebe têtû luagêcgen. Ma êsêac, tan têtû kêni j sêsa katam sauj nan (matenanô) têtû kanuc. ⁴ Katam tan kêsa intêna nan (tanensun), oc njanja êsa gebe ôjô malacluj njakicsêa atom. Sêlêsa polom njakicsêa ma musik êtanja oc ôjô saujanôgen. Tagen moc êtan êndêj bêbêc oc êju aôm sa. ⁵ Namalac oc têtêc gebe sêselêj gamêj nabau ma sêsa nêj intêna tonêj njalêlôm natutucgen (ôlij walô gêjana). Wa nola ênac lêtêj (môdê êsa) ma wagô êka gwec-gwecgen (têntac walô nawapac êsa) ma namalac êngôm mocsac gêj ten êtiam atom.

Gebe en oc êna nê andu tenjenja (sêô) ma lau-têtan-tanjiboawaga sêselêj sêmoa intêna. ⁶ Kapoacwalô silber oc êngic ma laclu gold oc emben ma popoc. Bulakôp oc popoc ma waba tatê buja oc ênaja. ⁷ Kekop tan nam kêsêp nom nan (ôlij), oc êmu êna nom êtiam ma awajaô êmu êndêj Anôtô, tan kêkêj nan, êna êtiam. ⁸ Nacmêtu Tau kêsôm gebe “Gêj samob gêj njôma, gêj njôma samuc gen.”

Jesaia

Lau sê buku tonec ñaê kêpi propete kapôên Jesaia, tañ gêmoa nom gêdên jala 800 ma 700 ñasawa gêmun Kilisi gêmên nom nañ. En gêjam kôm anga Jerusalem. Lau tokauc, tañ sêkip Bibolo ñam sa nañ, nêñ ñalêlôm kêpi tagen gebe buku ñabin ñagêdô ñam kêsêp Jesaia tau, mago bin ñagêdô ñam kêsêp lau ten, tañ sêmoa nom têdaguc Jesaia nañ. Êsêac sêjam kauc lau tendoc sêwê kain buku ñabin sêwiñ propete, mago bin tonec gêc awê gebe lau sêkaton papia ñagêdô sa kêtú Jesaianê buku. Bin tañ kêsêp papia tau nañ, gêjac miñ gamên Judana ñamin, tañ kêsá gêdên ñasawa ec baliñ amboac jala 200.

Môkêlatu 1–39 Môkêlatu tonec gêjac miñ gamên Judana ñagênwapac ñanô ten. Lau Asuria sebe sejon gamên Judana. Jesaia gêlic gebe lau Juda nêñ ñacjo ñanô lau Asuria atom, ñacjo ñanô lau tau nêñ sec to tañenpêc gêdên Anôtônê bin ma nêñ sêkên gêwiñ kwalecña. Propete gêjac binsu nê lau to gêjam don ñagêdô gwalêkin gebe êkalem lau to nêñ gejobwaga gebe sêsa nêñ lên tobingêdên ma tomêtôc gêdêngeñ. En gêlên bin to kêkên puc êsêac gebe êsêac embe sêkên tañen Anôtô atom, go têtap gênwapac sa ma sênaña. Anôtô oc êmêtôc êsêac ñabin gêjam sêga, mago bin Anôtô ênam mec lau-sêsap-en-tôñwaga kêsêp môkêlatu tonec gêwiñ. Jesaia amboac tonanñen kêsôm kêtú têm wamaña ten, tañ oc ênêc nom nañ, ma Dawidnê wakuc ten oc êmên tañ êtu kin ñanô tau nañ.

Môkêlatu 40–55 Lau teto môkêlatu tonec gêdên tañ lau Juda taêsam sêngôn kapoacwalô anga Babel nañ. Nêñ ñacjo sejon êsêac e sêkên maten ñanô ten kêtiam atom. Propete kêsôm jaen ñajam lasê gebe Têlagen oc Anôtô êngamboac nê lau su anga kapoacwalô ma êwê êsêac sêmu sêna nêñ malacmôkê Jerusalem êtiam gebe sênac m nêñ lên wakuc ten. Bin towae gêjam sêga gêc môkêlatu tonec gebe Anôtô kêtú lau-m samob nêñ lên natau. Ma bin ten, tañ Anôtô taê gêjam kêpi nê lau nañ, tonec gebe en êsakin êsêac sêndên lau-m nomña samob sêna, ma en ênam mec lau nomña samob êtu Jerusalemña.

Ñasêbu tañ kêsôm gebe “Anôtônê sakinwaga” nañ, têtú ñasêbu towae, tañ lau sêjala kêtú tôñ gêc Binlênsêm Lanğwanña nañ.

Môkêlatu 56–66 Môkêlatu tonec ñabin kêkanôn lau, tañ sêmu sêja Jerusalem nañ. Êsêacnên ñalêlôm ñatutuc, tec propete gêjac êsêac têtac tôñ ma kêsôm kêtú tôñ gebe Anôtô êngôm nê bin, tañ gêjac mata gêdên nê lau nañ, ñanô êsa.

Bin ñagêdô kêkanôn bin gêdên to mêtôc gêdên ma bin ñagêdô gêlên bin lau gebe sêmansañ om to sêkên da ma teten mec. Ñalô towae ten gêc 61:1-2. Gêdên tañ Apômtau Jesu kêkôc nê kôm sa nañ, en gêwa nê kalem sa ña ñalô tonañ.

Jesaia geoc bin lasê kêkanôn lau Juda to Jerusalem

¹ Gên tañ Amos latu Jesaia gêlic kêkanôn lau Juda to Jerusalem gêden têm, tañ Usia agêc Jotam ma Ahas agêc Hiskia têtú Judanên kin nañ tonec.

² O undambê ôñô, o nom ôkên tañam,
gebe Apômtau kêsôm bin tonec gebe
“Aê galôm to kapôn latuci, mago êsêac sêbuc dêmôên aê.

³ Bulimakao kêjala nê natau
ma donki kêjala nê ñataunê sac.
Mago lau Israel sêjala atom,
aênoc launên kauc kêsá atom.”

⁴ Ijoc, amac lau secmên,
amac lau totôp kapôên, sec ñalatu amac,
ma agôm gên sakop-sakop sec.
Êsêac sêwi Apômtau sin,

êsêac sêmajec Israelnêḡ ḡac dabuḡ,
êsêac sêbuc dêmôêḡ eḡ.

⁵ Amac abe aê janac amac êtiam êsêp ondoc,
tec asap nêḡ lêḡ lanḡwa tōḡ ḡapaḡ nec.
Gêmac kêtap môkêmapac samucḡeḡ sa,
ma ḡanipkalop samucḡeḡ ḡêmac-ḡêmac.

⁶ Anḡa môkêmdaḡgam e jakêseḡp emtapa amac amoa toôlim samuc atom,
sêḡ mala to pipi ma kamocbôm ḡêḡjac têc ôlim auc,
ma amac apip ḡatêkwi su atom, asabaḡ atom,
ma akêḡ katêkwi gebe êmalôm kamocḡa atom.

⁷ Nêḡ nom kêtu gasaḡ ma ja ḡeḡ nêḡ malac su.
Lau jaba têdaḡḡôḡ nêḡ kôm ḡanô ma amac matemanô alicḡeḡ.
Nêḡ gamêḡ kêtu gasaḡ kêtôm lau jaba sesêḡ su.

⁸ Sion latuo taugenḡ ḡacḡeḡ ḡêḡmoa
amboac bec jakwa asê kêkô kôm wainḡa,
amboac bec, taḡ sêjam kêkô kôm katimḡa naḡ,
ma amboac malac, taḡ ḡacjo sêḡi auc.

⁹ Lau siḡ undambêḡa nêḡ Apômtau
embe endec aêacnêḡ lau ḡapopoc sêḡmoa atom,
oc tatôm lau Sodom ma malenḡmê amboac lau Gomora.

Kalem sênam tauḡ ôkwiḡa

¹⁰ Amac ḡôliḡwaga Sodom ḡa, aḡô Apômtaunê biḡ.
Amac lau Gomora, akêḡ taḡem aêacnêḡ Anôtônê biḡsu.

¹¹ Apômtau kêsôm gebe
“Amacnêḡ da ḡwalêkiḡ gebe êmoasiḡ aê amboac ondoc.
Aê ôlic ḡakam nêḡ domba kapoac
ma bulimakao ḡalêsi, taḡ akêḡ kêtu daja naḡ.
Aê têtac ḡêwiḡ bulimakao kapoac to domba kapoac
me noniḡ kapoac ḡadec atom.

¹² “Gêdêḡ taḡ amac mênakô aê lanḡôcnêḡ naḡ,
asa kêjatu amac gebe aka aêḡoc malacluḡ popoc.

¹³ Akôc da ḡaôma andêḡ aê amêḡ êtiam atom.
Nêḡ da ḡadauḡ ḡêôc aê e ḡasu sec.
Aê gadec nêḡ om ajôḡ ḡêô lasêḡa ma sabaḡ to nêḡ akac sa ḡaonda.
Aê gadec nêḡ biḡ alôb-alôb to nêḡ omsêḡa samob.

¹⁴ Aê têtac gedec nêḡ om ajôḡ ḡêô lasêḡa
ma noc aniḡ moasiḡ kapôêḡḡa.
Gêḡ tonanḡ ḡai kêsac aê
e ôlic ḡakam gebe jaôc.

¹⁵ Embe alam lememeḡ êtu atêḡ mecḡa,
oc jansaḡ matocanô auc.
Ma embe atêḡ mec ḡwalêkiḡ,
oc Jakêḡ taḡoc atom,
gebe dec ḡêjam lememeḡ auc.

¹⁶ “Akwasiaḡ taôm e atu selec,

ma ansej sec, tañ agôm nan su
gebe ênêc aê lanjôcnêm êtiam atom.

¹⁷ Andôn taôm êtu anjôm gêj njamña.

Ansom bin gêdêj.

Amêtôc êsêac, tañ sêlêsu lau nan.

Akwa mosêbu ma anam êsêac sa,
ma apuc awêtucnêj bin tôj.”

¹⁸ Apômtau kêsôm gebe

“Ajôc, amênman, tamansañ bin dawin taun acgom.

Embe nêm sec êtuñ gamên amboac dêlêcola,

oc jalic êtôm tao kwalam.

Ma embe amboac obo asôsamuc,

oc janjôm êtu sêpôma amboac gwêcôpic.

¹⁹ Embe akên êwiñ ma akên tanem aênoc bin,

oc anin moasin nom tonecña êtiam.

²⁰ Mago embe tanempêc ma ambuc dêmôêm aê,

sin oc enseñ amac su.

Bin tonañ kêsa Apômtau tau awa.”

Anôtô êmêtôc Sion ma ênam Sion kêsi

²¹ Ojae, gêmunjen malac tau kêsap Apômtau tôj,

mago galoc kêtû awê mockaino sec sugac.

Gêmunjen bin gêdêj gêngôn tonec

ma bin mansañ gêjam malac tau auc,

ma galoc lausin genjen sêngôn.

²² Nêm silber kêtû matê

ma sêgalun bu gêwiñ nêm wain.

²³ Nêm kasêga sêbuc dêmôên aê

ma sêngôn sêwiñ genjentêna.

Êsêac têtac gêwiñ bin kana-kana

ma taên kêka gebe lau sêkên gêj njamagen êndên êsêac.

Êsêac sêkwa mosêbu ma sêjam êsêac sa atom

ma sêjô awêtucnêj bin atom.

²⁴ Amboac tonañ tec Apômtau, lausin undambêja nêj Apômtau

ma Israelnêj laimôkê kêsôm gebe

“Aê, aê oc jakêc ñoc têtac ñandan êpi ñoc ñacjo

ma jakên ñagêjô êpi ñoc sono-sono.

²⁵ Aê oc jaja lemoc ôkwi ma janac aôm

to jakên ja êniñ nêm ñatêmui su ênaña

ma japac gêj jaba, tañ kêgalun gêj ñanô nan, su ênaña.

²⁶ Go jakên gôlinwaga êtôm gêmunja

ma kwalam langwa têtû nêm lau sejen êtiam êtôm gêmunja.

Tonañ su acgom, go lau samob oc sêsam aôm gebe Malac-bin-gêdêjña

ma Malac, tañ kêsap Anôtô tôj nan.”

²⁷ Mêtôc gêdêj oc ênam Sion kêsi

ma bin gêdêj oc êpuc lau Sionña, tañ sêjam taun ôkwi nan tôj.

²⁸ Mago lau-sêbuc-dêdêjwaga to lau sec oc senseñ êsêac su sêwiñ taunjen,

ma êsêac, tañ sêwi Apômtau siñ nan, oc sênaña.

²⁹ Amac oc majem êsa êtu kamem, tañ atoc sa nanña,
ma lanômanô êmbêlê êtu nêkôm njaolaña, tañ ajaliñ sa nanña.

³⁰ Amac oc atôm kamem, nan njaolañ kêsêlô
ma atôm kôm teñ, tañ njabumata kêpa nan.

³¹ Nactêkwa oc êtôm dawen

ma ênê koleñ oc êtôm ja njamôsi

ma ja oc êniñ lulugen êwiñ tau

ma nac teñ oc êsi êndu atom. * njaolaña kêtû nêñ gamên sêjam sakiñ anôtôi jabaña. Tec lau

Israel sêsô mêtê jaba ton

2

Apômtau ênam gôliñ nom njaamên samob towamagen

¹ Biñ tañ Amosnê latu Jesaia gêlic kêkanôn lau Juda to Jerusalem nan tonec.

² Êndên têm nam u na tau gêñ tonec oc êsa
gebe Apômtaunê lôm nalôc oc êkô amboac lôc,

tañ natêpôê kelen gamên su nan,

ma oc êpi kacgen êlêlêc lôc samob su nêñgen.

Ma tentenlatui samob oc sêkac sa anga tônêgen.

³ Ma lau taêsam sêpi sêna ma sêoc taun gebe

“Ajôc, tapi Apômtaunê lôc tawac

ma tasô Jakobnê Anôtônê andu nalêlôm tana,

gebe êndôn nê mêtê êndên aêac e tasa ênê lên tônê.

Gebe njaogôliñ oc êsa anga Sion, ma Apômtaunê biñ êsa anga Jerusalem.”

⁴ Enj oc êmêtôc tentenlatuinên biñ

ma êmansañ lau gwalêkiñ nêñ lên.

Ma êsêac oc sênam nêñ tubac ôkwi êtu sakwen

ma nêñ kêkêm êtu lêngêc.

Lau ton teñ oc sêoc siñ sa êndên lau ton teñ êtiam atom

ma sêndôn mêtê siñña êtiam atom.

⁵ O gôlôac Jakobña, amên,

mênstasêlên tamoa Apômtaunê nawê nalêlôm.

2:6–4:6 Anôtô oc êmêtôc lau-tetoc-taun-sawaga to lau sec, mago gêjac mata gebe êmbun
lau njaopoc nêñ sec su to êngôm êsêac têtû wakuc.

5

Biñgôliñ kêpi kôm wainña

¹ Aê gabe janam wê teñ êtu noc nacña,

janam wê êpi ênê kôm wainña.

Noc nac kêsap nê kôm wainña teñ

gêsac lôc tonom nalêsi njam njo.

² Enj kêkac nom ôkwi napep ma kêjaliñ poc samob sa

ma kêpuc wain njawalô njam kêsêp.

Enj kêkwê andu njaatêkwa baliñ kêtû sejop kôm taunja

ma kêsap sêpip wain namala teñ gêc gêwiñ.

Go taê kêka gebe nê kôm ênam njanô njam,

mago gêjam njanô sec njaômagen.

* **1:31:** Lau Kanaan tetoc kamem sa kêtû nêñ anôtô jaba ma kôm

³ “O amac lau Jerusalemja to amac Judawaga,
galoc jatenj amac gebe amêtôc aêagêc ñoc kôm wainja ma binj acgom.
⁴ Aê janam kôm ondoc, tanj gajam atom nanj, êwiñ êpi ñoc kôm wainja.
Aê taêc kêka gebe ênam ñanô ñajam, mago gêjam ñanô sec ñaômagenj kêtû asagenja.

⁵ “Ma galoc aê jasôm gêñ,
tanj gabe jangôm êndênj ñoc kôm wainja nanj, lasê êndênj amac anô.
Aê gabe jansenj ñatuj su, gebe bôc sêninj su
ma jatuc ñatujbôm ênsêlô, gebe bôc sêka gamênj tau popoc.

⁶ Aê oc jakênj kôm tau êtu gamênj gasanj
ma janac ñasêli su to jasap nom êtiam atom
e wanjanic to gêñ têkwa-têkwa êôc auc
ma jajatu tao ñamajanj gebe êkênj kom ênac êsêp ñoc kôm atom.”

⁷ Lau Israel têtû lausinj undambêña nêñ Apômtau nê kôm wainja,
Ma Judawaga têtû wain ñawê, tanj kêjalinj sa nanj.
Enj taê kêka mêtôc gêdênj, mago gêlic sêkêc dec sinj.
Enj taê kêka binj gêdênj, mago kêtap tanjiboa sa.

5:8-30 Binj ojae kêpi lau sec tokainj-tokainj kêsêp môkêlatu tonec. * lau tau têtanj lasê kêtû mêtôc geo to ñandanj, tanj kêtap êsêac sa nanja.

6

Anôtô geoc tau lasê ma kêkalem Jesaia

¹ Gêdênj jala, tanj kinj Usia gêmac êndu nanj, aê galic Apômtau tau gêngônj lêpônj kinja tenj ñaô lôlôcgenj, ma nê ñakwê baliñ kêsêp e kêjalec lôm dabuj ñalêlôm auc. ² Anjela Serapim sêkô Apômtau ñaô. Êsêac samob nêñ magê 6-6 kêtôm êsêacgenj. Êsêac sêkwa lanjônjanô auc ña magê luagêc ma sêkwa enjainj auc ña magê luagêc ma sêlôp ña magê luagêc. ³ Ma anjela tenj gêmôêc binj gêdênj tenj ma sêmôêc gelom-gelom gêja gebe

“Lausinj undambêña nêñ Apômtau
enj dabuj, dabuj, dabuj.

Ênê ñawasi gêjam nom samucgenj auc e gêdênj ñamadinj.”

⁴ Ma ñaôndu, tanj kêsa anjela tenj awasuj nanj, kêwiwic andu ñataonj e jadauj kêkôm lôm ñalêlôm auc.

⁵ Go kasôm gebe “Ijoc, aêma oc janaña, gebe aê ñac togêdôcôlic ñatêmui ma gamoa gawinj lau-gêdônjôlic-ñatêmuiwaga, mago matocanô galic Kinj, lausinj undambêña nêñ Apômtau.”

⁶ Go Serapimnêñ tenj kêgandonj jalana tenj sa anja altar ma kêkôc kêsêp lêma, go gêlôb gêdênj aê gêmênj ⁷ mênkêmoasac aê aocsuj ma kêsôm gebe “Gôlicgac me, aê kamoasac gêdômôlic, tec gesenj nêñ tîp su ma kêsuc nêñ sec ôkwi.” ⁸ Go ganjô Apômtau awa kêsôm gebe “Aê oc jasakinj asa êna ma asa oc naêtu aêacma ñacjaenj.” Go aê kasôm gebe “Aê tec gamoa, ôsakinj aê.” ⁹ Ma enj kêsôm gebe “Naôsôm êndênj lau tînê gebe ‘Anjô binj amboac anjô, mago anjô êtu tînj atom. Alic gêñ amboac alic, mago ajala atom.’

¹⁰ Ôngôm lau tonanj nêñ ñalêlôm ñadani êsa
to tanjensuj êôc auc
ma matenj êmôp,
gebe moae sêlic gêñ ña matenjanô
ma sêrjô binj ña tanjensuj
to sêjala binj ênêc nêñ ñalêlôm e sênam tauñ ôkwi ma ôlinj ñajam êsa.”

* 5:7: Tanjiboa ñam gebe mêtôcwaga sêmêtôc lau kesogenj, tec

11 Tec katu kênac gebe
 “O Apômtau, aê jasôm lasê e êndênj ondocgenj.”
 Ma enj gêjô aê aoc gebe
 “Ôsôm e êndênj tanj malac samob êtu gasanj
 ma ñamalac maleñmê
 ma andu samob êtu tuc
 ma gamênj e ñagêlênj nanj.
 12 Ma Apômtau oc êtinj lau nasênjgônj gamênj jaêcsêga,
 ma malac gasanj taêsam ênêc gamênj tonec ñalêlôm.
 13 Ma embe lau 10-10 nênj tagenj-tagenj gacgenj sêmoa,
 oc senseñj êsêac êtiam amboac sêsap kamem me kalelonj
 e ñakatuc gacgenj êkô.”
 Ñakatuc tau tonanj ñawê dabunj tau.

7

Jesaianê wae ñamataña gêdênj kinj Ahas

1 Gêdênj têm, tanj Usia latu Jotam nê latu Ahas kêtuj kinj Judanja nanj, kinj Resin anja Suria agêc Remalianê latu Peka, tanj kêtuj kinj Israelnja nanj, sêpi Jerusalem sêja sebe sênac sinj êndênj malac tau, mago sêku tulu atom. 2 Gêdênj tanj sêkênj ñawae gêdênj kinj Dawid nê wakuc gebe “Suria to Epraim sêmoatinj poac gêdênj tauñ” nanj, enj to nê lau nênj ñalêlôm kêtênêp ñasec amboac mu kêwiwic ka saleñja.

3 Go Apômtau kêsôm gêdênj Jesaia gebe “Amagêc latôm Sear-Jasub asa naandac Ahas anja busawa, tanj kêsa anja bugêjactonj ñaônja nanj ñaawa, nanj gêc lau-sêkwasiñ-obowaga nênj kôm ñaintêna, 4 ma ôsôm êndênj enj gebe ‘Ojop taôm ñapep ma ôpuc taôm tônj. Ôtêc taôm atom ma nênj ñalêlôm ñatutuc êtu Resin anja Suria agêc Remalianê latu nênj têtac ñandanja atom. Êsêagêc têtôm jakalic luagêc, tanj ja gêôc e kêtuj jec nanj. 5 Suria agêc Epraim ma Remalianê latu sêmasanj binj gêdênj tauñ sebe sênjgôm aôm sec, ma sêsôm gebe 6 “Ajôc, tapi Juda tana ma tatakê êsêac ñamelocñagenj ma taku êsêac tulu e sêwi gamênj tau sinj êndênj aêac, ma takênj Tabelnê latu êtu kinj anja tônê.” ’ ’ 7 Apômtau Anôtô kêsôm binj tonec gebe

“Binj tonanj oc êtu tônj atom ma ñanô êsa atom,

8 gebe Damasku kêtuj Suria ñamôkê
 ma Resin kêtuj Damaskunê ñatau.

Jala 65 ênaña acgom, go sênac Epraim popoc
 e sêmoa amboac lau-m tagenj êtiam atom.

9 Samaria kêtuj Epraim ñamôkê
 ma Remalianê latu kêtuj Samarianê ñatau.

Amac embe akênj êwiñ atom, nanj oc akô ñajanja atom amboac tonanjenj.”

Jesaia geoc Imanuelnê binj lasê

10 Ma Apômtau kêsôm gêdênj Ahas kêtiam gebe 11 “Otenj gênjalô tenj anja Apômtau, aômñêm Anôtô nê. Gênjalô tau êpi anja lamboam me êsêp anja lôlôc.” 12 Tagenj Ahas gêjô nê binj gebe “Aê oc jatenj atom, ma oc jansaê Apômtau atom.” 13 Tec Apômtau kasôm gebe “O gôlôac Dawid, akênj tanjem aênjoc binj. Amac alênsônj ñamalac, nec alic kêtôm atom, tec abe alênsônj aênjoc Anôtô êwiñ nec. 14 Amboac tonanj Apômtau tau oc êkênj gênjalô tenj êndênj amac amboac tonec gebe Awêtakinj tenj oc taê e êkôc latu tenj ma ê ênê ñaê gebe Imanuel. 15 Êndênj tanj êjala lênj êtinj sec su to êjalinj ñajam sanja nanj, enj êninj su gêjac anô to lêpjenj. 16 Ñapalê tau êjala lênj êtinj sec su to êjalinj ñajam sanja atomgenj, ma kinj luagêc, tanj sêgôm aôm taêm dani taôm nanj, nênj gamênj oc êtu gasanj. 17 Apômtau oc êkênj têm kainj tenj êpi aôm to nênj lau ma tamamnê gôlôac. Gêdênj tanj Epraim sêkac tauñ su anja Juda

e mêngêdêñ galoc nañ, têm amboac tonañ kêtap amac sa atom. Anôtô êkêñ kiñ Asuriaña êkônin aôm.”

¹⁸ Êndêñ bêc ônê Apômtau oc êmôêc kawan aña bu Aiguptuña ñamôkê to banic aña gamêñ Asuriaña ¹⁹ mênşênac têt nêm gamêñ ñasalic to pocsawa auc ma sênam wañganic to ñagamêñ wale-wale auc amboac tonañgeñ.

²⁰ Êndêñ bêc ônê Apômtau oc êkôc kiñ Asuriaña aña bu ñamaken ònêña mênjêtu kekec bôjañ ma êkaliñ môkêmlauñ to ôlimlu ma nêm êm ênaña amboac tonañgeñ.

²¹ Êndêñ bêc ônê ñac teñ oc engeñ bulimakao tagen ma domba luagêcgeñ. ²² Ma bulimakao to domba sêkêñ su kapôêñ e êtôm gebe lau ñapopoc, tañ gacgeñ sêngôñ gamêñ tau nañ, sênin su gêjac anô to lêpgeñ.

²³ Êndêñ bêc ônê wañganic to gêñ têtka-têtka oc êôc gamêñ samob, tañ sêsê wain 1,000 kêsêp, tañ ñaôli mone silber 1,000 nañ auc. ²⁴ Wañganic to gêñ têtka-têtka oc êôc gamêñ tau auc samucgeñ, tec lau embe sêsa gamêñ tau, oc sêsêlêñ totalam ma sôbgeñ. ²⁵ Ma amac oc api gamêñ ñabau, tañ gêmungeñ asap ña kinom nañ, ana atom, êtu atêc wañganic to gêñ têtka-têtkaña, ma gamêñ ñabau tau oc êtu bulimakao sêsêlêñ ñamala ma domba oc sêka popoc. * †

8

Propete latu nê ñae

¹ Go Apômtau kêsôm gêdêñ aê gebe “Ôkôc poc tapa kapôêñ teñ ma oto êsêp êtôm tañ teto sêmoa nañ gebe ‘Maher-salal-has-bas.’ ” ² Ma kakôc dabunwaga Uria agêc Jeberekia nê latu Sakaria mênşewin gebe sêlic biñ tau sêwin. ³ Gêdêñ tonañ aê gadêñ propeteo gaja ma en taê e kêkôc latu teñ. Tec Anôtô kêsôm gêdêñ aê gebe “Wê ênê ñaê gebe Maher-salal-has-bas, ⁴ gebe ñapalê tau êsôm Mamac me Nenec atomgeñ, ma kiñ Asuriaña oc êjañgo Damaskunêñ gêlôñ to Samarianêñ awamata su aña êsêacnêñ.”

⁵ Apômtau kêsôm gêdêñ aê kêtiam gebe

⁶ “Lau tonec sedec bu Siloa,
tañ keselen ñañêñ langwageñ nañ,
ma têtêc tauñ kêtü Resin agêc Remalianê latuña
e têtü tonañña Apômtau gêgôm bu ⁷ Kêtü tonañña Apômtau gêgôm bu gêc kapôêñ
ma keselen tonçlaigen,
ma oc êsuñ e ênam ñasêli auc
to ênsalê ñatali auc.

Kiñ Asuriaña to nê ñawasi kêtôm bu tau tonañ.

⁸ O Imanuel, bu tau oc êc êsa Juda
e ênsalê gamêñ tau auc ma êsuñ ênam aucgeñ êpi e êndêñ nêm koclabeñ,
ma bu ñamagê oc ênam nêm gamêñ aucgeñ êna.”

⁹ O lau tomôkê-tomôkê, ajala biñ tau ma atakêmañ.
O amac lau gamêñ jaêcñaac, akêñ tañemmanñ.

Añgambam taôm ma atakêmañ.

Añgambam taôm ma atakêmañ.

¹⁰ Amansañ biñ awin taôm,
mago ñanô masi.

Anam biñgalôm awin taôm,
mago biñ tau êtu tôn atom, gebe Anôtô mêngêwin aêac.

Atêc Apômtau taugen

* **7:25:** Sear-Jasub ñam gebe ñapopoc oc sêmu sêmên. † **7:25:** Imanuel ñam gebe Anôtô mêngêwin aêac.

¹¹ Apômtaunê lêma njajaña kêkôc aê tôj ma en gêjac biñsu aê, gebe jasa lau tonec nêj lêt atom, ma kêsôm gebe ¹² “Biñ samob, tañ lau tonec sêsam gebe poac sêkic biñña nan, asam gebe poac sêkic biñña atom, ma gên, tañ êsêac têtêc nan, amac atêc atom ma atakê atom. ¹³ Atoc lausij undambêña nêj Apômtau taugen sa, gebe en ñac dabuñ. Atêc en taugen ma atakê êtu en taugenña. ¹⁴ Gebe en oc êtu gamêñ dabuñ lau sê lamuña tenj êndênj Israel nêj tonj lulugen, mago êtu poc sêndij enjainña to poctêna têtac êmbôli aucña ma êtu sa to lakô êndênj lau Jerusalem amboac tonanjen. ¹⁵ Êsêacnêj taêsam oc sêndij enjainj êpi poc tau ma sênac tauñ êndu e ôlij popoc ma lakô tau oc ênac êsêac e ênsô êsêac tôj.”

¹⁶ Jakic ñoc biñ gaoc lasêña tôj ma japac biñ, tañ kadônj nan, ña penj njajaña êsa ênêc ñoc ñacsenominênj ñalêlôm.

¹⁷ Aê oc jansaê Apômtau, tañ kêsij lanjônô gêdênj gôlôac Jakob nan, ma jakênj matoc enjen.

¹⁸ Alicgac me, lau sij undambêña nêj Apômtau, nanj gêngônj lôc Sion nan, kêkênj aê to ñoc ñapalê, tañ Apômtau kêkênj gêdênj aê nan, atu gêntalô to puc gêdênj lau Israel.

¹⁹ Lau embe sêsôm êndênj amac gebe “Awem ênac lau tonjalau geoc biñ lasêña ma mectomanjwaga, tañ sêsôm biñ kesec-kesec ma ole-ole nanj,” go asôm gebe “Aêac awenj ênac nêj Apômtau atom ma tatenj ñacmatê êtu sênam lau matenj jali saña me.”

²⁰ Êsêac embe sêsôm gebe “Dandênj biñ, tañ kêdônj to geoc lasê nanj tana, nec atom,” oc sêlic gêu bônj atom biññanônjen.

²¹ Êsêac oc sêlênsa êtôm gamênjen tonênj ñalêlôm ñawapac ma mo êjô êsêac. Ma embe sêoc tôbôm, oc têtac êmbôli auc ma sêpuc boa nêj kinj to nêj Anôtô.

Êsêac oc sêoc matenjanô sa êpi undambê

²² ma matenjanô êsêp nom, mago sêlic gênjwapac to ñakesecgen ma têtêc tauñ ñawaô êkôm êsêac auc ma seo sêmoa gêsunjbôm ñalêlôm.

Mago êsêac, tañ sêmoa totêtêc tauñboa nan, oc sêngônj tokesec êtiam atom. Gêmunjen en gêbu gamênj Sebulon to Naptali, mago êtu ñamu en oc êngôm lau samuc nêj Galilaia, nanj gêc bugêjactonj ñalêndanj anja bu Jordan ñamakenj ônênja nan, êtu gamênj towae. * sêkac waba su sep tagen. †

9

Têna kêkôc biñmalô ñatau ma en kêkôc nê gôlij sa

¹ Lau tañ sêngônj gêsunjbôm nan, sêlic ja kapônjen tenj.

Ma ñawê kêpô êsêac, tañ sêngônj gêmac ñagamênj kanucña nan.

² Aôm kôkênj lau têttaêsam

ma gôgôm êsêac têtac ñajam gêjam sêga.

* **8:22:** Maher-salal-has-bas ñam gebe Kêjanjowaga têdabinj gebe † **8:22:** Bu tau bu Euprat, tañ kêpoac Asurianênj gamênj nan.

Êsêac sêmoa aôm lajômniêmna toôlinj kêpigenj
têtôm lau, tañ senj mo lasê nanj,
ma amboac lau, tañ sêjac sam ñacjonêj awamata.

³ Gebe gêjwapac ñata, tañ gêsac êsêac nanj,
ma tôc maginmna to nêj ñac, tañ kêlêsu êsêac nanj, nê sêm
nanj aôm kôpônj tulu toc tagenj amboac gêdêj Midiannê têm.

⁴ Gebe sinjwaganêj atapa samob
to nêj ñakwê sinja, tañ dec gi auc nanj,
êsa ja ma êniñ su.

⁵ Gebe awê tenj kêkôc ñapalê tenj kêtû aêacna,
kêkêj latu tenj gêdêj aêac gêmêj.

Ñagôlinj gêsac enj magim ma sêsam enj gebe
“Mêtênjam, Laimôkê, Tenjenjam, Biñmalôtau.”

⁶ Ênê gôlinj oc ênam sêga,
ma biñmalô oc ênêc tenjenj
añga Dawidnê lêpônj to nê gamêj kinja.
Gebe enj oc ênac m ñagôlinj tau to êpuc tôj
ña mêtôc gêdêj to biñ gêdêj
êndêj galoc ma endenj tôjenj.
Lausinj undambêna nêj Apômtau nê ñalêlôm kêkac enj,
tec êngôm biñ tonanj êtu tôj.

9:7–10:34 Anôtô kêmetôc gamêj Israelña kêtû puc gêdenj gamêj Judaña. Mago lau
Asuria, tañ têtû Anôtônê waba mêtôcña gebe êmetôc nê lau sec nanj, têtap gêjwapac sa
e sênaña amboac tonanjenj. *

11

Isainê wakuc ênam gôlinj lau naêndêj

¹ Ñasêli tenj êlêc añga ñakatuc Isai
ma ñawakac tenj êlêc sa.

² Ma Apômtaunê Ñalau oc êsêp mênjênsac enj ñaô.
Enj Ñalau kauc mêtêña to tajala gêjña.
Enj Ñalau êwa biñ saña to Ñalau ñaclainja.
Enj Ñalau takip biñ ñam saña to tatêc Apômtauña.

³ Enj oc êtêc Apômtau êtu ênê têtac ñajam ñam.

Enj oc êmetôc biñ êpi gêj, tañ mataanô gêlic nanj atom
ma êkêj êwiñ biñ, tañ tanasuj gêjô nanj, palin-palinjenj atom.

⁴ Enj oc êmetôc lau ñasec nêj biñ êndênjenj
ma êmansañ lau wapac nêj biñ solopjenj.
Enj oc ênac wauc-wauctêna ña sêm awasunja
ma nê awajaô oc ensenj lau alôb-alôb su.

⁵ Enj ênac biñ gêdêj êtu nê obo ênêc dambê palê
ma biñ ñañêj êtu nê ômbinjakp.

⁶ Kêam salenja to domba ñalatu oc sêmoa sêwiñ taunj
ma pusip salenja to noninj ñalatu oc sênêc sêwiñ taunj.
Bulimakao ñalatu to lewe oc sêninjenj sêwiñ taunj
ma ñapalê saunjenj tenj oc êwê êsêac.

⁷ Bulimakao to iwa oc sê sêlêb êndênjenj taunj

* 9:6: Ñalô êsêac kêkanônj lau Juda to Jerusalem.

ma nêh ñalatu oc sênêc napan-napan tauñ,
ma lewe oc êniñ gêgwanj êtôm bulimakao.

⁸ Ñapalê dedec oc êtu dôa-dôa êngônj moacwêmnê gêsunj ñaô
ma ñapalê saunj oc êkêñ lêma êsô moacmôsinê ic êna.

⁹ Lau oc sêngôm tauñ sec to sêlênsu tauñ anja aêñoc lôc dabunj atom,
gebe lau sêjala Apômtau kêtû tônj kêtôm gamêñgenj
amboac dembom gêjam gwêc samucgenj auc.

¹⁰ Êndêñ bêc ônê Isainê ñawakac oc êtu ñabelo tenj êkô
ma lau samob sêlic
ma tenterlatu samob sensom to têtû kênac enj
ma ênê malac êtu gamêñ towae.

11:11-16 Anôtô gêjac mata gebe ejonj nê lau ñapopoc sa anja nom ñagamêñ samob.

12

Wê tanam danjgeña

¹ Êndêñ bêc tônê aôm oc ôsôm gebe
“O Apômtau, aê gabe janam danjge êndêñ aôm
gebe têtmac ñandanj gêdêñ aê,
mago gôjam têtmac ñandanj tau ôkwi
ma gôjac aê têtac tônj.

² “Alicgac me, Anôtô kêtû ñoc moasinj ñamôkê,
tec gamoa taêc kêpa sugenj ma katêc tauc atom,
gebe Apômtau Anôtô enj kêtû ñoc ñaclai to ñoc wê lambinja
ma kêtû ñoc kêsiwaga.”

³ Amac oc atê bu anja bumata danjgônj matenj jalinja totêtmac ñajamgenj. ⁴ Ma êndêñ bêc
tônê amac oc asôm gebe

“Anam danjge êndêñ Apômtau, awem ênac ênê ñaê.
Asôm ênê gêñsêga ñawae êtu tapa anja lau samuc nêñ.
Asôm lasê gebe ênê ñaê towae.

⁵ Anam wê lanemja êndêñ Apômtau gebe gêgôm gêñsêga tonjaclai.
Naasôm ñawae ênam nom ñagamêñ samob auc.

⁶ O amac lau Sionja, anam lasê ma anam wê toôndugenj
gebe Israel nêñ ñac Dabunj enj kapôênj ma gêmoa amac ñalêlôm.”

13:1–27:13 Anôtô oc êmêtôc lau jaba to-m-to-m, tanj sêngônj sêsi gamêñ Israel to Judanja
nanj, ñawae kêsêp môkêlatu tonec. Mago pesalem lambinja to Anôtônê lau sêoc gêñwapac
e Anôtô ênam êsêac kêsi ñawae kêsêp ñasawa tonec gêwiñ.

28

Puc gêdêñ Epraim

¹ Ojae lau Epraim. Êsêacnêñ waenj gê su amboac sunsunj ñaolana nêñ kasêga, tanj
wain kêjanj nanj sêkuc. Êsêac tenjbelej anjenj, mago wain kêku êsêac tulu. ² Alicgac
me, Apômtaunê ñactêkwa ñajana tenj gêmoa. Enj oc mênjêo lasê amboac kompoc to gamêñ
kêlanjanj sec to amboac bu ñasamac kapôênj. Enj oc êku gamêñ tulu tonjaclai kapôênj. ³ Ma
ñacjo oc sêka lau Epraim nêñ gôlinjwaga, tanj wain kêjanj êsêac nanj, nêñ sunsunj towae
popoc. ⁴ Ma gôlinjwaga, tanj tetoc tauñ sa nanj, nêñ ñawasi oc ê su e malamê amboac jambô
ñalêwê ñamataña, nanj lau sêlic ma ñagaôgenj têtinj su ma senj nanj.

⁵ Êndêñ bêc ônê lausiñ undambêña nêñ Apômtau oc êtu sunsuñ ñawasiña to nanjenen ñajam êndêñ nê lau ñapopoc. ⁶ Ma enj oc êtu ñac-kêmêtôc-binwaga nê ñalau mêtôc gêdêñña ma êtu êsêac, tañ sêpuc sec ñacjo anğa malac tau ñasacgêdô nan, nêñ ñaclai ñamôkê.

Apômtau gelen binj to gêjac mata binj kêpi Jerusalem

⁷ Wain kêjañij dabuñwaga to propete amboac tonanğen ma bu ñajaña gêgôm êsêac sêku-sêku. Lau tau sênôm bu ñajaña e kêjañij êsêac. Wain kêlênsôñ êsêac ma bu ñajaña gêgôm êsêac sêku-sêku. Êsêac embe seoc binj lasê, go sêkô wiwicgen ma embe sêmêtôc binj, go sêkô kôjô-kôjôgen. ⁸ Êsêac sêluc e ñasu gêjam nêñ tebo auc ma gamêñ ñajam tenj gêc atom.

⁹ “Enj oc êndôñ kauc tajala binjña êndêñ asa ma êwa jaen ñabinj sa êndêñ asa. Êndêñ ñapalê ñasec-ñasec, tañ gocgo sêwi teneñinêñ su sinj nan me. ¹⁰ Enj kêdôñ binjsu tenj ma binjsu tenj, binjsu tenj ma binjsu tenj, ñagôlinj tenj ma ñagôlinj tenj, ñagôlinj tenj ma ñagôlinj tenj, kêdôñ ñagec anğa tonec ma ñagec anğa ônê.”

¹¹ Binjanô, Apômtau oc êsôm binj êndêñ lau tonec ña lau samuc awen ma ña lau jaba nêñ binj. ¹² Gêmunğen enj kêsôm gêdêñ êsêac gebe “Alêwanj taôm anğa tonec. Akêñ lau-têkwen-gêbacwaga sêlêwanj tauñ. Anij awen anğa tonec.” Mago êsêac sêkêñ tañen atom. ¹³ Kêtu tonanğa Apômtau oc êsôm binj tonec êndêñ êsêac gebe “Binjsu tenj ma binjsu tenj, binjsu tenj ma binjsu tenj, ñagôlinj tenj ma ñagôlinj tenj, ñagôlinj tenj ma ñagôlinj tenj, êndôñ ñagec anğa tonec ma ñagec anğa ônê. Ma êsêac embe sêsêlêñ oc sembenj sêsêp muña e ôlinj popoc ma lakô ênac êsêac to sêkôc êsêac tôñ.”

Alê kêclêsuña kêtu Sionja

¹⁴ Kêtu tonanğa amac lau-susuwaga, tañ ajam gôlinj lau Jerusalemña tonec nan, akêñ tañem Apômtau awa. ¹⁵ Amac asôm gebe “Aêac tamoatinj poac dawinj gêmacanô ma tamasanj binj dawinj lamboam gebe êndêñ têm ñawapac sec mênêsaña oc êtap aêac sa atom, gebe binj dansanj kêtu aêacnêñ gamêñ tasiñ tauñña.” ¹⁶ Kêtu tonanğa Apômtau Anôtô kêsôm gebe “Alic acgom, aê kakêñ alêpoc kêkô Sion, poc ñajaña tenj, poc mataêjam tenj kêtu alê kêclêsuña ma lau, tañ sêkêñ gêwiñ nan, oc sêc su atom. ¹⁷ Ma aê oc jakêñ mêtôc gêdêñ êtu ñadôñ ma binjgêdêñ êtu dôñpoc. Go kom poc oc enseñ nêñ lamu dansanj su ma bu ñasamac êsuñ nêñ gamêñ sêsiniñ tauñña sa.”

¹⁸ Go nêñ poac gêdêñ gêmacanô nan, oc sêsap tulu ma nêñ binj, tañ amoatinj gêdêñ lamboam nan, oc senseñ su. Gêñwapac ñamata secsêga tonanğ embe êpi lau êkajagenj oc êjamuñ amac popoc êwiñ. ¹⁹ Oc wacêtap amac sa todim-todim êtôm bêc samob, tañ mênêsa nanğoc. Amac oc aóc ñawapac tonanğ êmbêc to elenj samobgenj. Ma binj, tañ Anôtô eoc lasê nan, oc êtakê amac ñanô-ñanô.

28:20–29:24 Anôtô kêkêñ puc nê lau gebe êmêtôc êsêac, mago gêjac mata gebe ênam êsêac kêsi amboac tonanğenj. * okwi jakêpi lau tau kêtiam. † solopgenj.

30

Taen êka Aiguptuña ñanô masi

¹ Apômtau kêsôm gebe “Ojae lau, tañ sêli tauñ sa gêdêñ aê nan. Êsêac taên gêjam binj, tañ aê kamasanj atom nan, to sêgôm ñanô kêsa ma sêmoatinj poac keso aênoc ñalau, tec têtêku sec gêsac sec ñaô. ² Êsêac dêdi sêsêp Aiguptu sêja, mago têtê kênac aê atom. Êsêac sebe sê lamu Aiguptu, tec taên kêka Paraonê ñaclai. ³ Ma Paraonê ñaclai oc ênam amac sa atom to Aiguptu, tañ aê lamu nan, êngôm amac majem êsa. Ma lamu, tañ asom anğa Aiguptu ñaajuñlabu nan, oc êmbu amac. ⁴ Binjanô, laumata Aiguptuña sêngônj Soan ma ñajaenwaga sêô lasê Hanes, ⁵ mago lau Judaña majenj êsa gebe taên kêka lau, tañ sênam êsêac sa naeo

* 28:19: Binj susu, tañ Jesaianê ñacjo sêsôm nan, Apomtau kakac † 28:19: Dôñ tau sêmasanj ña gam to poc gebe atoc gêñ

nañ. Lau Aiguptuñja tonañ oc sênam amac sa to sêpuc amac tòn atom, oc sênam lau majen êsa to sesen êsêac waen ñjam su.”

⁶ Anôtônê bin kêpi bôc Negebña tonec gebe “Laujaen sêsêlêñ sêsa gamêñ, tañ kêtakê to kêlênsôn lau nañ. Lewe ma moacwêm ma moactêna kain ten sêmoa gamêñ tau. Laujaen tau sêkêñ nêñ waba to awamata gêsac donki to kamele ñaô. Êsêac sebe sêkêñ gêñ tau dêdêñ lau, tañ têtôm gebe sênam êsêac sa atomanô nañ. ⁷ Aiguptu ênam êsêac sa naeo to ñaôma. Tec kasam gamêñ tau gebe ‘Rahab, tañ gêngôn e ñañêñ lanjwagen.’ ”

Lau tanjêpêcña

⁸ Go Anôtô kêsôm gêdêñ aê gebe “Ôna oto bin tonañ êpi poctapa êsêac sêlic ma oto êsêp buku ten gebe ênêc enden tòngeñ. Gebe lau ñamuña sêsam e sêjala min tau. ⁹ Gebe lau tonañ sêli taun sa gêdêñ Anôtô ñapan. Êsêac bin dansañ ñalalui ma sêkêñ tanjêñ Apômtaunê ñagôlin atom. ¹⁰ Êsêac sêsôm gêdêñ lau-geoc-bin-lasêwaga gebe ‘Alic gêñ ten atom.’ Ma gêdêñ propete gebe ‘Aoc bin ñanô lasê êndêñ aêac atom. Asôm bin, tañ aêac abe anôgen nañ lasê. Akêñ aêac akôc ma bin taen gêjamña tòn. ¹¹ Akêñ ñasawa ma akô intêna auc atom. Aêac abe anô Israelnêñ Anôtô Dabuñ nê bin êtiam atom.’ ”

¹² Mago Israelnêñ Anôtô Dabuñ kêsôm gebe “Amac adec bin, tañ kasôm gêdêñ amac ma taêm kêka ñalai sec to bin dansañ gebe êtu amacnêm senjêñ. ¹³ Kêtu tonañña amac awê bin ñakain. Amac atôm tunbôm balin, tañ kêôpacgen nañ. Amac aku sa sep tagen nagulun. ¹⁴ Amac popoc amboac kuanô, atôm ku, tañ selo popoc samucgen nañ, e ñasaboac ten êtôm gebe sêkêñ ja ñalana êsêp ma sêkati buña atom.”

¹⁵ Gebe Apômtau Anôtô, Israelnêñ Nac Dabuñ kêsôm gebe “Embe anam taôm ôkwi ma akêñ êwiñ aêgen, nañ oc janam amac kêsi. Angôm ñañêñ ma akêñ matem aêgen, go nêñ ñalai êsa.” ¹⁶ Mago amac akêñ tanjem atom ma asom gebe “Masi, aêac oc anôñ hos ma aêc su.” Tec amac oc aêc su bin ñanô. Ma asôm gebe “Aêac oc anôñ hos ma aêc su wen tagen.” Tec nêñ ñacjo oc sêjanda amac wen tagen amboac tonanjen. ¹⁷ Nacjo tagen embe êkôtên lêma, go amacnêm lau tausen oc sêc su. Nacjo lemen ten embe sêkôtên lemen ma amac samob aêc su e obokêam ñajamoa taugen êkô lôc ñaô êtu ñabelo ten. ¹⁸ Mago Apômtau gêôn amac gêmoa gebe taê walô amac. En gêdi gebe têtac labu amac gebe Apômtau en Anôtô gêdêñ ma lau, tañ sêôn en nañ, oc têtac ñjam êsa.

30:19-33 Anôtô taê walô nê lau, tañ sêôc gêñwapac to ñandan ma êmêtôc lau Asuria.

31

Anôtô oc êtu lautuc Jerusalem

¹ Ojae êsêac, tañ aê lamu Aiguptu ma taen kêka hosgen ma sêkêñ maten kareta gebe taêsam to sinwaga, tañ sêngôn hos ñaô nañ, gebe êsêac ôlinwalô kêlêlêc. Mago sêkêñ maten Israelnêñ Nac Dabuñ atom ma teten Apômtau kêtú ênam êsêac saña atom. ² Mago Anôtô en ñac tokauc. En kêkêñ gêñwapac kêkônin êsêac tòn. En gêjam nê bin ôkwi atom. En oc êndi naensen lau secwaga nêñ gôlôac ma ensen êsêac, tañ sêjam lau sêgôm secña sa nañ. ³ Lau Aiguptu êsêac ñamalac, êsêac Anôtô atom. Êndêñ tañ Anôtô oc êmêtôc lêma nañ, gêjam-sawaga oc ênac tau êndu ma ñac, tañ en gêjam en sa nañ, oc emben ma êsêac samob oc sênaña sêwiñ taun.

⁴ Apômtau kêsôm bin tonec gêdêñ aê gebe “Lewe têna me lewe ñalatu embe têtac gwada sa, go gejobwaga bôcña nêñ wambañ to ñakicsêa êtôm gebe êtakê êsêac e sêc su nec atom. Ma aê, lausin undambêña nêñ Apômtau amboac tonanjen. Nalalai ten oc êkô aê auc atom êtôm tonañ. Aê oc jatu lautuc lôc Sion. ⁵ Aê, lausin undambêña nêñ Apômtau, oc jakên sêlin Jerusalem -amboac moc kelelo gebe ênam ñalatu kêsi. Aê oc janam malac tau sa to jaku ñacjo tulu.”

⁶ Apômtau kêsôm gebe “O lau Israel, akac taôm ôkwi andên aê, tañ ajam dêmôêm nañ.
⁷ Gebe êndên ñasawa teñ amac samob oc ambaliñ nêm gwam sec, tañ lememe kêmasañ ña silber to gold nañ, siñ ênaña. ⁸ Siñ oc ensey lau Asuriaña su ña ñamalacnên ñaclai atom. Lau Asuriaña oc sêc siñ su sêna ma nêñ lau matac têtû gêñôma. ⁹ Êsêacnên kiñsêga oc êtênêp tau êndu-êndu ma nêñ laumata siñña têtakê e sêc su ma sêwi nêñ gêbôm siñña siñ.” Apômtau tañ nê ja kêsa Sion ma nê ja ñawao gêc Jerusalem nañ, nê biñ tonañ.

32

Kiñ biñ gêdênña

¹ Alic acgom, kiñ teñ oc ênam gôliñ ña biñ gêdên ma kasêga sênam gôliñ ña mêtôc gêdên.
² Êsêac samobgen oc têtôm gamên, tañ kepen mu auc nañ, ma têtû launên lamu gamên êlanğanña.
 Êsêac têtôm bu kêsa gamên ñakelen ma têtôm poclabu ñaajuñ anga gamên sawa.
³ Go êsêac, tañ sêlic nañ, matenânô êmôp atom ma êsêac, tañ sêñô biñ nañ, oc sê tañen.
⁴ Lau tañ sêsôm biñ beleb-belebgen nañ, oc sêmêtôc biñ êndêngeñ, ma êsêac, tañ sêsôm biñ kwac-kwac nañ, oc sêsôm biñ ñañên êsa.
⁵ Êsêac sêsam lau meloc gebe apômtau êtiam atom ma tetoc lau wauc-wauctêna sa amboac lau towae atom.
⁶ Gebe ñac meloc oc êsôm biñ meloc ma nê ñalêlôm taê gêjam secgen, gebe êngôm gêñ toAnôtômêgen ma êsôm biñdansañ êpi Apômtau ma êwi lau, tañ mo gêjô êsêac nañ, siñ sêmoa tomo êjô êsêacgen ma êngamiñ bu êndên lau, tañ bu gêjô êsêac nañ.
⁷ Wauc-wauctênanê mêtê sec, en taê gêjam biñ sec kêtû wakuc-kêtû wakuc ma lau sêpô-lêna-taunwaga embe sêwa nêñ biñ sa gebe biññanô, oc ñac tau ensey êsêac su ña nê biñdansañ.
⁸ Mago ñac mansañ taê gêjam biñ mansangen ma êsap gêñ mansañ tôñ ñajañagen.

Propete gêlên biñ lauo Jerusalemña

⁹ Amac lauo, tañ anğôn ñaômagen nañ, andi, anô aê aoc, ma êsêac latunjo amac, tañ akên gêwiñ biñ paliñ-paliñgenboas nañ. akên tanem ñoc biñ.
¹⁰ Jala teñ ma bêc ñagêdô ênaña acgom, go amac lauo, tañ akên gêwiñ biñ paliñ-paliñgenboas nañ atakê, gebe wain ñanô oc êtû lêwê atom, ma noc anin mo lasêña mênêsa atom.
¹¹ Amac lauo, tañ anğôn ñaômagen nañ atênêpman, amac lauo, tañ akên gêwiñ biñ paliñ-paliñgenboas nañ atakêman. Akwalec nêm ñakwê su ma amoa ñaômagen, go asô talu êtû nêm ñakwê.
¹² Atañ taniboas êtû nêm kom ñajamña, êtû nêm wain ñajamña,
¹³ êtû ñoc launên nom, tañ wanğanic to gêñ têtka-têtka gêjam auc nañña ma êtû gôlôac, tañ sênğôn malac tatu samucña totêntac ñajamgen nañña.
¹⁴ Gebe andu kapôên oc êtû tuc, ma malac tonãonda tau êtû gasañ. Gamên ñabau to andu soso dêdib ñacjona oc êtû bôcnên gêsun enden tøngen,

ma êtu donki gêbôm nêḡ gamêḡ ôwêḡa,
ma êtu dombanêḡ gamêḡ sêniḡ gêḡḡa.

¹⁵ Biḡ tonan ênêc e Apômtau ênsêwa ḡalau anḡa lôlôc mênêḡpi aêac,
go gamêḡ sawa ênam tau ôkwi êtu kôm tonanô ḡajam,
ma kôm tonanô ḡajam ênam ḡanô êlêlêc su.

¹⁶ Ma mêtôc gêdêḡ oc ênêc gamêḡ sawa
ma biḡ gêdêḡ êmoa kôm tonanô ḡajam ḡalêlôm.

¹⁷ Ma biḡ gêdêḡ ênam ḡanô biḡmalô
ma mêtôc gêdêḡ ênam ḡanô tamoa ḡanêḡ totêntac êpa sugen enden tōḡḡen.

¹⁸ ḡoc lau oc sêḡḡōḡ tobiḡmalô
ma sêlêwan taḡ sêḡḡōḡ andu ḡajana to gamêḡ êmacḡen.

¹⁹ Ma salen oc êku gulun tagen
ma malac popoc samucḡen êsêp êtap ênêc.

²⁰ Aê aoc êôc amac, taḡ asê nêḡm gêḡ êsêp bugala
ma akêḡ bulimakao to donki taḡ sêmoa nêḡ gêḡ.

33

Apômtau oc ênam Jerusalem kêsi

¹ Ojae aôm ḡac-gosenḡ-gêḡ-suwaga-ma, taḡ sesen aôm taôm su atom nan,
ma aôm ḡac-kôjanḡgo-gêḡwagama, taḡ ḡac ten kêjanḡgo nêḡm gêḡ su atom nan.

Êndêḡ taḡ onsen ḡen êmbacnê nan, oc senseḡ aôm taôm su,
ma êndêḡ taḡ ôjanḡgo gêḡ e êmbacnê nan, êsêac oc sêjanḡgo nêḡm gêḡ.

² O Apômtau, taêm walô aêac,
aêac aôm aôm amoa.

Ôtu aêacma lemeḡ êtôm bêbêcḡen
ma aêacma kêsiwaga êndêḡ têm gêḡwapacḡa.

³ Êndêḡ taḡ lau oc sêḡô aôm awam amboac wapap gêḡjac nan, oc sêc.

Êndêḡ taḡ aôm ôndi sa nan,
tenteḡlatu samob sêc êliḡ-êliḡ.

⁴ Ma lau oc seḡon ḡawaba amboac lêšêc seḡon gwada
ma waba tau ê êsêac amboac têapa gê lêšêc.

⁵ Tatoc Apômtau sa gebe en ḡêḡḡōḡ lôlôc.

En oc êkêḡ mêtôc gêdêḡ to biḡ gêdêḡ ênam Sion auc.

⁶ En oc ênam ḡoliḡ aôm nêḡm têm samob êsêlêḡ ḡanêḡḡen
ma êkêḡ moasiḡ ênam aôm kêsiḡa to kauc mêtêḡa

ma kauc tajala gêḡḡa ênam sêga.

Tatêc Apômtau kêtu ênê awamata.

⁷ Alic acgom, siḡsêlêc têtaḡ sêmoa intêna
ma wama ḡasêliḡwaga têtaḡ secanô.

⁸ Intênasêga kêtu gasan ma lau ten sêšêlêḡ sêsa kêtiam atom.

Êsêac sêjac poac popoc ma sêpêlê lau-sêwa-biḡ-sawaga
ma tetoc ḡamalac ten sa kêtiam atom.

⁹ Nom kêtaḡ tonalêlôm ḡawapacḡen.

Lôc Lebanon kêmêliḡ tomajagen.

Gaboan Saronḡa kêtôm gamêḡ sawa.

Ma lôc Basan to Karmel kêtu kwalam.

10 Apômtau kêsôm gebe

“Galoc aê kamasan tauc gebe jandi,
galoc aê oc jandi jakô.

11 Amac taêm, mago akêkam gêñ napa
ma akôc nalaun nãmasêgen.

Nêm awemjaô kêtôm ja nãwaô, tan oc êniñ amac su nan.

12 Ma tentenlatu samob oc têtôm usu napa, tan sêpac kêtû ñop nan,
têtôm wanjanic, tan sêsap su ma sêkên ja gen nan.

13 Amac lau, tan amoa jaêcsêga nan, anô gêñ, tan gagôm nan nãwae.
Ma amac lau, tan amoa nãgala nan, ajala ñoc nãclai.”

14 Secwaga Sionña têtêc taun nãsec,

ma lau alôb-alôb têtakê ñanô ma sêsôm gebe

“Aêacnên asa oc êtôm gebe êñgôn êwiñ ja, tan êsa enden tôngeñ nan.”

15 Nãc tan kêsã nê lên gêdêngeñ ma kêsôm biññanô nan,

ñac tan gedec gêñ, tan lau sêjanjo nan,

ma gêoc lêma tôn gêdên awa êtim enña

ma kêkên tanã biñ sêkêc dec sinña atom,

ma gêsã mataanô auc gebe êlic gêñ sec atom

16 ñac tonan tec êñgôn lôlôc.

lôc to poc sagiñ oc êtu ênê lamu

ma anã tonan oc sêkên mo êndên en ma êpô lêna bu atom.

17 Matamanô oc êpi nêm kiñ tonê nãwasi,

matamanô oc êu lain su êna.

18 Nêm ñalêlôm oc taêm ênam nãwapac lanãgwa, tan katakê aôm nan,

gebe “Nãc kêsã gêñ sanã gêmoa ondoc.

Nãc gêjam dôñ gêñña gêmoa ondoc.

Nãc kêsã andu jalinã samob sanã gêmoa ondoc.”

19 Matamanô oc êpi lau-tetoc-taun-sawaga êtiam atom.

Êsêac sêsôm awen ten, tan gôjam kãuc ñam,

ma imbelen kêpêlê biñ, tan kôjala atom.

20 Matamanô êpi Sion, tan kêtû aêacnên omsêga ñamala.

Matamanô oc êpi malac ñanên Jerusalem tau,

tan kêtôm becobo, tan kêkô geden tôngeñ nan.

Lau ten oc sêmbuc ñaalê sa atom.

21 Ma Apômtau oc êmoa êwiñ aêac tonê nãwasi kiñña.

En oc êtu aêacnên bu kapôn to ñawenwen,

tan manowa ma wan tolac têtôm atom gebe sêsô sêna nan.

22 Gebe Apômtau kêtû aêacnên mêtôcwaga ma kêtû nên gôlinãwaga.

Apômtau kêtû nên kiñ ma oc ênam aêac kêsã.

23 Nêm lêpoa kêm kêtû golonã ma gê jamoa tôn atom,

tec agen lac sa kêtôm atom.

Go sênac sam awa, tan sêjanjo nan,

ma lau puliñ oc sêkôc sêwiñ amboac tonanjen.

24 Nãc malac tonanña ten oc êsôm gebe “Gêmac gêgôm aê,” nec atom.

Apômtau oc êsuc lau, tan sêñgôn malac tau nan, nên sec ôkwi.

34:1-17 Mòkêlatu tonec geoc Anôtônê ñacjo nêñ ñandañ, tañ enserj êsêac su sênaña nan lasê. * sa. Lau jaba sêsôm taun awenj katu sejop to sêkônij êsêacña. † wanj gebe sênac sinj êndênj Israel nan, nêñ binj sa.

35

Anôtô kêmasañ nê lau têtú wakuc

¹ Gamênj gasañ to gamênj ñakelenj oc têtac ñajam ma gamênj sawa oc êtu samuc ma ñaola ênac lêtênj amboac mênaminj.

² Ñaola êsa ênam aucgenj ma gamênj tau oc êtu samuc ma ênam wê totêtac ñajamgenj.

Ma sêkênj Lebanon ñañawasi ma Karmel to Saron ñagêlônj êndênj gamênj tau.

Êsêac oc sêlic Apômtaunê ñawasi ma Anôtônê ñawasi kinjña.

³ Anjôm lememe, tañ kêtú palê nan, ñajaña êsa to anjôm emduc, tañ kêtú golonj nan, ñajam êsa.

⁴ Asôm êndênj lau tonênj ñalêlôm ñatutuc gebe “Akô ñajaña ma atêc taôm atom.

Alic acgom, nêmem Anôtô oc êmênj êtu êkac kamocgôc to êkênj ñagêjônja ma ênam amac kêsi.”

⁵ Go matenpêc matenj êlac ma tañensunbic tañensunj êpoa lasê.

⁶ Go maginj kêsu sêmboanj sa têtôm mojava ma awenjmê sênam wê lambinjña, gebe bumata oc êu lasê êsa gamênj gasañ to bu kapônj êsa gamênj sawa.

⁷ Kekop ñandañ oc êtu bugêjactonj ma bumata oc êpulu anja nom gelo-gelo, ma gêgwanj to ôpic ma sinj êpi anja kêam gamênj sawaña malenj.

⁸ Ma intênasêga tenj oc ênêc tonec, ma sêsam intêna tau gebe “Intêna dabunj.”

Lau môpña sêsêlênj sêsa tonanj atom, ma lau meloc sêmoa intêna tau atom.

⁹ Lewe tenj oc êmoa tônê atom ma bôclai tenj oc êsêlênj êmoa intêna tau atom, oc tatap êsêac sa sêmoa tônê atom, lau tañ Apômtau gêjam êsêac kêsi nanjenj, oc sêsêlênj intêna tau.

¹⁰ Ma êsêac, tañ Apômtau kêgaboac su nan, oc sêmu sêmênj mênjsêo lasê Sion towêgenj. Têtac ñajam tenjenjña oc ênsac êsêac ñaô têtac ñajam to têtac ñagaô oc ênam êsêac auc ma gênjwapac to tañjiboa oc êwi êsêac sinj.

* **33:24:** Ñamadinj 18 to 19 gêwa lau Israel nêñ têm gênjwapacña sêlac † **33:24:** Ñamadinj 23 gêwa lau Israel nêñ ñacjo, tañ

36:1–39:8 Lau Asuria nêḡ kin Sanherib gêwê nê siḡwaga sêḡ lasê gamêḡ Judana ḡamin kêsêḡ mômêlatu tonec. Mago Anôtô gêḡjam malac Jerusalem sa ḡa lêḡ kain ten. Kin Hiskia kêtap gêmac kapôḡḡ sa, mago ôli ḡajam kêsa kêtiam.

40

Anôtônê binḡ gêḡjam malô Sionḡa

¹ Nêḡm Anôtô kêsôm gebe

“Anam malô, anam malô ḡoc lau.

² Asôm binḡ malôḡenḡ êndêḡ Jerusalem

ma amôêc êndêḡ enḡ

gebe ênê sakinḡ ḡêḡḡmaḡa ḡatêḡm ḡêbacnê

ma sêsuc ênê keso ḡatôḡp ôkwi,

gebe Apômtau lêma kêkêḡ ḡagêḡjô kêlêlêc su

gêḡjô ênê sec samob.”

³ Awa tenḡ ḡêḡmôêc gebe

“Amansaḡ Apômtaunê gamêḡ ḡsêlêḡ ḡsaḡa anḡa gamêḡ sawa

to amêḡtôc intêna êtu solop anḡa gamêḡ ḡakelenḡ êtu nêḡ Anôtôḡa.

⁴ Gaboaḡ samob oc êêc sa

ma lôc to gamêḡ ḡabau êtu tapa

ma sêḡmêḡtôc ḡapoalic êtu solop

ma sêḡmansaḡ gamêḡ kalonḡ-kalonḡ ḡatip êsa.

⁵ Go Apômtaunê ḡawasi oc eoc tau lasê

ma ḡamalac pebenḡ oc sêlic ḡêḡ tau sêwiḡ taunḡ

gebe Apômtaunê awa kêsôm binḡ tau.”

⁶ Awa tenḡ kêsôm gebe “Ômôêc.”

Ma aê kasôm gebe “Jamôêc asagenḡ.”

“Gêḡ nomḡa samob kêḡtôm ḡêḡgwaḡ

ma ḡamalacnêḡ ḡêlônḡ samob kêḡtôm ḡaola kômḡa.

⁷ Êndêḡ taḡ Apômtau êju nê awajaô naḡ,

ḡêḡgwaḡ êmêlinḡ ma ḡaola êsêlic.

Binḡḡanô, lau têtôm ḡêḡgwaḡ.

⁸ Gêḡgwaḡ kêḡmêlinḡ ma ḡaola kêsêlic,

mago aêacnêḡ Apômtaunê binḡ oc ênêc endenḡ tônḡenḡ.”

⁹ O Sion, jaenḡwaga ḡawae ḡajamḡa,

ôḡpi lôc baliḡ tenḡ ôna.

O Jerusalem, jaenḡwaga ḡawae ḡajamḡa,

ôḡpuc awam sagenḡ.

Ôsôm êndêḡ malac Judana gebe “Alic nêḡm Anôtô tonec.”

¹⁰ Alic acgom, Apômtau Anôtô ḡêḡmêḡ tonḡaclai

ma enḡ tau lêma ḡêḡjam ḡôlinḡ ḡêḡ samob.

Alic acgom, lau taḡ enḡ kêku êsêac atom tulu naḡ, sêwiḡ enḡ

ma lau, taḡ ḡêḡjam kôm kêḡpi êsêac naḡ, sêḡmuḡ enḡ.

¹¹ Enḡ oc enḡenḡ nê domba êḡtôm ḡacḡeḡjob

ma êsip domba ḡalatu taminḡ bôdagi,

go êwê ḡatêna malôḡenḡ.

Israelnêḡ Anôtônê dôḡ masi

12 Asa kékati gwêc ña lêma ma gêjam dôñ
ma kêsaka undambê.
Asa gêjam dôñ nom ñakekop kêsêp bakep
ma gê dôñ lôc samob to kêsâê gamêñ ñabau ñañawapac.

13 Asa gêjam gôliñ Apômtaunê ñalau
ma mêtêmôkê ondoc kêdôñ en.

14 En gêjam kênac asa gebe êwa biñ sa êndêñ en
ma asa kêtôc intêna mêtôc gêdêñña gêdêñ en
ma kêdôñ kauc gêdêñ en
ma kêtôc intêna êjala gêñ ñamña gêdêñ en.

15 Alic acgom, tentenlatu têtôm bu ñatetep, tañ kêsap bakep tôñ nan,
ma têtôm kekop, tañ lau sênam dôñ êtôm atom nan.
Alic acgom, nuc ñawapac kêtôm gêñgambu ten.

16 Ka Lebanonña kêtôm gebe sênac pac êtu dajaña
ma bôc Lebanonña kêtôm gebe êtu daja tau atom.

17 En gêlic tentenlatu samob amboac gêñ ñaôma
gêlic êsêac têtôm gêñ ten atom.

18 Amac alic Anôtô kêtôm asa,
ma anam dôñ en êpi asagen.

19 Anam dôñ en êpi gwam me.

Ñacmêtê kêpac gêñ tau,
ma ñac-kêpac-goldwaga kêkwa gêñ tau auc ña gold
ma kêmasañ kapoacwalô silberña kêtù gêñ tauña.

20 Ñac ñalêlôm sawa oc êjaliñ ka ñajaña ten sa gebe êtu namuc atom
ma êtap kwalam langwa ten sa,
gebe êsap ñakatu ten tañ êkô ñañêñgen nan.

21 Amac ajala atom me. Amac añô atom me.

Êsêac sêjac miñ biñ tau gêdêñ amac gêdêñ andanjenña su atom me.
Amacnêm kauc kêsâ gêdêñ Anôtô kêkêñ nom nan, atom me.

22 En taugen gêñgôn nom ñamadiñ lólôcña ñaô
ma gêlic ñamalac têtôm wagô
ma kêlain umbon kêtôm obo ten,
go gêlam gêñ tau kêtôm becobo, gebe lau sêñgôn ñalabu.

23 En gêgôm kasêga têtù gêñ ñaôma
ma gôliñwaga nomña têtôm gêñ ñanô masi.

24 Sêsê êsêac ma sêpôn êsêac
ma ñawakac keselen kêsêp nom,
go en gêju awajaô kêpi êsêac e gacgen sêmêliñ
ma mulai kêlai êsêac sa amboac gêñgambu.

25 Ñac dabuñ tau kêsôm gebe Amac oc anam dôñ aê êpi asa,
ma aêagêc asa atôm tauñ.

26 Aôc matemanô sa êpi lólôc ma alic.
Asa kêkêñ utitalata samob tônê ñai.
Ñac, tañ gêwê êsêac toton-toton sêsâ sêmêñ
ma kêsam êsêac samob nêñ ñaê nan,
nê ñaclai kapôêñ ma en Ñaniniñ Ñatau,
tec nêñ ten gêjaña atom.

27 Aôm kôsôm gebe “Noc lêñ kêsiñ tau gêdêñ Apômtau ma noc Anôtô gêôc lêlêc noc biñ, tañ taêc kêka nan.”

O Jakob, aôm kôsôm biñ tonan kêtú agenña, o Israel, aôm kôtañ tañiboa tonan kêtú agenña.

28 Amac ajala to anô biñ tonec atom me gebe Apômtau en Anôtô tengeña.

En kêkêñ nom ñamadiñ samob.

En oc êtu golon atom ma têkwa êmbac atom.

Aêac tatôm gebe takip ênê kauc êjala biñña ñam sa atom.

29 En kêkêñ ñaclai gêdêñ lau tekwen gêbac ma ñajaña gêdêñ lau palê-palê.

30 Lau matac oc têtú golon ma tekwen êmbac, ma ñapalê wakuc oc sêu taun,

31 mago êsêac, tañ tañ kêka Apômtau nan, oc têtap ñaclai wakuc sa.

Êsêac oc sêkêñ magê amboac momboan.

Êsêac oc sêlêti, mago tekwen êmbac atom,

êsêac oc sêsêlêñ, mago têtú golon atom.

41

Anôtô gêjac mata biñ gêdêñ Israel

1 “Amac nuc samob, jamañen ma akêñ tañem aê.

Ma tentenlatu samob têtap nêñ ñaclai wakuc sa.

Êsêac têtú gasuc mênşsêsôm nêñ biñ.

Aêac samob dawin taun natako êtu mêtôcña.

2 “Asa kêjaliñ ñac, tañ kêku ñacjo tulu ñapan nan, sa anga oc kêpiña.

Ñac tau kêkêñ tentenlatu taêsam sêsô en ñalabu to kêka kin tôn.

Ênê siñ gêjac êsêac popocgen e têtôm kekop

ma nê talam kêjanda êsêac e têtôm gêngambu, tañ mu gêju nan.

3 En kêjanda êsêac kêdaguc ma kêsa nê lêñ toôli samucgen, en kêlêti e akaiñ gedec nom.

4 Asa kêkalem gôlôac to gôlôac samob gêdêñ andañen ñanô ma kêmasañ to gêgôm gêñ tonan.

Aê Apômtau, aê ñac, tañ gagôm gêñ tau.

Aê katu ñamata ma oc jatu ñamu.

5 “Nuc samob sêlic gêñ tau ma têtakê

ma nom ñamadiñ têtênêp,

êsêac têtú gasuc-têtú gasuc sêmên.

6 Lau sêjam taun sa

ma sêsôm gêdêñ taun gebe ‘Têntac êpa sugen.’

7 Ñacmêti awa gegen ñac-kêpac-goldwaga tôn.

Kamunda awa gegen ñac-keto-ñatalôwaga tôn

ma kêsôm gebe ‘Gên tau ñajamanô.’

Ma sêjac gêñ tau tôn ña bêlêm gebe wiwic atom.

8 “Ma noc sakiñwaga aôm, Israel,

aôm Jakob, tañ kajaliñ sa nan,

noc ñac Abraham nê wakuc aôm

9 aê kakôc aôm anġa nom ŋamadin
to gamôêc aôm anġa nom ŋakêclêsu jaêcsêga
ma kasôm gêdêŋ aôm gebe ‘Aêŋoc sakinġwaga aôm,
aê kajalinġ aôm sa ma katinġ aôm su atom.’

10 Ôtêc taôm atom gebe aê gamoa gawinġ aôm,
têmtac ŋagogo atom gebe aômnmê Anôtô aê.
Aê oc jakêŋ ŋaclai êndêŋ aôm, aê oc janam aôm sa,
aê oc japuc aôm tôŋ ŋa lemoc anôŋa, taŋ kêku ŋacjo tulu naŋ.

11 “Alic acgom, êsêac taŋ têtac ŋandanġ gêdêŋ aôm naŋ,
oc sêsu êsêac susu ma sêŋgôm êsêac majenġ êsa.
Êsêac taŋ sêkêŋ kisa gêdêŋ aôm naŋ,
oc têtôm gêŋ ŋaôma ma sênaŋa.

12 Aôm oc onsom nêŋ ŋacjo, mago oc ôtap êsêac sa atom,
ma êsêac, taŋ sêjac sinġ gêdêŋ aôm naŋ, oc malenġmê sênaŋa.

13 Gebe aê Apômtau, aômnmê Anôtô,
kakam lêmam anôŋa tôŋ.
Aê tec kasôm gêdêŋ aôm gebe ‘Ôtêc taôm atom,
aê oc janam aôm sa.’ ”

14 Apômtau kêsôm gebe” O ŋoc gêŋenec Jakob, ôtêc taôm atom.
Amac lau Israelŋa, oc janam amac sa,
gebe amacnêŋ kêsiwaga aê, Israelnêŋ ŋac dabuŋ.

15 Ôlic acgom, aê gagôm aôm kôtu olo,
olo wakuc ŋajaŋa.

Aôm oc ôtuc lôc popoc e êtu kekop,
ma gamêŋ ŋabau e êtu gêŋgambu.

16 Aôm oc okolonġ gêŋ tau e mu êju ŋapa su,
mulai oc êlai gêŋ tau êlinġ-êlinġ.
Ma aôm oc têtac ŋajam êsa êtu Apômtauŋa,
ma waem êsa êtu Israelnêŋ ŋac dabuŋŋa.

17 “Lau ŋalêlôm sawa to sêpô-lêna-tauŋwaga embe sensom bu elêê
ma bu embe êjô êsêac e imbelenġ ŋakelenġ êsa,
naŋ aê Apômtau oc jakêŋ taŋoc êsêac.

Aê, Israelnêŋ Anôtô, oc jawi êsêac sinġ atom.

18 Aê oc jakêŋ bu enselenġ êsa lôc kalonġ-kalonġ
ma bumata êpoac gamêŋ ŋagaboanġ.
Aê oc janam gamêŋ sawa ôkwi êtu bugêjactonġ
ma bu êpulu êpi gamêŋ ŋakelenġ.

19 Aê oc jasê kaseda to kakêlim
ma kabôêŋ to katêkwi êkô gamêŋ sawa
ma jakêŋ siuŋ êkô gamêŋ ŋakelenġ
ma kalelonġ to kêmêsic êwiŋ amboac tonanġenġ

20 gebe lau samob oc sêlic to sêjala
ma sêsala e nêŋ kauc êsa,
gebe Apômtaunê lêma gêgôm gêŋ samob tonanġ
ma Israelnêŋ ŋac dabuŋ kêkêŋ gêŋ tau.”

Anôtô kêpêlê anôtôi dansanġ

21 Apômtau kêsôm gebe “Amansañ nêmbiñ.”
 Kin Jakobña kêjatu gebe “Akêñ lau-sêwa-nêmbiñ-sawaga sêsa sêmêñ.
 Sêsa sêmêñman ma sêsôm biñ samob, tañ oc mênêsaña nan lasê.
 Anac miñ biñ langwa samob ñam
 gebe ênêc ma kauclêlôm ma taêñ ênam.
 22 Ma awa gêñ, tañ oc mênêsaña nan, sa êndêñ aêac
 gebe taêñ ênam gêñ tau êtu anô ñalêñ.
 23 Asôm gêñ, tañ mênêsa êtu ñamu ña nan, êndêñ aêac,
 ec ajala gebe amac anôtôi biññanô.
 Ajôc, añgôm gêñ tenman, ñajam me sec
 gebe aêac alic ma atakê.
 24 Mago amac gêñ ñaôma
 ma nêmbiñ ñanô masi samucgen
 ma ñac, tañ kêjaliñ amac sa nan, en ñac alôb-alôb.

25 “Aê gajac ñac ten sa aña gamêñ nodonja, tec gêmêñ.
 Gêmêñ aña oc kêpiña. En oc awa ênac ñoc ñaê.
 En oc êka gôliñwaga tôñ amboac lêsap
 ma amboac ñac-kêpac-kuwaga kêka nomku.
 26 Asa gêwa gêñ tau sa gêdêñ andanjen gebe aêac ajala
 me kêkêñ ñawae gêmun gebe aêac alôc gebe ‘Ñajam.’
 Lau ten sêwa sa atom, lau ten sêkêñ ñawae gêmun atom.
 Lau ten sênô nêmbiñ atom.
 27 Aê kasôm biñ tau lasê gêdêñ Sion kêtû ñamata
 ma kasakin jaenwaga to ñawae ñajam tau gêdêñ Jerusalem.
 28 Aê matocanô gêja, mago galic ñac ten atom.
 Aê embe jatu kênac, oc nêñ ñac êwê êsêacña ten gêmoa
 gebe êjô aê aocña nec atom.
 29 Alic acgom, êsêac samob têtû gêñ ñaôma ma nêñ kolen ñanô masi samucgen.
 Nêñ gwam kêtôm mu ñaôma.” * † ñagêdô sa. Alic 40:19-20

42

Apômtaunê sakinwaga

1 “Alic acgom, ñoc sakinwaga, tañ gajac en sa nan,
 ñac tañ kajaliñ en sa ma katuc galic en ñajam nan,
 tau tonêc.
 Aê kakêñ ñoc ñalau jagêscac en ñaô
 ma en oc êkôc biñgêdêñ êndêñ tentenlatu samob êna.
 2 En oc êmôêc êkac sagen atom
 ma êlain nê biñ êtu tapa ênêc malaclun atom.
 3 En oc êpôn sôbolec, tañ tulu kwananjen nan,
 tulu samucgen atom
 ma êsi dawen gasilana êmac atom.
 En oc êwaka biñgêdêñ sa ñanênjen.
 4 En oc êtu palê me êtu golon atomanô
 e ênac dabiñ biñgêdêñ aña nom,
 ma nuc sêkêñ maten ênê biñsu.”

5 Apômtau Anôtô, tañ kêkêñ undambê ma kêlain gêñ tau

* 41:29: Biñ tonan kêkanôn kin towae Kores. † 41:29: ñamadîñ 6 to 7 gêwa lau-sêsap-gwamwaganên kôm

ma kêmasañ nom to ñagêñlêlôm samob
 ma kêkêñ lau nomña sêsê awen
 to kêkêñ maten jali gêdêñ gêñ samob, tañ sêsêlêñ sêmoa nom ñaô nan,
 kêsôm binj tonec gebe

⁶ “Aê Apômtau, aê kakalem aôm tobinqêdêñgen
 ma kakam aôm tôñ gêdêñ lêmam ma gajam jaom aôm.
 Aê kakêñ aôm kôtu ñoc poac ñabelo gêdêñ lau,
 ma kôtu tentenlatunêñ ja.

⁷ Gebe ôñgôm lau matenpec nêñ matenânô êpoa lasê
 to ôwê lau kapoacwalôña sêsa anga gêsun sêmêñ
 ma êsêac, tañ sêñgôn tokesecgen nan, sêsa anga kapoacwalô sêmêñ.

⁸ Aê Apomtau, aêñoc ñaê tau tonañ.
 Aê jawi ñoc ñawasi sinj êndêñ lau tenj atom
 ma jawi ñoc waec sinj naelom gwam atom.

⁹ Alic acgom, binj lanjwa ñanô kêsa sugac
 ma galoc oc jasôm binj wakuc lasê.
 Binj tau ñanô kêsa atom tagen ma jasôm lasê êndêñ amac kwananjen.”

Talambin Apômtau, gebe gêjam nê lau kêsi

¹⁰ Anja wê wakuc tenj êndêñ Apômtau
 ma alanem enj e êndêñ nom ñamadinj.
 Gwêc to ñagêñlêlôm ñadindinj êsa
 ma nuc to lau, tañ sêñgôn tonañ nan, sêlambin sêwinj.

¹¹ Gamêñ sawa tau to malac gamêñ sawaña sêôc awen sa
 ma lau Kedar nêñ malac amboac tonañ.
 Lau tañ sêñgôn gamêñ Sela nan, sênam lasê
 ma nêñ ñaôndu êpi anja lôc ñatêpôê.

¹² Êsêac tetoc Apômtau sa
 ma sêsôm ênê wae lasê anja nuc.

¹³ Apômtau oc êsa amboac ñactêkwa tenj,
 enj êli tau sa amboac ñac sinj tañ tenj.
 Enj ênam wambañ to ênac mu.
 Enj êtôc tau êndêñ nê ñacjo gebe enj ñac sinjsêlêc.

Anôtô gêjac mata gebe ênam nê lau kêsi

¹⁴ “Aê ganjôn gamêñ gêmac ñasawa ñênjenj,
 aê kasôm binj atom ma gajam tauc tôñ.
 Ma galoc aê oc jatanj lasê amboac awênê gabêsi sec.
 Aê oc jasê aoc e tekoc êmbac-êmbac.

¹⁵ Aê oc janjôm lôc to gamêñ ñabau êtu gasañ
 ma ñagêgwanj samob êsêlic.
 Bu kapôênj oc ñamanj ñaôma
 ma bugêjactorj ñakelenj êsa.

¹⁶ “Aê oc jawê lau matenpec sêsa intênasêga, tañ sêjam kauc nan,
 ma sêsa intêna saun, tañ sêjala atom nan.
 Aê janam ñakesec, tañ gê êsêac auc nan, ôkwi êtu ñawê
 ma gamêñ kalon-kalon ñatip êsa.
 Gêñ samob tonañ ñai aê oc janjôm ma jandec sênêcña atom.

17 Êsêac tañ sêkêñ gêwiñ anôtôi jaba
ma sêsôm gêdêñ gwam gebe 'Aéacma anôtôi amac' nañ,
oc sênu tañ su tomajenñ sêna."

Lau Israel seso tañen wamu ñamoasin

18 "Amac lau tañemsuñbic añô biñ,
ma amac lau matempec alic to asala gêñ.

19 Asa matapec kêtôm ñoc sakinwaga
ma asa tañasuñbic kêtôm ñoc jaenwaga, tañ kasakin en nañ.
Asa matapec kêtôm en, tañ ôli andañ aê nañ,
ma tañasuñbic kêtôm Apômtaunê sakinwaga.

20 Aôm gôlic gêñ taêsam, mago kôsala atom.
Aôm tañamsuñ kêpoa lasê, mago gônô biñ atom."

21 Kêtu nê biñgêdêñña Apômtau gêlic ñajam,
gebe êngôm nê biñsu êtu kapôên to ñawasi êsa.

22 Mago kêjañgowaga sêjam genñen ma sêjañgo lau tonec nêñ gêñ samob su.

Êsêac samob têtôm bôc kêsêp sê
ma sêsiñ tañ sêngôn kapoacwalô.

Êsêac têtû ñaçjonên gêñ sugac ma ñac ten gêmoa gebe ênam êsêac kêsina atom.

Ñaçjo sêjañgo êsêac su ma ñac ten kêsôm gebe

"Akên êsêac sêmu sêna," nec atom.

23 Amacnêm asa êkên taña biñ tonañ.

Asa oc êñô ma taê ênam êtu têm, tañ oc mênjêsa nanña.

24 Asa kêkên Jakob gêdêñ lau saic-saic

ma Israel gêdêñ kêjañgowaga.

Apômtau tañ aêac dagôm sec gêdêñ en nañ, gêgôm atom me.

Êsêac sêsa ênê lên mansañ atom

ma tañen wamu ênê biñsu atom.

25 Tec en kêsêwa ñandan têtac ñandanña to sin ñajaña kêpi en.

En kêkên jawaô kêkôm en auc, mago nê kauc kêsã atom.

Gên tau gen en ôli, mago kepen ênê ñalêlôm atom.

43

Apômtau taugen en kêsiwaga ñanô

1 O Jakob, o Israel, galoc Apômtau, tañ kêkên aôm
ma kêmasañ aôm nañ, kêsôm biñ tonec gebe

"Ôtêc taôm atom, gebe aê gajam aôm kêsi su.

Aê gamôêc aôm ma kasam nêm ñaê anôgen, aôm kôtu aênoc gêñ.

2 Embe olom gwêc, aê oc mênjawiñ aôm.

Ma embe ôsêlên ômoa ja ñalêlôm, oc ênam aôm atom
ma jawaô oc êniñ aôm atom,

3 gebe Apômtau, aômnêm Anôtô aê,

Israelnên ñac dabuñ to nêm kêsiwaga aê.

Aê kakên Aiguptu kêtû awa gêjam ôli aôm suña

ma kakên Aitiopia to Seba gêjô aôm

4 gebe aê galic aôm kôtôm awamata ten

ma kakian aôm sa to têtac gêwiñ aôm.

Aê kakên gamên gêjô aôm

ma kakên lau tomôkê-tomôkê gebe ômoa matam jali.

⁵ Ôtêc taôm atom gebe aê mêngawiņ aôm,
aê oc jajoņ nê m wakuc sa aņga oc kêpiņa
ma janac aôm sa aņga oc kêsêpņa.

⁶ Aê oc jasôm êndêņ musaņgu-m gebe Ôwi siņmaņ,
ma êndêņ mula-m gebe Ôņgamiņ atommaņ.
Ôkêņ latuci aņga gamêņ jaêc
to ñoc latucio aņga nom ñamadiņ
⁷ ma lau samob, taņ sêwê kaiņ ñoc ñaê
ma kakêņ to kamasañ êsêac kêt u ñoc waecņa naņ,
sêndêņ aê sêmêņ.

⁸ “Akêņ lau, taņ mateņpec, mago mateņanô gêc naņ,
to lau, taņ taņeņsunbic, mago taņeņsun gêc naņ, sêsa sêmêņ.

⁹ Akêņ tentenlatu samob sênac tauņ sa
ma lau tomôkê-tomôkê sêkac sa sêpi tagenņ.
Êsêacnêņ asa kêtôm gebe êwa gêņ tonec sa
ma êtôc gêņ andaņgeņņa êndêņ aêac.

Êsêac sêkêņ nêņ lau, taņ sêpuc êsêacnêņ biņ tônia naņ, sêsa sêmêņ gebe sêwaka êsêac sa
e sêņô ma sêsôm gebe Biņ tau biņnanô.”

¹⁰ Apômtau kêsôm gebe “Aêñoc lau-sêpuc-ñoc-biņ-tôniawaga
to ñoc sakiņwaga, taņ kajaliņ êsêac sa naņ amac
gebe amac ajala to akêņ êwiņ aê
ma nê m kauc êsa gebe aê tau tonec.
Anôtô teņ kês a gêmuiņ aê atom
ma teņ oc êndaņguc aê atom.

¹¹ Aê, aê taucgeņ Apômtau
ma kêsiwaga teņ gêmoa gêwiņ atomanô.”

¹² Apômtau kêsôm gebe “Aê kasôm biņ lasê to gajam amac kêsi
ma aê kakêņ ñawae gêdêņ amac gêmuiņ su.
Gêdêņ tonañ anôtô jaba teņ gêmoa amac ñalêlôm atom
ma amac atu ñoc lau-sêpuc-ñoc-biņ-tôniawaga.

¹³ Aê Anôtô gêdêņ andaņgeņņa
ma galoc amboac tonañgeņ
ma teņ kêtôm gebe êjaņgo gêņ su aņga aê lemoc atom.
Aê gajam kôm ma asa oc êtôm gebe êkô kôm tau auc.”

¹⁴ Apômtau, nê m kêsiwaga ma Israelnêņ ñac dabuņ kêsôm biņ tonec gebe
“Aê oc jasakiņ biņ êna Babel êtu amacņa
ma jatuc kapoacwalô ñabalaņ popoc
ma lau Kaldea nêņ lasê ênam tau ôkwi êtu taņjiboa.

¹⁵ Aê Apômtau, amacnê m ñac dabuņ,
aê kakêņ Israel ma katu amacnê m kiņ.”

¹⁶ Apômtau gêjam intêna kêsêp gwêc ñalêlôm
ma gêjam intêna gelom bu ñawenweņ

¹⁷ ma gêwê kareta to hos ma siņwaga to nêņ siņsêlêc sêja
e sêsêp jasêc, êsêac oc sêndi sa êtiam atom.

Êsêac sêmac amboac dawen gasilana.

Apômtau, taņ gêgôm gêņ tonañ naņ, kêsôm biņ tonec gebe

18 “Taêm ênam gêṅ lanḡwa atom
ma aê go taôm êtu gêṅ gêmunḡṅṅa atom.

19 Alic acgom, aê gagôm gêṅ wakuc teṅ
ma galic gêṅ tau kêpoa.

Amac alic gêṅ tau atom me.

Aê oc janam intêna êsa gamêṅ sawa êna
ma jakêṅ bu enselenḡ êsa gamêṅ ḡakelenḡ.

20 Bôc saleṅṅa ma kêambôm to kêcsêwa oc tetoc aê sa
gebe kakêṅ bu kêpoac gamêṅ sawa
ma bu kapôêṅ keselenḡ kêsa gamêṅ ḡakelenḡ
gebe êkêṅ bu êndêṅ ḡoc lau, taṅ kajalinḡ êsêac sa naṅ sênôm.

21 Aê kakêṅ êsêac têtû ḡoc lau gebe sêsôm ḡoc waec lasê.

22 “O Jakob, aôm awam gêḡac aê atom.

O Israel, aôm gôm taôm su kêtû aêṅa atom.

23 Aôm kôkêṅ domba kêtû daja gêdêṅ aê
me kotoc aê sa ṅa nêṃ da ḡagêdô atom.

Aê kakôniḡ amac ṅa da atom
ma kalênsônḡ amac ṅa biṅ da ḡamalunḡa atom.

24 Aôm gôjam ôli tê kêtû aêṅa ṅa nêṃ mone
me kômôasiḡ aê ṅa nêṃ da toṅalêsi atom.

Aôm kôkôniḡ aê ṅa nêṃ sec
to kôlênsônḡ aê ṅa nêṃ geogenḡ.

25 Aê, aê taucgenḡ gasenḡ nêṃ geo su
ma oc taêc ênam nêṃ sec êtiam atom kêtû aê taucṅa.

26 Taêm ênam ma ôkêṅ puc aê gebe tajô biṅ tau dawinḡ taunḡ.
Aôm ôwa nêṃ biṅ sa ma ôwaka taôm sa gebe kôsôm biṅḡanô.

27 Tamam ḡamataṅṅa gêgôm sec
ma nêṃ sêlinḡwaga sêgêli ḡoc biṅ.

28 Kêtû tonanḡṅa aê kakôc ḡoc dabunḡ su anḡa kasêga lôṃ dabunḡṅa
ma kakêṅ Jakob gebe lau sensenḡ eṅ su
ma kakêṅ Israel gebe lau sêsôm biṅ êpi eṅ.”

44

Apômtau taugenḡ eṅ Anôtô

1 “O ḡoc sakinḡwaga Jakob, o Israel, taṅ kajalinḡ sa naṅ,
galoc ôkêṅ taṅam.

2 Apômtau taṅ kêkêṅ aôm
to kêmasanḡ aôm anḡa tênam têtacclêlôm ma oc ênam aôm kêsi naṅ,
kêsôm biṅ tonec gebe

O ḡoc sakinḡwaga Jakob, o Israel,
taṅ kajalinḡ aôm sa naṅ, ôtêc taôm atom.

3 Gebe aê oc jakêc bu êsêp gamêṅ ḡakelenḡ
ma bu oc êpoac nom gelo-gelo.

Aê oc jakêc ḡoc ḡalau êpi nêṃ wakuc
ma jakêc ḡoc mec êpi nêṃ gôlôac.

4 Ma êsêac oc sêlêc amboac gêgwanḡ anḡa gamêṅ ḡawambuc ḡajam
ma sêpi amboac ka, taṅ kêkô bulêndanḡ naṅ.

5 ḡac teṅ oc êsôm gebe ‘Apômtaunê ḡac aê.’

Ma tenj oc êsam tau ɲa Jakobnê ɲaê.
Ma tenj oc eto êpi lêma gebe ‘Apômtaunê gêɲ,’
ma ê tau êpi Israel.”

⁶ Apômtau, Israelnêɲ kinj to kêsiwaga
ma lausinj undambêɲa nêɲ Apômtau kêsôm binj tonec gebe
“Aê ɲac ɲamata to ɲamu, anôtô tenj gêmoea gêwiɲ aê atomanô.

⁷ Asa kêtôm aê. Êsa mênêwa sa,
êkêɲ tau êkô aê lanjôcnêm ma êwa tau sa.
ɲac andanjenɲa asa geoc binj, tanj ocgo mênêsa nanj, lasê kwananjenj.
Enj eoc gêɲ, tanj ocgo mênêsa êtu ɲamu nanj, lasê êwiɲmanj.

⁸ Atêc taôm atom ma aê go taôm atom.
Aê gajac miɲ to gawa binj tau sa gêdêɲ amac gêdêɲ andanjenɲa atom me.
Amac atu ɲoc lau-apuc-ɲoc-binj-tôɲwaga.
Anôtô tenj gêmoea gêwiɲ aê me masi.
Lamu ɲanô tenj gêmoea atom. Aê kajala tenj atom.”

Sakinj gwamɲa tonec gêɲ meloc

⁹ Lau-sêsap-gwamwaga êsêac gêɲ ɲaôma ma nêɲ kôm ɲanô, tanj tetoc sa nanj, ɲanô masi.
Ma lau, tanj sêsap êsêac tôɲ nanj, sêlic to sêjala gêɲ tenj atom, tec oc sêmoa tomajenjenj.

¹⁰ Asa kêsap gwam ma kêmasanj ɲakatu ɲaôma ma ɲanô masi. ¹¹ Alic acgom, ɲac tau nê
sakinjwaga oc majenj êsa, ma lau lemenj-mêtêwaga tau ɲamalac ɲaôma. Êsêac samob sêkac
taunj sa nasêkô acgom, go têtakê ɲanô ma sêɲgôm êsêac samob majenj êsa.

¹² ɲac-kêpac-kiwaga kêkêɲ ki kêsa ja e ɲalana kêsa. Enj kêsac ɲa hama gebe êkêɲ gwam
ɲalanô. Enj gêjam kôm tolêma ɲajanja sec e mo gêjô enj ma têkwa gêbac. Enj gêjam dabunj bu,
tec ôliwalô gêbacnê.

¹³ Kamunda tenj gê dôɲ nê ka ma keto ɲakatu ɲa kêlêpê. Go kêsap ɲa ki kêdaguc ɲadônj tau
ma kêwaka ɲamalac ɲakatu sa e kêtôm ɲamalac lanjô, gebe kêkô andu tenj. ¹⁴ ɲac tau kêsap
kaseda me kêjalij kalelonj me kamem tenj sa anja saleɲ me moae kêsê kaseda tenj ma kom
gêlôm ka tau e kêtu kapôêɲ. ¹⁵ Go ka tau êtu ɲac tenj nê kamasê, enj êkôc ɲagêdô ma ênsêlu
ma ɲagêdô gebe eno nê gêɲ. Mago ka ɲagêdô tec enj kêsap kêtu anôtô jaba ma gêjam sakinj
gêɲ tau, ma kêmasanj gwam ma kêpônj aduc gêdêɲ gêɲ tau. ¹⁶ Ka ɲamakenj tec enj kêkêɲ ja
genj ma kêpac gwada ma genj bôc e gêôc enj tôɲ, ma enj kêsêlu ja gêwiɲ ma kêsôm gebe “Kec,
galoc kasêlu jagac.” ¹⁷ Ma ka tau ɲamakenj enj kêsap kêtu nê anôtô gwam ma kêpônj aduc
to gêjam sakinj ma ketenj mec gêdêɲ gêɲ tau gebe “Ônam aêac kêsi gebe ɲoc anôtô aôm.”

¹⁸ Lau tau tonanj sêjala gêɲ tenj atom ma nêɲ kauc masi gebe nêɲ matenjanô gêmôb e
sêlic gêɲ tenj atom ma nêɲ ɲalêlôm ɲadani e sêjala gêɲ tenj atom. ¹⁹ Êsêac taênj gêjam binj tenj
atomanô ma nêɲ kauc to jala gebe sêsôm binj amboac tonecɲa masi gebe “Ka tau ɲamakenj
aê kakêɲ kêsa ja ma gano ɲoc gêɲ to kapac gwada e gêôc aê tôɲ ma ka tau ɲamakenj aê oc
jasap êtu gêɲ alôb-alôb tenj me. Aê oc japônj ocduc êndêɲ ka ɲadambê tenj me.” ²⁰ ɲac tanj
mata katu gêɲ ɲaôma-ɲaôma nanj, nê ɲalêlôm dansanj gêjam gôlinj enj keso ma enj kêtôm
gebe ênam tau kêsi atom. Enj kêtôm atom gebe êsôm binj tonec gebe “Gêɲ tanj lemoc anôɲa
gêgôm nanj gêɲdansanj.”

Apômtau enj Israelnêɲ kêsiwaga

²¹ “O Jakob ma Israel, taêm ênam binj tonanj,
gebe ɲoc sakinjwaga aôm.

Aê kamasanj aôm kôtu ɲoc sakinjwaga.
O Israel, aê oc jalinj aôm sinj atom.

²² Aê gasenj nêm keso su amboac mu kêdaba tao

ma nê m sec gê su amboac ômbiņ.

Ômu ôndên aê ômôên gebe aê gajam aôm kêsi.”

²³ O undambêac, anam wê gebe Apômtau gêgôm gêņ tau ņanô kêsa.

O nom ņalêlômac, anam lasê.

O lôcac, o saleņac to ņaka samob, apuc wê sa

gebe Apômtau gêjam Jakob kêsi

ma geoc nê ņawasi lasê aņga Israel.

²⁴ Apômtau, nê m kêsiwaga, taņ kêmasaņ aôm aņga tênam têtacêlêlôm naņ, kêsôm biņ tonec
gebe

“Aê Apômtau, taņ kakêņ gêņ samob naņ.

Aê taucgeņ galam umboņ ma gaja nom.

Asa gêmoa gêwiņ aê.

²⁵ Aê gaseņ laudansaņ nêņ puc gebe ņanô êsa atom

ma gagôm lau-seoc-biņ-lasêwaga têt u meloc

ma kakêņ lau tokauc sênu taui su sêja

ma nêņ kauc kêt u meloc.

²⁶ Aê kapuc ņoc sakiņwaganêņ biņ tônia

ma gagôm ņoc jaeņwaganêņ biņ ņanô kêsa.

Aê kasôm kêpi Jerusalem gebe ‘Lau oc sêngônia tonec,’

ma kêpi malac Judaņa gebe ‘Lau oc sêkwê malac tonec sa

ma aê oc jajac malac ņapopoc sa êtiam.’

²⁷ Aê kasôm gêdên gwêc ņagêdim gebe ‘Ôtu kelen,

ma aê oc jaņgôm nê m bu êpa.’

²⁸ Aê kasôm kêpi kiņ Kores gebe ‘ņoc ņacgejob dombaņa eņ

ma eņ oc êņgôm ņoc biņ ņanô êsa.’

Aê kasôm kêpi Jerusalem gebe ‘Lau sêkwê malac tonec sa êtiammaņ,’

ma kêpi lôm dabui gebe ‘Lau sênac m kôm sêkwê aôm saņa.’ ”

45

Apômtau kêjaliņ kiņ Kores sa

¹ Apômtau kêsôm biņ tonec gêdên

nê ņac Kores, taņ geņ oso eņ naņ, gebe

Aê kakam ênê lêma anônia tônia,

gebe êku tentenlatu tulu êmuņ eņ

ma êkwalec kiņnêņ ņakwê su to êlêc katam su eņ,

gebe sênsaņ auc atom.

² “Aê oc jasêlêņ jamui aôm ma jaņgôm lôc êtu tapa

ma jatuc katam ki popoc ma janac balaņ ki tulu-tulugeņ.

³ Ma oc jakêņ awa totau-totau, taņ sêsiņ gêc gamêņ ņakesec naņ, êndên aôm

ma awamata, taņ sêjac sa gêc gamêņ ņakêsiņ naņ êwiņ.

Gebe ôjala gebe Apômtau Israelnêņ Anôtô aê,

tec gamôêc aôm ņa nê m ņaê anôgeņ,

⁴ kêt u ņoc sakiņwaga Jakobņa ma kêt u Israel, taņ kajaliņ sa naņņa.

Aê gamôêc aôm ņa nê m ņaê anôgeņ.

Aôm gôjam kauc aê, mago aê gaê aôm nê m ņaê.

⁵ Aê Apômtau ma teņ gêmoa gêwiņ atom.

Anôtô teņ gêmoa gêwiņ aê atom.

Aôm gôjam kauc aê, mago aê gajam gêlônia aôm

⁶ gebe lau aņga oc kêpi to aņga oc kêsêpņa sêjala

gebe Anôtô tenj gêmoa gêwiņ aê atom.
 Aê Apômtau ma tenj gêmoa gêwiņ atom.
 7 Aê kakêņ ņawê to kamasan ņakesec.
 Aê kamasan gêņ ņajam ma kakêņ gêņwapac.
 Aê Apômtau, taņ gagôm gêņ samob tonan ņai nan.”

Apômtau kêkêņ undambê to nom

8 “O undambêac, ansêwa anġa lôlôc,
 ma biņġêdêņ êsêp anġa umbon amboac kom ġêjac.
 Nom tau êņa gebe Apômtaunê moasiņ ênam kêsina êpoa
 ma êkêņ biņġêdêņ êpi êwiņ amboac tonanġeņ.
 Aê Apômtau kakêņ gêņ tau.”

9 Ojae êndêņ ņac, taņ ġêjam saic biņ ġêdêņ nê ņac-kêkêņ-eņwaga nan.
 Eņ kêtôm kunom tenj, taņ ġêjac saic biņ ġêdêņ ņac-ġêjac-kuwaga nan.
 Nomku kêsôm ġêdêņ ņac-ġêjac-kuwaga gebe

“Aôm ġôġôm asageņ.” Kêsôm me.

Ma kôm ņanô tau kêsôm gebe “Nêm lêmam ņamêtê masi.” Kêsôm me.

10 Ojae êndêņ ņac, taņ kêsôm ġêdêņ tama gebe “Aôm kôka asageņ lasê,”
 ma kêsôm ġêdêņ awê tenj gebe “Aôm kôkôc asageņ.”

11 Apômtau, Israelnê ņac dabuņ, ma nê ņac-kêkêņ-eņwaga kêsôm biņ tonec gebe
 “Amac abe atu kênac aê êtu latucina me.

Me abe ajatu aê êtu kôm, taņ lemoc êņġôm nanġa me.

12 Aê kakêņ nom ma kamasan ņamalac, taņ sêmoa nom nan.

Aê lemoc kalaiņ undambê ma aê kajatu gêņ undambêņa samob.

13 Aê kajaliņ kiņ Kores sa kêtu biņġêdêņņa
 ma janam nê intêna samob êtu solop.

Eņ oc êkwê ņoc malac sa

ma êņġamboac ņoc lau kapoacwalôņa su.

Eņ êņġôm êtu ņaôli to ņagêjô tenġa atom.”

Lausiņ undambêņa nêņ Apômtau kêsôm biņ tonan.

14 Apômtau kêsôm biņ tonec gebe

“Awamata Aiguptu to Aitiopia ņagêņ têtuluņa

ma lau waso-waso anġa Seba oc dêndêņ aôm sêmêņ ma têtu nêm ġêņ.

Êsêac sêndanġuc aôm. Êsêac sêmêņ tokapoacwalôġeņ

ma sêpôņ aenġuc êndêņ aôm ma têtan êndêņ aôm gebe

‘Anôtô ġêmoa ġêwiņ aômġeņ

ma anôtô tenj ġêmoa ġêwiņ atomanô.’ ”

15 Biņņanô, aôm Anôtô, taņ kôsiņ taôm nan.

O Israelnêņ Anôtô aôm kêsiwaga tau.

16 Êsêac sêkôniņ nêm ņacjo samob tôņ ma sêņġôm êsêac majen êsa.

Lau-sêsap-gwamwaga sêc sêwiņ taun tomajenġeņ sêja.

17 Mago Apômtau ġêjam Israel kêsi

ma oc ênam êsêac kêsi enden tôņġeņ.

Êsêac oc sêkôniņ amac to sêņġôm amac majem êsa atom enden tôņġeņ.

18 Gebe Apômtau, taņ kêkêņ undambê nan, eņ taugen Anôtô

ma kêkêņ to kêmasan nom e ņajaņa kêsa.

Eņ kêkêņ gêņ tau wauc-waucġeņ atom,

eņ kêmasan kêtu lau sêņġôņa.

Apômtau tonan kêsôm biñ tonec gebe
 “Aê Apômtau ma tenj gêmoa gêwiñ atom.
 19 Aê gajac biñ kesec gamoa gamêñ ñakesecña atom.
 Aê kasôm gêdêñ Jakobnê wakuc atom gebe
 ‘Ansom aê anğa gêñ wauc-wauc ñalêlôm.’
 Aê Apômtau kasôm biññanôgeñ,
 aê kasôm biñ lasê gêc awêgeñ.

Anôtô ñanô to anôtôï dansañ Babilonña

20 “Amac tentenlatu ñapopoc, tañ asêp siñ sawa nañ,
 amêñ akac taôm sa api tagen.
 Lau tañ sêbalañ nêñ gwamka sêwêgeñ
 ma teten mec gêdêñ anôtô tenj,
 tañ kêtôm gebe ênam êsêac kêsi atom nañ,
 lau tonan nêñ kauc masi.
 21 Awa nêmbiñ sa ma akêñ nêmbiñ tau êsa êmêñ
 ma amansañ biñ awiñ taôm.
 Asa gêjac miñ biñ tonec gêdêñ andanğen.
 Ma asa geoc biñ tau lasê wanêcgeñ su.
 Aê Apômtau kasôm atom me.
 Anôtô tenj gêmoa gêwiñ aê atom.
 Aa Anôtô ñanô to kêsiwaga ma tenj gêmoa gêwiñ atom.

22 “O nom ñamadiñ samobac, akac taôm ôkwi andêñ aê amêñ
 ma janam amac kêsi
 gebe aê Anôtô ma tenj gêmoa gêwiñ aê atom.

23 Aê katôc lemoc kêpi tauc
 ma biññanô kêsa aê aocsuñ,
 biñ tau êmu êndêñ aê êmêñ êtiam atom.
 Lau samob sêpôn aenđuc êndêñ aêgeñ
 to lemen samob têtôc êpi aê
 ma samob sêsôm gebe

24 ‘Biñgêdêñ to ñaclai ñam kêsêp Anôtô taugen.
 Lau samob, tañ sêjam saic biñ en nañ, oc dêndêñ en sêna tomajenğen.
 25 Israelnêñ wakuc samob oc ôliñ êpi ma waenğ êsa êtu Apômtaunğenğ.’ ”

46

Nom ñaApômtau to lau Babilon nêñ anôtôï jaba

1 “Babilonnêñ anôtôï gêbacnê. Gêmunğen lau Babilon sêjam sakiñ Bel agêc Nebo, mago galoc sêkêñ anôtôï tonanğ gêsac donki ñaô. Bôc tekwenğ gêbac ma sêbalañ gêñ tau kêtü waba gêsac êsêac ñaô. 2 Gwam kêtôm gebe ênam tau sa atom. Ñacjo sêjanğo su ma sêbalañ sêja kapoacwalô.

3 “O gôlôac Jakob to gôlôac Israel nêñ lau ñapopoc, anğ ñoc biñ. Aê kasip amac sa gêdêñ tañ tenemi sêkôc amac to amac asa amêñ nañ, e mênğgêdêñ galoc. 4 Amacnêmbiñ Anôtô aê. Aê janam jaom amac e atu lau ñanô tomôdê. Aê kakêñ amac ma jajop amac ma aê oc janam amac sa to janam amac kêsi.

5 “Oc anam dôn aê êpi ñac ondoc gebe aêagêc atôm tauñ. Ñac ondoc kêtôm aê ma amac oc ansaê aê katôm asa. 6 Lau sêsêwa nêñ gold sa anğa nêñ talu ma sêjam dôn nêñ silber. Êsêac sêjam ôli kwalam lanğwa tenj gebe êmansañ nêñ gold êtu gwam ma sêpôn aenđuc to

sêjam sakinj gêj tau. ⁷ Êsêac sêoc gêj tau sa ma sêbalan jagêsac magijn jatetoc gen tau kêkô ñamala ma gacgen kêkô tônê. Gêj tau katôm gebe êwi ñamala tau sinj atom. Ñac tenj awa embe ênac oc êjô enj awa atom to ênam enj sa anja gêjwapac atom.

⁸ “Amac tanj ajam dêmoêm aê nanj, taêm ênam binj tonanj ma asala gêj, tanj gagôm nanj. ⁹ Taêm ênam gêj, tanj gagôm gêdêj andanjen, ajala gebe Anôtô aê taucgen ma tenj kêtôm aê gêmoa atomanô. ¹⁰ Gêdêj tanj gajac m ñoc kôm nanj, kasôm kôm ñatêpôê lasê kwananjen. Gêdêj andanjen aê gaoc binj, tanj oc mêjêsa su nanj lasê. Aê kasôm gebe ‘Binj tanj taêc gêjam nanj oc êkô ma gêj samob, tanj gabe janjôm ñanô êsa nanj, oc janjôm ñanô êsa.’ ¹¹ Aê gamôêc ñac tenj gebe êmêj anja oc kêpija. Enj oc êpôp êsêp amboac kikiç gebe êngôm binj, tanj aê taêc gêjam nanj, êtu anô. Aê kasôm tec oc ñanô êsa.

¹² “Amac gêsuntêkwa ñatonwaga, tanj ajam kauc gebe bêc jaku ñacjo tulunja gêc jaêc nanj, anô ñoc binjanj. ¹³ Aê kakêj bêc jaku ñacjo tulunja kêdabinj. Bêc tau gêc jaec atom. Noc janam amac kêsija ênam tau tøj atom. Aê gabe janam Jerusalem sa ma jatoc Israel sa anja tônê.”

47:1–48:22 Sêku malac Babilon tulu ñawê kêsêp môkêlatu 47. Môkêlatu 48 kêtôc Anôtônê lêj gêjam gôlij lau-mnja to gêjam nê lau sanja.

49

Apômtaunê sakinjwaga kêtú tentenlatunêj ja

¹ O amac nucac, anô ñoc binj ma amac lau gamêj jaêcñaac, akêj tanjem. Apômtau kêkalem aê gêdêj tinoc kêkôc aê atomgenj. Enj gê aêñoc ñaê anja tinoc têtacclêlôm.

² Enj gêgôm aocsunj ñamata amboac bôjanj ma kêsinj aê gamoa nê lêma ñalabu. Enj gêgôm aê katu sôb ñawanic sawa tenj ma kêsinj aê ôkwi kasêp nê atali sôbrja ñalêlôm.

³ Enj kêsôm gêdêj aê gebe “Ñoc sakinjwaga aôm, Israel, aôm oc ôwaka ñoc waec sa.”

⁴ Mago aê kasôm gebe “Aê gaim tauc su ma kajainj ñoc ñaclai ñaômagenj. Mago ñoc binjgêdêj gêc Apômtaunja ma ñoc ñaôli gêc ñoc Anôtôja.”

⁵ Ma galoc Apômtau, tanj kêmasanj aê anja tinoc têtacclêlôm, gabe jatu ênê sakinjwaga nanj, kêsôm gebe Jakôc Jakob êmu êndêj enj êna êtiam ma Israel sênac tauj sa sêndêj enj sêna. Tec Apômtau ketoc aê sa ma ñoc Anôtô kêtú ñoc ñaclai ñam.

⁶ Enj kêsôm gebe “Aôm kôtu ñoc sakinjwaga gebe ômboia Jakobnê gôlôac sa ma ôkôc Israelnêj lau ñapopoc sêmu sêmêj êtiam necgenj atom, aê oc jakêj aôm ôtu tentenlatunêj ja amboac tonanjenj gebe ñoc moasinj janam lau kêsija naêndêj nom ñamadinj.”

⁷ Binj tonec Apômtau, Israelnê kêsiwaga ma nê ñac dabunj kêsôm gêdêj enj, tanj lau sêsu enj susu ma tentenlatu sedec enj ma gôlijwaga sêlic enj kêtú gêjôma nanj, gebe

“Kiñ oc sêlic aôm ma dêndi sa êtu aôm ña ma kasêga oc sêpôn aenduc êndên aôm êtu Apômtau ñañên, tañ kêtú Israelnê ñac dabun ma kêjaliñ aôm sa nanña.”

Apômtau gêjac mata gebe sêkwê Sion sa êtiam

⁸ Apômtau kêsôm biñ tonec gebe

“Aê kakên tañoc aôm gêdên têm moasiñña ma gajam aôm sa gêdên bêc gajam lau kêsija. Aê gajob aôm ma kakên aôm kôtu poac gêdên lau, gebe jamboa nêñ gamên sa êtiam ma janac sam nêñ nomlênsêm, tañ kêtú gasañ nan.

⁹ Tec jasôm êndên lau kapoacwalôña gebe ‘Asa amên,’ ma êndên êsêac, tañ sêngôn ñakesec ñalêlôm nan, gebe ‘Asa awê amên.’

Êsêac oc têtap nêñ mo sa anga intêna to sêlôm tauñ anga lôc kwalam.

¹⁰ Mo to bu oc êjô êsêac atom ma mu ñandan to oc oc êpac êsêac atom gebe ñac, tañ taê walô êsêac nan, oc ejon êsêac ma êwê êsêac sêndên bumata.

¹¹ Aê oc jañgôm ñoc lôc samob êtu intêna ma jamansañ intênasêga samob êtu solop.

¹² Alic acgom, lau ñagêdô oc sêmên anga jaêc ma ñagêdô anga nodo to anga oc kêsêpña ma ñagêdô anga gamên Siene.”

¹³ O undambêac, anam lasê. O nom, ñaôndu êpi. O lôcac, lasê êtañ gebe Apômtau gêjac nê lau têtac tôn ma taê walô nê lau, tañ sêoc wapac nan.

¹⁴ Mago Sion kêsôm gebe “Apômtau gêwi aê siñ, ñoc Apômtau kêliñ aê siñ.”

¹⁵ “Awê teñ oc êtôm gebe êliñ nê gên dedec siñ ma taê walô nê têtacêlôm ñañanô atom me. Ma embe êliñ siñ, nan aê oc jaliñ aôm siñ atomgoc.

¹⁶ Ôlic acgom, aê gajac bô nêm ñaê gêc lemoc tapa, nêm tunbôm kêkô aê lanôcnêm ñapan.

¹⁷ Nêm lau-sêkwê-aôm-sawaga sêlêtigen sêmên ma êsêac, tañ sesen aôm su to sêgôm aôm kôtu gasañ nan, sêc sêja.

¹⁸ Oc matamanô sa ma ôlic.

Êsêac samob sêkac tauñ sa dêdên aôm sêmên.”

Apômtau kêsôm gebe “Aê jasôm êtu tôn gebe aôm oc ônam êsêac samob sa êtu nêm gêlôn ma ôjandiñ êsêac amboac awê gebe ênam ñacña kêjandiñ nê ômbiñkap.

¹⁹ “Biñjanô, nêm malac gasañ to ñaalê katuc ma nêm gamên, tañ lau sesen su nan, oc êtu saun-saun êtu nêm laun ma êsêac, tañ sesen aôm su nan, sêc su jaêcgen sêja.

²⁰ Nêm gôlôac, tañ kôkôc gêdên gônôn tonalêlôm ñawapacgen nan,

oc sêsôm êsô tañamsuñ gebe
 ‘Gamêñ tonec e kêtû saun-saun ma kêtôm aê atom,
 ôngôm ñasawa êtu kapôêñ gebe êtôm aê janğôñña.’

²¹ Ma aôm oc ôsôm êndêñ taôm gebe
 ‘Asa kêkôc gôlôac tonec.

Aê awê kapoac ma ñoc ñapalê masi.

Êsêac sêkêñ aê ganğôñ kapoacwalô anğa gamêñ jaêc
 ma lau tonec asa gêlôm êsêac,
 sêwi aê sinğ gamoa taunğ,
 tec lau tonec sêmêñ anğa ondoc.’ ”

²² Apômtau Anôtô kêsôm binğ tonec gebe
 “Alic acgom, aê oc jaôc lemoc sa êndêñ lau samuc
 ma oc jakêñ puc êndêñ lau tomôkê-tomôkê
 ma êsêac oc sêsip nêm latômi taminğ bônğdagi
 ma sêkuc nêm latômio sênğôñ maginğm ñaô sêmêñ.

²³ Ma kinğ oc têtû tamemi sêpô mo amacğ,
 ma nêñ kwin oc sêlôm amac têtôm tenemi.

Êsêac oc sêpônğ aenğduc êndêñ amac lanğonânô êsêp nomgenğ
 ma oc sêlêsoğ kekop anğa emkainğ.

Go amac ajala gebe aê Apômtau.

Ma êsêac, tañ sêônğ aê nanğ, oc majenğ êsa atom.”

²⁴ Lau têtôm gebe sêjanğo ñactêkwanê waba su me.

Êsêac têtôm gebe sênam gôlinğ-waganê lau kapoacwalônğa kêsi me.

²⁵ Mago Apômtau kêsôm binğ tonec gebe

“Aê oc janam ñactêkwanê lau kapoacwalônğa kêsi
 ma jajanğo gôlinğwaganê waba su.

Aê oc janac sinğ êndêñ êsêac, tañ sêjac aôm nanğ,
 ma janam nêm gôlôac wakuc kêsi.

²⁶ Êsêac tañ sêkôninğ aôm nanğ, oc jakêñ êsêac sêninğ taunğ nêñ ñamêsôm
 to sênôm taunğ nêñ dec e êjaninğ êsêac êtôm wain kêjaninğ lau.
 Go ñamalac pebenğ sêjala gebe aê Apômtau, Jakobnê ñaclai,
 nêm kêsiwaga to nêm gêjam-sawaga.”

50

¹ Apômtau kêsôm binğ tonec gebe

“Teneminêñ papia-gajac-sêmôcwalô-gênğicğ,
 tañ êsêac sêkôc gêdêñ aê gawi êsêac sinğna nanğ, gêc ondoc.

Ma ñac ondoc nê tốp gêc aê
 gebe kakêñ amac gêdêñ enğ aja.

Alicğac me, aê kakêñ amac gêdêñ lau sêjam ôli amac kêtû nêm secğa
 ma aê gawi tenemi sinğ kêtû êsêac taunğ nêñ geonğ.

² “Amboac ondoc, gêdêñ tañ aê gaô lasê nanğ, ñac teñ gêmoa atom.

Ma gêdêñ tañ aê gamôêc nanğ, teñ gêjô aênğoc binğ atom.

Ñoc lemoc kêtû dambê tec janam kêsi janğôm êtôm atom me.

Ñoc ñaclai kêtû palê, tec janam sa atom me.

Alicğac me, aê gaec binğ ma gwêc ñakelenğ kêsa.

Aê gajam bu ôkwi kêtû gamêñ sawa
 e i sêpô lêna kêtû buñğ

ma bu gêjô êsêac êndu.

³ Aê kakêñ umbonj kêsô majanj kêtû nê ñakwê to kakêñ talu katu nê gadê abecña.”

Anôtônê sakinwaga tanja wamu êsa

⁴ Apômtau Anôtô kékêñ imbeloc jandônj lauñja gêdêñ aê gebe jasôm ñalô ñajam êndêñ lau tekwenj gêbac. Kêtôm bêcgenj samob enj kêmasanj aê tanjocsunj gebe janô binj kêtôm lau tokauc sêñô.

⁵ Apômtau Anôtô gêjac aê tanjocsunj lasê ma aê gadec ma gajam dêmôêc atom.

⁶ Aê kakêñ dêmôêc gêdêñ êsêac, tanj si lau ña sêm nanj, ma alicanô gêdêñ êsêac, tanj sêbu ñoc sêm sa nanj. Aê kakwa lanjôanô auc gadêñ lau, tanj sêsu aê susu to sêkasôp kêpi aê nanj atom.

⁷ Mago Apômtau Anôtô gêjam aê sa, tec tecbeloc ñawapac kasa atom.

Aê kamasanj lanjôcanô kêtôm poc ma kajala kwananjenj gebe êsêac têtôm gebe sêñgôm aê majoc êsa atom.

⁸ Enj tanj oc êwaka ñoc binjgêdêñ sa nanj, gêmoea ñagala.

Asa gebe êñgôlinj binj êpi aê.

Dawinj tauñ dandêñ enj tana.

Ñoc soño-soño ondoc.

Enj mênjêtu gasuc aêmanj.

⁹ Alic acgom, Apômtau Anôtô gêjam aê sa.

Asa oc êñgôm aê janjgônj naeo.

Alic acgom, êsêac samob oc têtû manê amboac ñakwê tenj, tanj bulesenj senj nanj.

50:10–51:23 Propete gêjac Anôtônê launêñ ñalêlôm tôñ ma geoc lasê gebe Anôtônê binj, tanj gêjac mata gebe ênam nê lau kêsi to êkêñ êsêac têtû wakuc nanj, oc ñanô êsa.

52

Anôtô ênam Sion kêsi anja kapoacwalô

¹ O Sion, matam êlac, ôsô nêm ñaclai sa.

O malac dabunj Jerusalem, ôsô nêm ñakwê ñawasi sa gebe lau samuc to lau ñatêmui tenj oc sêsô sêmênj êtiam atom.

² O awê kapoacwalôña Jerusalem, okolonj kekop su anja taôm ma ôndi sa.

O latuo kapoacwalôña Sion, ôkac lêpoa su anja gêsumtêkwa.

³ Apômtau kêsôm gebe “Lau sêkôc aôm ma sêkêñ ñaôli tenj gêjô aôm atom, tec oc janam aôm kêsi tonjaôli masigenj amboac tonanjenj. ⁴ Gêmunjenj ñoc lau sêsêp Aiguptu sêja sebe sêñgônj tônê. Go lau Asuria sêlêsu êsêac ñaômagenj. ⁵ Ma galoc aê galic asagenj anja tonec. Êsêac sêjanjo ñoc lau su ñaômagenj ma nêñ gôlinjwaga sêsu êsêac susu, go sêjainj ñoc ñaê kêtôm bêcgenj ñapanj. Apômtaunê binj tonec. ⁶ Kêtû tonanña ñoc lau oc sêñô ñoc ñaê êtu tôñ ma êndêñ bêc ônê oc sêjala gebe aê taucgenj tec kasôm gebe Aê tau tonec.”

⁷ Op, ñawae-ñajamwaga, tanj mênjkêpi lôc nanj,

akainj ñakicsêa ñajamanô.

Enj kêsôm wama lasê to kékêñ ñawae ñajam gêmênj

ma kêsôm moasinj Anôtô ênam aêac kêsinja lasê

to kêsôm gêdêñ Sion gebe

“Nê m Anôtô kêt u kiŋgac.”

⁸ Ôŋô, nê m dibwaga sêôc awen sa
ma sêjam lasê gebe tauŋ matenânô sêlic
Apômtau gêmu gêmêŋ Sion kêtiam.

⁹ O Jerusalem ŋapopoc, ôpuc wê sa ma ônam toôndugen
gebe Apômtau gêjac nê lau têtac tônia
ma gêjam Jerusalem kês i.

¹⁰ Apômtau kêmêtôc nê lêma dabuŋ gebe tentenlatu samob sêlic
ma nom ŋamadiŋ samob sêlic aêacnêŋ Anôtônê moasiŋ gêjam lau kês iŋa.

¹¹ Ajôc, ajôc, awi gamêŋ tonec siŋ,
amoasac gêŋ ŋatêmui atom.
Amac taŋ abalaŋ Apômtaunê laclu naŋ,
awi gamêŋ tonec siŋ ma amansaŋ taôm atu selec.

¹² Gebe amac oc asa akacgeŋ atom
me aêc su amboac lau sêc siŋ atom
gebe Apômtau oc ejop amac
ma Israelnêŋ Anôtô oc êkwa amac auc.

Apômtaunê sakiŋwaga nê ŋandaŋ

¹³ “Alic acgom, ŋoc sakiŋwaga oc êtap kôm ŋamoasiŋ sa,
oc sêkiaŋ eŋ to tetoc eŋ sa e êŋgôŋ lólôcgeŋ.

¹⁴ Lau taêsam têtakê kêt u eŋŋa
gebe sêlic eŋ ôli todecgeŋ kêtôm ŋamalac atom
ma laŋôanô kêtôm ŋamalacnêŋ atom.

¹⁵ Ma tentenlatu taêsam oc têtakê êtu eŋŋa amboac tonanŋeŋ.

Ma kiŋ oc sêkapiç awen suŋ êtu eŋŋa
gebe êsêac oc sêlic gêŋ, taŋ lau sêkêŋ ŋawae gêdêŋ êsêac atom naŋ,
ma sêjala gêŋ, taŋ sêŋô ŋawae su atom naŋ. * kiŋ Kores kêkêŋ laclu tau lau sejoŋ sêmu
sêja.

53

¹ “Asa kêkêŋ gêwiŋ biŋ, taŋ aêac taŋô naŋ.

Ma Apômtaunê lêma ŋaclai geoc tau lasê kêpi asa.

² Gebe ŋac tau kêpuc kêtôm ka ŋasêli teŋ aêac talic,
kêtôm ŋawakac teŋ kêpoa anŋa nom ŋakelenŋ.

Ênê ŋakatu to ŋawasi gebe êmansaŋ aêac matenânô ŋajamŋa masi.

Ma ênê laŋôanô gêjac aêac matenânô ŋajam atom.

³ ŋamalac sêsu eŋ susu to sêsu sam su eŋ.

Eŋ ŋac togêŋwapac, taŋ kêjala ŋandaŋ gêmacŋa kêt u tônia.

Eŋ kêtôm ŋac, taŋ lau sêsaŋ laŋôanô auc gêdêŋ eŋ naŋ.

Êsêac sêsu eŋ susu, ma aêac talic eŋ amboac gêŋ ŋaôma.

⁴ “Biŋŋanô, eŋ kêbalaŋ aêacnêŋ gêmac
to kêsip aêacnêŋ gêŋwapac sa,
mago aêac tec talic eŋ kêtôm ŋac, taŋ Anôtô kêlêsu
to gêjac ma kêkôn iŋ tônia eŋ naŋ.

⁵ Tagenŋ sêguŋ eŋ ôli lasê kêt u aêacnêŋ geonŋa

* **52:15:** Laclu lôm dabuŋŋa tau tonec. Lau Babel sêjanŋo su ma

ma sêjac enj ôli popoc kêtû aêacnêj secja.
 Ma njagêjô, tañ enj kêtap sa nanj, kêkêj aêac tamoa toôlinj samucgenj
 ma ênê sêmmala gêgôm aêac ôlinj njajam kêsa.
⁶ Aêac samob dajo tatôm domba gêbôm
 ma tasa taunj nêj lêj gêdêj-gêdêjgenj.
 Ma Apômtau gêu aêacnêj sec samob jagêscac enjgenj.

⁷ “Sêjac to sêlêsu enj, mago kêtanj atom.
 Sejonj enj amboac domba, tañ sebe sêmbucja
 ma amboac domba njalatu, tañ sebe sêkapij njâôlilu nanj,
 ma kêtanj atom.
⁸ Gêdêj tañ sêkôninj enj nanj, sêmêtôc enj kêtôm njagôlinj atom.
 Asa kêtôm gebe ênac ênê wakucnêj minj.
 Oc masi gebe sesenj enj su anja nom
 ma sêjac enj êndu kêtû njoc launêj geonja.
⁹ Sêkwê ênê sê gêc gêwinj lau alôb-alôb nêj
 ma sêsuñ enj gêc gêwinj lau tolêlôm.
 Mago njac tau gêgôm keso tenj atom
 ma binjansañ tenj kêsa enj awasuñ atom.

¹⁰ “Mago Apômtau gêlic njajam, tec kêkêj njandanj kêpi enj to kêkôninj enj njagêmac.
 Njac tau embe êkêj tau êtu da êjô sec su,
 oc êlic nê wakuc ma êmoa bêc gwalêkinj
 to binj, tañ Apômtau taê gêjam nanj, oc êngôm êtu anô.
¹¹ Enj oc êlic nê katu ôluñ-ôluñ tau njananô e têtac njajam êsa ma êôc enj katu tôj.
 Aênjoc sakinjwaga gêdêj tau nê njandanj gêgôm lau taêsam têtû lau gêdêj
 gebe enj gêôc nêj sec gêjô êsêac su.
¹² Amboac tonanj gabe jakêj enj êwê kainj gênjlênsêm êwinj lau towae
 ma êwê kainj lau njajanja nêj sinj njanô êwinj
 gebe enj kêkêc nê dec sinj ma gêmac êndu
 ma sêsam enj gêwinj lau sec,
 enj tañ gêôc taêsam nêj sec su
 ma ketenj mec kêtû secwaganja nanj.”

54

Apômtau têtac gêwinj Israel gedenj tôjgenj

¹ Apômtau kêsôm gebe
 “O awê kapoac, tañ kôkôc njapalê atom nanj, ôpuc wê sa.
 Aôm awê, tañ njapalê kêtunj aôm atom nanj, ônam wê toôndugenj ma têtac njajam êsa.
 Gebe awê sawa nê njapalê taêsam kêlêlêc awê tonjac nê su.
² Ônac têtû nêmandu
 ma ôngôm nêmbalê ênac tau jaê,
 ôngaminj salôm to waba andunja atom.
³ Gebe aôm oc ôtu taêsam ma ônam gamêj, tañ gêc nêmandu anô to gasêja nanj auc.
 Ma nêmbalê wakuc oc sêwê kainj tentenjlatau têtû nêj gênjlênsêm
 to sêngôj malac gasanj samob auc.

⁴ “Ôtêc taôm atom, gebe sêngôm aôm majam êsa atom.
 Ma têtambêlam njawapac êsa êtu sêsu aôm susunja atom.
 Gebe gêj, tañ gêgôm aôm majam kêsa gêdêj aôm njapalêgenj nanj, oc ôlinj sinj

ma taêm ênam kôtu awêtuc ñabin wapac êtiam atom.

⁵ Gebe ñac, tañ kékêñ aôm nañ, kêtù nêm akweñ,
nê ñaê gebe Lausij undambêña nêñ Apômtau.

Ma Israelnêñ ñac dabuñ kêtù nêm kêsiwaga,
sêsam eñ gebe Nom samucgeñ ñaAnôtô.

⁶ Gebe Apômtau gêmôêc aôm

amboac gêmôêc awê, tañ nê akweñ gêwi eñ siñ ma gêngôñ tonjalêlôm ñawapacgeñ nañ,
ma amboac awê, tañ ñac wakuc kêtij eñ su nañ.

Nêm Anôtônê biñ tau tonec.

⁷ Aê gawi aôm siñ têlagañ,

mago taêc walô aôm ñanô, tec jajoñ aôm sa êtiam.

⁸ Aê têtac ñandañ sec, tec gasañ lanjôcanô auc gêdêñ aôm têlagañ,
mago kêtù aêñoc têtac gêwiñ tengeñña aê oc taêc walô aôm.

Apômtau, nêm kêsiwaga, nê biñ tau tonec.

⁹ “Aê galic têm tonec kêtôm Noanê bêc.

Aê katôc lemoc gebe Noanê bu êsuñ gamêñ sa êtiam atom,

tec aê katôc lemoc amboac tonañgeñ gebe oc têtac ñandañ êndêñ aôm
to jaec biñ aôm êtiam atom.

¹⁰ Lôc oc êc su ma gamêñ ñabau oc ñawiwic-êsa,

mago ñoc têtac gêwiñ tengeñña oc êwi aôm siñ atom
ma ñoc poac wamaña oc ñawiwic êsa atom.

Apômtau tañ taê walô aôm nañ, nê biñ tau tonec.”

Jerusalem wakuc

¹¹ “Aôm tañ gômoa jageo ma gamêñ kêlagañ aôm

ma teñ gêjac aôm têtac tôñ atom nañ,

ôlic acgom, aê jakêñ nêm alê êkô poc ñaô

ma jau nêm demboñ ênsac pocawa ñaô.

¹² Aê oc jamansañ nêm bôcdêmôê ña pocawa kokoc

to nêm katam ña pocawa ñaôsic-ôsic

ma nêm sagij samob ña poc ñawasi tokaiñ-tokaiñ.

¹³ Apômtau tau oc êndôñ nêm latômi samob

ma nêm wakuc oc têtap kôm ñamoasiñ kapôêñ sa.

¹⁴ Aôm oc ôkô biñgêdêñ ñaô.

Lau teñ oc sêkônij aôm tôñ atom, tec ôtêc taôm atom.

Ma gêñ êtakê aômña oc êndambiñ aôm atom, oc ênac jaê aôm.

¹⁵ Lau teñ embe sêkêñ kisa êndêñ aôm, nañ ñam êsêp aê atom

ma aôm taôm oc ôku ñac, tañ ênac siñ êndêñ aôm nañ tulu.

¹⁶ Ôlic acgom, aê kakêñ ñac-kêpac-kiwaga, tañ gêguc ja

gebe êmansañ waba siñña nañ,

ma kakêñ ñac, tañ enseñ waba tau su nañ, amboac tonañ.

¹⁷ Waba siñña, tañ sêmasañ gebe sênac aômña nañ, ñateñ êpi aôm atom

ma lau, tan têtij biñ êpi aôm nañ,

aôm oc ôwa êsêacnêñ dansañ sa êndêñ noc mêtôcña.

Gêñ tonañ kêtù Apômtaunê sakiñwaganêñ gêñlênsêm

ma kêtù moasiñ, tañ kakêñ gêdêñ êsêac nañ.

Apômtaunê biñ tau tonec.”

55

Apômtau gebe êkêñ nê taê walô êndêñ lau samob ñaômagen

¹ “Ajôc, amac lau, tañ bu gêjô amac nañ, samob andêñ bu amêñ.

Ma amac, tañ nêñ mone masi nañ, amêñmañ.

Akôc ma aniñ.

Mêñakôc wain to su ñaôma toñaôli masigen.

² Amboac ondoc, tec ajaiñ nêñ mone kêpi gêñ, tañ gêlôm amac amboac mo atom nañ, ma nêñ kôm ñaôli gêjô gêñ, tañ gêôc amac tôñ atom nañ.

Añô, añô ñoc biñ ma oc aniñ gen ñajam ma nêñ katôm oc êtap moasiñ ñajam sa.

³ Akêñ tañem ma andêñ aê amêñ.

Añô gebe nêñ katôm oc sêñgôn mater jali.

Aê oc jamoatiñ poac tengeñña êndêñ amac

êtu têtac gêwiñ tengeñña, tañ gajac mata gêdêñ Dawid nañña.

⁴ Ôlic acgom, aê kakêñ en gêwa biñ sa gêdêñ lau tomôkê-tomôkê, ma kêtù tentenlatunêñ ñatau to gôliñwaga.

⁵ Ôlic acgom, aôm oc ômôêc lau tomôkê-tomôkê, tañ gôjam kauc êsêac nañ, ma lau tomôkê-tomôkê, tañ sêjam kauc aôm nañ, oc dêndêñ aôm sêwac

êtu Apômtau, aômnêñ Anôtô ma Israelnêñ ñac dabuñ, tañ kêwaka nêñ ñawasi sa nañña.”

⁶ Ansom Apômtau, gebe têm atap en saña tec gêc.

Awen ênac en, gebe gêmoa amac ñagala.

⁷ Ñac sec êwi nê lêñ siñ

ma ñac alôb-alôb êwi nê biñ, tañ taê gêjam nañ siñ

ma êmu êndêñ Apômtau êna êtiam

gebe en tau oc taê walô en.

En êmu êndêñ aêacnêñ Anôtô êna gebe en oc êsuc ênê sec ôkwi samucgen.

⁸ Apômtau kêsôm gebe “Biñ, tañ aê taêc gêjam nañ, kêtôm biñ, tañ amac taêm gêjam nañ atom,

ma amacnêñ lêñ kêtôm aêñoc lêñ atom,

⁹ gebe ñasawa, tañ gen aêñoc lêñ to amacnêñ lêñ

ma biñ, tañ aê taêc gêjam to biñ, tañ amac taêm gêjam nañ, gêñgic nañ,

kêtôm ñasawa, tañ gen undambê to nom gêñgic nañ.

¹⁰⁻¹¹ “Aêñoc biñ oc êtôm kom to sno gêjac kêsêp anga umboñ gêmêñ

ma oc êmu êpi êtiam atom

e êmalôm nom ma ñawê êpoa to êlêc sa

ma êkêñ ñawê êndêñ ñac-kêpalip-ñawêwaga

to êkêñ mo gebe lau sêniñ.

Ma aêñoc biñ, tañ kêsa anga aocsuñ gêja nañ,

oc êmu êmêñ toñanômê atom amboac tonanjen.

Oc ênam kôm êtôm tañ aê taêc gêjam nañ.

¹² “Gebe amac oc asa totêmtac ñajamgen ana

ma jawê amac tobiñmalôgen.

Lôc to gamêñ ñabau oc lasê êtañ êtu amacña

ma ka saleñña samob oc sêmakop lemen.

Ma kêmêsic oc êpi êjô gêñ têtka-têtka

ma môsi êpi êjô locgôm

ma gêj tonaj êngôm Apômtaunê wae êsa
ma êtu nabelo tengeŋja, taŋ senseŋ su atomanô nanj.”

56:1–57:21 ŋalôtêna ŋagêdô, taŋ kêkanôŋ binj takêŋ gêwiŋja to ŋamalacnêŋ lêŋ sêwi Anôtô
siŋja nanj, kêsêp ŋasêbu tonec. Ŋasêbu tau ŋabinj ŋamuŋa gêjac mata gebe Anôtô ênam nê
lau sa to gêjac mata gebe ênam êsêac kêsi.

57

Sakiŋ Anôtônê gêdêŋ to keso

¹ Apômtau kêsôm gebe “Ômôêc ôpuc awam sageŋ. Ôc awam sa amboac dauc kêtaŋ.
Ôsôm ŋoc lau nêŋ binj alôb-alôb lasê êndêŋ êsêac to ôwa gôlôac Jakob nêŋ sec sêgômŋa sa.
² Êsêac sesom aê kêtôm bêcgeŋ ma têtac gêwiŋ sebe sêjala ŋoc intêna. Kêtôm lau, taŋ sêgôm
gêŋ mansaŋ ma sêwi nêŋ Anôtônê ŋagôliŋ siŋ atom. Êsêac teten aê kêtu mêtôc gêdêŋja ma
ŋalêlôm kêkac êsêac gebe têtû gasuc Anôtôŋa.”

³ Ma lau têtû kênac gebe “Aôm embe ôlic aêac atom, go anam dabuŋ mo êtu asageŋja.
Ma embe ôsala aêac atom, go atu mêtê tauŋ êtu asageŋja.”

Tec Apômtau kêsôm gêdêŋ êsêac gebe “Alic acgom, gêdêŋ bêc ajam dabuŋja amac agôm
nêm geŋ, taŋ taêm gêjam nanj, to akôniŋ nêm kômwaga samob. ⁴ Alic acgom, amac ajam
dabuŋ mo gebe asôm to ajac taôm ma apeŋ taôm ŋa lememe. Dabuŋ taŋ amac agôm nanj,
dabuŋ ŋanô gebe jakêŋ taŋoc nêm mec aŋga lôlôc nec atom. ⁵ Tonaj dabuŋ teŋ, taŋ gêjac
aê matocanô ŋajam nanj me. Bêc teŋ gebe ŋamalac teŋ êkêŋ ŋandaŋ êndêŋ tau ôli me. Tonaj
ŋalêŋ gebe môkêapac ênac tuluc amboac siŋ teŋ gêjac bic ma êsô talu êtu nê ŋakwê ma êliŋ
waô me. Aôm kôsam gêŋ samob tonaj ŋai gebe gôjam dabuŋ mo me. Bêc teŋ, taŋ gêjac
Apômtaunê matocanô ŋajam me.

Taêŋ walô lauŋa gêjac Anôtô mataanô ŋajam

⁶ “Mêtê anam dabuŋja, taŋ galic ŋajam nanj, tonec gebe ôŋgamboac ŋaclai sec ŋalêpoa su
to ôkôc mêtôc geo ŋagêŋwapac su. Ôwi lau, taŋ kôkôniŋ nanj siŋ ma ôpôŋ gêŋwapac ŋakioŋ
tulu. ⁷ Ônac sam nêm mo êndêŋ lau, taŋ gêŋ gêjô êsêac nanj. Ma ôkêŋ lau ŋalêlôm sawa to
andu masiŋa sêŋgôŋ nêm andu. Ma embe ôlic lau ôliŋ ŋaôma, nanj ôkêŋ ŋakwê êndêŋ êsêac
ma ôŋgamiŋ taôm êndêŋ taômnêm lau atom.

⁸ “Go nêm ja ŋawê oc êpô amboac oc kêtuŋ tau ma nêm gêmac oc êmbacnê sebeŋ ma
nêm binjêdêŋ oc êwê aôm ma Apômtaunê ŋawasi oc êndaŋguc aôm. ⁹ Go embe ômôêc, nanj
Apômtau oc êjô aôm awam. Embe ôkalem, nanj eŋ oc êsôm gebe ‘Aê tec gamoa.’ Êndêŋ
ôkac gêŋwapac to ôtôc lêmam ma mêtôc geo su aŋga nêm ŋalêlôm. ¹⁰ Embe ôkêŋ mo êndêŋ
lau gêŋ gêjô êsêacŋa ma ônam malô êsêac, taŋ sêôc gêŋwapac nanj, êndêŋ tonaj nêm ŋawê
oc êpô lasê ma nêm ŋakesec amboac ŋawê ocsalôŋa. ¹¹ Ma Apômtau oc êwê aôm tôneŋ
ma êlôm aôm aŋga gamêŋ sawa. Aômnêm ŋatêkwa oc ŋajaŋa êsa ma aôm amboac kôm, taŋ
bu kêmalôm nom ŋajam nanj, amboac bumata ŋakêŋkêŋ, nanj bu êpa atomanô. ¹² Nêm lau
sêkwê malac, taŋ popoc wanêcgeŋ su nanj, sa êtiam ma ônsuŋ nêm mimi wakuc nêŋ ŋam
sa êtiam. Lau oc sêsam aôm gebe ŋac, taŋ kêbênôc tuŋbôm ŋalasê nanj ma kêmasaŋ andu
gebe êŋgôŋ êtiam.”

Tajop Sabat ŋamoasiŋ

¹³ Apômtau kêsôm gebe “Embe ôŋgamiŋ amkaiŋ êndêŋ om ma ôtulu gêŋ êndêŋ ŋoc bêc
dabuŋ atom. Ma embe ôsam sabat tau gebe nêm bêc ôtu samucŋa ma ôlic Apômtaunê
bêc dabuŋ ŋajam ma otoc sa ma ôwi nêm lêŋ langwa siŋ, ônam kôm to ônam kôm awaŋa
ma binjalôm agwa-agwa atom, ¹⁴ go ôtap nêm moasiŋ sa aŋga Apômtaunê ma aê oc jakêŋ
aôm ôsêlêŋ ômoa nom samuc ŋamoasiŋ ŋaôgeŋ. Aê oc jakêŋ aôm ôwê kaiŋ tamam Jakob
nê gêŋlênsêm. Binj tonaj Apômtau kêsôm kêsa awa.”

59:1-21 Propete kêpuc boa launêḡ sec ma lau tau sêḡo ma seoc nêḡ sec lasê. Apômtau kêmasaḡ lêḡ gebe ênam nê lau sa to gêḡac mata gebe ênam êsêac kêsi.

60

Nawasi Sionḡa, taḡ mênêsa êtu ḡamu naḡ

¹ Ôndi, ḡawê êsa gebe nêḡ ḡawê mênḡgêo lasê su ma Apômtaunê ḡawasi mênḡkêpô aôm.

² Ôlic acgom, ḡakesec gêsḡaḡ nom auc ma gêsunḡbôm gêḡam tentenḡlatu auc, mago Apômtau oc mênḡêpô aôm ma nê ḡawasi oc mênḡênsac aôm ḡaô.

³ Ma tentenḡlatu oc dêndêḡ nêḡ ḡawê ma kiḡ oc dêndêḡ ḡawasi, taḡ mênḡêpô aôm naḡ sêmêḡ.

⁴ Ôc matamanô sa ma matam enso ôlic gebe Êsêac samob sêkac taunḡ sa ma dêdêḡ aôm sêmêḡ. Nêḡ latômi oc sêmêḡ aḡḡa gamêḡ jaêc ma lau oc sêsip nêḡ latômio.

⁵ Aôm oc ôlic gêḡ tau totêmbêlam aḡḡeḡ ma nêḡ ḡalêlôm êkac aôm to têtḡtac ḡajam êsa gebe gwêc ḡaawa totau-totau oc êndêḡ aôm êwac ma tentenḡlatu oc sêkêḡ nêḡ awamata êndêḡ aôm.

⁶ Kamele taêsam oc sênsaḡ aôm auc ma kamele ḡalatu sêmêḡ aḡḡa Midian to Epa. Lau Seba samob oc sêmêḡ ma sêkôc gold to gêḡmalu sêmêḡ ma sêsôm Apômtaunê wae lasê.

⁷ Êsêac oc sejoḡ domba samob aḡḡa Kedar sêndêḡ aôm sêmêḡ ma domba kapoac aḡḡa Nebaiot oc sênam sakiḡ aôm. Êsêac oc sênsac ḡoc altar têtḡ da ḡajam ma aê jaḡḡêlônḡ ḡoc andu ḡawasi.

⁸ Asa lau tec sêlôp amboac tao ma amboac moḡḡôm, taḡ sêlôp dêdêḡ nêḡ kakai.

⁹ Êsêac sêḡac waḡ sa kêtḡ aêḡa ma lau Tarsis nêḡ waḡ têtḡ ḡamata gebe sêkôc nêḡ latômi aḡḡa gamêḡ jaêc sêmêḡ tonêḡ gold ma silbergeḡ sebe tetoc Apômtau, aôm nêḡ Anôtô ma Israelnêḡ ḡac dabunḡ sa gebe eḡ kêwaka nêḡ ḡawasi sa.

¹⁰ “Ma lau jaba oc sêmboa nêḡ tunḡbôm sa ma nêḡ kiḡ oc sênam sakiḡ aôm. Gebe aê gajac aôm kêtḡ têtac ḡandaḡḡa, mago kêtḡ ḡoc moasiḡḡa tec oc taêc walô aôm.

¹¹ Ma nêḡ katam oc êlêc su êkôgeḡ endenḡ tônḡeḡ êtôm êmbêc to eleḡ oc sênsaḡ auc atom gebe lau oc sejoḡ tentenḡlatunêḡ awamata dêndêḡ aôm sêmêḡ ma nêḡ kiḡ oc sêwê sêmunḡ êsêac.

12 Gebe tentenlatu ten me gamên kinja ten, tañ ênam sakin aôm atom nan, oc ênaña.
Lau amboac tonan oc sênaña samucgen.

13 Lebanon njanawasi oc êndên aôm êmên,
kalelon to kêmêsic ma kabôên amboac tonangen
gebe sêngêlôn ñoc lôm dabun ñamala
ma aê gabe jatoc octapa ñamala sa.

14 Go êsêac, tañ sêkônin aôm nan, nêñ latunji oc sewec dêndên aôm
ma êsêac samob, tañ sêsu aôm susu nan, oc mênjsêu taun sênêc aôm amkainja
ma oc sêsam aôm gebe 'Apômtaunê malac,
Israelnên ñac dabun nê Sion.'

15 "Lau sêwi aôm sin to sedec aôm
ma lau ten sêsa nêñ gamên atom,
mago galoc oc jawaka nêñ waem sa ênêc enden têngen
ma lau oc têtac ñajam êtu aômña ênêc tenjen ma tenjen.

16 Aôm oc ônom tentenlatunên su, kinên su oc êlôm aôm.
Ma aôm oc ôjala gebe aê Apômtau, aôm nêñ kêsawaga
ma nêñ gêjamsawaga aê, Jakobnê ñac tonclai.

17 "Aê oc jakên gold êjô ki jonjon
ma silber êjô ki jejec
ma ki jonjon êjô ka
ma ki jejec êjô poc.
Ma jakên binmalô êtu nêñ gejobwaga
ma binêdên êtu nêñ golinwaga.

18 Lau sênô gên ñac lai wauc-wauc-genja anja nêñ gamên
to senseñ gên su ma sênac gên popoc anja nêñ gamên ñamadin ñawae êtiam atom.
Ma aôm ôsam nêñ tunbôm gebe Gêjam-kêsi
ma nêñ sacgêdô gebe Lambin.

19 "Oc oc êkên ñawê êndên aôm êndên elenja êtiam atom
ma ajôn ñawê êpô aôm êndên êmbêc atom amboac tonangen
gebe Apômtau oc êtu nêñ ñawê tenjenja
ma nêñ Anôtô oc êtu nêñ ñawasi.

20 Nêñ oc naêsêp êtiam atom
ma nêñ ajôn oc naênam tôn êtiam atom
gebe Apômtau oc êtu nêñ ñawê tenjenja
ma nêñ bêc ôtan tanjiboanja oc êmbacnê.

21 Nêñ lau peben oc têtû lau gêdên
ma oc sêwê kain gamên tonec enden têngen.

Êsêac oc têtû ñoc ka, tañ kasê nan, ñasêli
ma ñoc lemoc ñakôm ñanô,
gebe sêwaka aênoc ñawasi sa.

22 ñac saun tau oc êtu gôlôac kapôên,
ma ñac ñamu êtu lau-m tonclai.

Aê Apômtau oc jangôm bin tau ñanô êsa seben êndên ñanoc." *

61

Ñawae ñajam Anôtô ênam Sion kêsinja

* 60:22: Lebanon njanawasi tau kaseda, tañ kêkô lôc tau nan.

¹ Apômtau Anôtô nê Nalau kêpi aê gebe Apômtau geŋ oso aê gebe jasôm ŋawae ŋajam lasê êndêŋ lau ŋalêlôm sawa ma kêsakiŋ aê gebe janac lau ŋalêlôm popoc têtac tôŋ ma jasôm lasê êndêŋ lau, taŋ sêŋgôŋ kapoacwalô naŋ, gebe sêŋgamboac êsêac su ma sêlêc katam su êndêŋ lau, taŋ sêsô êsêac tôŋ naŋ.

² Ma jasôm Apômtau ênam lau kêsi ŋajala ma aêacnêŋ Anôtônê bêc êkac kamocgôcŋa lasê gebe janac malô lau samob, taŋ sêmoa toŋalêlôm ŋawapacgeŋ naŋ.

³ Eŋ kêsakiŋ aê gebe jamoasiŋ lau toŋalêlôm ŋawapac aŋga Sion to jakêŋ êsêac sêkuc sunsuŋ êjô wao, taŋ gêsac mômêŋapac naŋ, ma katêkwi têtac ŋajamŋa êjô nêŋ abec, taŋ sêjam naŋ, lambiŋ êjô nêŋ katuŋ popoc gebe lau sêsam êsêac gebe Ka biŋgêdêŋŋa, taŋ Apômtau kêsê gebe êwaka ênê ŋawasi sa.

⁴ Êsêac oc sêkwê ŋapopoc laŋgwaanô sa êtiam ma sêjac gamêŋ, taŋ andanŋeŋ sesen su naŋ sa ma sêmbênôc malac ŋapopoc to gamêŋ, taŋ kêtû gasaŋ gêc laŋgwa sec naŋ, e ŋajam êsa.

⁵ Ma lau jaba oc sejob nêŋ domba, lau gamêŋbômŋa oc têtû lau sêkac nêŋ nom ôkwiŋa to sênam nêŋ kôm wainŋa.

⁶ Ma lau oc sêsam amac gebe Apômtaunê dabuŋwaga ma sê amac gebe Aêacnêŋ Anôtônê sakiŋwaga. Tentenlatu samob nêŋ awamata oc êmoasiŋ amac ma amac aŋgêlônŋ taôm ŋa êsêacnêŋ waba tokaiŋ-tokaiŋ.

⁷ Anôtônê lau têtap biŋ majenŋa sa kêlêlêc ma lau sêgôm êsêac waen sec. Kêtû tonanŋa êsêac oc sêwê kaiŋ gamêŋ êlêlêc su ma êsêac têtac ŋajam ênêc enden tôŋgeŋ.

⁸ “Gebe aê Apômtau tau têtac gêwiŋ biŋgêdêŋ ma têtac gedec kêjaŋgowaganêŋ lêŋ alôb-alôb. Aê oc jakêŋ êsêacnêŋ kôm ŋaôli solopgeŋ ma oc jamoatiŋ poac tenŋeŋŋa êndêŋ êsêac.

⁹ Ma lau samob, taŋ sêlic êsêac naŋ, oc sêlôc gebe êsêac lau, taŋ Apômtau gêjam mec êsêac naŋ tonec.”

¹⁰ Aê oc têtac ŋajam samucgeŋ êtu Apômtaunŋa ma ŋoc katuc êtu samuc ŋoc Anôtô gebe eŋ kêkêŋ aê kasô Apômtau gêjam aê kêsiŋa kêtû ŋoc ŋakwê ma kêkwa aê auc ŋa obo biŋgêdêŋŋa, kêtôm ŋac-gebe-ênam-awêwaga kêkuc nê sunsuŋ ma kêtôm awê gebe ênam ŋacŋa gêjam gêlônŋ tau ŋa pocawa.

¹¹ Apômtau Anôtô oc êŋgôm biŋgêdêŋ to lambiŋ êpoa êpi tentenlatu samob laŋôŋnêŋŋa, êtôm nom kêkêŋ ŋakatôm wakuc ma êtôm kôm kêkêŋ ŋawê, taŋ sêsê naŋ kêpoa.

62:1-12 Mômêlatu tonec propete kêlambiŋ Anôtô gebe ênam nê lau sa êndêŋ têm ŋamuŋa teŋ.

63

Bêc Anôtô êmêtôc laurja

(Anôtô agêc propete sêjam biñgalôm sêwiñ taun)

¹ “Asa tê gêmên anga Edom, gêmên anga malac Bosra tonê ñakwê kêtú koc samucgen ma nê obo ñawasi sec ma kêsêlêñ tonjaclaigen.”

“Aê, aê tauc tec kasôm biñgêdêñ lasê ma aêñoc ñaclai kapôên kêtôm gebe janam lau kêsija.”

² “Nêm ñakwê kêtú koc samucgen kêtú asagenja ma nêm obo kêtôm lau-sêka-wain-popocwaga nêñ kêtú asagenja.”

³ “Aê taucgen kaka wain popoc, lau teñ sêmoa sêwiñ aê atom. Aê kaka êsêac totêtac ñandanjen, kaka êsêac gaim taucgen totêtac ñandan sec, tec êsêacnêñ dec ñakasi-kasi mênkêpi ñoc ñakwê ma gêjam ñoc obo samob auc. ⁴ Gebe ñoc ñalêlôm taê gêjam bêc jakac kamocgôcña kêtú tôñ su ma ñoc jala jakêñ ñagêjôña mêngeô lasê su. ⁵ Aê matoc geso gamên, mago katap ñac ênam aê saña teñ sa atom. Aê katakê gebe ñac êpuc aê tôñña teñ gêmôa atom. Tec tauc lemoc kaku ñacjo tulu ma ñoc têtac ñandan kêpuc aê tôñ. ⁶ Aê kaka tentenlatu tôñ totêtac ñandanjen ma kamakiñ êsêac popoc totêtac secgen ma kakêc êsêacnêñ dec siñ kêsêp nom.”

Anôtônê moasiñ gêdêñ Israel

⁷ Aê oc jalambiñ Apômtaunê têtac gêwiñ tenjenja ma jalambiñ gêñsêga, tañ Apômtau gêgôm gêdêñ aêac nañ. Eñ kêkêñ nê moasiñ kapôên gêdêñ gôlôac Israeliña kêtú taê walô êsêacña ma kêtú nê têtac gêwiñ tenjenjaña.

⁸ Eñ kêsôm gebe “Biññanô, aêñoc lau tonec, ñoc latuci, tañ oc sênsau aê atom nañ.” Tec eñ kêtú êsêacnêñ kêsiwaga kêtú nêñ gêñwapac samobña.

⁹ Jaenwaga me añela gêjam êsêac kêsi atom, eñ tau gêmôa gêwiñ êsêac, tec gêjam êsêac kêsi. Eñ têtac gêwiñ to taê labu êsêac, tec kêsi êsêac su. Eñ gêôc êsêac sa mênkêsip êsêac kêtôm têm lanğwa ñabêc samob.

¹⁰ Mago êsêac sêli awen sa ma sêgôm ênê Nalau Dabuñ têtac ñawapac kêsa. Tec eñ kêkac tau ôkwi jakatu nêñ ñacjo ma tau gêjac siñ gêdêñ êsêac.

¹¹ Go êsêac taên gêjam ênê sakiñwaga Mose nê têm lanğwa. “Ñac tañ gêwê nê domba ñagejobwaga kêpi anga gwêc gêmên nañ, gêmôa ondoc. Ñac tañ kêkêñ nê Nalau Dabuñ kêsêp nêñ ñalêlôm nañ,

¹² to kêkêñ nê lêma ñawasi jagêwiñ Mosenê lêma anôña ma gêwa gwêc kêkôc kêtú êsêacña gebe êwaka nê ñaê tenjenja sa

¹³ to gêwê êsêac sêsêp gwêc ñagêdimbob ñalêlôm nañ ma sêka selelec atom amboac hos, tañ kêsêlêñ gêmôa gamên sawa nañ, gêmôa ondoc.”

¹⁴ Apômtaunê Nalau gêwê êsêac amboac bulimakao sêsêp gaboan sêja gebe sêlêwan taun. Aôm gôwê nêm lau amboac tonan gebe ôñgôm nêm ñaê ñawae êsa.

Mec Anôtô taê walô to ênam nê lau saña

¹⁵ Matamanô êsêp anga undambê, anga nêm gamên dabuñ to ñawasi ma ôlic.

Nêm ôlim palê to ñaclai tau ma gôjam awam su taêm walô aêacña gêc ondoc.

Ôngamiñ taôm atom

¹⁶ gebe aêacma tamenji aôm.

Abraham gêjam kauc aêac ma Israel kêjala aêac atom.

O Apômtau, aêacma tamenji aôm,

gêdêñ andanğen sêsam aômñêm ñaê gebe Aêacma kêsiwaga.

¹⁷ O Apômtau, amboac ondoc gôgôm aêac aôc aso nêm intêna.

Amboac ondoc gôgôm aêacma ñalêlôm ñadani kêsa gebe atêc aôm atomña nec.

Ômu ômôêñ êtu nêm sakinwaga,

tañ têtü nêm gôlôaclênsêm nanña.

¹⁸ Lau alôb-alôb sêjaiñ nêm lôm dabuñ

to aêacma ñacjo sêka nêm gamêñ dabuñ popoc kêtü agenña.

¹⁹ Aêac atôm lau, tañ aôm gôjam gôliñ êsêac atom nañ,

ma atôm lau, tañ sêwê kain nêm ñaê atom nañ. * lau-sêkawaga nêñ kôm ñagêdô sa. Lau saka wain ñanô e popoc ma ñatêkwi asa. Propete gêjam

64

¹ Ojae, ôkac undambê êngic ma ôsêp ômôêñmañ,

e lôc ñawiwic êsa êkô aôm lanômñêmña,

² amboac ja geñ gab ma amboac ja gêgôm bu keletoc

gebe êwaka nêm ñaê sa êndêñ nêm ñacjo

ma êngôm tentenlatu têtênêp sêkô aôm lanômñêmña.

³ Aôm gôgôm gêñsêga kain teñ, tañ taêñ gêjam atom nañ,

ma kôsêp gômôêñ e lôc ñawiwic kêsa kêkô aôm lanômñêmña.

⁴ Lau teñ sêñô biñ amboac tonañ ñatenğ gêdêñ gêmunğen atom

ma kêsô lau teñ tañensuñ atom

ma lau teñ matenjanô sêlic anôtô teñ, tañ gêmoa gêwiñ aôm

ma gêjam kôm kêpi êsêac, tañ sêoñ en nañ atom.

⁵ Aôm gôwê êsêac, tañ sêgôm gêñ gêdêñ

ma taêñ gêjam nêm lêñ sêmoa nañ.

Aôm têtmac ñandanğ gêdêñ tañ aêac agôm sec nañ,

ma aêac ali awenğ sa gêdêñ aôm wanêc-wanêc.

Asa oc ênam sa.

⁶ Aêac samob atôm ñac ñatêmui

ma aêacma koleñ gêdêñ samob kêtôm ñakwê ñajec.

Aêac samob atu masê amboac ka ñalauñ

ma aêacma sec gêju aêac sa amboac mu gêju ka ñalauñ sa.

⁷ Lau teñ awenğ gêjac aômñêm ñaê atom

ma lau teñ têtmac gêboañ gebe sêsap aôm tônia atom.

Gebe aôm kôsiniñ lanômñênô gêdêñ aêac

ma kôkêñ aêac asô tauñ ma sec ñañaclai ñalabu.

⁸ Mago aêacma Tamenji aôm, Apômtau.

Aêac atôm nomku ma aôm kôtôm ñac-kêpac-kuwaga.

Aôm lêmam ñakôm ñanô aêac samob.

⁹ O Apômtau, têtmac ñandanğ êndêñ aêac êlêlêc su atom

ma taêm ênam aêacma sec endenğ tôniañ atom.

Ôlic ma taêm ênam acgom, aômñêm lau aêac samob.

¹⁰ Nêm malac samob kêtü gamêñ gasañ.

* **63:19:** Ñamadiñ 2 gawa lau, tañ sejoñ wain ñanô sa nañ, ma

Sion kêtù gasañ ma Jerusalem kêtâêñ.

¹¹ Êsêac sêkêc aêacma lôm dabuñ njam, tañ andanğen tamenmai sêlanem aôm sêmoa nañ, ma sêjac gêñ njam samob, tañ têtac gêwiñ nañ popoc.

¹² O Apômtau, aôm gobe ôngamiñ taôm êndên aêac ma ônam taôm tôñ to ôkôniñ aêac ñanôgen me.

65

Anôtô kêtaj tañiboa kêtù lau sêkêñ dêmôên enja

¹ Apômtau kêsôm gebe “Aê kasaê êsêac, tañ sêjam maten sa êtu aêña atom nañ, ma kasaê lau, tañ sesom aê atom nañ, gebe têtac aê sa. Aê kasôm gebe ‘Aê tec gamoa, aê tec gamoa’ gêdên lau, tañ awenğ gêjac aê atom. ² Aê kamêtôc lemoc kêtôm bêc samuc gêdên lau sêli taun saña, tañ sêsa nêñ lêñ alôb-alôb kêtôm taun nêñ kauc taên gêjam nañ. ³ Ma sêgôm aê têtac ñandan kêsâ ñapan tomajen gêbacgen. Êsêac sêkêñ da anğa nêñ kôm ma gêñ malu kêtù daja gêsac poc tiki-tiki, tañ sêpac nañ ñaô. ⁴ Ma sêngôn gamên sêôña ma sêkac taun sa gêdên gêbêc anğa gamên ñakêsiñ ñagêdô. Ma senğ bôcanô ñamêsôm to gêñ, tañ gajac jao nañ, ñasulu kêpoac nêñ laclu ñalêlôm. ⁵ Êsêac sêsôm gebe ‘Amoa nêñ taômña ma mênandambiñ aêac atom gebe aêac lau dabuñ.’ Lau tonaj têtôm ja daun kêtun aê lusucsun, kêtôm ja kêtun aê bêc samuc.”

65:6-16 Anôtô geoc lasê gebe êmêtôc lau sêbuc dêmôên enja ma gêjac mata sêngôn maten jali tenğen ñawasi gêdên lau ñalêlôm ñañên. Biñ tonaj lulu kêgalun tau anğa ñasêbu tonaj.

Undambê wakuc to nom wakuc

¹⁷ “Alic acgom, aê jakên undambê wakuc to nom wakuc. Ma lau oc taên ênam gêñ andanğenña êtiam atom me oc ênêc nêñ kauclêlôm êtiam atom.

¹⁸ Ma lau oc têtac ñajam to sênam lasê êtu gêñ, tañ aê jakên nañña.

Gebe alic acgom, aê jakên Jerusalem têtac ñajam êsa ma ñalau têtù samuc.

¹⁹ Ma aê oc têtac ñajam êpi Jerusalem ma jatu samuc ñoc lau.

Ma lau sêñô lau sêpuc tañiboa sa ma têtaj anğa malac tau êtiam atom.

²⁰ Ñapalê dedec tenğ oc êmoa bêc luagêcgen anğa malac tau ma êmac êndu atom ma ñamalacanô oc êmac êndu atom e nê bêc ñatêku êsu.

Gebe ñapan dedec nê jala êtu 100, go êmac êndu ma tenğ nê jala embe êtôm 100 atom ma êmac êndu, nañ lau oc sêsôm gebe Anôtô kêpuc boa enğ.

²¹ Ma êsêac oc sêkwê andu sa ma sêngôn ma oc sêsê kôm wainña ma sêniñ ñanô.

²² Êsêac oc sêkwê andu sa ma lau tenğ sêngôn atom ma êsêac oc sêsê wain ma lau tenğ sêniñ atom gebe ñoc launên bêc sêngôn nomña oc êtu taêsam êtôm kabôên ñabêc, ma ñoc lau, tañ kajaliñ sa nañ, oc têtù samuc nêñ lemenğ ñakôm ñanô.

²³ Êsêac oc sênam kolenğ ñaômagenğ atom ma sêka gôlôac lasê êtu sêôc gênwapacña atom.

Gebe lau, tañ Apômtau gêjam mec nañ, nêñ wakuc êsêac. Ma êsêacnênğ gôlôac oc sêmoa sêwiñ êsêac.

²⁴ Êsêac awenj ênac aê atomgenj ma aê jajô êsêacnêj binj.

Êsêac gocgo sêsôm binj sêmoa ma aê jakêj tanoc êsêac.

²⁵ Kêambôm to domba ñalatu oc sêniñ gêj sêwiñ tauñ
ma lewe oc sêniñ gêgwanj êtôm bulimakao
ma kekop êtu moacnê mo.

Êsêac oc sêkêj ñandanj to sensenj gêj anja ñoc lôc dabunj atom.
Apômtaunê binj tau tonec.”

66

Anôtônê mêtôc to Sionnê moasiñ, tanj gocgo mênjêsa

¹ Apômtau kêsôm binj tonec gebe

“Undambê kêtú ñoc lêpônj

ma nom kêtú ockainj ñakademboñ.

Amac abe akwê aênoc andu amboac ondoc

ma ñoc gamênj jalêwanj taucña ênêc ondoc.

² Aê lemoc kamasanj gêj samob tonec ñai,

tec gêj samob tonec kêtú aênoc gêj.

Apômtaunê binj tau tonec.

Mago matoc gê ñac, tanj kêkônij tau

ma nê katu ôluñ-ôluñgenj to gêjac tênêp aênoc binj nanj.”

66:3-24 Ñasêbu ñamuña nec kêkwa Anôtô êmêtôc lau geo gala, tanj sêsa nêj lêj gêjac enj mataanô ñajam atom nanña ma ênam mec lau, tanj têtêc enj to tanenj wamu enj nanña.

Jeremia

Propete Jeremia gêmôa nom gêmun Apômtau Jesu amboac jala 600. Enj gêjam kôm propeteña jala taêsam ma gêjac biñsu Anôtônê lau gebe sênam taunj ôkwi. Embe masi, go gêñwapac kapôênj êtap êsêac sa êtu nêñ sec to nêñ sakinj gwamñaña. Enj gêmôa nom e gêlic biñ, tañ kêsôm lasê nanj ñanô kêsâ. Kinj Babilonña Nebukadnesar kêku Jerusalem tulu ma gesen malac to ñalôm dabunj su ma gêwê kinj Judaña to nê lau taêsam jasêngônj kapoacwalô anja Babilon. Mago Jeremia geoc biñ tenj lasê gêwinj gebe êsêac sêmu sêmênj anja Babilon ma sêmboâ nêñ gôlôac sa êtiam.

Buku tau ñasêbu aclê gebe

1. Môkêlatu 1–25 Anôtô kêkênj ñawae gêdênj nê lau gêdênj tañ kinj têlêac sêjam gôlinj êsêac nanj. Kinj têlêac nêñ ñaê gebe Josia agêc Joiakim ma Sedekia.
2. Môkêlatu 26–45 Jeremianê ñac-keto-papiawaga Baruk gêjac minj nê biñ ñagêdô. Enj keto biñ ñagêdô Anôtô geoc lasê ma Jeremia tau nê lêtj ñaminj towae ñagêdô kêsêp buku tonec gêwinj.
3. Môkêlatu 46–51 Anôtô geoc lau jaba nêñ biñ ñagêdô lasê.
4. Môkêlatu 52 Biñ ñatêku tenj, tañ gêjac minj ñacjo sêku Jerusalem tulu to sesenj lôm dabunj su ma sêwê lau jasêngônj kapoacwalô anja Babilon.

Jeremia enj ñac têtac malô. Enj têtac gêwinj nê lau ñanôgenj ma gedec gebe êsôm biñ mêtôcña lasê êndênj êsêac. Mago Anôtônê biñ kêtunj ênê ñalêlôm kêtôm ja, tec enj kêtôm gebe êngaminj biñ tau atom, kêsôm lasêgenj.

Buku tau ñalô towae ñagêdô kêkanônj Jeremianê têm wapac atom, kêkanônj têm, tañ gêc nêmña nanj. Êndênj têm ônê Anôtô oc êmoatinj poac wakuc êndênj nê lau. Ma êsêac oc sejop poac tônê ñapep. Kêdônjwaga to biñsu tenj oc êlênj biñ êsêac gebe sêlinj poac sinj atomña nec atom, gebe poac tau ñabinj ênêc nêñ ñalêlôm (31:31-34).

Anôtô kêkalem Jeremia ma kêsakinj enj gebe ênam kôm

¹ Jeremianê biñ tonec. Jeremia enj Hilikia latu. Hilikia tau enj anja dabunjwaga, tañ sêmoa malac Anatot anja Benjammînê gamênj nanj, nêñ ñac tenj. ² Gêdênj têm tañ Amon latu Josia kêtû Judanênj kinj ma gêjam gôlinj gamênj kêtôm jala 13 su nanj, Apômtaunê biñ gêdênj Jeremia tau. ³ Biñ tau gêdênj Jeremia amboac tonanjenj gêdênj Judanênj kinj Josia latu Jojakim nê bêc e gêdênj Judanênj kinj Josia latu Sedekia nê gôlinj ñajala kêtû 11 ña su ñapanj e gêdênj jala, tañ sêkênj lau Jerusalemña sêngônj kapoacwalô ñaajônj kêtû lemenj tenjña.

⁴ Ma Apômtaunê biñ gêdênj aê gebe

⁵ “Aê kajala aôm gêdênj tañ kamasan aôm anja tênam têtacêlêlôm atomgenj nanj, tênam kêkôc aôm atomgenj ma gajam mec aôm su, aê kajalinj aôm sa gebe ôtu tentenlatunênj propete.”

⁶ Go aê kasôm gebe “O Apômtau Anôtô, ôlic acgom, aê ñapalê kwalam ma kajala jasôm biñña atom.” ⁷ Mago Apômtau kêsôm gêdênj aê gebe

“Ôsôm gebe’ Aê ñapalê kwalam’ nec atom gebe aôm oc ôndênj lau, tañ jasakiñ aôm nanj ôna ma ôsôm biñ, tañ aê jajatu aôm nanj.

⁸ Ôtêc êsêac atom gebe aê gamoa gawinj aôm gebe janam aôm sa. Apômtaunê biñ tau tonec.”

⁹ Go Apômtau kêmetôc lêma mênjkêmoasac aê aocsunj ma kêsôm gêdênj aê gebe

“Ôlic acgom, aê kakênj ñoc biñ kêsêp aôm awamsunj.

¹⁰ Gôlicgac me, ocsalô tonec aê kakênj aôm kêtû tentenlatu to gamênj kinjña samob ñatau

gebe ômbuc sa ma ôtuc popoc gebe onsej su ma ôku tulu
gebe ôkwê sa ma ôsê.”

¹¹ Go Apômtaunê biñ gêdêñ aê gebe “Jeremia, aôm gôlic asageñ.” Ma aê kasôm gebe
“Aê galic tali ñalaka teñ.” ¹² Go Apômtau kêsôm gêdêñ aê gebe “Aôm gôlic jagêdêñ gebe aê
gajam jali ñoc biñ gebe ñanô êsa.”

¹³ Apômtaunê biñ gêdêñ aê kêtú dim luagêcña gebe “Aôm gôlic asageñ.” Ma aê kasôm
gebe “Aê galic ku teñ keletoc ma kêku sa anga gamêñ nodoña gêmêñ.” ¹⁴ Go Apômtau
kêsôm gêdêñ aê gebe “Anga gamêñ nodoña ñaclai sec enseñ gêñña oc mênêpi lau samob,
tañ sêñgôn gamêñ tonec nañ. ¹⁵ Ôlic acgom, aê oc jamôêc gamêñ kiñña samob, tañ gêc
nodoña nañ, ñalau toton-toton. Apômtaunê biñ tau tonec. Ma êsêac oc sêmêñ ma tetoc nêñ
lêpôn kiñña êkô êkanôn Jerusalem ñasacgêdô samob êtômgeñ ma sêndênañ lêpôn kiñña
êñgi Jerusalem ñatuñbôm auc ma tetoc lêpôn êkô êkanôn malac Judaña samob. ¹⁶ Ma aê
oc jasôm ñoc mêtôc lasê êpi êsêac êtu nêñ sec samobña gebe êsêac sêwi aê siñ ma sêkêñ da
ñamalu gêdêñ anôtôi jaba ma teteñ mec gêdêñ gêñ, tañ êsêac tañ lemeñ sêmasañ nañ.

¹⁷ “Mago aôm ôjandinê nêñ ômbiñkap tôn ma ôsôm biñ samob, tañ oc jajatu aôm nañ,
êndêñ êsêac. Ôtakê êtu êsêacña atom, embe ôtakê, go aê jatakê aôm anga êsêac lanjônêmña
amboac tonanjen. ¹⁸ Ôlic acgom, ocsalô tonec aê jakêñ aôm ôtu malac ñajaña teñ ma ôtu
alê ki teñ to ôtu tuñbôm ki gebe ôkô ñajaña e Judanêñ kiñ to kasêga ma dabuñwaga to lau
gamêñ tonecña tau sêku aôm tulu atom. ¹⁹ Êsêac oc sênac siñ êndêñ aôm, mago êsêac oc
sêku aôm tulu atom gebe aê gamoa gawiñ aôm gebe janam aôm sa. Apômtaunê biñ tau
tonec.” * † kêtôm tau. Jeremia gejo Apômtau awa gebe “Aê galic tali... “Ma Apômtau
kêsôm gebe “Biññanô

2

Anôtô gêjam jaom Israel

¹ Apômtaunê biñ gêdeñ aê gebe ² “Ôna ma ôsôm biñ tonec lasê êndêñ lau Jerusalemña
sêñô gebe Apômtau kêsôm biñ tonec gebe
Aê taêc gêjam aôm gebe kôkêñ taôm samucgeñ gêdêñ aê gêdêñ tañ gômoa ñapalêogeñ nañ.
Aôm têtmac gêwiñ aê amboac awê gebe ênam ñac.
Aôm kôdaguc aê anga gamêñ sawa,
anaga gamêñ, tañ sêsê gêñ teñ kêsêp atom nañ.
³ Apômtau gêlic Israel amboac lau dabuñ,
Israel kêtú ênê kôm ñamêc.
Lau samob, tañ señ ñamêc tonan nañ, sêwê kaiñ tôp.
Gêñwapac kêtap êsêac sa.
Apômtaunê biñ tau tonec.”

Lau Israel nêñ tamenji nêñ sec

⁴ O gôlôac Jakob to amac gôlôac Israelña samob, anô Apômtaunê biñ. ⁵ Apômtau kêsôm
biñ tonec gebe
“Amac tamemi têtap ñoc keso ondoc sa,
tec sêwi aê siñ ma sêjac jaê aê
ma têdaguc gêñ ñaôma e tañ têtú gêñ ñaôma.
⁶ Êsêac têtú kênac atom gebe
‘Apômtau gêmôa ondoc, Apômtau, tañ gêwê aêac tapi anga Aiguptu tamêñ
ma gêwê aêac tamoa gamêñ sawa,
tamoa gamêñ gasañ, tañ gêsun gêjam auc nañ,
gamêñ kelej to ñakesec,

* **1:19:** Têm tonan kêsêp jala 608 to 587 gêmun Kilisi. † **1:19:** Anaga Ebolai awerñ “tali” ma ñalô “tanam jali” kêtan

gamêñ, tañ ñamalac teñ kêsa atom ma ñac teñ gêñgôn atom nañ,
gêmoa ondoc.’

⁷Ma aê kakêñ amac anğôn gamêñ tonom ñalêsi ñajam
gebe gamêñ tau ñaka ñanô to ñagêñ ñajam-ñajam êngôm amac têmtac ñajam êsa.
Mago gêdêñ tañ amac aô lasê gamêñ tau su nañ,
agôm dabuñ tau paliñ
ma agôm ñoc nomlênsêm kêtú gêñ alôb-alôb.

⁸Lau dabuñwaga têtú kênac atom gebe ‘Apômtau gêmôa ondoc.’
Êsêac tañ sejop biñsu nañ, sêjam kauc aê.
Gejobwaga sêli tauñ sa gêdêñ aê
ma propete seoc biñ lasê sêjam Bal lanjô
ma sêsap gêñ ñaôma tôn.

Anôtô kémêtôc nê lau

⁹“Kêtú tonañña aê kamêtôc amac tec gamoa
ma aê oc jamêtôc nêñm gôlôacnêñ gôlôac amboac tonañgeñ.
Apômtaunê biñ tau tonec.

¹⁰Alom ana nuc Kupromañ ma alic
me asakiñ lau sêna gamêñ Kedar gebe sêkip biñ ñam sa ñapep.
Ma alic acgom, biñ amboac tonec kêtap lau teñ sa me masi.

¹¹Lau samuc nêñ anôtôi ñanô masi,
mago lau-m teñ sesen nêñ anôtôi ma sêkêñ wakuc sêjô me masi.
Aêñoc lau sêkêñ nêñ Ñawasi gêjô gêñ ñaôma.

¹²O undambêac, atakê to alendec
ma atênêp êtu biñ tonañña.
Apômtaunê biñ tau tonec.

¹³Gebe ñoc lau sêgôm sec luagêc kêpi tagen,
êsêac sêwi aê, tañ katu bumata materñ jalinña nañ siñ
ma sêgawê sê, tañ bu êpoac atom nañ.

Israelnêñ tañeñpêc ñagêjô

¹⁴“Israel eñ gêñôma teñ me.
Me têna kêkôc eñ gebe êtu sakiñwaga teñ me.
Ma amboac ondoc tec sêjanğo eñ su.

¹⁵Lewe sêlic eñ ma sêkêkwan.
Ac sêkêkwan kapôêñanô.

Êsêac sesen ênê gamêñ su e kêtú gasañ
ma ênê malac samob popoc,
lau teñ sêñgôn kêtiam atom.

¹⁶Ma teñ gêwiñ gebe lau anğa malac Mempis to Tapane sêkaliñ aôm mômêmlauñ su.

¹⁷Biñ samob tonañ ñai kêtap aôm sa
gebe gôwi Apômtau, aômñêm Anôtô, tañ gêwê aôm nañ siñ me masi.

¹⁸Ma galoc gobe ôna Aiguptu ma ônôm bu Nil,
oc ênam aôm sa amboac ondoc.
Ma gobe ôna Asuria ma ônôm bu Euprat,
oc ênam aôm sa amboac ondoc.

¹⁹Aôm taôm nêñ sec oc êmêtôc aôm.
Aôm gôwi aê siñña oc ênac aôm.

Nêñm kauc êsa e ôlic gebe aôm gôwi Apômtau, aômñêm Anôtô siñ ma kôtêc eñ atom,

nañ keso to sec ñanô.

Apômtau, lausij undambêña nêñ Anôtô, kêsôm biñ tonec.

Israel gedec gebe ênam sakinj Apômtau

²⁰ “Aôm kôbaliñ sakinj ñagêñwapac, tañ kêsac aôm nañ, siñ wanêcgeñ ma gômô ñalêpoa gêñgic ma kôsôm gebe ‘Aê gadec gebe janam sakinj.’

Mago anğa lôm baliñ samob to anğa ka ñalabu samob aôm kôsa taôm sic jagôêc amboac awê mockaiñoña teñ.

²¹ Aê tec kasê aôm amboac wain ñamôkê ñajam, tañ tauc kajaliñ sa nañ, kasê wain ñasêli ñajamanô teñ.

Amboac ondod tec gôjam taôm ôkwi kôtu gêñ sec, kôtu wainbôm teñ.

²² Aôm embe ôkwasiñ taôm ña bu ñandan to sop kapôêñ, oc jalic nêñ keso ñajec ñapan.

Apômtaunê biñ tau tonec.

²³ Aôm kôtôm gebe ôsôm biñ tonec amboac ondod gebe ‘Aê gajam ñoc dabuñ paliñ atom, aê kadaguc Bal atom.’

Ôsala nêñ lêñ, tañ kôsa anğa gaboan nañ, ma ôjala biñ, tañ gôgôm nañ.

Aôm gôjac laoc gamêñgeñ kôtôm kamele têna wakuc tobiñ,

²⁴ tañ gêbôm kêsâ gamêñ sawa gêja nañ.

Ñalêlôm ñakalac kêkac eñ, tec kêsê awa kapôêñ.

Êndên nê noc eñ êmoa tobiñgeñna nañ, asa oc êtôm gebe ênam gôliñ eñ.

Lau tañ sesom eñ nañ, oc sênam kôm kapôêñ atom, êsêac oc têtap eñ sa êmoa êwiñ kamele kapoac.

²⁵ Ojop amkainj gebe ôsêlêñ toatapa masigenj atom, ma ojop nêñ koclabeñ gebe bu êjô aôm atom.

Mago aôm kôsôm gebe ‘Aê gadec, aê têtac gêwiñ lau jaba ma oc jandanjuc êsêacgeñ.’

Anôtô oc ênac lau Israel

²⁶ “Israelnê gôlôac samob to kiñ ma nêñ kasêga to nêñ dabuñwaga ma nêñ propete sêmoa tomajengeñ

têtôm ñac geñgeñ, tañ sê eñ lasê ma gêmoa tomajagenj nañ.

²⁷ Êsêac sêsôm gêdên ka teñ gebe

‘Aêñoc tamoc aôm.’

Ma sêsôm gêdên poc teñ gebe

‘Aôm kôkôc aê.’

Gebe êsêac sêbuc dêmôêñ aê,

lanôñanô gêdên aê atom.

Mago êndên têm gêñwapac êtap êsêac saña nañ,

êsêac sêsôm gebe ‘Ôndi ma ônam aêac samañ.’

²⁸ Mago nêñ anôtôi, tañ taôm kômasañ nañ, sêmoa ondod.

Ôjatu êsêac gebe sêndi ma sênam aôm sa êndên têm gêñwapac êtap aôm saña.

O Juda, nêñ anôtôi taêsam têtôm nêñ malacgeñ.

²⁹ Amac aôm gêdô gêdên aê kêtû asagenj.

Amac samob ali taôm sa gêdên aê.

Apômtaunê biñ tau tonec.

³⁰ Aê gajac nê m gôlôac, mago ñanô masi,
êsêac sêsô mêtôc ñalabu atom.

Amac taôm nê m siñ gesen nê m propete
amboac lewe kêdañgôn gwada.

³¹ Amac lau kain ten, akên tanem Apômtaunê biñ.

Amboac ondoc lau Israel sêlic aê katôm gamên sawa ten
me sêlic aê katôm gêsunbôm ten.

Êsêac sêsôm biñ tonec kêt u asagenña gebe

‘Aêac tauñ asa ma lên, oc andên aôm awac êtiam atom.’

³² Awêtakin ten oc êlin nê gêlôn siñ me masi.

Awê gebe ênam ñacña oc êlin nê ñakwê omña siñ me masi.

Mago ñoc lau sêlin aê siñ e ñabêc manji masi.

³³ “Aôm kôsa nê m lên kôtap mockain saña tokauc.

Kêt u tonanña ôlim gêjac gên sec samob kêt u tôñ.

³⁴ Lau tan nêñ biñ masi nan, nêñ dec gi nê m ñakwê ñatali.

Aôm kôtap êsêac sa têtuc andu popoc atom,
mago gôjac êsêac êndu.

Biñ samob tonan ñai tec gêc,

³⁵ mago aôm kôsôm gebe

‘Aênoc biñ ten gêc atom.

Apômtaunê têtac ñandan kêkac tau su anga aê.’

Ôlic acgom, aê oc jamêtôc aôm gebe aôm kôsôm gebe ‘Aê gagôm sec ten atom.’

³⁶ Ojae, aôm gôjam nê m lên ôkwi-ôkwi ñagaôgen.

Aiguptu oc êñgôm aôm majam êsa

êtôm Asuria gégôm aôm majam kêsa su.

³⁷ Aôm oc ôwi Aiguptu siñ amboac tonan

tolêmam sawagen

gebe Apômtau kêt iñ lau, tan aôm taêm kêka êsêac nan su

ma aôm oc ôtap moasiñ sa anga êsêacnên atom.”

3:1–6:15 Lau Juda sêjam sakin gwam, tec têtap ñagêjô sa ma sênaña. Êsêac sêkônin lau to sêmêtôc êsêac kesogen. Embe sênam tauñ ôkwi atom, oc têtap ñagêjô sa. * andu popoc nanjen, êndu seben (Eks 22:1).

6

Juda to Jerusalem oc sênaña

¹⁶ Apômtau kêsôm biñ tonec gebe

“Naakô intêna ñatali ma alic

ma atu kênac intêna andanjenña

e atap intêna moasiñña tau sa ma asa intêna tau,

go atap katôm ñagamên alêwan taômña sa.

Mago êsêac sêsôm gebe ‘Aêac adec, oc asa intêna tonan atom.’

¹⁷ Ma aê kakên dibwaga gêdên amac, tec sêsôm gebe

‘Anô dauc kêt an.’

Mago êsêac sêsôm gebe ‘Aêac adec, oc anô atom.’

¹⁸ Kêt u tonanña amac tentenlatu anô

ma amac gôlôac, ajala gên, tan êtap êsêac sa nan acgom.

* 2:37: Mosenê biñsu kêmasan biñ gebe sênac lau, tan têtuc

19 O nom, ôñô. Ôlic acgom, aê oc jakêñ gêñ sec,
tañ kêtú êsêac sêkac taun su ñañanô nan, êpi êsêac
gebe êsêac sêkêñ tañeñ ñoc biñ atom
ma têtin ñoc biñsu su.

20 Êsêac sêkêñ gêñmalu anga gamêñ Seba
ma gêñ ñakana anga gamêñ jaêcsêga gêdêñ aê kêtú agenña.
Amacnêñm daja kêtôm gebe jakôc sa atom
ma amacnêñm da ñagêdô gêjac aê matocanô atom.

21 Tec Apômtau kêsôm biñ tonec gebe
'Alic acgom, aê jatoc poc sêndin eñkain êpiña êñgôn
gebe lau tonec sêndin eñkain êpi e semben.
Tamenji to latunji
ma nêñ lau jaban to nêñ sêlêb oc sênaña samob.'

22 Apômtau kêsôm biñ tonec gebe
"Alic acgom, lau-m ten sêmêñ anga gamêñ nodonja
ma lau ton kapôên ten dêdi anga nom ñagamêñ nodonja
ma lau ton kapôên ten dêdi anga nom ñagamêñ jaêcsêganja.

23 Êsêac sêkôc talam to kêm.
Êsêac lau wauc-wauctêna to taên walô lau atom.
Êsêacnêñ ñakicsêa kêtôm gwêc kêgasim ñakicsêa.
Êsêac sêngôn hos ñaô ma sêsun nêñ laukasap sa
gebe sênac sin êndêñ aôm, Sion latuo."

24 Aêac tañô biñ tonec ñawae,
tec lemeñ kêtú golon
ma nêñ ñalêlôm ñatutuc kêsa,
ñandan kêtun aêac amboac ñapalê kêtun awê ten.

25 Ana kôm atom, asêlêñ amoa intêna atom
gebe ñacjonê sin gebe enseñ amac su
ma gêñ ñaclai sec êtakê amacña gêjam gamêñ auc.

26 "O ñoc lau latunjo, ôsô talu sa
ma ônsambi sa ônsac wao."
Ôpuc tañiboa sa amboac ñac ten, tañ gêjam taê tau kêtú nê latu tagenña.
Ôtañ ñanôgen
gebe ñac-enseñ-gêñ-suwaga oc mênêpi aêac sep tagen.

27 "Aê kakêñ aôm gebe ônsaê to ônam dôn ñoc lau
gebe ôjala to ônsaê êsêacnêñ lêñ.

28 Êsêac samob sêli taun sa togêsuntêkwa ñatongen.
Êsêac sêjac laoc gamêñgen ma sêga biñ kêpi lau.
Êsêac têtôm ki jonjon to ki jejec.
Êsêac samob sêgôm sec.

29 Êsêac sêguc ñajaña sec gebe ja elom,
mago ki bobobgen kêsa anga ja gêmêñ.
Êsêac sêgôm elêmê,
mago têtôm gebe têtin lau sec su atom.

30 Sêsam lau sec gebe silberbôm, gebe Apômtau kêtin êsêac su." * † silber sa atom, têtap ki
bobobgen sa, ma propete gêjam dôn lau sec kêpi ki bobob tau.

* 6:30: Ñalô Ñoc Lau Latunjo kêkanôn malac Jerusalem. † 6:30: Êsêac sebe sêpac silber êwê e êtu selec, mago têtap

7

Amêtôc nêmlên to nêmkôm

¹ Binj tanj Apômtau kêkênj gêdênj Jeremia nanj, tonec gebe ² “Naôkô Apômtaunê andu njasacgêdô ma ôsôm binj tonec lasê anjga ônê gebe Amac lau Judanja samob, tanj asô sacgêdô tonec amênj gebe atenj mec êndênj Apômtau nanj, anjô Apômtaunê binj. ³ Lausinj undambêna nênj Apômtau, Israelnênj Anôtô, kêsôm binj tonec gebe Amêtôc nêmlên to nêmkôm, go aê jakênj amac anjgônj gamênj tonec. ⁴ Taêm êka binjdansanj tonec gebe ‘Apômtaunê lôm dabunj tau tonec, Apômtaunê lôm dabunj tau tonec, Apômtaunê lôm dabunj tau tonec,’ nec atom.

⁵ “Mago amac embe amêtôc nêmlên to nêmkôm njanôgenj ma embe amansanj nêmlên binj njasawana njanôgenj awinj taôm, ⁶ embe akôninj lau jaba to mosêbu ma awêtuc atom ma embe akêc lau tobinj mênj dec sinj anjga gamênj tonec atom ma embe andanjguc anôtôi jaba, tanj sensej amac su ananja nanj atom, ⁷ go jakênj amac anjgônj gamênj tonec, anjgônj nom, tanj kakênj wanêcgenj gêdênj tamemi gebe êtu nênj gamênj endenj tônjenj nanj.

⁸ “Mago alic acgom, amac taêm kêka binjdansanj, tanj gêjam amac sa atom nanj. ⁹ Amboac ondoc amac abe anam genjenj to anac namalac êndu ma anjgôm gênj mockainjo to mockainja ma atôc lememe binjdansanj ma akênj da gênmaluja êndênj Bal to andanjguc anôtôi jaba, tanj ajam kauc êsêac nanj. ¹⁰ Su, gocgo amênj akô aê lanjôcnêmja anjga andu tonec, tanj sê njoc njaê kêpi nanj, ma asôm gebe ‘Galoc tamoja ôlinj samuc.’ Asôm su, go anjgôm gênj alôb-alôb samob tonanj naj êtiam me. ¹¹ Amboac ondoc amac alic andu, tanj sê njoc njaê kêpi nanj, kêtuj kêjanjgowaganênj gêsuj me. Binjanô, aê tauc galic amboac tonanj. Apômtaunê binj tau tonec. ¹² Galoc ana njoc maloc, tanj gêc Silo nanj acgom. Alic gamênj, tanj kêtuj njoc njaê njaandu namatanja nanj. Alic gênj, tanj gagôm gêdênj gamênj tau kêtuj njoc lau Israel nênj secnja nanj acgom. ¹³ Ma galoc amac agôm sec samob tonanj naj ma akênj tanjem gêdênj tanj kasôm binj gêdênj amac gamoja nanj atom ma alôc gêdênj tanj gamôêc amac nanj atom, ¹⁴ tec janjgôm andu, tanj sê njoc njaê kêpi ma amac taêm kêka nanj, to gamênj, tanj kakênj gêdênj amac to tamemi nanj, êtôm gagôm gêdênj Silo. ¹⁵ Aê oc jatinj amac su gebe jalic amac êtiam atom, êtôm katinj nêmlên tawanj, Epraimnê wakuc samob su. Apômtaunê binj tau tonec.

Launênj tanjenjêcna

¹⁶ “Ma aôm, Jeremia, otenj mec êtu lau tonanjja atom. Awam ênac aê ma nêmlên mec êndênj aê êtu êsêacnja atom. Ônam nenenj aê êtu êsêacnja atom gebe aê oc jakênj tanjoc aôm atom. ¹⁷ Aôm gôlic gênj, tanj êsêac sêgôm anjga malac Judanja to anjga intêna Jerusalemnja nanj, atom me. ¹⁸ Gôlôac njasec-njasec sejonj ka masê sa ma tamenj sêgôm ja gelom, go lauo sêgamuc polom gebe sêpac polom êtu undambê njatauoja. Ma êsêac sêkênj wain kêtuj da gêdênj anôtôi jaba gebe sêngôm aê têtac njandanj êsa. ¹⁹ Apômtau kêsôm gebe Amboac ondoc oc sêgôm aê têtac njandanj kêsa me. Oc masi, sêgôm tauj têtac njandanj kêsa e sêlênsônj tauj secanô. ²⁰ Kêtuj tonanjja Apômtau Anôtô kêsôm gebe Alic acgom, aê jakêc njoc têtac njandanj to njoc têtac kêbôli auc sinj wacêpi gamênj tonanj, êpi namalac to bôc ma ka anjga kôm to gênj njanô nomnja. Njoc têtac njandanj oc êninj gênj amboac ja ma njac tenj êtôm gebe êsi êmacnja atom.”

²¹ Lausinj undambêna nênj Apômtau, Israelnênj Anôtô, kêsôm binj tonec gebe “Akênj nêmlên daja to nêmlên da njagêdô êpi tagenj ma taôm aninj nêmlên gênj. ²² Gebe gêdênj tanj gawê tamemi sêsa anjga Aiguptu sêmlênj nanj, aê kasôm binj tenj kêtuj daja to da njagêdônja gêdênj êsêac atom ma kajatu êsêac kêtuj sêkênj danja atom. ²³ Mago kakênj binjsu tonec gêdênj êsêac gebe ‘Tanjem wamu aê, go jatu nêmlên Anôtô ma amac atu njoc lau. Ma asa lênj samob, tanj kajatu amac nanj, gebe amoja najam.’ ²⁴ Mago êsêac tanjenj wamu to sêkênj tanjenj aê atom. Êsêac sêsa nênj lênj kêtôm nênj njalêlôm sec kêkac êsêac. Êsêac lanjônjanô gêdênj aê atom, sêbuc dêmlênj aê. ²⁵ Gêdênj bêc, tanj amac tamemi sêsa anjga Aiguptu sêmlênj e mlênjgêdênj galoc nanj, aê kasakinj njoc sakinjwaga propete gêdênj êsêac gamoja e njabêc manjgi masi. ²⁶ Mago êsêac

tañeñ wamu to sêkêñ tañeñ aê atom. Êsêac gêsuntêkwa ñatonñ ma sêgôm sec kêlêlêc tamenñi su.

²⁷ “Amboac tonañ ôsôm binñ samob tonañ êndênñ êsêac, mago êsêac oc sêkêñ tañeñ aôm atom. Aôm oc ômôêc êsêac, mago êsêac oc sêlôc atom. ²⁸ Ma aôm oc ôsôm êndênñ êsêac gebe ‘Lau-m tonec tec tañeñ wamu Apômtau, êsêacnênñ Anôtô, awa atom ma sêsô ênê mêtôc ñalabu atom amboac tonanñenñ. Binñanô gêjaña, gêjac tau gêñgic anña êsêac awenñsuñ.

Sêgôm geñ sec anña gaboanñ Benhinonña

²⁹ “ Ôkapiñ môtêmlaunñ ma ômbaliñ sinñ.

Ôpuc tañiboa sa anña lôc

gebe Apômtau kêtinñ gôlôac, tañ ênê têtac ñandanñ kêpi êsêac nanñ su to gêwi êsêac sinñ.’ ”

³⁰ Apômtau kêsôm gebe “Juda latui sêgôm sec gêjac aê matocanô atom. Êsêac sêkêñ nêñ gêñ alôb-alôb kêkô andu, tañ sê ñoc ñaê kêpi nanñ, ñalêlôm gebe sêñgôm andu tau ñadabuñ paliñ. ³¹ Êsêac sêkwê gamênñ ñabau Topetña sa anña gaboanñ Benhinon gebe sêkêñ latunñio to ñac sêsa ja têtû da. Aê kajatu binñ amboac tonañ gêdênñ êsêac teñ atom ma taêc gêjam binñ amboac tonañ gec ñoc kauclêlôm teñ atom amboac tonanñenñ.” ³² Tec Apômtau kêsôm gebe “Ôlic acgom, ñanoc kêdabiñ gebe sêsam gamênñ tonañ Topet me gaboanñ Benhinon êtiam atom, sêsam gamênñ tau gebe gaboanñ sesenñ ñamalac sunña. Ma Topet êtu gamênñ sêôña gebe gamênñ ñasawa sênsunñ ñacmatêña teñ oc ênêc atom. ³³ Ma lau tonec nêñ ñawêlêlaj êtu moc umbonñ ñalabuña to bôc nomña nêñ gwada ma ñac teñ oc ensoc êsêac sêc su anña tônê atom. ³⁴ Ma aê janñgamiñ têtû samuc to têtac ñajam ñakicsêa ma ñac-gebe-ênam-awêwaga to awê gebe ênam ñacña nêñ awenñ ñaonda anña malac Judaña samob ma anña intêna Jerusalemña gebe gamênñ tau oc êtu gasanñ.”

8:1–9:9 Anôtônê jaenñ ñagêdô kêtû launênñ secña ma ñagêjô, tê gêjac êsêac ñawae nê, ñabinñ gêc ñasêbu tonec. *

9

Mêtôc kêpi Juda

¹⁰ Aê kasôm gebe “Aê jabe jatanñ êtu lôcña ma ñoc tañiboa êsa êtu gamênñ gêgwanñ-gêgwanñña gebe gêñ tau ñakelenñ kêsa ma teñ kêsêlênñ kêsa gamênñ tonañ gêja atom.

Tañô bulimakao ñakicsêa kêtiam atom.

Moc to bôc saleñña sêc êlinñ-êlinñ sêja su.”

¹¹ Apômtau kêsôm gebe “Aê oc jatuc Jerusalem popoc êlinñ-êlinñ êtu lênduc, êtu kêambôm nêñ gamênñ.

Ma janam Judanênñ malac ôkwi êtu gamênñ sawa, tañ lau teñ sêmoa atom nanñ.”

¹² Aê katu kênac gebe “Apômtau, kêtû asagenña gamênñ e popocgenñ ma ñakelenñ amboac gamênñ sawa ma ñamalac teñ kêsêlênñ kêsa tonañ atom. Asa ñac tokauc gebe êjala gêñ tonañ. Aôm gôwa binñ tau sa gêdênñ asa gebe êsôm lasê êndênñ lau ñagêdô.”

¹³ Apômtau gêjô binñ tau gebe “Gênñ tonañ ñanô kêsa ñam gebe aênoc lau sêwi binñ, tañ kadônñ gêdênñ êsêac nanñ sinñ. Êsêac tañeñ wamu gêdênñ aê me sêgôm binñ tau, tañ kasôm gêdênñ êsêac nanñ, ñanô kêsa atom. ¹⁴ Masigoc, êsêac gêsuntêkwa ñatonñ ma sêjam sakinñ anôtô Bal nê ñakatu kêtôm nêñ tamenñi têdônñ êsêac. ¹⁵ Amboac tonañ anjô binñ, tañ aê Apômtau ñajaña ñatau, lau Israel nêñ Anôtô, gabe janñgôm nanñ acgom. Aê gabe jakênñ gêñ ñamakic êndênñ ñoc lau sêninñ ma jakênñ bu ñamalac êndênñ êsêac sênôm. ¹⁶ Aê oc jansenñ êsêac êlinñ-êlinñ

* 7:34: Undambê ñatauo enñ anôtôo jaba teñ.

sêsêp tenterlatu ñalêlôm. Êsêac to tamenji sêñô êsêacnêñ ñaê gêmur su atom nan, ma gabe jasakin ñacjo toton-toton dëndên êsêac sêna e jansen êsêac su sênam samucgen.”

Lau Jerusalem sêmôêc gebe sênam êsêac sa

¹⁷ Lausin undambêña nêñ Apômtau kêsôm gebe
 “Taêm ênam gêñ, tan ñanô kêsa nan. Amôêc tanjipalêo sêmêñ.
 Amôêc êsêac lauo abec sêmêñ.”

¹⁸ Lau tau sêsôm gebe
 “Ôsôm êndên êsêac gebe sêmêñ ñagaôgen ma têtan tanjiboa êtu aêacña.
 Têtan e maten sulu bôlôb-bôlôbgen ma maten gasi ñawambu êsa.”

¹⁹ Akêñ tanjemman. Tanjiboa ñakicsêa anga Sion gebe
 “Aêac abac su.
 Aêac majen kêsa samucgen
 kêtû awi ma gamêñ sinña
 ma sesen ma andu su gêjanña.”

²⁰ Aê kasôm gebe
 “Amac lauo, akêñ tanjem Apômtau awa
 ma anô ênê biñ.
 Andôn tanjiboa êndên nêñ latômio
 ma nêñ tawanji ñawê tanjiboaña.
²¹ Gebe gêmacanô tau kêsô aêacma andu ñakatam saun
 ma kêsô aêacma laumata nêñ andu gêmêñ.
 Gêmacanô gêjac ñapalêo to ñac anga malac ñaintêna
 ma lau wakuc anga malaclun.”

²² Ôsôm gebe
 “Apômtau kêsôm amboac tonec gebe
 Launêñ ñawêlêlan salin-salin gêjam gamêñ aucgen
 amboac bôcnê tac, tan sêpalip gêjam kôm auc.
 Ma amboac polom ñanô, tan lau sêjanngowaga sêwi sin nan,
 ma lau ten sejon sa atom.”

²³ Apômtau kêsôm gebe
 “Kwalam lan gwa etoc tau sa êtu nê kaucña atom
 ma ñac ñactêkwa êtu nê ñaclainja gebe atom,
 ma ñac tolêlôm êtu nê awaña atom.

²⁴ Embe ten taê ênam gebe etoc tau sa
 go etoc tau sa gebe gêlic to kêjala gebe Aê Apômtau
 gebe aênoc têtac gêwiñ gêc geden tôngeñ
 ma gêñ, tan gagôm nan, gêdên to solop.
 Gêñ tonan aê galic ñajam.
 Aê, Apômtau tau, kasôm biñ tonan.”

9:25–13:27 ñasêbu tonec kêpuc boa sakin gwamña to kêsôm biñ kapoac walôña lasê ma kêkên puc lau gebe Apômtau oc êmoatin poac êndên nê lau. Anôtô kêkên puc Jeremia gebe lau sêkic ênê biñ ma Apômtau kêpô lêna ñanô kêtû nê launja. Apômtau agêc Jeremia sêlên biñ lau gebe tetoc tan sa ma sêngôm sec atom.

14

Oc kêsêgô gamêñ

¹ Apômtau kêsôm gêdên aê, Jeremia, kêtû oc kêsêgô gamêñja gebe
² “Juda gêjam abec
 nê malac sêmasan biñja kêtû gasan

ma nê lau sêc nom tonêḡ ḡalêlôm ḡawapacḡeḡ
ma Jerusalem ḡêmôêc gebe sênam eḡ sa.

³ Lau towae sêsaḡiḡ nêḡ sakiḡwaga kêtḡ têtê buḡa.

Êsêac sêja bumata,
mago têtap bu sa atomanô.

Êsêac sêmu sêmêḡ tonêḡ bulakôp sawageḡ.

Êsêac majeḡ ma kauc kêlêsoḡp,
tec sêsaḡ laḡôḡanô auc.

⁴ Kom ḡêjac atom

ma nom ḡakelenḡ kêsa laḡwageḡ.

Lau-sêkaliḡ-nomwaga sêmoa tomajeḡeḡ,
tec sêsaḡ nêḡ laḡôḡanô auc.

⁵ Mojawa têna ḡêwi nê ḡalatu wakuc siḡ
aḡga kôm gebe ḡêḡwaḡ masianô.

⁶ Doḡkibôm sêkô ḡamêḡ ḡabau selec-selec
ma imbelenḡ olec-olecḡeḡ amboac kêambôm.

Êsêacnêḡ mateḡanô kêtḡ malô gebe ḡeḡ sêniḡḡa masi.

⁷ “Aêḡoc lau sêmôêc ḡêdêḡ aê gebe

‘O Apômtau, aêacma sec ḡeoc aêac lasê,

mago ônam aêac sa êtu aômniêm ḡaêḡa.

Aêac akac tauḡ su aḡga aômniêm kêtḡ dim taêsam.

Aêac ḡôm sec ḡêdêḡ aôm.

⁸ Aôm taômḡeḡ, tec lau Israel sêkêḡ mateḡ.

Aôm taômḡeḡ kôtôm gebe ônam aêac sa êndêḡ ḡêḡ enseḡ aêacḡa.

Kêtḡ asageḡḡa ḡômoa ma ḡamêḡ amboac ḡacjaba teḡ

amboac ḡacleḡ teḡ, taḡ ḡêmoa ḡêbêc tageḡ naḡ.

⁹ Kêtḡ asageḡḡa aôm ḡômoa amboac ḡac, taḡ ḡêḡ teḡ kêtakê eḡ naḡ, amboac siḡwaga teḡ
nê ḡaclai masi gebe ênam saḡa naḡ.

O Apômtau, aôm ḡômoa ḡôwiḡ aêac.

Sê aômniêm ḡaê kêpi aêac. Ôwi aêac siḡ atom.’ ”

¹⁰ Apômtau kêsôm biḡ tonec kêkanôḡ lau tonanḡa gebe “Êsêac têtac ḡêwiḡ gebe sêlêti
sejo sêja-sejo sêja ma sêjam ḡôliḡ nêḡ eḡkaiḡ atom. Amboac tonanḡ aê ḡalic êsêac ḡêjac aê
matocanô ḡajam atom. Aê ḡabe taêc ênam êsêacnêḡ ḡeoc, taḡ sêḡôm naḡ, ḡapanḡ ma jakêḡ
ḡagêjô êtu nêḡ secḡa.”

Tôbôm ḡawae

¹¹ Apômtau kêsôm gedēḡ aê gebe “Oteḡ mec êtu lau tonec sêmoa ḡajamḡa atom. ¹² Êsêac
sêjam dabuḡ mo, mago aê ḡabe jaḡô êsêac aweḡ atom. Êsêac sêkêḡ daja to da kelenḡ, mago
aê ḡabe jakôc da tau sa atom. Aê ḡabe janseḡ êsêac su ḡa siḡ to tôbôm ma ḡêmac sec.”

¹³ Go aê kasôm gebe “Ojae, Apômtau Anôtô, ôlic acḡom, propete sêsoḡ ḡêdêḡ êsêac gebe
‘Amac oc alic siḡ atom ma oc aôc tôbôm atom. Aê oc jakêḡ amac aḡḡôḡ ḡamêḡ tonec
towamageḡ ḡapanḡ.’ ” ¹⁴ Ma Apômtau kêsôm ḡêdêḡ aê gebe “Propete tonanḡ seoc biḡdansanḡ
lasê sêjam aê laḡôc, naḡ aê kasakiḡ êsêac atom ma aê kajatu êsêac atom to kasôm biḡ
ḡêdêḡ êsêac atom. Êsêac seoc ḡakatu dansanḡ to biḡ ḡaôma ma dansanḡ, taḡ êsêac tauḡ nêḡ
ḡalêlôm taêḡ ḡêjam naḡ, lasê ḡêdêḡ amac. ¹⁵ Amboac tonanḡ tec Apômtau kêsôm biḡ tonec
kêkanôḡ propete tau gebe Propete, taḡ kasakiḡ êsêac atom, mago seoc biḡ lasê sêjam aê
laḡôc ma sêsoḡ gebe ‘Siḡ to tôbôm oc êtap ḡamêḡ tonec sa atom’ naḡ siḡ to tôbôm tau oc
enseḡ êsêac su sênanḡ. ¹⁶ Ma lau, taḡ propete seoc biḡ lasê ḡêdêḡ êsêac naḡ, siḡ to tôbôm

oc ensey êsêac su ma sêmbaliñ êsêac siñ sênêc intêna Jerusalemña ma ñac tenj êmoa gebe ênsuñ êsêac to nêñ lauo ma nêñ latuñio to ñacña atom. Gebe aê gabe jansêwa êsêac taun nêñ sec naêpi êsêac taun.

¹⁷ “Aôm ôsôm biñ tonec êndênj êsêac gebe ‘Matocsulu enselenj êtôm êmbêc to elenjenj, enselenj ma êpa atom gebe sêjac ñoc lau latuñio, awêtakiñ tau, e kêtap kamoc kapôênj sa. Sêjac enj secanô.

¹⁸ Aê embe jasa kôm jana, oc jalic ñacmatê, tañ siñ gesenj êsêac su nanj. Ma embe jamênj malac, oc jalic lau togêmac tóbômña. Propete to dabuñwaga sêjac laoc gamênjenj ma sêpô lêna kauc sênam lau saña.’ ”

Lau tetenj Apômtau ñanôgenj

¹⁹ Aôm kôtiñ Juda su samucgenj me. Aôm ôlim ñakam gêdênj Sion me. Amboac ondoc tec gôjac aêac kêtôm gebe ôliñ ñajam êsa êtiam atom nec. Aêac akênj materj têm ôliñ ñajam êsaña, mago gênj êtakê aêacñagenj mênjkêsa.

²⁰ O Apômtau, aêac ajala ma sec to tamenjinênj keso gebe aêac agôm sec gêdênj aôm.

²¹ Ôtiñ aêac su atom êtu nêm ñaêña ma ôñgôm nêm lêpônj ñawasi ñawae êtu sec atom. Taêm ênam nêm poac, tañ kômotiñ gêdênj aêac nanj, ma onsenj su atom.

²² Tentenlatunênj anôtôi jaba têtôm gebe sêkênj kom ênac me. Me undambê kêtôm gebe êngôm kom ênsêwa me masi. O Apômtau Anôtô, aôm taômgenj kêtôm. Aêac akênj materj aôm taômgenj gebe aôm gôgôm gênj samob tonan jai ñanô kêsa.

15

Apômtau têtac ñandanj sec gêdênj Juda

¹ Go Apômtau kêsôm gêdênj aê gebe “Mose agêc Samuel embe sêkô aê lanjôcnêmña, aêñoc ñalêlôm oc ênam tau ôkwi êndênj lau tonec atom. Onsoc êsêac sêc su anja aê lanjôc-anôña ma sêc sêna. ² Ma êsêac embe têtû kênac aôm gebe ‘Aêac ana ondoc,’ go ôsôm êndênj êsêac gebe Apômtau kêsôm biñ tonec gebe

Lau tañ gêmac sec gêjac êsêac ñawae nanj, sêndênj gêmac sec sêna.

Ma lau, tañ siñ gêjac êsêac ñawae nanj, sêndênj siñ sêna.

Ma lau, tañ tóbôm gêjac êsêac ñawae nanj, sêndênj tóbôm sêna.

Ma lau, tañ kapoacwalô gêjac êsêac ñawae nanj, sêndênj kapoacwalô sêna.”

³ Apômtau kêsôm gebe “Aê jajaliñ gênj ensey êsêac suña aclê sa, siñ gebe ênac êsêac, kêam gebe sêkac êsêac popoc, moc umbonj ñalabuña to bôc nomña gebe senseñ to sêdanjônj êsêac.

⁴ Ma aê janjôm êsêac têtû gênj êtakê nom ñagamênj kinja samobña, kêtû Judanênj kinj Hiskia latu Manase nê sec, tañ gêgôm anja Jerusalem nanja.”

⁵ Apômtau kêsôm gebe
 “O Jerusalem, asa oc taê walô aôm.
 Ma asa êtañ aômña.
 Asa ênac aôm kêsi
 gebe êtu kênac gebe aôm gômoa amboac ondoc.
⁶ Aôm kôtiñ aê su.
 Aôm kôkêñ dêmôêm aê.
 Amboac tonañ aê kamêtôc lemoc ma gasen aôm su
 gebe aê ôlic ñakam kêsa gebe taêc walô aôm.
⁷ Anğa malac tonec ñagamêñ samob
 aê katiñ amac adêñ mu amboac gêñ ñapaôma.
 Aê gasen aêñoc lau amac su.
 Aê gajac nêñ ñapalêo to ñac êndu gebe awi nêñ lêñ sec siñ atom.
⁸ Awêtuc anğa nêñ gamêñ ñanamba
 kêlêlêc ganjac gwêcña su.
 Aê gajac nêñ lau matac, tañ sêmoa tonaçlai nañ êndu
 ma gagôm nêñ tenenji sêôc gêñwapac.
 Aê gajac êsêac sep tagen ña gêñwapac e selendec ñanô.
⁹ Ñapalê 7, tañ sêjaña nañ, tenenji mata kêlô
 ma kêsi de sec.
 Nê oc ñawê gêjam tau ôkwi kêtu ñakesec.
 En maja kêsa-ma gêmoa towaemêgen.
 Aê gabe jakêñ nêñ ñacjo sênac amac,
 tañ gacgen amoa matem jali nañ, ña siñ.
 Aê Apômtau tau, kasôm biñ tonañ.”

Jeremia kêtanj gêdêñ Apômtau

¹⁰ Ijoc aêma. O tinoc, kôkôc aê o wagen. Lau gamêñ tonecña samob sêlic aê amboac kismôkê to kalomtêna. Aê kakêñ mone kêtu tîp gêdêñ ñac ten atom ma katen gêñ ten anğa ñac tenê atom, mago samob sêpuc boa aê. ¹¹ O Apômtau, embe aê janam sakin aôm ñajam atom ma embe aê jaten gêñ kêsi-kêsigen êtu ñoc soño-soño, tañ sêmoa gêñwapac to sêpô lêna ñalêlôm nañ atom, go êsêacnêñ biñ sêpuc boa aêña ñanô êsaman. ¹² Ten êtôm gebe êpôn ain, ain anğa gamêñ gêmu kêsêpña (nodoña), tañ sêgaluñ gêwiñ bras nañ, tulu me. Oc masi samucgen.

¹³ Apômtau kêsôm gêdêñ aê gebe “Aê gabe jakin ñacjo gebe sêjanço amacnêñ awa to gêlôn ñajam-ñajam su gebe êjô nêñ sec, tañ agôm kêtôm gamêñ samobgen nañ. ¹⁴ Aê gabe jakêñ amac anam sakin nêñ ñacjo anğa gamêñ, tañ ajam kauc nañ, gebe aê têtac ñandan kêtôm ja, tañ gelom geden tîngen nañ.”

¹⁵ Go aê kasôm gebe “O Apômtau, aôm kôjalagac. Taêm ênam aê ma ônam aê sa. Ôkêñ ñagêjô êndêñ lau, tañ sêlêsu aê nañ. Ôê kanôn êsêac e sênac aê êndu nec atom. Taêm ênam gebe êsêac sêsôm biñ kêsi-kêsigen kêpi aê kêtu aômnêñ ñaêña. ¹⁶ Aômnêñ biñ gêôc ñoc ñalêlôm tîñ. O Apômtau, lausiñ undambêña nêñ Anôtô, nêñ biñ gêgôm aê têtac ñajam kêsa ma ôlic kêpi-kêpigen. ¹⁷ Aê ganğôn gawiñ lau ômacña ma katu samuc gawiñ êsêac atom. Aôm lêmam kêkanôn aê, tec gamoa ñoc lêtêgen ma nêñ têtac ñandan gêjam aê auc. ¹⁸ Kêtu asagenña gêñwapac kêkônin aê gêmoa. Kêtu asagenña lau sêjam aêñoc kamoc sa kêtôm atom. Kêtu asagenña aêñoc kamoc gemo atom. Aôm gobe ôngôm aê amboac bu, tañ ñakelen kêsa gêdêñ têm oc kêsaña nañ me.”

¹⁹ Apômtau gêjô biñ tonañ amboac tonec gebe “Aôm embe ômu ôndêñ aê ômôên, go jakôc aôm sa êtiam ma aôm ôtu aêñoc sakinwaga êtiam. Aôm embe ôsôm biñ ñanô ten, biñ agwa-agwa atom, go aôm ôtu ñoc propete êtiam. Lau oc sêmu dêndêñ aôm sêwac, tec aôm ôndêñ

êsêac ôna atom. ²⁰ Aê oc jakêñ aôm ôtu tunbôm bras ñajana êndêñ êsêac. Êsêac oc sênac sin êndêñ aôm, mago sêku aôm tulu atom. Aê gabe jamoa jawiñ aôm ma japuc aôm tôn to janam aôm sa. ²¹ Aê oc janam aôm kêsî ança lau sec to alôb-alôb nêñ ñaclai. Aê Apômtau tau, kasôm biñ tonan.”

16:1–17:27 Lau Juda sênaña ñapuc kêsêp ñasêbu tonec. Jeremia keten mec gebe Apômtau ênam en sa ma Anôtô gêjac biñsu lau gebe sênam dabun om sabat.

18

¹ Biñ tan Apômtau kêsôm geden Jeremia nan, tonec gebe ² “Ôndi, ôsêp ñac-kêpac-kuwaga nê andu ôna. Aê gabe jasôm biñ êndêñ aôm ôñô ança tônê.” ³ Tec aê kasêp ñac-kêpac-kuwaga nê andu gaja ma ñac tau gêjac ku gêmoa. ⁴ Ma ku, tan en gêjac ña nom nan, kêtû sec ança en lêma, tec en gêjam nomku tau ôkwi kêtû ku wakuc ten kêtôm lau-sêpac-kuwaga nêñ mêtê.

⁵ Ma Apômtaunê biñ gêdêñ aê gebe ⁶ “O gôlôac Israel, aê katôm gebe janngôm amac êtôm ñac-kêpac-kuwaga gêgôm nomku atom me.” Apômtau kêsôm gebe “O gôlôac Israel, alic acgom, amac asêp aê lemoc kêtôm nomku kêsêp ñac-kêpac-kuwaga lêma. ⁷ Êndêñ ñasawa ten oc jasôm êtu tôn êpi lau-m ten me gamêñ kinña ten, gebe jambuc êsêac sa to jakônin êsêac ma jansen êsêac su. ⁸ Mago lau, tan kasôm biñ kêpi nan, embe sêkac taun su ança sec, go aê janam gêñ sec, tan gabe janngôm êndêñ êsêac nan ôkwi. ⁹ Ma êndêñ ñasawa ten aê jasôm êtu tôn êpi lau-m ten me gamêñ kinña ten gebe jakwê sa to jasê. ¹⁰ Mago êsêac embe sêngôm sec ênêc aê lanôcnêmña ma sêkêñ tanen aê aoc atom, go aê janam gêñ ñajam, tan gabe janngôm êndêñ êsêac nan ôkwi. ¹¹ Amboac tonan tec ôsôm êndêñ lau Juda to êndêñ êsêac, tan sêngôn Jerusalem nan, gebe ‘Apômtau kêsôm biñ tonec gebe Alic acgom, aê kamasan lêt gêñwapac enen amac suna ma taêc gêjam lêt janac amacña. Amboac tonan amac samob anam taôm ôkwi ança nêñ lêt sec to amêtôc nêñ lêt to nêñ kôm êtu solop acgom.’

¹² “Mago êsêac oc sêsôm gebe ‘Biñ tonan ñanô masi. Aêac oc andanuc taun ma têtac gêwiñ ma aêac samob oc anngôm biñ, tan ma ñalêlôm ñadani êkac aêacña nan, ñanô êsa.’ ”

¹³ Kêtû tonanña Apômtau kêsôm biñ tonec gebe

“Atu kênac tentenlatu, êsêac oc sêñô biñ amboac tonan me masi.

Awêtakin Israel gêgôm gêñ secsêga ten.

¹⁴ Lebanon ñasno oc êwê e ênaña ança poctêna Sirion me.

Me bu lôcña, tan keselen tonalucen nan, oc êpa me.

¹⁵ Mago ñoc lau sêlin aê sin.

Êsêac sêkêñ da ñamalu gêdêñ anôtô dansan.

Êsêac sêc seso ança nêñ intêna,

tan gêmunen sêjam nan,

ma sêsa intêna ñamagêña, sêsa intênasêga atom.

¹⁶ Êsêac oc sêngôm nêñ gamêñ êtu gasan

ma lau sêsu susu enden tôngeñ.

Ma lau samob, tan sêwê sêna sêmêñ nan têtakê ma têtain gêsun.

¹⁷ Aê jansen êsêac êlin-êlin ança ñacjo lanôñnêmña

amboac mu kelelo ka ñalauñ êlin-êlin.

Êndêñ têm gêñwapacña nan,

aê oc jatôc lanôcanô êndêñ êsêac atom, jambuc dêmôêc êsêac.”

Lau sêkic Jeremianê biñ

¹⁸ Go êsêac sêsôm gebe “Ajôc, takic Jeremianê biñman gebe en embe êmoa atom, mago dabunwaga oc êpô lêna biñsu atom ma ñac tokauc êpô lêna biñ ênam lau sanã atom ma propete êpô lêna biñ eoc lasêña atom. Ajôc, takêñ tanen ênê biñ samob ñapepen gebe tanac lakô en ña tau nê biñ.”

Jeremianê mec

19 O Apômtau ôkêñ tanjam aê
ma ôñô ñoc tanjiboa.

20 Sec êjô ñajam oc êtôm me.

Êsêac sêkwê sê kêtú aêña.

Taêm ênam gebe kakô aôm lañômnêmña
gebe jasôm biñ ñajam êndêñ aôm êtu êsêacña
gebe janam aôm têmtac ñandañ ôkwi aña êsêacnêñ.

21 Amboac tonañ ôkêñ nêñ gôlôac ñasec-ñasec sêôc tóbôm.

Ôkêñ êsêac sêndêñ siñ ñañaclai.

Ôkêñ nêñ lauo têtú lauo kapoac to awêtuc
ma nêñ ñacwaga têtap gêmac sec sa e sêmac êndu.

Ma nêñ lau matac sênac siñ e siñ ensey êsêac su.

22 Êndêñ tan aôm ôsakiñ kêjañgowaga têtap êsêac sa sep tagenñ nan,
tanjiboa êpi aña nêñ andu samob.

Gebe êsêac sêkwê sê gebe aê jasêp ma sêwa lakô gebe ênac aê.

23 O Apômtau, mago aôm kôjala nêñ biñ samob, tan sêkic kêtú aêña nan.

Ôsuc êsêacnêñ keso ôkwi atom

to ômbuñ êsêacnêñ sec su aña lañômnêmña atom.

Ôkêñ nêñ ñacjo sêku êsêac tulu sênc aôm lañômnêmña.

Sêndac aôm êndêñ têm têmtac ñandañña.

19*Biñ tan ku popoc kêdôñ nan*

1 Apômtau kêsôm biñ tonec gebe “Ôna ma ônam ôli ku ten, tan sêpac ña nom nan. Go ôkôc launêñ laumata ñagêdô to dabuñwaga lañgwa ñagêdô 2 ma ôsa gaboañ Benhinonña, tan gêc Sacgêdô Kusaboacña nan, ôna ma ôsôm biñ, tan oc jasôm êndêñ aôm nan, lasê aña tônê. 3 Ôsôm gebe ‘O amac kiñ Judaña to amac lau, tan añañ Jerusalem nan, akêñ tanjem Apômtaunê biñ. Lausiñ undambêña nêñ Apômtau, Israelnêñ Anôtô, kêsôm gebe Alic acgom, aê oc jakêñ gêñwapac kaiñ ten, tan ensey gamêñ tonañ su nan, ma lau samob, tan sêñô biñ tonañ ñawae nan, oc têtakê sec. 4 Lau sêwi aê siñ ma sêgôm gamêñ tonec kêtú sec gebe sêkêñ da gêñmaluña gêdêñ anôtôi jaba, tan êsêac to êsêac tamenji ma kiñ Judaña sêjam kauc nan, aña gamêñ tau. Ma êsêac sêkêc lau tobiñmê nêñ dec siñ e gêjam gamêñ tau auc. 5 Ma êsêac sêboa altar sa kêtú Balña gebe sêkêñ latuñi sêsa ja têtú daja êndêñ Bal. Aê kajatu biñ tonañ ma galôc sa atom ma biñ amboac tonañ taêc gêjam gêc ñoc kauclêlôm atom. 6 Kêtú biñ samob tonañ ñaiña Apômtau kêsôm gebe Alic acgom, bêc oc mênêsa, go sêsam gamêñ tonañ gebe Topet me gaboañ Benhinonña êtiam atom, sêsam gamêñ tau gebe Gaboañ sêjac ñamalac ênduña. 7 Ma aña gamêñ tonañ aê gabe jansen biñ, tan Juda to Jerusalem sêmasañ nan, su ma jakêñ nêñ launêñ ñacjo sênac êsêac êndu ña siñ to jakêñ êsêac sêsêp lau, tan sêkic êsêacnêñ biñ nan lemen. Aê oc jakêñ nêñ ñacmatê têtú moc umbonñ ñalabuña to bôc nomña nêñ gwada. 8 Aê oc jakêñ malac tonec êñgôm lau têtakê ma sêsu susu. Lau tan sêwê sêja sêmêñ nan, oc têtakê ma têndaiñ gêsuñ êtu gêñwapac, tan gesen malac tau su nanña. 9 Êndêñ tan ñacjo to lau, tan sêkic êsêacnêñ biñ nan, sêñgi malac tau auc to sêkônij êsêac ña gêñwapac ñanô nan, aê oc jakêñ êsêac sêniñ latuñio to ñac nêñ ñamêsôm ma lau samob oc sêniñ lau sackapoacgêdô gêdêñ tauñña nêñ ñamêsôm.’

10 “Go aôm ôtuc ku tau popoc aña lau, tan sêwiñ aôm nan lañôñnêmña 11 ma ôsôm êndêñ êsêac gebe ‘Lausiñ undambêña nêñ Apômtau kêsôm biñ tonec gebe Aê oc jatuc lau tonec

to nêḡ malac popoc êtôm ḡac teḡ kêtuc ku popoc e êtôm gebe tambênôc êtiamḡa atom. Lau sêḡsuḡ nêḡ ḡacmatê êsêḡ gamêḡ Topet gebe gamêḡ sêḡsuḡ ḡacmatê êsêḡḡa ḡateḡ oc ênêc atom. ¹² Apômḡtau kêsôm gebe Aê oc jaḡḡôm malac tonec to lau, taḡ sêḡḡôḡ ḡalêlôm naḡ, êtôm tonan e malac tau êtôm Topet. ¹³ Andu Jerusalem to kiḡ Judanḡa nêḡ andu êtu gamêḡ alôb-alôb êtôm Topet gebe lau sêkêḡ da ḡêḡmaluḡa ḡêdêḡ umbonḡ ḡaḡêḡlêlôm ma sêkêc wain kêtû da ḡêdêḡ anôtôi jaba anḡa andu tau ḡasalôm ḡaô.’ ”

¹⁴ Go Jeremia ḡêḡmêḡ anḡa Topet, taḡ Apômḡtau kêsakiḡ eḡ ḡêḡa gebe eoc biḡ lasê naḡ, jakêkô Apômḡtaunê andu ḡamalacuḡ ma kêsôm ḡêdêḡ lau samob gebe ¹⁵ “Lau siḡ undambêḡa nêḡ Apômḡtau, Israelnêḡ Anôtô, kêsôm biḡ tonec gebe Alic acgom, aê oc jakêḡ ḡêḡwapac sec, taḡ kasôm lasê su naḡ, êḡi malac tonec to malac gamêḡ tonecḡa samob gebe êsêac ḡêsuḡtêkwa ḡatonḡ sec ma dedec gebe sêḡḡô aêḡoc biḡ.”

20

Pasur kêkêḡ Jeremia ḡêḡḡôḡ kapoacwalô, tec eḡ etap ḡaḡêḡḡ ḡawapac sa

¹ Ma Imer latu dabuḡwaga Pasur, taḡ kêtû Apômḡtaunê andu ḡageḡjobsêḡa naḡ, ḡêḡḡô biḡ, taḡ Jeremia geoc lasê naḡ. ² Go Pasur ḡêḡjac propete Jeremia ma kêkapiḡ eḡ akaiḡ tôḡ ḡa ka, taḡ sêḡmasanḡ ḡêc Apômḡtaunê andu ḡasacḡêdô ḡêḡmu kêḡiḡa, taḡ sêḡsam gebe Benjaminnê Katam naḡ ḡagala. ³ ḡageleḡ Pasur kêkôc Jeremia su anḡa ka ma Jeremia kêsôm ḡêdêḡ eḡ gebe “Apômḡtau kêsam aômḡnêḡ ḡaê Pasur atom, ḡê nêḡ ḡaê gebe ‘ḡêḡ-kêḡtakê-lauḡa-kêḡi-makeḡ-makeḡ.’ ⁴ Gebe Apômḡtau kêsôm biḡ tonec gebe ‘Ôlic acgom, aê jakêḡ aôm ôtu taôm to nêḡ lau nêḡ ḡêḡ êḡakê amacḡa. Nem launêḡ ḡacjo oc sêḡnac êsêac ḡa siḡ êḡdu ma aôm taôm oc ôlic ḡa matamanô. Ma aê jakêḡ lau Juda samob sêḡsêḡ kiḡ Babelḡa lêma. Eḡ oc êwê êsêac sêḡḡôḡ kapoacwalô anḡa Babel ma êḡnac êsêac ḡa siḡ. ⁵ Ma teḡ êwiḡ gebe jakêḡ malac tau ḡakanom samob to waba samob, taḡ sêḡjac sa naḡ, ma nêḡ awamata samob to Judanêḡ kiḡ nêḡ ḡêlônḡ samob êsêḡ ḡacjo lemeḡ. Êsêac oc sêḡjanḡo su ma sêkôc ḡêḡ tau sêḡna Babel. ⁶ Ma aôm, Pasur, to nêḡ ḡôlôac samob oc anḡôḡ kapoacwalô. Oc ana Babel ma amac êḡdu anḡa tônê ma sêḡsuḡ aôm to nêḡ lau samob, taḡ ḡoc biḡ keso lasê ḡêdêḡ êsêac naḡ, anêc tônê.’ ”

Jeremia kêtanḡ ḡêdêḡ Apômḡtau

⁷ O Apômḡtau, aôm kôtim aê ma aê kakêḡ ḡêwiḡ nêḡ biḡ ḡalêsi. Aôm ḡajaḡa kôlêlêc aê su ma kôku aê tulu. Lau samob sêôḡmac aê ma sêsu aê susu ḡapanḡ.

⁸ Kêtôm têḡ aê kasôm biḡḡa samob aê katanḡ to gamôêc gebe “Ojae, ḡaclai sec gesenḡ aê ḡawaô.” O Apômḡtau, êsêac sêḡmajec aê ma têtanḡ pêlê aê ḡapanḡ gebe aê kasôm nêḡ jaenḡ lasê.

⁹ Mago embe jasôm gebe “Aê gabe jaliḡ Apômḡtau siḡ ma jasôm biḡ janam eḡ lanḡ êḡtiam atom,”

mago nêḡ jaenḡ kêlakoc aê amboac ja anḡa ḡoc ḡalêlôm.

Aê tekoc ḡêbac gebe jakôc ḡêḡ tau tônḡ ma katôm gebe jaḡḡamiḡ biḡ tau atomanô.

¹⁰ Aê ḡanḡô lau samob sêḡjac biḡ kesec-kesec gebe

“ḡaclai sec kêḡi makeḡ-makeḡ. Amboac taḡ daoc eḡ lasê êḡdêḡ ḡôliḡwaga.”

Aê tauc ḡoc lau sêsaê gebe jana tauc êḡdu.

Êsêac sêḡsôm gebe “Tasau eḡmaḡ, ḡo moae takôc eḡ tônḡ ma takac kamocḡôc.”

¹¹ Mago aôm, Apômḡtau, ḡêḡmoa ḡôwiḡ aê tonḡajaḡa ma ḡaclai

amboac tonañ êsêac, tañ sêlêsu aê nan, oc sêgôm elêmê.

Êsêac oc sêngôm nêñ biñ ñanô êsa atom,
tec majen êsa enden têtjen.

Ma lau sêlin biñ majenña sin atomanô.

¹² Mago lausin undambêña nêñ Apômtau, aôm kôsaê lau jagêdên.

Aôm kôjala gên, tañ gêc êsêacnên ñalêlôm to kauc.

Amboac tonañ ôkên aê jalic aôm ôkên ñagêjô êndên ñoc ñacjo
gebe aê kakên ñoc gên samob kêsêp aôm lêmam.

¹³ Anam wê êndên Apômtau.

Alanem Apômtau.

En gêjam lau, tañ sêoc gêñwapac nan,
kêsi anga lau alôb-alôb nêñ ñaclai.

¹⁴ Apuc boa bêc, tañ tinoc kêkôc aê nanman.

Alin bêc, tañ tinoc kêkên aê kasa gamên nan sin.

¹⁵ Apuc boa ñac, tañ gêgôm tamoc têtac ñajam kêsâ

gêdên tañ en kêkên ñawae tonec gêdên en gebe

“Ñapalê ñac. Aôm kôtap latôm ten sa” nan.

¹⁶ Ñac tau tonañ êtôm malac,

tañ Apômtau gesen su ma taê walô atom nanman.

En êñô sênac wali êndên bêbêcgen

ma sin ñakicsêa êndên ocsalô.

¹⁷ Gebe en gêjac aê êndu gêdên katu awê atomgen nan atom.

Embe êngôm amboac tonañ, go tinoc têtac lêlôm êtu ñoc sêo.

¹⁸ Tinoc kêkôc aê o wagen.

En kêkôc aê gebe ñandan to gêñwapac êtap aê sa ma jamac êndu tomajocgen me.

21:1–22:30 Jeremia kêkên Apômtaunê jaen gêdên lau Juda gebe êmêtôc to enen lau-m
ñagêdô to nêñ kin su êtu nêñ tañenpêcña. Apômtau oc êmêtôc to êkên ñagêjô êndên lau
nomña samob.

23

Lau ñapopoc oc sêmu sêmên

¹ Apômtau kêsôm gebe “Ojae laugejob, tañ sesen to sêsa ñoc gamên ñadomba êlin-êlin
nan.” ² Kêtu tonanña Apômtau, Israelnên Anôtô, kêsôm biñ tonec kêkanôn laugejob, tañ
sejop ñoc lau nan, gebe “Amac ajop ñoc domba ñaton atom, asa êsêac êlin-êlin ma asoc

êsêac sêc sêja. Amboac tonañ oc andec aê êtu nêñ secña. Apômtaunê biñ tau tonec. ³ Ma
aê tauc gabe jajon ñoc domba ñapopoc sa anga gamên samob, tañ kapalip êsêac nan, ma
jawê êsêac sêmu sêmên nêñ gamên sêniñ gêñña êtiam. Ma êsêac sênam ñanô e têtta taêsam.

⁴ Aê oc jakên laugejob gebe sejop êsêac ma êsêac têtêc tañ êtiam atom me gên ten êtakê
êsêac êtiam atom ma nêñ ten ênaña atom. Apômtaunê biñ tau tonec.”

⁵ Apômtau kêsôm gebe “Alic acgom, bêc oc mênêsa, go janu Dawidnê ñalaka gêdên ten
sa. En êtu kin ma ênam gôlin tokaucgen ma êmêtôc lau naêndênjen to etoc biñgêdên sa
annga gamên tau. ⁶ Êndên nê têtta en oc ênam lau Juda sa ma lau Israel sêngôn ñanên êsa.

Ma sêsam en ña ñaê tonec gebe ‘Apômtau-aêacnên-biñgêdên.’ ”

⁷ Apômtau kêsôm gebe” Alic acgom, têtta oc mênêsa, go lau sêsôm êtiam atom gebe ‘Aê
jatôc lemoc êndên Apômtau mata jali, tañ gêwê lau Israel sêpi annga Aiguptu sêmên nan,’

⁸ oc sêsôm gebe ‘Aê jatôc lemoc êndên Apômtau mata jali, tañ kêkôc to gêwê gôlôac Israel
nêñ wakuc annga gamên nodonja to annga gamên samob, tañ kêjanda êsêac nan, gebe sêngôn
tañ nêñ nom.’ ”

Jeremianê jaenê kêtû propeteña

⁹ Aênoc ñalêlôm popoc
ma ñoc ñatêkwa wiwicgen.

Apômtau to nê biñ dabuñ kêtakê aê,
tec katôm ñac, tañ gêñ kêjanin en nan,
katôm ñac, tañ gênôm wain anaboa nan.

¹⁰ Lau tañ sêkênj dêmoênj Apômtau nan, sêjam gamênj auc samucgenj.

Êsêac sêsa nêñ lêñ alôb-alôb ma sêjainj nêñ ôlinwalô kêpi gêñ geo.

Apômtau kêpuc boa nom gebe êoc wapac
ma gêgwanj êtu masê kêtû êsêacña.

¹¹ Apômtau kêsôm gebe

“Propete to dabuñwaga sêkênj gêwinj Anôtô atom.

Aê katap êsêac sa sêgôm sec anga lôm dabuñ tau ñalêlôm.

¹² Intêna tañ êsêac sêsa nan, ñalênô to ñakesec.

Aê gabe janngôm êsêac sêka selelec ma sembenj.

Aa oc jakênj gêñwapac êpi êsêac.

Têm sêkôc ñagêjônja kêdabinjac.

Aê Apômtau tauc kasôm biñ tonanj.

¹³ Aê galic propete Samarianja nêñ sec.

Êsêac sêsôm biñ sêjam anôtô Bal lanô ma sêwê noc lau seo sic.

¹⁴ Mago aê galic propete Jerusalemja sêgôm sec kêlêlêc.

Êsêac sêgôm gêñ mockainja ma sêsau biñdansañ.

Êsêac sêpuc lau tôñ gebe sêngôm sec.

Amboac tonanj tec teñ gêwi lêñ êngôm secña sinj atom.

Aê galic êsêac samob kêtôm malac Sodom

ma têtû sec têtôm lau Gomoraña.”

¹⁵ Tec lausinj undambêña nêñ Apômtau kêsôm biñ tonec kêtû propete Jerusalemja gebe

“Aê gabe jakênj gêñ ñamakic êndênj êsêac sêsinj

to bu ñamalic êndênj êsêac sênom

gebe êsêac sêkênj nêñ gêñ alôb-alôb gelom-gelomgenj gêja e gêjam gamênj samucgenj auc.”

¹⁶ Lausinj undambêña nêñ Apômtau kêsôm gêdênj lau Jerusalem ña gebe “Akênj tañem

biñ, tañ propete sêsôm nanj atom. Êsêac sêsau sêoc amac, tec akênj materj biñdansañ. Êsêac

sêsôm biñ, tañ êsêac tauñ taênj gêjam nanj, sêsôm biñ, tañ aê kasôm nanj atom. ¹⁷ Êsêac

sêsôm gêdênj lau, tañ sedec gebe sêkênj tañenj biñ, tañ aê kasôm nanj, gebe gêñ samob oc

ênêc ñajamgenj êtu êsêacña. Ma êsêac sêsôm gêdênj lau samob, tañ môkênj takôc nanj, gebe

gêñwapac oc êmoasac êsêac atom.”

¹⁸ Aê kasôm gebe “Propete tonanj nêñ teñ kêjala biñ, tañ Apômtau taê gêjam gêc lêlômgenj

nanj atom. Êsêacnêñ teñ gêñô me kêjala ênê jaenj me kêkênj taña to taña wamu ênê biñ

atomanô. ¹⁹ Ênê têtac ñandañ kêtôm mutêna to mulai sec, ekolonj lau alôb-alôb môkênjapac.

²⁰ Ênê têtac ñandañ êtu malô atom e êndênj êngôm gêñ samob, tañ gebe êngômña nanj, su

acgom. Êndênj bêc, tañ mênêsa nanj, lau oc sêjala gêñ tonanj ênêc awêgenj.”

²¹ Apômtau kêsôm gebe “Aê kasakinj propete tonanj atom, mago êsêac tauñ sêwac. Aê

kakênj jaenj teñ êsêac sêoc atom, mago sêsôm biñ sêjam aê lanjôc ²² Êsêac embe sêjala biñ,

tañ aê taêc gêjam gêc lêlômgenj nanj, go sêoc jaenj lau e sêwi nêñ lêñ sec, tañ sêsa nanj, to nêñ

gêñ alôb-alôb, tañ sêgôm nanj sinj.

²³ “Aê Anôtô, tañ gamoa gamênj samob nanj, aê gamoa gamênj tagenjenj atom. ²⁴ Nac teñ

êtôm gebe êsinj tau ôkwi êmoa gamênj teñ, tañ jalic enj sapu nanj atom. Amac ajala gebe aê

gamo a undambê to nom samucgen me masi. ²⁵ Aê kajala biñ, tañ propete tonañ sêsôm nanj. Êsêac sêsôm biñdansañ sêjam aê lanôc ma sêsôm gebe 'Aê gaêc mêgoc. Apômtau gêsunj mê gêdênj aê.' ²⁶ Propete tonañ oc sêwê ñoc lau seo ña biñdansañ, tañ êsêac tañ taênj gêjam nanj, e êndênj ondocgenj. ²⁷ Êsêac sêjam kauc gebe mê, tañ êsêac sêsôm nanj, oc êngôm aênjoc lau sêlinj aê sinj, kêtôm êsêac tamenj sêlinj aê sinj ma sêjam tañ ôkwi gêdênj anôtô jaba Bal. ²⁸ Propete tañ ênêc mê nanj, êsôm solopgenj gebe gêc mêgenj, mago propete, tañ gênô aênjoc jaen nanj, êsôm jaen tonanjenj lasê êndênjenj. Polom ñapa to polom ñanô gên luagêc tonañ ñaasagenj ñagêdô gêdênj tañ. ²⁹ Ñoc jaen kêtôm ja me kêtôm hama tenj, tañ kêtuc poctêna popoc nanj. ³⁰ Tec aê gadec propete tonañ, tañ sêjam genjenj tañ nêñ propete ñagêdô nêñ biñ ma sêsau gebe aênjoc biñ nanj. ³¹ Aê gadec propete, tañ sêsôm tañ nêñ biñ, mago sêsôm gebe gêmênj anja aênja nanj. ³² Akênj tañem biñ, tañ aê Apômtau tau kasôm nanj. Aê gadec propete, tañ seoc nêñ mê dansañ lasê nanj. Êsêac sêsôm mê tonañ lasê e nêñ biñdansañ to tetoc tañ saña gêwê ñoc lau seo sic. Aê kasakinj êsêac to kajatu êsêac gebe sêwac nec atom. Êsêac sêjam lau tenj sa atomanô. Aê Apômtau, kasôm biñ tonañ."

Apômtaunê gênj kêkôninjan

³³ Apômtau kêsôm gêdenj aê gebe "Jeremia, aênjoc lau nêñ tenj me propete tenj me dabunwaga tenj embe êtu kênac aôm gebe 'Apômtaunê jaen amboac ondoc', go ôsôm êndênj enj gebe 'Aôm kôtu gênj kêkôninjan tenj gêdênj Apômtau tau ma enj gebe ensenj aôm su.' ³⁴ Aênjoc lau nêñ tenj me propete tenj me dabunwaga tenj embe êsam biñ tonanjenj gebe 'Apômtaunê gênj kêkôninjan', go aê oc jakênj ñagêjô êndênj enj to nê gôlôac. ³⁵ Tagenj lau samob têtû kênac nêñ ñaci to tawanj gebe 'Biñ ondoc Apômtau kêsôm gêjô. Apômtau kêsôm asagenj.' ³⁶ Amboac tonañ êsêac sêsôm ñalô tonec 'Apômtaunê gênj kêkôninjan' êtiam atom gebe tenj embe êsôm, go aê janjom aênjoc jaen êtu gênj kêkôninjan ñanô tenj êndênj enj gebe lau sêjainj Anôtô mata jalinja, Apômtau ñanininj ñatau nê biñ. ³⁷ Jeremia, ôtu kênac propete tenj gebe 'Apômtau kêkênj biñ ondoc gêjô amacnêm biñ. Apômtau kêsôm biñ ondoc.' ³⁸ Ma êsêac embe tañenpêc êndênj aênjoc jatu ma sêsôm ñalô tonec 'Apômtaunê gênj kêkôninjan', go ôsôm êndênj êsêac gebe ³⁹ Aê biññanôgenj gabe jajonj êsêac sa ma jatinj êsêac su lulugenj êsêac tañ to malac, tañ kakênj gêdênj êsêac to nêñ mimi nanj. ⁴⁰ Aê oc janngôm êsêac majenj êsa endenj tônjenj, tañ talinj sinj atomanô nanj."

24:1–25:38 Biñj mêtôcña, tañ Jeremia geoc lasê gêdênj lau Juda nanj, kêdabinj gebe ñanô êsa. Ma ñac, tañ Apômtau kêjalinj sa gebe êkênj ñagêjô êndênj ênê lau êjô enj su nanj, Kinj Nebukadnesar. Apômtau êkênj ñagêjô êndênj lau nomña samob.

26

Lau sêbe sênac Jeremia êndu

¹ Kinj Judanja Josia latu Jojakim kêkôc gôlinj sa wakucgenj ma Apômtaunê biñ tonec mênkêsa. ² Apômtaunê biñ tau tonec gebe "Naôkô Apômtaunê andu ñamalaclunj ma ôsôm biñ samob, tañ jajatu aôm gebe ôsôm êndênj lau anja malac Judanja samob, tañ sêmênj gebe tetenj mec anja Apômtaunê andu nanj. Ôngaminj biñ tenj atom. ³ Moae êsêac oc sêkênj tañenj ma samob sênam tañ ôkwi amboac tonanjenj ma janngôm gênj, tañ taêc gêjam gebe janngôm êndênj êsêac êtu nêñ sec, tañ sêgômña nanj atom. ⁴ Ôsôm êndênj êsêac gebe Apômtau kêsôm biñ tonec gebe Amac embe akênj tañem aê atom ma asa lênj êtôm ñoc biñsu, tañ kakênj gêdênj amac nanj atom ⁵ ma amac embe anô ñoc sakinwaga propete, tañ kasakinj êsêac kakacgenj gêdênj amac nanj, nêñ biñ atom amboac agôm-agôm amoa, ⁶ go janngôm andu tonec êtôm gagôm gêdênj Silo ma tentenlatu anja nom ñagamênj samob embe sêpuc boa lau, go sêsam malac tonec ñaê."

⁷ Dabunwaga to propete ma lau samob sênjô Jeremia kêsôm biñ tonañ anja Apômtaunê andu. ⁸ Ma gêdênj tañ Jeremia gêjac mata nê biñ, tañ Apômtau kêjatu gebe êsôm êndênj lau

samob nan, dabunwaga to propete ma lau samob sêkôc enj tòn ma sêsôm gebe “Aôm oc ômac êndu. ⁹ Aôm goc binj lasê gôjam Apômtau lanjô ma kôsôm gebe ‘Andu tonec oc êtôm Silo ma malac tonec oc êtu tuc ma lau tenj sêngônj njalêlôm êtiam atom kêtû asagenja.’ ” Ma lau samob sêkac sa mênjsêgi Jeremia auc anja Apômtaunê andu.

¹⁰ Gêdênj tan Judanênj kasêga sênjô binj tau nan, êsêac sêwi kinjê andu sinj jasêsô Apômtaunê andu ma sêngônj Apômtaunê andu njasacgêdô, tanj sêsam gebe Sacgêdô Wakuc nan njalêlôm. ¹¹ Go dabunwaga to propete sêsôm gêdênj kasêga to lau samob gebe “Nac tonec êtap njağêjô êmac êndunja sa gebe enj geoc malac tonec ênanja nabinj lasê amac taôm anjô kêsô tanjemsunjac.”

¹² Go Jeremia kêsôm binj gêdênj kasêga to lau samob gebe “Apômtau kêsakinj aê gebe jaoc andu tonec to malac tonec ênanja nabinj, tanj anjô su nanj lasê. ¹³ Amboac tonanj galoc amêtôc nêmlênj to nêmlôm ma tanjem wamu amacnêml Apômtau Anôtô awa, go Apômtau ênam binj sec, tanj kêsôm lasê kêpi amac nanj ôkwi. ¹⁴ Tagenj aê tauc, tec kasêp amac lemlem sugac, tec anjôm aê êtôm alic njam to naêndênjenj nanj. ¹⁵ Mago ajala binj tagenj tonec êtu tònj gebe amac embe anac aê êndu, go nac tobinjmê nê dec njağêjô êpi amac taôm ma malac tonec to njalau, tanj sêngônj njalêlôm nanj, gebe Apômtau kêsakinj aê gadênj amac binjanôgenj gebe jasôm binj samob tonanj naj êsô amac tanjemsunj.”

¹⁶ Go kasêga to lau samob sêsôm gêdênj dabunwaga to propete gebe “Nac tonec êwê kainj njağêjô êmac êndunja atom gebe enj kêsôm binj gêdênj aêac gêjam aêacnênj Apômtau Anôtô lanjô.” ¹⁷ Ma gamênj tau njalaumata njağêdô dêdi ma sêsôm gêdênj lau samob, tanj sêkac taun sa nanj, gebe ¹⁸ “Gêdênj Judanênj kinj Hiskia propete Mika anja Moreset geoc binj lasê ma kêsôm gêdênj Judanênj lau samob gebe ‘Lau sinj undambênja nênj Apômtau kêsôm binj tonec gebe

Oc sêkac Sion ôkwi amboac sêkac nom ôkwi anja kôm.

Jerusalem popoc-popocgenj êtu lënduc

ma lôc lôc dabunja ênam-tau ôkwi êtu salenjbôm.’

¹⁹ Judanênj kinj to lau Juda samob sêjac nac tau êndu me. Êsêac têtêc Apômtau ma tetenj enj, tec gêjam binj wapac, tanj kêsôm lasê kêpi êsêac nanj, ôkwi atom me. Ma galoc aêac dabe takalem gênjwapac tau mênjêpi aêac me.”

²⁰ Nac tenj gêmoa. Enj geoc binj lasê gajam Apômtau lanjô amboac tonanj. Enj Semaia latu Uria anja Kiriati-Jearim. Enj geoc malac tonec to gamênj tonec ênanja nabinj lasê kêtôm Jeremianê. ²¹ Ma gêdênj tanj kinj Jojakim to nê lausinj ma nê kasêga samob sênjô ênê binj nanj, kinj tau gebe ênac enj êndu. Mago Uria gênjô njawae, tec kêtêc tau ma gêc gêja Aiguptu.

²² Go kinj Jojakim kêsakinj Akbor latu Elnatan to lau njağêdô sêwinj enj sêja Aiguptu. ²³ Êsêac sêkôc Uria anja Aiguptu mênjsêkênj enj gêdênj kinj Jojakim gêjac enj na sinj êndu ma kêbalinj ênê njawêlêlanj kêsêp lau njaôma nênj gamênj sêônja.

²⁴ Sapan latu Ahukam lêma gejo Jeremia auc, tec sêkênj enj gêdênj lau gebe sênac enj êndu atom.

^{27:1–30:24} Apômtau kêjatu Jeremia gebe êôc ka njawapac tenj êngôm êtu dônj êwa kinj Babilonja Nebukadnesar nê njac lai sa. Enj oc êkôninj lau-m njağêdô ma êkôninj lau Juda amboac tonanj. Propete dansanj gêjac sinj gêdênj Jeremia kêtû dônj tonanj, mago njağêjô kêtap enj sa ma gêmac êndu. Jeremia keto papia tenj gêdênj lau, tanj sêngônj kapoacwalô anja Babilon ma kêsôm gêdênj êsêac gebe têtû wakac anja gamênj jaba, gebe oc sêngônj tônê njasawa ec balinj. Mago enj geoc lasê gêdênj êsêac amboac tonanj gebe êndênj njanoc oc sêmu sêna nênj malacmôkê êtiam.

31

Lau Israel sêmu sêmlênj nênj gamênj êtiam

¹ Apômtau kêsôm gebe “Êndênj têm

tonanj oc jatu Israelnênj gôlôac samob nênj Anôtô

ma êsêac oc têtû aênoc lau.”

² Apômtau kêsôm biñ tonec gebe

“Lau, tañ sêsêp siñ sawa nan, têtap moasiñ sa ança gamêñ sawa.

Gêdêñ tañ Israel gesom gamêñ êléwan taunja nan,

³ Apômtau geoc tau lasê gêdêñ en ança gamêñ jaêc.

Aê têtac gêwiñ aôm ña têtac gêwiñ tengeñña.

Kêtu tonanña aê kamoasiñ aôm geden tôngeñ.

⁴ O awêtakiñ Israelo, aê gabe jakwê aôm sa ôkô êtiam.

Ôngêlôn taôm ña gegob êtiam

ma ôsa naôtê wê ôwiñ lau têtac-ñajamwaga.

⁵ Aôm oc ôsê kôm wainña êsêp lôc Samarianja êtiam.

Lau-sêsêwaga oc sêsê ma têtû samuc kôm ñanô.

⁶ Gebe bêc teñ oc mêñêsa, go dibwaga oc sêmôêc ança lôc Epraimña gebe

‘Ajôc, andi ma tapi Sion dandêñ aêacnêñ Apômtau Anôtô tana.’ ”

⁷ Gebe Apômtau kêsôm biñ tonec gebe

“Anam lasê totêmtac ñajamgeñ êtu Jakobña.

Awem êôc lau tomôkê-tomôkê nêñ ñamataña.

Asôm lasê to atoc sa ma asôm gebe

‘Apômtau gêjam nê lau Israel nêñ ñapopoc kêsi.’

⁸ Alic acgom, aê gabe jakôc êsêac ança gamêñ nodonja

ma jajon êsêac sa ança nom ñagamêñ jaêcsêga.

Oc jajon matenpec to puliñ ma lauo, tañ taên to êsêac, tañ ñapalê kêtuñ êsêac nan sêwiñ.

Gôlôac toñ kapôên teñ oc sêmu sêmêñ tonec.

⁹ Êsêac oc sêmêñ tomatenşulugeñ

ma jawê êsêac tobiñmalôgeñ sêmu sêmêñ.

Aê jakêñ êsêac sêsêlêñ sêmoa bu ñakêñkêñ ñataligeñ,

oc sêsêlêñ sêmoa intêna solop gebe semben atom

gebe aê katu Israel tama

ma Epraim kêtu ñoc ñacsêga.

¹⁰ “O tentenlatuac, akêñ tañem Apômtaunê biñ

ma asôm lasê ança gamêñ gwêcña, tañ gêc jaêcsêga nan.

Asôm gebe ‘Ñac tañ kêsa Israel êliñ-êliñ nan,

gebe ejon en sa êtiam

ma ejop en amboac ñacgejob gejob nê domba.’

¹¹ Gebe Apômtau gêjam ôli Jakob su

ma gêjam en kêsi ança lau, tañ lemeñ ñajanja kêlêlêc Jakobnê su nan.

¹² Êsêac oc sêmêñ ma sênam wê kapôên ança lôc Sion.

Êsêac ôliñ êpigeñ êtu Apômtaunê moasiñña,

êtu polom to wain ma ñalêsi

ma domba to bulimakao ñalatuña.

Êsêac katuñ êtôm kôm, tañ bu kêmalôm nan,

ma sêpô lêna gêñ teñ êtiam atom.

¹³ Go awêtakiñ têtê wê totêmtac ñajamgeñ

ma lau matac to lau ñanô têtû samuc.

Aê oc janam nêñ tañiboa ôkwi êtu têtac ñajam.

Aê oc janac êsêac têtac tôñ ma jakêñ êsêac têtac ñagaô êsa êjô ñalêlôm ñawapac su.

¹⁴ Aê oc jalôm dabunwaga ña gêñ ñajam taêsam

ma ñoc moasinj êôc ñoc lau tônia.
Apômtaunê binj tau tonec.”

Apômtau taé walô nê lau

¹⁵ Apômtau kêsôm binj tonec gebe

“Sênô awa ñaonda anja Rama.

Sêwakic to têtanj tanjiboa ñanô.

Rahel kêtanj nê gôlôac.

Sêjam malô-malô enj kêtû nê gôlôacña kêtôm atom gebe sêjanagac.”

¹⁶ Apômtau kêsôm binj tonec gebe

“Ônam tanjiboa tônia ma ômbun matamsulu su

gebe nêk kolej oc êtap ñagêjô ñajam sa

ma êsêac oc sêmu sêmênj anja ñacjonênj gamênj.

Apômtaunê binj tau tonec.”

¹⁷ Apômtau kêsôm gebe

“Ôkênj matam têm, tanj gêc nêmña nanj,

gebe latômi oc sêmu sêmênj tanj nênj gamênj.

¹⁸ Aê tec ganô Epraimnê tanjiboa tonec gebe

‘Aôm kômêtôc aê amboac kômêtôc bulimakao kapoac wakuc mata daunj

ma aê kasô nêm mêtôc ñalabu.

Ôkôc aê jamu jana gebe jamoa ñajam êtiam,

gebe Apômtau, aênoc Anôtô, aôm.

¹⁹ Aê kakac tauc su mago galoc gajam tauc ôkwi.

Ma gêdênj tanj ñoc kauc kêsa nanj, aê gabu tauc.

Aê majoc ma ñoc ñalêlôm popoc

gebe ñoc lênj ñapalêgeñña kêmajec aê.’

²⁰ Epraim enj ñoc latuc têtac gêwinj enña me masi.

Aoc gêjac enj gebe Ñoc gêñenec, me masi.

Têm samob, tanj kasôm binj kêpi enj nanj, taêc gêjam enj gamoa.

Tec ñoc ñalêlôm gêjam awa su enj

ma kêkac aê gebe taêc walô enj.

Apômtaunê binj tau tonec.

²¹ “Ôñgunj ka êkô êtu nêm intêna ñabelo.

Matam êndinj intênasêga ma ojop intêna, tanj kôsa nanj.

O awêtakinj Israelo, ômu ômôênj,

ômu ôndênj nêm malac tonec ñai ômôênjmanj.

²² O latuco, tanj gôwi aê sinj nanj,

aôm gobe o sic e êndênj ondocgeñ.

Gebe Apômtau kêkênj gêñ wakuc anja nom amboac tonec gebe

Awê gêjam ñac kêsi.”

²³ Lausinj undambêña nênj Apômtau, Israelnênj Anôtô kêsôm binj tonec gebe “Êndênj tanj aê jamansanj launênj lênj êtu wakuc êtiam nanj, êsêac oc sêsôm binj tonec anja gamênj Judanja to nênj malac samob êtiam gebe

‘O malac, tanj binjgêdênj gêñgônj nanj,

o lôc dabunj, Apômtau ênam mec aôm.’

²⁴ Ma gamênj Judanja to ñamalac samob ma kômwaga to êsêac, tanj sejop domba ñatonj nanj, oc sêpi tagenj sênjgônj gamênj tau ñalêlôm. ²⁵ Gebe aê jangôm katu, tanj têtwa gêbac nanj, têtwa saki êsa ma jakênj gêñ êndênj katu, tanj kêpô lêna nanj, e êôc enj tônia.”

²⁶ Su, go matoc gêlac ma galic gamêñ. Aê gaêc bêc ñajam kêmoasiñ aê.

Poac wakuc

²⁷ Apômtau kêsôm gebe “Alic acgom, têm kêdabiñ gebe jasê ñamalac ñawê to bôc ñawê êsêp gôlôac Israel to Juda. ²⁸ Aê matoc gêdiñ êsêac gêdêñ tañ sêbuc sa to têtuc popoc, gêdêñ tañ sêku tulu to sesen su ma sêlêsu êsêac nañ, tec êndêñ tañ sêkwê sa to sêsê gêñ nañ, matoc êndiñ êsêac amboac tonanğen. Apômtaunê biñ tau tonec. ²⁹ Êndêñ bêc tône oc sêsôm biñ tonec êtiam atom gebe

‘Tameñi sen wain ñanô matac
ma nêñ gôlôac luñluñ siñ-siñ.’

³⁰ Lau samob sêmac êndu êtu taun nêñ secña ma lau samob, tañ sen wain ñanô matac nañ, taun luñluñ siñ-siñ.”

³¹ Apômtau kêsôm gebe “Alic acgom, têm oc mênêsa, go jamoatiñ poac wakuc êndêñ gôlôac Israel to gôlôac Juda. ³² Poac tonec oc êtôm poac, tañ kamoatiñ gêdêñ êsêac tamenji gêdêñ tañ kakam êsêac gêdêñ lemeñ ma gawê êsêac sêsa anğa Aiguptu sêmêñ nañ atom. Êsêac sêjac ñoc poac tonanğen, tec gawa tauc sa gebe êsêacnêñ natau aê. ³³ Apômtau kêsôm gebe Bêc tône ñai êmbacnê acgom, go jamoatiñ poac tonec êndêñ gôlôac Israel gebe jakêñ to jato ñoc biñsu êsêp êsêacnêñ ñalêlôm ma aê oc jatu nêñ Anôtô ma êsêac oc têtuc ñoc lau. ³⁴ Êndêñ noc tonanğen lau teñ oc sêndôn nêñ lau sackapoacgêdô gêdêñ taunğa to nêñ latuñi ma sêsôm gebe ‘Ajala Apômtaumañ’ êtiam atom gebe gôlôac to nêñ lau towae samob oc sêjala aê gebe aê oc jasuc êsêacnêñ geo ôkwi ma taêc ênam nêñ sec êtiam atom. Apômtaunê biñ tau tonec.”

³⁵ Apômtau kêsôm biñ tonec gebe

“Asa kêkêñ oc ñawê gêdêñ geleñğa
ma ajôn to utitalata ñawê gêdêñ gêbêc.

Asa gêli gwêc sa e ñadembom kêgasim ñakicsêa kapôêñ.
Ñac tau nê ñaê gebe Lausiñ undambêña nêñ Apômtau.

³⁶ Apômtau kêsôm gebe

Ñagôliñ ñajaña tonanğen embe ênaña anğa aê lañôcnêmña,

go Israelnêñ wakuc sêmoa aê lañôcnêmña têtôm lau-m tagen êtiam atom endenğen tønğen
amboac tonanğen.”

³⁷ Apômtau kêsôm biñ tonec gebe

“Embe êtôm gebe sênam dônğen undambê lólôcña

ma sêkip nom ñalabuña ñanombañ ñam sa,

go aê jatiñ Israelnêñ wakuc samob su êtu gêñ samob,

tañ sêgôm nañğa. Apômtaunê biñ tau tonec.”

³⁸ Apômtau kêsôm gebe “Alic acgom, têm oc mênêsa, go sêkwê malac sa êtiam êtu Apômtaunğa. Oc sênac m anğa Hananelnê andu soso e naêndêñ Sacgêdô Kêclêsuña. ³⁹ Ma gam dônğen êsêlêñ solopğen e naêndêñ gamêñ ñabau Gareb, go êmôê êndêñ gamêñ Goa êna. ⁴⁰ Ma gaboanğen ñawêlêlañğa to waonğa samucğen ma kôm samob e naêndêñ bu Kidron to Sacgêdô Hosña ñagamêñ gêmu oc kêpi ña, gamêñ samob tonanğen ñai oc êtu Apômtaunê gamêñ dabuñ. Lau teñ oc senseñ su to têtuc popoc êtiam atom endenğen tønğen.”

32:1–35:19 Jeremia gêjam ôli nom anğa nê malacmôkê gêdêñ tañ Nebukadnesar kêgi malac Jerusalem auc nañ. Biñ tonanğen gêgôm kêtuc dônğen teñ ma gebe êwa sa gebe lau sêkêñ mateñ têm, tañ gêc nêñğa nañ. Anôtô oc êngôm nê biñ ñanô êsa, Jerusalem oc ênaña, mago êtu ñamu enğen oc êmboac lau Juda sa êtiam. * êsêac sa tatu lau samob nêñ tonğen ñamataña.

* 31:40: Biñ tonanğen kêkanônğen lau Israel gebe Anôtô kêjaliñ

36

Baruk kêsam bin lasê anga Apômtaunê andu

¹ Judanêj kin Josia latu Jojakim gêjam gôlinj gamêj njajala kêtû aclêja, go Apômtaunê bin gêdêj Jeremia gebe ² “Ôkôc papia toluj ma oto bin samob, tañ aê kasôm gêdêj aôm gajac m gêdêj Josianê têm e mênjgêdêj galoc nanj, kêpi Israel to Juda ma tentenlatu samob ³ gebe gôlôac Judaña oc moae sênô gêj sec samob, tañ aê gabe jangôm êndêj êsêacña nanj, njawae ma êsêac samob sênam taunj ôkwi anga nêj lêj sec ma aê oc jasuc êsêacnêj geo to sec ôkwi.”

⁴ Go Jeremia kêkalem Neria latu Baruk. Jeremia kêsôm ma Baruk keto bin samob, tañ Apômtau kêsôm gêdêj Jeremia nanj, kêsêp papia toluj. ⁵ Ma Jeremia kêjatu Baruk ma kêsôm gebe “Êsêac sêjac jao aê gebe jasô Apômtaunê andu atom. ⁶ Amboac tonanj aôm ôna ma êndêj bêc sênam dabuj moña aôm ôsam Apômtaunê binj, tañ aê kasôm gêdêj aôm ma koto kêsêp papia nanj, lasê lau samob sênô. Ôsam êndêj lau Juda samob, tañ sêmênj anga nêj malac gêdêj-gêdêjgenj nanj. ⁷ Oc moae tetenj nêj mec êndêj Apômtau ma êsêac samob sênam taunj ôkwi anga nêj lêj sec gebe Apômtau gebe ejonj lau tonec nj têtac njandanj sec to têtac kêbôli auc.” ⁸ Ma Neria latu Baruk gêgôm binj, tañ propete Jeremia kêjatu enj nanj, njanô kêsa ma kêsam Apômtaunê binj, tañ gêc papia nanj, lasê anga Apômtaunê andu.

⁹ Judanêj kin Josia latu Jojakim gêjam gôlinj gamêj jala aclê ma njajônj kêtû ⁹ ma lau Jerusalem nj samob ma lau samob, tañ sêmênj Jerusalem anga malac gêdêj-gêdêjgenj nanj, sêlic om sênam dabuj moña tenj sêmoa Apômtau lanjônêmja. ¹⁰ Go Baruk kêsam Jeremianê binj, tañ gêc papia nanj, lasê gêdêj lau samob sênô. Enj kêsam lasê anga njac-keto-papiawaga Sapan latu Gemarianê balêm, tañ gêc Apômtaunê andu njamalacluj njanjanj, kêdabinj Apômtaunê andu njasacgêdô, tañ sêsam gebe Sacgêdô Wakuc nanj.

Sêsam papia tau gêdêj laumata

¹¹ Gêdêj tañ Sapan latu Gemaria nê latu Mikaia gênô Apômtaunê binj samob, tañ gêc papia nanj, ¹² enj kêsêp kinjê andu jakêsô njac-keto-papiawaganê balêm. Kasêga samob sênjônj tônê, njac-keto-papiawaga tau Elisama, Semaia latu Delaia, Akbor latu Elnatan, Sapan latu Gemaria, Hanania latu Sedekia ma kasêga njagêdô samob. ¹³ Ma Mikaia gêjac minj binj samob, tañ enj gênô gêdêj Baruk kêsam papia lasê gêdêj lau nanj, gêdêj êsêac. ¹⁴ Go kasêga samob sêsakinj Kusi latu Selemia latu Netania nê latu Jehudi gebe êsôm êndêj Baruk gebe “Ôkôc papia, tañ kôsam lasê gêdêj lau samob nanj, ma ômôênj.” Amboac tonanj Neria latu. Baruk kêkôc papia ma gêdêj êsêac gêja. ¹⁵ Ma êsêac sêsôm gêdenj enj gebe “Ôngônj sic ma ôsam lasê.” Tec Baruk kêsam papia tau lasê gêdêj êsêac. ¹⁶ Gêdêj tañ sênô binj samob tonanj nanj, êsêac sêsôm gêdêj taunj totêtêc taunjenj gebe “Aêac takênj binj samob tonanj njawae êndêj kinmanj.” ¹⁷ Go têtû kênac Baruk gebe “Ôsôm acgom, aôm koto binj samob tonanj amboac ondoci. Enj kêsôm gêdêj aôm ma koto me.”

¹⁸ Baruk gêjô êsêac awenj gebe “Jeremia kêsôm binj samob gêdêj aê ma aê kato nj busa kêsêp papia.”

¹⁹ Go kasêga sêsôm gêdêj Baruk gebe “Amagêc Jeremia aêc naasinj taôm ma akênj gamênj, tañ asinj taôm nanj, njawae êndêj lau tenj atom.”

Kinj kêkênj papia la genj su

²⁰ Êsêac sêkênj papia tau gêc njac-keto-papiawaga Elisama nê balêm, go sêja kinjê malacluj ma sêjac minj binj samob gêdêj kinj. ²¹ Go kinj kêsakinj Jehudi gebe êkôc papia tau. Ma enj kêkôc papia tau su anga njac-keto-papiawaga Elisama nê balêm jakêsam lasê gêdêj. kinj to kasêga samob, tañ sêgi kinj auc sêkô nanj. ²² Kinj tau gênjônj nê andu komônja gebe ajônj kêtû njan mênjkêsa. Sêgôm ja gelom ma kinj kêsêlu ja gêmoa. ²³ Jehudi kêsam papia njasêbu têtêac me aclê su acgom, go kinj kêkôc bôjanj papianja ma kêsa njasêbu tau gênjic ma kêbalinj kêpi ja, tañ gelom kêsa nanj. Enj gêgôm amboac tonanj e ja genj papia samucgenj gêbacnê.

²⁴ Mago kiñ tau me nê sakinwaga, tañ sêñô biñ tonañ nan, têtakê ma sêkac nêñ ñakwê gêngic atom. ²⁵ Elnatan agêc Delaia ma Gemaria teten kiñ tonjajagen gebe êkên papia ja êniñ atom, mago en kékên taña êsêac atom. ²⁶ Ma kiñ kêjatu tau latu Jeramel agêc Asriel latu Seraia ma Abdel latu Selmia gebe sêkôc ñac-keto-papiawaga Baruk agêc propete Jeremia tôñ. Mago Apômtau kêsiniñ êsêagêc ôkwi.

Jeremia keto biñ tau kêsêp papia wakuc kêtiam

²⁷ Kiñ kékên papia, tañ Baruk keto kêdaguc Jeremia awa nan, ja geñ su acgom, go Apômtaunê biñ gêdên Jeremia kêtiam gebe ²⁸ “Ôkôc papia tolun wakuc ma oto biñ, tañ kêsêp papia ñamataña tañ Judanên kiñ Jojakim kékên ja geñ nan, êsêp papia tau. ²⁹ Ma ôsôm biñ êkanôn Judanên kiñ Jojakim amboac tonec gebe ‘Apômtau kêsôm biñ tonec gebe Aôm kôkên ja geñ papia tonec ma kôsôm gebe “Kêtu agenña tec aôm koto kêsêp papia gebe kiñ Babelña oc êmên biññanôgen ma êngôm gamên tonec êtu gasañ ma ensen ñamalac to bôc samob su sênaña.” ³⁰ Tec Apômtau kêsôm biñ tonec kêkanôn Judanên kiñ Jojakim gebe Ênê ñac ten êngôn Dawidnê lêpôn kiñña oc êmoa atom ma êsêac oc sêmbalin ênê ñawêlêlan siñ gebe geleñña ñaoc ñandan êpac en to gêbêc ñamaniñ ênam en. ³¹ Ma aê gabe jamêtôc en to nê wakuc ma nêñ sakinwaga êtu nêñ secña. Ma aê oc janngôm biñ sec, tañ kasôm lasê kêtû êsêacña, mago sêñô atom nan, ñanô êsa êpi êsêac to lau, ta sêngôn Jerusalem nan, ma lau Juda.’ ”

³² Go Jeremia kékôc papia wakuc ma kékên gêdên Neria latu ñac-keto-papia-waga Baruk. Ñac tau keto biñ samob, tañ Jeremia kêsôm ma gêc papia, tañ Judanên kiñ Jojakim kékên ja geñ nan, ma gêjac têku biñ ñagêdô taêsam gêwiñ.

37

Jeremia gêngôn kapoacwalô

¹ Kiñ Babelña Nebukanesar kékên Josia latu Sedekia kêtû kiñ anga gamên Judaña, ma gêjam gôlinj gêjô Jojakim latu Konia su. ² Mago Sedekia to nê sakinwaga ma lau gamên taña sêkên tañen Apômtaunê biñ, tañ kêsôm kêsâ propete Jeremia awa nan atom.

³ Kiñ Sedekia kêsakin Selemia latu Jehudi agêc Maseia latu dabunwaga Sepania gêdên propete Jeremia ma sêsôm gebe “Oten mec êtu aêacña êndên aêacnên Apômtau Anôtô.”

⁴ Gêdên tonañ Jeremia kêsô kêsâ gêwiñ lau gêmoa gebe sêkên en gêngôn kapoacwalô atom tagen. ⁵ Gêdên tonañ Paraonê siñwaga ton ten sêsa anga Aiguptu sêmên ma lau Kaldeaña tañ sêgi Jerusalem auc nan, sêñô biñ tonañ ñawae, tec sêwi Jerusalem siñ ma sêc sêja.

⁶ Go Apômtaunê biñ gêdên propete Jeremia gebe ⁷ “Apômtau, Israelnên Anôtô, kêsôm biñ tonec gebe Ôsôm biñ tonec êndên Judanên kiñ, tañ kêsakin aôm gôdên aê gômôn gebe ôtu kênac aê nan, gebe ‘Ôlic acgom, Paraonê siñwaga, tañ sêmên gebe sênam aôm sa nan, oc sêc sêmu sêna nêñ gamên êtiam. ⁸ Lau Kaldea oc sêmu sêmên ma sênac siñ êndên malac tonec. Êsêac oc sêku malac tau tulu ma sêkên ja êniñ. ⁹ Apômtau kêsôm biñ tonec gebe Ansau taôm ma asôm gebe “Lau Kaldea oc sêmoa jaêc aêac,” nec atom gebe êsêac sêc oc sêna samucgen atom. ¹⁰ Ma amac embe aku lau Kaldea nêñ siñwaga samob, tañ sênac siñ êndên amac nan, tulu e nêñ lau tokamocgen embe sêmoa, tec lau tonañ oc sêndi anga nêñ becobo ma sêkên ja êniñ malac tonec.’ ”

¹¹ Gêdên tañ lau Kaldea nêñ siñwaga sêwi Jerusalem siñ kêtû Paraonê siñwaga têtabinj êsêacña nan, ¹² Jeremia gêdi anga Jerusalem gebe êna Benjaminnê gamên gebe êmansañ nê nomlênsêm ñabinj êwiñ nê lau. ¹³ En gêô lasê Sacgêdô Benjaminña gêdên siñwaga ten, nê ñaê Iria, gejob sacgêdô tau. Iria en Hanania latu Selemia nê latu. En kékôc propete Jeremia tôñ ma kêsôm gebe “Aôm gobe ôêc ôndên Kaldeawaga ôna.” ¹⁴ Ma Jeremia kêsôm gebe “Aôm kôsau, aê jaêc jandên Kaldeawaga jana atom.” Mago Iria kékên taña en atom. En kékôc en tôñ ma gêwê en gêdên kasêga gêja. ¹⁵ Ma kasêga têtac ñandan gêdên Jeremia

ma sêjac enj to sêkênj enj gêngônj kapoacwalô anja nac-keto-papiawaga Jonatan nê andu. Gêdênj nasawa tonanj êsêac sêjam andu tonanj ôkwi kêtû andu kapoacwalônja tenj.

Sedekia gêjam binjalôm gêwiñ Jeremia

¹⁶ Êsêac sêkênj Jeremia gêngônj andu tonanj nabalêm, tanj gêc nom njalêlôm nanj, ma gêmoa tonanj bêc taêsam. ¹⁷ Ma bêc tenj kinj Sedekia kêsakinj nac tenj gebe êkôc Jeremia. Ma kinj kêtû kênac enj kelecgenj anja nê andu ma kêsôm gebe “Apômtaunê binj tenj gêc aômña me masi.” Jeremia gêjô enj awa gebe “Aec, gêc.” Go enj kêsôm gebe “Aôm oc ôsêp kinj Babelña lêma.” ¹⁸ Ma Jeremia kêsôm gêdênj kinj Sedekia gêwiñ gebe “Aê gagôm keso ondoc gêdênj aôm me gêdênj nêm sakinjwaga me gêdênj nêm lau, tec kôkênj aê gangônj kapoacwalô. ¹⁹ Amacnêm propete, tanj seoc binj lasê gêdênj aôm ma sêsôm gebe ‘Kinj Babelña oc êmênj ma ênac sinj êndênj amac me êndênj gamênj tonec atom’ nanj, sêmoa ondoc. ²⁰ O njoc njatau kinj, ônjô njoc binj, tec katenj aôm lêna-lêna nec, ôsakinj aê jamu jana nac-keto-papiawaga Jonatan nê andu êtiam atom. Embe ôsakinj aê jana, oc jamac endu.” ²¹ Amboac tonanj kinj Sedekia kêjatu nê lau, tec sêkênj Jeremia gêngônj sinjwaga, tanj sejop gamênj nanj, nê malacluj ma sêkênj polom samuc tenj, tanj sêkôc anja lausêpac-polomwaga nênj nanj, gêdênj enj kêtôm bêcgenj e polom samob gêbacnê anja malac. Sêgôm amboac tonanj gêdênj enj ma gêngônj sinjwaga, tanj sejop gamênj nanj, nênj malacluj.

38

Sêjam Jeremia sa anja sê

¹ Ma Matan latu Sepatia agêc Pasur latu Gedalia ma Selemia latu Jukal agêc Malkia latu Pasur sênjô binj, tanj Jeremia kêsôm gêdênj lau samob gebe ² “Apômtau kêsôm binj tonec gebe Lau, tanj sêmoa malac tonec nanj, oc sêmac êndu ña sinj me tôbôm me gêmac sec. Mago lau, tanj sêsa dêndênj lau Kaldea sêna nanj, oc sêmoa matenj jali. Êsêac sêsêp sinj sawa nasêmoa tomatenj jaligenj. ³ Apômtau kêsôm binj tonec gebe Malac tonec oc êsêp kinj Babelña nê sinjwaga lemenj ma oc sêku malac tau tulu binjnanôgenj.”

⁴ Go kasêga sêsôm gêdênj kinj gebe “Ôsôm gebe sênac nac tonec êndu gebe ênê binj tonanj oc êngôm lausinj, tanj gacgenj sêmoa malac nanj, to lau samob lemenj êtu golonj. Nac tonec taê gêjam binj lau sêmoa njamña atom, enj taê gêjam binj lau têtap gêngwapac sanagenj.” ⁵ Kinj Sedekia kêsôm gebe “Alic acgom, enj kêsêp amac lememe sugac gebe kinj kêtôm gebe ensenj amacnêm binj su atom.” ⁶ Amboac tonanj êsêac sêkôc Jeremia tônj ma sêbaliñ enj kêsêp kinj latu Malkia nê bukom nasê, tanj gêc sinjwaganênj malacluj nanj. Êsêac sêlêwanj Jeremia ña lêpoa. Mago bu kêpoac sê tau atom, njalemonjenj. Tec Jeremia kêsêp jakêkô lemonj njalêlôm.

⁷ Mago kinj nê andu nasakinjwaga tenj anja Aitiopia, ênê ñaê Ebedmelek, gêngô njawae gebe sêbaliñ Jeremia kêsêp bukom nasê. Enj gêmoa kinj nê andu ma kinj tau gêngônj Sacgêdô Benjaminña. ⁸ Tec enj gêwi kinj nê andu sinj ma gêdênj kinj gêja jakêsôm gebe ⁹ “O njoc njatau kinj, gêng samob, tanj lau tonec sêgôm gêdênj propete Jeremia nanj, samob sec, êsêac sêbaliñ enj kêsêp bukom nasê gebe naêmac êndu gebe polom tenj gêc malac atomanô.” ¹⁰ Go kinj kêjatu nac Aitiopianja Ebedmelek gebe “Ôkôc lau têlêac anja tonec sêwiñ aôm ma aê propete Jeremia sa anja sê gebe êmac êndu atom.” ¹¹ Go Ebedmelek kêkôc lau sêwiñ enj ma sêja kinj nê andu jasêsô balêm njakwêña sêja ma enj kêkôc obo gêngic to njakwê lanjwa anja tônê jakêlêwanj gêng tau ña lêpoa kêsêp sê gêdênj Jeremia gêja. ¹² Go nac Aitiopianja Ebedmelek kêsôm gêdênj Jeremia gebe “Ôkênj obo lanjwa tonanj êsô kasumlabu êtu sunj gebe lêpoa êniñ aôm atom.” Tec Jeremia gêngôm amboac tonanj. ¹³ Ma êsêac sê enj sa ña lêpoa kêpi gêmênj ma sêkam enj sa anja sê. Sêgôm amboac tonanj tec Jeremia jagêngônj sinjwaga, tanj sejop gamênj nanj, nênj malacluj kêtiam.

Sedekia gebe ênjô binj anja Jeremianê

¹⁴ Kiñ Sedekia kêsakiñ lau gebe sêkôc propete Jeremia. Êsêac sêwê eñ gêdêñ kiñ, tañ gêngôñ Apômtaunê lôm dabuñ ñasacgêdô kêtû têlêacña nan sêja. Kiñ kêsôm gêdêñ Jeremia gebe “Aê oc jatu kênac biñ teñ êndêñ aôm. Ônsa biñ teñ auc êndêñ aê atom.” ¹⁵ Jeremia kêsôm gêdêñ Sedekia gebe “Aê embe jasôm biñ tau êndêñ aôm, oc ôsôm êndêñ lau gebe sênac aê êndu biññanôgeñ. Ma embe jawa lêñ êmoasiñ aômña sa êndêñ aôm, oc ôkêñ tañem aê atom.” ¹⁶ Go kiñ Sedekia kêtôc lêma kelecgeñ gêdêñ Jeremia gebe “Kêtu Apômtau, tañ kêkêñ aêac tamoa maten jali nanña, aê jasôm biññanôgeñ gebe oc jansen aôm su atom me jakêñ aôm ôsêp lau tonec, tañ sebe sênac aôm êndu nan, lemeñ atom amboac tonanjen.”

¹⁷ Go Jeremia kêsôm gêdêñ Sedekia gebe “Apômtau, lausiñ undambêña nêñ Anôtô to lau Israel nêñ Anôtô, kêsôm biñ tonec gebe Aôm embe ôkêñ taôm ôsêp kiñ Babelña nê kasêga lemeñ, go ônam samuc ma ja êniñ malac tonec su atom, ma aôm to nêñm gôlôac oc amoa matem jali. ¹⁸ Mago aôm embe ôkêñ taôm ôndêñ kiñ Babelña nê kasêga atom, go malac tonec êsêp lau Kaldea lemeñ ma êsêac sêkêñ ja êniñ malac tau ma aôm ôwê êsêac lemeñ sa atom.” ¹⁹ Ma Sedekia kêsôm gêdêñ Jeremia gebe “Aê katêc Judawaga, tañ sêc dêdêñ lau Kaldea sêja. Moae lau Kaldea sêkêñ aê jandêñ êsêac ma êsêac oc sêngôm aê sec.” ²⁰ Mago Jeremia kêsôm gebe “Oc sêkêñ aôm ôndêñ êsêac atom. Galoc aôm tañam wamu Apômtau awa, tañ kasôm gêdêñ aôm nan, go ênam aôm sa ma ônam samuc. ²¹ Mago aôm embe ondec ma ôkêñ taôm ôndêñ êsêac atom, go biñ, tañ Apômtau kêtôc gêdêñ aê nan, êtu têtñ gebe ²² Ôlic acgom, oc sêwê lauo samob, tañ sêngôñ Judanêñ kiñnê andu nan, sêsa dêndêñ kiñ Babelña nê kasêga sêna ma êsêac oc sêsôm gebe

‘Nem lau, tañ ôliñ andan aôm nan,
sêsau sêôc aôm to sêkônin aôm têtñ.

Galoc kôka taôm su kôsêp lemeñ jakôkô ma êsêac sêc sêja.’ ²³ Êsêac oc sêwê nêñm lauo to latômi samob sêsa dêndêñ lau Kaldea sêna, ma aôm taôm oc ôêc êsêac lemeñ su atom, kiñ Babelña oc êkôc aôm têtñ ma ja oc êniñ malac tonec.”

²⁴ Go Sedekia kêsôm gêdêñ Jeremia gebe “Ôkêñ biñ tonan êndêñ lau teñ sêngô atom, go ômac êndu atom. ²⁵ Kasêga embe sêngô ñawae gebe gajam biñgalôm gawiñ aôm, ma êsêac embe dêndêñ aôm sêwac ma sêsôm gebe ‘Ônac miñ biñ, tañ aôm kôsôm gêdêñ kiñ ma kiñ kêsôm gêdêñ aôm nan, êndêñ aêac, ônsa biñ teñ auc êndêñ aêac atom, go anac aôm êndu atom’ ²⁶ embe sêsôm amboac tonan, go ôsôm êndêñ êsêac gebe ‘Aê kateñ kiñ lêna-lêna gebe êsakiñ aê jamu jana Jonatannê andu êtiam atom. Embe jana, oc jamac êndu anga tônê.’ ” ²⁷ Go kasêga samob dêdêñ Jeremia sêja ma têtû kênac eñ ma eñ gêjô êsêac awen kêtôm biñ, tañ kiñ kêsôm gêdêñ eñ nan. Tec êsêac sêwi eñ siñ gacgeñ gêmoe gebe ñac teñ tañasuñ gêjac biñgalôm tônê atom. ²⁸ Ma Jeremia gêngôñ siñwaganêñ malacluñ e gêdêñ bêc, tañ ñacjo sêku Jerusalem tulu nan.

39:1–51:64 Nebukadnesar kêku malac Jerusalem tulu ma gêwê Judanêñ kiñ Sedekia jagêngôñ kapoacwalô anga Babilon, mago kêgaboac Jeremia su. Gedalia kêtû gôliñwaga, mago saunjen, go sêjac eñ êndu kelecgeñ. Lau Juda ñagêdô sêc su sêja Aiguptu ma sêkac Jeremia gebe êwiñ êsêac. Anôtônê jaen, tañ kêkanôn lau-m ñagêdô nan, kêsêp môkêlatu 46–51. Eñ kêsôm biñ mêtôcña lasê gêdêñ êsêac ma gêdêñ lau Aiguptu to Babilon amboac tonanjen.

52

Sedekianê gôliñ

¹ Sedekianê jala kêtû 21, go eñ kêtû kiñ. Eñ gêjam gôliñ jala 11 gêngôñ Jerusalem. Eñ têna Jeremia anga Libna latuo Hamutal. ² Eñ gêgôm geñ, tañ gêjac Apômtau mataanô ñajam atom nan, kêtôm Jojakim gêgôm. ³ Gêñ tañ kêtap Jerusalem to Juda sa e Apômtau kêtin êsêac su anga lanônêmña nan, ñam kêsêp Apômtaunê têtac ñandan.

Seku Jerusalem tulu

Ma Sedekia gêli tau sa gêdên kiñ Babelña. ⁴ Sedekia gêjam gôlinj jala 8 ma ajôn 10 ma ñabêc 10 su, go kiñ Babelña Nebukadnesar to nê sinwaga samob sêo lasê Jerusalem gebe sênac sinj. Êsêac sêgi Jerusalem auc ma sêmasañ gamênj to gên sinjña ñajaña ñagêdô êtu sêku malac tau tuluna. ⁵ Amboac tonañ ñacjo sêgi malac tau auc e kiñ Sedekia nê jala gôlinjña kêtû 11. ⁶ Gêdênj jala tonañ ñaajônj kêtû aclê ñabêc 9 tôbôm gêjam sêga anga malac tau, tec lau tau nêj mo masi samucgenj. ⁷ Go ñacjo têtuc malac ñatunbôm ñasawa tenj popoc. Tec kiñ Sedekia to nê sinwaga samob sêlic ma sêc sêja. Êsêac sêwi malac tau sinj gêdênj gêbêc sêsa sacgêdô, tanj gêc tunbôm luagêc ñasawa kêsi kiñnê kôm saunja ma sepenj gamênj Arabagenj sêja. Gêdênj tonañ lau Kaldeanja sêgi malac tau auc sêmoa. ⁸ Mago lau Kaldea nêj sinwaga sêjanda kiñ Sedekia e sê enj tônj anga gaboanj Jerikonja ma ênê sinwaga samob sêwi enj sinj ma sêc êlinj-êlinj. ⁹ Go sêkôc kiñ tônj ma sejonj enj gêdênj kiñ Babelña, tanj gênggônj Ribla anga gamênj Hamat nanj, sêja ma enj kêmêtôc Sedekia. ¹⁰⁻¹¹ Kiñ Babelña gêjac Sedekia latui êndu anga enj tau mataanô ma gêjac Judanênj lau towae samob êndu amboac tonanjenj anga Ribla. Ma kêsôm gêdênj nê lau gebe sêngunj Sedekia mataanô lasê ma sênsô enj tônj ña kapoacwalô ki. Go kiñ Babelña gêwê enj gêja Babel ma kêkênj enj gênggônj kapoacwalô e gêmac êndu.

Lau Juda sêngônj kapoacwalô

¹² Gêdênj ajônj kêtû lemenj tenja ñabêc 10 sinwaga, tanj sejop kiñ Babelña nanj, nêj kasêga Nebusaradan, tanj gêjam sakinj kiñ Babelña nanj, kêsô Jerusalem gêja. Gêdênj tonañ kiñ Babelña Nebukadnesar gêjam gôlinj nê gamênj jala 19 su. ¹³ Ma Nebusaradan kêkênj ja genj Apômtaunê andu to kiñnê andu ma Jerusalem ñaandu samob. Enj kêkênj ja genj andu kapôênj samob su. ¹⁴ Ma lau Kaldea nêj sinwaga, tanj sêwiñ Nebusaradan nanj, têtuc tunbôm, tanj kêgi Jerusalem auc nanj, popoc samucgenj. ¹⁵ Ma kasêga Nebusaradan kêkôc lau ñalêlôm sawa ñagêdô to lau ñapopoc, tanj sêngônj malac nanj, ma lau, tanj sêc dêdênj kiñ Babelña sêja nanj, ma lau lemenj mêtêña ñapopoc tônj. ¹⁶ Mago gêwi lau ñalêlôm sawa ñagêdô sinj gacgenj sêmoa gebe sênam kôm anga kôm wainja to kôm moña.

¹⁷ Ma lau Kaldeanja têtuc Apômtaunê andu ñaalê, tanj sêmasañ ña ki jonjonj nanj, ma sac to bukum, tanj sêmasañ ña ki jojonj kêkô Apômtaunê andu ñalêlôm nanj, popoc-popocgenj ma sêkôc ki jonjonj tau sêja Babel. ¹⁸ Ma êsêac sêkôc ku to siac ma bôjanj to laclu ma gêñmalu ñabulakôp to ñagênjêlôm samob, tanj sêmasañ ña ki jonjonj kêtû sakinj lôm dabunja nanj, samobgenj su. ¹⁹ Êsêac sêkôc laclu saunj to laclu sêkênj wao kêsêpña ma suc to ku ma jakainj to gêñmalu ñabulakôp ma laclu sênôm wain kêsêpña su amboac tonanjenj. Sinwaganênj kasêga kêkôc gênj, tanj sêmasañ ña gold to silber nanj, samob su. ²⁰ Alê kapôênj luagêc to bukum ma bulimakao kapoac 12 ñakatu, tanj kêtû bukum tau ñasac ma sac ñagêdô, tanj kiñ Salomo kêmasañ kêtû Apômtaunê andunja nanj, gênj samob tonañ ñai êsêac sêmasañ ña ki jonjonj. Ma ki samob tonañ ñawapac sec, tec sêjam dônj kêtôm atom. ²¹ Alê kapôênj ñadônj amboac tonec. Alê tau balinj amboac saka lemenj tenj, ma alê tau ñadambê kêtôm lau têtêac sêmbôênj. Êsêac sêmasañ alê tau kêtôm gasuc tonjalêlôm ma ñadani ñadônj kêtôm lemenjlatu aclê. ²² Ma sêmasañ ñatêpôê tonjatalô ña ki jonjonj ma ñatêpôê ñasawa, tanj sepenj ñatalô kêsêp nanj, kêtôm saka samuc tenj. Ma sêmasañ o to kañanô ñakatu ña ki jonjonj amboac tonanjenj ma sêkênj genjkalenj kêgi natalô tau auc. Alê kêtû luagêcña kêtôm tonanjenj. ²³ Kañanô 96 genjkalenj makenj-makenj ma kañanô ñakatu samob kêpi tagenj kêtôm 100 genjkalenj o ñakatu ñalêlôm.

²⁴ Ma sinwaganênj kasêga kêkôc ñac dabunjsêga Seraia agêc dabunwaga, tanj jakêsô enj ñalabu nanj, Sepania ma lau têtêac, tanj sejop lôm dabunj ñasacgêdô nanj tônj. ²⁵ Anja malac Nebusaradan kêkôc Judanênj sinwaganênj kasêga to lau 7, tanj ôlinj andanj kiñ ma gacgenj sêmoa malac nanj, ma sinwaganênj kasêganê ñac-keto-papiawaga, tanj kêjalij sinwaga sa anja gamênj Judanja ma keto nêj ñaê kêsêp ñaêmôkê nanj, ma lau gamênj Judanja 60, tanj gacgenj sêmoa malac tau nanj tônj. ²⁶ Ma Nebusaradan kêkôc êsêac tônj ma kêsakinj êsêac dêdênj kiñ

Babelna, tañ gêngôñ Ribla nañ sêja. ²⁷ Ma kiñ Babelna kêsôm, tec sêjac êsêac êndu anga Ribla, tañ géc gamên Hamat. Tec lau Juda sêwi nêñ gamên sin ma sêwê êsêac jasêngôn kapoacwalô.

²⁸ Lau tañ Nebukadnesar gêwê êsêac jasêngôn kapoacwalô nañ, nêñ namba tonec. Enj kékôc lau Juda 3,023 gédên ênê jala gôliñña kêtú 17. ²⁹ Ma gédên ênê jala gôliñña kêtú 18 nañ, enj gêwê lau 832 anga Jerusalem jasêngôn kapoacwalô. ³⁰ Ma gédên tañ Nebukadnesarnê jala gôliñña kêtú 23 nañ, sinwaganên kasêga Nebusaradan gêwê lau Juda 745 jasêngôn kapoacwalô. Lau samob sêpi tagen têtôm 4,600.

Êsêac sêgaboac Jojakim su ma tetoc enj sa anga Babel

³¹ Kiñ Judana Jojakim gêngôn kapoacwalô jala 37 su. Gédên jala tonañ kiñ Babelna Ewilmerodak kékôc nê kôm gôliñña sa. Tec jala tau ñaajôn kêtú 12 ma ñabêc 25 enj taê walô kiñ Judana Jojakim, tec kêgaboac enj su anga kapoacwalô. ³² Enj kêsôm bin malôgen gédên enj ma kékên enj gêngôn lèpôn tenj ñaô ma ketoc enj sa kélêlêc kiñ ñagédô, tañ sêmoa Babel nañ su. ³³ Jojakim kékwalêc nê ñakwê kapoacwalôña su ma genj gên gêngôn kiñnê tebo kêtôm bêc samob ñapanj e gêmac êndu. ³⁴ Ma kiñ kékên gên ñagédô, tañ enj kèpô lêna nañ, gédên enj kêtôm bêc samob, tañ enj gêmôa mata jali nañ, e gêmac êndu.

Jeremianê Tanjiboa

Tanjiboa lemen tenj kêsêp buku tonec ñalêlôm. Tanjiboa tau ñam gebe ñacjo sesen malac Jerusalem su ma sêwê lau jasêngôn kapoacwalô anga Babilon gêdênjala 586 gêmun Kilisi gêmên nom. Binj ñawapac gêjam sêga anga buku tonec, mago binj takênj gêwinj Anôtôña to takênj matenj têm, tanj gêc nêmnja nanj, gêc buku ñalêlôm amboac tonanjenj. Kêtom jalagenj Judawaga taênj gêjam ñacjo sesen Jerusalem su gêdênjala 586 gêmun Kilisi gêmên nomña ñabinj ma sêjam dabunj mo to têtanj tanjiboa tonec anga nênj lôm dabunj ñamuña.

3

Ñagêjô ma sêjam tauñ ôkwi to sêkênj matenj

- 1 Aê ñac tenj, tanj kêjala gêñwapac gêdênj Anôtô kêkênj ñagêjô nanj.
- 2 Enj kêtinj aê to kêjanda aê kasêp ñakesec ñalêlôm gaja, nanj ñawê tenj kêsa atom.
- 3 Ma gêjac aê kêtiam-kêtiam popocgenj ma taê labu masi.
- 4 Enj gêjac aê ôlic lasê ma ñoc ñatêkwa popocgenj.
- 5 Enj kêkênj aê ganğônj kapoacwalô gêñwapac to katêc taucña.
- 6 Enj kêkênj aê gamoa ñakesec kêtom gêñmatê lanğwa tenj.
- 7 Enj gêsô aê tônj ña kapoacwalô ñajaña. Katu ñac kapoacwalôña, tanj jaêc su êtom atom.
- 8 Aê gamôêc ma katanj gebe sênam aê sa. Anôtô gedec gebe êkênj taña ñoc môêc.
- 9 Enj gêbôc ñoc intêna samob auc ña poc saginj. Enj gêgôm ñoc lênj kêtü poalic.
- 10 Enj gêdib aê amboac bôc saleñña ber kêboanj pusup tagenj kêpi aê amboac lewe tenj.
- 11 Enj kêjanda aê anga intêna ma kêkac aê popoc, go gêwi aê sinj.
- 12 Enj kêkêkam talam ma kêkênj aê katu ênê sôb ñasokoc.
- 13 Enj kêpê nê sôb kêsô ñoc ñalêlôm ñanôgenj
- 14 e lau samob sêômac kêpi aê ma katu binj susuñña gêdênj êsêac samob kêtom bêc samucgenj.
- 15 Enj kêkêc bu ñamakic kêsêp koclabenj ma kêsalê aê auc ña gênj to bu ñamakic.
- 16 Enj gêgôm luclunj kikec-kikec kêpi ganğac ma ganğônj wao ñalêlôm.
- 17 Ñoc katuc kêjala wama atom. Aê kalinj ñalêlôm ñajamña sinj.
- 18 Amboac tonanj tec kasôm gebe “Ñoc ñawasi gêjaña su ma kakênj matoc Apômtaunja amboac tonanjenj.”
- 19 Taêc gêjam ñoc gêñwapac to gamoa jageonja tonanj kêtom ñamalic sec.
- 20 Aê taêc gêjam binj tonanj ñapanj ma kêkôninj aê katuc tônj.
- 21 Mago binj kakênj matocña gêmu gêmênj gêdênj aê taêc gêjam binj tagenj tonec gebe
- 22 Apômtaunê moasinj gêjac pep su atom ma nê taê labu gêbacnê su atom tagenj.
- 23 Bêbêcgenj samob mênjkêtu wakuc, aômnêm binj ñanênj gêjam sêga.
- 24 Katuc kêsôm lasê gebe “Apômtau kêtü ñoc gêñlênsêm, tec jakênj matoc enj.”
- 25 Apômtau enj ñac gabêjam gêdênj aêac, tanj akênj matenj enj, gêdênj lau, tanj tonênj ñalêlôm sesom enj samucgenj nanj.
- 26 Daônj Apômtau gebe mênjenam aêac kêsi ña awenjmêgenj nec gênj ñajamgoc.
- 27 Ñac tenj embe êôc nê gêñwapac ênac m êndênj enj ñapalêgenj oc êmoasinj enj ñajam.
- 28 Apômtau embe êkênj gêñwapac naênsac enj, nanj ênam tau tônjenj êngônj nê tauña.

29 Eñ êmbôc awasuñ auc, ec êmac êndu samucgeñ atom.

30 Eñ êtôc alianô êndên ñac, tañ kêtap eñ nan, ma êkên tau êndên lau sêngôm eñ maja êsa e êc eñ tôñ.

31 Gebe Apômtau eñ taê walô ñam, tec êtiñ su enden tôngeñ atom.

32 Eñ embe êkên gêñwapac êtap aêac sa oc taê walô aêac êtiam gebe gabêjam gêjam eñ auc

33 gebe êkên gêñwapac to ñandan tonan kêmoasin eñ atom.

34 Apômtau kêjala embe sêkônin aêac katun sêsêp kapoacwalô,

35 embe sêngamin binğedên, tañ eñ kêkên gédên aêac nan,

36 embe sênam binğedên ôkwi anğa gamên mêtôcña, eñ kêjala.

37 Apômtaunê ñalêlôm ñanô kêsa ñapan.

38 Bin ñajam to bin sec oc mênêsa êtôm taugen êtu ênê jatunja.

39 Embe sêkên ñagêjô êtu aêacnên secña, nan tali awen sa êtu asagenña.

40 Tasala to tansaê nêñ lên ma tamu dandên Apômtau tana.

41 Daôc lemen to ñalêlôm sa êndên Anôtô undambêña gebe

42 “Aêac agêli to ali taun sa ma aôm Apômtau kôsuc ma bin ôkwi atom.

43 “Aôm kôkwa taôm auc ña têmtac ñandan ma kôjanda aêac ma gôjac aêac ña taêm walô masigen.

44 Aôm kôkwa taôm auc ña tao gebe aêacma mec êsô wacêtap aôm sa atom.

45 Aôm gôgôm aêac atu nom samucgeñ ñalênduc to gêñgambu.

46 “Aêacma ñacjo sêpêlê to sêsu aêac susu.

47 Ñalêlôm ñatutuc ma gêñwapac kêkôm aêac auc ma aêac amoa atêc taun to alendec ñanôgeñ.

48 Ñoc matocsulu kêsêwa amboac bu kapôên gebe aênoc lau samob sêjaña.

49 “Matocsulu keselen gê tôngeñ

50 e Apômtau êtu kêniñ anğa undambê ma êlic aêac.

51 Ñoc ñalêlôm ñawapac ñanôgeñ gebe gêlic gêñ, tañ kêtap aênoc lauo malacña sa nan.

52 “Ñacjo tañ sedec aê ñam masigen nan, nêñ lip gêjac aê amboac moc.

53 Êsêac sêbaliñ aê tomatoc jaligen kasêp sê ma sêsabi poc gêñgôn sêawa auc.

54 Bu gêjam aê auc. Aê taêc gêjam gebe ‘Aê gabacgac.’

55 “O Apômtau, anğa sê ñalêlôm aê gamôêc gédên aôm,

56 ma gédên tañ aê katen aôm gebe ‘Ôñô ñoc môêc’ nan, aôm kôkên tañam.

57 Aôm gôjô aênoc bin ma kôsôm gebe ‘Ôtêc taôm atom.’

58 “O Apômtau, aôm mênğôjam aê sa to gôjam aê katuc kêsi.

59 O Apômtau, aôm gôlic gêñ geo, tañ sêgôm gédên aê nan. Ômêtôc aê naêndên.

60 Aôm kôjala ñacjo nêñ têmtac gedec aênja ma sêgôm gêñlêlôm taêsam kêtua aênja.

61 “O Apômtau, aôm gônô êsêacnên bin kêsi-kêsi, nêñ gêñlêlôm samob kêtua aênja.

62 Sêsôm bin kêtôm bêc samob ma sêkic bin kêtua aênja.

63 Gédên bêbêc e oc kêsêp êsêac têtan pêlê aê.

64 “O Apômtau, ôkên ñagêjô êndên êsêac êtôm gêñ, tañ sêgôm nan.

⁶⁵ Ôpuc boa êsêac ma ôkêj êsêac sêngôj togêjwapac ñanôgenj.

⁶⁶ Ôjanda êsêac to onsenj êsêac su samucgenj anga nom.”

Esekiel

Propete Esekiel gêmôa nom gêdênj tanj sesenj malac Jerusalem su gêdênj jala 586 gêmun Kilisi gêmênj nomnja nanj. Enj gêjam sakinj lau, tanj sêngônj kapoacwalô anja Babilon to êsêac, tanj sêngônj Jerusalem nanj. Buku tau gêwa tau kêkôc gêja njasêbu aclê gebe

1. Mômêlatu 1–24 Propete kêkênj puc nê lau gebe njacjo oc sêku Jerusalem tulu ma sensen malac tau su ênaja.
2. Mômêlatu 25–32 Apômtau kêkênj jaenj gebe êmêtôc lau-m toê-toê, tanj sêkôninj ênê lau to sêwê êsêac seogenj nanj.
3. Mômêlatu 33–39 Gêdênj tanj Jerusalem gêjana su nanj, Apômtau gêjac nê lau têntac tônj to gêjac mata gêdênj êsêac gebe êmoasinj êsêac êndênj têm, tanj gêc nêmnja nanj.
4. Mômêlatu 40–48 Esekiel gêlic lôm dabunj wakuc to njagênjlêlôm ma gêwa Judawaganênj lau-m wakuc sa amboac tonanjenj.

Esekiel kêkênj gêwinj njanô ma gêlic njakatu taêsam gêc nê njalêlôm. Enj gêlic njakatu tau gêdênj tanj nê katu kainj tenj kêsa nanj. Ma enj gêwa nê jaenj taêsam sa nj dônj, tanj gêjam nanj. Esekiel kêkac lau gebe sênam tauj ôkwi e nênj njalêlôm êtu wakuc ma enj gêlênj binj tamenj gebe sejop nênj latunj njapep. Enj kêsôm lasê gebe kêkênj mata lau sênam tauj ôkwi e nênj lênj êtu wakuc. Esekiel enj propetejenj atom, enj dabunjwaga amboac tonanjenj. Kêtu tonanja enj taê kêka njanô gebe lôm dabunj êtu wakuc ma lau sêmansanj tauj e têtû lau dabunj.

Anôtônê lêpônj

¹ Gêdênj jala kêtû 30 njajônj kêtû aclê ma njabêc kêtû lemenj tenj aê gamoa gawinj lau kapoacwalônja anja bu Kebar njatali. Gêdênj tonanj undambê gêna ma galic njakatu, tanj Anôtô gêsunj gêdênj aê nanj. ² Gêdênj ajônj tau njabêc kêtû lemenj tenj tonanj kinj Jehoiakin gêngônj kapoacwalô njajala kêtû lemenj tenj su ³ ma Apômtau kêsôm gêdênj Busi latu aê, dabunjwaga Esekiel, anja bu Kebar, tanj kêpoac Kaldeanênj gamênj nanj. Ma Apômtaunê njac lai mênjgêjam aê auc.

⁴ Aê gaôc matoc sa ma galic mu gêbuc njatêna sec, tanj gêmênj anja gamênj gêmu kêsêpnja (nodoja) totao kapôênjanô, tanj njawasi kêkôm aê auc to ja kêpêlanj kêsa gêmênj njapanj nanj. Ma anja ja tau njalêlôm aê galic amboac bras njamondec-mondec. ⁵ Anja mutêna tau njalêlôm aê galic njakatu amboac gênj matenj jali aclê, tanj njakatu amboac njamalac. ⁶ Êsêac samob nênj lanjônjanô aclê-aclê to njamagê aclê-aclê kêtômgenj. ⁷ Êsêac enjkainj solop ma galic enjpoap amboac bulimakao kapoac nênj ma njawasi to njôsic-ôsic amboac bras. ⁸ Êsêac lemenj kêtôm njamalacnênj ma kêsa anja nênj njamagê aclê-aclê njaka-sunjabu. Ma êsêac lanjônjanô to nênj njamagê amboac tonec gebe ⁹ Nênj njamagê luagêc gêlam e njatêpôê kêmôasac tau ma êsêac embe sêsêlênj, go sêkac tauj ôkwi-ôkwi tenj atom, sêsêlênj solopgenj sêja.

¹⁰ Êsêacnênj lanjônjanô njakatu amboac tonec gebe Êsêac samob nênj lanjônjanô, tanj gêc nêmnja nanj, njakatu amboac njamalac. Lanjônjanô anônja amboac lewe ma lanjônjanô gasêna amboac bulimakao to lanjônjanô dêmômêmunja amboac momboanj. ¹¹ Êsêac sêlam nênj njamagê luagêc-luagêc gêmu kêpi e sêmoasac tau. Ma êsêac sêkwa ôlinj auc nj nênj njamagê luagêc-luagêc njagêdô. ¹² Ma samob sêsêlênj solopgenj sêja kêtôm njalau gêjam gôlinj êsêac ma sêkac tauj ôkwi tenj atom.

¹³ Anja gênj matenj jali tonanj njalêlôm gênj tenj gêc, tanj galic amboac ja njalana kêtôm dawenj njawê njaoleb-oleb kêsa. Ja tau njawê kainj tenj ma ôsic kêkac anja ja tau kêsa gêmênj. ¹⁴ Ma gênj matenj jali tau sêlêti sêja sêmênj—sêja sêmênj eb tagenj amboac ôsic kêkac.

¹⁵ Gêdênj tanj aê kasala gênj matenj jali tonanj nanj, aê galic wil aclê sêkô nom, wil tau tagenj-tagenj kêtôm êsêacgenj. ¹⁶ Wil aclê tonanj kêtôm taugenj, njawasi amboac pocawa.

Kêtôm wilgen wil ten gêjac keso ñalêlômgen. ¹⁷ Embe sêsêlên sêna gamên tônê me ônê, oc sêsêlên solopgen sêna, sêkac tauñ ôkwi-ôkwi atom. ¹⁸ Ma matenânô gêjam wil samob ñatali aucgen. ¹⁹ Ma gên maten jali aclê tau embe sêsêlên, go wil sêsêlên sêwiñ êsêac. Ma gên maten jali embe sêôn sa sêpi anga nom, go wil sêôn sa amboac tonanjen. ²⁰ Gên maten jali aclê sêsêlên kêtôm nên ñalau têtac gêwiñ ma wil dêdi sêwiñ êsêacgen gebe gên maten jali nên ñalau gêjam gôlin wil amboac tonan. ²¹ Amboac tonan têm samob nan gên maten jali tauñ embe sêsêlên, go wil sêsêlên. Embe sêkô, go wil sêkô. Embe sêôn sa, go wil sêôn sa amboac tonanjen gebe gên maten jali nên ñalau gêjam gôlin wil.

²² Anga gên maten jali môkênjapac lôlôc gên ten gêc, tan galic amboac umbon ñawasi amboac glas kain ten, ñaê kristal. ²³ Anga umbon ñalabu gên maten jali tauñ sêkô ma sêmêtôc nên ñamagê luagêc kêtômgen e ten nê kêmoasac êsêagêc, tan sêkô en maken-maken nan nên. Ma êsêac sêkwa nên ôlin auc ña nên ñamagê luagêc ñagêdô. ²⁴ Gêdên tan sêsêlên nan, aê ganô nên ñamagê ñakicsêa amboac bu kapôên ñakicsêa ma amboac Apômtau ñaclai ñatau nê awa to gamên ñadindin amboac sinwaga ton kapôên nên ñadindin. Gêdên tan sêkô ñanên nan, sêgasun nên ñamagê ²⁵ Mago awa ten kêsa anga umbon, tan gêc êsêac môkênjapac ñaôña nan ñapanjen.

²⁶ Ma anga umbon, tan gêc êsêac môkênjapac ñaôña nan, ñamaken aê galic gên ten amboac lêpôn sapir majan-majanña ma ñakatu ten amboac ñamalac gêngôn lêpôn tau ñaô. ²⁷ Ma galic ñakatu tau ñamaken ñaôña ñawasi amboac bras ñamondec-mondec ma ñamaken ñalabuña amboac ja ñawaô. Ma ñawê ñawasi kain ten kêtôm ñakatu samucgen auc. ²⁸ Ma ñawê ñawasi tau kêtôm kasômbuc, tan kêtôm tao ñalêlôm nan. Apômtaunê ñawasi ñakatu tau tonan.

Apômtau kêkalem Esekiel gebe êtu propete ten

Aê galic ma gau tauc gaêc lanôcanô gêdên nom ma ganô awa ten, tan kêsôm bin nan.

2

¹ Ma en kêsôm gêdên aê gebe “Ñamalac latu, ôndi sa. Aê gabe jasôm bin êndên aôm.” ² Gêdên tan awa kêsôm bin gêmoa nan, Apômtau nê ñalau kêsêp aênoc ñalêlôm gêja ma gêôc aê sa jakakô ma aê ganô awa tau kêsôm bin gebe ³ “O ñamalac latu, aê gabe jasakiñ aôm ôndên lau Israel. Êsêac to nên mimi sêli tauñ sa to sêbuc dêmôên aê e mênjêdên galoc. ⁴ Êsêac gêsuntêkwa ñaton to tetoc aê sa atom. Aê jasakiñ aôm ôndên êsêac ôna gebe ôsôm êndên êsêac gebe Apômtaunê bin tau tonec. ⁵ Êsêac lau ton ten, tan sêli tauñ sa ñasec, tec êsêac sêkên tanen me sêkên tanen atom, mago êsêac sêjala gebe propete ten gêmoa êsêac ñalêlôm.

⁶ “Ñamalac latu, aôm ôtêc êsêac to nên bin atom. Gên ñatêkwa to locgôm oc sêkôm aôm auc ma ôngôn alidêbu ñaô, mago ôtêc êsêacnên bin to nên lanônsiboa atom gebe êsêac lau ton ten, tan sêli tauñ sa ñasec nan. ⁷ Aôm ôsôm ñoc bin êndên lau ton ten, tan sêli tauñ sa ñasec nan, êsêac sêkên tanen me sêkên tanen atom.

⁸ “Ñamalac latu, aôm ôkên tanam bin, tan aê gabe jasôm êndên aôm nan. Ôli taôm sa êtôm êsêac atom. Ôña awamsun ma ôniñ gên, tan aê gabe jakên êndên aôm nan.” ⁹ Go aê galic lêma ten, tan kêmgôm papia tolun ten nan, kêmetôc tau gêdên aê. ¹⁰ Ma lêma tau kêlain papia tau ma galic teto bin tanjiboaña to bin ijoc ma bin ojaenja kêsêp maken-maken.

3

¹ Go Anôtô kêsôm gêdên aê gebe “Ñamalac latu, ôniñ gên, tan gêc aôm lanômnênña nan, ôniñ papia tolun tonan, go ôna ma ôsôm bin andên lau Israel.”

² Amboac tonan aê ganja aocsun ma en kêtôm lun tau gêdên aê gebe janiñ. ³ Ma en kasôm gebe “Ñamalac latu, ôniñ papia tec kakên gêdên aôm nec e ênam têtacsêga auc.” Aa gaen gên tau ma kasaê ñakana kêtôm lap.

⁴ Go Anôtô kasôm gebe “Namalac latu, ôndên lau Israel ôna ma ôsôm ñoc biñ lasê êndên êsêac. ⁵ Aê jasakiñ aôm ôndên lau toawen talô ma toawen ñawapac nec atom, jasakiñ aôm ôndên lau Israelgen. ⁶ Aê jasakiñ aôm ôndên lau-m ñagêdô, tañ sêsôm awen jaba, tañ aôm gôñô atom nanñ atom amboac tonanjen. Embe jasakiñ aôm ôndên lau-m amboac tonañ, oc sêkên tañen aôm awam. ⁷ Mago lau Israel oc sêkên tañen aôm awam atom gebe êsêac dedec gebe sêkên tañen aê aoc. Biñ tonañ ñam gebe lau Israel samob gêsuntêkwa ñatonñ ma nanñ ñalêlôm ñadani. ⁸ Ôlic acgom, galoc aê jañgôm aôm lañômsiboa atôm êsêacnên ma têmbêlam ñajaña êtôm êsêac tenbelen. ⁹ Biñjanô, aê kakên aôm têmbêlam ñajaña kêtôm pocawa kainñ tenñ diamand su. Ôtêc êsêac atom ma êsêac lañôñsiboa êtakê aôm atom gebe êsêac lau tonñ tenñ, tañ sêli tauñ sa ñasec nanñ.”

¹⁰ Go Anôtô kêsôm biñ tonec gêwiñ gebe “Namalac latu, biñ samob, tañ jasôm êndên aôm nanñ, ênêc nêmbêlam ñalêlôm ma ôkên tañam aê aoc tau. ¹¹ Gocgo ôndên nêmbêlam lau, tañ sêngôn kapoacwalô nanñ, ôna ma ôsôm êndên êsêac, tañ sêkên tañen me sêkên tañen atom gebe ‘Apômtaunê biñ tau tonec.’ ”

¹² Go Anôtônê Nalau kêsip aê sa ma gêdên tañ Apômtau tonawasi gêdi nanñ, aê ganô ôjô gêjam ñakicsêa kapônên anja aê dêmôêcmaña. ¹³ Ñakicsêa tau ñam kêsêp gêñ matenñ jali sêkac ñamagê kêpi tau ma wil kêsêlên gêwiñ êsêac. Ma ñakicsêa tau tonañ kêtôm ôjô ñakicsêa. ¹⁴ Go ñalau kêsip aê sa ma kêkôc aê gêc gêja. Ma aê gaêc gaja tonac laigen e ñalêlôm kêpuc aê ma Apômtaunê lêma kêkôninñ aê ñanôgenñ. ¹⁵ Tec aê gaô lasê lau kapoacwalônja, tañ sêngôn malac Tel Abib anja bu Kebar ñatali nanñ. Aê ganjôn êsêac ñalêlôm bêc 7 tonñoc ñalêlôm gêmô aêgenñ kêtû genñ, tañ galic to ganô nanñ.

Apômtau kêkên Esekiel kêtû dibwaga tenñ

¹⁶ Gêdên tañ bêc 7 gêjaña nanñ, Apômtau kêsôm biñ gêdên aê. ¹⁷ En kêsôm gebe “Namalac latu, aê kakên aôm kêtû dibwaga lau Israelña. Êndên tañ ôñô biñ êsa aocsunñ, nanñ naôkên puc êsêac ônam aê lañoc. ¹⁸ Aê embe jasôm êndên ñac alôb-alôb tenñ gebe enñ oc êmac êndu, mago aôm embe ôkên puc to ôsôm biñ êndên enñ e êwi nê lên sec sinñ ma êmoa mata jali nec atom, oc ñac alôb-alôb êmac êndu êtu nê secña, mago aôm oc ôwê ênê dec ñakainñ. ¹⁹ Mago aôm embe ôkên puc ñac alôb-alôb ma enñ êwi sinñ atom to ênam tau ôkwi anja nê lên sec atom, go enñ oc êmac êndu amboac ñac alôb-alôb, mago aôm gôjam taôm kêsi.

²⁰ “Ma tenñ. Ñac gêdên tenñ embe êwi nê lên gêdên sinñ ma êngôm sec ma aê jakên enñ êka selelec, enñ oc êmac êndu, gebe aôm kôkên puc enñ atom, tec enñ êmac êndu êtu ênê secña. Aê oc taêc ênam nê kolenñ ñajam, tañ enñ gêgôm nanñ, êtiam atom. Mago aôm oc ôwê nê dec ñakainñ. ²¹ Mago aôm embe ôkên puc ñac gêdên tenñ gebe êngôm sec atom ma enñ embe endec sec, nanñgo êmoa mata jali gebe enñ kêkên taña nêmbêlam puc ma aôm oc ônam taôm katôm kêsi amboac tonanjenñ.”

Esekiel oc êtôm gebe êsôm biñ atom

²² Ma Apômtau lêma gêsac aê ma enñ kêsôm gêdên aê gebe “Ôndi sa ma ôsa gaboanñ ôna. Aê gabe jasôm biñ êndên aôm anja tônê.”

²³ Amboac tonañ aê kasa gaboanñ gaja ma anja tonañ aê galic Apômtaunê ñawasi kêtôm aê galic su anja bu Kebar ñatali. Aê gau tauc lañocanô gêdên nom, ²⁴ mago Apômtaunê Nalau gêjam aênoc ñalêlôm auc. Ma Apômtau kêsôm gêdên aê gebe “Naôsô nêmbêlam andu ma ôlai katam auc. ²⁵ O ñamalac latu, oc sêsô aôm tônñ ña lêpoa ma aôm ôtôm gebe ôsa awê ôndên lau atom. ²⁶ Ma aê gabe jakên imbêlam êsap lômboam tônñ gebe awammê êsa ma ôtôm gebe ônac biñsu êsêac atom gebe êsêac lau tonñ tenñ, tañ sêli tauñ sa sec nanñ. ²⁷ Mago êndên tañ jasôm biñ êndên aôm nanñ, jandelec awamsunñ, go aôm ôsôm êndên êsêac gebe ‘Apômtau Anôtô nê biñ tonec’. Ñac tañ êkên taña nanñ, êñô biñ tau. Ñac tañ endec nanñ, endecgenñ gebe êsêac lau tonñ tenñ, tañ sêli tauñ sa sec nanñ.”

4:1–17:24 Apômtaunê jaen ñagêdô, tañ Esekiel geoc lasê nan, kêsêp ñasêbu tonec. Anôtônê binj kêkanôn Jerusalem, tañ ñacjo oc senseñ su nan, ma lau, tañ ñacjo oc sêwê êsêac nasênghôn kapoacwalô nan. Propete gêwa binj ñawapac ñam sa amboac tonan. Ñam kêsêp launên sakinj gwamña to nêñ sec.

18

Lau samob sêwê nêñ binj ñakainj êndên-êndêngeñ

¹ Apômtau kêsôm binj gêdên aê gebe ² “Anğa gamên Israel amac asôm-asôm binğolin lanğwa tonec gebe

‘Tamenj senj wain ñanô matac ma latunj lunlun sinj-sinj.’
nan ñam amboac ondoc.”

³ Apômtau kêsôm gebe “Aê gamoa matoc jali, tec jasôm êtu tônj gebe sêsôm binğolin tonan anğa Israel êtiam atomanô. ⁴ Ôlic acgom, aê katu lau samob katuñ ñatau. Aê katu tama katu ñatau to latu katu ñatau amboac tonanğen ma ñac, tañ êngôm sec nan, êmac êndu.

⁵ “Ñac gêdên êsap binjsu tônj ma êsa nê lênj ñanêngeñ. ⁶ Enj êniñ gên anğa anôtôi jaba nêñ gamên ñabau to êoc mataanô sa êndên Israelnên gwam atom ma êngôm gên mockainja êndên nê ñac jabanj enj nê awê ma ênêc êwiñ, tañ ênam ôli ajôn nan atom. ⁷ Enj êkôninj ñac teñ atom ma êngaminj ñac teñ nê kamaclauñ atom. Enj ênam geñgeñ atom. Enj êkênj mo êndên lau, tañ mo êjô êsêac nan, sêniñ to êkênj ñakwê êndên lau toôlinj ñaôma sêsô. ⁸ Enj êkênj mone êndên lau, mago taê êka ñalakac atom ma enj êka jaê mone êlêlêc su atom amboac tonanğen. Enj êngôm sec atom ma êmêtôc launênj binj naêndêngeñ. ⁹ Enj êsa nê lênj êtôm ñoc jatu ma ejop ñoc binjsu ñapepgeñ. Ñac amboac tonan enj ñac gêdên ma êmoa mata jali. Apômtau Anôtô nê binj tau tonan.

¹⁰ “Ma latu, tañ ñac amboac tonan êka lasê nan, êjanjo gên su ma ênac ñamalac êndu ma êsa tamanê lênj gêdên atom, ¹¹ enj êniñ gên anğa anôtôi jaba nêñ gamên ñabau ma êngôm gên mockainja êndên nê ñac jabanj enj nê awê, ¹² ma êkôninj lau ñalêlôm sawa to lau sêpô lêna taunja ma ênam geñgeñ gên to êngaminj kamaclauñ ma êoc mataanô sa êndên gwam to êngôm gên alôb-alôb, ¹³ êkênj mone êndên lau ma taê êka ñalakac to êka jaê mone êlêlêc su, oc êmoa mata jali me masi. Masianô. Enj gêgôm gên alôb-alôb samob tonan, amboac tonan enj êmac êndu, ma oc êwê enj tau êmac êndu ñakainj.

¹⁴ “Ma latu tañ ñac tau tonan êka lasê nan, êlic sec samob, tañ tama gêgôm nan, ma êtakê to êngôm gên samob tonan atom, ¹⁵ enj êniñ gên anğa anôtôi jaba nêñ gamên ñabau to êoc mataanô sa êndên Israelnên gwam atom ma êngôm gên mockainja êndên nê ñac jabanj enj nê awê atom. ¹⁶ Enj êkôninj lau to êjatu kamaclauñ ma êjanjo gên atom, mago êkênj mo êndên lau, tañ mo êjô êsêac nan, sêniñ ma êkênj ñakwê êndên lau toôlinj ñaôma sêsô. ¹⁷ Enj ejop lêma gebe êngôm gên eso atom ma êkênj mone êndên lau, mago taê êka ñalakac to êka jaê mone êlêlêc su atom. Enj ejop ñoc jatu to êsa nê lênj êtôm ñoc binjsu, oc êmac êndu atom, enj êmoa mata jali binjanôgeñ. ¹⁸ Tagenj ñac tau tama, tañ gêgôm gên ñaclai sec to kêjanjo launênj gên ma gêgôm gên ñajam gêdên nê lau nan atom, oc êmac êndu êtu nê secña.

¹⁹ “Ma amac atu kênac gebe ‘Latu êoc ñandanj êtu tamanê secña atom êtu asageñja.’ Latu kêsap binjsu tônj to têtac gêwiñ binğêdên ma gejob ñoc jatu samob ñanêngeñ, tec enj êmoa mata jali binjanôgeñ. ²⁰ Ñac tañ gêgôm sec nan, êmac êndu. Latu êoc ñandanj êtu tamanê secña atom ma tama êoc ñandanj êtu latunê secña atom. Ñac gêdên êtap nê ñagêjô ñajam sa ma ñac sec êtap ñagêjô sec sa êtu nê secña.

²¹ “Mago ñac sec teñ embe êkac tau su anğa nê sec samob, tañ enj gêgôm nan, ma ejop ñoc jatu samob ma êsap ñoc binjsu tônj ma têtac êwiñ binğêdên, nan êmoa mata jali binjanôgeñ. Enj êmac êndu atom. ²² Anôtô oc taê ênam nê sec, tañ enj gêgôm nan, êtiam atom. Enj êmoa mata jali êtu binğêdên, tañ enj gêgôm nanja.” ²³ Apômtau Anôtô kêsôm gebe “Amac abe

ñac sec teñ embe êmac êndu, oc jalic ñajam me. Masianô. Aê têtac gêwiñ gebe jalic eñ ênam tau ôkwi ma êmoa mata jali.

²⁴ “Mago ñac gêdêñ teñ embe êwi nê lêñ gêdêñ siñ ma êngôm sec to êngôm gêñ alôb-alôb, tañ ñac sec gêgôm nañ, oc êmoa mata jali me masi. Masianô. Anôtô taê ênam ênê biñgêdêñ, tañ eñ gêgôm nañ, ñaten atom. Eñ êmac êndu gebe eñ kêgêli biñsu ma gêgôm sec.

²⁵ “Mago amac asôm gebe ‘Anôtônê lêñ jagêdêñ atom.’ Amac lau Israel, akêñ tañem aê acgom. Ñoc lêñ jagêdêñ atom me. Amac taôm nêñ lêñ tonañ jagêdêñ atom. ²⁶ Ñac gêdêñ teñ embe êkac tau su ança biñgêdêñ ma êngôm sec, e êmac êndu. Eñ êmac êndu êtu sec, tañ eñ gêgôm nañña. ²⁷ Ma ñac sec teñ embe êkac tau su ança sec, tañ eñ gêgôm nañ, ma êsap biñsu tôñ to têtac êwiñ biñgêdêñ, go ênam katu kêsi. ²⁸ Eñ gêjam tau ôkwi ança nê sec samob, tañ gêgôm nañ, tec êmoa mata jali ma êmac êndu atom. ²⁹ Mago lau Israel sêsôm gebe ‘Apômtaunê lêñ jagêdêñ atom.’ O lau Israel, amboac ondod. Aêñoc lêñ jagêdêñ atom me. Aê gabe amacnêñ lêñ jagêdêñ atom.

³⁰ “O lau Israel, kêtù biñ tonañña aê gabe jamêtôc amac samob êndêñ-êndêñgeñ êtôm nêñ lêñ. Apômtaunê biñ tau tonañ. Amac embe ambu taôm to anam taôm ôkwi ança nêñ keso atom, oc anaña êtu nêñ secña. ³¹ Ambaliñ nêñ sec samob, tañ agôm gêdêñ aê nañ, siñ ma amansañ nêñ ñalêlôm to nêñ katôm êtu wakuc. O lau Israel, amac abe amac êndu êtu agenña.” ³² Apômtau kêsôm gebe “Ñac teñ embe êmac êndu, oc jalic ñajam atom. Amboac tonañ anam taôm ôkwi gebe amoa matem jali.”

19:1–32:32 Jaen ñagêdô, tañ kêsôm lasê gebe Anôtô êmêtôc nê lau nañ, ma ñagêdô, tañ kêkanônñ lau jaba, tañ sêñgônñ sêsi Judawaga nañ, kêsêp môkêlatu tonec.

33

Apômtau kêkêñ Esekiel kêtù dibwaga teñ

¹ Apômtau kêsôm gêdêñ aê gebe ² “o ñamalac latu, ôsôm êndêñ nêñ lau gêñ, tañ ñanô êsa êndêñ noc, tañ jakêñ siñ êsa gamêñ êmêñ. Lau gamêñ tonañña sêjaliñ nêñ teñ sa êtu dibwaga. ³ Eñ embe êlic ñacjo têtabiñ, nañ eñ ênac dauc êtañ gebe êkêñ puc lau samob. ⁴ Embe teñ êñô, mago êkêñ taña atom e ñacjo êô lasê ma ênac eñ êndu, go eñ tau êwê kain êmac êndu ñatôp. ⁵ Eñ êmac êndu ñatôp ênêc eñ taña gebe eñ kêkêñ taña puc atom. Embe eñ êkêñ taña oc moac eñ êtôm gebe êc siñ su. ⁶ Mago dibwaga embe êlic ñacjo sêmêñ ma ênac dauc êtañ atom ma êkêñ puc lau atom e ñacjo sêô lasê ma sênac ñac teñ êndu, oc ñac tau ênaña êtu nêñ secña, mago dibwaga êwê ênê dec ñakain.

⁷ “O ñamalac latu, aê jakêñ aôm ôtu lau Israel nêñ dibwaga. Êndêñ tañ ôñô biñ teñ ança aêñoc nañ, ôkêñ puc êsêac ônam aê lanôc. ⁸ Aê embe jasôm êndêñ ñac sec gebe Aôm ômac êndu, mago aôm embe ôkêñ puc eñ gebe ênam nêñ lêñ ôkwi gebe êmoa mata jali nañ atom, go eñ oc êmac êndu êtu nêñ secña, mago aôm ôwê ênê dec ñakain. ⁹ Mago aôm embe ôkêñ puc ñac sec ma eñ ênam tau ôkwi ança nêñ sec atom, oc êmac êndu êtu nêñ secña, mago aôm gôjam taôm katôm kêsi.

Lau sêwê nêñ biñ ñakain êndêñ-êndêñgeñ

¹⁰ “Ma aôm ñamalac latu, ôsôm êndêñ lau Israel biñ tau, tañ êsêac sêsôm nañ gebe ‘Gêñ sec to geo, tañ aêac agôm nañ, kêkônin aêac tôñ e abêlê. Aêac amoa maten jali amboac ondod.’ ¹¹ Aôm ôsôm êndêñ êsêac gebe Apômtau Anôtô kêsôm gebe Aê gamoa matoc jali biññanôgeñ, tec jasôm êtu tôñ gebe ñac sec teñ embe êmac êndu, oc aê têtac ñajam atom. Ñac sec teñ embe ênam tau ôkwi to êmoa mata jali, aê oc têtac ñajam êsa. O lau Israel, anam taôm ôkwiman, amac abe amac êndu êtu agenña.

¹² “Ma aôm, ñamalac latu, ôsôm êndêñ nêñ lau gebe Ñac gêdêñ embe êngêli biñsu, go êna lêñ gêdêñ ênam eñ kêsi atom. Ma ñac sec embe êwi nêñ sec siñ, go nêñ sec êku eñ tulu ênaña atom. Ñac gêdêñ, tañ êngôm sec nañ, oc êmoa mata jali atom. ¹³ Aê embe jasôm êndêñ ñac gêdêñ gebe êmoa mata jali ma eñ taê êka nêñ lêñ gêdêñ e êngôm sec, go aê taêc ênam ênê lêñ

gêdên tenj êtiam atom ma enj êmac êndu êtu nê secña. ¹⁴ Ma tenj. Aê embe jasôm êndên ñac sec gebe amac êndu binñanôgenj, mago enj embe ênam tau ôkwi anja nê lên sec ma ejop ñoc jatu to êsap binjsu tôn ¹⁵ ma êngaminj kamaclauj atom to êjô gên, tañ kêjango su nanj, ma êngôm binjsu, tañ kêtú anjôn matem jali ñam nanj, ñanô êsa to êngôm sec atom, nanj êmoa mata jali binñanôgenj, enj êmac êndu atom. ¹⁶ Aê oc taêc ênam ênê sec, tañ gêgôm nanj, ñatenj êtiam atom. Enj gejob ñoc jatu to kêsap binjsu tôn, tec êmoa mata jali binñanôgenj.

¹⁷ “Ma nêma lau sêsôm gebe ‘Apômtaunê lên jagêdên atom.’ Mago aê gabe êsêacnên lên jagêdên atom. ¹⁸ Ñac gêdên embe êwi nê lên gêdên sinj ma êngôm sec, oc êmac êndu êtu tonanña. ¹⁹ Ma ñac sec embe êwi nê sec sinj ma ejop ñoc jatu to êsap binjsu tôn, oc êmoa mata jali êtu tonanña. ²⁰ Mago amac asôm gebe ‘Apômtaunê lên jagêdên atom.’ O lau Israel, aê oc jamêtôc amac samob êtôm nêma lên êndên-êndênjenj.”

Ñawae gebe Jerusalem ênanja

²¹ Gêdên jala kêtú 12, tañ aêac anjôn kapoacwalô nanj, ñaajôn kêtú 10 ñabêc 5 ñac tenj, tañ gêc sinj anja Jerusalem gêmên nanj, mênjgêô lasê aê ma kêsôm gebe “Êsêac sêku malac tulu.” ²² Gêdên kêtula, tañ gêmunj bêc ñac tau gêô lasênanja nanj, Apômtau lêma gêsac aê ma enj kêkênj imbeloc kêtú golonj gêdên bêc, tañ ñac tau gêô lasê nanj, ma aê aocmê kêsa kêtiam atom.

Launên sec

²³ Apômtau kêsôm binj gêdên aê gebe ²⁴ “O ñamalac latu, lau tañ sêngôn malac ñapopoc anja lau Israel nêma gamên nanj, sêsôm gebe ‘Abraham enj ñac tagen ma Anôtô kêkênj gamên samucgenj gêdên enj. Mago aêac lau taêsam, tec galoc gamên tau kêtú aêacnênj gênjac.’

²⁵ “Amboac tonanj ôsôm êndênj êsêac gebe Apômtau kêsôm gebe Aôm goenj dec gêwinj ñamêsôm tau. Aôm gôjam sakinj gwam. Aôm gôjac lau êndu. Asagenj kêkênj aôm taêm gêjam gebe gamênj tau kêtú amacnêma. ²⁶ Aôm taêm kêka nêma sinj. Amac agôm gênj alôb-alôb. Amac agôm mockainj gêdên nêma lau wachanj amac nêma lau. Asagenj kêkênj amac taêm gêjam gebe gamênj tau kêtú amacnêma.

²⁷ “Ôsôm êndênj êsêac gebe Apômtau kêsôm binj tonec gebe Aê gamoa matoc jali binñanôgenj, tec jasôm êtu tônj gebe lau, tañ sêngôn malac ñapopoc nanj, lau oc sênac êsêac êndu. Êsêac tañ sêngôn gamênj ñamagênja nanj, bôcbôm oc sêndanjônj êsêac. Êsêac tañ sêngôn malac ñajanja me pocgêsunj nanj, gêmac sec oc êngôm êsêac e sênanja. ²⁸ Aê gabe janjôm gamênj êtu gasanj. Nêma ñaclai, tañ êsêac tetoc tauj sa kêpi nanj, oc êmbacnê. Ma gamênj Israel ñalôc oc êtu gamênj sawa e ñac tenj êtôm gebe êsa lôc ñaintêna êtiam atom. ²⁹ Êndênj tañ aê janjôm gamênj êtu gasanj êtu sêgôm gênj alôb-alôb nanj, êsêac oc sêjala gebe aê Apômtau tau.”

Jaen tañ propete kêsôm nanj ñanô

³⁰ “O ñamalac latu, nêma lau sêsôm binj kêpi aôm sêkô tunjôm ñagala to andu ñasacgêdô. Êsêac sêsôm gêdênj tauj gebe ‘Ajôc, tawac ma tañô binj, tañ galoc gêmênj anja Apômtaunê nanj.’ ³¹ Amboac tonanj lau sêlinj tauj japanj-japanj amboac lau sêgôm-sêgôm ma ñoc lau sêngônj sic sêngônj aôm lanjôm nêma to sêñô nêma binj, mago sêngôm ñanô êsa atom gebe binjdanjanj gêc êsêac awenjsunj ma nêma ñalêlôm gêgôm mocsac awagenj. ³² Ma êsêac sêlic aôm amboac ñac, tañ gêjam wê têtac gêwinj ñajamgenj to gêjac gênj wênja nanj. Êsêac sêñô aôm nêma binj samob, mago sêngôm ñatenj ñanô êsa atomanô. ³³ Ma êndênj nanj nêma binj ñanô êsa-ma oc ñanô êsa binñanôgenj-gocgo sêjala gebe propete tenj gêmoa êsêac ñalêlôm.” * êndênj ñamu (Ep 1:14) † ñabelo gebe enj oc taê ênam nê tốp tonanj. ‡ êtiam.

* **33:33:** Kamaclauj; 1. kêtú ñabelo gebe tatap ñanô tau sa † **33:33:** 2. ñac tenj embe ênam tốp tenj, go êkênj gênj tenj êtu ‡ **33:33:** Malôgenj embe ênac tốp tonanj, go êtap nê gênj tau sa

34

Lau Israel nêj gejobwaga

¹ Apômtau kêsôm biñ tonec gêdênj aê gebe ² “O ñamalac latu, oc biñ lasê êkanônj lau Israel nêj gejobwaga. Oc biñ lasê ma ôsôm êndênj êsêac gebe Apômtau Anôtô kêsôm biñ tonec gebe Ojae, amac gejobwaga Israelña, amac ajop taômgenj. Gejobwaganêj kôm gebe sejop domba nec atom me. ³ Amac aej ñalêsi to asô ñakwê, tañ awa ña domba ñaôlilu ma abuc domba ñajam to aej ñamêsôm tau, mago amac alôm domba tau atom. ⁴ Amac apuc gêj palê-palê tôj atom to agôm êsêac, tañ gêmac gêgôm êsêac nañ, ôlij ñajam kêsa atom. Amac asabanj êsêacnêj kamoc atom ma ajonj êsêac, tañ seo sic nañ, sa ma awê êsêac sêmu sêmênj atom to asom êsêac, tañ sêjaña nañ, atom amboac tonanjenj ⁵ Tec lau sêjac domba tau salinj-salinj e têtû bôcbôm samob nêj gwada gebe nêj gejobwaga masi. ⁶ Êsêac sêjac ñoc domba salinj-salinj e seo sic sêmoa lôc to gamênj ñabau samob. Êsêac sêjac ñoc domba salinj-salinj e sêjam nom ñagamênj samob auc. Ma ñac teñ gêjam jaom êsêac to gesom êsêac atom.

⁷ “Amac gejobwaga, galoc añô biñ, tañ aê Apômtau gabe jasôm êndênj amac nañ acgom. ⁸ Aê gamoa matoc jali biññanôgenj, tec jasôm êtu tôj gebe Aênoc domba têtû bôcbôm nêj gwada ma bôcbôm samob señ ñoc domba kêtû êsêacnêj mo gebe domba nêj gejobwaga masi. Aênoc gejobwaga sesom ñoc domba atom. Gejobwaga sêlôm taunjenj ma sêlôm ñoc domba atom. ⁹ Kêtû biñ tonanjenj ñajña amac gejobwaga akênj tañem ñoc biñ acgom. ¹⁰ Aê Apômtau Anôtô jasôm lasê gebe aê oc jakalem gejobwaga gebe sêwa nêj biñ sa. Aê oc jaka jaê ñoc domba anja êsêacnêj ma janac jao gebe sejop ñoc domba êtiam. Ma gejobwaga sejop taunjenj êtiam atom amboac tonanjenj. Ma aê gabe janam ñoc domba kêsi anja êsêacnêj awenjsunj e têtû êsêacnêj gwada atom.”

Ñacgejob ñajam

¹¹ “Aê Apômtau Anôtô jasôm êndênj amac gebe aê taucgenj gabe jansom ñoc domba ma jajop êsêac. ¹² Aê gabe jajop êsêac êtôm ñacgejob gêjam jaom nê domba, tañ lau sêjac salinj-salinj sêmoa gamênj samob nañ. Aê gabe janam ñoc domba kêsi anja gamênj samob, tañ lau sêjac êsêac salinj-salinj gêdênj ômbinj to ñakesec kêkôm gamênj auc nañ. ¹³ Aê gabe jakôc êsêac su anja gamênj jaba tau ma jajonj êsêac sa to jawê êsêac sêmu dêndênj taunjenj nêj gamênj sêmênj êtiam. Aê oc jalôm êsêac anja lôc to gaboanjenj Israelña ma anja gamênj tau ñamala ñajamanô. ¹⁴ Aê gabe jalôm êsêac ña gêgwanjenj ñajam ma êsêac sêninjenj gêgwanjenj tau anja Israel ñalôc. Anja tônê êsêac sêlêwanjenj taunjenj anja gamênj wale-wale ma sêninjenj gêgwanjenj ñajamanô anja Israel ñagamênj. ¹⁵ Aê taucgenjenj gabe jatu ñoc domba nêj gejobwaga ma gabe jatap gamênj sêlêwanjenj taunjenj tañ sa êtu êsêacña. Aê, Apômtau Anôtô tauc kasôm biñ tonanjenj.

¹⁶ “Aê gabe jansom êsêac, tañ sêjaña nañ, ma jajonjenj êsêac, tañ seo sic nañ, sa to jawê êsêac sêmu sêmênj ma jansambanjenj êsêacnêj kamoc to jangôm êsêac, tañ gêmac gêgôm êsêac nañ, ôlij ñajam êsa, mago onanjenj, tañ tonjalêsi ma toôlijwalô nañ, aê oc jansenjenj su. Aê oc jatu êsêacnêj ñacgejob gêdênj tau.

¹⁷ “O ñoc domba, amboac tonanjenj aê, Apômtau Anôtô jasôm êndênj amac gebe Aê gabe jamêtôc domba êndênjenj-êndênjenjenj ma jawa domba kapoac to noninjenj kapoac êkôc. ¹⁸ Amboac ondoc amac ñagêdô aej gêgwanjenj ñajamanôgenjenj jakêtôm atom, tec amac aka gêj, tañ amac aninjenj atom nañ, popoc nec. Amac anôm bu ñakênkênjenj, tec agôm onanjenj, tañ amac anôm atom nañ, ñamôp kêsa. ¹⁹ Ma aênoc domba ñagêdô oc sêninjenj gêgwanjenj, tañ amac aka popoc nañ, ma sênôm bu, tañ amac agôm ñamôp kêsa nañ.

²⁰ “Amboac tonanjenj aê, Apômtau Anôtô jasôm êndênj amac gebe Aê tauc jamêtôc amac domba, tañ atôp e ñatêku masi nañ, to amac, tañ ôlij ñasanjenj nañ. ²¹ Amac alêsuc domba palê-palê to asap êsêac ña nêmu jabo e atinjenj êsêac su anja tonjenj ñalêlôm. ²² Mago aê oc janam ñoc domba kêsi. Êsêac têtû nêmu gwada êtiam atom. Aê oc jamêtôc domba samob êndênjenj-êndênjenjenjenj. ²³ Aê oc jakênjenj ñoc sakinjenjwaga Dawid êtu êsêacnêj gejobwaga. Enjenj oc

êlôm êsêac ma êtu nêj ñacgejob ñanô. ²⁴ Aê Apômtau tauc gabe jatu êsêacnêj Anôtô ma ñoc sakinwaga Dawid êtu êsêacnêj gôliñwaga. Aê, Apômtau kasôm biñ tonañ. ²⁵ Aê gabe jamoatiñ poac wamaña êndên êsêac ma jansoc bôcbôm sêwi nêj gamêj siñ, go ñoc domba sêngôn ñajamgeñ anga oba ma sêncêc bêc anga salen.

²⁶ “Aê gabe janam mec êsêac to gamêj, tañ kêgi ñoc lôc dabuñ auc nan, ma jakêj kom ênac êndên ñanoc solop. Kom tau oc êmoasiñ nom. ²⁷ Ka kômña ênam ñanô ma nom êkên gêj êpi ñajamgeñ ma lau oc sêmoa ñajam anga tauñ nêj nom. Ma aê embe jamô ñoc launên kapoacwalô êngic ma jajaño êsêac su anga lau, tañ sêkônij êsêac tôn lemeñ e sêmoa nêj tauñña nanjo sêjala gebe aê Apômtaugoc. ²⁸ Lau tentenlatu oc sêjanjo êsêac êtiam atom ma gamêj ñabôcbôm oc sêndañgôn êsêac êtiam atom amboac tonañgeñ. Êsêac oc sêmoa ñajam ma teñ êtakê êsêac atom. ²⁹ Aê oc jasê êsêacnêj kôm moasiñña gebe mo êjô êsêac êndu anga gamêj tau êtiam atom. ³⁰ Ma êsêac samob oc sêjala gebe aê, Apômtau Anôtô jamoa jawiñ êsêac ma lau Israel têtû aêñoc lau. Aê Apômtau Anôtô, kasôm biñ tau tonañ.

³¹ “Ñoc domba amac, ñoc domba ñaton, tañ aê galôm nan, atu ñoc lau. Ma amacnêm Anôtô aê. Apômtau Anôtô kêsôm biñ tau tonañ.”

35:1–36:21 Propete geoc biñ lasê kêkanônj gamêj Edomña ma kêsôm lasê gebe lau Israel sêmu sêna nêj malacmôkê êtiam.

36

Lau Israel sêmoa ñajam êtiam

²² “Amboac tonañ ôsôm êndên lau Israel gebe Apômtau Anôtô kêsôm biñ tonec gebe O lau Israel, gêj tañ aê jañgôm nan, aê jañgôm êtu amacña atom, aê jañgôm êtu aêñoc ñaê dabuñña, tañ amac agôm kêtû sec anga lau samob, tañ amac aô lasê êsêac nanña. ²³ Aê oc jawaka ñoc ñaê towae ñadabuñanô sa. Ñoc ñaê kêtû sec anga tentenlatunên, amac agôm ñoc ñaê kêtû sec. Ma tentenlatu sêjala gebe Apômtau aê. Aê Apômtau Anôtô kasôm biñ. Aê oc jawaka tauc sa êpi amac gebe aê dabuñ. ²⁴ Aê gabe jakôc amac su anga tentenlatunên ma jajoj amac sa anga gamêj samob ma jawê amac amu andên taôm nêm gamêj ana êtiam. ²⁵ Aê jansanem bu ñawa êpi amac e atu selec. Aê jakwasij nêm ñatêmui to nêm sakin gwamña su ênaña. ²⁶ Aê gabe jakêj ñalêlôm wakuc teñ êndên amac. Aê gabe jakôc nêm ñalêlôm ñadani su ma jakêj ñalêlôm biñmalônja êndên amac. ²⁷ Aê oc jakêj ñoc ñalau êsêp amacnêm ñalêlôm ma jajoj gebe amac andañguc ñoc biñsu ma anjôm jatu samob, tañ kakêj gêdên amac nan, ñanô êsa. ²⁸ Go amac oc anjôn gamêj, tañ kakêj gêdên amacnêm mimi nan. Amac atu aêñoc lau ma amacnêm Anôtô aê. ²⁹ Aê gabe janam amac kêsi anga nêm ñatêmui samob. Aê gabe jajatu nom gebe êkên ñanô taêsam gebe aôc tóbôm êtiam atom. ³⁰ Aê gabe jakêj ka ênam ñanô to kôm ênam ñanô êtu taêsam gebe tóbôm, tañ êngôm waem sec anga tentenlatunên nan, teñ êsa êtiam atom, ³¹ go amac taêm ênam nêm lêñ alôb-alôb, tañ asa nan, to nêm sec, tañ agôm nan, ma majem taôm êtu nêm sec to geonja. ³² O lau Israel, ajalaman gebe aê jañgôm gêj tonañ ñai êtu amacña atom. Majem to asi taôm êtu nêm lêñña. Aê Apômtau Anôtô kasôm biñ tonañ.”

³³ Apômtau Anôtô kêsôm gebe “Êndên bêc, tañ jakwasij amacnêm sec samob su atu selec nan, aê jakêj amac anjôn nêm malac ma akwê nêm andu ñapopoc sa êtiam. ³⁴ Ma jakêj amac awaka gamêj, tañ lau tê sêwê sêja sêmên nê, sêlic amboac gamêj sawa nan, sa êtiam. ³⁵ Ma lau oc sêsôm gebe ‘Gamêj tonañ kêtû gasañ ma galoc talic amboac kôm Eden. Ma malac, tañ kêtû tuc to sawa ma sesen popoc nan, galoc lau sêngôn ma sêkwê tunbôm sa kêtiam.’ ³⁶ Go lau tentenlatu, tañ sêngôn sêngi amac auc nan, sêjala gebe aê, Apômtau kakwê malac popoc sa ma kasê mo kêsêp gamêj gasañ kêtiam. Aê Apômtau gajac mata biñ tonañ ma aê oc jañgôm ñanô êsa.”

³⁷ Apômtau Anôtô kêsôm biñ tonec gebe “Aê gabe jakêj lau Israel teten aê gebe janam êsêac sa êtu gêj teñña êwiñ gebe jakêj êsêacnêj namba êtu kapôên amboac domba ñaton

tenj. ³⁸ Lau toton-toton sênam malac, tan galoc kêtû tuc nan, auc amboac domba danja sêjam Jerusalem auc gêdên têm omsêgaña. Êndên tonan êsêac sêjala gebe Apômtau aê.”

37

Gaboan natêkwa njakeleña

¹ Apômtaunê lêma gêsac aê ma Apômtaunê Nalau kêkôc aê ma ketoc aê kakô gaboan, tan natêkwa gêjam nom auc samucgen. ² Ma enj gêwê aê kasêlên gaboan tonan samucgen ma aê galic gebe natêkwa taêsam nasesc gêjam gaboan tonan auc ma natêkwa tau njakelen lanjwagen. ³ Enj kêsôm gêdên aê gebe “O njamalac latu, natêkwa tonec oc êtôm gebe maten jali êsa êtiam me masi.”

Ma aê gajô enj gajô enj awa gebe “O Apômtau, njoc Anôtô, aôm taômgenj tec kôjala bin tonan.”

⁴ Enj kêsôm gebe “Oc bin lasê êndên natêkwa tau ma ôsôm êndên êsêac gebe O natêkwa njakelen, akên tanem Apômtaunê bin. ⁵ Apômtau Anôtô kêsôm bin tonec gêdên natêkwa gebe Alic acgom, aê oc jaju aocjaô êsêp nêma njalêlôm, go matem jali êsa êtiam. ⁶ Aê oc jakên njakalôc to njamêsôm êndên amac ma jakwa amac auc na njalic. Aê gabe jaju aocjaô êsêp amacnêma njalêlôm ma jakên amac matem jali êsa. Go amac ajala gebe aê Apômtau tau.”

⁷ Amboac tonan aê gaoc bin lasê kêtôm Apômtau kajatu aê. Ma gêdên tan gaoc bin lasê nan, ganô njakicsêa amboac gegob kêtanj ma galic natêkwa sêjac têku taun ma sêlinj taun japan-japan ma sêjac têku taun. ⁸ Gêdên tan kapuc matoc tônia gên tau nan, njakalôc to njamêsôm ma njalic gêjac têc natêkwa auc, mago awajaô kêsêp ôlinj atom tagen.

⁹ Go Apômtau kêsôm gêdên aê gebe “O njamalac latu, oc bin lasê êndên njalau. Ôsôm êndên njalau gebe O awajaô, ômôên anja nom maken-makenj samob ma ôju êsêp njacmatê tonec gebe maten jali êsa.”

¹⁰ Amboac tonan aê gaoc bin lasê kêtôm enj kêtatu aê. Ma awajaô jakêsêp njacmatê e maten jali kêsa ma dêdi sa jasêkô. Êsêac taêsam nasesc kêtôm sinjwaga tonj kapôênanô tenj.

¹¹ Anôtô kêsôm gêdên aê gebe “O njamalac latu, lau Israel têtôm natêkwa tonan. Êsêac sêsôm gebe êsêac têtû kelej ma nênj gên sêkên matenja masi, tec sêbacgac. ¹² Amboac tonan aôm oc bin lasê ma ôsôm êndên êsêac gebe Apômtau kêsôm bin tonec gebe O njoc lauace, alic acgom, aê gabe janja amacnêma sêo ma janju amac andi sa ma jakên amac amu ana gamên Israelja êtiam. ¹³ Êndên tan janja nêma sêo ma janju amac andi sa nan, ajala gebe aê Apômtau tau. ¹⁴ Aê gabe jaju njoc aocjaô êsêp amacnêma njalêlôm ma amac matem jali êsa ma jakên amac anjôn nêma gamên. Êndên tonan oc ajala gebe Aê Apômtau gajac mata bin tonan ma aê oc janjôm njanô êsa. Aê Apômtau kasôm bin tonan.”

Juda to Israel têtû gamên kinja tagen

¹⁵ Apômtau kêsôm bin tonec gêdên aê kêtiam gebe ¹⁶ “O njamalac latu, ôkôc tôte tenj ma oto bin tonec êsêp gebe ‘Êtu Juda to Israel, tan sêsap enj tônia nanja.’ Go ôkôc tôte tenj êtiam ma oto bin tonec êsêp gebe ‘Êtu Josep to lau Israel samob, tan sêsap enj tônia nanja.’ ¹⁷ Gocgo ômênjôm tôte luagêc tonan e natêku êndin tau gebe talic amboac gên tagen. ¹⁸ Ma nêma lau embe sêsôm gebe ‘Ôwa gên tonan njam sa,’ ¹⁹ go ôsôm êndên êsêac gebe Apômtau Anôtô kêsôm bin tonec gebe Aê gabe jakôc Josep nê tôte, tan kêsêp Epraim lêma nan, to gôlôac Israel, tan sêsap enj tônia nan, nênj ma janac têku na Judanê tôte e têtû tôte tagen, tan jamênjôm êsêp aê lemoc.

²⁰ “Ômênjôm ka luagêc, tan koto bin kêsêp nan, tônia njalêmam ma ôtôte lau sêlic. ²¹ Go ôsôm êndên êsêac gebe Apômtau Anôtô kêsôm bin tonec gebe Alic acgom, aê gabe jakôc lau Israel sa anja tentenlatunên ma jajonj êsêac sa anja gamên samob ma jakên êsêac sêmu dêndên êsêac taun nênj gamên sêna. ²² Aê gabe jakên êsêac têtû lau tonj tagen anja Israel njagamênj lôcna. Êsêacnên kinj tagen ênam gôlinj êsêac ma êsêac sêwa taunj êkôc têtû lau tonj

luagêc me têtû gamêñ kinña luagêc êtiam atom. ²³ Êsêac sêngôm tauñ ñatêmui êsa ña nêñ gwam to gêñ alôb-alôb kainñ tenñ ma nêñ sec tokainñ-tokainñ êtiam atom. Aê gabe janam êsêac kêsi anga nêñ lêñ sêgêli binñsu to sêgôm secña ma jakwasinñ êsêac têtû selec. Ma êsêac têtû ñoc lau ma aê jatu nêñ Anôtô. ²⁴ Kinñ tenñ amboac ñoc sakinñwaga Dawid ênam gôlinñ êsêac ma ñacgejob tagenñ ejop êsêac samob. Êsêac tanenñ wamu ñoc jatu to sejop ñoc binñsu ñapepgeñ. ²⁵ Êsêac oc sêngônñ gamêñ, tanñ kakêñ gêdêñ ñoc sakinñwaga Jakob nanñ, êsêac sêngônñ nom, tanñ nêñ mimi sêwê kainñ nanñ. Êsêac to nêñ gôlôac to nêñ gôlôac nêñ wakuc samob sêngônñ gamêñ tonanñ endenñ tôngeñ. Ma kinñ tenñ amboac ñoc sakinñwaga Dawid oc ênam gôlinñ êsêac endenñ tôngeñ. ²⁶ Aê gabe jamoatinñ poac wamaña tenñ êndêñ êsêac. Poac tau ênêc êsêacña endenñ tôngeñ. Aê gabe janam mec êsêac to jakêñ êsêac têtû taêsam ma jakêñ ñoc lôm dabunñ êkô êsêac ñaluñ endenñ tôngeñ. ²⁷ Aê gabe janñgônñ êtu têlê jawinñ êsêac. Aê gabe jatu êsêacnêñ Anôtô ma êsêac têtû aêñoc lau. ²⁸ Embe jatoc ñoc lôm dabunñ êkô êsêac ñalêlôm endenñ tôngeñ, go tentenñlatu oc sêjala gebe aê Apômtau jakêñ Israel têtû lau dabunñ.”

38:1–48:35 Apômtaunê jaenñ tenñ kêsôm lasê gebe Israelnêñ ñacjo oc sênaña ma Anôtônê lau oc sêngônñ nêñ malacmôkê têtû wakac êtiam. Môkêlatu ñamuña gêwa lôm dabunñ wakuc to ñagêñlêlôm samob, tanñ Esekiel gêlic gêdêñ tanñ katu kainñ tenñ kêsa nanñ sa. Binñsu tanñ ênam gôlinñ sakinñ lôm dabunñña nanñ, gêc môkêlatu tonec gêwiñ ma ñagôlinñ sênac sam nomña gêc amboac tonanñgeñ.

Esranê buku tonec gêjac têtû Minñtau ñabuku luagêc. Lau Juda, tanñ sêngônñ kapoacwalô anga Babel nanñ, nêñ ñagêdô sêmu sêja nêñ malacmôkê ma sêkwê nêñ malac Jerusalem sa to sêwaka sakinñ omña sa kêtiam.

Êsêac têdênañ minñ tau kêsêp ñasêbu têlêac gebe

1. Môkêlatu 1-2 Lau Persia nêñ kinñsêga Kirus kêjatu lau Juda nêñ tonñ ñamataña gebe sêmu sêna nêñ gamêñ.

2. Môkêlatu 3-6 Êsêac sêkwê lôm dabunñ sa kêtiam ma sêjac kawi lôm tau. Su, go sêwaka Anôtônê sakinñ omña sa kêtiam.

3. Môkêlatu 7-10 Jala ñagêdô gêjaña acgom, go Esra gêwê lau Juda nêñ tonñ tenñ sêlê lasê Jerusalem amboac tonanñ. Esra kêjala Anôtônê binñsu kêtû tônñ enñ, tec kêmasanñ lêñ tenñ gebe lau Juda sêwi nêñ lauo jaba, tanñ sêjam nanñ, sinñ gebe sejop lau Israel nêñ binñlênsêm, tanñ gêjam gôlinñ nêñ sakinñ dabunñ ñalêñ nanñ.

Daniel

Ñac-keto-bukuwaga Daniel keto buku tau gédênj jala 200 ma 100 gémuñ Kilisi gémênj nomña ñasawa. Gédênj tonañ lau samuc nëñ kiñ teñ kékônij to gejoñ lau Juda e sêóc ñandan kapôênj. Ñac-keto-bukuwaga kejoñ miñ to ñakatu, tañ lau sêlic gédênj tañ katuñ kain teñ kêsanañ, sa ma gebe êpuc në lau tôñ e sêkênj materj têm, tañ Anôtô êku nëñ ñacjo tulu to êkênj në lau sênam gôlinj tañj êtiam nañ.

Buku tau ñasêbu luagêc gebe

1. Môkêlatu 1-7 Judawaganênj miñ, tañ kêsana gédênj tañ lau Persia sêjam gôlinj nëñ gamênj nañ, gêc môkêlatu tonec. Judawaganênj kasêga Daniel. Enj to në lau sêkênj gêwiñ to tañeñ wamu Anôtô, tec sêku nëñ ñacjo tulu.
2. Môkêlatu 8-12 Daniel katu kain teñ kêsana, tec gêlic ñakatu aclê. Ñakatu tau ñam gebe êtôc lau Babilon to lau ñagêdô nëñ gamênj kiñña kêpi ma gédênj ñanoc gêjaña kêtiam e mênjgêdênj têm ñac-keto-bukuwaga keto buku tañja. Ñakatu tau geoc lasê gebe lau samuc nëñ kiñ, tañ kékônij Anôtônê lau nañ, oc ênaña. Anôtônê /au oc sêku enj tulu.

Ñacsênomi Judaña sêmoa kiñ Nebukadnesar në gamênj

¹ Gédênj lau Juda nëñ kiñ Jehoiakim në jala gôlinjña kêtû têtêacña nañ, kiñ Babilonña Nebukadnesar jakêgi Jerusalem auc. ² Ma Apômtau kékênj lau Juda nëñ kiñ Jehoiakim kêsêp enj lêma ma Apômtaunê lôm ñawaba ñagêdô gêwiñ. Ma enj kékôc gênj tau jakêsô ênê anôtônê lôm anga gamênj Sinar ma ketoc waba tau kékô ênê anôtônê andu kanom ña.

³ Go kiñ tau kêjatu në gejobwagasêga Aspenas gebe êjaliñ lau ñagêdô anga lau Israel nëñ kiñ to nëñ lau towae nëñ gôlôac sa. ⁴ Enj êjaliñ lau wakuc sa. Êsêac ôlinj ñago masi to lañônj êjam ma lau tokauc mêtê samobña ma lau, tañ sêjala binj nañ, ma têtap kauc sa ñagaôgeñ, ma têtôm sênam sakinj sêmoa kiñnê andu. Ma Aspenas êndônj êsêac e teto to sêsam awenj Kaldea tau êtu tôñ. ⁵ Kiñ tau kêjatu gebe sêkênj gênj taniñña to wain anga enj tau në tebo êndênj êsêac sênij to sênôm êtôm bêcgeñ. Ma kêsôm gêwiñ gebe têndônj êsêac êtôm jala têtêac, go mênjsêkôc nëñ kôm sênam sakinj kiñña sa. ⁶ Lau tonañ nëñ ñaê tonec Daniel agêc Hanania gebe Sadrak ma Misael gebe tonañ anga lau Juda nëñ. ⁷ Ma gejobwagasêga gê êsêacnênj ñaê wakuc. Enj kêsam Daniel gebe Beltesasar ma Hanania gebe Sadrak ma Misael gebe Mesak ma Asaria gebe Abednego.

⁸ Mago Daniel taê gêjam kêtû tôñ gebe kiñnê gênj taniñña to në wain ensenj ênê dabuñ su atom, tec ketenj gejobwagasêga gebe êkênj gênj tonañ êndênj enj e ensenj ênê dabuñ su atom. ⁹ Ma Anôtô taê gêjam Daniel ma kékênj gejobwagasêga gêlic enj ñajam ma taê walô enj. ¹⁰ Gejobwagasêga Aspenas tau kêsôm gédênj Daniel gebe “Aê katêc tauc gebe ñoc apômtau kiñ tê kêjaliñ nêmj gênj ôniñ to ônomña sa në, oc êlic gebe aôm ôtôp ôtôm ñapalê, tañ nëñ jala kêtôm aôm nêmj nañ atom ma oc ênac aê êndu.”

¹¹ Go Daniel kêsôm gédênj sakinjwaga, tañ gejobwagasêga kékênj enj gebe ênam sakinj Daniel agêc Hanania ma Misael agêc Asaria nañ gebe ¹² “Ônsaê nêmj sakinjwaga aêac êtôm bêc lemenju acgom ma ôkênj gênjgaga to bugenj aêac aniñ to anôm. ¹³ Go ônam dônj aêac êpi ñapalê, tañ senj kiñnê moasiñ nañ, ôlic su, go aêacma lau ondoc têtôp ñajam êlêlêc su, go ôngôm êndênj nêmj sakinjwaga aêac êtôm aôm taêm gêjam.”

¹⁴ Tec enj kékênj taña enj ma kêsaaê êsêac kêtôm bêc lemenju. ¹⁵ Bêc lemenju tonañ gêbacnê ma enj gêlic gebe Daniel to në lau ôlinj ñajam ma têtôp sêlêlêc ñapalê samob, tañ senj kiñnê moasiñ nañ su. ¹⁶ Amboac tonañ sakinjwaga tau kékôc nëñ moasiñ to nëñ wain, tañ gêjac êsêac ñawae nañ, su ma kékênj gênjgagagenj gédênj êsêac senj.

¹⁷ Ma Anôtô kékênj kauc to jala gédênj ñacsenjom aclê tonañ e sêjala binj to mêtê samob. Ma Daniel kêjala mêtê êwa mê to gênj ñakatu ñam saña gêwiñ.

¹⁸ Gêdêj tēm tañ kiñ Nebukadnesar kêkêj nañ gêbacnê, gejobwagasêga Aspenas gêwê êsêac dêdêj enj sêja. ¹⁹ Ma kiñ gêjam biñgalôm gêwiñ êsêac e gêlic gebe êsêac samob nêj teñ kêtôm Daniel agêc Hanania ma Misael agêc Asaria atom, amboac tonañ sêkêj êsêac sêmoa sêwiñ kiñ napan. ²⁰ Têm samob, tañ kiñ kêtû kênac êsêac kêtû biñ kauc to jalaña teñ nañ, enj gêlic gebe êsêac sêjala biñ kêlêlêc lau benj to mectomañ samob, tañ sêmoa ênê gamêj kiñña nañ su nêjgen. ²¹ Ma Daniel gêmoa napan e Kirus kêtû kiñ Babilonña.

2

Nebukadnesarnê mê

¹ Gêdêj Nebukadnesar nê jala gôliñña kêtû luagêc enj gêc mê e kêkônij enj nasec ma gêc bêc jageo. ² Tec kiñ kêjatu gebe sêkalem benwaga to lau mectomañ ma lau-sêpuc-kapoacwaga to lau Kaldea mêrsênac miñ mê tau êndêj enj. Êsêac sêmêj ma sêkô kiñ lañônêm. ³ Go kiñ tau kêsôm gêdêj êsêac gebe “Aê gaêc mê teñ e kêkêj wapac aê tec gabe jañô mê tau nãm.” ⁴ Go lau Kaldeaña awenj gêôc enj gebe “Kiñ, ômoa endenj têtjenj. Ôsôm nêm mê tau lasê êndêj aêac ma aêac oc awa mê tau sa.”

⁵ Kiñ tau gêjô Kaldea awenj gebe “Aênoc biñ tonoc oc êtu têtjenj gebe ‘Embe asôm mê lasê to awa nãm sa êndêj aê atom nañ, oc sêkac amac ôlim êngic-êngic ma oc sensenj nêm andu su. ⁶ Mago embe asôm mê lasê to awa nãm sa oc jakêj awa to nãoli êndêj amac to jatoc amac sa nãnôjenj.’ Tec asôm mê tau lasê to awa nãm sa êndêj aêmãj.”

⁷ Êsêac sêjô awa kêtû dim luagêcña gebe “Kiñ ênac miñ nê mê nabinj êndêj nê sakinwaga aêac acgom, go aêac oc awa nãm tau sa.” ⁸ Kiñ tau gêjô êsêac awenj gebe “Aê kajala gebe amac abe anac têtû têm gebe ajala gebe aê kasôm nãc nãlêlôm gêdêj amac lasê sugac. ⁹ Embe asôm mê tau lasê êndêj aê atom, go biñ tagenj, tañ kakêj puc gêdêj amac su nañ, êtap amac sa êtômjenj. Amacnêm nãlêlôm kêpi tagenj gebe ansau biñ dansañ to ambanac biñ êndêj aê e aênoc nãlêlôm ênam tau ôkwi. Amboac tonañ asôm mê tau lasê êndêj aê, go jajala gebe amac atôm gebe awa mê nãm sa êwiñ amboac tonãjenj.” ¹⁰ Lau Kaldea sêjô kiñ awa gebe “Nac tañ êtôm gebe êngôm kiñnê jatu nãnô êsãña teñ gêmoa nom tonoc atomanô. Ma kiñ towae me tonãclai teñ kêjatu biñ amboac tonañ teñ sa gêdêj laumêtê to lau mectomañ ma Kaldea su atomanô amboac tonãjenj. ¹¹ Biñ tañ kiñ tau kêjatu aêac gebe aňgôm nañ, nãwapacgosu ma nãmalac teñ oc eoc biñ tau lasê êndêj kiñ êtôm atom. Anôtôi tañ sêngônj sêwiñ nãmalac atom nañ taunjenj.”

¹² Go kiñ tau têtac nãdanj sec e nê nãlêlôm kêbôli auc ma kêjatu biñ gebe sensenj lau mêtê Babilonña samob su sênaña. ¹³ Go sêkêj jatu tau nãwae kêtû tapa gebe sensenj lau mêtê samob su. Tec sêsakinj lau gebe sensom Daniel to nê lau gebe sênac êsêac sêwiñ.

Anôtô kêtôc mê tau to nãmjenj gêdêj Daniel

¹⁴ Go Daniel tomêtê ma tokaucjenj kêtû gasuc gêdêj kiñnê siñwaga nêj laumata Ariok, tañ kêsa gêja gebe ênac lau mêtê Babilonña samob êndu nañ, ¹⁵ ma kêtû kênac Ariok gebe “Kiñ kêjatu biñ nãñaña sec tonañ kêtû asagenja.” Ma Ariok kêsôm nãm lasê gêdêj Daniel. ¹⁶ Go Daniel kêsô gêdêj kiñ gêja ma ketenj enj gebe êkêj noc teñ acgom ma enj oc êwa mê nãm sa êndêj kiñ tau. ¹⁷ Ma Daniel gêmu gêja nê andu ma kêsôm biñ tau lasê gêdêj Hanania agêc Misael ma Asaria. ¹⁸ Ma kêsôm gebe tetenj Anôtô undambêña gebe taê walô êsêac ma eoc biñ nãlêlômña tonañ lasê gebe Daniel to nê lau sênaña sêwiñ lau mêtê Babilonña atom. ¹⁹ Ma Anôtô geoc biñ nãlêlômña tau lasê gêdêj Daniel kêsêp mê tonãkatu gêbêcña. Tec Daniel kêlambij Anôtô undambêña ²⁰ ma kêsôm gebe “Lanem êndêj Anôtônê nãê endenj têtjenj gebe kauc to nãclai gêc enjenj.

²¹ Enj kêkêj nom nãtêm to nãnoc gêjô-gêjô tau. Enj gesenj kiñ nãgêdô ma kêkianj kiñ nãgêdô sa. Enj kêkêj kauc gêdêj lau tokauc,

ma mêtê gêdêḡ lau mêtê.

²² Eḡ geoc gêḡ kêsḡḡ tau to gêḡ ḡalêlômḡḡ lasê ma kêjala gêḡ, taḡ kêsḡḡ tau gêc ḡakesec ḡalêlôm naḡ, ma ḡawê tau gêjam eḡ auc.

²³ O Anôtô, abocac nêḡ Anôtô aôm, aê janam danḡe to jalambḡḡ aôm gebe kôkêḡ kauc to ḡaclai gêdêḡ aê ma galoc goc gêḡ, taḡ aêac atēḡ gêdêḡ aôm naḡ, lasê gêdêḡ aê ma kôsôm biḡ, taḡ kiḡ gebe êḡô naḡ, lasê gêdêḡ aêac.”

Daniel gêjac miḡ mê to gêwa ḡam sa gêdêḡ kiḡ

²⁴ Tec Daniel kêsô gêdêḡ Ariok, taḡ kiḡ kêsakiḡ eḡ gebe enseḡ lau mêtê Babilonḡḡa su naḡ, gêja ma kêsôm gêdêḡ eḡ gebe “Ônac lau mêtê Babilonḡḡa êndu atom. Ôkôc aê najakô kiḡ laḡônêḡ ma aê galoc jawa ênê mê ḡam sa êndêḡ eḡ.” ²⁵ Ariok kêkôc Daniel sa jakêkô kiḡ laḡônêḡ sebeḡḡeḡ ma kêsôm gêdêḡ eḡ gebe “Aê katap ḡac teḡ sa aḡḡa lau Juda nêḡ, naḡ êtôm gebe êwa mê tau ḡam sa êndêḡ kiḡ.” ²⁶ Go kiḡ kêsôm gêdêḡ Daniel, taḡ sêsam eḡ gebe Beltesasar gêwiḡ naḡ, gebe “Aôm kôtôm gebe ônac miḡ mê, taḡ galic naḡ, ma ôwa ḡam sa êwiḡ me.” ²⁷ Daniel gêjô kiḡ awa gebe “Lau mêtê to lau beḡ ma mectomaḡ to sêpuc-utitalata-ḡamwaga nêḡ teḡ oc eoc biḡ kêsḡḡ taḡḡa, taḡ kiḡ gebe êḡô naḡ, lasê êtôm atom. ²⁸ Mago Anôtô teḡ gêmoa undambê, taḡ geoc biḡ ḡalêlômḡḡa lasê. Eḡ gêwa biḡ, taḡ oc ḡanô êsa êndêḡ têm ḡamuḡa naḡ, sa gêdêḡ kiḡ Nebukadnesar. Mê to ḡakatu, taḡ gôlic gêc nêḡ kauclêlôm gêdêḡ gôêc bêc naḡ, tau tonec. ²⁹ O kiḡ, aôm gôêc mê ma taêm gêjam gêḡ, taḡ oc ḡanô êsa êndêḡ têm ḡamuḡa naḡ. Ma Anôtô, taḡ geoc gêḡ ḡalêlômḡḡa lasê naḡ, kêtôc gêḡ, taḡ oc mêḡêsa naḡ, gêdêḡ aôm. ³⁰ Eḡ geoc gêḡ kêsḡḡ taḡḡa tonāḡ lasê gêdêḡ aê kêtū aêḡoc kauc kêlêlêc lau matēḡ jaliḡa samob nêḡ suḡa nec atom. Eḡ gêgôm kêtū aôm kiḡ ôjala nêḡ mê ma gêḡ, taḡ taêm gêjam gêc nêḡ kauclêlôm naḡḡa.

³¹ “O kiḡ, aôm gôlic ḡakatusêga teḡ kêkô aôm laḡômḡḡeḡ tonḡaclai ma ḡawasi kaiḡ teḡ. Aôm gôlic e kôtakê ḡanô. ³² Sêmasaḡ ḡakatu tau ḡamôkêapac ḡa gold ḡawasi, ḡabôdagi to ḡalêma ḡa silber, ³³ dambêpalê to labum ḡa kopa, ḡaakaiḡ ḡa ki jejec ma ḡaatapa ki jejec to nomku. ³⁴ Gêdêḡ taḡ kôsala gêḡ tau gômōa naḡ, poc teḡ, taḡ ḡamalac teḡ lêma kêtuc atom naḡ, mêḡkêsêp ma gesēḡ ḡakatu tau ḡaakaiḡ ki to nomku tau e popoc samucḡeḡ. ³⁵ Go ki to nomku ma kopa to silber ma gold samob tonāḡ ḡai popoc samucḡeḡ e kêtôm ḡapaôma aḡḡa taka polom ḡamala gêdêḡ oc kêsa. Mu kêlai gêḡ tau sa e malamê samucḡeḡ. Mago poc tau, taḡ kêtuc ḡakatu tau popoc naḡ, kêtôp kêtū lôc kapôêḡ teḡ ma gêjam nom samucḡeḡ auc.

³⁶ “Mê tau tonāḡ. Ma galoc oc jawa ḡam sa êndêḡ aôm, o kiḡ. ³⁷ O kiḡ, kiḡ samob nêḡ kiḡ aômḡoc. Anôtô undambêḡa kêkêḡ aôm kôtū gamêḡ to ḡaclai ma ḡajaḡa to ḡawasi ḡatau. ³⁸ Eḡ kêkêḡ tentēḡlatu pebeḡ ma gêḡ matēḡ jali nomḡa to moc umbōḡ ḡalabuḡa gebe ônam gôliḡ samob. ḡakatu ḡamôkêapac gold tau aôm taôm. ³⁹ Aômḡnêḡ têm êmbacnê acḡom, go gôliḡ kiḡḡa teḡ oc êndanḡuc naḡ nê ḡaclai êtôm aômḡnêḡ atom. Go teḡ naḡ kêtū têlêacḡa oc êtôm kopa ma eḡ oc ênam gôliḡ nom ḡagamêḡ samob. ⁴⁰ Go gôliḡ kiḡḡa êtū aclêḡa teḡ oc mêḡêsa naḡ ḡajaḡa amboac ki. Tonāḡ ênac gôliḡ gêmuḡḡa samob tulu. Ki kêlêsa to kêtuc gêḡ samob popoc ma gôliḡ kiḡḡa tônê êtôm ki, oc êlêsa to êtuc gôliḡ ḡagêdô popoc amboac tonāḡeḡ. ⁴¹ Ma aôm gôlic atapa to alatu tonāḡ ḡamakeḡ nomku ma ḡamakeḡ ki jejec. Tonāḡ ḡam gebe gôliḡ kiḡḡa gêwa tau kêkôc. ḡamakeḡ oc ḡajaḡa amboac ki jejec gebe sêgaluḡ ki gêwiḡ nomku. ⁴² ḡakatu ḡaalatu tau ḡamakeḡ ki to ḡamakeḡ nomku ḡam gebe ênê gôliḡ oc ḡamakeḡ ḡajaḡa ma ḡamakeḡ palê-palê amboac tonāḡeḡ. ⁴³ Aôm gôlic ki to nomku kêsêp taulêlôm kêtôm êsêac oc sênam taḡḡ ma sêḡḡaluḡ taḡḡ sêsêp taḡḡlêlôm, mago oc sêsap taḡḡ tōḡ atom amboac ki to nomku kêsap tau tōḡ atom. ⁴⁴ Êndêḡ gôliḡ kiḡḡa

tônê nêñ têm Anôtô undambêña oc êkêñ gamêñ kiñña ten, tañ senseñ su ênaña atomanô nan, mênêsa ma ñagôliñ tau oc elom êndêñ lau-m ten atom. Gamêñ tau oc ênac gamêñ samob tonan ñai popoc e êmbacnê ma gamêñ tau oc ênêc enden tîñgen. ⁴⁵ Kêtôm aôm gôlic poc ten gêdib anga lôc ma ñamalac ten lêma kêtuc poc tau atom. Ma poc tau kêtuc ki jejec to kopa ma nomku to silber ma gold popoc. Anôtô ñaclai geoc gêñ tau, tañ ocgo mênêsa êndêñ ñamu nan, lasê gêdêñ kiñ tau. Mê tau biññanô ma ñam biññanô amboac tonanjen.”

Kiñ ketoc Daniel sa

⁴⁶ Go kiñ Nebukadnesar gêu tau lanñanô jagêdêñ nom ma kêpôn aduc gêdêñ Daniel ma kêjatu biñ sa gebe sêkêñ da ñanô ma da gêñ ñamaluña êtu enña. ⁴⁷ Ma kiñ tau kêsôm gêdêñ Daniel gebe “Biññanô, aômnêm Anôtô kêtú anôtôi nêñ Anôtô ma kiñ nêñ Apômtau. En geoc-gêñ-ñalêlôm ña-lasêwaga tençoc gebe aôm goc gêñ kêsiñ tonan lasê.” ⁴⁸ Go kiñ tau kêkian Daniel sa ñanôgen ma kêkêñ awamata êjamgen gêdêñ en ma kêkêñ en kêtú gamêñ Babilon ñagôliñwagasêga ma Babilon nêñ lau mêtê nêñ laumata. ⁴⁹ Daniel keteñ kiñ tau e kêkêñ Sadrak agêc Mesak ma Abednego têtú gôliñwaga gamêñ Babilonña, mago Daniel tau tec gêmoa gêwiñ kiñ ñapan.

3

Nebukadnesar kêjatu gebe lau samob sênam sakin gwam gold

¹ Kiñ Nebukadnesar kêkêñ biñ gebe sêmansañ ñakatu gold ten, baliñ kêtôm meta 27 ma ñadambê kêdabiñ meta 3. En kêkêñ gêñ tau kêkô gamêñ Babilon ñagaboan ten sêsam gebe Dura. ² Go kiñ kêkalem nê gôlôacmôkê nêñ laumata to gôliñwaga ma siñwaga nêñ laumata to mêtôcwaga ma gejobwaga kanomña to lau mêtê ma kasêga to kômwaga towae gamêñ ñamagêña ñagêdô sêwiñ gebe mênşênac kawî ñakatu, tañ kiñ Nebukadnesar mênşêjac sa kêkô nan. ³ Amboac tonan lau samob tonan sêkêñ tañen ênê kalem ma sêkac tañ sa mênşêkô ñakatu tau lanñônêmña. ⁴ Ma wambañwaga kêpuc awa sa ma kêsôm gebe “Jatu êndêñ amac lau samob to tentenlatu ma lau awen ten-awen ten samob gebe ⁵ êndêñ tañ anô gasuc wêña to gegob ma on to gelom ma diñ to dauc ma gêñ wêña tokain-tokain êtan nan, au taôm naapôn emduc êndêñ ñakatu gold, tañ kiñ Nebukadnesar mênşêjac sa kêkô nan. ⁶ Ma ñac ten embe êu tau naêpôn aduc êndêñ ñakatu atom nan, oc gacgen sêmbaliñ en êsêp ja ñamondec-mondec ñamala êna.” ⁷ Amboac tonan gêdêñ tañ lau samob sêñô gasuc wêña to gegob ma on to gelom ma diñ to dauc ma gêñ wêña tokain-tokain kêtan nan, lau samob to tentenlatu ma lau awen ten-awen ten samob sêu tañ jasêpôn enduc gêdêñ ñakatu gold, tañ kiñ Nebukadnesar mênşêjac sa kêkô nan.

Têdôn Juda têlêac nêñ biñ tañenpêcña

⁸ Gêdêñ tonan lau Kaldea ñagêdô sêmêñ ma sêgôliñ biñ kêpi Juda têlêac. ⁹ Êsêac sêsôm gêden kiñ Nebukadnesar gebe “O kiñ, ômoa enden tîñgen. ¹⁰ Aôm kôjatu biñ gebe lau samob, tañ sêñô gasuc wêña to gegob ma on to gelom ma diñ to dauc ma gêñ wêña tokain-tokain êtan nan, sêu tañ nasêpôn enduc êndêñ ñakatu gold. ¹¹ Ma ñac ten embe êu tau naêpôn aduc êndêñ ñakatu tau atom nan, oc gacgen sêmbaliñ en êsêp ja ñamondec-mondec ñamala êna. ¹² Lau Juda ñagêdô sêmoa, tañ kôkian êsêac sa sêjam gôliñ Babilonña nan, nêñ naê tonac Sadrak agêc Mesak ma Abednego. O Kiñ, lau tau tonan sêkêñ tañen aômnêm jatu ma sêjam sakin aômnêm anôtô to sêpôn enduc gêdêñ ñakatu gold, tañ mênşôjac sa kêkô nan atom.”

¹³ Go Nebukadnesar têtac kêbôli auc ma kêjatu biñ totêtac ñandanjen gebe sêkêñ Sadrak agêc Mesak ma Abednego mênşêkô en lanñônêm. ¹⁴ Ma Nebukadnesar kêsôm gêdêñ êsêac gebe “Sadrak agêc Mesak ma Abednego, amac amboac ondoc. Amac ajam sakin aênoc anôtô ma apôn emduc gêdêñ ñakatu gold, tañ kakêñ kêkô nan, atom nec biññanô me masi. ¹⁵ Ajôc, amansañ taôm. Êndêñ tañ anô gasuc wêña to gegob ma on to gelom ma diñ to dauc

ma gêj wêña tokainj-tokainj êtañ nan, au taôm to apôn emduc êndênj ñakatu, tañ kamasan nan, go ñajam ma êtôm. Ma embe apôn emduc êndênj ñakatu atom oc gacgenj sêmbalinj amac asêp ja ñamondec-mondec ñamala ana. Tansaê talic acgom, anôtô ondoc teñ oc êtôm gebe ênam amac kêsi anja aê lemoc.”

¹⁶ Go Sadrak agêc Mesak ma Abednego sêjô Nebukadnesar awa gebe “Aêac abe anam taunj kêsi to ajô aôm awam atom. ¹⁷ Embe Anôtô, tañ aêac ajam sakinj enj nan, êtôm gebe ênam aêac kêsi anja ja ñamondec-mondec ñamala ñalêlôm to aôm lêmam nan oc êngôm. ¹⁸ O kinj, mago embe masi, go ôñô ma binj tonec. Aêac oc anam sakinj aômnmê anôtô to apôn enjduc êndênj ñakatu gold, tañ gôjac sa kêkô nan, atom amboac tonanjenj.”

Sêbalinj lau têlêac sêsêp ja ñamondec-mondec ñalêlôm sêja

¹⁹ Go Nebukadnesar têtac ñandanj kêsa ma lanjônô kêtû koc gêdênj Sadrak agêc Mesak ma Abednego. Tec kêjatu gebe sêngôm ja elom anja ja ñamondec-mondec ñamala e ñandanj êlêlêc ja bêc ñagêdônja su ñênjenj. ²⁰ Ma kêjatu nê sinjwaga, tañ nêñ ôlinjalô kêlêlêc ñagêdô nêñ su nan, gebe sênsô Sadrak agêc Mesak ma Abednego tônj ma sêmbalinj êsêac sêsêp ja ñamondec-mondec ñalêlôm sêna. ²¹ Tec sêsô êsêac to nêñ obo gambam ma ñakwê balinj to kululunj ma nêñ ñakwê ñagêdô samob tônj ma sêbalinj êsêac sêsêp ja ñamondec-mondec ñalêlôm sêja. ²² Kêtû kinj nê jatu ñajana, tañ kêsôm nanja, tec sêgôm ja kêsa kapôênanô e ñamondec-mondec secsêga. Tec ja tau kêlakoc lau tau, nanj sêkô Sadrak agêc Mesak ma Abednego nanj, e sêmac êndu. ²³ Mago lau têlêac tonec Sadrak agêc Mesak ma Abednego sebenj tolêpoagenj sêsêp ja ñamondec-mondec sec ñalêlôm sêja.

²⁴ Go kinj Nebukadnesar kêtakê saunj atom ma gacgenj gêdi jakêtu kênac nê lau sejenj gebe “Amboac ondoc aêac tabalinj lau têlêac tolêpoagenj sêsêp jawaô sec ñalêlôm sêja me.” Êsêac sêlôc gêdênj kinj gebe “Aec, binjanô, o kinj.” ²⁵ Go kinj kêsôm gebe “Mago aê galic lau aclê sêmoa ja ñalêlôm ma sêsêlênj kêtôm sêsô êsêac tônj atom ma sêmoa toôlinj samucgenj. Ñac tañ kêtû aclênja nanj, lanjônô amboac anôtôi nêñ latu.”

Sêwi lau têlêac tau sinj

²⁶ Go Nebukadnesar kêtû gasuc ja ñamala ñakatam jagêmoêc gebe “Sadrak agêc Mesak ma Abednego, Anôtô Lôlôcña tau nê sakinjwaga amac, asa amênj.” Go Sadrak agêc Mesak ma Abednego sêsa anja ja ñalêlôm sêja. ²⁷ Ma apômtau to gôlinjwaga ma kinj nê lau sejenj sêkac taunj sa ma sêlic gebe ja genj êsêac ôlinj to kêlagô môkênjlaunj ma genj êsêac nêñ ñakwê atomanô. ²⁸ Go Nebukadnesar gêoc awa sa ma kêsôm gebe “Aê aoc gêoc Sadrak agêc Mesak ma Abednego nêñ Anôtô. Enj kêsakinj nê anjela ma gêjam nê sakinjwaga, tañ ôlinj andanj enj to sêsô kinjê binj ñalabu atom ma sebe sênam sakinj to sêpônj enjduc êndênj anôtôi jaba nêñ teñ atom, sênam sakinj nêñ Anôtô taugenj nanj sa. ²⁹ Kêtû tonanja aê jasôm binj tonec êtu tônj gebe Lau teñ me tentenlatu ma lau awenj teñ-awenj teñ embe sêsôm binj alôb-alôb êpi Sadrak agêc Mesak ma Abednego nêñ Anôtô nanj, oc sêkac êsêac ôlinj êngic-êngic to têtuc nêñ andu popoc gebe anôtô teñ gêjam ñamalac kêsi amboac Anôtô tonec gêmoa nec atom.” ³⁰ Go kinj kêtû Sadrak agêc Mesak ma Abednego sa têtû apômtau anja gamênj Babilon.

4

Nebukadnesar nê me kêtû luagêcña

¹ Kinj Nebukadnesar nê binj tonec êndênj lau to tentenlatu ma lau awenj teñ-awenj teñ pebenj, tañ sêmoa nom ñagamênj samob nanj, gebe “Binjalô ênam amac auc. ² Aê gabe janac minj gênsêga to gêñtalô samob, tañ Anôtô Lôlôc Njatau tau gêgôm gêdênj aê nanj gebe ³ “Nê gênsêga kainj teñ ma nê gêñtalô kapôênanô. Nê gamênj kinj kêtû gamênj gêmoa tenjenja teñ ma nê ñagôlinj gêc gôlôac to gôlôac ñênjenj gêja.

4 “Aê Nebukadnesar kalêwan tauc gaêc ñoc andu ma kamoasiñ tauc gamoa ñoc andu kapôên. 5 Gêdên tañ aê gaêc mê nan, galic gêñ tenj kêtakê aê e katuc gêjaña. Ma gêñ ñakatu, tañ galic gêc ñoc kauclêlôm nan, kêlênsôn aê ñanôgen. 6 Kêtu tonanña aê kajatu gebe lau mêtê samob anga Babilon mênșêkô aê lanôcnêm gebe sêwa mê tau ñam sa êndên aê. 7 Go benwaga to lau mectoman ma lau Kaldea to sêpuc-utitalata-ñamwaga samob sêsô sêmên ma aê gajac miñ mê tau gêdên êsêac, mago sêwa ñam sa gêdên aê kêtôm atom. 8 Kêtu ñamu Daniel, tañ sê aênoc anôtô Beltesasar nê ñaê kêpi enj ma anôtôi dabuñ nêñ ñalau gêjam enj auc nan, mênkêkô aê lanôcnêm ma gajac miñ mê tau gêdên enj amboac tonec gebe 9 O Beltesasar, lau mêtê samob nêñ laumata aôm, aê kajala gebe anôtôi dabuñ nêñ ñalau gêjam aôm aucgoc, tec gêñ ñalêlômña tenj kêsiniñ tau gêdên aôm atom. Mê tec galic nec, ôñô ma ôwa ñam sa êndên aê.

10 “Ñakatu tañ galic gêc ñoc kauclê-lômgenj gêdên tañ gaêc mê nan, amboac tonec gebe Aê galic ka tenj kêkô nom ñaluñgenj, ma ka tau kêpi e baliñanô. 11 Ka tau kêtôp e kêtú kapôên to ñajaña kêsá ma ñatêpôê kêsuniñ sa kêpi e jagêdên undambê. Ma lau nom ñagamênj sêlic ka tau. 12 Ñalauñ ñawawa ñajam ma gêjam ñanô taêsam ñasec. Kêtôm gebe lau samob sêniñ ka tau ñanô e gêoc êsêac tôn. Bôc to gêñ saleñña sêc ñaajuñlabu ma moc sêjam sac sênğônñ ñalaka ma gêñ matenj jali samob senj ñanô tau.

13 “Aê taêc gêjam ñakatu, tañ galic su nan, gamoa ma galic gebe anjela mata jali to kêsala gêñña tenj kêsêp anga undambê gêmênj. 14 Enj kêpuc awa sagenj ma kêsôm gebe ‘Asap ka tau tulu ma asapu ñalaka su to ansêlô ñalauñ ênaña ma apalip ñanô êlin-êlin êna. Ma ansoc bôc anga ajuñlabu ma moc anga ñalaka sêc su. 15 Mago andec ñakatur to ñawakac gacgenj êkô nom ñalêlôm. Kapoacwalô ki to kopa endenj enj tônj êkô gégwanj ñamêdôb kôm ña ñalêlôm. Enj êlinj maninj umbonña to êniñ gégwanj êwiñ bôc. 16 Nê kauc ñamalacña êmbacnê ma bôc nêñ kauc naêjô su. Enj êmoa amboac tonan e têm ñasawa 7 êmbacnê. 17 Binj tonan anjela dabuñ sêjac mata e kêtú tônj ma sêsôm lasê gebe lau matenj jali sêjala gebe Lôlôc Natau kêtú ñamalacnênj gamênj natau ma gêjac sam gamênj kêtôm enj taê gêjam ma oc êkênj êndên lau ñasec tenj sêwê kainj.’ 18 Aê kinj Nebukadnesar galic mê tau tonan. Ma aôm Beltesasar galoc ôwa mê tau ñam sa gebe lau mêtê ñoc gamênj samobña sêwa mê tonan ñam sa têtôm atom. Aôm oc ôtôm gebe anôtôi nêñ ñalau gêmoa gêwiñ aôm.”

Daniel gêwa mê tau ñam sa

19 Daniel tañ nê ñaê tenj gebe Beltesasar nan, kêtakê saun atom e gêjac nê lênô auc ñasawa ec nêñgenj. Mago kinj tau kêsôm gebe “Beltesasar, mê tau to ñam êngôm aôm taêm dani taôm atom.” Beltesasar gêjô enj awa gebe “O ñoc ñatau, aê gabe mê tau êkanônj êsêac, tañ sedec aôm nan, ma êkanônj aômnmên ñacjo acgommanj. 20 O kinj, ka tañ gôlic kêtôp e ñajaña kêsá ma ñatêpôê kêsuniñ kêpi e jagêdên undambê ma gêu laen su gêja, 21 ma ñalauñ ñawawa ñajam ma gêjam ñanô e ñalaka sêlêlib lanğwagenj ma gêñ samob senj ñanô tau, ma bôc to gêñ saleñña sêc ñaajuñlabu ma moc sêjam sac sênğônñ ñalaka nanj.

22 “O kinj, ka tau tonan aôm taôm. Aôm kôtú kapôên ma ñajaña kêsá. Nem ñaclai kesewec e jagêdên undambê. Nêm waem gêjam nom ñagamênj samob auc. 23 Aôm kinj, gôlic anjela dabuñ kêsêp gêmênj ma kêsôm gebe ‘Asap ka tonan tulu ma ansenj su, mago ñakatur to ñawakac andec gacgenj êkô nom ñalêlôm. Kapoacwalô ki to kopa endenj enj tônj ênêc gégwanj ñamêdôb kômña ñalêlôm. Enj êlinj maninj umbonña to êniñ gégwanj êwiñ bôc e têm ñasawa 7 êmbacnê.’

24 “Binj tau ñam amboac tonec. O kinj, Lôlôc Natau kêmasanj binj, tañ kêkanônj aôm nanj. 25 Enj oc êtiñ aôm su anga ñamalacnênj naômoa ôwiñ bôc saleñña ma ôniñ gégwanj amboac bulimakao ma nop ênôm aôm ônêc awê e têm ñasawa 7 êmbacnê e nêm kauc êsa acgom, gebe Lôlôc Natau kêtú ñamalacnênj natau ma gêjac sam gamênj kêtôm enj tau taê gêjam. 26 Ma jatu, tañ kêsá gebe sendec ka ñakatur to ñawakac gacgenj êkônja nanj tonanj gêwa sa gebe êndên tañ aôm ôjala Anôtô, tañ gêjam gôlinj nom ñagamênj samob nanj, aôm oc ôtu kinj

êtiã. ²⁷ O kiñ, kêtú tonañña aê gabe janac biñsu aôm gebe Ôngôm sec êtiã atom, ôsa lêñ biñgêdêñña. Ônam lau ñalêlôm sawaña sa ma taêm walô lau ñasec. Talic acgom, oc ômoa ñajam me masi.”

²⁸ Biñ samob tonañ ñai ñanô kêsa kêpi kiñ Nebukadnesar. ²⁹ Ajôn 12 gêjaña su acgom, go kiñ kêsêlêñ gêmoa nê andu kiñña ança Babilon ñasalôm tapa-tapa ñaô. ³⁰ Ma kiñ awa gêôc tau gebe “Malac tau tonec Babilon kapôêñ, tañ ñoc ñaclai kêkwê sa kêtú ñoc gamêñ kiñña ma kêkêñ aê waec kiñña kêtú tapa nañ atom me.” ³¹ Biñ tañ kiñ kêsôm kêsa nañ, gêjac pep atom tagen ma awa ten kêsa ança undambê gêmêñ gebe “O kiñ Nebukadnesar, biñ tonec kepen aôm gebe gamêñ tonec ñagôliñ kiñña kêkac tau su ança aômniêm. ³² Lau oc têtin aôm su ança ñamalacnêñ ma oc ômoa ôwiñ bôc gabuñ. Aôm oc ôniñ gêgwan amboac bulimakao e têm ñasawa 7 êmbacnê acgom, go nêm kauc êsa ma ôjala gebe Lôlôc Ntau tau gêjam gôliñ ñamalacnêñ gamêñ kiñña ma gêjac sam gamêñ kêtôm en tau taê gêjam.” ³³ Ma biñ tau gacgen ñanô kêsa kêpi Nebukadnesar. Lau têtin en su ança ñamalacnêñ ma en gen gêgwan amboac bulimakao, nop gênôm en ma môkêlauñ kêtú baliñ kêtôm nonin ôlilu ma lêmakêku kêtú baliñ kêtôm momboan lêmakêku.

Nebukadnesar kêlambiñ Anôtô

³⁴ “Aê Nebukadnesar gamoa e têm tau gêbacnê acgom, go gaôc matocanô sa kêpi undambê ma ñoc kauc kêsa kêtiam. Aê kalanem Lôlôc Ntau tau ma kalambiñ to katoc en, tañ gêmoa tenjen to tenjen nañ, sa gebe

Ênê gôliñ oc ênêc tenjen

to ênê gamêñ, tañ gêjam gôliñ nañ, oc ênêc tenjen e gôlôac togôlôac ñênjen êna.

³⁵ Lau nomña samob amboac gêñôma

ma en gêgôm kêtôm taê gêjam gêdêñ lau undambêña ma gêdêñ ñamalac nomña amboac tonanjen.

Ma ñac ten kêtôm gebe êkô en auc

me êtu kênac en gebe ‘Aôm gôgôm asagen’ nec atom.

³⁶ “Gêdêñ têm tecênanjen aêñoc kauc ñawa kêsa kêtiam ma ñoc waec to ñawasi amboac tonanjen kêtú ñoc gamêñ ñawaenja. Aêñoc lau senjen to apômtaui sesom aê ma sêkêñ aê katu kiñ kêtiam ma ñoc waec kêsa kêlêlêc gêmuniña su. ³⁷ Galoc aê, Nebukadnesar, gabe jalanem to jalambiñ ma jatoc kiñ undambêña sa gebe en gêgôm nê gêñ samob jakêtôm ma nê gôliñ jagêdêñ. Êsêac tañ tetoc taun sa nañ, en oc êkôniñ êsêac tôñ.”

5

Kiñ Belsasar geno moasin kapôêñ

¹ Kiñ Belsasar geno moasin kapôêñanô ten kêtú nê gôliñwaga 1,000ña ma gênôm wain gêwiñ lau 1,000 tonañ gêmoa êsêac lanônêm.

² Wain kêjanin Belsasar, tec kêjatu gebe sêkôc laclu gold to silber, tañ en tama Nebukadnesar kêkôc ança lôm dabuñ Jerusalemña mênkêkô nañ, sêmêñ gebe kiñ tau to nê laumata ma nê awêi to nêñ anenjo samob sênôm gêñ êsêp. ³ Tec sêkôc laclu gold to silber, tañ sêjanjo su ança Anôtônê lôm dabuñ Jerusalemña nañ, gêmêñ ma kiñ tau to nê laumata ma nê awêi to nêñ anenjo samob sênôm gêñ kêsêp laclu tau tonañ. ⁴ Êsêac sênôm wain e tetoc nêñ anôtô gold to silber ma kopa to ki ma ka to pocña sa ña wê lambiñña.

⁵ Gêdêñ tonanjen lêmalatu ten mênketo biñ kêpi kiñnê andu ñasagin kêkanôn jakain kapôêñ. Ma kiñ tau gêlic lêma tonañ keto biñ gêmoa. ⁶ Go kiñ lanôanô kêtú sêp ma taê gêjam tau jakêsa-jakêsa to kêtênêp tau êndu-êndu e akain to lêma gêmác lanwageñ. ⁷ Kiñ gêmôêc ña awa kapôêñ gebe sêkôc lau mêtê to Kaldea ma sêpuc-utitalata-ñamwaga sêmêñ. Go kiñ kêsôm gêdêñ lau mêtê Babilonña gebe “Ten embe êsam biñ tonañ ma êwa ñam sa oc jakêñ en êsô ñakwê asôsamuc ma ênôn kapoacwalô gold ten ênsac gêsutêkwa to êtu gamêñ ñagôliñwaga êtu ñac êtu têlêacña.” ⁸ Go kiñnê lau mêtê samob sêsô sêmêñ, mago sêjam kauc

biņ, taņ lēma keto naņ, to sêpô lēna ma sêwa ŋam sa êndêņ kiņ tau atom amboac tonanġeņ. ⁹ Ma kiņ kelendec ŋanôġeņ e laņôanô kêtû sêp ma nê gôliņwaga samob têtakê saunġ atom amboac tonanġeņ.

¹⁰ Gêdêņ taņ kiņ agêc nê gôliņwaga sêsôm biņ sêmoa naņ, kiņ tēna laņgwa kêsô balêm ŋalêlôm gēja ma kêsôm gebe “O kiņ, ômoa endenġ tônġeņ. Taêm dani taôm to laņômanô êtu sêp atom. ¹¹ Ŋac teņ ġemoa aôm nê m gamêņ ma anôtôinêņ ŋalau ġemoa ġewiņ eņ. Gêdêņ tamamnê têm eņ kêtap kauc ŋawa to jala ma saê êjam sa kêtôm anôtôinêņ. Ma aôm tamam Nebukadnesar kêkêņ eņ kêtû lau mêtê to mectomanġ ma Kaldea to sêpuc-utitalata-ŋamwaga nêņ laumata. ¹² Gebe Daniel, taņ kiņ kêsam eņ gebe Beltesasar naņ, nê kauc to saê kainġ teņ, kêjala mêtê dawa mê ŋam sa to daoc biņ lasê ma takip biņ ŋam saņa kêtû tônġ. Ôkêņ biņ gebe eņ êmêņ gebe êwa ġêņ tonec ŋam sa.”

Daniel ġewa biņ, taņ lēma teņ keto naņ sa

¹³ Go sêkôc Daniel kêsô jakêkô kiņ laņônêm. Ma kiņ kêsôm ġêdêņ eņ gebe “Aôm Daniel, lau kapoacwalô Judaņa nêņ teņ, taņ tamoc kêkôc aôm anġa gamêņ Judaņa ġêmêņ naņ me. ¹⁴ Aê ġaņô aôm ŋawae gebe anôtô i dabuņ nêņ ŋalau ġemoa ġewiņ aôm ma saê to jala ma kauc kainġ teņ ġêc aômņa. ¹⁵ Lau mêtê to mectomanġ mên sêkô aê laņônêm gebe sêsam biņ tonec ma sêwa ŋam tau sa êndêņ aê, mago sêġôm têtôm atom. ¹⁶ Ma aê ġaņô aôm gebe ġôwa biņ ŋalêlômņa sa to wêc ġêņ ŋam sa. Amboac tonanġ embe ôtôm gebe ôsam biņ tonanġ ma ôwa ŋam sa, go jakêņ aôm ôsô ŋakwê asôsamuc ma jatoc aôm sa ŋa kapoacwalô gold ônôņņa ma jakêņ aôm ôtu gamêņ tonec ŋagôliņwaga êtu têlêacņa.”

¹⁷ Tec Daniel ġêjô kiņ awa gebe “Aôm nê m ġêņ ġacġeņ ênêc aômņa, me ôkêņ ŋaôli êndêņ ŋac teņ. Aê oc ġasam biņ tau êndêņ aôm ma ġawa ŋam sa êndêņ aôm.

¹⁸ “O kiņ, Anôtô Lôlôc Ŋatau tau kêkêņ tama Nebukadnesar kêtû kiņ gamêņ tonecņa ma kêkêņ ŋaclai to ŋawasi ma wae ġewiņ. ¹⁹ Ma lau samob to tentenġlatu ma lau awenġ teņ-awenġ teņ têtênêp to têtêc taunġ kêtû ŋaclai, taņ Anôtô kêkêņ ġêdêņ eņ naņņa. Embe eņ taê ênam gebe ênac ŋac teņ êndu oc êņġôm. Ma embe taê ênam gebe ŋac teņ êmoa mata ġali oc êņġôm amboac tonanġeņ. Embe etoc ŋac teņ sa me êkôn i teņ tônġ oc êņġôm êtôm eņ taê ġêjam. ²⁰ Mago ġêdêņ taņ eņ kêkianġ tau sa ma nê ŋalêlôm ŋadani kêsanaņ, Anôtô kêkôc eņ su anġa nê lêpônġ kiņņa ma kêjaņġo wae su anġa ênê ġewiņ. ²¹ Ma kêt i teņ eņ su anġa ŋamalacnêņ. Ênê kauc kêlênsônġ kêtôm bôcnê ma ġêņġônġ ġewiņ donġkibôm. Eņ ġeņ ġêġwanġ kêtôm bulimakao to nop ġênôm eņ e ênê kauc kêsana gebe Lôlôc Ŋatau taugenġ kêtû ŋamalacnêņ kiņ nêņ ŋatau ma ġêġac sam gamêņ kêtôm eņ tau taê ġêjam.

²² “Mago ênê latu aôm, Belsasar ġônô ġêņ samob tonanġ ŋai sugac, mago kôkôn i teņ taôm atom. ²³ Aôm kôkianġ taôm sa ġêdêņ Apôm tau undambêņa. Aôm kôsôm gebe sêkôc laclu lôm dabuņņa mênac to nê m gôliņwaga ma nê m awêi to nêņ anenġio samob anôm ġêņ êsêp ma alanem nê m anôtô i silber to gold ma kopa to ki ma ka to poc, taņ sêlic gamêņ to sêņô biņ ma sêġala ġêņņa ġêc atomanô naņ, mago kotoc Anôtô, taņ kêkêņ aôm kôsê awam to ġêjam gôliņ nê m lêņ samob naņ, sa atom.

²⁴ “Kêtû tonanġa Anôtô kêsakinġ lēma tonanġ mênġêô lasê ma keto biņ tonanġ. ²⁵ Ma biņ taņ keto naņ, tonec gebe ‘Mene, mene, tekel, peres’ (kêsana sa, kêsana sa, ġêjam dônġ, ġêġac kêkôc). ²⁶ Biņ tau ŋam amboac tonec ‘mene’ gebe Anôtô kêsana nê m bêc gôliņņa sa e ŋatêku êsu su. ²⁷ ‘Tekel’ gebe Anôtô kêkêņ aôm ġônġônġ dônġ e kêtap sa gebe nê m ŋanô masi. ²⁸ ‘Peres’ gebe Anôtô oc ênac nê m gamêņ êņġic ma êkêņ êndêņ lau Mede to Persia sêkôc.”

²⁹ Belsasar kêtatu ma sêkêņ Daniel kêsô ŋakwê asôsamuc ma ġênônġ kapoacwalô gold. Go sêġam eņ wae sa kêtû tapa gebe eņ kêtû ŋac kêtû têlêacņa anġa gamêņ kiņņa tonec. ³⁰ ġêdêņ ġêbêc tonanġeņ sêġac Kaldeanêņ kiņ Belsasar êndu. ³¹ Ŋac Medeņa Darius kêjaņġo ŋaclai gôliņņa su. Ênê ġala 62.

6

Sêbaliŋ Daniel geden lewe

¹ Darius gêlic ɲajam tec kêkêŋ gôliŋwaga saun 120 sêjam gôliŋ nê gamêŋ samob. ² Go kêkêŋ lau tonan ɲai sêsô gôliŋwagasêga têtêac ɲalabu. Gebe gôliŋwaga 120 tonan sêwa nêŋ kôm ɲalêŋ samob sa êndêŋ lau têtêac gebe kiŋnê gêŋ teŋ ênaŋa atom. Ma lau têtêac tonan nêŋ teŋ Daniel. ³ Kiŋ ketoc Daniel sa kêtêlêc gôliŋwagasêga to gôliŋwaga saun samob su gebe ênê ɲalêlôm mansan kêtêlêc êsêac samob nêŋ. Tec kiŋ taê gêjam gebe êkêŋ eŋ taugen ênam gôliŋ ênê gamêŋ samob. ⁴ Tec gôliŋwagasêga to gôliŋwaga saun samob sesom Daniel nê lêŋ poalic teŋ anŋa nê kolen gôliŋwagaŋa sebe sêŋgôliŋ biŋ êpi eŋŋa elêmê. Daniel ɲac gêdêŋ tec têtap biŋ me gêŋ geo teŋ sa gêc eŋŋa atom. ⁵ Tec lau tau sêsôm gêdêŋ taun gebe “Aêac oc tatap biŋ teŋ sa gebe taŋgôliŋ êpi Danielŋa atom. Oc moae tatap ɲakeso teŋ gêc ênê sakiŋ Anôtô tagenŋa.”

⁶ Tec gôliŋwagasêga to gôliŋwaga saun tonan sêkic Daniel nê biŋ ma dêdêŋ kiŋ sêja, go sêsôm gêdêŋ eŋ gebe “O kiŋ Darius, ômoa enden têtŋgeŋ. ⁷ Aêac gôliŋwagasêga to kasêga ma gôliŋwaga saun to gejobwaga ma lau senen gamêŋ tonecŋa alôc kêtû têtŋ gebe kiŋ êjatu ɲagôliŋ to jao teŋ êtu têtŋ amboac tonec gebe ɲac teŋ eten gêŋ teŋ anŋa anôtô teŋ me anŋa ɲamalac teŋ nê atomanô. Lau samob teten êndêŋ aôm taômgeŋ. O kiŋ, jao tonec ênêc bêc 30 geŋ. Ma ɲac teŋ embe êŋgêli biŋ tonan, nan sêmbaliŋ eŋ êsêp lewe nêŋ gêsun êna. ⁸ O kiŋ, galoc ôsôm biŋ tau êtu têtŋ ma oto biŋ tau ênêc. Ma open nêŋ ɲatalô êsêp êwiŋ gebe lau teŋ sênam ôkwi atom. Biŋ tau êkô ɲajaŋa êtôm lau Mede to Persia nêŋ ɲagôliŋ teŋ, taŋ lau sênam okwi sêŋgôm êtôm atom.” ⁹ Tec kiŋ Darius kepen nê ɲatalô kêsêp ɲagôliŋ to jao ma biŋ tau kêtû têtŋ.

¹⁰ Gêdêŋ taŋ Daniel gêŋô gebe kiŋ gêtêc gebe sêŋgôm biŋ tonan êtu têtŋ nan, eŋ kêsô nê andu gêja. Anŋa andu tau ɲabalêm lôlôcŋa ɲakatam saun kêtanôn Jerusalem. Eŋ kêtuc aduc kêtû dim têtêac kêtôm bêcgeŋ keten mec to gêjam danŋe Anôtô amboac gêtôm-gêtôm. ¹¹ Lau tonan dêtib Daniel sêmoa e jatêtap eŋ sa keten mec to kêtan gêdêŋ nê Anôtô gêmoa. ¹² Tec lau tau dêtêŋ kiŋ jasêsôm eŋ lasê kêtû ɲagôliŋ tau ɲa gebe “O kiŋ, aôm kopen nêŋ ɲatalô kêsêp ɲagôliŋ gebe ɲac teŋ eten gêŋ teŋ anŋa anôtô me ɲamalac teŋ nê atomanô, samob teten êndêŋ aôm taômgeŋ e bêc 30 ênaŋa. Ma ɲac teŋ embe êŋgêli biŋ tonan, nan sêmbaliŋ eŋ êsêp lewe nêŋ gêsun êna me masi.” Kiŋ tau gêtô êsêac awen gebe “Magobe, ɲagôliŋ tonan kêtô kêtôm lau Mede to Persia nêŋ ɲagôliŋ, taŋ lau sênam ôkwi sêŋgôm êtôm êtôm nan.” ¹³ Go êsêac sêsôm gêdêŋ kiŋ gebe “O kiŋ, Daniel tonan, nan sêkôc eŋ anŋa Juda sêmêŋ nan, tec kêsô aôm ɲalabu atom. Eŋ kêtêli aôm nêŋ ɲagôliŋ, taŋ kômaseŋ kêtû têtŋ nan, gebe eŋ keten mec kêtû dim têtêac gêmoa kêtôm bêcgeŋ.”

¹⁴ Kiŋ gêŋô ɲawae e nê ɲalêlôm ɲawapac kêsâ ɲanô ma gesom lêŋ ênam Daniel kêsina teŋ. Eŋ taê gêjam biŋ tonan jakêsâ-jakêsâ gebe ênam eŋ sa amboac ondoc e oc jakêsêp. ¹⁵ Go lau tonan sêwiŋ taun jasêsôm gêdêŋ kiŋ gebe “Aôm taôm kôjalagac gebe lau Mede to Persia nêŋ mêtê tonec gebe kiŋ embe êsôm nê biŋ teŋ êtu têtŋ me êkêŋ ɲagôliŋ teŋ oc ênêc ɲapan, lau teŋ sênam ôkwi sêŋgôm êtôm atom.”

¹⁶ Amboac tonan kiŋ kêtatu gebe sêkôc Daniel têtŋ ma êsêac sêbaliŋ eŋ kêsêp lewe nêŋ gêsun. Kiŋ kêsôm gêdêŋ Daniel gebe” Aôm nêŋ Anôtô, taŋ gêtam sakiŋ eŋ geden têtŋgeŋ gômoa nan, oc ênam aôm kêsî.” ¹⁷ Ma sêkôc poc kapôtêŋ teŋ gêsan gêsû ɲawa auc ma kiŋ kêtuc poc tau têtŋ ɲa tau to gôliŋwaga nêŋ ɲatalô gebe lau teŋ sênam Daniel kêsî atom. ¹⁸ Kiŋ gêtû gêtâ nê andu e jagedec geŋ taniŋŋa gêtêc baliŋ tonan. Ma gedec gebe lau teŋ dêtêŋ eŋ sêna ma eŋ gêc bêc atom amboac tonanŋeŋ.

¹⁹ Gêdêŋ gamêŋ kêtû gaô acgom, go kiŋ gêtî sa ma kêtêti gêdêŋ lewe nêŋ gêsun gêtâ. ²⁰ Jakêdabiŋ gêsunawa tau ma gêtômêc gêtac asê susu gebe “O Daniel, Anôtô mata jalinê ɲacsakiŋ aôm, nêŋ Anôtô, taŋ gêtam sakiŋ eŋ geden têtŋgeŋ nan, oc gêjam aôm kêsî anŋa lewe nêŋ me masi.”

²¹ Tec Daniel awa gêjac kiñ ma kêsôm gebe “O kiñ, ômoa enden tòngeñ. ²² Aênoc Anôtô kékên nê anela gêbôc lewe awenşun auc e sênac aê atom gebe en gêlic aê gamoa tobiñmêgeñ ma gagôm geo ten gédên aôm atom amboac tonanğen.” ²³ Kiñ gênô e têtac njam kêsâ samucgeñ ma kêsôm gebe sê Daniel sa anğa gêsun. Tec sê Daniel kêpi gêmên e sêlic lewe lemeñ-kêku kêsê en nğac atomanô, ôli samucanô nğam gebe en ôli andan nê Anôtô. ²⁴ Go kiñ kêjatu ma sejon lau, tan sêgôliñ biñ kêpi Daniel nan, to nêñ lauo to nêñ gôlôac samob jasêbaliñ êsêac sêsêp gêsun sêja. Êsêac sêsêp gêsun su samucgeñ atom, go lewe tédanğac êsêac ma sêkaku êsêac popoc.

²⁵ Go kiñ Darius keto papia ten gédên lau to tentenlatu ma awen ten-awen ten kêtôm nê gamên nğamadiñ samob gêja gebe “Biñmalô ênam amac auc. ²⁶ Aê jasôm êtu tòn gebe aênoc lau peben têtênêp to têtêc taun êndên Danielnê Anôtô gebe en Anôtô mata jaliña tau, nan gêmoa tengeñ. Ênê gamên oc êkô enden tòngeñ ma ênê gôliñ natêku masi. ²⁷ Gêjam kêsi nğatau to gêjamsawaga en, tec gêgôm gênğalô to gênşêga anğa undambê to nom. En gêjam Daniel kêsi anğa lewenên nğaclai.”

²⁸ Tec Daniel kêtü nğac towae gédên Dariusnê têm gôliñña e mênğédên Kirus anğa Persia nê têm amboac tonanğen.

7

Daniel gêc me kêpi bôc aclê

¹ Gédên kiñ Babilonña Belsasar nê gôliñ nğajala kêtü nğamataña Daniel gêc mê to gêlic gên nğakatu gédên gêbêc. Go keto mê tau sa, tan gêc nğabiñ kêsêp papia amboac tonac ² “Aê Daniel, galic nğakatu gédên gêbêc. Ma galic undambê nğamutêna aclê gêli gwêcsawa sa. ³ Ma bôcsêga kain aclê sêpi anğa gwêc sêmên. ⁴ Bôc kêtü nğamataña gêjam lewe ten lanô ma nğamagê amboac momboan. Aê kasala gamoa ma sêbuc nğamagê sa ma sêoc bôc tau sa kékô nğakain luagêcgeñ amboac nğamalac ten ma sêkên nğamalac nêñ kauc gédên en. ⁵ Go aê galic bôcsêga ten kêtü luagêcña gêjam bôc salenña ber lanô ma kékô gêoc lêma sageñ. En kesenên nğabi têlêac gêc awasun nğalêlôm ma sêsôm gédên en gebe’ Ajôc, najau nêm deô.’ ⁶ Tonañ su, go galic bôcsêga tan kêtü têlêacña gêjam pusipbôm kapôên (leopard) lanô tomoc nğamagê aclê kékô dêmôêtêkwa ma mômêapac aclê. Ma sêkên nom nğagôliñ gédên en. ⁷ Tonañ su, go gaê mê e galic bôc ten kêtü aclêña. Bôc tau gênşêga kain ten nanô ma nğajana sec ma nğaluluñ ki kapôên ma geñ gên nğawaô to kékaku gên popoc ma kêlêsa nğapopoc-popoc kêtiam nğa akain. Bôc tau kêtôm bôc nğamataña têlêac tônê atom gebe nğajabo 10. ⁸ Aê kasala jabo tonañ gamoa e jabo saun ten kêpi nğasawa kêtiam ma gêbuc jabo lanğwa têlêac tonawakacgeñ sa ma galic gebe jabo tonañ nğamataanô amboac nğamalacnên ma nğawasun ten gêc, tan kêsôm biñ ketoc tau saña nan.

Nğac tan gêmoa tengeñ nan, nê nğakatu

⁹ “Aê kasala gamoa ma galic gebe sêkên lêpôn kiñña nğagêdô kékô ma nğac, tan gêmoa tengeñ nan, jagênğôn ten nğao. Nê nğakwê sêpôma amboac tao kwalam ma mômêlauñ kêtôm domba nğolilu sêp samuc amboac gwêc ôpic. Nê lêpôn kékô jawaô nğalêlôm ma lêpôn nğakain amboac ja nğawaô. ¹⁰ Ja nğawaô amboac bu gêc nğasamac kêsêwa kêsâ anğa tônê. Ma lau tausen to tausen sêjam sakin en. Lau tentausen dim tentausen sêkô en lanônêm. Mêtôcwaga sênğôn sebe sêmêtôc biñ, tec sêkac buku sa.

¹¹ “Aê galic ma ganô biñ ketoc tau saña samob, tan kêsâ jabo tonañ awasun. Ma gédên tonañ sêjac bôc kêtü aclêña êndu ma sêbaliñ nanô tau kêpi jawaô e geñ su. ¹² Ma sêkac nom nğagôliñ su anğa bôc nğagêdô nêñ, mago sêjac têku nêñ têm sêmoa maten jaliña nğasawa ten gêwiñ. ¹³ Aê gaêc mê gédên gêbêc ma galic nğakatu ten amboac nğamalac latu gêmên gêmoa tao undambêña nğalêlôm jakêtu gasuc nğac, tan gêmoa tengeñ nan, ma sêwê en gédên en sêja.

¹⁴Ma sêkênj ñaclai to wae ma gamênj gôlinjña gêdênj enj gêwiñ. Ma tentenlatui to lau tomôkê-tomôkê ma lau awenj tenj-awenj tenj samob sêjam sakinj gêdênj enj. Ênê ñaclai oc ênêc tenjenj. Ênê gamênj gôlinjña ênac pep atom.

Gênj ñakatu tau ñam

¹⁵“Ma aê Daniel, ñoc katuc kelendec ñanô ma gênj ñakatu, tanj galic gêc ñoc kauclêlôm nanj, kêtakê aê êndu-êndu. ¹⁶Aê katu gasuc lau, tanj sêkô tonanj nanj, nênj tenj ma katenj enj gebe êwa gênj tonanj ñam sa acgom. Tec enj gêwa ñam sa gêdênj aê ma kêsôm gebe ¹⁷‘Bôcsêga aclê tonanj têtôm kinj aclê, tanj oc sêsa anja nom. ¹⁸Mago Ñac Lôlôcña nê lau dabunj oc sêwê kainj gamênj to sênam gôlinj gamênj tau totêm-totêm endenj têngenj.’

¹⁹“Go katenj enj gebe êwa bôc kêtû aclêña, tanj kêtôm bôc têtêac ñagêdô tonanj atom nanj, ñam sa êndênj aê. Bôc tonanj gênsêga kainj tenj ñanô, nê lulunj ki to kêtû ki kopa. Enj kêtêsa to kêtangônj gênj ñawaô ma kêka ñagêdô popoc. ²⁰Ma aê katenj enj gebe êwa jabo lemelu, tanj kêtô môkêapac ñaô nanj, ma ñajabo tenj, tanj kêsâ ma gesenj jabo lanjwa têtêac su nanj, ma tomataanô to awasunj kêsôm binj ketoc tau saña sec ma kêtû kapôênj kêtêlêc ñagêdô su nanj, sa êwiñ.

²¹“Aê kasala gamoa ma galic jabo tau gêtac sinj gêdênj Anôtônê lau dabunj e kêtû êsêac tulu, ²²go ñac, tanj gêmoa tenjenj nanj, mênjgêô lasê ma kêmêtôc binj ma kêtênj ñaclai gêdênj Ñac Lôlôcña nê lau dabunj ma gêdênj noc tonanj lau dabunj sêwê kainj gamênj kinjña.

²³“Ñac tanj katenj nanj, kêsôm amboac tonec gebe ‘Bôc kêtû aclêña ñam gebe gamênj kinjña êtu aclêña oc mênjêsa. Ma gamênj tonanj kainj tenj, oc êtôm gamênj ñagêdô atom. Gamênj tau oc êndanjônj nom ñagamênj samob su ma êka têng êsêp nom to êlêsa popoc. ²⁴Ma jabo lemelu ñam amboac tonec gebe Kinj lemelu oc sêsa anja gamênj tonanj ma tenj oc êsa êtiam êndanjuc êsêac. Enj oc êtôm êsêacnênj ñagêdô atom ma oc êkôninj kinj têtêac têng. ²⁵Enj oc êsôm binj alôb-alôb êpi Ñac Lôlôcña tau ma êlênsu Ñac Lôlôcña nê lau dabunj. Enj oc ênsaê gebe ênam mêtê to om ñagôlinj samob ôkwi. Ma lau dabunj oc sêsêp enj lêma êtôm ñasawa samuc tagenj ma ñasawa samuc têtêac ma ñasêku tenj êwiñ. ²⁶Mago mêtôcwaga oc sêkôc nênj kôm sa ma oc sêjanjgo kinj tonanj nê ñaclai su ma sensenj enj su ênaña samucgenj. ²⁷Ma mêtôcwaga sêkênj ênê gamênj to gôlinj ma gamênj samob, tanj gêc umbonj ñalabu nanj, êndênj Ñac Lôlôcña nê lau dabunj. Êsêacnênj gamênj oc ênêc endenj têngenj ma gamênj samob oc sênam sakinj ma tanjenj wamu êndênj êsêac.’

²⁸“Binj tau tonanjenj. Ma aê Daniel, katakê ñanô e lanjôcanô kêtû sêp, ma gajam binj tau têng gêc ñoc kauclêlômgenj.”

8

1-27 *

9

Daniel katenj mec kêtû nê launja

¹Ahasweros latu Darius, tanj nê ñam kêsêp lau Medenja nanj, kêtû kinj gamênj Kaldeanja. ²Gêdênj ênê gôlinj ñajala ñamataña aê Daniel kasam buku dabunj ma gajam lêsu jala ñanamba, tanj ênaña e sêkwê Jerusalem, tanj kêtû gasanj su nanj, sa êtiam êtôm Apômtau kêsôm lasê gêdênj propete Jeremia, jala tau ñanamba 70. ³Go aê kakac lanjôcanô ôkwi gêdênj Apômtau Anôtô ma katenj mec gêdênj enj ma gajam dabunj ma kasô talu ma ganjônj wao ñaô. ⁴Aê katenj mec gêdênj Apômtau, ñoc Anôtô ma kasôm tauc ñoc to ñoc lau nênj sec lasê.

Aê kasôm gebe “O Apômtau, Anôtô kapôênj to ñaclai secgoc, aôm gojob poac to têtmtac gêwiñ êsêac, tanj têtntac êwiñ aôm to sênjgôm aômnmêm binjsu ñanô êsa nanj.

* **8:1-27:** 8:1-27 Daniel katu kainj tenj kêsâ ma gêlic ñakatu, tanj gêwa lau Mede to Persia nênj minj sa e gêdênj têm ñacjo sêku kinj Antioqus Epipanes tulunja.

⁵ “Aêac agôm sec to geo ma keso to ali tauņ sa ma akac tauņ su aņga nêm biņsu to ņagôliņ. ⁶ Aêac akêņ taņeņ nêm sakiņwaga propete, taņ sêjam aôm laņôm ma sêsôm biņ gêdêņ aêacma kiņ to laumata ma tamenĵi to lau gamêņ samobņa naņ atom. ⁷ O Apômtau, aôm biņgêdêņ ņatau, mago ocsalô tonec aêac amoa tomajenĵeņ aêac lau Juda to lau Jerusalemņa ma lau Israel samob, taņ gosoc êsêac sêja kêtĵ nêņ sec, taņ sêgôm gêdêņ aôm jasêmoa ņagala me sêmoa jaêc aņga gamêņ samob naņņa aêac samob amoa tomajenĵeņ. ⁸ O Apômtau, aêac to ma kiņ ma gôliņwaga to tamenĵi amoa tomajenĵeņ gebe aêac agôm sec gêdêņ aômĵoc. ⁹ Apômtau, aêacma Anôtô, kêtĵ taê walô ma kêsuc biņ ôkwiņa ņatau, mago aêac ali tauņ sa gêdêņ eņ. ¹⁰ Aêac taņeņ wamu gêdêņ Apômtau, aêacma Anôtô, nê awa atom ma adaguc ênê biņsu, taņ eņ kêkêņ gêdêņ aêac ņa ênê sakiņwaga propete naņ atom. ¹¹ Israel samob sêgêli aômniēm biņsu ma sêkac tauņ su ma sedec gebe taņeņ wamu aôm awam. Ma biņ sêpuc boaņa to têtôc lemeņņa, taņ teto gêc Anôtônê sakiņwaga Mose nê biņsu naņ, sêsêwa siņ kêpi aêac kêtĵ aêac agôm sec gêdêņ aômņa. ¹² Aôm gôgôm nêm biņ, taņ kôsôm gêdêņ aêac to ma gôliņwaga, taņ sêjam gôliņ aêac naņ, ņanô kêsâ to kôkêņ gêņwapac kapôêņ teņ gebe aņga umbonĵ ņalabu samucĵeņ gêņ teņ kêsâ kêtôm, taņ kêsâ aņga Jerusalem naņ atom. ¹³ Gêņwapac taņ teto gêc Mosenê biņsu naņ, samob kêtap aêac sa, mago aêac ajam malô Apômtau, aêacma Anôtô, atom gebe akac tauņ su aņga gêņ sec to akêņ taņeņ êndêņ aômniēm biņņanô atom. ¹⁴ Amboac tonanĵ Apômtau kômasanĵ gêņ wapac tau ma kôkêņ kêpi aêac gebe Apômtau, aêacma Anôtô, eņ ņacgêdêņ kêtĵ nê kôm samobņa, taņ eņ gêgôm naņ, mago aêac taņeņ wamu eņ awa atom.

¹⁵ “O Apômtau, aêacma Anôtô, aôm kôkôc aômniēm lau su aņga Aiguptu ņa lêmam ņajaņa ma gôgôm aômniēm ņaê ņawae kêsâ e gêdêņ ocsalô tonec aêac agôm sec to gêņ alôb-alôb gêdêņ aôm. ¹⁶ O Apômtau, aêac atenĵ aôm êtu nêm kolengêdêņ samobņa gebe ôkêņ nêm têtmac ņandanĵ to ņalêlôm sec ênam jaê nêm malac Jerusalem to nêm lôm dabuņ. Gebe aêacma sec to aêacma tamenĵi nêņ geonĵa gêgôm lau, taņ sêgi aêac auc naņ, sêsu Jerusalem to nêm lau susu. ¹⁷ O aêacma Anôtô, amboac tonanĵ ôkêņ taņam nêm sakiņwaga aê ņoc mec to ņoc taņi. O Apômtau, ôkêņ laņômanô êpô nêm lôm dabuņ, taņ kêtĵ gasanĵ naņ, êtu aôm taômņa. ¹⁸ O ņoc Anôtô, ôkêņ taņam to ôņô aêac, ôsa laņômanô sa ma ôlic aêac to malac, taņ sêsam aômniēm ņaê kêpi naņ, gebe atu gêņ gêbac. Aêac akêņ ma mec gêdêņ aôm kêtĵ ma biņgêdêņņa atom, akêņ kêtĵ nêm taêm labu kapôêņņageņ. ¹⁹ O Anôtô, ôņô aêac. O Apômtau, ôsuc ma biņ ôkwi. O Apômtau, ôkêņ taņam to ônam aêac sa. O ņoc Anôtô, ônam gamêņ tônĵ atom êtu aôm nêm ņaêņa gebe êsêac sêsam aômniēm ņaê kêpi nêm malac to nêm lau.”

Gabriel gêwa biņ tau ņam sa

²⁰ Aê kasôm biņ to kateņ mec amboac tonanĵ ma gaoc tauc ņoc to ņoc lau Israel nêņ sec lasê ma katanĵ gêdêņ Apômtau, ņoc Anôtô kêtĵ ênê lôm dabuņņa. ²¹ Aê kateņ mec tau gamoa, tec Gabriel, taņ galic eņ gêdêņ taņ galic ņakatu ņamataņa naņ, gêlôb ņagaôĵeņ gêdêņ aê gêmêņ gêdêņ noc da kêtulaņa. ²² Eņ gêmêņ ma kêsôm gêdêņ aê gebe “O Daniel, aê mênĵaô lasê gebe jawa aôm sa e aôm ôjala. ²³ Gêdêņ taņ gôjac m nêm mec naņ, biņ teņ kêsâ ma aê gamêņ gabe jasôm biņ tau lasê êndêņ aôm gebe Anôtô têtac gêwiņ aôm ņanôĵeņ. Amboac tonanĵ ôsala biņ tau ma nêm kauc êsa êtu gêņ, taņ gôlic naņ.

²⁴ “Anôtô kêkêņ noc jala 70 êtu dim 7 êtu aômniēm lau to aômniēm malac dabuņņa, go biņ alôb-alôb êmbacnê to sec ênac pep ma Anôtô êsuc nê tôp, taņ gêc amac naņ, ôkwi to êkêņ biņgêdêņ ênêc endenĵ tônĵeņņa êndêņ amac. Go eņ êņĵôm ņakatu, taņ geoc lasê naņ, to propetenêņ biņ ņanô êsa ma êniņ oso gamêņ dabuņanô tau. ²⁵ Amboac tonanĵ ôjala ma nêm kauc êsa gebe ņasawa, taņ noc ņajatu êsa gebe sêkwê Jerusalem sa êtiamņa ma noc kasêga, taņ sêniņ oso naņ, mênĵêô lasêņa êtôm jala 7 êtu dim 7. Sêkwê Jerusalem sa ma sênam intêna to busawa ma êkô tobiņ wapacĵeņ êtôm jala 62 êtu dim 7. ²⁶ Jala 62 êtu dim 7 tonanĵ êmbacnê, go senseņ ņac, taņ seņ oso eņ naņ, su tonagôliņmêĵeņ. Ma gôliņwaga to ņaclai teņ to nê lau oc sêmêņ ma senseņ malac to lôm dabuņ su ênaņa. Go têm ņamuņa

mêñêô lasê amboac bu ñatênagen ma ensey sin to gêñwapac ñanô, tañ Anôtô kêjatu nañ. ²⁷ Ma gôlinwaga tonañ oc êmoatin poac ñajaña teñ êwin lau taésam êtôm jala 7. Ma embe ñasawa tonañ ñamaken êmbacnê oc ênac jao daja to da ñagêdô. Ma gêñ alôb-alôb, tañ ensey gêñ ñawaô nañ, êkô gamên dabuñ ma êmoa tonañ e ñac, tañ ketoc gêñ tau kêkô tônê nañ, êndac ñagêjô, tañ Anôtô kêmasañ kwananjen kêtú enña su nañ.”

1-21 *

10

1-45 *

11

1-13 *

12

---

* **10:1-21:** 10:1–12:13 Daniel katu kain teñ kêsa ma gêlic ñakatu, tañ kêbênôc ñakatu gêmunña ñamin nañ, ma gêjac têku min ñagêdô. * **11:1-45:** 10:1–12:13 Daniel katu kain teñ kêsa ma gêlic ñakatu, tañ kêbênôc ñakatu gêmunña ñamin nañ, ma gêjac têku min ñagêdô. * **12:1-13:** 10:1–12:13 Daniel katu kain teñ kêsa ma gêlic ñakatu, tañ kêbênôc ñakatu gêmunña ñamin nañ, ma gêjac têku min ñagêdô.

Hosea

Propete Hosea gêjam mêtê lau anğa gamêñ Israelña kêdaguc propete Amos. En gêjam kôm mêtêña gêdêñ têm ñawapac gêmuñ siñ, tañ gesen malac Samaria su gêdêñ jala 721 gêmuñ Kilisi gêmêñ nomña nañ. Lau sêjam sakin gwam ma sêwi Anôtô siñ kêkêñ wapac en ñanôgen. Hosea tau gêjam awê mockain ma gebe êtu ñadôndôn êpi launêñ lêñ sêwi Anôtô siñña. Anôtônê lau sêwi Apômtau siñ kêtôm Hoseanê awê Gomer gêwi en siñ kêtû mockainoña. Mago êtu ñamu Anôtônê têtac gêwiñ tengeñña taê walô nê lau, tec ênam kôm êpi lau Israel e sêmu dêndêñ en sêna êtiam ma têtû ênê lau êtiam. Anôtônê ñalô ñagêdô, tañ kepen aêacnêñ ñalêlôm nañ, gêwa ênê têtac gêwiñ nê launja sa. Anôtô kêsôm gebe “O Israel, aê jawi aôm siñ amboac ondoc. Aê jandec aôm amboac ondoc. Ñoc ñalêlôm kêkac aê gebe jangôm aôm sec atom, gebe aê têtac gêwiñ aôm kêlêlêc.”

¹ Apômtaunê biñ gêdêñ Beri latu Hosea. En kêkêñ biñ tau gêdêñ Usia agêc Jotam ma Ahas agêc Hesechia sêjam gôliñ gamêñ Judaña, ma Joas latu Jerobeam gêjam gôliñ gamêñ Israel ña.

Hoseanê awê to nê gôlôac

² Gêdêñ tañ Apômtau kêsôm biñ kêsa Hosea awasun kêtû ñamata nañ, en kêsôm gêdêñ Hosea gebe “Ajôc, ôna ma ônam awê mockaino ten êtu nêma awê ma ôka ñapalê mockainña lasê gebe lau gamêñ tonecña sêgôm mockain kapôên gebe sêwi Apômtau siñ.” ³ Amboac tonan en gêja jagêjam Diblaim latuo Gomer ma en taê ma kêkôc ñapalê ñac ten. ⁴ Ma Apômtau kêsôm gêdêñ en gebe “Wê ênê ñaê gebe ‘Jesrel’, gebe ñasawa dambêgen, go aê jakêñ ñagêjô êndêñ Jehunê gôlôac êtu dec, tañ en kêkêc siñ anğa Jesrel nañ, ma aê gabe jansen gôliñ kinña su anğa Israelnêñ gôlôac.” ⁵ Ma êndêñ bêc tonan aê oc japôn Israelnêñ talam tulu anğa gaboan Jesrelña.”

⁶ Awê tau taê kêtiam ma kêkôc ñapalêo ten. Ma Apômtau kêsôm gêdêñ Hosea gebe “Wê ênê ñaê gebe ‘Taêwalômêo’. Gebe aê gabe taêc walô gôlôac Israelña e jasuc êsêacnêñ biñ ôkwi êtiam atom.” ⁷ Mago aê gabe taêc walô gôlôac Judaña ma aê, Apômtau, nêñ Anôtô, gabe janam êsêac kêsî. Aê gabe janam êsêac kêsî ña talam to tubac ma ña siñ to hos ma lau, tañ sêngôn hos ñaô nañ atom.” ⁸ Gêdêñ tañ Taêwalômêo gêwi su siñ nañ, Gomer taê kêtiam ma kêkôc ñapalê ñac ten. ⁹ Ma Apômtau kêsôm gebe “Wê ênê ñaê gebe ‘Ñoc lau atom’ gebe amac Israel atu aêñoc lau atom ma aê katu amacnêma Anôtô atom.”

Israel êtu wakuc êtiam

¹⁰ Mago lau Israelnêñ namba oc êtôm ganjac gwêcña, tañ tanam dôn ma tasa sa danğôm êtôm atom nañ. Ma anğa gamêñ, tañ sêsôm gêdêñ êsêac gebe “Aêñoc lau atom” nañ, oc sêsôm êndêñ êsêac gebe “Anôtô mata jali latui amac.” ¹¹ Ma oc sênac lau Juda to lau Israelña sa sêpi tagen ma êsêac oc sêjaliñ nêñ laumata ten sa ma êsêac oc sêpi sêmêñ anğa gamêñ tau gebe Jesrel ñabêc oc êtu bêc kapôênanô.

2

¹ Amboac tonan asam nêma lasitêwai gebe “Anôtônê lau” ma lômio gebe “Apômtaunê taê walô.”

Mockaino Gomer—mockaino Israel

² Ñoc ñapalêac, aten tenemi kêsî-kêsigen — akac tenemi gebe en kêtû aêñoc awê kêtiam atom ma aê katu ênê akwen kêtiam atom. En êwi nê mockaino to êtu mandabña siñ. ³ Embe masi, go aê oc jakwalec ênê ñakwê su e êkô ôli ñaôma êtôm bêc, tañ têna kêkôc en nañ. Aê oc jangôm en êtôm nom ñakelen to gasan ma bu êjô en êndu. ⁴ Aê oc taêc walô ênê gôlôac atom gebe nêñ ñam kêsêp mockaino ⁵ gebe êsêac tenenji kêtû mockaino su. En kêkôc êsêac, mago kêsa nê lêñ maja gêbacgen. En kêsôm gebe “Aê jandanğuc ñoc

lau-têntac-gêwiñ-aêwaga. Êsêac oc sêkêñ gêñ taniñña ma bu to ñakwê ma obo to niptêkwi ma wain êndêñ aê.”

⁶ Kêtu tonanña aê oc jambôc ênê intêna auc ña gêñ têkwa-têkwa. Aê gabe jamboa tunjbôm êkô enj auc gebe enj êsa awê atom. ⁷ Enj embe êlêti êndançuc nê ñaci, mago enj oc êtôm gebe ê êsêac tôñ atom. Enj oc ensom êsêac, mago êtap nê intêna sa atom. Go enj êsôm gebe “Aê oc jamu jandêñ ñoc akweñ ñamatarña jana êtiam gebe gamoa gawiñ enj ñajam kêlêlêc galoc nec su.”

⁸ Ma enj kêjala gebe aê tauc tonec tec kakêñ polom to wain ma niptêkwi gêdêñ enj nec atom. Ma aê tec kakêñ silber ma gold ñanô lasê, tañ enj kêkêñ kêtú gêjam sakinj Bal nañ. ⁹ Amboac tonan êndêñ têm, tañ sejon ñanô nañ, aê oc jakôc polom to wain, tañ kakêñ gêdêñ enj nañ su, ma aê oc jakôc obo to ñakwê, tañ kakêñ gêdêñ enj kêtú enj êkwa nê ôli ñaôma nañ auc. ¹⁰ Go aê jakwalec nê ñakwê su e ôli ñaôma êsa êmoa ênê lau-têntac-gêwiñ-enjwaga sêlic ênê ôli ñaôma ma ñac teñ ênam enj kêsi ança ñoc lemoc êngôm êtôm atom. ¹¹ Aê oc jansenj ênê bêc êtu samuçña samob su êwiñ ênê om kapôêñ ma ênê om êtôm ajôñña to ênê om sabat ma om dabuñ ñagêdô samob. ¹² Aê gabe jansenj ênê wainmôkê to jambô su gebe enj kêsôm gebe “Gêñkaiñ tonan kêtú ñoc ñaôli, tañ lau-têntac-gêwiñ-aêwaga sêkêñ gêdêñ aê nañ.” Aê oc jakêñ gêñ tau êtu saleñ ma bôcbôm oc sensenj gêñ tau su. ¹³ Aê oc jakêñ ñagêjô êndêñ enj êtu têm samob, tañ enj kêliñ aê siñ nañ, gêdêñ enj gêsôb gêñmalu gêdêñ Bal nê om ma jagêjam gêlôn tau ña pocawa to gold ma kêlêti kêdaguc nê lau-têntac-gawiñ-enjwaga e kêliñ aê siñ. Apômtau kêsôm biñ tau tonan.

Apômtau têtac gêwiñ nê lau

¹⁴ Kêtu tonanña aê gabe jatêlam enj e jasa gamêñ sawa jana, ma jasôm biñ malôña êndêñ enj. ¹⁵ Ança tônê aê jakêñ ênê kôm wainña êndêñ enj êtiam ma jakêñ gaboan Akorña êtu katam takêñ mateñña. Ança tônê enj êjô aê aoc êtôm gêmunña gêdêñ enj gêmoa awêtakiñgenj, gêdêñ têm, tañ enj kêsa ança gamêñ Aiguptuña gêmêñ nañ. ¹⁶ Êndêñ bêc tônê enj oc êsam aê gebe “Ñoc akweñ.” Enj êsam aê gebe “Ñoc Bal” êtiam atom. ¹⁷ Gebe aê oc jakôc Balnêñ ñaê su ança enj awasuñ ma enj êsam nêñ ñaê êsa êtiam atomanô. ¹⁸ Êndêñ bêc tônê aê oc jamoatiñ poac êndêñ bôcbôm ma moc umbonj ñalabuña ma êndêñ gêñ sêgalabña sêmoa nom ma jansenj talam to tubac ma siñ su ança gamêñ samob ma jakêñ aôm ôsa taôm sic towamagenj.

¹⁹ Aê oc janam aôm ôtu ñoc awê endenj tôñgenj.

Aê oc jamoa jawiñ aôm mansañ to êndêñgenj ma têtac gêwiñ to taêc walô aôm ñanô.

²⁰ Aê oc janam aôm ñañêñgenj. Ma aôm oc ôjala gebe nêñ Apômtau aê.

²¹⁻²² Êndêñ bêc tonan aê oc jajô ñoc lau Jesrel nêñ mec teteñña, ma jakêñ kom ênac êsêp nom

ma nom oc êkêñ polom ñanô ma wain ñanô to katêkwi ñanô.

²³ Ma aê, Apômtau, jasê Jesrel êsêp nom gebe êtu aênoc gêñ.

Ma taêc walô awê “Taêwalômêo”, ma jasôm êndêñ ñac “Ñoc lau atom” gebe” ñoc Lau amac”, ma êsêac sêsôm gebe “Ma Anôtô aômçoc.”

3

Hosea agêc awê mockaiño

¹ Apômtau kêsôm biñ gêdêñ aê gebe “Ôna êtiam ma têtac êwiñ awê teñ, tañ ênê akweñ têtac gêwiñ enj nañ, mago gêgôm mockaiño. Têtac êwiñ enj êtôm aê, Apômtau, têtac gêwiñ Israel gamoa. Israel tonan sêjam tauñ ôkwi gêdêñ anôtôi ñagêdô ma sebe sêkêñ polom ñakana ñakelenj êndêñ êsêac êtu da.” ² Amboac tonan aê gajam ôli enj ña silber 15 ma polom ñanô ñadônj 7. ³ Aê kasôm gêdêñ enj gebe “Aôm ômoa ôwiñ aê ñasawa baliñ ma ôtu mandab atom. Aôm ônêc ôwiñ ñac teñ atomanô ma aê amboac tonanjenj.” ⁴ Ñam gebe bêc taêsam

lau Israel oc sêmoa tonêñ kiñ masi ma kasêga masi, nêñ da masi me nêñ alê dabuñ masi, nêñ kapoac sêpucña masi to nêñ gwam masi, gebe têtú kênac têm ñamuña. ⁵ Êtu ñamu lau Israel oc sêmu sêmêñ ma sensom nêñ Apômtau Anôtô ma nêñ kiñ Dawid. Êndêñ noc tonañ êsêac sêndêñ Apômtau to ênê moasiñ ñajam totêtêc taugen.

4

Apômtau kêsôm lau Israel

¹ Amac lau Israel, anô Apômtaunê biñ. Gebe Apômtau kêsôm lau tonecña tonamgen. “Biñ ñañêñ to têtac êwiñ gêc gamêñ tau atom ma êsêac sêjala Anôtô atom amboac tonanjen. ² Mago êsêac sêpuc boa lau to sêsau biñdansañ ma sêjac ñamalac êndu. Êsêac sêjam genjen to sêgôm gêñ mockaiño to mockaiñña. Gêñ ñaclai sec gêjam sêga ma sêjac ñamalac sêjac ñawae. ³ Amboac tonañ gamêñ tau gêjam tañi sa ma lau samob, tañ sêngôn gamêñ tau nañ, têtú palê e sênaña. Bôc tokaiñ-tokaiñ samob to moc, tañ sêmoa umbon ñalabu nañ, ma i, tañ sêmoa gwêc ñalêlôm nañ, samob oc sênaña.”

Apomtau kêsôm dabuñwaga

⁴ Apômtau kêsôm gebe “Teñ êsôm to êmêtôc lau atom, aêñoc biñ gêdêñ amac dabuñwaga tec gêc. ⁵ Amboac tonañ aôm ônac taôm êndu êndêñ oc ma propete oc ênac tau êndu êndêñ êmbêc êwiñ aôm. Ma aê oc jansen aôm tênám su amboac tonanjen. ⁶ Aêñoc lau sêjaña gebe sêjam kauc aê. Aôm kôbaliñ mêtê tokauc siñ, tec aê oc jambaliñ aôm siñ amboac tonanjen. Aê jatiñ aôm su anga kôm dabuñwagaña. Aôm kôliñ nêm Anôtô nê biñsu siñ, tec aê oc jaliñ aôm nêm gôlôac siñ amboac tonanjen.

⁷ “Êsêac têtú taêsam, ma nêñ sec, tañ sêgôm gêdêñ aê nañ, kêtú sêga. Amboac tonañ aê oc janam êsêac waen ôkwi atu biñ majenña êndêñ êsêac naan-naan. ⁸ Aêñoc lau nêñ sec kêtú êsêacnêñ mo ma êsêac materñ katu ñoc lau nêñ keso. ⁹ Amboac tonañ gêñ, tañ êtap lau tau sa nañ, oc etap lau dabuñwaga sa amboac tonanjen. Aê oc jamêtôc êsêac êtôm nêñ lêñ ma jakêñ ñagêjô êtôm gêñ, tañ sêgôm nañ. ¹⁰ Êsêac oc sêniñ gêñ, mago êôc êsêac tôñ atom. Sêngôm gêñ mockaiñña to mockaiño, mago sêka gôlôac lasê têtú taêsam atom gebe sêwi aê Apômtau siñ ma sêjam sakiñ gêñ mockaiñoña.”

4:11–5:3 Apômtau kêpuc boa anôtôï jaba ñasakiñ.

5

Hosea kêkêñ puc kêtú sakiñ gwamña

⁴ Sec tañ êsêac sêgôm nañ, gêsô êsêac tôñ, tec gêjac jao gebe sêmu dêndêñ nêñ Anôtô sêna. Ma ñalau mockaiñña gêc êsêacnêñ ñalêlôm, tec sêjala nêñ Apômtau atom. ⁵ Nêñ tetoc taun saña kêsôm Israel lasê. Lau Epraim nêñ sec gêgôm êsêac sêka keso e seben ma lau Juda seben sêwiñ êsêac. ⁶ Êsêac oc sensom nêñ Apômtau ña nêñ domba to bulimakao, mago oc têtap en sa atom, gebe en kêkac tau su anga êsêacnêñ. ⁷ Êsêac sêsa Apômtau auc ma sêkôc ñapalê ñacdu. Tec ajôn wakuc oc êndañgôn êsêac to nêñ nomlênsêm samob.

Siñ gêc Juda to Israel ñasawa

⁸ Anac dauc êtañ anga Gibeá. Anac dauc êtañ anga Rama. Amôc kapôñ anga malac Bet Awen. Atakê Benjamin. ⁹ Epraim oc êtu gamêñ gasañ teñ êndêñ bêc jakêñ ñagêjôña. Aê oc jasôm biñ, tañ ñanô êsa biññanôgen nañ, lasê êndêñ Israelnêñ gôlôacmôkê.

¹⁰ Laumata Judaña têtôm lau, tañ sêjam nom ñamadiñ ôkwi, tec aê oc jakêc ñoc têtac ñandañ êpi êsêac êtôm bu nañ. ¹¹ Êsêac sêkôniñ Epraim tôñ. Sêkôc ênê gamêñ, tañ en gêwê kaiñ jagêdêñ nañ, su ñam gebe en gêja gêdêñ lau, tañ têtôm gebe sênám en sa atom nañ. ¹² Mago Epraim gêlic aê amboac bulesen ma Juda gêlic aê amboac têmoa.

¹³ Gêdêñ tañ Epraim kêsaê nê gêmác ma Juda kêsaê nê kamoc nañ, Epraim gêdi gêja Asuria ma kêsakiñ biñ gêdêñ kiñ kapôêñ. Mago eñ kêtôm gebe êngôm êsêác ôliñ ñajam êsa me êngôm nêñ kamoc emo atom. ¹⁴ Aê oc jatôm lewe teñ êndêñ Epraim ma oc jatôm lewe wakuc êndêñ Juda. Aê, aê tauc jakac êsêác popoc ma jaêc jana. Aê jakôc êsêác jana ma teñ êtôm gebe ênam êsêác sa atom. ¹⁵ Aê gabe jamu jana ñoc gamêñ êtiam e êsêác sêjala nêñ keso to sensom aê lañôcanô. Embe sêpô lêna tauñ oc sensom aê ma sêsôm gebe

6

¹ “Ajôc, aêác tamu dandêñ Apômtau tana êtiam, gebe eñ kêkac aêác popoc, eñ oc êngôm aêác ôliñ ñajam êsa êtiam. Eñ gêjac aêác ôliñ lasê, mago eñ oc ênsambañ aêacnêñ kamoc. ² Bêc luagêc ênaña acgom, go eñ êngôm aêác mateñ jali êsa. Êndêñ bêc êtu têlêác eñ oc êñu aêác sa gebe tamoa eñ lañônêmña. ³ Tajala Apômtaumañ, danngôm tanac ñawae gebe tajala Apômtau. Eñ oc mênêô lasê biññanôgeñ amboac gelenmata ma êndêñ aêác amboac kom, amboac kom ñamuña, tañ kêmalôm nom nañ.”

Apômtau gêjô biñ

⁴ “O Epraim, aê jañgôm asageñ êndêñ aôm. O Juda, jañgôm aôm amboac ondóc. Nêm têmtac gêwiñ aê amboac tao gelenmataña teñ ma amboac maniñ, tañ kêpa gêdêñ oc kêpigeñ nañ. ⁵ Kêtu tonañña aê kasakiñ ñoc propete gebe sênac êsêác, tañ gajac êsêác êndu ña aê aoc ñabiñ nañ. Ma ñoc mêtôc mênêpi amboac oc ñawê. ⁶ Aê gabe jalic nêm da atom, gabe jalic amacnêm têmtac gêwiñ tengeñña. Ñoc lau sêjala aêña tonañ ñanô kêlêlêc sêkêñ daja su.”

6:7–10:15 Ñasêbu tonec gêjac miñ gebe Apômtau kêmetôc nê lau Israel kêtu nêñ secña ma kêtu sêjac nêñ kiñ ênduña. Ñagêjô oc êtap êsêác sa kêtu taêñ kêka ñaclai jabaña ma kêtu sêjam sakiñ gwamña amboac tonañgeñ.

11

Anôtô têtac gêwiñ nê lau, tañ sêli tauñ sa nañ

¹ “Gêdêñ tañ Israel ñapalêgeñ nañ, aê têtac gêwiñ eñ ma gamôêc ñoc latuc anga Aiguptu gêmên. ² Aê gamôêc-gamôêc eñ, mago eñ gaja ec-gêja ec ma kêkêñ da gêdêñ Bal ma da ñamalu gêdêñ gwam. ³ Aê tec kadôñ Epraim gebe êsêlêñ. Ma kasip eñ sa. Mago êsêác sêjala gebe aê gagôm êsêác ôliñ ñajam kêsa nañ atom. ⁴ Aê gajam gôliñ êsêác ña gôliñ taê walôña to gaê êsêác ña lêpoa têtac gêwiñña. Aê gajam êsêác sa gebe kion, tañ gêsac êsêác gêsuntêkwa nañ, êkônin êsêác tôñ atom ma gawec ma galôm êsêác.

⁵ “Êsêác sedec gebe sêmu dêndêñ aê sêmên, amboac tonañ oc sêmu sêna Aiguptu êtiam, ma Asuria ênam gôliñ êsêác. ⁶ Siñ oc êsa anga nêñ malac ma ensey nêñ malac ñakatom ñawalô ma êndanngôn êsêác su anga nêñ malac ñajaña ñalêlôm. ⁷ Aêñoc lau sebe sêkac tauñ su anga aêñoc sêmoa, amboac tonañ kion ênsac êsêác gêsuntêkwa ma teñ êoc su atomanô.

⁸ “O Epraim, aê jawi aôm siñ amboac ondóc. O Israel, aê jakêñ aôm êndêñ lau tenterlatu amboac ondóc. Aê jañgôm gêñ, tañ gagôm gêdêñ Adma nañ, êndêñ aôm amboac ondóc. Aê jañgôm gêñ, tañ gagôm gêdêñ Seboim nañ, êndêñ aôm amboac ondóc. Aêñoc ñalêlôm kêkac tau ôkwi ma taêc walô aôm kêlêlêc su. ⁹ Aê oc jañgôm ñoc têtac ñandan kapôêñ ñanô êsa atom. Aê gabe jansen Epraim su êtiam atom. Gebe aê Anôtô, aê ñamalac atom. Aê ñac dabuñ, tañ gamoa aôm ñalêlôm nañ, ma aê jawac êtu jansen suña atom.”

11:10–13:3 Anôtô êmêtôc to êmasuc nê lau êtu nêñ lêñ alôb-alôbña ñabiñ ñagêdô gêc ñasêbu tonec. * to Gomora.

13

Mêtôc ñamuña kêpi lau Israel

* 11:9: Adma to Seboim, malac luagêc tonañ sêjaña sêwiñ Sodom

⁴ “Aê Apômtau, aômnêm Anôtô, gêdêñ tañ aôm gômoa Aiguptu nañ. Aôm kôjala Anôtô teñ gêwiñ atom, aê taucgeñ ma Kêsiwaga teñ gêmoa atomanô. ⁵ Aê gajam aôm sa anğa gamêñ sawa to gamêñ ñakelen. ⁶ Mago gêdêñ tañ sêsô gamêñ ñajamanô tau nañ, señ gêñ gêôc êsêac tôñ. Ma gêdêñ tañ señ gêôc êsêac tôñ nañ, go tetoc tauñ sa ma sêliñ aê siñ. ⁷ Tec aê gajam duc êsêac amboac lewe ma gadib êsêac anğa intêna ñamagê amboac pusip saleñña leopard. ⁸ Aê oc jajanda amac amboac bôc ber têna teñ, tañ sêkôc ênê ñalatu su nañ, jajanda ma jakac êsêac ôliñ lasê ma jandangônñ êsêac amboac lewe kêdangônñ gwada ma amboac bôcbôm êkac êsêac popoc.

⁹ “O Israel, aê oc jansen amac su. Asa êtôm gebe ênam amac sa. ¹⁰ Amacnêm ñagêdô sêsôm gebe ‘Ôkêñ kiñ to gôliñwaga êndêñ aêac’ ma galoc nêm kiñ gêmoa ondoc gebe ênam amac kêsi. Nêm gôliñwaga, tañ sênac siñ êtu amacña nañ, sêmoa ondoc. ¹¹ Kêtu ñoc têtac ñandanña aê kakêñ kiñ teñ gêdêñ amac ma kêtu ñoc ñalêlôm kêbôli aucña aê kakôc en su.

¹² “Aê kakic Israelnêñ sec to keso tôñ, ma gajac ênê sec sa to gajob. ¹³ Gabêsi mênğêô lasê kêtu enña, mago enñ latu masi, gebe galoc enñ gedec gebe êwi ñaabêlônñ siñ. ¹⁴ Aê oc janam êsêac kêsi êndêñ lamboam atom. Jakac êsêac su anğa ñaclai gêmacanônña atom. Gêmacanô, nêm ñaclai gêc ondoc. Lamboam, nêm ñaclai onsenñ suña gêc ondoc. Aê taêc walô lau tonec êtiam atom. ¹⁵ Epraim oc êtôp amboac siñ, mago mu oc kêpiña oc êmêñ, Apômtaunê mutêna oc êô lasê anğa gamêñ sawa, go êngôm ênê bumata êpa ma ênê bu ñamôkê ñakelen êsa ma êjanğo awamata samob su anğa ênê kanom. ¹⁶ Samaria oc êôc nê ñagêjô êtu gêli tau sa gêdêñ nê Anôtônña. Siñ oc ensenñ êsêac su. Oc sênac êsêacnêñ ñapalê ñasec-ñasec popoc ma sêsêlê lauo, tañ sêmoa teñ nañ, nêñ têtacwalô.”

14

Hosea gêlêñ biñ lau Israel

¹ O Israel, ômu ôndêñ Apômtau, aômnêm Anôtô, ôna gebe nêm sec gêgôm aôm gôjac taôm êndu. ² Ômu ôndêñ Apômtau ôna ma ôkôc biñ tonec êwiñ. Ôsôm êndêñ enñ gebe “Ôsuc ma keso samob ôkwi gebe ñalêlôm ñajam êsa ma akêñ awenñsuñ ñalambinñ êtu da êndêñ aôm. ³ Asuria ênam aêac sa atom. Aêac naapi anğônñ hos ñaô atom. Ma aêac oc asôm êndêñ lemenñ ñakôm gebe ‘Aêacnêñ Anôtô’ nañ êtiam atom gebe aôm taômgeñ taêm walô mosêbu.”

Apômtau gêjac mata moasinñ wakuc gêdêñ Israel

⁴ “Aê gabe janğôm êsêacnêñ gêmac sêwi aê siñña ñajam êsa. Aê oc têtac êwiñ êsêac janac ñawaegenñ gebe ñoc têtac ñandanñ kêkac tau su anğa êsêacnêñ. ⁵ Aê oc jatôm maninñ êndêñ lau Israel. Nêñ ñaola ênac lêtêñ amboac mênaminñ ma nêñ ñawakac êsêlêñ êsêp nom amboac kalelonñ ñawakac. ⁶ Êsêacnêñ ñasêli oc esewec, nêñ ñakatu amboac katêkwi ñakatu ma. nêñ ñamalu amboac môsê Lebanonña. ⁷ Êsêac oc sêmu sêmêñ sênğônñ aênoc ajuñlabu êtiam. Êsêac oc têtôm amboac kôm ñajam teñ ma sênam ñaola amboac kôm wainña teñ. Ma nêñ wain ñanô êtu wain towae amboac wain Lebanonña. ⁸ O lau Israel, aêagêc gwam ma asagenñ ñagêdô gêdêñ tauñ. Aê taucgeñ jajô aômnêm biñ ma janam jaom aôm. Aê katôm ka, nañ ñalauñ ñamajanñ ñapanñ ma nêm moasinñ samob gêmêñ anğa aêgeñ.”

⁹ Asa kêtu ñac tokauc gebe êjala gêñ tonec. Asanê kauc kêsa gebe êlic gêñ tonec. Apômtaunê intêna solop ma laugêdêñ oc sêsa intêna tau, mago lau alôb-alôb oc sênac tauñ êndu.

Joel

Joelnê têm gêmoa nomña to nê lêñ kêsiñ tau ma tajala samucgen atom. Moae enj keto nê buku gêdêñ lau Persia sêjam gôliñ gamêñ gêdêñ jala 500 ma 400 gêmunj Kilisi gêmêñ nomña ñasawa. Joel gêjac miñ gebe wagô tolêsôb-tolêsôb sêsa gamêñ Israelña ma oc ñandañ gesenñ nom su. Enj kêsaê gebe gêñwapac tonañ kêtú puc tenj gebe Anôtônê bêc êmêtôc lau, tañ sesenñ ênê bingêdêñ su nanña kédabiñ. Propete kêkêñ Anôtônê kalem gêdêñ lau gebe sênam taunñ ôkwi ma kêkêñ Anôtônê biñ, tañ gêjac mata nanñ, gelom êsêac gebe êkatonñ nê lau sa êtiam to ênam mec êsêac. Biñ towae tenj, tañ Anôtô gêjac mata nanñ, kêsêp Joelnê buku gebe Anôtô êsakiñ nê Ñalau naêpi ñamalac samob, êpi lauo to ñac ma lau wakuc to lanjwa êtômgenj.

¹ Apômtaunê biñ gêdêñ Petuel latu Joel tau tonec.

Tañjiboa kêtú sasenñ gêñ taniñña

² Amac lau ñanôac, anô biñ
to amac lau gamêñ tonecña, akêñ tañem.
Amac alic gêñsêga amboac tec tenj ñanô kêsa
gêdêñ amacnêm têm me gêdêñ abeminêñ têm me masi.

³ Anac ñamiñ êndêñ nêm gôlôac wakuc sêñjô.
Êsêac sênac ñamiñ êndêñ nêñ wakuc ma elom-elom amboac tonañgenñ êna.

⁴ Gêñ tañ wagô-kêlêña dedec gêcña nanñ,
wagô-sêboañña mênñsenñ.
Ma gêñ tañ wagô-sêboañña dedec gêcña nanñ,
wagô-sêlôpña mênñsenñ.
Go gêñ tañ wagô-sêlôpña dedec gêcña nanñ,
wagô-ñatêna-kêsaña mênñsenñ.
⁵ Amac anôm-gêñ-anaboawaga, matem êlac ma atañ lasêmanñ.
Amac anôm-wainwaga samob, apuc tañjiboa sa
êtu wain ñakananña,
tañ sêkac su anjga awemsunñ nanñ.

⁶ Gebe lau-m tenj sêwê sêpi mênñsêjam aêñoc gamêñ auc,
lau ñactêkwa ma taêsam ñanô lasê.
Lunlunñ kêtôm lewe kapoac nê
ma ñani amboac lewe têna nê.

⁷ Êsêac sesenñ aêñoc wain ñamôkê su
ma sêsap ñoc jambô tulu.
Êsêac selec ñaôlic su sêbaliñ siñ jagêc nom
e ñalaka ñapom ñaôma.

⁸ Atañ tañjiboa amboac awêtakiñ, tañ gêjam abec
kêtú nê ñac, tañ sê gêdêñ enj nanña.

⁹ Êsêac sêkêñ gêñ taniñña to gêñ tanômña kêtú da
anjga Apômtaunê andu kêtiam atom.
Apômtaunê sakiñwaga, dabunwaga taunñ,
sêpuc tañjiboa sa.

¹⁰ Kôm tau kêtú gasañ
nom tau kêtanj

gebe sêjainj kôm ñanô gêjaña,
wain ñanô kêmêlinj ma niptékwi kêpa.

11 O kômwagaac, nê m ñalêlôm êôc auc
ma kômwaga wainñaac, atanmanj.
Kêtu janjom to polomña
gebe kôm ñanô kêtu sec su.

12 Wain ñamôkê kêmêlinj
ma jambô kêsêlic.
Ainj to nij ma uc
to gêjkainj samob kêtu masê anja sêjam.
Ma têtac ñajam
gêc su anja ñamalacnêj.

13 O dabunwagaac, asô talu sa ma atanj.
O sakinwaga altarnja, anam tanjboa sa.
Ñoc Anôtônê sakinwagaac, amêj
tonê m abecgenj
gebe sêgaminj gêj taniñja to gêj tanômña ma sêkêj kêtu da
anja nê m Anôtônê andu kêtiam atom.

14 Akêj noc anam dabunja tenj.
Akalem gôlôac sêpi tagenj.
Akac kasêga to gamêj ñatau samob sa sêpi tagenj
dêndêj Apômtau, amacnê m Anôtô, nê andu,
go awam ênac Apômtau.

15 Ojae, bêcsêga taugoc.
Apômtaunê bêc kêdabinj ma mêngeô lasê
amboac gêj ñaclai mênkêpoa lasê
anja Njajña Njatau nê.

16 Sêkac gêj taniñja su
gêdêj aêac matenjanô atom me.
Ma têtac ñajam to ôlinj kêpi
gêwi aêacnêj Anôtô nê andu sinj atom me.

17 Gêj ñawê kêtu matê anja nom ñalêlôm
lêsucm kêpô létêj
ma andu gêj ñanônja kêku
gebe kôm ñanô masi.

18 Bôc têtanj gêj
ma bulimakao ñatonj sêmoa jageo
ma têtap gêgwanj sa atom
ma domba totonj-totonj sêpô lêna taunj.

19 O Apômtau, aê aoc gêjac aôm, gebe ja genj
gêgwanj ñamêdôb anja oba
ma jawaô kêsêgô
gêjkainj samob anja sêjam.

20 Bôc salenja awenj ec-ecgenj têtanj gêdêj aôm

gebe bu kêpa
ma ja geŋ
gêgwanj ŋamêdôb anġa oba.

2

Wagô kêtû Apômtaunê bec ŋapuc

¹ Anac dauc êtaŋ anġa Sion.

Anac wali anġa ŋoc lôc dabuŋ tau
e lau gamêŋ tonecŋa samob têtênêp
gebe Apômtaunê bêc, taŋ mênêsa nanj kêdabiŋgac.

² Ŋakesec to gêsunġbôm ênam bêc tau auc
ma tao to ômbiŋ êkôm bêc tau auc amboac tonanġen.
Lau amboac tonanġ sêmoa gêdêŋ gêmunġ andanġenġ atomanô
ma oc sêmoa atom e êndêŋ têm samob ŋamadiŋ.

³ Ja kêkuc gamêŋ sa gêmunġ lau-m tau
ma ja ŋawaô kêdanġac gêŋ kêdaguc êsêac.
Gamêŋ tê gêc êsêac nêmuŋa nê, kêtôm kôm Eden
ma tê gêc dêmôênmuŋ nê, kêtôm gamêŋ sawa ma gêŋ tenġ gêwê êsêac sa atomanô.

⁴ Êsêacnêŋ ŋakatu amboac hos ŋakatu
ma sêlêti amboac hos siŋŋa sêja.

⁵ Êsêac sêboanġ sêmoa lôctêpôêgeŋ
ma ŋakicsêa amboac kareta siŋŋa.
ma amboac jawaô kêdanġac oba
ma amboac lau ŋajaŋa, tê têtêdanġ taunġ êtu sênac siŋŋa nê.

⁶ Lau katunġ ŋatutuc ŋasec
ma lanġôŋanô kêtû sêp kêtû êsêacŋa.

⁷ Êsêac sebo sêsa amboac siŋsêlêc
jasêpi tunġbôm amboac kwalam lanġwa siŋŋa.
Ac sêwê têtêdaguc taunġ sêsa nêŋ intêna
ma tenġ geo sic anġa nê walaŋ atom.

⁸ Êsêac sêbôc taunġ auc atom.
Sêsap nêŋ lêŋ tôŋ gêdêŋ-gêdêŋgeŋ.
Êsêac sêwê sêseli ŋacjo sêja
ma gêŋ tenġ kêtôm gebe êkô êsêac auc atom.

⁹ Ac sebo sêpi malac sêja
sêlêti sêpi tunġbôm
to sêpi andu sêja
sêsô katam sauŋ amboac geŋgeŋtêna.

¹⁰ Nom kêkôtêŋ tau kêtû êsêacŋa
to umbonġ ŋawiwic.
Oc to ajônġ sêjam kanuc
ma utitalata sêgamiŋ ŋawê.

¹¹ Apômtaunê wapap gêjac
gêmunġ nê siŋwaga
gebe ênê siŋwaga nêŋ tonġ kapôênġ kêlêlêc
ma ŋac, taŋ gêgôm ênê biŋ kêtû tôŋ nanġ, ŋaclai sec.
Gebe Apômtaunê bêc kapôênanô

ma kainj tenj njanô.
Asa êtôm gebe êpuc tau tôj.

Anôtô gêlêj biñ nê lau gebe sênam tauj ôkwi

¹² Apômtau kêsôm gebe “Galocgenj amu andêj aê amêj tonêm njalêlôm samucgenj.

Anam dabunj taôm, atanj to apuc tanjiboa sa.

¹³ Akac nênj njakwêgenj êngic atom, nênj njalêlôm tec akac êngicmanj.”

Akac taôm ôkwi amu andêj Apômtau, nênj Anôtô, ana gebe moasinj to taê labu njam enj.

Enj gê biñ tôj to têtac gêwiñ gêjac njawae ma têtac êtu lêsi ma êsuc biñ ôkwi.

¹⁴ Asa kêjala. Oc moae Apômtau taê ênam tau e nê njalêlôm tenj ma êlinj moasinj tenj su êndêj amac, e êtôm gebe akêj gêj taniñja to tanômña êtu da endenj nênj Apômtau.

¹⁵ Anac dauc êtanj anja Sion.

Akêj noc bec anam dabunja tenj.

Akalem gôlôac sêpi tagenj.

¹⁶ Akac lau sa.

Akalem gôlôac sênam dabunj tauj.

Kasêga sêpi tagenj.

Ajonj njapalêo to njac

ma njapalê dedec sa.

Njac tanj gêjam awê wakucgenj nanj, êsêp anja nê andu to awê wakuc êsa anja nênj balêm êmêj.

¹⁷ Dabunwaga, Apômtaunê lausakinj tau

têtanj sêkô lôm dabunj njasacgêdô to altar njasawa

ma sêsôm gebe “O Apômtau, taêm labu nênj lau.

Ondec nênj gêjnlênsêm êtu meloc, e tentenlatu sêsu susu atom.

Lau to-m-to-m sênac ôkwi êndêj tauj gebe

‘Lau tônj nênj Anôtô gêmoea ondoc’ êtu asagenja.”

Anôtô gêjô mec ma kêkêj gêj taniñja kêtiam

¹⁸ Gocgo Apômtau têtac kêkac enj nê gamêjña, tec taê walô nê lau.

¹⁹ Tec Apômtau gêjô êsêac awenj ma kêsôm gêdêj nê lau gebe

“Alic acgom, oc jasakiñ polom njanô

to wain ma niptêkwi e êoc amac tôj

ma jandec amac atu biñ susunja

êndêj tentenlatu êtiam atom.

²⁰ “Aê oc jansoc njacjo anja gamêj gêmu kêpiña êc amac su balingenj êna ma jatinj enj naênjgônj gamêj gasanj to njagêlêj tenj.

Nê pom njamataña êsêp gwêc oc kêpiña (gwêc matê)

ma nê pom njamuña êsêp gwêc oc kêsêpiña (gwêc njaluñ) sênaña.

E njajaê to njasu êônj sa

gebe enj ketoc tau sa kêlêlêc.

21 “O gamêñ tau, ôtêc taôm atom.
Têmtac ñagaô êsa to ôlim êpigen gebe Apômtau gêgôm gêñsêga.

22 Amac bôc sêñamña, atêc taôm atom
gebe gêgwan ñamêdôb kêpuc anga oba kêtiam.
Gêñkain gêjam ñanô
ma jambô to wain ñanô taêsam.

23 “O Sion latuiac, têmtac ñajam
ma atu samuc êtu Apômtau, aômniêm Anôtôña,
gebe eñ kêkêñ kom gêjac gêdêñ ñatêm
ec êwaka amacniêm gêdeñ sa.
Eñ kêsêwa kom kêsêp kêtû amacña,
kêkêñ kom gêdeñ têm asê geñ to ajac gêñ sa kêtôm andanげña.

24 “Polom ñanô êsô têtin-kôm ñanô-ñamala e êlôc
ma wain to niptêkwi ñagasuc mênêc e êkêc.

25 Aê jajô jala ñakôm ñanô, tañ wagô tolêsôb-tolêsôb sen nan, wagô sêlôpña to ñatêna kêsaña
ma kêlêña
têtu ñoc sinwaga ñaton kapôên, tañ kajatu gebe sênac sin sêndêñ amac nan.

26 “Amac oc anin gêñ e êôc amac tôn
ma awem êôc Apômtau, nêm Anôtô, tañ kêmoasin amac ñajam kêlêlêc nan, nê ñaê,
ma sêngôm ñoc lau majen êsa êtiam atom.

27 Amac oc ajala gebe aê gamoa Israel ñalêlôm
ma aê Apômtau taucgen katu nêm Anôtô
ma sêngôm ñoc lau majen êsa êtiam atomanô.

Anôtô êkêc nê Nalau êpi ñamalac peben

28 “Go êndêñ têm ten acgom
oc jakêc ñoc Nalau êpi ñamalac peben
ma latômio to ñac seoc bin lasê
to nêm lau ñanô oc sênêc mê
ma nêm ñacsenjomi oc sêlic gêñ ñakatu.

29 Êndêñ bêc tônê oc jakêc ñoc Nalau
êpi sakinwagao to ñac amboac tonanげ.

Bêc ñamu tau ñawêc

30 “Oc jakêñ gêñsêga êsa umbon ma anga nom, dec to ja ma ja ñatêtac. 31 Oc oc ênam
kanuc ma ajôn oc êtôm dec su acgom, go Apômtaunê bêc kapôên to ñaclai kain ten tau oc
mênêsa. 32 Ma ñamalac samob, tañ awen ênac Apômtaunê ñaê nan, eñ oc ênam êsêac kêsî
êndêñ-êndêñgen, gebe lau, tê sêwê gêñwapac sa nê, oc sêngon lôc Sion to Jerusalem, ma
lau, tê Apômtau êkalem êsêac nanげñ sêmoa maten jali êtôm Apômtau gêjac mata nê.

3

Anôtô êmêtôc ñamalac peben êndêñ Bec ñamuña

1 “Alic acgom, êndêñ tañ jawaka Juda to Jerusalem sa nan,
êndêñ bêc to ñasawa tônê

2 aê oc jakalem tentenlatu samob sêpi tagen
ma jawê êsêac sêsêp gaboan Josapat sêna,
gebe jamêtôc êsêac anga tônê

êtu gêñ samob, tañ sêgôm gêdên aêñoc lau to ñoc gêñlênsêm Israelña,
gebe sêjam êsêac êlin-êlin sêmoa tentenlatu ñasawa
ma sêjac sam aêñoc nom gêdên tañ.

³ Êsêac sêpuc kapoac

kêtu ñoc lauña

ma sêkên ñapalê gêjô awê mockaino

ma sêkên ñapalêo lau sêjam ôli ña wain, tañ êsêac tañ sênôm nañ.

⁴ “Ma amac lau Tirus to Sidon ma Pilistia nêñ gamêñña samob, aêacnêñ asagen ñagêdô
gêdên tañ. Amac abe akên ñagêjô êndên aê êtu gêñ tenña me. Embe akên ñagêjô êndên
aê, go janam nêñ ñagêjô ôkwi wacêtap amac taôm mômêmapac sa wen tagen. ⁵ Gebe amac
añango ñoc silber to gold su ma ajon ñoc awamataêjam kêsô nêñ lôm gwam gêja. ⁶ Ma akên
lau Juda to Jerusalem gêdên lau Helen sêjam ôli gebe sejon êsêac sêna e sêmoa jaéc nêñ
gamên ñamadin. ⁷ Alicgac me, galoc tec jaóc êsêacnêñ ñalêlôm gebe sêndi anga gamên, tañ
amac atulu êsêac sêja nañ, ma gêñ amac agôm nañ, ñagêjô wacêtap amac taôm mômêmapac
sa. ⁸ Aê oc jakên latômio to ñac sêndên lau Juda sênam ôli nasêsêp êsêac lemen, ocgo ac
sêkên êsêac sêndên lau Sabea, tê sêngôn jaéc sêga nê, sênam ôli êsêac. Bin tec Apômtau
kêsôm.

⁹ “Asôm bin tonec êtu tapa anga lau tentenlatu nêñ gebe
‘Amansañ taôm êtu anac sinña.

Ajatu lau siñsêlêc sa.

Akên siñwaga sêmênman

samob sêpi tagen.

¹⁰ Apa nêñ sakwen ôkwi êtu sin

to anam lêngêc ôkwi êtu kêm.

Ñac ômbôên-ômbôên êsam tau gebe “Aê ñactêkwa ten.”

¹¹ Amac tentenlatu, tañ anğôn agi aêac auc nañ,
andi ñagaôgen, naakac taôm sa anga tônêman.’ ”

O Apomtau, ôwê nêñ lausin sêsêp tônê sêna.

¹² “Tentenlatu sêndiman.

Ma êsêac sêwê sêna gaboan Josapat

gebe anga tônê aê oc janğôn ma jamêtôc tentenlatu samob,

tañ sêngôn sêjam aucgen nañ.

¹³ Akên bôjan jalô êna

gebe kôm ñanô gêmêc e kêtu masê su.

Asô anaman, aka wain,

tañ kêsêp tonjon e mêngêc su nañ.

Ma ñatêkwi êsêp gasuc e mêngêc amboac tonan e wain êkêc

gebe nêñ sec gêjam sêga.

¹⁴ “Lau toton-toton

sêmoa gaboan mêtôcña

gebe Apômtaunê bêc kêdabinğac

anğa gaboan mêtôcña.

¹⁵ Oc to ajôn sêjam kanuc

ma utitalata sêgamin ñawê.”

Anôtô gebe êmoasin nê lau

¹⁶ Ma Apômtau awa ñadindin kêsâ anğa Sion.

Apômtau gêmôêc biñ awa kapôêñ anğa Jerusalem ma umbon to nom ñawiwic.
Mago Apômtau kêtú nê lau nêñ lamu teñ
ma lau Ísraël nêñ tuntêna teñ eñ.

17 “Ocgo ajala gebe Apômtau, nêñ Anôtô aê,
tec ganğon ñoc lôc dabun Sion nec, aê taucgoc.
Ma Jerusalem oc êtu gamêñ dabun
ma lau jaba teñ oc sêsêlêñ sêñac malac êñgic êtiam atomanô.

18 “Ma êndêñ bêc tônê wain oc enselen anğa lôc
ma su êsêp anğa gamêñ ñabau
ma bu enselen
êtôm Judanêñ buman samobgen.
Ma bumata teñ êpulu êpi anğa Apômtaunê andu
ma êmalôm gaboan Sitim.

19 “Gamêñ Aiguptunğa oc êtu gasan
ma gamêñ Edomnğa oc ñagêlêñ êsa
êtu gêñ alôb-alôb, tan sêgôm gêdêñ lau Juda nanğa
gebe sêkêc biñ-masiwaganêñ dec sin anğa nêñ gamêñ.

20 Ma lau sêngôn gamêñ Juda enden tôngeñ
ma gôlôac oc sêjô-sêjô tauñ anğa Jerusalem ñapan.

21 Aê oc jakêñ ñagêjô êjô êsêacnêñ dec
ma sêwê-biñ-ñakainwaga
teñ êwê sa atom
gebe Apômtau oc êngôn lôc Sion.”

Amos

Propete Amos nê biñ kêtü propete samob nêñ biñ ñamatana, tañ teto sa kêsêp buku teñ tomalagen. Têna kêkôc en anga malac Judana teñ, mago en gêjam mêtê lau anga gamêñ Israelña gêdêñ jala 800 ma 700 gêmuñ Kilisi gêmêñ nomña ñasawa. Gêdêñ ñasawa tonañ lau sêpô lêna gêñ teñ atom, sêmoa ñajamgen. Êsêac sêlic nêñ om ma sêsaê gebe sêmoa towamagen. Mago Amos gêlic amboac teñ. En kêsâê gebe lau tolêlômgen sêmoa ñajam ma êsêac sêmoa ñajam ñam kêsêp nêñ sêmêtôc lau ñalêlôm sawa kesogen to nêñ sêkônin êsêacña. Lau sêlic om, tagen nêñ ñalêlôm gêwiñ atom. Êsêac sêjam kauc gebe sêmoa towamagen, mago sêsau taun. Tec Amos gêjam mêtê lau toôli palêgen ma kêtêc tau atom. En kêsôm Anôtô êmêtôc lau ñawae lasê. En kêjatu gebe Binğêdêñ ñalêñ êsa êtôm bu keselen ma kêsôm gebe Moae Apômtau taê walô nê launêñ ñagêdô, tañ gacgen sêmoa maten jali nañ (5:15).

¹ Amosnê biñ tau tonec. En gejobwaga dombaña nêñ teñ anga malac Tekoa. Ôjô gêjam atomgen ma en gêlic biñ tau gêdêñ Judanêñ kiñ Usia agêc Israelnêñ kiñ Joas latu Jerobeam nêñ têm e ñajala luagêc gêja, go ôjô gêjam. ² Ma en kêsôm gebe “Apômtau gêjam wambañ anga Sion to kêkac awa sa anga Jerusalem e gejobwaga dombaña nêñ gamêñ ñagêgwan kêsêlic to lôc Karmel ñatêpôê kêmêlin.”

Anôtô kêmêtôc lau Israel nêñ lau jabañ êsêacña

Siria

³ Apômtau kêsôm biñ tonec gebe “Aê oc jawi Damaskusnêñ keso têlêac me aclêña ñagêjô siñ atom, gebe êsêac sêlêsa Gilead popoc to sêlêsu êsêac. ⁴ Amboac tonañ aê jakêñ ja êniñ Hasaelnê andu ma êndanğac Benhadadné andu kiñña. ⁵ Aê gabe jatuc malac Damaskus ñabalañ popoc ma jansen lau Bikat Awenña to ñac, tañ kêmêgôm tôc kiñña gêñgôn Bet-Eden nañ su. Ma lau Sirianañ nasêñgôn kapoacwalô anga Kir.” Apômtaunê biñ tau tonec.

Pilistia

⁶ Apômtau kêsôm biñ tonec gebe “Aê jawi Gasanêñ keso têlêac me aclêña ñagêjô siñ atom, gebe êsêac sêjanğo lau-m samuc teñ su gebe sêkêñ êsêac sêsêp lau Edom lemen. ⁷ Amboac tonañ aê jakêñ ja êniñ Gasa ñatunğôm ma êndanğac ñaandu kiñña su. ⁸ Aê gabe jansen lau Asdodña to ñac, tañ kêmêgôm tôc kiñña gêñgôn Askalon nañ su. Aê lemoc ejoñ malac Ekron e lau Pilisti nêñ ñapopoc sênaña.” Apômtaunê biñ tau tonec.

Tirus

⁹ Apômtau kêsôm biñ tonec gebe “Aê jawi Tirusnêñ keso têlêac me aclêña ñagêjô siñ atom, gebe êsêac sêkêñ lau-m samuc teñ sêsêp Edom lemen

ma taêḡ gêjam poac lasitêwainḡ atom.

¹⁰ Amboac tonanḡ aê jakêḡ ja êniḡ Tirus ḡatunḡbôm ma êndanḡgac ḡaandu kinḡḡa su.”

Edom

¹¹ Apômtau kêsôm biḡ tonec gebe

“Aê jawi Edomnê keso têlêac me aclêḡḡa ḡagêjô siḡ atom

gebe eḡ kêjanda lasi ḡa siḡ

ma kêtiḡ nê taê walô lauḡḡa su.

ma têtac ḡandanḡ ḡapanḡ

to têtac kêmoatiḡ tônḡ gedenḡ tônḡḡeḡ.

¹² Amboac tonanḡ aê jakêḡ ja êniḡ malac Teman

ma êndanḡgac malac Bosra ḡaandu kinḡḡa.”

Amon

¹³ Apômtau kêsôm biḡ tonec gebe

“Aê jawi lau Amon nêḡ keso têlêac me aclêḡḡa ḡagêjô siḡ atom,

gebe êsêac sêkac lauo, taḡ sêmoa teḡ nanḡ, gêḡḡic anḡḡa Gilead,

gebe sêḡḡôm tauḡ nêḡ nom ḡamadiḡ êtu kapôêḡ.

¹⁴ Amboac tonanḡ janḡḡôm ja elom anḡḡa malac Rahab ḡatunḡbôm ḡalêlôm

ma êndanḡgac ḡaandu kinḡḡa

êndêḡ taḡ wali êtaḡ êndêḡ bêc siḡḡḡa

ma êndêḡ taḡ mu êmbuc êndêḡ bêc mulainḡḡa.

¹⁵ Ma êsêacnêḡ kinḡ to nê kasêḡḡa samob sêwiḡ taunḡ

nasêḡḡôn kapoacwalô anḡḡa gamêḡḡa jaêc.”

Apômtaunê biḡ tau tonec.

2

Moab

¹ Apômtau kêsôm biḡ tonec gebe

“Aê jawi Moabnê keso têlêac me aclêḡḡa ḡagêjô siḡ atom,

gebe eḡ kêpac kinḡ Edomḡḡa nê ḡatêkwa kêtu ḡop.

² Amboac tonanḡ aê jakêḡ ja êniḡ Moab

ma êndanḡgac andu kinḡḡa anḡḡa Kerijot

ma Moab ênaḡḡa êsêp siḡ ḡakicsêa ḡalêlôm

êndêḡ taḡ wambaḡ to dauc êtaḡ êmoa nanḡ.

³ Aê oc jasap ḡôliḡwaga tulu anḡḡa êsêac ḡaluḡ

to janac ênê kasêḡḡa samob êndu sêwiḡ eḡ.”

Apômtaunê biḡ tau tonec.

Juda

⁴ Apômtau kêsôm biḡ tonec gebe

“Aê gabe jawi Judanêḡ keso têlêac me aclêḡḡa ḡagêjô siḡ atom,

gebe êsêac têtinḡ Apômtaunê biḡsu su

to sejop ênê ḡagôliḡ atom.

Ma êsêacnêḡ dansanḡ, taḡ kêtu tamenḡinêḡ lêḡ ḡagôliḡ nanḡ,

gêwê êsêac seo amboac tonanḡḡeḡ.

⁵ Amboac tonanḡ aê jakêḡ ja êniḡ Juda

ma êndanḡgac Jerusalem ḡaandu kinḡḡa.”

Anôtô kêmetôc lau Israel

⁶ Apômtau kêsôm biḡ tonec gebe

“Aê jawi Israelnêḡ keso têlêac me aclêḡḡa ḡagêjô siḡ atom,

gebe êsêac sêkênj ñac gêdênj gêdênj lau sêjam ôli kêtú têtáp silber saña,
ma ñac ñalêlôm sawa kêtú têtáp atapa saña.

⁷ Êsêac sêka lau ñalêlôm sawa môkênjapac tônj kêsêp kekop ñalêlôm
ma sêkô lau-ñalêlôm-ñawapacwaga nêj lêt auc.
Ñac tenj agêc tama sêsô dêdênj mockainjo tagenj
e sêgôm ñoc ñaê dabunj kêtú sec.

⁸ Êsêac sêsa taunj sic sêc altar samob ñagala
ma ñakwê, tañ sêjanjo su anja launênj nanj, kêtú nêj mê
ma sênôm wain, tañ lau sêkênj kêtú nêj binj ñagêjôña nanj,
anja nêj Anôtônê andu.

⁹ “Ma aê, tec gamunj amac ma gasenj lau Amor,
tañ waso-waso têtôm kaseda
ma ñajanja têtôm kamem nanj.

Aê gasenj nêj ñanô, tañ genkaleñ lólôc nanj,
to nêj ñawakac, tañ gêc nom ñalêlôm nanj.

¹⁰ Aê kakôc amac sa anja gamênj Aiguptunja api amênj
to gawê amac amoa gamênj sawa kêtôm jala 40,
gebe awê kainj lau Amor nêj gamênj,

¹¹ Ma aê, tec gajac nêmi latômi ñagêdô sa têtú propete
ma nêmi ñacsenjomi ñagêdô têtú lau sêjam dabunj taunja.
O lau Israel, binj amboac tonanj binjanô me masi.”
Apômtaunê binj tau tonec.

¹² “Mago amac akênj wain gêdênj lau sêjam dabunj taunja tau sênôm
to ajac jao propete ma asôm gebe ‘Aoc binj lasê atom.’

¹³ “Alic acgom, aê janjôm nêmi gamênj kôjô-kôjôgenj
êtôm wanj, tañ gêlac gwêc sec nanj.

¹⁴ Ñac, tañ ñagaô nanj, embe êc su, oc ênam enj sa atom.

Ma ñac ñajanja nê ñaclai ñanô masi.

Ma ñac ñaclai ênam tau sa êtôm atom.

¹⁵ Ñac talamja oc êkô ñajanja atom.

Ñac, tañ ñagaô nanj, ênam tau sa atom.

Ma ñac, tañ gêngônj hos ñaô nanj, ênam katu sa atom.

¹⁶ Ma lau sinjêlêc, tañ sêmoa totêntac kêpa sugenj nanj,
oc sêc toôlinj ñaôma êndênj bêc tonanj.”

Apômtaunê binj tau tonec.

3

Kôm tañ gêjac propete ñawae nanj

¹ O lau Israel, anô binj tonec, tañ Apômtau kêsôm kepenj amac gôlôac samob, tañ kakôc
sa anja gamênj Aiguptunja api amênj nanj.

² “Aê kajalinj amac taômgenj sa anja gôlôac nomja samob nêj.
Kêtú tonanj aê gabe jamêtôc amac êtu nêmi keso samobja.

³ “Ñac luagêc, tañ sêjac noc taunj atom nanj,
sêsêlêñ sêwinj taunj me.

⁴ Lewe, tañ kêtáp gwada sa atom nanj,
oc êu awa ñaôma anja saleñ me.

Lewe ñalatu, tañ gêjac gênj atom nanj,

oc êkêkwanj anja nê gêsuj me.

⁵ Embe sêwa lakô atom, oc lip ênac moc me.

Gwada ten embe êsêp lakô atom,
oc lipkainj êmandi sa me.

⁶ Dauc embe êtañ anja malac,

oc lau têtakê atom me.

Gênwapac embe êtap malac ten sa,

nañ Apômtau gêgôm atom me.

⁷ Binjanô, Apômtau Anôtô êngôm gêñ ten atom,

en eoc nê binj ñalêlômña lasê

êndên propete, tañ têtû ênê sakinwaga nañ, êmunj acgom.

⁸ Lewe embe êtañ asa oc êtêc tau atom.

Apômtau Anôtô embe êsôm binj, asa oc eoc binj lasê atom.”

Samaria ênaña ñapuc

⁹ Asôm lasê êndên lau, tañ sêngôn andu kinja anja Asuria

to êsêac, tañ sêngôn andu kinja anja gamên Aiguptuña,

gebe “Akac taôm sa anja lôc Samariaña,

go alic lau sênac seso taun anja gamên tau

to sêkônin taun sêmoa gamên tau.”

¹⁰ Apômtau kêsôm gebe “Êsêac sêjam kauc lên sêngôm gêñ naêndênña.

Êsêac sêboa ñaclai sêkônin laun to sêjanjo gêñña sa anja nêñ andu kinja.”

¹¹ Kêtu tonanña Apômtau Anôtô kêsôm binj tonec gebe

“Ñacjo sêngi gamên auc ma senseñ nêm tunbôm su

ma sêjanjo waba su anja nêm andu kinja.”

¹² Apômtau kêsôm binj tonec gebe “Aê oc janam lau Israel, tañ sêngôn nêñ bec ñalêlôm to sêc nêñ mê ñawasi ñaô anja Samaria nañ, kêsî êtôm ñacgejob gêjam dombalabu ñapopoc me tañalaun kêsî anja lewe awasunj.”

¹³ Apômtau Anôtô, lausinj undambêña nêñ Anôtô, kêsôm gebe

“Anô binj tonec ma awa Jakobnê gôlôacnên keso sa.

¹⁴ Êndên bêc, tañ jamêtôc Israel êtu nêñ sêgêli binja nañ,

aê oc jamêtôc Betel ñaaltar ma jatuc altar tau ñajabo tulu

e embenj êsêp nom.

¹⁵ Aê jatuc andu komônja to andu ockêsaña popoc.

Ma andu, tañ sêkwê tonagêlôn kainj ten nañ, ênaña

ma andu taêsam malenmê.”

Apômtaunê binj tau tonec.

4

¹ “Amac bulimakao Basanña,

tañ amoa lôc Samariaña nañ,

anô binj tonec.

Amac akônin lau ñalêlôm sawa tonj to alêsa lau-sêpô-lênawaga popoc,

ma asôm gêdên ñaci gebe

‘Akôc gêñ amên, gebe anômôn.’

² Apômtau kêtôc lêma ma gebe nê binj ñanô êsa êtu enj ñac dabunja gebe

Alic acgom, bêc oc mênêsa, go sêngauc amac asa amên ña lêngêc

to sênac nêm lauo ñamuña ña êñpañ.

³ Ma amac oc akên taôm tagen-tagen asa tunbôm ñakêlêtêc ñasawa ana

ma sêmbaliņ amac siņ ana Hermon.”
Apômtaunê biņ tau tonec.

4 “Amêņ Betel ma aņgôm gêņ alôb-alôb.
Amêņ Gilgal ma aņgôm gêņ alôb-alôb êlêlêc su.
Akêņ nê m daja êtôm bêbêcgeņ samob
ma akêņ nê m gêņ teņ ņanô teņ ņanô êtôm bêc êtu têlêacņa samob.

5 Akêņ polom togoleņ êtu da danje
to anam nê m da awalaun ņawae êsa ênêc awêgeņ.
O lau Israel, biņ tonaņ amac têmtac gêwiņ gebe aņgôm.”
Apômtau Anôtô nê biņ tau tonec.

6 “Kêtôm nê m malac samob, aê kakêņ amac lumluņ gêņac gêņ teņ atom
to kakêņ amac aôc tóbôm moņa kêtôm nê m gamêņgeņ.
Mago amac ajam taôm ôkwi amu adêņ aê amêņ atom.”
Apômtaunê biņ tau tonec.

7 “Aê kagamiņ kom gêdêņ amac amboac tonaņgeņ e ajôņ têlêac su,
go ajoņ kôm ņanô sa.
Aê kakêņ kom gêjac malac teņ,
ma kagamiņ kom gêdêņ malac teņ.
Kôm teņ kêtap kom sa,
ma kôm, taņ kêtap kom sa atom naņ, ņagêņ kêmêliņ.

8 Amboac tonaņ tec malac luagêc me têlêac sêsêlêņ sêja malac teņ
sebe sênôm bu, tageņ sênôm e gêôc êsêac tôņ atom.
Mago amac ajam taôm ôkwi amu adêņ aê amêņ atom.”
Apômtaunê biņ tau tonec.

9 “Aê kakêņ gwa gêjac amacnê m mo to kakêņ kôm ņanô kêmêliņ.
Aê gasen nê m kôm moņa to kôm wainņa su.
Wagô geņ amacnê m jambô to katêkwi.
Mago amac ajam taôm ôkwi amu adêņ aê amêņ atom.”
Apômtaunê biņ tau tonec.

10 “Aê kasakiņ kole gêdêņ amac kêtôm gagôm gêdêņ Aiguptu.
Aê gajac nê m lau wakuc êndu ņa siņ.
Aê kajanda nê m hos sêc sêja.
Ma nê m gamêņ becņa ņasu sec e gêjam gamêņ-gamêņ aucgeņ.
Mago amac ajam taôm ôkwi amu adêņ aê amêņ atom.”
Apômtaunê biņ tau tonec.

11 “Aê gasen amac su katôm gasen Sodom to Gomora su.
Ma amac atôm jakalic, taņ sêwê sic aņga ja naņ.
Mago amac ajam taôm ôkwi amu adêņ aê amêņ atom.”
Apômtaunê biņ tau tonec.

“Kêtu tonaņņa aê gabe jaņgôm biņ tonaņ ņanô êsa êpi ¹² amac, o Israel.
O Israel, aê gabe jaņgôm biņ tonaņ ņanô êsa, tec ômansaņ taôm,
gebe ôndac nê m Anôtô.”

¹³ Ôlic acgom, ņac taņ gêboa lôc sa to kêkêņ mu naņ,
ņac taņ geoc nê biņ, taņ taê gêjam naņ, lasê gêdêņ ņamalac naņ,

ņac taņ kĕkĕņ gamĕņ kelenden to ņakesec
 ma kĕsĕlĕņ gĕmoa nom ņabau ņaô naņ,
 nĕ ņaê gebe Apômtau, lausiņ undambĕņa nĕņ Anôtô. * Basanņa, taņ sen gĕņgen ma sĕjam
 kom ten atom.

5

Kalem sĕnam taun ôkwiņa

¹ O gôlôac Israel, aņô biņ tonec ma akĕņ taņem taņiboa, taņ katan kĕtu amacņa naņ.
² “Awĕtakiņ Israel gĕjac tau êndu, eņ oc êndi sa êtiam atom.
 Eņ gĕjac tau êndu gĕc tau nĕ nom ma ņac ten oc gĕjac eņ sa atom.”

³ Gebe Apômtau Anôtô kĕsôm biņ tonec gebe
 “Malac taņ êkĕņ lau 1,000 sĕsa sĕna naņ,
 nĕņ lau 100 geņ sĕmoa mater jali.
 Ma malac, taņ êkĕņ lau 100 sĕsa sĕna naņ,
 nĕņ 10 geņ sĕmoa mater jali.”

⁴ Gebe Apômtau kĕsôm biņ tonec gĕdĕņ gôlôac Israel gebe
 “Ansom aê, go amoa matem jali,
⁵ ansom Betel atom, ma ana Gilgal atom
 ma asĕlĕņ alom Berseba ana atom.
 Gebe Gilgal oc êņgôn kapoacwalô aņga gamĕņ jaêc biņņanôgen,
 ma Betel oc ênaņa.”

⁶ Ansom Apômtau, go amoa matem jali.
 Embe masi, go eņ ĕpoa lasĕ êtôm ja e êndanĝac gôlôac Josep su,
 ma ņac ten ĕmoa Betel, gebe ênac ja tau ĕmac atom.
⁷ O amac, taņ ajam lĕņ biņĝĕdĕņņa ôkwi kĕtu gĕņ ņamakic sec
 ma akônij biņĝĕdĕņ tōņ gĕc nom.

⁸ ņac taņ kĕkĕņ dam to i totili
 ma gĕjam ņakesec ôkwi kĕtu gelenņa
 to gĕgôm gelenņa ņakesec kĕsa,
 ņac taņ kĕkalem gwĕc ma kĕsĕwa kĕsĕp nom naņ,
 ênĕ ņaê gebe Apômtau.

⁹ Eņ gesen lau ņajaņa su eb tagen
 ma gĕgôm malac ņajaņa kĕtu gasaņ.

¹⁰ Êsĕac tĕntac gedec ņac, taņ kĕpuc biņĝĕdĕņ tōņ gĕmoa sĕmĕtôc biņ ņamala
 to sĕ kanôn ņac, taņ kĕsôm biņņanô naņ.

¹¹ Amac akwĕ andu ņa poc, taņ apa e ņatip kĕsa naņ,
 mago oc aņgôn andu tau ņalĕlôm atom.
 Amac asĕ kôm wainņa ņajam,
 mago oc anôm wain tau atom,
 gebe amac aka ņac ņalĕlôm sawa tōņ
 to akac eņ, gebe êkĕņ polom êndĕņ amac.

¹² Aê kajala gebe agôm gĕņ alôb-alôb taĕsam
 ma nĕm sec kapôĕņanô.
 Amac taņ alĕsu ņac gĕdĕņ

* **4:13:** Propete gĕjam dôņ Israelnĕņ lauo kĕpi bulimakao

to akôc awa ñalêsina
 ma akô ñac ñalêlôm sawa auc anğa amêtôc biñ ñamala nan.
 13 Kêtu tonanğa tec ñac tokauc oc ênam tau tônğ êndênğ têm tonec,
 gebe têm tau têm sec.

14 Ansom gênğ ñajam, ansom gênğ sec atom,
 gebe amoa matem jali.
 Go Apômtau, lausini undambênğa nênğ Anôtô, êmoa êwiñ amac
 amboac asôm su.

15 Têmtac endec sec ma têmtac êwiñ ñajam
 to amansañ biñğêdênğ anğa mêtôc ñamala,
 ec Apômtau, lausini undambênğa nênğ Anôtô,
 taê walô Josepnê gôlôac ñapopoc.

16 Amboac tonanğ Apômtau, lausini undambênğa nênğ Anôtô,
 kêsôm biñ tonec gebe
 “Tanjiboa êpi êtôm malaclunğ samobgenğ.
 Ma lau sêmôêc gebe ‘Ojae, ojae’ êtôm intêna samob.
 Êsêac sêkalem lau kômğa gebe têtanğ
 to êsêac, tanğ têtanğ tanjiboa kêtu tônğ nanğ, gebe sêpuc tanjiboa sa.
 17 Tanjiboa êtanğ êtôm kôm wainğa samob
 gebe aê oc jasêlênğ jamoa amac ñasawa-ñasawa.”
 Apômtaunê biñ tau tonec.

18 Ojae amac, tanğ ajam awem su Apômtaunê bêc.
 Ajam awem su bêc tonanğ kêtu agenğa.
 Bêc tonanğ ñakesec, ñawê atom.

19 Oc êtôm ñac teñ gêc lewe su,
 mago gêdac bôclai teñ,
 me gêô lasê andu ma gêjac senenğ tau ña lêma
 ma moac teñ gêñac enğ.

20 Apômtaunê bêc tau ñakesec, ñawê atom,
 ñakanuc ma ñawasi masi.

21 “Aê gadec ma galic nêm om sec
 ma nêm akac taôm sa omğa gêjac aê matocanô ñajam atom.

22 Ma amac embe akênğ daja to dadanğe êndênğ aê,
 oc jakôc sa atom.
 Aê matoc ê nêm bulimakao kêtôp ñajam, tanğ akênğ êtu dawama nanğ atom.

23 Aêc su tonêm wê ñakicsêa anğa aênğoc.

Aê gabe janô nêm gênğ wênğa êtanğ atom.

24 Mago biñğêdênğ ñalênğ êsa êtôm bu keselenğ
 ma biñğêdênğ êtôm bu, tanğ keselenğ gedenğ tônğenğ nanğ.

25 “O gôlôac Israel, amac akênğ daja to da ñagêdô gêdênğ aê gêdênğ tanğ amoa gamênğ
 sawa kêtôm jala 40 nanğ, me masi. 26 Tec galoc akôc nêm kiñ Sakut to amacnêm gwam
 utitalatañğ Kaiwan, tanğ amasañ kêtu amac taômğa nanğ, sa 27 gebe aê oc jawê amac aka
 lêlêc Damaskus su naasêp kapoacwalô.” Apômtau tanğ nê ñaê gebe lausini undambênğa nênğ
 Anôtô nanğ, kêsôm biñ tonanğ. * Babel nênğ anôtôi jaba.

* 5:27: Sakut agêc Kaiwan nênğ ñam gêc awê atom, moae têtü lau

6

Senseŋ Israel su ŋabin

¹“Ojae êsêac, taŋ sêlêwan sêmoa Sion,
to êsêac, taŋ sêŋgôn lôc Samariaŋa totêntac kêpa sugen,
ma tentenlatu ŋamataŋa nêŋ lau towae,
taŋ gôlôac Israel dêdêŋ êsêac sêja naŋ.

²Alom malac Kalne ana ma alic acgom,
go aŋga ônê ana malacsêga Hamat.
Go asêp Pilistinêŋ malac Gat ana.

Êsêacnêŋ gamêŋ ŋajam kêlêlêc gamêŋ tonec su me.
Me êsêacnêŋ nom kapôêŋ kêlêlêc amacnêŋ nom su me.

³O amac, taŋ atiŋ bêc sec su naŋ,
mago akalem ŋaclai êkôninŋ lauŋa mênkêtu dambê.

⁴“Ojae êsêac, taŋ sêsa taunŋ sic sêc pôpô, taŋ sêjam gêlônŋ ŋa jabo naŋ,
to sêmêtôc taunŋ sêzac nêŋ mê ŋaô,
ma seŋ domba ŋalatu aŋga domba ŋatonŋ
to bulimakao ŋalatu, taŋ seŋgenŋ e kêtôp ŋajam naŋ.

⁵Êsêac sêjam wê ole-ole to sêjac gêŋ wêŋa kêtaŋ gêwiŋ,
ma sêmasaŋ gêŋ wêŋa wakuc kêtôm Dawid.

⁶Êsêac sênôm wain kêsêp laclu kapôêŋ
to seŋ oso taunŋ ŋa niptêkwi ŋajamanô tau,
mago sêmoa tonjalêlôm ŋawapac kêtû Josep gêjaŋaŋa atom.

⁷Tec êsêac têtû lau, taŋ sêŋgôn kapoacwalô aŋga gamêŋ jaêc naŋ, nêŋ ŋamata,
ma êsêac, taŋ sêmêtôc taunŋ sêzac nêŋ mê ŋaô naŋ, têtû samuc taunŋ toôndugenŋ êtiam atom.”

⁸Apômtau, lausiŋ undambêŋa nêŋ Anôtô, kêsôm gebe
Apômtau Anôtô kêtôc lêma kêpi tau gebe

“Aê gadec Jakobnê ketoc tau sa
ma têtac gedec ênê andu kinŋa

ma gabe jakêŋ malac to gêŋ samob, taŋ gêc ŋalêlôm naŋ, êndêŋ ŋacjo.”

⁹Lau 10 embe sêmoa andu teŋ, oc sêmac êndu. ¹⁰Ma ŋac teŋ, taŋ gêjaŋa atom ma kêsiŋ
tau gêŋgônŋ nê andu ŋabalêm ŋalêlômŋa naŋ, nê tawaŋ, taŋ gebe êkôc eŋ ma sejoŋ ŋatêkwa
sa aŋga andu naŋ, embe êsôm gebe “Ŋac teŋ gêŋgônŋ gêwiŋ aôm me masi,” go eŋ êjô nê
tawaŋ awa gebe “Masi,” ma êmbaob eŋ gebe “Us, jamangenŋ, aêac tasam Apômtaunê ŋaê
atommanŋ.”

¹¹Alicgac me, Apômtau kêjatu, tec oc têtuc andu kapôêŋ popoc
ma sênac andu saunŋ êkôc-êkôc.

¹²Amboac ondoc, hos sêlêti sêmoa poc ŋaô
ma bulimakao sê sakweŋ ki, gebe sêkac gwêc ôkwi me.
Mago amac ajam lêŋ mêtôcŋa ôkwi kêtû gêŋ ŋamalac
to agôm biŋgêdêŋ ŋaŋanô ŋamakic kêsa.

¹³Amac atu samuc gêŋ ŋaôma
ma asôm gebe “Aêac aku malac Karnaim tulu ŋa taunŋ ma ôlinwalô atom me.”

¹⁴“O gôlôac Israel, alic acgom,
aê jajatu tentenlatu tonŋ teŋ sa, gebe sênac siŋ êndêŋ amac.”

Apômtau, lausiŋ undambêŋa nêŋ Anôtô, kêsôm biŋ tonanŋ.

“Ma êsêac sêkôninŋ amac tônŋ aŋga Hamat ŋaintênagêsunŋ e naêndêŋ bu Arabaŋa.”

7

Amos gêlic nakatu wagôña

¹ Apômtau Anôtô kêtôc gêñ tonec gêdêñ aê gebe Aê galic enj kêmasañ wagô gêdêñ tan kiñné lau sebob gêgwanj namata su ma gêgwanj namêdôb kêpuc kêtû luagêcña. ² Wagô senj nom ñagêgwanj su, go kasôm gebe

“O Apômtau Anôtô, aê jatenj aôm gebe ôsuc biñ okwi, gebe Jakob oc êôc gêñ tau amboac ondoc. Enj saunjanô.”

³ Tec Apômtau gêjam nê ñalêlôm ôkwi ma kêsôm gebe “Biñ tonanj êtu anô atom.”

Amos gêlic nakatu jana

⁴ Go Apômtau Anôtô kêtôc gêñ tonec gêdêñ aê gebe Aê galic Apômtau Anôtô kêkalem ja gebe êmêtôc biñ. Ma ja genj gêdimbobsêga su ma mêngeñ nom gêmoa. ⁵ Go kasôm gebe

“O Apômtau Anôtô, aê jatenj aôm gebe ôwi siñ, gebe Jakob êôc gêñ tau amboac ondoc. Enj saunjanô.”

⁶ Tec Apômtau Anôtô gêjam nê ñalêlôm ôkwi ma kêsôm gebe “Biñ tonanj êtu anô atom amboac tonanjenj.”

Amos gêlic nakatu gam topocña

⁷ Enj kêtôc gêñ tonec gêdêñ aê gebe Aê galic Apômtau kêkô tunjbôm, tanj sêkwê todônj, tanj sêmasañ ña gam topoc êtôc gêñ solopña. Ma enj lêma kêkôc dônj tonanj jatenj. ⁸ Ma Apômtau kêsôm gêdêñ aê gebe “Amos, aôm gôlic asagenj.” Ma aê kasôm gebe “Galic dônjoc tenj.” Go Apômtau kêsôm gebe

“Ôlic acgom, aê kakô ñoc lau Israel ñalêlôm ma gajam dônj êsêac ña dônjoc.

Aê gabe jaê êsêacnêñ biñ tôñ êtiam atom.

⁹ Isaknê gamênj ñabau êtu gasanj to senseñ Israelnêñ gamênj dabunj su.

Ma aê gabe jandi tosinjenj gebe janac siñ êndênj Jerobeamnê gôlôac.”

Amos agêc Amasia

¹⁰ Go dabunjwaga Betelña Amasia kêsakiñ biñ gêdêñ Israelnêñ kiñ Jerobeam gebe “Amos kêkic aômnmê biñ gêmoa gôlôac Israel ñalêlôm. Lau tau têtôm gebe sêôc ênê biñ tôñ atom.

¹¹ Gebe Amos kêsôm gebe

‘Siñ oc ensenj Jerobeam su,

ma Israel sêwi nêñ gamênj siñ nasênjgônj kapoacwalô anja gamênj jaêc.’

¹² Ma Amasia kêsôm gêdêñ Amos gebe “O ñac-goc-biñ-lasêwaga, wêc siñ su taôm ôna nêñ gamênj Judanja, ec ôniñ nêñ polom to oc biñ lasê anja ônê. ¹³ Mago oc biñ lasê anja Betel êtiam atomanô gebe Betel kêtû kiñné gamênj dabunj to kêtû ênê gamênj tau ñalôm dabunj tenj.”

¹⁴ Go Amos gêjô Amasia awa gebe “Aê propete atom, ma propete tenj latu aê atom amboac tonanjenj. Mago aê ñac bôcña to ñac kasê ka ñanôña. ¹⁵ Ma Apômtau kêkôc aê su anja bôc natorj ma Apômtau kêsôm gêdêñ aê gebe ‘Ôna oc biñ lasê êndênj ñoc lau Israel.’

¹⁶ Amboac tonanj galoc ôkênj tanjam Apômtaunê biñ.

Aôm kôsôm gebe ‘Oc biñ lasê eso Israelnêñ ñalêlôm atom ma ônam mêtê eso Isaknê gôlôacnêñ ñalêlôm atom.’

¹⁷ Kêtû tonanña Apômtau kêsôm biñ tonec gebe

‘Aômnmê awê oc êtu mockainjo êmoa malac,

ma siñ ensenj latômio to ñac su.

Ñacjo sênac lôcawa nêñ nom to sênac sam êndênj taunj.

Aôm taôm ômac êndu anja lau samuc nêñ gamênj,

ma Israel oc sêwi nêj gamêj siŋ nasêŋgôn kapoacwalô anŋa gamêj jaêc.” ’

8

Nakatu kêtû aclêŋa

¹ Go Apômtau Anôtô kêtôc gêŋ tonec gêdêŋ aê gebe Aê galic ka ŋanô ŋalêwê gadob teŋ.
² Ma eŋ kêsôm gebe” Amos, aôm gôlic asageŋ.” Ma aê kasôm gebe “Gal ic ka ŋanô ŋalêwê gadob teŋ.” Go Apômtau kêsôm gêdêŋ aê gebe
 “Aêŋoc lau Israel nêj têm mêngêjac pep,
 aê jaê êsêacnêj biŋ tôŋ êtiam atom.
³ Êndêŋ bêc tonan wê anŋa lôm dabuŋ ênam tau ôkwi êtu taŋiboa.”
 Apômtau Anôtô nê biŋ tau tonec.
 “Êtôm gamêj samob êsêac sêmbaliŋ ŋawêlêlan taêsam siŋ ŋabiŋmêgeŋ.”

Israel sênaŋa ŋatêm kêdabiŋgac

⁴ Amac taŋ aka lau sêpô lêna tauŋŋa tôŋ
 ma akônij lau ŋalêlôm sawa gamêj tonecŋa nan,
 akêj taŋem biŋ tonec.
⁵ Amac asôm gebe “Êndêŋ ondoc ajôn mêngêô lasê ŋaôm êmbacnê,
 gebe takêj polom êndêŋ lau sênam ôli.
 Êndêŋ ondoc sabat êmbacnê,
 gebe tatulu mo ma dangôm dôŋ moŋa êtu sauŋ ma mo ŋaôli êtu kapôêŋ
 ma tansau lau ŋa dôŋdansan.
⁶ Ma tanam ôli lau ŋalêlôm sawa ŋa silber
 to lau sêpô lêna tauŋŋa ŋa atapa
 ma takêj polom ŋapa êndêŋ lau sênam ôli amboac tonanŋeŋ.”
⁷ Apômtau kêtôc lêma kêpi Jakobnê wae ŋajam gebe
 “Biŋŋanôgeŋ, aê jaliŋ êsêacnêj gêŋ samob, taŋ sêgôm nan, ŋateŋ siŋ atomanô.
⁸ Biŋ tonec êngôm nom êtênêp
 to êngôm lau samob, taŋ sêŋgôn nom tau nan, têtan taŋiboa
 ma êngôm nom samucgeŋ êsuŋ êtôm bu Nil
 ma ŋakoton-koton e ê su êtiam êtôm bu Nil anŋa Aiguptu nan, atom me.”
⁹ Apômtau Anôtô kêsôm gebe “Êndêŋ bêc tonan
 aê jakêj oc naêsêp êndêŋ têm oc êkô ŋaluŋŋa
 ma jaŋgôm nom ŋagamêj ŋakesec êsa êndêŋ ocsalô.
¹⁰ Aê gabe janam nêŋ om têtmac ŋajamŋa ôkwi êtu bêc ŋawapac
 to janam nêŋ wê samob ôkwi êtu taŋiboa.
 Aê gabe jakêj amac samob anac talu
 ma samob akaliŋ môkêmlauŋ su.
 Aê gabe jaŋgôm amac atan taŋiboa êtôm ŋac,
 taŋ gêjam taê tau kêtû nê latu tagenŋeŋŋa,
 ma anac dabiŋ bêc tau amboac sêjac dabiŋ bêc têtmac ŋamakicŋa teŋ.”
¹¹ Apômtau Anôtô kêsôm gebe “Alicgac me, bêc oc mêngêsa,
 go jakêj tôbôm ênam gamêj auc.
 Tôbôm mo to buŋa atom, tôbôm sêŋô Apômtaunê mêtêŋa.
¹² Lau oc sêsêlêŋ sêwê anŋa gwêc ŋamaken e dêndêŋ gwêc ŋamaken
 to anŋa gamêj musanŋu-mŋa e dêndêŋ gamêj oc kêpiŋa.
 Êsêac sêna sêmêŋ—sêna sêmêŋ ma sensom Apômtaunê mêtê,

mago têtap sa atom.

¹³ “Ëndên béc tonan lau takin tolanôn êjam ma nacsenjom maten êlô êtu bu êjô êsêacna.
¹⁴ Lau tan têtôc lemen êndên gwam Asima Samarianan ma sêsôm gebe
 ‘Dannê anôtô gêngôn mata jali, tec aê jasôm binjanô,’
 ma êsêac, tan sêsôm ten gebe ‘Bersebanê lamu gêmoa, tec aê jasôm binjanô,’
 nan êsêac samob oc semben e sêndi sa êtiam atom.” * gêbacnê, tec ka nanô nalêwê katu
 Apômtaunê bec mêtôcna nadôn. †

9

Lau ten sêwê Apômtaunê mêtôc sa atom

¹ Aê galic Apômtau kêkô kêsî altarnan ma kêsôm gebe

“Ôtuc alê popoc e salôm ênsêlô
 mênêtuc lau samob mômênapac popoc,
 ma êsêac, tan sêwê sa nan, aê oc janac nan sin,
 ma ten êc su atom, ten ênam samuc atom.

² “Êsêac embe sewen nom sêsêp lamboam sêna,
 aê lemoc oc jakôc êsêac anan onê.

Êsêac embe sêpi undambê sêna,
 aê oc jakôc êsêac anan tonê sêsêp sêmên.

³ Êsêac embe sêsî tan sêmoa lôc Karmel natêpôê,
 oc jaê êsêac lasê ma jakôc êsêac ton.

Êsêac embe sêsî tan sêsêp gwêc nagêdimbob, gebe jalic êsêac atom,
 oc jajatu moac, gebe ênac êsêac anan onê.

⁴ Êsêac embe sêsêlên sêmun nê nan nacjo sêsêp kapoacwalô sêna
 oc jajatu sin, gebe enen êsêac su anan tonê.

Aê matocanô êpi êsêac êtu êmoasin êsêacna atom, êtu êkên sec êsêacna.”

⁵ Apômtau, lausî undambênan nê nan Anôtô, kêmoasac nom e gêwê,
 ma êsêac samob, tan sêngôn nom tau nan, têtan lasê,
 ma gên nomnan samucgen kêsun kêtôm bu Nil
 ma gê su kêtiam kêtôm bu Nil Aiguptunan.

⁶ En kêkwê nê balêm lolôn nan anan undambê
 ma kêsun nê andu naalê kêkô nom.

En tan kêkalem gwêc nadembom ma kêsêwa kêsêp nom nan,
 nê naê gebe Apômtau.

⁷ Apômtau kêsôm gebe

“O gôlôac Israel, aê galic amac atôm lau Aitipianan atom me.
 Aê gawê Israel anan Aiguptu ma lau Pilisti anan Kaptor
 to lau Suria anan Kir sêmên atom me.

⁸ Alicgac me, Apômtau Anôtô mata gê gamên kinan sec
 ma aê gabe jansen gamên tau su ênan anan nom,
 tagen gabe jansen Jakobnê gôlôac su samucgen atom.”
 Apômtaunê bin tau tonec.

⁹ “Alic acgom, aê gabe jajatu bin
 ma jakolon gôlôac Israel sêsêp lau tomôkê-tomôkê samob nalêlôm.

* **8:14:** Ka nanô nalêwê gêwa sa gebe jala ten natêm nan † **8:14:** Lau Israel nê nan abec tau tonan.

Aê jakolonj êsêac êtôm sekolonj polom kêsêp lala e ñamatu tenj embenj êsêp nom atom.

¹⁰ Aêñoc launêñ lau sec samob, tanj sêsôm gebe ‘Gêñwapac êtap aêac sa to êôc lêlêc aêac atom nanj, sinj ensenj êsêac su sênaña.’ ”

Êtu ñamu Apômtau êmansañ Israelnêñ binj êtiam

¹¹ “Êndênj bêc tônê aê gabe jajac Dawidnê bec, tanj kêku nanj, sa êtiam. Aê gabe jambôc ñalasê to jamboa ñapopoc sa ma jakwê sa êtiam êtôm andanjenña,

¹² gebe êsêac sêwê kainj Edom ñapopoc to lau tomôkê-tomôkê samob, tanj sê ñoc ñaê kêpi êsêac nanj.”

Apômtau tanj êngôm binj tau êtu anô nanj, kêsôm binj tonanj.

¹³ Apômtau kêsôm gebe

“Alic acgom, bêc oc mênêsa, go ñac êkac nom ôkwi mênê ñac ejonj ñanô saña tôñ, ma ñac êka wain ñanôña mênê ñac êsê ñawêña tôñ.

Wain ñakana oc mênjep-mênjep anja lôc to enselenj anja gamênj ñabau.

¹⁴ Aê gabe janjôm ñoc lau Israel nêñ gênj mataêjam êtu wakuc.

Êsêac sêkwê malac, tanj sesenj popoc nanj, sa êtiam ma sênjônj ñalêlôm.

Êsêac sêsê kôm wainña ma sênôm ñawain.

Êsêac sêsê kôm ma sêninj ñanô.

¹⁵ Aê gabe jasê êsêac sêsêp tauñ nêñ nom

ma sêmbuc êsêac sa anja nom, tanj kakênj gêdênj êsêac nanj, êtiam atom.”

Apômtau aômnmê Anôtô, nê binj tau tonec. * † êkôc. Têm ñagêdô lau sekolonj ñop kêsêp lala, tec ñop ñajam kêsêp laclu ma ñapoc gacgenj gêc lala ñalêlôm. Têm tenj lau sekolonj polom ñanô e ñanô gêc lala ñalêlôm ma ñapa gêjaña. Ñamadinj tonec kêkanônj binj polom ñanôña. ‡

* **9:15:** Lau Israel nêñ kinjê gamênj. † **9:15:** Lau sekolonj gênj kêsêp lala, gebe sêwa ñajam to sec ‡ **9:15:** Binj tonec ñam gebe kom oc anam ñanô ñapanj.

Jona

Buku tonec kêtôm propete ñagêdô nëñ buku atom Buku tau gêjac min propete Jona, tañ gebe êwê Anôtônê biñ sa nañ, në lën ñagêñsêga. Anôtô kêsôm gêdên enj gebe êna lau Israel nëñ ñacjosêga Asuria nëñ malacsêga Niniwe. Mago Jona gedec. Enj gebe êkên Anôtônê jaenj êndên êsêac atom. Enj taê gêjam gebe Anôtô oc êngôm në biñ ensenj malac suña ñanô êsa atom, tec gedec gebe êkên puc lau malac tônêña. Gêdên tañ biñ ñagêdô kêtap enj sa su nañ, enj taña wamu Anôtônê biñ lëna-lênagenj. Enj gêja ma kêkên Anôtônê jaenj gêdên lau Niniwe, mago kêsâê gebe Anôtô gesenj malac su atom, tec gêoc gêdô gêdên enj.

Buku tau gêwa Anôtô sa gebe enj kêkên gên samob ma kêtû gên samob ñatau. Mago biñ tonanjenj atom, enj Anôtô, tañ têtac gêwiñ to taê walô në gên kêlêlêc su. Enj gedec gebe êmêtôc to ensenj në launênj ñacjo, enj têtac gêwiñ kêlêlêc ma gebe êsuc nëñ sec ôkwi to ênam êsêac sa.

Jona gebe ec Apômtau Anôtô

¹ Apômtaunê biñ gêdên Amitai latu Jona gebe ² “Ajôc, ôndi ôna malac kapôênj Niniwe naônâam mêtê êsêac ma ôsôm êpi êsêac tenjbelenjenj gebe nëñ sec ñawae kêpi gêdên aê gêmênj.” ³ Mago Jona gêdi gebe êc su anja Apômtau lañônêm ma êna Tarsis. Enj kêsêp Jope gêja e kêtap wañ tenj, tañ gebe êna Tarsis nañ sa. Tec gêjam ôli wañ tau ma kêpi gebe êc su anja Apômtau lañônêm ma êna Tarsis.

⁴ Mago Apômtau kêbaliñ mu ñaclai sec tenj kêsêp gwêc gêjac, tec mu tau gêbuc ñatêna ma gêgôm gwêc kêtû sec e kêdabiñ gebe wañ popoc. ⁵ Ma lau wañña têtêc taun ma awenj gêjac nëñ anôtôi gêdên-gêdênjenj. Ma sêbaliñ waba anja wañ kêsêp gwêc gêja gebe wañ ñagaô êsa. Mago Jona kêsêp wañ ñalêlôm gêja jakêsa tau sic ma gêc bêc e kêliñ tau siñ. ⁶ Go kapitai wañña gêdên enj jakêsôm gebe “Aôm gôc bêc me. Taêm gêjam asagenj. Ôndi samañ, awam ênac nêm Anôtô, oc moae taê ênam aêac, gebe dambac tanaña atom.”

⁷ Go êsêac sêsôm gêdên taun gebe “Ajôc, tapuc kapoac, talic acgom, gênwapac, tec kêtap aêac sa nec, ñam kêsêp asa.” Ma sêpuc kapoac e jakêsêp Jona. ⁸ Gocgo sêsôm gêdên enj gebe “Ôsôm acgom, aôm gôjam kôm amboac ondoc, ma aôm anja ondoc gômôênj, nêm gamênj ñaê amboac ondoc ma nêm ñam kêsêp asa lau nëñ.” ⁹ Enj gêjô êsêac awenj gebe “Aê Ebolai tenj ma katêc Apômtau, Anôtô undambêña tau, tañ kêkên gwêc to nom nañ.” ¹⁰ Lau sênô e têtêc taun secanô ma sêsôm gêdên enj gebe “Aôm gôgôm asagenj.” Gebe lau tonanj sêjala gebe enj gêc Apômtau su, gebe tau kêsôm gêdên êsêac.

¹¹ Go sêsôm gêdên enj gebe “Aêac anjom aôm amboac ondoc, gebe gwêc êtu malô ma êpônj aêac êtiam atom.” Gebe gwêc kêjamunj êsêac secanôtêna. ¹² Enj gêjô êsêac awenj gebe “Akôc aê ma ambaliñ aê jasêp gwêc jana, ocgo bônônj êsêp. Aê kajalagac, gebe mu gêbuc ñatêna nec ñam kêsêp aênagenj.” ¹³ Lau sênô biñ tau, mago sêsâê sebe sêsô bau sêna êtiam, tec segolem ñajana, mago sêgôm elêmê, gebe gwêc kêjamunj êsêac secanô ma kêtiñ êsêac su sêsa sêja. ¹⁴ Go awenj gêjac Apômtau ma sêsôm gebe “O Apômtau, aêac atenj aôm gebe ondec aêac e ambac anaña êtu ñac tonecña nec atom ma ôkênj aêac awê ñac tobiñmê tenj në dec ñakainj atom, gebe aôm, Apômtau, gôgôm kêtôm gôlic gêjac matamanô.” ¹⁵ Go sêkôc Jona tôñ ma sêbaliñ enj kêsêp gwêc gêja, go gwec kêtû malô. ¹⁶ Go lau têtêc Apômtau ñanô-ñanô ma sêkênj da gêdên Apômtau ma sêjac mata biñ gêdên enj.

2

Jona gêjam danje Apômtau

¹ Ma Apômtau kékêñ i kapôên ten gebe êndanğôn Jona. Ma Jona gêmoa i têtacîlôm gelenña têtêac ma gêbêcauc têtêac. ² Go Jona keten mec gêdên nê Apômtau Anôtô gênğôn i têtacîlôm ³ ma kêsôm gebe

“Aê kapô lêna tau ñanô ma aoc gêjac Apômtau, tec en kékêñ taña aê.

Aê gamôêc anğa lamboam ñalêlôm ma aôm gôê tañam aê aoc.

⁴ Aôm kôbaliñ aê kasêp gwêc ñagêdimbob gaja, kasêp gwêc ñaluñen,

ma ñasamac gêjam aê auc,

aômnêm dembom to ñakôtôn-kôtôn samob kêsâlê aê auc.

⁵ Ma aê taêc gêjam gebe ‘Aôm kôtiñ aê su anğa lanômnêm, ma oc jañğôm amboac ondoc gebe matocanô êpi nêm lôm dabuñ êtiam.’

⁶ Gwêc ñasamac mênğêdên ñoc koclaben, ñagêdimbob kêmakop aê auc

⁷ anğa lôc ñanombar tau.

Kasêp nom ñalêlôm gaja

ma ñakatam ñajaña kêsâ gêc geden tônğen.

Mago aôm, o ñoc Apômtau Anôtô,

gôê aê sa anğa gêsun ñakêlêndiñ gamoa matoc jali.

⁸ Gêdên tañ katuc kêpô lêna tau êndu-êndu nañ,

aê taêc gêjam Apômtau,

ma ñoc mec gêdên aôm

kêsô nêm lôm dabuñ gêwac.

⁹ Êsêac tañ sêsap gwam ñaôma tôn nañ,

sêwi nêñ lamuanô tau siñ.

¹⁰ Mago aê nec jakên-da êndên aôm todañgegen.

ma biñ, tañ gajac mata nañ,

gabe jañğôm ñanô êsa.

Apômtau en gêjam sa ñamôkê.”

Ma Apômtau kêjatu i jagêluc Jona kêpi bau gêja.

3

Lau Niniwe sêjam tauñ ôkwi

¹ Go Apômtaunê biñ gêdên Jona kêtû dim luagêcña gebe ² “Ajôc, ôndi ôna malac kapôên Niniwe ma ôsôm biñ, nañ oc jasôm êndên aôm nañ, lasê êndên êsêac.” ³ Ma Jona gêdi gêja Niniwe kêtôm Apômtau kêsakiñ en nañ. Ma Niniwe tau malac kapôênanô sec ten, tasêlên oc samuc têtêac anğa malacgêdô oc kêsêpña e tasa malacgêdô oc kêpiña. ⁴ Ma Jona kêsô malac tau kêsêlên oc samuc ten, go gêc awa sa ma gêmôêc gebe “Ñabêc 40gen, go sêku malac Niniwe tulu ênaña.” ⁵ Ma lau Niniwe sêkên gêwiñ Anôtô, tec sêsôm gebe sênâm dabuñ gênña kêtû tapa, ma lau kapôên to saun sêsô talu kêtôm êsêacgen.

⁶ Ma biñ tau ñawae gêdên Niniwenên kiñ gênô, tec gêdi sa anğa nê lêpôn kiñña ma kêkwalec nê ñakwê su ma kêsô talu jagênğôn wao. ⁷ Ma en kêjatu gebe sêsôm biñ tonec lasê anğa Niniwe samucgen gebe “Kiñ to nê kasêga nêñ jatu tonec gebe Ñamalac to bôc ma bulimakao to domba sêniñ gên ten atom, sêniñ gêgwan atom to sênôm bu atom. ⁸ Ñamalac to bôc sêsô talu ma awen ênac Anôtô ma têtan ñanôgen. Samob sênâm tauñ ôkwi êndên-êndêngegen ma sêwi nêñ lên sec to gên alôb-alôb, tañ kêsap lemen tôn nañ siñ. ⁹ Tajam kauc, oc moae Anôtô taê ênam ten ma êwi nê têtac ñandan ñalakoc siñ ma tanaña atom.”

¹⁰ Anôtô gêlic gêñ, tañ êsêac sêgôm nañ, gebe sêjam tauñ ôkwi anğa nêñ lêñ sec tau, tec taê gêjam teñ ma gêgôm gêñwapac, tañ gebe êñgôm êndên êsêac nañ, ñanô kêsa atom.

4

Jona gêlic Anôtô sec kêtú taê walô lauñ

¹ Bin tonañ kêmase Jona sa secanô e têtac ñandan kêsa ² jakateñ nê mec gêdên Apômtau ma kêsôm gebe “O Apômtau, gêdên tañ gamoa ñoc gamêngeñ nañ, aê taêc gêjam kwananğeñ gebe bin amboac tonañ oc êsa. Kêtu tonañña tec gaêc gaja Tarsis. Aê kajalagac. gebe moasin to taê labu ñaAnôtô aôm. Aôm gôê bin tônia to nêmtac gêwin tengeñña kêlêlêc su ma taêm walô lau sec e ôngôm nêmtac taêm gêjam ñanô êsa atom.

³ Amboac tonañ, Apômtau. aê galoc jateñ aôm gebe ôkôc katuc su. Embe jamac êndu, oc êmoasin aê êlêlêc jamoa matoc jaliña su.” ⁴ Ma Apômtau gêjô eñ awa gebe “Aôm têtac ñandan oc jagêdên me masi.” ⁵ Go Jona kêsa anğa malac jagêngôn ñamagê gêmu oc kêpiña. Eñ gêjam bec teñ ma kêsô jagêngôn ñaajun, gebe ênsaê gêñ, tañ oc êtap malac tau sa nañ.

⁶ Go Apômtau kêkên ka teñ kêpoa kêpi e jakêlêlêc Jona su, gebe êkên ajun eñ môkêapac ma ênam malô ênê ñalêlôm. Ma Jona têtac ñajam ñanô kêtú ka tonañña. ⁷ ñagelen gamên kêtun tau ma Apômtau kêkên gaoc teñ gêñac ka tau e kêmêlin. ⁸ Go gêdên oc kêpi nañ, Anôtô kêkên mu ñandan teñ anğa oc kêpiña kêsêlêñ ma oc kêpac Jona môkêapac e mata kêlô. Go kêpuc boa tau gebe êmac êndu ma kêsôm gebe “Aê embe jamac êndu, oc êmoasin aê êlêlêc jamoa matoc jaliña su.” ⁹ Mago Apômtau kêsôm gêdên Jona gebe “Aôm têtac ñandan kêtú kañ oc jagêdên me masi.” Ma Jona gêjô eñ awa gebe “Aec, aê têtac ñandan jagêdêngoc ma katu gêñ gêbacgac.” ¹⁰ Ma Apômtau kêsôm gêdên eñ gebe “Aôm taêm walô ka, tañ gôjam ñakolen teñ atom to gôlôm kêtú kapôên atom, ka tañ kêpi gêdên gêbêc tagen ma kêmêlin gêdên gêbêc tagen nañ. ¹¹ Ma aê nec oc taêc walô malac kapôên Niniwe tau, tañ ñamalac sêlêlêc 120,000 su sêngôn nañ, atom me. Êsêac sêjala anô to gasê kêtú tônia atom tagen, ma bôc taêsam ñasec sêmoa sêwin.”

Mika

Propete Mika gëmoa nom gëdên propete Jesaia nê tēm. Têna kêkôc eñ anğa gamên Judana ñamalac saun ten. Eñ kêkên gëwîñ gebe gamên Judana oc êtap gëñwapac, tan Amos geoc lasê kêpi gamên Israelna nan, sa amboac tonanğen. Tec Anôtô oc êmêtôc lau Juda êtu nêñ keso kapôênna. Mago Mikanê jaen kêtôm Amosnê samucgen atom. Mika geoc lasê gebe lau têtôm gebe sêkên maten ñanô ñajam, tan gêc tēm nêmna nan.

Mika gêlic ñakatu towae ñagêdô. Ñakatu ten gebe Anôtônê wama ênam nom ñagamên samob auc (4:1-4). Ten gebe kin kapôên, tan êsa anğa Dawidnê gôlôac nan, êkên wama êndên lau Juda nan (5:2-4). Ma ñalô towae ten gêc 6:8. Ñalô tau kêkaton Israelnêñ propete samob nêñ bin sa gebe “Gên tan Apômtau taê kêka anğa aômnêm nan, tonec Ôngôm gên samob tobinğedênğen, têtac êwîñ lau ôsin sugen ma ôsêlên ômbu taômgen ômoa nêm Anôtô lanônêmna.”

¹ Apômtaunê bin gëdên Mika anğa malac Moreset gëdên kin Judana Jotam agêc Ahas ma Hiskia nêñ tēm. Eñ gêlic bin tau kêkanôn Samaria to Jerusalem.

Tañiboa kêpi Samaria to Jerusalem

² O amac lau tomôkê-tomôkê samob, akên tanemman, o nom to ñagênlêlôm samob, anôman. Apômtau Anôtô, tan êsa anğa nê lôm dabun êmên nan, gebe êwa amacnêm bin sa e ênêc awêgen.

³ Gebe alic acgom, Apômtau kêsa anğa nê gamên gêmên, eñ oc êsêp mênêka nom ñagamên ñabau.

⁴ Ma lôc, tan akain êka nan, oc êwê êtôm lêp ñaobo, tan ja gen nan. Ma gaboan oc êôc êkôc êtôm bu, tan gêboan kêsêp salic nan.

⁵ Bin samob tonan êsa êtu Jakobnê geonja ma êtu gôlôac Israel nêñ secja. Jakobnê geo tau ñam amboac ondoc Ñam kêsêp Samaria atom me. Gôlôac Juda nêñ sec tau ñam amboac ondoc. Ñam kêsêp Jerusalem atom me.

⁶ Kêtu tonanğa aê gabe janğôm Samaria êtu lênduc ten êkô awê anğa gamên tau, janğôm êtu gamên sêsê wain êsêpna. Aê jansambi ñapoc êsêp gaboan êna ma jakip malac tau ñanomban sa ênêc awêgen.

⁷ Êsêac oc têtuc Samaria ñakatu samob popoc ma sêkên ja ênin ñada awalaun ma aê oc jansen ñagwam samob su. Gebe gên samob tonan ñai ñam kêsêp mockainjo ñaôli. tec gên tau êmu naêtu mockainjo ñaôli êtiam.

⁸ Kêtu tonanğa aê gabe japuc tanjiboa sa ma jatan, aê jasô atapa atom, jasêlên ña ockain ñaôma ma toôlic ñaôma Aê oc jatan amboac kêam saleñna ma jatan amboac kêcsêwa,

⁹ gebe kamoc, tañ Apômtau gêjac nan, oc emo atom,
ma kamoc tau jagelom Juda,
ma gêô lasê ñoc launêñ katam jagêdêñ Jerusalem.

Nacjo tédabin Jerusalem

¹⁰ Asôm bin tau lasê anga Gat atom, atañ atomanô.
Ansambi taôm anêc kekop anga Bet-Le-Aprá.

¹¹ Amac lau Sapirña, andi asêlêñ.
Lau Sananña sêsa anga nêñ malac sêmêñ atom.
Tanjiboa tañ kêpi anga Bet-Esel nan, oc elom amac.

¹² Lau Marotña sêkêñ maten gêñ ñajam elémê,
gebe gêñwapac sec kêsêp anga Apômtaunê gêmêñ
mêñgêô lasê katam Jerusalemña.

¹³ Amac lau Lakisña, amasan hosnêñ ômbin kap, gebe sê kareta.
Aôm kôtu Sion latuonê sec ñamôkê,
gebe êsêac têtáp Israelnêñ geo sa anga aôm ñalêlôm.

¹⁴ Amboac tonañ akêñ gêñ êndêñ Moreset-Gat ma awi êsêac sin.
Aksib ñaandu oc êtu lakô êndêñ Israelnêñ kin.

¹⁵ O lau Maresña, aê jasakiñ lau-sêku-amac-tuluwaga êndêñ amac êtiam,
ma Israelnêñ ñawasi oc naêô lasê Adulam.

¹⁶ Ôkaliñ taôm ma ôkapiñ môkêmlaun êtu nêñ gêñenecña.

Ôkaliñ taôm pomgen,

gebe êsêac oc sêwi aôm sin nasêñgôn kapoacwalô. * ñagêdô nêñ gêñwapac, tañ atap êsêac
sa nan sa. † êsêac sa nanña.

2

Ojae êsêac, tañ sêkônin lau ñalêlôm sawa tôñ nan

¹ Ojae êsêac, tañ sêmasañ lêñ sêñgôm secña
ma sêc nêñ ñaô to taêñ gêjam lêñ tau nan.
Embe elenña lasê, go sêñgôm nêñ lêñ tau ñanô êsa,
gebe nêñ ñaclai gêc.

² Êsêac maten katu kôm, tec sêjan go su.

Êsêac maten katu andu, tec sêkôc su.

Êsêac sêkônin andu ñatau to nê andu,
ma sêkônin ñac-gêwê-kain-gêñlên-sêmwaga tonê gêñlênsêñ gêwin

³ Kêtu tonanña Apômtau kêsôm gebe
“Alic acgom, aê kamasañ lêñ sec kêtu gôlôac tonanña.
Amac atôm gebe andain su anga gêsômtêkwa atom,
ma oc asêlêñ totembelem angen atom amboac tonanjen,
gebe têm tônê oc têm sec.

⁴ Êndêñ bêc tonañ êsêac oc sênga wê êpi amac
to têtanj tanjiboa kapônêñ ma sêsôm gebe Aêac dabacgac.

Êsêac sêjam dôn ñoc launêñ nomlênsêñ e su
ma sêjac sam gêdêñ taun.

Lau ten oc sêkêñ nom tau êmu êndêñ êsêac êtiam atom.

* **1:16:** Ñamadin 10-15 ñam gêc awa atom. Propete gêwa malac † **1:16:** Lau Juda sêkaliñ taun katu gêñwapac, tañ katap

Êsêac sênac sam nom êndên lau, tañ sesen aêac su nanj.”

⁵ Kêtu tonanña amacnêm ñac teñ ênam dôñ nom êndên tañ akac sa amoa Apômtaunê gôlôac ñalêlôm nanj atom.

⁶ Lau sêjam mêtê aê gebe “Ônam mêtê atom, ônam mêtê êpi biñ amboac tonanñ atom, ñam gebe biñ majenña oc êtap aêac sa atom.

⁷ Apômtau kêpuc boa gôlôac Jakob me.

Apômtau lêma kêtu dambê me.

Gên tonanñ enj gêgôm me.

Êné biñ kêmoasinñ ñac, tañ kêsa lêñ ñanênñ nanj, atom me.”

⁸ Mago amac adi amboac ñacjo gebe anac siñ êndên ñoc lau.

Amac akwalec ñakwê su anja lau malô

to anja êsêac, tañ sêsêlên taên gêjam biñ siñña teñ atom nanj.

⁹ Amac ajanda ñoc lau nêñ lauo sêsa anja nêñ andu ñajam, ma ajañgo ñoc ñawasi su anja êsêacnên gôlôac ñasec-ñasec samucgenj.

¹⁰ Andi ma aêc su, gebe gamênñ tonec gamênñ talêwanñ taunña atom.

Genenmôkê gesenñ gamênñ tau su e ñajam êsa êtôm atom.

¹¹ Ñac teñ embe ênac laoc gamênñgenj ma êsôm biñ agwa-agwa to biñdansañ gebe

“Aê gabe janam mêtê amac êpi wain to bu ñaclai,”

ñac amboac tonanñ oc êtu lau tonanñ nêñ ñac-ênam-mêtêwaga.

¹² “O Jakob, aê gabe jajonñ amac samob sa biññanôgenj,

aê oc janac Israelnênñ ñapopoc sa.

Aê oc jakênñ êsêac sêpi tagenñ amboac domba sêpi tagenñ sêmoa sapa,

amboac domba ñatonñ, tañ senj gêgwanñ sêwiñ taunñ nanj.

Ma ñamalac taêsam ñaonda êsa.”

¹³ Ñac-ensenñ-balanñ-suwaga oc êsêlênñ êmunñ êsêac.

Êsêac oc têtuc katam popoc ma sêsa sêna.

Êsêacnênñ kinj oc êmunñ êsêac,

Apômtau oc êsêlênñ êtu êsêacnênñ ñamata. * sênac sam nomlênsêm, tañ Apomtau kêkênñ gêdênñ êsêac nanj êndênñ taunñ.

3

Anôtô gec biñ lau Israel nêñ laumata

¹ Ma aê kasôm gebe

Amac Jakobnênñ laumata to Israelnênñ gôlinwaga, akênñ tañem.

² Amacnêm kôm, gebe ajala biñgêdênñ me masi.

Amac tañ akênñ kisa gêdênñ gênñ ñajam ma têmtac gêwiñ sec,

amac tañ akwalec ñoc launênñ ñaôlic su

ma amoata nêñ ñamêsôm su anja ñatêkwa,

³ amac tañ aenñ ñoc lau amboac aenñ gwada

ma akwalec nêñ ñaôlic su ma atuc nêñ ñatêkwa popoc-popocgenñ nanj,

amac asa êsêac amboac asa gwada kêsêp ku,

amboac bôc ñamêsôm kêsêp suc.

* **2:13:** Lau Israel sêkac sa kêsêp ñasawa ñagêdô, gebe

⁴ Êsêac oc têtaj êndêj Apômtau,
mago enj oc êkêj tanja êsêac atom.
Êndêj bêc tonanj enj oc ênsanj lanjôanô auc êndêj êsêac,
gebe sêngôm nêj gêj sec.

⁵ Apômtau kêsôm binj tonec kêkanônj propete, tanj sêwê aênoc lau seso nanj, gebe
Êsêac embe têtajp gêj taniñña sa, go sêmôêc gebe “Wama,”
mago ñac, tanj kêkêj gêj taniñña kêsêp êsêac awenjsunj atom nanj,
oc sênac sinj êndêj enj.

⁶ Kêtu tonanjña êmbêcauc êkôm amac auc, gebe alic ñakatu êtiam atom,
gêsunjbôm êsa, gebe aoc binj lasê atom.
Oc êsêp gebe êpô propete tonanj êtiam atom,
ma êndêj ocsalô ñakesec êkôm êsêac auc.

⁷ Go lau-sêlic-ñakatuwaga majenj ê
ma lau-seoc-binj-lasêwaga nêj kauc oc êlênsônj.
Êsêac oc sêmbôc awenjsunj auc,
gebe Anôtô gêjô êsêac awenj atom.

⁸ Mago aê amboac tenj. Ñaclai to Apômtaunê ñalau
ma binjêdêj to ñajaña gêjam aê auc,
gebe jawa Jakobnê geo to Israelnêj sec sa.

⁹ Amac gôlôac Jakob nêj laumata to gôlôac Israel nêj gôlinjwaga, akêj tanjem binj tonec.
Amac adec binjêdêj to alênsônj lêj solop samob.

¹⁰ Amac akwê Sion sa ña dec
ma Jerusalem ña binj geo.

¹¹ Êsêacnêj laumata sêmêtôc binj gêjô awa ñalêsiña su.
Nêj dabunjwaga têdônj lau, tanj sêjam ôli êsêac nanjenj.
Nêj propete seoc binj lasê gêdêj lau, tanj sêkêj mone gêdêj êsêac nanj.
Mago êsêac taênj kêka Apômtau ma sêsôm gebe
“Apômtau gêmoa aêac ñalêlôm gêwiñj atom me.
Gêjwapac tenj êtôm gebe êtap aêac sa atom.”

¹² Mago êsêac oc sêkac Sion ôkwi amboac sêkac nom ôkwi anja kôm,
ma Jerusalem popoc-popocgenj êtu lênduc,
ma lôm dabunj ñalôc ênam tau ôkwi êtu salenjbôm êtu amacña.

4

Apômtau ênam gôlinj nom ñagamêj samob towamagenj

¹ Êndêj bêc ñamuña Apômtaunê
andu ñalôc oc êpi êlêlêc lôc ñagêdô su
ma elenj gamêj samob su.

Ma tentenlatu sêwê dêndêj lôc tau sêna.

² Ma lau tomôkê-tomôkê oc sêmênj ma sêsôm gebe

“Ajôc, tapi Apômtaunê lôc tana,
dandêj Jakobnê Anôtônê andu tanamanj,
gebe êndônj nê lêj êndêj aêac e tasa ênê intêna.

Gebe ñagôlinj êsa anja Sion ma Apômtaunê binj anja Jerusalem.”

³ Enj oc êmêtôc tentenlatu taêsam nêj binj

ma ênam gôlinj lau tomôkê-tomôkê ñajaña anja gamêj jaêc.

Êsêac sênam nêj sinj ôkwi êtu kinom

ma nêḡ kêm êtu lêngêc.

Lau-m teḡ sênac siḡ êndêḡ lau-m teḡ atom
ma têndôḡ lêng sênac siḡḡa êtiam atom.

⁴ Êsêac samob sêngôḡ nêḡ wain ḡalabu
ma sêngôḡ nêḡ kaḡanô ḡaajuḡlabu êndêḡ-êndêḡḡeḡ,
ma lau teḡ têtakê êsêac atom,
gebe lau siḡ undambêḡa nêḡ Apômtau kêsôm sugac.

⁵ Tenteḡlatu samob sêsêlêḡ sêjam nêḡ anôtôḡ jaba laḡôḡ,
mago aêac oc tasêlêḡ tanam aêacnêḡ Apômtau Anôtô laḡô teḡḡeḡ ma teḡḡeḡ.

Apômtau êḡḡamboac lau Israel su aḡḡa kapoacwalô

⁶ Apômtau kêsôm gebe

“Êndêḡ bêc ônê aê oc jajuḡ magiḡ kêsû sa
ma jakatoḡ êsêac, taḡ sêjanda êsêac êliḡ-êliḡ
to êsêac, taḡ kakêḡ ḡandaḡ ḡêdêḡ êsêac naḡ sa.

⁷ Aê oc jaḡḡôm magiḡ kêsû têtû lau ḡapopoc,
ma êsêac, taḡ sêsa êsêac êliḡ-êliḡ naḡ, têtû lau-m ḡajaḡa.
Ma Apômtau ênam ḡôliḡ êsêac aḡḡa lôc Sion
galoc ma endeḡ tôḡḡeḡ.”

⁸ O andu soso, taḡ domba ḡatoḡ sêkac sa sêmoa naḡ,
o Sion latuonê ḡabau
ḡôliḡ kiḡḡa ma gamêḡ kiḡḡa, taḡ ḡôlôac Israel sêwê kaiḡ ḡêdêḡ andanḡeḡ naḡ,
oc êmu êndêḡ aôm êwac êtiam.

⁹ Amboac ondoc tec kôtaḡ kapôêḡ.
Kiḡ teḡ ḡêmoa ḡêwiḡ aôm atom me.

Me ḡac-ḡêwa-biḡ-sawaga ḡêjaḡa,
tec ḡandaḡ kêtûḡ aôm amboac awê, taḡ ḡapalê kêtûḡ eḡ naḡ me.

¹⁰ O Sion latuo, ḡandaḡ êmônaḡ aôm ma ôtaḡ
êtôm awê, taḡ ḡapalê kêtûḡ eḡ naḡ,
gebe galoc oc ôwi malac siḡ ma ôsa naôḡḡôḡ gamêḡ sawa.
Aôm oc ôna Babel, ma aḡḡa ônê Apômtau oc ênam aôm kêsû
ma ênam aôm sa aḡḡa nêḡ ḡacjo lemeḡ.

¹¹ Galoc lau-m taêsam sêkac sa sebe sênac siḡ êndêḡ aôm.

Êsêac sêsôm gebe “Daḡḡôm ênê dabuḡ paliḡ
e Sion ḡapopoc ênac mateḡanô ḡajam.”

¹² Mago êsêac sêjam kauc biḡ, taḡ Apômtau taê ḡêjam naḡ.
Êsêacnêḡ kauc kêsû kêpi biḡ, taḡ eḡ kêmasaḡ gebe êḡḡôm ḡanô êsaḡa naḡ, atom.
Eḡ kejuḡ êsêac sa amboac sêjac lagic polom toḡakaiḡ,
gebe sêkôc sêna sêka polom ḡamala.

¹³ O Sion latuo, ôndi ma ôka polom,
gebe aê jakêḡ jabo ki to ampoap ki juḡjuḡ êndêḡ aôm.
Aôm oc ôka lau-m taêsam popoc
ma ôkêḡ êsêacnêḡ waba êtu da êndêḡ Apômtau
to êsêacnêḡ awamata êndêḡ nom samuc ḡatau.

5

¹ Galoc tunjbôm kêkwa aôm auc ma ñacjo sêgi aôm auc.
Êsêac si Israelnêñ gôliñwaga alianô ña tôc.

Kêsiwaga tanj oc êsa anja Betlehem nan, nê gôliñ

² Mago aôm Betlehem Eprata,
aôm gôlôac Judaña nêñ tonj sauñanô tenj,
aêñoc ñac, tanj êtu Israelnêñ gôliñwaga nan, mênjêsa anja aôm.

Ênê ñam kêsêp têm lanğwaanô to bêc andanğenja.

³ Kêtu tonanja Apômtau oc êwi êsêac siñ e êndênj têm,
tanj awê tau, tanj ñapalê kêtunj enj nan, êkôc ñapalê su.
Go ñapalênê lasitêwai ñagêdô oc sêmu dêndênj Israel latui sêmênj êtiam.

⁴ Go enj êndi êkô ma êlôm nê domba ñatonj,
gebe Apômtaunê ñaclai ênam enj auc to Apômtau Anôtô nê ñaê ñawasi êpuc enj tôñ.
Ma êsêac oc sênğônj ñanğênj êsa,
gebe ênê ñaclai esewec e naêndênj nom ñamadiñ.

Sêjam kêsi to sêkênj ñagêjô

⁵ Êndênj tanj lau Asur sêsa aêacnêñ gamênj sêmênj
ma enjkaiñ êka aêacnêñ kôm tôñ nan,
aêac takênj nêñ laugejob 7 to nêñ kasêga 8 sêkô êsêac auc.

⁶ Êsêac oc sênam gôliñ gamênj Asuria ña siñ
ma Nimrodnê gamênj ña siñ ñamata,
ma êndênj tanj lau Asur sêsa aêacnêñ gamênj sêmênj
ma sênğêli aêacnêñ nom ñamadiñ nan,
êsêac oc sênam aêac kêsi anja Asur lemenj.

⁷ Go Jakobnê lau ñapopoc oc sêmoa lau tomôkê-tomôkê ñalêlôm
têtôm maniñ, tanj kêsêp anja Apômtaunê gêmênj nan,
ma têtôm kom, tanj kêmoasiñ gêgwanj nan,
gênj tau gêônj ñamalac to kêsaê ñamalac latui atom.

⁸ Ma Jakobnê lau ñapopoc oc sêmoa lau tomôkê-tomôkê ñalêlôm
têtôm lewe tenj gêmoa bôc saleñja ñalêlôm,
têtôm lewe wakuc tenj gêmoa domba ñatonj ñalêlôm.

Lewe embe êô lasê, go êka tôñ
ma êkac êñgic-êñgic
ma ñac tenj gebe ênam kêsiña gêmoa atom.

⁹ Amac lememe akônij nêñ soño-soño tôñ
ma nêñ ñacjo samob oc sênanja.

¹⁰ Apômtau kêsôm gebe

“Êndênj bêc tônê aê oc jansenj nêñ hos su
ma jatuc nêñ kareta siñja popoc.

¹¹ Aê oc jansenj malac kapôênj su anja nêñ gamênj
ma jaku nêñ malac ñajanja tulu.

¹² Aê oc jansenj nêñ mectomanj su anja amac lememe
ma nêñ lau-seoc-biñ-lasêwaga oc malenjmê.

¹³ Aê oc jansenj nêñ gwam to nêñ alê gwam su anja amac ñalêlôm
ma apônj emduc êndênj lememe ñakôm êtiam atom.

14 Aê oc jambuc nê m anôtôonê ñakatu sa
ma jansenj nê m malac kapôênj su.

15 Ma aê oc jamêtôc tentenlatu samob, tañ sêkênj tañej aê atom nañ,
tonoc têtac ñandañ ma totêtac êmbôli aucgenj.”

6

Apômtau kêmêtôc Israel

1 Akênj tañem biñ, tañ Apômtau kêsôm nañ, gebe
Ajôc, ôkô lôc ñalabu ma ôwa nê m biñ samañ,
ma gamênj ñabau ênjô aôm awam.

2 O lôcac to amac nom ñaalê tenjenña,
akênj tañem Apômtaunê biñ mêtôcña,
gebe Apômtaunê biñ tenj gêc nê launja,
gebe êmêtôc Israel.

3 “O ñoc lauace, aê gagôm asagenj gêdênj amac,
aê kalênsônj amac amboac ondoc.

Ajô aê aocmañ.

4 Aê kakôc amac anja gamênj Aiguptunja api amênj
ma gajam amac kêsî anja andu kapoacwalônja.

Aê kasakiñ Mose agêc Aron ma Miriam sêmuñ amac.

5 O ñoc lauace, taêm ênam biñ, tañ kiñ Moabnja Balak kêmasanj gebe ênjgômña nañ,
ma taêm ênam biñ, tañ Beor latu Bileam gêjô enj awa nañ.

Taêm ênam nê m lênj anja Sitim e gêdênj Gilgal
ma ajala Apômtaunê gêñsêga gêjam amac kêsîña.”

Biñ tañ Apômtau taê kêka nañ

6 “Aê jakôc asagenj ma jandênj Apômtau najakô enj lanjônêmña
ma japônj ocdudc êndênj Anôtô lôlôcña.

Aê oc jakôc bulimakao ñalatu, tañ ñajala tagenj nañ,
ma jakênj êtu daja êndênj enj me.

7 Apômtau oc êlic domba kapoac 1,000 to 1,000
me ñalêsi, tañ enselenj amboac bu taêsam keselenj nañ, ñajam me.

Me aê oc jakênj ñoc ñacsêga êtu da êjô ñoc geo su,
jakênj ôlic ñamêc êjô ñoc katucnê sec su me.”

8 O ñac tau, enj gêwa gênj, tañ ñajam nañ, sa gêdênj aôm,
ma gênj, tañ Apômtau taê kêka anja aôm nê m nañ, tonec.

Ôngôm gênj samob tobiñgêdênjgenj,
têmtac êwiñ lênj moasiñña

ma ôsêlênj ômbu taômgenj ômoa nê m Anôtô lanjônêmña.

9 Akênj tañemmañ. Apômtau awa gêjac malac,
ma lau tokauc têtêc ênê ñaê.

“Amac gôlôac to lau malacña, tañ akac sa nañ, akênj tañemmañ.

10 Aê katôm, gebe jaliñ awa alôb-alôb, tañ gêc lau alôb-alôb nê nj andu nañ,
ma dôñdansañ, tañ aê kapuc boa nañ, siñ me.

11 Aê oc jamêtôc ñac, tañ gêjam dônj gênj keso
ma kêsau lau ña dôñdansañ nañ, atom me.

12 Ñaclai sec gêjam amacnê m lau tolêlôm auc,
ma êsêac, tañ sêngônj nê m malac ñalêlôm nañ, sêsau biñdansañ

ma imbelen kêbêlê biñdansañ.

¹³ Kêtu tonañña aê gadi, gebe janac aôm popoc
ma jañgôm aôm ôtu gasañ êtu nê m secña.

¹⁴ Aôm oc ôniñ gêñ, mago êoc aôm tôñ atom,
ma mo êjô aôm ñapañgeñ.

Aôm ônac waba sa, mago ônam sa atom.

Ma gêñ, tañ gôjac sa nañ, aê oc jakêñ êndêñ siñ enseñ su.

¹⁵ Aôm oc ôsê gêñ, mago ônac ñanô sa atom,
aôm oc ôsac katêkwi ñanô, mago ôniñ oso taôm ña ñalêsi tau atom.

Aôm oc ôka wain ñanô, mago ônôm wain tau atom,

¹⁶ gebe aôm kôdaguc Omrinê ñagôliñ ma gôgôm gêñ samob, tañ Ahabnê gôlôac sêgôm nañ,
ma aôm kôsa lêñ, tañ êsêac sêmasañ nañ.

Kêtu tonañña aê jansen nê m gamêñ su êtu gasañ

to jakêñ lau sêsu nê m lau susu. Amboac tonañ aôm oc ôc biñ majenña aña launêñ.” *

sênam sakiñ anôtôi jaba.

7

Propete kêtañ tanjiboa kêtu Israelnêñ mêtê ñajam kêtu secña

¹ Ojae aêma, aê jatôm ñac, tañ
gebe ejoñ kañanô sa nañ,
mago sejoñ sa su.

Aê katôm ñac, tañ gebe êtap wain ñanô sa nañ,
mago sejoñ gêbacnê.

Wain ñanô teñ geñkaleñ, gebe janiñña atom.

Jambô ñalêwê gêjô aê, mago masi.

² Lau mansañ samob maleñmê aña gamêñ tau,
ma lau gêdêñ sêmoa lau ñalêlôm kêtiam atom.

Êsêac dêdib ñamalac, gebe sêkêc dec siñ
to sêkic uc, gebe sêlô nêñ lasitêwai.

³ Êsêac lemeñ ñagaô kêtu sêngôm secña.

Gôliñwaga sêjatu mone,

ma mêtôcwaga sêkôc awa ñalêsiña.

Lau kapôêñ sêsa lêñ, tañ nêñ ñalêlôm kêkac êsêac nañ,
ma sêlênsôn biñgêdêñ.

⁴ Êsêacnêñ lau ñajam têtôm wanjanic,

êsêacnêñ lau gêdêñ ñanô têtôm gêñ ñatêkwa.

Nêñ dibwaganêñ bêc to bêc êsêac têtap ñagêjô saña mênkêsa,
galoc nêñ kauc kêlênsôn.

⁵ Ôsô nê m ñac wacbañ aômña ñalabu atom

ma ôkêñ êwiñ nê m ñac ôli andañ aômña atom.

Ojop awamsuñ êndêñ awê, tañ gêc gêwiñ aôm nañ.

⁶ Gebe latu gêjac kapoac tama,

ma latuo gêli tau sa gêdêñ têna,

ma lawao wakuc gêdêñ lawao langwa.

Ma lau, tañ sêngôn andu tagen nañ, têtu soño-soño gêdêñ tauñ.

Apômtaunê ñawê êpô nê lau ma ênam êsêac sa

⁷ Mago aê tec oc jakêñ matoc Apômtau,

* **6:16:** Israelnêñ kin luagêc Omri agêc Ahab sêjatu lau, gebe

aê oc jaôn Anôtô, tañ ênam aê kêsi nan.
 ñoc Anôtô oc êkên taña aê.

⁸ O ñoc ñacjo, ôlim êpi êtu aêña atom.

Aê embe jambeñ, oc jandi sa êtiam.

Aê embe jañgôn gamên ñakesecña, Apômtau oc êtu ñoc ja.

⁹ Aê gabe jaôc Apômtaunê têtac ñandan, gebe aê gagôm sec gêdên en
 e êkôc ñoc biñ sa ma êmêtôc aê.

En oc êwê aê jasa ñawê jana ma aê oc jalic ênê lên ênam aê kêsiña.

¹⁰ Go ñoc ñacjo, tañ kêsôm gêdên aê gebe “Aômnêm Apômtau Anôtô gêmôa ondoc” nan,
 oc êlic ma maja êsa.

Aê matocanô jalic biñ tau ñajam,

êsêac sêka ñacjo tau tôn êtôm sêka lêsap tôn anga intêna.

¹¹ Êndên bêc ônê oc sêkwê nêm tunbôm sa êtiam
 ma sênçôm nêm gamên ñamadiñ êtu kapôên.

¹² Êndên bêc ônê lau anga Asuria e êndên Aiguptu

ma anga Aiguptu e êndên bu Euprat

ma anga gwêc ñamaken e êndên gwêc ñamaken

ma anga lôcdênan ten e êndên lôcdênan ten sêndên aôm sêwac.

¹³ Mago nom tau oc êtu gasan êtu lau, tañ sênçôn nom tau nanña,
 gebe êjô gên, tañ êsêac sêgôm nan.

Apomtau taê walô lau Israel

¹⁴ Ojop nêm lau ña nêm tôc, êsêac têtû nêm dombalênsêm.

Êsêac sêmoa taunçen sêmoa salenbôm,

mago nom tonjalêsi ñajam kêgi êsêac auc.

Tec ôwê êsêac acgom, gebe nasênin gêgwan ñajam anga gamên Basan to Gilead
 êtôm sêgôm gêdên andançen.

¹⁵ Aê gabe jatôc gênçalô êndên êsêac

êtôm andançen gêdên tañ gômôên anga Aiguptu nan.

¹⁶ Tentenlatu sêlic ma êngôm êsêac majen êsa êtu nên ñac lai samobña.

Êsêac sêmbôc awençun auc ma tañençun êôc auc.

Êsêac sêndamôê kekop amboac moac to gên, tañ sêgalab sêmoa nom nan.

¹⁷ Êsêac sêsa anga nên malac ñajana totêtênênçen,

êsêac têtakê êtu aêacnên Apômtau Anôtôn ma têtêc aôm.

¹⁸ Asa anôtô kêtôm aôm, gebe êsuc sec ôkwi ma taê ênam nê gênçlênsêm ñapopoc nên biñ
 alôb-alôb êtiam atom.

En gê nê têtac ñandan tôn geden tônçen atom,

gebe en têtac gêwiñ, gebe taê walô lau.

¹⁹ En oc taê walô aêac êtiam

ma êka aêacnên keso tôn.

Aôm oc ômbaliñ ma sec samob êsêp gwêc ñagêdimbob êna.

²⁰ Aôm oc ôtôc biñ ñanên êndên Jakob

to têtac gêwiñ tençenña êndên Abraham

êtôm gôjac mata gêdên aêac tamenmai gêdên andançenña.

Habakuk

Propete Habakuk geoc biñ lasê gêdên tañ lau Babilon sêjam gôlin gamên gêdên jala 605 gêmuj Kilisi gêmên nomña nan. Lau Babilon sêlsu lau ma nêñ ñaclai sec kélênsôn Habakuk ñasec. Tec kêtú kênac Apômtau gebe “ñacjo sesen lau gêdên, tañ ñajam kélêlêc êsêac nan, su ma aôm gôjam taôm tôñ kêtú agenña.” Apômtau gêjô en awa gebe en êkên ñagêjô êndên ñanoc solop. Ma êndên ñasawa, tañ gen lau gêngic anga noc tau nan, lau gêdên sêmoa maten jali êtu sêsap Anôtô tôñ ñañêngeña.

Buku ñabin ñagêdô geoc lasê gebe lau geo têtáp mêtôc ñajaña sa e sênaña.

Biñ ñamuña kêlambin Anôtô gebe en kapôên kélêlêc ma gêwa propetenê kêkên gêwin ñajaña sa.

¹ Anôtônê biñ, tañ geoc lasê gêdên Habakuk nan tonec.

Habakuk kêtáñ kêtú mêtôc kesonja

² O Apômtau, aê jamôêc êtu ônam aê saña e êndên ondocgen, mago aôm kôkên tañam atom. Aê gamôêc gêdên aôm gebe sêkônin aê tôñ ñanôgen, mago aôm gôjam aê sa atom. ³ Aôm kôkên aê galic gên geo to kasala gên keso kêtú asagenña. Aê galic sesen gên su to sêgôm gên saic-saicgen, galic kisa to sin ñabêlêc gêjam sêga. ⁴ Kêtú tonanña ñagôlin kêtú golon ma biñgêdên kêsá awê atom. Gebe ñac sec kêgi ñacgêdên auc, tec biñgêdên gêjam tau ôkwi kêtú meloc.

Anôtô gêjô propete awa

⁵ “Asala tentenlatu samob to alic. Alain matemanô to anac lemem. Gebe aê oc jañgôm gên kain ten êndên amacnêm têm. Lau embe sênac min êndên amac nan, oc akên êwin atom. ⁶ Alicgac me, aê oc jali lau Kaldea sa. Êsêac lau salan-salan to têtac ñamakic, tañ sêsêlên sêjac laoc nom samucgen gebe sêjanjo gamên, tañ êsêacnên atom nan su. ⁷ Lau kalomtêna sec to alôb-alôb sê mêtôc launên biñ waucwucgen êtôm tauñ taên ênam. ⁸ Nên hos sêlêti sêlêlêc bôclai Leopard su. Sêlêti ñagaô kélêlêc kêam-bôm gêdên gêbêc. Nên lau hosña sêmên amboac momboan kêpôp kêsêp gebe êtap gwada sa. ⁹ Êsêac samob sêmên kêtú gên saic-saicnagen. Nên wali kêtáñ gêmuj êsêac. Êsêac sêboa lau kapoacwalô taêsam sa amboac ganac gwêcña. ¹⁰ Êsêac sêmajec kin ma sêsu gôlinwaga susu. Êsêac sêlic malac ñajaña totunbôm ma sêômac. Êsêac sêboa nom sa e gêjam tunbôm tôñ ma sêjanjo gamên tau su. ¹¹ Go êsêac sêsa amboac mu ilai sêja. Êsêac sêkên tauñ nên ñaclai kêtú nên anôtô.”

Habakuk awasun gêoc ka Apômtau kêtiam

¹² O Apômtau, ñoc Anôtô dabun, tañ gômoa tenjen nan, aêac abe amac êndu atomanô. O Apômtau, aôm kôkên lau tonan têtú mêtôcwaga me. O ñoc lamu, aôm kôjatu êsêac gebe sêkên ñagêjô me. ¹³ Nêm matamanô ñakênkêngosu, tec godec gebe ôsala sec ma ôlic gên geo. Mago kêtú agenña aôm kôsala sêjanjowaga ma gôjam taôm tôñ gêdên tañ alôb-alôb tédangôn lau, tañ nên gêdên kélêlêc êsêac tauñ nên su nan. ¹⁴ Aôm gôgôm ñamalac amboac i gwêcña. Amboac gên sêgalabña, tañ nên ñatau masi nan. ¹⁵ ñacjo gêjac lau amboac gêjac i ña êñpan. En gêmô êsêac ña kata. En gêlô lau amboac sêlô i ña wasan, tec en têtac ñajam to ôli kêpi. ¹⁶ Tec en kêkên da gêdên nê wasan ma gêsôb jadaun kêtú nê gamña gebe kêtú gên tonanña en kêtú ñac tolêlôm ma gêngôn gên masê ñaô. ¹⁷ En oc in i su anga nê wasan ñapan êmoa ma ensen lau tentenlatu palin-palingen êmoa me.

2

Apômtau gêjô Habakukné biñ

¹ Aê gabe japi najakô ñoc andu ñaatêkwa baliñ ma jalic acgom. Ma jansaê biñ ondoc Apômtau oc êsôm êndên aê, êjô ñoc biñ, tañ aocsuñ gêôc ka enña nan.

² Ma Apômtau gêjô aênoc biñ ma kêsôm gebe “Oto gên, tañ gôlic nan, ñawagen êsêp tapele gebe sêsam biñ tau ênêc awêgen. ³ Gêñ tañ aôm gôlic nan, oc ênêc e ñanô êsa êndên ñanoc, go êndên ñamu êwaka tau sa gebe êtu dansañ atom. Embe êmên seben atom, go ôñ gên tau oc mênêô lasê ma ênam gamên tôn atom. ⁴ Ôlic acgom, ñac alôb-alôb nê katu oc ênaña, mago ñac gêdên tau oc êngôn mata jali êtu kêkên gêwiñña.”

Biñ ojaena kêpi lau alôb-alôb

⁵ Wain kêjanñ lau. Ñac tañ ketoc tau sa oc êmoa atom. En gêña awa amboac lamboam. En kêtôm gêmacanô, tañ gen lasambo, tagen gêôc en tôn atom. En kejon lau tentenlatu samob sa gêdên tau ma kêkaton lau to-m-to-m sêsô en ñalabu. ⁶ Êsêac samob oc sênnga wê kêsî-kêsigenña êpi en ma sêsu en susu ma sêsôm gebe “Ojae, ñac ten gêboa launên gên sa kêtû ênê ma gêgôm keso e gêjam sêga. En oc êngôm e êndên ondocgen.” ⁷ Lau tañ nên têt gêc aômñagen nan, oc dêndi sa seben atom me. Nêm lau, tañ sêlênsu aôm nan, oc maten êlac ma mênêsjanngo nêm gên su êtôm aôm taôm kôjanngo tentenlatu taêsam nên su gêmuñ nan. ⁸ Tec lau tentenlatu, tañ gacgen sêmoa nan, oc sêjanngo nêm gên su êjô ñamalacnên dec, tañ kôkêc sin nan, to gên ñaclai, tañ gôgôm gêdên nom to malac ma lau samob, tañ sênngôn tonan nan.

⁹ Ojae ñac, tañ gêjam launên bôlên auc êtu êmboa awa sa anga nê andu ma ênam nê sac ênêc lôlôcgen gebe ênam tau sa êndên gên ensen enña. ¹⁰ Aômnêm biñ gêgôm nêm gôlôac majen kêsâ. Gêdên tañ aôm gosen lau-m taêsam su nan, aôm gosen taôm su amboac tonanjen. ¹¹ Poc sêpiñ anduña oc sêmôêc lasê ma gamêntêkwa oc êjô biñ.

¹² Ojae ñac, tañ kêkwê malac sa ña dec ma kêkajo malac ñajaña ña biñ geo. ¹³ Ôlic acgom, lau undambêña nên Apômtau kêsôm biñ tonec gebe “Lau sêjam koleñ kêtû ja gesen suña ma tentenlatu sim taun su ñaômagen.” En kêsôm me masi. ¹⁴ Gebe nom ñalau samob nên kauc êsa êpi Apômtaunê ñawasi êtôm bu gêjam gwêc auc.

¹⁵ Ojae êndên en, tañ êngôm nê lau jabanña sênôm gên e êjanñ êsêac gebe êlic êsêac ôlinêdô. ¹⁶ Majam ênam aôm auc êjô waem su. Tec aôm taôm ônom gên tau e êjanñ aôm. Laclu tañ kêsêp Apômtaunê lêma anôña nan, oc wacêô lasê aôm e majam êkônñ waem tôn. ¹⁷ Gebe gên alôb-alôb, tañ gôgôm gêdên Lebanon nan, oc êku aôm tulu. Ma bôc samob, tañ gôjac êndu nan, oc êtakê aôm. Gên tonan êtap aôm sa gebe kôkêc ñamalacnên dec sin to gôgôm gên ñaclai gêdên nom to malac ma gêdên lau, tañ sênngôn malac tau ñalêlôm nan.

¹⁸ Gwam ten, tañ ñac lêma mêtêña kêsap nan, oc ênam sa amboac ondoc. Gên tau ñakatu ñaôma ten ma biñ dansañ ñamgoc. Kêsapwaga kêkên gêwiñ tau nê gên, tañ kêmasañ gwam awamê nan, oc ênam en sa amboac ondoc. ¹⁹ Ojae ñac, tañ kêsôm gêdên ka gebe “Matam êlac,” gêdên poc awamê gebe” Ôndi sa” nan. Gên tonan oc eoc biñ lasê me. Alic acgom, sêkwa ña gold to silber, mago gên tau kêsî awa atom.

²⁰ Mago Apômtau gêmoa nê lôm dabun ñalêlôm, nom ñagamên samob ñanên êsa sêmoa en lanônêmña.

3

Habakuknê mec

¹ Propete Habakuk nê mec, taten ñaawa amboac wê.

² O Apômtau, aê ganô gên, tañ aôm gôgôm nan ñawae.

O Apômtau, aê katakê sauñ atom kêtû nêm kômña.

Ônam nêm kôm ñakônñña êndên tonec.

Ôngôm kôm tau ñawae êsa êndên ñasawa tonec.

Taêm ênam nêm taêm labu êndên noc têtac ñandan êsarña.

³ Anôtô gêmêṅ anḡa gamêṅ Edom ma ṅac dabuṅ tau anḡa lôc Paran.

Ênê ṅawasi gêjam undambê auc
ma nê lambiṅ mêngêjam nom auc.

⁴ Ênê ṅawasi kêtôm oc ṅawê.

ṅawê kêsa eṅ lêma amboac ôsic kêkac. Ma eṅ kêsiṅ nê ṅaclai kêsêp gêṅ tonan.

⁵ Gêmac sec kêsêlêṅ gêmur eṅ
ma gêmac ṅawajaôṅa kêpuc eṅ waṅa.

⁶ Eṅ gêdi kêkô ma nom ṅawiwic kêsa.

Eṅ mata gê tentenlatu ma têtênêp.

Go lôc tenḡenṅa gêôc kêkôc.

Gamêṅ ṅabau, taṅ kêkô wanêc-wanêc nan, gênu kêsêp gêja. Nê mêtê gêgôm gêṅṅa gêc
andanḡenanô.

⁷ Aê galic becobo Kusanṅa kêtap ṅawapac sa.

Midiannêṅ becobo kêwiwic tau. ⁸ O Apômtau, gêdêṅ aôm gôṅgôṅ nêṅ hos ṅaô

ma nêṅ kareta siṅṅa kêku ṅacjo tulu nan,

aôm têtmac ṅandanḡ gêdêṅ bu kapôêṅ me.

Nêṅ têtmac sec gêdêṅ gwêc tau me.

⁹ Aôm kôka tikoc kêsêp nêṅ talam.

Aôm kôkêṅ sôb kêkô tikoc. Aôm kôkêṅ bu ṅasamac kêsêli nom gêṅḡic.

¹⁰ Lôc sêlic aôm e ṅawiwic kêsa.

Kom kêsêwa kêsêp gêmêṅ.

Gwêc ṅagêdimbob kêgasim ṅakicsêa kapôêṅ

ma ṅadembom kêpigeṅ gêja.

¹¹ Oc kêliṅ tau siṅ kêpi gêmêṅ atom

ma ajôṅ kêkô ṅanêṅ anḡa nê mala.

Êsêac têtêc nêṅ sôb ṅaja

to nêṅ kêṅ ṅawasi ṅaôsic-ôsic.

¹² Aôm kôsêlêṅ kôka nom totêmtac kêbuli aucgeṅ

ma golo tentenlatu popoc totêmtac ṅandanḡeṅ.

¹³ Aôm gôdi gebe ônam nêṅ lau sa

gebe ônam nêṅ ṅac, taṅ goeṅ oso eṅ nan kêsi.

Aôm kômakiṅ ṅac alôb-alôb nê andu

ma goseṅ andu tau popoc e malamê.

¹⁴ Aôm nêṅ sôb kêpê ênê môkêapac e palalap

ma ênê laumata sêc êliṅ-êliṅ amboac mu gêju gêṅ salin-salin.

gebe êsêac selo lau ṅalêlôm sawa popoc ma têdanḡôṅ êsêac kelecgeṅ.

¹⁵ Aôm kôka gwêc ṅa nêṅ hos e bu ṅasamac kêsa.

¹⁶ Aê gaṅô e ôlic kêlênim tau

ma ṅakicsêa gêgôm gêdôcôlic kêtênêp.

Ṅoc ṅatêkwa kêtû palê.

Ockaiṅ kêtû mêlê-mêlê.

Aê gabe jamaṅeṅ jamaa ma jaôṅ bêc Anôtô êkêṅ ṅagêjô

êpi lau, taṅ sêkôniṅ aêac nan.

¹⁷ Jambô oc êôc atom

ma wainmôkê oc ênam ṅanô atom.

Katêkwi êṅgamiṅ nê ṅatêkwi

ma gêḅ taniḅḅa ênam ḅanô atom.
Domba malenḅmê anḅa nêḅ sapa
ma bulimakao sêmoa nêḅ andu atom.
¹⁸ Mago aê jatu samuc Apômtau.
Aê janam lasê êtu ḅoc moasiḅ ḅaAnôtô.
¹⁹ Apômtau Anôtô kêtu ḅoc ḅac lai ḅam.
En kêkêḅ aê kalêti amboac mojava.
En kêkêḅ aê kasêlêḅ anḅa gamêḅ lôcḅa.

Hagai

Gêdêñ jala 520 gêmuj Kilisi gêmêñ nomña Anôtô kékêñ jaen dambê ñagêdô gêdêñ propete Hagai. En kejon bin tonan sa kêsêp nê buku. Lau Juda sêmu sêmêñ anga nêñ kapoacwalô ma sêngôn Jerusalem jala ñagêdô su. Mago lôm dabuj ñapopoc gacgen gêc. Anôtônê jaen kékac launêñ kasêga gebe sêkwê lôm dabuj sa êtiam. Ma Apômtau gêjac mata gebe lau, tan sêjam tauñ ôkwi e têtû selec nan, oc têtap nêñ gêñ ñajam to wama sa êndêñ têt ten, tan gêc nêmnâ nan.

Jatu gebe sêkwê lôm dabuj sa êtiam

¹ Gêdêñ kin Darius nê gôlin ñajala kêtû luagêcña ñaajôn kêtû 6 ñabêc ñamataña Apômtaunê bin gêmêñ gêdêñ Sealtiel latu Serubabel, tan kêtû gôlinwaga Judaña nan, agêc Jehosadak latu dabuñsêga Josua kêsâ propete Hagai awa gebe ² “Lausin undambêña nêñ Apômtau kêsôm amboac tonec gebe Lau tonec sêsôm gebe ‘Têm takwê Apômtaunê andu sa êtiamña mêngeô lasê su atom tagen.’ ” ³ Kêtû tonanña Apômtau nê bin kêsâ propete Hagai awa gebe ⁴ “Andu tonec popoc-popocgen gêc, mago amac akwê taôm nê andu ñajam-ñajamña ñatêm mênkêsâ me.” ⁵ Amboac tonan lausin undambêña nêñ Apômtau kêsôm tonec gebe “Taêm ênam taôm alic acgom, amac amoa amboac ondoc. ⁶ Amac apalip ñawê taêsam, mago ajon ñanô ñagecgen sa. Gêñ aninña gêc amac, mago gêoc amac tôñ atom. Amac akôc ñakwê gebe asô, mago kêjandan amac atom. Ma lau, tan sêjam kôm kêtû awanâ nan, sêjam kôm, mago kôm ñaôli tau gêlôm êsêac atom.

⁷ “Lausin undambêña nêñ Apômtau kêsôm gebe Taêm ênam alic acgom, amac amoa amboac ondoc. ⁸ Galoc api lôc anaman ma akôc ka amêñ ma akwê andu tau gebe ênac matocanô ñajam ma atoc aê sa ñapep êtiam. ⁹ Amac taêm kêka kôm ñanô kapôên, mago gêjam tau ôkwi kêtû saun. Amac ajon kôm ñanô tau sa ma aê gaju sa gêjanâ. Apômtau kêsôm gebe Aê gagôm tonan kêtû asagenña. Ñam gebe ñoc andu popoc-popocgen gêc ma amac samob ôlim palê kêsâ kêtû akwê taôm nê andu sa kêtômgen. ¹⁰ Kêtû tonanña umbon kêgamin manin ma nom kêgamin ñanô. ¹¹ Ma aê gamôêc oc kêsêgô gamên to lôc ma polom to wain wakuc ma niptêkwi to gêñ samob, tan nom kékêñ kêpi gêmêñ nan, ma ñamalac to bulimakao ma kôm samob tan sêjam nan.”

¹² Go Sealtiel latu Serubabel agêc dabuñsêga Jehosadak latu Josua ma lau ñapopoc samob tanen wamu Apômtau, nêñ Anôtô nê awa to propete Hagai, tan Apômtau, nêñ Anôtô kêsakin en nan, nê bin ma têtêc Apômtau. ¹³ Go Apômtaunê jaenwaga Hagai kêsôm Apômtaunê bin gêdêñ lau tau gebe “Apômtau kêsôm gebe Aê gamoa gawin amac.” ¹⁴ Ma Apômtau kékêli Sealtiel latu gôlinwaga Serubabel agêc Jehosadak latu dabuñsêga Josua ma lau ñapopoc samob nêñ ñalêlôm ma êsêac sêmêñ sêjam kôm kêpi lausin undambêña nêñ Apômtau, nêñ Anôtô, nê andu ¹⁵ gêdêñ ajôn kêtû 6 ñabêc 24.

2

Lôm dabuj wakuc ñawasi tau ma moasin wakuc

¹ Gêdêñ kin Darius nê gôlin ñajala kêtû luagêc ñaajôn kêtû 7 ñabêc 21 Apômtaunê bin kêsâ propete Hagai awa amboac tonec gebe ² “Galoc ôsôm êndêñ gôlinwaga Judaña Sealtiel latu Serubabel agêc Jehosadak latu dabuñsêga Josua ma êndêñ lau ñapopoc samob amboac tonec gebe ³ Amacnêma asa gêmoa, tan gêlic andu ñawasi gêmujña su nan. Ma amac alic andu galocña tau amboac ondoc. O alic gêñ galocña amboac gêñ ñaôma me masi. ⁴ O Serubabel, têtac êpa sugen. Dabuñsêga Josua, têtac êpa sugen. Ma lau gamên tonecña samob, têtac êpa sugen. Apômtaunê bin tau tonec. Akôc kôm sa gebe aê gamoa

gawin̄ amac. Lausiñ undambêña nêñ Apômtau nê biñ tau tonec. ⁵ Aêñoc N̄alau oc êmoa amac ñalêlôm, atêc taôm atom. ⁶ Gebe lausiñ undambêña nêñ Apômtau kêsôm amboac tonec gebe Saun̄geñ acgom, go aê oc jawiwic undambê to nom ma gwêc to masan̄m dim tagen̄geñ êwiñ. ⁷ Aê oc jawiwic tenten̄latu pebeñ gebe samob sêkôc nêñ awamataêjam sêmêñ ma aê jakêñ ñawasi andu tonecña ênam auc. Lausiñ undambêña nêñ Apômtau kêsôm biñ tonec. ⁸ Gebe silber ñatau aê ma gold ñatau aêgoc. Lausiñ undambêña nêñ Apômtau kêsôm biñ tonec. ⁹ Lôm dabuñ tonec ñawasi ñamuña oc êlêlêc gêmun̄ña su. Lausiñ undambêña nêñ Apômtau kêsôm biñ tonec ma an̄ga gamêñ tau tonec tec janam mec lau. Lausiñ undambêña nêñ Apômtau kêsôm biñ tonec.”

Propete kêtû kênac lau dabuñwaga

¹⁰ Gêdên̄ Dariusnê gôliñ ñajala kêtû luagêc ñaajôn̄ 9 ñabêc 24 Apômtaunê biñ kêsâ propete Hagai awa amboac tonec gebe ¹¹ “Lausiñ undambêña nêñ Apômtau kêsôm amboac tonec gebe Ôtu kênac êsêac dabuñwaga gebe sêwa biñ tonec sa gebe ¹² ‘Ñac ten̄ embe ênsamban̄ ñamêsôm da dabuñña êsêp nê ñakwê ñalêsu ma êmoasac polom me gên̄ kêsôc ten̄ me wain me niptêkwi me gên̄ amboac tonan̄ ñagêdô ña nê ñakwê nan̄, oc gên̄ tau êtu dabuñ me masi.’” Ma dabuñwaga sêjô biñ tau gebe “Masi.” ¹³ Go Hagai kêsôm gebe “Mago ñac ten̄, tan̄ gêmoa gêwiñ ñacmatê ten̄ ma gesen̄ nê dabuñ su nan̄, embe en̄ êmoasac gên̄ amboac tonan̄ ñaten̄ nan̄, oc gên̄ tau ñatêmui êsa e êtu da êtiam me masi.” Dabuñwaga sêjô biñ tau gebe “Oc selec atom.” ¹⁴ Go Hagai kêsôm gebe” Apômtau kêsôm gebe Lau tonan̄ nêñ biñ amboac tonan̄. Aê galic gôlôacmôkê têtôm tonan̄. ¹⁵ Mago galoc taêm ênam ñapep ma ajop gên̄, tan̄ mên̄esa ênac m êndên̄ bêc tonec ma elom-elom êna. Gêdên̄ tan̄ adên̄an̄ poc ten̄ gêsac poc ten̄ ñaô an̄ga Apômtaunê lôm dabuñ atomgen̄ nan̄, amac amoa amboac ondoc. ¹⁶ Ñac ten̄ gêô lasê polom ñaton̄, tan̄ gêjac talu 20 ñawae nan̄, mago kêtap polom talu 10 gen̄ sa. Ten̄ gêô lasê sêpip wain ñamala gebe êkôc gasuc 50, mago kêtap 20 gen̄ sa. ¹⁷ Apômtau kêsôm gebe Aê gajac amac to nêñ gên̄ kômña ña buñ to gwa ma kompoc. Gên̄ samob, tan̄ amac ajam kôm kêpi nan̄, mago amac amu adên̄ aê amên̄ atom. ¹⁸ Ajop ñapep, anac m êndên̄ bêc tonec. Bêc tau ajôn̄ 9 ñabêc 24. Akên̄ Apômtaunê lôm dabuñ ñanomban̄ gêdên̄ bêc tau. Ajop ñapep gebe ¹⁹ gên̄ ñawê oc ê su an̄ga andu ajac gên̄ saña me masi. Ma wain to jambô ma nip to katêkwi oc ñanômê me masi. Ocsalô aê gajac m gebe janam mec.”

Apomtau gêjac mata biñ gêdên̄ Serubabel

²⁰ Gêdên̄ bêc 24 tonan̄gen̄ Apômtaunê biñ gêdên̄ Hagai kêtû luagêcña amboac tonec gebe ²¹ “Ôsôm êndên̄ gôliñwaga Judaña Serubabel gebe Aê gabe jawiwic undambê to nom ²² ma japô kin̄nêñ lêpôn̄ ênduc to jansen̄ tenten̄latu nêñ gamêñ ñaclai su. Aê oc japô nêñ kareta to êsêac, tan̄ sêkô ñaô nan̄, ênduc ma nêñ hos to lau, tan̄ sên̄gôn̄ hos ñaô nan̄, sêu tauñ ma sensen̄ tauñ su sênaña. ²³ Lausiñ undambêña nêñ Apômtau kêsôm gebe Êndên̄ bêc tonan̄ aê oc jakôc ñoc sakin̄waga aôm Sealtiel latu Serubabel gebe jakôc aôm gebe ôtu gôliñwaga ônam aê lan̄ôc gebe aê kajaliñ aôm sa.” Lausiñ undambêña nêñ Apômtau kêsôm biñ tonan̄.

Sakaria

Sakarianê buku gêwa tau kêkôc gêja ñasêbu luagêc gebe

1. Mòkêlatu 1-8 Sakaria katu kainj teñ kêsá e gêlic ñakatu ma geoc binj lasê gêdêñ jala 520-518 gêmurj Kilisi gêmêñ nomña ñasawa. Enj gêlêñ binj lau gebe sêkwê Jerusalem to ñalôm daburj sa êtiam ma sênam taunj ôkwi têtú selesc. Ma enj geoc lasê gebe Mesianê têtú kêdabinj.
2. Mòkêlatu 9-14 Lau tañ sêkip Bibolo ñam sa nañ, nêñ ñagêdô sêsaê gebe binj, tañ kêsêp mòkêlatu tonec nañ, lau teñ teto. Êsêac sêjac têtú Sakarianê binj ma sêsôm binj kêpi Mesianê têtú to têtú ñamurja lasê.

2

Sion ênam lasê êtu Apômtauña

¹⁰ Sion latuo, ônam lasê to têtúac wapigenj gebe aê oc wacjangônj aôm ñaluñ. Apômtau kêsôm amboac tonañ. ¹¹ Êndêñ bêc têtú tentenlatu gwalêkinj oc sêmbinj taunj têtú dêndêñ Apômtau ma têtú aêñoc laugenj, ma wacsêngônj aôm ñaluñgenj. ¹² Ocgo ôjala gebe lausinj undambêña nêñ Apômtau kêsakinj aê gawac. Ma Apômtau oc êkôc lau Juda sa têtú ênê gêñlênsêm sêmoa gamêñ daburj ma êjalinj Jerusalem tau sa êtiam.” ¹³ Ñamalac pebenj sênam taunj têtú jamañgenj sêkô Apômtau lanjônêñ gebe enj gêdi anja gamêñ daburj taugoc.

9

Kinj ñamurja oc ênam nê lau sa

⁹ Ôtu samuc, o Sion latuo.

Ônam lasê, o Jerusalem latuo.

Gôlicgac me, nêñ kinj gêdêñ aôm gêwac.

Enj ñac gêdêñ to gêjam sa.

Ñac malô jagêngônj donki teñ,

gêngônj bôc wabaña ñalatu ñaô.

¹⁰ “Aê oc jansenj kareta sinjña su anja Epraim ma hos sinjña anja Jerusalem.

Aê oc japônj talam sinjña tulu

ma enj oc êjatu binjmalônja êndêñ tentenlatu samob.

Ma nê gamêñ kinjña oc ênêc anja gwêc teñ e êndêñ gwêc teñ,

ma anja bu (Euprat) tau e êndêñ nom ñamadinj tau.

¹¹ “Ma kêtú aômña, kêtú poac decña, tañ kamoatinj gêdêñ aôm nañ, aê oc janjangamboac nêñ lau kapoacwalônja, tañ sêñgônj sê sawa bu masinja nañ su.

¹² Amboac tonañ amac lau kapoacwalônja, tañ akêñ matem nañ, amu andêñ nêñ lamu ñañênja amêñ.

Ocsalô tonec aê jasôm lasê gebe jajô nêñ gêñ êtu dim luagêc êndêñ aôm.

¹³ Gebe aê kakêkam Juda amboac ñoc talam

ma kakêñ Epraim kêtú tikoc.

O Sion, aê kajatu latômi gebe sênac lau Grik nêñ latui.

Aê jakam aôm amboac sinjwaga kêmêgôm nê sinj.”

¹⁴ Êndêñ tonañ Apômtau oc êô lasê êndêñ êsêac ma nê sôb oc êlôp amboac ôsic.

Apômtau Anôtô oc ênac dauc êtañ

ma êmêḅ amboac mu ilai, taḅ gêmêḅ aḅga gêmu kêsêḅḅa naḅ.

¹⁵ Lausiḅ undambêḅa nêḅ Apômḅtau oc ejop êsêac

ma êsêac oc sêndaḅgôḅ lau dabaḅḅa

ma sêḅôm nêḅ dec amboac wain

e têtac êkôc amboac suc mênḅgêc, ḅawambuc kêsa amboac altar ḅakêclêsu.

¹⁶ Êndêḅ bêc tonan nêḅ Apômḅtau Anôtô oc ênam êsêac kêsi.

Eḅ oc ejop êsêac amboac gejobwaga gejob bôc ḅatoḅ teḅ

gebe êsêacnêḅ ḅawê oc êḅô ênê gamêḅ

amboac sunsuḅ pocawa gêwê kô.

Maleaki

Lau sêkwê lôm dabuñ anga Jerusalem sa su ma propete Maleaki keto buku tonec. Biñ tañ kêkêñ wapac propete nañ, tonec gebe dabuñwaga to lau sêsap poac, tañ Anôtô kêmoatinj gêdêñ êsêac nañ tulu. Tec propete kêkalem êsêac gebe taêñ ênam poac tau ma sêngôm ñanô êsa.

Gêdêñ propete Maleaki nê têm lau sêsa nêñ lêñ paliñ-paliñgeñ to sêjam sakinj Anôtô kwalec-kwalec. Dabuñwaga to lau sêsau Anôtô. Êsêac sêgaminj da, tañ gêjac Apômtau ñawae nañ, ma sêsa nêñ lêñ kêtôm Anôtônê biñ atom. Mago Apômtau oc êmêñ ma êmêtôc né lau. Eñ oc êngôm êsêac têtû selec ma êsakinj nê jaenwaga teñ gebe êmansañ intêna to êsôm ênê poac lasê.

¹ Biñ pucña. Maleaki kêsôm Apômtaunê biñ, tañ gêdêñ lau Israel nañ lasê.

Apômtau têtac gêwiñ lau Israel

² Apômtau kêsôm gebe “Aê têtac gêwiñ amac.” Ma amac atu kênac gebe “Aôm têtac gêwiñ aêac ñalêñ amboac ondoc.” Apômtau kêsôm gebe “Jakob têwa Esau atom me. Mago aê têtac gêwiñ Jakob, ³ ma têtac gedec Esau. Amboac tonañ aê gagôm ênê lôc kêtû gamêñ sawa ma gawi nê nomlênsêm siñ gêdêñ bôcbôm.” ⁴ Edom embe êsôm gebe “Sêjac aêacnêñ malac popoc, mago aêac oc akwê ñapopoc sa êtiam.” Go lausiñ undambêña nêñ Apômtau oc êsôm gebe “Êsêac oc sêkwê sa, go aê jansenj su. Ma sêsam êsêac gebe ‘Gamêñ alôb-alôb’ to ‘Lau tañ Apômtau têtac ñandanj gêdêñ êsêac gedenj tôngeñ’ nañ.” ⁵ Ma amac taôm matemanô oc alic ma asôm gebe “Apômtau eñ kapôêñ kêlêlêc Israelnêñ gamêñ ñamadinj gêja.”

Apômtau gêjam la dabuñwaga

⁶ “Latu ketoc tama sa ma sakinwaga ketoc nê ñatau sa. Ma aê embe jatu tama teñ ma amboac ondoc atoc aê sa atom. Ma aê embe jatu ñatau, go amboac ondoc atêc aê atom. Lausiñ undambêña nêñ Apômtau kêsôm biñ tonañ gêdêñ amac dabuñwaga, tañ asu ñoc ñaê susu nañ. Ma amac atu kênac gebe’ Aêac asu nêñ ñaê susu amboac ondoc.’ ⁷ Ñam gebe amac akêñ gêñ sec kêtû da gêsac ñoc altar. Ma amac atu kênac gebe ‘Aêac ajainj amboac ondoc.’ Ñam gebe amac taêm gêjam Apômtaunê tebo kêtû gêñ ñaôma teñ. ⁸ Embe akêñ bôc matapec êtu da, tonañ sec atom me. Embe akôc bôc kêlêc ma gêmac gêgômña teñ, tonañ sec atom me. Ôkêñ gêñ tau êndêñ nêñ gôliñwaga eñ oc etoc gêñ tau sa ma êlic aôm ñajam me.” Lausiñ undambêña nêñ Apômtau nê biñ tonañ.

⁹ Ajôc, amac dabuñwaga, anam malô Anôtônê ñalêlôm gebe eñ taê walô aêac. Amac embe anôm amboac tonañgeñ eñ oc êngaminj nê moasiñ êndêñ amac me masi. Lausiñ undambêña nêñ Apômtau nê biñ tonañ. ¹⁰ “Ojae, ñac teñ êmoa amac ñaluñmanj, tañ ênsañ katam auc gebe ja êpô ñoc altar ñaômagenj atom nañ. Amac ajac aê matocanô ñajam atom ma gabe jakôc da teñ anga amacnêñ sa atom. Lausiñ undambêña nêñ Apômtau kêsôm biñ amboac tonañ. ¹¹ Anga oc ñam e gêdêñ oc kêsêp aêñoc ñaê ñawae kêsa anga tentenlatunêñ, ma sêkêñ da ñamalu to da selec kêtû aêñoc ñaêña anga gamêñ samob gebe aêñoc ñaê kapôêñ anga tentenlatunêñ. Lausiñ undambêña nêñ Apômtau kêsôm biñ tonañ. ¹² Mago amac asôm gebe ‘Apômtaunê tebo selec atom’ ma akêñ gêñ, tañ taôm adec nañ, êtu da, tec atoc aêñoc ñaê sa atom. ¹³ Lausiñ undambêña nêñ Apômtau kêsôm biñ tonec gebe Amac asôm gebe ‘Aêac ôliñ ñakam têtû kôm samob tonañña,’ ma apêc gêdôm aê. Amac aê jakôc gêñ amboac tonañ su anga amam lememe me. ¹⁴ Aê japuc boa ñac dansañ, tañ gêjac mata bôc selec ñajam teñ, tañ gêmoa nê tonj ñalêlôm nañ, mago kêkêñ puliñ teñ gêjô kêtû da gêdêñ Apômtau. Aê kiñ kapôêñ, nañ lau tentenlatu samob têtêc aêñoc ñaê.

2

1 “Ajôc, amac dabunwaga, ñagôlinj tau tonec kêkanônj amac. 2 Lausinj undambêña nêj Apômtau kêsôm gebe Amac embe akêj tanjem atom ma embe taêm ênam gebe atoc aênoc ñaê sa atom, go japuc boa amac. Ma janam amacnêm mec ôkwi êtu gêj japuc boaña tenj. Binjanô, aê gajam nêm mec ôkwi su gebe amac akêj tanjem aênoc binjsu atom. 3 Alic acgom, aê jandim amac lememe êngic, ma japalip amacnêm bôc daña nêj tac êpi amac lanjômanô ma jatinj amac su anja lanjôcnêmña. 4 Go amac ajala gebe aê kasakinj binjsu tonanj kêtû amacña gebe aênoc poac, tanj kamoatinj gawinj Lewi nanj, êtu tôj. Lausinj undambêña nêj Apômtau kêsôm binj tonanj. 5 Nôc poac gêdêj Lewi gebe enj êmoa mata jali to êwê kainj binjalô ma enj etoc aê sa to êtêc ñoc ñaê. 6 Enj kêdônj aênoc lêj tobijnjanôgenj ma binj keso tenj kêsa ênê awa atom. Enj kêsa nê lêj gêwinj aê towama ma tobijnjêdênjenj to gêjam lau taêsam ôkwi anja nêj lêj sec. 7 Têndônj lau sêjala Anôtô ñanônja gêjac dabunwaga ñawae. Lau dêndênj êsêac sêna gebe sêjô ñoc ñalêlôm gebe êsêac têtû Apômtau ñanininj nê jaenwaga. 8 Mago amac dabunwaga ao sic anja intêna gêdêj. Ma binj, tanj amac adônj nanj, gêgôm lau taêsam sebenj. Amac ajac poac, tanj kamoatinj gawinj amac nanj popoc. Lausinj undambêña nêj Apômtau kêsôm binj tonanj. 9 Amboac tonanj aê kakêj lau samob sêpêc gêdônj amac to sêlic amac amboac gêj ñaôma gebe amac adaguc ñoc binj, tanj kakêj nanj, atom ma embe andônj aênoc lau, go amac apuc êsêac ñamgenj.”

Lau Israel nêj kwalec

10 Aêac samob nêj tamenj tagenj atom. Ma Anôtô tagenj kêkêj aêac atom me. Kêtû asagenja aêac tajak binj, tanj tajak mata gêdêj taunj nanj gêngic. Ma kêtû asagenja aêac tasu poac, tanj Anôtô kêmoatinj gêdêj nêj mimi nanj susu. 11 Lau Juda sêjac binj, tanj sêjac mata gêdêj Anôtô nanj, popoc ma sêgôm gêj alôb-alôb anja Israel to Jerusalem. Êsêac sêjainj lôm dabun, tanj Apômtau têtac gêwinj nanj. Nacwaga sêjam lauo, tanj sêjam sakinj anôtôi jaba nanj. 12 Apômtau enenj ñac, tanj gêgôm gêj amboac tonanj nanj, sumanj ma enj êwê kainj aêacnêj lau, tanj sêkêj da gêdêj lausinj undambêña nêj Apômtau nanj, êtiam atom.

13 Ma gêj tonec amac agôm amboac tonanjenj. Amac agadê Apômtaunê altar ña matemsulu to nêm tanj ma nêm olinj gebe enj êkôc da, tanj akôc amênj nanj, sa kêtiam atom. 14 Ma amac atu kênac gebe “Kêkôc sa atom kêtû agenja.” Njam gebe amac asap binj, tanj ajac mata gêdêj lauo nanj, ajam gêdêj amac ñapalêgenj nanj popoc. Enj kêtû nêm kêpuctônjo ma aôm kôsap binj, tanj gôjac mata gêdêj enj nanj tulu. Binj tanj gôjac mata kôkô Anôtô lanjônêm gebe ôsap enj tôj nanj. 15 Anôtô gêgôm amagêc nêm awê atu ôli to katu tagenj atom me. Ma enj gêgôm tonanj kêtû ñam ondocña. Njam gebe amagêc atap gôlôac, tanj têtû Anôtônê ñapalê ñanôgenj nanj sa. Amboac tonanj ajop taôm gebe nêm tenj êwi nê awê, tanj gêjam gêdêj enj ñac matacgenj nanj, sinj atom. 16 Apômtau Israelnêj Anôtô kêsôm gebe “Aê gadec mêtê awê to ñac sêwi taunj sinja. Aê têtac sec embe amacnêm tenj êngôm mêtê sec tonanj êndênj nê awê. Amboac tonanj ajop taôm gebe anac binj, tanj ajac mata nanj, popoc atom ma asap nêm lauo tôj.”

Bêc mêtôcña kêdabinjac

17 Amac asakam Apômtau ña nêm binj. Mago amac asôm gebe “Aêac agôm enj ôli ñakam kêsa ña asagenj.” Agôm ña binj tonec gebe “Lausinj undambêña nêj Apômtau gêlic lau, tanj sêgôm sec nanj ñajam. Ma enj têtac ñajam kêtû êsêacña.” Ma amac atu kênac binj tenj gebe “Anôtô tanj oc êmêtôc binj nanj, gêmoa ondoc. *

3

1 “Alic acgom, aê oc jasakinj ñoc ñacjaenj gebe êmansanj aênoc intêna. Ma Apômtau, tanj amac asom amoa nanj, gaôgenj mênjêô lasê nê lôm dabun. Nacjaenj tanj amac akêj matem

* 2:17: Gebe enenj êsêac su anja nêj kôm to sakinj.

nañ, oc êwac ma êsôm ñoc poac, tañ kamoatiñ nañ lasê. ² Mago asa êtôm gebe êpuc tau tòn êndên bêc enj êmênja. Asa oc êtôm gebe êmoa êndên enj êo lasêja.

“Enj oc êtôm ñac-kêpac-kiwaga nê ja to ñac-kêkwasiñ-obowaga nê sop. ³ Enj oc êmên gebe êmêtôc biñ amboac ñac, tañ gêgôm silber to gold ñakênkên kêsâ nañ, ma amboac ñac-kêpac-kiwaga gêjam nê kôm, nañ Apômtau oc êngôm Lewi latui têtü selec gebe sêkên da gêdên êndên Apômtau. ⁴ Go da, tañ lau Juda to lau Jerusalem sêkên gêdên Apômtau nañ, ênac enj mataanô ñajam êtôm andanjen.”

⁵ Lausiñ undambêja nên Apômtau kêsôm gebe “Aê oc jawac gebe jawa amac sa ñagaôgenj êndên laubenj to lau mockainjo to mockainja ma dansañwaga to êsêac, tañ sêsau sêôc kômwaga nên mone ma onañ sêgôm awêtuc to mosêbu sec to têtü kasec lau jaba ma têtêc aê atom nañ.

Takên genj lemelu-lemelu (10-10) ñateñ enden Apômtau

⁶ “Aê Apômtau, gajam tauc ôkwi atom. Ma amac amboac tonanjen Jakob latui ñawakuc amoa ñapanj amboac amoa amboac tonanjen. ⁷ Amac akac taôm su anja aênoc biñsu kêtôm nê mimi ma agôm biñsu tau ñanô kêsâ atom. Lausiñ undambêja nên Apômtau kêsôm gebe Amu andên aê amên êtiam, go aê jandên amac jawac. Mago amac asôm gebe ‘Aêac amu awac amboac ondoc.’ ⁸ Aê jatu kênac gebe Kêtôm gebe ñac teñ êmbuli Anôtô auc me masi. Ma amac tec abuli aê aucgoc. ⁹ Aê kapuc boa amacnêm lau samob gebe abuli aê auc. ¹⁰ Akôc nê gên lemelu-lemelu ñateñ samob amên andu tajac gên saña gebe gên taniñja ênêc ñoc andu. Ansaê aê acgom, go amac oc alic gebe aê oc jalêc undambê ñakatam su ma jansêwa moasiñ ñajamanô wacêpi amac. ¹¹ Aê oc jatiñ wagô su gebe senseñ amacnêm gên ñanô su atom. Ma nê kôm wainja oc ênam ñanô. Lausiñ undambêja nên Apômtau kêsôm biñ tonañ. ¹² Go lau tentenlatu samob awenj oc êôc amac gebe amacnêm gamên êtu gamên têtac ñajam ña teñ. Lausiñ undambêja nên Apômtau kêsôm biñ tonañ.”

Anôtô gêjac mata nê moasiñ

¹³ Apômtau kêsôm gebe “Amac awem ola gêdên aê. Ma asôm gebe ‘Aêac asôm biñ ondoc kêpi aôm.’ ¹⁴ Amac asôm gebe ‘Tanam sakinj Apômtau ñañanô masi. Danjom nê biñ ñanô êsa ma tasêlên tonjalêlôm ñawapacgenj tamoa lausiñ undambêja nên Apômtau lanjônêm oc ñajam amboac ondoc. ¹⁵ Tec aêac talanem tetoc-taun-sawaga gebe lau sec têtap kôm ñanôgenj sa atom, êsêac embe sênsaê Anôtô ña nên lên sec, mago sêwê ñagêjô sa amboac tonanjen.’ ”

¹⁶ Go lau, tañ têtêc Apômtau nañ, sêjam biñgalôm gêdên taun. Ma Apômtau kêkên taña ma gênô biñ, tañ êsêac sêsôm nañ. Ma teto lau, tañ têtêc Apômtauña ma tetoc enj sa nañ, nên ñaê kêsêp buku teñ sêkô enj lanjônêmja. ¹⁷ Lausiñ undambêja nên Apômtau kêsôm gebe “Êsêac oc têtü ñoc lau. Êndên bêc, tañ aê jakên nañ, êsêac oc têtü aê tauc ñoc gên. Ma aê taêc walô êsêac êtôm tama, tañ taê walô nê latu, tañ gêjam sakinj enj nañ. ¹⁸ Êndên tonañ amac oc alic êtiam gebe asagenj gêwa ñac gêdên ma ñac alôb-alôb to ñac, tañ gêjam sakinj aê ma teñ, tañ gêjam sakinj aê atom nañ gênjic.”

4

Apômtaunê bêc oc êmên

¹ “Alicgac me, bêc tau oc êmên, nañ tetoc-taun-sawaga to sêgôm secwaga samob ja oc êniñ êsêac amboac oba. Êndên bêc tonañ ja oc êniñ êsêac su e nên ñawakac to ñalaka ñapopoc malamê samucgenj. Lausiñ undambêja nên Apômtau kêsôm biñ tonañ. ² Mago amac, tañ atêc aênoc ñaê nañ, ñoc ñaclai ênam kêsina oc êpô amac amboac oc ma oc ñawê êngôm amac ôlim ñajam êsa. Amac oc amboan to amoa ñajam amboac bulimakao ñalatu wakuc, tañ sêsa anja sapa nañ. ³ Êndên bêc aê janjom tonañ ñanô êsaña amac oc aka lau alôb-alôb

tôñ gebe êsêac têtôm wao, tañ gêc anğa emtapa ñalabu. Lausiñ undambêña nêñ Apômtau kêsôm biñ tonañ.

⁴“Taêm ênam biñ, tañ ñoc sakiñwaga Mose kêdôñ nañ. Biñsu to ñagôliñ, tañ kakêñ gêdêñ eñ anğa lôc Horeb (Sinai) kêtú lau Israel samobña nañ.

⁵“Alic acgom, aê oc jasakiñ propete Elia êndêñ amac êmuñ Apômtaunê bêc kapôêñ to ñawapac kaiñ teñ êwac. ⁶Eñ oc ênam tamenji nêñ ñalêlôm ôkwi êndêñ nêñ ñapalê, ma ñapalênêñ êndêñ tamenji. Embe masi, aê oc jawac ma japuc boa amacnêm gamêñ.”

Nawae Najam kêtôm MATAI KETO

Nawae najam kêtôm Matai Keto nec gêjac jaen najam tonec namin gebe Kilisi (Mesia, Kêsiwaga), tañ Anôtô gêjac mata en nan, Jesu tau. Bin tañ Anôtô gêjac mata gédên nê lau gêc Binlênsêm Langwa nan, en gégôm ñanô kêsâ kêpi ñac tau tonan. Jesu têna kêkôc en anga lau Juda nêñ, tañ en ñapalêgen gêmoa êsêac ñaluñ e kêtû kapôên nan, mago najam gêlam gêden êsêac lau Juda taunjen nê atom, kepen ñamalac peben kêtôm nom ñagamênjen gêwiñ.

Matai kédênan nê Nawae Najam ñatitipgen ñapep. En gêjac m gédên Jesu têna kêkôc en namin, go keto Jesu gêlin sanju ma Sadan kêlêtom en ñabin. Go gelom en kêkôc nê sakin Mesiana sa namin gebe gêjam mêtê to kédôn lau ma gégôm gêmac ôlin najam kêsâ jagêmoa Galilaia ñagamen nan. Su go keto Jesu anga Galilaia gêja Jerusalem ñabin, gocgo gêjac min gên samob, tañ kêtap en sa gédên nê woke ñamuña nan, e jagédên sêjac en kêpi ka ma Anôtô gêñu en mata jali gêdi sa anga ñacmatênên nan.

Bin tê Najam tau gebe êwaka sa ênêc awêgen nê, ñaten tonec gebe Jesu en kédônsgêga kapôên tau engoc, tañ gêwa Anôtônê Binju sa amboac ñatau en ma kêsôm Anôtônê Gamên ñawae lasêgen. Bin tañ en kédôn-kédôn nan, sejon ñagêdô samob sa gêc ñasêbu kapôên 5 tonec gebe (1) Bin Lôcña, tañ en gêwa lau Gamên Undambêña nêñ ñam sa gebe sêpô lêna taun kêtû Mêtêña to ñalêlôm ñawapac ma têtac malô to sebe sêngôm Anôtônê bin êtu tôñña ma taen walô lau to genña to ñalêlôm ñawa ma sê wama taunña to sêjanda êsêac kêtû Anôtônê binña. Go gêwa êsêacnên kolen to nêñ lêñ ñam ma Anôtônê moasin to nê ñagêjô êjam ma sêngôn maten jali ñawasi ñam sa amboac tonan (môkêlatu 5-7); (2) Jesu kêkên nê ñacsenomi 12 sêja ma gêwa nêñ sakin ñam sa gédên êsêac (môkêlatu 10); (3) bingôlin kêpi Gamên Undambêña ñamña (môkêlatu 13), (4) tanac dabin taunña gêjac Jesunê lau samob ñawae (môkêlatu 18); go (5) Jesu geoc bin nom tonec ñatêm ênac pep to Anôtônê Gamên mênêsaña ñabin lasê (môkêlatu 24-25).

Nadênan

1. Jesunê mimi ñam to têna kêkôc en ma gêmoa ñapalêgenña namin 1:1–2:23
2. ñackêsagu Joañ nê sakin 3:1-12
3. Jesu gêlin sanju ma Sadan kêlêtom en 3:13–4:11
4. Jesu kêkôc nê sakin sa gêmoa Galilaia 4:12–18:35
5. Jesu gêwi Galilaia sin gêja Jerusalem 19:1–20:34
6. Jesunê woke ñamuña anga Jerusalem to malac, tañ gêc malac tau ñagala nan 21:1–27:66
7. Apômtau gêdi sa ma geoc tau lasê namin 28:1-20

Jesu Kilisi nê ñam (Luk 3:23-38)

¹ Abraham latu Dawid nê latu Jesu Kilisi nê ñam ñabuku tonec.

² Abraham kêka Isak lasê, Isak kêka Jakob lasê, Jakob kêka Juda to lasitêwai lasê, ³ Juda kêka Peres agêc Sera lasê, Tamar kêkôc êsêagêc, Peres kêka Hesron lasê, Hesron kêka Aram lasê, ⁴ Aram kêka Aminadab lasê, Aminadab kêka Nason lasê, Nason kêka Salmon lasê, ⁵ Salmon kêka Boas lasê, Rahab kêkôc en, Boas kêka Obed lasê, Rut kêkôc en, Obed kêka Isai lasê, Isai kêka kin David lasê.

⁶ Dawid kêka Salomo lasê, Urianê awê kêkôc en, ⁷ Salomo kêka Rehoboam lasê, Rehoboam kêka Abia lasê, Abia kêka Asa lasê, ⁸ Asa kêka Josapat lasê, Josapat kêka Joram lasê, Joram kêka Usia lasê, ⁹ Usia kêka Jotam lasê, Jotam kêka Ahas lasê, Ahas kêka Hesekia

lasê, ¹⁰ Hesehia kêka Manase lasê, Manase kêka Amos lasê, Amos kêka Josia lasê, ¹¹ Josia kêka Jekonia to lasitêwai lasê gêdênj tañ sêngôñ gamênj jaba Babel nañ.

¹² Sêngôñ gamênj jaba Babel su acgom, go Jekonia kêka Sealtiel lasê, Sealtiel kêka Serubabel lasê, ¹³ Serubabel kêka Abiud lasê, Abiud kêka Eliakim lasê, Eliakim kêka Asor lasê, ¹⁴ Asor kêka Sadok lasê, Sadok kêka Akim lasê, Akim kêka Eliud lasê, ¹⁵ Eliud kêka Eleasar lasê, Eleasar kêka Matan lasê, Matan kêka Jakob lasê, ¹⁶ Jakob kêka Josep, tañ gêjam Maria nañ lasê, ma awê tau tonañ kékôc Jesu, tañ, sêsam enj sebe Kilisi nañ.

¹⁷ Gôlôac samob tonañ ñai anga Abrahamnê e gêdênj Dawid nañ nêñ ñadênañ 14, ma anga Dawid e gêdênj sêngôñ gamênj jaba Babel nañ nêñ ñadênañ 14, ma gêdênj sêngôñ gamênj jaba Babel e gêdênj Kilisi tau nañ nêñ ñadênañ 14.

*Jesu kêtû ñamalac
(Luk 2:1-7)*

¹⁸ Jesu Kilisi kêtû ñamalac ñalên tau tonec. Êsêac sê ênê tana Maria gêdênj Josep. Agêc sêmoa sêwiñ tauñ atom e sêlic awê tau taê anga Ñalau Dabuñ nê. ¹⁹ Ma ênê akwen Josep enj ñac gêdênj gebe êngôm awê tau maja êsa atom, tec gebe êwi enj sinj kelecgenj. ²⁰ Taê gêjam binj tonañ gêmoa e Apômtaunê anjela geoc tau lasê to gêsunj mê gêdênj enj ma kêsôm gebe “Dawidnê latu Josep, taêm dani taôm atom, ôkôc nê awê Maria sa wacêngôñ êwiñ aôm, gebe enj taê anga Ñalau Dabuñ nê. ²¹ Enj oc êkôc latu teñ, nañ ôê ênê ñaê gebe Jesu, gebe enj êsi nê lau su anga nêñ sec to ênam êsêac kési.”

²² Binj samob tonañ ñai ñanô kêsa gebe Apômtaunê binj, tañ kêkênj propete awasunj kêsôm lasê nañ, êtu anô gebe

²³ “Alic acgom, awêtakiñ teñ taê e êkôc latu teñ, ma sê ênê ñaê gebe Imanuel!” (tanam ôkwi gebe “Anôtô mênjgêwiñ aêc.”)

²⁴ Josep gêc mê e mata gêlac ma gêgôm kêtôm Apômtaunê anjela kêsakiñ enj, tec jakêkôc nê awê sa mênjgêngôñ gêwiñ enj, ²⁵ ma gêjac jaê enj ñapep e kékôc latu su, ma gê ênê ñaê gebe Jesu.

2

Lau mêtê anga oc ñam

¹ Jesu têna kékôc enj anga Betlehem Judaiaña gêdênj kiñ Herodo nê têtêm su, ma lau samuc nêñ lau mêtê anga oc ñam jasêô lasê Jerusalem ² ma têtû kênac gebe “Judanênj kiñ, ñapale wakuc nañ, gêmôa ondóc. Aêac alic ênê utitalata anga oc ñam su, tec abe mênjapônj aenjduc êndênj enj.” ³ Kiñ Herodo gêñjô e kêtakê ñanô, ma lau Jerusalemña samob amboac tonañ.

⁴ Tec kékalem launênj dabuñsêga to biñsutau samob sa jakêtu lêsu êsêac ñapep gebe “Kilisi oc têna êkôc enj anga ondóc.” ⁵ Ma êsêac sêjô enj awa gebe “Anga Betlehem Judaiaña gebe propete keto amboac tonec gebe

⁶ ‘Aôm Betlehem gamênj Judaña, tañ kôtu kasêga Judaña ñamôkê saun-saunma atom, gebe kasêga teñ mênjêsa anga aôm nêñ, tañ ejop ñoc lau Israel.’ ”

⁷ Herodo gêñjô su, go kékalem lau mêtê kelecgenj gebe sêndênj enj sêna ma kêtû Iêsu noc utitalata mênjgêô lasêña gêdênj êsêac. ⁸ Go kêkênj êsêac sêja Betlehem ma kêsôm gebe “Naatu kênac ñapalê tau ansinj sugenj e embe atap enj sa, nañgo mênjnasôm ñawae êndênj aê gebe tauc wacjapônj ocduc amboac tonañ.” ⁹ Sêñjô kiñnê binj su, go dêdi sêja. Ma utitalata, tañ sêlic anga oc ñam nañ, kêsêlênj gêmunj êsêac e jakêkô gamênj, tañ ñapalê gêc nañ ñaô. ¹⁰ Sêlic utitalata tau e têtac ñajam ma têtû samuc ñanô. ¹¹ Sêsô andu ñalêlôm sêja e sêlic ñapalê agêc têna Maria, tec sêu tauñ ma sêpônj aenjduc gêdênj enj, go sêña nêñ talu ma sê awa gold to katêkwi ma lakisia ñajam-ñajam sa jasêkênj gêdênj enj.

¹² Ma Anôtô kékên puc êsêac ña mê gebe sêmu sêndên Herodo sêna atom, tec sêc sêsa intêna ten sêmu sêja nêñ gamên.

Josep kékôc nê gôlôac sa sêja Aiguptu

¹³ Êsêac sêc sêja su, go Apômtaunê anjela geoc tau lasê gêdên Josep ña mê ma kêsôm gebe “Ôndi sa ma ôkôc ñapalê agêc têna sa aêc asap Aiguptu ana, naôngôn ôné jakên binj aôm acgom, gebe Herodo kêtú kêka-kêka gebe ênac ñapalê êndu.” ¹⁴ Tec Josep gêdi sêc kékôc ñapalê agêc têna sa gêdên gêbêc, ma sêc sêsêp Aiguptu sêja. ¹⁵ Jasêmoa tonan e Herodo gêmác êndu acgom, gebe binj tan Apômtau kékên propete kêsôm lasê gebe “Aê gamôêc ñoc Latuc anga Aiguptu gêmên” nan êtu anô.

Herodo gêjac ñapalê dedec êndu

¹⁶ Gêdên tan Herodo kêjala gebe lau mêtê sêsau en nan, en têtac ñandan kapôên ma kêjatu lau gebe sênac ñapalê ñac anga Betlehem to gamên ñamadin, tan nêñ jala tagen to luagêc nan, samob êndu kêtom ñasawa, tan en kêtú lêsú binj gêdên lau mêtê nan. ¹⁷ Gêdên tonan binj, tan propete Jeremia kêsôm lasê nan, kêtú anô gebe

¹⁸ “Sênô awen ñaonda anga Rama,
sêwakic to têtan tanjiboa ñanô,
gebe Rahel kêtan nê gôlôac,
ma sêjam malô-malô en e kêtôm atom,
gebe sêjanagac.”

Sêkôc ñapalê Jesu anga Aiguptu gêmu gêmên

¹⁹ Herodo gêmác êndu su acgom, go Apômtaunê anjela geoc tau lasê gêdên Josep anga Aiguptu ña mê ²⁰ ma kêsôm gebe “Ôndi s ma ôkôc ñapalê agêc têna sa amu ana gamên Israel, gebe êsêac, tan sêgôm gêñlêlôm sebe senseñ ñapalê nan, sêmac êndugac.” ²¹ Tec Josep gêdi sa, kékôc ñapalê agêc têna sa ma sêc sêja gamên Israel. ²² Gêñô Arkelaus kêtú kin Judaiaña gêjô tama Herodo su ñawae e kêtêc tau gebe êna tônê atom, tec gêc mê kékên puc en ma gêc kêtain taugen gêja gamên Galilaiaña. ²³ Jagêô laeê malac ten ñaê Nasaret ma gêñgôn tonan gebe propetenên binj êtu tôn gebe “Êsêac sêsam en gebe ñac Nasareneña.”

3

Ñackêsagu Joan gêjam mêtê

(Mar 1:2-8; Luk 3:1-18; Joan 1:19-28)

¹ Gêdên têm tonan ñackêsagu Joan kêpoa lasê ma gêjam mêtê gêmôa gamên sawa Judaiaña ² ma kêsôm gebe “Anam taôm ôkwi gebe gamên undambêña kêdabinjac.” ³ Ñac tau tonan, tec propete Jesaia kêsôm binj kêpi en gebe “Ñac ten gêmôêc awa tonec gêmôa gamên sawa gebe ‘Amansan gamên Apômtau êsêlênñña to amêtoc ênê intêna solop.’ ”

⁴ Joan tau tonan kêsô ñakwê bôc kamele ñaôlilu to kêjandin ômbinjak bôc ñaôlic gêc dambêpalê, ma gen wagô to lêp kêtú nê mo. ⁵ Gêmôa tonan, go lau Jerusalem to Judaia samob ma gamên Jordanna samob sêwê sêsa dêdên en sêja. ⁶ Êsêac seoc nêñ sec lasê, go kêsagu êsêac anga bu Jordan.

⁷ Joan gêlic Parisai to Sadukai nêñ taêsam sêmên gebe êsanju êsêac, tec kêsôm gêdên êsêac gebe “Moac ñalatu amac, asa gêwa sa gêdên amac gebe awê Anôtônê têtac ñandan, tan oc mênêsa nan sa. ⁸ Asa nêñ lên êwa amac sa gebe ajam taôm ôkwi. ⁹ Taêm êka to asôm êndên taôm gebe Abraham kêtú aêac tamenji, nec atom. Aê jasôm êndên amac gebe Anôtô kêtôm gebe êñu poc tonec ñai sa têtú Abrahamnê latui. ¹⁰ Ki ñamata gêdên kawakac tec gêc. Amboac tonan ka samob, tan sêjam ñanô ñajam atom nan, oc êsap su ma êmbalinj êpi ja êna. ¹¹ Aê tec kasagu amac ña bu anam taôm ôkwiña, ma ñac, tan êndanjac aê nan, nê

naclai këlêlêc aê su, ma aê katôm atom gebe janjen ênê atapa. Nac tonan oc ênsanġu amac na Nalau Dabun to ja. ¹² En lêma kêkam lala sekolon ġeġna gebe êtin ġeġ napaôma ma ênac nanô sa êpi nê andu-ġeġnanôna êna, go napaôma êkêġ êpi ja, taġ êsa napaġ nanġ.”

Joan kêsagu Jesu anġa Jordan
(Mar 1:9-11; Luk 3:21-22)

¹³ Ġêdêġ tonanġ tec Jesu anġa Galilaia jagêô lasê Jordan ġêdêġ Joanġ gebe ênsanġu enġ. ¹⁴ Mago Joanġ ġêġac jao tau gebe “Aôm ônsanġu aê acgom, go nġam. Amboac ondoc ġôdêġ aê ġômôêġ.” ¹⁵ Tec Jesu ġêġô enġ awa gebe “Galoc ondecġenġ gebe ġêġac aêġêc nġawae gebe danġôm binġ, taġ Anôtô kêġatu nanġ, nanô êsa.” Go Joanġ kêkêġ ġêwiġ enġ. ¹⁶ Jesu ġêliġ sanġu su, go ġacġenġ kêpi anġa bu ġêmêġ, ma undambê ġêġa e ġêlic Anôtônê Nalau amboac balôsi kêsêp manġêsac enġ nġô. ¹⁷ Ma awa teġ kêsas anġa undambê gebe “Aêġoc Latuc tau tonec, tec têtac ġêwiġ enġ to ġalic enġ nġam.”

4

Sadanġ kêlêtôm Jesu
(Mar 1:12-13; Luk 4:1-13)

¹ Ġêdêġ tonanġ Nalau Dabunġ ġêwê Jesu kêsas ġamêġ sawa ġêġa gebe Sadanġ êlêtôm enġ. ² Ma Jesu ġêġam dabunġ mo ġeleġna 40 ma ġêbêcauc 40 e mo ġêġô enġ. ³ Go Sadanġ ġakêsôm ġêdêġ enġ gebe “Aôm embe Anôtônê latu, go ôsôm poc tonec nġai êtu mo.” ⁴ Ma Jesu ġêġô enġ awa gebe “Teto ġêc gebe

‘Mo tagenġ êôc nġamalac tônġ atom, binġ samob, taġ kêsas Anôtô awa nanġ, tec ġêôc enġ tônġ.’ ”

⁵ Go Sadanġ kêkêc enġ aġêc sêpi malac dabunġ sêġa ġaketoc enġ kêkô lôm dabunġ nġasalôm nġalami, ⁶ ma kêsôm ġêdêġ enġ gebe “Aôm embe Anôtônê Latu, go u taôm ôna gebe teto ġêc gebe

‘Enġ oc êsakinġ nê anġela êtu aômġa mênġêsip aôm nġa lemenġ,

gebe ôndinġ amkainġ êpi poc atom.’ ” ⁷ Tec Jesu ġêġô enġ awa gebe “Teto teġ kêtiam ġêwiġ gebe

‘Ônsaê Apômtau aômġnêġ Anôtô atom.’ ” ⁸ Go Sadanġ kêkêc enġ aġêc sêpi lôc baliġ teġ sêġa ġakêtoġc ġamêġ nomġa samob toġawasi ġêdêġ enġ ⁹ ma Kêsôm gebe “Aôm embe ôpônġ amdud to otenġ mec êndêġ aê, oc ġaliġ ġêġ tonec nġai samob su êndêġ aôm êwac.” ¹⁰ Go Jesu kêsôm ġêdêġ enġ gebe “Sadanġ, ôkêc taôm sa ôêc ôna gebe teto ġêc gebe

‘Ôpônġ amdud êndêġ Apômtau, aômġnêġ Anôtô,

to ônam sakinġ enġ taugenġ.’ ” ¹¹ Go Sadanġ ġêwi enġ sinġ, ma anġela mênġsêġam sakinġ ġêdêġ enġ.

Jesu ġêġa Galilaia ma ġêġac m nê kôm mêtêġa
(Mar 1:14-15; Luk 4:14-15)

¹² Jesu ġêġô sêkêc Joanġ tônġ nġawae su ma kêtaiġ tau su ġêġa Galilaia. ¹³ Go ġêwi Nasaret sinġ jagêġġônġ Kapanauġ, taġ ġêc ġamêġ Sebulon to Naptali ġabanġ bugêġactonġa, ¹⁴ gebe binġ, taġ propete Jesaia kêsôm nanġ, êtu anô gebe

¹⁵ “ġamêġ Sebulon to ġamêġ Naptali,

taġ ġêc kêkanônġ bugêġactonġ anġa Jordan nġamakenġ ônêġa nanġ, lau samuc nêġ Galilaia.

¹⁶ Lau taġ sêġġônġ ġêsunġbôm nanġ, sêlic ġa kapôêġ teġġoc,

ma êsêac, taġ sêġġônġ ġêġmac nġagamêġ nġakesec nanġ, nêġ ġa mênġkêpigac.”

¹⁷ Ġêdêġ tonanġ Jesu ġêġam mêtê ġêġac m gebe “Anam taôm ôkwi gebe ġamêġ undambêġa kêdabiġġac.”

Jesu kêkalem lau inġa aclê
(Mar 1:16-20; Luk 5:1-11)

18 Jesu kêsêlên gêmoa bugêjacton Galilaiya e gêlic ñaclagêc lasi, Simon, tañ sêsam en gebe Petere nañ, agêc lasi Andrea sêkên wasañ sêmoa, gebe êsêagêc ñac ulu ña. 19 Tec kêsôm gêdên êsêagêc gebe “Andanguc aê ma oc jakên amagêc alô ñamalac.” 20 Tec gacgen dedec nêñ wasañ gêc ma têdaguc en.

21 Gêwi gamên tau sin ma kêsêlên gêja e gêlic ñac ten agêc lasi kêtiam, Sebedai latuagêc Jakobo agêc lasi Joa, sêngôn wan sêwiñ tamenji Sebedai tau sêbênôc nêñ wasañ sêmoa, go gêmôc êsêagêc. 22 Tec gacgen dedec wan totamenjen kêpoac ma têdaguc en sêja.

Jesu gêjam sakin lau

(Luk 6:17-19)

23 Go Jesu kêsêlên gêjac laoc Galilaila ñagamên samob ma kêdôn êsêac anga nêñ lôm to gêjam mêtê kapi ñawae ñajam Anôtônê gamêanña ma gêgôm launên gêmac to ôlin ñasec tokain tokain ñajam kêsâ. 24 Ma ênê wae kêsâ gêjam gamên Suriana samob auc, tec sejon lau ñasec samob dêdên en sêja, lau togêmac tokain tokain ma tonandan ñagêdô ma lau, tañ ñalau sec gêgôm êsêac to meloc kêtê êsêac ma ñatêkwa kêtê golon nañ, ma gêgôm êsêac ôlin ñajam kêsâ samob. 25 Ma lau taêsam anga Galilaila to Malaclemenlu ma anga Jerusalem to Judaia ma Jordan ñamaken ònêña têdaguc en.

5

Bij lôcña

1 Jesu gêlic lau taêsam, tec kêpi lôc ten e jagêngôn sic, ma nê ñacsenomi dêdên en sêja.
2 Go gêoc awa sa ma kêdôn êsêac to kêsôm gebe

Jesu awa gêoc lau

(Luk 6:20-23)

3 “Aê aoc êoc êsêac, nañ sêpô lêna tauñ kêtê mêtêña, gebe gamên undambêña kêtê êsêacnên.

4 Aê aoc êoc êsêac, nañ ñalêlôm ñawapac, gebe Anôtô oc ênac êsêac têtac tôñ.

5 Aê aoc êoc êsêac, nañ nêñ ñalêlôm malô, gebe êsêac têtac gên, tañ Anôtô gêjac mata nañ sa.

6 Aê aoc êoc êsêac, nañ nêñ êka
ñanô gebe sêngôm bin, tañ Anôtô
kêjatu nañ ñanô êsa,
gebe Anôtô oc êmoasin êsêac.

7 Aê aoc êoc êsêac, nañ taên walô lau, gebe Anôtô oc taê walô êsêac.

8 Aê aoc êoc êsêac, nañ nêñ ñalêlôm ñawa, gebe oc sêlic Anôtô.

9 Aê aoc êoc êsêac, nañ sê wama lau, gebe Anôtô oc êsam êsêac gebe latui.

10 Aê aoc êoc êsêac, nañ ñamalac
êjanda êsêac kêtê sêgôm bin,
tañ Anôtô kêjatu nañ, ñanô kêsâ,
gebe gamên undambêña kêtê êsêacnên.

11 “Aê aoc êoc amac tec ñamalac sêmbu to sêjanda amac ma sêngôlin bin ñakain gwalêkin êpi amac êtu aêña. 12 Têmtac ñajam ma atu samuc, gebe nêñ ñagêjô kapônên gêc undambê, gebe amac masigen ma sêgôm propete langwa amboac tonan.

Bij nom ñagwêc to ñajana

(Mar 9:50; Luk 14:34-35)

13 “Nom ñagwêc amac. Gwêc embe ñamakic ênaña, oc danğôm ñamakic êsa êtiam amboac ondoc, kêtú secgac. Tambaliñ siñ ma lau sêka tòn.

14 “Nom ñaja amac. Malac teñ embe ênêc lôc, oc êsiñ tau ôkwi êtôm atom. 15 Embe têtun ja sa, go sênğênduc ña suc auc atom, tetoc êkô jakaiñ ñaô, go êpô lau samob, tañ sêmoa andu ñalêlôm nañ. 16 Amboac tonañ nêma ja ñawê êsa êpô ñamalac, gebe sêlic amacnêma kolen ñajam ma sêlambiñ Tamemi undambêña.

Biñ kêpi biñsu

17 “Taêm anam gebe aê gamen kêtú jansen Mosenê biñsu to propetenêñ biñ samob suña atom. Gamêñ kêtú jansen suña atom, kêtú jañğôm êtu tònña. 18 Biññanô, aê jasôm êndên amac gebe Undambê to nom oc ênaña ma ñatalô sepen to sêmôêña ñasauñ teñ oc ênaña aña Mosenê biñsuña atom e samob êtu tòn aegom. 19 Amboac tonañ, ñac teñ embe êwi biñsu tonañ ñasauñanô teñ siñ ma êndôn lau êtôm tonañ, oc sêsam en gebe ñapalê sauñ ec teñ aña gamêñ undambêña. Ma ñac teñ embe êmansañ to êndôn biñ tau, oc sêsam en gebe ñac kapôên aña gamêñ undambêña. 20 Gebe aê jasôm êndên amac gebe amacnêma biñğêdên embe êlêlêc biñsutau to Parisai nêñ ñênğen atom, oc asô gamêñ undambêña ana atom.

Biñ kêpi têtac ñandan (Luk 12:57-59)

21 “Amac añôgac gebe sêsôm gêdên lau ñanô gebe ‘Ônac ñamalac êndu atom. Teñ embe ênac ñac teñ êndu, oc sêmêtoç en.’ 22 Mago aê jasôm êndên amac gebe Ñac teñ embe têtac ñandan êndên nê lasitêwainêñ teñ, oc sêmêtoç en. Ma teñ embe êsôm lasitêwainêñ teñ gebe ‘Majam gêbac,’ oc gôlôacnêñ laumata sêmêtoç en. Ma teñ embe êsôm gebe, ‘Melocma gôbacgac,’ oc êsêp lamboam ñakêlêndiñ ñaja êna. 23 Embe ôkên nêma da êndên altar êna ma taêm ênam taôm gebe agêc lasim nêma biñ teñ gêc, 24 go ondec nêma da ênêc altar ñagala ma ôna agêc lasim amansañ biñ êndên taôm aegom, go ômu ôna ôkên nêma da.

25 “Nêma soño-soño embe êkên aôm ôndên ñac-mêtoçwaga, go ôtu palê êndên en seben êndên tañ asêlên amoa intêna nañ, gebe soño-soño êkên aôm ôndên mêtoçwaga atom. Moae mêtoçwaga êmasuc aôm ôndên gejobwaga kapoacwalôña, go en êmbaliñ aôm ôsêp kapoacwalô ôna. 26 Biññanô, aê jasôm êndên aôm gebe Oc ôsa aña tônê ômôên atom e ônac nêma tốp samob êmbacnê aegom.

Biñ mockalñoña

27 “Amac añôgac sêsôm gebe ‘Ôngôm gên mockaiño to mockaiñña atom.’ 28 Mago aê jasôm êndên amac gebe Ñac teñ embe mata ê awê teñ e têtac êkac en, nañ êngôm gên mockaiñña êndên en aña nê ñalêlôm. 29 Matamanô anôña embe êtim aôm, nañ ôkip sa ma ômbaliñ siñ. Ôlim ñagên teñ ênaña aegom, gebe sêmbaliñ aôm toôlim samucgen ôsêp lamboam ñakêlêndiñ ôna atom. 30 Ma lêmam anôña embe êtim aôm, nañ ôndim su ma ômbaliñ siñ. Ôlim ñagên teñ ênaña aegom, gebe sêmbaliñ aôm toôlim samucgen ôsêp lamboam ñakêlêndiñ ôna atom.

Biñ sêndim sêmôcwalo êngicna (Mat 19:9; Mar 10:11-12; Luk 16:18)

31 “Êsêac sêsôm teñ gebe ‘Ñac teñ embe êndim sêmôcwalô êngic, nañ êkên papia sêwi taun siñña êndên awê.’ 32 Mago aê jasôm êndên amac gebe Ñac teñ embe êndim sêmôcwalô êngic, go êngôm en êtu awê mockaiñoña. Embe awê tobiñ, go tasôm atom. Ma teñ embe ênam awê, tañ sêwi siñ su nañ, oc êngôm gên mockaiñña.

Biñ tatôc lemênña

33 “Ma amac añô teñ, tañ sêsôm gêdên lau ñanô gebe ‘Ôtoç lêmam ônsau atom, ma ôngôm biñ, tañ kôtôc lêmam nañ, ñanô êsa êndên Apômtau.’ 34 Mago aê jasôm êndên amac gebe

Atôc lememe atomanô, atôc êndên undambê atom gebe Anôtônê lêpôn tônê, ³⁵ ma atôc êndên nom atom gebe ênê akainj ñalêpôn, to atôc êndên Jerusalem atom gebe Kinj kapôên tau nê malac. ³⁶ Ma ôtôc lêmam êpi môkêmapac atom gebe aôm tonanj ôngôm môkêmlauj tagenj êpô tau ôkwi êtu kwalam me êtu jec nec kôtôm atom. ³⁷ Amacnêm binj amboac tonec acgom gebe ‘Aec’ to ‘Masi’. Embe asôm ñalô êlêlêc tonec su, oc anja ñac sec tau nê.

Binj ñagêjôña
(Luk 6:29-30)

³⁸ “Amac anjôgac sêsôm gebe ‘Mataanô êjô mataanô ma lulujj êjô lulujj.’ ³⁹ Mago aê jasôm êndên amac gebe Anac jao taôm êndên ñamalac sec atom. Tenj embe etap aôm êsêp alimanô anôña, nanj ôtôc ñamakenj êndên enj êwiñ. ⁴⁰ Ma ñac tenj embe taê ênam gebe êwê aôm ôndênj mêtôcwaga ôna êtu êkôc nêm ñakwê ôlimña, nanj ôkênj ñaobo balinj êwiñ. ⁴¹ Ma tenj embe êkac aôm gebe ojonj ênê waba intêna ñasawa tagenj, nanj ôsêlêñj ñasawa luagêc ôwiñ enj. ⁴² Tenj embe etenj gênj êndênj aôm, nanj ôkênj, ma tenj embe êkôc tîp anja aôm nêm, nanj ôkênj dêmôm enj atom.

Binj têtac gewiñ ñacjonja
(Luk 6:27-28, 32-36)

⁴³ “Amac anjôgac sêsôm gebe, ‘Têmtac êwiñ nêm lau wacbanj aôm ma têtac endec nêm sonjo-sonjo.’ ⁴⁴ Mago aê jasôm êndên amac gebe Têmtac êwiñ nêm sonjo-sonjo to atenj mec êtu êsêac, tanj sêjanda amac nanjña, ⁴⁵ ec atu Tamemi, tanj gêngônj undambê nanj, nê latui, gebe enj kêkênj nê oc kêpi kêpô lau sec to lau ñajam, ma kêkênj nê kom gêjac lau gêdênj to lau keso. ⁴⁶ Embe têtac êwiñ lau, tanj têtac gêwiñ amac nanj, oc ñanô amboac ondoc. Telonj sêgôm gênj tonanj amboac tonanjenj. ⁴⁷ Ma embe awem ênac nêm lasitêwaigenj, go anjôm gênj ñanô amboac ondoc. Lau samuc sêgôm gênj tonanj amboac tonanjenj. ⁴⁸ Amboac tonanj anac dabin taôm ñapep amboac Tamemi undambêña gêjac dabinj tau ñapep.

6

Binj tamoasinj lauña

¹ “Alic taôm gebe anam sakinj Anôtô êtu ñamalac sêlic amacña atom. Embe anjôm êtu lau sêlic amacña, go atap ñagêjô anja Tamemi, tanj gêmoa undambê nanj, nê sa atom.

² “Amboac tonanj embe ômoasinj lau, nanj ôkênj lau sênac dauc êtanj aôm atom amboac lau tetoc taunj saña sêgôm sêmoa lôm to malaclujj gebe ñamalac sêlambinj êsêac. Binjanô, aê jasôm êndên amac gebe Êsêac seso nêñj ñaôligac. ³ Mago aôm embe ômoasinj lau, nanj ôngôm kelecgenj, lau tenj sêñô ñawae atom, ⁴ gebe nêm moasinj êsinj tau ênêc lêlômgenj, go Tamam, tanj gêlic gênj kêsêp lêlômgenj nanj, êkênj ñagêjô êndênj aôm.

Binj tatenj mecña
(Luk 11:2-4)

⁵ “Ma embe atenj mec, nanj atôm lau tetoc taunj saña atom, gebe êsêac têtac gêwiñ gebe tetenj mec sêkô lôm to intêna gêga tau ñamala êtu têtôc taunj êndênj lau sêlic êsêacña. Binjanô, aê jasôm êndên amac gebe Êsêac seso nêñj ñaôligac. ⁶ Mago aôm embe otenj mec, nanj ôsô nêm balêm ôna e naôlai katam auc, go otenj mec êndênj Tamam, tanj gêmoa lêlôm, ma Tamam, tanj gêlic gênj kêsêp lêlômgenj nanj, êkênj ñagêjô êndênj aôm.

⁷ “Embe atenj mec, nanj atenj êtu binj ole amboac lau samuc atom. Êsêac tonanj seboc sêkôc ñanô êtu nêñj ñalô gwalêkinjña. ⁸ Atôm êsêac atom, gebe Tamemi kêjala gênj, tanj gêjô amac ma abe atenj nanj kwananjenj. ⁹ Amboac tonanj atenj nêm mec amboac tonec gebe ‘Tamemai, tanj gêmoa undambê.

Aôm nêm ñaê lau sênam dabunjanj.

¹⁰ Ômôênj ôtu Apômtau ôtôm gamênjenj.

Aôm nêm binj êtu tîñ anja nom amboac anja undambê.

11 Ôkêñ aêacma mo êtôm bêcgeñña êndêñ aêac êndêñ oc tonec.

12 Nêm tôp, tañ gêc aêac nañ, ôsuc ôkwi amboac aêac asuc ma tôp ôkwi gêdêñ taun.

13 Ôwê aêac asa lêtôm atom.

Ôjanço aêac su ança gêñ sec.

(Aôm Apômtau, aôm ñaniniñ to ñajaña
ma ñawê ñatau lançwa teñgeñ. Biññanô.)'

14 Gebe amac embe asuc ñamalacnêñ biñ ôkwi, go Tamemi undambêña êsuc amacnêñ
biñ ôkwi amboac tonañ. 15 Ma embe asuc ñamalacnêñ biñ ôkwi atom, go Tamemi êsuc
amacnêñ biñ ôkwi atom amboac tonañgeñ.

Biñ tanam dabuñ moña

16 “Embe anam dabuñ mo, nañ ançôm lançmanô bêlê-bêlê amboac lau tetoc taun saña
atom. Lau tonañ sêgôm lançñanô taujala gebe têtêc taun êndêñ lau sêlic êsêac sêjam dabuñ
mo. Tec biññanô, aê jasôm êndêñ amac gebe Êsêac seso nêñ ñaôligac. 17 Amboac tonañ aôm
embe ônam dabuñ mo, nañ ôniñ oso môkêmapac to Okwasin lançmanô, 18 gebe ôtôc taôm
ôndêñ lau sêllc aôm gôjam dabuñ mo nec atom, mago Tamam, tañ gêmoa lêlôm nañ, oc
êjala ma gêlic gêñ kêsêp lêlômgeñ, tec êkêñ ñagêjô êndêñ aôm.

Biñ awa undambêña

(Luk 12:33-34)

19 “Anac nêñ awa sa ança nom atom, gebe bulesen to da enesen gêñ tau su ma
geñgeñtêna oc sêkwê ma sênam geñgeñ sa. 20 Anac nêñ awa sa ança undambê acgom,
gebe bulesen to da enesen su ma geñgeñtêna sêkwê ma sênam geñgeñ sa atom. 21 Gebe
gamêñ, tañ nêñ awa gêc nañ, nêñ ñalêlôm oc êsap tôñ amboac tonañgeñ.

Biñ kêpi ôlin ñaja

(Luk 11:34-36)

22 “Matamanô kêtû ôlim ñaja. Matamanô embe ñajam, oc ñawê ênam ôlim samucgeñ auc.
23 Ma matamanô embe sec, oc ôlim samuc ñakesec. Embe ñawê, tañ gêc nêñ ñalêlôm nañ,
ñakesec êsa, go ñakesec tau ênam sêga.

Biñ tanam sakin Anôtô to awaña

(Luk 16:13)

24 “Ñac teñ ênam sakin ñatau luagêc êngôm êtôm atom, eñ oc têtac endec teñ ma têtac
êwiñ teñ me oc êsap teñ tôñ ma têtac êmbu teñ. Amac amboac tonañ. Atôm gebe anam
sakin Anôtô to awa êpi tagen atom.

Biñ tapô sim taauñ atomña

(Luk 12:22-31)

25 “Tec aê jasôm êndêñ amac gebe Apô sim taôm êtu anin to anôm geñ êoc amac tôñ
amoa matem jalinça atom to êtu ñakwê ênsañ ôlimña atom. Amoa matem jali kêlêlêc mo
ma ôlim kêlêlêc ñakwê su. 26 Asala moc, nañ sêmoa umbonç ñalabu. Êsêac taun sêsê gêñ to
sejon ma sêjac ñanô sa kêpi andu atom, mago Tamemi undambêña gêlôm êsêac. Ma amac
abe oc alêlêc moc tau atom me. 27 Amacnêñ asa oc êpô sim tau êtu nê têm êmoa nomñaña
ma ênac têtû ñasawa tagen êwiñ.

28 “Amac apô sim taôm ñakwêña kêtû asageñña. Asala mênamin, tañ kêpuc kêkô saleñ
nañ, gêjam kôm to kêsac obo atom. 29 Mago jasôm êndêñ amac gebe Salomonê gêñ ñawasi
samob, tañ kêkwa eñ auc nañ, ñateñ kêtôm gêñ tonañ ñai atomanô. 30 Mago Anôtô embe
êkêñ gêgwan, tañ galoc kêkô kôm ma bêbêc sêkêñ êsa ja nañ, ñagêlôm êkwa auc, nañ oc êkêñ
gêñ êkwa amac auc êlêlêc atom me. Amac lau akêñ gêwiñ kwalecña. 31 Amboac tonañ apô
sim taôm to asôm gebe ‘Taniñ asageñ’ me ‘Tanôm asageñ’ me ‘Tasô asageñ’ nañ atom.
32 Gêñ samob tonañ ñai lau samuc oc taêñ êka. Mago Tamemi undambêña tec kêjala gebe
apô lêna gêñ samob tonañ ñai. 33 Amboac tonañ ansom ênê gamêñ to ançôm biñ, tañ

enj kêjatu nanj, êtu njamata acgom, go gêj samob tonanj njai êtu amacnêm êwiņ. ³⁴ Apô sim taôm êtu gêj elenj bêbêcņa atom, gebe apô sim taôm gêjņja oc masi êndênj elenj bêbêc atom. Gêjwapac kêlêti bêc samob auc kêtômgenj.

7

Biņ tamêtôt launja

(Luk 6:37-38, 41-42)

¹ “Amêtôt lau atom, go Anôtô êmêtôt amac atom. ² Gebe Anôtô êmêtôt amac êtôm amac amêtôt launja nanj, to ênam dôj amac êtôm dôj, taņ anam dôj launja nanj. ³ Asagenj gôlic ka njasili, nanj gêgunj lasim mataanô ma ka njadambê, taņ kêkô taôm matamanô nanj, gôlio, sapu. ⁴ Ma amboac ondoc gobe ôsôm êndênj lasim gebe ‘Ondecgenj ma jambuc njasili anja matamanô sa.’ Mago ka njadambê kêko aôm taôm matamanô. ⁵ Aôm dansantêna, ômbuc ka njadambê anja matamanô sa êmunj acgom e njawa êsa, go ômbuc njasili anja lasim mataanô sa.

⁶ “Akênj gêj dabunj êndênj kêam atom, oc sêkac taunj ôkwi ma sênjac amac, to ambalinj nêmkêkôm, taņ kêtû nêmkawamata nanj, êndênj bôc atom, oc sêka popoc.

Ateņ, ansom, amandi katam

(Luk 11:9-13)

⁷ “Ateņ gêj, go akôc njanô, ansom, go atap sa, amandi katam, go êlêc su êndênj amac. ⁸ Gebe njac, taņ keteņ gêj nanj, êkôc njanô sa to njac, taņ gesom nanj, êtap sa. Ma njac, taņ kêmadi katam nanj, êlêc su êndênj enj. ⁹ Amacnêm asa, nanj latu eteņ mo ma êkênj poc êndênj enj, ¹⁰ me eteņ i ma êkênj moac êndênj enj. ¹¹ Amac lau sec, mago ajala akênj gên njajam êndênj nêmkôlôac njasec-njasec. Ma abe Tamemi, taņ gêmoa umdambê nanj, êkênj gêj njajam êndênj êsêac, taņ teteņ enj nanj, êlêlêc su atom me. ¹² Gêj samob, taņ amac abe njamalac sêngôm êndênj amac nanj, taôm anjgôm êndênj êsêac, gebe Mosenê biņsu to propeteņeņ biņ njam tau tonec.

Biņ sacgêdô gasuc-gasucņa

(Luk 13:24)

¹³ “Asô sacgêdô gasuc-gasuc ana, gebe sacgêdô kapôeņ to intêna kêsô gedec, taņ gêwê lau sepeņ sênaņa tau nanj, ma lau taêsam sêsa tonanj. ¹⁴ Ma sacgêdô gasuc-gasuc to intêna saunj, taņ gêwê gêdênj gamêj danjonj matenj jalinja nanj, ma lau, taņ têtap intêna tonanj sa nanj luagêcgenj.

Tajala ka êndênj njanô

(Luk 6:43-44)

¹⁵ “Ajop taôm êndênj propete dansaņ, gebe lau tonanj tonakwê domba njôlic dêndênj amac sêwac, mago nêj njalêlôm amboac kêam njac lai sênjac gêj njawaô. ¹⁶ Ajala êsêac êndênj nêj lê genj. Aiņ oc tajonj anja okêm atom, ma jambô anja locgôm atom. ¹⁷ Amboac tonanj ka njajam samob gêjam njanô njajamgenj, ka sec tec gêjam njanô sec. ¹⁸ Ka njajam oc êtôm gebe ênam njanô sec atom, ma ka sec oc êtôm gebe ênam njanô njajam atom. ¹⁹ Ka samob, taņ ênam njanô njajam atom nanj, oc sêsap su ma sêmbalinj êpi ja êna. ²⁰ Amboac tonanj ajala êsêac êndênj nêj lêj njanô.

²¹ “Lau samob, taņ sêsam aê gebe ‘Apômtau, Apômtau’ nanj, oc sêsô gamêj undambêņa sêna tomalagenj atom, lau tagenj, nanj sêngôm Tamoc, taņ gêmoa undambê nanj, nê biņ êtu tôj. ²² Êndênj bêc ônê lau taêsam oc sêsôm endenj aê gebe ‘Apômtau, Apômtau, aêac aoc biņ lasê ajam aôm laņôm to atinj njalau sec ajam aôm laņôm ma agôm gêjnsêga gwalêki njajam aôm laņôm, agôm atom me.’ ²³ Mago aê oc jasôm êpi êsêac gebe ‘Kajala amac atomanô, secwaga, aêc su anja aêjoc.’

Njac luagêc sêkwê andu

(Luk 6:47-49)

²⁴ “Lau, tañ sêñô aêñoc biñ tonec ma sêñgôm ñanô êsa nan, têtôm ñac tokauc, tañ kêsun nê andu kêsêp poc. ²⁵ Ma kom gêjac to bu gêc ma mu gêbuc ñatêna jakêpi andu tau, mago kêku atom, gebe poc kêkapiñ tônia. ²⁶ Ma lau samob, tañ sêñô aêñoc biñ tonec ma sêñgôm ñanô êsa atom nan, têtôm ñac meloc, tañ kêsun nê andu kêsêp ganjac. ²⁷ Ma kom gêjac to bu gêc ma mu gêbuc ñatêna jakêpi andu tau e kêku sa jagulun tagen.”

²⁸ Jesu gêjac mata nê biñ tonec ma lau samob têtakê kêtú ênê mêtêña, ²⁹ gebe enj kêdônj êsêac kêtôm êsêacnêñ biñsutau atom, kêdônj êsêac kêtôm ñac toñaclai tenj.

8

Jesu gêgôm ñac tokamocbôm ôli kêtú selec

(Mar 1:40-44; Luk 5:12-14)

¹ Gêdênj Jesu gêmu kêsêp anja lôc nan, lau taêsam têdaguc enj. ² Ma sêlic ñac tokamocbôm tenj mênkêpônj aduc gêdênj enj ma kêsôm gebe “Apômtau, embe têtmac êwiñ, go ôñgôm aê jatu selec.” ³ Tec Jesu kêmêtôc lêma jakêmoasac enj ma kêsôm gebe “Aê gabe ôtu selec.” Ma gacgenj ênê kamocbôm kêsêlô. ⁴ Go Jesu kêsôm gêdênj enj gebe “Ôlic acgom, ôtu awê êndênj lau tenj atom, naôtôc taôm êndênj dabunwaga ma ôkênj da êtôm Mose kêjatu gebe êwaka nêmbiñ sa êndênj êsêac.”

Jesu gêgoôm kapitai Kapanaumña nê ñacsenjom ôli ñajam kêsa

(Luk 7:1-10)

⁵ Go jagêô lasê Kapanaum ma kapitai tenj gêdênj enj gêja jaketenj enj ⁶ ma kêsôm gebe “Apômtau, aêñoc ñacsenjom, tê gêc ñatêkwa kêtú golonj ma ñandanj secanô.” ⁷ Tec Jesu kêsôm gêdênj enj gebe “Aê gabe jawac janjom enj ôli ñajam êsa.” ⁸ Ma kapitai gêjô enj awa gebe “Apômtau, aê galic tauc katôm gebe ôsô ñoc andu ñasalôm ñalabu ôna atom, ôsôm ña awamgenj ma ñoc ñacsenjom ôli ñajam êsa. ⁹ Gebe aê ñac tenj, tañ kasô gôlinwaga ñagêdô ñalabu ma sinwaga sêsô aê ñalabu. Embe jasôm êndênj ñac tenj gebe ‘Ôna,’ oc êna, ma êndênj ñac tenj gebe ‘Ômôênj,’ oc êmênj, ma êndênj ñoc sakinwaga gebe ‘Ôñgôm gên tonac,’ oc êñgôm.” ¹⁰ Jesu gênô e gênac lêma ma kêsôm gêdênj lau, tañ têdaguc enj nan, gebe “Biññanô, aê jasôm êndênj amac gebe Aê katap Israelnênj ñac tenj nê kêkênj gêwiñ amboac tonan sa atom. ¹¹ Amboac tañ jasôm êndênj amac gebe Lau taêsam anja oc kêpi to oc kêsêpña nasêwiñ Abraham agêc Isak ma Jakob sêninj gênj sêñgônj gamênj undambêña. ¹² Ma gamênj tau ñaawêlatu nanj têtinj êsêac su sêsêp gêsunbôm, tañ gêc dêmôênja nanj sêna. Anja tônia lau oc têtanj ma lunlunj êkôsinj tau ñano.” ¹³ Go Jesu kêsôm gêdênj kapitai gebe “Ôna, aômnmêmbiñ ñanô êsa êtôm kôkênj gêwiñ.” Ma gêdênj ñasawa tecenanjenj ñacsenjom ôli ñajam kêsa.

Jesu gêgôm lau taêsam ôlinj ñajam kêsa

(Mar 1:29-34; Luk 4:38-41)

¹⁴ Ma Jesu gêja Peterenê andu ma gêlic ênê lawao gêmac ôli ñawajaô kapôênj gêc. ¹⁵ Tec kêmoasac enj lêma ma ñandanj gêônj su, go gêdi sa mênjgêjam sakinj enj.

¹⁶ Go ñakêtulata sejonj lau tonjalau sec gwalêkinj dêdênj Jesu sêja, jakêtinj ñalau sec tonan ña awagenj, ma gêgôm lau togêmac samob ôlinj ñajam kêsa. ¹⁷ Enj gêgôm amboac tonan, tec biñ, tañ propete Jesaia kêsôm nanj, kêtú anô gebe “Enj gêôc aêacnêñj gêmac to kêsip aêacnêñj ñandanj sa.”

Biñ tandanuc Jesunja

(Luk 9:57-62)

¹⁸ Jesu gêlic lau taêsam sêgi enj auc, tec kêjatu gebe sembonj enj êna ñamakenj ônêña. ¹⁹ Go biñsutau tenj gêdênj enj gêja jakêsôm gebe “Mêtêmôkê, gamênj, tañ aôm gobe ôna nanj, aê oc jandanuc aôm.” ²⁰ Tec Jesu kêsôm gêdênj enj gebe “Mojanj sê ic ma moc, tañ sêmoa umbonj ñalabu nanj, sêjam sac, mago ñamalacnê Latunê gamênj tenj gebe endenj kwalim ênêcña gêc atom.” ²¹ Go ñacsenjominênj ñac tenj kêsôm gêdênj enj gebe “Apômtau, ôlôc gebe jana jansunj

tamoc acgom.” ²² Tec Jesu kêsôm gêdên enj gebe “Ôndanğuc aê ma ñacmatê sênsunj taun nêñ ñacmatê.”

*Jesu kêsôm mu to ñadembom kêtü malô
(Mar 4:35-41; Luk 8:22-25)*

²³ Jesu kêpi wañ ma nê ñacsenjomi sêwiñ enj sêja, ²⁴ go mu gêbuc ñatêna gêli bu sa e ñadembom kêsâlê wañ auc, ma enj tau gêc bêc gêc. ²⁵ Tec êsêac têtü gasuc jasêñu enj ma sêsôm gebe “Apômtau, ônam aêac sa, oc dambac tanaña.” ²⁶ Go enj kêsôm gêdên êsêac gebe “Amac atênêp kêtü agenña, akêñ gêwiñ kwalecgoc.” Go gêdi sa gec biñ mu to ñadembom, ma bônôñ kêsêp e kêñôma. ²⁷ Tec ñamalac sêñac lemeñ ma sêsôm gebe “Enj ñac amboac ondoc tec mu to ñadembom tañeñ wamu gêdên enj nec.”

Ñac luagêc toñalau sec anğa Gadarene ôliñ ñajam kêsä
(Mar 5:1-20; Luk 8:26-39)

²⁸ Ma Jesu jakêsô lau Gadarene nêñ gamêñ anğa ñagêjactonj ñamakeñ ôñêña. Tec ñac luagêc toñalau sec sêsa anğa sêô jadêdac enj. Ñaclagêc tau ñaclai sec, tec lau têtêc taun ma sêsa intêna tonañ atom. ²⁹ Tec agêc têtôc enj êndu ma sêmôêc gebe “Anôtônê Latu, aêacnêñ asageñ ñagêdô gêdên taun. Amboac ondoc, ñanoc kêdabiñ atom ma gômôêñ gobe ôlênsu aêac.” ³⁰ Bôcanô matu kapôêñ teñ señ gêñ sêmoa ñasawa ec baliñ, ³¹ tec ñalau sec tau teten enj gebe “Embe ôtiñ aêac, nanj ôkêñ aêac asêp bôc tomatu tônê ñai ñalêlôm ana.” ³² Ma enj kêsôm gêdên êsêac gebe “Ana.” Tec sêsa jasêsêp bôc tonañ ñalêlôm sêja ma bôc tau samob tomatugeñ sêsabi anğa sêlic gulunj tagen jasêsêp bu sêjaña.

³³ Go lau bôcña sêc jasêô lasê malac ma sêjac miñ biñ samob, tañ kêtap ñaclagêc toñalau sec sa nanj. ³⁴ Go lau malac tonañña samob sêpuc Jesu t ñtônj sêsa sêja e dêdac enj ma teten enj gebe êwi êsêacnêñ gamêñ siñ ma êc êna.

9

Jesu gêgôm ñac ñatêkwa ketu golonj ôli ñajam kêsä
(Mar 2:1-12; Luk 5:17-26)

¹ Jesu kêpi wañ teñ ma gelom jakêsô nê malac. ² Ma lau anğa tonañ sêbalañ ñac teñ ñatêkwa kêtü golonj gêsac sac gêdên enj sêja. Jesu gêlic êsêac sêkêñ gêwiñ, tec kêsôm gêdên ñac ñatêkwa kêtü golonj gebe “Latucenec, têtmtac êpa su, gebe aê kasuc aômñem sec ôkwi su.” ³ Ma biñsutaunêñ ñagêdô sêsôm gêdên taunjen gebe “Ñac tonec kêsôm biñ alôbalôbgoc.” ⁴ Mago Jesu kêjala biñ, tañ êsêac taêñ gêjam sêmoa nanj, ma kêsôm gebe “Amboac ondoc, amac taêm gêjam biñ sec gêc nêñ ñalêlôm. ⁵ Biñ ondoc tasôm ñagaô. Tasôm tonec gebe ‘Aê kasuc aômñem sec ôkwi’ nec, me tasôm gebe “Ôndi sa ma ôsêlêñ.’ ⁶ Ma aê gabe amac ajala gebe Ñamalacnê Latu kêtü ñatau anğa nom gebe êsuc sec ôkwi anğa nomña.” Go awa gêjac ñac ñatêkwa kêtü golonj gebe “Ôndi sa, ôc nêñ mê sa ma ôêc ôna nêñ andu.” ⁷ Tec ñac tau gêdi sa ma gêc gêja nê andu. ⁸ Lau taêsam sêlic e têtakê ma sêlambiñ Anôtô, gebe kêpuc ñamalac tônj ña ñaclai amboac tonañ.

Jesu kêkalem Matai
(Mar 2:13-17; Luk 5:27-32)

⁹ Ma Jesu gêdi anğa tonañ ma gêlic ñac teñ gêñgônj telonj maleñ, nê ñaê Matai. Tec kêsôm gêdên enj gebe “Ôndanğuc aê.” Ma enj gêdi kêdaguc enj gêja.

¹⁰ Jesu geñ gêñ gêñgônj andu tau, ma telonj to lau sec taêsam sêmêñ sêñgônj sêwiñ Jesu to nê ñacsenjomi. ¹¹ Parisai sêlic ma sêsôm gêdên ênê ñacsenjomi gebe “Amboac ondoc, ma amacnêñ mêtêmôkê geñ gêñ gêñgônj gêwiñ telonj to lau sec.” ¹² Jesu gêñô ma kêsôm gebe “Lau ôliñ ñajam sêpô lêna taun kêtü doktaña atom, mago lau togêmac tec sêpô lêna. ¹³ Ana ma taêm ênam biñ tonec ñam acgom gebe ‘Aê gabe akêñ da atom, gabe taêm walô taômgenj.’ Gebe aê gamêñ gabe jakalem lau gêdên atom, jakalem lau secgenj.”

Bij tanam dabuŋ moŋa
(Mar 2:18-22; Luk 5:33-39)

¹⁴ Gêdêŋ tonan Joaŋnê ŋacsenomi dêdêŋ eŋ jatêtu kênac eŋ gebe “Amboac ondoc, tec aêac to Parisai ajam dabuŋ mo, ma aômniêm ŋacsenomi sêjam dabuŋ atom nec.” ¹⁵ Ma Jesu kêsôm gêdêŋ êsêac gebe “Lau embe sêniŋ awê ŋamoasiŋ ma ŋac-gebe-ênam-awêwaga êmoa êwiŋ êsêac, oc nêŋ ŋalêlôm ŋawapac me. Mago ŋabêc oc mênjêsa ma sêkôc ŋac-gebe-ênam-awêwaga su anŋa êsêacnêŋ, nanŋo êsêac sênam dabuŋ mo.

¹⁶ “Ŋamalac teŋ ambênôc ŋakwê lanŋwa ŋa obo ŋatali wakuc atom, gebe ŋatali wakuc oc êôc ŋakwê êŋgic ma êkac kalalac e êtu sec samucgeŋ. ¹⁷ Ma ŋac teŋ êkêŋ wain wakuc êsêp bôc ŋaôlic lanŋwa atom. Embe êŋgôm, oc wain êôc ŋaôlic êpoa e êtaiŋ ênaŋa, ma naôlic tau Êtu sec. Wain wakuc sêkêŋ êsêp ŋaôlic wakuc acgom, go êmoasiŋ gên tau lulugeŋ.”

Jairi latuo to awê, taŋ kêmoasac Jesunê ŋakwê nanŋ
(Mar 5:21-43; Luk 8:40-56)

¹⁸ Gêdêŋ taŋ Jesu kêsôm bij tonan gêdêŋ êsêac gêmoa nanŋ, Iômmôkê teŋ mênkêpônŋ aduc gêdêŋ eŋ ma kêsôm gebe “Aêŋoc latuco galoc gêmac êndu su. Mago ômôêŋmanŋ gebe ôkêŋ lêmam ênsac eŋ ma mata jali êsa.” ¹⁹ Tec Jesu gêdi ma tonê ŋacsenomi têdaguc eŋ sêja.

²⁰ Ma awê teŋ gêjam dec kêtôm Jala 12, nanŋ kêtû gasuc mênkêkô eŋ dêmôêmu ma kêmoasac ênê ŋakwê ŋalêsô. ²¹ Awê tau kêsôm gêc taugenŋ gebe “Aê embe jamoasac ênê ŋakwêgeŋ, oc êŋgôm aê ôlic ŋajam êsa.” ²² Tec Jesu kêsa tau ôkwi jamata gê eŋ ma kêsôm gebe “Latucoenec, têtmac êpa su, kôkêŋ gêwiŋ tec gêgôm aôm ôlim ŋajam kêsa.” Ma gêdêŋ ŋasawa tecenaŋ awê tau ôli ŋajam kêsa.

²³ Go Jesu gêja e gêô lasê Iômmôkêndê andu ma gêlic lau sêju gasuc to sêgôm ŋaonda kapôêŋ, ²⁴ tec kêsôm gebe “Aêc su, gebe ŋapalêo gêmac êndu atom, gêc bêcgeŋ tec gêc.” Ma êsêac sêômac eŋ. ²⁵ Ma gêdêŋ sesoc lau sêsa sêja nanŋ, Jesu kêsô gêja kêkam ŋapalêo gêdêŋ lêma ma eŋ gêdi sa. ²⁶ Ma bij tau ŋawae kêsa kêtôm gamêŋ tonan ŋai samob.

Jesu gêgôm matenŋpec luagêc ŋajam kêsa

²⁷ Jesu gêdi anŋa tonan, ma matenŋpec luagêc têdaguc eŋ, nanŋ sêmôêc kapôêŋ gebe “Dawidinê Latu, taêm walô aêagêc.” ²⁸ Kêsô andu gêja, ma matenŋpec luagêc tonan dêdêŋ eŋ sêja, tec Jesu kêtû kênac êsêagêc gebe “Amagêc akêŋ gêwiŋ gebe aê katôm gebe janŋôm gêŋ tonec me masi.” Agêc sêsôm gedenŋ eŋ gebe “Aec, Apômtau.” ²⁹ Go kêmoasac êsêagêc matenjanô ma kêsôm gebe “Nêm bij, taŋ akêŋ gêwiŋ nanŋ, ŋanô êsa.” ³⁰ Ma agêc matenjanô kêpoa lasê. Go Jesu kêbaob êsêagêc gebe “Alic taôm gebe asôm êndêŋ lau teŋ sêŋô atom.” ³¹ Mago agêc sêsa sêja e sêgôm ênê wae kêsa kêtû tapa kêtôm gamêŋ tonan ŋai samob.

Jesu gêgôm awamê kêsôm bij lasê

³² Êsêac sêsa sêja ma lau sêkôc ŋac tonjalau awamê teŋ sêmêŋ. ³³ Jesu kêtiŋ ŋalau sec tonan kêsa gêja su, go awamê tau kêsôm bij lasê ma lau taêsam tonan sêŋac lemeŋ ma sêsôm gebe “Aêac taiic gêŋ teŋ amboac tonec anŋa Israel atomanô.” ³⁴ Ma Parisai sêsôm gebe “Eŋ kêtiŋ ŋalau sec ŋa ŋalau sec nêŋ kasêga.”

Jesu taê walô lau

³⁵ Ma Jesu gêjac laoc malac kapôêŋ to saunŋ samob gêja ma kêdônŋ êsêac anŋa nêŋ lôm togêjam mêtê kêpi ŋawae ŋajam Anôtônê gamêŋna ma gêgôm launêŋ gêmac to ôlinŋ ŋasec samob ŋajam kêsa. ³⁶ Eŋ gêlic êsêac lau taêsam ma taê walô êsêac, gebe sêpô lêna taunŋ to sêmoa jageo ŋanô amboac domba, nanŋ nêŋ ŋacgejob masi. ³⁷ Go eŋ kêsôm gadêŋ nê ŋacsenomi gebe “Mo tau tec ŋanô kêsa samob, mago kolenwaga tec luagêcgeŋ. ³⁸ Amboac tonan atenŋ êndêŋ mo tau ŋatau, gebe êkêŋ kolenwaga nasênac nê gêŋ ŋanô sa.”

10

Jesu kêjalij aposolo 12 sa (Mar 3:13-19; Luk 6:12-16)

¹ Jesu gêmôêc nê ñacsenomi 12 dêdên en sêja ma kêkên ñaclai gêdên êsêac gebe têtij ñalau ñatêmui to sêngôm gêmac to ôlij ñasec samob ñajam êsaña. ² Êsêac aposolo 12 tau nêñ ñaê tonec ñac ñamataña Simon, tañ sêsam en gebe Petere nañ, agêc lasi Andrea ma Sebedai latuagêc Jakobo agêc lasi Joañ, ³ Pilip agêc Batolomai, Tom agêc telon Matai, Alpai latu Jakobo agêc Tadaï, ⁴ Simon Kanaanña agêc Juda Isariot, tañ geoc en lasê.

Jesu kêkên ñacsenomi 12 kêtû kôm misionña (Mar 6:7-13; Luk 9:1-6)

⁵ Lau 12 tonañ Jesu kêsakiñ êsêac to gêjac biñsu êsêac gebe “Asa lau samuc nêñ intêna atom to asa lau Samaria nêñ malac atom, ⁶ andên lau Israel nêñ domba gêbômgen ana. ⁷ Asêlên naanam mêtê to asôm gebe ‘Gamên undambêña kêdabiñgac.’ ⁸ Anğôm gêmac ôlij ñajam êsa, aña ñacmatê dendi sa, anğôm kamocbôm têtû selec, atij ñalau sec su sêna. Amac akôc ñaômagen, tec akên ñaômagen. ⁹ Gold to silber ma mone saun ñagêdô êsêp nêñ ômbiñkap ñaatali atom. ¹⁰ Ambic atali amoa intêna atom, akôc ñakwê luagêc atom, akôc atapa atom ma aôc têt atom, gebe koleñ tau ñanô oc êlôm koleñwaga.

¹¹ “Embe asa malac kapôên to saun ana, go atu kênac ñac, tañ sêlic en jagêdên anga malac tau ma naanğon awiñ en e andi êtiam. ¹² Ma embe api andu tau ana, go awem ênac lau acgom. ¹³ Ma embe lau gêdên, go amacnêñ biñmalô êpi êsêac. Mago embe lau gêdên atom, go nêñ biñmalô êmu wacêpi amac taôm. ¹⁴ Ma embe sêkôc amac sa atom to sêkên tañen nêñ biñ atom, nañ awi andu to malac tau siñ e andon ñakekop anga emkain su. ¹⁵ Biñ ñanô, aê jasôm êndên amac gebe Êndên bêc sêmêtôc biñña Sodom to Gomora oc sêngon naeo êtôm malac tonañ atom.

Jesunê lau sêoc ñandan (Mar 13:9-13; Luk 21:12-27)

¹⁶ “Alic acgom, aê jasakiñ amac amboac domba asêp kêam sec ñalêlôm ana. Amboac tonañ anğôm nêñ gên tokauc atôm moac ma malô-malô amboac balôsi. ¹⁷ Ajop taôm êndên ñamalac, gebe oc sêkên amac andên mêtôcwaga ana ma si amac anga êsêacnên lôm, ¹⁸ ma sêwê amac andên gôliñwaga to kin ana êtu aêña gebe awa biñ sa ñañêngeñ êndên êsêac to lau samuc. ¹⁹ Êndên tañ sêkôc amac ana nañ, apô sim taôm êtu len to biñ asômña atom, gebe êndên noc tau biñ asômña tau ênsun tau êndên amac êwac. ²⁰ Gebe amac taôm asôm biñ atom, Tameminê ñalau êoc amac awem sa.

²¹ “Têwa êkên lasi êndên siñ ma tama êkên latu ma ñapalêo to ñac sêli taun sa êndên teneñ to tamenñ ma sênsun êsêac e siñ enen êsêac su. ²² Ma lau samob têtac endec amac êtu ñoc ñaêña. Mago ñac, tañ êoc gênwapac totêtac êpa sugen e ñatêku êsu nañ, Anôtô ênam en kêsî. ²³ Embe sêjanda amac anga malac ten, nañ aêc ana ten. Biññanô, aê jasôm êndên amac gebe Amac oc anam kôm êpi Israelnên malac samob tomalagen atom, ma ñamalacnê Latu êmên.

²⁴ “Kwapuc oc êlêlêc kwalam lanğwa, ma sakiñwaga oc êlêlêc nê ñatau atom. ²⁵ Kwapuc êtôm nê kwalam lanğwa, ma sakiñwaga êtôm nê ñatau, go êtôm. Embe sêsam gôlôac ten nêñ ñatau gebe Belsebul, oc sêsam ñaê sec êpi ênê lau amboac tonañen.

Aêac tatêc asa (Luk 12:2-7)

²⁶ “Amboac tonañ atêc ñamalac atom. Gên samob, tañ sêsaj auc nañ, oc êtu awê, ma biñ samob, tañ gêc lêlômgen nañ, oc êsa awê. ²⁷ Biñ tañ jasôm êndên amac kesecgen nañ, asôm êtu awê, ma biñ tañ anô êsêp tañemsun nañ, anam mêtê êpi akô salôm ñaô. ²⁸ Ma atêc êsêac, tañ sênac ôlimgen êndu, mago sênac katôm êndu têtôm atom nañ atom. Mago

atêc Anôtô, tañ kêtôm gebe ensey ôlim to katôm sêsêp lamboam ñakêlêndiñ sênaña nan.
²⁹ Kêlinkeien luagêc, nan ñaôli saun ec tenj. Mago ñatenj êu tau êsêp nom atom e Tamemi êlôc sa acgom. ³⁰ Ñac tau tonanj kêsa amac môkêmlaun sa tomalagenj. ³¹ Tec atêc taôm atom gebe amac alêlêc kêlinkeien taêsam su.

Tasom Killsi lase êndêñ ñamalac
(Luk 12:8-9)

³² “Ñac tenj embe êsôm aê lasê êndêñ ñamalac, oc jasôm enj lasê êndêñ Tamoc, tañ gêngôn undambê nan, amboac tonanj. ³³ Ma ñac tenj embe ênsê aê auc êndêñ ñamalac, oc jansa enj auc êndêñ Tamoc, tañ gêngôn undambê nan, amboac tonanj.

Biñmalô masi, sinjen
(Luk 12:51-53; 14:26-27)

³⁴ “Taêm ênam tonec gebe aê gamêñ gabe jakêñ biñmalô ênêc nom nec atom. Aê gamêñ gabe jakêñ biñmalô atom, gamêñ gabe jakêñ sinj. ³⁵ Aê gamêñ gabe jawa ñamalac êkôc, latu agêc tama, ma latuo agêc têna, ma lawao wakuc agêc lawao langwa. ³⁶ Ma lau gôlôac m tenja têtû ñacjo êndêñ tauñ andêñ-êndêñgenj.

³⁷ “Ñac tenj embe têtac êwiñ tama me têna êlêlêc aê su, oc êwê kainj aê atom. Ma tenj embe têtac êwiñ latu me latuo êlêlêc aê su, oc êwê kainj aê atom. ³⁸ Ma ñac tenj embe êôc nê kakesotau êndanuc aê atom, oc êwê kainj aê atom. ³⁹ Ñac tenj embe taê ênam gebe êmoa mata jali, oc êmac êndu. Ma ñac tenj embe êmac êndu êtu aêña, oc êngôn mata jali.

Biñ tatap ñagêjô saña
(Mar 9:41)

⁴⁰ “Ñac tenj embe êkôc amac sa, oc êkôc aê sa, ma tenj embe êkôc aê sa, oc êkôc ñac, tañ kêsakiñ aê gamêñ nan sa. ⁴¹ Ñac tenj embe êkôc propete tenj sa êtu enj propetenja, nan ocgo êkôc ñagêjô êtôm propete êkôc, ma tenj embe êkôc ñac gêdêñ tenj sa êtu enj ñac gêdêñja, nan ocgo êkôc ñagêjô êtôm ñac gêdêñ êkôc. ⁴² Ma tenj embe êkêñ bu ñaluc laclu tenj êndêñ lau ñaôma tonec ñai nêñ tenj ênôm êtu enj aêñoc ñacsenjomña, nan jasôm biññanôgenj êndêñ amac gebe ñagêjô ñajam eso enj atomanô.” * sêc samob nê ñatau. Sandanê ñaê tenj, tañ gêwa sa gebe enj kêtû ñalau sec samob nêñ ñatau.

11

¹ Jesu kêdôn nê ñacsenomi 12 su, go gêdi anja tonanj gêja gebe naêndôn to ênam mêtê lau êtôm nêñ malacgenj.

Ñackêsagu Joan kêkêñ lau dêden Jesu sêja
(Luk 7:18-30)

² Joan gêngôn kapoacwalô e gêñô Kilisinê kolenj ñawae, tec kêsakiñ nê ñacsen omi ñagêdô ³ jatêtu kênac enj gebe “Aôm ñac tau, tañ sêsôm sebe êmêñña nan, me aêac ansaê ñac tenj acgom.” ⁴ Tec Jesu gêjô êsêac awenj gebe “Ana ma anac miñ gêñ, tañ anô to alic nan, êndêñ Joan ⁵ gebe matenpec sêlic gamêñ kêtiam to magiñ kêsû sêsêlêñ, kamochôm têtû selec to tanensunbic sêñô biñ, ñacmatê dêdi sa to lau sêsôm ñawae ñajam lasê gêdêñ lau ñalêlôm sawa. ⁶ Ma aê aoc êôc êsêac, nan têtac lulu kêtû aêña atom nan.”

⁷ Êsêac sêc sêja acgom, go Jesu gêôc awa sa ma kêsôm biñ gêdêñ lau toton-toton tau kêpi Joan gebe “Amac asa gamêñ sawa aja abe al ic asagenj. Abe alic sôbolec tenj mu gêôc jakêsêp mênkêsêp me. ⁸ Aja abe alic asagenj. Abe alic ñac tenj kêsô ñakwê palê-palê me. Alic acgom, lau, tañ sêsô ñakwê palê-palê nan, sêngôn kinjen nêñ andu. ⁹ Asa aja kêtû agenja. Abe alic propete tenj me. Aec, aê jasôm êndêñ amac gebe ñac tau kêlêlêc propete su, ¹⁰ gebe ñac tau tec teto biñ kêpi enj gebe

* **10:42:** Sanda n ae tenj, tañ gêwa sa gebe enj kêtû ñalau

‘Ôlic acgom, aê jasakinj ñoc ñacjaenj êmunj aôm naêmansanj nê m intêna, tanj gêc aôm lanjôm nê mna nanj.’

Anôtônê binj tau tonanj. ¹¹ Binjanô, aê jasôm êndênj amac gebe Lau samob, tanj lauo sêkôc êsêac nanj, nêj tej kêlêlêc ñackêsagu Joan atom. Mago ñac saunj, tanj sêsam enj kêt u ñamu anja gamênj undambêna nanj, kêlêlêc enj su. ¹² Gêdênj tanj ñackêsagu Joan kêpoa lasê e mênjgêdênj galoc nec Anôtô gêu gamênj undambêna lasê, ma lau, tanj sêjac tê nêp nanj, oc sêjanjo su. ¹³ Gebe propete samob to Mosenê binjsu seoc binj lasê e gêdênj Joan ¹⁴ ma amac embe taêm ênam gebe akôc sa, go akênj êwinj gebe Joan enj Elia, tanj sêsôm gebe êmênj nanj. ¹⁵ Ñac tej nê tanjasunj embe ênêc, nanj ênjômanj.

¹⁶ “Aê janam dônj lau têm tonecna êpi asagenj. Êsêac têtôm ñapalê, tanj sêmoa malaclunj ma sêmôêc gêdênj tauj gebe ¹⁷ ‘Aêac ajac onj, mago amac atê wê atom. Aêac atanj tanjiboa, mago amac atanj awinj atom.’ ¹⁸ Joan gêmênj e genj to gênôm gênj atom, ma lau sêsôm sebe ‘Ñalau sec tej gêgôm enj.’ ¹⁹ Namalacnê Latu mênjenj to gênôm gênj ma mênjac sêsôm tej gebe ‘Alic enj lasamtêna to gênôm wain anaboa, telonj to lau sec nêj tej enjoc.’ Mago Anôtônê mêtê tokauc gêjam ñanô kêwaka tau sa.”

Jesu genj olinj malac, tanj sêkênj gêwinj atom nanj
(Luk 10:13-15)

²⁰ Go Jesu gêoc awa sa ma genj olinj malac, tanj sêlic ênê gênjalô taêsam nanj, gebe sêjam tauj ôkwi atom gebe ²¹ “Ojae Korasinma, ojae Betsaidama, gênjalô tanj gagôm anja amacnê m nanj, embe janjôm anja Turu to Sidon nêj, oc sênam tauj ôkwi wanêcgenj su ma sêsô talu sa to sênac tauj auc. ²² Amboac tonanj jasôm êndênj amac gebe Êndênj bêc Anôtô êmêtôc ñamalacnênj binja enj taê walô lau Turu to Sidon êlêlêc amac su. ²³ Ma aôm Kapanaum gobe sêsunj aôm sa e ñatêpôê nadijenj undambê me. Aôm oc u taôm ôsêp lamboam ôna. Gênjalô tanj kêsa aôm nê m gamênj nanj, embe êsa Sodom oc ênêc e mênjêndênj tonec. ²⁴ Amboac tonanj jasôm êndênj amac gebe êndênj bêc Anôtô êmêtôc ñamalacnênj binja enj taê walô lau Sodom êlêlêc amac su.”

Andênj aê amênj ma alêwanj taôm
(Luk 10:21-22)

²⁵ Gêdênj ñasawa tonanj Jesu gêoc awa sa ma kêsôm gebe “Tamoc, undambê to nom Ñatau, aê jalambinj aôm gebe gôsa binj tônê ñai auc gêdênj lau mêtê to lau tokauc ma goc lasê gêdênj ñapalê dedec. ²⁶ Tamoc, binjanô, aôm gôlic ñajam amboac tonanj, tec gôgôm nê m gênj.

²⁷ “Tamoc kêkênj gênj samob gêdênj aê, ma ñac tej kêjala Latu atom, Tama taugenj. Ma Tama, nanj ñac tej kêjala enj atom, Latu taugenj to lau, tanj Latu gebe eoc lasê êndênj êsêac.

²⁸ “Amac samob, tanj anjônj jageo to aôc wapac amoa nanj, andênj aê amênj, go janam amac awem su. ²⁹ Aôc ta ambalanj ñoc wabanja e jatu nê m kêdônjwaga gebe ñoc ñalêlôm malô to katoc tauc sa atom, ec atap malem alêwanj taômna sa. ³⁰ Gebe ñoc tê ñagaô to ñoc waba ñawapac atom.”

12

Ñacsenjomi sesolop polom ñanô gêdênj sabat
(Mar 2:23-28; Luk 6:1-5)

¹ Gêdênj ñasawa tonanj Jesu kêsêlênj gêmoa kôm polomna ñalêlôm gêdênj sabat. Mo gêjô ênê ñacsenjomi ma êsêac sesolop polom ñanô mênjenj. ² Parisai sêlic e sêsôm gêdênj enj gebe “Gôlicgac me, nê m ñacsenjomi sêgôm gênj, tanj sêjac jao gebe danjôm êndênj sabat atom.” ³ Tec enj kêsôm gêdênj êsêac gebe “Binj tanj Dawid to nê lau sêgôm gêdênj mo gêjô êsêac nanj, asam atom me. ⁴ Enj kêsô Anôtônê andu jagenj polom, tanj sêkênj gêdênj Anôtô kêt u da ma sêjac jao gebe êsêac sêninj atom, lau dabunjwaga taujenj. ⁵ Ma binj, tanj gêc Mosenê binjsu nanj, gebe gêdênj sabat samob dabunjwaga sêjac sabat popoc anja lôm dabunj, mago sêwê

ņakain atom naņ asam atom me. ⁶ Aê jasôm êndêņ amac gebe Gêņ taņ kêlêlêc lôm dabuņ su naņ, tau tonec. ⁷ Embe ajala biņ tonec gebe ‘Aê gabe akêņ da atom, gabe taêm walô laugeņ,’ oc ambu lau, tec nêņ biņ masi nec atom, ⁸ gebe Ņamalacnê Latu kêtû sabat űatau.”

Jesu gêgôm lêma kêtû golon űajam kêsa
(Mar 3:1-6; Luk 6:6-11)

⁹ Go Jesu gêdi aņga tonan gêja e kêsô êsêacnêņ lôm. ¹⁰ Ma űamalac teņ lêma kêtû golon gêmoa tonan. Ma lau űagêdô sêmoa, taņ sebe sêņgôliņ biņ êpi eņ, tec têtû kênac eņ gebe “Embe daņgôm lau ôliņ űajam êsa êndêņ sabat, oc êtôm me masi.” ¹¹ Tec eņ kêsôm gêdêņ êsêac gebe “Amacnêm asa embe nê domba teņ êmoa ma êu tau êsêp sê êndêņ sabat, oc naê sa atom me. ¹² Op, űamalac kêlêlêc domba su űêņgeņ. Tec tatôm gebe tamoasiņ lau êndêņ sabat.” ¹³ Go kêsôm gêdêņ űac tau gebe “Ômêtôc lêmam.” Tec kêmêtôc lêma e űajam kêsa kêtiam kêtôm űamakeņ. ¹⁴ Ma Parisai sêsa sêkic ênê biņ gebe senseņ eņ.

Sakiņwaga taņ Anôtô kêjaliņ sa naņ

¹⁵ Jesu kêjala biņ tonec, tec kêtaiņ tau su aņga gamêņ tonan, ma lau taêsam têdaguc eņ, ma gêgôm êsêac samob ôliņ űajam kêsa. ¹⁶ Go kêbaob êsêac űajaņa gebe sêsôm eņ lasê atom, ¹⁷ gebe biņ, taņ propete Jesaia kêsôm naņ, êtu tôn gebe

¹⁸ “Alic acgom, aêņoc sakiņwaga, taņ kajaliņ sa

to űoc űac têtac gêwiņ eņņa, taņ gallic eņ űajam naņ,
oc jakêņ űoc űalau êpi eņ
ma êsôm bêc jamêtôc biņņa lasê êndêņ lau samuc.

¹⁹ Eņ oc ênam wamban to êmôec atom,
ma teņ êņô eņ awa aņga malacluņ atom.

²⁰ Siņ taņ gêjac bic naņ, eņ oc êmandôm su atom,
ma daweņ gasilana naņ, eņ oc êsi êmac atom,
êņgôm êmoa e êwê biņgêdêņ êku űaņacjo tulu,

²¹ ma lau samuc sêkêņ mateņ ênê űaê.”

Jesu ma Belsebul
(Mar 3:20-30; Luk 11:14-23)

²² Gêdêņ tonan sêkôc űac teņ tonalau sec, naņ matapec to awamê, dêdêņ Jesu sêja. Ma Jesu gêgôm eņ ôli űajam kêsa e awamê kêsôm biņ lasê to gêlic gamêņ. ²³ Ma lau samob sê taêņ ma sêsôm gebe “űac tonec oc Dawidnê Latu me.” ²⁴ Parisai sêņô, tec sêsôm gebe “űac tônê kêtij űalau sec űa űalau sec nêņ kasêga Belsebul.” ²⁵ Jesu kêjala biņ, taņ êsêac taêņ gêjam naņ, ma kêsôm gêdêņ êsêac gebe “Gamêņ teņ embe êwa tau êkôc, go êtu gasaņ ma malac me gôlôac teņ embe sêwa tauņ êkôc, oc sêmoa atom. ²⁶ Ma embe Sadaņ êtiņ Sadaņ, go êwa tau êkôc. Ma ênê gamêņ ênêc amboac ondoc. ²⁷ Ma aê embe jatiņ űalau sec űa Belsebul, go amac latômi têtij űa asa. Kêtû tonanņa êsêac tauņ ocgo sêmêtôc amac. ²⁸ Mago aê embe jatiņ űalau sec űa Anôtônê űalau, go êwa sa gebe Anôtônê gôliņ wacêpi amac.

²⁹ “Me űac teņ êsô űac űajaņa teņ nê andu naêjaņgo ênê waba su amboac ondoc. Eņ ênsô űac űajaņa tau tôn êmuņ acgom, go êjaņgo ênê waba.

³⁰ “Ñac tenj embe êwiñ aê atom, oc ensenñ aê, ma ñac tenj embe ejonñ ñanô êwiñ aê atom, oc êtê salinñ-salinñ. ³¹ Kêtu tonanña aê jasôm êndênñ amac gebe Ñamalacnênñ sec to binñ alôb-alôb samob Anôtô oc êsuc ôkwi, tagenñ binñ alôb-alôb êpi Ñalau Dabuñ, tec Anôtô êsuc ôkwi atom. ³² Ma tenj embe ênam saic binñ êndênñ Ñamalacnê Latu, tec Anôtô oc êsuc ôkwi, mago tenj embe ênam saic binñ êndênñ Ñalau Dabuñ, nanñ Anôtô oc êsuc ôkwi êndênñ têm tonec to ônênña atomanô.

*Binñ kananôña
(Luk 6:43-45)*

³³ “Embe asê ka ñajam, oc ênam ñanô ñajam, ma embe asê ka sec, oc ênam ñanô sec. Gebe ka tajala gêdênñ ñanôgenñ. ³⁴ Moac ñalatu amac. Amac secgoc, tec asôm binñ ñajam amboac ondoc. Gênñ tanñ gelôc gêc nêm ñalêlôm nanñ, mênñkêsa awamsunñ. ³⁵ Ñamalac ñajam oc êtainñ gênñ ñajam sa anña nê awa ñajam, tanñ gêc nê ñalêlôm, ma ñamalac sec oc êtainñ gênñ sec sa anña nê awa sec.

³⁶ “Aê jasôm êndênñ amac gebe Êndênñ bêc mêtôcña ñamalac sêwa binñ agwaagwa samob, tanñ sêsôm nanñ, ñam sa. ³⁷ Awamsunñ ñabinñ oc ênam aôm kêsi, ma awamsunñ ñabinñ oc êtinñ aôm su.”

*Lau sec sêjatu gênñtalô
(Mar 8:11-12; Luk 11:29-32)*

³⁸ Go binñsutau to Parisai nênñ ñagêdô sêjô Jesu awa gebe “Mêtêmôkê, aêac abe alic aôm ôngôm gênñtalô tenñ.” ³⁹ Tec enñ gêjô êsêac awenñ gebe “Lau sec to mockainña sêjatu gênñtalô, mago gênñtalô tenñ oc êndênñ êsêac atom, gênñtalô propete Jonaña tagenñ. ⁴⁰ Jona gêmoa gênñsêga têtacêlêlôm kêtôm geleñña têtêac ma gêbêcauc têtêac, ma Ñamalacnê Latu oc amboac tonanñenñ. Enñ ômoa nom ñalêlôm êtôm eleñña têtêac ma êmbêcauc têtêac. ⁴¹ Êndênñ noc mêtôcña ñacwaga Niniwenña oc sêndi sa sêwiñ lau tônê ma sêmêtôc êsêac, gebe Jona gêjam mêtê êsêac, tec sêjam taunñ ôkwi. Ma alic acgom, tenñ kêtêlêc Jona su tec gêmoa. ⁴² Êndênñ noc mêtôcña kwinn anña mula-mña oc êndi sa êwiñ lau tônê ma êmêtôc êsêac, gebe enñ anña nom ñamadinñ, mago gêmênñ gebe êjô Salomonê mêtê. Ma alicgac, tenñ kêtêlêc Salomo su tec gêmoa.

*Ñalau sec gêmu gêja nê gamênñ lanğwa kêtiam
(Luk 11:24-26)*

⁴³ “Ñalau ñatêmui embe êsa anña ñamalac tenñ nê, oc eo êmoa gamênñ kwalam ma ensom gamênñ êlêwanñ taunña e êtap sa atom. ⁴⁴ Go êsôm gebe ‘Aê jamu jana ñoc andu, tanñ kasa gamênñ nanñ êtiam.’ Ma embe naêô lasê, oc alic andu tau sawa ma sêkajo sa to sêgêlônñ. ⁴⁵ Go naêkôc ñalau 7, tanñ nênñ sec kêtêlêc ênê su nanñ, sêwiñ enñ sêsô nasenğônñ. Go ñamalac tonanñ êmoa naeo ñanô êlêlêc gêmunña su. Ma lau sec tônê ñai amboac tonanñenñ.”

*Jesu têna ma lasiio to ñac
(Mar 3:31-35; Luk 8:19-21)*

⁴⁶ Enñ kêsôm binñ gêdênñ lau gêmoa ma têna to lasii mênñsêkô dêmôênña sebe sêsôm binñ êndênñ enñ. ⁴⁷ Tec ñac tenñ kêsôm gêdênñ enñ gebe “Gôlicgac me, tênam to lasimi tec mênñsêkô dêmôênña sebe sêsôm binñ êndênñ aôm.” ⁴⁸ Mago Jesu gêjô ñac, tanñ kêsôm binñ gêdênñ enñ nanñ, awa gebe “Tinoc asa ma lasici asa lau.” ⁴⁹ Ma kêmêtôc lêma jakêtôc nê ñacsenñomi ma kêsôm gebe “Alic acgom, aê tinoc to lasici tau tonec. ⁵⁰ Lau tanñ sêmasanñ Tamoc, tanñ gênğônñ undambê nanñ nê binñ nanñ, go têtê lasicio to ñac ma tinoc.” *

13

*Binğôlinñ ñac kêpalip ñ awênña
(Mar 4:1-9; Luk 8:4-8)*

* 12:50: Sadanñê ñaê tenñ. Alic Mat 10:25

¹ Bêc tonanjen ma Jesu anja andu kêsâ jagêngôn ambêô. ² Lau topom-topom sêkac sa sêgi enj auc, tec kêpi wanj tenj jagêngôn ma lau samob sêkô bau. ³ Ma gêjac minj binj taêsam gêdênj êsêac gêjam kêtû binjgôlinjen ma kêsôm gebe

“Alic acgom, njac kêpalip njawêja tenj kêsâ gêja gebe êpalip njawê. ⁴ Kêpalip gêmôa e njagêdô kêsêp intêna, tec moc mênsej su. ⁵ Njawê njagêdô kêsêp poclêlôm nanj nom kapôênj gêc atom. Tec kêpoa sebenjenj gebe kêsêp nomlêlôm gêja atom, ⁶ e oc kêpi ma kêsêgô e kêtû masê gebe njawakac keselenj kêsêp gêja atom. ⁷ Ma njagêdô kêsêp êcmôkê ma êc kêpoa e gejonj êndu. ⁸ Ma njagêdô kêsêp nom njam, tec gêjam njanô. Tenj gêjam 100, ma tenj 60, ma tenj 30. ⁹ Njac tenj nê tanjasunj embe ênêc, nanj ênjô.”

Binjgôlinj tau njam

(Mar 4:10-12; Luk 8:9-10)

¹⁰ Njacsenjomî dêdênj Jesu jasêsôm gêdênj enj gebe “Amboac ondoci tec gôjam kêtû binjgôlinjenj gêdênj êsêac nec.” ¹¹ Ma enj gêjô êsêac awenjenj gebe “Amac atap kauc sa, tec ajala gamênj undambêja njabinj njalêlômja, mago êsêac têtapi sa atom. ¹² Njac tanj nê gênj gêc nanj, êtapi njagêdô sa naêwinj e êlêlêc su. Mago njac, tanj nê gênj masi nanj, sêkôc njakêsu, tanj gêc enja nanj, su amboaci tonanjenj. ¹³ Êsêac sêlic gênj e amboaci sêlic atom to senjo binj e amboaci sênjô atom ma nênj kauc kêsâ atom, tec gajam kêtû binjgôlinjenj gêdênj êsêac. ¹⁴ Ma Jesaianê binjdêm, tanj geoci lasê nanj, kêtû tônj kêpi êsêac gebe

‘Tanjemsunj oc anjô, mago oc nêmi
kauc êsa atom.

Matamanô oc alic, mago oc ajala
atom.

¹⁵ Lau tonanj nênj njalêlôm njadani to
tanjensunj gêoc auc ma matenjenj gêmôb.

Mago embe amboaci tonanj atom,
go sêlic gênj to tanjensunj sênjô
binj ma nênj njalêlôm sêjala mêtê

to sênami tauj ôkwi ma aê janam
êsêac sa.’

¹⁶ Aê aoci aoci amaci matamanô gebe alic gênj ma amaci tanjemsunj gebe anjô binj. ¹⁷ Binjanô, aê jasôm êndênj amaci gebe Propete to lau gêdênj gwalêkinj sêkênjenj matenjenj gebe sêlic gênj, tec amaci alic nec, mago sêlic atom to sênjô binj, tec amaci anjô nec, mago sênjô atom.

Jesu gêwa binj gôlinj njac kêpalip njawêja njam sa

(Mar 4:13-20; Luk 8:11-15)

¹⁸ “Amboaci tonanj anjô binjgôlinjenj njac kêpalip njawêja tau njam acgom. ¹⁹ Lau embe sênjô gamênjenj undambêja njabinj ma sêjala atom, nanj têtôm njawê, tanj kêpalip kêsêp intêna nanj. Njac sec tau naêjanjo binj, tanj kêpalip kêsêp nênj njalêlôm nanj su. ²⁰ Ma ônanjenj kêpalip kêsêp poc kêtôm lau, tanj sênjô binj ma gacgenjenj sêkôc sa totêntaci njamgenjenj. ²¹ Mago nênj njawakaci jagêjam atom, êsêaci lau daijndaijenj. Embe gênjenj wapaci êtapi êsêaci sa ma sêjanda êsêaci êtu mêtêja, oc gacgenjenj sêwi sinjenj. ²² Ma ônanjenj kêpalip kêsêp êcmôkê kêtôm lau, tanj sênjô binj ma gênjêlôm-lêlôm nomja to lêtôm awêja ejonjenj binj tau êndu ma sênami njanô atom. ²³ Ma ônanjenj kêpalip kêsêp nom njam kêtôm lau, tanj sênjô binj e sêjala ma sêjami njanô, tenj gêjam 100, tenj gêjam 60 ma tenj 30.”

Binjgôlinjenj waônja

²⁴ Go Jesu kêkênj binjgôlinjenj tau njatenjenj gêdênjenj êsêaci ma kêsôm gebe “Tanami dônj gamênjenj undambêja êpi njac, tanj kêpalip njawê njam kêsêp nê kôm. ²⁵ Ma gêdênjenj tanj lau sêc bêc sêc nanjenj, ênê sonjo-sonjo mênjkêpalip waônjenj njawê gêsaci padi njao ma gêc gêja. ²⁶ Njawê gêlêc e jagêuc acgom, go têtapi waônjenj sa kêpi gêwinjenj. ²⁷ Tec njataunê sakinjwaga mênjsêsôm gêdênjenj enjenj gebe ‘Apômtau, aoci oc kôpalip njawê njamgenjenj kêsêp nêmi kôm me. Ma waônjenj tec anja ondoci

mênkêsa.’ ²⁸ En kêsôm gédên êsêac gebe ‘Gên tonan ñacjo tenj gégôm.’ Ma sakinwaga sêsôm gédên enj gebe ‘Aôm gobe aêac naajo sa me masi.’ ²⁹ Ma enj kêsôm gebe ‘Masi, gebe amac embe ajo waôn, oc ambuc padi sa êwiñ. ³⁰ Andec, lulugen têtú kapôên sêsêlip taunjen sêkô e êndên têm sêsêpña acgom. Ma êndên noc sêsêpña aê jasôm êndên sêsapwaga gebe Ajon waôn tau sa êmuñ mênanac logic sa naja êniñ su. Mago gên taniñña tau anac sa êpi aênoc andu gên ñanôña êna.’ ”

Biñgôlinj gêmêc ñawêña

(Mar 4:31-32; Luk 13:18-19)

³¹ Go kêkênj biñgôlinj tau ñatenj gédên êsêac ma kêsôm gebe “Gamênj undambêña kêtôm gêmêc ñawê ñamalac tenj kêkôc jakêsê kêsêp nê kôm. ³² Gên tau talic ñasec-ñasec kêtôm gên ñagêdô ñamatu atom ma êpi acgom, go êîêlêc gên tolaun ñagêdô su e naêtu ka, ma moc umbonj ñalabuña mênşênac sac sênğônj ñalaka.”

Biñgôlinj jistña

(Luk 13:20-21)

³³ Ma kêsôm biñgôlinj tau ñatenj gédên êsêac gebe “Gamênj undambêña kêtôm jist, awê tenj kêkôc mênkêgalunj gêwiñ polom kêsêp suc têlêac e gêjam aucgenj.”

Jesu kêsôm biñ kêtú biñôlinj ñamña

(Mar 4:33-34)

³⁴ Biñ samob tonan Jesu gêjam kêtú biñgôlinjenj gédên lau ma kêsôm biñ tenj gêc awê atom, kêsôm kêtú biñgôlinjenj, ³⁵ gebe propetenê biñdêm tonac êtu tônj gebe

“Aê gabe jaña aoc êtu biñgôlinjña,
aê gabe jaônj biñ sa, tanj kêsiñ tau
gêc lêlôm gédên Anôtô kêkênj nom
e mênğêdên galoc.”

Jesu gêwa biñgôlinj waônña sa

³⁶ Go kêkênj lau tonanj sêja ma kêsô andu gêja. Ma nê ñacsenjomi dêdên enj jasêsôm gebe “Ôwa biñ waônj kêsêp kômña nanj ñam sa êndên aêac acgom.” ³⁷ Tec enj gêjô êsêac awenj gebe “Ñac, tanj kêpalip ñawê ñajam nanj, ñamalacnê Latu. ³⁸ Kôm kêtôm nom, ma ñawê ñajam kêtôm gamênj undambêña tau ñaawêlatu, go waônj kêtôm ñac sec nê latui. ³⁹ Ma ñacjo, tanj kêpalip waônj nanj Sadanj. Noc sêsêpña kêtôm nom ñabêc ñamuña. Ma sêsapwaga tau anjela. ⁴⁰ Kêtôm sejonj waônj nasêmboa êpi ja êna, ma êndên bêc ñamuña oc sênğôm amboac tonanj. ⁴¹ Ñamalacnê Latu êkênj nê anjela sêna sejonj lau kalomtêna to secwaga samob anja ênê gamênj sa, ⁴² ma sêmbalinj êsêac sêsêp gamênj, tanj ja ñawaô kêlakoc sêna, natêtanj ma lunlunj êkôsij tau. ⁴³ Ma lau gédên nêñ ñawê êpoa lasê amboac oc anja Tamenjinê gamênj. Ñac tenj nê tanjasunj embe ênêc, nanj êñômanj.

Biñgôlinj awa gêc kômña

⁴⁴ “Gamênj undambêña kêtôm awa, tanj ñac tenj kêsiñ ôkwi gêc kôm e ñac tenj kêtap sa ma kêsunj auc kêtiam ma totêtac ñajamgenj gêja, jakêkênj nê gên samob lau sêjam ôli, go jagêjam ôli kôm tau.

Biñgôlinj kêkômña

⁴⁵ “Ma tenj gêwiñ gebe Gamênj undambêña kêtôm ñac-kêtulu-gênwaga tenj gesom kêkôm ñajam-ñajam gêmoa ⁴⁶ e kêtap kêkôm mata êjam tenj sa, go gêja ma kêkênj nê gên samob lau sêjam ôli, go jagêjam ôli gênj tau.

Biñgôlinj wasanña

⁴⁷ “Ma tenj gêwiñ gebe Gamênj undambêña kêtôm wasanj, tanj sêkênj kêsêp gwêc ma gên tokainj-tokainj sêwê ⁴⁸ e tonjoma, go sê sa kêpi bau gêja jasênğônj sic ma sêjalij i ñajamgenj sa kêsêp laclu, ma sec nanj sêbalij sij. ⁴⁹ Êndên nom ñabêc ñamuña nanj, oc amboac tonanjjenj.

Anjela oc sêsa sêmên ma sêjalij lau sec anjga lau gêdên nêj sa ⁵⁰ ma sêmbalij êsêac sêsêp gamên ja njawaô kêlakocja sêna. Anjga tônê oc têtanj ma lunlun êkôsinj tau.

Awa wakuc to lanjgwa

⁵¹ “Amacnêm kauc kêsa kêpi binj samob tonanj naj me masi.” Ma êsêac sêlôc sebe “Aec.”

⁵² Tec enj kêsôm gêdên êsêac gebe “Kêtu tonanja binjsutau samob, tanj sênô binj gamên undambêja katu tônj nanj, têtôm andu njatau tenj, nanj gê nê gênj wakuc to lanjgwa sa anjga nê awa njalêlôm.”

Jesunê lau têtij enj anjga Nasaret

(Mar 6:1-6; Luk 4:16-30)

⁵³ Jesu gêjac mata bingôlinj tonanj naj su, go gêdi sa anjga tonanj. ⁵⁴ Jagêô lasê nê malacmôkê ma kêdônj êsêac gêmoa nêj lôm e têtakê njanô ma sêsôm gebe “Njac tonec kêkôc kauc to gêntalô nec anjga ondoc. ⁵⁵ Enj tonec kamunda latu me masi. Sêsam enj têna sebe Maria me. Ma lasii Jakobo agêc Josep ma Simon agêc Juda me. ⁵⁶ Ma luio samob sêmoa sêwiñ aêac atom me. Ma enj kêkôc gênj samob tônê naj anjga ondoc.” ⁵⁷ Ma têtû môsi enj. Tec Jesu kasôm gêdênj êsêac gebe “Lau gamênj tenj tetoc propete tenj sa kwalec atom, tau nê malacmôkê to nê laugenj tec sêmbu enj.” ⁵⁸ Ma enj gêgom gêntalô taêsam anjga tonanj atom gebe sêkênj gêwiñ atom. * êsêp ewin gebe polom esuj êtu kapôênj. Jist njanjaclai ênam polom samucgenj auc.

14

Njackêsagu Joanj gêmâc endu

(Mar 6:14-29; Luk 9:7-9)

¹ Gêdênj têtônjanj kinj Herodo gênô Jesu njawae ² ma kêsôm gêdênj nê sakinjwaga gebe “Enj tonec njackêsagu Joanj. Enj gêdi sa anjga njacmatênênj, tec njacclai kêpoa kêpi enj.”

³ Gebe Herodo kêjatu gebe sêkôc Joanj tônj ma sênsô enj tônj nasêkênj enj êngônj kapoacwalô kêtû têwa Pilip nê awê Herodianja, ⁴ gebe Joanj kêsôm gêdênj enj gebe “Gôjam awê tonanj tec keso.” ⁵ Ma têtac kêkac Herodo gebe ênac enj êndu, mago kêtêc lau gebe sêlic Joanj kêtôm propete.

⁶ Gêdênj tanj Herodo taê gêjam nê bêc têna kêkôc enjja nanj, Herodia latuo jakêtê wê gêmoa êsêac to nê njaclej njalêlôm. Herodo gêlic e têtac njajam kêsa, ⁷ tec kêtôc lêma ma kêsôm gebe “Gênj tanj otenj nanj, oc jakênj êndênj aôm.” ⁸ Ma têna kêsôm binj kêsêp latuo têtac, tec kêsôm gebe “Ôkênj njackêsagu Joanj môkêapac êsêp laclu tenj êndênj aê anjga tonec.” ⁹ Kinj nê njalêlôm njawapac kêsa, tagenj kêtû kêtôc lêma njaclej sêlic sunja, tec kêjatu gebe sêkênj, ¹⁰ ma kêsakinj jadêdim Joanj gêsutêkwa gêngic anjga kapoacwalô. ¹¹ Ma sêkênj môkêapac kêsêp laclu tenj mênjsêkênj gêdênj njapalêo, ma kêkôc gêdênj têna gêja. ¹² Ma Joanj nê njacsenjomi mênjsêkôc ênê njawêlêlanj su jasêsuj ma jasêsôm njawae gêdênj Jesu.

Jesu gêlôm lau 5,000

(Mar 6:30-44; Luk 9:10-17; Joanj 6:1-14)

¹³ Jesu gênô Joanj gêmâc êndu njawae e kêtainj tau su anjga gamênj tonanj jakêpi wanj ma gêja gebe êmoa nê njasawa tenj tauja. Ma lau sênô njawae tec sêlêlênj anjga nêj malac têtadaguc enj sêja. ¹⁴ Jesu jakêsô bau ma gêlic lau topom-topom tau, tec taê walô êsêac ma gêgôm êsêacnênj gêmâc njajam kêsa.

¹⁵ Oc jagêjam kwalam, tec nê njacsenjomi dêdênj enj jasêsôm gebe “Gamênj tonec gamênj sawa ma oc gêja su. Amboac tonanj ôkênj lau sêc êlinj-êlinj têtôm malacgenj nasênam ôli nêj mo.” ¹⁶ Ma Jesu kêsôm gêdênj êsêac gebe “Oc sêc sêna atom, amac taôm akênj gênj êsêac sêninj.” ¹⁷ Go êsêac sêsôm gêdênj enj gebe “Aêacma gênj gêc tonec atom polom lemenj tenj to i luagêcgenj tec gêc.” ¹⁸ Ma enj kêsôm gebe “Akôc gênj tau andênj aê amênj.” ¹⁹ Tec

* **13:58:** Bômbôm embe sêpac nanj polom, go sêkênj gên tau

kêjatu lau tau gebe sêngôn sic sêngôn gêgwan, ma kêkôc polom lemenj tenj to i luagêc tau sa mênmata gedec undambê ma gêjam danje, go kêpô kêkôc ma kêkênj polom gédênj nê nacsenomi jasêjac sam gédênj lau. ²⁰ Samob senj e gêôc êsêac tônj, go sejonj nãpopoc sa kêsêp gadob 12 e mênjgêc. ²¹ Ma êsêac, tanj senj gêj tau nanj, nãcwaga amboac 5,000, ma sêsa lauo to nãpalê sa sêwinj atom.

*Jesu kêsêlênj gêmoa nãdembom nãô
(Mar 6:45-52; Joan 6:15-21)*

²² Ma Jesu kêkac nê nacsenomi gacgenj sêpi wanj sêmunj enj sêna nãmakenj ônênja ma enj tau êmoa e êkênj lau sêna acgom. ²³ Enj kêkênj lau tau sêja ma taugenj kêpi lôc gêja gebe etenj mec. Oc jakêsêp su ma enj taugenj gêmoa nê tônê. ²⁴ Wanj kêsa e jakêkô nãlunjenj ma dembom kêpônj êsêac secanô gebe mu kêpuc êsêac tônj. ²⁵ Talec kêtanj, go Jesu kêsêlênj gêmoa dembom nãôgenj kêsa gédênj êsêac gêja. ²⁶ Nacsenomi sêlic enj kêsêlênj gêmoa nãdembom nãôgenj e têtakê ma sêsôm gebe “Joe, balôm tenj.” Tec têtêc e sêwakic. ²⁷ Go Jesu awa kêsa sebenj ma kêsôm gebe “Têmtac êpa su, aê tau tonec, atêc taôm atom.” ²⁸ Tec Petere gêjô enj awa gebe “Apômtau, embe aôm tau tonanj, nanj ôsôm ma jamoa bu nãô jandênj aôm jawac.” ²⁹ Ma Jesu kêsôm gebe “Ômôênj.” Go Petere anja wanj kêsêp kêsêlênj gêmoa bu nãô gédênj Jesu gêja. ³⁰ Mago enj gêlic mu nãsenôm ma kêtakê e kêka tau su ma gêmôêc gebe “Apômtau, ôkam aê sa.” ³¹ Tec Jesu kêmetôc lêma ôb tagenj jakêkam enj ma kêsôm gédênj enj gebe “O aôm nãc, kôkênj gêwinj kwalec, kêtú asagenja nê m nãlêlôm gêja lu.” ³² Agêc jasêpi wanj ma mu kêtú malô. ³³ Ma êsêac, tanj sêngônj wanj nanj, sêpônj aenjudc dêdênj enj ma sêsôm gebe “Anôtônê Latu aôm binjanôgoc.”

*Jesu gêgôm gêmãc ôlinj nãjam kêsa anja Genesaret
(Mar 6:53-56)*

³⁴ Ma sêja e sêpi bau anja Genesaret. ³⁵ Ma gédênj tanj lau gamênj tonanj sêjala enj nanj, sêkênj binj kêtôm nêj malac nãmagênja samob gêja, go sejonj lau samob, tanj gêj gêgôm êsêac nanj, dêdênj enj sêja ³⁶ ma tetenj enj gebe sêmoasac ênê nãkwê nãtaligenj. Tec samob, tanj sêmoasac nanj, ôlinj nãjam kêsa.

15

*Lau nãnô nêj mêtê
(Mar 7:1-13)*

¹ Gédênj tonanj Parisai to binjutau anja Jerusalem dêdênj Jesu sêja ma têtú kênac enj gebe ² “Amboac ondóc, nê m nacsenomi sêgêli lau nãnô nêj binj ma sebe sêniñ gêj, nanj sêkwasiñ lemenj atom.” ³ Tec enj gêjô êsêac awenj gebe “Ma amac taôm gédênj tanj amasanj nê m nãgôlinj langwa nanj, asenj Anôtônê binjsu gêwinj. ⁴ Anôtô gêjac jatu gebe ‘Otoc tamam agêc tênã sa, ma tenj embe êpuc boa tama me têna, nanj sensenj enj su ênanja.’ ⁵ Mago amac asôm gebe Nãc tanj êsôm êndênj tama me têna gebe ‘Aôm taêm kêka njoc gêj, mago gabe jakênj êtu da,’ ⁶ nãc tonanj embe etoc tama agêc têna sa atom, oc naêndênj. Tec agôm nê m nãgôlinj langwa nãnô kêsa ma asenj Anôtônê binj su. ⁷ Dansantêna, Jesaia geoc binj tonec lasê jagadênjenj kêpi amac gebe ⁸ Anôtô kêsôm gebe ‘Lau tonec tetoc aê sa nã gêdonjôlicgênj, ma nêj nãlêlôm gêmoa jaêc aê. ⁹ Êsêac sêjam sãkiñ aê kwalec, gebe binjsu, tanj têdônj nanj, nãmalacnênj binj nãômagenj.’ ”

*Gêj tanj gêgôm nãmalac kêtú sêc
(Mar 7:14-23)*

¹⁰ Go Jesu gêmôêc lau dêdêñ en sêja ma kêsôm gêdêñ êsêac gebe “Anô bin ma nêma kauca êsa. ¹¹ Gêñ tañ kêsô awasun nan, oc êngôm ñamalac êtu sec atom, tagen gêñ tañ kêsâ awasun, tonan tec êngôm ñamalac êtu sec.”

¹² Go nê ñacsenomi jasêsôm gêdêñ en gebe “Parisai tau sêño bin tonan e gêli nêñ ñalêlôm sa, nê kôjalagac me.” ¹³ Tec Jesu gêjô êsêac awen gebe “Gêñ samob, tañ Tamoc undambêña kêsê atom nan, oc êjô sa. ¹⁴ Andec êsêac, êsêac matenpec, tañ sêwê matenpec. Matapec ten embe êwê matapec ten, nan oc agêc lulugen sêu taun sêsêp sê sêna.” ¹⁵ Ma Petere gêjô en awa ma kêsôm gebe “Ôwa bin gôlin tonac ñam sa êndên aêac acgom.” ¹⁶ Tec Jesu kêsôm gebe “Ma amac tonac amboac ondoc, nêma kauca kêsâ atom tagen atom êsêac me. ¹⁷ Ajala atom me. Gêñ samob, tañ êsô awemsun nan, oc êsêp ñatêtac ma tau êtain su êna. ¹⁸ Ma gêñ samob, tañ kapi anga ñalêlôm mênkêsâ awemsun, tonan tec oc êngôm ñamalac êtu sec. ¹⁹ Gebe gêñ tonac anga ñalêlôm kêpi gêmên gebe Taên gêjam sec, sêjac ñamalac êndu, dêdim sêmôcwalô gêogic, sêgôm gêñ mockainjo to mockainja, genjen, bin gêga ma bin alôb-alôb. ²⁰ Gêñ tonan ñai tec gêgôm ñamalac kêtû sec. Mago embe sêkwasiñ lemen atom ma sêniñ gêñ, tonan oc êngôm ñamalac êtu sec atom.”

Awê Kanaanja kêkên gêwiñ ñajanja

(Mar 7:24-30)

²¹ Jesu gêdi kêtain taugen anga tonan jagêô lasê gamên Turu to Sidonja. ²² Ma gêdên tonan awê Kanaanja ten anga gamên tonan mên gêmôêc gebe “Apômtau, Dawidnê Latu, taêm walô aê. Aênoc latuco ñalau sec ten kêlêsu en.” ²³ Mago Jesu gêjô ênê bin ten atom. Ma nê ñacsenomi dêdêñ en jateten en gebe “Ôkên en ênaman, kêtan-kêtan kêdaguc aêac nec.” ²⁴ En gêjô êsêac awen gebe “Anôtô kêsakin aê gadên gôlôac Israel taunjen nêñ domba gêbôm tec gamên.” ²⁵ Ma awê tau kêpôn aduc gêdên en ma kêsôm gebe “Apômtau, ônam aê sa.” ²⁶ Tec Jesu gêjô en awa gebe “Embe takôc ñapalênên mo su ma tambalin êndên kêamlatu, oc ñajam atom.” ²⁷ Ma awê tau gêjô en awa gebe “Apômtau, kôsôm gac. Mago mo ñapopoc, tañ kêsêlô kêsêp nêñ ñataunên tebo ñalabu nan, kêamlatu sen gac.” ²⁸ Go Jesu gêjô en awa gebe “O awê tau, aôm kôkên gêwiñ ñajanja. Amboac tonan bin, tañ koten nan, êtu tôñ.” Ma gêdên ñasawa tonanjen awê tau latuo ôli ñajam kêsâ.

Jesu gêgôm lau taêsam ôlin ñajam kêsâ

²⁹ Ma Jesu gêdi anga tonan jagêô lasê bugêjacton Galilaiana, go kêpi lôc ten jakêpon tau sic gêngôn. ³⁰ Go lau topom-topom dêdêñ en sêja, nan sejon nêñ magin kêsû, pulin, matenpec, awenmê ma gêmâc tokain-tokain sêwiñ dêdêñ en sêja jatetoc êsêac sêc en amña, ma gêgôm êsêac ñajam kêsâ. ³¹ Lau sêlic awenmê sêsôm bin to pulin ôlin ñajam kêsâ, ma magin kêsû sêsêlên to matenpec sêlic gamên, tec sê taên ma sêlambin Israelnên Anôtô ñanô.

Jesu gêlôm lau 4,000

(Mar 8:1-10)

³² Go Jesu gêmôêc nê ñacsenomi dêdêñ en jakêsôm gebe “Aê taêc walô lau tonac gebe sêmoa sêwiñ aê e bêc têlêac samuc ma nêñ gêñ sêniñja masi, tec gabe jakên êsêac têtac sawagen sêna atom gebe oc en kain to lemen êmac anga intêna.” ³³ Ma ñacsenomi sêsôm gêdên en gebe “Aêac tamoâ gamên sawa nec, oc takôc polom taêsam anga ondoc gebe lau tonac sêniñ êtôm êsêac.” ³⁴ Tec Jesu kêtû kênac êsêac gebe “Amacnêma polom tendocgen gêc.” Ma êsêac sêsôm gebe “7 to i palê ñagêdô.” ³⁵ Go kêsôm lau sêngôn sic sêngôn nom. ³⁶ Ma kêkôc polom 7 to i tonan sa ma gêjam danje, go kêpô kêkôc ma kêkên gêdên ñacsenomi, go ñacsenomi sêjac sam gêdên lau. ³⁷ Êsêac samob sen e gêoc êsêac tôñ ma sejon ñapopoc sa kêsêp gadob 7 e mên gêc. ³⁸ Ma êsêac, tañ sen gêñ tau nan, ñacwaga 4,000, ma sêsa lauo to ñapalê sa sêwiñ atom.

³⁹ Enj kékênj lau tau sêja acgom, go kêpi wanj jagêô lasê gamênj Magadannja. * enanja nec atom. Êsêac sêkênj gêwiñj gebe êsêac embe sêmoasac lau samuc nêñj gênj tenj, go lau samuc nêñj njetêmui njalêlômnja elom êsêac, tec sêkwasiñj lemenj gebe njetêmui tau tonanj ênanja.

16

Lau sêjatu gêñtalô
(*Mar 8:11-13; Luk 12:54-56*)

¹ Ma Parisai to Sadukai dêdênj Jesu jasêlêtôm enj ma tetenj enj gebe êtôc gêñtalô umdambêña tenj êndênj êsêac sêlic. ² Tec enj gêjô êsêac awenj gebe “Êndênj êtula amac asôm gebe ‘Gêjac wêcdêlanj, oc gamênj njajam.’” ³ Ma bêbêc asôm gebe ‘Gêjac wêcdêlanj ma gamênj kêtunj tau. Ocsalô gamênj oc êtu sec.’ Gamênj njapuc tec ajala, mago têm to noc njabelo tec ajam kauc. ⁴ Gôlôac sec to mockainnja sêgôm mocsac gêñtalô, mago gêñtalô tenj oc êndênj êsêac atom, gêñtalô Jonanja tagenj.” Go gêjam dêmôê êsêac gacgenj sêkô ma gêc gêja.

Parisai to Sadukai nêñj jist
(*Mar 8:14-21*)

⁵ Njacsenomi jasêsô njamakenj ônêña ma sêlinj polom sinj sêkôc gêwiñj atom. ⁶ Tec Jesu kêsôm gêdênj êsêac gebe “Alic ma ajop taôm njapep êndênj Parisai to Sadukai nêñj jist.” ⁷ Ma êsêac taênj gêjam gêc tauñña ma sêsôm gebe “Kec, aêac takôc polom gêwiñj atom, tec kêsôm binj tonec.” ⁸ Ma Jesu kêjala ma kêsôm gebe “O amac, akênj gêwiñj kwalec, kêtunj agenña amac taêm gêjam gêc taôm njagenj gebe akôc polom gêwiñj atom. ⁹ Nêm kauc kêsa atom tagenj me. Taêm gêjam polom lemenj tenjenj, nanj gêdênj lau 5,000 me masi. Ma ajonj njagêdô-gêdô sa njagadob tendocgenj. ¹⁰ Ma polom 7, nanj gêdênj lau 4,000 nanj amboac ondoc. Ajonj njagêdô-gêdô sa njagadob tendocgenj. ¹¹ Amboac ondoc nêm kauc kêsa atom gebe aê kasôm binj kêpi polom gêdênj amac nec atom. Ajop taôm êndênj Parisai to Sadukai nêñj jist.” ¹² Gêdênj tonanj nêñj kauc kêsa gebe enj kêsôm binj sejob tauñña kêpi jist polomnja atom, kêsôm kêpi Parisai to Sadukai nêñj mêtê.

Petere kêsôm Jesu njam
(*Mar 8:27-30; Luk 9:18-21*)

¹³ Jesu kêsa gamênj Kaisarea Pilipiña, go kêtunj kênac gêdênj nê njacsenomi gebe “Lau sêsam Njamalacnê Latu sebe asa.” ¹⁴ Ma êsêac sêjô enj awa gebe “Lau njagêdô sebe njackêsagu Joan, ma njagêdô sebe Elia, ma njagêdô sebe Jeremia me propetenênj tenj.” ¹⁵ Go gêjam kênac êsêac gebe “Ma amac nec asam aê abe asa.” ¹⁶ Go Simon Petere gêjô enj awa gebe “Aôm Kilisi tau, Anôtô mata jali nê Latu aôm.” ¹⁷ Ma Jesu gêjô enj awa gebe “Jona latu Simon, aê aoc êôc aôm gebe njamalac tenj geoc binj tonanj lasê gêdênj aôm atom, Tamoc taugenj, tanj gêngônj undambê nanj. ¹⁸ Ma aêgenj mênjjasôm êndênj aôm gebe Petere, aôm poc tenj ma jansunj njoc gôlôac sa êsêp poc tonec naêkô, ma lamboam njanjaclai êku tulu atom. ¹⁹ Aê jakênj gamênj undambêña njaki êndênj aôm gebe gênj, tanj aôm ôi tônj anja nom nanj, oc si tônj anja undambê ma gênj, tanj aôm ônac pêla anja nom nanj, oc sênac pêla anja undambê.” ²⁰ Go gêjam njacsenomi awenj auc gebe sêsôm enj wae Kilisiña lasê êndênj lau tenj atom.

Kilisi geoc êmac êndu to êndi sanja lasê
(*Mar 8:31-9:1; Luk 8:22-27*)

²¹ Gêdênj tonanj Jesu geoc lasê gêdênj nê njacsenomi kêtunj njamata gebe “Aê oc jana Jerusalem ma laumata to dabunjsêga ma binjsutau sêkênj njandanj taêsam êndênj aê ma sênac aê êndu e njabêc êtu têlêac, go jandi sa matoc jali êsa êtiam.” ²² Tec Petere gê enj jakêsôm enj gebe “Apômtau, Anôtô êkô binj tonanj auc. Binj amboac tonanj êtap aôm sa atommanj.” ²³ Tec Jesu kêsa tau ôkwi jakêsôm gêdênj Petere gebe “Sadanj, ôkôc taôm sa naôkô jaêc, aôm gôwa lakô aê. Aôm taêm gêjam binj Anôtônja atom, taêm gêjam binj njamalacnjagenj.”

* **15:39:** Lau tonanj sekwasinj lemenj gebe njatemui demôêña

²⁴ Go Jesu kêsôm gêdêñ nê ñacseñomi gebe “Ñac teñ embe taê ênam gebe êsap aê tôñ, nañ ênac kapoac tau ma êôc nê kakesotau êndanğuc aê, ²⁵ gebe ñac teñ embe êñğôm mocsac gebe êmoa mata jali, nañ oc êmac êndu. Ma teñ embe êmac êndu êtu aêña, nañ oc êñğôn mata jali. ²⁶ Ñac teñ embe ênsôb gêñ nomña samob sa êtu ênê gêñ, mago êjain katu, oc ênam eñ sa me masi. Oc ênam eñ sa atom. Ñamalac oc ênac da katu ña asageñ. ²⁷ Gebe Ñamalacnê Latu oc êmêñ to Tamanê ñasawi ma nê añela oc sêwiñ, ma êkêñ ñagêjô êndêñ ñamalac samob êndêñ-êndêñgeñ êtôm gêñ, tañ êsêac tau ñ sêğôm. ²⁸ Biññanô, aê jasôm êndêñ amac gebe Êsêac tec sêkô nec nêñ ñagêdô oc sêmac êndu atomgeñ, e sêlic Ñamalacnê Latu tonê gôliñ êmêñ acgom.” * kêpi jist. Jist êtôm gebe polom samucgrñ auc (alic Mat 13:33) ma Parisai to Sadukai nêñ mêtê êtôm gebe êenam launêñ ñalêlôm auc amboac tonanğeñ. †

17

Jesu ôli kainj têñ kêsa

(Mar 9:2-13; Luk 9:28-36)

¹ Bêc 6 gêjaña acgom, go Jesu kêkôc Petere ma Jakobo agêc lasi Joan sêwiñ eñ. Eñ gêwê êsêac sêpi lôc ñatêpôê baliñ teñ sêja gebe nasêmoa tauñña. ² Ma sêlic eñ ôli kêpô tau ôkwi e lanğanô kêpô gamêñ amboac oc, ma nê ñakwê ñawasi ñaeb ñaôma. ³ Go sêlic Mose agêc Elia seoc tauñ lasê dêdêñ êsêac ma sêjam biñgalôm sêwiñ eñ. ⁴ Tec Petere gêôc awa sa ma kêsôm gêdêñ Jesu gebe “Apômtau, ñajam gebe tamoa gamêñ tonec. Embe ôsôm, go janam bec têlêac anğa tonec, aômnmê teñ ma Mosenê teñ ma Elianê teñ.” ⁵ Kêsôm biñ tonanğ gêmoa ma sêlic tao tonawê teñ gêjam ajuñ êsêac, go awa teñ kêsa anğa tao kêsôm gebe “Aêñoc Latuc, tañ têtac gêwiñ eñ ma galic eñ ñajam nañ tonec. Akêñ tañem eñ.” ⁶ Ñacseñomi sêñô e sêu tauñ jasêc ma têtêc tauñ ñanô. ⁷ Go Jesu kêsa jakêmoasac êsêac ma kêsôm gebe “Andi sa ma atêc taôm atom.” ⁸ Ma gêdêñ tañ sêôc mateñanô sa nañ, sêlic teñ atom, Jesu taugen. ⁹ Êsêac sêsêp anğa lôc sêmoa ma Jesu gêjac jao êsêac gebe “Asôm gêñ kainj teñ, tañ amac alic nañ, êndêñ ñac teñ atom e Ñamalacnê Latu êndi sa anğa ñacmatênêñ su acgom.” ¹⁰ Go ñacseñomi têtü kênac eñ gebe “Amboac ondoc, biñsutau sêsôm sebe Elia êmêñ êmuñ acgom.” ¹¹ Tec eñ gêjô êsêac awen gebe “Elia oc êmêñ ma êsa gêñ samob ñalanô sa êtiam. ¹² Mago aê jasôm êndêñ amac gebe Elia tec gêmêñ su, ma sêjala eñ atom, ma têtü kasec eñ kêtôm taêñ gêjam. Ma Ñamalacnê Latu oc êtap ñandan sa anğa êsêacnêñ amboac tonanğeñ.” ¹³ Gêdêñ tonanğ ñacseñominêñ kauc kêsa gebe biñ, tañ eñ kêsôm gêdêñ êsêac nañ, kêsôm kêpi ñackêsagu Joan.

Jesu gêğôm ñapalê tonalau sec ôli ñajam kêsa

(Mar 9:14-29; Luk 9:37-43)

¹⁴ Ac sêmêñ e sêô lasê dêdêñ lau, ma ñac teñ kêsa gêdêñ Jesu jakêpônğ aduc gêdêñ eñ ¹⁵ ma kêsôm gebe “Apômtau, taêm walô ñoc latuc, tê meloc kêtê eñ ma gêmoa jageo ñanô, tec gêu tau kêpi ja to kêsêp bu kêtü dim taêsam. ¹⁶ Aê kakôc eñ gadêñ nêñ ñacseñomi gamêñ, mago têtôm gebe sêñğôm eñ ôli ñajam êsa atom.” ¹⁷ Tec Jesu gêjô eñ awa gebe “O amac akêñgêwiñ-atom to laukesowaga, aê jamoa jawiñ amac e êndêñ ondoc, ma jaôc amacnêñ biñ e êndêñ ondocgeñ. Akôc ñapalê andêñ aê amêñ.” ¹⁸ Jesu gec biñ ñalau sec e kêsa anğa ênê gêja, ma gêdêñ ñasawa tonanğeñ ñapalê tau ôli ñajam kêsa.

¹⁹ Go ñacseñomi dêdêñ Jesu sêja sêkô tauñña ma sêsôm gebe “Amboac ondoc tec aêac atôm gebe atij ñalau tonanğ atom.” ²⁰ Eñ kêsôm gêdêñ êsêac gebe “Kêtü amac akêñ gêwiñ kwalecña. Biññanô, aê jasôm êndêñ amac gebe Amac embe nêñ akêñ êwiñ êtôm gêmêc ñamatu tagen ênêc, ma asôm êndêñ lôc tonec gebe ‘Ômbuc taôm sa anğa tonec naôkô ònêña’ oc êmbuc tau sa êna, ma anğôm gêñ teñ eselop sa atom. ²¹ [Ñalau amboac tonanğ ñai oc tauñ sêsa ñagaô sêna atom, taten mec to tanam dabuñ mogen, go êtôm.]”

* **16:28:** Apômtau gêjam dônğ Parisai to Sadukai nêñ mêtê † **16:28:** Ñaê Petere ñam be poc. (Alic Joan 1 42)

Jesu geoc êmac êndu to êndi sanja lasê kêtû luagêcya
(*Mar 9:30-32; Luk 9:43-45*)

²² Ac sêsêlêñ sêmoa Galilaia ma Jesu kêsôm gêdêñ êsêac gebe “Kêdabinj gebe sêkêñ Njmalacnê Latu êndêñ njmalac lemeñ êna ²³ nasênac eñ êndu e bêc êtu têlêac, go êndi sa êtiam.” Ma njacsenominêñ njalêlôm njawapac kêsa njanô.

Binj takis lôm dabunja

²⁴ Ac jasêo lasê Kapanaum ma lau, tañ sêjac takis lôm dabunja sa nan, dêdêñ Petere jasêsôm gebe “Amacnêm mêtêmôkê oc êkêñ takis me masi.” ²⁵ Tec eñ gêlôc gebe “Aec.” Ma gêdêñ tañ Petere kêpi andu gêja nan, Jesu sep tagenj kêsôm gêdêñ eñ gebe “Simon, aôm gobe amboac ondoc. Kinj nomja nan sêkôc awa to takis anja asa nê, anja tauñ latuninêñ me anja lau jaba nêñ.” ²⁶ Ma Petere kêsôm gebe “Anja lau jaba nêñ.” Tec Jesu kêsôm gêdêñ eñ gebe “Amboac tonan ma êsêac tauñ latunji oc gacgenj sêmoa. ²⁷ Mago aêac dabe danjôm êsêac sêli awenj sa atom. Amboac tonan ôna bu tau nawenj i ma ôkôc i njamataja, tañ ôjac nan, ôja awasunj, go ôtap mone tau njatenj sa, ma ôkôc naôkêñ êndêñ êsêac êtu aêagêc lemeñ.”

18

Asa êtu njac kapôêñ
(*Mar 9:33-37; Luk 9:46-48*)

¹ Gêdêñ njasawa tonan njacsenomi dêdêñ. Jesu sêja ma sêsôm gebe “Asa oc êtu njac towae êlêlêc anja gamêñ undambêña.” ² Tec eñ gêmôêc njapalê saunj teñ mênketoc eñ kêkô êsêac njaluñgenj ³ ma kêsôm gebe “Binjanô, aê jasôm êndêñ amac gebe Amac embe akac taôm ôkwi ma atôm njapalê atom, oc asô gamêñ undambêña ana atomanô. ⁴ Njac tañ kêkôninj tau kêtôm njapalê tonec nan, kêtû njac towae kêlêlêc anja gamêñ undambêña. ⁵ Ma teñ embe êkôc njapalê teñ amboac tonec sa êtu njoc njêña, oc êkôc aê sa.

Tatim lau atom
(*Mar 9:42-48; Luk 17:1-2*)

⁶ “Njac teñ, embe êtim lau saunj, tañ sêkêñ gêwinj aêña nan nêñ teñ e êtu sec, nan lau oc sêwa poctêmui sa eñ gêsutêkwa ma sêmbalinj eñ êsêp gwêc gêdimbobsêga êna, go njajam. ⁷ Ojae êsêac kalomtênamêñ. Binjalom oc êsa, mago ojae njackalomma.

⁸ “Lêmam me amkainj embe êtim aôm gebe ôngôm sec, nanj ôndim su ma ômbalinj sinj. Ôngônj matam jali amboac pulinj me magi kêsû nanj, njajam êlêlêc sembalinj aôm lêmam to amkainj samucgenj ôsêp ja, tañ kêsa gedenj tonjenja ôna nanj su. ⁹ Ma matamanô embe êtim aôm gebe ôngôm sec, nanj ôkip sa ma ômbalinj sinj, ômoa matam jali tomatamanô makenjenj nanj, njajam êlêlêc sêmbalinj aôm tomatamanô lulu ôsêp ja kêlakoc njalamboam njakêlêndinj ôna nanj su.

Binj gôlinj domba gêlaja
(*Luk 15:3-7*)

¹⁰ “Alic taôm gebe ambu êsêac lau saunj tonec nêñ teñ atom. Aê jasôm êndêñ amac gebe Êsêacnêñ anjela, tañ sêmoa undambê nanj, sêlic Tamoc, tañ gêmôa undambê nanj, lanjôanô napanj. ¹¹ [Gebe Njmalacnê Latu gêmêñ gebe ênam gêñgebenj sa.]

¹² “Amac abe amboac ondoc. Njac teñ embe nê domba 100. sêmoa e njatenj êmbôm, oc endec 99, nanj sêmoa lôc ma naensom gêbôm tonan atom me. ¹³ Aê jasôm binjanôgenj endenj amac gebe Embe êtap sa, oc êtu samuc gêñ tau njanô êlêlêc 99, tañ sêbom atom nanj su. ¹⁴ Amboac tonan tec Tamoc, tañ gêmôa undambê nanj, gebe êsêac saunj tecenec nêñ teñ ênaja atom.

Lasitêwai tobijn keso
(*Luk 17:3*)

15 “Lasim embe êngôm sec, go ôna e agêc taômgen lanômanô êpi tagen ma ômêtôc en. Embe êkên taña aôm, go ambiñ taôm tôn lasitêwaiña êtiam. 16 Ma embe êkên taña aôm atom, nan ôkôc ñac ten me luagêc sêwiñ aôm acgom, gebe ‘ñac luagêc me têtêac, tañ sênô biñ sêwiñ nan, sêpuc biñ tau tôn amboac tonan.’ 17 Embe êkên taña Êsêac tonan atom, nan ôsôm êndên gôlôac. Ma embe êkên taña gôlôac atom, nan ôlic en amboac ñac samuc me telon ten.

Dai biñ tøn to tanac pêla biñ

18 “Biñnanô, aê jasôm êndên amac gebe Gên, tañ amac ai tøn anga nom nan, Anôtô i tøn anga undambê, ma gên, tañ amac anac pêla anga nom nan, Anôtô ênac pêla anga undambê. 19 “Ma jasôm ten êndên amac êwiñ gebe Amacnêm luagêc embe nêm ñalêlôm tagen anga nom êtu gên samob, tañ abe aten nanña, Tamoc tañ gêmoa undambê nan, êngôm ñanô êsa êndên amagêc. 20 Gebe gamên-gamên samob, tañ luagêc me têtêac sêpi tagen kêtû ñoc ñaêña, tê gêngôn êsêac ñaluñ.”

Biñgôlin kêpi sakiñwaga, tañ kêsuc biñ ôkwi atom

21 Go Petere kêsa jakêtu kênac Jesu gebe “Apômtau, lasic embe êngôm sec êndên aê, oc jasuc ôkwi êtu dim tendocgen. Êtu dim 7 oc êtôm me masi.” 22 Tec Jesu kêsôm gêdên en gebe “Aê jasôm êndên aôm gebe êtu dim 7 gen atom, 70 e êtu dim 7 acgom. 23 Kêtû tonanña gamên undambêña kêtôm kiñ ten, tañ gebe nê sakiñwaga sêwa ênê awa ñabiñ sa êndên en. 24 Gêgôm gêjac m gêmoa ma sêkôc ñac ten, tañ nê têtêac kêtôm gold totalu milion samuc ten gêc nan, dêdên en sêja. 25 Ma ñac tonan nê gên gebe êjô têtêac gêc atom, tec ñatau kêjatu gebe sêkên êsêagêc nê awê to nên gôlôac ma nên waba samob lau sênam ôli, ma ñaôli tau êjô ênê têtêac. 26 Tec sakiñwaga kêpôn aduc ma keten nê ñatau gebe ‘Ôê aênoc biñ tøn ma aê janac nêm têtêac samob e êmbacnê.’ 27 Amboac tonan apômtau taê walô ñac tonan, tec kêgaboac en su ma kêsuc têtêac tau ôkwi gêwiñ.

28 “Sakiñwaga tau kêsa gêja e gêdac nê ñac ten, tañ sêjam kôm sêwiñ tauñ nan. Ñac tonan nê têtêac denari 100 gêc enña. Tec kêkam en tøn gêgin en ma kêsôm gebe ‘Ônac ñoc têtêac.’ 29 Ma nê ñac tonan gêu tau ma keten en gebe ‘Oê ñoc biñ tøn, ma aê janac nêm têtêac e êmbacnê.’ 30 Mago en gedec jakêbaliñ en kêsêp kapoacwalô gebe ênac ênê têtêac e êmbacnê. 31 Tec nê lau, tañ sêjam kôm sêwiñ tauñ nan, sêlic gên tonan e têtêac kêbôli auc, tec sêja sêsôm biñ tonac lasê samob gêdên nên ñatau. 32 Go nê ñatau gêmôêc en ma kêsôm gêdên en gebe ‘Aôm sakiñwaga sec, aê kasuc aôm nêm têtêac samob ôkwi kêtû koten aêña. 33 Aê tec taêc walô aôm, ma aôm gobe taêm walô nêm ñac amboac tonan atom me.’ 34 Ma nê ñatau têtêac ñandan sec ma kêkên en gêdên gejobwaga kapoacwalôña gebe sêlênsu en e ênac ênê têtêac samob su. 35 Ma amac embe asuc lasiminên biñ ôkwi tonêm ñalêlômgen atom, go Tamoc undambêña êngôm amac amboac tonan gen.” *

19

Biñ sêmwôcwalôña

(Mar 10:1-12; Luk 16:18)

1 Jesu gêjac mata biñ tônê su acgom, go gêdi anga Galilaia ma kêsêlên e gêô lasê Judaia ñagamên, tañ gêc Jordan ñamaken ônêña. 2 Ma lau topom-topom têtêac en jagêgôm êsêac ñajam kêsa anga tônê.

3 Ma Parisai ñagêdô dêdên en sêja sebe sêlêlôm en ma sêsôm gebe “Ñac ten embe êwi nê awê siñ êtu biñ gêga tenña paliñ-paliñgen, oc êtôm me masi.” 4 Tec en gêjô êsêac awen gebe “Gêdên andan gen ñac-kêkên-gênwaga kêkên awêlu ñac, nan asam atom me. 5 Anôtô kêsôm gebe ‘Amboac tonan ñac oc êwi tama agêc têna siñ êsap nê awê tøn, ma agêc lulu têtêac ñanô tagen,’ 6 ma agêc têtêac gên luagêc êtiam atom, têtêac ñanô tagen. Gên tañ Anôtô kêkên

* 18:35: Denari tagen kêtû kômwanên ñaôli bêc tagenña.

kêkwa tau nan, ñamalac ten êkac su atom.” ⁷ Go Parisai sêsôm gêdên en gebe “Ma kêtú asagenña Mose kêjatu gebe sêkên papia sêwi awê sinña acgom, go sêwi en sin.” ⁸ Jesu gêjô êsêac awen gebe “Mose gêlôc gêdên amac gebe awi nêmlauo sin kêtú nêmlauc ñadaniña. Mago gêdên andanên nan amboac tonan atom. ⁹ Tec aê jasôm êndên amac gebe Ñac ten embe nê awê êsêlên mockainña atom, mago êwi en sin ma ênam awê ten, nan oc êngôm bin sêjam tauña popoc.”

¹⁰ Go nê ñacsenomi sêsôm gêdên en gebe “Embe lauo to ñac sêjam tauñ ñabin amboac tonan, go sênam tauñ ñamoasin masi.” ¹¹ Ma en kêsôm gêdên êsêac gebe “Lau samob oc nên kauc êsa êpi bin tonan atom, lau tan Anôtô gêwa sa gêdên êsêac nanen. ¹² Lau ñagêdô sêmoa, tan tenen sêkôc êsêac têtôm gebe sênam awê atomña kwananên, ma ñagêdô ñamalac sêjam êsêac ôkwi gebe sênam awê atom, ma ñagêdô sêmoa, tan sêjam awê atom kêtú gamên undambêña. Ten embe êjala ñam, oc êjala.”

*Jesu gêjam mec ñapalê ñasec-ñasec
(Mar 10:13-16; Luk 18:15-17)*

¹³ Ma sejon ñapalê dêdên Jesu sêja gebe êkên lêma ênsac êsêac to eten mec. Ma ñacsenomi sec bin lau. ¹⁴ Mago Jesu kêsôm gebe “Andec, ma ñapalê dêndên aê sêmlên. Akô êsêac auc atom, gebe lau tecenan ñai têtú gamên undambêña ñatau.” ¹⁵ Go kêkên lêma gêsac êsêac su ma gêdi anga tonan gêja.

*Ñacsenom tolêlôm
(Mar 10:17-31; Luk 18:18-30)*

¹⁶ Ma ñac ten gêdên en jakêtu kênac en gebe “Mêtêmôkê, aê janngôm gên ñajam ondoc gebe janngôn matoc jali tenen.” ¹⁷ Tec Jesu kêsôm gêdên en gebe “Amboac ondoc kêtú kênac aê kêtú gên ñajamña. Ñac ñajam tagenanô tê gêmoa. Embe taêm ênam gebe ôngôn matam jali tenen, nan ômansan binsu.” ¹⁸ En kêtú kênac gebe “Binsu ondoc.” Tec Jesu gêjô en awa gebe “Ônac ñamalac êndu atom. Ôngôm gên mockainjo to mockainña atom. Ônam genen atom. Ônga bin atom. ¹⁹ Otoc tamam agêc tênam sa ma tênac êwin lau waban aôm amboac tênac gêwin taôm.” ²⁰ Ñacsenom tau kêsôm gêdên en gebe “Gên tonan ñai samob kamasan su, ma janngôm asagen ten êwin.” ²¹ Jesu kêsôm gêdên en gebe “Embe taêm ênam gebe ômansan taôm e ñapep sawa, go ôna naókên nêmlau waba samob lau sênam ôli ma ôkên ñaawa êndên lau ñalêlôm sawa, go nêmlau awa oc ênêc undambê, ma ômlên ôndanuc aê.” ²² Ñacsenom tau gên bin tonan e nê ñalêlôm ñawapac ñanô ma kêsá gêja, gebe nê waba taêsam.

²³ Ma Jesu kêsôm gêdên nê ñacsenomi gebe “Binñanô, aê jasôm êndên amac gebe Ñac tolêlôm embe êsô gamên undambêña êna, oc êngôm elêmlê. ²⁴ Ma jasôm êndên amac êwin gebe Bôc kamele ten oc êsêli êsô so ñalasê êna ñagaôgen êlêlêc ñac tolêlôm êsô Anôtônê gamên ênaña su.” ²⁵ Ñacsenomi sên bin tonan e tênac ñanô ma têtú kênac gebe “Ai, amboac tonan asa oc ênam samuc.” ²⁶ Tec Jesu mata gê êsêac ma kêsôm gebe “Ñamalac oc têtôm gên amboac tonan atom, mago Anôtô oc êngôm gên samob naêtôm.”

²⁷ Go Petere gêjô en awa gebe “Ôlic acgom, aêacmlên tec awi ma gên samob sin gêcña ma adaguc aôm nec. Oc akôc asagen êjô.” ²⁸ Tec Jesu kêsôm gêdên êsêac gebe “Binñanô, aê jasôm êndên amac, tec adaguc aê nec, gebe Êndên tan gên samob êtu wakuc nan, Ñamalacnê Latu oc êngôn nê lépôn ñawasi, ma amac oc anngôn lépôn 12 amboac tonan ma amêtôc Israelnên gôlôacmlê 12. ²⁹ Lau samob, tan sêwi andu me lasitêwai me lunjo me tenen me tamen me ñapalê me kôm sin êtu aêña, oc sêkôc ñagêjô êtu dim 100 ma sêwê kain sênngôn maten jali tenen. ³⁰ Ma lau ñamataña taêsam oc têtú ñamu, ma ñamu oc têtú ñamata.

20

Biñgôlinj ñapalê sêjam kôm wainña

¹ “Gamêñ undambêña kêtôm kôm wainña ñatau tenj, nanj bêbêc kanucgenj gêja gebe etenj kômwaga sênâm ênê kôm wainña. ² Enj to kômwaga nêñ biñ kêpi tagenj gebe têtáp denari tagenj-tagenj sa êndênj oc tenj. Su, go kêsakinj êsêac sêja ênê kôm wainña. ³ Oc mêngic launj sa ma kêsâ gêja e jagêlic lau ñagêdô tau sêkô malaclunj. ⁴ Tec kêsôm gêdênj êsêac gebe ‘Ana kôm wainña êwiñmanj, oc janam ôli amac ñajam.’ ⁵ Tec Êsêac sêja. Go ocsalô to ocmata ma kêsâ gêja kêtiam nanj gêgôm amboac tonanjenj ⁶ e oc kêpô sisi, gocgo kêsâ gêja e gêdac ñagêdô sêkô ma kêsôm gêdênj êsêac gebe ‘Asagenj oc samuc tonec amac taôm akô tonec.’ ⁷ Êsêac sêsôm gêdênj enj gebe ‘Ñac tenj ketenj aêac kêtû anam kômña atom.’ Tec kêsôm gêdênj êsêac gebe ‘Ana kôm wainña êwiñmanj.’

⁸ “Kêtula acgom, go kôm wainña ñatau kêsôm gêdênj nê gejobwaga gebe ‘Ômôêc kômwaga ma ôkênj nêñ ñaôli êndênj êsêac, ônac m êndênj lau ñamuña ma êsêlênj e êndênj lau ñamata.’ ⁹ Tec lau, tanj sêmênj gêdênj oc kêpô sisi nanj, sêkôc denari tagenj-tagenj kêtôm êsêacgenj. ¹⁰ Ma lau ñamataña sêmênj, tec seboc oc sêkôc êlêlêc, mago êsêac sêkôc denari tagenj-tagenj kêtôm êsêacgenj amboac tonan. ¹¹ Ac sêkôc su acgom, go sêli awenj sa gêdênj ñatau ¹² ma sêsôm gebe ‘Lau ñamuña tonec sêjam kôm kêtôm ockatu ñasawa tagenj, mago gôjam ôli êsêac kêtôm aêac, tec aôc wapac to ñandanj oc samucgenj nec.’ ¹³ Tec ñatau gêjô acnênj ñac tenj awa gebe ‘Ñacnec, aê gagôm aôm sec atom, taôm gôlôc kêtû denari tagenjña gêdênj aê. ¹⁴ Ôkôc nêñ ñaôli sa ma ôêc ôna. Aê gabe jakênj ñac ñamuña tonec êkôc êtôm aôm. ¹⁵ Gênj ñatau aê katôm gebe janjôm ñoc gênj êtôm taêc gêjamña nec atom me. Ma aôm amboac ondod. Gôlic aê sec kêtû aê ñac wapômña me.’ ¹⁶ Amboac tonanj tec lau ñamu têtû ñamata, ma ñamata têtû ñamu.”

Jesu geoc êmac êndu to êndi sanja Iasê kêtû têlêacña (Mar 10:32-34; Luk 18:31-34)

¹⁷ Ma gêdênj tanj Jesu gebe êpi Jerusalem êna nanj, kêkôc êsêac ñacsenjomi 12 sa jasêmoa nêñ taurña ma kêsôm gêdênj êsêac anja intêna gebe ¹⁸ “Alic acgom, aêac tapi Jerusalem tana ma oc sêkênj Ñamalacnê Latu êndênj lau dabunjsêga to biñsutau sêkic ênê biñ, ¹⁹ go sêkênj enj êndênj lau samuc gebe sêsû enj susu ma si enj to sênac enj êpi kakesotau. Ma ñabêc êtu têlêac, go êndi sa.”

Jakobo agêc Joañ tenenji ketenj Jesu kêtû êsêagêcña (Mar 10:35-45)

²⁰ Gêdênj tonanj Sebedai latuagêc to tenenji dêdênj Jesu sêja ma tenenji kêpônj aduc gebe etenj gênj anja Jesunê. ²¹ Tec Jesu kêsôm gêdênj enj gebe “Aôm gobe amboac ondod.” Awê tau kêsôm gêdênj enj gebe “Ôsôm êtu tônj gebe latucagêc tonec nêñ tenj êngônj aôm anônja ma tenj êngônj aôm gasêña anja nêñ gamênj.” ²² Ma Jesu gêjô enj awa gebe “Amac ajam kauc gênj, tanj atenj nanj. Amac atôm gebe anôm êsêp laclu, tanj aê oc janôm êsêpña nanj me.” Ac sêsôm gêdênj enj gebe “Aêac atôm.” ²³ Enj kêsôm gêdênj êsêac gebe “Amac oc anôm êsêp aênoc laclu, tagenj aê katôm gebe jakênj lau sênjenj ñoc anônja to gasêña atom, gêjac lau, nanj Tamoc kêjal i ñ êsêac sa nanjenj ñawae.”

²⁴ Êsêac lau 10 sênô e têtû môsi ñaclu lasi. ²⁵ Tec Jesu gêmôêc êsêac dêdênj enj sêja ma kêsôm gebe “Amac ajalagac gebe lau samuc nêñ gôlinjwaga sêkôninj êsêac ma nêñ lau kapônj sêjam gôlinj êsêac ñajaña. ²⁶ Mago amac amboac tonanj atom. Ñac tenj embe taê ênam gebe êtu amacnêñ ñac kapônj, nanj êtu amacnêñ sakinjwaga. ²⁷ Ma tenj embe taê ênam gebe êtu amacnêñ ñamata, nanj êtu amacnêñ gênjôma. ²⁸ Ñamalacnê Latu gêmênj gebe sênâm sakinj enjña atom, mago gebe ênam sakinj to êkênj tau ênac da lau taêsam.”

Jesu gëgôm matapec luagêc sêlic gamêñ kêtiam
(Mar 10:46-52; Luk 18:35-43)

²⁹ Ma gêdênj tañ sêwi Jeriko sinj nanj, lau topom-topom sêwê tédaguc Jesu. ³⁰ Ma matapec luagêc sêngônj intêna nãtali, nanj sêñô gebe Jesu kêsêlêñ gêmênj, tec sêmôêc gebe “Apômtau, Dawidnê Latu, taêm walô aêagêc.” ³¹ Tec lau tonanj ñai sec biñ êsêagêc gebe sênãm taunj tôñ. Mago êsêagêc sêmôêc sêpuc sagenj gebe “Apômtau, Dawidnê Latu, taêm walô aêagêc.” ³² Tec Jesu kêkô ma gêmôêc êsêagêc ma kêsôm gebe “Agêc abe janjôm asagenj êndênj amagêc.” ³³ Agêc sêsôm gêdênj enj gebe “Apômtau, ôñgôm aêagêc matenjanô êpoa lasê.” ³⁴ Tec Jesu taê walô êsêagêc ma kêmoasac êsêagêc matenjanô e sep tagenj matenj gêlac ma tédaguc enj. *

21

Jesu jagêô lasê Jerusalem
(Mar 11:1-11; Luk 19:28-38; Joan 12:12-19)

¹ Ma gêdênj tañ êsêac tédabinj Jerusalem jasêsa Betpage, tañ gêc Lôckatêkwi nanj, Jesu kêsakinj ñacsenjom luagêc ² ma kêsôm gêdênj êsêagêc gebe “Agêc asêlêñ apenj malac, tañ gêc nêmmã nanj, ana ma gaôgenj andac donki têna tenj sêkô tôñ ma ñalatu kêkô gêwiñ, nanj anjgamboac su ma awê andênj aê amênj. ³ Ñac tenj embe êsôm biñ êndênj amagêc, nanj agêc asôm gebe ‘Apômtau kêpô lêna genj tau’ ma oc êkênj gaôgenj êndênj amagêc.”

⁴ Biñ tonanj kêsa gebe biñ, tañ propete kêsôm nanj, êtu anô gebe

⁵ “Asôm êndênj Sion latuo gebe
Gôlicgac me, nêmm kinj gêdênj aôm gêmênj,
ñac malô kêpi jagênjônj donki
ma gênjônj bôc wabaña ñalatu ñaô.”

⁶ Ñacsenjomagêc sêja jasêsôm kêtôm Jesu kêsakinj êsêagêc, ⁷ sêwê donki têna to ñalatu sêja jasêu nêñ ñakwê gêsac ma Jesu gênjônj ñaô. ⁸ Lau topom nêñ taêsam sêja nêñ ñakwê gêc intêna, ma ñagêdô, sêsapu kalauñ mênjsêja gêc intêna. ⁹ Ma lau, tañ sêwê topom-topom sêmunj to tédaguc nanj, sêmôêc gebe “Osana êndênj Dawidnê Latu, alanem enj, nanj gêmênj gêjam Apômtau lanjô. Osana êsa anja lôlôc.”

¹⁰ Ma gêdênj tañ Jesu jagêô lasê Jerusalem nanj, lau malacña samucgenj sêjam sêjô ma sêsôm gebe “Tônê asa.” ¹¹ Go lau topom tonanj sêsôm gebe “Propete Jesu, tañ anja Nasaret Galilaiana nanj, ñac tau tonsc.”

Jesu kêjanda lau anja lôm dabunj
(Mar 11:15-19; Luk 19:45-48; Joan 2:13-22)

¹² Ma Jesu kêsô lôm dabunj jakêjanda lau-samob, tañ têtulu gênj sêmoa lôm dabunj ñalêlôm nanj, sêsa awê sêja ma kêtinj lau sêjam-mone-gêjô-tauwaga nêñ tebo to lau-têtulu-balôsiwaga nêñ lêpônj piñponj. ¹³ Go kêsôm gêdênj êsêac gebe “Teto gêc gebe ‘Aênoc andu sêsam gebe andu mecña,’ mago amac agôm kêtû kêjanjgowaganênj gêsunj.”

¹⁴ Ma matenpec to maginj kêsu dêdênj enj sêja ma gëgôm êsêac ôlinj ñajam kêsa anja lôm dabunj. ¹⁵ Lau dabunjsêga to biñsutau sêlic gênj kainj tenj, tañ enj gëgôm nanj, to ñapalê, tañ sêmôêc sêmoa lôm dabunj gebe “Osana êndênj Dawidnê Latu,” tec têtû môsi, ¹⁶ ma sêsôm gêdênj Jesu gebe “Biñ tec êsêac sêsôm nec aôm gônjô me.” Ma Jesu kêsôm gêdênj êsêac gebe “Aec, ganjôgac. Ma bi ñ tonec gebe “Aôm kômasaanj lambinj kêsa ñapalê saunj to gênj dedec awenjsunj’ nec amac asam atom me.” ¹⁷ Ma gêwi êsêac sinj kêsa anja malac gêja Betania ma gêc tônê.

Jesu kêpuc boa jambô
(Mar 11:12-14, 20-24)

* 20:34: Alic Mat 18:28

¹⁸ Gêdên bêbêcgen Jesu gêmu gêja malac kêtiam e mo gêjô en. ¹⁹ Ma gêlic jambô tenj kêkô intêna, tec kêtû gasuc gêja e gêlic gêj tenj atom, gêlic ñalauj naômagen. Ma kêsôm gêdên ka tau gebe “Aôm oc ônam ñanô êtiam atom endenj tôngên.” Ma jambô tau kêsêlic sep tagen. ²⁰ Ma ñacsenjomi sêlic e sêjac lemenj ma sêsôm gebe “Amboac ondoc, tec jambô kêsêlic sep tagen nec.” ²¹ Tec Jesu gêjô êsêac awenj gebe “Binjanô, aê jasôm êndênj amac gebe Embe akênj ôwinj ma têmtac lulu atomanô, oc anjôm gêj amboac tonanj api jambôgenj atom. Embe asôm êndênj lôc tonec gebe ‘Ômbuc taôm sa nau taôm ôsêp gwêc ôna,’ ma oc alic ñanô êsa. ²² Ma gêj samob, tanj amac atenj êsêp nêmc mec ñalêlôm embe akênj êwinj, oc atap ñanô sa.”

Judawaga têtû kênac Jesunê ñaclai ñam

(Mar 11:27-33; Luk 20:1-8)

²³ Jesu kêsô lômc dabuj gêja kêtiam jakêdônj lau. Tec lau dabuj sêga to launênj laumata dêdênj enj sêja ma têtû kênac enj gebe “Aôm gôgôm gêj tonanj gôjam ñaclai ondoc lanjô. Ma asa kêkênj ñaclai tau gêdênj aôm.” ²⁴ Jesu gêjô êsêac awenj gebe “Aê gabe jatû kênac binj tenj êndênj amac amboac tonanj. Embe ajô ñoc kênac, go aê Jasam ñaclai, tanj gêjam aê sa ma gagôm gêj tau nanj, êndênj amac amboac tonanjenj. ²⁵ Joannê sanju anja ondoc, oc anja Anôtônê me anja ñamalacnênj.” Ma Êsêac taênj gêjam gêc taunjenj gebe “Embe tasôm gebe anja Anôtônê, enj oc êsôm êndênj aêac gebe Ma amboac ondoc tec akênj gêwinj enj atom. ²⁶ Ma embe tasôm gebe anja ñamalacnênj, oc tatêc lau gebe samob sêlic Joanj kêtôm propete.” ²⁷ Tec sêjô Jesu awa gebe “Aêac ajam kauc.” Ma enj kêsôm gêdênj êsêac gebe “Amboac tonanj aê jasôm ñaclai, tanj gêjam aê sa ma gagôm gêj tau nanj, lasê êndênj amac atom amboac tonanjenj.

Binjôlinj latuagêcnênj binj keso tauja

²⁸ “Amac abe amboac ondoc. Ñac tenj latu luagêc sêngônj. Enj gêdênj ñacsêga gêja ma kêsôm gebe ‘Latucenec, ocsalô ôna ônam kôm wainja.’ ²⁹ Ñac tau gêjô enj awa gebe ‘Apômtau, aêc.’ Mago gêja atom. ³⁰ Go gêdênj ñac sêu ñ gêja ma kêsôm amboac tonanjenj gêdênj enj. Tec ñac tau gêjô enj awa gebe ‘Aê gadec.’ E saunjenj, go taê gêjam tau tec gêja. ³¹ Ñaclagêc tonanj nênj asa gêgôm tamenjinê binj kêtû tônj.” Ma êsêac sêsôm gebe “Ñac saunj.” Jesu kêsôm gêdênj êsêac gebe “Binjanô, aê jasôm êndênj amac gebe Telonj to mockainj oc sêsô Anôtônê gamênj sêna sêmuñ amac. ³² Joanj tec gêdênj amac gêmênj ma kêtôc binj, tanj Anôtô kêjatu nanj, gêdênj amac gebe andanjuc, mago akênj gêwinj enj atom. Telonj to mockainjogenj tec sêkênj gêwinj enj. Amac tec alicgac, mago taêm gêjam taôm to akênj gêwinj enj atom.

Binjôlinj kêpi kôm wainja to ñagejobwaga

(Mar 12:1-12; Luk 20:9-19)

³³ “Anjô binjôlinj tenj. Andu ñatau tenj gêmoa, nanj kêsê wain kôm tenj, gêsô tunj e kêsô tau ma kêsap sêpip wain ñamala to kêkwê andu ñaatêkwa balinj kêtû sejop kôm tauja, go kêmasanj binj gêdênj lau sênam kôm êpinja ma enj tau gêja gamênjbôm tenj. ³⁴ Noc wain ñanô êsanja kêdabinj, go kêsakinj nê sakinjwaga gêdênj kômwaga sêja gebe sêkôc ênê ñanô. ³⁵ Ma lau-sêjam-kômwaga sêkôc ênê sakinjwaga tônj jasi tenj ma sêjac tenj êndu ma têtuc tenj ña poc. ³⁶ Ma kêsakinj ñagêdô kêtiam sêlêlêc ñamataja su sêja e sêgôm gêj tonanjenj gêdênj êsêac. ³⁷ Kêtû ñamu enj kêsakinj nê latu gêdênj êsêac gêja ma kêsôm gebe ‘Êsêac oc tetoc aênjoc latuc sa.’ ³⁸ Kômwaga sêlic latu tau gêmênj ma sêsôm gêdênj taunj gebe ‘Ñac-gêwê-kainj-gêjnlênsêmwaga tau tonec. Ajôc, tanac enj êndu ma ênê gêjnlênsêmc êtu aêacnênj.’ ³⁹ Go sêkôc enj tônj ma têtinj enj anja kôm wainja kêsa gêja e sêjac enj êndu. ⁴⁰ Amboac tonanj kôm wainja ñatau embe êô lasê, oc êngôm lau-sêjam-kômwaga tonanj amboac ondoc.” ⁴¹ Ma êsêac sêsôm gêdênj enj geb “Oc ensenj lau sec tonanj popoc ma êwi kôm wainja sinj êndênj

lau tenj sênam kôm êpi, tanj sêkênj kôm njanô êndênj enj êtôm njanocgenj nanj.”⁴² Ma Jesu kêsôm gêdênj êsêac gebe

“ ‘Poc tanj sêkwêwaga sêbalinj sinj nanj, poc tonanjenj tec kêtû poc kêclêsunja.

Gên tonanj Apômtau gêgôm, tec matenjanô talic amboac gênsêga tenj.’

Binj tonanj teto gêc, oc asam atom me.⁴³ Amboac tonanj jasôm êndênj amac gebe sêkôc Anôtônê gamênj su anja amacnêm ma sêkênj êndênj lau tenj gebe sênam njananô.⁴⁴ Nac tenj embe êtuc êpi poc tonec, oc ôli êngic, ma poc tau êmbe êtuc êpi tenj, oc êsac enj popocgenj.”

⁴⁵ Lau dabunjsêga to Parisai sênjô ênê binjôlinj e sêjala gebe enj kêsôm binj kêpi êsêac.⁴⁶ Tec sebe sêkam enj tônj, mago têtêc lau gebe sêlic enj kêtôm propete tenj. *

22

Binjôlinj kêpi moasinj awêna (Luk 14:15-24)

¹ Go Jesu gêôc awa sa ma gêjam kêtû binjôlinjenj gêdênj êsêac kêtiam ma kêsôm gebe

² “Gamênj undambêna kêtôm kinj tenj kêsi awê gebe latu ênam.³ Ma kêsakinj nê sakinjwaga gebe nasêkalem êsêac, tanj jaenj moasinj awêna gêdênj êsêac kwananjenj nanj, e dedec ma sêmênj atom.⁴ Go kêsakinj sakinjwaga njanêdô ma kêsôm gebe Asôm êndênj êsêac, tanj jaenj gêdênj êsêac nanj, gebe ‘Alicgac, aê gagôm njoc moasinj su, gagunj njoc bulimakao to bôc njanambê kapôênj-kapôênj ma gajac dabinj gênj samob e gêbacnê. Amboac tonanj amênj ma aninj moasinj awêna tau.’⁵ Lau tau sênjô e sêkônj auc ma sêc êlinj-êlinj. Tenj gêja nê kôm, ma tenj gêgôm nê kôm awanja.⁶ Lau njanêdô sêkam ênê sakinjwaga tau tônj ma sêlêsu êsêac e sêjac êsêac êndu.⁷ Tec kinjê lai kêpoa ma kêkênj nê lausinj sêja e sesenj lau, tanj sêjac ênê sakinjwaga êndu nanj su ma sêkêc êsêacnênj malac ja genj.⁸ Gocgo kêsôm gêdênj nê sakinjwaga gebe ‘Moasinj tau tec gajac dabinj su, mago êsêac, tanj jaenj gêdênj êsêac nanj, têtôm atom.⁹ Amboac tonanj naakô intêna gêga tau ma embe andac lau, go akalem êsêac sêmênj sêninj moasinj awêna.’¹⁰ Tec sakinjwaga tonanj naj sêsa intênanja sêja ma sêjac lau samob, tanj dêdac nanj sa, sec to najam gôlinj-golinjenj e njanlenj sêlôc andu moasinjja.

¹¹ “Ma kinj kêsô gêja gebe êlic njanlenj. Ma gêlic nac tenj gêmôa, tanj kêsô njakwê moasinjja atom.¹² Tec kêsôm gêdênj enj gebe ‘Nacnec, aôm kôsô njakwê moasinjja atom, mago amboac ondoc tec kôsô gômôênj.’ Ma nac tau awamê kêsa.¹³ Go kinj kêsôm gêdênj sakinjwaga gebe ‘Ansô enj lêma to akainj tônj ma ambalinj enj êsa naêsêp gêsunjbôm njanlêlôm êna, ec êtanj ma lulunj êkôsinj êpi tau.’¹⁴ Njanalem gêdênj lau gwalêkinj, mago sêjalinj ulugenj sa.”

Binj takisja (Mar 12:13-17; Luk 20:20-26)

¹⁵ Go Parisai sêja sêkic binj sebe sêwa lip Jesu na tau nê binj.¹⁶ Tec sêsakinj nênj njacsenjomi to Herodonê lau dêdênj Jesu jasêsôm gebe “Mêtêmôkê, aêac alic aôm nac binjnanôna ma kôdônj Anôtônê intêna na binjnanôgenj ma goe go lau tenj atom ma kôpuc openj lau tenj atom.¹⁷ Amboac tonanj ôsôm binj, tanj taêm gêjam nanj êndênj aêac. Embe takênj takis êndênj kaisara oc eso binjsu me masi.”¹⁸ Mago Jesu kêjala êsêacnênj njanlêlôm sec, tec kêsôm gebe “Amac dansantêna, amboac ondoc tec abe alêtôm aê.¹⁹ Akôc mone takisja mênjalic acgom.” Tec êsêac sêkôc denari tenj dêdênj enj sêja.²⁰ Ma kêsôm gêdênj êsêac gebe “Asa nê njakatu to njanalô tonec.” Êsêac sêsôm gebe “Kaisaranê.”²¹ Tec kêsôm gêdênj êsêac gebe “Amboac tonanj akênj kaisaranê gênj êndênj kaisara ma Anôtônê gênj êndênj Anôtô.”²² Êsêac sênjô binj tonanj e sê taênj ma sêwi enj sinj ma sêc sêja.

* **21:46:** Osana njam gebe lambinj.

*Nacmatê sêndi sa ñabinj
(Mar 12:18-27; Luk 20:27-40)*

²³ Gêdêñ bêc tonanğen ma Sadukai, tañ sêsôm sebe ñacmatê oc sêndi sa atom nañ, dêdêñ Jesu sêja ma têtû kênac eñ gebe ²⁴ “Mêtêmôke, Mose kasôm gebe ‘Ñac teñ embe êmac êndu ma nê gôlôac masi, nañ lasi ênam ênê awêtuc gebe êka gôlôac lasê êjô têwa su.’ ²⁵ Lasitêwai 7 sêmoa sêwiñ aêac. Ñacsêga gêjam awê e gêmac êndu. Ênê wakuc masi, tec gêwi nê awê siñ gêdêñ lasi, tañ kêsi eñ nañ. ²⁶ Awê tagen tonanğ ma lasitêwa m teñ tonanğ sêjam gelom-gelom jakêsu ñac saun. ²⁷ Samob sêmac acgom, go awê tau gêmac êndu kêdaguc. ²⁸ Êndêñ noc ñacmatê sêndi saña, eñ oc êtu lau 7 nêñ asa nê awê gebe êsêac samob sêjam eñ su.”

²⁹ Ma Jesu gêjô êsêac awenğ gebe “Amac ajala mêtê to Anôtônê ñaclai atom, tec taêm gêjam biñ keso. ³⁰ Gebe êndêñ noc ñacmatê sêndi saña ñacwaga oc sênam awê atom ma lauo sênam ñac atom, samob têtôm añela, tañ sêmoa undambê nañ. ³¹ Biñ ñacmatê sêndi saña, tañ Anôtô kêsôm gêdêñ amac gêc mêtê nañ, asam atom me. Eñ kêsôm gebe ³² ‘Abrahamnê Anôtô agêc Isaknê Anôtô ma Jakobnê Anôtô aê.’ Eñ ñacmatênêñ Anôtô atom, eñ lau matenğ jali nêñ Anôtô.” ³³ Lau topom-topom sêñô biñ, tañ Jesu kêdônğ nañ, e têtakê.

*Biñsu ñalô, tañ kêlêlêc ñagêdô su nañ
(Mar 12:28-34; Luk 10:25-28)*

³⁴ Parisai sêñô eñ gêjam Sadukai awenğ auc, tec sêkac taunğ sa ³⁵ ma acnêñ biñsutau teñ gebe êlêtôm eñ, tec kêtû kênac gebe ³⁶ “Mêtêmôkê, biñsu ñajatu ondoc kapôênğ kêlêlêc ñagêdô su gêc biñsu ñabuku.” ³⁷ Ma eñ kêsôm gêdêñ eñ gebe “ ‘Têmtac êwiñ Apômtau, aômñem Anôtô, tonêm ñalêlôm samuc ma nêm katôm samuc ma nêm kauc samuc êwiñ enğenğ.’ ³⁸ Biñsu ñajatu ñamataña tonanğ tec kapôênğ kêlêlêc. ³⁹ Kêtû luagêcña kêtôm tonanğ gebe ‘Têmtac êwiñ lau wacbañ aôm amboac têmtac gêwiñ taôm.’ ⁴⁰ Biñsu ñajam luagêc tonanğ tec gedênğ Mosenê biñsu samob to propetenêñ biñ tônğ.”

*Kilisi asa nê latu eñ
(Mar 12:35-37; Luk 20:41-44)*

⁴¹ Parisai sêkac taunğ sa sêmoa ma Jesu kêtû kênac êsêac gebe ⁴² “Amac taêm gêjam biñ amboac ondoc kêpi Kilisi, asa nê latu eñ.” Ma êsêac sêsôm gêdêñ eñ gebe “Dawidnê latu.” ⁴³ Eñ kêtû kênac êsêac gebe “Amboac ondoc, Ñalau gêoc Dawid awa sa ma kêsam eñ gebe ‘Apômtau’ ma kêsôm gebe ⁴⁴ ‘Apômtau kêsôm gêdêñ aêñoc Apômtau gebe mênğônğôn aêñoc anôña e jakêñ nêm ñacjo sênêc amkaiñ ñalabu acgom.’ ⁴⁵ Embe Dawid êsam eñ gebe ‘Apômtau’ mago amboac ondoc tec Kilisi kêtû ênê latu.” ⁴⁶ Ma ñac teñ kêtôm gebe êjô eñ awa ña biñ teñ atom ma gêdêñ bêc tonanğ têtêc taunğ e têtû kênac biñ teñ gêdêñ eñ kêtiam atom.”

23

*Jesu geñ oliñ biñsutau to Parisai
(Mar 12:38-40; Luk 11:37-52; 20:45-47)*

¹ Gêdêñ ñasawa tonanğ Jesu kêsôm biñ gêdêñ lau pom kapôênğ teñ to nê ñacsenğomi gebe ² “Biñsutau to Parisai têtônğ to sêwa Mosenê biñsu sa. ³ Amboac tonanğ biñ samob, tañ sêsôm gêdêñ amac nañ, ajop to amansañ. Tagenğ gêñ, tañ sêgôm nañ, añgôm atom, gebe êsêac sêsôm gêc awenğsunğenğ, mago taunğ sêgôm atom. ⁴ Êsêac sêkic gêñ ñawapac ma sêu gêsac lau magiñm, ma êsêac taunğ segenğ taunğenğ. ⁵ Êsêac sêgôm nêñ gêñ samob kêtû ñamalac sêlicnagenğ, sebec nañenğenğ kapôênğ mecña to sêsô ñakwê ñalêsô baliñ. ⁶ Ma êsêac têtêc gêwiñ sebe sênac taunğ mata-mata gebe sênğônğ ñamatagenğ aña gamênğ sêninğ gêñña to aña lôm amboac tonanğenğ, ⁷ ma sebe lau awenğ ênac êsêac aña malaclunğ to sêsam êsêac gebe

‘Mêtêmôkê’. ⁸ Mago sêsam amac gebe ‘Mêtêmôkê’ atom, ñac tagen kêtû nê mêtêmôkê ma amac samob atu ñalasiêwaigen. ⁹ Ma asam ñac ten anğa nom gebe ‘Tamemi’ atom, amac Tamemi tagen tê gêmôa undambê. ¹⁰ Ma sêsam amac gebe “Laumata mêtêña” atom, gebe amacnê m laumata mêtêña tagen tec Kilisi tau. ¹¹ Amacnê m ñac kapôên atu amacnê m sakinwaga. ¹² Ten embe etoc tau sa, go Anôtô êkônin en ma ten embe êkônin tau, go Anôtô etoc en sa.

¹³ “Ojaê amac dansantêna, biñsutau to Parisaimên, tec êlai gamên undambêña auc gêdên ñamalacgoc. Amac taôm oc asô ana atom, ma lau tan sebe sêsô sêna nan, tec amac akô êsêac auc sêwin.

¹⁴ [“Ojae amac dansantêna, biñsutau to Parisaimên, tec ajango awêtucnên andu to ñawaba ñawao, mago akwa taôm auc ña mec balin. Ñagêjô oc êtap amac sa êlêlêc.]

¹⁵ “Ojae amac dansantêna, biñsutau to Parisaimên, tec ajac laoc gwêc to masanmgen abe anam ñac jaba tagen ôkwi êtu Juda. Ma embe anam en ôkwi su, oc anğôm en êtu lamboam ñakêlêndin ñalatu êlêlêc amac taôm su.

¹⁶ “Ojae amacmên tec matempec, mago abe awê lau. Amac asôm gebe ‘Ñac ten embe êtôc lêma êpi lôm dabun, oc êngôm nê bin ñanô êsa atom. Ma tagen embe êtôc lêma êpi lôm dabun ñagold, tonan tec oc êngôm ñanô êsa.’ ¹⁷ Meloc to matempec ñanô amac. Gên ondoc ñanô, gold me lôm dabun, tan gêgôm gold kêtû gên dabun. ¹⁸ Ma ten gebe ‘Ten embe êtôc lêma êpi altar, oc êngôm nê bin ñanô êsa atom. Ma tagen embe êtôc lêma êpi da, tan gêsac altar tau ñao, tonan tec oc êngôm ñanô êsa.’ ¹⁹ O matempecac, gên ondoc ñanô, da me altar, tan gêgôm da kêtû dabun. ²⁰ Ñac embe êtôc lêma êpi altar, nan oc êtôc êpi altar tau to gên samob, tan gêsac ñao nan êwin. ²¹ Ma ten embe êtôc lêma êpi lôm dabun, nan oc êtôc êpi lôm tau to ñac, tan gêmôa lôm ñalêlôm nan êwin. ²² Ma ñac ten embe êtôc lêma êpi undambê nan oc êtôc êpi Anôtônê lêpôn to ñac, tan gêngôn ñao nan êwin.

²³ “Ojae amac dansantêna, biñsutau to Parisaimên, amac embe atap laki to gwêc ma môsi 10-10 sa, go akên naten êtu da. Ma biñsu ñakolen ñanô tonec binğêdên to taêm walô lauña ma akên gêwin, tec awi sin, Danğôm ten ma dawî ten sin atom. ²⁴ Amac matempec, mago abe awê lau. Embe anin gwada saunsaun, go ajalin ñatêkwa ñapepen, ma bôc tec aen totêkwagen.

²⁵ “Ojae amac dansantêna, biñsutau to Parisaimên, tec akwasin laclu to suc ñadê môtêña ñapep ma ñalêlôm genen to gên wauc-wauc gêjam auc. ²⁶ Aô, matapec Parisai, ôkwasin laclu ñalêlôm êmun acgom, go ñadê môtêña ñawasi êsa êwin.

²⁷ “Ojae amac dansantêna, biñsutau to Parisaimên, amac tec atôm sêô, tan sêsê ñadê môtêña ña pocko gebe ñakatu ñajam, go ñalêlôm nan ñacmatê ñatêkwa to gên gêmôb gêjam auc. ²⁸ Amac atôm tonan. Ñamalac sêlic amacnê m ñadê môtê ña amboac lau gadên, mago nê m ñalêlôm tec binðansan to gên sec gêjam auc.

²⁹ “Ojae amac dansantêna, biñsutau to Parisaimên, tec akwê andu kêkô propetenên sêô ñao to ajam gêlôn lau gêdên nê sêô ³⁰ ma asôm gebe ‘Aêac embe danğôn êndên tameninên têm, oc tawe propetenên dec ñakain atom.’ ³¹ Amacnê m bin tonan gêwa amac sa gebe Lau tan sêjac propete êndu nan, nê latunî amac. ³² Amboac tonan anac dabin tameminên secman. ³³ Moac to lêñuckê m ñalatu amac, abe aê lamboam ñakêlêndin ñamêtôc su amboac ondoc.

³⁴ Amboac tonan alic acgom, aê jasakin propete to lau malô ma biñsutau êndên amac, ma amac oc anac êsêacnên ñagêdô êndu to anac ñagêdô sêpi kakesotau ma ai ñagêdô anğa nê m lôm ma ajanda ñagêdô selom-selom malacgen sêna, ³⁵ gebe dec ñajam samob, tan sêkêc sin anğa nom gêdên ñac gêdên Abelnê dec e gêdên Balakia latu Sakaria nê dec, tan ajac en êndu anğa lôm dabun tau to altar dajana ñasawa nan, êpi amac samob. ³⁶ Binñanô, aê jasôm êndên amac gebe Gên samob tonan ñai ñagêjô oc êtap lau têm tonecn sa.

*Jesu kêtañ tañiboa kêpi Jerusalem
(Luk 13:34-35)*

³⁷ “Jerusalem, Jerusalem, aôm gôjac propete êndu to kôtuc êsêac, tañ Anôtô kêsakin dêdêñ aôm sêwac nañ, ña poc êndu. Aê gagôm gêñlêlôm elêmê gabe janac aômnêm ñapalê sa amboac talec têna gêjac ñalatu sa sêsô magê ñalabu, mago amac adec. ³⁸ Alic acgom, amacnêm andu oc êtu tuc êkôña. ³⁹ Aê jasôm êndêñ amac gebe Galoc oc alic aê êtiam atom, e taôm asôm gebe ‘Lambin êndêñ eñ, tañ gêmêñ gêjam Apômtau lanô nañ.’ ” * nanjeñ tootali ñasec-ñasec. Êsêac teto binjsu ñagêdô kêsêp papia ma sêkêñ kêsêp atali ma sebec gêdêñ noc mecña. Ñakwê ñalêsô aclê ñam gebe êkêñ puc lau e sêlin Anôtônê binjsu sin atom.

24

*Jesu geoc senseñ lôm dabuñ su ñabin lasê
(Mar 13:1-2; Luk 21:5-6)*

¹ Jesu kêsa anga lôm dabuñ gêja ma nê ñacsenomi dêdêñ eñ sêja sebe têtôc lôm dabuñ ñaandu êndêñ eñ. ² Tec eñ gêjô êsêac awen gebe “Amac alambin gêñ samob tônê me. Binñanô, aê jasôm êndêñ amac gebe Poc teñ oc êngôn teñ ñaô anga tonec atom, têta samob salin-salinjen.”

*Gêñwapac ênac m tau
(Mar 13:3-13; Luk 21:7-19)*

³ Jesu jagêngôn Lôckatêkwi acgom, go ñacsenomi dêdêñ eñ sêja jasêmoa nêñ tauña, go sêsôm gebe “Ôsôm êndêñ aêac acgom, êndêñ ondoc bin tonan ñanô êsa ma asagen oc êtu aôm ômôên to nom ñatêku êsuña ñabelo.”

⁴ Ma Jesu gêjô êsêac awen gebe “Alic taôm gebe lau sênam amac ôkwi atom. ⁵ Lau gwalêkin oc sênam aê lanôc sêmêñ ma sêsôm gebe ‘Aê Kilisi,’ ma sênam lau taêsam ôkwi. ⁶ Malôgen oc anô sin ñawae to sin ñabonja. Alic taôm, atakê atom. Gêñ samob tonan mênêsa, mago noc ñatêku êsuña atom tagen. ⁷ Laum teñ sêndi sebe sênac sin êndêñ laum teñ ma gamên teñ êndêñ gamên teñ to tóbôm êsa ma ôjô ênamênam êtôm gamênjen. ⁸ Gêñ samob tonan ñai gêjac m gêñ ñandan ñanô tau.

⁹ “Go sêkêñ amac gebe sêlênsu amac e sênac amac êndu. Ma lau tomôkêtomokê têtac endec amac êtu aênoc ñaêña. ¹⁰ Êndêñ tonan lau taêsam oc sêwi sêkêñ gêwiñ sin to seoc tauñ lasê-lasê ma têtac endec tauñ. ¹¹ Ma propete dansañ gwalêkin oc sêndi sa mênêsênam lau taêsam ôkwi. ¹² Êtu gêñ alôb-alôb ênam sêganja lau taêsam nêñ têtac gêwiñ oc ñaluc êsa. ¹³ Ma ñac, tañ êpuc tau tôn e êndêñ ñamadin nañ, Anôtô ênam eñ kêsi. ¹⁴ Ma sênam mêtê êpi ñawae ñajam Anôtônê gamênja tonec anga nom samucgen e lau samuc samob sênô, go béc ñatêku êsuña tau mênêsa.”

*Gêñwapac ñanô tau
(Mar 13:14-23; Luk 21:20-24)*

¹⁵ “Embe alic gêñ alôb-alôb, tañ propete Daniel kêsôm ñabin nañ, ensen gêñ ñawaô êkô gamên dabuñ—lau tañ sêsam bin tonec nañ, nêñ kauc êsaman — ¹⁶ go êsêac, tañ sêngôn Judaia nañ, sêc sêpi lôc sêna. ¹⁷ Teñ embe êngôn salôm ñaô, nañ oc ê-sêp naêkôc nê gêñ su anga nê andu atom. ¹⁸ Ma teñ embe êmoa kôm, nañ êmu naêkôc nê ñakwê atom. ¹⁹ Ojae lauo, tañ sêmoa teñ to êsêac, tañ sêkêñ su ñapalê sêmoa nañmên êndêñ béc ônê. ²⁰ Amboac tonan aten mec êtu aêc êndêñ komô to êndêñ sabat atomña, ²¹ gebe êndêñ béc ônê gêñwapac kapônê êsa êtôm tañ kêsa gêdêñ nom ñatêm andanjenja e mênêdêñ galoc atom, ma êtu ñamu oc êsa amboac tonan êtiam atomanô. ²² Ma embe Anôtô ênac béc tonan ñagêdô êngic

* 23:39: Mosenê binjsu kêjatu gebe lau Juda sêmansañ

atom, oc lau teñ sêngôñ maten jali atom. Mago êtu lau, tañ en kêjaliñ êsêac sa nanña, tec oc ênac bôc tonañ êngic.

²³ “Êndên tonañ teñ embe êsôm êndên amac gebe ‘Alic acgom, Kilisi tec gêmoea tonec’ me ‘Gêmoea ônê,’ nan akên êwiñ atom. ²⁴ Kilisi dansañ to propete dansañ oc mênșesa ma sêngôm gêntalô kapôên to gênsêga. Embe têtôm, go sêwê lau Anôtô kêjaliñ êsêac saña ôkwi amboac tonañ. ²⁵ Alic acgom, aê kakên puc amac kwananğenğac.

²⁶ “Amboac tonañ embe sêsôm êndên amac gebe ‘Alic acgom, en gêmoea gamên sawa,’ nan asa ana atom. Embe sêsôm gebe ‘Alic acgom, en gêmoea balêmlêlôm,’ nan akên êwiñ atom. ²⁷ Kêtôm ôsic kêkac anğa gamên oc kêpiña gê töngeñ e gêdên gamên oc kêsêpña nan Namalacnê Latu embe êmên, oc êtôm tonañ. ²⁸ Gêngêmbôb teñ embe ênêc, nan aoco sêkac tauñ sa.

Namalacnê latu êmu êmên
(Mar 13:24-27; Luk 21:25-28)

²⁹ “Gênwapac ñabêc tonañ êmbacnê, go sep tageñ oc ênam kanuc ma ajôn êngamiñ ñawê ma utitalata êpôp-êpôp anğa undambê, ma gêñ ñaclai undambêña kôtên-kôtêngeñ. ³⁰ Tonañ su acgom, go Namalacnê Latunê gêbôm anğa undambê mênșesa ma lau tomôkê-tomôkê samob anğa nom oc tetañ tañiboa ma sêlic Namalacnê Latu êngôn tao undambêña ñaô tonçlai ma tonçwasi kapôên êmên. ³¹ Ma en oc êsakiñ nê ançla todauc etañ kapôên ma êsêac sênac ênê lau, tañ kêjaliñ êsêac anğa mu aclê ñam to anğa undambê ñamadiñ samobgeñ nan sa.

Kalelon êkên puc aêac
(Mar 13:28-31; Luk 21:29-33)

³² “Kalelon êtu biñgôliñ êwa nêma kauc sa. Êndên tañ ñalaka êliñ têkwi to ñamatadêbu êjac sa nan, ajala gebe ockêsa kêdabiñ. ³³ Amac amboac tonañ. Êndên tê alic gêñ samob tonañ ñai mênșesa nê, ajala gebe Nac tau mênkêdabiñ katam. ³⁴ Biññanô, aê jasôm Êndên amac gebe Gôlôac tonec oc sênaña atom e gêñ tonañ ñai samob ñanô êsa acgom. ³⁵ Undambê to nom oc ênaña, mago aênçoc biñ oc ênaña atomanô.

Nac teñ kêjala bêc to ockatu atom
(Mar 13:32-37; Luk 17:26-30, 34-36)

³⁶ “Bêc tonañ to ockatu ñac teñ kêjala atom e ançla undambêña sêjam kauc ma Latu gêjam kauc amboac tonañ, Tama taugen tec gêlic. ³⁷ Namalacnê Latu êmu êmên ñabêc oc êtôm Noanê bêc. ³⁸ Gêdên tañ bu kêsuñ atomgeñ nan, sen to sênôm gêñ ma ñac sêjam awê to awê sêjam ñac, sêgôm sêmoa e gêdên bêc, tañ Noa kêsô wañ ñalêlôm gêja nan, ³⁹ ma sêjam kauc tauñ sêmoa e bu kêsuñ mênğesen êsêac samob su. Namalacnê Latu êmu êmên ñabêc oc êtôm tonañ. ⁴⁰ Êndên tonañ ñac luagêc oc sêmoa kôm, nan Anôtô oc êkôc teñ sa ma êwi teñ siñ, ⁴¹ ma awê luagêc oc sêlai polom sêmoa, nan Anôtô oc êkôc teñ sa ma êwi teñ siñ. ⁴² Amboac tonañ anam jali gebe ajam kauc bêc amacnêma Apômtau êmu êmênña. ⁴³ Ajala tonec gebe Andu ñatau embe êjala ockatu geñgeñtêna oc êmên êndên êmbêcña, nan oc ênam jali gebe êkô geñgeñtêna auc, ec êtuc ênê andu popoc atom. ⁴⁴ Tec amansañ taôm amboac tonanğen gebe Namalacnê Latu êmên êndên ockatu, nan amac abe oc êmên atom nan.

Biñgôliñ sakiñwaga gêdeñ to kesonja
(Luk 12:41-48)

⁴⁵ “Sakiñwaga ñanên ma tokauc ondoc, tañ nê ñatau kêkên en gebe ejop ênê komwaga gebe êkên mo êndên êsêac êtôm ñanocgeñ. ⁴⁶ Aê aoc êoc sakiñwaga tonañ, tañ nê ñatau êmu êmên ma êtap en sa gebe kêsap nê kôm tön gêmoea. ⁴⁷ Biññanô, aê jasôm êndên amac gebe ñatau oc êkên en ejop ênê waba samob. ⁴⁸ Ma sakiñwaga sec tonañ embe taê ênam ênêc tau gebe ‘Noc ñatau gêjam gamên tön,’ ⁴⁹ ma ênac m gebe i nê sakiñwaga ñagêdô ma êniñ to ênôm gêñ êwiñ lau, tañ sênôm gêñ e kêjañiñ êsêac nan, ⁵⁰ go sakiñwaga tonañ nê ñatau êmên

êndên bêc, nan en gebe oc êmên atom nan, to êndên ockatu, nan en kêjala atom nan, ⁵¹ oc ênac en popoc to êkên ñagêjô êpi en êwiñ dansantêna, go ac têtanj ñanô ma lunlun êkôsini êpi tau anja ônê.

25

Biñgôlin awêtakin 10ña

¹ “Êndên tonanj gamên undambêña oc êtôm awêtakin 10 sêkôc nêñ lamp sa ma sêpuc ñac-gebe-ênam-awêwaga tontôn sêja. ² Êsêacnên lemen ten nêñ kaucmê ma lemen ten tokauc. ³ Kaucmêo sêkôc nêñ lamp sa, mago sêkôc buja gêwiñ atom. ⁴ Ma êsêac tokauc, nan tec sêkôc buja kêsêp kekec gêwiñ nêñ lamp. ⁵ Ñac-gebe-ênamawêwaga gêjam gamên tôn ma êsêac sêjac tuluc sêngôn e sêc bêc samob.

⁶ “Gêdên gêbêc gêja lugen môêc ten kêtan gebe ‘Aô, ñac-gebe-ênam-awêwaga gêmên, apuc en tontôn ana.’ ⁷ Gêdên tonanj awêtakin samob dêdi sa ma sêmasanj nêñ lamp. ⁸ Go kaucmêo sêsôm gêdên tokauco gebe ‘Akên buja ñagêdô êndên aêac gebe aêacma lamp oc êmac.’ ⁹ Tec tokauco sêjô êsêac awen gebe ‘Masigoc, oc êtôm aêac sêlên atom. Amboac tonanj naanam ôli nêñ êndên têtulu-gênwaga acgomman.’ ¹⁰ Êsêac tonanj sebe sênam ôli, tec têtulu lênna sêmoa ma ñac-gebe-ênamawêwaga gêmên e êsêac, tan sêmasanj tauñ kwananjen nan, sêsô sêwiñ en gebe nasênin ñamoasin ma katam ñajanja kêsâ.

¹¹ “Sêmoa acgom, go awêtakin ñagêdô, nan sêmên amboac tonanj ma sêsôm gebe ‘Apômtau, Apômtau, ôlêc katam su êndên aêac.’ ¹² Mago en gêjô êsêac awen gebe ‘Biñjanô, aê jasôm êndên amac gebe Gajam kauc amac.’ ¹³ Amboac tonanj anam jali, gebe ñabêc to ñaockatu amac ajam kauc.

Biñgôlin gold totaluna (Luk 19:12-27)

¹⁴ “Têm tau tonanj tanam dôñ êpi ñamalac, tan gebe êna gamênbôm ten nan. En kêkalem nê sakinwaga gebe ênac sam nê waba êndên êsêac. ¹⁵ En kêkên gold talu lemen ten gêdên ñac ten, ma luagêc gêdên ñac ten, ma ten gêdên ñac ten, kêtôm êsêacnên kauc, ma gêc gêja. ¹⁶ Ma ñac, tan kêkôc talu lemen ten nan, gêja seben jagêjam kôm kêpi awa tau ma kêtulu gên e kêtap talu lemen ten sa mênngêwiñ. ¹⁷ Ma ñac, tan kêkôc talu luagêc nan, kêtulu luagêc mênngêwiñ. ¹⁸ Ma ñac, tan kêkôc tagen nan, gêja jakêkwê nom ma kêsun nê ñataunê awa auc.

¹⁹ “Ñasawa ñêngeñ gêjana su, go sakinwaga tonanj nêñ ñatau gêmu gêmên gebe sêwa awa ñam sa êndên en. ²⁰ Ma ñac, tan kêkôc gold talu lemen ten nan, kêsâ gêja ma kêkôc gold talu lemen ten mênngêwiñ ma kêsôm gebe ‘Apômtau, aôm kôkên gold talu lemen ten gêdên aê, mago aê katap lemen ten sa mênngêwiñ.’ ²¹ Tec nê ñatau kêsôm gêdên en gebe ‘O ñajam, aôm sakinwaga ñajam ma ñanên, tec gojob gen luagêcgen ñapep. Aê jakên aôm ojop gên taêsam. Ôsô nêñ ñataunê gamên têtac ñajamña ôna.’ ²² Ma ñac, tan kêkôc gold talu luagêc nan, kêsâ gêja ma kêsôm gebe ‘Apômtau, aôm kôkên gold talu luagêc gêdên aê, mago aê katap gold talu luagêc sa mênngêwiñ.’ ²³ Ma nê ñatau kêsôm gêdên en gebe ‘O ñajam, aôm sakinwaga ñajam ma ñanên, tec gojob gên luagêgen ñapep. Aê jakên aôm ojop gên taêsam. Ôsô nêñ ñataunê gamên têtac ñajamña ôna.’ ²⁴ Go ñac, tan kêkôc gold talu tagen nan, kêsâ gêja amboac tonanj ma kêsôm gebe ‘Apômtau, aê galic aôm ñac lanômsiboa. Gên tan aôm kôsê atom, mago kôkôc ñanô, ma gên tan aôm kôpalip atom, mago gôjac sa elêmê. ²⁵ Aê katêc tauc, tec gaja ma kasun nêñ gold totalu auc kêsêp nom. Ôlic acgom, nêñ gên tau tec gêwac.’ ²⁶ Mago nê ñatau gêjô en awa gebe ‘Aôm sakinwaga sec to ojom, aôm gôlic aê kakoc gên, tan kêsê atom nan, ñanô sa to gajac gên, tan kapalip atom nan, sa me. ²⁷ Embe amboac tonanj, go ôkên ñoc awa êndên lausêjam-mone-gêjô-tauwaga acgomman, go embe jamu jamên amboac tec ma jakôc ñoc gên tonjalakacgen. ²⁸ Amboac tonanj akôc ênê gold totalu tau su ma akên êndên ñac, tan kêkôc gold talu 10 nan. ²⁹ Gebe ñac, tan kêtan gên sa

su nan, oc sêkên ñagêdô naêwiñ e êlêlêc su. Ma ñac, tañ kêkôc gêñ ten atom nan, oc sêkôc gêñ ñagec, tañ gêc enña nan su êwiñ. ³⁰ Ma sakinwaga ñanô masi nan, ambalin en sin êsêp gêsunbômsêga êna. Anğa ôñê êsêac oc têtan ma lunlun ekôsini tau.’ ”

Jesu êmêtôc laum nomña samob

³¹ “Êndên tañ Ñamalacnê Latu êmu êmên tonê ñawasi ma anjela samob sêwiñ en nan, êngôn ñawasi ñalêpôn ñaô ³² ma êkac laum nomña samob sa sêkô en lanônêm ma êwa êsêac êkôc amboac ñacgejob gêwa nê domba to noniñ kêkôc ³³ ma êkên domba sêkô ênê anônja ma noniñ sêkô gasêña. ³⁴ Go kin oc êsôm êndên êsêac, tañ sêkô ênê anônja nan gebe ‘Amac tañ Tamoc gêjam mec amac nan amên. Tamoc kêmasan gamên kwananjen kêtú amacña gêdên tañ kêkên undambê to nom nan. Tec akôc gamên tau sa êtu nêm gênjlênsêm. ³⁵ Mo gêjô aê, ma amac akên gêñ aê gaen, bu gêjô aê, ma amac akên bu aê ganôm, aê ñac jaba, ma amac agôm ja aê. ³⁶ Aê ôlic ñaôma, ma amac akên ñakwê aê kasô, gêmac gêgôm aê, ma amac ajac aê kêsi, aê gangôn kapoacwalô, ma amac adên aê amên.’ ³⁷ Êndên tonan lau gêdên oc sêjô en awa gebe ‘Apômtau, gêdên ondôc aêac alic mo gêjô aôm, ma akên gêñ aôm goen, me bu gêjô aôm, ma akên bu aôm gônôm. ³⁸ Gêdên ondôc aêac alic aôm ñac jaba, ma agôm ja aôm, me ôlim ñaôma, ma akên ñakwê aôm kôsô. ³⁹ Ma gêdên ondôc alic gêmac gêgôm aôm me gônôn kapoacwalô, ma adên aôm awac ajac aôm kêsi.’ ⁴⁰ Ma kin oc êjô êsêac awen gebe ‘Binñanô, aê jasôm êndên amac gebe Gên tañ amac agôm gêdên aênoc lasici ñasec-sec tecenec ñai nên ten nan, agôm gêdên aêgac.’

⁴¹ “Go êsôm êndên êsêac, tañ sêkô gasêña nan, amboac tonec gebe ‘Sec ñalatu amac, aêc su asêp ja kêlakoc tenjenja, tañ Tamoc kêmasan kêtú Sadan to nê anjelaña nan ana. ⁴² Mo gêjô aê, ma amac akên gêñ aê gaen atom, bu gêjô aê, ma amac akên bu aê ganôm atom. ⁴³ Aê ñac jaba, ma agôm ja aê atom, aê ôlic ñaôma, ma amac akên ñakwê aê kasô atom, gêmac gêgôm aê, ma gêngôn kapoacwalô, ma amac ajac aê kêsi atom.’ ⁴⁴ Go êsêac oc sêjô en awa gebe ‘Apômtau, gêdên ondôc aêac alic mo gêjô aôm, me bu gêjô aôm, me alic aôm ñac jaba, me ôlim ñaôma, me gêmac gêgôm aôm, me gônôn kapoacwalô, ma ajam sakin aôm atom.’ ⁴⁵ Go en êjô êsêac awen gebe ‘Binñanô, aê jasôm êndên amac gebe Gên tañ amac agôm gêdên lau ñasec-sec tecenec ñai nên ten atom nan, agôm gêdên aê atom amboac tonan.’ ⁴⁶ Ma êsêac tonan sêsêp ñagêjô ñanandan ênêc tenjenja, mago lau gêdên oc sêngôn maten jali tenjen.”

26

Sêkic Jesunê bin

(Mar 14:1-2; Luk 22:1-2; Joan 11:45-53)

¹ Jesu gêjac mata bin tonan ñai samob su, go kêsôm gêdên nê ñacsenomi gebe ² “Amac alicgac, bêc luagêc ênaña acgom, ma Pasa, ma oc sêkên Ñamalacnê Latu êpi kakesotau êna.”

³ Gêdên tonan lau dabunșêga to launên laumata sêkac taun sa sêmoa dabunșêga, tañ sêsam en gebe Kaiapa nan, nê gamên, ⁴ ma sêkic Jesunê bin gebe sêkôc en tôn kelecgen e sênac en êndu. ⁵ Mago sêsôm gebe “Danğôm êndên om atom, moae tali launên ñalêlôm sa.”

Awê ten gen oso Jesu anğa Betania

(Mar 14:3-9; Joan 12:1-8)

⁶ Jesu gêmoa Betania gêngôn ñac tokamocbôm Simon nê andu, ⁷ nan awê ten kêkôc ñop kwalam-kwalam togênmalu, tañ ñaôli kapôn nan. En kêtú gasuc gêdên Jesu, tañ gen gêñ nan, jakêkêc kêpi en môkêapac. ⁸ Ñacsenomi sêlic e têtú môsi ma sêsôm gebe “Amboac ondôc sêjain gêñ tonan. ⁹ Sêkên êndên lau sênam ôliman ma sêkôc ñaawa kapôn ma sêkên êndên lau ñalêlôm sawa acgom.” ¹⁰ Jesu gênô ma kêsôm gêdên êsêac gebe “Amboac ondôc tec agôm awê tonec nê ñalêlôm ñawapac kêsa nec. En gêjam kôm ñajam kêpi aê. ¹¹ Lau ñalêlôm sawa oc sêngôn sêwiñ amac ñapan, mago aê oc janğôn jawin amac ñapan atom.

¹² Enj kêsêwa gêñmalu tonec kêpi aê ôlic gêgôm kêtû sênsuñ aêña. ¹³ Biññanô, aê jasôm êndên amac gebe Anja nom samucgen ñagamên embe sênam mêtê êpi ñawae ñajam tonec, go sênac miñ gên, tañ enj gêgôm nan, êwiñ gebe taên ênam enj.”

Juda geoc nê ñatau lasê
(Mar 14:10-11; Luk 22:3-6)

¹⁴ Go êsêac lau 12 nêñ tenj, tañ sêsam enj gebe Juda Isariot nan, gêdên lau dabuñsêga gêja ¹⁵ ma kêsôm gebe “Embe jaoc Jesu lasê êndên amac, oc akên asagenj êndên aê.” Ma êsêac sêjam ôli enj ña silber 30. ¹⁶ Gêdên tonangenj enj gêdib gebe etap ñasawa ñajam tenj sa gebe eoc enj lasêña.

Jesu genj Pasa gêwiñ nê ñacseñomi
(Mar 14:12-21; Luk 22:7-14, 21-23; Joañ 13:21-30)

¹⁷ Gêdên Om Polom Ñalucña ñabêc ñamataña ñacseñomi dêdên Jesu sêja ma têtû kênac gebe “Aôm gobe aêac amansañ ôniñ Pasa ñamala anja ondoc.” ¹⁸ Ma enj kêsôm gebe “Asa malac andên ñac tenj ana ma asôm êndên enj gebe ‘Mêtêmôkê awa tonec gebe Ñoc noc kêdabiñ ma aê to ñoc ñacseñomi abe aniñ Pasa anjôn awiñ aôm.’ ” ¹⁹ Ma ñacseñomi sêgôm kêtôm Jesu kêsakiñ êsêac ma sêmasañ Pasa.

²⁰ Kêtula acgom ma enj to nê ñacseñomi 12 sêsa taun sic. ²¹ Senj gên sêmoa ma Jesu kêsôm gebe “Biññanô, aê jasôm êndên amac gebe Amacnêm ñac tenj oc eoc aê lasê.” ²² Êsêacnên ñalêlôm ñawapac ñanô ma sêkên taun tagen-tagen jatêtu kênac enj gebe “Apômtau, oc aê me.” ²³ Ma enj gêjô êsêac awenj gebe “Ñac tau, tañ aêagêc asac polom tôn selenjenj kêsêp laclu su, ñac tonan tec oc eoc aê lasê.

²⁴ Ñamalacnê Latu tau oc êsa nê lênj êtôm teto gêc. Tagenj ojae ñac tauma, nan eoc Ñamalacnê Latu lasê nan, têna êkôc enj atommanj.” ²⁵ Ma Juda tau, tañ gebe eoc enj lasê nan, kêsôm gebe “Mêtêmôkê, oc aê me.” Jesu kêsôm gadên enj gebe “Taôm kôsômgaç.”

Biñ moasiñ dabuñña
(Mar 14:22-26; Luk 22:15-20; 1Kor 11:23-25)

²⁶ Senj gên sêmoa, go Jesu kêkôc polom mênjgêjam danje ma kêpô kêkôc jakêkên gêdên ñacseñomi ma kêsôm gebe “Akôc êwac aniñ. Aênoc ôlic tonec.” ²⁷ Go kêkôc laclu mênjgêjam danje ma kêkên gêdên êsêac ma kêsôm gebe “Samob akôc êwac anôm. ²⁸ Aênoc dec jamoatiñ poacña tau tonec, tañ kakêc siñ kêtû taêsamña gebe êsuc sec ôkwi. ²⁹ Aê jasôm êndên amac gebe Aê janôm wain ñanô tonec êtiam atom, e êndên bêc ônê, go janôm wakuc jawiñ amac anja Tamocnê gamênj.” ³⁰ Sêsôm wê moasiñña su acgom, go sêpi Lôkatêkwi sêja.

Jesu kêkên puc Petere
(Mar 14:27-31; Luk 22:31-34; Joañ 13:36-38)

³¹ Sêsêlênj sêmoa, go Jesu kêsôm gêdên êsêac gebe “Êmbêc tonec amac samob awi aê siñ gebe teto gêc gebe ‘Aê janac ñacgejob ma domba samob sêc êliñ-êliñ.’ ” ³² Mago embe jandi sa su, oc jamuñ amac jana Galilaia.” ³³ Ma Petere gêjô enj awa gebe “Samob embe sêwi aôm siñ, mago aê taucgenj oc jawi aôm siñ atomanô.” ³⁴ Jesu kêsôm gêdên enj gebe “Biññanô, aê jasôm êndên aôm gebe Êmbêc tonec talec oc êtañ atomgenj, ma aôm ônsa aê auc êtu dim têtêac.” ³⁵ Ma Petere kêsôm gêdên enj gebe “Sênac aê êndu jawiñ aômmanj, aê gabe jansa aôm auc atomanô.” Ma ñacseñomi samob sêsôm amboac tonangenj.

Jesu keteñ mec gêmoa kôm Getsemane
(Mar 14:32-42; Luk 22:30-46)

³⁶ Go Jesu kêkôc êsêac sa sêja gamênj tenj, ñaê Getsemane, ma kêsôm gêdên ñacseñomi gebe “Anjôn tonec ma aê gabe jana ônê najatenj mec.” ³⁷ Ma kêkôc Petere to Sebedai latuagêc sêwiñ enj. Nê ñalêlôm ôluñ-ôluñgenj ma katu kêlênim tau. ³⁸ Go kêsôm gêdên êsêac

lau têtêac gebe “Noc katuc ôluñôluñgeñ e gabe jamac. Amoa tonec ma anam jali awiñ aê.” ³⁹ Go kêsa ñasawa gêngic sauñgeñ e gêu tau lanñanô jagêdêñ nom ma ketenñ mec gebe “Tamoc, embe êtôm, go ôkôc laclu tonec su anja aêñoc. Mago aêñoc biñ êtu têt atom, aôm taôm nêñ biñ.”

⁴⁰ Go gêmu gêdêñ ñacseñomi gêja e gêlic êsêac sêc bêc ma kêsôm gêdêñ Petere gebe “Amboac ondoc, amac oc anam jali ockatu ñasawa tagenñ awiñ aê atôm atom me. ⁴¹ Anam jali to atenñ mecmanñ gebe lêtôm êtap amac sa atom. Nalau ôli palê, mago ôlim tekweñm gêbac.”

⁴² Go gêja kêtiam kêtû dim luagêcña ma ketenñ gebe “Tamoc, embe êtôm gebe ôkôc laclu tonec su atom, nañ janômmanñ. Aôm taôm nêñ biñ êtu têt.” ⁴³ Ma gêmu gêja kêtiam e gêlic êsêac sêc bêc gebe matenjanô ñawapac kêsa su.

⁴⁴ Tec gêwi êsêac siñ kêtiam ma gêja jaketenñ kêtû dim têtêac ma kêsôm biñ tonanñgeñ kêtiam. ⁴⁵ Go gêmu gêdêñ ñacseñomi gêja ma kêsôm gêdêñ êsêac gebe “Aêc bêc to alêwanñ taôm amoa me. Alicgac, ñanoc tau kêdabiñgac, oc sêkêñ Ñamalacnê Latu êsêp lau sec lemeñ.

⁴⁶ Andi sa ma tawac. Alic acgom, ñac-eoc-aê-lasêwaga mênkêdabiñ.”

Sêkôc Jesu toñ

(Mar 14:43-50; Luk 22:47-53; Joan 18:3-12)

⁴⁷ Kêsôm biñ kêtô ma êsêac 12 nêñ teñ, Juda, kêtôc lau pom kapôên teñ sêoc siñ to olopoac anja dabuñsêga to launêñ laumata nêñ sêmên. ⁴⁸ Nac-eoc-eñ-lasêwaga kêtênñ ñabelo teñ gêdêñ êsêac ma kêsôm gebe “Nac tañ jalêsôp eñ alianô nañ, ñac tau tonanñ. Akôc eñ têt.” ⁴⁹ Go gacgeñ kêtû gasuc gêdêñ Jesu gêja ma kêsôm gebe “O Metêmôkê” ma kêtêsôp eñ alianô. ⁵⁰ Ma Jesu kêsôm gêdêñ eñ gebe “Nacnec, gômôên kêtû agenña.” Go êsêac têtû gasuc sêja e sêjac lemeñ kêsêp Jesu ma sêkôc eñ têt. ⁵¹ Ma êsêac tañ sêwiñ Jesu nañ, nêñ teñ kêtênñ lêma jagêbuc nê siñ sa ma gêjac dabuñsêganê sakiñwaga e kêpa tañalauñ su. ⁵² Ma Jesu kêsôm gêdêñ eñ gebe “Ônsêmuñ nêñ siñ êsêp ñamala êtiam, gebe samob, tañ lemeñ gêdêñ siñ nañ, siñ oc enseñ êsêac su. ⁵³ Aôm gobe aê embe jatenñ Tamoc gebe êkêñ anjela êlêlêc toñ kapôên 12 su sep tagenñ mênşênam aê kêsi, oc jatôm atom me. ⁵⁴ Aê embe jangôm amboac tonanñ. go biñdêm, tañ teto gêc gebe biñ tonec mênşesaña nañ, oc êtu anô amboac ondoc.”

⁵⁵ Gêdêñ ñasawa tonanñ Jesu kêsôm gêdêñ lau tau gebe “Amac amênñ abe akôc aê têt, mago agôm amboac adên kêjanğowaga teñ, tec aóc siñ to olopoac gêwiñ. Kêtôm bêcgeñ kadônñ lau gêngônñ lôm dabuñ ma amac akôc aê têt atom. ⁵⁶ Biñ tonanñ samob mênkêsa gebe propetenênñ biñ, tañ teto gêc nañ, êtu têt.”

Ma ñacseñomi samob sêwi eñ siñ ma sêc su sêja.

Dabuñwaga to laumata sêgôm Jesunê biñ

(Mar 14:53-65; Luk 22:54-55, 63-71; Joan 18:13-14, 19-24)

⁵⁷ Lau tañ sêkôc Jesu têt nañ, sêwê eñ dêdêñ dabuñsêga Kaiapa sêja. Anja têt biñsutau to laumata sêkac tañ sa sêmoa. ⁵⁸ Ma Petere gêjac tau susu kêdaguc e jakêsa dabuñsêganê andu ñamalacluñ ma kêsô jagênğônñ gêwiñ sakiñwaga gebe êlic biñ tau ñam. ⁵⁹ Lau dabuñsêga to laumata samob, tañ sêkac sa sêmoa nañ, sêsôm biñ sebe sênğôlinñ êpi Jesu gebe sênac eñ ênduñja. ⁶⁰ Lau taêsam sêgôlinñ biñ kêpi eñ, mago têtap ñanô teñ sa atom. Nac luagêc dêdi sa kêtû ñamu ⁶¹ ma sêsôm gebe “Nac tonec kêsôm gebe ‘Aê katôm gebe jansenñ Anôtônê lôm dabuñ su ma jakwê sa êtôm bêc têtêac.’ ”

⁶² Ma dabuñsêga gêdi sa ma kêsôm gêdêñ eñ gebe “Aôm gobe ôjô biñ atom me. Biñ amboac ondoc tec sêgôlinñ kêpi aôm.” ⁶³ Mago Jesu gêjam tau têtgeñ. Ma dabuñsêga kêsôm gêdêñ eñ gebe “Aê jatôc lemoc êpi Anôtô mata jali gebe aôm ôwa taôm sa êndênñ aêacmanñ gebe Kilisi, Anôtônê Latu tau aôm me masi.” ⁶⁴ Jesu gêjô eñ awa gebe “Taôm kôsômğac. Mago jasôm êndênñ amac gebe Oc alic Ñamalacnê Latu êngônñ ñaniniñ Natau nê anônja ma êngônñ tao undambêña ñaô êmênñ.” ⁶⁵ Kêsôm e dabuñsêga kêtac nê ñakwê gêngic ma kêsôm

gebe “Enj kêsôm biñ alôbalôbgoc, tapô lêna lau sêsôm biñ lasêña ñagêdô êtu asagenña. Biñ alôb-alôb tau tec galoc añôgac. ⁶⁶ Ma abe amboac ondoc.” Tec êsêac sêjô enj awa gebe “Enj êmac êndugenj.”

⁶⁷ Sêsôm tonan ma sêkasôp kêpi enj lanjônô sêmêgôm lemenj ma têtuc enj, ma ñagêdô têtap enj ⁶⁸ ma sêsôm gebe “Kilisi, oc lasê êndênj aêac. Asa tanj gêjac aôm.”

Petere gêsa Jesu auc

(Mar 14:66-72; Luk 22:56-62; Joaņ 18:15-18, 25-27)

⁶⁹ Petere gêngônj malaclunj ma sakinjwagao tenj kêtû gasuc enj ma kêsôm gebe “Aôm tec gôwiñ Jesu Galilaiana amboac tonan.” ⁷⁰ Mago enj kêpa tau gêdênj êsêac samob gebe “Biñ tanj kôsôm nanj, aê gajam kauc.” ⁷¹ Go Petere gebe êsa sacgêdôña êna e sakinjwagao tenj gêlic enj kêtiam ma kêsôm gêdênj lau, tanj sêkô nanj, gebe “Ñac tonec gêwiñ Jesu Nasaretña.” ⁷² Ma Petere kêpa tau kêtiam e kêtôc lêma gêwiñ gebe “Aê kajala ñamalac tônê atom.” ⁷³ Saunjenj acgom, go lau, tanj sêkô-sêkô nanj, têtû gasuc sêja ma sêsôm gêdênj Petere gebe “Biñjanôgoc, êsêacnênj ñac tenj aôm, tec awam tau jala.” ⁷⁴ Go enj gêôc awa sa, kêpuc boa tau ma kêtôc lêma gebe “Aê kajala ñamalac tônê atom.” Kêsôm biñ tonanj gêmoa e gacgenj talec kêtanj. ⁷⁵ Tec tanj gêjam biñ, tanj Jesu kêsôm nanj, gebe “Talec oc êtanj atomgenj, ma aôm ônsa aê auc êtu dim têlêac.” Tec kêsa gêja kêtanj ñanô.

27

Sêwê Jesu dêdênj gôliñwaga Pilata

(Mar 15:1; Luk 23:1-2; Joaņ 18:28-32)

¹ Oc mênjkêtunj tau ma lau dabunjsêga samob to launênj laumata sêkac taunj sa ma sêkic Jesunê biñ gebe sênac enj êndu. ² Tec sêsô enj tônj ma sêkôc enj dêdênj gôliñwaga Pilata sêja.

Juda gêjaña

(Apos 1:18-19)

³ Gêdênj tanj ñac-geoc-enj-lasêwaga Juda gêlic gebe sêkic Jesunê biñ e gêbacnê, tec taê gêjam tau ma kêkôc awa silber 30 nanj gêdênj lau dabunjsêga to laumata gêmu gêja, ⁴ ma kêsôm gebe “Aê gagôm secgoc, gebe gaoc ñac gêdênj lasê.” Ma êsêac sêsôm gebe “Aêacma gênj atom, aôm taôm ôlic.” ⁵ Tec enj kêbaliñ silber sinj gêc lôm dabunj ma kêtaiñ tau su jagêbic tau êndu.

⁶ Go dabunjsêga sêkôc awa tau sa ma sêsôm gebe “Awa decña tonec embe takênj êsêp kanom lôm dabunja, oc eso biñsu.” ⁷ Tec sêsôm biñ kêpi tagenj ma sêjam ôli ñac-gêjac-kuwaga nê kôm gebe sênsunj lau jaba sêncê. ⁸ Kêtû tonanña sêsam kôm tau gebe “Kômdec” e mênjgêdênj galoc.

⁹ Tec biñ, tanj propete Jeremia kêsôm nanj, kêtû anô gebe “Êsêac sêkôc silber 30, tanj kêtû ênê ñaôli lau Israel sêlôc kêpi nanj, ¹⁰ ma sêkênj gêdênj ñac-gêjackuwaga nê kôm kêtôm Apômtau kêsakinj aê.”

Pilata kêtû lêsu Jesu

(Mar 15:2-5; Luk 23:3-5; Joaņ 18:33-38)

¹¹ Êsêac sêkôc Jesu kêkô gôliñwaga lanjônêm, ma gôliñwaga kêtû kênac enj gebe “Judanênj kinj aôm me masi.” Tec Jesu gêlôc gebe “Kôsômgaç.” ¹² Go lau dabunjsêga to laumata sêgôliñ biñ kêpi enj, tec gêjô êsêac awenj atom. ¹³ Ma Pilata kêsôm gêdênj enj gebe “Gônô biñ, tê sêgôliñ kêpi aôm nê atom me.” ¹⁴ Ma Jesu gêjô ênê biñ tenj atomanô, tec gôliñwaga tau gê taê ñanô.

Sêsôm kêtû tônj gebe Jesu êmac êndu

(Mar 15:6-15; Luk 23:13-25; Joaņ 18:39-19:16)

¹⁵ Kêtôm omsêgagenj gôliñwaga kêsa nê lênj tenj amboac tonec. Enj kêgaboac ñac kapoacwalôña tenj su gêdênj lau kêtôm êsêac taunj sêsam. ¹⁶ Ma gêdênj tonanj êsêacnênj ñac

kapoacwalôña towae secña tenj gêngôn, ñaê Baraba. ¹⁷ Sêkac taun sa su, go Pilata kêtû kênac êsêac gebe “Amac abe jaŋgamboac asa êndên amac, Baraba me Jesu, taŋ sêsam enj gebe Kilisi nanj.” ¹⁸ Pilata kêjalagac gebe sêkênj Jesu kêtû têtac secña gêdên enj gêja.

¹⁹ Pilata jagêngôn lêpôn sêmêtoc binja, ma nê awê kêsakinj binj gêdên enj gêja gebe “Ôlic gebe ôwê ñac gêdên tonan nê binj ñakainj atom, gebe aê gaêc mê kêpi enj ma ênê binj kêkênj wapac aê ñanô.”

²⁰ Ma lau dabuŋsêga to laumata sêsôm binj kêsêp lau têtac gebe tetenj êtu Barabaŋa ma sensen Jesu suña. ²¹ Ma gôlinwaga kêsôm gêdên êsêac gebe “Amac abe jaŋgamboac ñac luagêc tonec nêŋ asa su êndên amac.” Ma êsêac sêsam “Baraba”. ²² Pilata kêsôm gêdên êsêac gebe “Ma Jesu, taŋ sêsam enj gebe Kilisi nanj, oc jaŋgôm enj amboac ondodoc.” Ma êsêac samob sêsôm gebe “Enj êpi kakesotau êna.” ²³ Ma enj kêsôm gebe “Enj gêgôm sec amboac ondodoc.” Mago êsêac sêmôêc sêoc aucgenj gebe “Enj êpi kakesotau êna.” ²⁴ Pilata gêlic gebe oc êngôm êtôm atom ma lau sêli taun sa ênam sêga, tec kêkôc bu jakêkwasiŋ lêma lau sêlic ma kêsôm gebe “Aê jawê ñac tonec nê dec ñakainj atom, amac taôm alic.” ²⁵ Ma lau samob sêjô ênê binj gebe “Ênê dec êpi aêac taun to ma ñapalê.” ²⁶ Go Pilata kêgaboac Baraba su gêdên êsêac, ma si Jesu ma kêkênj enj gêja gebe sênac enj êpi kakesotau.

Lau sinj sêsu Jesu susu
(Mar 15:16-20; Joaŋ 19:2-3)

²⁷ Ma gôlinwaganê lau sinj sêkôc Jesu sêja gôlinwaganê andu ma sêkac sinwaga samucgen sa gebe sêlic enj. ²⁸ Êsêac sêkwalec ênê ñakwê su ma sêu sinwaganênj ñakwê asôsamuc balin jagêsaj enj, ²⁹ go sêmôê okêm kêtû sunsunj jasêkênj enj kêkuc to sêkênj ôpic enj kêkam gêc lêma anôña ma sêpônj aenduc gêdên enj to sêsu enj susu gebe “Judanênj kinj, ômoa ñajamônj.” ³⁰ Sêkasôp kêpi enj to si enj ña ôpic tau kêsêp môkêapac. ³¹ Sêsu enj susu su acgom, go sêkwalec ñakwê balin nanj su ma sêu enj tau nê ñakwê gêsaj enj, go sêwê enj sêja sebe sênac enj êpi kakesotau.

Sêjac Jesu kêpi ka
(Mar 15:21-32; Luk 23:26-43; Joaŋ 19:17-27)

³² Sêselênj sêmoa e jadêdac ñac tenj, ñaê Simon anja Kurene, ma sêkac enj gebe êoc Jesunê kakesotau su. ³³ Jasêô lasê gamênj tenj, ñaê Golgata, ñam gebe “Gamênj môkêlacña” ³⁴ ma sêkênj wain to ñaikisi gêdên enj gebe ênôm. Enj kêsaê ma gebe ênôm atom. ³⁵ Sêjac enj kêpi kakesotau su acgom, go sêpuc kapoac ênê ñakwê ma sêjac sam ³⁶ ma sejop enj Sêngônj tônê. ³⁷ Ma teto ênê binj ma sêjac taminj ka gêc enj môkêapac ñaôña gebe “Judanênj kinj Jesu tau tonec.” ³⁸ Gêdên tonan sêjac kêjaŋgowaga luagêc sêpi kakesotau sêwiŋ enj, tenj genkaleŋ anôña ma tenj genkaleŋ gasêja.

³⁹ Ma lau, taŋ sêwê sêja sêmênj sêmoa nanj, têdaiŋ gêsunj ma sêsôm binj alôb-alôb kêpi enj ⁴⁰ gebe “Aôm tau, taŋ gobe onsenj lôm dabunj su ma ôkwê sa êndênj bêc têlêac nanj, embe Anôtônê Latu aôm, go ônam taôm sa ôsêp anja kakesotau ômôênmanj.” ⁴¹ Lau dabuŋsêga to binj sutau ma laumata sêsu enj susu amboac tonan gebe ⁴² “Lau ñagêdô tec gêjam êsêac sa, mago gêjam tau sa jakêtôm atom. Israelnênj kinj enj, tec galoc êsêp anja kakesotau êmênmanj, go aêac takênj êwiŋ enj. ⁴³ Enj taê kêka Anôtô ma kêsôm gebe Anôtônê Latu enj. Tec galoc embe Anôtô taê ênam enj, nanj ênam enj kêsi.” ⁴⁴ Ma kêjaŋgowaga, taŋ sêjac êsêagêc sêpi kakesotau sêwiŋ enj nanj, sêbu enj amboac tonan.

Jesu gêmac endu
(Mar 15:33-41; Luk 23:44-49; Joaŋ 19:28-30)

⁴⁵ Gêdên taŋ oc kêkô ñalunj nanj, gêsunjbôm gêjam gamênj samob auc e gêdên oc mata. ⁴⁶ Ma gadên oc mata tonan Jesu gêmôêc awa kapôênj gebe “Êli, Êli, lêma sabatani,” ñam gebe “Aêñoc Anôtô, aêñoc Anôtô, amboac ondodoc gôwi aê sinj.” ⁴⁷ Ma lau ñagêdô, taŋ sêkô ñagala nanj sêhôn, tec sêsôm gebe “Ñac tau gêmôêc Elia.” ⁴⁸ Ma êsêacnênj ñac tenj kêlêti sebenj

jakê sac mêckelep tøj kêsêp bu ñamakic ma gêjac kêsô ôpic jagêsuñ gêdêñ eñ gênôm. ⁴⁹ Ma ñagêdô sêsôm sebe “Akôgeñ ma talic acgom, Elia oc êmêñ ênam eñ kêsî me masî.” ⁵⁰ Go Jesu gêmôêc awa kapôêñ kêtiam ma gêwi katu siñ.

⁵¹ Ma obo baliñ, tañ genkaleñ lôm dabuñ nan, kêkac tau gêngic gêja luagêc ança ñaô e jakêsu ñalabu, ma ôjô gêjam e poc gêôc kêkôc, ⁵² ma sêô gêña ma lau dabuñ, tañ sêc bêc sêc nan, nêñ taêsam dêdi sa toôliñgen ⁵³ sêsa ança sêô sêmêñ. Ma gêdêñ tañ eñ gêdi sa nan, sêsa malac dabuñ sêja ma têtôc taun dêdêñ lau taêsam sêlic.

⁵⁴ Ma kapitai to nê lau, tañ sejop Jesu sêmoa nan, sêlic ôjô gêjam to gêñ samob tonañ tec têtakê ñanô ma sêsôm sebe “Ñac tonec Anôtônê Latu eñ biññanôgoc.” ⁵⁵ Ma lauo taêsam, tañ têdaguc Jesu ança Galilaia sêmêñ sêjam sakîñ eñ nan, sêkô ec jaêcgeñ ma sêlic. ⁵⁶ Ma lauo tau nêñ ñagêdô tonec Maria ança Magdala ma Jakobo agêc Josep tenenji Maria ma Sebedai latuagêc tenenji.

Sêsuñ Jesu

(Mar 15:42-47; Luk 23:50-56; Joan 19:38-42)

⁵⁷ Ñakêtula ma ñac tolêlôm ten ança Arimatia, ñaê Josep, gêmêñ. Eñ kêtû Jesunê ñacsenjom amboac tonañ. ⁵⁸ Eñ gêdêñ Pilata gêja ma keten Jesunê ñawêlêlan, tec Pilata kêjatu gebe sêkêñ êndêñ eñ. ⁵⁹ Josep kêkôc ñawêlêlan jakêkwa auc ña obo kwalam-kwalam ñajam ten ⁶⁰ ma ketoc eñ gêc nê sêô wakuc, tañ kêsap kêsêp poc nan, ma kêsabi poc kapôêñ jagêngôn sêawa auc, ma gêc gêja. ⁶¹ Ma Maria ança Magdala agêc Maria ten sêmoa tônê sêngôn sêkanôn sêô tau.

Siñwaga sejop sêô

⁶² Bêc sêmasañ taunña gêjaña su, ma ñabêc ten, go lau dêbuñsêga to Parisai sêwiñ taun dêdêñ Pilata sêja ⁶³ ma sêsôm gebe “Apômtau, aêac taên gêjam biñ, tañ dansantêna tônê kêsôm gêdêñ tañ gêmôa mata jaligen nan, gebe ‘Bêc têlêac ênaña acgom, go jandi sa êtiam.’” ⁶⁴ Tec abe akêñ lau nasejop ênê sêô e bêc têlêac ênaña acgom gebe moae ênê ñacsênjomi nasênam gengeñ eñ ma sêsôm êndêñ lau gebe ‘Eñ gêdi sa ança ñacmatênêñ.’ Biñdansañ ñamuña tonañ oc êtu kapôêñ êlêlêc gêmunña su.” ⁶⁵ Tec Pilata kêsôm gêdêñ êsêac gebe “Akôc siñwagamañ, ana ma amansañ sêô ñajaña êsa e alic naêtôm.” ⁶⁶ Êsêac sêja sêpac katêkwi gêwê kêsêp poc ñasawa e sêmasañ sêô ñajaña kêsâ ma sêkêñ siñwaga sejop.

28

Jesu gêdi sa

(Mar 16:1-10; Luk 24:1-12; Joan 20:1-10)

¹ Gêdêñ woke ñabêc ñamata ñabêbêc kanucgeñ, go Maria ança Magdala agêc Maria ten sêja sebe sênac e sêô kêsî. ² Ma Apômtaunê anjela ten kêsêp ança undambê gêmêñ, tec ôjô gêjam kapôêñ ma anjela tau kêsabi poc su ma gêngôn ñaô. ³ Ñac tau ôli amboac ôsic ma nê ñakwê sêp samuc amboac oc ñaboatilo. ⁴ Gejobwaganên ñalêlôm ñatutuc e têtênêp ma maten kêlô sêsêp jasêc.

⁵ Ma anjela awa gêjac lauo gebe “Atêc taôm atom. Aê galic amac asôm Jesu, tañ sêjac eñ kêpi kakesotau nan. ⁶ Eñ gêc tonec atom, eñ gêdi sa su kêtôm tañ eñ kêsôm nan. Amên, mênêlic mala, tañ eñ gêc nan. ⁷ Go seben naasôm ñawae êndêñ ênê ñacsênjomi gebe ‘Eñ gêdi sa ança ñacmatênêñ su ma alicgac, eñ oc êmun amac êna Galilaia, oc alic eñ ança ônê.’ Biñ tau tañ kasôm gêdêñ amac.” ⁸ Awêlagêc tonañ sêsa ança sêô seben sêja totetec taun ma totêntac ñajam samucgeñ. Agêc sêlêti sebe nasêsôm ñawae êndêñ ênê ñacsênjomi.

⁹ Tec Jesu gêdac êsêagêc ma kêsôm gebe “Têmtac ñajam êsa.” Ma agêc têtû gasuc sêja e sêkam eñ akain tøj ma sêpôn aenduc gêdêñ eñ. ¹⁰ Go Jesu kêsôm gêdêñ êsêagêc gebe “Atêc taôm atom. Ana asôm ñawae êndêñ ñoc lasici gebe sêna Galilaia acgom, go sêlic aê ança tônê.”

Sinwaga sêsôm Jesu gêdi sa nawae

¹¹ Agêc sêsêlên sêmoa ma sinwaga, tañ sejop sêo nañ, nêñ ñagêdô sêja malac ma sêsôm biñ samob, tañ gêgôm êsêac nañ, nawae gêdên lau dabunșêga. ¹² Ma êsêac sêkac sa sêwiñ laumata ma sêmasañ e sêkên awa taêsam gêdên sinwaga ¹³ ma sêsôm gebe “Asôm gebe Aêac aêc bêc, ma gêdên gêbêc ênê ñacsenomi sêmên sêjam gengeñ ênê ñawêlêlan. ¹⁴ Ma biñ tau embe ñapuc êsa êndên gôlinwaga, aêac oc anac eñ têtac tôñ ma akac amac su anga gênwapac.” ¹⁵ Tec sinwaga sêkôc nêñ awa sa ma sêgôm kêtôm sêjac biñsu êsêac. Ma biñ tau kêtû tapa anga Judanên ma gêc mêngeđên galoc.

Jesu geoc tau lasê gêdên nê ñacsenomi

(Mar 16:14-18; Luk 24:36-49; Joañ 20:19-23; Apos 1:6-8)

¹⁶ Êsêac ñacsenomi 11 sêja Galilaia jasêpi lôc, tañ Jesu gêjac noc êsêac nañ. ¹⁷ Ac sêlic eñ e sêpôn aenduc ma êsêacnên ñagêdô têtac lulu. ¹⁸ Tec Jesu kêsa jakêsôm gêdên êsêac gebe “Undambê to nom ñatau aê. ¹⁹ Amboac tonañ ana e akalem lau samob sa têtû ñoc ñapalê, go ansañgu êsêac anam Tamoc agêc Latu ma Nalau Dabun nê lanô, ²⁰ ma andôn êsêac gebe sêmansañ biñ samob, tañ kasakiñ amac nañ. Alicgac me, aê jawiñ amac êtôm bêc samob e nom ñatêm êmbacnê.”

Nawae Najam **kêtôm** **MARKA KETO**

Nawae Najam kêtôm Marka Keto kêtû “Jesu Kilisi, Anôtônê Latu, nê Nawae Najam,” tec enj gêwa Jesu sa gebe ñac têkwa saki gêgôm kôm ñadôbgenj ma amboac ñatau enj. Gêgôm gêj amboac ñatau enj nec, kêtû awê kêpi binj enj kédôj-kédôj nanj, ma kêpi nê ñaclai, tanj kêtinj ñalau sec ña awagenj ma kêsuc launêj sec ôkwi nanj. Jesu kêsam tau gebe ñamalacnê Latu enj gêwinj, tanj gêmêj gebe êkêj tau gebe êngamboac lau su anja sec ñanjaclai.

Marka keto Jesunê minj gêc awê solop, keto kêtû wakac. Enj kêwaka kôm Jesu gêgôm nanj sa kélêlêc binj enj kêsôm to kédôj launja nanj. Gêjac m Nawae Najam tau keto binj dambêgenj kêpi ñackêsagu Joaņ ma kêpi Jesu gêlinj sanju to Sadanj kélêtôm enj nanja ma gacgenj gelom Jesu gêgôm gêmac ñajam kêsâ ma gêjam mêtê lau ñasakinj tau. Malôgenj acgom, go lau, tê tédaguc Jesu nê, nêj kauc kêsâ-kêsâ kêpi enj ma ênê soņo-soņo sêkêj kisa enj ñandanj kêsâ. Marka gêjac Jesunê woke ñamuņa, tanj sêjac enj kêpi ka ma enj gêdi sa anja ñacmatênêj ñaminj gêc môkêlatu ñamuņa.

Nadênanj

1. Gêjac m Nawae Najam tau 1:1-13
2. Jesu gêjam mêtê gêmoa Galilaia 1:14–9:50
3. Anja Galilaia gêja Jerusalem 10:1-52
4. Jesunê woke ñamuņa anja Jerusalem to malac, tanj gêc malac tau ñagala nanj 11:1–15:47
5. Jesu gêdi sa anja ñaematên j 16:1-8
6. Apômtau gêdi sa su jageoc tau lasê ma kêpi undambê gêja 16:9-20

Ñackêsagu Joaņ gêjam mêtê (Mat 3:1-12; Luk 3:1-18; Joaņ 1:19-30)

¹ Jesu Kilisi, Anôtônê Latu, nê nawae najam tonec. ² Nawae najam tau gêjac m kêtôm propete Jesaia keto gebe

“Ôlic acgom, Anôtônê binj tau tonec, aê jasakinj ñoc ñacjaenj êmunj aôm naêmansanj nê intêna.

³ Ñac tenj gêmôêc awa tonec gêmoa gamêj sawa gebe ‘Amansanj gamêj Apômtau êsêlêjja to amêtôc ênê intêna êtu solop.’ ”

⁴ Ñackêsagu Joaņ gêô lasê gamêj sawa ma kêsagu lau to gêjam mêtê êsêac gebe “Anam taôm ôkwi to alinj sanju ma Anôtô êsuc nê sec ôkwi.” ⁵ Tec lau gamêj Judaijana to lau Jerusalemja samob sêsa dêdêj enj sêja ma seoc nêj sec lasê, go kêsagu êsêac anja bu Jordan.

⁶ Ma Joaņ kêsô bôc kamele ñaôlilu, tanj sêwa kêtû obo nanj, to kêjandinj ômbinjak bôc ñaôlic gêc dambêpalê ma genj wagô to lêp kêtû nê mo. ⁷ Ma gêjam mêtê gebe “Ñac tenj oc êndanju aê, nanj ñaclai kélêlêc aê su. Aê oc jatôm gebe jatu ênê ataliwaga atom. ⁸ Aê tec kasagu amac ña bu ma enj oc ênsanj amac ña Ñalau Dabuj.”

Jesu gêlinj sanju (Mat 3:13-17; Luk 3:21-22)

⁹ Gêdêj tonanj Jesu anja Nasaret Galilaiana gêja ma Joaņ kêsagu enj anja Jordan. ¹⁰ Jesu kêpi anja bu gêmêj e gêlic undambê gêja ma Ñalau Dabuj amboac balôsi kêsêp mêngêsac enj ñaô. ¹¹ Ma awa tenj kêsâ anja undambê gebe “Aêñoc Latuc aôm, tec têtac gêwinj aôm ma galic aôm ñajam.”

*Sadaŋ këlêtôm Jesu
(Mat 4:1-11; Luk 4:1-13)*

¹² Ma Nalau Dabuŋ kékac Jesu gacgeŋ kêsá gamêŋ sawa gêja. ¹³ Gêmoa gamêŋ sawa bêc 40 ma Sadaŋ këlêtôm eŋ, ma gêmoa gêwiŋ bôc saleŋŋa, mago aŋela sêjam sakin eŋ.

*Jesu gêjac m nê kôm mêtêŋa aŋga Galilaia
(Mat 4:12-17; Luk 4:14-15)*

¹⁴ Êsêac sêkôc Joaŋ tōŋ su acgom, go Jesu gêja Galilaia jagêjam mêtê kêpi Anôtônê ŋawae ŋajam ¹⁵ gebe “Noc tau mênkêsa ma Anôtônê gamêŋ kêdabiŋ. Amboac tonan anam taôm ôkwi ma akêŋ êwiŋ ŋawae ŋajam tau.”

*Jesu kêkalem lau iŋa aclê
(Mat 4:18-22; Luk 5:1-11)*

¹⁶ Jesu kêsêlêŋ gêmoa bugêjactōŋ Galilaiaŋa e gêlic Simon agêc lasi Andrea sêkêŋ wasaŋ sêmoa gebe êsêagêc ŋac ulu iŋa. ¹⁷ Tec Jesu kêsôm gêdêŋ êsêagêc gebe “Andaŋguc aê ma oc jakêŋ amagêc alô ŋamalac.” ¹⁸ Tec gacgeŋ dedec nêŋ wasaŋ gêcŋa ma têdaguc eŋ.

¹⁹ Gêwi gamêŋ tau siŋ ma kêsêlêŋ gêja ec saunŋeŋ ma gêlic Sebedai latui Jakobo agêc lasi Joaŋ sêbêŋôc wasaŋ sêŋgôŋ waŋ. ²⁰ E gacgeŋ gêmôêc êsêagêc ma sêwi tamenŋi Sebedai to nê kômwaga siŋ sêŋgôŋ waŋ ma têdaguc Jesu sêja.

*Ŋac tonjalau sec
(Luk 4:31-37)*

²¹ Aŋga tonan jasêsa Kapanaum ma gêdêŋ sabat Jesu gacgeŋ kêsô lôm jakedôŋ lau ²² e êsêac têtakê kêtú ênê mêtêŋa, gebe eŋ kêdôŋ êsêac kêtôm biŋsutau atom, kêdôŋ êsêac kêtôm ŋac tonjaclai teŋ.

²³ Gêdêŋ tonan ŋac tonjalau ŋatêmui teŋ gêŋgôŋ nêŋ lôm, naŋ gêmôêc gebe ²⁴ “Jesu Nasaretŋa, aêacnêŋ asageŋ ŋagêdo gêdêŋ taunŋ. Aôm gômôêŋ gebe onseŋ aêac su me. Aê kajala aômŋac, Anôtônê ŋac dabuŋ aôm.” ²⁵ Ma Jesu gec biŋ eŋ gebe “Awammê êsa ma ôsa aŋga ênê ôna.” ²⁶ Ma ŋalau ŋatêmui kêmôŋaŋ eŋ e kêwakic kapôêŋ, go kêsá aŋga ênê gêja. ²⁷ Ma lau samob selendec ŋanô e têtú kênac gêdêŋ taunŋ gebe “Gêŋ tonec amboac ondoc, mêtê wakucgoc. Eŋ kêjatu ŋalau ŋatêmui tonjaclaigeŋ ma taŋeŋ wamu eŋ.” ²⁸ Ma gacgeŋ ênê wae kêsá kêtôm Galilaia ŋagamêŋ samob gêjam aucgeŋ gêja.

*Jesu gêgôm lau taêsam ôliŋ ŋajam kêsá
(Mat 8:14-17; Luk 4:38-41)*

²⁹ Ma êsêac sêsa aŋga lôm mênŋsêpi Simon agêc Andrea nêŋ andu sêja, ma Jakobo agêc Joaŋ sêwiŋ. ³⁰ Ma Simon lawao gêmác ôli ŋawajaô kapôêŋ gêc, tec gacgeŋ sêsôm eŋ ŋawae gêdêŋ Jesu. ³¹ Tec Jesu gêja e kêkôc eŋ sa e ŋawajaô gêwi eŋ siŋ ma gêjam sakin êsêac.

³² Kêtúla gêdêŋ oc jakêsêp êsêac sejoŋ lau gêmác samob ma lau tonjalau sec samob dêdêŋ Jesu sêja. ³³ Lau malac tonanŋa samob sêkac sa jasêkô katamŋa. ³⁴ Ma eŋ gêgôm lau gêmác tokaiŋ-tokaiŋ taêsam ôliŋ ŋajam kêsá ma kêtinŋ ŋalau sec taêsam su ma gêjac jao ŋalau sec gebe sêsôm biŋ atom, gebe êsêac sêjala eŋgac.

*Jesu gêjam mêtê gêmoa Galilaia
(Luk 4:42-44)*

³⁵ Ma gêdêŋ bêbêc kanucgeŋ Jesu gêdi gêja gamêŋ sawa teŋ jaketeŋ mec gêmoa nê taunŋa. ³⁶ Go Simon to êsêac, taŋ sêwiŋ eŋ naŋ, têdaguc eŋ ³⁷ e têtáp eŋ sa ma sêsôm gêdêŋ eŋ gebe “Lau samob sêsôm aôm.” ³⁸ Ma eŋ kêsôm gêdêŋ êsêac gebe “Tana malac ŋagêdo aŋga ônêŋa êwiŋmaŋ najanam mêtê êsêac aŋga ônêŋa amboac tonan, gebe aê gajac kôm tonecgeŋ ŋawae tec gamêŋ.” ³⁹ Amboac tonan eŋ gêjam mêtê kêtôm lôm Galilaiaŋa samob ma kêtinŋ ŋalau sec su.

*Jesu gêgôm ŋac tokamocbôm ôli kêtú selec
(Mat 8:2-4; Luk 5:12-16)*

⁴⁰ Nac tokamocbôm gêdên Jesu gêja kêpôn aduc ma kêsôm gêdên en gebe “Embe têtmac êwiñ, nan òngôm aê jatu selec.” ⁴¹ Jesu taê walô en tec kêmêtôc lêma jakêmoasac en ma kêsôm gêdên en gebe, “Aê gabe ôtu selec.” ⁴² Ma gacgen kamocbôm gêwi en sin ma ôli kêtuc selec. ⁴³ Go Jesu kêmasuc en gacgen kêsâ gêja ⁴⁴ ma kêsôm gêdên en gebe “Ôlic acgom, ôtu awê êndên lau ten atom, naôtôc taôm êndên dêbuñwaga ma ôkên da êtu kôtu selecña êtôm Mose kêjatu, gebe êwaka nêmbin sa êndên êsêac.” ⁴⁵ Mago en kêsâ gêja e gêjac tau nê min topalêgen ma gêgôm bin tau kêtuc tapa. Tec Jesu jakêsa malac samob gêmoa awêgen kêtôm gêmunña kêtiam atom, go gêjam tau susu gêmoa ñamagêgen ma lau anga malac gêdô-gêdô dêdên en sêja-sêja.

2

Jesu gêgôm ñac natêkwa kêtuc golon ôli ñajam kêsâ (Mat 9:1-8; Luk 5:17-26)

¹ Bêc ñagêdô gêjaña acgom, go Jesu gêja Kapanaum kêtiam ma êsêac sênô en ñawae gebe gêngôn nê andu. ² Ma lau taêsam sêkac taun sa jasêpô en ñênôma ma sêkô katam dêmôênâ gêwiñ, go en gêjam mêtê êsêac. ³ Gêjam mêtê gêmoa ma sêkôc ñac ten ñatêkwa kêtuc golon dêdên en sêja. Lau aclê sêbalañ en. ⁴ Lau taêsam sêkô êsêac auc ma sêgôm gênlêlôm sebe nasêsa Jesu ñagala elêmê, tec sêkac andu ñasalôm sa kêkanôn ònañ Jesu kêkô nañ, go sêlêwan ñac ñatêkwa kêtuc golon tonan tomêgen kêsêp gêja. ⁵ Jesu gêlic êsêac sêkên gêwiñ, tec kêsôm gêdên ñac ñatêkwa kêtuc golon gebe “Latucenec, aê kasuc aômnm sec ôkwi su.” ⁶ Ma binjutau ñagêdô, tan sêngôn tonan sêwiñ nañ, taên gêjam gêc nên ñalêlôm gebe ⁷ “Ñac tonec kêsôm bin amboac ondoc. En kêsôm bin alôb-alôb. Asa kêtôm gebe êsuc sec ôkwi. Anôtô taugen.” ⁸ Tec Jesunê kauc kêtap bi ñ, tan taên gêjam gêc nên ñalêlôm nañ sa, ma kêsôm gêdên êsêac gebe “Asagen amac taêm gêjam bin amboac tonan gêc nêmbin ñalêlôm. ⁹ Bin ondoc tasôm ñagaô êndên ñac ñatêkwa kêtuc golon. Tasôm tonec gebe ‘Aê kasuc aômnm sec ôkwi’ nec, me tasôm gebe ‘Ôndi sa, ôluñ nêmbin sa ma ôsêlên.’ ¹⁰ Ma aê gabe amac ajala gebe ñamalacnê Latu kêtuc ñatau anga nom gebe êsuc sec ôkwi.” Go kêsôm gêdên ñac ñatêkwa kêtuc golon gebe ¹¹ “Aê jasôm andên aôm gebe Ôndi sa, ôluñ nêmbin sa ma ôcê òna nêmbin andu.” ¹² Nac tau gêdi sa gacgen e kêluñ nêmbin sa ma kêsâ gêja, samob sêlic en e têtakê ñanô ma sêlambin Anôtô gebe “Aêac alic gên ten amboac tonec atomanô.”

Jesu kêkalem Lewi (Mat 9:9-13; Luk 5:27-32)

¹³ Go Jesu kêsâ bugêjacton gêja kêtiam ma lau samob dêdên en sêja jakêdôn êsêac. ¹⁴ Go kêsêlên ma gêlic Alpai latu Lewi gêngôn telon malen. Tec kêsôm gêdên en gebe, “Ôndanuc aê.” Lewi gêdi kêdaguc en gêja.

¹⁵ Jesu gen gên gêngôn ênê andu, ma telon to lau sec taêsam, tan têtadaguc en nañ, sêngôn sêwiñ Jesu to nê ñacsenomi. ¹⁶ Parisainên binsutau ñagêdô sêlic en gen gên gêngôn gêwiñ lau sec to telon, tec têtuc kênac ênê ñacsenomi gebe “En gen to gênôm gên gêngôn gêwiñ telon to lau sec kêtuc asagenña.” ¹⁷ Jesu gênô tec gêjô êsêac awen gebe “Lau ôlin ñajam sêpô lêna taun kêtuc doktaña atom. Mago lau togêmac tec sêpô lêna. Aê gamên gabe jakalem lau gêdên atom, jakalem lau secgen.”

Bin tanam dabun moña (Mat 9:14-17; Luk 5:33-39)

¹⁸ Joannê ñacsenomi to Parisai sêjam dabun mo. Tec lau ñagêdô dêdên Jesu sêja têtuc kênac en gebe, “Kêtuc agenña Joannê ñacsenomi to Parisainên ñacsenomi sêjam dabun mo, mago aômnm ñacsenomi masi.” ¹⁹ Ma Jesu kêsôm gêdên êsêac gebe “Lau embe sênin

awê n̄amoasiñ ma n̄ac-ênamawêwaga êmoa êwiñ êsêac, oc sên̄am dabuñ mo me. N̄ac-ênamawêwaga embe emôa êwiñ êsêac, oc sên̄am dabuñ mo atom. ²⁰ Mago n̄abêc oc mên̄êsa ma sêkôc n̄ac-ênamawêwaga su an̄ga êsêacnêñ, nan̄go êsêac sên̄am dabuñ mo êndên̄ bêc tonan̄.

²¹ “N̄ac ten̄ oc êsi obo n̄atali wakuc êpi n̄akwê lan̄gwa atom, gebe n̄atali wakuc oc êoc n̄akwê êñgic, wakuc êkac su an̄ga lan̄gwa ma êkac kalalac e êtu sec samucgen. ²² Ma ten̄ oc êkêc wain wakuc êsêp bôc n̄aôlic lan̄gwa atom. Embe sên̄gôm, oc wain êoc n̄aôlic êpoa e êtain̄ ênañ ma n̄aôlic tau êtu sec amboac tonan̄. Wain wakuc sêkên̄ êsêp n̄aôlic wakuc.”

N̄acsen̄omi sesolop polom n̄anô geden̄ sabat
(Mat 12:1-8; Luk 6:1-5)

²³ Gêdên̄ sabat ten̄ Jesu kêsêlên̄ gêmoa kôm polom-n̄a n̄alêlôm ma nê n̄acsen̄omi sêsêlên̄ sêwiñ ma sesolop polom n̄anô. ²⁴ Tec Parisai sêsôm gêdên̄ en̄ gebe “Gôlicgac me, êsêac sêgôm gêñ, tan̄ tatôm gebe dan̄gôm êndên̄ sabatña atom.” ²⁵ Ma en̄ kêsôm gêdên̄ êsêac gebe “Bin̄ tan̄ Dawid gêgôm gêdên̄ gêmoa jageo ma mo gêjô en̄ to nê lau nan̄, asam atom me. ²⁶ En̄ kêsô Anôtônê andu gêdên̄ n̄ac dabun̄sêga Abiatar nê têm jagen̄ polom, tan̄ sêkên̄ gêdên̄ Anôtô kêtû da ma sêjac jao gebe lau sên̄iñ atom, dabun̄waga tauñgen̄, ma kêkên̄ gêdên̄ lau, tan̄ sêwiñ en̄ nan̄, sen̄ amboac tonan̄gen̄.” ²⁷ Ma kêsôm gêdên̄ êsêac gebe “Anôtô kêkên̄ sabat kêtû n̄amalacña, en̄ kêkên̄ n̄amalac kêtû sabatña atom. ²⁸ Amboac tonan̄ N̄amalacnê Latu kêtû sabat n̄atau gêwiñ.”

3

N̄ac lêma kêtû golon̄ nê bin̄
(Mat 12:9-14; Luk 6:6-11)

¹ Jesu kêsô lôm kêtiam ma n̄ac ten̄ gêmoa tonan̄, tan̄ lêma kêtû golon̄. ² Tec êsêac dêdib Jesu gebe moae êngôm en̄ ôli n̄ajam êsa êndên̄ sabat, gebe êsêac sebe sên̄gôlin̄ bin̄ êpi en̄. ³ Ma en̄ kêsôm gêdên̄ n̄ac lêma kêtû golon̄ gebe “Ôsa ômôên̄.” ⁴ Go kêsôm gêdên̄ êsêac gebe “Tatôm gebe tamoasiñ lau me dan̄gôm êsêac sec êndên̄ sabat. Tanam katun̄ sa me dansen̄ su.” E êsêac sêjam tauñ tôn̄. ⁵ Tec en̄ têtac n̄andan̄ ma mata gê êsêac gelom-gelom e nê n̄alêlôm n̄awapac kêtû êsêac têtac n̄adaniña, go kêsôm gêdên̄ n̄ac tau gebe “Ômêtôc lêmam.” Tec en̄ kêmêtôc lêma e n̄ajam kêsa kêtiam. ⁶ Parisai sêsa e jagacgen̄ sêwiñ Herodonê lau ma sêkic Jesunê bin̄ gebe sensen̄ en̄ su.

Lau taêsam sêkac sa semoa bugêjacton̄

⁷ Go Jesu to nê n̄acsen̄omi têtaiñ tauñ su sêsa bugêjacton̄ sêja, ma lau taêsam an̄ga Galilaia to Judaia ⁸ ma an̄ga Jerusalem to Idumaia ma an̄ga Jordan n̄amaken̄ ônên̄ja ma an̄ga Turu to Sidon n̄agamên̄ n̄agêdô têtadaguc en̄ sêja. Lau taêsam, tan̄ sên̄ô en̄ gêgôm gêñ samob n̄awae, tec dêdên̄ en̄ sêja. ⁹ Ma en̄ kêsôm gêdên̄ nê n̄acsen̄omi gebe sêmansañ wan̄ saun̄ ten̄ êtu en̄ja, gebe lau sêkapiñ en̄ sa atom. ¹⁰ En̄ gêgôm lau taêsam ôlin̄ n̄ajam kêsa, ma êsêac, tan̄ n̄andan̄ totau-totau gêgôm êsêac nan̄, sêsêli-sêsêli lau dêdên̄ en̄ sêja sebe sêmoasac en̄. ¹¹ N̄alau n̄atêmui sêlic en̄ e sêu tauñ sêc en̄ lan̄ônêmña ma sêmôêc gebe “Anôtônê Latu aôm.” ¹² Tec en̄ kêbaob êsêac n̄ajaña, gebe sêsôm en̄ lasê atom.

Jesu kêjaliñ nê aposolo 12 sa
(Mat 10:1-4; Luk 6:12-16)

¹³ Go kêpi gamên̄ n̄abau gêja ma gêmôêc êsêac, tan̄ nê n̄alêlôm kepen̄ êsêac nan̄, dêdên̄ en̄ sêja. ¹⁴ Ma Jesu kêjaliñ êsêac 12 sa ma kêsôm gêdên̄ êsêac gebe “Amoa awiñ aê e jasakin̄ amac anam mêtê lau ¹⁵ to jakên̄ n̄aclai êndên̄ amac gebe atin̄ n̄alau sec.” ¹⁶ En̄ kêjaliñ êsêac 12 tonan̄ sa ma gê Simonnê n̄aê gebe Petere ¹⁷ ma Sebedai latuagêc Jakobo agêc Joan̄, tan̄ gê êsêagêcnên̄ n̄aê gebe Boaneges, n̄am gebe Wapap latuagêc, ¹⁸ ma Andrea agêc Pilip, ma Batolomai agêc Matai, ma Tom agêc Alpai latu Jakobo, ma Tadaï agêc Simon Kanaanña ¹⁹ ma Juda Isariot, tan̄ geoc Jesu lasê.

*Jesu ma Belsebul**(Mat 12:22-32; Luk 11:14-23; 12:10)*

²⁰ Ma Jesu gêmu gêja nê andu, ma lau sêkac sa sêpi tagen kêtiam, tec enj to nê ñacsenjomi sebe sêniñ gêñ e sêgôm jageo. ²¹ Ênê lau sêñô ma sêsa sebe sêkôc enj tônia sêsôm sebe “Gêñ tenj gêgôm enj”.

²² Ma biñsutau, tañ anja Jerusalem sêsêp sêmên nanj, sêsôm gebe “Belsebul gêwiñ enj, tec kêtinñ ñalau sec ña ñalau sec nêñ kasêga.” ²³ Amboac tonanj enj kêkalem êsêac sa ma kêsôm kêtû biñgôlinj gêdênj êsêac gebe “Sadanj oc êtinñ Sadanj amboac ondoc. ²⁴ Gamênj tenj embe êwa tau êkôc, oc gamênj tonanj ênêc êtôm atom. ²⁵ Ma gôlôac tenj embe sêwa tauñ êkôc, oc gôlôac tonanj sêmoa êtôm atom. ²⁶ Ma Sadanj embe êkêñ kisa êndênj tau e êwa tau êkôc, oc êmoa êtôm atom, êtu ñacgêbac.

²⁷ “Mago ñac tenj êsô ñac ñajana tenj nê andu naêjanjo ênê waba su atom. Enj ênsô ñac ñajana tau tônia êmunj acgom, go êjanjo ênê waba.

²⁸ “Biñjanô, aê jasôm êndênj amac gebe Ñamalac latunji nêñ sec samob to nêñ biñ alôb-alôb, tañ sêsôm-sêsôm nanj, Anôtô oc êsuc ôkwi. ²⁹ Mago ñac tenj embe êsôm biñ alôb-alôb êpi Ñalau Dabunj, oc sêsuc sec tau ôkwi atomanô. Sec êsap enj tônia ênêc tenjenj.” ³⁰ Êsêac sêsôm gebe “Ñalau ñatêmui gêgôm enj,” tec Jesu kêsôm biñ tonanj.

*Jesu têna to lasii ñanô**(Mat 12:46-50; Luk 8:19-21)*

³¹ Ma Jesu têna to lasii mênşêkô dêmôêña ma sêkêñ lau jasêmôêc enj. ³² Lau sêgi enj auc sêngônia ma êsêac sêsôm gêdênj enj gebe “Gôlicgac me, tênam to lasimi tec sêsôm aôm sêmoa dêmôêña.” ³³ Tec Jesu gêjô êsêac awenj gebe “Tinoc to lasici asa lau.” ³⁴ Go mata gaôc lau, tañ sêgi enj auc sanjônia nanj, ma kêsôm gebe “Alic acgom, aê tinoc to lasici tau tonec. ³⁵ Lau tañ sêmasanj Anôtônê biñ, lau tonanj têtû lasicio to ñac ma tinoc.” *

4*Biñgôlinj ñac kêpalip ñawêña**(Mat 13:1-9; Luk 8:4-8)*

¹ Go Jesu gêmu jagêjac m kêdônj êsêac gêngônia ambêô kêtiam. Lau taêsam sêkac sa dêdênj enj sêja, tec kêpi wanj tenj jagêngônia. Sêsu wanj su jakêpoac ma lau samob sêmoa bau e gêdênj butali. ² Ma kêsôm biñ taêsam gêdênj êsêac gêjam kêtû biñgôlinjenj. Ma kêsôm kêsêp nê mêtê gêdênj êsêac gebe ³ “Akêñ tañem acgom. Alic acgom, ñac-kêpalip-ñawêwaga tenj kêsâ gêja gebe êpalip nê ñawê. ⁴ Kêpalip gêmôa e ñagêdô kêsêp intêna, tec moc mênşenj su. ⁵ Ma ñawê ñagêdô kêsêp nompoc, nanj nom ñalêsi gêc atom. Tec gacgenj kêpoa gebe kêsêp nomlêlôm gêja atom. ⁶ E oc kêpi ma kêsêgô e kêtû masê gebe ñawakac keselenj kêsêp gêja atom. ⁷ Ma ñagêdô kêsêp êcmôkê, ma êc kêpoa e gejonj êndu ma gêjam ñanô atom. ⁸ Ma ñagêdô kêsêp nom ñajam, tec kêpi to kesewec ma gêjam ñanô ñajam. Tenj gêjam 30, tenj 60, ma tenj 100.” ⁹ Ma kêsôm gebe “Ñac tenj nê tañasunj embe ênêc, nanj êñômanj.”

*Jesunê biñgôlinj ñam**(Mat 13:10-17; Luk 8:9-10)*

¹⁰ Ma gêdênj tañ enj gêmôa tauña nanj, êsêac tañ sêwiñ enj to êsêac 12 têtû kênac enj kêtû biñgôlinj tauña. ¹¹ Ma enj kêsôm gêdênj êsêac gebe “Amac atap Anôtônê gamênj ñabiñ ñalêlômña tônia sa, mago êsêac, tañ sêmoa dêmôêña nanj, sêñô biñ samob êtu biñgôlinjenj ¹² gebe

‘Êsêac sêlic amboac sêlic ma sêjala atom
to sêñô amboac sêñô ma nêñ kauc êsa atom,
gebe sênam tauñ ôkwi atom ma nêñ sec ênanja atom.’ ”

* **3:35:** Sadanjnê ñaê tenj. (Alic Mat 10:25)

*Jesu gêwa bingôlinj ñac kêpalip ñawenja ñam sa
(Mat 13:18-23; Luk 8:11-15)*

¹³ Go kêsôm gédêñ êsêac gebe “Amac ajala bingôlinj tônê ñam atom, ma oc ajala bingôlinj ñagêdô samob ñam amboac ondod. ¹⁴ Ñac-kêpalip-ñawêwaga nanj kêpalip mêtê. ¹⁵ Lau tanj sêsêp intêna nanj amboac tonec gebe sêpalip mêtê kêsêp êsêacnêñ ñalêlôm ma êndêñ tanj sêñô nanj e gacgenj Sadanj mênêjanjo mêtê, tanj sêpalip kêsêp êsêacnêñ ñalêlôm nanj su. ¹⁶ Ma tonec têtôm êsêac, tanj sêpalip kêsêp nompoc nanj gebe Gêdêñ tanj sêñô mêtê nanj e gacgenj sêkôc sa totêntac ñajamgenj. ¹⁷ Mago êsêacnêñ ñawakac jagêjam atom. Êsêac lau daiñ-daiñ. Embe gêñ wapac êtap êsêac sa me sêjanda êsêac êtu mêtêña, oc gacgenj sêwi sinj. ¹⁸ Ma ñagêdô, tanj sêpalip kêsêp êcmôkê nanj, têtôm êsêac, tanj sêñô binj ¹⁹ ma gêñlêlôm-lêlôm nomña to lêtôm awêña ma têtac kalac gêñ ñagêdôña ejonj binj tau êndu ma sênam ñanô atom. ²⁰ Ma ônanj sêpalip kêsêp nom ñajam têtôm êsêac, tanj sêñô binj to sêkôc sa ma sêjam ñanô, ñagêdô 30, ñagêdô 60, ñagêdô 100.”

*Lamp kékô suc ñalêlôm
(Luk 8:16-18)*

²¹ Ma Jesu kêsôm gédêñ êsêac gebe “Sêkôc lamp sêmênj gebe sêngênduc ña suc auc me sêkênj êsô pôpô ñalabu me masi. Me sêkôc lamp sêmênj gebe sêkênj êkô jakainj ñaô. ²² Gêñ samob, tanj kêsijnj tau nanj, oc sêkênj êsa awê samob. Ma gêñ samob, tanj gêc ñalêlômgenj nanj, oc êtu awê samob. ²³ Ñac teñj nê tanjasunj êñôña embe ênêc, nanj êñômanj.”

²⁴ Go kêsôm gédêñ êsêac gebe “Gêñ tanj amac anô nanj, taêm ênam. Dônj tanj anam dônj lau nanj, Anôtô oc ênam dônj amac, ma oc ênsalê ñagêdô êlêlêc amacnêm êndêñ amac êwiñ. ²⁵ Ñac tanj nê gêñ gêc nanj, êtap ñagêdô sa naêwiñ. Ma ñac tanj nê gêñ masi nanj, sêkôc ñakêsu, tanj gêc enja nanj, su amboac tonanjenj.”

Bingôlinj kêpi ñawê tau kêpoaña

²⁶ Ma Jesu kêsôm gebe “Anôtônê gamênj amboac ñamalac teñj gêjac ñawê kêsêp kôm, ²⁷ go gêc nê bêc gédêñ gêbêc ma gêdi sa gédêñ geleñña, ma ñawê tau kêpoa e kêtû kapôênj nanj ñam enj gêjam kauc. ²⁸ Nom tau gêjam ñakôm, ñakainj kêtû ñamata, go ñaola, gocgo ñanô gêjac têc auc. ²⁹ Ma êndêñ tanj ñanô êtu gagwenj nanj, ñatau gacgenj êsakinj bôjanj jalô êna gebe noc sênac gêñ ñanô sanja mênkêsa.”

*Bingôlinj gêmêc ñawêña
(Mat 13:31-32; Luk 13:18-19)*

³⁰ Go kêsôm gebe “Aêac tanam dônj Anôtônê gamênj êpi asagenj ma tanam bingôlinj ondod êpi. ³¹ Kêtôm gêmêc ñawê. Embe tapalip êsêp kôm, oc talic ñasec-ñasec kêtôm gêñ ñagêdô ñamatu atom. Gêñ tau saunjanô. ³² Mago tapalip êsêp nom acgom, go êpi e êlêlêc gêñ tolaunj samob su ma etoc laka kapôênj, go moc umbonj ñalabuña sênam sac sêngônj ñaajuñ.”

³³ Enj kêsôm binj tau gédêñ êsêac gêjam kêtû bingôlinj taêsam kêtôm sêjalaña. ³⁴ Ma kêsôm binj teñj kêsa awê gédêñ êsêac atom, kêsôm kêtû bingôlinjenj e êsêac to nê ñacsenjomi sêmoa taunja acgom, go gêwa binj samob sa gédêñ êsêac.

*Jesu kêsôm mutêna kêtû malô
(Mat 8:23-27; Luk 8:22-25)*

³⁵ Gêdêñ bêc tonanj ñakêtulala Jesu kêsôm gédêñ êsêac gebe “Tanac êngic tana ñamakenj ônêña.” ³⁶ Sêwi lau sinj ma sêkôc enj toônjenj sêja wanj ma wanj ñagêdô sêwiñ enj. ³⁷ Gêdêñ tonanj mu gêbuc kêtû têna e ñadembom kêsâlê wanj auc ma landôm jagodoc-jagodoc. ³⁸ Ma enj tau nanj gedênj kwalim ma gêc bêc gêc wanjuña, tec jasênu enj ma sêsôm gédêñ enj gebe “Mêtêmôkê, aôm gôlic oc tanaña necgac me.” ³⁹ Tec enj mata gêlac ma gec binj mu ma kêsôm gédêñ ñadembom gebe “Jamanjenj ma ônam taôm tôñ.” Ma mu kêtû malô to bênônj kêsêp e kênôma. ⁴⁰ Go Jesu kêsôm gédêñ êsêac gebe “Amac matem golec asagenja. Amac

akêñ gêwiñ atom me.” ⁴¹ Êsêac têtêc taunñ ñanô ma sêsôm gêdêñ taunñ gebe “Ñac tonec asa, tec mu to ñadembom tañenñ wamu gêdêñ enñ nec.”

5

*Jesu gêgôm ñac tonjalau natêmui ôli ñajam kêsa
(Mat 8:28-34; Luk 8:26-39)*

¹ Êsêac jasêsô lau Gadarene nêñ gamêñ anğa bugêjactorñ ñamakenñ ôñêña. ² Ma gêdêñ tañ enñ kêsêp anğa wañ nanñ, e gacgenñ ñac tenñ tonjalau ñatêmui kêsa anğa sêô jagêdac enñ. ³ Ñac tau gêmôa gamêñ sêôña ma lau tenñ têtôm gebe sênsô enñ tônia atom, sêsô enñ ña kapoacwalô, mago kêtôm atom amboac tonanñ. ⁴ Sêsô enñ akainñ tônia to sêbôênñ enñ ña kapoacwalô kêtü dim taêsam, mago kêmônann kapoacwalô tulu to kêlêsanñ Iêpoa gêñgic ma lau tenñ nêñ ñaclai kêtôm gebe sênam enñ tônia atom. ⁵ Kêtôm bêc to gelenğenñ enñ gêmôa sêô to lôc gederñ tôniağenñ ma kêwakic to kêtuc tau ña poc.

⁶ Ñac tau gêlic Jesu kêsa jaécgenñ ma kêlêti jakêpônñ aduc gêdêñ enñ ⁷ ma gêmôêc awa kapôênñ gebe “Lôlôc Ñatau Anôtô nê Latu Jesu, aêagêcnêñ asagenñ ñagêdô gêdêñ taunñ, aê aoc gêjac Anôtô nanñ kêtü ôiênsu aê atomña.” ⁸ Ñac tau kêsôm binñ tonanñ gebe Jesu kasôm gêdêñ enñ gêmunñ su gebe “Aôm ñalau ñatêmui, ondec ñamalac tonec ma ôsa ôna.” ⁹ Go Jesu kêtü kênac enñ gebe “Aômnêm ñaê asa.” Ma enñ gêjô enñ awa gebe “Aêñoc ñaê ‘Legion’, gebe aêac lau taêsam.” ¹⁰ Go ketenñ Jesu kepenñ ducgenñ gebe êôc êsêac ôkwi sêsa gamêñ tonanñ sêna atom.

¹¹ Bôcanô pom kapôênñ tenñ senñ gêñ sêmoa gamêñ tau ñalôc. ¹² Tec ñalau tau tetenñ enñ gebe “Ôkêñ aêac naasêp bôc tônia ñalêlôm ana.” ¹³ Ma Jesu gêlôc gebe sêna. Tec ñalau ñatêmui sêsa anğa ñamalacnê jasêsêp bôc tonanñ ñalêlôm sêja ma bôc tau topomgenñ sêsabi anğa salic gulunñ tagenñ jasêsêp bu. Bôc tau amboac 2,000 ma sênôm bu su sêjaña.

¹⁴ Go lau bôcña sêc jasêsôm ñawae anğa malac to gamêñ ñakêtu gêdô. Tec lau sêmênñ sebe sêlic gêñ tau ñam. ¹⁵ Amboac tonanñ dêdêñ Jesu sêja e sêlic ñac, tañ ñalau ñatêmui taêsam sêpônñ enñ nanñ, nê kauc kêsa ma kêsô ñakwê sa gêñgônñ, ñac to Legion tau tônia, ma têtêc taunñ ñanô. ¹⁶ Ma êsêac, tañ matenjanô sêlic gêñ, tañ kêtap ñac tonjalau ñatêmui ma bôc sa nanñ, sêjac ñaminñ gêdêñ êsêac gêwiñ. ¹⁷ Ma êsêac jatetenñ Jesu gebe êwi êsêacnêñ gamêñ sinñ ma êc êna.

¹⁸ Gêdêñ enñ kêpi wañ nanñ, ñac tau gêmunğenñ ñalau ñatêmui gêgôm enñ nanñ, ketenñ Jesu gebe “Aê jawiñ aômmanñ.” ¹⁹ Mago Jesu gêlôc gêdêñ enñ atom ma kêsôm gêdêñ enñ gebe “Ôpi nênm andu ôndêñ nênm lau ôna ma ônac minñ gêñ kapôênñ, tañ Apômtau gêgôm gêdêñ aôm to taê walô aôm nanñ, êndêñ êsêac.” ²⁰ Tec enñ gêja ma gêjac minñ gêñ kapôênñ, tañ Jesu gêgôm gêdêñ enñ nanñ, anğa gamêñ Malaclemenñluna. Ma lau samob sê taênñ ñanô.

*Jairi latuo to awê, tañ kêmoasac Jesunê ñakwê nanñ
(Mat 9:18-26; Luk 8:40-56)*

²¹ Jesu kêpi wañ ma gêjac gêñgic jakêsô ñamakenñ ôñêña kêtiam. Ma lau taêsam sêkac sa dêdêñ enñ sêja. Ma enñ gêmôa bugêjactorñ ñataligenñ. ²² Ma lômmôkê tenñ, ênê ñaê Jairi, gêmênñ e gêlic enñ ma gêu tau gêc enñ akainñña, ²³ ma ketenñ enñ kepenñ ducgenñ ma kêsôm gebe “Latuco tecênê gêmacc e awa kêtü dambê. Tec ômôênñ ma ôkêñ lêmam ênsac enñ gebe ñajam êsa ma êmoa mata jali.” ²⁴ Tec Jesu gêwiñ enñ gêja ma lau taêsam têdaguc enñ e sêkapiñ enñ sa.

²⁵ Ma awê tenñ gêjam dec kêtôm jala 12, ²⁶ ma kêtap ñandanñ kapôênñ sa anğa dokta taêsam nêñ ma kêjainñ nê awa samob. Mago gêjam enñ sa atom e gêmacc gêjam sêga. ²⁷ Awê tau gêñô Jesu ñawae ma gêmênñ kêsêli lau gêc enñ dêmôêmuña mênkêmoasac ênê ñakwê, ²⁸ gebe enñ kêsôm gebe “Aê embe lamoasac ênê ñakwêgenñ, oc êngôm aê ôlic ñajam êsa.” ²⁹ Kêmoasac e gacgenñ nê dec kêpa ma kêsaê ôli gebe gêmacc gêwi enñ sinñ. ³⁰ Ma Jesu kêsaê sebenñ gebe ñaclai kêsa anğa ênê gêja, tec kêkac tau ôkwi gêdêñ lau ma kêtü kênac gebe “Asa kêmoasac ñoc ñakwê.” ³¹ Ma nê ñacsenñomi sêsôm gêdêñ enñ gebe “Aôm gôlic lau sêkapiñ aôm sa sêmoa,

mago kôtu kênac gebe ‘Asa kêmoasac aê.’”³² Ma Jesu kêkac tau ôkwi gebe êlic asa gêgôm gêñ tau.³³ Mago awê tau kêjala gêñ, tañ kêtap en sa nan, kêtakê e kêtênêp tau ênduêndu, kêsa jagêu tau gêc Jesu lanônêmña ma geoc binj samob lasê gêdên en.³⁴ Ma en kêsôm gêdên en gebe “Latucoenec, nêk kôkên gêwiñ gêgôm aôm ñajam kêsa, ôsa totêmtac malôgeñ ôna ma nêk gêmâc êwi aôm siñ.”

³⁵ Kêsoñ binj gêmâc ma lau ñagêdô sêmên anga lômmôkênê andu ma sêsôm gebe “Latômo gêmâc êndugac, aôm ôiênsôn mêtêmôkê êtu agenña.”³⁶ Êsêacnên binj gêlên Jesu tôn atom ma kêsoñ gêdên Iômmôkê gebe “Ôtêc taôm atom, ôkên êwiñgeñ.”³⁷ Ma en gêlôc gêdên lau teñ gebe sêndançuc en atom, Petere ma Jakobo agêc lasi Joañ taunçen sêwiñ en.³⁸ Ac jasêo lasê Iômmôkênê andu e gêñô ñaonda ma lau têtan to sêjam tañ sa.³⁹ Ma kêso gêja e kêsoñ gêdên êsêac gebe “Amac agôm ñaonda to atañ kêtû asagenña. Ñapalêo gêmâc êndu atom, gêc bêcgeñ tec gêc.”⁴⁰ Ma êsêac sêômac en. Tec kêjanda êsêac samob sêsa sêja ma kêkôc ñapalê têna agêc tama to êsêac, tañ sêwiñ en sêja nan, ma kêso balêm, tañ ñapalêo gêc nan gêja.⁴¹ Jakêkam ñapalêo lêma ma kêsoñ gêdên en gebe “Talita kumi,” tanam ôkwi gebe “Ñapalêo, aê jasôm aôm ôndi sa.”⁴² E gacgeñ ñapalêo gêdi sa ma kêsêlên, gebe ênê jala kêtû 12. Ma êsêac selendec ñanô.⁴³ Go en gêjac jao ñajana gêdên êsêac gebe lau teñ sêñô ñawae atom, ma kêsoñ gebe sêkên gêñ ñapalêo tau êniñ. * Legion.

6

Jesunê lau têtin en anga Nasaret (Mat 13:53-58; Luk 4:16-30)

¹ Ma Jesu gêwi gamên tonan siñ jagêo lasê tau nê malacmôkê ma nê ñacsenomi têdaguc en sêja.² Gêdên sabat en kêdôn mêtê gêmâc lôm ma êsêac taêsam, tañ sêñô nan, têtakê ñanô ma sêsôm gebe “Ñac tonec kêkôc gêñ tonec anga ondoc, ma kauc, tañ en kêtap sa nan, amboac ondoc, ma gêñtalô, tec en lêma gêgôm nec, ñam amboac ondoc.³ Ñac tonec kamunda, Maria latu ma Jakobo agêc Joses ma Juda agêc Simon teweni nec. Ma ênê lasiio tec sêmoa sêwiñ aêac nec atom me.” Ma têtû môsi en.⁴ Tec Jesu kêsoñ gêdên êsêac gebe “Lau gamên teñ tetoc propete teñ sa kwalec atom, tau nê malacmôkê to tau nê lasitêwai ma nê gôlôac tec sêmbu en.”⁵ Ma en kêtôm gebe êñgôm gêñtalô teñ anga tonan atom, tagen kêkên lêma gêsac lau togêmac luagêcgeñ ma gêgôm êsêac ôliñ ñajam kêsa.⁶ Ma êsêacnên sêkên gêwiñ masiña gêjac ênê Iênô auc.

Jesu kêsakin nê aposolo sêja (Mat 10:5-15; Luk 9:1-6)

Jesu gêjac laoc gamêngeñ jakêdôn lau.⁷ Go gêmôêc êsêac 12 dêdên en jakêsakin êsêac luagêc-luagêc ma kêkên ñaclai gêdên êsêac gebe sêkônin ñalau ñatêmui.⁸ Go gêlên binj êsêac gebe sêkôc gêñ teñ sêmoa intêna atom, têt tagen. Mo masi, atali masi, awa êsêp ômbinçap atom.⁹ Mago sêsô nêñ atapa ma sêsô ñakwê luagêc atom.¹⁰ Go kêsoñ gêdên êsêac gebe “Embe api andu teñ, nan ançôn tonançen e awi gamên tau siñ.¹¹ Malac teñ embe sêkôc amac sa to sêkên tañen amac atom, nan awi gamên tonan siñ, ma andôn ñakekop, tañ gêc amac emkain nan, su êtu nêñ geo ñabelo teñ êndên êsêac.”¹² Go ñacsenomi sêsa sêja ma sêjam mêtê gebe lau sênam taun ôkwi.¹³ Ma têtin ñalau sec taêsam sêsa sêja to sen oso lau gêmâc taêsam ña niptêkwi ma sêgôm êsêac ôliñ ñajam kêsa.

Ñackêsagu Joañ gêmâc endu (Mat 14:1-12; Luk 9:7-9)

¹⁴ Jesunê ñaê ñawae kêsa e kin Herodo gêñô ma lau sêsôm sebe “Ñackêsagu Joañ gêdi sa anga ñacmatênên, tec ñaclai kêpoa kêpi en.”¹⁵ Lau ñagêdô sêsôm sebe “En Elia,” ma ñagêdô sêsôm sebe “Propete têtê sêmoa-sêmoa nê nêñ teñ.”

* **5:43:** Lau Rom sêsam siñwaganên ton kapôn teñ gebe

¹⁶ Mago gédên tañ Herodo gênô biñ tonañ ñawae nañ, kêsôm gebe “Joan tañ kajatu dèdim enj gèsutêkwa gèngic nañ, gèdi sa.” ¹⁷ Herodo tau tonañ kêsôm sèkôc Joan tòn ma sêsô enj tòn gèngôn kapoacwalô. Herodo gègôm gèn tonañ gebe tau gèjam tewa Pilip nè awè Herodia, ¹⁸ ma Joan kêsôm gédên Herodo gebe “Gôjam tèwamnè awè tec keso.” ¹⁹ Herodia genj anô-anô Joan gebe ênac enj êndu, mago gègôm elémê, ²⁰ gebe Herodo kêtêc Joan. Enj kèjala enj gebe enj ñac gédên to ñac dabuñ, tec gejob enj. Herodo gênô ênè biñ e kèpô lêna tau ñasec, mago kèkên taña enj gèjac ñawaegeñ.

²¹ Ma gédên ñasawa tenj Herodo taè gèjam nè béc tènà kèkôc enja, tec gègôm moasinj kapôênj gédên nè kiap to kapitai ma laumata Galilaijana. ²² Ma Herodia latuo kêsô jakêté wê e Herodo to nè ñaclej sêlic ñajam. Tec Herodo kêsôm gédên ñapaléo gebe “Embe tèm tac êwiñ gèn tenj anja aènoc ma otenj, oc jakênj êndên aôm.” ²³ Enj kêtôc lêma ma kêsôm gédên ñapaléo gebe “Gèn samob, tañ otenj nañ, oc jakênj êndên aôm. Embe otenj noc gamênj ñamakenj, oc jakenjenj.” ²⁴ Tec ñapano kèsa jakêsôm gédên tènà gebe “Aè jatenj asagenj.” Ma tènà kêsôm gebe “Otenj ñackêsagu Joan mômêapac.” ²⁵ E ñapaléo kèlêti gacgenj kêsô gédên kinj gèja jaketenj gebe “Aè gabe galocgenj ôkênj ñackêsagu Joan mômêapac êsêp laclu tenj êndên aè.” ²⁶ Kinjê ñalêlôm ñawapac ñanô, tagenj kètu kêtôc lêmana to kètu ñaclejna tec enj gebe ensenj biñ su atom. ²⁷ E gacgenj kinj kêsakinj sinwaga tenj ma kèjatu gebe êkôc Joan mômêapac êmênj. Ñac tau gèja e gèdim Joan gèsutêkwa gèngic anja andu kapoacwalôna, ²⁸ go kèkênj mômêapac kêsêp laclu tenj mènjkèkênj gédên ñapaléo, ma ñapaléo kèkênj gédên tènà. ²⁹ Joanjê ñacsenjomi sênô ñawae mènjsèkôc ênè ñawêlêlanj su jasèkênj gèc sè tenj.

Jesu gèlôm lau 5,000

(Mat 14:13-21; Luk 9:10-17; Joan 6:1-15)

³⁰ Aposolo sèkac sa dèdên Jesu sèja ma sèjac gèn samob, tañ sègôm to tédôn nañ, ñaminj gédên enj. ³¹ Lau taèsam sèja sèmênj-sèja sèmênj, ma nènj ñasawa sèniñ gènna gèc atom. Tec Jesu kêsôm gédên êsèac gebe “Ajôc, tana gamênj ñasawa tenj tamoa nènj tauñna gebe aninj awem ñagec.” ³² Tec êsèac sèpi wañ sêsô gamênj ñasawa tenj sèmoa nènj tauñna.

³³ Lau sèlic êsèac sèja ma taèsam sèjala êsèac. Tec lau anja malac samob sèsêlênj sèwiñ tauñ e jasêo lasè gamênj tau, tañ Jesu to nè ñacsenjomi sebe sèmoa nañ, sèmuñj êsèac.

³⁴ Gédên tañ Jesu mènjkêsô nañ, gèlic lau toñ kapôênj ma taè walô êsèac gebe êsèac amboac domba, nañ ñacgejobna masi. Tec gèôc awa sa ma kédônj biñ taèsam gédên êsèac. ³⁵ Oc gèja, tec ênè ñacsenjomi dèdên enj sèja ma sèsôm gebe “Gamênj tonec gamênj sawa ma oc gèja su. ³⁶ Amboac tonañ ôkênj lau sèc èlinj-èlinj gebe sèna malac to gamênj ñakètu gèdô nasènam ôli nènj gèn sèniñna.” ³⁷ Tec Jesu gèjô êsèac awenj ma kêsôm gebe “Amac taôm akênj gèn êsèac sèniñ.” Ma êsèac tètù kènac enj gebe “Amboac ondóc, aèac ana anam ôli polom ña denari 200 mènjakênj êsèac sèniñ me.” ³⁸ Ma enj gèjam kènac êsèac gebe “Amacnèm polom tendocgenj gèc, ana alic acgom.” Êsèac sèlic su ma mènjsèsôm gebe “Polom lemenj tenj ma i luagèc.”

³⁹ Go enj kèjatu êsèac gebe samob sèngônj sic tomôkè-tomôkè sèngônj gègwanj ñamêdôb wakuc tonañ. ⁴⁰ Ma lau sèngônj sic totonj-totonj, toñ ñagèdô 100, ñagèdô 50. ⁴¹ Go Jesu kèkôc polom lemenj tenj to i luagèc tonañ sa mènjmata gedec undambè ma gèjam danje, go kèpô polom kèkôc ma kèkênj gédên ñacsenjomi gebe sènac sam êndên lau. Ma gèjac sam i luagèc tau gédên êsèac samob. ⁴² Samob senj e gèôc êsèac tònj. ⁴³ Go ñacsenjomi sejonj ñapopoc sa kèsêp gadob 12 e mènngèc ma i ñagèdôgèdô gèwiñ. ⁴⁴ Ma êsèac, tañ senj polom tau nañ, ñacwaga 5,000.

Jesu kèsêlêrl gèmoa ñadembom ñaô

(Mat 14:22-33; Joan 6:15-21)

⁴⁵ Ma Jesu kèkac nè ñacsenjomi gacgenj sèpi wañ sèmuñj enj sèna Betsaida, nañ gèc ñamakenj ônèña, ma enj tau èmoa e êkênj lau sèna acgom. ⁴⁶ Enj kèkênj lau sèja su acgom, go kèpi lôc gèja gebe etenj mec. ⁴⁷ Oc jakèsêp su ma wañ kèsa e jakèkô ñaluñ ma enj taugenj gèmoa

baugen gêmoa. ⁴⁸ Ma gêlic êsêac segolem elêmê gebe mu kêpuc êsêac tòn. Talec kêtan, go kêsêlên gêmoa ñadembom ñaôgen kasa gêdên êsêac gêja. En gebe êoc lêlêc êsêac êna. ⁴⁹ Ac sêlic en kêsêlên gêmoa ñadembom ñaôgen ma sêjam kauc sebe oc balôm ten, tec sêwakic. ⁵⁰ Êsêac samob sêlic en e têtakê. Go en awa kêsa sebeñ ma kêsôm gêdên êsêac gebe “Têmtac êpa su, aê tau tonec, atêc taôm atom.” ⁵¹ Ma en jakêpi wan gêwin êsêac ma mu kêtû malô. Ma êsêac têtakê e sêñac lemen ñanô, ⁵² gebe êsêacnên kauc kêsa kêpi bin polomña atom, nên ñalêlôm ñajaña tec gêc.

*Jesu gêgôm lau gêmác anğa Genesaret ôlin ñajam kêsa
(Mat 14:34-36)*

⁵³ Ma sêja e sêpi bau anğa Genesaret ma sêsô wan tòn. ⁵⁴ Sêsêp anğa wan sêja e gacgen lau sêjala en den tagen. ⁵⁵ Ma sêlêti sêjam gamên aucgen e lau sêbalañ lau, tan gên gêgôm êsêac nan, tosac-tosac sêja gamên, tan sênô gebe en gêmoa nan. ⁵⁶ Ma gêdên tan gêo lasê malac saun to kapôên ma gamên ñakêtu gêdô-gêdô nan, êsêac sêkên lau gêmác sec malaclun kêtômgen ma teten en gebe sêmoasac ênê ñakwê ñataligen, ma samob, tan sêmoasac en nan, tec ôlin ñajam kêsa.*

7

*Lau ñanô nêñ mêtê
(Mat 15:1-9)*

¹ Ma Parisai to binjutau ñagêdô, tan sêmên anğa Jerusalem nan, sêkac sa dêdên Jesu sêja. ² Ma sêlic ênê ñacsenomi ñagêdô sêkwasiñ lemen atom, sen gên paliñ-paliñgen. ³ Parisai to Juda samob sen gên atom e sêkwasiñ lemen su acgom, gebe têdaguc lau ñanô nêñ ñagôlin. ⁴ Ma embe anğa gamên têtulu gênña sêmên, nan sênin gên atom e sêlin bu su acgom. Ma ñagôlin langwa ñagêdô taêsam gêc, tan têdaguc gêwin amboac sêkwasiñ suc to laclu ma ku. ⁵ Amboac tonan tec Parisai to binjutau têtû kênac en gebe “Amboac ondoc, aômnêm ñacsenomi têdaguc lau ñanô nêñ ñagôlin atom, sêkwasiñ lemen atom ma sen gên.” ⁶ Tec en kêsôm gêdên êsêac gebe “Jesaia geoc bin lasê jagêdêngeoc kêpi amac dansañtêna amboac teto gêc gebe

‘Lau tonec tetoc aê sa ña gêdônôlicgen,
mago nêñ ñalêlôm gêmoa jaêc aê.

⁷ Êsêac sêjam sakin aê kwalec
gebe binju, tan êsêac têdôn nan, ñamalacnên bin ñaômagen.’

⁸ Anôtônê binju nan amac awi sin su, ma ñamalacnên ñagôlin langwa tec akôc tòn.”

⁹ Ma kêsôm gêdên êsêac gebe “Anôtônê binju tec abanac e ñapep sawa gebe amansañ taôm nêñ ñagôlin langwan. ¹⁰ Mose kêsôm gebe ‘Otoc tamam agêc tênam sa. Ñac ten embe êsôm bin sec êpi têna me tama, nan sênac en êndu.’ ¹¹ Mago amac tec asôm gebe ‘Ñac ten embe êsôm êndên têna me tama gebe Aênoc gên, tan taêm kêka amoa nan, Korban,’ ñam gebe jakên êndên Anôtô, ¹² go anac jao en gebe ênam têna me tama sa êtiam atom. ¹³ Amac ajam Anôtônê bin auc ña taôm nêñ ñagôlin langwa, tan adôn gelom-gelom nan, ma ajam gên ñagêdô ôkwi gêwin.”

*Gen tan gêgôm ñamalac kêtû sec
(Mat 15:10-11, 15-20)*

¹⁴ Go Jesu gêmôêc lau dêdên en sêja kêtiam ma kêsôm gêdên êsêac gebe “Samob anô aênoc bin ma nêñ kauc êsa. ¹⁵ Gên dêmôêña ten embe êsêp ñamalacnê ñalêlôm êna, oc êngôm en êtu sec atom. Mago gên, tan kêsa anğa ñamalac gêmên nan, tec gêgôm en kêtû sec.” [¹⁶ Ñac ten nê tanasun êñôña êmbe ênêc, nan êñôman.]

* 6:56: K mwaganên a c tagen. Alic Mat 18:28

¹⁷ Ma gédênj tañ gêwi lau sinj kêsô andu gêja nan, ênê ñacsenomi têtû kênac bingôlinj tau ñam gédênj enj. ¹⁸ Ma enj kêsôm gédênj êsêac gebe “Ma amac tonec nec, nê m kauc kêsâ atom amboac tonanj me. Ajala atom me. Gebe gênj samob, tañ anja dêmôênja êsêp ñamalac êna nan, oc êngôm enj êtu sec atom, ¹⁹ gebe kêsêp ênê ñalêlôm gêja atom, kêsêp ñatêtacñagenj gêja e gê su kêtôm gêgôm-gêgôm.” Tec Jesu gêwa gênj taniñña samob sa gebe ñajam. ²⁰ Ma kêsôm gebe “Tagenj gênj, tañ kêsâ anja ñamalacnê nan, tec gêgôm ñamalac kêtû sec. ²¹ Gebe taênj gêjam binj sec kêsâ anja ñamalacnênj ñalêlôm, binj mockainjña, genjenj, sêjac ñamalac êndu, ²² dêdim sêmôcwalô gêngic, matenj katu, sêgôm sec ñawaô, binj dansanj, wauc-wauctêna, matenj danjucboa, sêsôm binj alôb-alôb, tetoc taunj sa ma binj meloc. ²³ Gênj sec samob tonanj ñai tec kêsâ anja ñalêlôm ma gêgôm ñamalac kêtû sec.”

*Awê tenj kêkênj gêwinj ñajanja
(Mat 15:21-28)*

²⁴ Go Jesu gêdi anja tonanj gêja gamênj Turunja. Ma kêpi andu tenj gêja ma gebe ênam tau aucgenj e gêgôm jageo. ²⁵ Ma awê tenj, tañ latuo saunj ñalau ñatêmui gêgôm enj nan, gênjô enj ñawae ma sebenj gêja gêu tau gêc enj akainjña. ²⁶ Awê tau enj Heleno, têna kêkôc enj anja Suropoinikianja. Enj ketenj Jesu gebe êtinj ñalau sec anja latuonê êsa êna. ²⁷ Mago Jesu kêsôm gédênj enj gebe “Ondecgenj, ñapalê sêniñ nênj gênj e êôc êsêac tônj acgom. Embe takôc ñapalênênj mo su ma tambalinj êndênj kêamlatu, oc ñajam atom.” ²⁸ Tec awê tau gêjô enj awa gebe “Apômtau, mago kêamlatu senj ñapalênênj mo ñapopoc sêmoa tebo ñalabugoc.” ²⁹ Ma Jesu kêsôm gédênj enj gebe “Kêtû binj tonanjña tec ôna. Ñalau sec kêsâ anja latômonê gêja su.” ³⁰ Ma enj gêmu gêja nê andu e gêlic ñapalêo gêc ma ñalau sec kêsâ gêja su.

Tañasunbic to awamê ñajam kêsâ

³¹ Ma Jesu gêwi gamênj Turunja sinj kêtiam kêsâ Sidonja e jagêô lasê Malaclemenju ñagamênj gêc bugêjactonj Galilaijana. ³² Go sêkôc tañasunbic to nê bi ñ kwackwac dêdênj enj sêja ma tetenj enj gebe êkênj lêma ênsac enj. ³³ Tec Jesu kêkôc enj su anja launênj jasêkô taunja, go kêkênj lêmalatu kêsô enj tañasunj ma kêkasôp to kêmoasac enj imbêla. ³⁴ Go mata gedec undambê e kêsê awa su ma kêsôm gédênj enj gebe “Epata,” gebe “Ôpoa lasê.” ³⁵ Tec tañasunj kêpoa lasê ma imbêla kêtû golonj e kêsôm binj ñañênj kêsâ, ³⁶ ma Jesu gêjac jao gebe sêsôm ñawae êndênj lau atom. Enj gêjac jao gêmoa, tagenj êsêac sêjac minj binj tau kêtû tapa-tapa sêjac ñawaegenj. ³⁷ Lau sênjac lemenj ñanô ma sêsôm gebe “Enj gêgôm gênj samob ñajam. Tañasunbic sênjô binj ma awenjmê sêsôm binj lasê.” *

8

*Jesu gêlôm lau 4,000
(Mat 15:32-39)*

¹ Gédênj tonanjenj lau taêsam sêkac taunj sa kêtiam ma nênj gênj sêniñña masi. Tec Jesu gêmôêc nê ñacsenomi dêdênj enj jakêsôm gédênj êsêac gebe ² “Aê taêc walô lau tonec gebe sêmoa sêwinj aê e bêc têtêac samuc ma nênj gênj sêniñña masi. ³ Amboac tonanj embe jakênj êsêac têtac sawagenj sêmu sêna nênj gamênj, oc enj kainj to lemenj êmac anja intêna, gebe lau gamênj baliñña ñagêdo tec sêwinj êsêac.” ⁴ Ma ênê ñacsenomi têtû kênac enj gebe “Aêac takôc mo anja ondoc ma takênj lau tonec sêniñ êôc êsêac tônj, tamoa gamênj sawa nec.” ⁵ Tec enj kêtû kênac êsêac gebe “Amacnê m polom tendocgenj gêc.” Ma êsêac sêsôm gebe “Polom 7.”

⁶ Ma kêsôm gédênj lau gebe sêngônj sic sêngônj nom. Ma kêkôc polom 7 tonanj mênjgêjam danje su, go kêpô kêkôc ma kêkênj gédênj nê ñacsenomi gebe sênac sam. Tec sêjac sam gédênj lau. ⁷ Ma êsêacnênj i palê luagêcgenj gêc, nanj gêjam danje ma kêsôm gebe sênac sam amboac tonanj. ⁸ Senj e gêôc êsêac tônj, go sejonj ñapopoc sa kêsêp gadob 7. ⁹ Ma lau tau

* **7:37:** Asam binj, tañ gec Mat 15:2

amboac 4,000. Ma kêkêñ êsêac sêja. ¹⁰ Go êsêac to nê ñacsenomi gacgen jasêpi wan ten ma jasêo lasê gamêñ Dalmanutaña.

*Parisai teten gêñtalô
(Mat 16:1-4)*

¹¹ Parisai sêsa sêja jaêc sesen taun sêmoa e sebe sênsaê Jesu. Tec sêsôm gebe “Ôñg m gêñtalô undambêña ten.” ¹² Jesu gêñô bin tonan e nê ñalêlôm ñawapacgosu ma kêsôm gebe “Lau têm tonecña sêsôm gêñtalô ten kêtú asagenña. Binñanô, aê jasôm êndên amac gebe Lau têm tonecña oc sêlic gêñtalô ten atomanô.” ¹³ Go gêwi êsêac sin ma kêpi wan kêtiam jakêso ñamaken ôñêña.

*Parisai to Herodo nêñ jist
(Mat 16:5-12)*

¹⁴ Ñacsenomi sêlin polom sin sêkôc gêwiñ atom, sêkôc ñanô tagen gec wan. ¹⁵ Tec Jesu gêlên bin êsêac gebe “Alic ma ajop taôm ñapep êndên Parisai to Herodo nêñ jist.” ¹⁶ Ma êsêac taên gêjam gêc taunña ma sêsôm gebe “Kec, en kêsôm bin tonan gebe aêac takôc polom gêwiñ atom.” ¹⁷ Ma Jesu kêjala bin, tan sêsôm nan, tec kêsôm gêdên êsêac gebe “Kêtú asagenña amac taêm gêjam gêc taomñagen gebe akôc polom gêwiñ atom. Amacnêm kauc kêsa atom ma ajala bin tonec ñam atom tagen me. Nêm ñalêlôm ñadani kêsa me. ¹⁸ Matemanô gêc, mago alic gêñ atom to tanjemsun gêc, mago anô bin atom me. Ma taêm gêjam bin atom me. ¹⁹ Gêdên tan kêpô polom lemen ten kêkôc gêdên lau 5,000 nan, ajon ñapopoc sa kêsêp gadob tendocgen.” Ma êsêac sêsôm gêdên en gebe “Gadob 12.” ²⁰ “Ma gêdên tan kêpô polom 7 kêkôc gêdên lau 4,000 nan, ajon ñapopoc sa kêsêp gadob tendocgen.” Ma êsêac sêsôm gêdên en gebe “Gadob 7.” ²¹ Go en kêtú kênac êsêac gebe “Ajala bin tonec ñam atom tagen me.”

Ñac matapec ñajam kêsa anña Betsaida

²² Jasêo lasê Betsaida ma lau sêkôc matapec ten dêdên Jesu sêja ma teten en gebe êmoasac en. ²³ Tec Jesu kêkam matapec gêdên lêma ma gêwê en agêc sêsa malac ñamagê sêja, go kêkasôp kêsêp en mataanô ma gêu lêma gêsac en ma kêtú kênac en gebe “Gôlic gêñ ten me masi.” ²⁴ Ma ñac tau kêsa sa ma kêsôm gebe “Aê galic ñamalac, galic êsêac sêsên amboac ka.” ²⁵ Go Jesu gêu lêma gêsac en mataanô kêtiam ma kêpuc mata tôn e mataanô ñawa kêsa ma gêlic gamên ñanên kêsa. ²⁶ Go kêsakin en gêja nê andu ma kêsôm gebe “Ôsa malac ôna atom.”

*Petere kêsôm Jesu ñam
(Mat 16:13-20; Luk 9:18-21)*

²⁷ Go Jesu to nê ñacsenomi dêdi sêsa malac Kaisarea Pilipi sêja. Sêsêlên e jasêsa ñadambê ten ma kêtú kênac nê ñacsenomi gebe “Lau sêsam aê sebe asa.” ²⁸ Ma êsêac sêjô en awa gebe “Ñagêdô sêsôm gebe ñackêsagu Joan, ma ñagêdô gebe Elia, ma ñagêdô gebe propetenên teri.” ²⁹ Go kêtú kênac êsêac gebe “Ma amac taôm nec asam aê abe asa.” Tec Petere gêjô en awa gebe “Aôm Kilisi tau.” ³⁰ Ma Jesu gêjam êsêac awen auc gebe sêsôm en lasê êndên lau ten atomanô.

*Jesu geoc êmac êndu to êndi sanja lasê
(Mat 16:21-28; Luk 9:22-27)*

³¹ Go gêoc awa sa ma kêdôn êsêac gebe “Ñamalacnê Latu oc êoc ñandan taêsam ma laumata to dabunsga to binjutau oc têtin en to sênac en êndu. Ma béc têlêac ênaña, go êndi sa êtiam.” ³² En kasôm bin tonan gêc awagen. Tec Petere gê en jaagêc sêkô taunña ma kêsôm en. ³³ Ma Jesu kêkac tau ôkwi mata gê nê ñacsenomi ma kêsôm Petere gebe “Sadon, ôkôc taôm sa naôkô jaêc. Aôm taêm gêjam bin Anôtôña atom, taêm gêjam bin ñamalacñagen.”

³⁴ Go gêmôêc lau to nê nacsenomi sêmên ma kêsôm gêdên êsêac gebe “Nac ten embe taê ênam gebe êsap aê tôn, nan ênac kapoac tau ma êoc nê kakeso lau êndan guc aê. ³⁵ Nac ten embe êngôm mocsac gebe êmoa mata jali, nan oc êmac êndu. Ma ten embe êmac êndu êtu aê to nawaê njamna, nan oc êngôn mata jali. ³⁶ Nac ten embe ênsôb gên nomna samob sa êtu ênê gên, mago êjain katu, oc ênam en sa amboac ondoc. Oc ênam en sa atom. ³⁷ Namalac oc ênac da katu na asagen. ³⁸ Lau mockainjo to lau sec tonec nên ten embe maja aê to noc bin, oc Namalacnê Latu maja en amboac tonan êndên têm, tê êmên to Tamanê nawasi ma anjela dabun sêwin en.” *

9

¹ Ma en kêsôm gêdên êsêac gebe “Binjanô, aê jasôm êndên amac gebe Êsêac tec sêkô nec, nên nagedô oc sêmac êndu atomgen e sêlic Anôtônê gôlin tonclai mênêsa acgom.”

Jesu ôli kain ten kêsâ

(Mat 17:1-13; Luk 9:28-36)

² Bêc 6 gêjana acgom, go Jesu kêkôc Petere agêc Jakobo ma Joan sêwin en. Ma gêwê êsêac sêpi lôc natêpôê balin ten sêja gebe sêmoa taunja. Ma sêlic en ôl i kêpô tau ôkwi ³ e nê nkwê sêpôma kêlêlêc oc naboatilo su. ⁴ Go Elia agêc Mose seoc taun lasê dêdên êsêac ma sêjam binjalôm sêwin Jesu. ⁵ Ma Petere gêoc awa sa kêsôm gêdên Jesu gebe “Mêtêmôkê, njam gebe tamoa gamên tonec. Aêac anam bec têlêac acgom, aômnêm ten ma Mosenê ten ma Elianê ten.” ⁶ Êsêac têtêc taun nanô, tec en gêjam kauc bin êsômna. ⁷ Go tao ten mên gêjam ajun êsêac ma awa ten kêsâ anja tao tau gêmên gebe, “Aênoc Latuc tan têtac gêwin en nan, tau tonec. Akên tanem en.” ⁸ Ma sep tagen ac maten geso gamên e sêlic lau ten sêkô sêwin êsêac atom, Jesu taugen.

⁹ Êsêac sêsêp anja lôc sêmoa ma en gêjac jao êsê c gebe “Gên tan alic nan, anac namin êndên nac ten atom e Namalacnê Latu êndi sa anja nacmatênên su acgom.” ¹⁰ Êsêac taên gêjam bin tonan gêc taunjen sêmoa ma têtû kênac gêdên taun gebe “Êndi sa anja nacmatênên nec nam amboac ondoc.” ¹¹ Go têtû kênac en gebe “Amboac ondoc, binjutau sêsôm gebe Elia êmên êmun acgom” ¹² Tec en kêsôm gêdên êsêac gebe “Elia nan êmun ma êsa gên samob nalanô sa êtiam. Ma teto kêpi Namalacnê Latu amboac ondoc gebe en oc êoc nandan taêsam to têtû kasec en. ¹³ Mago aê jasôm êndên amac gebe Elia tec gêmên su, ma sêgôm en waucwacgen amboac teto kêpi en.”

Napalê tonalau sec ôli njam kêsâ

(Mat 17:14-20; Luk 9:37-43)

¹⁴ Ac sêmên ma sêo lasê gêdên nacsenomi nagedô ma sêlic lau taêsam sêgi êsêac auc ma binjutau to êsêac awensun gêoc ka taun. ¹⁵ Lau sêlic en e gacgen têtakê ma sêlêti dêdên en sêja to sê moalêc en. ¹⁶ Ma en kêtû kênac êsêac gebe “Amac awemsun gêoc ka taôm kêtû agenja.” ¹⁷ Tec nac ten anja lau taêsam tonan nên gêjô en awa gebe “Mêtêmôkê, aê kakôc latuc gadên aôm gamên gebe nalau awamê gêgôm en. ¹⁸ Gên tau embe êtap en sa anja nasawa ten, oc êmôn en e awaôpic êsa ma lulun nakicsêa kikec-kikec e êtu ton langwagen. Ma katen nê nacsenomi gebe têtin nalau tau e sêgôm kêtôm atom.” ¹⁹ Tec Jesu gêjô êsêac awen gebe “O amac lau-akên-gêwinatomwaga, aê jamoa jawin amac e êndên ondoc, ma jaoc amacnêm bin e êndên ondocgen. Akôc napalê tau andên aê amên.” ²⁰ Ma sêkôc napalê tau dêdên en sêja. Ma gêdên tan nalau gêlic Jesu nan, gacgen kêgasun napalê tau e gêjac tau êndu jagêc nom ma kêsabi tau to awaôpic kêsâ. ²¹ Go Jesu kêtû kênac tama gebe “Gên tonec gêgôm en kêtôm jala tendocgen su.” Ma en kêsôm gebe “Napalêgen ma gêgôm en ²² ma kêtin en kêpi ja to kêsêp bu kêtû dim taêsam gebe ensen en su. Mago aôm embe ôtôm, go taêm walô aêac ma ônam aêac sa.” ²³ Ma Jesu kêsôm gêdên en gebe “Aôm gônac aê ôkwi

* **8:38:** Asam bin, tan gêc Mat 16:6

gebe Aôm embe ôtôm me. Nac tañ kékêñ gêwiñ nan, oc êngôm gêñ samob naêtôm.” ²⁴ E gacgeñ ñapalê tama gêmôêc ma kêsôm gebe “Aê kakêñ gêwiñ, tagen kakêñ gêwiñ kwalec, tec ônam sa.”

²⁵ Jesu gêlic lau sêwêgeñ sêmêñ, tec gec bin ñalau ñatêmui ma kêsôm gédêñ en gebe “Aôm ñalau awammê to tañamsunbic, aê jasakiñ aôm gebe Ondec en ma ôsa ôna, ma ômu ôsô ñac tau nê ñalêlôm ôna êtiam atom.” ²⁶ Ma ñalau kêgasuñ en secanô e kêwakic lasê ma kêsa gêja. Ma ñapalê tau gêc amboac ñacmatê, tec lau taêsam sêsôm gebe “Gêmac êndu su.” ²⁷ Go Jesu kékam en kêsêp lêma ma gegen en sa jakêkô.

²⁸ Gêc gêmu gêja nê andu acgom, go nê ñacsenomi têtù kênac en sêmoa tauñña gebe “Amboac ondoc, tec aêac atin ñalau tonan agôm kêtôm atom nec.” ²⁹ Ma Jesu gêjô êsêac awen gebe “Gêñ ten kêtôm gebe êtin gêñ amboac tonan ñai su sêsa ñagaô sêna atom, mec tagen.”

Jesu geoc êmac êndu to êndi sanja lasê kêtù luagêcña
(Mat 17:22-23; Luk 9:43-45)

³⁰ Go ac dêdi anja tonan sêsa Galilaiagen sêja ma en gebe lau sêñô êsêac ñawae atom, ³¹ gebe en kêdôn nê ñacsenomi ma kêsôm gédêñ êsêac gebe “Lau sêkêñ Ñamalacnê Latu êsêp ñamalac lemeñ êna nasênac en êndu. Sênac en êndu e ñabêc têlêac ênaña su acgom, go êndi sa.” ³² Mago êsêacnêñ kauc kêsa kêpi bin tonan atom ma têtêc tauñ tec têtù kênac en atom.

Asa êtu ñac kapôêñ
(Mat 18:1-5; Luk 9:46-48)

³³ Jasêo lasê Kapanaum sêngôn andu acgom, go kêtù kênac êsêac gebe “Amac asôm bin amboac ondoc gédêñ taôm amoa intêna.” ³⁴ Ma êsêac sêjam tauñ tôn, gebe anja intêna sêjam kênac tauñ kêpi nêñ asa kêtù ñac towae kêlêlêc êsêac ñagêdô su. ³⁵ Go gêngôn sic ma gêm êc êsêac 12 mênkêsôm gédêñ êsêac gebe, “Ñac ten embe taê ênam gebe êtu ñamata, nan êtu samob nêñ ñamu to samob nêñ sakiñwaga acgom.” ³⁶ Ma kékôc ñapalê saun mênketoc en kékô êsêac ñaluñgeñ, go kêmbôên en ma kêsôm gédêñ êsêac gebe ³⁷ “Ñac tañ kékôc ñapalê saun amboac tonec nêñ ten sa kêtù ñoc ñaêña nan, kékôc aê sa. Ma ñac, tañ kékôc aê sa nan, kékôc aê taucgeñ atom, en kékôc ñac, tañ kêsakiñ aê nan sa.”

Lau tañ sesen aêac atom nan, sêpuc aêac tôn
(Luk 9:49-50)

³⁸ Go Joan kêsôm gédêñ en gebe “Mêtêmôkê, aêac alic ñac ten, nan kêdaguc aêac atom, kêtin ñalau sec su ña aômnmê ñaê. Tec ajac jao en, gebe en kêdaguc aêac atom.” ³⁹ Ma Jesu kêsôm gebe “Anac jao en atom, gebe ñac tañ êngôm gêntalô êpi aênoc ñaê, go gacgeñ êkac awa ôkwi ma êsôm bin sec êpi aê nan, oc êngôm êtôm atom. ⁴⁰ Gebe ñac, tañ kékêñ kisa gesen aêac atom nan, kêpuc aêac tôn. ⁴¹ Nac nan êkêñ bu laclu ten amac anôm êtu Kilisinê lau amacña nan, jasôm binñanô êndêñ amac gebe ñagêjô ñajam oc eso en atomanô.

Tatim lau atom
(Mat 18:6-9; Luk 17:1-2)

⁴² “Ma ñac ten, nan êtim lau saun, tañ sêkêñ gêwiñ aêña nan, nêñ ten e êtu sec nan, lau sêwa poctêmui sa en gêsutêkwa ma sêmbalin en êsêp gwêc êna, go ñajam.

⁴³ “Lêmam embe êtim aôm, go ôndim êngic. Tolêmamkatucgeñ ôngôn matam jali, oc ñajam êlêlêc tolêmam lulugeñ ôsêp lamboam ñakêlêndin ñaja, tañ kêsa ñapan nan ôna. [⁴⁴ Gamêñ nan ñatêmoa to ñaja êmac atom.] ⁴⁵ Ma amkain embe êtim aôm, nan ôndim êngic. Toamkatucgeñ ôngôn matam jali, oc ñajam êlêlêc sêmbalin aôm toamkain lulugeñ ôsêp lamboam ñakêlêndin ôna. [⁴⁶ Gamêñ nan ñatêmoa to ñaja êmac atom.] ⁴⁷ Ma matamanô ten embe êtim aôm, nan ôkip sa. Tomatamanô tagen ôsô Anôtônê gamêñ ôna, oc ñajam êlêlêc sêmbalin aôm tomatamanô lulugeñ ôsêp lamboam ñakêlêndin ôna. ⁴⁸ Gamêñ nan ñatêmoa to ñaja êmac atom.

49 “Sêpalip ja kêpi lau samob kêtôm sêpalip gwêc kêpi gwada. 50 Gwêc tau gêj njajam, mago gwêc tau njamakic embe ênaña, oc danngôm njamakic êsa êtiam amboac ondoc. Gwêc ênêc amacña ma amoa tobiñmalôgen awiñ taôm.”

10

Biñ sêmôcwalôña

(Mat 19:1-12; Luk 16:18)

1 Jesu gêdi anga tonan jagêô lasê Judaia to gamêj, tañ gêc Jordan njamakenj ônêña nan, ma lau taêsam sêkac sa dêdêj enj sêja kêtiam, tec kêdôj êsêac cImboac gêgôm-gêgôm nan kêtiam.

2 Ma Parisai njagêdô dêdêj enj sêja sebe sêlêtôm enj ma têtû kênac enj gebe, “Njac tenj embe êwi nê awê sinj, oc êtôm me masi.” 3 Tec enj gêjô êsêac awenj gebe, “Mose gêjac biñsu amac amboac ondoc.” 4 Ma êsêac sêsôm gebe, “Mose gêlôc gebe teto papia sêwi awê sinjña ma sêwi enj sinj.” 5 Tec Jesu kêsôm gêdêj êsêac gebe “Enj keto biñsu tonanj kêtû nêj njalêlôm njadaniña. 6 Mago andanjenj gêdêj tañ Anôtô kêkêj undambê to nom nan, kêkêj awêlu njac. 7 Amboac tonanj ‘nac oc êwi tama agêc têna sinj ma êsap nê awê tôj 8 ma agêc lulu têtû ôli tagenj.’ Ma agêc têtôm gêj luagêc êtiam atom, têtôm njanô tagenj. 9 Gêj tañ Anôtô kêkêj kêkwa tau nan, njamalac tenj êkac su atom.”

10 Jasêngônj andu acgom, go ênê njacsenjomi têtû kênac enj kêtû biñ tau tonecña kêtiam. 11 Tec Jesu kêsôm gêdêj êsêac gebe “Njac tenj embe êwi nê awê sinj ma ênam tenj, oc êngôm gêj mockaiñña, 12 ma awê tenj embe êwi nê akwenj sinj ma ênam tenj, oc êngôm gêj mockaiñña amboac tonanj.”

Jesu gêjam mec njapalê njasec-njasec

(Mat 19:13-15; Luk 18:15-17)

13 Ma sejonj njapalê njasec-njasec dêdêj Jesu sêja gebe êmoasac êsêac. Ma njacsenjomi sec biñ lau. 14 Jesu gêlic e kêtû môsi ma kêsôm gêdêj êsêac gebe “Andec njapalê dêdêj aê sêmêj, akô êsêac auc atom, gebe lau tecenanj naj têtû Anôtônê gamêj njatau. 15 Biñnanô, aê jasôm êndêj amac gebe Njac tañ êkôc Anôtônê gamêj sa êtôm njapalê atom nan, oc êsô êna atom.” 16 Go kêmbônj to gêu lêma gêsac êsêac ma gêjam mec êsêac.

Njacsenjom tolêlôm

(Mat 19:16-30; Luk 18:18-30)

17 Jesu jakêsa intêna acgom, go njac tenj kêlêti gesenj enj auc jakêpônj aduc gêdêj enj ma kêtû kênac enj gebe “Mêtêmôkê njajam, aê janngôm asagenj gebe jawê kainj janngônj matoc jali tenjenj.” 18 Tec Jesu kêtû kênac enj gebe “Amboac ondoc, kôsam aê gebe njajam. Njajam tenj gêmôa atom, Anôtô taugenj. 19 Biñsu tau tec gônjô su gebe ‘Ônac njamalac êndu atom, ôngôm gêj mockaiñjo to mockaiñña atom, ônam genjenj atom, ônga biñ atom, ôngambec gêj atom ma otoc tamam agêc tênam sa.’ ” 20 Ma njac tau kêsôm gêdêj enj gebe “Mêtêmôkê, aê njapalêjenj ma kamasanj biñ samob tonanj kêtû tôj aê.” 21 Ma Jesu mata gê enj e têtac gêwiñ enj ma kêsôm gêdêj enj gebe “Gêj tagenj tec kôpô lêna. Ôna ma ôkêj nêj waba samob lau sênam ôli ma ôkêj njawa êndêj lau njalêlôm sawa, go nêj awa oc ênêc undambê, ma ômônj ôndannguc aê.” 22 Njac tau gêjô biñ tonanj e lanjônô kêtû sêp ma kêsa tonê njalêlôm njawapacgenj gêja, gebe nê waba taêsam.

23 Go Jesu kêsala nê njacsenjomi ma kêsôm gêdêj êsêac gebe “Lau toawa embe sêsô Anôtônê gamêj sêna, oc sêngôm elêmê.” 24 Njacsenjomi têtakê kêtû ênê biñ tonanjña, tec Jesu kêsôm gêdêj êsêac kêtiam gebe “Njapalêac, lau sêsô Anôtônê gamêj sênanja njawapac njanô. 25 Bôc kamele tenj oc êsêli êsô so njalasê êna njagaôgenj êlêlêc njac tolêlôm tenj êsô Anôtônê gamêj ênaña su.” 26 Êsêac têtakê njanô ma sêsôm gêdêj tañ gebe “Ai, amboac tonanj, asa oc ênam samuc.” 27 Tec Jesu mata gê êsêac ma kêsôm gebe “Njamalac oc têtôm gêj amboac tonanj atom. Mago Anôtô enj kêtôm, gebe Anôtô gêgôm gêj samob jakêtôm.”

²⁸ Ma Petere gêôc awa sa ma kêsôm gêdêñ enj gebe “Ôlic acgom, aêacmêñ tec awi ma gêñ samob sinj ma adaguc aôm.” ²⁹ Ma Jesu kêsôm gebe “Binjanô, aê jasôm êndêñ amac gebe Ñac tej nanj êwi nê andu, me lasitêwai, me luio, me têna agêc tama, me ñapalê, me kôm sinj êtu aê to ñawae ñajamña, ³⁰ oc êndêñ têm tonec êkôc gêñ tau ñagêjô êtu dim 100 êjô andu ma lasitêwai to luio, ma tênai to ñapalê ma kôm, ma oc sêjanda enj êwiñ, ma êndêñ têm ñamuña oc êñgônj mata jali tenjenj. ³¹ Lau ñamataña taêsam oc têtù ñamu ma ñamu oc têtù ñamata.”

Jesu geoc êmac êndu to êndi saña lasê kêtù têtêacña
(Mat 20:17-19; Luk 18:31-34)

³² Êsêac sêsêlêñ sêmoa intêna sebe sêpi Jerusalem sêna ma Jesu kêsêlêñ gêmuj êsêac ma êsêac têtakê. Ma êsêac, tanj têtadaguc enj nanj, têtêc taunj. Ma kêtêc êsêac 12 sêmoa nêñ tauñña kêtiam jagêwa gêñ, tanj oc êtap enj saña nanj, ñam sa gêdêñ êsêac gebe ³³ “Alicgac me, aêac tapi Jerusalem tana, ma oc sêkêñ Ñamalacnê Latu êndêñ lau dabunjsêga to binjsutau sêkic ênê binj, go sêkêñ enj êndêñ lau samuc. ³⁴ Ma êsêac sêsu enj susu to sêkasôp êpi enj ma si enj, go sênac enj êndu. Ma bêt têtêac ênaña, go êndi sa.”

Jakobo agêc Joañ tetênj gêñ
(Mat 20:20-28)

³⁵ Ma Sebedai latuagêc, Jakobo agêc Joañ, dêdêñ enj sêja ma sêsôm gêdêñ enj gebe “Mêtêmôkê, aêagêc abe ôngôm gêñ, tanj aêagêc atênj êndêñ aôm nanj, ñanô êsa êndêñ aêagêc.”

³⁶ Tec Jesu kêtù kênac êsêagêc gebe “Amagêc abe aê janjom asagenj ñanô êsa êndêñ amagêc.” ³⁷ Go êsêagêc sêsôm gêdêñ enj gebe “Ôkêñ aêagêcma tej êñgônj nêm anôña ma tej êñgônj nêm gasêña anja nêm ñawasi ñalêlôm.” ³⁸ Ma Jesu kêsôm gêdêñ êsêagêc gebe “Amagêc ajam kauc gêñ, tanj atênj nanj. Amagêc atôm gebe anôm êsêp laclu, tanj aê janôm êsêpña nanj, ma alinj sanju, tanj aê jalinj nanj me.” ³⁹ Ma êsêagêc sêjô enj awa gebe “Aêagêc atôm.” Ma Jesu kêsôm gêdêñ êsêagêc gebe “Laclu tanj aê janôm êsêp nanj, amagêc oc anôm, ma sanju, tanj aê oc jalinj nanj, amagêc oc alinj. ⁴⁰ Tagenj aê katôm gebe jakêñ lau sêngônj ñoc anôña to ñoc gasêña nec atom, gêjac lau, tanj Tamoc kêmasanj kêtù êsêacña nanjenj ñawae.”

⁴¹ Êsêac lau 10 sêjô e têtù môsi Jakobo agêc Joañ. ⁴² Ma Jesu gêmôêc êsêac dêdêñ enj sêja ma kêsôm gêdêñ êsêac gebe “Amac ajalagac gebe lau, tanj seboç têtù lau samuc nêñ gôlinjwaga nanj, sêkôninj êsêac ma nêñ lau kapôêñ sêjam gôlinj êsêac ñajaña. ⁴³ Mago amac amboac tonanj atom. Ñac tej embe taê ênam gebe êtu amacnêm ñac kapôêñ, nanj êtu amacnêm sakinjwaga. ⁴⁴ Ma tej embe taê ênam gebe êtu amacnêm ñamata, nanj êtu amacnêm gêñôma. ⁴⁵ Ñamalacnê Latu gêmêñ gebe sênam sakinj enja atom, mago gebe ênam sakinj to êkêñ tau ênac da lau taêsam.”

Matapec tej ñajam kêsa
(Mat 20:29-34; Luk 18:35-43)

⁴⁶ Êsêac sêsêlêñ e sêô lasê malac Jeriko. Ma gêdêñ tanj êsêac to nê ñacsenjomi ma lau taêsam sêwê sêsa anja Jeriko sêja nanj, Timai latu matapec Batimai ketênj-ketênj gêñ gêngônj intêna ñatali. ⁴⁷ Ñac tonanj gêñô ñawae gebe Jesu Nasaretna tau enj, tec gêôc awa sa ma gêmôêc gebe “Dawidnê Latu Jesu, taêm walô aêma.” ⁴⁸ Lau taêsam sec binj enj gebe “Ônam taôm tônj,” mago enj gêmôêc kêpuc sagenj gebe “Dawidnê Latu, taêm walô aêma.” ⁴⁹ Tec Jesu kêtô ma kêsôm gebe “Amôêc enj êmêñ.” Ma êsêac sêmôêc matapec tau ma sêsôm gêdêñ enj gebe “Têmtac êpa su ma ôndi sa, gebe enj gêmôêc aôm.” ⁵⁰ Tec ñac tau kêbalinj nê ñakwê sinj ma gêboanj sa gêdêñ Jesu gêja. ⁵¹ Ma Jesu awa gêjac enj gebe “Aôm gobe janjom asagenj êndêñ aôm.” Go matapec kêsôm gêdêñ enj gebe “Mêtêmôkê, aê gabe matoc êlac.” ⁵² Ma Jesu kêsôm gêdêñ enj gebe “Ôêc ôna, aôm kôkêñ gêwiñ gêjam aôm sa.” E gacgenj mata gêlac ma kêdaguc enj gêmôa intêna.

11

Jesu kêsô Jerusalem gêja

(Mat 21:1-11; Luk 19:28-40; Joaņ 12:12-19)

¹ Ma gêdêj taņ êsêac têdabiņ Jerusalem jasêsa malac Betpage to Betania, taņ gêc Lôckatêkwi naņ, Jesu kêsakiņ nê ņacseņomi luagêc ² ma kêsôm gêdêj êsêagêc gebe “Agêc asêlêj apeņ malac, taņ gêc nêmnja naņ, ana ma êndêj taņ aô lasê naņ, gacgeņ andac doņki ņalatu teņ sêkô têtj kêtô, ņamalac teņ gêjgônj ņaô kwananğeņ atomanô, naņ anğamboac su ma awê amêj. ³ ņac teņ embe êtu kênac amagêc gebe ‘Agôm tonanj kêtu agenja,’ naņ asôm gebe ‘Apômtau kêtô lêna gêj tau ma oc êsakiņ gaôgeņ êmu emêj tonec êtiam.’ ” ⁴ Tec agêc sêja e dêdac doņki ņalatu tau sêkô têtj kêtô andu teņ ņasacgêdô kêsî malaclunja ma sêgaboac su. ⁵ Ma êsêac, taņ sêkô têtj naņ, nêj ņagêdô têtj kênac êsêagêc gebe “Amagêc abe anğô-m asageņ, tec agaboac doņki ņalatu tonanj su.” ⁶ Ma êsêagêc sêsôm biņ, taņ Jesu kêsôm naņ, gêdêj êsêac e sêwi siņ. ⁷ Ma sêwê doņki ņalatu tau gêdêj Jesu sêja e sêu nêj ņakwê gêsac ma Jesu gêjgônj ņaô. ⁸ Ma lau taêsam sêja nêj ņakwê gêc intêna ma ņagêdô sêja ka ņalaun, taņ sêsapu anğa kôm ⁹ ma êsêac, taņ sêmunj to têtadaguc naņ, sêmôec gebe “Osana, alanem eņ naņ gêmêj gêjam Apômtau lanj. ¹⁰ Alanem tamenj Dawid nê gamêj kiņja, taņ mêtj kêsî naņ. Osana êsa anğa lôlôc.”

¹¹ Ma eņ gêt lasê Jerusalem jakêsô lôm dabunj gêja ma kêsala gêj samob gêmoa. Tagenj oc gêja su, tec eņ to êsêac ¹² sêsa Betania sêja.

Jesu kêtuc boa jambô

(Mat 21:18-19)

¹² ņabêbêc sêwi Betania siņ ma mo gêtj eņ. ¹³ Kêtô jaêcgeņ ma gêlic jambô tolaun teņ kêtô, tec kêtuc gasuc gêja gebe moae oc êtap jambô ņanô teņ sa. Gêja e gêlic ņanô teņ atom, ņalaun ņaômageņ, gebe jambô ņanoc atom. ¹⁴ Tec kêsôm gêdêj jambô tau gebe “Êtôm têtgeņ lau teņ oc sêniņ ņanô anğa aômnmê teņ êtiam atomanô.” Ma ênê ņacseņomi sêjô.

Jesu kêtjanda lau anğa lôm dabunj

(Mat 21:12-17; Luk 19:45-48; Joaņ 2:13-22)

¹⁵ Êsêac jasêo lasê Jerusalem ma Jesu kêsô lôm dabunj gêja e kêtjanda lau, taņ têtulu gêj sêmoa lôm dabunj ņalêlôm naņ, sêsa awê sêja ma kêtj sêjam-mone-gêtj-tauwaga nêj tebo to lau-têtulu-balôsiwaga nêj lêpônj piņponj ¹⁶ ma gêtj jao gebe ņac teņ êoc gêj teņ êsêlêj êmoa lôm dabunj ņalêlôm atom. ¹⁷ Go kêtônj êsêac ma kêsôm gebe “Teto gêc gebe Anôtô kêsôm gebe ‘Aêjoc andu sêsam gebe tentenlatu samob nêj andu mecja.’ Mago amac agôm kêtuc kêtj anğowaganêj gêsunj.”

¹⁸ Lau dabunjsêga to biņsutaun sêjô ma dêtib sebe senseņ eņ su, gebe têtêc eņ gebe lau samob têtakê kêtuc ênê mêtêjja.

¹⁹ Oc gêja su, tec Jesu to nê ņacseņomi sêc sêsa anğa malac tonanj sêja.

Jesu gêtwa jambô, taņ kêtuc masê naņ, ņabiņ sa

(Mat 21:20-22)

²⁰ ņagelenj ac sêselêj e sêsa gamêj, taņ jambô kêtô naņ, ma sêlic jambô tau kêtuc masê e jakêsêp ņawakac tau gêtja. ²¹ Ma Petere taê gêtjam biņ tau, tec kêsôm gêdêj Jesu gebe “Mêtêmôkê, ôlic jambô, taņ kêtuc boa naņ, tec kêtuc masê su.” ²² Ma Jesu gêtj êsêac awenj gebe “Biņņanô, aê jasôm êndêj amac gebe ²³ Amac embe akêj êwiņ Anôtô ma asôm êndêj lôc têtj gebe Ômbuc taôm sa nau taôm ôsêp gwêc ôna, ma embe asôm totêmtac lulu atom, akêj êwiņ gebe biņ oc ņanô êsa, naņ oc êtu têtj. ²⁴ Amboac tonanj aê jasôm êndêj amac gebe Gêj samob, taņ atenj kêsêp mec ņalêlôm naņ, embe akêj êwiņ gebe akôc ņanô, oc akôc. ²⁵ Embe naatenj nêj mec akô ma nêj biņ teņ êndêj ņac teņ ênêc, naņ asuc ôkwi acgom, gebe Tamemi, taņ gêmoa undambê naņ, êsuc amacnêj keso ôkwi amboac tonanğeņ. [

26 Mago amac embe asuc biñ ôkwi atom, go Tamemi, tañ gêmoa undambê nan, oc êsuc amacnêm keso ôkwi atom amboac tonanğen.]”

*Judawaga têtû kênac Jesunê ñaclai ñam
(Mat 21:23-27; Luk 20:1-8)*

27 Ac sêmu sêsa Jerusalem kêtiam ma Jesu jakêsêlêñ gêmoa lôm dabuñ ñalêlôm, go lau dabuñsêga to biñsutau ma laumata dêdêñ enj sêja 28 ma têtû kênac enj gebe “Aôm gôgôm gêñ tonanğ gôjam ñaclai ondoc lanô. Ma asa kêkêñ ñaclai tonec gêdêñ aôm, tec gôgôm gêñ amboac tonanğ.” 29 Go Jesu kêsôm gêdêñ êsêac gebe “Aê gabe jatu kênac biñ tenj êndêñ amac. Ajô aêñoc kênac acgom, go jasam ñatau, tañ gêjam aê sa ma gagôm gêñ tau nan, êndêñ amac. 30 Joaņnê sanğu nec anğa Anôtônê me anğa ñamalacnêñ. Ajô ñoc kênac tonanğmanğ.” 31 Ma êsêac taêñ gêjam gêc taunğen gebe “Embe tasôm gebe anğa Anôtônê, enj oc êsôm gebe Ma amboac ondoc tec akêñ gêwiñ enj atom. 32 Ma embe tasôm gebe Anğa ñamalacnêñ, tec tatêc lau gebe samob sêlic Joaņ gebe enj propete tenj.” 33 Tec sêjô Jesu awa gebe “Aêac ajam kauc.” Ma Jesu kêsôm gêdêñ êsêac gebe “Amboac tonanğ aê jasôm ñaclai, tañ gêjam aê sa ma gagôm gêñ tau nan, êndêñ amac atom amboac tonanğ.” *

12

*Biñğôliñ kêpi kôm wainğa to ñagejobwaga
(Mat 21:33-46; Luk 20:9-19)*

1 Jesu gêoc awa sa ma gêjam kêtû biñğôliñ gêdêñ êsêac gebe “Ñac tenj kêsê wain kôm tenj ma gêsô tunj e kêsô tau, go kêsap sêpip wain ñamala ma kêkwê andu ñaatêkwa baliñ tenj kêtû sejop kôm tauņa, go kêmasanğ biñ gêdêñ lau sênam kôm êpiņa ma enj tau gêja gamêñbôm tenj. 2 Gêdêñ ñanoc enj kêsakiñ sakiñwaga tenj gêdêñ kômwaga gêja gebe êkôc kôm wainğa ñanô anğa kômwaganêñ. 3 Êsêac sêkôc ñac tau tônia ma si enj e sêsakiñ enj lêma sawagenğ gêmu gêja. 4 Go ñatau kêsakiñ sakiñwaga tenj gêdêñ êsêac gêmu gêja kêtiam, nanğ têtuc enj kêsêp mômêapac to sêpêlê enj. 5 Ma kêsakiñ tenj gêja kêtiam, nanğ sêjac enj êndu. Ma lau ñagêdô taêsam sêwiñ, nanğ si êsêacnêñ ñagêdô ma sêjac ñagêdô êndu. 6 Ñac tagenğ gêmoa, ênê latu, tañ têtac gêwiñ enj ñanô. Kêtû ñamu kêsakiñ enj gêdêñ êsêac gêja ma kêsôm gebe ‘Êsêac oc tetoc aêñoc latuc sa.’ 7 Gêja e kômwaga tonanğ ñai sêsôm gêdêñ taunğ gebe ‘Ñacgêwê-kaiñ-gêñlênsêmwaga tau tonec. Ajôc, tanac enj êndu, gebe gêñlênsêm êtu aêacnêñ.’ 8 Go sêkôc enj tônia e sêjac enj êndu ma sêbaliñ ênê ñawêlêlanğ anğa kôm wainğa kêsa gêja.

9 “Kôm wainğa ñatau oc êngôm amboac ondoc. Enj oc êmêñ ma ensenğ kômwaga su ma êkêñ kôm wainğa êndêñ lau tenj. 10 Biñ tonec amac asam me masi gebe ‘Poc tañ sêkwêwaga sêbaliñ siñ nanğ, tec kêtû poc ñakêclêsuņa.

11 Gêñ tonanğ Apômtau gêgôm, tec matenjanô talic amboac gêñsêga tenj.’ ”

12 Êsêac senğ anô-anô sebe sêkôc Jesu tônia, mago têtêc lau gebe sêjala biñğôliñ tau ñam jakêsêp êsêac tauñ, tec sêwi enj siñ ma sêc sêja.

*Biñ takisğa
(Mat 22:15-22; Luk 20:20-26)*

13 Ma êsêac sêsakiñ Parisai to Herodonê lau ñagêdô dêdêñ Jesu sêja sebe sêwa lip enj ña tau nê biñ. 14 Tec sêmêñ ma sêsôm gêdêñ enj gebe “Mêtêmômê, aêac alic aôm ñac biññanônia, ma gôe go lau tenj atom gebe aôm kôpuc openğ lau tenj atom, mago kôdônia Anôtônê intêna ña biññanônia. Embe takêñ takis êndêñ kaisara, oc eso aêacnêñ biñsu me masi. Takêñ me takêñ atom.” 15 Mago Jesu kêjala êsêacnêñ dansanğ, tec kêsôm gêdêñ êsêac gebe “Amboac ondoc tec abe atim aê. Akêñ denari tenj êndêñ aê jalic acgom.” 16 Tec sêkôc tenj sêja. Ma enj kêsôm gêdêñ êsêac gebe “Asa nê ñakatu to ñatalô tonec.” Ma êsêac sêsôm gêdêñ enj gebe

* 11:33: Lambiñ

“Kaisaranê.” ¹⁷ Tec Jesu kêsôm gêdênj êsêac gebe “Akênj kaisaranê gênj êndênj kaisara ma Anôtônê gênj êndênj Anôtô.” Tec êsêac sê taênj enj.

Nacmêtê sêndi sa nabin

(Mat 22:23-33; Luk 20:27-40)

¹⁸ Go Sadukai, tañ sêsôm sebe nacmatê oc sêndi sa atom nanj, dêdênj Jesu sêja ma têtû kênac enj gebe ¹⁹ “Mêtêmôkê, Mose keto nãgôlinj tonec gêdênj aêac gebe ‘Nac tenj têwa embe nê nãpalê masi ma êmac êndu ma nê awêtuc êngônj, nanj lasi ênam ênê awêtuc ma êka gôlôac lasê êjô têwa su.’ ²⁰ Amboac tonanj lasitêwai 7 sêmoa, nãcsêga gêjam awê tenj. Enj kêka nãpalê lasê atom ma gêmac êndu. ²¹ Go lasi, tañ kêsi enj nanj, gêjam awêtuc tau. Enj kêka nãpalê lasê atom ma gêmac êndu. Ma nac nãwaluj tenj amboac tonanj. ²² Êsêac 7 nênj gôlôac masi. Samob sêmac êndu, go awêtuc gêmac êndu kêdaguc. ²³ Êndênj noc nacmatê sêndi saña enj oc êtu êsêacnênj asa nê awê, gebe êsêac 7 sêjam enj kêtû nênj awê sugac.” ²⁴ Tec Jesu kêsôm gêdênj êsêac gebe “Amboac ondoc ajala binj, tañ teto gêc nanj, to Anôtônê nãclai atom, tec taêm gêjam binj keso nec. ²⁵ Êndênj tañ sêndi sa anãa nacmatênênj nanj, nacwaga oc sênam awê atom ma lau sênam nac atom, samob têtôm anjela, tañ sêmoa undambê nanj. ²⁶ Binj kêpi nacmatê sêndi saña gêc Mosenê buku gêwinj. Amac asam minj kêpi ja kêsa gamênjdani nanj me masi. Gêdênj tonanj Anôtô kêsôm gêdênj Mose gebe ‘Abrahamnê Anôtô agêc Isaknê Anôtô ma Jakobnê Anôtô aê.’ ²⁷ Binj tonec nãam gebe Anôtô kêtû lau matenj jali nênj Anôtô, kêtû nacmatênênj Anôtô atom. Amac taêm gêjam binj keso samucgenj.”

Biñsu nãlô, tañ kêlêlêc nãgêdô su nanj

(Mat 22:34-40; Luk 10:25-28)

²⁸ Ma biñsutaunênj tenj mênjgêo lasê e gênjô êsêac sêpa tauñ ma gêlic gebe Jesu gêjô Sadukai awenj jagêdênjgenj, tec kêtû kênac enj gebe “Biñsu nãjatu ondoc nãnô kêlêlêc nãgêdô samob su.” ²⁹ Jesu gêjô enj awa gebe “Biñsu nãmataña tonec gebe ‘O Israel, ôkênj tañam gebe Apômtau, aêacnênj Anôtô, enj Apômtau tagenj. ³⁰ Têmtac êwinj Apômtau, aômnmê Anôtô, tonêm nãlêlôm samuc ma nênm katôm samuc ma nênm kauc samuc to nênm nãclai samuc êwinj enjenj.’ ³¹ Ma kêtû luagêcña gebe ‘Têmtac êwinj lau wacbanj aôm amboac têmtac gêwinj taôm.’ Biñsu nãjatu kêlêlêc tonanj su tenj gêc atom.” ³² Go biñsutaunê kêsôm gêdênj enj gebe “Mêtêmôkê, binjnanô, aôm kôsôm jagêdênj gebe Anôtô enj tagenj, tenj gêmoa atom, enj taugenj. ³³ Ma binj têtac êwinj enj tonênj nãlêlôm samuc ma nênj kauc samuc to nênj nãclai samuc êwinj enjenj, to binj têtac êwinj lau mênjbanj aêac amboac têtac gêwinj tauñña, nanj kêlêlêc daja to da nãgêdô samob su.” ³⁴ Jesu gêlic enj kêsôm binj tokauc amboac tonanj ma kêsôm gêdênj enj gebe “Aôm gômoa jaêc Anôtônê gamênjña atom.” Ma lau samob têtêc tauñ e têtû kênac binj tenj gêdênj enj kêtiam atom.

Kilisi asa nê latu enj

(Mat 22:41-46; Luk 20:41-44)

³⁵ Go Jesu kêdônj mêtê gêmoa lôm dabuj ma kêsôm gebe “Amboac ondoc tec biñsutaunê sêsôm sebe Kilisi enj Dawidnê latu. ³⁶ Dawid tau Nãlau Dabuj gêoc enj awa sa ma kêsôm gebe

‘Apômtau kêsôm gêdênj aênjoc Apômtau gebe

Ôngônj aênjoc anôña

e jakênj aômnmê nãcjo sênêc amkainj nãlabu acgom.’

³⁷ Dawid tau kêsam enj gebe ‘Apômtau,’ mapo amboac ondoc tec Kilisi kêtû ênê latu.”

Ma lau tonj kapônj sêkênj tañenj enj sêjac nãwaejenj.

Lau sejob tauñ êndênj biñsutaunê mêtê geo

(Mat 23:1-36; Luk 11:37-54; 20:45-47)

³⁸ Ma Jesu kêdônj mêtê gêdênj êsêac ma kêsôm gebe “Ajop taôm êndênj biñsutaunê, nanj sebe sêsêlênj tonjakwê balinjenj ma sebe lau awenj ênac êsêac anãa malacluj ³⁹ to sebe sênac tauñ

mata-mata gebe sêngôn ñamatagen anja lôm to gamên sênin gênja. ⁴⁰ Êsêac tonan sêjanjo awêtucnên andu su ma sêsaban ña mec baliñ auc. Ñagêjô oc êtap êsêac sa êlêlêc.”

*Awêtucnê da
(Luk 21:1-4)*

⁴¹ Jesu gêngôn kêkanôn kanom ma mata gê lau, tan sêkên awa kêsêp kanom nan. Ma gêlic lau tolêlôm sêkên awa taêsam ⁴² e gêlic awêtuc ñalêlôm sawa ten gêmên kêkên mone saun luagêc kêsêp kêtôm toea tagen. ⁴³ Go Jesu gêmôêc nê ñacsenomi dêdên en mênkêsôm gêdên êsêac gebe “Binñanô, aê jasôm êndên amac gebe Awêtuc ñalêlôm sawa tônê kêkên gên kêsêp kanom kêlêlêc êsêac samob su, ⁴⁴ gebe lau tau samob sêkôc anja nên gên kêlêsuc êsêacña mênksêkên kêsêp gêja, mago en kêpô lêna ñanô, mago kêkên nê gên tonê mo samobgen kêsêp gêja.”

13

*Jesu geoc sensen lôm dabun su ñabin lasê
(Mat 24:1-2; Luk 21:5-6)*

¹ Ma en kêsâ anja lôm dabun gêmên ma nê ñacsenominên ten jakêsôm gêdên en gebe “Mêtêmômkê, ôlic poc to andu nê acgom, têtac kêsâ lanğwageñ.” ² Tec Jesu kêsôm gêdên en gebe “Aôm gôlic andu kapôên tônê me. Poc ten oc êngôn poc ten ñaô anja tonec atom, têtâ samob salin-salinğen.”

*Gênwapac ênac m tau
(Mat 24:3-14; Luk 21:7-19)*

³ Jesu jagêngôn Lôkatêkwi kêkanôn lôm dabun acgom, go Petere agêc Jakobo ma Joan agêc Andrea têtâ kênac en sêmoa taunja gebe ⁴ “Ôsôm êndên aêac acgom, êndên ondoc bin tonan mênêsa ma asagen oc êtu gên tonan ñai ñanô êsaña ñabelo.”

⁵ Tec Jesu gêôc awa sa ma kêsôm gêdên êsêac gebe “Alic taôm gebe lau sênâ amac ôkwi atom. ⁶ Lau gwalêkin oc sênâ aê lanğc sêmên ma sêsam taun gebe ‘Aê Kilisi,’ ma sênâ lau taêsam ôkwi. ⁷ Ma êndên anğ sin ñawae to sin ñaboña, nan atakê atom. Gên samob tonan mênêsa, mago noc ñatêku êsuña atom tagen. ⁸ Laum ten sêndi sebe sênâ sin êndên laum ten ma gamên ten êndên gamên ten. Ôjô ênam-ênam êtôm gamênğen ma tóbôm oc êsa. Gên samob tonan ñai gêjac m gên ñandan ñanô tau.

⁹ “Amboac tonan amac ajop taôm ñapep gebe êsêac oc sêkên amac andên lau-sêmêtôc-binwaga ana to si amac anja lôm ma akô gôlinwaga to kin lanğnêmña êtu aênja, gebe awa bin sa ñanğgen êndên êsêac. ¹⁰ Ma sênâ mêtê êpi ñawae ñajam êndên lau samob sênô êmuñ acgom. ¹¹ Êndên tan sêwê to sêkôc amac ana nan, apô sim taôm êtu bin asômña êmuñ atom. Asôm bin tê Anôtô oc êkên êndên amac êndên noc tônê nêgen, gebe amac taôm asôm bin atom, Ñalau Dabun tau. ¹² Têwa êkên lasi êndên sin ma tama êkên latu, ma ñapalêo to ñac sêli taun sa êndên teneñi to tamenñi ma sêsun êsêac e sin ensen êsêac su. ¹³ Ma lau samob têtac endec amac êtu ñoc ñaênja. Mago ñac, tan êôc gênwapac totêtac êpa sugen e ñatêku êsu nan, Anôtô ênam en kêsâ.

*Gênwapac ñanô tau
(Mat 24:15-28; Luk 21:20-24)*

¹⁴ “Êndên tan alic gên alô-alôb êkô gamên, tan gêjac en ñawae atom nan, (lau tan sêsam bin tonec nan, nên kauc êsaman) êsêae tan sêngôn Judaia nan, sêc sêpi lôc sêna. ¹⁵ Ten embe êngôn salôm ñaô, nan êsêp naêsô gebe êkôc gên su anja nê andu atom. ¹⁶ Ma ten embe êmoa kôm, nan êmu naêkôc nê ñakwê atom. ¹⁷ Ojae lauo, tan sêmoa ten to êsêac, tan sêkên su ñapalê sêmoa nanmên, êndên bêc ônê. ¹⁸ Amboac tonan aten mec gebe êtap amac sa êndên komô atom, ¹⁹ gebe êndên bêc ônê gênwapac êsa êtôm kêsâ gêdên tan Anôtô kêkên undambê to nom e mênğêdên galoc atom, ma êtu ñamu oc êsa amboac tonan êtiam

atomanô. ²⁰ Ma Apômtau embe ênac bêc tonan êngic atom, oc lau tenj sêngôn mater jali atom. Mago kêtou lau gêdên, tanj kêjalij êsêac sa nanja, tec gêjac bêc tonan gêngic.

²¹ “Ma êndên tônê nac tenj embe êsôm êndên amac gebe ‘Alic acgom, Kilisi gêmôa tonec,’ me ‘Alic acgom, gêmôa ônê,’ nanj akênj êwiñ atom. ²² Kilisi dansan to propete dansan oc mênsêsa ma sêngôm gêntalô kapôênj to gênsêga. Embe sê gôm êtôm, oc sêwê lau Anôtô kêjalij êsêac saña ôkwi amboac tonan. ²³ Amboac tonan ajop taôm, gebe binj samob tec kakênj puc amac kwananjenj.

Namalacné Latu êmu êmênj
(Mat 24:29-31; Luk 21:25-28)

²⁴ “Gênwapac nabêc tonan êmbacnê, go oc ênam kanuc ma ajônj êngaminj nawê ²⁵ ma utitalata êpôp-êpôp anja undambê ma gênj naci undambêna kôtênj-kôtênjenj. ²⁶ Ma êndên tonan oc sêlic Namalacné Latu tonaci kapôênj ma tonawasi êngônj tao nalêlôm êmênj. ²⁷ Go enj êsakinj anjela ma sênac lau, nanj kêjalij êsêac saña nanj, sa anja mu aclê nam, anja nom namadinj e êndênj undambê namadinj.

Kalelonj êkênj puc aêac
(Mat 24:32-35; Luk 21:29-33)

²⁸ “Kalelonj êtu binjôlinj êwa nêma kauc sa. Êndênj tanj nalaka êlinj têkwi to namatadêbu êjac sa nanj, ajala gebe ockêsa kêdabinj. ²⁹ Ma amac amboac tonanjenj. Êndênj tê alic gênj samob tonan naj mênsêsa nê, ajala gebe nac tau mênkêdabinj katam. ³⁰ Binjanô, aê jasôm êndênj amac gebe Gôlôac tonec oc sênanja atom e gênj tonan naj samob nanô êsa acgom. ³¹ Undambê to nom oc ênanja, mago aênjoc binj oc ênanja atomanô.

Nac tenj kêjala bêc to ockatu atom
(Mat 24:36-44)

³² “Bêc tonan to nacoatu nac tenj kêjala atom. Anjela undambêna sêjam kauc ma Latu gêjam kauc amboac tonan, Tama taugenj. ³³ Alic taôm ma anam jaligenj gebe amac ajam kauc nanoc. ³⁴ Tanam dônj êpi namalac, tanj gebe êna gamênj tenj nanj, ma gêwi nê andu sinj. Enj kêkênj nê sakinjwaga gebe sênam enj lanô ma sênam nênj kôm êndênj-êndênjenj. Ma gêjac binjsu nac gejob sacgêdôna gebe ênam jaligenj. ³⁵ Amboac tonan anam jali, gebe nanoc, tanj andu natau êmu êmênjnanj, amac ajam kauc, oc êndênj êtula, me êmbêcauc êna lu, me êndênj talec êtanj, me bêbêcgenj. ³⁶ Embe êmênj sep tagenj, nanj êtap amac sa amboac aêc bêc atom. ³⁷ Binj tanj kasôm gêdênj amac nanj, kasôm gêdênj samob gebe Anam jali.”

14

Sêkic Jesunê binj
(Mat 26:1-5; Luk 22:1-2; Joan 11:45-53)

¹ Om Pasa to Polom Nalucna nabêc luagêcgenj gêc ma lau dabunjsêga to binjsutau sêsôm intêna sebe sêkôc Jesu tônj kelecgenj ma sênac enj êndunja. ² Ma sêsôm gebe “Danjôm êndênj om atom, moae tali launênj nalêlôm sa.”

Awê tenj genj oso Jesu anja Betania
(Mat 26:6-13; Joan 12:1-8)

³ Jesu genj gênj gêngônj nac tokamochôm Simon nê andu anja Betania tec awê tenj gêmênj kêkôc njo kwalam-kwalam togênmalu najamanô, tanj naôli kapôênj kêlêlêc nanj, mênkêtuc njo tau popoc ma kêkêc kêpi Jesu môkêapac. ⁴ Lau nagêdô sêmoa, tanj têtou môsi ma sêsôm gêdênj taunj gebe “Amboac ondoc sêjainj gêngmalu tonan. ⁵ Sêkênj gêngmalu tau êndênj lau sênam ôlimanj ma sêkôc êlêlêc denari 300 su ma sêkênj êndênj lau nalêlôm sawa acgom.” Ma êsêac sêsac awê tau. ⁶ Tec Jesu kêsôm gebe “Andec enjanj, amboac ondoc agôm ênê nalêlôm nawapac kêsa. Enj kêmoasinj aê nanôgoc. ⁷ Lau nalêlôm sawa oc sêngônj sêwiñ amac napanj. Embe têmtac êwiñ, oc atôm gebe amoasinj êsêac. Mago aê oc janjônj jawiñ amac

ņapaņ atom. ⁸ Gêņ taņ eņ kêtôm gebe êņgômņa naņ, tec gêgômņac. Eņ geņ oso aê ôlic kwananņeņ kêtu sênsuņ aêņa. ⁹ Biņņanô, aê jasôm êndêņ amac gebe Anņa nom samucgeņ ñagamêņ embe sênam mêtê êpi ñawae ñajam, oc sênac miņ gêņ, taņ eņ gêgôm naņ êwiņ, gebe taêņ ênam eņ.”

Juda Isariot gêlôc gebe eoc Jesu lasê

(Mat 26:14-16; Luk 22:3-6)

¹⁰ Go êsêac lau 12 nêņ teņ, Juda Isariot, gêdêņ lau dabuņsêga gêja gebe eoc Jesu lasê. ¹¹ Êsêac sêņô e têtac ñajam kêsa ma sêjac mata gebe sêkêņ mone êndêņ eņ. Tec eņ gêdib gebe êtap ñasawa ñajam teņ sa gebe eoc eņ lasêņa.

Jesu geņ Pasa gêwiņ nê ñacsenjomi

(Mat 26:17-25; Luk 22:7-14, 21-23; Joaņ 13:21-30)

¹² Gêdêņ Om Polom Ñalucņa ñabêc ñamataņa, taņ sêbuc-sêbuc domba Pasaņa naņ, ênê ñacsenjomi sêsôm gêdêņ Jesu gebe “Aôm gobe aêac naamansaņ gamêņ ôniņ Pasa ômoaņa ênêc ondoc.” ¹³ Tec Jesu kêkêņ nê ñacsenjomi luagêc ma kêsôm gêdêņ êsêagêc gebe “Agêc ana malac, oc andac ñac teņ gegeņ ku buņa, naņ andaņguc eņ ¹⁴ e naaô lasê andu, taņ eņ oc êsô êna naņ, ma asôm êndêņ andu ñatau gebe ‘Mêtêmôkê kêtu kênac aôm gebe Ñoc balêm, taņ janiņ Pasa jawiņ ñoc ñacsenjomi naņ, gêc ondoc.’ ¹⁵ Ma eņ oc êtôc balêm ñalêlôm kapôêņ teņ êndêņ amagêc, taņ gêc ñaderņ ñaôņa ma sêpô adêņ kwananņeņ naņ. Tec amansaņ aêacnêņ gêņ amoa balêm tonañ.” ¹⁶ Ñacsenjomagêc sêsa jasêô lasê malac ma têtap sa kêtôm eņ kêsôm gêdêņ êsêagêc, go sêmasaņ Pasa.

¹⁷ Kêtula acgom, go Jesu tonê lau 12 sêwiņ tauņ sêja. ¹⁸ Senj gêņ sêņgônj ma Jesu kêsôm gebe “Biņņanô, aê jasôm êndêņ amac gebe Amacnêm ñac teņ, tec geņ gê gêwiņ aê gêmoa nec, oc eoc aê lasê.” ¹⁹ Êsêac sêņô e nêņ ñalêlôm ñawapac kêsa ma sêkêņ tauņ tagen-tagenj jatêtu kênac eņ gebe “Oc aê me.” ²⁰ Ma Jesu gêjô êsêac awenj gebe “Amac 12 nêm teņ, taņ kêsac gêņ têt kêsêp laclu gêwiņ aê. ²¹ Ñamalacnê Latu tau oc êsa nê lêņ êtôm teto gêc. Tagen ojae ñac tauma, naņ eoc Ñamalacnê Latu lasê naņ, têna êkôc eņ atommaņ.”

Apômtaunê moasiņ dabuņ

(Mat 26:26-30; Luk 22:15-20; 1Kor 11:23-25)

²² Senj sêmoa, go Jesu kêkôc polom mênģêjam danģe su ma kêpô kêkôc jakêkêņ gêdêņ êsêac ma kêsôm gebe “Akôc êwac, aêņoc ôlic tonec.” ²³ Go kêkôc laclu mênģêjam danģe su ma kêkêņ gêdêņ êsêac ma ac samob sênom kêsêp tonañ. ²⁴ Go Jesu kêsôm gêdêņ êsêac gebe “Aêņoc dec jamoatiņ poacņa tau tonec, taņ kêkêc siņ kêtu taêsamņa. ²⁵ Biņņanô, aê jasôm êndêņ amac gebe oc janôm waiņ ñanô êtiam atom, e êndêņ bêc ônê, go janôm wakuc anģa Anôtônê gamêņ.” ²⁶ Sêsôm wê moasiņņa su acgom, go sêpi Lôckatêkwi sêja.

Jesu kêkêņ puc Petere

(Mat 26:31-35; Luk 22:31-34; Joaņ 13:36-38)

²⁷ Ma Jesu kêsôm gêdêņ êsêac gebe “Amac samob oc awi aê siņ gebe teto gêc gebe ‘Aê janac ñacģejob ma domba sêc êliņ-êliņ.’ ²⁸ Mago embe jandi sa su, oc jamuņ amac jana Galilaia.” ²⁹ Ma Petere kêsôm gêdêņ eņ gebe “Samob embe sêwi aôm siņ, mago aê taucgeņ oc masi.” ³⁰ Ma Jesu kêsôm gêdêņ eņ gebe “Biņņanô, aê jasôm êndêņ aôm gebe Êmbêc tonec talec oc êtaņ êtu dim luagêc atomgeņ, ma aôm oc ônsa aê auc êtu dim têtêac.” ³¹ Ma Petere gêoc lêņ tau gêc-gêcgeņ gebe “Sênac aê êndu jawiņ aômmaņ, aê gabe jansa aôm auc atomanô.” Ma êsêac samob sêsôm amboac tonanģeņ.

Jesu keteņ mec gêmoa kôm Getsemane

(Mat 26:36-46; Luk 22:39-46)

³² Go ac sêô lasê gamêņ teņ, ñaê Getsemane, ma eņ kêsôm gêdêņ nê ñacsenjomi gebe “Anģônj tonec, aê gabe jatenj mec acgom.” ³³ Ma kêkôc Petere agêc Jakobo ma Joaņ sêwiņ

en. En kelendec ma katu këlênim tau gêmoa, ³⁴ ma kêsôm gêdên êsêac gebe “Noc katuc ôluņ-ôluņgen e gabe jamac. Amoa tonec ma anam jali.” ³⁵ Go kêsa ŋasawa gêngic saunġen ġêja e ġêu tau ġêc nom ma ketenġ gebe embe êtôm, go têm wapacŋa êoc lêlêc en. ³⁶ Ma kêsôm gebe “O Tamoc, aôm kôtôm ġên samob, ôkôc laclu tonec su aŋga aêmaŋ. Mago aênoc biŋ êtu tôŋ atom, aômġenġnêm biŋ êtu tôŋ.”

³⁷ Go ġêmu ġêja e ġêlic êsêac sêc bêc. Ma kêsôm gêdên Petere gebe “Simon, aôm ġôc bêc me. Aôm oc ônam jali ockatu ŋasawa tagenġ ôtôm atom me. ³⁸ Aŋam jali to atenġ mecmaŋ gebe lêtôm êtap amac sa atom. Nalau ôli palê, mago ôlim tekweŋm ġêbac.”

³⁹ Go ġêja kêtiam ma ketenġ mec kêsôm biŋ tonanġen. ⁴⁰ Ma ġêmu ġêja kêtiam e ġêlic êsêac sêc bêc gebe mateŋanô ŋawapac kêsa su ma sêjam kauc biŋ sêjô en awêŋa.

⁴¹ Go ġêmu ġêja kêtû dim têlêacŋa ma kêsôm gêdên êsêac gebe “Aêc bêc to alêwanġ taôm amoa me. Kêtômġac, ŋanoc tau kêdabiŋġac. Alicġac me, sêkêŋ ŋamalacnê Latu êsêp lau sec lemeŋ. ⁴² Andi sa ma tawac. Alic aġgom, ŋac-eoc-aê-lasêwaga mêŋkêdabiŋġac.”

Sêkôc Jesu tôŋ

(Mat 26:47-56; Luk 22:47-53; Joaŋ 18:2-12)

⁴³ Kêsôm biŋ ġêmoa ma ġacġenġ êsêac 12 nêŋ tenġ, Juda, kêkôc lau pom tenġ sêoc siŋ to olopoac aŋga lau dabuŋsêga to biŋsutau ma laumata nêŋ sêmêŋ. ⁴⁴ ŋac-eoc-en-lasêwaga kêkêŋ ŋabelo tenġ ġêdên êsêac gebe “ŋac taŋ jalêsôp en alianô naŋ, ŋac tau tonanġ. Akôc en tôŋ ma aġop en ŋapep ana.”

⁴⁵ Jagêô lasê e ġacġenġ ġêdên Jesu ġêja ma kêsôm gebe “Mêtêmôkê,” ma kêlêsôp en alianô. ⁴⁶ Ma êsêac sêjac lemeŋ kêsêp en ma sêkôc en tôŋ. ⁴⁷ Go êsêac, taŋ sêkô sêwiŋ Jesu naŋ, nêŋ ŋac tenġ ġêbuc nê siŋ sa ma ġêjac dabuŋsêganê sakiŋwaga e kêpa taŋalaunġ su. ⁴⁸ Ma Jesu awa ġêjac êsêac ma kêsôm gebe “Amac amêŋ abe akôc aê tôŋ, mago aġôm amboac adêŋ kêjanġowaga tenġ, tec aôc siŋ to olopoac ġêwiŋ. ⁴⁹ Kêtôm bêcġenġ ġajam mêtê gamoa lôm dabuŋ ġawiŋ amac ma akôc aê tôŋ atom, mago ġaloc aġôm gebe biŋ, taŋ teto ġêc naŋ, êtu tôŋ.” ⁵⁰ Ma ŋacsenġomi s, êwi en siŋ ma sêc sêja.

⁵¹ Ma ŋapalê tenġ kêdaguc en ġêja. En ġi tau auc ŋa obogenġ. Ma êsêac sebe sêkôc en tôŋ. ⁵² Tec kêpô obo siŋ ġêcŋa ma ġêc ôli ŋaômagenġ ġêja.

Dabuŋwaga to laumata sêġôm Jesunê biŋ

(Mat 26:57-68; Luk 22:54-55, 63-71; Joaŋ 18:13-14, 19-24)

⁵³ Êsêac sêkôc Jesu dêdênġ ŋac dabuŋsêga sêja, ma lau dabuŋsêga to laumata ma biŋsutau samob sêkac taunġ sa. ⁵⁴ Ma Petere ġêjac tau susu kêdaguc êŋ e jakêsô dabuŋsêganê andu ŋamalac-luŋ ġêja jagêŋġônġ ġêwiŋ sakiŋwaga ma kêsêlu ja. ⁵⁵ Lau dabuŋsêga to laumata samob, taŋ sêkac sa sêmoa naŋ, sêsôm biŋ sebe sêŋġôliŋ êpi Jesu gebe senac en ênduŋa. Mago têtap tenġ sa atom. ⁵⁶ Lau taêsam sêġôliŋ biŋ kêpi enġ, mago nêŋ biŋ keso tau samob. ⁵⁷ Go lau ŋagêdô dêdi sa ma sêġôliŋ biŋ kêpi enġ gebe ⁵⁸ “Aêac aŋô gebe enġ kêsôm gebe Lôm dabuŋ, taŋ sêkwê ŋa lemeŋ naŋ, aê oc jansenġ su ma jakwê tenġ êtiam atôm bêc têlêac, janġôm ŋa lemoc atom.” ⁵⁹ Sêsôm sêjac ŋawaegenġ, mago nêŋ biŋ keso tau ŋapaŋ.

⁶⁰ Ma dabuŋsêga ġêdi jakêkô êsêac ŋaluŋ ma kêtû kênac Jesu gebe “Aôm ġobe ôjô biŋ atom me. Biŋ amboac ondoc sêġôliŋ kêpi aôm.” ⁶¹ Mago Jesu ġêjam tau tønġenġ, ġêjô êsêacnêŋ biŋ tenġ atom. Ma dabuŋsêga kêtû kênac enġ kêtiam gebe “Aôm Kilisi, ŋac taŋ alanem enġ naŋ, Latu aôm me.” ⁶² Ma Jesu ġêjô enġ awa gebe “Aec, aê tau tonec. Ma amac oc alic ŋamalacnê Latu êŋġônġ ŋaniniŋ ŋatau nê anôŋa ma êwiŋ tao undambêŋa êmêŋ.” ⁶³ Ma dabuŋsêga kêkac nê ŋakwê ġêngic ma kêsôm gebe “Tapô lêna lau sêsôm biŋ lasêŋa ŋagêdô êtu asagenġa. ⁶⁴ Biŋ alôb-alôb tau tec aŋôġac. Ma abe amboac ondoc.” Tec êsêac samob sêsôm kêtû tonġ gebe “Enġ ŋac tobiŋ tec êmac êndugenġ.”

⁶⁵ Lau ŋagêdô sêkasôp kêpi enġ ma sêkwa enġ lanġanô auc, go sêmêġôm lemeŋ ma têtuc enġ ma sêsôm ġêdênġ enġ gebe “Oc lasêmaŋ, asa kêtuc aôm.” Ma sakiŋwaga sêkôc enġ su to têtap enġenġ.

*Petere gêsa Jesu auc**(Mat 26:69-75; Luk 22:56-62; Joaņ 18:17, 25-27)*

⁶⁶ Ma Petere gêmoa bêbê gêmoa malacluņ ma dabuņsêganê sakiņwagao teņ gêmêņ. ⁶⁷ Eņ gêlic Petere kêsêlu ja, ma mata gê eņ e kêsôm gebe “Aôm tec gôwiņ Jesu Nasaretņa amboac tonañ.” ⁶⁸ Mago eņ kêpa tau gebe “Aê kajala ma ñoc kauc kêsa kêpi biņ, taņ aôm kôsôm naņ atom.” Go eņ kêsa sacgêdô gêja ma talec kêtaņ. ⁶⁹ Sakiņwagao tau gêlic eņ ma kêsôm kêtiam gêdêņ lau, taņ sêkô-sêkô naņ, gebe “Êsêacnêņ ñac teņ tônê.” ⁷⁰ Ma eņ kêpa tau kêtiam. Saunģeņ acgom, go lau, taņ sêkô-sêkô naņ, sêsôm gêdêņ Petere kêtiam gebe “Biņņanôgoc, êsêacnêņ ñac teņ aôm gebe aôm ñac Galilaiaņa teņ.” ⁷¹ Mago eņ gêôc awa sa kêpuc boa tau ma kêtôc lêma gebe “Aê kajala ñac, taņ amac asôm ênê biņ naņ atom.” ⁷² Kêsôm biņ tonañ gêmoa e gacģeņ talec kêtaņ kêtû dim luagêcņa. Tec Petere taê gêjam biņ, taņ Jesu kêsôm gêdêņ eņ naņ, gebe “Talec oc êtaņ êtu dim luagêc atomģeņ ma aôm ônsa aê auc êtu dim têlêac.” Taê gêjam birl tonañ ma kêtaņ ñanô.

15*Jesu kêkô Pilata laņônêm**(Mat 27:1-2, 11-14; Luk 23:1-5; Joaņ 18:28-38)*

¹ Bêbêc kanucģeņ lau dabuņsêga to laumata ma biņsutau to lau ñanô samob sêkac sa jasêsôm biņ kêtû tôn, go sêsô Jesu tôn ma sêkêņ eņ gêdêņ Pilata gêja. ² Ma Pilata kêtû kênac eņ gebe “Judanêņ kiņ aôm me masi.” Tec Jesu gêjô eņ awa gebe “Kôsômģac.” ³ Ma lau dabuņsêga sêgôliņ biņ taêsam kêpi eņ. ⁴ Tec Pilata kêtû kênac eņ kêtiam gebe “Aômnêm biņ ôjô êsêac aweņņa ģêc atom me. Ôlic acgom, êsêac sêgôliņ biņ gwalêkiņ kêpi aômģoc.” ⁵ Mago Jesu gêjô biņ teņ kêtiam atom, tec Pilata gê taê eņ.

*Sêsôm kêtû tôn gebe Jesu êmac endu**(Mat 27:15-26; Luk 23:13-25; Joaņ 18:39-19:16)*

⁶ Kêtôm omsêgageneņ Pilata kêgaboac ñac kapoacwalôņa teņ su gêdêņ êsêac kêtôm teteneņ. ⁷ Ma ñac teņ, ñaê Baraba, ģeņģôn kapoacwalô ģewiņ sêli-lausawaga, taņ sêjac ñac teņ êndu gêdêņ taņ sêli tauņ sa naņ. ⁸ Tec lau sêpi sêja ma teteneņ Pilata gebe êņģôm êndêņ êsêac amboac ģêģôm-ģêģôm gêmoa. ⁹ Ma Pilata gêjô êsêac aweneņ gebe “Amac abe aê jaņģamboac Judanêņ kiņ su êndêņ amac me masi.” ¹⁰ Gebe eņ kêjalagac gebe lau dabuņsêga sêkêņ Jesu gêdêņ eņ kêtû têtac secņa. ¹¹ Ma lau dabuņsêga sêli lau sa gebe teteneņ Pilata êņģamboac Baraba su êndêņ êsêac. ¹² Tec Pilata kêtû kênac êsêac kêtiam gebe “Ma eņ, taņ asam eņ gebe Judanêņ kiņ naņ, jaņģôm eņ amboac ondoc.” ¹³ Ma êsêac sêmôêc kêtiam gebe “Ônac eņ êpi kakesotau.” ¹⁴ Ma Pilata kêsôm gêdêņ êsêac gebe “Eņ ģêģôm sec ondoc.” Mago êsêac sêmôêc sêôc aucģeņ gebe “Ônac eņ êpi kakesotau.” ¹⁵ Pilata gebe ênac malô lau têtac, tec kêgaboac Baraba su gêdêņ êsêac ma kêsôm si Jesu ma kêkêņ eņ gêja gebe sênac eņ êpi kakesotau.

*Sinwaga sêsu Jesu susu**(Mat 27:27-31; Joaņ 19:2-3)*

¹⁶ Sinwaga sêwê Jesu sêja ģoliņ-waganê andu ma sêkalem sinwaga samucģeņ sa. ¹⁷ Go sêkêņ eņ kêsô ñakwê asôsamuc teņ ma sêmoê okêm kêtû sunsuņ jasêkêņ eņ kêkuc. ¹⁸ Ma aweneņ gêjac eņ to sê moalêc eņ gebe “Judanêņ kiņ, ômoa ñajamôn.” ¹⁹ Ma si eņ ña ôpic kêsêp mômêapac to sêkasôp kêpi eņ, ma sêpôn aenģuc to aweneņ ģeôc eņ. ²⁰ Sêsu eņ susu su acgom, go sêkwalec ñakwê asôsamuc naņ su ma sêu tau nê ñakwê ģesaneņ eņ kêtiam. Ma sêwê eņ sêsa sêja sebe sênac eņ êpi kakesotau.

*Sêjac Jesu kêpi kakesotau**(Mat 27:32-44; Luk 23:26-43; Joaņ 19:17-27)*

²¹ Sêsa sêja e dêdac ñac tenj kêsa anja kôm gêmên, Alesandere agêc Rupu tamenji Simon anja Kurene. Tec sêkac enj g ebe êoc Jesunê kakesotau. ²² Ma sêkôc Jesu sêpi gamên Golgata sêja, tanam ôkwi gebe “Gamên mokê-lacña.” ²³ Ma sêsunj wain togênj ñamakic gêdênj enj gebe ênôm e gedec. ²⁴ Sêjac enj kêpi kakesotau su, go sebe sênac sam ênê ñakwê, tec sêpuc kapoac gebe sêlic asa oc êkôc asagenj. ²⁵ Oc mênjic launj sa ma sêjac enj kêpi kakesotau gêja. ²⁶ Ma teto ñabinj gêwinj gebe “Judanênj kin tonec.” ²⁷ Ma sêjac kêjanjowaga luagêc sêpi kakesotau sêwinj enj, tenj genjkalenj ênê anônja ma tenj genjkalenj ênê gasênja. [²⁸ Tec binj, tanj teto gêc nanj, gebe “Sêsam enj gêwinj lau sec” nanj, kêtû tônj.]

²⁹ Ma lau, tanj sêwê sêja sêmênj semoa nanj, têdaij gêsunj ma sêsôm binj alôb-alôb kêpi enj gebe “Op, aôm tau, tanj gobe onsenj lôm dabunj su ma ôkwê sa êndênj bêc têlêac nanj, ³⁰ ônam taôm sa ma ôsêp anja kakesotau ômônjmanj.” ³¹ Lau dabunjsêga to binjsutau sêsu enj susu amboac tonanj to sêsôm gêdênj taunj gebe “Lau ñagêdô tec gêjam êsêac sa, mago gêjam tau sa jakêtom atom. ³² Kilisi, Israelnênj kinj, êsêp anja kakesotau êmênjmanj, go talic ec takênj êwinj enj.” Ma êsêagêc, tanj sêjac agêc sêwinj enj nanj, têtanj pêlê enj amboac tonanjenj.

Jesu gêmâc êndu

(Mat 27:45-56; Luk 23:44-49; Joaŋ 19:28-30)

³³ Gêdênj tanj oc kêkô ñalunj nanj, gêsunjbôm gêjam gamênj samucgenj auc e gêdênj ocmata. ³⁴ Ma gêdênj ocmata tonanj Jesu gêmôêc awa kapônênj gebe “Êli, Êli lama sabatani,” tanam ôkwi gebe “Aênoc Anôtô, aênoc Anôtô, amboac ondoc gôwi aê sinj.” ³⁵ Ma lau ñagêdô, tanj sêkô ñagala nanj, sênô tec sêsôm gebe “Kec, enj gêmôêc Elia.” ³⁶ Ma ñac tenj kêlêti gêja kêsac mênckelep tônj kêsêp bu ñamakic ma jagêsunj gêdênj enj gênôm ma kêsôm gebe “Akôgenj ma talic acgom, Elia oc mênjêkôc enj su me masi.” ³⁷ Go Jesu gêmôêc awa kapônênj ma gêmâc êndu.

³⁸ Ma obo balinj, tanj genjkalenj lôm dabunj nanj, kêkac tau gênjic gêja luagêc anja ñaô e jakêsu ñalabu. ³⁹ Ma kapitai, tanj kêkô kêkanônj Jesunê kakesotau nanj, kêkô e gêlic Jesu gêmâc êndu amboac tonanj ma kêsôm gebe “Ñac tonec Anôtônê Latu enj binjanôgoc.” ⁴⁰ Lauo ñagêdô sêkô ec jaêcgenj ma sêlic sêwinj. Êsêacnênj ñagêdô tonec Maria Magdalena ma Jakobo saunj agêc Joses tenenji Maria ma Salome. ⁴¹ Gêdênj tanj Jesu gêmôa Galilaia nanj, lauo tonanj têdaguc enj ma sêjam sakinj enj. Ma ñagêdô taêsam, tanj sêpi Jerusalem sêwinj enj sêja nanj, sêkô sêwinj amboac tonanj.

Sêsunj Jesu

(Mat 27:57-61; Luk 23:50-56; Joaŋ 19:38-42)

⁴² Ñakêtula ma sêmasanj taunj gebe ñaelenj oc sêlic sabat. ⁴³ Tec kasêga towae tenj, ñaê Josep anja Arimatia, gêmênj, tanj gêônj Anôtônê gamênj amboac tonanj nanj. Enj taê kêpa sugenj kêsô gêdênj Pilata gêja ma ketenj Jesunê ñawêlêlanj. ⁴⁴ Pilata gênô gebe Jesu gêmâc êndu su, tec gê go ma gêmôêc kapitai tau mênjkêtu kênac enj gebe “Ñac tau gêmâc êndu su me.” ⁴⁵ Enj gênô kêtû katô anja kapitainê, tec gêwi ñawêlêlanj sinj gêdênj Josep. ⁴⁶ Ma Josep gêjam ôli obo kwalam-kwalam tenj ma jakêkôc enj su anja kakesotau mênjkêsabanj enj kêsêp obo tonanj ma ketoc enj gêc sêô tenj, tanj sêsap kêsêp poc nanj, ma kêsabi poc jagêsanj sêawa auc. ⁴⁷ Ma Maria anja Magdala agêc Joses têna Maria sêlic gamênj, tanj tetoc enj gêc nanj.

16

Jesu gêdi sa

(Mat 28:1-8; Luk 24:1-12; Joaŋ 20:1-10)

¹ Sabat gêbacnê acgom, go Maria anja Magdala agêc Jakobo têna Maria ma Salome sêjam ôli gênmalu sebe nasêninj oso enj. ² Tec woke ñabêc ñamataja gêdênj bêbêc kanucgenj jasêô lasê sêô, go oc kêpi. ³ Ma sêsôm gêdênj taunj gebe “Asa ênsambi poc anja seawa su êndênj aêac.” ⁴ (Gebe poc tau kapônênj.) Sêôc matenjanô sa e sêlic poc tau sêsabi su. ⁵ Tec sêsô

sêlêlôm sêja e sêl ic ñac matac teñ to ñakwê sêpsêp baliñ gêngôn kêsî anônja ma selendec. ⁶ Ma eñ kêsôm gêdên êsêac gebe “Alendec atom. Amac asôm Jesu Nasareña, tañ sêjac eñ kêpi kakesotau nañ. Eñ gêdi sa su, gêmoa tonec atom. Alic, mala tañ tetoc eñ gêc nañ tonec. ⁷ Ana ma asôm ñawae êndên ênê ñacsenomi to Petere geñe Eñ oc êmuñ amac êna Galilaia, oc alic eñ aña ônê êtôm biñ, tañ kêsôm gêdên amac nañ.” ⁸ Tec lauo tau sêsa aña sêo sêc sêja gebe têtênêp e katun gêjaña. Ma sêsôm biñ teñ gêdên lasi teñ atom gebe têtêc taun.

Jesu yeoc tau lasê gêdên Maria Magdalaña
(Mat 28:9-10; Joan 20:11-18)

⁹ Jesu gêdi sa gêdên woke ñabêc ñamataña gêdên bêbêc kanucgen su acgom, go geoc tau lasê gêdên Maria aña Magdala, tañ kêtiñ ñalau sec 7 aña ênê sêsa sêja nañ, kêtû ñamata. ¹⁰ Awê tau gêja ma kêsôm ñawae gêdên nê lau, tañ sêmoa sêwiñ eñ nañ. Êsêac sêmoa tonên ñalêlôm ñawapacgen ma têtan. ¹¹ Êsêac sênô gebe Jesu gêmoa mata jali ma awê tau gêlic eñ, mago sêkên gêwiñ atom.

Jesu geoc tau lasê gêdên ñacsenomi luagêc
(Luk 24:13-35)

¹² Tonañ su acgom, go Jesu geoc tau lasê gêjam ñac teñ lañô gêdên êsêagêc ñac luagêc, tañ sêsêlên sêmoa gamên ñasawa teñ. ¹³ Ñaclagêc tonan sêja sêsôm ñawae gêdên lau ñagêdô, mago sêkên gêwin êsêagêc atom amboac tonanjen.

Jesu geoc tau lasê gêdên nê aposolo
(Mat 28:16-20; Luk 24:36-49; Joan 20:19-23)

¹⁴ Kêtû ñamu eñ geoc tau lasê gêdên lau 11 gêdên tañ sen gên sêngôn tebo, ma kêsôm êsêac kêtû sêkên gêwiñ atom to kêtû nên ñalêlôm ñadaniña, gebe êsêac sêkên gêwiñ lau, tañ sêlic eñ gêdi sa ñanô nañ, nên biñ atom.

¹⁵ Ma kêsôm gêdên êsêac gebe “Atôm nom ñagamên samob ana ma anam mêtê ñawae ñajam êndên ñamalac peben. ¹⁶ Lau tañ sêkên gêwiñ ma sêlin sanju nañ, Anôtô oc ênam êsêac kêsî. Ma êsêac, tañ sêkên gêwiñ atom nañ, oc sênaña. ¹⁷ Gêñtalô tonec oc êwiñ lau-sêkên-gêwiñwaga gebe têtin ñalau sec su sênam aê lañôc to sêsôm biñ ña awen wakuc, ¹⁸ lemen sêkôc moac sa ma embe sênôm gên ñamalac teñ, oc êmalac êsêac atom, sêu lemen ênsac lau gêmâc ma oc ñajam êsa.”

Jesu kêpi undambê gêja
(Luk 24:50-53; Apos 1:4-11)

¹⁹ Apômtau Jesu kêsôm biñ gêdên êsêac su acgom, go Anôtô kêsun eñ sa kêpi undambê jagêngôn ênê anônja. ²⁰ Ma ñacsenomi taun têtôm gamê samob sêja ma sêjam mêtê kêtôm gamênjen ma Apômtau gêjam kôm gêwiñ êsêac to kêpuc nê biñ tôn ña gêñtalô, tañ gêgôm nañ.

Nawae Najam **kêtôm** **LUKA KETO**

Nawae Najam kêtôm Luka Keto nec gêwa Jesu sa gebe Israelnêḡ Kêsiwaga, taḡ Anôtô geoc eḡ lasê gêdêḡ êsêac naḡ, ma lau nomḡa samob tapaôḡḡeḡ nêḡ Kêsiwaga tau eḡ gêwiḡ amboac tonanḡeḡ. Luka taugenḡ keto gebe Apômtaunê ḡalau Dabuḡ kêkalem Jesu gebe “êsom ḡawae Najam lasê êndêḡ lau ḡalêlôm sawa” (4:18). Nawae Najam tau tec gêjac lau sêḡḡôḡ jageo to sêoc ḡawapac tokaiḡ-tokaiḡ naḡ ḡawae. Aêac tatap ḡalô têtac wapiḡa sa aḡḡa Lukan gêjam môkêlatu ḡamataḡa luagêc, taḡ kêsôm Jesu gêmêḡ nom nec ḡaboḡa lasê naḡ auc, go aḡḡa môkêlatu ḡamuḡa, taḡ keto Jesu kêpi undambê gêja ḡaminḡ naḡ, amboac tonanḡeḡ.

Aḡḡa ḡasêbu 2 to 6ḡa (alic ḡadênaḡ sêpuc gêc ḡalabuḡa) aêac tatap biḡ to miḡ ḡagêdô taêsam sa, naḡ Luka taugenḡ keto gêc ḡawae Najam tonec, amboac aḡela sêjam wê lambiḡḡa ma gejobwaga bôcḡa dêdêḡ ḡapalê Jesu sêja Betlehem naḡ, to ḡapalê Jesu gêḡ-gôḡ lôm dabuḡ, go biḡḡôliḡ ḡac Samaritiḡa taê walô ḡac gêbac ma Latu Gêjaḡa to ḡagêdô gêwiḡ. Biḡ taḡ Nawae Najam tonec kêwaka sa gêc awêgeḡ naḡ, ḡagêdô tonec gebe Tatenḡ mec ḡabiḡ to ḡalau Dabuḡ nê biḡ ma Anôtô kêsuc sec ôkwi ḡabiḡ.

ḡadênaḡ

1. Gêjac m ḡawae Najam tau 1:1-4
2. Joaḡ agêc Jesu nêḡ biḡ ḡapalêgeḡḡa 1:5–2:52
3. ḡackêsagu Joaḡ nê sakiḡ 3:1-20
4. Jesu gêliḡ saḡḡu ma Sadaḡ kêlêtôm eḡ 3:21–4:13
5. Jesunê sakiḡ aḡḡa Galilaia 4:14–9:50
6. Gêdi aḡḡa Galilaia gêja Jerusalem 9:51–19:27
7. Jesunê woke ḡamuḡa aḡḡa Jerusalem ma malac, taḡ gêc malac tau ḡagala naḡ 19:28–23:56
8. Apômtau gêdi sa to jageoc tau lasê ma kêpi undambê gêja 24:1-53

Biḡ tau ḡam

¹ Lau taêsam sêsaê gebe sênac miḡ biḡ, taḡ kêsa gêdêḡ aêacnêḡ têm naḡ, sêpuc gêdôgeḡ. ² Êsêac teto miḡ kêtôm lau, taḡ matenḡanô sêlic gêdêḡ taḡ gêjac m tau ma sêjam sakiḡ mêtê tau naḡ, sêjac tulu gêdêḡ aêac. ³ O ḡac towae Teopili tau, aê tec galic ḡajam amboac tonanḡeḡ, tec kakip biḡ tau sa kagêluc tomalagenḡ ma kato kadênaḡḡeḡ gêdêḡ aôm, ⁴ gebe ôjala biḡ, taḡ têtôḡ gêdêḡ aôm naḡ, gebe biḡḡanôgeḡ.

ḡackêsagu Joaḡ nê puc têna êkôc eḡḡa

⁵ Gêdêḡ kiḡ Judaiaḡa Herodo nê têm naḡ dabuḡwaga teḡ gêmoa, ḡaê Sakaria. Eḡ gêjam sakiḡ gêwiḡ dabuḡwaga Abia nê toḡ. Eḡ gêjam awê aḡḡa Aronnê wakuc nêḡ, ḡaê Elisabet. ⁶ Anôtô gêlic êsêagêc lulu gêdêḡḡeḡ, gebe sêsa nêḡ lêḡ sejoḡ Apômtaunê biḡsu to ḡagôliḡ samob ḡabiḡ masigeḡ sêmoa. ⁷ Agêcnêḡ gôlôac masi, gebe Elisabet eḡ awê kapoac, ma agêc nê akweḡ têtû lauo ḡanô to ḡac.

⁸ Ma gêdêḡ taḡ Sakarianê toḡ nêḡ têm sênam sakiḡḡa naḡ, eḡ gêjam nê kôm dabuḡwagaḡa gêmoa Anôtônê laḡônêmḡa. ⁹ Ma sêpuc kapoac kêtôm dabuḡwaganêḡ mêtê e jakêsêp eḡ gebe êsô Apômtaunê lôm dabuḡ naêkêḡ da jadauḡḡa. ¹⁰ Ma gêdêḡ noc sêkêḡ da jadauḡḡa naḡ, lau samucgeḡ teteḡ mec semoa dêmôdêḡa. ¹¹ Ma Apômtaunê aḡela teḡ geoc tau lasê gedêḡ eḡ kêkô kêsi altar jadauḡḡa ḡaanôḡa. ¹² Sakaria gelic e kêlênsôḡ eḡ ma kêtakê ḡanô. ¹³ Tec aḡela kêsôm gêdêḡ eḡ gebe “Sakaria, ôtêc taôm atom, gebe Anôtô gêḡḡô nêḡ mecḡac. Aôm nêḡ awê Elisabet oc êkôc latôm teḡ ma ôê ênê ḡaê gebe Joaḡ. ¹⁴ Aôm oc ôtu samuc ma ômoa totêmtac ḡajamgeḡ ma lau taêsam têtû samuc êndêḡ bêc têna êkôc

enja amboac tonanjen. ¹⁵ Enj êtu njac towae êkô Apômtau lanjônêm ma ênôm wain to bu njac lai atom. Enj ênêc têna têtac lélômgenj ma Njalau Dabunj ênam enj auc kwananjen, ¹⁶ gebe enj ênam Israelnênj gôlôac taêsam ôkwi dëndênj Apômtau, nênj Anôtô, sêmu sêna. ¹⁷ Njac tau tonanj Elianê njalau to njac lai êpi enj ma êsêlênj êmunj Apômtau, gebe ênam tamenjinênj njalêlôm ôkwi êndênj latunji ma lau tanjenpêc dëndênj lau, tanj sêsap binjgêdênj tônj nanj, oc êmansanj lau sênac dabinj nênj njalêlôm njapep êtu Apômtauja.”

¹⁸ Go Sakaria kêsôm gêdênj anjela gebe “Aê jajala binj tonanj êndênj asagenj, aêagêc njoc awê atu lauo njanô to njac su nec.” ¹⁹ Tec anjela gêjô enj awa gebe “Aê Gabriel tec kakô Anôtô lanjônêm, ma enj kêsakinj aê gebe jasôm binj êndênj aôm ma jakênj njawae njam tonec êndênj aôm. ²⁰ Mago aôm kôkênj gêwinj aênoc binj, tanj oc njanô êsa êndênj njanoc tau nanj atom. Amboac tonanj oc awammê êsa, ôsôm binj naeo ômoa e êndênj bêc, tanj binj tau êtu anô su acgom.”

²¹ Lau sêônj Sakaria elêmmê ma sênac matenj enj gebe gêmôa lôm dabunj e njênjenj su nec. ²² Go kêsa gêmênj ma gebe êsôm binj êndênj êsêac e gêgôm jageo. Tec êsêacnênj kauc kêsa gebe enj oc gêlic gênj njakatu tenj anja lôm dabunjac. Amboac tonanj enj gêjam dôndônj binjgênj gêdênj êsêac ma gêjam tau tônj kêkô.

²³ Gêmôa e nê bêc sakinjja gêbacnê ma gêc gêmu gêja nê andu kêtiam. ²⁴ Têm njagêdô gêbacnê, go Elisabet kêkêkam njapalê ma kêsijnj tau gêmôa ajônj lemenj tenj, ma kêsôm gebe ²⁵ “Gênj tonanj Apômtau gêgôm gêdênj aê, gêdênj têm taê gêjam aênja enj kêkac majoc su anja launênj.”

Jesunê puc têna êkôc enja

²⁶ Elisabet kêkêkam njapalê njajônj kêtû 6, go Anôtô kêsakinj anjela Gabriel gêja malac Galilaiana tenj, njê Nasaret, ²⁷ gêdênj awêtakinj tenj, tanj sê enj gêdênj njac tenj, njê Josep, kwananjenj gebe agêc sênam tauj. Njac tau anja Dawidnê gôlôac. Ma awê tau nê njê Maria. ²⁸ Anjela kêsô gêdênj enj gêja ma kêsôm gebe “O gabêjamo, binjmalô êndênj aôm, Apômtau gêwinj aôm goc.” ²⁹ Maria gênjô binj tonanj e kêlênsônj enj njanô ma taê gêjam gebe “Awa gêjac aê amboac tonec kêtû asagenja.” ³⁰ Tec anjela kêsôm gêdênj enj gebe “Maria, ôtêc taôm atom, gebe Anôtô gêlic aôm gêjac mataanô njam. ³¹ Ôlic acgom, aôm oc ôkêkam njapalê e ôkôc latôm tenj ma ôê ênê njê Jesu. ³² Njac tau tonanj oc êtu njac towae ma sêsam enj gebe Lôlôc Njatau nê Latu. Apômtau Anôtô oc êkênj enj êngônj aba Dawid nê lêpônj, ³³ gebe enj oc êtu kinj ma ênam gôlinj Jakobnê gôlôac endenj tônjgenj. Ma ênê gamênj kinjja njatêku masi.”

³⁴ Ma Maria kêsôm gêdênj anjela gebe “Binj tau njanô êsa amboac ondoc, gebe aênoc akwenj masi.” ³⁵ Tec anjela gêjô enj awa gebe “Njalau Dabunj mênjêpi aôm ma Lôlôc njatau nê njac lai mênjênam ajunj aôm. Amboac tonanj njapalê, tanj aôm ôkôc nanj, sêsam enj gebe dabunj, enj Anôtônê Latu. ³⁶ Gôlicgac me, nênj tawanjo Elisabet, tanj kêtû awêanôgac ma sêsam enj gebe awê kapoac nanj, tec kêkêkam njapalê gêmôa e galoc njajônj kêtû 6gac, ³⁷ gebe Anôtô enj njac lai, enj kêtôm gênj samobnja.”

³⁸ Ma Maria kêsôm gebe “Amboac tonanj, Apômtaunê sakinjwagao aê, ma binj, tanj kôsôm nanj, oc êtu tônj êpi aê.” Go anjela gêwi enj sinj ma gêc gêja.

Maria kêtû njac lenj gêdênj Elisabet

³⁹ Gêdênj njasawa tonanj Maria gêdi kêsaic tau e jakêpi Judanênj gamênj lôcnja jagêo lasê malac tenj, ⁴⁰ ma kêsô Sakarianê andu gêja e awa gêjac Elisabet. ⁴¹ Elisabet gênjô Maria awa gêjac enj, tec njapalê gêboanj anja têna têtac lélôm. Ma Njalau Dêbunj gêjam Elisabet auc ⁴² e awa gêoc enj njawaw kapôênj ma kêsôm gebe “Anôtô gêjam mec aôm kêlêlêc lauo njagêdô su ma gêjam mec njanô têtac lélômja gêwinj. ⁴³ Aê amboac ondoc, tec aênoc Apômtau têna gêdênj aê gêmênj nec. ⁴⁴ Gôlicgac me, awam gêjac aê kêsô tanjocsunj e njapalê kêtû samuc tec gêboanj anja têtac lélôm. ⁴⁵ Aê aoc gêoc awê, tanj kêkênj gêwinj gebe binj, tanj Apômtau kêsôm gêdênj enj nanj, oc êtu tônj.”

Marianê wê lambiņņa

46 Go Maria kêsôm gebe
 “Aênoc ŋalêlôm gêoc Apômtau sa
 47 ma katuc kêtû samuc ŋoc kêsiwaga Anôtô,
 48 gebe gewec gêdêŋ nê sakiŋwagao ŋaôma aê,
 tec galoc gôlôac togôlôac samob oc awenġ êoc aê.
 49 Gebe eŋ ŋaclai ŋatau gêgôm gêŋsêga kêtû aêna, ênê ŋaê dabuŋ.
 50 Eŋ taê walô gôlôac togôlôac, taŋ têtêc eŋ naŋ.
 51 Ênê lêma gêgôm gêŋ ŋaclai
 ma kêtû lau, taŋ nêŋ ŋalêlôm sêkianġ taunġ sa naŋ, salinġ-salinġ sêja.
 52 Eŋ kêtinġ gôlinġwaga ŋajaŋa anġa nêŋ lêpônġ su ma ketoc lau ŋaôma sa.
 53 Lau taŋ mo gêjô êsêac naŋ, tec kêkêŋ gêŋ ŋajam gêjam êsêac aucgeŋ
 ma kêtinġ lau tolêlôm su tolemeŋ sawageŋ.
 54 Eŋ gêjam nê sakiŋwaga Israel sa taê gêjam nê moasinġ
 55 kêtôm binġ, taŋ gêjac mata gêdêŋ aêac tamenġi Abraham to nê wakuc naŋ, ma ênêc endenġ
 tôngeŋ.”
 56 Maria gêmua gêwiŋ Elisabet amboac ajônġ têlêac, go gêmu gêja nê gamêŋ kêtiam.

Joanġ têna kêkôc eŋ

57 Têm Elisabet êkôc ŋapalêŋa kêdabinġ, tec kêkôc ŋapalê ŋac teŋ. 58 Ma ênê lau, taŋ nêŋ
 sackapoagêdô gêdêŋ tau naŋ, to nêŋ tawanġ sêŋô Apômtau gêgôm nê taê walô ŋanô kêsa
 kêpi eŋ ŋawae ma têtac ŋajam kêsa sêwiŋ eŋ.
 59 Ŋabêc kêtû 8 ma sêkac sa sêja sebe sêsa ŋapalê tau ma sê tama Sakaria nê ŋaê êpi eŋ.
 60 Mago têna kêsôm gebe “Masi, taê ênê ŋaê gebe Joanġ.” 61 Tec êsêac sêsôm gêdêŋ eŋ gebe
 “Nêm lau teŋ sêmoa ondoc, taŋ nêŋ ŋaê amboac tonanġ.” 62 Ma sêjac kajo tama gebe mênġtau
 êsôm acgom. 63 Tec eŋ gêjam dôŋdônġ gebe sêkêŋ tapele sauŋ teŋ êndêŋ eŋ ma keto gebe
 “Ênê ŋaê Joanġ.” Ma samob sê taêŋ. 64 Ma sep tageŋ awasuŋ to imbêla kêtû golonġ ma
 kêsôm binġ lasê to kêlanem Anôtô. 65 Ma nêŋ lau samob, taŋ nêŋ sackapoagêdô gêdêŋ tau
 naŋ, têtêc taunġ. Ma lau samob sêjam binġ tau kêtû binġgalôm e gêjam lau, taŋ sêŋgônġ Judaia
 ŋagamêŋ lôcŋa naŋ, auc samucgeŋ. 66 Êsêac samob, taŋ sêŋô binġ tau naŋ, taêŋ gêjam gêc
 nêŋ ŋalêlômgeŋ gebe “Ŋapalê tonec amboac ondoc.” Êsêac sêlic gebe Apômtau lêma gêwiŋ
 eŋ.

Sakaria geoc bill lasê

67 Ma Ŋalau Dabuŋ gêjam tama Sakaria auc e geoc binġ lasê ma kêsôm gebe
 68 “Aê jalambiŋ Apômtau, Israelnêŋ Anôtô, gebe kêtû ŋacleŋ mênġgêjam nê lau kêsi.
 69 Eŋ kêkêŋ kêsiwaga tonġaclai tec mênġkêsa anġa nê sakiŋwaga Dawid nê gôlôac,
 70 kêtôm eŋ tau kêsôm kêsa nê propete dabuŋ gêmuŋŋa awenġsuŋ gebe
 71 ênam aêac kêsi anġa naŋ ŋacjo to anġa lau samob, taŋ sêkêŋ kisa aêac naŋ lemeŋ.
 72 Eŋ taê walô aêac tamenġi to taê gêjam nê poac dabuŋ.
 73 Eŋ gêjac mata binġ to kêtôc lêma gêdêŋ tamenġi Abraham gebe
 74 ênam aêac kêsi anġa naŋ ŋacjo lemeŋ ma êkêŋ aêac tanam sakiŋ eŋ tatêc taunġ atom.
 75 Tatu lau dabuŋ to gêdêŋ tamoia en laŋônêmŋa êtôm aêacnêŋ têm samob.
 76 Ma aôm ŋapalênenec, lau oc sêsam aôm gebe Lôlôc Ŋatau nê propete.
 Aôm oc ômuŋ Apômtau gebe ômansaŋ ênê intêna.
 77 Aôm oc ôkêŋ ênê lau sêjala moasinġ, taŋ ŋam kêsêp kêsuc nêŋ sec ôkwiŋa.
 78 Aêacnêŋ Anôtô taê walô aêac ŋanô tec êkêŋ ŋawê mênġêsa anġa lôlôc gebe êtu ŋacleŋ aêac
 79 ma êpô êsêac, taŋ sêŋgônġ gêsuŋbôm to gêmacanô ŋakanuc naŋ,
 to êwê aêac eŋkainġ katôgeŋ tasa lêŋ binġmalôŋa.”

⁸⁰ Npalê tau kêtü kapôên ma nê kauc taê gêjam biñ napep, go jagêmoa gamên sawa e gêdên bêc, tañ kêtôc tau gêdên lau Israel nañ.

2

Jesu têna kékôc enj (Mat 1:18-25)

¹ Gêdên njasawa tonañ kaisara Augustu kêjatu biñ tenj gebe teto lau samob, tañ sêngôn nom samucgen nañ, nêñ ñaê sa. ² Kôm tau tonañ sêjac m gêdên gôlinwaga Suriana Kuren gêngôn, ³ ma lau samob dêdi sêja nêñ malacmôkê gêdên-gêdêngeñ gebe teto êsêac. ⁴ Tec Josep anga malac Galilaiana Nasaret kêpi Judaia gêja Dawidnê malac, ñaê Betlehem, gebe enj anga Dawidnê gôlôac tañ nêñ. ⁵ Enj gebe teto êsêagêic nê awê Maria, tañ sê êsêagêc dêdên tañ nañ, ma awê tau kékêkam npalê gêmoa. ⁶ Agêc jasêngôn tonañ e têm Maria êkôc npalêña kêdabinj. ⁷ Tec kékôc latu ñamêc, nañ kékwa enj ña obo auc ma ketoc enj gêc bôcnên sac tenj, gebe nêñ gamên njasawa tenj gêc andu ñaclênña atom.

Gejobwaga to anjela

⁸ Ma gamên tonañ nagejobwaga sêmoa jasejop nêñ domba gêdên gêbêc sêmoa oba. ⁹ Tec Apômtaunê anjela tenj gêô lasê gêdên êsêac e Apômtaunê ñawasi kêpô êsêac gêjam aucgen ma nêñ ñalêlôm ñatutuc ñanô. ¹⁰ Tec anjela kêsôm gêdên êsêac gebe “Atêc taôm atom, alicgac me, aê jasôm ñawae ñajam atu samucña tenj êndên amac, ñawae tau oc êtu tapa ênam lau samucgen auc. ¹¹ Galoc tonec amacnêm kêsawaga Apômtau Kilisi kêtü ñamalac anga Dawidnê malac. ¹² Amac ajala enj êndên ñabelo tonec gebe Atap npalê dedec tenj sa, tañ sêkwê enj ña obo auc ma sêkên enj gêc bôcnên sac.”

¹³ Ma sep tagenj lau sinj undambêña taêsam mênswin anjela tau ma sêlanem Anôtô gebe ¹⁴ “Anôtônê wae êsa anga lôlôc ma biñmalô ênêc nom, tañ Anôtô gêlic lau tau ñajam.”

¹⁵ Anjela têtainj tañ su anga êsêacnên sêmu sêja undambê acgom, go gejobwaga sêsôm gêdên tañ gebe “Ajôc, tawac Betlehem ma talic biñ, tañ mênkêsa ma Apômtau kékên ñawae gêdên aêac nañ acgom.” ¹⁶ Ma ac sêsaic tañgenj sêja e têtap Maria agêc Josep sa ma sêlic npalê dedec tau gêc sac. ¹⁷ Sêlic su ma têdôn biñ, tañ anjela kêsôm kêpi npalê tau nañ, gêdên êsêac. ¹⁸ Ma lau samob, tañ sênô biñ nañ gejobwaga sêjac miñ nañ, sê taên ñanô. ¹⁹ Ma Maria kêmasañ biñ samob tonañ ñai napep ma taê gêjam gêc nê ñalêlôm. ²⁰ Gejobwaga sêmu sêja ma awenj gêôc Anôtô to sêlanem enj kêtü biñ samob, tañ sênô to sêlic kêtôm anjela kêsôm gêdên êsêac nañña.

Sê Jesunê ñaê

²¹ Bêc kêtü 8, go sêsa npalê tau ma sê ênê ñaê, tañ anjela kêsam gêdên enj gêc têna têtacêlôm atomgenj nañ, gebe Jesu.

Têtôc npalê tau anjela lôm dabun

²² Têm sêmbunj ñatêmui suna gêbacnê kêtôm Mosenê biñsu, go Maria agêc Josep sêkôc npalê sêpi Jerusalem sêja sebe sêsunj enj êndên Apômtau. ²³ Ac sêgôm kêtôm biñ, tañ teto gêc Apômtaunê biñsu gebe “Ñamêc samob, tañ tenenji sêkôc nañ, sênam dabun êsêac ñapep, gebe têtü Apômtaunê gên.” ²⁴ Ma agêc sêkên da kêtôm biñ, tañ sêsôm gêc Apômtaunê biñsu gebe “Moñgôm luagêc me balôsi ñalatu luagêc.”

²⁵ Gêdên tonañ ñac tenj, nê ñaê Simeon, gêmoa Jerusalem. ñac tau enj ñac gêdên to ôli andañ Anôtô ma gêôn Israelnên biñmalô ñam gêmoa ma Nalau Dabun gêjam enj auc. ²⁶ Nalau Dabun tau gêwa sa gêdên enj gebe êmac êndu atom e êlic Apômtaunê Kilisi acgom. ²⁷ Tec Nalau Dabun gêôc enj kêsô lôm dabun gêja. Ma gêdên tañ têna agêc tama sêkôc npalê Jesu sêsô sêja sebe nasêngôm gên êtôm biñsu ñajatu nañ, ²⁸ tec Simeon kêsip enj sa ma kêlanem Anôtô gebe

²⁹ “Apômtau, galoc ôkôc nêñ ñacsakinj aê tobiñmalôgenj jawac êtôm nêñ biñ,

³⁰ gebe matocanô galic nêmo moasinj ñam,

³¹ tañ kômasañ gêc awêgenj nanj, gebe lau samob sêlicña.

³² Enj oc êtu ja êpô lau samuc to êtu nêmo lau Israel nênj ñawasi.”

³³ Tama agêc têna sê taênj binj, tañ sêsôm kêpi ñapalê nanj. ³⁴ Go Simeon gêjam mec êsêac ma kêsôm gêdênj têna Maria gebe “Gôlicgac me, ñapalê tonec oc êngôm Israelnênj lau taêsam sembenj to sêndi sa. Lau ñagêdô oc sênac enj êtu mu, mago ñagêdô oc sêsôm sêôc aucgenj. ³⁵ Binj tonanj êsa gebe eoc lau taêsam nênj ñalêlôm ñabinj lasê. Ma aôm taôm nêmo ñalêlôm oc epenj aôm êtôm kêmo kêkô nêmo ñalêlôm.”

³⁶ Go Panuel latuo, propeteo tenj, gêngônj, ñaê Ana. Awê tonanj anja Asernê gôlôalc. Ênê jala taêsam ñanô. Enj gêmoa awêtakingenj e gêjam ñac sa ma agêc sêmoa sêwinj taunj jala 7, ³⁷ go kêtû awêtuc gêngônj e nê jala kêtû 84. Mago gêwi lôm dabunj sinj atom, gêjam sakinj Anôtô ma gêjam dabunj mo to ketenj mec kêtôm gêbêc to gelenjenj. ³⁸ Gêdênj ñasawa tecenanjenj enj gêo lasê jagêjam danje Anôtô ma gêwa ñapalê sa gêdênj lau samob, tañ sêônj têm Anôtô ênam Jerusalem kêsina nanj.

Sêmu sêja Nasaret

³⁹ Sêjac dabinj gênj samob kêtôm Apômtaunê binjsu ñajatu e gêbacnê acgom, go sêmu sêja Galilaia jasêngônj nênj malac Nasaret. ⁴⁰ Ñapalê kêtôp e kêtû kapôênj ma mêtê gêjam enj auc to Anôtônê moasinj kêpi enj.

Ñapalê Jesu gêngônj lôm dabunj

⁴¹ Kêtôm jalagenj Jesu têna agêc tama sêpi Jerusalem sêja sêlic omsêga Pasa. ⁴² Gêdênj tañ ñapalê Jesu nê jala kêtû 12 nanj, ac sêmu sêpi sêja kêtôm omsêga ñamêtê. ⁴³ Pasa gêbacnê, go êsêac sêc sêmu sêja ma ñapalê Jesu gacgenj gêngônj Jerusalem, ma têna agêc tama sêjam kauc. ⁴⁴ Êsêagêc seboc enj oc gêwinj nênj lau ñagêdô, tec sêsêlênj oc samuc tenj ma sêsôm enj anja nênj tawanj to lau ôlinj andanj taunja, ⁴⁵ e têtap enj sa atom. Tec sêmu sêja Jerusalem jasêsôm enj. ⁴⁶ Sêsôm sêmoa e bêc têlêac gêjana acgom, go têtap enj sa gêngônj lôm dabunj kêsêp lau-mêtêwaga ñalêlôm gênô êsêacnênj binj ma kêtû kênac-kênac êsêac. ⁴⁷ Ma samob, tañ sênjô ênjê binj nanj, sênjac lemenj kêtû ênê kauc to binj, tañ gêjô êsêac awenj nanja. ⁴⁸ Agêc sêlic enj e têtakê ma têna kêsôm gêdênj enj gebe “Latucenec, amboac ondoci, tec gôgôm aêagêc amboac tonanj. Ôlic acgom, aêagêc tamam asôm aôm totaênj-totaênjenj tec amoa.” ⁴⁹ Ma enj kêsôm gêdênj êsêagêc gebe “Agêc asôm aê kêtû asagenja. Agêc alic ñoc ñalêlôm kêkac aê gebe jamoa Tamocnê andu nec atom me.” ⁵⁰ Ma binj, tañ enj kêsôm gêdênj êsêagêc nanj, agêc sêjala ñam atom.

⁵¹ Go gêwinj êsêagêc ac sêsêp Nasaret sêja ma enj taña wamu êsêagêc ñapep ma têna kêmasanj binj samob tonanj ñai gñc nê ñalêlôm. ⁵² Jesu kêtôp to nê kauc mêtêña kêsâ gêwinj ma Anôtô to ñamalac têtac gêwinj enj.

3

Ñackêsagu Joan gêjam mêtê

(Mat 3:1-12; Mar 1:1-8; Joan 1:19-28)

¹ Kaisara Tiberi gêjam gôlinj lau e ñajala kêtû 15, Ponti Pilata kêtû gôlinjwaga Judaiana, Herodo kêtû kasêga Gallilaiana, têwa Pilip kêtû kasêga Ituraia to gamênj Trakonitiña, Lusani kêtû kasêga Abileneña, ² ma Anas agêc Kaiapa têtû dabunjsêga sêmoa. Gêdênj têm tonanj Anôtônê binj gêdênj Sakaria latu Joan, tañ gêmoa gamênj sawa nanj gêja. ³ Ñac tau tonanj gêjac laoc gamênj Jordanja samob ma gêjam mêtê lau gebe “Anam taôm ôkwi to alinj sanju, ma Anôtô êsuc nêmo sec ôkwi.” ⁴ Binj tonanj kêtôm binj, tañ propete Jesaia keto kêsêp nê buku gebe

“Ñac tenj gêmôêc awa tonec gêmoa gamênj sawa gebe

‘Amansanj gamênj Apômtau esêlê a

to amêtôc ênê intêna êtu solop.

⁵ Sênsunġ gaboanġ samob auc to senseġ lôc to gamêġ ġabau êtu tapa ma sêmêtôc ġapoalic samob êtu solop to sêmansaġ intêna kalonġ-kalonġ ġatip êsa.

⁶ Ma ġamalac samob sêlic Anôtônê lêġ ênam ġamalac kêsiġa.’ ”

⁷ Lau taêsam dêdêġ enġ sêja sebe sêlinġ ênê sanġu. Enġ kêsôm ġêdêġ êsêac gebe “Moac ġalatu amac, asa ġêwa sa ġêdêġ amac gebe awê Anôtônê têtac ġandaġ, taġ mênġesa naġ sa. ⁸ Anam ġanô êwa amac sa gebe ajam taôm ôkwiġa acgom. Ma asôm êndêġ taôm gebe ‘Abraham kêtû aêac tamenġi,’ nec atom. Aê ġasôm êndêġ amac gebe Anôtô kêtôm gebe êġu poc tonec ġai sa têtû Abrahamnê latui. ⁹ Ki ġamata ġêdêġ kawakac tec ġêc. Amboac tonanġ ka samob, taġ sêjam ġanô ġajam atom naġ, oc êsap su ma êmbalinġ êpi ja êna.”

¹⁰ Ma lau samob sêjam kênac Joaġ gebe “Aêac oc anġôm amboac ondocġenġ.” ¹¹ Tec enġ ġêġô êsêac awenġ gebe “ġac tenġ nê ġakwê luagêc embe ênêc, naġ êkêġ tenġ êndêġ ġac, taġ nê ġakwê masi naġ. Ma ġac tenġ nê mo embe ênêc, naġ êġġôm amboac tonanġ.” ¹² Go telonġ ġagêdô dêdêġ enġ sêja amboac tonanġ gebe ênsanġu êsêac, tec têtû kênac enġ gebe “Mêtêmôkê, aêac anġôm amboac ondocġenġ.” ¹³ Tec enġ kêsôm ġêdêġ êsêac gebe “Akôc ġêġ anġa launêġ êlêlêc ġaôli, taġ sêsakiġ amac naġ su atom.” ¹⁴ Ma sinwaga ġagêdô têtû kênac enġ amboac tonanġenġ gebe “Ma aêac nec oc anġôm amboac ondoc.” Tec enġ kêsôm ġêdêġ êsêac gebe “Anġôlinġ binġ to alênsu lau e ajaġġo êsêacnêġ ġêġ su atom. ġaôli taġ ġêġô nêġ kôm naġ, akôc ma kêtôm.”

¹⁵ Lau samob taêġ ġêjam binġ ġakêsa-ġakêsa ma sêjam kênac taunġ ġêc nêġ ġalêlômġa kêtû Joaġġa gebe “Moae enġ Kilisi tau tonec nec.” ¹⁶ Tec Joaġ ġêġô êsêac awenġ ma kêsôm ġêdêġ êsêac samob gebe “Aê tec kasagu amac ġa bu, mago ġac tenġ oc êmêġ, enġ ġaclai kêlêlêc aê su. Aê katôm gebe janac pêla ênê atapa ġalêkônġ atom. ġac tonanġ tec oc ênsanġu amac ġa ġalau Dabuġ to ja. ¹⁷ Enġ lêma kêkam lala sekolonġ ġêġġa gebe êtiġ ġêġ ġapaôma ma ênac ġanô sa êpi nê andu-ġêġ-ġanônġa êna, go ġapaôma êkên êpi ja, taġ êsa ġapanġ naġ.”

¹⁸ Joaġ ġêġac binġsu lau ġa binġ ġagêdô taêsam ġêwiġ to ġêwa ġawae ġajam sa ġêdêġ êsêac. ¹⁹ Mago kasêga Herodo, taġ Joaġ ġêbu enġ kêtû têtwanê awê Herodia to sec samob, taġ Herodo ġêġôm naġġa, ²⁰ ġac tau kêsalê sec tonec ġêsac ġaô ġêwiġ gebe kêlai Joaġ auc ġêġġônġ andu kapoacwalônġa.

Jesu ġêlinġ sanġu

(Mat 3:13-17; Mar 1:9-11)

²¹ ġêdêġ taġ lau samob sêlinġ sanġu naġ, Jesu ġelinġ ġêwiġ. Ketenġ mec ġêġmoa ma undambê ġêġa ²² e ġalau Dabuġ ġêjam balôsi lanġô kêsêp mênġêsac enġ ġaô, ma awa tenġ anġa undambê kêsa gebe “Aêġoc Latuc tau aôm, tec têtêc ġêwiġ to ġalic aôm ġajam.”

Jesunê ġam

(Mat 1:1-17)

²³ Jesunê ġala amboac 30 ma ġêġac m nê kôm. Ma lau seboġ enġ Josep latu, naġ Êli latu, ²⁴ naġ Matat latu, naġ Lewi latu, naġ Melki latu, naġ Janai latu, naġ Josep latu, ²⁵ naġ Matatia latu, naġ Amos latu, nlanġ Naum latu, naġ Esli latu, naġ Nagai latu, ²⁶ naġ Mat latu, naġ Matatia latu, naġ Semein latu, naġ Josek latu, naġ Joda latu, ²⁷ naġ Joanan latu, naġ Resa latu, naġ Serubabel latu, naġ Sealtiel latu, naġ Neri latu, ²⁸ naġ Melki latu, naġ Adi latu, naġ Kosam latu, naġ Elmadam latu, naġ Er latu, ²⁹ naġ Josua latu, naġ Elieser latu, naġ Jorim latu, naġ Matat latu, naġ Lewi latu, ³⁰ naġ Simeon latu, naġ Juda latu, naġ Josep latu, naġ Jonam latu, naġ Eliakim latu, ³¹ naġ Melea latu, naġ Mena latu, naġ Matata latu, naġ Natan latu, naġ Dawid latu, ³² naġ Isai latu, naġ Obed latu, naġ Boas latu, naġ Sala latu, naġ Nason latu, ³³ naġ Aminadab latu, naġ Admin latu, naġ Ami latu, naġ Hesron latu, naġ Peres latu, naġ Juda latu, ³⁴ naġ ġakob latu, naġ Isak latu, naġ Abraham latu, naġ Tara latu, naġ Nahor latu, ³⁵ naġ Serug latu, naġ Reu latu, naġ

Peleg latu, nañ Eber latu, nañ Sela latu, ³⁶ nañ Kainan latu, nañ Arpaksad latu, nañ Sem latu, nañ Noa latu, nañ Lamek latu, ³⁷ nañ Metusala latu, nañ Enok latu, nañ Jared latu, nañ Mahalalel latu, nañ Kainan latu, ³⁸ nañ Enos latu, nañ Set latu, nañ Adam latu, nañ Anôtô latu.

4

Sadañ kêtôm Jesu

(Mat 4:1-11; Mar 1:12-13)

¹ Nalau Dabuñ gêjam Jesu auc, go gêmu anğa Jordan gêja ma Nalau Dêbu ñ gêwê enj gêjac laoc gamêñ sawagenj gêmoa, ² e kêtôm bêc 40 ma Sadañ kêtôm enj. Jesu genj gên atom e bêc samob tonañ gêbacnê, tec mo gêjô enj.

³ Ma Sadañ kêsôm gêdên enj gebe “Embe Anôtônê Latu aôm, nañ ôsôm poc tonec êtu mo.” ⁴ Jesu gêjô enj awa gebe “Teto gêc gebe ‘Mo tagenj êoc ñamalac tön atom.’ ”

⁵ Ma gêwê enj kêpi jakêtôc gamêñ nomña samob gêdên enj eb tagenj. ⁶ Ma Sadañ kêsôm gêdên enj gebe “Aê gabe jakên ñac lai samob tönê tonawasigenj êndên aôm gebe sêkên gêdên aê. Ma aê embe jakên êndên ñac tenj, oc jakên. ⁷ Amboac tonañ embe ôpôn amdud êndên aê, go gên tau samob êtu aômnmê.” ⁸ Tec Jesu gêjô enj awa ma kêsôm gêdên enj gebe “Teto gêc gebe ‘Ôpôn amdud êndên Apômtau, aômnmê Anôtô, ma ônam sakinj enj taugenj.’ ”

⁹ Go Sadañ gêwê Jesu agêc sêpi Jerusalem jaketoc enj kêtôm dabuñ ñasalôm ñalami ma kêsôm gêdên enj gebe “Aôm embe Anôtônê Latu, go u taôm anğa tonec ôna, ¹⁰ gebe teto gêc gebe ‘Enj oc êsakinj nê anjela êtu aômña gebe mênsejop aôm ¹¹ to sêsip aôm ña lemengenj gebe ôndin amkainj êpi poc atom.’ ” ¹² Tec Jesu gêjô enj awa gebe “Binj gêc gebe ‘Ônsaê Apômtau, aômnmê Anôtô, atom.’ ” ¹³ Sadañ kêsâ enj kêpi binj samob tonañ e gêbacnê, go gêwi enj sinj gebe êmoa e noc tenj acgom.

Jesu gêjac m nê kôm anğa Galilaia

(Mat 4:12-17; Mar 1:11-15)

¹⁴ Go Nalau Dabuñ kêtac Jesu gêmu gêja Galilaia, ma nê wae kêsâ kêtôm gamênj tau ñamadinj samob gêja. ¹⁵ Enj kêtônj êsêac anğa nêñ lôm e samob sêlambin enj.

Jesunê lau têtin enj anğa Nasaret

(Mat 13:53-58; Mar 6:1-6)

¹⁶ Enj gêo lasê Nasaret, nañ êsêac sêlôm enj ñapalêgenj e kêtû kapôênj anğa tonañ. Ma gêdên sabet kêsô lôm gêja amboac gêgôm-gêgôm gêmoa, ma gêdi sa gebe êsam mêtê lasê. ¹⁷ Tec sêkênj propete Jesaia nê buku gêdên enj ma kêtû buku tau e kêtap ñalô, tanj teto gêc nañ sa gebe

¹⁸ “Apômtaunê Nalau kêpi aê.

Enj genj oso aê gebe jasôm ñawae ñajam lasê êndên lau ñalêlôm sawa.

Enj kêsakinj aê gebe jasôm lasê êndên lau, tanj sêngônj kapoacwalô nañ, gebe sêngamboac êsêac su,

ma êndênj matenpec gebe sêlic gamênj êtiam,

to êndênj lau, tanj ñamalac sêgôm êsêac êndu-êndu gebe sêmoa nêñ lêtêgenj

¹⁹ to jasôm Apômtau ênam lau kêsî ñajala lasê.”

²⁰ Go Jesu kêtû buku sa jakêkênj gêdênj sakinjwaga ma gêngônj sic. Ma lau samob, tanj sêngônj lôm nañ, matenj gê enjenj. ²¹ Ma enj gêoc awa sa ma kêsôm gêdênj êsêac gebe “Binj tanj teto gêc ma tanjmsunj anjô nañ, kêtû anjô gêdênj ocsalô tonec.” ²² Lau samob sêñô ênê binj moasinj, tanj kêsôm kêsâ awa nañ, ñajam-ñajam e sê taênj ma sêsôm gebe “Ñac tonec Josep latu atom me.” ²³ Tec enj kêsôm gêdênj êsêac gebe “Kec, galoc oc abe asôm binjdem tonec êndênj aê gebe ‘Dokta, ôngôm taôm ôlim ñajam êsamañ. Binj tanj aêac anjô gebe gôgôm anğa Kapanau m nañ, ôngôm anğa taôm nêñ malacmôkê amboac tonañ acgom.’ ” ²⁴ Go kêsôm gebe “Binjanô, aê jasôm êndênj amac gebe Propete tenj oc tetoc enj sa ñapep anğa enj

tau nê malacmôkê atom. ²⁵ Ma jasôm tenj tobiñjanôgenj êwiñ gebe Gêdênj têt Elia gêmoa nanj, undambê ñajana gêc e jala têtêac ma ajônj 6 ma tóbôm kapôênj gêjam gamênj samucgenj auc nanj, awêtuc taêsam sêmoa Israel. ²⁶ Mago Anôtô kêsakinj Elia gêdênj êsêacnênj tenj gêja atom, kêsakinj enj gêdênj awêtuc, tanj gêngônj Sarepta Sidonja nanj, taugenj gêja. ²⁷ Ma gêdênj tanj propete Elisa gêmoa nanj, kamocbôm gwalêkinj sêmoa Israel. Mago êsêacnênj tenj kêtuc selet atom, ñac Suriana Naeman taugenj.” ²⁸ Lau samob, tanj sêngônj lôm ma sênô binj tau nanj, têtac kébôli auc ñanô. ²⁹ Tec dêdi ma têtinj enj kêsas malacmagê gêja. Malac tau sêkwê gêc lôc. Tec sêwê enj jasêo lasê sêlic tau gebe têtinj enj pinpanj êsêp êna. ³⁰ Mago enj gêsijnj êsêac popoc kêsas ñaluñgenj gêc gêja.

*Ñac tonjalau sec
(Mar 1:21-28)*

³¹ Jesu kêsêp malac Galiliana Kapanaum gêja ma kêdônj êsêac gêdênj sabet ³² e êsêac têtakê kêtuc ênê mêtênja, gebe kêsôm binj tonjaclaigenj. ³³ Ma ñamalac tenj tonjalau ñatêmui gêngônj lôm, nanj gêmôêc awa kapôênj gebe ³⁴ “Op, Jesu Nasaretja, aêacnênj asagenj ñagêdô gêdênj taunj. Aôm gômônj gebe onsenj aêac su me. Aê kajala aôm-gac. Anôtônê ñac dabunj aôm-goc.” ³⁵ Tec Jesu gec binj enj gebe “Awammê êsas ma ôsas anja ênê ônas.” Ma ñalau sec kêmônaj ñac tau gêmoa e gêu tau kêsêp êsêac ñaluñgenj jagêc, go kêsas anja ñamalacnê gêja, mago gêgôm enj ôli kêtuc sec atom. ³⁶ Tec êsêac samob têtakê e sêsôm gêdênj taunj gebe “Binj tonec amboac ondod. Enj kêtuc ñalau ñatêmui tonjaclaigenj amboac ñatau ma sêc sêsas sêjas.” ³⁷ Ma ênê wae kêsas kêtôm gamênj tonaj ña-malac samobgenj gêja.

*Jesu gêgom lau taêsam ôlinj ñajam kêsas
(Mat 8:14-17; Mar 1:29-34)*

³⁸ Jesu gêdi anja lôm kêsas jakêsô Simonnê andu. Ma Simon tau lawao gêmac ôli ñawajaô kapôênj tec gêc, nanj êsêac tetenj enj kêtuc awê taunja. ³⁹ Tec Jesu kêtuc gasuc gêja e gêoc gadê enj, go gec binj ñawajaô ma gêwi enj sinj e gacgenj gêdi sas mêngêjam sakijnj êsêac.

⁴⁰ Oc jakêsêp acgom, go lau samob, tanj nênj lau gêmac ñagêdô tokainj-tokainj sêc nanj, sejonj êsêac dêdênj Jesu sêjas. Ma gêu lêmas gêsac êsêac gêdênj-gêdênjenj ma gêgôm êsêac ôlinj ñajam kêsas. ⁴¹ Ma ñalau sec sêsas anja lau taêsam nênj amboac tonaj. Êsêac sêwakic to sêsôm gebe “Anôtônê Latu aôm.” Ma Jesu gec binj êsêac to gêjac jao gebe sêsôm binj atom gebe êsêac sêjala gebe enj Kilisi tau.

*Jesu gêjam mêtê gêmoa Judaia
(Mar 1:35-39)*

⁴² Gelenja lasê, go Jesu gêdi kêsas gamênj sawa tenj gêja. Ma lau sêsôm enj e têtap enj sas ma sebe sêngaminj enj gebe êwi êsêac sinj atom. ⁴³ Mago enj kêsôm gêdênj êsêac gebe “Kôm tonec gêjac aê ñawae gebe jasôm ñawae ñajam Anôtônê gamênja lasê êndênj malac ñagêdô êwiñ, gebe Anôtô kêsakinj aê kêtuc kôm tonanja.” ⁴⁴ Ma enj gêjam mêtê gêmoa lôm Judaiana.

5

*Jesu kêkalem nê ñacsenjomi ñamataja
(Mat 4:18-22; Mar 1:16-20)*

¹ Ñabêc tenj Jesu kêkô bugêjactonj Genesaret ma lau taêsam sêkatonj enj sas sebe sênô Anôtônê mêtê. ² Ma gêlic wanj luagêc sêpoac, mago lau inja sêwi wanj sinj jasêkwasijnj nênj wasan sêmoa. ³ Tec jakêpi wanj luagêc tonaj ñatenj, tanj ñatau Simon nanj, ma ketenj enj gebe êsu wanj su êkênj bau sinj saunjenj. Go gêngônj sic ma kêdônj mêtê gêdênj lau gêngônj wanj.

⁴ Gêjac mata nê binj su ma kêsôm gêdênj Simon gebe “Asijnj asa gêdim ana e au nênj wasanj êsêp gebe alô i.” ⁵ Tec Simon gêjô enj awa gebe “Mêtê-môkê, gêbêc samuc tonec aêac ajam wasan e tekwenj gêbac ma atap ñanô tenj sas atom. Mago kêtuc aôm-nênj binja tec najau wasanj êtiam.” ⁶ Sêu wasanj ma sêkênj i taêsam auc e gebe êngônj wasanj êngic. ⁷ Tec sêjac

kajo nêñ lau wañ tenj gebe nasênam jaôn sêwi ñ êsêac, tec sêja ma sêjac i tulu kêsêp wañ lulu e gebe ênê. ⁸ Simon Petere gêlic e gêu tau jagêc Jesu akainña ma kêsôm gebe “Apômtau, ômoa nêñ lêtêgenj, gebe aê ñac sec.” ⁹ Petere to lau samob, tañ sêwiñ enj nanj, têtakê kêtü i taêsam, tañ sêlô nanña. ¹⁰ Sebedai latuagêc, Jakobo agêc Joañ, tañ sêwê kainj kôm sêwiñ Simon nanj, têtakê amboac tonanjenj. Go Jesu kês jm gêdênj Simon gebe “Ôtêc taôm atom, galoc oc ôlô ñamalac amboac tonanjenj.” ¹¹ Ma êsêac sêsijn e jasêsô bau, go dedec nêñ waba samob gêc ma têdaguc enj.

Jesu gêgôm ñac tokamocbôm ôli ñajam kêsa
(*Mat 8:1-4; Mar 1:40-45*)

¹² Ñasawa tenj Jesu gêmoa malac tenj ma ñac tenj kamocbôm gêjam enj auc gêngônj. Enj gêlic Jesu e gêu tau jagêc nom, go ketenjenj enj gebe “Apômtau, embe têtac êwiñ, go ôngôm aê jatu selec.” ¹³ Tec Jesu kêmêtôc lêma jakêmoasac enj ma kêsôm gebe “Aê gabe ôtu selec.” E gacgenj ênê kamocbôm gêwi enj sinj. ¹⁴ Jesu gêjac jao gebe “Ôsôm binj tonec êndênj lau tenj atom.” Ma kêjatu enj gebe “Naôtôc taôm êndênj dabunwaga ma ôkênj da êtu kôtu selecñ a êtôm Mose kêjatu, gebe êwaka nêñ binj sa êndênj êsêac.” ¹⁵ Tagenj Jesunê wae kêtü tapa kêlêlêc, tec lau taêsam sêkac sa sêmênj sebe sênô ênê binj ma êngôm êsêacnênj gêmac tokainj-tokainj ñajam êsa. ¹⁶ Go enj kêtainj tau su kêsa gamênj sawanagenj jaketenj mec.

Jesu gêgôm ñac ñatêkwa kêtü golonj ôli ñajam kêsa
(*Mat 9:1-8; Mar 2:1-12*)

¹⁷ Gêdênj bêc tenj Jesu kêdônj mêtê gêmoa, ma Parisai to binjutau anja malac Galilaia to Judaiana samob ma anja Jerusalem mênrsênjônj. Ma Apômtaunê ñaclai gêjam enj sa gêgôm lau gêmac ñajam kêsa. ¹⁸ Ma lau sêbalanjenj ñac ñatêkwa kêtü golonjenj kêsêp mê, tec têtü kêka-kêka sebe sejonjenj enj sêsô andu natetoc enj ênêc Jesu lanônênj. ¹⁹ Mago têtap lênj sejonjenj enj sêsô sênana sa atom, gebe lau taêsam. Tec sêpi salôm jasêkip salôm sa ma sêlêwanjenj tomêgenj kêsêp ñalunjenj jagêc Jesu lanônênj. ²⁰ Jesu gêlic êsêac sêkênj gêwiñ, tec kêsôm gebe “Ñac tau, aê kasuc nêñ sec ôkwigac.” ²¹ Ma binjutau to Parisai sêôc awenjenj sa ma têtü kênac gebe “Ñac tonec asa, tec kêsôm binj alôb-alôb amboac tonec nec. Asa gebe êsuc sec ôkwi, Anôtô taugenjenj.” ²² Mago Jesu kêjala binj, tañ êsêac taênjenj gêjam nanjenj, ma gêjô êsêac awenjenj gebe “Amboac ondoc tec taêm gêjam binj amboac tonanjenj gêc nêñ ñalêlômgenjenj. ²³ Binj ondoc oc tasôm ñagaô. Tasôm tonec gebe ‘Aê kasuc aômênj sec ôkwi’ nec, me tasôm gebe ‘Ôndi sa ma ôsêlênjenj.’ ²⁴ Ma aê gabe amac ajala gebe Ñamalacnê Latu kêtü ñatau anja nom gebe êsuc sec ôkwi,” go kêsôm gêdênjenj ñac ñatêkwa kêtü golonjenj gebe “Aê jasôm êndênjenj aôm gebe Ôndi sa. Ôluñ nêñ mê sa ma ôêc ôna nêñ andu.” ²⁵ Ñac tau gêdi sa sep tagenjenj gêdênjenj êsêac matenjanô sêlic, go kêluñ nêñ mê, tañ enjenj gêc nanjenj, sa ma gêc gêja nêñ andu ma kêlanem Anôtô. ²⁶ Lau samob têtakê ñanô ma sêlambinjenj Anôtô tonênjenj ñalêlôm ñatutucgenjenj ma sêsôm gebe “Ocsalô tonec aêc alic gêñ kainjenj tenjenj.”

Jesu kêkalem Lewi
(*Mat 9:9-13; Mar 2:13-17*)

²⁷ Jesu gêgôm tonanjenj su, go kêsa gêja e gêlic telonjenj tenjenj, ñaê Lewi, gêngônjenj telonjenj malenjenj ma kêsôm gêdênjenj enjenj gebe “Ôndanjenj aê.” ²⁸ Tec ñac tau gedec nêñ gêñ samob gêcña ma gêdi kêdaguc Jesu gêja.

²⁹ Lewi gêgôm moasinjenj kapônjenj tenjenj anja nêñ andu kêtü Jesunjenj, ma telonjenj to lau ñagêdô taêsam senjenj gêñ tau sênjônjenj sêwiñ êsêac. ³⁰ Tec Parisai to nêñ binjutau têtü môsi ma sêsôm gêdênjenj ênê ñacsenjomi gebe “Amboac ondoc tec amac aenjenj to anôm gêñ anjônjenj awinjenj telonjenj to lau sec nec.” ³¹ Ma Jesu gêjô êsêac awenjenj gebe “Lau ôlinjenj ñajam sêpô lêna tauñ kêtü doktanjenj atom, mago lau gêmac tec sêpô lêna. ³² Aê gamênjenj gabe jakalem lau gêdênjenj atom, jakalem lau secgenjenj gebe sênam tauñ ôkwi.”

Bij tanam dabuñ moña
(*Mat 9:14-17; Mar 2:18-22*)

³³ Ma êsêac sêsôm gêdêñ Jesu gebe “Joanñê ñacsenñomi sêjam dabuñ mo to tetenñ mec elêmê ma Parisainêñ ñacsenñomi amboac tonañ. Mago aômnêm nec senñ to sênôm gêñ.”

³⁴ Tec Jesu kêsôm gêdêñ êsêac gebe “Lau embe sêninñ awê ñamoasinñ, ma ñac-gebe-ênam-awêwaga êmoa êwinñ êsêac, oc amac akac êsêac gebe sênam dabuñ mo me. Masianô. ³⁵ Mago ñabêc oc mênêsa ma sêkôc ñac-gebe-ênam-awêwaga su anña êsêacnêñ. Êndêñ bêc tônê, go sênam dabuñ mo.”

³⁶ Go kêsôm binğolinñ tenñ gêdêñ êsêac gêwinñ gebe “Lau tenñ sêkac obo ñatali su anña ñakwê wakuc gebe sêsi êpi ñakwê lanğwa atom. Embe sênğôm, go sêkac ñakwê wakuc êngic ma ñakwê wakuc ñatali naêtôm ñakwê lanğwa atom. ³⁷ Ma lau tenñ sêkênñ wain wakuc êsêp bôc ñaôlic lanğwa atom. Embe sênğôm, oc wain wakuc êoc ñaôlic êpoa e êtainñ ma ñaôlic tau êtu sec. ³⁸ Takênñ wain wakuc êsêp ñaôlic wakuc ênamanñ. ³⁹ Ma lau, tañ sênôm wain lanğwa su nanñ, sebe sênôm wain wakuc atom. Êsêac sêsôm gebe ‘Wain lanğwa ñajam kêlêlêc.’ ”

6

Ñacsenñomi sesolop polom gêdêñ sabat
(*Mat 12:1-8; Mar 2:23-28*)

¹ Gêdêñ sabat tenñ Jesu kêsêlêñ gêmoa kôm polomña ñalêlôm, ma nê ñacsenñomi sesolop polom ñanô mênşêlêsa popoc ma senñ. ² Tec Parisainêñ ñagêdô sêsôm gebe “Amboac ondoc amac agôm gêñ, tañ binñsu gêjac jao gebe danğôm êndêñ sabat atom nanñ.” ³ Ma Jesu gêjô êsêac awenñ gebe “Amac asam binñ, tañ Dawid gêgôm gêdêñ mo gêjô enñ tau to êsêac, tañ sêwinñ enñ nanñ, atom me. ⁴ Enñ kêsô Anôtônê andu gêja ma kêkôc polom, tañ sêkênñ gêdêñ Anôtô kêtü da nanñ, mênğenñ to kêkênñ gêdêñ êsêac, tañ sêwinñ enñ nanñ, senñ amboac tonañ. Mago polom tau binñsu gêjac jao gebe lau tenñ sêninñ atom, dabuñwaga tau ngenñ.” ⁵ Tec Jesu kêsôm gêdêñ êsêac gebe “Ñamalacnê Latu kêtü sabat ñatau gêwinñ.”

Ñac lêma kêtü golonñ ñajam kêsa
(*Mat 12:9-14; Mar 3:1-6*)

⁶ Gêdêñ sabat tenñ Jesu kêsô lôm gêja ma kêdônñ êsêac. Ma ñac tenñ gênğônñ tonañ, tañ lêma anônña kêtü golonñ. ⁷ Ma binñsutau to Parisai dêdib Jesu gebe moae êngôm ñac tau ôli ñajam êsa êndêñ sabat, sebe têtap lênñ sênğolinñ binñ êpi enña sa. ⁸ Mago Jesu kêjala êsêac taênñ gêjam binñ tonañ tec kêsôm gêdêñ ñac lêma kêtü golonñ gebe “Ôndi sa ôkô ñaluñ.” Ma ñac tau gêdi sa kêkô. ⁹ Ma Jesu kêsôm gêdêñ êsêac gebe “Aê jatu kênac amac acgom, oc tatôm gebe tamoasinñ lau me danğôm êsêac sec êndêñ sabat. Tanam katunñ kêsü me tajainñ.” ¹⁰ Go mata gê êsêac gelom-gelom ma kêsôm gêdêñ ñac tau gebe “Ômêtôc lêmam.” Ñac tau kêmêtôc lêma e ñajam kêsa kêtiam. ¹¹ Tec êsêac têtac ñandanñ gêoc nêñ ñalêlôm auc ma sêsôm ñabinñ sêwinñ taunñ gebe sênğôm Jesu amboac ondoc.

Jesu kêjalinñ nê aposolo 12 sa
(*Mat 10:1-4; Mar 3:13-19*)

¹² Gêdêñ ñasawa tonañ Jesu kêpi lôc gêja gebe etenñ mec. Tec gêbêc samuc tonañ ketenñ mec gêdêñ Anôtô ñapanñ ¹³ e gelenña lasê, go gêmôêc nê ñacsenñomi mênkêjalinñ 12 sa anña êsêacnêñ ma kêsam êsêac gebe “Aposolo.” ¹⁴ Simon tañ gê enñ gebe Petere gêwinñ nanñ, agêc lasi Andrea, ma Jakobo agêc Joanñ, Pilip agêc Batolomai, ¹⁵ Matai agêc Tom, Alpainê latu Jakobo ma Simon, tañ sêsam enñ gebe Seloto nanñ, ¹⁶ Jakobonê latu Juda, go Juda Isariot, tañ geoc enñ lasê nanñ.

Jesu gêjam sakinñ lau taêsam
(*Mat 4:23-25*)

¹⁷ Jesu gêwiñ êsêac sêsêp anğa lôc sêmên e sêsa ñaden ten, go nê ñacsenjomi pom kapôên ten ma lau ñagêdô taêsam anğa malac Judaianğa samob ma anğa Jerusalem to anğa gamên gwêcña Turu to Sidonğa sêwiñ. ¹⁸ Lau tonan ñai samob sêja sebe sênô ênê bin ma sebe en êngôm êsêacnên gêmac tokain-tokain ñajam êsa. Ma gêgôm êsêac, tan ñalau ñatêmui kêlêsu êsêac nan, ñajam kêsa amboac tonan. ¹⁹ Ñaclai kêsa anğa ênê, tec gêgôm samob ôlin ñajam kêsa, amboac tonan lau peben sêgôm mocsac gebe sêmoasac en.

Bin moasin to bin ojaenğa
(Mat 5:1-12)

²⁰ Jesu kêsa lanôanô sa gêdên nê ñacsenjomi ma kêsôm gebe “Aê aoc êoc amac lau ñalêlôm sawa, gebe Anôtônê gamên kêtü amacnêm.
²¹ Aê aoc êoc amac, tan mo gêjô amac galoc nan, gebe oc anin gên e êoc amac tøn.
Aê aoc êoc amac, tan galoc atan nan, gebe oc aômac.
²² “Aê aoc êoc amac embe ñamalac têtac endec amac to sêmasuc ma sêmbu amac to sêsôm gebe amac lau sec êtu Ñamalacnê Latuğa. ²³ Têmtac ñajam êsa êndên bêc ônê toôlim êpigen gebe amacnêm ñagêjô ñajam kapôên gêc undambê. Êsêacnên lau ñanô sêgôm gên tonan gêdên propete amboac tonanğen.
²⁴ “Ojae amac lau tolêlôm, gebe nêm moasin tec akôc kwananğen.
²⁵ Ojae amac, tan galoc têtac kêkôc nan, gebe mo oc êjô amac.
Ojae amac, tan galoc aômac nan, gebe almac oc têtac ñawapac to atan.
²⁶ “Ojaê amac, embe lau samob awen aoc amac nan, gebe êsêacnên lau ñanô sêgôm gên tonan gêdên propete dansan kêtôm tonanğen.

Têmtac êwiñ nêm soño-soño
(Mat 5:38-48; 7:12)

²⁷ “Mago aê jasôm êndên amac, tec anô aênoc bin amoa nec, gebe Têmtac êwiñ nêm soño-soño to amoasin êsêac, tan têtac gedec amac nan. ²⁸ Anam mec êsêac, tan sêpuc boa amac, to aten mec êtu lau, tan sêsac amac nanğa. ²⁹ Ñac, tan êtap aôm alimanô ñamaken nan, ôkên ñamaken êndên en êwiñ, ma ñac tan êjanğo nêm ñakwê su nan, ôngamin obo êndên en atom.
³⁰ Samob tan teten gên êndên aôm nan ôkên, ma êsêac, tan sêkôc nêm gên su nan, oten êêac gebe sêkên em u êmên êtiam atom. ³¹ Gên tan amac abe lau sêngôm êndên amac nan, taôm anğôm êndên êsêac.
³² “Embe têtac êwiñ lau, tan têtac gêwiñ amac nan, oc ñanô amboac ondoc, gebe lau sec têtac gêwiñ lau, tan têtac gêwiñ êsêac nan amboac tonan. ³³ Ma embe amoasin lau, tan sêmoasin amac nan, oc ñanô amboac ondoc. Lau sec sêgôm nên gên amboac tonan. ³⁴ Ma embe akên gên êtu tîp êndên lau ma taêm êka gebe sênac ñatîp, oc ñanô amboac ondoc. Lau sec sêkên gên kêtü tîp gêdên lau amboac tonanğen. ³⁵ Têmtac êwiñ nêm soño-soño to amoasin lau ma akên gên êsêac, taêm êka ñagêjô atom, go amacnêm ñagêjô ñajam êtu kapôên ma atu Lîlîc Ñatau latui, gebe en kêtü lau têtac dani to lau sec nên ñac gabêjam. ³⁶ Taêm walô lau amboac Tamemi taê walô.

Bin lamêtîc lauğa
(Mat 7:1-5)

³⁷ “Amêtîc lau atom, go Anôtî emêtîc amac atom. Anac jatu lau atom, go Anôtî ênac jatu amac atom. Anac pêla lau, go Anôtî ênac pêla amac. ³⁸ Akên gên êndên lau, go Anôtî êkên gên êndên amac. Oc êkên gên êndên amac êsêp nêm gadob e mênêc ma ekolon, go ênsalê ñagêdô ênsac ñaô êwiñ, gebe dôn, tan anam dôn lau nan, oc Anôtî ênam dôn amac.”
³⁹ Go Jesu kêsôm bingîlin tonec gêdên êsêac gebe “Matapec ten kêtôm gebe êwê matapec ten atom. Agêc lulu oc sêu tauñ sêsêp sê sêna. ⁴⁰ Kwapuc ten êlêlêc kwalam lanğwa atom. Mago kwapuc samob embe sênac dabin ñapep, go têtôm nên kwalam lanğwa.

41 “Asageŋ gôlic ka ŋasili, naŋ gêguŋ lasim mataanô, ma ŋadambê, taŋ kêkô taôm matamanô naŋ, gôlic sapu. 42 Ma amboac ondoc ôsôm êndêŋ lasim gebe ‘Lasicenec, ondecgeŋ ma jambuc ŋasili, taŋ gêguŋ matamanô naŋ sa.’ Mago ka ŋadambê, taŋ kêkô aôm taôm matamanô naŋ, gôlic sapu. Aôm dansaŋtêna, ômbuc ka ŋadambê aŋga taôm matamanô sa acgom e matamanô ŋawa êsa, go ômbuc ŋasili, taŋ gêguŋ lasim mataanô naŋ sa.

Tajala ka enderŋ ŋanô
(Mat 7:16-20; 12:33-35)

43 “Ka ŋajam oc ênam ŋanô sec atom, ma ka sec oc ênam ŋanô ŋajam atom. 44 Ka samob tajala êndêŋ ŋanô êndêŋ-êndêŋgeŋ. Sêpip jambô ŋanô aŋga locgôm atom ma sêwa aiŋ aŋga okêm atom. 45 Ŋamalac ŋajam kêtaiŋ gêŋ ŋajam sa aŋga nê awa ŋajam, taŋ gêc nê ŋalêlôm naŋ, ma ŋamalac sec kêtaiŋ gêŋ sec sa aŋga nê awa sec. Gebe gêŋ, taŋ gêlôc gêc nê ŋalêlôm tonanŋ tec mênêsa awasuŋ.

Ŋac lulagêc sêkwê andu
(Mat 7:24-27)

46 “Amboac ondoc, amac asam aê gebe ‘Apômtau, Apômtau,’ mago agôm biŋ, taŋ kasôm naŋ, ŋanô kêsa atom. 47 Lau samob, taŋ dêdêŋ aê sêmêŋ to sêŋô aêŋoc biŋ ma sêgôm ŋanô kêsa naŋ, aê janam dônŋ êsêac amboac tonec. 48 Êsêac têtôm ŋac, taŋ kêkwê andu teŋ. Eŋ kêkwê sê baliŋgeŋ kêsêp gêja e poc kêkapiŋ ŋaalê tônŋ. Gêdêŋ taŋ bu kêsa kapôêŋ naŋ, ŋasamac kêgasim jakêpi andu tau, mago kêwiwic jageo, gebe poc kêkapiŋ tônŋ. 49 Ma Ŋac taŋ gêŋô biŋ, mago gêgôm ŋanô kêsa atom naŋ, kêtôm ŋac, taŋ kêkwê nê andu kêkô nom ŋaô kêkwê alê kêsêp gêja atom. Ma bu kêsa kapôêŋ jakêpi andu tau ma gacgeŋ kêku sa jaguluŋ tagenŋ.”

7

Jesu gêgôm lau Rom nêŋ kapitainê sakiŋwaga ôli ŋajam kêsa
(Mat 8:5-13)

1 Jesu kêsiôm nê bi ŋ samob tonanŋ gêdêŋ lau sêŋô su, go kêsêp Kapanaum gêja. 2 Ma kapitai teŋ nê sakiŋwaga, taŋ têtac gêwiŋ eŋ naŋ, gêmac jaonagenŋ gêc. 3 Tec nê ŋatau gêŋô Jesu ŋawae ma kêsakiŋ Judanêŋ lômmôkê dêdêŋ eŋ sêja gebe tetenŋ eŋ mênênam ênê sakiŋwaga sa. 4 Lau tau jasêô lasê dêdêŋ Jesu ma tetenŋ eŋ sepeŋ ducgeŋ gebe “Ôkêŋ taŋam eŋmanŋ, 5 gebe eŋ têtac gêwiŋ aêacnêŋ lau ma kêkwê aêacma lôm.” 6 Tec Jesu gêwiŋ êsêac gêja. Kêsêlêŋ e gêjam andu ŋasawa kêtû dambê, go kapitai kêsakiŋ nê lau jasêsôm gêdêŋ eŋ gebe “Apômtau, ôjaiŋ taôm atom, gebe aê galic tauc katôm gebe ôsô ŋoc andu ŋasalôm ŋalabu ômôêŋ atom. 7 Aê galic tauc amboac tonanŋ, tec gabe jatoc tauc sa jandêŋ aôm jawac atom. Amboac tonanŋ, ôsôm ŋa awamgeŋ ma ŋoc ŋacsenŋom oc ôli ŋajam êsa. 8 Gebe aê ŋac teŋ, taŋ kasô lau kapôêŋ ŋalabu ma siŋwaga sêsô aê ŋalabu. Embe jasôm êndêŋ ŋac teŋ gebe ‘Ôna,’ oc êna. Ma êndêŋ ŋac teŋ gebe ‘Omôêŋ,’ oc êmêŋ, ma êndêŋ ŋoc sakiŋwaga gebe ‘Ôŋgôm gêŋ tonec,’ oc êŋgôm.” 9 Jesu gêŋô biŋ tonanŋ e gêŋac lêma ma kêsa tau ôkwi jakêsôm gêdêŋ lau, taŋ têdaguc eŋ naŋ gebe “Lauac, aŋga Israelnêŋ aê katap kêkêŋ gêwiŋ kapôêŋ amboac tonanŋ sa atomgeŋ.” 10 Go lau, taŋ kapitai kêsakiŋ êsêac naŋ, sêmu sêja andu e sêlic sakiŋwaga tau ôli ŋajam kêsa.

Jesu gêŋu awêtuc teŋ latu mata jali kêsa

11 Ŋasawa baliŋ atom, go Jesu gêja malac teŋ ŋaê Nain, ma nê ŋacsenŋomi to lau taêsam sêwê sêwiŋ eŋ. 12 Eŋ kêdabiŋ malac ŋasacgêdô ma gêlic sêbalaŋ ŋacmatê teŋ sêsa sêmêŋ, awêtuc teŋ nê latu tagenŋ tonanŋ, tec lau malacŋa taêsam sêwiŋ eŋ. 13 Apômtau gêlic awê tau e taê walô eŋ ma kêsôm gêdêŋ eŋ gebe “Ôtaŋ atom.” 14 Go kêtû gasuc jagêu lêma gêsac katapa e lausêbalaŋwaga têtû malô sêkô. Go kêsôm gebe “Ŋapalê, aê jasôm aôm ôndi sa.”

¹⁵ Ma n̄acmatê gēdi gēngōn̄ e kēsôm biñ lasê. Go Jesu kēkēn̄ en̄ gēdēn̄ tēna gēja. ¹⁶ Lau samob tētakê ma sēlanem Anôtô gebe “Aēacnēn̄ propete kapôēn̄ ten̄ mēn̄kēpi an̄ga aēacnēn̄ ma Anôtô mēn̄kētu n̄aclen̄ nê lau.” ¹⁷ Go ênê biñ n̄awae kētu tapa an̄ga Judaia tau to n̄agamēn̄ n̄amagēna samob gēja.

*Nackêsagu Joan̄ kēkēn̄ nê n̄acsen̄omi tētu kēnac Jesu n̄am
(Mat 11:2-19)*

¹⁸ Ma Joan̄nê n̄acsen̄omi sēkēn̄ gēn̄ samob tonan̄ n̄awae gēdēn̄ en̄. Tec gēmôēc nê n̄acsen̄om luagêc ¹⁹ mēn̄ kēsakin̄ êsēagêc gebe dēndēn̄ Apôm̄tau sēna ma sēsôm gebe “N̄ac tan̄ sēsôm sebe êmēn̄na nan̄, n̄ac tau aôm tonec, me aēac ansaê n̄ac ten̄ acgom.” ²⁰ N̄ac ulu tau dēdēn̄ Jesu sēja ma sēsôm gebe “Nackêsagu Joan̄ kēsakin̄ aēagêc tec adēn̄ aôm amēn̄ ma kēsôm gebe N̄ac tan̄ sēsôm sebe êmēn̄na nan̄, n̄ac tau aôm tonec, me aēac ansaê n̄ac ten̄ acgom.” ²¹ Gēdēn̄ n̄asawa tonan̄ Jesu kēmoasin̄ gēm̄ac taēs̄am to lau ôlin̄ kētuñ êsēac ma n̄alau sec gēgôm êsēac nan̄, ôlin̄ n̄ajam kēsa ma gēgôm maten̄pec taēs̄am sêlic gamēn̄ kētiam. ²² Tec en̄ gējô êsēagêc awen̄ gebe “Ana ma anac miñ gen̄, tan̄ alic to an̄ô nan̄, êndēn̄ Joan̄ gebe maten̄pec sêlic gamēn̄ kētiam to magin̄ kēsu sēsēlēn̄, kamochôm tētu selec to tan̄en̄sun̄bic sēñô biñ, ma n̄acmatê dēdi sa to lau sēsôm n̄awae n̄ajam lasê gēdēn̄ lau n̄alêlôm sawa. ²³ Ma aē aoc êoc êsēac, tan̄ tēntac lulu kētu aēna atom.”

²⁴ Joan̄nê n̄acjaen̄ luagêc tonan̄ sêc sēmu sēja acgom, go Jesu gēoc awa sa ma gēwa J oan̄ sa gēdēn̄ lau gebe “Amac asa gamēn̄ sawa aja abe alic asagen̄. Abe alic sôbolec ten̄ mu gēoc jakēsēp mēn̄kēsēp me. ²⁵ Me aja abe alic asagen̄. Abe alic n̄ac ten̄ kēsô n̄akwê palēpalē me. Alicgac me, lau tan̄ sēsô n̄akwê togēn̄ ma sēmoasin̄ taun̄ ôlin̄ nan̄, sēngōn̄ kin̄nēn̄ andugen̄. ²⁶ Me aja abe alic asagen̄. Abe alic propete ten̄ me. Biñn̄ano, aē jasôm êndēn̄ amac gebe N̄ac tan̄ kēlêlêc propete su. ²⁷ N̄ac tau tonan̄, tec teto biñ kēpi en̄ gebe ‘Anôtô kēsôm gebe Ôlic acgom, aē jasakiñ n̄oc n̄acjaen̄ êmun̄ aôm naēm̄ansan̄ nēm̄ intēna, tan̄ gēc aôm lan̄ômnēm̄na nan̄.’ ²⁸ Aē jasôm êndēn̄ amac gebe lau samob, tan̄ lauo sêkôc êsēac nan̄, nēn̄ ten̄ kēlêlêc Joan̄ su atom. Mago n̄ac saun̄, tan̄ sēs̄am en̄ kētu n̄amu an̄ga Anôtônê gamēn̄ nan̄, kēlêlêc en̄ su.”

²⁹ Lau samob to telon̄, tan̄ sēñô biñ tonan̄ nan̄, tan̄en̄ wamu Anôtônê biñ, tan̄ kējatu jagēdēn̄gen̄ nan̄, sēlin̄ Joan̄nê san̄gu su. ³⁰ Mago Parisai to biñsutau sēpô Anôtônê mētê n̄agôlin̄, tan̄ kēmasan̄ kētu êsēacn̄a nan̄ sin̄, tec sēlin̄ ênê san̄gu atom.

³¹ “Aē janam dōn̄ lau tēm̄ tonecn̄a êpi asagen̄, ma êsēac oc tētôm asa lau. ³² Êsēac tētôm n̄apalê, tan̄ sēngōn̄ malaclun̄ ma sēmôēc biñ gelom tau gebe ‘Aēac ajac on̄, mago amac atê wê atom. Aēac atan̄ tan̄jiboa, mago amac atan̄ awin̄ atom, ³³ Nackêsagu Joan̄ gēmēn̄ e gen̄ mo atom to gēnôm wain̄ atom, tec amac asôm gebe ‘N̄alau sec ten̄ gēgôm en̄.’ ³⁴ N̄amalacnê Latu gēmēn̄ e gen̄ to gēnôm gēn̄ ma amac asôm gebe ‘Alic en̄ lasamtēna to gēnôm wain̄ anaboa, telon̄ to lau sec nēn̄ n̄ac en̄goc.’ ³⁵ Mago biñ amboac tonan̄ Anôtônê mētê tokauc kēwaka tau sa kēpi êsēac, tan̄ tētu ênê lau nan̄.”

Jesu kētu n̄aclen̄ Parisai Simon

³⁶ Parisainēn̄ ten̄ keten̄ Jesu gebe êniñ gēn̄ êwiñ en̄. Tec Jesu kēsô Parisai tonan̄ nê andu jagēngōn̄ gebe êniñ gēn̄. ³⁷ Ma awê ten̄ gēm̄oa malac tonan̄. En̄ awê sec. En̄ gēñô Jesu gen̄ gēn̄ gēngōn̄ Parisainê andu n̄awae, tec kēkôc gēn̄malu kēsēp kekec kwalam-kwalam ten̄. ³⁸ En̄ jakêkô Jesu dēmôēmu kēsi akain̄na ma kētan̄ e matasulu gēgôm Jesu akain̄ n̄awambuc kēsa. Tec gēbuñ n̄a mōkēlauñ ma kēlēsôp en̄ akain̄ ma gen̄ oso n̄a gēn̄malu. ³⁹ Parisai tan̄ kēkalem Jesu nan̄, gēlic ma taê gējam gēc taugen̄ gebe “N̄ac tonec embe propete ten̄, oc êlic awê tec kēmoasac en̄ nec, to êjala ênê lēn̄, gebe en̄ awê sec.” ⁴⁰ Ma Jesu gējô biñ tau ma kēsôm gebe “Simon, aē gabe jasôm n̄oc biñ ten̄ êndēn̄ aôm.” Go en̄ kēsôm gebe “Mētēmôkê, ôsômman̄.” ⁴¹ Tec Jesu kēsôm gebe “N̄amalac ten̄ kēkēn̄ mone kētu tōp gēdēn̄ n̄ac luagêc. N̄ac ten̄ nê tōp kētôm denari 500, ma ten̄ nê 50. ⁴² Êsēagêc tētôm gebe sēnac tōp tau atom, tec

ɲatau gêwi ɲabinj sinj. Aôm gobe êsêagêcnêj asa oc têtac êwiɲ enj êiêlêc.” ⁴³ Tec Simon gêjô Jesu awa gebe “Aê gabe ɲac, taɲ awa ɲatau gêwi gêj taêsam sinj gêdêj enj nanj.” Ma Jesu kêsôm gêdêj enj gebe “Kôsôm jagêdêj.” ⁴⁴ Go Jesu kêkac tau ôkwi gêdêj awê tau ma kêsôm gêdêj Simon gebe “Aôm gôlic awê tonec me masi. Aê kasô nêmandu gamêj, mago aôm kôkêj bu ockainj gêdêj aê atom, e enj matasulugenj gêgôm ockainj ɲawambuc kêsa ma gêbuɲ ɲa môkêlauj. ⁴⁵ Aôm kôlêsoj aê alicanô atom, mago gêdêj taɲ aê kasô gamêj e mênjgêdêj tonec enj kêlêsoj ockainj gedenj tônjenj tec gêmoa. ⁴⁶ Aôm goenj oso môkêcapac ɲa niptêkwi atom. Mago enj tec genj oso ockainj ɲa gêjmalu. ⁴⁷ Amboac tonanj jasôm êndêj aôm gebe Ênê sec taêsam gêjaɲa, gebe enj têtac gêwiɲ ɲanô. Mago ɲac, taɲ nê sec luagêcgenj gêjaɲa nanj, enj têtac gêwiɲ ɲagecgenj.” ⁴⁸ Go Jesu kêsôm gêdêj awê tau gebe “Aôm nêmandu sec aê kasuc ôkwi su.” ⁴⁹ Ma lau, taɲ senj gêj sênjgônj sêwiɲ enj nanj, sêoc awenj sa ma sêsôm gêdêj taɲ gebe “ɲac tonec asa, tec kêsuc sec tau ôkwi gêwiɲ nec.” ⁵⁰ Go Jesu kêsôm gêdêj awê tau gebe “Kôkêj gêwiɲ, tec gêjam aôm kêsi. Ôêc ôna totêmtac malôgenj.”

8

Lauo taɲ sêsêlêj sêwiɲ Jesu nanj

¹ ɲasawa saunjenj, go Jesu kêsêlêj kêsô malac saunj to kapôêj ma gêjam mêtê to kêsôm ɲawae ɲajam Anôtônê gamêj ɲa lasê. Ma ɲacsenjomi 12 sêwiɲ enj. ² Ma lauo ɲagêdô, taɲ kêtij ɲalau sec anjga êsêacnêj to gêgôm êsêacnêj gêmac ɲajam kêsa nanj, sêwiɲ amboac tonanj, Maria taɲ sêsam enj gebe Magdalaɲa, nanj ɲalau sec 7 sêsa anjga ênê nanj, ³ ma Herodonê gejobwaga Kusa nê awê Joana, ma Susana to lauo ɲagêdô taêsam, taɲ sêmoasinj Jesu to nê ɲacsenjomi ɲa nêj gêj tokainj-tokainj.

Binjôlinj ɲac kêpalip ɲawêja (Mat 13:1-9; Mar 4:1-9)

⁴ Ma gêdêj taɲ lau taêsam sêkac sa to lau anjga malac tomalac sêwê dêdêj Jesu sêja nanj, enj kêsôm ɲa binjôlinjenj gebe.

⁵ “ɲac-kêpalip-ɲawêwaga tenj kêsa gêja gebe êpalip nê ɲawê. Kêpalip gêmoa ma ɲagêdô kêsêp intêna, nanj ɲamalac sêka tônj ma moc, taɲ sêmoa umbonj ɲalabu nanj mênjenj su. ⁶ Ma ɲagêdô gêsac poc ɲaô, nanj kêpoa e su, go kêmêlinj, gebe nom ɲawambuc gêc atom. ⁷ Ma ɲagêdô kêsêp êcmôkê ɲalêlôm, nanj êc kêpoa gêwiɲ tec gejonj endu. ⁸ Ma ɲagêdô kêsêp nom ɲajam, tec kêpi jagêjam ɲanô e kêtû dim 100.” Kêsôm binj tonanj su, go gêmôêc gebe “ɲac tenj nê taɲasunj êjônja embe ênêc, nanj êjômanj.”

Binjôlinj tau ɲam (Mat 13:10-17; Mar 4:10-12)

⁹ Ma ênê ɲacsenjomi têtû kênac binjôlinj tau ɲam gêdêj Jesu. ¹⁰ Tec enj kêsôm gebe “Amac atap kauc sa, tec ajala Anôtônê gamêj ɲabinj ɲalêlôm ɲa. Mago lau ɲagêdô oc sênjô êtu binjôlinjenj, gebe sêlic gêj e amboac sêlic atom, ma sênjô binj e sêjala atom.

Jesu gêwa binjôlinj ɲac kêpalip ɲawêja ɲam sa (Mat 13:18-23; Mar 4:13-20)

¹¹ “Ma binjôlinj ɲam tau tonec gebe ɲawê kêtôm Anôtônê binj. ¹² Êsêac taɲ sêsêp intêna nanj, sênjô binj e Sadaɲ mênjkêjango binj su anjga êsêacnêj ɲalêlôm gebe sêkêj êwiɲ atom ma sênaɲa. ¹³ Ma êsêac taɲ sêsac poc ɲaô nanj, gêdêj taɲ sênjô binj nanj, sêkôc sa totêmtac ɲajamgenj. Mago êsêacnêj ɲawakac masi. Ac sêkêj gêwiɲ ɲasawa saunjenj ma gêdêj noc lêtôm ɲa sêwi taunj sinj. ¹⁴ Ma ônanj kêsêp êcmôkê nanj, êsêac taɲ sênjô binj ma sêc sêja e gêj Iêlôm-lêlôm to waba ma moasinj ôlinj ɲa gejonj êsêac, tec nêj ɲanô kêtû gagwenj atom. ¹⁵ Ma ônanj kêsêp nom ɲajam nanj, êsêac taɲ sênjô binj e sêkôc sa tonêj ɲalêlôm mansanj to ɲajam ma sêjam ɲanô gedenj tônjenj.

Lamp kékô suc ñalêlôm
(Mar 4:21-25)

¹⁶ “Ñac tenj êtuñ lamp ma êngênduc ña suc auc me êkênj êsô pôpô ñalabu atom, etoc êkô jakainj ñaô gebe êsêac, tanj sêsô sêmênj nanj, sêlic nawê. ¹⁷ Gebe gênj samob, tanj kêsijnj tau nanj, sêkênj êsa awê ma gênj samob, tanj gêc lêlômgenj nanj, oc ñapuc êsa ma ênêc awêgenj.

¹⁸ “Amboac tonanj taêm ênam nêm lênj anô binja acgom gebe ñac, tanj nê gênj gêc nanj, oc êtap ñagêdô sa naêwinj. Ma ñac tenj, tanj nê gênj masi nanj, oc sêkôc ñakêsu, tanj enj geboc kékôc nanj, su amboac tonanjenj.”

Jesu têna to lasii
(Mat 12:46-50; Mar 3:31-35)

¹⁹ Go Jesu têna to lasii dêdênj enj sêja e têtôm gebe têtû gasuc enj atom gebe lau taêsam. ²⁰ Tec lau sêsôm ñawae gêdênj Jesu gebe “Tênam to lasimi tê mênjsêkô dêmôênja sebe sêlic aôm.” ²¹ Mago enj gêjô êsêac awenj ma kêsôm gebe “Lau tanj sênjô Anôtônê binj ma sêgôm ñanô kêsanañ, tec têtû aênoc tinoc to lasici.”

Jesu kêsôm mutêna kêtû malô
(Mat 8:23-27; Mar 4:35-41)

²² Ñabêc tenj acgom, go Jesu to nê ñacsenjomi sêpi wanj tenj, ma enj kêsôm gêdênj êsêac gebe “Tanac êngic tana bugêjactonj ñamakenj ônênja.” Tec ac sêlac sêja. ²³ Sêlac sêmoa ma enj gêc bêc. Go mu gêbuc ñatêna mênjkêjamunj bugêjactonj ma ñadembom kêsâlê wanj auc e sêmoa jageo. ²⁴ Tec ñacsenjomi têtû gasuc jasênj enj ma sêsôm gebe “Mêtêmôke, mêtêmôkê, aêac oc dambac tanaña.” Tec enj mata gêlac ma gec binj mu to ñadembom sec e kêtû malô to bênônj kêsêp. ²⁵ Go kêsôm gêdênj êsêac gebe “Amac akênj gêwinj ñanô gêc ondoc.” Ma êsêacnênj ñalêlôm ñatutuc e sênjac lemenj ma sêsôm gêdênj taunj gebe “Ñac tonec asa, tec kêjatu mu to bu ma tanjenj wamu gêdênj enj nec.”

Jesu gêgôm ñac tonjalau sec ôli ñajam kêsana
(Mat 8:28-34; Mar 5:1-20)

²⁶ Go ac sêlac sêja Gadarenenênj gamênj, tanj gêc Galilaia ñamakenj ônênja. ²⁷ Ma gêdênj tanj Jesu jakêpi bau nanj, ñac tenj tonjalau sec kêsana anja malac jagêdac enj. Ñac tau kêsô ñakwê atom e ñasawa ñênjenj ma gênjgônj andu atom, gêmoa gamênj sêônagenj. ²⁸ Enj gêlic Jesu e kêwakic ma gêu tau gêc enj akainjja, go gêmôêc ña awa kapôênj gebe “Lôlôc Ñatau Anôtô nê Latu Jesu, aêagêcnênj asagenj ñagêdô gêdênj taunj. Aê jatenj aôm gebe Ôlênsu aê atommanj.” ²⁹ Enj kêsôm binj tonanj gebe Jesu kêjatu ñalau ñatêmui gebe êsa anja ñamalac tau nê êna. Gebe ñalau tonanj kêsac enj todim-todim, tec sejop enj ma sêbôênj enj ña kapoacwalô to sêsô enj akainj tônj. Mago enj kêmônaj gênj, tanj sêsô enj tônjja nanj gênjgic-gênjgic, ma ñalau sec tau kékac ñamalac tonanj kêsana gamênj sawa gêja. ³⁰ Go Jesu kêtû kênac enj gebe “Aômnmê ñaê asa.” Ma enj kêsôm gebe “Legion,” gebe ñalau sec taêsam sêsêp enj. ³¹ Go ñalau tau tetenj Jesu gebe êmasuc êsêac sêsêp gamênj ñakêlêndinj sec sêna atom.

³² Bôcanô tonj kapôênj tenj senj gênj sêmoa gamênj tau ñalôc, tec ñalau tetenj Jesu gebe êlôc ma sêsêp bôc tonanj ñalêlôm sêna. Tec Jesu gêlôc gêdênj êsêac. ³³ Tec ñalau sec sêsa anja ñamalac tonanj ma jasêsêp bôc tonanj ñalêlôm sêja ma bôc tau totonjenj sêsabi anja salic gulunj tagenj jasêsêp bugêjactonj ma sênôm bu su.

³⁴ Lau bôcña sêlic gênj tonanj ma sêc jasêsôm ñawae anja malac to gamênj ñakêtu gêdô. ³⁵ Tec lau sêsa sêja sebe sêlic gênj tau e jasêô lasê Jesu ma sêlic ñac, tanj ñalau sec sêsa anja ênê sêja nanj, nê kauc kêsana ma kêsô ñakwê sa jagênjgônj Jesu akainjja ma têtêc taunj ñanô. ³⁶ Ma êsêac, tanj taunj matenjanô sêlic ñac tonjalau sec ôli ñajam kêsanañ, sêjac ñaminj gêdênj êsêac gêwinj. ³⁷ Ma lau samob anja Gadarenenênj gamênj nêñ ñalêlôm ñatutuc ñanô, tec tetenj Jesu gebe êwi êsêac sinj. Tec Jesu kêpi wanj ma gêc gêmu gêja kêtiam. ³⁸ Ñac tau, tanj ñalau sec sêsa anja ênê nanj, ketenj Jesu gebe êmoa êwinj enj. Mago Jesu gêwi enj sinj ma kêsôm

gebe ³⁹ “Ômu ôna nêmu andu ma ônac minj gêj kapôên, tañ Anôtô gêgôm gêdên aôm nañ.” Tec enj gêc gêja ma kêsôm gêj, tañ Jesu gêgôm gêdên enj nañ, lasê anja malac samucgenj.

Jairi latuo to awê, tañ kêmoasac Jesunê ñakwê
(Mat 9:18-26; Mar 5:21-43)

⁴⁰ Lau samob sêon Jesu sêngôn e gêmu gêmênj kêtiam, tec sêkôc enj sa. ⁴¹ Ma lômmôkê tenj, ñaê Jairi, jagêu tau gêc Jesu akainja ma keten enj gebe êna ênê andu ⁴² gebe ênê latuo tagengenj, tañ nê jala kêtû 12 nañ, tec gêmac e awa kêtû dambê su.

Jesu gêdi gêja ma lau taêsam sêkapij enj sa. ⁴³ Ma awê tenj gêjam dec kêtôm jala 12 ma gêjam ôli dokta kêkênj nê awa samob gêjana su. Mago tenj kêtôm gebe êngôm enj ôli ñajam êsana atom. ⁴⁴ Êj kêtû gasuc mênkêkô Jesu dêmôêmu ma kêmoasac ênê ñakwê ñalêsô, ma sep tagen nê dec kêpa. ⁴⁵ Ma Jesu kêtû kênac gebe “Asa kêmoasac aê.” Tec êsêac samob sêpê tañ ma Petere kêsôm gebe “Mêtêmôkê, lau taêsam sêkapij aôm sa to têtij aôm.” ⁴⁶ Ma Jesu kêsôm gebe “Tenj kêmoasac aê, tec kêsaê ñaclai kêsa anja aênoc gêja.” ⁴⁷ Awê tau gêlic gebe oc êsinj tau êtôm atom, tec gêja tokêtênêpgej jagêu tau gêc Jesu akainja ma gêwa nê binj kêmoasac enj e gacgenj ñajam kêsana ñam sa lau samob sêjô. ⁴⁸ Tec Jesu kêsôm gêdên enj gebe “Latucoenec, kôkênj gêwinj gêgôm aôm ñajam kêsa, ôêc ôna totêmtac malôgenj.”

⁴⁹ Jesu kêsôm binj tonanj gêmôa ma ñac tenj anja lômmôkênê andu gêmênj ma kêsôm gebe “Latômô gêmac êndugac, ôlêsanj Mêtêmôkê êtiam atom.” ⁵⁰ Jesu gêjô mago kêsôm gêdên Jairi gebe “Ôtêc taôm atom, ôkênj êwinjenj, go ñapalêo ñajam êsa.” ⁵¹ Go Jesu jagêo lasê andu ma gêlôc gêdên tenj gebe êpi andu êwinj atom, Petere agêc Joañ ma Jakobo ma ñapalêo têna agêc tama tañgenj. ⁵² Lau samob têtanj to sêjam tañi sa kêtû ñapalêonja. Mago Jesu kêsôm gebe “Atanj atom, ñapalêo gêmac êndu atom, gêc bêc tec gêc.” ⁵³ Ma êsêac sêômac enj gebe sêlic ñapalêo gêmac êndu tomatêgenj. ⁵⁴ Go Jesu kêkam ñapalêo lêma e awa gêjac enj ma kêsôm gebe “Ñapalêo, ôndi sa.” ⁵⁵ Tec ñapalêonê katu gêmu gêmênj e gacgenj gêdi sa, ma Jesu kêjatu gebe sêkênj gêj êndênj ñapalêo tau êniñ. ⁵⁶ Têna agêc tama selendec ñanô. Ma Jesu gêjac jao êsêagêc gebe sênac minj binj tau êndênj lau tenj atom. * Legion. 8:48 Luk 7:50

9

Jesu kêsakij nê lau 12
(Mat 10:5-15; Mar 6:7-13)

¹ Jesu gêmôêc êsêac 12 sêpi tagenj ma kêkênj ñajana to ñaclai gelom êsêac gebe têtij ñalau sec samob to sêngôm gêmac ôlinj ñajam êsa. ² Go kêsakij êsêac sêja gebe sênam mêtê êpi Anôtônê gamênj to sêngôm gêmac ñajam êsa. ³ Ma enj kêsôm gêdên êsêac gebe “Akôc gêj tenj amoa intêna atom. Aôc tôc atom. Ambic atali atom. Akôc mo atom. Akôc mone atom. Akôc ñakwê luagêc atom. ⁴ Embe api andu tenj, nañ anjônj tonangenj e awi gamênj tau sinj. ⁵ Ma lau embe sêkôc amac sa atom, nañ awi malac tonanj sinj ma êndônj ñakekop anja emkainj su êtu geo ñabelo tenj êndênj êsêac.” ⁶ Tec ñacsenjomi têtôm malacgenj sêja ma sêsôm ñawae ñajam lasê to sêgôm gêmac ñajam kêsa kêtôm malacgenj.

Jesunê binj kêlênsônj Herodo
(Mat 14:1-12; Mar 6:14-29)

⁷ Kasêga Herodo gêjô binj samob tonanj ñawae e kêpô lêna tau ñanô, gebe lau ñagêdô sêsôm sebe “Joañ gêdi sa anja ñacmatênênj.” ⁸ ñagêdô sêsôm sebe “Elia tec geoc tau lasê.” Ma ñagêdô sêsôm sebe “Propete langwa nêj tenj gêdi sa.” ⁹ Ma Herodo kêsôm gebe “Joañ tec gabuc enj gêsutêkwa gêngic su. Mago tonê asa, tê ganjô ñawae amboac tonec kêpi enj nê.” Ma gêgôm mocsac gebe êlic Jesu ñanô.

Jesu gêlôm lau 5,000
(Mat 14:13-21; Mar 6:30-44; Joañ 6:1-14)

* **8:56:** Lau Rom sêsam sinjwaganênj tonj kapôênj tenj gebe

¹⁰ Aposolo sêmu sêmênj kêtiam ma sêjac miñ gên, tañ sêgôm nañ, gêdênj enj. Go kêkôc êsêac sa ma ac têtaiñ taunjenj sêja malac tenj, ñaê Betsaida, gebe nasêmôa nêñ taunja. ¹¹ Mago lau sêlic ma têtadaguc enj, tec kêkôc êsêac sa ma kêsôm Anôtônê gamênj ñawae gêdênj êsêac, to gêgôm êsêac, tañ sêpô lêna nañ, ôlinj ñajam kêsa.

¹² Kêdabinj gebe oc naêsêp, ma ñacsenjomi 12 jasêsôm gêdênj enj gebe Aêac tamoa gamênj sawa nec, ôkênj lau sêc êlinj-êlinj gebe sêna malac to gamênj ñakêtu gêdô nasêlêwanj taun ma têtap nêñ mo sa.” ¹³ Mago Jesu kêsôm gêdênj êsêac gebe “Amac taôm akênj gênj êsêac sêniñ.” Tec êsêac sêsôm gebe “Aêacma polom lemenj tenjenj ma i luagêcanô tec gêc. Aôm gobe aêac ana anam ôli mo êtu lau samob tonanja me.” ¹⁴ Êsêac ñacwaga amboac 5,000. Tec Jesu kêsôm gêdênj nê ñacsenjomi gebe Asôm êsêac sêngônj sic totonj-totonj êtôm 50-50 sêwiñ taunj.” ¹⁵ Tec ñacsenjomi sêgôm amboac tonan ma samob sêngônj sic. ¹⁶ Go kêkôc polom lemenj tenj to i luagêc tonan sa mênjmata gedec undambê ma gêjam danje, go kêpô kêkôc-kêkôc ma kêkênj gêdênj ñacsenjomi, gebe sênac sam êndênj lau. ¹⁷ Senj e gêôc êsêac tôñ samob, go sejonj ñapopoc sa kêsêp gadob 12.

*Petere kêsôm Kilisi ñam
(Mat 16:13-19; Mar 8:27-29)*

¹⁸ Ñasawa tenj Jesu ketenj mec gêmôa taunja ma nê ñacsenjomi sêwiñ enj. Go kêtû kênac êsêac gebe “Lau sêsam aê sebe asa.” ¹⁹ Ma êsêac sêjô enj awa gebe “Ñagêdô sêsôm gebe aôm ñackêsagu Joan, ma ñagêdô sêsôm gebe aôm Elia, ma ñagêdô sêsôm gebe Propete lanjwa nêñ tenj, tec gêdi sa.” ²⁰ Ma Jesu kêtû kênac êsêac gebe “Ma amac nec asam aê abe asa.” Tec Petere gêjô enj awa gebe “Aôm Anôtônê Kilisi tau.”

*Jesu geoc êmac êndu to êndi sanja lasê
(Mat 16:20-28; Mar 8:30-9:1)*

²¹ Ma Jesu gêjam êsêac awenj auc to gêjac jao gebe sêsôm lasê êndênj lau tenj atomanô. ²² Ma kêsôm gebe “Ñamalacnê Latu oc êôc ñandan taêsam. Laumata to lau dabunjsêga ma binjutau oc têtin enj to sênac enj êndu e ñabêc êtu têlêac, go êndi sa êtiam.”

²³ Ma kêsôm gêdênj êsêac samob gebe “Ñac tenj embe taê ênam gebe êsap aê tôñ, nañ ênac kapoac tau ma êôc nê kakesotau êtôm bêcgenj, go êndanjguc aê, ²⁴ gebe ñac tenj embe êngôm mocsac gebe êmôa mata jali, nañ oc êmac êndu, ma tenj embe êmac êndu êtu aêña, nañ oc êngônj mata jali. ²⁵ Ñac tenj embe ênsôb gên nomña samob sa ma êjainj tau to ênam tau sapu, oc ênam enj sa amboac ondoci. ²⁶ Ñac tenj embe maja aê to ñoc binj, Ñamalacnê Latu oc maja enj amboac tonan êndênj tañ êmênj totau nê ñawasi ma Tamanê ñawasi ma anjela dabun nêñ ñawasi. ²⁷ Binjanô, aê jasôm êndênj amac gebe Êsêac tec sêkô-sêkô nec, nêñ ñagêdô oc sêmac êndu atomgenj e sêlic Anôtônê gôlinj su acgom.”

*Jesu ôli kainj tenj kêsa
(Mat 17:1-9; Mar 9:2-8)*

²⁸ Jesu kêsôm binj tonan su ma ñabêc 8 gêjaña acgom, go kêkôc Petere agêc Joan ma Jakobo sêpi lôc tenj sêja gebe etenj mec. ²⁹ Tec ketenj gêmôa e lanjôanô kainj tenj kêsa ma nê ñakwê e ñaeb ñaôma. ³⁰ Ma sêlic ñac luagêc sêjam binjalôm sêwiñ enj. Ñaclagêc tau Mose agêc Elia. ³¹ Tec agêc seoc taun lasê tonjwasigenj mênjsêsôm ênê lênj, tañ oc ênac dabinj anja Jerusalemna nañ, lasê gêdênj enj. ³² Petere to nê ñac luagêc, tañ sêwiñ enj nañ, sêc bêc sêc e matenj gêlac, go sêlic Jesunê ñawasi, ma ñaclagêc tonan sêkô sêwiñ enj. ³³ Agêc dêdi sêmôa gebe sêwi Jesu sinj, go Petere kêsôm gêdênj Jesu gebe “Mêtêmôkê, ñajam gebe tamoa tonec. Aêac anam bec têlêac acgom, aômnm tenj ma Mosenê tenj ma Elianê tenj.” Petere gêjam kauc binj, tañ tau kêsôm nañ. ³⁴ Kêsôm binj tonan gêmôa ma tao tenj mênjgêjam ajunj êsêac e kêkôm êsêac auc ma ñacsenjomi têtêc taunj ñanô. ³⁵ Go awa tenj kêsa anja tao tonan gêmênj gebe “Aênoc Latuc tecenec, tec kajalin enj sa nañ akênj tanjem enj.” ³⁶ Awa tonan kêsa gêmênj

ma sêlic Jesu taugen kêkô. Sêlic gêñ tonañ e sêjam tauñ tòngeñ, tec gêdêñ ñasawa tonañ sêjac minñ biñ, tañ sêlic nan, ñawae gêdêñ lau teñ atom.

Jesu gêgôm ñapalê tonalau sec ôli ñajam kêsa
(Mat 17:14-18; Mar 9:14-27)

³⁷ Ñabêbêc sêsêp anga lôc sêmên e dêdac lau taêsam. ³⁸ Ma ñac teñ anga lau tonañ nêñ gêmôêc gebe “Mêtêmôkê, aê jateñ aôm gebe ôlic ñoc latuc acgom, gebe ñoc gêñ tagenânô. ³⁹ Ñalau sec teñ kêkam en e kêwakic sec ma kêjamun en e awaôpic kêsa, ma êwi en siñ atom e ñasawa ec baliñ. ⁴⁰ Tec aê kateñ nêm ñacsenomi gebe têtinñ ñalau tau e sêgôm jageo.” ⁴¹ Ma Jesu gêjô en awa gebe “Ojae, amac akên-gêwiñ-atom ma amac lau-kesowaga, aê jamoa jawiñ amac e êndên ondoc ma jaôc amacnêm biñ e êndên ondocgeñ. Ôkôc latôm êmên tonec acgom.” ⁴² Ñapalê kêsêlên gêmoa ma ñalau tau kêmonañ to kêjamun en. Tec Jesu gec biñ ñalau sec ma gêgôm ñapalê ñajam kêsa, go kêkên en gêdên tama gêmu gêja. ⁴³ Ma êsêac lau samob têtakê ñanô kêtú Anôtônê ñaclai kapôênja.

Jesu geoc êmac endu to êndi saña lasê kêtú luagêcña
(Mat 17:22-23; Mar 9:30-32)

Lau samob sêñac lemeñ kêtú ênê gêñ samob, tañ gêgôm nanña, sêmoa ma Jesu kêsôm gêdên nê ñacsenomi gebe ⁴⁴ “Akên tanem biñ tecenec ñapep, gebe sêkên Ñamalacné Latu êndên ñamalac lemeñ êna.” ⁴⁵ Mago êsêacnên kauc kêsa kêpi biñ tonañ atom, ma biñ tau kêsiniñ tau gêdên êsêac e sêjala ñam atom. Ma têtêc tauñ tec têtú kênac en kêtú biñ tauña atom.

Asa êtu ñac kapôên
(Mat 18:1-5; Mar 9:33-37)

⁴⁶ Ñasawa teñ êsêac taên gêjam jakêsa-jakêsa gebe nêñ asa kêtú ñac towae kêlêlêc êsêac ñagêdô su. ⁴⁷ Tec Jesu kêjala biñ, tañ êsêac taên gêjam gec nêñ ñalêlôm nan, ma kêkôc ñapalê teñ ketoc en kêkô kêsiniñ enña ⁴⁸ ma kêsôm gêdên êsêac gebe “Ñac teñ embe êkôc ñapalê tonec sa êtu aênoc ñaênja, nan êkôc aê sa. Ma ñac teñ embe êkôc aê sa, nan êkôc ñac, tañ kêsakin aê nan sa. Amacnêm ñac, tañ alic en ñac saun ec teñ nan, en ñac kapôên.”

Ñac tañ kêken kisa amac atom nan, kêpuc amac têt
(Mar 9:38-40)

⁴⁹ Tec Joañ gêjô en awa gebe “Mêtêmôkê, aêac alic ñac teñ kêtinñ ñalau sec su ña aôlmnêm ñaê, tec ajac jao en gebe en kêdaguc aêac atom.” ⁵⁰ Ma Jesu kêsôm gêdên en gebe “Anac jao en atom, gebe ñac, tañ kêkên kisa gesen amac atom nan, kêpuc amac têt.”

Lau Samaria sêkôc Jesu sa atom

⁵¹ Ñanoc tañ Anôtô gebe êkôc Jesu saña nan kêdabin, tec Jesu kêsêlên kepen Jerusalem gêja, ⁵² ma kêsakin laujaen sêmun en. Ma êsêac sêsô lau Samaria nêñ malac teñ sebe sêmansañ ênê gamên kwananjen. ⁵³ Mago lau tau sêkôc en sa atom gebe en kêsêlên kepen Jerusalemjen. ⁵⁴ Ñacsenomagêc Jakobo agêc Joañ sêlic ma sêsôm gebe “Apômtau, aôm gobe aêac asôm gebe ja êsêp anga undambê mênênin êsêac su me masi.” ⁵⁵ Tec Jesu kêkac tau ôkwi ma gec biñ êsêagêc gebe “Asa ñalau latu amagêc. Ñamalacné Latu gêmên gebe ensen launên katun su atom, gêmên gebe ênam sa.” ⁵⁶ Ma ac sêc sêja malac teñ.

Lau sebe sêndançuc Jesu
(Mat 8:19-22)

⁵⁷ Êsêac sêsêlên sêmoa intêna ma ñac teñ kêsôm gêdên en gebe “Gamên tañ aôm gobe ôna nan, aê oc jandançuc aôm.” ⁵⁸ Tec Jesu kêsôm gêdên en gebe “Mojañ sê ic ma moc, tañ sêmoa umbonñ ñalabu nan, sêjam sac. Mago Ñamalacné Latu nê gamên teñ gebe enden kwalim ênêcña gêc atom.” ⁵⁹ Go kêsôm gêdên ñac teñ gebe “Ôndançuc aê.” Ma ñac tonañ kêsôm gebe “Apômtau, ôlôc acgom gebe jana jansun tamoc acgom.” ⁶⁰ Tec Jesu kêsôm gêdên en gebe “Andec ñacmatê sênsun tauñ nêñ ñacmatê ma aôm ôna ôsôm Anôtônê gamên

ɲawae lasêman.” ⁶¹ Go ɲac tenj kêsôm gebe “Apômtau, aê gabe jandanɟuc aôm. Tagenj ôlôc êmunj êndênj aê gebe jana ma jakam ɲoc gôlôac lemenj acgom.” ⁶² Tec Jesu kêsôm gêdênj enj gebe “Njac tanj lêma gêdênj wanj ɲagôlinj su ma mataanô geogeo nanj, kêtôm Anôtônê gamênj atom.”

10

Jesu kêsakinj lau 70 sêja

¹ Tonaɲ su, go Apômtau kêjalinj lau 70 sa sêwinj ma kêsakinj êsêac luagêc-luagêc gebe sêmunj sêna malac to gamênj, tanj enj taê gêjam gebe êna nanj. ² Ma kêsôm gêdênj êsêac gebe “Mo tau tec ɲanô kêsa samob, mago kolenwaga tec luagêcgeɲ. Amboac tonanj atenj êndênj mo tau ɲatau gebe êkênj kolenwaga nasênac nê gênj ɲanô sa. ³ Alic acgom, aê jasakinj amac amboac domba asêp kêam sec ɲalêlôm ana. ⁴ Akôc awa êsêp ômbinjak ɲaatali atom. Ambic atali atom. Asô atapa atom. Ma awem ênac lau anja intêna atom. ⁵ Embe api andu tenj, go asôm êtu ɲamatagenj gebe ‘Binjalô êpi andu tonec.’ ⁶ Ma binjalô latu tenj embe êngônj tônê, go amacnêm naênsac enj. Ma embe masi, go êmu êndênj amac êwac êtiam. ⁷ Anjônj andu tau tonanj ma aninj to anôm gênj, tanj sêkênj êndênj amac nanj, gebe kolenwaganê ɲaôli gêjac enj ɲawae. Alom-alom andu atom. ⁸ Ma embe naasa malac tenj e sêkôc amac sa, go aninj gênj, tanj êsêac sêkênj amac nanj, ⁹ ma anjôm lau gêmac, tanj sêmoa malac tau nanj, ôlinj ɲajam êsa to asôm êndênj êsêac gebe ‘Anôtônê gamênj kêdabinj amacgac.’ ¹⁰ Ma embe asa malac tenj e sêkôc amac sa atom, go aêc mênjako intêna ma asôm gebe ¹¹ ‘Amacnêm malac ɲakekop, tec gi aêac enjkainj nec, aêac êndônj su wacêpi amac taôm. Mago binj tonec ajala gebe Anôtônê gamênj kêdabinj su.’ ¹² Aê jasôm êndênj amac gebe Êndênj bêc Anôtô êmêtôc binja lau Sodom oc sêngônj naeo êtôm lau malac tonanja atom.

Ojae kêpi malac, tanj sêjam tauɲ ôkwi atom (Mat 11:20-24)

¹³ “Ojae Korasinma, ojae Betsaidama. gênjalô tanj gagôm anja amacnêm nanj, embe janjôm anja Turu to Sidon nêj, oc sênam tauɲ ôkwi wanêcgeɲ ma sêsô talu to sêlinj wao sa sêngônj. ¹⁴ Êndênj bêc mêtôcɲa Anôtô taê walô lau Turu to Sidon êlêlêc amac su. ¹⁵ Ma aôm Kapanaum tonanj, gobe sêsunj aôm sa e nadinjenj undambê me. Aôm oc u taôm e gacgeɲ ôsêp lamboam ôna.”

¹⁶ Ma Jesu kêsôm gêdênj nê ɲacsenjom gebe “Njac tanj gênjô amac nanj, gênjô aê, ma ɲac tanj kêmasuc amac nanj, kêmasuc aê. Ma ɲac tanj kêmasuc aê nanj, kêmasuc ɲac, tanj kêsakinj aê gamênj nanj.”

Lau 70 tonanj sêmu dêdênj Jesu sêja

¹⁷ Lau 70 sêmu sêmênj kêtiam totêntac ɲajamgeɲ ma sêsôm gebe “Apômtau, ɲalau sec tanjenj wamu gêdênj aêac gêwinj kêtû aôm nê ɲaêna.” ¹⁸ Ma Jesu kêsôm gêdênj êsêac gebe “Aê galic Sadaɲ tau gêu tau anja undambê amboac ôsic. ¹⁹ Alicgac me, aê kakênj ɲaclai gelom amac gebe aka moac to alidêbu ma akôninj ɲacjo tau nê ɲactêkwa samob tônj, ma gênj tenj oc êngôm amac atu sec atomanô. ²⁰ Tagenj atu samuc êtu ɲalau sec tanjenj wamu amacɲa nec atom, atu samuc gebe teto amacnêm ɲaê gêc undambê.”

Jesu têtac ɲajam kêsa (Mat 11:25-27; 13:16-17)

²¹ Gêdênj ɲasawa tonanj ɲalau Dabuɲ gêjam Jesu auc e têtac ɲajam kêsa ma kêsôm gebe “Tamoc, undambê to nom ɲatau, aê jalambinj aôm gebe gôsaj binj tônê auc gêdênj laumêtê to lau tokauc ma goc lasê gêdênj ɲacpalê dedec. Aec, Tamoc, binjanô, aôm gôlic ɲajam amboac tonanj, tec gôgôm nê ɲagênj.”

²² “Tamoc kêkênj gênj samob gêdênj aê. Ma ɲac tenj kêjala Latu atom, Tama taugenj. Ma tenj kêjala Tama atom, Latu taugenj to êsêac, tanj Latu gebe eoc lasê êndênj êsêac nanj.”

²³ Go kêsa tau ôkwi mênkêsôm gêdêñ nê ñacsenomi taunjen gebe “Aê aoc êoc materjanô, tañ sêlic gêñ ônañ amac alic nañ, ²⁴ gebe aê jasôm êndêñ amac gebe Propete to kin gwalêkin sebe sêlic gêñ, tec amac alic nec, mago sêlic atom to sebe sêñô bin, tec amac añô nec, mago sêñô atom.”

Binjôlin ñac Samaria taê walô ñacgêbac

²⁵ Binjutau tenj gêdi sa gebe ênsaê enj, tec kêsôm gebe “Mêtêmôkê, aê jañgôm asagenj, ec jawê kainj jañgôn matoc jali tenjenj.” ²⁶ Jesu gêjô enj awa gebe “Teto binj ondoc gec Mosenê binju. Aôm kôsam amboac ondoc.” ²⁷ Tec ñac tau kêsôm gebe “Têmtac êwiñ Apômtau, aômnêm Anôtô, tonêm ñalêlôm samuc ma nêm katôm samuc ma nêm ñaclai samuc ma nêm kauc samuc êwiñ enjenj, ma têmtac êwiñ lau wacbañ aôm amboac têmtac gêwiñ taôm.” ²⁸ Ma Jesu kêsôm gêdêñ enj gebe “Kôsôm jagêdêñ. Ôñgôm amboac tonanjenj, go ômoa matam jali tenjenj.”

²⁹ Ñac tonanjenj gebe êwaka tau sa, tec kêtû kênac Jesu gebe “Lau ondoc mênbañ aê.” ³⁰ Go Jesu gêjô enj awa gebe “Ñac tenj anja Jerusalem kêsêp Jeriko gêja e kêsêp kêjañgowaga ñalêlôm. Êsêac sêkwalec ênê ñakwê su ma sêjac enj gêwê sinj sa ma sêc sêja. ³¹ Gocgo ñac dabunwaga tenj gêjam kauc ñac tonanjenj ñabinj kêsêlêñ kêsêp intêna tonanjenj gêja e gêlic ñac tau gêc ma gêoc lêlêc enj gêja. ³² Ma Lewi tenj amboac tonanjenj. Mêngeô lasê gamênj tau e gêlic enj su ma gêoc lêlêc enj gêja. ³³ Go ñac Samariaña tenj kêsêlêñ gêmoa e jagêô lasê gêdêñ enj, tec gêlic e taê walô enj ³⁴ ña kêtû gasuc gêdêñ enj jakêkêc niptêkwi to wain kêsêp ênê kamoc su, go kêsabañ ma gêoc enj sa gêngônj tau nê bôc ñaô ma kejonj enj kêpi andu ñaclenja jagejob enj. ³⁵ Ñabêbêc gê denari luagêc sa jakêkêñ gêdêñ andu ñatau tonanjenj ma kêsôm gebe ‘Ojop enj ñapep. Ma gêñ, tañ ôkêñ êlêlêc ñaôli tonanjenj su nañ, embe jamu jamênj, go janac ñatôp.’ ³⁶ Aôm gobe lau têlêac tonanjenj nêñ asa kêtû ñac, tañ kêjañgowaga sêjac enj nañ, nê ñac jabañ enj.” ³⁷ Tec binjutau kêsôm gebe “Ñac tañ taê walô enj nañ.” Go Jesu kêsôm gêdêñ enj gebe “Ôêc ôna ma ôñgôm amboac tonanjenj.”

Jesu kêtû ñacleñ Maria agêc Marta

³⁸ Ac sêselêñ-sêselêñ sêmoa e jasêô lasê malac tenj. Ma awê tenj, ñaê Marta, kêkôc enj sa kêsô ênê andu gêja. ³⁹ Ma lasio tenj gêmoa, nê ñaê Maria, nañ gêngônj Apômtau akainja ma gêñô ênê binj. ⁴⁰ Marta gim tau su kêtû sakinjenjenj, tec gêdêñ Jesu jakêsôm gebe “Apômtau, lasico gêwi sakinj sinj gêdêñ aê taucgenj gajam nec, oc gôlic ñajam me masi. Ôsôm êndêñ enj gebe ênam aê samañ.” ⁴¹ Tec Apômtau gêjô enj awa gebe “Marta, Marta, aôm kôpô sim taôm to gôm taôm su gêñ taêsamja elêmê. ⁴² Aômnêm gêñ ñanô tagenj masi. Maria kêjaliñ nê gêñ ñajam sa sugac, oc sêkôc su anja ênê atom.”

11

Binj tatenj mecña

(Mat 6:9-15; 7:7-11)

¹ Ñasawa tenj Jesu ketenjenj mec gêmoa gamênjenj tenj. Ketenjenj e su ma nê ñacsenominênjenj tenj kêsôm gedenjenj enj gebe “Apômtau, ôndônjenj aêac êtu atenjenj mecñaamanjenj êtôm Joanjenj kêdônjenj nê ñacsenomi.”

² Ma enjenj kêsôm gêdêñ êsêac gebe “Êndêñ atenjenj mec, nañ asôm gebe ‘Tamemai,

Aômnêm ñaê lau sênam dabunmanjenj.

Ômônjenj ôtu Apômtau ôtôm gamênjenjenj.

³ Ôkêñ aêacma mo êtôm bêcgenjenja êndêñ aêac êtôm bêcgenjenj.

⁴ Ma ôsuc aêacma sec ôkwi, gebe aêac taunjenj asuc launênjenj tôp ôkwi amboac tonanjenjenj.

Ôwê aêac asa lêtôm atom.’ ”

⁵ Ma Jesu kêsôm gédêñ êsêac gebe “Amacnêm ñac tenj embe êndên nê gwadê êna ên êñ êmbêcauc êna lugenj naêsôm êndên enj gebe ‘Gwadêc, ôkênj mo télêac êndên aê, ⁶ gebe ñoc ñac tenj kêtuj intênanagenj mênjgêô lasê gédêñ aê, ma ñoc gênj gebe jakênj êndên enjja masi,’ ⁷ ma embe nê gwadê tonanj êmoa nê gamênj ñanjlômgenj ma êjô enj awa gebe ‘Ôlênsônj aê amboac secgenjanj. Katam ñajanja kêsaja ma aêac to ñoc gôlôac saunj êu taunj jaaêc sugac. Aê katôm gebe jandi sa jakênj gênj tenj êndênj aômña atom,’ ⁸ go amboac ondoc. Aê jasôm êndênj amac gebe Ñac tau embe êndi sa mênjêkênj êndênj enj êtu ênê gwadê enjja atom, mago oc êndi sa naêkênj gênj, tanj kêpô lêna nanj, êtu enj ketenj gêôc aucgenjja. ⁹ Amboac tonanj aê jasôm êndênj amac gebe Atenj gênj, oc akôc ñanô. Ansom gênj, oc atap sa. Amandi katam, oc êlêc su êndênj amac. ¹⁰ Gebe ñac, tanj etenj gênj nanj, êkôc ñanô. Ma ñac, tanj ensom nanj, êtap sa. Ma ñac, tanj êmandi katam nanj, katam oc êlêc su êndênj enj. ¹¹ Tama asa anja amacnêm nanj latu etenj mo êndênj enj ma êkênj poc, me etenj i ma êkênj moac êjô i êndênj enj, ¹² me etenj ñakecsulu ma êkênj alidêbu êndênj enj. ¹³ Amac lau sec ajala akênj genj ñajam-ñajam êndênj nêm gôlôac ñasec-ñasec, ma abe Tamemi undambêña êkênj Ñalau Dabunj êndênj lau, tanj tetenj enj nanj atom me.”

Jesu ma Belsebul

(Mat 12:22-30; Mar 3:20-27)

¹⁴ Jesu kêtinj ñalau sec toawamê kêsaja gêja. Ñalau tonanj kêsaja gêja su, go awamê tau kêsôm binj lasê, ma lau samob sêñac lemenj. ¹⁵ Tec êsêacnênj lau ñagêdô sêsôm gebe “Enj kêtinj ñalau sec ña Belsebul, tanj kêtuj ñalau sec nêñ kasêga nanj.” ¹⁶ Ma ñagêdô sebe sênsaê enj, tec sêsôm gênjalô undambêña anja ênê. ¹⁷ Jesu kêjala binj, tanj êsêac taênj gêjam nanj, ma kêsôm gédêñ êsêac gebe “Gamênj tenj embe êwa tau êkôc, oc êtu gasanj, ma gôlôac tenj oc senseñ gôlôac tenj. ¹⁸ Ma Sadanj to nê lau embe sêwa taunj êkôc, go nêñ gamênj ênêc amboac ondoc. Amac tanj asôm gebe aê kêtinj ñalau sec ña Belsebul nanj, taêm ênam binj tonanj. ¹⁹ Aê embe jatinj ñalau sec ña Belsebul, go amac latômi têtinj ña asa. Kêtuj tonanjja êsêac taunj ocgo sêmêtôc amac. ²⁰ Ma aê embe jatinj ñalau sec ña Anôtônê ñaclai, go êwa sa gebe Anôtônê gôlij wacêpi amac.

²¹ “Ñactêkwa tenj embe lêma tokêmgenj ma ejop nê gamênj êmoa, oc nê waba ênêc tenjenj ²² Mago ñac siñsêlêc tenj embe êndac enj, oc êku enj tulu ma êjanjo ênê laukasap, tanj taê kêka nanj su, ma ênac sam ênê waba.

²³ “Ñac tanj êwiñ aê atom nanj, ensenj aê. Ma ñac tanj ejonj ñanô sa êwiñ aê atom nanj, êtê salinj-salinj.

Ñalau sec gêmu gêja nê gamênj langwa kêtiam

(Mat 12:43-45)

²⁴ “Ñalau ñatêmui embe êsa anja ñamalac tenj nê, oc eo êmoa gamênj kwalam ma ensom gamênj êlêwanj taunja, e embe êtap sa atom, go êsôm gebe ‘Aê jamu jana ñoc andu, tanj kasa gamênj nanj êtiam.’ ²⁵ Ma embe naêô lasê, oc êlic sêkajo sa to sêgelônj. ²⁶ Go naêkôc ñalau 7, tanj nêñ sec kêlêlêc ênê su nanj, mênjsêsô nasênjgônj. Go ñamalac tonanj êmoa naeo ñanô êlêlêc gêmunja su.”

Jesu awa gêôc lau

²⁷ Jesu kêsôm binj tonanj gêmooa ma awê tenj anja lau tau nêñ gêôc awa sa ma kêsôm gédêñ enj gebe “Aê aoc êôc têtacelêlôm, tanj kêkêkam aôm to su, tanj aôm gônôm nanj.” ²⁸ Mago Jesu kêsôm gebe “Binjanô, aê aoc êôc êsêac, tanj sênjô Anôtônê binj ma sêmasanj nanj.”

Lau sêjatu gênjalô

(Mat 12:38-42)

²⁹ Lau taêsam sêkac sa sêpi tagenj, go Jesu gêôc, awa sa ma kêsôm gebe “Lau têm tonecña êsêac lau sec. Ac sêsôm gênjalô, mago gênjalô tenj oc êndênj êsêac atom, gênjalô Jonanja tagenj. ³⁰ Kêtom Jona kêtuj lau Niniwe nêñ gênjalô, Ñamalacnê Latu êtu lau têm tonecña nêñ

gêntalô amboac tonanjen. ³¹ Êndên noc mêtôcña kwîn anğa mula-mña oc êndi sa êwiñ gôlôac têm tonecña nêñ lau ma êmêtôc êsêac, gebe en anğa nom ñamadiñ, mago gêmên gebe êñô Salomonê mêtê. Ma alic acgom, ñac tenj kêlêlêc Salomo su tec gêmoa. ³² Êndên noc mêtôcña ñacwaga Niniwenja oc sêndi sa sêwiñ lau têm tonecña ma sêmêtôc êsêac gebe Jona gêjam mêtê êsêac, tec sêjam taunj ôkwi. Ma alic acgom, ñac tenj kêlêlêc Jona su tec gêmoa.

Biñ kêpi ôlinj ñaja
(Mat 5:15; 6:22-23)

³³ “Ñac tenj embe êtuñ ja sa, oc êsinj ôkwi me êngênduc ña suc auc atom. Enj etoc êkô jakaiñ ñaôgenj gebe êsêac, tañ sêsô sêmênj nañ, sêlic ñawê. ³⁴ Matamanô kêtû ôlim ñaja. Matamanô embe ñajam, go ñawê ênam ôlim samucgenj auc. Ma matamanô embe sec, go ôlim samuc ñakesec. ³⁵ Amboac tonanj ojop taôm ñapep gebe ñawê, tañ gêc nêm ñalêlôm nañ, ñakesec êsa atom. ³⁶ Ôlim samuc embe ñawê êsa e ñagêñlêlôm tenj ñakesec atom, oc ñawê êsa samucgenj êtôm ja ñanô kêpô aôm.”

Jesu genj olinj Parisai to biñsutau
(Mat 23:1-36; Mar 12:38-40; Luk 20:45-47)

³⁷ Jesu kêsôm biñ tonanj gêmoa ma Parisai tenj ketenj enj gebe êna êniñ gênj ocsalôña êwiñ enj. Tec kêsô gêja e jagêngônj sic. ³⁸ Parisai tonanj gêlic enj gebe êniñ gênj, mago kêkwasiñ tau gêmuj atom, tec gêñac lêma. ³⁹ Ma Apômtau kêsôm gêdênj enj gebe “Kec, amac Parisai akwasiñ laclu to suc ñadêmôêña ñapep, mago nêm ñalêlôm nañ genjenj to sec gêjam auc. ⁴⁰ Amac lau meloc, ñac tau, tañ kêmasanj gênj ñadêmôêña nañ, kêmasanj gênj ñalêlômña gêwiñ atom me. ⁴¹ Akênj gênj, tañ gêc laclu to suc ñalêlôm nañ, êtu moasiñ êndênj lau, go talic amacnêm gênj samob ñawasi.

⁴² “Ojae amac Parisaimênj, amac embe atap lai to môm ma gênj gêga 10–10 sa, go akênj ñatenj êtu da ma awi biñgêdênj to têntac gêwiñ Anôtôña sinj. Dangôm tenj ma dawî tenj sinj atom.

⁴³ “Ojae amac Parisaimênj, tec têmtac gêwiñ abe anğônj ñamatagenj anğa lôm to sê moalêc amac anğa malacluñgenj. ⁴⁴ Ojae amacmênj, tec atôm sêô, tañ gamênj kêkênj auc nañ. Ñamalac sêka tôñ palinj-palinjgenj ma sêjam kauc.”

⁴⁵ Tec biñsutau tenj kêsôm gêdênj enj gebe “Mêtêmôkê, kêsôm biñ tonanj tec gêbu aêac biñsutau gêwiñ amboac tonanjenj.” ⁴⁶ Ma Jesu kêsôm gebe “Ojae amac biñsutaumênj amboac tonanjenj. Amac akênj gênj wapac kêsac lau, mago taôm lemmlatu tenj kêmoasac gênj wapac ñagec atom. ⁴⁷ Ojae amacmênj, tec aboa propete, tañ tamemi sêjac êsêac êndu nañ, nêñ sêô sa. ⁴⁸ Tec amac awa tameminênj gênj, tañ sêgôm nañ, sa to alic ñajam, gebe êsêac sêjac propete êndu ma amac aboa êsêacnênj sêô sa. ⁴⁹ Amboac tonanj Anôtônê mêtê kêsôm lasê gebe ‘Aê oc jasakiñ propete to laujaenj dêndênj êsêac sêna, ma oc sênac êsêacnênj ñagêdô êndu to sêjanda ñagêdô,’ ⁵⁰ Amboac tonanj Anôtô êjatu propete samob nêñ, dec, tañ sêkêc sinj gêdênj Anôtô kêkênj undambê to nom e mênjgêdênj galoc nañ, ñagêjô anğa lau têm tonecña nêñ, ⁵¹ anğa Abelnê dec e gêdênj Sakarianê dec, tañ sêjac enj êndu anğa altar dajana to lôm dabuj ñasawa nañ.

⁵² “Ojae amac biñsutaumênj, amac akôc ki, tañ êlai andu tajala mêtê ñamña ñakatann su. Amac taôm asô aja atom ma akô lau, tañ sebe sêsô sêna nañ, auc amboac tonanjenj.”

⁵³ Jesu kêsa anğa andu tonanj gêja ma Parisai to biñsutau sêôc awenj sa ma sêkac enj to têtû lêsu enj kêtû biñ taêsamña. ⁵⁴ Aê dêdib enj sebe tau êwa lip tau ña biñ, tañ êsôm nañ. *

12

Jesu gêlênj biñ nê ñacseñomi
(Mat 10:26-27)

* 11:54: Sadanê ñaê tenj.

¹ Lau taêsam ñasec sêkac tauñ sa e gamêñ gêlôc, ma Jesu kêsôm biñ gêjac m gêdêñ nê ñacseñomi gebe “Ajop taôm êndêñ Parisainêñ jist. Jist tau êsêacnêñ dansañ. ² Gêñ samob, tañ sêsan auc nañ, oc êtu awê, ma biñ samob, tañ gêc lêlôm nañ, oc êsa awê. ³ Amboac tonañ biñ samob, tañ asôm kesecgeñ, oc sêñô ênêc awêgeñ. Ma biñ, tañ atu dindin gêdêñ taôm anğôñ balêmlêlôm nañ, oc sênam mêtê êpi anğa malaclun.

*Aêac tatêc asa
(Mat 10:28-31)*

⁴ “Ñoc lauac, aê jasôm êndêñ amac gebe Êsêac tañ sênac ôlimgeñ êndu, mago têtôm gebe sêngôm gêñ ñagêdô êwiñña atom nañ atêc atom. ⁵ Aê jakêñ puc amac êtu ñac, tañ atêc eñña nañ. Atêc Anôtô, tañ ênac ñamalac êndu su acgom, go nê ñaclai êtôm gebe êmbalin eñ êsêp lamboam ñakêlêndin êna. Kec, jasôm êndêñ amac gebe Atêc ñac tau tonañ.

⁶ “Kêlinkeleñ lemeñ teñ nañ ñaôli saunjanô. Mago Anôtô kêlin ñateñ sin atomanô. ⁷ Ma ñac tau, nañ kêsa amac môkêmlaun sa tomalageñ. Amboac tonañ atêc taôm atom gebe amac tonañ alêlêc kêlinkeleñ taêsam su.

*Tasôm Kilisi lasê endey ñamalac
(Mat 10:32-33; 12:32; 10:19-20)*

⁸ “Aê jasôm êndêñ amac gebe Ñac teñ embe êsôm êndêñ ñamalac gebe Aê katu ênê gêñ, nañ Ñamalacnê Latu êsôm eñ lasê êndêñ Anôtônê anela. ⁹ Ma ñac teñ embe ênsa aê auc êndêñ ñamalac, nañ Ñamalacnê Latu ênsê eñ auc êndêñ Anôtônê anela amboac tonañ.

¹⁰ “Ñac teñ embe êsac Ñamalacnê Latu, nañ Anôtô oc êsuc ôkwi. Mago teñ embe êsôm biñ alôb-alôb êpi Ñalau Dabuñ, nañ Anôtô oc êsuc ôkwi atom.

¹¹ “Embe sêkêñ amac akô lôm me gôlinwaga me lau tonac lai lanôñnêmña, nañ apô sim taôm êtu lêñ me biñ ajô êsêac awen me asômña atom, ¹² gebe êndêñ noc tau tonañ Ñalau Dabuñ oc êndôñ biñ, tañ amac asômña nañ êndêñ amac.”

Biñgôlin kêpi ñac meloc tolêlôm

¹³ Go ñac teñ anğa launêñ kêsôm gêdêñ Jesu gebe “Mêtêmôkê, ôsôm teoc gebe êwa aêagêcma gêñlênsêm êkôc ma êkêñ ñamakeñ êndêñ aê acgom.” ¹⁴ Tec Jesu kêsôm gêdêñ eñ gebe “Ñacnec, asa kêkêñ aê gebe jamêtôc biñ to janac sam amagêcnêm gêñlênsêm.” ¹⁵ Go kêsôm gêdêñ êsêac gebe “Alic taôm to ajop taôm êndêñ matem katu gêñ tokain-tokainña, gebe ñac teñ oc êmoa mata jali êtu nê waba taêsamña atom.”

¹⁶ Go kêsôm biñgôlin teñ gêdêñ êsêac gebe “Ñac tolêlôm teñ nê kôm gêjam ñanô taêsam, ¹⁷ tec taê gêjam gêc tau gebe ‘Janğôm amboac ondoc, gebe ñoc gamêñ janac ñoc kôm ñanô saña masi.’ ¹⁸ Go kêsôm gebe ‘Aê janğôm amboac tonec, jansen ñoc andu-gêñ-ñanôña su ma jakwê êtu kapôñ, go janac ñoc kôm ñanô to gêñ samob sa êpi tageñ. ¹⁹ Go jasôm êndêñ ñoc katuc gebe Katucenec, nêm gêñ taêsam gêc kêtôm jala taêsamña. Ôngôñ nêm ñêñgeñ, ôniñ to ônom gêñ ma ômoa totêmtac ñajamgeñ.’ ²⁰ Mago Anôtô kêsôm gêdêñ eñ gebe ‘Melocma, êmbêc tonec jakalem katôm su ma gêñ, tañ kômasañ nañ, oc êtu asa nê.’ ²¹ Lau tañ sêjac nêñ gêñ taêsam sa kêtû tauñña, mago Anôtô gêlic êsêac amboac lau tolêlôm atom nañ, nêñ biñ amboac tonañ.”

*Tapô sim tauñ atomña
(Mat 6:25-34)*

²² Go Jesñ kêsôm gêdêñ nê ñacseñomi gebe “Kêtu gêñ tônêña aê jasôm êndêñ amac gebe Apô sim taôm êtu anin gêñ êoc amac tôñ amoa matem jalinã atom to êtu ñakwê ênsañ ôlimña atom. ²³ Amoa matem jali kêlêlêc mo ma ôlim kêlêlêc ñakwê su. ²⁴ Alic aoco acgom. Êsêac sêsê gêñ atom ma sêjac gêñ ñanô sa atom. Êsêacnêñ Iêsucm to andu sênac gêñ saña masi. Mago Anôtô gêlôm êsêac. Ma amac alêlêc moc tau su ñêñgeñ. ²⁵ Amacnêm asa êpô sim tau êtu nê têm êmoa nomña ma nê êpô sim tauña ênac têku ñasawa tageñ êwiñ. ²⁶ Embe anğôm gêñ saun ec teñ naêtôm atom, nañ apô sim taôm êtu gêñ ñagêdôña êtu

agenja. ²⁷ Alic mênamiñ, tañ kêpi nañ, gêjam kôm to kêsac obo atom, mago jasôm êndên amac gebe Salomonê gêñ ñawasi samob, tañ kêkwa enj auc nañ, ñateñ kêtôm gêñ tonañ ñai atomanô. ²⁸ Anôtô embe êkên gêgwan, tañ galoc kêkô kôm ma bêbêc sêkên êsa ja nañ, ñagêlôm êkwa auc, nañ oc êkên gêñ êkwa amac auc êlêlêc atom me, amac lau akên gêwiñ kwalecña. ²⁹ Ma ansom gêñ anij to anômña atom to aê go taôm atom. ³⁰ Gêñ samob tonañ ñai nom ñatenterlatu oc sensom. Mago amac Tamemi tec kêjala gebe apô lêna gêñ tonañ. ³¹ Amboac tonañ ansom ênê gamên, go gêñ tonañ ñai êtu amacnêm.

Bij awa undambêña
(Mat 6:19-21)

³² “Amac toñ sauñ tonec, atêc taôm atom, gebe Tamemi têtac gêwiñ gebe êkên gamên tau êndên amac. ³³ Akên nêm waba lau sênam ôli ma akên awa tau êmoasiñ lau ñalêlôm sawa. Awa nêm atali moneña, tañ êtu manê atom nañ, to anac nêm awa ñanô, tañ ênaña atomanô nañ, sa ênêc undambê. Geñgentêna nasêsa atom ma bulesen ensen su atom. ³⁴ Gebe gamên, tañ nêm awa gêc nañ, nêm ñalêlôm oc êsap tônia amboac tonanjen.

Bij tanam jaliña

³⁵ “Apenj obo sa ma aoc nêm ja sa, ³⁶ ma atôm lau, tañ sêoñ nêñ ñatau gebe êmu êmên anga moasiñ awê to ñacña. Embe êtuc katam, go sêlêc su sebenj êndên enj. ³⁷ Aê aoc êoc sakiñwaga, tañ Apômtau oc êtap êsêac sa sênam jaligenj êndên noc êmu êmênña. Biññanô, aê jasôm êndên amac gebe Enj oc epenj nê obo sa ma mênêsôm êsêac sênğôn sic, go enj tau mênênam sakiñ êsêac. ³⁸ Aê aoc êoc êsêac, tañ Apômtau embe êmu êmênj êndên omm êsa me êu bôn ma êtap êsêac sa sêjam jali sêmoa. ³⁹ Ajala tonec gebe andu ñatau embe êjala ockatu êmbêcña ondoc geñgentêna oc êmên, nañ êkô geñgentêna auc, gebe êtuc ênê andu popoc atom. ⁴⁰ Tec amansañ taôm amboac tonanjenj, gebe Ñamalacné Latu êmênj êndên ockatu ñasawa, tañ amac abe enj oc êmênj atom nañ.”

Sakiñwaga gêdên to keso
(Mat 24:45-51)

⁴¹ Go Petere kêsôm gebe “Apômtau, aôm kôsôm biñğolinj tonañ gêdên aêac taunjen me gêdên êsêac samob gêwiñ.” ⁴² Tec Apômtau gêjô enj awa gebe “Sakiñwaga ñañênj ma tokauc asa. Enj ñac, tañ nê ñatau oc êkên enj ejop ênê kômwaga gebe êkên mo êtôm dônj êndên êsêac êndên ñanoc. ⁴³ Aê aoc êoc sakiñwaga, tañ nê ñatau êmu êmênj ma êlic enj kêsap nê kôm tônia gêmoa. ⁴⁴ Aê jasôm biññanôgenj êndên amac gebe ñatau oc êkên enj ejop ênê waba samob. ⁴⁵ Ma sakiñwaga tonañ embe taê ênam ênêc tau ña gebe ‘Ñoc ñatau gêjam gamênj tônia’ ma ênac m gebe i sakiñwagao to ñac ma êniñ to ênôm gêñ e êjanij enj, ⁴⁶ go sakiñwaga tonañ nê ñatau oc êmênj êndên bêc, tañ enj gebe êmênj atom nañ, to êndên ockatu, tañ enj gêjam kauc nañ, ma oc ênac enj popoc to êkên ñagêjô êndên enj êwiñ lau-sêkên-gêwiñ-atomwaga.

⁴⁷ “Sakiñwaga tañ kêjala nê ñatau nê biñ, mago kêmasañ to gêgôm ênê biñ kêtü tônia atom nañ, oc êndac sêm ñanô. ⁴⁸ Mago ñac, tañ gêjam kauc ñataunê biñ ma gêgôm keso, tañ kêtôm gebe sêmêtôc enj ña sêm nañ, oc êndac sêm ñanô atom. Ñac, tañ sêkên gêñ taêsam gêdên enj nañ, Anôtô oc êjatu gêñ taêsam anga ênê. Ma ñac, tañ sêkên gêñ taêsam jakesen sa gêwiñ nañ, Anôtô oc êjatu ñanô taêsam êlêlêc anga ênê.

Jesu gêwa lau kêkôc
(Mat 10:34-36)

⁴⁹ “Aê gamênj gabe jambalinj ja ênêc nom ma taêc kêka gebe jalic elom lasêmanj. ⁵⁰ Ñoc busanju gabe jalinjña ñateñ tec gêc, tec ñoc ñalêlôm ñatutuc ñanô, gabe gêñ tau êmbacné acgom. ⁵¹ Amac abe aê gamênj gabe jaê wama anga nom me. Masigoc, aê jasôm êndên amac gebe gamênj gabe jawa amac êkôc. ⁵² Êndên galoc tonec lau lemenj tenj embe sênğôn andu tagenj, oc sêwa tauñ êkôc. Têlêac sêmoa gêdôgenj ma luagêc sêmoa gêdôgenj, luagêc sêmoa gêdôgenj ma têlêac sêmoa gêdôgenj. ⁵³ Tama agêc latu ma latu agêc tama, têna agêc

latuo ma latuo agêc têna, lawao lanjwa agêc lawao wakuc ma lawao wakuc agêc lawao lanjwa oc sêwa taunj êkôc-êkôc amboac tonanjen.”

*Têm to noc nabelo
(Mat 16:2-3)*

⁵⁴ Go Jesu kêsôm gêdênj lau gebe “Amac embe alic njamajanj êpuc êpi gwêcm, oc asôm sebenj gebe ‘Kom oc ênac,’ ma oc êtôm tonanjen. ⁵⁵ Ma musanngu embe êsêlênj, oc asôm gebe ‘Gamênj oc nandanj êsa,’ ma oc êtôm tonanjen. ⁵⁶ Amac dansantêna, nom to umbonj nâpuc tec ajala, mago amboac ondoci tec ajala noc tonec atom.

*Tamansan biñ êndênj nêñ soño-soño
(Mat 5:25-26)*

⁵⁷ “Ma amboac ondoci amac taôm ajala biñ êndênjenj atom. ⁵⁸ Embe amagêcnêm soño-soño andênj gôlinjwaga ana ma agêc asêlênj amoa intêna nâdambê, nanj têtmtac êtu lêsi êndênj taôm, gebe moae enj ê aôm ôndênj mêtôcwaga ôna, go mêtôcwaga êkênj aôm êndênj gejobwaga kapoacwalônja ma gejobwaga kapoacwalônja êmbalinj aôm ôsêp kapoacwalô ôna. ⁵⁹ Aê jasôm êndênj aôm gebe Oc ôsa anja tônê ômôênj atom e ônac nêm tôp samob êmbacnê tomalagen acgom.”

13

Jesu gêlênj biñ lau kêtû nêrl secña

¹ Gêdênj nâsawa tonanjen lau nâgêdô sêmoa, tanj sêjac minj gêdênj Jesu kêpi lau Galilaiana nâgêdô, tanj Pilata gêjac êsêac êndû gêdênj tanj sêkênj da gêdênj Anôtô. ² Tec Jesu gêjô êsêac awenjen gebe “Amac abe Galilaia tonanjen lau sec sêlêlêc lau Galilaiana nâgêdô samob su, tec sêôc gênwapac amboac tônê me. ³ Aê jasôm êndênj amac gebe Masigoc. Maiao amac embe anam taôm ôkwi atom, oc ananja samob amboac tônênjen. ⁴ Me abe lau 18, tanj andu tonjatêpôê balinjen anja Siloamnja kêku sa jagêjac êsêac êndû nanjen, lau geo sêlêlêc lau nâgêdô samob, tanj sênjgônjen Jerusalem nanjen su me. ⁵ Aê jasôm êndênj amac gebe Masigoc. Mago amac embe anam taôm ôkwi atom, oc ananja samob amboac tônênjen.”

Biñ ainj gêjam njanô atomnja

⁶ Go Jesu kêsôm biñgôlinjen tonec gebe “Nâc tenjen kêsê nê ainjen kêsêp nê kôm monja ma gêja gesom njanô e kêtâp sa atom. ⁷ Tec kêsôm gêdênjen nâc-gejobkômwaga gebe ‘Gôlicgac me, aê gamênjen kêtôm jala têlêac gasom ainjen tonec njanô, mago katâp sa atom. Amboac tonanjen ôsap su, êkô nom auc êtu agenjen.’ ⁸ Tec gejobwaga gêjô enjen awa gebe ‘Apômtau, ondec, êkô jala tecenec êwiñ, ma jasâp nom to jaôc bôckêpêc êpi nâmôkê. ⁹ Moae oc ênam njanô. Embe masi, go ôsap su.’ ”

Jesu gêgôm awê tenjen gêmâc kegasunjen enj ôli njanam kêsa gedenjen sâbat

¹⁰ Gêdênjen sâbat tenjen Jesu kêdônjen lau gêmoa lôm tenjen. ¹¹ Ma awê tenjen gêmoa tonanjen nâlau gêmâcña tenjen gêgôm enjen kêtôm jala 18. Enjen gêmoa gewec-gewecgenjen ma kêtôm gebe êsa sa atom samucgenjen. ¹² Jesu gêlic enjen tec gêmôêc enjen ma kêsôm gêdênjen enjen gebe “Awê, aê kêgaboac aôm su anja nêm gêmâcçac.” ¹³ Go gêu lêma gêsac enjen e sep tagenjen awê tau kêmmêtôc tau kêtiam ma kelanem Anôtô. ¹⁴ Mago lômmôke gêlic Jesu gêgôm gêmâc njanam kêsa gêdênjen sâbat e kêtû môsi, tec kêsôm gêdênjen lau gebe “Bec kômnja 6 tec gêc. Amboac tonanjen amênjen êndênjen bêc tônênjen gebe sênjgôm amac ôlim njanam êsanja. Amênjen êndênjen sâbat atom.” ¹⁵ Ma Apômtau gêjô enjen awa gebe “Amac dansantêna, amac samob agaboac nêm bôc to donjki anja sêninjen gênjen nâmalâ su gêdênjen sâbat ma awê êsêac jasênôm bugoc. ¹⁶ Ma awê tau, Abraham latuo tecenec, Sadanjen gêsô enjen tôñ kêtôm jala 18 nec, oc janjgamboac ênê Iêpoa su êndênjen sâbat atom me.” ¹⁷ Jesu kêsôm biñ tonanjen e nê soño-soño samob majenjen taunjen. Ma lau samob têtmtac njanam kêtû gênjsêga njanam samob, tanjen enjen gêgôm nanjenja.

Biṅgôlinḡ gêmêc ṅawêṅa
(*Mat 13:31-32; Mar 4:30-32*)

¹⁸ Ma Jesu kêsôm gebe “Anôtônê gamêṅ kêtôm asageṅ ma jaê dôn êpi asageṅ. ¹⁹ Gamêṅ tau kêtôm gêmêc ṅawê, ṅamalac teṅ kêkôc jakêsê kêsêp nê kôm. Gêṅ tau kêtû kapôṅ e kêtû ka, go moc umbonḡ ṅalabuṅa jasêjam sac sêṅgônḡ ṅalaka.”

Biṅgôlinḡ jistṅa
(*Mat 13:33*)

²⁰ Go Jesu kêtû kênac kêtiam gebe “Jaê dôn Anôtônê gamêṅ êpi asageṅ. ²¹ Gamêṅ tau kêtôm jist awê teṅ kêkôc ma kêgaluṅ gêwiṅ polom kêsêp suc têlêac e gêjam aucgeṅ.”

Biṅ sacgêdô gasuc-gasucṅa
(*Mat 7:13-14, 21-23*)

²² Go Jesu kêsêlêṅ jakêdônḡ-kêdônḡ lau aṅga malac saunḡ to kapôṅḡ lanô gêlac Jerusalemgeṅ gêja. ²³ Ma ṅac teṅ kêsôm gêdêṅ eṅ gebe “Apômtau, lau taṅ sêṅgônḡ mateṅ jali naṅ, oc luagêcgeṅ me.” Tec Jesu gêjô êsêac awenḡ gebe ²⁴ “Atu kêka-kêka gebe asô sacgêdô gasucgasuc ana. Aê jasôm êndêṅ amac gebe Taêsam oc sêṅgôm gêṅlêlôm elêmê, mago têtôm gebe sêsô sênaṅa atom.

²⁵ “Êndêṅ taṅ andu ṅatau êndi naêlai katam auc naṅ, amac oc akô awê ma atuc katam to asôm gebe ‘Apômtau, ôlêc su êndêṅ aêac.’ Ma eṅ oc êjô amac awem gebe ‘Aê gajam kauc amac amêṅ aṅga ondoc.’ ²⁶ Go amac aôc awem sa ma asôm gebe ‘Aêac aenḡ to anôm gêṅ amoa awiṅ aôm, ma kôdônḡ aêac gômoa ma malacluṅ.’ ²⁷ Mago eṅ oc êsôm êtiam gebe ‘Aê gajam kauc amac amêṅ aṅga ondoc, amac sec ṅakolenḡwaga samob, ataiṅ taôm su aṅga aêṅoc.’ ²⁸ Amac oc alic Abraham agêc Isak ma Jakob to propete samob sêmoa Anôtônê gamêṅ, mago amac taôm oc têtinḡ amac su naamoa ônê. Aṅga ônê oc têtaiṅ sêwakicgeṅ ma luṅluṅ êkôsiṅ tau ṅanô. ²⁹ Ma lau oc sêmêṅ aṅga oc kêpi to oc kêsêp ma aṅga musaṅgu-m to mula-mṅa, nasêṅgônḡ êtu sêniṅ gêṅṅa aṅga Anôtônê gamêṅ. ³⁰ Alicgac me, lau ṅamuṅa oc têtû ṅamata, ma ṅamataṅa oc têtû ṅamu.”

Jesu têtac gêwiṅ Jerusalem
(*Mat 23:37-39*)

³¹ Gêdêṅ ṅasawa tonanḡenḡ Parisai ṅagêdô dêdêṅ Jesu sêja ma sêsôm gebe “Ôêc aṅga tonec ôna, gebe Herodo gebe ênac aôm êndu.” ³² Tec Jesu kêsôm gêdêṅ êsêac gebe “Ana ma asôm êndêṅ ṅac imbêla pap tônê gebe ‘Gôlicgac me, aê tec kêtinḡ ṅalau sec ma gagôm gêmac ṅajam kêsa. Oc jaṅgôm êndêṅ galoc ma bêbêc, ma êndêṅ bêc êtu têlêacṅa oc janac dabinḡ ṅoc kôm. ³³ Lêṅ tonec gêjac aê ṅawae gebe jasêlêṅ galoc to bêbêc ma ṅaelenḡ gebe propete teṅ kêtôm gebe ênaṅa aṅga gamêṅ teṅ atom, aṅga Jerusalem tageṅ.’

³⁴ “Jerusalem, Jerusalem, aôm gôjac propete êndu to kôtuc êsêac, taṅ Anôtô kêsakinḡ dêdêṅ aôm sêwac naṅ, ṅa poc endu. Aê gagôm gêṅlêlôm elêmê gebe janac aômniêm ṅapalê sa amboac talec têna gêjac ṅalatu sa sêsô magê ṅalabu, mago amac adec. ³⁵ Alic acgom, amacniêm andu oc êtu tuc êkôṅa. Ma aê jasôm êndêṅ amac gebe Alic aê atom e asôm gebe ‘Lambinḡ êndêṅ eṅ, taṅ gêmêṅ gêjam Apômtau lanô naṅ.’ ”

14

Jesu gêgôm ṅac gêmac ôli ṅajam kêsa

¹ Gêdêṅ sabat teṅ Jesu kêsô Parisainêṅ kasêga teṅ nê andu gaja gebe sêniṅ geṅ ma lau dêdib eṅ sêmoa. ² Sêmoa e ṅac ôli kêsunḡ-kêsunḡ teṅ gêdêṅ Jesu gêja. ³ Tec Jesu gêôc awa sa ma kêsôm gêdêṅ biṅsutau to Parisai gebe “Embe danḡôm gêmac ṅajam êsa êndêṅ sabat, oc eso biṅsu me masi.” ⁴ Mago êsêac sêjam tauṅ tônḡ. Tec Jesu kêkam ṅac tau e gêgôm eṅ ôli ṅajam kêsa ma kêkêṅ eṅ gêc gêja. ⁵ Go kêsôm gêdêṅ êsêac gebe “Amacniêm asa, embe latu

me bôc embenj êsêp sê tobu êndênj sabbat ma oc ê enj sa sebenj êndênj sabbat atom me.”⁶ Ma êsêac têtôm gebe sêjô binj tonanj atom.

Binj tamoasinj lau to takônij tauŋja

⁷ Jesu gêlic gebe ŋaclenj sêgôm mocsac gebe sêŋgônj ŋamataŋagenj, tec kêsôm binjgôlij tenj gêdênj êsêac gebe⁸ “Ŋac tenj embe êkalem aôm gebe ôniŋ awê to ŋac ŋamoasinj ôwiŋ, nanj ôŋgônj ŋamata atom, gebe moae ŋatau kêkalem ŋac towae tenj êlêlêc aôm su êwiŋ êmênj,⁹ go ŋac, tanj kêkalem amagêc wacêsôm êndênj aôm gebe ‘Ôwi malam sinj êndênj ŋac tonecmanj.’ Ma aôm oc ôndi tomajangenj naôŋgônj ŋamuŋja.¹⁰ Embe sêkalem aôm, nanj naôŋgônj ŋamuŋja acgom. Go ŋac, tanj kêkalem aôm nanj, embe êmênj, oc êsôm êndênj aôm gebe ‘Ŋoc ŋac, ôsa mênjôŋgônj ŋamataŋja.’ Amboac tonanj oc etoc aôm sa êndênj lau samob, tanj sêŋgônj sêwiŋ aôm nanj sêlic.¹¹ Tenj embe etoc tau sa, nanj Anôtô oc êkônij enj, ma tenj embe êkônij tau, nanj Anôtô oc etoc enj sa.”

¹² Go Jesu kêsôm gêdênj ŋac, tanj kêkalem enj nanj gebe “Embe ono gêŋ ocsalô me êtulana, nanj ôkalem nê m lau to lasimi ma tawanj to lau tolêlôm, tanj acnê m sackapoagêdô gêdênj tau nanj, gebe moae sêkalem aôm ŋagêjôŋa nanjenj atom.¹³ Embe ono moasinj, nanj ôkalem lau ŋalêlôm sawa to pulij ma maginj kêsû to matenjpecgenj,¹⁴ go aê aoc êôc aôm, gebe êsêac tonanj oc sêkalem aôm ŋagêjôŋa atom, ma êndênj tanj lau gêdênj sêndi sa nanj, Anôtô oc êkênj ŋagêjô êndênj aôm.”

Binjgôlij moasinj kapôêŋja (Mat 22:1-10)

¹⁵ Ŋaclenjênj tenj gêŋô binj tonanj ma kêsôm gêdênj Jesu gebe “Aê aoc êôc ŋac, tanj oc êniŋ gêŋ anja Anôtônê gamênj nanj.”¹⁶ Tec Jesu kêsôm gêdênj enj gebe “Ŋac tenj gêgôm moasinj kapôêŋ ma kêkênj jaenj lau taêsam.¹⁷ Kêdabinj gebe sêniŋ ŋamoasinj tau ma kêsakinj nê sakinjwaga tenj gêja gebe naêsôm êndênj lau, tanj jaenj gêdênj êsêac kwananjenj nanj gebe ‘Amênj, gebe gajac ŋabinj gêŋ gêbacnê.’¹⁸ Ma êsêac samob nêŋ ŋalêlôm kêtôm taugenj tec sesenj tauŋ su. Ŋac ŋamataŋja kêsôm gêdênj enj gebe ‘Aê gajam ôli kôm tenj, tec najanac kêsi acgom. Amboac tonanj jatenj aôm gebe naômansanj ŋoc binj.’¹⁹ Ma ŋac tenj kêsôm gebe ‘Aê gajam ôli bôc 10, tec najanac ŋoc gêŋ kêsi. Aê jatenj aôm gebe naômansanj ŋoc binj.’²⁰ Go tenj kêsôm gebe ‘Aê galoc gajam awê sa, tec katôm gebe jawac atom.’²¹ Sakinjwaga tonanj gêmu jagêjac minj binj samob tonanj ŋai gêdênj nê ŋatau. Teic andu ŋatau têtac ŋandanj kêsa ma kêsôm gêdênj nê sakinjwaga tonanj gebe ‘Sebenj ôna ma ojonj lau ŋalêlôm sawa to pulij ma matenjpec to maginj kêsû sa anja malac ŋaintêna sauŋ to kapôêŋ mênjêsô gamênj tonec.’²² Ma sakinjwaga kêsôm gebe ‘Apômtau, binj tanj kôjatu aê gebe janjgômŋa nanj gagôm su, mago andu gêlôc atom tagenj.’²³ Tec ŋatau kêsôm gêdênj sakinjwaga tau gebe ‘Ôsa kôm ŋaintêna to tuŋmagê ôna ma ôkac lau gebe sêsô sêmênj e ŋoc: andu êlôc.’²⁴ Ma aê jasôm êndênj amac gebe Lau tanj sêŋô aêŋoc jaenj su nanj, nêŋ tenj oc êsac aêŋoc moasinj ŋagec atom.”

Binj tasap Jesu tôŋja (Mat 10:37-38)

²⁵ Lau taêsam sêwiŋ Jesu sêja, tec kêsa tau ôkwi ma kêsôm gêdênj êsêac gebe²⁶ “Ŋac tenj embe êndênj aê êmênj ma têtac endec tama agêc têna ma nê awê to ŋapalê ma lasiio to ŋac ma ênac kapoac tau atom, nanj oc êtôm gebe êtu ŋoc ŋacsenjom atom.²⁷ Ŋac tenj embe êôc nê kakesotau êndanjuc aê atom, nanj oc êtôm gebe êtu ŋoc ŋacsenjom atom.²⁸ Amacnê m tenj embe taê ênam gebe êkwê lôm tenj, go êŋgônj sic ma êsa waba andu tauŋja ŋaôli samob sa êmuŋ acgom e êjala gebe nê awa kêtôm gebe ênac dabinj kôm tau.²⁹ Enj embe êŋgôm amboac tonanj atom, go êu demboŋ ênsac ŋaômagenj ma êtôm gebe ênac dabinj andu atom. Ma lau samob, tanj sêlic nanj, oc sêsû enj susu³⁰ ma sêsôm gebe ‘Ŋac tônê kêkwê lôm gêjac mgenj, mago kêtôm gebe ênac dabinj atom.’³¹ Ma kinj tenj, tanj nê sinjwaga 10,000 embe ênac

siñ êndên kin ten, tañ nê siñwaga 20,000 nanj êngôn sic ma taê ênam tau njapep êmuñ acgom e êjala gebe nê njaclai kêtôm gebe êku njacjo tulu me masi. ³² Embe êtôm atom, go êsakinj lau-sê-wamawaga nasêpuc njacjo tôn jaécgeñ ma tetenj êtu wamaña. ³³ Amboac tonanj amacnêm njac tenj embe êwi nê gêñ samob siñ samucgeñ atom, oc êtôm gebe êtu njoc njacseñom atom.

Gwêc tañ kêtú sec

(Mat 5:13; Mar 9:50)

³⁴ “Gwêc tonanj gêñ njam, mago embe njamakic ênaña, oc dangôm njamakic êsa êtiam amboac ondóc. ³⁵ Oc êtôm gebe tapalip êsêp kôm to êpi lënduc êna atom, tambalinj siñ njômagenj. Njac tenj nê tanjasuñ êñôña embe ênêc, nanj êñômanj.”

15

Binjôlinj domba gêjaña

(Mat 18:12-14)

¹ Telonj to lau sec samob têtú gasuc Jesu sêmênj sebe sêñô enj. ² Tec Parisai to binjutau têtú môsi ma sêsôm gebe “Njac tonec kêkôc lau sec sa ma geñ gêñ gêngônj gêwiñ êsêac.” ³ Go Jesu kêsôm binjôlinj tonec gêdênj êsêac gebe.

⁴ “Amacnêm njac tenj embe nê domba 100 sêmoa e njatenj eo tau, oc êngôm amboac ondóc. Enj oc êwi 99 siñ sêmoa gamênj sawa ma naensom nanj gêbôm e êtap sa. ⁵ Embe ensom êmoa e êtap sa, oc êu ênsac magim ma êtu samuc nê gêñ ⁶ e naêpi nê andu, go êmôêc nê tawanj to lau sackapoagêdô gêdênj taunja mênjêsôm êndênj êsêac gebe ‘Têmtac njam awiñ aê gebe aê katap njoc domba, tañ gêjaña nanj, sa kêtiam.’ ⁷ Aê jasôm êndênj amac gebe Njac sec tagenj embe ênam tau ôkwi, nanj lau undambêña oc têtú samuc enj êtôm tonanj êlêlêc lau gêdênj 99, tañ sêpô lêna binj sênam taunj ôkwiña atom nanj.

Binjôlinj mone gejaña

⁸ “Me awê tenj embe nê mone 10 ênêc ma embe tenj ênaña, oc êngôm amboac ondóc. Enj êtuñ ja sa naêsa gamênj ma ensom njapanj e êtap sa. ⁹ Enj embe êtap sa, oc êmôêc nê lauo to lau sackapoagêdô gêdênj taunja ma êsôm gebe ‘Têmtac njam awiñ aê, gebe aê katap njoc mone, tañ gêjaña su nanj sa kêtiam.’ ¹⁰ Aê jasôm êndênj amac gebe Njac sec tagenj embe ênam tau ôkwi, Anôtônê anjela oc têtú samuc enj êtôm tonanj,”

Binjôlinj latu gêjaña

¹¹ Go Jesu kêsôm gebe “Njac tenj latuagêc sêmoa. ¹² Ma njac saunj kêsôm gêdênj tama gebe ‘Tamoc, ôkênj gêñ samob, tañ gawê kainj nanj, êndênj aê.’ Tec tama gêwa waba kêkôc gêdênj êsêagêc. ¹³ Bêc jauc atom, go njac saunj kêkênj nê waba samob lau sêjam ôli su ma kêkôc njawawa gêdi gêja gamênjbôm. Anja ônê kêsa lêñ sêlênj e kêjainj nê awa samob. ¹⁴ Kêta nê gêñ salinj-salinj e gêbacnê samob ma tóbôm kapôênj kêsa gamênj tonanj, go njac tau gêngônj jageo njanô. ¹⁵ Tec jakêsap gamênj njatau tenj tôn, tañ kêsakinj enj gebe ejop ênê bôcanô, nanj sêmoa sêñam. ¹⁶ Njac tau taê kêka tagenj tonec gebe êniñ gêñ njôlic, tañ bôc señ-señ nanj, gebe êóc enj tôn, mago lau tenj sêkênj gêñ tenj gêdênj enj atom. ¹⁷ Tec taê gêjac tau kêsi-kêsi gebe ‘Tamocnê kômwaga taêsam e gêñ kêlêsuc êsêac, mago aê tec mo êjô aê êndu anja tonec nec. ¹⁸ Aê jandi jandênj tamoc najasôm êndênj enj gebe Tamoc, aê gagôm sec gêdênj Anôtô to gêdênj aôm. ¹⁹ Amboac tonanj ôsam aê gebe latôm aê êtiam atom. Ôkênj aê jatu nêm kômwaga tenj.’ ²⁰ Go gêdi gêdênj tama gêja.

“Kasêlênj jakêsa jaécgeñ e tama gêlic enj. Tec taê walô enj ma kêlêti jakambôênj enj ma kêlêsoj enj alianô. ²¹ Go latu kasôm gêdênj enj gebe ‘Tamoc, aê gagôm sec gêdênj Anôtô to gêdênj aôm. Amboac tonanj ôsam aê gebe latôm aê êtiam atom.’ ²² Ma tama kêsôm gêdênj nê sakinjwaga gebe ‘Sebenj akôc njakwê njajamanô tau mênjakênj enj êsô ma akêka joc êsêp enj lêma to akênj atapa êsêp enj akainj. ²³ Ma akôc bôc, tañ talôm e kêtôp njam nanj, mênjanjunj

gebe taniñ totêntac ñajamgen, ²⁴gebe latuc tecenec gêmâc êndu su, mago mata jali gêmoa. Gêjaña su, mago katap en sa kêtiam.’ Ma samob sêmoa totêntac ñajamgen.

²⁵“Latu ñacsêga gêmoa kôm. En gêmu gêmên e kêdabiñ andu su, go gênô on to wê. ²⁶Tec gêmôêc ñapalê ten jakêtu kênac gên tônê ñam gêdên en. ²⁷Ma ñapalê kêsôm gêdên en gebe ‘Lasim gêmu gamên tec tamam geguñ bôc, tañ talôm e kêtôp ñajam nan, gebe kêtap lasim sa toôli samucgen kêtiam.’ ²⁸Têwa têtac ñandan e gebe êsô andu êna atom. Tec tama kêsâ gêja jagêjam malô-malô en. ²⁹Ma en gêjô tama awa gebe ‘Gôlicgac me, jala taêsam gajam sakiñ gêdên aôm ma kagêli aômênêm biñsu ten atom. Mago kôkên noniñ ñalatu ten gêdên aê gebe aêac to ñoc lau aniñ totêntac ñajamgen nec atomanô. ³⁰Mago latôm, tañ kêjaiñ nêm waba gêmoa gêwiñ mockaino nan, gêmên acgom, gocgo gôguñ bôc, tañ talôm e kêtôp ñajam nan, kêtû enña.’ ³¹Tec tama kêsôm gêdên en gebe ‘Latucenec, aôm gônghôn gôwiñ aê ñapan, ma aênoc gên samob kêtû aômênêm gêwiñgac. ³²Aêac têtac ñajam to ôliñ kêpi nec jagêdênghoc, gebe lasim tecenec gêmâc êndu su, mago mata jali gêmoa. En gêjaña su, mago tatap en sa kêtiam.’ ”

16

Biñgôliñ gejobwaga secña

¹Ñasawa ten Jesu kêsôm gêdên nê ñacsenomi gebe “Ñac tolêlôm ten gênghôn ma nê gejobwaga ten gêmoa. Ma lau sêju biñ gêdên ñatau gebe gejobwaga kêjaiñ ênê waba. ²Tec ñatau gêmôêc en ma kêsôm gêdên en gebe ‘Biñ amboac ondoc tec ganô kêpi aôm nec. Ôwa kôm gejobwagaña sa acgom gebe aômênêm kôm gejobwagaña gêbacnê.’ ³Gejobwaga tonan kêsôm gêdên tau gebe ‘Ñoc ñatau oc êkôc ñoc kôm gejobwagaña su anga aênoc, tec jañgôm asagen. Kôm takwê nomña oc jañgôm êtôm atom, ma embe jaten gên, oc majoc. ⁴Aê kajala gên, tañ gabe jañgôm nan, ec sêkôc aê sa jañgôn nên andu êndên noc ñatau êtiñ aê su anga kôm gejobwagaña.’ ⁵Go kêkalem lau samob, tañ nê ñataunê tôp gêc êsêacña nan, tagen-tagen dêdên en sêja ma kêtû kênac gêdên ñac ñamataña gebe ‘êc ñataunê tôp amboac ondoc gêc aômña.’ ⁶Ma en kêsôm gebe ‘Niptêkwi wapap 100.’ Go en kêsôm gêdên ñac tau gebe ‘Ôngôn sic ma ôkôc nêm papia tôpña mênoto seben gebe 50.’ ⁷Go kêtû kênac ñac ten gebe ‘Ma aômênêm biñ tôpña amboac ondoc.’ Tec en kêsôm gebe ‘Jañgom gasuc kapôên 100.’ Ma gejobwaga kêsôm gêdên en gebe ‘Ôkôc nêm papia tôpña ma oto gebe 80.’ ⁸Go ñatau kêlanem gejobwaga keso tonan gebe gêgôm tokauc gebe lau nom tonecña sêgôm gên gêdên tauñ tokauc sêlêlêc lau ñawêña su.

⁹“Amboac tonan jasôm êndên amac gebe Akôc awa nomña naanam lau ôkwi têtac êwiñ amac, gebe sêkôc amac sa anghôn bec tengeñña êndên noc awa êmbacnêña. ¹⁰Ñac ten embe ejop gên ñasec-ñasec ñapepgeñ, oc ejop gên kapôên-kapôên êtôm tonan. ¹¹Embe ajop awa nomña ñapep atom, ma asa oc êkên waba ñanô êndên amac gebe ajopña. ¹²Ma embe ajop gên jaba tonec ñapep atom, ma asa oc êkên gên ñanô êndên amac gebe awê kaiñ êsa ôlim.

¹³“Sakiñwaga ten ênam sakiñ apômtau luagêc êtôm atom, en oc têtac endec ten ma têtac êwiñ ten me oc êsap ten tôñ ma têtac êmbu ten. Amac amboac tonan, atôm gebe anam Anôtô to awa êpi tagen atom.”

Jesunê biñ ñalô ñagedô

(Mat 11:12-13; 5:31-32; Mar 10:11-12)

¹⁴Parisai tañ sêgôm mocsac awêña nan, sênô biñ samob tônê e sêlêc lusunñ sa. ¹⁵Tec en kêsôm gêdên êsêac gebe “Amac tec atoc taôm sa gêdên ñamalac gebe lau gêdên amac, mago Anôtô kêjala amacnêm ñalêlôm su. Waen tañ ñamalac sê taên nan, Anôtô gêlic amboac gên alôb-alôb.

¹⁶“Mosenê biñsu to propetenên biñ gêbacnê gêdên Joañnê têm, go sêsôm ñawae ñajam Anôtônê gamênña lasê ma lau samob sêkac tauñ sebe sêsô sêna. ¹⁷Mago undambê to nom embe ê su, oc ñagaô êlêlêc biñsu ñatalô sauñanô ten ê suña su.

18 “Nac ten embe endec nê awê ma ênam ten, oc êngôm gêñ mockaiñña. Ma nac ten embe ênam awê, tañ nê akwen gedec en nan, oc êngôm gêñ mockaiñña amboac tonanjen.

Nac tolêlôm agêc Lasara

19 “Nac tolêlôm ten gêngôn. En kêsô ñakwê asôsamuc to kwalam-kwalam ñajam-ñajam ma kêtôm bêcgen kêmoasiñ tau ñapep. 20 Ma nac ñalêlôm sawa ten gêngôn, nê ñaê Lasara. Kamoc gêjac têc en auc ma tetoc en gêc nac tolêlôm nê sacgêdô. 21 En gebe êniñ mo ñapopoc, tañ kêsêlô anga nac tolêlôm nê tebo nan, ma kêam sêja e têdamôê ênê kamoc. 22 Sêmoa acgom, go nac ñalêlôm sawa tau gêmâc êndu ma anjela sêsip en jatetoc en gêngôn Abrahamnê labum ñaô. Go nac tolêlôm gêmâc êndu amboac tonanjen ma sêsun en. 23 En gêmoa lamboam tonandan kapôên ma gêoc mataanô sa e gêlic Abraham gêngôn jaêcgen ma Lasara gêngôn en labum ñaô. 24 Tec gêmôêc gebe ‘Tamoc Abraham, taêm walô aê ma ôsakiñ Lasara êsac lêmalatu ñatêpôê ñagec tôn êsêp bu ma mênêmoasac imbeloc êtu luc gebe gamoa jawaô ñalêlôm tonandanjen.’ 25 Ma Abraham kêsôm gebe ‘Latucenec, taêm ênam gebe kôkêc nêñ ñajam su kwananjen gêdên gômôa matam jali, ma Lasara kêkôc secgen. Mago galoc en gêngôn malôgen anga tonec ma aôm gômôa tonandanjen. 26 Ma biñ ten êwiñ gebe ñasawa kapôên tec gec, gen aêc to amac gêngic. Lau ten anga tonec embe taên ênam gebe dêndên amac sêwac, oc têtôm atom. Ma anga tonan amboac tonanjen.’ 27 Go nac tolêlôm kêsôm gebe ‘Amboac tonan, tamoc, jaten aôm gebe ôsakiñ en êna tamocnê andu. 28 Aênoc lasici lemen ten tê sêngôn, tê naêkên puc êsêac ñapep gebe sêsêp ñandan ñagamên tonec sêmên sêwi ñ atom.’ 29 Tec Abraham kêsôm gebe ‘Mose to propete nên biñ tê gêc êsêacña nê, ac sênôman.’ 30 Ma en kêsôm gebe ‘Masi, tamoc Abraham, tonec kêtôm atom. Mago nac ten anga ñacmatênên embe êndên êsêac êna, oc sênâñ taun ôkwi.’ 31 Tec Abraham kêsôm gêdên en gebe ‘Êsêac embe sêkên tañen Mose to propete nên biñ atom, oc sêkên êwiñ nac, tañ êndi sa anga ñacmatênên nan, atom amboac tonanjen.’ ”

17

Biñ kêpi sec

(Mat 18:6-7, 21-22; Mar 9:42)

1 Go Jesu kêsôm gêden nê ñacsenomi gebe “Lêtôm tañ êngôm lau têtû sec nan mênêsa, mago ojae nac, tañ Iêtôm ñam kêsêp en nanma. 2 Sêwa poctêmui sa en gêsutêkwa ma sêmbaliñ en êsêp gwêc êna, go ñajam, gebe êtim lau saun tonec nên ten e êtu sec nec atom. 3 Alic taôm.

“Lasim embe êngôm sec, go wec biñ en. Ma en embe ênam tau ôkwi, go ôsuc ênê biñ ôkwi. 4 Ma embe êngôm aôm sec êtu dim 7 êndên bec tagen, ma êkac tau ôkwi êndên aôm êmu êwac êtu dim 7 wacêsôm gebe ‘Aê gajam tauc ôkwi,’ go ôsuc ênê biñ ôkwi.”

Biñ kêpi takên gêwiñ

5 Aposolo sêsôm gêdên Apômtau gebe “Ôkên aêacma akên gêwiñ esewec.” 6 Tec Apômtau kêsôm gebe “Embe nêñ akên êwiñ êtôm gêmêc ñawê ma asôm êndên ka kamoc-kamoc tonec gebe ‘Ômbuc taôm sa naôsê taôm ôkô gwêc,’ oc taña wamu êndên amac.

Sakiñwaganê kôm

7 “Amacnêñ asa nê sakiñwaga embe êkaliñ nom me ejop bôc su ma anga kôm êmu êmên, oc êsôm êndên en gebe ‘Gacgen mênôngôn sic ma ôniñ gen.’ 8 Natau ten oc êsôm atom. En oc êsôm êndên sakiñwaga gebe ‘Ono ñoc gêñ ma ômansañ taôm êtu ônam sakiñ aênja e janiñ to janôm gêñ su acgom, go taôm naônin to ônom nêñ gêñ êndanuc.’ 9 Oc ênam danje êndên nê sakiñwaga tonan gebe gêgôm kôm, tañ kêjatu enña nan, me masi. 10 Ma amac amboac tonan. Embe angom kôm samob, tañ sêjatu amacña nan, go asôm gebe ‘Aêac sakiñwaga ñaôma, tec agôm gêñ, tañ gêjac aêac ñawae nanjen.’ ”

Jesu gêgôm lau tokamocbôm 10 ôlin têtû selec

¹¹ Jesunê lêñ kepeñ Jerusalem, tec kêsêlêñ kêsa Samaria to Galilaia ñamadingeñ gêja. ¹² Ma eñ gêo lasê malac teñ ma lau tokamocbôm 10 dêdac eñ sêkô jaêcgeñ sêkanôn eñ ¹³ ma sêmôêc sêpuc awen sagen gebe “Mêtêmôkê Jesu, taêm walô aêacmêñ.” ¹⁴ Jesu gêlic ma kêsôm gêdêñ êsêac gebe “Aêc naatôc taôm êndêñ lau dabunwaga.” Tec sêsêlêñ sêmoa ma ôliñ têtû selec. ¹⁵ Êsêacnêñ ñac teñ gêlic tau gebe ôli ñajam kêsa, tec kêkac tau ôkwi gêmu menkêlambiñ Anôtô ña awa kapôêñ, ¹⁶ ma gêu tau lanjônô jagêdêñ nom gêc Jesu akaiñña, go gêjam danje gêdêñ eñ. Ma ñac tau eñ ñac Samarianja teñ. ¹⁷ Ma Jesu kêsôm gebe “Aê gaboc lau 10 ôliñ têtû selec. Ma 9 sêmoa ondoc. ¹⁸ Nêñ ñac teñ gebe êmu êmêñ êlambiñ Anôtôña gêmoea atom me, ñac jaba tagen tonec me.” ¹⁹ Go Jesu kêsôm gêdêñ eñ gebe “Ôndi sa ma ôêc ôna, aômnêm kôkêñ gêwiñ tec gêgôm aôm ñajam kêsa.”

Biñ kêpi Anôtônê gôliñ êmeñña
(Mat 24:23-28, 37-41)

²⁰ Parisai ñagêdô têtû kênac Jesu gebe “Êndêñ ondoc Anôtônê gôliñ êmêñ.” Tec eñ gêjô êsêac awen gebe “Anôtônê gôliñ êmêñ tonapuc gebe talic ña mateñanônja nec atom. ²¹ Êsêac oc sêsôm gebe ‘Gêc tonec’ me ‘gêc ônê’ nec atom, gebe Anôtônê gôliñ wacgêc amac ñalêlôm.”

²² Ma eñ kêsôm gêdêñ ñacseñomi gebe “Ñabêc ñagêdô oc êmêñ, ma amac oc anam awem su gebe alic Ñamalacnê Latunê bêc tagenjen, mago oc alic atom. ²³ Êsêac oc sêsôm êndêñ amac gebe ‘Alic, gêmoea ônê. Alic, gêmoea tonec,’ nan ana atom ma andanguc êsêac atom. ²⁴ Kêtom ôsic kêkac eb tagen ma kêpô umbon ñalabu anja ñagêdô e jakêsa gêdô nan, Ñamalacnê Latu embe êmêñ, oc êtôm tônê. ²⁵ Mago eñ êoc ñandan taêsam to lau têm tonecña têtin eñ su êmuñ acgom. ²⁶ Gêñ tañ sêgôm gêdêñ Noanê bêc nan, oc sêngôm êndêñ Ñamalacnê Latunê bêc amboac tonan. ²⁷ Êsêac samob señ to sênôm gêñ ma ñac sêjam awê to awê sêjam ñac e gêdêñ bêc, tañ Noa kêsô wan ñalêlôm gêja nan, ma bu kêsun mêngeesen êsêac samob su. ²⁸ Gêdêñ Lotnê bêc sêgôm amboac tonanjen. Êsêac samob señ to sênôm gêñ, ma sêjam ôli gêñ to sêkêñ gêñ gêdêñ lau sêjam ôli, ma sêsê gêñ to sêkwê nêñ andu. ²⁹ Mago gêdêñ bêc, tañ Lot kêsa anja Sodom gêja nan, ja to talao anja undambê kêsêp e gesen êsêac samob su. ³⁰ Ma êndêñ bêc, tañ Ñamalacnê Latu eoc tau lasê nan, oc êtôm tonanjen.

³¹ “Êndêñ bêc tônê ñac teñ embe êngôn salôm ñaô, nan êsêp naêkôc nê gêñ, tañ gêc andu ñalêlôm nan atom. Ma ñac teñ embe êmoa kôm, nan êkac tau ôkwi êmu êna nê andu atom amboac tonanjen. ³² Taêm ênam Lotnê awê. ³³ Ñac teñ embe êngôm gêñlêlôm gebe êmoa mata jali, oc êmac êndu, ma ñac teñ embe êmac êndu, oc êngôn mata jali. ³⁴ Aê jasôm êndêñ amac gebe Êndêñ êmbêc tau tônê ñac luagêc embe sênêc mê tagen, nan Apômtau oc êkôc teñ sa ma êwi teñ sin. ³⁵ Ma awê luagêc embe sêlai polom sêwiñ taun sêmoa, nan Apômtau oc êkôc teñ sa ma êwi teñ sin. [³⁶ Ma ñac luagêc embe sêmoa kôm sêwiñ taun, nan Apômtau oc êkôc teñ sa ma êwi teñ sin.]” ³⁷ Ma êsêac têtû kênac eñ gebe “Apômtau, oc ñanô êsa anja ondoc.” Tec eñ kêsôm gêdêñ êsêac gebe “Gamêñ tañ ñamêtê teñ gêc nan, aoco oc sêkac sa sêmoa.”

18

Biñgôliñ awêruc ma mêtôcwaganja

¹ Jesu kêsôm biñgôliñ teñ gêdêñ êsêac gebe êkêli êsêac gebe teten mec ñapan têtû golon atom. ² Eñ kêsôm gebe “Mêtôcwaga teñ gêngôn malac teñ. Eñ kêtêc Anôtô atom ma gê go ñamalac atom. ³ Ma awêruc teñ gêngôn malac tonan, nan gêdêñ eñ gêja-gêja ma kêsôm gebe ‘Ônam aê kêsi anja ñoc soño-soñonê.’ ⁴ Mêtôcwaga gedec e ñasawa teñ, gocgo kêsôm gêdêñ tau gebe ‘Aê katêc Anôtô atom ma gaê go ñamalac atom, ⁵ mago kêtû awêruc tonec kêlênsôn aêña, tec gabe janam eñ kêsi, gebe moae nê meloco êsa mênêtap aê lanjônô auc.’” ⁶ Go

Apômtau kêsôm gebe “Akêñ tañem bi ñ, tañ mêtôcwaga keso kêsôm nañ. ⁷ Amac abe Anôtô oc ênam nê lau, tañ kêjaliñ êsêac sa ma awenñ gêjac enñ kêtôm bêc to gelenñenñ nañ, kêsî atom me. Ma abe oc ênam tau tòn me. ⁸ Aê jasôm êndênñ amac gebe Enñ oc ênam êsêac kêsî sebenñ. Tagenñ êndênñ noc Ñamalacnê Latu êmênñña nañ, oc êtap sêkênñ gêwiññ ñanô sa anña nom me masi.”

Biñgôliñ Parisai agêc telonña

⁹ Jesu kêsôm biñgôliñ tonec gêdênñ lau ñagêdô, tañ sêlic tauñ sebe lau gêdênñ ma sêbu lau ñagêdô nañ gebe ¹⁰ “Ñac luagêc sêpi lôm dabuñ sêja sebe tetenñ mec, Parisai tenñ ma telonñ tenñ. ¹¹ Parisai kêsâ jakêkô ma ketenñ mec gêc lêlômgenñ gebe ‘O Anôtô, aê gabe janam danñge êndênñ aôm gebe aê katôm ñamalac ñagêdô amboac kêjanñgowaga to lau sec ma mockainñ ma amboac telonñ tonec atom. ¹² Aê gajam dêbu ñ mo kêtôm dim luagêc kêtôm wokegenñ, ma ñoc gênñ samob, tañ katap 10-10 sa nañ, kakôc ñatenñ su kêtômgenñ mênñkêkênñ kêtû da.’ ¹³ Go telonñ tau kêsâ jakêkô ñalêtiñ. Enñ gebe êôc mataañô sa êpi undambê atom, go kêpô gêduc ma kêsôm gebe ‘O Anôtô, taêm labu aê ñac secmañ.’ ¹⁴ Aê jasôm êndênñ amac gebe Ñac tonañ kêsêp nê andu gêja nañ Anôtô gêlic enñ amboac ñac gêdênñ kêlêlêc Parisai su. Tenñ embe etoc tau sa, go Anôtô êkôninñ enñ, ma tenñ embe êkôninñ tau, go Anôtô etoc enñ sa.”

Jesu gêjam mec ñapalê

(Mat 19:13-15; Mar 10:13-16)

¹⁵ Lau sejonñ ñapalê dedec dêdênñ Jesu sêja gebe êkênñ lêma ênsac êsêac. Ma nê ñacsenñomi sêlic e sec biñ êsêac. ¹⁶ Go Jesu gêmôêc êsêac ma kêsôm gebe “Andec ñapalê dêndênñ aê sêmênñmañ. Akô êsêac auc atom, gebe lau tecenañ ñai tec têtû Anôtônê gamênñ ñatau. ¹⁷ Biññanô, aê jasôm êndênñ amac gebe Ñac, tañ êkôc Anôtônê gamênñ sa êtôm ñapalê atom nañ, oc êsô êna atom.”

Ñac tolêlôm

(Mat 19:16-30; Mar 10:17-31)

¹⁸ Ma kasêga tenñ kêtû kênac Jesu gebe “Mêtêmôkê ñajam, aê janñgôm amboac ondoc gebe jawê kainñ janñgônñ matoc jali tenñenñ.” ¹⁹ Tec Jesu kêtû kênac enñ gebe “Amboac ondoc kôsam aê gebe ñajam. Ñac ñajam tenñ gêmoa atom, Anôtô taugenñ. ²⁰ Biñsu tec gônñô su gebe ‘Ôñgôm gênñ mockainño to mockainñña atom. Ônac ñamalac êndû atom. Ônam genñenñ atom. Ôñga biñ atom. Otoc tamam agêc tênam sa.’ ” ²¹ Ma ñac tau gêjô enñ awa gebe “Aê kamasanñ biñ samob tonañ kêtû tòn su gêdênñ aê ñapalêgenñ e mênñgêdênñ galoc.” ²² Jesu gênñô ma kêsôm gêdênñ enñ gebe “Gênñ tagenñ tec aôm kôpô lêna. Ôkênñ nêm waba samob lau sênam ôli ma ônac sam ñaawa êndênñ lau ñalêlôm sawa, go nêm awa oc ênêc undambê, ma ômôênñ ôndanñguc aê.” ²³ Ñac tau gênñô biñ tonañ e nê ñalêlôm ñawapac kêsâ, gebe enñ ñac tolêlôm ñanô.

²⁴ Jesu mata gê enñ ma kêsôm gebe “Lau tolêlôm embe sêsô Anôtônê gamênñ sêna oc sênñgôm elêmê. ²⁵ Bôc kamele tenñ oc êsêli êsô so ñalasê êna ñagaôgenñ êlêlêc ñac tolêlôm êsô Anôtônê gamênñ ênaña su.” ²⁶ Ma lau, tañ sênñô biñ tau nañ, sêsôm gebe “Ai, amboac tonañ asa ênam samuc.” ²⁷ Tec Jesu kêsôm gebe “Gênñ tañ ñamalac sênñgôm êtôm atom nañ, Anôtô oc ê gôm naêtôm.”

²⁸ Go Petere kêsôm gebe “Ôlic acgom, aêacmênñ tec awi ma gênñ samob sinñ ma adaguc aôm.” ²⁹ Tec Jesu kêsôm gêdênñ êsêac gebe “Bi anô, aê jasôm êndênñ amac gebe Lau samob, tañ sêwi andu me awê me lasitêwai me tenenñi me tamenñi me ñapalê sinñ kêtû Anôtônê gamê ña, ³⁰ oc têtap gênñ ñanô tau taêsam sa êlêlêc su êndênñ têm tonec, go êndênñ têm ônênña oc sênñgônñ matenñ jali tenñenñ.”

Jesu geoc nê ñandanñ lasê kêtû têlêacña

(Mat 20:17-19; Mar 10:32-34)

³¹ Go Jesu kêkôc êsêac 12 sa ma kêsôm gêdênñ êsêac gebe “Alic acgom, aêac tapi Jerusalem tana, ma biñ samob, tañ propete teto kêpi ñamalacnê Latu nañ, oc êtû anô, ³² gebe êsêac

oc sêkênj enj êndênj lau samuc nasêsu enj susu to sêlênsu enj ma sêkasôp êpi enj. ³³ Êsêac oc si enj, go sênac enj êndu e abêc êtu têlêac oc êndi sa êtiam.” ³⁴ Mago êsêacnênj kauc kêsa kêpi binj tonan njai atom. Binj nalô tonan njam kêsinj tau gêdênj êsêac ma sêjala binj, tanj Jesu kêsôm nanj atom.

Jesu gêgôm matapec, tanj keten-kêtê gen nanj, mata gêjac
(Mat 20:29-34; Mar 10:4-52)

³⁵ Jesu kêsêlênj e kêdabinj Jeriko, ma nac matapec tenj gêngônj intêna natali keten-ketenj gênj gêmoa. ³⁶ Enj gênô lau taêsam sêsêlênj njaonda ma kêtû kênac njam. ³⁷ Êsêac sêwa sa gêdênj enj gebe “Jesu anja Nasaret tec kêsêlênj gêmênj.” ³⁸ Ma nac tau gêmôêc gebe “Dawidnê Latu Jesu, taêm walô aêma.” ³⁹ Tec lau, tanj sêsêlênj sêmuñ nanj, sec binj enj gebe ênam tau tôñ, mago enj gêmôêc kêpuc sagenj gebe “Dawidnê Latu, taêm walô aêma.” ⁴⁰ Tec Jesu kêkô ma kêjatu gebe sêkôc enj dêndênj enj sêmênj. Sêwê enj kêtû gasuc Jesu, go kêtû kênac enj gebe ⁴¹ Aôm gobe aê janjôm asagenj êndênj aôm. Ma enj kêsôm gebe “Apômtau, aê gabe matoc êlêc.” ⁴² Tec Jesu kêsôm gêdênj enj gebe “Matam êlêc, aôm kôkênj gêwiñ, tec gêgôm aôm njajam kêsa.” ⁴³ Ma mata gêlac gaôgenj e kêdaguc Jesu ma kêlambinj Anôtô. Lau samob, tanj sêlic gênj tonan nanj, sêlanem Anôtô.

19

Jesu agêc Sakai

¹ Go Jesu kêsô Jeriko gebe êsêlênj tôñgenj êna. ² Ma nac tenj gêmoa, nê njaê Sakai. Enj telonjênj kasêga ma enj nac tolêlôm tenj. ³ Enj kêtû kêka-kêka gebe êlic Jesu êpi njanôgenj, mago gêgôm elêmê kêtû lau taêsamja gebe enj nac dambê ec tenj. ⁴ Tec kêlêti gêmuj jakêpi ka kamoc-kamoc tenj gebe Jesu naêsa tonan ma êlic enj êpi njanôgenj. ⁵ Jesu kêsêlênj e mênjkêkanônj enj, go mata gedec ma kêsôm gêdênj enj gebe “Sakai, ôsêp sebenj ômôênj, gebe ocsalô tonec janjônj nêmandu.” ⁶ Tec Sakai kêsêp sebenj mênjkêkôc Jesu sa totêtac njajamgenj. ⁷ Êsêac samob sêlic ma sêsac binj to sêsôm gebe “Enj kêsô nac sec nê andu gêja gebe êlêwanj tau.” ⁸ Sakai jakêkô ma kêsôm gêdênj Apômtau gebe “Apômtau, ôlic acgom, aênoc waba samob tonec galoc jakênj njamakenj êndênj lau njalêlôm sawa, ma moae kasau nac tenj, tec jakênj gênj aclê êjô gênj, tanj kakôc su nanj.” ⁹ Go Jesu kêsôm gêdênj enj gebe “Ocsalô Anôtônê moasinj ênam njamalac kêsinja mênjkêpi andu tonecgoc, gebe Abrahamnê wakuc tenj enj amboac tonan. ¹⁰ Gebe Njamalacnê Latu tec gêmênj gebe ensom gênj geben ma ênam sa.”

Binjôlinj mone goldja
(Mat 25:14-30)

¹¹ Jesu kêdabinj Jerusalem ma lau, tanj sênô binj tonan njai nanj, seboç Anôtônê gôlinj oc gaôgenj êo lasê, tec enj kêsôm binjôlinj tenj gêwiñ gebe ¹² “Nac towae tenj gêdi gêja gamênj jaêcsêga tenj gebe sêkênj enj êtu kinj, go êmu êmênj êtiam. ¹³ Tec gêmôêc nê sakinjwaga 10 sêmênj ma kêkênj mone goldja 10 gêdênj êsêac. Go kêsôm gêdênj êsêac gebe ‘Atulu gênj amoa e jamu jamênj êtiam.’ ¹⁴ Nac tau nê lau malacm têtac gedec enj, tec sêsakinj laumata têdaguc enj sêja ma sêsôm gebe ‘Aêac abe nac tônê êtu aêacma kinj atom.’

¹⁵ “Sêkênj nac tau kêtû kinj su, go gêmu gêmênj ma kêsôm sêmôêc sakinjwaga, tanj enj kêkênj mone gêdênj êsêac nanj, gebe êñô nênj kôm têtulu gêñja njanôn. ¹⁶ Nac njamataja mênjkêsôm gebe ‘Apômtau, aômnêm mone gold tagenj nanj, tec katulu gênj e kêtap 10 sa mênjgêwiñ.’ ¹⁷ Ma njatau kêsôm gêdênj enj gebe ‘Aônj, aôm sakinjwaga njajam. Aôm gojob genj saujanôn njapep, tec jakênj aôm ôtu njatau ônam gôlinj malac 10.’ ¹⁸ Go nac kêtû luagêcja mênjkêsôm gebe ‘Apômtau, nêmandu mone gold, tec kêtulu gênj e kêtap lemenj tenj sa mênjgêwiñ.’ ¹⁹ Tec njatau kêsôm amboac tonec gebe ‘Amboac tonan, aôm ônam gôlinj malac lemenj tenj.’ ²⁰ Ma nac tenj mênjkêsôm gebe ‘Apômtau, ôlic nêmandu mone. Aê kasabanj nja obo auc ma tec gec. ²¹ Aê katêc aôm gebe aôm nac njajana. Aôm kôkôc gênj, tanj kotoc gêcja atom nanj, ma kojônj kôm,

tañ kôsê atom nañ ñanô sa.’ ²² Go ñatau kêsôm gêdêñ eñ gebe ‘Aôm ñac sec. Aôm taôm kôkic nêmbingac. Aôm gôlic aê ñac ñajaña ma kakôc gêñ, tañ katoc gêcña atom nañ, ma kajonj kôm, tañ kasê atom nañ ñanô sa.’ ²³ Amboac ondoc kôkêñ ñoc mone gêja gamêñ têtulu moneña atom. Embe jamu jamêñ amboac tec, go jatap ñoc gêñ tonjalakacgeñ sa.’ ²⁴ Go kêsôm gêdêñ lau, tañ sêkô-sêkô nañ, gebe ‘Akôc mone gold su anğa ênê ma akêñ êndêñ ñac, tañ nê mone gold 10 gêc nañ.’ ²⁵ Ma êsêac sêsôm gêdêñ eñ gebe ‘Apômtau, ênê mone 10 gêc sugac.’ ²⁶ Mago eñ kêsôm gebe ‘Aê jasôm êndêñ amac gebe Ñac tañ nê gêñ gêc nañ, oc sêkêñ ñagêdô naêwiñ, mago ñac, tañ nê gêñ masi nañ, oc sêkôc ñakêsu, tañ gêc eñña nañ, su amboac tonañ. ²⁷ Ma ñoc ñacjo, tañ sebe aê jatu êsêacnêñ kinj atom nañ, akôc êsêac mênjanac êsêac êndu êndêñ aê lanjônênma.’ ”

Lau sêwê Jesu sêsô Jerusalem sêja

(Mat 21:1-11; Mar 11:1-11; Joan 12:12-19)

²⁸ Jesu kêsôm binj tonañ su, go kêsêlêñ kêpi Jerusalem gêja. ²⁹ Kêsêlêñ e kêdabinj Betpage to Betania, tañ kêsi lôc, tañ sêsam sebe Lôckatêkwi nañ, go kêsakinj ñacsenjomi luagêc ³⁰ ma kêsôm gebe “Agêc asêlêñ apen malac, tañ gêc nêmbja nañ ana. Ma êndêñ tañ aô lasê, oc atap donki ñalatu teñ sa sêkô tôñ kêkô, ñamalac teñ gêngônj ñaô kwananjenj atomanô nañ. Anğamboac su ma awê amêñ. ³¹ Ma ñac teñ embe êtu kênac amagêc gebe ‘Agaboac su kêtû agenja,’ nañ asôm gebe ‘Apômtau kêpô lêna gêñ tau.’ ” ³² Naclagêc tau sêja e têtap sa kêtôm kêsôm gêdêñ êsêagêc. ³³ Agêc sêgaboac donki ñalatu sêmoa, go ñatau sêsôm gêdêñ êsêagêc gebe “Agêc agaboac donki ñalatu su kêtû asagenja.” ³⁴ Ma êsêagêc sêsôm gebe “Apômtau kêpô lêna gêñ tau.” ³⁵ Go êsêagêc sêwê donki dêdêñ Jesu sêja, sêu nêñ ñakwê gêsac donki ñalatu ñaô ma sêkêñ Jesu gêngônj. ³⁶ Eñ kêsêlêñ gêmoa, tec lau sêja nêñ ñakwê gêc intêna. ³⁷ Eñ kêsêlêñ intêna, tañ kêsêp anğa Lôckatêkwi kepenj Jerusalem gêja, tec ñacsenjomi samob sêoc awen sa ma sêlambinj Anôtô totêntac ñajamgenj ña awen kapônj kêtû gênsêga samob, tañ sêlic nanja, ³⁸ ma sêmôêc gebe “Alanem kinj, tañ gêmêñ gêjam Apômtau lanjô nañ. Binjalô ênêc undambê to ñawasi êsa anğa lôlôc.”

³⁹ Ma Parisai ñagêdô, tañ sêwê sêwiñ êsêac tonj tonañ nañ, sêsôm gêdêñ Jesu gebe “Mêtêmôkê, wec bi ñ nêmb ñacsenjomimanj.” ⁴⁰ Ma eñ gêjô êsêac awen gebe “Aê jasôm êndêñ amac gebe Êsêac tonec embe sênam taunj tôñ, ma poc oc sêmôêc.”

Jesu kêtañ kêpi Jerusalem

⁴¹ Eñ kêsêlêñ e kêdabinj malac tau ma gêlic e kêtañ lasê ⁴² gebe “Ojae, ñabêc tecenec ôjala gêñ, tañ gebe ênam malô aômña nañ ôwiñmanj, mago galoc kêsinj tau gêdêñ matamanô. ⁴³ Têm oc mênêsa, go nêmb ñacjo mênjsêkwê tunjbôm to sêwê aôm auc ma sênji aôm auc e sêkapiñ aôm sa. ⁴⁴ Oc sensenj aôm to nêmb ñapalê samob su ma sêwi poc teñ sinj êngônj poc teñ ñaô atom, gebe kôjala noc Anôtô ênam aôm sanja atom.”

Jesu kêjanda lau anğa lôm dabunj

(Mat 21:12-17; Mar 11:15-19; Joan 2:13-22)

⁴⁵ Go Jesu kêsô lôm dabunj gêja e kêjanda lau, tañ têtulu gêñ sêmoa nañ, ⁴⁶ ma kêsôm gêdêñ êsêac gebe “Teto gêc gebe Anôtô kasôm gebe ‘Aênjoc andu tonec andu mecña,’ mago amac agôm kêtû kêjanjgowaganênj gêsunj.”

⁴⁷ Jesu kêdônj lau gêmoa lôm kêtôm bêcgeñ, ma lau dabunjsêga to binjsutau ma launênj laumata dêdib sebe sensenj eñ su. ⁴⁸ Mago têtap ñalênj sensenj eñña sa atom gebe lau samob sêsap eñ tôñ sebe sênjô eñgenj.

20

Dabunjsêga sebe sêkip Jesunê ñaclai ñam sa
(Mat 21:23-27; Mar 11:27-33)

¹ Nábêc ten Jesu kédôn lau anga lôm dabun to gêjam mêtê êsêac gêmoa ma lau dabun sêga to biñsutau ma laumata dêdên en sêja ² ma sêsôm gêdên en gebe “Ôsôm êndên aêac gebe Aôm gôgôm gên tonan gôjam ñaclai ondoc lanô, me asa kékên ñaclai tau gêdên aôm.” ³ Tec en gêjô êsêac awen gebe “Aê gabe jatu kênac bin ten êndên amac amboac tonan. Asôm êndên aê acgom gebe ⁴ Joanê sanu nec anga Anôtônê me anga ñamalacnên.” ⁵ Ma êsêac taên gêjam gêc taunên gebe “Aêac embe tasôm gebe Anga Anôtônê, en oc êsôm aêac gebe ‘Ma amboac ondoc tec akên gêwin en atom.’ ⁶ Ma embe tasôm anga ñamalacnên, oc lau samob têtuc aêac ña poc êndu, gebe sêjala Joan gebe en propete ten.” ⁷ Tec sêjô en awa gebe “Aêac ajam kauc ênê ñam.” ⁸ Ma Jesu kêsôm gêdên êsêac gebe “Amboac tonan aê jasôm ñaclai, tan gêjam aê sa ma gagôm gen tau nan, êndên amac atom amboac tonanên.”

Binjôlinj kôm wainja ñakômwaganja
(Mat 21:33-46; Mar 12:1-12)

⁹ Go Jesu gêoc awa sa ma kêsôm binjôlinj tonac gêdên lau gebe “Ñac ten kêsê nê wain kôm ten, go kêmasan ñabinj gêdên lau sênam kôm êpinja ma en tau gêc gêja gamên ten gêmoa e ñasawa nêngen. ¹⁰ Gêdên noc wain gêjam ñanôna en kêsakinj sakinwaga ten gêdên kômwaga gêja gebe sêkên wain ñanô ñagêdô êndên en. Ma kômwaga si en ma sêkên en lêma sawagenj gêmu gêja. ¹¹ Ma ñatau kêsakinj sakinwaga ten gêja, nan si en ma sêpêlê en amboac tonanên e sêkên en lêma sawagenj gêmu gêja. ¹² Go kêsakinj ñac ten gêwinj kêtû têlêacña, nan sêjac en ôli lasê amboac tonan ma têtin en kêsâ gêja. ¹³ Ma kôm wainja ñatau kêsôm gebe ‘Aê janjôm amboac ondocgen. Aê jasakinj ñoc latuc, tec têtac gêwinj en nec êna. Moae tetoc en sa.’ ¹⁴ Kômwaga sêlic latu tau ma sêsôm gêdên taun gebe ‘Ñac-gêwê-kainj-gênjlênsêmwaga tau tonac. Ajôc, tanac en êndu gebe gênjlênsê êtû aêacnên.’ ¹⁵ Tec têtin en anga kôm wainja kêsâ gêja e sêjac en êndu.

“Kôm wainja ñatau oc êngôm êsêac amboac ondoc. ¹⁶ En oc êmên ma enen kômwaga tonan su ma êkên kôm wainja êndên lau ten.” Ma êsêac, tan sênô bin tau nan, sêsôm gebe “Masi, amboac tonan atom.” ¹⁷ Tec Jesu mata gê êsêac ma kêsôm gebe “Bin tan teto gêc gebe ‘Poc tan sêkwêwaga sêbalin sin nan, poc tonanên kêtû poc kêclêsunja nan, ñam amboac ondoc.’ ¹⁸ Ñac ten embe êtuc tau êpi poc tonac oc ôli êngic, ma poc tau embe êtuc êpi ten, oc êsac en popocgen.”

Binj takisja
(Mat 22:15-22; Mar 12:13-17)

¹⁹ Biñsutau to lau dabun sêga sêjala gebe en kêsôm binjôlinj tonan kepen êsêac, tec gacgen sebe sêkam en tôn gêdên ñasawa tonanên, mago têtêc lau.

²⁰ Êsêac dêdib en ma sêsakinj lau sepen binwaga, tan sêsaban taun gebe lau mansan nan, ec sêlô en ña tau nê bin ma sêkên en êsêp gôlinwaga lêma gebe êmêtôc en. ²¹ Tec sêsôm gêdên en gebe “Mêtêmôkê, aêac alic aôm kôsôm to kôdôn jagêdên ma kôpuc openj ñamalac atom ma kôdôn Anôtônê lên tonanôgen. ²² Aêac embe takên takis êndên kaisara oc eso aêacnên binjsu me masi.” ²³ Jesu kêjala êsêac têtin en, tec kêsôm gêdên êsêac gebe ²⁴ “Akôc denari ten mênjalic acgom. Asa nê ñakatu to ñatalô gêc.” Ma êsêac sêsôm gebe “Kaisaranê.” ²⁵ Tec Jesu kêsôm gêdên êsêac gebe “Amboac tonan akên kaisaranê gên êndên kaisara ma Anôtônê gên êndên Anôtô.” ²⁶ Ma êsêac têtôm gebe sêlô en ña tau nê bin lau sêlic nec atom. Ac sê taên bin, tan en kêsôm gêjô êsêac awen nan, ma sêjam taun tôn.

Binj ñacmatê sêndi sanja
(Mat 22:23-33; Mar 12:18-27)

²⁷ Ma Sadukai, tan sêsôm gebe ñacmatê oc sêndi sa atom nan, nê ñagêdô dêdên Jesu sêja ma têtû kênac en gebe ²⁸ “Mêtêmôkê, Mose keto binjsu gêdên aêac gebe Ñac ten, tan gêjam awê sa, mago nê gôlôac masi, embe êmac êndu, nan lasi ênam ênê awêtuc tau gebe êka gôlôac lasê êjô têwa su. ²⁹ Amboac tonan lasitêwai 7 tec sêmoa. Ñacsêga gêjam awê e nê

gôlôac masi ma gêmac êndu. ³⁰ Ma lasi, tañ kési en nan, gêjam ênê awêtuc, ³¹ go ñac ñawalun ten. Biñ tonec kêtap lasitêwai 7 tonan sa kêtômgenj gebe sêmac êndu togôlôac masigen. ³² Sêmac êndu su, go awêtuc tau gêmac êndu amboac tonan. ³³ Êndênj noc ñacmatê sêndi saña nan, en oc êtu êsêacnênj asa nê awê, gebe êsêac 7 sêjam en kêtunênj awêgac.”

³⁴ Tec Jesu kêsôm gêdênj êsêac gebe “Lau nom tonecña nan ñac sêjam awê to awê sêjam ñac. ³⁵ Ma lau, tañ Anôtô ketoc êsêac sa gebe sêndi sa anja ñacmatênênj to sêwê kai ñ têm ônênja nan, oc sênam awê to sênam ñac atom, ³⁶ ma sêmac êndu êtiam atom gebe êsêac têtôm anjela ma têtunênj Anôtô latui gebe Anôtô gênju êsêac dêdi sa anja ñacmatênênj. ³⁷ Ñacmêtê sêndi sa ñabinj Mose kêsôm lasê amboac tonan. En gêjac minj kêpi ja kêsas gamênj daniña, tec kêsam Apômtau gebe Abrahamnê Anôtô agêc Isaknê Anôtô ma Jakobnê Anôtô. ³⁸ Biñ tonan ñam gebe Anôtô kêtunênj Anôtô atom, en kêtunênj lau matenj jali nênj Anôtô, gebe samob sêmoa matenj jali sepenj enjenj.” ³⁹ Ma biñsutau ñagêdô sêjô en awa gebe “Mêtêmôkê, aôm kôsôm jagêdênj.” ⁴⁰ Gebe êsêac têtêc e têtunênj kênac biñ ñagêdô gêdênj en kêtiam atom.

Biñ kêpi Kilisi

(Mat 22:41-46; Mar 12:35-37)

⁴¹ Go Jesu kêsôm gêdênj êsêac gebe “Ac sêsôm amboac ondoc tec sebe Kilisi Dawidnê latu en ⁴² gebe Dawid tau tec kêsôm gêc Pesalem ñabuku gebe ‘Apômtau kêsôm gêdênj aênoc Apômtau gebe

Ôngônj aênoc anônja

⁴³ e jakênj aômnêm ñacjo sênêc amkainj ñalabu acgom.’

⁴⁴ Kec, Dawid kêsam en gebe ‘Apômtau.’ Mago amboac ondoc tec Kilisi kêtunênj ênê latu.”

Lau sejop taunj endenj biñsutau

(Mat 23:1-36; Mar 12:38-40; Luk 11:37-54)

⁴⁵ Ma Jesu kêsôm gêdênj nê ñacsenjomi lau samob sêjô gebe ⁴⁶ “Ajop taôm êndênj biñsutau, tañ sebe sêsêlênj tonakwê balingenj ma têtac gêwiñj gebe lau awenj ênac êsêac anja malaclunj ma sebe sênac taunj mata-mata gebe sêngônj ñamataña anja lôm to gamênj sêniñj gênja. ⁴⁷ Êsêac sêjanjgo awêtucnênj andu su ma sêsabanj ña mec baliñj auc. Ñagêjô oc êtap êsêac sa êlêlêc.”

21

Awêtuc kêkênj da

(Mar 12:41-44)

¹ Jesu gêoc mataanô sa ma gêlic lau tolêlôm sêkênj nênj da kêsêp Anôtônê kanom ² e gêlic awêtuc ñalêlôm sawa tenj kêkênj mone saunânô luagêc kêsêp. ³ Go kêsôm gebe “Biñjanô, aê jasôm êndênj amac gebe Awêtuc ñalêlôm sawa tônê kêkênj kêlêlêc êsêac samob su, ⁴ gebe lau samob tônê sêkôc anja nênj gênj kêlêsuc êsêacña sa mênjsêkênj kêtunênj da. Ma enj kêpô lêna ñanô, mago kêkênj nê gênj tonê mo samobgenj kêsêp gêja.”

Jesu kêsôm biñ kêpi senseñj lôm dabunj sunja

(Mat 24:1-2; Mar 13:1-2)

⁵ Lau ñagêdô sêsôm biñ kêpi lôm dabunj gebe sêjam gêlônj ña poc ñajam to ña awalaunj, tañ sêkênj kêtunênj danja. Tec Jesu kêsôm gebe ⁶ “Têm oc mênjêsa, go gênj tê alic nê, ñapoc tenj oc êngônj poc tenj ñaô anja tonec atom, têtunênj samob salinj-salinj.”

Gênwapac ênac m tau

(Mat 24:3-14; Mar 13:3-13)

⁷ Ma êsêac têtunênj kênac Jesu gebe “Mêtêmôkê, êndênj ondoc biñ tonec mênjêsa ma asagenj oc êtu gênj tonan ñai ñanô êsaña ñabelo.”

⁸ Ma Jesu kêsôm gebe “Alic taôm gebe sênam amac ôkwi atom, gebe lau gwalêkin oc sênam aê lanôc sêmên ma sêsam tauj gebe ‘Aê en.’ Ma sêsôm gebe ‘Nanoc kêdabinjac.’ Mago andanjuc êsêac atom. ⁹ Ma embe anô sinj to lau sêli tauj sa njawae, nanj atakê atom, gebe gêj samob tonanj mênêsa êmunj, mago noc nom njatêku êsunja oc êsa sebenj atom.” ¹⁰ Go kêsôm gêdênj êsêac gebe “Laum tej sêndi sênac sinj êndênj laum tej, ma gamênj tej êndênj gamênj tej. ¹¹ Ôjô oc ênam kapôênj-kapôênj ma tôbôm to gêmac sec êsa êtôm gamênjenj ma gênsêga têtakê njamalacnja to gêntalô kapôênj anja undambê oc mênjsêsa.

¹² Gêj tonanj naj samob êsa atomgenj ma sêu lemenj êpi amac ma sêjanda amac to sêkênj amac asô lôm malacnja to andu kapoacwalônja ma sêwê amac akô kinj to gôlinjwaga lanôjnêm êtu aênjoc njênja. ¹³ Nasawa tonanj amacnêm noc awa Anôtônê mêtê sanja. ¹⁴ Taêm ênam êtu tônj gebe amansanj binj ajô êsêac awenja kwananj-kwananj atom, ¹⁵ gebe aê jansuj binj to kauc êndênj amac êwac ma nêm njacjo samob sêkênj auc to sensenj nêm binj nê sêngôm êtôm atom. ¹⁶ Tenemi to tamemi, ma tewemi to lasimi, ma nêm tawanj to nêm lau njagêdô oc sêkênj amac nasênac amacnêm njagêdô êndu, ¹⁷ ma lau samob têtac endec amac êtu njoc njênja. ¹⁸ Mago môkêmlauj tagenj oc ênanja anja môkêmapac atom. ¹⁹ Apuc taôm tônj ma atap angônj matem jali sa.

Jesu kêsôm binj kêpi sensej Jerusalem sunja
(Mat 24:15-21; Mar 13:14-19)

²⁰ “Amac embe alic sinjwaga topomtopom sêwa Jerusalem auc, nanj ajala êndênj tonanj gebe kêdabinj gebe malac tau oc êtu gasanj. ²¹ Êndênj tonanj lau, tanj sêngônj Judaia nanj, sêc sêpi lôc sêna, ma êsêac tanj sêmoa malaclêlôm tau nanj, sêc sêsa sêna, ma êsêac tanj sêmoa malacmagê nanj, sêsô malac sêna atom, ²² gebe ‘bêc Anôtô êkênj njagêjônja tau tônê,’ gebe binj samob, tanj teto gêc nanj, njanô êsa. ²³ Ojae lauo, tanj sêmoa tej to ônanj sêkênj su njapalê sêmoa nanjmênj, gebe gêjwapac njanô êtap gamênj tonanj sa ma Anôtônê têtac njandanj êtap laum tonanj sa. ²⁴ Oc sênac êsêac nj sinj ma sêkôc êsêac tônj sêwê êsêac nasêsêp tentenjlatau samob njalêlôm. Ma lau samuc sêka Jerusalem popoc sêmoa e lau samuc nêj noc ênac pep.

Njamalacnê Latu êmu êmênj
(Mat 24:29-31; Mar 13:24-27)

²⁵ “Oc to ajônj ma utitalata kainjenkainjenj êsa ma gwêc njadembom êngasim njakicsêa e njamalac samob, tanj sêmoa nom nanj, nêj meloco êsa ma nêj njalêlôm njatutuc njanô. ²⁶ Njamalac têtêc tauj to gêj, tanj mênêsa anja nom nanj, njawêc êngôm njamalac matenj êiô gebe gêj njacjai undambênja kôtênj-kôtênjenj. ²⁷ Ma êndênj tonanj oc sêlic Njamalacnê Latu tonajlai ma tonawasi njanô êngônj tao tej njalêlôm êmênj. ²⁸ Ma gêj tonanj embe êndambinj gebe njanô êsa, nanj matem tentenjenj to aôc lanjôm sa, gebe bêc Anôtô ênam amac kêsinja kêdabinj.”

Kalelonj êkênj puc aêac
(Mat 24:32-35; Mar 13:28-31)

²⁹ Ma Jesu kêsôm binjgôlinj tej gêdênj êsêac gebe “Alic kalelonj to ka njagêdô samob. ³⁰ Embe alic êlêc, go taôm ajala gebe ockêsa kêdabinjac. ³¹ Amac amboac tonanj. Êndênj tanj alic gêj samob tonanj mênêsa nanj, amac ajala gebe Anôtônê gamênj kêdabinj. ³² Binjanô, aê jasôm êndênj amac gebe Gôlôac tonoc oc sênanja atom e gêj tonanj naj samob njanô êsa acgom. ³³ Undambê to nom ênanja ma aênjoc binj oc ênanja atom.

Tanam jali

³⁴ “Ajop taôm gebe gêj êjaninj amac to anôm gêj anaboa ma apô sim taôm êtu gêj nomnja êkôninj nêm njalêlôm tônj atom, gebe bêc tonanj êtap amac sa sep tagenj ³⁵ êtôm lip gêjac gwada nec atom. Bêc tonanj oc êtap lau samob, tanj sêngônj nom auc nanj sa. ³⁶ Amboac tonanj anam jali to atenj mec njapanj gebe êpuc amac tônj ma awê gêj samob, tanj oc êmênj nanj sa ma naêkô Njamalacnê Latu lanjônêm.”

³⁷ Gêdêñ bêc, tañ Jesu kêdôn lau anğa lôm dabuñ nan, ñagêbêc enj kêsâ jagêmoa lôc, tañ sêsam sebe Lôckatêkwi nan. ³⁸ Ma ñabêbêc lau samob dêdêñ enj sebe sêñô ênê biñ anğa lôm dabuñ.

22

Judanêñ laumata sêkêc Jesunê biñ

(Mat 26:1-5, 14-16; Mar 14:1-2, 10-11; Joaņ 11:45-53)

¹ Om Polom Ñalucña, tañ sêsam gebe Pasa nan, kêdabiñ ² ma lau dabuñsêga to biñsutau sêgôm mocsac sebe senseñ Jesu suña elêmê, gebe têtêc lau.

³ Ma Sadañ kêsêp Juda, tañ sêsam enj sebe Isariot ma gêmoa gêwiñ êsêac 12 nan, nê ñalêlôm gêja. ⁴ Ma enj gêdêñ lau dabuñsêga to sinwaga lôm dabuñña nêñ laumata jakêmasañ lêñ eoc Jesu lasê êndêñ êsêacña. ⁵ Tec êsêac têtac ñajam kêsâ ma sêsôm kêtû tôn gebe sêkêñ mone êndêñ enj. ⁶ Ñac tau gêlôc gebe êñgôm, tec gêdib gebe êtap ñasawa ñajam tenj sa nan lau sêkac tauñ su anğa ênê acgom, go eoc enj lasê êndêñ êsêac.

Sêmasañ moasiñ Pasaña

(Mat 26:17-25; Mar 14:12-21; Joaņ 13:21-30)

⁷ Polom ñaluc ñabêc sêmbuc domba Pasaña mênkêsâ. ⁸ Ma Jesu kêsakiñ Petere agêc Joaņ ma kêsôm gebe “Agêc naamansañ aêacnêñ moasiñ Pasaña gebe taniñ.” ⁹ Tec êsêagêc sêsôm gêdêñ enj gebe “Aôm gobe aêagêc amansañ anğa ondoc.” ¹⁰ Tec enj kêsôm gêdêñ êsêagêc gebe “Alic acgom, agêc embe asô malac ana, oc andac ñac tenj enjen ku buña. Andañguc enj asô andu tau, tañ enj êsô êna nan. ¹¹ Go asôm êndêñ andu ñatau gebe ‘Mêtêmôkê kêtû kênac aôm gebe Balêm ñacleñña, tañ aê to ñoc ñacsenomi aniñ Pasa amoaña nan, gêc ondoc.’ ¹² Ma enj oc êtôc gamêñ ñalêlôm kapôêñ tenj êndêñ amagêc, tañ gêc ñadenj ñaôña, sêpô adêñ kwananjen nan, go amansañ gêñ anğa tonan.” ¹³ Agêc sêja ma têtap sa kêtôm Jesu kêsôm gêdêñ êsêagêc ma sêmasañ Pasa.

Biñ moasiñ dabuñña

(Mat 26:26-30; Mar 14:22-26; 1Kor 11:23-25)

¹⁴ Noc mênkêsâ, tec Jesu jagêngôn sic ma aposolo jasêwiñ enj. ¹⁵ Go kêsôm gêdêñ êsêac gebe “Ñoc ñalêlôm taêc gêjam gedenj tônjen gebe janiñ Pasa tonec jawiñ amac êmuñ acgom, go jaôc ñandan. ¹⁶ Aê jasôm êndêñ amac gebe Oc janiñ êtiam atom jamoa e janiñ tonanôgenj anğa Anôtônê gamêñ.” ¹⁷ Go kêkôc laclu gêjam danje ma kêsôm gebe “Akôc êwac ma anac sam êndêñ taôm. ¹⁸ Ma aê jasôm êndêñ amac gebe Galoc janôm wain ñanô êtiam atom e Anôtônê gamêñ mênêsa acgom.” ¹⁹ Go kêkôc polom mênjêjam danje su, ma kêpô kêkôc jakêkêñ gêdêñ êsêac ma kêsôm gebe “Aêñoc ôlic, tañ kakêñ gêjô amacña nan tonan. Anğôm amboac tonan ec taêm ênam aêgenj.” ²⁰ Senj su, go kêkôc laclu amboac tonan ma kêsôm gebe “Laclu tonan kêtû aêñoc dec jamoatiñ poac wakucña tau, tañ kêkêc siñ kêtû amacña.

²¹ “Alic acgom, ñac tañ gebe eoc aê lasê nan, lêma gêsac tebo gêwiñ aêñoc. ²² Ñamalacnê Latu tec oc êsa nê lêñ êna êtôm Anôtô kêmasaan, tagenj ojae ñac, tañ eoc enj lasê nanma.” ²³ Ma êsêac têtû kênac tauñ gebe êsêacnêñ asa oc êñgôm gêñ amboac tônê.

Asa lau têtû lau kapôêñ

²⁴ Ñacsenomi sêsôm tauñ gebe nêñ asa oc êtû ñac kapôêñ êlêlêc ñagêdô su. ²⁵ Tec Jesu kêsôm gêdêñ êsêac gebe “Lau samuc nêñ kiñ sêkôninj nêñ lau. Ma êsêac, tañ sêjam gôlinj lau tonyclai nan, sêsam êsêac sebe ‘Moasiñ ñatau.’ ²⁶ Amac amboac tonan atom. Mago amacnêm ñacsêga nan êtôm ñac saunj ma kasêga êtôm sakiñwaga acgom, go ñajam. ²⁷ Ñac ondoc kêlêlêc ondoc su. Ñac tañ gêngôn gebe êniñ ñênjenj nan, me ñac tañ gêjam sakiñ gêñ gêmoa nan. Ñac tañ gêngôn gebe êniñ gêñña nan. Aê tec gamoa amac ñasawa nec, katôm sakiñwaga.

²⁸ “Amac lau tonan asap aê tôn kêtôm ñoc noc lêtômña ñapan. ²⁹ Tamoc gêlin ñagôlin su gêdên aê, tec aê jalin su êndên amac. ³⁰ Anin to anôm gêñ anğa ñoc tebo amoa ñoc gamên ma anğon lêpôn ñaô, gebe amêtôc Israelnên gôlôac 12 nêñ bin.

Jesu kêkên puc gêdên Petere

(Mat 26:31-35; Mar 14:27-31; Joaņ 13:36-38)

³¹ “Simon, Simon, ôlic Sadan gebe êkôc amac su, gebe ekolon amac êtôm sekolon lala sêjalin ñanô to ñapa saņa. ³² Ma aê tec katen kêtû aômña gebe nêm kôkên gêwiñ ê su atom. Ma êndên tan ônam taôm ôkwi su nan, ôpuc lasimi tôn.” ³³ Tec Petere kêsôm gêdên en gebe “Apômtau, aê gajac ñawae gabe jasêp kapoacwalô to jamac êndu jawin aôm.” ³⁴ Tec Jesu kêsôm gebe “Petere, aê jasôm êndên aôm gebe Êmbêc tonec talec oc êtan atomgen, ma aôm ônsa aê auc êtu dim têlêac gebe gôjam kauc aê.”

Bin atali to sinğa

³⁵ Go Jesu kêsôm gêdên êsêac gebe “Gêdên tan kasakin amac aja akôc awa kêsêp ômbinğap ñaatali ma abic atali to asô atapa atom nan, gêñ ten gêjô amac me masi.” Ma êsêac sêjô en awa gebe “Masianô, gêñ ten gêjô aêac atom.” ³⁶ Tec en kêsôm gêdên êsêac gebe “Mago galoc amboac ten. Nac tan nê awa to atali gêc nan, êkôc gêñ tau. Ma ñac tan kêkôc sin atom nan, êkên nê ñakwê êndên lau sênâm ôli ma êkôc ñaawa naênâm ôli sin ten. ³⁷ Ma aê jasôm êndên amac gebe Bin tan teto amboac tonec nan, oc êtu tôn êpi aê gebe ‘Sêsam en gêwiñ kêjanğowaga.’ Bin tan teto kêpi aê nan, oc ñanô êsa.” ³⁸ Ma êsêac sêsôm gebe “Apômtau, alic acgom, sin luagêc tec gêc.” Go en kêsôm gêdên êsêac gebe “Kêtôm su.”

Jesu keteñ mec

(Mat 26:36-46; Mar 14:32-42)

³⁹ Go Jesu kêsa gêja ma kêpi Lôckatêkwi amboac gêgôm-gêgôm gêmoa ma ñacsenjomi têdaguc en. ⁴⁰ Sêô lasê gamên tau acgom, go kêsôm gêdên êsêac gebe “Ateñ mecman, gebe lêtôm êtap amac sa atom.” ⁴¹ Go gêwi êsêac sin ma kêsu tau su kêsa gêja ñasawa kêtôm têtuc poc naêsêpña, go kêpôn aduc ma keteñ mec gebe ⁴² “O Tamoc, embe aôm têtac ten, nan ôkôc laclu tonec su anğa aênoc. Mago aênoc bin êtu tôn atom, aôm taôm nêm êtu tôn.” [⁴³ Go anela ten anğa undambê mênğêoc tau lasê gêdên en ma kêpuc en tôn. ⁴⁴ Bin tonan kêmonan en ñanô e keteñ mec ñajana. Ma nê waen keselen jatep-jatep amboac dec kêsêp nom.]

⁴⁵ Keteñ mec su ma gêdi gêdên nê ñacsenjomi gêja e gêlic bin gêjac êsêac êndu ma sêc bêc sêc. ⁴⁶ Tec Jesu kêsôm gêdên êsêac gebe “Amac aêc bêc kêtû asagenña. Andi sa ma aten mecman, gebe lêtôm êtap amac sa atom.”

Sêkôc Jesu tôn

(Mat 26:47-56; Mar 14:43-50; Joaņ 18:3-11)

⁴⁷ Jesu kêsôm bin tonan gêmoa ma sêlic lau pom ten sêmên, nan êsêac 12 nêñ ñac ten, ñaê Juda, gêwê êsêac. Juda tau kêtû gasuc gêdên Jesu gêja gebe êlêsoñ en alianô. ⁴⁸ Tec Jesu kêsôm gêdên en gebe “Juda, aôm kôlêsoñ Ñamalacnê Latu gobe oc en lasê me.” ⁴⁹ Ma êsêac tan sêsap Jesu tôn sêmoa nan, sêlic gêñ tonan e sêsôm gebe “Apômtau, aêac oc anac êsêac ña sin me masi.” ⁵⁰ Ma nêñ ñac ten gêjac dabuñsêganê sakinwaga kêpa en tanjalañ anôña su. ⁵¹ Tec Jesu kêsôm gêdên êsêac gebe “Andec, agôm kêtôm.” Ma kêmoasac ênê tanjalañ e ñajam kêsa.

⁵² Ma Jesu kêsôm gêdên lau dabuñsêga to sinwaga lôm dabuñña ma laumata, tan têtû oloñ-olonğen dêdên en sêja nan, gebe “Amac alic aê amboac kêjanğowaga ten me, tec aôc sin to olopoac adên aê amên. ⁵³ Kêtôm bêcgen gawin amac gamoa lôm dabuñ, mago êu lemten kêpi aê atom. Ma onec amac to ñakesec ñanğac lai tau nêm nocgoc.”

Petere gêsa Jesu auc

(Mat 26:57-58, 69-75; Mar 14:53-54, 66-72; Joaņ 18:12-18, 25-27)

⁵⁴ Êsêac sêkôc Jesu tòn ma sêwê en sêsô dabuñsêganê andu sêja. Ma Petere gêjac tau susu kêdaguc. ⁵⁵ Lau sêboa ja kêsâ andu tau ñamalaculñ ma sêsêlu sêngôn. Tec Petere jakêsêp êsêac ñasawa. ⁵⁶ Ma sakinwagao ten gêlic ja kêpô Petere ma kêpuc mata tòn en e kêsôm gebe “Ñac tònê gêwiñ Jesugoc.” ⁵⁷ Ma Petere kêpa tau gebe “Awê, aê gajam kauc en nec.” ⁵⁸ Têlagen ma ñac ten gêlic en e kêsôm gebe “Êsêacnên ten aôm amboac tonañ.” Mago Petere kêsôm gebe “Ñac tau, aê atom.” ⁵⁹ Ma kêtôm ockatu ñasawa ten gêbacnê, go ñac ten kêsôm ñajaña gebe “Binñanô, ñac tònê gêwiñ en amboac tonañgoc, gebe en ñac Galilaiaña.” ⁶⁰ Tec Petere kêsôm gebe “Ñac tau, binñ tañ aôm kôsôm nan, aê gajam kauc.” Kêsôm binñ tonañ gêmoa ma gaôgen talec kêtan. ⁶¹ Tec Apômtau kêkac tau ôkwi mênmata gê Petere e Petere taê gêjam Apômtaunê binñ, tañ kêsôm gêdên en gebe “Êmbêc tonec talec oc êtan atomgen ma aôm ônsa aê auc êtu dim têlêac.” ⁶² Tec kêsâ gêja ma kêtan ñanô.

*Lau sêsu Jesu susu to sêjac en
(Mat 26:67-68; Mar 14:65)*

⁶³ Lau tañ sêkôc Jesu tòn nan, sêsu en susu to sêjac en. ⁶⁴ Êsêac sêkwa en lanñanô ña obo auc, go têtû kênac en gebe “Ôsôm lasê gebe asa gêjac aôm.” ⁶⁵ Ma sêsôm binñ alôb-alôb ñagêdô taêsam kêpi en gêwiñ.

*Laumata sêkip Jesunê binñ sa
(Mat 26:59-66; Mar 14:55-64; Joañ 18:19-24)*

⁶⁶ Gelenmata ma launên lau ñanô to dabuñsêga ma binñsuta sêkac sa ma sêsôm sejon Jesu sêja lau ñanô sêkac sa ñamala. ⁶⁷ Go sêsôm gebe “Aôm embe Kilisi, nan ôsôm taôm lasê êndên aêac.” Tec en kêsôm gêdên êsêac gebe “Aê embe jasôm êndên amac, oc akên êwiñ atom. ⁶⁸ Ma embe jatu kênac binñ ten êndên amac, oc ajô aê aoc atom. ⁶⁹ Ma galoc tonec ñamalacnê Latu oc êngôn Anôtô ñaniniñ Natau nê anôña.” ⁷⁰ Ma lau samob sêsôm gêdên en gebe “Amboac tonañ Anôtônê Latu aôm me.” Tec en kêsôm gêdên êsêac gebe “Amac asôm gebe aê ênê Latu.” ⁷¹ Ma êsêac sêsôm gebe “Aêac tapô lêna binñ ñagêdô êtu agenña. Aêac taunñ tañ binñ tau kêsâ en tau awa.”

23

*Jesu kêkô Pilata lanñanê
(Mat 27:1-2, 11-14; Mar 15:1-5; Joañ 18:28-38)*

¹ Lau samob, tañ sêkac taun sa sêmoa nan, dêdi jasejon en dêdên Pilata sêja. ² Go sêoc awen sa ma sêgôlin binñ kêpi en ma sêsôm gebe “Ñac tonec aêac alic en gêli aêacma lau sa, ma kêkô lau auc gebe sêkên takis êndên kaisara atom to gê tau kêpi kin Kilisi.” ³ Tec Pilata kêtû kênac Jesu gebe “Judanên kin aôm me masi.” Ma Jesu gêjô en awa gebe “Kôsômgaç.” ⁴ Go Pilata kêsôm gêdên lau dabuñsêga to lau ñagêdô gebe “Aê galic ñac tonec gêwê binñ ten ñakaiñ atom.” ⁵ Mago êsêac sêsôm ñajaña gebe “En gêli lau sa ma kêdôn kêtôm Judaia ñagamên samob. Gêjac m anga Galilaia e mênngêdên tonec.”

Jesu kêkô Herodo lanñanê

⁶ Pilata gêjô binñ tonañ ma kêtû kênac gebe “Ñac tònê en ñac Galilaiaña me.” ⁷ E gêjô gebe en anga Herodonê gôlin ñalêlôm, tec kêkên en gêdên Herodo tau, tañ gêdên ñasawa tonañ gêmoa Jerusalem nan gêja. ⁸ Herodo gêlic Jesu e têtac ñajam samucgen gebe gêjô en ñawaegen ma gebe êlic en ñanô elêmê ma taê gêjam gêwiñ gebe Jesu êngôm nê gêñsêga ten en êlic acgom. ⁹ Tec kêtû kênac binñ taêsam gêdên en. Mago Jesu gêjô en awa ten atom. ¹⁰ Ma lau dabuñsêga to binñsuta, tañ sêkô nan, sêgun binñ ñajaña kêpi en. ¹¹ Go Herodo nê sinwaga sêmajec en to sêsu en susu ma sêkên ñakwê kwalam-kwalam gêdên en kêsô, ma sêkên en gêdên Pilata gêmu gêja kêtiam. ¹² Gêdên bêc tonañ Herodo agêc Pilata, tañ gêmungen sêkên kisa gêdên taunñ nan, sêwê taunñ auc kêtiam.

*Sêsôm kêtû tøj gebe Jesu êmac êndu
(Mat 27:15-26; Mar 15:6-15; Joaņ 18:39-19:16)*

¹³ Pilata kêkalem lau dabuņsêga to kasêga ma lau ņagêdô sa sêpi tagen, ¹⁴ go kêsôm gêdêņ êsêac gebe “ņac tonec amac akôc eņ adêņ aê amêņ kêtû gêli lau saņa, mago aê katu Iêsu eņ, amac taôm aņô. Biņ taņ amac agôliņ kêpi eņ naņ, aê katap ņaņô teņ sa aņga ênê atom. ¹⁵ Ma Herodo amboac tonañ, tec kêkêņ eņ gêdêņ aêac gêmu gêmêņ kêtiam. Alicgac me, eņ gêgôm biņ teņ kêtôm gebe dansen eņ suņa nec atom. ¹⁶ Amboac tonañ jasôm si engeņ ma jaņgamboac eņ su.” [¹⁷ ņagôliņ teņ gêc gebe Pilata êņgamboac ņac teņ su êtôm omsêgagen êndêņ êsêac.] ¹⁸ Tec lau samob sêmôêc gulungeņ gebe “Eņ ênaņamaņ, ma ôņgamboac Baraba su êndêņ aêac.” ¹⁹ ņac tonañ gêli lau sa aņga malac e gêjac ņamalac êndu, tec sêkêņ eņ gêņgôn kapoacwalô. ²⁰ Pilata taê gêjam gebe êņgamboac Jesu su, tec kêmasaņ biņ gêdêņ êsêac kêtiam. ²¹ Ma êsêac sêmôêc kêkô aucgeņ gebe “Ônac eņ êpi kakesotau, ônac eņ êpi kakesotau.” ²² Go Pilata kêsôm gêdêņ êsêac kêtû dim têlêac gebe “ņac tonec gêgôm sec amboac ondoc. Aê katap ênê biņ dansen eņ su ênaņaņa teņ sa atom, tec gabe jai engeņ ma jaņgamboac eņ su.” ²³ Ma êsêac sêkac eņ sêmôêc kapôêņ ma sêjatu gebe ênac eņ êpi kakesotau êna. ²⁴ Amboac tonañ Pilata kêsôm kêtû tøj gebe sêņgôm nêņ biņ ņaņô êsa, ²⁵ ma kêgaboac ņac, taņ gêņgôn kapoacwalô kêtû gêli lau sa to gêjac ņamalac ênduņa naņ, su kêtôm êsêac teten, ma Jesu tec kêkêņ eņ gêja kêtôm êsêacnêņ biņ.

*Sêjac Jesu kêpi kakesotau
(Mat 27:32-44; Mar 15:21-32; Joaņ 19:17-27)*

²⁶ Êsêac sêkôc Jesu sêja e sêkam ņac Kureneņa teņ tøj, ņaê Simon, taņ aņga kôm gêmêņ naņ, ma sêu kakesotau gêsac eņ gebe êôc êndaņguc Jesu.

²⁷ Lau taêsam ņasac têdaguc Jesu ma lauo, taņ taêņ walô eņ to têtañ naņ, sêwiņ amboac tonañgeņ. ²⁸ Tec Jesu kêkac tau ôkwi gêdêņ êsêac ma kêsôm gebe “Jerusalem latuio, atañ aê atom, atañ taôm to nêm ņapalê acgom. ²⁹ Alicgac me, têm teņ oc êmêņ êsa, go lau sêsôm gebe ‘Aêac awenê êôc lauo kapoac to êsêac, taņ sêkêkam atom naņ, ma su taņ gêlôm gêņ dedec atom naņ.’ ³⁰ Êndêņ ņasawa tônê oc lau sêôc awenê sa ma sêsôm êndêņ lôc gebe ‘Au taôm ansac aêac ņaô,’ ma êndêņ gamêņ ņabau gebe ‘Aņgênduc aêac auc.’ ³¹ Embe êtap ka matic sa amboac tonec, ma oc êņgôm ka masê amboac ondocgeņ.”

³² Ma sêwê ņac sec luagêc sêwiņ sêja sebe sênac êsêagêc êndu sêwiņ Jesu. ³³ Sêja e sêô lasê gamêņ tau, naņ sêsam sebe “Môkêlac” naņ acgom, go sêjac eņ to ņac sec luagêc sêpi kakesotau, teņ geņkaleņ anôņa ma teņ geņkaleņ gasêņa. ³⁴ Ma Jesu kêsôm gebe “Tamoc, ôsuc êsêacnêņ biņ ôkwi, gebe sêjam kauc gêņ, taņ sêgôm naņ.” Go êsêac sêpuc kapoac ênê ņakwê ma sêjac sam. ³⁵ Lau sêkô ma sêlic gêņ tonañ ņai sêwiņ. Kasêga têtañ pêlê eņ gebe “Eņ gêjam lau ņagêdô sa, ma eņ embe Kilisi, taņ Anôtô kêjaliņ eņ sa naņ, go ênam tau sa amboac tonañgeņ.” ³⁶ Ma siņwaga sêsu eņ susu amboac tonañ ma têtû gasuc eņ sebe sêkêņ bu ņamakic êndêņ eņ ³⁷ ma sêsôm gebe “Embe Judanêņ kiņ aôm, naņ ônam taôm samaņ.” ³⁸ Ma biņ teņ gêc eņ ņaôņa gebe “Judanêņ kiņ tau tonec.”

³⁹ Ma ņac sec luagêc, taņ senkaleņ naņ, nêņ teņ kêsôm biņ alôb-alôb kêpi eņ gebe “Aôm tonañ oc Kilisi me. Ônam taôm kêsi ma aêagêc awiņmaņ.” ⁴⁰ Go nê ņac teņ gêjô eņ awa jagêc biņ eņ gebe “ņandaņ kêpi aêac kêtôm tau, ma aôm tonañ kôtêc Anôtô atom me. ⁴¹ Aêagêc tec daôc jagêdêņ, gebe kêtû aêagêcnêņ biņ ņagêjô, mago ņac tecenaņ gêgôm gêņ teņ keso atom.” ⁴² Ma kêsôm gebe “O Jesu, taêm ênam aêma êndêņ taņ mênôtu kiņ.” ⁴³ Ma Jesu kasôm gêdêņ eņ gebe “Biņnaņô, aê jasôm êndêņ aôm gebe Ocsalô tonec aôm ômoa ôwiņ aê aņga Paradis.”

*Jesu gêmac êndu
(Mat 27:45-56; Mar 15:33-41; Joaņ 19:28-30)*

⁴⁴ Kêdabin gebe oc êkô ñaluñ ma gêsunbôm gêjam gamêñ samob auc e gêdêñ ocmata. ⁴⁵ Oc ñawê gêjaña ma obo baliñ, tañ genkaleñ lôm dabuñ nañ, gêñgic kêsêp ñaluñgen. ⁴⁶ Ma Jesu gêmôêc kapôêñ gebe “O Tamoc, aê jasakiñ katuc êndêñ lêmam êwac.” Kêsôm tonañ su ma gêmac êndu. ⁴⁷ Kapitai tau gêlic e awa gêoc Anôtô gebe “Binñanô, ñac tonec en ñac gêdêñgoc.” ⁴⁸ Ma lau samob, tañ mênşêkô sebe sêlic gêñ tau nañ, sêlic e têtuc bôndagi ma sêc sêmu sêja. ⁴⁹ Jesunê lau samob to lauo, tañ têdaguc en anğa Galilaia sêmêñ nañ, sêkô jaêcgen ma sêlic gêñ tonañ samob.

Sêkêñ Jesu kêsêp sê

(Mat 27:57-61; Mar 15:42-47; Joaņ 19:38-42)

⁵⁰ Judanêñ kasêga teñ gêmoa, nê ñaê Josep, nañ ñac ñajam to ñac gêdêñ. ⁵¹ En gêlôc sa gêdêñ bin, tañ êsêac sêsôm to sêgôm nañ atom. En anğa Judanêñ malac teñ, ñaê Arimatia. Ñac tau gêoñ Anôtônê gamêñgen gêmoa. ⁵² En gêdêñ Pilata gêja ma keten Jesunê ñawêlêlan, ⁵³ jakêkôc su mênkêsabañ ña obo ma ketoc en gêc sêo, tañ sêsap kêsêp poc nañ. Tetoc ñawêlêlan teñ gêc sê tau su atom tagen. ⁵⁴ Bêc sêmasañ tauñña ma sabat kêdabin.

⁵⁵ Tec lauo, tañ têdaguc Jesu anğa Galilaia sêmêñ nañ, sêwiñ Josep jasêlic sêo to kôm tetoc Jesunê ñawêlêlan ênêcña. ⁵⁶ Go sêmu sêja ma sêmasañ gêñ ñamalu to ñalêsi gebe sêniñ oso ñawêlêlan. Ma gêdêñ sabat tau sêlêwan tañ kêtôm binşu ñajatu.

24

Jesu gêdi sa

(Mat 28:1-10; Mar 16:1-8; Joaņ 20:1-10)

¹ Gêdêñ woke ñabêc ñamataña gêdêñ bêbêc kanucgen nañ lauo sejoñ gêñ ñamalu, tañ sêmasañ nañ, sa sêja sêo ² e sêlic sêsabi poc su anğa sêawa. ³ Tec sêsô sêja ma têtap Apômtau Jesu nê ñawêlêlan sa atom. ⁴ Lauo tonañ taêñ gêjam jakêsa-jakêsa sêkô e sêlic ñac luagêc tonakwê ñaeb ñaôma mênşêkô sêwiñ êsêac. ⁵ Êsêac têtêc tauñ e sêpô dêducgen sêkô, go êsêagêc sêsôm gêdêñ lauo gebe “Amboac ondoc asôm mata jali tau anğa ñacmatênêñ. ⁶ En gêmoa tonec atom, Anôtô gêñu en sa su. Taêm ênam bin, tañ en kêsôm gêdêñ amac gêdêñ gêmoa Galilaia nañ ⁷ gebe ‘Oc sêkêñ Ñamalacnê Latu êndêñ lau sec nêñ lemeñ nasênac en êpi kakesotau ma ñabêc êtu têlêac, go êndi sa.’” ⁸ Lauo taêñ gêjam ênê bin tau tonañ, ⁹ tec sêmu anğa sêo sêja ma têdôn bin samob tonañ ñai gêdêñ ñacseñomi 11 to lau ñagêdô samob. ¹⁰ Lauo tau tonec ñai Maria anğa Magdala agêc Joana ma Jakobonê têna Maria to lauo ñagêdô, tañ sêwiñ êsêac nañ, sêsôm bin tonañ gêdêñ aposolo. ¹¹ Mago lau tonañ sêñô lauonêñ bin tonañ ñai e amboac sêboaco ma sêkêñ gêwiñ atom. ¹² Tec Petere gêdi ma kêlêti gêja sêo jakêc kênin kêsêp e gêlic obo kwalam-kwalam tau gêc ma gêñac lêma kêtú gêñ tonañña, go gêc gêmú gêja kêtiam.

Ñac luagêc sêja Emaus

(Mar 16:12-13)

¹³ Bêc tonanjen ma lau tonañ nêñ ñac luagêc sêja malac teñ, ñaê Emaus, nañ gêc Jerusalem ñagala, ñasawa kêtôm ockatu ñasawa têlêac, ¹⁴ ma agêc sêjam bin samob tonañ ñai kêtú binğalôm gêdêñ tauñ. ¹⁵ Agêc sêsôm bin tau ma sênac maten gêdêñ tauñ sêmoa e Jesu tau jagêo lasê ma kêsêlêñ gêwiñ êsêagêc, ¹⁶ mago agêc matenânô kain teñ e sêjala en atom. ¹⁷ Go Jesu kêtú kênac êsêagêc gebe “Bin ondoc tec amagêc ajam kêtú binğalôm gêdêñ taôm amoa intêna nec.” Ma êsêagêc sêpô dêducgen sêkô. ¹⁸ Go agêcnêñ ñac teñ, ñaê Kleopa, gêjô en awa gebe “Aôm ñac jaba tagen tonec, tec gômoa Jerusalem ma kôjala bin, tañ sêgôm anğa malac gêdêñ ñasawa tecenec nañ atom me.” ¹⁹ Go Jesu kêtú kênac êsêagêc gebe “Bin amboac ondoc.” Tec êsêagêc sêjô en awa gebe “Bin tonañ kêpi Jesu anğa Nasaret. En propete, tañ kêsôm to gêgôm nê gêñ ñajaña, Anôtô to lau samob sêlic. ²⁰ Ma aêacma lau dabunşêga to kasêga sêkêñ en gêdêñ lau-mêtôcwaga sebe sênac en êndu e

sêjac enj kêpi kakesotau. ²¹ Mago aêac tec taênj kêka gebe Nac tau tonan oc ênam Israel sa. Binj tonan mênkêsa ma galoc nâbêc kêtû têtêac. ²² Go aêacma lauo nâgêdô têtakê aêac gebe bêtêc kanucgenj sêja sêô ²³ ma têtap ênê nâwêlêlanj sa atom, tec sêmu sêmênj ma sêsôm gebe sêlic anjela seoc taunj lasê, nanj sêsôm gebe enj gêmôa mata jali. ²⁴ Tec aêacma lau nâgêdô sêja sêô ma têtap sa kêtôm taunj lauo sêsôm nanjenj. Mago nac tau tec sêlic enj atom.”

²⁵ Go Jesu kêsôm gêdênj êsêagêc gebe “Melocagêc, tonêm nâlêlôm nâdanigenj e akênj gêwiñ binj samob, taunj propete sêsôm nanj atom. ²⁶ Nandanj tonanj gêjac Kilisi nâwae gebe êôc, go êkôc nê nâwasi sa atom me.” ²⁷ Ma enj gêwa binj, taunj teto kêpi enj nanj, sa gêdênj êsêagêc gêjac m anja Mose to propete samob nêj.

²⁸ Ac sêsêlênj e têtabinj malac, taunj sebe sêna nanj, ma enj gêgôm amboac gebe êôc lêlêc êsêagêc êna. ²⁹ Tec agêc sêsôm sepenj ducgenj gebe “Ômoa ôwiñ aêagêcmanj gebe kêtula ma oc jakêsêpgac.” Tec enj kêsô gêja gebe êngônj êwiñ êsêagêc. ³⁰ Gêdênj taunj sêngônj sêwiñ taunj sebe sêninj gênj nanj, Jesu kêtôm polom mênjgêjam danje ma kêtôm kêtôm jakêkênj gêdênj êsêagêc. ³¹ Ma agêc matenânô nâkênkênj kêsâ e sêjala enj su ma malamê. ³² Gocgo agêc sêsôm gêdênj taunj gebe “Kec, gêdênj taunj enj kêsôm binj gêdênj aêagêc anja intêna ma gêwa binj, taunj teto gêc nanj sa, ma nêj nâlêlôm kepenj aêagêc nec atom me.”

³³ Ma gacgenj dêdi sêmu sêja Jerusalem e têtap êsêac 11 to nêj lau nâgêdô, taunj sêkac taunj sa sêngônj nanj sa. ³⁴ Ma lau tonanj sêsôm gêdênj êsêagêc gebe “Apômtau gêdi sa binjanôgoc, tec geoc tau lasê gêdênj Simon.” ³⁵ Go êsêagêc sêjac minj binj, taunj kêsâ anja intêna to sêjala enj gêdênj kêtôm polom kêtôm nanj, gêdênj êsêac.

Jesu geoc tau lasê gêdênj nê nacseñomi

(Mat 28:16-20; Mar 16:14-18; Joan 20:19-23; Apos 1:6-8)

³⁶ Sêsôm binj tonanj sêmoa ma Jesu tau kêsâ jakêkô êsêac nâluñgenj ma kêsôm gêdênj êsêac gebe “Binjalô êndênj amac.” ³⁷ Mago êsêac têtakê ma têtêc taunj nanô sebec sêlic nâlau tenj. ³⁸ Tec enj kêsôm gêdênj êsêac gebe “Amboac ondoc tec atakê ma nêm nâlêlôm ulu-ulu kêtû asagenja. ³⁹ Alic lemoc to ockainj acgom, gebe aê tau tec kakô. Mênjamoasac aê alic acgom. Nâlaunê nâmêsôm to nâtêkwa amboac alic anja aênjoc nec gêc atom.” ⁴⁰ Kêsôm tonanj ma kêtôm lêma to akainj gêdênj êsêac. ⁴¹ Êsêac têtac nâjam gêbôc nêj nâlêlôm auc ma sêkênj gêwiñ atom, sê taênj nâômagenj. Tec enj kêsôm gêdênj êsêac gebe “Amacnêm gênj taniñja tenj gêc tonec me masi.” ⁴² Ma sêkênj i sigob nâgêdô tenj gêdênj enj. ⁴³ Ma enj kêtôm su mênjenj êsêac sêlic.

⁴⁴ Ma kêsôm gêdênj êsêac gebe “Aênjoc binj, taunj gênjgônj gawinj amac ma kasôm gêdênj amac nanj, tonec gebe Binj samob. taunj teto kêpi aê gêc Mosenê binjsu to propete ma Pesalem nanj, samob oc êtu têtap.” ⁴⁵ Go gêwa binj sa gêdênj êsêac e nêj kauc jakêsêp binj, taunj teto gêc nanj. ⁴⁶ Ma kêsôm gêdênj êsêac gebe “Binj amboac tonec tec teto gêc gebe Kilisi êôc nandanj ma êndênj bêtêc êtu têtêac, go êndi sa anja nâcmatênênj. ⁴⁷ Ma ênê lau sênam enj lanjô nasênam mêtê lau samuc samob gebe sênam taunj ôkwi e êsuc êsêacnênj sec ôkwi. Êsêac sênam mêtê sênac m anja Jerusalem. ⁴⁸ Binj tonanj nâj nâsêwa-binj-sawaga amac. ⁴⁹ Alicgac me, binj tau, taunj Tamoc gêjac mata nanj, oc jakênj wacêpi amac. Mago anjônj malac tonecgenj e nâclai anja lôlôc êkwa amac auc acgom.”

Jesu kêpi undambê gêja

(Mar 16:19-20; Apos 1:9-11)

⁵⁰ Go gêwê êsêac sêsa Betania sêja e gêôc lêma sa ma gêjam mec êsêac. ⁵¹ Gêjam mec êsêac gêmôa e gêwi êsêac sinj ma Anôtô kêtôm enj sa kêpi undambê gêja. ⁵² Go êsêac sêpônj aenjduc gêdênj enj ma sêc sêmu sêja Jerusalem kêtiam totêtac nâjam samucgenj. ⁵³ Ac sêmoa lôm dabunj sêwi sinj atom, sêlanem Anôtôgenj.

Nawae Najam kêtôm JOANJ KETO

Nawae Najam kêtôm Joan Keto nec gêwa Jesu sa gebe Anôtônê Binj ênêc tenjen to tenjenja en, tañ “kêtu ñamalac mêngegêmoa nom gêwiñ aêac”. Teto Nawae Najam ñam buku tau gêwa sa gebe Lau tê sêsam-sêsam nê, sêkên êwiñ Jesu gebe Kilisi tau, tañ Anôtô gêjac mata en nan, Anôtônê Latu tau ma lau, tañ sêkên êwiñ en oc sêngônj maten jali nan (20:31).

Joan Gêjac m nê Nawae Najam gêwa Jesu sa gebe Anôtônê Binj Tau ênêc tenjen to tenjenja, tañ ñaê lulu sêkwa taunjen. En keto gëntalô ñagêdô, tañ sêwaka Jesu sa gebe Kilisi, tañ Anôtô gêjac mata nan, to Anôtônê Latu en. Go keto gëntalô ñabingalôm, tañ gêwa binj nan Anôtô geoc lasê ña gëntalô tau nan, ñam sa. Buku ñasêbu tonan gêjac ñagêdô sêkên gêwiñ Jesu to tédaguc en ñamin, mago ñagêdô sêli tauñ sa gêdên en ma sêjac jao tauñ e sêkên gêwiñ en atom. Jesu to nê ñacsenomi sêbiñ tauñ tôñ ñañêngosu, tec kêtu awê gêdên gêbêc, tañ sêkôc en tôñ nan, ma kêpi binj, tañ en kêtên puc to gêjac êsêac têtac tôñ gêdên tañ ñacjo sêjac en kêpi ka ñanoc kêdabinj nan. Joan keto binj tonan gêc môlêlatu 13-17. Go sêkôc Jesu tôñ to sêmêtôc ênê binj ma sêjac en kêpi ka e gêdi sa to jageoc tau lasê gêdên nê ñacsenomi ñamin nan, teto gêc môkêlatu ñamuña.

Joan tec kêwaka binj tonen sa gêc awêgen gebe Dangôn maten jali ñam kêsêp Kilisigen. Anôtô gêsun moasin ñanô gêdên ñamalac sêkôc ñaômagen. Moasin tau en galocgen gêjac m ma kêtên lau, tañ sêkên gêwiñ Jesu gebe intêna to binjanô ma dangon maten jali ñamôkê en nan nawae (14:6). Go Joanê binj taujala ten tonen gebe gê dôñ gên ñanô undambêna kêpi ñamalacnên gên kêtôm bêcgenja amboac bu to mo ma ñawê to gejobwaga to nê domba ma wainmôkê to ñañanô.

Nadênanj

1. Binjandanj 1:1-18
2. ñackêsagu Joan ma Jesunê ñacsenomi ñamataña 1:19-51
3. Jesu kêtên nê sakin sa gêjam mêtê lau gêmôa awêgen 2:1-12:50
4. Jesunê bêc ñamuña anja Jerusalem to malac, tañ gêc malac tau ñagala nan 13:1-19:42
5. Apômtau gêdi sa anjañacmatênên ma geoc tau lasê 20:1-31
6. ñatêkku gebe Apômtau geoc tau lasê anja Galilaia gêwiñ 21:1-25

Binj dangôn maten jaliña

¹ Anôtô kêtên undambê to nom atomgen nan Binj tau gêmôa. Binj tau tonan gêmôa jagêwiñ Anôtôgen, ma Binj tau nan Anôtô tau. ² Anôtô kêtên undambê to nom atomgen nan Binj tau gêmôa jagêwiñ Anôtôgen. ³ Anôtô kêtên gên samob ña enjen. En kêtên gên ten ña en masi nec atom. ⁴ Maten jali ñam gêc Binj tau ma maten jali tau tonan kêtên ñamalacnên ñawê. ⁵ ñawê tau tec mênkêpô ñakesec, mago ñakesec gêjam auc atom.

⁶ Anôtô kêsakin ñamalac ten, nê ñaê Joan. ⁷ En gêmên gebe êwa Binj sa, gebe êwa ñawê tau ñam sa, gebe ñamalac samob sênô ênê binj ma sêkên êwiñ. ⁸ ñac tau tonan ñawê tau en atom, gêmên gebe êwa ñawê ñam sagen.

⁹ ñawê ñanô tau tonen mênkêsêp nom e kêtên ñamalac samob. ¹⁰ En gêmôa nom ma Anôtô kêtên nom ña en, mago lau nomña sêjala en atom. ¹¹ En gêmên tau nê gamên, mago nê lau sêkôc en sa atom. ¹² Lau tañ sêkôc en sa to sêkên gêwiñ en nan, tec kêtên ñacjai gêdên êsêac gebe têtê Anôtônê ñapalê. ¹³ Êsêacnên ñam kêsêp dec to têtac kêtên ma ñac ten kêtên lasêna atom. Nên ñam jakêsêp Anôtôgen.

¹⁴ Binj tau kêtên ñamalac mêngegêmoa gêwiñ aêac. Ma aêac talic ênê ñawasi, tañ moasin to binjanô gêjam en auc nan, ma ñawasi tau kêtôm Tama kêtên gêdên Latu tagen. ¹⁵ Joan

gêwa enj nam sa kêkac awa sagenj gebe “Nac tau, nanj kasôm ênê binj gebe ‘nac tanj êndanjug aê êmênj nanj, gêmunj aê gebe enj kêtû aênoc namata.’ ”

¹⁶ Aêac samob takôc moasinj to moasinj anja gênj, tanj gêjam enj auc samucgenj nanjoc.

¹⁷ Anôtô kêkênj binjsu gêdênj Mose kêsôm lasê, ma moasinj to binjanô kêsa anja Jesu Kilisi nê. ¹⁸ Namalac tenj gêlic Anôtô atomanô, Anôtônê Latu tagenj, tanj gêngônj Tama labum nanj, gêwa enj nam sa.

Nackêsagu Joanj gêjam mêtê

(Mat 3:1-12; Mar 1:1-8; Luk 3:1-18)

¹⁹ Juda sêsakinj lau dabunwaga to Lewinê wakuc anja Jerusalem dêdênj Joanj sêja gebe têtû kênac enj gebe “Aôm asa.” Ma Joanj gêwa binj amboac tonec sa ²⁰ ma kêsôm lasê to gêsanj binj tenj auc atom, kêsôm lasêgenj gebe “Aê Kilisi tau atom.” ²¹ Tec êsêac têtû kênac enj gebe “Amboac ondoc, aôm Elia me.” Ma enj kêsôm gebe “Aê enj atom.” Tec têtû kênac enj gebe “Aôm oc propete tau me.” Tec enj gêjô êsêac awenj gebe “Masi.” ²² Go têtû kênac enj gebe “Aôm asa. Ôsôm acgom gebe awa binj sa êndênj lau, tanj sêsakinj aêac nanj. Aôm taôm ôwa taôm sa acgom.” ²³ Tec enj kêsôm gebe

“Aê nac tenj awa, tanj gêmôêc gêmoa gamênj sawa gebe ‘Amansanj Apômtaunê intêna’ amboac propete Jesaia kêsôm.”

²⁴ Go lau, tanj Parisai sêsakinj êsêac nanj, ²⁵ têtû kênac enj gebe “Aôm Kilisi tau atom ma aôm Elia atom, ma aôm propete tau atom, mago amboac ondoc tec kôsagu lau.” ²⁶ Tec Joanj gêjô êsêac awenj gebe “Aê tec kasagu lau na bugenj, ma nac tau, nanj amac ajala enj atom nanj, tec wackêkô amac nalunjenj. ²⁷ Enj kêdaguc aê gêmênj, ma aê katôm gebe janac pêla ênê atapa nalêkônj atom.” ²⁸ Binj tonanj kêsa Betania, nanj gêc Jordan namakenj ônênja, gamênj tanj Joanj kêsagu lau gêmoa nanj.

Anôtônê domba

²⁹ Nagelenj Joanj gêlic Jesu gêdênj enj gêmênj ma kêsôm gebe “Kec, nê Anôtônê domba, tanj kêsip namalacnênj sec su nanj, tau tônê. ³⁰ Nac tau, tanj njawa enj sa gebe ‘Nac tenj êndanjug aê êmênj, nanj gêmunj aê gebe enj kêtû aênoc namata.’ ³¹ Aê tec kajala enj kwananjenj atom, mago Anôtô gebe lau Israel sêlic enj, tec aê mênkasagu lau na bugenj.” ³² Joanj gêwa binj nagêdô sa gebe “Aê galic Njalau kêsêp anja undambê amboac balôsi mênngêmoa gêwinj enj. ³³ Aê tauc tec kajala enj kwananjenj atom. Mago nac, tanj kêsakinj aê gamênj gebe jansanju lau na bu nanj, kêsôm gêdênj aê gebe ‘Aôm oc ôlic Njalau êsêp mênngêmoa êwinj nac tenj. Ma nac tau tonanj oc ênsanju lau na Njalau Dabunj.’ ³⁴ Binj tonanj aê galic, tec gawa sa gebe Anôtônê Latu enj.”

Jesunê nacsenjomi namatanja

³⁵ Nagelenj ma Joanj to nê nacsenjomi luagêc sêmu jasêkô kêtiam ³⁶ e Joanj mataanô gêlic Jesu kêsêlênj gêmênj ma kêsôm gebe “Kec, nê Anôtônê domba.” ³⁷ Nacsenjomagêc tau sênô enj kêsôm binj tonanj, tec têdaguc Jesu sêja. ³⁸ Jesu kêsa tau ôkwi e gêlic êsêagêc têdaguc enj ma kêtû kênac êsêagêc gebe “Amagêc asôm asagenj.” Ma êsêagêc sêjô enj awa gebe “Rabi” (tanam ôkwi gebe Mêtêmôkê), “aôm gôêc ondoc.” ³⁹ Ma enj kêsôm gêdênj êsêagêc gebe “Amênj, mênjalic.” Tec êsêagêc sêja sêlic gamênj, tanj enj gêc nanj, ma gêdênj bêc tonanj agêc sêmoa sêwinj enj. Ma binj tonanj gêdênj oc gebenj kwalamgenj.

⁴⁰ Naclagêc tanj sênô Joanj kêsôm binj tau e agêc têdaguc Jesu sêja nanj, nênj nac tenj tec Simon Petere lasi Andrea. ⁴¹ Nac tau kêtap têwa Simon sa kêtû namata ma kêsôm gêdênj enj gebe “Aêagêc atap Mesia tau sa” (tanam ôkwi gebe Kilisi). ⁴² Go gêwê têwa gêdênj Jesu gêja. Jesu mata gê enj ma kêsôm gebe “Aôm Joanj latu Simon, tasam aôm gebe Kêpa acgom” (tanam ôkwi gebe Petere).

Jesu kêkalem Pilip agêc Natanael

⁴³ Njagelen Jesu gebe êna Galilaia e gêdac Pilip ma kêsôm gêdên en gebe “Ôndanjug aê.”
⁴⁴ Ma Pilip tau anga Andrea agêc Petere nêñ malac Betsaida. ⁴⁵ Pilip gêdac Natanael ma kêsôm gêdên en gebe “Nac tañ Mose keto biñ kêpi en gêc biñsu to propete teto nañ, aêac atap en sêñac. En Josep latu Jesu anga Nasaret.” ⁴⁶ Ma Natanael kêsôm gêdên en gebe “Gên njajam tenj oc mênêsa Nasaret me.” Tec Pilip kêsôm gêdên en gebe “Ômôên ôlic.” ⁴⁷ Jesu gêlic Nata nael gêdên en gêja ma kêsôm kêpi en gebe “Kec, Israel njanô en, biñdansañ tenj gêc ênê njalêlôm atom.” ⁴⁸ Natanael kêtû kênac en gebe “Gôlic aê anga ondoc.” Tec Jesu gêjô en awa gebe “Pilip gêmôêc aôm atomgenj, ma aê galic aôm kôkô jambô njalabu.” ⁴⁹ Ma Natanael gêjô en awa gebe “Mêtêmôkê, Anôtônê Latu aôm, Israelnênj kinj aômngoc.” ⁵⁰ Go Jesu gêjô en awa gebe “Aê kasôm gêdên aôm gebe Galic aôm kôkô jambô njalabu, tec kôkênj gêwiñ aê nec me. Aôm oc ôlic njanô njagêdô êlêlêc gênj tonanj su.” ⁵¹ Ma kêsôm gêdên en gebe “Biñjanô, aê jasôm tobiñjanôgenj êndênj amac gebe Amac oc alic undambê êña ma Anôtônê anjela sêpi sêsêp dêndênj Njamalacnê Latu.” * sêjam njaê Petere ôkwi kesep taunj awenj gebe Kêpa. l

2

Senj awê to njac njamoasinj anja Kana

¹ Njâbêc kêtû têtêac, go sêsi awê anja Kana Galilaiana ma Jesu têna gêmôa gêwiñ. ² Ma sêkênj jaenj gêdênj Jesu to nê njacsenjomi gêja amboac tonanj gebe sêninj moasinj sêwiñ. ³ Wain kêpa, tec Jesu têna kêsôm gêdênj en gebe “Êsêacnênj wain masi.” ⁴ Ma Jesu kêsôm gêdênj en gebe “Awê, aêagêcnênj asagenj njagêdô gadênj taunj. Njoc noc mênjkêsa atom tagenj.” ⁵ Go têna kêsôm gêdênj sakinjwaga gebe “Enj embe êsôm biñ tenj êndênj amac, nañ anjôm.” ⁶ Lau tau nêñ kupoc buña 6 kêkô kêtôm Judanênj biñ sêkwasinj taunj têtû selecña. Ku tau tagenj njalêlôm kêtôm sêsêwa bu bakep luagêc me têtêac êsêpña. ⁷ Tec Jesu kêsôm gêdênj êsêac gebe “Asunj bu êsêp ku tonanj e mênjêc.” Tec êsêac sêsunj bu kêsêp e mênjêc poap tagenj. ⁸ Go kêsôm gêdênj êsêac gebe “Galoc akati ma akôc andênj Njac-kêsaê-gênjwaga ana.” Tec êsêac sêkôc sêja. ⁹ Njac-kêsaê-gênjwaga kêsaê e gêlic bu kêtû wain ma gêjam kauc njam. Tagenj sakinjwaga, tañ sêsunj bu tau nañ, tec sêjalagac. Go gêmôêc njac-gêjam-awêwaga ¹⁰ mênjkêsôm gêdênj en gebe “Lau samob sêkênj wain njajam lau sênôm gêmunj e kêtôm, go sêkênj wain njâoma kêdaguc. Ma aôm kôgaminj wain njajam e galoc, go kôkênj.”

¹¹ Jesu gêjac m nê gênjalô kêpi gênj tonanj anja Kana Galilaiana ma geoc nê njawasi lasê, ma nê njacsenjomi sêkênj gêwiñ enj.

¹² Gêgôm gênj tonanj su, go agêc têna ma lasii to nê njacsenjomi sêsêp Kapanaum sêja jasêmôa tonanj bec njagêdô.

Jesu kêjanda têtulu-gênjwaga anja lôm dabunj

(Mat 21:12-13; Mar 11:15-17; Luk 19:45-46)

¹³ Judanênj Pasa kêdabinj, tec Jesu kêpi Jerusalem gêja. ¹⁴ Anja lôm dabunj enj kêtap sa gebe lau sejonj bulimakao to domba ma balôsi gebe lau sênâm ôli, ma sêjô-monewaga sêngônj sêwiñ. ¹⁵ Tec gêjam lêpoa kêtû bôcômbinj ma kêjanda êsêac samob to nêñ domba ma bulimakao anja lôm dabunj sêsa awê sêja. Go kêsêwa sêjô-monewaga nêñ mone sinj ma kêtinj tebo pinjonj. ¹⁶ Ma kêsôm gêdênj lau-têtulu-balôsiwaga gebe “Akôc gênj tau sa êsa awê êna. Anjôm Tamocnê andu Êtu andu sênâm ôli gênjña atom.” ¹⁷ Ma nê njacsenjomi taênj gêjam biñ, tañ teto gêc nañ gebe “Gaim tauc su katu nêñ andunja.”

¹⁸ Tec Juda têtû kênac enj gebe “Aôm gôgôm gênj amboac tonanj, nañ ôwa taôm sa nja gênjalô ondoc êndênj aêac.” ¹⁹ Ma Jesu gêjô êsêac awenj gebe “Embe ansenj lôm dabunj tonec su ma oc jakwê sa êtôm bêc têtêac êtiam.” ²⁰ Tec Juda sêsôm gebe “Lôm dabunj tecenec sêkwê sêmôa e jala 46 gêjaña, ma aôm tonanj gobe ôkwê sa êtôm bêc têtêac me.”

* **1:51:** Njâe Kêpa to njâe Petere njam tagenj gebe poc. Lau Juda

²¹ Jesu kêsôm biñ lôm dabuñña tonañ kêpi tau ôli. ²² Gêdên tañ Anôtô gêñu Jesu sa anğa ñacmatênên nan, nê ñacsenjomi taên gêjam ênê biñ tau tonañ ma sêkên gêwiñ biñ, tañ teto gêc to biñ Jesu kêsôm nan.

Jesu kêjala lau samob

²³ Jesu gêmoa Jerusalem gêdên omsêga Pasa ma gêgôm gêñtalô lau taêsam sêlic, tec sêkên gêwiñ ênê ñaê. ²⁴ Mago Jesu kêkên tau pañ-pañ gêdên êsêac atom, gebe kêjala êsêac samob, ²⁵ ma kêpô lêna lau sêwa ñamalac teñ ñam sa êndên enña atom, gebe en tau kêjala biñ, tañ gêc ñamalacnên ñalêlôm nan.

3

Jesu agec Nikodeme

¹ Parisainên ñac teñ gêmoa, nê ñaê Nikodeme. En Judanên kasêga teñ. ² Ñac tonañ gêdên gêbêc gêdên Jesu gêja ma kêsôm gêdên en gebe “Mêtêmôkê, aêac alic aôm mêtêmôkê anğa Anôtônê tec gômôên, gebe gêñtalô tañ aôm gômôm nan, ñamalac teñ oc êngôm êtôm atom, Anôtô êwiñ en acgom.” ³ Ma Jesu gêjô en awa gebe “Biññanô, aê jasôm tobiññanôgen êndên aôm gebe Ñamalac teñ embe êtu wakuc atom, oc êtôm gebe êlic Anôtônê gamên atom.” ⁴ Go Nikodeme kêsôm gêdên en gebe “Ñamalacanô êtôm gebe êtu wakuc êtiam amboac ondocgen. Oc êtôm gebe êsêp têna têtacêlêlôm êtu dim luagêc ma êkôc en êtiam me.” ⁵ Tec Jesu gêjô en awa gebe “Biññanô, aê jasôm tobiññanôgen êndên aôm gebe Bu to Ñalau embe êkôc ñamalac êtu wakuc atom, oc êsô Anôtônê gamên êna atom. ⁶ Gên tañ ôli kêkôc nan ôli, ma gên tañ Ñalau kêkôc nan ñalau. ⁷ Ôñac lêmam atom gebe kasôm gêdên aôm gebe ‘Amac atu wakuc êtiam.’ ⁸ Mu kêsêlên amboac kêsêlên. Aôm gônô ñakicsêa, mago mum to mutêpôe nan gôjam kauc. Lau tañ Ñalau kêkôc êsêac nan, nên biñ amboac tonañ.” ⁹ Ma Nikodeme gêjô en awa gebe “Biñ tonañ êtu anô amboac ondoc.” ¹⁰ Jesu gêjô en awa gebe “Israelnên mêtêmôkê aôm, mago gôjam kauc biñ tonec me. ¹¹ Biññanô, aê jasôm tobiññanôgen êndên aôm gebe Gên tañ aêac ajala nan, tec asôm lasê, ma gên tañ aêac alic nan, tec awa sa. Mago amac akôc aêacma biñ, tañ awa sa nan, sa atom. ¹² Aê kasôm biñ nomña gêdên amac, mago akên gêwiñ atom. Ma embe jasôm biñ undambêña êndên amac, oc akên êwiñ amboac ondoc. ¹³ Ñamalac teñ kêpi undambê gêja atom, ñac tagen, tañ kêsêp anğa undambê gêmên nanjen. En Ñamalacnê Latu tau. ¹⁴ Mose gêjac moac ñakatu sa anğa gamên sawa ma oc sênac Ñamalacnê Latu sa êtôm tônê, ¹⁵ gebe ñamalac samob, tañ sêkên gêwiñ en nan, sêngôn maten jali tenjen.”

¹⁶ Gebe Anôtô têtac gêwiñ ñamalac kain teñ, tec kêkên nê Latu tagen gêmên gebe samob, tañ sêkên gêwiñ en nan, sênaña atom, sêngôn maten jali tenjen. ¹⁷ Gebe Anôtô kêsakin Latu tagen gêmên nom, gebe êmêtôc ñamalac atom, gêmên gebe ênam ñamalac kêsi.

¹⁸ Lau tañ sêkên gêwiñ en nan, oc êmêtôc êsêac atom. Ma lau tañ sêkên gêwiñ en atom nan, têtac mêtôc sagac, gebe sêkên gêwiñ Anôtônê Latu tagen nê ñaê atom. ¹⁹ Mêtôc tau ñam amboac tonec gebe ñawê gêmên nom, mago ñamalac têtac gêwiñ ñakesec kêlêlêc ñawê su, gebe sêgôm nên secgen. ²⁰ Lau samob, tañ sêgôm sec nan, têtac gedec ñawê ma oc nasêo lasê ñawê tau atom, gebe ñawê oc êmbu êsêacnên kolen. ²¹ Ma lau tañ sêgôm biññanô ñanô kêsa nan, tec oc nasêo lasê ñawê gebe êpô nên kolen e ênêc awê, gebe sêgôm toAnôtôgen.

Jesu agêc ñackêsagu Joan

²² Biñ tonañ su, go Jesu to nê ñacsenjomi sêja gamên Judaiaña. En gêmoa gêwiñ êsêac gêmoa tonañ ma kêsagu lau. ²³ Ma Joan kêsagu lau gêmoa Aion, tañ gêc Salim ñagala nan amboac tonañ gebe bu taêsam kêpoac tônê, tec lau sêja jakêsagu êsêac, ²⁴ gebe gêdên tonañ sêkên Joan gêngôn kapoacwalô atomgen.

²⁵ Joaṅnê ṅacsenṅomi to ṅac Judaṅa teṅ ac sêpa taunṅ kêtṅ biṅ sêkwasiṅ taunṅ têtṅ selecṅa. ²⁶ Go êsêac dêdêṅ Joaṅ sêja ma sêsôm gêdêṅ eṅ gebe “Mêtêmôkê, ôlic acgom, ṅac naṅ agêc amoa Jordan ṅamakeṅ ôṅêṅa awiṅ taôm ma gôwa eṅ ṅam sa naṅ, tec tau kêsagu lau ma samob dêdêṅ eṅ sêja.” ²⁷ Tec Joaṅ gêjô êsêac awenṅ gebe “ṅamalac teṅ tau êkôc gêṅ teṅ êtôm atom, Anôtô êkêṅ êndêṅ eṅ acgom. ²⁸ Taôm aṅôgac gebe kasôm gebe ‘Aê Kilisi atom, mago Anôtô kêsakiṅ aê gamuṅ eṅ.’ ²⁹ ṅac taṅ sêsi awê gêjac eṅ ṅawae naṅ, kêtṅ ṅac-ênam-awêwaga. Mago ṅac-ênamawêwaga nê ṅac, taṅ jakêkô ma gêṅô eṅ naṅ, kêtṅ samuc ṅac-ênam-awêwaga nê awa. Ma galoc aê amboac tonanṅ têtac ṅajam kêlêlêc samucgeṅ. ³⁰ Eṅ êtôp ma aê jamêliṅ.”

³¹ Eṅ taṅ aṅga lôlôc naṅ, kêlêlêc samob su. Eṅ taṅ nê ṅam gêc nom naṅ, kêtṅ gêṅ nomṅa ma kêsôm biṅ nomṅa. Ma eṅ taṅ aṅga undambê naṅ, kêlêlêc samob su ³² Biṅ taṅ eṅ gêlic to gêṅô naṅ, tec gêwa sa, mago lau teṅ sêkôc ênê biṅ sa atom. ³³ Ma lau taṅ sêkôc biṅ tonanṅ sa naṅ, sêlôc kêtṅ tôṅ gebe Anôtô eṅ ṅac biṅṅanôṅa. ³⁴ ṅac taṅ Anôtô kêsakiṅ eṅ naṅ, kêsôm Anôtônê biṅ, gebe Anôtô kêkêṅ ṅalau gêdêṅ eṅ kêtôm dôṅgeṅ atom, eṅ kêsêwageṅ. ³⁵ Tama têtac gêwiṅ Latu, tec kêkêṅ gêṅ samob kêsêp eṅ lêma. ³⁶ Eṅ taṅ kêkêṅ gêwiṅ Latu naṅ, êṅgônṅ mata jali teṅgeṅ. Ma eṅ taṅ taṅapêc gêdêṅ Latunê biṅ naṅ, êlic gamêṅ êṅgônṅ mata jaliṅa atom, gebe Anôtô têtac ṅandanṅ giṅ eṅ tôṅgac.

4

Jesu agêc awê Samarianṅa

¹ Jesu kejala gebe Parisai sêṅô eṅ gêjam lau taêsam ôkwi têtṅ ṅacsenṅomi to kêsagu lau kêlêlêc Joaṅ ṅawae, ² Jesu tau kêsagu lau atom, ênê ṅacsenṅomigeṅ sêgôm, ³ tec gêwi Judaia siṅ ma gêmu gêja Galilaia kêtiam. ⁴ Gamêṅ tonanṅ ṅaintêna tageṅ kêsā Samarianṅageṅ gêja. ⁵ Tec eṅ kêsêiêṅ e gêô lasê malac Samarianṅa teṅ ṅaê Sukar gêc kôm, taṅ Jakob kêkêṅ gêdêṅ latu Josep naṅ ṅagala. ⁶ Ma Jakobnê bumata kêpoac tonanṅ. Jesu kêsêlêṅ e têtwa gêbac tec gêṅgônṅ bumata tau, ma oc amboac kêkô ṅaluṅgeṅ.

⁷ Go awê teṅ aṅga Samaria kêsā gêmêṅ gebe êtê bu. Tec Jesu kêsôm gêdêṅ eṅ gebe “Ôkêṅ bu mênjanôm.” ⁸ Gêdêṅ tonanṅ Jesunê ṅacsenṅomi sêsa malac sêja sebe sênam ôli mo. ⁹ Ma awê Samarianṅa tonanṅ kêsôm gêdêṅ eṅ gebe “Aôm Juda ma aê awê Samarianṅa, mago amboac ondoc tec koteṅ gebe jakêṅ bu aôm ôṅôm nec.” (Gebe Juda to lau Samaria nêṅ biṅ gelom tau atom.) ¹⁰ Go Jesu gêjô eṅ awa gebe “Aôm embe ôjala gêṅ, taṅ Anôtô kêkêṅ naṅ, to ṅac taṅ kêsôm gêdêṅ aôm gebe Ôkêṅ bu mênjanôm naṅ, go aômgeṅ oteṅ eṅ gebe êkêṅ bu mata jaliṅa êndêṅ aôm.” ¹¹ Ma awê kêsôm gêdêṅ eṅ gebe “Apômtau, aômṅnêm laclu masi ma bu nec gacgeṅ kêsêp gêja su, ma aôm oc ôkôc bu mata jaliṅa tau aṅga ondoc. ¹² Aêac tamenṅ Jakob kêkêṅ bumata tonec gêdêṅ aêac. Êsêac to latui ma nê bôc sêṅôm bu tau. Aôm kôlêlêc eṅ su me.” ¹³ Go Jesu gêjô eṅ awa gebe “Lau samob, naṅ sêṅôm bu tonec, oc êjô êsêac êtiam. ¹⁴ Mago teṅ embe êṅôm bu, taṅ aê oc jakêṅ êndêṅ eṅ naṅ, oc bu êjô eṅ êtiam atom, êôc eṅ tôṅ endenṅ tôṅgeṅ. Gebe bu, taṅ aê jakêṅ êndêṅ eṅ naṅ, êtu bumata êpulu aṅga ênê ṅalêlôm ma êkêṅ eṅ êṅgônṅ mata jali teṅgeṅ.” ¹⁵ Tec awê tau kêsôm gêdêṅ Jesu gebe “Apômtau, ôkêṅ bu tonanṅ êndêṅ aê acgommanṅ, gebe bu êjô aê êtiam atom ma jamêṅ tonec êtu jatê buṅa êtiam atom.”

¹⁶ Ma Jesu kêsôm gêdêṅ eṅ gebe “Ôna ômôêc nêṅ akweṅ, agêc amu amêṅ tonec.” ¹⁷ Tec awê gêjô eṅ awa gebe “Aêṅoc akweṅ masi.” Go Jesu kêsôm gêdêṅ eṅ gebe “Kôsôm jagêdêṅ gebe nêṅ akweṅ masi. ¹⁸ Aôm gôjam ṅac lemeṅ teṅ su, ma ṅac, taṅ galoc gôjam gômoa naṅ, nêṅ akweṅ eṅ atom. Tec kôsôm jagêdêṅ.”

¹⁹ Ma awê kêsôm gêdêṅ eṅ gebe “Apômtau, aê galic aôm propete teṅ. ²⁰ Aêac tamenṅi teteṅ mec aṅga lôc tônê, ma amac tec asôm gebe atēṅ mec ṅamala gêc Jerusalem.” ²¹ Go Jesu kêsôm gebe “Awê, ôkêṅ êwiṅ aê gebe noc teṅ oc mênêsa, naṅ atēṅ mec êndêṅ Tamoc aṅga lôc tônê to Jerusalem atom. ²² Amac tonanṅ atēṅ mec gêdêṅ ṅac, taṅ ajala eṅ sapu

nan, ma aêac tec atenj gêdêñ nac, tanj ajala en nan, gebe Anôtô ênam ñamalac kêsi ñamoasin êsa anja Judanêñ. ²³ Mago noc oc mênêsa, ma noc tau kêdabinj su, ma êsêac, tanj tetenj mec ñanô nan, oc tetenj êndênj Tamoc tonjalau ma tobinjanôgenj. Tamoc tec gesom lau, nan tetenj mec amboac tonanj êndênj enj. ²⁴ Anôtô enj Nalau, ma êsêac, tanj tetenj mec êndênj enj nan, tetenj tonjalau ma tobinjanôgênj.” ²⁵ Ma awê kêsôm gêdênj enj gebe “Aê kajala gebe Mesia, tanj sêsam enj sebe Kilisi nan, oc êmênj. Êndênj noc êmênja, oc êwa binj samob ñam sa êndênj aêac.” ²⁶ Tec Jesu kêsôm gêdênj enj gebe “Ñac tau aê, tec kasôm binj gêdênj aôm.”

²⁷ Gêdênj tonanj ênê ñacsenjomi sêô lasê e têtakê, gebe gêjam binjalôm gêwiñ awê tenj. Mago nêñ tenj kêsôm gebe “Aôm gobe amboac ondoc,” me “Aôm kôsôm asagenj gêdênj enj,” nec atom. ²⁸ Awê tau gedec nê ku kêkô ma gêja malac jakêsôm gêdênj lau gebe ²⁹ “Amênj alic ñac tenj, tê kêsôm ñoc gênj, tanj gagôm nan, samob lasê nê. Oc moae Kilisi tau me.” ³⁰ Tec êsêac sêsa anja malac dêdênj enj sêja.

³¹ Gêdênj ñasawa tonanjenj ênê ñacsenjomi jatetenj enj gebe “Mêtêmôkê, ôniñ gênj.” ³² Tec enj kêsôm gêdênj êsêac gebe “Aênoc mo tenj tec gêc, amac ajala atom.” ³³ Ma ênê ñacsenjomi sêsôm gêdênj taunj gebe “Ñac tenj kêkênj gênj taniñja gêdênj enj me.” ³⁴ Tec Jesu kêsôm gêdênj êsêac gebe “Aênoc mo tonec gebe janjôm ñac, tanj kêsakinj aê gamênj nan, nê binj êtu tônj to janac dabinj ênê kolenj. ³⁵ Amac asôm gebe ‘Ajônj aclê ênaña acgom, go tajonj kôm ñanô sa,’ asôm me masi. Ma aê tec jasôm êndênj amac gebe Aôc matemanô ña alic gênj kômña gebe mo tau ñakwac kêtû sôlôcgac. ³⁶ Ñac-kejonj-sawaga kêkôc nê ñaôli tec gêmoa ma gêjac ñanô sênjônj matenj jali tenjenja sa, e ñackêsêgênjwaga agêc ñac-kejonj-sawaga lulugenj têtac ñajam. ³⁷ Binj tonec binjanô gebe ñac tenj kêsê ma ñac tenj kejonj ñanô sa. ³⁸ Aê kasakinj amac gebe akôc kôm, tanj ajam atom nan, ñanô sa. Lau tenj gêjam ñakôm su, ma amac akôc êsêac lemenjêdô su.”

³⁹ Lau Samaria taêsam anja malac tonanj sêkênj gêwiñ enj kêtû binj, tanj awê kêsôm lasê gêdênj êsêac nanja gebe “Enj kêsôm aênoc gênj, tanj gagôm nan, samob gêdênj aê.” ⁴⁰ Amboac tonanj lau Samaria dêdênj enj sêja ma tetenj enj gebe êmoa êwiñ êsêac. Tec enj gêmoa gamênj tonanj kêtôm bêc luagêc. ⁴¹ Lau taêsam kêlêlêc sêkênj gêwiñ enj kêtû enj tau nê binja, ⁴² ma sêsôm gêdênj awê tau gebe “Aêac akênj gêwiñ kêtû aômnêm binjagenj atom, gebe aêac taunj anj to ajalagac gebe ñac tecenec kêtû ñamalac samob nêñ kêsiwaga binjanô.”

Jesu gêgôm kinjê ñacnê latu ôli ñajam kêsa

⁴³ Bêc luagêc tonanj gêjaña, go Jesu gêdi anja tonanj gêja Galilaia. ⁴⁴ Enj tau tec kêsôm lasê gebe “Propete tenj oc tetoc enj sa anja tau nê malac atom.” ⁴⁵ Gêdênj tanj jagêô lasê Galilaia nan, lau Galilaiana sêkôc enj sa kêtû sêlic gênj samob, tanj gêgôm gêdênj om gêmoa Jerusalem nanja, gebe taunj sêlic om tonanj sêwiñ. ⁴⁶ Amboac tonanj gêmu gêja Kana Galilaiana, tanj gêjam bu ôkwi kêtû wain nanj.

Kinjê ñac tenj gêmoa Kapanaum, nanj latu gêmac gêc. ⁴⁷ Ñac tau gênô Jesu anja Judaia gêmênj Galilaia ñawae ma gêdênj enj jaketenj enj gebe êsêp êwiñ enj naênjôm ênê latu ôli ñajam êsa, gebe enj awa kêtû dambê. ⁴⁸ Ma Jesu kêsôm gêdênj enj gebe “Amac embe alic gêntalô to gênsêga atom, oc akênj êwiñ atom.” ⁴⁹ Tec kinjê ñac kêsôm gêdênj enj gebe “Apômtau, ôsêp ôwiñ aê ñagaô, gebe ñoc ñapalê oc êmac êndu.” ⁵⁰ Ma Jesu kêsôm gêdênj enj gebe “Ôna, latôm oc êmoa mata jali.” Ñac tau kêkênj gêwiñ binj, tanj Jesu kêsôm gêdênj enj nanj, ma gêja. ⁵¹ Kêsêlênj gêmu kêsêp gêmoa ma nê sakinjwaga sêpuc enj tônjônj sêja e sêsôm gêdênj enj gebe “Latôm gêmoa mata jali.” ⁵² Enj kêtû kênac ockatu ñasawa, tanj ñac tau ôli kêpôlac tau su nanja gêdênj êsêac e sêsôm gêdênj enj gebe “Gêdênj nôgenj katuñ gêmu kêsa ma ôli ñandanj gawi enj sinj.” ⁵³ Ma tama kêjala gebe oc kêtôm tonanj, tec Jesu kêsôm gêdênj enj gebe “Latôm oc êmoa mata jali.” Amboac tonanj êsêac to nê gôlôac samob sêkênj gêwiñ Jesu. ⁵⁴ Gêntalô tonanj Jesu gêgôm kêtû luagêc gêdênj tanj gêmu anja Judaia gêja Galilaia nanj.

5

Nac gêmac anġa bugêjacton ôli nġam kêsa

¹ Tonê su ma Judanêġ om tenġ kêdabinġ, tec Jesu kêpi Jerusalem gêja. ² Ma bugêjacton tenġ kêpoac Jerusalem kêsi sacgêdô dombaġa, sêsam nġa Ebolai awenġ gebe Betsada, ma andu sêlêb lemenġ tenġ kêkô tonanġ. ³ Lau togêmac taêsam sêc tonanġ, matenġpec to maginġ kêsu ma nġatêkwa kêtû golonġ. [Êsêac sêônġ gebe bu tau nġakotonġ-kotonġ êsa ⁴ gebe Apômtaunê anġela tenġ kêsêp bu nġatonġ tau jakêjali bu tonanġ kêsêp nġasawa elêmê. Bu tonanġ embe nġakotonġkotonġ êsa ma nġac tenġ embe êsêp êtu nġamata, nanġ oc ôli nġajam êsa, gebe bu tonanġ kepenġ gêmac su palinġ-palinġenġ.] ⁵ Nac tenġ gêc tonanġ, nanġ gêmac gêc e nġajala kêtôm 38. ⁶ Jesu gêlic nġac tau gec ma kêjala gebe gêmac tonanġ gêjam enġ tôġ kêtôm têm taêsam su, tec kêtû kênac enġ gebe “Gobe ôlim nġajam êsa me masi.” ⁷ Ma nġac gêmac tau gêjô enġ awa gebe “Apômtau, bu tonanġ embe nġakotonġ-kotonġ êsa, nanġ nġoc nġac tenġ gebe êkêġ aê jasêp bu nġatonġ tau jana nanġ, gêmoa atom. Tauc gabe jana, tec nġawapac ma lau sêmuġ aê nġapanġ.” ⁸ Tec Jesu kêsôm gêdêġ enġ gebe “Ôndi sa, oc nêm mê sa ma ôsêlêġ,” ⁹ e gacgenġ nġac tau ôli nġajam kêsa, gêôc nê mê sa ma kêsêlêġ.

Ma gêġ tonanġ gêdêġ sabat. ¹⁰ Tec Juda sêsôm gêdêġ nġac, tanġ ôli nġajam kêsa nanġ gebe “Sabat tec gêc, amboac tonanġ kêtôm atom gebe ôc mê.” ¹¹ Ma enġ gêjô êsêac awenġ gebe “Nac nanġ gêgôm aê ôlic nġajam kêsa nanġ, kêsôm gêdêġ aê gebe ‘Oc nêm mê sa ma ôsêlêġ.’ ” ¹² Ma êsêac têtû kênac enġ gebe “Nac asa tê kêsôm gêdêġ aôm gebe ‘Oc nêm mê sa ma ôsêlêġ.’ ” ¹³ Mago nġac tanġ ôli nġajam kêsa nanġ, gêjam kauc, gebe lau taêsam sêkac sa sêmoa ma Jesu kêtainġ tau su anġa êsêacnêġ.

¹⁴ Tonê su ma Jesu kêtap enġ sa gêmoa lôm dabuġ ma kêsôm gêdêġ enġ gebe “Ôlic acgom, ôlim nġajam kêsagac. Amboac tonanġ ôġġôm sec êtiam atom, gebe genġ tenġ êtap aôm sa êlêlêc gêmunġa su atom.” ¹⁵ Go nġac tau jakêsôm gêdêġ Juda gebe “Nac tanġ gêgôm aê ôlic nġajam kêsa nanġ Jesu.” ¹⁶ Amboac tonanġ Juda senġ oliġ Jesu gebe gêgôm gêġ amboac tonanġ gêdêġ sabat. ¹⁷ Tec Jesu gêjô êsêac awenġ gebe “Tamoc gêjam kôm e mênġgêdêġ galoc, ma aê gajam kôm amboac tonanġ.” ¹⁸ Kêtû tonanġa Juda dêdib enġ nġanogenġ sebe sênac enġ êndu kêtû gêgôm sabat popocġagenġ atom, kêtû binġ, tanġ enġ kêsam Anôtô tau gebe Tama ma gêgôm tau kêtôm Anôtô nanġa gêwiġ.

Jesunê nġaclai nġam

¹⁹ Go Jesu gêjô êsêac awenġ gebe “Binġanô, aê jasôm tobinġanôgenġ êndêġ amac gebe Latu kêtôm gebe tau êġġôm gêġ tenġ atom. Gêġ tanġ enġ êlic Tama gêgôm nanġ, go êġġôm êtôm tonanġ, gebe gêġ, tanġ Tama gêgôm nanġ, Latu gêgôm amboac tonanġenġ. ²⁰ Tama têtac gêwiġ Latu ma kêtôc gêġ samob, tanġ enġ tau gêgôm nanġ, gêdêġ enġ ma oc êtôc kôm êlêlêc tonanġ su êndêġ enġ e amac oc êġac lememe. ²¹ Tama gêġu nġacmatê matenġ jali kêsa. Ma Latu tau êġu êsêac, tanġ taê ênam nanġ, matenġ jali êsa amboac tonanġenġ. ²² Tama tau oc êmêtôc nġac tenġ atom. Enġ gêwi mêtôc sinġ samucgenġ gêdêġ Latu, ²³ gebe nġamalac samob tetoc Latu sa êtôm tetoc Tama sa. Tenġ embe etoc Latu sa atom, nanġ oc etoc Tama, tanġ kêsakinġ enġ gêmêġ nanġ, sa atom amboac tonanġ.

²⁴ “Binġanô, aê jasôm tobinġanôgenġ êndêġ amac gebe Nac tanġ gêġô nġoc binġ ma kêkêġ gawinġ nġac, tanġ kêsakinġ aê nanġ, enġ gêġġônġ mata jali tenġenġ. Ma enġ oc êô lasê mêtôc atom, enġ anġa gêmac êndu tau jagelom gêġġônġ mata jali. ²⁵ Binġanô, aê jasôm tobinġanôgenġ êndêġ amac gebe Noc tenġ oc mênġêsa, ma noc tau kêdabinġ su gebe nġacmatê sêġô Anôtônê Latu awa, ma êsêac, tanġ sêġô nanġ, oc sêġġônġ matenġ jali. ²⁶ Tama mata jali nġam gêc enġ tauġa ma kêkêġ Latu mata jali nġam gêc enġ tauġa amboac tonanġenġ. ²⁷ Ma kêkêġ nġaclai gêdêġ enġ gebe êmêtôc nġamalac gebe enġ Nġamalacnê Latu. ²⁸ Anġac lememe atom, gebe noc oc mênġêsa ma samob, tanġ sêc sêô nanġ, oc sêġô enġ awa ²⁹ ma mênġsêsa. Lau tanġ sêġôm genġ nġajam nanġ, sêndi sa sêġġônġ matenġ jali. Ma êsêac, tanġ sêġôm sec nanġ, sêndi sa gebe têtap mêtôc sa.

Lau sêwa Jesunê ñam sa

³⁰ “Aê katôm gebe tauc janğôm gêñ tenj atom. Aê jamêtôc êtôm ganğô. Tec ñoc mêtôc tau jagêdêñ gebe gagôm tauc ñoc binj atom, gagôm ñac, tanj kêsakinj aê nanjenj nê binj.

³¹ “Aê embe jawa tauc ñam sa, oc jawa sa êtôm atom. ³² Ñac tenj gêwa aê ñam sa tec gêmoa, ma aê kajala binj, tanj gêwa sa kêpi aê nanj, gebe binjanô. ³³ Amac tonanj asakinj lau dêdêñ Joanj sêja, ma enj gêwa binjanô ñam sa, ³⁴ mago binj, tanj ñamalac sêwa sa nanj, aê nec kakôc sa atom, tagenj kasôm binj tau gebe ênam amac kêsi. ³⁵ Joanj kêtuj ja, nanj gelom ñawê kêpô gamêñ nanj, ma amac abe atu samuc ênê ñawê têlagenj. ³⁶ Ñoc binj gêwa aê ñam sanja kêlêlêc Joanjê su, gebe kôm tanj tamoc kêkêñ aê gebe janac dabinj nanj, tec gajam. Ma kôm tau gêwa aênoc ñam sa gebe Tamoc kêsakinj aê. ³⁷ Ma Tamoc, tanj kêsakinj aê nanj, gêwa aênoc ñam sa. Amac anğô ênê awa atom e alic enj lanğô atom. ³⁸ Ma ênê binj gêc amacnêm ñalêlôm atom, gebe akêñ gêwiñ ñac, tanj kêsakinj aê nanj atom. ³⁹ Mêtê tanj teto gêc nanj, amac apuc atu dôbgenj amoa, abe anğôñ matem jali tenjenj ñam jakêsêp binj tonanj, ma binj tonanj ñaj gêwa aê ñam sagoc. ⁴⁰ Mago amac abe andêñ aê amêñ akôc matem jali ñam atom.

⁴¹ “Aê jakôc waec anğaj ñamalacnêñ atom. ⁴² Mago aê kajala amac têtmac gêwiñ Anôtôñja gêc nêm ñalêlôm atom. ⁴³ Aê gamêñ gajam Tamoc lanğô, mago amac akôc aê sa atom. Ñac tenj embe êmêñ ênam tau lanğô, go akôc enj sa. ⁴⁴ Amac tanj akôc waem anğaj taôm nêm ma matem gêdiñ waem anğaj Anôtô tagenj nê atom nanj, atôm gebe akêñ êwiñ amboac ondoci. ⁴⁵ Taêm ênam gebe aê jandônj amacnêm binj êndêñ Tamoc nec atom. Ñac-êndônj-amacnêm-binjwaga gêmoa, enj Mose, tanj akêñ matem enj amoa nanj. ⁴⁶ Embe akêñ êwiñ Mose, oc akêñ êwiñ aê, gebe ñac tônê tê keto binj kêpi aê. ⁴⁷ Ma embe akêñ êwiñ binj, tanj enj keto nanj atom, oc akêñ êwiñ aênoc binj amboac ondoci.”

6

Jesu gêlôm 5,000

(Mat 14:13-21; Mar 6:30-44; Luk 9:10-17)

¹ Tônê su ma Jesu gelom bugêjactonj Galilaiana, tanj sêsam tenj gebe Tiberiana nanj, ñamakerj ônêñja gêja. ² Ma lau taêsam têdaguc enj sêja, gebe sêlic gêñtalô, tanj enj gêgôm gêdêñ lau gêmác nanj. ³ Jesu kêpi lôc jagêñğôñ sic gêwiñ nê ñacsenjomi. ⁴ Ma Judanêñ omsêga Pasa kêdabinj. ⁵ Jesu gêoc mataanô sa e gêlic lau taêsam dêdêñ enj, ma kêsôm gêdêñ Pilip gebe “Aêac tanam ôli mo anğaj ondoci gebe lau tonec sêniñ.” ⁶ Binj tonanj Jesu kêsôm gebe ênsaê enj, gebe tau kêjala gêñ, tanj gebe êngômñja nanj. ⁷ Ma Pilip gêjô enj awa gebe “Aêac embe tanam ôli mo ña denari 200 ma mênjtakeñ ñagec-ñagec êndêñ êsêac êndêñ-êndêñgenj, mago oc êtôm atom.” ⁸ Go ênê ñacsenjominêñ tenj, Simon Petere lasi Andrea, kêsôm gadêñ enj gebe ⁹ “Ñapalê tenj kêkôc mo lemenj tenj ma i luagêc tec gêmoa, mago gêñ tecenec oc êtôm lau taêsam tonec ñaj amboac ondoci.” ¹⁰ Go Jesu kêsôm gebe “Asôm gebe lau sêñğôñ sic.” Anğaj gamêñ tonanj gêgwanj taêsam gêc. Amboac tonanj lau, tanj sêñğôñ sic nanj, amboac 5,000. ¹¹ Go Jesu kêkôc mo ma gêjam danje, go gêjac sam gêdêñ lau, tanj sêñğôñ nanj, ma gêgôm i amboac tonanjenj gebe sêniñ êtôm têtmac êwiñ. ¹² Senj e gêoc êsêac tônj, go kêsôm gêdêñ nê ñacsenjomi gebe “Anac ñagêdôgêdô sa, gebe tenj ênañja atom.” ¹³ Mo lemenj tenjenj tecenanj, mago lau senj e dedec ñagêdô-gêdô gêcñja, go sêjac sa kêsêp gadob 12 e mênğêc.

¹⁴ Ñamalac sêlic gêñtalô, tanj enj gêgôm nanj, tec sêsôm gebe “Propete tanj êmêñ nom nanj ñac tau tonec binjanôgoc.” ¹⁵ Jesu kêjala gebe êsêac sebe sêmêñ sêjanğo enj su ma sêkêñ enj êtu nêñ kinj, tec kêtainj taugenj gêc kêpi lôc gêja.

Jesu kêsêlêñ gêmoa ñadembom ñaô

(Mat 14:22-23; Mar 6:45-52)

¹⁶ Kêtula, go nê ñacsenjomi sêsêp bugêjactonj sêja ¹⁷ e sêpi wanj tenj sebe sêlac sêna Kapanaum. Gamêñ ñakesec kêsa su, mago Jesu gêô lasê êsêac atom tagenj, ¹⁸ ma mu gêbuc ñatêna e ñadembom secanô. ¹⁹ Sêlac e sêkêñ gamêñ kêtuj sêga gêc wanjkuñja, go sêlic Jesu tau

kêsêlêñ gêmôa ñadembom ñaôgeñ mênkêdabiñ wañ ma têtêc taun. ²⁰ Tec eñ kêsôm gêdêñ êsêac gebe “Aê tau tonec, atêc taôm atom.” ²¹ Êsêac sebe nasêkôc eñ êpi wañ, ma eb tagen wañ kêsô gamêñ, tañ sepeñ nañ.

Jesu kêtû mo ñanô dangôñ materj jaliña

²² Ñageleñ lau, tañ sêmoa bugêjactoñ ñamakeñ ônêña nañ, sêlic gebe wañ teñ kêpoac sêclun gêwiñ atom, wañ tagen, ma Jesu tau gêwiñ nê ñacsenomi gêja atom, nê ñacsenomi taungeñ sêja. ²³ Mago wañ ñagêdô anga Tiberia sêlac e jasêsô gamêñ, tañ Apômtau gêjam danje ma kêkêñ mo êsêac señ nañ ñagala. ²⁴ Gêdêñ tañ lau sêlic Jesu to nê ñacsenomi lanôñmê nañ, ac sêpi wañ jasêsôm Jesu anga Kapanaum.

²⁵ Êsêac têtap eñ sa gêmôa bu makeñ, tec sêsôm gêdêñ eñ gebe “Mêtêmôkê, aôm gêdêñ ondóc gômôêñ tonec.” ²⁶ Ma Jesu gêjô êsêac awen gebe “Biññanô, aê jasôm tobiññanôgeñ êndêñ amac gebe Amac asôm aê kêtû alic gêñtalôña atom, ac asôm aê kêtû aen mo e gêôc amac tônia. ²⁷ Angôm mocsac gêñ taniñña, tañ êtu palê nañ atom, mago anğôm mocsac gêñ taniñña, tañ ênêc e êkêñ ñamalac sêngôn materj jali teñgeñña nañ. Ñamalacnê Latu oc êkêñ gêñ tau êndêñ amac gebe Tama Anôtô gêlôc gêdêñ eñ kêtû tônia sugac.” ²⁸ Ma êsêac sêsôm gêdêñ eñ gebe “Aêac anğôm amboac ondóc gebe anam Anôtônê kôm.” ²⁹ Tec Jesu gêjô êsêac awen gebe “Anôtônê kôm tau tonec gebe akêñ êwiñ ñac, tañ eñ kêsakiñ nañ.” ³⁰ Ma êsêac sêsôm gêdêñ eñ gebe “Aôm ôngôm gêñtalô ondóc gebe aêac alic ec akêñ êwiñ aôm. Aôm ôngôm asageñ. ³¹ Tamenji tec señ mana anga gamêñ sawa kêtôm biñ, tañ teto gêc nañ gebe ‘Eñ kêkêñ mo anga undambê gêdêñ êsêac señ.’ ” ³² Go Jesu kêsôm gêdêñ êsêac gebe “Biññanô, aê jasôm tobiññanôgeñ êndêñ amac gebe Mose kêkêñ mo anga undambê gêdêñ amac atom. Mo ñanô undambêña tonañ Tamoc tau kêkêñ gêdêñ amac, ³³ gebe ñac, tañ anga undambê kêsêp gêmêñ ma kêkêñ ñamalac sêngôn materj jali nañ, tec kêtû Anôtônê mo.” ³⁴ Ma êsêac sêsôm gêdêñ eñ gebe “Apômtau, ôkêñ mo tonañ êndêñ aêac enden tôniañgeñ.” ³⁵ Tec Jesu kêsôm gêdêñ êsêac gebe “Aê tauc tec katu mo ñamalac sêmoa materj jaliña tau. Ñac tañ êndêñ aê êmêñ nañ, mo êjô eñ êtiam atom. Ma ñac, tañ êkêñ êwiñ aê nañ, bu êjô eñ êtiam atomanô.

³⁶ “Aê tec kasôm gêdêñ amac su gebe Amac alic aêgac, mago akêñ gêwiñ atom. ³⁷ Gêñ samob, tañ Tamoc kêkêñ gêdêñ aê nañ, oc êndêñ aê êmêñ ma ñac teñ embe êndêñ aê êmêñ, oc jamasuc eñ atom. ³⁸ Aê kasêp anga undambê gamêñ gebe janğôm tauc ñoc biñ êtu tônia atom, janğôm ñac-kêsakiñaêwaga nê biñ êtu tônia. ³⁹ Ma ñackêsakiñ-aêwaga tau nê biñ amboac tonec gebe gêñ samob, tañ kêkêñ gêdêñ aêña nañ, janam ñateñ sapu atom, janu samob sêndi sa êndêñ bêc ñamuña. ⁴⁰ Tamocnê biñ tau tonec gebe lau samob, tañ sêlic Latu ma sêkêñ gêwiñ eñ nañ, gêñgôn materj jali teñgeñ ma aê êñu êsêac sêndi ña êndêñ bêc ñamuña.”

⁴¹ Juda sêli awen sa kêtû biñ, tañ kêsôm gebe “Aê mo kasêp anga undambê gamêñ nañña.” ⁴² Ma êsêac sêsôm gebe “Ñac tonec Josep latu Jesu me masi. Têna agêc tama tec tajalagac. Ma amboac ondóc tec galoc eñ kêsôm gebe Aê kasêp anga undambê gamêñ nec.” ⁴³ Tec Jesu gêjô êsêac awen gebe “Ali awem sa atom. ⁴⁴ Ñac teñ kêtôm gebe tau êndêñ aê êmêñ atom. Tamoc tañ kêsakiñ aê gamêñ nañ, embe ê eñ, go aê janu eñ êndi sa êndêñ bêc ñamuña. ⁴⁵ Teto gêc propetenêñ buku gebe ‘Anôtô oc êndôn ñamalac samob.’ Ma samob, tañ sêñô Tamocnê biñ ma sêkôc kauc anga ênê nañ, tec dêdêñ aê sêmêñ. ⁴⁶ Teñ gêlic Tamoc atom, ñac tagen, tañ kêsâ anga Anôtô tau nê nañ, taugen tec gêlic tama. ⁴⁷ Biññanô, aê jasôm tobiññanôgeñ êndêñ amac gebe Eñ tañ kêkêñ gêwiñ nañ, gêñgôn mata jali teñgeñ. ⁴⁸ Mo ñamalac gêñgôn materj jaliña aê. ⁴⁹ Tamemi señ mana anga gamêñ sawa, mago sêmac êndu. ⁵⁰ Mo tecenec kêsêp anga undambê gêmêñ gebe teñ embe êniñ oc êmac êndu atom. ⁵¹ Mo mata jali, tañ kêsêp anga undambê gêmêñ nañ aê. Ñamalac teñ embe êniñ mo tau tonec, oc êngôn mata jali teñgeñ. Ma mo tau, tañ aê jakêñ nañ, tauc ôlic tec jakêñ gebe ñamalac samob sêngôn materj jali.”

⁵² Judawaga awenşun gêoc ka tauñ ma sêsôm gebe “Amboac ondoc, ñac tonec kêtôm gebe êkên nê ôli aêac taniñ me.” ⁵³ Tec Jesu kêsôm gêdên êsêac gebe “Binñanô, aê jasôm tobinñanôgen êndên amac gebe Amac embe aniñ Ñamalacnê Latunê ôli to anôm ênê dec atom, oc matem jali ñam ênêc amacña atom. ⁵⁴ Enñ tañ gen aênoc ôlic to gênôm aênoc dec nañ, gêngôn mata jali tengeñ, ma aê oc jañu enñ sa êndê bêc ñamuña, ⁵⁵ gebe aênoc ôlic kêtû gên taniñña ñanô tau, ma aênoc dec kêtû gên tanômña ñanô tau. ⁵⁶ Enñ tañ gen aênoc ôlic to gênôm aênoc dec nañ, gêmoa aê ñalêlôm ma aê gamoa enñ ñalêlôm. ⁵⁷ Tamoc mata jali kêsakiñ aê gamên, ma aê tec gamoa matoc jali kêtû Tamocña. Ma enñ tañ gen aê nañ, êngôn mata jali êtu aêña amboac tonanğen. ⁵⁸ Mo tau, tañ kêsêp anğa undambê gêmên nañ, kêtôm mo, tañ tamemi señ-señ ma sêmac êndu nañ atom. Enñ tañ gen mo tonanğ êngôn mata jali tengeñ.” ⁵⁹ Binñ tonanğ Jesu kêsôm gêdên kêdônğ mêtê gêmoa lôm Kapanaumña.

Binñ danğônğ maten jaliña

⁶⁰ Ênê ñacseñomi gwalêkiñ sênô binñ tonanğ ma sêsôm gebe “Binñ tonanğ ñawapac sec. Asa kêtôm gebe êkên taña.” ⁶¹ Jesu kêjala gêc tau gebe nê ñacseñomi sêli awenñ sa, tec kêsôm gêdên êsêac gebe “Binñ tonec kêtû kasec amac me. ⁶² Ma embe alic Ñamalacnê Latu êmu êpi gamên, tañ andanğen gêngônğ nañ êna, oc amboac ondoc. ⁶³ Ñalau tagenñ êkên ñamalac sêngônğ maten jali. Ôliñ oc ênam sa naeo. Binñ tañ kasôm gêdên amac su nañ, tau ñalau to mata jali. ⁶⁴ Mago amacnêm ñagêdô sêkênğ gêwiñ atom.” Jesu kêsôm binñ tonanğ gebe kêjala êsêac, tañ sêkênğ gêwiñ enñ atomña nañ, ma kêjala ñac, tañ eoc enñ lasêña nañ kawananğen. ⁶⁵ Tec kêsôm gebe “Kêtû tonanğña tec kasôm gêdên amac gebe Ñac tenñ kêtôm gebe tau êndên aê êmên atom, Tamoc êlôc êndên enñ acgom.”

⁶⁶ Gêdênğ tonanğ ênê ñacseñomi gwanğkiñ sêwi enñ siñ sêsêlênğ sêwiñ enñ kêtiam atom. ⁶⁷ Tec Jesu kêsôm gêdên êsêac lau 12 gebe “Ma amac abe aêc ana amboac tonanğen me.” ⁶⁸ Ma Simon Petere gêjô enñ awa gebe “Apômtau, aêac oc andênğ asa ana, anğônğ maten jali tengeñ ñam gêc aômgenğ nêm, binñ. ⁶⁹ Ma aêac akênğ gêwiñ to ajala gebe Anôtônê ñac dabunğ aôm.” ⁷⁰ Go Jesu gêjô êsêac awenñ gebe “Aê kajaliñ amac lau 12 sa me masi. Mago amacnêm ñac tenñ kêtû Sadañnê ñac.” ⁷¹ Enñ kêsôm binñ tonanğ kêpi Simon Isariot latu Juda, tañ gebe eoc enñ lasê nañ. Êsêac lau 12 nêñ ñac tenñ enñ.

7

Jesu to lasii

¹ Binñ tônê su ma Jesu kêsêlênğ gêmoa Galilalagenğ. Enñ gebe êsêlênğ êmoa Judaia atom, gebe Juda dêdib sebe sênac enñ êndu. ² Judanênğ omsêga Lômbec kêdabiñ. ³ Tec Ênê lasii sêsôm gêdên enñ gebe “Ôndi anğa tonec ma ôna Judaia gebe nêm ñacseñomi sêlic kôm, tañ aôm ôngômña nañ sêwiñ. ⁴ Ñac tenñ embe taê ênam gebe nê wae êtu tapa, nañ êngôm nê gên ênêc lêlômgenğ atom. Embe ôngôm nêm kôm tenñ, go ôtu awê êndênğ lau samob sêlic.” ⁵ Lasii sêsôm binñ tonanğ gebe sêkênğ gêwiñ enñ atom amboac tonanğ. ⁶ Tec Jesu kêsôm gêdênğ êsêac gebe “Aênoc noc kêdabiñ atom tagenğ, êmacgenğ nêm noc tec gêc ñapanğ. ⁷ Lau nomña têtac gedec amac atom, têtac gedec aêgenğ, gebe gawa êsêac sa gebe nêñ kôm keso. ⁸ Taôm api ana alic om. Aê tec oc japi jawac êndênğ om tonec atom tagenğ, gebe aênoc noc kêdabiñ atom.” ⁹ Binñ tonanğ kêsôm gêdênğ êsêac su ma gêmoa Galilaia.

Jesu gêlic om Lômbecña

¹⁰ Lasii sêpi sêja su sebe sêlic om, go enñ kêpi gêja amboac tonanğ, mago gêmoa awê atom, kêsiniñ taugenğ. ¹¹ Gêdênğ om tau Juda sesom enñ ma sêsôm gebe “Ñac tau gêmoa ondoc.” ¹² Lau taêsam sêli awenñ sa kêtû enñña. Ñagêdô sêsôm gebe “Enñ ñac ñajam”, ma ñagêdô sêsôm gebe “Masi, enñ kêsau lau.” ¹³ Binñ tonanğ kêpi enñ, tec êsêacnênğ tenñ kêsôm kêtû awê atom, gebe samob têtêc Juda.

14 Sêlic om e sêkô lungeņ, go Jesu kêpi lôm dabuņ jakêdônġ mêtê gêdêġ êsêac. 15 Tec Juda sêġac lemeņ ma sêsôm gebe “Ĥac tônê kêjala mêtê amboac ondoc, têdônġ eņ atom nec.” 16 Ma Jesu gêjô êsêac aweņ gebe “Aêġoc mêtê kêtġ tauc êôc gêġ atom, ġac taņ kêsakiņ aê gamêġ naņ, nê gêġ. 17 Teņ embe taê ênam gebe êġgôm Anôtônê biņ êtu tônġ, oc êjala ġoc mêtê ġam gebe aņġa Anôtônê me aê kasôm tauc ġoc biņ. 18 Ĥac taņ kêsôm tau nê biņ naņ, gebe êġgôm tau nê wae êsa. Ma ġac taņ gebe êġgôm ġac-kêsakiņeņwaga nê wae êsa naņ, eņ ġac biņġanônġa ma keso teņ gêc eņġa atom. 19 Mose kêkêġ biņsu gêdêġ amac atom me. Mago amacnêm teņ kêmasaņ kêtġ tônġ atom. Ma amac adib aê abe anac aê êndu êtu asageņġa.” 20 Lau tau sêjô eņ awa gebe “Ĥalau sec gêgôm aôm. Asa gebe ênac aôm êndu.” 21 Tec Jesu gêjô êsêac aweņ gebe “Aê ġajam koleņ tageņ ma amac samob êġac lememe. 22 Mose kêsakiņ amac gebe asa ġapalê, (lêġ tau kê a aņġa Mosenê atom, gelom aņġa abeminêġ,) tec amac êsa lau gêdêġ sabat amboac tonaņ. 23 Embe sêsa ġac teņ êndêġ sabat gebe senseņ Mosenê biņsu su atom, ma amboac ondoc tec têmtac ġandaņ gêdêġ aê gebe ġagôm ġac teņ ôli samucgeņ ġajam kêsa gêdêġ sabat. 24 Amêtôc biņ êtôm alic geņ gêc dêmôêġa atom. Amêtôc akip ġam ġa êndêġgeņ êtôm mêtôc gêdêġ.”

Jesu eņ Mesia me masi

25 Ma lau Jerusalemġa ġagêdô sêsôm gebe “Ĥac tau, taņ dêdib sebe sênac eņ êndu naņ tônê me. 26 Alic acġom, eņ kêsôm biņ gêmôa awêgeņ, mago sêsôm eņ awa auc atom. Moae kasêġa sêjala eņ gebe eņ Kilisi tau me. 27 Ĥac tônê aêac tajala ênê ġamġac. Mago Kilisi tau embe êmêġ, naņ ġac teņ êjala ênê ġam atom.”

28 Jesu kêdônġ mêtê gêmôa lôm dabuņ, tec kêsôm biņ kêkac awa sageņ gebe “Amac tec ajala aê to ajala ġoc ġam me masi. Tauc ġoc ġalêlôm kêkac aê tec gamêġ nec atom. Eņ taņ kêsakiņ aê naņ, ġac biņġanoġa tau, naņ amac ajam kauc eņ. 29 Aê tec kajala engac, gebe aê aņġa ênê, ma eņ kêsakiņ aê tec gamêġ.” 30 Êsêac dêdib eņ gebe sêkôc eņ tônġ, mago ġac teņ lêma kêsac eņ atom, gebe nê noc kêdabiņ atom tageņ. 31 Lau taêsam sêkêġ gêwiņ eņ ma sêsôm gebe “Kilisi tau embe êmêġ, oc êġgôm ġêġtalô wakuc ondoc êlêlêc ġac tonec su.”

Juda sêsakiņ siņwaga gebe sêkôc Jesu tônġ

32 Parisai sêġô gebe lau sêli aweņ sa amboac tonaņ, tec lau dabuņsêġa to Parisai sêsakiņ sakiņwaga sêġa sebe sêkôc eņ tônġ. 33 Ma Jesu kêsôm gebe “Aê ġamoa saunġeņ jawiņ amac acġom, go jandêġ ġac, taņ kêsakiņ aê gamêġ naņ jana. 34 Amac oc ansom aê e atap aê sa atom, ma gamêġ, taņ aê ġaņġônġ naņ, amac oc atôm gebe naasa atom.” 35 Tec Juda sêsôm gêdêġ taunġ gebe “Ĥac tônê gebe êna ondoc, tec kêsôm gebe aêac tatap eņ sa atom nê. Eņ gebe êndêġ lau Helen me. 36 Biņ tec eņ kêsôm gebe ‘Oc ansom aê e atap aê sa atom,’ ma ‘Gamêġ taņ aê ġaņġônġ naņ, amac atôm gebe naasa atom,’ nec ġam amboac ondoc.”

Biņ kêpi bu mata jali

37 Gêdêġ omsêġa ġabêc kapôêġ ġamuġa naņ, Jesu ġêdi ġa ma kêsôm kêkac awa sageņ gebe “Ĥac teņ embe bu êjô eņ, go mêġênôm aņġa aêġoc. 38 Ĥac taņ kêkêġ gêwiņ aê kêtôm biņ, taņ teto ġêc naņ, gebe ‘Bu mata jaliġa êc ġasamac kapôêġ êsa aņġa ênê ġalêlôm êna.’ ” 39 Biņ tonaņ eņ kêsôm kêpi Ĥalau. taņ eņ gebe lau-sêkêġ-gêwiņwaga êkêc aņġa ênê. Jesunê ġawasi kêsa atomgeņ, tec Ĥalau ġêmêġ atom tageņ.

Lau sêwa taunġ kêkôc

40 Lau taņ sêġô biņ tonaņ nêġ ġagêdô sêsom gebe “Ĥac tonê eņ propete tau, biņġanô.” 41 Ma ġagêdô sêsôm gebe “Ĥac tônê eņ Kilisi tau.” Mago ġagêdô sêsôm gebe “Kilisi êsa aņġa Galilaia me. 42 Biņ taņ teto ġêc naņ, amboac tonec gebe Kilisi êsa aņġa Dawidnê ġawê ma êsa aņġa malac Betlehem, taņ Dawid ġêġġônġ naņ êmêġ.” 43 Amboac tonaņ lau sêwa taunġ kêkôc kêtġ Jesuġa 44 e lau ġagêdô sebe sêkôc eņ tônġ, mago ġac teņ lêma kêsac eņ atom.

Judanêġ laumata sekeņ gêwiņ atom

tonêm secgen.” ²⁵ Ma êsêac sêsôm gêdêñ enj gebe “Ma aôm asa.” Tec Jesu kêsôm gêdêñ êsêac gebe “Êtu asagenña aê jasôm biñ êndêñ amac ñapañ. ²⁶ Aêñoc biñ jasôm êndêñ amac to jamêtôc amacña taêsam tec gêc. Ñac tañ kêsakiñ aê gamêñ nañ, enj ñac biññanôña, ma biñ tañ ganô anğa ênê nañ, kasôm lasê gêdêñ ñamalac samob.”

²⁷ Enj kêsôm biñ kêpi Tama gêdêñ êsêac, mago nêñ kauc kêsâ atom. ²⁸ Go Jesu kêsôm gebe “Êndêñ tañ anac Ñamalacnê Latu sa nañ, ajala gebe aê tau tonec. Aê gagôm tauc ñoc gêñ atom, gêñ tañ Tamoc kêdôn gêêdêñ aê nañ, tec kasôm. ²⁹ Ma ñac, tañ kêsakiñ aê gamêñ nañ, tec gêwiñ aê. Enj gedec aê taucgêñ gamoa atom, gebe aê gagôm gêñ, tañ enj gêlic ñajam nañ, ñapañ tec gamoa.” ³⁰ Enj kêsôm biñ tonañ ma lau gwalêkiñ sêkêñ gêwiñ enj.

Biññanô oc êñgamboac amac su

³¹⁻³² Go Jesu kêsôm gêdêñ Juda, tañ sêkêñ gêwiñ enj nañ gebe “Amac embe amoa ñoc biñ ñalêlôm, oc atu aêñoc ñacseñomi ñanô “ma ajala biññanô e biññano tau enjgamboac amac su.” ³³ Tec êsêac sêjo enj awa gebe “Abrahamnê ñawê aêac ma aêac atu lau tenj nêñ sakiñwaga atomanô, ma amboac ondoc tec kôsôm gebe ôñgamboac aêac su.” ³⁴ Go Jesu gêjô êsêac awenj gebe “Biññanô, aê jasôm tobiññanôgenj êndêñ amac gebe Ñamalac samob, tañ sêgôm sec nañ, têtû sec ñasakiñwaga. ³⁵ Sakliñwaga oc êñgôn andu endenj tônjenj atom, latu tec êñgôn endenj tônjenj. ³⁶ Latu embe enjgamboac amac su, ôc tec amoa nêñ lêtêgenj. ³⁷ Aê kajalagac gebe Abrahamnê wakuc amac, mago amac adib abe anac aê andu ñam gebe aêñoc biñ wackêsêp amacnêñ ñalêlôm atom. ³⁸ Gêñ tañ aê galic anğa Tamocnê nañ, tec kasôm. Ma biñ, tañ amac anô anğa tameminê nañ, tec agôm amboac tonanjenj.”

³⁹ Ma êsêac sêjô enj awa gebe “Tamemai Abraham.” Tec Jesu kêsôm gêdêñ êsêac gebe “Embe Abrahamnê ñapalê amac, nañ anğôm gêñ atôm Abraham acgom, ⁴⁰ ma galoc amac adib abe anac aê êndu. Aê kasôm biññanô, tañ ganô anğa Anôtônê nañ, gêdêñ amac, tec abe anac aê. Abraham gêgôm gêñ amboac tonañ atom. ⁴¹ Amac agôm tameminê genj.” Ma êsêac sêsôm gêdêñ enj gebe “Mockaiñ tenj kêka aêac lasê atom, aêac tamemai tagenj tec gêmoa, enj Anôtô.” ⁴² Tec Jesu kêsôm gêdêñ êsêac gebe “Anôtô embe amac tamemi, oc têtmtac êwiñ aê, gebe aê kasa anğa Anôtônê, ma anğa ênê tec gamêñ. Tauc kakac tauc tec gamêñ nec atom. Ñac tau tônê kêsakiñ aê gamêñ. ⁴³ Ambôac ondoc tec nêñ kauc kêsâ kêpi aêñoc biñ atom. Ñam gebe amac akêñ tañem aêñoc biñ akêtôm atom. ⁴⁴ Amac tamemi Sadan tau, ma sec, tañ kêkac tameminê ñalêlôm nañ, abe anğôm ñanô êsa. Ñac tau tonañ tôc andanjenj kêtû gêjac-ñamalac-ênduwaga ma enj gêmoa biññanô ñalêlôm atom, gebe biññanô gêc enja atom. Embe êsôm biñdansañ, oc êsôm tau nê genj, gebe dansañtênato dansañmôkê enj. ⁴⁵ Mago aê kasôm biññanô, tec akêñ gêwiñ aê atom. ⁴⁶ Amacnêñ asa oc eoc aêñoc geo tenj lasê. Aê embe jasôm blgnanô, ma amboac ondoc tec akêñ êwiñ aê atom. ⁴⁷ Ñac tañ anğa Anôtônê nañ, gêñô Anôtônê biñ. Amac anğa Anôtônê atom, tec anô ênê biñ atom.”

Jesu agêc Abraham

⁴⁸ Juda sêjô enj awa gebe “Aêac asôm gebe aôm ñac Samariaña tenj, tec ñalau sec tenj gêôc aôm nec. Aêac asôm jagêdêñ me masi.” ⁴⁹ Tec Jesu gêjô êsêac awenj gebe “Ñalau sec tenj gêôc aê atom. Aê katoc Tamoc sa, mago amac agôm aê êndu-êndugenj. ⁵⁰ Tauc gasom waec atom. Ñac tañ gesom ñoc waec ma kêmêtôc biñ nañ, tec gêmoa. ⁵¹ Biññanô, aê jasom tobiññanôgenj êndêñ amac gebe Ñac tenj embe êmansañ aêñoc biñ êtu tôn, oc êlic gêmacanô atom endenj tônjenj.” ⁵² Ma Juda sêsôm gêdêñ enj gebe “Galoc aêac ajala ñanôgenj gebe ñalau sec tenj gêôc aôm. Abraham to propete sêmac êndu, mago aôm kôsôm gebe ‘Ñac tenj embe êmansañ aêñoc biñ êtu tôn, oc ênsaê gêmacanô atom endenj tônjenj.’ ⁵³ Aôm kôlêlêc tamemai Abraham, tañ gêmac êndu nañ su me. Ma propete sêmac êndu. Aôm gobe ôñgôm taôm amboac asa.” ⁵⁴ Tec Jesu gêjô êsêac awenj gebe “Embe janğôm tauc waec êsa, oc ñoc waec ñanô masi. Tamoc tañ amac asôm gebe nêñ Anôtô enj nañ, tec gêgôm aê waec

kêsa. ⁵⁵ Amac ajala enj atom, mago aê tec kajala enjac. Aê embe jasôm gebe Kajala enj atom, oc jatu dansantêna tenj jatôm amac. Mago aê kajala enj tec kamasanjenê binj gamoa. ⁵⁶ Tamemi Abraham têtac njam gebe êlic aênoc bêc e gêlic ma kêtû samuc.” ⁵⁷ Ma Juda sêsôm gêdên enj gebe “Aômnêm jala kêtôm 50 su atom, ma gôlic Abraham amboac ondoc.” ⁵⁸ Tec Jesu kêsôm gêdên êsêac gebe “Binjanô, aê jasôm tobinjanôgenjenêdên amac gebe Abraham têna kêkôc enj atomgenjen, ma aê gamoa.” ⁵⁹ Ma êsêac sejonj poc sa sebe têtuc enj. Tec Jesu kêtainj tau su anja lôm dabunjenj kêsa awê gêja.

9

Njac têna kêkôc enj tomatapecgenjen mataano njam kêsa

¹ Jesu kêsêlênjenj gêmoma e gêlic njac tenj têna kêkôc enj tomatapecgenjen. ² Ma nê njacsenjomi têtû kênac enj gebe “Mêtêmôkê, asa gêgôm sec, njac tau me têna agêc tama, tec têna kêkôc enj tomatapecgenjen.” ³ Tec Jesu gêjô êsêac awenjen gebe “Njac tau gêgôm sec atom. Têna agêc tama sêgôm sec atom. Enj matapec gebe Anôtônê kôm tenj êtû awê êpi enj. ⁴ Aêac tanam njac, tanjenj kêsakinjen aê nanjen, nê kôm êndênjen elenjenjenjen. Njakesec êsa nanjen lau tenj oc sênam kôm tenj atom. ⁵ Aê gamoa nom, tec katu nom tau njaja.” ⁶ Kêsôm binjen tonanjen ma kêkasôp kêsêp nom, go kêjalinenjen njalemonjoma jakêkênjen kêpi njac tau mataanô, ⁷ go kêsôm gêdên enj gebe “Ôna ma ônsanjen taôm anja bugêjactonjenj Siloam” (tanam ôkwi gebe “Njac tanjenj sêsakinjen enj nanjen.”) Amboac tonanjen tec enj gêja kêsagu tau su ma gêmû gêja tomataanô gêlic gamênjenjen. ⁸ Ênê lau sackapoagêdô gêdênjen taunjen to êsêac, tanjenj gêmunjenjenj sêlic enj ketenjen-ketenjenj gênjen nanjen, sêsôm gebe “Njac tanjenj gênjen gônjen ketenjen-ketenjenj gênjen nanjen, njac tau tonec me masi.” ⁹ Tec njagêdô sêsôm gebe “Aec, njac tau tonec.” Ma njagêdô sêsôm gebe “Masi, njac tenjen, tanjenj lanjônjanô kêtôm tau nanjen.” Ma njac tau kêsôm gebe “Aê tau tonec.” ¹⁰ Go êsêac sêsôm gêdên enj gebe “Asagenjenj gêgôm matamanô kêpoa lasê.” ¹¹ Ma enjenj gêjô Êsêac awenjen gebe “Njamalac tanjenj sêsam enjen gebe Jesu nanjen, kêlalinenjenj lemonjenj mênjenkêkênjenj kêpi matocanô. Go kêsôm gêdênjen aê gebe ‘Ôna Siloam ma ônsanjen taôm.’ Tec aê gaja kasagu tauc e matocanô kêpoa lasê.” ¹² Ma êsêac sêsôm gêdên enjen gebe “Ma njac tau gêmoma ondoc.” Enjenj kêsôm gebe “Aê gajam kauc.”

Parisai sêkip enjen mataanô njam kêsa njalênjen sa

¹³ Ma êsêac sêwê njac, tanjenj gêmunjenjenjenj matapec nanjen, dêdênjen Parisai sêja, ¹⁴ gebe Jesu kêjalinenjenj lemonjenj ma gêgôm enjen mataanô kêpoa lasê tonanjenj gêdênjenj sabat tenjen. ¹⁵ Go Parisai têtû kênac enjenj kêtiam kêtû mataanô kêpoa lasênjen. Ma enjenj kêsôm gêdênjen êsêac gebe “Njac tau kêkênjen nom njalemonjenj kêpi matocanô ma kasagu tauc, tec matocanô galic gamênjen.” ¹⁶ Tec Parisai njagêdô sêsôm gebe “Njac tonanjen anja Anôtônê atom, gebe gêjam dabunjenj sabat atom.” Ma njagêdô sêsôm gebe “njac sec tenjen oc êngôm gênjenjalô kapôênjenj tônê njai amboac ondocgenjen.” Ma sêwa taunjenj kêkôc. ¹⁷ Ma sêsôm gêdênjenjenj matapec kêtiam gebe “Ma aôm taôm oc ôsôm binjen amboac ondoc êpi njac, tanjenj gêgôm matamanô kêpoa lasê nanjen.” Tec enjenj kêsôm gebe “Enjenj propete tenjen.”

¹⁸ Juda sêkênjenj gêwinjen gebe enjenj gêmunjenjenjenj matapec ma galoc mataanô kêpoa lasê nanjen atom e sêmôêc njac, tanjenj mataanô kêpoa lasê nanjen, têna agêc tama. ¹⁹ Ma têtû kênac êsêagêc gebe “Amagêc latômi, tanjenj asôm gebe têna kêkôc enjen tomatapecgenjen nanjen, njac tau tonec me. Ma amboac ondoc tec galoc mataanô gêlic gamênjenjen.” ²⁰ Ma têna agêc tama sêjô êsêac awenjen gebe “Aêagêc ajala gebe latunjen enjen, tanjenj têna kêkôc enjen tomatapecgenjen. ²¹ Mago mataanô gêlic gamênjen njalênjen tec aêagêc ajam kauc. Ma njac tanjenj gêgôm enjen mataanô kêpoa lasê nanjen, aêagêc ajam kauc enjen amboac tonanjen. Atû kênac enjen. Enjenj kêtû kapôênjen sugac, tau êsôm nê binjen.” ²² Têna agêc tama sêsôm amboac tonanjen kêtû têtêc Judanjen, gebe Juda sêsôm binjen kêpi tagenjen gebe “Njac tenjen embe êsam Jesu gebe Kilisi,” nanjenj têtinenjen enjen su anja gôlôacnênjen. ²³ Têna agêc tama têtêc tonanjen, tec sêsôm gebe “Enjenj tau kêtû kapôênjen sugac, atû kênac enjen tau.”

²⁴ Amboac tonañ sêmôêc ñac, tañ gêmunjen matapec nañ, kêtù luagêcña ma sêsôm gêdên enj gebe “Otoc Anôtô sa. Aêac ajala gebe ñac tônê enj ñac sec.” ²⁵ Tec enj gêjô êsêac awen gebe “Enj embe ñac sec, oc janam kauc. Tagen tonec tec kajala gebe gêmunjen matocpec, mago galoc galic gamênj.” ²⁶ Ma êsêac sêsôm gêdên enj gebe “Enj gêgôm asagen gêdên aôm. Enj gêgôm matamanô kêpoa lasê ñalên amboac ondoc.” ²⁷ Enj gêjô êsêac awen gebe “Kasôm gêdên amacgac mago akênj tanjem atom. Abe anjô asagenj êtiam. Amac abe atu ênê ñacsenomi awinj me.” ²⁸ Ma êsêac sêbu enj ma sêsôm gebe “Aôm tec kôtu ênê ñacsenom, ma aêac tec atu Mosenê ñacsenomi. ²⁹ Aêac ajalagac gebe Anôtô kêsôm binj gêdên Mose. Mago ñac tônê tec ajam kauc ênê ñam.” ³⁰ Tec ñac tau gêjô êsêac awen gebe “Tonañ gên kainj tenj gebe amac ajam kauc ênê ñam, mago gêgôm matocanô kêpoa lasêgoc. ³¹ Aêac tajala gebe Anôtô kêkênj tanja gêdên lau sec atom. Mago ñac tenj embe êsap Anôtô tônj ma êngôm ênê binj ñanô êsa, nañ Anôtô oc êkênj tanja enj. ³² Gêdênj andanjenj e mênjgêdênj galoc aêac tanjô ñac tenj gêgôm ñac, tañ têna kêkôc enj tomatapecgenj nañ, mataanô kêpoa lasê ñawae tenj atomanô. ³³ Embe ñac tônê anja Anôtônê atom, oc êtôm gebe êngôm gênj tenj atom.” ³⁴ Tec êsêac sêjô enj awa gebe “Tênam kêkôc aôm tosec samucgenj ma gobe ôndônj aêac me.” Ma têtinj enj kêsa gêja.

³⁵ Jesu gênjô têtinj enj kêsa ñawae, go gêdênj tanj kêtap ñac lau sa nañ, kêsôm gebe “Aôm kôkênj gêwinj Ñamalacnê Latu me masi.” ³⁶ Ma ñac tau gêjô enj awa gebe “Apômtau, enj asa gebe jakênj êwinj enj.” ³⁷ Tec Jesu kêsôm gêdênj enj gebe “Aôm gôlic enjac. Enj ñac tau, tañ gêjam binjanjm gêdênj aôm gêmoa.” ³⁸ Ma ñac tau kêsôm gebe “Apômtau, aê kakênj gêwinj.” Ma kêpônj aduc gêdênj enj. ³⁹ Go Jesu kêsôm gêdênj enj gebe “Aê gamênj nom tonec gebe jamêtôc ñamalac, gebe êsêac, tañ sêlic gamênj atom nañ, sêlic gamênj, ma êsêac, tañ sêlic gamênj sêmoa nañ, matenpec êsa.” ⁴⁰ Parisai tañ sêmoa sêwinj enj nañ, ñagêdô sênjô binj tonañ ma sêsôm gêdênj enj gebe “Aêac matenpec amboac tonañ me.” ⁴¹ Tec Jesu kêsôm gêdênj êsêac gebe “Amac embe matenpec, go sec ênêc amacña atom. Mago galoc asôm gebe ‘Aêac alic gamênj,’ tec nêc sec kêsap amac tônj.”

10

Jesu kêtù ñacgejob ñajam

¹ “Binjanô, aê Jasôm tobinjanôgenj êndênj amac gebe Ñac tañ kêsô dombanênj sapa gêja, mago kêsô sacgêdônja atom, kêgêli palinj-palinjgenj nañ, kêtù ñacgenjenj to kêjanjowaga tenj. ² Ma ñac tañ kêsô sacgêdônja nañ, tec dombanênj ñacgejob enj. ³ Ñacgejobsacgêdôwaga gêlêc katam su gêdênj enj, ma domba sênjô enj awa ma enj gêmôêc nê domba kêsam êsêacnênj ñaêgenj, ma gêwê êsêac ña sêja. ⁴ Kêkênj nê domba sêsa awê su, go tau kêsêlênj gêmunj ma domba têdaguc enj, gebe sêjala ênê awagac. ⁵ Ñac jaba tenj oc têdaguc enj atom, oc sêc enj, gebe sêjala lau jaba awenj atom.” ⁶ Binjôlinj tonañ Jesu kêsôm gêdênj êsêac, ma binj tau, tañ kêsôm gêdênj êsêac nañ, sêlala ñam atom.

⁷ Go Jesu kêsôm binj kêtiam gebe “Binjanô, aê jasôm tobinjanôgenj êndênj amac gebe Aê katu domba ñasacgêdô. ⁸ Lau samob, tañ sêmunj aê sêmênj nañ, genjenjtêna to kêjanjowaga. Tagen domba sêkênj tanjenj êsêac atom. ⁹ Aê katu ñasacgêdô. Tenj embe êsô aênagenj êna, oc ênam enj kêsi. Enj êsô êsa ma êtap nê gênj êlôm tauña sa. ¹⁰ Genjenjtêna gêmênj kêtù gênj tagenj tonecña gebe ênam genjenj to êmbuc ma ensenjagenj. Aê gamênj gabe êsêac sêmoa matenj jali ma nênj gênj êlêsuc êsêacgenj.

¹¹ “Ñacgejob ñajam tau aê. Ñacgejob ñajam tau êmac êndu êjô domba su. ¹² Ñac tañ gêjôb kêtù awaña nañ, enj ñacgejob ñanô atom, ma domba têtù ênê gênj atom. Enj êlic kêam sec êmênj, oc êwi domba sinj ma êc êna, ma kêam sec mênjênjac to ênam domba tau salinj-salinj. ¹³ Enj gejob kêtù awaña, tec gê go domba tau atom. ¹⁴ Ñacgejob ñajam aê, tec kajala ñoc gênj ma ñoc gênj sêjala aê, ¹⁵ kêtôm Tamoc kêjala aê ma aê kajala Tamoc. Ma aê jamac êndu jajô domba su. ¹⁶ Aênjoc domba ñagêdô sêmoa. Êsêac anja tonj sapa tonecña atom. Amboac

tonañ kôm tonec gêjac aê ñawae gebe jawê êsêac sêmên e sênô aê aoc têtù ton tagen ma ñacgejob tagen. ¹⁷ Aê jamac êndu gebe jañgôn matoc jali êtiam. Kêtu bin tonañña Tamoc têtac gêwiñ aê. ¹⁸ Ñac ten êkôc matoc jali su anğa aênoc atom, tauc jakên êna. Ñatau aê tec jakên êna, ma ñatau aê tec jakôc su êtiam. Tamoc kêjatu aê gebe amboac tonañ.”

¹⁹ Ma Juda sêwa taun kêkôc kêtiam kêtu bin tonañña. ²⁰ Êsêacnên gwalêkin sêsôm gebe “Ñalau sec ten gêgôm en, tec kêtu meloc. Amac akên tanem en êtu asagenña.” ²¹ Ma ñagêdô sêsôm gebe “Ñac tonalau sec ten oc êsôm bin amboac tonañ atom. Ñalau sec ten kêtôm gebe êngôm matenpec maten êlêc me.”

Juda têtin Jesu su

²² Kêdabin om-sêjac-kawi-lôm-dabuñña anğa Jerusalem ma komô. ²³ Ma Jesu kêsêlên gêmoa lôm dabuñ gêmoa Salomonê lôm sêlêb. ²⁴ Tec Juda sêgi en auc ma sêsôm gêdên en gebe “Aô, aôm gobe aêac amoa totêntac lulu e êndên ondogen. Aôm embe Kilisi tau, nañ ôsôm lasê êndên aêac.” ²⁵ Ma Jesu gêjô êsêac awen gebe “Aê kasôm gêdên amacgac, mago amac akên gêwiñ atom. Kôm tan gagôm gajam Tamoc lanô nañ, gêwa aê sa su. ²⁶ Ma amac akên gêwiñ atom, gebe amac anğa aênoc dombanên atom. ²⁷ Aênoc domba sênô aê aoc ma aê kajala êsêac ma têdaguc aê. ²⁸ Aê oc jakên êsêac sênngôn maten jali tengeñ. Êtôm têm samob oc sênaña atomanô ma ten oc êjanço êsêac su anğa aê lemoc atom. ²⁹ Tamoc tan kêkên êsêac gêdên aê nañ, kêlêlêc samob su, ma ñac ten kêtôm gebe êjanço êsêac su anğa Tamoc lêma atom. ³⁰ Aêagêc Tamoc atu ñanô tagen.”

³¹ Tec Juda sejon poc sa kêtiam sebe têtuc en êndu. ³² Ma Jesu gêjô êsêac awen gebe “Aê katôc kôm ñajam taêsam anğa Tamocnê gêdên amac alic, mago kêtu kôm tonañ ñai ñaondocña tec abe atuc aê êndu.” ³³ Go Juda sêjô en awa gebe “Aêac abe atuc aôm êndu kêtu kôm ñajam tenña atom, kêtu bin alôb-alôbña to kêtu aôm ñamalac, mago gôboa taôm kôtu Anôtôña.” ³⁴ Tec Jesu gêjô êsêac awen gebe “Teto gêc amacnêm binsu gebe ‘Aê kasôm gebe amac anôtôi.’ Teto gêc me masi. ³⁵ En kêsam lau, tan Anôtônê bin gêdên êsêac nañ, gebe anôtôi. Bin tan teto gêc nañ, dansen su atom. ³⁶ Aê kasam tauc gebe Anôtônê Latu aê. Ma amboac ondoc amac asôm gêdên aê, tan Tamoc gêjam dabuñ aê e kêsakin aê kasêp nom gamên nañ, gebe Kôsôm bin alôb-alôb. ³⁷ Embe janam Tamocnê kôm atom, go akên êwiñ aê atom. ³⁸ Mago embe janam kôm tau, ma amac embe akên êwiñ aê atom, nañ akên êwiñ kômgen ma ajala to nêm kauc êsa gebe Tamoc gêmoa aê ñalêlôm ma aê gamoa Tamoc ñalêlôm.” ³⁹ Tec êsêac sebe sêkam en tôn êtiam, mago en gêwê êsêac lemen sa.

⁴⁰ Go gelom Jordan ñamaken ônêña kêtiam jagêmoa gamên, tan gêmunjen Joan kêsagu lau nañ. ⁴¹ Ma lau taêsam dêdên en sêja ma sêsôm gebe “Joan gêgôm gêntalô ten atom, mago bin samob, tan Joan kêsôm kêpi ñac tonec nañ binñanô.” ⁴² Amboac tonañ lau taêsam sêkên gêwiñ en anğa tônê.

11

Lasara gêmac êndu

¹ Ñac ten, nê ñaê Lasara, gêmac gêc Maria agêc têwao Marta nên malac Betania. ² Maria nañ gen oso Apômtau ña gêñmalu ma gêbuñ ênê akain ña môkêlauñ nañ, lu ñac Lasara êmac gêc. ³ Tec luoagêc sêsakin bin gêdên Jesu gebe “Apômtau, ôlic acgom, ñac tan têtac gêwiñ en nañ, tec gêmac gêc.” ⁴ Jesu gêjô bin tonañ ma kêsôm gebe “Tonañ gêmac êmac ênduñña atom, êgôm en gebe Anôtônê wae êsa. Ma Anôtô êwaka Latunê wae sa êwiñ.”

⁵ Jesu têtac gêwiñ Marta agêc lasio ma Lasara. ⁶ En gêjô gêmac tonañ ñawae su, mago gêngôn gamên, tan gêmoa nañ, e bêc luagêc gêjaña acgom. ⁷ Go kêsôm gêdên nê ñacsenomi gebe “Aêac tamu tana Judaia êtiam.” ⁸ Tec ñacsenomi sêsôm gêdên en gebe “Mêtêmôkê, galocgen Juda sebe têtuc aôm ña poc êndu, ma gobe ômu ôna tônê êtiam me.” ⁹ Jesu gêjô êsêac awen gebe “Bêc samuc ten kêtôm ockatu ñasawa 12. Ñac ten embe êsêlên êndên ocgen, oc êndin akain êpi gêñ ten atom, gebe êlêc ñawê nom tonecña. ¹⁰ Ñac ten embe

êsêlêñ êndêñ êmbêc, oc êndiñ akaiñ, gebe ñawê gêc ênê ñalêlôm atom.” ¹¹ Enj kêsôm tonañ su acgom, go kêsôm gêdêñ êsêac gebe “Aêacnêñ ñac Lasara gêc bêc su, tec gabe najañu enj.” ¹² Ma ñacsenomi sêsôm gêdêñ enj gebe “Apômtau, embe ênêc bêc, oc ênam enj sa nañ.” ¹³ Binj tonañ Jesu kêsôm kêpi Lasara gêmâc êndu, mago êsêac seboc enj kêsôm kêpi tanêc bêc talêwanj tauñña. ¹⁴ Tec Jesu kêsôm lasê gêdêñ êsêac gebe “Lasara gêmâc êndu. ¹⁵ Aê têtac ñajam gebe gamoa enj ñagala atom kêtû amacña, gebe akêñ êwiñ. Amboac tonañ dandêñ enj tana.” ¹⁶ Ma Tom, tañ sêsam enj gebe Ôlinbôm nañ, kêsôm gêdêñ ênê ñacsenomi ñagêdô gebe “Dawin enj tanamanj, gebe tamâc êndu dawin enj.”

Jesu kêtû dandi sa to dangônj maten jali ñam

¹⁷ Jesu gêo lasê ma kêtap sa gebe Lasara gêc sêlêlôm bêc aclê su. ¹⁸ Betania tonañ gêc Jerusalem ñagala, intêna tau kêtôm ockatu ñasawa tagenj. ¹⁹ Tec Juda gwalêkinj dêdêñ Marta agêc Maria sêja-sebe sênac êsêac têtac tônia êtu luñña. ²⁰ Marta gênô Jesu gêmênj ñawae ma kêpuc enj tônia gêja, ma Maria gacgenj gêngônj andu. ²¹ Marta kêsôm gêdêñ Jesu gebe “Apômtau, aôm embe ômoa tonec, luc oc êmac êndu atom. ²² Ma kajala gêwiñ gebe Aôm embe otenj gênj tenj êndêñ Anôtô, oc Anôtô êkênj êndêñ aôm.” ²³ Ma Jesu kêsôm gêdêñ enj gebe “Lômñac oc êndi sa.” ²⁴ Marta kêsôm gêdêñ enj gebe “Aê kajalagac gebe êndêñ bêc ñamu êndêñ tañ ñacmatê sêndi sa nañ, enj oc êndi sa êwiñ.” ²⁵ Tec Jesu kêsôm gêdêñ enj gebe “Sêndi sa to sêngônj maten jali ñam aê. Ñac tañ êkênj êwiñ aê nañ, êmac êndumanj, tagenj oc êngônj mata jali. ²⁶ Lau samob, tañ sêmoa maten jali ma sêkênj gêwiñ aê nañ, sêmac êndu atomanô, sêmoa tenjenj. Kôkênj gêwiñ binj tonec me masi.” ²⁷ Ma awê tau kêsôm gêdêñ enj gebe “Aec, Apômtau, aê kakênj gêwiñ gebe Kilisi Anôtônê Latu, tañ êmênj nom nañ aôm.”

Jesu kêtanj

²⁸ Marta kêsôm binj tonañ su ma jagêmôêc lasio Maria mênkêsôm kelecgenj gêdêñ enj gebe “Mêtêmôkê tec gêmoa ma gêmôêc aôm.” ²⁹ Maria gênô e gêdi sa ôb tagenj gêdêñ Jesu gêja. ³⁰ Jesu gêo lasê malaclêlôm atom, gacgenj gêmoa gamênj, tañ Marta jagêdac enj nañ. ³¹ Juda tañ sêjac Maria têtac tônia sêngônj andu sêwiñ nañ, sêlic enj gêdi sebenj kêsa gêja ma têtadaguc enj, seboc enj êna sêo ma êtanj anga tônia.

³² Maria gêja e gêo lasê gamênj, tañ Jesu gêmoa nañ, jagêlic enj ma gêu tau jagêc enj akaiñña, go kêsôm gêdêñ enj gebe “Apômtau, aôm embe ômoa tonec ma luc oc êmac êndu atom.” ³³ Jesu gêlic êsêac to Juda, tañ sêwiñ tauñ sêmênj nañ, têtanj e atê gêmô enj ma kêlênim tau. ³⁴ Go Jesu kêsôm gebe “Amâc atoc ñac tau gêc ondod.” Ma êsêac sêsôm gêdêñ enj gebe “Apômtau, ômônj, go ôlic.” ³⁵ Jesu matasulu kêsa ³⁶ ma Juda sêsôm gebe “Alic acgom, têtac gêwiñ enj ñanôgoc.” ³⁷ Ma êsêacnêñ ñagêdô sêsôm gebe “Ñac tau, nañ gêgôm matapec mata gêlac nañ, oc kêtôm gebe ênam Lasara sa e êmac êndu atom me masi.”

Jesu gênû Lasara mata jali kêsa kêtiam

³⁸ Jesu atê gêmô enj kêtiam e gêo lasê sêo. Ma sêo tau nañ pocgêsunj, tec sêkênj poc tapa gêsanj auc. ³⁹ Tec Jesu kêsôm gebe “Akac poc tapa su.” Ma ñac gêmâc nê luo Marta kêsôm gêdêñ enj gebe “Apômtau, ñasu kêsa gebe gêc bêc aclê su.” ⁴⁰ Tec Jesu kêsôm gêdêñ enj gebe “Aê kasôm gêdêñ aôm, embe ôkênj êwiñ, oc ôlic Anôtônê ñawasi. Kasôm me masi.” ⁴¹ Go sêkac poc su, ma Jesu mata gedec ma kêsôm gebe “Tamoc, aê gajam dangê aôm gebe kôkênj tanjam aêgac. ⁴² Aê kajalagac gebe kôkênj tanjam aê gedênj tônia. Mago kasôm binj tau kêtû lau tec sêkôsêkô necña, gebe sêkênj êwiñ aôm kôsakinj aê gamênj.” ⁴³ Kêsôm binj tonañ su ma gêmôêc ña awa kapônj gebe “Lasara, ôsa ômônj.” ⁴⁴ Ma ñacmatê kêsa toobo, nañ si enj akaiñ to lêma tônia, ma toobo waenja, nañ sêkwa enj lanjônô auc nanjenj gêmênj. Go Jesu kêsôm gêdêñ êsêac gebe “Anjamboc enj su ma akênj enj êna.”

*Lau dabunjsêga to Parisai sêkic Jesunê binj
(Mat 26:1-5; Mar 14:1-2; Luk 22:1-2)*

⁴⁵ Juda tañ dèdên Maria nañ, nêñ taêsam sêlic Jesu gêgôm gêñ tonañ e sêkên gewiñ eñ.
⁴⁶ Ma nêñ ñagêdô dèdên Parisai jatedôn geñ, tañ Jesu gêgôm nañ, ñawae gèdên êsêac. ⁴⁷ Tec lau dabuñsêga to Parisai sêkac laumata sa ma sêsôm gebe “Aêac dangôm amboac ondoc. Ñac tônê tec gêgôm gêñtalô taêsam. ⁴⁸ Aêac embe talicgen ma êñgôm nê gêñ, oc lau samob sêkên êwiñ eñ ma Rom mênjsêjanjo aêacnêñ gamên tolaugen su.” ⁴⁹ Ma êsêacnêñ ñac ten, nê ñaê Kaiapa, tañ kêtú ñac dabuñsêga gèdên jala tonañ gêmoa nañ, kêsôm gèdên êsêac gebe “Amac ajam kauc biñ. ⁵⁰ Ma nêm kauc kêsá kêpi biñ tonec atom gebe Ñac tagen êmac êndú êjô lau, go êmoasin amac êlêlêc lau samob sênaña su.” ⁵¹ Biñ tonañ eñ kêsôm tau nê biñ atom. Eñ kêtú ñac dabuñsêga gèdên jala tonañ gêmoa, tec geoc ñalô tonañ lasê kêpi Jesu êmac êndú êjô lauña. ⁵² Eñ oc êmac êndú êjô lau tecenañgen atom, eñ êkatoñ Anôtônê lau samob, tañ sêñgôn palip-palipgen nañ, sa sêpi tagen amboac tonañ. ⁵³ Gèdên bôc tonañ êsêac sêjac m sêkic êna biñ sênac eñ ênduña. ⁵⁴ Tonañ su ma Jesu kêsêlên gêmoa awê kêsêp Juda ñalêlôm kêtiam atom, kêtaiñ taugen anga tonañ gêja malac ten, ñaê Epraim gêc kêsí gamên sawaña, jatonê ñacsenjomi sêmoa tonañ.

⁵⁵ Judanên Pasa kèdabiñ, tec lau taêsam anga gamên tonañ sêpi Jerusalem sêja sêmun Pasa ñanoc, sebe sênac dabiñ tañ. ⁵⁶ Êsêac sêsôm Jesu sêmoa lôm dabuñ ma sêsôm gèdên tañ gebe “Amac abe amboac ondoc, abe eñ oc êmên êlic om êwiñ me.”

Lau dabuñsêga to Parisai sêjatu biñ gebe “Ñac ten embe êjala gamên, tañ Jesu gêmoa nañ, go êsôm lasê gebe sêkôc eñ tôn.”

12

Maria geñ oso Jesu

(Mat 26:6-13; Mar 14:3-9)

¹ Pasa atom tagen, bec 6gen gêc, tec Jesu gêo lasê Betania. Lasara tañ Jesu gêñu eñ sa anga ñacmatênên nañ, gêmoa malac tonañ. ² Êsêac seno moasin gèdên eñ anga tonañ, tec Marta gêjam sakin gêñ ma Lasara geñ gêñ gêñgôn gèwiñ êsêac. ³ Go Maria kékôc bu ñamalu, tañ ñaôli kapôên nañ, kekec ten mêngeñ oso Jesu akaiñ ma gèbuñ eñ akaiñ ña môkêlauñ e bu tau ñamalu kèpôn popoc kékô andu tonañ ñalêlôm. ⁴ Tec ênê ñacsenjominên ten, Juda Isariot, tañ gebe eoc eñ lasê nañ, kêsôm gebe ⁵ “Amboac ondoc sêkên bu tau gèdên lau sêjam ôli ña denari 300 atom, gebe sêkên ñaawa êndên lau ñalêlôm sawa.” ⁶ Eñ taê gêjam lau ñalêlôm sawa, tec kêsôm biñ tonañ nec atom. Eñ ñacgengeñ tec kèbic êsêacnêñ kanom, ma gêñ tañ lau sêkên kêsêp nañ, eñ kékôc sa. ⁷ Tec Jesu kêsôm gebe “Ondec engeñ, eñ gêjam dôn aênoc bec sênsuñ aênja. ⁸ Lau ñalêlôm sawa tec sêñgôn sêwiñ amac ñapan, ma aê oc jañgôn jawiñ amac ñapan atom.”

Sêkic Lasaranê biñ

⁹ Judanên lau taêsam sêñô eñ gêmoa tonañ ñawae tec sêja, mago sêja kêtú Jesu taugenña atom, sebe sêlic Lasara, tañ Jesu gêñu eñ sa anga ñamatênên nañ êwiñ. ¹⁰ Lau dabuñsêga sêkic biñ gebe sênac Lasara êwiñ, ¹¹ gebe Juda taêsam sêja kêtú enña e sêkên gèwiñ Jesu.

Jesu kêsô Jerusalem gêja

(Mat 21:1-11; Mar 11:1-11; Luk 19:28-40)

¹² Ñagelen ma lau taêsam, tañ sêo lasê kêtú omña nañ, sêñô Jesu êna Jerusalem ñawae, ¹³ tec sêoc tômtômlauñ sêpuc eñ tontôn sêja ma sêmôêc gebe “Osana, alanem eñ, nañ gêmên gèjô Apômtau lanô nañ, to Israelnên kiñ,” ¹⁴ Jesu kêtap donki ñalatu ten sa ma gêñgôn ñaô kêtôm teto gêc gebe

¹⁵ “Sion Latuo, ôtêc taôm atom.

Ôlic acgom. nêm kiñ gêñgôn donki ñalatu ten ñaô gèdên aôm gèwac.”

¹⁶ Gêdêñ tonañ Jesunê ñacseñomi sêjala biñ tonañ ñam atom. Mago gêdêñ tañ Jesu kêkôc nê ñawasi sa su nañ, ac taêñ gêjam gebe biñ tônê teto kêpi eñ. tec sêgôm ñanô kêsa amboac tonañ, ¹⁷ Lau tañ sêwiñ eñ gêdêñ gêmôêc Lasara anga sêô ma gêñu eñ sa anga ñacmatênên nañ, tec sêsôm biñ tau lasê. ¹⁸ Amboac tonañ lau sêpuc eñ têtôtôñ sêja, gebe sêñô eñ gêgôm gêñtalô tonañ ñawaegac. ¹⁹ Ma Parisai sêsôm gêdêñ taun gebe “Kec, amac alicgac, amacnêm biñ ñanô masi, lau samob jatêdaguc eñgeñ.”

Helen ñagêdô sebe sêlic Jesu

²⁰ Ma Helen ñagêdô sêwiñ êsêac, tañ sêpi Jerusalem sêja nañ, sebe teten mec êndên om. ²¹ Lau tau dêdên Pilip anga Betsaida Galilaiana sêja ma teten eñ gebe “Apômtau, aêacmên abe alic Jesu.” ²² Tec Pilip jakêsôm gêdên Andrea ma Andrea agêc Pilip jasêsôm gêdên Jesu. ²³ Ma Jesu gêjô êsêagêc awen gebe “Ñanoc kêdabingac gebe Ñamalacnê Latunê ñawasi êsa. ²⁴ Biññanô, aê jasôm tobiññanôgeñ êndên amac gebe Janjom ñawê embe êsêp nom atom, oc êtu palê atom ma tau ênêc. Êtu palê acgom, go ênam ñanô taêsam. ²⁵ Ñac tañ têtac gêwiñ gebe êmoa mata jali nañ, oc ênam sapu. Ma ñac tañ têtac gedec tau gebe êmoa mata jali anga nom tonec nañ, oc êmoasiñ eñ êngôn mata jali tengeñ. ²⁶ Ten embe ênam sakin aê, nañ êndançuc aêman ma gamên, tañ aê jançôn nañ, ñoc sakinwaga oc êngôn êwiñ. Ten embe ênam sakin aê, nañ Tamoc oc etoc eñ sa.

Jesu gêwa tau sa gebe êmac êndu

²⁷ “Galoc aêñoc katurc kêlênim tau, ma jasôm biñ amboac ondoci. Jasôm gebe ‘Tamoc, ônam aê kêsi êndên noc tonec me.’ Masianô, aê gamên kêtuc noc tonecña. ²⁸ Tamoc, ôngôm nêm ñaê ñawae êsa.” Ma biñ ten kêsa anga undambê gêmên gebe “Aê gagôm ñawae kêsagac, ma oc jançôm ñawae êsa êtiam.” ²⁹ Lau tañ sêkô nañ, sêñô e sêsôm gebe “Wapap gêjac.” Ma ñagêdô sêsôm gebe “Ançla ten kêsôm biñ gêdên eñ.” ³⁰ Tec Jesu gêjô êsêac awen gebe “Awa tônê kêsa kêtuc aêña atam, kêsa kêtuc amacña. ³¹ Galoc nom tonec ñatêm mêtôcña. Galoc Anôtô êtiñ nom tonec ñatau êsa êna. ³² Ma embe sêsun aê sa anga nom, oc jaê êsêac samob sa dêndên aê sêmên.” ³³ Biñ tonañ eñ kêsôm gebe êwa nê êmac êndu ñalên sa. ³⁴ Tec lau sêjô eñ awa gebe “Aêac tec anô gêc biñsu gebe Kilisi tau oc êmoa tengeñ. Ma amboac ondoci aôm kôsôm sêsun Ñamalacnê Latu sa acgom. Ñamalacnê Latu tonê asa.” ³⁵ Go Jesu kêsôm gêdên êsêac gebe “Ja tau oc êwê amac ñasawa saunçen ôwiñ. Asalên atôm lau, tañ ja gêwê êsêac nañ, gebe ñakesec êtap amac sa atom. Ñac tañ kêsêlên gêmoa ñakesec ñalêlôm nañ, gêjam kaurc gamên, tañ gebe êna nañ. ³⁶ Ja tec gêwê amac gêmoa. Amboac tonañ akên êwiñ ja tau gebe atu ñawê latui.”

Juda sêkên gêwiñ Jesu atom

Jesu kêsôm biñ tonañ su ma gêja kêsiniñ tau gêdên êsêac. ³⁷ Eñ gêgôm gêñtalô kapôên taêsam êsêac sêlic, mago sêkên gêwiñ eñ atom, ³⁸ gebe propete Jesaia nê biñ êtu anô gebe “Apômtau, asa lau sêkên gêwiñ aêacma jaen, ma Apômtau geoc nê lêma ñañaçlai lasê gêdên asa.”

³⁹ Amboac tonañ êsêac têtôm gebe sêkên êwiñ atom gebe Jesaia kêsôm ten gêwiñ gebe

⁴⁰ “Eñ kêpô êsêac matenânô ôkwi to gêjac kapoac êsêac e nêñ ñalêlôm ñadani kêsa, gebe matenânô sêlic gêñ atom to gêñ ñalêlôm sêjala biñ atom ma sênam taun ôkwi atom, e jançôm êsêac ñajam êsa atom.”

⁴¹ Biñ tonañ Jesaia kêsôm gebe gêlic Jesunê ñawasi to gêwa eñ sêñac.

⁴² Biñ tonañ gêc, mago kasêganên taêsam sêkên gêwiñ eñ, tagen sêsôm lasê atom kêtuc Parisaiña gebe têtiniñ êsêac su anga gônacnên atom. ⁴³ Lau tonañ ñai têtac gêwiñ waen, tañ gêc ñamalacña nañ, kêlêlêc waen, tañ gêc Anôtôña nañ su.

⁴⁴ Jesu gêmôêc gêc awêgen gebe “Nac tañ kékên gêwiñ aê nañ, kékên gêwiñ aê atom, kékên gêwiñ nac, tañ kêsakiñ aê gamên nañ. ⁴⁵ Ma en tañ gêlic aê nañ, gêlic nac, tañ kêsakiñ aê gamên nañ. ⁴⁶ Aê ja tec gamên nom, gebe namalac samob, tañ sêkên gêwiñ aê nañ, nêñ teñ êmoa nakesec atom. ⁴⁷ Ma nac teñ embe êñô aêñoc biñ ma êmansañ atom, nañ aê oc jamêtôc en atom, gebe aê gamên gabe jamêtôc lau nomña atom, gamên gabe janam lau nomña kési. ⁴⁸ Nac tañ kêpô aê siñ ma kékôc ñoc biñ sa atom nañ, kêtap nê nac-êmetôc-enwaga sa. Biñ tañ kasôm nañ, êmetôc en êndên bêc namuña, ⁴⁹ gebe aê kasôm tauc ñoc biñ atom, Tamoc tau, tañ kêsakiñ aê gamên nañ, kêjatu aê kêtú biñ, tañ jasôm to jawa sa nañña. ⁵⁰ Ma aê kajala gebe ênê jatu kêtú dangôn mateñ jali teñgen ñam. Amboac tonañ biñ, tañ gawê sa nañ, gawa sa kêtôm Tamoc kêsôm gédên aê.” *

13

Jesu kékwasin nê ñacsenomi enkain

¹ Om Pasa kédabiñ su ma Jesu kêjala nê noc êwi nom tonec siñ êndên Tama ênaña gêsun sa. En têtac gêwiñ nê lau, tañ sêmoa nom nañ ñanô, ma têtac gêwiñ êsêac e gêjac dabiñ kêpi nê ñacsenomi. ² Êsêac sen gên sêngôn ma Sadan kêbaliñ biñ kêsêp Simon Isariot latu Juda su, gebe eoc Jesu lasê. ³ Jesu kêjala gebe Tama kékên gên samob kêsêp en lêma to kêjala gebe mênkêsa anga Anôtônê ma oc êmu êndên Anôtô êna êtiam, ⁴ tec gêdi sa anga tebo ma kékôc nê ñakwê ñaônja su ma kékôc obo sakiñña jakêjandiñ. ⁵ Go kékêc bu kêsêp laclu jagêjac m kêsagu ñacsenomi enkain ma gêbuñ ña obo, tañ kêjandiñ nañ. ⁶ Gêgôm e jakêsa Simon Petere, go nac tau kêsôm gédên en gebe “Apômtau, aôm gobe ônsañgu aê ockain me.” ⁷ Tec Jesu gêjô en awa gebe “Gên tañ galoc gagôm nañ, gôjam kauc malôgen go ôjala.” ⁸ Ma Petere kêsôm gédên en gebe “Masianô, aôm ônsañgu aê ockain atomanô.” Jesu gêjô en awa gebe “Aê embe jansañgu aôm atom, oc ôwê kain aê atom.” ⁹ Ma Simon Petere kêsôm gédên en gebe “Apômtau, amboac tonañ ockaingen atom, lemoc to môkêcapac êwiñ acgom.” ¹⁰ Ma Jesu kêsôm gédên en gebe “Nac tañ gêlin bu su nañ, êkwasiñ tau êtiam atom, akain tagen, gebe en kêtú selegac. Amac atu seleg amboac tonañ, tagen samob atom.” ¹¹ En kêjala ñaceoc-en-lasêwaga su, tec kêsôm gebe “Amac samob atu seleg atom.” ¹² En kesagu êsêac enkain su, go kêsô nê ñakwê sa kêtiam jagêngôn sic ma kêsôm gédên êsêac gebe “Amacnêm kauc kêsâ kêpi gên, tañ gagôm gédên amac nañ, me masi. ¹³ Amac tonañ asam aê gebe Mêtêmôkê to Apômtau, nañ asôm jagédên, gebe aê tau tonec. ¹⁴ Apômtau to mêtêmôkê tau aê embe jansañgu amac emkain, go ansañgu taôm emkain êndên-êndêngeñ amboac tonañgeñ, ¹⁵ gebe aê katôc ñadônjon gédên amac gebe amac taôm anjom amboac gagôm gédên amac su. ¹⁶ Biññanô, aê jasôm tobiññanôgeñ êndên amac gebe Sakiñwaga kélêlêc nê ñatau atom, ma jaenwaga kélêlêc nac, tañ kêsakiñ en nañ atom. ¹⁷ Embe ajala biñ tonañ ma embe anjom ñanô êsa, oc aê aoc êoc amac.

¹⁸ “Ma Jasôm êpi amac samob atom. Aê kajala lau, tañ kajalin êsêac sa nañ. Mago biñ, tañ teto gec nañ, êtu anô gebe ‘Nac tañ gen aêñoc mo nañ, gêoc akain sa gebe êka aê.’ ¹⁹ Biñ tau ñanô kêsâ atom tagen, ma galoc jawa sa êndên amac kwananjen. Ma êndên biñ tau ñanô êsa, go akên êwiñ gebe aê tau tonec. ²⁰ Biññanô, aê jasôm tobiññanôgeñ êndên amac gebe Teñ embe êkôc nac, tañ aê kasakiñ en nañ sa, oc êkôc aê sa. Ma teñ embe êkôc aê sa, oc êkôc nac, tañ kêsakiñ aê gamên nañ sa.”

Jesu kêtôc nac, tañ eoc en lasê nañ

(Mat 26:20-25; Mar 14:17-21; Luk 22:21-23)

²¹ Jesu kêsôm biñ tonañ su e katu kêlênim tau, go gêwa sa gêc awêgen gebe “Biññanô, aê jasôm tobiññanôgeñ êndên amac gebe Amacnêm nac teñ oc eoc aê lasê.” ²² Ma ñacsenomi mateñanô gédên tauñ ma sêjam kauc nac, tañ en kêsôm biñ kêkanôn en nañ.

* **12:50:** Denari tagen kêtú komwaganen ñaoli bec tagenña.

²³ Nacsenjaminêj tenj, tanj Jesu têtac gêwiñ enj nanj, gêngônj kêsi enja. ²⁴ Nac tonanj tec Simon Petere kêsênic mata enj ma kêsôm gêdêj enj gebe “Ôtu kênac enj gebe binj tonanj kêsôm kêpi asa.” ²⁵ Go Nac tau kêsô Jesu asêtêkwa ñalabu gêja ma kêtû kênac gebe “Apômtau, asa.” ²⁶ Tec Jesu gêjô enj awa gebe “Nac tau tec aê oc jasac mo ñagêdô tôñ ma jakêñ êndêñ enj.” Go kêsac mo ñagêdô tôñ ma kêkôc jakêkêñ gêdêñ Simon Isariot latu Juda. ²⁷ Nac tau genj su, ma Sadañ kêsêp ênê ñalêlôm gêja. Tec Jesu kêsôm gêdêñ enj gebe “Gêñ tanj gobe ôngôm nanj, ôngôm sebenj.” ²⁸ Ma êsêac samob, tanj senj gêñ sêmoa nanj, nêñ tenj kêjala binj, tanj Jesu kêsôm gêdêñ enj nanj, ñam atom. ²⁹ Nêñ ñagêdô seboc Jesu kêsôm gêdêñ enj gebe “Ônam ôli aêacnêñ gêñ omña kwananjenj,” gebe Juda kêbic kanom. ñagêdô seboc enj êkêñ gêñ êndêñ lau ñalêlôm sawa. ³⁰ Nac tau genj gêñ su ma gacgenj kêsa gêja. Ma gêbêcauc.

Biñsu wakuc

³¹ Juda kêsa gêja su, go Jesu kêsôm gebe “Galoc ñamalacnê Latunê ñawasi mênjkêsa ma Anôtônê ñawasi kêsa kêtû enja. ³² Anôtônê ñawasi embe êsa êtu enja, go Anôtô êkêñ tau nê ñawasi êndêñ enj amboac tonanj. Ma êkêñ ênê ñawasi êsa sebenj. ³³ ñapalêac, aê jamoa jawiñ amac ñasawa saunjenj êwiñ, go ansom aê. Ma binj tanj kasôm gêdêñ Juda nanj, galoc jasôm êndêñ amac amboac tonanj gebe Gamêñ tanj aê jana, amac atôm gebe naasa atom. ³⁴ Aê jakêñ biñsu wakuc tenj êndêñ amac gebe Akêñ nêñ têtac gêwiñ elom tau. Akêñ nêñ têtac gêwiñ elom tau êtôm aê têtac gêwiñ amac. ³⁵ Embe akêñ nêñ têtac gêwiñ elom tau, go samob sêjala êndêñ tonanj gebe aênjoc ñacsenjomi amac.”

Jesu kêsôm lasê gebe Simon Petere ênsê enj auc (Mat 26:31-35; Mar 14:27-31; Luk 22:31-34)

³⁶ Ma Simon Petere kêsôm gêdêñ enj gebe “Apômtau aôm ôna ondoc.” Tec Jesu gêjô enj awa gebe “Gamêñ tanj aê jana nanj, galoc kôtôm gebe ôndanjuc aê nec atom. Malôgenj, go ôndanjuc.” ³⁷ Ma Petere kêsôm gêdêñ enj gebe “Apômtau, amboac ondoc galoc katôm gebe jandanjuc aôm atom. Aê jamac endu êtu aômña.” ³⁸ Tec Jesu gêjô enj awa gebe “Aôm gobe ômac êndu êtu aênja me. Biññanô, aê jasôm tobiññanôgenj êndêñ aôm gebe Talec oc êtanj atomgenj, ma aôm ônsa aê auc atu dim têlêac.

14

Jesu kêtû intêna daô lasê dandêñ Tameñja

¹ “Nêñ ñalêlôm êlênim tau atom. Akêñ êwiñ Anôtô ma akêñ êwiñ aê. ² Tamocnê andu tec ñabalêm taêsam gêc. Embe ênêc atom, oc jasôm êndêñ amac gebe Jana jamansañ nêñ gamêñ. ³ Aê jana jamansañ amacnêñ gamêñ su acgom, go jamu jamêñ ma jakôc amac, gebe gamêñ, tanj aê gêngônj nanj, amac anjônj awiñ. ⁴ Ma gamêñ, tanj aê jana nanj, ñaintêna amac alicgac.” ⁵ Tom kêsôm gêdêñ enj gebe “Apômtau, gamêñ tanj aôm ôna nanj, aêac ajala atom, ma oc alic ñaintêna amboac ondoc.” ⁶ Tec Jesu kêsôm gêdêñ enj gebe “Intêna aê ma biññanô to anjônj matem jali ñam aê. ñamalac tenj oc êndêñ Tamoc êna atom, aê jawê enj acgom. ⁷ Embe ajala aê, oc ajala Tamoc amboac tonanj. Galoc tec ajala enj ma alic enjgac.” ⁸ Go Pilip kêsôm gêdêñ Jesu gebe “Apômtau ôtôc Tamam êndêñ aêac alic, go êtôm aêac.” ⁹ Tec Jesu kêsôm gêdêñ enj gebe “O Pilip, gamoa gawiñ amac e nêñjenj ma kôjala aê atom me. Nac tanj gêlic aê nanj, gêlic Tamoc su. Amboac ondoc tec kêsôm gebe ‘Ôtôc Tamam êndêñ aêac.’ ¹⁰ Aê gamoa Tamoc ñalêlôm ma tamoc gêmoa aê ñalêlôm nec kôkêñ gêwiñ atom me. Binj tanj kasôm gêdêñ amac nanj, aê tauc njoc binj atom. Tamoc tanj gêmoa aê ñalêlôm nanj, gêjam nê kôm tonanj. ¹¹ Akêñ êwiñ aê gebe gamoa Tamoc ñalêlôm ma Tamoc gêmoa aê ñalêlôm. Embe masi, go akêñ êwiñ êtu kôm tonanña. ¹² Biññanô, aê jasôm tobiññanôgenj êndêñ amac gebe Nac tanj kêkêñ gêwiñ aê nanj, ênam kôm, tanj aê gajam nanj amboac tonanj ma oc ênam êlêlêc tonanj su, gebe aê jandêñ Tamoc jana. ¹³ Ma gêñ

samob, tañ aten anam aê tañôc nan, oc jañgôm ñanô êsa, gebe Latu êwaka Tamanê ñawasi sa. ¹⁴ Embe aten gêñ ten êndên aê anam aê lañôc, oc jañgôm ñanô êsa.

Jesu gêjac mata Nalau Dabuñ

¹⁵ “Embe têmtac êwiñ aê, oc amansañ aêñoc biñsu. ¹⁶ Go aê jaten êndên Tamoc ma en êkên amacnêm ênamawemwaga ten gebe ômoa êwiñ amac tenjen. ¹⁷ Nac tau Nalau biññanôña, tañ lau nomña sêkôc en sa êtôm atom nan, gebe êsêac sêlic to sêjala en atom. Amac tec ajala ençac, gebe gêwiñ amac ma gêmoa amacnêm ñalêlôm.

¹⁸ “Aê oc jandec amac atôm mosêbu atom, aê oc jandên amac jawac. ¹⁹ Nasa saunjen ma lau nomña sêlic aê êtiam atom, mago amac tec oc alic aê, gebe aê gañgôn matoc jali, tec amac oc añgôn matem jali amboac tonanjen. ²⁰ Êndên bêc ônê amac oc ajala gebe aê gamoa Tamoc ñalêlôm ma amac amoa aê ñalêlôm ma aê jamoa amac ñalêlôm.

²¹ “Nac tañ kêkôc aêñoc biñsu sa ma kamasan nan, en ñac têtac gêwiñ aêña. Nac tañ têtac gêwiñ aê nan, Tamoc têtac êwiñ en ma aê têtac êwiñ en amboac tonan ma jaoc tauc lasê jandên en.” ²² Ma Juda, Isariot latu tonan atom, kêsôm gêdên en gebe “Apômtau, aôm gobe oc taôm lasê êndên aêac, mago êndên lau nomña atom, nan ñam amboac ondoc.” ²³ Tec Jesu gêjô en awa gebe “Nac ten embe têtac êwiñ aê ma êmansañ aêñoc biñ, oc Tamoc têtac êwiñ en ma aêagêc andên en naañgôn awiñ en. ²⁴ Ma ñac tañ têtac gêwiñ aê atom nan, kêmasañ aêñoc biñ atom. Ma biñ tau, tañ amac añô nan, aêñoc biñ atom, Tamoc tañ kêsakiñ aê gamên nan nê.

²⁵ “Biñ tonan nan aê gêñgôn gawiñ amac tec kasôm gêdên amac. ²⁶ Ma ênam-awemwaga Nalau Dabuñ tau, tañ Tamoc êsakiñ mênênam aê lañôc nan, oc êndôn biñ samob êndên amac to êwa amacnêm kauc sa e taêm ênam biñ samob, tañ kasôm gêdên amac nan. ²⁷ Aê jandec biñmalô êndên amac ma aêñoc biñmalô oc jakên êndên amac. Mago jakên êndên amac amboac lau nomña sêkên nec atom. Nêm ñalêlôm êlênim tau to atêc taôm atom. ²⁸ Amac añô aê kasôm gêdên amac gebe jana ma oc jandên amac jamên êtiam. Embe têmtac êwiñ aê, oc têmtac ñajam êsa gebe jandên Tamoc jana, gebe Tamoc kapôên kêlêlêc aê su. ²⁹ Biñ tau ñanô kêsa atom tagen, mago gabe jasôm êndên amac kwananjen gebe êndên tañ ñanô êsa nan akên êwiñ. ³⁰ Aê jasôm biñ gwalêkiñ êndên amac êwiñ atom, gebe nom tonec ñatau êmên, mago oc êku aê tulu atom. ³¹ Tagen aê gagôm gên, tañ Tamoc kêjatu aê nan, gebe lau nomña sêjala aê têtac gêwiñ Tamoc. Andi sa ma taêc aña tonec tana.

15

Jesu kêtú wainmôkê ñanô

¹ “Wainmôkê ñanô aê ma Tamoc kêtú kôm wainña natau. ² Nac ñawalô samob, tañ gêjam ñanô atom nan, oc eso êñgic, ma samob, tañ gêjam ñano nan, oc ênac ñasêli su gebe ênam ñanô êlêlêc. ³ Amac atu selec su kêtú biñ, tañ kasôm gêdên amac nanña. ⁴ Amoa aê ñalêlôm, oc jamoa amac ñalêlôm. Nawalô ten embe naênin êsô ñamôkê atom, tau ênêc, oc êtôm gebe ênam ñanô atom. Ma amac embe amoa aê ñalêlôm atom, oc amboac tonan.

⁵ “Wainmôkê aê ma ñawalô amac. Nac tañ gêmoa aê ñalêlôm, ma aê gamoa en ñalêlôm nan, gêjam ñanô taêsam, gebe aê embe jawiñ atom, oc atôm gebe añgôm gên ten atom. ⁶ Ten embe êmoa aê ñalêlôm atom, oc sêmbaliñ en siñ e êtu masê amboac ñawalô, tañ kêmbeliñ ma sejon sa nasêmbaliñ êpi ja gebe êniñ su. ⁷ Embe amoa aê ñalêlôm ma ñoc biñ oc ênêc amacnêm ñalêlôm, ma embe têmtac êwiñ gên ten ma aten, nan oc akôc. ⁸ Embe anam ñanô taêsam e atu aêñoc ñacsenomi, go añgôm Tamocnê ñawasi êsa. ⁹ Aê têtac gêwiñ amac kêtôm Tamoc têtac gêwiñ aê. Amoa ñoc têtac gêwiñ, tañ kepen amac auc nan ñalêlôm. ¹⁰ Embe amansañ aêñoc biñsu, oc amoa ñoc têtac gêwiñ, tañ kepen amac auc nan ñalêlôm, atôm aê kamasan Tamocnê biñsu ma gamoa ênê têtac gêwiñ, tañ kepen aê auc nan ñalêlôm.

11 “Biñ tonañ ñai samob kasôm gêdêñ amac, gebe ñoc têtac ñajam wacênêc amacnêm ñalêlôm ma ênac dabiñ amacnêm têtac ñajam ênam amac auc. 12 Aêñoc biñsu tonec gebe Akêñ nêm têtac gêwiñ elom tau êtôm aê têtac gêwiñ amac. 13 Ñac tañ êmac êndu êjô nê lau nañ, nê têtac gêwiñ kêlêlêc ñêñgeñ su. 14 Amac êmbe aŋgôm gêñ, tañ kajatu amac nañ, oc atu aêñoc lau. 15 Aê jasam amac gebe sakiñwaga êtiam atom, gebe sakiñwaga gêjam kauc gêñ, tañ nê ñatau gêgôm nañ. Aê kêsam amacgac gebe atu ñoc lau, gebe gêñ samob, tañ gañô aŋga Tamocnê nañ, tec gaoc lasê gêdêñ amac su. 16 Amac tec ajaliñ aê sa atom, aê kajaliñ amac sa ma kasakiñ amac gebe ana ma anam ñanô, ma amacnêm ñanô tonañ ênêc ñapan. Ma gêñ tañ atey anam aê lañôc nañ, Tamoc oc êkêñ êndêñ amac. 17 Aê jajatu amac gebe akêñ têtac gêwiñ elom tau.

Lau nomña têtac gedec Jesunê lau

18 “Lau nomña embe têtac endec amac, nañ taêm ênam gebe têtac gedec aê kêtû ñamata. 19 Amac embe aŋga lau nomña nêñ, oc lau nomña têtac êwiñ amac, gebe êsêacnêñ ñagêdô amac. Mago aê kajaliñ amac sa aŋga lau nomña nêñ, gebe atu lau nomña êtiam atom, tec lau nomña têtac gedec amac. 20 Taêm ênam biñ, tañ kasôm gêdêñ amac nañ gebe Sakiñwaga kêlêlêc nê ñatau su atom. Êsêac sêjanda aêgac, tec oc sêjanda amac amboac tonañ. 21 Gêñ samob tonañ ñai oc sêñgôm êndêñ amac êtu ñoc ñaêña, gebe sêjala ñac, tañ kêsakiñ aê gamêñ nañ atom. 22 Aê embe jamêñ to jawa biñ sa êndêñ êsêac atom, oc nêñ sec masi. Mago galoc embe taêñ ênam gebe sênsa nêñ sec auc, oc sêñgôm naeo. 23 Ñac tañ têtac gedec aê nañ, têtac gedec Tamoc amboac tonañ. 24 Aê embe janam kôm, tañ ñac teñ gêjam atom nañ, aŋga êsêacnêñ atom, go nêñ sec masi. Tageñ galoc sêlic ñoc kôm tau su, mago têtac gedec aêagêc Tamoc. 25 Amboac tonañ biñ, tañ teto gêc êsêacnêñ biñsu nañ, oc êtu anô gebe ‘Êsêac têtac gedec aê ñaômageñ.’

26 “Êndêñ tañ jasakiñ ênam-awemwaga aŋga Tamocnê êndêñ amac êmêñ, Ñalau biññanôña, nañ êsa aŋga Tamocnê nañ, oc êwa aê ñam sa. 27 Ma amac awa aê ñam sa amboac tonañ, gebe amoa awiñ aê gêdêñ gajac m ñoc kôm e mêngeñ galoc.

16

1 “Biñ tonañ ñai kasôm gêdêñ amac gebe têtac lulu e anaña atom. 2 Êsêac oc têtin amac su aŋga gôlôacnêñ. Ñanoc oc mênêsa ma samob, tañ sênac amac êndu nañ, oc sênam kauc gebe sêjam sakiñ gêdêñ Anôtô ña gêñ amboac tonañ. 3 Gêñ tonañ ñai oc sêñgôm gebe sêjala Tamoc atom ma sêjala aê atom. 4 Biñ samob kasôm gêdêñ amac gebe êsêac embe sêñgôm gêñ tau êndêñ ñanoc, nañ taêm ênam gebe biñ tau kasôm gêdêñ amac su.

Ñalau Dabuñ nê kôm

“Gêmungeñ kasôm biñ amboac tonañ gêdêñ amac atom, gebe tauc gêñgôn gawiñ amac. 5 Ma galoc jandêñ ñac, tañ kêsakiñ aê gamêñ nañ jana, ma amacnêm ñac teñ kêtû kênac aê gebe ‘Ôna ondoc’ nec atom. 6 Aê kasôm biñ tonañ gêdêñ amac e amacnêm ñalêlôm ñawapac gêjam aucgeñ, 7 ma aê jasom biññanô êndêñ amac gebe jawi amac siñ nec, oc êmoasiñ amac. Embe jawi amac siñ atom, oc ênam-awemwaga êndêñ amac êmêñ atom. Embe jana, go jasakiñ eñ êndêñ amac êmêñ. 8 Ñac tonañ êmêñ, go êwaka lau nomña nêñ kauc sa êpi sec tau ma êpi biñgêdêñ to êpi Anôtônê mêtôc. 9 Êpi sec gebe sêkêñ gêwiñ aê atom. 10 Ma êpi biñgêdêñ gebe jandêñ Tamoc jana ma amac alic aê êtiam atom. 11 Ma êpi mêtôc gebe Anôtô kêmêtôc nom tonec ñatau su.

12 “Aêñoc biñ ñagêdô gwalêkiñ gebe jasôm êndêñ amacña tec gêc, mago galoc oc asip sa atôm atom. 13 Ma êndêñ tañ ñac ônê, Ñalau biññanôña, tau êmêñ nañ, oc êwê amac ajala biññanô tau tomalageñ, gebe eñ oc êsôm tau nê biñ atom. Biñ tañ eñ gêñô nangeñ, tec êsôm ma eoc biñ, tañ oc mênêsa nañ, lasê êndêñ amac. 14 Ñac tau oc êwaka aêñoc ñawasi sa, gebe eñ oc êkôc su aŋga aêñoc ma êsôm lasê êndêñ amac. 15 Tamocnê gêñ samob kêtû

aênoc. Amboac tonañ tec kasôm gebe Nac tau êkôc su anğa aênoc ma êsôm lasê êndên amac.

Nalêlôm nawapac ênam tau ôkwi êtu têtac njam

¹⁶ “Têlagen acgom ma alic aê sapu, ma têlagen êtiam, go alic aê êtiam.” ¹⁷ Ênê njacsejomi nagêdô sêsôm gêdên tañ gebe “Bin tonec amboac ondoc, tec en kêsôm gêdên aêac nec gebe ‘Têlagen acgom ma alic aê sapu, ma têlagen êtiam, go alic aê êtiam, ma njalô tonec ‘Aê jandên Tamoc jana.’ ” ¹⁸ Ma Êsêac sêsôm gebe “Bin tonec amboac ondoc, tec en kêsôm nec gebe ‘Têlagen.’ Aêac tajala ênê bin njam atom nec.” ¹⁹ Jesu kêjala êsêac sebe têtû kênac en, tec kêsôm gêdên êsêac gebe “Amac apuc taôm gebe kasôm gebe ‘Têlagen acgom ma amac alic aê sapu, ma têlagen êtiam, go alic aê êtiam me.’ ” ²⁰ Binjanô, aê jasôm tobinjanôgen êndên amac gebe Amac oc atañ njanô e apuc tanjiboa sa ma atañ ma lau nomña oc têtû samuc. Amac oc amoa tonêm njalêlôm nawapacgen, mago nêm njalêlôm nawapac tonañ oc ênam tau ôkwi êtu têtac njam. ²¹ Awê ten embe êkôc njalê, oc nê njalêlôm nawapac gebe nê noc kêdabingac. Mago êndên tañ êkôc njalê su nan, taê ênam njandan êtiam atom, têtac njam gebe kêkôc njalê kêtû awê sugac. ²² Amboac tonañ galoc tonêm njalêlôm nawapacgen amoa e êndên tañ jalic amac êtiam nan, têtac njam êsa. Ma lau ten oc sêkôc têtac njam su anğa amacnêm êtiam atom. ²³ Êndên bêc ônê oc atu kênac bin ten êndên aê êtiam atom. Binjanô, aê jasôm tobinjanôgen êndên amac gebe Embe aten gên ten êndên Tamoc anam aê lanôc, oc êkên êndên amac. ²⁴ Mêngeêdên tonec amac aten gên ten ajam aê lanôc atom. Aten oc akôc ma têtac njam êsa samucgen.

Jesu kêku nom tau tulu

²⁵ “Bin tonec njai kasôm kêtû binjôlin gêdên amac. Ma njanoc tau mênêsa, oc janam êtu binjôlin êndên amac êtiam atom, jawa Tamoc njam sa êndên amac ênêc awêgen. ²⁶ Êndên bêc onañ amac oc aten gên anam aê lanôc, nan aê jasôm êndên amac gebe aê oc jaten êndên Tamoc êtu amacña êtiam nec atom. ²⁷ Tamoc tau tec têtac gêwin amac, gebe amac têtac gêwin aê ma akên gêwin gebe aê kasa anğa Tamocnê tec gamên. ²⁸ Aê kasa anğa Tamocnê tec gamên nom. Ma jawi nom sin ma jandên Tamoc jamu jana êtiam.” ²⁹ Tec ênê njacsejomi sêsôm gebe “Kec, galoc kôsôm gêc awêgen, gôjam kêtû binjôlin atom. ³⁰ Galoc aêac ajala gebe aôm kôjala bin samob ma kôpô lêna lau gebe têtû kênac bin ten êndên aômña atom. Amboac tonañ tec aêac akên gêwin gebe aôm kôsa anğa Anôtônê.” ³¹ Go Jesu gêjô êsêac awen gebe “Galoc akên gêwin me. ³² Alic acgom, noc ten oc mênêsa, ma noc tau kêdabin sugac, tañ sêsa amac êlin-êlin amoa nêm êndênêndên gen ma oc andec aê taucgen jamoa, mago oc taucgen jamoa atom, gebe Tamoc gêwin aê. ³³ Aê kasôm bin tonec gêdên amac gebe tobinmalôgen amoa aê njalêlôm. Anğa nom tonec amac amoa tonêm njalêlôm nawapacgen, mago têtac êpa sugen. Aê kaku nom tau tulu sugac.”

17

Jesu keten mec kêtû nê njacsejomiña

¹ Jesu kêsôm bin tonañ su, go mata gedec undambê ma keten mec gebe “O Tamoc, njanoc kêdabingac, ôkên Latômnê njawasi êsa, gebe Latôm oc êkên aômnmê njawasi êsa. ² Aôm kôkên en kêtû gên totau-totau samob njatau, gebe êkên lau samob, tañ kôkên gêdên en nan, sêngôn maten jali ten gen. ³ Sêngôn maten jali njam tonec gebe sêjala aôm Anôtô njanô tagen agêc Jesu Kilisi tau, tañ kôsakin en gêmên nan. ⁴ Kôm tañ kôsakin aê gebe janam nan, tec gajam e gajac dabin su ma kakên aômnmê njawasi kêsa anğa nom. ⁵ O Tamoc, galoc ôkên njawasi, tañ gêc aomña nan, êndên aê, njawasi tañ gawê kain gêdên nom masigen ma gamoa gawin aôm nan.

⁶ “Aê gawa nêm njê sa gêdên njamalêc, tañ kôkên gêdên aê anğa lau nomña nên. Aômnmê gên êsêac, tec kôkbj êsêac gêdên aê ma sêmasañ aômnmê bin. ⁷ Galoc sêjala gebe gên samob,

tañ kôkêñ gêdêñ aê nan, anga aômnêmgen, ⁸ gebe biñ, nan kôkêñ gêdêñ aê, tec kakêñ gêdêñ êsêac. Ac sêkôc sa e sêjala tonjanôgen gebe aê kasa anga aômnêm, ma sêkêñ gêwiñ gebe aôm kôsakiñ aê tec gamêñ.

⁹ “Aê kateñ kêtù êsêacña, kateñ kêtù lau nom-ñaña atom. Kateñ kêtù êsêac tañ kôkêñ gêdêñ aê nanña, gebe nêm gêñ êsêac. ¹⁰ Aênoc gêñ samob kêtù aômnêm gêñ, ma aômnêm gêñ samob kêtù aênoc gêñ, ma êsêac sêwaka aênoc ñawasi sa. ¹¹ Aê tec jañgôñ nom êtiam atom, mago êsêacmêñ gacgen sêngôñ nom. Ma aê jandêñ aôm jawac. O Tamoc dabuñ, ômansañ êsêac gebe sêmoa nêm ñaê, tañ kôkêñ gêdêñ aê nan ñalêlôm, ma têtù gêñ tagen amboac aêagêc tagen. ¹² Gêdêñ tañ gamoa gawiñ êsêac nan, kamasañ êsêac sêngôñ tonêm ñaêgen, tañ kôkêñ gêdêñ aê nan. Aê gajob êsêac e nêñ teñ gêjaña atom, ñac gêbac latu tagen, gebe biñ tañ teto gêc nan, êtu anô. ¹³ Galoc tonec aê jandêñ aôm jawac, ma biñ tonec jasôm anga nom êwiñ gebe ñoc têtac ñajam ênam êsêac auc samucgen. ¹⁴ Aê kakêñ aômnêm biñ gêdêñ êsêac ma lau nomña têtac gedec êsêac, gebe êsêac anga lau nomña nêñ atom, têtôm aê tauc anga nom atom amboac tonañ. ¹⁵ Aê jateñ gebe aôm ôkôc êsêac su anga nom atom, jateñ gebe ojop êsêac êndêñ ñac sec. ¹⁶ Êsêac anga nom atom têtôm aê anga nom atom. ¹⁷ Ônam dabuñ êsêac ña biññanô tau, gebe aômnêm biñ kêtù biññanô. ¹⁸ Aê kasakiñ êsêac sêmoa nom kêtôm aôm kôsaki ñ aê gamêñ nom. ¹⁹ Ma aê janam dabuñ tauc êtu êsêacña gebe êsêac têtù dabuñ tobiññanô amboac tonañ.

²⁰ “Aê jateñ êtu êsêac tonec taungenña atom, jateñ êtu lau, tañ sêñô êsêacnêñ biñ e sêkêñ êwiñ aê nanña êwiñ ²¹ gebe samob têtù gêñ tagen amboac aôm, Tamoc, gômoa aê ñalêlôm ma aê gamoa aôm ñalêlôm. Ma êsêac sêmoa aêagêc ñalêlôm, ec lau nomñc sêkêñ êwiñ gebe aôm kôsakiñ aê gamêñ. ²² Ma ñawasi, tañ kôkêñ gêdêñ aê nan, tec kakêñ gêdêñ êsêac, gebe êsêac têtù gêñ tagen amboac aêagêc tagen. ²³ Aê gamoa êsêac ñalêlôm kêtôm aôm gômoa aê ñalêlôm, gebe ônac dabiñ êsêac têtù gêñ tagen, ma lau nomña sêjala gebe aôm kôsakiñ aê gamêñ to têtac gêwiñ êsêac amboac têtac gêwiñ aê.

²⁴ “O Tamoc, aê gabe gêñ, tañ kôkêñ gêdêñ aê nan, sêmoa sêwiñ aê sêngôñ gamêñ, tañ aê oc jañgôñ nan, gebe sêlic aênoc ñawasi, tañ kôkêñ gêdêñ aê, gebe aôm têtac gêwiñ aê gêdêñ nom ñanô kêsa atom tagen. ²⁵ O Tamoc, ñac gêdêñ, lau nomña sêjala aôm atom, mago aê kajala aôm gac, ma êsêac tonec tec sêjala gebe aôm kôsakiñ aê. ²⁶ Aê ñawa nêm ñaê sa gêdêñ êsêac ma oc jawa sa-jawa sa jamoa, gebe nêm têtac gêwiñ aêña ênêc êsêacnêñ ñalêlôm ma aê jamoa êsêacnêñ ñalêlôm.”

18

Sêkôc Jesu tôñ

(Mat 26:47-56; Mar 14:43-50; Luk 22:47-53)

¹ Jesu kêsôm biñ tonañ su, go gêwiñ nê ñacsenjomi sêsa jaselom bu Kidron. Kôm teñ gêc bu ñamakeñ ônêña, ma Jesu to nê ñacsenjomi sêsêp kômêlêlôm sêja. ² Juda tañ geoc eñ lasê nan, gêlic gamêñ tonañ kwananjen, gebe Jesu kêkac nê ñacsenjomi sa anga tonañ elêmê. ³ Juda tau kêkôc lau matu teñ sa ma lau dabuñsêga to Parisai nêñ sakiñwaga ñagêdô sêwiñ sêôc dawen to lamp ma laukasap sa jasêo lasê. ⁴ Jesu kêjala gêñ samob, tañ gebe êtap eñ sa nan kwananjen, mago kêsa jakêsôm gêdêñ êsêac gebe “Amac asôm asa.” ⁵ Ma êsêac sêjô eñ awa gebe “Jesu Nasaretna.” Go eñ kêsôm gêdêñ êsêac gebe “Aê tau tonec.” Ma Juda tañ gebe eoc eñ lasê nan, kêkô gêwiñ êsêac. ⁶ Jesu kêsôm gêdêñ êsêac gebe “Aê tau tonec,” ma êsêac sênu taunjen e jasêu tauñ sêc. ⁷ Tec eñ kêtù kênac êsêac kêtiam gebe “Amac asôm asa.” Ma êsêac sêsôm gebe “Jesu Nasaretna.” ⁸ Tec Jesu gêjô êsêac awen gebe “Aê kasôm gêdêñ amac su gebe aê tau tonec. Embe ansom aê, ma andec êsêac onec sêna.” ⁹ Biñ tonañ gebe ênê biñ, tañ kêsôm nan, êtu anô gebe “Êsêac tañ kôkêñ gêdêñ aê nan, gajam êsêacnêñ teñ sapu atom.” ¹⁰ Ma Simon Petere, nan nê siñ gêc, tec gêbuc sa jakêpa dabuñsêganê sakiñwaga tañalauñ anôña su, ma sakiñwaga tau nê ñaê Malku. ¹¹ Tec Jesu kêsôm gêdêñ

Petere gebe “Ônsêmunj sinj êmu êsêp njaatali êna. Laclu tanj Tamoc kêkênj gêdênj aê nanj, oc janôm gênj êsêp atom me.”

Jesu kêkô dabuñsêga lanjônêm

¹² Lau tonj tonanj to nênj kapitai ma Judanênj sakinwaga sêkôc Jesu ma sêsô enj tøj. ¹³ Go sêwê enj dêdênj Anas sêja, Kaiapa tanj kêtuj nac dêbuñsêga gêdênj jala tonanj gêmoa nanj iawa. ¹⁴ Kaiapa tau tec kêsôm gêdên Juda gebe “Nac tagenj êmac êndu êjo lau, go êmoasinj lau êlêlêc.”

Petere gêsa Jesu auc

(Mat 26:69-70; Mar 14:66-68; Luk 22:55-57)

¹⁵ Simon Petere agêc nacsenjom tenj têdaguc Jesu sêja. Ma nac dabuñsêga kêjala nacsenjom tonanjac, tec gêwin Jesu kêsô nac dabuñsêga nê andu ñamalacluj gêja. ¹⁶ Ma Petere kêkô sacgêdô ñadêmôêja. Go nacsenjom, tanj nac dabuñsêga kêjala enj su nanj, kêsa jakêmasanj binj gêdênj awê gejob sacgêdônja ma gêwê Petere agêc sêsô sêja. ¹⁷ Ma awê gejob sacgêdônja kêsôm gêdênj Petere gebe “Aôm kôtu nac tônê nê nacsenjom tenj gôwinj me.” Ma enj kêsôm gebe “Masi.” ¹⁸ Gamênj ñaluc ma kômwaga to sakinwaga sêmakop ja ma sêsêlu sêkô, tec Petere kêsêlu ja kêkô gêwinj êsêac.

Dabuñwaga kêtuj lêsuj Jesu

(Mat 26:59-66; Mar 14:55-64; Luk 22:66-71)

¹⁹ Ma nac dabuñsêga kêtuj kênac Jesunê nacsenjomi to nê mêtê ñam gêdênj enj. ²⁰ Tec Jesu gêjô enj awa gebe “Aê kasôm binj gêdênj lau samob gamoa awêgenj ma kadônj mêtê gamoa lôm malacña to lôm dabuñ, tanj Juda samob sêkac sa nanj, elêmê ma kasôm binj tenj kasinj atom. ²¹ Aôm kôtu kênac aê kêtuj asagenja. Ôtu kênac lau-sênjô-binjwaga acgom, gebe êsêac tec sêjala aênoc bi ñ, tanj kasôm nanj.” ²² Kêsôm bi ñ tonanj gêmoa ma sakinwaga, tanj sêkô nanj, nênj tenj kêtuj Jesu kêsêp alianô ma kêsôm gebe “Aôm gôjô nac dabuñsêga awa amboac tonanj me.” ²³ Tec Jesu gêjô enj awa gebe “Embe jasôm eso, nanj ôwa sa gebe keso. Ma embe jasôm êndênj, ma amboac ondod gôjac aê.” ²⁴ Go Anas gêsô enj tøj ma kêsakinj enj tolêpoagenj gêdênj nac dabuñsêga Kaiapa gêja.

Petere gêsa Jesu auc kêtiam

(Mat 26:71-75; Mar 14:69-72; Luk 22:58-62)

²⁵ Simon Petere kêsêlu ja kêkô ma êsêac sêsôm gêdênj enj gebe “Aôm anja ênê nacsenjominênj tenj amboac tonanj me.” Ma enj kêpa tau gebe “Masi.” ²⁶ Go nac dabuñsêga nê sakinwaganênj tenj, Nac tanj Petere kêpa enj tanjalaunj su nanj gwadê, tec kêsôm gebe “Aôm tonec tê galic aôm gômoea kôm gôwinj enj nê me.” ²⁷ Ma Petere kêpa tau kêtiam, tec sep tagenj talec kêtanj.

Jesu kêkô Pilata lanjônêm

(Mat 27:1-2, 11-14; Mar 15:1-5; Luk 23:1-5)

²⁸ Bêbêcgenj ma sêwê Jesu anja Kaiapanê sêja gôlinjwaganê andu. Juda taunj sêsô gôlinjwaganê andu sêja atom, têtêc gebe sênjôm tauñ têtuj sec a têtôm gebe sêninj Pasa sêwinj atom. ²⁹ Amboac tonanj Pilata kêsa gadênj êsêac gêja ma kêsôm gebe “Atinj binj ondod ñakainj kêpi nac tonec.” ³⁰ Ma êsêac sêjô enj awa gebe “Nac tonanj êmbe nac secanô atom, aêac oc akôc enj andênj aôm amênj atom.” ³¹ Tec Pilata kêsôm gêdênj êsêac gebe “Amac taêm akôc enj awac ma amêtôc enj êtôm amacnêm binjsu.” Ma Juda sêsôm gêdênj enj gebe “Aêacma jao kêkô gebe anac ñamalac tenj êndu atom.” ³² Binj tonanj kêsa gebe Jesunê binj, tanj kêsôm gêwa nê êmac êndu ñalênj sa nanj, êtu anô.

³³ Amboac tonanj Pilata kêsô gôlinjwaganê andu gêja kêtiam jagêmôêc Jesu ma kêtuj kênac enj gebe “Judanênj kinj aôm me masi.” ³⁴ Tec Jesu gêjô enj awa gebe “Aôm taôm taêm gêjam binj tonanj tec kôsôm, me lau ñagêdô sêwa aê ñam sa gêdênj aôm.” ³⁵ Ma Pilata gêjô enj awa gebe “Aê Juda me. Aôm nênj lau to lau dabuñsêga sêkênj aôm gôdênj aê gômôênj. Aôm gôgôm

asagen.” ³⁶ Ma Jesu gêjô enj awa gebe “Aênoc gamên gêc nom tonec atom. Embe aênoc gamên ênêc nom tonec, oc noc lau sênac sinj ma Juda sêkôc aê tônia atom. Mago aênoc gamên gêc tonec atom.” ³⁷ Ma Pilata kêsôm gêdên enj gebe “Amboac tonan aôm kinj tenj me.” Tec Jesu gêjô enj awa gebe “Kôsômgac, aê kinj tenj. Tinoc kêkôc aê tec gamên nom tonec gebe jawa binjanô sa. Lau samob, tanj nêj nam kasêp binjanô nanj, sêjô aê aoc.” ³⁸ Ma Pilata kêsôm gêdên enj gebe “Binjanô tau tonan asagen.”

Pilata kêkic Jesunê binj

(Mat 27:15-31; Mar 15:6-20; Luk 23:13-25)

Kêsôm binj tonan su, go kêsâ gêdên Juda gêja kêtiam ma kêsôm gêdên êsêac gebe “Aê katap binj tenj sa kêpi nac tônia atomanô. ³⁹ Amacnêm mêtê tenj tec gêc gebe janjgamboac nac tenj su êtôm Pasagenj êndên amac. Ma galoc abe janjgamboac Judanênj kinj su êndên amac me masi.” ⁴⁰ Ma êsêac sêmôêc sêoc aucgenj kêtiam gebe “Enj atom, Baraba.” Ma Baraba tau tonan enj kêjanjgowaga tenj.

19

¹ Gocgo Pilata kêsôm sêkôc Jesu tônia ma si enj na lêpoa. ² Ma sêkôc okêm mênjsêmôê kêtusunsun, go sêkên enj kêkuc ma sêu nakwê asôsamuc gêsac enj, ³ go jasêkô enj lanjônêmna ma sêsêm gebe “Judanênj kinj, ômoa najamônj.” Ma têtap enj kêsêp alianô.

⁴ Pilata kêsâ gêja kêtiam ma kêsôm gêdên êsêac gebe “Alic acgom, aê jawê enj êsa awê êndên amac, go taôm ajala gebe katap binj tenj sa kêpi enj atom.” ⁵ Go Jesu tosunsun okêm ma tonjakwê asôsamuc kêsâ awê gêdên êsêac gêja. Ma Pilata kêsôm gêdên êsêac gebe “Alic namalac tau tonec.” ⁶ Lau dabunjsêga to sakinjwaga sêlic enj e sêmôêc gebe “Ônac enj êpi kakesotau êna. Ônac enj êpi kakesotau êna.” Tec Pilata kêsôm gêdên êsêac gebe “Taôm akôc enj awac ma anac enj êpi kakesotau, gebe aê tauc tec katap binj tenj sa kêpi enj atom.” ⁷ Juda sêjô enj awa gebe “Aêacma binjsu tenj gêc, ma êtu binjsu tonanja tec enj êmac êndu, gebe kêsam tau gebe Anôtônê Latu.”

⁸ Pilata gênô binj tonan e kêtêc tau nanô, ⁹ ma kêsô gôlinjwaganê andu gêja kêtiam jakêtu kênac Jesu gebe “Aôm anja ondoc,” e Jesu gêjam tau tônia. ¹⁰ Tec Pilata kêsôm gêdên enj gebe “Aôm gôjam taôm tônia aê me. Aôm kôjala gebe aê katu natau janjgamboac aôm sunja to natau janac aôm ôpi kakesotaunja me masi.” ¹¹ Ma Jesu gêjô enj awa gebe “Anôtô lôlôcna embe êlôc atom, aôm ôtu aênoc natau atom. Amboac tonan nac, tanj kêkên aê gadên aôm gamên nanj, nê sec kêlêlêc aômnmêm su.” ¹² Pilata gênô binj tonan tec gesom intêna ênjgamboac enj sunja, mago Juda sêmôêc sêoc aucgenj gebe “Embe ônjgamboac nac tonan su, oc kaisaranê nac aôm atom. Nac tenj embe ênjgôm tau êtu kinj nanj, oc etoc tau sa êndên kaisara.”

¹³ Pilata gênô binj tonan su, go gêwê Jesu kêsâ awê e Pilata tau gênjgônj lêpônj sêmêtôc binja, nanj kêkô gamênj, tanj sêsam sebe “Masacpoc” nanj, sêsam na Ebolai awenj gebe “Gabata.” ¹⁴ Binj tonanj sêgôm gêdên bêc, tanj sêmasanj taunj kêtusun Pasanja nanj. Njoc kêkô njalunjenj ma Pilata kêsôm gêdên Juda gebe “Alic nêm kinj tauma acgom.” ¹⁵ Ma lau tau sêmôêc gebe “Enanjan, ênanjan. Ônac enj êpi kakesotau.” Tec Pilata kêsôm gêdên êsêac gebe “Amac abe aê janac amacnêm kinj êpi kakesotau êna me.” Ma lau dabunjsêga sêjô enj awa gebe “Aêacma kinj masi, kaisara taugenj.” ¹⁶ Sêsôm su, go kêkên Jesu gêdên êsêac gebe sênac enj êpi kakesotau.

Sêjac Jesu kêpi kakesotau

(Mat 27:32-44; Mar 15:21-32; Luk 23:26-43)

Amboac tonan sêkôc Jesu sa sêja. ¹⁷ Enj tau gêoc nê kakesotau ma sêsa gamênj, tanj sêsam gebe “Gamênj môkêlacna” nanj sêja, sêsam na Ebolai awenj gebe “Golgata.” ¹⁸ Jasêjac enj kêpi kakesotau anja tonan, ma nac luagêc sêwinj enj senkalenj makenj-makenj, ma Jesu kêsêp njalunjenj. ¹⁹ Ma Pilata keto njalô tenj ma gêjac taminj kakesotau. Njalô tau gebe “Judanênj Kinj Jesu Nasaretna.” ²⁰ Gamênj tanj sêjac Jesu kêpi kakesotau nanj, gêc malacgala, tec Juda

taésam sêsam ñalô tau. Ma teto ñalô tau ña Ebolai ma Rom to Helen awen. ²¹ Tec Judanên lau dabunÿsêga sêsôm gêdên Pilata gebe “Oto gebe ‘Judanên kin atom,’ oto gebe ‘En tau kêsam tau gebe Judanên kin aê.’” ²² Ma Pilata gêjô êsêac awen gebe “Bin tan kato nan katogac.”

²³ Sinwaga sêjac Jesu kêpi kakesotau su acgom, go sêboa ênê ñakwê sa gêja toê aclê kêtôm êsêac sinwaga kêtômgen. Ma ñakwê ôlija gacgen gêc. Ñakwê baliñ tau sêsi atom, sêwa samucgen anga gêsutêkwa ma kêsêp e gêdên akain, ²⁴ ma sêsôm gêdên taun gebe “Takac êngic atom, tapuc kapoac ma takên êndên ñac ten êkôc samucgen.” Sêgôm tonan gebe bin, tan teto gêc nan, êtu anô gebe

“Êsêac sêjac sam aênoc ñakwê gêdên taun
ma sêpuc kapoac kêtû ñoc ñakwê baliñja.”
Gên tonan sinwaga sêgôm.

²⁵ Jesu têna agêc têna saun, Kleopanê awê Maria, ma Maria Magdalaña sêkô Jesunê kakesotau ñalabu. ²⁶ Jesu gêlic têna agêc ñacsenom, tan têtac gêwiñ en nan, agêc sêkô sêwiñ taun, tec kêsôm gêdên têna gebe “Awê, ôlic latôm tonan.” ²⁷ Go kêsôm gêdên ñacsenom tau gebe “Ôlic tênam tonan.” Ma gêdên ñasawa tau tonan gen ñacsenom tau kêkôc Jesu têna sa jagên gôn ênê andu gêwiñ en.

Jesu gêmac êndu

(Mat 27:45-56; Mar 15:33-41; Luk 23:44-49)

²⁸ Tonan su ma Jesu kêjala gebe gêjac dabiñ nê gên samob e gêbacnê gebe bin, tan teto gêc nan, êtu anô, tec kêsôm gebe “Bu gêjô aê.” ²⁹ Laclu tobu ñamakic kêkô, tec sêsac mêckelep tôn kêsêp bu ñamakic ma sêjac kêsô ôpic jasêsun kêpi gêdên en awasun gêja. ³⁰ Jesu gênôm bu ñamakic tau su ma kêsôm gebe “Gajac dabiñ sugac.” Go môkêapac gêjac tuluc ma kêkên nê katu gêja.

Sêgun Jesu kêsêp nê bl

³¹ Gêdên bêc tonan, bêc sêmansan taun êtu Pasaña, tec Juda teten Pilata gebe êkên lau têtuc lau tau en kain tulu ma sêkôc êsêacnên ñawêlêlan su. Teten en nan ñam gebe ñawêlêlan senkaleñ kakesotau êndên sabbat atom, gebe sabbat tonan kapôen kêlêlêc. ³² Amboac tonan sinwaga jatêtuc ñac ñamataña akain tulu ma ñac, tan sêjac en genkaleñ ñamaken nan, sêgôm en amboac tonan gen. ³³ Go deden Jesu sêja e sêlic en gêmac êndu su, tec têtuc en akain tulu atom. ³⁴ Mago sinwaga ten gêgun en ña kem ñamata kêsêp nê bi e gacgen dec to bu kêsâ. ³⁵ Ma ñac, tan gêlic gen tau nan, kêsôm lasê ma kêsôm lasê tobinñanôgen. Ñac tau kêjala gebe kêsôm binñanô gebe amac akên êwiñ amboac tonan. ³⁶ Sêgôm gên tonec gebe bin, tan teto gêc nan, êtu anô gebe “Êsêac oc têtuc ênê ñatêkwa ten tulu atom.” ³⁷ Ma bin tonec êwiñ gebe “Lau oc maten e ñac, tan sêgun en nan.”

Êsêac sêsun Jesu kêsêp sê

(Mat 27:57-61; Mar 15:42-47; Luk 23:50-56)

³⁸ Bin tonan su acgom, go Jesunê ñacsenom ten, tan gêjam nê ñalêlôm auc kêtû kêtêc Judaña nan, Josep anga Arimatia, keten Pilata gebe êkôc Jesunê ñawelean su, tec Pilata gêlôc. Amboac tonan Josep jakêkôc ñawêlêlan tau su. ³⁹ Ma Nikodeme, tan gêmungen geden gêbêc geden Jesu gêja nan, kêkôc katêkwi to môsê sêgalun gawin tau kêtôm dôn 100 ma gêja amboac tonan. ⁴⁰ Êsêac lau tonan jasekôc Jesunê ñawêlêlan su ma sêsaban togenmalugen kêsêp obo kwalam-kwalam kêtôm Juda sesaban nên ñacmatê semoa. ⁴¹ Kôm ten gêc gamên, tan sêkên Jesu kêpi kakesotau nan ñagala, ma sêo wakuc ten gec kôm tonan ñalêlôm, tan tetoc ñacmatê ten gêc gêmun su atomanô. ⁴² Ac tetoc en gec tonan gebe Judanên bêc sêmansan taunña gêbacnê, tec sesun Jesu gêc sêo tonan dambegen.

20

Jesu gêdi sa anja nacmatênêj

(Mat 28:1-8; Mar 16:1-8; Luk 24:1-12)

¹ Gêdên woke nabêc namata nabêbêc kanucgen nanj Maria Magdalaña gêja sêo e gêlic sêkac poc su anja sêawa. ² Tec kêlêti jakêsôm gêdên Simon Petere agêc nacsenjom, tanj Jesu têtac gêwiñ en nanj gebe “Êsêac sêkôc Apômtau sa anja sêo ma ajam kauc gamênj, tanj tetoc enj gêc nanj.” ³ Tec Petere agêc nacsenjom tau sêsa sêo sêja. ⁴ Agêc sêlêti lulugenj sêwiñ tauñ sêja e nacsenjom, nanj kêlêlêc Petere ma gêmuj jagêo lasê sêo kêtû namata ⁵ jakêruc kêniñ e gêlic obo kwalam-kwalam gêc, mago enj tau kêsêp gêja atom. ⁶ Simon Petere kêdaguc e gacgenj kêsêp sêlêlôm gêja ma gêlic obo kwalam-kwalam gêc, ⁷ ma obo waenja, tanj sêu gêsac môkêapac nanj, gêc gêwiñ obo kwalam-kwalam tonanj atom, sêluj sa ma tetoc gêc tauña. ⁸ Gocgo nacsenjom, tanj jagêo lasê sêo kêtû namata nanj, kêsêp nalêlôm gêja e gêlic ma kêkênj gêwiñ, ⁹ gebe agêcnênj kauc kêsa kêpi binj, tanj teto gêc gebe Enj oc êndi sa anja nacmatênêj nanj, su atom tagenj. ¹⁰ Tonanj su, go nacsenjomagêc sêc sêmu sêja.

Jesu geoc tau lasê gêdênj Maria Magdalaña

(Mat 28:9-10; Mar 16:9-11)

¹¹ Maria mênkêtanj kêkô sê namagê. Kêtanj ma kêtuc kêniñ kêsêp sê nalêlôm ¹² e gêlic anjela luagêc tonênj nakwê naeb naoma sênjônj gamênj, tanj tetoc Jesunê nawêlêlanj gêc nanj namala, tenj gênjônj enj môkêapacña ma tenj gênjônj enj akainja. ¹³ Ma agêc sêsôm gêdênj enj gebe “Awê, aôm kôtanj asagenj.” Tec enj kêsôm gêdênj êsêagêc gebe “Êsêac sêkôc noc Apômtau sa ma aê gajam kauc gamênj, tanj tetoc enj gêc nanj.” ¹⁴ Kêsôm binj tonanj su ma kêkac tau ôkwi e jagêlic Jesu kêkô, mago kêjala enj gebe Jesu nec atom. ¹⁵ Tec Jesu kêsôm gêdênj enj gebe “Awê, aôm kôtanj asagenj. Aôm gosom asa.” Ma awê tau geboc enj nac-gejob-kômwaga tenj, tec kêsôm gêdênj enj gebe “Apômtau, embe aôm ôkôc enj su, nanj ôsôm gamênj, tanj kotoc enj gêc nanj, nam êndênj aê, ma jakôc enj jamênj,” ¹⁶ Go Jesu awa gêjac enj gebe “Maria.” Tec awê tau gêjac tau ôkwi ma kêsôm gêdênj enj na Ebolai awenj gebe “Rabuni,” gebe “Mêtêmôkê.” ¹⁷ Tec Jesu kêsôm gêdênj enj gebe “Ômoasac aê atom, gebe kapi gadênj Tamoc gaja atom tagenj. Ôndênj lasici naôsôm êndênj êsêac gebe ‘Aê japi jandênj aê Tamoc to ac Tamemi, jandênj êoc Anôtô to amacnêm Anôtô jana acgom.’ ” ¹⁸ Amboac tonanj Maria Magdalaña jakêsôm lasê gêdênj nacsenjomi gebe “Aê galic Apômtau su, tec kêsôm binj tonec gêdênj aê.”

Jesu geoc tau lasê gêdênj nacsenjomi

(Mat 28:16-20; Mar 16:14-18; Luk 24:36-49)

¹⁹ Woke nabêc namataña tonanj nakêtula ma nacsenjomi sêlai balêm, tanj sênjônj nanj, nakatam auc gebe têtêc Juda. Go Jesu jakêkô êsêac nalunjenj ma kêsôm gêdênj êsêac gebe “Binjalô êndênj amac.” ²⁰ Kêsôm binj tonanj su, go kêtôc lêma to nê bi gêdênj êsêac. Tec nacsenjomi têtac najam kêsa gebe sêlic Apômtau. ²¹ Go Jesu kêsôm gêdênj êsêac kêtiam gebe “Binjalô êndênj amac, aê jasakinj amac amboac Tamoc kêsakinj aê.” ²² Kasôm binj tonanj su, go gêju awajaô kêpi êsêac ma kêsôm gebe “Akôc Njalau Dabuj êwac. ²³ Embe asuc launênj sec ôkwi, oc ênaña, ma embe aê tônj, oc gacgenj ênêc êsêacña.”

Jesu agêc Tom

²⁴ Gêdênj tanj Jesu mêngeoc tau lasê nanj, êsêac 12 nênj tenj, Tom, tanj sêsam enj gebe Ôlinjôm nanj, gêmoa gêwiñ êsêac atom. ²⁵ Tec nacsenjomi najêdô sêjac miñj gêdênj enj gebe “Aêac alic Apômtau su.” Ma enj kêsôm gêdênj êsêac gebe “Aê embe jalic bêlêm namala, tanj gêc ênê lêma nanj atom, ma embe jakênj lemoclatu êsêp bêlêm namala atom, ma embe jakênj lemoc êsô ênê bi atom, oc jakênj êwiñ atomanô.”

²⁶ Nabêc 8 gêjaña acgom, go nacsenjomi sênjônj balêm kêtiam ma Tom gêwiñ êsêac. Ac sêlai katam auc sênjônj, ma Jesu jakêkô êsêac nalunjenj, go kêsôm gebe “Binjalô êndênj amac.”

²⁷ Ma kêsôm gêdêñ Tom gebe “Ôkêñ Iêmamlatu ênsac tecenec ma ôlic lemoc ma ôkêñ lêmam êsô ñoc bi ec têmtac lulu atom, ôkêñ êwiñgeñ.” ²⁸ Tec Tom gêjô eñ awa gebe “O ñoc Apômtau to êôc Anôtô.” ²⁹ Ma Jesu kêsôm gêdêñ eñ gebe “Aôm kôkêñ gêwiñ kêtû gôlic aêña me. Aê aoc êôc êsêac, tañ sêlic ñanô atom ma sêkêñ êwiñ.”

Joan keto buku tonec kêtû ñam amboac ondocña

³⁰ Jesu gêgôm gêñtalô gwalêkiñ nê ñacseñomi sêlic, mago teto samob tomalageñ kêsêp buku tonec atom. ³¹ Teto tonageñ gebe akêñ êwiñ Jesu, gebe Kilisi tau, Anôtônê Latu eñ, ma akêñ êwiñ gebe angôn matem jali êtu ênê ñaêña.

21

Jesu geoc tau lasê gêdêñ ñacsenomi 7

¹ Tonan su, go Jesu geoc tau lasê gêdêñ nê ñacseñomi kêtiam anğa bugêjacton Tiberiana, ma ñamiñ tau tonec. ² Simon Petere agêc Tom, tañ sêsam eñ gebe Ôlinbôm nan, ma Natanael anğa Kana Galiliana, ma Sebedai latuagêc to ñacseñomi ñagêdô nêñ luagêc, ac sêñgôn sêwiñ tauñ. ³ Ma Simon Petere kêsôm gêdêñ êsêac gebe “Aê jana jansom i.” Tec êsêac sêsôm gêdêñ eñ gebe “Aêac awiñ aôm.” Ac sêsa jasêpi wan teñ ma gêdêñ gêbêc tonan têtap i teñ sa atom. ⁴ Gêdêñ geleñmata, go Jesu kêkô ambêô ma nê ñacseñomi sêjala eñ gebe Jesu nec atom. ⁵ Tec Jesu kêsôm gêdêñ êsêac gebe “Napalêac, amacnêm gêñ taniñña teñ gêc me masi.” Ma êsêac sêjô eñ awa gebe “Masi.” ⁶ Go kêsôm gêdêñ êsêac gebe “Au wasan êsêp wan ñalêsiñ, tañ kêsî anôña nan, ma oc atap ñanô sa.” Sêu kêsêp gêja ma sebe sênam jaôn êpi êmêñ e sêgôm jageo gebe i taêsam gêwê. ⁷ Ma ñacseñom tañ Jesu têtac gêwiñ eñ nan, kêsôm gêdêñ Petere gebe “Op, Apômtaugoc.” Simon Petere gêñô gebe Apômtau, tec kêkwa tau auc ña nê ñakwê, tañ kêkôc su gêc nan, ma gêu tau kêsêp bu gêja. ⁸ Ñacseñomi ñagêdô towangeñ sêpoac jaban bau amboac tasaka ñasawa êtôm 50, tec sêjam jaôn wasan toigen kêpi bau gêja. ⁹ Jasêsô bau e sêlic ja kêsî ma i to mo kêsî gêwiñ. ¹⁰ Tec Jesu kêsôm gêdêñ êsêac gebe “Akôc i, tañ galoc alô nan, ñagêdô amêñ.” ¹¹ Tec Simon Petere kêpi wan gêja ma gêjam jaôn wasan, tañ i kapôêñ 153 sêwê e toñoma nan, kêpi bau gêja, mago wasan gêñgic atom. ¹² Go Jesu kêsôm gêdêñ êsêac gebe “Amêñ, aniñ gêñ bêbêcña acgom.” Nacseñomi samob têtêc tauñ e nêñ teñ katu kênac eñ gebe “Aôm asa,” nec atom. Êsêac sêjala enğac gebe eñ Apômtau. ¹³ Go Jesu kêkôc mo jakêkêñ gêdêñ êsêac ma i amboac tonageñ. ¹⁴ Jesu gêdi sa anğa ñacmatênêñ ma geoc tau lasê gêdêñ nê ñacseñomi kêtû dim têtêacña tonan.

Jesu agêc Petere

¹⁵ Señ gêñ su, go Jesu kêsôm gêdêñ Simon Petere gebe “Joan latu Simon, aôm têmtac gêwiñ aê kêtêlêc êsêac tônê su me masi.” Tec Simon gêjô eñ awa gebe “Aec, Apômtau, aôm kôjala gebe aêñoc ñalêlôm gêwiñ aôm. “Ma Jesu kêsôm gêdêñ eñ gebe “Ojop aêñoc domba ñalatu.” ¹⁶ Go Jesu kêtû kênac eñ kêtiam kêtû dim luagêc gebe “Joan latu Simon, aôm têmtac gêwiñ aê me masi.” Tec Simon gêiôc gêdêñ Jesu gebe “Aec, Apômtau, aôm kôjalagac gebe aêñoc ñalêlôm gêwiñ aôm.” Ma Jesu kêsôm gêdêñ eñ gebe “Ojop aêñoc domba.” ¹⁷ Go kêtû kênac eñ kêtû dim têtêac gebe “Joan latu Simon, aôm nêñ ñalêlôm gêwiñ aê me masi.” Tec Peterenê ñalêlôm ñawapac kêsî, gebe kêtû kênac eñ katu dim têtêac gebe “Aôm nêñ ñalêlôm gêwiñ aê me masi,” ma kêsôm gêdêñ eñ gebe “Apômtau, aôm kôjala gêñ samob, aôm kôjala gebe ñoc ñalêlôm gêwiñ aôm.” Ma Jesu kêsôm gêdêñ eñ gebe “Ojop aêñoc domba. ¹⁸ Biññanô, aê jasôm tobiññanôgeñ êndêñ aôm gebe Aôm ñapalêgeñ, tec taôm kôjandiñ nêñ ômbiñkap ma kôsêlêñ gôja gamêñ, tañ gobe ôna nan. Ma embe otu ñac lanğwa, oc ôlam lêmam ma teñ êjandiñ aôm nêñ ômbiñkap ma êwê aôm ôna gamêñ, tañ taôm godec gebe ôna atom nan.” ¹⁹ Jesu kêsôm biñ tonan gebe êtôc Peterene lêñ êmac êndu ma êwaka Anôtônê ñawasi sanğa. Kêsôm biñ tonan su ma keten eñ gebe “Ôndanğuc aê.”

Jesu agêc ñacseñom, tañ eñ têtac gêwiñ nan

²⁰ Petere kêkac tau ôkwi e gêlic ñacseñom, tañ Jesu têtac gêwiñ eñ nañ kêtadaguc. Gêdêñ êsêac señ Pasa ma eñ gêc kêsi Jesuña ma kêsôm gebe “Apômtau, asa oc eoc aôm lasê.” ²¹ Tec Petere gêlic eñ e kêsôm gêdêñ Jesu gebe “Apômtau, ma ñac tônê oc amboac ondoc.” ²² Ma Jesu kêsôm gêdêñ eñ gebe “Aê embe têtac teñ gebe eñ êmoa e jamu jamêñ, nañ oc aômnêm biñ me. Aôm tec ôndañguc aêgeñ.” ²³ Amboac tonañ biñ tonec kêsa gêdêñ lasitêwai ñagêdô gêja gebe Ñacseñom tônê oc êmac êndu atom. Jesu kêsôm ñalô tonec gebe “Eñ êmac êndu atom” nec atom. Eñ kêsôm tagenñ tonec gebe “Aê embe têtac teñ gebe eñ êmoa e jamu jamêñ, nañ oc aômnêm biñ me.”

²⁴ Ñacseñom tonec tec gêwa biñ tau ñai ñam sa ma keto biñ tau ma aêac ajala gebe biñ, tañ gêwa sa nañ biññanô.

²⁵ Jesu gêgôm gêñ ñanô ñagêdô gwalêkiñ gêwiñ. Aê taêc gêjam gebe êsêac embe sêwa samob sa tomalagenñ ma teto, oc êsêp papia taêsam e ênam ñom aucgenñ.

Gêñ Tan Apostolo Sêgôm Nan APOSOLO

Gêñ Tan Aposolo Sêgôm Nan nec Luka keto gêjac têku nê Nawae Najam. En keto buku tau gebe ênac min ñalau Dabuñ gêwê lau buña ñamataña sêpuc Jesu waña ma sêsôm ênê Nawae Najam lasê “anğa Jerusalem to Judaia samucgeñ ma Samaria ñagamên e naëndên nom ñamadin” (1:8). Mêtê kêlain tau gêjac m anğa Judanên gamên acgom, ma gelom-gelom jakêtu lau nomña samobgeñ nêñ sekên gêwiñ, tec ñamin tau tonan. Luka gebe ênac nê lau têtêm têtênac têtênac têtênac, tec keto gebe Mêtê tau kêkêli lau ten sêli tauñ sa gêdên kaisara, têtê sejam gôlin Romnên gamên nê atomanô. En gêwa lau tau nêñ kauc sa kêpi bin, tan lau Juda sêkên gêwiñ to sêkên matengeñ sêmoa nan, gebe kêtû anô kêpi bin lau buña sêkên gêwiñ necgac.

Buku tau nec ñasêbu têtêlac, nan kêtôc aposolo to lau sêsôm Jesunê Nawae Najam lasê kêsa anğa gamên dambê jaselom gamên baliñ ma sêwaka Gôlôac Dabuñ tau sa-sa nan gebe (1) Jesu kêpi undambê gêja su acgom, go gôlôac buña ñamataña kêwaka tau sa anğa Jerusalem tau; (2) Mêtê kêsa anğa Palestina ñagamen ñagêdô (Samaria to Suria) gêwiñ; ma (3) Mêtê gelom Gwêc ñalau ñagamên ñagêdô samob e jagêdên malacsêga Rom.

Aposolonên buku tonec ñagêbôm ten gebe sêjac ñalau Dabuñ nê kolensêga ñamin gêjam auc. Gêdên Om Pentekostña ñalau Dabuñ tonaclaigen mênkêpi lau buña anğa Jerusalem, tec gêwê to kêpuc êsêac to nêñ laumata têtênac kêtôm bin, têtê sêjac ñamin gec buku tau nê, samob gêmooagen. Ac sêkaton lau buña ñamataña nêñ jaen sa ñatênagen gêt bin ñagêdô, tan aposolo sêjam-sejam mêtê lau ma teto sa nan. Go gêtêsêga, tan teto ñamin gêt nan, kêtôc jaen tau ñañaclai kêtû anô kêpi lau buña sêsa nêñ lêtên ma kêpi gôlôac samob sêbin tauñ têtên tonanôgen nanña.

Nadênan

1. Jesu gêjac dabin aposolo kêtû nêñ kôm sêwa en ñam saña 1:1-26
  - a. Jesunê awamu kêjatu aposolo sa sêsôm en wae lasêña ma gêjac mata ñalau Dabuñ gêden êsêac 1:1-14
  - b. Sêjalin ñac ten sa gêtê Juda su 1:15-26
2. Sêwa Jesu sa anğa Jerusalem 2:1-8:3
3. Sêwa Jesu sa anğa Judaia to Samaria 8:4-12:25
4. Aposolo Paulu nê sakin 13:1-28:31
  - a. Lêt Misionña ñamataña 13:1-14:28
  - b. Aposolo sêkac tauñ sa anDa Jerusalem 15:1-35
  - c. Lêt Misionña kêtû luagêcña 15:36-18:22
  - d. Lêt Misionña kêtû têtêlacña 18:23-21:16
  - e. Sêkêc Paulu têtên gêtên gêtên kapoacwalô anğa Jerusalem ma Kaisarea to Rom 21:17-28:31

APOSOLO

Jesu gêjac mata ñalau Dabuñ

¹ Teopili, bin ñamataña tec kato su kêpi bin samob, tan Jesu gêtôm to kêtôn gêtên tan gêjac m nê kôm ² e gêtên bêt, tan Anôtô kêkêc en sa nan. Anôtô kêkêc en sa atomgen ma ñalau Dabuñ kêkac Jesu tec kêsakin aposolo, tan kêjalin êsêac sa nan. ³ Gêtên tan kêkêc nê ñandan su nan, kêtôc tau gêmooa mata jalin gêtên êsêac gêtên gêtên-gêtên-gêtên ñalên gwalêkin. Sêlic en kêtôm bêt 40 ma kêsôm bin kêpi Anôtônê gamên gêtên êsêac. ⁴ En gêmooa gêwiñ êsêac ma gêjac jao gebe “Awi Jerusalem sin atom ma aôn bin, tan Tamoc gêjac mata to anô anğa aênoc nan, e ñanô êsa acgom. ⁵ Gebe Joan tec kêsagu lau ña bu, ma amac oc alin ñalau Dabuñ êtu nêñ sanğu ñabêt jauc atom.”

*Jesu kêpi undambê gêja
(Mar 16:19-20; Luk 24:50-53)*

⁶ Lau tañ sêkac taun sa nan, têtû kênac enj gebe “Apômtau, êndênj têtû tonec oc ômansañ Israelnênj gamênj êtu gamênj towae êtiam me masi.” ⁷ Ma enj kêsôm gédênj êsêac gebe “Amacnêm kôm gebe ajala têtû to noc, nanj ñaclai ñatau Tamoc taê gêjam gêc nê taunja nanj atom. ⁸ Mago Nalau Dabunj wacêpi amac e atu lau tonjaclai ma awa aê ñam sa anja Jerusalem to Judaia samucgenj ma Samaria ñagamênj e naêndênj nom ñamadinj.” ⁹ Jesu kêsôm binj tonanj su, go êsêac sêlic enj kêpi lôlôc gêja e tao tenj kêsip enj su, tec matenânô sêlic enj sapu.

¹⁰ Enj kêpi gêja ma êsêac matenj gê undambê ñanjênjenj sêkô e sêlic ñac luagêc tonjakwê ñaeb ñaôma mênjsêkô sêwinj êsêac. ¹¹ Ac sêsôm gebe “Amac Galilaiawaga, asagenj akô matem gê undambê. Jesu tau, tañ anja amacnêm kêpi undambê gêja nanj, oc êmu êmênj êtôm tê alic enj kêpi undambê gêja nê.”

Sêjalinj ñac tenj sa gêjô Juda

¹² Go aposolo sêmu anja lôc, tañ sêsam gebe Lôckatêkwi nanj, sêja Jerusalem. Lôc tau gêc Jerusalem ñagala amboac lênj sabatnja tenj. ¹³ Jasêô lasê e gacgenj sêpi andu ñabalêm ñadenj ñaôña, tañ êsêac sêmoasêmoa nanj sêja. Ma êsêac lau tau tonec Petere agêc Joanj ma Jakobo agêc Andrea ma Pilip agêc Tom ma Batolomai agêc Matai ma Alpai latu Jakobo agêc Simon Seloto ma Jakobo latu Juda. ¹⁴ Lau samob tonanj sêwinj lauo ñagêdô ma Jesu têna Maria to Jesu lasii tetenj mec tonênj ñalêlôm kêpi tagenj sêjac ñawae sêmoa.

¹⁵ Gêdênj ñasawa tonanj lasitêwai amboac 120 sênjônj sêwinj taunj, go Petere gêdi kêkô êsêac ñalunj ma kêsôm gebe ¹⁶ “O lasitêwaac, Nalau Dabunj gêôc Dawid awa sa ma kêsôm binj kwanangenj kêpi Juda, tañ gêwê lau-sêkôc-Jesu-tônjwaga nanj. Binj tañ teto gêc nanj, kêtû anô sugac. ¹⁷ Ñac tonanj gêwinj aêac ma gêwê kainj sakinj tonec gêwinj.”

¹⁸ Ñac tau kêkôc awa geo jagêjam ôli kôm tenj, go gêu tau môkêapac gêmunj e jagêôc gênjic kêsêp ñalunjenj ma ñatêtac gêwê. ¹⁹ Lau Jerusalemja samob sênjô binj tonanj ñawae, tec sêsam kôm tau ñaê ña êsêac taunj awenj gebe Akeldama, ñam gebe “Kômdec.”

²⁰ “Binj tau teto gêc buku Pesalemja gebe

‘Ênê andu oc êtu tuc e ñac tenj ênjônj ñalêlôm atomanô.’

Ma teto binj tonec gêwinj gebe

‘Ñac tenj oc êwê kainj ênê sakinj.’

²¹⁻²² “Amboac tonanj ñac tenj mênjêwinj aêacmanj ma êsôm Apômtau Jesu gêdi sa ñawae lasê. Enj ñac tañ anja lau, tañ sêsêlênj sêwinj aêac gédênj tañ Apômtau Jesu kêsênj gêja gêmênj gêmôa aêac ñasawa gédênj tañ enj gêlinj Joanjnê sanju nanj, e mênjgêdênj gêwi aêac sinj ma kêpi lôlôc gêja nanj.” ²³ Amboac tonanj sêkênj ñac luagêc, Josep, tañ sêsam enj gebe Barsaba, ma nê ñaê tenj gebe Justu nanj, agêc Matia. ²⁴ Go tetenj mec gebe “O Apômtau, aôm kôjala ñamalac samob nênj ñalêlôm, mênjôtôc ñac tau, tañ kôjalinj enj sa anja ñac luagêc tonec nênj nanj, êndênj aêac, ²⁵ gebe êkôc sakinj to aposolonênj kôm sa êjô Juda, tañ gêwi sinj ma gêc gêja nê gamênj.” ²⁶ Ma sêpuc kapoac e jakêsêp Matia ma sêsam enj gêwinj aposolo 11. * palinj-palinjênj êndênj sabat atom. Êsêac sêsêlênj intêna dambêgenj, tec sêsam ñasawa tonanj gebe lênj sabatnja.

2

Nalau Dabunj kêsêp gêmênj

¹ Gêdênj bêc Pentekostnja nanj êsêac samob sêkac taunj sa sênjônj tagenj. ² Go sep tagenj ñadindinj kêsâ anja undambê kêtôm mu gêbuc ñatêna mênjgêjam andu, tañ êsêac sênjônj nanj, auc samucgenj. ³ Ma sêlic gênj gêwa gênjic-gênjic amboac ja ñaimbêla mênjgêsac êsêac

* **1:26:** Lau Juda sêjac go gebe sênam kôm go sêsêlênj

ñaô gédên-gédêngeñ. ⁴ Ma ñalau Dabuñ gêjam êsêac samob auc, tec sêjam lau jaba awen kêtôm Ñalau Dabuñ gêoc êsêac awen sa.

⁵ Juda mansañ anga gamên samob, tañ géc umbon ñalabu nañ, sêkac taun sa jasêngôn Jerusalem. ⁶ Gamên tau tonañ ñadindin kêsâ, tec lau samob sêpi tagen e têtakê gebe sênô lau tônê sêjam êsêac taun awen gédên-gédêngeñ. ⁷ Lau samob sêlic e gêjac nêñ Iênô auc to sê taêngeñ ma sêsôm gebe “Êsêac samob, tê sêsôm bin sêmoa nê, lau Galilaiña me masi. ⁸ Amboac ondoc tec tañô êsêac sêsôm aêac taun awen, tañ tenenji sêkôc aêac ma tasôm nañ. ⁹ Lau Parta to Mede ma Elam, ma aêac, tañ dangôn Mesopotamia to Judaia ma Kapadokia ma Pontu to Asia ¹⁰ ma Prugia to Pampulia ma Aiguptu to Libua ñagamên Kurene ma lau, tañ tamên anga Rom nañ, ¹¹ Judawaga to lau lênña ma lau Krete to Arabia, aêac tañô êsêac sêsôm Anôtônê gêñtalô kapôên ñawae ña aêac taun awen.” ¹² Gên tonañ gêjac êsêac samob nañ Iênô auc e sêpê lêna ma sêsôm gédên taun gebe “Gên tonañ ñam amboac ondoc.” ¹³ Ma lau ñagêdô sêsu susu gebe “Wain wakuc kêjañin êsêac.”

Petere gêjam mêtê

¹⁴ Tec Petere to êsêac lau 11 dêdi sêkô, go kêsôm kêpuc awa sagen gédên êsêac gebe “Judawaga to amac samob, tañ anğôn Jerusalem nañ, aê jawa bin tonec ñam sa êndên amac anô acgom. ¹⁵ Amac abe lau tonañ wain kêjañin êsêac me. Masigoc. Oc gocgo tec mêngeñ laun sa kêkô. ¹⁶ Tagen bin, tañ propete Joel kêsôm nañ, kêtû anô gebe

¹⁷ ‘Anôtô kêsôm gebe Êndên bêc ñamuña oc jakêc ñoc Ñalau êpi ñamalac samob e latômio to ñac oc seoc bin lasê, ma nêñ ñacseñomi oc sêlic ñakatu, ma amacnêñ lau ñanô oc sênêc mê.

¹⁸ Êndên bôc tonañ oc jakêc ñoc Ñalau êpi ñoc sakinwagao to ñac e seoc bin lasê.

¹⁹ Ma oc jakên gêñsêga anga umbon Iôlôcña ma gêñtalô anga nom elonña tonec ñai, dec to ja ma jadaun.

²⁰ Oc oc ênam kanuc ma ajôn êtôm dec, go Apômtaunê bêc kapôên ma bêc towae tau mênêsa.

²¹ Êndên tônê lau samob, tañ awen gêjac Apômtaunñ ñaê nañ, tec Anôtô oc ênam êsêac kêsi.’

²² “Amac Israelwaga, anô ñoc bin tonec acgom. Anôtô kêwaka Jesu Nasaretña sa geden amac ña gen kapôên to gêñsêga ma gêñtalô. En kêkên Jesu gêgôm gên tau gêmoa amac ñalêlôm taôm ajalagac. ²³ Anôtô taê gêjam ñabin to kêjala kêtû tôn kwanangeñ gebe êwi ñac tau sin êsêp amac lememe. Amac akên en gédên lau-sesen-biñsu-popocwaga sêjac en kêpi kakesotau, tec kêtôm amac taôm ajac en êndu. ²⁴ Ñac tau tonañ Anôtô kêgaboac en su anga gêmâc ñañandañ ma gêñu en gêdi sa gebe gemacanô tau kêkôc en tôn kêtôm atom.

²⁵ Dawid kêsôm bin kêpi en gebe

‘Aê galic Apômtau kêkô ñoc lanôcnêñ geden tôngeñ.

En gêmoa aênoc anônja gebe jaku atom.

²⁶ Amboac tonañ tec têtac ñajam kêsâ ma imbeloc kêtû samuc.

Aê gamoa toôlic matê-matêgeñ, mago kakên matoc

²⁷ gebe aôm oc ondec aênoc katuc êmoa lamboam atom

ma aôm Ôkên nêñ ñac dabuñ ôli êtu palê atom.

²⁸ Aôm kôtôc intêna jangôn matoc jaliña gédên aê.

Aôm oc ôkên aê jamoa aôm lanômnêñ e têtac ñajam ênam aê auc samucgeñ.’

²⁹ “O ñoc lasitêwaac, aê gabe jasôm abenji Dawid nê bin ênêc awêgeñ êndên amac. En gêmâc êndu ma sêsun en ma ênê sêo géc aêac ñalêlôm e geden galoc. ³⁰ Ñac tonañ en propete teñ ma kêjala bin, tañ Anôtô kêsôm kêtû tôn kêpi en gebe ‘Aô mnêñ wakuc teñ oc êngôn nêñ lêpôn kinña.’ ³¹ En propete, tec gêlic bin, tañ ocgo mênêsa nañ kwanangeñ ma kêsôm ñalô tonec kêpi Kilisi êndi saña gebe

‘Anôtô gedec en gêmoa lamboam atom ma en ôli kêtû palê atom.’

³² Ma Jesu tau tec Anôtô gênu enj gêdi sa ma aêac lau samob tonec alic genj tau asôm lasê.
³³ Anôtô kêsun enj sa jagêngônj êné anôña, ma Jesu kékôc Nalau Dabun anja Tamanê kêtôm Tama gêjac mata gédên enj nanj, menjkekec tec amac alic to anô. ³⁴ Dawid tau kêpi undambê gêja atomgenj, mago kêsôm gebe

‘Apômtau kêsôm gédên aênoc Apômtau gebe Ôngônj aênoc anôña

³⁵ e jakênj aômnêm naco sênêc amkainj nalabu acgom.’

³⁶ “Amboac tonanj lau Israel samob sêjala nanôgenj acgom gebe Jesu tau, tanj amac ajac enj kêpi kakesotau nanj, Anôtô kékênj enj kêtû Apômtau to Kilisi.” ³⁷ Sênô binj tonanj e kepenj êsêacnênj nalêlom nanô ma sêsôm gedênj Petere to aposolo njagêdô gebe “O lasitêwaac, aêacmênj oc angôm tauj amboac onclocgenj.” ³⁸ Tec Petere kêsôm gedênj êsêac gebe “Anam taôm ôkwi ma sensangu amac sênâm Jesu Kilisi lanjô êtômgenj gebe êsuc amacnêm sec ôkwi, go Anôtô êkênj Nalau Dabun êndênj amac êwac. ³⁹ Gebe Anôtô gêjac mata binj kêpi amac to nêm njapalê ma êsêac lau gamênjbômña samob, kêpi êsêac samob, tanj Apômtau, aêacnênj Anôtô, kékalem êsêac nanj.”

⁴⁰ Ma Petere gêwa sa to gêjac binjsu êsêac na binj njagêdô gwalêkinj gebe “Akênj taôm andênj Anôtô gebe ênam amac kêsî anja lau geo tonanj nênj.” ⁴¹ Lau tanj sêkôc Peterenê binj sa nanj, sêlinj sanju. Ma gédênj bêc tonanj lau amboac 3,000 jasêwinj gôlôac. ⁴² Lau tonanj naj sêmasanj aposolonênj mêtê to binj sêmbinj tauj tônja ma sêpô polom kékôc to tetênj mec. Sêgôm gênj tonanj gedênj tôngenj.

Gôlôacnênj lénj

⁴³ Êsêac samob têtac njatutuc, gebe aposolo sêgôm Ogênsêga to gêntalô taêsam. ⁴⁴ Ma êsêac, tanj sêkênj, gêwinj nanj, samob sêngônj sêwinj tauj ma sêwê kainj nênj gênj samob sêpi tagenj. ⁴⁵ Êsêac sêkênj nênj waba to gênj lau sêjam ôli ma sêjac sam njawa gédênj lau samob kêtôm sêpô lêna tauj gédênj-gadênjenja. ⁴⁶ Êsêac semoa lôm dabun kêtôm bêcgenj, ma nênj njalêlôm kêpi tagenj to sêpô polom kékôc kêtôm nênj andugenj ma senj nênj gênj totêntac njam ma tonênj njalêlôm nanjênj. ⁴⁷ Êsêac sêlambinj Anôtô ma lau samob sêlic êsêac njam ma sêmoasinj êsêac. Ma Apômtau kékênj lau, tanj gêjam êsêac kêsî nanj, jasêwinj gôlôac tau kêtôm bêcgenj.

3

Nac njatêkwa kêtû golonj ôli njam kêsî

¹ Njawa tenj Petere agêc Joanj sêpi lôm dabun sêja sebe tetênj mec êndênj njanoc ocmataja.
² Ma nac tenj gêmoa tonanj. Têna kékôc enj akainj to lêma kêtû golonj. Kêtôm bêcgenj lau sêbalanj enj jatetoc enj gêngônj lôm dabun njakatam, tanj sêsam gebe Katamnjam nanj, gebe etenj gênj êndênj lau, tanj sêsô lôm dabun sêna nanj. ³ Nac tau gêlic Petere agêc Joanj sebe sêsô lôm dabun sêna, tec ketênj gênj gédênj êsêagêc. ⁴ Tec Petere agêc Joanj matenj gê enj e Petere kêsôm gebe “Matam ê aêagêc acgom.” ⁵ Ma nac tau mata gê êsêagêc gêjam kauc gebe sêkênj gênj êndênj enj. ⁶ Go Petere kêsôm gebe “Silber to gold gêc aênja atom, ma gênj, tanj gêc aênja nanj, tec gabe jakênj êndênj aôm. Gajam Jesu Kilisi Nasaretja lanjô gebe Ôsêlênj.” ⁷ Go kêkam enj gédênj lêma anôña ma gegenj enj sa. Ma gaôgenj nac tau atapa to agwam njanja kêsî, ⁸ ma gêboanj sa jakêkô ma kêsêlênj, go gêwinj êsêagêc kêsô lôm dabun jakêlambinj Anôtô to kêsêlênj gêboanj kêpigenj. ⁹ Lau samob sêlic enj kêlambinj Anôtô gegenj taugenj gêmoa, ¹⁰ ma sêjala gebe nac, tanj gêngônj kêsî lôm dabun njakatamnjam ma ketênj-ketênj gênj gêmoa nanj, nac tau tonecgoc. Ma sê taênj to sênjac lemenj kêtû gênj, tanj kêtap enj sa nanja.

Petere gêjam mêtê gêmoa Salomonê lôm seleb

¹¹ Nac tau kêsap Petere agêc Joanj tônj njapanj, tec lau samob sê taênj ma sêkac sa dédênj êsêac sêja jasêkô lôm sêlêb, tanj sêsam gebe Salomonê nanj. ¹² Petere gêlic lau tonanj ma awa gêjac êsêac gebe “Amac lau Israelwaga, asagenj asôm binj selec kêtû nac tonecja ma

matemanô gêdêñ aêagêc kêtû asagenña. Abe aêagêc tauñ ma ñaclai to ñajam tec agôm eñ kêsêlêñ nec me. ¹³ Abraham agêc Isak ma Jakob nêñ Anôtô ma tamenji samob nêñ Anôtô kêkêñ nê sakiñwaga Jesu nê ñawasi kêsa. Ñac tonan, tañ amac akêñ eñ gêdêñ ñacjo ma asa eñ auc akô Pilata lañônêm. Pilata gebe êñgamboac eñ su, ¹⁴ mago amac asa ñac dabuñ to gêdêñ tau auc ma aten gebe sêñgamboac ñac, tañ gêjac ñamalac êndu nan, su êndêñ amac. ¹⁵ Ñac tau gebe êwê amac anğôn matem jali, mago ajac eñ êndu, nan tec Anôtô gêñu eñ sa anğa ñacmatênêñ, aêac alic gêñ tau tec asôm lasê. ¹⁶ Ma ñac tau, nan amac alic to ajala eñ nan, kêkêñ gêwiñ Jesunê ñaê, tec ñaê tau gêjam eñ sa. Jesu kêpuc ñac tau tôn kêkêñ gêwiñ, tec gêgôm eñ ôli samucgen ñajam kêsa tec alic eñ kêkô amac samob lañômñemña.

¹⁷ “O lasitêwaac, aê galicgac gebe amac ajam kauc tê agôm, ma amacnêm kasêga sêjam kauc amboac tonanğen. ¹⁸ Anôtô gêgôm nê biñ, tañ gêoc propete samob awen sa ma sêsôm lasê gebe Kilisi êkôc ñandan nan, ñanô kêsa. ¹⁹ Amboac tonan ambu taôm ma anam taôm ôkwi gebe nêm sec ênaña, ²⁰ ma têm moasiñña anğa Apômtaunê lañôanô mênêsa wacêlau amac tekwem saki êsa, ec êkêñ Kilisi Jesu, tañ kêjaliñ sa kêtû amacña kwananğen nan êmên. ²¹ Ñac tau êmoa undambê e êndêñ têm Anôtô êmansañ gêñ samob êtu wakuc êtiam, amboac kêsôm lasê gêoc propete dabuñ awen sa gêdêñ andanğen nan. ²² Mose kêsôm gebe ‘Apômtau, amacnêm Anôtô, oc êñu amacnêm propete ten sa anğa lasimi to tewemi nêñ êtôm aê, ma biñ samob, tañ eñ êsôm êndêñ amac nan, akêñ tañem. ²³ Lau embe sêkêñ tañen propete tau tonan nê biñ atom, oc Anôtô enser êsêac samob su anğa nê launêñ.’ ²⁴ Propete samob, Samuel to êsêac, tañ têdaguc nan, sêsôm to sêkêñ têm tonan ñawae. ²⁵ Propete latuñi amac to poac, tañ Anôtô kêmoatiñ gêdêñ tamemi nan, ñalatui amac. Anôtô kêmoatiñ poac tau gêdêñ Abraham ma kêsôm gebe ‘Êtu nêm wakucña laum nomña samob têtap moasiñ sa.’ ²⁶ Anôtô kêtôc nê sakiñwaga gêdêñ amac kêtû ñamata ma kêsakiñ eñ gebe êmoasiñ amac e anam taôm ôkwi êndêñ-êndêñgen ma awi nêm sec tokaiñ-tokaiñ siñ.”

4

Petere agêc Joan sêñğôn kapoacwalô

¹ Agêc sêsôm biñ tonan gêdêñ lau sêmoa ma lau dabuñwaga to kapitai lôm dabuñña ma Sadukai dêdêñ êsêagêc sêja. ² Lau tonan ñai sêlic êsêagêc sec gebe têdôn lau ma sêkêñ Jesu gêdi sa anğa ñacmatênêñ ñawae gêdêñ êsêac. ³ Tec sêkôc êsêagêc tôn jasêlai agêc auc sêñğôn e bêbêcgen acgom, gebe kêtula su. ⁴ Lau tañ sêñô Peterenê biñ tau nan, nêñ taêsam sêkêñ gêwiñ ma lau tau nêñ ñacwaga amboac 5,000.

⁵ Ñabêbêc êsêacnêñ kasêga to laumata ma biñsutau sêkac tauñ sa anğa Jerusalem, ⁶ ma ñac dabuñsêga Anas agêc Kaiapa ma Joan agêc Alesandere ma êsêac ñagêdô anğa ñac dabuñsêga nê gôlôac sêwiñ. ⁷ Ma sêsôm sejon ñaclagêc tau jasêkô êsêac lañônñem, go têtû Iêsu êsêagêc gebe “Asa nê ñaclai to ñaê kêpuc amagêc tôn, tec agôm gêñ tônê nec.” ⁸ Tec Ñalau Dabuñ gêjam Petere auc e kêsôm gêdêñ êsêac gebe “O launêñ kasêga to laumataac, ⁹ galoc amac embe atu Iêsu aêagêc êpi moasiñ, tañ agôm gêdêñ ñac puliñ nan, ¹⁰ go amac samob to lau Israel samob ajala gebe Jesu Kilisi Nasaretña, tañ amac ajac eñ kêpi kakesotau gêja ma Anôtô gêñu eñ sa anğa ñacmatênêñ nan, nê ñaê gêgôm ñac, tañ kêkô amac lañômñem nan, ôli ñajam kêsa. ¹¹ Ñac tau ‘poc, tañ amac akwêwaga alic gebe sec nan, tec kêtû poc kêclêsuña.’

¹² Ñacmoasiñ ten gêmoe atom, ma ñaê ñajam ten anğa umbon ñalabu gêdêñ ñamalac gebe ênam aêac saña ten gêc atomanô.”

¹³ Lau tau sêlic Petere agêc Joan têtac kêpa su ma nêñ kauc kêsa gebe êsêagêc anğa lau ñaôma nêñ, tañ sêsô lôm ten atom nan, tec sê taên ma sêjala êsêagêc gebe sêsap Jesu tônğen. ¹⁴ Ac sêlic ñac puliñ, tañ ôli ñajam kêsa nan, kêkô gêwiñ êsêagêc ma sêsôm biñ sêjô agêc awenña e masi. ¹⁵ Amboac tonan sêjatu êsêagêc sêwi gamên sêkac saña siñ sêsa awê

sêja, ma sêmasañ biñ gêdên taun¹⁶ ma sêsôm gebe “Aêac danngôm ñaclagêc tônê amboac ondoc. Lau Jerusalemña samob sêlic gêntalô, tê êsêagêc sêgôm nêgac, ma aêac oc dansa auc êtôm atom.¹⁷ Dambôc êsêagêc awenñ auc ñajaña gebe biñ tau tonec ñawae êtu tapa êndên lau samob êna atom, ma sêsam ñac tônê nê ñaê êndên lau tenj êtiam atom.”¹⁸ Go sêmôêc êsêagêc mênşêjac jao gebe êsêagêc sêsôm Jesunê ñaê lasê to têndônñ ñaê tau tenj êtiam atomanô.

¹⁹ Ma Petere agêc Joañ sêjô êsêac awenñ gebe “Taôm taêm ênam alic acgom, Anôtô êlic biñ ondoc naêndên, tanenñ wamu amac me tanenñ wamu enñ.²⁰ Aêagêc atôm atom gebe akapic awenñsuñ êtu gêñ, tanñ alic to anô nanña.”²¹ Amboac tonañ sêjac biñsu êsêagêc ñakôninñña ma sêkênñ agêc sêja. Êsêac têtap lênñ sêmêtôc êsêagêcña tenj sa atom kêtû launña, gebe samob tetoc Anôtô sa kêtû gêñ, tanñ gêgôm nanña.²² Ñac tau, nanñ êsêagêc sêgôm gêntalô ôli ñajam kêsaña kêpi enñ nanñ, nê jala kêtû 40 su.

Gôlôac tetenñ mec kêtû sêmoa totêntac êpa sugenña

²³ Sêwi Petere agêc Joañ sinñ su, tec agêc dêdênñ nênñ lau sêja ma sêjac minñ biñ, tanñ lau dabunşêga to laumata sêsôm gêdênñ êsêagêc nanñ.²⁴ Lau tonañ sênjô su e awenñ gêôc Anôtô selenñenñ gebe “O Ñatau, aôm nanñ kôkênñ undambê to nom ma gwêc to gêñ samob, tanñ sêmoa ñalêlôm nanñ,²⁵ aôm tau tonañ kôkênñ Ñalau Dabunñ gêôc aêac abenñ Dawid, tanñ kêtû aômñêm sakinñwaga nanñ, awa sa gebe ‘Lau samuc nênñ ñaonda kêpi kêtû asagenñña to lau taênñ gêjam biñ ñaôma-ñaôma nanñ, ñam amboac ondoc.

²⁶ Kinñ nomñña sêkac taunñ sa, ma kasêga sêmoatinñ biñ sênngônñ tagenñ amboac tonañ, sebe sensenñ Apômtau agêc nê ñac, tanñ genñ oso enñ nanñ su.’

²⁷ Biññanôngeñ, Herodo agêc Ponti Pilata ma lau samuc to lau Israel sêkac sa anña malac tonec sebe sensenñ aômñêm sakinñwaga dabunñ Jesu, tanñ goenñ oso enñ nanñ su.²⁸ Ma sêgôm gêñ, tanñ aôm taêm gêjam kwananñenñ gebe lêmam ôngômñña nanñ, ñanô kêsa.²⁹ O Apômtau, galoc ôlic gebe êsêac sêjô aêac ña biñgenñ. Amboac tonañ ôpuc nêm sakinñwaga aêac tônñ gebe asôm nêm biñ totêntac êpa sugenñ.³⁰ Ômêtôc lêmam moasinñ ma ôkênñ nêm sakinñwaga dabunñ Jesu nê ñaê êngôm gênşêga to gêntalô.”³¹ Ac tetenñ mec tonañ su, ma gamênñ, tanñ êsêac sêkac sa sênngônñ nanñ, kêwiwic tau e Ñalau Dabunñ gêjam êsêac samob auc ma sêsôm Anôtônê mêtê totêntac kêpa sugenñ.

Gôlôac sêwê kainñ nênñ genñ samob ñatonñ tagenñ

³² Lau-sêkênñ-gêwinñwaga samob têtac tagenñ to nênñ ñalêlôm kêpi tagenñ. Ma ñac tenñ gêlic nê gêñ amboac taugenñ nê gêñ atom, êsêac samob sêwê kainñ genñ ñatonñ tagenñ.³³ Aposolo sêwa Apômtau Jesu gêdi sa ñawae sa tonñclaigenñ, ma ñamoasinñ kapônênñ kêpi êsêac samob,³⁴ gebe êsêacnênñ ñac tenñ kêpô lêna tau kêtû gêñ tenñña gêmôa atom, gebe gamênñ to and-u ñatau samob sêkênñ nênñ genñ lau sêjam ôli ma sêkôc ñaawa³⁵ jatetoc gêc aposolo enñkainñña. Go êsêac sêjac sam genñ tau gêdênñ lau, tanñ sêpô lêna kêtû gêñ tenñña nanñ kêtômgenñ.

³⁶ Ma Lewinê wakuc tenñ gêmôa, nê malacmôkê Kupro. Ênê ñaê Josep, mago aposolo sêsam enñ gebe Bamaba, tanam ôkwi gebe “Biñmanñlatu,”³⁷ ñac tau nê kôm tenñ gêc, tec kêkênñ lau sêjam ôli ma kêkôc ñaawa jaketoc gêc aposolo enñkainñña amboac tonanñenñ.

5

Anania agêc Sapira nênñ biñ

¹ Ñac tenñ, nê ñaê Anania, agêc nê awê Sapira sêkênñ nênñ kôm ñagêdô tenñ lau sêjam ôli.
² Ñac tau gêjam ñaawa ñagêdô auc, nê awê gêlic, ma kêkôc ñagêdô jaketoc gêc aposolo enñkainñña.
³ Ma Petere kêsôm gebe “Anania, amboac ondoc Sadañ gêjam nêm ñalêlôm auc e kôsau Ñalau Dabunñ ma gôjam kôm ñaawa ñagêdô auc.
⁴ Aôm kôkênñ gêdênñ lau sêjam ôli

atomgen, tec taôm kôtu nê gên natau. Kôkên gédên lau sêjam ôli su, tec kôtu nâawa natau amboac tonan. Amboac ondoc tec taêm gêjam bin amboac tonan géc nê nâlêlôm. Aôm kôsau nâmalac atom, aôm kôsau Anôtôgoc.”⁵ Anania gênô bin tonan e gêu tau jatomatêgen géc. Ma lau samob, tan sênô bin tonan nâwae nan, têtêc taun nanô.⁶ Go lau matak dêdi jasêsabân en ma sêbalan en sêsa awê jasêsun en.

⁷ Ockatu nâsawa amboac têlêac gêjana, ma nac tau nê awê gêjam kâuc bin, tan gêgôm nê akwen nan, tec gêmên.⁸ Ma Petere kêtû kênac en gebe “Ôsôm êndên aê acgom gebe Amagêc akôc kôm nâoli tau tecenecen me.” Ma awê tau kêsôm gebe “Aec, gên tau tecenangen.”⁹ Tec Petere kêsôm gédên en gebe “Amboac ondoc amagêcnêm nâlêlôm kêpi tagen abe ansaê Apômtaunê Nalau. Ôlic acgom, lau tan sêsun nê akwen su nan, enmata gêdin katam sebe sêmbalan aôm sêsa sêna.”¹⁰ Ma gacgen awê tau kêku e jatomatêgen géc en akainna. Lau matak sêsô sêja e sêlic awê tau tomatêgen géc, tec sêbalan en jasêsun en gêwin nê akwen.¹¹ Gôlôac dabun peben têtakê nanô e lau nagêdô samob, tan sênô bin tau nâwae nan, têtakê amboac tonangen.

Aposolo sêgôm gêntalô to gênsêga taêsam

¹² Aposolo sêgôm gêntalô to gênsêga taêsam sêmoa lau nâlêlôm ma lausêkên-gêwinwaga samob sêkac taun sa sêmoa Salomonê lôm sêlêb.¹³ Lau nagêdô têtêc taun, tec sêsap êsêac tôh atom, mago tetoc êsêac sa têtôm apômtau towae.¹⁴ Ma êsêac, tan sêkên gêwin Apômtau nan, têtû gwalêkin, gebe lauo to nac taêsam.¹⁵ Lau tau sejon nê gêmâc sêsa malaclun sêja jasêkên êsêac sêc mê to sac ma taên kêka gebe Petere embe êsêlên êmên, nan katu naênêc ajun ênsac êsêacnên nagêdô êwin-êwin.¹⁶ Ma lau taêsam anga malac, tan géc Jerusalem nagala nan, sejon lau gêmâc to lau nagêdô, tan nalau natêmui gêgôm êsêac nan sêmên, tec aposolo sêgôm êsêac ôlin nâjam kêsa samob.

Sêkôc aposolo tôh kêtû dim luagêcna

¹⁷ Ma nac dabunsgêga to nê lau samob, tan anga Sadukainên ton nan, sêjam lêmun aposolo nanô¹⁸ e sêkam êsêac tôh ma sêkên êsêac sêngôn andu kapoacwalôna.¹⁹ Gédên gêbêc Apômtaunê anela ten jagêlêc katam andu kapoacwalôna su, go gêwê êsêac sêsa sêja ma kêsôm gebe²⁰ “Ana anam mêtê lau akô lôm dabun ma asôm bin angon matem jalinâ samob lasê.”²¹ Ac sênô bin tonan, tec bêbêc kanucgen sêsô lôm dabun sêja ma têdôn lau.

Go nac dabunsgêga to nê lau sêkac taun sa ma sêkalem laumata to Israelnên lau nanô samob sa ma sêkên lau sêja andu kapoacwalôna gebe sêkôc aposolo tau sêmên.²² Tec sakinwaga sêja e têtap aposolo sa sêmoa andu kapoacwalôna atom, go sêmu sêja ma sêsôm gebe²³ “Aêac aja e alic sêlai andu kapoacwalôna auc e pan tagen to gejobwaga sejob katam sêkô, mago alêc katam su e alic jaôb tagen.”²⁴ Lôm dabun nâkapitai to lau dabunsgêga sênô bin tonan ma taên gêjam jakêsa-jakêsa.²⁵ Go nac ten kasôm geden êsêac gebe “Alic acgom, lau tau, tan aken êsêac sêngôn kapoacwalô nan, têtê jatedôn lau sêkô lôm dabun.”²⁶ Amboac tonan kapitai gêwin nê sakinwaga jasêkôc aposolo. Sêkôc êsêac sêjam saicgen atom, têtêc gebe lau oc têtuc êsêac na poc êndu.

²⁷ Amboac tonan sêwê êsêac sêja laumata sêkac sa nâmalâ. Nac dabunsgêga kêtû kênac êsêac gebe²⁸ “Aêac ajac jao nâjana gédên amac gebe andôn nâe tonan êtiam atom, mago alic acgom, amacnêm mêtê gêjam Jerusalem aucgen. Amac abe aê nâmalac tônê nê dec êpi aêac me.”²⁹ Tec Petere to aposolo sêjô êsêac awen gebe “Aêac tanen wamu Anôtô êlêlêc nâmalac.”³⁰ Jesu tan amac akên en genkalen kakesotau jaasen en su nan, tec aêac tameninên Anôtô gênun en sa.³¹ Nac tau Anôtô ketoc en sa gêngôn ênê anôna, gebe êtu laumata to kêsiwaga ma ênam Israel ôkwi to êsuc êsêacnên sec ôkwi.³² Bin tonan nâi aêac alic nanô, tec awa sa amoa, aêac to Nalau Dabun, tan Anôtô kêkên gédên lau tanen wamu enna nan.”

³³ Lau tonanŋ ŋai sêŋô biŋ tonanŋ e gêli nêŋ ŋalêlôm sa secanô sebe sênac aposolo endu. ³⁴ Go laumatanêŋ tenŋ gêdi sa, enŋ Parisai tenŋ, nê ŋaê Gamaliel. Enŋ kêdôŋwaga biŋsuŋa tenŋ ma lau samob tetoc enŋ sa. Enŋ kêjatu gebe sejonŋ aposolo sêsa awê saunŋenŋ. ³⁵ Go kêsôm gêdêŋ laumata gebe “Amac lau Israelwaga, alic taôm ŋapep, aŋgôm lau tonanŋ amboac secgeŋmanŋ. ³⁶ Gêdêŋ ŋasawa tenŋ Teuda ketoc tau sa gebe êtu ŋac towae ma lau 400 sêsap enŋ tôŋ. Tec sêjac enŋ endu, ma lau, taŋ sêsap enŋ tôŋ nanŋ, sêjanda êsêac samob sêc êliŋêliŋenŋ e nêŋ kôm gê su. ³⁷ Tonanŋ su, go gêdêŋ bêc, taŋ sêsa lau saŋa nanŋ, ŋac Galilaianaŋa Juda gêdi ma kêlêtôm lau e taêsam sêsap enŋ tôŋ. Sêmoa e ŋac tau gêjaŋa ma sesenŋ êsêac, taŋ sêsap enŋ tôŋ nanŋ, samob êliŋ-êliŋ. ³⁸ Ma galoc jasôm ŋoc ŋalêlôm êndêŋ amac gebe Awi lau tône siŋ ma akêŋ êsêac sêc sêna. Gêŋ amboac tône embe ŋamalac tauŋ taêŋ ênam me sêŋgôm, oc êtu golonŋ. ³⁹ Ma embe aŋga Anôtônê, oc anseŋ su atôm atom. Ajop tagenŋ tonec, anseŋ Anôtô atom.”

⁴⁰ Lau tau sêkêŋ gêwiŋ Gamalielnê biŋ, go sêmôêc aposolo jasi êsêac ŋa palipgeŋ ma sêjac biŋsu êsêac gebe sênam mêtê êpi Jesunê ŋaê êtiam atom. Go sêkêŋ êsêac sêsa sêja. ⁴¹ Lau tau sêwi laumata siŋ sêsa sêja totêntac ŋajamgeŋ, gebe Anôtô ketoc êsêac sa ma gêlic êsêac têtôm gebe lau sêgôm êsêac majenŋ kêsa kêtû Jesunê ŋaêŋa. ⁴² Êsêac têdôŋ lau aŋga lôm dabuŋ to andu kêtôm bêcgeŋ ma sêsôm ŋawae ŋajam lasê gebe Jesu enŋ Kilisi, sêwi siŋ atom.

6

Sêjaliŋ samwaga 7 sa

¹ Gêdêŋ ŋasawa tonanŋ ŋacseŋomi têtû taêsam. Ma lau Helen têtû môsi lau Ebolai gebe sim êsêacnêŋ awêtuc su ŋa gêŋ, taŋ sêjac sam kêtôm bêcgeŋŋa nanŋ. ² Tec êsêac lau 12 sêkalem ŋacseŋomi samob sa ma sêsôm gebe “Aêac embe anac sam mo ma oc aŋgôm Anôtônê mêtê êtôm atom. Gêŋ amboac tonanŋ aêac alic kêtôm atom. ³ O lasitêwaac, ajaliŋ nêŋ lau mansanŋ 7, taŋ ŋalau Dabuŋ to kauc mêtêŋa gêjam êsêac auc nanŋ sa, gebe mêŋsêkôc kôm tau tonanŋ su. ⁴ Aêac lau tonec abe atenŋ mec to anam sakiŋ êndêŋ mêtêgeŋ.” ⁵ Lau samob, taŋ sêkac tauŋ sa nanŋ, sêŋô biŋ tonanŋ ŋajam, tec sêjaliŋ lau tonec ŋai sa, ŋac tenŋ kêkêŋ gêwiŋ ŋajaŋa to ŋalau Dêbu ŋ gêjam enŋ auc, nê ŋaê Stepan, gêwiŋ Pilip agêc Prokoro ma Nikanor agêc Timon ma Parmena agêc Judanêŋ ŋac lêŋŋa tenŋ aŋga Antiokia, nê ŋaê Nikolaus. ⁶ Sêkêŋ lau tonanŋ ŋai sêkô aposolo lanŋôŋnêŋ ma tetenŋ mec to sêu lemenŋ gêsac êsêac.

⁷ Anôtônê mêtê kêtû tapa e ŋacseŋominêŋ tonŋ aŋga Jerusalem kêtû kapôêŋ, ma lau dabuŋwaga taêsam sêkêŋ gêwiŋ mêtê to sêsô ŋalabu.

Sêkôc Stepan tôŋ

⁸ Moasiŋ to ŋaclai gêjam Stepan auc ma gêgôm gêŋsêga to gêŋtalô kapôêŋ lau sêlic. ⁹ Tec lau ŋagêdô aŋga tonŋ, taŋ sêsam êsêac sebe Libertini to Kurene ma Alesandriaŋa nanŋ, dêdi sa ma lau Kilikia to Asiaŋa sêwiŋ. Êsêac to Stepan ac sêpa tauŋ kêtû mêtêŋa. ¹⁰ Enŋ kêsôm biŋ tokauc ma to ŋalau Dabuŋ, tec êsêac sêku enŋ tulu atom. ¹¹ Amboac tonanŋ sêu biŋ gêdêŋ lau tenŋ jasêsôm gebe “Aêac aŋô enŋ kêsôm biŋ alôb-alôb kêpi Mose to Anôtô.” ¹² Sêgôm sêmoa e dêdac lau to laumata ma biŋsutau sa, jasêkôc Stepan tôŋ ma sê enŋ dêdêŋ laumata sêja. ¹³ Ma sêjaliŋ lau ŋagêdô sa gebe sêŋgôliŋ biŋ êpi enŋ gebe “Ŋac tonec kêsôm biŋ kêpi gamêŋ dabuŋ to Mosenê biŋsu ŋawaô. ¹⁴ Aêac aŋô enŋ kêsôm gebe Jesu Nasaretŋa oc enseŋ gamêŋ tonec su, ma mêtê, taŋ Mose kêkêŋ gelom aêac nanŋ, enŋ oc ênam ôkwi.” ¹⁵ Laumata samob, taŋ sêkac tauŋ sa sêŋgôŋ nanŋ, materŋ gê enŋ e sêlic lanŋôanô kêtôm aŋela tenŋ nê.

7

Stepan gêjam mêtê

¹ Go ñac dabunjsêga kêsôm gebe “Binj tau amboac tônê me masi.” ² Tec Stepan kêsôm gebe

“O tamocac to ñoc lasitêwaac, anj ñoc binj acgom. Gêmungeñ aêac abenji Abraham gêngôn Haran atomgeñ, gêmoa Mesopotamiagen e ñawasi ñatau Anôtô geoc tau lasê ³ ma kêsôm gêdên enj gebe ‘Ondec nê gamên ênêc to nê lau sêmoa ma ôna ôngôn gamên, tanj aê oc jatôc êndên aôm nanj.’ ⁴ Tec enj gedec Kaldeanên gamên gêcña ma gêdi mêngeñgôn Haran. Gêmoa e tama gêmac êndu acgom, go Anôtô gêwê enj anja tonanj mêngeñgom gamên tau tec galoc êmac anjôn nec. ⁵ Gêdên tonanj ênê ñapalê masi, ma Anôtô kêkên enj gêwê kainj gamên ñagec atomanô, mago Anôtô gêjac matagenj gedenj enj gebe êkên gamên tonec êndên enj to nê wakuc, tanj sêjô enj su nanj. ⁶ Ma Anôtônê binj amboac tonec gebe ‘Nê wakuc oc têtü lau jaba sêmoa lau tenj nêñ gamên, ma malacm oc sêkônij esêac têtü nêñ gêñôma to sejonj êsêac êtôm jala 400.’ ⁷ Ma Anôtô kêsôm gêwiñ gebe ‘Lau tau, tanj sêkônij êsêac têtü nêñ gêñôma nanj, aê oc jamêtôc êsêac. Tonanj su, go êsêac sêc sêmu mênjsênam sakinj aê anja gamên tau tonec.’ ⁸ Go Anôtô kêmoatij poac sêsa ñapalêña gêdên Abraham gêwiñ, tec kêka Isak lasê ma kêsa enj gêdên ñabêc kêtü 8, ma Isak gêgôm gêdên Jakob, ma Jakob gêgôm gêdên aêac abenji 12 amboac tonanjenj.’

⁹ “Aêac abenji têtac sec gêdên Josep e sêkên enj gêdên lau sêjam ôli enj ma sêkôc enj sêja Aiguptu, mago Anôtô gêwiñ enj. ¹⁰ Tec kêjanjo enj su anja nê ñandanj samob to kêkên moasinj ma kauc mêtêña gêdên enj kêkô kinj Aiguptuña, Parao, lanjônê. Ma Parao kêkên enj gêjam gôlij Aiguptu to ênê gôlôac samob. ¹¹ Tôbôm kêsa Aiguptu to Kanaan ñagamên samob e sêngônj jageo ñanô ma tamenji têtap nêñ gêñ sêniñña sa atom. ¹² Jakob gêñô polom gêc Aiguptu ñawae, tec kêsakinj tamenji sêsêp sêja kêtü ñamata. ¹³ Sêmoa e sêsêp sêja kêtü luagêcña nanj, tec Josep gêwa tau sa gêdên têtai ma Parao gêñô Josep tau nê gôlôac ñam. ¹⁴ Go Josep kêkên binj gêja ma kêkalem tama Jakob to nê gôlôac samob sêja. Ma lau tau têtôm 75. ¹⁵ Jakob tau kêsêp gêja e gêmac êndu anja Aiguptu, ma tamenji amboac tonanj. ¹⁶ Go sêkôc êsêac sêja Sikem ma sêsuj êsêac sêc sêô, tanj Abraham gêjam ôli ña silber tonj tenj gêdên Hamor latui anja Sikem nanj.

¹⁷ “Ñanoc sêwi gamên tau sinjña, tanj Anôtô gêjac mata gêdên Abraham nanj, kêdabinj gebe êmbacnê, ma lau têtü taêsam e sêjam Aiguptu auc. ¹⁸ Sêmoa e kinj wakuc tenj, tanj gêjam kauc Josep nanj, gêjam gôlij Aiguptu. ¹⁹ Ñac tonanj kêsau kêtim aêacnênj lau ma gejonj tamenji ma kêkac êsêac gebe sêwi nêñ gêñ dedec sinj palij-palijgeñ gebe sêmoa matenj jali atom. ²⁰ Gêdên ñasawa tonanj Mose têna kêkôc enj, ma Anôtô gêlic enj ñajam, tec agêc sêlôm enj sêmoa nêñ andulêlôm e ajônj têtêac. ²¹ Go sêwi enj sinj palij-palijgeñ e Parao latuo kêkôc enj sa jagêlôm enj kêtôm latu tenj. ²² Ma têtônj Aiguptunênj mêtê samob gêdên Mose, gêmoa e kêtü ñac ñajanja binj to kômña.

²³ “Ñac tau gêmoa e nê jala kêtü 40 su, go taê gêjam gebe ênac lasitêwai Israelña kêsi. ²⁴ Gêlic ñac tenj kêtêsu ñac Israelña tenj, tec gêjam Israel tonanj kêsi ma gêjac ñac Aiguptuña nanj êndu kêtü kêtêsu ñac tonanña. ²⁵ Mose geboc lasitêwai sêjala Anôtô gebe ênam êsêac kêsi ya ey lêma, mago nêñ kauc kêsa su atom. ²⁶ Ñabêbêc lau ñagêdô sêsôm tauñ sêmoa e enj gêlic, tec gê wama êsêac ma kêsôm gebe ‘Lauac, amac lau ñam tagenj. Amboac ondoc tec abe anjôm taôm kwalec nec.’ ²⁷ Ma ñac-kisa-môkêwaga tonanj kêtij enj ma kêsôm gebe ‘Asa kêkên aôm kôtü aêacma gôlijwaga to mêtôcwaga. ²⁸ Oc gobe ônac aê êndu amboac nôgenj gôjac Aiguptu tau nanj me.’ ²⁹ Tec Mose gêc su kêtü binj tonanña jakêtu ñac jaba gêngônj nom Midian e kêka ñapalê luagêc lasê anja tonanj.

³⁰ “Jala 40 gêjana gêwiñ, go anjela tenj geoc tau lasê gêdên enj anja gamên sawa lôc Sinainja, kêsêp ja ñawaô, tanj kêsa gamênjani nanj ñalêlôm. ³¹ Mose gêlic gêñ tonanj e gêñac lêma ma kêtü gasuc gêja gebe êlic gêñ tau ñam acgom. Tec Apômtaunê awa tenj kêsa gebe ³² ‘Tamaminênj Anôtô, Abraham agêc Isak ma Jakob nêñ Anôtô aê.’ Tec Mose kêtênêp ma kêtêc tau e gebe êlic gêñ tau ñam atom. ³³ Go Apômtau kêsôm gêdên enj gebe ‘Ôngamboac

atapa su anğa amkainj gebe gamênj, tanj kôkô nanj, gamênj dabu nj. ³⁴ Aê galic sejon njoc lau anğa Aiguptu e sêmoa jageo, ma ganjô nênj tanj, tec kasêp gamênj gebe janam êsêac kêsi. Amboac tonanj ômôênj, aê gabe jasakinj aôm êna Aiguptu.'

³⁵ "Mose tau, tanj êsêac sêsa enj auc ma sêsôm gebe 'Asa kêkênj aôm kôtu gôlijwaga to mêtôcwaga nanj,' tec Anôtô kêsakinj enj kêtû gôlijwaga to kêsiwaga. Enj kêkênj anjela geoc tau lasê gêdênj Mose anğa gamênjdani gebe êpuc enj tônj. ³⁶ Nac tonanj kejonj êsêac sa ma gêgôm gênsêga to gêntalô anğa gamênj Aiguptu to anğa Gwêckoc ma gamênj sawa kêtôm jala 40. ³⁷ Mose tau tec kêsôm gêdênj Israelwaga gebe 'Anôtô oc ênju amacnêm propete tenj sa anğa lasimi to tewemi nênj êtôm aê.' ³⁸ Nac tagenj tonanj tec gêmoa gêwinj gôlôac dabunj anğa gamênj sawa ma gêwinj anjela, tanj kêsôm binj gêdênj êsêac to tamenj anğa lôc Sinai nanj, ma njac tonanjenj tec binj mata jalinj gêdênj enj gebe êndônj aêac.

³⁹ "Mago aêac tamenj sebe tanjenj wamu enj atom. Êsêac sêmasuc enj to sêjam nênj njalêlôm ôkwi gêdênj Aiguptu kêtiam. ⁴⁰ Ma sêsôm gêdênj Aron gebe 'Ômansanj aêacma anôtôi gwam gebe sêwê aêacnja, gebe Mose, tanj gêwê aêac anğa Aiguptu amênj nanj, aêac ajam kauc binj ondoc kêtap enj sa.' ⁴¹ Gêdênj tonanj sêgôm nênj bulimakao njalatu njakatu tenj ma sêkênj da gêdênj anôtô gwam tau to têtû samuc lemenj njakôm. ⁴² Tec Anôtô gêjam dêmôê êsêac ma kêkênj êsêac sêjam sakinj umbonj njagêlônj kêtôm teto gêc propetenênj buku gebe 'Amac lau Israelwaga, gêdênj tanj amoa gamênj sawa e jala 40 nanj, oc akênj bôc to da gêdênj aê me masi.

⁴³ Amac abalanj gwam Moloknê bec to anôtô gwam Repan nê utitalata ma agôm gênj tau njakatu abe atenj mec êpi.

Amboac tonanj aê jawê amac e naanğonj Babel njamakenj ônênja.'

⁴⁴ "Aêac tamenj sêkôc lôm bec, tanj gêwa Anôtô gêmoa gêwinj êsêacnja sa nanj, sêmoa gamênj sawa. Ac sêmasanj kêtôm njadônj, tanj Anôtô kêtôc gêdênj Mose gêlic ma kêjatu enj gebe êngômnja nanj. ⁴⁵ Tamenj sêbalanj lôm bec tonanj sêwinj Josua sêja lau samuc nênj gamênj, tanj sêkôc su nanj. Anôtô tau gêmunj tamenj ma kêtinj lau samuc su, tec lôm bec kêkô gamênj tonec e gêdênj Dawidinê têm. ⁴⁶ Anôtô gêlic Dawid njajam, tec njac tau ketenj gebe êtap gamênj tenj sa ma êsunj Jakobnê Anôtônê andu tenj sa êkô. ⁴⁷ Mago gêc e Salomo kêkwê Anôtônê andu tau. ⁴⁸ Tagenj Lôlôc Njatau oc êngônj andu, tanj sêgôm njalêlôm lemenj nanj atom, êtôm propete kêsôm gebe

⁴⁹ 'Undambê kêtû njoc lêpônj ma nom kêtû ockainj njakadembonj.

Apômtau kêsôm gebe

Amac abe akwê aênjoc andu amboac ondoc,

me njoc gamênj, tanj janğonj tekoc saki êsanja nanj, oc ênêc ondoc.

⁵⁰ Amac abe gênj totau-totau samob tonanj njai tauc lemoc gajam kauc me.'

⁵¹ "Ojae amac, gêsômtêkwa njatonj ma nênj njalêlôm to tanjemsunj njadani atôm lau samuc. Amac akô Njalau Dabunj auc njapanj atôm tamemi tec amoa. ⁵² Propete ondoc tenj amac tamemi sêjanda enj atom. Ma êsêac sêjac lau, tanj andanjenj seoc binj lasê kwananjenj gebe njac gêdênj oc êmênj nanj êndugac. ⁵³ Amac lau tau tonec tec êkêc binjsu anğa anjelanênj, mago amasanj kêtû tônj atom."

Têtuc Stepan njalêlôm

⁵⁴ Lau sênjô binj tonanj e gêli nênj njalêlôm sa secanô ma sêmoa lunjulj enj. ⁵⁵ Ma Njalau Dabunj gêjam Stepan auc e mata gedec undambê, gêlic Anôtônê njawasi ma gêlic Jesu kêkô Anôtônê anônja. ⁵⁶ Tec kêsôm gebe "Op, aê galic undambê gênja ma Njalacnê Latu kêkô Anôtônê anônjagoc." ⁵⁷ Lau tonanj sêwakic e sêbôc tanjensunj auc ma gulunj tagenj sêja sêgi enj auc. ⁵⁸ Ma têtinj enj kêsa malacmagê gêja sebe têtuc enj njalêlôm. Tec lau binjmôkê sêkôc nênj njakwê su ma sêkênj jatetoc gêc njac matac tenj, nê njalêlôm Saulu, akainj. ⁵⁹ Êsêac têtuc Stepan njalêlôm sêmoa ma ketenj mec gebe "Apômtau Jesu, ôkôc njoc njalau sa." ⁶⁰ Enj

kêpôn aduc ma gêmôêc ña awa kapôên gebe “Apômtau, ôê êsêacnên sec tôñ atom.” Kêsôm tonañ su ma gêmac êndu.

8

¹ Saulu gêlic êsêac sesen Stepan su e gêjac mataanô ñajam.

Saulu kêlêsû gôloac dabun

Gêdên ñasawa tonañ lau sêlêsû gôloac dabun Jerusalemña kêlêlêc. Sêgôm e lau samob sêc êlin-êlin têtôm Judaia to Samaria ñagamêngeñ sêja. Aposolo taungeñ tec sêmoa. ² Ma lau mansañ ñagêdô sêsun Stepan ma têtanj tanjiboa ñanô kêpi enj.

³ Saulu kêpi gôloac dabun nêñ andu kêtômgeñ ma gê lauo to ñac jakêkên êsêac sêsô kapoacwalô sêja, gêgôm e gesen gôloac dabun êlin-êlin.

Mêtê kêtû tapa anja Samaria

⁴ Êsêac tanj sêc êlin-êlin kêtôm gamêngeñ sêja nan, jasêsôm ñawae ñajam lasê. ⁵ Ma Pilip tec kêsêp malac Samariaña jagêjam mêtê êsêac kêpi Kilisi. ⁶ Lau taêsam sênô Pilipnê binj to sêlic gêntalô, tanj enj gêgôm nan, e sêkên tanj enj totêntac tagen, ⁷ gebe lau taêsam tonjalau ñatêmui sêmoa, nan ñalau tau sêwakic ma sêsa anja êsêacnên sêja, ma ñatêkwa kêtû golonj to magin kêsû taêsam ôlin ñajam kêsa. ⁸ Ma lau, tanj sêngeñ malac tonañ nan, têtac ñajam samucgeñ.

⁹ Ma ñac mecwaga tenj, nê ñaê Simon, gêngeñ malac tonañ, nan gêmungeñ gêgôm mectomanj e gêjac lau Samariaña nêñ Iênô auc ma gêboa tau gebe enj ñac tonjalai kainj tenj. ¹⁰ Tec lau saunj to lau kapôên samob sêkên tanj enj ma sêsôm gebe “Anôtônê ñaclai, tanj sêsam gebe kapôên nan, oc ñac tau tonañ.” ¹¹ Êsêac sêkên tanj enj gebe enj gêjac êsêacnên Iênô auc ña nê mecgeñ e ñasawa ec balin su. ¹² Ma Pilip kêsôm ñawae ñajam Anôtônê gamên to Jesu Kilisi nê ñaêña lasê e lauo to ñac sêkên gêwinj ma sêlin sanju. ¹³ Go Simon tau kêkên gêwinj amboac tonañ e gêlin sanju ma kêsap Pilip tôñ. Enj gêlic gêntalô to gênsgêga kapôên e gêjac ênê Iênô auc.

¹⁴ Aposolo tanj sêngeñ Jerusalem ñanj, sênô ñawae gebe lau Samariaña sêkôc Anôtônê mêtê sa, tec sêsakinj Petere agêc Joanj dêdên êsêac sêja. ¹⁵ Naclagêc tonañ sêsêp sêja, go teten mec kêtû lau taunja gebe Ñalau Dabun êpi êsêac, ¹⁶ gebe Ñalau Dabun kêpi êsêacnên tenj atom tagen, ac sêlin busanju ñaômagenj kêpi Apômtau Jesu nê ñaê. ¹⁷ Tec aposolo luagêc sêkên lemenj gêsac êsêac acgom, go Ñalau Dabun gelom êsêac.

¹⁸ Simon gêlic aposolo sêkên lemenj gêsac lau, ma Ñalau Dabun gelom êsêac, tec kejonj awa gêdên êsêagêc gêja ¹⁹ ma kêsôm gebe “Akên ñaclai tonañ êndên aê amboac tonanjen. Aê embe jakên lemoc ênsac ñac tenj, go Anôtô êkên Ñalau Dabun êndên enj.” ²⁰ Tec Petere kêsôm gêdên enj gebe “Aôm ônaña tonêm awagenj. Aôm gobe ônam ôli Anôtônê moasinj ña awa me. ²¹ Aôm gôwê kainj kôm tonec ñagec atomanô, gebe Anôtô gêlic aômnêm ñalêlôm geogen. ²² Amboac tonañ ônam taôm ôkwi anja nêm geo tonañ ma otenj Apômtau, moae êsuc binj geo, tanj gêc nêm ñalêlôm nanj ôkwi. ²³ Aê galic nêm geo kêtôm ñaikisi ñamakic gêjam aôm auc to sec ñalêpoa gêsô aôm tôñ.” ²⁴ Go Simon gêjô enj awa gebe “Amagêc taôm atenj mec êndênj Apômtau anam aê aoc gebe binj, tanj agêc asôm nanj, ñatenj êtap aê sa atom.”

²⁵ Naclagêc tau sêsôm to sêwa Apômtaunê binj sa su, go sêmu sêja Jerusalem ma sêsôm ñawae ñajam lasê anja Samarianênj malac gwalêkinj gêwinj.

Pilip agêc gejobwagasêga Aitiopiaña

²⁶ Apômtaunê anjela tenj kêsôm gêdên Pilip gebe “Ôndi ma ôsêlênj êndênj oc êkô ñalunj ôsa intêna, tanj anja Jerusalem kêsêp Gasanja gêja nan. “Intêna tau kêsêp gamênj sawa. ²⁷ Tec enj gêdi gêja. Ma ñac Aitiopiaña tenj, lau Aitiopiaña nêñ kwin Kandake nê gejobwagasêga, nanj kwin kêkên enj gejob ênê waba samob nanj, jaketenj mec anja Jerusalem. ²⁸ Enj gêmu gêja nê gamênj ma kêsam propete Jesaia nê binj gêngeñ nê kareta ñaô. ²⁹ Go Ñalau Dabun

kêsôm gédêñ Pilip gebe “Ôtu gasuc nawê kareta tônê tøj.” ³⁰ Tec Pilip kélêti kédaguc gêja e gêñô eñ kêsam propete Jesaia nê biñ ma kêtú kênac gebe “Biñ tañ kôsam nan, kôjala ñam me masi.” ³¹ Ma ñac tau kêsôm gebe “Embe ñac teñ étôc intêna êndêñ aê atom, oc jajala amboac ondoc.” Go ketenñ Pilip gebe êpi naêngôñ êwiñ eñ. ³² Ma biñ tau, tañ ñac tau kêsam nan, tonec gebe

“Sejoñ eñ amboac domba, nan sebe sêmbucña ma amboac domba ñalatu, tañ sebe sêkapiñ ñaôlilu nan, mago kêtanj atom.

³³ Gêdêñ tañ sêkôniñ eñ nan, sêmêtôc eñ kêtôm ñagôliñ atom.

Asa kêtôm gebe ênac ênê wakuc nêñ miñ. Oc masi, gebe sesenñ eñ su anja nom.”

³⁴ Go gejobwagasêga tau kêsôm gédêñ Pilip gebe “Aê jatenñ aôm ôwa sa acgom. Propete kêsôm biñ tau kêpi asa. Kêsôm kêpi tau me kêpi ñac teñ.” ³⁵ Tec Pilip gêôc awa sa gêjac m nê mêtê ña propetenê ñalô tonanñ ma kêsôm Jesunê ñawae ñajam lasê gédêñ eñ. ³⁶ Agêcnêñ kareta kêsêlêñ e jasêô lasê bu teñ ma gejobwagasêga tau kêsôm gebe “Kec, bu tec kêpoac. Asagenñ êkô aênoc busanğu auc.” [³⁷ Go Pilip kêsôm gédêñ eñ gebe “Aôm embe ôkêñ êwiñ tonêm ñalêlôm samucgenñ, go danğôm.” Ma eñ gêjô Pilip awa gebe “Aê kakêñ gêwiñ Jesu Kilisi eñ Anôtônê Latu.”] ³⁸ Go eñ kêjatu gebe kareta êkô, ma Pilip agêc gejobwagasêga sêsêp bu jasêkô, go Pilip kêsagu eñ. ³⁹ Agêc anğa bu sêpi sêmên e Apômtaunê Ñalau kêkôc Pilip su, ma gejobwagasêga gêlic eñ kêtiam atom ma gêc totêtac ñajamgenñ gêja. ⁴⁰ Pilip jagêô lasê Asoto, go kêsôm ñawae ñajam lasê gêjac laoc malac samob e jagêô lasê Kaisarea.

9

Jesu gêjam Saulu ôkwi

¹ Saulu tau nê ñalêlôm gegenñ eñ sa e gêjô Apômtaunê ñacsenjomi ña biñ ma gebe ênac êsêac êndu. Eñ gédêñ dabuñsêga gêja ² ma ketenñ eñ gebe êkêñ papia êwa eñ sanja êndêñ lau Damaskus nêñ Iômmôke gebe Saulu embe êtap lau ñagêdô, nan sêkêñ gêwiñ Jesunê mêtê nan sa, oc ênsô êsêac awê ma ñac tøj ma ejoñ êsêac sêna Jerusalem. ³ Eñ kêsêlêñ gêmoe e kêdabiñ Damaskus ma sep tagenñ ja teñ anğa undambê kêpô eñ gêjam aucgenñ ⁴ e gêu tau jagêc nom ma gêñô awa teñ, tañ kêsôm gédêñ eñ gebe “Saulu, Saulu, asagenñ kôjanda aê.” ⁵ Ma eñ kêsôm gebe “Apômtau, aôm asa.” Go ñac tau kêsôm gebe “Aê Jesu tec kôjanda aê. ⁶ Mago galoc aôm ôndi ôsa malac ôna, go sêsôm biñ, tañ gêjac aôm ñawae nan. Iasê êndêñ aôm.” ⁷ Ma lau, gêñ sêwiñ eñ nan, sêñô biñ tau, mago sêlic ñamalac teñ atom, tec sêjam tañ tøjgenñ sêkô. ⁸ Saulu gêdi anğa nom ma mata gêlac e gêlic gamênñ atom. Tec êsêac sêkam eñ ma sêwê engenñ sêja Damaskus. ⁹ Eñ gêngôñ tonanñ gêlic gamênñ atom kêtôm bôc têlêac ma genñ to gênôm gênñ atom.

¹⁰ Ma ñacsenjom teñ gêngôñ Damaskus, nê ñaê Anania, nan Apômtau gêgôm ênê katu kainñ teñ kêsma ma kêsôm gédêñ eñ gebe “Anania,” e ñac tau kêsôm gebe “Apômtau, aê tec gamoa.” ¹¹ Go Apômtau kêsôm gédêñ eñ gebe “Ôndi ma ôsa intêna, tañ sêsam sebe intêna solop nan, ôna ma ôtu kênac ñac, tañ sêsam eñ sebe Saulu Tarsusña nan, anğa Judanê andu, gebe eñ ketenñ mec ¹² ma gêlic ñac teñ, nê ñaê Anania, jakêkêñ lêma gêsac eñ gebe mata êlêc êtiam.” ¹³ Go Anania gêjô eñ awa gebe “Apômtau, aê ganjô lau taêsam sêsôm gebe ñac tonanñ gêgôm aômñêm lau dabuñ, tañ sêngôñ Jerusalem nan, sec elêmê. ¹⁴ Ma sêsôm gebe kêkôc ñaclai anğa lau dabuñsêga nêñ gebe ênsô lau samob, tañ awenñ gêjac aômñêm ñaê nan tøj.” ¹⁵ Tec Apômtau kêsôm gédêñ eñ gebe “Ôna, ñac tau tônê tê gajac dabiñ eñ su gebe ejoñ ñoc ñaê êndêñ lau samuc to kiñ ma Israel latuñi êna. ¹⁶ Gebe aê tauc jatôc gêñwapac, tañ eñ êôc êtu ñoc ñaêña nan, êndêñ eñ.”

¹⁷ Tec Anania gêdi gêja e jakêpi andu tau, go kêkêñ lêma gêsac eñ ma kêsôm gebe “Lasicenec Saulu, Apômtau Jesu, tañ geoc tau lasê gédêñ aôm anğa intêna, tañ kôsa gômônêñ

nañ, kêsakiñ aê tec gamêñ gebe matamanô êpoa lasê êtiam ma Njalau Dabuñ ênam aôm auc.”¹⁸ Ma gaôgenj gêñ, tañ gêsañ Saulu mataanô auc nañ, kêsêlô amboac i ñagala e gêbacnê ma gêlic gamêñ kêtiam. Go gêdi sa e gêlij sanju¹⁹ ma genj gêñ têkwa saki kêsa kêtiam.

Saulu gêjam mêtê anja Damasku

Bêc ñagêdô Saulu gêwiñ ñacsenomi gêmoa Damaskus.²⁰ E gacgenj gêjam mêtê kêpi Jesu anja Judaneñ lôm gebe ñac tau tonañ Anôtônê Latu.²¹ Ma lau samob, tañ sêñô ênê bi ñ tonañ nañ, sêñac lemeñ ma sêsôm gebe “Ñac tau, tañ gesenj êsêac, tañ awenj gêjac ñaê tônê anja Jerusalem nañ, ñac tau tonec me masi. Eñ gêmênj gebe ênsô êsêac anja tonecña tôñ êwiñ ma ejoj êsêac sêndênj lau dabuñsêga sêna atom me.”²² Ma Saulu gêwa sa ñajana kêlêlêc gebe Jesu tonec eñ Kilisi tau. Kêsôm binj amboac tonañ tec gêgôm lau Juda, tañ sêngônj Damaskus nañ, nêñ kauc kêñsônj e toñoma.

Saulu gêc Judawaga su

²³ Bêc ñagêdô gêjaña acgom, go Judawaga sêkic ênê binj gebe sênac eñ êndu.²⁴ Binj tau ñapuc kêsa gêdênj Saulu. Ac sêkênj lau sejoj malac ñasacgêdô gêwiñ kêtôm bêc to gelenjenj gebe sênac eñ êndu.²⁵ Tec Saulunê ñacsenomi sêkôc eñ gêdênj gêbêc jasêkênj eñ kêsêp sêm, tañ sêwa amboac talu nañ, ma sêlêwanj eñ kêsêp tunbôm ñadêmôê gêja.

Saulu gêmoa Jerusalem

²⁶ Gêja e gêo lasê Jerusalem jakêsaê gebe êsap ñacsenomi tôñña. Tec gêgôm elêmê gebe samob têtêc eñ, sêkênj gêwiñ gebe Jesunê ñacsenom tenj eñ atom.²⁷ Tec Barnba gêjam eñ sa ma gêwê eñ agêc dêdênj aposolo sêja. Eñ gêjac m inj binj Saulu gêlic Apômtau anja intêna ma Jesu kêsôm binj gêdênj eñña. Ma gêjac minj gêwiñ gebe Saulu kêsôm Jesunê ñaê lasê gêmoa awêgenj anja Damaskus.²⁸ Go Saulu gêmoa-gêmoa gêwiñ êsêac anja Jerusalem ma kêsôm Apômtaunê ñaê lasê gêmoa awêgenj.²⁹ Eñ gêjam binjalôm gêwiñ lau Juda, tañ sêsôm binj Helen nañ, e sêpê taunj kêtû mêtêña. Tec êsêac sebe sêkam eñ tôñ ma sênac eñ êndu.³⁰ Lasitêwai sêñô binj tonañ ñawae ma sêkênj eñ kêsêp Kaisarea gêja acgom, go sêsakiñ eñ anja tonañ gêja Tarsus.

³¹ Gêdênj ñasawa tonañ gôlôac dabuñ anja Judaia to Galilaia ma Samaria ñagamênj samob sêngônj towamag-eñ. Lau tau sêsa nêñ lêñ totêtêc Apômtaugenj ma Njalau Dabuñ kêpuc êsêac tôñ to gêjac lênsônj êsêac e têtû taêsam.

Aenea ôli ñajam kêsa

³² Petere kêsêlênj-kêsêlênj gêmoa e jagêo lasê Anôtônê lau, tañ sêngônj Luda nañ.³³ Go kêtap ñac tenj anja tonañ sa, nê ñaê Aenea, tañ nê ñatêkwa kêtû golonj ma gêcgenj kêtôm jala 8.³⁴ Tec Petere kêsôm gêdênj eñ gebe “Aenea, Jesu Kilisi gêgôm aôm ñajam kêsa, ôndi sa ma ôluñ nê mê sa,” e eñ gêdi sa guluj tagenj.³⁵ Lau Luda to Saron samob, tañ sêlic ñac tau nañ, sêjam taunj ôkwi dêdênj Apômtau.

Tabita mata jali kêsa kêtiam

³⁶ Awê tenj gêngônj Jope, nê ñaê Tabita, tanam ôkwi gebe Mojawa, nañ kêkênj gêwiñ Jesu. Eñ gêjam lau sa ña kolênj tokainj-tokainj to kêmoasiñ êsêac ñanô.³⁷ Gêdênj ñasawa tonañ gêmâc gêgôm eñ gêc e gêmâc êndu. Go sêmasañ ênê ñawêlêlanj ma tetoc gêc andu ñadenj tenj.³⁸ Ñacsenomi sêñô Petere gêmoa Luda, tañ gêc Jope ñagala nañ ñawae, tec sêsakiñ ñac luagêc jatetenj eñ gebe “Ôndênj aêac ômôênj sebenmanj.”³⁹ Petere gêdi ma gêwiñ êsêagêc sêja. Ac sêo lasê su acgom, go sêwê Petere sêpi andu tau ñadenj tonañ sêja. Ma awêtuc samob dêdênj eñ sêja e têtôc obo to ñakwê, tañ Tabita gêngônj gêwiñ êsêac ma kêsî nañ, gêdênj eñ ma têtanj.⁴⁰ Tec Petere kêmasuc êsêac samob sêsa sêja, go kêpônj aduc ketenj mec. Tônanj su, go kêkac tau ôkwi gêdênj ñacmatê ma kêsôm gebe “Tabita, ôndi sa.” Ma awê tau mata gêlac e gêlic Petere ma gêdi gêngônj.⁴¹ Go Petere gêsunj lêma jakekam eñ sa ma gêmôêc Anôtônê lau to

awê tuc mênkê tuc awê tau gêdên êsêac gebe mata jali kêsa su. ⁴² Lau Jope samob sênô bin tonan nawai ma taêsam sêkên gêwin Apômtau. ⁴³ Ma Petere gêmoa Jope gêngôn gêwin nac kêmasan bôc nâolicna ten, nê nâe Simon, nasawa ec baliñ.

10

Petere agêc Korneli

¹ Nac ten gêngôn Kaisarea, nê nâe Korneli. Nac tonan kêtû sinwaga ton ten, tan sêsam êsêac sebe “TonItaliana” nan, nên kapitai. ² En to nê gôlôac samob lau najam têtêc Anôtô, ma en kêmoasin lau Juda napep to keten mec gêdên Anôtô geden tôngên. ³ Gêdên ocmata nac tonan katu gêlic Anôtônê anela ten katôgen gêdên en jakêsôm gêdên en gebe “Korneli.” ⁴ Korneli kêtakê e mata gê en ma kêsôm gebe “Apômtau, bin amboac ondoc.” Go anela kêsôm gêdên en gebe “Nên mec to nê moasin kêpi gêdên Anôtô jataê gêjam gêmoa. ⁵ Amboac tonan galoc ôkên lau sêna Jope nasêkôc Simon ten, tan sêsam en sebe Petere nan sêmên. ⁶ Nac tau kêtû naclen jagêngôn gêwin Simon ten, tan kêmasan bôc nâolic nan, nê andu kêtô gwêctaligen.” ⁷ Anela kêsôm bin gêdên en su ma gêc gêja acgom, gocgo Korneli gêmôc nê sakinwaga luagêc ma sinwaga ten. Nac tau kêtêc Anôtô ma gêjam sakin Korneli napep. ⁸ Korneli gêjac min bin samob gêdên êsêac ma kêsakin êsêac sêja Jope.

⁹ Lau tonan sêsêlên sêmoa e nagelen, go jatêdabin malac. Gêdên tonan Petere kêpi andu tau naden nâona gebe eten mec, ma oc kêtô nalun. ¹⁰ Gêmoa e mo gêjô en ma gebe ênin gên. Tec sêmasan ênê gên sêmoa ma katu kain ten kêsa ¹¹ e gêlic undambê gêna ma sêlêwan gên ten amboac obo kapôên sêmoatin nalêsu aclê ma sêlêwan kêsêp nom gêmên. ¹² Ma bôc nomna kain ten-kain ten to gên, tan kêtêngen nan, ma moc umbon nalabuñ sêsêp jasêmoa najêlôm. ¹³ Go awa ten gêdên en gebe “Petere, ôndi sa, ômbuc ma ôniñ.” ¹⁴ Tec Petere kêsôm gebe “Apômtau, masigoc, gên sec to alôb-alôb amboac tonan aê gaen ten su atomanô.” ¹⁵ Go awa tau kêsa kêtiam kêtû dim luagêc gebe “Gên tan Anôtô kêmasan kêtû selec nan, ômbu gebe alôb-alôb atom.” ¹⁶ Bin tonan kêsa kêtû dim têtêc su, go gaôgen obo tau gegen tau sa kêpi undambê gêja kêtiam.

¹⁷ Petere taê gêjam gên, tan gêlic nan, nam jakêsa-jakêsa gêmoa ma lau, tan Korneli kêsakin êsêac nan, têtû kênac Simonnê andu gêdên lau e têtap sa mênșêkô nasacgêdô. ¹⁸ Lau tau sêmôc têtû kênac gebe “Simon, tan sêsam en sebe Petere nan, kêtû naclen mêngêngôn tonec me masi.” ¹⁹ Petere taê gêjam gên, tan gêlic nan, nam gêngôn, ma Nalau Dabuñ kêsôm gêdên en gebe “Ôlic acgom, lau têtêc mênșêkô kênac aôm sêkô. ²⁰ Ôndi ôsêp ma ôwin êsêac, taêm ênam naêsa-naêsa atom, gebe aê tauc kasakin êsêac tec sêmên.” ²¹ Tec Petere kêsêp jakêsôm gêdên êsêac gebe “Aô, nac tan asôm nan, aê tau tonec. Ac amên kêtû bin ondocna.” ²² Lau tau sêsôm gebe “Kapitai Korneli, nac gêdên, tan kêtêc Anôtô nan, ma Judawaga sêlic en nac mansan, nac tau tônê anela dabuñ ten mênșêkôm bin gêdên en gebe êkên lau mênșêkôc aôm ôna ênê andu ma ênô bin anga aômnmên.” ²³ Tec Petere kêmasan bin gêdên êsêac sêsô nê andu nalêlôm sêja ma kêtên gên êsêac sen.

Nagelen en gêdi gêwin êsêac sêja ma lasitêwai nagêdô anga Jope dêdi sêwin en. ²⁴ Nagelen, go jasêo lasê Kaisarea. Korneli kêtalem nê lasitêwai to nê tawan sa kwanangen, ma sêôn êsêac sêmoa. ²⁵ Gêdên tan Petere kêsô gêja nan, Korneli kêpuc en têtôn kêsa gêmên e gêu tau gêc en akainna ma ketoc en sa. ²⁶ Tec Petere kêkam en sa ma kêsôm gebe “Ôndi sa, aê namalac amboac tonan.” ²⁷ Sêjam bin galôm sêwin tauñ sêsô sêja e gêlic lau taêsam sêkac tauñ sa, ²⁸ ma kêsôm gêdên êsêac gebe “Amac alicgac gebe bin su gêjac jao gebe Judawaga têtû naclen me sêngôn sêwin tentenlatu ten atom. Mago Anôtô kêtêc gêdên aê gebe jambu namalac ten gebe sec to natêmui atomanô. ²⁹ Kêtû tonan aê ganô amacnêm môc tec gadec atom, gadi gamên. Ma galoc jatu kênac amac gebe amôc aê kêtû asagenña.”

³⁰ Tec Korneli kêsôm gebe “Gêdên ocmata ten aê katen mec gamoa noc andu e galic nac ten tonakwê nâolicnê mênșêkô aê lanônên, galoc nabêc aclê gêjana su. ³¹ Ma nac tau

kêsôm gebe 'Korneli, Anôtô gêñô aômnêm mec ma taê gêjam nêm moasiñgac. ³² Amboac tonañ ôsakiñ lau sêna Jope nasêkôc Simon, tañ sêsam enj sebe Petere nañ êmênj. Nac tau kêtú ñaclênj gêñgônj Simon, tañ kêmasañ bôc ñaôlic nañ nê andu, tañ kêkô gwêctali nañ.' ³³ Tec kakênj lau ñagaôgenj dêdênj aôm sêwac ma aôm gôgôm ñajam gebe gômôênj. Aêac samob, tec amoa Anôtô lanônêm nec, abe anjô biñ samob, tañ Apômtau kêsakiñ aôm nañ."

Petere gêjam mêtê gêmoa Kornelinê andu

³⁴ Go Petere gêôc awa sa ma kêsôm gebe "Galoc aê kajala biññanôgenj gebe Anôtô kêpuc openj lau tenj atom. ³⁵ Lau samuc samob nêñ tenj embe êtêc enj ma êñgôm gêñ êndênjenj, nañ oc êlic enj ñajam. ³⁶ Amac anjô biñ, tañ Anôtô kêsakiñ gêdênj lau Israel. Enj kêsôm ñawae ñajam lasê kêpi Jesu Kilisi gê wama. Nac tau kêtú samob nêñ Apômtau. ³⁷⁻³⁸ Amac ajala biñ tau, tañ gêjam Judaia samucgenj auc nañgac. Ma biñ tau tonec gebe Anôtô genj oso Jesu anja Nasaret ña Nalau Dabunj to ñaclai. Ma biñ tau gêjac m anja Galilaia gêdênj Joañ gêjam mêtê kêpi busañgu su acgom, go Jesu gêjac laoc gamênjenj jakêmoasiñ lau to gêgôm lau, tañ Sadan kêkônij êsêac tôñ nañ, ôlij ñajam kêsa. Gêgôm gêñ tonañ gebe Anôtô gêwiñ enj. ³⁹ Ma aêac alic gêñ samob, tañ gêgôm anja Judanênj gamênj to Jerusalem nañ, tec awa sa. Nac tonañ êsêac sêkênj enj genjkalenj ka ma sêjac enj êndu. ⁴⁰ Nac tau tonañ Anôtô gêñu enj sa gêdênj bêc kêtú têtêac ma kêkênj enj geoc tau lasê. ⁴¹ Geoc tau lasê gêdênj lau samob atom, gêdênj aêacgenj, tec Anôtô kêjalij aêac sa kwananjenj gebe awa ênê biñ sa nec. Enj gêdi sa anja ñacmatênênj ma aêac tec aenj to anôm gêñ awiñ enj. ⁴² Go enj kêjatu aêac gebe anam mêtê lau to awa sa gebe Anôtô kêjalij enj sa kêtú lau matenj jali to ñacmatê nêñ mêtôcwaga. ⁴³ Propete samob sêwa enj ñam sa gebe Anôtô êsuc lau pebenj, tañ sêkênj gêwiñ enj nañ, nêñ sec ôkwi êtu ênê ñaêña."

Anôtô kêkênj Nalau Dabunj gêdênj lau samuc

⁴⁴ Petere kêsôm biñ tonañ gêmoa ma Nalau Dabunj mênjkêpi êsêac samob, tañ sênjô biñ semoa nañ. ⁴⁵ Ma Judawaga ñanô, tañ sêkênj gêwiñ ma sêwiñ Petere nañ, sê taênj gebe Anôtô kêkêc nê Nalau Dabunj kêpi lau samuc gêwiñ, ⁴⁶ gebe sênjô êsêac sêjam lau ñagêdô awenj ma sêlambij Anôtô. Go Petere kêsôm gebe ⁴⁷ "Nalau Dabunj kêpi lau tonec kêtôm kêpi aêac. Asa oc ênac jao gebe sêlij sanju atom." ⁴⁸ Go kêsôm sêsagu êsêac sêjam Jesu Kilisi lanjô. Ma lau tau tetenj Petere gebe êñgônj êwiñ êsêac bêc ñagêdô acgom. * Judawaga sêkênj gêwiñ gebe gêñ dêmôêña êtôm gebe êñgôm nêñ ñalêlôm êtu sec, tec senj palij-paligenj atom, senj gêñ, tañ Mosenê biñsu gêwa sa gebe gêñ selec nanjenj.

11

Petere gêjac miñ gedenj gôlôac Jerusalemña

¹ Aposolo to lasitêwai, tañ sênjônj Judaia nañ, sênjô lau samuc sêkôc Anôtônê mêtê sa ñawae. ² Petere kêpi Jerusalem gêja, tec lau Juda ñanô ñagêdô sêsôm enj gebe ³ "Aôm kôpi lau samuc nêñ andu to goenj gêñ gônjônj gôwiñ êsêacgoc." ⁴ Tec Petere gêôc awa sa ma gêwa biñ tau sa tomalagenj gêdênj êsêac gebe

⁵ "Aê katenj mec ganjônj malac Jope e katuc kainj tenj kêsa ma galic gêñ tenj amboac obo kapôênj sêmoatiñ ñalêsu aclê tôñ kêsêp anja undambê gêdênj aê gêmênj. ⁶ Aê gaôc kênij e galic bôc nomña kainj tenj-kainj tenj, bôclai ma gêñ kêkênjña to moc umbonj ñalabuña. ⁷ Ma ganjô awa tenj kêsa gêdênj aê gebe 'Petere, ôndi sa, ômbuc ma ôniñ.' ⁸ Go kasôm gebe 'Apômtau, masigoc, gêñ sec to alôb-alôb amboac tonañ aocsunj gêjam kauc samuc.' ⁹ Go awa tau anja undambê gêjô aê aoc kêtú dim luagêc gebe 'Gênj tañ Anôtô kêmasañ kêtú selec nañ, ômbu gebe alôb-alôb atom.' ¹⁰ Ganjô biñ tonañ e kêtú dim têtêac, go gêñ samob tonañ ñai kêpi undambê gêja kêtiam. ¹¹ Ma gaôgenj galic lau têtêac, tañ sêsakiñ anja Kaisarea dêdênj aê mênjsêo lasê andu, tañ ganjônj nañ. ¹² Ma Nalau Dabunj kêsôm gêdênj

* **10:48:** Judawaganenj biñ têtú selecña ñagêdo gêc Mat 15:2.

aê gebe 'Ôwiñ êsêac taêm ênam biñ naêsanaêsa atom.' Tec gawiñ lasitêwai 6 tecenec e api ñac tau nê andu. ¹³ Go Ñac tau gêjac miñ gêdêñ aêac gebe gêlic añela teñ kêkô ênê andu ma kêsôm gêdêñ eñ gebe 'Ôsakiñ lau sêna Jope ma sêkôc Simon, tañ sêsam eñ sebe Petere nañ sêmêñ. ¹⁴ Ñac tau êsôm biñ, tañ ênam aôm to nêñm gôlôac samob kêsi nañ, êndêñ aôm.' ¹⁵ Aê gocgo gajac m ñoc biñ gamoa ma Ñalau Dabuñ kêpi êsêac amboac gêmunğen kêpi aêac. ¹⁶ Tec aê taêc gêjam Apômtaunê biñ, nañ kêsôm gebe 'Joañ kêsagu amac ña bu, mago amac oc aliñ Ñalau Dabuñ êtu nêñm sanğur nañ.' ¹⁷ Êsêac sêkêñ gêwiñ Apômtau Jesu Kilisi e Anôtô kêmoasi ñ êsêac amboac kêmoasiñ aêacgen. Ma aê asa gebe jakô Anôtô auc." ¹⁸ Lau tau sêñô biñ tonañ e sêjam taunğ tôn. Ac sêlambiñ Anôtô ma sêsôm gebe "Anôtô gêjam lau samuc ôkwi, gebe sêñğônğ matenğ jalí sêwiñ amboac tonanğen."

Gôlôac Antiokiaña

¹⁹ Sêjac Stepan su acgom, go gêñwapac, tañ kêdaguc nañ, gêjam gôlôac salinğ-salinğ. Êsêac sêc sêjac laoc gamêñgenğ e jasêô lasê Poinike to Kupro ma Antiokia ma sêsôm mêtê gêdêñ lau teñ atom, sêsôm gêdêñ Judawagagenğ. ²⁰ Go nêñ lau ñagêdô dêdi anğa Kupro to Kurene jasêô lasê Antiokia. Anğa tonañ sêsôm Apômtau Jesu nê ñawae ñajam lasê gêdêñ lau Helen gêwiñ. ²¹ Apômtau lêma gêwiñ êsêac e lau taêsam sêkêñ gêwiñ ma sêjam taunğ ôkwi dêdêñ Apômtau sêja.

²² Gôlôac dabuñ Jerusalemña sêñô biñ, tañ êsêac sêgôm nañ, ñawae ma sêsakiñ Bamaba gêja Antiokia. ²³ Kêsêlêñ jagêô lasê e gêlic Anôtô kêmoasiñ lau tonañ ñanô, tec têtac ñajam ma gêlêñ biñ êsêac samob gebe nêñ ñalêlôm taêñ ênam Apômtaunğ ma sêsap eñ tônğ ñapanğ. ²⁴ Eñ tau ñac ñajam ma Ñalau Dabuñ gêjam eñ auc to kêkêñ gêwiñ ñajana, tec gêjam lau taêsam ôkwi e sêkêñ gêwiñ Apômtau. ²⁵ Go Barnaba tau gêja Tarsus gebe ensom Saulu. ²⁶ Eñ jakêtap eñ sa, go kêkôc eñ gêja Antiokia. Ma êsêagêc sêñğônğ sêwiñ gôlôac dabuñ jala samuc teñ ma têdônğ lau taêsam. Anğa Antiokia tonañ tec sêsam Apômtaunê ñacsenğomi gebe lau Kilisiña kêtur ñamataanô.

²⁷ Gêdêñ ñasawa tonañ propete anğa Jerusalem sêsêp Antiokia sêja. ²⁸ Êsêacnêñ teñ, nê ñaê Agaba, Ñalau Dabuñ kêkac eñ, tec gêdi ma geoc biñ tonac lasê gebe Tôbôm kapôênğ êsa ênam ñamalac samob nêñ gamêñ auc. Ma biñ tau nanô kêsas gêdêñ kaisara Klaudi nê têm. ²⁹ Tec ñacsenğomi sêsôm kêtur tônğ gebe sênam lasitêwai, tañ sêñğônğ Judaia nañ sa. Êsêac samob êtôm ñacanôgenğ sêkêñ êtôm awa, tañ gêc êsêacña nañ. ³⁰ Sêgôm gêñ tau su, go sêsakiñ Barnaba agêc Saulu gebe nasêkêñ awa tau êndêñ laumata. * Judawaga sêkêñ gêwiñ gebe gêñ dêmoênğ êtôm gebe êñğôm nêñ ñalêlôm êtu sec, tec senğ gêñ palinğ-palinğenğ atom, senğ gêñ, tañ Mosenê biñsu gêwa sa gebe gêñ seleg nanğenğ.

12

Sêjac Jakobo endu ma sêkôc Petere tônğ

¹ Gêdêñ têm tonañ kiñ Herodo kêkac lêma sa gebe ejonğ gôlôac dabuñ nêñ ñagêdô. ² Eñ gêjac Joañ têwa Jakobo ña siñ êndu. ³ Herodo gêlic gebe biñ tonañ gêjac Judawaga matenğanô ñajam, tec gêjac têku e kêkôc Petere tônğ amboac tonañ. (Biñ tonañ kêsas gêdêñ Om Polom Ñalucña.) ⁴ Kêkôc eñ tônğ su, go kêkêñ eñ kêsô andu kapoacwalônğa gêja. Go kêkêñ siñwaga tonğ aclê gebe sejonğ eñ. Tonğ teñ ñalau aclê-aclê. Herodo taê gêjam gebe Pasa êmbacnê acgom, go êtôc eñ êndêñ lau. ⁵ Amboac tonañ sejonğ Petere gêñğônğ kapoacwalô, ma gôlôac dabuñ tetenğ mec gêdêñ Anôtô kêtur eñña gedenğ tônğenğ.

Mec ñaclai kêgaboac Petere su

⁶ Gêdêñ tañ Herodo taê gêjam gebe êtôc Petere êndêñ lau nañ, ñagêbêc sêsô Petere tônğ ña kapoacwalô luagêc ma sêkêñ eñ gêc bêc gêc siñwaga luagêc ñasawa. Ma gejobwaga

* **11:30:** Judawaganêñ biñ têtur selegña ñagêdô gêc Mat 15:2.

sêkô katamdêmôe ma sejob andu kapoacwalôna. ⁷ Ma sep tagen Apômtaunê anjela geoc tau lasê e nawê kêpô balêm nalêlôm. Go anjela tau kepen Petere dambê ma gênu enj ma kêsôm gebe “Ôndi sa sebej.” Gêdên tonan kapoacwalô kêsua anja enj lêma. ⁸ Go anjela kêsôm gêdên enj gebe “Ôjandinj nêmbinjakap ma ôkic nêmbatapa tônj.” Ma enj gêgôm amboac tonan. Go anjela kêsôm gêdên enj gebe “U nêmbakwê ênsanj taôm ma ôndaŋguc aê.” ⁹ Petere kêsa kêdaguc enj gêja. Enj gêjam kauc gebe gêj, tanj anjela gêgôm nanj, nanô atom, geboc gêc mêgenj. ¹⁰ Agêc sêsêlênj e jasêlêlêc gejobwaga namatana to gejobwaga kêtua luagêcna, go jasêo lasê katam ki, tanj kêsi intêna malacna nanj. Ma katam tau gêlêc tau su gêdên êsêagêc, tec agêc sêsa sêja sêsêlênj sêmoa intêna. Go sep tagen anjela malamê. ¹¹ Peterenê kauc njawa kêsa, go kêsôm gebe “Galoc kajala nanôgenj gebe Apômtau kêsakinj nê anjela kêjanjo aê su anja Herodo lêma to gêj samob, tanj Juda sêkênj matenj gebe sêngôm nanj.”

¹² Nê kauc kêsa su ma kêpi Joan, tanj sêsam enj sebe Marka, têna Maria nê andu gêja. Lau taêsam sêkac taun sa anja tonan ma tetenj mec sêmoa. ¹³ Enj kêmadi katam anduna ma sakinwagao tenj, nê njawê Rode, gêja gebe êlic nam. ¹⁴ Enj gêja e kêjala Petere awa ma têtac njam gêjam enj auc e gêlêc katam su atom, kêlêti kêsô gêja ma kêsôm lasê gebe Petere tec kêkô katamdêmôe. ¹⁵ Ma êsêac sêsôm gêdên awê tau gebe “Aôm meloc.” Ma enj kêsôm njana gebe “Masi, njac tau tônê binjanô.” Tec êsêac sêsôm gebe “Oc ênê anjela.” ¹⁶ Ma Petere kêmadi katam gedênj tônjenj e sêlêc su ma sêlic enj e têtakê nanô. ¹⁷ Enj gêjab lêma gêdênj êsêac gebe jamanjenj, go gêjac Apômtau gêwê enj anja andu kapoacwalôna kêsa gêmênj naminj gêdênj êsêac ma kêsôm gêwinj gebe “Asôm binj tonec njawae êndênj Jakobo to lasitêwai njagêdô.” Go enj tau kêsa malac tenj gêja.

¹⁸ Gelejmata sinjwaga selendec nanô ma sênac matenj taunj gebe Petere gêja ondoc. ¹⁹ Herodo gesom enj, mago kêtap enj sa atom. Amboac tonan kêtua lêsua gejobwaga ma kêtinj êsêac gebe sênac êsêac êndu. Go Herodo tau gêdi anja Judaia kêsêp Kaisarea gêja gêngôn tonan.

Herodo gêmac êndu

²⁰ Herodo têtac njandanj gêdênj lau Turu to Sidon. Lau tonan nênj nalêlôm kêpi tagen, tec dêdênj enj sêja. Êsêac sêjam nenenj kinjê sakinwaga andulêlômna, Blasta, ma tetenj gebe sê wama taun, gebe kinjê nom nanô gêlôm êsêac. ²¹ Gêdênj noc sêmasanj binj tonanja, go Herodo kêsô njakwê kinja sa jagêngônj lêpônj ma kêsôm bi nj gêdênj êsêac. ²² Tec lau awenj gêoc enj gebe “Awa tônê njamalacnê atom, anôtô tenj nê.” ²³ Ma sep tagen Apômtaunê anjela gêjac enj gebe ketoc Anôtô sa atom, tec têmoa senj enj e gêmac êndu.

²⁴ Go Anôtônê mêtê kêlainj tau gêjam gamênj auc. ²⁵ Barnaba agêc Saulu sêjam nênj sakinj tonan e gêbacnê anja Jerusalem, go sêkôc Joan, tanj sêsam enj gebe Marka nanj, gêwinj êsêagêc ma sêmu sêja Antiokia.

13

Sêjam mec Bamaba agêc Saulu

¹ Propete to binjsu, tanj sêmoa gôlôac dabunj Antiokianja nalêlôm nanj tonec, Barnaba agêc Simeon, tanj sêsam enj sebe Niger nanj, ma Luki anja Kurene ma Manaen, tanj agêc kinj Herodo njapalêgenj sêmoa sêwinj taun nanj, ma Saulu. ² Njasawa tenj êsêac sêjêm sakinj Apômtau to sêjam dabunj mo sêmoa, ma Nalau Dabunj kêsôm gebe “Awaka Bamaba agêc Saulu sa êtu kôm, tanj kakalem êsêagêc nanja.” ³ Tec sêjam dabunj mo ma tetenj mec, go sêu lemenj gêsac êsêagêc ma sêkênj êsêagêc sêja.

Aposolo sêjam mêtê anja Kupro

⁴ Nalau Dabunj kêsakinj êsêagêc e sêsêp Selaikia sêja. Anja tonan sêlac jasêo nuc Kupro. ⁵ Sêmoa Salami ma sêsôm Anôtônê binj lasê anja Judanênj lôm. Ma Joan gêjam sakinj gêmoo gêwinj êsêagêc.

⁶ Go ac sêsêlên tédaguc nuc samuc tonan e jasêo lasê Papo. A nga Papo têtap nac Judana ten sa. En mecwaga ten to propete dansan, nê naê Barjesu. ⁷ Nac tau gêmoa gêwiñ gôliñwaga Sergi Paulus, en nac tokauc ten. Nac tonan kékalem Barnaba agêc Saulu dèdên en sêja, nam en gebe êñô Anôtônê bin. ⁸ Mago mecwaga Eluma (lau Helen sêjam ênê naê ôkwi amboac tonan) gêlêc bin sa êsêagêc ma gêgôm gêñlêlôm gebe ênam gôliñwaga ôkwi êkên êwiñ mêtê atom. ⁹ Tec Saulu, tan sêsam en ten gebe Paulu nan, Nalau Dabuñ gêjam en auc ma kêpuc mata tônia en ¹⁰ ma kêsôm gebe “Aôm Sadan latu. Bin dansan to alôb-alôb gêjam aôm auc samucgen, tec kôkên kisa gèdên bin gèdên samob. Aôm gôjam Apômtaunê intêna solop ôkwi napan. Êndên ondoc, go ôwi sin. ¹¹ Ôlic acgom, galoc Apômtaunê lêma oc ênac aôm gebe matampec êsa ôlic oc êtiam atom e nasawa ten acgom.” Ma sep tagen nakanuc to nakesec kékôm en auc ma gesom lau kêlêsa gen gebe sêkam enna. ¹² Gôliñwaga gêlic gêñ tonan tec kêtakê kêtû Apômtaunê mêtêna e kékên gêwiñ.

Paulu agêc Barnaba sêmoa Antiokia Pisidiaña

¹³ Paulu to nê lau sêpi wan anga Papo ma sêlac e jasêo Perge, tan gêc Pampulia nan. Go Joan kêtaiñ tau su anga êsêagêcnên ma gêmu gêja Jerusalem. ¹⁴ Sêwi Perge sin ma sêsêlên e sêo lasê Antiokia Pisidiaña. Gèdên sabat sêso Judanên lôm jasêngôn. ¹⁵ Lôm mômê sêsam Mosenê bin su to propetenên bin lasê su acgom, go sêsakiñ bin gèdên êsêagêc gêja gebe “O lasitêwaagêc, bin êpuc lau tônia embe ênêc amagêcna, go asômman.” ¹⁶ Tec Paulu gèdi sa gêjab lêma êsêac ma kêsôm gebe

“O Israelwaga to amac, tan atêc Anôtô nan, akên tanem acgom. ¹⁷ Lau Israel tonec nêñ Anôtô kèjaliñ tamenji sa ma ketoc lau tau sa gèdên tan sêngôn nom jaba Aiguptu nan, go gèoc lêma sa ma gèwê êsêac anga tonan sêsa sêja. ¹⁸ Ma gèlôm êsêac sêmoa gamên sawa kêtôm jala 40. ¹⁹ Go gesen nom Kanaan nalaum 7 su ma gêjac sam ngamên tau gèdên êsêac sêwê kain, ²⁰ kêtôm jala 450.

“Tonan su, go kékên gôliñwaga gèdên êsêac e gèdên propete Samuel nê têm. ²¹ Gèdên nasawa tonan tetên kin e Anôtô kékên Kis latu Saulu anga Benjammê gôlôac kêtû nêñ kin kêtôm jala 40. ²² Go kêsap en tulu ma ketoc Dawid sa kêtû nêñ kin. Anôtô gèwa nac tonan sa amboac tonec gebe ‘Aê katap Isai latu Dawid sa, nan noc nalêlôm galic en njam. En oc êngôm aênoc bin samob êtu tônia.’ ²³ Anga ênê wakuc Anôtô kékên kèsiwaga Jesu gèdên lau Israel kêtôm gêjac mata. ²⁴ Jesu kêtû awê atomgen, ma Joan kêsôm mêtê lasê gèdên lau Israel samob kêpi busan gu sênam tauñ ôkwiña. ²⁵ Kèdabin gebe Joan ênac mata nê kolên ma kêsôm gebe ‘Amac abe aê asa. Aê nac tau, tan asaê amoa nan atom. Alic acgom, nac tau oc êndan guc aê ma aê katôm gebe janac pêla ênê atapa nalêkôn atom.’

²⁶ “O lasitêwaac, Abraham latui amac ma amac lau, tan atêc Anôtô nan, Anôtô kêsakiñ bin moasiñna tonan gèdên aêac. ²⁷ Lau tan sêngôn Jerusalem nan, to nêñ laumata sêjala Jesu tônia to propetenên bin, tan sêsam kêtôm sabatgen nan atom. Mago sêkic ênê bin, tec sêgôm bin tau nanô kêsâ. ²⁸ Êsêac têtap ênê keso ensen en suña ten sa atom, mago tetên Pilata gebe ênac en êndu. ²⁹ Êsêac sêgôm bin samob, tan teto kêpi en nan, nanô kêsâ su acgom, go sêkoc en su anga ka jatetoc en gêc sêo. ³⁰ Go Anôtô gêñu en sa anga nacmatênên. ³¹ Bêc taêsam en geoc tau lasê gèdên êsêac, tan sêwiñ en anga Galilaia sêpi Jerusalem sêja. Ma lau tau tec galoc sêwa en nam sa gèdên lau sêmoa. ³² Ma aêac asôm nawae njam, tan Anôtô gêjac mata gèdên tamenji nan, lasê gèdên amac. ³³ Ma bin tau Anôtô gêgôm nanô kêsâ kêpi êsêac latuñi aêac, gedên tan gêñu Jesu sa, kêtôm bin, tan teto gec Pesalem kêtû luagêcna gebe

‘Aôm kôtu aênoc Latuc,
galoc katu aôm Tamam.’

³⁴ Anôtô gêñu en sa anga nacmatênên, gebe ôli êtu palê atomna. En geoc bin tonan lasê kwanan gen ma kêsôm gebe

‘Aê gabe jakên Dawidnê gêñ dabuñ to nanên tau êndên amac.’

³⁵ Ma kêsôm ñagêdô gêc madiñ tenj gêwiñ gebe
'Aôm oc ôkêñ nêmb ñac dabuñ ôli êtu palê atom.'

³⁶ Gebe Dawid tê gêjam sakinj kêtôm Anôtônê binj gêdêñ tau nê launêñ têm, go gêc nê bêc ma sêsunj enj gêwiñ tamai ma ôli kêtû palê. ³⁷ Ma ñac, tanj Anôtô gêñu enj sa nanj, ôli kêtû palê atom. ³⁸⁻³⁹ O Lasitêwaac, amboac tonanj ajala tonec êwiñ acgom. Aêac asôm lasê êndêñ amac gebe Anôtô kêsuc sec samob ôkwi kêtû ñac tônêña. Samob tanj sêkêñ êwiñ enj nanj, têtû lau gêdêñ. Mosenê binjsu êtôm gebe ensenj aêacnêñ sec su e tatu lau gêdêñ nec atom.

⁴⁰ Amboac tonanj alic taôm gebe binj, tec propete sêsôm nec, êtap amac sa atom ⁴¹ gebe

'Amac asenj-binjwaga alic acgom,
oc anjac lememe, mago ananja,
gebe êndêñ amacnêmb têm aê oc janam ñoc kôm tenj.
Embe sênac kôm tau ñaminj, oc akêñ êwiñ atom.' "

⁴² Ñac ulu sebe sêsa awê sêna ma lau tetenj êsêagêc gebe êndêñ sabet tenj sêsôm binj tonanj ñagêdô êndêñ êsêac êtiam. ⁴³ Lau sêsa anja Judanêñ lôm ma Judawaga to nêñ lau lêñña taêsam, tanj têtêc Anôtô nanj, têdaguc Paulu agêc Barnaba. Agêc sêsôm binj to sêjac binjsu êsêac gebe sinj Anôtônê moasinj tôngênj.

⁴⁴ Gêdêñ sabet, tanj kêdaguc nanj, lau malacña ec jauc sêkac tau ñ sa sebe sêñô Apômtaunê mêtê. ⁴⁵ Judawaga sêlic lau taêsam tonanj e têtac sec ma sêsôm binj alôb-alôb sêoc Paulunê binj aucgenj. ⁴⁶ Tec Paulu agêc Barnaba sêsôm totêtac kêpa sugenj gebe "Aêagêc ajac ñawae gebe asôm Anôtônê mêtê êndêñ amac êtu ñamata. Mago amac atinj mêtê to amac taôm asaê taôm atôm anjônj matem jali tenjenña atom, tec aêagêc andêñ lau samuc ana. ⁴⁷ Gebe Apômtau kêjatu aêac amboac tonecgenj gebe

'Aê kakêñ aôm kêtû lau samuc nêñ ja,
gebe ônam lau kêsi e naêndêñ nom ñamadinj nanj.' "

⁴⁸ Lau samuc sêñô binj tonanj e têtac ñajam kêsa ma sêlambinj Anôtônê mêtê. Ma êsêac samob, tanj Anôtô kêjalinj êsêac sa gebe sêñgônj matenj jali tenjenj nanj, tec sêkêñ gêwiñ.

⁴⁹ Ma Apômtaunê mêtê kêtû tapa gêjam gamêñ samob auc. ⁵⁰ Tagenj Judawaga sêkalom lauo towae, tanj têtêc Anôtô nanj, to malac tonanj ñakasêga ñanô-ñanô e sêli launêñ ñalêlôm sa gebe sênac Paulu agêc Barnaba. Tec têtinj êsêagêc anja nêñ gamêñ sêsa sêja. ⁵¹ Agêc dedonj kekop anja enkainj su, gebe lau tau nêñ binj êpi êsêac taunj, ma sêja Ikonium. ⁵² Ñacsenjomi têtac ñajam kêsa to ñalau Dêbu ñ gêjam êsêac auc.

14

Paulu agêc Barnaba sêmoa Ikonium

¹ Gêdêñ tanj ñac ulu sêmoa Ikonium nanj, sêsô Judawaganêñ lôm amboac tonanjenj. Agêc sêjam mêtê kainj tenj e Judawaga to Helen taêsam sêjam taunj ôkwi. ² Mago Judawaga, tanj sêkêñ gêwiñ atom nanj, sêli lau sa to sêgôm lau samuc nêñ ñalêlôm ñamalic kêsa e têtac ñandanj gêdêñ lasitêwai ñawaô. ³ Agêc sêmoa tonanj ñasawa balinj. Apômtau tau gêwa êsêagêc sêjam ênê mêtê ñamoasinj sa kêpuc agêc tônj, tec lemenj sêgôm gêñsêga to gêñtalô ⁴ e lau malacña sêwa taunj kêkôc e ñagêdô sêwiñ Judawaga ma ñagêdô sêwiñ aposolo. ⁵ Sêmoa, go lau samuc to Judawaga tonêñ kasêga dêdi sebe sênac to têtuc êsêagêc ña poc êndu. ⁶ Tec agêc sêjala ma sêc sêja Lukaonia ñamalac Lustra to Derbe ma gamêñ ñagêdô, tanj gêc ñamagêña nanj. ⁷ Sêmoa tonanj ma sêsôm ñawae ñajam lasê.

Paulu agêc Barnaba sêmoa Lustra

⁸ Ma ñac tenj gêñgônj Lustra, têna kêkôc enj tomagi kêsugenj e akainj ñajanja atom ma kêsêlêñ ñagec atomananja atom ma kêsêlêñ ñagec atomanô. ⁹ Ñac tau gêñô binj, tanj Paulu kêsôm nanj. Paulu mata gê enj e gêlic gebe ñac tau kêkêñ gêwiñ jakêtôm su gebe ôli ñajam êsanja. ¹⁰ Tec kêsôm awa kacgenj gebe "Amkainj ñajanja êsa ma ôndi sa ôkô." Ma enj gêboan sa ôb tagenj ma kêsêlêñ. ¹¹ Lau pom kapôênj tenj sêlic Paulu gêgôm gêñ tonanj, nanj sêmbôc

na binj Lukaonianjagenj gebe “Anôtôi têtü ñamalac ma sêsêp dêdêñ aêac sêrrêñgoc.” ¹² Ma sêsam Barnaba gebe Dia ma Paulu gebe Hermes gebe en ñac awa binjña. ¹³ Dianê lôm kêkô malac ñamagê, tec dabuñwaga kejon bulimakao kapoac to ñaola gebe sêñgêlônña jagêô lasê sacgêdô gebe êkêñ da êwiñ lau tau. ¹⁴ Aposolo Barnaba agêc Paulu sêñô binj tonan ñawae e sêkac nêñ ñakwê gêñgic jasêboan sêsêp lau ñalêlôm ma sêmôêc gebe ¹⁵ “Lauac, abe anğôm amboac ondoc. Aêagêc tonec ñamalac palê-palê atôm amac. Aêagêc asôm ñawae ñajam gêdêñ amac gebe anam taôm ôkwi anğa gêñ ñaôma tecenec andêñ Anôtô mata jali tau ana. En ñac, tañ kêkêñ undambê to nom ma gwêc to ñagêñ totau-totau samob. ¹⁶ Gêdêñ têm gêmunña en gêlôc gebe lau samuc sêsa tauñ nêñ lêñ. ¹⁷ Mago en gêwa tau sa ña moasinj, kêkêñ kom anğa undambê gêdêñ amac ma têm tomoasu gêlôm amac to kêkêñ mo gêôc amac tôn anğônñ totêmtac ñajamgenj.” ¹⁸ Ñaclagêc sêsôm bi ñ tonan, mago kêtü kôm kapôênj gebe sêkô lau auc êtu sêkêñ da êndêñ êsêagêc atomña.

¹⁹ Go Judawaga ñagêdô anğa Antiokia to Ikonium sêmêñ ma sêjam lau pom tonan ôkwi e têtuc Paulu ña poc ma sê en kêsä anğa malac gêja seboç en gêmac endu. ²⁰ Go ñacsenjomi sêgi en auc sêkô e gêdi sa kêsô malac gêja. Ñagelenj êsêagêc Barnaba sêja Derbe.

Paulu agêc Barnaba sêmu sêja Antiokia Surianja

²¹ Ñaclagêc sêsôm ñawae ñajam lasê anğa malac tonan e sêjam lau taêsam ôkwi, go sêmu sêja Lustra to Ikonium ma Antiokia Pisidianja kêtiam. ²² Agêc sêpuc ñacsenjominêñ ñalêlôm tôn to sêjac binjsu êsêac ñajana gebe sêwi binj sêkêñ gêwiñña sinj atom. Ma sêsôm binj tonec gêwiñ gebe “Ñandanj taêsam êpi aêac acgom, go tasô Anôtônê gamêñ tana.” ²³ Go ñaclagêc sêjalinj lau sa kêtôm gôlôac dabuñgenj têtü laumata. Go sêjam dabuñ mo to tetenj mec ma sêsunj êsêac dêdêñ Apômtau, tañ sêkêñ gêwiñ en nanj.

²⁴ Go sêsa Pisidianjagenj e jasêô lasê Pampulia. ²⁵ Sêjam mêtê anğa Perge su acgom, go sêsêp Atalia sêja. ²⁶ Anğa tonan sêlac jasêsô Antiokia, malac tañ gêmunjenj sêkêñ êsêagêc sêsêp Anôtônê moasinj ñalêlôm to sêsakinj êsêagêc kêtü kôm, tañ sêgôm su nanjña.

²⁷ Jasêô lasê su acgom, go sêkac gôlôac dabuñ sa ma sêjac minj binj samob, tañ Anôtô kêkêñ êsêac sêgôm nanj, ma gêlêc katam takêñ gêwiñña su gêdêñ lau samuc. ²⁸ Ma agêc sêmoa sêwiñ ñacsenjomi ec nêñgenj. * agêc Hermes.

15

Aposolo sêkac tauñ sa anğa Jerusalem

¹ Lau buña ñagêdô anğa Judaia sêsêp sêja Antiokia, ma têtônñ lasitêwai amboac tonec gebe “Embe sêsa amac êtôm Mosenê binj atom, oc Anôtô ênam amac kêsä atom.” ² Paulu agêc Bamaba ma lau tonan ac awenjsunj gêôc ka tauñ ma sêjô binj tonan ñapanj. Tec gôlôac dabuñ sêsôm kêtü tôn gebe sêkêñ Paulu agêc Barnaba ma êsêac tauñ nêñ lau ñagêdô dêndêñ aposolo to laumata sêpi Jerusalem sêna êtu binj sêpê tauñña nanj.

³ Amboac tonan gôlôac dabuñ sêkêñ êsêac sêsa Poinike to Samarianja sêja ma sêjac minj lau samuc sêjam tauñ ôkwi ñawae e gêgôm lasitêwai samob têtac ñajam kêsä samucgenj. ⁴ Jasêô lasê Jerusalem su acgom, go gôlôac dabuñ to aposolo ma laumata sêkôc êsêac sa, ma ac sêjac minj gêñ kapôênj samob, tañ Anôtô kêkêñ êsêac sêgôm nanj. ⁵ Go lau ñagêdô anğa Parisainêñ tonj, tañ sêkêñ gêwiñ mêtê nanj, dêdi sa ma sêsôm gebe “Asa lau samuc acgom, go anac binjsu êsêac gebe sêmansanj Mosenê binjsu.”

⁶ Tec aposolo to laumata sêkac sa gebe sêjô binj tau sêlic acgom. ⁷ Ac sêjô binj tonan sêmoa e Petere gêdi sa ma kêsôm gêdêñ êsêac gebe “O lasitêwaac, amac taôm alicgac gebe gêmunjenj ganğônñ gawinj amac ma Anôtô kêjalinj aê sa gebe aocsunj jasôm ñawae ñajam lasê êndêñ lau samuc sêñô ma sêkêñ êwiñ. ⁸ Ma Anôtô, tañ kêjala ñamalacnêñ ñalêlôm nanj, kêwaka lau samuc sa ma kêkêñ Ñalau Dabuñ gêdêñ êsêac amboac kêkêñ gêdêñ aêac. ⁹ En

* **14:28:** Lau Rom nêñ anôtôi jabe luagêc nêñ ñaê Dia

kêmoasiñ aêac to êsêac ñadôn tagen. Êsêac sêkên gêwiñ, tec en gêgôm nêñ ñalêlôm kêtú selec. ¹⁰ Ma galoc abe ansaê Anôtô amboac ondoc, tec abe akên gêñ ñawapac, nañ aêac to tamenji daôc e tatôm atom nañ, ênsac ñacsenomi magiñm. ¹¹ Mago aêac tec takên gêwiñ gebe Anôtô gêjam aêac to êsêac kêsi kêtú Apômtau Jesu nê moasiñña ña lên tagen.”

¹² Lau samob sêjam taun tòngeñ ma sêkên taneñ Barnaba agêc Paulu nêñ miñ. Êsêagêc sêjac miñ gêñtalô to gêñsêga, tañ Anôtô gêgôm ña êsêagêc lemeñ gédên lau samuc nañ. ¹³ Ñaclagêc sêsôm biñ e sêjac mata, go Jakobo gêjô êsêagêc awen ma kêsôm gebe “O lasitêwaac, anô ñoc biñ acgom. ¹⁴ Simon gêjac miñ gebe andanğen Anôtô kêtú ñacleñ lau samuc gebe êjaliñ lau teñ sa anğa êsêacnên têtú ênê lau. ¹⁵ Biñ tonañ to biñ, tañ propete teto nañ, ñam kêsêp tagen amboac tonec gebe

¹⁶ ‘Malôgeñ acgom, go aê jamu jamên ma jakwê Dawidnê bec, tañ kêsêp jakêtap nañ, sa êtiam. Ma jakwê gêñ, tañ kêku sa nañ, sa êtiam to jamansañ êtu solop.

¹⁷ Amboac tonañ lau nomña ñagêdô to lau samuc samob, tañ ñoc ñaê kêpi êsêac nañ, sensom Apômtau.

¹⁸ “Apômtau tañ gêgôm biñ tau kêtú awê gédên andanğen nañ, nê biñ tau tonañ.’

¹⁹ “Amboac tonañ aê taêc gêjam ñoc biñ tonec gebe Lau samuc, tañ sênam taun ôkwi dêndên Anôtô nañ, talênsôn êsêac atom. ²⁰ Taneñ tato papia êndên êsêac gebe sêngamiñ taun êndên gwam ñagên môm-môm ma êndên mockaino to mockain ma êndên bôc sêgiñ ênduña to êndên dec, ²¹ gebe Mosenê biñ tônê tec sêjam mêtê lanğwa-lanğwa kêtôm gamêngeñ ma sêsam lasê anğa Judanên lôm samob kêtôm sabatgeñ.”

Biñ tañ laumata sêmasañ nañ

²² Sêsôm biñ tonañ su, go aposolo to laumata ma gôlôac dabuñ samob sêsôm kêtú tôn ma sêjaliñ nêñ lau ñagêdô sa, gebe sêkên êsêac sêwiñ Paulu agêc Barnaba sêna Antiokia. Tec sêkên lasitêwainên gôliñwaga Juda, tañ sêsam en sebe Barsaba nañ, agêc Sila. ²³ Ma sêkên papia tonec gédên êsêac sebe sêkôc sêna gebe

“Amacnêm lasitêwai aêac, aposolo to laumata awen gêjac lasitêwai anğa lau samuc nêñ, tañ sêngôn Antiokia to Suria ma Kilikia nañ. ²⁴ Aêac anô ñawae gebe aêacma lau ñagêdô, tañ asakiñ êsêac atom, taun dêdên amac sêwac nañ, sêlênsôn amac ña taun nêñ biñ e sêgôm nêm ñalêlôm ñawapac kêsa. ²⁵ Tec aêac akac taun sa ma amasañ ma biñ kêpi tagen e ajaliñ lau sa ma akên êsêac sêwiñ aêacnên ñaclagêc, tañ têtac gêwiñ êsêagêc nañ, Barnaba agêc Paulu, sêwac. ²⁶ Ñaclagêc tonañ sêjac ka kêtú aêacnên Apômtau Jesu Kilisi nê ñaêña. ²⁷ Juda agêc Sila, tañ aêac akên êsêagêc sêwac, ocgo taun sêwa biñ tonañ ñagêdô sa êndên amac êwiñ. ²⁸ Ñalau Dabuñ to aêac asôm kêtú tôn gebe akên biñ ñawapac ñagêdô êkônin amac tôn êwiñ atom, gêñ tecenecgeñ, go amansañ ñapep gebe ²⁹ Anğamiñ taôm êndên da gwamña to êndên dec ma êndên bôc, tañ sêgiñ êndu ma êndên mockaino to mockain nañ. Embe andec gêñ tonañ ñai, ma oc êtôm. Amoa ñajamôn.”

³⁰ Amboac tonañ sêkên êsêac sêja. Sêselên e sêo lasê Antiokia ma sêkac gôlôac dabuñ sa aegom, go sêkên papia gédên êsêac. ³¹ Ac sêsam papia tau ma têtac ñajam kêsa kêpi biñ, tañ kêpuc êsêac tôn nañ. ³² Juda agêc Sila têtú propete sêwiñ, tec sêjac biñsu lasitêwai to sêpuc êsêac tôn ña biñ gwalêkin. ³³ Sêmoa acgom, go lasitêwai sêwi êsêac siñ tobiñmalôgeñ sêmu dêdên lau, tañ sêsakiñ êsêac nañ, sêja kêtiam. [³⁴ Sila taê gajam gebe gacgeñ êmoa.] ³⁵ Paulu agêc Barnaba sêmoa Antiokia ma têdôn to sêsôm ñawae ñajam lasê kêpi Apômtaunê biñ sêwiñ lau ñagêdô taêsam.

Paulu agêc Barnaba sêwa taun kêkôc

³⁶ Bêc ñagêdô gêjaña acgom, go Paulu kêsôm gédên Barnaba gebe “Aêagêc tamu malac samob, tañ tasôm Apômtaunê biñ lasê nañ tana, ma tanac lasitêwai kêsi gebe sêmoa ñajam me masi.” ³⁷ Ma Barnaba gebe êkôc Joañ, tañ sêsam en sebe Marka nañ êwiñ. ³⁸ Mago

Paulu gêlic ñac tau kêtôm gebe sêkôc enj êwiñ êsêagêcña atom, gebe enj gêwi êsêagêc siñ anja Pampulia ma kêsêlêñ gêwiñ êsêagêc kêtû kômña atom. ³⁹ Amboac tonañ êsêagêc awensunj gêôc ka taunj ñajaña e sêkac taunj kêkôc. Barnaba kêkôc Marka gêwiñ enj agêc sêja Kupro. ⁴⁰ Paulu kajaliñ Sila sa ma lasitêwai tetenj moasinj anja Apômtaunê kêtû êsêagêcna, go sêkêñ êsêagêc sêja. ⁴¹ Sêsêlêñ sêsa Suria to Kilikianja jasêpuc gôlôac dabunj tônj.

16

Timote gêwiñ Paulu agêc Sila

¹ Go sêô lasê Derbe ma Lustra. Ma têtap ñacsenjom tenj sa anja tonañ, nê ñaê Timote. Ñac tau têna Judao tenj, nanj kêkêñ gêwiñ, ma tama ñac Helenja. ² Lasitêwai Lustra to Ikoniumña sêwa enj ñam sa ³ e Paulu gebe êkôc Timote êwiñ enj. Tec kêkôc enj jakêsa enj gebe Juda gamêñ tonañña samob sêjala tama gebe enj ñac Helenja tenj. ⁴ Sêjac laoc malacgenj sêja ma têtônj binj, tañ aposolo to laumata sêsôm kêtû tônj anja Jerusalem nanj, gêdêñ êsêac gebe sejob. ⁵ Amboac tonañ gôlôac dabunj sêkêñ gêwiñ ñajaña kêsa, ma lau jasêwiñ-ñasêwiñ kêtôm bêcgenj.

Paulu gêc me kêpi ñac Makedonianja

⁶ Ñalau Dabunj kêkô êsêac auc gebe sênam mêtê anja Asia atom, tec sêsa Prugia to Galata ñagamêñ sêja. ⁷ Têdabinj Musia ma sêsa Bitunianagenj, mago Jesunê Ñalau gêlôc gêdêñ êsêac atom. ⁸ Amboac tonañ jatêdaguc Musia ñagamêñ ñamadinj ma sêsêp gwêc dêdêñ Troasña sêja. ⁹ Ma gêdêñ gêbêc Paulu gêc mê gebe ñac Makedonianja tenj kêkô ma ketenj enj gebe “Olom Makedonia mênônã aêac sa.” ¹⁰ Paulu mata gêlac acgom, go aêac asaic taunjenj abe ana Makedonia sebenj, taênj gêjam gebe Anôtônê kalem gêdêñ aêac gebe asôm ñawae ñajam lasê êndêñ êsêac anja tônêña.

Ludia gêjam tau ôkwi

¹¹ Amboac tonañ êsunj su anja Troas ma gacgenj apenj Samotrakiagenj e ñagelenj ma asô Neapoli. ¹² Anja tonañ jaasa Romnêñ malac wakuc Pilipi, tañ kêtû Makedonia ñamalacsêga nanj, ma anjônj malac tonañ bêc ñagêdô. ¹³ Go gêdêñ sabat aêac asa malac ñamagê aja e aô lasê bu tenj, gebe aêac taênj gêjam gebe tetenj mec ñamala oc gêc tonañ. Aêac anjônj sic ma asôm binj gêdêñ lauo, tañ sêkac tau ñ sa nanj. ¹⁴ Ma awê tenj, nê ñaê Ludia, gêmoa; nanj gêjam sakinj Anôtô. Enj anja malac Tuatira ma kêtulu obo asôsamuc. Enj gênô binj tau ma Apômtau kêlainj ênê ñalêlôm e kêkêñ taña binj, tañ Paulu kêsôm nanj. ¹⁵ Asagu enj to nê lau su, go ketenj aêac ma kêsôm gebe “Embe alic aê kakêñ gêwiñ Apômtau ñanôgenj, nanj asô mênãnjônj ñoc andu,” ma kêkac aêacgenj.

Sêkêñ Paulu agêc Sila sêsêp kapoacwalô

¹⁶ Ñabêc tenj aêac abe ana mec ñamala tonañ. Asêlêñ amoa e adac sakinjwagao tenj tonjalau geoc binj lasêña. Awê tonañ geoc binj lasê gêdêñ lau ma sêkêñ ñaawa taêsam gêdêñ ênê ñatui. ¹⁷ Awê tau kêdaguc aêac to Paulu ma gêmôc gebe “Lau tonec têtû Lôlôc Ñatau Anôtô nê sakinjwaga, tec sêwa lêñ Anôtô ênam ñamalac kêsijnã sa êndêñ amac.” ¹⁸ Awê tau kêsôm binj tonañ e tobêc-tobêc, tec Paulu têtac ñandanj kêkac tau ôkwi ma kêsôm gêdêñ ñalau gebe “Aê jajatu aôm gajam Jesu Kilisi lañô gebe ôwi awê tonañ siñ ôsa ôna.” Ma gaôgenj ñalau tau gêwi enj siñ kêsa gêja. ¹⁹ Awê tau nê ñataui sêlic nêñ awa ñamôkê gêc gêja, tec sêkôc Paulu agêc Sila tônj ma sê êsêagêc sêsa malaclunj dêdêñ kasêga sêja. ²⁰ Go sêwê êsêagêc dêdêñ gôlinjwaga sêja ma sêsôm gebe “Juda luagêc tonec mênjêli aêacnêñ malac sa. ²¹ Agêc têtônj mêtê tenj amboac aêac lau Rom tatôm gebe takôc sa ma dangôm ña nanj atom.” ²² Lau malacña sêbu êsêagêc sêwiñ, tec gôlinjwaga sêkac êsêagêcnêñ ñakwê su ma sêjatu gebe si êsêagêc ña sêm. ²³ Si êsêagêc ñanô su acgom, go sêbalinj agêc sêsêp kapoacwalô sêja ma sêjac binjsu ñagejobwaga gebe ejob êsêagêc ñapep. ²⁴ Sêjac binjsu ñac tau amboac tonañ, tec

kêbaliñ êsêagêc sêsô andu kapoacwalôña nabalêm naluñña sêja ma kêkapiñ êsêagêc enkain tônia ka.

²⁵ Sêc e gêbêcauc gêja lu acgom, go Paulu agêc Sila teten mec to sêjam nêñ wê gêdên Anôtô, ma lau kapoacwalôña sênô êsêagêc awen sêwiñ. ²⁶ Sêgôm sêmoa e gaôgen ôjô gêjam kapôên, tec andu kapoacwalôña njalê wiwic e katam samob gêlêc tau su sep tagen ma lau samob nêñ kapoacwalô kêsû. ²⁷ Nagejobwaga mata gêlac e gêlic kapoacwalô nakatam samob gêña, tec kêtaiñ nê sin sa gebe êmbuc tau, gêjam kauc gebe lau kapoacwalôña oc sêc sêja. ²⁸ Go Paulu gêmôêc awa kapôên gebe “Ôjaiñ taôm atom, aêac samob tec anğôn.” ²⁹ Tec nac tau keten gebe sêkôc ja sêmên ma kêlêti kêsô gamên njalêlôm gêja e jakêtênêp tau êndu-êndu gêu tau gêc Paulu agêc Sild enkainña ³⁰ ma gêwê êsêagêc sêsa awê sêja ma kêsôm gebe “O apômtauagêc, aê jañgôm asagen gebe Anôtô ênam aê kêsî.” ³¹ Tec êsêagêc sêsôm gebe “Ôkên êwiñ Apômtau Jesu, go Anôtô ênam aôm to nêm gôlôac kêsî.” ³² Go agêc sêwa Apômtaunê mêtê sa gêdên en to nê lau samob, tañ sênğôn ênê andu nañ. ³³ Gêdên gêbêcauc nasawa tonanğen nac tau kêkôc êsêagêc sa jakêkwasiñ êsêagêcnên sêm namala ma gaôgen êsêagêc sêsagu en to nê lau samob. ³⁴ Go kêkôc êsêagêc sêsô nê andu jakêkên mo êsêagêc sen, ma tonê gôlôac samob têtac najam samucgen gebe sêkên gêwiñ Anôtôgac.

³⁵ Geleñña lasê, go gôliñwaga sêsakiñ nên sakiñwaga sêja sêsôm gebe “Ôwi nac luagêc tonan sin.” ³⁶ Tec gejobwaga kêdôn bin tau gêdên Paulu gebe “Gôliñwaga sêsakiñ lau sêmên gebe jawi amagêc sin. Amboac tonan aê tobinmalôgen ana.” ³⁷ Tec Paulu kêsôm gêdên êsêac gebe “Aêagêc nac Romña, mago sêmasan aêagêcma bin atom. ma si aêagêc akô malaclun to sêbaliñ aêagêc asêp kapoacwalô. Ma galoc sebe sêkên aêagêc kelecgen ana me. Masigoc, amboac tonan atom. Êsêac taun sêmên ma sêwê aêagêc asa ana.” ³⁸ Sakiñwaga tedôn bin tonan gêdên gôliñwaga. Ac sênô nawae gebe êsêagêc nac Romña ma têtakê nanô. ³⁹ Tec sêja sê binmalo êsêagêc, go sêwê êsêagêc sêsa sêja ma teten êsêagêc gebe sêwi êsêacnên malac sin. ⁴⁰ Agêc sêsa anğa andu kapoacwalôña ma gêdên Ludia jasêlic lasitêwai ma sê binmalô êsêac sa su. go sêc sêja.

17

Lau sêli awen sa anğa Tesaloniki

¹ Êsêac sêsêlên e jasêsa Ampipoli to Apolonia ma jasêo lasê Tesaloniki, nan Judanên lôm ten kêkô. ² Paulu kêsô lôm gêja amboac gêgômğêgôm gêmoa ma gêjam binğanm gêwiñ êsêac kêpi Anôtônê bin kêtôm sabat têlêac. ³ En kêsôm mêtê lasê to kêwaka Kilisi tau sa gêdên êsêac gebe gêoc nandan ma gêdi sa anğa nacmatênên nan gêjac en nawae. Go kêsôm gêwiñ gebe “Jesu, tañ kasôm en lasê gêdên amac nan, en Kilisi tau.” ⁴ Ma êsêacnên nğêdô sêkên gêwiñ ma sêsap Paulu agêc Sila tônia. Ma Helen, tañ têtêc Anôtô nan, nên taêsam sêwiñ ma kasêganên lauo njalêlêma atom amboac tonanğen. ⁵ Tec Judawaga têtac nandan kêsâ ma sejon lau sec nğêdô anğa malaclêlôm mênşêjac êsêac sa gebe sêkalom malac. Tec sêwa Jasonnê andu auc ma sêsôm Paulu agêc Sila sebe sêkôc êsêagêc dêndên lau sêna. ⁶ Mago têtap êsêagêc sa atom. Tec sê Jason to lasitêwai nğêdô dêdên malac nğôliñwaga sêja ma sêmôêc gebe “Lau tau, tê sêlênsôn gamênboâ nê, sêjam aêacnên gamên tônia amboac tonanğoc. ⁷ Jason tonec kêkôc êsêac sa. Lau samob tônia sesen kaisaranê binsu su ma sêsôm gebe kin ten gêmoa nê naê Jesu.” ⁸ Lau malac tonanña to nğôliñwaga sênô bin tonan e kêlênsôn êsêac nanô. ⁹ Tec sêsôm Jason to nê lau nğêdô sêkên gên sêjac da taun su, go sêwi êsêac sin.

Aposolo sêmoa Beroia

¹⁰ Nğêbêc tonan lasitêwai sêkên Paulu agêc Sila seben sêja Beroia. Agêc sêo lasê su, go sêsô Judanên lôm sêja. ¹¹ Lau tau nên lên mansan najam sêlêlêc Juda Tesalonikiña nên su. Ac sêkôc mêtê sa napep sêjac nawaeğen ma sêkip buku dabun nam sa kêtôm bêcgen, sê dôn

mêtê, tañ aposolo sêsôm nañ, gebe oc kêtôm tau me masi. ¹² Amboac tonañ êsêacnêñ lau taêsam sêkêñ gêwiñ ma Helennêñ lau towaen nêñ lauo to ñacwaga ñagêdô ñalêlêma atom amboac tonañgen. ¹³ Juda Tesalonikiña sêñô Paulu kêsôm Anôtônê mêtê anğa Beroia gêwiñ ñawae, tec taun sêja sebe sêlênsu to sêlênsôn êsêac amboac tonañgen. ¹⁴ Lasitêwai sêñô ñawae, tec sejon Paulu seben sêsa gwêc sêja, ma Sila agêc Timote gacgen sêñgôn. ¹⁵ Lau tañ sêwiñ Paulu nañ, sêwê en e jasêo lasê Aten. Êsêac sebe sêmu sêna, go en kêmasañ biñ gêdêñ êsêac gebe nasêkac Sila agêc Timote seben dêndêñ en sêna.

Paulu gêmoa Aten

¹⁶ Paulu gêôn êsêagêc gêñgôn Aten ma gêlic sêkêñ gwam taêsam gêjam malac auc, ma nê ñalêlôm kêbôli auc ñanô. ¹⁷ Tec gêjam biñgalôm gêwiñ Judawaga anğa nêñ lôm to êsêac, tañ têtêc Anôtô nañ, kêtôm bêcgen ma lau, tañ kêtap êsêac sa anğa malaclun nañ, amboac tonañgen. ¹⁸ Ma Epikuri to Stoiki nêñ lau tokauc ñagêdô sebe sênsaê en, tec lau ñagêdô sêsôm sebe “Ñac gwai-gwai ñatau tonañ gebe êsôm asagen.” Ñagêdô sêsôm gebe “En gebe êsôm anôtô jaba ñawae.” Êsêac sêsôm biñ tonañ gebe Paulu kêsôm ñawae ñajam lasê kêpi Jesu gêdi sa anğa ñacmatênêñ. ¹⁹ Amboac tonañ sêkôc Paulu jasêwê en sêja Areo Pagu (nêñ sêmêtôc biñ ñamala) ma sêsôm gebe “Aêac abe ajala biñ wakuc, tañ kôdôn gêdêñ lau nañ awiñ. ²⁰ Aôm kôs m biñ kaiñ teñ kêsêp aêac tañerñsuñ, ma aêac abe ajala biñ tonañ ñam.” ²¹ Lau Aten samob to lau jaba, tañ sêñgôn sêwiñ êsêac nañ, ôliñ palê sebe sêsôm to sêñô biñ wakucgen ñapan.

²² Tec Paulu gêdi jakêkô Areo Pagu ñalunjen, go kêsôm gebe “Lau Atenwaga, aê galic amac atoc anôtô sa ñapepjen. ²³ Kasêlêñ katôm malacgêdôgen gaja ma kêsala amacnêm gêñ dabun e katap altar teñ sa teto ñabiñ gêc gebe ‘Anôtô tañ tjam kauc en nañ nê.’ Tec gabe jawa gêñ tau, tañ ajam kauc ma atoc sa nañ, sa êndêñ amac. ²⁴ Anôtô tau, tañ kêkêñ undambê to nom ma ñagêñ totau-totau samob nañ, kêtû undambê to nom Ñatau, mago gêñgôn lôm dabun, tañ sêkwê ña lemenjen nañ atom. ²⁵ En kêpô lêna gêñ, tañ ñamalac sêgôm ña lemen nañ atom, gebe en tau kêkêñ êsêac sêmoa maten jali to sêsê awen ma kêkêñ ñagêñ samob gêdêñ êsêac. ²⁶ En kêkêñ ñamalac tagen kêtû ñamalac toton-toton, tañ sêñgôn nom auc nañ, samob nêñ ñamôkê. En kêkêñ nêñ têm sêmoañ to gamêñ sêñgôn ña ñamadin kwananjen. ²⁷ Anôtô gêgôm gêñ tonañ gebe sensom en. Moae sênsaê en ma têtap en sa, gebe en gêmoa jaêc aêac samob nêñ teñ atom.

²⁸ ‘En kêkôm aêac auc, tec tamoa maten jali to dangôm nêñ gêñ samob ma tamoa amboac tamoa,’ kêtôm amacnêm sêga-wêwaga ñagêdô sêsôm gebe ‘Aêacnêñ ñam kêsêp en.’

²⁹ Aêacnêñ ñam kêsêp Anôtô, tec tanam dôn Anôtô êpi gwam gold to silber ma poc, tañ ñamalac taên gêjam ñamêtê ma sêgôm nañ atom. ³⁰ Anôtô gêlic têm, tañ ñamalac sêjam kauc taunña nañ gêbacnê, ma galoc gêjac biñsu ñamalac gebe lau samob êtôm gamêñ samobgen sênam taun ôkwi. ³¹ Ma kêtôc bêc êmêtôc ñamalac samob êndênjenña kêkô kwananjen ma kêjalij ñac êmêtôc biñña sa su. En kêwaka ñac tau sa gêdêñ lau samob gebe gêñu en sa anğa ñacmatênêñ.”

³² Lau tau sêñô ñacmatê sêndi sa ñabiñ e ñagêdô sêsu susu ma ñagêdô sêsôm gebe “Malôgen, go anô aôm ôsôm biñ tonañ ñagêdô êtiam.” ³³ Sêsôm su, go Paulu gêwi êsêac siñ kêsa gêja. ³⁴ Go lau ñagêdô sêsap en tôn ma sêkêñ gêwiñ. Acnêñ Areo Pagu ñalaumata teñ, nê ñaê Dionusi agêc awê teñ, nê ñaê Damari, ma lau ñagêdô sêwiñ. * sêmoasiñ taun ôliñ ma sêjam kauc gebe gêñ ñanô tau tonañ. Stoiki têtû mêtê taun ñapep ma sêjam kauc gebe ênam êsêac sa sêmoa ñajamjen. † sêkac taun saña.

* **17:34:** Lau Helen nêñ lau tokauc nêñ ton luagêc. Epikuri † **17:34:** Gamêñ tonañ kêtû lau Aten nêñ gamêñ laumata

18

Paulu gêmoa Korinti

¹ Tonañ su, go Paulu gêwi Aten siñ gêja Korinti. ² Anğa tonañ kêtap Juda tenj sa, nê ñaê Akwila. Têna kêkôc enj anğa Pontu. Êsêagêc nê awê Priskila sêwi Italia siñ sêmênj wakucgenj. Ñam kêsêp kaisara Klaudi kêtatu gebe Judawaga samob sêwi Rom siñ. Tec Paulu gêdênj êsêagêc gêja. ³ Enj gêlic acnênj lemenj ñakolenj tagenj, tec gêmoa gêwiñ êsêagêc ma sêjam kôm sêwiñ taunj. Êsêac sêwa becobo kêtú nêñ kôm. ⁴ Paulu gêjam biñgalôm anğa Judanênj lôm kêtôm sabatgenj gebe êkêli Juda to Helen gebe sêkênj êwiñgenj.

⁵ Sila agêc Timote anğa Makedonia sêmênj acgom, go Paulu gêjam mêtê toôli palêgenj ma gêwa Jesu sa gêdênj Judawaga gebe enj Kilisi. ⁶ Gêdênj tañ Judawaga sêôc ênê biñ auc ma sêsôm biñ alôb-alôb nañ, enj kekolonj kekop anğa nê ñakwê su ma kêsôm gêdênj êsêac gebe “Nêm dec êpi amac taôm môkêmapac. Aê oc jawê ñakainj atom. Galoc jandênj lau samuc jana.” ⁷ Go kêsa anğa tonañ ma jagelom ñac tenj, tañ kêtêc Anôtô nañ, nê andu. Ñac tau nê ñaê Titi Justu. Nê andu kêkô jabañ Judanênj lôm. ⁸ Lømmôkê Krispi to nê gôlôac samob sêkênj gêwi ñ Apômtau, ma lau Korinti taêsam sênjô mêtê e sêkênj gêwiñ ma sêlinj sanju.

⁹ Ñagêbêc Apômtau gêsunj mê gêdênj Paulu ma kêsôm gebe “Ôtêc taôm atom, ôsôm biñ lasêgenj, ônam taôm tôñ atom. ¹⁰ Aê tec gawinj aôm ma ñac tenj êndi sa ma êngôm ôlim êtu sec atom, gebe aênjoc lau taêsam sêmoa malac tonañ.” ¹¹ Paulu kêdônj Anôtônê mêtê gêngônj gêwiñ êsêac jala samuc tenj ma ajônj 6.

¹² Gêdênj tañ Galio kêtú gôlinjwaga Akaiana nañ, Judawaga samob nêñ biñ kêpi tagenj sêli taunj sa gêdênj Paulu, tec sêwê enj dêdênj sêmêtôc-biñ-ñamala sêja ¹³ ma sêsôm sebe “Ñac tonec kêpinjkap lau, gebe sênam sakinj Anôtô eso biñsu ñalênj.” ¹⁴ Paulu gebe êjô biñ e Galio kêsôm gêdênj Judawaga gebe “Amac Judawaga, embe biñ sec ñanô me sec kapônj tenj, go jakôc amacnêm biñ sa êtôm ñagôlinj. ¹⁵ Ma embe awemsunj êôc ka taôm êtu amacnêm mêtê to waem ma biñsunja, nañ amac taôm amansañ. Aê gabe jatu biñ tonañ ñamêtôcwaga atom.” ¹⁶ Kêsôm ma kêmasuc êsêac anğa kêmetôc-biñ-ñamala sêsa sêja. ¹⁷ Tec êsêac samob sêkôc lømmôkê Sostene tôñ e sêjac enj anğa sêmêtôc-biñ-ñamala ñatêclabu, mago Galio gêlic amboac gêlic.

Paulu gêmu gêja Antiokia

¹⁸ Paulu gêmoa Koriniti ec nêñgenj acgom, go kêkam lasitêwai lemenj ma gebe êlêc êna Suria. Ma Priskila agêc Akwila sêwiñ enj. Anğa Kenkrea kêsôm sêsêbuñ ênê môkêlauñ su gebe gêjac mata biñ tenj gêdênj Apômtau kêtú gênj tenja. ¹⁹ Sêlac e jasêsô Epese, go kêkênj êsêagêc sênjônj ma enj tau kêsô Judanênj lôm jagêjam biñgalôm gêwiñ Judawaga. ²⁰ Lau tonañ tetenj enj gebe êmoa bêc ñagêdô êwiñ êsêac acgom, mago gêlôc sa atom, ²¹ kêkam êsêac lemenj su ma kêsôm gêdênj êsêac gebe “Anôtô embe têtac êwiñ, go jamu jamênj êtiam.” Go gêdi anğa Epese ma gêlac gêja.

²² Wanj kêsô Kaisarea ma enj kêpi bau jakêkam gôlôac dabunj su ma kêsêp Antiokia gêja. ²³ Jasêmoa e têm ñagêdô gêjana acgom, go gêdi kêtiam. Enj kêsa Galata to Prugia ñagamênjenj gêja ma kêpuc lau buña samob tôñ.

Apolo gêjam mêtê anğa Epese

²⁴ Ñasawa tonañ Juda tenj, nê ñaê Apolo, jagêô lasê Epese. Têna kêkôc enj anğa Alesandria. Enj ñac tokauc tenj, nañ kêjala Anôtônê mêtê ñapep. ²⁵ Êsêac têdônj Apômtaunê mêtê gêdênj enj e nê ñalêlôm kêkac enj tec kêsôm to kêdônj biñ kêpi Jesu solopgenj. Tagenj enj kêjala Joanênj busanjugenj. ²⁶ Enj gêjam mêtê gêjac m totêtac kêpa sugenj anğa Judanênj lôm. Priskila agêc Akwila sênjô enj, tec sêkôc enj sa gêngônj gêwiñ êsêagêc ma sêwa Anôtônê mêtê sa e tomalagenj gêdênj enj. ²⁷ Gêmoa e gebe êna Akaiia, tec lasitêwai teto papia gêdênj lau buña ma tetenj êsêac gebe sêkôc enj sa. Enj jagêô lasê Akaiia ma gêjam êsêac, tañ Anôtônê moasinj gêjam êsêac auc e sêkênj gêwiñ sêmoa nañ, sa ñapep, ²⁸ gebe kêku Judawaga tulu ña

binj tonjaclai gêmoa awêgenj lau samob sêlic ma gêwa Jesu sa gebe enj Kilisi kêtôm binj, tanj teto gêc nanj.

19

Paulu gêmoa Epese

¹ Gêdênj tanj Apolo gêmoa Korinti nanj, Paulu kêsêlênj gêmoa Asia njagamênj lôcña e jagêô lasê Epese ma kêtap njacsenjomi njagêdô sa anja tonanj. ² Tec kêtû kênac êsêac gebe “Gêdênj tanj amac akênj gêwinj su nanj, atap Njalau Dabunj sa me masi.” Ma êsêac sêsôm gêdênj enj gebe “Masi, aêac tec anjô Njalau Dabunj gêmoa njawae tenj atomanô.” ³ Ma enj kêsôm gêdênj êsêac gebe “Amac alinj busangu ondoc.” Tec êsêac sêsôm gebe “Aêac alinj Joaņnê sanju.” ⁴ Go Paulu kêsôm gebe “Joaņ kêsagu lau sêlinj busangu sênam tauņ ôkwiņa, ma kêsôm gêdênj lau gebe sêkênj ewinj njac, tanj oc êndanjuc enj nanj ac tau Jesu.” ⁵ Lau tau sênjô binj tonanj, tec sêlinj sanju kêpi Apômtau Jesu nê njê. ⁶ Paulu kêkênj lêma gêsac êsêac acgom, go njalau Dabunj kêpi êsêac e sêsôm binj awenj talô ma seoc binj lasê. ⁷ Lau tau moae têtôm 12.

⁸ Paulu kêsô Judanênj lôm gêja jakêsôm binj totêtac kêpa sugenj gêmoa ajônj têlêac. Enj gêjam binjalôm kêpi Anôtônê gamênj gêwinj êsêac to gêgôm gênlêlôm êsêac gebe sêkênj êwinj Apômtauņa. ⁹ Mago lau njagêdô nênj njalêlôm njadani kêsa e sêkênj gêwinj atom, sêbu mêtê, tanj Paulu gêjam nanj, gêdênj lau, tec Paulu kêkac tau su anja êsêacnênj ma kêkôc njacsenjomi sêwinj enj. Enj gêjam binjalôm gêmoa Turananê lôm kêtôm bêcgenj. ¹⁰ Gêgôm gêmoa e jala samuc luagêc, go Juda to Helen samob, tanj sêngônj gamênj Asiaņa nanj, sênjô Apômtaunê mêtê.

Skewa latui

¹¹ Anôtô kêpuc Paulu lêma tônj ma gêgôm gênsêga kapôênj, ¹² gebe lau sêkôc obo waenja to nê njakwê kômņa, tanj enj kêjandinj nanj, su jasêu gêsac gêmac e ôlinj njam kêsa, ma njalau sec sêsa sêja. ¹³ Ma Judanênj lau têtinj njalau secña sêsêlênj sêjac laoc gamênjenj. Êsêac tauņ sêsam Apômtau Jesu nê njê kêpi lau tonjalau sec, ma sêsôm gebe “Aê jajatu amac nj Jesu, tanj Paulu gêjam mêtê kêpi enj nanj, nê njê.” ¹⁴ Judanênj njac dabunjsêga Skewa nê latui 7 sêsa lênj tonanj. ¹⁵ Tec njalau sec gêjô êsêac awenj gebe “Jesu tanj kajala engac, ma Paulu nanj kajala enj amboac tonanj. Mago amac tonec asa lau.” ¹⁶ Ma njamalac, tanj njalau sec gêgôm enj nanj, gêboanj jagêlô êsêac tônj e kêku êsêac tulu ma kêjamunj êsêac e ôlinj njômagenj ma todecgenj sêc anja andu tonanj sêja. ¹⁷ Ma lau Juda to Helen samob, tanj sêngônj Epese nanj, sênjô binj tonanj e têtakê samob ma awenj gêôc Apômtau Jesu nê njê njanôgenj. ¹⁸ Lau gwalêkinj, tanj sêkênj gêwinj su nanj, sêmênj ma seoc nênj sec, tanj sêgôm nanj lasê. ¹⁹ Ma êsêac mec-geowaga taêsam sejonj nênj buku mecña kêpi tagenj jasêkênj ja genj su gêc lau taêsam lanjônênj, ma sêsam buku tonanj njai njôli kêpi tagenj kêtôm silber 50,000. ²⁰ Ma mêtê njajana kêsa gêjam gamênj auc kêtôm Apômtaunê njac lai.

Sêli binj sa anja Epese

²¹ Binj tonanj gêbacnê su, go Paulu taê gêjam gêc nê njalêlôm gebe êsa Makedonia to Akaianagenj êna Jerusalem, taê gêjam gebe “Jana ônê su acgom, go najalic Rom amboac tonanjenj.” ²² Ma kêkênj nê kêpuctônjwagaagêc Timote agêc Erasta sêja Makedonia, enj tau gêngônj Asia njasawa njagêdô gêwinj.

²³ Gêdênj njasawa tonanj lau sêli tauņ sa njanô kêtû mêtênja. ²⁴ Njam gebe njac-kêpac-silberwaga tenj, nê njê Demetri, gêgôm anôtôo Diana nê lôm jaba njakatu silber ma gêjam ôli kômwaga sêkôc njôli sauņ atom anja ênê. ²⁵ Tec njac tau kêkalem lau tonanj to êsêac njagêdô, tanj sêwê kainj kôm amboac tônê nanj, sêpi tagenj, go kêsôm gebe “Lauac, amac ajalagac gebe kôm tonec njai gêjam aêac sa tec tatu lau tolêlôm. ²⁶ Ma galoc taôm alic to anjogac gebe Paulu tonanj gêgôm gênlêlôm e gêjam lau taêsam ôkwi, mago gêgôm anja Epese tagenj atom, enj kêsôm binj gêjam Asia samucgenj auc gebe anôtôi, tanj dagôm nj lemenj nanj, njanô masi. ²⁷ Binj tonanj oc êngôm aêacgenj nênj waenj kômņa êtu sec atom, êngôm lau sêlic

anôtôo kapôêñ Diana nê lôm amboac gêñ ñaôma êwiñ amboac tonañ e malôgenj acgom, go sensenj anôtôo, tañ lau anja Asia samucgenj to nom ñagamêñ samob tetoc enj sa nanj, nê wae kapôêñ tau su amboac tonanjenj.”

²⁸ Lau tau sêñô biñ tonañ e têtac ñandanj secanô ma sêmôêc kêsa aucgenj gebe “Epesenêñ Diana kapôêñgoc.” ²⁹ Sêgôm e malac samucgenj ñadindij kêsa ma lau samob jasêsêwa sêsa nêñ gamêñ dôa-dôaña ma sê ñac Makedoniaña luagêc Ñai agêc Aristarka, tañ sêsêlêñ sêwiñ Paulugenj nanj sêwiñ. ³⁰ Paulu gebe êsêp lau tonañ ñai ñalêlôm êna e ñacsenjomi sesenj enj. ³¹ Ma gôliñwaga Asiaña ñagêdô, tañ têtac gêwiñ Paulu nanj, sêkêñ puc enj ma tetenj enj gebe naêsa gamêñ dôadôaña atom, ³² gebe êsêac, tañ sêkac sa anja tonañ nanj, nêñ biñ kêlênsôn samucgenj, ac sêmôêc kesotau-kesotau. Nêñ taêsam sêkac sa ñaômagenj ma sêjam kauc ñam. ³³ Lau ñagêdô sêlic Alesandere, tañ Judawaga sêsuc enj kêsa gêja nanj, ma sêjam kauc sebe enj biñmôkê. Tec enj gêoc lêma sa gebe êwa nê biñ sa êndênj lau. ³⁴ Mago êsêac sêjala enj gebe ñac Judaña, tec sêmôêc gulunj-gulunjenj gebe “Epesenêñ Diana kapôêñgoc.” Sêmôêc sêkô kêtôm ockatu ñasawa luagêc.

³⁵ Sêgôm sêmoa, go acnêñ ñac-ketobiñwaga gêjac êsêac têtac tôñ ma kêsôm gebe “Amac Epesewaga, lau samob sêjala malac Epese tec kêtû Diana kapôêñ nê lôm to lôm ñakatu, tañ kêsêp anja undambê gêmênj nanj ñagejobwaga. ³⁶ Biñ tau tonac gêc awê, tasôm biñ taêsam atom. Amboac tonañ nêñ ñalêlôm êtu malô ma anjôm gêñ tenj paliñ atom. ³⁷ Amac awê ñac luagêc tônê amênj, mago êsêagêc sêjanjo gêñ tenj anja lôm atom ma sêsôm biñ alôb-alôb tenj kêpi aêacnêñ anôtôo atom. ³⁸ Ma Demetri to nê kômwaga embe nêñ biñ êndênj ñac tenj ênêc, nanj noc sêmêtôc biñña gêc ma gôliñwaga semoa, tec sêwaka tauñ samanj. ³⁹ Ma embe nêñ biñ ñagêdô ênêc, nanj amansanj êndênj lau malacña nêñ noc sêkac saña. ⁴⁰ Ocsalô tonac aêac tawê biñ talênsôn launja ñakaiñgoc, gebe aêac tali tauñ sa nec ñam tenj gêc atom, tec tatôm gebe dawa tau ñ sa êtôm atom.” ⁴¹ Kêsôm tonañ su ma kêkêñ lau sêc êliñ-êliñ.

20

Paulu kêsa Makedonia gêja Helennenj gamênj

¹ Biñ kêtû malô acgom, go Paulu kêkac ñacsenjomi sa ma gêlênj biñ êsêac to kêkam êsêac lemenj ma gêdi gêja Makedonia. ² Enj gêjac laoc gamênj tonañ ma gêlênj biñ êsêac ña biñ taêsam e jakêsa Helennênj gamênj. ³ Gêmoa e ajônj têlêac gêjaña ma gebe êpi wanj êna Suria, tec kêtap sa gebe Judawaga dêdib enj. Amboac tonañ taê gêjam kêtû tôñ gebe êsa Makedoniañagenj êmu êna êtiam. ⁴ Puru Beroiaña latu Sopatra ma Aristarka agêc Sekundu anja Tesaloniki, —Gai agêc Timote anja Derbe ma Tukiki agêc Tropim anja Asia sêsêlêñ sêwiñ enj. ⁵ Ñac luagêc tonañ sêmunj ma sêônj aêac anja Troas. ⁶ Aêac alic Om Polom Ñalucña su acgom, go asunj su anja Pilipi ma alac amoa e bêc lemenj tenj, go jaasô Troas adênj êsêac ma anjônj tonañ bêc 7.

Paulu kêtû ñaclej Troas

⁷ Gêdênj woke ñabêc ñamataña aêac akac sa kêtû apô polom êkôcña ma Paulu gêjam biñgalôm gêwiñ êsêac. Enj taê gêjam gebe ñaelenj go êndi, tec sêjac têku biñgalôm e gêbêcauc gêja lugenj. ⁸ Êsêac têtunj lamp taêsam gelom anja ñadenj, tañ aêac akac sa nanj. ⁹ Paulu gêjam biñgalôm gêmoa ma ñapalê tenj, nê ñaê Aitiku, gêngônj katam saunj, tec bec gêgôm enj e kêliñ tau sinj ma gebenj kêsêp ñadenj têlêac tonañ gêja e tomatêgenj. Tec lau sêkôc enj sa. ¹⁰ Paulu kêsêp jakêtap labôc gêsac enj ñaô, go gêlô enj tôñ ma kêsôm gebe “Ali taôm sa atom, katu tec gêmoa enj ñalêlôm.” ¹¹ Go gêmu kêpi gêja kêtiam, jakepô polom kêkôc ma genj, go gêjam biñgalôm gedenj tôngenj e gêu bônj kêsa ma gêdi gec gêja. ¹² Ñapalê tau, tañ mata jali kêsa nanj, sêkôc enj sêja totêntac ñajamgenj.

Dêdi anja Troas e jasêsô Milete

¹³ Paulu kêsôm gebe êmoa baugen êna ma aêac lau ñagêdô api wan amun naasô Asos gebe akôc en sa anga tônê. ¹⁴ Aêac asô Asos e atap taun sa kêtiam ma akôc en sa jaasô Mitulene. ¹⁵ Njâbêbêc aêac asun su ma alac e apoac akanôn Kio ma ñageleñ asô Samos e ñageleñ teñ, go jaasô Milete. ¹⁶ Paulu taê gêjam kêtû tôn gebe êsô Epese atom, êôc kêsigen êna. En gebe ênam gamêñ tôn êmoa Asia atom, kêkac taugen gebe êna Jerusalem ma embe ñasawa êtôm, go naelic om Pentekost anga tônê.

Paulu gêjam mêtê laumata Epeseña ma seboñ taun

¹⁷ Paulu gêmoea Miletegen ma kêkêñ bin gêja Epese ma kêkalem gôlôac dabun nêñ laumata gebe dëndêñ en sêna. ¹⁸ Jasêo lasê dêdêñ en tec kêsôm gêdêñ êsêac gebe “Amac alic ñoc lêñ, tañ kasa gêdêñ gaô lasê gamêñ Asia wakucgen ma kasa kêtôm têm samob, tañ gamoa gawin amac nan. ¹⁹ Aê gajam sakin Apômtau ma gabu tauc tomatoc-sulugen ma katap létôm sa gebe Judawaga dêdib aê. ²⁰ Ma kêgamin bin êmoasin amacña teñ atom, kasôm lasê gêdêñ amac to kadôn amac anga awêgen to andulêlôm gêwin. ²¹ Aê gawa sa ñanôgen gêdêñ lau Juda to Helen gebe sênam taun ôkwi êndêñ Anôtô to sêkêñ êwin Apômtau Jesu Kilisi. ²² Ma galoc Njalau Dabun gêjam gôlin aê gebe jana Jerusalem ma gêñ, tê êtap aê sa anga ônêña nê, tau kajala atom. ²³ Tagen tonec njalau Dabun gêwa sa gêdêñ aê kêtôm malacgen ma kêsôm gebe oc jatap kapoacwalô to gêñwapac sa. ²⁴ Aê taêc labu ñoc katuc atom. Aê gabe janac dabin ñoc lêñ to sakin, tañ kakôc anga Apômtau Jesu nê nan, gebe jawa ñawae ñajam Anôtônê moasinña sa.

²⁵ “Ma galoc aê kajala gebe amac samob, tañ gajam mêtê kêpi Anôtônê gamêñ gamoa gawin amac nan, oc alic aê lanôc êtiam atom. ²⁶ Amboac tonan galoc tecenec jawa sa êndêñ amac gebe Amacnêm ñac teñ embe ênaña, aê oc jawê bin tonan ñakain teñ atomanô, ²⁷ gebe kêgamin bin teñ atom, kasôm Anôtônê bin lasê tomalagen gêdêñ amac. ²⁸ Ajop taôm to lau samob, tañ njalau Dabun kêkêñ amac atu êsêacnêñ gejobwaga gebe ajop Anôtônê gôlôac dabun, tañ en gêjam ôli êsêac ña tau nê dec nan. ²⁹ Aê kajala gebe aê embe jawi amac sin jana ma kêam sec oc dëndêñ amac mênşêlênsôn gôlôac ñawaô. ³⁰ Ma lau ñagêdô anga amac taôm nê oc sêndi mênşênam mêtê ôkwi e sê ñacsenomi têndanşuc êsêac. ³¹ Amboac tonan anam jaligen, taêm ênam gebe jala samuc têlêac gêngôn gawin amac ma gajac binşu amac gêdêñ-gêdêñgen tomatocsulugen kêtôm bêc to geleñ samob, kêlêwan atom.

³² “Ma galoc jansun amac andêñ Anôtô to nê moasin ñabin ana. En kêtôm gebe ênac dabin amac to êkêñ gêñlênsêm êndêñ amac awin Anôtônê lau samob. ³³ Aê matoc katu lau teñ nêñ silber to gold ma ñakwê atom. ³⁴ Taôm alicgac gebe lemoc tecenec gêjam aê to ñoc lau ma apô lêna sa. ³⁵ Aê kadôn amac kêpi gêñ samobgen ñapan gebe tanam kôm ñajana amboac tonan, ec tanam lau ñasec sa. Taêm ênam Apômtau Jesu nê bin, tañ tau kêsôm gebe ‘Takêñ gêñ êndêñ lau nan êmoasin aêac êlêlêc takôc gêñ anga launêñ su.’ ”

³⁶ Paulu kêsôm bin tonan su, go kêpôn aduc ma keten mec gêwin êsêac samob. ³⁷ Lau samob sêmbôên taun to têtan ñanô ma sêlêşop en alianô. ³⁸ Ênê bin, tañ kêsôm gebe êsêac sêlic en lanôanô êtiam atom nan, tec gêgôm êsêacnêñ njalêlôm ñawapac kêlêlêc. Sêgôm tonan su, go sêkêñ en kêpi wan gêja.

21

Paulu gêja Jerusalem

¹ Aêac akêñ êsêac sin ma alac e jaasô Kos. Go ñabêbêc jaasô Rodo ma anga tonan alac e jaasô Patara. ² Aêac atap wan teñ sa gebe êlac êna Poinike, tec api ma alac aja. ³ Alac e aê Kupro sa mênşakêñ gêc gasêña gêja ma apen Suria e jaasô Turu, gebe sênam waba anga wan êsêp bau. ⁴ Aêac atap ñacsenomi sa ma anşôn awin êsêac bêc 7. Lau tonan Njalau Dabun kêkac êsêac e sêsôm gêdêñ Paulu gebe êpi Jerusalem êna atom. ⁵ Aêac amoa e ma bêc gêbacnê, go adi gebe asêlêñ. Ma lau malacña samob to nêñ lauo ma nêñ ñapalêo to ñac

sejon aêac anğa malac asa sêclun aja. Go anğa ambêô aêac apôn aenđuc to aten mec. ⁶ Su, go akam taun ma aêac api wan, ma êsêac sêc sêmu sêja.

⁷ Aêac alac anğa Turu e jaasô Tolemai ma atap lasitêwai gamên tônêna sa, tec awen gêjac taun ma anğôn awin êsêac bêc ten. ⁸ Nageleñ adi asêlên e aô lasê Kaisarea ma asô jaenwaga Pilip nê andu aja ma anğôn awin en. Nac tonan samwaga 7 nên ten en. ⁹ Nac tau latuio awêtakiñ aclê seoc bin lasê sêmoa. ¹⁰ Aêac anğôn bêc ñagêdô, go propete ten kêsêp anğa Judaia gêmên, nê ñaê Agaba. ¹¹ En kêtü ñaclen gêdên aêac. Nac tau kêkôc Paulunê ômbin kap su mêngêsô tau akain to lêma tôn ma kêsôm gebe “Ñalau Dabuñ nê bin tau tonec gebe Judawaga oc sênsô ômbin kap tecenec ñatau tôn amboac tonec anğa Jerusalem ma sêkên en êsêp lau samuc lemen.” ¹² Aêac to malac ñatau anô bin tonan, tec aten en gebe êpi Jerusalem êna atom. ¹³ Mago Paulu gêjô aêac awen gebe “Amboac ondoc atan ma agôm aênoc ñalêlôm ñawapac kêsâ. Embe sênsô aê tôn ma sênğômman. Aê gajac dabin tauc gebe jamac êndu anğa Jerusalem êtu Apômtau Jesu nê ñaêna.” ¹⁴ Aêac asôm bin elême tec ajam taun tôn ma asôm gebe “Apômtaunê bin êtu anô.”

¹⁵ Nábêc ñagêdô gêjaña acgom, go aêac amasan ma waba ma api Jerusalem aja. ¹⁶ Nacsenomi ñagêdô anğa Kaisarea sêwin, tec sêwê aêac atu ñaclen Nason. En ñac buña lanğwa ten anğa Kupro.

Paulu kêtü ñaclen Jakobo

¹⁷ Aêac jaaô lasê Jerusalem su, go lasitêwai sêkôc aêac sa totêntac ñajamgen. ¹⁸ Nageleñ Paulu kêkôc aêac sa adên Jakobo aja, ma laumata samob sêkac sa sêmoa tonan. ¹⁹ Êsêac awen gêjac taun su, go Paulu gêjac min bin, tañ Anôtô gêgôm gêdên lau samuc gebe kêpuc ênê sakin tôn nañ tomalagen. ²⁰ Lau tau sênô e sêlambin Anôtô ma sêsôm gêdên Paulu gebe “O lasitêwa, aôm gôlicgac, Judawaga taêsam ñanô lasê sekên gêwin Kilisi, mago sêsap Mosenê bin su tôn sêjac ñawae. ²¹ Lau tonan sênô ñawae gebe aôm kôdôn Judawaga, tañ sêsêp lau samuc ñasawa nañ, gebe sêwi Mose sin, ma kôsôm gebe sêsa nên ñapalê atom to sêwi lên mêtê lanğwan sin. ²² Ma galoc danğôm amboac ondoc. Lau samob oc sênô aôm gômôên ñawae su. ²³ Amboac tonan ôngôm êtôm bin, tec aêac abe asôm êndên aôm nec. Aêacma lau aclê sêjac mata bin kêpi bin ten tec sênğôn. ²⁴ Naôkôc lau tonan sa, gebe lau dabuñwaga sênğôm bin atu selecña êpi aôm ôwi êsêac ma ônam ôli lau, tañ sêkapiñ êsêac môkên laun nañ, go lau samob sêjala gebe bi ñ, tañ têdôn kêpi aôm nañ, ñanô masi. Êsêac taun ocgo sêlic aôm gebe kôsa nêl lên kôsap bin su tôn gen. ²⁵ Ma bin kêpi lau samuc, tañ sêkên gêwin su nañ, aêac asôm bin tonec kêtü tôn gebe êsêac sênğamin taun êndên da gwamña to êndên bôc ñadec, ma êndên bôc, tañ sêgin êndu ma êndên mockaino to mockain.” ²⁶ Nábêbêc Paulu kêkôc lau tau sa, ma sêmasañ ênê bin êtu selecña gêwin lau tau tonan, go kêsô lôm dabuñ gêja ma kêsôm bêc sênğôn selecña lasê ma sêmasañ noc sêkên nên da êndên-êndên gen.

Êsêac sêkôc Paulu tôn anğa lôm dabuñ

²⁷ Kêdabin gebe ñabêc 7 tonan êmbacnê ma Judawaga Asiaña sêlic en gêmôa lôm dabuñ, tec sêli lau samob nên ñalêlôm sa e sêkôc en tôn. ²⁸ Ma sêmôêc gebe “Aô, Israelwaga, anam aêac saman. Alic ñac tau, tañ kêdôn lau anğa gamên samob gêbu lau Israel to Mosenê bin su ma gamên tau tonec nañ. Ma galoc gêwê Helen ñagêdô sêsô lôm dabuñ sêja ma gêgôm gamên dabuñ tau kêtü secgoc.” ²⁹ Násawa ten lau tonan sêlic ñac Epesena Tropim gêmôa malaclun gêwin Paulu, tec seboc Paulu oc gêwê en kêsô lôm dêbu ñ gêja. ³⁰ Tec malac ñatau samob sêii taun sa ma sêjac taun sa sêpi tagen jasêkôc Paulu tôn ma sê en anğa lôm dêbu ñ kêsâ gêja, ma sêlai ñakatam auc seben. ³¹ Lau tau sêsôm sebe sênac Paulu êndu e sinwaganên kapitaisêga gênô lau Jerusalemña samob sêli taun sa ñawae, ³² tec kêkôc sinwaga to nên kapiti ñagêdô sa jasêlêti dêdên lau tau sêsêp sêja. Lau tonan sêlic kapitaisêga to sinwaga sêmên ma sêwi Paulu sin sêjac en kêtiam atom. ³³ Go kapitaisêga kêtü gasuc gêja, kêkôc

Paulu tòn ma kêsôm sêsô en tòn ña kapoacwalô luagêc. Go kêtü kênac ênê ñam to bin, tan en gêgôm nan. ³⁴ Lau samob sêmôêc kesotau-kesotau e sêôc gamên auc langwagen, tec en gênô bin sapu ma kêsôm sêkôc Paulu dêdên sinwaganên gamên sêja. ³⁵ Sêô lasê ñatêcwalé ma lau sebe sênac Paulu, tec sinwaga sêôc en sa lôlôcgen, ³⁶ gebe lau tau samob sêwin ma sêmôêc panjen gebe “Enañamanj.”

Paulu gêjam talan tau

³⁷ Sebe sêkên Paulu êsô sinwaganên gamên êna, tec kêsôm gêdên kapitaisêga gebe “Oc ôlôc gebe jasôm bin ten êndên aôm me masi.” Ma ñac tau kêsôm gêdên en gebe “Aôm kôsôm bin Helen me masi. ³⁸ O, aôm ñac Aiguptunja, tan wali tenjen gôli kêjanowaga 4,000 nêñ ñalêlôm sa ma kojôn êsêac sêsa gamên sawa sêja nan, aôm atom me.” ³⁹ Tec Paulu kêsôm gebe “Aê tinoc Judao, tec kêkôc aê anja Tarsus Kilikianja ma gawê kain malac towae tônê gawin, tec katen aôm gebe ôlôc ma jasôm bin êndên lau tônê.” ⁴⁰ Kapitaisêga gêlôc, go Paulu kêkô têcwalé ma gêjab lêma gêdên lau e gamên gêmac, go awa gêjac êsêac ña awen Ebolai gebe

22

¹ “O lasitêwaac to tamocac, bin tan galoc gabe jawa tauc sa êndên amac nan, anjô acgom.” ² Lau tau sênô en awa gêjac êsêac ña awen Ebolaijen, tec bin gêmac samob. Ma Paulu kêsôm gebe ³ “Aê tinoc Judao kêkôc aê anja Tarsus Kilikianja ma katu kapôên anja malac tonec, kasô Gamalielnê lôm ma kêdôn tameninên binju gêdên aê e tomalagen. Aê gajam sakin Anôtô gajac ñawae katôm tec amac samob agômagôm amoa nec. ⁴ Aê kêjanda lau, tan sêsap mêtê wakuc tonec tòn nan, e gasen êsêac su sêjana ma gêsô êsêac tòn to kakên êsêac lauo to ñac sêsêp kapoacwalô sêja. ⁵ Ñac dabunêga to laumata samob embe sêwa aênoc min sa, oc êtôm tec tauc kasôm nec. Aê kakôc papia anja êsêacnên gêjac lasitêwai Damaskusja ñawae, tec gaja gebe jakôc êsêac, tan sêmoa tonan nan tòn, ma-jakên êsêac sêna Jerusalem gebe têtap nêñ ñagêjô sa.

Paulu gêjac tau nê min Apômtau Jesu gêjam en ôkwinja

⁶ “Aê kasêlên gamoa e kêdabin Damaskus. Ma gêdên oc kêkô ñalunjen, go ñawê kapôên ten gaôgen anja undambê mênkêpô aê e gêjam aucgen. ⁷ Aê gau tauc jagaêc nom, go ganjô awa ten gêdên aê gebe ‘Saulu, Saulu, asagen kôjanda aê.’ ⁸ Ma aê gajô bin tonan gebe ‘Apômtau, aôm asa.’ Go en kêsôm gêdên aê gebe ‘Aê Jesu Nasaretja, tec kôjanda aê.’ ⁹ Lau tan sêwin aê nan, sêlic ñawêgen, mago sênô ñac, tan kêsôm bin gêdên aê nan, awa atom. ¹⁰ Go aê kasôm gebe ‘Apômtau, aê janjôm asagen.’ Ma Apômtau kêsôm gêdên aê gebe ‘Ôndi sa ma ôna Damaskus acgom, go sêwa bin samob, tan Anôtô gebe ôngômña nan, sa êndên aôm anja tônê.’ ¹¹ Ñawê tonjawi tônê kêpô aê e matocanô kêtü pec ma ñoc lau sêkam aênjen gaja Damaskus.

¹² “Ma ñac mansan ten, nê ñaê Anania, kêmasan binju ñapep e Judawaga gamên tônêna samob tetoc en sa. ¹³ Ñac tau gêdên aê gêmên mênkêkô aê lanôcnênma ma kêsôm gebe ‘Lasicenec Saulu, matam êlêc.’ Ma gêdên tonanjen matoc gêlac e galic en kêkô. ¹⁴ Ma ñac tau kêsôm gebe ‘Tameninên Anôtô kêjalij aôm sa gebe ôjala ênê bin ma ôlic ñac gêdên tau to ônjô en awa, ¹⁵ gebe ôwa en sa êndên ñamalac samob ña bin, tan gôlic to gônô nan. ¹⁶ Ma galoc gobe amboac ondoc. Ôndi sa, mênjawam ênac ênê ñaê ma ôlin sanju êkwasiñ nêñ sec su.’

Jesu kêsakin Paulu gêdên lau samuc gêja

¹⁷ “Gamoac acgom, go gamu gamên Jerusalem kêtiam mênkaten mec gamoa lôm dabun e katuc kain ten kêsa ¹⁸ ma galic Jesu kêkô ma kêsôm bin gêdên aê gebe ‘Ôwi Jerusalem sinj seben ma ônsaic taômgen ôna, gebe êsêac oc sêkôc bin, tan aôm gobe ôwa sanja nan, sa atom.’ ¹⁹ Ma aê kasôm gebe ‘Apômtau, êsêac taun sêjalagac gebe aê tec kakôc lau, tan sêkên

gêwi η aôm nan, tōη ma kalêsu êsêac ηanô-ηanô kêtôm Judanêη lômgen. ²⁰ Ma gêdêη taη sêkêc ηac-gêwa-aôm-sawaga Stepan nê dec siη nan, tauc kakô gawiη e galic ηjam ma gajob lau-sêjac-eη-ênduwaga nêη ηakwê.’ ²¹ Ma ηac tau kêsôm gêdêη aê gebe ‘Ôêc ôna, aê jasakiη aôm ôndêη lau samuc, taη sêηgôη gamêηbômgen nan ôna.’ ”

Paulu agêc kapitaîsêga nêη biη

²² Lau sêηô Paulunê biη e mêηgêdêη tonan, go sêli awen sa ma sêmôêc gebe “Ansen ηac tonec su anηa nom, gebe eη kêtôm gebe êmoa mata jali atom.” ²³ Êsêac sêηala e sêôc gamêη auc laηgwageη sêkô ma têdaiη nêη ηakwê baliη to sêpalip kekop kêpi jakêkô. ²⁴ Tec kapitaîsêga kêjatu gebe sêwê Paulu sêna siηwaganêη gamêη ma kêsôm gebe si eη ma têtου Iêsu biη, taη lau sêmôêc kêpi eη nan ηam. ²⁵ Êsêac sêsô eη ηa ômbiηkap tōη ma Paulu kêsôm gêdêη kapitaî, taη kêkô ηagala nan, gebe “Embe ηac Romηa teη, ma amêtôc eη atom, oc êtôm gebe ai eη ηaômageη me masi.” ²⁶ Kapitaî gêηô biη tonan, tec gêdêη kapitaîsêga jakêsôm gêdêη eη gebe “Aôm gobe ôηgôm amboac ondoc, ηac tônê eη Romgoc.” ²⁷ Tec kapitaîsêga mêηkêtu kênac Paulu gebe “Ôsôm êndêη aê acgom, aôm ηac Romηa biηηanô me masi.” Ma Paulu gêlôc gebe “Aec, biηηanô.” ²⁸ Go kapitaî gêjô eη awa gebe “Aê gabe jatu ηac Romηa nan gajam ôli ηa awa kapôêη.” Ma Paulu kêsôm gebe “Aê tonec ηac Romηa anηa tamocnê.” ²⁹ Amboac tonan lau, taη sebe têtου Iêsu eη nan, gacgeη sêkac taη su. Ma kapitaîsêga tau, taη kêjala gebe Paulu ηac Romηa nan, kêtêc tau kêtου kêsôm sêsô ηac tau tōηηa.

Paulu kêkô lau dabuηsêga to laumata laηôηnê

³⁰ ηagelen kapitaîsêga gebe êηô biη, taη Judawaga sêgôliη kêpi Paulu nan, ηam ηapep. Tec kêsôm sêgaboac eη su ma kêkac lau dabuηsêga to laumata samob sa, go kêsôm sêwê Paulu sêsêp sêja jakêkô êsêac laηôηnê.

23

¹ Paulu mata gê lau ηanô, taη sêkac taη sa nan, ma kêsôm gebe “O lasitêwaac, aê kasa ηoc lêη toηoc ηalêlôm ηawageη gamoa Anôtô laηônêηηa e mêηgêdêη tonec.” ² Tec ηac dabuηsêga Anania kêjatu lau, taη sêkô jaban eη nan, gebe têtap eη awa auc. ³ Ma Paulu kêsôm gêdêη eη gebe “Aôm taη kotoc taôm sa ηaôma-ηaôma nan, Anôtô êtap aôm. Aôm gôηgôη tonan gobe ômêtôc aêηoc biη êtôm biηsu ma amboac ondoc tec gosen biηsu ma kôsôm gebe têtap aê nec.” ⁴ Go lau, taη sêkô jaban Paulu nan, sêsôm gebe “Amboac ondoc aôm gôbu Anôtônê ηac dabuηsêga amboac tonan.” ⁵ Tec Paulu kêsôm gebe “Lasitêwaac, aê kajala gebe eη ηac dabuηsêga nan atom. Teto gêc gebe ‘Ôsôm biη sec êpi launêη gôliηwaga atom.’ ”

⁶ Paulu kêjala Sadukainêη lau ηagêdô ma Parisainêη ηagêdô sêmoa sêwiη, tec gêmôêc kapôêη gêdêη êsêac, taη sêkac taη sa nan, gebe “O lasitêwaac, Parisai teη latu aê ma aê tauc Parisai amboac tonan. Êsêac sêmêtôc aê kêtου kakêη matoc ηacmatê sêndi saηa.”

⁷ Kêsôm biη tonan su ma Parisai to Sadukai sêli taη sa sêmoa e sêkac taη kêkôc, ⁸ gebe Sadukai sêsôm gebe ηacmatê sêndi sa atom ma aηela to ηalau sêmoa atom. Ma Parisai tec sêkêη gêwiη gêη tonan ηai samob. ⁹ Lau tau sêmôêc sêôc aucgeη e biηsutau ηagêdô anηa Parisainêη toη dêdi sa ma sesen taη ma sêsôm gebe “Aêac atap sec teη sa gêc ηac tonec nê atom, tageη moae ηalau teη me aηela teη oc kêsôm biη gêdêη eη nec.” ¹⁰ Sêsôm taη ηanô-ηanô e kapitaîsêga kêtêc gebe moae sêkac Paulu êkôc, tec kêjatu siηwaga matu teη sêsêp mêηsêjaηgo Paulu su anηa launêη ma sêkôc eη sêja nêη gamêη.

¹¹ ηagêbêc tonan Apômtau mêηkêkô gêwiη Paulu ma kêsôm gebe “Têmtac êpa su, aôm gôwa aê sa anηa Jerusalem su ma oc ôwa aê sa anηa Rom amboac tonanηen.”

Lau Juda sêkic Paulunê biη

¹² Gamêñ ñawê kêsa acgom, go Juda ñagêdô sêkac taun sa ma sêjac kapoac taun gebe sêniñ to sênôm gêñ teñ atom e sênac Paulu êndu su acgom. ¹³ Ma lau, tañ sêkic Paulunê biñ amboac tonañ nan, sêlêlêc 40 su. ¹⁴ Lau tau tonañ dêdêñ lau dabunjsêga to laumata ma sêsôm lasê gebe “Aêac lau tonac ajac kapoac taun gebe aniñ to anôm gêñ teñ atom e anac Paulu êndu acgom. ¹⁵ Amboac tonañ amac to laumata naansau kapitaisêga gebe êkêñ ñac tau êsêp êndêñ amac êmêñ gebe atu Iêsu ênê biñ ñapep. Ma aêac oc naamansañ taun kwananğen gebe anac eñ êndu anğa intêna ñadambê teñ. Eñ oc êô lasê amac atom.”

¹⁶ Paulunê sib gêñô sêkic sa lanğwa nê biñ ñawae, tec gêja kêsô sinwaganêñ gamêñ jakêsôm lasê gêdêñ Paulu. ¹⁷ Tec Paulu gêmôêc kapitai teñ ma kêsôm gêdêñ eñ gebe “Ôwê ñapalê tecenec ôndêñ kapitaisêga ôna, eñ gebe êsôm biñ teñ êndêñ eñ.” ¹⁸ Tec kapitai kêkôc ñapalê tau sa ma gêwê eñ agêc dêdêñ kapitaisêga sêja, go kêsôm gêdêñ eñ gebe “Ñac kapoacwalôña Paulu gêmôêc aê gaja ma keten gebe jakôc ñapalê tecenec jandêñ aôm jamêñ, gebe ñac tau gebe êsôm biñ teñ êndêñ aôm.” ¹⁹ Go kapitaisêga kêkam ñapalê tau lêma agêc jasêkô taunña ma kêtû Iêsu eñ gebe “Aôm gobe ôsôm biñ amboac ondoc êndêñ aê.” ²⁰ Ma ñapalê tau kêsôm gebe “Judawaga sêmasañ biñ kêtû tôn gebe teten aôm ma bêbêc ôkêñ Paulu êsêp êndêñ laumata êna. Êsêac sebe sênsau sêoc aôm gebe têtû Iêsu ênê biñ ñapep. ²¹ Amboac tonañ ôkêñ êwiñ êsêacnêñ biñ atom, gebe lau kêlêlêc 40 su dêdib eñ sêmoa. Êsêac sêjac kapoac taun gebe sêniñ to sênôm gêñ teñ atom e sênac Paulu êndu acgom. Ma galoc sêmasañ taun sêsaê aômğen gebe ôlôc.” ²² Go kapitaisêga gêjac biñsu ñapalê tecenañ gebe “Biñ tañ kôsôm lasê gêdêñ aê nan, ônac miñ êndêñ lau teñ atom.” Ma kêkêñ eñ gêc gêja.

Sêsakin Paulu gêdêñ gôliñwaga Peliki gêja

²³ Go kapitaisêga gêmôêc nê kapitai luagêc ma kêsôm gêdêñ êsêagêc gebe “Amansañ sinwaga 200 to lau sêngôn hosña 70 ma lau kêmña 200 gebe sêsa Kaisarea sêna êndêñ 9 oklok êmbêc. ²⁴ Amansañ hos ñagêdô êwiñ gebe Paulu êngôn ñaô ma akôc eñ toôli samucgen andêñ gôliñwaga Peliki ana.” ²⁵ Go keto papia teñ gêwiñ gebe

²⁶ “Aê Klaudi Lusi aoc gêjac gôliñwaga towae Peliki. ²⁷ Ñac tecenec tec Judawaga sêkôc eñ tôn ma sebe sênac eñ êndu. Aê ganô eñ ñac Romña, tec kakôc eñ sa ma gajam eñ kêsî. ²⁸ Aê gabe jakip biñ, tañ sêgôliñ kêpi eñ nan, ñam sa, tec kakêñ eñ kêsêp gêdêñ nê laumata gêja. ²⁹ Aê katap sa gebe biñ, tañ sêgôliñ kêpi eñ nan, ñam kêsêp êsêacnêñ biñsu, mago êsêac taun nêñ ñalêlôm kêpi tagen kêtû biñ tonañña atom. Tagen aê galic biñ teñ kêtôm amboac tanac eñ êndu to takêñ eñ êngôn kapoacwalôña nan, gêc atom. ³⁰ Ma ganô biñ teñ ñawae gebe dêdib eñ sebe sênac eñ êndu, tec kakêñ eñ sebeñ gêdêñ aôm gêwac ma ka-som gêdêñ lau-sêgôliñ-biñ-kêpi-eñwaga gebe dêndêñ aôm sêwac ma sêwa nêñ biñ sa êndêñ aôm.”

³¹ Sinwaga tau sêkôc Paulu sa kêtôm kapitaisêganê biñ ma gêdêñ gêbêc sêkôc eñ sêja Antipatri. ³² Ñabêbêc sêkêñ eñ gêdêñ lau, tañ sêngôn hos ñaô nan, gebe sêkôc eñ sêna, go êsêac taun sêc sêmu sêja nêñ gamêñ kêtiam. ³³ Lau tonañ jasêô lasê Kaisarea, go sêkêñ papia gêdêñ gôliñwaga ma sêkôc Paulu dêdêñ eñ sêja. ³⁴ Gôliñwaga kêsam papia su, go kêtû kênac Paulu gebe eñ ñac anğa gamêñ ondocña e gêñô gebe eñ anğa Kilikia. ³⁵ Tec kêsôm gebe “Lau tañ sêgôliñ biñ kêpi aôm nan, sêmêñ acgom, go janô nêñ biñ.” Ma kêjatu gebe sejob Paulu êngôn Herodonê andu.

24

Sêmêtôc Paulunê biñ

¹ Bêc lemen teñ gêjana acgom, go ñac dabunjsêga Anania kêkôc laumata ñagêdô to ñac teñ, nê ñaê Tertulu, tañ gêjam lau awen gêdêñ gôliñwaga nan, ma ac sêsêp sêja e sêjac miñ nêñ biñ, tañ sêgôliñ kêpi Paulu nan, gêdêñ gôliñwaga. ² Êsêac sêmôêc Paulu gêmêñ su, ma Tertulu gêoc awa sa gebe êngôliñ biñ êpi eñ, tec kêsôm gebe

“O ñac towae Peliki, aôm gômoa, tec aêac amoa tobiñmalô ñajam. Aôm ñac tokauc, tec kômoasiñ lau gamêñ tonecña ñapep. ³ Aêac lau samob anğa gamêñ samob akôc moasiñ tonañ sa to ajam dançe ñanô. ⁴ Aê gabe janam aôm tônia atom, gabe jateñ aômgeñ gebe ôlic ñajam ma ôkêñ tanam ma biñ dambê. ⁵ Ñac tonec aêac ajala eñ ñac kalomtêna sec. Eñ gêli Judawaga anğa nom ñagamêñ samob sa ma kêtû lau mêtê-geowaga Nasaretña nêñ ñamata. ⁶ Galoc eñ gêgôm gêñlêlôm gebe êngôm lôm dabuñ êtu sec êwiñ, tec aêac akôc eñ tônia abe amêtôc ênê biñ êtôm aêacma biñsu. ⁷ Mago kapitaisêga Lusi kêsêp e jakêjanço eñ su anğa aêacma ⁸ ma kêsôm gebe lau, tañ sêgôliñ biñ kêpi eñ nañ, dêndêñ aôm sêmêñ. Galoc aôm taôm ôtu lesu eñ, go ôñô biñ samob, tañ aêac agôliñ kêpi eñ nañ ñam.” ⁹ Ma Judawaga sêpuc biñ tônia sêwiñ eñ ma sêlôc gebe biñ tau amboac tonañ.

Paulu kêsôm biñ gêjam talañ tau

¹⁰ Go gôliñwaga gêjac gêsû gêdêñ Paulu gebe êsôm nê biñ. Tec Paulu kêsôm gebe

“Aê kajala gebe kôtu lau tonec nêñ mêtôcwaga jala taêsam su. Amboac tonañ jamansañ êoc biñ êndêñ aôm totêtac êpa sugen. ¹¹ Aôm embe ôpuc biñ tau ñam, oc ôjala gebe aê kapi Jerusalem gaja kêtû jateñ mecña nañ bêc taêsam gêjaña atom, bêc 12gen. ¹² Judawaga têtap aê sa gebe aê to lau teñ awensuñ gêoc ka tau anğa lôm dabuñ atom. Ma têtap aê sa gali lau teñ sa anğa Judanêñ lôm ñagêdô to malacluñ atom. ¹³ Biñ samob, tañ galoc lau tônia sêgôliñ kêpi aê nañ, êsêac têtôm gebe sêkip ñam teñ sa atom amboac tonañ. ¹⁴ Tagen tonec jasôm lasê êndêñ aôm gebe Aê gajam sakiñ tamocinêñ Anôtô kêdaguc mêtê wakuc, tañ êsêac sêsam gebe mêtê geo teñ nañ. Aê kakêñ gêwiñ biñ, tañ gêc Mosenê biñsu to teto kêsêp propetenêñ buku nañ samob. ¹⁵ Aê kakêñ matoc kêtôm êsêac tec sêkêñ maten sêmoa gebe Anôtô êñu lau gêdêñ to lau keso sêndi sa. ¹⁶ Amboac tonañ tec katu mêtê tauc gebe jamoa tonoc ñalêlôm ñawagen êndêñ Anôtô to ñamalac ñapan.

¹⁷ “Aê gamoa e jala ñagêdô gêjaña acgom, go sêkêñ awa kakôc gadêñ ñoc lau gamêñ ma gabe jakêñ da êwiñ. ¹⁸ Tec kamasañ biñ jatu selecña gamoa lôm dabuñ ma gabe jakêñ da, tec têtap aê sa. Aê kasêp lau teñ ñasawa atom to gali lau teñ sa atom. ¹⁹ Judawaga Asiaña nêñ ñagêdô sêmoa lôm sêwiñ. Lau tônia nêñ biñ êndêñ aê embe ênêc, nañ sêmêñ sêsôm sêkô aôm lañômnmêña, go ñajam. ²⁰ Me êsêac tauñ sêsôm acgom. Êsêac têtap ñoc keso ondoc sa gêdêñ tañ kakô laumata lañô nênmêña. ²¹ Moae keso tagen tonec gebe kakô êsêac ñaluñ ma gamôc gebe Galoc amac amêtôc aê gebe kakêñ gêwiñ gebe ñacmatê oc sêndi sa.”

²² Peliki kêjala mêtê tonañ ñam su, tec gebe ênam êsêac tônia ma kêsôm gebe “Kapitaisêga Lusi êsêp êmêñ acgom, go tamêtôc amacnêñ biñ êmbacnê.” ²³ Go kêsôm gêdêñ kapitai gebe ejop Paulu êmoa awêgen, ma ênê lau embe taên ênam gebe sêmoasiñ eñ, nañ ênac jao atom.

Sejop Paulu sêmoa

²⁴ Bêc ñagêdô gêjaña acgom, go Peliki agêc nê awê Judao Drusila sêja ma kêsôm sêkôc Paulu dêdêñ eñ sêja, go gêñô eñ gêwa sêkêñ gêwiñ Kilisi Jesu ñam sa. ²⁵ Paulu kêsôm biñ kêpi biñgêdêñ to têtû mêtê tauñ ñapep ma Anôtô êmêtôc ñamalacnêñ biñña. Eñ kêsôm biñ tonañ, tec Peliki kêtêc tau ma kêsôm gebe “Galoc aôm ôna acgom. Ñoc ñasawa teñ embe ênêc, go jamôc aôm êtiam.” ²⁶ Eñ taê kêka gêwiñ gebe Paulu ênac da tau ña awa êndêñ eñ, tec kêsôm sêkôc eñ sêja sêmu mêngejam biñgalôm gêdêñ eñ. ²⁷ Jala luagêc gêjaña ma Porki Peste mêngejêñ Peliki su. Peliki gebe Judawaga sêlic eñ ñajam, tec gedec Paulu tokapoacwalôgen gêmoa.

25

Paulu awa gêjac kaisara

¹ Peste kêkôc kôm gôliñwagaña sa e ñabêc têtêac gêjaña, go anğa Kaisarea kêpi Jerusalem gêja. ² Anğa tônia lau dabuñsêga to Judawaganêñ laumata sêu Paulunê biñ gêdêñ eñ ma semasañ biñ gêdêñ eñ gebe ³ êkêñ Paulu êpi Jerusalem êndêñ êsêac êna ec ac sêlic gebe eñ

kêmoasiñ êsêac. Êsêac sêmasañ biñ tau gebe dëndib enj e senseñ enj su anja intêna ñadambê tenj. ⁴ Tec Peste gêjô êsêac awenj gebe “Paulu tau tê sêkôc enj tòn gacgenj gêmôa Kaisarea, ma saunjenj, go jamu jana amboac tonanjenj.” ⁵ Ma kêsôm gêwiñ gebe “Amacnêm kasêga sêwiñ aê sêsêp sêna acgom, go embe sêlic ñac tônê nê biñ ênêc, nanj sêsôm êpi enj.”

⁶ Peste gêngônj gêwiñ êsêac bêc 8 me 10, go kêsêp Kaisarea gêja. Ñabêbêc jagêngônj nê lêpônj sêmêtôc biñña ma kêsôm sêkôc Paulu sêja. ⁷ Gêja acgom, ma Judawaga, tanj anja Jerusalem sêsêp sêja nanj, sêwa enj auc jasêgôliñ biñ sec taêsam kêpi Paulu, mago têtôm gebe sêwaka biñ ñanô tenj sa atom. ⁸ Tec Paulu kêkac biñ su tau gebe “Aê gagôm gên tenj gasenj Judanênj biñsu to lôm dabunj ma kaisara atom.” ⁹ Peste gebe Judawaga sêlic enj ñajam, tec kêsôm gêdênj Paulu gebe “Aôm gobe ôpi Jerusalem ôna ma jamêtôc aômnêm biñ anja ônê me masi.” ¹⁰ Ma Paulu kêsôm gêdênj enj gebe “Aê kasêp kaisaranê mêtôc ñanlom su, tec sêmêtôc aê anja tonecmanj. Aôm tec kôjalagac gebe gagôm keso tenj gêdênj Judawaga atom. ¹¹ Embe janjôm gên eso tenj êtôm sênac aê êndunja, oc janac jao tauc atom. Mago lau tonec embe sêngoliñ biñ êpi aê ñaômagenj, nanj ñac tenj êtôm gebe êkênj aê jasêp êsêac lemenj atom. Amboac tonan aoc ênac kaisara.” ¹² Kêsôm su, go Peste gêjam biñgalôm gêwiñ ñac kêpuc enj tònña su, ma sêjô Paulu awa gebe “Awam gêjac kaisara, amboac tonanj ôndênj kaisara ôna.”

Paulu kêkô Agripa agêc Bernike lanjônêm

¹³ Bec ñagêdô gêjaña acgom, go kiñ Agripa agêc nê awê Bernike sêô lasê Kaisarea sebe sêlic to sêkam Peste. ¹⁴ Agêc jasemoa e bêc ñagêdô gêjaña acgom, go Peste gêwa Paulunê biñ sa gêdênj kiñ ma kêsôm gebe “Peliki gedec ñac kapoacwalônja tenj gêmôa tonec. ¹⁵ Gêdênj tanj gaja Jerusalem nanj, Judanênj lau dabunjsêga to laumata sêsôm ênê biñ lasê gêdênj aê, ma tetenj gebe aê jamêtôc ênê biñ. ¹⁶ Tec aê gajô êsêac awenj gebe Romnênj mêtê tonec gebe sêmêtôc ñac tenj paliñ-paliñgenj atom. Ñac tobiñ naêkô lau-sêgôliñ-biñwaga lanjônêm êmunj ma ênac kolec tau to êwaka nê biñ sa acgom. ¹⁷ Tec lau tau mênjsêô lasê e gaônj bêc taêsam atom. Ñagelenj gaja gêngônj lêpônj sêmêtôc biñña ma kasôm sêkôc ñac tau sêmênj. ¹⁸ Lau-sêgôliñ-biñwaga dêdi, mago sêsôm biñ sec, tanj aê gaboc sêsôm êpi enj ñatenj atom. ¹⁹ Ac sêsôm biñ luagêc kêpi enj. Tenj kêtû tauñ nênj mêtênja ma tenj kêtû ñacmatê tenj, nê ñaê Jesu, tanj Paulu gêwa enj sa gebe gêmôa mata jali nanjña. ²⁰ Aê kapuc biñ tau ñam e kapô lêna tauc, tec katu kênac enj gebe êpi Jerusalem êna sêmêtôc ênê biñ anja tônê me masi. ²¹ Mago Paulu ketenj gebe ajop enj e kaisara tau êmêtôc ênê biñ acgom. Tec kasôm gebe sejop enj ñapep e jakênj enj êndênj kaisara êna.” ²² Go Agripa kêsôm gêdênj Peste gebe “Aê tauc gabe janjô biñ anja ñac tau nê acgom.” Tec enj kêsôm gebe “Bêbêc go ôñô.”

²³ Ñagelenj Agripa agêc Bernike to nênj gêlônj kainj tenj-kainj tenj jasêsô gamênj ñalêlôm tau sêja. Go kapitaisêga to malac ñakasêga sêwiñ, ma Peste kêjatu gebe sêkôc Paulu sêmênj. ²⁴ Go Peste kêsôm gebe “O kiñ Agripa to amac samob tec amoa awiñ aêac, alic ñac tau, tanj Judawaga samob anja Jerusalem to anja tonec sêkac aê kêtû enjña ma sêmôêc ñajaña gebe êmoa mata jali êtiam atom. ²⁵ Aê kajala gebe ênê biñ sec kêtôm sênac enj êndunja tenj gêc atom, tagenj enj tau awa gêjac kaisara. Amboac tonanj tec kasôm kêtû tònj gabe jakênj enj êna. ²⁶ Mago katap ñac tau nê biñ ñanô tenj sa kêtôm gebe jato êndênj êoc ñatau ênaña nec atom. Kêtû tonanña tec kasôm sêkôc ñac tau mênjkêkô aôm, kiñ Agripa, to amac samob lanjômnêm, gebe tatu Iêsu enj e jajala biñ tau êtu katô acgom, go jato êna. ²⁷ Embe takênj ñac kapoacwalônja tenj êna ma dawa ênê biñ sa êwiñ atom, oc êtôm atom.”

26

Paulu gêjac kolec tau

¹ Go Agripa kêsôm gêdênj Paulu gebe “Aê galôcgac gebe ôwaka taôm sa.” Kêsôm su, go Paulu kêmetôc lêma ma gêjam talanj tau gebe

2 “O kiñ Agripa, Judawaga sêgôlinj binj kêpi aê elêmê e galoc têtac njajam gebe jawaka tauc sa jakô aôm lanjômnm. 3 Aê têtac njajam kêlêlêc njam gebe aôm kôjala Judawaganênj mêtê to nêj binj sêpê taunja samob tomalagenj. Amboac tonanj tec jatenj aôm gebe ôpuc taôm tônggenj ma ôkênj tanjam njoc binj acgom.

4 “Judawaga samob sêlic aênoc lêj njapalêgenja, tanj gamoa gawinj njoc lau to gêngôn Jerusalem nanjac. 5 Êsêac sêjala wanêcgenj su gebe aê Parisai. Embe taênj ênam, go taunj sêwa binj tonec sa gebe gajam sakinj Anôtô kasa êoc lêj kédaguc Parisainênj gôlinj njajana kainj tenj. 6 Anôtô gêjac mata binj gêdênj aêac tamenj gebe njanô êsa, tec kakênj matoc gamoa ma galoc katap mêtôc sa kêtû binj taunja. 7 Aê kakênj matoc binj, tanj aêacnênj gôlôac sêkênj matenj gebe têtap sanja nanj, ma sêjam sakinj Anôtô kêtôm bêc to gelenjenj kêtû binj tonanja. O kiñ, kêtû binj, tanj takênj matenj tamoa nanja, tec Judawaga sêgôlinj binj kêpi aê. 8 Amboac ondod tec akênj gêwinj binj, nanj Anôtô ênju njacmatê sêndi sanja nanj atom.

9 “Gêmunjenj njoc njalêlôm taêc gêjam elêmê gebe jansenj Jesu Nasaretja nê njê su nj kisa tokainj-tokainj. 10 Genj amboac tonanj tec gagôm anja Jerusalem. Aê kakôc njac lai anja lau dabunjsêga nêj ma kakenj Anôtônê lau gwalekinj sêsêp kapoacwalô sêja, ma gêdênj tanj sêkic êsêacnênj binj nanj, aê kasôm gawinj. 11 Aê kalêsu êsêac todim-todim kêtôm Judanênj lôm samobgenj ma kakac êsêac gebe sêsêm binj alôb-alôb. Njoc njalêlôm kêpuc aê melocnja ma kêjanda êsêac e gagôm anja malac gamenjbômja gêwinj.

Paulu gêjac tau nê minj Apômtau Jesu gêjam enj ôkwiña

12 “Amboac tonanj kakôc njac lai anja lau dabunjsêga nêj ma sêsakinj aê gaja Damaskus. 13 O kiñ, kasêlêj gamoa intêna e gêdênj oc kêkô njaluj ma galic njawê anja undambê njawasi kêlêlêc oc su mênjkêpô aê to lau, tanj sêwinj aê nanj, e gêjam aucgenj. 14 Aêac samob au taunj jaaêc nom, ma ganjô awa tenj kêsôm nj Ebolai awenj gêdênj aê gebe ‘Saulu, Saulu, asagenj kôjanda aê. Kêm tanj gêjam aôm nanj, ôwê sa ôtôm atom.’ 15 Ma aê kasôm gebe ‘Apômtau, aôm asa.’ Tec Apômtau kêsôm gebe ‘Aê Jesu tec kôjanda aê. 16 Amboac tonanj ôndi sa ôkô njajana. Aê gaoc tauc lasê gadênj aôm, gabe jamansanj aôm ôtu njoc sakinjwaga ma ôwa binj, tanj gôlic su to binj, nanj jatôc êndênj aôm nanj sa. 17 Aê gabe janam aôm sa anja Judawaganênj to anja lau samuc, tanj gabe jasakiñ aôm ôndênj êsêac ôna nanj nêj amboac tonanj. 18 Ôngôm êsêac matenj êlêc e sênam taunj ôkwi anja njakesecnja dêndênj njawê to anja Sadanê njac lai dêndênj Anôtô sêna. Go jasuc êsêacnênj sec ôkwi kêtû sêkênj gêwinj aênja ma sêwê kainj gêj lênsêm sêwinj Anôtônê lau.’

Paulu gêwa mêtê sa gêdênj Judawaga to lau samuc

19 “O kiñ Agripa, amboac tonanj tec tanjocpêc gêdênj binj undambêja, tanj galic nanj atom. 20 Aê gawa sa gêdênj êsêac, tanj sêngônj Damaskus kêtû njamata to gêdênj Jerusalem ma Judaia njagamênj samob ma gêdênj lau samuc, gebe sênam taunj ôkwi dêndênj Anôtô sêna to sênam nêj kolenj njasakiñ êwaka êsêac sa, gebe sêjam taunj ôkwi su. 21 Kêtû binj tonanja tec Judawaga sêkôc aê tônj anja lôm dabunj sebe sênac aê êndu. 22 Anôtô tec kêpuc aê tônj gêmoe e galoc kakô tonec ma gawa binj sa gêdenj lau saunj to kapôênj. Aê kasôm binj wakuc tenj atom, kasôm binj tagenj, tanj propete to Mose sêsôm kêpi genj, tanj oc njanô êsanja nanjenj, 23 gebe Kilisi kêkôc njandanj ma gêdi sa anja njacmatênênj kêtû njamata to kêtû njawê kêpô Judawaga to lau samuc gawinj.”

Paulu ketenj Agripa gebe ênam tau ôkwi

24 Paulu kêwaka tau sa amboac tonanj kêkô ma Peste gêmôêc kapôênj gebe “Paulu, aôm meloc. Kôpuc binj taesam njam e gêgôm nênm kauc kêlênsônj.” 25 Go Paulu gêjô enj awa gebe “O njac towae Peste, meloc gêgôm aê atom, aê kasôm binjnanô ma binj tokauc. 26 Kiñ kêjala binj tonecgac, amboac tonanj tec aê kasôm njoc binj totêtac kêpa sugenj gêdênj enj, gebe aê kajalagac, enj keso binj samob tonec njai njatenj atom, gebe gênj tau kêsa anja gamênj njakêsij tenj atom, njanô kêsa gêc awêgenj. 27 O kiñ Agripa, aôm oc kôkênj gêwinj propetenênj binj me

masi. Aê kajala gebe aôm kôkêñ gêwiñgac.”²⁸ Ma Agripa kêsôm gêdêñ Paulu gebe “Ñasawa dambê tecenegen aôm gobe ônam aê ôkwi jatu ñac Kilisiña.”²⁹ Tec Paulu kêsôm gebe “Aê jateñ Anôtô gebe ñasawa dambê me baliñ, go aôm taômgen atom, amac lau samob, tañ galoc añô ñoc biñ nañ, atôm aêgen, tageñ kapoacwalô tec êngôm amac êwiñ atommanñ.”

³⁰ Go kiñ agêc gôliñwaga ma Bernike to nêñ lau dêdi³¹ jasêsa ma sêsôm gêdêñ taun gebe “Ñac tône gêgôm sec ten amboac êmac êndu to êngôn kapoacwalôña atom.”³² Ma Agripa kêsôm gêdêñ Peste gebe “Ñac tône embe awa ênac kaisara atom, oc tanjamboac en su.”

27

Paulu gêjac gêja Rom

¹ Sêsôm biñ kêtú tôn gebe aêac alac ana Italia, tec sêkêñ Paulu to lau kapoacwalôña ñagêdô gêdêñ siñwaga “Ton Kaisaraña,” nañ nêñ kapitai ten, nê ñaê Juli.² Aêac api lau Adramuti nêñ wañ ten, tañ gebe naêsô sêclun gamêñ Asiaña nañ, jac agen lac sa, ma ñac Makedoniaña Aristarka anga Tesaloniki gêwiñ aêac.³ Ñagelen aêac asô Sidon, ma Juli, tañ kêmosiñ Paulu ñapep nañ, gêlôc gêdêñ en gebe naênac nê lau kêsî ma sênam en sa acgom.⁴ Go agen sa anga tonañ ma aja e mu kêpuc aêac tôn, tec aêc Kupro ñalêlômgen,⁵ e jaasac Kilikia to Pampulia nêñ gamêñ ma jaasô Mura gêc Lukia.⁶ Kapitai kêtap lau Alesandria nêñ wañ ten sa kêpoac tonañ gebe êna Italia, tec gêjac aêac tulu api wañ tonañ.

⁷ Wañ kêsêlêñ ñajam atom, aêac agôm elê mê amoa e bêc taêsam gêjaña, go adabiñ Nidi. Mu kêsêlêñ kêtú kapôêñ, tec aêac abe asô e jageo. Tec alac apen Krete e adabiñ gamêñ Salmonenja.⁸ Ma kêtiñ aêac e gebe naapi bau ma agôm ñapan e jaasô gamêñ ten sêsam sebe Lêlômêjam. Gamêñ tonañ gêc malac Lasea ñagala.

⁹ Bêc taêsam gêjaña e gamêñ kêtú sec, gebe Judawaganêñ noc sênam dabun moña gêbacnê, tec Paulu gêjac biñsu êsêac¹⁰ ma kêsôm gebe “Lauac, aê kajala gebe aêac embe talac, go tatap gêñ wapac sa ma gêñ taêsam oc ênaña. Waba to wangen êtu sec atom, aêac taun oc tanaña amboac tonanjen.”¹¹ Ma kapitai kêkêñ gêwiñ Paulunê biñ atom, kêkêñ gêwiñ ñac gôliñña to wañ ñatau nêñ biñgen.¹² Sêclun tonañ kêtôm gebe wañ êpoac ñajam êndêñ komô atom, tec lau taêsam sêsôm kêtú tôn gebe sêwi sêclun tonañ siñ. Êsêac sebe nasêsô Poiniki ma embe êtôm, go sêpoac tonañ êndêñ komô. Poiniki tonañ sêclun Kretenja ten, tañ gêbôc mu auc.

Gwêc kêtú sec

¹³ Mula kêsêlêñ ñajam, tec êsêac taên gêjam sebe sêngôm nêñ biñ, tañ sêsôm nañ, êtu tôn. Amboac tonañ sê kapoacwalô sa ma sêlac sêjac Kretenêñ gamêñ baugen sêja.¹⁴ Aêac akêñ gamêñ siñ saunjen acgom, go mu gêbuc sec ten kêsî anga nuc tau¹⁵ mênkêtap wañ sa, ma abe anga mu e agôm jageo, tec awi siñ ma adam ñaômagen.¹⁶ Aêac aêc nuc saun, ñaê Kauda, ñalêlômñagen, tec atôm gebe anam gombo sa, mago kêtú kôm kapôêñ.¹⁷ Êsêac sê gombo sa, go sêkic lêpoa kêsêp wañ dambê gebe êngamiñ wañ tau tôn. Ma têtêc gebe mu êtiñ êsêac sêpi mêc Surti, tec sêlêc lac su ma adamgen.¹⁸ Mu to gwêc kêjamun aêac kaiñ ten e ñabêbêc sêbaliñ waba ñagêdô siñ¹⁹ ma ñagelen êsêac sêbaliñ wañ ñagêñlêlôm ñagêdô siñ ña taun lemen.²⁰ Bêc ñagêdô gêjaña ma aêac alic oc to utitalata sapu, ma mu gêbuc secanô e aêac taên gêjam gebe aêac taun sugac.

²¹ Êsêac sen gêñ atom e ñasawa ñênjen, tec Paulu jakêkô gêwiñ lau wañña ma kêsôm gebe “O lauac, embe akêñ tanem aênoc biñ ma anjen lac sa anga Krete atom, go tatap gêñ wapac tonac sa atom to gêñ ten ênaña atom.²² Ma galoc janac biñsu amac gebe têtmac êpa su, gebe amacnê ñac ten oc ênaña atom, wañ tageñ tec oc ênaña,²³ gebe gêdêñ gêbêc tonañ ñoc Anôtô, tañ gajam sakiñ gêdêñ en nañ, nê anela ten mêngeñdêñ aê²⁴ ma kêsôm gebe ‘Paulu, ôtêc taôm atom, aôm oc ôkô kaisara lanônê. Ma ôlic acgom, Anôtô kêkêñ samob, tañ sêlac sêwiñ aôm nañ, gêdêñ aôm.’²⁵ Lauac, amboac tonañ têtmac êpa su. Aê

kakêñ gêwiñ Anôtôgac gebe biñ, tañ añela kêsôm gêdêñ aê nañ, êtu tôn. ²⁶ Mago aêac oc dandam nadansac nuc teñ acgom.”

²⁷ Aêac adam gwêc Adrianja e bêc 14 gêjaña, ñagêbêc e gêja lugen ma lau wañña sêsaê gebe têtabinj baugac. ²⁸ Ac sêu poc e sêlic saka samuc 15. ²⁹ Tec têtêc gebe moae wañ naênsac poc, tec sêu anka aclê kêsêp wañkuña ma sêpuc boagenj gebe elenja sebenmanj. ³⁰ Lau wañña sebe sêwi wañ sinj ma sêc sêna, tec sebe sêlêwanj gombo ma sêsau gebe sêu anka wañ nêmnja êsêp. ³¹ Tec Paulu kêsôm gêdêñ kapitai to sinjwaga gebe “Lau tônê embe sêmoa wañ sêwiñ atom, ma amac oc anaña samob.” ³² Tec sinjwaga dêdim gombo tau ñalêpoa gêngic ma gêu tau kêsêp gêjaña.

³³ Kêdabinj gebe elenja, go Paulu awa gêjac êsêac ma ketenj êsêac gebe sêniñ gêñ. Enj kêsôm gebe “Bêc 14 gêjaña ma anjônj ñaômagenj, aenj gêñ teñ atom. ³⁴ Tec aoc gêjac amac gebe aninj gêñ tekweñ saki êsa, ma ênam amac sa gebe anam samuc, ma môkêmlaun teñ êmbuc sa anja môkêmapac ênaña atom.” ³⁵ Kêsôm su, go kêkôc mo mênggêjam danje Anôtô êsêac samob sêlic, go kêpô kêkôc ma genj. ³⁶ Go samob nêñ ñalêlôm kêtú malô ma senj gêñ sêwiñ. ³⁷ Ma aêac lau samob tañ anjônj wañ nañ, lau 276. ³⁸ Senj gêñ e kêtom, go sêbalinj gêñ taniñña ñagêdô kêsêp gwêc gêja gebe wañ êtu gaô.

Gwêc gesenj wañ su

³⁹ Gamêñ ñawê kêsa, mago sêjala gamêñ kêtú katô atom, sêlic ñasuc tolêlôm teñ, tec sêsôm kêtú tôn gebe Embe êtôm, go wañ naêpi bau anja tônê. ⁴⁰ Amboac tonanj dêdim anka gêngic kêsêp gwêc gêja, to sêgaboac gôlinj su ma segenj lac saunj jamoatêpôênja sa, go mu gêlinj-gêlinj êsêac sêsô bau sêja. ⁴¹ Têtabinj mêt ma wañ nêmnja kêsêmunj e janjana kêsa, tec gwêc kêgasim jagêjac wañkuña popoc. ⁴² Sinjwaga sebe sênac lau kapoacwalônja êndu gebe sêkêkôc nasêpi bau ma sêc sêna atom. ⁴³ Mago kapitai gebe ênam Paulu sa, tec gesenj êsêacnêñ biñ ma kêjatu lau, tañ sêkêkôc kêtú tôn nañ, gebe sêu taunj sêsêp gwêc sêmunj ma nasêpi bau. ⁴⁴ Go lau ñagêdo sênsac katapa to wañ ñagênjêlôm ñagêdô-gêdô. Êsêac sêgôm amboac tonanj, tec jasêpi bau tomalagenj.

28

Paulu gêmôa nuc Malta

¹ Aêac anjônj acgom, go anô nuc tau ñaê gebe Malta. ² Malacm sêmoasinj aêac ñanô. Êsêac sêboa ja ma sejonj aêac samob jaasêlu ja, gebe kom to malo gêgôm aêac. ³ Paulu gêsôb gabgab gebe naêkêñ êpi ja, tec ja gêôc moac teñ ôli ñandanj kêsa ma kêkêñ kêsa jagêñac enj kêsêp lêma. ⁴ Malacm sêlic moac genjkalenj ênê lêma ma sêsôm gêdêñ taunj gebe “Ñac tônê oc gêjac ñamalac êndu. Enj gêjam samuc anja gwêc, mago gêwê ñagêjô sa atom.” ⁵ Paulu kêdainj moac su kêpi ja gêja, mago gêñ teñ gêgôm enj atom. ⁶ Êsêac sêsaê gebe enj lêma ênsunj auc ma êmac êndu elêmê. Sêônj seboc gêñ teñ êngôm enj e sêlic ñanô masi, tec taênj gêjam biñ teñ kêtú wakuc gebe “enj anôtô teñ.”

⁷ Nuc tau tonanj ñakasêga tau nê ñaê Pupli. Ênê gamêñ ñagêdô gêc tonanj, nañ kêkôc aêac sa ma gêjac ja aêac bêc têtêac. ⁸ Ma ñac tau tama ôli ñawajaô kapôênj ma gêjam bu gêc. Tec Paulu kêsô gêdêñ enj jaketenj mec ma kêkêñ lêma gêsac enj e ñac tau ôli ñajam kêsa. ⁹ Gêgôm tonanj tec lau gêmâc ñagêdô anja nuc tonanjña sêmênj, ma gêgôm êsêac ñajam kêsa. ¹⁰ Lau tau tetoc aêac sa ñanô e aêac abe alac ana ma sêkêñ gêñ, tañ aêac apô lênaña nañ, kêpi wañ gêdêñ aêac.

Paulu gêô lasê Rom

¹¹ Ajônj têtêac gêjaña, go api Alesandrianênj wañ teñ alac aja. Wañ tau kêpoac tonanj gêdêñ komô. Sêsap anôtô teñ latuagêc ôlinjbôm ñakatu gêc wañnêmnja. ¹² Aêac asô Suraku ma anjônj tonanj bêc têtêac. ¹³ Go asa anja tonanj ma asô Regi, ma ñageleñ mula kêsêlênj ma alac e ñabêc kêtú luagêc ma asô Potiolo. ¹⁴ Aêac aja e atap lasitêwai ñagêdô sa sêngônj

tonañ. Êsêac teten aêac gebe anğôn awiñ êsêac bêc 7. Tonañ su, go aja Rom. ¹⁵ Lasitêwai anğa tonañ sêñô aêac ñawae ma sêpuc aêac tontôn sêmên e dêdac aêac anğa Apiunê malac têtulu gênña to andu ñaclenña têtêac. Paulu gêlic êsêac e gêjam dançe Anôtô totêtac kêpa sugen.

¹⁶ Aêac aô lasê Rom, go sêlôc sa gebe Paulu êmoa nê taunja êwiñ sinwaga ten ejop en.

Paulu gêjam mêtê anğa Rom

¹⁷ Gêmoa e bêc têtêac gêjaña acgom, go kêkalem Judanên kasêga sa. Êsêac sêpi tagen su, go kêsôm gêdên êsêac gebe “O lasitêwaac, aê gagôm gên ten gasen gôlôac to tameninên mêtê lanğwa atom, mago tec sêkôc aê tôn anğa Jerusalem ma sêkên aê kasêp lau Rom lemen. ¹⁸ Êsêac têtû Iêsu ñoc biñ e sêlic gagôm sec amboac sênac aê ênduña atom, tec sebe sênğamboac aê su. ¹⁹ Judawaga sêoc biñ aucgen, tec ñoc ñalêlôm kêkac aê gebe aoc ênac kaisara. Êsêac sêgôm tônê, mago aê gabe janğolin biñ ten êpi êsêac atom. ²⁰ Kêtu biñ tonañña tec kakalem amac gebe jalic amac to jasôm biñ êndên amac gebe gaôc kapoacwalô tonec kêtu biñ, tañ Israel sêkên maten nanña.” ²¹ Go êsêac sêsôm gêdên en gebe “Papia ten kêpi aôm anğa Judaia gêdên aêac gêmên atom, ma ñac ten anğa lasitêwainên mênkêdôn to gêjac min biñ sec ten kêpi aôm gêdên aêac anô atom. ²² Mago aêac abe anô biñ, tañ taêm gêjam nan acgom, gebe aêac anô ñawae gebe lau têt m gamêngeñ sesen mêtê, tañ aôm kôsap tôn nan elêmê.”

²³ Ma ac sêjac noc taun kêpi bêc ten, go êsêacnên taêsam dêdên en sêja ênê andu, jagêjam mêtê gêwa Anôtônê gamên sa gêdên êsêac. En gêjam nenen êsêac gebe sêkên êwiñ Jesu to gêwa Mosenê biñsu ma propetenên biñ sa gêdên êsêac kêtôm bêc to gelengeñ. ²⁴ Lau ñamaken sêkên gêwiñ Paulunê biñ, ma ñamaken sêkên gêwiñ atom. ²⁵ Êsêacnên biñ keso tau ñapan e sebe sêc sêna, tec Paulu kêsôm biñ tecenec gebe “Ñalau Dabuñ gêoc propete Jesaia awa sa gêdên tamemi jagêdêngeñ ²⁶ gebe

‘Ôndên lau tônê ôna ma ôsôm gebe
Tanjemsun anô, mago nêma kauc êsa atom
to matemanô alic, mago ajala atom,

²⁷ gebe lau tônê nên ñalêlôm ñajaña kêsa
ma tanjemsun gêoc auc to maten gêmôb,
tec matenânô sêlic gên sapu
to tanjemsun sêñô biñ atom,
ma nên ñalêlôm sêjala gên atom
ma sebe sênam taun ôkwi
mênjanğôm êsêac ñajam êsa atom.’

²⁸ Amboac tonañ jasôm lasê êndên amac gebe Anôtônê moasiñ ênam ñamalac kêsiña tonec en kêkên gêjac lau samuc ñawae. Êsêac tec oc sêkên tanen.” [²⁹ Kêsôm biñ tonañ su, ma Judawaga sêc jasêsôm taun ñanô.]

³⁰ Paulu gêjam ôli nê gamên ñalêlôm ten ma gêmoa e jala samuc luagêc. En kêkôc lau, tañ têtû ñaclen dêdên en sêja-sêja nan, sa samob, ³¹ ma gêjam mêtê kêpi Anôtônê gamên to kêdôn biñ kêpi Apômtau Jesu Kilisi totêtac kêpa sugen ma lau ten sêkô en auc atom.

Paulunê papia gêdênj lau ROM

Paulunê papia gêdênj lau Rom nec ñac tau keto gebe êkênj puc lau tau gebe ñasawa tenj acgom, go naêo lasê Rom gebe ênac gôlôac buña anjga malacsêga tau kêsi. Enj gebe ênam mêtê lau buña tônêña êmoa e su, go naelom Spania ma êsêac sêpuc enj to nê kôm wakuc tonanj tônia. Go ñam tenj gêwiñ gebe êwa binj lau buña sêkênj gêwiñ nanj ñam sa kêtôm tau kêjalagac ma êlênj binj êsêac sêsa nêñ lênj têtôm lau buña ñanômanj. Mêtê tanj Paulu gêjam-gêjam nanj, enj keto gêc awê tomalagenj anjga buku tau tonec.

Enj awa gêjac lau buña gôlôac Romña e su, go kêsôm enj taê gêjam êsêac kêsêp nê mec ñalêlôm gêmoa ñapanj nanj lasê gêdênj êsêac, gocgo keto ñalôtêna, tanj kêdênan papia tau kêsô ñalabu gêja nanj, gebe “Ñawae ñajam tonanj geoc Anôtô kêmasanj ñamalacnêñ binj e gêlic êsêac têtû lau gêdênjña lasê. Gêgôm kêtû takênj gêwiññagenj, tec kêtû lênj tau ñam to ñatêpôê” (1:17).

Go gêwa ñamôkê tonanj kêkôc gêja mata têlêac. (1) Ñamalac samob, lau Juda to lau samuc, sêsô sec ñañaclai ñalabu têtôm taunjenj, tec Anôtô êlic êsêac lau gêdênjña atomanô. Anôtô gêlic lau têtû lau gêdênj ñalênj tagenj gebe sêkênj êwiñ Jesu Kilisi. (2) Go lau, tanj Anôtô gêlic êsêac têtû lau gêdênj kêtû Kilisiña su nanj, ac sêmbinj taunj tônia taminj Kilisi tau e sêsa nêñ lênj samob êtu wakuc amboac tonanj. Ñac-kêkênj-gêwiñwaga gê malô tau gêdênj Anôtô kêtû Kilisiña, tec Anôtônê Ñalau kêgaboac enj su anjga sec ñañaclai to gêmacanô tau gêwiñ amboac tonanj. Ñac buña nê lênj kêtôm sêsi enj su anjga sec to gêmacgac. Paulu kêsôm Anôtônê Binjsu to nê Ñalau gêjam gôlinj ñac buña kêtû nê lênj samobña nanj ñabinj kêsêp môkêlatu tonec ñai gêwiñ-gêwiñ. Anôtô gebe ênam ñamalac pebenj kêsi ñabinj kêtû tônia gêc, tec Aposolo kêpuc binj tau ñam gebe Anôtô taê gêjam kwananjenj gebe ejonj ñamalac samobgenj sêwê kainj ênê moasinj êtu Jesu Kilisiña sêwiñ. Paulu taê gêjam kêtû tônia gebe lau Juda oc sêmbuc dêmôênj Jesu endenj tônia atom. (3) Go Paulu gêwa lênj, tanj gêjac lau buña ñawae nanj, ñam sa gêc môkêlatu ñamuña gebe tamoa dawinj taunj totêntac êwiñ taunjenj. Enj keto ñabinj ñagêdô kêpi tanam sakinj Anôtônja ma tasô gôlinjwaga ñalabu tanjenj wamugenjña to tapuc nêñ lau mênbanj tônia ma talênsônia lasitêwai atomña to tatoc taunj sa êndênj-êndênjña. Go gêjac mata nê papia keto tau nê binj ñagêdô e awa gêoc Anôtô kêtû ñamu.

Ñadênan

1. Paulu gêjac m nê papia to kewake ñalôtêna sa 1:1-17
2. Ñamalac gêngônj jageo gêjac Anôtô ênam enj kêsi ñawae 1:18-3:20
3. Anôtô gêjam ñamalac kêsi ñalênj gebe têtû lau gêdênj kêtû sêkênj gêwiñ Kilisi kêsi êsêac sunj 3:21-4:25
4. Kilisi gêbinj lau buña tônia sêsa nêñ lênj kêtû wakuc 5:1-8:39
5. Anôtô ênam lau Israel kêsi ñalênj 9:1-11:36
6. Lênj tanj gêjac lau buña ñawae nanj 12:1-15:13
7. Paulu gêjac mata nê papia to awa gêjac nê lau ñagêdô 15:14-16:27

Paulu gêjac m nê papia

¹ Kilisi Jesu nê sakinjwaga aê, Paulu, tanj Anôtô kêkalem aê katu aposolo ma kêjalinj aê sa gebe jasôm ênê ñawae ñajam lasê. ² Ñawae ñajam tau Anôtô gêjac mata kwananj ma kêkênj nê propete sêsôm lasê ma teto gêc buku dabunj. ³ Binj tau kêpi ênê Latu, aêacnêñ Apômtau Jesu Kilisi, tanj kêtû ñamalac mênkêsa anjga Dawidnê wakucnêñ. ⁴ Ma Anôtô gêñu enj gêdi sa anjga ñacmatênênj, tec kêwaka enj sa tonjaclaigenj gebe enj kêtû ênê Latu, tanj gêwê kainj Ñalau êngôm aêac tatu dabunjña. ⁵ Anôtô kêkênj enj kêmoasinj aê to kêkênj sakinj aposoloña gelom aê, gebe jawê lau samuc samob sêkênj êwiñ to tanjenj wamu êtu ênê ñaêña. ⁶ Lau samuc tau nêñ ñagêdô amac, tanj Anôtô kêkalem amac atu Jesu Kilisi nê gênj awinj.

⁷ Amboac tonan aê jato êndên amac samob, tan Anôtô têtac gêwiñ amac to kékalem amac atu ênê lau anga Rom nan.

Tamenj Anôtô agêc Apômtau Jesu Kilisi nêñ moasiñ to biñmalô êndên amac êwac.

Paulu gêjam danje Anôtô kêtû gôlôac Romja

⁸ Ma ñoc biñ ñamataña tau tonec gebe Aê gajam danje ñoc Anôtô kêtû amac samobña gajam Jesu Kilisi lanô gebe lau nomña peben sêñô amac akên gêwiñ ñawae. ⁹ Anôtô tan gajam sakin en tonoc ñalêlôm samucgen kasôm Latunê ñawae ñajam lasê nan, kêtû ñoc gêwa-aê-sawaga ma kêjala kêtû tôn gebe aê taêc gêjam amac geden tôngeñ tec gamoa ¹⁰ ma kateñ mec kêtû amacña ñapan. Aê kateñ mec kêtû biñ tonecña gebe Anôtô êlôc sa acgom ma êmoasiñ aê gebe jandên amac jawacman. ¹¹ Biññanô, aê gajam aoc su amac ñanô, gebe jalic amac ma jakên moasiñ ñalaunja ñagêdô êndên amac êwac, gebe êpuc amac tôn. ¹² Aê gabe amboac tonec gebe amacnêm akên gêwiñ ênam aê sa ma aêñoc kakên gêwiñ ênam amac sa, ec tapuc tauñ tôn ña nêñ takên gêwiñ elom tau. ¹³ O lasitêwaac, aê gabe jansa biñ auc êndên amac atom. Aê kamasan biñ kêtû dim taêsam su gebe jandên amac jawac, mago biñ kêkô aê auc e mêngeêdên galoc. Aê jawac gebe janam kôm e jatap ñanô sa anga amacnêm êwiñ amboac katap sa anga lau samuc ñagêdô nêñ. ¹⁴ Kôm tonec gêjac aê ñawae gebe janam sakin lau Helen to lau samuc ma lau tokauc to lau kaucmê. ¹⁵ Amboac tonan ñoc ñalêlôm kékac aê gebe jasôm ñawae ñajam lasê êndên amac anga Rom êwiñ.

Ñawae ñajam ñañaclai

¹⁶ Aê majoc kêtû ñawae ñajamña atom, gebe Anôtônê ñaclai, tan ênam lau sêkên gêwiñña samob kêsî nan, Juda sêmun, go lau samuc amboac tonanjen. ¹⁷ Gebe Ñawae Ñajam tonan geoc Anôtônê biñgêdên ñam lasê gebe anga takên gêwiñ êndên takên êwiñ, kêtôm teto gêc gebe “Ñacgêdên êngôn mata jali êtu kêkên gêwiñña.”

Ñamalac samob nêñ keso

¹⁸ Anôtônê têtac ñandan geoc tau lasê anga undambê mênkêpi ñamalacnên dedec Anôtônja to sec samob. Ñamalac sêkônîñ biñ ñanô tôn ña nêñ geo. ¹⁹ Anôtô têtac ñandan gêdên êsêac, gebe gên ñagêdô, tan kêwaka en sa nan, tec gêc awê gêdên êsêac, gebe Anôtô tau kêkên kêtû awê gêdên êsêac su. ²⁰ Anôtônê ñam kêsîñ tau, mago lau, tan sêjala gên, nan Anôtô kêkên nan, sêjala ênê ñaclai tengeñña to ênê ñawasi Anôtônja. Gêdên tan en kêkên undambê to nom nan, e mêngeêdên galoc gên tonan kêtû awê gêdên êsêac sêlic. Êsêac tec sêpa tauñ ma sêsôm gebe Aêac ajam kauc en nec, oc sêngôm têtôm atom. ²¹ Êsêac sêjala Anôtôgac, mago tetoc en sa kêtôm en Anôtô atom ma sêjam danje atom. Êsêac taên gêjam biñ meloc-meloc gêbôc nêñ kauc e ñakesec gajam nêñ ñalêlôm auc. ²² Seboc êsêac lau tokauc, mago êsêac lau meloc. ²³ Êsêac sêjam Anôtô tengeñ nê ñawasi ôkwi ma sêkên ñakatu gên mêtê-mêtêña, tan ñalanô kêtôm ñamalac to moc ma bôc to gên kêgalabña nan, gêjô su.

²⁴ Kêtû ñamalacnên kauc gêbôc tonanña Anôtô gêwi êsêac siñ gêdên nêñ têtac ñakalac e sêgôm gên môpña ma sêjain tauñ e ôliñ kêtû sec. ²⁵ Êsêac sêjam Anôtônê biññanô ôkwi ña biñdansan ma tetoc gên, tan Anôtô kêkên nan, sa to sêjam sakin gêdên gên tonê ñai ma sêwi Anôtô, tan kêkên gên samob nan siñ. Aêac talanem en enden tôngeñ. Biññanô.

²⁶ Kêtû biñ tonanña Anôtô gêwi êsêac siñ sêsêp ñakalac melocña sêja. Êsêacnên lau sêjam lên lau to ñacña ôkwi ma sêsa lên keso. ²⁷ Ma ñacwaga amboac tonan. Êsêac sêwi lên lau to ñacña siñ ma têtac ñakalac gêdên tauñ ñawaô. Ñacwaga sêgôm gên têtac ñakalacña gêdên tauñ, tec têtap nêñ geo ñagêjô sa kêpi tauñ.

²⁸ Êsêac dedec gebe sêjala Anôtô, tec Anôtô gêwi êsêac siñ dêdên kauc meloc e sêgôm gên, tan kêtôm gebe ñamalac sêngôm atomña nan. ²⁹ Gên geo samob gêjam êsêac auc samucgen, sec, geo, lên sêsec. Biñ tonec gêlôc gêc êsêacnên ñalêlôm gebe Têtac sec, sêjac ñamalac êndu, sêsôm tauñ, sêsau tauñ ma sêgôm lau waen kêtû sec. Êsêac sêsac lau, ³⁰ sêgôliñ biñ kêpi

lau, sêkên kisa gêdên Anôtô, sêsôm biñ alôb-alôb, sêkian taun sa, tetoc taun sa ña awensun kapôên. Êsêac têtac sec ñalên wakuc sa to tañenpêc gêdên tenenji to tamenji. ³¹ Êsêacnên kauc masi to sêsap biñ, tañ sêjac mata nañ tulu. Êsêac têtac gêwiñ lau to taên labu lau atom. ³² Anôtônê biñsu gêwa sa gebe lau samob, tañ sêgôm gêñ amboac tonañ, oc sêmac êndu. Êsêac sêjalagac, mago sêgôm gêñ tau sêmoa. Ma gêñ tonañgenj atom, sêlic lau, tañ sêgôm sec tau sêwiñ êsêac nañ, ñajam amboac tonañgenj.

2

Anôtô kémêtôc biñ jagêdêngeñ

¹ Ojae, amac lau, tañ amêtôc launên biñ nañ, oc ansa taôm auc amboac ondoc. Amac embe amêtôc lau ñagêdô nêñ biñ, go am u taôm êwiñ, gebe biñ, tañ amêtôc nañ, amac taôm agôm awiñgac. ² Aêac tajalagac gebe Anôtônê metôc êtap êsêac, tañ sêgôm gêñ tonañ ñai nañ, sa biññanôgenj. ³ Ma amac lau, tañ amêtôc lau kêtû gêñ tonañ ñaiña, mago taôm agôm nañ, taêm gêjam amboac ondoc. Amac oc aêc Anôtônê mêtôc su me masi. ⁴ Anôtô enj têtac wapôm to kêpuc tau tôñ ma gê biñ tôñ. Ma amac alic gêñ samob tonañ ñai sec me. Anôtônê têtac wapôm gebe êwê amac anam taôm ôkwi. Biñ tonañ amac ajala me masi. ⁵ Amac atoc taôm sa ma ajam nêñ ñalêlôm ôkwi atom, tec êndên bêc Anôtô eoc nê têtac ñandan to mêtôc êndêngeñña lasêña nañ, amac oc akalem ênê têtac ñandan êpi taôm. ⁶ Anôtô oc êkên ñagêjô êndên ñamalac samob êndên-êndêngeñ êtôm nêñ kolenj, tañ sêjam nañ. ⁷ Lau tañ sêjam kolenj ñajam totêntac kêpa sugen ma taên kêka ñawasi to waen ñajam ma sêmoa tengeñ nañ, Anôtô êkên êsêac sêngônj maten jali tengeñ. ⁸ Ma lau, tañ taên gêjam taun waengeñ to tañenpêc gêdên biññanô, mago tañen wamu gêdên gêñ geo nañ, Anôtônê têtac ñandan to têtac kêbôli auc gêdên êsêac. ⁹ Gêñwapac to ñandan êpi ñamalac samob, tañ sêgôm sec nañ. Juda oc têtac sa êmunj, ma lau samuc amboac tonañ. ¹⁰ Ñawasi to waen ñajam ma biñmalô êndên lau samob, tañ sêgôm nêñ gêñ ñajam nañ. Juda oc têtac sa êmunj, ma lau samuc amboac tonañ, ¹¹ gebe Anôtô kêpuc lau tenj ñam atom, gêlic samob kêtôm taungeñ.

¹² Ñamalac samob, tañ sêjam kauc biñsu ma sêgôm sec nañ, biñsu oc êtinj êsêac su atom, taun sênaña, ma êsêac samob, tañ sêñô biñsugac, mago sêgôm sec nañ, Anôtô oc êmêtôc êsêac êtôm biñsu tau tonañ, ¹³ gebe lau, tañ sêñô biñsu ñaômagenj nañ, Anôtô êlic êsêac amboac lau gêdên atom. Lau tañ sêgôm ñanô kêsa nañgenj, tec têtû lau gêdên. ¹⁴ Lau samuc têtac biñsu sa atom. Mago taun embe sêngôm gêñ, tañ biñsu kêjatu nañ, ñanô êsa, go êsêac, tañ têtac biñsu sa atom nañ, sêkên taun nêñ lên ñagôlinj gêwê êsêac kêtû taun nêñ biñsu. ¹⁵ Êsêacnên lên gêwa sa gebe Anôtô keto biñsu ñakôm kêsêp êsêacnên ñalêlôm. Ma êsêacnên awa ñalêlômña gêwa biñ tonañ sa gêwiñ gebe nêñ taên gêjam kémêtôc êsêac to kêpuc êsêac tôñ gêwiñ. ¹⁶ Biñ tonañ ñai oc êtu awê êndên bêc, tañ Anôtô êkên Jesu Kilisi êmêtôc ñamalacnên biñ kêsinj taunja nañ, êtôm ñoc ñawae ñajam, tañ kasôm lasê nañ.

Lau Juda to Mosenê biñsu

¹⁷ Aôm kôsam taôm gebe Juda to taêm kêka biñsu ma kôlanem taôm Anôtôña. ¹⁸ Aôm kôjala Anôtônê biñ ma biñsu gêwa nêñ kauc sa e kôjala gêñ gêdên to gêñ keso. ¹⁹ Aôm kôsae taôm gebe kêtû matenpecnên ñac-êwê-êsêacwaga to lau, tañ sêmoa ñakesec nañ, nêñ ñawê, ²⁰ kêtû lau kauc gêbôc nêñ jaomwaga to ñapalê ñasec-ñasec nêñ kêdônwaga, tañ gôlic biñsu kêtû kauc to biññanô ñamôkê gêdên aôm. ²¹ Amboac ondoc kôdônj lau ñagêdô, mago kôdônj taôm atom. Aôm gôjam mêtê gebe tanam gengeñ atom, mago taôm gôjam gengeñ me masi. ²² Aôm kôsôm gebe dangôm gêñ mockainjo to mockainja atom, mago aôm taôm gôgôm gêñ tau me masi. Aôm gôlic sakinj gwamña gebe gêñ sec, mago taôm kôjanjo gêlônj su anja gwam ñalôm me masi. ²³ Aôm kôlanem taôm biñsuña, mago kôgêli biñsu tau tec gôwê Anôtô auc me masi. ²⁴ Biñ tonañ kêtôm biñ, tañ teto gec gebe “Lau samuc sêsôm biñ alôb-alôb kêpi Anôtônê ñaê kêtû amacña.”

²⁵ Aôm embe ômansañ biñsu, go sêsa aômña ênam aôm sa. Embe ôngêli biñsu, go sêsa aôm sunja êtôm sêsa aôm atom. ²⁶ Ma ñac samuc tej embe ejop biñsu ñajatu, go Anôtô êlic ñac samuc tau êtôm ñac, tañ sêsa en nan. ²⁷ Ma ñac, tañ sêsa en atom, mago gêgôm biñsu ñanô kêsa nan, oc êmêtôc aôm. Êtu agenña. Gebe aôm kôtap biñsu ñabuku sa to sêsa aôm, mago kôgêli biñsu. ²⁸ Ñac tañ sêlic en ôli dêmôênagen gebe Juda nan, en Juda ñanô atom. Ma ñac, tañ sêsa en ôligen nan, sêsa en ñanô atom. ²⁹ Mago Juda ñanô tau nec en ñac, tañ nê ñalêlôm kêsap Judanên métê tôñ. Ma ñac, tañ sêsa en ñanô nan, sêsa en tonê ñalêlômgen. Kôm tonañ gêjac biñsu, tañ teto gêc nan, ñawae atom, gêjac Ñalau Dabuñ ñawae. Ñac tau tonañ nê wae ñam kêsêp ñamalacña atom, kêsêp Anôtôñagen.

3

¹ Amboac ondoc, lau Juda oc têtap moasiñ sa êlêlêc lau samuc su me masi. Me sêsa launja tau nan ñanô amboac ondoc. ² Op, moasiñ to ñanô tokain- tokain taêsam. Moasiñ ñamataña tonec gebe Anôtô kêkên nê métê gêdên êsêac. ³ Ñagêdô embe sêkên êwiñ atom, go amboac ondoc. Êsêacnên sêkên gêwiñ atomña oc ensen Anôtônê lên ñañên su me. ⁴ Masigoc. Ñamalac samob dansañtêna. Anôtô taugen en ñac biññanôña kêtôm teto gêc gebe

“Nêm biñ êwaka aôm sa gebe kôsôm jagêdên, ma lau embe sêmêtôc aôm, nan oc ôku êsêac tulu.”

⁵ Aêacnên biñ geo embe êwaka Anôtônê biñgêdên sa, nan tasôm asagen. Ma Anôtô embe êjac nê têtac ñandan sa, oc êngôm eso me masi. Biñ tonañ kasôm kêtôm ñamalacnên kaucgoc. ⁶ Masigoc. Anôtô embe ensen tau amboac tonañ, oc êmêtôc ñamalac samob nên biñ êtu katô amboac ondoc. ⁷ Ma amboac ondoc. Ñoc biñdansañ embe êwaka Anôtônê biññanô sa e ênê ñawasi êsa êlêlêc su, nan en oc êmêtôc aê amboac ñac sec tej me. ⁸ Embe amboac tonañ, go tasôm biñ alôb-alôb gebe “Danğôm secman, gebe sec ênam ñanô ñajamôn.” Tasôm amboac tonañ me. Lau ñagêdô sêgôlin biñ kêpi aêac ma sêsôm gebe aêac asôm ñalô tau tonañ. Lau tonañ oc sêndac nên métôc naêndêngeñ.

Ñac gêdên tej gêmoa atom

⁹ Amboac ondoc, aêac Juda atap moasiñ ñajam sa êlêlêc su me. Masianô. Aêac asôm sugac gebe Juda to lau samuc samob sêsô sec ñañaclai ñalabu, ¹⁰ kêtôm teto gêc gebe “Ñac gêdên tej gêmoa atomanô.

¹¹ Ñac tokauc tej gêmoa atom, ma ñac gesom Anôtôña tej gêmoa atom.

¹² Samob sêkac taun su e têtú sec samobgac.

Ñac têtac wapômña tej gêmoa atom, masi samucgen.

¹³ Êsêacnên awensun kêtôm sêawa gêña.

Imbelen geno-geno biñdansañ e ñawasi lanğwagen.

Gêdônôlic kêsaban moac ñamalac auc.

¹⁴ Awenñun kêpuc boa ñawaô ma biñ ñaclai gêjam auc.

¹⁵ Sêlêtigen gebe sêkêc dec siñ.

¹⁶ Êsêacnên lên kepen senseñ gên popocña ñawaô to sêngôm launên ñalêlôm ñawapac êsaña,

¹⁷ ma sêjam kauc lên sê wamaña.

¹⁸ Êsêac sêkô Anôtô lanônêm, mago têtêc en atom.”

¹⁹ Aêac tajala gebe biñ samob, tañ biñsu kêsôm nan, kêkanôn êsêac, tañ sêmoa biñsu ñalabu nan. Biñsu êmbôc êsêac awen auc ma ñamalac samob sêjala nên keso, tañ sêgôm gêdên Anôtô nan, gebe ²⁰ Anôtô kêmasañ ñamalac samob nên biñ e gêlic êsêac têtú lau gêdên kêtú ñamalac sêgôm biñsu ñanô kêsaña nec atom. Biñsu ñakolen tagen tonec gebe êtôc aêacnên sec ênêc awêgen êndêngeñ aêac.

Takêñ êwiñ Kilisiña gêjam aêac kêsi

²¹ Galoc lêt tec Anôtô kêsa gebe êmansañ ñamalacnêñ biñ e êlic êsêac têtú lau gêdêñ, mêngeoc tau lasê. Geoc tau lasê kêpi biñsu ñalêñ atom. Mose tau nê biñsu to propete sêwa biñ tau sa. ²² Anôtô kêmasañ ñamalacnêñ biñ e gêlic êsêac têtú lau gêdêñ nan gêgôm kêtú sêkêñ gêwiñ Jesu Kilisiña. Êsêac samob, tañ sêkêñ gêwiñ Kilisi nan, têtap moasin tonañ sa kêtômgen, ²³ gebe ñamalac peben sêgôm sec tec sêjac jaê Anôtônê ñawasi. ²⁴ Mago Anôtô kêmoasin êsêac to kêmasañ êsêacnêñ biñ e gêlic êsêac têtú lau gêdêñ ñaômagen, gêgôm kêtú Kilisi Jesu kêsi êsêac suna. ²⁵ Anôtô tau kêkêñ Kilisi kêtú da wamaña gebe ênê dec ensen lau, tañ sêkêñ gêwiñ en nan, nêñ sec su. Biñ tonañ gêwa Anôtô kêmasañ ñamalacnêñ biñ e gêlic êsêac têtú lau gêdêñ ñalêñ sa. Gêdêñ têm gêmunña Anôtô gê ñamalacnêñ biñ tônia ma gêwi nêñ sec ñabiñ siñ gêcña. ²⁶ Mago galoc Anôtô gebe êwaka lêt kêmasañ ñamalacnêñ biñña sa, ec tajala gebe en ñac gêdêñ ma kêmasañ lau, tañ sêkêñ gêwiñ Jesu nan, nêñ biñ e gêlic êsêac têtú lau gêdêñ.

²⁷ Ma aêacnêñ waen tau gêc ondóc. Waen tau gêbacnêgac. Biñsu amboac ondóc gesen su. Biñsu tañ kêjatu aêac gebe tanam kolên me. Masianô. Biñ takêñ gêwiñña. ²⁸ Aêac tajala biñ tonéc kêtú tônia gebe Anôtô kêmasañ ñamalacnêñ biñ e gêlic êsêac têtú lau gêdêñ kêtú sêkêñ gêwiññagen, kêtú sêjam biñsu ñakolênña nec atom. ²⁹ Anôtô kêtú Juda taungen nêñ Anôtô me. En kêtú lau samuc nêñ Anôtô gêwiñ atom me. Aec, lau samuc nêñ gêwiñgoc. ³⁰ Anôtô tagen, tec êmansañ Judanêñ biñ e êlic êsêac têtú lau gêdêñ êtu sêkêñ gêwiñña ma êmansañ lau samuc nêñ êtu sêkêñ gêwiñña amboac tonanjen. ³¹ Amboac tonañ aêac dasen biñsu su kêtú takêñ gêwiñña me. Masigoc, aêac tatóc biñsu sagen.

4

Abraham kêtú ñadôn

¹ Amboac tonañ aêac tasôm asagen êpi aêac abenji Abraham. Ênê biñ amboac ondóc. ² Anôtô embe êlic Abraham êtu ñac gêdêñ êtu gêjam kolên ñajamña, go Abrahamnê wae êsa. Mago Anôtô gêlic amboac tonañ atom. ³ Biñ tañ teto gêc nan, kêsôm amboac ondóc. Kêsom gebe “Abraham kêkêñ gêwiñ Anôtô, tec gêlic en ñac gêdêñ.” ⁴ Ñac tañ gêjam kôm nan, nê ñaôli kêtú moasin gêdêñ en atom, kêtú ênê kôm ñagêjô. ⁵ Ñac tañ gêjam kôm atom, mago kêkêñ gêwiñ Anôtô gebe kêmasañ lau sec nêñ biñ e gêlic êsêac têtú lau gêdêñ nan, Anôtô oc êmansañ ñac tonañ nê biñ êtu nê kêkêñ gêwiñña. ⁶ Biñ tau kêtôm Dawid kêsôm gêdêñ tañ awa gêoc ñac, nan Anôtô kêmasañ ênê biñ e gêlic en kêtú ñac gêdêñ kêtú ênê kolên gêdêñ tenña atom gebe

⁷ “Aê aoc êoc lau, tañ Anôtô kêsuc nêñ geo ôkwi to kêgêduc nêñ sec auc nan.

⁸ Aê aoc êoc ñac, tañ Apômtau taê gêjam ênê sec kêtiam atom nan.”

⁹ Amboac ondóc, Dawid awa gêoc lau nec kêkanôn lau tañ sêsa êsêac nanjen, me kêkanôn lau samuc gêwiñ. Aêac tasôm sugac gebe Abraham kêkêñ gêwiñ Anôtô, tec gêlic en ñac gêdêñ. ¹⁰ Gêdêñ ondóc biñ tonañ kêsa. Gêdêñ tañ sêsa en su nan, me gêdêñ tañ sêsa en atomgen nan. Biñ tau kêsa gêdêñ tañ sêsa en atomgen nan. ¹¹ Sêsa Abraham atomgen, mago Anôtô kêmasañ ênê biñ kêtú kêkêñ gêwiñña. Go sêsa en kêtú biñ tau tonañ ñabelo. Tec en kêtú lau samuc samob, tañ sêkêñ gêwiñ nan tamenji. Sêsa êsêac atom, mago sêkêñ gêwiñ Anôtô, tec kêmasañ êsêacnêñ biñ e gêlic êsêac têtú lau gêdêñ. ¹² En kêtú êsêac, tañ sêsa êsêac nan, tamenji amboac tonañ. Mago en kêtú êsêac tamenji kêtú sêsa êsêacñagen atom, kêtú sêselên sêpuc aêac tamenji Abraham wêña ma sêkêñ gêwiñ kêtôm en kêkêñ gêwiñ gêdêñ tañ sêsa en atomgen nan.

Takêñ êwiñ, go tatap moasin, tañ Anôtô gêjac mata nan, ñanô sa

¹³ Anôtô gêjac mata gêdên Abraham to nê wakuc gebe nom samuc tau êtu nên gênlênsêm. En gêjac mata biñ tonan kêtü Abraham gêgôm biñsu ñanô kêsaña nec atom, gêjac mata kêtü gêlic en ñacgêdên kêtü kêkên gêwiñña. ¹⁴ Embe lau, tañ sêngôm biñsu ñanô êsa nañ, sêwê kain gênlênsêm, go biñ takên gêwiñña ñanô masi, ma biñ, tañ Anôtô gêjac mata nañ, ê su. ¹⁵ Aêac talicgac gebe biñsu kêkalem Anôtônê têtac ñandañ. Ma biñsu embe masi, go biñ tañgêli biñsuña masi amboac tonanğen.

¹⁶ Kêtü tonanğa biñ, tañ Anôtô gêjac mata nañ, ñam kêsêp launên sêkên gêwiñ, gebe sêjala gebe Anôtô êkên nê moasiñ ñaômagen êndên Abrahamnê wakuc samob, êndên êsêac, tañ sêgôm biñsu ñanô kêsa nañgen atom, êndên êsêac, tañ sêkên gêwiñ têtôm Abraham nañ, amboac tonanğen. Gebe Abraham kêtü aêac samob tamenji ¹⁷ amboac teto gêc gebe “Aê kakên aôm kêtü tentenlatu taêsam tamenji.” Abraham kêkên gêwiñ Anôtô, tañ gêñu ñacmatê maten jali kêsa to kêkalem gên, tañ gêc atom nañ, gebe mênêsa. ¹⁸ Abraham kêkên mata gên, tañ kêtôm gebe takên maten atomña nañ, ma kêkên gêwiñ gebe êtu tentenlatu taêsam tamenji êtôm biñdêm lanğwa kêsôm gebe “Aômñem wakuc têtü taêsam têtôm tônê.” ¹⁹ Abraham kêjala gebe nê jala amboac 100 ma kêjala tau gebe ôli kêtü mêtê su, ma Saranê têm êkôc ñapalêña gêbacnê amboac tonanğen, mago Abraham kêkên gêwiñ kêtü goloñ atom. ²⁰ Anôtô gêjac mata biñ amboac tonanğ, mago Abraham têtac lulu to kêkên gêwiñ kwalec atom. En kêkên gêwiñ kêpuc en tôn ñajaña ma gêgôm Anôtônê ñawasi kêsa. ²¹ En kêjala tonanğen gebe Anôtô kêtôm gebe êngôm biñ, tañ gêjac mata nañ, ñanô êsa. ²² Kêtü tonanğa tec “Anôtô gêlic en gêwê kain biñgêdên.” ²³ Nalô “Anôtô gêlic en gêwê kain biñgêdên” nañ, teto kêtü Abraham taugenğa atom. ²⁴ Teto gêc kêtü aêacña gêwiñ. Aêac embe takên êwiñ Anôtô, tañ gêñu aêacnên Apômtau Jesu anğa ñacmatênên sa nañ, en oc êlic aêac lau gêdên amboac tonanğen. ²⁵ En kêkên Jesu gêmac êndü kêtü tagêli biñsuña ma gêñu en sa gebe êmansañ aêacnên biñ êndên Anôtô.

5

Anôtô kêmasañ aêacnên biñ ñanğanô

¹ Anôtô kêmasañ aêacnên biñ e gêlic aêac tatu lau gêdên kêtü takên gêwiñña, tec gê wama aêac kêtü aêacnên Apômtau Jesu Kilisiña. ² Aêac takên gêwiñ, tec ñac tau gêlêc katam su ma tamoa moasiñ ñalêlôm to takên maten tawê kain Anôtônê ñawasiña toôliñ kêpigen. ³ Mago tonanğen atom. Aêac ôliñ kêpi kêtü gêñwapacña amboac tonanğen, gebe tajala gêñwapac tau kêkên aêac daôc wapac totêntac kêpa sugen. ⁴ Daôc gêñwapac totêntac kêpa sugen kêkên aêac tatu lau ñanğen. Tatu lau ñanğen, tec takên maten gên, tañ gêc nêmnja. ⁵ Takên maten oc êngôm aêac majen êsa atom, gebe Anôtô kêkên nê Nalau Dabun gêdên aêac, tec kêkêc nê têtac gêwiñ ñanô kêsêp aêacnên ñalêlôm.

⁶ Gêdên tañ aêac tamoa tonên palêpalagen nañ, Kilisi gêmac êndü gêdên ñanoc kêtü lau dedec Anôtôña. ⁷ Ñamalac ten oc êmac êndü êtu ñac gêdên tenğa atom. Moae lau tagen-tagen oc sêmac êndü êtu ñac ñajamña. ⁸ Mago Kilisi gêmac êndü kêtü aêacña gêdên tañ tamoa tosecgen. Biñ tonanğ gêwa Anôtônê têtac gêwiñ aêacña sa. ⁹ Kilisinê dec kêmasañ aêacnên biñ gêdên Anôtô, tec Kilisi oc ênam aêac kêsi êndên Anôtônê têtac ñandañ amboac tonanğen. ¹⁰ Aêac tatu Anôtônê ñacjo, mago en gê wama aêac kêtü Latu gêmac êndüña. Galoc gê wama aêac su ma Latu tau gêmoa mata jali, tec oc ênam aêac kêsi êlêlêc su ñenğen. ¹¹ Mago biñ tonanğen atom. Aêac ôliñ kêpi Anôtôña kêtü aêacnên Apômtau Jesu Kilisi gê wama aêac gêdên Anôtôña.

Adam agêc Kilisi

¹² Sec gêmên nom kêtü ñamalac tagen nê secña. Ma gêmacanô tau mênğêô lasê kêtü sec tauña. Gêmac tau gelom-gelom e kêtap ñamalac samob sa, gebe samob sêgôm secgac. ¹³ Biñsu mênğêsa atomgen ma sec gêc nom kwananğen. Mago biñsu embe masi, oc sec ñadôn masi amboac tonanğ, tec sêsôm ñabiñ atom. ¹⁴ Mago gêmacanô tau gêjam gôliñ

ɲamalac samob, taɲ sêmoa Adam agêc Mose nêɲ têm ɲasawa naɲ. Êsêac sêgôm sec kêtôm Adam kêgêli biɲsu nec atom, mago gêmacanô tau gêjam gôliɲ êsêac amboac tonanɲen. Adam tau kêtu ɲac, taɲ oc êmêɲɲa naɲ, nê dôɲ.

¹⁵ Mago Anôtônê moasiɲ ma Adam kêgêli biɲsu kêtôm tau atom. Taêsam sêmac êndu kêtu ɲac tagen kêgêli biɲsuɲa, mago Anôtônê moasiɲ to ɲamalac tagen Jesu Kilisi nê moasiɲ, taɲ lau taêsam sêkôc aômagen naɲ, kapôên kêlêlêc su. ¹⁶ Ma moasiɲ, taɲ Anôtô kêkêɲ ɲaômagen naɲ, to sec, taɲ ɲac tagen gêgôm naɲ, keso tau. ɲac tagen gêgôm sec, tec mêtôc gesen en. Mago moasiɲ tau kêmasaɲ lau sêgêli biɲsu ɲabiɲ taêsam kêtu solop. ¹⁷ Biɲɲanô, ɲac tagen kêgêli biɲ ma kêtu ɲac tagen tonanɲa gêmacanô gêjam gôliɲ gêɲ samob. Mago ɲac tagen tonec, Jesu Kilisi, nê kôm ɲanô kêlêlêc su. Lau samob, taɲ sêkôc moasiɲ tolêlôm-tolêlôm to êsêac, taɲ Anôtô kêmasaɲ êsêacnêɲ biɲ e gêlic êsêac têtü lau gêdêɲ naɲ, oc sênam gôliɲ sêɲgônɲ materɲ jali êtu ɲac tagen Jesu Kilisiɲa.

¹⁸ Amboac tonanɲ, ɲac tagen kêgêli biɲ, tec gesen ɲamalac samob su, ma ɲac tagen gêjam kôm gêdêɲ, tec Anôtô kêmasaɲ ɲamalac samob nêɲ biɲ e sêɲgônɲ materɲ jali. ¹⁹ ɲac tagen nê taɲapêc gêgôm lau taêsam têtü sec. Ma ɲac tagen nê taɲa wamu kêmasaɲ lau taêsam nêɲ biɲ e Anôtô gêlic êsêac têtü lau gêdêɲ.

²⁰ Biɲsu tau mêɲgêô lasê gebe êɲgôm lau sêɲgêli biɲsu ênam sêga. Mago gêdêɲ taɲ sec gêjam sêga naɲ, Anôtônê moasiɲ taɲ kêtôp kêtü kapôên kêlêlêc su. ²¹ Amboac tonanɲ sec gêjam gôliɲ kepeɲ gêmacanôgen, ma Anôtônê moasiɲ gêjam gôliɲ kepeɲ danɲgônɲ materɲ jali tenɲenɲa kêtü Anôtô kêmasaɲ aêacnêɲ biɲ tatu lau gêdêɲ kêtü aêacnêɲ Apômtau Jesu Kilisiɲa.

6

Aêac tamac êndu dawin Kilisi

¹ Ma galoc tasôm biɲ amboac ondóc. Tasôm gebe Tamoa sec ɲalêlômmanɲ, gebe moasiɲ tau ênam sêga me. ² Masigoc, amboac tonanɲ atom. Aêac dawî sec siɲ naɲ kêtôm tamac êndu su, tec tasêlêɲ tamoa sec ɲalêlôm êtiam amboac ondóc. ³ Amac ajala biɲ tonanɲ atom me. Aêac samob, taɲ busanɲu gêbiɲ aêac tôɲ tamiɲ Kilisi Jesu naɲ, busanɲu gêbiɲ aêac tôɲ tamiɲ en gêmác êndu amboac tonanɲ. ⁴ Gêdêɲ taɲ taliɲ sanɲu naɲ, Anôtô kêsuɲ aêac dawin Kilisi gebe tawê kaiɲ en gêmác êndu. Ma Tamanê ɲawasi gêɲu Kilisi sa anɲa ɲacmatêɲêɲ, tec aêac tasa nêɲ lêɲ tamoa materɲ jali wakuc amboac tonanɲen.

⁵ Aêac tamac êndu dawin Kilisi tatôm en gêmác êndu, tec oc dandi sa dawin en tatôm en gêdi sa amboac tonanɲen. ⁶ Biɲ tonec aêac tajalagac gebe aêacnêɲ ɲalêlôm lanɲwa kêpi kakesotau gêwiɲ Kilisi, gebe ensen ôliɲ ɲasec tau su ma tatu sec tau ɲasakiɲwaga êtiam atom. ⁷ Gebe ɲac, taɲ gêmác êndu su naɲ, gêmác kêgaboac en su anɲa sec ɲaɲaclai. ⁸ Aêac embe tamac êndu dawin Kilisi, go takêɲ êwiɲ gebe danɲgônɲ materɲ jali dawin en amboac tonanɲen. ⁹ Aêac tajala gebe Anôtô gêɲu Kilisi sa anɲa ɲacmatêɲêɲ, tec oc êmac êndu êtiam atomanô. Gêmacanô tau oc ênam gôliɲ en êtiam atom. ¹⁰ En gêmác êndu tonanɲ gêmác êndu kêtü dim tagen ma gesen sec ɲaɲaclai su. En mata jali, tec gêɲgônɲ mata jali kêtü Anôtônɲa. ¹¹ Ma amac amboac tonanɲ, alic taôm amboac awi sec siɲ su kêtôm amac êndu. Ma Kilisi Jesu gêbiɲ amac tôɲ anɲgônɲ matem jali kêtü Anôtônɲa.

¹² Amboac tonanɲ sec ênam gôliɲ amac ôlim, taɲ êmac êndu naɲ, e taɲem wamu têtmtac ɲakalac ôlimɲa nec êtiam atom. ¹³ Akêɲ ôlim ɲagêɲlêlôm êndêɲ sec êtu geo ɲalaukasap atom. Akêɲ taôm êndêɲ Anôtô êtôm ɲac, taɲ mata jali kêsa ma akêɲ ôlim ɲagêɲlêlôm êndêɲ Anôtô êtu biɲgêdêɲ ɲalaukasap, ¹⁴ gebe sec ênam gôliɲ amac êtiam atom, gebe amoa biɲsu ɲalabu atom, amoa Anôtônê moasiɲ ɲalabu.

Aêac tatu biɲgêden ɲasakiɲwaga

¹⁵ Ma galoc amboac ondóc. Aêac tamoa biɲsu ɲalabu atom, tamoa moasiɲ ɲalabu, tec danɲgôm sec tamoa me. Masigoc, amboac tonanɲ atom. ¹⁶ Amac ajalagac, amac embe akêɲ

taôm anam sakinj ñac tej ma tañem wamu enj, go atu ñac, tañ tañem wamu enj nanj, nê sakinjwaga. Embe atu sec ñasakinjwaga, go ananja ma embe atu taña wamu ñasakinjwaga, go Anôtô êmansañ amacnêm biñ. ¹⁷ Mago tanam danje Anôtô, gebe gêmunjenj amac atu sec ñasakinjwaga, mago galoc tédôñ mêtê gédênj amac, tec tañem wamu biñjanô tonêm ñalêlôm samucgenj. ¹⁸ Kilisi kégaboac amac su anja sec ñañaclai, tec ajam sakinj biñgédênj. ¹⁹ Aê jasôm ñoc biñ amboac ñamalac sêsôm nêñ acgom, gebe amac ñamalac palê-palê. Gêmunjenj amac akênj ôlim ñagênlêlôm kêtú gênj ñatêmui to geo ñasakinjwaga. Ma galoc akênj ôlim ñagênlêlôm kêtú biñgedênj ñasakinjwaga, tec asa Anôtônê launênj lênj.

²⁰ Gédênj tañ atu sec ñasakinjwaga nanj, amac asô biñgédênj ñalabu atom. ²¹ Ma amac atap sakinj tonanj, tañ galoc gégôm amac majem kêsá nanj, ñañanô sa amboac ondoc. Nanô tonec gebe gêmacanô tau. ²² Mago galoc tec Anôtô kégaboac amac su anja sec ñañaclai ma atu ênê sakinjwaga. Sakinj tonanj ñañanô gebe asa Anôtônê launênj lênj e êtu ñamu anjônj matem jali tenjenj. ²³ Sec ñaôli tau tonec gebe gêmacanô. Ma Anôtônê moasinj tau tonec gebe aêacnênj Apômtau Kilisi Jesu gêbiñ aêac tónj danjônj matem jali tenjenj.

7

Awê to ñac sêjam taunj kêtú ñadônjônj

¹ O lasitêwaac, aê galic amac ajala biñsu ñam, tec ñoc biñ tonec êndênj amac gebe Biñsu gêjam gôlinj ñamalac kêtôm nêñ têm, tañ sêmoa matem jali anja nom nanjenj. ² Awê tej embe ênam ñac, go biñsu êmbiñ êsêagêc tónj sêpi tagenj e ñac tau êmac êndú. Ñac tau embe êmac êndú su, go biñsu, tañ gêbiñ êsêagêc tónj nanj êmbacnê. ³ Amboac tonanj awê tau nê akwenj embe êmoa ma ênam ñac tej, oc ênjôm biñ sêjam taunja popoc. Mago nê akwenj embe êmac êndú, go biñsu êmbiñ êsêagêc tónj êtiam atom. Ma awê tau embe ênam ñac tej, oc ênjôm biñ sêjam taunja popoc atom.

⁴ O ñoc lasitêwaac, amacnêm biñ amboac tonanj. Amac awi biñsu sinj kêtôm amac êndú su, gebe atu Kilisinê ôli awiñ, tec atu ñac, tañ Anôtô gênj enj sa anja ñacmatênênj nanj, nê gêngac, gebe tanam ñanô ñajam êtu Anôtônja. ⁵ Gédênj tañ taênj gêjam taunj ôlinjenj tamoa nanj, biñsu kêjali sec ñagênj têtac kalacña sa, mênjgêjam kôm anja ôlinj ñagênlêlôm samob e kôm tau ñañanô gebe gêmacanô tau. ⁶ Ma galoc biñsu, tañ gêbiñ aêac tónj nanj, gêbacnê ma tamac êndú, tec dawí gênj, tañ gêsô aêac tónj nanj sinj. Tec galoc tanam sakinj têndanjuc lênj lanjwa, tañ teto gêc biñsu nanj, êtiam atom, tanam sakinj têndanjuc Ñalaunê lênj wakuc.

Biñsu to sec ñabiñ wapac

⁷ Ma oc tasôm biñ amboac ondoc. Biñsu tau oc gênj sec me. Masigoc, amboac tonanj atom. Biñsu embe êtôc sec êndênj aê atom, oc jajala sec atom. Biñsu kêsôm gebe “Matam katu atom.” Embe ênac jao biñ tonanj atom, oc jajala biñ matoc katuña atom. ⁸ Sec tau gesom lênj êjali têtac kalacña sa anja ñoc ñalêlôm, tec kêtap sa gêc biñsu ñajao to ñajatu ñalêlôm. Embe biñsu masi, oc sec tau êtu gênj matê. ⁹ Gédênj tañ gajam kauc biñsu nanj, gamoa matoc jali e biñsu ñajao mênjgêô lasê, tec sec tau mata jali kêsá ma aê gamac êndú. ¹⁰ Ma biñsu ñajatu, tañ gebe êkênj aê janjônj matoc jali nanj, kêkênj aê gêmac êndú. ¹¹ Gebe sec tau gesom lênj e kêtap sa gêc biñsu ñajao to jatú ñalêlôm, tec kêtiam aê e biñsu tau gêjac aê êndú. ¹² Amboac tonanj biñsu tau gênj dabunj, ma biñsu ñajatu to jao gênj dabunj to gédênj ma ñajam amboac tonanj.

¹³ Ma amboac ondoc, gênj ñajam tonec kêkênj aê gamac êndú me. Masianô, amboac tonanj atom. Sec tau gégôm. Sec tau kêtú awê ñalênj gêjam gênj ñajam lanjô mênjkêkênj aê gêmac êndú. Lênj tonanj gêwa sa gebe biñsu ñajatu to jao kêkênj sec gêjam sêga. ¹⁴ Aêac tajala gebe biñsu ñam kêsêp Ñalau. Mago aê ñamalac nomña, tec sec kêkônij aê e gajam sakinj sec tau. ¹⁵ Aê gajam kauc gênj, tañ gagôm nanj, gebe gênj, tañ têtac gêwiñ gabe janjômña nanj, gagôm atom. Mago gênj, tañ têtac gedec gabe janjôm atomña nanj, tec gagôm. ¹⁶ Embe janjôm gênj, tañ têtac gedec nanj, go êwa sa êndênj aê gebe biñsu tau ñajam. ¹⁷ Amboac

tonañ, tec aê tauc gagôm gêñ tonañ atom, sec tañ gêc ñoc ñalêlôm nan, tec gêgôm. ¹⁸ Aê ñamalac ñaôma tonec kajala taucgac gebe gêñ ñajam ten gêc ñoc ñalêlôm langwa tonec atom. Aê têtac gêwiñ gebe jamansañ gêñ ñajam, mago katôm gebe jañgôm ñajam tau ñanô êsaña atom. ¹⁹ Gebe gêñ ñajam, tañ têtac gêwiñ gabe jañgômña nan, tec gagôm atom, mago sec, tañ têtac gedec gabe jañgôm atom ña nan, tec gagôm. ²⁰ Aê embe jañgôm gêñ, tañ têtac gedec nan, go aê tauc jañgôm gêñ tau êtiam atom. Sec tañ gêc ñoc ñalêlôm nan, tec gêgôm.

²¹ Amboac tonañ aê katap ñagôlin tonec sa gebe Gabe jañgôm gêñ ñajam, mago sec kêsap aê tøy tec gesen. ²² Aê têtac gêwiñ Anôtônê biñsu ñanôgen gêc ñoc ñalêlôm, ²³ mago aê kêsâe tauc gebe biñsu ten gêc ñoc ôlic ñagêñlêlôm. Biñsu tonañ géjac sin gêdên biñsu, tañ gêc ñoc kauclêlôm nan, e gêsô aê têtac kasô sec ñabiñsu, tañ gêc ñoc ôlic ñagêñlêlôm nan ñalabu. ²⁴ Ijoc aêma, asa êjañgo aê su anga ôlic togêmac tonec. ²⁵ Aê gajam danje Anôtô kêtü aêacnên Apômtau Jesu Kilisiña. Amboac tonañ kasôm biñ tonec gebe ñoc kauc tec gajam sakin gêdên Anôtônê biñsu, ma ñoc ñalêlôm langwa tec gajam sakin gêdên sec ñabiñsu.

8

Tasa nêñ lên to Ñalaugen

¹ Amboac tonañ lau, tañ Kilisi Jesu gêbiñ êsêac têtac nan, têtac mêtôc ensen êsêac suña sa atom, ² gebe Ñalau, tañ kêtên aêac danjôn matem jali kêtü Kilisi Jesuña nan, nê biñsu tec kêtac aêac su anga sec to tamac êndü ñabiñsu. ³ Kôm tañ nêñ ñalêlôm langwa kêtô auc e biñsu gêgôm kêtôm atom nan, Anôtô gêgôm. En kêtôm sec, tañ gêc ñalêlôm langwa nan, e gesen su gêtac gebe kêsakin tau Latu toôli nomña kêtôm ñamalac ôlin tosec nan, gebe ensen sec su. ⁴ En gêgôm gêñ tonañ gebe tasa nêñ lên tandanjuc ñalêlôm langwa atom, tandanjuc Ñalaugen e tanen wamu êndên biñsu ñajatu gêdên ênam aêac aucgen. ⁵ Gebe êsêac, tañ sêsêlên kêtôm nêñ ñalêlôm langwa gêwê êsêacña nan, taên gêtac gêñ ñalêlôm langwaña. Ma êsêac, tañ sêsêlên kêtôm Ñalau gêwê êsêacña nan, taên gêtac gêñ Ñalauna. ⁶ Embe taên ênam gêñ ñalêlôm langwaña, oc tamac êndü. Embe taên ênam gêñ Ñalauna, oc danjôn matem jali tobiñmalôgen. ⁷ Ñac ten embe taê ênam gêñ ñalêlôm langwaña, oc êtu Anôtônê ñacjo, gebe en kêsô Anôtônê biñsu ñalabu atom, tau embe têtac êcac en gebe naêsô ñalabu, oc êngôm êtôm atom. ⁸ Êsêac tañ sêsêlên kêtôm nêñ ñalêlôm langwa gêwê êsêac nan, oc kêtôm gebe ênac Anôtô mataanô ñajam atom.

⁹ Mago amac asêlên kêtôm ñalêlôm langwa gêwê amac nec atom, asêlên kêtôm ñalau gêwê amac. Anôtônê Ñalau embe êngôn amacnên ñalêlôm biñjanôgen, oc biñ amboac tonañ. Ñac ten embe êkôc Kilisinê Ñalau sa atom, oc êtu Kilisinê gêñ atom. ¹⁰ Ma Kilisi embe êmoa nêñ ñalêlôm, go ôlim êtu gêñ matê êtu secña, ma ñalau êkên amac anjôn matem jali êtu Anôtô kêtac amacnên biñ e gêlic amac atu lau gêdênña. ¹¹ Anôtô gêñu Jesu anga ñacmatênên sa. Ênê Ñalau embe êngôn amacnên ñalêlôm, go Anôtô, tañ gêñu Kilisi anga ñacmatênên sa nan, êngôm amac ôlim, tañ kêtü mêtê nan, mata jali êsa amboac tonanjen. En kêtên nê Ñalau êngôn amacnên ñalêlôm gebe ênam kôm tau.

¹² O lasitêwaac, amboac tonañ sakin ten géjac aêac ñawae tec gêc. Tagen tanam sakin êtôm nêñ ñalêlôm langwa êcac aêacña nec atom. ¹³ Embe asêlên êtôm ñalêlôm langwa êwê amac, oc amac êndü. Mago Ñalau embe êwê amac e ôlim ñalên êtu gêñ mêtê, oc êkên amac anjôn matem jali. ¹⁴ Gebe lau samob, tañ Anôtônê Ñalau gêwê êsêac nan, têtac Anôtônê latui. ¹⁵ Ñalau tañ amac akôc sa nan, kêtên amac atu sakinwaga e atêc taôm kêtiam nec atom. Ñalau tañ amac akôc sa nan, kêtên amac atu Anôtônê latui. Ñalau tau kêtac aêac têtac, tec tamôc gebe “Tamemai, o Tamemai.” ¹⁶ Ñalau tau tonañ tec gêwa sa mêtac gêwiñ aêacnên ñalau gebe Aêac tatu Anôtônê ñapalêgac. ¹⁷ Embe tatu Anôtônê ñapalê, go tawê kain ênê gêtacnên. Embe tawê kain Anôtônê gêtacnên, go tawê kain Kilisinê dawin amboac tonanjen, gebe aêac embe daôc ñandan dawin Kilisi, oc tatap ñawasi sa dawin en amboac tonañ.

Nawasi tañ mênêsa nan

¹⁸ Aê taêc gêjam gebe Aêac embe tanam dôñ gênwapac, tañ galoc gêgôm aêac nan, êpi nawasi, tañ malôgen oc mênecoc tau lasê êndên aêac nan, oc talic gênwapac tau gebe ec saun. ¹⁹ Gên samob, tañ Anôtô kêkên nan, sêkên maten to têtû gwasâê nanoc Anôtô eoc latui lasêja. ²⁰ Gên samob, tañ Anôtô kêkên nan, nalên gêc gebe oc sênaña. Tauñ taên gêjam lên tau atom, Anôtô kêkên êsêac sêsô lên tonan nalabu, gebe sêkên maten biñ tonoc gebe ²¹ Anôtô êngamboac gên samob, tañ en kêkên nan, su ança sakin sênaña ma sêmoa nên lêtêgen sêwê kain Anôtônê napalênên nawasi. ²² Aêac tajalagac gebe gên samob, tañ Anôtô kêkên nan, sêmoa jageo to têtan nanô e mênghêdên galoc kêtôm awê napalê kêtun en. ²³ Mago biñ tonan gen atom. Aêac tauñ tamoa jageo to tatan gêc lêlômgen ma tatu gwasâê noc tatu Anôtônê latui to noc Anôtô êngamboac aêac su ança tauñ ôlinja. Aêac takôc Nalau sa kêtû gên tonan nakamaclaun. ²⁴ Anôtô kêsî aêac su, tec takên maten nanô tau. Mago aêac embe talic gên, tañ takên maten nan, nanô su, oc takên maten gên tau êtiam atom. Asa êkên mata gên, tañ gêlic gêc nan. ²⁵ Mago embe takên maten gên, tañ talic nanô atom nan, oc daôn nanên gen tamoa.

²⁶ Ma Nalau tau mênkêpuc aêacnên palê-palê tôn amboac tonan. Aêac tajam kauc taten gên êndên Anôtô naêndên genja. Mago Nalau tau keten gêjô aêac su naawa kain ten kêtôm tasôm naêtôm atom. ²⁷ Mago Anôtô, tañ gêbi namalacnên nalêlôm lêtên nan, kêjala biñ, tañ Nalau taê gêjam nan, gebe Nalau keten gêjô Anôtônê lau su kêtôm Anôtô tau taê gêjam.

²⁸ Aêac tajalagac gebe Anôtô gêjam gôlin gên samob gebe gên tau êmoasin êsêac, tañ têtac gêwin en nan êtômgen. Anôtô kêjalîn êsêac sa kwanan gen tec kêkalem êsêac. ²⁹ Gebe en kêjala êsêacgac ma kêjalîn êsêac sa kwanan gen gebe têtôm en Latunê katu, gebe Latu êtu lasii taêsam nên nacsêga. ³⁰ Ma lau, tañ Anôtô kêkalem êsêac nan, en kêjalîn êsêac sa kwanan gen amboac tonan. Ma lau, tañ en kêkalem êsêac nan, kêmasan êsêacnên biñ e gêlic êsêac têtû lau gêdên. Go êsêac, tañ kêmasan nên biñ su nan, kêkên nê nawasi gêdên êsêac amboac tonan.

Anôtô têtac gêwin aêac kêtû Kilisi Jesu

³¹ Aêac oc tasôm biñ amboac ondoc êjô biñ samob tonan nai. Anôtô embe êwin aêac, oc asa enen aêac su. ³² Nac tau taê walô tau nê Latu atom, kêkên en kêtû da kêtû aêac samobja. En kêkên Latu gêdên aêac, tec oc êkên gên nagêdô samob gebe êmoasin aêacja atom me. ³³ Asa oc êngôlin biñ êpi lau, tañ Anôtô kêjalîn êsêac sa nan. Anôtô tau kêmasan êsêacnên biñ sugac. ³⁴ Asa oc êmêtôc êsêac e enen êsêac su. Masigoc. Kilisi Jesu, tañ gêmâc êndu ma gêdi sa kêtiam nan, jagên gôn Anôtônê anôña ma keten Anôtô gêjô aêac su. ³⁵ Asa oc êkac aêac su ança Kilisinê têtac gêwin aêacja. Gênwapac me tamoa naeo me lau sêjanda aêacja me mo êjô aêacja me tapô lêna nakwê to gên nagêdônja me êndambin gên naclai enen aêac sunja me sin. Gên tonan nai oc êkac aêac su me masi. ³⁶ Biñ tañ teto gêc nan, gêwa biñ tau sa gebe

“Sêjalîn aêac kêtôm bêcgen kêtû aômja,
ma sêgôm aêac atôm domba, tañ sebe sêmbucja nan.”

³⁷ Mago aêac taku gênwapac samob tonan nai tulu gebe nac, tañ têtac gêwin aêac nan, kêpuc aêac tôn. ³⁸ Tonoc aê kajala kêtû tôn gebe Tamac êndu me dangôn maten jali, anela me naclai, biñ galocja me biñ namuja me gên njanja ten, ³⁹ gên Iôlôcja me gên elonja me gên nomja ten kêtôm atom gebe êkac aêac su ança Anôtônê têtac gêwin, tañ nam kêsêp aêacnên Apômtau Kilisi Jesu nan.

9

Anôtô to nê lau Israel nên biñ

¹ Aê katu Kilisinê nac, tec kasau atom, kasôm biñnanôgen. Noc awa nalêlômja, tañ Nalau Dabun gêjam gôlin nan, gêwa sa amboac tonan gebe kasau atom. ² Aê gaôc wapac nanô to

ņandaņ kētuņ ņoc ņalêlôm ņapaņ kētu teoci to lasici, taņ ma ņam nomņa kêsêp tagen naņņa. ³ Aê tauc gabe Anôtô êpuc boa aê jamoa jaêc Kilisi êtu êsêacņa. ⁴ Êsêac lau Israelgoc. Êsêac Anôtônê latui to sêwê kainj ênê ņawasi. Anôtô kêmoatiņ nê poac to kêkêņ nê biņsu gêdêņ êsêac. Eņ kêkêņ sakiņ omņa ma gêjac mata biņ to biņ gêdêņ êsêac. ⁵ Êsêac sêsa aņga abeņinêņ ma Kilisinê ņam nomņa kêsêp êsêacgeņ. Talanem eņ, taņ Anôtô ņanô kêlêlêc gêņ samob su naņ, endeņ tôņgeņ. Biņņanô.

⁶ Aê jasôm tonec gebe Anôtônê biņ kêsêlô nec atom, gebe lau samob, taņ nêņ ņam kêsêp Israel naņ, Israel ņanô êsêac atom. ⁷ Ma Abrahamnê wakuc samob têtü ênê ņ apalê ņanô atom amboac tonañ. Anôtô kêsôm gêdêņ Abraham gebe “Nêm wakuc ņanô oc sêsa aņga Isaknêgeņ.” ⁸ Biņ tonañ ņam amboac tonec gebe Ñapalê taņ teneņi sêkôc êsêac ņalêņ ņamalacņa naņ, Anôtônê ņapalê ņanô êsêac atom, mago ņapalê, taņ teneņi sêkôc êsêac kētu Anôtô gêjac mata êsêacņa naņgeņ, tec têtü Abrahamnê wakuc ņanô. ⁹ Biņ taņ Anôtô gêjac mata naņ, tonec gebe “Êndêņ ņanoc amboac tonec aê oc jamu jamêņ êtiam ma Sara êkôc latu teņ.”

¹⁰ Mago tonañgeņ atom. Rebekanê biņ kêtôm tonañ. ¹¹ Aêac abeņi Isak gêjam eņ e gêmoa teņ. ¹² Eņ kêkôc ôliņbôm atomgeņ ma êsêagêc sêgôm gêņ ņajam me sec teņ atom tagen, ma Anôtô kêsôm gêdêņ Rebeka gebe “Ñacsêga oc ênam sakiņ ņac sauņ.” Biņ tonañ gêwa sa gebe Anôtô gebe êņgôm biņ, taņ eņ tau taê kêka naņgeņ, ņanô êsa ma êjaliņ ņac teņ sa êtu ênê koleņ ņajamņa atom, êtu kêkalem eņņageq. ¹³ Kêtôm biņ, taņ teto gêc naņ gebe “Aê têtac gêwiņ Jakob ma têtac gedec Esau.”

¹⁴ Galoc oc tasôm biņ amboac ondoci. Anôtô kêsa lêņ geo me. Masigoc, amboac tonañ atom. ¹⁵ Eņ kêsôm gêdêņ Mose gebe “Aê taêc walô ņac, taņ gabe taêc walô eņ naņ, to taêc labu ņac, taņ gabe taêc labu eņ naņ.” ¹⁶ Amboac tonañ Anôtô kêjaliņ aêac sa, ņam kêsêp aêacnêņ taêņ gêjam to nêņ lêņ atom, kêsêp Anôtônê taê walôņageņ. ¹⁷ Teto biņ gêc gebe Anôtô kêsôm gêdêņ Parao gebe “Aê kakêņ aôm kôtu kiņ gebe jawa ņoc ņaclai sa êpi aôm e ņoc ņaê ņawae êsa êtôm nom samucgeņ êna.” ¹⁸ Amboac tonañ Anôtô embe têtac teņ, go taê walô lau ma embe têtac teņ, oc êņgôm launêņ ņalêlôm ņadani êsa.

Anôtônê têtac ņandaņ to nê taê walô

¹⁹ Talic, go ôsôm biņ tonec gebe “Embe amboac tonañ, go Anôtô êmbu aêac êtu asageņņa. Asa êtôm gebe enseņ ênê biņ, taņ taê gêjam kētu tôn naņ.” ²⁰ Aôm asa tec otoc taôm sa ma ôjô Anôtônê biņ amboac tonañ. Ku teņ oc êsôm êndêņ awê kêpac ku tauņa gebe “Aôm kôpac aê laņôc amboac tonec kētu asageņņa,” oc êsôm me. ²¹ Awê-kêlêsôb-kuwagao naņ kētu nomku tau ņatauo atom me. Eņ kêtôm gebe êkôc nomlêšôb tagen ma êņgôm ņamakeņ êtu ku tolaņô gêņ ņajam êsêpņa ma ņamakeņ êtu ku ņaôma gêņ sec êsêpņa. ²² Anôtô amboac tonañ. Eņ gebe êtôc nê têtac ņandaņ ênêc awê ma gebe êwa nê ņaclai sa. Mago eņ gê êsêac, taņ têtac ņandaņ kêpi êsêac gebe enseņ êsêac su naņ, nêņ biņ tôn. ²³ Ma eņ gebe êwa nê ņawasi tolêlôm-tolêlôm sa amboac tonañ. Ewa sa êpi lau, taņ taê walô to kêmasaņ êsêac kwanañgeņ gebe sêwê kainj ênê ņawasi. ²⁴ Eņ ņêkalem aêac aņga lau Juda nêņ toņņageņ atom, kêkalem aêac aņga lau samuc nêņ tônņa gêwiņ amboac tonañgeņ.

²⁵ Biņ tonañ eņ kêsôm gêc Hoseanê buku gebe
“Aê oc jakalem lau, taņ têtü aêņoc atom naņ,
gebe têtü ņoc lau,

ma êsêac, taņ têtac gêwiņ êsêac atom naņ,
têtü ņoc gêņ têtac êwiņ ņanôņa.

²⁶ Ma aņga gamêņ, taņ Anôtô kêsôm gêdêņ êsêac gebe
‘Aêņoc lau amac atom’ naņ,
oc sêsam êsêac gebe ‘Anôtô mata jali nê latui.’ ”

²⁷ Jesaia gêmôêc kêpi Israel gebe

“Israel latui embe taêsam ņanô têtôm gaņac gwêcņa,

nañ Anôtô oc ênam ñagêdôgeñ sa,
²⁸ gebe Apômtau oc ênac dabinj nê binj
 ma êngôm ñanô êsa anja nom ñagamênj samob êkajagenj”
²⁹ Binj tonañ kêtôm binj, tañ Jesaia kêsôm kwananjenj gebe
 “Lau sij undambêña nêñ Apômtau embe endec aêacnêñ ñawê ñagêdô sêmoa atom,
 oc tatôm Sodom to sêlic aêac amboac Gomora.”

Lau Israel to ñawae ñajam ñabinj

³⁰ Aêac oc tasôm binj ondoc. Tasôm tonec gebe Anôtô kêmasañ lau samuc, tañ sêsôm
 lêñ sêmansañ binj êndênj Anôtôña atom nañ, nêñ binj e gêlic êsêac têtou lau gêdênj kêtou sêkênj
 gêwiñja. ³¹ Ma Israel, tañ têdaguc binjsu gebe sêmansañ nêñ binj êndênj Anôtô nañ, têtap
 binjsu ñanô sa atom. ³² Têtap sa atom nañ ñam kêsêp asagenj. Êsêac sêkênj gêwiñ atom, êsêac
 taênj kêka tauñ nêñ kolênjenj. Êsêac dêdinj enkañj kêpi poc dêdinj enkañj êpiña, ³³ kêtôm
 teto gêc gebe
 “Alic acgom, aê jatoc poc teñ lau dêdinj enkañj êpiña
 to pocsêga teñ êngôm lau têtac êmbôli aucña naênjgônj Sion.
 Ma ñac, tañ kêkênj gêwiñ poc tonañ, oc ênaña, atom.”

10

¹ O lasitêwaac, aê taêc kêka tonjoc ñalêlôm samucgenj ma kateñ mec gêdênj Anôtô kêtou
 êsêacña gebe ênam êsêac kêsi. ² Aê gabe jawa êsêacnêñ binj sa gebe sêgôm Anôtônê binj
 topalêgenj, mago sêgôm tokauc atom. ³ Êsêac sêjam kauc Anôtônê lêñ êmansañ ñamalacnêñ
 binjja, tec sêsôm tauñ nêñ lêñ ma sêsô Anôtônê lêñ êmansañ êsêacnêñ binjja ñalabu atom.
⁴ Ñam gebe Binjsu mênjgêjac pep gêdênj Kilisi, gebe Anôtô taugenj tec êmansañ lau, tañ sêkênj
 gêwiñ nañ, nêñ binj.

Anôtô gebe ênam ñamalac samob kêsi

⁵ Mose keto gebe binjsu kêtôm gebe êmansañ ñamalacnêñ binj êndênj Anôtô ma kêsôm gebe
 “Ñac tañ êngôm ñanô êsa nañ, oc êngônj mata jali.” ⁶ Mago ñac, tañ Anôtô kêmasañ ênê binj
 nañ, kêtou kêkênj gêwiñja nañ, êsôm ênêc nê ñalêlômgenj gebe “Asa oc êpi undambê ana,”
 nec atom. Binj tonañ ñam gebe êkôc Kilisi êsêp nom êmênj. ⁷ Me êsôm tonec gebe “Asa
 oc asêp lamboam êna,” nec atom. Binj tonañ ñam gebe êkôc Kilisi anja ñacmatênênj êpi
 êmênj. ⁸ Binj tau amboac tonec gebe “Anôtônê binj wacgêc aôm ñagala, gêc aôm awamsuñ
 to nêñ ñalêlôm.” Binj takênj gêwiñja tau tonañ, tec tajam mêtê kêpi. ⁹ Embe awamsuñ
 ôsôm Jesu lasê gebe enj Apômtau, ma embe nêñ ñalêlôm ôkênj êwiñ gebe Anôtô gêñu enj sa
 anja ñacmatênênj, nañ Anôtô oc ênam aôm kêsi. ¹⁰ Embe nêñ ñalêlôm takênj êwiñ, go Anôtô
 êmansañ aêacnêñ binj e êlic aêac tatu lau gêdênj. Embe awensuñ tasôm binj lasê, go Anôtô
 ênam aêac kêsi. ¹¹ Teto binj gêc gebe “Ñac tañ kêkênj gêwiñ enj nañ, oc ênaña atom.” ¹² Juda
 to lau samuc têtôm taunjenj. Êsêac samob nêñ Apômtau tagenj. Enj ñac tolêlôm kêtôm gebe
 êmoasiñ lau samob, nañ awenj gêjac enj nañ, ¹³ gebe “Apômtau ênam lau samob, tañ awenj
 ênac ênê ñaê nañ kêsi.”

¹⁴ Lau embe sêkênj êwiñ ñac tau atom, oc awenj ênac enj amboac ondoc. Embe sêñô
 ênê binj atom, oc sêkênj êwiñ amboac ondoc. Embe sênam mêtê êsêac atom, ma oc sêñô
 amboac ondoc. ¹⁵ Ma Anôtô embe êsakiñ jaenwaga atom, oc sênam mêtê amboac ondoc.
 Kêtôm teto gêc gebe “Op, lau tañ sêsôm ñawae ñajam lasê nañ, enkañj ñakicsêa ñajamanô.”
¹⁶ Mago samob sêñô ñawae ñajam tau ma sêkôc sa atom gebe Jesaia kêsôm gebe “O
 Apômtau, asa kêkênj gêwiñ jaen, tañ aêac akênj nañ.” ¹⁷ Amboac tonañ takênj gêwiñ ñam
 kêsêp tañô jaen. Tañô jaen ñam kêsêp sêsôm Kilisinê binj lasê.

¹⁸ Ma gabe jatu kênac gebe Êsêac sêñô ñawae ñajam atom me. Masi, sêñôgac, gebe teto
 gêc gebe
 “Awenj ñaonda kêsa gêjam nom ñagamênj samob auc,

ma êsêacnêj biñ gelom-gelom e gêdêj nom ñamadiñ.”

¹⁹ Jatu kênac êtiam gebe Israel oc sêjala me masi. Sêjalagac. Andanjen Mose kêsôm gebe “Aê jakêj amac anam lêmuñ êsêac, tañ têtû laum teñ atom tagen, ma jañgôm amac têtmac êmbôli auc êndêj lau-kauc-masiwaga nañ.”

²⁰ Ma Jesaia kêsôm gêc awêgen gebe

“Lau tañ sêsôm aê atom nañ, têtap aê sa, ma gaoc tauc lasê gêdêj êsêac, tañ têtû kênac aê atom nañ.”

²¹ Go kêsôm tonec kêpi Israel gebe “Gajac kajo lau tañenpêc to awen olaboa kêtôm bêcgen elêmê.”

11

Anôtô taê walô lau Israel

¹ Ma galoc jatu kênac acgom gebe Anôtô oc kêtij nê lau su me masi. Masigoc, amboac tonañ atom. Aê tauc nec Israel teñ anga Abrahamnê ñawê ma Benjaminnê gôlôac. ² Anôtô kêtij nê lau, tañ kêjaliñ êsêac sa kwananjen nañ, su atom. Amac ajala biñ, tañ teto kêpi Elia nañ, me masi. En gêbu Israel gêdêj Anôtô ma kêsôm gebe ³ “O Apômtau, êsêac sêjac nê propete êndu ma sesen aômnêm altar su e gêjac aê taucgen sa, ma galoc dêdib aê sêmoa sebe sênac aê êndu amboac tonanjen.” ⁴ Ma Anôtônê biñ ondod gêjô Elia awa. Biñ tonec gebe “Aê kajaliñ ñoc lau 7,000 sa tec sêmoa, lau tonañ sêpôj aenduc gêdêj Bal atom.”

⁵ Ma têm galocña ñabiñ kêtôm tonañ. Lau ñagêdô gacgen sêmoa, nañ kêtôm Anôtô kêjaliñ êsêac sa kêtû nê taê walô êsêacña. ⁶ Anôtô embe taê walô êsêac, go nêj kolenj ênam êsêac sa êtiam atom. Kolenj embe ênam êsêac sa, go ênê moasiñ tau êtu moasiñ ñanô atom.

⁷ Ma galoc amboac ondod. Gêj tañ Israel sêsôm nañ, têtap sa atom. Lau tañ Anôtô kêjaliñ êsêac sa nañ, taunjen tec têtap sa, ma êsêac ñagêdô nêj ñalêlôm ñajaña kêsa. ⁸ Kêtôm biñ, tañ teto gêc nañ gebe

“Anôtô gêgôm êsêacnêj kauc ñawapac kêsa

e matenjanô sêlic gêj atom

to tañensuj sêñô biñ atom, tec sêmoa ñapanj e mênjêdêj galoc.”

⁹ Ma Dawid kêsôm gebe

“Êsêacnêj moasiñ sêniñña êtu nêj lakô to nêj uc

ma êtu nêj lip ênac êsêacña to nêj ñagêjô sec.

¹⁰ Ôkêj êsêac matenjanô êtu kanuc e sêlic gamênj atom, ma dêmôêntêkwa êwa lip endenj tònjen.”

Anôtô gêjam lau samuc kêsi

¹¹ Amboac tonañ jatu kênac acgom. Êsêac dêdiñ enkainj gebe sêu taunj sênañña me. Masigoc, amboac tonañ atom. Êsêac sêgêli biñ, tec kêtû moasiñ gêjam lau samuc kêsi. Biñ tonañ epenj lau Israel nêj ñalêlôm e sênam lêmuñ lau samuc. ¹² Êsêac sêgêli biñ, tec kêtû moasiñ gêdêj lau nomña samob, ma êsêac têtôm Anôtônê mêtê atom, tec kêtû moasiñ gêdêj lau samuc. Ma embe êsêac tomalagenj sêmansañ Anôtônê biñ, oc moasiñ êlêlêc su ñênjenj êndêj ñamalac samob.

¹³ Aê jasôm ñoc biñ êndêj amac lau samuc gebe Aê tec katu lau samuc nêj jaenwaga ma jalambin ñoc sakinj tonañ gebe ñajamanô. ¹⁴ Aê taêc kêka gebe jakêj ñoc lau sênam lêmuñ amac e janam esêacnêj ñagêdô kêsi. ¹⁵ Anôtô kêtij êsêac su, tec gê wama ñamalac nomña samob. Ma Anôtô embe êkôc êsêac sa, oc êtôm ñacmatê sêndi sa sêmoa matenj jali. ¹⁶ Embe tapac polom ma takêj polom ñamataña êndêj Anôtô, go polom samucgenj êtu ênê amboac tonañ. Ma embe ka ñawakac êtu Anôtônê, go ka ñalaka êtu ênê amboac tonañ.

¹⁷ Katêkwianô ñalaka ñagêdô Anôtô kêsapu su ma jakêkôc katêkwibôm ñalaka jagêjam jaba. Amac lau samuc atôm katêkwibôm ñalaka tec galoc awê kainj ñalêsi, tañ katêkwianô

ņawakac kékêņ nan. ¹⁸ Amboac tonañ otoc taôm sa êndêņ ņalaka, taņ sêsapu su nan atom. Embe otoc taôm sa, go taêm ênam taôm gebe aôm gôlôm ņawakac atom, ņawakac gêlôm aôm.

¹⁹ Moae ôsôm gebe “Sêsapu ņalaka tônê su gebe sênam jaba aê jajô.” ²⁰ Binņanô, êsêac sêkêņ gêwiņ atom, tec sêsapu êsêac su. Ma aôm kôkêņ gêwiņ, tec kôkô êsêac maleņ. Amboac tonañ taêm ênam binj otoc taôm saņa atom, ôtêc taôm. ²¹ Anôtô embe taê labu ka tau ņalaka atom, oc taê labu aôm atom amboac tonanņeņ. ²² Amboac tonañ matam êsap Anôtônê moasiņ to nê ņajaņa. Êsêac taņ têtû sec nan, têtap ņajaņa sa. Mago aôm kôtap moasiņ sa. Embe ômoa ênê moasiņ ņalêlôm, oc êmoasiņ aôm. Embe masi, oc êsapu aôm su amboac tonañ. ²³ Ma lau Israel embe sêwi nêņ sêkêņ gêwiņ atomņa siņ, Anôtô oc êkêņ êsêac nasêkô maleņ tau êtiam. ²⁴ Amac lau samuc atôm katêkwibôm ņalaka, taņ sêsapu su ma sêjam jaba amac api katêkwianô, nan kêtû amacnêm ņamôkê kwananņeņ atom. Ma Anôtô embe êkêņ katêkwianô tau ņalaka tonañ, taņ kêsapu su nan, sêmu sêndêņ tauņ ņamôkê, oc êņgôm ņagaô êlêlêc.

Anôtô taê walô lau samob

²⁵ O lasitêwaac, aê gabe amac anam kauc binj ņalêlômņa tonec atom, gebe akêli taôm êtu taôm nêm kaucņa atom. Binj amboac tonec gebe Israelnêņ ņagêdo nêņ ņalêlôm ņajaņa kêsâ ênêc e lau samuc samob tomalageņ sêsô Anôtônê gamêņ sêna su acgom, ²⁶ go Anôtô ênam Israel samob kêsâ amboac tonañ, kêtôm teto gêc gebe “Kêsîwaga oc mênêsa aņga Sion ma ênam Jakobnê geo ôkwi.

²⁷ Êndêņ taņ jakôc êsêacnêņ sec su nan, jamoatiņ ņoc poac tonec êndêņ êsêac.”

²⁸ Lau Israel sêkôc ņawae ņajam sa atom, tec têtû Anôtônê ņacjo kêtû amacņa. Mago Anôtô kêjaliņ êsêac sa su, tec têtû ênê lau têtac gêwiņ êsêacņa kêtû abeņiņa. ²⁹ Binj tonec kêtû tôn gebe Anôtô ênam nê moasiņ to kalem ôkwi atom. ³⁰ Gêmunņeņ amac lau samuc taņempêc gêdêņ Anôtô, ma galoc lau Israel nêņ taņeņpêc tec kékêņ Anôtô taê walô amac. ³¹ Êsêac amboac tonañ. Galoc êsêac taņeņpêc kêtû Anôtô taê walô amacņa ma êsêacnêņ taņeņpêc oc êkêņ Anôtô taê walô êsêac ôwiņ amboac tonanņeņ, ³² gebe Anôtô kékêņ taņeņpêc kékônîņ ņamalac samob tôn, gebe taê walô êsêac samobņa.

³³ Ojae, Anôtô eņ ņac moasiņ tolêlôm-tolêlômngoc. Kauc mêtêņa to kauc êjala gêņņa ņamsêga eņgoc. Asa oc êwa ênê mêtôc ņam sa, ma asa oc êkip ênê lêņ ņam sa.

³⁴ “Asa kêjala Apômtaunê taê gêjam ma asa kêtû ênê ņac-êwa-binj-sawaga.

³⁵ Me asa kékêņ gêņ teņ gêdêņ eņ kwananņeņ, tec galoc gebe êkôc nê gêņ ņagêjô.”

³⁶ Eņ kékêņ to kêpuc gêņ samob tôn gêmoa ma gêņ samob tonañ ņai kepeņ eņeņ. ņawasi êndêņ eņ endeņ tônņeņ. Binņanô.

12

Tasa nêņ lêņ toKillsigeņ

¹ O lasitêwaac, aê jalêņ binj amac êtu Anôtônê taê walôņa gebe akêņ ôlim êtu da mata jali to dabuņ êndêņ Anôtô naêlic ênac mataanô ņajam. Amacnêm sakiņ tokauc ņajam tau tonañ. ² Asa nêm lêņ atôm lau nom tonecņa nêņ atom. Anam taôm ôkwi e nêm ņalêlôm êtu wakuc gebe nêm kauc êsa êpi Anôtônê binj, taņ gebe êņgôm ņanô êsaņa nan, e ajala gêņ ņajam to gêņ, taņ gêjac Anôtô mataanô ņajamņa nan, ma gêņ taņ Anôtô gêjac dabiņ.

³ Anôtô kékêņ moasiņ gêdêņ aê, tec jasôm êndêņ amac samob êndêņ-êndêņgeņ gebe Akêli taôm êlêlêc su atom. Taêm ênam nêm gêņ ņaņeņgeņ êtôm nêm akêņ gêwiņ ņadôn, taņ Anôtô gêjac sam gêdêņ amac gêdêņ-gêdêņgeņ nan. ⁴ Aêac ôliņ ņagêņlêlôm taêsam gêc kêtômgeņ ma ôliņ ņagêņ tonañ samob sêwê kainj kôm gêdêņ-gêdêņgeņ nan. ⁵ Ma aêac

amboac tonañ. Aêac lau taêsam, mago Kilisi gêbiñ aêac tôñ tatu ôli tagen, mago ôli tagen tau ñagênlêlôm gêdên-gêdêngeñ. ⁶ Anôtô kêmoasiñ aêae ña moasiñ tokain-tokain. Embe tatap moasiñ daoc biñ lasêña sa, go tanam kôm tau êtôm nêñ takên gêwiñ ñadôn. ⁷ Embe tatap moasiñ sakiñña sa, go tanam sakiñ. Embe tatap moasiñ tandôn lauña sa, go tandôn lau. ⁸ Ñac teñ embe êiêñ biñ lau, go êngôm ñapep. Teñ embe êkên to ênac sam gêñ êndên lau, go êngôm tonê ñalêlôm makengeñ. Teñ embe êtu gejobwaga, go ejop nê gêñ topalêgeñ. Teñ embe taê wald lau, go êngôm totêtac wapigen.

Lau buña nêñ lêñ ñagôlin

⁹ Têmtac êwiñ taôm totêmtac makengeñ. Akên kisa êndên sec ma asap ñajam tôñ. ¹⁰ Têmtac êwiñ taôm lasitêwana êmbiñ amac tôñ ma atoc taôm sa êjô taugen. ¹¹ Anam nêñ kôm samob ñadôb, anam tokam-tokam atom. Ñalau êkac amac ñanôgeñ, ec anam sakiñ êndên Apômtau. ¹² Akên matem to têmtac ñajamgeñ. Aôc gêñwapac totêmtac êpa sugen, ma aten mec ansin sugen. ¹³ Anôtônê lau embe sêpô lêna taun, go anam êsêac sa. Anôm ja lau topalêgeñ.

¹⁴ Anam mec lau, tañ sêjanda amac nañ, apuc boa êsêac atom, anam mecgeñ. ¹⁵ Têmtac ñajam awiñ lau, tañ têtac ñajam nañ, ma atañ awiñ lau, tañ têtat nañ. ¹⁶ Taêm ênam nêñ gêñ êpi tagen awiñ taôm ñajamgeñ. Taêm ênam gêñ towaegen atom, ansun taôm êndên lau ñaôma êwiñ. Akêli taôm êtu nêñ kaucña atom. ¹⁷ Akên sec êjô sec atom. Gêñ tañ ñamalac samob sêlic ñajam nañ, taêm ênam ñapep. ¹⁸ Amac taôm ênsaê, embe alic êtôm, go amoa awiñ lau samob tobiñmalôgeñ. ¹⁹ O lauace, taôm akac kamocgôc atom. Aliñ su êndên Anôtônê têtac ñandañ êna êtôm teto gêc gebe “Aê oc jakac kamocgôc to jakên ñagêjô. Apômtaunê biñ tau tonañ.” ²⁰ Mago “embe mo êjô nêñ soño-soño, nañ ôkên en êniñ ma embe bu êjô en, nañ ôkên en ênôm. Ôngôm amboac tonañ, ec en maja sin tagen.” ²¹ Sec êku aôm tulu atom, ôkên ñajam êku sec tulu.

13

Tañem wamu enden gôlinwaga

¹ Lau samob sêsô nêñ gôlinwaga ñalabu, gebe gôlinwaga taun sêkên taun atom, Anôtô kêkên êsêac. Anôtô kêtù gôlinwaga, tañ sêmoa nañ, nêñ ñamôkê. ² Amboac tonañ ñac teñ embe enen gôlinwaganên biñ, oc êkô Anôtônê ñagôlin auc. Ma êsêac, tañ sêkô ñagôlin auc nañ, têtat Anôtônê mêtôc sa. ³ Lau tañ sêsa nêñ lêñ ñajam nañ, têtêc gôlinwaga atom, lau tañ sêgôm sec nañgeñ, tec oc têtêc. Aôm embe têmtac êwiñ gebe ôtêc gôlinwaga atom, nañ ôngôm nêñ gêñ ñajamgeñ, go gôlinwaga awa êôc aôm. ⁴ Ñac tau kêtù Anôtônê sakiñwaga, gebe ejop aôm ômoa ñajamña. Embe ôngôm sec, oc ôtêc taôm, gebe en gêc nê sin ñaômagen atom. En kêtù Anôtônê sakiñwaga ma gêgôm ênê têtac ñandañ ñanô kêsa kêpi ñac, tañ gêgôm sec nañ. ⁵ Amboac tonañ asô gôlinwaga ñalabumañ, tagen asô ñalabu êtu atêc Anôtônê têtac ñandañagen atom, asô ñalabu êtu nêñ ñalêlôm êkac amacña êwiñ. ⁶ Kêtù tonañña akên takis êndên gôlinwaga gebe sêjam kôm tonañ tec têtù Anôtônê sakiñwaga. ⁷ Launên tôp, tañ gêc amacña nañ anac. Akên takis êndên ñac takisña to anam ôli gôlinwaganên takis ñagêdô amboac tonañ. Asô nêñ laumata ñalabu to atoc lau towaen sa.

Biñ têtac gêwiñ lauña

⁸ Ajop taôm gebe anôm tôp atom. Tôp tagen tonec ênêc amacña gebe akên têmtac gêwiñ elom tau. Ñac tañ têtac gêwiñ nê lau jabañ en nañ, gêgôm biñsu ñanô kêsa. ⁹ Biñsu tonec ñai gebe “Ôngôm gêñ mockaino to mockainña atom, ônac ñamalac êndu atom, ônam gengeñ atom, matam katu gêñ atom,” to biñsu ñalô ñagêdô samob, nañ ñalô tonec kêkaton sa gebe “Têmtac êwiñ nêñ lau wacbañ aôm amboac têmtac gêwiñ taôm.” ¹⁰ Ñac tañ têtac gêwiñ nê lau jabañ enña nañ, êngôm êsêac sec atom. Amboac tonañ embe têtac êwiñ lau, go danôm biñsu samob ñanô êsa.

Kilisinê bec kédabinj

¹¹ Anğôm geñ tonañ gebe ajala noc taugac. Aêc bêc kêtôm, galoc noc andi saña mênkêsagac. Gêdênj tañ takôc takênj gêwiñ sa nañ, Anôtônê moasiñ ênam aêc kêsiña gêc ñasawa ec baliñ mago galoc mênkêdabinjgac. ¹² Gêbêcauc gêbacné ma gelenmatagac. Amboac tonañ takwalec koleñ ñakesecña su ma daja laukasap ñawêña sa. ¹³ Aêc tasa nêñ lêñ ñapep amboac lau, tañ sêsêlêñ gêdênj ocsalôgeñ nañ. Taniñ lasamboa atom to tanôm anaboa atom, dangôm gêñ mockaiñjo to mockaiñña atom ma matenj dangucboa atom, takênj kisa êndênj lau to tanam lêmuñ êsêacboa atom. ¹⁴ Asô Apômtau Jesu Kilisi sa êtu nêñ ñakwê ma amoasiñ ôlim ñapep, tagenj ajop taôm êndênj têtac ñakalac.

14

Amêtôc lasitêwai atom

¹ Ñac teñ embe êkênj êwiñ lêna-lêna, nañ akôc enj sa êwiñ amac, mago alênsônj enj ña biñ tokaiñ-tokaiñ atom. ² Ñac tañ kêkênj gêwiñ ñajaña nañ, tec geñ gwada to gêñ samob. Tagenj ñac, tañ kêkênj gêwiñ lêna-lêna nañ, geñ geñ gagagenj. ³ Ñac tañ geñ gwada nañ, êmbu ñac, tañ gedec gwada nañ atom. Ma ñac, tañ geñ gêñ gagagenj nañ, êmêtôc ñac, tañ geñ gêñ ñagêdô samob nañ atom, gebe Anôtô kêkôc enj sênjac. ⁴ Aôm asa, tec gobe ômêtôc ñac teñ nê sakiñwaganê biñ. Enj tau nê Ñatau oc êjac enj sa êkô, me êkênj enj êku sa. Enj oc êkô gebe ênê Ñatau ñajaña gêmoa, tec oc êjac enj sa êkôgeñ.

⁵ Ñac teñ ketoc bêc teñ sa kêlêlêc ñagêdô su, ma ñac teñ ketoc bêc samob sa kêtôm taugenj. Agêc lulugenj sêkênj êwiñ nêñ biñ tau ma sêsap têtmanj. ⁶ Ñac tañ ketoc bêc ñagêdô sa nañ, gêgôm kêtû Apômtau ña, ma ñac, tañ geñ gêñ ñagêdô samob nañ, gêgôm kêtû Apômtaunja, gebe gêjam danje gêdênj Anôtô gêwiñ. Ma ñac, tañ geñ gêñ ñagêdô samob atom nañ, geñ gêñ atom kêtû Apômtaunja ma gêjam danje Anôtô, ⁷ gebe aêacnêñ teñ gêmoa mata jali kêtû taunagenj atom, ma teñ gêmac êndu kêtû taunja atom amboac tonanjenj. ⁸ Aêc embe tamoata matenj jali, go tamoata êtu Apômtaunja, ma embe tamac êndu, go tamac êndu êtu Apômtaunja. Amboac tonañ tamoata matenj jali me tamac êndu, oc tatu Apômtaunê gêñgeñ. ⁹ Kêtû biñ amboac tonanña Kilisi gêmac êndu to gêmoata mata jali gebe êtu ñacmatê to lau matenj jali nêñ Apômtau.

¹⁰ Aôm kômêtôc lasimnê biñ kêtû asagenja. Ma aôm teñ tonec gôbu lasim kêtû asagenja, gebe aêc samob oc takô Anôtônê lêpônj ñanêmña, ¹¹ êtôm teto gêc gebe “Apômtau kêsôm gebe Aê tec gêñgônj matoc jali biññanô. Amboac tonañ ñamalac samob sêpônj aenjud êndênj aê, ma awenj samob êoc aê Anôtô.”

¹² Amboac tonañ aêc samob tonec oc dawa taunj nêñ lêñ ñam sa êndênjêndênjenj êndênj Anôtô.

Talênsônj lasitêwai atom

¹³ Amboac tonañ tamêtôc lasitêwai êtiam atom, ma asôm êtu têt gebe êlênsônj to atim nêñ lasitêwai êtiam atom amboac tonanjenj. ¹⁴ Apômtau Jesu gêbiñ aê têt, tec galic ma kajala kêtû têt gebe gêñ tonañ ñai samob ñatenj tau sec atom. Ma ñac teñ embe taê ênam gêñ teñ gebe sec, oc êtu sec êndênj enj. ¹⁵ Aôm embe ôniñ gêñ, tañ êlênsônj lasimnê ñalêlôm nañ, oc ôsa nêñ lêñ totêtac gêwiñgeñ êtiam atom. Kilisi gêmac êndu kêtû lasimña, tec onsenj enj su ña nêñ gêñ taniñña atom. ¹⁶ Amboac tonañ ajop nêñ gêñ ñajam gebe lau sêsôm biñ alôb-alôb êpi atom. ¹⁷ Anôtônê gamênj ñam kêsêp sênij to sênôm gêñña atom. Ñam tau tonec gebe Ñalau Dabunj kêkênj biñgêdênj to biñmalô ma têtac ñajam mênjgêjam auc. ¹⁸ Ñac tañ ênam sakiñ Kilisi ña lêñ amboac tonañ nañ, ênac Anôtô mataanô ñajam to ñamalac tetoc enj sa. ¹⁹ Amboac tonañ tapenj biñ, tañ êmboata biñmalô sa to biñ, tañ ênam aêc sa gebe tapuc lasitêwai têt. ²⁰ Onsenj Anôtônê kôm su ña gêñ taniñña atom. Gêñ samob ñajamgeñ, mago nêñ gêñ taniñña embe êlênsônj ñac teñ nêñ ñalêlôm, nañ ôwi siñ

ma ôlic amboac gêñ sec. ²¹ Lasim embe êlic aôm ôniñ bôc me ônôm wain me gêñ teñ e êlênsôn ênê ñalêlôm nañ, ondec ênêcña, go ñajam. ²² Biñ tañ aôm kôkêñ gêwiñ nañ, ênêc aôm to Anôtôñageñ. Aê aoc êôc ñac, tañ kêsaê nê lêñ e gêlic kêtôm ma kêsa lêñ tau tonê ñalêlôm makengeñ. ²³ Mago ñac teñ embe êniñ gêñ totêtac lulugeñ, oc Anôtô êmêtôc eñ, gebe gêgôm gêñ tau tonê kêkêñ gêwiñgeñ atom. Gêñ samob, tañ ñam jakêsêp takêñ gêwiñ atom nañ tau sec.

15

Tamoasiñ taungeñ atom, tamoasiñ lau menbañ aêacña êwiñ

¹ Kôm teñ gêjac aêac lau, tañ takêñ gêwiñ ñajaña nañ, ñawae gebe tamoasiñ taungeñ atom, daôc lau palê-palê nêñ gêñwapac dawinmañ. ² Aêac samob êndên-êndêngeñ tamoasiñ lau menbañ aêac gebe damboa êsêac sa e sêmoa ñajam, ³ gebe Kilisi kêmoasiñ tau atom amboac tonangeñ, kêtôm teto gêc gebe “Lau tañ sêmbu aôm nañ, nêñ biñ sêmbuña menkêpi aêgeñ.” ⁴ Biñ samob, tañ gêmungeñ teto nañ, teto gebe êndôn aêacña, gebe daôc gêñwapac totêntac êpa sugen ma biñ, tañ teto gêc nañ, êpuc aêac tôn e êkêñ aêac takêñ mateñ Anôtô. ⁵ Anôtô tañ kêpuc amac tôn aôc gêñwapac totêmtac kêpa sugen ma amoa totêmtac malôgeñ nañ, êkêñ amac taêm ênam nêñ biñ êpi tageñ andanguc Kilisi Jesu nê Iêngeñ, ⁶ gebe amac samob têmtac tageñ atoc aêacnêñ Apômtau Jesu Kilisi Tama Anôtô sa ña awem tageñ.

Ñawae ñajam gêjac lau Juda to lau samuc ñawae kêtômgeñ

⁷ Amboac tonañ akôc taôm sa êtôm Kilisi tau kêkôc amac sa, gebe anôm Anôtônê ñawasi êsa. ⁸ Aê jasôm ñoc biñ tonec gebe Kilisi gêmên kêtú lau Juda nêñ sakinwaga gebe êwaka Anôtô sa, gebe eñ ñac biññanôña ma êngôm biñ, tañ Anôtô gêjac mata gêdên êsêac abeni nañ, êtu anô. ⁹ Ma eñ gêmên kêtú sakinwaga gebe lau samuc tetoc Anôtô sa êtu taê walô êsêacña. Kêtôm teto gêc gebe

“Amboac tonañ aê aoc êôc aôm jamoa lau samuc ñalêlôm, ma jangã wê êpi nêñ ñaê.”

¹⁰ Ma kêsôm biñ teñ gêwiñ gebe

“Amac lau samuc têmtac ñajam êsa awiñ ênê lau.”

¹¹ Ma biñ teñ gêc gebe

“Amac lau samuc samob alambiñ Apômtau, ma tentenlatu samob sêlanem eñ.”

¹² Ma Jesaia kêsôm nê biñ tonec gebe

“Isainê ñawakac oc êlêc sa,

ma ñac, tañ mênêsa nañ, oc ênam gôliñ lau samuc, ma lau samuc oc sêkêñ mateñ eñ.”

¹³ Anôtô tañ kêtú aêac takêñ mateñ ñamôkê nañ, êkêñ amac akêñ êwiñ ñajaña e têmtac ñajam to biñmalô ênam amac auc samucgeñ, gebe Ñalau Dabuñ êpuc amac tôn ma akêñ matem anac ñawaegeñ.

Paulu têtac ñajam kêtú nê kôm jaenwagaña

¹⁴ O ñoc lasitêwaac, aê kajaña kêtú tôn gebe gabêjam gêjam nêñ ñalêlôm auc ma ajala gêñ samob tomalageñ ma atôm gebe alên biñ taôm ñanêngeñ. ¹⁵ Mago kato biñ tonañ ñalô ñagêdô ec ñajaña gêdên amac, gebe japuc nêñ ñalêlôm tôn taêm ênam biñ tau êtiam. Aê kato ñalô tau gebe Anôtô kêkêñ moasiñ gêdên aê, ¹⁶ ma kêkêñ aê katu Kilisi Jesu nê sakinwaga gebe janam kôm êpi lau samuc amboac dabuñwaga teñ, tañ gêjam Anôtônê ñawae ñajam ñasakin dabuñ gebe Ñalau Dabuñ êkalem lau samuc têtú Anôtônê gêñ e têtú da dabuñ ênac Anôtô mataanô ñajamña. ¹⁷ Kilisi Jesu gêbiñ aê tôn, tec ôlic kêpi kêtú kômña gebe gajam kêtú Anôtôña. ¹⁸ Aê katêc tauc, tec jasôm biñ teñ atom, biñ tageñ, tañ Kilisi kêkêñ gebe jangôm e lau samuc tañeñ wamu Anôtô nañ. Aê gajam kôm tau ña biñ to

lêj. ¹⁹ Kilisi kékênj ñaclai gédênj aê, tec gagôm gêntalô to gênsêga, ma Nalau Dabunj kékênj ñaclai gédênj aê amboac tonanj, tec gajam mêtê Kilisinê ñawae ñajam tomalagenj gajac m anja Jerusalem ma gajam e gaô lasê lluriki. ²⁰ Aê têtac gêwiñj gebe jasôm ñawae ñajam lasê êndênj lau tanjensunj samuc Kilisinê ñaêña. Aê gabe jau ñoc dembonj ênsac lau tenj nêj alê mata atom. ²¹ Kêtm tetô gêc gebe
 “Lau tanj sêjô enj ñawae atom nanj, oc sêlic enj,
 ma lau tanjensunj samuc nanj, oc sêjala enj.”

Paulu gebe êna Rom

²² Kôm tonanj kékô aê auc ñapanj, tec gadênj amac gêwac atom. ²³ Kêtm jalagenj gajam aoc su gabe jandênj amac jawac, ma galoc gajac dabinj ñoc kôm anja gamênj tonec sugac. ²⁴ Amboac tonanj taêc kêka gebe jalic amac êndênj wacjasa amacnêm gamênj êndênj tanj gabe jana Spania nanj. Aê jatu samuc amac ñasawa dambê su acgom, go jakênj matoc gebe akênj aê jana gamênj ônê. ²⁵ Galoc tonecgenj aê kasêlênj kapenj Jerusalem gebe najanam sakinj Anôtônê lau anja tônê. ²⁶ Gôlôac dabunj Makedonia to Akaianja sêmasanj kêtú tónj gebe sêkênj da ênam Anôtônê lau anja Jerusalem nêj lau ñalêlôm sawa sa. ²⁷ Êsêac taunj sêmasanj kêtú tónj ma sêgôm jagêdênj gebe lau Jerusalemña nêj tópj gêc êsêacña, gebe lau samuc sêwê kainj lau Jerusalemña nêj moasinj ñalêlômña, tec gêjac lau samuc ñawae gebe sênam lau Jerusalem ña sa ña moasinj oliñja. ²⁸ Aê jakênj ñanô, tanj êsêac sejonj sa nanj, êsêp lau Jerusalemña lemenj to janac dabinj kôm tau su acgom, go jandi jasa nêm gamênjñagenj jana Spania. ²⁹ Aê kajalagac, embe jandênj amac jawac, oc jawac to Kilisinê mec tolêlôm-tolêlôm.

³⁰ O lasitêwaac, aê jatenj amac êtu aêacnênj Apômtau Jesu Kilisi to êtu Nalau Dabunj nê têtac gêwiñj aêacña, gebe anac sinj awiñj aê ma atenj mec êndênj Anôtô êtu aêña. ³¹ Atenj gebe ênam aê kêsî êndênj lau sêkênj-gêwiñjatomwaga, tanj semoa Judaia nanj, to Anôtônê lau sêlic ñoc sakinj, tanj janam anja Jerusalem nanj, ênac matenjanô ñajam. ³² Go Anôtô embe êlôc sa, go jandênj amac jawac totêtac ñajamgenj ma jasê aoc su jangônj jawiñj amac. ³³ Binjalô ñamôkê Anôtô êwiñj amac samob. Binjanô.

16

Paulu awa gêjac lau Romña

¹ Aê jakênj lasinjio Poibe, tanj gêjam sakinj gôlôac dabunj Kenkreaña gêmôa, nê ñawae êndênj amac. ² Akôc enj sa êtôm Anôtônê launênj mêtê êtu Apômtaunê ñaêña. Enj embe êpô lêna tau êtu nê kôm me gêj tenja, nanj anam enj sa gebe awê tonanj gêjam lau taêsam sa ma gêjam aê sa gêwiñj.

³ Aê aoc gêjac Priska agêc Akwila, tanj sêjam Kilisi Jesu nê kôm sêwiñj enj nanj. ⁴ Êsêagêc tec sêjac môkê taunj kêtú aêña. Mago aê taucgenj gajam danje êsêagêc atom, gôlôac dabunj anja lau samuc nêj samob sêjam danje êsêagêc sêwiñj. ⁵ Aê aoc gêjac gôlôac dabunj, tanj sêkac sa sêmoa agêcnênj andu nanj, amboac tonanjenj. Aê aoc gêjac ñoc ñac Epainete. Nac tau kêtú lau sêkênj gêwiñj Kilisiña nêj ñamêc anja Asia ñagamênj. ⁶ Aê aoc gêjac Maria. Enj gim tau su kêtú amacña. ⁷ Aê aoc gêjac Androniki agêc Junia. Êsêagêc Juda têtôm aê ma sêngônj kapoacwalô sêwiñj aê. Aposolo sêjala êsêagêc kêtú tónj su, ma agêc têtú Kilisinê lau sêmunj aê. ⁸ Aê aoc gêjac ñoc ñac Ampliata, tanj Apômtau gêbiñj aêagêc tónj nanj. ⁹ Aê aoc gêjac Urbana. Enj gêjam Kilisinê kôm gêwiñj aêac. Ma aoc gêjac ñoc ñac Staku gêwiñj. ¹⁰ Aê aoc gêjac Apele, tanj kêsap Kllisi tónj ñañênjenj nanj. Aê aoc gêjac Aristobulunê gôlôac. ¹¹ Aê aoc gêjac Herodion, tanj aêagêcma ñam tagenj. Aê aoc gêjac êsêac, tanj Apômtau gêbiñj êsêac tónj anja Narikisinê gôlôac. ¹² Aê aoc gêjac awêlagêc Trupaina agêc Truposa. Êsêagêc sim taunj su kêtú Apômtaunja. Aê aoc gêjac Persida. Enj awê ñajam ma gim tau su ñanôgenj kêtú Apômtaunja. ¹³ Aê aoc gêjac Rupu, tanj Apômtau kêjaliñj enj sa nanj, agêc enj têna, tanj kêtú aê tinoc gêwiñj nanj. ¹⁴ Aê aoc gêjac Asunjkriti agêc Plagon ma Herme agêc Patroba ma Herma

to lasitêwai, tañ sêmoa sêwiñ êsêac nañ. ¹⁵ Aê aoc gêjac Pilologo agêc Julia ma Nerea agêc luo ma Olumpa to Anôtônê lau samob, tañ sêmoa sêwiñ êsêac nañ. ¹⁶ Aê moalêc taôm to akôc taôm sa êtôm Anôtônê launêñ mêtê. Kilisinê gôlôac samob awenñ gêjac amac.

¹⁷ O lasitêwaac, aê jalêñ biñ amac gebe Ajop taôm êndêñ êsêac, tañ sêwa gôlôac êkôc to sêlênsôn biñ takêñ gêwiñña, tañ amac aņô to akôc sa nañ. Aņgamiñ taôm êndêñ êsêac. ¹⁸ Lau tonañ ñai sêjam sakinñ aêacnêñ Apômtau Jesu Kilisi atom, sêjam sakinñ taunñ têtacwalôgeñ. Êsêac sêsôm biñ malô-malô to biñ ñalêsi ñajam ma sêsau lau, tañ sêmoa totêntac makengeñ ma taêñ gêjam biñ sec teñ atom nañ, nêñ ñalêlôm. ¹⁹ Amac tañem wamu Anôtônê biñ ñawae kêsa gêjam gamêñ samob auc su, tec aê têtac ñajam kêtü amacña. Aê gabe nêñm kauc êsa êpi geñ ñajam to anac jaê gêñ sec, ²⁰ Aêacnêñ biñmalô ñamôkê Anôtô êkêñ Sadañ êso emkainñ ñalabu ma ênac eñ popoc sebeñ. Aêacnêñ Apômtau Jesu Kilisi nê moasiñ êndêñ amac.

²¹ Timote tañ gêjam kôm gêwiñ aê nañ, awa gêjac amac. Ma Luki agêc Jason ma Sosipatra, tañ aêacma ñam kêsêp tagenñ nañ, awenñ gêjac amac amboac tonanñgeñ. ²² Ñac kêlêpêwaga aê, Terti, Apômtau gêbiñ aê tônia, tec aoc gêjac amac. ²³ Ñai tañ gejob aê to kêkêñ nê andu kêtü gôlôac dabunñ nêñ gamêñ sêkac saña nañ, awa gêjac amac. Erasta tañ gejob malac tau ñakanom nañ, agêc aêac lasiñi Kwarta awenñ gêjac amac amboac tonañ. ²⁴ [Aêacnêñ Apômtau Jesu Kilisi nê moasiñ êndêñ amac samob. Biññanô.]

Paulu ketenñ mec lambiñña

²⁵ Ñawasi êndêñ Anôtô. Eñ kêtôm gebe êñgôm amac akêñ êwiñ ñajaña êtôm ñawae ñajam, tañ kakêñ gêdêñ amac nañ, to êtôm Jesu Kilisi nê jaenñ ma êtôm biñ, tañ kêsiñ tau totêm-totêm gêc lêlômgeñ e galoc geoc tau lasê nañ. ²⁶ Ma galoc biñ tau kêtü awê gebe Anôtô, tañ gêmoea tengeñ nañ, kêjatu propete gebe teto biñ tau e lau samuc samob sêñô to sêjala ma sêkêñ êwiñ to tañenñ wamu biñ tau.

²⁷ Anôtô tagenñ, tañ taugenñ gêwê kainñ kauc samob tomôkêgeñ nañ, nê ñawasi ênêc tengeñ ma tengeñ êtu Jesu Kilisiña. Biññanô.

Paulunê papia namatanja gêdên lau KORINTI

Paulunê papia namatanja gêdên lau Korintja nec nac tau keto binj, tanj kélênsôn lau buja e sêsa nêj lên to sêkênj gêwiñ kwalec nanj. Binj amboac tonanj kélênsônj gôlôac, tanj Paulu kêwaka sa anja malac Korint nanj gêwiñ. Gêdênj tèm nac tau gêmoa nê, Korint tonanj lau Helen nêj malac to sêcluj towae tenj kêsapa nanj wanj gamênj-gamênj nalênj, tec lau jaba toê-toê sêja sêmênj-sêja sêmênj napanj, ma gagedô taêsam jasêngônj malac tau kêtutêlê. Lau Rom sêjanjo sugac, tec sêkênj kêtutêlê gamênj Akaia namalacsêga. Binj amboac tec kélain Korintwaganênj waenj kêtutêlê tapa gêja gebe malacm têtulu genj sêjac nawae e têtutêlê awa natau. Lau mêtê tokauc êsêac, tec sêkwê nêj andu to sêmasanj nêj gêj ngêdo samob e nakatu najam êndu. Binj mockainonja to sec ôlinj nakalacga gêjam sêga anja malac tau. Sêjam sakinj gêdênj anôtôi jaba nanô lasê.

Binj tanj kékênj wapac Paulu tau ma gebe êkôninj enj tanj nanj, tonec gebe Gôlôac Korintga gêwa tau kékôc-kékêc. Lau buja têtutêlê palê gêdênj sec ma sêmêtôc lau tobij jageo, go binj lauo to gêc sênamp nanja ma semoa sêwiñ nanja to binj nalêlênm epenja ma Gôlôac Dabunj ngôlinj to nanô anja Nalau Dabunj nê ma binj nacmatê dëndi sanja. Paulu kêpuc binj tonanj naj nam e kékup sa tonanôgenj ma ketoc Nawae Najam kêmêtôc binj lensônj tau nalênj.

Anja mômêlatu 13 enj kêwaka têtac êwiñ nanja sa gebe Anôtônê moasinj najamanô tau gedênj nê lau. Lau kêtôm nom najamênjenj sêjô binj tagenj tonanj kêtutêlê tôj êsêac e moae kélêlêc buku tau naminj ngêdô su.

Nadênanj

1. Paulu gêjac m nê binj 1:1-9
2. Gôlôac gêwa tau kékôc 1:10-4:21
3. Awêlagôc nac sênamp nanj napepna 5:1-7:40
4. Lau buja to lau samuc nêj binj 8:1-11:1
5. Lau buja sêlic nêj om nagôlinj 11:2-14:40
6. Killsi gêdi sa gêjac kamoalêc lau buja dëndi sanja 15:1-58
7. Sêkênj da gêjac lau buja Judaianja nawae 16:1-4
8. Paulu tau nê binj ngêdô ma gêjac mata nê papia 16:5-24

Paulu gêjac m nê binj

¹ Kilisi Jesu nê aposolo aê, Paulu, tanj Anôtô taê gêjam kwananjenj tec kékalem aê nanj, agêc lasic Sostene ² aêagêcma binj êndênj Anôtônê gôlôac amac, tanj anjônj Korinti nanj. Kilisi Jesu kékênj amac atu Anôtônê lau awiñ samob, tanj awenj gêôc aêacnênj Apômtau Jesu Kilisi nê naê kêtôm gamênj samobgenj. Enj kêtutêlê aêac to êsêacnênj Apômtau.

³ Tamenj Anôtô agêc Apômtau Jesu Kilisi nêj moasinj to binjmalô êndênj amac êwac.

Paulu gêjam danje gêdênj noc Anôtô

⁴ Aê gajam danje gêdênj noc Anôtô kêtutêlê amacna napanj, gebe enj kékênj Kilisi Jesu kejon moasinj wackêmoasinj amac. ⁵ Nac tau tonanj kékênj amac atu lau tolêlôm gêj samobnja, atu lau tolêlôm binj tokauc samobnja amboac tonanj. ⁶ Tec nawae, tanj gêwa Kilisi sa nanj, kêtutêlê tôj amac sugac. ⁷ Ma amac, tanj asaê aêacnênj Apômtau Jesu Kilisi eoc tau lasênja nanj, apô lêna ênê moasinj tenj atom. ⁸ Nac tau tonanj oc êpuc amac tôj atu lau najanja, ec êtu namu amoa najabinj masigenj e êndênj aêacnênj Apômtau Jesu Kilisi nê bêt. ⁹ Anôtô enj nac najênj. Enj kékalem amac ma gêbinj amac tôj taminj Latu, aêacnênj Apômtau Jesu Kilisi.

Gôlôac gêwa tau kékôc

¹⁰ O lasitêwaac, aê jalênj binj amac êtu aêacnênj Apômtau Jesu Kilisi nê najênja gebe amac samob nêmbinj êpi tagenj ec awa taôm êkôc-êkôc atom. Kauc tagenj to nêmbinj nalêlôm tagenj

êkic amac tòn. ¹¹ O ñoc lasitêwaac, Kloenê lau mênjtêdôn gédên aê gebe biñ kisaña gêc amac ñasawa. ¹² Biñ tau amboac tonec gebe Amac samob nê m biñ keso tau-keso tau amboac tonec gebe “Aê katu Paulune gên.” “Aê katu Apolonê gên.” “Aê katu Kepanê gên.” “Aê katu Kilisinê gên.” ¹³ Êsêac sêkac Kilisi kêkôc me. Êsêac sêjac Paulu kêpi kakesotau kêtú amacña me. Êsêac sêsagu amac ña Paulunê ñaê me. ¹⁴ Aê gajam danje Anôtô gebe kasagu amacnê m ten atom, Krispi agêc Gai taunjen. ¹⁵ Tec ñac ten êsôm gebe kasagu en ña ñoc ñaê nec atom. ¹⁶ Biññanô aê kasagu Stepana to nê gôlôac amboac tonan, mago amac ñagêdô tec gajam kauc oc kasagu me masi. ¹⁷ Kilisi kêsakiñ aê gebe jansañgu lau atom, en kêsakiñ aê gebe jasôm ñawae ñajam lasê. Aê jasôm lasê ña biñ tokauc ñamalacña atom, gebe jawê Kilisinê kakesotau auc atom.

Kilisi kêtú Anôtônê ñaclai to mêtê tokauc

¹⁸ Aêac tajala gebe lau, tañ sênaña nan, sênô kakesotau ñawae amboac biñ meloc. Mago aêac, tañ Anôtô ênam aêac kêsî nan, tasaê ñawae tau gebe Anôtônê ñaclai. ¹⁹ Kêtôm teto gêc gebe

“Aê oc jansen lau tokauc nêñ kauc su
ma oc iatiñ mêtê, tañ laumêtê sêkip sa nan su.”

²⁰ Lau tokauc sêmoa ondoc. Biñsutau sêmoa ondoc. Lau nom tonecña, tañ sêpa taun nan, sêmoa ondoc. Anôtô gêgôm kauc-nom tonecña kêtú meloc su. ²¹ Anôtô en ñac tokauc, tec kêmasañ ñalên amboac tonec gebe ñamalac taun nêñ kauc êwê êsêac sêjala Anôtô atom. En tec gêlic ñajam gebe ênam lau kêsî êtu sêkên gêwiñ jaen meloc, tañ aêac ajac nanña. ²² Lau Juda sêjatu gênjalô to lau Helen sêpuc kauc ñam sebe têtap sa. ²³ Mago aêac ajam mêtê kêpi Kilisi, tañ sêjac en kêpi kakesotau gêja nan. Juda sênô e têtac kêbôli auc, ma lau samuc sênô amboac biñ meloc. ²⁴ Tagen aêac lau Juda to lau Helen, tañ Anôtô kêkalem aêac nan, talicgac gebe Kilisi kêtú Anôtônê ñaclai to Anôtônê mêtê tokauc, ²⁵ gebe Anôtônê biñ meloc nan gên tokauc kêlêlêc ñamalacnênñ kauc su, ma Anôtônê gên palê-palê nan gên toñaclai kêlêlêc ñamalacnênñ ñaclai su.

²⁶ O lasitêwaac, taêm ênam Anôtônê kalem gédên amac acgom. En kêkalem lau tokauc nomña to lau toñaclai ma lau towae taêsam sêwiñ amac atom. ²⁷ Lau tañ ñamalac sêlic êsêac amboac gên meloc nan, Anôtô kêjaliñ êsêac sa, gebe êngôm lau tokauc majen êsa. Ma lau, tañ ñamalac sêlic êsêac amboac gên palê-palê nan, Anôtô kêjaliñ êsêac sa, gebe êngôm lau ñajana majen êsa. ²⁸ Lau tañ ñamalac sêlic êsêac amboac gên ñaôma to gên ñanômê to gên, tañ gêc atom nan, Anôtô kêjañ sa, gebe ensen gên, tañ gêc nan su. ²⁹ Amboac tonan ñamalac ten kêtôm gebe etoc tau sa êkô Anôtô lañônemña atomanô. ³⁰ Anôtô kêkênñ Kilisi Jesu gêbiñ amac tòn ma kêkên en kêtú aêacnênñ mêtê tokauc ñam. Anôtô kêkênñ Kilisi kêmasañ aêacnênñ biñ e Anôtô gêlic aêac tatu lau gédên, ma gêwê aêac tasa Anôtônê launênñ lên ma kêsî aêac su anja gên samob ³¹ kêtôm teto gêc gebe

“Ñac ten embe etoc tau sa,
oc etoc tau sa êtu Apômtaunjen.”

2

Tasôm Kilisi gêmác endu anja kakesotau ñawae lasê

¹ O lasitêwaac, gédên tañ gadên amac gêwac nan, gêwac toaoc êjam ma tokauc kapôên gebe jasôm Anôtônê biñ ñalêlômña lasê êndên amac nec atom. ² Aê gamoa gawiñ amac nan taêc gêjam biñ ñagêdô gêwiñ atom, Jesu Kilisi taunen, tañ sêjac en kêpi kakesotau gêja nan. ³ Aê ñac palê-palê ma katêc-katêc tauc, tec gamoa gawiñ amac toñoc ñalêlôm ñatutucjen. ⁴ Aê kasôm ñoc biñ to gajac jaen amac gabe janam amac ôkwi ña kauc nom ña nec atom, aê gajam mêtê kawaka Anôtônê ñalau to ñaclai sa, ⁵ gebe amacnê m akênñ gêwiñ ñam êsêp ñamalacnênñ kauc atom, êsêp Anôtônê ñaclaigen.

Anôtônê Nalau geoc biñ lasê

⁶ Biññanô, aêac asôm biñ tokauc gêdên lau, tañ sêkên gawin ñajaña kêsanañ. Mago biñ tokauc tonañ biñ tokauc nom tonecña atom, to gôlinwaga, tañ sêjam gôlin nom tonec ma malôgen oc sênaña nañ, nêñ biñ tokauc atom amboac tonanjen. ⁷ Mago aêac asôm Anôtônê biñ tokauc, tañ kêsin tau gêc lêlômgen nañ. Anôtô kêjalin biñ tau sa gêdên kêkên undambê to nom atomgen, gebe êkên ñawasi êndên aêac. ⁸ Nom tonec ñagôlinwaga ten kêjala biñ tonañ atomanô. Êsêac embe sêjala, oc sênac ñawasi Natau êpi kakesotau êna atom. ⁹ Mago kêtôm teto gêc gebe

“Gên tañ ñac ten mataanô gêlic atom

to ñac ten tañasuñ gêñô atom

ma ñamalac ten taê gêjam gêc nê ñalêlôm kwananjen atom nañ,

gên tonañ Anôtô kêmasañ gebe êkên êndên êsêac, tañ têtac gêwin en nañ.”

¹⁰ Ma Anôtô kêkên nê Nalau, tec geoc biñ ñalêlômña tonañ lasê gêdên aêac, gebe Nalau kêkip gên samob ñam sa, ma kêkip Anôtônê biñ ñalêlômña sa amboac tonanjen. ¹¹ Ñamalac asa oc êjala nê gên ñalêlôm ña. Ñamalacnê ñalau, tañ gêmoa ênê ñalêlôm nañ, taugen tec kêjala. Ma Anôtônê gên amboac tonañ, ñac ten kêjala atom, Anôtônê Nalau taugen. ¹² Ma aêac takôc ñalau nomña sa atom, takôc Nalau, tañ gêmên anga Anôtônê nañ sa, gebe tajala moasin samob, tañ Anôtô kêkên gêdên aêac nañ. ¹³ Amboac tonañ aêac asôm biñ, tañ ñamalacnên kauc kêdôn nañ atom, asôm biñ, tañ Nalau kêdôn nañ, ma awa biñ Nalauña sa gêdên lau, tañ sêwê kain Nalau nañ.

¹⁴ Mago ñac, tañ gêwê kain Nalau atom nañ, êkôc gên, tañ Anôtônê Nalau êkên nañ, sa atom. En oc êlic amboac gên meloc ma nê kauc êsa êpi gên tau atom, gebe Nalau êwê lau acgom, go sêpuc ñam naêndênjen. ¹⁵ Nac tañ gêwê kain Nalau nañ, êtôm gebe êpuc gên samob ñam, mago ñac ten êpuc ñac, tañ gêwê kain Nalau nañ, nê ñam êtôm atom.

¹⁶ Asa kêjala Apômtaunê taê gêjam geboc êndôn biñ êndên en.”

Aêac tec tatap Kilisinê taê gêjam sa.

3

Anôtônê kolenwaga

¹ O lasitêwaac, gêmunjen aê katôm gebe jasôm biñ êndên amac amboac kasôm gêdên lau, tañ sêwê kain Nalau nañ atom. Aê kasôm biñ amboac kasôm gêdên lau tonalêlôm lanwaga to gêdên lau, tañ sêkôc Kilisi sa amboac ñapalê dedecgen. ² Aê kakên su gêdên amac anôm, kakên mo atom, gebe amac atôm atom gebe anin gên ñajaña. Ma galoc embe jakên, oc atôm atom amboac tonanjen, ³ gebe amac asa lau tonalêlôm lanwaga nêñ lên amoa. Amac embe anam lêmun taôm to akên kisa êndên taôm, go êwa amac sa gebe amac lau tonalêlôm lanwaga to asa lên ñamalacña amoa atom me. ⁴ Nac ten embe êsôm gebe “Aê katu Paulunê gên,” ma ten embe êsôm gebe “Aê katu Apolonê gên,” oc asa lên ñamalacña atom me.

⁵ Amboac ondoc, Apolo en asa me Paulu en asa. Aêagêc sakinwaga, tañ awê amac akên gêwin Kilisi nañ. Aêagêc ajam ma kôm gêdên-gêdênjen kêtôm Apômtau kêkên gêdên aêagêc. ⁶ Aê kapun ñawê ma Apolo kêsanem bu, mago Anôtô kêkên gên tau kêpi. ⁷ Amboac tonañ ñac, tañ kêpun ñawê agêc ñac, tañ kêsanem nañ, talic amboac ñanô atom, ñanô tagen ñac, tañ kêkên gên tau kêpi. Nac tau en Anôtô. ⁸ Nac kêpun ñawêña agêc ñac kêsanem buña agêc têtôm taun. Êsêagêc lulugen sêkôc nêñ kôm ñaôli êtôm nêñ kolen, tañ sêjam nañ, ⁹ gebe aêagêc ajam kôm awin Anôtô, ma amac atu ênê kôm moña to atu Anôtônê andu, tañ kêkwê gêmoa nañ.

¹⁰ Anôtô kêkên moasin gêdên aê katu kamunda tokauc, tec kasun andu tau ñaalê, ma ñac ten gêu dembon, go lau samob, tañ sêkwê andu tau sêmoa nañ, sejop nêñ kôm ñapepjenman. ¹¹ Alê ñanô Jesu Kilisi tau tec kêkô sugac, ma ñac ten êtôm gebe ênsun alê ten êjô alê ñanô tonañ atomanô. ¹² Mago ñac ten embe êkwê andu êkô alê tau ñaô, oc êtôm

gebe êkôc gold me silber me pocawa me ka me oba me labilaun. ¹³ Lau samob nêj kôm gédên-gédêngeŋ oc êtu awê. Kilisinê bêc oc êkên kôm tau ênêc awê ma eoc ŋanô lasê ŋa ja ma ja tau êwaka lau samob nêj kôm gédên-gédêngeŋ ŋaŋanô sa. ¹⁴ Ŋac teŋ nê kôm, taŋ kékwe sa naŋ, embe êkô, naŋ ŋac tau oc êkôc ŋaôli. ¹⁵ Embe ja êniŋ ŋac teŋ nê kôm, oc nê kôm ŋanô ênaŋa, mago eŋ tau, Anôtô oc ênam eŋ kêsi, êtôm êjaŋgo eŋ aŋga ja ŋalêlôm su.

¹⁶ Amac atu Anôtônê lôm dabuŋ ma Anôtônê Ŋalau gêŋgôŋ amacnêm ŋalêlôm. Amac ajala biŋ tonan me masi. ¹⁷ Ŋac teŋ embe enseŋ Anôtônê lôm dabuŋ su, naŋ Anôtô oc enseŋ eŋ su, gebe Anôtônê lôm tonan gêŋ dabuŋ, ma amac tec atu lôm dabuŋ tau.

¹⁸ Ansau taôm atom. Amacnêm ŋac, taŋ geboc eŋ ŋac tokauc nom tonecŋa naŋ, êtu ŋac meloc acgom, ec êtu ŋac tokauc ŋanô, ¹⁹ gebe kauc nom tonecŋa Anôtô gêlic amboac gêŋ meloc kêtôm teto gêc gebe

“Eŋ gêwa lau tokauc nêj kaucdansaŋ kêtû lip ênac êsêacŋa.”

²⁰ Ma teto teŋ gêwiŋ gebe

“Apômtau kêjala lau tokauc nêj taêŋ gêjam ma gêlic gebe ŋanô masi.”

²¹ Amboac tonan ŋac teŋ etoc tau sa êtu ŋamalac teŋŋa atom, gebe gêŋ samob kêtû amacnêm. ²² Paulu agêc Apolo ma Kepa, nom tonec ma aŋgôŋ matem jaliŋa to amac ênduŋa, ma gêŋ galocŋa to gêŋ ŋamuŋaŋa, gêŋ samob tonan ŋai kêtû amacnêm. ²³ Ma amac taôm tec atu Kilisinê gêŋ, ma Kilisi tau kêtû Anôtônê.

4

Kilisine aposolo

¹ Amac alic aêac amboac Kilisinê sakiŋwaga to Anôtônê gêŋ ŋalêlômŋa ŋagejobwaga acgom. ² Ŋatau gebe êtap gêŋ tagen tonec sa aŋga gejobwaganê gebe eŋ ŋac ŋaŋêŋ. ³ Amac me ŋamalacnêŋ mêtôc teŋ embe êmêtôc aê, oc jalic amboac gêŋ ŋaôma. Ma aê tauc jamêtôc tauc atom amboac tonanŋeŋ. ⁴ Aê gabe ŋoc keso teŋ gêc atom, tagen biŋ tonan gêwa aê sa gebe katu ŋac gédên nec atom. Ŋoc mêtôcwaga Apômtau taugen. ⁵ Amboac tonan amêtôc lau êmuŋ noc Apômtau êmêŋŋa atom. Ŋac tau tonan oc êpô gêŋ, taŋ kêsiŋ tau gêc ŋakesec ŋalêlôm naŋ, ŋawê êsa ma oc êkên biŋ, taŋ ŋamalac taêŋ gêjam gêc nêŋ ŋalêlôm naŋ, êtu awê. Êndên tonan lau samob têtap nêŋ lambiŋ sa aŋga Anôtônê êndên-êndêngeŋ.

⁶ O lasitêwaac, kêtû amacŋa aê kato biŋ tonan kêpi aêagêc Apolo. Aê kato kêpi aêagêc gebe jandôn ŋalô tonec êndên amac gebe Aôc lêlêc biŋ, taŋ teto gêc naŋ atom. Amacnêm teŋ etoc ŋac teŋ sa ma êmbu ŋac teŋ atom. ⁷ Asa ketoc aôm sa. Aômnêm asagen gêc, taŋ kôkôc aŋga Anôtônê atom. Embe ôkôc gêŋ aŋga Anôtônê ma amboac ondoc kotoc taôm sa amboac kôkôc atom.

⁸ Amac aen gêŋ gêôc amac tôŋ sugac. Amac atu lau tolêlôm sugac. Amac taôm ajam gôliŋ taômgaac, apô lêna aêac atom. Ojae, aê gabe amac anam gôliŋ taôm ŋanôgeŋmaŋ, go aêac anam gôliŋ awiŋ amac amboac tonanŋeŋ. ⁹ Tagen aê gabe Anôtô kédênaŋ aêac aposolo akô ŋamuŋagen atôm lau, taŋ sêkic êsêacnêŋ biŋ naŋ, gebe sênac êsêac êndu e aŋela to ŋamalac nom samucgeŋŋa sêlic amboac êsêac sêgôm dôŋ teŋ. ¹⁰ Aêac atu lau meloc kêtû Kilisiŋa, ma amac atu lau tokauc awiŋ Kilisi. Aêac lau palê-palê, ma amac lau ŋajaŋa. Amac lau towaem, ma aêac lau waenmê. ¹¹ Mo to bu gêjô aêac, aêac apô lêna ŋakwê, lau sêjac aêac ma amoa ŋasawagen e mêngeédên galoc. ¹² Aêac tauŋ lemeŋ ajam kôm to aim tauŋ sugen. Lau sêbu aêac, mago ajam mec êsêac gêjô. Êsêac sêjanda aêac, ma aêac apuc tauŋ tôŋ. ¹³ Êsêac sêsôm biŋ alôb-alôb kêpi aêac, mago aêac akên biŋ malô gêjô. Aêac atu nom tonec ŋagêŋgambu to ŋagêŋgêsuŋ-ôpic. Sêlic aêac amboac tonan e mêngeédên galoc.

¹⁴ Aê kato biŋ tonan gebe jaŋgom amac majem êsa atom, aê galic amac amboac ŋoc ŋapalê ŋajam, tec gabe janac biŋsu amac. ¹⁵ Amac moae atap jaomwaga 10,000, taŋ Kilisi gêbiŋ êsêac tôŋ naŋ sa, mago atap tamemi taêsam sa atom. Aê tonec katu amac tamemi kêtû Kilisi Jesuŋa gédên taŋ kakên ŋawae ŋajam gédên amac naŋ. ¹⁶ Amboac tonan aê

jalêḡ biḡ amac gebe atêku aê. ¹⁷ Kêtu tonanḡa aê kasakiḡ Timote gêdêḡ amac gêwac. Eḡ kêtú aêḡoc ḡapalê ḡajam to ḡaḡêḡ, taḡ Apômtau gêbiḡ eḡ tôḡ naḡ. Eḡ êkêḡ puc amac gebe taêm ênam Kilisinê lêḡ, taḡ kasa to kadôḡ gêdêḡ gôlôac dabuḡ samob kêtôm gamêḡgeḡ naḡ. ¹⁸ Amacnêm ḡagêdô seboac aê jandêḡ amac jawac atom, tec sêboa tauḡ. ¹⁹ Apômtau embe êlôc sa, oc jandêḡ amac jawac sebeḡ ma jaḡô êsêac, taḡ sêboa tauḡ naḡ, nêḡ biḡgeḡ atom, jajala êsêacnêḡ ḡaclai acgom, ²⁰ gebe Anôtônê gamêḡ ḡam kêsêp tasôm biḡḡa atom, kêsêp ḡaclaiḡgeḡ. ²¹ Amac abe amboac ondoc. Aê jandêḡ amac jawac tosêḡgeḡ me jawac totêtac êwiḡ ma toḡalêlôm malôgeḡ.

5

Tamêtôc biḡ mockaiḡḡa to mockaiḡḡa

¹ Lau sêḡô ḡawae gebe biḡ mockaiḡḡa ḡêc amacḡa. Biḡ mockaiḡḡa tau kaiḡ teḡ kêtôm lau samuc sêḡôm atom. ḡac teḡ ḡêḡam tamanê awê. ² Biḡ tonanḡ ḡêc, mago amac aboa taôm amoa me. Amoa tonêm ḡalêlôm ḡawapacgeḡmaḡ, ec atiḡ ḡac, taḡ ḡêḡôm ḡêḡ tonanḡ naḡ, su aḡḡa amac ḡalêlôm.

³ Aê tec gamoa jaêc amac, mago ḡoc ḡalau ḡêmoa ḡêwiḡ amac tec kêmêtôc ḡac, taḡ ḡêḡôm ḡêḡ tau naḡ, nê biḡ su amboac gamoa ḡawiḡ amac. ⁴ Amac embe akac sa anam aêacnêḡ Apômtau Jesu laḡô, naḡ ḡoc ḡalau to aêacnêḡ Apômtau Jesu nê ḡaclai wacêwiḡ amac, ⁵ ma akêḡ ḡac tau êsêp Sadanḡ lêma gebe enseḡ eḡ ôli, ec êndêḡ Apômtaunê bêc Anôtô ênam ênê ḡalau kêsi. ⁶ Amac waem ḡajam atom. Jist ḡagec kêtôm gebe ênam polom samucgeḡ auc. Biḡ tonanḡ amac ajala me masi. ⁷ Amac atu polom ḡaluc sugac. Amboac tonanḡ andec jist laḡḡwa ênêcḡa gebe atu polom wakuc, gebe sêbuc aêacnêḡ domba Pasaḡa su. Domba Pasaḡa tau Kilisi. ⁸ Amboac tonanḡ talic nêḡ om tojist laḡḡwa atom. Jist laḡḡwa tau sec to geo. Talic topolom ḡalucgeḡ. Polom ḡaluc ḡam gebe talic toḡalêlôm ḡawa ma tobiḡḡanôgeḡ.

⁹ Aê kato gêdêḡ amac kêsêp papia teḡ su gebe Anac jaê lau mockaiḡḡa. ¹⁰ Aê taêc ḡêḡam gebe êḡḡamiḡ taôm êndêḡ nom tonec ḡalau mockaiḡḡa tapaôḡgeḡ nec atom me aḡḡamiḡ taôm êndêḡ lau mateḡ katu ḡêḡḡa me kêjaḡḡowaga me lau, taḡ sêḡam sakiḡ ḡwam naḡ, atom amboac tonanḡ. Embe taêm ênam gebe aḡḡamiḡ taôm êndêḡ lau samob amboac tonanḡ, naḡ awi nom siḡ acgom, go êtôm. ¹¹ Aê kato gêdêḡ amac gebe ḡac, taḡ êsam tau gebe amac lasimi eḡ naḡ, embe eḡ ḡac mockaiḡḡa me ḡac mata katu ḡêḡḡa me ênam sakiḡ ḡwam me êsôm biḡ alôb-alôb me ênôm ḡêḡ anaboa me êjaḡḡo ḡêḡḡboa, naḡ anac jaê eḡ ma aniḡ ḡêḡ aḡḡôḡ awiḡ eḡ atom. ¹² Amboac ondoc, aê jamêtôc lau, taḡ sêmoa môkêḡ samuc me. Masi. Amac amêtôc êsêac, taḡ sêmoa gôlôac ḡalêlôm naḡ. ¹³ Lau taḡ sêmoa môkêḡ samuc naḡ, Anôtô oc êmêtôc êsêac, ma amac atiḡ ḡac sec aḡḡa amacnêm êsa êna. * sêpac nêḡ polom Pasaḡa, go sêkêḡ jist êsêp êwiḡ atom. Êsêac sêkasiḡ nêḡ laclu samob ḡawasi kêsa gebe jist ḡagec êsap laclu tau tôḡ atomanô. Tec Paulu ḡêḡam dôḡ lau buḡa kêpi polom Pasaḡa tau tonanḡ.

6

Lau samuc nêḡ mêtôcwaga sêmêtôc lau buna atom

¹ Amboac ondoc, amacnêm ḡac teḡ embe nê biḡ êndêḡ nê ḡac teḡ ênêc, oc maja tau atom ma êndêḡ ḡac samuc teḡ êna gebe êmêtôc ênê biḡ me. Eḡ êndêḡ Anôtônê lau ênemaḡ gebe sêmansaḡ biḡ tau. ² Anôtônê lau oc sêmêtôc lau nomḡa samob. Biḡ tonanḡ amac ajala me masi. Amboac ondoc, amac embe amêtôc lau nomḡa samob, oc atôm gebe amêtôc nêm biḡ ḡasawaḡa ḡasec-ḡasec atom me. ³ Aêac oc tamêtôc aḡela amboac tonanḡ. Biḡ tonanḡ amac ajala me masi. Embe tamêtôc aḡela, go tatôm gebe tamêtôc nêḡ biḡ nom tonecḡa atom me. ⁴ Amboac tonanḡ biḡ nom tonecḡa embe êlênsôḡ amac, go lau, taḡ gôlôac dabuḡ sêlic êsêac sêmoa tomôkêḡ samucgeḡ naḡ, sêmêtôc biḡ tau me. ⁵ Majem taôm. Amboac

* 5:13: Asam biḡ jist'a, taḡ ḡêc Mat 13:33. Mago Judawaga embe

ondoc, amacnê m ñac tokauc teñ gêmoa, tañ kêtôm gebe êmêtôc lasitêwainêñ biñ ñasawaña nañ, oc gêmoa atom me. ⁶ Tec akêñ lasitêwainêñ biñ gêdêñ lau-sêkêñ-gêwiñ-atomwaga gebe sêmêtôc nec.

⁷ Amac akêñ taôm adêñ mêtôcwaga, tec gêwa amac sa gebe asô sugac. Kêtu asageñña amac aôc sec, tañ sêgôm gêdêñ amac nañ atom. Kêtu asageñña amac ajac jao gebe sêjañgo gêñ aña amacña. ⁸ Mago tonanğenñ atom. Amac taôm agôm sec to ajañgo gêñ su ma agôm gêñ tau gêdêñ taôm nê m lasitêwai. ⁹ Amac ajalagac gebe lau sec sêwê kaiñ Anôtônê gamêñ êtu nêñ gêñlênsê m atom. Ansau taôm atom. Lau mockaiño to mockaiñña to êsêac, tañ sêjam sakiñ gêdêñ gwam ma êsêac, tañ sêgôm biñ sêjam tauñña popoc to ñapalê, tañ sêkêñ tauñ têtôm lauo ma ñacwaga, tañ sêkwa ec tauñ nañ, ¹⁰ ma geñgeñtêna to lau mateñ katu gêñña ma lau, tañ sênôm gêñ e kêjañiñ êsêac to êsêac, tañ sêsôm biñ alôb-alôb ma kêjañgowaga, lau samob tonanğ ñai oc sêwê kaiñ Anôtônê gamêñ êtu nêñ gêñlênsê m atom. ¹¹ Gêmunğenñ amacnê m ñagêdô sêgôm gêñ amboac tonê. Mago galoc Anôtô kêkwasiñ amac su e atu Anôtônê laugac. Galoc Anôtô kêmasañ amacnê m biñ e gêlic amac atu lau gêdêñ kêtu Apômtau Jesu Kilisi nê ñaê to aêacnêñ Anôtônê Ñalauña.

Alambiy Anôtô ña nê m ôlim

¹² “Gêñ samob kêtôm gebe jañgômña,” mago gêñ samob tau oc êmoasiñ aê atom. “Gêñ samob kêtôm gebe jañgômña,” mago ñateñ ênam gôliñ aê atom. ¹³ Biññanô, lau sêsôm gebe Gêñ taniñña gêjac têtacwalô ñawae, ma têtacwalô gêjac gêñ taniñña ñawae.” Mago Anôtô oc enseñ lulugeñ su. Aêac ôliñ gêjac gêñ mockaiño to mockaiñña ñawae atom, gêjac Apômtau tau ñawae. Ma Apômtau gêjac aêac ôliñ ñawae. ¹⁴ Anôtô gêñu Apômtau sa ma oc êñu aêac sa ña nê ñaclai amboac tonanğ. ¹⁵ Amac ôlim kêtu Kilisinê ôli ñagêñlêlôm. Amac ajala biñ tonanğ me masi. Ma amboac ondoc, oc jakôc Kilisinê ôli ñagêñlêlôm teñ ma jañgôm gêñ tau êtu mockaiño ôli ñagêñlêlôm teñ me. Masigoc. ¹⁶ Ñac tañ êmoa êwiñ awê mockaiñoña nañ, êsêagêc oc têtû ôli tageñ. Amac ajala biñ tonanğ me masi. Teto gêc gebe “Êsêagêc oc têtû ñanô tageñ.” ¹⁷ Mago ñac, tañ gêbiñ tau têtû tamiñ Apômtau nañ, gêwê kaiñ Ñalau tageñ gêwiñ eñ. ¹⁸ Aêc gêñ mockaiñoña su. Ñac teñ embe êngôm sec ñagêdô, oc êlênsôn eñ tau ôli atom. Mago embe êngôm mockaiñ, oc êngôm sec êndêñ tau ôli solop. ¹⁹ Amac ôlim kêtu Ñalau Dêbuñ, tañ gêmoa amacnê m ñalêlôm nañ, nê lôm dabuñ. Ôlim kêtu amacnê m gêñ atom, Anôtô kêkêñ gêdêñ amac. Amac ajala atom me. ²⁰ Eñ gêjam ôli amac ña ñaôli kapôêñ. Amboac tonanğ alambiy Anôtô ña amac ôlimgeñ.

7

Lauo to ñac sêjam tauñ ñabin

¹ Aê gabe jajô biñ, tañ amac ato nañ. Ñac teñ embe êmoasac awê atom, oc ñajam. ² Mago kêtu biñ mockaiñoña tec ñacwaga sênam awê êndêñ-êndêñgeñ to lauo sênam ñac êndêñ-êndêñgeñ. ³ Ñac êngamiñ tau êndêñ nê awê atom, ma awê êngamiñ tau êndêñ nê akweñ atom, ⁴ gebe awê kêtu tau ôli ñatau atom, ñac kêtu nê awênê ôli ñatau, ma ñac kêtu tau ôli atom, awê kêtu ñatau. ⁵ Anğamiñ taôm êndêñ taôm atom. Embe taêm ênam gebe anam dabuñ taôm êsêp ñasawa êtu atenñ mecña, go amansañ biñ awiñ taôm êmuñ acgom ma ñajam. Têm tau êmbacnê, go amoa awiñ taôm êtiam, gebe Sadañ êlêtôm amac êtu nê m têtac ñakalacña atom. ⁶ Biñ tonanğ aê kasôm amboac jatu atom, kasôm gebe jawa sagenñ êndêñ amac. ⁷ Aê gabe ñamalac samob têtôm aêmanñ. Tageñ Anôtô gêjac sam moasiñ gêdêñ ñamalac gêdêñ-gêdêñgeñ, kêkêñ teñ gêdêñ ñac teñ ma teñ gêdêñ teñ.

⁸ Aê jasôm ñoc biñ êndêñ lau, tañ sêjam awê to ñac atom ma êndêñ awê tuc. Êsêac embe sêmoa têtôm aê, go ñajam. ⁹ Mago êsêac embe sênam dabuñ ôliñ têtôm atom, go lauo sênam ñac ma ñacwaga sênam awê samañ. Sênam tauñ tec ñajam êlêlêc sêmoa toôliñ ñakalac su.

¹⁰ Êndêñ lauo to ñac, tañ sêjam tauñ nañ, aê jakêñ biñsu teñ. Biñsu tau aêñoc atom, Apômtaunê gebe Awê êkac tau su aña nê akweñnê atom. ¹¹ Embe êkac tau su, nañ êmoa

nê taunja e taê ênam teñ, go êmansañ bi ñ êndên nê akweñ ma êmu êndên eñ êna êtiam. Ma ñac tau êwi nê awê siñ atom amboac tonanjen.

¹² Êndên lau ñagêdô aêgen tec jasôm biñ tonec. Biñ tau Apômtaunê biñ atom. Ñac buña teñ embe ênam samuco teñ ma awê tau embe têtac êwiñ gebe êngôn êwiñ ñac tonan, nan ñac tau êwi eñ siñ atom. ¹³ Ma awê buña teñ embe ênam ñac samuc teñ, ma ñac tau embe têtac êwiñ gebe êngôn êwiñ awê tonan, nan awê tau êwi nê akweñ tonan siñ atom, ¹⁴ gebe ñac samuc êtu Anôtônê gên êtu ênê awêña, ma awê samuco êtu Anôtônê gên êtu ênê akweñña. Embe amboac tonan atom, go nêmpalê têtú gên sec, mago êsêac têtú Anôtônê gêngac. ¹⁵ Mago samuco to ñac, tañ sêjam lau buña nan, embe sêkac taun su anja lau buña nêñ, go sêngôm. Biñ amboac tonan êkônin awê buña to ñac buña tôn atom. Anôtô kêkalem amac gebe amoa tobiñmalôgen. ¹⁶ O awê tau, aôm oc ônam nêmp akweñ kêsi. Kôjala biñ tonan me masi. O ñac tau, aôm oc ônam nêmp awê kêsi. Kôjala biñ tonan me masi.

Tasa nêñ lêñ, tañ Anôtô kêmasañ nan

¹⁷ Aê kamasañ biñ tonec gêdên gôlôac dabun samob gebe Lau samob sêsa nêñ lêñ êtôm tañ Apômtau gêjac sam moasin gêdên êsêac gêdên-gêdênjen ma êtôm tañ Anôtô kêkalem êsêac nan. ¹⁸ Anôtô embe êkalem ñac, tañ sêsa eñ su nan, go ñac tau ênam tau auc atom. Embe êkalem ñac samuc teñ, go sêsa ñac tau atom. ¹⁹ Sêsa lau me sêmoa amboac lau samuc, biñ tau tonan nanô masi. Gên nanô tau tonec gebe sêmansañ Anôtônê biñsu. ²⁰ Kôm tañ lau sêjam gêdên tañ Anôtô kêkalem êsêac nan, sêsap tônman. ²¹ Gêdên tañ Anôtô kêkalem aôm nan, aôm oc kôtu ñac teñ nê gênôma me. Embe amboac tonan, go biñ tau êkên wapac aôm atom. Mago embe sêngamboac aôm su, nan ômoa nêmp lêtêgen. ²² Gênôma tañ Apômtau kêkalem eñ nan, kêtú Apômtaunê ñac, tañ kêgaboac eñ su jagêmoa nêmp lêtêgen nan. Ma ñac, tañ gêmoa nêmp lêtêgen ma Apômtau kêkalem eñ nan, jakêtu Kilisinê gênôma. ²³ Anôtô gêjam ôli amac ña ñaôli kapôên, amboac tonan atu ñamalacnên gênôma atom. ²⁴ O lasitêwaac, kôm tañ lau sêjam gêdên Anôtô kêkalem êsêac sêmoa nan, sêsap tôn êndên-êndênjen sêwiñ Anôtôman.

Lau tañ sêjam awê to ñac atom ma awêtuc nêñ biñ

²⁵ Aê katap Apômtaunê biñsu teñ kêpi lau, tañ sêjam awê to ñac atom nan, sa atom. Mago Apômtau taê walô aê tec katu ñac nanên. Amboac tonan jasôm ñoc taêc gêjam lasê ma amac akên êwiñ ñoc biñ. ²⁶ Aê taêc gêjam amboac tonec gebe galoc gênwapac tec gêc. Tec ñamalac embe sêmoa amboac sêmoa, oc ñajam. ²⁷ Aôm gôjam awê sa su me. Tec ôngôm gênlêlôm gebe ôwi eñ siñña atom. Ma aôm tonan gôjam awê atom me. Tec onsom awê atom. ²⁸ Mago aôm embe ônam awê sa, oc ôngôm sec atom. Ma awêtakin embe ênam ñac, oc êngôm sec atom amboac tonanjen. Mago gênwapac nom ña oc êtap lau amboac tonan sa, tec aê gabe jambôc auc êndên amac. ²⁹ O lasitêwaac, aê jasôm ñoc biñ tonec gebe Têmp kêtú dambê sugac, amboac tonan êsêac, tañ sêjam awê sa su nan, sêmoa amboac sêjam awê atom. ³⁰ Êsêac tañ têtan nan, sêmoa amboac têtan atom, ma êsêac tañ têtac ñajam nan, sêmoa amboac têtac ñajam atom. Êsêac tañ sêjam ôli gên nan, sêmoa têtôm lau, tañ nêñ waba masi. ³¹ Ma êsêac, tañ sêjam kôm kêpi gên nomña sêmoa nan, sêmoa têtôm lau, tañ sêjam kôm tonan atom, gebe nom tonec oc ê su ênaña.

³² Aê gabe amac apô sim taôm atom. Ñac tañ gêjam awê atom nan, kêpô sim tau kêtú Apômtauña, gebe Apômtau êlic eñ ênac mataanô ñajam. ³³ Ñac tañ gêjam awê sa nan, kêpô sim tau kêtú gên nomñaña, gebe nêmp awê êlic eñ ênac mataanô ñajam. ³⁴ Amboac tonan nêmp lêlôm gêja lu. Ma awê, tañ gêjam ñac sa atom to awêtakin sêpô sim taun kêtú Apômtauña gebe êsêac ôlin to nêñ ñalau têtú Apômtaunê gên. Mago awê, tañ gêjam ñac sa nan, kêpô sim tau kêtú gên nomñaña, gebe nêmp akweñ êlic eñ ênac mataanô ñajam. ³⁵ Aê kasôm biñ tonan gebe ênam amac sa. Aê gabe jawa lakô amac atom, aê taêc gêjam gebe amac atu lau mansañ to nanên asap Apômtau tôn totêmtac makenjen.

³⁶ Embe sê awê to ñac gebe sênam tauñ, mago sênam tauñ sebeñ atom, ma ñac tau embe taê ênam gebe lêñ tonañ keso, ma têtac êkac eñ gebe sênam tauñ ñagaô, nanngo sêngôm ñanô êsa êtôm eñ taê gêjam. Oc sêngôm sec atom, sênam tauñmañ. ³⁷ Ma ñac embe taê ênam êtu tôñ ma biñ teñ êkac eñ atom, ma nê ñaclai êtôm gebe ênam gôliñ tau ma êmansañ nê ñalêlôm gebe ênam awê atomgeñ, oc ñajam amboac tonañ. ³⁸ Amboac tonañ ñac teñ embe ênam awê, oc ñajam, ma teñ embe ênam awê atom, oc ñajam êlêlêc.

³⁹ Sêmôcwalô gêbiñ awê tamiñ nê akweñ kêtôm têm, tañ nê akweñ gêmoa mata jali. Embe nê akweñ êmac êndu, go awêtuc êtôm gebe ênam ñac teñ sa êtôm têtac êwiñ. Tageñ ênam to Apômtaugeñ. ⁴⁰ Mago awêtuc embe êmoa amboac awêtuc, oc aoc êoc eñ êlêlêc. Ñoc taêc gêjam tau tonañ, ma aê gabe oc kakôc Anôtônê Ñalau sa amboac tonañ.

8

Biñ kêpi gêñ taniñña, tañ sêkêñ kêtû da gêdêñ gwam

¹ Biñ kêpi da gwamña amboac tonec. Aêac tajala gebe aêac samob tatap kauc sêñac. Mago kauc tonañ kêkêli ñamalac e tetoc tauñ sa, ma têtac gêwiñ ñanô tau tec gêboa gôlôac sa. ² Ñac tañ taê gêjam gebe kêjala gêngac, mago eñ kêjala gêñ tau e jagêdêñ ñamadiñ atom tageñ. ³ Ñac teñ embe têtac êwiñ Anôtô, nanñ Anôtô oc êjala eñ.

⁴ Biñ kêpi taniñ gêñ, tañ sêkêñ kêtû da gêdêñ gwamña nanñ, amboac tonec. Aêac tajala gebe “gwam mata jali teñ gêmoa nom atom,” tajala gebe “Anôtô ñanô tageñ tec gêmoa.” ⁵ Êsêac oc sêsam ñaclai undambê to nomña ñagêdô gebe anôtôi kêtôm “anôtôi” to “apômtaui” taêsam sêmoa. ⁶ Mago Anôtô tageñ tec kêtû aêacnêñ Tameñi. Eñ kêkêñ gêñ samob ma aêac tamoa tapeñ engeñ. Ma Apômtau tageñ gêmoa, Jesu Kilisi. Anôtô kêkêñ gêñ samob ña engeñ, ma aêac tamoa ña engeñ.

⁷ Mago samob têtap kauc tonañ sa atom. Lau ñagêdô, tañ gêmungeñ sêsa lêñ gwamña nanñ, sêsap gwam ñalêñ tôñ e mêngeñ galoc. Êsêac señ gwada da gwamña ñanô teñ e gêgôm nêñ ñalêlôm palê-palê ñatêmui kêsa. ⁸ Gêñ taniñña oc êwaka aêac sa êndêñ Anôtô atom. Embe taniñ gêñ atom, oc tasô gêñ ñanô teñ atom. Ma embe taniñ gêñ, oc tatap ñanô teñ sa êlêlêc su atom amboac tonangeñ. ⁹ Tageñ alic taôm gebe gêñ, tañ amac asaê gebe atôm gebe oc anğôm nanñ, êlênsônñ lau palê-palê atom. ¹⁰ Ñac ñalêlôm palê-palê teñ embe êlic aôm, tañ nêma kauc kêsa kêpi biñ tonañ nanñ, ôniñ gêñ ôngônñ lôm gwamña, oc êoc awasunñ tôñ êndêñ gêñ gwamña tau me. Masigoc. ¹¹ Aômnêm kauc oc êjaiñ ñac palê-palê tonañ e ênañña. Mago ñac tau tonañ kêtû aôm lasim ma Kilisi gêmac êndu kêtû enña. ¹² Embe anğôm sec êndêñ lasitêwai amboac tonañ e êlênsônñ nêñ ñalêlôm palê-palê, go anğôm sec êndêñ Kilisi tau. ¹³ Kêtû tonañña gêñ taniñña embe êtim lasic, go janiñ gwada teñ êtiam atomanô gebe jatim lasic e êtu sec nec atom.

9

Paulu kêwaka aposolonêñ kôm to lêñ sa

¹ Kilisi kêgaboac aê su gamoa ñoc lêtêgeñ atom me. Ma aê aposolo atom me. Aê galic aêacnêñ Apômtau Jesu atom me. Aê gajam kôm kêtû Apômtauña ma amac atu kôm tau ñañanô atom me. ² Lau ñagêdô oc moae sêlic aê katôm aposolo atom, mago katu amacnêm aposolo. Apômtau gêbiñ amac tôñ, tec atu ñoc sakinñ aposolona ñabelo.

³ Lau embe sêmêtôc aê go jawaka tauc sa amboac tonec. ⁴ Aê katôm gebe janiñ to janôm gêñ me masi. ⁵ Aê kêtom gebe janam awê buña ma jasêlêñ jawiñ eñ amboac aposolo ñagêdô to Apômtaunê lasii ma Kêpa sêgôm me masi. ⁶ Aêagêc Barnaba taungeñ atôm gebe awi kôm lemeñña siñ atom me. ⁷ Siñwaga ondoc gêjac siñ ma tau gêjam ôli tau. Asa kêsê wain kôm teñ ma geñ ñanô atom. Ma asa gejob bulimakao ma gênôm ñasu atom.

⁸ Aê ñawa biñ tonañ sa kêpi ñamalacnêñ gêñgeñ ma biñsu kêsôm biñ tau gêwiñ amboac tonañ. ⁹ Kêsômngac. Teto gêc Mosenê biñsu gebe “Ôkic bulimakao, tañ kêka polom ñanô

gêmoa nan, awasun auc atom.” Anôtô taê gêjam kêpi bulimakaogen me. ¹⁰ Me kêsôm bin tonan kêtû aêacna. Bin tonan teto kêtû aêac taunna. Nac tan êkac nom ôkwi to nac, tan ejon nan sa nan, agêc lulugen sêkên maten gebe sêwê kain kôm nan sêwin. ¹¹ Aêac asê nawe nalauja kêsêp amac. Embe ajon nan nomna sa anga amacnê, oc alic amboac gêj kain ten me. ¹² Lau nagêdô embe sêlic êtôm gebe sêwê kain amacnê kôm nan, go aêac awê kain gêj alêlêc êsêac su atom me.

Mago aêac akôc gêj ten anga amacnê atom, aôc gêjwapac samob, gebe aêacma bin ten êkô Kilisinê nawae najam auc atom. ¹³ Amac ajalagac gebe lau, tan sêjam kôm sêmoa lôm dabun nan, têtap nêj gêj taniinna sa anga lôm dabun. Ma êsêac, tan sêkên da jagêsac altar nan, sêwê kain da tonan nagêdô. ¹⁴ Kêtû tonan Apômtau kêjatu gebe lau, tan sêsôm nawae najam lasê nan, kôm nawae najamna tau êlôm êsêac amboac tonan.

¹⁵ Mago aê tonec gagôm gêj samob tonan nai naten nan kêsâ atomanô. Ma kato bin tonan nai gebe akên gêj êndên aênâ nec atom. Aê embe jamac êndu êtu mona, oc jalic najam êlêlêc nac ten ensen êc waec kôm tonan su. ¹⁶ Aê embe jasôm nawae najam lasê, oc êngôm aê waec êsa atom. Kôm tonec gêjac aê nawaejac. Ojae aêma, embe jasôm nawae najam lasê atom, oc jamoa naeo. ¹⁷ Aê tauc embe jajalin kôm tonan sa, oc jatap kôm tau naôli sa. Mago tauc embe jajalin sa atom, oc êtu noc kôm, tan gêjac aê nawae nan. ¹⁸ Amboac tonan aê jatap kôm naôli ondoc sa. Noc naôli tau tonec gebe jasôm nawae najam lasê to jakên nawae najam tau naômagen ma jakac lau gebe sêkên nagêjô, tan gêjac aê nawae kêtû gajam sakin nawae najamna nan atom.

¹⁹ Kilisi kêgaboac aê su, tec gamoa noc lêtêgen, mago aê tauc kakên tauc katu samob nêj sakinwaga, gebe janam lau taêsam ôkwi. ²⁰ Aê katu lau Juda nêj nac Judana ten, gebe janam lau Juda ôkwi. Aê tauc kasô Mosenê binu nalabu atom, mago katu lau, tan sêsô binu nalabu nan, nêj nac kêsô binu nalabuna ten, gebe janam êsêac, tan sêsô binu nalabu nan ôkwi. ²¹ Aê tauc gamoa Kilisinê binu nalêlôm ma yamoa to Anôtônê binsumêgen atom, mago katu lau tobinsumê nêj nac tobinsumêna ten, gebe janam lau tobinsumê ôkwi. ²² Aê katu lau palê-palê nêj Nac palê-palêna ten, gebe janam lau palê-palê ôkwi. Aê katu lau samob nêj nac gêj samobna, gebe janam nêj nagêdô ôkwi-ôkwi. ²³ Gêj samob tonan nai aê gagôm kêtû nawae najamna, gebe jawê kain nawae najam namoasin jawin.

²⁴ Amac alicgac me, êsêac, tan sen kwanwaninoc sêmoa nan, samob sêlêti, mago nac tagen oc êtap nan sa. Amboac tonan alêtigen gebe atap nan tau sa. ²⁵ Lau samob, tan sebe sêni kwanwaninoc nan, têtû mêtê taun gêj samobna. Êsêac sêgôm gêj tonan, gebe têtap sunsun têlagen na ten sa. Mago aêac tec dagôm, gebe tatap sunsun tenge na tau sa. ²⁶ Aê tauc kêtêti kalêsagen atom. Ma aêagêc nac ten embe apen taun, oc jatuc lemoc ten sawa atom. ²⁷ Aê katu kasec ôlic to kêkônin tauc gebe tauc, tan gajam mêtê lau nagêdô nan, jatu meloc atom.

10

Tajop taun ênden sakin gwamna

¹ O lasitêwaac, aê gabe jansa bin tonec auc êndên amac atom gebe Tamenj samob sêsêlên sêmoa tao nalabu ma samob selom gwêc sêja. ² Êsêac samob sêlin tao to gwêc kêtû nêj sanu, tan gêbin êsêac tôn tamin Mose. ³ Êsêac samob sen mo nalauja tagen têtôm taunen, ⁴ ma samob sênôm gêj nalauja, gebe êsêac sênôm anga poc nalauja, tan kêdaguc êsêac nan, Ma poc tau Kilisi tau. ⁵ Mago Anôtô gêlic êsêacnên taêsam gêjac mataanô najam atom, tec gesen êsêac su anga gamên sawa.

⁶ Gêj tonan nai kêtû nadônôn gêdên aêac gebe tajop taun ma maten katu gêj sec tatôm êsêac nec atom. ⁷ Ma amac anam sakin gwam atôm êsêacnên nagêdô sêjam sakin nec atom amboac tonan. Teto gêc amboac tonec gebe “Lau sêngôn sic sebe sêni to sênôm gêj ma dêdi sa sebe têtê wê.” ⁸ Aêac dangôm gen mockaino to mockainna tatôm êsêacnên nagêdô

sêgôm nan atom amboac tonanjen. Êsêac sêgôm, tec gêdêñ bêc tagen lau 23,000 sêjaña. ⁹ Ma aêac tansaê Apômtau tatôm esêacnê ñagêdô sêsaê en nan atom amboac tonanjen. Êsêac sêgôm, tec moac gesen êsêac. ¹⁰ Aôc gêdô atôm esêacnêñ ñagêdô sêôc gêdô nan atom. Êsêac sêgôm, tec anjela sinjña gêjac êsêac endu.

¹¹ Bin tonan ñai kêtap êsêac sa kêtû ñadônñdôn ma teto gêc gebe êkêñ puc aêac gebe nom ñatêm êmbacnêña mên-kêdabinj aêac sugac. ¹² Amboac tonan ñac, tanj geboc kêkô ñajaña nan, ejop tau gebe ênac tau êndu atom. ¹³ Lêtôm tanj kêtap amac sa nan, lêtôm kainj tenj atom, lêtôm ñamalacñagenj. Ma Anôtô enj ñac ñanjenj, tec êlôc gebe letôm êtap amac sa êlêlêc ôlimwalô su atom. Lêtôm embe êtap amac sa, oc êmansanj lênj awê letôm saña, ma êpuc amac tônj e atôm gebe aôc letôm tau.

¹⁴ O lauace, amboac tonan aêc sakinj gwamña sumanj. ¹⁵ Amac lau tokauc, tec kasôm binj gêdêñ amac. Amac taôm ansaê binj, tec jasôm nec. ¹⁶ Aêac tajam danje Anôtô kêpi laclu moasinjña ma embe tanôm, go tawe kainj Kilisine dec dawinj atom me. Ma embe taniñ polom, tanj tapô êkôc nan, go tawe kainj Kilisinê ôli dawinj atom me. ¹⁷ Polom tagenj tec gêc, tec aêac lau taêsam tatu ôli tagenj, gebe aêac samob tawê kainj polom tagenj.

¹⁸ Alic lau Israel acgom. Lau tanj senj da nan, sêwê kainj sakinj altarnja tonan. ¹⁹ Aê jasôm binj amboac ondoc. Jasôm gebe da gwamña tau gênj ñanô tenj me. Me gwam tau gênj ñanô. Masianô. ²⁰ Mago gabe jasôm tonec gebe Gênj tanj lau samuc sêkêñ kêtû da nan, sêkêñ gedenj Anôtô atom, sêkêñ gêdêñ ñalau sec. Aê gadec gebe ambinj taôm tônj tamiñ ñalau sec. ²¹ Amac atôm gebe anôm gênj êsêp Apômtaunê laclu to êsêp ñalau sec nêñ laclu êpi tagenj atom. Amac atôm gebe awê kainj Apômtaunê moasinj to ñalau sec nêñ êpi tagenj atom amboac tonan. ²² Aêac takêli Apômtau e têtac ñandanj êsa me. Aêacnêñ ñaclai kêlêlêc ênê su me.

Danjôm nêñ gênj samob tawaka Anôtônê wae sagenj

²³ “Gênj samob kêtôm gebe danjôm,” mago gênj tau samob oc êmoasinj aêac atom. “Gênj samob kêtôm gebe danjôm,” mago gênj tau samob oc êmboa gôlôac sa atom. ²⁴ Ñac tenj taê ênam gebe nê gênj êmoasinj enj taugenj nec atom, taê ênam gebe ensom gênj êmoasinj lau nagêdônja êwiñ acgom. ²⁵ Aninj gwada, tanj sêkêñ gêdêñ lau sêjam ôli anja têtulu gênj ñamala nanj samob. Apuc gwada tenj ñam êtu nêñ ñalêlôm ulu-uluña atom, ²⁶ gebe teto gêc gebe “Nom to ñagênj samob kêtû Apômtaunê gêngênj.” ²⁷ Ñac samuc tenj embe êkalem amac gebe aninj gênj awinj enj ma embe ana, nanj aninj gênj samob, tanj sêkêñ êndênj amac nanj ñaucñagenj, apuc ñam êtu nêñ ñalêlôm ulu-uluña atom. ²⁸ Mago ñac tenj embe êsôm êndênj amac gebe “Gênj tonan sêkêñ kêtû da gêdêñ gwam,” nanj aninj atom êtu ñac, tanj kêkêñ puc amacña ma êtu êlênsônj ñalêlôm atomña. ²⁹ Aê kasôm kêpi amac taôm nêñ ñalêlôm atom, kasôm kêpi ñac tau tonan nêñ ñalêlôm. Kilisi kégaboac aê su gamoa ñoc lêtêgenj, tec ñac tenj nêñ ñalêlôm êmêtôc aê amboac ondocgenj. ³⁰ Aê embe janam danje Anôtô to janinj gênj, oc sêsôm binj alôb-alôb êpi gênj, tanj gajam danje su nanj, êtu asagenjña.

³¹ Gênj tanj amac aenj to gênj, tanj amac anôm ma gênj, tanj amac agômagôm nanj, anjôm samob gebe awaka Anôtônê wae sa. ³² Amacnêñ lênj êlênsônj Juda to Helen ma Anôtônê gôlôac atom. ³³ Aê gagôm amboac tonan. Aê gagôm ñoc gênj samob e lau samob sêlic ênac matenjanô ñajam. Aê taêc gêjam gebe êtu moasinj êndênj aê taucgenj atom, êtu moasinj êndênj lau taêsam êwiñ gebe Anôtô ênam êsêac kêsi.

11

¹ Atêku aê amboac aê katêku Kilisi.

Lauo to ñac sêlic om ñamêtê

² Aê jalambinj amac gebe taêm gêjam aê ñapanj tec amoa ma amasanj mêtê, tanj kakêñ gêdêñ amac nanj. ³ Aê gabe amac ajala tonec Kilisi kêtû ñacwaganênj môkênjapac ma ñacwaga têtû nêñ lauo môkênjapac, ma Anôtô kêtû Kilisi môkêapac. ⁴ Ñac tenj embe etenj mec me eoc

biñ lasê ma êkuc gêñ teñ, oc êngôm eñ tau môkêapac, Kilisi kwalec. ⁵ Ma awê teñ embe eteñ mec me eoc biñ lasê ma êkuc gêñ teñ atom, oc êngôm tau môkêapac, nê akweñ, kwalec. Kêkuc gêñ teñ atom, tec kêtôm awê, tañ sêsêbuñ eñ môkêlauñ su samucgeñ. ⁶ Awê teñ embe taê ênam gebe êkuc gêñ atom, nañ sêkapiñ môkêlauñ sumañ. Mago awê teñ embe sêkapiñ me sêkaliñ môkêlauñ, oc êtu biñ majeñña êndêñ eñ, tec eñ êkuc gêñ teñ acgommañ. ⁷ Ñac êkuc gêñ teñ atom. Eñ kêtû Anôtônê katu to ñawasi. Ma awê tau kêtû ñacnê ñawasi ⁸ gebe ñac tau anğa awênê atom, awê anğa ñacnê. ⁹ Ma Anôtô kêkêñ ñac tau kêtû awêña atom, kêkêñ awê kêtû ñacña. ¹⁰ Amboac tonañ awê êkuc gêñ êtu anġelaña. Gêñ tau êwa eñ sa gebe kêsô nê akweñnê ñaclai ñalabu. ¹¹ Apômtau gêbiñ aêac tôñ, amboac tonañ ñac ênam awê sa ma awê ênam ñac sa, ¹² gebe awê kêsa anğa ñacnê ma ñac gêmoa kêtû awê kêkôc eñña. Ma gêñ samob gêmêñ anğa Anôtônê. ¹³ Amac taôm asôm acgom. Awê teñ embe eteñ mec êndêñ Anôtô ma êkuc gêñ teñ atom, oc êtôm me masi. ¹⁴ Ñac teñ embe môkêlauñ baliñanô, oc êtu biñ majeñña êndêñ eñ. ¹⁵ Mago awê embe môkêlauñ baliñanô, oc êtu ênê gêlôñ. Ñamalacnêñ mêtê kêdôñ biñ tonañ gêdêñ amac atom me. Anôtô kêkêñ môkêlauñ baliñ gêdêñ awê gebe êngandê eñ auc. ¹⁶ Ñac teñ embe taê ênam gebe êkêñ kisa êndêñ mêtê tonañ, nañ jasôm biñ tageñ tonec gebe aêac to Anôtônê gôlôac ma mêtê teñ gêc atom.

Sêgôm Apômtaunê moasiñ ñalêñ kêlênsôn

¹⁷ Aê gabe jakêñ ñagôliñ teñ êndêñ amac. Aê jalambin amac êtu nêam akac saña atom, gebe nêam akac sa tonañ kêmoasiñ amac atom, gêgôm amac atu sec. ¹⁸ Biñ tonec tec ganô kêtû ñamata gebe Amac gôlôac akac taôm sa ma awa taôm kêkôc-kêkôc. Aê kakêñ gêwiñ gebe biñ ñagêdô amboac tonañ oc gêc biññanô. ¹⁹ Gôlôac sêwa tauñ êkôc-êkôc oc ñajam, gebe amacnêam lau mansañ sêwaka tauñ sa têtû awê. ²⁰ Gêdêñ tañ amac akac taôm sa nañ, akac sa kêtû aniñ Apômtaunê moasiñña atom. ²¹ Gêdêñ noc aniñ gêñña amac samob aeñ nêam gêñ gêdêñ-gêdêñgeñ, tec lau ñagêdô mo gêjô êsêac ma ñagêdô sênôm gêñ e kêjañiñ êsêac. ²² Nêam andu aniñ to anôm gêñña kêkô atom me. Amac atu kasec Anôtônê gôlôac ma anğôm êsêac, tañ nêñ gêñ masi nañ, majeñ êsa me. Aê jasôm biñ amboac ondoc êndêñ amac. Oc jalambin amac me. Masi, aê jalambin amac êtu nêam biñ tonañña atom.

Apômtau Jesu kêkêñ moasiñ dabuñ gêdêñ nê lau (Mat 26:26-29; Mar 14:22-25; Luk 22:14-20)

²³ Biñ tañ kakêñ gêdêñ amac nañ, aê kakôc anğa Apômtaunê gebe Gêdêñ gêbêc tañ Juda geoc Apômtau lasê nañ, Jesu tau kêkôc polom ²⁴ mênğêjam danğe ma kêpô kêkôc, go kêsôm gebe “Aêñoc ôlic, tañ gêjô amac nañ tonec. Anğôm amboac tonañ, ec taêm ênam aêgeñ.” ²⁵ Señ su, go kêkôc laclu amboac tonañ ma kêsôm gebe “Laclu aêñoc dec poac wakucña tau tonec. Anğôm amboac tonañ, go embe anôm, ma taêm ênam aêgeñ.” ²⁶ Êtôm têm samob, tañ aniñ polom tonec to anôm êsêp laclu tonec nañ, asôm Apômtau gêmamac êndu ñawae lasê e tau êmu êmêñ.

Taniñ moasiñ dabuñ ñapep, takic tauñ nêñ biñ atom

²⁷ Amboac tonañ teñ embe êniñ polom tonec me ênôm êsêp Apômtaunê laclu tonec wauc-waucgeñ, nañ oc êwê Apômtaunê ôli to dec ñakaiñ. ²⁸ Samob sênsaê tauñ êndêñ-êndêñgeñ su acgom, go sêniñ polom to sênôm êsêp laclu tonec. ²⁹ Ñamalac tañ êniñ moasiñ to ênôm êsêp laclu nañ, embe etoc Apômtaunê ôli sa atom, oc êniñ to ênôm gêñ tau êtu êkic tau nê biñña. ³⁰ Kêtû tonañña tec amacnêam lau taêsam têtap gêmamac sa to ôliñwalô gêjaña ma ñagêdô sêmac êndu. ³¹ Aêac embe tansaê tauñ ñapep, go Anôtô êmêtôc aêac atom. ³² Apômtau kêmêtôc to gêjac aêac, gebe ênê mêtôc ñamuña enseñ aêac su tanaña dawin nom atom.

³³ O lasitêwaac, amboac tonañ embe akac sa êtu anij moasinña, nan aôñ taôm acgom. ³⁴ Teñ embe mo êjô en, nan ênij gêñ anga nê andu kwananğen, gebe akac taôm sa êtu akic taôm nêñ binja atom. Tauc jandên amac jawac acgom, go jamansañ biñ ñagêdo êwiñ.

12

Ñalau Dabuñ nê moasin

¹ O lasitêwaac, aê gabe jansa moasin Ñalauña auc êndên amac atom. ² Amac ajalagac gebe Gêdên tañ amoa lau samucñagen nan, nêñ ñalêlôm kêkac amac e awê adên gwam awamê aja. ³ Amboac tonañ aê jasôm lasê êndên amac gebe Ñac teñ embe Anôtônê Ñalau êôc en awa sa, nan êsôm gebe “Aê japuc boa Jesu” nec atom. Me teñ embe Ñalau Dabuñ ênam en auc atom, nan oc êtôm atom gebe êsôm gebe “Jesu en Apômtau.”

⁴ Moasin gêdên-gêdênğen, mago ñaÑalau tagen. ⁵ Sakiñ gêdên-gêdênğen, mago ña Apômtau tagen. ⁶ Ñaclai tanam kômña gêdên-gêdênğen, mago ña Anôtô tagen, tañ gêjam kôm kêpi lau samob gebe sêngôm gêñ samob ñanô êsa nan. ⁷ Ñalau geoc tau lasê gêdên ñamalac ñalên gêdên-gêdênğen gebe êmoasin gôlôac. ⁸ Ñalau kêkên kauc mêtêña gêdên ñac teñ, to Ñalau tonanğen kêkên kauc êkip biñ ñam saña gêdên teñ. ⁹ Ñalau tagen tonañ kêkên ñac teñ kêkên gêwiñ ma kêkên moasin danğôm lau ôliñ ñajam êsaña gêdên ñac teñ. ¹⁰ En kêkên ñaclai gêdên ñac teñ, tec gêgôm gêñsêga ma kêkên ñac teñ geoc biñ lasê. En kêkên ñac teñ kêjala ñalau ñajam to secña ma kêkên ñac teñ kêsôm biñ awen ñatalô, ma kêkên teñ gêwa biñ awen ñatalôña sa. ¹¹ Ñalau tagen tau tonañ gêjam kôm samob tonañ ñai. En gêjac sam nê moasin gêdên lau gêdên-gêdênğen kêtôm en tau taê gêjam.

Ôli tagen, ma ñagêñlêlôm taêsam

¹² Kilisi kêtôm ôli teñ. ôli tau gêñ tagen, mago ñagêñlêlôm taêsam. Ôli ñagêñlêlôm tokain-tokain, mago samob tonañ têtü ôli tagen. ¹³ Aêac samob talin sanğu ma Ñalau tagen gêbiñ aêac tôn tatu ôli tagen Juda to lau samuc, gêñôma to lau, tañ sêmoa nêñ Iêtêgen nan, ma sêkên Ñalau tagen gêdên aêac samob tanôm.

¹⁴ Ôli tau ñagêñlêlôm tagen atom, ñagêñlêlôm taêsam. ¹⁵ Akain embe êsôm gebe “Aê lêma atom, tec katu ôli ñagêñlêlôm teñ atom,” biñ tonañ oc êkac en su anga ôli êtôm atom. ¹⁶ Ma tañasuñ embe êsôm gebe “Aê mataanô atom, tec katu ôli ñagêñlêlôm t en atom,” biñ tonañ oc êkac en su anga ôli êtôm atom. ¹⁷ Ôli samucgen embe êtu mataanônğen, oc êñ biñ amboac ondoc. Ma embe êtu tañasuñğen, oc êñu gêñ ñamalu amboac ondoc. ¹⁸ Mago galoc amboac teñ. Anôtô kêkên ôli ñagêñlêlôm gêdên-gêdênğen kêtôm en taê gêjam. ¹⁹ Ôli samucgen embe êtu ñagêñlêlôm tagen, go ôli ñanô tau ênêc ondoc. ²⁰ Mago galoc amboac teñ. Ôli ñagêñlêlôm taêsam ma ôli ñanô tagen.

²¹ Mataanô kêtôm atom gebe êsôm êndên lêma gebe “Aê kêpô lêna aôm atom.” Ma môkêapac kêtôm atom gebe êsôm êndên akainğêc gebe “Aê kêpô lêna amagêc atom.” ²² Amboac tonañ atom. Ôliñ ñagêñlêlôm, tañ talic amboac gêñ palê-palê nan, embe masi, oc tapô lêna ñanô. ²³ Ôli ñagêñlêlôm, tañ talic amboac gêñ ñaôma nan, têtka auc ñapep. Ma aêac ôliñ ñasec, nan tajop ñapep sawa. ²⁴ Ôliñ ñagêñlêlôm ñajam, nan tajop amboac tonañ atom. Anôtô kêmasañ ôliñ ma ketoc ñagêñlêlôm ñaôma-ñaôma sa kêlêlêc. ²⁵ En gêgôm amboac tonañ gebe ôli êwa tau êkôêkôc atom, ñagêñlêlôm samob taên ênam taun ma sênam taun sa êndênğendênğen. ²⁶ Ôli ñagêñlêlôm tagen embe êtap ñandan sa, go ñagêñlêlôm samob sêôc ñandan sêwiñ. Ma embe tetoc ñagêñlêlôm tagen sa, go samob têtac ñajam sêwiñ.

²⁷ Amac atu Kilisinê ôli ma atu ñagêñlêlôm gêdên-gêdênğen. ²⁸ Ma Anôtô kêdênan gôlôac dabuñ nêñ lau ñagêdô amboac tonec. Aposolo têtü ñamata, propete têtü luagêcña, kêdônwaga têtü têtêacña. Go kêkên ñagêdô sêgôm gêñsêga, ñagêdô têtap moasin sêngôm lau gêmac ôliñ ñajam êsaña sa, ñagêdô sêjam lau sa, ñagêdô sêjam gôliñ gôlôac, ñagêdô sêsôm

biñ awen ñatalôña. ²⁹ Êsêac samob têtû aposolo ma têtû propete ma têtû kêdôñwaga atom. Samob sêgôm gêñsêga atom. ³⁰ Samob têtap moasinj sêñgôm lau gêmac ôlinj ñajam êsaña sa atom. Samob sêsôm biñ awen ñatalôña ma sêwa biñ awen ñatalôña sa atom. ³¹ Ma amac atu kêka-kêka moasinj ñanô taumanj.

Ma galoc jatôc lêñ, tanj kêlêlêc ñagêdô su nanj, andênj amac.

13

Biñ têtac gêwinj ñanôña

¹ Aê embe jasôm ñamalac to anjela awenj, mago têtac êwinj ñanôgenj atom, oc jatôm ki kêdônj tau to kelenkelenj kêtanj. ² Ma embe jaoc biñ lasê to jajala gêñ kêsinj tauña to kauc ñam samob, ma embe jakêñ êwinj ñajana êtôm jasôm lôc sêmbuc tauñ saña, mago têtac êwinj ñanô atom, oc jatu gêñ ñaôma. ³ Ma embe janac sam ñoc waba samob êndênj lau ñalêlôm sawa to jakêñ ôlic ja êniñ, mago têtac êwinj ñanôgenj atom, oc ênam aê sa atom.

⁴ Têtac gêwinj ñanô gê biñ tôñ, têtac gêwinj ñanô kêtôm ñac gabêjam, gêjam lêmunj atom. Têtac gêwinj ñanô kêkianj tau sa atom to ketoc tau sa atom, ⁵ kêsa lêñ wauc-waucgenj atom, taê gêjam taugenj nê gêñ atom, têtac ñandanj sebenj atom, gê launênj sec tôñ atom. ⁶ Têtac gêwinj ñanô tau kêtû samuc gêñ geo atom, kêtû samuc biññanô taugenj. ⁷ Têtac gêwinj ñanô tau gêôc gêñwapac samob, kêkêñ gêwinj biñ samob, kêkêñ mata gêñ samob, gêôc gêñ samob totêtac kêpa sugenj.

⁸ Têtac gêwinj ñanô oc êmbacnê atomanô. Biñ daoc Anôtônê biñ lasêña oc ê su ênaña. Biñ awenj ñatalôña oc êmbacnê. Biñ tajala kauc ñamña oc ê su ênaña amboac tonanj. ⁹ Aêac tajala kauc ñatênagenj ma daoc biñ lasêña ñatênagenj amboac tonanj. ¹⁰ Mago êndênj tanj gêñ ñanô tau mênêsa nanj, gêñ ñatênagenjña tau oc ê su ênaña.

¹¹ Gêdênj tanj aê ñapalêgenj nanj, kasôm biñ katôm ñapalê sêsôm, ma kajala gêñ katôm ñapalê sêjala ma taêc gêjam biñ katôm ñapalê taênj gêjam e katu ñac acgom, go gawi mêtê ñapalêgenjña tau sinj. ¹² Galoc talic gêñ kêtôm tasala gêñ tau kêsêp tasalakatu ñadaunjaunj tenj, mago êtu ñamu oc talic gêñ samob ñalanô êpi tagen. Galoc aê kajala gêñ ñatênagenj. Mago êtu ñamu oc jajala gêñ samob tomalagenj êtôm Apômtau kêjala aê. ¹³ Galoc gêñ têtêac tonec tec gêc gebe Takêñ gêwinj ñanô to takêñ matenj ñanô ma têtac gêwinj ñanô. Mago têtac gêwinj ñanô tau tec gêñ ñanô kêlêlêc gêñ ñagêdô su ñênjenj.

14

Biñ ñagêdô kêpi moasinj Ñalauña

¹ Amacnêm lêñ epenj têtac êwinj ñanôña ma atu kêka-kêka moasinj Ñalauña ma taêm êka moasinj aoc Anôtônê biñ lasêña êtu ñamatagenj, ² gebe ñac, tanj kêsôm biñ awenj ñatalôña nanj, kêsôm biñ gêdênj ñamalac atom, kêsôm gêdênj Anôtô taugenj. Lau tenj sêñô biñ tonanj atom, Ñalau kêkac enj tec kêsôm biñ, tanj gêc lêlômgenj nanj. ³ Mago ñac, tanj geoc Anôtônê biñ lasê nanj, kêsôm biñ gêdênj ñamalac ma gêboa êsêac sa to gêlênj biñ êsêac ma gêjam malô nêñ ñalêlôm. ⁴ Ñac tanj kêsôm biñ awenj ñatalôña nanj, gêboa tau sa, mago ñac, tanj geoc Anôtônê biñ lasê nanj, gêboa gôlôac dabunj sa amboac tonanj. ⁵ Aê gabe amac samob asôm biñ awenj ñatalôña, mago aê têtac gêwinj kêlêlêc gebe aoc Anôtônê biñ lasê. Ñac tanj geoc Anôtônê biñ lasê nanj, kêmoasinj gôlôac kêlêlêc ñac, tanj kêsôm biñ awenj ñatalôña nanj su. Tagenj ñac tenj embe êwa ênê biñ tau sa e êmboa gôlôac dabunj sa, oc êtôm amboac tonanjenj.

⁶ O lasitêwaac, aê embe jandênj amac wacjasôm biñ awenj ñatalôña, oc janam amac sa amboac ondoc. Aê embe jasôm biñ, tanj gêc lêlômgenj nanj, lasê ma jawa kauc ñam sa me jaoc Anôtônê biñ lasê ma jandônj mêtê êndênj amac atom, oc janam amac sa atom. ⁷ Gêñ tanj takôc kêtû tanam wê êsêpña amboac gasuc me kalinjwanj nanj, embe sêju me sênac ñalênj tagenj ñapanj, oc tajala ñaawa, tanj êsêac sebe sêju me sênac nanj amboac ondoc. ⁸ Ma

dauc embe êtañ meloc-meloc, go asa êmansañ tau atu ênac siñña. ⁹ Amacnêm biñ amboac tonañ. Amac embe asôm biñ ênêc awê atom, asôm biñ awenñ ñatalôñagenñ, oc sêjala biñ, tañ asôm nañ amboac ondoc. Amac oc asôm nêmbiñ êsêp sawa. ¹⁰ Lau nomña nêñ awenñ tokainñ-tokainñ, mago awenñ samob tonam. ¹¹ Aê embe jajala ñac teñ awa ñam atom, go ñac, tañ kêsôm tau awa nañ, êlic aê amboac ñac jaba, ma aê oc jalic enñ amboac ñac jaba amboac tonañ. ¹² Amac amboac tonañ. Amac atu kêka-kêka moasinñ Ñalauña, tec ansom moasinñ, tañ emboa gôlôac dabuñ sa nañ, e ênam amac aucgenñ.

¹³ Amboac tonañ ñac, tañ kêsôm biñ awenñ ñatalôña nañ, etenñ mec êndênñ Anôtô gebe êkênñ moasinñ êwa biñ saña êndênñ enñ êwiñ. ¹⁴ Aê embe jatenñ mec jasôm biñ awenñ ñatalôña, go ñoc ñalau etenñ mec, mago ñoc kauc oc êjala ñam atom. ¹⁵ Biñ tau amboac ondoc. Aê gabe ñoc ñalau embe etenñ mec, nañ ñoc kauc etenñ êwiñ. Ñoc ñalau embe ênam wê, nañ ñoc kauc ênam êwiñ. ¹⁶ Nêmbiñ ñalaugenñ embe ênam danje Anôtô, go lau ñagêdô, tañ sêmoa nañ, sênac mata nêmbiñ mec ma sêsôm gebe “Biññanô” sêwiñ nañ amboac ondoc. Êsêac sêjam kauc biñ, tañ kotenñ nañ. ¹⁷ Aôm oc gôjam danje Anôtô ñajamgenñ, tagenñ nêmbiñ mec gêboa lau ñagêdô sa gêwiñ atom.

¹⁸ Aê gajam danje Anôtô kêtû kasôm biñ awenñ ñatalôña kêlêlêc amac samob suna. ¹⁹ Mago anña gôlôac dabuñ ñalêlôm embe jasôm biñ tokauc ñalô lemenñ tenjenñ gebe jandônñ lau ñagêdônña, oc ñajam êlêlêc jasôm biñ awenñ ñatalôña ñalô 10,000 su.

²⁰ O lasitêwaac, taêm ênam biñ atôm ñapalê saunñ taênñ gêjam nec atom. Taêm ênam biñ atôm lau kapônñ taênñ gêjam. Mago lênñ secña tec atôm ñapalê dedecmanñ. ²¹ Apômtau kêsôm biñ teto gêc gebe

“Aê jasôm biñ êndênñ lau tônê janam lau jaba awenñ

to janam lau, nañ sêsôm biñ jaba lanônñ.

Mago êsêac oc sêkênñ tañenñ aê atom.”

²² Amboac tonañ biñ awenñ ñatalôña kêtû lau-sêkênñ-gêwiñwaga nêñ ñabelo atom, kêtû lau-sêkênñ-gêwiñ-atomwaga nêñ ñabelo. Ma daoc Anôtônê biñ lasêña kêtû lau-sêkênñ-gêwiñ-atomwaga nêñ ñabelo atom, kêtû lau-sêkênñ-gêwiñwaga nêñ ñabelo. ²³ Gôlôac dabuñ embe samob sêkac taunñ sa ma samob sêsôm biñ awenñ ñatalôña, go lau ñagêdô me lau samuc, tañ nasêwiñ nañ, oc sêsôm biñ amboac ondoc. Oc sêsôm gebe meloc kêtê amac. ²⁴ Mago samob embe seoc Anôtônê biñ lasê ma ñac samuc teñ me ñac jaba teñ embe naêwiñ, oc samob nêñ biñ epenñ to êmêtôc enñ ²⁵ e biñ, tañ kêsiniñ tau gêc nê ñalêlôm nañ, êtu awê, go êu tau lanônñ êndênñ nom etoc Anôtô sa ma êsôm lasê ênêc awêgenñ gebe “Anôtô gêmoa gêwiñ amac biññanôgoc.”

Dangôm nêñ gêñ samob ñapep sawa

²⁶ O lasitêwaac, biñ tonañ ñam amboac ondoc. Amac embe akac taôm sa, go ñac teñ êpuc wê teñ sa, teñ êndônñ mêtê, teñ êsôm biñ, tañ gêc lêlômgenñ nañ, lasê, teñ êsôm biñ awenñ ñatalôña ma teñ êwa biñ tau sa. Gêñ samob tonañ ñai anôm êtu amboa gôlôac dabuñ saña.

²⁷ Lau embe sêsôm biñ awenñ ñatalôña, go ñac luagêc me têlêac sêsôm biñ ma êtôm. Êsêac sêsôm biñ sêndênñ taunjenñ ma ñac teñ êwa biñ tau sa. ²⁸ Ñac êwa biñ saña teñ embe êmoa atom, go ñac êsôm biñ awenñ ñatalôña ênam tau tônñ êndênñ gôlôac dabuñ, êsôm biñ ênêc enñ tau to Anôtônagenñ. ²⁹ Ñac luagêc me têlêac seoc Anôtônê biñ lasê ma lau ñagêdô sênsaê biñ tau. ³⁰ Anôtô embe eoc biñ, tañ gêc lêlômgenñ nañ, teñ lasê êndênñ ñac teñ, tañ gêngônñ gôlôac ñalêlôm nañ, go ñac, tañ kêsôm biñ gêmoa nañ, êôc nê biñ tônñ acgom. ³¹ Amac samob atôm gebe aoc Anôtônê biñ lasê asôm ajô taôm-ajô taômgenñ e andônñ lau to alênñ biñ lau samob. ³² Lau seoc biñ lasêña nêñ ñalau tañenñ wamu êndênñ êsêac, tañ seoc biñ lasê nañ, ³³ gebe Anôtô kêtû gêñ wauc-waucgenñ ñaAnôtô atom, kêtû biñmalô ñaAnôtô.

Mêtê tañ sêgôm anña Anôtônê launênñ gôlôac samob nañ, sêngôm anña amacnêm amboac tonañ gebe ³⁴ Gôlôac embe sêkac sa, go lauo sênam taunñ tônñ. Alôc gebe sêsôm biñ nec atom. Êsêac sêkôniniñ taunñ êtôm Anôtônê biñsu kêsôm. ³⁵ Lauo embe taênñ ênam

gebe sêjala binj ñagêdô êtu tôñ, go têtù kênac nêñ ñaci anğa tauñ nêñ êndumañ. Gôlôac embe sêkac sa ma awê tenj embe êsôm binj, oc êtu binj majenña. ³⁶ Taôm asôm acgom, Anôtônê binj kêsa anğa amac taômgenj nêñ me gêsunj tau gêdênj amac taômgenj gêwac me.

³⁷ Ñac tenj embe êlic tau gebe ñac eoc Anôtônê binj lasêña me êwê kainj moasiñ Ñalauña tenj, nanj êjala gebe binj, tanj aê kato gêdênj amac nanj, Apômtaunê jatu. ³⁸ Enj embe êjala binj tonanj atom, oc amac ajala enj atom amboac tonanj. ³⁹ O lasitêwaac, amboac tonanj atu kêka-kêka gebe aoc Anôtônê binj lasê ma akô lau, tanj sêsôm binj awenj ñatalôña nanj, auc atom. ⁴⁰ Anğôm gênj samob naêndêngeñ ma êtôm ñagôlinjgeñ.

15

Apômtau Jesu gêdi sa

¹ O lasitêwaac, aê jakênj puc amac gebe taêm ênam ñawae ñajam êtiam. Aê kasôm ñawae ñajam tau lasê gêdênj amac ma amac akôc sa ma ñawae ñajam tau kêpuc amac tôñ akô ñajana. ² Embe akôc ñawae ñajam, tanj kasôm lasê gêdênj amac nanj tôñ, go ênam amac kêsi. Mago embe akôc tôñ atom, oc akênj êwiñ ñaôma.

³ Binj ñamataña, tanj kakênj gelom amac nanj, gelom aê amboac tonanj gebe Kilisi gêmac êndu kêtù aêacnênj secña kêtôm teto gêc. ⁴ Êsêac sêsunj enj ma Anôtô gênj enj sa gêdênj bêc kêtù têlêac kêtôm teto gêc. ⁵ Enj geoc tau lasê gêdênj Kepa su acgom, go gêdênj êsêac 12. ⁶ Go geoc tau lasê gêdênj lasitêwai, tanj sêlêlêc 500 su nanj, ma sêlic enj sêwiñ taunjenj. Lau tau nêñ taêsam tec materj jali sêmoa ma ñagêdô sêmac êndu su. ⁷ Go geoc tau lasê gêdênj Jakobo su, go gêdênj aposolo samob.

⁸ Enj geoc tau lasê gêdênj samob su, go kêtù ñamuanô tau enj geoc tau lasê gêdênj aê amboac tonanj, tec katôm ñapalê, tanj têna kêkôc enj keso têm. ⁹ Aê katu aposolonênj ñac ñamuña tenj. Aê katôm gebe sêsam aê gebe aposolo atom, gebe aê kêjanda Anôtônê gôlôac dabunj. ¹⁰ Mago Anôtônê moasiñ kêkênj aê katu aposolo. Ma ênê moasiñ, tanj kêkênj gêdênj aê nanj, ñanô masi atom. Aê gajam kôm kapôênj kêlêlêc êsêac samob su, mago aê tauc gagôm atom, Anôtônê moasiñ, tanj gêwiñ aê nanj gêgôm. ¹¹ Mago mêtê tau aê to êsêac ajam kêtôm taugenj ma amac tec akênj gêwiñ.

Ñacmêtê oc sêndi sa

¹² Aêac ajam mêtê gebe Anôtô gênj Kilisi gêdi sa anğa ñacmatênênj. Ma amboac ondoc amacnêñ lau ñagêdô sêsôm gebe ñacmatê oc sêndi sa atom nec. ¹³ Ñacmêtê embe sêndi sa atom, oc Anôtô êñj Kilisi gêdi sa atom amboac tonanjgeñ. ¹⁴ Kilisi embe êndi sa atom, oc jaenj, tanj aêac ajac gêdênj amac nanj, ñanô masi ma amacnêñ akênj gêwiñ ñanô masi amboac tonanjgeñ. ¹⁵ Embe amboac tonanj, oc aêac atu lau, tanj awa binjdananj sa kêpi Anôtô, aêac awa sa gebe Anôtô gênj Kilisi sa, mago enj embe êñj ñacmatê sa atom, nanjo gênj Kilisi sa atom amboac tonanjgeñ. ¹⁶ Anôtô embe êñj ñacmatê sa atom, nanjo gênj Kilisi sa su atom amboac tonanj. ¹⁷ Mago enj embe êñj Kilisi sa atom, oc akênj êwiñ ñaôma ma amoa tonêñ secgenj ñapanj. ¹⁸ Ma êsêac, tanj sêkênj gêwiñ Kilisi ma sêmac êndu su nanj, sêjaña amboac tonanjgeñ. ¹⁹ Aêac embe takênj materj Kilisi êndênj têm tamoa nom tonecñagenj, go lau sêlic aêac tatu gênj gêbac ma taênj walô aêac êlêlêc lau ñagêdô samob su ñênjenj. ²⁰ Mago Anôtô gênj Kilisi gêdi sa anğa ñacmatênênj sugac. Enj kêtù lau, tanj sêmac êndu su nanj, nêñ ñamêc. ²¹ Ñamalac tagenj kêtù tamac êndu ñañamôkê, ma ñamalac tagenj kêtù dandi sa anğa ñacmatênênj ñañamôkê. ²² Binj tau amboac tonec gebe Adam gêbiñ aêac tôñ, tec samob tamac êndu, ma Kilisi gêbiñ aêac tôñ, tec samob materj jali êsa. ²³ Mago samob materj jali êsa êndênj-êndênjenj êtôm nêñ noc. Kilisi kêtù ñamêc, go êsêac, tanj têtù ênê lau nanj, sêndi sa êndênj noc enj êmu êmênja. ²⁴ Su, go Kilisi ênac dabiñ gênj samob. Enj oc ensenj gôlinj to ñaclai ma ñajana samob su, ma êkênj gôlinj tau êndênj Tama Anôtô. ²⁵ Gôlinj kinja gêjac Kilisi ñawae e Anôtô êkênj ñacjo samob sêsô enj akainj ñalabu acgom. ²⁶ Go êtu ñamu ensenj ñacjo gêmacanô tau su. ²⁷ Teto gêc gebe “Gênj samob kêsô enj akainj

nalabu.” Teto gebe “Gêñ samob kêsô enj nalabu,” mago binj tonec gêc awê gebe nalô Gêñ samob kêkanônj nac, tanj kêkêñ gêñ samob kêsô enj nalabu nanj, gêwiñ atom. ²⁸ Gêñ samob êsô Latu nalabu su acgom, go Latu tau êsô nac, tanj kêkêñ gêñ samob kêsô enj nalabu nanj, nalabu amboac tonanj, gebe Anôtô ênam gôliñ gêñ samob ênam aucgenj.

²⁹ Lau tanj sêliñ sanju sêjô nacmatê nanj, oc sêngôm amboac ondoc. Nacmatê embe sêndi sa atomanô, go êsêac sêliñ sanju sêjô nacmatê su êtu asagenja. ³⁰ Ma aêac amboac ondoc. Aêac amoa jageo kêtôm bêc samob kêtû gêñ nac lai gebe ensenj aêacnja nec kêtû asagenja. ³¹ O lasitêwaac, binjanôgoc, aê gêmâc êndu kêtôm bêcgenj. Aê kasôm binj tonanj kêtû amac atu njoc waec, tanj gêc gêwiñ aêacnêñ Apômtau Kilisi Jesu nanja. ³² Aê gajac sinj gêdêñ bôc nac lai anja Epese. Aê embe janac sinj tau êtu binj namalacnjagenj, oc ênam aê sa amboac ondoc. Nacmatê embe sêndi sa atom, go taniñ to tanôm gêñ tanac njawaegenmanj, gebe njaleñ oc tamac êndu.

³³ Ansau taôm atom. Embe asêlêñ awiñ lau sec, oc ensenj nêñ mêtê njam su. ³⁴ Tekwem saki êsa njapep ma anjôm sec êtiam atom. Aê jasôm binj tonec e jangôm amac majem êsa gebe Amacnêñ lau njagêdô sêjam kauc Anôtô.

Aêac oc dandi sa toôliñgenj

³⁵ Lau njagêdô oc têtû kênâc gebe “Nacmêtê oc sêndi sa amboac ondoc. Ma embe mênjsêpi, oc sêkôc ôliñ amboac ondoc.” ³⁶ Melocma. Gêñ tanj kôsê nanj, embe êtu palê atom, oc êpoa atom. ³⁷ Embe ôsê gêñ, oc ôsê njadambê, tanj êlêc êpi êmêñ nanj atom, oc ôsê njamatugenj, amboac jangom me gêñ njagêdô njawê. ³⁸ Anôtô êkêñ njanô êndêñ njawê êtôm taê gêjam ma êkêñ njanô tokainj-tokainj êndêñ njawê êndêñ-êndêñgenj. ³⁹ Gêñ samob ôliñ têtôm tauñ atom. Namalac ôliñ tenj ma bôc ôliñ tenj ma moc ôliñ tenj ma i ôliñ tenj. ⁴⁰ Njanô undambêña to njanô nomnja gêc gêdêñ-gêdêñgenj amboac tonanj. Mago gêñ undambêña njawasi tenj, ma gêñ nomnja njawasi tenj. ⁴¹ Oc njawasi tenj ma ajônj njawasi tenj ma utitalata njawasi tenj. Ma utitalata tonanj naj njawasi gêdêñ-gêdêñgenj amboac tonanj.

⁴² Êndêñ noc nacmatê sêndi sanja nanj, oc amboac tonanj. Sêsê gêñ, tanj ê su nanj, ma gêñ tenjenja oc êndi sa. ⁴³ Sêsê ôli njadama ma ôli njawasi oc êndi sa. Sêsê ôli palê-palê ma ôli tonac lai oc êndi sa. ⁴⁴ Sêsê ôli nomnja ma ôli njalaunja oc êndi sa. Embe ôli nomnja ênêc, go ôli njalaunja ênêc amboac tonanjenj. ⁴⁵ Amboac teto gêc gebe “Nac njamataña, Adam, kêtû gêñ mata jali.” Mago Adam njamuña enj njalau, tanj kêkêñ aêac dangônj materj jali. ⁴⁶ Ôli njalaunja mênkêsa kêtû njamata atom, ôli nomnja gêmunj, go ôli njalaunja kêdaguc. ⁴⁷ Namalac njamataña enj anja nom, tec kêtû gêñ nomnja. Namalac kêtû luagêcnja gêmêñ anja undambê. ⁴⁸ Lau nomnja têtôm nac nomnja tonanj, ma lau undambêña têtôm nac undambêña tonanj. ⁴⁹ Aêac tec tawê kainj nac nomnja lanô nec, oc tawê kai nj nac undambêña lanô amboac tonanjenj. ⁵⁰ O lasitêwaac, binj tonec tec jasôm gebe Aêac ôliñ to dec tonec tawê kainj Anôtônê gamêñ atom. Ma gêñ, tanj ê su nanj, oc êwê kainj gêñ tenjenja atom.

⁵¹ Anjô acgom, aê jasôm binj njalêlômña tenj êndêñ amac gebe Aêac samob oc tamac êndu atom, mago Anôtô oc êpô aêac samob ôliñ ôkwi kainj tenj êsa. ⁵² Binj tau êsa sep tagenj ma eb tagenj êndêñ dauc êtañ njamuña. Dauc tonanj embe êtañ, go nacmatê oc sêndi sa toôliñ tenjenja ma Anôtô oc êpô aêac olinj ôkwi kainj tenj êsa, ⁵³ gebe gêñ tonec, tanj ê su nanj, oc êsô gêñ tenjenja sa amboac njakwê, ma gêñ tonec, tanj êmac êndu nanj, oc êsô gêñ, tanj êmac êndu atomnja nanj sa. ⁵⁴ Mago êndêñ tanj gêñ tonec, tanj ê su nanj, oc êsô gêñ tenjenja sa, ma gêñ tonec, tanj êmac êndu nanj, oc êsô gêñ, tanj êmac êndu atomnja nanj sa, go binj, tanj teto gêc nanj, êtu anô gebe

“Nac tanj kêku njacjo tulu nanj, gesenj gêmâcanô tau su.

⁵⁵ O gêmâcanô tau, aôm kôku njacjo tulu njananô gêc ondoc.

O gêmâcanô tau, nêñ kêñ tau ondoc.”

⁵⁶ Sec kêtû gêmâcanô njakêñ, ma binjsu kêtû sec njanac lai. ⁵⁷ Mago dangê êndêñ Anôtô, tanj kêkêñ aêac taku njacjo tulu kêtû aêacnêñ Apômtau Jesu Kilisinja.

⁵⁸ O ñoc lasitêwaace, amboac tonañ atu lau ñajaña to amoa nêñ ñañêñ. Anam Apômtaunê kôm ênam amac auc ñapañ. Ma ajala gebe kolen, tañ anam êtu Apômtauña nañ, oc anam ñaôma atom.

16

Da tanam Anôtônê lau saña

¹ Galoc biñ êpi awa ênam Anôtônê lau saña. Anğôm êtôm biñ, tañ kajatu gêdêñ gôlôac dabuñ Galataña gebe sêngômña nañ. ² Êtôm woke ñabêc ñamataña samob amac samob êndêñêndêñgeñ anac awa sa ênêc tauña êtôm gêñ, tañ gêc amacña nañ, ec êndêñ tañ jaô lasê amac nañ, ajoj da sa ñalêñ ñawapac atom. ³ Aê jaô lasê amac su acgom, go jasakiñ lau, tañ amac alic êaêac têtôm nañ, topapia êwa êsêac saña sêna Jerusalem gebe sêkêñ nêñ moasiñ êndêñ lau ônê. ⁴ Embe jalic êtôm gebe tauc jasêlêñ, go êsêac sêsêlêñ sêwiñ aê.

Paulu tae gêjam nê lêñ ñagêdô

⁵ Aê jana Makedonia su acgom, go jandêñ amac jawac, gabe jasa Makedonianageñ jawac. ⁶ Aê oc jamoa jawiñ amac ñasawa ec, moae jamoa e komô êmbacnê. Go amac anam aê sa to akêñ aê jasa ñoc lêñ ñagêdô êtiam. ⁷ Aê gabe jalic amac têlageñ ma jawi amac siñ seben atom. Aê taêc kêka gebe Apômtau embe êlôc sa, go jangôn jawiñ amac ñasawa ec baliñ. ⁸ Aê jamoa Epese tonec e Pentekost êmbacnê, ⁹ gebe katam teñ gêlêc su samucgen gêdêñ aê, tec janam kôm toñanôgeñ, mago ñoc soño-soño taêsam tec sêmoa.

¹⁰ Timote embe êwac, nañ amoasiñ eñ ec ôli andañ amac gebe eñ gêjam Apômtaunê kôm kêtôm aê tauc. ¹¹ Teñ êlic eñ amboac gêñ ñaôma atom. Anam eñ sa to akêñ eñ tobiñmalôgeñ êndêñ aê êmu êmêñ êtiam, gebe aê to lasitêwai aôn eñ.

¹² Biñ êpi lasiñi Apolo amboac tonec. Aê kateñ eñ kêtû dim taêsam su gebe êwiñ lasitêwai êndêñ amac êwac. Mago eñ taê gêjam gebe êwac galoc atom, ñasawa teñ embe êtap lêñ ñajam teñ sa, go êwac.

Paulu gêjac mata nê biñ

¹³ Anam jali to akêñ êwiñ ma akô ñajaña atôm ñacgen. ¹⁴ Anğôm nêñ gêñ samob totêmtac êwiñgeñ.

¹⁵ O lasitêwaac, amac ajala Stepana to nê gôlôac. Êsêac lau buña ñamataña anğa gamêñ Akaiña ma sêkêñ tañ sêjam sakiñ Anôtônê lau sêjac ñawaegen. ¹⁶ Aê jalêñ biñ amac gebe asô lau amboac tonañ ñalabu êtôm asô êsêac samob, tañ sêjam sakiñ to sim tañ su sakiñ tonañña nañ, ñalabu amboac tonañ. ¹⁷ Aê têtac ñajam gebe Stepana agêc Potunata ma Akaika dêdêñ aê sêmêñ sêjô amac samob su. ¹⁸ Êsêac tonañ sêlau amac to aêacnêñ ñalêlôm. Tec atoc lau amboac tonañ samañ.

¹⁹ Gôlôac dabuñ Asia Saunña awen gêjac amac. Akwila agêc Priska to gôlôac dabuñ, tañ sêkac sa anğa êsêagêcnêñ andu nañ, awen gêjac amac ñanô kêtû Apômtauña. ²⁰ Lasitêwai samob awen gêjac amac. Aê moalêc taôm to akôc taôm sa êtôm Anôtônê lau nêñ mêtê.

²¹ Aê Paulu tauc kato biñ aoc gêjac amacña tonec ña tauc lemoc. ²² Teñ embe têtac êwiñ Apômtau atom, oc Anôtô êpuc boa eñ. Marana tê (ñam gebe O Apômtau ômôêñ). ²³ Apômtau Jesu nê moasiñ wacêpi amac. ²⁴ Aê têtac gêwiñ amac samob, tañ Kilisi Jesu gêbiñ aêac tôn nañ.

Paulunê papia kêtû luagêcña gêdêñ lau KORINTI

Paulunê papia kêtû luagêcña gêdêñ lau Korintña nec ñac tau keto gêdêñ ñasawa ten, tañ ênê to gôlôac Korintña nêñ biñ kêlêsa tau ñasec nañ. Lau buña ñagêdô oc sêli tauñ sa gêdêñ Paulu ma sêbu en ñajaña, mago en gêjam awa su ñanôgen gebe sê wama tauñman. Lau tau sêwi nêñ kisa siñ, tec keto nê kêtû samuc ñawae gêdêñ êsêac gêja.

Papia ñasêbu ñamataña Paulu keto biñ kêlêsa tau to kêlênsôn en to gôlôac Korintña nan acgom, go gêwa en keto nê biñ ñajaña kepen lau, tañ sêbu en to sêli tauñ sa gêdêñ en nañ, ñam sa e kêsôm nê têtac ñajam lasê kêpi lau tau gebe taên gêjam tauñ e sêjam tauñ ôkwi ma sê wama tauñ, sêgôm kêtû nê papia ñajaña tônêña. Go keten gôlôac tau gebe sêkên nêñ da kapôêngeñ sênam lau buña ñalêlôm sawa anga Judaia nañ sa. Gocgo kêkac biñ su tau ma gêwa nê sakiñ sa gebe aposolo ñanô ten en. En keto biñ tonan gêdêñ Korintwaga luagêcgeñ, tañ sêbu Paulu gebe aposolo dansan en ma sêboa tauñ sa sebe aposolo ñanô êsêac taungeñ nañ.

Ñadênan

1. Paulu gêjac m papia tau 1:1-11
2. Paulu tau to gôlôac Korintña nêñ biñ 1:12–7:16
3. Da kêtû lau buña Judaiaña 8:2–9:15
4. Paulu kêpuc biñ su tau to gêwa tau sa gebe aposolo ñanô ten en 10:1–13:10
5. Paulu gêjac mata nê papia 13:11-14

Paulu gêjac m nê papia ma gêjam danje Anôtô

¹ Kilisi Jesu nê aposolo aê, Paulu, tañ Anôtô kêkalem aê nañ, agêc lasic Timote, aêagêcma biñ êndên Anôtônê gôlôac amac, tañ anğôn Korinti to êndên Anôtônê lau samob, tañ ajam Akaia aucgeñ anğôn nañ. ² Tamenji Anôtô agêc Apômtau Jesu Kilisi nêñ moasiñ to biñmalô êndên amac êwac.

³ Talanem Anôtô, aêacnên Apômtau Jesu Kilisi tama en. Aêac Tamenji en, tañ kêtû taê walô ñatau to gêjam malô samob ñaAnôtô. ⁴ En gêjam malô aêac gêdêñ tañ nêñ gêñwapac tokain-tokain kêtap aêac sa nañ, e tauñ tatôm gebe tanam malô êsêac, tañ sêmoa gêñwapac tokain-tokain ñalêlôm nañ, ña biñmalô, tañ Anôtô gêjam malô aêac tauñ nañ. ⁵ Kilisinê ñandan mênkêsâlê aêac auc, mago Kilisinê gêjam malô aêacña mênkêsâlê aêac auc amboac tonanğen. ⁶ Aêac embe aôc gêñwapac, go aôc êtu ênam malô amac to ênam amac kêsiña. Ma Anôtô embe ênam malô aêac, go êngôm êtu ênam malô amacña, gebe êngôm nêñ ñalêlôm ñajaña êsa e aôc gêñwapac totêmtac êpa sugen atôm aêac aôc gêñwapac tau tonan. ⁷ Aêac taên kêka amac amoa ma ajala gebe amac, tañ aêc gêñwapac awiñ aêac nañ, awê kain Anôtônê gêjam malô aêacña awiñ amboac tonan.

⁸ O lasitêwaac, aêac abe ansan gêñwapac, tañ kêtap aêac sa anga Asia nañ, auc êndên amac atom. Gêñwapac tau kêlêlêc aêacma ôlinwalô su ma kêkônin aêac tôn ñanôgen e atan tauñ gebe atu lau gêbacgac. ⁹ Aêac tauñ asaê gebe sêkic aêacma biñ sugac. Mago gêñ tau gêgôm aêac kêtû êwa ma kauc saña gebe taên êka tauñ ma tekwen saki atom, taên êka Anôtô, tañ gêñu ñacmatê dêdi sa nañ taugen. ¹⁰ En gêjam aêac kêsi anga gêmac ñañaclai ônê ma oc ênam aêac kêsi. Aêac akên mater engeñ gebe ênam aêac kêsi êtiam. ¹¹ Ma amac anam aêac sa aten mec êtu aêacña êwiñman. Anôtô oc êñô lau taêsam nêñ mec, ma en êmoasiñ aêac e lau taêsam sênam danje en êtu aêacña.

Paulu kêtû ñaclen lau Korinti sebeñ atom nañ ñam

¹² Aêacma waen ñam tau tonec gebe aêacma awa ñalêlômña gêwa sa gêdêñ aêac gebe asa ma lên amoa nom atôm Anôtônê lau tolanğon nêñ sawagen. Kauc ñamalacña gêjam gôlin

aêac atom, Anôtônê moasiñ gêjam gôlin aêac. Ma lêt tau tonañ aêac asa ajac ñawaegen gêdêñ amoa awiñ amac amboac tonañgen. ¹³ Gebe aêac ato biñ kain ten gêdêñ amac atom, ato biñ, tañ amac atôm gebe asam to ajala nãgen. Aê taêc kêka gebe oc ajala biñ tau tomalagen, ¹⁴ amboac ajala aêacma biñ ñatênagen su gebe êndên Apômtau Jesu nê bêc aêac atu nê waem ñam, amboac amac atu ma waen ñam.

¹⁵ Aê taêc gêjam biñ tonañ kêtú tôniaç, tec gabe jandên amac jawac êmuñ acgom, gebe atap moasiñ sa êtu dim luagêc. ¹⁶ Aê gabe jasa amacnê m gamêññagen jana Makedonia. Ma ança Makedonia gabe jamu jandên amac jawac êtiam, gebe anam aê sa ma akên aê jana Judaia. ¹⁷ Aê gabe jasa ñoc lêt amboac tonañ, tec taêc gêjam biñ palinpalinjen me. Me gên, tañ taêc gêjam kêtú tônia gebe jañgôm nañ, oc taêc gêjam kêtôm kauc ñamalacña ma jasôm “aêc, aêc” to “masi, masi” êpi tagen me. ¹⁸ Anôtô en ñac ñañên, tec kêjala gebe aêacma biñ gêdên amac kêtú “aêc” to “masi” kêpi tagen nec atom, ¹⁹ gebe Anôtônê Latu Jesu Kilisi, tañ aêagêc Silwana ma Timote ajam mêtê kêpi en gêdên amac nañ, nê biñ aec to masl nec atom. Gêdên tañ Kilisi gêmên nañ, Anôtô gêlôc gebe “Aec.” ²⁰ Kilisi gêlôc gêdên Anôtônê biñ samob, tañ gêjac mata nañ. Kêtú tonañña aêac tasôm gebe “Biññanô” kêtú Kilisiña gebe talambin Anôtô. ²¹ ñac tañ kêpuc aêac to amac tônia tamoa dawin Kilisi ma gen oso aêac nañ, Anôtô tau. ²² En kepen nê ñatalô kêpi aêac, tec tatu ênê gên, ma kakên Ñalau Dabuñ kêsêp aêacnên ñalêlôm kêtú ñakamaclauñ êtu gên, tañ gebe êkên êndên aêacña nañ.

²³ Aê aoc gêjac Anôtô gebe mênêwa ñoc ñalêlôm sa êndên amac gebe taêc walô amac, tec gaja Korinti atom tagen gebe jañgôm amac sec atom. ²⁴ Aêac atu amacnê m akên gêwin ñataui atom, amac akên gêwin ñajaña tec amoa. Tagen aêac abe anam kôm awiñ amac gebe têtac ñjam êsa.

2

¹ Aê taêc gêjam kêtú tônia gêc ñoc ñalêlômgen gebe jandên amac jawac atom, gebe jañgôm nê m ñalêlôm ñawapac êsa êtiam atom. ² Gebe aê embe jañgôm amacnê m ñalêlôm ñawapac êsa, asa oc êngôm aê têtac ñjam êsa. Lau ten sêmoa gebe sêngômña atom, lau tañ gagôm nêñ ñalêlôm ñawapac kêsa nañgen. ³ Aê kato biñ tonañ gebe aê embe jawac, go ançôm ñoc ñalêlôm ñawapac êsa atom, gebe kôm tonec gêjac amac ñawae gebe ançôm aê têtac ñjam êsa. Aê kakên gêwin gebe aê embe jamoa totêtac ñjamgen, go amac samob amoa totêtac ñjam amboac tonañgen. ⁴ Aê kato papia tau tonañ gêdên amac tonoc ñalêlôm ñawapac to ñatutucgen ma tomatocsulugen. Aê kato kêtú jañgôm nê m ñalêlôm ñawapac êsaña nec atom, kato gebe ajala aê têtac gêwin amac ñanôgenña.

Korinti sêsuc ñac, tañ gêgôm sec nañ, nê biñ ôkwi

⁵ Ñac ten embe êli biñ sa, oc êngôm aê tauc ñoc ñalêlôm ñawapac êsa atom, êkên wapac amacnê m ñagêdô. Aê gabe jasôm gebe êkên wapac êndên amac samob nec atom, gabe jakônin en samucgen atom. ⁶ Ñac tau kêtap nê sec ñagêjô ança lau taêsam nêñ sa sugac, tec kêtôm. ⁷ Amboac tonañ galoc asa ñalên ten ma asuc ênê biñ ôkwi to anam malô en gebe nê ñalêlôm ñawapac êlêlêc e êngôm tau palin nec atom. ⁸ Kêtú tonañña aê jalên biñ amac gebe êtôc nê m têtac gêwin enña ênêc awê êndên en êtiam. ⁹ Papia tañ kato gêdên amac nañ, ñam tau tonec gebe jansaê amac gebe jajala amac oc tañem wamu aênoc biñ samob me masi. ¹⁰ Amac embe asuc ñac ten nê biñ ôkwi, aê oc jasuc ôkwi amboac tonañ. Biñ jasuc ôkwiña ten embe ênêc, oc jasuc ôkwi êtu janam amac saña jakô Kilisi lanônê m. ¹¹ Aêac tanac jao taun êndên Sadan gebe ênsau êc aêac atom. Aêac tajam kauc ênê gênlêlôm atom.

Paulu gêmoa Troas tonê ñalêlôm ñatutucgen

¹² Gêdêñ tañ gaô lasê Troas gabe jasôm Kilisinê ñawae ñajam lasê nañ, galic gebe Apômtau gêlêc katam teñ su gêdêñ aê gebe janam kôm. ¹³ Mago gamoa totêtac malôgen atom, ñam gebe katap lasic Titi sa atom, tec kêkam êsêac lemenj ma gaja Makedonia.

¹⁴ Mago danje êndêñ Anôtô. Enj kêkêñ aêac, tañ Kilisi gêbiñ aêac tôñ nañ, awaka ênê wae kêku ñacjo tulurja sa. Ma kêkêñ aêac gebe aoc Kilisinê wae lasê ênam gamêñ samob auc êtôm ñamalu ñajam, tañ gêjam gamêñ popoc nañ. ¹⁵ Gebe Anôtô gêlic aêac atu Kilisinê gêñmalu amoa lau, tañ Anôtô ênam êsêac kêsi to lau, tañ sênaña nañ ñalêlôm. ¹⁶ Lau ñamakenj sêñu amboac ñasu gêmacanôña, tañ gesenj êsêac nañ. Lau ñamakenj sêñu amboac ñamalu ñajam, tañ kêsa anja gamêñ sêñgônj matenj jalinja ma kêkêñ êsêac sêñgônj matenj jali. Asa kêtôm sakinj amboac tonanj. ¹⁷ Aêac atulu Anôtônê mêtê amboac lau taêsam sêgôm kêtû awaña nañ atom. Anôtô kêsakinj aêac, tec asôm ênê mêtê lasê tonjalêlôm ñawagenj akô Anôtô lanjonêm, asôm kêtôm Kilisi gêbiñ aêac tôñ.

3

Poac wakuc ñasakinjwaga

¹ Galoc amac alic aêac amboac akianj taunj sa kêtiam me. Me moae aêac apô lêna papia êwa aêac sa êndêñ amacña, me apô lêna amacnêm papia êwa aêac sa êndêñ laurja kêtôm lau ñagêdô sêkôc-sêkôc nec me. ² Aêacma papia êwa aêac saña nañ amac taôm. Papia tau teto kêsêp aêacma ñalêlôm, lau samob têtôm gebe sêjala to sêsam. ³ Biñ tau gêc awê gebe amac atu Kilisinê papia, tañ kêkêñ gêdêñ aêac gebe asakinj. Enj keto papia tau ña busa kêsêp poc tapa atom, keto ña Anôtô mata jali nê Ñalau kêsêp ñamalacnêñ ñalêlôm.

⁴ Kilisi kêwaka aêac akêñ gêwiñ sa e ôliñ andanj Anôtô, tec asôm tonanj. ⁵ Aêac taunj atôm gebe taunj taêñ ênam biñ to anam kôm amboac tonanj atom. Aêac atôm kôm tau nañ ñam kêsêp Anôtônagenj. ⁶ Enj kêpuc aêac tôñ e atu poac wakuc ñasakinjwaga. Poac wakuc tau ñam kêsêp biñsu tetonja atom, kêsêp Ñalau, gebe biñsu tetonja tec gesenj ñamalac su, mago Ñalau kêkêñ êsêac sêñgônj matenj jali.

⁷ Biñsu tañ Anôtô keto kêsêp poc nañ, mênkêsa tonjawasigenj e lau Israel têtôm gebe sêlic Mose lanjonânô atom kêtû ñawasi, tañ gêjam lanjonânô auc nañña. Tagenj ñawasi tau tonanj gê su kêtiam. Biñsu tañ kêtû gêmacanô ñasakinjwaga embe êmêñ tonjawasi amboac tonanj, ⁸ go ñawasi, tañ êsap sakinj Ñalaurja tôñ nañ, oc êlêlêc su. ⁹ Sakinj tañ kêmetôc ñamalac gebe sênaña nañ, kêtap ñawasi sa, ma sakinj, tañ kêmasanj ñamalacnêñ biñ e Anôtô gêlic êsêac têtû lau gêdêñ nañ, kêtap ñawasi sa kêlêlêc su atom me. ¹⁰ Tec ñawasi ônêña embe tanam dôñ êpi ñawasi tonec, oc talic gebe ñawasi ñanô atom, ñam gebe sakinj tonec ñawasi kêlêlêc ñêñgenj su. ¹¹ Embe gêñ, tañ ê su nañ, êtap ñawasi amboac tonanj sa, go gêñ, tañ ênêc tenjenja nañ, êtap ñawasi sa êlêlêc su.

¹² Aêac akêñ matenj biñ amboac tonanj, tec amoa totêntac kêpa sugenj. ¹³ Aêac atôm Mose atom. Enj gêsanj lanjonânô ña obo auc, gebe lau Israel sêlic ñawasi ê su ênaña anja lanjonânô nañ atom. ¹⁴ Ma êsêacnêñ ñalêlôm ñadani kêsa. Kêtôm têm sêsam poac langwa ñabinj, go obo tonanj gêsanj biñ auc ñapanj e mêngeêdêñ galoc, sêkôc obo tau su atom, gebe Kilisi taugenj kêtôm gebe êkac obo tau su. ¹⁵ Biñjanânô, kêtôm têm samob, gêñ sêsam Mosenê biñ lasê nañ, obo tau tonanj gêsanj êsêacnêñ ñalêlôm auc e mêngeêdêñ galoc. ¹⁶ Mago Israel embe sênam taunj ôkwi êndêñ Apômtau, go êkac obo tau su. ¹⁷ Apômtau enj Ñalau. Ma Apômtaunê Ñalau embe êmoa êwiñ ñamalac, go êngamboac êsêac su sêmoa nêñ lêtêgenj. ¹⁸ Aêac tec obo gêsanj aêac lanjonânô auc atom nec, tatôm tasalakatu, tañ Apômtaunê ñawasi jakêpô lau e Apômtau Ñalau êkêñ aêac tapô taunj ôkwi tatôm enj tau katu ma tawê kainj ñawasi to ñawasi.

4

Anôtônê awamata kêsêp kunom

¹ Anôtô taê walô aêac, tec kêkêñ sakin tonañ gêdêñ aêac. Amboac tonañ aêac tatu golon atom. ² Aêac akac taun su anga gêñ, tañ kêsin tau ma kêtôm gebe êngôm aêac majen êsanja nan. Aêac asêlêñ asa lêñ dansañ atom ma ajam Anôtônê binj ôkwi atom. Aêac aoc binjanô lasê akô Anôtô lanônêm e awaka taun sa gêdêñ lau samob, tañ sêkêñ tanen nêñ awa ñalêlôm ña nan. ³ Ñawae ñajam, tañ ajam nan, embe êsin tau, go êsin tau êndêñ lau, tañ oc sênanja nanjen. ⁴ Êsêac sêkêñ gêwiñ atom gebe nom tonec ñañatausêga gêsañ nêñ ñalêlôm auc e ñakesec kêsa ma sêlic ñawê, tañ kêsa anga ñawae ñajam nan atom. Ñawae ñajam tau gêwa Kilisi, tañ kêtû Anôtô katu solop nan, nê ñawasi sa. ⁵ Gebe aêac ajam mêtê kêpi aêac taun atom, awa Jesu Kilisi sa gebe en Apômtau ma aêac taun gebe atu amacnêm saki ñwaga katu Jesuñ. ⁶ Anôtô tañ kêsôm gebe ñawê êsa anga ñakesec nan, kêkêñ aêacma ñalêlôm ñawê kêsa. Ñawê tau ñam kêsêp ajala Anôtônê ñawasi, tañ gêc Kilisi lanôanô nan.

⁷ Mago awamata, tañ awê kain nan, kêsêp aêacma ñalêlôm amboac kêsêp ku, tañ sêpac ña nom nan, gebe ñaclai ñamôkê ênêc awê gebe anga aêac taun ma atom, anga Anôtônêgen. ⁸ Gêñwapac tokainj-tokainj kêlêsuc aêacgen, mago kêlêsa aêac popoc atom. Aêac aê go taun, mago katuñ gêbac atom. ⁹ Lau sêjanda aêac, mago Anôtô gêwi aêac sinj atom. Sêku aêac tulu, mago sesen aêac su atom. ¹⁰ Aêac aoc Jesu gêmac êndu kêpi aêac ôlinj ñapan, gebe Jesu gêmoa mata jali eoc tau lasê êpi aêac ôlinj amboac tonanjen. ¹¹ Aêac amoa maten jali, mago asa pan gêmac ñalêndanj ñapanj kêtû Jesuñ, gebe Jesu gêmoa mata jali eoc tau lasê êpi aêac ôlinj mêtê-mêtê. ¹² Amboac tonañ ñaclai tamac ênduñja gêjam kôm kêpi aêac, ma ñaclai dangôn maten jalinja gêjam kôm kêpi amac.

¹³ Teto gec gebe “Aê kakêñ gêwiñ tec kasôm lasê.” Ñalau tañ kakac ñac tonañ e kêkêñ gêwiñ nan, kêkac aêac amboac tonanjen. Tec aêac akêñ gêwiñ ma asôm lasê amboac tonañ. ¹⁴ Aêac ajala gebe Ñac tañ gêñu Apômtau Jesu gêdi sa nan, oc êñu aêac andi sa awiñ Jesu to êkêñ aêac awiñ amac takô en lanônêmña. ¹⁵ Binj samob tonañ kêsa kêtû amacña. Anôtônê moasinj embe ênam sêga anga launêñ, go êsêacnêñ mec dangenja êtu dani êlêlêc e Anôtônê ñawasi êsa.

Tasa nêñ lenj totakêñ êwiñgenj

¹⁶ Amboac tonañ aêac atu golon atom. Aêac ôlinj embe êtu sec, ma êtu sec. Mago aêacma ñalêlôm êtu wakuc êtôm bêcgenj, ¹⁷ gebe ma gêñwapac gêgôm aêac têlagenj ma asaê amboac ñagaô nan, êkêñ ñawasi tenjenña kapôênj êlêlêc gêñwapac su ñênjenj. ¹⁸ Aêac matenj gê gêñ, tañ matenjanô talic sapu nan, gebe gêñ, tañ matenjanô talic nan, ê su, mago gêñ, tañ talic sapu nan, oc ênêc tenjenj.

5

¹ Aêac ajala gebe aêacma bec nomña tonec embe etoc su, go Anôtô êkêñ andu tenj êndêñ aêac. Andu tau, tañ ñamalac sêkwê ña lemenj atom nanj êkô undambê tenjenj. ² Amboac tonañ aêac aenj olinj to ajam awenj su ma andu undambêña gebe êkwa aêac auc. ³ Embe êkwa aêac auc, go têtap aêac sa toôlinj ñaôma atom. ⁴ Aêac anjônj bec ôlinjña tonec amoa, tec aenj olinj taunj toma ñalêlôm ñawapacgenj. Aêac abe akwalec bec tau tonec su atom, abe asô bec undambêña êkwa aêac auc êwiñ, gebe gêñ mata jali tau mênênam gêñ mêtê-mêtê auc. ⁵ Ñac tañ kêmasanj aêac kêtû gêñ tonanña nan, Anôtô tau, ma kêkêñ Ñalau gêdêñ aêac kêtû ñakamaclauj.

⁶ Amboac tonañ aêac têtac kêpa su ñapanj ma ajala gebe têm, tañ amoa ôlinjenj nan, kêtôm amoa gamênj jaba ma amoa jaêc Apômtau. ⁷ Aêac alic ñanô atom, ma akêñ gêwiñgenj ma tec asa ma lêñ. ⁸ Aêac têtac kêpa sugenj ma têtac gêwiñ kêlêlêc gebe awi ôlinj tonec ñabec sinj ma anjônj ma malacmôkê awiñ Apômtau. ⁹ Aêac amoa ma malacmôkê me amoa jaêc, tec atu kêka-kêka gebe Anôtô êlic aêac ênac mataanô ñajam. ¹⁰ Gebe aêac samob oc tatu awê natakô Kilisinê lêpônj mêtôcña nêmña, gebe aêac samob êndêñ-êndêñgenj tatap ñagêjô sa êjô ñajam to sec, tañ dagôm gêdêñ têm tamoa toôlinjenj nan.

Sakin daé wamaña

¹¹ Aêac ajala binj atêc Apômtaunja nam tec ajam kôm kêpi lau gebe sênam taunj ôkwi. Anôtô kêjala aêacgac ma aê taêc kêka gebe amac ajala aê gêc nê m ñalêlôm amboac tonanjen. ¹² Aêac abe awaka taunj waen sa êndên amac êtiamêtiam atom. Aêac abe êkêli amac e awaka aêac sa atu amac waem nam gebe amac ajô lau, tañ tetoc taunj sa gêñ dêmôênjaña, mago têtôm gebe tetoc taunj sa gêñ ñalêlômña atom nanj awen. ¹³ Aêac embe amoa atôm lau meloc, go amoa amboac tonanj êtu Anôtônja me embe amoa tokauc ñawa, go amoa amboac tonanj êtu amacña. ¹⁴ Kilisinê têtac gêwiñ ñanô kêkac aêac, tec aêac ajala gebe ñac tagenj gêmac êndu kêtú lau samobña, amboac tonanj tec kêtôm lau samob sêmac êndu sugac. ¹⁵ Enj gêmac êndu gêjô lau samob su gebe lau, tañ sêmoa materj jali nanj, sêmoa materj jali êtu sêmoasinj taunja atom, sêmoa êtu sênam sakinj ñac, tañ gêmac êndu gêjô êsêac ma gêdi sa nanjagenj.

¹⁶ Amboac tonanj aêac ajam dôñ ñac tenj ña lênj ñamalacña kêtiam atom. Gêmunjen tec ajam dôñ Kilisi ña lênj ñamalacña, mago galoc ajala enj amboac tonanj kêtiam atom. ¹⁷ Amboac tonanj ñac tenj embe Kilisi êmbinjen enj tôñ, go êtu gêñ wakuc tenj. Alic acgom, gêñ lanjwa gêjaña su ma gêñ wakuc mênkêsa. ¹⁸ Gêñ samob tonanj nam Anôtô, tañ kêkênj Kilisi gebe ê wama aêac êndên tau ma kêkênj sakinj wamaña gêdên aêac. ¹⁹ Anôtô gêmoa gêwiñ Kilisi ma gê wama ñamalac samob gêdên tau. Enj tañ gêjam nênj geo kêtiam atom ma kêkênj aêac asôm Anôtô gê wama ñamalacña ñawae lasê. ²⁰ Kilisi kêsakinj aêac gebe ajô enj su ma Anôtô kêkênj aêac gebe alênj binj amac. Tec atenjen amac ajô Kilisi gebe Ansunj taôm êndên Anôtô gebe ê wama amac êndên tau. ²¹ Kilisi gêjam kauc sec, mago Anôtô kêkênjen enj kêtú sec nam gêjô aêac su gebe aêac, tañ Kilisi gêbinjen aêac tôñ nanj, tawê kainj Anôtônê binjgêdên.

6

¹ Aêac tañ ajam kôm awinjen Anôtô nanj, alênjen binj amac gebe Akôc Anôtônê moasinjen sa ñaômagenjen atom. ² Anôtô kêsôm gebe “Aê kakênjen tañoc aôm gêdên noc ñajam ma gajam aôm sa gêdên bêc gajam aôm kêsiña.” Alic acgom, galoc noc ñajam tau, galoc bêc gêjam aêac kêsiña.

³ Aêac agôm gêñ tenj, tañ kêlênsônjen lau nanj atom, gebe sêmbu aêacma sakinjen atom. ⁴ Gêñ samob, tañ agôm nanj, kêwaka aêac sa gebe atu Anôtônê sakinjwaga. Aêac aôc gêñwapac totêntac kêpa sugenjen ma amoa toma ñalêlôm ñawapac. Aêac apô lêna taunjen to anjônjen jageo. ⁵ Êsêac sêjac aêac to sêkênjen aêac anjônjen kapoacwalô. Aêac asêp lau sêli awenjen sa to ñaonda ñalêlôm. Aêac ajam kolenjen aim taunjen sugenjen. Aêac aêc bêc atom to mo gêjô aêac. ⁶ Aêac amoa toma ñalêlôm ñawa to ajala binjen nam. Aêac aê launênjen binjen tôñ ma amoa totêntac wapôm genjen. Ñalau Dêbuñ gêwê aêac ma têtac gêwiñ totêntac makenjenjen. ⁷ Aêac asôm binjenanô lasê ma Anôtônê ñaclai kêpuc aêac tôñ. Binjgêdênjen ñalaukasap kêkêli aêac to gêjam aêac kêsi. ⁸ Ñagêdô tetoc aêac sa ma ñagêdô sêgôm aêac majenjen. Ñagêdô sêsôm aêac waenjen sec, ñagêdô sêsôm waenjen ñajam. Ñagêdô sêsôm aêac gebe dansantêna, mago asôm binjenanôgenjen. ⁹ Aêac amoa amboac lau sêjam kauc aêac, mago sêjala aêac kêtú tôñ. Aêac amoa amboac amac êndu, mago amoa materjenjaligac. Êsêac sêkic aêacma binjen, mago sêjac aêac êndu atom. ¹⁰ Aêac amoa amboac lau tonjalêlôm ñawapac, mago amoa totêntac ñajamgenjen ñapanjen. Aêac amoa amboac lau ñalêlôm sawa, mago amoaasinjen lau taêsam. Aêac amoa amboac gêñ tenjen gêc aêacña atom, mago atu gêñ samob ñatau.

¹¹ O amac lau Korinti, aêac asôm ma binjen gêdênjen amac gêc awêgenjen to êlêc ma ñalêlôm ñakatam su gêdênjen amac. ¹² Aêac agaminjen ma ñalêlôm gêdênjen amac atom, mago amac agaminjen nê m ñalêlôm gêdênjen aêac. ¹³ Akênjen ñajam êjô ñajammanjen. Aê kasôm ñoc binjen gêdênjen amac amboac kasôm gêdênjen ñoc ñapalê. Alêc nê m ñalêlôm ñakatam su êndênjen aêac.

Aêac tatu Anôtônê lôm dabunjen

¹⁴ Ambin̄ taôm tôñ tamin̄ lau-sêkên̄gêwiñ-atomwaga to anam kôm awiñ êsêac atom. Bin̄gêdên̄ agêc bin̄ geo sên̄am kôm sêwiñ taun̄ amboac ondoc. N̄awê agêc ñakesec sêsêlên̄ sêwiñ taun̄ amboac ondoc. ¹⁵ Kilisi agêc Sadañ nêñ bin̄ kêpi tagen̄ me. N̄ac tañ kêkên̄ gêwiñ agêc ñac, tañ kêkên̄ gêwiñ atom nan̄, sêwê kain̄ gên̄ tagen̄ amboac ondoc. ¹⁶ Anôtônê lôm dabun̄ ma lôm gwam̄ña ñam tagen̄ me. Amac ajala gebe aêac tatu Anôtô mata jali nê lôm dabun̄ kêtôm Anôtô tau kêsôm gebe

“Aê jakwê ñoc andu sa jañgôn̄ jawiñ êsêac to jasêlên̄ jamoa êsêac ñalêlôm.

Aê oc jatu êsêacnêñ Anôtô to êsêac oc têtû aêñoc lau.

¹⁷ Tec akac taôm su aña êsêacnêñ ma êñgamin̄ taôm êndên̄ êsêac.

Apôm̄taunê bin̄ tau tonan̄.

Amoasac gên̄ ñatêmui atom, go jakôc amac sa

¹⁸ ma jatu amac Tamemi ma amac atu aê latucio to ñac.

Apôm̄tau ñaniniñ N̄atau nê bin̄ tau tonan̄.”

7

¹ O lauace, Anôtô gêjac mata bin̄ gêdên̄ aêac, tec takwasin̄ ôlin̄ to ñalêlôm ñajec samob su ma tanac dabun̄ tatu lau dabun̄ tasa nêñ lên̄ totat c Anôtôgên̄.

Lau Korinti sêjam taun̄ ôkwi, tec Paulu têtac ñajam kêsa

² Akên̄ ñasawa êndên̄ aêac aña nêñ ñalêlôm. Aêac agôm keso gêdên̄ ñac teñ atom, asen̄ ñac teñ su atom ma awê ñac teñ auc kêtû nê awaña atom. ³ Aê kasôm bin̄ tonan̄ gebe jamêtôc amacña atom. Aê kasôm bin̄ gêmun̄ su gebe aêac têtac gêwiñ amac ñanôgên̄, tec tamoã maten̄ jali dawin̄ taun̄, ma tamac êndû dawin̄ taun̄ amboac tonan̄gên̄. ⁴ Aê taêc kêpa amac su kasôm amac waem kêtû tapa. Gên̄wapac gêgôm aêac ñanô, mago Anôtô gêjam malô aêacña gêjam aê auc to têtac ñajam kêsalê aê auc.

⁵ Gêdên̄ tañ aô lasê Makedonia su nan̄, ñasawa alêwan̄ tauñña teñ gêc atom, gên̄wapac kêkôm aêac aucgên̄. Aêac ôlin̄ kêtap sin̄ sa ma atêc taun̄ gêc ma ñalêlôm. ⁶ Mago Anôtô, tañ gêjam malô lau-ñalêlôm-ñawapacwaga nan̄, kêsakin̄ Titi mên̄gêô lasê aêac tec gêjam malô aêac amboac tonan̄. ⁷ Titi mên̄gêô lasê aêac tagen̄ tec gêjam malô aêac nec atom, amac ajam malô en̄ ñawae nan̄ mên̄gêjam malô aêac gêwiñgoc. En̄ gêjac min̄ gêdên̄ aêac gebe ajam awem su aê to atan̄ aê ma nêñ ñalêlôm kêkac amac aêña, tec têtac ñajam kêlêlêc.

⁸ Aê têtac sec gêdên̄ tauc ñanô kêtû ñoc papia, tañ kato gagôm amacnêñ ñalêlôm ñawapac kêsaña nan̄ atom. Aê galic papia, tañ kato e gêgôm amacnêñ ñalêlôm ñawapac kêsa têlAgen̄ nan̄ ma têtac sec gêdên̄ tau ñagec. ⁹ Ma galoc aê têtac ñajam kêsa. Têtac ñajam kêtû nêñ ñalêlôm ñawapac kêsa samucgên̄ñ nec atom kêtû amacnêñ ñalêlôm ñawapac kêsa e ajam taôm ôkwiña. Amacnêñ ñalêlôm ñawapac kêsa ñam kêsêp Anôtô, abacma bin̄ gêgôm amac atu sec atom. ¹⁰ Gebe ñalêlôm ñawapac, tañ ñam kêsap Anôtôña nan̄, êkac aêac e tanam taun̄ ôkwi natatap moasin̄ Anôtô ênam aêac kêsiña sa. N̄alêlôm ñawapac tonan̄ êkên̄ wapac lau teñ êtiam atom. Mago ñalêlôm ñawapac, tañ ñam kêsêp nomña nan̄, tec êkên̄ aêac tamac êndû. ¹¹ Alic acgom, nêñ ñalêlôm ñawapac, tañ ñam kêsêp Anôtô nan̄, kêkac amac kôm tokain̄-tokain̄ña. Kêkên̄ amac ôlim kêpi kêtû amansañ nêñ bin̄ña ma alic kesowaga sec. Amac atêc taôm to ajam awem su aê ma nêñ ñalêlôm kêkac amac kêtû aêña. Ma amac amêtôc sec. Amacnêñ kôm samob tonan̄ kêwaka amac sa gebe awê bin̄ tau ñakain̄ teñ atom. ¹² Amboac tonan̄ aê kato gêdên̄ amac, mago kato kêtû ñac, tañ gêgôm keso me kêtû ñac, tañ sêgôm en̄ sec nan̄ña atom. Masi. Aê kato gebe jakêli amac e ôlim palê aêacña ênêc awêgên̄ ma amac taôm ajala akô Anôtô lan̄ônêñña. ¹³ Bin̄ tonan̄ gêgôm aêacma ñalêlôm kêtû malô.

Mago tonan̄gên̄ atom. Titi têtac ñajam gebe amac samob alau ênê ñalêlôm ñawasi kêsa. Ma ênê têtac ñajam gêgôm aêac têtac ñajam kêsa samucgên̄. ¹⁴ Aê kalanem tauc gêdên̄ Titi

kêtu amacña, ma amac agôm aê majoc kêsa atom. Biñ samob, tañ asôm gêdêñ amac nañ biññanô, tec ma biñ lanemña, tañ asôm gêdêñ Titi nañ, biññanô amboac tonanğen. ¹⁵ Titi kékêñ nê ñalêlôm samucğen gêdêñ amac gebe taê gêjam lêñ amac akôc en saña. Amac tañem wamu en ñapep ma akôc en sa toatêc taôm ma atênêp. ¹⁶ Aê têtac ñajam to têtac kêpa su kêtu amacña samucğen.

8

Tanam Anôtônê lau sa

¹ O lasitêwaac, aêac anac Anôtônê moasiñ, tañ kékêñ gêdêñ gôlôac dabuñ Makedoniaña nañ, ñamiñ êndêñ amac añô acgom. ² Gêñwapac kékôniñ êsêac, mago sêpuc tauñ tônia ma sêmoa totêntac ñajam samucğen. Êsêac lau ñalêlôm sawaanô, mago sêkêñ da totêntac wapômğen sêjac ñawae. ³ Aê galic, tec jawa sa enden amac gebe tauñ nêñ ñalêlôm kékac êsêac tec sêkêñ da kêtôm gêñ, tañ gêc êsêacña ma sêkêñ kêlêlêc su. ⁴ Êsêac teten aêac ñapan gebe alôc ma sêwê kain sakiñ sênam Anôtônê lau saña sêwiñ. ⁵ Êsêac sêkêñ da kêtôm aêac taên kêka necğen atom, êsêac sêkêñ tauñ samucğen dêdêñ Apômtau gêmuiñ, ma Anôtô kêpuc êsêac tônia, go sêkêñ tauñ gêdêñ aêac amboac tonanğen. ⁶ Tec aêac asakiñ Titi, tañ gêmuiñğen gêjac m moasiñ tonanğen ñakoleñ nañ, gebe ênac dabiñ kôm tau anğa amacnêm. ⁷ Amac atu lau tolêlôm gêñ samob tonec ñaiña, akêñ gawiñ, asôm mêtê, ajala biñ, ajam kôm toôlim palêgen ma têtac gêwiñ aêac, tec galoc atu lau tolêlôm amoasiñ Anôtônê lauña êwiñmañ.

⁸ Aê gabe jakac amac atom. Lau ñagêdô sêgôm toôliñ palêgen, tec gabe jansaê amac gebe oc têtac gêwiñ ñanô amboac tonanğen me masi. ⁹ Amac ajala aêacnêñ Apômtau Jesu Kilisi nê moasiñğac. En ñac tolêlôm, mago kêtu ñac ñalêlôm sawa kêtu amacña, gebe ênê ñalêlôm sawa tonanğen êkêñ amac atu lau tolêlôm. ¹⁰ Aê jawa ñoc taêc gêjam sa êpi biñ tau acgom. Biñ tonec oc êmoasiñ amac. Gêdêñ jala langwa amac ajac m kôm tau, mago ajam ñaômagen atom, têtac gêwiñ ñanôgen tec ajam. ¹¹ Amboac tonanğen galoc anac dabiñ kôm tau ma anğôm biñ, tañ nêm ñalêlôm êkac amacña nañ, ñanô êsa ña gêñ, tañ gêc amacña nañ. ¹² Embe nêm ñalêlôm êkac amac ma akêñ êtôm gêñ, tañ gêc amacña, go Anôtô êlic ñajam. Akêñ gen, tañ taôm apô lêna amoa nañ atom. ¹³ Aê taêc gêjam biñ tonec gebe lau ñagêdô sêmoa ñajam ma sêlêwan taunğen ma amac aoc gêñwapac nec atom. Amac samob atôm taômgen. ¹⁴ Galoc tonec amacnêm gêñ taêsam gêc, tec anam êsêacnêñ sêpô Iênaña sa. Ma êsêacnêñ gêñ ñagêdô embe ênêc, go sênam amacnêm apô lênaña sa amboac tonanğen ma amoa atôm taômgen. ¹⁵ Êtôm biñ, tañ teto gêc gebe “Ñac tañ kejoñ mana taêsam nañ, nê mana kêlêlêc su atom. Ma ñac, tañ kejoñ luagêc nañ, kêpô lêna atom.”

Titi to nê launêñ biñ

¹⁶ Aê gajam danğe gêdêñ Anôtô gebe kékac Titinê ñalêlôm e ôli palê kêsa kêtu amacña ma gêgôm kêtôm aê gagôm. ¹⁷ Aêac alên biñ ñac tau tec kékêñ taña ma tau ôli palê kôm tonanğen e nê ñalêlôm kékac en ma gêdêñ amac gêwac. ¹⁸ Aêac asakiñ lasiñi ten, tañ gôlôac dabuñ samob sênô en gêjam mêtê ñajam ñawae nañ, tec gêwiñ en gêwac. ¹⁹ Mago kêtu tonanğenğen atom, gôlôac dabuñ samob sêjaliñ en sa gebe êsêlêñ to ênam sakiñ êwiñ aêac êtu moasiñ tonanğen, gebe Apômtaunê wae êsa to êwaka aêacma têtac gêwiñ kôm tonecña sa. ²⁰ Aêac agôm tonanğen gebe lau ten sêngoliñ biñ êpi aêac êtu moasiñ kapôên, tec aêac akôc necña atom. ²¹ Aêac taên gêjam gebe anğôm ma gêñ ñapep sawa êtu Apômtau taugen êlicña atom, anğôm êtu ñamalac sêlicña amboac tonanğen. ²² Ma aêac asakiñ lasiñi ten gêwiñ. Aêac asaê en kêtu dim taêsam kêtu kôm ñagêdôña ma alic en gêgôm gêñ toôli palêgen. En taê kêpa amac su, tec ôli palê kêsa amacña. ²³ Titi tau tec jawa en sa gebe ñoc ñac en, nañ

gêjam kôm kêpi amac gêwiñ aê. Ma aêac lasiñiagêc têtû gôlôac dabuñ nêñ aposolo sêwaka Kilisinê wae saña. ²⁴ Atôc nêñ têtac gêwiñ êndênj êsêac ma awaka aêacma biñ lanemña, tañ asôm kêpi amac nan sa, gôlôac samob sêjala gebe biññanô.

9

Tanam Anôtônê lau sa

¹ Sakiñ tanam Anôtônê lau saña tau gêc awê, tec jato ñabiñ êndênj amac êtiam atom. ² Aê kajala gebe nêñ ñalêlôm kêkac amac sakiñ tonanña, tec kalanem amac gêdênj lau Makedoniaña ma kasôm gebe “Lau Akaiaña sêmasañ tañj kêtû sakiñ tonanña gêdênj jala langwa sugac.” Amac waem ôlim palaña tonanj kêkêli lau taêsam ma sêkôc kôm tau sa amboac tonanjenj. ³ Galoc jasakiñ lasitêwai tonanj sêwac, gebe biñ, tañ kalanem amac nan, êwaka tau sa gebe biññanô, tec amac amansañ taôm êtôm aê kasôm. ⁴ Aê embe jawiñ lau Makedoniaña ñagêdô jawac ma jatap amac sa gebe amasañ taôm su atom, oc êngôm aêac, tañ taênj kêka amac nan, majenj ñanô. Aê gabe jasôm biñj êpi amac majem êsaña nec atom. ⁵ Kêtû biñ tonanña aê taêc gêjam kêtû tônj gebe janac biñsu lasitêwai tonanj, gebe sêsêlênj sêmuñ sêndênj amac sêwac ma sênac dabiñ moasiñ, tañ amac akênj ñawae gebe asakiñ nan kwananjenj. Embe anac dabiñ taôm amboac tonanj, go êwa moasiñ tau sa gebe akênj kêtû aêac akac amacña atom, taôm nêñ ñalêlôm kêkac amac tec akênj.

⁶ Taêm ênam tonec acgom. Ñac tañ kêsê ñawê luagêcgenj nan, oc ejonj ñanô luagêcgenj sa. Ma ñac, tañ kêsê ñawê taêsam nan, oc ejonj ñanô taêsam sa. ⁷ Lau samob sêkênj atôm nêñ ñalêlôm êkac êsêacña, sêkênj totêntac secgenj êtu sêkac êsêacña atom, gebe Anôtô têtac gêwiñ ñac, tañ kêkênj totêntac wapômgenj nan. ⁸ Anôtô kêtôm gebe êkênj moasiñ samob ênam amac auc, gebe atap nêñ gênj êôc amac tônña sa ñapanj ma atap sa êlêlêc e atôm gebe anjôm kôm ñajam samob, ⁹ kêtôm teto gêc gebe “Enj kêpalip nê gênj gêdênj lau ñalêlôm sawa.

Ênê biñgêdênj oc ênêc endenj tônjenj.”

¹⁰ Ñac tañ kêkênj ñawê gêdênj ñackêpalip-ñawêwaga to kêkênj mo gebe enj êniñ nan, oc êkênj ñawê êndênj amac amboac tonanj ma êkênj êtu taêsam e amacnêñ biñgêdênj ñañanô êtu kapôênj. ¹¹ Enj êkênj amac atu lau tolêlôm gênj samobña e atôm gebe akênj gênj totêntac wapômgenj. Ma aêac anam amac sa e lau sênam danje Anôtô êtu nêñ moasiñ tonanña. ¹² Amac ajam kôm kêpi sakiñ tonanj, tec gêjam Anôtônê lau sêpô lêna taññagenj sa atom, êkêli lau taêsam sênam danje Anôtô. ¹³ Sakiñ tonanj êwaka amac sa ma êkêli lau sêlambiñ Anôtô êtu tañem wamu to asôm Kilisinê ñawae ñajam lasêña ma êtu têtac wapôm gêbiñ amac tônj têmiñ êsêac to ñagêdô samobña. ¹⁴ êsêacnênj mec, tañ teterj kêtû amacña nan, gêwa sa gebe sêjam awenj su amac kêtû moasiñ kapôênjanô, tañ Anôtô kêkênj gêdênj amac nanña. ¹⁵ Danje êndênj Anôtô êtu moasiñ ñanô, tañ kêkênj gêdênj aêac ñaômagenj nanña. Aêac tatôm gebe dawa moasiñ tau sa tomalagenj atom.

10

Paulu kêkac biñ su tau

¹ Aê, Paulu, tauc jalênj bi ñ amac êtu Kilisinê ñalêlôm ñajam to malôña. Lau sêsôm biñ kêpi aê gebe aê embe jamoa jawiñ amac, oc jambu tauc, mago embe jamoa jaêc, oc jasôm biñ ñajaña. ² Aê jatenj amac gebe Anjôm aê jasôm biñ ñajaña êndênj amac êndênj tañ jamoa jawiñ amac nan atom. Aê taêc gêjam kêtû tônj gebe jasôm biñ ñajaña amboac tonanj êndênj lau ñagêdô, tañ taênj gêjam gebe aêac asêlênj asa lênj ñamalacña. ³ Biññanô, aêac ñamalac, tec asa ma lênj, mago ajac siñ ña lênj ñamalacña atom. ⁴ Aêacma siñ ñalaukasap ñam kêsêp nom atom, Anôtônê laukasap tau ñajaña kêtôm gebe anac siñ ma ansenj ñacjonênj tunbôm ñajaña su. Aêac ansenj ñamalacnênj kauc keso, ⁵ to nêñ biñ tetoc tañ saña, tañ gêsañ aêac auc e tajala Anôtô sapu nan su. Ma êkônijn biñ samob, tañ taênj gêjam nan, tônj e êsô

Kilisinê binj ñalabu. ⁶ Aêac amasanj tauj su gebe êndêj tanj amac anac dabinj tanjem wamu su acgom, go aêac amêtôc tanenj pêc samob.

⁷ Matem êndinj gêj, tanj gêc lanjônêmña nanj. Nac tenj embe êlic tau amboac Kilisinê ñac, nanj taê ênam ênêc tauña êwinj gebe aêac atu Kilisinê lau amboac tonanj atôm enj. ⁸ Aê embe jalanem tauc êlêlêc su êtu ñaclai, tanj Apômtau kêkêj gêdêj aêac nanña, oc majoc atom. Eo kêkêj ñaclai amboa amac saña, kêkêj ñaclai ansej amac suña atom. ⁹ Taêm ênam gebe aê gabe jatakê amac ña ñoc papia nec atom. ¹⁰ Lau ñagêdô sêsôm gebe “Ênê papia tec ñajaña to ñatêkwa. Mago enj tau embe êmoa êwinj aêac, go talic enj ñac palê-palê ma ênê binj amboac ñanô masi.” ¹¹ Nac tanj kêsôm binj tonanj nanj, taê ênam binj tonec acgom gebe Aêac tanj amoa jaêc ma ato ma papia ñajaña nanj, oc anjôm binj, tanj ato kêsêp papia nanj, ñanô êsa êndêj tanj wacamo awinj amac.

¹² Aêac abe akianj tauj e naanam taminj lau ma anam dôj tauj êpi êsêac, tanj tauj sêwaka tauj sa nanj, nêj ñagêdô atom. Êsêac tonanj têtû tauj nêj dôj to sêjam dôj tauj kêpi tauj e nêj kauc kêlênsônj. ¹³ Aêac tonec abe alanem tauj êlêlêc su atom. Anôtô tau kêkêj dôj gebe anam dôj-ma kôm. Aêac adaguc dôj tonanj tec wacô lasê amac. ¹⁴ Amac amoa madinj ñalêlom, tec gêdêj tanj adêj amac awac to Kilisinê ñawae ñajamgenj nanj, aka lêlêc madinj tonanj atom. ¹⁵ Aêac alanem tauj kêtû lau tenj nêj kolejña atom. Mago aêac akêj matenj gebe amacnêm akêj gêwinj esewec ma akêj aêacma kôm êlainj tau ñanô anja amacnêm e êtôm madinj, tanj Anôtô kêkêj nanj. ¹⁶ Go asôm ñawae lasê e aka lêlêc amac naakêj êsêp lau samuc nêj gamêj ma alanem tauj êtu kôm, tanj lau tenj sêjam su anja nêj tunjêlôm nanj atom. ¹⁷ “Nac tenj embe êlanem tau, go êlanem tau êtu Apômtauñagenj.” ¹⁸ Nac tanj tau kêwaka tau sa nanj, enj kolejwaga ñanô atom. Nac tanj Apômtau kêwaka enj sa nanjenj, tec enj kolejwaga ñanô.

11

Paulu to aposolo dansanj

¹ Anj ñoc binj meloc ñagec acgommanj. Aê kajalagac gebe amac oc anj. ² Aê gajam lêmuj amac kêtôm Anôtô gêjam lêmuj gebe amac atôm awêtakinj ñajam tenj, tanj kêsî enj kêtû ñac tagenja nanj, tec gabe jawê amac andêj enj ana. Nac tau Kilisi. ³ Mago aê taêc dani amac gebe nêm ñalêlôm, tanj kêsap Kilisi tøj ñanjenjenj nanj, oc êtu sec ma awi enj sinj atôm Ewa, tanj moac kêsau enj ña binjdansanj tokauc nanj. ⁴ Gebe ñac tenj embe wacênam mêtê êpi Jesu tenj, tanj aêac ajam mêtê kêpi atom, me embe akôc ñalau tenj sa, tanj akôc sa anja aêacma atom, me embe ñawae ñajam tenj, tanj aêac akêj gêdêj amac nanj atom, oc anj anac ñawagenj.

⁵ Aê kasaê tauc gebe “aposolosêga” tonanj lau tokauc sêlêlêc aê su nec atom. ⁶ Moae kasôm binj amboac kwapuc, mago ñoc kauc amboac kwapucnêj atom. Binj tonanj aêac awa sa gêdêj amac gêc awêgenj ña binj to lêj tokainjtokainj.

⁷ Aê gabu tauc gebe jatoc amac sa ma kasôm Anôtônê ñawae ñajam lasê kakôc ñaôli gêjô su atom, tec gagôm sec me. ⁸ Gôlôac dabuj ñagêdô sêjam ôli aê gebe janam sakinj amac. Aê galic amboac kajanjo gêj anja êsêacnêj. ⁹ Gêdêj tanj gamoa gawinj amac tokapô lêna ñênjenjenj nanj, aê kaêlênsônj amac ma katenj gêj anja amacnêm ñac tenj nê atom. Lasitêwai tanj sêmênj anja Makedonia nanj, sêjam ñoc kêtô lêna sa. Aê gajob tauc ma oc jajop tauc ñapep gebe jakêj wapac tenj êndêj amac atomanô. ¹⁰ Kilisinê binjñanô gêjam aê auc, tec jasôm êtu tøj gebe ñoc waec tonanj ñawae êmbacnê anja Akaia ñagamênj samob atomanô. ¹¹ Aê kasôm binj tau kêtû asagenja. Kasôm gebe têtac gêwinj amac atom me. Anôtô kêjala gebe têtac gêwinj amacgac.

¹² Gêj tanj gagôm gamoa nanj, oc jawi sinj atom, gebe jakô êsêac, tanj sebe tetoc tauj sa ma sêsôm gebe sêjam kôm têtôm aêac nanj, waenj auc. ¹³ Lau tônê ñai êsêac aposolo dansanj. Êsêac kolejwaga dansanj, tanj sêjam Kilisinê aposolo lanjôn nanj. ¹⁴ Binj tonanj êtakê

amac atomman, gebe Sadan tau gêjam anjela nawêña lanjô. ¹⁵ Tec ênê sakinwaga embe sênam sakinwaga bingêdênja lanjôn, oc alic amboac gêñ kainj tenj atom. Êtu namu êsêac têtap ngagêjô sa êtôm nêñ kôm, tanj sêjam nanj.

Paulu gêôc nandan taêsam kêtû enj aposolona

¹⁶ Aê jasôm ñoc binj êtiam gebe alic aê amboac ñac meloc atom. Mago embe alic aê amboac ñac meloc, nanj alicmanj, tagenj alôc sa gebe jalanem tauc ñagec acgom. ¹⁷ Binj tec jasôm nec Apômtaunê binj atom. Aê jasôm binj lanemña tonec amboac ñac meloc tenj. ¹⁸ Lau taêsam sêlanem tauñ kêtû binj ñamalacña, tec gabe jalanem tauc êtu tonanña êwiñmanj. ¹⁹ Amac taôm lau tokaucgac, mago anjô lau meloc nêñ binj ajac ñawaegenj. ²⁰ Ñac tenj embe êkôninj amac atu ênê sakinwaga, me êniñ amacnêm mo ñaômagenj, me êkôc amacnêm gêñ, me etoc tau sa, me êtap amac lanjômanô auc, oc alic ñajam. ²¹ Aê jasôm tomajocgenj gebe aêacma ñajana masi, tec agôm gêñ amboac tonanj atom.

Mago ñac tenj embe êkianj tau sa gêñ tenja, go jakianj tauc sa amboac tonanjenj. Galoc kasôm binj amboac ñac meloc kêtiam. ²² Êsêac Ebolaiwaga me. Aê amboac tonan. Êsêac Israelwaga me. Aê amboac tonan. Êsêac Abrahamnê wakuc me. Aê amboac tonan. ²³ Êsêac Kilisinê sakinwaga me. Aê jasôm ngagêbôcñagenj gebe Aê gajam sakinj Kilisi kêlêlêc êsêac su. Aê gajam kolenj kêlêlêc êsêac. Aê gêngônj kapoacwalô kêtû dim taêsam, si aê kêlêlêc e kêdabinj gebe jamac êndu. ²⁴ Judawaga si aê kêtû dim lemenj tenj kakôc sêm 39 kêtômgenj. ²⁵ Si aê ña sêm kêtû dim têlêac kêtiam, ma gêdênj ñasawa tenj gadam kapoac gwêc gelenja samuc tenj ma gêbêcauc samuc tenj. ²⁶ Aê kasêlênj gajac laoc gamênj todim-todim, galom bu secsec, ma kêjangowaga to aê tauc ñoc lau ma lau samuc dêdib aê ñawaô sebe sênac aê êndu. Aê gêngônj malac to gamoa gamênj sawa ma kapoac gwêc to gangônj gawin lasitêwai dansan ma gamoa jageo ñanô. ²⁷ Aê gajam kolenj e tekoc gêbac ma gêbêc taêsam gaêc bêc atom. Mo to bu gêjô aê ma kêpô lêna tauc gêñ taniñña samucgenj ma malo gêjam aê ma ñoc ñakwê masi. ²⁸ Aê gabe jasa binj ngagêdô sa êwiñ atom, tagenj tonec gebe kêtôm bêcgenj kêpô sim tauc kêtû gôlôac dabun samobña, tec kêkôninj aê tôn ñanôgenj. ²⁹ Ñac tenj embe êtu palê, go aê jatu panj atom me. Sec ñalip embe ênac ñac tenj, go aê têtac nandanj êsa atom me.

³⁰ Lau embe sêkac aê gebe jalanem tauc, go jalanem tauc êtu ñoc palêpalênagenj. ³¹ Apômtau Jesu Tama Anôtô, tanj aêac têlanem enj endenj tônggenj nanj, tec kêjala gebe kasau atom. ³² Gêdênj tanj aê gamoa Damasku nanj, kinj Areta nê gôlinwaga kêsôm gebe sêlai Damasku ñakatam auc sebe sêkôc aê tôn. ³³ Mago sêkênj aê kasêp sêm, tanj sêwa kêtôm talu tenj nanj, ma sêlêwanj aê kasa katam saun tenj kasêp tunjôm ñamagêña gamênj, tec gaêc êsêac lemenj su.

12

Paulu katu kainj tenj kêsa to Anôtô geoc binj lasê gêdênj enj namin

¹ Binj tonec gêc awê gebe lanem tau ñanô masi. Mago talanem tauñmanj. Galoc jawa binj katuc kainj tenj kêsa to Apômtau geoc binj lasê gêdênj aênja sa. ² Aê kajala ñac tenj Kilisi gêbinj enj tôn ma kêsunj enj sa kêpi undambê ñadenj kêtû têlêacña nanj gêja. Binj tonanj kêsa ñajala 14 su. Ñac tau toôligenj gêja me gêwi ôli sinj, aê kajala atom. Anôtô tec gêlic. ³⁻⁴ Aê kajala gebe Anôtô kêsunj ñac tau tonan sa kêpi paradis. Ñac tau toôligenj gêja me gêwi ôli sinj, aê kajala atom. Anôtô tec gêlic. Anja ônê enj gênjô binj, tanj ñamalac awenj sêsôm têtôm atom to sêjac jao gebe sêsôm atom nanj. ⁵ Aê gabe jalanem ñac tonan, gabe jalanem tauc atom. Embe jalanem tauc, oc jalanem tauc êtu ñoc palêpalênja. ⁶ Aê embe taêc ênam gebe jalanem tauc, oc jangôm tauc jatu meloc atom, oc jasôm binjñanôgenj. Mago aê gabe janam tauc tôn gebe ñac tenj êlic aê ñajam êlêlêc su atom. Gêñ tanj enj gêlic aê gagôm to binj, tanj enj gênjô aê kasôm nanjenj êwaka aê sa.

⁷ Anôtô geoc biñ kainj tenj ñanô lasê gêdêñ aê, mago enj gebe aê jatoc tauc sa atom, tec kêkêñ gêmâc tonãdanj kainj tenj gêdêñ aê, aê galic gêmâc tau kêtôm Sadãñnê anjela tenj, tanj kêtuc aê gebe jatoc tauc sa atom. ⁸ Aê katenj Apômtau kêtú dim têlêac kêtú gêmâc tauña gebe êkôc su anjã aê. ⁹ Mago enj kêsôm gêdêñ aê gebe “Aôm kôtap ñoc moasinj sêñac, tec kôpô lêna gêñ tenj kêtiam atom, gebe ñoc ñaclai ênac dabinj tau anjã lau palê-palê nêñ.” Amboac tonãñ aê jalanem tauc ñoc palê-palêña janac ñawaegenj gebe Kilisinê ñaclai êkwa aê auc. ¹⁰ Amboac tonãñ oc jalic ñajam gebe jamoa topalê-palêgenj ma lau sêñgôm aê sec to japô lêna tauc ma sêjanda aê to janjônj naeo êtu Kilisinã. Êndêñ tanj jamoa topalê-palêgenj nanj, jamoa tonãclaigenj.

Paulu kêpô sim tau kêtú lau Korintinja

¹¹ Aê katu ñac meloc sugac. Amac akac aê tec katu gêñ meloc. Kôm awaka aê sanã gêjac amac ñawaegac. Aê ñac ñaôma, mago aposolo towae tonãñ ñai sêlêlêc aê su atom. ¹² Aê gamoa gawinj amac ma gaôc gêñwapac totêtac kêpa sugenj e gagôm gêñsêga, tanj kêwaka aposolo sa nanj. Aê gagôm gêñsêga to gêñtalô ma gêñ tonãclai. ¹³ Gôlôac dabunj ñagêdô têtãp gêñ ondóc sa, tanj amac atap sa atom. Gêñ tagenj tonec tec atap sa atom gebe aê tauc kalênsônj amac ma katenj gêñ tenj anjã amacnêñ atom. Asuc ñoc geo tonãñ ôkwimanj.

¹⁴ Galoc kamasãñ tauc gebe jandêñ amac jawac êtu dim têlêacña. Ma aê gabe jakôc gêñ tenj anjã amacnêñ atom. Aê gabe jatãp amacnêñ gêñ sa atom, aê gabe jatãp amac taôm sa. Ñapalê sêñac awa sa êtu teneñi to tameninja atom, teneñi to tamenji sêñac sa êtu ñapalêña. ¹⁵ Aê têtãc gêwinj ñanô gebe jakêñ ñoc gêñ samob to jaim tauc su êtu janãm amac sanã. Ma aê embe têtãc êwinj amac êlêlêc su, go amacnêñ ñagêjô tonec gebe têmtãc êwinj aê ñagecgenj me.

¹⁶ Biñ tau tonec gêc awê, aê katenj gêñ e kakêñ wapac amac atom. Tagenj lau ñagêdô sêsôm gebe oc gagôm gêñlêlôm amac ma kasau amac e gajãm amac ôkwi. ¹⁷ Amboac ondóc. Aê kasakinj lau dêdêñ amac sêwãc nanj kasakinj nêñ tenj gebe êwê amac aucña me. ¹⁸ Aê katenj Titi gebe êwãc ma kasakinj lasinji tenj gebe êwinj enj. Tec Titi oc gêwê amac auc me. Aêagêc asa ma lêñ toma ñalêlôm tagenj atom me. Aêagêc apuc ñac tagenj wanã atom me.

¹⁹ Amac abe aêac awa tauñ sa êndêñ amac endenj tônjenj me. Masigoc. Kilisi gêbinj aêac tônj ma aêac asôm biñ akô Anôtô lanjônêñ. O lauace, genj samob tonãñ aêac agôm gebe amboa amac sanã. ²⁰ Aê gaê go tauc gebe moae êndêñ tanj wãcãô lasê amac nanj, jatãp amac sa atôm aê taêc gêjamña nec atom. Ma moae amac atap aê sa jatôm amac taêm gêjamña nanj, atom amboac tonãñgenj. Aê katêc gebe moae jatãp kisa to biñ lêmunjña ma têtãc ñandanj, biñ saic-saic to biñ gêga ma biñkalom, atoc taôm sa ma lêñ wãc-wãcgenjña sa. ²¹ Aê gaê go tauc gebe aê embe jandêñ amac jawac êtiam, go ñoc Anôtô oc moae êkôninj aê ma amac alic, ma jatanj api taêsãm, tanj sêgôm sec wanêcgenj su, mago sêjam tauñ ôkwi anjã gêñ môp to mockainjña ma matenj danjucña, tanj sêgôm nanj atom.

13

Paulu gêlêñ biñ lau kêtú ñamu ma gêjac mata nê papia

¹ Galoc gabe jandêñ amac jawac êtu dim têlêacña. “Ñac luagêc me têlêac sêwa biñ tenj sa acgom, go ñanô êsa.” ² Gêdêñ tanj gamoa gawinj amac kêtú dim luagêcña nanj, kasôm biñ gêdêñ lau, tanj gêmunjenj sêgôm sec to gêdêñ lau ñagêdô samob gebe Embe jawac êtiam, oc taêc walô amac atom. Galoc gamoa jaêc amac, tec jasôm biñ tonãñgenj êtiam. ³ Amac abe Kilisi êwa tau sa ñanôgenj gebe aê gajãm enj awa. Enj gêmoa gêwinj amac amboac ñac palê-palê atom, gêmoa gêwinj amac tonãclaigenj. ⁴ Biññanô, enj ñac palê-palê, tec sêjac enj kêpi kakesotau. Mago Anôtônê ñaclai kêkêñ enj gêmoa mata jali. Enj gêbinj aêac tônj awê kainj ênê palê-palê, mago Anôtônê ñaclai êkêñ aêac amoa matenj jali awinjenj gebe anãm amac sa.

⁵ Ansaê taôm acgom. Amac akêḡ gêwiḡ ḡanô me masi. Taêm ênam taômmanḡ. Amac ajala gebe Kilisi Jesu gêmoa gêwiḡ amac me masi. Embe ajala atom, go atap saê ḡanô sa atom. ⁶ Aê taêc kêka gebe amac ajala aêac gebe atap saê ḡanô sagac. ⁷ Aêac ateq Anôtô gebe amac aḡgôm sec teḡ atom. Aêac ateq biḡ tonaq kêtú awaka tauḡ sa êndêḡ amac alic gebe aêac lau ḡaḡêḡ nec atom, ateq gebe amac aḡgôm gêḡ ḡajamgeḡ. Embe alic aêac amboac lau, taḡ têtap saê ḡanô sa atom naḡ, oc êtôm, mago oc êlênsôḡ aêac atom. ⁸ Aêac tec atôm gebe akônḡ biḡḡanô tôḡ atom, aêac atoc biḡḡanô sageḡ. ⁹ Embe aêac lau palê-palê ma amac lau ḡajaḡa, oc aêac alic totêntac ḡajamgeḡ. Aêac ateq ma mec kêtú biḡ tau tonecḡa gebe Anôtô êkêḡ amac atu lau ḡajaḡa samucgeḡ. ¹⁰ Aê gamoa jaêc ma kato biḡ tonec kêtú ḡam tonecḡa gebe êndêḡ taḡ jaô lasê amac naḡ, jansaic biḡ amac atom. Apômtau kêkêḡ ḡaclai tau gêdêḡ aê, mago kêkêḡ kêtú enseḡ amac suḡa atom, kêkêḡ kêtú êmboa amac saḡageḡ.

¹¹ O lasitêwaac, aḡgôḡ ḡajamôḡ. Anac dabiḡ taôm ḡapep. Alêḡ biḡ taôm. Nêm ḡalêlôm êpi taḡeḡ ma amoa tobiḡmalôgeḡ. Ma Anôtô, taḡ kêtú têtac gêwiḡ to biḡmalô ḡamôkê naḡ, wacêwiḡ amac.

¹² Aê moalêc taôm to akôc taôm sa êtôm Anôtônê lau nêḡ mêtê. Anôtônê lau samob aweq gêḡac amac.

¹³ Apômtau Jesu Kilisi nê moasiḡ to Anôtônê têtac gêwiḡ ma ḡalau Dabuḡ êmbiḡ amac tôḡ êwiḡ amac samob.

Paulunê papia gêdêḅ lau GALATA

Apômtau Jesu nê Njawa Njajam kêlainḅ tau e sêsôm lasê lalau samuc, taḅ nêḅ ḅam kêsêḅ Juda atom sêḅô to sêkôc sa sêjac ḅawaegenḅ sêwiḅ-sêwiḅ naḅ, biḅ tonec kêlênsônḅ gôlôac buḅa gebe lau teḅ têtḅ lau buḅa ḅanô atom aê seḅoḅ Mosenê Biḅsu sêwiḅ aegom. Paulu taê gêjam gebe aê sêsô Biḅsu ḅalabu nê gejae êsêac ḅawaae atom. Masianô. Eḅ gebe dambinḅ taḅ toḅ tamiḅ Kilisi nee takêḅ gêwiḅ taugenḅ kêtḅ ḅanombanânô gebe Anôtô gêlic ḅamalac samob gêdêḅ kêtḅ sêkêḅ gewiḅḅagenḅ. Tagenḅ lau ḅagêdô jasêô lasê gôlôac Galatianḅ, naḅ sêôc Paulunê biḅ tonaḅ auc ma sêsôm ḅajaḅa gebe Lau seḅoḅ Mosenê Biḅsu êwiḅ acgom, go Anôtô êlic êsêac têtḅ lau gêdêḅ. Galatia tonaḅ Romnêḅ gamêḅ teḅ gêc Asia Saunḅ.

Paulunê papia gêdêḅ lau Galata nec ḅac tau keto gebe lau, taḅ sêkêḅ taḅenḅ mêtê geo tonaḅ e seo sic naḅ, sêkac taḅ ḅkwi dêndêḅ gôlôac buḅa nêḅ sêkêḅ gewiḅ to nêḅ lêḅ ḅaḅêḅ naḅ. Paulu gêjac m nê papia gêwa tau sa gebe Jesu Kilisi nê aposolo teḅ eḅ ma gêwê kainḅ gaê tau, tec gêjam talaḅ tau gêdêḅ lau, taḅ seḅoc eḅ aposolo ḅanô atom naḅ. Paulu gesenḅ esêae ma kêsôm ḅajaḅa gebe ḅamalac sêsunḅ sakinḅ aposolonaḅ gelom eḅ atom, kekôc anḅa Anôtônê. Ma Anôtô kêsakinḅ eḅ gêdêḅ lau samuc gebe ênam mêtê êsêac êlêlêc lau Judawaga su. Go gelom biḅ teḅ gebe sêkêḅ gêwiḅ taugenḅ kêḅô lau ḅkwi têtḅ lau gêdêḅ. Gocgo kêwaka biḅ tonec sa gêc môkêlatu 5 to 6 gebe takêḅ gêwiḅ Kilisiḅa kêkac lau buḅa têtac gêwiḅ taḅ, tec gêbiḅ êsêac tôḅ jasêjam taḅ sa to sêmoasiḅ taḅ topalêḅenḅ.

Nadênaḅ

1. Paulu gêjac m papia tau 1:1-10
2. Paulu gêwa tau sa gebe eḅ aposolo ḅanô teḅ 1:11–2:21
3. Njawa Njajam Anôtônê moasiḅḅa 3:1–4:31
4. Kilisi kêgaboac lau buḅa su sêmoa nêḅ lêtêḅenḅ, tec sêmansaḅ biḅsu sênac ḅawaegenḅ 5:1–6:10
5. Paulu gêjac mata papia tau 6:11-18

Paulu gêjac m nê papia

¹ Aê aposolo Paulu ḅoc biḅ tonec. Aê katu aposolo anḅa ḅamalacnêḅ atom, ma ḅamalac teḅ kêjalinḅ aê sa atom. Jesu Kilisi agêc Tama Anôtô, taḅ gêḅu eḅ anḅa ḅacmatênêḅ sa naḅ, tec kêkêḅ aê. ² Aê to lasitêwai samob, taḅ semoa sêwiḅ aê naḅ, ma biḅ êndêḅ gôlôac dabunḅ Galatianḅ naḅ.

³ Tamenḅi Anôtô agêc Apômtau Jesu Kilisi nêḅ moasiḅ to biḅmalô êndêḅ amac êwac.

⁴ Kilisi tau kêkêḅ tau kêtḅ aêacnêḅ secḅa ma kêjaḅgo aêac anḅa nom sec tonec su kêtom Tamenḅi Anôtô nê biḅ. ⁵ Njawasi êndêḅ eḅ teḅenḅ ma teḅenḅ. Biḅḅanô.

Njawae ḅajam tagenḅ tec gêc

⁶ Aê kêtakê, gebe amac akac taôm su sebenḅ anḅa ḅac, taḅ kêkêḅ Kilisine moasiḅ kêkaiem amac naḅ, ma asunḅ taôm adêḅ ḅawaae ḅajam taunḅa teḅ aja. ⁷ Tagenḅ ḅawaae ḅajam teḅ gêc atom, mago lau ḅagêdô tec sêlênsônḅ amac ma sebe sênam Kilisinê ḅawaae ḅajam ḅkwi. ⁸ Anô acgom, aêac me anḅela undambêḅa teḅ embe êsôm ḅawaae ḅajam teḅ lasê êndêḅ amac eso ḅawaae ḅajam, taḅ aêac asôm lasê sugac naḅ, Anôtô oc êpuc boa eḅ. ⁹ ḅoc biḅ, tê kasôm su nê, galoc jasôm ḅakôninḅa êtiam gebe ḅac teḅ embe êsôm ḅawaae ḅajam teḅ lasê eso ḅawaae ḅajam, taḅ akôc anḅa aêacma naḅ, Anôtô oc êpuc boa eḅ.

¹⁰ Galoc alic amboac ondoci. Alic aê gabe ḅamalac sêḅô ḅoc biḅ ḅajam me Anôtô êḅô ḅoc biḅ ḅajam. Me abe aê gagôm gêḅlêlôm gebe ḅamalac sêlic aê ḅajamḅa me. Embe jaḅgôm êtu ḅamalac sêlic aê ḅajamḅa, oc jatu Kilisinê sakinḅwaga atom.

Paulu kêtḅ aposolo ḅaminḅ

¹¹ Lasitêwaac, aê jawa sa êndênj amac gebe Njawae njam, tañ kasôm lasê gêdênj amac nañ, ñam kêsêp ñamalacña atom. ¹² Aê kakôc anja ñamalac teñ nê atom, ma ñamalac teñ kêdônj aê atom, Jesu Kilisi tau geoc biñ tau lasê gêdênj aê.

¹³ Nôc lêng gêmunja, tañ kasa gawin lau Juda nañ, amac anô njawaegac gebe kêjanda Anôtônê gôlôac ma gasenj êsêac njawaô. ¹⁴ Aê gajob Judanênj mêtê kalêlêc lau Juda taêsam, tañ ma jala kêtôm tau nañ su, ma kamasanj nôc lau ñanô nêñ ñagôlinj lanjwa toôlic palê kainj teñ.

¹⁵ Mago Anôtô gêlic njam, tec kêjalij aê sa gêdênj tañ tinoc kêkôc aê atomgenj nañ, ma kêkênj nê moasinj mênkêkalem aê kwananjenj. ¹⁶ Ma enj geoc nê Latu lasê gêdênj aê gebe jasôm ênê njawae njam lasê êndênj lau samuc, tec aê katu kênac ñam gêdênj ñamalac teñ atom, ¹⁷ ma kapi Jerusalem gaja gebe jalic lau, tañ têtû aposolo sêmunj aê nañ atom. Aê gaja Arabia e gamu gaja Damasku kêtiam.

¹⁸ Gamoa e jala têlêac gêjaña, go kapi Jerusalem gaja gabe jalic Kepa, tec ganjônj gawin enj bêc 15. ¹⁹ Mago galic aposolo ñagêdô nêñ teñ atomanô. Apômtau lasi Jakobo taugenj tec galic enj. ²⁰ Biñ tec kato gêdênj amac nec, kasau atom, kato kakô Anôtô lanjônêmja. ²¹ Go gaja Suria to Kilikia ñagamênj. ²² Gôlôac dabunj Judaiaña, tañ Kilisi gêbiñ êsêac tônj nañ, sêlic aê lanjocanô atom. ²³ Biñ tagenj tonec tec sênjô njawae gebe “Nac tañ gêmunjenj kêjanda aêac nañ, tec galoc kêsôm njawae njam lasê kêpi biñ takênj gêwinja, tañ gêmunjenj gesenj su nañ.” ²⁴ Ma sêlambinj Anôtô kêtû aênja.

2

Paulu to aposolo ñagêdô nêñ biñ

¹ Gamoa e jala 14 gêjaña su acgom, go aêagêc Barnaba api Jerusalem aja kêtiam ma akôc Titi gêwinj aêagêc. ² Anôtô geoc biñ tau lasê gêdênj aê, tec gaja. Ma njawa njawae njam, tañ gajam mêtê lau samuc nañ, sa gêdênj laumata amoa ma taunja, gebe kôm, tañ gajam su to gajam gamoa nañ, janam ñaômagenj atom. ³ Ma êsêac sêkac aêac kêtû asa ñac Helen Titi, tañ gêmoa gêwinj aêac nañña atom. ⁴ Lasitêwai dansanj ñagêdô sebe sêsa enj. Êsêac sêsêli aêac popoc su mênjsêwinj sebe sêndib aêac, tañ Kilisi Jesu kêgaboac aêac su anja biñsuanô nañ. Ma êsêac sebe sêkôninj aêac tônj asô biñsuanô ñalabu êtiam. ⁵ Mago aêac atu palê to asô êsêac ñalabu ñagec atom, ñam gebe njawae njam ñabinjanô ênêc amacña.

⁶ Lau ñagêdô sêmoa, tañ sêlic êsêac amboac laumata nañ. Oc têtû laumata ñanô me masi, biñ tonanj kêkênj wapac aê atom, gebe Anôtô kêpuc lau teñ ñam atom, gêlic samob têtôm taunjenj. Laumata tonanj sêkênj ñagôlinj wakuc teñ gêdênj aê atom. ⁷ Masianô. Êsêac sêjala kêtû tônj, gebe Anôtô kêkênj kôm jasôm njawae njam lasê êndênj lau samucña gêdênj aê kêtôm kêkênj kôm gêdênj Petere gebe êsôm lasê êndênj Juda, ⁸ gebe Anôtô, tañ kêpuc Petere tônj kêtû Judanênj aposolo nañ, tec kêpuc aê tônj gêwinj katu lau samuc nêñ aposolo. ⁹ Jakobo agêc Kepa ma Joan, tañ sêsam êsêac gebe gôlôac dêbu ñaalê nañ, sêjala moasinj, tañ Anôtô kêkênj gêdênj aê, tec sêkam aêagêc Barnaba lemenj kêtû ambinj taunj tônjña, ma amasanj biñ kêpi tagenj gebe aêac akênj mêtê êndênj lau samuc, ma êsêac sêkênj êndênj Juda. ¹⁰ Tagenj sêmasanj biñ tonec gêwinj gebe aêac taênj ênam lau ñalêlôm sawa anja êsêacnênj. Aê tec taêc gêjam biñ tonanj ma gajam kêtû nôc kôm gajac njawaegenj.

Paulu gec biñ Kepa anja Antiokia

¹¹ Gêdênj tañ Kepa gêo lasê Antiokia nañ, aêagêc asenj taunj e kasôm kêpi enj têbêla gebe Gôgôm keso. ¹² Jakobonê lau jasêo lasê atomgenj, ma enj genj gênj gênjônj gêwinj lau samuc. Mago gêdênj tañ êsêac sêo lasê su nañ, enj kêgaminj tau jagêmoa nê taunja gebe kêtêc lau buña, tañ sêsap lêng sêsa launja tônj nañ. ¹³ Juda buña ñagêdô sêsa lêngdansanj sêwinj enj e sê Bamaba ôkwi jakêsa lêngdansanj tau gêwinj amboac tonanjenj. ¹⁴ Aê galic lau tonanj nêñ lêng keso njawae njam ñabinjanô, tec kasôm gêdênj Kêpa, êsêac samob sênjô, gebe “Aôm Juda,

tagen kôsa Judanêñ lêñ atom, gômoa amboac ñac samuc teñ. Mago amboac ondoc tec kôkac lau samuc gebe sêsa Judanêñ lêñ.”

Anôtô gêjam Juda to lau samuc kêsi kêtú sêkêñ gêwiñña

¹⁵ Teneñj sêkôc aêac Judagen, aêac lau sec anğa lau samuc nêñ atom. ¹⁶ Mago aêac tajala gebe ñamalac teñ embe ênam kôm, tañ biñsu kêjatu nañ, ñanô êsa, oc êtôm gebe êmansañ tau e Anôtô êlic eñ ñac gêdêñ atom, eñ êkêñ êwiñ Jesu Kilisl acgom. Amboac tonañ aêac takêñ gêwiñ Kilisi Jesu gebe Anôtô êmansañ aêacnêñ biñ to êlic aêac tatu lau gêdêñ êtu takêñ gêwiñ Kilisiña, êtu tajam kôm, tañ biñsu kêjatu nañ, ñanô kêsaña nec atom. Anôtô oc êmansañ ñamalacnêñ biñ to êlic êsêac têtú lau gêdêñ êtu ñamalac sêjam kôm, tañ biñsu kêjatu nañ ñanô kêsaña nec atomanô. ¹⁷ Mago aêac embe taêñ êka gebe Anôtô êmansañ nêñ biñ to êlic aêac tatu lau gêdêñ êtu Kilisiña, go tatôm lau sec. Embe amboac tonañ, oc Kilisi êtu sec ñasakiñwaga me. Masigoc. ¹⁸ Aê embe jakwê gêñ, tañ gasen su nañ êtiam, go jawa tauc sa amboac ñac, tañ kêgêli biñsu nañ. ¹⁹ Biñsu gêjac aê êndu, tec jawê kaiñ biñsu êtiam atom, gebe jamoa janam sakiñ Anôtôgeñ. Sêjac aê kapi kakesotau gawiñ Kilisi. ²⁰ Gamoa matoc jali nec ñam kêsêp aê tauc atom. Kilisi gêmoa mata jali mêngêjam ñoc ñalêlôm auc. Aê galoc tec gamoa matoc jali gamoa nom nec, ñam kêsêp kakêñ gêwiñ Anôtônê Latu, tañ têtac gêwiñ aê to kêkêñ tau kêtú aêña nañ. ²¹ Aê kêtin Anôtônê moasin su atom. Biñsu embe êtôm gebe êmansañ ñamalacnêñ biñ e Anôtô êlic êsêac têtú lau gêdêñ, oc Kilisi gêmac êndu ñaômageñ. *

3

Biñsu to takêñ gêwiñ ñabin

¹ O amac Galatawaga, amac lau kauc gêbôc. Aê gawa Jesu Kilisi sa gêdêñ amac e kêtôm amac taôm alic eñ genkaleñ kakesotau. Ma asa gêwê amacnêñ kauc ôkwi. ² Aê gabe janô biñ tagen tonec anğa amacnêñ gebe Ñalau Dêbuñ gêdêñ amac gêwac nec ñam kêsêp amac ajam kôm, tañ biñsu kêjatu nañ, e ñanô kêsa me anô ñawae ñajam e akêñ gêwiñgeñ. ³ Amac kauc gêbôc amboac tonañ me. Amac ajac m nêñ lêñ toÑalau Dabuñgeñ ma galoc abe anac dabin ña taôm nêñ ôlimwalô me. ⁴ Amac atap moasin tonañ ñai sa ñaômageñ me. Moae amboac tonañ nec. ⁵ Anôtô tañ kêkêñ Ñalau gêdêñ amac to gêgôm gêñsêga kapôên anğa amacnêñ nañ, oc gêgôm kêtú amac ajam kôm, tañ biñsu kêjatu nañ, e ñanô kêsaña me kêtú anô ñawae ñajam e akêñ gêwiñña.

⁶ Biñ tonañ kêtôm teto gêc gebe “Abraham kêkêñ gêwiñ Anôtô, tec gêlic eñ ñac gêdêñ.” ⁷ Amboac tonañ ajala acgom gebe lau, tañ sêkêñ gêwiñ nañ, têtú Abrahamnê latui ñanô. ⁸ Biñ tañ teto gêc nañ, gêwa sa kwananğen gebe Anôtô êmansañ lau samuc nêñ biñ e êlic êsêac têtú lau gêdêñ êtu sêkêñ êwiñña, tec ñawae ñajam gêdêñ Abraham kwananğen gebe “Gôlôac nomña samob têtap mec ñamoasin sa êtu aômña.” ⁹ Amboac tonañ lau, tañ sêkêñ gêwiñ nañ, têtap mec ñamoasin sa sêwiñ Abraham, tañ kêkêñ gêwiñgeñ nañ.

¹⁰ Samob tañ taêñ kêka kôm, tañ biñsu kêjatu nañ, biñsu oc êpuc boa êsêac gebe teto gêc gebe “Biñsu êpuc boa lau pebeñ, nañ sêngôm biñ, tañ teto gêc biñsu ñabuku nañ, samob ñanô êsa tomalagen atom.” ¹¹ Biñ tonec gêc awê gebe biñsu kêtôm gebe êmansañ ñamalacnêñ biñ e Anôtô êlic êsêac têtú lau gêdêñ nec atom, gebe teto gêc gebe “Ñac tañ Anôtô kêmasañ ênê biñ e gêlic eñ kêtú ñac gêdêñ nañ, êngôn mata jali êtu kêkêñ gêwiñña.” ¹² Mago biñsu gêc kêtú takêñ êwiñña atom, gêc kêtú dañgôm ñanô êsaña amboac teto gêc gebe “Ñac teñ embe êmansañ biñsu tomalagen, nañgo êngôn mata jali.”

¹³ Biñsu kêpuc boa aêac, mago Kilisi kêsi aêac su. Eñ kêkêñ tau kêsô biñ kêpuc boaña ñalabu gêjô aêac su kêtôm teto gêc gebe “Biñsu kêpuc boa lau samob, tañ senkaleñ ka nañ.”

¹⁴ Anôtô gêgôm gêñ tonañ ma kêkêñ Kilisi Jesu gebe mec ñamoasin, tañ Anôtô gêjac mata

* **2:21:** Kepa kêtú Peterenê ñaê teñ. Asam Joan 1:42.

gêdêñ Abraham nan, elom lau samuc gebe aêac takôc Nalau, tañ Anôtô gêjac mata nan, sa êtu takêñ gêwiñña.

Biñsu to biñ, tañ Anôtô gêjac mata nan

¹⁵ Lasitêwaac, aê gabe janam dôñ ñoc biñ êpi ñamalacnêñ mêtê acgom. Ñac teñ embe êmansañ nê awalênsêm êtu tañ su, go Ñac teñ êtôm gebe enseñ su me ênac têku nê biñ teñ atom. ¹⁶ Ma Anôtô gêjac mata biñ gêdêñ Abraham agêc nê wakuc. Eñ kêsom gebe “Aôm to nêñ wakuc” nec atom. Embe êsôm amboac tonañ, go êwa ña gebe ênê wakuc taêsam. Mago kêsôm gebe “Agêc nêñ wakuc,” tec gêwa ña gebe ênê wakuc tagen. Ênê wakuc tau Kilisi. ¹⁷ Aê gabe jasôm biñ amboac tonec gebe Anôtô kêmasañ awalênsêm kwananğen e jala 430 gêjaña acgom, go kêkêñ biñsu kêdaguc. Mago biñsu tau êtôm gebe enseñ awalênsêm su to ênam biñ, tañ Anôtô gêjac mata nan, ôkwi atom. ¹⁸ Gêñlênsêm tañ Anôtô gebe êkêñ nan, embe ñam êsêp biñsu, go biñ, tañ Anôtô gêjac mata nan, ñanô masi. Mago Abraham kêtap moasiñ tonañ sa kêtü Anôtô gêjac mata gêñ tau gêdêñ enña.

¹⁹ Ma biñsu tau ñam amboac ondoc. Biñsu tau ñam gebe ñamalac sêngêlisêngêli sêmoa e Abrahamnê wakuc, tañ Anôtô gêjac mata biñ kêpi enñ nan, mênğesa acgom. Anjela sêkêñ biñsu tau kêsêp sêliñwaga teñ lêma. ²⁰ Sêliñwaganê kôm gêjac ñac tagenñ ñawae atom. Mago Anôtô enñ ñac tagen.

Biñsu ñakôm

²¹ Ma biñsu tonañ oc enseñ biñ, tañ Anôtô gêjac mata nan su me. Masianô. Biñsu teñ embe ênêc, tañ êtôm gebe êkêñ aêac danğonñ materñ jali nan, go biñsu tonañ oc êtôm gebe êmansañ aêacnêñ biñ e Anôtô êlic aêac tatu lau gêdêñ amboac tonañ. ²² Mago Anôtônê biñ gêwa sa gebe sec kêkôninñ gêñ samob tôn, gebe lau, tañ sêkêñ gêwiññ Jesu Kilisi nanğen, têtap moasiñ, tañ Anôtô gêjac mata nan sa.

²³ Gêdêñ tañ biñ takêñ gêwiñña mênkêsa atomğenñ nan, biñsu tau kêgaminñ aêac danğonñ kapoacwalô, gebe êkôninñ aêac tôn e êndêñ têm Anôtô eoc biñ takêñ gêwiñña lasê acgom. ²⁴ Amboac tonañ biñsu kêtü aêacnêñ jaomwaga, tañ gêwê aêac dêdêñ Kilisi taja, gebe Anôtô êmansañ aêacnêñ biñ e êlic aêac tatu lau gêdêñ êtu aêac takêñ gêwiñña. ²⁵ Galoc biñ takêñ gêwiñña mênkêsa, tec aêac tasô jaomwaga ñalabu kêtiam atom.

²⁶ Amac samob atu Anôtô latui kêtü akêñ gêwiññ Kilisi Jesuñ. ²⁷ Amac samob, tañ alin sanğsu su nan, Kilisi gêbinñ amac tôn taminñ enñ, tec asô Kilisi kêtü nêñ ñakwêgac. ²⁸ Talic lau ñagêdô amboac Juda ma ñagêdô amboac lau samuc atom. Talic ñagêdô amboac gênğoma ma ñagêdô amboac lau sêmoa nêñ lêtêgeñña atom. Talic ñagêdô amboac ñacwaga ma ñagêdô amboac lauo atom. Amac samob, tañ Kilisi Jesu gêbinñ amac tôn nan, atu ñanô tagen. ²⁹ Embe Kilisinê gêñ amac, oc atu Abrahamnê wakuc ma awê kainñ gêñlênsêm êtôm Anôtô gêjac mata.

4

¹ Aê jasôm êpi biñ teñ êwiñ acgom gebe Ñac-gêwê-kainñ-gêñlênsêm-waga kêtü tamanê gêñ samob ñatau. Mago ñac tau embe ñapalê saunñ, nanğo enñ êtôm sakinñwaga. ² Lau ñagêdô oc sênam enñ awa to sejop ênê gêñ e êndêñ noc, tañ tama ketoc kêkô kwananğenñ nan. ³ Aêac amboac tonañ. Gêdêñ tañ aêac ñapalêgeññ nan, aêac tajam sakinñ tasô nom tonec ñagêñlêlôm ñalabu. ⁴ Mago gêdêñ tañ ñanoc tau mênkêsa nan, Anôtô kêsakinñ Latu, awê teñ kêkôc enñ, ma kêsô biñsu ñalabu. ⁵ Enñ kêsô biñsu ñalabu gebe êsi aêac lau, tañ tamoã biñsu ñalabu nan, su e tatu Anôtônê latui.

⁶ Amac atu Anôtônê latuigac, tec enñ kêsakinñ Latunê Nalau kêsêp aêacnêñ ñalêlôm ma Nalau tau gêmôêc gebe “Tamoc, o Tamoc.” ⁷ Amboac tonañ aôm sakinñwaga kêtiam atom, aôm latu. Embe latu aôm, go Anôtô êkêñ aôm ôwê kainñ gêñlênsêm amboac tonañ.

Paulu kêpô sim tau kêtü lau Galatarña

⁸ Gêmunğen amac ajam kauc Anôtô, tec ajam sakinğêdên anôtôi, tañ nêñ ñanô masi nañ. ⁹ Galoc tonec amac ajala Anôtôgac, moae jasôm amboac tonec gebe Anôtô tau kêjala amacgac, ma amboac ondoc, tec abe akac taôm su amu andên nom ñagênlêlôm palê-palê to ñanô masi ana êtiam, ma abe anac m sakinğ tau êtiam. ¹⁰ Amac atoc bêc to ajôn ma om to jala sagoc. ¹¹ Aê gaê go to kêpô lêna kêtû amacña gebe moae oc gajam kolenğ kêpi amac ñaômagenğ.

¹² O lasitêwaac, aê jatenğ amac gebe atôm aêmanğ amboac aê katôm amac. Amac atu kasec aê atom. ¹³ Amac ajalagac, gêdên tañ kasôm ñawae ñajam lasê gêdên amac kêtû ñamata nañ, kasôm kêtû gêmac kêkô aê tônia. ¹⁴ Aê ôlic togêmac kêlênsônğ amac to matem paña gêjac aê ma alic aê amboac gên sec atom. Amac akôc aê sa amboac Anôtônê anjela tenğ ma amboac Kilisi Jesu tau. ¹⁵ Ijoc amacmênğ, nêñ têtmac wapi gêmunğna nañ gêc ondoc. Aê galic, tec jasôm lasê to jawa sa êndênğ amac gebe amac embe alic êtôm, oc akip matemlakôp sa ma akênğ êndênğ aê. ¹⁶ Ma galoc amboac ondoc. Aê kasôm binğnanô gêdênğ amac nec katu nêñ ñacjo me.

¹⁷ Êsêac lau tonanğ sêgôm gênlêlôm amac nañ ñajam atom. Êsêac sebe sêkac amac su anğa aê gebe atoc êsêac taunğenğ sa. ¹⁸ Anğôm gênlêlôm gên ñajam ñapanğ ma anğôm êndênğ noc aê jamoa jawinğ amacnagenğ nec atom. ¹⁹ O ñoc ñapalêac, ñandanğ kêtunğ aê kêtiam amboac awê ñapalê kêtunğ enğ e Kilisi êtu anô anğa amacnêñ ñalêlôm acgom. ²⁰ Ojae, aê gabe jamoa jawinğ amac galocgenğ. Aê gabe jasôm binğ êndênğ amac janam aoc ôkwi-ôkwi. Aê kapô lêna tauc ñanô kêtû amacña.

Hagar agêc Sara têtû ñadônğ

²¹ Amac tañ abe amoa binğsu ñalabu nañ, asôm êndênğ aê acgom, amac anô binğsu atom me. ²² Teto gêc gebe Abrahamnê latuagêc tec sêmoa, tenğ anğa sakinğwagaonê ma tenğ anğa ñatauonê. ²³ Ñac tañ sakinğwagao kêkôc nañ, ñam kêsêp ñamalacña. Ma ñac, tañ ñatauo kêkôc nañ, ñam kêsêp Anôtônê binğ, tañ gêjac mata nañña. ²⁴ Binğ tonanğ kêtû binğolinğ gebe awê luagêc têtôm poac luagêc. Tenğ kêkanônğ lôc Sinai, tec ñawakuc tau têtû gênôma, ²⁵ gebe ñaê Hagar tonanğ sêsam kêpi lau Arabia nêñ lôc Sinai ma kêkanônğ Jerusalem galocña, gebe Jerusalem galocña to ñagôlôac têtû gênôma sêmoa. ²⁶ Mago Jerusalem ôña tau, tañ kêtû tau nê ñatauo gêmoa nê taunğna nañ, kêtû aêac samob tenenği, ²⁷ gebe teto gêc gebe “Aôm awê kapoac, tañ kôkôc ñapalê atom nañ, têtmac ñajam êsa, ma aôm awê, tañ ñapalê kêtunğ aôm atom nañ, ônam lasê toôndugenğ, gebe awê sawa nê ñapalê taêsam kêlêlêc awê tonğac nê su.”

²⁸ O lasitêwaac, Anôtônê binğ, tañ gêjac mata nañ, kêkênğ amac atu ñapalê atôm Isak. ²⁹ Gêmunğenğ ñac, tañ nê ñam kêsêp ñamalacña nañ, kêjanda ñac, tañ Ñalau gêjac mata binğ kêpi enğ nañ, ma galoc amboac tonanğenğ. ³⁰ Mago binğ, tañ teto gêc nañ, kêsôm asagenğ. Kêsôm gebe “Ômasuc sakinğwagao agêc latu sêc sêna, gebe sakinğwagaonê latu êwê kainğ gênlênsêm êwinğ ñatauonê latu atom.” ³¹ Lasitêwaac, amboac tonanğ sakinğwagaonê ñapalê aêac atom, ñatauonê ñapalê aêac.

5

Kilisi kêgaboac aêac su, tec tajop nêñ lênğ ñapep

¹ Kilisi kêgaboac aêac su gebe tamoa nêñ Iêtêgenğ. Amboac tonanğ akô ñajana gebe sênam amac ôkwi nasêkôninğ amac atu sakinğwaga êtiam atom. ² Alic acgom, aê Paulu jasôm êndênğ amac gebe Amac embe asôm gebe sêsa amac, go Kilisi ênam amac sa atom. ³ Ñamalac samob, tañ sêsôm gebe sêsa êsêac nañ, jawa sa êtiam êndênğ êsêac gebe êsêac sênğôm binğsu samucgenğ ñanô êsa tomalagenğmanğ. ⁴ Amac embe taêm ênam gebe binğsu êmansanğ nêñ binğ e Anôtô êlic amac atu lau gêdênğ nañ, oc andim taôm ênğic anğa Kilisinê e akac taôm su

anğa moasiñ tau. ⁵ Aêac takêñ materi gebe Anôtô êmansañ nêñ biñ e êlic aêac tatu lau gédên. Aêac daôñ biñ tonañ tamoã gebe Nalau Dabuñ kékên aêac takêñ gêwiñ. ⁶ Kilisi Jesu embe êmbiñ aêac tôn, oc sêsa aêac me sêsa aêac atom, tonañ ñanô masi. Nñanô tagen tonec gebe takêñ gêwiñ êkac aêac têtac êwiñ ñanôña.

⁷ Gêmungeñ amac asêlêñ nêñ lêñ ñajamgeñ amoa e asa kékô amac auc, tec tanem wamu biññanô kêtiam atom. ⁸ Anôtô tan kékalem amac nan, kékô amac auc atom. ⁹ Jist ñagec kêtôm gebe ênam polom samucgeñ auc e êsuñ. ¹⁰ Apômtau gêbiñ aêac tôn, tec taêc kêka amac, gebe nêñ ñalêlôm oc ênam tau ôkwi atom. Ma ñac, tan kêlênsôn amac nan, oc êndac nê ñagêjô. Nñac tau aê gajam kauc en, mago en oc êwê sa atom. ¹¹ O lasitêwaac, embe janam mêtê êpi sêsa launã, oc sêjanda aê êtu asageñña. Embe jasôm ñoc biñ amboac tonañ, oc kakesotau ñawae êlênsôn lau ten atom. ¹² Ojae, lau tan sêli amac sa nan, sêsa ôliñgêdô samucgeñ sumañ.

¹³ O lasitêwaac, Anôtô kékalem amac gebe amoa nêñ lêtêgeñ. Tagen amac amoa nêñ lêtêgeñ êtu têtac ñakalac ñamôkê atom, amac anam sakiñ taôm êtu têtac gêwiñ ñanôñagen. ¹⁴ Gebe ñalô tagen kékaton biñsu samob sa gebe “Têtac êwiñ lau wacban aôm amboac têtac gêwiñ taôm.” ¹⁵ Embe êñac to asac taôm, nan alic taômgeñ gebe êndanğôn taôm su atom.

Njalaunê ñanô to têtac ñakalac nê ñanô

¹⁶ Aê jasôm biñ ten êwiñ acgom gebe Asêlêñ to Njalaugen ma anğôm têtac ñakalac êkac amacña ñanô êsa atom. ¹⁷ Aêac tajala gebe Têtac ñakalac gedec Nalau ma Nalau gedec têtac ñakalac. Gêñ tauagêc sêkêñ kisa gédên tauñ, tec amac atôm gebe anğôm gêñ, tan abe êngômña nan, ñanô êsa atom. ¹⁸ Ma ñalau embe êwê amac, oc amoa biñsu ñalabu atom.

¹⁹ Têtac ñakalac nê ñanô tau tonec ñai tec gêc awêgeñ gebe Biñ mockaiño to mockaiñña, lêñ môpña, wauc-wauctêna, ²⁰ sakiñ gwamña, ben, kisa, sêsôm tauñ, sêjam lêmuiñ tauñ, têtac ñandan, sêoc tauñ auc, sêwa tauñ kékôc, sêkac tauñ su, ²¹ têtac sec, sênôm gêñ anaboa, sen lasam ñawaô to gêñ ñagêdô amboac tonañ. Biñ tonañ ñai jasôm ñakôninña êndên amac amboac kasôm kwananğen su gebe Lau tan sêgôm gêñ amboac tonañ nan, sêwê kaiñ Anôtônê gamêñ atom.

²² Ma ñalau tau nê ñanô tonec gebe Têtac gêwiñ, têtac ñajam, biñmalô daê biñ tôn, ñalêlôm malô, gabêjam, tamoã ñanêñ, ²³ malô-malô, tatu mêtê tauñ ñapep. Biñsu ênac jao gêñ amboac tonanña ten gêc atom. ²⁴ Samob tê têtû Kilisi Jesu nê gêñ nan, sêjac têtac ñakalac to ñalêlôm kékac-kékac êsêacñ kêpi kakesotau gêja su. ²⁵ Nalau embe êkêñ aêac tamoã materi jali, nan tasa nêñ lêñ to Njalaugenman. ²⁶ Damboa tauñ êtu waenña atom to tatan pêlê tauñ atom ma têtac sec êndên tauñ atom. *

6

Daoc gêñwapac tanam tauñ sagen

¹ O lasitêwaac, ñamalac ten embe êngêli biñsu, nan amac lau tonalau anam en sa ña nêñ ñalêlôm malô. Ma alic taôm gebe lêtôm êtap amac sa êwiñ atom. ² Aôc gêñwapac anam taôm sagen, go anğôm Kilisinê biñsu ñanô êsa. ³ Nñac ten embe êkian tau gebe en ñac towae, mago en ñac ñaôma, oc ênsau tau. ⁴ Lau samob sênsaê nêñ kolen êndên-êndêngeñ sêlic acgom. Embe ñajam, go êtu êsêac tauñ waen. Êsêac sênam dôñ nêñ kolen êpi lau ñagêdô nêñ atom. ⁵ Samob oc sêoc tauñ nêñ gêñwapac êndên-êndêngeñ.

⁶ Nñac tan gêñô mêtê nan, ênac sam gêñ ñajam samob êndên mêtê ñakêdônğwaga êwê kaiñ êwiñ.

⁷ Akêli taôm êtu awê Anôtô aucña atom, gebe gêñ, tan ñamalac êsê nan, tec êkôc ñanô. ⁸ Nñac ten embe êsê gêñ êsêp têtac ñakalac, oc ñanô têtac ñakalacña enen en su. Nñac ten embe êsê gêñ êsêp Nalau, oc ñanô Njalaunã êkêñ en êngôn mata jali tengeñ. ⁹ Aêac tanam

* 5:26: Alic Kor 1.5:6

nêñ kolenj ñajam tokam-tokam atom. Aêac embe tekwenj êmbac atom, go tatap nêñ ñanô sa êndêñ ñanoc. ¹⁰ Nêñ ñasawa tamoasinj ñamalacña tec gêc. Amboac tonanj tamoasinj lau samob, mago tamoasinj gôlôac, tañ sêkêñ gewinj Kilisi gebinj aêac tônia nanj, êlêlêc su.

Paulu gêjac mata nê bñ ma gêjac binjsu to gêjam mec gôlôac

¹¹ Alic ñatalô kapôênj-kapôênj tonec tauc lemoc kato gêdêñ amac. ¹² Êsêac samob, tañ sebe lau tetoc êsêac sa êtu gêñ nomñaña nanj, sêkac amac gebe alôc ma sêsa amac. Êsêac taêñ gêjam binj tagenj tonec gebe lau sêjanda êsêac êtu Kilisinê kakesotaunja atom. ¹³ Mago lau, tañ sêsa êsêac nanj, taun sejop binjsu atom. Êsêac sebe sêsa amac e tetoc taun sa êtu amacña gebe asô sakinj ôlinja tonanj ñalabu. ¹⁴ Mago aê, aê jatoc tauc sa êtu gêñ tenja atom, êtu aêacnêñ Apômtau Jesu Kilisi nê kakesotaunagenj. Kêtu kakesotaunja aê galic nom amboac gêñ matê, ma lau nomña sêlic aê amboac gêñ matê. ¹⁵ Sêsa lauñja me sêmoa samucgenja tonanj ñanô atom. Ñanô tagenj tonec gebe Anôtô êkêñ aêac tatu gêñ wakuc acgom. ¹⁶ Binjalô to Anôtônê taê walô êndêñ êsêac samob, tañ sêsa nêñ lêñ sêndanjuc ñagôlinj tonanj nanj, to êndêñ Anôtônê lau Israel êwinj.

¹⁷ Alênsônia aê êtiam atom, gebe Jesunê bêlêñ ñamala gêc aê ôlicgac.

¹⁸ O lasitêwaac, aêacnêñ Apômtau Jesu Kilisi nê moasinj êwinj amacnêñ ñalau. Binñanô.

Paulunê papia gêdên lau EPESE

Paulunê papia gêdên lau Epese nec nac tau keto gebe êwaka biñ, tê Anotôtô taê gêjam gebe êngômna nê, sa ênêc awegen gebe “Êndên njanocgen ma embiñ gêñ samob anje undambê to nom tôn, go êkên Kilisi êtu namôkê” (1:10). Go keto kêtú tonecña gewiñ gebe êkêli Anôtônê lau sêsa nêñ lêñ samob sêwaka biñ kapôên tonañ nam sa, ec sêkên gewiñ Jesu Kilisi êmbiñ namalac peben ton têtú gêñ nanô tagen.

Paulu gêôn papia tau natêna sa gec nasêbu namatana keto kêpi Tamenji Anôtô kêjaliñ nê lau sa têtú nanô tagen nalên. En kêsuc êsêacnên biñ ôkwi ma kêgaboac êsêac su anja nêñ sec kêtú Latu Jesu Kilisiña, tec kêkên Nalau Dabuñ kêtú moasiñ kapôên tonañ namalac gebe gêjac êsêac nawae biñnanôgen. Go kêkêli lau-sêsam-papia-tauwaga gebe sêsa nêñ lêñ samob amboac lau, tañ senjom Kilisi gêbiñ êsêac têngac êtu anô êpi tañ nêñ sêmbiñ tañ tôn tonanôgenña. Kilisi gêbiñ Anôtônê lau tôn têtú gólôac dabuñ tagen nec, Paulu gêwa sa to gê dôñ kêpi biñ tonec nai gebe gê dôñ gólôac dabuñ kêpi ôli ten, tañ Kilisi kêtú namôkê nan, me kêpi andu ten, tañ Kilisi kêtú naalê kêclêsuña nan, me kêpi awê ten, tañ Kilisi kêtú ênê akwen nan. Paulu keto papia tau keto biñ gêjam dani ma en taê gêjam Anôtônê moasiñ, tañ mênkêtu anô kêpi Kilisi nangac. Ênê nalêlôm kêkac en todim-todim, tec gêga kêtú wê ma kêpuc wê sa kêsêp nasawa gêwiñ-gêwiñ. En keto biñ samob kepen Kilisi têtac gêwiñ namalacña to kêkên tau kêtú da gêjô namalac suna ma kêsuc namalacnen sec ôkwiña to taê labu ma kêmoasiñ namalacña to nê nalêlôm nawê ma nê lêñ selecña.

Nadênan

1. Paulu gêjac m papia tau 1:1-2
2. Kilisi to Gólôac Dabuñ 1:3–3:21
3. Lêñ wakuc gêjac lau, tañ Kilisi gêbiñ êsêac tôn nan nawae 4:1–6:20
4. Paulu gêjac mata papia tau 6:21-24

Paulu awa gêjac lau Epese

¹ Kilisi Jesu nê aposolo aê, Paulu, tañ Anôtô kêkalem aê nan, nac biñ êndên Anôtônê lau, tañ sêkên gêwiñ Kilisi Jesu sêngôn Epese nan. ² Tamenji Anôtô agêc Apômtau Jesu Kilisi nêñ moasiñ to biñmalô êndên amac êwac.

Moasiñ tañ tatap sa kêtú Kilisiña

³ Awen gêôc aêacnên Apômtau Jesu Kilisi Tama Anôtô, tañ kêkên Kilisi ma gêjam mec aêac na mec nalêlômna tokain-tokain, tañ nam kêsêp undambê nan. ⁴ Anôtô kêkên nom atomgen, ma kêjaliñ aêac sa tatu ênê gêñ kêtú Kilisiña e tatu lau dabuñ to nanên tamoa en lanônem. Anôtô têtac gêwiñ aêac, ⁵ tec taê gêjam kêtú tôn gebe êkên Jesu Kilisi êwê aêac dandên en tana natatu ênê latui. Biñ tonañ en têtac gêwiñ gebe êngôm nanô êsa. ⁶ Lambiñ êndên Anôtô gebe kêkên latu, tañ têtac gêwiñ en nan, mênkêtu moasiñ nawasi tau gêdên aêac.

⁷ Kilisi tau kêgaboac aêac su na nê dec ma kêsuc tagêli biñsu nabiñ ôkwi. Biñ tonañ gêwa ênê moasiñ kapôenanô sa. ⁸ Anôtô kêsêwa moasiñ tonañ mênkêpi aêac. En nac tokauc to kêjala biñ, tañ gêc lêlômgen nan, ⁹ tec gêwa nê biñ nalêlômna sa gêdên aêac ma gebe êngôm biñ tañ taê gêjam kêtú tôn nan, nanô êsa gêdên tañ kêkên Kilisi. ¹⁰ Anôtô ênac dabiñ nê biñ, tañ kêmasañ nan, êndên njanocgen ma embiñ gêñ samob anja undambê to nom tôn, go êkên Kilisi êtu namôkê.

¹¹ Nac tau kêkên aêac awê kain gêñlênsêm kêtôm Anôtô kêmasañ kwanangen ma gêgôm biñ, tañ taê gêjam kêtú tôn nan, nanô kêsa. ¹² Aêac tañ akên maten Kilisi kwanangen nan, alambiñ Anôtônê nawasi.

¹³ Ma amacnêmbiñ amboac tonanğen. En kêkêñ amac anô biññanô ñamêtê, ñawae ñajam kêpi lêñ Anôtô ênam amac kêsiña e akêñ gêwiñ Kilisi, ma Anôtô kêkêñ Ñalau Dabuñ, tañ gêjac mata nañ, kêtû ñabelo atu ênê gêñña. ¹⁴ Ñalau Dabuñ tau kêtû aêacnêñ gêñlênsêmbiñakamaclaun, gebe ênam aêac kêsi tatu ênê gêñ ma talambiñ ênê ñawasi.

Paulunê mec

¹⁵ Aê gañô amac akêñ gêwiñ Apômtau Jesu to têtmac gêwiñ Anôtônê lau samob ñawae, ¹⁶ tec gajam danğe Anôtô kêtû amacña gedên têtñgen ma taêc gêjam amac kêsêp ñoc mec ñalêlôm, ¹⁷ ma kateñ aêacnêñ Apômtau Jesu Kilisi nê Anôtô, aêac Tameñi en, tañ kêtû ñawasi ñatau nañ, gebe en êkêñ Ñalau ênsun kauc mêtêña to eoc biñ lasêña êndên amac e ajala Anôtô ñanôgen. ¹⁸ Aê kateñ gebe Anôtô êpô nêmbiñ ñalêlôm ñawê êsa e ajala ênê kalem, tañ akêñ matem nañ, to ajala moasiñ ñawasi tolêlôm-tolêlôm, tañ gêjac mata gadên nê lau nañ, ¹⁹ to ajala ênê ñaclai kapôên kêlêlêc, tañ gêjam kôm gêmoe aêac takêñ-gêwiñwaga ñalêlôm nañ. Ñaclai ñajana kapôên tonanğen ²⁰ gêjam kôm gêdên tañ Anôtô gêñu Kilisi gêdi sa anğa ñacmatênên ma ketoc en gêñgôn ênê anôña anğa undambê. ²¹ Kilisi gêñgôn tônê ma gêjam gôliñ apômtau to ñaclai ma ñactêkwa to ñataui. En kêlêlêc ñaê towae samob, tañ tetoc sa anğa nom tonec to ônêña nañ su. ²² Anôtô kêkêñ gêñ samob kêsô Kilisi akaiñ ñalabu ma kêkêñ en kêtû gôlôac dabuñ ñamôkê gebe ênam gôliñ gêñ samob. ²³ Gôlôac dabuñ tau tonanğen kêtû Kilisi ôli, ma en, tañ gêbiñ gêñ samob têtñ nañ, gêjam ôli tau auc samucgen.

2

Anôtô gêñu aêac sa tamoea mateñ jali

¹ Amac agêli biñsu to nêmbiñ sec gêgôm amac atu matê su. ² Gêmunğen agôm nêmbiñ gêñ amboac tonec, asêlêñ kêtôm nom tonec ñagôiiñ to asô ñatau, tañ gêjam gôliñ ñaclai sec umbon ñalabuña to ñalau, tañ gêjam kôm kêpi lau tañenpêc gêdên Anôtônê biñ nañ ñalabu. ³ Gêmunğen aêac samob tatôm êsêac ma tasa nêñ lêñ kêtôm têtmac ñakalac kêkac aêacña. Aêac dagôm gêñ, tañ ôliñ to ñalêlôm kêkac aêacña nañ, ñanô kêsa, tec Anôtô têtmac ñandanğêdên aêac kêtôm têtmac ñandanğêdên êsêac ñagêdô.

⁴ Mago Anôtô taê walô aêac ñanôgen ma têtmac gêwiñ aêac kêlêlêc, ⁵ tec kêkêñ aêac, tañ tatu mêtê kêtû tagêli biñsuña nañ, tamoea mateñ jali dawin Kilisi. Anôtônê moasiñ gêjam amac kêsi. ⁶ Ma en gêñu aêac sa dawin Kilisi Jesu to ketoc aêac danğôn gamên undambêña dawin en. ⁷ Anôtô gêgôm gêñ tonanğen gebe êtôc nê moasiñ tolêlôm-tolêlôm êndên lau êndên têtmac samob, tañ oc mênêsa nañ. Moasiñ tau gêwa tau sa gêdên tañ Anôtô têtmac gêwiñ aêac ma kêkêñ Kilisi Jesu gêmên nañ. ⁸ Gebe Anôtô kêmoasiñ amac, tec gêjam amac sa kêtû akêñ gêwiñña. Taôm agôm atom, Anôtô tau kêkêñ ñaômagen. ⁹ Ñamalac teñ nê koleñ gêjam en sa atom, gebe teñ etoc tau sa atom. ¹⁰ Anôtô tau nê koleñ ñanô aêac. En gêwiñ Kilisi Jesu ma kêkêñ aêac gebe tanam koleñ ñajam, tañ en kêmasanğen kwananğen nañ, gebe tasa nêñ lêñ tapeñ ñanô tonanğen.

Anôtô gêbiñ aêac têtñ tatu gôlôac dabuñ tagen

¹¹ Amboac tonanğen taêm ênam gebe gêmunğen tenemi sêkôc amac amboac tentenlatui, ma lau Juda, tañ sêsa êsêac ña lemen nañ, tec sêsam amac gebe lau samuc. ¹² Gêdên ñasawa tonanğen amac amoea jaêc Kilisi, ma Israelwaga sêlic amac amboac êsêacnêñ lau ñagêdô amac atom. Amac lau jaba, tec awê kaiñ poac ñamoasiñ, tañ Anôtô gêjac mata gêdên nê lau nañ atom. Amac amoea nom tonec akêñ matem gêñ teñ atom to ajam kauc Anôtô. ¹³ Mago galoc awin Kilisi Jesu ma amac, tañ gêmunğen amoea jaêc nañ, atu gasuc amên kêtû Kilisi gêmec ênduña.

¹⁴ Kilisi tau kêtû aêacnêñ biñmalô ñamôkê. En gêbiñ aêac Juda to lau samuc têtñ tapi tagen to gesen kisa, tañ kêtû balanğen aêac gêñgic nañ, su ña tau ôli. ¹⁵ En gesen biñsu ñajatu to ñagôliñ su gebe êkêñ teñ luagêc têtñ teñ wakuc tagen êmoa en tau ñalêlôm, tec kêkêñ biñmalô. ¹⁶ En gêmec êndu anğa kakesotau, tec gesen kisa su jagêbiñ lulugen têtñ

têtu ôli tagen ma gê wama gêdên Anôtô. ¹⁷ Amboac tonan Kilisi gêmên ma gêjam mêtê kêpi binmalô tau njanawae njam gêdên amac, tan amoa jaêc Anôtô to êsêac, tan têtû gasuc en nan ¹⁸ gebe nac tau tonan kêkên Njalau tagen gêwê aêac samob dêdên Tama taja.

¹⁹ Amboac tonan amac atôm lau jaba to lau njamagêna kêtiam atom. Amac atu Anôtônê launên njagêdô to atu Anôtônê gôlôac awin. ²⁰ En kêkwê amac sa atu andu akô nomban aposolo to propete njo. Ma Kilisi Jesu tau kêtû andu tau njaalê kêclêsunja. ²¹ Nac tonan gedên andu tau tôn ma êngôm êtu kapôên e êtu Apômtaunê lôm dabun, ²² ma kêsun amac sa awin atu Anôtônê andu. tan nê Njalau gêjam auc nan.

3

Paulu gêjam kôm kêpi lau samuc

¹ Kêtû tonan nja aê, Paulu, tec katu Kilisi Jesu nê nac kapoacwalôna kêtû amac lau samuc nja nec, katen mec gêdên Anôtô. ² Amac anôgac gebe nac moasin Anôtô kêkên sakin gêdên aê kêtû êmoasin amac nja. ³ Anôtô geoc nê bin, tan gêc lêlômgen nan, lasê gêdên aê kêtôm bin, tan kato dambêgen gêc njamata nja. ⁴ Amac embe asam bin tau, oc ajala noc kauc kêsâ kêpi Kilisinê bin, tan gêc lêlômgen nan. ⁵ Gêdên têm gêmun nja njamalac sêjala bin, tan gêc lêlômgen nan atom. Mago galoc Anôtô kêkên nê Njalau geoc bin tau lasê gêdên nê aposolo dabun to propete. ⁶ Bin tan gêc lêlômgen nan, tau tonac gebe Lau samuc sênô njawae njam, tec gêgôm êsêac sêwê kain Anôtônê gênlênsêm to têtû Kilisinê ôli njagênlêlôm ma têtap bin, tan Anôtô gêjac mata kêtû Kilisi Jesu nja nan, njananô sa sêwin.

⁷ Anôtô taê walô aê, tec kêkên aê katu njawae njam tonan njasakinwaga. Njalai njatau en, tec kêkên kôm tonan gêdên aê. ⁸ Anôtônê lau samob nê njac njasec aê, mago nac moasin ketoc aê sa gebe jasôm njawae njam lasê êpi nac tolêlôm Kilisinê awa tenjen nja êndên lau samuc ⁹ to jawa Anôtônê lên êngôm nê bin njalêlôm nja nanô êsanja sa êndên lau samob. Gêdên andanjananô Anôtô, tan kêkên gên samob nan, kêsên bin tonan gêc lêlômgen, ¹⁰ gebe galoc gôlôac dabun sêwa Anôtônê kauc mêtênja tolêlôm-tolêlôm sa êndên apômtaui to njalci undambêna. ¹¹ Anôtô kêsâ lên tonan, tec gêgôm bin, tan taê gêjam kêtû tôn gêdên andanjananô nan, nanô kêsâ kêpi aêacnên Apômtau Kilisi Jesu tau. ¹² Aêac tasêp en tôn to takên êwin en, ma tatêc taun atom, ôlin andan Anôtô to tasa en njagala totêntac êpa sugên. ¹³ Amboac tonan aê katen gebe noc gênwapac, tan gaoc kêtû amac nja nan, êlêc amac sa atom. Noc gênwapac tau êngôm amac waem êsa.

Kilisinê têtac gêwin aêac nja

¹⁴ Kêtû tonan nja aê kêtôn ocduc gêdên aêacnên Apômtau Jesu Kilisi Tama, ¹⁵ tan nê njaê kêpi gôlôac undambê to nom nja samob kêtômgen nan. ¹⁶ Aê katen Anôtô gebe êkên njalci êndên amac êtôm ênê njawasi kapôên ma êkên nê Njalau êpuc nêm njalêlôm tôn njajanja êsa. ¹⁷ Amac akên gêwin Kilisi tec êkên nêm njalêlôm êtu ênê andu ma têtac êwin nanô njawakac enselen naendên amac tan. ¹⁸ Go amac to Anôtônê lau samob nêm kauc êsa e ajala gebe Kilisinê têtac gêwin aêac nja kesewec kêtû tapa to kêtû balin ma kêpi gêja to kêsêp gêja ¹⁹ ma ajala Kilisinê têtac gêwin tonan, tan kêtêlêc kauc samob njengen su nan, gebe Anôtô tau ênam auc samucgen.

²⁰ Ma nac tau tonan, tec oc êngôm gên samob, tan aêac taten to taên gêjam nan, nanô êsa êlêlêc njengen su êtôm njalci, tan gêjam kôm gêmoa nê njalêlôm nan, ²¹ gôlôac dabun to Kilisi Jesu tau sêwaka ênê njawasi sa êtôm gôlôac to gôlôac ma têm to têm njengen êna. Binjanô.

4

Aêac tatu Kilisinê ôli tagen

¹ Amboac tonan aê, tec ganngôn kapoacwalô kêtû Apômtau nja nec, jalên bin amac gebe asa nêm lên êtôm Anôtônê kalem, tan kêtap amac sa nan. ² Ambu taôm to amoa tonêm

nalêlôm malôgen, aê binj tîngen ma asip taôm sa totêmtac êwîngen. ³ Ôlim palê gebe Nalau êkên binjalô êmbin amac tîng atu gêng tagen. ⁴ Ôlim tagen to Nalau tagen êtôm Anôtô kêkalem amac ma akên matem nêmbi nanô kalem na tagen. ⁵ Apômtau tagen ma binj takên gêwînga tagen to busangu tagen. ⁶ Namalac samob Tamenji Anôtô tagen, tanj kêtû gêng samob natau ma gêjam kôm kêpi gêng samob nanj, gêjam gêng samob auc.

⁷ Aêac samob tonec takôc moasinj sa gêdên-gêdêngegenj kêtôm Kilisi tau gêjam dông ma gêjac sam gêdên aêac. ⁸ Kêtôm binj tec gêc gebe.

“Enj kêpi lôlôc gêja

ma kêkôc lau kapoacwalônga sêwîng enj,
ma gêjac sam gêng najam naômagenj gêdên lau.”

⁹ Nalô tonec gebe “Enj kapi lôlôc gêja” nanj nam amboac ondod. Nam tau tonec gebe kêsêp nom nalêlôm nakêlêndinj gêja gêmun. ¹⁰ Nac tau, tanj kêsêp gêja nanj, nac tau tonanj kêpi e jakêlêlêc undambê samob su gebe ênam gêng samob auc. ¹¹ Nac tau tonanjenj tec kêkên lau nagêdô têtû aposolo ma nagêdô têtû propete to nagêdô têtû jaenwaga ma nagêdô têtû lausakinj to kêdônwaga. ¹² Kilisi kêkên lau amboac tonanj gebe ênac dabinj Anôtônê lau sênam sakinj napep gebe sêmboa enj ôli sa ¹³ e takên gêwîng êmbin aêac samob tîng tapi tagen to tajala Anôtônê Latu êtû tîng ma têtôp tatu lau kapôên e tatôm Kilisi tau nê dông. ¹⁴ Ma tatôm napalê dedec êtiam atom gebe laudansanjenj mêtê êtêlinj to êmbam aêac êtôm gwêc to mu kêtêlinj to gêbam wanj nec atom. Lau amboac tonanj têtîm to sêsau namalac. ¹⁵ Aêac amboac tenj. Aêac tasôm binjanô êndên tauj totêmtac êwîngen ma têtôp tatu kapôên e nêng lêng samob esewec tatôm Kilisi, tanj kêtû namôkê nanj. ¹⁶ Nac tau tonec tec gêbinj ôli nagênlêlôm samob tîng kêpi tagen to kêkên jaduc gêdinj kêsô tau ma nakalôc gedengj ôli nagênlêlôm tîng. Ôli nagênlêlôm gêdên-gêdêngegenj embe ênam kôm, tanj gêjac gêng tau nawae nanj, oc ôli êtôp to êmboa tau sa ma têtac gêwîng êmbin nanô tau tîng.

Kilisi kêkên aêac tasa lêng wakuc

¹⁷ Amboac tonanj aê jasôm njoc binj tonec êndên amac toaoc gêjac Apômtaugenj gebe Asa nêmbi lêng atôm lau samuc, tanj taênj gêjam binj naôma-naôma elême nanj atom. ¹⁸ Nakesec gêjam êsêacnênj kauc auc. Êsêacnênj kauc masi to nêng nalêlôm nadani, tec kêbalanj êsêac auc gêdên sêngônj matenj jali, tanj nam kêsêp Anôtônja nanj. ¹⁹ Êsêac sêgôm gêng waucwacugenj ma sêgôm gêng môm-môm samob gêjam auc, sêgôm kêtû matenj katu awanja tomajenj gêbacgenj.

²⁰ Binj amboac tonanj têtônj gêdên amac kêtû Kilisinja atom. ²¹ Amac anjô nawae tau to têtônj mêtê tau gêdên amacgac kêtôm binjanô, tanj gêc Jesu tauja nanj. ²² Amboac tonanj awi nêmbi namalac lanjwa, nêmbi nalêlôm geo, tanj kêsa lêng gêmunja nanj sinj. Têtac nakalac kêsau gêoc namalac lanjwa e gesenj tau su gêjana. ²³ Amacnêmbi nalêlôm to binj, tanj taêm gêjam nanj, êtû wakuc samucgenj. ²⁴ Ma asô namalac wakuc, tanj Anôtô kêkên kêtôm tau nê katu nanj sa. Enj êwaka tau sa na lêng gêdên to dabunj binjanônja.

²⁵ Amboac tonanj awi binjansanj sinj ma asôm binjanô êndên taôm êndênêndêngegenj, gebe aêac tatu ôli tagenj nagênlêlôm. ²⁶ Embe têtac nandanj, nanj angôm taôm sec atom ma aê têtac nandanj tîng e oc naêsêp nec atom. ²⁷ Alinj taôm gebe Sadanj êngônj amac nasawa atom. ²⁸ Nac genjenj ênam genjenj gêng êtiam atom, tau lêma ênam kolenj acgom, gebe êkôc nê kolenj nanô ma ênac sam endenj lau, tanj sêpô lêna tauja nanjenj. ²⁹ Binj agwa-agwa êsa awemsunj atom, asôm binj najamgenj, tanj êpuc lau-sêpô-lênawaga tîng to êmoasinj lau, tanj sêngônj binj tau nanj. ³⁰ Ma angôm Anôtônê Nalau Dabunj nê nalêlôm nawapac êsa atom, gebe enj kêtû nabelo Anôtô ênam amac kêsi endenj nê becna. ³¹ Binjalom samob to binj keso-keso ma têtac nandanj to ali awem sa ma binj alôb-alôb to binj sesec tonanj naj samob nanj, awi sinj. ³² Amoasinj taôm to taêm walô taôm ma asuc nêmbi binj ôkwi êndênêndêngegenj, angôm êtôm Anôtô kêsuc amacnêmbi binj ôkwi kêtû Kilisinja.

5

¹ Amac atu Anôtônê ñapalê, tañ enj têtac gêwiñ nan, tec atêku enjen. ² Ma asêlêñ totêmtac êwiñgen amboac Kilisi gêwiñ aêc to kêkêñ tau kêtû aêacña kêtû moasiñ to da gêdêñ Anôtô gêñu ñamalu ñajam.

³ Asôm gêñ mockaiño to mockaiñña ma genj môp-môp samob to biñ matem katu awaña êsêp nêñ biñgalôm atom, gebe Anôtônê lau samob dedec biñ amboac tonañ ñai. ⁴ Andec biñ sêsec ma biñ meloc-meloc to biñ agwa-agwa kêtôm amac asôm atomña amboac tonanjen, anam danjegenj êjô. ⁵ Biñ tonec amac ajalagac gebe Mockaiño to mockaiñ tenj me môp ñatau tenj me ñac mata katuboa tenj, tañ talic enj kêtôm ñac gêjam sakiñ anôtô jabaña tenj nan, nêñ tenj oc êwê kaiñ gêñlênsêm anja Kilisi agêc Anôtô nêñ gamêñ atom.

Tasêlêñ tamoa ñawê ñalêlôm

⁶ Lau tenj têtîm amac ña biñ ñaômañaôma atom, gebe kêtû biñ amboac tonañña Anôtônê têtac ñandanj kêtap tañenpêcwaga sa. ⁷ Awê kaiñ êsêacnêñ biñ atom. ⁸ Biññanô, gêmunjen amac amoa tokesec, mago galoc amoa tonawê gebe atu Anôtônê gêngac, tec asa nêñ lêñ atôm ñapalê ñawêña, ⁹ gebe ñawê ñanô tonec moasiñ totau-totau ma biñgêdêñ to biññanô. ¹⁰ Ansaê gêñ, tañ Apômtau gêlic ñajam nan. ¹¹ Ñakesec ñakolenj, tañ ñanô masi nan, anam awiñ atom, akip sa ênêc awêgenj acgom, ¹² gebe gêñ, tañ êsêac sêgôm kelecgenj nan, embe tasôm ênêc awêgenj, oc majenj. ¹³ Gêñ samob, tañ takip sa e ñawê êpô nan, oc ênêc awê. ¹⁴ Ma gêñ samob, tañ gêc awê nan ñawê. Tec biñ gêc gebe “Aôm tañ gôêc bêc nan, matam êlac ma ôndi sa anja ñacmatênêñ, go Kilisi êpô aôm.”

¹⁵ Amboac tonañ ajop taôm êtu nêñ lêñ samobña ñapep. Asêlêñ atôm lau meloc atom, asêlêñ atôm lau tokauc mêtênagenj. ¹⁶ Ajaiñ têm ênaña ñaômagenj atom, gebe têm tonec sec. ¹⁷ Amboac tonañ atu meloc atom, mago nêñ kauc êsa biñ, tañ Apômtau taê gêjam gebe êngômña nan.

¹⁸ Anôm wain e êjanij amac atom, gebe gêñ tonañ oc êjaiñ amac. Ñalau Dabuñ ênam amac auc acgom ¹⁹ e pesalem to wê dabuñ ma wê ñajam-ñajam êtu nêñ biñgalôm. Apuc wê dabuñ sa to aôc Apômtau sa ña pesalem anja nêñ ñalêlôm. ²⁰ Anam danje êndênj Tamenj Anôtô endenj tôñgenj êtu gêñ samobña anam aêacnêñ Apômtau Jesu Kilisi lanô.

Biñ lauo to ñacña

²¹ Asô taôm ñalabu êtu atêc Kilisiña.

²² Lauo sêsô nêñ ñaci ñalabu êtôm sêsô Apômtau ñalabu, ²³ gebe ñac kêtû awênê môkêapac kêtôm Kilisi kêtû gôlôac dabuñ môkêapac, ma kêtû gôlôac dabuñ, tañ kêtû enj ôli nan nê kêsîwaga. ²⁴ Tec lauo sêsô nêñ ñaci ñalabu êtu gêñ samobña, têtôm tañ gôlôac dabuñ sêsô Kilisi ñalabu nan.

²⁵ Amac ñacwaga têtmtac êwiñ nêñ lauo atôm Kilisi têtac gêwiñ gôlôac dabuñ ma kêkêñ tau kêtû êsêacña. ²⁶ Enj kêkêñ nê mêtê ma kêsagu êsêac ña bu têtû selecña e têtû Anôtônê gêñ, ²⁷ gebe ênac dabiñ gôlôac dabuñ e ñawasi lanjwageñ ma ênac enj mataanô ñajam. Enj gebe êlic gôlôac dabuñ ñatêmui to mêliñ-mêliñ ma gêñ ñagêdô amboac tonañ ñai êpi enj atom, gebe êlic enj êtu dabuñ to lanônêm sawagenj. ²⁸ Amboac tonañ êsêac ñacwaga têtmtac êwiñ nêñ lauo êtôm têtmtac gêwiñ taunj ôliñ. Ñac tañ têtac gêwiñ nê awê nan, têtac gêwiñ tau. ²⁹ Ñac tenj kêkêñ kisa gêdêñ tau ôli atomanô. Enj gêlôm to kêtû mêtê tau ôli ñapep, kêtôm Kilisi gêgôm gêdêñ gôlôac dabuñ, ³⁰ gebe aêac tatu ênê ôli ñagêñlêlôm. ³¹ “Kêtû biñ tonañña ñamalac êwi têna agêc tama siñ ma êsap nê awê tôñ, ma êsêagêc têtû ôli tagenj.” ³² Biñ tonec ñam kêsêp lêlômsêga ma aê gawa sa kêkanônj Kilisi to gôlôac dabuñ. ³³ Mago kêkanônj amac gêwiñ. Ñacwaga samob têtmtac êwiñ nêñ lauo amboac têtmtac gêwiñ taunj, ma lauo samob tetoc nêñ ñaci sa.

6

Bij kêpi ñapalê to teneri ma tameri

¹ Ñapalêac, tañem wamu êndênj tenemi to tamemi êtu Apômtaunja, gebe bij tonec jagêdênj. ² “Otoc tamam agêc tênam sa.” Anôtô kêkênj biñsu tonañ ma gêjac mata bij tenj gêwiñ kêtú ñamata gebe ³ “Ôngôm gebe ômoa ñajam to ômoa matam jali ec ñêngeñ anja nom.”

⁴ Tameriac, atu kasec nêñ ñapalê e anğôm êsêac têtac ñandanj êsa atom. Anam jaom êsêac ma amêtôc to alênj bij êsêac ña Apômtaunê binjeñ.

Bij kêpi sakiñwaga to nêñ ñataui

⁵ Amac sakiñwaga, tañem wamu êndênj nêñ ñataui nomña. Atêc êsêac to anam go taôm tonêñ ñalêlôm ñañênj êtôm ajam sakiñ Kilisi. ⁶ Anac ñamalac matenjanô auc ña tañem wamu êtu sêlic amac ñajamña nec atom, anğôm atôm Kilisinê sakiñwaga ma amansañ Anôtônê bij êtu tônj tonêñ ñalêlôm samucgeñ. ⁷ Anam sakiñ topalêgeñ ma anğôm êtôm ajam sakiñ ñamalac atom, anğôm êtôm ajam sakiñ Apômtau. ⁸ Taêm ênam, lau samob, sakiñwaga to êsêac, tañ sêmoa nêñ lêtêgeñ nañ, embe sênam kolenj ñajam, oc Apômtau êkênj ñagêjô ñajam êndênj êsêac êtôm taugenj.

⁹ Ma amac ñataui, amoasiñ nêñ sakiñwaga amboac tonanjenj. Awi bij saic-saic siñ. Taêm ênam gebe êsêac to amac nêñ Ñataui gênğônj undambê. Eñ kêpuc lau ñam atom, gêlic samob kêtôm taugenj.

Anôtônê laukasap

¹⁰ Ñoc bij ñagêdô tec gêc gebe Apômtau êpuc amac tônj ma nê ñaclai ênam amac auc akô ñajaña. ¹¹ Akôc Anôtônê laukasap sa tomalagenj e akô ñajaña ma aku Sadañnê Iênđansañ samob tulu, ¹² gebe aêac tajac siñ gêdênj ñamalac nomña atom, tajac siñ gêdênj apômtaui to ñaclai ma nom ñakesec tonec ñataui to ñalau sec, tañ sêmoa undambê nañ. ¹³ Tec akôc Anôtônê laukasap sa tomalagenjmanj, go atôm gebe akô ñajaña êndênj bêc sec tau e aku ñacjo samob tulu akôgeñ.

¹⁴ Amboac tonañ akôgeñ. Ajandiñ binñanô ênêc dambêmpalê to anônj binğêdênj êtu nêñ maluku. ¹⁵ Asô binmalô ñañawae ñajam êtu atapa ma anam anac ñawaegeñ. ¹⁶ Akênj gêwiñ êtu nêñ lautuc. Aja sa endenj tôngeñ, gebe asi ñac sec nê sôb toja samob êndu. ¹⁷ Akuc moasiñ Anôtô gêjam amac kêsiña êtu nêñ kululunj siñña to aôc Anôtônê mêtê êtu siñ, tañ Ñalau kêkênj nañ.

¹⁸ Gênj samob tonañ anğôm to mecgeñ ma atenj Anôtô gebe ênam amac sa. Atenj mec êtôm têm samob êtôm Ñalau êwê amacña. Kêtú tonañña anam jali to anğôm atu dôbgeñ ma atenj êtu Anôtônê lau samobña. ¹⁹ Ma atenj êtu aêña êwiñ gebe Anôtô êkênj mêtê êndênj aê êndênj noc jasôm binña e jawa ñawae ñajam ñabinj kêsêp lêlômña sa totêtac êpa sugenj. ²⁰ Kêtú ñawae ñajam tonañña aê katu ñacjaenj gangônj kapoacwalô. Tec atenj gebe jasôm bij, tañ gêjac aê ñawae nañ, lasê totêtac êpa sugenj.

Paulu gêjac mata nê bij

²¹ Lasinji ñajam Tukiki, tañ gêjam sakiñ Apômtau ñañêngeñ nañ, ênac aê gamoa to gagôm ñoc gênj samob ñaminj êndênj amac gebe ajala. ²² Aê jasakiñ ñac tau êndênj amac êwac gebe ênac minj aêacma bij samob êndênj amac ma ênam malô amacnêñ ñalêlôm.

²³ Tameri Anôtô agêc Apômtau Jesu Kilisi nêñ binmalô ma têtac gêwiñ to takênj gêwiñ ñanô tau êndênj lasitêwai êwac. ²⁴ Moasiñ êndênj êsêac samob, tañ têtac gêwiñ aêacnêñ Apômtau Jesu Kilisi tenjenj ma tenjenj.

Paulunê papia gêdêñ lau PILIPHI

Paulunê papia gêdêñ lau Pilipi nec ñac tau keto gêjac Gôlôac ñamataña, tañ enj kêwaka sa anja masanm Airopa nanj ñawae. Malac Pilipi gêc Makedonia, tañ lau Rom sêjanjo su kêtú nêñ gamêñ nanj. Aposolo gêngônj kapoacwalô, tec keto papia tonec. Enj gêmoa tonê ñalêlôm ñawapacgeñ gêdêñ ñasawa tonanj gebe kômwaga ñagêdô sêsôm sêoc ênê binj auc ma mêtê dansañ kêpi sa anja gôlôac Pilipiña, tec kêkêñ wapac enj gêwiñ. Mago binj têtac ñajam to têtac êpa sunj gêjam papia tau auc, ñam kêsêp Paulu kêkêñ gêwiñ Jesu Kilisi tonjanôgeñña.

Paulu keto papia tau ñamanô tonec gebe ênam danje lau buña anja Pilipi êtu gêñ, tê sêsakiñ gêdêñ enj nêga. Êsêac sêpuc enj têt gêdêñ têt, tañ enj gêngônj jageo nanjña. Enj gêlic gêñ gwalêkiñ kélênsônj enj tau to êsêac gêwiñ amboac tañ, tec keto binj êpuc êsêac têtac têtña to awa enjenj êsêacña ma ôlinj andanj Anôtônja kêsêp papia tonec gêwiñ-gêwiñ. Go gêjam nenenj êsêac gebe sêmboja to tetoc taunj sa atommanj, sêkêñ taunj sêsô Kilisi ñalabu tosêmbu taunjenj. Enj gêônj binj tonec sa gêdêñ êsêac taênj ênam êtiam gebe sêsa nêñ lêt têtôm Kilisi gêbinj êsêac têtngac nê, ac taunj sêwê kainj kêtú sêmasanj Judanêñ binjsu totanjenj wamugenj ma sêjop êsêacnêñ om to gêñ ñagôlinjña atom, Anôtônê moasinj gêdêñ êsêac tec sêgôm. Ma moasinj tau gelom êsêac kêtú nêñ sêkêñ gêwiññagenj. Gocgo keto têtac wapi to binjmalô, tañ Anôtô gêsunj ñaômagenj gêdêñ lau, tañ Kilisi gêbinj êsêac têt nanj, ñawae gêdêñ êsêac amboac tonanjenj.

Lau buña sêkêñ êwiñ to sêsa nêñ lêt totêtac wapigenj ma totêtac êpa sugenj ma sêngôm to sêoc nêñ genj sênsinj sugenjña ñabinj gêjam sêga anja papia tonec ñalêlôm. Paulu tau têtac gêwiñ gôlôac Pilipiña ñanôgenj nanj kêtú awê anja papia tau gêwiñ.

Ñadênanj

1. Paulu gêjac m papia tau 1:1-11
2. Paulu tau nê binj ñagêdô 1:12-26
3. Dambinj taunj têt taminj Kilisiña 1:27-2:18
4. Paulu gêwa Timote agêc Epauroditi nêñ kôm ñam sa 2:19-30
5. Paulu gêjam ja lau buña gebe sejob taunj êndênj ñacjo, tañ sêmoa dêmôênjña to gêñ gêdib êsêac gêc lêlômña nanj 3:1-4:9
6. Paulu to nê lau Pilipiña 4:10-20
7. Paulu gêjac mata papia tau 4:21-23

Paulu gêjac m nê papia

¹ Kilisi Jesu nê sakiñwagaagêc Paulu agêc Timote ma binj êndênj Anôtônê lau samob, tañ Kilisi Jesu gêbinj êsêac têt sêngônj Pilipi nanj, ma êndênj gejobwaga to sakiñwaga êwiñ.

² Tamenj Anôtô agêc Apômtau Jesu Kilisi nêñ moasinj to binjmalô êndênj amac êwac.

Paulu ketenj mec kêtú lau Pilipiña

³ Aê gajam danje ñoc Anôtô kêtôm têt samob, tañ taêc gêjam amac nanj. ⁴ Kêtôm têt samob, tañ katenj ñoc mec kêtú amac samobña nanj, katenj totêtac ñajamgenj, ⁵ gebe ñawae ñajam gêo lasê amac wakucgenj, tec ajam ñakolenj awinj aê amoa e mênjgêdêñ galoc. ⁶ Aê kajala kêtú têt gebe Anôtô, tañ gêjac m kolenj ñajam tau anja nêñ ñalêlôm nanj, oc ênac dabinj kolenj tau êndênj Kilisi Jesu nê bêt. ⁷ Aê taêc gêjam amac gêc ñoc ñalêlôm ñapanj, tec gagôm jagêdênjenj gebe taêc gêjam binj tonanj kêpi amac samob. ñam gebe gêdêñ tañ gêngônj kapoacwalô to gêdêñ tañ gamoa awê ma gajam ñawae ñajam kêsi to kapuc mêtê têt nanj, amac awê kainj moasinj, tañ Anôtô kêkêñ gêdêñ aê nanj awinj. ⁸ Aê gajam aoc su amac samob ñam kêsêp Kilisi Jesu nê taê walô aêacña. Anôtô kêjala gebe kasôm binjanô.

⁹ Aê katenj ñoc mec tecenec gebe Nêm têtac gêwiñ ñanô esewec ñapanj ma ajala gêñ to awa gêñ samob êkôc e ñapep, ¹⁰ ec ajala gêñ ñajam tau ma amoa tonêm ñalêlôm ñakêñkêñ ma tolañômñêm sawagenj e êndênj Kilisinê bèc. ¹¹ Ma bingêdênj ñañanô, tañ Jesu Kilisi taugenj êkêñ nañ, ênam amac auc gebe Anôtônê ñawasi to wae êsa.

Kilisi kêtú aêac dangôñ maten jali ñamôkê

¹² O lasitêwaac, aê gabe jakêñ ñawae êndênj amac anô gebe biñ, tañ kêtap aê sa nañ, kêmoasiñ ñawae ñajam ñanôgenj. ¹³ Siñwaga tañ sejop gôliñwaganê andu nañ, to lau ñagêdô samob sêjalagac, gebe aê gêngônj kapoacwalô kêtú Kilisiña. ¹⁴ Ma ñoc kapoacwalô kékêñ lasitêwai taêsam, tañ Apômtau gêbiñ êsêac tônj nañ, sêkêñ gêwiñ ñajaña kêsá, tec têtêc tau ñ atom ma sêsôm Anôtônê mêtê lasê totêntac kêpa sugenj.

¹⁵ Lau ñagêdô sêwa Kilisi sa kêtú têtac sec to têtac ñandanja, mago ñagêdô tec sêjam mêtê tonênj ñalêlôm ñajamgenj. ¹⁶ Lau tau tonañ sêgôm kêtú têtac gêwiñña. Êsêac sêjala gebe Anôtô kékêñ aê gebe janam ñawae ñajam kêsí. ¹⁷ Lau ñagêdô ônê sêsôm Kilisi lasê tonênj ñalêlôm makenjenj atom, sêgôm kêtú taunj waenja ma sebe sêkêñ gêñwapac êkôninj aê êwiñ ñoc kapoacwalôgenj.

¹⁸ Biñ tonañ kélênsônj aê atom. Aê têtac ñajam gebe sêsôm Kilisi lasê ñalênj tokainj-tokainj. Lau ñagêdô sêsau sêbanac biñ, ma ñagêdô sêsôm tobiññanôgenj. ¹⁹ Ma aê oc têtac ñajam ñapanj gebe aê kajala amac atenj nêm mec kêtú aêña amoa, ma Jesu Kilisi nê ñalau ênam aê sa, tec gêñwapac tonec oc êtu moasiñ êndênj aê. ²⁰ Aê taêc kêka to kakêñ matoc ñanôgenj, gebe gêñ tenj êngôm aê majoc êsa atom. Aê jamoa matoc jali me jamac êndu, mago jañgôm Kilisinê wae êsa ña tauc ôlic totêntac êpa sugenj. Gêmunjenj gagôm, ma galoc amboac tonanjenj. ²¹ Kilisi kêtú ñoc gêngônj matoc jali ñam, ma embe jamac êndu, oc gêmac tau êtu ñoc moasiñ. ²² Embe jamoa matoc jali anja nom êtu jatap kolenj ñanô ñagêdô sanja, nañ oc japô lêna gebe jajalinj ondóc sa. ²³ Biñ luagêc tonec kélênsônj aê ñanô. Aê têtac gêwiñ gabe janac tauc létênj jamoa jawiñ Kilisi, tonec tec galic ñajam kélêlêc. ²⁴ Mago kêtú amacña tec gabe jañgônj nom tonec. ²⁵ ñoc ñalêlôm kêsáê, tec kajala gebe jamoa jawiñ amac samob ma janam amac sa êtu nêm akênj gêwiñña gebe atôp ma akênj êwiñ totêntac ñajamgenj. ²⁶ Aê embe jamu jandênj amac jawac tenj êtiam, oc êngôm amac awem êôc Kilisi Jesu ñanô-ñanô êtu aêña.

²⁷ Biñ tagenj tonec tec gêc gebe Asa nêm lênj ñapep atôm Kilisinê ñawae ñajam, ec embe jawac, nañ jalic me embe jamoa jaêc, go jañô ñawae gebe akô ñajaña totêntac tagenj ma anac siñ apuc taôm tônj êtu akênj gêwiñ ñawae ñajamña. ²⁸ Atêc nêm ñacjonênj gêñ tenj atomanô. Biñ tonañ êwa sa êndênj nêm ñacjo gebe oc sênaña, ma êwa sa êndênj amac gebe oc aku êsêac tulu, gebe Anôtô ênam amac kêsí. ²⁹ Anôtô kêmoasiñ amac kêtú Kilisiña ña lênj luagêc, tenj gebe akênj gêwiñ enj, ma tenj gebe aóc wapac kêtú enja gêwiñ amboac tonanjenj. ³⁰ Ma siñ, tañ gêmunja alic aê gajac ma galoc anô ñawae gebe gajac gamoa nañ, amac taôm anac amboac tonanjenj.

2

Lau buña sêkôninj taunj têtôm Kilisi kékôninj tau

¹ Amac asaê gebe Kilisi kêpuc amac tônj me masi. Ênê têtac gêwiñ amac gêjam malô amac me masi. ñalau dabunj gêbiñ amac tônj me masi. Amac taêm walô to têtac gêwiñ taôm me masi. ² Embe amboac tonañ, go anac dabinj aê têtac ñajam êsa samucgenj ma anjôm amboac tonec gebe taêm ênam gêñ tagenj to têtac êwiñ tagenj êmbinj amac tonj amoa tonêm ñalêlôm tagenj ma apenj biñ tagenj. ³ Anjôm gêñ tenj êtu amboa taôm nêm awa to waemgenja atom. Ambu taôm to atoc lau ñagêdô sa sêlêlêc amac taôm acgom. ⁴ Taêm ênam amac taôm nêm ñênjenj atom, taêm ênam lau ñagêdô nênj êwiñ. ⁵ Amacnêm ñalêlôm êtôm Kilisi Jesu nê acgommanj.

⁶ Enj tec katu kêtôm Anôtô, mago taê gêjam gebe inj katu tonan tôn atom, ⁷ kékac tau su anja nê n̄awasi ma gêjam sakinj katu kêtôm n̄amalac to gégôm gên samob kêtôm n̄amalac sêgôm. ⁸ Enj kékôninj tau ma taña wamu n̄apan e gêmac êndu anja kakesotau. ⁹ Kêtu binj tonan̄na Anôtô ketoc enj sa n̄anô ma gê n̄aê, tañ kêlêlêc n̄aê samob su nan, kêpi enj, ¹⁰ gebe n̄aê Jesu tonec oc êkênj êsêac pebenj, tañ sêmoa undambê to sêmoa nom ma sêmoa nom n̄alêlôm nan, sêpônj aen̄duc, ¹¹ ma imbelej samob sêsôm lasê gebe Jesu Kilisi kêtû Apômtau gebe Tama Anôtônê wae êsa.

Tatu nom n̄aja

¹² O n̄oc lauace, gêdênj tañ gamoa gawinj amac nan, tañem wamu n̄apan. Ma galoc gamoa jaêc tec an̄gôm anac n̄awae êtôm tônêgenj. Atêc to anam go taôm gebe anac dabinj nê m lênj Anôtô ênam amac kêsiña, ¹³ gebe Anôtô tau gêjam kôm gêmoa nê m n̄alêlôm ma kékac amac gebe an̄gôm ênê binj n̄anô êsa e ênac mataanô n̄ajam.

¹⁴ An̄gôm nê m gênj samob tobij diñdinj atom ma taêm ênam naêsa-naêsa atom, ¹⁵ gebe asa nê m lênj lan̄ômnê m sawa tonê m n̄alêlôm n̄akênj kênj atu Anôtônê n̄apalê mansan, amoa lau sec to geo n̄alêlôm. Apô êsêac atôm utitalata sêpô gamênj. ¹⁶ Andênj mêtê mata jali tônj. Embe an̄gôm amboac tonan, go awaka aê waec sa êndênj Kilisinê bêc e êwa aê sa gebe kasa n̄oc lênj to gajam n̄oc kolenj kêjainj tauc n̄aôma atom.

¹⁷ Embe sêkênj aê jatu da êtu amac akênj gêwinj̄na, nan oc têtac n̄ajam ma jatu samuc jawinj amac samob. ¹⁸ Amboac tonan amac têtac n̄ajam ma atu samuc awinj aêgenj.

Timote agêc Epaproditi nêj binj

¹⁹ Aê taêc kêka gebe Apômtau Jesu êlôc ma jasakinj Timote sebenj êndênj amac êwac, gebe janô amac waem êpuc aê tôn acgom. ²⁰ Aê katap n̄ac tenj sa, tañ taê gêjam binj kêtôm aê to kêpô sim tau kêtû amac̄na amboac n̄ac tonec nan atom. ²¹ Êsêac n̄agêdô samob taênj gêjam Jesu Kilisi nê binj atom, taênj gêjam taun̄ nêj binjenj. ²² Amac ajala gebe enj kêwaka tau sên̄jac, gêjam sakinj n̄awae n̄ajam gêwinj aê kêtôm latu gêwinj tama. ²³ Aê kakênj matoc gebe jakênj n̄ac tonan êndênj amac êwac n̄agaôgenj, tagenj gabe jansaê n̄oc binj e êtu katô acgom. ²⁴ Aê taêc kêka Apômtaugenj gebe jandênj amac jawac sebenj amboac tonanjenj.

²⁵ Aê taêc gêjam binj tenj kêtû tônj gêwinj gebe jakênj aêac lasinj Epaproditi, tañ amac asakinj enj gebe mên̄ên̄am aê sa nan, êmu êndênj amac êwac. Enj gêjam kôm to gêjac sinj gêwinj aê n̄apep. ²⁶ Ênê n̄alêlôm kékac enj kêtû amac̄na ma gêmoa jageo n̄anô gebe amac anô ênê gêmac n̄awaegac. ²⁷ Bin̄nanô, gêmac kapôênj gégôm enj e kêsa panj sêawa, mago Anôtô taê walô enj ma taê walô enj taugenj atom, taê walô aê gêwinj, gebe êsalê gên̄wapac n̄agêdô êpi aê êwinj atom. ²⁸ Amboac tonan kékacgenj gebe jakênj enj wamac̄ alic enj, ec têtac n̄ajam êsa êtiam, ma n̄agên̄wapac êlêwanj aê saunjenj. ²⁹ Amboac tonan akôc enj sa totêtac n̄ajamgenj. Atôc lau amboac tonan sa êtu Apômtau gêbinj amac tôn̄na, ³⁰ gebe enj kêsa panj sêawa kêtû Kilisinê kolen̄na ma gêjam sakinj aê gim tau su gebe ênac dabinj sakinj, tañ amac ajac m nan.

3

Bin̄gêdênj n̄anô

¹ O n̄oc lasitêwaac, aên̄oc binj n̄agêdô tonec gebe Apômtau êngôm amac têtac n̄ajam êsa. Aê ôl ic n̄akam gebe jato binj tonan êtiam-êtiam nec atom. Binj tonanjenj oc êpuc amac tôn amoa n̄ajam.

² Ajop taôm êndênj kolen̄waga sec. Ajop taôm êndênj êsêac, tañ sêgôm mêtê sêsa lau wauc-waucgen̄na nan. Ajop taôm êndênj êsêac, êsêac kêam. ³ Aêac tec sêsa aêac n̄anô. Anôtônê N̄alau kékac aêac, tec tajam sakinj Anôtô ma aêac waen̄ n̄am kêsêp Kilisi Jesu. Aêac taênj kêka gênj ôlin̄na tenj atom. ⁴ Aê oc jatôm gebe taêc êka gênj ôlic̄na amboac tonan. Tenj embe taê ênam gebe taê êka gênj ôlin̄na, nan aê oc jan̄gôm êlêlêc su. ⁵ Aê tonec sêsa aê gêdênj n̄abêc kêtû 8n̄a. Aê n̄ac Israel̄na tenj an̄ja Benjaminnê gôlôac. Aê Ebolainênj Ebolai tenj, ma kamasan̄

biñsu katôm Parisai sêmasañ. ⁶ Aê kêlênsôn gôlôac dabuñ gajac ñawaegen. Aê kasa bi ñsu ñalêñ tolanôcnêm sawagen e sêlic aê amboac ñac gêdên. ⁷ Gêñ samob tonañ galic amboac gêñ ñanô, mago galoc galic gebe gêñ ñaôma kêtû Kilisiña. ⁸ Biññanô, aê galic gêñ samob tonañ ñai amboac gêñ ñaôma, tagen tonec tec galic kêtû gêñ ñanô kêlêlêc su. Gêñ ñanô tau gebe kajala ñoc Apômtau Kilisi Jesu kêtû tôñ. Kêtû ñac tonecña tec gawi gêñ samob tonañ ñai siñ ma galic kêtôm lëndêm gebe jakôc Kilisi sa êtu gêñ ñanô, ⁹ ma aê jatu ênê gêñ. Aê gawê kain tauc ñoc biñgêdên, tañ ñam kêsêp tañoc wamu biñsunã nan, kêtiam atom. Galoc aê gawê kain biñgêdên, tañ ñam kêsêp takên gêwiñ Kilisiña nan, biogêdên tañ gêmên anga Anôtônê nan, ñam kêsêp takên gêwiñ. ¹⁰ Biñ tagen tonec aê gabe jatap sa gebe jajala Kilisi to ñaclai, tañ gêñu en sa nan, êtu tôñ, ma jaêc ênê ñandan jawiñ e jatôm en, tañ gêmac êndu nan, ¹¹ ec moae jatap jandi anga ñacmatênên sa jawiñ.

Talêti tapen ñanô lau

¹² Aê kakôc ñanô tau su atom tagen, ma gajac dabiñ tauc gêbacnê atom tagen. Gocgo kapuc geden tôñgen tec gamoa, gabe jakôc ñanô tau tôñ, gebe Kilisi kêkôc aê tôñgac. ¹³ O lasitêwaac, aê kêsâe gebe kakôc ñanô tau tôñ atom tagen. Biñ tagen tonec tec jasôm gebe Biñ lanğwa nan jalin siñ ma japuc gwêc êtu gêñ, tañ gêc aêñoc nêmña nanğen, gebe najakôc. ¹⁴ Aê kêlêti kapeñ ñabelo gebe jatap ñanô sa. Ñanô tau Anôtônê kalem ôña, tañ kêkên Kilisi Jesu kêkalem aê nan.

¹⁵ Aêac tañ tatu kwalam lanğwa su nan, samob taên ênam biñ amboac tonañ acgom. Ma embe taêm ênam biñ ten eso, nan Anôtô oc êwa sa êndên amac. ¹⁶ Tagen tasa nêñ lên tandanğuc ñagôlin, tañ gêwê aêac ñapan e mênğêdên tonec nan.

¹⁷ O lasitêwaac, atêku aêman ma asala êsêac, tañ sêpuc aêac wa en nan. ¹⁸ Aê kasôm gêdên amac kêtû dim taêsam sugac ma galoc jasôm tomatoc-sulugen gebe Êsêacnên taêsam sêmoa, tañ nêñ lên kêwaka êsêac sa gebe êsêac têtû Kilisinê kakesotau ñañacjo. ¹⁹ Êsêacnên lênğpôê gebe sênaña. Têntacwalô kêtû nêñ anôtô ma êsêac tetoc tau ñ sa kêpi gêñ, tañ kêtôm gebe êngôm êsêac majen êsa. Êsêac taên gêjam gêñ nomğagen. ²⁰ Aêacnên malacmôkê ñanô tê gêc undambê. Tec daôn tamoa gebe kêsiwaga Apômtau Jesu Kilisi anga tônê êmên. ²¹ En oc êpô aêac ôlin ñaôma lanğwa ôkwi tatôm en tau nê ôli ñawasi. En êngôm gêñ tonañ ñanô êsa ña ñaclai, tañ kêtôm gebe êkên gêñ samob êsô en ñalabu nan.

4

¹ O ñoc lasitêwaac, aê têtac gêwiñ to gajam aoc su amac, gebe amac tec agôm aê têtac ñajam ma atu aêñoc gêlôn. O lauace, amboac tonañ akô ñajana, gebe Apômtau gêbiñ amac tôñgac.

Paulu gêlên biñ lau

² Aê jalên biñ awêlagêc Ewodia agêc Suntuku gebe sêmoa têtac tagen êtu Apômtauña. ³ Ma aê gabe jaten aôm, ñoc ñac, tañ gôjam kôm ñañênğen gôwiñ aê nan, gebe ônam awêlagêc tonañ sa, gebe êsêagêc sêjam kôm ñawae ñajamña sêwiñ aê têtôm Klemen to lau-sêjam-kôm-sêwiñ-aêwaga ñagêdo, nan nêñ ñaê gêc buku maten jalina.

⁴ Têmtac ñajam ñapan gebe Apômtau gêbiñ amac tôñ, ma jasôm êtiam gebe Têmtac ñajam. ⁵ Anğôm nêm gêñ totêmtac wapôm êwa amac sa êndên ñamalac samob. Apômtau kêdabiñgac. ⁶ Apô sim taôm atom. Gêñ ten embe êngôm amac, nan aten to atan êndên Anôtô todanğegen. ⁷ Ma Anôtônê biñmalô, tañ ñam kêlêlêc kauc to kauc nomña samob su nan, ênsôb nêm ñalêlôm to biñ, tañ taêm gêjam nan, samob sa êkanôn Kilisi Jesu.

⁸ O lasitêwaac, aê jasôm biñ ten êwiñ acgom gebe Biññanô to biñ mansañ ma biñ gêdên to biñ ñawa ma biñ tañô ñajamña to biñ ñapep ma biñ ñañên to piñ wae ñajamña ten, biñ samob tonañ ñai taêm ênam êtu tôñ amac. ⁹ Biñ tañ kadôn to kakên gêdên amac ma biñ, tañ anô to alic aê gagôm nan, anğôm amboac tonañ. Ma biñmalô ñatau Anôtô oc êwiñ amac.

Paulu gêjam danĝe kêtû sêkêĝ geĝ sêjam eĝ saĝa

¹⁰ Apômtau kêkêĝ aê têtac ñajam kêsa samucgeĝ gebe amac amoa ec ñêĝgeĝ e galoc ôlim palê kêsa kêtiam gebe anam aê sa. Amac abe anam aê sa, mago ñalêĝ masi. ¹¹ Aê kasôm biĝ tonanĝ kêtû kapô lêna gêĝĝa atom. Aê kadônĝ tauc gebe geĝ ñagec-ñagec, taĝ jatap sa nanĝ, kêtôm aê. ¹² Aê kajala tapô lêna gêĝĝa. Aê kajala danĝônĝ moasu ñaônĝa. Aê kajala gêĝ samob tonanĝ kêtû tôĝ tomalagenĝ. Ñasawa teĝ aê gaenĝ gêĝ e gêôc aê tôĝ, ma ñasawa teĝ mo gêjô aê. Ñasawa teĝ aê katap ñoc gêĝ taêsam sa, ma ñasawa teĝ kapô lêna gêĝ. ¹³ Aê katôm gêĝ samob tonanĝ ñai kêtû Kilisi, taĝ kêpuc aê tôĝ nanĝa.

¹⁴ Ma amac agôm ñajam gebe aôc ñoc gêĝwapac awiĝ. ¹⁵ Amac lau Pilipi taôm ajalagêc gebe gêdêĝ taĝ gawa ñawae ñajam sa kêtû ñamata ma gawi Makedonia siĝ nanĝ, gôlôac dabuĝ teĝ sêpuc aê tôĝ ma aêac akêĝ gêĝ teĝ gêjô tau atom, amac taômgeĝ. ¹⁶ Gêdêĝ taĝ gamoa Tesaloniki nanĝ, amac ajam aê sa ma asakiĝ gêĝ kêtû dim luagêc. ¹⁷ Aê taêc kêka gebe akêĝ gêĝ êndêĝ aêĝa nec atom, masi, aê taêc kêka amac gebe anam ñanô êlêlêc su e êmoasiĝ amac. ¹⁸ Gêĝ samob, taĝ akêĝ nanĝ, kêtap aê sa su ma gêĝ tau kêlêlêc aê su. Gêĝ taĝ Epaproditi kêkôc anĝa amacnêm gêmêĝ nanĝ, mênkêlêsuc aêgeĝ. Gêĝ tonanĝ kêtôm ñamalu ñajam to da mansanĝ, taĝ Anôtô gêlic gêjac mataanô ñajamanô nanĝ. ¹⁹ Ñoc Anôtô, taĝ kêkêĝ Kilisi Jesu gêbiĝ amac tôĝ nanĝ, kêtû gêĝ tolêlôm-tolêlôm ñatau tonawasi. Eĝ oc êkêĝ gêĝ, taĝ apô lêna nanĝ, êlêsuc êmacgeĝ. ²⁰ Ñawasi êndêĝ aêac Tamenĝi Anôtô totêm-totêm. Biĝnanô.

Paulu gêjac mata nê biĝ

²¹ Aê aoc gêjac Anôtônê lau samob, taĝ Kilisi Jesu gêbiĝ aêac tôĝ nanĝ. Lasitêwai taĝ sêmoa sêwiĝ aê nanĝ, awenĝ gêjac amac. ²² Anôtônê lau samob awenĝ gêjac amac, ma êsêac, taĝ anĝa kaisaranê anduĝa nanĝ, taêĝ gêjam amac ñanô.

²³ Apômtau Jesu Kilisi nê moasiĝ êwiĝ amacnêm ñalau.

Paulunê papia gêdênj lau KOLOSOS

Paulunê papia gêdênj lau Koloso nec nac tau keto gêjac gôlôac buña anga Koloso nawae. Malac Asia Saunja tonan géc Epese nagamênj oc kêpiña. Paulu tau kêwaka gôlôac tonan sa atom. Gêdênj tanj gêngônj Romnênj gêmênj Asia namalacsêga Epese tau nan, enj kêkênj kômwaga jasêjam mêtê lau malac-malac, tec kêsaê gebe kôm ênam jaom gôlôac Kolosona gêjac enj nawae gêwiñ. Paulu gênjô gawae gebe lau-mêtêgeowaga anga Judanênj jasêô lasê gôlôac tau. Lau tonan sêgalun Helennênj mêtê jaba nagêdô to binj anjelaña kêsêp taulêlôm. Ac sêpiñkap lau gebe awenj êôc “nac lai to apômtau” tônê sêwiñ. Sêsau sebe lau tenj sêjala Anôtô nanênj atom ma sêwê kainj enj gêjam êsêac kêsi namoasinj nanô atom, sêkênj êwiñ mêtê geo tonan acgom. Go sêsôm tenj gêwiñ, sêsôm sêkacgenj gebe sêsô êsêacnênj nagôlinj amboac sêsa namalacnja nalabu ma sejop nênj jao samob amboac sênam dabunj bôc to gênj taniñja toê toê ma gênj nagêdô taêsam êwiñ e tomalagenj.

Paulu tec keto papia tonec kêwaka lau buña nênj Mêtê nanô sagenj gebe êkôninj mêtê geo tonan naj tônj. Binj tanj enj keto gêdênj êsêac gêja nanj, namatu tonec gebe Jesu Kilisi kêtôm gebe ênam namalac pebenj kêsi tonjanôgenj. Lau tenj embe sêkênj êwiñ binj jaba to sejop namêtê kainj tenj, oc sêkac taunj su anga Kilisinê. Anôtô kêkênj undambê to nom na Kilisigenj, ma êkalem undambê to nom sêmu dêndênj enj na Kilisigenj amboac tonanjenj. Lau sêmbinj taunj tônj taminj Kilisi acgom, go Anôtô ênam namalac kêsi. Nalênj tenj géc atom. Kilisi kêtû namalac samob tapaônjenj nênj kêsiwaga kêtôm gac. Paulu kêwaka binj nanô kapôênj tonan sa acgom, go gêwa nalênj, tanj gêjac lau buña nawae gebe sêsa to sejop nanj, sa tomalagenj gêdênj êsêac.

Paulu kêkênj Tukiki kêkôc papia tonec gêdênj lau Kolosona gêja. Enj kêsakinj nac gênjôma najê Onesimi gêwiñ enj gêmu gêdênj nê njatau Pilemon gêja, tanj kêtû gôlôac Kolosona nênj nac buña tenj.

Nadênan

1. Paulu gêjac m papia tau 1:1-8
2. Kilisi tau to nê sakinj nam 1:9-2:19
3. Lênj wakuc gêjac Kilisinê lau nawae 2:20-4:6
4. Paulu gêjac mata nê papia 4:7-18

Paulu awa gêjac lau Koloso

¹ Kilisi Jesu nê aposolo aê, Paulu, tanj Anôtô kêkalem aê nanj, agêc lasic Timote ² ma binj êndênj Anôtônê lau to ma lasitêwai, tanj sêkênj gêwiñ Kilisi sêngônj Koloso nanj. Tamenj Anôtô nê moasinj to binjmalô êndênj amac êwac.

Paulu gêjam danje Anôtô

³ Aêac atenj ma mec gêdênj aêacnênj Apômtau Jesu Kilisi Tama Anôtô ma ajam danje kêtû amacnja napanj. ⁴ Aêac anjô amac akênj gêwiñ Kilisi Jesu to têtmtac gêwiñ Anôtônê lau samob nawae. ⁵ Amac akênj gêwiñ to têtmtac gêwiñ nam kêsêp gênj, tanj akênj matem géc undambê nanj. Anôtô kêmasanj gênj tau kêtû amacnja. Gênj tanj amac akênj matem nanj, nawae tec anjô su gêdênj tanj binjanô gêô lasê amac. Binjanô tau nawae najam. ⁶ Nawae najam gêdênj amac gêwac ma gêjam nanô to kesewec anja amacnêm kêtôm gégôm e gêjam nom samucgenj auc, gêjac m gêdênj béc, tanj amac anjô to ajala Anôtônê moasinj tobinjanôgenj nanj. ⁷ Aêacnênj kolenwaga Epapra, tanj têtmtac gêwiñ enj nanj, kêdônj binj tonan gêdênj amac. Nac tau kêtû Kilisinê sakinjwaga nanênj gêjô aêac su. ⁸ Enj gêjac minj gêdênj aêac gebe Nalau Dabunj kêkênj amac akênj nênj têtmtac gêwiñ gelom tau nanô.

⁹ Kêtu tonanña gêdên bêc, tañ aêac anô biñ tonan kêpi amac nan, aêac ajac m to aten ma mec kêtu amacña geden tône. Aêac aten Anôtô gebe amac ajala ênê biñ êtu tône e ênam amac auc ma ênê Njalau êkên kauc mêtêna to kauc êkip nam saña samob êndên amac. ¹⁰ Go atôm gebe asa nêmlên e êwa amac sa gebe Apômtaunê lau amac, ma en êlic ênac mataanô njam. Anam kolen njam tokain-tokain e atap nan sa ma nêmlên kauc ajala Anôtôna esewec anga amacnêmlên. ¹¹ Njalai tañ nam kêsêp ênê njana tonawasi nan, êpuc amac tône gebe aoc gênpapac totêmtac êpê sugen ma êôn njênjen. ¹² Ma anam danje totêmtac njamgen êndên Tamenj, tañ gêjac dabin amac su gebe awê kain Anôtônê launên gênlênsêmlên anga gamên jawêna awin. ¹³ En gêjam aêac sa anga njalai njakesecña ma ketoc aêac dangôn ênê Latu, tañ têtac gêwin en nan, nê gamên. ¹⁴ Njac tau tonan kêgaboac aêac su ma kêsuc aêacnên sec ôkwi.

Biñ kêpi Kilisi to nê kolen

¹⁵ Njac tonan gêjam Anôtô, tañ talic en atom nan lanô. En kêtu gêp samob, tañ Anôtô kêkên nan njacsêga, ¹⁶ gebe Anôtô kêkên gêp samob, tañ gêc undambê to nom nan, nj enjen, gêp tañ matenan talic to gêp, tañ talic sapu nan, amboac gôlin to apômtaui ma njacsêga to njalai. Anôtô kêkên gêp samob nj enjen ma kêtu enja. ¹⁷ Gêp samob tonan njai masigen, en taugen gêmoa gêmun ma gêbin gêp samob tône kêpi tagen. ¹⁸ En kêtu ôli njamôkêpac. Ma en ôli tau gôlôac dabun. En kêtu gêp samob nam. En kêtu lau, tañ sêndi sa anga njacmatênên nan, nê njacsêga, gebe en tau êtu gêp samob njamata. ¹⁹ Amboac tonan Anôtô gêlic njam gebe nê nan ênam Latu auc samucgen. ²⁰ Anôtô kêkên en gê wama gêp samob gêdên tau. En kêkên Latu kêkêc nê dec sin anga kakesotau, tec kêkên binmalô gêdên gêp samob, tañ sêmoa nom to undambê nan.

²¹ Amac tec gêmunjen amoa jaêc Anôtô. Ma biñ, tañ taêm gêjam to njakolen sec, tañ ajam nan, gêgôm amac atu ênê njaco. ²² Mago galoc Kilisi gêmac êndu, tec gê wama amac gêdên Anôtô. En gebe êmansan amac atu dabun ma akô Anôtô lanônêmlên tolanônêmlên sawa ma tobin masigen. ²³ Tec akên êwin to apuc taôm tône akô njana. Gêp ten êkac amac su anga njawae njam, tañ anô to akên matem amoa nan atom. Sêjam mêtê njamalac samob, tañ sêmoa umbon njalatu nan, ma aê, Paulu tauc, tec katu njawae njam tau njakinwaga.

Paulu gêjam sakin gôlôac dabun

²⁴ Ma galoc gaoc njoc gênpapac totêmtac njamgen kêtu amacña. Nandan njagêdô, tañ kêtap Kilisi sa atom, gacgen gêc nan, janac dabi nj êpi tauc ôlic, jajô Kilisi su êtu en ôlina. Ma en ôli tau gôlôac dabun. ²⁵ Aê katu gôlôac dabun nê sakinwaga ma Anôtô kêkên kôm tonec gêdên aê gebe jawa ênê biñ sa tomalagen êndên amac. ²⁶ Gêdên andanjen biñ tau tonan kêsin tau gêdên njamalac samob gêc lêlômgen. Mago galoc kêtu awê gêdên Anôtônê lau. ²⁷ Anôtô gebe êwa sa êndên nê lau gebe biñ tonawasi tolêlôm-tolêlôm, tañ kêsin tau gêc lêlômgen nan, jakêtu awê gêdên lau samuc. Biñ njalêlômna tau tonec gebe Kilisi gêmoa gêwin amac, tec akên matem ênê njawasi. ²⁸ Amboac tonan aêac asôm mêtê lasê ma alên biñ njamalac samob to adôn kauc mêtêna gêdên njamalac samob, gebe anac dabin njamalac samob sêkô Anôtô lanônêmlên ma Kilisi êmbin êsêac tône, ²⁹ tec gajam kolen to gajac sin kêtôm Kilisinê njalai, tañ gêjam kôm njana anga njoc njalêlôm nan.

2

¹ Aê gabe amac ajala kolen kapôn, tañ gajam kêtu amac to lau Laodikea ma êsêac samob, tañ sêlic aê lanôc atom nanncgom. ² Aê gajam kolen tonan gebe nê njalêlôm êtu malô e têtac êwin nan êmbin êsêac tône ma têtac kauc êkip nam saña sa tomalagen. Go sêjala Anôtônê biñ njalêlômna. Biñ njalêlômna tonan Kilisi tau. ³ Kauc mêtêna to biñ taên gêjam njalêlôm-tolêlôm samob kêsin tau gêc Kilisina.

⁴ Biñ tonañ kasôm gebe lau teñ sênsau sêoc amac ña biñ ñalêsi atom. ⁵ Ôlic tec gamoa jaêc amac, mago ñoc ñalau nañ gain amac tôngeñ ma têtac ñajam gebe galic amac amasan nêñ gêñ samob ñapep to akêñ gêwiñ Kilisi ñajaña.

Tasa nêñ lêñ tasap Kilisi tôngeñ

⁶ Amac akôc Apômtau Kilisi Jesu sa su, tec asa nêñ lêñ ambi ñ taôm tông tamin engeñ. ⁷ Nêñ ñawakac êsêp eñ to amboa taôm sa akô eñ ñaô ma akêñ êwiñ ñajaña êsa êtôm têtôn amacgac, ma anam danje êndêñ Anôtô ênam amac auc.

⁸ Alic taôm gebe sêlô amac tông ña kauc ñamalacña to biñdansañ ñaôma e atôm lau kapoacwalôña nec atom. Biñ keso tonañ ñam kêsêp Kilisi atom, gelom-gelom anga ñamalacnêngeñ gêmên, ñam kêsêp ñaclai nomña. ⁹ Gebe Kilisi tonañ Anôtô ñanô tau gêjam eñ ôli auc samucgeñ. ¹⁰ Ñac tau tonañ tec kêtû apômtau to ñaclai samob nêñ ñamôkê ma gêbiñ amac tông e matem jali gêjam amac auc.

¹¹ Ma amac, tañ eñ gêbiñ amac tông nañ, sêsa amac ña lemeñ atom. Kilisi kêsa amac tec akwalec ôlim nomña su. ¹² Gêdêñ tañ aliñ busaŋgu nañ, sêsuñ amac awiñ Kilisi. Ma gêdêñ tañ aliñ busaŋgu nañ, adi sa awiñ Kilisi amboac tonañ. Ñam gebe amac akêñ gêwiñ Anôtônê ñaclai, tañ gêñu eñ sa anga ñacmatênêñ nañ. ¹³ Ma amac tec agêli biñsu to asa lêñ lau samucña gêgôm amac atu mêtê nec. Mago Anôtô gêñu amac matem jali kêsa awiñ Kilisi. Eñ kêsuc aêacnêñ biñ, tañ tagêli biñsuña nañ, samob ôkwi. ¹⁴ Eñ gesen papia, tañ teto ñagôliñ sêkic aêacnêñ biñña kêsêp nañ, su ma kejon jagêjac kêpi kakesotau. ¹⁵ Anga kakesotau Kilisi kêku apômtau to ñaclai tulu ma kêtôc êsêac gêdêñ lau samob sêlic ma kêtê wê sin kêpi nê ñacjo.

¹⁶ Amboac tonañ lau teñ sêmêtôc amac êtu gêñ anin to anômña me êtu alic om ñagêdô me ajông êsô ñaom me sabat atom. ¹⁷ Gêñ tonañ ñai têtû ñanô, tañ mênêsaña nañ ñadôngdông, ma ñanô tau Kilisi. ¹⁸ Lau ñagêdô sêmoa, tañ sêsau sêbu tauñ ñanô to sêjam sakin añela. Êsêac tetoc tauñ sa kêtû katun kain teñ kêsa ma sêlic gêñ ñakatuña. Nêñ kauc nomña kêkian êsêac sa ñaômagen. Akô ñajaña gebe lau amboac tonañ sêku amac tulu atom. ¹⁹ Êsêac sêsap Kilisi, tañ kêtû môkêapac nañ, tông atom. Kilisi tau gêlôm tau ôli to kêkêñ ñaduc to ñawalô gedên ôli ñagêñlêlôm tông e kesewec to kêtôp kêtôm Anôtô tau gêsun ñaclai.

Kilisi gêbiñ aêac tông tec tamoa mateñ jali

²⁰ Anlac amac êndu awiñ Kilisi, tec kêgaboac amac su anga ñaclai nomña. Amboac ondoc tec asa lêñ nomña to asô ñagôliñ tonec ñalabu gebe ²¹ “Ôkôc gêñ tonec atom. Ônsaê gêñ tônê atom. Ômoasac gêñ tonec atom.” ²² Ñagôliñ tonañ ñamalac sêmasañ to têtôn ma kêkanôn gêñ ênêc teñgeñ atomña. Embe tanam kôm gêñ tau su, oc êmbacnê. ²³ Êsêac sêjam sakin añela to sêbu tauñ ma sêkônin tauñ ôlin. Ñagôliñ tonañ kêtôm gebe ênac lau mateñanô auc e sênam kauc sebe biñ tokauc. Mago gêñ samob tonañ ñai kêtôm gebe êkônin têtac ñakalac tông atom.

3

¹ Anôtô gêñu amac sa awiñ Kilisi. Amboac tonañ ansom ñanô tau, tañ gêc ôña, gêc gamên, tañ Kilisi gêngôn Anôtônê anôña nangeñ. ² Taêm ênam gêñ ôña, taêm ênam gêñ nomña atom, ³ gebe amac amac êndugac, ma nêñ anğôn matem jali ñam jagêwiñ Kilisi ma kêsin tau gêc Anôtônagen. ⁴ Aêac danğôn mateñ jali ñam Kilisi. Êndêñ noc Kilisi eoc tau lasêña, oc êngôm amac aoc taôm lasê awiñ eñ tonjawi amboac tonanğeñ.

Lêñ langwa to wakuc

⁵ Amboac tonañ anseñ nom ñagêñlêlôm, tañ gêc nêñ ñalêlôm nañ su. Gêñlêlôm tau tonec gebe Gêñ mockainjo to mockainña, gêñ môpña, têtac ñakalac, matem katuboa ma têtac ñamin, tañ kêtû sakin anôtôi jabaña nañ. ⁶ Kêtû gêñ tonanña Anôtônê têtac ñandan

oc étap tanenpêcwaga sa. ⁷ Gêñ tonañ ñai gêmunğen amac asa kêtú nêñ lêt e kêkôm amac auc.

⁸ Mago galoc awi gêtñ samob tonec sinğe be Têmtac ñandañ, têtmtac kêbôli auc, têtmtac sec, ma biñ alôb-alôb to biñ môpña êsa awemsuñ atom. ⁹ Ansau biñdansañ êndên taôm atom, gebe amac akwalec ñamalac lanğwa, nêñ ñalêlôm lanğwa tau to ñagêñlêlôm samob su, ¹⁰ ma asô ñamalac wakuc sa sugac. Ñamalac wakuc tau Anôtô kêkên enğ. Ma Anôtô gêtjam kôm kêpi enğ ñapañ gebe êtu wakuc e êtôm enğ tau ma êjala enğ ñanôğen. ¹¹ Tatu wakuc amboac tonañ, tec tajañ kauc Helen to Juda ma lau-sêsa-êsêacwaga to lau samuc, ma lau lanğonğ matac to lau gamênğ bôm ma gêtjôma to lau, tañ sêmoa nêtñ lêtêtênğ nañ. Kilisi kêtú ñamalac samob nêtñ ñam ma gêtbiñ aêac samob tônğ tapi tagenğ.

¹² Anôtô têtac gêtwiñ to kêjaliñ amac sa, tec atu ênê lau. Amboac tonañ êkwa taôm auc ña taêm walô lau, têtmtac wapi, ambu taôm, ñalêlôm malô ma êonğ ñañênğenğ. ¹³ Asip taôm sa, ma lau teñ nêtñ biñ embe ênêc, nañ sêsuc ôkwi êndên taunğ. Asuc nêñ biñ ôkwi êndên taôm êtôm Apômtau kêsuc amacnêñ biñ ôkwi. ¹⁴ Ma têtmtac gêtwiñ ñanô ênsôb gêtñ tonañ sa ma êmbiñ samob tônğ e ñapep sawa. ¹⁵ Ma Kilisinê biñmalô ênam gônğ amacnêñ ñalêlôm. Anôtô kêkalem amac gebe êmbiñ amac tônğ ña biñmalô tonañ e atu Kilisinê ôli tagenğ. Ma anam danğe enğ ñapañ. ¹⁶ Kilisinê biñ ênam nêñ ñalêlôm auc samucgenğ. Andônğ taôm to alênğ biñ taôm tokauc ma tomêtêtênğ. Anam pesalem to wê dabuñ ma wê ñajam-ñajam. Apuc wê sa to anam danğe Anôtô anğa nêñ ñalêlôm. ¹⁷ Gêtñ samob, tañ asôm to anğôm nañ, anğôm anam Apômtau Jesu lanğô, anam danğe êndên Tama Anôtô êtu enğa.

Lênğ wakuc êtu gônğacnênğ gônğ

¹⁸ Amac lauo, asô amacnêñ ñaci ñalabu gebe lêtñ tonañ Apômtau gêlic kêtôm.

¹⁹ Amac ñacwaga, têtmtac êwiñ nêñ lauogenğ, ma atu kasec êsêac atom.

²⁰ Amac ñapalê, tañem wamu êndênğ tenemi to tamemi êtu gêtñ samobña, gebe gêtñ tonañ ñai Apômtau gêlic gêtjac mataanô ñajam.

²¹ Tamenğiac, alênsônğ nêñ ñapalê e sênac kapoac taunğ atom.

²² Amac sakiñwaga, tañem wamu amacnêñ ñataui nomña êtu gêtñ samobña. Anac ñamalac mateñanô auc ña tañem wamu êtu sêlic amac ñajamña nec atom, anam sakiñ tonêñ ñalêlôm makenğenğ êtu atêc Apômtauña. ²³ Gêtñ samob, tañ anğôm nañ, anğôm tonêñ ñalêlôm samucgenğ ma anğôm êtôm ajam sakiñ gêdênğ ñamalac atom, anğôm êtôm ajam sakiñ gêdênğ Apômtau, ²⁴ Amac ajalagac gebe oc atap nêñ gêtñlênsêñ sa êtu ñagêtjô anğa Apômtaunê. Taêm ênam gebe ajam sakiñ gêdênğ Apômtau Kilisi. ²⁵ Ñac tañ gêtjôm geo nañ, oc étap nê geo ñagêtjô sa. Anôtô kêpuc lau teñ ñam atom, gêlic samob kêtôm taugenğ.

4

¹ Amac ñataui, amoasiñ nêñ sakiñwaga ñapep ma êndênğenğ. Taêm ênam gebe amacnêñ Ñatau gêtñğonğ undambê amboac tonañenğ.

Paulu gêtênğ biñ lau

² Ateñ mec ansiñ sugenğ ma anam jali todanğegenğ. ³ Ma ateñ mec êtu aêacña êwiñ gebe Anôtô êlêc katam su êndênğ aêac gebe asôm Kilisinê biñ ñalêlômña lasê, gebe kêtú biñ tonañña aê ganğonğ kapoacwalô. ⁴ Ateñ gebe jawa biñ tau sa ênêc awêgenğ êtôm kôm, tañ Anôtô kêkênğ gêdênğ aê nañ.

⁵ Asa nêñ lêtñ tokauc mêtênğa êndênğ lau, tañ sêkênğ gêtwiñ atom nañ. Ajaiñ têm ênaña ñaômagenğ atom. ⁶ Amacnêñ biñgalôm samob êmoasiñ lau to êkêli êsêac. Ma ajala lêtñ ajô lau samob nêtñ biñña e ñapep.

Paulu awa gêtjac nê lau

⁷ Lasiñ ñajam Tukiki, tañ gêtjam sakiñ Apômtau ñañênğenğ to gêtjam kôm gêtwiñ aê nañ, wacênac miñ ñoc biñ samob êndênğ amac. ⁸ Aê jasakiñ ñac tau êndênğ amac êwac gebe ênac miñ aêacma biñ samob êndênğ amac, ma ênam malô amacnêñ ñalêlôm. ⁹ Lasiñ ñañênğ to

ņajam Onesimi, taņ aņga amacnēm naņ, oc êwiņ eņ. Êsêagêc sênac miņ biņ samob, taņ gêc tonec naņ, êndêņ amac.

¹⁰ Aristarka taņ gêņgôn kapoacwalô gêwiņ aê naņ, awa gêjac amac, ma Barnaba gwadê Marka awa gêjac amac amboac tonañ. Ņac tau embe êô lasê amac, go akôc eņ sa êtôm ñagôliņ, taņ kasakiņ gêdêņ amac gêwac naņ. ¹¹ Ma Jesu, taņ sêsam eņ gebe Justu naņ, awa gêjac amac amboac tonañ. Lau tecenecgeņ aņga Judawaganêņ tec sêjam kôm Anôtônê gamêņņa sêwiņ aê, êsêac sêjac aê têtac tôn ñanôgeņ.

¹² Epapra awa gêjac amac amboac tonañgeņ. Eņ aņga amacnēm ma kêtû Kilisi Jesu nê sakiņwaga. Eņ keteņ mec gêjac ñawaegen kêtû amacņa, gebe Anôtô ênac dabiņ amac akô ñajaņa amboac ñacgeņ, ma êkêņ nê biņ ênam amac auc samucgeņ. ¹³ Aê tauc galic tec jasôm gebe eņ gêjam kôm gim tau su kêtû amac to lau Laodikea ma Hirapoliņa. ¹⁴ Dokta ñajam Luka agêc Dema awen gêjac amac.

¹⁵ Amac awem ênac lasitêwai Laodikeaņa ma Numba to gôlôac dabuņ, taņ sêņgôn awê tau nê andu naņ. ¹⁶ Amac embe asam papia tonec su, go akêņ êndêņ gôlôac dabuņ Laodikeaņa nasêsam amboac tonañgeņ. Ma ñoc papia, taņ gêdêņ Laodikea naņ, amac asam awiņ. ¹⁷ Ma asôm êndêņ Arkipi gebe “Taêm ênam sakiņ, taņ kôkôc aņga Apômtaunê naņ, ma ônac dabiņ e ñapep.”

¹⁸ Aê, Paulu, tauc; lemoc kato biņ aoc gêj0ac amacna tonec. Taêm ênam aêņoc kapoacwalo. Anôtônê moasiņ êndêņ amac.

Paulunê papia namataŋa gêdêŋ lau TESALONIKI

Tesaloniki nec Romnêŋ gamêŋ Makedonia namalacsega. Paulu gêwi Pilipi siŋ su acgom, go jakêwaka gôlôac teŋ sa aŋga malac tônê. Gêmoa saunŋen ma Juda sêjam lêmunŋ eŋ, nam gebe lau ŋagêdô taêsam aŋga lau samuc nêŋ, taŋ nêŋ ŋalêlôm gêwiŋ lau Juda nêŋ mêtê su naŋ, sêbuc dêmôêŋ êsêac jasêŋô Nawaê Najam aŋga Paulunê. Biŋ tonanŋ gêli Juda sa e sêjanda Paulu ma gêwi Tesaloniki siŋ jagelom Berea. Malôŋen Paulu jagêŋgôn Korint acgom, go nê ŋac-gêjam-kôm-gêwiŋ-eŋwaga Timote kêdaguc eŋ jakêdônŋ gôlôac Tesalonikiŋa nêŋ biŋ gêdêŋ eŋ.

Paulunê papia namataŋa gêdêŋ lau Tesaloniki nec ŋac tau keto gebe ênac to êpuc lau buŋa tônêŋa têtac tônŋ. Eŋ gêjam danŋe Anôtô kêtû gêŋô êsêac sêkêŋ gêwiŋ mêtê to têtac g wiŋ taunŋ nawae naŋŋa. Go gêwa nê lêŋ, taŋ eŋ kêsê gêdêŋ taŋ gêmoa gêwiŋ êsêc naŋ, sa kêtiam gebe taêŋ ênamŋen. Gocgo gêjô biŋ, taŋ sêjam kênac gêdêŋ eŋ kêpi Kilisi êmu êmêŋŋa naŋ. Nac buŋa teŋ embe êmac êndu êndêŋ Killsi êmu êmêŋ su atomŋen, eŋ oc êwê kainŋ êŋgônŋ mata jali, tê Kilisi mênêwaka sa êndêŋ têm namuŋa tônê nê, me masi. Ma êndêŋ ondoc Kilisi êmu êmêŋ êtiam. Sêsuŋ nêŋ kênac amboac tonanŋ gêdêŋ Paulu gêja, tec keto ŋagêjô gebe sêkêŋ materŋ Kilisi êmu êmêŋŋa ma sênam nêŋ kôm êtôm bêcŋenŋa ŋaŋêŋŋen sêŋ eŋ sêmoamaŋ.

Nadênaŋ

1. Paulu gêjac m papia tau 1:1
2. Paulu gêjam danŋe to êwa gêôc Anôtô 1:2–3:13
3. Paulu gêlêŋ biŋ gebe sêsa lêŋ buŋa sênac nawae e sênac dabiŋ 4:1-12
4. Biŋ Kilisi êmu êmêŋŋa 4:13–5:11
5. Paulu gêlêŋ biŋ kêtû namu 5:12-22
6. Paulu gêjac mata papia tau 5:23-28

Paulu awa gêjac lau

¹ Paulu agêc Silwana ma Timote ma biŋ êndêŋ gôlôac dabunŋ Tesaloniki. taŋ Tamenŋ Anôtô agêc Apômtau Jesu Kilisi sêbiŋ aêac tônŋ naŋ. Moasiŋ to biŋmalô êndêŋ amac êwac.

Lau Tesaloniki nêŋ lêŋ to nêŋ sêkêŋ gêwiŋ

² Aêac ajam danŋe Anôtô kêtû amac samobŋa gedenŋ tônŋenŋ ma taêŋ gêjam amac kêsêp ma mec ŋalêlôm ŋapaŋ. ³ Aêac akô aêacnêŋ Anôtô to Tamenŋ laŋônêm ma taêŋ gêjam amacnêm akêŋ gêwiŋ ŋakôm to têtac gêwiŋ ŋakolenŋ ma akêŋ matem aêacnêŋ Apômtau Jesu Kilisi totêmtac kêpa sugenŋ. ⁴ O lasitewaac, aêac ajala gebe Anôtô têtac gêwiŋ amac to kêjaliŋ amac sa atu ênê gêŋ. ⁵ Gebe aêac asôm nawae ŋajam gêdêŋ amac ŋa awenŋsunŋenŋ atom, ajam tonac lai ma toŋalau Dêbunŋenŋ ma ajam mêtê toma ŋalêlôm samucŋenŋ. Amac taôm ajala aêacma lêŋ, taŋ asa gêdêŋ amoa awiŋ amac naŋ. Aêac asa lêŋ tonanŋ kêtû anam amac saŋa. ⁶ Amac atêku aêac to Apômtau. Amac amoa gêŋwapac gwalêkiŋ ŋalêlôm, mago ŋalau Dabunŋ kêpuc amac tônŋ, tec akôc mêtê sa totêmtac ŋajamŋenŋ. ⁷ Amac agôm amboac tonanŋ tec atu ŋadônŋdônŋ gêdêŋ lau sêkêŋ-gêwiŋwaga samob aŋga Makedonia to Akaia, ⁸ tec Anôtônê mêtê kêtaŋ gelom-gelom aŋga amacnêm gêja Makedonia to Akaia tagenŋ atom, masi. Amac akêŋ gêwiŋ Anôtô nawae gêô lasê gamêŋ samob, tec aêacma kôm anam mêtêŋa teŋ gêc kêtiam atom. ⁹ Lau tau tonanŋ sêjac miŋ amac akôc aêac saŋa nawae gêdêŋ taŋ aêac atu ŋacŋenŋ amac naŋ, to sêjac miŋ amac abuc dêmôêm gwam ma akac taôm ôkwi adêŋ Anôtô, abe anam sakiŋ Anôtô mata jali tonanŋŋenŋ naŋ, ¹⁰ ma êsêac sêjac miŋ gebe amac êônŋ Anôtônê Latu aŋga undambê êmu êmêŋŋa. Anôtô gêŋu eŋ sa aŋga ŋacmatênêŋ ma Jesu tau oc ênam aêac sa êndêŋ Anôtônê têtac ŋandaŋ, taŋ mênêsa naŋ.

2

Paulunê kom, nanj gêjam anja Tesaloniki

¹ O lasitêwaac, amac taôm ajalagac gebe aêac adêj amac awac ñaôma atom. ² Amac ajala gebe aêac aôc ñandanj to sêgôm aêac sec anja Pilipi gêmunj su acgom, go aô lasê amac. Mago aêacnêj Anôtô kêkêj aêac têtac kêpa su, tec atêc ñacjo atom, asôm Anôtônê ñawae ñajam lasêgenj gêdêj amac. ³ Aêac alêj binj amac asôm binj keso me asôm binj toma ñalêlôm ñatêmui me asau aôc amac nec atom. ⁴ Mago Anôtô kêsaê aêac su, tec kêkêj ñawae ñajam gêdêj aêac gebe asôm lasê. Aêac ajam kôm tau kêtû ñamalac sêlic aêac ñajam ña nec atom, ajam gebe Anôtô, tanj kêsaê ma ñalêlôm nanj, taugenj êlic ñajam. ⁵ Amac ajalagac gebe aêac asôm binj ñalêsi gêdêj amac atom ma asabanj materj katu ña binj banac auc atom. Anôtô kêjala gebe binj tonanj binjanô. ⁶ Aêac asôm waenj ñamalacña anja amacnêm to lau ñagêdô nêj atom. ⁷ Aêac tanj atu Kilisinê aposolo nanj, oc atôm gebe ajatu amac e atoc aêac sa. Mago gêdêj tanj aêac amoa awinj amac nanj, amoa totêtac malôgenj atôm jaomwagao tenj, tanj kêmoasinj gôlôac ñasec-ñasec nanj. ⁸ Amboac tonanj ma ñalêlôm kêkac aêac gebe akêj Anôtônê ñawae ñajam endenj amac awê kainj awinj. Mago tonanjenj atom. Aêac têtac gêwinj amac ñanôgenj e abe amac êndu êtu amacña. ⁹ O lasitêwaac, amac oc taêm gêjam ma kolenj, tanj ajam e tekwenj gêbac nanj. Gêdêj tanj ajam mêtê Anôtônê ñawae ñajam gêdêj amac nanj, aêac ajam kôm lemenja kêtôm bêc to gelenjenj gebe amac aim tekwenj su êtu aêacña atom.

¹⁰ Amac alic ma Anôtô gêlic amboac tonanj gebe binj, tanj aêac asôm nanj binjanô. Aêac asa ma lêj awinj amac lau-akêj-gêwinjwaga amboac Anôtônê lau gêdêj tolanôjnêm sawagenj. ¹¹ Amac alicgac gebe aêac amoasinj amac gêdêj-gêdêjenj amboac tama tenj kêmoasinj latuio to ñac. ¹² Aêac alêj binj to ajam malô amac ma êkêli amac gebe asêlêj êtôm Anôtô êlic ñajam. Enj kêkalem amac asô ênê gamêj to awê kai ñ ênê ñawasi.

¹³ Kêtû binj tonecña aêac ajam danje Anôtô ñapanj gêwinj gebe amac akôc Anôtônê binj, tanj anô anja aêacma nanj, sa amboac ñamalacnêj binj atom, akôc sa amboac Anôtônê binjanô tau. Ma binj tau tonanj tec gêjam kôm anja amac akêj-gêwinjwaga nêm ñalêlôm. ¹⁴ O lasitêwaac, amac atêku Anôtônê gôlôac Judaiana, tanj Kilisi Jesu gêbinj êsêac tôj nanj. Gêjwapac tanj êsêac sêôc anja Judanêj nanj, amac taôm nêm lau sêgôm gêdêj amac amboac tonanjenj. ¹⁵ Lau Juda sêjac Apômtau Jesu to propete êndu ma sêjanda aêac. Anôtô gêlic êsêac gêjac mataanô ñajam atom. Êsêac sêkêj kisa gêdêj ñamalac samob. ¹⁶ Êsêac sebe sêkô aêac auc gebe asôm mêtê, tanj ênam lau samuc sa nanj atom. Amboac tonanj tec sêgôm nêj sec sêboa sasa ñapanj sêmoa e gêjam sêga. Mago Anôtônê têtac ñandanj kêtap êsêac sa sugac.

Paulu gêjam awa su gôlôac gebe êlic êsêac

¹⁷ O lasitêwaac, êsêac sêkac aêac su amoa jaêc amac ñasawa dambêgenj. Aêac alic amac lanôm atom, mago ma ñalêlôm gêmoa gêwinj amac ma kêkac aêac ñanô-ñanô gebe alic lanôm êtiam. ¹⁸ Kêtû tonanña aêac abe andêj amac awac. Aê, Paulu, gabe jangôm ñanô êsa kêtû dim luagêc su. Mago Sadanj gêbôc aêac auc. ¹⁹ Êndêj noc aêacnêj Apômtau Jesu êmu êmênja nanj, asa lau oc têtû aêac akêj materj to têtac ñajam ma waenj ñagêlônj ñamôkê. Lau tenj atom, amac taômgenj. ²⁰ Binjanô, ma waenj to têtac ñajam ñam amac taômgenj.

3

¹ Kêtû tonanña aêac atôm gebe aônj têm alic amacña kêtiam atom, tec asôm kêtû tôj gebe aêagêc anjônj Aten ² ma asakinj lasinj Timote, tanj gêjam Anôtônê kôm gêwinj aêac ma kêsôm Kilisinê ñawae ñajam lasê gêmoa nanj, êndêj amac êwac. Aêac asakinj enj gebe êpuc amac tôj to ênam amacnêm akêj gêwinj sa, ³ gebe gêjwapac tonanj ñai ênam amacnêm tenj ôkwi atom. Taôm alicgac gebe gêjwapac tonanj gêjac aêac ñawae tec gêmoa. ⁴ Gêdêj tanj aêac amoa awinj amac nanj, asôm gêdêj amac kwananjenj gebe aêac oc dandac gêjwapac. Galoc amac alic

gebe gêñ tau ñanô kêşagac. ⁵Kêtu tonañña aê katôm gebe jaôñ têm jalic amacña êtiam atom, tec kasakiñ Timote gebe jañô amac akêñ gêwiñ ñawae. Oc moae lêtômtena kêlêtom amac e geseñ aêacma koleñ ñanô su me.

⁶Galoc Timote gêmu gêdêñ aêac gêmêñ ma kêşôm amac akêñ gêwiñ to têtmtac gêwiñ ñawae ñajam gêdêñ aêac. Eñ gêjac miñ gebe taêm gêjam aêac totêtmtac gêwiñgeñ ñapan e nêm ñalêlôm kêkac amac abe alic aêacña amboac aêacma ñalêlôm kêkac aêac abe alic amacña. ⁷O lasitêwaac, amac akêñ gêwiñ ñanô ñawae mêngejam malô aêac kêtú amacña ma kêpuc aêac, tec amoa jageo to aóc gêñwapac nec tônia. ⁸Amac embe akô ñajaña awiñ Apômtau, oc êmoasiñ aêac amoa ñajam. ⁹Amac agôm aêac têtmtac ñajam samucgeñ akô aêacnêñ Anôtô lañônêm, tec aêac oc atôm gebe anam danje Anôtô êtu amacña naêtôm me masi. ¹⁰Aêac aten eñ toma ñalêlôm samucgeñ kêtôm bêc to gelengeñ gebe alic lañôm êtiam ma apuc amacnêm akêñ gêwiñ tônia e ñajaña êsa.

¹¹Aêac Tameñi Anôtô agêc nêñ Apômtau Jesu tau sênam aêacma intêna aô lasê amacña. ¹²Apômtau êkêñ amac têtmtac gêwiñ taôm to têtmtac gêwiñ ñamalac samobña esewec ênam amac auc êtôm aêac taun têtmtac gêwiñ amac ñanô. ¹³Apômtau tau êpuc amacnêm ñalêlôm tônia e amoa tolañôm nêm sawagen ma atu dêbu ñ akô aêac Tameñi Anôtô lañônêm êndêñ noc aêacnêñ Apômtau Jesu êmu êmêñña nañ ênê lau dabuñ samob oc sêwiñ eñ.

4

Tasa nêñ lêñ ênac Anôtô mataanô ñajam

¹O lasitêwaac, aêac adônia amac gebe asa nêm lêñ e ênac Anôtô mataanô ñajam tec agôm amoa. Ma galoc aten to alêñ biñ amac, tañ Apômtau Jesu gêbiñ amac tônia nañ, gebe asa lêñ tonañ anac ñawaegeñ e anac dabiñ. ²Gôliñ tañ aêac akêñ gêdêñ amac ajam Apômtau Jesu lañô nañ ajalagac. ³Anôtônê biñ tonec êtu tônia gebe asa nêm lêñ atôm ênê lau ma êngamiñ taôm êndêñ gêñ mockaiño to mockaiñña. ⁴Ma amac samob ajala nêm lêñ awê to ñacña, tec asa Anôtônê launêñ lêñ tau ñapep to êndêñgeñ. ⁵Asa nêm lêñ totêtmtac ñakalacboa atôm lau samuc, tañ sêjam kauc Anôtô nañ atom. ⁶Ansau aóc taôm ma ambôli lasitêwainêñ gêñ auc atom. Aêac asôm to awa sa kwananjen gêdêñ amac gebe Apômtau oc êkêñ ñagêjô êtu biñ samob tonañ ñaiña. ⁷Anôtô kêkalem aêac gebe tasa lêñ mônia atom, eñ gebe aêac tasa lêñ dabunjen. ⁸Ñamalac ten embe tañapêc êndêñ biñ tonañ, nañ eñ tañapêc êndêñ ñamalac ten atom, eñ tañapêc êndêñ Anôtô, tañ kêkêñ nê Ñalau Dabuñ kêşêp amacnêm ñalêlôm nañ.

⁹Biñ têtmtac êwiñ lasitêwaiña tonañ aêac oc ato êndêñ amac atom, gebe Anôtô tau kêdôn amac tec têtmtac gêwiñ taôm amoa. ¹⁰Taôm agôm kêtú tônia kêpi lasitêwai samob, tañ sêñgôn Makedonia nañ su. O lasitêwaac, tonec tec aêac alêñ biñ amac gebe anğôm anac ñawaegeñ. ¹¹Atu kêka-kêka gebe asa nêm lêñ ñañêngeñ to ajop taôm nêm ñêngeñ ma amac taôm lememe ñakoleñ êlôm amac êtôm ajatu amac kwananjen su. ¹²Asa lêñ amboac tonañ, go lau-sêkêñ-gêwiñ-atomwaga sêlic ñajam ma amac oc apô lêna taôm êtu gêñ tenña atom.

Apômtau êmu êmêñ

¹³O lasitêwaac, aêac abe akô lau, tañ sêc bêc sêc nañ, nêñ ñam auc êndêñ amac atom, gebe moae nêm ñalêlôm ñawapac atôm lau, tañ sêkêñ mateñ ñanô ten atom nañ. ¹⁴Aêac takêñ gêwiñ gebe Jesu gêmec êndu ma gêdi sa. Amboac tonañ lau, tec sêc bêc sêc nec, Anôtô oc êkêñ Jesu tau êwê êsêac.

¹⁵Biñ tonañ aêac awa sa gêdêñ amac adaguc Apômtau tau nê biñ ten gebe Êndêñ noc Apômtau êmu êmêñña aêac, tec tamoa mateñ jali nec, tamun êsêac, tañ sêc bêc sêc nañ atom. ¹⁶Êndêñ tonañ Apômtau tau oc êpô awa, go nê anelanêñ kasêga awa êsa ma Anôtônê dauc êtañ, go Ñatau êşêp anğa undambê êmêñ. Ma êsêac, tañ sêkêñ gêwiñ Kilisi ma sêmac êndu su nañ, oc sêndi sa têtú ñamata. ¹⁷Go aêac, tec tamoa mateñ jali nec, tao êsun aêac sa dawin êşêac tapuc Apômtau tônia tônia natasa ñasawa ôña e tamoa dawin Apômtau tenjen ma tenjen. ¹⁸Anam malô taôm ña biñ tonañ ma apuc taôm tônia êndêñêndêñgeñ.

5

Tamansaŋ tauŋ gebe takôc Apômtau sa

¹ O lasitêwaac, aê jato biŋ tēm to nocŋa êndêŋ amac êtu agenŋa. ² Taôm ajalagac gebe Apômtaunê bêc oc mênêô lasê êtôm geŋgeŋtêna êmêŋ êndêŋ êmbêc. ³ Êndêŋ taŋ ŋamalac sêsôm gebe “Galoc biŋmalô gêc ma oc tamoa ŋajam” naŋ, gêŋsêga tau êtap êsêac sa gaôgeŋ amboac awê ŋapalê kêtuj eŋ, ma sêc su sêŋgôm naeo. ⁴ O lasitêwaac, aŋgôŋ tokesec atom, gebe bêc tau êtap amac sa êtôm geŋgeŋtêna atom, ⁵ gebe amac pebeŋ atu ŋawê latui to geleŋŋa latui. Aêac tatu gêbêcauc to ŋakesec ŋagêŋ atom. ⁶ Amboac tonaj aêac tanêc nêŋ bêc tatôm lau ŋagêdô atom, tanam jali tokauc ŋawageŋ acgom. ⁷ Lau, taŋ sêc bêc naŋ, sêc bêc gêdêŋ gêbêc. Ma êsêac, taŋ sênôm bu e kêjaŋiŋ êsêac naŋ, sêgôm nêŋ gêŋ gêdêŋ gêbêc. ⁸ Ma aêac, tec aŋga geleŋŋa nec, tamoa tonêŋ kauc ŋawageŋ acgom. Tanôŋ takêŋ gêwiŋ to têtac gêwiŋ ŋamaluku ma takuc takêŋ mateŋ moasiŋ Anôtô ênam aêac kêsiŋa ŋakululuŋ ki, ⁹ gebe Anôtô kêkêŋ aêac kêtuj nê têtac ŋandaŋ enseŋ aêac suŋa atom. Eŋ kêkêŋ aêacnêŋ Apômtau Jesu Kilisi kêtuj ênam aêac kêsi danŋôŋ mateŋ jaliŋa. ¹⁰ Ŋac tau tonaj gêmac êndu kêtuj aêacŋa gebe aêac tamoa mateŋ jali me tamac êndu, mago oc danŋôŋ mateŋ jali dawin eŋgeŋ. ¹¹ Amboac tonaj amoasiŋ taôm to amboa taôm sa amboac agôm amoa.

Paulu gêjac mata nê papia

¹² O lasitêwaac, aêac atej amac gebe ajala êsêac, taŋ sêjam koleŋ aŋga amacnêm to sêjam gôliŋ amac ma sêmêtôc amac kêtuj Apômtaunja. ¹³ Atôc êsêac sa to têtac êwiŋ êsêac êtu nêŋ koleŋŋa. Amoa tobiŋmalôgeŋ awiŋ taôm.

¹⁴ O lasitêwaac, aêac alêŋ biŋ amac gebe amêtôc wauc-wauctêna ma aê biŋ malô sa êndêŋ lau ŋalêlôm ŋatutuc. Anam lau palê-palê sa ma aê samob nêŋ biŋ tôŋ. ¹⁵ Alic taôm gebe akêŋ sec êjô sec atom, amoasiŋ taôm to ŋamalac samob anac ŋawaageŋ.

¹⁶ Têmtac ŋajam ŋapaŋ. ¹⁷ Ateŋ mec ênêc awemgeŋ. ¹⁸ Anam danŋe êtu gêŋ samobŋa, gebe Anôtô, taŋ kêkêŋ Kilisi Jesu gêdêŋ amac naŋ, gebe nêm ŋalêlôm amboac tonaj. ¹⁹ Akôniŋ Ŋalau Dabuŋ atom. ²⁰ Matempaŋa ênac biŋ, taŋ Ŋalau Nabuŋ geoc lasê naŋ atom. ²¹ Ansaê gêŋ samob ma ajaliŋ ŋanô sa. ²² Aŋgamiŋ taôm êndêŋ sec tokaiŋ-tokaiŋ samob.

²³ Biŋmalô ŋam Anôtô tau ênac dabiŋ amac atu dabuŋ ênam aucgeŋ, ma êmansaŋ nêm ŋalau to nêm ŋalêlôm ma ôlim amoa tolaŋômnêm sawageŋ e aêacnêŋ Apômtau Jesu Kilisi êmu êmêŋ. ²⁴ Ŋac tau, taŋ kêkalem amac naŋ, eŋ ŋac ŋaŋêŋ, oc ênac dabiŋ e êmbacnê.

²⁵ O lasitêwaac, atej mec êtu aêacŋa.

²⁶ Amac awem ênac lasitêwai samob ajô aêac su ma aê moalêc taôm to akôc taôm sa atôm Anôtônê launêŋ mêtê.

²⁷ Aê aoc gêjac Apômtau gebe asam papia tonec lasê êndêŋ lasitêwai samoo sêŋô.

²⁸ Aêacnêŋ Apômtau Jesu Kilisi nê moasiŋ êndêŋ amac êwac.

Paulunê papia kêtü luagêcña gêdêñ lau TESALONIKI

Noc Kilisi êmu êmêñña kêlênsôn gôlôac ança Tesaloniki e lau ñagêdô sêñô keso ñapañ. Amboac tonañ Paulunê papia kêtü luagêcña gêdêñ lau Tesaloniki nec ñac tau keto gesen biñ, nañ gêôn sa ança gôlôac tau sebe Apômtau êmu êmêñ ñanoc kêdabiñgac. Paulu gesen biñ tonañ ma gêwa sa gebe Kilisi êmu êmêñ atom, “Ñac alôb-alôb secsêga”, tañ êkêñ kisa êndêñ Kilisi ñawaô nañ, mênêpoa lasê ma êkac ñamalac sêñgôm sec to gêñ alôb-alôb ênam sêga acgom.

Lau sêsam papia tauña sêoc kisa to ñandañ, tec aposolo gêlêñ biñ êsêac gebe sêkêñ êwin ñañêñ sêsinj sugen to sênam nêñ kôm sênac ñawaegen, ec lemenj ñakolenj êlôm êsêac amboac sêlic Paulu to nê kômwaga sêgôm-sêgôm nañ, ma sêmoasinj lau sêñgôm gêñ ñajamña enden töngeñ.

Ñadênañ

1. Paulu gêjac m papia tau 1:1-2
2. Paulu awa gêoc to awa gêjac Anôtô kêtü gôlôac tauña 1:3-12
3. Biñ Kilisi êmu êmêñña 2:1-17
4. Paulu gêlêñ biñ êsêac gebe sêsa nêñ lêñ têtôm lau buña 3:1-15
5. Paulu gêjac mata nê papia 3:16-18

Paulu awa gêjac lau

¹ Paulu agêc Silwana ma Timote ma biñ êndêñ gôlôac dabuñ Tesaloniki, tañ Tamenj Anôtô agêc Apômtau Jesu Kilisi sêbinj aêac tön nañ. ² Tamenj Anôtô agêc Apômtau Jesu Kilisi nêñ moasinj to biñmalô êndêñ amac êwac.

Kilisi êmu êmêñ ma êmêtôc ñamalac

³ O lasitêwaac, aêacma ñalêlôm kêkac aêac tec ajam danje gêdêñ Anôtô kêtü amacña ñapañ, gebe amacnêam akêñ gêwinj kesewec kêlêlêc, ma akêñ têtmac gêwinj gelom tau gêdêñ-gêdêñgeñ gêjam amac auc. ⁴ Agôm amboac tonañ, tec aêac alanem tauñ kêtü amacña gêdêñ Anôtônê gôlôac ñagêdô. Êsêac sêjanda amac to aêc gêñwapac, mago aêc totêmtac kêpa sugen ma akêñ gêwinj ñajaña.

⁵ Biñ tonañ gêwa Anôtônê mêtôc sa gebe jagêdêñ. Amac aêc gêñwapac kêtü Anôtônê gamêñña ma Anôtô kêmasañ amac e atôm gebe awê kainj gamêñ tau. ⁶ Ma Anôtô oc êñgôm gêñ naêndêñ. Eñ êkêñ lau, tañ sêkêñ gêñwapac gêdêñ amac aêc nañ, tañ sêoc gêñwapac êjô. ⁷ Ma eñ oc êlêwanj gêñwapac, tañ aêc amoa nañ, su ança amac to aêac amboac tonañgeñ. Eñ êñgôm gêñ tau êndêñ noc Apômtau Jesu eoc tau lasêña ança undambê to nê anjela ñaclai. ⁸ Eñ eoc tau lasê tojawaô ma êkêñ ñagêjô êndêñ êsêac, tañ sêjam kauc Anôtô to tañenpêc aêacnêñ Apômtau Jesu nê ñawae ñajam nañ. ⁹ Êsêacnêñ ñagêjô gebe sêoc ñandañ sênañaña, tañ ênêc enden töngeñ. Ac sêmoa jaêc Apômtau lanônem to nê ñaclai ñañawasi. ¹⁰ Êndêñ bêc Apômtau Jesu êmêñña nañ, Anôtônê lau oc tetoc eñ sa to lau samob, tañ sêkêñ gêwinj aêacma biñ, tañ ajac jaen amac nañ.

¹¹ Aêac taênj gêjam biñ tonañ, tec atenj mec kêtü amacña ñapañ. Aêac atenj aêacnêñ Anôtô gebe êmansañ amac e atom gebe andançuc ênê kalem. Aêac atenj Anôtô gebe nê ñaclai ênam kôm êpi amac e êñgôm gêñ ñajam, tañ abe ançôm nañ anô êsa to ênac dabiñ akêñ gêwinj ñakolenj. ¹² Embe amboac tonañ, go amac atoc aêacnêñ Apômtau Jesu nê ñaê sa, ma eñ etoc amac sa. Aêacnêñ Anôtô agêc Apômtau Jesu Kilisi nêñ moasinj êñgôm gêñ tau ñanô êsa.

2

Nac gesen biñsuña nê biñ

¹ O lasitêwaac, aêac abe asôm biñ êpi aêacnêñ Apômtau Jesu Kilisi êmu êmêñ to ênac aêac sa tapi tagen dawin enña, tec aten amac gebe. ² Lau sênam amacnêm kauc ôkwi-ôkwi seben to sêlênsôn amac atom. Êsêac oc sêsôm gebe Apômtaunê bêc gêmêñ sugac. Êsêac oc sêngôlin biñ êpi ñalau, tañ geoc biñ tau lasê me êpi ñac ten, tañ kêsôm biñ tau me êpi papia, tañ sêsôm gebe aêac ato nañ. ³ Alic taôm gebe lau ten sêngôm gêñlêlôm gebe sênsau sêoc amac atomanô. Bêc tau oc êmêñ atomgen e ñamalac sêkac taun su anga Anôtônê êmuñ ma ñac gesen biñsuña eoc tau lasê su acgom. Ñac tau tonan oc ênaña samucgen. ⁴ En oc êkêñ kisa êndên Anôtô to nê sakin samob. Ma en oc etoc tau sa ma êngôn Anôtônê lôm dabun to êtôc tau êndên lau gebe en Anôtô.

⁵ Biñ tonan kasôm gêdên amac gêdên tañ gamoa gawin amac nañ. Amac oc taêm gêjam biñ tau me masi. ⁶ Ma amac ajala gêñ, tañ kêkô en auc gebe êmêñ galoc atom nañ. En eoc tau lasê êndên noc, tañ Anôtô êkêñ nanjen. ⁷ Ñac lai tañ gesen biñsu su nañ, gêjam kôm gêmoa, tagen kêsin tau gêc lêlômgen. Êsin tau e sêkôc ñac, tañ kêkô gêñ tau auc nañ, su acgom. ⁸ Go ñac gesen biñsuña eoc tau lasê. Ma Apômtau Jesu oc ênac en êndu ña nê awajaô. Ma Apômtau embe êmêñ tonawêgen, go ñawê tau enen en su amboac tonan. ⁹ Ñac gesen biñsuña oc êmêñ toSadanê ñajaña ma êngôm gêñ ñac laiña tokain-tokain ma gêñtalô to gêñsêga dansañña. ¹⁰ Ma en êns u êoc êsêac, tañ sênaña nañ, ña dansañ tokain-tokain. Êsêac oc sênaña gebe têtac gêwin biññanôña gêc êsêacña atom. Embe têtac êwin biññanô, oc Anôtô ênam êsêac kêsi. ¹¹ Kêtu tonanña Anôtô êkêñ ñac lai dansañña êoc êsêac gebe sêkêñ êwin biñdansañ, ¹² gebe êsêac samob, tañ sêkêñ gêwin biññanô atom ma têtac gêwin biñ geo ñawaô nañ, Anôtô êmêtôc êsêac e sênaña.

Anôtô kêjalij aêac sa gebe danjôn maten jali

¹³ O lasitêwaac, Apômtau têtac gêwin amac tec aêacma ñalêlôm kêkac aêac e ajam danje Anôtô kêtu amacña ñapan, gebe Anôtô kêjalij amac sa gêdên andanjen ma Ñalau Dabun kêkêñ amac atu Anôtônê lau e akêñ gêwin biññanô tau, tec Anôtô gêjam amac kêsi. ¹⁴ Anôtô kêkêñ aêac asôm ñawae ñajam, tañ kêkalem amac nañ, gebe amac akôc aêacnêñ Apômtau Jesu Kilisi nê ñawasi sa. ¹⁵ O lasitêwaac, amboac tonan akô ñajaña ma amansañ mêtê, tañ aêac adôn gêdên amac nañ. Biñ ñagêdô asôm ña awenjen ma ñagêdô ato kêsêp papia.

¹⁶ Aêacnêñ Apômtau Jesu Kilisi agêc Tamenj Anôtô tau, tañ têtac gêwin aêac to kêmoasin aêac tamoa tenjen totêtac malôgen ma takêñ maten ñanô ñajam ôña tau nañ, ¹⁷ ênam malô nêm ñalêlôm to êpuc amac tôn gebe anjôm gêñ samob to asôm biñ samob ñajamgen.

3

Aten mec êtu aêacña

¹ O lasitêwaac, jasôm ten êwin gebe aten mec êtu aêacña gebe Apômtaunê biñ êiêti ênam gamên auc êna e ñamalac tetoc mêtê sa amboac amac agôm. ² Ma aten gebe Anôtô ênam aêac sa anga lau sec to alôb-alôb nêñ gebe lau taêsam sêmoa, tañ sêkêñ gêwin ñawae ñajam atom.

³ Mago Apômtau en ñac ñanên. En oc êpuc amac tôn ma ejop amac êtu ñac sec tauña. ⁴ Apômtau kêkêñ aêac akêñ gêwin gebe biñ, tañ asôm gêdên amac nañ, amac amasan su ma oc amansañ. ⁵ Apômtau tau ênam gôlin amacnêm ñalêlôm gebe têtac êwin Anôtô ma aôc gêñwapac totêtac êpa sugen atôm Kilisi tau.

Aêac samob tanam kôm tanac ñawaejen

⁶ O lasitêwaac, aêac ajac biñsu amac ajam aêacnêñ Apômtau Jesu Kilisi lanô, gebe anjamin taôm êndên lasitêwai, tañ sêsa nêñ lêñ salan to sêbu biñsu, tañ aêac akêñ gêdên

êseac nañ. ⁷ Taôm ajalagac gebe atêku aêac, ec ñajam, gebe gêdêñ tañ aêac amoa awiñ amac nañ, asa ma lêñ salêñ atom. ⁸ Aêac aen amacnêm ñac teñ nê mo teñ ñaôma atom. Aêac ajam ma koleñ e tekweñ gêbac kêtôm bêc to gelengeñ, gebe amacnêm teñ im têtwa su ñaômageñ êtu aêacña atom. ⁹ Aêac atôm gebe ajatu gêñ taniñña aña amacnêm, mago agôm atom, abe akêñ ñadôñdôñ êndêñ amac gebe atêku aêacña. ¹⁰ Gêdêñ tañ aêac amoa awiñ amac nañ, asôm biñ tonec gêdêñ amac su gebe “Ñac teñ embe endec kôm, nañ êniñ gêñ atom.” ¹¹ Aêac ato biñ tonañ gebe añô ñawae gebe nêm lau ñagêdô sêsa nêñ lêñ salêñ. Êseac sêjam kôm atom, sêgôm gêñ sêbôcgeñ. ¹² Aêac anac biñsu lau amboac tonañ to alêñ biñ êseac êtu Apômtau Jesu Kilisiña gebe sênam nêñ kôm êtu katô, ec sêniñ tañ nêñ ñêñgeñ. ¹³ O lasitêwaac, ôlim ñakam êsa êtu añgôm gêñ ñajamña atom. ¹⁴ Ñac teñ embe taña wamu aêacma biñ, tañ ato kêsêp papia tonec nañ atom, nañ taêm ênam ênê biñ ma êñgamiñ taôm êndêñ eñ gebe maja tau. ¹⁵ Mago alic eñ amboac nêm ñacjo atom, anêc biñsu eñ amboac lasimi teñ.

Paulu gêjac mata nê papia

¹⁶ Ma biñmalô Ñatau tau êkêñ biñmalô êndêñ amac êtôm têm samob ñalêñ tokaiñ-tokaiñ. Apômtau êwiñ amac samob.

¹⁷ Aê, Paulu tauc, lemoc kato biñ aoc gêjac amacña tonec. Ñoc papia tonec taujala. Aê kato amboac tonecgeñ. ¹⁸ Aêacnêñ Apômtau Jesu Kilisi nê moasin êndêñ amac samob êwac.

Paulunê papia namatanja gêdên TIMOTE

Timote tau nec en ñac buña matac ten anja Asia Sauñ. Têna Judao ma tama Helen. En gêwiñ Paulu ma kêpuc en êôn kêtú kom mêtêña samob jakêsap en tôn ñañêngosu.

Paulunê papia namatanja gêdên Timote nec gêc tau keto kêwaka bin ñatêna têtêac sa. (1) Paulu gêjam la Timote gebe ejop tau êndên mêtêgeo, tan gêôn sa anja gôlôac buña tau ñalêlom gêwiñ nan. Mêtêgeo tonan ñai ñam kêsêp lau ñagêdô sêgaluñ kauc jaba anja lau juda to lau samuc nêñ kêsêp taulêlôm. Lau seboc lau ten sênam tauñ kêsi sêngôm naêtôm atom, sêjala gêñ, tê ñam kêsin tau gêc lêtôm en nê, êwiñ acgom. Ac tec sêsôm lau sênam dabuñ gêñ taniñña ñagêdô ma sêjac jao lauo to ñac sênam tauñña atom. (2) Go Paulu keto bin tanam jaom gôlôacña ma om ñasakin ñagolin ñagêdô gêwiñ. En gêwa kômwaga gôlôacña nêñ ñalêlôm to nêñ gam sa. (3) Gocgo gêtên bin Timote gebe ênac dabuñ tau êtu Jesu Kilisi nê sakinwaga mansan ñajam ten. Ma gêwa ênê kôm, tan gêjac en ñawae gebe ênam êndên lau buña ñagêdô êndên-êndêngeñ nan, ñam sa amboac tan.

Ñadênan

1. Paulu gêjac m papia tau 1:1-2
2. Gôlôac dabuñ tau to gakolegwaga nêñ kôm ñagolin 1:3-3:16
3. Timote tau nê kôm to ñagolin 4:1-6:21

Paulu gêjac m nê papia

¹ Kilisi Jesu nê aposolo aê, Paulu, tec aêacnêñ kêsiwaga Anôtô agêc Kilisi Jesu, tan takên mater en tamoa nan, kêjatu aê, ² tec kato ñoc papia tonec gêdên aôm, Timote. Aôm kôtu aê latuc kêtú kôkên gêwiñña. Tamenj Anôtô agêc aêacnêñ Apômtau Kilisi Jesu nêñ moasin to taên walô ma binmalô êndên aôm êwac.

Ojop taôm êndên mêtê geo

³ Gêdên tan aê gaja Makedonia nan, kasakin aôm gebe ôngôn Epese ma ôsôm êndên lau ñagêdô gebe sênam mêtê ten eo atom. ⁴ Ôsôm êndên êsêac gebe sêwi min lanjwa ñaôma-ñaôma to nêñ abenji to dêbuñi nêñ ñaê ñadênan sêpuc tauñ ñamña sin. Bin tonan oc anjôm bin êlênsôn elêmê ma anam lau ten sa êtu sêkên awiñ Anô tônia atom. ⁵ ñagolin tan aôm kôkên gêdên êsêac nan, ñamanô tau tonec gebe têtac êwiñ ñanô, tan ñam kêsêp ñalêlôm ñawa to ñalêlôm ñañên ma akên êwiñ ñakênkên ñajam tonêm ñalêlôm makengeñ. ⁶ Lau ñagêdô sêwi lên tonan sin ma sêlênsôn tauñ sêsôm bin agwa-agwa ñaôma. ⁷ Êsêac seboc têtôn Anôtônê binju, mago sêjam kauc bin, tan sêsôm to binjalôm, tan sêjam sêmoa nan ñam.

⁸ Aêac tec tajala gebe Anôtônê binjuanô embe tamansan ñapep, oc gêñ ñajam samucgeñ. ⁹ Aêac tajala tonec gêwiñ gebe sêmasan binju kêtú lau gêdênña atom. Binju tau mênkêsa kêtú lau, tan sêgôm gêñ wauc-waucgeñ to tanenpêc ma dedec Anôtô to sêgôm sec, sêlic gêñ ten kêtú nêñ gêñ dabuñ atom, sêsôm bin alôb-alôb ñawaô, sêjac teneñ to tamenj ma ñamalac êndu nanña. ¹⁰ Binju tonan mênkêsa kêtú lau mockainjo to mockainña ma ñacwaga, tan sêkwalec tauñña, ma kêtú êsêac, tan têtulu ñamalac têtú gêñômaña to lau dansan ma êsêac, tan têtôc lemen, mago sêsau nanña, ma kêtú êsêac, tan sêgôm gêñ ñagêdô samob, tan gesen mêtê ñajam suna nan. ¹¹ Bin tonan gêc ñawae ñajam, tan Anôtô kêtên gêdên aê gebe jasôm lasêña. ñawae ñajam tonec gêwa Anôtô, tan awen gêtôc en nan, nê ñawasi sa.

Paulu gêjam danje Anôtô kêtú taê walô enja

¹² Aê gajam danje aêacnêñ Apômtau Kilisi Jesu, tan kêpuc aê tôn ma gêlic aê katôm gebe janam sakin en nan, tec kêtên kôm gêdên aê. ¹³ Gêmungeñ tec aê kasôm bin alôb-alôb kêpi Jesu ma kêjanda en to kalêsu gôlôac dabuñ. Mago Anôtô taê walô aê, gebe kakên

gêwiñ mêtê atom tagen ma gajam kauc gêñ, tañ gagôm nan. ¹⁴ Aêacnêñ Apômtau kêsêwa nê moasiñ kêpi aê ma kêkêñ aê kakêñ gêwiñ to têtac gêwiñ ñanô, tañ ñawakac kêsêp Kilisi Jesu tau nan. ¹⁵ Biñ tonec tec ñanô, ñamalac samob sêkêñ êwiñ acgomman, gebe Kilisi Jesu gêmêñ nom gebe ênam lau sec kêsî. Ma aê tec katu lau sec tau nêñ ñac ñamata. ¹⁶ Kêtu biñ tonanña Anôtô taê walô aê gebe Kilisi Jesu êwa nê lêñ ê ñamalacnêñ biñ tônia sa êpi aê êtu ñamata e jatu lau, tañ oc sêkêñ êwi ñ en ma sêngôn mater jali tengeñ nan, nêñ ñadônôn. ¹⁷ Anôtô taugen kêtu têm samob ñakiñ. En gêmoa tengeñ ma ñamalac ten mataanô gêlic en atom. En taugen kêtu Anôtô. Lanem to ñawasi êndêñ en êtôm têm totêmgeñ. Biññanô.

¹⁸ Latucenec Timote, aê kakêñ ñagôliñ tonan gêdêñ aôm gebe ojop. Biñ tonan seoc lasê kêpi aôm gebe êpuc aôm tônia ma ônac siñ ñajam. ¹⁹ Ôkêñ êwiñ tonêm ñalêlôm ñanêngeñ. Lau ñagêdô sêwê biñ tonan auc ma sêkêñ gêwiñ atom, tec têtû lau gêbac. ²⁰ Lau tau nêñ ñagêdô tonec Humenai agêc Alesandere. Aê kakêñ êsêagêc sêsêp Sadan lêma gebe êndôn êsêagêc e sêsôm biñ alôb-alôb êtiam atom.

2

Biñ tateñ mecña

¹ Amboac tonan aê jalêñ biñ amac gebe anôm gêñ tonec êtu ñamatagen acgom gebe aten nêñ gêñ êndêñ Anôtô to aten mec ma taêm ênam nêñ lau êsap nêñ mec ñalêlôm to anam dange êtu ñamalac samobña. ² Aten mec êtu kiñ to gôliñwaga samobña, gebe tamoa nêñ ñajam to danğôn tomalô, ma danğôm nêñ gêñ tasa Anôtônê lêñ to tamansañ gêñ samob ñapep. ³ Biñ tonan gêjac aêacnêñ kêsîwaga Anôtô mataanô ñajam ma gêlic jagêdêñ. ⁴ Ñac tau tonan gebe ênam ñamalac samob kêsî ma gebe êkêñ êsêac sêjala biññanô tau, ⁵ gebe Anôtô tagen tec gêmoa, ma sêliñwaga tagen tec gêmoa Anôtô to ñamalac ñasawa. Sêliñwaga tau ñamalac Kilisi Jesu, ⁶ tañ kêkêñ tau gêjac da lau peben. Biñ tonan gêwa sa gêdêñ ñanoc gebe Anôtô gebe ênam ñamalac samob kêsî. ⁷ Anôtô kêkêñ aê katu ñacjaen to aposolo ma lau samuc nêñ kêdônwaga gebe jasôm lêñ takêñ gêwiñña to biññanô tau lasê êndêñ êsêac. Aê kasôm biññanô, kasau atom.

⁸ Aê gabe ñacwaga teten mec êtôm gamêñ samobgeñ. Êsêac embe sêlam lemen dabuñ, go têtac ñandan to têtac lulu atom.

⁹ Ma biñ tonec êpi lauo amboac tonanğen, gebe sêmansañ taun ñapep ma majen taun êtu gêñ secña ma sênam gêlôn taun tokaucgeñ. Êsêac sêmac poac ma sêkôc gold to kêkôm ma sêsô ñakwê toñaoli kapôên-kapôên atom. ¹⁰ Êsêac sênam gêlôn taun ña kôm ñajamgeñ, tec êwa êsêac sa gebe têtôm lauo, tañ têtêc Anôtô nan. ¹¹ Lauo sênam taun tôniañ to sêkônin taun, go sêñô biñ e êtu tañ êsêac. ¹² Aê jalôc gebe lauo têndôn lau to têtû ñacwaganêñ ñatauo nec atom. Êsêac sêmoa sênam taun tôniañ. ¹³ Anôtô kêkêñ Adam kêtu ñamata acgom, go kêkêñ Ewa kêdaguc. ¹⁴ Ma Adam kêkêñ gêwiñ biñdansañ atom, awê tec kêkêñ gêwiñ e kêgêli biñsu. ¹⁵ Lauo embe sêsap sêkêñ gêwiñ to têtac gêwiñ tônia ma sêsa nêñ lêñ sênam dabuñ taun tokaucgeñ ma embe sêkôc ñapalê, go Anôtô ênam êsêac kêsî.

3

Gôlôac dabuñ nêñ laumata nêñ ñagôliñ

¹ Biñ tonec biñ ñanô gebe ñac ten embe taê êka gebe êtu gôlôac dabuñ ñagejobwaga, nan nê ñalêlôm êkac en êtu kôm ñajam tenña. ² Gejobwaga tonan talic en ñac mansañ samucgeñ, ênam awê tagen ma êmoa tokauc ñawagen. En êsa nê lêñ tokauc ma katôgeñ. En êngôm ja lau samob ma en êtôm gebe êndôn launja. ³ Ênôm gêñ anaboa atom to lêma ênac siñ ñawaô atom. En ñac malô to ñac wama. En têtac gamin atom. ⁴ En ênam gôliñ tau nê gôlôac ñapep e nê ñapalêo to ñac tetoc en sa totanen wamugen. ⁵ Ñac ten embe ênam gôliñ tau nê gôlôac êtôm atom, oc ejop Anôtônê gôlôac amboac ondocgeñ. ⁶ Akêñ ñac, tañ

kêtu ñac bunja dambêgen nan, êtu gejobwaga atom, gebe enj oc etoc tau sa e mêtôc, tanj kêtap Sadanj sa nan, êpi enj amboac tonanj. ⁷ Akêñ ñac, tanj lau sêmoa jaéc gôlôacña sêsôm enj wae ñajam nanjen, gebe sêmbu enj atom to Sadanjê lip ênac enj atom.

Sakiñwaga gôlôac dabunña nêñ ñagôlinj

⁸ Sakiñwaga gôlôac dabunña amboac tonanj. Êsêac lau wapac, imbelenj pap atom, sênôm wain anaboa atom ma sêwê launênj gênj auc atom. ⁹ Binjanô tanj êsêac sêkênj gêwinj nan, sêkam tôñ ña nêñ ñalêlôm ñawa. ¹⁰ Ansaê lau tonanj êmunj acgom. Embe alic êsêac têtôm, go sênam sakiñ gôlôac. ¹¹ Êsêacnêñ lauo amboac tonanjen. Êsêac lauo wapac, sênja binj atom, sêmoa tokauc ñawagenj ma sênjôm nêñ gênj samob ñanjênjen. ¹² Sakiñwaga gôlôac dabunña sênam awê tagen-tagenj ma sênam gôlinj nêñ ñapalêo to ñac ma nêñ gôlôac ñapep. ¹³ Êsêac tanj sêjam sakiñ nêñ gôlôac ñapep nan, oc nêñ sakiñ etoc êsêac sa ma sêkênj êwinj Kilisi Jesu totêntac êpa sugenj.

Anôtônê mêtê ñabinj ñalêlômña

¹⁴ Binj tonanj kato gêdênj aôm ma taéc kêka gebe jandênj aôm jawac sebenj. ¹⁵ Mago gênj tenj embe ênam aê tôñ, go papia tonec êwa binj sa êndênj aôm e ôjala lênj ômoa Anôtônê andunja ñam. Anôtônê andu tau Anôtô mata jali nê gôlôac, tanj kêtú binjanô ñaalê to ñasênjen. ¹⁶ Binjanôgoc, Anôtônê mêtê, tanj kêsijn tau kêsêp lêlômgenj nan kapôênanô. Enj geoc tau lasê kêtú ñamalac.

Ñalau Dabunj gêwa enj sa gebe enj ñac gêdênj.

Anjela sêlic enj.

Sêjam ênê mêtê gêdênj lau samuc.

Lau nomña sêkênj gêwinj enj.

Anôtô kêsip enj sa tonjawasigenj.

4

Binj kêpi kêdôñwaga dansanj

¹ Ñalau Dabunj gêwa sa kwananjenj e gêc awêgenj gebe êndênj têm ñamuña lau ñagêdô oc sêkac taunj su anja sêkênj gêwinj ñanôña nasêsap ñalau dansanjña tôñ to sêkôc ñalau sec nêñ mêtê sa. ² Ñalau sec tonanj sêjam ñamalac dansanj lanônj, tanj sêsau lau. Êsêacnêñ ñalêlôm kêtôm ja kêpac gênj kêtú matê. ³ Êsêac tonanj sêjac jao gebe ñacwaga sênam awê atom ma lauo sênam ñac atom. Ma êsêac sêkac ñamalac gebe sênjgaminj taunj êndênj gênj taniñña ñagêdô. Mago Anôtô kêkênj gênj taniñña tonanj gebe aêac lau takênj gêwinj to tajala binjanôña takôc sa todanjenjen. ⁴ Gênj totau-totau samob, tanj Anôtô kêkênj nan, tau ñajam. Amboac tonanj takôc gênj tonanj ñai samob sa todanjenjen ma dambu tenj atom, ⁵ gebe Anôtônê binj to mec gêgôm gênj tau kêtú dabunjac.

Kilisi Jesu nê sakiñwaga ñajam

⁶ Aôm embe ôwa binj tonanj sa êndênj lasitêwai, oc ôtu Kilisi Jesu nê sakiñwaga ñajam, gebe takênj gêwinj ñabinj to mêtê ñajam, tanj kôdaguc nan, kêtú nêñ mo gêlôm aômña. ⁷ Mago minj alôb-alôb to lauo ñanô nêñ binj ole nanj ômasuc. Ôsa Anôtônê lênj ônsaê-ônsaê e êtu tôñ aôm. ⁸ Embe tansaê gebe tatu mêtê ôlinjenj, oc ênam aêac sa ñanô atom. Mago embe tasa Anôtônê lênj, oc ênam aêac sa êtu gênj samobña. Anôtô gêjac mata gebe ênam aêac sa êndênj têm tamoja matenj jali anja nomña to êndênj têm danjônj matenj jali anja ônêña amboac tonanjenj. ⁹ Binj tonanj ñanô to gêdênj kêtôm gebe ñamalac samob sêkôc saña. ¹⁰ Kêtú mêtê tonanña aêac tajam kolenj tosinjenj gebe aêac takênj matenj Anôtô mata jali, tanj kêtú ñamalac samob nêñ kêsiwaga, mago kêtú aêac lau-takênj-gêwinjwaga nêñ kêtú ñamata.

¹¹ Ôjatu binj tonanj ma ôndônj lau gebe sêmansanj. ¹² Lau tenj lanônj elo aôm êtu aôm ñac matacña atom. Aôm nêñ binj to nêñ lênj ma têtac gêwinj to kôkênj gêwinj ñanô ma

nêm ñalêlôm ñawa êtu ñadônđôn êndên lau-sêkên-gêwiñwaga. ¹³ Ôsam mêtê lasê to ôlên biñ gôlôac ma ôndôn lau tau ômoa e tauc jawac acgom. ¹⁴ Ôim Anôtônê moasiñ, tañ gêc ñalêlôm nañ, su atom. Moasiñ tau gelom aôm gêdên tañ seoc Anôtônê biñ lasê gêdên aôm ma gôlôac dabuñ nêñ laumata sêu lemeñ gêsac aôm nañ. ¹⁵ Biñ tonañ taêm ênam ma biñ tonañ ênam gôliñ nêm lên, gebe lau samob sêlic aômnêm kôm esewec. ¹⁶ Ojop taôm to mêtê, tañ kôdôn gômoa nañ ñapep. Ôsap tôngeñ. Ôngôm tonañ, ec ênam aôm taôm to êsêac, tañ sênô aômnêm biñ nañ sa.

5

Timote ênam sakiñ to ejop nê lau ñapep

¹ Ônsaic biñ ñamalacanô teñ atom, ôlên biñ eñ amboac tamam. Ma lau wakuc nañ ôlic êsêac amboac lasimi. ² Lauo ñanô nañ ôlên biñ êsêac amboac tênami, ma lauo wakuc amboac latômio tonêm ñalêlôm ñawageñ.

³ Awêtuc embe awêtuc ñanôgeñ, nañgo oloc êsêac sa. ⁴ Ma awêtuc teñ embe nê gôlôac to dêbui sêmoa, nañ sênam eñ sa êjô moasiñ tañ teneñ to tamenñ sêkên gêdên êsêac nañ. Sêngôm amboac tonañ, ec ênac Anôtô mataanô ñajam. ⁵ Ma embe awêtuc ñanô, tañ taugenê moa nañ, oc êkên mata Anôtôgeñ ma êsap mec tôn ma eteñ Anôtô êtôm êmbêc to elenjen. ⁶ Ma awêtuc teñ embe êsa nê lên taê ênam tau ôligen, nañ talic eñ mata jali, mago gêmac êndugac. ⁷ Ônac biñsu êsêac gebe sêmoa tobiñ masigen. ⁸ Ñac teñ embe ejop tau nê lau to êmoasiñ tau nê lasitêwai atom, oc enseñ biñ takên gêwiñña su. Eñ êtu ñac sec êlêlêc lau-sêkên-gêwiñ-atomwaga su.

⁹ Oto awêtuc teñ nê ñaê êsêp awêtucnên ñaêmôkê paliñ-paliñgeñ atom. Awêtuc tañ nê jala kêtú 60 su ma gêjam ñac tageñ nañgeñ nê ñaê êsêp. ¹⁰ Ênê wae gêjam kôm ñajamña ênêc amboac tonanjen. Eñ embe êlôm nê gôlôac ñapep, êngôm ja lau, êkwasiñ Anôtônê lau eñkaiñ, ênam lau sêngôn jageonja sa to êpuc gên ñajam samob ñam, nañgo nê ñaê êsêp ñaêmôkê.

¹¹ Oto awêtuc wakuc nêñ ñaê êsêp ñaêmôkê atom, gebe êsêac oc taên ênam biñ ñacña ma ôliñ ñakam êsa êndên Kilisi. ¹² Lauo tonañ ñai oc sêsap nêñ biñ, tañ sêmoatiñ kêtú ñamata nañ, tulu e sêmoa tobiñgeñ. ¹³ Lauo amboac tonañ têdôn taun gebe sênam ojom ma sênac laoc launên andugen. Ma sêjam ojomgeñ atom, awenñsun ñakasop-kasop ma sêlênsôn lau ñagêdô nêñ biñ to sêsôm biñ, tañ têtôm atom gebe sêsôm nañ. ¹⁴ Amboac tonañ aê gabe awêtuc wakuc sênam ñac êtiam, ec sêkôc ñapalê ma sêmansañ nêñ andu ñapep. Sêngôm amboac tonañ, gebe ñacjo êmbu aêac êtu lên keso teñña atom. ¹⁵ Awêtuc tau ñagêdô tec sêkac taun su ma sêsap Sadan tôngac. ¹⁶ Awêtuc ñagêdô embe sêngôn sêwiñ nêñ awê kêkên gêwiñña teñ, go awê tau ênam êsêac sa, gebe êkên wapac êndên gôlôac atom. Go gôlôac dabuñ têtôm gebe sênam awêtuc sawaanô sa.

¹⁷ Atôc gôlôacnên laumata, tañ sêjam jaom nêñ gôlôac ñapep nañ, sa êlêlêcman. Aê kasôm biñ kêpi êsêac, tañ sêjam mêtê to têdôn lau sim taun sugen nañ. ¹⁸ Amac ajala gebe teto gêc gebe “Ôkic bulimakao, tañ kêka mopolom gêmoa nañ, awasun auc atom.” Ma biñ teñ gêc gêwiñ gebe “Kolenwaganê kôm ñaôli gêjac eñ ñawaegoc.” ¹⁹ Biñ teñ embe êpi laumata teñ, nañ ôkên tañam sebeñ atom. Ñac luagêc me têlêac sêwa sa êtôm tau acgom, go ôkên êwiñ. ²⁰ Lau tañ sêngôm sec nañ, ômêtôc êsêac anja lau samob lanônñêm gebe lau ñagêdô sêlic ma têtêc taun. ²¹ Aê kakô Anôtô agêc Kilisi Jesu to anela, tañ Anôtô kêjaliñ êsêac sa nañ, lanônñêm ma aoc gêjac aôm gebe Ojop ñagôliñ tonañ ñapep. Ômoasiñ ñac teñ êlêlêc ñac teñ su atom to taêm labu nêm ñac ôlim andan taômña atom. ²² Ôkên lêmam ênsac ñac teñ gebe ônam mec eñ êtu sakiñ teñña sebeñ atom. Ma ôwê lau ñagêdô nêñ sec ñakain ôwiñ atom. Ojop taôm nêm ñalêlôm gebe ñawageñ.

²³ Ônom bu nãomageŋ atom, ônom wain nãgec êwiŋ êtu nêŋ têtacwalô to gêmác gêgôm aôm elêmêŋa.

²⁴ Lau nãgêdô nêŋ sec kêtú awê sebeŋ ma sec tau kêsêlêŋ gêmúŋ têm sêmêtôc êsêacŋa. Mago nãgêdô nêŋ sec oc êtu awê êndanŋucgeŋ. ²⁵ Ma koleŋ nãjam kêtú awê amboac tonanŋeŋ. Ma nãgêdô embe êtu awê sebeŋ atom, oc êsiŋ tau êtôm atom.

6

¹ Sakiŋwaga samob tetoc nêŋ nãtaui sa nãpepgeŋ, gebe bi ŋ alôb-alôb êpi Anôtônê nãe to mêtê atom. ² Sakiŋwaga taŋ nêŋ nãtaui sêkêŋ gêwiŋ nan, taêŋ êpa êsêac su gebe êsêacnêŋ lasitêwai nec atom. Masi. Êsêac sênam sakiŋ sênac nãwaageŋ gebe nêŋ sakiŋ oc êmoasiŋ lau sêkêŋ gêwiŋŋa, taŋ Anôtô têtac gêwiŋ êsêac nan.

Mêtê geo to awa nãnô

Biŋ tonec ôndôŋ to ôlêŋ biŋ gôlôac. ³ Nãc teŋ embe êndôŋ mêtê teŋ eso mêtê tonan ma êsap aêacnêŋ Apômtau Jesu Kilisi nê biŋ nãjam to Anôtônê lêŋ tôŋ atom, ⁴ nan oc etoc tau sa nãomageŋ ma êjala biŋ teŋ atom. Lau amboac tonan nêŋ nãlêlôm kêkac êsêac keso, tec awenŋsuŋ gêôc ka tauŋ to sêsôm biŋkalom nãwaô. Biŋ tonan kêtú têtac sec to kisa ma biŋ alôb-alôb to sêga biŋ sec nãmôkê. ⁵ Lau tonan sêjam biŋgalôm nãwaô, mago nêŋ kauc kêlênsôŋ ma sêkac tauŋ su anŋa biŋnãnô tau e seboc Anôtônê lêŋ kêtú intêna têtap awa saŋa teŋ.

⁶ Biŋnãnô, lau embe sêsap Anôtônê lêŋ tôŋ to sêlic gêŋ, taŋ gêc êsêacŋa gebe kêtôm, nan têtap awa nãnô tau sa su. ⁷ Aêac tamêŋ nom tolemeŋ sawageŋ ma oc dawí nom siŋ tolemeŋ sawageŋ amboac tonan. ⁸ Embe tatap nêŋ mo to nêŋ nãkwê sa naêtôm aêac, nan kêtôm. ⁹ Lau taŋ taêŋ kêka gebe têtú lau tolêlôm nan, sêsêp lêtôm nãlelom ma têtac nãkalac meloc tokaiŋ-tokaiŋ, taŋ enseŋ êsêac su nan, nãlakô êkô êsêac. Gêŋ amboac tonan nãi oc êmbam nãmalac e sêmbac sênaŋa. ¹⁰ Têtac gêwiŋ awa kêtú sec samob nãwakac. Lau nãgêdô mateŋ katu gêŋ tonan, tec sêjac jaê sêkêŋ gêwiŋ ma têtap nêŋ kamoc to nãdanŋ nãlêlômŋa taêsam sa.

Paulu kêpuc Timote tôŋ

¹¹ Anôtônê nãc aôm ôêc gêŋ tonan nãi samob su. Ôndanŋuc biŋ gêdêŋ ma ôsa Anôtônê lêŋ to ôkêŋ êwiŋ mêtê ma têtac êwiŋ lau to ôc gêŋwapac totêmtac êpa sugen ma ômoa tonêŋ nãlêlôm malôgeŋ. ¹² Ônac siŋ nãjam êtu takêŋ gêwiŋŋa ma ôkam ôŋgôŋ matam jali teŋgeŋŋa tôŋ. Gêdêŋ taŋ kôsôm kôkêŋ gêwiŋ lasê lau taêsam sêŋô nan, Anôtô kêkalem aôm gebe ôŋgôŋ matam jali. ¹³ Aê kakô Anôtô, taŋ kêkêŋ gêŋ samob sêmoa mateŋ jali nan, agêc Kilisi Jesu, taŋ kêsôm biŋnãnô lasê gêdêŋ Ponti Pilata nan, laŋôŋnêŋ ma jajatu aôm gebe ¹⁴ Ômansan biŋsu nãpep sawa ômoa e aêacnêŋ Apômtau Jesu Kilisi eoc tau lasê. ¹⁵ Êndêŋ nãnoc acgom, go Nãtau tageŋ, kiŋnêŋ Kiŋ to apômtaunêŋ Apômtau, taŋ awen gêôc eŋ nan, êŋgôm gêŋ tonan nãnô êsa. ¹⁶ Eŋ taugen êmac êndú atom, êmoa teŋgeŋ. Eŋ gêmoa nãwê, taŋ nãmalac teŋ êsa nãgala atom nan nãlêlôm. Nãmalac teŋ gêlic eŋ su atom ma teŋ kêtôm gebe oc êlic eŋŋa atom. Ênê wae êsa to ênê nãjana ênêc teŋgeŋ. Biŋnãnô.

¹⁷ Ôjatu lau tolêlôm awa nom tonecŋa gebe tetoc tauŋ sa atom. Êsêac sêkêŋ mateŋ awa nomŋa nãôma atom, sêkêŋ mateŋ Anôtô, taŋ kêkêŋ gêŋ samob e kêlêsuc aêacgeŋ gebe êŋgôm aêac têtac nãjam êsa. ¹⁸ Ojatu êsêac gebe sêmoasiŋ lau to têtú lau tolêlôm koleŋ nãjamŋa. Êsêac sêmoa totêmtac wapômgeŋ to sênac sam nêŋ awa êndêŋ lau sêwê kaiŋ sêwiŋ. ¹⁹ Sêŋgôm amboac tonan, go sênac nêŋ awa sa êtu têm, taŋ oc mênêsa nan, nãmôkê nãjam gebe têtap sêŋgôŋ mateŋ jali nãnô sa.

²⁰ O Timote, ojop gêŋ samob, taŋ kêsêp aôm lêmam su nan. Ondec biŋ alôb-alôb nãôma to biŋ sêôc tauŋ aucŋa, taŋ sêsam gebe “Biŋ tokauc,” mago sêsau tauŋ, biŋ tau biŋ tokauc atom. ²¹ Lau nãgêdô sêkôc biŋ tokauc tonan sa, mago seso biŋ takêŋ gêwiŋŋa.

Moasiŋ êndêŋ amac êwac.

Paulunê papia kêtû luagêcña gêdêñ TIMOTE

Paulunê papia kêtû luagêcña gêdêñ Timote nec ñac tau keto gebe êpuc nê kêpuctôñwaga matak tau tônia êtu mêtê ñakoleñña. Bin êpuc tau tônia ñañêñña gêjam paplê tonec auc. Paulu gêlêñ bin to kêkêli Timote gebe êwa Jesu Kilisi sa êsap en tônia ñañêñgen ma etoc Ñawae Ñajam to Binlênsêm Langwa ñabin ñanô sa ñapan amboac tañ. Timote gêoc ñandan to lau sêli taun saboa gêdêñ en, mago êngôm nê kôm kêdôñwaga to jaenwagaña êkô ñajana enden tônia.

Paulu gêjac binsu en kêkacgen gebe ênac jaê “binjalôm ñaoma to kaucgêbôc” gebe kêmoasin lau ten atomanô, gêgôm lau, tañ sêkên tanen bin amboac tonan sêbac taun sugen.

Paulu gêwa tau to nê lên ma nê koleñ sa gêdêñ Timote gebe en taê ênam ma êkên êtu ñadôñdôñ êndên tau. Aposolo gêoc ñandan to kisa, mago kêkên gêwiñgen. En gê bin tônia to têtac gêwiñ laugen ma kêpuc tau tônia, tec gebe Timote êpuc en wêña.

Ñad ênan

1. Paulu gêjac m papia tau 1:1-2
2. Awa gêoc Anôtô ma gêlêñ bin Timote 1:3–2:13
3. Timotenê gôlin kêtû mêtêgeowagaña 2:14–4:5
4. Paulu tau nê bin 4:6-18
5. Paulu gêjac mata nê papia 4:19-22

Paulu gêjac m nê papia

¹ Kilisi Jesu nê aposolo aê, Paulu, tañ Anôtô taê gêjam kêtû tônia gebe jatu aposolo. En gêjac mata gebe Kilisi Jesu êkên aêac dangôn maten jali, tec kêsakin aê gebe jasôm bin tonan lasê. ² Aênoc papia tonec êndên latuc Timote, tañ ñoc têtac gêwiñ aôm nan. Tamenj Anôtô agêc aêacnên Apômtau Kilisi Jesu nên moasin ma taên walô to binmalô êndên aôm êwac.

Paulu gêjam danje Anôtô to kêpuc Timote tônia

³ Aê gajam danje Anôtô ma gajam sakin en tonoc ñalêlôm ñawa kêtôm ñoc lau ñanô sêgôm, ma taêc gêjam aôm kêsêp ñoc meclêlôm kêtôm bêc to gelenen ñapan. ⁴ Aê taêc gêjam aôm matamsulu ma gajam aoc su gabe jalic aôm e têtac ñajam êsa samucgen. ⁵ Aê taêc gêjam aôm gebe kôken gêwiñ ñanô kêtôm dêbômo Lois agêc tênam Ainike êsêagêc sêkên gêwiñ amboac tonan. Ma aê kajala gebe aôm kôkên gêwiñ kôtôm êsêagêc. ⁶ Kêtû bin tonanña aê gabe aôm taêm ênam Anôtônê moasin, tañ kêsêp nê ñalêlôm. Moasin tau aôm gôwê kain kêtû kakên lemoc gêsac aômña. Ôngôm nê moasin tonan elom lasê êtôm jamên. ⁷ Aôm kôjala gebe Anôtô kêkên ñalau tatêc taunña gêdên aêac atom. En kêkên Ñalau ñaclai to têtac gêwiñ taunña ma tatu mêtê taunña gêdên aêac.

⁸ Amboac tonan ôwa aêacnên Apômtaunê mêtê sa tomajam êmbacgen ma majam êtu ênê ñac kapoacwalôña aê atom amboac tonanjen. Anôtô ñaclai êpuc aôm tônia ma ôc ñawae ñajam ñagênwapac ôwiñ. ⁹ Anôtô gêjam aêac kêsî to kêkalem aêac gebe tatu ênê lau. En kêkalem aêac kêtû aêacnên koleñña atom, masianô, kêkalem aêac kêtû en tau nê bin, tañ taê gêjam kwananjen nanña to kêtû êmoasin aêacña. Gêdên andanjananô en kêmoasi ñ aêac kêtû Kilisi Jesuña. ¹⁰ Ma galoc aêacnên kêsiwaga Kilisi Jesu mêngeô lasê, tec geoc nê moasin tau lasê gêdên aêac. En gesen gêmacanô su ma nê ñawae ñajam geoc dangôn maten jali tenenña lasê.

¹¹ Anôtô kêkên aê gebe jatu bin tonan ñajawaga to ñaposolo ma ñakêdôñwaga. ¹² Kêtû bin tonan ñajana tec gaôc gênwapac tonec, mago majoc atom. Aê kajala ñac, tañ kakên

gêwiñ eñ nan, ma galic kêtú tòn gebe eñ kêtóm gebe ejop gêñ, tañ kékên kêsêp aê lemoc nan, e êndên bêc ônê. ¹³ Biñ njam, tañ gônô anga aêñoc nan, êtu ñadônđôn. Ôndanğuc biñ tau toókê êwiñ ma totêmtac êwiñ, tañ ñam kêsêp Kilisi-Jesu nanğen. ¹⁴ Ojop gêñ njam samob, tañ kêsêp aôm lêmam sugac nan. Ma Njalau Dabuñ, tañ gêngôn nêñ ñalêlôm nan, êpuc aôm tòn êtu kôm tonanğa.

¹⁵ Aôm gônô sugac gebe lau Asiaña samob sêkac taun su anga aêñoc e Pugele agêc Hermogene sêwiñ êsêac amboac tonanğen. ¹⁶ Apômtau taê walô Onesiporonê gôlôac gebe ñac tau kêmoasiñ aê kêtú dim taêsam ma maja kêtú aêñoc kapoacwalôña atom. ¹⁷ Eñ mêngêô lasê Rom e gacğen gesom aê ñapañ e kêtap aê sa. ¹⁸ Apômtau êkên eñ êtap Apômtaunê taê walô sa êndên bêc ônê. Aôm taôm kôjalagac gebe eñ gêjam sakiñ aê ñanô anga Epese amboac tonan. * tau kêpi gamên tañ sêsam teñ gebe Asia sauñ.

2

Kilisi Jesu nê siñwaga njam

¹ Ma aôm latucenec, moasiñ tañ ñam kêsêp Kilisi Jesu nan, êkên aôm ôkô njana. ² Ôkên biñ, tañ aôm gônô aê kasôm lasê gédên lau taêsam sênô nan, êndên lau-ñanğênwaga. Lau tonan oc têtôm gebe sêndôn êndên lau ñagêdô amboac tonanğen.

³ Aôm kôtu Kilisi Jesu nê siñwaga njam, tec ôc gênwapac ôwiñ siñwaga ñagêdô. ⁴ Nac tañ kêtú siñwaga nan, ênam nê kôm ñagêdô êwiñ atom, gebe siñ natau êlic eñ njam. ⁵ Nac teñ embe êniñ kwanğwaninoc êwiñ lau ñagêdô ma êlêti êtu ñamata, mago eso ñagôlin, oc êkôc ñasunsun atom, êlêti êtôm ñagôlin açgom. ⁶ Nac tañ gim tau su kêtú kôm moña nan, ñac tonanğen êniñ kôm ñanô êtu ñamata. ⁷ Taêm ênam ñoc biñ, tañ kasôm nan, gebe Apômtau êkên aôm nêm kauc êsa êpi biñ samob.

⁸ Taêm ênam Jesu Kilisi, tañ gêdi sa anga ñacmatênên. Eñ anga Dawidnê ñawê kêtôm ñawae njam, tañ gawa sa nan. ⁹ Kêtú biñ tonanğa aê gaôc gênwapac e sêsê aê tòn katôm ñac sec. Mago sêsô Anôtônê mêtê tòn gêwiñ atom. ¹⁰ Kêtú biñ tonanğa aê gaôc gênwapac totêtac kêpa sugen kêtú lau, tañ Anôtô kêjaliñ êsêac sa nanğa, gebe êsêac têtap moasiñ Anôtô ênam êsêac kêsiña to ñawasi teñğenğa, tañ ñam kêsêp Kilisi Jesu nan, sa amboac tonanğen. ¹¹ Biñ tonec tec ñanô gebe

“Aêac embe tamac êndu dawin eñ, go danğôn maten jali dawin eñ amboac tonan.

¹² Embe daôc gênwapac totêntac êpa sugen, go tanam gôlin lau dawin eñ.

Embe dansa eñ auc, oc ênsê aêac auc amboac tonanğen.

¹³ Embe takên êwiñ eñ atom, mago eñ oc êmoa ñanğên, gebe eñ ensen tau nê biñ êngôm êtôm atom.”

Biñ kêpi koleñwaga ñanô

¹⁴ Biñ tonan ôsôm êndên lau gebe taên ênam. Ma ôwa sa êndên êsêac tonanğen ôkô Anôtô lanğônem gebe sêpa taun êtu mêtê ñabiñ tokainğtokainğa atom. Lên amboac tonan ñamoasiñ teñ gêc atom, oc êlênsôn lau-sênô-biñ-tauwaga. ¹⁵ Ôlim palê ma ôwaka taôm sa êndên Anôtô amboac aôm kwalam lanğwa teñ. Ôwa taôm sa amboac koleñwaga, tañ maja kêtú nê koleñğa atom ma kêdôn Anôtônê biñ-ñanô jagêdênğen nan. ¹⁶ Ônac jaê biñgalôm ñaôma to alôb-alôb. Biñgalôm tonan oc êwê lau e sendec Anôtô samucğen. ¹⁷ Êsêacnên biñ kêtôm kamoc sec, tañ todec-todec ma gelom-gelom nan. Lau tonan nêñ ñac luagêc tonec Humenai agêc Pilete. ¹⁸ Êsêagêc seso biññanô sugac. Agêc sêsôm sebe dêdi sa sugac, tec sesen lau ñagêdô nêñ sêkên gêwiñ su. ¹⁹ Mago Anôtônê alê njana tec kêkô ma sepen biñ tonec kêsêp gêja gebe “Apômtau kêjala nê lau,” ma ñalô teñ tonec gêwiñ gebe “Samob tañ sêsam Apômtaunê ñaê lasê nan, sêkac taun su anga biñ geo.”

* **1:18:** Nê Asia kêkanôn masanğm kapôênğ Asia atom. Nê

²⁰ Anğa andu kapôêñ ñalêlôm aêac tatap laclu gold to silbergen sa atom, laclu ñagêdô sêmasañ ña ka to nomku amboac tonañ. Laclu ñagêdô kêtú gêñ ñajamña, ñagêdô gêjac gêñ ñaômanjaôma ñawae. ²¹ Ñac ten embe êngamiñ tau êndên lau tonañ ñai e êtu selec, oc êtôm laclu dabuñ, tañ gêjac gêñ ñajam ñawae nan, ma andu ñatau oc êlic enj êtôm gebe ênam kôm ñajam samob ñapep. ²² Ôêc gêñ ñakalac, tañ kêlêtôm lau matak nan su. Ôtu kêka-kêka biñ gêdên to ôkênj êwiñ ma têtac êwiñ to biñmalô ôwiñ lau, tañ awenj gêjac Apômtau tonjalêlôm ñawagenj gebe êpuc êsêac tôn nan. ²³ Ômasuc biñgalôm meloc to kauc gêbôc. Aôm kôjalagac gebe biñ tonañ oc êtu kisa ñamôkê. ²⁴ Apômtaunê sakiñwaga êtôm gebe êtu kisa ñamôkê atom. Enj têtac malô êndên lau samob ma êndônj êsêac ñapep to êoc launênj sec totêtac êpa sugenj. ²⁵ Enj êmêtôc lau-sesen-biñwaga tonê ñalêlôm malôgenj. Moae Anôtô êkênj êsêac sênam taunj ôkwi e sêjala biññanô tau. ²⁶ Go nêñ kauc ñawa êsa êtiam ma sêkac Sadañnê lakô, tañ kêkô êsêac e sêsô êné biñ ñalabu nan su.

3

Biñ kêpi têm ñamuña

¹ Taêm ênam biñ tonac acgom gebe Êndên têm ñamuña gêñwapac sec oc mênjêsa. ² Êndên tonañ ñamalac oc têtac êwiñ lau ñagêdô atom, sêmoasiñ taunj ôlingenj to matenj katu awa. Êsêac sêngôm lanemboa to tetoc taunj sa ñawaô. Êsêac sêsôm biñ alôb-alôb to tañenpêc êndên tenenji to tamenji. Êsêac sênam danje moasiñ tenj atom to sendec mêtê ñalênj. ³ Êsêac têtú kasec lau to taênj walô êsêac atom. Êsêac sênga biñ to sêngôm eso tonjaclaigenj. Êsêac lanjônjsioba to têtac endec gêñ ñajam. ⁴ Êsêac seoc nêñ lau lasê êndên ñacjo, sêngôm nêñ gêñ sêkacgenj e sêngôm gêñ ñagêdô paliñ. Êsêac sêmboa taunj to têtac êwiñ lênj têtac ñakalacña êlêlêc têtac êwiñ Anôtônê su. ⁵ Êsêac oc sêkwê taunj auc ña Anôtônê mêtê, ma tagenj sênsa mêtê ñañaclai auc. Ônac jaê lau samob tonañ ñai. ⁶ Lau tonañ nêñ ñagêdô oc sêpi andu nasêlêtôm lauo tobiñ, tañ ñakalac tokainj-tokainj kêkac êsêacña nan. ⁷ Lauo tonañ sebe sêñô biñ wakuc-wakuc ñapanj, mago nêñ kauc êsa êpi biññanô tau atom. ⁸ Lau tonañ sêjac jao taunj gêdên biññanô tau amboac Jane agêc Jambre sêjac jao taunj gêdên Mose. Ñamalac tonañ nêñ kauc kêtú sec ma sêkênj gêwiñ kwalec. ⁹ Mago lau tau sêsa nêñ lênj tonañ balingenj atom, gebe nêñ meloc êtu awê êndên lau samob êtôm biñ, tañ kêtap Jane agêc Jambre sa nan.

Daôc gêñwapac tasêp mêtê tônjenj

¹⁰ Mago aôm kôdaguc mêtê, tañ kadônj gêdên lau nan, to ñoc lênj. Aôm kopenj lêñtêpôe tagenj gôwiñ aê to kodaguc ñoc kakênj gêwiñ. Aôm gônj ñañênjenj to têtac gêwiñ lau kôtôm aê ma gôc gêñwapac totêtac kêpa sugenj gôwiñ. ¹¹ Aôm gôlic lau sêjanda aê to gaôc gêñwapac, tañ kêtap aê sa anğa Antiokia to Ikonium ma Lustra nan. Lau tônê sêlêsu aê ñanôgenj. Mago Apômtau gêjam aê sa anğa gêñ samob tonañ ñaigoc. ¹² Lau samob, tañ sebe sêsa nêñ lênj mansanjenj to Kilisi Jesugenj nan, oc sêjanda êsêac ma têtap ñandanj sa. ¹³ Lau sec to dansantêna oc sêsa nêñ lênj geo e ênam sêga. Êsêac oc sênsau lau ñagêdô to sênsau taunj êwiñ. ¹⁴ Mago aôm ôsap biñ, tañ têtônj gêdên aôm e kôkênj gêwiñ ñajana nan tônj, gebe aôm kôjala lau, tañ têtú nêñ kêdônjwaga nanjac. ¹⁵ Ma aôm kôjala gebe aôm ñapalêgenj ma gônj mêtê dabuñ, tañ teto gêc nan. Mêtê tonañ kêtôm gebe êkênj kauc êndên aôm e ôkênj êwiñ Kilisi Jesu ma ôtap moasiñ Anôtô ênam aôm kêsiña sa. ¹⁶ Mêtê samob, tañ teto gêc nan, Anôtônê ñalau gêsunj gêdên ñamalac, tec kêtôm gebe êndônj biññanô êndên aêac ma êmbu aêacnênj sec to êmêtôc aêac ma êwê aêac tasa lênj gêdên. ¹⁷ Mêtê gêjam kôm tonañ kêpi ñamalac gebe ñac, tañ kêsap Anôtô tôn nan, ênac dabiñ tau e êtôm gebe ênam kôm ñajam

samob topalêgen. * Langwa atom, mago Judawaga sêjac mingen kêpi êsêagêc. Êsêagêc têtû Paraonê mectomanwag a, tan sêjac sin gêdên Mose.

4

¹ Aê kajatu aôm kakô Anôtô agêc Kilisi Jesu, tan oc êmêtôc lau maten jali to ñacmatê ma eoc tau to nê gôlin lasê nan, lanôñnêm gebe ² Ônam mêtê lau topalêgen êtôm têm samob, êsêac sêkên tanen me sêkên tanen atom. Ômbu êsêacnên sec to wec bin êsêac ma ôlên bin êsêac to ôndôn mêtê êndên êsêac ôñ nanêngeñ. ³ Aê galic gebe noc oc mênêsa ma lau oc sêkôc mêtê ñajam sa atom. Êsêac tauñ oc sêmboia nên kêdônwaga sa êtôm tauñ nên têtac ñakalac. Kêdônwaga tonan oc sêndôn bin êtôm êsêac têtac êwiñ gebe sênôña. ⁴ Lau tônê oc sênam tanen sun ôkwi eo gala anga binñanô ma sêkên tanen sêboacogen. ⁵ Amboac tonan aôm ôngôm nêm gên samob tonêm kauc ñawagen. Ôc gênwapac. Ônam kôm jaenwagaña to ônac dabin nêm sakin.

⁶ Aê katu da tec gamoa ma ñoc noc jamac ênduña kêdabinçac. ⁷ Aê gajac sin ñajam tau e gêbacnê. Aê kêlêti e gaô lasê ñoc lêtêpôê ñabelo ma kêkam kakên gêwiñ tôn. ⁸ Galoc sêmasan sunsun binçêdênña tec kêsaê aê gêc, ma Apômtau, mêtôcwaga gêdên tau, oc êkên sunsun tau êndên aê êndên bêc ônê. Mago aê taucgen oc jatap sa atom, êkên êndên êsêac, tan têtac gêwiñ en eoc tau lasêña nan, samob sêkuc sêwiñ amboac tonanjen.

Paulu tau nê bin ñagêdô

⁹ Ônsaic taôm ôndên aê ômôên seben ¹⁰ gebe Dema têtac gêwiñ gên nomña e gêwi aê sin ma gêc gêja Tesaloniki, ma Kreske gêja Galata, ma Titi gêja Dalmatia. ¹¹ Luka taugen tec gêmoa gêwiñ aê. Ôkôc Marka agêc awiñ taôm amên. En kêtôm gebe ênam aê sa êtu sakinña. ¹² Tukiki tec kasakin en gêja Epese su. ¹³ Embe ômôên, nan ôkôc ñoc ñakwê baliñ, tan gawi sin gêc Karpanê andu anga Troas nan. Ojon buku amboac tonan ma ôlin bôc ñaôlic, tan kato ñoc bin kêsêp nan, sin atom.

¹⁴ Ñac-kêpac-kiwaga Alesandere kêtû kasec aê elêmê. Apômtau êkên ñagêjô êndên en êtôm gên, tan en gêgôm nan. ¹⁵ Ojop taôm êndên en êwiñ, gebe en gesen aêacnên bin ñawaô.

¹⁶ Gêdên tan ñawa tauc sa gêdên gôlinwaga kêtû ñamata nan, ñac ten kêpuc aê tôn atom, samob sêwi aê si ñgac. Aê katen Anôtô gebe êkên ñagêjô endên êsêac atom. ¹⁷ Mago Apômtau gêmoa gêwiñ aê ma kêpuc aê tôn, tec gajam mêtê tomalagen lau samuc samob sênô. Ma Apômtau gêjam aê sa gêdên lewe awasun. ¹⁸ Apômtau tau oc ênam aê sa êndên ñamalacnên sec samob ma ênam aê kêsi jançôn ênê gamên undambêña. Ñawasi êndên en tenjen ma tenjen. Binñanô.

Paulu gêjac mata nê papia

¹⁹ Ôsôm êndên Priska agêc Akwila ma Onesiporonê gôlôac gebe aoc gêjac êsêac. ²⁰ Erasta gacgen gênçôn Korinti ma Tropim kêtap gêmac sa, tec gawi en sin gêc Milete. ²¹ Ônsaic taômgen ômôên gebe ôsêp komô ñalêlôm atom. Aibulu agêc Pude ma Lini agêc Klaudia ma lasitêwai samob awen gêjac aôm. ²² Apômtau êwiñ aôm nêm ñalau. Moasin êndên amac êwac.

* **3:17:** Ñac luagêc tonan nên min kêsêp Binçênsm

Paulunê papia gêdêñ TITI

Titi tonañ têna kêkôc enj ñac samuc. Enj gêñô Mêtê anja Paulunê, tec gêjam tau ôkwi ma gêlin sanju, go kêtú ênê kômwaga tenj, tanj gêwiñ enj to kêpuc enj tôñ kêtú kôm mêtêña kêsap enj tonj ñañêñ.

Paulunê papia gêdêñ Titi nec enj kêsakinj gêdñ nê kêpuctôñwaga matac gêja Krete. Paulu gêwi enj sinj gêngôn nuc tonañ gebe ênac dabinj kolenj ñagêdô-gêdô samob, tanj agêc sêjam e gêbacnê atom tagen nanj.

Papia tonec kêwaka binj ñatêna kapôênj têlêac sa. (1) Paulu gêônj binj sa gêdêñ Titi kepenj ênê kauc lasê kêpi lau Krete tau gebe tanjêpêc ma dansantêna to ojomtêna ma lasamtêna êsêac, tec gebe Titi êjalinj êsêac tauñ nêñ lau mansanj ñagêdo sa têtú iaumata, ec sejob to sênam gôlinj êsêac sêngôm naêtômgenj. (2) Paulu gêsuj gôlinj ñagêdô gedenj Titi gebe êndônj lau tokainj-tokainj anja gôlôac buña ñalêlôm amboac lau ñanô to lauo ñanô (tanj enj gebe tauñ têndônj lauo matacmanj nanj), ma lau matac to sakinjwaga. (3) Gocgo Paulu gêlêñ binj Titi kêtú lêñ lau buña sêsa-sêsa nanjña. Enj kêkac êsêac sê wama tauñña ma sêwiñ tauñ sêmoa tonêñ ñalêlôm malôgenj ma tolanjônãñ ñakêñkenjgenj ñapanj. Enj ênac jao têtac sec to binjalom ma sêwa tauñ ekôcña gebe lau buña dendec binj sec tonañ ñainja.

Ñadênanj

1. Paulu gêjac m papia tonec 1:1-4
2. Gôlôac ñakolenjwaga 1:5-16
3. Gôlinj gêdêñ lauo ñanô to ñac ma lau matac 2:1-15
4. Paulu gêlêñ binj to gêjam ja lau buña 3:1-11
5. Paulu gêiac mata nê papia 3:12-15

Paulu gêjac m nê binj

¹ Anôtônê sakinjwaga ma Jesu Kilisi nê aposolo aê, Paulu. Anôtô kêsakinj aê gebe japuc lau-sêkêñ-gêwiñwaga, tanj Anôtô kêjalinj êsêac sa nanj, tôñ to jawê êsêac sêjala binjñanô, tanj ñam kêsêp Anôtônê mêtê nanj, ² ma sêkêñ matenj danjônj matenj jali tenjenj, tanj Anôtô gêjac mata gêdêñ andanjgenj nanj gêñ samob masigenj. Enj kêsau atom, ³ go gêdêñ ñanoc tau Anôtô geoc nê binj lasê ma kêkêñ aê kasôm ñawae ñajam lasê kêtôm aêacnêñ kêsiwaga Anôtô kêjatu aê nanj.

⁴ Aêñoc binj êndêñ latuc ñanô, Titi, tanj aêagêc takêñ gêwiñ-ñanô tagen nanj.

Tamenj Anôtô agêc aêacnêñ kêsiwaga Kilisi Jesu nêñ moasinj to binjalô êndêñ aôm êwac.

Tiîinê kôm, tanj gêjam gêmoa nuc Krete nanj

⁵ Aê gawi aôm sinj gônjônj Krete gebe ônac dabinj kôm ñagêdô, tanj gacgenj gêcña nanj, e êmbacnê acgom. Ôkêñ laumata sêngônj êtôm malacgenj amboac kasakinj aôm. ⁶ Ñac lanjônêñ sawa, tanj gêjam awê tagenj ma nê ñapalêo to ñac sêkêñ gêwiñ ñapep to nêñ waenj wauc-wauctêna to tanjêpêcña tenj gêc atom nanj, ñac amboac tonanj êtu lômmôkê. ⁷ Aôm kôjala gebe gejobwaga kêtú Anôtônê gêñ ñasakinjwaga, tec êmoa lanjônêñ sawagenj. Enj etoc tau sa atom, ñac têtac ñandanjoa atom, ênôm gêñ anaboa atom, lêma ênac si ñaawaô atom ma êwê launêñ gêñ auchoa atom. ⁸ Enj êngôm ja lau, ñac têtac êwiñ binj ñajamña, êsa nê lêñ tokaucgenj, ñac gêdêñ, ñac dabuj ma ñac ñalêlôm ñawa êtu mêtê tau ñapep. ⁹ Enj êkam mêtê ñanô tau tôñ êtôm tanj têdônj enj nanj, e tau êtôm gebe êlêñ binj lau ña mêtê solop ma êmêtôc êsêac, tanj sebe sensenj mêtê tau su nanj.

¹⁰ Lau tanjêpêcña gwalêkinj tec sêmoa. Êsêac sêsôm binj agwa-agwa ma sêsau sêôc lauboa. Lau tanj sêsa êsêac têtú Judawaga nanj, tec sêgôm gêñ tonanj sêjac ñawaegenj.

¹¹ Tanac lau amboac tonanj awenjsuj aucmanj, gebe têdônj binj, tanj kêtôm gebe têndônj

atomña nan, e sêjam gôlôac andu ñagêdôña ôkwi samucgen. Sêgôm kêtû ñam tagen tonecña gebe têtap awa saña. ¹² Lau Krete tau nêñ ñac ten, tañ kêtû êsêacnêñ propete ten nan, kêsôm gebe “Lau Krete êsêac dansantêna to bôclai ma ojomtêna, tañ sen lasambo nan, sêgôm ñapan sêmoa.” ¹³ Ênê bin tonan binñanô. Amboac tonan ômêtôc êsêac ñajana gebe gêmac, tañ kêtap nêñ sêkên gêwiñ sa nan, ñajam êsa êtiam, ¹⁴ ma sêsap Judanêñ sêboaco to ñamalac, tañ sêkac tauñ su anga binñanô nan, nêñ binñsu tôn êtiam atom. ¹⁵ Lau tonên ñalêlôm selec sêsaê gêñ samob gebe selec. Mago êsêac tonên ñalêlôm ñatêmui ma sêkên gêwiñ atom nan nêñ gêñ selec ten gêc atom, nêñ kauc to nêñ ñalêlôm ñatêmui kêtôm taugen. ¹⁶ Ac awenñsuñ sêsôm lasê gebe sêjala Anôtô, mago sêgôm nêñ gêñ sêsa en aucboa. Gêñ secsêga êsêac, tañenpêcboa, ma sêgôm gêñ ñajam ten ñapep atômanô.

2

Tandôñ mêtê ñajamgen

¹ Mago aôm ôsôm bin êtôm mêtê ñajam. ² Ôsôm êndên lau ñanô gebe sêmoa tokauc ñawagen. Êsêac lau wapac to sêsa nêñ lên tokauc. Êsêac sêkên êwiñ tonên ñalêlôm ñajamgen ma têtac êwiñ tauñ ñapep to sêoc gêñwapac totêtac êpa sugen. ³ Ôsôm bi ñ êndên lauo ñanô amboac tonan. Êsêac sêsa nêñ lên amboac lauo, tañ sêjam sakin gêñ dabun nan. Êsêac sênge bin atom to sênôm wain anaboa atom. Êsêac têtû kêdônwagao bin ñajamña, ⁴ gebe sêndôn lauo wakuc têtac êwiñ nêñ ñaci to nêñ gôlôac ñasec-ñasec. ⁵ Êsêac sêsa nêñ lên tokauc to sêmoa tonên ñalêlôm selec. Êsêac sejop kôm andulêlômña ñapep to tañen wamu êndên nêñ ñaci. Êsêac sêngôm gêñ samob tonan ñai gebe lau ten sêsôm bin alôb-alôb êpi Anôtônê bin atom.

⁶ Ôlên bin lau matac gebe sêsa nêñ lên tokauc amboac tonan. ⁷ Aôm taôm ôsa nêm lên samob e ôngôm nêm gêñ ñajam ôtu ñadôn êndên êsêac. Ô ñdôn mêtê ñawa êndên êsêac ñapepgeñ, ôngôm wapacgen. ⁸ Ôsôm bin ñajam to solopgen e aêacnêñ soño-soño têtôm gebe sêsôm bin sec êpi aêac atom, sêmoa tomajen. ⁹ Ôsôm êndên sakinwaga gebe tañen wamu êndên nêñ ñataui êtu gêñ samobña e nêñ ñataui sêlic ñajam. Sakinwaga sêjô nêñ ñataunên bin atom. ¹⁰ Êsêac sênam genen gêñ ten atom, sêngôm nêñ gêñ samob ñanên to ñajamgen, gebe êsêacnêñ lên samob êtu aêacnêñ kêsîwaga Anôtô nê mêtê ñagêlôn.

¹¹ Gebe Anôtô geoc nê moasiñ ênam ñamalac peben kêsîña lasê. ¹² Moasiñ tonan kêdôn aêac gebe takac tauñ su anga lên dandec Anôtôn to anga gêñ ñakalac nomña. Kêdôn aêac gebe tasa nbñ lên anga nom tonec tokaucgen amboac lau gêdên to mansan, ¹³ ma aêac daôn bêc êjam, tañ takên mater nan, gebe Anôtô kapôn agêc aêacnêñ kêsîwaga Jesu Kilisi nêñ ñawasi mêngeoc tau lasê êndên bêc tônê. ¹⁴ Ñac tau kêkên tau kêtû aêacña gebe êngamboac aêac su anga nêñ geo samob ma en kêsagu aêac tatu selec ma tatu ênê lau, tec tanam koleñ ñajam tatu dôbgen. ¹⁵ Ôsôm bin tonan ma ôlên bin to ômêtôc lau tonçlaigen. Ñac ten matapanña ênac aôm atom.

3

Lau buña nêñ lên

¹ Ôjatu nêm lau gebe sêsô gôliñwaga to ñaclai ñalabu ma tañen wamu êndên êsêac to sêmansan tauñ gebe sênam koleñ ñajam samob. ² Êsêac sêmbu lau ten atom. Êsêac lau wama to lau wapôm ma sêmoa sêwiñ lau samob tonên ñalêlôm malôgen. ³ Aôm kôjala gebe gêmunen aêac tauñ tamoa tokauc gêbôc ma tañenpêc e dao sic. Aêac tajam sakin têtac ñakalac tokain-tokain, tañ kêkêli ôliñgen nan. Aêac tamoa togeo ma totêtac secgen. Lau têtac gedec aêac ma aêac têtac gedec lau. ⁴ Tagen gêdên tañ aêacnêñ kêsîwaga Anôtô geoc

nê têtac wapi to têtac gêwiñ ñamalacña lasê nan, ⁵ en gêjam aêac kêsi, kêtû kolenj gêdêñ, tañ aêac tãjam têtãguc Anôtônê biñsu nanña atom, kêtû en taê walô aêacñagenj. En kêsagu aêac tec kêtac aêac kêtiam ma Ñalau Dabuñ kêtêñ aêac tatu wakuc. ⁶ Anôtô kêtêñ aêacnêñ kêsawaga Jesu Kilisi mêtêkêsêwa Ñalau Dabuñ kêtêpi aêac, ⁷ gebe Anôtô êmansañ aêacnêñ biñ e êlic aêac tatu lau gêdêñ êtu moasiñ tonanña ma aêac tawê kainj dangônj maten jali tenjenj, tañ takêñ maten nan. ⁸ Biñ tonan tec ñanô.

Aê gabe aôm ôwa sa ñajanagenj gebe êsêac, tañ sêkêñ gêwiñ Anôtô nan, sênam nêñ kolenj ñajam topalêgenj. Gêñ tonan ñajam, oc êmoasiñ ñamalac. ⁹ Ônac jaê êsêacnêñ biñgalôm meloc to nêñ abenji to dêbuñi nêñ ñaê ñadênanj sêpuc taun ñamña ma kisa to siñ, tañ sêjac kêtû biñsuña nan. Biñ tonan ñai ñanô masi ma ênam aêac sa atom. ¹⁰ Ñac tañ êkac gôlôac êkôc nan, ôiêñ biñ en êtu dim tagenj me luagêc. Embe êkêñ taña atom, go ondec en êmoaña. ¹¹ Aôm kôjala gebe ñac amboac tonan kêsã lêtj keso to gêgôm sec. Ênê lêtj kêmêtôt ec enjac.

Paulu gêjac mata nê biñ

¹² Embe jasakiñ Arema me Tukiki êndêñ aôm êwac, nan ôkac taômgenj ôndêñ aê ômôênj Nikopoli. Aê taêc gêjam kêtû têtj gebe jamoa têtê êndêñ komô. ¹³ Ôkêñ biñsutau Sêna agêc Apolo sêndi sêmuñ aôm ma alic gebe gêñ êjô êsêagêc anja intêna atom. ¹⁴ Ma ôndônj aêacnêñ lau e sêjala gebe sênam kolenj ñajam ma sênam lau sêpô lêna taunña sa. Sêngôm amboac tonan, go sêsa nêñ lêtj tonanômêgenj atom.

¹⁵ Lau samob, tañ sêmoa sêwiñ aê nan, awenj gêjac aôm. Ôsôm êndêñ êsêac, tañ takêñ gêwiñ gêbiñ aêac têtj ma têtac gêwiñ taun nan, gebe aoc gêjac êsêac.

Moasiñ êndêñ amac samob êwac.

Paulunê papia gêdêñ PILEMON

Pilemon tonañ gôlôac Kolosona nêñ ñac towae tenj enj. Onesiminê ñatau enj. Kolenwaga gêñôma tonañ gêbôm anga nê ñataunê. Gêdêñ ñasawa tenj enj jagêô lasê gêdêñ Paulu, tanj gêñgônj kapoacwalô nanj. Onesimi gêñô mêtê gêwiñ e gêjam tau ôkwi ma gêlinj sanju.

“Paulunê papia gêdêñ Pilemon” nec enj ketenj ñac tau gebe taê walô nê kolenwaga anga gêñômanênj, tanj Paulu kêsakinj enj gêmu gêdêñ nê ñatau gêja kêtiam. Enj gebe Pilemon êkôc nê sakinwaga sa amboac gêñômagenj atom, êkôc enj sa êtôm lasi bunja tenj, tanj enj kêsuc ênê binj ôkwiñ nanj.

Ñadênanj

1. Paulu gêjac m nê papia 1-3
2. Paulu kêlanem Pilemon 4-7
3. Paulu gêjam nenenj kêtû Onesimiña 8-22
4. Paulu gêjac mata papia tau 23-25

Paulu gêjac m nê papia

¹ Kilisi Jesu nê ñac kapoacwalôña aê, Paulu, agêc Timote ma binj êndênj aêacma ñac Pilemon, tanj gêjam kôm gêwiñ aêac nanj, ² agêc lasinjo Apia ma Arkipi, tanj gêjac sinj gêwiñ aêac gêmoea nanj, ma êndênj gôlôac dabunj, tanj sêñgônj nêmu andu nanj.

³ Tamenj Anôtô agêc Apômtau Jesu Kilisi nêñ moasinj to binjmalô êndênj amac êwac.

Pilemonnê têtac gêwiñ to kêkênj gêwiñ ñabinj

⁴ Aê taêc gêjam aôm kêsêp ñoc mec ñalêlôm ma gajam danje ñoc Anôtô ñapanj, ⁵ gebe ganjô ñawae gebe aôm têtac gêwiñ to kôkênj gêwiñ Apômtau Jesu to têtac gêwiñ Anôtônê lau samob. ⁶ Aê katenj mec gebe takênj gêwiñ êmbinj aêac tônj e êkênj aôm ôjala gêñ ñajam samob, tanj tatap sa anga Kilisinê nanj. ⁷ O lasicenec, aôm têtac gêwiñ lau gêgôm aê têtac ñajam kêsa ñanô to gêgôm aê gamoea totêtac malôgenj. Aôm kôlau Anôtônê launênj ñalêlôm tekwenj saki kêsa.

Paulu kêmasanj Onesiminê binj

⁸ Amboac tonañ aê katôm gebe jajatu kôm, tanj gêjac aôm ñawae gebe ôñgômña nanj, êndênj aôm totêtac êpa sugenj êtu Kilisiña. ⁹ Mago gabe janjôm atom. Aê, Paulu, tanj katu ñac lanjwa sugac ma galoc katu Kilisi Jesu nê ñac kapoacwalôña gêwiñ nanj, kajatu aôm atom, katenj aôm kêtû têtac gêwiñ taunja. ¹⁰ Aê tec katenj aôm kêtû ñoc latuc Onesimiña. Aê ganjônj kapoacwalô ma kadônj mêtê gêdêñ enj e kêkênj gêwiñ, tec galic enj kêtôm ñoc latuc, tanj kêka enj lasê nanj. ¹¹ Gêmunjenj enj gêjam kôm gêjam aôm sa atom, mago galoc tec kêtôm gebe ênam aêagêc lulugenj sa.

¹² Aê jasakainj enj tonjoc ñalêlôm samucgenj êndênj aôm êmu êwac. ¹³ Aê gabe jakôc enj tônj gebe ênam sakinj aê, tanj gêñgônj kapoacwalô kêtû ñawae ñajamña nanj, êjô aôm su. ¹⁴ Mago taêc gêjam tenj gebe janjôm atom, aôm taôm ôlôc acgom. Aê gabe jakac aôm gebe ôñgôm gêñ ñajamña nec atom. Taôm nêmu ñalêlôm êkac aôm acgom, go êtôm.

¹⁵ Onesimi gêmoea jaêc aôm ñasawa dambê tonañ, oc moae ñam gebe êmoa êwiñ aôm endenj tônjenj. ¹⁶ Enj êmoa êwiñ aôm amboac gêñômagenj êtiam atom, masi, êlêlêc gêñôma su. Têtac êwiñ enj amboac lasim. Aê galic enj amboac tauc lasic enj amboac tonañ, ma aôm têtac êwiñ enj amboac lasim êlêlêc aê su gebe enj kêtû aôm nêmu gôlôacnênj tenj to kêtû aôm lasim kêtû Apômtauña.

¹⁷ Amboac tonañ embe ôlic aê amboac nêmu ñac, nanj ôkôc enj sa êtôm ôkôc aê tauc sa. ¹⁸ Embe enj êñgôm aôm nêmu gêñ tenj êtu sec, me ênac aôm nêmu têtac tenj atom, nanj ôkênj aê jawê kainj têtac tau jajô enj su. ¹⁹ Aê, Paulu, tauc lemoc kato binj tonjoc gebe “Aê oc janac

ênê tîp.” Aê gabe jasôm biñ ñoc tîp gêc aômña nec atom. Tîp tau aôm taôm. ²⁰ O lasic, biññanô, ômoasiñ aê ñagec êtu Apômtauña to ôlau ñoc ñalêlôm êtu Kilisiña acgom.

²¹ Aê taêc kêka gebe aôm oc tanam wamu biñ, tec kato gêdêñ aôm nec, ma kajalagac gebe aôm oc ôngôm êlêlêc aêñoc biñ tonañ su. ²² Ma jasôm tenj êwiñ gebe Ômansañ aêñoc balêm tenj kwananjen gebe aê kakêñ matoc gebe Anôtô êkêñ aê jamu jandêñ amac jawac êtu nê m mecña.

Paulu awa gêjac lau ñamuña

²³ Epapra tanj gêngôn kapoacwalô gêwiñ aê kêtú Kilisi Jesuñ nan, awa gêjac aôm. ²⁴ Ma Marka agêc Aristarka ma Dema agêc Luka, tec sêjam kôm sêwiñ aê nec, awenj gêjac amac amboac tonanjen.

²⁵ Apômtau Jesu Kilisi nê moasiñ êwiñ amac.

JAKOBONÊ papia

Jakobonê papia nec ñac tau gêjac lau buña nêñ kôm to nêñ lêñ ñagôlinj gwalêkinj sa. Eñ keto binj tau gêjac gôlôac tapaôngeñ ñawae kêtôm eñ awa gêjac Anôtônê lau, tañ sêng ñ kêsik sigenj anja nom ñagamêñ samob nañ. Ñac-ketowaga gebe epenj lau buña nêñ kauc lasê êpi nêñ ñalêlôm to nêñ lêñ, tañ gêjac êsêac ñawae nañ, tec kêwaka nê ñagôlinj sa keto ñalô totau-totau gêjam dani ma keto binjgôlinj to ñadônjdônj gêwinj-gêwinj e ñam gêc awê ñajam. Lau buña nêñ ñagôlinj tonanj kêkwa binj tonec ñai gebe lau tolêlôm to lau ñalêlôm sawa ma lêtôm to lêñ mansañ ma tatu kasec to takêñ êwinj ma dangôm ñanô êsaña to tajop imbeleñ ma mêtê tokauc to binjalom ma tenbeleñ aêgeñ to dambu taunja ma tatoc taunj sa to daê binj tôñ ma tapuc taunj tôñja to tatenj mec.

Jakobo keto papia tonec kêkac lau buña ñajanagenj gebe dangôm Mêtê ñanô êsa, ec dawa nêñ takêñ gêwinj sa ña nêñ lêñ to nêñ kolenj ênêc awê êndênj lau sêlic êpi matenjanô.

Ñadênañ

1. Gêjac m nê papia 1:1
2. Takêñ gêwinj to tajala binja 1:2-8
3. Lau ñalêlôm sawa to lau tolêlôm 1:9-11
4. Saê to lêtôm 1:12-18
5. Tañô mêtê ma gacgeñ dangôm ñanô êsa 1:19-27
6. Tapuc lau ñam atom 2:1-13
7. Takêñ gêwinj gêjac ñakolenj ñawae 2:14-26
8. Tajop imbeleñ ñapeña 3:1-18
9. Tajop taunj êndênj matenj katu gêñ nomñaña 4:1-5:6
10. Ñagôlinj toê-toê ñagêdô 5:7-20

Jakobo awa gêjac lau

¹ Anôtô agêc Apômtau Jesu Kilisi nêñ sakinwaga aê, Jakobo, aoc gêjac gôlôac 12, tañ sêngônj kêsik-kêsigenj anja nom ñagamêñ samob nañ.

Binj kêpi takêñ gêwinj to tajala binja

² O ñoc lasitêwaac, Iêtôm tokainjtokainj embe êtap amac sa, go alic amboac gêñ têtac ñajam ña tenj. ³ Amac ajalagac gebe gêñ, tañ kêsaê amacnêm akêñ gêwinj nañ, gêgôm amac aoc gêñwapac totêmtac kêpa sugenj. ⁴ Aoc gêñwapac totêmtac kêpa sugenj tau ênam ñanô amboac tonec gebe ênac dabinj amac e atu kwalam langwa ma apô lêna gêñ tenj atom, ⁵ mago amacnêm tenj embe êpô lêna kauc mêtêña, nañ etenj êndênj Anôtô ma êkêñ êndênj eñ, gebe Anôtô kêkêñ gêñ gêdênj lau samob totêtac wapômgeñ ma kêgaminj tenj atom. ⁶ Mago ñac tau etenj toêkêñ êwinjgeñ, etenj totêtac lulu atom, gebe ñac-têtac-luluwaga kêtôm gwêc ñadembom, tañ mu gêli sa e ñakotonj-kotonj kêsa nañ. ⁷ Ñac amboac tonanj taê êka gebe êkôc gêñ tenj anja Apômtaunê atom. ⁸ Eñ ñac ñalêlôm-gêja-luwaga ma kêsa nê lêñ samob lulusawa.

Lau ñalêlôm sawa to lau tolêlôm

⁹ Lasimi ñalêlôm sawa êlanem tau gebe Anôtô ketoc eñ sa. ¹⁰ Ma ñac tolêlôm êlanem tau êtu Anôtô kêkôninj eñja, gebe eñ oc ênaña êtôm gêgwanj ñaola. ¹¹ Oc kêpi tonjandangenj ma kêsêgô gêgwanj e ñaola kêsêlô ma talic ñakatu masi. Ñac tolêlôm amboac tonanj. Eñ ênaña anja nê kôm ñaluñgeñ.

Saê to lêtôm

¹² Aê aoc êoc ñac, tañ gêoc saê totêtac kêpa sugenj. Eñ êwaka tau sa su acgom, go êkôc êngônj mata jali ñasunsunj, tañ Anôtô gêjac mata gêdênj lau-têntac-gêwinj-eñwaga nañ. ¹³ Ñac tenj embe lêtôm êtap eñ sa, nañ êsôm gebe “Lêtôm tonec anja Anôtônê” nec atom. Sec

kêtom gebe êlêtom Anôtô atom. Ma Anôtô tau kêlêtom ñamalac tenj atom. ¹⁴ Lêtom ñam kêsêp ñamalac tau nê têtac kalac, tañ kêtac to kêlêtom enj nañ. ¹⁵ Têtac kalac embe taê, go êsu ñalatu sec. Sec tau embe ênac dabinj tau su, go êsu ñalatu gêmacanô.

¹⁶ O ñoc lasitêwaace, êkêli taôm atom. ¹⁷ Gêj ñajam samob, tañ sêkêj gêdêj amac to gêj ñanô samob, tañ atap sa nañ, gêmên anja lôlôc. Gêj tau kêsêp gêmên anja ñawê ñataunê. Enj gêjam tau ôkwi atom ma enj gêjam kanuc atom amboac tonanjen. ¹⁸ Enj taê gêjam kêtô tôj, tec kêtêj nê binjanô kêka aêac lasê gebe tatu gêj samob, tañ enj kêtêj nañ ñañamata.

Tañ mête to danjom ñanô êsa

¹⁹ O ñoc lasitêwaace, taêm ênam binj tonec gebe ñamalac samob sênj binj ñagaôgenj acgom, ma sêsôm binj malô-malôgenj to têtac ñandanj sebenj-sebenj atom amboac tonanjen, ²⁰ gebe ñamalacnênj têtac ñandanj gêjam Anôtônê binjgêdêj sa atom. ²¹ Amboac tonanjen akac ñatêmui to sec totau-totau su ma akôc mête, tañ Anôtô kêsê kêsêp amacnêm ñalêlôm nañ sa. Mête tonanjen kêtôm gebe ênam amac katôm kêsi, tec akôc sa tonêm ñalêlôm malôgenj.

²² Embe anjô mête ñaômagenj, oc ansau taôm, anjom mête tau ñanô êsa acgom. ²³ Ñac tenj embe ênjô mête ñaômagenj ma êngôm ñanô êsa atom, nañ êtôm ñac, tañ kêsala lanjôanô kêsêp tasalakatu nañ. ²⁴ Enj kêsala tau su, go gec gêja ma kêlinj lanjôanô ñakatu sinj sebenj. ²⁵ Mago ñac, tañ êtuc kêniñ êsêp binjsu ñanô tau, tañ kêgaboac aêac su nañ, ma êsô ñalabu êmoa to ênjô binj e êlinj sinj êtiam atom, êngôm ñanô êsa nañ, Anôtô oc ênam mec ênê kôm samob.

²⁶ Ñac tenj embe taê ênam gebe ênam sakinj Anôtô, mago ênam gôlinj imbêla atom, oc ênsau tau ma nê sakinj Anôtôja êtu gêj ñaôma. ²⁷ Sakinj ñawa to mansanjen, tañ Tamenji Anôtô gêlic gêjac mataanô ñajam nañ tonec gebe tanac mosêbu to awêtuc, tañ sêmoa jageo nañ, kêsi to tanjaminj tañj êndênjen genj ñatêmui nomja.

2

Tapuc lau ñam atom

¹ O ñoc lasitêwaac, amac akênjen gêwiñ aêacnênjen ñawasi Ñatau Jesu Kilisi, tec apuc lau ñam atom, alic samob têtôm tañjenjen. ² Ñac tenj togêlônjen gold ma tonjakwê ñawasi embe naêsô nêm akac saña êna, ma ñac ñalêlôm sawa tenj tonjakwê kômja embe êsô êna amboac tonanjen, ³ ma amac matem êndinjen ñac tonjakwê ñawasi e asôm gebe Ôngônjen lêpônjen ñajam tonec,” ma asôm êndênjen ñac ñalêlôm sawa gebe “Naôkô ônê” me “mênjônjônjen masac êsi ockainja,” ⁴ embe anjom amboac tonanjen, oc awa lau êkôc atom me. Ma atu mêtôcwaga, tañ taênjen gêjam binj keso nañ atom me.

⁵ O ñoc lasitêwaace, anjô acgom. Anôtô kêjalinjen êsêac, tañ lau nomja sêlic amboac lau ñalêlôm sawa nañ sa, gebe têtô lau tolêlôm sêkênjen gêwiñja ma sêwê kainjen gamênjen, tañ enjen gêjac mata gêdênjen lau-têtac-gêwiñjen-ênwaga nañ. ⁶ Ma amac abu ñac ñalêlôm sawa. Asa lau sêkôninjen amac. Asa lau sê amac jaakô mêtôcwaga lanjônjenmja. Lau tolêlôm goc. ⁷ Lau tonanjen sêsôm binj alôb-alôb kêpi ñaê ñajam, tañ Anôtô kêtêjen gêdênjen amac nañ.

⁸ Amac embe anjom binjsu, tañ aêacnênjen Kinjen kêtêjen gêdênjen aêac kêtôm teto gêc nañ, ñanô êsa, go ñajam. Binjsu tau tonec gebe “Têmtac êwiñ lau wacbanjen aôm amboac têtac gêwiñ taôm.” ⁹ Mago amac embe apuc lau ñam, go anjom sec ma binjsu êmêtôc amac amboac lau-sêgêli-binjsuwaga. ¹⁰ Ñac tañ kêmasanjen binjsu samob, mago kêgêli tagenjenjen nañ, kêtôm gêgôm samob popoc. ¹¹ Ñac tañ kêsôm gebe “Ôngôm gêjen mockainjo to mockainja atom” nañ, kêsôm tenjen gêwiñ gebe “Ônac ñamalac êndu atom.” Ma aôm embe ôngôm mockainjen atom, mago embe ônac ñamalac êndu, nañ kôgêli binjsugac. ¹² Amboac tonanjen asôm nêm binjen to anjom nêm gêjen atôm lau, tañ Anôtô oc êmêtôc êsêac êndanjenjen binjsu, tañ kêgaboac êsêac su nañ. ¹³ Ma êndênjen mêtôc tonanjen Anôtô taê walô êsêac, tañ taênjen walô lau atom nañ atomanô. Mago ñac, tañ taê walô lau nañ, oc êtêc mêtôc tonanjen atom.

Takêñ êwiñ to ñakoleñ ñabin

¹⁴ O ñoc lasitêwaac, ñac teñ embe ôsôm gebe “Aê kakêñ gawiñ,” mago eñ ñac koleñ atom, oc ênam eñ sa amboac ondoc. Ênê kêkêñ gêwiñ oc ênam eñ kêsi me masi. ¹⁵ Embe lasimi me lasimio teñ nêñ ñakwê masi me sêpô lêna mo kêtôm bêcgeñña ¹⁶ ma amacnêm teñ embe êsôm êndêñ êsêac gebe “Ana tobiñmalôgeñ, asô nêm ñakwê sa êjandañ amac to aniñ nêm gêñ,” mago akêñ gêñ êôc êsêac ôliñ tônia teñ êndêñ êsêac atom, oc ênam êsêac sa amboac ondoc. ¹⁷ Biñ takêñ gêwiñña amboac tonañ. Embe takêñ êwiñ, mago tanam ñakoleñ êwiñ atom, oc takêñ gêwiñ tau êtu gêñ mêtê ñaôma.

¹⁸ Ma ñac teñ embe êsôm gebe “Aôm kôkêñ gêwiñ ma aê gajam koleñ,” go jasôm gebe “Ôtôc nêm kôkêñ gêwiñ, tañ ñakoleñ masi nañ, êndêñ aê, go aê jatôc ñoc koleñ, tañ êwaka ñoc kakêñ gêwiñ sa nañ, êndêñ aôm.” ¹⁹ Aôm kôkêñ gêwiñ gebe Anôtô tagen tec gêmoa me. Ñajam. Mago ñalau sec sêkêñ gêwiñ biñ tonañ amboac tonanğen ma têtêc taun ñanô. ²⁰ O melocma, aôm gobe takêñ gêwiñ, tañ ñakoleñ masi nañ, gêñ ñanômêgoc. Aôm gobe aê jawa biñ tau ñam sa êndêñ aôm me. ²¹ Aêac abenji Abraham amboac ondoc. Gêdêñ tañ eñ kêkêñ latu Isak kêtú da gêsac altar ñaô nañ, Anôtô gêlic eñ ñac gêdêñ kêtú ênê koleñ tonanğa. ²² Kec, aôm gôlicgac gebe eñ kêkêñ gêwiñ ma gêjam ñakoleñ ulu kêtômgen, tec sêjam taun sa, tec nê koleñ gêjac dabiñ nê kêkêñ gêwiñ su. ²³ Ma biñ, tañ teto gêc nañ, kêtú anô gebe “Abraham kêkêñ gêwiñ Anôtô, tec Anôtô gêlic eñ ñac gêdêñ” ma sêsam eñ gebe Anôtônê ñac. ²⁴ Kec, amac alicgac gebe ñamalac êtu ñac gêdêñ êtu nê koleñña, êtu eñ kêkêñ gêwiñña tagen nec atom. ²⁵ Mockainjo Rahab kêtôm tonañ. Eñ kêkêc kelenwaga sa ma kêkêñ êsêac sêsa intêna teñ sêja. Tec Anôtô gêlic eñ awê gêdêñ kêtú ênê koleñña. ²⁶ Aêac ôliñ embe ñalau masi, oc êtu mêtê. Ma aêacnêñ takêñ gêwiñ embe ñakoleñ masi, oc êtu mêtê amboac tonanğen.

3

Biñ kêpi imbelen

¹ O ñoc lasitêwaac, amacnêm taêsam têtú kêdônğwaga atomman. Alic acgom, aêac kêdônğwaga oc atap mêtôc ñajaña sa êlêlêc lau ñagêdô nêñ mêtôc su. ² Aêac samob dagôm keso elêmê. Teñ embe êsôm biñ teñ eso atom, nañ eñ ñac kwalam langwa tenğoc ma êtôm gebe ênam gôliñ nê ôli samucgen ñapep amboac tonañ. ³ Aêac embe takêñ gôliñ êsêp hos awenğun gebe tañen wamu aêac, go tanam gôliñ bôc tau ôliñ samucgen êwiñ. ⁴ Alic wanğ acgom. Gêñ tau kapôênanô ma mutêna gêngônğ lac ñajaña sec, mago ñagôliñ saunğ ec teñ gêjam gôliñ wanğ tau kêtôm ñac gôliñña taê gêjam. ⁵ Aêac imbelen amboac tonañ. Ôliñ ñagênğlêlôm saunğ teñ, mago kêlanem tau gêñ kapôênña.

Alic acgom, ja ñamôsi saunğ teñ kêtôm gebe êkêñ ja êniñ oba kapôên teñ. ⁶ Imbelen kêtôm ja amboac tonañ, geñ geo gêjam imbelenğ auc samucgen. Imbelenğ tau ôliñ ñagênğielôm teñ, tañ gêgôm ôliñ samucgen ñatêmui kêsa nañ. Lamboam ñakêlêndiñ tau ñaja kêpoa anğa imbelenğ, tec imbelenğ ñaja geñ gêñ samob, tañ Anôtô kêkêñ nañ, ma gesenğ ñalêñ su gêwiñ. ⁷ Ñamalac têtôm gebe senğenğ gêñ matenğ jaliña tokainğ-tokainğ nañ sêgôm su. Bôc salenğna to moc ma gêñ kêgalabña to i têtú malô e têtú gêñ masiñ. ⁸ Mago ñamalac teñ kêtôm gebe êngôm imbêla êtu gêñ masiñ atomanô. Geñ sec tau oleb-olebboa to ñamalac tamac êndunğa gêjam auc. ⁹ Aêac talambiñ Apômtau to Tamenji ña imbelenğ ma tapuc boa ñamalac, tañ Anôtô kêkêñ kêtôm eñ tau katu nañ, ña imbelenğ tagenğ tonañ amboac tonanğenğ. ¹⁰ Biñ lambiñña to biñ tapuc boanğa kêsa awenğunğ tagenğ. O lasitêwaac, biñ amboac tonañ êsa atomanô. ¹¹ Bu ñaluc to ñamakic kêpulu kêpi bumata tagenğ me. ¹² O ñoc lasitêwaac, jambô oc ênam aiñ me, ma wainğ oc ênam jambô me. Ma gwêc oc ênam tau ôkwi êtu bu atom amboac tonañ.

Kauc undambêja

¹³ Asa ñac tokauc ma ñac mêtêña gêmoa gêwiñ amac. Eñ êwaka tau sa ña nê lêñ ñajam to nê kolen, tañ gêjam tokauc mêtêña ma tonê ñalêlôm malôgen nan. ¹⁴ Mago amac embe anam lêmun lau ñawaô to asac lau ênêc lêlômgen, nan atoc taôm sa ma ansau biñdansañ e anseñ biññanô tau su atom. ¹⁵ Kauc tonañ kêsêp anga undambê gêmên atom, kêsa anga nom to gen nomña ma ñalau sec nêñ. ¹⁶ Lau tañ sêjam lêmun taun to sêsac taun nan, oc semoa naeo ma sêngôm sec tokain-tokain. ¹⁷ Mago kauc mêtêña, tañ lau sêkôc anga ôña nan, êngôm nêñ ñalêlôm ñawa êsa êtu ñamata. Go sê wama taun ñagaôgen, têtû lau malô, tañen wamu, taên walô lau ênam êsêac auc ma sênâm ñanô ñajam. Êsêac têtac lulu atom ma sêka nêñ biñ auc atom. ¹⁸ Ñawê tañ lau-sê-wamawaga sêsê tobiñmalôgen nan, ênam ñanô biñgeden.

4

Tajop taun êndên lêñ nomña

¹ Amac akên kisa gêdên taôm to ajac taôm nan ñam kêsêp asagen. Kêsêp gêñ têtac ñakalacña, tañ gêjac sin anga ôlim ñagênlêlôm nançoc. ² Amac matem katu gêñ, mago atôm gebe atap sa atom, tec ajac ñamalac êndu. Amac agôm mocsac gêñ, mago atôm gebe atap sa atom, tec ajac taôm to akên kisa gêdên taôm. Amac akôc gêñ atom, gebe aten mec atom. ³ Amac aten mec, mago akôc ñanô atom nec ñam kêsêp amac aten mec kesonja gebe aten gêñ, tañ abe êjain êpi gêñ têtac ñakalacñagen. ⁴ Mockain ñatêna amac. Lau tañ sê sêlêb gêdên nom nan, têtû Anôtônê ñacjo. Amac ajala biñ tonañ me masi. Ten embe ê sêlêb êndên nom, oc êtu Anôtônê ñacjo. ⁵ Me biñ, tañ teto gêc gebe “Ñalau tañ gêngôn aêacnên ñalêlôm nan, gêjam lêmun to gêgôm mocsac ñanô,” amac abe teto biñ tonañ ñaômagen me. ⁶ Ma moasin, tañ Anôtô kêkên nan, kapôên kêlêlêc. Amboac tonañ tec teto gêc gebe “Anôtô kêkônin lau, tañ tetoc taun sa nan, ma kêkên moasin gêdên lau, tañ sêbu taun nan.” ⁷ Amboac tonañ asô Anôtô ñalabu. Apuc taôm tôñ êndên Sadañ, go êwi amac sin ma êc su. ⁸ Atu gasuc Anôtô, go êtu gasuc amac. Amac lau sec, akwasin lememe êtu selec. Ma amac lau-têtac-luluwaga, amansañ nêm ñalêlôm ñawa êsa. ⁹ A jala taôm gebe ançôn jageo ma nêm ñalêlôm ñawapac to atan. Amacnêm ômac ênam tau ôkwi êtu tañiboa ma têtac ñajam êtu têtac ñawapac. ¹⁰ Ambu taôm êndên Apômtau, go etoc amac sa.

Amêtôc nêm lasitêwai atom

¹¹ O lasitêwaac, anga biñ êpi taôm atom. Ñac tañ ênga biñ êpi lasi me êmêtôc lasi nan, êtôm gêga biñ kêpi biñsu to kêmêtôc biñsu. Aôm embe ômêtôc biñsu, go ôtu ñac-kêmasañbiñsuwaga atom, ôtu biñsu ñamêtôcwaga. ¹² Ñac tagen kêtû ñac-kêkên-biñsuwaga to mêtôcwaga. Eñ kêtôm gebe ênam kêsi me enseñ su. Mago aôm asa, tec kômêtôc ñac wacbañ aômña.

Atôc taôm sa atom

¹³ Ao, amac lau, tañ asôm gebe “Galoc me eleñ aêac oc tana malac tônê me ôné nadañgôn jala samuc ten ma tatulu gêñ e ñamone êlêsuc aêacgen.” ¹⁴ Amac ajam kauc gêñ, tañ oc êngôm amac êndên eleñ nan. Amac oc amoa matem jali me masi. Amac atôm bu ñawajaô, tañ talic dambêgen ma gê su. ¹⁵ Asôm biñ amboac tonec êjô biñ tônê su gebe “Apômtau embe êlôc, go aêac tamoa maten jali ma tanam kôm tonec me tônê.” ¹⁶ Mago galoc alanem taôm to atoc taôm sa. Lanem tokain-tokain amboac tonañ samob sec. ¹⁷ Ñac tañ kêjala êngôm gêñ ñajamña, mago êngôm atom, oc êngôm sec.

5

Lau tolêlôm taên ênam taun

¹ Ajôc, amac lau tolêlôm, atan to apuc tañiboa sa êtu gêñwapac, tañ wackêdabin amac nanña. ² Amacnêm awa kêtû manê to bulesen gen nêm ñakwê e lasê-lasêgen. ³ Da gêngôm

amacnêm gold to silber. Ma n̄ada tau tonan̄ oc êkic amacnêm bin̄ e êniñ amac ôlim su êtôm ja geñ gêñ. Amac ajac awa to awa sa gêdên̄ bêc n̄amuña tonec. ⁴ Alic acgom, amac agamiñ lau, tañ sêjam amacnêm kôm nan̄, nêñ n̄aôli, tec n̄aôli tau gêmôêc to lau-sejoñ-kôm-n̄ano-sawaga nêñ tañi jakêsô siñwaga undambêña nêñ Apôm̄tau tañasuñ. ⁵ Amac amoasiñ taôm toôlim kêpigeñ amoa nom. Amac an̄geñ nêñ n̄alêlôm e n̄adambê kêsa ma kêtôm gebe sêñguñ amac êndên̄ n̄anoc. ⁶ Amac amêtôc n̄ac gêdên̄ to ajac eñ êndu ma eñ gêjam tau n̄agêjô gêdên̄ amac atom.

Tapuc taun̄ tōñ to tateñ mec

⁷ O lasitêwaac, amboac tonan̄ apuc taôm tōñman̄ ma êoñ Apôm̄tau e mênêô lasê. Alic kôm n̄atau acgom, eñ kêsaê gebe kôm ênam n̄anô n̄ajam ma kêpuc tau tōñ to gêoñ kom gebe ênac êndên̄ n̄anoc. ⁸ Amac apuc taôm tōñ amboac tonan̄geñ ma aôñ anac señeñ nêñ n̄alêlôm gebe noc Apôm̄tau mênêô lasêña kêdabin̄. ⁹ O lasitêwaac, anac kapoac taôm e atap mêtôc sa atom. Alicgac me, mêtôcwaga tec mên̄kêkô katamdêmôê. ¹⁰ O lasitêwaac, aôc n̄andan̄ to apuc taôm tōñgeñ apuc propete, tañ sêsôm bin̄ sêjam Apôm̄tau lan̄ô nan̄ wan̄eñ. ¹¹ Alic acgom, aêac awen̄ gêôc êsêac, nan̄ sêôc gêñwapac totêntac kêpa sugen̄ nan̄. Amac an̄ô Job gêôc n̄andan̄ totêtac kêpa sugen̄ n̄awae, ma ajala Apôm̄tau gêjac dabin̄ eñ n̄alêngac. Bin̄nanô, Apôm̄tau eñ taê walô to taê labu n̄atau.

¹² O lasitêwaac, bin̄ tonec ajop êtu n̄amata gebe atôc lemem atom. Atôc lemem êpi undambê to nom me gêñ n̄agêdô teñ atomanô. Amac embe asôm gebe “Aec,” nan̄ aêc tonan̄ kêtôm. Me embe asôm gebe “Masi,” nan̄ masi tonan̄ kêtôm amboac tonan̄geñ. An̄gôm amboac tonan̄, ec mêtôc êtap amac sa atom.

¹³ Amacnêm n̄ac teñ embe gêñwapac êtap eñ sa, nan̄ eteñ mec. Ma teñ embe têtac n̄ajam, nan̄ ênam wê dêbuñ. ¹⁴ Amacnêm teñ embe gêm̄ac êngôm eñ, nan̄ êkên̄ bin̄ gôlôac dabuñ nêñ laumata. Êsêac teteñ mec êpi eñ to sêniñ oso eñ n̄a niptêkwi sênam Apôm̄tau lan̄ô. ¹⁵ Mec tonan̄ embe teteñ tosêkên̄ êwiñgeñ, go ênam n̄ac gêm̄ac tau sa. Ma Apôm̄tau oc êsuñ eñ sa êngôn̄ êtiam, ma n̄ac tau nê sec embe ênêc, oc Apôm̄tau êsuc sec tau ôkwi. ¹⁶ Amboac tonan̄ aoc nêñ sec lasê êndên̄ taôm ma ateñ mec êjô tau êtu taôm̄ña gebe ôlim n̄ajam êsa. N̄ac gêdên̄ nê mec gêjam n̄anô ton̄aclai. ¹⁷ Elia eñ n̄amalac kêtôm aêac. Eñ keteñ mec gebe kom ênac atom, tec kom gêjac atom kêtôm jala têlêac ma ajôn̄ 6. ¹⁸ Go keteñ mec kêtiam ma undambê kêkên̄ kom e nom gêjam n̄anô n̄ajam.

¹⁹ O lasitêwaac, amacnêm teñ embe eo an̄ga lên̄ bin̄nanôña ma teñ embe ênam eñ ôkwi êmu êmên̄, ²⁰ go ajala gebe n̄ac, tañ gêjam n̄ac sec ôkwi an̄ga ênê lên̄ keso nan̄, oc ênam ênê katu kêsi an̄ga gêm̄acanô tau ma êngênduc sec taêsam auc.

PETERENÊ papia namataña

Peterenê papia namataña nec gêjac lau buña nawae, tañ en kêsam êsac gebe Lau jaba, tañ “Anôtô kêjaliñ êsêac sa” nan. Lau tau sêngôn kêsi-kêsigen anga Asia Saun ngamên gêmu kêsêpna (nanodona). Ac sêngôo salin-salin sêsêp lau samuc nalêlôm. Keto papia tonec gebe ênac sêsamwaga têtac tôn gebe lau sêjanda to sêlêsû êsêac kêtû nêñ sêkên gêwiñ Anôtôña. Kêtu tonanña nac-ketowaga gêôn Jesu Kilisi nê Nawae Najam sa gêdên êsêac gebe taên ênam to sêkên maten en, tañ gêmac êndu to gêdi sa ma gêjac mata gebe êmu êmên êtiam nan. Êsêac tec sêsô nêñ nandan nalabu ma sêoc sêpuc taun tôngên gebe sêkên gêwiñ Anôtô tonanên nasaê ten tonan. Ac taên ênam êtu tôn gebe êndên bêc Jesu Kilisi eoc tau lasêña, oc têtap nêñ nagêjô nawasi sa.

Ketowaga êjam dan lau tau gebe sêoc gêñwapac totêntac êpa sugen ma kêkêli êsêac sêsa nêñ lên têtôm lau, tañ têtû Kilisinê gêngac nan.

Nadênan

1. Gêjac m papia tau 1:1-2
2. Taêm ênam Anôtô gêjam kêsi namoasin 1:3-12
3. Gêlên bin gebe tamoã todabunjen 1:13–2:10
4. Daoc nandan tapuc Kilisi wagaman 2:11–4:19
5. Tanam nêñ sakin todambu taunjen 5:1-11
6. Gêjac mata nê papia 5:12-14

Petere awa gêjac lau

¹ Jesu Kilisi nê aposolo aê, Petere, noc bin êndên lau jaba, tañ Anôtô kêjaliñ êsêac sa sêngôn kêsi-kêsigen anga Pontu to Galatia ma Kapadokia to Asia ma Bitunia nan. ² Tamenj Anôtô taê gêjam kwananjen, tec kêjaliñ amac sa ma kêkên Nalau Dabun gêwê amac asa lau Dabun nêñ lên ma tañem wamu Jesu Kilisi to alin ênê dec e atu selec. Moasin to binmalô êndên amac êwac e ênam amac auc.

Bin takên matenja

³ Talambin aêacnên Apômtau Jesu Kilisi Tama Anôtô, tañ taê walô aêac gêjam sêga. En gêñu Jesu Kilisi anga nacmatênên sa, tec kêkôc aêac tatu wakuc ma takên maten en enden tôngên. ⁴ En gêgôm gêñ tonan gebe tawê kain gêñlênsêm tenjenja to nawasi, nan ê su atom. Anôtô kêmasan gêñlênsêm tau tonan gêc undambê kwananjen kêtû amacña. ⁵ Anôtônê naclai gejob amac gebe akên êwiñ e atap moasin ênam amac kêsiña sa, tañ en kêmasan kwananjen gebe êtu awê êndên têm namuña nan. ⁶ Êndên tônê oc atu samuc. Galoc tecenec oc moae gêñ amboac tonec ênac amac nawae gebe lêtôm tokain tokain êkên wapac amac têlagen acgom ⁷ e Anôtô ênsaê amacnêm akên gêwiñ tau gebe nanô. Namalac sêsaê gold, tañ kêtôm gebe oc ênaña nan, na ja. Ma amacnêm akên gêwiñ, tañ kêlêlêc gold tonan su nan, oc êtap saê sa amboac tonan, gebe êwaka tau sa gebe gêñ nanô ten. Ma êndên tañ Jesu Kilisi eoc tau lasê nan, amac atap lambin to nawasi to waem sa. ⁸ Nac tau tonan amac alic en atom, mago têtac gêwiñ en. Amac matemanô kêpi en galoc atom, mago akên gêwiñjen e atu samuc en totêmtac najam ma totêmtac wapigen nan. Namalac sêwa bin tonan na jakêtom atom. ⁹ Amac atu samuc gebe atap nêm akên gêwiñ nananô sa. Nanô tau moasin ênam katôm kêsiña.

¹⁰ Moasin tau tonan propete sêsôm to sêkip nam sa ma seoc moasin ênam amac kêsiña, tañ amac atap sa nan lasê. ¹¹ Kilisinê Nalau, tañ gêmoa êsêacnên nalêlôm nan, geoc lasê gebe Kilisi êoc nandan e su acgom, go êmoa tonawasijen. Êsêac sebe sêkip bin tonan nanoc sa gebe êmên êndên ondoc ma êmên amboac ondoc. ¹² Anôtô geoc lasê gêdên propete tonan gebe bin tonan ênam êsêac taun sa atom, ênam amac sa. Lau tañ sêsôm nawae najam

gêdêñ amac sêsôm bi ñ, tañ propete sêwa sa nañ, lasê gêdêñ amac. Ma Nalau Dabuñ, tañ Anôtô kêsakiñ aña undambê gêmêñ nañ, kêpuc êsêac tônia. Nawae tonañ añela tauñ têtù kêka-kêka ñanô gebe sêjala sêwiñ.

Anôtô kêkalem aêac gebe tasa lêñ dabuñ

¹³ Amboac tonañ amansañ nêñ kauc ñajaña êsa ma nêñ ñalêlôm tekweñ sakigen, ec akêñ matem moasiñ, tañ Jesu Kilisi eoc tau lasê ma êkêñ êndêñ amac nañ. ¹⁴ Atôm Anôtônê ñapalê tañem wamuña, ma têtmac ñakalac, tañ kêkac amac gêdêñ tañ nêñ kauc kêsa atomgeñ nañ, ênam gôliñ amac êtiam atom. ¹⁵ Atôm ñac dabuñ tau, tañ kêkalem amac nañ, ma asêlêñ to asa nêñ lêñ samob atôm lau dabuñgeñ, ¹⁶ gebe teto biñ gec gebe “Amac atu lêu dabuñ, gebe aê tauc dabuñ.”

¹⁷ Amac embe awem ênac Anôtô, tañ êmêtôc ñamalac êndêñ-êndêñgeñ atôm nêñ koleñgeñ ma êpuc open ñac teñ atom nañ, ma embe asam eñ gebe Tamemi, go asa nêñ lêñ toatêc engeñ êtôm têt amoa gamêñ jaba tonecña. ¹⁸ Amac alicgac gebe awa, tañ ê su amboac gold to silber nañ, kêsi amac su aña lêñ sec, tañ gelom amac aña abeminêñ nañ, ma mênjamo a nêñ lêtêgeñ nec atom. ¹⁹ Kilisinê dec kêtu awa ñanô tau, tec kêsi amac su. Eñ kêtôm domba ñabiñmê to ñajamanô teñ, ²⁰ Anôtô kêjaliñ eñ sa gêdêñ tañ kêkêñ undambê to nom atomgeñ nañ, tec kêkêñ eñ mênkêtu awê gêdêñ têt ñamuña tonec kêtu amacña. ²¹ Eñ kêkêñ amac akêñ gêwiñ Anôtô, tañ gêñu eñ sa aña ñacmatênêñ ma kêkêñ ñawasi gêdêñ eñ nañ. Amboac tonañ amac akêñ gêwiñ to akêñ matem apen Anôtôgeñ.

²² Amac tañem wamu biññanô, tec gêgôm amac katôm ñawa kêsa ma gêgôm amac têtmac gêwiñ lasitêwai ñanôgeñ. Amboac tonañ akêñ têtmac gêwiñ elom tau tonêñ ñalêlôm samucgeñ. ²³ Amac atu wakuc ñam kêsêp ñawê, tañ ênaña nañ atom, kêsêp ñawê, tañ ênêc ñapañ. Ñawê tau Anôtônê biñ mata jali, tañ ênêc teñgeñ nañ, ²⁴ gebe “Ñamalac samob têtôm gêgwan, ma nêñ ñawasi samob kêtôm gêgwan ñaola. Gêgwan kêmeñliñ, ma ñaola kêsêlô.

²⁵ Mago Apômtaunê biñ oc ênêc teñgeñ.”

Ma biñ tau tonañ ñawae ñajam, nañ sêsôm gêdêñ amac.

2

Poc mata jali to lau dabuñ

¹ Amboac tonañ akwalec nêñ biñ sec totau-totau to biñdansañ samob ma ajam biñ auc to têtmac sec ma biñ gêga samob su. ² Atôm ñapalê dedec, tañ têttañ su nañ, ma atañ su ñanô mêtê ñawa tau, gebe atôp atu kapôên e atap moasiñ ênam amac kêsiña sa. ³ Amac asaê sugac gebe Apômtau eñ ñajam. ⁴ Amac andêñ poc mata jali, Apômtau tau, ana. Ñamalac têtin eñ siñ su, mago Anôtô kêjaliñ eñ sa ma gêlic eñ amboac poc awamata ñanô teñ. ⁵ Ma Anôtô êkwê amac sa amboac poc mater jali atu Nalau Dabuñ nê andu to atu dabuñwaga dabuñ, gebe akêñ da ñalêlômña, tañ ênac Anôtô mataanô ñajam êtu Jesu Kilisiña, ⁶ êtôm teto gêc gebe

“Alic acgom, aê kajaliñ poc awamata ñanô teñ sa kêtu poc kêclêsuña ma kasuñ kêkô Sion.

Ñac tañ kêkêñ gawiñ eñ nañ, oc ênaña atom.”

⁷ Poc tau tonañ kêtu amac akêñ-gêwiñ-waga nêñ awamata ñanô. Mago êndêñ êsêac, tañ sêkêñ gêwiñ atom nañ,

“poc tañ lau-sêkwêwaga sêbaliñ siñ nañ, kêtu poc kêcñsuña,”

⁸ ma

“kêtu poc sêndiñ enkaiñ êpiña

to poctêna êngôm lau têtac êmbôli aucña.”

Êsêac tañ sêkêñ gêwiñ Anôtônê biñ atom nañ, dêdiñ enkañ kêpi poc kêtôm Anôtô kêmasañ nabiñ kwananğen.

⁹ Mago amac atu gôlôac, tañ Anôtô kêjaliñ sa nañ. Amac atu kiñnê dabuñwaga to lau dabuñ m teñ. Amac atu Anôtônê lau solop, tec asôm Njac, tañ kêkalem amac anğa njakesec adêñ ênê njawê kain teñ aja nañ, nê gêñtalô njawae lasê. ¹⁰ Gêmunğen atu Anôtônê lau atom, mago galoc atu ênê lau. Gêmunğen amac atap Anôtônê taê walô sa atom, mago galoc en taê walô amac.

Tasa lêtj êtôm Anôtônê sakiñwaga

¹¹ O lauace, aê jalêñ biñ amac, tañ amoa amboac lau waba to lau jaba nañ, êngamiñ taôm êndêñ têtac njakalac, tañ gêjac siñ gebe enser katôm su nañ. ¹² Asa nêñ lêtj amoa lau samuc njalêlôm tolañôm nêñ sawagen. Go êsêac, tañ sêngôliñ biñ êpi amac gebe agôm secña nañ, sêsala amacnêñ koleñ njam ma sêlambiñ Anôtô êndêñ bôc en êô lasêña.

¹³ Asô njamalacnêñ njagôliñ samob njalabu êtu Apômtaunğa. Asô kiñ, tañ kêtü njatau njamataña nañ njalabu, ¹⁴ to asô gôliñwaga, tañ en kêsakiñ êsêac gebe sêkêñ njagêjô êndêñ lau, tañ sêgôm sec to sêlambiñ lau, tañ sêjam kôm njam nañ, njalabu amboac tonanğen. ¹⁵ Gebe Anôtô taê gêjam biñ amboac tonec gebe amac anam kôm njam gebe êmbaob lau meloc, tañ sêjam kauc biñ nañ, awenğ auc. ¹⁶ Asa lêtj tau amboac lau, tañ Kilisi kêgaboac Êsêac su nañ. Mago kêgaboac amac su njamoasiñ êtu sec njasabañ atom. Atu Anôtônê sakiñwaga. ¹⁷ Atôc lau samob sa ma têtac ôwiñ gôlôac, tañ têtü nêñ lasitêwai nañ. Atêc Anôtô ma atoc kiñ sa.

Kilisi gêoc njandanğ êtu njadônğônğ ênderğ aêac

¹⁸ Amac sakiñwaga asô nêñ njataui njalabu to atoc êsêac sa. Asô njataui njam to wapôm taunğen njalabu atom, asô njataui keso njalabu êwiñ. ¹⁹ Njac teñ embe nê njalêlôm êsap Anôtô tôn ma êoc wapac êtu biñ tagen tonanğna, nañ Anôtô oc ênam mec en. ²⁰ Embe têtap amac to aoc wapac êtu agôm secña, nañ oc êkêñ amac waem amboac ondoci. Mago embe sêkêñ njandanğ êndêñ amac to aoc wapac êtu agôm njamnğa, nañgo Anôtô ênam mec amac. ²¹ Kêtü biñ tonanğna tec Anôtô kêkalem amac, gebe Kilisi gêoc njandanğ kêtü amacnğa. En kêtü njadônğônğ gêdêñ amac gebe apuc en waña. ²² En gêgôm sec teñ atom ma têtap biñdansañ teñ sa kêsa en awasuñ atom. ²³ Êsêac sêbu en, ma en gêbu êsêac njagêjô atom. Sêkêñ en gêoc njandanğ, mago en kêkôtêñ lêma gêdêñ êsêac atom. En gêliñ nê biñ samob su gêdêñ njac, tañ êmêtôc biñ njanğnğa nañgenğ gêja. ²⁴ Aêacnêñ sec kêpi en tau ôli ma en kêkôc sec tau sa kêpi ka gêja, gebe tatu mêtê êndêñ sec, ma matenğ jali êsa êndêñ biñgêdêñ. Ênê sêm njamala gêgôm amac njam kêsa. ²⁵ Gêmunğen amac amoa amboac domba sêbôm, mago galoc Anôtô gêjam amac ôkwi adêñ njaceğjob, tañ geğjob amac katôm nañ aja.

3

Lauo to njac nêñ biñ

¹ Amac lauo asô nêñ njaci njalabu amboac tonanğen. Njacwaga njagêdô embe sêkêñ êwiñ Anôtônê biñ atom, go lauo sêsôm biñ teñ atom, nêñ Iênğenğ êngom njacwaga sênam taunğ ôkwi, ² gebe njacwaga sêlic amac asa nêñ lêtj gêdêñ to atêc Anôtôgenğ, ec sêndañguc. ³ Anam gêlônğ taôm nğa gêñ dêmôênğa amboac môtêmlauñ njapoactalô tokainğtokainğ ma anônğ gold njawasi to asô njakwê njam-njam nec atom. ⁴ Anam gêlônğ taôm nğa gêñ njalêlôm nğa, tañ ê su atom nañ. Gêñ tau tonec gebe amoa tonêñ njalêlôm malô to njanğnğ gebe gêñ tonanğ nçi Anôtô gêlic amboac awamata njanô. ⁵ Andanğenğ lauo dabuñ, tañ sêkêñ matenğ Anôtô nañ, sêjam gêlônğ taunğ nğa awamata tonanğ, ma sêsô nêñ njaci njalabu njapep. ⁶ Sara kêtôm tonanğ. En taña wamu Abraham ma kêsam en gebe Njoc apômtau. Amac embe anğôm gêñ njam to atêc gêñ teñ atom, go atu Sara latuio.

⁷ Amac ñacwaga amboac tonañ. Awiñ nê m lauo tokaucgen, gebe êsêac ôliñwalô kêtôm amac atom. Atoc êsêac sagen gebe êsêac sêwê kain moasin danğon mater jaliña amboac tonañ. Anğom gen tau gebe gen ten êkô amacnê m mec auc atom.

Daôc ñandan êtu biñgêderña

⁸ Aê jakaton ñoc biñ sa amboac tonec gebe Amac samob nê m biñ elom tau ñajam. Aôc gêñwapac awiñ taôm, têtac êwiñ lasitêwai to atoc taôm sa atom, êkônin taômgen. ⁹ Akên sec êjô sec atom ma biñ alôb-alôb êjô biñ alôb-alôb atom, akên mecgen êjô. Taêm ênam gebe Anôtô kêkalem amac gebe awê kain mec êtu nê m gêñlênsê m.

Gebe teto gêc gebe

¹⁰ “Ñac tan têtac gêwiñ gebe êmoa mata jali ma gebe êmoa ñajamgen nan, ejop imbêla êndên biñ sec to gêdôlic êndên biñdansañ.

¹¹ En ênac jaê sec to êngôm gên ñajam. En ensom biñmalô ma êndanğuc e naê tôn,

¹² gebe Apômtau mata kêsap lau gêdên ma kêkên tan nê m mec.

Mago Apômtau lanô gelo lau, tan sêgôm sec nan.”

¹³ Embe anğom ñajam atu dôbgen, ma asa oc êngôm amac atu sec. ¹⁴ Embe aôc gêñwapac êtu adaguc biñ gêdênña, go aê aoc êoc amac. Ñamalacnên biñ êtakê to êlênsôn amac atom.

¹⁵ Atôc Kilisi sa anğa nê m ñalêlôm ma akên en êtu nê m Apômtau. Amansañ taôm ñapan e lau ten embe teten amac gebe awa biñ, tan akên matem gêc nê m ñalêlôm nan sa, nanğo gaôgen asôm lasê êndên êsêac. ¹⁶ Anğom totêtac malô ma ajop taômgen, gebe nê m ñalêlôm ñajam, ec êngôm êsêac, tan sêgolin biñ kêpi amac to sêbu amac, tan asa Kilisinê lên ñajam nan majen. ¹⁷ Anôtô embe taê ênam gebe aôc ñandan êtu agôm ñajamña nan, oc ñajam êlêlêc aôc ñandan êtu agôm secña su. ¹⁸ Kilisi amboac tonañ. En gêmac êndu kêtú dim tagen kêtú aêacnên secña. Ñac gêdên gêjô aêac lau gêdên mê su, gebe êwê aêac dandên Anôtô tana.

Êsêac sêjac en ôligen êndu, mago Ñalau kêkên en mata jali kêsa. ¹⁹ Ma to Ñalau gen gêja gêjam mêtê ñalau, tan sênğon kapoacwalô nan. ²⁰ Gêdên andanğen êsêac sêkên gêwiñ Anôtônê biñ atom. Anôtô kêsaê êsêac to gê êsêacnên biñ tôn gêdên tan Noa gêsô wan gêmoa nan. Wan tonañ gêjam lau 8gen sa selom bu kêsun ñatêna. ²¹ Bu tonañ kêtú busanğun, tan galoc gêjam amac kêsi nan ñadônğon. Busanğun tau êkwasiñ ñatêmui ôliñña su atom, mago êtu môc enden Anôtô gebe êmansañ ñalêlôm ñawa êsa êtu Jesu Kilisi gêdi sanğa. ²² En kêpi undambê gêja jagênğon Anôtônê anônğa, ma anğela to ñaclai ma ñactêkwa sêsô en ñalabu.

4

Tanam tauñ ôkwi ma tasa lên wakuc

¹ Kilisi gêoc ñandan kêpi tau ôli. Amboac tonañ amansañ taôm e nê m ñalêlôm êtôm ênê acgom, gebe ñac, tan gêoc ñandan kêpi tau ôli nan, sec kêlêwan en. ² Tec ñamalacnên têtac ñakalac ênam golin amac êndên têt amoa nomña êtiam atom, Anôtônê biñgen ênam golin amac. ³ Gêdên têt, tan gêjanğa su nan, amac agôm lau samuc nên biñ kêtú tôn, tec kêtômğac. Amac asa nê m lên mockainğo to mockainğña ma amoa totêtac ñakalac. Gên kêjanğin amac ma aen lasam to anôm anaboa anğon awiñ taôm to ajam sakin gêdên gwam asen Anôtônê biñsu su. ⁴ Ma galoc asêlên awiñ lau samuc ma asa nên lên wauc-waucgenña kêtiam atom, tec sêlic sec ma sêsôm biñ alôb-alôb kêpi amac. ⁵ Mago êsêac oc sêwa nên biñ sa êndên ñac, tan kêmasañ tau su gebe êmêtoc mater jali to ñacmatê nên biñ nan. ⁶ Kêtú biñ amboac tonañ en kêsôm ñawae ñajam lasê gêdên ñacmatê gebe êsêac têtac mêtoc sa kêtôm ñamalac têtac sa, mago ñalau sêmoa mater jali kêtôm Anôtô gêmoa mata jali.

⁷ Gêñ samob ñatêku êsuña ñanoc kêdabinğac. Amboac tonañ taêm ênam taôm ma aten nêm mec totekwm sakigen. ⁸ Tonec tec tasôm êtu ñamata gebe akênj têtac gêwiñ elom tau ñanôgen gebe têtac gêwiñ êngênduc sec samob auc. ⁹ Anğôm ja lau atu môsi atom. ¹⁰ Anam sakinj taôm êndênj-êndênjenj êtôm moasiñ, tañ akôc nañ, ma atu Anôtônê moasiñ tokainj-tokainj ñagejobwaga ñajam. ¹¹ Nac tenj embe ênam mêtê, nañ êsôm êtôm Anôtônê binjenj. Tenj embe ênam sakinj, nañ ênam êtôm ñaclai, tañ Anôtô kêkênj gêdênj enj nañ. Anğôm gêñ samob tonañ gebe Anôtônê ñawasi êsa êtu Jesu Kilisiña. Nawasi to ñajaña êndênj enj tenjenj ma tenjenj. Binjanô.

Daôc ñandanj tatôm Kilisine lau

¹² O lauace, alic ñandanj, tañ kêtôm amac gêmoa nañ, amboac gêñ kainj tenj, tañ kêtap amac sa nañ atom. ¹³ Têtac ñajam êsa gebe awê kainj Kilisinê ñandanj awiñ. Ma êndênj noc enj eoc nê ñawasi lasêña nañ, amac oc atu samuc totêtac ñajamgenj. ¹⁴ Embe sêmbu amac êtu Kilisinê ñaêña, oc aoc êoc amac, gebe Anôtônê Njalau ñawasi wacêpi amac. ¹⁵ Amacnêm tenj êoc ñandanj amboac ñac, tañ gêjac ñamalac êndu me gêjam genjenj gêñ me gêgôm sec me kêgabc launênj kôm paliñ-paliñgenj nañ atom. ¹⁶ Mago amac embe aoc ñandanj atôm Kilisinê lau, nañ majem atom. Alambinj Anôtô gebe kêkênj amac awê kainj ñaê tonañ.

¹⁷ Noc kêdabinj gebe Anôtô êmêtoc binj ênac m anğa enj tau nê gôlôac. Embe êngôm êndênj aêac amboac tonañ, ma êsêac, tañ tañenjpêc gêdênj Anôtônê ñawae ñajam nañ, oc êngôm êsêac amboac ondocgenj.

¹⁸ “Anôtô embe ênam lau gêdênj kêsi, oc ñalênj ñawapac, ma lau geo to lau sec oc amboac ondoc.”

¹⁹ Amboac tañ êsêac, tañ sêoc ñandanj kêtôm Anôtô taê gêjam nañ, sêsa nêñ lênj ñajam to sêsakinj katunj êndênj ñac ñañênj, tañ kêkênj gêñ samob nañ.

5

Tajop Anôtônê domba

¹ Aê jalênj binj laumata, tañ sêmoa amac ñalêlôm nañ. Aê laumata tenj katôm amac ma galic Kilisi gêoc ñandanj ma oc jawê kainj ñawasi, tañ mênjêtu awê êtu ñamu nañ. ² Ajop Anôtônê domba ñatonj, tañ kêkênj gêdênj amac nañ, ma ajop êtu sêkac amacña atom. Taôm anğôm anac ñawae êtôm Anôtônê binj. Anğôm êtu awa geonja atom, anğôm êtu nêm sakinj topalêgenja. ³ Ajop êsêac, tañ sêsêp amac lemema nañ amboac gôlinjwaga, tañ sêkônij nêñ gôlôac nañ atom. Atu ñadônđônj ñajam êndênj nêm domba ñatonj. ⁴ Ma gejobsêga tau embe êo lasê, go amac akôc ñawasi ñasunsuj, tañ ênaña atom nañ.

⁵ Amac lau wakuc amboac tonañ. Asô lau ñanô ñalabu. Amac samob akônij taôm to anam sakinj taôm êndênj-êndênjenj, êtôm teto gêc gebe “Anôtô êkô lau, tañ tetoc taunj sa nañ auc, ma êkênj moasiñ êndênj êsêac, tañ sêkônij taunj nañ.”

⁶ Amboac tonañ akônij taôm asô Anôtônê lêma ñajaña ñalabugenj, ec etoc amac sa êndênj ñanoc. ⁷ Gêñwapac samob, tañ kêkônij amac nañ, apô êpi enj êna, gebe enj gejob amac. ⁸ Tekwem saki ma anam jaligenj, gebe amacnêm ñacjo Sadanj kêsêlênj kêtanj-kêtanj amboac lewe ma gesom nê gêñ gebe êndanğônj. ⁹ Anğaminj taôm êndênj enj ma akênj êwiñ ñajaña. Ma ajala gebe amacnêm lasitêwai, tañ sêmoa nom ñagamênj samob nañ, sêoc ñandanj tau tonañ têtôm amac. ¹⁰ Moasiñ samob ñatau Anôtô, tañ gêbinj amac to Kilisi tônj nañ, kêkalem amac gebe akôc ênê ñawasi tenjenj. Oc akôc ñandanj têlagenj ma enj tau mênjênac dabinj amac to êpuc amac tônj, ma êkênj ñaclai êndênj amac to ênsuj amac sa akô ñajaña. ¹¹ Najaña êndênj enj endenj tônjenj. Binjanô.

Petere gêjac mata nê binj

¹² Aê kato papia dambê tonañ gêdênj amac ma lasic Silwana, tañ galic enj amboac ñac ñañênj nañ, gêjam aê sa. Aê galênj binj to gawa sa gêdênj amac gebe Anôtônê moasiñ ñanô

tau tonec. Akô ɲajaɲa akô moasiɲ tau ɲalêlôm. ¹³ Gôlôac dabuɲ aɲga Babel, taɲ Anôtô kêjaliɲ êsêac sa sêwiɲ naɲ, awenɲ gêjac amac, ma latuc Marka amboac tonanɲen. ¹⁴ Aê moalêc taôm to akôc taôm sa totêmtac êwiɲen.

Biɲmalô êndênɲ amac samob, taɲ Kilisi gêbiɲ amac tôɲ naɲ êwac.

PETERENÊ papia kêtû luagêcna

Peterenê papia kêtû luagêcna nec gêjac lau buña namatanja nagêdô tapaôngeñ nawae. Lau-mêtê-geowaga jasêsêli-sêsêli gôlôac Asia Saunja, tec Petere keto papia tonec gebe êmbôc êsêac auc, ec nêñ mêtê ôliñ ñakalacna êlainj tau amboac secgeñ. Lau buña sênac jao taunj êndênj lêtôm amboac tonanj ñalênj tonec gebe sênac dabiñ nêñ kauc e sêjala Anôtô agêc Apômtau Jesu Kilisi êpi ñanôgeñ, tec Petere gebe êsêac sêkênj tanenj êndênj lau, tañ taunj matenanjô sêlic Jesu ma taunj tanenjsunj sênô enj kêsôm binj to kêdônj êsêac nanj, sênac ñawaegenj. Petere gesenj lau, tañ sêsôm sebe Kilisi êmu êmênj êtiam atom nanj, ñajanagenj. Kilisi gêmu gêmênj su atom tagenj nec ñam kêsêp Anôtô gê binj tôñgeñ “gebe lau tenj sênanja atom, gebe samob sêkac taunj su anja nêñ sec acgommanj.”

Ñadênan

1. Petere gêjac m papia tau 1:1-2
2. Anôtônê kalem gêdênj lau buña 1:3-21
3. Mêtê-geowaga têdônj mêtê dansanj 2:1-22
4. Kilisi êmu êmênj êtu ñamuña 3:1-18

Petere awa gêjac lau

¹ Jesu Kilisi nê sakinwaga to aposolo aê, Simon Petere, ñoc binj êndênj amac, tañ aêacnênj Anôtô agêc kêsiwaga Jesu Kilisi nêñ binjêdênj kêkênj amac akênj gêwiñ ñanô atôm aêac. ² Ajala Anôtô agêc aêacnênj Apômtau Jesu êtu tôñ e moasiñ to binjmalô ênam sêga anja amacna.

Anôtô kêkalem aêac to kêjaliñ aêac sa

³ Anôtônê ñaclai kêkênj gêñ samob, tañ kêpuc aêac tôñ tamoa matenj jali to tasa Anôtônê lênj nanj, gêdênj aêacgac. Kêkênj gêñ tau kêtû tajala ñac, tañ kêkalem aêac tawê kainj ênê ñawasi to lênj ñanênj nanja. ⁴ Enj gêgôm amboac tonanj, tec gêjac mata gêñ ñanô mataêjam to kapôênj-kapôênj gêdênj aêac. Enj gêjac mata gêñ tonanj gebe amac awê kainj ñanô anja Anôtô tau nê ma awê nom tonec ñanajclai sa. Ñaclai ensenj amac sunja tonanj ñam kêsêp ñamalacnênj têtac ñakalacna. ⁵ Amboac tonanj ôlim palêgenj gebe nêñ akênj gêwiñ ênam ñanô lênj ñanênj. Lênj ñanênj êkênj kauc ajala gêñja. ⁶ Kauc ajala gêñja êkênj amac atu mêtê taôm ñapep. Atu mêtê taôm ñapep êkênj amac aôc gêñwapac totêmtac êpa sugenj. Aôc gêñwapac totêmtac kêpa sugenj êkênj amac asa Anôtônê lênj. ⁷ Asa Anôtônê lênj êkênj amac têtac êwiñ lasitêwai. Têtac gêwiñ lasitêwai êkênj amac têtac êwiñ ñanô tau. ⁸ Gêñ ñanô tau tonanj embe ênêc amacna e ênam amac auc, go êkêli amac, ec ôlim palê êsa to anam ñanô ajala aêacnênj Apômtau Jesu Kilisi. ⁹ Ma ñac, nanj êtap gêñ tau tonanj sa atom, enj mataanjô kêtû wao, tec gelic gêñ gêja baliñ atom ma kêliñ Anôtô kêkwasiñ ênê sec lanjgwa su gêjana nanj sinj.

¹⁰ O lasitêwaac, Anôtô kêkalem amac to kêjaliñ amac sa, tec ôlim palêgenj gebe awaka Anôtônê moasiñ tau sa. Embe anjôm amboac tonanj, go ambenj ananja atomanô, ¹¹ ma Anôtô êkênj amac asô aêacnênj Apômtau to kêsiwaga Jesu Kilisi nê gamênj tenjenja ana.

¹² Amac ajala binjanô, ma binjanô tau gêjam amac auc akô ñajanja, mago gabe jaônj binj tau sa anja amacnêñ ñalêlôm gebe taêm ênam ñapanj. ¹³ Jaônj binj tau sa anja amacnêñ nec gêjac aê nawae êtôm ñoc têt jamoa bec tonec ñalêlômja. ¹⁴ Aê kajalagac gebe saunjenj, go sêmbuc ñoc bec tonec sa êtôm aêacnênj Apômtau Jesu Kilisi tau geoc lasê gêdênj aê. ¹⁵ Amboac tonanj tec jawaka ñalênj tenj sa e êndênj têt jawi nom tonec sinj su nanj, binj tonanj ñai êônj sa anja nêñ ñalêlôm ñapanj.

Kilisinê nawasi, tañ propete seoc lasê nanj

¹⁶ Gêdêñ tañ asôm aêacnêñ Apômtau Jesu Kilisi nê ñaclai to êmu êmêñ ñawae lasê gêdêñ amac nañ, aêac ajac sêboaco, tañ ñamalac sêga tokaucgeñ nañ atom. Aêac tañ matenânô alic ênê ñawasi towae, tec asôm lasê. ¹⁷ Aêac alic gebe eñ Tama Anôtô kêkêñ wae to ñawasi gêdêñ eñ ma ñawasi ñatau awa amboac tonec gêdêñ eñ gebe “Aêñoc Latuc, tañ têtac gêwiñ eñ ma galic eñ ñajam nañ tonec.” ¹⁸ Awa tecenañ aêac añô kêsap aña undambê gêmêñ gêdêñ tañ amoa lôc dabuñ awiñ eñ nañ.

¹⁹ Amboac tonañ aêac akêñ gêwiñ propetenêñ biñ kêlêlêc. Ma amac embe akôc biñ tau sa, oc ñajam amboac tonañ, gebe biñ tau kêtôm dawen kêpô gamêñ ñakesec e êu bôn acgom, go utitêna mênêpi aña nêñ ñalêlôm. ²⁰ Ajala biñ tonec êtu ñamata acgom, gebe ñac teñ kêtôm gebe êwa propetenêñ biñ, tañ teto gêc nañ, sa ña tau nê kauc atom, ²¹ gebe ñamalac teñ nê ñalêlôm kêkac eñ tec geoc biñ teñ lasê nec atom. Ñalau Dabuñ gêoc ñamalac, go sêsôm biñ lasê kêtôm Anôtô gêsun.

2

Propete dansañ

¹ Gêmungeñ propete dansañ dêdi aña lau Israel ñalêlôm. Ma kêdônwaga dansañ oc mênêsêsa aña amac ñalêlôm amboac tonañ. Êsêac oc sêndôn mêtê geo, tañ enseñ ñamalac su nañ, ma sênsa ñatau, tañ gêjam ôli êsêac su nañ auc. Êsêac sêkic tañ nêñ biñ ma sênaña seben. ² Ma lau taêsam sêsap êsêacnêñ lêñ kêli ôliñ ñakalacña tôn, ma kêtú tonañña lau sêsôm biñ alôb-alôb êpi biññanô ñalêñ. ³ Êsêac maten katu gêñ ñawaô, tec têtulu amacnêñ awa ña nêñ biñdansañ. Êsêacnêñ mêtôcwaga mata gêdiñ êsêac ñapep wanêcgeñ ma nêñ ñac enseñ êsêac suna gêjac tuluc atom.

⁴ Anôtô taê labu añela, tañ sêgôm sec nañ atom. Eñ kêtin êsêac sêsêp lamboam ñagêsunbôm ñakesec sêja ma gêsô êsêac tôn sêmoa e êndêñ bêc mêtôcña. ⁵ Eñ taê labu nom lanğwa atom, kêkêñ bu kêsun ñatêna gesen nom ñalau, tañ sêwi Anôtô sin nañ su. Noa tañ kêsôm biñgêdêñ lasê to nê lau 7 taungeñ tec Anôtô gêjam jaom êsêac. ⁶ Ma Anôtô kêmêtôc malac Sodom to Gomora gebe sênaña, tec kêkêñ ja geñ êsêac su sêjaña. Eñ kêkêñ dôn tonañ gebe êkêñ puc lau, tañ oc sêwi Anôtô sin êtu ñamu nañ. ⁷ Eñ gêjam ñac gêdêñ Lot kêsî. Lot tau gêmôa tonê ñalêlôm ñawapacgeñ kêtú lau alôb-alôb tonañ nêñ lêñ mockaiñña. ⁸ Ñac gêdêñ tonañ gêngôn êsêac ñalêlôm ma gêlic to gêñô nêñ biñ geo kêtôm bêc to bêc ma gejon ênê ñalêlôm gêdêñ e gêmôa jageo. ⁹ Apômtau kêjala ênam lau-sêkêñ-gêwiñwaga kêsî aña lêtôm ñalêñ ma kêjala êkônin lau sec tôn e têtap ñagêjô sa êndêñ bêc mêtôcña ñalêñ amboac tonañgeñ. ¹⁰ Ñagêjô tonañ êtap êsêac, tañ têtac ñakalac kêkac êsêac e sêsa lêñ môpña ma sêli biñ sa kêpi Apômtaunê gôlin nañ, sa êlêlêc su.

Êsêac lau ñaclai sec to tetoc tañ sa ma têtêc lau ñawasi ôña atom, sêsôm biñ alôb-alôb kêpi êsêac gêwiñ. ¹¹ Añela tonañ nêñ ñajaña to ñaclai kêlêlêc lau tonañ nêñ su, mago añela sêpuc boa êsêac to sêkêñ êsêac têtap Apômtaunê mêtôc sa atom. ¹² Lau tonañ nêñ kauc masî têtôm bôc, tañ têna kêsú gebe ñamalac sêlô êsêac tôn to sêngun êsêac êndu. Lau tonañ sêsôm biñ alôb-alôb kêpi gêñ, tañ sêjam kauc nañ. Êsêac oc sênaña têtôm bôc tau. ¹³ Êsêac têtap ñandañ sa êjô nêñ geo, tañ sêgôm gêdêñ lau nañ. Êsêac sêjam kauc gebe sêniñ lasam to sênôm anaboa êndêñ ocsalô êtu têtac ñajam ñam. Êsêac gêñ ñatêmui to gêñ sec. Embe sêniñ gêñ sêngôn sêwiñ amac, go sêngôm nêñ sec sênac ñawaegen. ¹⁴ Êsêac maten dangucboa ma sêgôm sec gedên tôngeñ. Êsêac sêwa lip lau palê-palê ma têtôn nêñ ñalêlôm e sêjala lêñ maten katu gêñña kêtú tôn. Anôtô kêpuc boa êsêac sugac. ¹⁵ Êsêac sêwi lêñ ñañêñ sin ma sêo sic sêsa Bosoro latu Balam, tañ têtac gêwiñ nê geo ñaôli nañ, nê lêñ. ¹⁶ Balêm kêsî lêñ tonañ e Anôtô kêmêtôc eñ kêtú nê kesoña. Bôc wabaña awamê kêsôm biñ lasê gêjam ñamalac awa e kêkô propetenê lêñ meloc auc.

¹⁷ Lau tonañ ñai têtôm bumata, tañ kêpa nan, me têtôm tao, tañ mu gêbuc ma kêdaba su nan. Anôtô kêmasañ gêsunbôm ñakesec kêtü êsêacña. ¹⁸ Êsêac sêsôm biñ lanem-lanem to biñ agwa-agwa ma sêwa nêñ lêñ kêli ôliñ ñakalacña kêtü lip, gebe ênac lau, tañ sêkac taun su ñasawa dambêgen anga lau, tañ sêsa lêñ keso nan. ¹⁹ Lau-sêwalipwaga sêjac mata lêñ sêngamboac ñamalac su sêmoa nêñ Iêtêgenña, mago êsêac taun têtü ñaclai enen ñamalac suna ñasakinwaga, gebe gêñ, tañ kêku ñamalac tulu nan, ñamalac têtü gêñ tau ñasakinwaga. ²⁰ Lau ten embe sêkac taun su anga nom ñagêñ môpña êtu sêjala aêacnêñ Apômtau to kêsiwaga Jesu Kilisiña, mago gêñ tau embe êlênsôn êsêac êtiam e êku êsêac tulu, oc têtü sec êlêtêc gêmunña su. ²¹ Ijoc êsêacmên, sêjala biñgêdêñ ñalêñ atomman. Amboac ondoc sêjala su, mago sêjam dêmôên biñsu dabun, tañ sêkêñ gêdêñ êsêac nan kêtiam. ²² Biñgôliñ tonec ñanô kêsa kêpi êsêac gebe

“Kêam sen gêñ, tañ sêluc sin nan kêtiam.”

Ma ten gebe

“Bôcanô tañ gêliñ bu su nan, jagêjac wandob kêtiam.”

3

Apômtau êmu êmên biññanôgen

¹ O lauace, papia tonec kêtü papia kêtü luagêcña, tañ kato gêdêñ amac nan. Aê kato papia luagêc tau gebe jaôn biñ ñawa samob sa anga nêñ ñalêlôm gebe taêm ênam. ² Aê gabe jaôn biñ, tañ propete dabun sêsôm wanêcgen su to Apômtau to kêsiwaga nê biñsu, tañ amacnêñ aposolo sêsôm nan, sa anga nêñ ñalêlôm gebe taêm ênam êtiam. ³ Ajala biñ tonec êtu ñamata acgom, gebe êndêñ têm nan mênêsa lau ñagêdô, tañ sêsa nêñ lêñ êtôm ôliñ ñakalac kêkac êsêac nan, oc mênêsêo lasê ma sêsu amac susu ⁴ ma sêsêm gebe “En gêjac mata gebe êmu êmên me. Ma galoc gêmoa ondoc. Aêac abenji sêmac sêja-sêja ma gêñ samob gêc amboac gêc gêdêñ tañ Anôtô kêkêñ undambê to nom nan, e mênghêdêñ galoc.” ⁵ Êsêac tañ gebe amboac tonañ nan, sêliñ biñ tonec sin gebe andaogenanô Anôtô kêsôm biñ tec kêkêñ undambê to nom. Nom tau kêsa anga bu ma bu gêjam nom sa. ⁶ Ma bu tau tonañ tec kêsun ñatêna e gesen nom lanğwa su gêjaña. ⁷ Mago Anôtô nê biñ gêjam jaom undambê to nom galocña gêmoa e ja enen su. Undambê to nom oc sênaña atom, sênêc e êndêñ bêc Anôtô êmêtoç ñamalac to enen lau sec suna.

⁸ O lauace, aliñ biñ tagen tonec sin atom gebe Apômtau gêlic bêc tagen kêtôm jala 1,000 ma jala 1,000 kêtôm bêc tagen. ⁹ Apômtau gêgôm nê biñ, tañ gêjac mata nan, ñanô kêsa kêliñ tau sin-sin amboac lau ñagêdô taên gêjam nan atom. En kêliñ tau sin-sin atom, gê amacnêñ biñ tôñ gebe en gedec gebe lau ten sênaña atom. En gebe lau samob sênam taun ôkwi.

¹⁰ Apômtaunê bêc oc êmên êtôm genğenğtêna ma undambê oc ênaña tonjakicsêa kain ten. Ma ja êniñ gêñ umboñña e êsêlô ma nom to gêñ nom-ña samob maleñmê. ¹¹ Gêñ samob tonañ oc êsêlô amboac tonañ, tec amac oc amoa amboac ondoc. Asa nêñ lêñ atôm Anôtônê lau to anam sakin enen. ¹² Asa lêñ amboac tonañ ma aôn Anôtônê bêc ma anğôm gênğlêlôm gebe êo lasê sebenman. Endên tônê ja êniñ undambê e êsêlô ma ja êpac gêñ undambêña e êwê ênaña. ¹³ Mago Anôtô gêjac mata biñ kêpi undambê wakuc to nom wakuc, tañ biñgêdêñ ênam auc, ma aêac tec daôn tamao.

¹⁴ O lauace, amac aôn gêñ amboac tonañ, tec amansañ taôm toolim palêgen gebe akô Anôtô lanğnêñ tolanğmnêñ sawa to nêñ ñalêlôm ñawagen ma amoa tobiñmalôgen. ¹⁵ Ma alic aêacnêñ Apômtau gê biñ tôñña tau kêtü ênê moasin ênam aêac kêsiña ñamôkê, kêtôm tewen Paulu, tañ têtac gêwiñ en ñanô nan, keto gêdêñ amac kêtôm kauc mêtêña, tañ Anôtô kêkêñ gêdêñ en. ¹⁶ En keto biñ amboac tonañ kêsêp nê papia samob. Biñ ñagêdô, tañ keto gec nê papia ñalêlôm nan, ñawapac ma lau kauc gêbôc to palê-palê sêwa biñ tau sa

kesogenj kêtôm sêwa biñ ñagêdô, tañ teto gêc nañ, sa kesogenj amboac tonañ. Êsêac sêgôm gêñ tonañ, tec sêkic tañ nêñ biñ.

¹⁷ O lauace, amac ajala biñ tonañ kwananğen, tec ajop taôm gebe lau alôb-alôb nêñ biñdansañ êwê amac ao sic e êkac amac su anğa nêñ ñamôkê ñajañ nec atom. ¹⁸ Aêacnêñ Apômtau to kêsiwaga Jesu Kilisi nê moasin to nê kauc mêtêñ esewec anğa amacnêñ, Ñawasi êndêñ eñ galoc e naêndêñ bêc tenğenñ. Biññanô.

JOANJNÊ papia namataña

“Joanê papia namataña” nec nac tau keto kêtû nam kapôêñ luagêcña. Tenj gebe êkêli lau-sêsamwaga gebe sêmbinj taunj tôñ taminj Anôtô agêc Latu Jesu Kilisi, go tenj gebe ênam la êsêac gebe sejop taunj êndênj mêtê-geowaga. Embe têtandaguc êsêacnênj mêtê geo, oc êkac êsêac su anja Anôtô agêc Kilisi nêñ. Mêtê keso nam kêsêp lau, tañ sebec tamoa nom nec sec, tec têtônj gebe Anôtônê Latu Jesu mênkêtu namalac nanô atom. Kedônjwaga dansañ tonañ sêsôm gebe namalac sêmoa nom nec, kêtû sec namanô tau. Takônij nêñ dabe tamoa maten jalinja tôñ acgom, go amboac tajam taunj kêsigac. Go lau tonañ têtônj binj keso amboac tec gêwiñ sebec Anôtô ênam lau kêsinja gêjac lêñ mansañ to têtac êwiñ taunja nawae atom.

Joan tec gesen binj keso tonañ naj ma gêwa Jesu kêtû namalac nanô nabij sa gêc awêgenj, go kêwaka binj tonec sa gêc awê gêwiñ gebe lau samob, tañ sêkênj gêwiñ Jesu to têtac gêwiñ Anôtô nanj, têtac êwiñ elom tau amboac tonanjenj.

Nadênanj

1. Joanj gêjac m papia tau 1:1-4
2. Nawê to njakesec 1:5–2:29
3. Anôtônê njapalê to Sadañne njapalê 3:1-24
4. Binjanô to binjansañ 4:1-6
5. Têtac êwiñ launja gêjac samob nawae 4:7-21
6. Takênj gêwiñ nanô kêku gêñ nomja samob tulu 5:1-21

Binj tañ kêtû dangônj matênj jali nanjamôkê

¹ Aêac ato gêdênj amac kêpi binj, tañ kêtû dangônj maten jali nanjamôkê nanj. Binj tau tonañ gêmoa gêdênj Anôtô kêkênj undambê to nom atomgenj. Aêac anj binj tau to alic na matenjanô. Aêac asala to ma lemenj amoasac binj tau. ² Maten jali nanjamôkê geoc tau lasê, tec aêac alic to awa sa ma asôm lasê gêdênj amac. Maten jali nanjamôkê tenjenja tau gêmoa gêwiñ Tama ma geoc tau lasê gêdênj aêac. ³ Binj tañ alic to anj nanj, aêac asôm lasê gêdênj amac amboac tonanjenj, gebe êmbin aêac tôñ tapi tagenj dawin Tamenj agêc Latu Jesu Kilisi. ⁴ Aêac ato binj tonañ gebe têtac njam ênac dabinj tau.

Anôtô enj nawê

⁵ Nawae tañ aêac anj anja ênê ma asôm lasê gêdênj amac nanj, binj tau tonec gebe Anôtô enj nawê, ma njakesec tenj gêc enja atomanô. ⁶ Aêac embe tasôm gebe aêac to enj dabinj taunj tôñ tapi tagenj, mago embe tasa lêñ njakesecña, oc tansau binjansañ ma dangôm binjanô tau nanô êsa atom. ⁷ Aêac embe tasa lêñ nawênja amboac enj tau gêmoa nawê njalêlôm, go aêac taunj dambin taunj tôñ ma Anôtônê Latu Jesu nê dec êkwasiñ aêacnênj sec samob su tatu selec. ⁸ Aêac embe tasôm gebe nêñ sec masi, oc tansau taunj ma binjanô ênêc aêacnênj njalêlôm atom. ⁹ Ma embe daoc nêñ sec lasê, oc nac nanjênj to gêdênj tau êsuc aêacnênj sec ôkwi ma êkwasiñ aêacnênj binj geo samob su tatu selec. ¹⁰ Aêac embe tasôm gebe dagôm sec atom, oc takênj Anôtô êtu dansantêna, ma ênê binj ênêc aêacnênj njalêlôm atom.

2

Kilisi kêtû aêacnênj gêjamsawaga

¹ O njoc gêñac, aê kato binj tonec gêdênj amac gebe anjom sec atom. Mago nac tenj embe êngôm sec, go nac gêdênj Jesu Kilisi tau êtu aêacnênj ênam-awenwaga êndênj Tama. ² Nac tau kêkênj tau kêtû da kêtû aêacnênj secña. Mago kêtû aêac taunjenj nêñ secña atom, kêtû lau nomja samob nêñ secña. ³ Aêac embe tamansañ Anôtônê binjsu, go êwa aêac sa gebe tajala enjgac. ⁴ Tenj embe êsôm gebe “Aê kajala enjgac,” mago êmansañ ênê binjsu atom, nanj enj

dansanțena, ma biñnanô gêc ênê ñalêlôm atom. ⁵ Ñac tañ kêmasañ Anôtônê biñ nan, gêjac dabinê nê têtac gêwiñ enja tonanôgen. ⁶ Biñ tonañ gêwa aêac sa gebe Anôtô gêbiñ aêac tôn. Ñac tañ kêsôm gebe “Anôtô gêbiñ aê tôn” nan, êsa nê lêtê êtôm Kilisinê lêtê.

Biñsu wakuc

⁷ O lauace, aê kato biñsu wakuc teñ gêdêñ amac atom, biñsu langwa, tañ akôc gêdêñ gêmunğen. Biñ tañ anô su nan, biñsu langwa tau tonañ. ⁸ Mago aê kato biñsu wakuc teñ, tañ ñanô kêsa kêpi Kilisi to amac nan, gebe ñakesec gê su ma ñawê tau mêtêkêpoa lasêgac. ⁹ Ñac tañ kêsôm gebe “Aê gamoa ñawê ñalêlôm” mago têtac gedec nê lasitêwai nan gêmoa ñakesec ñalêlôm e mêtêgêdêñ galoc. ¹⁰ Ñac tañ têtac gêwiñ nê lasitêwai nan, gêmoa ñawê ñalêlôm ma nê biñ êwa lakô lauñ tañ gêc ênê ñalêlôm atom. ¹¹ Mago ñac, tañ têtac gedec nê lasitêwai nan, gêmoa ñakesec ñalêlôm ma kêsa lêtê ñakesecña. Enj gêtam kauc gamêtê, tañ gebe êna nan, gebe ñakesec gêtôm enj matapec kêsa.

¹² O ñoc gêtac, aê tec kato gêdêñ amac nec, ñam gebe nêt sec gêtajagac kêtê Jesunê ñaêtê. ¹³ O tamenjac, aê kato gêdêñ amac, ñam gebe ajala enj, tañ gêmoa gedên Anôtô kêkêtê undambê to nom atomgen nan. O lau matacac, aê kato gêdêñ amac, ñam gebe aku ñac sec tau tulu su. ¹⁴ O ñapalêac, aê kato biñ gêdêñ amac, ñam gebe ajala Tamemi su. O tamenjac, aê kato biñ gêdêñ amac, ñam gebe ajala enj, tañ gêmoa gêdêñ Anôtô kêkêtê undambê to nom atomgen nan. O lau matacac, aê kato biñ gêdêñ amac, ñam gebe atu lau ñajanagac ma Anôtônê biñ gêc amacnêt ñalêlôm, tec aku ñac sec tau tulu su.

¹⁵ Têtac êwiñ nom to gêtê nomña samob atom. Teñ embe têtac êwiñ nom, nan oc têtac êwiñ Tama atom. ¹⁶ Gêtê nomña samob, ôliñ ñakalac to materj kalac ma gêtê tetoc tauñ saña nan anja Tamenjinê atom, anja nomjagenj. ¹⁷ Nom to ñagêtêlêlôm ñakalac oc ênaña, ma ñac tañ êmansañ Anôtônê biñ nan, oc êmoa endên têtêgenj.

Kilisinê ñacjosêga

¹⁸ O ñapalêac, têtê ñamuña mêtêkêsa su. Amac anô gebe Kilisinê ñacjosêga oc êmêtê, ma galoc Kilisinê ñacjosêga taêsam sêmoa. Biñ tonañ gêwa sa gêdêñ aêac gebe têtê ñamuña mêtêkêsa su. ¹⁹ Lau tonañ sêsa anja aêacnêtê, mago têtê aêacnêtê ñagêdô ñanô atom. Embe aêacnêtê ñagêdô ñanô êsêac, oc semoa sêwiñ aêac sêmoa. Mago sêwi aêac siñ tec gêwa sa gebe êsêac samob têtê aêacnêtê ñagêdô ñanô atom.

²⁰ Mago ñac dabunğenj oso amac, tec ajala biñnanô tau. ²¹ Aê kato gêdêñ amac kêtê asagenja. Kato gebe amac ajala biñnanô atom me. Masigoc. Kato gebe ajala biñnanô tau su ma ajala gebe biñdansañ teñ kêsa anja biñnanôña atom. ²² Dansanțêna tau asa. Ñac tañ gêsã Jesu auc gebe enj Kilisi atom. Ma Ñac tañ gêsã Tama agêtê Latu auc nan, enj Kilisinê ñacjosêga tau. ²³ Lau samob, tañ sêsa Latu auc nan, sêwê kainj Tama atom. Ma samob, tañ sêsôm Latu lasê nan, sêwê kainj Tama sêwiñ. ²⁴ Biñ tañ gemunğenj anô nan, ênêc nêt ñalêlôm. Biñ tañ gêmunğenj anô nan, embe ênêc nêt ñalêlôm, go Tama agêtê Latu oc sêmbiñ amac tôn. ²⁵ Ma biñ tau, tañ gêtac mata gêdêñ aêac nan, tonec gebe danğônj materj jali teñgenj.

²⁶ Aê kato biñ tonañ gêdêñ amac kêpi êsêac, tañ sebe sêwê amac ajô nan. ²⁷ Amboac tonañ apô lêna ñac êndônj amacña teñ atom. Ñalau Dabunğêdônj amac gêtê samobña gêmoa. Ma biñ tau tonañ biñdansañ atom, biñnanô. Amboac tonañ asap Kilisi tôn êtôm biñ, tañ Ñalau kêdônj amac nan.

²⁸ O ñoc gêtac, galoc tonec asap enj tôn, ec ñac tau embe eoc tau lasê, nan tamoa totêtac êpa sugenj ma êngôm aêac majenj êsa êndênj noc êmu êmêtêña atom. ²⁹ Embe nêt kauc êsa gebe enj ñac gêdêñ, go ajala gebe lau samob, tañ sêtôm biñgêdêñ nan, têtê Anôtônê ñapalê.

3

Aêac tatu Anôtônê ñapalê

¹ Alic acgom, Tamenji têtac gêwiñ aêac kain tenj ñanô, tec kêsam aêac gebe Anôtônê ñapalê. Ma aêac tatu ênê ñapalê biñanôgoc. Lau nomña tec sêjam kauc aêac, gebe sêjala enj atom. ² O lauace, galoc tatu Anôtônê ñapalêgac. Mago êtu ñamu aêac oc tamoa amboac ondocgenj. Biñ tonanj geoc tau lasê gêdêñ aêac atom tagenj. Biñ tonec tec tajalagac gebe Kilisi embe eoc tau lasê, go tatôm enj tau, gebe aêac talic enj lanjônô. ³ Ma lau samob, tanj sêkêñ maten enj nanj, sêmansanj tauñ têtú selec, têtôm enj tau kêtú selec.

⁴ Lau samob, tanj sêgôm sec nanj, sesen Anôtônê biñsu. Sec tau ñam gebe dansen Anôtônê biñsu. ⁵ Amac ajalagac gebe Kilisi geoc tau lasê gebe êkôc sec su. Ma sec tenj gêc enña atom. ⁶ Lau samob, tanj Kilisi gêbiñ êsêac tôn nanj, sêgôm sec atom. Lau samob, tanj sêgôm sec nanj, sêlic enj atom to sêjala enj atom.

⁷ O ñoc gêñac, ajôp taôm gebe tenj êwê amac ajô atom. Ñac tanj gêgôm gêñ gêdêñ nanj, enj ñac gêdêñ, kêtôm Kilisi tau enj ñac gêdêñ. ⁸ Ñac tanj gêgôm sec nanj, enj anja Sadañnê, gebe Sadañ tau gêjac m sec gêdêñ andanjenj ñapanj e galoc. Anôtônê Latu geoc tau lasê gebe ensenj Sadañnê kôm su.

⁹ Ñac tanj kêtú Anôtônê ñapalê nanj, gêgôm sec atom, gebe Anôtônê ñaclai kêsêp ênê ñalêlôm. Enj kêtôm gebe êñgôm sec atom, gebe kêtú Anôtônê ñapalê. ¹⁰ Biñ tonec gêwa Anôtônê ñapalê to Sadañnê ñapanj sa gebe Lau samob, tanj sêgôm gêñ gêdêñ atom to têtac gêwiñ lasitêwai atom nanj, Anôtônê ñapalê êsêac atom.

Biñ takêñ têtac êwiñ elom tauñña

¹¹ Jaen tanj amac anjô gêdêñ andanjenj nanj, gebe takêñ têtac gêwiñ elom tau. ¹² Aêac tatôm Kain atommanj. Enj anja ñac sec nê, tec gêjac lasi êndú. Gêjac enj êndú ñam amboac ondóc. Ñam tonec gebe êna lêñ sec, ma lasinê lêñ gêdêñ. ¹³ O lasitêwaac, lau nomña embe têtac endec amac, nanj atakê atom. ¹⁴ Aêac têtac gawin lasitêwai, tec gêwa ea gêdêñ aêac gebe dawî gêmacanô siñ ma talom danjôn maten jaliña. Ñac tanj têtac gêwiñ atom nanj, gacgenj gêmoa gêwiñ gêmacanô. ¹⁵ Ñac tanj têtac gedec lasitêwai nanj, kêtú ñac-gêjac-ñamalacênduwaga. Amac ajalagac gebe ñacgêjac-ñamalac-ênduwaga oc êwê kain êñgôn mata jali tenjenña atom. ¹⁶ Kilisi kêkêñ tau gêjo aêac su, tec gêwa têtac gêwiñ ñam sa gêdêñ aêac. Amboac tonanj aêac takêñ tauñ tajô lasitêwai tanac ñawaegenj amboac tonanj. ¹⁷ Ñac tenj embe nê awa nomña ênêc ma êlic nê lasitêwai sêpô lêna tauñ, mago nê ñalêlôm ñadani êndêñ êsêac, nanj têtac êwiñ Anôtônê ênêc ênê ñalêlôm amboac ondócgenj. ¹⁸ O ñoc gêñac, aêac têtac êwiñ ña biñ to ña awenjsunj ñaôma atom têtac êwiñ ñanôgenj to ñakolenj êwiñ acgom.

Takô Anôtô lanjônêñ totêtac êpa sugenj

¹⁹ Biñ tonec êwa sa êndêñ aêac gebe aêac anja biññanônê, ma takô Anôtônê lanjônêñ tonêñ ñalêlôm malô. ²⁰ Nêñ ñalêlôm embe êmêtôc aêac, go tajala gebe Anôtô enj ñac kapôênj kêlêlêc aêacnêñ ñalêlôm su ma kêjala gêñ samob. ²¹ O lauace, aêacnêñ ñalêlôm embe êmêtôc aêac atom, nanj takô Anôtô lanjônêñ totêtac êpa sugenj. ²² Ma embe tatenj gêñ tenj, oc takôc ñanô su anja ênê, gebe aêac tamasanj ênê biñsu ma dagôm gêñ, tanj gêjac enj mataanô ñajam nanj. ²³ Ma ênê biñsu tau tonec gebe takêñ êwiñ ênê Latu Jesu Kilisi nê ñaê ma takêñ têtac gêwiñ elom tau êtôm biñsu, tanj kêkêñ gêdêñ aêac nanj. ²⁴ Ñac tanj kêmasanj ênê biñsu nanj, Anôtô gêbiñ ñac tau tôn gêmoa gêwiñ enj. Anôtô kêkêñ Ñalau gêdêñ aêac, tec gêwa sa gebe Anôtô gêbiñ aêac tôn.

4

Anôtônê Ñalau ma Kilisinê ñacjosêganê ñalau

¹ O lauace, propete dansanj taêsam mênjsêsa dêdêñ ñamalac, tec akêñ êwiñ ñalau samob atom. Ansaê ñalau acgom e ajala oc anja Anôtônê me masi. ² Amac ajala Anôtônê Ñalau êndêñ biñ tonec gebe Ñalau tanj êsôm lasê gebe Jesu Kilisi kêtú ñamalac nanj, enj anja

Anôtônê. ³ Ma ñalau, tañ êsôm biñ tonañ lasê êpi Jesu atom nañ, anğa Anôtônê atom. En Kilisinê ñacjosêganê ñalau. Amac anô su gebe oc êmên ma galoc gêmoa nom sugac.

⁴ O ñoc gênac, amac anğa Anôtônê, tec aku ñacjo tulu su, gebe Ñalau tañ gêmoa gêwiñ amac nañ, ñajana kêlêlêc ñalau, tañ gêmoa gêwiñ lau nomña nañ su. ⁵ Êsêac anğa nom. Kêtu tonanğa êsêac sêsôm biñ nomña ma lau nomña sêkên taneñ êsêac. ⁶ Aêac anğa Anôtônê. Ñac tañ kêjala Anôtô nañ, kêkên taña aêac. Ñac tañ anğa Anôtônê atom nañ, kêkên taña aêac atom. Biñ tonañ gêwa Ñalau biñjanôña to ñalau dansanğa sa gêdên aêac.

Têntac gêwiñ ñamôkê Anôtô tau

⁷ O lauace, takên têtac gêwiñ elom tau gebe têtac gêwiñ anğa Anôtônê. Lau samob, tañ têtac gêwiñ nañ, têtü Anôtônê ñapalê ma sêjala Anôtô kêtü tôn. ⁸ Ñac tañ têtac gêwiñ gêc enğa atom nañ, gêjam kauc Anôtô, gebe Anôtô kêtü têtac gêwiñ ñamôkê. ⁹ Anôtô geoc nê têtac gêwiñ lasê kêpi biñ tecenec gebe en kêsakiñ nê Latu tagen gêmên nom gebe danğôn maten jali êtu enğa. ¹⁰ Têtac gêwiñ ñam kêsêp aêac têtac gêwiñ Anôtônê nec atom, kêsêp Anôtô têtac gêwiñ aêacña ma kêsakiñ Latu mênkêkên tau kêtü da kêtü aêacnên secña.

¹¹ O lauace, Anôtô embe têtac êwiñ aêac kain ten amboac tonañ, go aêac takên têtac gêwiñ elom tau tanac ñawaegen amboac tonanğenman. ¹² Ñamalac ten gêlic Anôtô atomanô. Aêac embe takên têtac gêwiñ elom tau, go Anôtô êmbiñ aêac tôn ma nê têtac gêwiñ ênac dabiñ tau ênêc aêacnên ñalêlôm.

¹³ En kêkên Ñalau gêdên aêac anğa tau nê Ñalau, tec gêwa aêac sa gebe tamoa dawin Anôtô ma Anôtô gêmoa gêwiñ aêac. ¹⁴ Ma aêac alic to awa sa gebe Tama kêsakiñ Latu gebe êtu nom ñakêsiwaga. ¹⁵ Ñac ten embe êsôm lasê gebe Jesu en Anôtônê Latu, go Anôtô êmoa êwiñ en ma en êmoa êwiñ Anôtô. ¹⁶ Ma aêac tajala to takên gêwiñ gebe Anôtô têtac gêwiñ aêac ñanô.

Anôtô en têtac gêwiñ ñamôkê. Ma ñac tañ gêmoa totêtac gêwiñgen nañ, gêmoa gêwiñ Anôtô ma Anôtô gemoa gêwiñ en. ¹⁷ Aêac tec tamoa nom tatôm Kilisi gêmoa nom. Aêac embe taên ênam bêc mêtócna totêtac êpa sugen, go êwa sa gebe têtac gêwiñ gêjac dabiñ tau anğa nên ñalêlôm. ¹⁸ Aêac embe têtac êwiñ ñanô, go tatêc tauñ atom. Têtac gêwiñ ñanô kêtin tatêc tauñña su. Tatêc tauñ ñam gebe taên gêjam sec ñagêjô. ¹⁹ Aêac têtac êwiñman gebe Anôtô têtac gêwiñ aêac kêtü ñamata su. ²⁰ Ñac ten embe êsôm gebe “Aê têtac gêwiñ Anôtô,” mago en embe têtac endec lasitêwai nañ en dansanğena. Gebe ñac ten embe têtac êwiñ lasitêwai, tañ gêlic êsêac nañ atom, oc êtôm gebe têtac êwiñ Anôtô, tañ galic en atom nañ, amboac ondoc. ²¹ Biñsu tañ takôc anğa ênê nañ tonec gebe Ñac tañ têtac gêwiñ Anôtô nañ, têtac êwiñ lasitêwai amboac tonanğen.

5

Takên gêwiñ go taku nom ñanğalai tulu

¹ Lau samob, tañ sêkên gêwiñ gebe Jesu en Kilisi nañ, têtü Anôtônê ñapalê. Ma samob, tañ têtac gêwiñ tama nañ, têtac gêwiñ latu amboac tonanğen. ² Aêac embe têtac êwiñ Anôtô to tamansañ ênê biñsu, oc êwa aêac sa gebe têtac gêwiñ ênê latui amboac tonanğen. ³ Têtac êwiñ Anôtô tau tonec gebe tamansañ ênê biñsu. Ma ênê biñsu tau ñawapac atom. ⁴ Lau samob, tañ têtü Anôtônê ñapalê nañ, sêku nom tulu. Ma aêacnên takên gêwiñ kêtü taku nom tulu ñamôkê. ⁵ Asa tec oc êku nom tulu. Ñac tagen, tañ kêkên gêwiñ gebe Jesu en Anôtônê Latu.

Anôtô gêwa Latu sa

⁶ Jesu Kilisi en gêmên ña bu to dec. En gêmên tobugen atom, gêmên tobu ma dec gêwiñ. Ma Ñalau tau gêwa biñ tonañ sa gebe biñjanô, gebe Ñalau en biñjanô tau. ⁷ Amboac tonañ sêwa-biñjanô-sawaga têlêac tonec, ⁸ Ñalau ma bu to dec. Ma êsêac têlêac tau tagen. ⁹ Aêac embe takên êwiñ biñ, tañ ñamalac sêwa sa nañ, go takên êwiñ biñ, tañ Anôtô gêwa sa tonanô

kêlêlêc su nan, amboac tonanjen. Bin tan Anôtô gêwa sa nan tonec gebe gêwa nê Latu sa. ¹⁰ Nac tan kêkênj gêwiñ Anôtônê Latu nan, gêwê kaiñ bin, tê Anôtô gêwa sa nê. Nac tan kêkênj gêwiñ Anôtô atom nan, kêkênj Anôtô kêtû dansantêna, gebe enj kêkênj gêwiñ bin, tan Anôtô gêwa sa kêpi tau nê Latu nan atom. ¹¹ Ma bin, tan Anôtô gêwa sa nan, tonec gebe Anôtô kêkênj aêac dangônj maten jali tenjen. Ma dangônj maten jali tonan nã kêsêp ênê Latu. ¹² Nac tan gêwê kaiñ Anôtônê Latu nan, gêwê kaiñ êngônj mata jali. Ma nac, tan gêwê kaiñ Latu atom nan, gêwê kaiñ êngônj mata jali atom amboac tonanjen.

Bin dangônj maten jali tenjena

¹³ Aê kato bin tonanj gêdênj amac, tan akênj gêwiñ Anôtônê Latunê naê nan, gebe ajala amac awê kaiñ anjônj matem jali tenjen. ¹⁴ Aêac embe tatenj gênj êtôm ênê bin, oc êkênj tãna aêac, tec dandênj enj tana totêntac êpa sugen. ¹⁵ Aêac embe tajala gebe êkênj tãna bin, tan tatenj nan, go tajala gebe takôc gênj, tan tatenj nan, anjã ênê su.

¹⁶ Nac tenj embe êlic lasi êngôm sec, tan kêtôm gebe ensenj enj su ênaña atom, nan etenj Anôtô, go êkênj enj êngônj mata jali. Bin tonanj kêkanônj lau, tan sêgôm sec, tan kêtôm gebe ensenj êsêac su sênaña atom nan. Mago sec tenj gêc, tan kêtôm gebe ensenj namalac su sênaña. Aê jasôm gebe atenj mec êtu sec tonanña atom. ¹⁷ Bin geo samob tonanj sec. Mago sec njagêdô kêtôm gebe ensenj namalac su sênaña atom.

¹⁸ Aêac tajalagac gebe Anôtônê nãpaîê samob sêgôm sec atom, Anôtônê Latu tau gejob êsêac, gebe Sadañ tau êmoasac êsêac atom.

¹⁹ Aêac tajalagac gebe aêac anjã Anôtônê ma nom samucgenj kêsô Sadañ njalabu.

²⁰ Ma aêac tajalagac gebe Anôtônê Latu gêmênj, tec kêkênj kauc gêdênj aêac gebe tajala Anôtô nanô. Ma tamoa dawinj Anôtô nanô tau gebe dawinj ênê Latu Jesu Kilisi. Nac tonanj Anôtô nanô ma dangônj maten jali tenjen nã enj. ²¹ O njôc gênjãc, ajop taôm êndênj anôtôi jaba.

JOAAN NÊ papia kêtú luagêcna

Joan nê papia kêtú luagêcna nec ñaketowaga kêsam tau gebe “Laumata”, tañ keto biñ tau gêdêñ “Ñatauo to nê gôlôac”, tañ eñ têtêc gêwiñ êsêac ñanô nañ. Joan keto amboac tonêñ oc moae kêlêwiñ gôlôac teñ to lau buña. Eñ gêlêñ biñ lau tau kêtú têtac êwiñ elom tauña ma gêjam la êsêac gebe sejop tauñ êndêñ mêtê-geowaga tonêñ biñ, tec keto papia dambê tonec.

Ñadênañ

1. Joan gêjac m papia tau 1-3
2. Têtac êwiñ tauña kêlêlêc samob su 4-6
3. Tajop tauñ êndêñ mêtê geo 7-11
4. Joan gêjac mata nê papia 12-13

Joan awa gêjac lau

¹ Gôlôac dabuñ nêñ laumata aê jato biñ tonec êndêñ aôm ñatauo, tañ Anôtô kêjaliñ aôm sa nañ, to êndêñ nêñ gôlôac, tañ aê têtac gêwiñ êsêac ñanô nañ. Mago aê taucgen têtac gêwiñ êsêac atom, lau samob, tañ sêjala biññanô nañ, têtac gêwiñ êsêac amboac tonañ ² kêtú biññanô, tañ gêc aêacnêñ ñalêlôm galoc ma oc ênêc enden tônggen nañña.

³ Tama Anôtô agêc Tamanê Latu Jesu Kilisi sêkêñ moasin to tañ walô ma biñmalô êndêñ aêc, tamoa tobiññanô ma totêntac gêwiñgen.

Biñ têtac gêwiñ to biññanôña

⁴ Aê katap nêñ gôlôac ñagêdô sa sêsa nêñ lêñ tobiññanôgen, kêtôm biñsu, tañ takôc anga Tameninê, tec aê têtac ñajam ñanô. ⁵ O ñatauo, galoc jateñ aôm gebe takêñ têtac gêwiñ elom tau. Biñ tonañ aê kato gêdêñ aôm amboac biñsu wakuc teñ atom, kato kêtôm biñsu, tañ takôc gêdêñ andanjen nañ. ⁶ Têtac gêwiñ tau tonec gebe tasa nêñ lêñ têtandugc Anôtônê biñsu. Biñsu tau tonec gebe tasa nêñ lêñ totêntac êwiñgen. Biñ tau amac anô gêdêñ andanjen su.

⁷ Lau taêsam mênssêsa têtôm nom ñagamênjen, tañ sebe sênsau amac. Êsêac sêsa Jesu Kilisi kêtú ñamalac auc. Ñac tonañ eñ dansañtêna ma Kilisinê ñacjosêga. ⁸ Ajop taôm ñapep gebe kôm, tañ aêc ajam nañ, ñanô ênaña atom, atap ñaôli sa samucgen. ⁹ Lau samob, tañ sêoc lêlêc Kilisinê mêtê ma sêmoa ñalêlôm atom nañ, sêwê kain Anôtô atom. Ñac tañ gêmoa mêtê ñalêlôm nañgen, tec gêwê kain Tama agêc Latu. ¹⁰ Ñac teñ embe wacêo lasê êndêñ amac tomêtê tonecgen atom, nañ aê moalêc eñ ma akôc eñ sa êngôn nêñ andu atom. ¹¹ Ñac tañ gê moalêc ñac amboac tonañ nañ, gêjam kôm sec tau gêwiñ eñ.

Joan gêjac mata nê biñ

¹² Biñ taêsam gêc, nañ gabe jatoña. Mago aê gabe jato biñ tau ña busa êsêp papia atom. Aê taêc kêka gebe tauc jandêñ amac jawac ma lanôñanô êpi tagen to tasôm biñ tajô tauñ awen, ec têtac ñajam samucgen.

¹³ Lasimo tañ Anôtô kêjaliñ eñ sa nañ, nê gôlôac awen gêjac aôm.

JOAN NĒ papia kĕtu tĕlĕacŋa

Joan nĕ papia kĕtu tĕlĕacŋa nec Gŏlŏacnĕŋ “laumata” Joan tau keto gĕdĕŋ gŏlŏac ŋagejobwaga teŋ ŋaĕ Gai. Joan kĕlambiŋ Gai gebe gĕgŏm ja lau buŋa ŋagĕdŏ to kĕpuc ĕsĕac tŏŋ ŋaŋĕŋ nan, ma gĕjam la lau sejob taun ĕndĕŋ ŋac teŋ nĕ ŋaĕ Diotrepe.

Nadĕnan

1. Gĕjac m papia tau 1-4
2. Kĕlambiŋ Gai 5-8
3. Gĕbu Diotrepe 9-10
4. Gĕwa Demetri sa gebe ŋac mansaŋ 11-12
5. Gĕjac mata papia tau 13-15

Joan awa gĕjac lau

¹ Gŏlŏac dabuŋ nĕŋ laumata aĕ jato biŋ tonec ĕndĕŋ ŋoc ŋac Gai, taŋ tĕtac gĕwiŋ eŋ ŋanŏ nan.

² O ŋoc ŋac, aĕ kateŋ mec gebe ŏmoa ŋajam toŏlim samucgeŋ etŏm katŏm gĕmoa ŋajam.

³ Lasitĕwai ŋagĕdŏ mĕŋsĕŏ lasĕ ma sĕjac miŋ gebe kŏsap biŋŋanŏ tŏŋ gŏmoa, kĕtŏm gĕmuŋgeŋ kŏsa nĕm lĕŋ tobiŋŋanŏgeŋ nan, tec gĕgŏm aĕ tĕtac ŋajam kĕsa ŋanŏgeŋ. ⁴ Aĕ embe jaŋŏ ŋoc ŋapalĕ sĕsa nĕŋ lĕŋ tobiŋŋanŏgeŋ ŋawae, oc ĕŋgŏm aĕ tĕtac ŋajam ĕlĕlĕc ŋawae ŋagĕdŏ ŋatĕtac ŋajam su.

Joan kĕlambiŋ Gai

⁵ O ŋoc ŋac, aŏm gŏjam kŏm kŏkŏc lasitĕwai saŋa ŋaŋĕŋgeŋ ma kŏkŏc lasitĕwai laŋŏŋ matac sa amboac tonan. ⁶ ĕsĕac sĕjac miŋ aŏm tĕmtac gĕwiŋ ĕsĕac ŋawae gĕdĕŋ gŏlŏac dabuŋ tonec. Aŏm embe ŏnam ĕsĕac sa ma ŏkĕŋ ĕsĕac sĕsa nĕŋ lĕŋ, oc ŏŋgŏm ŋajam ma ĕnac Anŏtŏ mataanŏ. ⁷ ĕsĕac sĕsĕlĕŋ lĕŋ tonan kĕtu Anŏtŏnĕ ŋaĕŋa ma oc sĕkŏc gĕŋ ĕnam ĕsĕac saŋa teŋ aŋga lau samuc nĕŋ atom. ⁸ Amboac tonan tec gĕjac aĕac ŋawae gebe tapuc lau amboac tonan tŏŋ gebe tatu biŋŋanŏ ŋakoleŋwaga dawin ĕsĕac.

Diotrepe agĕc Demetri nĕŋ biŋ

⁹ Aĕ kato papia teŋ gĕdĕŋ gŏlŏac dabuŋ, mago Diotrepe, taŋ gebe ĕtu ĕsĕacnĕŋ ŋamata nan, kĕsŏ aĕ ŋalabu atom. ¹⁰ Amboac tonan embe jawac, oc jakip biŋ, taŋ eŋ gĕgŏm nan sa, gebe eŋ kĕsau biŋdansan to kĕgŏliŋ biŋ sec kĕpi aĕac. Mago tonanŋeŋ atom. Gĕgŏm tonec gĕwiŋ gebe kĕkŏc lasitĕwai sa atom to kĕkŏ lau, taŋ sebe sĕkŏc ĕsĕac sa nan, auc ma ketiŋ ĕsĕac su aŋga gŏlŏac dabuŋ nĕŋ.

¹¹ O ŋoc ŋac, ŏtĕku lĕŋ sec atom, ŏtĕku lĕŋ ŋajamgeŋ. Ŋac taŋ gĕgŏm gĕŋ ŋajam nan, aŋga Anŏtŏnĕ. Ŋac taŋ gĕgŏm gĕŋ sec nan, gĕlic Anŏtŏ atom. ¹² Lau samob sĕwa Demetri sa gebe eŋ ŋac ŋajam. Biŋŋanŏ tau gĕwa eŋ sa amboac tonan. Ma aĕac awa eŋ sa awiŋ ma aŏm kŏjala gebe aĕacma biŋ tonan biŋŋanŏ.

Joan gĕjac mata nĕ biŋ

¹³ Biŋ taĕsam gĕc, taŋ gabe jato ĕndĕŋ aŏm. Mago aĕ gabe jato ŋa kĕlĕpĕ ma busa ĕndĕŋ aŏm atom. ¹⁴ Aĕ taĕc kĕka gebe jalic aŏm sebeŋ ma laŋŏŋanŏ ĕpi tageŋ to tasŏm biŋ tajŏ taun awen.

¹⁵ Biŋmalŏ ĕndĕŋ aŏm. Nĕm lau ŏlim andan taŏmŋa awen gĕjac aŏm. Ősŏm ĕndĕŋ ŋoc lau ŏliŋ andan taunŋa gebe aoc gĕjac ĕsĕac gĕdĕŋ-gĕdĕŋgeŋ.

JUDANÊ papia

Judanê papia nec ñac tau keto gebe ênam la lau êndênj mêtê-geowaga, tañ sêsam taun gebe lau-sêkênj-gêwiñña êsêac nañ. Binj tec teto gêc papia dambê tonec nec, kêtôm tañ teto gêc Peterenê Papia kêtú luagêcña nañ. Ñac-ketowaga kêkêli nê lau-sêsamwaga gebe “Anac sinj êtu binj takênj gêwiñ, tañ Anôtô kêkêñj gêdênj nê lau kêtú dim tagenjen ma kêtôm nañña awiñnañ.”

Ñadênañ

1. Gêjac m papia tau 1-2
2. Kêdônwaga dansañ nêñ ñam ma nêñ binj têdônña to ñagêjô êtap êsêac saña 3-16
3. Gêlênj binj lau gebe sêsap sêkênj êwiñ tôn ñañênjen 17-23
4. Gêjac mata ña mec lambiñña 24-25

Juda awa gêjac lau

¹ Jesu Kilisi nê sakiñwaga ma Jakobo lasi aê, Juda, ñoc binj êndênj êsêac, tañ Anôtô kêkalem êsêac nañ. Tamenji Anôtô têtac gêwiñ êsêac to Jesu Kilisi gêjam jaom êsêac gêmoa.

² Anôtônê taê walô to binjmalô ma têtac gêwiñ ênam sêga anja amacnêm.

Anôtô êmêtôc kêdonwaga dansañ

³ O lauace, aê taêc gêjam kêtú tônj gebe jato êndênj amac ma jawa Anôtônê moasiñ ênam aêac kêsiña, tañ gêjac aêac samob ñawae nañ ñam sa. Ma galoc ñoc ñalêlôm kêkac aê gebe jato êndênj amac ma jalênj bi ñ amac gebe anac sinj êtu binj takênj gêwiñña, tañ Anôtô kêkêñj gêdênj nê lau kêtú dim tagenjen nañ êwiñ. ⁴ Ñamalac ñagêdô sêsap aêac ñalêlôm kelecgen. Êsêac dedec Anôtô ma sêjam aêacnênj Anôtônê moasiñ ôkwi e kêtú ôlinj ñakalac ñagênj ma sêsa Ñatau tagenj, aêacnênj Apômtau Jesu Kilisi auc. Mêtôc tañ êsêac têtap sa nañ, teto ñabinj gêc wanêcgenj su.

⁵ Aê gabe jaônj binj, tañ amac ajala samob su nañ, sa anja nêm ñalêlôm gebe taêm ênam êtiam acgom. Apômtau gêjam lau Israel kêsi anja gamênj Aiguptuñña, mago sêkênj gêwiñ atom, tec kêtú ñamu gesenj êsêac su. ⁶ Taêm ênam anjela ñagêdô, tañ sejop taunj nêñ gôlinj atom ma sêwi nêñ malenj sinj nañ. Anôtô gêsô êsêac tônj ña kapoacwalô tenjenjen sêmoa gêsunjbôm ñalabu gebe tau êmêtôc êsêac êndênj bêc kapôênj. ⁷ Taêm ênam Sodom to Gomora to malac, tañ gêc ñagala nañ. Êsêac sêsa lênj têtôm anjela tonañ. Êsêac sêgôm gênj mockaiñña kaiñ tenj to matenj danguc taunjoa. Ñagêjô tañ kêtap êsêac sa nañ, êkênj puc aêac gebe êsêac sêsa ja tenjenjen.

⁸ Lau-mêtê-geowaga tau sêjala binj tonañ, mago sêgôm binj, tañ sêc mê kêpi nañ, ñanô kêsa ma sêjac môp taunj. Êsêac sesenj Apômtaunê gôlinj su to sêsôm binj alôb-alôb kêpi lau ñawasi ôña. ⁹ Anjelasêga Mikael gêgôm amboac tonañ atom. Gêdênj tañ êsêagêc Sadanj sêsôm taunj to sêjô binj kêtú Mosenê ñawêlêlanña nañ, enj kêtêc tau ma kêmetôc Sadanj ña binj alôb-alôb atom, enj kêsôm binj tagenj tonec gebe “Apômtau êmêtôc aôm.” ¹⁰ Ma lau tonec sêsôm binj alôb-alôb kêpi gênj, tañ sêjam kauc ñam nañ. Ma gênj nomña, tañ sêjala kêtú tañ kêtôm bôc kaucmê sêjala nañ, tec gênj tau tonanjen gesenj êsêac su. ¹¹ Ojae êsêacmênj, gebe sêsa Kainnê lênj ma têdaguc Balamnê keso kêtú têtap awa saña to sêli binj sa têtôm Kora, tec sêjaña. ¹² Amac embe anij moasiñ awiñ taôm ma êsêac embe sêniñ sêwiñ tomajenj êmbacgenj, go têtôm ñatêmui, tañ jakêsap moasiñ tônj nañ. Êsêac senj gênj taênj gêjam taunjenj. Êsêac têtôm tao, tañ mu gêbuc ma kêdaba, mago kêkêñj kom atom nañ. Êsêac têtôm ka, tañ ñalauñ kêsêlô, mago gêjam ñanô gêdênj ñatêm atom nañ. Têtôm ka, tañ kêtú masê su ma kêku sa tomôkêgenj. ¹³ Êsêac têtôm gwêc kêjaunj, ma gênj tañ sêgôm tomajenj gêbacgenj nañ,

mênkêsa kêtôm gwêc ñaôpic. Êsêac têtôm utitalata, tañ sêsêlêñ seo-seogen nañ. Anôtô kêmasañ ñagêsunbôm ñakesec tengeñña kêtú êsêacnêñ gamêñ sêmoaña.

¹⁴ Enok tañ kêtú Adamnê wakucnêñ ñadênañ ñañac kêtú 7ña nañ, geoc biñ Iasê kêpi êsêac wanêcgeñ su gebe “Alic acgom, Apômtau gêmêñ to nê anjela 1,000 to 1,000, ¹⁵ gebe êmêtôc lau samob ma êkêñ ñagêjô êndêñ laudedec-Anôtôwaga êjô êsêacnêñ kolen geosamob, tañ sêgôm nañ, to êjô lau sec, tañ dedec Anôtô nañ, nêñ biñ sec ñajaña kain ten samob, tañ sêsôm kêpi en nañ.” ¹⁶ Êsêac sêoc gêdô to sêbu Anôtônê gôliñ. Êsêac sêsa nêñ lêñ têtac ñakalacña to awen ola sec ma awen sun geno-geno biñ gebe têtap moasin sa anja launêñ.

Juda gêjac biñsu nê lau

¹⁷ O lauace, taêm ênam biñ, tañ aêacnêñ Apômtau Jesu Kilisi nê aposolo sêsôm kwananjen nañman. ¹⁸ Êsêac sêsôm gêdêñ amac gebe “Êndêñ têm ñamuña lau-sêsu-susuwaga oc mênjsêsa, tañ sêsa nêñ lêñ sêndan guc taun nêñ têtac ñakalac secña nañ.” ¹⁹ Êsêac sêwa gôlôac êkôc-êkôc ma taên ênam gên nomñagen to sêwê kain Ñalau Dabuñ atom. ²⁰ O lauace, amboa taôm saman, akô biñ takêñ gêwiñña dabuñanô tau ñaô. Ñalau Dabuñ êpuc amac tôñ ma atên mec. ²¹ Amoa Anôtônê têtac gêwiñ ñalêlôm ma aôn aêacnêñ Apômtau Jesu Kilisi nê taê walô êkêñ amac an gôn matem jali tengeñ.

²² Taêm walô êsêac, tañ sêmoa tonêñ ñalêlôm gêja lulu nañ. ²³ Anam lau ñagêdô kêsi ma ajangô Êsêac su anja ja, ma taêm walô lau ñagêdô toatêc taômgen. Andec nêñ ñakwê, tañ sec ôliñña gêgôm ñatêmui kêsa nañ.

Mec lambiñña

²⁴ Êndêñ ñac, tañ kêtôm gebe ejop amac gebe amben anaña atom ma etoc amac naakô ênê ñawasi ñanêmña tolanôm nê sawa ma totêmtac ñajamgen nañ, ²⁵ êndêñ Anôtô tagen, tañ kêtú aêacnêñ kêsiwaga kêtú nêñ Apômtau Jesu Kilisiña nañ, ñawasi to wae kinña ma ñajaña to ñac lai. En gêmoa amboac tonan gêdêñ andanjenanô ma galoc ma oc êmoa enden tôñgen. Biñjanô.

BIÑ KILISI GEOC LASÊ GÊDÊŃ JOANŃA

Biñ Kilisi Geoc Lasê GêdêŃ JoanŃa nec Ńac tau keto gêdêŃ Ńasawa teŃ, taŃ lau sêjanda to sêlêsu lau buŃa kêtú nêŃ sêkêŃ gêwiŃ Jesu Kilisi gebe Apômtau eŃŃa. Joan keto papia tonec Ńamanô tau nec gebe êkêli lau tônia sêkêŃ materŃ Anôtô to taêŃ êka eŃ totêntac êpa sugen ma gebe êpiŃkap êsêac gebe sêsap eŃ tônia ŃaŃêŃgeŃŃa êtôm têm, taŃ sêôc wapac to ŃandaŃ naŃŃa sênsiŃ sugen.

Anôtô geoc nom Ńatêm êsu Ńawêc totau-totau lasê gedêg Joan, tec keto gêjam buku tonec ŃamakerŃ kapôeŃ auc. Gêgôm eŃ kêtú kaiŃ teŃ kêsa, tec gêlic gêŃ Ńakatu kêpi ŃadôŃdôŃgeŃ ma gêŃô biŃ ŃalêwiŃgeŃ, naŃ lau buŃa têm tôniaŃa sêjala Ńam gêc awê gêdêŃ êsêac taŃgeŃ, mago kêsiŃ tau gêc lêlômgeŃ gêdêŃ lau samuc. ŃacsakiŃ teŃ embe ênam mêtê aêac, oc êndênaŃ biŃ Ńapep. EŃ êkêŃ Ńasêbu samob sêsô Ńalôtêna tageŃ Ńalabu, naŃ eŃ êsam lasê êsêp Ńasawa, ec êwê aêac êndêŃ tajala biŃŃa. Joan keto buku tonec ŃabiŃ totau-totau kêsô Ńalôtêna Ńalabu gêdêŃ-gêdêŃgeŃ kêtôm tôniaŃeŃ, tec kêdênaŃ gêŃ, tê katu gêlic to gêŃô-gêŃô nê, kêsi tau gêc awê Ńajam. Lau sêpuc biŃ tonanŃ Ńai Ńam ma sêwa sa naŃ, nêŃ kauc kesokeso tau. Mago buku tau Ńagalôtênasêga tonec gêc awêgeŃ gebe Êtu Ńamu Anôtô oc êkêŃ Apômtau Jesu Kilisi mênêku nê Ńaço pebeŃ tulu tomalageŃ ma SadanŃ tau êwiŃ amboac tonanŃgeŃ. ÊkêŃ êsêac sêsô eŃ ŃaŃbu su, gocgo êkêŃ moasiŃ êndêŃ nê lau sêsêp eŃ tônia ŃaŃêŃŃa naêjô gebe êkêŃ êsêac sêwê kaiŃ undambê wakuc to nom wakuc Ńawasi sêwiŃ eŃ.

ŃadênaŃ

1. Joan gêjac m papia tonec 1:1-8
2. Joan katu kaiŃ teŃ kêsa gêlic gêŃ Ńakatu ŃamataŃa ma biŃ gêdêŃ gôlôac 7Ńa 1:9-3:22
3. Papia tonapeŃ 7Ńa 4:1-8:1
4. Dauc 7Ńa 8:2-11:19
5. LêŃuckêm to bôclai luagêc ŃabiŃ 12:1-13:18
6. Katu gêlic gêŃ Ńakatu Ńagêdô 14:1-15:8
7. Anôto têtac ŃandaŃ Ńalaclu 7 16:1-21
8. Babilon kêku sa ma sêku Bôc tau tuluŃa to propete dansanŃ ma SadanŃ tau 17:1-20:10
9. Anôtô êmêtôc biŃ êtu Ńamu 20:11-15
10. Undambê wakuc to Nom wakuc ma Jerusalem wakuc 21:1-22:5
11. Joan gêjac mata buku tonec 22:6-21

Joan gêjac m nê biŃ ma awa gêjac nê lau

¹ BiŃ tonec Ńai Jesu Kilisi geoc lasê. Anôtô tau kêkêŃ biŃ tonec gêdêŃ eŃ gebe eŃ êtôc biŃ, taŃ kêdabiŃ gebe mênêsa naŃ, êndêŃ nê sakiŃwaga samob. Tec kêsakiŃ nê aŃela geoc biŃ tau lasê gêdêŃ ênê sakiŃwaga aê, Joan. ² Aê, Joan, galic gêŃ samob tonec, tec kasôm Anôtônê biŃ to Jesu Kilisi nê biŃŃanô tau lasê. ³ Aê aoc êôc Ńac, taŃ êsam biŃ tonec lasê to êsêac, taŃ sêŃô biŃ Kilisi geoc lasêŃa ma sêmansaŃ biŃ samob, taŃ kato gêc papia tonec naŃ, gebe Ńanoc kêdabiŃ.

⁴ Aê, Joan, Ńoc biŃ êndêŃ gôlôac dabuŃ 7, taŃ sêmoa gamêŃ AsiaŃa. MoasiŃ to biŃmalô êndêŃ amac aŃga Ńac, taŃ gêmoa gêdêŃ andanŃeŃ ma gêmoa galoc ma oc êmêŃ naŃ nê, ma aŃga Ńalau 7, taŃ sêmoa ênê lêpôŃ kiŃŃa ŃanêmaŃa naŃ nêŃ, ⁵ to aŃga Jesu Kilisi nê. EŃ Ńac-gêwa-biŃ-sa-ŃaŃêŃ-waga ma kêtú Ńacmatê sêndi sa nêŃ Ńamêc to gêjam gôliŃ kiŃ nomŃa.

EŃ têtac gêwiŃ aêac ma kêgaboac aêac su aŃga nêŃ sec Ńa tau nê dec. ⁶ EŃ kêkêŃ aêac tatu Tama Anôtô nê gamêŃ to dabuŃwaga. Ńawasi to ŃajaŃa êndêŃ eŃ teŃgeŃ ma teŃgeŃ. BiŃŃanô.

⁷ Alic acgom, eŃ oc êmêŃ totaogeŃ.

Lau samob oe sêlic en.
 Ma êsêac, tañ sêgun en ôli lasê nan, oc sêlic en sêwiñ.
 Lau to-m-to-m anga nom têtan êpi en.
 Aec, biñ tau amboac tône.

Biññanô.

⁸ Apômtau Anôtô, ñaniniñ Natau, tañ gêmoea gêdêñ andanğen ma gêmoea galoc ma oc êmên nan, kêsôm gebe “Aê ñac ñamata to ñamu.”

Joan gêlic Kilisi

⁹ Amac tewemi aê, Joan. Jesu gêbiñ aêac tône, tec gawê kain nêm gênwapac to Anôtônê gamên ma gaôc gênwapac totêtac kêpa sugen gawiñ amac. Êsêac sêkên aê ganğon nuc, tañ sêsam gebe Patmos nan, kêtü kasôm Anôtônê biñ lasê to gawa Jesu saña. ¹⁰ Gêdên Apômtaunê om Nalau gêjam aê auc, tec ganğô awa kapôên ten amboac dauc kêtan anga aê dêmôêcmuña. ¹¹ Naaawa tau kêsôm gebe “Gên tañ ôlic nan, oto êsêp buku ten ma ôsakiñ êndên gôlôac dabuñ 7 tonec, Epese, Smurna, Pergamon, Tuatira, Sardes, Piladelpia ma Laodikea êna.”

¹² Go kakac tauc ôkwi gabe jalic awa, tañ kêsôm biñ gêdên aê nan. Kakac tauc ôkwi e galic jakain gold 7. ¹³ Ma ñac ten amboac ñamalac latuñ ten gêmoea jakain tonan ñasawa. En kêsô ñakwê baliñ e jagêdên agêbi ma kêjandiñ ômbiñkap gold gêsac bôdagi. ¹⁴ Nac tau môkêapac to môkêlauñ sêpôma amboac katen sêpsêp ma amboac tao kwalam, ma mataanô amboac jawaô, ¹⁵ ma akain amboac ki jonjon, tañ sêpac e ñamondec-mondec kêsanañ, ma nê awa amboac bu kapôênkapôên ñakicsêa. ¹⁶ Nac tau lêma anôña kêkam utitalata 7, ma siñ ten sêuc ñamata maken-maken kêsanañ awasun, ma en lanğanô amboac oc ñawê tonçlai.

¹⁷ Aê galic en e gau tauc jatomatêgen gaêc en akainña, go kêkên lêma anôña gêsac aê ma kêsôm gebe “Ôtêc taôm atom. Aê ñac ñamata to ñamu. ¹⁸ Aê matoc jali. Aê gamac êndu su, mago aôm gôlicgac, aê matoc jali gamoea tenğen ma tenğen, ma kakôc gêmacanô to lamboam ñaki. ¹⁹ Amboac tonan oto gên, tañ gôlic nan, sa acgom. Oto gên, tañ galoc gêc nan, to gên tañ mênêsa êtu ñamu nan, amboac tonanğen. ²⁰ Utitalata 7, tañ gêc lemoc anôña nan, to jakain gold 7 ñabiñ, tañ gêc lêlômgen nan, ñam tau tonec. Utitalata 7 tonan têtü gôlôac dabuñ 7 nêñ ançela, ma jakain 7 tonan têtü gôlôac dabuñ 7 tau. * saun. Alic Tim II. 1:15

2

Biñ gêdên gôlôac Epeseña

¹ “Oto biñ tonec êndên gôlôac dabuñ Epeseña nêñ ançela.

“Ñac tañ lêma anôña kêkam utitalata 7 ma kêsêlên gêmoea jakain gold 7 ñasawa nan, kêsôm biñ tonec gebe ² Aê kajala nêm koleñ to gôm taôm su ma gôc gênwapac totêmtac kêpa sugen. Aê kajala gebe aôm godec lau sec gebe sêmoa sêwiñ aôm atom. Aôm kôsae êsêac, tañ sê taun gebe aposolo, mago êsêac aposolo atom nan, e kôjala êsêac gebe dansantêna. ³ Aôm gôc gênwapac, tañ kêtap aôm sa kêtü ñoc ñaêña nan, totêmtac kêpa sugen, ma têkwam gêbac atom. ⁴ Tagen nêm biñ ten tec gêc. Aôm gôwi nêm têtmtac gêwiñ ñamataña siñ. ⁵ Amboac tonan taêm ênam gên, tañ gôwi siñ su nan, e ônam taôm ôkwi ma ônam kôm, tañ gôjam gêdên ñamataña nan êtiam. Embe ônam taôm ôkwi atom, oc jandên aôm jawac ma jatiñ nêm jakain su ançala ñamala. ⁶ Mago tonec tec gôgôm jagêdên gebe têtmtac gedec Nikolainê launên kôm, tañ aê têtac gedec amboac tonanğen nan. ⁷ Nac tañ nê tançasun gêc nan, êñô biñ, tec Nalau kêsôm gêdên gôlôac dabuñ nec, gebe Ten embe êku ñacjo tulu, oc jakên en êniñ ka danğon maten jalina, tañ kêkô Anôtônê paradis nan ñanô.

* **1:20:** Nae Asia kêkanonğ gamên, tañ sêsam ten gebe Asia

Biñ gédêñ gôlôac Smurnaņa

⁸ “Ma oto biñ tonec êndêñ gôlôac dabuñ Smurnaņa nêñ aņela.

“Ñac ñamata to ñamu, tañ gêmác êndu e mata jali kêsa nañ, kêsôm biñ tonec gebe. ⁹ Aê kajala gebe gôngôn jageo to ñalêlôm sawa. Mago aôm ñac tolêlôm goc. Aê kajala êsêac, tañ sê taun gebe Juda nañ, sêsôm biñ alôb-alôb kêpi aôm. Mago êsêac Juda atom, êsêac aņga Sadaņnê lôm. ¹⁰ Ôtêc ñandañ, tañ oc ôc nañ atom. Gôlicgac me, Sadañ oc êkêñ amacnêm ñagêdô sêsêp kapoacwalô, gebe ênsaê amac ma oc aņgôn naeo êtôm bêc 10. Ôc ñaņêngeñ e ômac êndu, go jakêñ daņgôn maten jali ñasunsuñ êndêñ aôm. ¹¹ Ñac tañ nê taņasuñ gêc nañ, êñô biñ, tec Ñalau kêsôm gédêñ gôlôac dêbu ñ nec, gebe Ten embe êku ñacjo tulu, oc gêmácânô kêtú luagêcña êkêñ ñandañ êndêñ eñ atom.

Biñ gédêñ gôlôac Pergamonņa

¹² “Ma oto biñ tonec êndêñ gôlôac dabuñ Pergamonņa nêñ aņela.

“Ñac tañ gêoc siñ ten sêuc ñamata makeñ-makeñ nañ kasôm biñ tonec. ¹³ Aê kajala gamêñ, tañ gôngôn nañ, Sadaņnê lêpôn kêkô tônê. Mago aôm kôkam aêñoc ñaê tôn ma gôsa kôkêñ gêwiñ aêña auc atom. Gédêñ tañ sêjac ñoc ñac-gêwa-biñ-sa-ñañênwaga Antipas êndu aņga amacnêm gamêñ, tañ Sadañ gênğôn nañ, aôm gôsa aê auc atom amboac tonañgeñ. ¹⁴ Tageñ nêm biñ ñagêdô tec gêc. Lau ñagêdô sêkam Balamnê mêtê tôn sêmoa Pergamon sêwiñ aôm. Balam tonañ kêdôn Balak gebe êwa lakô lau Israel, gebe sêniñ da gwamña to sêngôm mockaiñ. ¹⁵ Lau ñagêdô sêkam Nikolainê launêñ mêtê tôn sêmoa sêwiñ aôm amboac tonañgeñ. ¹⁶ Amboac tonañ ônam taôm ôkwi. Embe masi, oc jandêñ aôm jawac seben ma janac êsêac ña siñ, tañ kêsa aocsuñ nañ. ¹⁷ Ñac tañ nê taņasuñ gêc nañ, êñô bi ñ, tec Ñalau kêsôm gédêñ gôlôac dabuñ nec, gebe Ten embe êku ñacjo tulu, oc jakêñ mana, tañ kêsiniñ tau gêc nañ, ma jakêñ poc sêpsêp ten êndêñ eñ êwiñ. Aê kato ñaê wakuc ten kêsêp poc tau, ñac ten kêjala atom, ñac-kêkôcpoc-waga taugen kêjala.

Biñ gédêñ gôlôac Tuatiraņa

¹⁸ “Ma oto biñ tonec êndêñ gôlôac dabuñ Tuatiraņa nêñ aņela.

“Anôtônê Latu, tañ mataanô kêtôm jawaô ma akaiñ amboac ki jonjon nañ, kêsôm biñ tonec. ¹⁹ Aê kajala nêm koleñ to têtmac gêwiñ ma kôkêñ gêwiñ ma gôjam sakiñ to gôc gênwapac totêtmac kêpa sugen. Aê kajala gebe galoc gôjam koleñ kapôên kêlêlêc gêmurña su. ²⁰ Tageñ nêm biñ ten tec gêc. Aôm gôlôc gédêñ Jesebel, tañ gê tau gebe propeteo ten ma kêdôn to kêlênsôn ñoc sakiñwaga gebe sêngôm mockaiñ to sêniñ da gwamña. ²¹ Aê kakêñ ñasawa gédêñ eñ gebe ênam tau ôkwi, mago gedec, eñ gebe ênam tau ôkwi aņga nê lêñ mockaiñoña atom. ²² Ôlic acgom, aê oc jambaliñ eñ siñ ênsac nê mê togêmacgeñ, ma êsêac, tañ sêgôm mockaiñ gédêñ eñ nañ, embe sênam taun ôkwi aņga gên, tañ sêgôm sêwiñ eñ nañ atom, oc jambaliñ êsêac siñ sêmoa naeo ñanô. ²³ Ma aê jansen ênê latuio to ñac samob su sênaña, go gôlôac dabuñ samob sêjala gebe aê ñac, tañ kabêlêm ñamalacnêñ ñalêlôm e gabi lêtêñ, ma jakêñ ñagêjô êndêñ amac êndêñ-êndêñgeñ êjô nêm kôm, tañ ajam. ²⁴ Mago amac lau Tuatiraņa ñagêdô akôc mêtê sec tonañ sa atom ma akip biñ, tañ sêsam gebe ‘Sadaņnê biñ ñalômña’ nañ, sa atom. Tec jasôm êndêñ amac gebe Aê oc jau gênwapac ten ênsac amac êwiñ atom. ²⁵ Mago gên, tañ akôc kêtú nêm gên su nañ, amêngôm ñajaņageñ e aê jawac. ²⁶ Ten embe êku ñacjo tulu ma ênam ñoc kôm e ênac dabi ñ, oc jakêñ ñaclai êndêñ eñ gebe êtu lau samuc nêñ ñatau ²⁷ ma ênam gôliñ êsêac ña tôcki to elo êsêac popoc llnsim-linsimgeñ amboac kunom. ²⁸ Ñaclai amboac tonañ aê kakôc aņga Tamocnê, ma jakêñ utitêna elenmataña êndêñ eñ. ²⁹ Ñac tañ nê taņasuñ gêc nañ, êñô biñ, tec Ñalau kêsôm gédêñ gôlôac dabuñ nec.

3

Biô gédêñ gôlôac Sardesña

¹ “Ma oto biñ tonec êndêñ gôlôac dabuñ Sardesña nêñ añela.

“Ñac tañ kékôc Anôtônê Ñalau 7 ma utitalata 7 nañ, kêsôm biñ tonec gebe Aê kajala nêñ kolen ma waem gêc gebe gômoa matam jali, mago kôtu matê. ² Matam êlêc ma ôpuc gêñ ñagêdô, tañ gebe êmac êndugen nañ tôñ, gebe aê galic aôm gôjac dabiñ nêñ kolen ñapep kêtôm ênac Anôtô mataanô ñajamña atom. ³ Amboac tonañ taêm ênam biñ, tañ gôñô to kôkôc su nañ, ma ômansañ e ônam taôm ôkwi. Embe matam êlac atom, oc jawac amboac geñgentêna, ma aôm oc ônam kauc noc jandêñ aôm jawacña. ⁴ Mago aôm nêñ lau luagêcgeñ tec sêñgôn Sardes, tañ sêgôm nêñ ñakwê ñatêmui kêsa atom. Lau tonañ tec galic êsêac têtôm gebe oc sêsêlêñ tonakwê kwalam sêwiñ aê. ⁵ Teñ embe êku ñacjo tulu, oc jakêñ eñ êsô ñakwê kwalam sa ma jansenj ênê ñaê su anja buku maten jaliña atom ma jasôm ênê ñaê lasê êndêñ Tamoc to nê añela. ⁶ Ñac tañ nê tañasuñ gêc nañ, êñô biñ, tec Ñalau kêsôm gédêñ gôlôac dabuñ nec.

Biñ gedêñ gôlôac Piladelpiaña

⁷ “Ma oto biñ tonec êndêñ gôlôac dabuñ Piladelpiaña nêñ añela.

“Ñac dabuñ to ñac biññanôña, tañ kékôc Dawidnê ki katamña nañ, embe êlai su, oc teñ êlai auc êtôm atom, ma embe êlai auc, oc teñ êlai su êtôm atom, ñac tau tonañ kêsôm biñ tonec gebe ⁸ Aê kajala nêñ kolen. Ôlic acgom, aê galêc katam teñ su gédêñ aôm, tec kékô, ma teñ kêtôm gebe ênsañ aucña atomanô. Aê kajala gebe nêñ ñaclai ñagec gêc, mago kômasañ ñoc biñ to gôsa aêñoc ñaê auc atom. ⁹ Ôlic acgom, oc jakêñ êsêac anja Sadanñê lôm, tañ sê taun gebe êsêac Juda, mago êsêac J uda atom, sêsau taun nañ, sêndêñ aôm sêwac sêpôn aenduc sêñêc aôm amkaiñña, ec sêjala gebe aê têtac gêwiñ aôm. ¹⁰ Aê jañgôm biñ tonañ gebe aôm kômasañ ñoc biñ to gôc gêñwapac totêmtac kêpa sugen. Amboac tonañ aê oc jajop aôm êndêñ noc Iêtômña, tañ oc mênêsa anja nom ñagamên samob gebe ênsaê lau samob, tañ sêñgôn nom nañ, gebe lêtôm tau êtap aôm sa êwiñ atom. ¹¹ Aê oc jawac sebenj. Gêñ tañ kôkôc kêtû nêñ gêñ su nañ, ômêngôm ñajanagenj gebe ñac teñ êjanjo nêñ sunsuñ su atom. ¹² Teñ embe êku ñacjo tulu, oc jakêñ eñ êtu alê êkô ñoc Anôtônê lôm dabuñ. Eñ oc êwi lôm dabuñ siñ êsa êna atomanô. Ma aê jato ñoc Anôtônê ñaê to ñoc Anôtônê malac Jerusalem wakuc ñaê ênsac eñ. Ñoc Anôtô oc êkêñ malac tau êsêp anja undambê êmên. Ma jato tauc ñoc ñaê wakuc ênsac eñ êwiñ. ¹³ Ñac tañ nê tañasuñ gêc nañ, êñô biñ, tec Ñalau kêsôm gédêñ gôlôac dabuñ nec.

Biñ gédêñ gôlôac Laodikeaña

¹⁴ “Ma oto biñ tonec êndêñ gôlôac dabuñ Laodikeaña nêñ añela.

“Biññanô ñatau tau, tañ gêwa biñ sa ñañêñ to biññanôgeñ, gêñ tañ Anôtô kékêñ nañ, samob ñamôkê nañ, kêsôm biñ tonec gebe ¹⁵ Aê kajala nêñ kolen ma kajala gebe aôm ñaluc atom me ñandan atom. Ojae, jalic aôm ñaluc me ñandan acgommanj. ¹⁶ Mago aôm ñaluc atom ma ñandan atom, aôm ñakola-kola, amboac tonañ aê gabe jakasôp aôm siñ anja aocsuñ. ¹⁷ Aôm kôsôm gebe Aê ñac toawa ma ñoc waba taêsam, tec kapô lêna gêñ teñ atom. Mago aôm gôjam kauc taôm. Aôm gômoa jageo ñanô ma lau embe sêlic, oc taênj walô aôm. Aôm ñac ñalêlôm sawa ma matampec to gômoa ôlim ñaômagenj. ¹⁸ Amboac tonañ aê gabe jawa lêñ teñ sa êndêñ aôm acgom. Ônam ôli gold, tañ sêpac ña ja e ñawasi kêsa nañ, êndêñ aê gebe ôtu ñac tolêlôm. Onam ôli ñakwê kwalam gebe ênsañ aôm gebe majam êsa êtu ôlim ñaômagna atom, ma ônam ôli ñalêsi gebe ôniñ oso matamanô e ôlic gamênj ñañêñ êsa. ¹⁹ Aê embe têtac êwiñ lau teñ, oc jamêtôc to jakônij êsêac. Amboac tonañ ôpôn taôm topalêgeñ e ônam taôm ôkwi. ²⁰ Alic acgom, aê tec kakô katamdêmôê ma kamadi kakô. Teñ embe

êñô aê aoc ma êlêc katam su, oc jasô jandêñ en jana ma janiñ gêñ jawiñ en ma en êniñ gêñ êwiñ aê. ²¹ Teñ embe êku ñacjo tulu, oc jakêñ en êngônñ ñoc lêpônñ êwiñ aê, amboac aê kaku ñacjo tulu ma gangônñ Tamocnê lêpônñ gawiñ en. ²² Ñac tañ nê tanjasuñ gêc nañ, êñô biñ, tec Ñalau kêsôm gêdêñ gôlôac dabuñ nec.”

4

Sakiñ dabuñ undambêña

¹ Tonañ su acgom, go galic ñakatu teñ. Aê galic undambê ñakatom teñ gêña ma awa ñamataña, tañ kêsôm biñ gêdêñ aê ma ganô amboac dauc kêtañ nañ, kêsôm gebe “Ôpi ômôêñ, aê gabe jatôc biñ, tañ oc mênêsa êtu ñamu nañ, êndêñ aôm.” ² Ma sep tagen katuc kaiñ teñ kêsa e galic lêpônñ kiñña teñ kêkô undambê ma ñac teñ gêngônñ lêpônñ tau. ³ Ma ñac, tañ gêngônñ lêpônñ kiñña nañ, lañôanô ñawasi amboac jabo ma bomsamuc amboac môêc. Ma kasômbuc kêgi lêpônñ auc ma galic amboac kalacwaô. ⁴ Go lêpônñ 24 kêgi lêpônñ kiñña tau auc, ma laumata 24 sêngônñ lêpônñ tau ñaô. Êsêac sêsô ñakwê kwalam-kwalam to sêkuc sunsuñ gold. ⁵ Ma ôsic kêkac to awen kêsa ma wapap gêjac kêsa anga lêpônñ kiñña tau. Ma dawen 7 gelom kêkô lêpônñ tau ñanêmña. Dawen tau Anôtônê Ñalau 7. ⁶ Ma gwêc teñ kêpoac lêpônñ tau ñanêmña. Gwêc tau ñakênkên langwagen amboac glas.

Ma anga gamêñ ñaluñ tau bôc aclê sêkô sêgi lêpônñ kiñña auc. Êsêac matenânô taêsam gêjam ôliñ nêmña to muña auc samucgen. ⁷ Bôc ñamataña kêtôm lewe. Go ônañ kêtû luagêcña nañ, kêtôm bulimakao kapoac. Ma ônañ kêtû têlêacña nañ, lañôanô kêtôm ñamalac. Ma ônañ kêtû aclêña nañ, kêtôm momboan gêlôb. ⁸ Ma bôc aclê tonan nêñ ñamagê 6 kêtôm êsêacgen. Ma matenânô gêjam ôliñ dêmôêña to lêlômña auc. Êsêac sêsôm biñ tonec kêtôm bêc to gelen sêlêwan atom gebe

“Apômtau Anôtô, ñaniniñ Ñatau, en ñac dabuñ, dabuñ, dabuñ.

En gêmôa gêdêñ andanjen ma gêmôa galoc ma oc êmêñ.”

⁹ Ma gêdêñ tañ bôc tau sêkên ñawasi to wae ma danje gêdêñ ñac tau, tañ gêngônñ lêpônñ kiñña ma oc êmôa mata jali tenjen ma tenjen nañ, ¹⁰ êsêac laumata 24 tonan sêu taun gêdêñ ñac, tañ gêngônñ lêpônñ nañ, to teten mec gêdêñ ñac, tañ gêngônñ lêpônñ nañ, to teten mec gêdêñ ñac, tañ êmôa mata jali tenjen ma tenjen, ma tetoc nêñ sunsuñ gêc lêpônñ ñanêmña ma sêsôm gebe

¹¹ “O Apômtau, aêacma Anôtô, aôm kôtôm goc gebe ôkôc ñawasi ma waem to ñaclai, gebe aôm kôkên gêñ samob ma aôm nêm biñ kêkên gêñ samob mênkêsa to ñanô kêsa tec sêmôa.” * têtac ñandan gêdêñ nêñ ñataun nec atom. Êsêac tetoc nêñ Apômtau sa ña lêñ amboac tonan.

5

Buku ma domba ñabiñ

¹ Aê galic buku teñ kêsêp ñac, tañ gêngônñ lêpônñ nañ, nê lêma anôña. Teto biñ kêsêp lêlômña to dêmôêña, go sêkic tôn ma sêkên pen 7 kêpi ñaomata. ² Go galic anela ñaclai teñ kêsôm biñ kêkac awa sagen gebe “Asa kêtôm gebe êkac pen su ma êkac buku tau sa.” ³ Ñac teñ anga undambê me anga nom me anga nom ñalêlôm kêtôm gebe êkac buku sa ma êsam atom. ⁴ Ma aê kêtañ ñanô gebe têtap ñac teñ sa kêtôm gebe êkac buku sa ma êsamña nec atom. ⁵ Go laumata tau nêñ teñ kêsôm gêdêñ aê gebe “Ôtañ atom. Ôlic acgom, lewe anga Judanê gôlôac, Dawidnê wakuc teñ, kêku ñacjo tulu. Ñac tonan tec êkac pen 7 su ma êkac buku tau sa.”

⁶ Go galic domba teñ kêkô lêpônñ kiñña to bôc aclê ma laumata 24 ñalêlôm. Domba tau ñalanô amboac sêbuc su. Nê jabo 7 to mataanô 7. Mataanô 7 tau Anôtônê Ñalau 7, tañ

* **4:11:** Laumata 24 sêkac nêñ sunsuñ su gêc nom kêtû

kêsakiñ sêjam nom samucgen auc. ⁷ Tec domba tau jakêkôc buku su anğa nac, tañ gêngôn lêpôn kiñña ñaô nan, nê lêma anôña. ⁸ Gêdên tañ enj kêkôc buku su nan, bôc aclê to laumata 24 sêu taunj sêc domba lanônêmña. Êsêac sêkôc gêñ wêña kêtômgenj ma sêkôc laclu gold. Gêñmalu tañ kêsêp laclu nan, Anôtônê launênj mec. ⁹ Ma êsêac sêpuc wê wakuc tenj sa gebe “Aôm kôtôm gebe ôkôc buku ma okac ñapeñ su, gebe sêbuc aôm ma nêma dec gêjam ôli ñamalac tomôkê-tomôkê ma awenj tenj-awenj tenj ma to-m-to-m ma totonj-totonj têtü Anôtônê lau.

¹⁰ Aôm kôkênj êsêac têtü Anôtônê gamênj to dabunwaga, gebe sênam sakiñ aêacnênj Anôtô ma sênam gôlinj anğa nom.”

¹¹ Go galic to ganjô anjela taêsam awenj. Anjela tau sêgi lêpôn kiñña to bôc ma laumata auc ma nêñ namba 1,000 to 1,000 ma 10,000 to 10,000. ¹² Êsêac sêsôm ña awenj kapôênj gebe “Domba tañ sêbuc nan, kêtôm gebe êkôc ñaclai to gêñ tolêlôm-tolêlôm ma kauc mêtênja to ñajaña ma wae to ñawasi ma lambinj.”

¹³ Ma ganjô gêñ samob, tañ Anôtô kêkênj nan, anğa undambê to nom ma anğa nom ñalêlôm to gwêc ma genj samob, tañ sêjam aucgenj nanj sêsôm gebe “Lambinj to wae ma ñawasi to ñajaña endenj nac, tañ gêngôn lêpôn kiñña nan, agêc Domba tenjenj ma tenjenj.”

¹⁴ Go bôc aclê tau tonanj sêlôc gebe “Binjanô.” Ma êsêac laumata sêu taunj jasêc ma tetenj mec. * taênj ênam gebe lau tenj sêsam papia tau sewinj atom, go sêkic papia tônj ña gam me o tenj ma sêsap ñaomata tônj kêpi tagenj ña katêkwi, go sêpenj nêñ ñatalô êwa êsêac saña kêsêp katêkwi tau. Katêkwi tonatalô tau sêsam gebe penj. Nac tañ papia gêjac enj ñawae nan, êkac penj tau su acgom, go êtôm gebe êsam papia tau. tau. Kat kwl to atalô tau Jam gebe pe ac tañ papla gêjac enj ñawae nan, êkac pe tau 8 U aC 9 Om, go êtôm gebe Ñam papla tau.

6

Bin penja

¹ Go galic Domba kêkac buku ñapeñ 7 ñamataña su. Ma ganjô bôc aclê nêñ tenj kêsôm awa amboac wapap gêjac gebe “Ômôênj.” ² Ma gaôc matocanô sa ma galic hos kwalam-kwalam tenj. Nac tañ gêngôn hos ñaô nan, kêmêgôm talam ma sêkênj sunsunj gêdên enj kêkuc. Ma nac tau kêsâ gêja kêtôm ñac-kêku-ñacjo-tuluwaga, ma enj oc êku ñacjo tulu.

³ Go Domba kêkac ñapeñ kêtü luagêcña su. Ma ganjô bôc kêtü luagêcña kêsôm gebe “Ômôênj.” ⁴ Ma hos kokoc tenj kêsâ gêmênj. Ma nac, tañ gêngôn hos ñaô nan, kêtü ñatau gebe êkôc binjalô su anğa nom ma êkênj ñamalac senseñ taunj, tec sêkênj sinj kapôênj tenj gêdên enj.

⁵ Go Domba kêkac ñapeñ kêtü têlêacña su. Ma ganjô bôc kêtü têlêacña kêsôm gebe “Ômôênj.” Ma gaôc matocanô sa e galic hos jejec tenj. Ma nac, tañ gêngôn hos ñaô nan, kêkôc dôñ tanam dôñ gêñ ñawapacña kêsêp lêma. ⁶ Ma ganjô awa tenj kêsâ bôc aclê ñasawa gebe “Kôm bêc tagenja ñaôli kêtôm gebe tanam ôli padi kap luagêc. Kôm bêc tagenja ñaôli kêtôm gebe tanam ôli labi kap 6genj. Mago ôñgôm ñalêsi to wain êtu sec atom.”

⁷ Go Domba kêkac ñapeñ kêtü aclênja su. Ma ganjô bôc kêtü aclênja nê awa gebe “Ômôênj.”

⁸ Tec gaôc matocanô sa e galic hos bobob tenj. Ma nac, tañ gêngôn hos gaô nan, nê ñaê gebe Gêmacanô. Ma lau lamboamña têdaguc enj. Ma sêwa lau nomña kêkôc gêja tonj aclê, ma Gêmacanô to nê lau têtap ñaclai sa gebe senseñ tonj aclê tonanj ñatenj su ña sinj to ña tôbôm ma ña gêmâc tokainj-tokainj to ña bôclai nomña.

⁹ Go Domba kêkac ñapeñ kêtü lemenj tenja su. Ma aê galic lau, tañ sêjac êsêac êndü kêtü sêsôm Anôtônê binj lasê to sêwa binj tau sa ñajênja nan, nêñ katunj sêmoa altar ñalabu.

* **5:14:** Lau ñanô embe teto papia êndênj nac tenj ma embe

¹⁰ Ma êsêac sêmôêc ña awen kapôên gebe “O ñatau dabun to binñanôña, êndên ondoc go ômêtôc bin ma ôkên aêacma dec ñagêjô êndên lau nomña.” ¹¹ Tec sêkên ñakwê kwalam-kwalam gêdên êsêac kêtômgen ma sêsôm gêdên êsêac gebe sêlêwan taun saunjen êwiñ e ñacjo sênac lau, tañ sêjam kôm sêwiñ êsêac to nêñ lasitêwai êndu nasêwiñ êsêac, go Anôtô êmêtôc lau nomña.

¹² Ma aê galic Domba kêkac ñapen kêtû 6ña su ma ôjô gêjam kapôênanô e oc kêtû jec amboac talu ñasaô-saô ma ajôn samuc amboac dec. ¹³ Utitalata umbonña sêpôp sêsêp nom amboac wa tomatac-tomatac sêsêlô êndên tañ mu êsêlên kapôên nan. ¹⁴ Ma umbon gêlêc tau amboac sêlêc lacgen ma lôc to nuc samob sêkên malen sin. ¹⁵ Go kin nomña to lau towae ma sinwaganên kapitai to lau tolêlôm ma ñajana to gêñôma ma êsêac, tañ sêmoa nêñ lêtêgen nan, êsêac samob sêsini taun sêsêp gêsun to poclabu anga lôc. ¹⁶ Ma sêsôm gêdên lôc to poc kapôên gebe “Aku taôm sa mênangênduc aêac auc gebe ñac, tañ gêngôn lêpôn kinna nan, agêc Domba, tañ têtac ñandan nan, sêlic aêac sapu. ¹⁷ Gebe agêcnên bêc kapôên têtac ñandanña mênkêsa, ma asa kêtôm gebe êpuc tau tôñ êkô.”

7

Sepen ñatalô kêpi Israelneñ lau 144,000

¹ Tonan su, go galic anela aclê sêkô nom ñakêclêsu aclê ma sêmêgôm nom ñamu aclê tôñ, gebe mu ten êsêlên naêpi nom ma gwêc to ka ten atom. ² Go galic anela ten anga oc ñam kêpi gêmên, nan kêkôc Anôtô mata jali nê pen sepen ñatalôña ma gêmôêc ña awa kapôên gêdên anela aclê, tañ têtac ñaclai sêngôm nom to gwêc êtu secña sa nan gebe ³ “Anngôm nom to gwêc ma ka êtu sec atomgen e aêac apen ñatalô êpi aêacnên Anôtônê sakinwaganên tenbeñ su acgom.” ⁴ Go ganô sêsa lau, tañ sepen ñatalô kêpi êsêac nan, nêñ namba sa kêtôm 144,000. Sepen ñatalô kêpi Israel latuinên gôlôac samob kêtômgen.

⁵ Anga Judanê gôlôac sepen ñatalô kêpi lau 12,000,

annga Rubennê gôlôac 12,000,

annga Gadnê gôlôac 12,000,

⁶ annga Asernê gôlôac 12,000,

annga Naptalinê gôlôac 12,000,

annga Manasenê gôlôac 12,000,

⁷ annga Simeonnê gôlôac 12,000,

annga Lewinê gôlôac 12,000,

annga Isakamê gôlôac 12,000,

⁸ annga Sebulonnê gôlôac 12,000,

annga Josepnê gôlôac 12,000,

ma annga Benjaminnê gôlôac 12,000.

Lau nomña toton-toton sêjam sakin Anôtô

⁹ Tonan su, go galic lau taêsam ñasec, ñac ten kêtôm gebe êsa êsêac saña atomanô. Êsêac annga lau toton-toton samob nêñ to lau tomôkê-tomôkê ma lau to-m-to-m samob to lau awen ten-awen ten. Êsêac sêkô lêpôn kinna to Domba lanônêmña sêsô ñakwê kwalam-kwalam ma sêoc tômtôm ñalaun. ¹⁰ Ma sêmôêc ña awen kapôên gebe “Moasin ênam aêac kêsiña gêmên anga Anôtô, tañ gêngôn lêpôn kinna nan, agêc Domba nêñ.” ¹¹ Ma anela samob, tañ sêkô sêgi lêpôn kinna to laumata ma bôc aclê auc nan, sêu taun têtac labôcgen sêc lêpôn kinna ñanêmña ma teten mec gêdên Anôtô ¹² ma sêsôm gebe

“Binñanô, lambin to ñawasi

ma kauc mêtêña to danje

ma wae to ñaclai ma ñajana

êndên aêacnên Anôtô tenjen ma tenjen. Binñanô.”

¹³ Go laumata tenj kêtû kênac aê gebe “Êsêac tenj sêsô ñakwê kwalam-kwalam nanj, asa lau ma sêmênj anjga ondoc.” ¹⁴ Ma aê kasôm gebe “Ñoc apômtau, aôm kôjalagac.” Tec enj kêsôm gêdênj aê gebe “Gênwapac kêkônij êsêac ñanô, tec sêmênj ma sêkwasiñ nênj ñakwê kêsêp Dombanê dec, tec ñakwê tau kêtû sêp.

¹⁵ Sêgôm amboac tonanj, tec sêkô Anôtônê lêpônj kinjja ñanêmña ma sêjam sakinj enj kêtôm bêc to gelenj sêmoa ênê lôm dabunj. Ma ñac, tenj gênjonj lêpônj kinjja ñaô nanj, mênjêtu nênj bec.

¹⁶ Mo to bu oc êjô êsêac êtiam atom.

Ma oc to gênj ñandanj tenj oc êtuñ êsêac êtiam atom,

¹⁷ gebe Domba, tenj kêkô lêpônj ñalunjenj nanj, oc ejop êsêac ma oc êwê êsêac sêndênj bumata mata jali sêna.

Ma Anôtô oc êmbunj êsêac matenjsulu samob anjga matenjsasi su.”

8

Ñapenj kêtû 7ña

¹ Domba kêkac ñapenj kêtû 7ña su, go undambê ñagamênj ñanjenj kêsâ kêtôm ockatu ñasawa ñamakenj. ² Go galic anjela 7, tenj sêkô Anôtô lanjônêmña nanj, sêkôc dauc 7.

³ Ma anjela tenj gêmênj kêkô kêsî altarña. Enj kêkôc laclu gold gênmaluñja tenj. Ma sêkênj gênmalu taêsam gêdênj enj gebe êkênj êtu da ênsac altar gold, tenj kêkô lêpônj kinjja ñanêmña nanj, êwiñ Anôtônê lau samob nênj mec. ⁴ Ma gênmalu ñajadaunj gêônj sa anjga anjela, tenj kêkô Anôtô lanjônêmña nanj lêma, kêpi gêwiñ Anôtônê launênj mec gêja. ⁵ Go anjela kêkôc laclu gênmaluñja jakêkênj ja anjga altar kêsêp e mênjgêc ma kêbaliñ kêsêp nom gêja. Su, go wapap gêjac to gamênj ñakicsêa kêsâ ma ôsic kêkac to ôjô gêjam.

Dauc kêtanj

⁶ Ma anjela 7, tenj sêkôc dauc 7 nanj, sêmasanj taunj gebe sênac êtanj.

⁷ Anjela ñamataña gêjac dauc kêtanj ma kompoc to ja ma dec kêgalunj gêwiñ tau kêsêp nom gêja. Sêwa nom samuc kêkôc gêja ñamakenj têlêac ma sêwa ka kêkôc gêja tonj têlêac amboac tonanjenj. Tec ja genj nom ñamakenj tenj to ka ñatonj tenj su ma gêgwanj matac-matac samob tomalagenj.

⁸ Go anjela kêtû luagêcña gêjac dauc kêtanj ma gênj amboac ja genj lôc kapôênj tenj gêu tau kêsêp gwêc gêja. Gwêc tau sêwa kêkôc gêja têlêac ma ñatenj kêtû dec. ⁹ Ma sêwa gênj matenj jali, tenj sêsê awenj sêmoa gwêc nanj, to wanj, tenj sêpoac gwêc nanj, kêkôc gêja tonj têlêac ma gênj matenj jali nênj tonj tenj to wanj ñatonj tenj sêjana.

¹⁰ Go anjela kêtû têlêacña gêjac dauc kêtanj. Ma utitalata kapôênj tenj kêpôp anjga umbonj kêtôm dawenj ñawaô. Ma sêwa bu samob kêkôc gêja têlêac, tec jakêsêp ñatenj to kêsêp bumata gêwiñ. ¹¹ Ma utitalata tau ñaê gebe ñamakic. Ma bu têlêac tau ñatenj ñamakic kêsâ. Ma ñamalac taêsam sênôm bu ñamakic tau, tec sêmac êndu.

¹² Go anjela kêtû aclênja gêjac dauc kêtanj. Ma sêwa oc kêkôc gêja ñamakenj têlêac ma sêwa ajônj kêkôc gêja ñamakenj têlêac to sêwa utitalata kêkôc gêja tonj têlêac. Ma oc ñamakenj tenj to ajônj ñamakenj tenj ma utitalata ñatonj tenj gêjam kanuc. Ma têm oc to ajônj ma utitalata kêpô nomña kêtû dambê kêtôm tonanjenj.

¹³ Go galic to ganjô momboanj tenj gêlôb gêmoa umbonj ñalabu ma gêmôêc ña awa kapôênj gebe “Ojae, ojae, ojae, lau tenj sênjgônj nom nanjmênj. Anjela têlêac tec sêmoa. Nênj dauc embe êtanj, oc êsêacmênj sênjgônj naeo ñanôgoc.”

9

¹ Go anjela kêtû lemenj tenjja gêjac dauc kêtanj. Ma galic utitalata tenj kêpôp anjga umbonj kêsêp nom gêja, ma sêkênj ki gamênj ñakêlêndij secña gêdênj enj. ² Ma enj kêlai gamênj

ņakêlêndiņ ñakatam su ma jadauņ kêpi aņga gêsun tau tonan kêtôm ja geņ oba ñatêtac mênġêjam oc to gamêņ auc e ñakesec kêsas. ³ Ma wagô sêsa aņga jadauņ ñalêlôm mênġsêjam nom auc, ma nêņ ñaclai kêtôm alidêbu nomņa nêņ. ⁴ Ma biņ ġêdêņ êsêac gebe sênġôm ġêġwan nomņa to ġêņ ñalauņ matak-matak ma ka sec atom, têtu kasec ñamalac, taņ sepeņ Anôtônê ñatalô kêpi êsêac teņbeleņ atom naņgeņ. ⁵ Mago wagô tau têtôm gebe sênac ñamalac êndu atom, sêlôc gebe sêlênsu êsêacgeņ êtôm ajôn lemeņ teņ. Sêlênsu êsêac ña ñandaņ êtôm alidêbu êņac lau ñaņandaņ. ⁶ Êndêņ ñasawa tonan ñamalac sênġôm ġêņlêlôm gebe sêmac ênduņa, mago sênġôm elêmê. Êsêac oc sênam awen su gebe sêmac êndu, mago ġêmac oc êc êsêac sugen.

⁷ Wagô tau ñalanô amboac hos, taņ sêmasaņ kêtu siņņa naņ. Êsêac sêkuc ġêņ amboac sunsuņ gold, ma êsêac laņôņanô amboac ñamalac laņôanô. ⁸ Êsêac môtêņlauņ baliņ amboac lauonêņ ma luņluņ amboac lewenêņ. ⁹ Talic êsêac bônġdagi amboac maluku ki ġêsaņ auc, ma nêņ magêņ ñakicsêa amboac kareta, taņ hos taêsam sê ma sêlêti kêtu siņņa naņ. ¹⁰ Ma nêņ lêņuc tokêm amboac alidêbunêņ, ma nêņ ñaclai ġêc ñalêņuc tau ñalêlôm, gebe têtu kasec ñamalac êtôm ajô lemeņ teņ. ¹¹ Aņela gamêņ ñakêlêndiņ secņa kêtu nêņ kiņ, nê ñaê ña Ebolai awen gebe Abadon, ma ña aêac awen gebe ñac-geseņ-ġêņ-ņsamob-suwaga.

¹² Ojae ñamataņa mênġêja su. Ojae luagêc ġacgeņ ġêc, oc mênġêsa êtu ñamu.

¹³ Go aņela kêtu ġņa ġêġac dauc kêtan. Ma aê ġaņô awa teņ kêsas aņga jabo aclê, *taņ ġêsac altar gold, taņ kêkô Anôtô laņônêmņa naņ ñakêclêsu. ¹⁴ Awa tau kêsôm ġêdêņ aņela kêtu ġņa, taņ kêkôc dauc naņ, gebe “Ôņġamboac aņela aclê, taņ sêkô êsêac tôn sêmoa bu kapôêņ Euprat naņ su.” ¹⁵ Ma eņ kêġaboac aņela aclê tonan su. Aņela tau sêmasaņ tauņ kêpi jala tonan ñaajôn to ñabêc ma ñaockatu su gebe sêwa ñamalac samob êkôc êna toņ têlêac ma sênac ñamalacnêņ toņ têlêac tau ñateņ êndu. ¹⁶ Ma aê ġaņô sêsa siņwaga, taņ sênġôn hos ñaô naņ, nêņ namba sa, ma namba tau 200 million. ¹⁷ Ma katuc kaiņ teņ kêsas e galic hos to lau, taņ sênġôn ñaô naņ. Êsêacnêņ maluku kokoc kêtôm ja to majan-majan ma jonjon. Ma hos tau môtêņapac amboac lewenêņ, ma ja to jadauņ ma talao kêsas êsêac awenġun. ¹⁸ ġêņwapac têlêac tonec ja to jadauņ ma talao, taņ kêsas êsêac awenġun naņ, ġeseņ ñamalac, taņ sêwa kêkôc ġêja toņ têlêac naņ, ñateņ su. ¹⁹ Hos tau nêņ ñaclai ñam kêsêp êsêac awenġun to nêņ lêņuc. Nêņ lêņuc tomôtêņapac amboac moac. Ma môtêņapac tau tonan têtu kasec ñamalac.

²⁰ Ma ñamalac ñaġêdô, taņ ġêņwapac tonan ġeseņ êsêac su atom naņ, sêjam tauņ ôkwi aņga nêņ kôm, taņ lemeņ sêġôm naņ atom. Êsêac teteņ mec ġêdêņ ñalau sec sêwi siņ atom ma teteņ mec ġêdêņ ġwam, taņ sêmasaņ ña gold to silber ma ki to poc ma ka, ma têtôm gebe sêlic gamêņ to sênô biņ ma sêsêlêņ atom naņ. ²¹ Ma êsêac sêjam tauņ ôkwi aņga nêņ lêņ sêjac ñamalac êndu to nêņ sôlôn toê-toê ma nêņ lêņ mockaiņo to mockaiņņa ma nêņ biņ ġeņgeņņa atom. * jabo kapôêņ aclê ma sêkêņ jabo ñakatu tau kêkô altar ñakêclêsu aclê. ma êkêņ Jabo akatu tau k k altar akacņu acņ.

10

Aņela to buku saun

¹ Go galic aņela ñajaņa teņ aņga undambê kêsêp ġêmêņ. Eņ kêkôm tau auc ña tao, ma kasômbuc teņ ġêsac eņ môtêapac, ma laņôanô amboac oc ma akaiņ amboac alê ja. ² Buku saun teņ kêkac tau sa kwananġeņ kêsêp eņ lêma. Ma ketoc akaiņ anôņa kêkô ġwêc ma ġasêņa kêkô bau. ³ Go eņ ġêmôtêc ña awa kapôêņ amboac lewe kêtan. Eņ ġêmôtêc su, go wapap 7 sêjac ma sêsôm biņ. ⁴ Wapap 7 sêsôm biņ su, ma gabe jato biņ tau. Mago ġaņô

* **9:21:** Lau Juda sêmasaņ nêņ ñaġêlôn teņ. Êsêac sêsap

awa tenj kêsana anjanda undambê gêmênj gebe “Binj tanj wapap 7 sêsôm nanj, ênêc aômnganjen, oto sa atom.” ⁵ Go anjela, tanj galic enj kékô gwêc to bau nanj, gêc lêma anônja sa kêpi undambê gêja,

⁶ ma kêtôc lêma kêpi njac mata jalinja, tanj gêmoa tenjenj ma tenjenj.

Njac tau kékênj undambê to njagênj samob ma nom to njagênj samob ma gwêc to njagênj samob. Ma anjela kêsôm gebe “Têm oc êmbacnê. ⁷ Êndênj tanj anjela kêtû 7nja ênac dauc êtanj nanj, Anôtô oc ênac dabinj nê binj njalêlômnya, amboac kêsôm njawae njajam tau lasê gêdênj propete, tanj têtû ênê sakinjwaga nanj.”

⁸ Ma awa, tanj ganjô kêsana anjanda undambê gêmênj nanj, kêsôm binj gêdênj aê kêtiam gebe “Ôna ma ôkôc buku, tê kékac tau sa kwananjenj kêsêp anjela, tanj kékô gwêc to bau nanj, lêma nê su.” ⁹ Tec aê gadênj anjela tau gaja ma kasôm gêdênj enj gebe “Ôkênj buku saunj tonanj êndênj aê.” Ma enj kêsôm gêdênj aê gebe “Ôkôc wacônij. Buku tau oc êngôm nênj njatêcacsêga njamakic êsa. Mago awamsunj oc ênsaê njakana amboac lêp.” ¹⁰ Ma kakôc buku saunj tau su anjanda anjela lêma ma mênngaenj e kêsâê njakana amboac lêp gêc aocsunj. Aê kadanjônj su, go njoc njatêcacsêga njamakic kêsana. ¹¹ Ma sêsôm gêdênj aê gebe “Oc binj lasê êtiamnanj êpi lau to-m-to-m to lau totonj-totonj ma lau awenj tenj-awenj tenj ma kinj tokinj.”

11

Sêwa-binj-sa-njanenjwaga luagêc

¹ Go sêkênj ôpic tenj kêtôm tôc tanam dônj gênja gêdênj aê ma sêsôm gêdênj aê gebe “Ôndi naônjam dônj Anôtônê lôm dabunj to altar ma êsêac, tanj tetenj mec sêmoa lôm dabunj njalêlôm nanj. ² Mago ondec malaclunj lôm dabunj njamagênja ênêcnya, ônam dônj atom, gebe sêkênj gêdênj lau samuc sêwê kainj ma êsêac oc sêka malac dabunj popoc êtôm ajônj 42. ³ Ma aê oc jakênj njoc sêwa-binj-sa-njanenjwaga luagêc. Êsêagêc sêsô talu sa ma seoc binj lasê êtôm bêc 1,260.” ⁴ Njac ulu tonanj têtôm katêkwi luagêc me jakainj luagêc, tanj sêkô nom Njatau lanjônênj nanj. ⁵ Ma tenj embe taê ênam gebe êtu kasec êsêagêc, go ja êsa êsêagêc awenjsunj e naêninj agêcnênj njacjo su. Tenj embe taê ênam gebe êtu kasec êsêagêc, nanj sensenj enj su njaja êtôm tônênenj. ⁶ Njalai gêdênj êsêagêc gebe sêmbôc umbonj auc e kom tenj ênac êndênj bêc êsêagêc seoc binj lasênja atom. Ma njaljai gêdênj êsêagêc gebe sênjam bu ôkwi êtu dec. Ma êsêagêc oc sêlênsu nom njagênjwapac tokainj-tokainj êtôm tanj taênj gêjam nanj.

⁷ Êndênj tanj sênac dabinj nênj kôm sêwa binj sanja nanj, bôc tau oc êpi anjanda njakêlêndinj sec mênjenac sinj êndênj êsêagêc e êku êsêagêc tulu ma ênac êsêagêc êndu. ⁸ Ma êsêagêcnênj njawêlêlanj oc ênêc malacsêga njaintêna. Êsêac sêlêwinj malac tau gebe Sodom to Aiguptu. Anjanda malac tonanj êsêac sêjac êsêagêcnênj Apômtau kêpi kakesotau. ⁹ Ma lau anjanda lau to-m-to-m ma lau tomôkê-tomôkê to lau awenj tenj-awenj tenj ma lau totonj-totonj sêlic êsêagêcnênj njawêlêlanj ênêc êtôm bêc têlêac ma njasêku ma sênac jao gebe sênsunj atom. ¹⁰ Ma lau nomnja oc têtû samuc êsêagêc sêmac êndunja ma têtac njajam, tec sêkênj gênj njajam-njajam njaoimagenj êndênj taunj, gebe propete luagêc tonanj sêlêsu lau nomnja. ¹¹ Bêc têlêac ma njasêku gêjanja, go Njalau mata jalinja anjanda Anôtônê kêsêp êsêagêcnênj njalêlôm gêja, tec agêc dêdi sêkô, ma êsêac, tanj sêlic êsêagêc nanj, têtêc taunj njanô. ¹² Ma njaclagêc tau sênjô awa kapônênj kêsana anjanda undambê ma kêsôm gêdênj êsêagêc gebe “Api tonêc amênj.” Go tao tenj kêsunj êsêagêc sa sêpi undambê sêja ma agêcnênj I acjo sêlic êsêagêc sêpi sêja. ¹³ Ma gêdênj njasawa tonanj ôjô gêjam kapônênj e malac tonanj njandu samob embe tawa êkôc êna tonj 10, nanj njatenj gêjanja. Ma ôjô tau gesenj lau 7,000 su. Ma lau njagêdô têtêc taunj, tec tetoc Anôtô undambênja sa.

¹⁴ Ojajae kêtû luagêcnya tec mênjgêja su. Ma ojajae kêtû têlêacnya oc mênjêsa.

Dauc kêtû 7nja

¹⁵ Go anjela kêtû 7nja gêjac dauc kêtanj. Ma awenj kapônênj kêsana anjanda undambê gebe “Aêacnênj Apômtau agêc nê Kilisi têtû nom njagamênj Njatau,

ma enj oc ênam gôlinj êmoa tenjenj ma tenjenj.”

¹⁶ Go laumata 24, tanj sêngônj nêj lêpônj sêmoa Anôtô lanjônêm nanj, sêu tauj têtap labôcgenj sêc ma tetenj mec gêdêj Anôtô gebe

¹⁷ “O Apômtau Anôtô, njaninij Natau, tanj gômoa gêdêj andanjenj ma galoc gômoa nanj, aêac anam danje aôm gebe kôwaka nêj njaclai kapôêj sa ma gôjam gôlinj gômoa.

¹⁸ Lau samuc têtac njandanj kêsa, mago aôm têtac njandanj kêsa amboac tonanjenj.

Noc ômêtôc njacmatêja

to ôkêj njagêjô njajam êndêj propete, tanj têtû nêj sakinjwaga

to êndêj nêj lau ma êndêj êsêac lau sauj to kapôêj,

tanj têtêc aômnêj njaê nanja, mênjgêô lasê.

Noc onsenj êsêac, tanj sesenj nom nanj, tau tonec.”

¹⁹ Ma Anôtônê lôm dabuj anja undambê njakatam gêlêc su e Anôtônê poac njakatapa, tanj kêkô ênê lôm dabuj nanj, kêtû awê. Go ôsic kêkac to gamêj njakicsêa kêsa ma wapap gêjac to ôjô gêjam ma kompoc gêjac kapôêj.

12

Awê ma lênjuckêm nêj binj

¹ Ma gêntalô kapôêj tenj anja undambê mênjkêsa gebe awê tenj kêsô oc kêtû nê njakwê ma kêkô ajônj njaô ma kêkuc utitalata 12 kêtû sunsuj. ² Awê tau taê ma njapalê kêtuj enj gebe êkôc, tec gêngônj jageo ma kêwakic.

³ Go gêntalô tenj anja undambê mênjkêsa. Lênjuckêm bomsamuc kapôêj tenj tomôkêapac 7 ma njajabo 10 kêkuc sunsuj 7. ⁴ Ma nê Iênjuc gêbam utitalata umbonja tonj têtêac tonan njatenj pinjanj, ma kêpalip kêsêp nom gêja. Go lênjuckêm jakêkô awê, tanj gebe êkôc njapalê nanj lanjônêm. Enj kêkô ma kêsaê gebe awê êkôc njapalê su acgom, go enj êndanjônj njapalê tau su. ⁵ Awê tau kêkôc njapalê njac. Njapalê tau tonan oc ênam gôlinj lau samuc samob njatôcki. Go gêj tenj kêjanjo njapalê su gêdêj Anôtô to nê lêpônj gêja. ⁶ Ma awê tau kêsa gamêj sawa gêja. Anôtô tau kêmasanj gamêj njasawa tenj kêtû enja gebe sêlôm enj anja tônê êtôm bêc 1,260.

⁷ Go sinj kêsa anja undambê. Mikael to nê anjela sêjac sinj gêdêj Iênjuckêm. Ma lênjuckêm to nê anjela sêjac sinj gêdêj êsêac, ⁸ mago sêku êsêac tulu atom, tec lênjuckêm to nê anjela nêj njasawa tenj gêc undambê kêtiam atom. ⁹ Êsêac têtinj Iênjuckêm kapôêj, moac lanjwa tau, tanj sêsam enj gebe Njackêlênsônj-binjwaga me Sadañ nanj su. Njac tau kêsau nom njagamêj samob. Êsêac têtinj enj to nê anjela su sêsêp nom sêja. ¹⁰ Go ganjô awa kapôêj anja undambê kêsa gebe

“Galoc moasinj to njajana ma gôlinj kinja gêmu gêdêj aêacnêj Anôtô gêja.

Ma ênê Kilisinê njaclai kêsa,

gebe têtinj njac, tanj kêkô Anôtô lanjônêm

ma kêgôlinj binj kêpi aêacnêj lasitêwai nanj su.

Enj kêgôlinj binj kêpi êsêac kêtôm bêc to gelenjenj.

¹¹ Ma êsêac sêku enj tulu njadombanê dec

to njanêj binj, tanj sêwa sa nanj.

Êsêac têtac gêwinj gebe sêmoa matenj jali atom, tec sêmac êndu.

¹² Amboac tonan undambê to amac, tanj anjônj undambê nanj, têtac njajam êsa.

Ojae, nom to gwêcmêj,

Sadañ kêsêp gêdêj amac gêwac totêtac njandanj kapôêj,

gebe enj kêjala su gebe nê têt kêtû dambêgac.”

¹³ Gêdêj tonan Iênjuckêm kêjala gebe têtinj enj su kêsêp nom gêja, tec kêjanda awê, tanj kêkôc njapalê njac nanj. ¹⁴ Ma sêkêj momboanj kapôêj njamagê luagêc gêdêj awê tau, gebe

¹ Go gaôc matocanô sa ma galic Domba tau kêkô lôc Sion ma lau 144,000, tañ teto êsêagêc Tama nêñ ñaê kêpi êsêac teñbeleñ nan, sêkô sêwiñ eñ. ² Ma ganô awa teñ kêsa ança undambê kêtôm bu taêsam ñakicsêa ma kêtôm wapap gêjac kapôênanô. Ma ganô awa tau amboac lau wêña sêjac nêñ gêñ wêña kêtañ. ³ Lau tau sêjam wê wakuc teñ sêkô lêpôn kinña to bôc aclê ma laumata lanôñnêmña. Ñac teñ kêtôm gebe êñô wê tonan e êtu tôñ eñ atom, lau 144,000 taungeñ, tañ Domba gêjam ôli êsêac su ança nom nan, tec sêjam. ⁴ Lau tonan ñai têtü sec gêdên lauo atom, sêmoa tonên ñalêlôm ñawasigen. Êsêac têdaguc Domba sêsa intêna samob, tañ eñ kêsa nan. Domba gêjam ôli êsêac su ança ñamalacnêñ e têtü Anôtô agêc Domba nêñ gêñ ñanô ñamêc. ⁵ Binñansañ teñ kêsa êsêac awenñsuñ atomanô, gebe êsêacnêñ keso masi.

Añela têlêac nêñ bin

⁶ Go galic añela teñ gêlôb gêmôa undambê ñalêlôm. Eñ kêkôc ñawae ñajam teñgeñña teñ gebe êsôm lasê êndên lau, tañ sêngôn nom nan, ma êndên lau toton-toton samob to lau tomôkê-tomôkê ma lau awen teñ-awen teñ to lau to-m-to-m. ⁷ Eñ kêsôm ña awa kapôên gebe “Atêc Anôtô to atoc eñ taugen sa, gebe ênê mêtôc ñanoc mênkêsa. Ateñ mec êndên ñac, tañ kêkên undambê to nom ma gwêc to bumata nan.”

⁸ Ma añela teñ kêdaguc mênkêtu luagêc ma kêsôm gebe “Sêku Babel kapôên tulu, sêku tulugac, Babel tau kêkên nê wain têtac ñakalacña gêdên lau samuc sênôm.”

⁹ Go añela teñ kêdaguc êsêagêc mênkêtu têlêac. Eñ kêsôm ña awa kapôên gebe “Teñ embe eteñ mec êndên bôc to êndên nê ñakatu ma êkôc ñatalô ênêc têbêla me lêma, ¹⁰ nan oc ênôm wain Anôtônê têtac ñandañña, tañ kêkêc kêsêp nê têtac ñandañ ñaclu, kêgaluñ gêwiñ gêñ teñ atom. Ma sêlênsu ñac tau ña ja to talao ança añela dabuñ to Domba lanôñnêmña. ¹¹ Ja tañ êlênsu êsêac nan, ñajadauñ oc êpi endeñ töngeñ. Êsêac tañ teteñ mec gêdên bôc to gêdên ênê ñakatu ma sêkôc ênê ñaê ñatalô sa nan, oc sêniñ awen atom êtôm bêc to elengeñ.”

¹² Amboac tonan Anôtônê lau, tañ sêmasañ Anôtônê binñsu to sêkên gêwiñ Jesu nan, sêoc gêñwapac totêntac êpa sugen.

¹³ Go ganô awa teñ kêsa ança undambê gebe “Oto gebe Aê aoc êoc lau, tañ Apômtau gêbin êsêac tôñ ma sêmac êndu galoc ma êndên bêc ñamuña samobgeñ.” Ñalau Dabuñ kêsôm gebe “Binñanô, êsêac oc sêwi nêñ koleñ sin ma sêniñ awen gebe nêñ koleñ ñanô kêdaguc êsêac.”

Têm sejoñ kôm ñanô saña

¹⁴ Go gaôc matocanô sa ma galic tao sêpsêp teñ ma ñac teñ amboac ñamalacnê latu gêngôn tao tonan ñaô. Eñ kêkuc sunsuñ gold ma lêma kêmgôm bôjan jalô ñamata teñ.

¹⁵ Ma añela tauña teñ kêsa ança lôm dabuñ mênngêmôêc ña awa kapôên gêdên ñac, tañ gêngôn tao ñaô nan, gebe “Ôsakin nêñ bôjan jalô naônêc kôm ñanô sa gebe noc tajon kôm ñanô saña mênkêsa ma gêñ nomña kêtü lêwê su.” ¹⁶ Tec ñac, tañ gêngôn tao ñaô nan, gêjac bôjan jalô kêsêp nom ma gêjac nom ñakôm ñanô sa.

¹⁷ Go añela tauña teñ kêsa ança lôm dêbuñ, tañ kêkô undambê nan, gêmên ma gêoc bôjan jalô ñamata teñ amboac tonan.

¹⁸ Go añela tauña teñ kêsa ança altar gêmên gêwiñ, nan kêtü ja ñatau ma gêmôêc ña awa kapôên gêdên ñac tobôjan jalô ñamata tonan gebe “Ôsakin nêñ bôjan jalô ñamata êna ma ojoñ ñanô ança nom ñakôm wainña sa, gebe wain ñanô kêtü lêwê su.” ¹⁹ Go añela gêjac nê bôjan jalô kêsêp nom ma kejoñ wain ñanô ança nom sa jakêbaliñ ñanô tau kêsêp sêpip wain ñamala kapôên. Ñamala tau tonan Anôtônê têtac ñandañ. ²⁰ Êsêac sêpip wain ñanô sêmoa malac ñamagê e dec kêsa sêpip wain ñamala tau. Dec tau kêsun kêtôm gebe ênôm hos auc e êndên ñagôlin ma keselen gêja kêtôm 300 kilometer.

15

Anjela togeŋwapac ŋamuŋa tau

¹ Go galic gêŋtalô-kapôêŋ kainj tenj gêc undambê. Anjela 7 sêkôc gêŋwapac ŋamuŋa 7 tau. Anôtônê têtac ŋandanj oc ênac dabinj tau êpi gêŋwapac tonec.

² Ma galic gêŋ amboac gwêc, nanj kêtom glas sêgaluŋ gêwiŋ ja. Ma galic lau, taŋ sêku bôc to nê ŋakatu ma nê ŋaê ŋanamba tulu nanj, sêkôc Anôtônê geŋ wêŋa sêkô gwêc glas tau ŋatali. ³ Êsêac sêjam Anôtônê sakinjwaga Mose nê wê ma Dombanê wê gebe

“O Apômtau Anôtô, ŋaniniŋ ŋatau,
aômnêm kôm kapôêŋ to kainj tenj.
O lau totonj-totonj samob nêŋ kinj,
aômnêm lêŋ samob jagêdêŋ to binjŋanô.

⁴ O Apômtau, asa oc êtêc aôm atom,
ma asa oc etoc aômnêm ŋaê sa atom.
Gebe aôm taômgeŋ dabuŋ.

Lau totonj-totonj samob mênjtetenj mec êndêŋ aôm,
gebe nêm iêŋ kômêtôc binj jagêdêŋŋa kêtû awê sugac.”

⁵ Tonaŋ su, go galic lômbec undambêŋa, taŋ kêtû Anôtô gêmôa gêwiŋ nê lau ŋabelo nanj, ŋakatom gêlêc tau su. ⁶ Ma anjela 7, taŋ sêkôc gêŋwapac 7 nanj, sêsa aŋga lôm dêbuŋ sêmêŋ. Êsêacnêŋ ŋakwê ŋawasi e ŋaeb ŋaôma ma sêjandiŋ ômbinjak gold gêsac bônjdagi. ⁷ Go bôc aclê nêŋ tenj kêkêŋ laclu gold 7 gêdêŋ anjela 7 ma Anôtô mata jali tengeŋ ma tengeŋŋa nê têtac ŋandanj kêsêp laclu tau e mêngec. ⁸ Ma Anôtônê ŋawasi to nê ŋaclai ŋajadauŋ gêjam lôm dabuŋ ŋalêlôm auc ma ŋac tenj kêtôm gebe êsô lôm dabuŋ êna atomanô e anjela 7 nêŋ gêŋwapac mênênac pep acgom.

16

Anôtônê têtac ŋandanj ŋaclu 7

¹ Ma gaŋô awa kapôêŋ kêsa aŋga lôm dabuŋ ma kêsôm gêdêŋ anjela 7 tonaŋ gebe “Ana akêc Anôtônê têtac ŋandanj ŋaclu 7 êsêp nom êna.”

² Go anjela ŋamata jakêkêc nê laclu kêsêp nom gêja. Ma lau, taŋ sêkôc bôcnê ŋatalô sa to tetenj mec gêdêŋ ênê ŋakatu nanj, têtap gwatêlê sec to ŋandanj sa.

³ Go anjela kêtû luagêcŋa kêkêc nê laclu kêsêp gwêc gêja e kêtû dec. Ma dec tau amboac ŋacmatê ŋadec. Ma gêŋ matenj jali samob, taŋ sêmôa gwêc nanj, sêmac endu.

⁴ Go anjela kêtû têlêacŋa kêkêc nê laclu kêsêp bu to bumata samob gêja e kêtû dec. ⁵ Ma aê gaŋô bu tau ŋaanjela kêsôm gebe

“O ŋac dabuŋ tau, taŋ galoc gômôa to andanŋenj gômôa nanj,
aôm ŋac gêdêŋ, tec kômêtôc binj ŋalêŋ amboac tonaŋ.

⁶ Êsêac sêkêc Anôtônê lau to propete nêŋ dec sinj,
ma galoc kôkêŋ dec gêdêŋ êsêac sênôm.

ŋagêjô tonaŋ jakêtôm êsêacnêŋ keso solop.”

⁷ Ma gaŋô awa kêsa aŋga altar gebe
“Binjŋanô, Apômtau Anôtô, ŋaniniŋ ŋatau,
aômnêm mêtôc tau binjŋanô to jagêdêŋgoc.”

⁸ Go anjela kêtû aclêŋa kêkêc nê laclu kêsêp oc e kêkêŋ oc ŋaja kapôêŋ kêpac ŋamalac.

⁹ ŋandanj kapôêŋ tau kêpac ŋamalac, e sêsôm binj alôb-alôb kêpi Anôtônê ŋaê, gebe ênê ŋaclai kêtû gêŋwapac tonaŋ ŋamôkê, tec sêjam taunj ôkwi ma tetoc enj sa atom.

¹⁰ Go anjela kêtû lemenj tenj kêkêc nê laclu kêsêp bôc tau nê lêpônj. Ma bôcnê gamêŋ samob ŋakesec kêsa. Ma ŋandanj gêgôm ŋamalac e sêŋac imbelenj. ¹¹ Ma sêsôm binj alôb-alôb kêpi Anôtô undambêŋa kêtû nêŋ ŋandanj to gwatêlêŋa. Mago sêjam taunj ôkwi sêwi nêŋ lêŋ lanjwa sinj atom.

¹² Go aņela kêtú 6ņa kékêc nê laclu kêsêp bu kapôênj Euprat e bu tau kêpa. Gêgôm tonañ gebe êmansañ kiñ aņga oc ñamņa nêñ intêna. ¹³ Ma aê galic ñalau ñatêmui têlêac amboac ôpoac sêsa aņga lêñuckêm agêc bôc ma propete dansañ awenşun sêmênj. ¹⁴ Êsêac ñalau sec, tañ sêgôm gêñtalô nañ, nêñ ñalau. Êsêac dêdênj kiñ, tañ sêñgônj têtôm nom ñagamênj samobgenj nañ sêja, gebe sejonj êsêac sa ma sênac sinj êndênj ñaniniñ Natau Anôtô nê bêc kapôênj.

¹⁵ “Alic acgom, aê oc jawac amboac ñacgenjenj. Aê aoc êôc êsêac, tañ sêjam jali ma sêsô nêñ ñakwê banjenj nañ, gebe sêsêlêñ toôlinj ñaôma e lau sêlic êsêac ôlinj ñagênj majenja atom.” ¹⁶ Go ñalau sec sêkac kiñ sa sêpi tagenj aņga gamênj, nañ sêsam ña Ebolai awenj gebe Harmagedon.

¹⁷ Go aņela kêtú 7ņa kékêc nê laclu kêsêp ñalaulau. Ma awa kapôênj kêsa aņga lêpônj kiñja, tañ kékô lôm dabunj nañ, gebe “Gêjac dabinj sugac.” ¹⁸ Ma ôsic kékac to gamênj ñakicsêa kêsa ma wapap gêjac to ôjô gêjam secanô. Ôjô secanô amboac tonañ gêjam gêdênj têm ñamalac sêñgônj nomña tenj atomanô. ¹⁹ Malacsêga tau kékac tau kékôc gêja ñapopoc têlêac, ma lau samuc nêñ malac sêku sa. Ma Anôtô taê gêjam malac Babel kapôênj, tec kékênj wain laclu tenj gêdênj enj gênôm. Wain tau ênê têtac ñandanj kapôênj. ²⁰ Go nuc samob sêc su ma lôc samob malenjmê. ²¹ Ma kompoc ñamatu kapôênj-kapôênj, tenj ñawapac kêtôm padi talu tenj gêjac aņga undambê kêsêp mênkêpi ñamalac e ñamalac sêsôm binj alôb-alôb kêpi Anôtô kêtú kompoc tau ñagênjwapacña, gebe gênjwapac tonañ kapôênjanô sec.

17

Awê mockainjo agêc bôc tau

¹ Ma aņela 7, tañ sêkôc laclu 7 nañ, nêñ tenj kêsa mênkêsôm gêdênj aê gebe “Ômôênj, aê jatôc mockainjo towae, tañ gêñgônj bu kapôênj ñatali nañ, nê mêtôc êndênj aôm. ² Kiñ nomña sêgôm gêñ mockainja gêdênj enj, ma lau tañ sêñgônj nom nañ, sênôm ênê wain mockainjoña e kêjaninj êsêac.”

³ Go katuc kainj tenj kêsa e ñac tau gêôc aê kasa gamênj sawa tenj gaja. Ma galic awê tenj gêñgônj bôc bomsamuc tenj ñaô, ma teto ñaê alôb-alôb gêjam enj ôli auc. Ma bôc tau môkêapac 7 to nê jabo 10. ⁴ Awê tau kêsô ñakwê asôsamuc to bomsamuc ma gêjam gêlônj tau ña gold ma pocawa to kêkôm. Lêma kékôc laclu gold, tañ awê tau nê mockainj ñagênj môp to ñatêmui kêsêp e mênğêc. ⁵ Ma teto ñaê tenj gêc enj têbela, nañ ñam kêsêp lêlôm gebe “Babel kapôênj, nom ñamockainjo samob to gêñ môpña samob ñatêna.” ⁶ Ma galic awê tau gênôm Anôtônê lau to lau, tañ sêwa Jesu sa nañ, nêñ dec e kêjaninj enj.

Gêdênj tañ galic enj nañ, gaê taêc enj ñanô. ⁷ Mago aņela kêsôm gêdênj aê gebe “Gôê taêm kêtú asagenja. Aê oc jawa awê to bôc tomôkêapac 7 ma nê jabo 10, tañ kêbalañ awê tau nañ, nêñ ñam kêsêp lêlômña sa êndênj aôm. ⁸ Bôc tañ gôlic nañ, gêmoa gêdênj gêmunjenj e galoc malamê, ma malôgenj acgom, go êpi aņga gêsunjbôm êmênj e ênaña. Lau tañ sêñgônj nom nañ, oc sêlic bôc tau, tañ gêmunjenj gêmoa e galoc malamê ma oc mênğêô lasê êtiam nañ, ma sê taênj. Mago gêdênj tañ Anôtô kékênj undambê to nom atomgenj nañ, lau tañ sê taênj nañ, nêñ ñaê kêsêp buku mata jalinja atom.

⁹ “Amboac tonañ lau tokauc mêtênja taênj ênam binj tau acgom. Môkêapac 7 têtôm lôc 7, tañ awê gêñgônj ñaô, nañ. Môkêapac tau têtôm kiñ 7 amboac tonañ. ¹⁰ Kiñ lemenj tenj sêjana su. Tenj tec gêmoa. Ma tenj gêmênj atom tagenj. Enj embe êmênj, oc êmoa ñasawa dambêgenj. ¹¹ Ma bôc tau, tañ gêmunjenj gêmoa ma galoc malamê nañ, kêtú kiñ 8ña. Enj aņga êsêac 7 nêñ, mago oc ênaña.

¹² “Ma jabo 10, tañ gôlic nañ, têtôm kiñ 10, tañ sêkôc nêñ gôlinj kiñja sa atom tagenj. Mago êsêac oc sêkôc ñaclai kiñja sa êtôm ockatu ñasawa tagenjenj sêwinj bôc tau. ¹³ Êsêacnênj binj kêpi tagenj ma sêkênj nêñ ñajana to ñaclai gêdênj bôc tau. ¹⁴ Êsêac oc sênac sinj êndênj Domba, mago Domba tau oc êku êsêac tulu, gebe enj kêtú apômtaunênj Apômtau

to kiñnêj Kiñ. Ma lau, tañ enj kêkalem to kêjalinj êsêac sa ma têdaguc enj ñañêngeñ nanj, sênac sinj sêwiñ enj.”

¹⁵ Go añela kêsôm gêdênj aê gebe “Bu tañ gôlic mockainjo gêngônj ñatali nanj, kêtôm lau to-m-to-m to lau tomôkê-tomôkê ma lau totonj-totonj to lau awenj tenj-awenj tenj. ¹⁶ Ma jabo 10, tañ gôlic nanj, to bôc tau, nanj têtac gedec mockainjo. Êsêac sêjanjo ênê gêñ samob su e êmoa ôli ñaômagenj êmoa nê taunja, ma sêniñ ênê ñamêsôm to sêkênj ja êniñ enj su. ¹⁷ Bin tonanj êsa gebe Anôtô kêkênj kêsêp êsêacnêñ ñalêlôm gebe sêngôm ênê binj êtu anô, tec kêkênj êsêacnêñ ñalêlôm kêpi tagenj ma sêwi nêñ gôlinj kinja sinj gêdênj bôc tau ênêc e Anôtônê binj ñanô êsa acgom.

¹⁸ “Ma awê, tañ gôlic nanj, kêtôm malacsêga, tañ gêjam gôlinj kinj nomña samob.”

18

Babel kêku sa

¹ Tonanj su, go galic añela taunja tenj anja undambê kêsêp gêmênj, enj tonjaclai kapôênj, ma nê ñawasi kêpô nom. ² Enj gêmôêc ña awa kapôênj gebe

“Sêku Babel kapôênj tulu, sêku tulugac,
Babel kêtû ñalau sec nêñ malac sêngônja
ma kêtû ñalau ñatêmui to moc sec, tañ ñamalac dedec nanj ñagêsuj,

³ gebe lau samuc samob sênôm ênê wain mockainjoña
to kinj nomña sêgôm mockainj gêdênj enj
ma enj mata katu gênjoa, tec gêjam ôli gênj gêdênj lau-têtuii-gañwaga nomña ñawaô e êsêac
têtû lau toêlôm.”

⁴ Go ganjô awa tenj kêsa anja undambê gebe
“O ñoc lauac, awi malac tonanj sinj
asa amênj, gebe awê kainj ênê sec awiñ atom,
ma atap ênê gênwapac sa awiñ atom.

⁵ Enj gêgôm sec jagêboa-jagêboa
ma ñatêpôê kêpi e jagêjam undambê tônj,
ma Anôtô taê gêjam ênê lênj keso tonanj gêmôa.

⁶ Anjôm êndênj enj êtôm enj gêgôm gêdênj amac.
Akênj ênê kôm sec ñagêjô êndênj enj êtu dim luagêc.
Enj kêjalinj gênj anômña tonjaclai kêsêp laclu tenj,
tec amac ajalinj gênj tonjaclai êsêp laclu tenj êtu dim luagêc.

⁷ Enj ketoc tau sa ma kêmoasinj tau ñasec,
tec akênj ñagêjô ñandanj to gênwapac ñadônj êtôm ênê gênj tonanj.
Enj kêsôm gêdênj tau gêc nê ñalêlômgenj gebe Aê awêtuc atom,
aê ganjônj kwinnê lêpônj
ma gênwapac tenj oc êtap aê sa atom.

⁸ Kêtû tonanña gênj ñandanj tonec ñai êpi enj êndênj bêc tagenj gebe
gêmacanô to gênwapac ma tóbôm to ja êniñ enj
gebe ênê mêtôcwaga, Apômtau Anôtô, enj ñac ñajanja.”

⁹ Kinj nomña, tañ sêgôm mockainj gêdênj enj to sêmoasinj tauñ ñasec sêwiñ enj nanj, êndênj
bêc sêlic ja êniñ gamênj ñajadaunj nanj, oc sênam awenj su to têtanj tanjboia ñanô êtu enja.

¹⁰ Êsêac oc sêkô jaêcgenj gebe têtêc tauñ êtu ênê andanja ma sêsôm gebe
“Ojae, ojae, aôm malacsêga Babelma,
aôm malac ñajanja,
mago sêmêtôc aôm gêdênj ockatu ñasawa tagenjenj.”

¹¹ Ma lau-têtulu-gênwaga nomña sêpuc tanjboia sa ma têtanj kêpi enj gebe lau tenj oc sênam
ôli êsêacnêñ waba êtiam atom. ¹² Waba tau tonec gold to silber ma pocawa to kêkôm
ma obo sêpsêp to asôsamuc ma ñawasi to bomsamuc, ka ñamalu tokainj-tokainj ma andu

ņagêņlêlôm, taņ sêmasaņ ņa bôc ņajabo to ņa ka ņajam-ņajam ma ņa ki kokoc to jejec ma ņa poc ņawasi, ¹³ ma môsê to katêkwi ma gêņmalu to salin ma gêņmalu jadauņņa, ma wain to niptêkwi ma polom to jaņgom ma bulimakao to domba ma hos to kareta ma gêņôma to ņamalacnêņ katuņ. ¹⁴ Ma lau-têțulu-gêņwaga sêsôm gebe
 “Ñanô taņ gôgôm mocsac naņ, kêtaņ tau su aņga aôm nê. Ma moasiņ nomņa to gêlôn samob gêwi aôm siņ gêjaņa, ma oc ôtap gêņ tonan ņai ņateņ sa êtiam atomanô.”

¹⁵ Lau-têțulu-gêņwaga taņ têtu lau tolêlôm kêtu eņņa naņ, sêkô jaêcgeņ gebe têtêc tauņ kêtu ênê ņandaņņa ma sêpuc taņjboa sa ma têtan gebe

¹⁶ “Ojae, ojae, malacsêga tauma.

Eņ kêsô ņakwê kwalam-kwalam to asôsamuc ma bomsamuc ma gêjam gêlôn tau ņa gold to pocawa ma kêkôm.

¹⁷ Mago geņ tolêlôm-tolêlôm tau gêjaņa gêdêņ ockatu ņasawa tagengeņ.”

Ma kapitai waņņa samob ma lau, taņ sêjam ôli waņ gebe sêna gamêņ ten gamêņ ten naņ, ma lau waņņa to êsêac samob, taņ sêjam kôm gwêcņa naņ, sêkô jaêcgeņ. ¹⁸ Êsêac sêlic ja geņ malac tau ņajadauņ, tec têtan ma sêsôm gebe
 “Asa malac ten kêtôm malacsêga tônê.”

¹⁹ Êsêac segaiņ kekop mênșepalip kêpi mômêņapac ma sêpuc taņjboa sa ma têtan to sêmôêc gebe

“Ojae, ojae, malacsêga tauma.

Ênê gêņ tolêlôm-tolêlôm gêgôm lau samob, taņ nêņ waņ kêpoac gwêc naņ, têtu lau tolêlôm. Mago gêjaņa gêdêņ ockatu ņasawa tagengeņ.

²⁰ O undambê to Anôtônê lau ma aposolo to propete, têmtac ņajam êsa êtu malac tônêņa, gebe Anôtô kêmetôc malac tau gêjô sec, taņ gêgôm gêdêņ amac naņ sugac.”

²¹ Go aņela ņajaņa ten gêôc poctêmui kapôêņanôtêna ten sa ma gêu kêsêp gwêc gêja ma kêsôm gebe

“Sêu malacsêga Babel gôdub tagen amboac tonan ma têtap malac tau sa êtiam atomanô.

²² Ma sênac gêņ wêņa to oņ

ma sêju gasuc to sênac dauc êtan aņga nê m malaclun êtiam atom.

Ma têtap lau lemeņ mêtêņa tokaiņ-tokaiņ samob sa sêmoa aôm ņalêlôm êtiam atom.

²³ Lamp ņawê ten êpô aôm êtiam atom,

ma sêjô awêlagêc ņac sênam tauņ ņaonda aņga aôm nê m êtiam atom.

Biņ tonan êtap aôm sa gebe aôm nê m lau-têțulu-gêņwaga têtu nom ņatau kapôêņanô.

Ma kôsau lau samuc nomņa samob ņa nê m biņ beņņa.”

²⁴ Ma têtap propete ma Anôtônê lau to lau samob, taņ sêjac êndu aņga nom naņ, nêņ dec sa aņga malac tau.

19

¹ Tonan su, go gaņô ņaôndu kapôêņ aņga undambê amboac lau taêsam awen, sêsôm gebe

“Haleluja.

Aêacnêņ Anôtô kêtu moasiņ ênam aêac kêsiņa ma ņawasi to ņajaņa ņatau.

² Ênê mêtôc samob biņņa nê to gêdêņ,

gebe eņ kêmetôc mockaiņo kapôêņ gêjô nê sakiņwaganêņ dec, taņ awê tau kêkêc siņ naņ.”

³ Go êsêac sêsôm kêtiam gebe

“Haleluja.

Malacsêga tau ñajadaun êpi êna enden tôngên.”⁴ Go laumata 24 to bôc aclê tau sêu taun jasêc ma tetên mec gêdên Anôtô, tañ gêngôn lêpôn kinña nan, gebe

“Binñanô. Haleluja.”

Dombanê moasin awêña

⁵ Ma awa ten kêsa anga lêpôn kinña gebe “Amac samob, tañ atu Anôtônê sakinwaga, ma amac, tañ atêc en, samob, lau saun to kapôên, alambin aêacnên Anôtô.”

⁶ Go ganô ñaôndu amboac lau taêsam awen ma amboac bu taêsam ñakicsêa to amboac wapap gêjac kapôênanô gebe

“Haleluja.

Gebe Apômtau aêacnên Anôtô, ñaniniñ Natau, kékôc gôlin kinña sa.

⁷ Têntac ñajam to tatu samuc ma danôm ênê ñawasi êsa, gebe Domba ênam awê sa ñanoc mênkêsa ma ênê awê tau kêmasañ tau sugac.

⁸ Sêkên ñakwê sêpsêp tonawasi en kêsô. Ñakwê tau Anôtônê launên lên gêdên.”

⁹ Go anela kêsôm gêdên aê gebe “Oto gebe Aê aoc êoc êsêac, tañ kalem gêdên êsêac gebe nasênin moasin Domba ênam awê sanja sêwin nan.” Ma kêsôm gêdên aê gebe “Anôtônê binñanô tau tonan.”¹⁰ Aê gau tauc gaêc en akainña gebe jaten mec êndên en. Mago en kêsôm gêdên aê gebe “Ondecgen, aê katu sakinwaga gawin aôm to nêmlasitêwai, tañ sêwa Jesu sa nan. Aôm oten mec êndên Anôtô taugen.” Lau tañ sêwa Jesu sa nan, sêwê kain Nalau seoc bin lasêña.

Ñac tañ gêngôn hos kwalam-kwalam ñaô

¹¹ Go galic undambê gêña ma hos kwalam-kwalam ten kêsa gêmên. Ma ñac, tañ gêngôn ñaô nan, sêsam en gebe Ñac ñanên to Binñanô. En kêmetôc bin to gêjac sin jagêdên.¹² En mataanô amboac jawaô ma kékuc sunsun taêsam. Ma teto ñaê ten gêc en ôli, tañ ñac ten kêjala atom, en taugen.¹³ En kêsô ñakwê ten sêsac tôn kêsêp dec, ma sêsam ñac tau gebe “Anôtônê Bin tau.”¹⁴ Go sinwaga undambêña sêsô ñakwê sêpsêp tonawasi sêngôn hos kwalam-kwalam ñaô tédaguc en.¹⁵ Ma sin ñamata ten kêsa en awasun gebe ênac lau samuc ña sin tau. Ma en oc ênam gôlin êsêac ña tôcki ma êka wain ñanô popoc êsêp Anôtô ñaniniñ Natau nê sêpip wain ñamala. Ñamala tau Anôtônê têtac ñandan kapôên tau.¹⁶ Ma teto ñaê tonec gêc ênê ñakwê to en akain gebe “Kinên Kin ma apômtaunên Apômtau.”

¹⁷ Go galic anela ten kékô oc ñalêlôm. En gêmôc ña awa kapôên gêdên moc samob, tañ sêlôp sêmoa umbon ñalabu gebe “Akac sa amên êtu Anôtônê moasin kapôênña.¹⁸ Amên gebe anin kin to kapitaisêga ma lau sin sêlêc nên ñamêsôm, ma anin hos to lau, tañ sêngôn hos ñaô nan, nên ñamêsôm to lau, tañ sêmoa nên lêtêgen ma gêngôma to lau saun ma kapôên samob nên ñamêsôm êtômgen.”¹⁹ Go galic bôc tau ma kin nomña to nên sinwaga sêcac sa gebe sênac sin êndên ñac, gêngôn hos ñaô nan, to nê sinwaga.²⁰ Ma êsêac sêsô bôc agêc propete dansañ tôn. Propete dansañ tau gêgôm gêntalô gêmôa bôc lanônem ma kêsau êsêac, tañ sêkôc bôcnê ñatalô to tetên mec gêdên ênê ñakatu nan, ña gêntalô tonan. Sêsô bôc agêc propete dansañ tôn ma sêbalin êsêagêc tomaten jaligen sêsêp jagêjacton, tañ gen talao nan sêja.²¹ Ma sin, tañ kêsa ñac gêngôn hos ñaôña awasun nan, gêjac lau ñagêdô samob êndu, ma moc samob sen lau tonan nê ñamêsôm e gaoc êsêac tôn.*

* 19:21: Ñam gebe alambin Apômtau.

20

Jala 1,000 ñabinj

¹ Go galic anjela tenj kêsêp anja undambê gêmêñ nanj kêkôc gêsunjbôm ñaki ma kapoacwalô kapôênj tenj kêsêp lêma. ² Enj kêkôc lêñuckêm, moac lanjwa tau tøj. Enj ñac-kêlênsônj-binjwaga Sadanj tau. Anjela gêsô enj tøj gebe ênêc e jala 1,000 êmbacnê acgom. ³ Go kêbaliñ enj kêsêp gêsunjbôm gêja ma kêlai ñakatam auc, go kêpac katêkwi gêwê kêsêp ñakatam ñasawa gebe ênsau lau samuc êtiam atom e jala 1,000 êmbacnê acgom. Têm tonanj êmbacnê, go sêñgamboac enj su ñasawa ec saunjenj.

⁴ Go galic lêpônj taêsam ma lau sêñgônj ñaô. Ma Anôtô kêkêñ kôm mêtôcña gêdêñ êsêac. Go galic ñamalac, tanj sêjac êsêac êndu kêtû sêwa Jesu sa to sêsôm Anôtônê binj lasêña nanj, nêñ katunj. Êsêac tetenj mec gêdêñ bôc to gêdêñ ênê ñakatu atom ma sêkôc bôcnê ñatalô sa gêc êsêac tenjbelej to lemenj atom. Katunj tau matenj jali kêsa to sêjam gôlinj sêwiñ Kilisi têtôm kinj kêtôm jala 1,000. ⁵ Ñacmatê dêdi sa ñamata tau tonec. Ñacmatê ñagêdô matenj jali kêsa atom tagenj e jala 1,000 êmbacnê acgom. ⁶ Aê aoc êôc lau dabunj, tanj sêndi sa êtu ñamata nanj. Gêmacanô kêtû luagêcña ñañaclai kêkôninj êsêac tøj atom. Êsêac têtû Anôtô agêc Kilisi nêñ dabunjwaga ma sênam gôlinj sêwiñ Kilisi têtôm kinj êtôm jala 1,000 tau.

Sêku Sadanj tulu

⁷ Endêñ tanj jala 1,000 êmbacnê nanj, oc sêñgamboac Sadanj su anja nê kapoacwalô. ⁸ Ma êsa êna gebe ênsau lau samuc, Gog to Magog, tanj sêjam nom auc e gêdêñ ñakêclêsu aclê nanj, ma ênac êsêac sa gebe sênac sinj. Lau tau têtôm ganjac gwêcña, ⁹ ma êsêac sêsêlêñ sêjam nom aucgenj ma sêwa Anôtônê launêñ gamêñ sêñgônjña to malac, tanj Anôtô têtac gêwiñ nanj, auc e ja kêsêp anja undambê jagenj êsêac su. ¹⁰ Go Anôtô kêbaliñ Sadanj, tanj kêsau êsêac nanj, kêsêp jagêjactonj totalao, tanj gêmunjña sêbaliñ bôc tau agêc propete dansanj sêsêp sêja nanj gêja. Ma ñandanj oc êlakoc êsêac êtôm bêc to elenj tenjenj ma tenjenj.

Metôc kapôênj mênjkêsa

¹¹ Go galic lêpônj kinjña kwalam-kwalam kapôênj tenj to ñac, tanj gêñgônj ñaô nanj. Ma nom to undambê kêtaiñ tau su anja ñac tau nê lanjônêmña, jagêjaña kêsêp sawa gêja e malamê. ¹² Ma galic ñacmatê kapôênj to saunj samob jasêkô lêpônj kinjña tau ñanêmña ma sêkac buku ñagêdô sa. Ma sêkac buku tenj sa, nanj buku mata jaliña tau. Ma sêmêtôc ñacmatê nêñ binj kêtôm nêñ kolenj, tanj teto ñabinj gêc buku tonanj ñai su. ¹³ Gwêc kêkêñ ñacmatê, tanj sêc ñalêlôm nanj, ma gêmacanô to lamboam sêkêñ ñacmatê, tanj sêc lamboam ñalêlôm nanj, ma sêmêtôc êsêac gêdêñ-gêdêñgenj kêtôm gêñ, tanj sêgôm nanj. ¹⁴ Go sêbaliñ gêmacanô to lamboam sêsêp jagêjactonj sêja. Jagêjactonj tau gêmacanô kêtû luagêcña. ¹⁵ Ma embe têtap ñac tenj nê ñaê sa ênêc buku mata jaliña tau atom, nanj sêmbaliñ enj êsêp jagêjactonj êna. * Mago kêtû ñamu lau sêsam ñaê luagêc kêpi lau samuc nêñ tonj kapôênj, tanj sêkêñ kisa gêdêñ Anôtô to nê lau.

21

Undambê to nom wakuc

¹ Go galic undambê wakuc to nom wakuc, gebe undambê ñamataña to nom ñamataña nanj gêjaña su ma gwêc malamê amboac tonanj. ² Ma galic malac dabunj Jerusalem wakuc, tanj Anôtô kêkêñ kêsêp anja undambê gêmêñ nanj, ñagêlônj amboac awê, tanj sêjam gêlônj enj gebe ênam ñac. ³ Ma ganjô awa kapôênj tenj kêsa anja lêpônj kinjña gebe “Ôlic acgom, Anôtônê andu kêkô gêwiñ ñamalac. Enj oc êñgônj êwiñ êsêac ma êsêac oc têtû ênê lau, ma Anôtô tau oc êmoa êwiñ êsêac. ⁴ Ma enj oc êmbunj matenjsulu samob anja matenjsasi su ma gêmacanô oc ênêc êtiam atom ma gêñwapac to tanjboa ma ñandanj oc ênêc êtiam atom, gebe gêñ ñamataña samob gêjanjagac.”

* **20:15:** Gêdêñ andanjenj Gog kêtû kinj anja gamêñ Magog.

⁵ Ma ñac, tañ gêngôñ lèpôn kinña nañ, kêsôm gebe “Ôlic acgom, aê oc jañgôm gêñ samob êtu wakuc.” Ma enj kêsôm gebe “Oto gebe Biñ tonec biñ ñañêñ to biññanô.” ⁶ Ma kêsôm gédên aê gebe “Ñanô kêsagac. Aê ñac ñamata to ñamu. Aê katu ñam to ñatêpôê. Aê jakên bu ança bumata mata jali êndên lau, tañ bu gêjô êsêac nañ, sênôm ñaômagenj. ⁷ Ñac tañ êku ñacjo tulu nañ, êwê kainj gêñ tonanj ñai êtu êné gêñlênsêm, ma aê jatu êné Anôtô ma enj êtu aê latuc. ⁸ Ma lau matenj golec to sêkên gêwiñ atom, ma lau tosec to sêjac ñamalac êndu, ma mockainjo to mockainj ma laubenj to gwam ñasakinwaga ma dansantêna samob, oc sêwê kainj ñagêjactonj, tañ ja to talao gelom nañ. Gêmacanô kêtû luagêcña tau tonanj.”

Jerusalem wakuc

⁹ Go anjela 7 tolaclu 7, tañ gêñwapac ñamuña 7 kêsêp e menjêc nañ, nêñ tenj gêmênj ma kêsôm gédên aê gebe “Ômôênj, aê jatôc awê, tañ Domba gebe ênam nañ, êndênj aôm.” ¹⁰ Tec aênoc katuc kainj tenj kêsâ e enj gêôc aê kapi lôc baliñ kapôênj tenj gaja, go enj kêtôc malac dabuj Jerusalem, tañ Anôtô kêkênj kêsêp ança undambê gêmênj nañ, gédênj aê. ¹¹ Gêmênj toAnôtônê ñawasigenj. Malac tau ñawê amboac pocawa, amboac pocawa jaspera ñaôsic amboac glas. ¹² Malac tau ñatunbôm kapôênj ma baliñ tonjasagêdô 12. Ma anjela 12 sêkô sacgêdô tonanj ñaô gédênj-gédênjenj. Ma teto Israel latuinênj gôlôacmôkê 12 nêñ ñaê kêpi sacgêdô tau. ¹³ Sacgêdô têlêac gêc oc kêpiña, têlêac gêc musanngu-mña, têlêac gêc mula-mña ma têlêac gêc oc kêsêpña. ¹⁴ Ma poc 12 kêtû malac ñatunbôm tau ñanombanj, ma Dombanê aposolo 12 nêñ ñaê 12 gêc poc tau.

¹⁵ Anjela tañ kêsôm biñ gédênj aê nañ, kêkôc dônj gold tenj gebe ênam dônj malac tau ma ñasacgêdô to tunbôm. ¹⁶ Malac tau ñalêsijnja to ñatakôcña baliñ kêtôm taugenj. Anjela gêjam dônj malac tau kêtôm dônj 12,000, ñalêsijnja to ñatakôcña ma ñabaliñ kêpi lôlôcña kêtôm taugenj. ¹⁷ Enj gêjam dônj malac ñatunbôm amboac tonangenj. Ma tunbôm tau baliñ kêtôm dônj 144 kêtôm ñamalacnênj dônj, tañ anjela kêkôc nañ. ¹⁸ Tunbôm tau êsêac sêboa ña pocawa jasperagenj, ma malac tau sêkwê ña goldanô e ñakênkênj lanjwagenj kêtôm glas. ¹⁹ Êsêac sêjam gêlônj malac ñatunbôm ñanombanj ña pocawa tokainjtokainj. Nombanj ñamataña jaspera, ma kêtû luagêcña sapir, ma kêtû têlêacña agat, kêtû aclêña emeral, ²⁰ kêtû lemenj tenj sardonj, kêtû 6ña konelian, kêtû 7ña krisolit, kêtû 8ña beril, kêtû 9ña topa, kêtû 10ña krisopra, kêtû 11ña hiasint ma kêtû 12ña ameti. ²¹ Ma sêkênj kêkôm tagenj-tagenj kêtû sacgêdô 12 ñakatam. Ma malac ñaintêna tau goldanô ñakênkênj kêtôm glas e ñawa lanjwagenj.

²² Ma galic lôm dabuj tenj kêkô malac tau atom, gebe Apômtau Anôtô ñaniniñ Natau agêc Domba têtû ñalôm dabuj. ²³ Ma malac tau kêpô lêna oc to ajônj gebe êpônja nec atom, gebe Anôtônê ñawasi kêpô malac tau ma Domba kêtû ñalamp. ²⁴ Lau totonj-totonj oc sêsêlênj sêmoa ñawê tonanj ñalêlôm. Ma kinj nomña oc sejonj nêñ waba tonawasi sêsô malac tau sêna. ²⁵ Êsêac sênsanj ñakatam auc atomanô, ñawê oc ênêc ñapanj, elenj to êmbêc oc naêsa gamênj tonanj atom. ²⁶ Ma êsêac oc sejonj lau totonj-totonj nêñ waba to awa towae sêsô malac tau sêna. ²⁷ Gêñ ñatêmui tenj oc êsô malac tonanj êna atom, ma ñac sec to dansantêna tenj êsô êna atom amboac tonangenj. Lau tañ teto nêñ ñaê kêsêp Dombanê buku mata jaliña nanjenj, sêsô sêna. * ñawasi kainj tenj ma ñatalô tokainj-tokainj. Ñagêdô kokoc, ñagêdô matac-matac to majanj-majanj. Bîn pocawaanja gêwa ña gebe ñawasl oc ênam Jerusalem wakuc auc samucgenj. Malac ñagêñlêlôm tañ ênêc awê to gêñ, tañ êsinj tau nañ ñawasigenj.

22

¹ Go anjela kêtôc bu tenj gédênj aê, ñakênkênj kêtôm pocawa. Bu tau bu mata jaliña kêsâ ança Anôtô agêc Domba nêñ lèpônj kinña. ² Bu tau keselenj kêsêp malacluñ ñalunjenj ma ka mata jaliña kêkô bu ñatali makenj-makenj. Ka tau gêjam ñanô kêtû dim 12 kêtôm jalagenj,

* 21:27: Ñaê 12 tonanj têtû pocawa 12 ñaê. Pocawa tau

gêjam kêtôm ajôngeñ. Ma ka tau ñalauñ gêgôm lau samuc ôliñ ñajam kêsa. ³ Ma gêñ, tañ Anôtô kêpuc boa nañ, oc tatap ñateñ sa aña malac tonañ atom.

Anôtô agêc Domba nêñ lêpôn kiñña oc êkô malac tau, ma ênê sakinwaga oc sênam sakin eñ. ⁴ Êsêac oc sêlic eñ lanôanô ma ênê ñaê ênsac êsêac tenbelen. ⁵ Elen to êmbêc oc êsa êtiam atom, ma êsêac oc sêpô lêna lamp ñawê to oc atomanô, gebe Apômtau Anôtô tau oc êpô êsêac ma êsêac sênam gôliñ lau têtôm kiñ sêmoa tengeñ ma tengeñ.

Jesu oc êmu êmêñ

⁶ Go añela ten kêsôm gêdêñ aê gebe “Biñ tonec biñ ñañêñ to biññanô. Ma Apômtau Anôtô, tañ kêkêñ nê Ñalau gêdêñ propete nañ, kêsakin nê añela gebe êtôc biñ, tañ oc mênêsa seben nañ, êndêñ ênê sakinwaga.” ⁷ Jesu kêsôm gebe “Ôñô acgom, aê oc jawac seben. Aê aoc êôc êsêac, tañ sêmansañ biñ, tec Anôtô gêôc lasê gêc buku tonec nec.”

⁸ Aê Joañ, aê ñac, tañ gañô to galic gêñ tonañ ñai. Gañô to galic gêñ tau su acgom, go gau tauc gaêc añela, tañ kêtôc gêñ samob gêdêñ aê nañ, akaiñña gabe jateñ mec êndêñ eñ. ⁹ Mago eñ kêsôm gêdêñ aê gebe “Ondecgeñ, aê katu sakinwaga gawiñ aôm to propete, tañ têtû nê lasitêwai nañ, ma êsêac, tañ sêmasañ buku tonec ñabiñ nañ. Oten mec êndêñ Anôtô taugen.”

¹⁰ Ma eñ kêsôm gêdêñ aê gebe “Ôngamiñ biñ, tañ Anôtô geoc lasê gêc buku tonec nañ, to ôsiñ ôkwi atom, gebe noc gêñ samob tonec ñanô êsaña kêdabiñgac. ¹¹ Ñac tañ gêgôm sec nañ, êngôm nê sec êmoa. Ñac tañ gêgôm gêñ mômña nañ, êngôm nê gêñ mômña êmoa. Ñac gêdêñ êngôm gêñ êndêngeñ êmoa. Ma ñac dabuñ êsa nê lêñ ênam dabuñ tauña êmoa.”

¹² Jesu kêsôm gebe “Ôñô acgom, aê oc jawac seben ma tonoc ñagêjôgeñ jawac, gebe jakêñ êndêñ lau samob êndêñ-êndêngeñ êtôm nêñ lêñ. ¹³ Aê ñac ñamata to ñamu, aê ñam to ñamôkê ma gajac m ma oc janac dabiñ.”

¹⁴ Aê aoc êôc êsêac, tañ sêkwasiñ nêñ ñakwê nañ, ec êsêac têtôm gebe sêwê kaiñ ka ñanô sêngôn mater jaliña ma oc sêsô malac tau ñasacgêdô sêna. ¹⁵ Lau amboac tonec oc sêmoa malac ñamagê, kêam to lauber ma mockaiño to mockaiñ ma lau, tañ sêjac ñamalac êndu to gwam ñasakinwaga ma êsêac, tañ têtac gêwiñ biñdansañ to sêgôm ñanô kêsa nañ.

¹⁶ “Aê, Jesu, kasakin ñoc añela gêdêñ amac gebe êwa biñ tonañ sa êndêñ gôlôac dabuñ. Aê katu Dawidnê ñawakac ma nê wakuc. Aê katu utitêna gelenmataña ñawasi tau.”

¹⁷ Ñalau agêc awê, tañ gebe ênam ñac nañ, sêsôm gebe “Ômôêñ.” Lau samob, tañ sêñô biñ tonañ nañ, sêsôm sêwiñ gebe “Ômoêñ.” Lau tañ bu gêjô êsêac nañ sêmênman, ma samob, tañ sebe sêkôc nañ, sêkôc bu mata jaliña tauman, sêkôc ñaômagen.

¹⁸ Aê jasôm biñ tonec êtu tôn êndêñ lau samob, nañ sêñô biñ, tañ Anôtô geoc lasê gêc buku tonec nañ gebe Ten embe ênac têtû biñ ten naêwiñ, oc Anôtô ênac têtû gêñwapac, tañ teto ñawae gêc buku tonec nañ, êpi eñ naêwiñ amboac tonanjen. ¹⁹ Ma ten embe êkôc biñ, tañ Anôtô geoc lasê gêc buku tonec nañ, ñateñ su, oc Anôtô êkôc ênê kañanô mata jaliña to ênê mala aña malac dabuñ, tañ teto ñabiñ gêc buku tonec nañ, su amboac tonanjen.

²⁰ Ñac tañ gêwa biñ samob tonañ sa nañ, kêsôm gebe “Biññanô, aê oc jawac seben.” Biññanô, Apômtau Jesu ômôêñ.

²¹ Apômtau Jesu nê moasiñ êndêñ lau samob.

Naë To Nalô Nam

A

Agat Pocawa ŋawasi ŋajam teŋ. Kwalam-kwalam to majan-majan gêga tau (Geoc 21:19).

Ajôŋ, Israelnêŋ Takac Kalender

Alabaster Poc amboac jonjon ma palêpalê, tec sêsap kêtû kekec to suc ŋajam-ŋajam, taŋ sêkêŋ ŋaola kêsêp.

Aleŋ Aleq Lau sêmac katuŋ, taŋ lau laŋgwa gêmunŋa seboç mêŋsêlêsu ŋamalac. Têtu kasec lau ma sêgôm bôc to kêam sêbôm sêsêp saleŋ sêja. Takac Nalau Sec.

Aloe Ka teŋ ŋatêkwi ŋamalu ŋajam. Lau laŋgwa sêkôc kêtû nêŋ gêŋ malu ma kêtû bu gêmacŋa gêwiŋ.

Altar Lau Juda sêkêŋ bulimakao to gêŋ kêtû da gêdêŋ Anôtô. Sêkêŋ gêsac altar ma sêkêŋ ja geŋ. Êsêac sêsap poc kapôêŋgeŋ kêtû altar ŋamêtê teŋ amboac tonec gebe sêsap ŋakêclêsu aclê e ŋakatu amboac bulimakao ŋajabo kêkô altar ŋakêclêsu aclê tonan ŋaô (Geoc 9:13). Jabo aclê tonan kêtû Anôtônê ŋaclai kapôêŋ ŋadôndôŋ. Anôtô kêtû lau gêbac, taŋ sêlêti jasêkam jabo tau ŋateŋ tôŋ, gebe sênac êsêac êndu atom nan, nêŋ lamu.

Amen Nalô Ebolai awenŋa nec tanam ôkwi gebe Gêŋ tau amboac tonan me Njanô êsa amboac tônemaŋ. Go ŋam teŋ gebe Biŋ ŋanôgeŋ. Êtôm tonanŋoc, Magobe. Geoc 3:14 sê Kilisinê ŋaê gebe Amen kêtôm Biŋŋanô (Natau).

Ametist Takac Pocawa.

Anao Takac Aneŋio, Biŋ Aneŋionja.

Aneŋio, Biŋ Anellionja Lau Israel nêŋ mêtê laŋgwa teŋ amboac tonec gebe Nac teŋ embe nê gôlôac masi, êsêagêc awê (kapoac) semasaŋ biŋ gêdêŋ taun ma ŋac tau gêjam agêcnêŋ sakinwagao teŋ kêtû nê awênê anao. ŋam gebe anao tonan êkôc ŋapalê êjô ênê awê su. Anao kêsam ŋac tonan gebe ŋatau ma lau sêsam eŋ gebe ênê akweŋ. Eŋ gêwê kain ŋac tau nê waba to gêŋ ma ênê gêŋlênsêŋm gêjac awê tau nê ŋapalê ŋawae gêwiŋ (Gen 25:6; 35:22).

Anôtô Latui Takac Lau Undambêŋa, Aŋela, Bôc.

Anôtô N. Malê gêwa ŋaê Anôtô sa gebe ŋam oc kêsêp Wapômtau Anôtau. Lau laŋgwa sêsôm gebe kêkêŋ gêŋ samob to gedêŋ tôŋ ma kêmoasiŋ ŋamalac ŋajam kêlêlêc. Jabêm sêliŋ nêŋ anôtô tonan siŋ e ŋawae kêtû gwasa su, tec tetoc eŋ sa kwalec. Gêŋsêga amboac ôjô me gwêctêna me mutêna embe êŋgôm êsêac acgom, go taêŋ gêjam eŋ ma sêkêŋ da gêdêŋ eŋ. Tetoc bôc to gêŋ gêc ambêô ma sêkêŋ kêpi wan ŋasec teŋ sêuc su dedec gêdam gêja. Seboç anôtô kêtaiŋ tau su jagêmoa gwêcm ŋagêdimbob ŋalêlômgeŋ, taŋ kêliŋ ŋamalac ma gêŋ eŋ kêkêŋ nan, samob siŋ su. Sêliŋ eŋ siŋ amboac tonan, tec tetoc nêŋ mimi to abeŋi katuŋ sa gêjô anôtô su. Biŋsu sêô lasê acgom, go sêpuc miŋ laŋgwa tonan ŋam e sê ŋaê tau kêpi Anôtô mata jali, taŋ kêkêŋ undambê to nom biŋŋanôgeŋ nan. Eŋ kêliŋ tau siŋ jagêmoa jaêc atom, taê gêjam nê gêŋ ma gejob to gêjam jaom gêmoa ŋapaŋ. Anôtô mata jali gêwa tau sa gebe eŋ Nalau. Aêac tec tanam sakin êndêŋ eŋ tatoc gêŋ ŋagêdô ŋakatu sa êjô eŋ su atom. Gwam to gêŋ ŋakatu, taŋ ŋamalac sêkêŋ kêtû nêŋ anôtô i jaba nan, eŋ gêjac jao gêc Biŋsu ŋamataŋa.

Eŋ kêjaliŋ lau Israel sa jageoc tau lasê to kêsôm biŋ gêdêŋ êsêac kêsa propete to lau awen. Eŋ gêwê êsêac ma gêgôm gêŋsêga e sêjala eŋ kêpi ŋanôgeŋ. Eŋ kêkêŋ Biŋsu to ŋagôliŋ ma kêmoatiŋ poac gêdêŋ êsêac. Kêtû ŋamu go geoc tau lasê kêpi Latu Jesu Kilisi, taŋ tau kêtû ŋamalac mêŋgêmoa nom nan. Jesu Eŋ Anôtô tau (Joan 14:9). Anôtô aêacnêŋ Kêsiwaga Eŋ. Aêac tec tatêc to têtac êwiŋ ma ôliŋ andaŋ tameŋi undambêŋa Anôtô. Biŋlênsêŋm Laŋgwa to Wakuc gêwa eŋ sa amboac tonan, tec tapuc eŋ ŋam tasam Bibolo tanac ŋawaeŋeŋ.

Anôtô Têlêtagen Njâê Têlêtagen njam gebe Têlêac kêtôm Tagen. Bin tonan kêlêson aêacnêj kauc gebe gêj njanô têlêac têtôm gêj tagen atom. Embe tapuc njâê tau njam, oc tapô lèna gebe gêc lèlômsêga. Aêac tatap njâê tonan sa anja Bibolo tau solop atom. Kêwaka Anôtô sa gebe tagen tê gêmôa, go tonec gêwiñ gebe Kilisi ma Njalau Dabuñ têtôm Anôtô tau (Joan 1:1; 4:24). Bibolo tec gêwa Anôtônê njalanô têlêac sa gêdêj aêac gebe Anôtô Tama agêc Latu ma Njalau Dabuñ. Njam kêsêp gêj, tan Anôtô gêgôm anja Gôlôac njalêlôm nan. Tama Anôtô kêkêj gêj samob. En kêkêj to têtac gêwiñ njamalac, tec gêlôm to gêjam jaom ma kêmôasiñ aêac kêtôm tamenj njanô en. En kêkêj Latu mênjgêjam aêac kêsî (Joan 1:14), ma kêkêj Njalau Dêbuñ kêpuc aêac tôn (Rom 8:26). Njalau Dabuñ tonan Apômtau Jesu nê (Kor 11.3:17) ma Tama Anôtô nê amboac tonanjen (Joan 4:24). Anôtô geoc tau lasê kêpi njalanô têlêac tonan teto gêc Bibolo njabuku. En kêkônij tau amboac tonan, ec tajala en njahên. Njalanô têlêac, mago Anôtô tauanô tagen. Têtac gêwiñ njamôkê en (Joan 1.4:8). En gebe aêac têtac êwiñ tauñ e tatôm en tau katu. Têtac gêwiñ tauñ tonan ocgo êmbij aêac tôn êtôm gêbij Tama agêc Latu ma Njalau Dabuñ tau tôn nan (Kol 3:14).

Anôtônê Gamêj, Anôtônê Gôlij Kijña. Anôtô kêtû nom samuc njagôliñsêga to njakij. Anôtônê Gamêj to Njagôlij tonan kêtû anô anja nom gêdêj Jesu mênjgêmôa nan. En gêjam mêtê lau gêjac m gebe “Anam taôm ôkwi. Anôtônê Gamêj kêdabijñac” (Mat 4:17; Mar 1:15). Bin Anôtônê Gamêjña gêjam Njawae Njam ma Binjôlij to gêntalô samob auc.

Jesu gêmêj gebe enseñ Sadañnê kôm su (Joan 1.3:8) ma êwaka Anôtônê Gamêj sa (Mat 12:28; Luk 11:20). Gôlij tau êtu anô amboac ondoc. Njalên tonec gebe Tanjô mêtê ma takêj êwiñ Jesu to êsuc sec ôkwi ma dawi njatau lanjwa siñ to dawij Jesu êtu nêj njatau wakuc ma têtanduguc en to tasêp en tôn. Tajalij Jesu sa êtu nêj Apômtau nec kêtôm tasô Anôtônê Gamêj/Gôlij njalabu. Tanam tauñ ôkwi su, tec nêj gêj njagêdô samob ênam tau ôkwi amboac tonanjen. Nêj njalêlôm kêtû wakuc, tec nêj lên êtu wakuc êndanduguc. Tauñ nêj tekwen saki ênjgôm atom. Lau ten tauñ sêjam tauñ kêsî atom. En kêgaboac aêac su, tec têtac gêwiñ lau kêtû nêj njagôlij wakuc e tamoa dawij tauñ njajam.

Aêac tawê kain Anôtônê Gamêj kêtû nêj kolênja me nêj lên mansanja atom. Njamôasiñ Anôtô gêsuj gêdêj aêac kêtû takêj gêwiñ Kilisiña. Kêmôasiñ aêac njam kêlêlêc su, tec tanjamiñ ênê moasiñ ênêc aêacña atom, takêj njawae elom lau gamêj dambê to baliñja êwiñ. Aêac tec taten kêsêp Mec Tamenmai gebe “Mênjôtu Apômtau ôtôm gamênjen”, gebe sêwiñ aêac tatu Gôlôac Dabuñ tagen. Anôtô gêjac m gamêj tau anja nom nec ma kêlain nê gôlij gêmôa e êndêj nom njatêm ênac pep acgom, go ênac dabiñ êndêj êkêj samob êtu wakuc. Gêmac to njandan ma gênjwapac to tapô lèna gênja ma dangôn jageo to siñ ma gêj keso Anôtônê Gamêj oc êmbacnê anja nom wakuc (Geoc 21:4).-Gamêj Undambêja to Anôtônê Gamêj kêkwa tau. Njâê lulu njam tagen gebe Undambê to Nom njatau Anôtô. Gamêj tau êtu anô njalên to njagêbôm ma njakolen, tan gêjac njamalac njawae nan, Binjôlij kêwaka sa.

Takac Môkêlatu to Njamañ Njanamba gebe Anôtônê Gamêj, Binjôlij Anôtônê Gamêjña, Undambê.

Anjela Anôtônê njalau sakiñja êsêac, tec sêsô en njalabu ma sêgôm ênê bin njanô kêsâ kêtôm en kêsakiñ êsêac, tec tasam êsêac gebe Anôtônê lau jaenja gêwiñ. Njâê Anôtônê me Apômtaunê anjela elêmê kepen Apômtau tau geoc tau lasê mênjksôm bin gêdêj njamalac. Anjela nê Anôtônê lau sakiñja têtôm propete to lau, tan sêsôm Anôtônê wae lasê (Geoc 19:10; 22:9). Ac têtôm Kilisi atom (Eb 1:4ñg), tec tatoc êsêac sa amboac en atom. Anjela njakatu, tê lau teto-teto nê, kêtôm êsêac ôlij njalauña atomanô. Aêac taên ênam anjela tau amboac siñsêlêc tonajlai kainjen. (Takac MNJ) Njalau undambêja tonan sêwiñ Anôtô sêmôa. Sêgi ênê lèpôn kijña auc ma awenj gêoc en.

Takac Bêc, Lau Undambêja, MNJ gebe Anjela.

Aposolo Naê Aposolo tonañ kêpi lau 12, tañ Jesu kêjalij êsêac sa jatêdaguc enj to sêpuc enj tôn nanğen. Go sê kêpi Paulu to Gôlôac Dabun ñakoleñwaga ñagêdô gêwiñ gêc Biñlênsêm Wakuc amboac tonañ. Naê tau ñam gebe jaenwaga me lau sêsakiñ êsêacña. Anôtô kêsakiñ êsêac to nê lausakiñ samob gebe sêsôm ênê Gamên ñawae ñajam lasê êndên lau sênô, ec sêkênj êwiñ enj ma ênam êsêac kêsi.

Areo Pagu Naê tonañ ñam (a) Aresnê Iôcmatu gêc Griknênj malacsêga Aten, (b) Kaunsil. Laumata malac taunja sêkac taun sa-sa anğa lôc tau, tec ñaê tau sêsam kêpi kaunsil tonañ gêwiñ. Sêkac taun sa anğa lôc tonañ kêtiam atom, mago ñaê Areo Pagu kêsap tôn tec gêc (Apos 17:19-34; Kor I.1:22ngg).

Artemis Lau gêmunj andanğenja tetoc anôtôo ten tonañ sa sêgôm kêtü nêñ lauo sêkôc gôlôac têtü taêsamja. Naê tau ñam kêsêp Grik awen. Lau Rom sêsam ña taun awen gebe Diana. Kêtü tonañja sêsam anôtôo jaba tonañ nê ñaê sêgalunğen. Lau Asia Saunja tetoc Artemis (Diana) sa sêjac ñawaegen (Apos 19:23-40).

Asera Anôtôo jaba ten. Lau Kanaan tetoc sa ma sêkalem enj kêtü nêñ lauo sêkôc ñapalê taêsamja. Aseranê akwen Bal. Lau Israel sêku Kanaan tulu jasênğônj gamênj tau kêtü têlê, tec taêsam tetoc anôtôo jaba tonañ sa sêwiñ. Sêsê ka kêkô lôc ma sêsap gwam (alê) kêtü ñagêbôm kêkô lôm dabun ñalêlôm gêwiñ, tec sêgôm Anôtô têtac ñandan kasa.

Asia Anğa Bibolo ñaê Asia kêkwa masanm kapôênj, tañ gamênj Saina to India gêc nan, gêwiñ atom; kêpi gamênj, tañ aêac tasam Asia Saun nanğen (Tim II.1:15; Geoc 1:4).

Astarte Anôtôo tonañ gêjam jaom lauo sêkôc ñapalê taêsamja, ma sinj to sinjwaga gêwiñ. Nasakiñ gêjac gên ôlij ñakalacña ñawae. Lau Asia Saunja to gamênj ñagêdônja tetoc enj sa gêjam auc gêdênj têm lanğwa tônê.

B

Bal Lau Kanaan tetoc Bal sa kêtü nêñ anôtô jaba. Sêgôm gebe êkênj nêñ gôlôêc têtü taêsam. Sêsam Asera gebe Balnê awê. Lau Israel jasênğônj gamênj Kanaan têtü têlê acgom, go tetoc anôtôo jaba luagêc tonañ sa sêwiñ.

Bal Poacña Lau Sikem sê ñaê tonañ kêpi nêñ Bal ma tetoc enj sa kêtü nêñ anôtô jaba (Gôl 8:33).

Bec Anôtô Gêngônja Naê tenj gebe Bec Anôtô Gêwa Tau Saña. Mose to nê lau sêsunj becsêga tau sa. Lau Israel sêlic nêñ om anğa Lômbec ñalêlôm e Salomo kêkwê lôm dabun sa acgom. Lômbec ñaê tenj gebe Anôtônê Bec me Bec Lanğonânô Êndênj Tauñja (me takac taun saña). Takac gebe Lômbec, Ombec.

Bec Sêmasan Tauñja Woke ñabêc 5 ñakêtula, tañ Judao to ñac sêmasan taun ma sêjac dabij ñagênj samob gebe sêlic nêñ om Sabat (Mat 27:62; Mar 15:42; Luk 23:54). Gêmunj omsêga samob gêwiñ amboac tonanğen.

Belsebul Sadanğnê ñaê tenj, nanj gêwa enj sa gebe ñalau sec samob nêñ ñatau enj.

Benj, Biñ Benja Anôtô gêjac jao biñ benja to sêpuc kapoacña gêdênj lau Israel, mago lau tau sêwi sinj samucgenj atom, ñagêdô sêgôm (Gen 30:14, 37ng). Anôtô gêlic gên tau kêtôm sakiñ gêdênj anôtôo jaba to gwam (Sam I.15:23). Lau tañ têtêc benj to ñalau sec nanj, sêkênj gêwiñ Anôtô kwalec, tec sêbu enj gebe gêjam jaom êsêac gêdênj sec to gên ñaclai samob jakêtôm atom. Anğa Biñlênsêm Wakuc lau-mec-geowaga sêkênj kisa gêdênj aposolo (Apos 19:14-18). Sêjac jao benj to gwam ñasakiñ anğa Biñlênsêm Wakuc gêwiñ (Gal 5:10, 20ng; Geoc 21:8). Laimôkê Anôtô taugenj kêtôm gebe ênam nê lau kêsi êndênj gên tonañ ñai samob.

Beril Pocawa matac-matac me juju.

Bibolo Propete to lau teto nêñ buku gêdênj-gêdênğenj gêdênj gêmunj andanğen. Njasawa ñamuñja tenj lau tenj sejon sa kêtü Biñlênsêm Lanğwa ñabuku, tañ teto biñ Anôtô geoc tau lasê to kêsôm biñ gêdênj ñamalac nanj ñaminj. Anğa Biñlênsêm Wakuc sêsam buku lanğwa tonañ ñai sebe Biñ teto gêc (English gebe Scriptures). Go aposolo to lau teto

Jesunê kolenj naminj gêc Njawae Najam ma teto papia gêdêŋ Gôlôac buŋa to lau gêdêŋ-gêdêŋgeŋ, e kêtû namu sejoŋ sa kêtû Binjlênsêŋ Wakuc. Njasawa teŋ kêtiam lau teŋ sêsi Binjlênsêŋ Langwa to Wakuc ŋabuku samob kêpi tagenj kêtû buku kapôêŋ samuc tagenj ŋaê Bibolo. Njê tonanj ŋam kêsêp lau Grik awenj. Êsêac sêsam buku gebe biblia gebe buku taêsam, buku toêtoê, buku toluŋ.

Binj Tajac Matanja Tanac mata binj teŋ tasôm êtu tônia toawenj ênac Anôtô êwiŋgeŋ. Embe binj dansanj me dangôm ŋanô êsa atom, oc takalem enj ênac aêac ŋagêjô (Sam I.1:11; Pes 50:14; 116:14; Apos 18:18; 21:24).

Binjgôliŋ Anôtônê Gamenja Apômtau Jesu kêwaka binjŋanô undambêŋa ŋagêdô ŋam sa gê dôŋ kêpi ŋamalacnêŋ gêŋ gêc awêgeŋja gebe êwa launêŋ kauc êsa êpi Anôtônê Gamêŋ. Enj gêjam mêtê lau kêsôm binjgôliŋ gêdêŋ êsêac gêjac ŋawaegeŋ (Mat 13). Takac MNŋ gebe Binjgôliŋ.

Binjsu Njagôliŋ Juda taunj sêsam Binjlênsêŋ Langwa ŋabuku ŋamataŋa lemenjenj gebe “Binjsu” me “Mosenê Buku” me “Mosenê Binjsu Njabuku”. Lau ŋagêdô sê ŋaê Binjsu tonanj kêkwa Binjlênsêŋ Langwa samucgeŋ ma ŋabuku samob tapaôngeŋ gêwiŋ.

Binjsu Nakêdôŋwaga Êsêacnêŋ ŋaê teŋ gebe Binjsutau. Êsêac sêpuc Binjlênsêŋ Langwa ŋabuku (Mosenê buku 5) ŋam ma sêwa sa gêdêŋ lau. Sêgôm gêdêŋ Gôlôac Buŋa sêwaka Binjlênsêŋ Wakuc sa su. Takac Binjsutau, Rabi.

Binjsutau Êsêac têtû binjsu ŋakêdôŋwaga to mêtôcwaga kêpi tagenj. Lau tau dabuŋwaga atom. Juda sêsam êsêac Rabi (Mêtêmôkê) gêwiŋ. Ac sêwa binjsu ŋam sa ma taunj sêjac têtû binjsu ma sejoŋ lêŋ ŋagôliŋ ŋagêdô sa jagêwiŋ binjsu tau e lau ŋaôma sejoŋ jageo. Takac Mêtêmôkê, Binjsu Nakêdôŋwaga.

Bôc Bôc aclê sêkô sêgi lêpônia kinja auc (Geoc 4:6). Bôc tonanj bôc malacŋa me salenja nê atom. Njalau undambêŋa. Tanam njalô Grik awenja ôkwi amboac tonec gebe Gêŋsêga matenj jali, me gêŋsêga tomagê. Êsêac sêwa Anôtônê ŋaclai to nê ŋawasi sa gebe jasêkô Lôlôc Njatau dabuŋanô tau njalanônêŋ. Esek 1:5-13, 10; Geoc 4:6-9 gêwa gêŋ matenj jali tonanj sa. Lau ŋagêdô taênj gêjam gebe tasam êsêacnêŋ ŋaê teŋ gebe Kerubim. Takac Anôtô Latui, Lau Undambêŋa.

Bôjanj Jalô Gêŋ tau bôjanj teŋ, nanj gêmôê e talic amboac talec njalô. Sêkam gêdêŋ njaka ma sêsap padi to gêŋ.

D

Da Njmalac sêjala tau ŋ gebe taênj gêjam geo ma sêsôm geo to sêgôm geo. Samob sêsa nêŋ lêŋ seso Anôtônê binj, tec taunj taênj gêjam gebe sêkêŋ nêŋ gêŋ njam teŋ êtu da êndêŋ Anôtô gebe êŋgôm enj têtac êtu lêsi êndêŋ êsêac. Sebe da êkwa nêŋ sec auc êndêŋ Anôtô, tec sêkêŋ. Lau Israel sêkêŋ da tonec njai gebe Daja ma dadanje to da êpuc ôliŋ tônia ma dawama to datôp.-Apômtau Jesu Kilisi kêkêŋ tau kêtû da gêjô ŋamalac peben nêŋ sec su, tec binj danja tonanj gêjac lau buŋa njawae atom. Nêŋ njalêlôm to nêŋ kauc ma ôliŋwalô samucgeŋ êndêŋ Apômtau êtu aêacnêŋ da danje êndêŋ enj êjô ênê moasinj samob su. Anôtô gebe aêac dansuj taunj tatu da êndêŋ engeŋ. Da tonanj tec gêjac enj mataanô njam. Takac Kanom, Takis.

Dabuŋwaga (a) Lau malac teŋ embe taênj ênam sebe sêŋgôm nêŋ gêŋ towae teŋ amboac sê balôm me seno sam, ac sêjalinj lau ŋagêdô sa têtû dabuŋwaga. Kôm tonec gêjac dabuŋwaga tonanj njawae gebe sênam dabuŋ gêŋ ŋagêdô. Êsêac senj to sênôm gêŋ palinj-palinjgeŋ atom. Sejoŋ dabuŋ njapep. Embe sejoŋ kwalec, sammôkê oc sêjainj taunj njawae. Bôc ŋagêdô oc sêmac êndu. Lau beŋ to mectomanj sejoŋ nêŋ dabuŋ gwalêkinj gebe sêŋgôm nêŋ beŋ njawanic êsa.

(b) Njê dabuŋwaga tonec ŋam teŋ samucgeŋ. Anôtônê lausakinj têm Binjlênsêŋ Langwanja. Lau ôliŋ mansanjenj têtû lau Israel nêŋ dabuŋwaga. Kôm tonec njai gêjac êsêac njawae gebe Sêmoa Anôtô lanjônêŋ ma sêpalip bôc danja njadec kêpi altar gêja to

sêkêŋ daja aŋga altar dajaŋa ma sejop lôm dabuŋ ŋagêŋlêlôm samob (Luk 1:5, 8ŋgg). Nacdabuŋsêga kêtû êsêacnêŋ kasêga, taŋ kêtôm Omsêga Wamagenê kêsô gamêŋ dabuŋanô tau gêja jakêpalip dec kêpi Anôtônê katapa ŋagadê gebe êôŋ Anôtônê poac sa ŋakôninŋa êtiam, tec gêgôm kêtôm jalagen. Dabuŋwaga to nêŋ da samob kêtû Kilisi to nê da ŋanô tau ŋadôndôŋ. Aêac takêŋ da teŋ amboac tônê gêdêŋ Anôtô kêtiam atom.

Dabuŋwaga aŋga Lewinêŋ Dabuŋwaga teŋ aŋga Lewinêŋ gôlôac. Sakin dabuŋwagaŋa gêjac Lewinêŋ wakuc samob ŋawae, mago gêdêŋ ŋasawa ŋamuŋa teŋ êsêac samob tomalagen têtû dabuŋwaga atom. Takac Lewi.

Dabuŋ, Tanam dabuŋ mo to gêŋ Tanam dabuŋ gêŋ nec aêac lau Niuginiŋa tajam kauc ŋamêtê atom. Lau laŋgwa sêjam dabuŋ gêŋ sêgôm sêjac ŋawaegen. Sê balôm me seno sam, tec sêkêŋ lau ŋagêdô têtû dabuŋwaga sêjam dabuŋ gêŋgeŋ sêmoa e om tau êmbacnê. Takac Dabuŋwaga (a). Lau Israel sêjam dabuŋ mo to gêŋ gêdêŋ gêŋwapac kêtap êsêac sa (Sam II.1:11ŋg; 12:22ŋg; Joel 2:12). Gêdêŋ taŋ gêŋ teŋ gêgôm êsêacnêŋ ŋalêlôm ŋawapac kêsâ naŋ (Sam 1.31:13). Kêtû sêmansaŋ tauŋŋa Eks 34:28, Omsêga Wama Apos 28:9. Gêdêŋ taŋ sêjam tauŋ ôkwi gêdêŋ Anôtô naŋ (Jona 3:7ŋgg). Jesu tau gêjam dabuŋ mo kêsêp ŋasawa gêwiŋ (Mat 4:2; Luk 4:2). Eŋ gebe lau buŋa sêŋgôm amboac tonanŋeŋ (Mat 9:14ŋg; Apos 13:2ŋg; 14:23).

Daja Da ŋagêdô sêkêŋ bôc ŋatê to gêŋ ŋagêdôgeŋ kêpi altar ja geŋ su. Ma daja tonec ŋamêtê teŋ. Sêbuc bulimakao me domba me nonin teŋ jasêpalip ŋadec kêpi altar e su acgom, go sêu ŋanô samucgeŋ gêsac altar ma ja geŋ gêbacnê, kêtôm sêkêŋ nêŋ ŋanô samucgeŋ gêdêŋ Apômtau gêjô nêŋ sec su.

Dawidnê Malac (a) Aŋga Binlênsêm Laŋgwa malac Jerusalem solop, taŋ kin Dawid kêjaŋgo su aŋga Jebusitnêŋ gêdêŋ amboac jala 1000 B.C. (gêmuŋ Kilisi gêmêŋ nom) ma kêwaka sa kêtû tau to nê lau nêŋ malacsêga. (b) Aŋga Binlênsêm Wakuc malac Betlehem, taŋ têna kêkôc eŋ ma ŋapalêgeŋ gêmoa tonanŋ. Go malac tau tonanŋ Jesu têna kêkôc eŋ.

Denari Embe daê dôŋ mone têm tônêŋa êpi aêacnêŋ mone galocŋa oc tapô lêna gebe keso tau ŋanôgeŋ. Denari teŋ kêtû kômwaganêŋ ŋaôli oc samuc tagenŋa (Mat 20:2). (Mat 18:28; Mar 6:37; Joaŋ 12:5).

Domba Kêmoasiŋ lau Israel ŋajamanô. Seŋ ŋamêsôm to sênôm ŋasu ma sêwa ŋaôlilu baliŋ kêtû obo to sêsi obo kêtû nêŋ ŋakwê ma sêkêŋ domba tau ŋagêdô têtû da gêdêŋ Anôtô gêdêŋ sêjam nêŋ wê to sêlic nêŋ om aŋga lôm dabuŋ Jerusalemŋa. Nackêsagu Joaŋ kêsam Jesu gebe “Anôtônê Domba” (Joaŋ 1:29,36). Nām amboac tonec gebe (a) Anôtô kêkêŋ Jesu gêmêŋ nom gebe sênac eŋ êtu da êjô ŋamalac peben nêŋ sec su. (b) Domba nec bôc matamalô teŋ, tec sêlic amboac gêŋ mansaŋ ŋajam (Pet I.1:19). (c) Joaŋ kêsôm lau Aramai awenŋ, taŋ ŋaê tagenê kêkwa domba ma sakinwaga (ŋackoleŋ) gêwiŋ (Jes 53). (d) Aposolo Joaŋ kêsam Jesu gebe “Domba Pasaŋa Wakuc” (Joaŋ 19:36; Kor I.5:7; Pet I.1:18ŋg). (e) Geoclasê gêwa Domba sa gebe kêku gêŋ samob tulu e gêjam gôlin gêwiŋ Anôtô (Geoc 5:12; 7:10; 19:5ŋgg; 21:27; 22:1,3).

E

Epikuri Lau tokauc nêŋ toŋ teŋ. Ac sê taunê kêpi Epikur, lau Grik nêŋ ŋac tokauc ma towae teŋ (+270 B.C.). Têdôn nêŋ kauc amboac tonec gebe Tamoâ têtac wapigenŋa oc êkôninŋ nandaŋ samob tôn. Sêkêŋ gêwiŋ bin agwa-agwa ŋagêdô gêwiŋ. Sêmoasiŋ ôlinŋ napepgeŋ gebe seboc gêŋ ŋanô tau tonanŋ (Apos 17:18). Takac Stoiki.

Epod Nalô Ebolai awenŋa teŋ. Gêŋ tau obo ŋagêdô teŋ, naŋ ŋacdabuŋsêga gêŋonŋ gêsac magi-m-agêc. Obo tau ŋaatali teŋ gêc, naŋ Urim to Tumim kêsêp ŋalêlôm ma gêsac eŋ bôdagi. Nægêlônŋ pocawa 12, naŋ teto Israelnêŋ gôlôacmôkê 12 nêŋ ŋaê kêpi. Nalô tau ŋam ŋagêdô oc gêc, mago gêc awê napep atom. Takac Urim to Tumim.

G

Gamêñ Dabuñanô Tau Israelnêñ Lômbec to Lôm Dabuñ ñabalêm ñalêlômsêga. Poac ñakatapa kêkô Apômtaunê balêm tonañ, tañ geoc tau lasê gêmoa nañ. Ñacdabuñsêga kêsô balêm tau kêtú dim tagen kêtôm jalagen gêdêñ Omsêga Wama nañ. Takac Lôm Dabuñ, Omsêga Wama, Poac ñakatapa.

Gamêñ Nakêlêndiñ Secñja Ñalau sec nêñ gamêñ kapoacwalôña. Êsêac sêôn Anôtô êmêtôc êsêac êndêñ Bêc Ñamuña tec sêngôn. Embe taên ênam gebe sêwi gamêñ tau siñ, oc sêngôm elêmé. Takac Gêsunbôm, Lamboam.

Gamêñ Undambêña Takac Anôtônê Gamêñ, MNÑ.

Garnet Pocawa kokoc teñ.

Gejobwaga Anğa Binlênsêm Langwa ñaê tonec kêpi laumata gamêñ me lau-m me malac teñña. Anğa Binlênsêm Wakuc ñaê tau kêpi lau kain têlêac gebe (a) Anğa Ñawae Ñajam ñaê tau gêjac Judanêñ laumata kapôn, tañ têdôn Anôtônê bin gêdêñ nêñ lau nañ ñawae. Ac ñagêdô têtú kasêga jasêwiñ kaunsil (Sanhedrin). (b) Anğa Aposolo 11-21 to anğa aposolonêñ papia ñaê tonañ kêpi gôlôac buña ñagejobwaga, tañ sêjam jaom gôlôac dabuñ nêñ kolen to nêñ lêt. (c) Anğa Geoclasê ñaê kasêga me laumata kêpi lau 24, tê sêngôn sêgi Anôtônê lêpôn kiñña auc nê. Lau tau oc sêjam Anôtônê lau lanôn. Takac Kaunsil.

Gêmcê Nawê Matai 13:31 to 17:20 sêpuc gêmcê ñawê gêjô ka mastet ñawê. Ka lulugen ñawê saunânô kêtôm tau, amboac daun ñawê.

Gêñmalu Lau Israel sêkôc ka teñ ñatêkwi kêtú nêñ gêñmalu ma nêñ medisín gêwiñ. Ac señ oso lau sêmac êndú nêñ ñawêlêlan ña gêñmalu tokain-tokain amboac tonañ (Mar 16:1; Luk 23:56; Joan 19:40). Takac Katêkwi.

Gêsunbôm Takac Lamboam ñakêlêndiñ Sec.

Gog Gêmun andanjenânô Gog kêtú kiñ gêngôn gamêñ Magog. Eñ kêtú lau Israel nêñ ñacjo anğa lau samuc nêñ ñadôndôn (Geoc 20:8).

Grik (a) Lau Grik tau (Joan 12:20). (b) lau tau nêñ gamêñ, tañ gêc Gwêc Ñaluñ gêdêñ ñanodoña (malasêga Aten, Korint, Pilipi). (c) lau Juda tê tenenji sêkôc êsêac anğa gamêñ jaba ma sêsôm Grik awen kêtú tôn êsêac nê (Apos 6:1; 9:29; 11:20; 18:4; 20:21; Rom 1:14; Kor I.1:22). (d) ñaê Grik kêpi lau samuc gêwiñ (Rom 1:16; 2:9; 3:9; Kor I.1:23; 12:13; Gal 3:28).

Gwêc Koc Ebolai sêsam sebe Gwêc Siñ gebe gwêc, tañ siñ to ôpic kêkô gêjam auc nañ. Ñaê Gwêc Koc kêpi (a) gamêñ nañ andanjen bugêjacton to nom lêplêp gêjam auc, tê gêc Gwêc Koc to Gwêc Ñaluñ ñasawa nê. Gamêñ tañ lau Israel sêwi Aiguptu siñ ma jasêo lasê nañ (Eks 14). (b) Ñasuc tañ malac Suez gêc nañ. (c) Ñasuc tañ malac Agaba gêc nañ, ma (d) Gwêc Koc tau.

H

Haleluja Alanem Anôtô, Awen êoc Anôtô.

Hermes Lau Grik nêñ anôtô jaba teñ, tañ kêtú êsêacnêñ anôtô nêñ ñacjaen nañ (Apos 14:12). Takac Sois.

J

Jala Takac Kalender.

Jala Kêtu 7ña Kêtôm jala kêtú 7ña lau Israel sêsê gêñ kêsêp nêñ kôm atom. Sebe nom êlêwan tau acgom tec sêgôm. Sebe nêñ nom êkêñ om. Êsêacnêñ tôp êndêñ lau teñ embe ênêc, ac sêwi siñ gêdêñ jala tau. Takac Jala-Lau-Sêsi-Awen-Suña, ma Om Jala kêtú 7ña.

Jala Wakuc Lau Israel sêjac nêñ kôm ñanô samob sa su acgom, go sêlic nêñ Jala Wakuc kêtôm lau Kanaan sêgôm kwananjen kêsêp nêñ komô nañ (Eks 34:22). Go kiñ Jojakim kêkêñ ñanoc wakuc gêmun Omsêga Pasa (Eks 12:2; Lew 23:5), mago sêsap noc langwa tôn gêwiñ ñapan (Lew 23:4). Kêtú ñamu ac sêwaka ñanoc ñamataña sa kêtiam. Takac Kalender.

Jala Wakuc Njom (Om Jala Wakucña) Lau Israel sêlic om tonañ to Ombec kêpi tagen kêsêp komô gédênj tèm sêjac nêñ kôm ñanô sa gêbacnê su nanña. Ac taênj gêjam noc sêjac kawî lôm dabuñ ñamataña (Esra 3:6) ma Anôtô kêmoatiñ poac gédênj lau tau kêtû wakuc nanña. Sêlêwanj nêñ kôm samob gédênj oc tonañ ma sêkênj da gédênj Apômtau (Lew 23:23ñgg). (Mago tasam Gal 4:10 to Kol 2:16ñg ma taênj ênam.) Israel taunj sêsam om tonañ gebe Rosh Hashanah.

Jala-Lau-Sêsi-Aweñ-Suñ Kêtôm jala 50-50 geñ lau Israel sejop om tonañ. Sêkênj waba, nanj lau tenj sêjô nêñ tôp atom ma gelom êsêac nanj, samob gêmu gédênj ñatau kêtiam. Go Juda, nanj têtû nêñ lau tenj nêñ sakiñwaga (gêñôma) nanj, ñataui sêwi sinj sêmu dédênj nêñ gôlôacmôkê sêja kêtiam. Ma sêsê gêñ kêsêp nêñ nom gédênj jala tonañ atom, dedec gêc gebe êlêwanj tau ma êkênj om amboac tonañ. Takac Om Jala Kêtu 7ña.

Jane agêc Jambre Parao kêkalem nê mectomanj to lau mêtê, tañ sêgôm gêñtalô kêtôm Mose agêc Aron nanj, ñamiñ gêc Eksodus 7:11 to 22 ma ñaê tenj gêwiñ atom. Paulu keto mectomanjwaga luagêc nêñ ñaê gêc Tim II. 3:8 gebe Jane agêc Jambre. Aêac tatap ñaê tau sa anja Binjênsêm Lanjwa atom. Têdônj gec awenjenj gelom-gelom mênj Paulu gêñô ma keto.

Jao Jao gwalêkinj gédênj lau Juda sejop e kêkênj wapac êsêac. Jao tau ñam gebe êmbalanj lau samuc nêñ mêtê geo auc gebe naelom lau Israel atom. Jao amboac tonañ masi anja Binjênsêm Wakuc. “Têmtac êwiñ lau wacbanj aôm amboac têmtac gêwiñ taôm” gêjam gôlinj lau bunja kêtû nêñ lêñ samobña (Joan 15:12; Gal 5:14). Binjsu tagenj tonañ kêkatonj jatu to jao samob sa. Embe tajop, oc tamoasinj taunj kwalec tenj atomanô. Takac Sabat.

Jaspa Pocawa tenj. Ñagêdô matacmatac, ñagêdô ñawa kêtôm glas. Takac Pocawa.

Jist Binjênsêm Wakuc awenj Jabêmña ñamataña sêpuc golenj gêjô jist su. Lau sêpsêp sêpac polom ñamêtê amboac tonec gebe Sêgaluñ jist to polom matac ma bu sêgamuñ e jist gêjam polom auc ma kêsû ñ acgom, go sêpac. Embe tasa polom tenj ña bôjanj ma tasala ñasêbu, oc talic ñalasê-lasê gêjam auc. Ñalasê ñam kêsêp jist gêgôm polom kêsun, tec taenj ñajam. Jist kêsêli polom popoc e kêsun nê, kêtû Gamênj Undambêña ñadôndônj tenj (Mat 13:33). Go Jesu gêjam dôñ Parisai to Sadukai ma Herodo nêñ mêtê kêpi jist gêwiñ. Embe tajop taunj atom mêtê geo oc ênam aêacnêñ ñalêlôm samucgenj auc amboac jist gêjam polom matac auc nanj amboac tonañ. (Mat 13:33; 16:6ñgg; Mar 8:15; Luk 12:1). Takac Parisai, MNÑ.

K

Kalender Lau oc kêpiña gêmuñña sêmasan nêñ Kalender kêtôm utitalata ñalênjenj. Lau Israel sêjac nêñ jala gêngic kêtôm sêlic ajônj kêsô, tec têtap ñabêc 354geñ sa, kêtôm ajônj 12 solop, mago ajônj tagenj ñabêc 29. Go ajônj samob ñawoke aclê-aclê kêtômgenj, ma woke tenj ñabêc 7. Êsêacnêñ tèm kapôênj luagêc gebe Ockêsa to komô. Ajônj tau tonec gebe (1) Nisan (Abib) kêtôm March/April, (2) Ijar kêtôm April/Mai, (3) Siwan kêtôm Mai/Juni, (4) Tamus kêtôm Juni/Juli, (5) Ab kêtôm Juli/August, (6) Elul kêtôm August/September, (7) Tisri kêtôm September/Oktôber, (8) Bul (Mardewan) kêtôm Oktôber/Nowember, (9) Kislew kêtôm Nowember/ Desember, (10) Tebet kêtôm Desember/Januar, (11) Sebat kêtôm Januar/ Februar, (12) Adar kêtôm Februar/ March. Takac Ajônj tau ñaê.

Kalsedoni Pocawa tenj.

Kamelian Pocawa tenj.

Kanom Aêac lau bunja tanjgaminj nêñ waba êmoasinj aêac taunjenj atom, tanam Gôlôac Dabuñ to ñakolenjwaga ma Kôm Mêtêña (Misionña) ma lau ñalêlôm sawa to sêngônj jageonja samanj. Kôm tonañ gêjac aêac ñawaegoc. Kêtu tonañña taunj takênj binj amboac tec êtu nêñ ñagôlinj ñajam tenj gebe Êtôm omgenj takênj nêñ mone êsêp kanom gebe

tapuc kôm tonañ ñai tôñ dawin. (Apos 24:17; Kor I.16:1ñgg; Kor II.8-9; Rom 15:25ñg) Takac Da, Takis.

Kapoac Lau lanğwa gêmunña sêpuc kapoac ñam gebe têtap ñacgenğen ten nê ñaê sa. Grik andanğenña sêgôm gebe nêñ anôtôi jaba seoc bin lasê êndên êsêac sêjala katôña. Lau Niuginiña sêpuc kapoac sêgôm amboac tonec gebe Tetoc kapoac ten jagêc nom ñadêmôê gêmu kêpi, go tetoc kapoac ten ñatêpôê jakêkô, tañ gêc nan, ñadêmôêtêkwa ñaô. Sêsaê sêmoa ma sêsam launên ñaê lasê-lasê. Sêgôm e kapoac ñaôña embe êkô ñapan êsa, go ñaê tê kêsa awen nê, geoc genğentêna lasê gêdên êsêac ma sêjac en ñagêjô. Têtap lau geo sa ña mêtê tonañ keso samucgen. Ñam gêc awê (Joan 19:24).

Kasêga Takac Gejobwaga, Laumata.

Katapa Takac Poac Ñakatapa.

Katêkwi Israel sêkôc ka gamên jabaña ten (Arabian) ñatêkwi kêtü nêñ Gênmalu. Lau Mêtê anğa oc ñam sêkên gêdên ñapalê Jesu (Mat 2:11). Katêkwi tonañ ñapopoc kêsêp laclu (kuki) ma sêkêc ja gen, go ñajadaun toñamalu jagêjam andu popoc. Lau sêlic kêtü teten mec gêdên Anôtô ñadôndôn. Takac Gênmalu.

Kaunsil Lau Juda nêñ laumata sêkac tauñ sa kêtü sêmansañ launên binña. Laumata 70 sêngôn Kaunsil tau, tañ ñagôlin gêc ñacdabunșeğaña. (Mat 26:59; Apos 5:41; 17:34).

Kawi Omsêga Kawinña Lau Juda taên gêjam nêñ sinșêlêc towae Judas Makabeus kêtü lau Siria tulu ma gêjac kawi altar lôm dabun Jerusalemña ma têtun lampe gelom kêtiam nan gêdên jala 165 B.C. Êsêac sêjac m om tau gêdên ajôn Kislew ñabêc 25 (amboac Desember 10) ma sêlic om tau kêtôm oc samuc 8. Juda tauñ sêsam om tonañ sebe Hanuka.

Kêpa Ñaê Kêpa me ñaê Petere ñam tagen gebe Poc. Lau Aramai sêsam poc gebe Kêpa lau Grik sêsam gebe Petere. Aposolo Simon kêsam Jesunê ñam lasê, tec gê ñaê Poc kêpi en Mat 16:18. (Joan 1:42).

Kilisi Ñaê Kilisi lau Grik sêsam kêpi Apômtau Jesu gêjô ênê ñaê Ebolai awenña “Mesia” su. Ñaê lulugen ñam gebe “Sen oso en”. Sê ñaê Kilisi kêpi en nê ñam gebe Anôtô tau kêjalin en sa to kêkalem ma kêsakin en kêtü Kêsiwaga to Apômtau. Takac Tanin oso.

Kislew Israelnên Kalender ñaajôn kêtü 9ña. Ajôn tau kêtôm ñasawa amboac Nowember 15 e jagêdên Desember 15. Takac Kalender.

L

Lala Sekolon Genña (Mat 3:12). Takac Siac Têtin Gênña.

Lamboam (a) Gamên tañ lau sêmac êndu nan, nêñ katun sêmoaña. Lau Grik sêsam sebe Hades. Êsêac to lau ñagêdô taêsam taên gêjam gebe gamên tau gêc nom ñalêlôm (Dait 32:22). Lau ten anğa Lamboam sêsa sêmu sêmên nom natêtôm atomanô. Sêsaê Anôtô gêmoa jaêc êsêac (Pes 6:5; 30:9). Lau gêdên katun sêsaê Anôtô gebe ênam êsêac kêsi anğa gamên tau (Pes 49:15), gebe en kêtü Lamboam ñatau. (b) Lamboam toñandan me Lamboam Ñakêlêndin Sec Grik sêsam sebe Gehenna. Ñaê luagêc tonañ gêc Binlênsêm Wakuc (Mar 9:43, 45, 47). Apômtau Jesu kêsêp Lamboam gêja ñam gebe gêmac êndu bin ñanôgen, mago Tama Anôtô gênju en sa anğa ñacmatênên, tec mata jali kêsa ma gêdi sa kêtiam. (Rom 10:7; Pet I.4:6; Geoc 1:18).

Lamboam Ñakêlêndin Sec Gêjac lau sêmac êndu tapaônğen katun ñawae atom. Lau tê Anôtô êmêtôc êsêac e êkic nêñ bin êtu tôñ su nêgen sêngôn gamên tônê êtu têlê gebe nêñ sec to geo ñagêjô tonañ (Mar 9:43, 45, 47). Mêtôc Ñamuña tau tonañ. (Joan 5:29; Pet II.3:7).

Lau Samuc Anôtô kêjalin lau Israel sa têtü ênê lau, ma lau, tañ en gedec êsêac sêmoaña nan, ac sêsam sebe lau samuc (Tes I.4:5). Anôtô kêmoatin nê poac gêdên êsêac atom, gêdên lau Israelgen. Êsêacnên ñagêdôgen ocgo nasêwin Anôtônê lau. Jesu Kilisi kêkêc nê dec sin anğa kakesotau kêtü ñamalac pebenña su acgom, tec ñabin ten (Kol 1:19ñg). Balan kêselô su, tec gen Juda to Grik ma lau samuc gênğic sêkô dêmôêña amboac

gêmunña kêtiam atom. Sêkêñ gêwiñ Kilisi gêbiñ samob tôñ, tec têtü Anôtônê laugac (Kol 1:21ñgg). Takac Grik.

Lau Sec Takac Telonj

Lau Undambêña Lau nanj sêsêp Anôtô to ñamalac ñasawa. Lau Israel gêmunña taênj gêjam anjela sêgi Anôtô auc amboac kinj nomña tenj nê lau kapôênj sêgi enj auc sêkô, sêjac nêñ koleñ ñaminj gêdênj enj ma sêônj enj gebe êsakinj êsêac êtu kôm wakucña (Job 1:6; 2:1). Anôtô Latui (Gen 6:2,4) ñam oc kêsêp ñalau amboac tonanj. Takac Anjela, Bôc.

Laubenj Lauo to ñac ñagêdô sêsôm mec kêpi lau gebe dêndac gêñwapac amboac gêmac to gêñ êngôm êsêac e sêngônj naeo ma enserj êsêac su sênaña. Lau amboac tonanj sêmoa Israel sêwiñ. Lau nanj sêkêñ gêwiñ Anôtô kwalec taênj kêka nêñ sôlônj to gêñ gebe ênam êsêac sa. Bibolo gêlic lau tau amboac sêjam saki ñ gêdênj anôtôi jaba, tec gêjac jao ñajana (Gal 5:10; Geoc 21:8). Aêac lau bunja takênj gêwiñ to ôlinj andanj Laimôkê Anôtô, tec taênj kêka to daê lamu enj taugenj e tatêc gêñ tenj atomanô.

Laumata (Gôlinjwaga) Takac Gejobwaga.

Legion Lau Rom nêñ sinjwaga tonj kapôênj tenj amboac lau 6,000. Njalô tau ñam tenj gebe taêsam ñasec (Mar 5:9; Luk 8:30).

Lemenj Parisai to lau sêkwasiñ lemenj kêtü ñatêmuiñagenj atom, ac sejob nêñ ñagôlinj tec sêgôm. Judawaga sêlic gêñ ñagêdô gebe selec ma ñagêdô gebe ñatêmui. Embe sêmoasac gêñ tenj, nanj nêñ binjsu gêwa sa gebe ñatêmui, go ñatêmui tau oc elom êsêac ma êngôm êsêac têtü sec. Sêgôm nêñ ñalêlôm ñatêmui kêsa, tec sêkwasiñ lemenj kêtü ñadôndônj gebe ñatêmui gêwi êsêac sinj têtü selec kêtiamña. Lemenj kêpi gêñ gwalêkinj, tec sê go tauñ ma sêkwasiñ lemenj todim-todim. Jesu to nê ñacsenjomi sêgôm atom, tec sêsôm ñabinj (Mat 15:2; Mar 7:2; Luk 11:38). Takac Sec, Selec.

Lêñuckêm Naê tonanj gêc lau gêmunña nêñ seboacogenj. Sêwa Lêñuckêm tau sa gebe amboac pap kapôênj tenj. ñagêdô sêsam sebe moac (me iwa). Sadañnê ñaê tenj tonanj (Geoc 12:3 —13:4; 20:2,3). Anôtô kêku Lêñuckêm tulu (Geoc 20:21; 20:7-10).

Lewi, (a) ñac tenj anja Lewinênj (Luk 10:32; Apos 4:36). (b) ñac tenj nanj kêpuc dabunwaga tîo kêtü nêñ sakinj lôm dabunña.

Lewiatan Bôclai gwêc to bunja tenj, ñawae kêtü gwasa su. Lau ñagêdô taênj gêjam kêsêp iwa. (Pes 74:14).

Lômbec Lau Israel sêmoa Lôc Sinai ñalabu sêmoagenj ma Anôtô kêsakinj Mose gebe naêsôm lasê êndênj êsêac gebe “Lau tau sênsunj aênoc bec obo dabun tenj sa gebe najangônj jawiñ êsêac. “Êsêac tec sêmasanj Anôtônê lôm to ñagênjêlêlôm e sêjac dabinj tomalagenj. Su go tao jagêsac lômbec ñaô ma Apômtaunê ñawasi gêjam gamênj tau auc, tanj sêjala gebe Anôtô mênjgênjônj gêwiñ nê lau. Takac Eks 33. Takac Bec, Ombec, Omsêga Lômbec.

Lômmôkê Gôlôac ñagejobwaga, tanj sêjam jaom lôm dabun to ñagênjêlêlôm. Takac Gejobwaga, Kasêga, Laumata.

M

Magiñ Kêsu Gam ñagêmac tenj gêgôm lau magiñ kêsu e lemenj to/me enjainj kêtü golonj sêkôc gêñ me sêsêlênj jageo. ñagêdô têtü puliñ. (Mat 11:5; 18:8; Luk 14:13; Apos 3:2).

Mana Gêñ nanj Anôtô gêlôm lau Israel ma senj gêdênj sêô-sêô sêmoa gamênj sawa nanj. Naê Mana tanam ôkwi gebe “Asagenj.” Sêsam amboac tonanj gebe gêñ tau ñam kêsinj tau gêdênj lau.

Mectomanj Naê tonanj kêpi lau, tanj sêgôm nêñ mectomanj nanj, gebe sêkôc benj sa anja lau gêmac nêñ ôlinj.

Mesia Naê Ebolai awênña tonanj ñam gebe “Ñac tanj senj oso enj nanj.” Tanam ôkwi ña Grik awenj gebe “Kilisi”. Naê tau kêpi Kêsiwaga, tanj lau Israel nêñ propete lanjwa seoc enj lasê kêtôm Anôtô gêjac mata enj gêdênj nê lau. Takac Kilisi.

Mêtemôkê Kêdônwaga Mêtêna me ñac gêjam mêtê launja, me ñac kêpuc Mêtê ñamña. (Mat 23:8; 26:25; Mar 9:5; Joan 1:38) Takac Rabi.

Moac Langwa Naê tonan kêpi Lêñuckêm me Sadañné ñadôndôn ten (Geoc 12:3-17; 20:2-3).

Moasiñ Dabuñ Apômtau Jesu Kêwaka Moasiñ Dabuñ sa gêjô Judanên Pasa su. En kêsam polom to wain gebe en tau nê ñamêsôm to dec. Binlênsêm Langwa ñapoac kêpi domba danja ñadec. Binlênsêm Wakuc ñapoac nec kêpi en tau nê dec dêbuñ, tan en kêkêc sin anja kakesotau gebe êsuc sec ôkwi. Lau buña tec sen Moasiñ Dabuñ totaên gêjam en gebe kêtû poac wakuc ñasêlinwaga. Moasiñ Dabuñ nec ñaê ten gebe Tapô Polom Êkôcña (Apos 2:42). Moasiñ Dabuñ gêbin aêac lau buña tôñ tamiñ Apômtau to tamiñ tauñ gêdên-gêdêngeñ tatu Gôlôac Dabuñ tagen. Takac Pasa, Sêlinwaga.

Moloko Lau Kanaan andanengeña nêñ anôtô jaba nêñ ten, tan sêkên gôlôac saun têtû da gêdên en (Dait 12:31).

Môp, Tanac Môp Tauñ Takac Njatêmui, Sec, Selec.

N

Nanengeñ Mecña Judawaga sêmasan bôc naôlic kêtû ômbinjak toatali ñasec-ñasec ma sebec. Teto binjsu ñagêdô amboac Dait 6:4-9 gelom papia saun ma sêkên kêsêp atali tau gêja. Go gêdên teten mec ñanoc ac sebec kêtôm nanengeñ ma atali tonalô dabuñ nan gêsac tenbelen. Ac sêka ômbinjak tonan ten amboac joc gêc lemen gêwin. (Mat 23:5).

Niptêkwi Takac Taniñ Oso.

Nisan Israelnên Kalender ñaajôn ñamataña. Ajôn tau ñaê ten gebe Abib. Kêkwa ñasawa ten amboac March 15 e jagêdên April 15. Takac Kalender.

Noc Sêjam Dabuñ Moña (Apos 27:9) Noc tonan Omsêga Wama, nan sêlic gêdên Oktober 1 (Tisri 10). Ajôn tonan lau Juda nêñ komô kêdabingac, tec sêlac nêñ wan tagen-tagen kêtû gwêc secña. Go gêdên komô tau, Nowember 15 e March 15, sêwi sin samucgen, sêlac wan ten atom e gamên ñajam êsa acgom. Takac Kalender, Omsêga Wama.

N

Nabelo (Natalô) Takac Pen

Ñacdabuñsêga En kêtû lau Juda nêñ dabuñwaga nêñ laumata. Kaunsil ñagôlin gêc enña. Kêtû dim tagen kêtôm jalagen en kêsô Gamên dabuñanô tau anja lôm dêbuñ gêja gêdên Omsêga Wama jakêkên da gêdên Anôtô kêtû en tau to lau Israel samob nêñ secña. En gêsun da kêtôm bêcgenña gêdên Anôtô. Anja Binlênsêm Wakuc ñacdabuñsêga têlêac tonec nêñ aê gêc gebe Anas agêc Kaiapas ma Ananias. Kilisi gêmên tec poac langwa ñasakin samob tonan gêjac pep. (Papia gêdên lau Ebolai.) Takac Kaunsil, Omsêga Wama.

Ñacsenjomi Naê tonec kêpi lau nan tédaguc to sêwin ñac ten gebe êndôn bin wakuc êndên êsêac sênô to sêjala. Anja Binlênsêm Wakuc sê ñaê tonan kêpi lau, nan tédaguc ñackêsagu Joan to onan sêkên gêwin Jesu nan, go kêpi lau 12, tan Jesu tau kêjalín êsêac sa ma tédaguc en ban-banengeñ nan.

Ñalau Dabuñ Takac Anôtô Têlêtagen.

Ñalau Sec Lau Israel têtêc gebe tonac lai ma têtôm gebe têtû kasec ñamalacña. Sêlic Ñalau Sec amboac Sadañné lau jaen to nê sakinwaga. Takac Alen, Belsebul, Sadañ (MÑÑ).

Ñalêsô Lau Israel sêsi ñalêsô genkaleñ ñakwê ñalêsû aclê ñam gebe lau sêlic ma êkên puc êsêac gebe taên ênam Apômtaunê binjsu ma sêmansan. (Mat 23:5)

Ñatekwi Ka to gên ñatêkwi sêkôc kêtû gênmalunja.

Ñatêmui Judawaga sebec gên dêmôêña ñagêdô kêtôm gebe êngôm êsêacnên ñalêlôm ñatêmui êsa, tec sen gên ñagêdô palin-palin gen atom. Sejop ñajao sêgôm kêtôm Mosenê Binjsunja ñapepen. (Apos 10:14ng; 11:8ng; Eb 9:13) Takac Mop, Selec, Sec.

O

Om Takac Sabat.

Om Ajôn Kêsôna (Ajôn kêsêp gwêc gêja) Lau Israel sêlic bêc, tañ ajôn gêc tôñ su ma ñageleñ kêtü nêñ om teñ tauña. Ñam gebe êsêacnêñ ajôn wakuc teñ mênkêsa ñanoc tonañ, tec tetoc sa kêtôm om Sabat, tañ sêlêwanj kôm ma sêkac tauñ sa anja lôm dabun ma seno moasin jaseñ sêwiñ tauñ. (Kin II.4:23; Jes 1:13ñg; Am 8:5; Sam I.20:18-24)

Om Jala Kêtu 7ña Lau Juda nêñ om kainteñ, tañ sêsê gêñ kêsêp nom gêdêñ jala tonañ atom, gebe nom êlêwanj tau ma nêñ kôm êkêñ om amboac tonañgeñ. Takac Jala Kêtu 7ña, Jala-Lau-Sêsê-Aweñ-Suña.

Om Jala Wakucña Takac Jala Wakuc.

Om Polom Njalucña Lau Israel sêlic om tonañ gêdêñ Omsêga Pasa, tañ señ polom ñaluc kêtôm bêc 7 (Nisan 15-22 kêtôm April woke ñamataña). Tapac polom ñamêtê amboac tonec gebe takêñ jist êsêp polom matac ñalêlôm ma tanjalun e êsêli popoc ma êsun. Polom ñaluc tonañ ñamêtê teñ. Sêkêñ jist to gwêc kêsêp atom. Sêgôm gebe lau Israel taêñ ênam Anôtô gêjam êsêac kêsi anja nêñ ñacjo Aiguptu nêñ lemeñ nañ. (Eks 12:14-20; Mat 13:33)

Ombec Takac Omsêga Lômbec.

Omsêga Lômbec Lau Israel sêlic omsêga tonañ taêñ gêjam gêñ tonec ñai gêdêñ om tau gebe (a) Anôtô gêjam abenji sa ña mana to bu ma kêmbico gêdêñ tañ sêjam bêbêcgeñ sêô sêmoa gamêñ sawa nañ. Kêtu tonañña lau tau sêkaja kalatu to gêñ jasêjam kêtü nêñ bec to ñagadê kêtü nêñ têclabu to malaclun ma nêñ andu ñasasacô gêwiñ. (b) Sêgi malac Jeriko auc e sêôc ñatunbôm popoc. (c) Sêjac nêñ kôm ñanô (mopolom to kañanô ma niptêkwi to wain) sa kêpi andu gêja. Taêñ gêjam biñ tonañ ñai, tec sêkêñ om tau kêtü nêñ om têtac ñajamña kapôêñ teñ, tañ sêôc tômtôm to bamlaun ma sêjam Pesalem kêtü nêñ wê to sêkêñ kôm ñanô kêtü da gêdêñ Anôtô ma sêñô mêtê kêsêp om tau ñasawa kêtôm bêc 7 tonañ ñapan. Gêdêñ om tau ñabêc ñamuña dabunwaga teñ jakêkati bu anja Siloa mênkêsêwa kêpi altar dajaña gêja gêdêñ lau samob sêkac sa sêlic toôliñ kêpigeñ. Lau Israel sêlic nêñ om towae tonañ kêtôm jalageñ gêdêñ ajôn Tisri (Oktober. Apômtau Jesu gêlic Ombec nañ sêpuc ñamiñ gêc Joañ 7. Lau Juda sêsam ña tauñ aweñ gebe Sukot. Aêac tasam gebe Ombec.

Omsêga Pasa Takac Pasa.

Omsêga Sêjac Kôm Njanô Sanja Naê teñ gebe Señ Kôm Njanô Lasêña. Lau Israel sêsun nêñ kôm ñanô ñamêc gêdêñ Anôtô kêtü nêñ da danje gêdêñ eñ. (Eks 34:22) Sêlêwanj kôm ma sêmoa totêntac wapigeñ. Sêlic Omsêga Pasa su ma sêmoa e ñabêc 50 kêtôm woke 7 x 7 gêjaña acgom, go sêlic om tau, tec sêsam ñaê teñ gebe Pentekost. Takac Pentekost.

Omsêga Wama Om tonec lau Israel nêñ Omsêga kapôêñanô tau, tañ ñacdabuñsêga kêkêñ da gêdêñ Anôtô gêjô lau Israel nêñ sec samob su (Lew 16). Lau pebeñ sêjam dêbuñ mo to kôm gêdêñ om tonañ. Sêlic om tau gêdêñ nêñ ajôn Tisri ñabêc 10 (amboac Oktober 1). Ac sêsam ña tauñ aweñ gebe Yom Kippur. Takac Noc Sêjam Dabuñ Moña.

Oniks Pocawa teñ.

Osiana Lambiñ êndêñ Anôtô, talanem Apômtau. Namanô gebe Ônam samañ. Go sêjam ôkwi kêtü nêñ lasê, nañ sêmôêc gêdêñ tauñ têtac wapigeñ. (Mat 21:15; Mar 11:9).

Oso Takac Taniñ Oso.

P

Paradis Undambê tau ñaê teñ tonec (Luk 23:43; Kor II.12:3).

Parisai Judanêñ lau toñ teñ, tañ sêmoa gêdêñ Apômtau Jesu nê têt nañ. Ac sêwaka tauñ sa gebe lau gêdêñ sêlêiêc ñagêdô samob su gebe sêmasañ Mosenê Biñsu to tauñ nêñ ñagôliñ, tê sêjac têku biñsu tau nê, samob tomalageñ.

Pasa, Omsêga Pasa Lau Israel nêñ Omsêga teñ, tañ sêlic gêdêñ ajôn Nisan ñabêc 14 (amboac April 1). Anôtô kêkac nê lau su anja Aiguptu, tec kêsôm sêlic om tau gebe

taên ênam enj gêjam êsêac kêsi êsêp om tonanj êtôm jalagenj (Eks 3:18; 5:3; 7:16). Naê Pasa tau nam gebe Anôtô gêôc lêlêc Israelnêj andu, tanj sêsê domba Pasa nadedc kêpi katam jakagêbôc gêja nanj (Eks 12:23-27). Lau Juda sêsam om tau na taunj awenj gebe Pesach. Takac Moasinj Dabunj.

Pentekost Naê Pentekost nam gebe nabêc kêtû 50. Sêsam amboac tonanj gebe nabêc 50 genj Omsêga Pasa to Pentekost tau gêngic. Sêjac nêj mo to gên sa kêpi nêj andu gêja su, tec sêlic om tau, tanj sêjam danje gêdênj nacmoasinj Anôtô.

Penj, Penj Sepej Njatalô Na Embe tato papia êndênj taunj, jac tato nêj naê ênêc njalabuja, gebe êwa nac-ketowaga sa êndênj nac, nanj papia tau gêjac enj njawae nanj. Lau langwa oc namja sêmasanj nêj gêbôm tenj kêtû nêj penj, tec sepej njatalô kêpi nêj papia jagêwinj (Kinj I.21:8). Penj njamanô tau tonanj. Binj nanj sepej penj kêpi njasabanj gêja nanj, kêsinj tau gêdênj lau samob gebe lau tenj sêkac njapej atom, njatau taugenj êkac ma êsam binj tau (Dait 32:34). Kêtû tonanjanj sêkic njasabanj na lêkônj tôj acgom, go sêsap njomata na katêkwi tôj taminj sabanj tau ma sepej njataunê gêbôm (naê me njabelo me njatalô) kêsêp katêkwi gêja (Geoc 5:1).

Poac Lau tenj embe sêmansanj binj tenj e nêj njalêlôm to awenj êpi tagenj ma sêlôc êtu tôj sebe sêngômnanj nanj jac tasam dabe sêmoatinj nêj poac gêdênj taunj. Nam gebe ac sêngôm nêj gên amboac sênac sinj me sêwinj taunj, tec taênj êka gebe sêmoasinj taunj njajamgenj. Poac amboac tonanj Anôtô kêmoatinj gêdênj nac gêdênj Noa (Gen 9:8-17), ma gêdênj Abraham (Gen 17:1-8). Anja Binjlênsêma Langwa Anôtô kêmoatinj nê poac gêjac lau Israel njawae amboac gêgôm gêdênj tanj Mose gêwê êsêac gêmoa nanj (Eks 24:4-8).

Poac Njakatapa Anôtônê Katapa Sêkôc katapa njôma ma sêmasanj nê atom. Sêbuñ ka e njatip acgom, go sêkwa na gold auc gêc lêlômnanj to dêmôênja. Njaakainj aclê kêtôm lewe njakainj. Anjela njakatu luagêc gêngônj njabaob gold njô. Sêmasanj anjela sepej têningenj sêngônj lanônjanô gêdênj taunj ma sêkac magê keso tau. Namakenjanj kêpi e njatêpôê gêdinj kêsô tau ma namakenjanj kêsêp e njatêpôê gêdinj tau taminj katapa njabaob. Sêmasanj njakatu luagêc na goldgenj. Rinj aclê gêc makenj-makenj gêdênj njatakôcagêc kêtû ta njamala. Ta tau sêkwa na gold auc gêwinj. Tetoc tapele poc, tanj Anôtô kepej Binjsu Lemenju kêpi nanj, kêsêp katapa, tanj sêkênj kêkô Gamênj dêbuñanô tau (Dait 10:1-5) anja Lômbec njalêlôm nanj. Apômtaunê Katapa tonanj kêtû enj gêmoa nê lau njalunjenjanj njadôndônj (Nam 10:35; Sam I.4:7; Kinj I.8:11), tec lau Juda sêbalanj gêwinj êsêac gêdênj tanj sêjac sinj gêdênj nêj njacjo nanj (Nam 10:33-36). Lau njôma tenj sêsa njagala atom. Njadê toanjela njakatu nanj sêsam sebe Anôtô Gê Wama Njabaob. Go naê tenj gebe Poac Njawanj.

Pocawa Sêuc to sêbuñ pocawa njawasi kêsa e njôsic-njôsic tokainj-tokainj. Lau langwa to wakuc sêgêlônj taunj na pocawa tokainj-tokainj. Njawasi kêsap poc tau tôj, tec tetoc sa kêtû gênj êjam to njanininj ma ênêc tenjenjanj njadôndônj gêwinj. Pocawa tau njagêdô naê tonec gebe Jaspâ, Sapir, Agat, Emeral, Sardoni, Kalsedoni, Kanelian, Krisolit, Beril, Topa, Krisopra, Hiasint, Ametist. (Geoc 21:19-21).

Polom Njaluc Polom tonanj sêpac sêkênj gwêc to jist kêsêp polom matac gêwinj atom. Juda sêpac ma senj gêdênj tanj taênj gêjam abenjinêj bêc dêdi anja Aiguptu nanjanj. Bêc Polom Njalucnanj kêtû lau Israel nêj Om Pasa nabêc njamatanjanj. Takac Om Polom Njalucnanj, Pasa.

Propete Awê me nac tenj, nanj kêsôm jaenj anja Anôtônê lasê. Jaenj tau gêjac lau Binjlênsêma Langwanjanj njawae. Anja Binjlênsêma Wakuc propete seoc binj lasê gêdênj Gôlôac Buñja njamatanjanj. Sêsam njackêsagu Joanj gebe propete gêwinj. Propete njagêdô teto nêj binj kêsêp buku, tec gelom aêac, njagêdô amboac Natan ma Elia to Elisa teto nêj binj sa atom.

Pulinj Takac Maginj Kêsu.

R

Rabi Njalô Ebolai awenjanj tonec nam gebe “Aênoc Kêdônjwaga” “Mêtêmôkê”. Lau sêsam Apômtau Jesu amboac tonanj (Mat 23:8; 26:25; Mar 9:5; Joanj 1:38). Takac Binjsutau.

S

Sabat Lau Juda sêsam woke ñabêc kêtú 7ña sebe Sabat. Ac sêkêñ kêtú nêñ om kêtôm Anôtô kêsôm gêc Biñsu kêtú têlêacña. Sejop om tau sêjac m gêdêñ kôm kêtú lemenñen oc kêsêpña e jagêdêñ kôm ñanô tê oc kêsêp ñañ. Êsêac sêlêwan kôm samob ma sêkêñ om ñapep e mêngêdêñ têm galocña ñapan. Sêjac jao kôm tonañ ñai gebe têtulu gêñ atom (Jes 58:13) ma têtun ja elom atom to sejoñ ka atom ma sêpac to seno gêñ atom ma sêwi nêñ andu ma sêsêlêñ sêna ñasawa baliñ ec teñ atom (Eks 16:29) to sêna kôm ma sêkôc ñanô sa atom (Eks 34:21). Lêñ Sabatña ñañ ñasawa dambê ec teñ amboac taka nom êtu dim 1,000geñ ma tamu tana. Jesu gesen biñ amboac tonañ. Alic Mat 12:8,12; Mar 2:27; Joañ 9:16. Aposolo sêwaka Apômtaunê Bêc ñamataña sa kêtú Gôlôac Buña nêñ om. Alic Apos 20:7; Kor I.16:2; Kol 2:16; Geoc 1:10. Om Sabat to ñajao gêjac lau buña ñawae atom. Anôtô eñ ñatau tec tanam sakiñ êndêñ eñ toÑalaugeñ (Joañ 4:24).

Sadañ Biñlênsêm Langwa gêwa Sadañ sa gebe Anôtô Latui (añela) nêñ teñ. Sadañ kêkac tau su anga Anôtônê ma kêkêñ kisa gêdêñ eñ (Juda 6). Eñ kêtím lau gebe sêli awen sa êndêñ Anôtô. Eñ kepeñ tokauc gêjam añela ñawêña lanôn (Kor II.11:14). Eñ gêdib lau buña (Pet I.5:8). Eñ kêgôlin biñ ñawaô (Job 2:1; Geoc 12:10). Kilisi kêku eñ tulu su (Joañ I.3:8; Geoc 20:10).

Sadukai Lau Juda nêñ lau tonñ teñ sêmoa gêdêñ têm Biñlênsêm Wakucña. Lau tau ñagêdô samob dabunwaga. Êsêac tetoc Mosenê Buku Lemenñen (Pentatoik) ñañ sa ma sêlic Biñlênsêm Langwa ñabuku ñagêdô amboac gêjac êsêac ñawae atom. Êsêac sêkêñ gêwiñ biñ to sêgôm nêñ gêñ ñagêdô keso, tañ Parisai sêkêñ gêwiñ to sêgôm ñañ (Apos 23:8).

Samaria Ñaê tonañ kêpi gamêñ, tañ gêc Judaia to Galilaia ñasawa ñañ. Lau Asiria sêku malac Samaria tulu ma sejoñ ñalau jasêngôn gamêñ kapoacwalôña (jala 722 B.C.). Lau ñapopoc to lau jaba sêgalun taun sêngôn gamêñ Samariaña, tec êsêacnêñ wakuc to Judanêñ biñ kêlêsa tau gedên tôngeñ. Sêjac jao lau Samariaña gebe sêlic om anga lôm dabun Jerusalemña atom, tec sêwaka taun nêñ gamêñ dabun teñ sa gêc lôc Garisim. Apômtau Jesu gêjam mêtê êsêac gêwiñ. Takac Samaria, lau Samariaña anga MNÑ.

Sapir Pocawa majañ-majañ ñaôli kapôêñ teñ.

Sec, Dañgôm Tauñ Tatu Sec Mosenê Biñsu to Ñagôlin gêwa bôc ma kôm ñagêdô sa gebe sec, tec ñajao gêdêñ lau Israel gebe sêniñ to sêmoasac ma sênam kôm amboac tonañ atom. Lau embe sejoñ ñagôlin tonañ atom, ac sêlic êsêac sêgôm taun têtú sec ma têtôm gebe sêlic om sêwiñ atom. Lau amboac tonañ têtú gasuc gamêñ dêbun atom ma awen gêoc Anôtô jasêwiñ gôlôac atom. Sêlic om sêwiñ atom. Sejop ñagôlin ñagêdô e têtú selec kêtiam acgom. Takac Lemen, Selec.

Selec Judawaga seboc gêñ dêmôêña ñagêdô kêtôm gebe êngôm êsêacnêñ ñalêlôm ñatêmui êsa, tec sejoñ ñagôlin gwalêkin gebe sêwê kain biñ atom. Señ bôc to gêñ paliñ-paliñgeñ atom. Sêmoasac gêñ ñagêdô amboac ñawêlêlan atom. Sêjam kôm teñ gêdêñ Sabat to om ñagêdô atom. Embe sêngêli ñagôlin, tañ oc lau sêlic êsêac amboac sêgôm taun têtú secgac. Lau amboac tonañ sêlic om sêwiñ gôlôac êtiam atom. Sejop ñagôlin tomalagen ma sênam dabun gêñ e têtú selec êtiam acgom. Ac taêñ gêjam kêsêp gêñ, tañ Mosenê biñsu gêwa sa gebe selec nangeñ. (Apos 10:15; 11:9; Eb 9:13) Takac Lemen, Ñatêmui, Sec.

Seliñwaga Lau malac luagêc embe sêkêñ kisa êndêñ taun e ñac teñ ê wama êsêac, lau langwa sêsam eñ sebe Sêliñwaga. Ñac tau kêkêñ sêliñ lau, ñañ sebe sênac taun, tec sêwi nêñ biñ kisaña siñ. Kilisi kêtú ñamalacnêñ sêliñwaga to wamawaga gebe eñ gesen sec su gêdêñ tañ kêkêc nê dec siñ kêtú samobña ñañ, tec gê wama ñamalac gêdêñ Anôtô ma gêbiñ aêac tôn tamiñ eñ. (Kor II.5:18ñg; Gal 3:19ñg; Ep 2:16; Tim I.2:5; Eb 8:6; 9:15; 12:24) Takac Wama, Wamawaga.

Sêmansañ Tauñña Takac Bêc Sêmasañ Tauñña.

Siac Têtiñ Gêñja Lau Israel sejoñ nêñ kôm ñanô amboac polom sa sêgôm amboac tonec

gebe Sebob polom amboac padi ñanô anğa ñakainj su ma têta gêc nom tapa-tapa to ñajana, go sêwê bulimakao sêsêlênj sêgi-sêgi e polom ñanô gedec ñapa. Go sêkôc sapac ma sêjac gênj tau sa kêpi tagenj ma dedec gêc e gêdênj mu kêsêlênj ñajam, gocgo sêkôc siac jatêtiñj polom sêkô sêkanônj mu, tec gêju ñapa jakêsêp ñasawa tenj ma ñanô gacgenj gêc. Sejonj ñanô kêpi nênj andu gênj ñanônja gêja ma sêkênj ñapaôma ja genj su. Ma kêtôm bêcgenj sêsêwa ñanô tau ñagêdô kêsêp poc tapa luagêc ñasawa, tanj sêlai ñaônja e kêlêsim kêtû polom matac ma sêpac kêtû polom. Takac Polom, Jist.

Simbal Gênj wêña tenj. Sêmasanj wapap kuku luagêc, nanj sêkôc tôñj ña lemenj gêdênj ñagabinj ma dedonj kêpi tau e ñakicsêa ec kapônj. Sêjac nênj onj to gênj wêña e simbal kêsêp ñasawa gêwiñj ma sêñô kêmoasinj tanjensunj ñajam. Sêjac gêdênj sêlic nênj om sêngônj lôm dabunj ñalêlôm gêwiñj.

Sion Gêmunjenj ñaê tonanj kêpi kinj Dawid taugenj nê malac, tanj ênê lausinj sêku lau Jebusit tulu ma sêjanjo su anğa êsêacnênj nanjenj. Go ñasawa ñamuña tenj sêsam ñaê Sion kêpi lôc, tanj lôm dabunj kêkô nanj gêwiñj (Sam II.5:7). Gocgo sêsam kêpi malac Jerusalem to ñalau amboac tonanj (Pes 48:13; Am 6:1). Ñaê tau ñam tenj gebe Anôtônê malac (Pes 48:1ñg; Jer 31:6) ma lôc dabunj (Pes 2:6) to gamênj, tanj Anôtô gêjam gôlinj gêngônj nanj (Pes 9:11). Ñaê tau kêtû Israelnênj kêsiwaganê ñadôndônj (Pes 2:3ñg). Anôtô geoc tau lasê anğa lôc tau ma gêjam mec nê lau (Pes 128:5; 134:3). Anğa Binjênsêm Wakuc ñaê Sion kêtû lau, tê Anôtô gêjam êsêac kêsi nê, nênj malacmôkê (Eb 12:22) ma têm ñamuña ñadôndônj (Geoc 14:1).

Sois (Zeus) agêc Hermes Sois tonanj lau Grik nênj anôtôi nênj ñatau. Rom sêsam seber Jupiter. Go Hermes kêtû Soisnê ñacjaenj. Rom sêsam sebe Merkur (Apos 14:12).

Sôlônj Sôlônj ñajao ñajana gêc Bibolo (Geoc 9:21). Takac Benj, Mectomanj.

Stoiki Lau tokauc nênj tonj tenj. Ñaê tau ñam kêsêp Stoa kêtû lôm towae tenj anğa malacsêga Aten, tanj sêkac taunj sa ma têdônj nênj binj gêdênj lau sêñô (Apos 17:21). Stoiki têdônj binj amboac tonec gebe Embe tatu lau mansanj tasa nênj lênj tatu mêtê taunjenj, go gêñwapac embe êndac aêac, oc êlênsônj aêacnênj kauc ñanô-ñanô atom, talic amboac gênj Iêlê ma tamoa nênj malôgenj (Apos 17:18). Takac Epikuri.

Sunsunj Laumata 24 (Geoc 4:10) sêkuc sunsunj kêtû waenj ñajamña. Êsêac sêkac sunsunj su jagêc nom nê sêgôm kêtû têtac ñandanja atom. Tetoc Apômtau sagenj tec sêgôm. Ñalô dabunj tonec gêwa sunsunj ñam sa gebe Kor I.9:12; Tim II.2:5; 4:8; Jak 1:12; Pet I.5:4; Geoc 2:10, 3:11; 4:10.

T

Takis Lau Israel sêkênj takis gêdênj gôlinjwaga taugenj atom, sêkênj takis lôm dabunja gêwiñj (Mat 17:24ñg). Ñagôlinj tenj tonec gêc gebe Ñac tenj nê waba to gênj lemenju embe ênêc, nanj êkênj ñatagenj êndênj Anôtô. Ñagôlinj tau ñam gebe sêjam ôli dabunjwaga to lau Lewi ma lôm dabunj ñagêñlêlôm ña mone to gênj tonanj. Ñac tenj embe êkênj nê kôm ñanô me gênj tenj êndênj lau sênam ôlinja mone 100, ñatau êkênj 10 êsêp kanom êna (Gen 14:20; Sam I.8:15; Luk 18:12). Ñagôlinj tonanj gêjac lau buña ñawae atom, mago ñagêdô taêsam tau ñ nênj ñalêlôm kêkac êsêac ma sêkênj nênj da kêtôm ñamêtê ñajamanô tonanj, ma ñagêdô sêgôm sêlêlêc tonanj su. Sêjam danje Apômtau tec sêgôm. Takac Da, Kanom.

Talu Lau Israel langwa sêsi obo asanjanj kêtû nênj talu. Gêñwapac embe êtap êsêac sa, go ac sêsô talu obo ñagonenj tonanj kêtû nênj ñakwê sêbu taunja ma têtanj nênj tanjboa sêngônj waomôkê (Gen 37:34; Jona 3:5).

Taniñ Oso Sêkêc niptêkwi kêpi ñac tenj môkêapac gebe sêjalij enj sa me sakinj tenj gelom enj. Lau Israel senj oso nênj kinj gêdênj noc, tanj sêsunj sakinj gôlinjwagana jagelom enj nanj. Êsêac tec sêsam nênj kinj gebe Ñac senj oso enja. Ñaê Kilisi (Grik awenj) to Mesia (Ebolai awenj) ñam gebe Senj oso enj, tec gêwa Jesunê sakinj sa gebe gêjam ñamalac kêsi anğa sec to gêmac kêtôm Anôtô kêkênj enj kêtû Kêsiwaga to Apômtau.-Lau Israel sêkôc

nêñ ñaclen sa ñalên tonec gebe sen oso êsêac môkênçapac to ençkain (Luk 7:46). Lau bunça sen oso nêñ gêmác (Jak 5:14).

Tasa Ñapalê Lau Israel sêsa nêñ ñapalê utiñôlic. Sêgôm kêtôm poac, tañ Anôtô kêmoatiñ gêdên êsêac gebe sêsa ñapalê samob êtu nêñ gêbôm ten. Lauo sêkôc ñapalê ma sêmoa e ñabêc 8 gêjaña su, go sêsa, tec têtú Apômtaunê gêñgac. Sêsa ñapalê nê kêtú busañgu ñadôndôñ gêwiñ Takac MÑÑ).

Têlêtagen Ñam gebe Têlêac mago tagen. Takac Anôtô Têlêtagen.

Teloñ to Lau Sec Ança Ñawae Ñajam ñaê tonañ kepen lau, tañ laumata sêjac jao lôm dabuñ gêdên êsêac gebe sêlic om sêwiñ atom nañ. Ñam gebe lau tau tetoc ñagôliñ ñagêdô sa kwalec, amboac sen gên ñagêdô paliñ-paliñgen me sêka lau samuc nêñ têt me sêsa nêñ lêñ salañ. Judawaga mansañ tec sêbu lau amboac tonañ. Jesu lançanô ñakênkên gêdên êsêac, tec lau ñagêdô sêlic en sec kêtú tonañña (Mar 2:15-17; Luk 7:34; 15:1-2). En kêgamiñ Mêtê gêdên êsêac atom.

Tôc Gôliñña Ka ðambê ten, nañ sepen ñatalô ñajam-ñajam kêsêp nañ. Kiñ sêkôc kêtú nêñ gêbôm. Gêwa êsêac sa gebe lau toñaclai.

Topas Pocawa jonjon ten.

Tumim Takac Urim.

U

Undambê, Gamêñ Undambêña Takac MÑÑ, Anôtônê Gamêñ.

Urim to Tumim Gêñ amboac poc sauñ luagêc, tê sêwa ñam sa gêc awê ñapep atom nê. Israelnêñ dabuñwagagen sênôn gên tau gêc atali sauñ ten ñalêlôm. Ac sêkôc gebe eoc gên Anôtô gebe êsêac me nêñ lau sêñgômña nê lasê êndên êsêac sêjala katôgen (Dait 33:8; Nam 27:21; Sam I.28:6).

W

Wama Takac Omsêga Wama.

Wamawaga Takac Sêliñwaga. (Tasuc Sec ôkwi-MÑÑ).

Y

Ysop Ka ten amboac ôpic. Sêsac ñalaka tôn kêsêp bu me dec ma sêpalip kêpi altar to gên (Eks 12:22). Ôpic tañ tasam ñawae gêc Joañ 19:29 nañ, ysop ten ñakain.